MOSTAZO, Francisco de

D.D. Francisci a Mostazo... De causis piis in genere, et in specie libri VIII ... : opus quidem perutile non solum judicibus & visitatoribus ecclesiasticis, verùm etiam secularibus, Ecclesiarum rectoribus, confessoribus, & advocatis : tomus secundus... -- Nunc primum in lucem prodit. -- Lugduni : Sumptibus Petri Borde, & Joannis Arnaud, 1686

[4], 446, [48] p., []2, A-Z4, 2A-2Z4, 3A-3P4, 3Q3 ; Fol.

Marca de imp. en port. -- Texto a dos col.

1. Moral cristiana 2. Kristau-morala I. De causis piis in genere, et in specie libri VIII... : opus quidem perutile non solum judicibus & visitatoribus ecclesiasticis, verùm etiam secularibus, Ecclesiarum rectoribus, confessoribus, & advocatis : tomus secundus... II. Título

R-5978 Error de enc., []2 encuadernado tras A4. -- Enc. perg. -- Ex-libris ms. en port.: "Es del Hospicio del Carmen de Bilbao año 1755, dado con reserva"
R-6606 Ejemp. deteriorado, falto de port., de las 16 p. iniciales, de las 110 p. finales y de enc. -- Datos tomados de CCPB, 123123

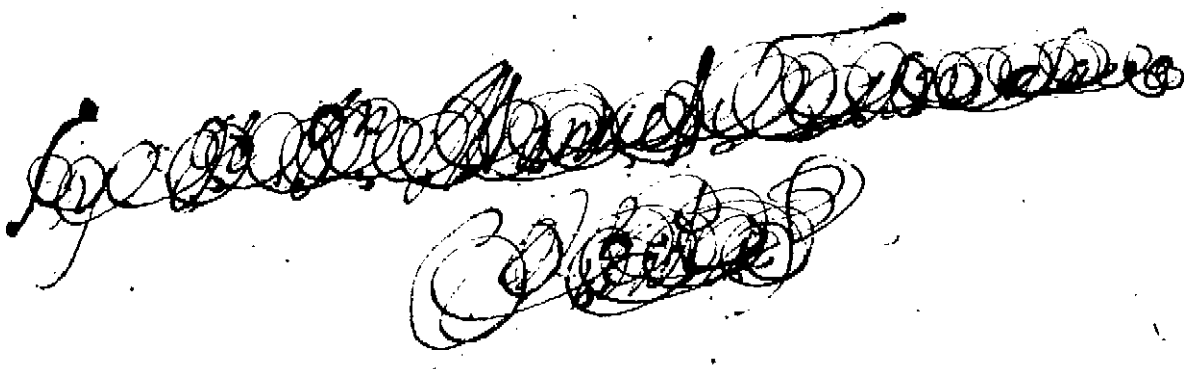

D. D. FRANCISCI

A MOSTAZO

I.V.D. ALVEARENSIS,

ANTEA ILLUSTRIS VILLÆ DE COLMENAR VIEJO,
Nunc verò insignis Oppidi de VALLECAS Rectoris

DE CAUSIS PIIS

IN GENERE, ET IN SPECIE LIBRI VIII.

OPUS QUIDEM PERUTILE NON SOLUM JUDICIBUS & Visitatoribus Ecclesiasticis, verùm etiam Secularibus, Ecclesiarum Rectoribus, Confessoribus, & Advocatis.

TOMUS SECUNDUS,

Libros quatuor posteriores continens, triplici cum Indice, primo Librorum, & Capitum, altero verò Rerum notabilium, tertio tandem locorum Iuris.

NUNC PRIMUM IN LUCEM PRODIT.

LUGDUNI,

Sumptibus PETRI BORDE, & JOANNIS ARNAUD.

M. DC. LXXXVI.

CUM APPROBATIONE, ET PRIVILEGIO REGIS.

D. D. FRANCISCI

A MOSTAZO

J. V. D. ALVEARENSIS,

DE CAUSIS PIIS

LIBER QUINTUS

De Ecclesiis ædificandis, vel reparandis; itidem de Monasteriis, de Capellis, Altaribus, Oratoriis, & Oblationibus.

CAPUT PRIMUM.

Ecclesias ædificare pium, & religiosum est. Refelluntur hæretici. Ecclesiæ variis nominibus olim nuncupabantur.

SUMMARIUM.

Ecclesias ædificare pium, & religiosum opus est, & sacris litteris commendatum, n. 1. Id non solùm cognitum a fidelibus, verùm etiam ab infidelibus, n. 2. Et concluditur, n. 3.

Ecclesia unde dicatur? Formalis est cœtus fidelium visibilis, n. 4. Negant hæretici, n. 5. Sed refelluntur, n. 6. Et ibidem explicatur Isaiæ caput 2. prout alia Scripturæ testimonia, à n. 7.

De formali Ecclesia hic non agitur, sed de materiali, ac de ejus ædificatione, & reparatione. n. 10. Necessaria est Ecclesia ad sacrificium Missæ, & ad orandum, num. 11.

Templa materialia impugnant hæretici, n. 12. & 13. Sed lacè refelluntur, & explicantur aliqua testimonia Scripturæ, à n. 14. usque ad 19.

Hispani ab anno 57. Christi Domini Templa extruxêre, n. 20.

Ecclesiæ variis nominibus olim nuncupabantur: ab initio Ecclesiæ Catholicæ, Ecclesia, non verò Templa, dicebantur, ad differentiam Gentilium, vel Judæorum: postea verò id abolitum, n. 21.

Dicebantur aliquando Concio, n. 22. Domus Dei, Dominicum, n. 23. Explicatur Concilium Trullense can. 74. ibid. Lex debet esse clara, n. 24.

Dicebantur etiam Ecclesiæ, Ædes sacræ, num. 25. Etiam Martyrium seu Martyrum Ædes, ubi quiescebant Martyrum reliquiæ, n. 26.

Appellabantur etiam Titulus, Memoria, Concilium Sanctorum, & Oratorias & aliquando Sermon, n. 27.

1. ECCLESIAS ædificare, ac reparare, valde pium, & religiosum esse, tum Deo gratissimum, absque dubio est credendum, *cap. fin. distinct. 96.* D. Chrysostomus *in Act. Apostol. orat.* 18. Idque non solùm in sacris litteris ostenditur, quando Dominus Salomoni Templum ædificare præceperat, 1. *Paralipomenon, cap. 28.* verùm etiam quando tempore impiissimi Herodis illud reparare decrevit. Crudelis, verò Rex postquam magnis sumptibus Palatia excelsissima exstruxerat, & videret Templum Domini non rectè constructum, in reædificatione Zorobabel per octo annos egregiè reædificavit. Res quidem Domino ingrata non fuit; verùm gratissima; ostendebat siquidem id Deus, dum tota dies per illud tempus serenitate claresceret, & noctu solùm imbres necessarios mittebat, ut terra daret fructum suum, prout ex Josepho Gerione *lib. 5. cap. 26.* scripsit Maturè *Prosapia de Christo, 4. edad, cap. 5. §.* Barbosa *de universo jur. lib. 2. cap. 2. num. 1.* Solorzano *de jur. Ind. tom. 2. lib. 3. cap. 23. num. 4.* Pineda *Hist. Ecclesiastica lib. 10. cap. 10. §. 12.*

Idque non solùm cognitum Fidelibus, verùm etiam Ethnicis, qui quidem magnoperè curarunt templa, seu fana diis falsis sacrare, ubi Numina invocarentur, &

ſacrificia libarentur. Thebani verò inſignem urbem ædificantes, à quibus nomen *Thebas* ſuſcepit, in primis Templum Miſericordiæ conſtruxerunt. Statius *lib.12. Thebaïdos*. Et demonſtravit D. Paul. *Act. cap.17.* ibi: *Prætereiens vidi ſimulachra veſtra*, id eſt Templa, prout ibidem explicat Lyra. Similiter Epheſii Dianæ templum conſtruxêre, cui etiam deæ Noſtri apud Roſas alterum inſigne ſacrârunt, prout etiam templum Herculis habuerunt apud Tarifam, ut diximus *lib. 3. cap. 10. num 40.* Lacedæmones Palladi templum dicarunt. Dionyſius Halicarnaſſeus *lib.2. Antiquit.* Strabo *lib. 1.* Juven. *Satyra 8.* Romani quoque nondum ſuam ædificaverant urbem, quando jam in Capitolio locum ad Diis ſacrificandum deſtinarunt. Livius *lib. 1. ab urbe condit.* Plutarchus *in Romulo*, & Ovidius *lib. 4. Faſt.* Quorum templorum adeò numerus creverat, ut eſſent infinita apud Romanos, quorum varia fuêre nomina, & inter alia *Teſca*, ſive *Teſcua* dicebantur, à tuendo, vel quia in tutelam erant Numinis, aut quia ibidem homines tuebantur. Vatro *de lingua Latina lib. 6.* Feſtus *verbo Teſca*, Chaſſaneus *in Catal. glor. mund. 12. p. conſid. 62.* Bobadilla *in Polit. lib. 2. cap. 14. n. 7.* Urtuigoyti *de Eccleſiis Cathedr. cap. 15. n. 90.*

3. Ex his igitur conſtat, quàm pium, & religioſum ſit Eccleſias conſtruere, vel reparare, Capellas, Oratoria, & alia loca eligere, ubi Deo optimo ſacroſanctum Miſſæ ſacrificium celebratur, ubi etiam preces Deo fundunt fideles, & ſpeciali cultu Deum venerantur: quamobrem in hoc libro de his diſſerere curabimus, cùm de cauſis piis agamus, quarum celebris cauſa iſta eſt. Spino *de teſtament. gloſſ. 3. in principio, num. 5.* Barboſa *d. cap. 2. num. 1.* Riccius *in Praxi for. 4. p. ref. 352.* & *3. part. collect. 553.* Antonellus *de Regim. Eccleſiæ Epiſcopal. lib. 1. cap. 10. n. 3.* Salorzano *d. cap. 23. à num. 1.* Valenzuela *contra Venet. 2. p. ex n. 6.*

4. Eccleſia enim dicitur à quodam verbo Græco ἐκκαλεῖν, quod ſignificat evocationem, ſeu cœtum evocatorum; quapropter Eccleſia dicitur cœtus, ſeu congregatio vocatorum; qui enim ad illam perveniunt, non proprio nutu, ſed Dei vocatione congregantur. Unde Paulus *1. ad Corinth. cap. 1. verſ. 2.* ait: *Eccleſiæ Dei quæ eſt Corinthi, ſanctificatis in Chriſto Ieſu, vocatis Sanctis, cum omnibus, qui invocant nomen Domini Ieſu Chriſti.* Et infrà, *verſ. 9. Fidelis Deus, per quem vocati eſtis in ſocietatem filii ejus, Ieſu Chriſti Domini noſtri.* Idcircò Eccleſia eſt unus cœtus viſibilis hominum ejuſdem Chriſtianæ fidei profeſſorum & communione eorundem ſacramentorum colligatorum, ſub regimine legitimorum Paſtorum, & præcipuè unius Chriſti Vicarii in terris Romani Pontificis. *Act. Apoſt. cap. 15. verſ. 4. cap Eccleſiæ 65. de conſecrat. diſtinct. 4. cap. 1. 6. una, de ſumma Trinit. cap. cùm Clerici 19. de verb. ſignificat. Extravag. Vnam ſanctam, de Majorit. & obedient.* Fagnanus *in cap. Firmiter 1. de ſumma Trinit. num. 4.* Cano *de locis Theolog. lib. 4. cap. 2.* Bellarminus *de Eccleſia militante, tom. 1. controverſ. lib. 3. cap. 2.* Somnius *de Eccleſia Dei, tract. 8. cap. 2.* Petr. Greg. *partit. jur. lib. 1. tit. 4. cap. 1. & lib. 2. Syntag. cap. 1. n. 2.* Laſtra *ad Decret. tit. 1. cap. 1. ſect. 1. q. 1.*

5. Hanc enim Eccleſiam diverſis modis impugnare tentant hæretici; verùm illo præcipuè, ut inviſibilem dicant, & à ſolo Deo cognitam, quia nimirum dicunt tantùm conſtare fidelibus, qui ſunt de numero electorum, quos tantùm Deus cognoſcit, ut ex Calvino, & aliis refert Bellarminus *d. cap. 2. verſ. Quinta ſententia, & cap. 11. per tot.*

6 Sed tamen hæreticorum error ex multis Scripturæ teſtimoniis revincitur; eſt enim locus Iſaiæ *cap. 2.* ſatis clarus, *Erit in noviſſimis diebus præparatus mons, domus Domini in vertice montium, & elevabitur ſuper colles & fluent ad eum omnes gentes, & ibunt populi multi, & dicent: Venite aſcendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Iacob.* Et quamvis aliqui PP. intelligant *Montem Domini*, id eſt Chriſtum; non tamen ab aliis diſſentiunt, intelligentibus hunc locum de Eccleſia Militante: nam de Chriſto, & Eccleſia ibi eſt ſermo, tanquam de corpore, & capite. Tum etiam, quia Propheta loquitur de monte, & domo Dei, utpote de re diverſa; quamobrem intelligendus locus ille de Eccleſia Militante viſibili, ad quam omnes gentes perveniunt, & ſub ſuo capite congregantur, ut optimè explicat Suarez *contra Reg. Angliæ lib. 1. cap. 7. n. 6.*

7. Cæterùm refelluntur ex Matth. *cap. 5.* ibi: *Vos eſtis lux mundi, non poteſt civitas abſcondi ſupra montem poſita.* Hæc enim civitas Eccleſia eſt, ut multis in locis explicat Auguſtinus *tract. 1. & lib. 3. contra Parmen. cap. 5. & lib. 2. contra Petilian. cap. 31.* & *in Pſalm. 18.* explicans, *In omnem terram exivit ſonus eorum*, ſcripſit: *Eccleſia vera nominem habeat, unde eſt illud, quod Evangeliſta dicit: Non poteſt civitas abſcondi ſuprà montem poſita.* Unde facilè cognoſcitur, Eccleſiam viſibilem eſſe ita ut nequeat abſcondi, nec latere.

8. Rurſus, multories quando Scriptura loquitur de Eccleſia, ut de re viſibili loquitur. *Act. Apoſt. cap. 15.* dicitur: *Illi quidè deducti ab Eccleſia pertranſibant Phœnicem.* Et ibi: *Cùm veniſſent Hieroſolymam, ſuſcepti ſunt ab Eccleſia*; quæ quidem convenire non poſſunt Eccleſiæ inviſibili, prout in multis locis, in quibus D. Paulus aſſerit perſequutam fuiſſe Eccleſiam Dei. *1. ad Corinth. cap. 15. & ad Philipenſ. 3.* Conſtat autem, qui eam perſequerentur. *Act. Apoſt. cap. 9.* quod nequit ſimiliter intelligi de Eccleſia inviſibili, ſed de viſibili.

9. Denique ratione probatur; nam in Actis Apoſt. *cap. 20.* demonſtratur, Prælatos adeſſe in Eccleſia Dei, quibus commiſſum eſt regere congregationem Fidelium. *Attendite vobis, & univerſo gregi, in quo vos Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei.* Eccleſia enim dicitur congregatio, ſeu cœtus Fidelium, quem viſibilem eſſe, abnegare inſanum eſt: quapropter Eccleſia Dei viſibilis eſt. Idque à poſteriori probatur, nam habet caput, nempe Vicarium Chriſti Domini, & alios Paſtores viſibiles: ſunt in ea Sacramenta, & Sacerdotium viſibile, ſicut & grex viſibilis. Ergo Eccleſia Militans viſibilis eſt, ut latè proſequuntur Bellarminus *dict. lib. 3. cap. 12.* Suarez eleganter *dict. cap. 7. per tot.* Cano *dict. lib. 4. cap. 2.* Somnius *dict. tract. 8. à cap. 2.* Turrianus *de Fide, diſput. 14. dub. 2. verſ. 2. & dub. 2. verſ. 2.* P. Gregorius *dict. cap. 1. à num. 1.*

10. De Eccleſia hoc modo ſuſcepta ſermo noſter non eſt; hæc enim ædificatur, & reficitur ſermone, & operibus Prælatorum, ſanctis monitis & ſalutaribus, & aliis modis pertinentibus ad ſpiritualem ædificationem. Petr. Gregorius *dict. lib. 1. tit 4. cap. 9.* Eſt tamen ſermo noſter de Eccleſia materiali, id eſt de Templis: quo etiam modo in ſacris Litteris ſumitur, Judith *cap. 6.* ibi: *Poſtea verò convocatus eſt omnis populus, & per totam noctem intra Eccleſiam oraverunt, petentes à Deo Iſraël.* Paulus *1. ad Corinth. cap. 11. verſ. 8. Alias Eccleſias exſpoliavi.* Et *ad Galat. cap. 1. verſ. 2.* Caſtro *adverſus hæreſes, lib. 6. verbo Eccleſia, in principio*, Cano *dict. cap. 2. n. 1.* Quamobrem in Decretalibus rubrica eſt *de Eccleſiis ædificandis*, ubi Eccleſiæ ſumuntur pro Templis materialibus, indigentibus materiali ædificatione, & reparatione: quarum apud Chriſticolas maxima adeſt neceſſitas, ut ibi tanquam in domo Dei ſacrificium noſtrum optimum Deo libemus, & ubi Dominus noſtras deprecationes benigniùs exaudiat. Idque optimè demonſtrat Scripturæ teſtimonium *2. Paralipom. cap. 7. verſ. 12.* ibi: *Apparuit autem Dominus de nocte, & ait: Audivi orationem tuam, & elegi locum iſtum mihi in domum ſacrificii; ſi clauſero cœlum, & pluvia non fluxerit, & mandavero, & præcepero locuſtæ, ut devoret terram, & miſero peſtilentiam in populum meum*

meum. Conversus autem populus meus, super quos invocatum est nomen meum, deprecatus me fuerit, & exquisierit faciem meam, & egerit pœnitentiam à viis suis iniquis: & ego exaudiam de cœlo, & propitius ero peccatis eorum, & sanabo terram eorum. Oculi quoque mei erunt aperti, & aures meæ erectæ ad orationem ejus, qui in loco isto oraverit. Elegi enim, & sanctificavi locum istum, ut sit nomen meum ibi in sempiternum, & permaneant oculi mei, & cor meum ibi cunctis diebus.

11. Hanc ob rem Apostoli Domini, quam primùm loca ad orationes, & preces destinarunt, & ad sacrificandum: de quo est testimonium Eusebii Cæsareensis *lib. 1. Hist. Ecclesiast. cap.* 17. quod quidem secretò factum est in locis ubi persequutio urgebat, & diu observatum, nisi ubi pacificè Christiani vivebant. Joan. Nicolaus *in Enchirid Sacerd. tit. 4. cap. 1. n.* 34. Nicephorus *Hist. Ecclesiast. lib. 7. cap.* 49. Castro *adversùs hæreses lib. 14. verbo Templum, in fine*, usquedùm adveniente Constantino, publicè plura Templa exstruxit, & licentiam ad id concessit, *cap. Futuram 15. 12. q. 1.* Covarruvias *Pract. cap.* 31. *n.* 1. & *lib. 4. var. cap. 16. n.* 8. Severinus Binius *tom. 1. Conciliorum S. Sylvestri Papa, ex libello de magnificentia Constantini*: Platina *in vita S. Sylvestri, fol mihi* 38. Mexia *in vita Constantini cap.* 1. Polydorus Virgilius *de invent. lib. 5. cap. 6.* qui asserit, Pontificem Eugenium Primum decrevisse Templa exstruere: quod exequutum tempore Pii Pontificis, precibus Praxedis, mulieris celeberrimæ virtutis. Bivar. *ad Dext. anno Dom.* 312. *fol. mihi* 375. Petr. Greg. *d. cap. 9.*

12. Verùm rem tam sanctam, & Domino gratam, hæretici quidam impugnant. Primò enim hujus erroris Author fuit Eustachius, cujus meminit Concilium Gangrense, sed refellit *cap. 5. cap. Si quis docet. 10. dist.* 30. ipse enim non solùm contemnebat Templa, & Ecclesias Deo sacratas, verùm irridebat. Sopita est hæresis ista, donec waldenses eam suscitârunt: errorem hunc insequentes Pseudapostoli, non solùm Ecclesias contemnebant, & irridebant, sed impudentia loquentes, Ecclesiam consecratam dicebant non amplius prodesse, nec adorandam esse, quàm stabulum porcorum. Taboritæ, quorum Princeps Zischa fuit, Ecclesias invaserunt, & spoliarunt: Massaliani, & alii Hæretici hanc insaniam fuerunt insequti: quos referunt Castro *adversùs hæreses lib. 14. verbo Templum*, Lantmeter. *de vet. clericor. vitâ. lib. 2. cap. 58. vers. Extat autem.*

13. Sed tanti erroris sumunt fundamenta ex illis locis, ubi scriptum est, Deum non habitare in locis manufactis, *Matth. cap. 5.* illic.: *Cœlum Dei sedes est, terra autem scabellum pedum ejus.* Et *Act. Apost. 17.* sic: *Nec in manufactis templis, nec humanis manibus colitur.* Unde Manichæi perceperunt, Deum Testamenti veteris, præcipientem sibi ædificari Tabernaculum, & Templum, non esse verum Deum, sed malum principium, & repugnare cum Deo Testamenti novi, nolente Templa. Verùm eos optimè refellit D. Augustinus *lib. contra Adimantum, cap.* 10.

14. Sed tamen testimonia illa pro hæreticis non faciunt. Deum ubique esse, nec alicujus loci ambitu cultum ejus circumscribi asserò; quia in omni loco levantes manus exaudit. Quapropter sanctissimi Patriarchæ diversis in locis Deum exorarunt. Moyses in medio maris, Job in sterquilinio, Ezechias in lectulo, Daniel in lacu, Pueri in camino ignis, Latro in cruce, Petrus & Paulus in carcere, & omnes ad sydera tollentes manus exauditi sunt. Attamen sine tantæ Majestatis minutione, immò cum maxima ipsius veneratione, in certis quibusdam locis, id est in Templis ad id sacratis, præcipuo quodam cultu adoratur, & veneratur, ut benè expendit Durantius *de Rit. Ecclesiæ, lib. 1. cap. 2. n.* 1. Unde testimonia illa Scripturæ nihil probant pro hæreticis.

15. Cæterùm aliter testimonia illa interpretatur Bellarminus *d. lib. 3. cap. 2. vers. At è contrario*, nempè Deum magnoperè templa approbare in utroque Testamento, in quibus adoratur, & colitur; non tamen approbat templa, in quibus putetur includi, quomodo Idola, & Dii Gentium includebantur, nec inde poterant exire, nisi qui eos affixerant, asportarent; hoc enim majestatem suam plurimùm lædiret, quæ habet cœlum, ut sit ejus sedes; & terram ceu scabellum pedum ejus; ut dicit Isaias *cap. 66. vers.* 1.

16. Hinc asserendum, Dominum approbare Templa, & Ecclesias, in quibus ut in deputato loco colitur, & veneratur: quamobrem Christus Dominus maximo zelo Templi venerationem prosequebatur, *Matth. c. 21. vers.* 12. ubi ementes, & vendentes ejecit de Templo, dicens: *Domus mea domus orationis vocabitur.* Et *Joan. cap. 2. vers.* 16. his verbis *Auferte ista hinc, & nolite facere domum Patris mei domum negotiationis.* Tum suis sermonibus maximè honoravit. *Matth. cap. 26. vers.* 55. dum dixit: *Quotidie apud vos sedebam docens in templo,* Et *Joan. cap. 18. vers.* 20. ibi: *Ego palam loquutus sum mundo. Ego semper docui in Synagoga, & in Templo.* Quod item Apostoli fecerunt, *Act. Apostol. cap. 5. vers.* 20. ubi dixerunt: *Ite, & stantes in Templo loquimini plebi omnia verba vitæ hujus. Quibus audissent, intraverunt diluculo in Templum, & docebant.* Unde percipitur apertè tam longè abesse, ut Dominus non approbet Templa, quin potiùs illa zelet, & honoret, prout domum Dei, specialiter dicatam ad cultum, & orationem Fidelium, ut semper in Ecclesia Dei est adservatum à tempore Apostolorum, ut diximus suprà, & cum aliquibus Patribus docet Bellarminus *d. cap. 4. lit.* P.

17. Rursus id probatur ratione; nam Populus Christianus debet aliquoties convenire ad res sacras, nec enim Missa valet celebrari, nec concio fieri ad singulos; quare necessariæ sunt Ecclesiæ, & Templa, ubi conveniant, & unione animorum concilientur: quamobrem Ecclesiæ, & Templa utilissima sunt. Quod non solùm à Fidelibus approbatum est, verùm ab Ethnicis: Augustus enim Cæsar, cùm collapsa aliqua templa videret, & inde homines ad illa non conveniebant, ut sacrificârent, ea refecit. Suetonius *in ejus vita c.* 30. ibi: *Ædes sacras vetustate collapsas, aut incendiis absumptas refecit.* Inde Ovidius *lib. 2. Fast.* Augustum Templorum inventorem nominat.

Templorum positor, Templorum sancte repertor.

18. Ubi Casaub. pro *Repertor*, legit *Refector*: quod antea observaverant Reges Israël, prout fecerunt Joab & Josias, *Paralipomenon cap. 14. & lib. 1. Regum c. 12. & 22.* reficientes Templum Domini, *cap. fin. 96. dist.* Bobadilla *in Polit. lib. 2. cap. 18. n.* 155.

19. Deinde sacrificium novæ legis est nobilius omnium sacrificiorum veteris legis: quapropter sicut ad illa peragenda factum est templum, *Paralipom. 1. cap. 7.* similiter necessarium est templum ad agendum nobilissimum sacrificium novæ legis. Quod idem est dicendum de oratione, quæ cùm nobilissima sit, requirit nobilissimum locum, prout sunt Ecclesiæ sacræ, & Templa. Basilius *lib. 2. de Baptismo, q.* 8. Quamobrem maximè inter Christicolas sunt templa probanda, & maximo honore prosequenda, ut latè, & eruditè docet Bellarminus *d. cap. 4. per tot.* Castro *dict. lib. 14. verbo Templa.* Lantmeter. *d. cap. 58.* Coriolanus *in Breviario, fol. 65.* Anastasius Germonius *lib. 1. de sacror. immunit. cap. 1. n.* 11. Villarroel. *in lib. Iudic. pag.* 241. Spino *de testam. gloss. 3. à n.* 5. Mendosa *ad Concil. Illiberit. lib. 2. cap. 45. à vers. Hinc etiam.* Petrus Peckius *de reparandis Ecclesiis, cap. 1.* Roa *lib. 5. singul. de die nat. cap. 5.* Pasqualigius *de sacrific. Missæ, q. 435. num.* 4.

20. In nostra verò Hispania hæc veritas à Christi Domini anno 37. summoperè suscepta, & summa pietate, & religione exequuta, ac observata est; nam

cùm D. Jacobus, noſtrorum Apoſtolus, ad Hiſpaniæ Carthaginem appuliſſet, totam peragravit, multaſque Eccleſias erexit, & præcipuè primum templum Cæſaraugustæ Beatæ Mariæ Chriſti Matri ædificavit, ſacravitque. Sic teſtatur Flavius Dexter anno Domini 37. & ab urbe condita 788. ibi: *Nam Iacobus ſanctus Apoſtolus, Zebedæi filius, peragratis urbibus Hiſpaniæ, multiſque erectis Eccleſiis, & Epiſcopis creatis ex advenis, Petrum Bracharæ primum reliquit Epiſcopum, ac Templum, vel Oratorium Beatæ Virgini, ex ejus juſſu & præſentia ſuper columnam, Cæſaraugustæ erexit.* Convenit etiam Haubertus, qui anno 37. poſtquàm deſcripſit, Jacobum Apoſtolum Domini totam Hiſpaniam peragraſſe, multos Epiſcopos inſimul creaſſe, Eccleſiis ipſis deſignatis, quas nominatim refert, tandem ſic effatur: *Maria Virgo, ſine macula concepta, apparuit Iacobo ſuper columnam in urbe Cæſaraugustana, prædicanti diſcipulis juxta aquas Iberi fluvii, cum ſocietate multorum Angelorum, & dixit Iacobo: Ædifica in hoc agro Eccleſiam mei honoris, ubi ero venerata uſque in diem Judicii.* Et infrà: *Ædificat Iacobus multas Eccleſias, ſcilicet Cæſaraugustæ, Segoviæ, Iuliobrigæ, Cucæ, Lucí, Illiberi, Valentiæ, Barchinonæ, Dertuſæ, omnes Epiſcopales.* His tamen Hiſtoricis antiquiſſimis ab aliquibus detrahitur, ſed immeritò; ex eorum enim contextu facilè probatur, minimè mentitos fuiſſe, ſed veros eſſe, tam ex ſimplicitate verborum, quàm Hiſtoriæ conſequutione, variâ nomina, & tempora integrâ ſerie recenſentes, quod quidem ferè impoſſibile eſt ementiri; abſque magnis, & crebris abſurdis. Tum detractio illa odioſa, & ignominioſa eſt noſtræ Hiſpaniæ, ubi à tanta religione, & honoribus exuitur, variis conjecturis in rebus hiſtoricis contemnendis. Quamobrem Patres Bivar, Cano, & Argaiz, eruditiſſimi illorum commentatores ſunt magnoperè laudandi, qui ſummo labore viros iſtos antiquitate obſcuratos ad lucem evocarunt meliorum Hiſtoricorum auctoritatibus illuſtrantes. Qui verò id negarunt, ut ſuis placitis deſervirent, negant Authores, evaſionem ſic invenientes. Verùm ad rem, certum eſt, S. Jacobum totam Hiſpaniam peragraſſe, & multas fundaſſe Eccleſias, inter illas templum, ſeu inſigne Oratorium B. Mariæ Cæſaraugustæ, juſſu & præſentiâ Sanctiſſimæ Virginis: & poſtea à SS. Petrus, & Paulus alias erexêre. Illuſtrant & probant Calixtus III. *in Bullâ datâ Romæ 5 Kalendas Octobr.* 1456. D. Mantus *lib. 1. cap. 25.* Morales *en la Hiſt. de Eſpaña, lib. 9. cap. 7.* Mariana *lib. 4. cap. 2.* Sanchez *de rebus Hiſp. lib. 2. cap. 1.* Ribadeneira *in vita S. Iacobi*, Cùbero *en ſu Peregrinacion, cap. 16.* Mendoſa *quodlib. 4.* Delrio *diſquiſit. Mag. lib. 2. quæſt. 26. ſect. 4.* Villegas *in vit. Beatæ Virginis, cap. 23. verſ. En el tiempo*, Bivar. *ad Dexir. fol. 59.* & Argaiz *ad Haubert fol 97. anno 37.* Unde apertè cognoſcitur, quamprimùm Hiſpani legem Chriſti Domini ſuſcepêre, hanc pietatem religioſam erigendi Eccleſias exercuiſſe, quæ adeò in dies crevit, ut in Eccleſia Dei nulla ſit terra tantis Eccleſiis, Monaſteriis, Eremitoriis & Oratoriis populata & condecorata.

21. Illud verò in primitiva Eccleſiæ adſervatum, ut loca ſacra nominarentur Eccleſiæ potiùs, quàm Templa; cùm enim Deorum ædes Templa dicerentur, ne Chriſtiani æquivocationem haberent cùm Idolorum ædibus, rarò templa dicebantur, ut falſorum Deorum fana Templa dicebantur. Id apud Tertullianum obſervatur *de Idololatria, cap. 1.* dum Deorum ædes Templa dicit. *Quo ore thurarius Chriſtianus, ſi per templa tranſibit, fumantes aras deſpuet.* Qui paulò antèa de domo Dei loquens, dicit Eccleſiam: *Interdictio homicidii oſtendit mihi ab Eccleſia lanitiam arceri.* Eòque nomine paſſim D. Paulus Eccleſiam deſignat. 1. *ad Corinth.* 11. ibi: *Convenientibus vobis in Eccleſiam.* Et poſtea: *Numquid domos non habetis ad manducandum, & bibendum, aut Eccleſiam Dei contemnitis?* Et rurſus *cap. 14. Mulieres in Eccleſia taceant.* Hinc conſtat quod ut plurimùm domos Deo dicatas & ſacratas, Eccleſias veteres Chriſtiani dicebant, rarò Templa, ne adhuc nomine cum Idolorum templis æquivocarent, ut cum Pamelio obſervat Lantmeter *d. cap. 56. verſ. extat*, Durantius *d. cap. 1. n. 6.* Urrutigoyti *de Eccleſ. Cath. cap. 15. num. 51.* vel alia ratione, quam probabilem dicit Durantius *de Rit. Eccleſ. lib. 1. cap. 1. num. 7.* ne cum Judæis confunderentur, qui quidem domum Dei, Templum dicebant, ubi Aaronis ſacrificia fiebant: aſt poſtea ſuccedente tempore, promiſcuè Templa, & Eccleſiæ dicebantur. Ambroſius *lib. 2. offic. cap. 21. & 28.* Hieronymus *ad cap. 7. Hieremiæ*, Auguſtinus *lib. 8. de Civit. Dei, cap. ult. & ſerm. de temper. 252.* Durantius *d. cap. 1. num. 6.* Mendoza *ad Concil. Illib. lib. 2. cap 45.* Magiſtris *Sylv. Eccleſ. lib. 1. cap. 2. num. 2.*

22. Nec his ſolùm nominibus ædes ſacræ, ad Dei veri cultum, & fidelium orationes dicatæ, Eccleſiæ, ut Templa dicebantur, *cap. ſi quis objecerit 71. q. 3.* verùm aliquando vocabantur *Concio*; licèt enim aliquando populum congregatum hoc verbum ſignificet, Cicer. *in Lal.* ibi: *Concio, quæ ex imperitiſſimis conſtat, tamen judicare ſolet.* Saluſtius: *Itaque concione advocata, hujuſmodi orationem habuit.* Attamen etiam uſurpatur pro loco ubi conventus fit. Gellius *noct. Attic. lib. 18. cap. 7.* Livius *lib. 1. ait: Vocato ad concilium populo, immiſſis faſcibus, in concionem aſcendit.* Unde etiam Eccleſia, ubi populus convenit ad ſacra peragenda, *Concio* aliquando dicebatur. Durantius *d. cap. 1. n. 1.* Urrutigoyti *d. cap. 15. n. 34.*

23. Domus Dei nominabantur Eccleſiæ, ut ex Laodicenſi Concilio *Cap. 28.* tranſcripſit Gratianus, Græcum explicans *in cap. Non oportet. 4. diſt. 42.* unde aliquando *Dominicum* dicta eſt Eccleſia; ſic enim congregata edicit 6. Synodus in Trullo *can. 74.* ibi: *In Dominicis locis.* Quæ quidem loca, Eccleſiam ipſam exponit Zonaras. Cyprianus *de Eleemoſyna*, ait: *Qua in Dominicum ſine ſacrificio venis.* Fortunatus *lib. 3. de Eccleſiaſticis Officiis.* Durantius *dict. cap. 1. num. 3.* Lantmeter *dict. cap. 58. in principio.* Urrutigoyti *dict. cap. 15. num. 42.*

24. Sed tamen id non ita certum eſt; nam canon ille 74. loquitur de Dominicis locis, & Eccleſiis tanquam de re diverſa, idque aliqui ex Athanaſio percipiunt, ſcilicet Dominicum locum nondum conſecratum dici, Eccleſiam verò locum conſecratum vocari: & alia addunt quæ congeſſit Durantius *dict. cap. 1. num. 3.* Sed tamen, quod diximus probabilius videtur; Dominicum enim adjectivè ſumptum, ad templum Domini refertur, quo in ſenſu Eccleſiam ſignificare probabilius videtur. Nec obſtat Concilium *in d. can. 74.* non enim intelligendum, ut de re diverſa loquutum, ſed tantùm explicativè, ut lex illa, ſeu Decretum clarum fieret, quæ eſt qualitas neceſſaria in condenda lege, *cap. Erit 2. diſt. 4. l. Leonis 10.* ubi Gloſſ. *C. de pact. l. Leges ſacratiſſimæ 9. C. de legibus, l. Tantâ 2. §. Hoc autem, C. de vet. jure enucleando.* Quapropter contrarium non probat. Illud verò cum Durantio obſerves *d. cap. 1. num. 4.* Dominicum ſubſtantivè ſumptum pro ſacrificii oblatione uſurpari ab aliquibus Patribus, ut ſunt D. Auguſtinus *epiſt. 86. ad Caſulanum*, & *in Brevicul. collat. 3.* Tertullianus *lib. 2. ad uxorem*, Cyprianus *epiſt. 63.* Urrutigoyti *dict. cap. 15. num. 43.*

25. Ædes etiam ſacræ dicebantur Eccleſiæ, ut paſſim nominantur: Baſilicæ quoque *dict. cap. Non oportet 4. diſt. 42. cap. Omnes Baſilicæ 10. 16. quæſt. 7.* Concilium Sardicenſe *can. 20.* & apud SS. PP. paſſim hujuſmodi nominantur. S. Auguſtinus *de Civit. Dei*

lib

lib. 1. cap. 4. S. Paulinus *epist. 11. & 12.* Præstititque rationem D. Isidorus *lib. 15. cap. 4.* sic, *Ideò divina Templa, Basilicæ nominantur, quia ibi Regi omnium Deo cultui, & sacrificia offerantur.* Sed tamen ex alia fortè majori ratione usurpatum hoc nomen Ecclesiæ, quia Basilica Palatium dicebatur, ubi judicabantur causæ, eaque excellentissimâ architecturâ fiebat, suis ambulatoriis constructa in similitudinem Templi, ad quam multi conveniebant; ex qua quidem metaphora Ecclesiæ dictæ sunt Basilicæ, ubi plurimi congregantur ad sacra peragenda, tum ex structura formæ illius. Calepinus *verbo Basilica.*

26. Dicebantur etiam Martyrium, seu Martyrum ædes sacræ, ubi reliquiæ Martyrum quiescebant. Isidorus *dict. lib. 15. cap. 4. l. Generali 13: l. Decennimi 16. C. de sacros. Ecclesiis, l. 7. tit. 18. lib. 9. in Cod. Theodosiano.* Quapropter Constantinus magnificum Templum in Calvario construxit, & *Martyrium* dicebatur, ut scripsit Eusebius *lib. 4. de vit. Constantini, cap. 40.* Nicephorus, & alii recensiri à Durantio *d. cap. 1. n. 8.* Gotofredus *in d. l. Generali, lit. N.* Urrutigoyti *d. cap. 15. à n. 49.* Quod quidem nomen apud Græcos communiter receptum, apud Latinos non Martyrium, sed Confessio dicebatur, ut probat Durantius *dict. num. 8.* qui advertit, quando confessio pro sepulchro, vel corpore Martyris usurpatur, licèt usus Ecclesiæ dividebat Martyres à Confessoribus; Martyres enim dicebantur, qui in tormentis usque ad mortem perseverabant in professione fidei Christi Domini: Confessores qui citra mortem, in carcere, aut in tormentis Christum Dominum confessi sunt. D. Hieronymus *epist. 84.* D. Cyprianus *lib. 2. epist. 6. & 7.*

27. Dicebantur etiam Ecclesiæ Titulus, Memoria, Concilium Sanctorum, & Oratoria. De qua re Pamelius *ad Tertull. lib. de Idololatria,* Baronius *ab anno 57.* Durantius *d. cap. 1. per tot.* Lantmeter. *d. cap. 58. in principio,* Urrutigoyti *de Eccles. Cath. cap. 15. à n. 56.* Ant. Fabricius *de rudim. Iur. Can. lib. 3. tit. 5. vers. In primis.* Est tamen apud Eusebium *lib. 2. de Histor. Ecclesiastica cap. 16.* aliud nomen ædis sacræ, scilicet *Semnion.* Verùm hoc nomen commune non erat omnibus Ecclesiis; sed tantùm augustum Templum, seu Monasterium significat, quod Latinè locus separatus, & solitarius dici valet, in quo aliqui separati, seu sejuncti, vitæ piæ, ac religiosæ operam navabant; nihil enim cibi, aut potus secum asportabant, sed tantùm leges, & Oracula à Prophetis divinitùs edita; hymnosque recolebant, & alias denique res, quibus pietas crescat, & perficiatur. Mendosa *ad Concilium Illiberit. lib. 2. cap. 45.*

CAPUT II.

De Ecclesiis, & Monasteriis ædificandis: & de requisitis ad earum exstructionem.

SUMMARIUM.

Hæretici semper curant destruere Templa Dei, quod aliquandò Deus permittit ob peccata populi, num. 1. E contrario Catholici summa cura Ecclesias ædificant, & à Deo magnis beneficiis prosequuntur, n. 2.

Ad Ecclesiarum ædificationem duobus modis pervenitur, aut ex liberalitate pia, aut ex obligatione justitiæ, & ex necessitate. Ecclesia, si habeat bona, ex eis est construenda. Tertia pars fructuum ad ædificationem applicabatur; hodie verò agitur prout est in usu, num. 3.

Si non habeat bona, ex decimis illius est ædificanda; his deficientibus. Populus tenetur ad contributionem, n. 4. Si ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ prædium alicujus est necessarium, pretio soluto, tenetur vendere, & ad id poterit compelli, licèt regulariter non compellatur. Compellitur quis vendere, quoties majus commodum affertur Reipublicæ, quàm privato, n. 5.

Extenditur hæc doctrina ad Monasteria, & ad alia loca pia; & non solùm ad ædificationem, & reparationem, sed ad ampliationem; & prædium contiguum, ad viam necessariam ad intrandum in Ecclesiam. Tum etiam si fundus sit communis, socii compelluntur vendere, n. 6.

An quis compellatur in specie prædium urbanum, aut rusticum, quod sit fideicommissi perpetui, aut Majorâtus, vendere? Negatur, num. 7. Sed in contrarium est communis sententia, quoties causa publica adest, hæc vendi, & alienari debere, sive pro pace, scholis, & aliis, n. 8.

Limita, nisi grave damnum possessori, & familiæ irrogaretur, n. 9.

An quando domus, seu prædium est alterius Ecclesiæ, vel pii loci, possit fieri hæc compulsio ad vendendum pro constructione, vel reparatione alterius. Prima sententia negat, num. 10. Secunda affirmat, num. 11. Resolvitur, à num. 12. & 13.

An persona privata possit cogi ad domum, seu prædium vendendum, quando Ecclesia, seu Monasterium non est necessarium, num. 14. Prima sententia negat, num. 15. Secunda affirmat, num. 16.

Quis compellitur vendere ad ornatum urbis; & nobilis pauper cogitur vendere palatium destructum, ibid. Resolvitur, à n. 17.

Propter commoditatem Clericorum, vel Religiosorum, quis vendere non est compellendus, nec id permittendum ibid. & n. 18. cum seqq.

Unus vicinus sine gravi damno cogitur vendere prædium, seu domum ad ædificandam Ecclesiam, seu Monasterium non necessariam, num. 21.

Hæ coactæ venditiones faciendæ sunt pretio justo, ibid. Explicatur lex 15. §. si fortè 2. ff. de rei vindicat. num. 22.

An quando Ecclesia, seu Monasterium non habuerit pecuniam, venditor compellendus sit habere fidem de pretio? Ponitur ratio dubitandi, n. 23. Communis sententia negat, num. 24. Intelligitur quando non est extrema, aut gravis necessitas Ecclesiæ, seu Monasterii, num. 25.

Remedium legis 2. Cod. de rescindend. vendit. non admittitur in his coactis venditionibus, nec coactio fieri valet, nisi pro re integra, & damno soluto, numero 26. Ecclesia ædificata in solo alieno, non cedit solo, ibid.

Ad ædificandas Ecclesias, seu monasteria, requiritur licentia Superioris; ad Ecclesias in locis non exemptis ædificandas in Diœcesi 3 requiritur licentia. Diœcesani; Pontificis verò licentia in locis exemptis. Explicantur caput de locorum 4. caput Præcepta 5. de consecrat. dist. 1. Sufficit tacita licentia, n. 27.

An hæc licentia sit à principio necessaria. Prima sententia affirmat, num. 28. Secunda negat, num. 29. Explicatur, n. 30.

Si Ordinarius hanc licentiam absque causa præstare renuerit, ad Superiorem recurritur, num. 31.

Ad construendam Ecclesiam Cathedralem requiritur licentia Pontificis, nec alterius sufficiet. Idem si Cathedralis Metropolitana fiat, vel quando dismembraretur, n. 32.

An Episcopus possit Ecclesiam collegiatam construere propria authoritate. Prima sententia affirmat, num. 33. Secunda negat, num. 34. Resolvitur, & explicatur.

textus in cap. Quoniam 9. de vit. & honeſt. Clericor. *à n.* 35.

Explicatur textus in cap. ad audientiam 5. de Eccleſiis ædificand. *num.* 38. *Admittitur ſententia negativa, & comprobatur, à n.* 39. *Epiſcopus nequit creare Canonicos, niſi ex augmento, aut diminutione reddituum, ibid.*

Epiſcopus nequit creare Collegium, num. 41. *Solus Papa conſtruit Eccleſiam Collegiatam, ibid.*

Ad erigenda Monaſteria requiritur licentia Pontificis, prævia cauſæ cognitione, & citatione aliorum Prælatorum, ſi ſit Mendicantium Monaſterium, n. 42.

An ſufficiat ſola licentia Epiſcopi cum cauſæ cognitione, & citatione. Prima ſententia affirmat, num. 43. *Secunda aſſerit, duas licentias eſſe neceſſarias, nempe Papæ, & Epiſcopi, num.* 45. *Reſolvitur, ibid. Abſque alicujus licentia poſſunt Religioſi Hoſpitia conſtruere, ibid.*

Sed Monaſteria debent ædificari cum his duabus licentiis, admiſsâ ſecundâ ſententiâ, n. 46.

Licentia danda ab Epiſcopo nequit præſtari à ſuo Vicario abſque ſpeciali mandato, n. 47.

Ad tranſlationem Monaſterii requiritur Pontificis licentia: ſed an requiritur nova licentia Ordinarii? Prima ſententia negat, ibid. Religioſi non ſubſunt Epiſcopo niſi in expreſſis, n. 48. *Privilegia certis Religioſis conceſſa aliis communicantur, ibid.*

Secunda ſententia affirmat, quia caſus omiſſus relinquitur in diſpoſitione juris communis, num. 49. *Explicatur textus* in cap. ſi quis vult. 41. 16. quæſt. 7. *n.* 50. *&* 51. *Etiam explicantur caput* de auctoritate 4. de privilegiis in 6. *caput unicum* de exceſſib. Prælat. in 6 *num.* 52. *Reſolvitur eſſe neceſſariam licentiam Epiſcopi ad tranſlationem Monaſterii, num.* 53.

Sed an ex aliquibus privilegiis, abſque licentia Epiſcopi, poſſint Religioſi transferre Monaſteria? Affirmant plures, d. num. 53. *Alteri negant. num.* 54. *Sed diſtinctione reſolvitur, & admittitur prima ſententia, ſi fiat tranſlatio ad locum exemptum, abſque Epiſcopi præjudicio, n.* 55.

Reſcripta intelliguntur abſque tertii præjudicio, ibid. Secus ſi fiat tranſlatio ad locum non exemptum: & de juriſdictione Epiſcopi, n. 56.

Privilegia adverſantia juri communi ſtrictè interpretantur; latè quæ congruunt juri communi, n. 57.

Indulta ratione executionis ſunt exhibenda coram Ordinario, n. 58.

Quando quis in certo loco fundavit Monaſterium, & Religioſi volunt ſe ad alium transferre, neceſſaria eſt licentia Epiſcopi, n. 59.

ILlud verò ſemper peculiare fuit hæreticis ſacras Eccleſias, & Templa deſtruere; hoc enim præcipuum fuit Arrianis, Wandalis, Euſtachianis, Petrobuſianis, Maſſalianis, & Thaboritis: & Novatores Calviniſtæ ſumoperè curarunt & curant Templa ſacra diripere, everterèque. Quapropter aliqui admirantur, cur Deus optimus tam patienter hæc tam horrenda, & deteſtabilia ſacrilegia toleret, quando alio in tempore tantis ſupliciis Templorum devaſtatores afflixerit. Sed tamen huic admirationi, quæ tenuit David *Pſ.* 37. & Eliam *lib.* 3. *Reg. cap.* 19. facilè reſponderur, fieri ob populi graviſſima ſcelera, prout demóſtrat textus ſacer *lib.* 1. *Reg. cap.* 2. *&* 4. ubi permiſit, Arcam Domini à Philiſthæis capi, ob ſcelera, & peccata filiorum Heli. Similiter eſt locus *lib.* 2. *Mach. cap.* 5. *verſ.* 16. ubi Templum Domini diripitur, & contemnitur. Et ſubdit textus ſacer verſ. 17. *Ira alienatus mente Antiochus non conſiderebat, quod propter peccata habitantium civitatem, modicùm Deus fuerat iratus.* Unde Hieremias *c.* 7. *verſ.* 2. concionabatur, ne in Templo tantùm fiderent, nec crederent dicentibus, quia ibi aderat Templum Domini, nullum damnum percepturos. *Nolite* (inquit) *confidere in verbis mendacii, dicentes: Templum Domini, Templum Domini, Templum Domini eſt.* Si enim benè viverent, & præcepta Domini obſervarent, ipſe cum eis eſſet: alias nec templo, nec illis propter templum parcer, ut bene expendit Durantius *d. lib.* 1. *cap.* 3. *n.* 5. *&* 6. Peckius *d. cap.* 1. *num.* 6. Villarroel. *Governn. Eccleſiaſt.* 2. *part. quæſt.* 20. *art.* 2.

2. Sacrilegia iſta, licèt præcipuum ſint hæreticorum munus, è contrario Catholicorum cura peculiaris eſt Eccleſias, & Templa exſtruere, & ædificare, quamobrem Deus Optimus Maximus, in quamplurimis hanc religioſam pietatem præmiis, & beneficiis proſequutus eſt, ut videre eſt in Salomone, Conſtantino, & aliis exteris Principibus. Verùm inter Noſtrates nullus eſt, qui ad hanc pietatem totum animum non converterit, & Monarchiæ fundamenta Eccleſiis, & Monaſteriis conſtructis plurimi jecerunt. Sic Alphonſus Catholicus, Alphonſus Magnus Caſtus, & alii quamplurimi eorum ſucceſſores fecere, qui primùm religionem, deinde enſe Catholicam Fidem propagarunt, quæ quidem optima excellentia eſt Chriſtiani Principis. Unde *in c. fin.* 96. *diſt.* ſcriptum eſt: *Boni Principis eſt, ac religioſi, Eccleſias contritas, atque conciſſas reſtaurare, novas ædificare, & Dei Sacerdotes honorare, atque tueri. Et cap.* 1. *Ne ſede vacante. l. ſi in aliam* 7. §. *Ædes ſacras, ff. de offic. Proconſul.* Valer. Maxim. *lib.* 1. *tit.* 1. Fernand. Perez de Guzman *in noſtro Valerio; lib.* 1. *tit.* 1. Chaſſaneus *in Catal. Gloriæ mund. 5. p. conſiderat.* 17. Bellarminus *de offic. Principis, lib.* 3. Ribadeneira *Inſt. Princip. cap.* 1. D. Thom. *de Regim. Princip. lib.* 2. *cap.* 16. ubi Salcedo. Beyerlinch *in Theatr. vit. hum. tom.* 6. *lit. R.* Solorzano *de jur. Ind. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 23. *à n.* 1. Villarroel. *d. q.* 20. *art.* 3. *à n.* 17. Magiſtris *in ſylva Eccleſiaſt. lib.* 1. *cap.* 2. *n.* 8. *&* 9.

3 Ad Eccleſiarum ædificationem duobus modis pervenitur, aut ex liberalitate pia & ſancta, prout plures quotidie faciunt, de quo infrà dicemus; aut ex obligatione. Aliquando tamen conſtruitur Eccleſia propter Fidelium neceſſitatem; aut quia diruta eſt, erigitur: & ad conſtructionem, vel erectionem recurritur ad perſonas ad quas id ſpectat, ideque de jure communi deciſum eſt: ut Fabrica ipſius Eccleſiæ habeat bona, unde erigi, aut conſtrui poſſit, ex bonis illius fiat conſtructio; bona enim iſta ſunt ad id deſtinata. Quapropter ſi adſint, ex eis conſtruenda eſt Eccleſia: olim verò id adſervatum, ut tertia pars fructuum ad ſarta tecta conſervanda ipſius Eccleſiæ applicaretur, *cap. Priſcis* 2. *cap. ſanio* 3. 10. *q.* 3. *cap. Decernimus* 10. 10. *q.* 1. Quod quidem jam inveteratum, ſed hodie diverſa pars, prout eſt conſuetudo, ad Fabricam adſervetur. Quamobrem ſi Fabrica bona habuerit, ex eis vel conſtruenda, vel erigenda eſt Eccleſia. Petrus Gregorius *Syntag. lib.* 2. *cap.* 1. *n.* 12. Guttierrez *allegat.* 10. *n.* 1. Bobadilla *in Polit. lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 135. Bellet. *Diſquiſit. Cler. tit. de Cleric. debit.* §. 13. *n.* 11.

4. Si tamen hæc bona deficiant, & Fabrica pauper ſit, nec habeat unde erigatur, aut de novo conſtruatur, tunc ad decimas illius Eccleſiæ recurrendum; unde intereſſe habentes contribuere debent ad ejus ædificationem, *cap.* 1. *cap. de his* 4. *de Eccleſiis ædificandis.* Trident. *ſeſſ.* 21. *de reformat. cap.* 7. *l.* 11. *tit.* 10. *p.* 1. In his enim decimis ineſt ſuppreſſa illa tertia pars, quæ olim ad fabricam competebat pro illius ædificatione, & reparatione: quamobrem ſi Fabrica bona non habeat, ad decimas erit recurrendum, relictâ Prælato congruâ, & limitatâ ſuſtentatione. Si adhuc tamen decimæ non ſint ſufficientes Parochiani tenentur, etiam ſeculares, quia id ad commodum ſpirituale eorum eſt, inde ad conſtructionem, ſeu erectionem contribuere tenentur, ut conſtat

ex

ex dictis juribus. Guttierez *dict. allegat.* 10. *à num.* 2. Bellet. *disquisit. Clerical. tit. de bon. clericor.* §. 11. *n.* 2. *& tit. de clerico debitore,* §. 13. *per tot.* Peckius *de repa. rand. Ecclesiis, à cap.* 14. Avendaños *de exequendis.* 2. *p. cap.* 10. *num.* 29. Costa *de rat. quæst.* 157. *à num.* 9. Solorzano *d. lib.* 3. *cap.* 23. *n.* 8.

5. Aliquando verò etiam aliqua persona particularis ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ, tenetur fundum, seu domum vendere sibi pretio soluto; aliàs si renuerit, à judice compelletur, *si quis sepulchrum* 12. *ff. de religios. & sumpt. funer. l. si locus* 14. §. *fin. ff. quemadmod. servit. amit. l.* 3. *tit.* 5. *p.* 5. Ratio est, nam licèt regulariter loquendo, quis vendere non cogatur, *l. invitum* 11. *C. de contrahens. empt. l. nec emere, C. de jur. deliber. l.* 55. *tit.* 5. *p.* 5. attamen plures sunt casus, in quibus regula ista deficit, quorum novem recensèt Reginaldus *in Praxi for. lib.* 25. *tract.* 3. *cap.* 25. *n.* 359. inter eos præcipuus est causa ædificandi Ecclesiam, quia versatur non solùm favor publicus, sed causa Religionis, quæ optima est: quamobrem causâ istius ædificii privatus cogitur vendere rem propriam. Cæterùm, nam quis cogitur vendere, quoties ex constructione majus commodo affertur Reipublicæ, quàm ipsi privato. Capella Tolosana *decis.* 447. Riccius 4. *p. collect.* 922. *circa finem.* Cùm ergo magis commodum afferatur Reipublicæ ex constructione Ecclesiæ, quàm commodum ipsius privati, ideò tunc cogetur vendere rem propriam ad constructionem Ecclesiæ. Gomez *in l.* 46. *Tauri, num.* 9. *& tom.* 2. *var. cap.* 2. *num.* 52. Riccius 1. *p. collect.* 76. Molina *de just. tract.* 2. *disput.* 341. *n.* 3. Urrutigoyti *de Ecclesia Cathed. cap.* 10. *n.* 123. Covarr. *lib.* 2. *cap.* 14. *n.* 7. Valenzuela *cons.* 18. *num.* 11. Palao *de just. disput.* 5. *punct.* 19. *n.* 4.

6. Hæc quidem conclusio non solùm intelligenda est de Ecclesiis construendis, sed etiam de Monasteriis, & aliis piis locis, ad quæ hoc privilegium extenditur: tum etiam extenditur non solùm ad constructionem, sed etiam ad ampliationem, quando ampliatio est necessaria, ob dictas rationes. Cancerius 1. *p. var. cap.* 13. *n.* 132. Guzman. *de evict. cap.* 52. *num.* 18. Tum etiam ampliandum est, non solùm ad locum ubi est Ecclesia construenda, sed etiam ad prædium contiguum, ad ejus ædificationem, seu ampliationem necessarium. Sam. *decis.* 75. Franciscus Marcus 1. *part. decis.* 636. Vincentius de Franchis *decis.* 123. Barbosa, *de univ. jur. lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 20. idemque dicendum, si via, aut iter deficiat ad intrandam Ecclesiam, seu Monasterium; pretio enim soluto quis cogetur ad hanc constituendam servitutem *ex l. si quis sepulchrum* 12. *ff. de relig. & sumptib.* Tum si Ecclesia, & privatus fundum communem habuerint, ad ejus ædificationem & ampliationem socium cogere poterit ad suam partem vendendam, *ex l. nu. C. com. servor.* ubi Baldus scripsit. Gomez *in dict. cap.* 2. *n.* 51. Genuensis *in Praxi, quæst.* 241. Rota *apud Farinac.* 2. *p. decis.* 211. *num.* 5. Barbosa *in l. irritum* 11. *C. de contrahend. empt. num.* 6. Valenzuela *cons.* 18. *à num.* 2.

7. Sed quid tamen, si domus, aut prædium sit obnoxium restitutioni, veluti si sit perpetui fideicommissi, aut majoratûs? Et negandum videtur, compelli possepossidentem ad vendendum ad constituendam, vel ampliandam Ecclesiam. Ratio est, nam in his fideicommissis perpetuis, & majoratibus versatur utilitas publica, quatenus per illos familiæ conservantur; tum fiunt ditiores ad Reipublicæ servitium, *l.* 1. §. *Quamvis, ff. de ventr. inspiciend.* ubi scribentes, §. *Caterum. Inst. de legit. agnat. succeff. l.* 2. *tit.* 15. *p.* 2. ibi: *Acatando el por comun de todos.* Covarr. *lib.* 3. *var. cap* 9. *num.* 5. Molina *de Primog lib.* 1. *cap.* 18. *num.* 1. Ergo possessor rei subjectæ restitutioni, vel majoratui, nequit compelli ad eam vendendam, etiam pro reparatione, vel constructione Ecclesiæ, aut ampliatione. Consequentia probatur, nam ideò qui compellitur vendere rem propriam, quia necessaria est ad causam publicam, & utilitatem Religionis, ut diximus *num.* 5. *l. Lucius Titius* 11. *ff. de evict.* Rota apud Puteum *lib.* 2. *decis* 381. Castillo *controv. lib.* 2. *cap.* 28. *per tot.* Gratianus *discept. for.* 520. *à num.* 22. Cyriacus *controverf.* 231. *n.* 5. Ergo cùm eadem causa publica sit in conservandis fideicommissis, & majoratibus perpetuis, res fideicommissi, aut majoratus nequeunt vendi, nec ad id compelli possessor, etiam ad fundandam, vel ampliandam Ecclesiam. Cæterùm gravissimi detrimenti est rem antiquam majoratus, vel fideicommissi vendere, & ad id compelli; *l. si in emptionem* 35. *ff. de Minoribus, Qua tutores* 22. *C. de administrat. tut.* Guzman *de evict. quæst.* 52. *num.* 23. Sed quando est gravissimum nocumentum privati, non cogitur domum, aut prædium vendere, etiam ad ædificandam, aut construendam Ecclesiam. Thesaurus *lib.* 1. *Quæst. for. quæst.* 64. *num.* 9. Morla *in Emporio*, 1. *p. tit.* 9. *quæst.* 1. *num.* 7. Giurba *decis.* 86. *num.* 10. Guzman *dict. quæst.* 52. *n.* 56. Gratianus *discept. tom.* 4. *cap.* 742. *num.* 25. Ergo in præsentiarum nequit possessor perpetui fideicommissi, aut majoratus rem vendere ad ædificandam Ecclesiam, vel ampliandam.

8. Verùm in contrarium est communis sententia ex regula communi, nempe privatum cogendum ad vendendum, domum, vel prædium, aut aliam rem, ad ædificandam, ampliandam, vel reparandam Ecclesiam, ut etiam observatur propter aliam causam publicam, veluti utilitatis, pacis, & defensionis civitatis, *l. item verberatum* 15. §. 2. *ff. de rei vindicat. l. Quod senel, ff. de decret. ab Ordin. faciend. l. bene à Zenone* 4. *C. de quadragen. præscript.* Bobadilla *in Polit. lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 14. Castillo. *controverf. lib.* 5. *cap.* 89. *n.* 93. Molina *lib.* 1. *cap.* 8. *à num.* 31. Palao *d. punct.* 19. *n.* 3. Tum etiam ad ædificium publicum faciendum. Cyriacus *de controversia* 231. *num* 5. quod idem extendit etiamsi ædificium sit prò scholis, vel alio ornamento publico. Franciscus Marcus *quæst.* 234 Barbosa *in d. l. invitum* 11. *C. de contrahend empt. num.* 9. Et quidem extendendum etiam ad bona fideicommissi perpetui, aut majoratus; hoc enim non opponitur nisi commodo privati, qui quidem ob causam publicam Religionis debet hoc detrimentum percipere. Ergo etiamsi res sit fideicommissi, aut majoratûs, debet pro Ecclesia ædificanda, aut reparanda vendi, & possessor ad id compelli. Cæterùm illa prohibitio non alienandi, nec evertendi res majoratus, intelligitur, nisi ex justa causa contrarium Principi placuerit, ut latè docet Molina *dict. cap.* 8. *à num.* 28. Larrea *allegat.* 15. *per tot.* Cùm ergo causa publica Religionis sit justissima causa, ut res etiam ab invito auferatur, Morla *in Emporio*, 1. *p. tit.* 9. *quæst.* 1. *num.* 7. inde est, ut etiamsi res sit fideicommissi perpetui, vel majoratus, ob ædificium, aut ampliationem Ecclesiæ distrahi possit, & ad id cogetur possessor. Tandem, cùm in hoc casu pretium solvitur, & alia res emitur subroganda loco illius venditæ ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ, parum, aut nihil detrimenti percipit fideicommissum, seu majoratus. Ergo debet distrahi pro ædificatione, seu ampliatione Ecclesiæ, & ad id compelli possessor. Quando enim est parvum detrimentum privati, semper cogitur vendere pro utilitate publica, ut cum capella, & Riccio diximus *n.* 5. Ergo similiter in præsentiarum, etiamsi res sit fideicommissi, seu majoratus. Franciscus Marcus 1. *decis.* 534. *num.* 6. Hieronymus Leo *decis.* 90. *num.* 13. Fontanella *de pact. nupt. tom.* 1. *clausula* 4. *gloss.* 12. *à num.* 25. Thoro *in summa privileg. cauf. piar. privil.* 237. Barbosa *in dict. l. invitum, num.* 10. Novarius *de privileg. miser. perf. privil.* 6. *num.* 5.

9. Sed

9 Sed tamen hæc doctrina abſolutè admittenda non eſt, ſed tantùm quando parvum præjudicium fideicommiſſo, vel majoratui inferretur; ſi enim caſtrum, vel caſtellum, ad ædificandam Eccleſiam, vel ampliandam demolitur, unde majoratus, vel fideicommiſſum graviſſimè læderetur; vel prædium, quo vendito, majoratus graviſſimè, ſeu fideicommiſſum præjudicaretur, tunc vendenda ſunt, ſed alibi Eccleſia ædificanda, ſeu amplianda eſt. Ratio eſt nam Eccleſia, quæ eſt cultrix juſtitiæ, nequit aliquid facere cum graviſſimo detrimento tertii. Fontanella *dict. clauſula 4. gloſſ. 12. num. 28. & 1.p. clauſula 5. gloſſ. 1.* Barboſa *in dict. l. invitum, num. 22.* Quamobrem res iſtæ etiam ad ædificationem, ſeu ampliationem Eccleſiæ alienandæ non ſunt: quod idem dicendum arbitror de domo ipſa majoratus antiqua, & ſolati nobilitatis, ſi alienatio, ſeu demolitio ipſius graviſſimum damnum familiæ afferret: tum nequit hoc damnum reſarciri per ſubrogationem alterius: Ergo nequit vendi, ſeu alienari ad ædificandam Eccleſiam, ſeu ampliandam. Solùm enim admittetur doctrina illa in aliis rebus, in quarum loco aliis ſubrogatis, parvum præjudicium perciperet fideicommiſſum, ſeu majoratus, aut tantùm perciperet moleſtiam alienandi invito poſſeſſore. Marinis *deciſ. 284. num. 4.* Urrutigoyti *cap. 10. num. 139.*

10. Cæterùm eſt inveſtigandum, quando domus, aut prædium, vel res eſt alterius Eccleſiæ, vel piæ cauſæ, an poſſit cogi ad vendendum ad ædificationem Eccleſiæ, vel alterius cauſæ piæ, vel ad illam ampliandam? Qua in re prima ſententia reſpondet negativè, ex vulgari regula, privilegiatum non poſſe uti ſuo privilegio adversùs ſimiliter privilegiatum, *l. Sed & milites 8. ff. de excuſat. tut. l. Verum 11. §. Item quæritur, ff. de Minoribus. Authent. de Sanctiſſ. Epiſcop. §. Sed & hoc præſenti, collat. 9.* Giurba *deciſ. Sicil. 82. num. 8.* Trentacinquius *lib. 2. var. reſ. 1. de reſcript.* Ergo Eccleſia ad ſui ædificationem, ſeu ampliationem nequit cogere alteram, vel cauſam piam, ad vendendum prædium, vel domum. Et exemplis confirmatur; nam Fiſcus non utitur ſuis privilegiis contra alium Fiſcum, cùm ſit ſimiliter privilegiatus. Baldus *in cap. 1. de probat. num. 2.* Decius *ibidem, n. 69.* nec ſcholaris contra alium ſcholarem. Baldus *in l. 2. C. de privileg. fiſcal.* Nec filius familias utitur privilegio Macedoniani contra alium filiumfamilias. Anton. Faber *deciſ. 12. C. ad Macedon.* Id enim eſſet ad commodum unius alterum proprio privilegio ſpoliare, quo jure non permittitur. Ergo in præſentiarum nequit Eccleſia alteram, vel cauſam piam cogere ad vendendum ad ſuam ædificationem, ſeu ampliationem. Thoro *in ſumma, privileg. 112. verſ. Pariter.* Riccius *3. p. deciſ. 59.* Novarius *de elect. for. quæſt. 62. num. 11. ſect. 1.* Valenzuela *conſ. 18. per totum.*

11. Secunda ſententia contrarium tenet; nam hæc qualitas domus, aut prædii, etiamſi ſint alterius Eccleſiæ, aut alterius cauſæ piæ, conſiderantur tanquam ſi eſſent laïci alicujus, cùm id ſit commune omnibus: quapropter ſi alia Eccleſia iis indigeat ad ædificationem, ſeu ampliationem, poterit alteram cogere ad vendendum, ſibi pretio ſoluto. Giurba *deciſ. 86. num. 16.* Barboſa *in dict. l. invitum 11. num. 21.* Marinis *obſervat. 284. num. 7.*

12. In hoc dubio maxima conſideratione procedendum, & conſiderandum, duobus modis hanc difficultatem eſſe contemplandam; aut rationi rei, quæ neceſſaria eſt ad conſtruendam, aut ampliandam Eccleſiam; vel ratione cauſæ piæ, quæ in una, & altera verſatur. Et quoad primum, eſt proſpiciendum detrimentum, quod percipit altera Eccleſia, ſeu monaſterium vendere coactum; ſi enim ex rei venditione parum damni percipit, ex eo quod pecunia ex venditione ſibi præſtita poſſit aliam rem emere, unde ſimilia emolumenta percipiat, aut majora; tunc rectè altera Eccleſia, ſeu Monaſterium poterit cogi ad vendendum domum, vel prædium neceſſarium ad ædificationem, ſeu ampliationem Eccleſiæ; idque ex dictis conſtat, etiam ratione laïci coacti ad vendendum: tum etiam, quia licèt utraque Eccleſia habeat idem privilegium, ut latè tradit Valenzuela *d. conſ. 18. à. n. 62.* attamen hoc fallit, quoties alterius privilegium eſt potentius, habetque majorem rationem, & juſtitiam. Bart. *in Authent. qui rem, C. de ſacroſanct. Eccleſiis, collat. 1. verſ. Si uterque privilegiatus.* Gratianus *diſcept. cap. 481. num. 31.* Maſcardus *de probat. concluſ. 1176. num. 39.* Novarius *dict. quæſt. 62. num. 24.* Cùm ergo privilegium Eccleſiæ conſtruendæ, vel ampliandæ habeat majorem rationem, & juſtitiam, quando altera Eccleſia, vel cauſa pia cogitur ad vendendam domum, vel prædium, ſi ex pecunia alteram rem ſibi utilem valeat comparare, inde eſt, ut potentius ſit privilegium alterius Eccleſiæ conſtruendæ, vel ædificandæ, & neceſſariò cogi poſſit altera ad vendendum: quod quidem ceſſabit, ſi grave detrimentum ex coactione altera Eccleſia percipiat, vel cauſa pia; nam tunc cogi non poterit. Ratio eſt, nam hoc privilegium exorbitat à jure communi, quatenus quis invitus cogitur vendere; & ideò ſtrictiſſimè eſt interpretandum. Gloſſ. *in cap. 1. de reſcript. in 6. verbo Proceſſus.* Tiraquellus *in præfat. de retract., num. 62.* Molina *de primog. lib. 3. cap. 4. num. 23.* Solorzano *de jur. Ind. tom. 2. lib. 2. c. 6. num. 91.* Quapropter debet intelligi quando parvum detrimentum tertii ſequitur, ſecus ſi magnum, aliàs Eccleſia locupletaretur cum jactura alterius Eccleſiæ, vel cauſæ piæ, quod de jure naturali non permittitur, *l. Nam hoc 14. ff. de condict. indebit. cap. locupletari, de reg. jur. in 6.* Tiraquellus *de privileg. cauſ. pia, privil. 12.* quod nec in aliquo admittitur, præcipuè in Eccleſia, quæ eſt cultrix juſtitiæ, & injuſtum non facit. Guttierez *lib. 3. pract. quæſt. 8. num. 24.* Joſeph. Ludovic. *deciſ. 54. num. 11.* Ergo in ſimili ſpecie altera Eccleſia, ſeu cauſa pia ad vendendum non cogetur, ut in laïcis diximus ſuprà.

13. Secundò ratione cauſæ piæ difficultas iſta eſt definienda, nempè quando in re, quæ petitur ad ædificandam Eccleſiam, vel ampliandam, altera cauſa pia exercebatur, veluti ſi quis habuiſſet capellam in Eccleſia, & ipſa fuiſſet neceſſaria ad ampliationem illius, vel diruenda ad ejus reædificationem, vel neceſſariò fuiſſet aliqua pars monaſterii ad illam ædificandam: quo quidem caſu cauſa ipſa pietatis proſpicienda eſt, nam ſi in una magis pium opus exercetur, minimè eſt altera pia cauſa, ſeu Eccleſia cogenda ad vendendum; idque demonſtratur quando capella deſtinanda ad Miſſas celebrandas, peteretur ad ampliandam ſacriſtiam; tunc enim non eſt dituenda, nec ejus poſſeſſor cogendus ad vendendum, maximè ſi habeat juſpatronatus, vel ibi ſepulchra majorum; nam ibi magis pium exercetur, ut latè defendit Valenzuela *dict. conſ. 18. à num. 12.* Cyriacus *d. controv. 231. num. 10.* Secus verò, ſi minùs pium exerceatur, utpotè in caſu, de quo Marinis *deciſ. 284.* ubi Fratres Monaſterii coguntur vendere viridarium ad ampliationem Hoſpitalis; major enim cauſa pia cenſetur pauperes curare, quàm recreatio Fratrum. Si tamen cauſa æqualis ſit, non compelletur vendere altera Eccleſia, aut cauſa pia; nam æquale eſt privilegium, intratque regula, ut privilegiatus contra par privilegium habentem nequeat uti ſuo privilegio, ut cum multis docet Novarius *dict. quæſt. 62. num. 2.* Quapropter nec una Eccleſia adverſus alteram utitur privilegio. Marinis *dict. deciſ. 284.*

14. Præterea ſcrutandum, an perſona privata cogenda ad vendendam domum, ſeu prædium, quando Eccleſia

SERIES

LIBRORVM ET CAPITVM,

Quæ in hoc ſecundo Tomo de Cauſis Piis in genere, & in ſpecie continentur.

LIBER QVINTVS.

De Eccleſiis ædificandis, vel reparandis; itidem de Monaſteriis, ac Capellis, Altaribus, Oratoriis, & Oblationibus. pag. 1.

CAP. I. ECCLESIAS ædificare religioſum, & pium eſt. Refelluntur Hæretici. Eccleſiæ variis nominibus olim nuncupabantur. ibid.

II. De Eccleſiis, & Monaſteriis ædificandis, & de requiſitis ad eorum exſtructionem. pag. 5

III. Proſequitur materia antecedens, & de nova erectione Eccleſiarum ex neceſſitate ab Epiſcopo facienda. Elucidatur caput 3. *de Eccl. ædific.* 15

IV. Proſequitur materia antecedens. 28

V. De Eccleſiis ſponte, & piè ab aliquibus privatis ædificandis, & quomodò acquiratur juſpatronatus earum. 37

VI. De reparandis Eccleſiis. 49

VII. De Capellis Regum, & aliorum privatorum. 64

VIII. De Altaribus: & elucidantur textus *in cap. Altaria* 31. *cap. Altaria* 32. *de conſec. diſt.* 1. 75

IX. De Altarium ornatu; de Imaginibus: de cuſtodia Euchariſtiæ. 84

X. De Oratoriis publicis, & privatis. Elucidantur textus *in cap. Vnicuique* 33. *cap. Clericos* 34. *cap. Si quis* 35. *de conſecrat. diſt.* 1. 92

XI. De Oratoriis Epiſcoporum, & Regularium. Elucidatur caput finale *de privil. in 6.* 105

XII. De oblationibus in Eccleſiis faciendis. Exornatur caput *Omnis* 69. *de conſecrat. diſt.* 1. 111

LIBER SEXTVS.

De funeribus, eorúmque ſumptibus: de teſtatis & inteſtatis: de Sepulturis. pag. 121.

CAP. I. DE funeribus, eorúmque ritibus. ibid.

II. Proſequitur materia antecedens. 133

III. De juribus funerandi ex privilegio Regularibus conceſſis. 144

IV. De impenſis funerum, & quæ iſtæ impenſæ dicantur. 155

V. Qui impenſas funeris expendere debeant: & de earum privilegiis. 165

VI. De teſtatis, & inteſtatis circa funeris impenſas, & alia opera pia. Elucidantur lex 30. & 32. Tauri, lex 6. *tit.* 4. & lex 13. *tit.* 6. *lib.* 5. *Recopilat.* 181

VII. De ſepulturis Eccleſiaſticis, & de earum differentia. 195

VIII. Quo in loco quis ſepeliri debeat. 204

IX. De electione ſepulturæ. Elucidantur textus *in cap.* 1. *cap. Fraternitatem* 3. *cap. Cùm liberum* 6. *cap. De uxore* 7. *cap. In noſtra* 10. *de ſepult cap.* 1. *eod. tit. in 6.* 217

XI. Quibus denegetur ſepultura Eccleſiaſtica. 229

XII. Proſequitur materia antecedens, & de pœnis contra ſepelientes has perſonas in loco ſacro. Et aliqua de ſepulchro violato. 237

LIBER

LIBER SEPTIMUS.

De diverſis Cauſis Piis, & primò de Eleemoſyna. pag. 245

CAP. I. QVid ſit Eleemoſyna, & quotuplex, & quomodò differat ab oblatione. ibid.

II. Quando eleemoſyna ſit de præcepto. 248

III. De his quæ licent tempore neceſſitatis extremæ: & quomodo extremè egens ſit ſubveniendus. Elucidatur lex 2. *C. de Patrib. qui filios ſuos diſtrax.* 253

IV. De his quæ licent in gravi neceſſitate. 261

V. De quibuſdam perſonis in neceſſitate conſtitutis, quibus competit privilegium ne conveniantur, niſi in quantum facere poſſunt: & de illo beneficio. Elucidatur textus *in l. Sunt qui 16. ff. de re judic. cum ſeqq.* 264

VI. Proſequitur materia antecedens. 271

VII. Explicit materia iſta, & elucidatur caput *Odoardus 3. de ſolutionib.* 279

VIII. De neceſſitatibus publicis, & quomodò ſubveniendæ ſint, & de Tributis. 289

IX. Proſequitur materia antecedens de Tributis. 299

X. Proſequitur materia neceſſitatis publicæ. De donativis, & penuria panis. 309

XI. Qui poſſint facere eleemoſynas, & de quibus rebus. 313

XII. Quæ ſint perſonæ capaces eleemoſynæ. 319

XIII. De Quæſitoribus eleemoſynarum. 323

XIV. De charitativo ſubſidio, & de ſubſidio & excuſato. 325

LIBER OCTAVUS.

De obligatione Eccleſiaſticorum dandi eleemoſynas, & faciendi opera pia ex redditibus eccleſiaſticis, tam in vita, quàm in ultima voluntate. pag. 337

CAP. I. QUÆ ſit obligatio Eccleſiaſticorum dandi eleemoſynam, vel faciendi opera pia ex redditibus eccleſiaſticis, & à quo jure procedat. ibid.

II. De quibus bonis, & redditibus Prælati, & Beneficiati tenentur dare eleemoſynam, vel alia opera pia facere. 342

III. De Eccleſiaſticis, quos hoc præceptum dandi eleemoſynam ex ſuperfluo ultra congruam adſtringit. 348

IV. Proſequitur materia antecedens. 354

V. De donationibus quæ poſſunt inter vivos facere Prælati, ſeu Beneficiati ex redditibus conſanguineis, extraneis, & concubinis. 364

VI. Proſequitur materia antecedens de donationibus faciendis ex redditibus concubinis, filiabus ſpuriis, & conſanguineis. 373

VII. Quid poſſint Prælati, ſeu beneficiati facere ex redditibus ad ſtatum conſanguineorum, aut fundandos majoratus, & de largitione munerum Religioſorum. 379

VIII. De donationibus ex redditibus factis ab Epiſcopis, aut Beneficiatis in ægritudine. Elucidatur textus *in cap. Ad hæc 8. de teſtam.* 390

IX. De teſtamentis Epiſcoporum, & Beneficiatorum. Exornatur textus *in cap. 1. de peculio Cleric.* 393

X. Quando permiſſum eſt Epiſcopis, ſeu Beneficiatis teſtamentum ex redditibus condere, 401

XI. Quid poſſint diſponere Clerici circa ſuos filios ſpurios, vel naturales ex redditibus, aut aliis bonis, tam inter vivos, quàm in ultima voluntate, 408

XII. Proſequitur materia antecedens de diſpoſitione in ultimis voluntatibus facta à Clericis, vel ab aliis patribus ſpuriis, 414

XIII. De teſtamentis Religioſorum: & elucidatur Authentica *Si qua mulier, C. de Sacroſ. Eccleſ.* 424

XIV. De ſpoliis Epiſcoporum, & Beneficiatorum, ubi non teſtantur: & de luctuoſa. 434

Ecclesia, seu Monasterium non est necessarium; sunt enim aliquæ Ecclesiæ necessariæ præcisè, veluti Cathedralis & Parochiales, ubi administrantur Sacramenta, docetur populus, sepeliuntur mortui, & alia necessaria peraguntur ad cultum divinum, & salutem animarum: aliæ verò sunt quæ ad ista non inserviunt, sed tantùm ad majorem cultum, & ut aliqui Religiosi sanctè, & piè vivant. Difficultas est, an ad constructionem, vel ampliationem harum Ecclesiarum non necessariarum, compellendus sit quis ad domum, vel prædium vendendum?

15. Prima sententia negat: nam quando Ecclesiæ, seu monasteria necessaria non sunt, non debent construi damno tertii, quod magnoperè inest, quando quis compellitur vendere rem propriam; nam inhumanum est quemque cogere ad vendendum, *l. Quamvis, ff. de pign. act.* cùm facultas naturalis sit, ut quisque re sua utatur, nec ad contractum veniat, nisi ex libera illius voluntate, *l. 1. ff. de pact.* Menochius *lib. 3. præsumpt. 130. n. 54.* Menchaca *illustr. quæst. 17. num. 2.* Quamobrem, ut quis vendere cogatur, requiritur causa necessaria Religionis, & publicæ necessitatis, non verò quando non est necessaria, sed voluntaria, prout in similibus Ecclesiis, seu Monasteriis. Deinde non solùm privatis simile irrogatur detrimentum, verùm etiam aliis Ecclesiis necessariis, quippe ex similibus novis erectionibus tot Ecclesiarum, Ecclesiæ necessariæ, utpotè Parochiales, & Cathedrales, ubi Sacramenta administrantur, & Populus instruitur, damna percipiunt, quod jure interdictum est, *cap. Quicunque 44. 16. quæst. 1. cap. 2. de Ecclesiis ædificand.* Rota apud Seraphinum *decis. 847. num. 1.* Ergo minimè sunt permittendæ ædificari, seu construi, ob damnum consequens non solùm tertii ad vendendum coacti, sed etiam aliarum necessariarum Ecclesiarum; quia cum damno tertii favendum non est causæ piæ, nec aliqua injustitia committenda. Abbas *lib. 1. conf. 17. num. 2.* Tuschus *tom. 6. conclus. 335. n. 23.* Valenzuela *conf. 18. num. 32. & 33.* Ergo nec in præsentiarum privatus est cogendus ad vendendam rem propriam ad ædificandam Ecclesiam, seu ampliandam, quæ necessaria non est. Unde hæc sententia asserit, minimè id fieri posse per Judicem ordinarium; si tamen aliquandò contrarium videatur, ad Principem est recurrendum, in quo est potestas abrogandi jus tertii, *ex d. l. Lucius 11. ff. de evict.* Tenet, explicatque Covarruv. *lib. 3. var. cap. 14. num. 8. vers. Secundò mihi videtur.* Vincentius Carrocius *decis. 26. num. 17.* Valascus *consult. 22. n. 2.* Franchis *decis. 223. num. 5.* Citiacus *dict. controv. 231. num. 2.*

16. Secunda sententia tenet contrarium ex Regula communi, nempe favore Religionis posse cogi privatum ad rem propriam vendendam, non solùm favore Ecclesiæ construendæ, sed & ampliandæ; & in Monasteriis, etiam cogi possunt vendere ad dormitoria, & viridaria alterius Ecclesiæ ædificandæ, ut jam diximus, & tenent plures quos ad satietatem refert Guzman *dict. quæst. 52. num. 36.* Girazellus *decis. 38.* Marinis *d. observat. 284. num. 3.* Valenzuela *d. conf. 18. à num. 2.* Quod quidem privilegium non solùm est intelligendum de Ecclesiis necessariis, sed etiam de non necessariis. Et confirmatur, nam ut benè considerat Rota apud Seraphinum *dict. decis. 847. num. 3.* in his Ecclesiis, seu Monasteriis, etiam non necessariis, augetur divinus cultus: tum Deus magnoperè deservitur à personis eis dicatis, sub regula tendentibus ad perfectionem obedientiâ, castitate, & paupertate, gratissimis quidem Deo virtutibus: quamobrem etiamsi necessariæ non sint, privatus debet compelli ad vendendum, sive ad earum constructionem, sive ampliationem. Cæterùm ad opus publicum qui compellitur vendere domum, vel rem propriam, non solùm quando opus non est necessarium, sed tantùm ad ornatum, *l. præscriptio 6. l. si quando 8. C. de operib. publicis, l. Post hanc, cum duabus sequent. C. de ædific. privat.* Romanus *singul. 710.* Thesaurus *dict. quæst. 64.* & ad urbis decorem compellitur Nobilis pauper vendere Palatium destructum. Riccius *decis. 138. num. 21.* Hieronymus Leo *decis. 90. num. 22.* Romanus *sing. 784.* Ergo multò magis quando Ecclesia, seu Monasterium construitur, aut ampliatur ad cultum & servitium Domini. Molina *de Just. dict. tract. 2. disput. 341. n. 2.* ubi id extendit etiam ad dormitorium. Thesaurus *d. q. 64. num. 6.* Gomez *in l. 70. Tauri, num. 27.* Grammaticus *decis. 75. à num. 1.* latè Guzman *de evict. d. quæst. 52. à num. 36.*

17. In hoc dubio dicendum, aliquos esse in praxi admissos abusus in his Ecclesiis, aut Monasteriis non necessariis, quorum aliquos aliquando vidimus. Et in primis, quando Ecclesiæ istæ non necessariæ, & Monasteria jam sunt constructa, & erecta; sed Religiosi non contenti, seu Clerici, ad alium locum commodiorem, primis destructis, se conferunt ejusdem urbis, aut oppidi, & ad id plures domus emunt, & vendere compellunt, ejectis vicinis, in gravissimum detrimentum Reipublicæ, & illorum privatorum. Tum & sunt alii casus, quando de novo fiunt; sed possunt fieri in alio loco, veluti prope muros ipsius urbis, aut in aliquo prædio; sed nec simili modo contenti, plures domos evertunt, & compellunt vendere: hoc, inquam, minimè admittendum in utroque prædicto casu; nam tunc non adest causa Religionis, nec favor publicus, necessarius quidem, ut quis ad vendendum compellatur. Riccius *dict. decis. 138. num. 2. p. 1.* Novarius *quæst. for. lib. 1. quæst. 32. num. 1.* Gizarell. *decis. 37. num. 1.* Camil. Borell. *conf. 26. n. 67.* sed tantùm versatur commoditas privata, vel Clericorum, vel Religiosorum, quæ quidem non est sufficiens ut tot domus demoliantur, vicini ejiciantur ab urbe vel oppido, & Respublica tantùm detrimentum percipiat. Et confirmatur, nam cultus divinus, & vita religiosa peragitur in Ecclesia, aut Monasterio constructo, aut in construendo in alio decenti loco: Ergo solùm restat commoditas privata Clericorum, aut Religiosorum, quæ cum tanto damno admittenda non est; non enim Clerici, aut Religiosi venimus ad Ecclesiam ob interesse, seu commoditatem percipiendam, & honores; sed ad laborandum diu, noctuque in hæreditate Domini, prout in Episcopis docuit Augustinus 19. *de Civit. Dei*, ubi explicans illud Apostoli: *Qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat*; exponere voluit, quid sit Episcopatus, quia nomen operis est, non honoris. Eleganter D. Thomas *2. 2. quæst. 185. art. 1.* Azorius *Inst. Mor. 2. p. lib. 3. cap. 28. quæst. 2.* Alzedo *de pract. Episcop. dign. 1. p. cap. 3. num. 33.* Quamobrem ex sola Clericorum, vel Monachorum commoditate, non evertendæ sunt urbes, & Ecclesiarum, sed Monasteriorum vicini.

18. Præterea, licèt favor Religionis consideretur in extruendis Ecclesiis, seu Monasteriis, non minùs est favor Religionis ipsius conservare domus, & habitacula Fidelium, ubi procreantur, & enutriuntur, ad illam profitendam, & ut suis bonis, sanguine & vita Catholicam fidem propugnent. Tum, ut per gratiam gratiora sint templa viva Spiritus sancti, ut est locus Isaiæ *cap. 66.* & D. Pauli *1. ad Corinth. cap. 3. Nescitis, quia estis templum Dei, & spiritus Dei habitat in vobis.* Et *cap. 6. Membra vestra templum sunt Spiritus sancti, quem habetis in vobis; glorificate, & portate Deum in corpore vestro.* Et *2. ad Corinth. cap. 6. Vos estis templum Dei vivi, sicut dicit Dominus: Quoniam inhabitabo in illis, & inambulabo.* Quamobrem ad mutandam Ecclesiam, seu Monasterium non necessarium, neutiquam evertenda sunt habitacula, & domus Fidelium, ubi vel

artificio, vel aliis modis vitam quærunt vicini, & alteri Chriſtiani contriuntur.

19. Denique, ſicut dictum eſt, quando grave detrimentum tertio irrogatur, non cogitur domum, vel prædium vendere ad ædificandam Eccleſiam, ſeu Monaſterium, ut diximus. Eſtque optimus textus *in d. l. Si quis ſepulchrum 12. de relig. & ſumpt. fun.* ibi: *Præſes etiam compellere debet, juſte pretio iter ei præſtari; ita tamen, ut Iudex etiam de opportunitate loci proſpiciat, ut vicinus magnum patiatur detrimentum. l. 1. §. ſunt qui putant, ff. Ne quid in loco publico.* Theſaurus *lib. 1. d. quæſt. 64. num. 9.* Guzman *d. quæſt. 52. num. 27.* Urrutigoyti *dict. cap. 10. num. 137.* Ergo multò minùs, quando non ſolùm vicinus unus, verùm plurimi cives ex domibus, ubi alebantur, ejiciuntur, cum magno Reipublicæ detrimento, & multarum miſerabilium perſonarum: quod quidem nulla tenus permittendum à Senatu Regio, nec à Præſidibus Provinciarum, nec à Prætoribus, etiamſi ipſi vicini ſponte velint ſuas domos vendere.

20. Unde magnoperè deplorandus caſus cujuſdam urbis Caſtellæ, ubi quidam Reverendiſſimi Patres Monaſterium habebant ſatis beſnè conſtructum in ipſa urbe, & propter commoditatem alibi tranſtulerunt, demolita una Parochia, ſimul cum multis Parochianis ibi degentibus, ubi opificio & artificio ſuàs familias alebant, & nutricbant; ex quà quidem cauſa ferè omnes urbes Caſtellæ depopulatas vidimus, & quotidie demoliuntur. Cùm tamen Eccleſiæ, ſeu Monaſteria iſta circa muros poterant ædificari, aut in alio loco congruenti ad Dei cultum, & ſervitium; tum & conſtructa conſervari, abſque eo quod alibi transferrentur: quibus quidem caſibus proculdubio admittenda eſt prima ſententia.

21. Si verò tantùm unicus vicinus haberet domum, vel prædium commodum ad has novas Eccleſias, ſeu Monaſteria conſtruenda, etiam non neceſſaria, nec illi grave detrimentum inferretur, admitto ſecundam ſententiam; nam cultus divinus, & Dei ſervitium præponderat magis quàm voluntas vendendi ipſius privati: tum quàm minimum præjudicium illi infertur. Quamobrem etiamſi Eccleſiæ, aut Monaſteria non ſint neceſſaria, poteſt privatus cogi ad vendendum, ut abſolutè tenent Novarius *de Privileg. miſer. perſon. privileg. 6. per tot.* Cyriacus *controverſ. 231. num. 1. & 12.* Vela *differt. 17. num. 34.* Oſualdus *ad Donell. lib. 9. comment. cap. 9. lit. G.* Gironda *de gabell. 2. p. in principio, num. 11.*

22. Denique circa hanc coactionem vendendi rem propriam ad Eccleſiam, ſeu Monaſterium ædificandum, vel ampliandum, illud eſt tertium, pretio taxato faciendam eſſe emptionem, *l. Item ſi verberatum 15. §. ſi fœtè 2. ff. de rei vindicat.* qui quidem textus licèt modico pretio dicat emptionem faciendam, id intelligas de pretio juſto, non ſolùm ſecundùm pretium ipſius rei, ſed ampliùs reſpectu voluntatis ipſius Domini; nam cùm invitus vendere cogatur, pretio æſtimabilis eſt illa coactio: quamobrem non ſolùm eſt pretium ſolvendum reſpectu rei, ſed reſpectu voluntatis domini, quatenus ab eo res extorquetur, ut explicant Guzman *d. quæſt. 52. à n. 9.* Gratianus *diſcept. tom. 3. cap. 541. à num. 12.* Giurba *deciſ. 86. n. 11. 12.* Miceres *de Majora. 4. p. quæſt. 1. num. 116.* Theſaurus *d. lib. 1. quæſt. 64. num. 10.*

23. Verùm eſt aliquod dubium, an in præſentiarum venditor coactus vendere, teneatur habere fidem de pretio, quando Eccleſia, ſeu Monaſterium pecuniam non habuerit de præſenti? Et affirmandum videtur ex doctrina Gloſſæ *in l. Si locus, §. Cùm via publica, ff. quibus modis ſervit. amittatur.* Ubi aſſeritur, quod ſi via publica impetu, vel alluvione fluminis, vel ex alia cauſa diruatur, poſſe vicinum proximum cogi ad præſtandam viam, idque de conſuetudine receptum, etiam non ſoluto pretio, idque jure publicæ utilitatis: Ergo ſimiliter dicendum, quando adeſt neceſſitas publica ædificandi Eccleſiam, ſeu Monaſterium, cùm id pertineat ad favorem Religionis, & publicæ utilitatis.

24. Sed communiter reprobatur hæc Gloſſa, & tenent contrarium DD. *ex l. Si ſervi, l. ult. C. ex quib. cauſ. ſervi pro pret. lib.* & notant DD. *in d. l. Venditor, §. Si conſtat, ff. com. præd.* ubi Albericus, & alii. Ratio eſt, nam in his invitis venditionibus pretium juſtum eſt concedendum, ut diximus. Morla *tit. 9. quæſt. 1. num. 8.* quod quidem communiter intelligitur de pecunia numerata, ad quam refertur Baldus *conſilio 98.* Tiraquellus *de retract. §. 1. gloſſ. 14. num. 44.* Unde quando lex cogit vendere rem propriam juſto pretio, id intelligendum pecuniâ numeratâ, non autem habita fide pretii, ut ſemper de conſuetudine receptum eſt. Covart. *d. lib. 3. cap. 14. num. 8.* Pinellus *in rub. C. de reſcind. vendit. 1. p. cap. 2. num. 14.* Gratianus *diſcept. for. tom. 1. cap. 149. num. 25. & 26.* Valaſco *conſult. 22. à num. 4.* Guzman *d. quæſt. 52. num. 63.* Barboſa *in dict. l. Invitum, num. 16.*

25. Sed in re magnâ curâ conſideranda eſt neceſſitas Eccleſiæ, ſeu monaſterii; nam ſi eſt extrema, & inevitabilis, nec de præſenti habeat pecuniam, tunc cogendus eſt vicinus vendere, habita fide pretii. Ratio eſt, nam neceſſitas ipſa publica, & Religionis petit, ut habeatur fides de pretio, aliàs fruſtrà cogeret lex ad vendendum, ſi non etiam juberet haberi fidem de pretio. Valaſco *d. conſult. 22. in fine,* Guzman *dict. quæſt. 52. num. 63.* Si verò neceſſitas non ita gravis ſit, & inevitabilis, ſemper contraria ſententia tenenda eſt, ita ut pretium intelligatur pecuniâ numeratâ. Bertazolus *de Clauſul. clauſul. 38. gloſſ. 1. num. 24.* Giurba *deciſ. 86. num. 16.* Barboſa *d. num. 16.*

26. Illud cum Ayllon *ad Gomez, tom. 2. var. cap. 2. num. 52.* eſt obſervandum, remedium legis 2. *C. de reſcind. vendit.* non habere locum in his coactis venditionibus: nec admittendæ ſunt, quando Eccleſiæ, ſeu Monaſteria, non ſibi, ſed ut aliis complaceant, emunt. Cyriacus *d. controverſ. 231. num. 11.* Barboſa *in d. l. invitum, num. 13.* & tantùm pro ſeipſis, non verò pro conſtructione, vel ampliatione rerum particularium ipſorum, vel ipſarum. Barboſa *dict. num. 13.* Ac tandem ſimiles coactiones admittendæ non ſunt, niſi pro re integra, non pro parte, propter damnum vendentis, niſi etiam damnum ei ſolvatur. Giurba *dict. deciſ. 86. num. 14.* Barboſa *ubi proximè, num. 15.* Guzman *d. quæſt. 52. num. 59.* Nec prætermittas, quod ſi Eccleſia, aut Monaſterium ædificetur in ſolo alieno, ſolum ædificio cedit. Cavalcanus *2. p. deciſ. 23. num. 71.* Genuenſis *in Praxi, quæſt. 249.* Tiraquellus *privil. 121.* ubi Riccius: quod quidem admittendum cenſeo, dum Eccleſia, ſeu Monaſterium pretium juſtum rependat. Et ratio eſt, nam cùm Eccleſia ſeu Monaſterium poſſit, ſoluto pretio, cogere ad vendendum ad ſui ipſius ædificationem, inde eſt, ut ſoluto pretio ſolum Eccleſiæ, ſeu Monaſterio cedat; undè admittendi non ſunt aliqui aſſerentes, communem rem manere pro rata, quos referunt Genuenſis, & Tiraquellus, relati nuperimè Azorius *Inſt. Mor. 2. p. lib. 9. cap. 13. quæſt. 3.*

27. His enim recenſitis tranſeamus ad requiſita neceſſaria fundandi, vel ædificandi Eccleſias, ſeu Monaſteria. Et in primis neceſſaria eſt licentia Superioris, & non cujuſlibet, ſicut aliqua perunt jura, ſed Romani Pontificis, *cap. De locorum 4. cap. Præcepta 5. de conſecrat. diſt. 1.* Sed tamen dicendum, in locis non exemptis ſufficere Diœceſani licentiam; in exemptis verò requiri Summi Pontificis, *Authent. de Eccleſiaſticis tit. §. Si quis autem, cap. Nemo 9. de conſecrat. diſt. 1. cap. Authoritate 4. de Privileg. lib. 6.* eo enim

modo

modo intelligenda sunt jura *in d.cap.4. & 5.* nuperrimè allegata. Azorius *dict.lib.9. cap.3. quæst.2.* Selva *de Beneficiis,2.p.quæst.6.* Zerolr *in Praxi, verbo Ecclesia,n.1.* P.Gregorius *Syntag. lib.2. cap.1. num.16.* Quæ quidem licentia,seu Superioris consensus, non requiritur ut expressè concedatur,sed sufficiet tacita,veluti quando eo præsente, sciente, & non contradicente Ecclesia ædificaretur,Selva *d.quæst.6. num.21.* Azorius *dict.cap.3.quæst.6.* Barbosa *de offic. Episcopi, 2.p. allegat.26.num.2.* Pasqualigius *de Sacrific. Missæ, q.441. num.4.* Valenzuela *consilio 18.num.18.* Magistris *Syl. Ecclesiast.lib.1. c.2. n.3.*

28. Est tamen dubium,an hæc licentia,seu consensus Superioris requiratur à principio, ita ut non sufficiat ut postea supervenial Ecclesiâ constructâ.Et Abbas,quem refert Selva *d.quæst.6.num.8.* asserit, à principio esse necessariam. Et probant, nam hæc licentia, & facultas necessaria est ad indagandum, an locus sit conveniens ad ædificium Ecclesiæ; tum, quâ formâ sit construenda, & ne præjudicium inferat aliis Ecclesiis. Quapropter necessarium est, ut præcedat hæc licentia, seu facultas Episcopi,vel alterius Superioris, nec sufficiet postea concedi.

29. Sed tamen contrarium tenet Selva *ubi suprà*, qui aliquos refert, Azorius *d.cap.3,quæst.5.* Vveyms *ad const.24.ex juram. desumpt.const.59.num.9.* Barbosa *d.allegat.26,num.2.& de univers.jur.lib.2.cap.2.num.5.* nam jura petentia hanc licentiam, & facultatem Superioris pro forma, non requirunt præcedere debere, ut videre est in relatis *n.27. cap. Placuit 26. de consecrat.dist.1.cap. Ad hæc 4. de relig.dom. cap. Quicunque 44.16.quæst.1. cap. Cùm olim 14. vers. Insuper, de Privilegiis,* & aliis relatis à Petr. Gregorio *d. lib.2. cap.1. num.10.* Quamobrem sufficiet postea usu pervenire. Idque exemplis demonstrat Azorius aliquorum Pontificum, qui Deorum fana jam constructa Sanctis dicarunt, & consecratunt. Præcipuè Bonifacius IV. qui Pantheon,Templum Diis Gentium dicatum Ecclesiam omnium Sanctorum consecravit. Unde cognoscitur, sufficere consensum postea præstitum, licèt Ecclesia jam fuerit constructa.

30. In re tamen dico, quod si Ecclesia, seu Monasterium, absque Superioris licentia construatur, vel sit aliquod profanum alterius sectæ templum, sufficit licentia, seu consensus Superioris, ut aliquando pro Ecclesia, seu Monasterio consecretur; nam quando licentia, vel consensus non requiritur pro forma substantiali, ut præcedat, eâ postea superveniente perinde est, ac si à principio præstita fuisset,*cap. Non sit matur 18 de reg.jur. in 6.* ubi Scribentes,*c. Dudum 50. de elect. l. Quid id quod 33.ff.de donat.* Unde in similibus casibus semper est admittenda hæc secunda sententia. Verùm in praxi semper à principio quærenda licentia, seu consensus Superioris; nam Episcopus, vel alius Superior, in Ecclesia ædificanda, seu construenda debet primùm ad locum accedere, & atrium seu cœmeterium designare, ibique signum Crucis cum precibus affigere, lapidemque primarium ponere, *cap.Nemo 9. de consecrat. dist.1. auth. de Ecclesiast. tit. §. si quis :* quod quidem etiam per alium facere valet, ut docuerunt Azorius *d.cap.3. quæst.4.* Durantius *de rit.Ecclesiæ,lib.1.cap.2.num.7.* Barbosa *d.cap.2. num.17.* D.Gregorius *part.lib.1.cap.5.* quapropter semper cum authoritate illius, & licentia procedendum ad constructionem Ecclesiæ, *cap. Quidam 10.18.q.1. cap. Placuit 1,1. quæst.2.* Petrus Gregorius *dict. lib.2. cap.1. num.10.* Vigelius *in Method. jur. can. lib.3. cap.15. regul.5.*

31 Illud verò prætereundum non est,quod si Episcopus hanc licentiam, & consensum præstare renuerit, & primarium lapidem reponere, idque non ex rationabili causa, recurrendum est vel ad Archiepiscopum, vel Primatem, ut illum compellat; illa enim regula generalis est, ut quoties inferior tenetur licentiam, seu consensum præstare, nisi ex rationabili causa se excuset, à Superiore possit compelli ad illum præstandum, *cap. Nullus 8.de jure patronatus,* ubi Panormit. hanc regulam admittit. Quapropter in præsentiarum Episcopus ab Archiepiscopo, seu Primate poterit compelli, si absque rationabili causa id facere renuerit. Selva *d.quæst.6.num.15.* Azorius *d.cap.3.q.8.* Barbosa *d.cap.2. num.17.*

32. In erigendis, construendisque Ecclesiis Cathedralibus non sufficit licentia, seu authoritas Episcopi, nec etiam Legati, *cap. Quod translationem 4. de offic.Legat.* ubi Glossa ;id enim specialiter reservatum est Romanis Pontificibus, *cap.1. de translatione Episcopi, cap.1. Ne Sede vacante* : quod diù adservatum percipitur *ex c.Felix 50. c.Præcipimus 53. 16. quæst.1.* hæc enim ex gravioribus Ecclesiæ causis est, quapropter Summi Præsules id sibi reservarunt.Solorzano *de jur.Indiar.tom.2.lib.3.cap.4.à n.1.* Barbosa *de un. jur. lib.1. cap.2. num.139. & lib.2.cap.5.n.1.* Sanchez *conf. lib.6. cap.9. dub.7. num.4.* Quod idem est dicendum quando Ecclesia Cathedralis in Metropolitanam erigitur, *cap.1.de translat. Episcopi* ; vel quando dismembraretur ad alias erigendas Cathedrales, *cap. Mutationes 34.7 quæst.1. extravagant.1. de præbendis.* Tamburin.*de jur. Abbat.tom.2.disput.14.quæst.15.à n.20.* Urrutigoyti *de Eccles.Cathedral.cap.3. per tot.*

33. Est verò dubium, an Episcopus possit Ecclesiam Collegiatam propria authoritate erigere, & extruere ? Prima sententia affirmat, *ex c.Quoniam 9. de vit.& honest. Clericorum*, ubi Episcopis conceditur facultas instituendi Ecclesias, ubi Clerici in communi vivant in una domo : quod idem dicendum est de Ecclesia Collegiata, ubi Clerici vivunt in communitate, & sub uno tecto, habentque bona unde fructus præbendarum percipiunt. Cæterùm ratione probatur; nam Episcopi possunt erigere novos Canonicos, ut sint supernumerarii,*c.2. de conceff. Præbend.* ubi Abbas. Ergo etiam possunt ab eis erigi,ut construatur, & erigatur Ecclesia Collegiata cum novis Canonicis. Præterea Episcopus sua authoritate valet mutare Ecclesiam Collegiatam Sæcularem in Regularem, *c.Ad audientiam 5. de Ecclesiis ædificand.* Moneta *de commut. ultim. volunt, c.11,n.331.* Quamobrem demonstratur, habere facultatem construendi Ecclesiam Collegiatam ; non enim mutare posset sua authoritate statum illius, si non habuisset facultatem illam construendi, aut erigendi;ut ipse Moneta docuerat *d.cap.11.n.331.* Ergo Ecclesia Collegiata poterit exstrui,& erigi ex licentia,& authoritate Episcopi,ut *in d.c. Quoniam*, docuerunt Abbas antiq. *n.1.* Joan. Andreas *n.3.* Butrius *num.2.* Panormit. *num.2. & 6.* Unde Nicol. Garcia *de Beneficiis, 12.part.cap.5.num.4.* scripsit, aliquando Ecclesiam Collegiatam erigi per Episcopum, licèt fieri soleat authoritate Papæ. Novarius *quæst. for. part.1. quæst.14.num.4.* Rebuffus *tit.de erect.in Collegiat.*

34. Secunda sententia tenet contrarium,dicens non absque authoritate,& licentia Papæ construi, & erigi posse Collegiatam. Ratio est, nam novos Canonicos creare, nequit fieri absque authoritate Papæ. Abbas *in cap.Vacante de Præbend.*Felinus *in cap.Exceptionem, de except.num.16.*Burlatus *conf.27 num 4. & conf.110. num.6* Unde Canonicorum creatio est de genere prohibitorum, nec ad alium pertinet, nisi ad Supremum Caput Ecclesiæ. Ragucius *de voce Canonicorum, quæstione 1.* Præterea Collegiata dicitur Ecclesia, quia habet collegium : collegium verò Ecclesiasticum nequit erigi, vel construi, nisi à Papa. Bartolus *in l. ultim. ff. de colleg.illicit. num.6.* sive sit probatum, sive præsumptum, ut cum Innocentio, & aliis docet Lotterius *de re benefic.lib.1.quæst.14.num.38.* Ergo nequit

Eccleſia Collegiata conſtrui, & erigi ex ſola licentia, & authoritate Epiſcopi. Lotterius *dict. queſt.* 14. *num.* 46. Riccius 3. *p. deciſ.* 66. Filliucius *de Beneficiis, cap.* 3. *num.* 112. Maſſobrius *in Praxi habendi cóncurſ. prælud.* 2. *dub.* 1.

35. In hoc dubio obſervandum, nullum jus inveniri clarè decidens hanc difficultatem; nam textus quem adducit prima ſententia *in cap. Quoniam* 9. *de vit. & honeſtat. Clericorum*, non loquitur de facienda Eccleſia Collegiata ſeculari, ſed tantùm Regulari, quod quidem interdictum non eſt Epiſcopis; nam licèt olim eis interdiceretur, *ex cap.* 1. *de exceſſibus Prælat. in* 6. hodie tamen conceſſa eſt Epiſcopis ſimilis authoritas ex Trident. *ſeſſ.* 25. *de Regular. cap.* 5. Rota apud Farinac. 2. *p. deciſ.* 745. Quapropter textus ille aſſumptum non probat, ut explicat Lotterius *dict. queſt.* 14. *à num.* 43. Maſſobrius *dict. dub.* 1. *num.* 5. *&* 6.

36. Sed hoc interpretamentum admittendum non eſt; nam ut conſideravit Immola *in dict. cap. Quoniam, num.* 9. textus ille non agit de aliquo Prælato Regulari, ſed Seculari, qui intendebat Clericos illius Eccleſiæ in communitate vivere, & in eadem domo veſci, ut majori commoditate Divinis Officiis, & aliis oneribus Eccleſiaſticis vacarent: quod quidem fieri ab Epiſcopo temporibus Gregorii Magni conceſſum erat, mos quidem receptus tam in Orientali, quàm Occidentali Eccleſia. Lantmeter. *de vet. Cleric. vitâ lib.* 1. *cap.* 56. *in fine*, Cochier *in faſciſcul. hiſt. cent.* 2. *cap.* 22. Lotterius *dict. queſt.* 14. *num.* 44. Quamobrem rectè potuit ab Epiſcopo fieri, ut tenet D. Gonzalez *in dict. cap. Quoniam, num.* 3.

37. Sed adhuc in ſpecie iſta textus ille non probat, poſſe Epiſcopum facere Eccleſiam Collegialem, & ut Clerici in communi vivant, & in eadem domo veſcantur. Ratio eſt, nam Gregorius VIII. id de novo ſtatuit, & indulget, ut poſſit Epiſcopus in communitate Clericos reponere, ut conſtat ibi: *Statuimus.* Et infrà: *Indulgemus etiam.* Quæ verba in caſu illo ſpeciali tantùm demonſtrant ſpecialem indulgentiam, & facultatem, ut Epiſcopus potuiſſet facere, ut clerici in communitate collegialiter viverent, idque ex Pontificis indulto, non verò ut id conſtituiſſet Epiſcopus authoritate propria, independenter à Papa. Unde ex illo textu non probatur prima ſententia.

38. Cæterùm textus *in cap. Ad audientiam* 5. *de Eccleſiis ædificand.* ubi deducunt interpretantes, poſſe Epiſcopum Eccleſiam Secularem Collegiatam erigere in Regularem, adhuc aſſumptum non benè probat; ibi enim agitur de mutanda Eccleſia Collegiata in Regularem; quo quidem caſu aliqui dicunt, ex conſenſu Epiſcopi fieri poſſe, conſentientibus ipſis Canonicis, & ſine aliorum præjudicio, *cap. Si Epiſcopus* 73. 12. *queſt.* 2. Verumtamen textus ille loquitur tantùm de Eccleſia Parochiali de conſenſu Epiſcopi, & Capituli in Monaſterium convertenda, quod longè ſe habet ab Eccleſia Collegiali; quapropter ad rem non eſt. Igitur dicendum, ut Eccleſia Collegiata fiat Regularis, non ſufficere ſolum conſenſum Epiſcopi, verumetiam requiri Summi Pontificis, quidquid reſiſtat Gloſſa *in dict. cap. Ad audientiam*, D. Gonzalez *ibidem, num.* 2. Moneta *dict. cap.* 11. *num.* 332. quod deprompitur ex littera ipſius textus, ibi: *Devotioni tuæ authoritate Apoſtolica indulgemus.* Quæ verba indicant apertè indultum fuiſſe conceſſum à Summo Præſule, ut Eccleſia illa Collegiata ad Regulares Canonicos ordinaretur; non verò ex authoritate propria Epiſcopi factum fuiſſe, quin potiùs ex illo textu decerpitur, utramque facultatem eſſe neceſſariam, nempè Papæ, & Epiſcopi, prout cum Viviano, Alagona, & aliis percipit Barboſa *ibidem, num.* 1.

39. Hinc admittenda eſt ſecunda ſententia aſſerens, ad conſtruendam, vel erigendam Eccleſiam Collegiatam, neceſſariam eſſe licentiam, & facultatem Pontificis, nec ſufficere ſolam Epiſcopi: & ultra illius fundamenta probatur; nam Epiſcopus, licèt aliquando authoritate propria creare poſſit aliquos Canonicos, hi tamen ſupernumerarii ſunt, nec aliquod jus percipiunt, niſi ventoſum, ut ſcripſit Abbas *in cap. Dilecto, de prabend. col.* 3. nec habent vocem in Capitulo, nec ſtallum in Choro. Bertrandus *conſ.* 122. *n.* 6. Moneta *de Optione, queſt.* 23. *à num.* 6. Quapropter mirandum non eſt, ſi ab Epiſcopo creentur authoritate propria: ſed ſi verè eſſent Canonici, id tantùm concedunt Doctores ex diminutione redditûum, ad ſuppreſſionem Canonicatuum; vel ex eorumdem augmento, ad novorum creationem ex conſenſu Capituli, ut ſunt jura *in cap. Cùm acceſſiſſent* 8. *cap. Cùm M.* 9. *cap. Ex parte* 10. *de conſt.* ubi DD. Trident. *ſeſſ.* 24. *de Reformat. cap.* 15. Ugolinus *de offic. Epiſcopi, cap.* 52. §. 1. *num.* 4. Garcia *de Benefic. p.* 12. *cap.* 1. *à num.* 2. Barboſa *de poteſt. Epiſcopi*, 3. *p. allegat.* 67. *per tot.* Azorius *Inſt. Mor.* 2. *p. lib.* 6. *cap.* 30 *queſt.* 11. *&* 12. Palao *Oper. Mor. tom.* 2. *tract.* 13. *difficult.* 6. *punct.* 9. §. 9. *&* 10. aliter enim minimè Epiſcopus ex authoritate propria nec Canonicos ſupprimet, nec de novo creare poterit: Ergo cùm Canonicos creare interdictum ſit Epiſcopis, inde eſt, ut ſua authoritate propria non poſſint creare, conſtruere, & erigere Eccleſiam Collegiatam, nec ad id licentiam præſtare.

40. Cæterùm, licèt aliqui dicant, poſſe Epiſcopum in ſua diœceſi quidquid Pontifex in tota Eccleſia, niſi ſpecialiter fuerit reſervatum; attamen licèt in ſpecie non ſit textus id reſervans, eſt tamen reſervatio in regula generali, ne fiat Collegium abſque Summi Pontificis poteſtate, & authoritate, ut cum Bartolo & Lotterio *ſuprà, num.* 33. probavimus *lib.* 4. *cap.* 12. *num.* 2. quare in regula illa generali reſervata eſt Pontifici hæc facultas conſtruendi & erigendi Eccleſiam Collegiatam.

41. Denique ex praxi id eſt tenendum, quia ad conſtruendam, vel erigendam Eccleſiam Collegiatam, ſemper recurritur ad Papam, ut Sua Sanctitas hanc facultatem concedat: cujus reſcripti formulam refert Maſſobrius *dict. prælud.* 2. *dub.* 1. *num.* 7. Unde grave argumentum ſumitur, hanc facultatem reſervatam eſſe Summo Pontifici, ita ut neceſſariò ex ejus licentia conſtruenda, & erigenda ſit Eccleſia Collegiata. Rota apud Rubeum *tom.* 3. *deciſ.* 99. *num.* 9. Barboſa *de univ. jur. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 1.

42. Ad conſtruenda nova Monaſteria Regularium, vel Monialium, etiam authoritas Superiorum requiritur; quamobrem authoritas, & licentia Summi Pontificis eſt neceſſaria, *cap.* 1. *de exceſſib. Prælat. in* 6. *cap. ult. de religioſ. domibus, eod. lib.* tum & authoritas Epiſcopi, *cap. Authoritate* 4. *de Privileg. lib.* 6. Trident. *ſeſſ.* 25. *de Regularibus, cap.* 3. ibi: *Nec de cætero ſimilia loca, tam mulierum, quàm virorum, ſine Epiſcopi, in cujus Diœceſi erigenda ſunt, licentia priùs obtenta, &c.* Eſtque Decretum Clementis VIII. 23. Julii 1603. & confirmatur Decreto Urbani VIII. 28. Auguſti 1624. ubi decernitur, Ordinarios non poſſe hanc licentiam impartiri, ut erigantur Conventus cujuſcumque Ordinis Mendicantium, niſi vocatis Prioribus aliorum Conventuum in eiſdem civitatibus exiſtentium, & causâ cognitâ conſtiterit, prædictos novos Conventus erigendos commodè ſuſtentari poſſe, ſine aliorum detrimento: quæ quidem circumſtantia de ſubſtantia eſt, ita ut ſi detur licentia abſque prævia cauſæ cognitione, & citatione aliorum Prælatorum, caſſa, & irrita ſit prorſus. Ratio eſt, nam Bulla illa habet clauſulam irritantem, quæ operatur nullitatem, & omnia deſtruit. Rota *diverſ.* 2. *p. deciſ.* 24. *num.* 5.

Gonzalez

Gonzalez *ad regul. 8. glos. 67. à num. 12.* Menochius *de recuper. remed. 16. num. 444.* Salgado *de retent. Bull. 2. p. cap. 34. num. 116.* Ergo si absque causæ cognitione, & citatione aliorum Prælatorum, licentia ab Episcopo concedatur, erit irrita, & nulla. Gratianus *tom. 3. cap. 517. num. 18.* Riccius *1. p. decis. 75.* Illustrant Cruz *de stat. Relig. lib. 2. cap. 9.* Rota apud Farinac. *2. p. dec. 745.* Cochier *de jurisdict. in Exempt. 1. p. quæst. 36.* Valentia *illustr. controvers. lib. 2. tract. 1. cap. 2. n. 13.* Solorzano *de jur. Ind. tom. 2. lib. 3. cap. 23. num. 13. & in Polit. lib. 4. cap. 23.* Sanchez *cons. lib. 6. cap. 9. dub. 9.* Utratigoyri *3. p. de for. conscient. cap. 7.* Garcia *de Benefic. 5. p. cap. 9. num. 80.*

43. Est tamen dubium, an licentia sua Episcopi cum causæ cognitione, sufficiat ad nova Monasteria ædificanda. Prima sententia affirmat; nam jura loquentia de Monasteriis ædificandis, nullam petunt licentiam, nisi Episcopi Diœcesani, ubi Monasterium ædificatur, *Authent. de Monach. in principio, collat. 1.* ubi sic habetur: *Illud dicendum est, si quis monasterium ædificare voluerit, non prius licentiam esse hoc agendi, quàm locorum Episcopum advocet.* Estque etiam textus *in cap. quidem 10. 18. quæst. 2.* Trident. *dict. sess. 25. cap. 3.* Ergo sola Episcopi licentia sufficiet ad ædificandum novum Monasterium cujusque Ordinis. Præterea ex Bulla Clementis VIII. apertius probatur, ubi petitur licentia Episcopi cum causæ cognitione, ut omnia damna aliorum Conventuum, & commoda construendi præcaverentur. Ergo de sola licentia Episcopi poterit novum Monasterium ædificari. Rodriguez *quæst. regul. tom. 1. quæst. 49. art. 3.* Sotus *ad compendium Minorit. verbo Ædificare, in sua annotat. vers. Circa, §. 10.* Sanchez *dict. lib. 6. cap. 9. dub. 7. num. 1.* Valentia *dict. cap. 2. num. 13.* Valenzuela *cons. 177. num. 3.*

44. Secunda sententia asserit, duas licentias esse necessarias, nempè Sedis Apostolicæ, & Episcopi, in cujus diœcesi construendum est Monasterium. Ratio, nam *in cap. 1. de excessib. Prælat. lib. 6. & in cap. unico, de religios. dom. eodem lib.* statutum est ibidem, ne Prælati Religionum aliquem novum Conventum exstruant absque licentia Sedis Apostolicæ, ob graves querelas quotidie ad Sedem Apostolicam pervenientes. Quod idem decretum est *in c. Authoritate 4. de privileg. lib. 6.* ubi *in vers. Inhibemus*, id prohibitum est in exemptis, vel non exemptis locis, Regularibus domos ædificare absque Sedis Apostolicæ licentia. Præterea aliquæ sunt concessiones speciali indulto, ut aliquæ Religiones Monasteria construant absque licentia Summi Pontificis, ex sola Ordinarii licentia, prout concessit Paulus V. Religiosis Carmelitanis Discalceatis Congregationis sanctæ Mariæ, & Congregationi Clericorum Regularium S. Pauli, quarum meminit Barbosa *de offic. Episcopi, 2. part. allegat. 26. num. 4.* Verùm illas revocavit Urbanus VIII. 28. Augusti 1624. Tamburinus *de jur. Abbat. tom. 3. disput. 5. quæst. 1.* Tondutus *tom. 1. Quæst. Benefic. cap. 23. num. 5.* Ergo semper est necessaria ad construendum novum Monasterium licentia, aliàs semper erit necessarium speciale indultum. Denique, licèt Tridentinum *dict. c. 3.* petat ad construendum Monasterium licentiam Episcopi, id tamen non derogat licentiæ Summi Prælulis requisitæ ex aliis juribus ad fundandum Monasterium; sed tantùm decerpitur, utramque licentiam esse necessariam. Barbosa *d. allegat. 26. num. 4.* Tondutus *d. cap. 23. num. 4.* Solorzano *d. cap. 23. à num. 19.* Zerola *verbo Monachi, num. 2.* Riccius *4. p. decis. 168. num. 4.* Magistris *in Sylv. Eccles. lib. 1. c. 2. n. 3.*

45. In hoc ergo dissidio animadverto, duobus modis posse intelligi jura, quæ loquuntur de domibus Religiosorum. In primis quando tantùm sunt hospitia, ubi Religiosi tanquam viatores pertranseunt; & tunc non est licentia necessaria, nec Papæ, nec Ordinariorum. Ratio enim est, quia ibidem non dicuntur propriè habitare, sed stare per transitum, *l. 1. §. Habitatores, ff. de his, qui dejecer. l. penult. §. Dein factum ff. naut. & caupon.* nec sub nomine Monasterii domus ista intelliguntur. Gallinus *cons. 526. num. 6.* Hartmannus *cons. 13. n. 4.* Quamobrem ad has domos, seu hospitia construenda, nulla est necessaria licentia, neu Papæ, nec Ordinariorum, ut in terminis Bullæ Clementis VIII. tenet Riccius *2. part. decis. 140. in fine.* Bonacina *tom. 3. disput. 1. quæst. 8. part. 2. n. 4.*

46. Secundò quando domus, seu monasteria construuntur, ut vivant cœnobitæ conventualiter, & in communitate, non autem per transennam: in quo quidem casu animadverto, plures Doctores tenuisse, necessariam esse licentiam Ordinarii, veruntamen non excludunt licentiam Summi Prælatis, ut videre est in Sanchez, & Valenzuela relatis *num. 41.* idem Valenzuela *consilio 84. n. 9.* Gratianus *tom. 3. discept. cap. 517. num. 18.* P. Gregorius *de Republica, lib. 3. cap. 9. num. 2.* ideò non est facilè admittenda prima sententia, quæ quidem apertè paucorum est. Quamobrem admitto secundam asserentem, solam non sufficere licentiam Episcopi, sed necessariam esse Sedis Apostolicæ, ut declaravit Sacra Congregatio, cujus verba transcripsit Solorzano *dict. cap. 23. n. 21.* sic: *Monachi non possunt ædificare Monasterium in Parochia, in qua id non habent, sine cognitione & licentia Papæ, & practicatur sic, quod Episcopus det assensum Monachis ædificandi Ecclesias, & Monasteria, reservato beneplacito, assensu, & confirmatione Sedis Apostolicæ, impetranda intra tanti temporis curriculum.* De qua etiam praxi testatur Zerola *dict. verbo Monachi, num. 2.* Et probatur ratione, nam Monasteriorum ædificatio de gravioribus est, & quæ requirunt maximam considerationem, ut declaratur in Bulla Clementis VIII. graviora enim Ecclesiæ debent per Caput expediri, *cap. Majores 3. de Baptismo*, Barbosa *de offic. Episcopi, 3. p. allegat. 112. per tot.* Ergo erit necessaria licentia Papæ, simul cum licentia Episcopi ad ædificandum Monasterium, prout etiam tenent Campanilus *in Diverss. jur. can. rub. 12. cap. 13. num. 80. in fine*, Barbosa *ad Concilium, sess. 25. de Regul. cap. 3. num. 28.*

47. Illud verò oblivisscendum non est, hanc licentiam ab Episcopo præstandam, non posse dari à Vicario illius, nisi ad id habeat speciale mandatum; nam, ut dictum est, ædificatio ista est de gravioribus, quæ non venit in generali mandato, & ideò necessarium est speciale, aliàs non poterit à Vicario ex generali commissione præstari. Riccius *1. p. decis. 182. num. 4.* Campanilus *dict. cap. 13. conclus. 3.* Barbosa *d. 3. p. allegat. 26. num. 3.* Solorzano *d. cap. 23. n. 19.* Fraslo *de Patr. Ind. 1. p. cap. 4. n. 14. in fin.*

48. Sed quid de translatione Monasterii de uno ad alterum locum? Eo quidem casu novum Monasterium construitur, & ædificatur; & in hac translatione, seu mutatione necessariam esse licentiam Summi Pontificis, est textus expressus *in cap. un. de excessibus Prælat. in 6. Clem. Cupientes 3. de pœnis.* Est enim difficultas, an requiratur nova licentia Ordinarii? Prima sententia asserit, non esse necessariam novam licentiam Ordinarii; nam quamvis jura petant licentiam hâc ad novam constructionem Monasterii, non ita verò ad mutationem, seu translationem illius, prout patet in Trid. *d. sess. 25. cap. 3. in fin.* Ergo absque licentia Ordinarii poterunt ad alium locum transferre Monasterium. Et confirmatur, nam Regulares exempti sunt à jurisdictione Episcoporum, nisi in casibus, quibus specialiter illis subduntur, *cap. 1. vers. In eos, de Privilegiis, lib. 6.* Trident. *sess. 6. de Reform. cap. 3. & sess. 21. cap. 1. & 14.* Cenedo *can. quæst. 26.* Cevallos *de cognit. per viam violent. quæst. 71.* Diana *3. p. tract. 1. res. 10.* Tuschus

chus lib. A, concluſ. 7. Non autem ſpecialiter, & expreſsè Religioſi ſubjiciuntur ad petendam licentiam Ordinarii ad transferendum, ſeu mutandum Monaſterium: Ergo minimè tenentur eam petere. Denique eſt privilegium Sixti V. conceſſum Generali Sancti Benedicti in Luſitania, ut ex conſenſu Capituli, abſque licentia Ordinarii transferat Monaſteria ad loca commoda, cujus verba tranſcripſit Barboſa ubi allegat. 26. num. 9. quod quidem licèt tantùm illi Religioni conceſſum fuerit, aliis communicatur ex conceſſione Leonis X. quam refert Cherubinus tom. 1. fol. 524. Rodriguez latè tom. 1. quæſt. 55. art. 1. cum ſequent. Campanilus dict. rub. 12. cap. 13. num. 81. Suarez de cenſur. diſput. 23. ſect. 5. num. 24. Cruz de ſtat. Religioſ. lib. 2. cap. 4. Ergo ex ſimili privilegio poſſunt Religioſi mutare, ſeu transferre ſua Monaſteria abſque licentia Ordinarii. Tenet Diana 3. p. tract. 1. reſ. 136. Bonacina de cenſuris, tom. 3. diſput. 2. quæſt. 8. punct. 2. propoſit. 1. num. 5. qui alios refert.

49. Secunda ſententia tenet contrarium, ex deciſione textus in cap. Si quis vult 41. 16. quæſt. 7. ubi ſic Bonifacius decernit: *Si quis vult Monaſterium ſuum ad meliorandum in alium locum ponere, fiat cum conſilio Epiſcopi, & Fratrum ſuorum.* Cæterùm probatur, nam licèt in Concilio Tridentino dict. ſeſſ. 25. de Regularibus, cap. 3. non fiat mentio de mutatione Monaſteriorum, eſt caſus omiſſus, relictus in diſpoſitione juris communis, l. Si commodiſſimè 10. ff. de liber. & poſthum. l. Si cum dotem 22. ff. ſolut. matrim. Molino de rit. nupt. lib. 3. quæſt. 58. num. 16. Rota apud Farinac. 1. p. deciſ. 171. num. 8. Marius Ant. var. lib. 2. reſolut. 11. num. 16. Et caſus omiſſus in nova conſtitutione, intelligitur ſecundùm antiquam, l. Si verò 64. §. de vire. ff. ſolut. matrim. Gironda de Privileg. num. 356. Cùm ergo de jure communi in d. cap. Si quis vult, requiratur ad mutationem Monaſterii Epiſcopi licentia, inde eſt, ut ſit neceſſaria. Præterea probatur ex cap. Authoritate 4. de Privileg. in 6. ubi Monaſterium nequit ædificari abſque licentia Epiſcopi, in loco non exempto; & ſi exemptus fuerit, abſque authoritate Papæ: Sed in tranſlatione Monaſterii verè, & realiter ædificatur Eccleſia, & novum Monaſterium: Ergo nequit fieri abſque licentia Epiſcopi. Confirmatur, nam ideò in loco non exempto requiritur Ordinarii licentia, quia eo occupato per Monaſterium, fit exemptus à juriſdictione Epiſcopi, quæ damnum percipit: Sed hoc damnum, & præjudicium Epiſcopi eſt in tranſlatione Monaſterii: Ergo ſicut in ædificatione eſt neceſſaria ejus licentia, ſimiliter in tranſlatione. Denique eſt textus in cap. un. de exceſſibus Prælat. in 6. qui non ſolùm loquitur de Monaſteriis conſtructis, ſed etiam de conſtruendis, & de novo faciendis: quod quidem verificatur in tranſlatione Monaſteriorum, cùm de novo ædificentur. Ergo ſemper erit neceſſaria licentia Ordinarii in tranſlatione, ſicut in ædificatione Monaſterii. Portel. de dub. Reg. verbo Monaſterium, num. 5. Rodriguez Regul. Quæſt. tom. 1. quæſt. 23. art. 7. ad finem, Barboſa dict. allegat. 26. num. 8. & 9. Cruz dict. lib. 2. cap. 9. num. 1. Riccius 4. p. deciſ. 168. Tondutus dict. cap. 23. num. 7. Larrea deciſ. Granatenſi 97. à num. 15.

50. In hoc dubio animadvertendum, jura quæ pro hac ſecunda opinione adducuntur, varia interpretamenta recipere. Nam quoad textum in d. cap. Si quis vult, nonnulli inquiunt, minimè illic peti licentiam, ſeu conſenſum Epiſcopi, ſed tantùm conſilium; quod longè ſe habet, cùm eo petito, poſſint Regulares ad libitum Monaſteria transferre; quod ſecus de licentia. Sed tamen hoc interpretamentum admittendum non eſt, quia licèt textus ille dicat, *cum conſilio*, idem eſt ac ſi diceret, *de licentia & conſenſu Epiſcopi*, prout eſt textus in cap. 1. de for. competent. ubi Clericus, nequit convenirì coram alio Judice Eccleſiaſtico, niſi de conſilio proprii Epiſcopi; quod quidem intelligendum eſt de licentia, & conſenſu illius, ut declarat textus in cap. Si diligenti 17. eod. tit. & cum multis tradit Barboſa ibi, num. 7. cap. Cùm olim 7. de Arbitris, ubi Abbas n. 5. idque optima ratione, nam quoties conſilium petendum eſt ab eo, qui in juriſdictione poteſt detrimentum pati, non intelligitur de conſilio proprié, ſed de licentia, & conſenſu illius, ne ei injuria irrogetur: quapropter in d. cap. Si quis vult, conſilium, licentia, & conſenſus Epiſcopi intelliguntur, ut optimè docet Larrea d. deciſ. 99. n. 10.

51. Aliud etiam interpretamentum adducunt alteri, nempè textum illum eſſe intelligendum, quando Religioſi non erant exempti à juriſdictione Epiſcoporum. Aſt poſt exemptionem nequit procedere, niſi in caſibus quibus expreſsè ſubjiciuntur Epiſcopis, ut jam diximus, & cum multis docet Sanchez de Matrim. lib. 7. diſput. 33. n. 23. Guiſerius de Judic. Regul. c. 9. num. fin. Sed tamen nec hoc interpretamentum eſt admittendum, quia negatur Regulares quoad ædificanda Monaſteria ſubjectos non eſſe ad petendam licentiam Epiſcopi; quod idem eſt trahendum ad tranſlationem, propter jura, quæ loquuntur non ſolùm de ædificatione, ſed etiam de tranſlatione, & nova ædificatione; ac etiam propter identitatem rationis, ex l. Illud, ff. ad l. Aquiliam, l. Illud, C. de Sacroſ. Eccleſiis, l. Cum ratio 6. ff. de bon. damnat. & latè proſequitur Larrea ubi proximè, à n. 29.

52. Textus in d. cap. Authoritate, & cap. un. de exceſſibus Prælat. in 6. inquiunt intelligendos non de tranſlatione Monaſterii, ſed de ædificatione; & in Monaſteriis conſtructis, non de conſtruendis, poſt textum in d. c. unico, ut interpretatur Suarez de cenſur. diſp. 23. ſect. 5. num. 33. Verumtamen ſi conſpiciatur textus in d. cap. Authoritate, verè, & realiter loquitur de qualibet domo, ſeu Monaſterio conſtruendo, unde querelæ, rixæ, & ſcandala poterant oriri: quod quidem ſimiliter procedit in mutatione Monaſterii, quia reſpectu loci ubi ædificandum eſt, poſſunt ſimilia inconvenientia oriri, & cauſari. Tum interpretatio Suarez ad textum in cap. unic. de exceſſibus Prælat. in 6. incerta eſt, repugnat enim litteræ illius textus: tum & diſpoſitioni legum, quæ regulariter loquendo reſpiciunt futura, niſi expreſſim de præteritis tantùm loquantur, l. Leges 2. C. de legibus, cap. fin. de conſt. ubi communiter Scribentes. Quamobrem jura ſta ſecundam ſententiam probant, prout probat Clementina Cupientes 3. de pœnis. Quidquid Suarez dicat, intelligendam tantùm de Monaſteriis conſtructis uſque ad tempus Clementis V. Larrea d. deciſ. 97. n. 27.

53. Hinc reſolvendum eſt, de jure communi loquendo, Religioſos non poſſe transferre, ſeu mutare Monaſterium ad alium locum abſque licentia Epiſcopi, nec in hoc erit dubitandum. Erit ergo difficultas, an ex aliquibus Indultis poſſint Religioſi has mutationes facere independenter ab Epiſcopo. Et aliqui affirmant, idque probant ex conceſſione Julii II. Sixti V. Leonis X. & aliis privilegiis congeſtis à Barboſa de univerſ. jur. lib. 2. cap. 10. num. 69. ubi hanc ſententiam tenent Suarez dicti ſect. 5. num. 33. Filliucius tract. 14. cap. 8. quæſt. 8. num. 145. Navarrus in Manual. cap. 27. num. 144. Bonacina dict. quæſt. 8. punct. 2. propoſit. 1. num. 5. Tondutus d. cap. 23. num. 7.

54. Sed contrarium tenet Larrea dict. deciſ. 97. num. 26. ex decreto Urbani VIII. 17. Auguſti 1633. quod refert Barboſa de offic. Epiſcop. in fine dict. conſt. fol. mihi 63. ubi generaliter omnibus Religionibus interdicitur novas Domos, ſeu Conventus erigere abſque licentia Ordinariorum. Eſtque etiam ad id aliud Decretum ejuſdem Urbani, 28. Auguſti 1624. Refert

Tamburi

Tamburinus *de jur. Abbat. tom. 3. disput. 5. quæst. 1.* & meminit Tondutus *d. cap. 23. num. 5.* idem mandans, non obstantibus quibuscunque privilegiis. Unde indulta illa jam suprà relata, derogata remanent, & res redacta ad jus commune, requirens utramque licentiam ad mutationem, seu translationem Monasterii, *ex d. cap. Si quis vult, cap. unic. de excessibus Prælat. in 6. clement. Cupientes 3. de panis, l. 9. tit. 14. p. 1.*

55. In hoc dubio dico, tribus modis considerandam esse hanc mutationem, seu translationem Monasteriorum. Primò, quando translatio fit ex loco incommodo ad locum commodum, & sanum, vel magis proficuum, etiam exemptum, prout erat locus ubi erat situm Monasterium, nec exinde aliquod præjudicium sequitur Episcopo, nec alicui Ecclesiæ Parochiali; & tunc credo ex Indultis Regularium, absque licentia Episcopi posse fieri mutationem, seu translationem, in quo quidem casu rectè possunt Indulta præfatis à Religiosis, quibus concessa sunt, aut aliis per communicationem. Ratio est, nam ad hunc casum concessa videntur ista rescripta, in quo nullum præjudicium sequitur alicui tertio; quod quidem necessariò in quolibet rescripto intelligitur, cùm mens sit Pontificis nullum lædere, nec aliquod præjudicium inferre, *l. 2. C. de precib. Imp. offer. cap. Cùm ordinem 6. de Rescript.* Gironda *de Privileg. num. 282.* nec tale rescriptum est adimplendum, si contineat tertii præjudicium. Azevedus *in l. 1. tit. 14. lib. 4. Recopilat. n. 35.* Mascardus *de probat. conclus. 1003. num. 21.* Brunotus à Sole *in loc. com. verbo Rescriptum, num. 1.* Cabedo *2. p. decis. 93. num. 2.* Ergo cùm in hac specie nullum præjudicium inferatur juri Episcopi, aut alicui Ecclesiæ, rectè ex his Indultis poterant Religiosi mutare, aut transfere Monasterium ad alium locum exemptum commodiorem. Præterea, quando jam est fundatum Monasterium, & transfertur ad alium locum exemptum, & sine aliorum præjudicio, nullus novus acquiritur titulus, sed primus renovatur. Tondutus *d. cap. 23. num. 7.* Ergo minimè erit necessaria nova licentia, sed Indulta illa rectè procedunt: & in hoc casu admitto sententiam Doctorum relatorum *num. 53.*

56. Secundus modus erit, quando Religiosi voluerint transferre Monasterium ad locum non exemptum, sed de jurisdictione Episcopi; & tunc affero cum Larrea, necessariam esse novam licentiam Ordinarii, ex Constitutione Urbani, quam ipse refert, & quam refert Tamburinus derogantem omnibus Religiosorum privilegiis circa Monasteriorum erectionem citra licentiam Ordinariorum, quas etiam compilavit Barbosa *in summario, verbo Monasteria, collect. 503. num. 11.* Ratio est, nam hæc non est propriè translatio, ac mutatio cum eisdem juribus, & titulis antecedentibus; sed nova erectio Monasterii cum novo titulo, scilicet afferendi Episcopo locum non exemptum, & propriùm suæ jurisdictionis. Ergo talis translatio debet necessariò contineri in dictis Decretis Urbani, derogantibus omnibus privilegiis Religiosorum ad translationem Monasterii. Cæterùm, nam Indulta Religiosorum, quatenus derogant juri communi, & præjudicium inferunt, strictè sunt interpretanda, & quominus lædant, *l. Rescripta 7. C. de precib. Imperat. offer. l. 47. tit. 18. p. 3.* Petrus Gregorius *lib. 1. de Rescript. cap. 28. num. 4.* Barbosa *in cap. 38. de rescript. num. 6.* Gratianus *discept. cap. 938. num. 14.* Ergo Indulta illa non sunt intelligenda quando translatio Monasterii fit ad locum non exemptum, ubi Episcopus habet jus quæsitum, quod Pontifex lædere non intendit. Gomez *in l. 40. Tauri, num. 89. vers. Sina justa,* Menchaca *Illustr. cap. 1. num. 6.* Tuschus *lit. P. conclus. 687. à num. 1.* Cyriacus *controv. 310.*

57. Deindè Decreta Urbani, quatenus conformia juri communi statuenti peti licentiam Ordinarii ad mutationem Monasterii, facilè sunt extendenda ad translationem ad locum non exemptum; quælibet enim reductio ad jus commune facillimè est admittenda, ut in terminis exemptionis valet videri, quando Canonici eximi à jurisdictione Episcopi intendunt, contra quos exiitit aliqua consuetudo, utique servanda, ut magis conformis juri communi, *cap. Non est 3. de consuet. in 6.* prout in Adjunctis tenent Saravia *de Adjunctis, quæst. 47.* Valenzuela *cons. 79. num. 103.* Solorzano *de jur. Ind. tom. 2. lib. 3. cap. 14. à n. 60.* Cùm ergo de jure communi ad ædificandum, seu transferendum Monasterium requiratur licentia Episcopi, Urbani Decreta facillimè debent extendi ad translationem, utpotè quæ sit res magis conformis de jure communi, si locus non est exemptus.

58. Denique, licèt Indulta certa fuissent, & non derogata per Decreta Urbani, ratione exequutionis necessariò est recurrendum ad Episcopum, coram quo sunt præsentanda, ut cognoscat, an aliquid obstet eorum exequutioni, ut ex multis declarationibus probat Garcia *de Beneficiis, 7. p. cap. 1. num. 102.* Gratianus *discept. cap. 296. num. 44.* Larrea *dict. decis. 97. num. 17.* Ergo semper est recurrendum pro licentia Episcopi, declarante nullum adesse obicem ad exequutionem privilegiorum, ut Monasterium in locum non exemptum transferatur ex necessitate exequutionis, licèt non alia licentia requireretur.

59. Tertio modo casus iste valet considerari, scilicet quando aliquis fundaverit ex propriis bonis Monasterium in aliquo certo loco, & vellent Religiosi ad alium se transferre: quo quidem casu licèt Religiosi habuissent Indulta se transferendi ubi voluerint, sive ad locum exemptum, sive non exemptum, erit necessaria licentia Episcopi; nam tunc est commutatio ultimæ voluntatis defuncti in illo loco certo Monasterium fundantis: quare hæc translatio necessariò facienda est ex justa causa, & de licentia Episcopi, ex Trident. *sess. 22. de Reform. cap. 6.* Barbosa *de offi. Episcopi. 3. p. alleg. 83.* & nos latè diximus *lib. 1. cap. fin. à num. 13.* Ideircò in præsentiarum semper est facienda causâ cognitâ, & de licentia Episcopi, ut benè defendit Tondutus *dict. cap. 23. num. 8.*

CAPUT III.

Prosequitur materia antecedens: & de nova erectione Ecclesiarum ex necessitate ab Episcopo facienda. Elucidatur caput 3. *de Ecclesiis ædificand.*

SUMMARIUM.

Licentia ædificandi Ecclesiam, seu Monasterium potest præstari à Capitulo, Sede Vacante, etiam cum reservatione juris patronatus, n. 1. Sed an ad ædificationem Ecclesiarum, seu Monasteriorum sit necessaria licentia Principis Secularis? Prima sententia affirmat, n. 2. Secunda negat, à n. 3. Resolvitur ut urbanicè petatur, n. 5. non verò ex necessitate juridica, & comprobatur à n. 6.

Princeps ex eo quod causa pertineat ad bonum publicum, nequit se introducere, si causa sit Ecclesiastica, n. 7. Sed debet agere pro suo interesse coram Ecclesiastico Judice, n. 8.

Impedimentum, ne Ecclesia, seu Monasterium ædificetur, odiosum est, n. 9.

Ad Ecclesiam ædificandam dos est necessaria, n. 10. &

apud Ethnicos hoc eſt obſervatum, & apud noſtros Hiſpanos, n.11.

An dos iſta ſit conſtruenda in ædificanda Capella, ſeu Oratorio? Negarunt aliqui, n.12. Affirmarunt alteri, n.13. Reſolvitur & diſtinguitur, n.14.

Hæc dos à principio ædificationis eſt deſignanda, & imponenda; & debet imponi ab ædificatore, vel ab ejus heredibus, vel ab Epiſcopo, ſi Eccleſiam abſque dote conſecraverit, n.15.

Eſt etiam neceſſarius locus, qui non debet eſſe profanus, vel alienus, & abſque aliquo honore, ibid. Eccleſiæ ædificatæ in ſolo alieno, ſolum cedit Eccleſiæ, & ſi ſolum ſit alterius Eccleſiæ, habet juſpatronatus, n.16.

Si in area, aut loco ſunt hæretici, aut Pagani tumulati, exhumantur: & idem in dubio. Secus ſi conſtet fuiſſe Chriſtianos, n.17.

De forma ædificii Templorum, olim ſimilis Templo Salomonis, n.18 & 19.

Eccleſiæ Chriſtianorum in formam longam & in modum navis communiter fiunt, n.20. & in aliquibus diſtinguntur à Templo Salomonis, n.21.

Ante fores Eccleſiarum erant olim fontes aquæ communis, n.22.

Ex cauſis hîc recenſitis erigi valet nova Eccleſia? n.23. Ponitur ratio decidendi, n.24.

Hæc cauſa debet eſſe gravis, & cui aliter occurri non poteſt: Si tamen populus ſit numeroſus, non erigitur nova Eccleſia, ſed adjutores Parochus ſuſcipit, n.25. vel ſuppetias quærit Oratorium conſtruendo, n.26.

Hæc Oratoria (vulgò Ayudas de Parochia) ſemper remanent in proprietate Eccleſiæ matricis, nec diviſo ſit Decimarum, ſed ponitur Clericus ad nutum amovibilis cum ſalario, n.27. An quando in Parochia ſunt Decimarum participes Clerici adjutores, teneatur Parochus ſuis expenſis ſolvere? Affirmatur, n.28.

Diſtinguitur, quando Parochus non haberet niſi decentem congruam; nam tunc tenentur contribuere participes, n.29. Parochus habet fundatam ſuam intentionem in decimis Parochiæ, & conceſſiones decimarum participibus factæ, non detractâ neceſſaria portione ad adminiſtrationem Sacramentorum, ſunt nullæ, n.30.

Si Parochia habeat Rectorem, & Beneficiatos, omnes pro rata tenentur ſolvere adjutores, n.31. Refertur caſus, n.32.

Si Beneficium eſt pingue, & non alii Beneficiati, ſolus Parochus ſolvit coadjutores, n.33.

Si Beneficium eſt tenue, & alii non ſunt participes, nec decimæ, Populus contribuere tenetur, n.34.

Religioſi Mendicantes ſunt Coadjutores Parochorum, & tenentur illos adjuvare in neceſſitatibus, n.35. & 36.

An poſſint Religioſi ex licentia Prælatorum degere in oppidis ad petendas eleemoſynas, excipiendas confeſſiones, & prædicandum? Negarunt aliqui, à n.37. uſque ad 39.

Sed contrarium tenent alteri: & comprobatur, à n.40. uſque ad 47.

Explicatur Decretum Clementis, & Urbani VIII. & conſiderantur tres caſus. Primus quando Religioſus vocatur à Paroche, ut eum adjuvet; & tunc Religioſus rectè in Oppido reſidet, nec rectè ab Epiſcopo repellitur, nec ad id Parochum cogit, ut expellat, n.47.

Ex multitudine Religionum confuſio oritur in Eccleſia: & multitudo Religioſorum non eſt bona ad regimen ſpirituale, n.48. & 49.

An quando Parochus eſt ſufficiens propter populi paucitatem, poſſit ſecum habere Religioſum? Videtur negativè reſpondendum, n.51. Sed contrarium defenditur, à n.52.

Olim Miſſæ à mulieribus cantabantur, ſecus hodiè, quin Rector teneatur ſecum habere Clericum ad pſallendum, ibid. & n.53.

Parochus etiam in oppidulis parvis, moraliter non eſt ſufficiens ad excipiendas confeſſiones, n.54.

Poſſunt Parochiani confiteri cum quolibet Religioſo approbato, abſque licentia Parochi; & cum quolibet approbato, etiam Seculari, ex indulto Bullæ, ibid.

Parochus ſolus in oppido magnopere indiget Religioſo ad benè adminiſtrandum, & ob periculum ſuæ animæ, n.55.

Melius eſt adminiſtrare prævia confeſſione, n.56.

Miniſtrare Sacramenta cum lethali culpa, grave peccatum eſſe, defenditur contra aliquos, n.57.

Decretum Tridentini (ſeſſ.23. de Euchariſtia, cap.7. difficile eſt ad praxim adducere, n.58.

Secundus caſus, quando Religioſus non eſt in oppidis ad adjuvandum Parochum, ſed ad mendicitatem ex licentia Prælati; tunc ſi Monaſterium non indigeat, nequit in oppidulis degere, n.59. Secus ſi indigeat, n.60. Ex cauſa arbitrio Prælati libranda poſſunt Religioſi extra clauſtra degere, ibid.

Religioſus extra clauſtra degens ex licentia Prælati, periſtde eſt ac ſi viveret intra, n.61.

In clauſtris degere non eſt de ſubſtantia Religionis, n.63.

Mandata Epiſcoporum, ut ab oppidis Religioſi Mendicantes ejiciantur, ſunt contra privilegia eorum, n.64. & tendunt ad grave dedecus Religionum, n.65.

Bona multa proveniunt ex aſſiſtentia Religioſorum in oppidis, n.66. & 67.

Religioſus nequit extra clauſtra vagari, & ſine licentia Prælati morari, n.68. Et ſi extra clauſtra deliquerit, poterit ab Epiſcopo puniri, ibid. Hoc modo interpretanda mandata Epiſcoporum, n.69. & 70.

1. HÆc licentia ædificandi Eccleſiam, aut Monaſterium, Sede vacante, poterit concedi à Capitulo: quod non ſolùm intelligas ſimpliciter, ſed etiam cum reſervatione juriſpatronatus. Ratio eſt, quia hæc licentia procedit à juriſdictione ordinaria Epiſcopi, quæ Sede vacante transfertur ad Capitulum, ut notum eſt: Ergo Capitulum, Sede vacante, poterit ſimiles licentias concedere, etiam cum reſervatione juriſpatronatus. Pavinus *de offic. & poteſt. Capituli, p.5. queſt.2. num.5.* Garcia *de Beneficiis, 5.p. cap.9. num.79.* Vivianus *in Praxi juriſpatronat. 1.p. lib.2. cap.1. n.12.* Barboſa *de offic. Epiſcopi, 3.p. allegat.70. num.32.* Diana *8.p. tract.4. reſ.54.* Fraſſo *de Patronat. Ind. 1.p. cap.4. num.14.*

2. Eſt tamen dubium grave, an in ædificatione Eccleſiarum, vel Monaſteriorum ſit neceſſaria licentia Principis ſecularis? Prima ſententia affirmat; nam locus publicus nequit fieri ſacer abſque licentia Principis, *l. Sacra 9. verſ. Sciendum, ff. de rerum diviſ. l. fin. ff. ut in poſſ. legat. eatur.* Ergo ad ædificandam Eccleſiam, ſeu Monaſterium, ſemper erit neceſſaria licentia Principis. Cæterùm ex Eccleſiarum, ſeu Monaſteriorum ædificatione quamplura damna Reſpublica pati valet: tum quia plures domus vicinorum demoliuntur; & plures ſunt Clerici, & Religioſi, qui nec ex decimis, nec eleemoſynis valent ſuſtentari, quod eſt maximum inconveniens, ut patet ex Tridentino *d. ſeſſ.25. cap.3.* & ex conſtitutione Clementis VIII. jam relata. Ergo ne hæc damna Reipublicæ oriantur, neceſſarium eſt recurrere ad Principem, tanquam Caput Reipublicæ, ut decernat, ne hæc damna ſequantur. Et confirmatur, nam ratione œconomicæ, & politicæ gubernationis hoc pertinet ad Principem, tum ratione protectionis, quam debet Princeps habere circa gubernationem Eccleſiarum

clesiarum, & Monasteriorum, ne bonum illorum regimen turbetur. De Salcedo *de leg. polit. lib. 2 cap. 22, num. 6.* Ergo in ædificatione Ecclesiarum, vel Monasteriorum semper erit necessaria licentia Principis. Denique exemplo probatur, nempè in nostra Castella, ubi nulla Monasteria possunt ædificari absque nostri Regis licentia, posteà à Senatu Regio confirmanda: quem quidem morem antiquum etiam observavit D. Bernardus *epist. 301.* scribens ad Sanctiam, sororem Imperatoris Hispaniæ. Ergo nec Ecclesiæ, nec Monasteria possunt ædificari absque Regis licentia. Capycius *decis. 132. num. 8.* Rodriguez *tom. 1. Quæst. Regul. quæst. 23, art. 7.* Navarrete. *Conservas. de Monarch. decis. 142.* Larrea *d. decis. 97. num. 18.* Solorzano *d. tom. 2. lib. 3 cap. 23. à num. 30.*

3. Secunda sententia contrarium tenet, & asserit licentiam hanc non esse necessariam, quin potiùs si aliquod statutum eam petierit, contra libertatem Ecclesiasticam erit. Ducitur ex decisione textus *in cap. Futuram 15. 12. quæst. 1.* ubi Constantinus Imperator dedit licentiam liberam Ecclesias ædificandi, quod licèt de facto, & absque ullo jure interdictum fuerit à Valente, & Theodosio, Arcadioque, *l. Nemo 14. C. de Relig. & Sumpt. fun.* hanc tamen cessavit posteà Justinianus *in l. Sancimus 46. §. Sed si quidem, C. de Episcop. & Clericis*, & ex sola licentia Episcopi Ecclesias ædificari posse permisit, ut *in Auth. Ut nullus fabricet orat. dom. præter volunt. Episcop.* Unde si Princeps interdicat, ne absque ejus licentia Ecclesia, seu Monasterium ædificetur, aget contra privilegium Ecclesiæ, & ejus libertatem, ut benè notat Maynardus *de Privilegiis Ecclesiæ, part. 2. art. 22. num. 23.* Cæterùm ex libertate naturali liberum est cuique ædificare in suo loco absque licentia alicujus, §. *Cùm in suo solo 27. cum sequent. Inst. de rer. divis.* ita ut si ex aliena materia ædificaverit, solo cedit, ut ibi explicant communiter Scribentes, *l. Adeò 7. §. Cùm in suo, l. Si suprà 28. ff. de acquir. rer. dom. l. Julianus 38. ff. de rei vindicat. l. 38. tit. 28. part. 3.* Cujacius *lib. 2. observat. cap. 4.* Connanus *comment. lib. 3 cap. 6. num. 7.* Ergo contra libertatem Ecclesiarum erit, ne Ecclesiæ, aut Monasteria ædificentur absque licentia Principis sæcularis.

4. Deindè, si aliquod damnum sequatur, vel contra Rempublicam, vel contra alias Ecclesias, seu Monasteria, cognitio ista non pertinet ad Principem sæcularem, sed ad Ecclesiasticum, cujus licentia petitur, & illam præstat causâ cognitâ, ut jam diximus in constitutione Clementis VIII. Spino *de testament. gloss. 3. à num. 10.* Ergo quoties Princeps sæcularis hanc licentiam dare voluerit, usurpat jurisdictionem alienam, & violat Ecclesiæ libertatem. Belletus *Disquisit. Clerical. 1 part. tit. 6. §. 1. n. 20.* Riccius *in Praxi, tom. 3. resolut. 207. n. 7.* Diana *3 part. tract. 1. resol. 61. & resol. 128.* Valenzuela *contra Venet. 2 part. ex num. 35.* Anastasius Germonius *in Assert. libert. Ecclesiæ, cap. 8.* Barbosa *de univers. jur. lib. 2 cap. 2. n. 3.* latè Bastida *contra F. Paulum, 2 part. à fol. mihi 127.*

5. Sed in re dicendum, duobus modis considerari posse hanc licentiam petendam à Principe sæculari ad ædificationem Ecclesiæ, seu Monasterii. Primò, quando solùm urbaniter, & politicè petitur, ut annuat ædificationi, & in hac consideratione petenda est à Principe Supremo. Ratio, nam ut benè expendit Solorzanus *d. cap. 23. n. 35.* indecens sanè fuisset, si in locis Principum Ecclesiæ, aut Monasteria ædificarentur absque eorum venia petita, cùm etiamsi in fundo alicujus privati fuisset ædificanda, similis venia, atque etiam licentia necessariò esset petenda. Rursus id convenit ratione utilitatis, aut Monasterii ædificandi, nam cùm Reges Christiani, præcipuè nostri Catholici, tantoperè Ecclesias, & Ecclesiasticas personas protegant, & communiter Protectores dicantur, Acuña *in cap. Hadrianus, 63. dist. num. 5.* Pereyra *de Manu Regia, cap. 7. à num. 1.* Salgado *de Reg. protect. 1 part. cap. 1. prælud. 2. num. 73.* Mena *tract. lib. 1. quæst. 5. n. 25.* (quod non intelligo ratione alicujus jurisdictionis, sed quatenus Ecclesiis aut Ecclesiasticis auxiliantur, quin in eos aliquam potestatem exerceant:) inde est, ut hæc venia urbanica, & politica à supremis Principibus sæcularibus petatur, ut ad auxilium præstandum faciliores se præbeant. Ergo semper conveniens valdè est, eam urbanicè petere.

6. Secundo modo vales considerari hæc licentia, scilicet quando petitur causâ cognitâ, & ex necessitate, ita ut eâ denegatâ, interdicat Ecclesiæ, aut Monasterii ædificationem, nec aliter fieri possit: & hoc modo petenda non est, & statutum id præcipiens, erit contra libertatem Ecclesiæ. Probatur ex decisione textus *in cap. de Ecclesiis ædificand.* ubi Pontifex scripsit, liberum esse Episcopis Ecclesias necessarias constituere. Unde communiter inferunt DD. quod si Princeps aliquid statuerit, aut decreverit contra hanc libertatem liberè Ecclesias ædificandi ex sola facultate Episcopi, contra libertatem Ecclesiæ erit statutum, prout ex multis ibidem deducit Barbosa *num. 1. vers. Ex hoc textu.* Deindè probo ex epistola D. Bernardi 301. ubi circa ædificationem Conventus de Tholdanos querimonia erat cum Fratribus Carracenensibus; verùm urbanicè remittit causam ad Consilium Sanctiæ, Imperatoris Hispaniæ sororis. Sed si adhuc res nequit componi, & ad litem perventura sit, asserit ad Episcoporum duorum judicium deveniendum. Damus verba: *Si autem vestris (quod non credimus) salutaribus monitis, aut consiliis contradictores illi acquiescere nolant, tunc judicio duorum Episcoporum, ad quos duo illa loca jure parochiali pertinere noscuntur, omnis inter eos controversia terminetur.* Unde clarissimè constat, tantùm ex urbanitate ad Principem sæcularem recurrendum, vel propter licentiam, aut amicabilem compositionem in ædificandis Ecclesiis, seu Monasteriis. Verùm quando ex jurisdictione aliquid est expediendum; ad Episcopos est recurrendum, habentes jurisdictionem Ecclesiasticam. Ergo in hac specie nequit dari licentia à Principe sæculari; quin imò si statuat petendam esse ab eo, erit contra libertatem Ecclesiæ. Hæc tamen, & quæ sequuntur, dicta sint salvo jure & honore Supremis Principibus debito, singulorumque Regnorum & Provinciarum laudabilibus consuetudinibus.

7. Deindè, non benè infertur: Hoc pertinet ad bonum Reipublicæ, & bonam gubernationem. Ergo Princeps ex sua potestate, & jurisdictione potest procedere. Quam quidem consequentiam passim Scribentes pro jurisdictione Regali ut certam admittunt. Verùm incerta est, absolutè loquendo; nam quando hoc bonum, vel damnum Reipublicæ non per se dependet, sed per indirectum, ex aliqua re pendente à jurisdictione Ecclesiastica, nequit Princeps sæcularis se intromittere in re illa Ecclesiastica, ex eo quod per indirectum sequatur damnum, aut utilitas Reipublicæ; aliàs hac occasione Princeps sæcularis posset jurisdictionem habere in omnibus rebus Ecclesiasticis, quod minimè est admittendum, *ex cap. 1. de judiciis, cap. 1. de rer. permut. l. 50. tit. 6. part 1.* Bellarminus *lib. 1 de Rom. Pontifice, cap. 6. & 7.* Bobadilla *Polit. lib. 2. cap. 16.* Valenzuela *cons. 38.* Torreblanca *de jur. spirit. lib. 15. à cap. 4.* Larrea *decis. 4.* Cùm ergo in præsentiarum res, de qua agitur, sit Ecclesiastica, & jurisdictionis Ecclesiasticæ, licèt per indirectum aliquod damnum, aut utilitas Reipublicæ sequatur, nequit Princeps sæcularis se intromittere per actum jurisdictionis ad dandam, seu concedendam licentiam ædificandi Ecclesiam, seu Monasterium.

8. Sed dices: Ad Principem Secularem pertinet prospicere damnum, aut utilitatem Reipublicæ, quia

id pertinet ad ejus principale munus ſubditos protegendi, *cap. Reguam 23. cap. Principes 20. 23. queſt. 5.* D. Salzedo *de leg. Polit. lib. 1. cap. 14. §. 1. num. 12.* Ergo ad eum pertinet ſe introducere in quibuſcumque rebus, etiam Eccleſiaſticis, ex parte pertinente ad ejus officium, & poteſtatem, ne inde damnum Reipublicæ irrogetur, aut utilitas illius omittatur. Sed reſpondetur, quando hæc utilitas, aut damnum verſatur in re Eccleſiaſtica, & per indirectum ex ea ſequitur, Judex Eccleſiaſticus eſt judex ad cognoſcendum de illo damno, aut utilitate Reipublicæ, aut quia incidens eſt, aut inſeparabiliſ à cauſa principali, prout in ſpecie, de qua loquimur, ædificare Eccleſiam, aut Monaſterium, proprium eſt juriſdictionis Eccleſiæ; ſi tamen exinde damnum, aut utilitas ſequatur incidens, aut inſeparabilis, cauſa eſt neceſſariò per Judicem Eccleſiaſticum definienda, *ex l. Quotles 3. C. de judiciis.* Barboſa *in l. Titia, ff ſolut. Matr. à num. 21.* Menochius *de Arbitr. lib. 1. queſt. 91. num. 7.* Paz *in Praxi, tom. 1. p. 7. cap. unic. num. 87.* Bobadilla *in Polit. lib. 2. cap. 18. à num. 161.* Ergo tunc Princeps Secularis, ſi aliquod damnum ſequatur Reipublicæ, aut utilitas committatur, ad ſuum munus adimplendum debet eam petere per ſuos procuratores, aut Prætores, coram Judice Eccleſiaſtico illius cauſæ, contradicendo ædificationem Eccleſiæ, ſeu Monaſterii, non verò trahendo cauſam ad judicium ſeculare, ut ibi de ea cognoſcatur; glorioſum enim eſt Principi Seculari falces ſuas Eccleſiæ ſubmittere, & ab ea ſententiam audire. Unde argumentum illud nullius eſt ponderis, aut roboris.

9. Denique quælibet contradictio, aut impedimentum, quod ſit ad ædificandum Eccleſiam, ſeu Monaſterium, odioſum eſt. Nam ut dicitur *Proverb. cap. 3. verſ. 27. Noli prohibere benefacere eum, qui poteſt, ſi valet: & ipſe benefac.* Quem textum ad ædificationem Monaſterii expendit Bernardus *d. epiſt. 301.* Quamobrem Principes ſeculares non debent ſe intromittere in his cauſis, ut ab iis petantur licentiæ cum cognitione cauſæ, ita ut tanta impedimenta opponantur: ſufficiet tamen, ut dictum eſt, agere per ſuos procuratores, quando damnum ſequatur Reipublicæ, aut utilitas omittatur, & contradicere apud Judicem Eccleſiaſticum. Et in hoc ſenſu teneo ſecundam ſententiam relatam *num. 4.*

Illud verò animadvertendum, Reges noſtros Catholicos rectè interdixiſſe, ne abſque eorum licentia apud Indos Eccleſiæ, ſeu Monaſteria, aut alia loca pia ædificentur; id enim à Summo Præſule conceſſum eſt in Bulla Regii Patronatus, cujus verba tranſcripſit Praſſo *de Patr. Ind. 1. p. cap. 4. num. 20. & 21.* Solorzano *d. cap. 23. à num. 31.*

10. Cæterùm ad ædificandam Eccleſiam aliud requiſitum eſt neceſſarium, nempè ut dos conſtituatur ad ea, quæ ad illius reparationem, cultum, & miniſtrorum requiſita ſunt neceſſaria, aliàs ædificari nequit, *Authent. de Eccleſiarum tit. §. Si quis autem, collat. 9. cap. Nemo 9. de conſecrat. diſt. 1. cap. Placuit 1. 1. queſt. 2. cap. pia mentis 26. 16. queſt. 7. cap. Cum ſicut 8. de conſecrat. Eccleſiæ.* Concilium Aurelianenſe IV. *can. 23.* Toler. III. *can. 3. & 15.* Vvormatienſe tempore Adriani II. *cap. 3.* Ratio enim eſt, quia ſi aliàs dotem ſufficientem non haberet, facilè rueret, cultus divinus minueretur, & deficerent Miniſtri: quamobrem dos ſufficiens eſt à principio conſtituenda, ne hæc damna ſequantur. Cæterum Eccleſia cum ſuo Rectore conjugium ſpirituale contrahit, *cap. Inter corporalia 2. de tranſlat. Epiſcopi.* Quapropter, ut ſponſa debet dotari à conſtituente, ſecundùm ejus qualitatem, & modum, ut habeat omnia neceſſaria, *l. Quæro 60. ff. de jur. dot.* Illuſtrant Azorius *2. p. Inſt. Moralium, lib. 9. cap. 3. queſt. 7.* Durantius *de Rit. Eccleſiæ, lib. 1. cap. 24. num. 9.* Lemaiſtre *de Bon. Eccleſiæ, lib. 1. cap. 7.* Petrus Gregorius *Part. jur. lib. 1. tit. 28. cap. 9.* Rota *2. p. diverſ. deciſ. 141. num. 3.* Lotterius *de re Benefic. lib. 1. queſt. 31. n. 3.* Caniſius *in cap. 3. de jur. patronat.* Barboſa *de offic. Epiſcopi, 3. p. allegat. 27. num. 3. & allegat. 70. num. 29. & de univerſ. jur. lib. 2. cap. 2. num. 20.* Paſqualigius *de Sacrificio Miſſæ queſt. 317. à num. 1.*

11. His enim dotibus ex ratione ſuprà conſideratis, Ethnici falſorum numinum cultores ſua fana dotarunt, prout exprimit Ovidius *lib. 10.*

Templiſque accedere dotem
Hanc juſſere meis.

Ut cum Ceſlorino tradit D. Gonzalez *in d. cap. Cum ſicut 8. de conſecrat. Eccleſiæ, num. 4.* Et in Eccleſia Dei optimè à priſcis temporibus obſervatum, ut conſtat ex Chryſoſtomo *homiliâ 18. in Act. Apoſtol.* & ex multis Conciliis relatis à Domino Gonzalez *d. num. 4.* Apud noſtros Hiſpanos id ſummâ curâ obſervatum, ut conſtat ex Concilio Bracharenſi II. *can. 5. & 16.* ubi jam Eccleſiæ dotatæ ſupponuntur, daturque regula, ne bona illarum diſſipentur. Adeſt etiam Decretum Toletæ III. *can. 15.* tempore Recaredi. Idcircò per chartulam dos aſſignabatur, cujus formulæ meminit Chryſoſtomus jam allegatus. Eſtque monumentum in Eccleſia Toletana formulæ Regis Alphonſi VI. inſignis ſimam illam Eccleſiam dotantis, quam refert Loayſa *ad Concilium Bracharenſe II. can. 5: fol. 197.* per hæc verba: *Ego Rex Alphonſus conſtituo chartam dotis Beatæ Mariæ Virgini, & omnibus Sacerdotibus caſtè, & piè vitam agentibus, &c.* Etiamque retulit Lantmeter. *de vet. Cleric. vitt. 2. p. lib. 2. cap. 58. verſ. Erat autem.* Unde conſtat, quantâ curâ Eccleſias Noſtri Hiſpani dotarunt.

12. Oratoriis, vel Capellis an dos ſit concedenda, aliquod eſt dubium, quia aliqui abnegarunt; nam juris loquentia de dotandis Eccleſiis, non de Oratoriis, & Capellis loquuntur, ſed tantùm de Eccleſiis, quæ principaliori modo ad cultum, & adminiſtrationem Sacramentorum conſtruuntur. Ergo Oratoria ſeu Capellæ dotandæ non ſunt. Et ratione confirmatur, nam licèt iſta deficiant, quia parum ſunt neceſſaria, nihil intereſt: Ergo dotanda non ſunt. Rochus *de jur. patronat. verbo Conſtruxit, num. 6.* Urrutigoyti *de Eccleſia Catholic. cap. 16. num. 47.*

13. Sed tamen contrarium decrevit Concilium Tolet. ſub Recaredo, anno 597. temporibus Gregorii I. ubi ſtatutum eſt, quod ſi Oratoria non poſſint habere Presbyterum, Diaconus ibi inſtituatur; ſi autem cenſus minor fuerit, Oſtiarius à Sacerdote eligatur, *qui nitorem intra ſinum ſanctæ Eccleſiæ faciat, qui & ſanctarum Reliquiarum luminaria omni ſubſequenti nocte accendat.* Tranſcripſit Lantmeter. *d. cap. 58. verſ. obligabatur.* Undè apertè cognoſcitur, Oratoria, & quaſlibet Capellas dotandas eſſe, cenſumque habere debere, ut Miniſtri ſuſtententur, & neceſſaria ad cultum eis præbeantur.

14. Sed in re dicendum, duobus modis poſſe conſiderari Oratoria, ſeu Capellas, nempè quandò ſunt privata, aut publica; ſi enim privata Oratoria ſunt, principaliter non fiunt, niſi ad orandum, nec in eis ſunt habendæ campanæ, *cap. Patentibus 10. de Privilegiis*: nec Miſſa eſt dicenda, niſi ex ſpeciali licentia Epiſcopi, ſeu Papæ; quapropter in ſimilibus Oratoriis aut Capellis, ad eorum conſtructionem neceſſaria non eſt dos. Abbas *in cap. fin. de cenſibus, num. 3.* Graſſis *lib. 2. deciſ. cap. 42. num. 7.* Cardinalis *conſ. 12.* Si verò publica ſunt, quia in aliquo loco publico inſtar Baſilicæ ſunt conſtructa, habent campanile, & oſtium patens in via publica, & ibi Miſſa celebratur, de quibus Remigius *de Immunit. ampliat. 2. num. 7.* Fuſcus *de Viſit. lib. 2. cap. 12.* tunc ad eorum conſtructionem dos erit neceſſaria; quapropter Leon *de offic. Capellan. 1. p. queſt.*

quæst. 3. num. 10. scripsit, ad cognoscendum, an sit Ecclesia, aut Capella, seu Oratorium privatum, inquirendum esse an dotem habeat, campanile, decimas, aut primitias; quia si publica est, necessario debet habere censum; nam debet habere ministrum, & alia necessaria ad cultum divinum, & Missam celebrandam; tum & ad reparationem. Rota *1. p. recent. decis.* 308. Truflench *in Bull. lib.* 1. §. *dub.* 4 *num.* 6. Barbosa *de univ. jur. lib.* 2. *cap.* 8 *num.* 1.

15. Hæc tamen dos à principio, antequam Ecclesia construatur, designanda est. Si tamen aliquis absque hac designatione Ecclesiam construxerit, obligatur ad illam constituendam, eo ipso quod construxerit, *cap. Pia mentis* 26. 16. *quæst.* 7. nam sicut patet habens filiam, eo ipso dotare tenetur, *l. fin. de dot. promiss. l. Liberos, ff. de Ritu nupt.* inde est, ut qui construxerit Ecclesiam, ad dotem teneatur, & eo mortuo, ejus hæredes. Abbas *lib. 2. cons.* 89. Petrus Gregorius *de re Benef. cap.* 15. *num.* 1. Si tamen Episcopus absque cautione eam consecravit, vel absque dote, ipse tenetur ad illius dotem, seu censum præstandum, ac omnino providere de necessariis; ut obligatur ad illum providendum, quem absque titulo ordinaverit, *cap.* 2. *cap. Cum secundum* 16. *de Præbend.* Id tamen intelligendum, quando fundatoris non suppetunt facultates; nam cùm ipse tantùm in subsidium teneatur, nisi excussis bonis fundatoris, nequit adversus eum actio præstari, *ex l.* 3. §. 1. *ff. Si mensor falsum. l. fin. ff. de eo, per quem fact.* Similiter intelligas, Episcopum id facere teneri absque læsione suæ Ecclesiæ, nisi proprium habuerit, ex quo possit dotare; id enim in pœnam decretum est, quia absque dote Ecclesiam sacravit, vel sine sufficienti cautione ut dotaretur, *d. cap. Cùm sicut* 8. *de consecrat. Ecclesiæ,* P. Gregorius *d. c.* 15. *num.* 3. Piasecius *in Praxi Episcopali, 1. p. cap.* 3. *num.* 2. Barbosa *dict. allegat.* 64. *num.* 21 *& de univ. jur. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 20. Lambertinus *de jurepatron. 2. p. lib.* 1. *quæst.* 5. *art.* 18. Pasqualigius *quæst.* 517. *a n.* 3. Lotterius *dict. quæst.* 31. *num.* 7.

16. Est etiam aliud requisitum, nempè locus, ubi construenda est Ecclesia, qui Area communiter dicitur, *cap. Nemo.* 9. *d. consecrat. dist.* 1. Is quidem ab omni profanitate eximendus per Crucis affixionem, ut scripsit Lantmeter. *d. cap.* 58. *vers. in agro.* & liber esse debet ab omni humano dominio, seu jure, & proprius ipsius Ecclesiæ, nec aliquo modo alienus; sed nec aliquo modo gravatus, *cap. Ecclesias* 13. *de consecr. dist.* 1. unde Consultus *in l. Si locus* 34. *ff. de relig. & sumpt. funer.* rectè scripsit, locum non fieri religiosum, si fuerit sub conditione legatus, eo quòd legatarius jus in eo habuisset, quamobrem ad construendam Ecclesiam proprius debet esse locus, & absque aliquo onere, seu gravamine, ne inde ad servitium alicujus perveniat. Vigelius *in Met. jur. can. lib.* 3. *cap.* 15. *regul.* 8. D. Gonzalez *in dict. cap. Cùm sicut* 8. *de consecrat. Ecclesiæ, num.* 3. Si tamen in alieno solo fuerit ædificata, solum Ecclesiæ cedit; sed Fundator, aut Episcopus, si ille deficiat, ad interesse tenebitur: si verò in solo alterius Ecclesiæ fuerit ædificata, altera Ecclesia, cujus est solum, jus patronatus consequetur, *cap. Apostolicos* 13. 12. *quæst.* 1. *cap. Si quis* 1. 16. *quæst.* 5. *cap. Questi nobis* 41. 17 *quæst.* 4. Azorius *dict. lib.* 9. *cap.* 3. *quæst.* 3. Barbosa *d. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 1. P. Gregorius *Syntag. lib.* 2. *cap.* 1 *num.* 11.

17. Illud etiam in area, seu loco isto, ubi Ecclesia est construenda, observandum, ne locus sit coinquinatus commercio hæreticorum; prout nefas aliter fieri declaravit Concilium Epaunense *can.* 33. tum si ibidem cadavera extitissent, exhumanda sunt, & rejicienda, propter incertitudinem, an Catholici, Hæretici, aut Gentiles fuissent, ut exemplis ostendit D. Gonzalez *d. n.* 3. quod in simili dubio recipiendum; verùm si constet, Catholicos ibidem tumulatos, id non erit necessarium.

18. Denique ad constructionem observanda est forma ædificii; quæ quidem, ut observat Bellarminus *lib. 3. de cultu Sanct. cap.* 3. olim similis fuit Templo Salomonis, & ad eum modum erectæ fuerunt Ecclesiæ primævæ: in Templo enim illo erat duplex atrium, & duplex domus: atrium nimirum populi, & atrium Sacerdotum: domus exterior, quæ *Sancta*; domus interior, quæ *Sancta Sanctorum* dicebantur. Sancta Sanctorum ingrediebatur nemo præter Summum Sacerdotem; Sancta, & atrium Sacerdotum, nonnisi Sacerdotes, & Levitæ. In Sancta Sanctorum erat Arca, sive Propitiatorium; in exteriori parte, quæ *Sancta* dicebatur, erat Altare Thymiamatis, Mensa propositionis, & Candelabrum: in priori atrio, Altare Holocaustorum. Inter hoc, & atrium populi, erat septum trium cubitorum, ita ut Sacerdotes sacrificantes à populo disgregarentur. In quo quidem septo ostium erat, ad quod populus Hostias libandas deferebat Sacerdotibus. Cernebantur Sacerdotes in suo atrio, qui in parte exteriori Templi non aspiciebantur, tum ob velum oppositum, scissum in passione Domini; tum ob intercapedinem majorem, quia vestibulum, & Sacerdotum atrium erat interjectum. Præter hæc erant Exedræ, & Pastophoria, quæ erant cubicula in intervallis portarum ædificata, aut ad ponendum Templi thesaurum, aut ad recipiendas vestes Sacerdotum, vel ad recipiendos Sacerdotes ordine suo ministrantes. Becanus *in Analogia utriusque test. c.* 13. Lantmeter. *d. lib.* 1. *cap.* 59. *vers. Erat autem,* Chassaneus *in catal. glor.* 12. *p. consid.* 61.

19. Huic enim formæ veteres Christianorum Ecclesiæ correspondebant: atrio exteriori, Christianorum Ecclesiæ, respondebat vestibulum, & locus pœnitentium: atrio interiori, navis Templi, & locus laicorum. Sancta idem erat, quod hodie chorus, ubi adsunt Sacerdotes; Sancta Sanctorum, ubi adest Altare, & partes ei vicinæ. Exedræ, & Pastophoriis, Sacristia respondet: tum etiam ædiculæ, ubi olim erant baptisteria, & locus ubi catechumeni baptizandi vestes reponebant, dum candida veste induebantur ad Sacrum Baptisma; de quo adest testimonium Eusebii *lib.* 10. *Hist. cap.* 2. Cæterùm aderat, præter hæc, ædicula salutatoria, ubi sedebat Episcopus, & se ad Sacra facienda præparabat, ut ex Theodoreto recepit Lantmeter. *d. cap.* 59. *vers. Hujus, ad fin.* Bellarminus *dict. cap.* 3.

20. Illud verò semper adservatum, ut Ecclesiæ Christianorum formam longam, & in modum navis retineant, idque à Sanctis Apostolis observatum; & versus Orientem sitæ sint, ut scripsit Clemens *lib.* 2. *Const. Apost. c.* 307. & innuit Bernardus *in Apol. sua ad Abbatem Cluniac.* Idque optimâ ratione, nam cùm in mundo versemur, utpotè in procelloso mari ventorum vi agitato, aliter quàm in navi Ecclesiæ illud trajicere non possumus, nec ad portum, scilicet gloriam, pervenire; quamobrem Ecclesia communiter navis dicitur. *c. Non turbatur* 7. 24. *quæst.* 1. S. Clemens *epist.* 1. Anacletus Pontifex *epist.* 1. Aliquando etiam Insula dicitur; & particulares Ecclesiæ insulæ, quia in medio maris procellis turbantur, sed tamen semper firmæ, & firmæ permanent adversus suos persequutores. S. Cyrillus *in Isaiæ cap.* 24. D. Hieronymus *lib.* 13. *in Isaiæ cap.* 49. Azorius *d. lib.* 9. *cap.* 3. *quæst.* 12. Durantius *de Rit. Ecclesiæ, lib.* 1. *cap.* 3. *a num.* 1.

21. Sed tamen illud discrimen inter nostra Templa, & Templum Salomonis, obliviscendum non est, scilicet Templum illud versus Occidentem positum fuisse; nostras verò Ecclesias versus Orientem, & quatuor latera habuisse, quæ posita erant versùs Mundi quatuor partes; id enim ex Apostolorum

traditione ſuſceptum, & communiter receptum, probant multi PP. Tertullianus *lib. contra Valentinianos*, Epiphanius *hæreſi* 19. Baſilius *lib. de Spiritu ſancto, cap.*27. Gregorius Nyſſenus *orat.7. de Orat. Dominic.* Auguſtinus *lib.2. de Orat. Dom. cap.9.* Damaſcenus *lib.4. de fid. cap.*13. Anaſtaſius *quæſt.*14. ex multis rationibus, quas ipſi PP. demonſtrant, quarum aliquas recenſet Durantius *d.cap.3. à num.*4. Bellarminus *d.cap.3. lit. D.* Aſt illa optima eſt, quia Dominus in cruce pendens reſpiciebat occidentem, & nos ad orientem oramus, ut illic ad cœlum volantem proſpicientes, noſtra vota, & orationes fundamus, ut advocatum habeamus coram Patre. Toſt. *ad Matth. c.6. quæſt.*91. Azorius *dict. quæſt.*12. Barboſa *dict. lib.2. cap.2. num.*19.

22. Fuerunt etiam olim ante fores Eccleſiarum fontes aquæ communis, ubi non ſolùm Clerici, verùm etiam laici abluebantur, non ſolùm ut lavarentur manus, ſed etiam pedes, ut ex Euſebio tradit Lantmeter. *d. cap.59. verſic. Ante fores.* Quod quidem quodam inſtinctu naturæ receptum, ut Deum precaturi, animæ, & corporis munditias auferant. Quod quidem etiam in lege veteri adſervatum legimus, *Exod.cap.*30. dum ſacrificaturos lavare pedes, & manus præcipitur. Ad quod Moyſes labrum æneum de ſpeculis mulierum in tabernaculo erexit; & Salomon vas immenſæ magnitudinis, *lib.3. Reg. cap.*5. Ad quorum imitationem in primitiva Eccleſia ante fores Eccleſiarum fontes aderant communes.

23. His igitur animadvertis tranſeamus nunc ad aliam partem hujus capitis, nempè de erectione, & conſtructione novæ Eccleſiæ, ob cauſam neceſſariam; poteſt enim caſtrum, aut villa adeſſe in aliqua Parochia, ita diſtans, ut vicini difficiliter ad propriam Parochiam perveniant, *argument. in cap. Unio* 3. §. *fin.* 10. *quæſt.*3. tum, ut aſſiſtant Divinis Officiis, & Sacramenta percipiant; ut infirmis miniſtrentur; ut magna, & graviſſima cauſa ſit aliam Parochiam, aut novam Eccleſiam erigendi: quod fieri valet ab Epiſcopo, etiam in præjudicium Parochiæ principalis, ut eſt textus *in cap. Audientiam 2. de Eccleſiis ædificandis.* Eſtque decretum Concilii Trident. *Seſſ.*21. *de Reformat. cap.*4. ibi: *Epiſcopi, etiam tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, in omnibus Eccleſiis Parochialibus, & Baptiſmalibus, in quibus populus ita numeroſus ſit, ut unus Rector non poſſit ſufficere Eccleſiaſticis Sacramentis miniſtrandis, & cultui divino peragendo, cogant Rectores, vel alios, ad quos pertinet, ſibi tot ſacerdotes ad hoc munus adjungere, quot ſufficiant ad Sacramenta exhibenda, & cultum divinum celebrandum. In iis verò, in quibus ob locorum diſtantiam, ſive difficultatem, Parochiani ſine magno incommodo ad percipienda ſacramenta, & divina officia audienda, accedere non poſſunt, novas Parochias, etiam invitis Rectoribus, juxta formam Alexandri III. qua incipit, Ad Audientiam, conſtituere poſſint, &c.* Eſtque textus *in l.9. tit.10. p.1.*

24. Ratio enim decidendi eſt, quia licèt nova Eccleſia conſtrui nequeat in damnum Parochialis Eccleſiæ, *cap. In iis* 30. *de Privilegiis, dict. l.9. tit.10. p.1.* Zerola *in Praxi, verbo Eccleſia, num.*4. & 5. Guido Papæ *quæſt.*260. nec quando damnum aliis Eccleſiis irrogatur, *cap.1. & 2. de nov. oper. nunt.* hoc tamen fallit, quando adeſt cauſa juſta, & legitima, prout quando multitudo fidelium ita excreſceret, ut in antiqua Eccleſia non caperetur, *cap. Præcipimus* 53. 16. *quæſt.1.* vel ſi una Parochia habeat domos ita diſtantes, ut cum magno incommodo Parochiani ad matricem perveniant ad percipienda Sacramenta, audienda divina officia, ad mortuos ſepeliendos, & alia ſpiritualia capeſſenda; id enim pertinet ad curam Prælatorum, ut oves ſpiritualia pabula commodè percipiant, ne ex difficultate tanto bono priventur, & multoties in animarum damnationem. Explicant Lapus *allegat.*67. Menochius *conſ.*477. Tuſchus *lit. P. concluſ.*98. Rota 1. *part. recent. deciſ.*484. *num.*2. Riccius *in praxi ſup. deciſ.*554. 1. *edit. aliàs* 476. D. Gonzalez *in dict. cap.3. num.*4.

25. Hæc enim cauſa ſummoperè ab Epiſcopo eſt conſideranda, nec quælibet ſufficiet, ſed quæ magna, & difficilis ſit, ita ut aliter nequeat occurri abſque erectione novæ Parochiæ. Quamobrem, ſi populus fuerit numeroſus, ita ut ſolus Rector non poſſit ſufficere, & Parochia capax ſit, non alia eſt erigenda; ſed Rector illius cogetur ut ſibi alios clericos adjungat, quot ſufficiant ad adminiſtrationem Sacramentorum, & cultum divinum celebrandum, ut decrevit Concilium; nam tunc occurritur neceſſitati per hanc adjunctionem, nec reſtat cauſa juſta aliam Parochiam erigendi cum præjudicio matricis. Lotterius *de re benefic. lib.1. quæſt.*28. *num.*28. Garcia *de benefic. 12. part. cap.3. num.*10. Vveyms *ad conſt.*24. *ex antiqua jur. deſumpt. conſt.*19. Barboſa *ad Concilium, d.ſeſſ.*21. *cap.*4. *n.*1. Rota *apud Farinac. 1. part. deciſ.*484. *num.*5. Palao *tom.2. oper. tractat.*13. *diſput.*6. *punct.*9. §.10. *num.*4.

26 Idem eſt dicendum, quando huic neceſſitati valet occurri conſtruendo Oratorium, quod remaneat in proprietate Eccleſiæ Parochialis, & ibi ponatur Sacerdos approbatus ab Ordinario, ut Sacramenta adminiſtret, & alia munera Eccleſiaſtica obeat, ita ut ſufficienter Parochiani, & abſque incommodo omnia ſpiritualia neceſſaria percipiant: quamobrem ibi Fons Baptiſmalis reponendus eſt, tum Euchariſtia, & Olea ſacroſancta, ita ut nihil deficiat in Oratorio, ſeu ut dicitur, *Ayuda de Parochia.* Ratio, nam ad erigendam novam Parochiam, & fructus diſmembrandos à prima, non quælibet ſufficit neceſſitudo, ſed quæ evidens ſit, *cap.1. de reb. Eccleſiæ alien. vel non, in 6.* & quod aliud remedium non poſſit adaptari, prout in venditione rerum pupilli, ad quam deveniendum non eſt, niſi aliundè pecunia non poſſit expediri ad ſolvendum æs alienum, ut aſſerit Ulpianus *in l. Magis puto* 5. §. *Non paſſim 9. ff. de reb. eor.* & tenet in terminis Rota, quam refert, & ſequitur Lotterius *d. quæſt.*18. *à num.*30. Quare, ſi cum Oratorio iſto neceſſitati Parochianorum occurritur, nequit fundari nova Parochia, ut refert deciſum Aldana, quem refert, & ſequitur Barboſa *ad Concil. d. cap.4. num...* & idem Barboſa *de offic. Epiſcop. 3. part. allegat.*67. *num.*7. Menochius *d. conſil.*477. *num.*9. Coſta *de remed. ſubſid. remed* 76. Suarez *de Relig. tom.1. lib.1. cap.*24. *num.*6. Trullench *lib.3. Decalog. cap.3. dub.7. num.*6. & 7.

27. Hæc enim Oratoria ſemper remanent in proprietate Eccleſiæ Parochialis Matricis, nec diviſio fit Decimarum, ſed tantùm Clericus, ſeu Miniſter deputatur à Parocho proprio; & oblationes, & alia ſtipendia, vel Primitiæ deputantur ad illius alimoniam, iſque amovibilis eſt ad voluntatem proprietarii, *cap. Eccleſiæ* 43. *cap. Quicumque* 44. 16. *quæſt.1.* Suarez *d. n.*6. & Trullench *dict. n.*6. & 7.

28. Sed poteſt eſſe difficultas: An in Parochiis ubi plures ſunt participes, ut in hoc Archiepiſcopatu Toletano, ſolus Parochus teneatur ſuis expenſis hos Clericos adjutores ſolvere, vel alios miniſtros Oratorii; non verò participes. Et affirmandum videtur, nam fructus illi ſunt deſtinati ad Parochum, & onus annexum habent adminiſtrationis totius Parochiæ; alteri verò deputati ſunt ad Canonicos, Archiepiſcopum, & ad alias Præbendas pro diverſis muneribus, non verò cum illo onere: Ergo ſolus Rector Eccleſiæ tenetur hos adjutores, vel Miniſtros Oratorii ſolvere, cùm ipſi ad onus adminiſtrationis deputentur. Confirmatur, nam onera annexa fructibus, ſemper tranſeunt ad Parochum cum ipſis fructibus, *c. Ex litteris 5 de pign.*

l. Si

l. Si convenerit 18. *§. si fundus, ff. de pign. act. l. 1. C. de distract. pign.* Gratianus *discept. For. tom. 4. cap. 705. num. 31.* Mangilius *de impræ. quæst. 106. num. 4.* Cum ergo fructus Parochis debitur cum onere totius administrationis, & curæ, ex ipsis fructibus tenentur Adjutores solvere, & Oratorii Ministrum.

29. Sed in hac re aliqui casus sunt distinguendi. In primis, quando Parochus non habet pingues fructus, sed tantùm decentes ad congruam sustentationem; quod evenit multoties, ut in hoc Archiepiscopatu, ubi ferè in omnibus Beneficiis curatis adeò multæ sunt partes, ut minima semper relinquatur Parocho; & tunc omnes fructus Beneficii sunt obnoxii ad sustentationem Adjutorum, ne Populus careat Ministris necessariis ad spiritualia ministranda. Ratio est, nam Parochus ex eo quod percipiat tantùm congruam decentem, nequit ab eo aliquid peti; nam ista de jure naturali ei debetur, & insimul de jure divino, *cap. de Monachis* 12. *cap. Cùm secundùm* 16 *cap. exstirpanda* 30. *de Prabend. cap. 2. de supplend. negligent. Prælat.* Rota apud Merlinum *decis. 73. num. 5.* Thomas Hurtado *de congrua, lib. 2. resolut. 1. §. 2.* Ergo cæteri fructus participantium obligati sunt ad solutionem adjuvantium Clericorum, ob administrationem, & curam populi. Præterea facta à Dionysio divisione Parochiarum, omnes fructus illius Parochiæ principaliter destinati sunt ad administrationem, & curam illius populi, & ob id à Fidelibus præstantur, *cap. 1. cap. Parochianos* 14. *de Decimis*, ubi Scribentes. S. Thomas 2. 2. *quæst. 87. art. 3.* Sotus *de Just. lib. 9. quæst. 4. art. 2.* Barbosa *de offic. Parochi, 3. p. cap. 28. num. 1.* Et Parochus in eis habet fundatam suam intentionem ob administrationem Curæ, *cap. Cùm contingat* 29. *cap. Cùm tua* 30. *de Decim.* Rota apud Posthium *in tract. de manut. decis. 157. num. 2.* Gregorius XV. *decis. 449. num. 1.* Coccinus *decis. 16. num. 1.* etiam ad exclusionem Episcopi. Rota apud Seraphinum *decis. 801. num. 1.* Ergo quando Parochus tantùm habet congruam decentem, cæteri participes tenentur solvere hos Adjutores ad curam populi; nam fructus illi principaliter sunt obnoxii administrationi, & curæ illius.

30. Cæterùm hæ concessiones fructuum, factæ aliis quàm Parochis, semper retinent illam conditionem, dummodò remaneat sufficiens portio ad totam curam illius populi; aliàs injusta esset concessio, & contra Jus divinum: jus enim percipiendi Decimas, formaliter consistit in administratione, & cura spirituali populi. Paulus 1 *ad Corinth. c. 9. Si nos vobis spiritualia seminavimus, magnum est, si carnalia vestra metamus.* ? Turrecremata *in c. Revertimini, 17. quæst. 1. num. 7.* Covarruv. *lib. 1. var. cap. 17. num 2.* Rebuffus *de Decimis, quæst. 4.* Moneta *de Decimis, cap. 2. à principio.* Ergo quoties fructus illi fuerint necessarii ad hanc administrationem & curam, auferendi sunt à participibus, & expendendi ad solvendos hos Parochi Adjutores, seu Tenentes, ut dicunt. Denique animarum cura est omnium potissima in Ecclesia Dei; quapropter ne deficiat, omnes qui percipiunt fructus pertinentes ad Parochiam, tenentur contribuere ad illam curam, & administrationem; qui enim commodum sentiunt, præcisa onera sentire tenentur, *l. unic. §. Pro secundo, in fin. & §. Nec autem, C. de caduc. toll. cap. 1. de Ecclesiis ædificand. cap. fin. de his, quæ fiunt à major. part. Capit.* Ergo in hac specie, quando Parochus non habuerit, nisi decentem congruam, cæteri participes tenentur pro rata fructuum contribuere ad alendos hos Adjutores, seu Tenentes, vel ipsius Parochiæ, vel Oratorii.

31. Secundus casus est contemplandus, quando in Parochia fuissent alii Beneficiati simul cum Parocho ad administrationem Sacramentorum, & animarum curam, qui omnes fructus Beneficii percipiunt, aut partem illam, quæ erat destinata ad Parochum, ut in hoc Archiepiscopatu est communiter tertium, & aliud quod dicitur Terciolum: quo quidem casu, si ipse Parochus, & Beneficiati non sufficiant ad administrationem populi, & ejus curam, Adjutores necessarii sunt solvendi, non solùm à Parocho, sed etiam à Beneficiatis, quibus etiam incumbit cura, salvis suis decentibus congruis. Ratio est; nam similes fructus sunt destinati ad curam, & administrationem Parochiæ, quos non solùm fert Parochus; sed etiam Beneficiati. Ergo pro ratâ debent contribuere ad solvendos Adjutores. A simili probatur, nam quando Ecclesia, seu Capella indiget reparatione, omnes illi fructus illius percipientes, relictâ congruâ, tenentur ad contributionem. Ripa *lib. 2. respons. 22. num. 2.* Riccius *in Praxi, 1. p. resolut. 476. à num. 3.* nam ad hanc reparationem tenentur. Cùm ergo Parochus & Beneficiati ad administrationem, & curam teneantur, inde est, quod si non sint sufficientes, pro rata omnes teneantur ad solutionem Adjutorum. Verùm alii participes non obligantur aliquid contribuere, donec isti, relictâ sibi decenti congruâ, habent fructus ad solutionem sufficientes.

32. Unde aliquando dolebam, dum viderem Parochum adhuc non habentem congruam, crudeliter adstrictum ad ponendum suis sumptibus Adjutorem, seu Tenentem, quia populus erat numerosus; & à Beneficiato similiter ad curam obligato, nihil peti, nec ab aliis participibus, ferentibus partem per viam Curati; amplius enim Parochus ille sufficienter doctus non ferebat, nisi duodecimam partem fructuum, & non sine magna necessitate vivebat.

33. Tertius casus est, quando Parochus habet pingue Beneficium, nec sunt alii Beneficiati, sed tantùm alii participes, partes ferentes ob alia distincta munera; tunc enim credo Adjutores, quia populus est numerosus, vel necessarium est Oratorium, relictâ decentissimâ congruâ, teneri ad solvendum Adjutorem, & Ministrum Oratorii. Ratio est, nam fructus Beneficiorum duobus modis considerantur, aut respectu congruæ, aut respectu quotæ, ut benè docet Sanctus Thomas 2. 2. *quæst. 87. art. 1. in corpore*, Sotus *dict. lib. 9. q. 4. art. 1. conclus. 1.* Covarruv. *dict. lib. 1. cap. 17. num. 2.* respectu enim congruæ debentur Parocho jure divino, & naturali, à quo nulla ratione possunt tolli, utpotè mercedes sui laboris; respectu verò quotæ sunt de jure positivo, in quibus jus oneravit pondus administrationis, & curæ illius oppidi. Barbosa *de Offic. Parochi, 3. part. cap. 28. à num. 5.* Unde potuit Pontifex aliis participibus alias partes assignare, relictâ illâ parte Parocho, ut omnem curam impenderet, & ex illa solveret Adjutores, & Tenentes necessarios: quapropter cæteri participes non tenentur ad solvendum Adjutores Parochi. Cæterùm participes tenentur ad hanc obligationem in subsidium, quando Parochus extra congruam decentem non haberet unde solveret Adjutores, ut diximus: sed subsidiaria actio non datur, nisi facta excussione in bonis principalis, unde constet non habere bona, *l. fin. §. fin. ff. de eo, per quem fact. Auth præsente, C. de fidejuss.* Verallus *decis. 173. num. 10.* Guzman. *de evict. quæst. 4. à n. 79.* Olea, qui plures dat, *de cess. tit. 7. q. 3. n. 5.* Noguerol. *alleg. 2. à n. 113.* Ergo donec Parochus ultra congruam habuerit alios fructus, unde Adjutores, aut Tenentes solvat, ipse ad solutionem tenetur, non verò alii participes.

34. Quartus casus erit, quando Beneficium fuerit tenue, nec adsint participes, nec alii fructus, nisi necessarii ad congruam: & in hoc populus ipse contribuere tenetur ad ponendos Adjutores, vel Oratorium necessarium ad administrationem. Ratio enim est, nam hoc fit ad commodum & utilitatem spiritualem vicinorum. Ergo si non sit unde hi Adjutores solvantur,

ipſi ad ſolutionem tenentur. Lambertinus *de jurepatr. lib. 1. p. 1. art. 18. in fin. & lib. 3. quæſt. 7. art. 2. num. 7. verſ. Sed ſi iſti Beneficiati.* Bellet. *diſquiſit. Clerical. 2. p. tit. de Cleric. debit. §. 14. num. 7.* Barboſa *ad Concil. d. ſeſſ. 21. cap. 4. num. 15.* Ripa *d. reſponſ. 22. num. 3.* Riccius *d. reſol. 476. num. 7.*

35. Illud verò in his neceſſitatibus obliviſcendum non eſt, aliquas eſſe Religiones, ſcilicet Mendicantes, quæ quidem inſtitutæ ſunt ad ſerviendum Prælatis Eccleſiæ in prædicatione, & in audiendis confeſſionibus, & ad cætera Sacramenta adminiſtranda ex eorum facultate, ut optimè docet S. Thomas 2. 2. *quæſt. 188. art. 4. ad 2.* ibi: *Ad ſecundum dicendum, quod ſicut Religiones aliquæ inſtituuntur ad militandum, non quidem ut militent authoritate propria, ſed authoritate Principum, & Eccleſiæ, quibus ex officio competit, ſicut dictum eſt; ita etiam Religiones inſtituuntur ad prædicandum, & confeſſiones audiendum, non quidem authoritate propria, ſed authoritate Prælatorum ſuperiorum, & inferiorum, ad quos ex officio pertinet. Et ita ſervire Prælatis in tali miniſterio, eſt hujuſmodi Religionis proprium.* Idem docet *ad 3. & quæſt. 187. art. 1. ad 3. & opuſc. 18. cap. 16. in fin.* Quapropter quotieſcunque Parochi ſufficientes non ſunt ad curam, & adminiſtrationem Sacramentorum, ſed Religioſorum eſt neceſſitas, poſſunt eos vocare, & Prælati tenentur eos mittere, ut benè docuit Sanchez *in Summa, lib. 6. cap. 2. n. 60.* per hæc verba: *At ſi Parochi non ſufficiant omni muneri obeundo, tenentur Religioſi juſſu Prælati Regularis eos adjuvare, & Prælatus tenetur id præcipere, quia hoc non eſt ſupra eorum regulam, ſed ſecundum illam, cùm eorum munus ſit, eſſe Epiſcoporum & Parochorum coadjutores in ſalute ſpirituali proximorum adjuvanda, & ob id eleemoſynis Fidelium ſuſtentantur.*

36. Unde ſequitur, quando Parochi non ſufficiunt ad adminiſtrationem Sacramentorum, & alia munera ſacra obeunda, poſſe Religioſos iſtos vocare, Coadjutores, & Tenentes habere, ex jure proprio, quo nequeunt privari ab Epiſcopis; nam eo modo inſtitutæ ſunt iſtæ Religiones, ut ipſis Parochis deſerviret, quoties ipſi non fuerint ſufficientes.

37. Hinc diſquirere placet, an rectè Religioſi aliqui per annum, aut per multos in oppidis aſſiſtant ad petendas eleemoſynas, & excipiendas confeſſiones, & nonnulli etiam prædicando? Et in re aliqui aſſerùêre, non eſſe permittendos degere, prout aliqui Prælati defendunt, præcipientes Curatis, ne Veſtimenta Sacra eis concedant ad celebrandum, niſi quando eleemoſynæ frumentorum, & vini petuntur, certis diebus aſſignatis, prout in hoc Archiepiſcopatu multoties juſſum eſt. Probatur, nam Religioſi iſti per multum temporis extra clauſtra degentes, ſcandalum cauſare videntur, dum prioris ſtatus obliti, ad alia declinant, fortè à diabolo irretiti, ne ad poſtliminium clauſuræ, & diſciplinæ regularis redeant; quapropter non debent permitti. Cæterùm, nam prætextu eleemoſynarum per varia loca vagantur, tanquam rapaces milvi, omnia arripientes; teſtamenta quærunt, & quadam aviditate pecunias, & divitias cumulant. Unde Platina *de falſo & vero bono, fol. mihi 18.* ſic ſcripſit: *Cernere licet ætate noſtra multitudinem prope infinitam eorum, qui Chriſti paupertatem, & vitam imitaturos ſe vovę, & ſacramento pollicii ſunt; ex his certè paucos invenies veræ paupertatis amatores; & ſi diligenter eorum manus obſervaveris, profectò videbis eos ſub paupertatis nomine magnas ſibi parare divitias. Crebras adeunt morientium hæreditates, fundos, villas, jumenta, ad augendas opes magnis pretiis emunt. In parendo effuſi, in erogando verò parciſſimi ſunt. Quod ſi beneficium aliquod (ut ipſi appellant) paulò opulentius vacaverit, quanta ambitione, & cupiditate id petunt, tu ipſe, qui noſti avaram Babyloniæ conſuetudinem, non ignoras; quique hujus, qui verum potitur, rapacitatem, & habendi ſitim, etiam in quavis re minima, quotidie vides.*

38. Undè D. Ambroſius *lib. 3. Offic. cap. 9.* admonet, ne Sacerdotes teſtamentis interſint, verùm liberè teſtatoribus diſponere relinquant, & ſic ait; *In ſupremo fine vitæ poſitos ſuum habere judicium, ut liberè teſtentur quod ſentiunt, qui poſtea non ſunt emendaturi, cùm honeſtum non ſit compendia aliis vel debita, vel parata avertere; cùm Sacerdotis, vel Miniſtri ſit prodeſſe, ſi fieri poſſit, omnibus; obeſſe nemini.* Cujus doctrinæ contrarium ſimiles Religioſi efficiunt, dum captantes ultimas voluntates, eas evertunt, ut ſibi, & ſuis Communitatibus legata magna relinquantur; & prætextu pietatis omnia bona defuncti percipiant, licèt teſtatores habeant pauperes conſanguineos: quod quidem aliquibus Doctoribus viſum eſt in conſcientia fieri non poſſe. Gomez *in l. 8. Tauri, n. 4.* præſertim ſi Conſanguinei ſint in extrema aut gravi neceſſitate. Gutierrez *Pract. lib. 3. cap. 17. n. 273.* Cyriacus *tom. 3. controverſ. 505. num. 25.* Ayllon *ad Gomez, tom. 1. var. c. 11. num. 38.* Diana *1. p. tract. 8. reſ. 85.* Robertus *lib. 4. rer. judic. c. 2.* Quare Religioſi ad clauſtra remeare cogendi ſunt, ne tanta damna perpetrent.

39. Deindè, dum liberi ſunt extra clauſtra, pravis moribus imbuuntur, nec obedientiam, nec clauſuram recipiunt, verùm ſtatim exire tentant, & aliis Religioſis pravos mores communicant, ſi aliquando ad clauſtra redeunt, quod quidem grave præjudicium eſt. Tandem eſt Decretum Clementis VIII. *de reformat. Regul. 20.* Martii 1601. decernens, minimè extra clauſtra Religioſos degere poſſe, niſi ex graviſſima cauſa, & cum licentia Apoſtolica: quod idem pro reformandis Regularibus confirmavit Urbanus VIII. 23. Decembris 1617. ex quibus Decretis conſtat, minimè ex licentia Prælatorum, quamvis exiſtente cauſa, poſſe Religioſos in Oppidis vitam agere extra clauſtra, & neceſſariò debere ad Monaſteria reduci, ut concludit Thomas Hurtado *de Reſident. tom. 2. reſolut. 6. ſubreſolut. 2.*

40. Sed contra eum ſunt graviſſima fundamenta aliorum contrarium tenentium. Et in primis adeſt querela D. Hieronymi *epiſt. 25.* ubi ſic de populo queritur: *Hoc inter ſe populus muſſitabat, Quouſque genus deteſtabile Monachorum non urbe pellitur? Non lapidibus obruitur? Non præcipitatur in fluctus?* Contra enim Religioſos iſtos, qui tanto ſolamine populorum reſident ad conciones faciendas, excipiendas confeſſiones, ad adjuvandos Parochos, ad petendas eleemoſynas, & Miſſas, ut ſuis pauperibus Monaſteriis ſubveniant, muſſitant omnes: *Quouſque genus deteſtabile Monachorum non urbe pellitur?* Rex quippe injuſta, & iniqua, ut pro tanto bono malis proſequantur, ut benè conqueritur D. Hieronymus. Cæterùm, iſtos Religioſos credere, ex eo quod extra clauſtra degant, & cum Populis adſint, eſſe rapaces milvos, & pravis moribus dedecorari, nefas eſt; quanto enim meliores ſunt, qui ſub regula ſancta educati exiſtunt, modeſtiâ, mundi contemptu, voluntaria paupertate, & omni genere virtutum, quàm alii Miniſtri; qui non ita virtutibus condecorati ad Sacerdotium pervenerunt, nec ad altiorem ſtatum Religionis aſcenderunt. Illi enim in ſuis Monaſteriis, & latebris Sacra peragere debent, alteri verò non, quaſi virtutes illæ fuiſſent abominationes Ægyptiorum: quare Dionyſius Monachus apud Præſentatum Enrriquez *in ſua Apologia ſtat. Relig. fol. mihi 6.* aiebat: *Abominationes Ægyptiorum ſunt mundi contemptus, Religionis ingreſſus, paupertas ſpontanea, converſatio pœnitentialis, beneficentia maledicentibus, omnium injuriarum tranquilla profeſſio: qua omnia à carnalibus, & ſuperbis hominibus, quaſi abominabilia reputantur, qua virtuoſi etiam in adverſis offerunt*

Deo

Deo, & in locis Religionis, mansionibus secretis, libertis exhibent, nè verbis detractoris, & mundanis tumultibus, aspersisque injuriis infestentur, aut à Dei obsequio retrahantur. Quod magnoperè debent considerare, qui Religiosos suos tantùm Monasteriis adesse curant; aliàs si extra claustra degant, tantis injuriis afficiunt, & ignominiosè pellere curant, tanquam milvos rapaces.

41. Deindè pro hac opinione adducitur; nam sacri Canones aliqua beneficia statuerunt regularia, & necessariò per Religiosos deservienda, quæ quidem ita sunt instituta per fundationem, institutionem, consuetudinem, aut præscriptionem, *cap. Cum Beneficio 5. de Præbend. in 6. Clement. unica de Supplend. neglig. Prælat.* Murga *Quæst. Past. 1. p. quæst. 1. divis. 1. num. 6.* Petrus Gregorius *de re benefic. lib. 10. num. 12.* Garcia *de Beneficiis, 1. p. cap. 6.* & late *7. p. cap. 10. per tot.* Lotterius *de re benefic. lib. 1. quæst. 33. num. 8.* nec ad Beneficia sæcularia curata sunt Religiosi incapaces, si sint ipsi apti ad conciones, *cap. in Parochias 31. 16. quæst. 1.* Murga *p. 4. quæst. 1. sect. 4. num. 54.* & 55. & tenent plures, quos recenset Garcia *num. 17.* licèt ipse hoc non admittat, nisi ex dispensatione Summi Pontificis, post textum *in cap. Monachi 2. de stat. Monach. à num. 11.* Cùm ergo Religiosi rectè Beneficia Regularia obtineant per diversa loca, etiam extra claustra, licèt sint curata, prout quotidiè laudabiliter faciunt; cur non poterunt etiam laudabiliter ex licentia suorum Prælatorum adesse in oppidis, Parochos adjuvare (prout suum institutum petit) tum & eleemosynas, & Missas petere ad sua Monasteria, multa quidem pauperrima, subvenienda?

42. Confirmo discursum, nam si Religiosi, ut proprii Parochi id faciunt independenter à subjectione alterius; & tamen laudabiliter, & Ecclesia approbante; multò melius laudabiliter procedent sub cura, & administratione proprii Parochi, in cujus adjutorio occupantur, & speculator est ipsorum, ne quid nequam peragant: Ergo sicut extra claustra degunt rectè ad servienda illa Beneficia per diversa loca: similiter adjuvando Parochos, prædicando, excipiendo confessiones, & mendicando, prout suum petit institutum.

43. Rursus, Religiosi ex licentia suorum Prælatorum, justa, & legitima causa, itidem & necessaria, extra claustra degere possunt, *cap. Nullus 14. 18. q. 2. cap. Monachi 33. cap. Monachi 35. 16. quæst. 1. cap. Insinuante 7. qui Clerici, vel vovent.* Quod non solùm intelligas pro brevi temporis curriculo, sed donec duret causa, vel ipsâ finitâ, si alia superveniat, sive duret toto tempore vitæ; idque inconcussum est ex dictis juribus, & tenent Suarez *tom. 4. de Religione, tract. 8. lib. 3. cap. 7. à num. 33.* Miranda *in Manual. Prælat. tom. 1. quæst. 32. art. 3.* Sanchez *Decalogi lib. 6. cap. 7. num 84.* Navarrus *conf. 70. de Regul.* Barbosa *ad Concil. sess. 14. de Reformat. cap. 11. num. 2.* Thomas Hurtado *d. resol. 6 de Resident. §. 1.* Cùm ergo legitima, & necessaria causa sit Parochos adjuvare, tum & mendicare, ut sua Monasteria possint vitam transigere, quod omne est proprium institutum Mendicantium, rectè cum licentia suorum Prælatorum possunt extra claustra degere in oppidis ad hæc ministeria exercenda.

44. Præterea: Patrimonium Religionum Mendicantium est mendicatio: quamobrem ad illam exercendam multis privilegiis à Summis Pontificibus sunt honorati. Præcipuè sunt duo, ne Ordinarii, aut alii eis impediant, aut dolo, aut fraude procurent, ne eleemosynæ eis dentur, sub pœna excommunicationis, ipso facto incurrenda; ut Augustinianis concessit Sixtus IV. *Bulla 34.* & Carmelitis *Bulla 37.* ubi etiam præcipitur, quod ad petitionem Religiosorum procedatur contrà sic impedientes, sicut contra hæreticos. Refert Cruz *de stat. Relig. lib. 1. c. 7. dub. 1.* Cùm ergo Religiosi isti positi sint ad mendicitatem; quia non aliter possunt Religiosi Monasterii decenter sustentari, nequeunt impediri, aliàs semper dolo, & fraude impeditentur, si molestiis, & injuriis ab oppidis ejicerentur, variis coloribus quæsitis. Ergo minimè possunt molestiis affici, ut à sua mendicitate repellantur.

45. Sed dices: Tempore messis, & vindemiæ non repelluntur; tum nec tempore Jubilæorum, & Hebdomadæ Sanctæ, quando sunt necessarii ad excipiendas confessiones: Ergo nullo modo in necessariis repelluntur, nec in spiritualibus, nec in mendicitate. Sed respondetur, quando Monasteria indigent præcipuè in hoc tempore tam urgentissimæ necessitati, non sufficit mendicare tempore frugum, & vindemiæ, sed toto tempore anni, nempè olei, lanæ, aguorum, & quando Missæ proveniunt, ut dicant Religiosi in Monasterio existentes; quæ quidem mendicatio est præcisa & necessaria per anni circulum: Ergo nec per illum, nec per multos possunt impediri, nec ab oppidis repelli.

46. Denique præcipere Parochis, ut Religiosis ornamenta Sacra denegent, ac interdicant, ne in Ecclesiis, nec Eremitoriis Missam celebrent, incivile est, ac contra Constitutionem Pii V. *Bull. 7.* Refert Cruz *de stat. Relig. lib. 2. cap. 4. dub. 7. vers. Licèt etiam,* ubi Religiosis concessum est Missas celebrare in Ecclesiis sæcularibus; nec ab hoc aliquo modo possunt impediri. Tum nec Parochi possunt ab Episcopo cogi, ut hæc Ornamenta Ministris dent, aut concedant, sed hoc eis liberum est, ut declaravit Sacra Congregatio apud Barbos. *collect. 555. num. 4.* Cæterùm Religiosis liberum est ex solo consensu Parochi in sui Ecclesiis celebrare, absque dependentia Episcopi, ut docuit Sacra Congregatio apud eundem *num. 5.* Barbosa *de officio Parochi, 1. p. cap. 11. num. 51.* Unde nequeunt subsistere similia Episcoporum mandata, ut in mandato Illustrissimi Episcopi Calagurritani observat Murga *Quæst. Past. 3. p. q. 13. n. 1.* Ex quibus sequitur, quàm minùs rectè Religiosi ex oppidis ejiciuntur: tum ex mediis ad illos ejiciendos, eorum jura, & Parochorum graviter vulnerantur.

47. In hoc dubio in primis animadvertendum, Decreta Clementis & Urbani VIII, relata *à num. 39.* petentia licentiam Summi Pontificis, ut Religiosi degant extra claustra, etiam causâ gravi existente, in his Regnis admissa non esse; quin potiùs quotidie videmus ex sola licentia Superiorum, & causa existente, extra Monasterium existere, ut testatur Thomas Hurtado *d. ref. 6 subresolut. 2. n. 11.* Hoc enim supposito, tres casus in hoc dubio sunt considerandi. Primò, quando Religiosus vocatus est à Parocho, ut eum adjuvet, quia populus est numerosus, nec ipse est sufficiens. Et in hoc casu rectè Religiosus ex licentia sui Superioris degit cum Parocho, & assistit prædicando, excipiendo confessiones, & alia Sacra administrando. Nec Episcopus valet eum repellere, ita ut ad id cogat Ecclesiæ Rectorem. Id facillimè probatur, nam in hoc casu Parochus utitur jure suo, vocando Religiosum coadjutorem suum, destinatum à Pontifice; ex qua quidem causa institutæ sunt hæ Religiones, & eleemosynis Fidelium sustentantur. Tum etiam ipsi Parochi multis decimis privantur, à Religiosis non solvendis, ex eo quod eorum Adjutores sunt, & cum hac obligatione instituti, *cap. Commissum 4. cap. Ex parte 10. cap. Nuper 34. de Decimis.* Et sunt etiam plura Indulta Pontificia, de quibus late Cruz *de stat. Relig. lib. 2. c. 9. dub. 4.* Villalpos *in Summa, 2. p. tract. 33. difficult. 4. per tot.* Rodriguez *Quæst. Regul. tom. 2. quæst. 44. art. 4. & 5. & tom. 3. quæst. 74. art. 16.* Miranda *in Manuali Prælat. tom. 2. quæst. 49. art. 12.* Suarez *tom. 4. de Relig. lib. 1. cap. 18. à n. 5.* Quamobrem Religiosus occupatus

cum

cum licentia Prælati in adjutorium Parochi, nequit aliquo modo repelli ab Epiſcopo, nec Parochus cogi, ut illum ejiciat. Hæc enim facultas à Summo Pontifice data, & inſtitura eſt, quam nequit Epiſcopus tollere, *cap. Inferior 4. diſt. 21. cap. Cum inferior 16. de majorit. & obedient.* Ergo nec ad id exercere aliquam vim. Id enim etiam ex ipſis mandatis conſtat; nam quamvis multoties ferantur, tamen in oppidis numeroſis, ubi Parochi non ſufficiunt, degete Religioſos nunquam interdicitur.

48. Ex alia ratione politica etiam aſſumptum probatur; nam ex hac neceſſitate quamplurimi Conventus fundati ſunt, quos neque fideles poſſunt alere, & ita magnum eſt incrementum Religioſorum, ut inde grave nocumentum percipiat Reſpublica Eccleſiaſtica, & Sæcularis. Eccleſiaſtica, nam ut aſſerit Concilium Lateranenſe, ex multitudine Religionum, & Monaſteriorum, confuſio magna oritur in Eccleſia, unde novas Religiones introducere interdicitur, ſed qui Dei ſpiritu aguntur, in inſtitutis Religionibus profiteatur, *cap. fin. de Religioſ. Dom. cap. Suggeſtum 9. de Decimis, cap. un. de Religioſis Dom. in 6.* Idque conſtitutum quando paucæ erant Religiones, & Cœnobia pauca. Ergo nunc ſimiliter decernendum eſt. Tum multitudo magna Religioſorum ad regimen ſpirituale parum commoda eſt, & ad relaxationem divina documentum præbuit ſuis Religioſis D. Thereſia de Jeſu, ſtatuendo quod quamvis haberent plures domos, pauci tamen eſſent Religioſi, ut refert Venerabilis Palafox *in Notis ad Documenta Sanctæ Matris, fol. mihi 545.* ubi *in notis, fol. 549. num. 2.* ſic ſcripſit: *Pero hablando de eſte ſantiſſimo aviſo, por dos coſas embaraza la multitud en la regularidad. La primera, por el ſuſtento corporal: la ſegunda, para el paſto eſpiritual, porque es muy dificultoſo ſuſtentar muchos Religioſos, ya ſea de rentas, ya de limoſnas, y mas en tiempos tan neceſſitados como eſtos: Y ſi falta el ſuſtento, ceſa con el ſuſtento la obſervancia regular, porque cuidadoſo el cuerpo de buſcar de comer, lleva arraſtrado el eſpiritu.*

49. *Para el paſto eſpiritual es dañoza la multitud, porque en ſiendo muchos los Religioſos, no es facil, que los ojos de el Prelado anden ſobre cada uno: con que es preciſo, que andando la obſervancia auſente de la cenſura, ande auſente tambien de el Convento la obſervancia.* Unde conſtat, tantam multitudinem Cœnobiorum, & Religioſorum Regimini Regulari detrimentum inferre in Republica Eccleſiaſtica.

50. Quoad verò Rempublicam ſæcularem nocumentum ex populorum deſolatione, & hominum ſterilitate patet, ut latè proſequitur Navarrete *en la Conſervacion de Monarchias, diſcurſo 42.* Quapropter ſimilia damna fugarentur, ſi per villas numeroſas, & oppida aliqui graves, & virtuoſi Religioſi ſpargerentur, ubi adeſſet neceſſitas adjuvandi Parochos, & pabula ſpiritualia miniſtrandi; dum tres, aut quatuor Religioſi ad hanc neceſſitatem ſufficerent, ſtatim Monaſterium exſtruitur cum triginta, qui nequeunt ſuſtentari; nec faciliter regi, ut benè demonſtrat Venerabilis Palafox. Hinc enim colligitur, quàm rectè, quando Parochi non ſufficiunt, Religioſi eorum Adjutores adſint in oppidis numeroſis.

51. Sed dicent contrarii: Tunc Parochos poſſe aſſociare aliquos Clericos ſæculares ad eorum adjutorium. Sed dicant mihi, ubi ſunt iſti Clerici ſæculares approbati, & ſufficientes ad adminiſtrationem in oppidis? Aliqui ſunt divites, alteri inicii ſunt, perpauci ſufficientes, qui nolunt deſervire, niſi ſibi magnis expenſis ſubminiſtratis; idque in multis oppidis, ubi Parochi adhuc nec congruam percipiunt, & niſi cum magna lite ab aliis participibus valet congrua Adjutorium conſequi. Tum alio modo reſpondetur; nam ut probatum eſt, de jure Religioſi ſunt Adjutores Parochorum, & eos poſſunt vocare, & Prælati eos mittere: Ergo etiamſi alii ſunt Adjutores, poſſunt ſecum habere Religioſos. Confirmatur, nam ex eo quod ſint alii Adjutores ſæculares, Parochus non privatur jure iſto: dent textum contrarii, ubi priventur. Ergo etiamſi alii ſint Adjutores Clerici ſæculares, rectè Parochi poſſunt ſecum habere Religioſum, Tenentem, ſeu Adjutorem; qui enim jure ſuo utitur, nemini facit injuriam, *l. 3. §. Is tamen, ff. de lib. hom. exhibend. l. injuriarum, ff. de injur. cap. cum Eccleſia 31. verſ. quia, de elect.* Thomaſſetus *regul. 251.* Flaminius *de Reſign. lib. 13. q. 1. n. 164.* Menochius *de præſumpt. lib. 6. q. 29.* Ergo, &c.

52. Eſt tamen examinandum, an Epiſcopi rectè tentent ejicere Religioſos ab oppidulis, ubi tantùm ſunt Parochi ſufficientes ad curam, & adminiſtrationem; & ad id obliget illud mandatum, ne eis dentur veſtimenta ad celebrandum? Et affirmandum abſque dubio videtur; nam eo potiſſimè poſſunt Parochi ſecum habere Religioſum Adjutorem, quia ipſi non ſufficiunt ad curam, & adminiſtrationem, ut dictum eſt. Aſt in ſpecie ſunt ipſi ſufficientes in parvis oppidis. Ergo nequeunt ſecum detinere Religioſum; illa enim regula juris expedita eſt, ut ceſſante cauſa & neceſſitate, neceſſariò debeat ceſſare effectus, *cap. Cum ceſſante 60. de Appellat. l. Adigere, §. Quamvis, de jurepatronat. l. Cum te, C. de pact. inter empt.* Cencius *de cenſibus, 2. part. cap. 2. quæſt. 1. art. 3. num. 13.* Cardoſo *in Praxi, verbo Cauſa, n. 2.* Thomaſſetus *reg. 72.* Cæterùm Religioſus non eſt neceſſarius reſpectu curæ Parochianorum, ut dictum eſt, nec reſpectu ipſius Curati; nam ad adminiſtranda Sacramenta, ſi fortè in aliquam lethalem culpam inciderit, ſufficit elicere actum contritionis. Suarez *tom. 4. diſput. 16. ſect. 3.* Villalobos *in Summa, 1. part. tract. 4. difficult. 14. num. 2.* Layman *in Summa, lib. 4. tit. 1. cap. 5. num. 10. verſ. Denique*, Bonacina *de Sacrament. in gen. diſput. 1. quæſt. 3. punct. 2. §. 1. propoſit. 2. num. 5.* Tum & aliqui Doctorum dicunt, tantùm eſſe peccatum veniale adminiſtrare ſacramenta cum conſcientia culpæ mortalis, quia ad id tantùm extenditur irreverentia illa, ut docet Creuſers apud Dianam *6. part. tract. 6. reſ. 53.* Llamas, Ludovicus à San Juan, & Vidal, quorum fundamenta refert Leander & Murcia *de legibus, diſp. 2. reſolut. 3. lib. 5.* Quod quidem peccatum faciliter tollitur pectoris tunſione, & aſſumpta aqua benedicta, & aliis facillimis remediis. Tum ad celebrandum, ſi urgeat neceſſitas adimplendi officium, nec adſit copia confeſſoris, præmiſſo actu contritionis, rectè & licitè celebrat. Tridentin. *ſeſſ. 13. de ſacra Euchar. cap. 7. ad fin.* Petrus à S. Joſeph *de Sacram. diſput. 6. ſect. 2.* Villalobos *d. 1. part. tract. 7. difficult. 37. n. 4. verſ. 2.* Layman *d. lib. 5. tract. 4. cap. 6. num. 7.* & alii quamplurimi, recenſiti à Barboſa *in collect. Concilii, dict. cap. 7.* quamobrem Religioſus eſt neceſſarius in oppidulis; quin potiùs Curatus ſufficientiſſimè valet omnia adminiſtrare. Unde Epiſcopi rectè eos dejicere tentant, prohibendo ne eis paramenta ſacra concedantur.

53. Sed tamen contrarium teneo ex deciſione textus *in cap. Ut quiſque 3. de vit. & honeſtat. Clericorum*, ubi Concilium Maticenſe ſic decrevit: *Ut quiſque Preſbyter, qui plebem regit, clericum habeat, qui ſecum cantet, & Epiſtolam, & Lectionem legat, & qui poſſit tenere ſcholas, & admonere ſuos Parochianos, ut filios ſuos ad fidem diſcendam mittant ad Eccleſiam, quos ipſe cum omni caſtitate erudiat.* Hinc enim apertè cognoſcitur, Presbyterum Parochialem ſecum poſſe tenere aliquem Clericum ad hæc requiſita ſui adjuvaminis, & neceſſitatem pſallendi, & pueros erudiendi in ſcholis: quorum loco licèt in aliquibus locis introducti ſint Sacriſtæ, & hoc neceſſitas permittat; attamen ſi per

Clericum

Clericum suppleri possit, minimè est id admittendum. Ratio est, nam licèt primis temporibus laici non solùm homines, verùm etiam fœminæ, in Missis psallerent, Vicecomes *de Miss. ritibus, vol. 3. lib. 1. c. cap. 30.* Attamen rectissimè id est posteà interdictum, & tantùm concessum est Clericis in Missis canere, ut decrevit Concilium Laodicense *can. 15.* Carthaginense IV. *can. 10.* D. Gonzalez *in d. cap. Ut quisque, num. 5.* Itaque si Parochus valet habere Religiosum Sacerdotem, utique melius erit. Idem decrevit Concilium Emeritense *can. 8.* Vasionense II *can. 1.* Nicolaus Lemaistre *de jurib. Episcop. lib. 1. cap. 43.* Rebuffus *in tract. de congrua, num. 65.* Conedo *eadem 63. num. 12.* Cavalerius *decis. 498. num. 1.* Idcircò in retinendo Religioso Parochus in parvis oppidis habet de jure fundatam suam intentionem, licèt non sit necessarius ad administrationem.

54. Cæterùm, in Oppidis istis, ubi non est nisi Parochus, nec alius, qui administret Sacramenta; licèt parvum sit oppidulum, non est sufficiens, saltem ad excipiendas confessiones. Probatur, nam duobus modis valet administratio ista considerari, nempè materialiter, & formaliter; licèt enim unus Parochus sufficiat in Oppido parvo ad materialem administrationem, non tamen sufficit ad formalem; semper enim Parochiani durissimè ferunt præcisè cum suo Pastore confiteri, præcipuè malè degentes, aut qui ab eo ex aliquibus causis dependent, veluti sua propria familia, ministri & servitores Ecclesiæ, consanguinei, & alii qui de eis frequenter mussitant; idque magis in oppidis parvis, quàm in majoribus. Unde Sacri Canones, licèt tantoperè decrevêre, ut Parochiani teneantur proprio Parocho confiteri, attamen non adeò adstringunt, ut de ejus licentia aliis Confessoribus non possint peccata sua confiteri, *cap. Omnis utriusque sexus 12. l. 34. tit. 4. p. 1.* S. Thomas *3. p. quæst. 14. art. 7.* Tum & liberum est Parochianis cum quolibet Sacerdote, seu Religioso approbato confiteri, ita ut Parochus proprius id non possit prohibere, Zerola *in Praxi, de Sacrament. pœnitent. cap. 15. quæst. 3.* Reginaldus *in Praxi for. lib. 1. num. 26.* Valentia *tom. 4. disput. 7. quæst. 12. punct. 2.* Henriquez *in summa, lib. 4. cap. 4. n. 3.* Coninch *de Pœnit. disput. 8. dub. 9. num. 86.* & majori indulto id concessum est per Bullam Cruciatæ in his Regnis Hispaniæ, ut patet in ejus clausula 9. quam benè elucidat Mendez *ad illam, interrogat. 12.* & cæteri Scribentes, ne ægrè ferant, si adstringantur præcisè ad confitendum cum Parocho proprio, magno periculo tacendi aliqua peccata mortalia, prout sæpè accidit in his oppidulis, ubi adsunt tantùm Parochi. Quamobrem dicendum, formaliter loquendo, non sufficere Parochum ad administrationem Sacramentorum, & ex jure proprio posse tenere secum Religiosum, ut hoc non adsit periculum, quod quotidiè in similibus oppidis experimur.

55. Cæterùm id probatur ex necessitate ipsius Parochi, ut puriori conscientia Sacramenta administret, & Missas celebret, habens ad manum Confessorem, & si aliquàndo in aliquam lethalem culpam inciderit, statim securiori modo per confessionem resurgat, & ab ea resipiscat: tum si aliquo repentino morbo urgeatur (quod perquam frequens est) habeat Confessorem, cum quo suam animam expiet; durissima quippè res est hoc periculo laborare in his oppidulis, ubi ferè nullus est Sacerdos; & anxietas est animæ non parva, sed gravissima, considerare pauperem Parochum in statu esse, quo si repentinus morbus eum aggrediatur, absque Sacramentis moriturus sit, & immane præceptum est ei auferre Religiosum ibi morantem, qui à tanto periculo pauperem Parochum eripiat. Rimentur ista Prælati contrarium præcipientes, & considerent daturi rationem strictissimam omnium suarum ovium, & præcipuè animarum Parochorum, quorum immediati sunt Confessores, & Rectores.

56. Denique fundamenta contraria facilè solvuntur; nam primum fundamentum jam manet elisum ex distinctione posita *num. 54.* quia licèt Parochus sufficiat ad materialem administrationem in his oppidulis, non tamen ad formalem & necessariam. Cæterùm solvitur aliud, nempè ad administrationem Sacramentorum sufficere se disponere per actum contritionis, certum enim est, & ab omnibus receptum. Sed tamen securius est confiteri, & facilius; quare rectiùs aget Parochus, qui secum habuerit Confessorem Religiosum, cum quo possit eà sola attritione simul cum Sacramento confessionis gratiam impetrare, Trident. *sess. 6. cap. 6.* Bonacina *de Pœnit. Sacrament. disput. 5. quæst. 5. sect. 1. punct. 3. per tot.* Delugo *de Pœnit. disput. 5. sect. 5.* Villalobos *in Summa, 1. part. tract. 9. difficult. 22. à num. 1.* Henriquez Augustinianus *in Summa, sect. 51. quæst. 2.*

57. Alteram verò sententiam, docentem non esse peccatum mortale cum lethali culpa Sacramenta administrare, etiam solenniter admittere non convenit, per textum *in cap. Illud 3. dist. 95. cap. per Isaiam 98. 1. quæst. 1. cap. fin. de temp. Ord. & cap. fin. de cohabit. Cler.* Augustinus *lib. 1. contra Parmen. cap. 10.* Ex quibus assumunt DD. graviter peccare solenniter administrantes Sacramenta cum conscientia lethalis culpæ, dum ibi tantis Scripturæ testimoniis, & rationibus, Sacra ministrare, vel suscipere, cum culpa gravi execratur; signum apertissimum, gravem esse illam irreverentiam, & gravis culpæ reum sic illa administrantem. Tum ratione probatur, nam minister, quando administrat Sacramenta, ministrat, & dispensat merita & Sanguinem Christi Domini, quæ continentur in Sacramentis; idque in persona Christi operatur, quam immediatè sustinet: quamobrem sustinere Christi personam, & ejus merita, & sanguinem ministrare cum gravi culpa, irreverentia gravissima est. Et confirmatur, nam obligatio administrandi Sacramenta, primariò, & per se oritur ex dignitate, & sanctitate Sacramenti, & actionis, qua administratur, quæ nequit nisi à ministro deputato ab Ecclesia, absque gravi causa fieri: quamobrem ipse minister, quando solenniter ministrat, debet habere dispositionem congruentem ipsi actioni, nempè gratiam; aliàs si cum gravi culpa administraret; gravis esset irreverentia, & culpa gravis & mortalis. Navarrus *in Manuali cap. 22. num. 3.* Leander à Sanctissimo Sacramento *tom. 1. tract. 1. de Sacrament. disput. 4. quæst. 8.* Rodriguez *in Summa, 2. part. cap. 120. n. 2.* Hurtado *de Sacrament. in genere, disput. 4. difficult. 9.* Leander de Mucia *dict. lib. 5. de legibus, disput. 2. resolut. 3. à num. 14.* & alii quamplurimi recensiti à Bonacina *d. disput. 1. de Sacrament. in gen. quæst. 3. punct. 2. §. 1.* Unde fundamentum illud omninò responsionem suscipit, nec suffragatur; ut Parochus solus debeat permanere.

58. Aliud verò fundamentum desumptum ex Trident. *sess. 13. de Euchar. cap. 7.* meo videri difficile est, ut ad praxim traharur illa rectitudine, quæ est necessaria. Ratio est, nam duo ex Concilio desiderantur, nempè ut non adsit copia Confessoris, tum urgens necessitas celebrandi, ut animadvertunt Hurtado *de Eucharistia, disput. 9. difficult. 6. num. 1.* Villalobos *d. 1. p. tract. 7. difficult. 37. num. 3.* Tamburinus *in Method. Sacræ Com. cap. 1. §. 6.* in quibus circumstantiis plura sunt dubia, præcipuè in his ruralibus Parochis oppidulorum, ob distantiam aliorum locorum, ubi adsunt Confessores: tum quia Parochiani quotidiè Missam celebrari desiderant, & si ista deficiat, quamplura scandala, & murmurationes excitantur: tum si hæc non adsint, difficultas gravissima est, quæ sit urgens

cauſa, ut videre eſt apud Tamburinum *dict. §. 6. n. num. 18.* Delugo *de Euchariſt. diſput. 14. ſect. 5.* Hurtado *dict. difficult. 6.* Petrus de San Joſeph *d. diſput. 6. ſect. 2. per tot.* Quare miſera anima Parochi quantis anguſtiis cruciatur, palam eſt proſpicere. Unde rectiſſimè agit Parochus ſecum habens *Religioſum* confeſſorem, ratione ſuæ animæ, & ipſius populi: quem ejicere ſi tentent Epiſcopi, perperam procedent cum tanto Parochorum, & ovium periculo.

59. Secundus caſus, quando Religioſus non ad hanc adminiſtrationem, & neceſſitatem in oppidis extra clauſtra aſſiſtit, ſed tantùm ex licentia Prælati ad mendicitatem, ut eleemoſynas, & Miſſas neceſſarias ad Conventum quæritet. Et in hoc caſu diſtinctio eſt facienda; ſi enim Monaſterium Mendicantium habeat neceſſaria ex redditibus, & eleemoſynis illius populi, ubi fundatum eſt, tunc nequit Religioſus illius in oppidis aſſiſtere ad eleemoſynas, & Miſſas quærendas. Ratio eſt, nam tunc deficit neceſſitas illa, ut ex licentia Prælati degat extra clauſtra; quæ quidem neceſſariſſima eſt, ut diximus ſuprà, *num. 43.* quamobrem nequit extrà degere, de jure loquendo. Cæterùm licentia iſta Superioris, cùm non ſit cauſa ſufficiens, quia mendicitas non eſt neceſſaria, nulla eſt, ut benè notat Suarez *de Religion. tom. 4. lib. 3. cap. 7. n. 10.* & Prælatus tam concedendo, graviter peccat, ut idem Suarez tenet *n. 10.* Idcircò rectè Epiſcopi agent mediis licitis, ut Religioſi iſti ad clauſuram redeant. Cæterùm quando Conventus non indiget, hæc mendicatio ad lucrum eſt; quo quidem caſu de jure eſt interdictum, ne à Monaſterio exeant Religioſi, ut eſt aptiſſimus textus *in cap. Placuit 8. 16. quæſt. 1.* ibi: *Placuit communi noſtro Concilio, ut nullus Monachorum pro lucro terreno de Monaſterio exire nefandiſſimo auſu præſumat.* Quamobrem in præſentiarum nequeunt illi in oppidis aſſiſtere, & extra clauſtra degere; quin potiùs rectè Epiſcopi curabunt, ut ad clauſtra tedeant mediis licitis, & aliquibus terroribus, prout eſt ſimile quando ad Curias Principum accedunt, ut etiam ſæcularibus Principibus permiſit Concilium Pariſienſe ſub Ludovico, & Lothario *lib. 3. cap. 14.* cujus verba tranſcripſit Gibalinus *de clauſura, diſquiſit. 2. cap. 2. §. 3. conſect. 3. num. 19.*

60. Si verò ex licentia Prælati degant Religioſi in oppidis ad ſolam mendicitatem neceſſariam, quia Monaſterium eſt pauper, nec habet alimenta; ut præſtet Religioſis domi commorantibus; tunc credo rectè in oppidis degere, & nec poſſe aliquo modo turbari ab Epiſcopis, nec ab eorum viſitatoribus, prout in Bullis Pontificum Reverendiſſimis Patribus Mendicantibus conceſſum eſt. Dutor, nam cauſa alendi, & alimentandi Religioſos domi morantes, eſt extrema, aut ſaltem graviſſima, & quaſi extrema, quæ quidem urgentiſſima cauſa eſt, ut poſſit Prælatus etiam inferior, dare licentiam, ut extra clauſtra degant in oppidis ad eleemoſynas, & Miſſas quæritandas, cùm aliter non poſſit Monaſterium vitam tranſire. Ergo non debent ejici, nec turbari. Confirmo diſcurſum, nam ut docent communiter DD. ex licentia Prælati rectè Religioſi degunt extra clauſtra propter utilitatem Monaſterii gravem, & ponderoſam, arbitrio ipſius Prælati. Suarez *dict. lib. 3. cap. 7 num. 9. & num. 17.* Bonacina *de clauſura, quæſt. 2. punct. 1. propoſit. 1. num. 3.* à S. Fauſto *in Theſaur. Religioſ. quæſt. 160.* Tamburinus *de jur. Abbat. tom. 3. diſput. 8. quæſt 6. n. 3.* Ergo multò magis quando non propter utilitatem, ſed propter graviſſimam indigentiam alimentorum ipſorum Religioſorum, & Monaſterii, ex licentia Prælati extra clauſtra in aliquibus oppidis degerent petentes eleemoſynas & Miſſas, ut dicantur ab eis, qui domi commorantur.

61. Præterea Domini Epiſcopi nequeunt ex clauſtris ejicere Religioſos, nec eos perturbare, quia mendicant, & quærunt Miſſas ad alimenta ipſorum; hoc enim percompertum eſt: Ergo nec Religioſos exiſtentes in oppidis ad eas quæritandas, ob eandem cauſam. Probatur conſequentia, nam Religioſus extra clauſtra degens ex licentia Prælati, ac juſta & legitima cauſa, perinde eſt ac ſi in clauſtro adeſſet. Sà *verbo Religio, num. 53.* do ejus verba: *Ubicumque ſit Religioſus ſub obedientia Superioris, cenſetur in clauſtro eſſe; & quidem de licentia Superioris poteſt extrà manere, ſed cum habitu.* Et ratio eſt, nam videtur unitum remanere cum toto corpore communitatis, dum eſt ſub obedientia Prælati, ut benè conſiderat Suarez *dict. lib. 3. cap. 7. in fin.* Ergo dejicere & perturbare Religioſos extra clauſtra, exiſtentes ſub obedientia Prælati in oppidis, petentes eleemoſynas, perinde eſt ac ejicere, & perturbare exiſtentes in clauſtro, petentes eaſdem eleemoſynas.

62. Sed dices: Hæc neceſſitas alendi Religioſos & Monaſterium ſuccurritur petendo eleemoſynas tempore frugum & vindemiæ, non verò continuò aſſiſtendo in oppidis: Ergo nequit ſubſiſtere cauſa ſufficiens, ut Religioſi iſti exiſtimentur adeſſe in clauſtro. Sed reſpondetur, hoc non eſſe relictum arbitrio Epiſcoporum, ſed arbitrio Superiorum Regularium, ad quos pertinet proſpicere, an ſufficiat eleemoſynatio illius temporis, aut totius anni, *ex l. 1. ff. de jur. delib. cap. de cauſis, §. Illis, de offic. delegat.* & in terminis Suarez *dict. cap. 7. num. 17.* Bonacina *d. quæſt. 2. num. 3. verſ. Reſpondeo,* Gibalinus *de clauſura, diſput. 2. cap. 2. §. 3. num. 14.* Quamobrem tempus eleemoſynandi non eſt taxandum ab Epiſcopo, ſed ab ipſo Prælato Regulari, cujus arbitrio relictum eſt examinare cauſam juſtam, ut ex ejus licentia Religioſus extra clauſtra degat ad eleemoſynandum. Rurſus reſpondetur, quando Monaſteria paupertate premuntur, ut & in his temporibus calamitoſis, tantis ærumnis, & paupertè oppreſſis, tum Fideles tantis exactionibus, & vectigalibus exhauſti, parviſſimæ ſunt eleemoſynæ tempore frugum, vindemiæque conceſſæ; ideò neceſſarium eſt, ut continuò, & per totum anni circulum emendicent, aliàs nequeunt ſuis Monaſteriis ſuccurrere, quin potiùs adhuc ſimili, & aſſidua cura petendi, pauperes Prælati anguſtiantur noctu diuque, & ad alimoniam parcam Religioſorum quærendam inſudant. Unde tempora illa *deſignata* in ſimilibus mandatis ad levamen Monaſteriorum parvipenduntur, & cauſa iſta eleemoſynandi eſt ſufficientiſſima, ut aliqui Religioſi extra clauſtra continuò degant in oppidis ad eleemoſynas petendas.

63. Denique comprobo aſſumptum; nam in clauſtris degere non eſt de ſubſtantia Religionis, ut docet Suarez *d. cap. 7. num. 6.* nam licèt multùm conferat ad vitam Religioſam, ſæcularium exemplum, & ædificationem; non eſt tamen de ſubſtantia illius, & cùm votis, & aliis regulis, quæ extra clauſtra poſſunt obſervari, Religioſus adſtrictus remaneat. Gibalinus *de clauſura, diſquiſit. 2. cap. 2. §. 3. n. 11.* Quapropter olim duplex erat genus Monachorum, quorum aliqui in Monaſteriis vitam regularem agebant; alteri verò in ſuis privatis domibus, ut oſtendit Athanaſius *in vita Antonii,* ibi: *Necdum crebra erant Monaſteria in Ægypto, nec omninò quiſquam avium ſolitudinem noverat: ſed quicumque in Chriſti ſervitute ſibimetipſi prodeſſe cupiebat, non longè à ſua villula ſeparatus inſtituebatur.* Latiùs explicat D. Hieronymus *in epiſt. ad Heliodorum, Ruſticum, & Paulinum.* Quod itidem in Monialibus adſervatum, tam virginibus, quam viduis, oſtendunt Concilium Moguntinum *can. 26.* Carthaginenſe III. *cap. 33.* Aurelianenſe V. *cap. 19.* Africanum *cap. 11.* Tolet. I. *cap. 6. & 9.* Tolet. IV. *cap. 8.* Ancyranum *cap. 18.* licèt poſteà id interdictum per Concilium Metenſe *can. 3.* Nanne-

tenſe

tense *cap.* 3. Turonense II. *cap.* 11. Bracharense III. *cap.* 4. Arelatense II. *cap.* 27. Forojulien se *cap.* 4. Romanum sub Zacharia *c.* 1. Zacharias Pontifex *epist.* 7. *cap.* 6. Lanmiller. *de vet. Clericor. & Monach. vitâ, 2. p. lib.* 1. *cap.* 1. Basilius Pontius *ad Grat. l.* 7. *quæst.* 1. *cap.* 4. *& cap.* 6. *per tot.* Hanc obrem cùm degere extra claustra non opponatur Religionis substantiæ, rectè existente causa præcisæ & necessariæ mendicitatis ad alendum Monasterium, ex licentia Prælati extra claustra existunt in oppidis degendo. Gibalinus *dict.* §. 3. *à num.* 12. nec possunt à Prælatis, aut Episcopis ejici, nec turbari, ne petant eleemosynas, nec assistant in oppidis ad eas quæritandas; & Missas necessarias ad celebrandum in Monasterio.

64. Rursus, similia mandata opponuntur Bullis concessis Religionibus Mendicantibus, præcipientibus sub gravibus pœnis, ne impediantur. Ratio ex dictis constat; nam cùm ipsi ex licentia Prælati rectè in oppidis assistant ad quæritandas eleemosynas necessarias, eos turbare, negare paramenta Sacra, ne celebrent, ac aliis quibuslibet modis eos ejicere, cogendo Parochos, ut eos molestent, & indignentur, est directum impedimentum, & contra Bullas concessas his Sanctissimis Religionibus.

65. Denique mandata ista tendunt ad grave dedecus istarum Religionum, & Religiosorum; populus enim dum videt illos tanto opere Prælatorum & Visitatorum à populis expelli, existimat pravos, ac malè morigeratos esse Religiosos istos, & extra claustra pessimè degere; tum & in Religionibus pravis moribus imbui, ac perversè educari, dum extra claustra nequeunt vivere, quod exécrabile est existimare, ac præsumere; sunt enim Religiones professiones cœlestis vitæ, ut optimè aiebat Cassiodorus *lib.* 8. *epist.* 24. ibi: *Professio vestra vita cœlestis est*, ubi quotidie excellentissimi viri creantur, & eruditur, tum virtutibus, quàm litteris præclari, qui Religionem Catholicam illustrant, verbo & operibus Christianos docent, tantoque exemplo ad opera pietatis, & virtutum alliciunt. Religiosorum status genus electum est, ubi omnes virtutes continentur, & per quod Deus supplicia adversùs nos inflicta temperat, & omittit: quapropter conveniens est, ut cum eis, vitam agatnus, & sint ubique, ut ab illis tanta bona percipiamus. Navarrete *dict. discursu* 42.

66. Quorum aliqua recensuit Pater Benedictus de Aste *in vita Venerabilis Fratris Hieronymi Alviani*, perfectissimi viri, qui multo tempore in oppidis de los Santos, & de Meco vixit, eleemosynas quæritando, *fol. mihi* 31. per hæc verba: *No solo era bien echar* (inquit Aste) *de los dichos pueblos el Venerable Padre, confessandolos y socorriendolos, sino tambien amonestandolos à la virtud, reprehendiendolos con prudencia sus defectos, en especial los juramentos, y murmuraciones, que oya à algunos labradores, componiendo sus pleitos, y diferencias; con que los Curas, y Eclesiasticos tenian gran consuelo, y grande alivio, y ayuda para el cumplimiento de su obligacion; los casados vivian en paz, los moços se reformabian con sus consejos, y modo de vivir; y en fin todos dezian, que havia sido gran suerte, que aquel sancto Religioso assistiesse en sus lugares, pues desde que assistia en ellos, las confessiones eran continuas, las costumbres mas reformadas, y el consuelo espiritual y temporal, que con el tenian, muy grande; y todo era llorar, y temer havia de venir tiempo, en que el Santo varon les havia de dexar y no poder acudirlos.*

67. Hæc enim præclarissima bona quotidiè ex assistentia Religiosorum in oppidis percipiuntur, & experimur: præcipuè ad excipiendas confessiones, & frequentiam Sacramentorum à Deo ad populos missi sunt. O quantæ Confessiones sterilegæ effiterentur, si abessent, & quantæ fiunt bonæ ob Religiosorum assistentiam; ut ab experientia testatur Aste ubi suprà *fol.* 32. & quotidie cognoscimus. Sistant verò Prælati, & cuncta rimentur ne similia indiscriminatim mandata proferant.

68. Tertius, & plurimus casus est, quando aliqui adessent Religiosi vagi per oppida, & in aliquibus assisterent, absque Prælati licentia, vel cum ea, quando nulla adesset causa. Quo quidem casu nequeunt ibi residere, nec per loca vagari; ex decisione, textus *in cap. Justa* 11. 16. *quæst.* 1. ubi Alexander II. sic decrevit: *Juxta Chalcedonensis synodi olim Concilii, Monachis quamvis Religiosis, ad normam Sancti Benedicti intra claustrum morari præcipimus, vicos, castella, civitates peragrare prohibemus, & à populorum prædicatione omnino cessare censemus.* Ita *cap. Monachi* 35. *cap. Placuit* 8. 16. *quæst.* 1. Tunc enim si Prælati, sive ignorent, sive permittant sic degere, rectè poterunt Episcopis suis mandatis licitis, & justis modum quærere, ut ad claustra reducantur: tunc enim non rectè assistunt, nec vagantur. Quibus & adjungere libet, si aliquis fortè Religiosus non benè vixerit, scandala causet, vel alia delicta perpetret; tunc enim iste Religiosus delinquens rectè ejicitur, & ad claustra redusitur, ex similibus mandatis, etiamsi cum licentia Prælati, & justa causa in aliquo loco degeret. Ratio enim clarissimè est; nam tunc cùm non degat sub Superiore cum observantia Regulari, & extra claustra delicta perpetrat, rectè ab Episcopo punitur, non solùm per molestiam, prohibendo ne celebret in Ecclesiis sæcularibus; sed etiam procedendo directè contra ipsum aliis pœnis, & carceribus, si necessarium fierit, ut est Decretum Tridentini *sess.* 6. *de reformat. cap.* 3. ubi Sacra Congregatio sic declaravit: *Regularis manens extra claustrum de licentia Superiotis, etiam in domo deputata ad Monasterium, nisi in dicta domo sit Regularis observantia, aut saltem vivat sub Superiore conventualiter, si deliquerit, potest puniri ab Ordinario.* Refert Genuensis *in Praxi Archiepiscopali, cap.* 59. *num.* 2. *ad fin.* Piasecius *in Praxi nova Episcop.* 2. *p. cap.* 3. *num.* 42. Genedo *can. quæst. lib.* 3. *quæst.* 26. *num.* 33. Rubeus *decis.* 19. Riccius 1. *p. decis.* 223. *num.* 4. Sanchez *de matr. disput.* 23. *num.* 42. *&* 23. ubi id concedit abnegans procedere posse per censuras. Barbosa *ad Concilium, in d. cap.* 3. *à num.* 7. *& de offic. Episcopi, 3. p. allegat.* 105. *num.* 14. Ergo tunc si aliquis Religiosus perperam vixerit, rectè ejicitur, & reducitur ad claustra.

69. In quo quidem sensu interpretanda sunt similia mandata, nec credendum, alio modo velle Prælatos, vitos quidem doctos, & probatissimos, ejicere à locis sui Episcopatus Religiosos probos, bonos, & honestos, administrationi Sacramentorum, & prædicationi incumbentes, à quorum assistentia tanta bona percipiunt fideles, quando ex justa causa, & legitima licentia ad adjuvandos Parochos, & quæritandas eleemosynas in oppidis assistunt; & hanc esse mentem nostrorum Archiepiscoporum Toletanorum, ostendit Aste *in vit. Venerab. Fratris Hieronymi Alaviani, d. fol.* 32. apud quem Visitator D. Sebastianus Bocanegra, sic effatur: *Me dixo con muy grande consuelo mio, Padre Rector, yo tengo orden de el Cardenal mi Señor, para que los Religiosos, que estan assistiendo en los lugares, se recojan à los Conventos, y assi lo voy executando en mi visita con los medios ordinarios, que en esto se suele hazer; pero avisendo llegado à la villa de Colmenar viejo, es tanto el bien, que todos me han dicho, assi Eclesiasticos, como Seculares, de el Religioso que alli assiste por el Colegio de vuestra Reverencia, que le hé dexado licencia por escrito, para que assista siempre en dicho lugar, y en esto hé cumplido con la voluntad de el Cardenal mi Señor*

Señor, que no ſolo guſta que aſsiſtan à ſus ovejas Religioſos de eſta aceptacion, ſino que ſe lo agradece, y ſe lo eſtima; porque en eſte punto de aſsiſtir los Religioſos en las pueblos, ni ſu Eminencia quiere permitirlo à todos, ni prohibirlo à todos; porque aſsi como no conviene, que aſsiſtan todos los que quieren aſsiſtir, no es bien, que dexen de aſsiſtir aquellos que conviene.

79. Hucuſque Aſſe. Ex quibus verbis ſatis apertè concipitur mens noſtrorum Prælatorum, ſemper nobiliſſimorum virtute, & doctrinâ clariſſimorum, velléque intelligi ſimilia mandata. Tum etiam hoc ordine eſſe danda paramenta ſacra Religionis, aut deneganda, ut in Eccleſiis ſæcularibus celebrent, cujus ratione mandatum hoc directivum eſt, & exhortatorium ad Parochos: nec credendum aliquo modo noſtros Prælatos, & eorum ſapientiſſimos conſiliarios, abſolutè velle derogari juri Parochorum circa danda ornamenta Religioſis: nec Bullæ Pii V. de qua ſuprà diximus. Quamobrem hoc modo his mandatis intelleétis, nec jura Regularia, nec mandata Superiorum vulnerantur.

CAPUT IV.

Proſequitur materia antecedens.

SUMMARIUM.

Quando media deficiunt Adjunctorum, nunc recurrendum ad ædificandam novam Parochiam, num. 1.

Recenſentur cauſæ ad erectionem novæ Parochiæ, n. 2.

An quando Parochia eſt intra mœnia Civitatis, cujus fores clauduntur, & Parochiani ſunt foris, tunc ſit cauſa erigendi novam Parochiam? Affirmant aliqui, num. 3.

Explicatur doctrina Lapi, num. 4. Non admittitur illorum Doctorum ſententia, ſed occurritur per Oratorium, num. 5.

Quando forenſes algis veſtiuntur, & nolunt civitatem intrare ad Miſſam audiendam, an ſit cauſa erigendi novam Parochiam? Aliqui affirmant, num. 6. Sed diſtinguitur, num. 7. Fit quædam conſideratio in caſu Cardinalis de Mendoza, num. 8. & ibidem ſanctum conſilium præſtatur.

Admittitur doctrina illorum Doctorum, ſi longè diſtent, num. 9.

Si fluvius grandis extet medius inter Parochianos, eſt cauſa ad erigendam novam Parochiam, n. 10.

Arbitrio Epiſcopi relinquitur examinare hanc cauſam, num. 11.

An detur appellatio à Decreto Epiſcopi declarante, eſſe neceſſariam erectionem novæ Parochiæ. Prima ſententia negat, num. 12. Supremus Princeps poteſt tollere appellationem, ibid. Secunda ſententia affirmat eſſe concedendam, niſi præcedat Epiſcopus in viſitatione, num. 13.

Qualibet clauſula tollens appellationem, eſt odioſa, & appoſita in executione nihil operatur in cauſa principali, ibid.

In hac ſpecie extra viſitationem ſi appellatio non eſt frivola, ſemper admittenda, & comprobatur, n. 14.

Explicatur caput Ad audientiam 3. de Eccleſiis ædific. *& Concilium* ſeſſ. 21. de Reformat. cap. 7. *n.* 14. *&* 15.

Lex nova confirmans antiquam, intelligitur cum ſuis ampliationibus, & limitationibus, n. 16.

Clauſulam, Remota appellatione, *aliqui intelligunt de probabili, alteri tantum de frivola, num. 17. Niſi quando apponitur cum cognitione cauſæ, ibid.*

Quando Epiſcopus viſitans decreverit novam Parochiam eſſe erigendam, aliqui aſſerunt, non eſſe deferendum appellationi, num. 18. Sed contrarium defenditur, & num. 19. Appellatio non admittitur in viſitatione pro correctione morum, quando de plano conſtet, eſſe neceſſariam; & tunc etiam admittitur, ſi viſitator excedat, ibid.

An ad erectionem novæ Parochiæ requiratur aſſenſus Rectoris. Prima ſententia affirmat, num. 20. Secunda negat, num. 21. Tertia dicit, invito Rectore eſſe neceſſarium conſenſum Pontificis, n. 22.

Admittitur prima ſententia cauſa cognitâ, & probatâ exiſtente, num. 23. Fit inſtantia, n. 24.

An quando Epiſcopus procedit ex Decreto Tridentini, intelligendus ſit procedere ut delegatus, an ut Ordinarius, de quo remiſſivè: in ſpecie tamen procedit ut Delegatus, num. 25. Fit inſtantia, & reſpondetur, num. 26.

Aliqui aſſerunt, quando cauſa deficit, eſſe neceſſarium conſenſum Rectoris, num. 27. Sed defenditur contrarium, num. 28.

Diſmembratio fructuum nequit fieri ab Epiſcopo; & quando fit, eſt ex cauſa neceſſaria, & præciſa; & alia notantur requiſita, ibid.

An ad erectionem novæ Parochiæ requiratur conſenſus populi. Affirmavit Riccius, ſed non admittitur, n. 29.

Si Eccleſia Matrix ſit ſubjecta Regularibus, an poſſit Epiſcopus intra limites illius aliam erigere. Negandum videtur: ſed affirmatur, num. 30. Etiamſi Eccleſiæ ſint Ordinum Militarium, ibid.

Cum nova Parochia ædificatur, creatur novus Rector, & ſunt ei deſignanda alimenta: Sed an ad id ſint deſignanda Decimæ? num. 31. & 32. Affirmativè reſpondetur, num. 33. Et explicatur textus in cap. Quicumque 44. *&* textus in cap. Eccleſiæ 43. 16. quæſt. 1. *ibid.*

Ordo aſſignandi hanc congruam in fructibus, in oblationibus, obventionibus, & primitiis, num. 34. Quando hæc non ſufficiunt, deveniendum ad Decimas, etiam prediales, ſi aliter nequit provideri, num. 35.

Si Eccleſia Matrix non habuerit bona, nec Decimas, populus tenetur contribuere, num. 36. Si populus eſt pauper, providendum ab Abbate, cui Matrix Eccleſia ſubjicitur, vel à menſa Epiſcopi, n. 37.

An quando Eccleſia Cathedralis, vel Collegialis habet curam, poſſit Epiſcopus unire aliquem Canonicatum ad Rectorem novæ Parochiæ. Negavit Fagnanus, num. 38.

Explicatur Fagnanus, à n. 39. & datur caſus, quo id fieri poſſit, num. 40. Explicatur Tridentinum ſeſſ. 21. de Reformat. cap. 4. *num. 41. & ex qua poteſtate id fieri poſſit ab Epiſcopo, n. 42.*

Diminutio Canonicatuum ex cauſa graviſſima poteſt fieri ab Epiſcopo, ibid.

Et hæc unio proculdubio facienda, quando aliter de congrua novus Rector provideri non valet, n. 43.

Si verò aliquo modo ex dictis congrua iſta nequit aſſignari, tunc novus Rector conſtituendus, ut ex propria labore vivat, ut tenet Fagnanus. Sed adhuc in hoc caſu ex aliis Eccleſiis divitibus poterit Epiſcopus aliquid extrahere, & quæſitores facere eleemoſynarum, vel unam Parochianum ordinare, ut proprio patrimonio adjutus deſerviat, n. 44.

Ad erigendam novam Parochiam populus debet habere decem perſonas, n. 45.

Deinde eſt neceſſaria cauſa Rectoris principalis Eccleſiæ, & Patronorum, ſi non ſit libera, & aliorum intereſſe habentium, n. 46.

Rurſus antiquus Rector relinquendus cum congrua decenti, num. 47. & deferendus honor Matrici ex jure ſpeciali, prout ibi explicatur, num. 48. & ei relinquitur jus patronatus, num. 49.

An ſi Eccleſia Matrix nihil contulerit ad novam Parochiam

chiam, adhuc retinent jus patronatus. Prima sententia affirmat, n.50. Secunda negat, num.51. Jus patronatus acquiritur tribus modis, fundatione, constructione, vel dotatione. ibid.

Tertia sententia asserit, nullum jus patronatus relinqui antiquæ Ecclesiæ, nisi nova annexa relinquatur, num.52.

Quando nova Parochia annexa remanet cum antiqua, hæc ultima sententia est certa, n.53. Si fuerit facta concordia, illa observanda, n.54.

Si verò nulla adsit concordia, & aliquis etiam privatus pro parte dotaverit, aut fundaverit, duo erunt Patroni, Ecclesia antiqua, & Privatus, n.55. Si verò Ecclesia antiqua dotationem, & alia fecerit, tunc erit sola Patrona, n.56.

Si nihil contulerit, nisi Parochianos, & illorum obventiones, erit Patrona; secus si nec has obventiones, n.58. Fit instantia, & respondetur num.59. Fit Replica, & datur responsum, n.60. Et ibi explicatur caput Ad audientiam 3. de Ecclesiis ædificand.

De jure communi Episcopus non sufficit ad novam Parochiam, sed requiritur consensus Capituli. Secus hodie ex Tridentino, n.61.

1. QUando ita media deficiunt, ut nec per Adjutores, vel Religiosos recta administratio Sacramentorum suppleri valeat, sed pabulum spirituale populo deficiat, recurrendum est ad construendam, & ædificandam novam Parochiam, quæ erigenda est etiam cum præjudicio Matricis, *ex d. cap. Ad audientiam 3. de Ecclesiis ædificand.* Tridentin. *sess. 21. de Reformat. cap. 4.* In quo quidem casu causa necessaria est, ut diximus *cap. 3. num. 25.* & non quælibet, sed illa, cui alio modo occurri non valet, nisi erectâ novâ Parochiâ. Barbosa *de universo jur. lib. 2. cap. 2. num. 8. & d. num. 25.* Valensis *in parat. ad tit. de Ecclesiis ædificand. §. 1. num. 6.*

2. Quamobrem ad praxim sunt aliquæ causæ considerandæ. Prima quando Parochiani longè distant à Parochia Matrice, ad quam nequeunt venire, nisi cum gravi incommodo, propter nives, aut urgentes pluvias, prout est textus *in d. cap. Ad audientiam.* Lapus *allegat. 66. num. 2.* Quoad verò distantiam non sufficit quælibet, sed ea dumtaxat, quæ præbet difficultatem cum magno incommodo Parochianis ad officia divina, & Sacramenta percipienda, arbitrio Episcopi. Rota *diversorum 2. part. decis. 204. num. 2. & 1. part. recent. decis. 745. num. 2.* Lotterius *de re benefic. lib. 1. quæst. 28. num. 27.* Barbosa *dict. cap. 2. n. 8.* Fagnanus *in cap. Ad audientiam, num. 18.* Palao *tom. 2. disp. 6. punct. 9. §. 10. num. 4.*

3. Est tamen examinandus casus, an quando Parochia antiqua est intra mœnia civitatis, ad quam de noctu non paret accessus, quia portæ claudantur, & comitatenses foris relinquuntur, tunc sit causa sufficiens, ut nova erigatur Parochia, & construatur? Et affirmant aliqui *ex dict. cap. Ad audientiam 3.* ubi ob incommodum grave Parochianorum novam construi Parochiam conceditur. Cùm ergo in præsentiarum grave incommodum sit Parochianorum de noctu portas claudi civitatis, ita ut difficillimè aperiantur in necessitatibus ad recipienda Sacramenta, inde est, ut nova Parochia possit construi. Et confirmatur, quia possunt evenire repentinæ necessitates, ut quotidie eveniunt etiam in oppidulis; quamobrem grave incommodum erit animarum, dum tanto bono privantur, causa quidem sufficiens, ut nova erigatur Parochia. Lapus *dict. allegat. 66. num. 2.* Vveyms *d. consil. 19. à n. 13.* Lotterius *de re benefic. lib. 1. quæst. 28. num. 26.* Barbosa *ad Concilium, dict. sess. 21. cap. 4. n. 7. & de offic. Episcop. 3. part. allegat. 68. num. 1.* Fagnanus *ubi supra, num. 10.*

4. Verùm in hac doctrina animadvertendum, Doctores sequutos fuisse doctrinam Lapi sine sufficienti examine. Lapus enim in illa allegatione ex duabus causis asserit, novam Parochiam esse construendam, nempè quia portæ civitatis difficilè de nocte aperiebantur, tum parochiani in suburbano degentes vilibus vestibus induebantur, & ad Parochiam accedebant cives fulgentibus ornamentis vestiti, ita ut pauperes illi rustici à divinis audiendis, & recipiendis avocarentur; ex quibus causis asserit, novam Parochiam esse erigendam: & dat rationem, quia istæ duæ causæ sunt continuæ, & in grave incommodum Parochianorum. Quapropter intrat decisio dicti capitis *Ad audientiam 3. de Ecclesiis ædificandis.* Non verò asserit, quod sola causa, quod de nocte portæ civitatis claudantur, per se sit causa sufficiens ad novam Parochiam construendam, prout asserunt DD. alii absolutè tenentes illam sententiam.

5. Unde in hac specie assero, non esse causam sufficientem, ut nova Parochia erigatur. Ratio enim est; nam quando non adest nisi incommodum non aperiendi de noctu portas civitatis, illi facillimo modo occurritur erigendo Oratorium cum Ministro & Eucharistia, sacrisque Oleis, ut de noctu occurratur similibus necessitatibus, unde causa illa per se non est sufficiens ad novam Parochiam erigendam; quia, ut diximus, quoties in loco per Oratorium necessitati Parochianorum subvenitur, nequit erigi nova Parochia. Menochius *cons. 477. num. 9.* Costa *de remed. subsid. remed. 76.* Aft in hac necessitate sufficienter occurritur per Oratorium: Ergo nequit construi nova Parochia.

6. Altera verò causa, si cum ista adjungatur, admittenda est doctrina Lapi, & sequacium. Sed quid si hæc secunda tantùm adsit, quod multoties evenit, & adhuc in eodem populo, & villa, prout in hac Colmeranensi, ubi qui pauperes sunt, & longè à Parochia degunt, miserabiles sunt, ita ut algis vilissimis induantur, & ob diversitatem conditionis, & fortunæ maximè ad Parochiam venire timent, ne aliis melioris conditionis ludibrio, vel risui habeantur. In hoc ergo casu asserunt DD. esse causam sufficientem erigendi novam Parochiam. Ratio, nam pauperes illi rusticani gravissimo incommodo veniunt ad Parochiam, præcipuè in diebus solemnioribus, quibus Fideles vestibus melioribus induuntur. Hanc ob rem pauperes isti à Divinis retrahuntur, & nisi cum magna verecundia non veniunt, ob aliorum cachinnationem. Rota apud Tambutinum *de jure Abbatum tom. 1. 3. part. decis. 52. à num. 3.* Barbosa *ad Concilium, dict. sess. 21 cap. 4. num. 7.*

7. Verùm in re, si hæc causa eveniat in eodem populo, prout in isto evenit, necessaria non est nova Parochia, sed tantùm Oratorium cum Ministro, & sacramentorum administratione; cùm enim omnia sint intra mœnia, facilè istis occurritur per Adjutorium Parochiæ: in præsenti in hac insigni villa occurritur per Eremitorium Sancti Francisci, à Significo Francisco Palacios constructum, ubi duos Capellanos dotavit, ut ibidem Missa quotidie celebretur, ubi etiam doctrina Christiana docetur, & aliquando sacris Concionibus eruditur, ut pauperes illi pabulum spirituale percipiant; & in Conventu S. Francisci Discalceatorum assiduè confitentur, & sacram Synaxim recipiunt, quo simili necessitati occurritur; hæc enim à tempore Philippi II. Hispaniarum Regis ita statuta sunt.

8. Quapropter mirabar, quomodò antèà, dum villa ista ampliùs quàm duos mille vicinos habebat, Eminentissimus Dominus D. Petrus Gonzalez de Mendoza, S. Ecclesiæ Romanæ Cardinalis, vir insignis pietatis & prudentiæ, tertia parte detracta à Beneficio

Parochiali; non ſolùm in fructibus, ſed in primitiis, tam adjecerit ſuo Collegio S. Crucis Vallifoletano, relictâ hâc villâ cum tanto numero vicinorum, abſque ſufficienti cura, & ſine Parochiæ Adjutorio, ſeu Oratorio, unde Sacramenta perciperent, & commodè Sacra audirent. Cauſas verò non examino, ſemper enim obſervare decrevi præceptum S. Joannis Climaci *gradu 4. fol. mihi 20.* ita traditum: *Cùm tibi cogitatio ſuggeſſerit, ut Prælatum tuum dijudices, aut damnes, ab ea non ſecus quàm à fornicatione deſili; neque prorſus huic ſerpenti reſidem præſtes, non locum, non ingreſſum, non initium. Loquere ad hujuſmodi draconem, atque eum his verbis laceſſe: O maliginiſſime ſeductor, non ego ducem meum judicandum ſuſcepi; ſed ille me: non ego illius, ſed ille mei judex eſt.* Conſulerem tamen, ut omnes Prælati nullo modo fructus deputatos ad curam animarum agendam ad alia divertant, nec ad fundationes (ut etiam alibi dicam;) ſed illi abſque aliqua deductione in hac inſignißima cura expendantur; ſi pauci ſunt, quia neceſſarii; ſi verò pingues, ut meliores ſint Miniſtri, & majori diligentiâ, labore, & commoditate animæ Fidelium ſerviantur; magis enim intereſt unâ anima, quàm mille Collegia litteratorum. In Eccleſia quid intereſt creare, nutrire, & erudire legum profeſſores, ut poſtea aſcendant ad Audientias Regales, ubi profanæ cauſæ dirimuntur; & quod magis eſt, redditibus Eccleſiaſticis eruditur Togati quammulti, qui parum de hac re curantes, multa difformia Sacris Canonibus ſcripſerunt, & ſcribunt, & executioni mandant. Quapropter magnis ſingultibus queritur Eccleſia apud Iſaiam *cap. 1.* ſic: *Filios enutrivi, & exaltavi, ipſi autem ſpreverunt me.* Unde prius eſt animarum curam proſpicere, deinde alia Eccleſiæ bona, ne patrimonium Chriſti adversùs ipſum Dominum in Collegiis Litteratorum expendatur.

9. Si verò Ruſticani iſti pauperes extra in loco diſtanti degant, in quo nequit principalis Parochus duabus Eccleſiis attendere; adſitque difficultas altera, nempè ut propter verecundiam Parochiani illi nequeant accedere ad Eccleſiam matricem, tunc rectè poterit Epiſcopus novam Parochiam creare. Ratio eſt, nam hæc cauſa, ſimul cum difficultate exiſtente, ut Parochus principalis nequeat facilè curare de Oratorio, præſtat ſufficientem cauſam creandi novam Parochiam, etiamſi diſtantia tam gravis non ſit, prout quando fuiſſet cauſa ipſa ſola.

10. Cæterùm eſt cauſa ſufficiens ad creandam novam Parochiam, ſi fluvius extet medius inter Parochiam, & alios Parochianos ultrà habitantes; ſi tamen flumen ſæpè exundans ita iter perfrangat, vel obſideat, ut aliquando infirmi moriantur abſque Sacramentis, & magno incommodo Parochiani ad Parochiam principalem accedant, ut dictat ipſa ratio. Textus eſt *in d. cap. Ad audientiam* 3. ubi Gloſſa *verbo Magna difficultate*: & tenuit Rota relata & ſequuta à Lotterio *dict. quæſt. 28. num. 27.* Barboſa *de offic. Epiſcopi, 3. p. allegat. 68. num. 1.* Fagnanus *in dict. cap. Ad audientiam, num. 19.*

11. Illud verò non obliviſcendum, arbitrio Epiſcopi relictum eſſe conſiderare, quæ ſit cauſa ſufficiens ad novam Parochiam erigendam; nam ut advertit Lotterius *d. quæſt. 28. num. 19.* non quælibet diſtantia, nec Eccleſiæ angußia, reputanda eſt juſta cauſa, ſed quæ gravis & evidens ſit, *cap. 1. de reb. Eccleſiæ non alien. in 6.* ad quam penſandam evidentiam arbitrium erit Epiſcopi, qui perpenſis omnibus circumſtantiis, gravem, & evidentem, causâ cognitâ, definiat. Gloſſ. *in cap. ult. 8. diſt.* Menochius *de arbitrariis, lib. 2. cent. 5. caſu 457.* Rebuffus *in Praxi Benefic. tit. de erect. curat. n. 9.* Riccius *in Praxi for. deciſ. 554. num. 5.* Barboſa *dict. allegat. 68. num. 1. & ad Concilium dict. cap. 4. num. 8.*

12. Eſt tamen neceſſariò diſquirendum, an à Decreto Epiſcopi declarante novam Parochiam eſſe erigendam ob cauſam à ſe cognitam, & arbitratam, detur appellatio. Prima ſententia aſſerit, minimè appellationem eſſe concedendam, ex deciſione textus *in d. cap. Ad audientiam 3. de Eccleſiis ædificandis*, ubi in ſpecie aſſerit, novam Parochiam eſſe conſtituendam, juſtis cauſis ibidem recenſitis exiſtentibus, *ſublato appellationis obſtaculo*: quæ quidem clauſula cùm ſit poſita à Supremo Principe, nempè à Papa, ſortitur effectum, ut cauſa, non obſtante appellatione, executioni mandetur abſque periculo attentati. Guido Papæ *deciſ. 123. num. 3.* Pariſius *conſ. 108. num. 16. vol. 1.* Vantius *de nullitate, tit. quando & intra quod tempus, num. 48. & de nullitate ex defectu juriſdictionis, n. 142.* Barboſa *clauſula 9. num. 10.* Ergo in præſentiarum minimè eſt admittenda appellatio. Cæterùm probatur ex Concilio Tridentino *d. cap. 4.* ubi aſſeritur, in ſpecie novam erectionem, ſeu conſtructionem Parochiæ impediendam non eſſe ex quibuſcumque proviſionibus, etiam vigore reſignationis, aut quibuſcumque aliis derogationibus, vel ſuſpenſionibus. Undè patet, Concilium celerem in ſpecie deſiderare executionem in erectione novæ Parochiæ, ita ut nullo modo impediatur per quamlibet ſuſpenſionem: quamobrem intelligendum, noluiſſe admittere appellationem, ſaltem quoad effectum ſuſpenſivum, licèt quoad devolutivum concedat. Denique licèt Concilium ſuſpenſionem non interdixerit, nec aliquo modo appellationem; tamen in ſpecie ibidem ſubauditur interdicta; nam eſt lex, & decretum novum confirmans, & approbans jus antiquum, nempè textum *in d. cap. Ad audientiam*; quo quidem caſu ſuſcipit omnes ampliationes, & reſtrictiones juris antiqui, *l. ſciendum ff. qui ſatisdar. cogant.* ubi Gloſſ. *verbo Communiter probatas; l. Hac conſultiſſima, C. qui teſtam. facere poſſ.* ubi Gloſſ. 3. Gregorius *in l. 7. tit. 13. p. 6. gloſſ. 9.* Covarr. *in rub. de teſtament. 2. p. num. 19.* Guttierrez *Pract. lib. 4. quæſt. 1. num. 4.* Menchaca *de ſucceſſ. §. 3. num. 10.* Sed *in d. cap. Ad audientiam*, removetur appellatio. Ergo etiam in Decreto Tridentini, *d. cap. 4.* Tenent Abbas *in d. cap. Ad audientiam, num. 12.* Præpoſitus *num. 6.* Fagnanus *num. 12.* Salgado *de Regia Protect. 3. p. cap. 5. à num. 34.* Paleo *Oper. Moral. tom. 2. tract. 13. diſput. 6. punct. 9. §. 10. num. 6.*

13. Secunda ſententia aſſerit, ab hoc Decreto appellari poſſe ad Summum Pontificem, quia in conſtructione novæ Parochiæ procedit Epiſcopus tanquam delegatus Sedis Apoſtolicæ, niſi procedat Epiſcopus in viſitatione, præcipuè abſque figura judicii; nam tunc non admittitur appellatio, ſaltem quoad affectum ſuſpenſivum, ex Trident. *ſeſſ. 21. de Reformat. cap. 7. & ſeſſ. 24. cap. 10.* Henriquez *conſ. 80. num. 16.* Marius Antoninus *lib. 1. reſolut. 85. num. 10. & reſolut. 110. num. 4.* Salgado *de Protect. 2. p. cap. 15. à num. 54.* Ducitur, nam quælibet clauſula tollens appellationem, odioſa eſt, & maximè reſtringenda, ut cum Baldo docet Barboſa *dict. clauſula 9. num. 6.* Marcheſanus *de commiſ. 1. p. cap. 19. n. 94.* Quamobrem cùm *in d. cap. Ad audientiam*, ponatur in ſingulari ſpecie, nempè quando nimia eſt diſtantia locorum, quæ patens, & evidens eſt, non eſt extendenda clauſula illa ad alios caſus, in quibus aliquod dubium adeſſe valet; idcircò, ſi ex aliis cauſis non ita evidentibus appellatio interponatur, erit admittenda quoad utrumque effectum. Præterea clauſula, *Sublato appellationis obſtaculo, in d. cap. Ad audientiam*, appoſita eſt in executione, de qua loquitur textus ille; quando enim in executione removetur appellatio, nihil operatur quoad cauſam principalem, quin potiùs circa ipſam conceditur appellatio, & Judex non excuſatur ab attentatis. Puteus *lib. 1. deciſ. 177. num. 2.* Caputaquenſis *lib. 1. deciſ. 83. n. 3.*

Tum

Tum etiam, quia nihil operatur, nisi quoad resistentes de facto, non verò de jure, ut cum Marchesano tenet Barbosa *d. clausula 9. num. 16.* Gratianus *disceptat. num. 1. cap. 41. num. 19.* Ergo in præsentia quoties justa erit causa appellationis, & non frivola, admittenda est ad Summum Pontificem. Riccius *dict. decis. 554. num. 5.* Barbosa *ad Concilium, dissert. 21. cap. 4. num. 8. & allegat. 67. num. 5.*

14. In hoc dubio duobus modis quæstio ista est examinanda. Primò, quando ageretur de erigenda nova Parochia extra visitationem: secundò quando in visitatione de hoc tractaretur. Et quoad primum asserо, ad dismembrationem fructuum, & insimul ad erigendam cum illis novam Parochiam, gravissimam causam esse necessariam, & quod aliter necessitati occurri non valeat: quamobrem assertioni partium standum non est, nec Episcopi, nec alterius dismembrationem authorizantis; sed debet dispositivè de ea constare ex processu diligenter desuper facto, non tamen nimis scrupuloso, sed tali ex quo sufficienter constet veritas causæ, & necessitatis. Lupus *allegat. 66. num. 1. vers. Quæritur.* Lotterius *d. lib. 1. quæst. 18. à n. 35.* Unde sequitur, causam istam gravem esse, requirentem diligentem indaginem, ex eo quod grave præjudicium irrogare valet Ecclesiæ matrici, tam in decimis, quàm in oblationibus, & aliis proventibus: tum etiam Rectoribus illius, à quibus jura Parochialia auferuntur, & aliis conceduntur. Quamobrem asserо, quod si frivola non appareat appellatio, semper sit admittenda quoad utrumque effectum. Id probo; nam licèt caput *Ad audientiam*, clausulam ponat, *Remoto obstaculo appellationis*, non tamen ponitur in Decreto Tridentini, cui hodie standum est. Ergo minimè est deneganda appellatio quoad utrumque effectum. Confirmatur, nam Concilium omnibus modis curat tollere impedimenta ad erectionem novæ Parochiæ, necessitate instante; quapropter tollit omnes resignationes, reservationes, seu suspensiones; non tamen removet appellationem. Ergo rectè cognoscitur, in re tam gravi noluisse removere appellationem, aliàs si voluisset hoc tolli impedimentum, expressisset, prout expressit, *l. Si servum 71. §. non dixit, ff. de acquir. hæredit. l. illam 19. C. de collat. cap. Inter corporalia 2. de translat. Episcopi*, ibi: *Unde si circa translationem idem fieri voluisset, quod de cessione dixerat, de translatione paterat expressisse.* Surdus *cons. 347. num. 15.* Cæterùm clausula, *Remota appellatione*, valdè exorbitat à jure, ut jam diximus, nec aliquo modo expressa censetur, nisi quando clarè ponitur, vel ita æquivalenter, ut clarè constet, voluisse Principem supremum, absque aliqua dilatione sententiam executioni mandari, prout sunt aliquæ clausulæ valentes idem, ac si illa apponeretur, *Appellatione remota*, ut porrò si dicat. *Sententia lata mittatur executioni*: vel, *Sententia sortiatur effectum suum*: aut, *Non possit contradicere*: seu, *Sit remota omnis contradictio*: *Nulla exceptione, vel oppositione obstante*: *Remota sit omnis querela*; vel, *Non possit querelari*: *Non admittatur ejus defensio*, vel alia similia demonstrantia, Principem appellationem removere. De quibus videndus Salgado *de Regia Protect. 2. p. cap. 8. à n. 104.* Pareja *de edit. instrument. tit. 2. resolut. 6. n. 14.* Scaccia *de Appellat. quæst. 17. limit. 1. à num. 6.* Gonzalez *ad Regul. 8. glos. 9. in annotat. sub n. 128.* Sed Concilium non utitur his clausulis: Ergo nec voluit tollere appellationem in causis erigendi novam Parochiam.

15. Sed dices, Concilium tollere quamlibet suspensionem: Ergo aufert appellationem. Et probatur consequentia; nam appellatio est suspensio sententiæ, donec à Superiore cognoscatur, an rectè inferior judicaverit, necne: *cap. 1. de appellat. l. 1. tit. 22. p. 3.* Figueroa *de jure adhærend. cap. 1.* Donellus *lib. 28. comment. cap. 4.* Bobadilla *in Polit. lib. 3. cap. 8. num. 184.* Pareja *de Instrum. edit. tit. 3. resol. 1. num. 4.* Pellegrinus *Prax. Vicar. p. 3. sect. 2. num. 2.* Sed tamen hæc objectio facilè responsum recipit; nam hoc verbum *Suspensio*, nomen est generale, comprehendit enim quamlibet dilationem, seu moram temporis, censuram, & alia quamplurima: quamobrem nequit præcisè intelligi de suspensione illa, quæ includitur in appellatione; quoties enim per clausulam tacitam removenda est appellatio, ita ut æquivalens sit, debet esse concludens, & de qua constet, voluisse Principem omnino appellationem removere, ut patet ex clausulis nuperrimè relatis. Cùm ergo per suspensionem id non concludatur, consequens est, per Concilium non tolli appellationem.

16. Rursus probatur, nam quamvis lex nova, confirmans antiquam, intelligatur cum suis appliationibus, & limitationibus, *l. Sed & posterior 28. ff. de legibus*, ubi Oroscius *num. 11.* & *in l. 1. ff. de Constit. Princip. num. 33.* ubi etiam Jason *num. 16.* Mexia *ad l. Reg To. let. in 6. fundament. 2. p. num. 18.* Vela *dissert. 5. num. 8. & dissert. 9. num. 19.* Valenzuela *cons. 23. num. 63.* Attamen textus *in d. cap. Ad audientiam*, recipit interpretamentum, nempè quando distantia locorum est nimia, & evidens; quo casu tota cognitio causæ pendet ab oculorum inspectione, quæ est optima hujus casus decisio, ut benè considerat Lapus *dict. allegat. 66. num. 6. vers. Nam quæstio.* Quamobrem quælibet appellatio relinquebatur frivola, & non admittenda, *ex cap. 15. & 51. de appellat.* Gomez *var. tom. 3. cap. 1. num. 47.* latè Salgado *de Reg. Protect. cap. 6. & 17. p. 3.* Vela *dissert. 41. n. 6.* Menochius *de Arb. cas. 2. cas. 197.* Undè licèt Concilium confirmet illam decretalem, solùm in eo casu confirmat, non verò in aliis distinctis, in quibus nec loquitur, nec decidit. Vela *d. dissert. 9. à num. 18.* Ergo in aliis casibus semper est admittenda appellatio, quando erigitur nova Parochia intra limites antiquæ.

17. Denique clausula, *Remota appellatione*, licèt aliqui dicant operari ultra quando appellatio sit frivola, tolleréque appellationem quoad effectum suspensivum, licèt appellatio non frivola, sed probabilis sit, Hunnius *in Comment. ad Treutlerium, vol. 2. disp. 33. resol. 4. quæst. 31.* Attamen contrarium est admittendum ex communi sententia asserente, hanc clausulam nihil operari, nisi quando appellatio est frivola; nec enim alio modo valet intelligi absque magno periculo irrogandi gravissimam injuriam litigantibus. Scaccia *de appellat. quæst. 16. limit. 1. num. 93.* Gratianus *d. c. 41. n. 18.* Genedo *Can. lib. 1. quæst. 45. à n. 43.* Diana *9. p. tract. 7. resol. 28.* Pellegrinus *d. 3. p. sect. 1. num. 15. vers. Quod.* Nisi quando apponitur cum cognitione causæ, nam tum quælibet appellatio præsumeretur frivola. Barbosa *d. clausula 9. num. 15.* Ergo in præsentiarum, quotiescumque appellatio non apparet frivola, semper est concedenda.

18. In secundo casu, quando Episcopus visitans aliam Parochiam erigere tentaverit intra limites alterius, Riccius & Barbosa, relati pro secunda sententia *num. 13.* asserunt minimè appellationi deferendum; nam in causis visitationis non admittitur appellatio; *cap. Ad nostram 3. cap. Reprehensibilis 36. in fin. cap. Cum speciali 61. in fine, de appellat. cap. Licèt 12. de offic. Ordin.* Hanc ob rem licèt causa ista per se sit appellabilis, respectu tamen visitationis appellabilis non est: Ergo in casu visitationis in hac causa appellatio admittenda non est.

19. Sed reneo contrarium; nam causa ista erigendi novam Parochiam intra limites alterius, de sua natura appellabilis est, ob grave præjudicium, quod valet inferri Ecclesiæ Matrici, & ejus Rectori; nec aliquo modo repellenda, nisi quando frivola apparet ergo ex circumstantia visitationis nequit fieri inappellabilis.

pellabilis. Confirmatur, nam ex eo quod procedatur in hac cauſa in viſitatione, non auferrur periculum illud irrogandi præjudicium relatum, quin potiùs majus adeſt, cùm ibi ferè ſemper procedatur breviter, & ſummariè, cum majori periculo errandi. Ergo à fortiori debet eſſe in viſitatione cauſa iſta appellabilis. Cæterùm fundamentum contrariorum parvi eſt ponderis; nam jura illa agunt, quando in viſitatione proceditur ad morum correctionem, quo quidem caſu appellatio non admittitur quoad effectum ſuſpenſivum, quando de plano conſtat de neceſſitate corrigendi. Pellegrinus *d. 3 part. ſect. 1. n. 15. caſu 65.* licèt admittatur, ſi viſitator modum excedat. Navarrus *conſ. 2 de Appell.* Salgado *de Regia Protect. 4 part. cap. 3. n. 17.* Barboſa *in cap. Ad noſtram 3. de Appellat. n. 2.* Aſt verò Nos agimus de erigenda nova Parochia intra limites alterius, cum gravi cauſæ cognitione, & cum periculo gravandi Eccleſiam Matricem, ac ejus Rectorem. Ergo etiam in viſitatione admittenda eſt appellatio in hac cauſa, ex traditis à Salgado *de protect. 2 part. c. 15 à num. 64.* quod quidem ita eſt intelligendum, niſi quando de plano conſtaret de neceſſitate erigendi novam Parochiam, & ita neceſſitas, & cauſa ſit notoria, ut appellatio frivola appareret, quo in ſenſu intelligendus eſt textus *in dict. cap. Ad audientiam 3. de Eccleſiis ædificand.*

20. Cæterùm ad erectionem novæ Parochiæ intra limites alterius, diſquirendum an Rectoris requiratur aſſenſus. Prima ſententia docet, eſſe neceſſarium. Ducitur, nam in hac erectione agitur de gravi præjudicio illius, non ſolùm quoad intereſſe fructuum & oblationum, ſed etiam honoris, cùm de his plurimùm ei detrahatur: Ergo neceſſarius eſt ejus aſſenſus, nec eo invito poterit procedi ad erectionem. Cæterùm jura id concedentia, intelliguntur abſque præjudicio Rectoris, ſcilicet poſſidentis, ut declaravit Sacra Congregatio apud Piaſecium *in Praxi Epiſcop. 1 p. cap. 5. n. 1.* Ergo ſi ipſe non præſtet conſenſum, minimè poterit Epiſcopus procedere ad erectionem novæ Parochiæ intra limites alterius. Tenent Abbas *in dict. cap. Ad audientiam 3. n. 16.* Rebuffus *tit. de erect. in Curat. num. 4.* Azorius *Inſt. Mor. 2 p. lib. 3. cap. 12. q. 7.*

21. Secunda ſententia tenet contrarium ex Decreto Tridentini *d. ſeſſ. 21. cap. 4.* ibi: *Etiam invitis Rectoribus.* Undè cognoſcitur, tam longè eſſe, ut requiratur conſenſus Rectoris ad erectionem novæ Parochiæ, ut etiam renuentibus Rectoribus ab Epiſcopo erigi poſſit. Cæterùm ratione probatur, nam quando adeſt neceſſitas Parochianorum ad adminiſtrationem ſacramentorum, & ut audiant Divina, tunc Rector irrationabiliter eſt invitus, ſi conſenſum non præſtet. Ergo eo invito poterit erigere, & conſtruere novam Parochiam. Riccius *d. reſol. 354. n. 4.* ubi tenet id ex Decreto Tridentini. Valenſis *in Paratitl. ad tit. de Eccleſiis ædificand. §. 1 n. 6.* Palao *Oper. Mor. tom. 2. tract. 13. diſp. 6 punct. 9. §. 10. num. 5.* Fagnanus *in cap. Ad audientiam, num. 11.* Barboſa *ad Concilium d. cap. 4. num. 11. & allegat. 67. num. 4.* Petrus Gregorius *de re benefic. cap. 12. num. 4.* Lapus *d. allegat. 66. n. 3.*

22. Tertia ſententia eſt gloſſæ ultimæ *in cap. 2. diſt. 99.* dicentis, invito Rectore nequire fieri erectionem novæ Parochiæ abſque conſenſu Papæ: & idem tenere videtur Gloſſa *in dict. cap. Ad audientiam, verbo Obventiones.* Ratio enim eſt, nam auferre jus quæſitum parti, prout Eccleſiæ Matrici, & illius Rectori, nequit fieri, niſi ex legitima cauſa, & à ſupremo Principe; ut diximus *lib. 1. cap. fin. à num. 3.* Molina *de Primog. lib. 4. cap. 3. n. 21.* quamobrem ſemper erit neceſſarius conſenſus Summi Pontificis, ut poſſit Epiſcopus invito Rectore aliam novam Parochiam erigere.

23. In re tamen dicendum, duobus modis eſſe explicandam hanc difficultatem. Primò, quando cauſa ſubſit neceſſaria ad erigendam novam Parochiam, & legitimè probata, aut per teſtes, aut per aſpectum oculorum, quæ eſt optima probatio, prout illa, quæ fit ex evidentia facti. Tondutus *lib. 1. quæſt. 50 num. 22.* Mathen *de re criminal. controverſ. 61. num. 22. & à num. 32.* & tunc etiam invitis, & reluctantibus Rectoribus, poterit Epiſcopus procedere ex vi Decreti Tridentini ad erectionem novæ Parochiæ intra limites alterius, etiam cum præjudicio illius. Ratio eſt, nam tunc ſubeſt cauſa, cum & Poteſtas, etiam Supremi Præſulis, quam concedit Concilium, nominando Epiſcopos ad erectionem novæ Parochiæ, utpotè Sedis Apoſtolicæ delegatos, ut patet ex Concilio. Ergo rectè poterunt, etiam inviis Rectoribus, cauſâ ſubſiſtente certâ, & probatâ, illam erigere. Cæterùm, jura illa Parochialis Eccleſiæ conceſſa ſunt ad legitimam adminiſtrationem Sacramentorum: tum ut Parochiani ſpirituali pabulo paſcantur: Ergo quoties ſubeſt cauſa certa, & probata neceſſitatis adminiſtrationis, & pabuli ſpiritualis, etiam reluctante Rectore, poterunt novæ Parochiæ conſtrui, cùm ſub ea conditione jura illa data cenſeantur.

24. Sed dices cum Fagnano *in d. cap. Ad audientiam, num. 46.* Epiſcopi in erectione novarum Parochiarum, quam ex decreto Tridentini, procedunt de jure proprio, & non tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati; nam eſt diſtinctio, ut quando Concilium decreverit, poſſe procedere ut delegatos Sedis Apoſtolicæ in cauſis ipſis de jure proprio competentibus, non poſſint ex alio jure procedere, ſed jure proprio: ſecus verò quando agitur de re omninò exempta ab eorum juriſdictione, utpotè contra Regulares; tunc enim procedunt ut purè delegati. Cùm ergò in ſpecie Epiſcopus de jure proprio procedat ad erectionem Parochiæ novæ, licèt dicat Concilium poſſe procedere ut delegatum, non eſt intelligendum procedere ut delegatum, ſed jure proprio. Aſt ex jure proprio nequeunt Epiſcopi auferre privatorum jura, etiam cum cauſa, niſi de eorum conſenſu. Ergo nec in præſentia poſſunt, renuente Rectore, novam Parochiam exſtruere, etiam cauſa ſubſiſtente.

25. In hoc igitur argumento Fagnanus erigit quæſtionem ſatis controverſam, an quando Epiſcopus procedit tanquam delegatus Sedis Apoſtolicæ, tanquam delegatus procedat, ut tantùm tanquam Ordinarius, quia tantùm per clauſulam illam excitatur ſua juriſdictio. De qua latè Cevallos *de cognit. per viam violent. quæſt. 15 à num. 2.* Salgado *de Reg. protect. 2 p. cap. 18. & cap. 14. à num. 3.* Barboſa *de offic. Epiſcopi, 3 p. allegat. 92.* Sanchez *de Matrim. lib. 8. diſput. 2 num. 10.* ubi videndus eſt. Ad rem tamen dicendum, Epiſcopos procedere in ſpecie, ut propriè delegatos: & ratio eſt, nam ut ſcripſit Cevallos *d. quæſt. 15. num. 7.* quoties ſuperadditur aliquid juriſdictioni ordinariæ, ſemper eſt intelligendum procedere ut delegatos, non verò ut Ordinarios excitatos ab illa clauſula. Aſt in ſpecie eſt aliquid, quod non eſt in juriſdictione ordinaria Epiſcopi, nempè auferre jura quæſita Eccleſiæ Parochiali, & ejus Rectori, quod nequit fieri etiam ex cauſa, niſi à Supremo Principe: quamobrem ex commiſſione Pontificis, tanquam delegati, etiam reluctante Rectore, poterunt Epiſcopi novam erigere Parochiam.

26. Si verò adhuc inſtes, tum procedere Epiſcopos tanquam Ordinarios; ut tenet aliquorum ſententia, quorum retulit fundamenta Barboſa *d. allegat. 92. num. 2.* adhuc in illa ſententia dicendum, cauſâ exiſtente, poſſe Epiſcopum, renuente Rectore, novam erigere Parochiam; nam licèt procedat ex juriſdictione ordinaria per Decretum Tridentini, elevatur ad illam circumſtantiam, ut poſſit jus tertio quæſitum, nempè Eccleſiæ, ut ejus Rectori, tollere; quia reſpectu

illius

illius circumstantiæ est hæc nova potestas infusa in ipsa jurisdictione ordinaria, unde rectè poterit Episcopus, causâ subsistente, renuente Prælato, seu Rectore, novam Parochiam exstruere.

27. Si verò causa non subsit, tunc asserunt DD. esse necessarium consensum Rectoris, & absque eo novam Parochiam erigi non valere, ut docet Abbas *in d. c. Ad audientiam, n.* 16. Azorius *d. lib. 3. cap.* 12. *q.* 7. Riccius *d. decis.* 554. *num.* 4. quia tunc deficiente causâ nequit invito Rectori præjudicium irrogari, nec Ecclesiæ Matrici.

28. Sed tamen in hac specie affero, quòd si deficiat legitima causa ad novam Parochiam construendam, etiam cum consensu Rectoris, nequit fieri erectio ab Episcopo. Idque probo, nam ex vi Decreti Tridentini nequit procedere ad novam erectionem Parochiæ, nisi causâ subsistente, & probata cum diligenti cognitione. Ergo si hæc deficiat, quantumvis accedat consensus Rectoris, nequit Episcopus procedere ad erectionem illius, ex vi illius Decreti. Cæterùm, in his novis erectionibus includitur dismembratio fructuum, oblationum, & jurium Parochialium necessariò præstanda novo Rectori, *dict. cap. Ad audientiam.* Trident. *d. sess. 21. cap.* 4. quod quidem de jure interdictum est, *cap. Majoribus* 8. *cap. Tua* 20. *de Prabend.* Ergo nequit fieri ab Episcopo, etiam consentiente Rectore. Et confirmo discursum, nam in qualibet dismembratione requiruntur solennitates juris, prout in alienatione rerum Ecclesiæ. Garcia *de Beneficiis, p.* 12. *cap.* 3. *num.* 3. in qua quidem alienatione causa est præcisa, & necessaria, & evidens utilitas, *cap.* 1. *de Rebus Ecclesiæ alien. in* 6. Glossa *in Clement. Si una, de Rebus Ecclesiæ.* Genuensis *in Praxi, cap.* 75. *à num.* 17. Rota *diversi.* 2. *p. decis.* 278. *num.* 1. Magonius *decis.* 69. *num* 4. Riccius *in Praxi fori* 1. *edit. decis.* 12. Ergo Episcopus, etiam cum consensu Rectoris, si causa deficiat, nequibit novam Parochiam erigere: quod quidem in dismembratione ita admissum est, ut causa non existente cortuat, ut in terminis defectus servitii tenuit Rota 14. Februarii 1594. quam refert, & sequitur Garcia *d. cap.* 3. *num.* 4. Lotterius *de re benefic. lib.* 1. *quæst.* 28. *num.* 2. *cum seq.* qui asserit, ad dismembrationem fructuum causam requiri, vocationem Rectoris, expressionem causæ, veritatis tractatum, & alias solennitates ad alienandum res Ecclesiæ requisitas *ex cap. Sine exceptione* 12. *quæst.* 2. Rota 2. *part. recent. decis.* 288. *num.* 1. Ergo & in erectione novæ Parochiæ.

29. Quoad consensum Parochianorum plures, quos refert Riccius *dict. decis.* 554. *num.* 6. tenuerunt esse necessarium consensum majoris partis; & si sint plures plebes sub uno Rectore, aut Curione majoris Ecclesiæ, quæ tamen sint tanquam corpora separata, debent duæ partes consentire. Verùm hodie admittenda non est hæc doctrina ex Decreto Tridentini *in dict. cap.* 4. quod totum relinquit arbitrio Episcopi, qui si viderit causam esse urgentem, & necessariam, & certam ad novam Parochiam erigendam, etiam invitis Rectoribus, & Parochianis construere poterit, ut tenet ipse Riccius *d. num.* 6. Barbosa 3. *p. allegat.* 67. *num.* 4.

30. Sed quid si Ecclesia Matrix sit subjecta Regularibus? An possit Episcopus intra limites illius aliam erigere, & exstruere. Ratio autem dubitandi sumitur, quia tunc Parochia illa exempta est ab Ordinario, in cujus dispositione nequit aliquid disponere. Ergo nec eam dividere, aliam exstruendo. Sed contrarium censuit Sacra Congregatio, nempè extendendum Decretum Concilii Tridentini etiam ad Parochias Regularibus subjectas: & eadem Congregatio censuit, extendendum etiam in Parochiis Ordinum Militarium. Refert Fagnanus *in d. cap. Ad audientiam, num.* 34. Quod quidem admittendum est, concurrentibus omnibus requisitis ad hanc novam erectionem Parochiæ. Idque optimè extensum, ne in tam gravibus necessitatibus administrationis Sacramentorum, & quando animæ periclitantur, aliqua mora pervadat. Fagnanus *ubi proximè, num.* 48. qui asserit, quod si Episcopus gravet, tunc appellatio facienda non est ad Metropolitanum, sed ad Papam. Leo *in Thesauro, 2. p. cap.* 2. *num.* 69. Barbosa *d. allegat.* 67. *num.* 6.

31. Cùm nova Parochia ædificatur, etiam novus Rector, seu Parochus est instituendus, & ad ejus sustentationem sunt fructus, & oblationes designandæ, ut disponit textus *in d. cap. Ad audientiam* 3. *de Ecclesiis ædificand.* Concilium Tridentinum *d. cap.* 4. verùm in re animadvertendum, textum *in d. cap. Ad audientiam*, minimè asserere, decimas Matricis Ecclesiæ esse concedendas, sed tantùm obventiones ejus villæ, ut novus Rector sustentetur; non enim facilè ad decimas de veniendum est occasione novæ erectionis Ecclesiæ, ut primævæ Ecclesiæ auferantur; & alteri concedantur; quin de jure hoc interdictum est *in cap. Quicunque* 44. *cap. Ecclesiæ* 43. 16. *quæst.* 1. quamobrem asserit textus ille, novum Rectorem ex obventionibus ipsius villæ esse sustentandum. Sed Concilium Tridentinum *d. cap.* 4. aliter decrevit, nempe ex arbitrio Episcopi competentem congruam esse designandam novo Rectori ex fructibus ad Ecclesiam Matricem quomodocunque pertinentibus; unde etiam decimæ intelligendæ sunt, ut faciliori modo necessitas illa succurratur.

32. Sed in re dicendum circa hanc difficultatem, Glossam *in d. cap. Ad audientiam, verbo Obventiones*, varia interpretamenta adduxisse ad hanc difficultatem tollendam; nempè auferre decimas Matrici Ecclesiæ ad novam Parochiam erigendam, fuisse factum ex plenitudine potestatis ipsius Pontificis; aut jura intelligenda esse non de decimis prædialibus, sed tantùm de oblationibus, & aliis obventionibus pertinentibus ad Parochiam, quæ dicuntur personales decimæ; nam prædiales speciali jure pertinent ad Parochialem Ecclesiam, *cap. Cùm in tua* 30. *de decim.* quia si ad id obligare tentasset Pontifex expressisset, *argument. cap. Ad audientiam* 12. *eod. tit.*

33. Sed tamen hanc glossam meritò non admittit Lapus *dict. allegat.* 66. *num.* 4. in hac enim specie, non solùm intelligendæ sunt oblationes & obventiones, sed etiam decimæ, tam personales, quàm prædiales. Ratio est, nam textus *in d. cap. Quicunque, & cap. Ecclesiæ*, non loquuntur quando nova Parochia ædificatur ob urgentem necessitatem, sed quando quis libenter Ecclesiam in suo prædio ædificare voluerit; quod quidem nequit facere cum præjudicio Ecclesiæ Parochialis, intra cujus limites ædificatur: quare ad rem non sunt. Tum etiam non benè interpretatur textus *in d. c. Ad audientiam*, non intelligens sub obventionibus decimas prædiales; nam ipsæ in his casibus urgentis necessitatis intelliguntur: quamobrem Concilium Tridentinum loquitur absolutè de omnibus fructibus Ecclesiæ Matricis, ubi etiam hæ decimæ subaudiuntur.

34. Difficultas enim restat, quo ordine in fructibus Ecclesiæ Matricis facienda, & designanda est hæc congrua ad novum Rectorem. Et in primis, si adsint oblationes, obventiones, seu primitiæ, de his est facienda, & constituenda congrua illa, nec ad decimas principalis fructus recurrendum est. Ratio est, nam hæc erectio Parochiæ novæ ita est facienda, quominus lædat Ecclesiam Matricem, ac ejus Rectorem, Boërius *in d. cap. Ad audientiam, num.* 10. quamobrem, si adsunt oblationes, & primitiæ, unde congrua ista constituatur, non est recurrendum ad decimas principales fructus Ecclesiæ Matricis. Tum, nam, ut scripsit

Lapus *dict. allegat. 66. num.* 5. ad decimas eſt deveniendum, quoties aliter congrua novi Rectori provideri non valet. Ergo ſi valet provideri per has oblationes, & primitias, nequit Epiſcopus ad decimas pervenire. Bertrandus 1. *p. vol.* 2. *conſ.* 36. Palao *dict. diſput. 6. punct.* 9. §. 10. *n.* 7.

35. Secundò, quando non ſufficiunt oblationes, & primitiæ, deveniendum eſt ad decimas, etiam prædiales. Ratio eſt, nam decimæ debentur ratione Sacramentorum, & curæ. Cùm ergo in ſpecie Sacramenta, & cura Parochianorum nequeat abſque illis adimpleri, neceſſariò ad illas poterit Epiſcopus pervenire, utpotè ad id obligatas ex natura ſuæ præſtationis. Deinde jura loquentia de decimis non auferendis ab Eccleſiis Matricibus, intelligenda ſunt quando in illis remanet tota adminiſtratio, & cura. Aſt in ſpecie partitur, & aliqua pars tranſit ad novam Parochiam. Ergo quando alia bona deficiunt, debent ſimiliter tranſire decimæ ad novum Rectorem, ut ei congrua deſignetur, ut benè advertit Lapus *d. allegat. 66. n.* 5. Rebuffus *d. tit. de erect. in curat. num.* 6. Fagnanus *in d. cap. Ad audientiam, num.* 5. Palao *d. n.* 5. Lotterius *d. lib.* 1. *quæſt.* 28. *num.* 48.

36. Tertiò, ſi Eccleſia Matrix non habuerit bona, unde dotem, & congruam Rectoris novi deſignet, tunc populus tenetur contribuere, ut decrevit Concilium, & ad id poterit ab Epiſcopo cogi; nàm quando ſit tota cura, & adminiſtratio Sacramentorum, ipſe populus tenetur alere Miniſtrum ex obligatione Juſtitiæ, unde poterit cogi ad contribuendum propter congruam Miniſtri. Lambertinus *de jurepatronat. lib.* 1. *p.* 1. *quæſt.* 5. *art.* 18. *in fine*. Belletus *diſquiſit. Clerical.* 1. *p. tit. de Clerico debitore*, §. 14. *num.* 7. Fagnanus *d. num.* 5. Barboſa *ad Concilium*, *d. cap.* 4. *num.* 15. Palao *dict. num.* 5.

37. Quartò, ſi Populus ſit pauper, ita ut non poſſit de congrua Miniſtri providere, tunc Abbas ſeu Præpoſitus, cui in temporalibus Eccleſia Matrix ſubjicitur, tenentur contribuere ad iſtam congruam, *cap. Sanctorum* 2. *verſ. Si quæ*, *diſt.* 70. *cap. Extirpanda* 30. *verſ. Cùm igitur, de Præbend.* Verùm, quando ipſi non habent, nec eſt unde ad hanc neceſſitatem provideatur, ex menſa Epiſcopi eſt providendum, *cap. Præſulum* 2. 16. *quæſt.* 3. *cap. Regenda* 4. 10. *quæſt.* 1. *cap. Epiſcopus* 7. 10. *quæſt.* 2. nam, ut inquit textus *in dict. cap. Præſulum*, inter alia onera bonorum Epiſcopi eſt illud, nempè ſtipendia Clericorum, quos alere tenetur ut ſuis ovibus adminiſtrent Sacramenta, & pabula ſpiritualia concedant; quamobrem ſi Eccleſia nova ſit neceſſaria ad hanc adminiſtrationem, de ſua menſa Epiſcopus providebit in tam urgenti neceſſitate. Fagnanus *in dict. cap. Ad audientiam*, *num.* 5. qui *num.* 33. ait, poſſe Epiſcopum, quando fructus deficiunt, & oblationes, ad erigendam novam Parochiam facere unionem aliquorum Beneficiorum in terminis Concilii, idque ex declaratione Sacræ Congregationis.

38. Sed quid quando Eccleſia Cathedralis, vel Collegiata habet curam, & adminiſtrationem Sacramentorum, an poſſit Epiſcopus unire aliquem ex Canonicatibus ad Rectorem Parochiæ novæ neceſſariò erigendæ, ex Decreto Concilii. Abnegavit Fagnanus *in dict. cap. Ad audientiam, num.* 57. Ducitur, nam Concilium *in d. cap.* 4. minimè loquitur de aliqua unione in erigendis novis Parochiis; nec illa poteſtas uniendi intelligitur ſub generali diſpoſitione, cùm debeat ſpecialiter exprimi. Geminianus *conſ.* 38. Pariſius *lib.* 4. *conſ.* 14. *num.* 1. Rebuffus *in Praxi benefic. in forma Vicariatus, num.* 102. Ergo Epiſcopus ex vi illius Decreti nequit unire aliquem ex Canonicatibus; cùm ibidem ſimilis poteſtas non concedatur. Cæterùm, nam Concilium tantùm dicit ex fructibus, & obventionibus providendam eſſe novam Parochiam, ſub quo etiam intelliguntur decimæ, Abbasi *in dict. cap. Ad audientiam, num.* 15. non verò de Canonicatibus; eſt enim maxima inter unum, & alterum differentia, *cap. cùm M. Ferrarienſis 9. de conſtit.* Ergo nequit Epiſcopus unire unum Canonicatum novæ Parochiali ad congruam Rectoris, præcipuè cùm id tendat ad diminutionem Miniſtrorum, & conſequenter ad diminutionem cultus divini, quod eſt de jure interdictum, *cap. penult. de conſtit.*

39. Hæc doctrina *Fagnani* indiget explicatione; ſi enim Eccleſia Cathedralis, aut Collegiata habeat curam, & adminiſtrationem alicujus oppidi, verùm urgeat neceſſitas juſta, & legitima erigendi novam Parochiam, & inſimul adſint fructus deputati ad hanc curam, præter fructus Canonicatuum, tunc ex his fructibus dotanda eſt nova Parochia, & aſſignanda congrua Rectori, nec poterit Epiſcopus unire aliquem ex Canonicatibus. Ratio, nam tunc ſunt fructus deputati ad curam, & ſegregati ab ipſis Canonicatibus. Ergo ad eos pertinet novum Parochum, & Eccleſiam ſuſtentare; nec ulla reſtat cauſa ad unionem Canonicatus faciendam de jure neceſſariam. Rebuffus *de unione, num.* 24. Azorius *Inſtit. Mor.* 2. *part. lib.* 6. *cap.* 28. *quæſt.* 4. Ergo tunc nequit unire Canonicatũ unum ad novam Parochiam, ſed ex fructibus deputatis ad curam congrua illa, & dos Eccleſiæ novæ eſt deſignanda.

40. Si verò fructus iſti non ſint, ſed omnes decimæ, primitiæ, & oblationes inter omnes Canonicos dividuntur, aut quia omnes deſerviunt ad animarum curam, aut per unum id fit, poterit Epiſcopus unum Canonicatum unire ad congruam Parochi, & dotem Eccleſiæ. Ducor, nam id poterit facere ex duabus facultatibus. Primò ex Decreto Tridentini *in d. cap.* 4. ubi decernitur, poſſe Epiſcopum pro ſuo arbitrio aſſignare portionem congruentem novo Rectori, & Eccleſiæ, ex fructibus ad Eccleſiam Matricem quomodocunque pertinentibus. Cùm ergo ex dicto Decreto id pro arbitrio Epiſcopi faciendum ſit, ex eodem poterit arbitrari, ut portio iſta congruens aſſignetur uniendo unum Canonicatum cum fructibus, ut inde portio congruens percipiatur ab Eccleſia, & novo Rectore,

41. Sed dices: Arbitrium Epiſcopi non conceditur à Concilio quoad modum aſſignandi congruam portionem, ſed ad quantitatem neceſſariam, tam quoad Eccleſiam, quàm quoad Rectorem: quamobrem Concilium dicit, aſſignandam eſſe competentem portionem. Sed tamen reſpondendum, Concilium duo decernere, nempè portionem competentem quoad quantitatem, tum etiam quoad modum, ex illis verbis: *Ex fructibus ad Eccleſiam Matricem quomodocunque pertinentibus.* Quatenus enim ex fructibus diſmembratio facienda eſt arbitrio Epiſcopi, conſequenter modum ſeparandi fructus ejus arbitrio commiſit; illud enim quod per neceſſariam conſequentiam deducitur ex mente, & deciſione legis, decretum videtur. Mangilius *de imput. quæſt.* 156. *num.* 15. Peregrinus *de Fideicommiſſ. art.* 3. *num.* 108. Quamobrem ex dicto Decreto rectè poterit Epiſcopus arbitrari, ut congrua illa, & dos Eccleſiæ componatur ex unione unius Canonicatus.

42. Secundò, poterit facere ex ſua ordinaria facultate, & juriſdictione; nam ex illa poteſt facere unionem unius Beneficii ad alterum, *cap. Sicut unire 8. de exceſſibus Prælat.* præcipuè cauſa exiſtente tam urgenti, & neceſſaria, prout eſt urgens neceſſitas adminiſtrandi Sacramenta, & obeundi officia divina, ne animæ pereant; quæ quidem cauſa graviſſima eſt. Rota *in novis*, *deciſ.* 1. & 2. *de offic. delegat. & 2. part. diverſ. deciſ.* 133. *num.* 5. Petrus Gregorius *de re Benefic. cap.* 29. *num.* 6. Palao *tom.* 2. *tract.* 13. *diſput.* 6. *punct.* 2.

punct. 2. §. 2. *num.* 2. Azorius *d. lib.* 6. *cap.* 28. *quæst.* 6. *in fin.* Garcia *de beneficiis*, 12. *p. cap.* 2. §. 1. *num.* 62. Barbosa 3. *p. alleg.* 66. *num.* 15. Cæterùm in specie omnes decimæ, & oblationes, quæ traduntur ratione curæ, & administrationis Sacramentorum, inter ipsos Canonicos distribuuntur, quæ quidem huic oneri sunt obnoxiæ, quamobrem rectè seliget Episcopus unum Canonicatum, & valet unire ad novam Parochiam, tatione ipsius administrationis. Denique, licèt in omni casu omnia sint facienda quominus numerus Canonicorum minuatur, tum & cultus, *cap. Cùm omnes* 6. *cap. Cùm Ad.* 9. *cap. Ex parte* 12. *de Constit.* Attamen si causa gravissima subsistat, id est faciendum, *d. cap. Ex parte*. Abbas *ibidem, num.* 4. & 9. Felinus *num.* 17. Decius *à num.* 43. Azorius *dict. lib.* 6. *cap.* 30. *quæst.* 11. & 12. Garcia *d.* 12. *p. cap.* 1. *num.* 2. Barbosa 3. *p. alleg.* 67. *à num.* 15. quæ quidem in specie versatur. Ergo poterit fieri similis unio Canonicatus. Nec hic propriè dici valet, quod hoc sit supprimere unum Canonicatum, & Ministrum Ecclesiæ; tum & minui cultum: quin potiùs creatur alter Minister magis necessarius ad majorem honorem, & gloriam Dei, & ad bonum animarum: quamobrem rectè Episcopus poterit unire unum Canonicatum ad novam Parochialem, ut Ecclesia dotem percipiat, & novus Rector congruam.

43. Quæ quidem Doctrina absque aliquo dubio erit admittenda, quando aliter congruenter nequit ex fructibus aliis Ecclesiæ Cathedralis, aut Collegiatæ, congrua ista assignari; tunc enim perneccesse facienda est ista unio.

44. Quintus, & ultimus casus, quando nec ex fructibus, nec ex mensa Episcopi, nec per aliquam unionem: nec per populi contributionem, possit hæc congrua designari; quo quidem casu Ecclesia construenda est absque dote, & Clericus est constituendus, ut ex labore proprio, & artificio victum quærat; *cap.* 1. & 2. *dist.* 91. Tenet Fagnanus *in dict. cap. Ad audientiam*, *num.* 7. Sed adhuc in isto casu poterit Episcopus ex aliis Ecclesiis divitibus aliquam partem applicare novæ Parochiæ, & ejus Rectori, saltem ad parcam dotem congruam: quod quidem fieri posse ab Episcopo, absque dubio est tenendum; nam paupertas unius Ecclesiæ per divitias aliarum est supplenda, ut cum Layman diximus *lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 57. Tutè etiam poterit aliquos quæsitores eleemosynarum ponere in aliis oppidis divitibus, ut tanta necessitas succurratur; aliàs relinquere pauperem Clericum, ut Ecclesiæ, & Parochianis deserviat in administratione, absque mercede aliqua, res multis damnis, & periculis est exposita, nec facilè concedenda. Ac tandem poterit unum Parochianum benè morigeratum ipsius novæ Parochiæ ordinare, & illum Rectorem efficere; iste enim ex proprio patrimonio adjutus, & ex aliquibus necessariis obventionibus, facillimè alimenta percipiet, & residebit, ne administratio deficiat, & Divina Officia sine intermissione peragantur; quo quidem casu, quando nullum remedium restat, nec Clericus idoneus invenitur volens Ecclesiæ deservire, ob mercedis angustiam, indignum etiam Episcopus eliget, ne oves Domini omninò pereant, Lessius *de Just. lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 12. *num.* 5. Delugo *de Justit. disput.* 35. *sect.* 1. *num.* 9.

45. Rursus in erectione novæ Parochiæ considerandus, numerus Parochianorum indigentium administratione, & ut audiant Divina; si enim parvus fuerit, veluti, quando adsunt duæ, vel tres domus, vel quatuor non sufficiet. Rota verò *p.* 5. *recent. decis.* 380. *num.* 8. & 29. asserit, decem animas esse necessarias, si amen communicent; & adduxit textum *in cap. Unio* 3. *vers. Sed & hoc*, ubi decretum est, Ecclesiam sub se abentem decem mancipia, debere habere Sacerdotem, sin minùs aliis conjungatur Ecclesiis: quæ quidem sententia admittenda est; nam Concilium *in d. cap.* 4. asserit, ad novam Parochiam alendam populum esse cogendum; supponit enim populum ad id esse necessarium, qui quidem ex decem hominibus componitur, ut per Bart. *in l. Prætor, ff. de vi bon. rapt. num.* 4. Gregorius *in l.* 2. *tit.* 12. *p.* 7. *verbo Tal.* Boërius *decis.* 173. *num.* 8. Barbosa *in cap.* 1. *de elect. num.* 7. Ergo semper debet esse numerus decem personarum: quod non solùm intelligas de his quæ communicant tantùm, sed & quæ habeant usum rationis, cùm istæ quotannis teneantur ad præceptum Confessionis, tum diebus festivis ad Missam audiendam, ut benè considerat Fagnanus *in d. cap. Ad audientiam*, *n.* 28.

46. Rursus ad novam erectionem Parochiæ requiritur citatio Rectoris Ecclesiæ Matricis, *cap. Felix* 50. *cap. Multis* 51. 16. *quæst.* 1. tum & Patroni, seu Patronorum, si fortè principalis libera non sit, sed juspatronatus; & aliorum qui possunt habere interesse. Hæc enim citatio semper est necessaria, quanvis invito Rectore possit Episcopus procedere ad erectionem. Quamobrem declaratum est, absque citatione interesse habentium nullius esse momenti quod ab Episcopo peragerentur in erectione novæ Parochiæ, ut scripsit Fagnanus *in dict. cap. Ad audientiam*, *num.* 29. & 30. Lapus *allegat.* 66. *n.* 3. *vers. Debet tamen requiri.* Vveyms *d. constit.* 19. *à num.* 14. Barbosa *in dict. cap.* 4. *Concilii*, *num.* 15.

47. Rursus illud præcipuè in erectione novæ Parochiæ est observandum, ne à primo Rectore Ecclesiæ Matricis adeò ex fructibus subtrahatur, ut congrua decenti defraudetur; hæc enim priùs est deducenda, nec occasione tantæ necessitatis valet eâ privari, ut deducitur. *ex d. cap. Ad audientiam*: ubi ad erectionem novæ Parochiæ supponit, quamplures fructus habere Matricem Ecclesiam unde dotetur nova, & congrua designetur novo Rectori. Estque etiam textus *in cap. De Monachis*, 12. *de prabend. c.* 1. *eod. tit. in* 6. Rebuffus *tit. de erect. in Cur. num.* 5. Fagnanus *in d. cap. Ad audientiam*, *num.* 4.

48. Est etiam in re competens honor deferendus Ecclesiæ Matrici, ut decrevit textus *in d. cap. Ad audientiam*, ubi Glossa *verbo Honor*, explicat, id est aliqua annua portio arbitrio Episcopi moderanda, ad quam necessariò referenda sunt illa verba, *Pro facultate loci*, ut ibidem animadvertit Abbas *num.* 16. Lotterius *d. quæst.* 28. *num.* 52. quod & aliqui explicant, teneri Clericos novæ Parochiæ adire ad Matricem pro Baptismo, Scrutinio, Capitulo, vel consimilibus, vel solvere illa jura, quæ Capellæ debent Ecclesiæ Matrici, *cap.* 2. *de Capell. Monach. cap. His quæ* 11. *de major. & obedient.* ut explicant plures, quos refert, & approbat Fagnanus *in dict. cap. Ad audientiam*, *num.* 8. Poterit tamen Ecclesia Matrix sibi reservare in signum honoris aliqua jura Parochialia, nempe baptizandi, vel sepeliendi, aut decimandi; nam licèt jura ista præcisè non dicant Parochialitatem, Rota 2. *p. divers. decis.* 52. *num.* 27. Lotterius *lib.* 1. *quæst.* 20. *ex num.* 57. attamen in Parochia sunt jura Parochialia, ut tradit dicta Rota *decis.* 52. *num.* 34. quamobrem in signum honoris poterit jura illa reservare. Lotterius *d. quæst.* 28. *num.* 53. Fagnanus *dict. num.* 8. qui *num.* 10. scripsit hæc non esse intelligenda absolutè in modum subjectionis, in qua se fundet de jure communi Ecclesia Matrix, sed tantùm de jure speciali; nam de jure tantùm fundant suam intentionem Ecclesiæ Cathedrales, ut cæteræ Ecclesiæ sibi subjiciantur; non verò Parochiæ; seu alteræ Ecclesiæ: quamobrem quæ id intenderit, debet probare, sibi aliquo jure speciali competere, *cap. Dilectus* 2. *de Capel. Monach.*

48. Antiquæ enim Parochiæ Matrici etiam jus Patronatus relinquitur, ita ut Rector illius possit alium

Rectorem novum præſentare, *d. cap. Ad audientiam*, ibi: *Ad præſentationem Rectoris Eccleſiæ, l. 9. tit. 10. p. 1.* Ratio enim eſt, nam cùm nova Parochia ex portione antiquæ erigatur & dotetur, tum & portio congrua novo Rectori concedatur; inde eſt, ut juſpatronatus pertineat ad antiquam parochiam, *c. Significavit 41. de teſt.* ubi Baldus, Ancharanus, & Joan. Andreas, & in terminis Fagnanus *in dict. cap. Ad audientiam, à num. 55.* Gonzalez *num. 4.* Valenzuela *conſ. 45. per tot.* Salgado *de Regia Protect. 3. part. cap. 5. à n. 38.* Bertrandus *lib. 2. conſ. 36.* Vivianus *in Praxi jur. patr. 1. part. lib. 2. cap. 7. per tot.*

50. Eſt tamen dubium, an ſi Eccleſia antiqua nihil contulerit ad ædificationem novæ Parochiæ, adhuc retineat jus Patronatus? Prima ſententia affirmat. Ratio eſt, nam nequit fieri ſeparatio à prima Parochia abſque præciſo detrimento illius, quatenus parte Parochianorum privatur, & oblationum, quæ fieri poſſunt; tum etiam aliis expenſis funeralium ad Eccleſiam illam pertinentium, etiamſi ex propriis decimis, & obventionibus non erigatur, ſeu conſtruatur. Ergo ob grave illud detrimentum jus Patronatus acquirit, & ſibi reſervatur. Deinde textus *in d. cap. Ad audientiam. 9.* & lex *9. Partit.* abſque dubio aſſerunt, novum Rectorem præſentandum eſſe ab antiquo: Ergo etiamſi nihil Eccleſia antiqua contulerit ad novam, adhuc remanebit Patrona. Innocentius *in cap. Venerabilis, de excep.* Joan. Andreas *in cap. 1. de Capell. Monach. in 6.* D. Gonzalez *d. n. 4.*

51. Secunda ſententia aſſerit, minimè antiquam Parochiam habere jus Patronatus in nova, niſi quando pro redditibus aliquid contulerit, & novam dotaverit. Ratio enim deſumitur ex dicto capite *Ad audientiam*, & ex Concilio *d. ſeſſ. 23. cap. 4.* nam jura illa loquuntur quando ex redditibus antiquæ Parochiæ nova erigitur, aut dotatur; aliàs tamen minimè jus Patronatus concederent. Et confirmatur, nam de jure communi loquendo, tribus modis acquiritur jus Patronatus, fundatione, conſtructione, vel dotatione Eccleſiæ *cap. Pia mentis 16. cap. Filiis, vel nepotibus 31. 16. quæſt. 1. cap. Abbatem 3. 18. quæſt. 2. l. 1. tit. 15. part. 1.* ubi Gregorius *gloſſ. 2.* Covarr. *Pract. cap. 36. num. 6. verſ. 4.* Riccius *part. 4. collect. 1681.* Salgado *de Retent. 2. part. cap. 31. num. 38.* Solorzano *tom. 2. de jur. Ind. lib. 3. cap. 2. à num. 12.* quamobrem quando antiqua Parochia nihil contulerit ad ædificationem novæ, non habebit jus Patronatus. Tenent Fagnanus *in dict. cap. Ad audientiam, num. 39.* ubi etiam Abbas *num. 9.* Garcia *de Beneficiis, 5. part. cap. 9. num. 57.* Salgado *d. 3. part. cap. 5. num. 37.* Barboſa *ad Concilium, dict. cap. 4. numero 13.*

52. Tertia ſententia eſt Valenzuelæ *dict. conſ. 45. à num. 1.* ubi intendit probare, abſolutè loquendo, nullum jus præſentandi remanere in Eccleſia Matrice, quando diſmembratur, & alteri Eccleſiæ exſtruitur. Dat rationem *num. 6.* quia textus *in dict. cap. Ad audientiam*, eſt intelligendus quando nova parochia annexa relinquitur priori; tunc enim cùm relinquatur ſub cura primi Rectoris, ad eum pertinet nominare alium Curatum, ut probat ex aliquibus Doctoribus.

53. In re tamen dicendum, hanc difficultatem duobus modis eſſe concipiendam. Primò quando nova Parochia erigitur non ſeparata, ſed annexa priori Parochiali; & in hoc caſu vera eſt ſententia dicens, præſentationem pertinere ad antiquum Rectorem: idque in Praxi communiter admiſſum, ut Vicarium ponat proprius Rector, ad libitum amovendum, portione deſignata: nec aliquo modo novus Rector inſtituitur, ſed ille, qui à Rectore proprio nominatur, & deputatur ad ſervitium, prout in Oratorio Parochiam adjuvante. Valenzuela *dict. conſ. 45. n. 6.*

54. Secundò, quando omninò ſeparatur nova Parochia: in quo quidem caſu maximè eſt proſpicienda diſmembratio, vel ſeparatio facta ab Epiſcopo, vel à Summo Pontifice; quia aliquando ſolet fieri, data compenſatione, ita ut Rector antiquus remittat omne jus, etiam juris Patronatus, quod poſſit habere ad novam Parochiam; idque eſt optimus modus diſmembrandi, ut omnes lites, quæ ſolent ex nova erectione oriri, ſopiantur. Curte *de jure Patronatus quæſt. 7. in verbo contraxit*, Rebuffus *titul. de erect. in curat. num. 8.*

55. Si verò nulla fuerit facta concordia, ſed res relinquatur in puro eſſe juris, & aliquis privatus novam Parochiam fundaverit, & dotaverit, is erit Patronus; ſi verò tantùm dotaverit, vel fundaverit, duo remanebunt Patroni, Eccleſia nimirum Matrix; & Privatus qui novam dotaverit, vel fundaverit, ut plures antiqui tenent *in d. cap. Ad audientiam* ubi, *gloſſa 3.* & cum eis Fagnanus *num. 35.* Ratio enim eſt, quia ex ſola fundatione, ſeu contractione acquiritur jus Patronatus, ut ex ſola dotatione: Riccius *5. part. collect. 1680. & 1693.* & ex ſola fundatione, vel conſtructione. Valentia *Illuſt. lib. 2. tract. 1. cap. 2.* Solorzano *lib. 4. Polit. cap. 23.* Salgado *dict. 3. part. cap. 5. num. 46.* Sanchez *conſ. lib. 2. cap. 2. dub. 33.* quamobrem in hoc caſu duo erunt Patroni, vel Eccleſia antiqua, quia dotavit ſeu ædificavit novam; aut Privatus, quia ſicut unum, alterum fecit, etiam abſque aliqua reſervatione, quæ tantùm in reædificatione deſideratur. De quo Sanchez *d. dub. 33. num. 3.* Valenzuela *conſ. 63.* Mancinus *de jur. facro, diſſert. 9. cap. 15.* Ergò in hac ſpecie Eccleſia antiqua, & Privatus erunt Patroni. Sic declaratum apud Garciam *d. 5. part. cap 9. n. 56.*

56. Aliter enim dices quando nova Parochia ex redditibus, & oblationibus, vel Primitiis antiquæ conſtrueretur, & dotaretur; tunc enim abſque dubio erit Patrona, & antiquus Rector præſentabit idoneum, ut ab Epiſcopo inſtituatur; ſunt enim iſti modi à jure decreti, ut neceſſariò jus iſtud acquiratur, ut ad Eccleſiarum ædificationem, & dotationem fideles alliciantur, ex dictis jutibus Trident. *ſeſſ. 14. de Reformat. cap. 12.* Barboſa *de offic. Epiſcop. 3. part. allegat. 70. à principio, & de univerſ. jur. 3. cap. 12. n. 28.* Spino *de teſtam. gloſſ. 4. n. 28.* Rota apud Farinac. *2. part. deciſ. 615. à num. 1.* Peña *deciſ. 34. num. 1.* Franciſcus Marcus *1. part. deciſ. 1006. num. 6.* Vivianus *in Praxi juris Patronat. 1. part. lib. 1. cap. 3. num. 24.* Ergo in præſentiarum Eccleſia Parochialis antiqua jus Patronatus tenebit; & rectè acquiret.

57. Erit ergo tota concertatio; quando nihil contulerit, ad ædificationem, ſed aliundè ædificetur, & dotetur. In qua quidem concertatione dicendum videtur, affirmativam ſententiam eſſe admittendam; quia nunquam fieri valet hæc ſeparatio ſine magno præjudicio antiquæ Parochiæ. Tum licèt novæ oblationes, & obventiones non dicantur eſſe propriæ primæ Parochiæ; nam eo ipſo quod fundatur nova Parochia, ad ipſam pertinent, ut conſiderat Garcia *dict. 5. part. cap. 9. num. 58.* Attamen nequit hoc conſiderari quando erigitur nova Parochia intra limites illius; nam oblationes illæ, & obventiones futuræ, conſiderantur tanquam dos etiam conſtructæ Parochiæ, ut declaravit Sacra Congregatio ad Concilium *dict. ſeſſ. 21. cap. 4.* ut refert ipſe Garcia *d. cap. 9. à num. 56.* quia reverà antiqua Eccleſia dat jus ad illa percipienda, & à ſe abdicat: quamobrem ut dotans habebit jus Patronatus.

58. Quapropter in hac difficultate, dico, hanc primam ſententiam intellectam prout eam fundamus, admittendam eſſe; tunc enim nova Parochia aliquid percipit à prima, nempe jus percipiendi illas oblationes, ſeu obventiones, ex quibus dotatur, ſecundùm diſ-

poſitionem

positionem Concilii *in dict. cap.* 4. ita ut postea habeat circa illas, & circa Decimas, si illas dederit, fundatam suam intentionem. Rebuffus *de Decimis, quæst. 6. num.* 14. *&* 23. Lotterius *d. lib.* 1. *quæst.* 28. *num.* 48. Ast verò si loquamur in specie, quando nihil dederit, & contulerit ad ædificationem novæ Parochiæ, admittenda est secunda sententia; nam ut docet Abbas *in dict. cap. Ad audientiam, num* 9. textus ille quoad jus Patronatus procedit sicut de jure communi; at verò de jure communi non acquiritur jus Patronatus, nisi illis tribus modis suprà recensitis. Garcia *dict. cap.* 9. *à num.* 54. Valenzuela *dict. cons.* 45. *num.* 10. Frasso *de Patronat. Indiarum*, 1. *part. cap.* 4. *num.* 1. inde est, ut nequeat acquirere jus Patronatus novæ Parochiæ, nisi aliquid contulerit, ut dicunt DD. secundæ sententiæ.

59. Instabis, impossibile esse, ut antiqua Parochia aliquid non det. Ergo semper debet remanere cum Patronatu. Respondetur negando suppositum; potest enim Ecclesia antiqua sibi reservare omnia jura, etiam futura, ut de jure baptizandi, & sepeliendi, diximus *suprà*: tum pro his, & subjectione valet alio modo facere compensationem, ut DD. ostendunt communiter *in dict. cap. Ad audientiam*, quia potest ab aliquo dotari, & construi independenter ab Ecclesia antiqua. Ergo in hac specie non habebit jus Patronatus.

60. Sed adhuc dices, hucusque dicta procedere de jure communi, non verò de singulari; est enim singulare jus *in dict. cap. Ad audientiam*, ut jus Patronatus pertineat ex eo, quod dismembratio fit à Parochia antiqua, ex parte vicinorum, & Parochianorum, independenter ab aliqua dotatione, seu fundatione? Ergo si nihil præstiterit, adhuc habebit jus Patronatus. Sed respondetur, textum *in d. cap. Ad audientiam*, non loqui clarè, & apertè de isto jure singulari, consideraro ab aliquibus Doctoribus ex sola subjectione, ut consideravit gloss. *ibid. verbo Rectoris*. Sed tantùm in casu, quando nova Parochia erigeretur ex fructibus, & oblationibus antiquæ; quo quidem casu jus Patronatus non ex jure singulari acquirit, sed jure communi, ut probatum est: Ergo non est intelligendus textus ille de jure singulari. Cæterùm, licèt textus ille dubiè loqueretur, est intelligendus juxta dispositionem juris communis, non singularis, *l. un. ff. de inoffic. dot. l. Si servus plurium* 50. *in fin. ff. de legat.* 1. *cap. Cùm expediat* 29. *de elect. lib.* 6. Urrutigoyti *de Ecclesia Cathed. cap.* 6. *num.* 34. Ergo est intelligendus quando Ecclesia antiqua fundaverit, vel dotaverit novam Parochiam, non verò si nihil contulerit. Abbas *in d. cap. Ad audientiam, num.* 9. Valenzuela *d. cons.* 45. *num.* 9.

61. Illud verò breviter observandum, in erectione, seu constructione novæ Parochiæ, de jure communi non solùm Episcopum sufficere, verùm etiam Capituli consensum; *cap. Pastoralis* 7. *de donat.* Ast hodie stante Decreto Concilii Tridentini *d. sess.* 21. *cap.* 4. non est necessarius, quia Episcopus procedit ut delegatus Sedis Apostolicæ. Fagnanus *in d. cap. Ad audientiam*, *à num.* 50.

CAPUT V.

De Ecclesiis sponte, & piè ab aliquibus privatis ædificandis: & quomodò acquirant jus Patronatus earum.

SUMMARIUM.

Quisque potest construere Ecclesias, Monasteria, & Oratoria, ex licentia legitimi Superioris, num. 1.

Licentia non præsumitur, nisi per longi temporis transcursum, num. 2. *Signa, quod licentia Superioris intervenerit, ponuntur, n.* 3.

Sed quid si hæc signa non adsint, communis sententia est, præsumendum non extitisse, n. 4.

Distinguitur, & admittitur hæc communis sententia in rebus piis, non requirentibus necessariam religiositatem, num. 5. *Nisi ex instrumento fundationis aliud constet, num.* 6.

Si verò ædificetur Ecclesia, Monasterium vel Oratorium, ex sua natura destinatum ad Missas dicendas, præsumendum licentiam Episcopi interveniss̃e, num. 7. *&* 8. *Solemnitas intrinseca præsumitur cum ipso actu, & sufficit tacita licentia, ibid.*

Fit instantia, & respondetur, n. 9. *In Matrimonio præsumitur necessaria præcessisse, & quando quis juraverit, n.* 10. *Fit instantia, & respondetur, n.* 11.

Tempus, ut præsumatur licentiam superioris extitisse, aliqui dicunt esse necessarium transcursum triginta, aut quadraginta annorum, num. 12. *Sed sufficit decennium, num.* 13.

Ultra licentiam ad ædificationem Ecclesiæ requiritur, ut præjudicium fiat aliis Ecclesiis, num. 14. *Nec ad quæstum sunt Ecclesiæ ædificandæ, in quo olim Nostri Hispani defecêre, n.* 15.

Debet ædificans Ecclesiam dotare, n. 16.

An si aliquis ad dotandam Ecclesiam censum reliquerit, & vivente illo fuerit redemptus, legatum extinguatur. Affirmandum videtur, ex fundamentis à num. 17. *&* 18. *traditis.*

Quando nomen legatur & petitur, à testatore adimitur legatum. Admissa redemptione census, extinguitur census, ibid.

Quoties testator alienat absque necessitate rem legatam, adimitur legatum, n. 17.

Debitor census redimibilis, ad libitum valet redimere, num. 18.

Defenditur adhuc legatum valere, à n. 21. *Nova implicatio census subrogatur loco census legati, ut in legato frumenti, ibid.*

Quando aliquis fundum, vel bona per fideicommissum reliquerit, & statuit quod casu quo possessor ea alienaverit, transeant ad dotem alicujus Ecclesiæ, si ex causa alienaverit, an transeant bona ad Ecclesiam? Et negandum videtur, à n. 23. *Clausula non alienandi, non impedit alienationem necessariam, & & quando sit ex majori utilitate, ibid.*

Contrarium tenet Thoro, n. 24. *Sed distinguitur, quando voluntas fundatoris est præcisa, ne alienetur; quo casu aliqui censent, adhuc alienari posse bona fideicommissi, num.* 26. *Sed in contrarium est communis sententia, n.* 27. *Sed adhuc causa gravissima existente, non est admittenda, n.* 28.

Unde resolvitur, quod si fundatoris fideicommissi voluntas fuerit præcisa, si alienet, fieri caducum, & bona ad Ecclesiam transire, nisi adsit strictissima causa, num. 29.

Si clauſula non alienandi non ſit præciſa, ſed ſimpliciter poſita, ex cauſa valet alienatio, ut exemplis oſtenditur, num.30. Unde fideicommiſſum non ſit caducum, nec ad Eccleſiam pertinebit, ibid. Fit inſtantia, & reſpondetur, n.31.

Connexum eſt ædificationi Eccleſiæ jus Patronatus, n.32. Acquiritur jus Patronatus integrè ædificatione, & dotatione, cum conſenſu Ordinarii, etiam ſubſequente, num.33.

Nomine Ordinarii intelligitur Epiſcopus illius loci, ubi Eccleſia ædificatur, licèt ædificans ſit alterius Epiſcopatus, num.34.

Vicarius Epiſcopi an poſſit dare hanc licentiam. Affirmandum videtur, n.35. Sed dat rectè Capitulum Sede vacante, ibid.

Sed contrarium abſque ſpeciali mandato tenent communiter DD. Explicatur caput A nobis *25. de jure Patr. num.36. Vicarius Epiſcopi nequit reſignationes admittere, nec ſupprimere beneficia, nec uttire, nec Vicarios ponere imperitis Rectoribus: nec præſtare licentiam, ut jus Patronatus tranſferatur de laico ad laicum, ibid.*

Admittitur ſententia communis, & reſpondetur argumentis, num.37.

Hunc conſenſum ad acquirendum jus Patronatus, non ſolum præſtat Epiſcopus; ſed habens juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, prout Abbas, n.38.

Si Epiſcopus renuerit, aut qui poteſt concedere hanc licentiam, ad Superiorem recurritur, ſi renuat abſque cauſa; aliàs ſi abſque conſenſu iſto ædificans procedat, jus Patronatus non acquiret, n.39.

Conſtructorem Capellæ abſque conſenſu Epiſcopi acquirere jus Patronatus, aſſerit Urrutigoyti. Contradicit Praſſo, num.40. Explicatur Urrutigoyti, & defenditur, à num.41.

Ad ultra conſenſum ad ædificationem, requiritur conſenſus diſtinctus ad acquirendum jus Patronatus. Affirmant aliqui, ibid. Sed contrarium probatur, & explicatur caput A nobis *25. de jur. Patronat. & exemplis illuſtratur, n.42. & 43.*

An quando quis ſolum fundaverit, aut dotaverit Eccleſiam, acquirat jus Patronatus. Prima ſententia negat. Expenditur caput 25. de jur. Patronat. num.44.

Qui non competenter dotat, dicitur tantùm Benefactor; & qui dat dotis augmentum, non acquirit jus Patronatus, num.45.

Secunda ſententia affirmat, num.46. Sed diſtinguitur, & quando Eccleſia non eſt perfecta, & tunc jus Patronatus non acquiritur, num.47.

Perfectâ verò Eccleſiâ, eſt difficultas. Expenditur Tridentinum ſeſſ.14. cap.12. num.48. Et explicatur, num.49. Tandem aſſeritur, jus Patronatus conſequi ex ſola dotatione, aut fundatione, cumulativè cum aliis fundamentis, in quo eſt obſervanda conſuetudo, n.50. & 51.

Iterum explicatur textus in c. A nobis *25. de jure Patronat. n.52.*

Ex fundatione acquiritur jus Patronatus, & quomodo id intelligatur. Eccleſia nequit ædificari in fundo emphyteutico; ſi tamen ædificetur, & conſentiat Dominus directus, ipſe eſt Patronus, n.53.

Si quis Capellam in Eccleſiâ ædificaverit, Eccleſiæ, & Ædificans ſunt Patroni, n.54.

Ex conſtructione Eccleſiæ acquiritur jus Patronatus. Explicatur doctrina iſta, n.55.

Explicatur Menochius aſſerens, ex dotatione Eccleſiæ acquiri jus Patronatus, num.56.

Si quis cœperit ædificare Eccleſiam, & non perfecit, an acquirat jus Patronatus? Ponitur ratio dubitandi, n.57. Sed contrarium defenditur, n.58. Explicatur, ut ſi plures exſtruant, omnes jus Patronatus conſequantur, n.59. Si verò unus cœperit, & alter independenter à primo perfecerit, iſte conſequitur jus Patronatus, n.60.

Eſt dubium, an quando me inſcio, in ſolo meo aliquis ædificaverit Eccleſiam, cui jus Patronatus acquiratur? Aliqui dicunt, domino fundi: alteri Eccleſiam eſſe demoliendam, n.61. Sed admittitur prima ſententia, n.62. Explicatur textus in l. Quemadmodum *29. §.1. ff. ad l. Aquiliam, n.63.*

Explicatur textus in cap.1. de novi operis nunt. *Nec Eccleſia demolitur, niſi quando eſt ædificata in præjudicium alterius Eccleſiæ, n.64.*

Per dotationem Eccleſiæ acquiritur jus Patronatus: quod extendendum quando Eccleſia habuerit dotem jam extinctam, n.65.

An acquiratur jus Patronatus, quando dotatur Eccleſia jam conſecrata. Prima ſententia negat, n.66. Secunda affirmat, n.67. Tertia diſtinguit, n.68.

Sed diſtinguitur: ante conſecrationem certum eſt acquiri jus Patronatus per dotationem; & neceſſarium, ut requiratur conſtruens, aut ejus hæredes, num.69.

Poſt conſecrationem duo caſus diſtinguntur. Primus quando de facto Epiſcopus illam conſecravit abſque dotatione. Secundus quando cum dote conſecraverit, ſed poſteà extincta & deperdita eſt, ibid.

Quoad primum dicunt plurimi, acquiri non poſſe jus Patronatus poſt conſecrationem. Sed admittitur contrarium, & expenditur Tridentinum ſeſſ. 14: cap.12. *num.70. Quod idem dicendum in ſecundo caſu, num.71.*

Ad conſequutionem juris Patronatus requiritur integra dotatio, n.72.

Praxis in hac materia eſt, ut conſenſus Epiſcopi ad acquirendum jus Patronatus non præſtetur, niſi conſtruens ſimul dotaverit Eccleſiam; aliàs ſi requiſitus non dotaverit, inſignia raduntur, & ſepulchra amoventur, n.73.

An conſtruens, & dotans Eccleſiam abſque aliqua reſervatione, acquirat jus Patronatus. Prima ſententia negat, n.74. Secunda affirmat, n.75.

In ſpecie contemplandus eſt animus conſtruentis, & dotantis, an ſit ſolum donandi? Plures ſimul dotantes acquirunt jus Patronatus, n.76.

Animo declarato conſtruentis, & dotantis ſtandum eſt: Si verò non declaret, communiter DD. aſſerunt, intelligi animo acquirendi jus Patronatus feciſſe. Sed explicatur, n.77. & tandem reſolvitur, non eſſe neceſſariam aliquam reſervationem, n.78.

In Eccleſiis Regularibus ad acquirendum jus Patronatus præſentandi Religioſos, requiritur aſſenſus Apoſtolicus: ſecus verò ad locum honorificum, n.79. Idem ad inſignia pingenda, ibid.

1. S Pontè, piè, & religioſè quamplurimi ædificant Eccleſias, Eremitoria, & Oratoria: quamobrem in hoc capite ſpecialiter agendum eſt nobis de iis fundationibus, & quas utilitates inde percipiant ædificantes. Illa enim receptiſſima concluſio eſt, poſſe quemlibet Eccleſias, Monaſteria, Oratoria, & alia pia loca ædificare, exiſtente licentia Epiſcopi, vel alterius legitimi Superioris, ſive vir, ſive fœmina ſit, *cap. Religioſam* 75.12. *quæſt.2. cap. Quidam* 10. 18. *quæſt.2. cap. Unicuique* 33. *cap. Eccleſias* 13. *de conſecrat. diſt.1. §.1. & 2. tit.10. p.1.* Ratio enim eſt, nam cuilibet licèt locum pium exſtruere. Clement. *Quia contingit 2. de Religioſ. Dom.* Innocentius *in cap. Inter dilectos, de donat.* Selva *de Beneficiis 1.p. quæſt.6. à num.1.* Quamobrem liberum erit cuique Eccleſias, Monaſteria, Oratoria, & alia pia loca conſtruere, intervenientibus ſolennitatibus de jure requiſitis, nempè licentia Epiſcopi, & aliis, de quibus in hoc libro, *cap.2.* Hoſtien-

ſis

sis *in rub. de Ecclesiis ædificand. num.* 7. Solorzanus *de jur. Ind. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 23. *num.* 3. qui asserit, ob hanc causam quamplures felices extitisse. D. Thomas *de Regim. Principum. lib.* 2. *cap.* 16. Baronius *anno* 886. Bellarminus *de Offic. Principum, lib.* 3. Villaroël. *Govierm. Ecclesiast.* 2. *part. quæst.* 20. *art.* 3. *à num.* 17.

2. Si tamen ad constructionem Ecclesiæ, seu Monasterii dubiteretur, an consensus Episcopi intervenerit? Affirmandum videtur, non extitisse; nam hæc qualitas extrinseca est, quæ minimè præsumitur, nisi de ea constet, *cap. Lugdunenses* 9. *quæst.* 2. *Clement. Insuper, §. Sanè, de elect.* Baldus *in l.* 2. *C. de servit. & aqua, col.* 4. Pacianus *de probat. lib.* 2. *cap.* 43. *num.* 4. Riccius *in Praxi, 1. p. resol.* 426. *à num.* 24. nisi quando temporis transcursus grandis fuerit, *ex l. Si filius, C. de pet. hæredit. l. Cùm de in rem verso 9. ff. de usuris*, latè. Felinus *in cap. Sicut, de re judicat.* Afflictus *decis.* 305. *num.* 13. Garcia *de Nobilitate, gloss.* 4. *num.* 31. Ergo in præsentiarum minimè licentia seu assensus Episcopi est præsumendus.

3. Verùm in re illa est communiter admissa sententia, ut Ecclesia præsumatur, vel alius locus pius factus authoritate Episcopi, si Missæ ibidem celebrentur, & publicè sacrificia fiant, vel sit ibidem Altare, habeat Campanile, & species, seu figura sit Ecclesiæ; tunc enim præsumitur, consensum, seu licentiam Episcopi interveniisse, hæc enim tam consultò facta, necessariò præsupponunt Episcopi licentiam, *ex cap. Nemo* 9. *de consecrat. dist.* 1. quamobrem præsumitur, illam interveniisse; ut per Abbatem, & Innocent. *in cap. Inter dilectos, de donationibus.* Romanus *singul.* 326. Azorius *Inst. Mor.* 2. *p. lib.* 9. *cap.* 3. *quæst.* 9. Selva *de Beneficiis*, 1. *p. q.* 6. *n.* 16. & quæ scripsimus *lib.* 4. *cap.* 11. *n.* 11. *&* 12.

4. Erit verò dubium quando fundata inveniretur Ecclesia, nec aliquo modo ex his signis præsumeretur de licentia, & authoritate Episcopi fundata. Et communis est sententia, minimè præsumendum intervenisse licentiam Episcopi, *ex l. Quicunque* 13. *§. fin. ff. de Publican. in rem act.* ubi probatur, ementem à Minore, probare debere emisse authoritate tutoris, & Judicis decreto; unde apertè constat, minimè licentiam, & decretum Judicis præsumi, sed est necessarium illud probare. Cæterùm aliquæ sunt solennitates intrinsecæ ipsius actus, quæ supponuntur in ipso actu; aliæ verò extrinsecæ, quæ possunt adesse, vel abesse; & istæ non præsumuntur, sed necessariò sunt probandæ, ut colligitur *ex l.* 1. *C. de contrahend. & comm. stipulat. l.* 1. *C. de Advocat. diversi. judic.* Mascardus *de Probat. conclus.* 1321. *per tot.* Salgado *de retent.* 2. *part. cap.* 30. *§* 42. *num.* 16. Castillo qui plures refert, *lib.* 1. *controvers. cap.* 54. *num.* 26. Ergo in præsentiarum non est præsumenda authoritas, & licentia Episcopi, ut cum Magonio tenet Riccius 6. *p. collect.* 1886. *num.* 1. Rota apud Farinac. *in Pract. decis.* 268. *n.* 5. Gonzalez *ad Regul.* 8. *gloss.* 5. *§.* 4. *n.* 24. Barbosa *de univers. jur. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 16.

5. Sed in re maxima distinctio facienda est; sunt enim aliqua loca pia, quæ possunt fieri absque licentia Episcopi, veluti Hospitale; & alia fiunt, & relinquuntur in puro esse pietatis, nec transcendunt necessariam religiositatem, prout sunt Ecclesiæ, Monasteria, & Oratoria, necessariò tendentia ad publicam Missarum celebrationem, & ut populus ad orandum conveniat. In primis enim libet admittere communem sententiam. Et ratio est, nam respectu illorum locorum, authoritas Episcopi purè extrinseca est, quæ nullo modo præsumitur, nisi probetur, ut ex multis *n.* 2. *&* 4. allegatis probatur. Unde in his admittenda est communis sententia illa. Quod ita intelliges, nisi plurimùm temporis fluxerit, unde præsumptio illa elidatur, & præsumatur licentiam extitisse, Mena *variar. lib.* 1. *quæstione* 23. *à num.* 94. Grammaticus *cons.* 77. *sub numero* 8. Cyriacus *controvers. tom.* 1. *controv.* 111. *num.* 3. Parcja *de edif. instrument. tit.* 1. *resolut.* 3. *§.* 3. *à num.* 48.

6. Verùm adhuc in re magnoperè, si adsit instrumentum fundationis, erit illud inspiciendum; ubi si constiterit licentiam Episcopi petitam, nec concessam fuisse, lapsus tanti temporis, etiam immemorialis non suffragatur; nam quoties constat, de titulo vitioso, cessat illa præsumptio ex temporis fluxu, & veritati standum per instrumentum pacefactæ. Cyriacus *d. controvers.* 111. *num.* 4. nisi fortè licentia Episcopi possit in alio instrumento contineri, ut explicat bene Molina *lib.* 2. *de Primog. cap.* 6. *à num.* 72. Afflictus *decis.* 107. *num.* 5. ubi Ursillus *num.* 10. Puteus *lib.* 4. *decis.* 210. *n.* 4. Menochius *lib.* 3. *præsumpt.* 132. *num.* 79. Gratianus *discept. cap.* 268. *num.* 3. Barbosa *in cap.* 4. *de emptione & venditione, n.* 5.

7. Si verò solennitas sit veluti consensus Episcopi ad ædificationem Ecclesiæ, Monasterii, aut Oratorii publici ad dicendas Missas, & ex sua natura ad id destinantur, tunc credo semper esse præsumendum consensum Episcopi. Ducor, nam cùm istæ Ecclesiæ ex sua natura sint destinatæ ad religiositatem, & principaliter nitantur in licentia, & consensu Episcopi, qualitas, & solennitas necessaria, ut locus fiat Religiosus, est intrinseca qualitas ipsius ædificationis, *cap. Ad hæc* 4. *de Relig. Dom.* Aut quando est qualitas, & solennitas intrinseca, semper præsumitur præcessisse, & esse simul cum facto, *l. Sciendum ff. de verb. obligat.* ubi Bart. *num.* 12. Felinus *in cap. Sicut, de sent. & re judicat. num.* 37. Menochius *dict. præsump.* 132. *num.* 2. Ayllon *ad Gomez tom.* 2. *cap.* 11. *num* 18 Ergo in præsentiarum semper in his Ecclesiis, Monasteriis, & Oratoriis, præsumendum est præcessisse licentiam, vel datam fuisse cum ipso actu ædificandi. Confirmatur, nam solennitas intrinseca est quæ facto de jure adhæret. Albericus *in d. l. Sciendum, num.* 1. Menochius *dict. præsumpt.* 132. *num.* 1. Tuschus *lit. S. conclus.* 326. *num.* 1. Sed ad faciendam Ecclesiam, ubi usus præcisus est ad Missas dicendas, & obeunda munera Sacra publicè, & ab omnibus audienda, necessariò religioso loco adhæret de jure consensus, & licentia Episcopi. Ergo solennitas illa est intrinseca: ergo necessariò præsumenda.

8. Cæterùm, licèt consensus, & licentia Episcopi consideretur ut solennitas extrinseca, adhuc tamen est præsumendum extitisse in ædificatione Ecclesiarum, vel aliarum locorum ad publicè Missas dicendas; nam ad ædificationem Ecclesiarum sufficit tacitus consensus Episcopi, veluti quando scitè ædificari, & non contradixit. Selva *de Beneficiis*, 1. *part. quæst.* 6. *num.* 20. *&* 21. Barbosa *de offic. Episcopi*, 3. *p. allegat.* 26. *num.* 2. *& de univers. jur. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 5. Aut semper præsumitur, scire Episcopum, quod evenit in suo Episcopatu, propter curam, & vigilantiam, quam præstare tenetur; & ad id ex officio adstringitur. Menochius *lib.* 1. *cons.* 82. *à num.* 176. Mascardus *de probat.* 1. *part. concl.* 879. *à num.* 7. Mena *var. lib.* 1. *quæst.* 3. *num.* 9. Ergo semper est præsumendum, extitisse licentiam, seu consensum illius, saltem tacitum, sufficientem ad rectam ædificationem Ecclesiæ. Mascardus *conclus.* 416. *à n.* 6.

9. Sed dices cum Abbate *in cap. Cura* 11. *de Jurepatronat. num.* 4. minimè consensum Episcopi tacitum esse præsumendum in ædificatione Ecclesiæ. Et ratio est, nam in odiosis, & quæ fiunt contra ipsius Episcopi potestatem, taciturnitas nonpræstat consensum, ex notatis *in cap. Qui tacet* 14. *de Regul. in 6. cap. Cum jam dudum* 18. *de Præbend. Clement. fin. de sent. excommunicat.* Ergo in præsentiarum fundamentum illud dilabitur.

labitur. Sed reſpondetur, conſtruere Eccleſias, Monaſteria, & Oratoria deſtinata ad Miſſas publicè celebrandas, & Divina peragenda; id non eſſe odioſum; ſed favorabile, & Epiſcopis quàmoperè procurandum; idcircò taciturnitas Epiſcopi non contradicentis, quando poterit, ſemper præſtat conſenſum, ut tenet Rochus de Curte *de Iurepatronat. verbo Pro eo, q. 8.* Selva *d. quæſt. 6. n. 21.* quamobrem faciliter præſumitur in dubio, ad erectionem Eccleſiæ, Monaſterii, ſeu Oratorii conſenſum Epiſcopi adfuiſſe.

10. Rurſus probatur, nam quoties quis fatetur, ſe uxorem duxiſſe, præſumitur omnia feciſſe neceſſaria ad contrahendum Matrimonium *l. cui fuerit, ff. de condit. & demonſtrationibus.* Quod idem dicendum, quando ſcriptum fuiſſet, *quod aliquis juravit*; præſumitur enim id feciſſe cum ſolemnitatibus à jure requiſitis. Theſaurus *deciſ. 47. num. 18.* Menochius *diſt. Præſumpt. 132. num. 7. & 8.* Tuſchus *d. concluſ. 320. num. 9.* Ergo quando quis ædificavit Eccleſiam, Monaſterium, aut Oratorium ad Divina peragenda, præſumendum eſt, habuiſſe licentiam Epiſcopi, cùm ſit in præſenti ſolemnitas neceſſaria requiſita, ut Divina rectè peragerentur.

11. Sed dices, in hac paritate datur diſparitas inter utroſque caſus; nam in Matrimonio præſumitur ſolemnitates neceſſarias præceſſiſſe, quia aliàs actus non valeret. Menochius *d. præſumpt. 132. n. 11.* Tum quando dicitur, quod aliquis juravit, intelligitur cum ſolemnitatibus juraſſe; verbum enim *Juravit*, illas includit, quia poteſt importare juramentum cum ſolemnitatibus. Tuſchus *litt. S. concluſ. 320. num 19.* Aſt in noſtra ſpecie Eccleſia, ſeu Oratorium, vel Monaſterium abſque Epiſcopi licentia poteſt, & debet conſiderari tantùm ut opus pium, ut cum aliquibus docet Selva *d. quæſt. 6. num. 8. verſ. Secundò probo.* Ergo nequit præſumi Epiſcopi licentiam adfuiſſe. Verùm reſpondetur, Nos minimè loqui de Eccleſiis, aut aliis piis locis, quæ poſſunt contineri in opere pio; in his enim jam diximus contrarium: ſed tantùm loquimur de his, quæ neceſſariò debent deſervire ad Miſſas publicè celebrandas, & obeunda Divina Officia, nec ad aliud poſſunt deſervire in quo quidem caſu aſſerimus, eſſe præſumendum licentiam Epiſcopi extitiſſe, ut probatum eſt, & tenent aliqui apud Rochum *de jurepatronat. quæſt. 7. num. 19.* Valenſ. *de Benef. lib. 1. tit. 4. num. 18.* D. Gozalez *in cap. 25. de jurepatronat. n. 2. in fine.*

12. Cæterùm diſquirere oportet, ex quo tempore præſumatur, interveniſſe licentiam Epiſcopi in his locis piis, ubi de ſua natura non præſumitur extitiſſe, aut in ſententia aſſerente, in ædificatione Eccleſiarum, abſolutè loquendo, non præſumi? Et in re dicendum, ex diuturnitate temporis conſenſum, ſeu licentiam præſumi, ut tradunt plures relati ſuprà *num. 5.* Vela *diſſert. 9. num. 48.* Amaya *in l. 1. C. de fide, & jur. hoſt. Fiſcal. ex n. 13.* quod indiſtinctè loquentes aliqui intelligunt ex tranſcurſu triginta aut quadraginta annorum, & ſignanter recipiunt, ſi tempus immemoriale fuiſſet, & grave præjudicium ſequeretur. Tuſchus *d. litt. S, concluſ. 322. à n. 1.* Cyriacus *controverſ. 11. num. 10.* Barboſa *in cap. 4. de emptione, & vendit. n. 2.* & in terminis Barboſa *in cap. 25. de jur. patronat. n. 2. verſ. Utrùm.*

13. Sed tamen in ſpecie, ſi Eccleſia, ſeu Hoſpitale, vel alius locus pius, per decennium ſint in poſſeſſione celebrandi divina Officia, tunc ex hoc tranſcurſu præſumitur extitiſſe licentiam Epiſcopi ad ejus ædificationem. Ratio enim eſt, nam hæc ſunt favorabilia, tendunturque ad Religionis cultum, & in utilitatem proximorum, quamobrem ſufficit decennium, ut præſumatur ex licentia Epiſcopi eſſe religioſa loca; ut in multis caſibus conſideravit Jaſon *in l. Si quis in aliena, ff. de acquirend. hæredit. n. 37.* quos remiſſivè dat Tuſchus *d. concluſ. 322. num. 10.* Ergo in præſentia ſufficiet decennium; quod eſt per ſe diuturnum tempus. Maſcardus *de Probat. concluſ. 416. n. 4.* Afflictus *deciſ. 368. num. 4.* Rochus de Curte *de jurepatronat. quæſt. 7. n. 19.* & cum multis tradit Menochius *diſt. præſumpt. 132. num. 51.* Rota relata à Barboſa *in diſt. cap. 25. num. 2. verſ. Verùm.*

14. Cæterùm etſi privatus poſſit ædificare Eccleſiam, jam exiſtente Epiſcopi conſenſu; ita tamen eſt id temperandum ne præjudicium aliis Eccleſiis ſequatur, ut optimus textus utrumque comprehendens *in cap. Quicunque 44. 15. quæſt. 1.* his verbis: *Quicunque voluerit in ſua proprietate Eccleſiam ædificare, & conſenſum, & voluntatem Epiſcopi habuerit, in cujus Parochia eſt; licitum ſit; verumtamen omninò providendum eſt Epiſcopo, ut aliæ Eccleſiæ antiquiores, propter novas ſuam juſtitiam, aut decimam non perdant, ſed ſemper ad antiquiores Eccleſias perſolvantur: cap. Eccleſia 43. eadem cauſa & quæſt. cap. Eccleſias 13. de conſecrat. diſt. 1.* idque optimè decretum; nam cùm Eccleſias ædificare ſit pium, & optimum opus, nequit fieri cum præjudicio, & injuria alterius Eccleſiæ, aliàs enim dimeretur, præcipuè ſi opus fuerit nuntiatum, *cap. 1. & 2. de novi operis nunt.* Tenent ſic Hoſtienſis *in d. rub. de Eccleſiis ædificand. num. 6.* Abbas *in cap. Ad audientiam 3. de Eccleſiis ædificand. num. 2. & in cap. Cùm olim, collet. 29. de Privilegiis, num. 9.* Guido Papæ *quæſt. 360.* Riccius *in Praxi, 1. p. reſolut. 11. num. 4.* Zerola *verbo Eccleſia, num. 4.* Barboſa *de univerſ. jur. lib. 2. cap. 2. num. 4.*

15. Illud verò in conſecrandis, vel ædificandis Eccleſiis magnoperè obſervandum, ne aliquis eas ædificet pro quæſtu quærendo, & non devotionis, ſed lucri cauſâ, ut oblationes, aut decimas ibidem percipiat, licèt eas cum Clericis dividat, ut decrevit Concilium Bracharenſe II. *can. 6. in cap. Si quis Baſilicam 10. de conſecrat. diſt. 1.* Hoc quidem decretum ſub Myro Suevorum Rege ob graviſſimam cauſam; quippe Hiſpani tunc in ſuis territoriis, vulgò *Solares*, Eccleſias ædificabant, ubi Miſſæ, & Sacramenta conferrentur ſuis colonis; quibus aliquos Clericos aſcribebant, aliquâ congruâ illi relictâ, ſibi decimas, & oblationes percipientes. Hoc, inquam, interdicere curavit Sanctum illud Concilium, ſed inutiliter, Itidem etiam obſervatum fuit Hiſpaniâ à Mauris liberatâ, quando inſtaurabatur; quamplurimi enim Equites ſimile facinus perpetrabant quotidie, diſſimulantibus Pontificibus, & Epiſcopis, ob gravem Regni ingruentem neceſſitatem, prout ſcripſit Sandoval *in Vita Imperatoris Alphonſi VII. cap. 66. verſ. Comprueba eſſa verdad.* Aſt hodie nequàquam permittendum, ut Eccleſiæ ob lucrum, & quæſtum temporalem à privatis ædificentur. Vigelius *in Meth. Iur. Can. lib. 3. cap. 15. regul. 1.*

16. Unde etiam privatus non ædificabit Eccleſiam in ſolo alieno, ſed in ſuo, ut diximus ſuprà; ſi tamen de facto ædificetur contra regulam communem, ſolum Eccleſiæ cedit, ut cum Azorio, & aliis retulimus, Gratianus *tom. 5. diſcept. cap. 955. num. 18.* Similiter ædificans dotare tenetur omnibus neceſſariis, ut latè explicuimus *cap. 3. à num. 10.* Riccius *1. part. Praxis, reſolut. 11. num. 4.*

17. Eſt tamen dubium hìc examinandum, quod jam in praxi habui. Mulier quædam ad Eremitorium dotandum de neceſſariis, cenſum annuum redimibilem reliquit; verùm vivente ipsâ teſtatrice fuit redemptus, & ipſa redemptionem acceptavit: quærebatur, an legatum doris Eremitorii ademptū eſſet, præcipuè cùm ipſa teſtatrix in alio cenſu pecuniam collocaverit? affirmandum videtur; nam in hac difficultate duo capita ſunt conſideranda. Primum, exactio, & acceptatio redemptionis ipſius teſtatricis, quo quidem caſu

ademptum

ademptum legatum videtur dotis Eremitorii; nam quoties testator debitum, seu nomen legat, si tamen ipse exegerit, & à debitore perceperit, extinguitur legatum, *l. Fideicommissa 11. §. Ergo 13. ff. de legat. 3.* ubi exactio nominis per fideicommissum relicti, facta à creditore testante, ex natura rei adimit fideicommissum, nisi aliud ex animo exigentis probaretur, *l. fin. §. fin. ff. de adimend. legat.* Cancerius 3. *part. var. cap. 20. num. 235.* Ergo cùm in specie testatrix redemptionem census acceptaverit, exigere videtur; unde legatum relictum ad dotem Ecclesiæ, seu Eremitorii, ademptum videtur. Confirmatur, nam admissa censûs redemptione, tanquam conditione resolutiva proveniente, extinguitur census, ut in pacto legis commissoriæ sunt textus *in leg. Si quis hæc. 41. ff. de rei vindicat. leg. Commissoria 4. leg. fin. Cod. de pact. inter empt. leg. 38. tit. 5. part. 5.* velut quando dies adjicitur, ex toto titulo *de in diem addict. l. 40. tit. 5. p. 5.* & habet vim solutionis, & extinctionis census, Avendaño *de censibus Hisp. cap. 102. à num. 1.* Cyriacus *controvers. 24. num. 1.* Vela *dissert. 34. num. 47.* Quamobrem redemptione censûs à testatrice recepta, census extinctus est, & consequenter ex sua voluntate revocatum legatum.

18. Ex secundo capite, quatenus ipsa testatrix pecuniam redemptionis alienavit in collocatione alterius census, probatur ademptum esse legatum; nam quoties testator rem legatam alienat liberè, & absque aliqua necessitate, videtur legatum adimere, *l. rem legatam 18. ff. de adimend. legat.* Molina *de Justitia, tract. 2. disput. 194.* Gomez *variar. tom. 1. cap. 12. num. 56.* Mantica *de conject. lib. 12. tit. 6.* qui *num. 5.* id extendit ad legata pia. Menochius *lib. 4. præs. 167. num. 17.* Ergo cùm in creatione novi census illam pecuniam absque aliqua necessitate alienaverit, legatum census factum ad dotandum Eremitorium ademptum videtur.

19. Sed hæc fundamenta debilia sunt, nec primum habet firmamentum; nam redemptio censûs facta non fuit ex aliqua exactione, seu petitione testatricis, sed ex libera facultate debitoris illius census, cui ex Bullis Pontificum competit, quotiescumque voluerit, illum redimere, & pretium census restituere. Petrus Gregorius *de censibus, quæst. 5. num 33.* Cencius *de censibus, decis. 271. num. 2.* Covar. *lib. 5. var. cap. 9 num. 4.* Avendañus *de censibus cap. 101.* Salgado *in Labyrint. 2. p. cap. 9. à num. 11.* quod quidem pactum censum ad libitum redimendi, etiamsi expressum non fuerit, adhæret contractui, & venditioni census. Faria *ad Covarruv. lib. 1. cap. 9, num. 53.* Rodriguez *de ann. reddit. lib. 1. quæst. 6. num. 44.* Census *de censibus, quæst. 59. à num. 1.* Nec hæc facultas redimendi valet aliquo pacto auferri. Cencius *quæst. 59. per tot.* D. Olea *de cess. tit. 3. quæst. 2. num. 44.* Leotardus *de Usuris, quæst. 67.* quamobrem licèt testatrix acceptaverit redemptionem census, id non fecit liberè & sponte exactionem petendo; sed tantùm coacta ex facultate, & jure redimentis. Cyriacus *d. controvers. 24. num. 19.* Unde sequitur minimè ex acceptatione illa induci posse, ademisse legatum. Præterea est diversa ratio, quando exigitur nomen, aut quando exigitur res debita: supponamus enim, testatricem petiisse à debitore census, ut redimeret, & ipse votis suis annueret; adhuc tamen in hac specie legatum dotis Eremitorii ademptum non est. Nam ut docent DD. *in l. Si Titius mihi, ff. de legat. 2.* ubi Glossa, Bart. & Paulus Castrensis *in l. apud Julianum, §. Idem Julianus ff. de legat. 1.* Cancerius *d. 3. p. cap. 20. num. 235.* est maxima differentia, quando testator nomen legatum exegerit, aut rem debitam legaram: primo enim casu legatum ademptum videtur; secus in secundo, quia res remanet in specie, & videtur eam percipere voluisse testatorem, ut securiùs traderetur legatum. Cùm ergo in specie legaretur census, res quidem componens unum individuum, etiamsi exegerit testatrix, minimè legatum ademptum videtur; quin potiùs voluisse testatricem pecuniam recipere, ut in alio censu securiori, aut ut in re fructifera collocaretur ad dotem Eremitorii, prout fecit alium novum censum emendo.

20. Ad aliud fundamentum faciliter satisfit; non enim legatum testatrix alienavit, sed in tuto reposuit, ut ex redditibus expensæ Eremitorii fierent; tunc enim licèt verè alienasset pecuniam redemptionis, doctrina tamen asserentium, in causis piis alienationem rei legatæ adimere legatum, admittenda non est, prout scripsimus *lib. 1. cap. 13. à num. 39.*

21. Hinc etiam dico, in specie legatum adhuc validum remanere, cum Joanne Baptista Thoro *de causis piis, singul. 42.* & censum noviter impositum ex pecunia illa, pertinere ad dotem Eremitorii; nam redemptio census, licèt exactio, seu alienatio sit, est tamen necessaria, & præcisa ex pacto insito in ipsius creatione, ut diximus, & tenet Franchis *decis. 283. num. 4.* Quamobrem minimè legatum ademptum videtur. Gomez *d. cap. 12. num. 56.* Mantica *lib. 12. tit. 6. n. 16.* Tum ex nova implicatione census videtur subrogatus in loco primi ad adimplendum legatum, prout quando frumentum legatur, quòd quidem in certo loco habebat testator; si enim in ejus vita illud consumpserit, & aliud frumentum comparaverit, & ibidem reposuerit, debetur legatario, *l. fin. ff. de lib. legat. l. Lucius Titius 22. ff. de legat. 2.* Gomez *dict. cap. 12. num. 50.* Castillo *lib. 4. controvers. cap. 37. num. 37.* Cancerius 3. *part. cap. 20. num. 258.* quod idem in præsenti dicendum est, quando testatrix tantâ curâ procuravit pecuniam veteris census in alio novo investire.

22. Cæterùm est aliud dubium disquirendum, an quando aliqua bona per fideicommissum alicui relinquerentur sub expressa prohibitone, ne alienentur, & casu quo aliquid ex bonis alienaretur, statim pervenirent bona ad dotem alicujus Ecclesiæ, seu Eremitorii; si tamen alienatio fiat per possidentem ex causa, nempè quia domus ruinam minabatur, vel fundus chasmate periret, an tunc ex tali alienatione bona statim ad Ecclesiam, seu Eremitorium perveniant?

23. Et negandum videtur, nam quando res damni in effectu celeritatem desiderat, citiùs, ideò statim est reparanda, ne ex mora periculum subeat, *l. 11. ff. de damno infecto.* Quamobrem clausula illa non alienandi, nullo modo potuit facere caducum fideicommissum; non enim sperandum est, ut domus queret, vel fundus periret. Cæterùm clausula non alienandi, non impedit alienationem necessariam, *l. Petro 69. §. Prædium 1. l. Si filiusfamilias 114. §. Divi 14. ff. de legat. 1. Pater filium 38.* ubi Glossa, *ff. de legat.*; idque procedit ex voluntate ipsius alienationem prohibentis, non enim intelligendum est, voluisse prohibere, ut res fideicommissi periret, sed ut conservaretur in familia; quod enim verisimile est, pro disposito habetur, *l. Tale pactum, §. fin. ff. de pact.* ubi Glossa, & communiter Scribentes. Quapropter, si causa necessaria adsit, alienatio prohibita non censetur. Molina *de Primog. lib. 1. cap. 10. num. 20. & lib. 4. cap. 6. per tot.* Molina *de Just. tom. 3. disput. 628.* Castillo *controvers. lib. 6. cap. 113. à n. 14.* Larrea *decis. 4. num. 6.* Ergo in præsentiarum cùm alienatio fuisset facta ex causa præcisa necessitatis, indo est, ut fideicommissum caducum non fiat, ut ad Ecclesiæ dotem pertinear. Prorsus res prohibita alienari, alienari valet ex causa majoris utilitatis; prout in rebus Minorum, & in filiisfamilias contrahentibus absque consensu patris, decretum est, *l. Mutuum 5.* ubi Scribentes; *ff. de acquirenda hæredit. l. Cùm mihi 12. §. Eam transactionem ff. de transact.* Molina *de Primog.*

lib.4.cap.4.num.4. Quod etiam in feudis proſpici valet. Quæ licèt alienari non poſſint, tamen propter utilitatem, & augmentum alienantur. Paris de Puteo *tract. de reintegr. feud. cap. Pone quod Dominus fol.89.* Et res Eccleſiæ propter utilitatem alienantur abſque ſolemnitatibus. Surdus *de aliment. tit.8. privileg.46. in princip.* Theſaurus *lib. 3. quæſt.37.* D.Olea *de ceſſ. tit.2. quæſt.2. à num.5.* Ergo cùm in præſenti alienatio domus, vel fundi facta fuiſſet in evidentem utilitatem fideicommiſſi, inde eſt, ut rectè fieri potuiſſet à fideicommiſſario, & conſequenter fideicommiſſum non debet fieri caducum, & ad Eccleſiæ dotem transferri.

14. Sed tamen in ſpecie contrarium tenet Thoro *de cauſis piis, privileg.152.* Ducitur, nam diſpoſitio teſtatoris, ut lex eſt obſervanda. *Auth. de nuptiis, §. Diſponat teſtator.* Lex enim quantumvis dura, eſt obſervanda, aliàs faciliter ſubditi ad inobedientiam traherentur, *l. Proſpexit. 12. ff. qui vel à quibus.* Ergo ſimiliter erit obſervanda voluntas teſtatoris, quantumvis dura reddatur, & in contrarium urgeat utilitas, aut commoditas ipſius legati, ſeu fideicommiſſi. Et confirmatur ex deciſione textus *in l.3. §. in bello, ff. de re mil.* ubi miles capite plectitur, etiamſi res bene geſſerit, ſi egerit contra præceptum Ducis: quod quidem in re procedit, nam poſſidens fideicommiſſum, cùm agat contra diſpoſitionem fundatoris, licèt rem bene geſſerit, adhuc punitur, & fideicommiſſum caducum fiet, & pertinebit ad Eccleſiam. Cæterùm placita teſtatorum adeò ſunt obſervanda, ut nec Principis voluntate tolli poſſint, ut cum aliquibus aſſerit ipſe Thorus. Ergo quomodolibet vulnerentur, committetur pœna caducitatis, & bona fideicommiſſi ad Eccleſiam tranſibunt.

15. Sed in re duobus modis conſideranda eſt voluntas fundatoris fideicommiſſi, ponentis clauſulam de non alienando. Primò quando eſt præciſa, ita ut ſemper velit fundator, ut in familia res illa permaneat quod non ſolùm expreſſe, verùm & tacitè conſiderandum, utpotè quando prohiberet alienationem domus in civitate notabili, aut ubi educatus fuerit, aut prohiberet alienationem alterius rei, erga quam particularem habuerit affectum, tunc enim præciſa erit fundatoris voluntas, ut cum aliquibus explicat Peregrinus *de fideicommiſſ. art. 40. à n. 33.*

16. In hac ergo præciſa voluntate Petrus Immola *conſ.28. num.35.* ſcripſit, adhuc quando alienatio eſt neceſſaria, & utilior ad ipſum fideicommiſſum, rectè fieri alienationem. Ratio, nam ut conſiderat Molina *dict. lib.4. cap.4. num.6.* quando adeſt cauſa neceſſaria, & utilis, id procedit ut alienetur ex voluntate ipſius fundatoris, quia in caſu tam neceſſario & utiliori idem ipſe diſpoſuiſſet, & habetur tanquam ipſa diſpoſitio illius, *l. Titius, §. Lucius, ff. de liber. & poſthum.* Ergo tunc nulla valet conſiderari tam præciſa voluntas fundatoris, ut neceſſariò ſit obſervanda; quin potiùs ſufficiet, ut res illa alienetur, aut permutetur.

17. Sed in contrarium eſt communis ſententia, nam præciſa voluntas teſtatoris, etiam qualibet cauſa exiſtente, vel utiliori, eſt obſervanda; nam ex eo quod eſt præciſa, nequit ex qualibet etiam cauſa alterari, ſed in ſpecifica forma eſt adimplenda, *l. Mevius 55. l. Qui heredi 44. ff. de condit. & demonſtrat.* Cæterùm ex eo quod præciſam demonſtravit ſuam voluntatem & affectum, conſequenter demonſtravit ſemper velle rem illam remanere in familia; quamobrem nequit ex qualibet cauſa, quantumvis neceſſaria, alienari, ut tenent Peregrinus *d. art. 40. num.32.* Petra *de Fideicomm. Quæſt. 8. num. 52.* Decianus *conſ.55. n.57.* Fuſarius *de Subſtitutionibus, quæſt. 530. num. 8.* & in cauſa pia tenet Cyriacus *tom. 2. controverſ. 364. numero 20.*

18. Sed adhuc in hac ſpecie valet dari tam ſtricta, & neceſſaria cauſa, & utilior, ut poſſit fieri alienatio, ſeu permutatio rei fideicommiſſi, etiamſi præciſa ſit voluntas fundatoris, quia poteſt ita tenue eſſe fideicommiſſum, ut ex redditibus illius nequeat reparari domus, aut fundus prohibitus alienari de voluntate præciſa diſponentis, & neceſſariò ſit domus deſtruenda, aut fundus periturus, ita ut deficiat ex familia; tunc enim non obſtante illa præciſa voluntate poterit alienari aut permutari; nam ſi neceſſariò deficit, & per defectum exit à familia, quanto magis conformius erit voluntati fundatoris, ut alienetur, & loco ipſius alia res ſubrogetur in fideicommiſſo. Idem dici poterit, ſi cauſa utiliſſima ſit, & res quæ exit, ſit parvi momenti, & nullius neceſſitatis, præter affectum teſtatoris; nam illa maxima utilitas ſuperat illum, quia ſi conſideraſſet id teſtator, præciſam voluntatem non alienandi non apponeret, *cap. Terrulas 53. 12. quæſt. 2.* quo quidem caſu admittenda eſt doctrina Immolæ.

19. Ex his colligitur, dicendum in ſpecie, quod ſi voluntas relinquentis fideicommiſſum fuerit præciſa, tunc ſi ex cauſa poſſidens alienaverit rem fideicommiſſi, fieri caducum, & bona illius ad Eccleſiam pervenient, & in eo caſu libet admittere doctrinam Thori ſuprà relatam, niſi adſit ſtrictiſſima cauſa, perpenſa *num.17.*

20. Secundo etiam modò poteſt poni prohibitio non alienandi, ſcilicet ſimpliciter, & non præciſè, & in hoc caſu eſt melior ſententia, ex cauſa neceſſaria, & utiliori poſſe, adhuc ea non obſtante, rem fideicommiſſi alienari abſque alia culpa, idque ex voluntate fundatoris, ſeu teſtatoris: nam in diſpoſitione illa ſemper cauſa neceſſaria, & utilior videtur excepta, prout in multis exemplis demonſtratur, ut in rebus dotalibus, quæ licèt alienari prohibeantur, attamen ex cauſa utiliori, & neceſſaria ceſſat prohibitio, *l. Ita conſtante 26. & l.27. ff. de jur. dot.* Tum & in rebus minorum *ex l. Cùm hi 12. §. Cùm tranſactionem, ff. de tranſact.* ubi Gloſſa, Decius *lib 2. conſ. 121. num.55.* ubi dicit verius. Tum exemplo rerum Eccleſiæ, jam ſuprà tacto, licèt in eo contrarium tenuerit Rota apud Farinacium *in noviſſ. 1. part. deciſ. 177. & 2. part. deciſ. 153. & 218.* Tandem poſſeſſor Majoratus poteſt facere neceſſarias alienationes, quæ originem traxerunt ante Majoratus inſtitutionem, ut cum multis tenet Guzman *de evict. quæſt. 11. num. 76.* Hanc ob rem in præſenti rectè poſſeſſor fideicommiſſi poterit facere alienationem, abſque eo quod caducum fiat fideicommiſſum, nec tranſibit ad Eccleſiam, cùm rectè alienatio illa fiat, ex præſumpta voluntate fundatoris. Peregrinus *d. art. 40. num. 32.* Decianus *lib. 3. conſ. 121. num 54.* Rebuffus *de alien. rebus Eccleſiæ, num. 34.* Fuſarius *de ſubſtit. quæſt. 530. num. 5.* Merlinus *controverſ. for. cent. 1. cap. 39. à num. 41.* & in cauſa pia Cyriacus *dict. controverſia 364. à num 18.* qui *num. 22.* id explicat quando cauſa neceſſaria, & utilis eſt certa de præſenti, & de promptu, vel quando res venderetur pretio numerato, unde ſtatim certa utilitas inſpicitur. Aliàs ſi incerta fuerit utilitas, aut futura, id non admittendum, quia nequit dici utile, quod pendet à futuro eventu, ut cum Rota ibidem ſcribit.

21. Non deſunt tamen Doctores contra hanc doctrinam tenentes, nempè quod quando ſimpliciter prohibetur alienatio, ex nulla cauſa poſſit fieri, & ſi fiat, erit contra voluntatem fundatoris. Refert plures Fuſarius *dict. quæſt. 530. num. 6. verſ. Contrariam.* Sed tamen contrarium tenendum, nam licèt prohibita alienatione, cenſeatur prohibitus omnis actus, per quem transfertur dominium, *l. ſicut, § venditionis, ff. quib. mod. pignus, vel hypotheca ſolvit.* Attamen hæc regula non admittitur, causâ neceſſariâ, & utiliore exiſtente, eſt enim caſus exceptus ex præſumpta voluntate

luntate prohibentis alienare, ut jam dictum est. Guzman. *d. quæst.* 11. *a num.* 72. Giurba *ad consuet. cap.* 14. *gloss.* 6. Ergo in præsentiarum ex alienatione necessaria, & utiliori, facta in bonis fideicommissi, non obstante clausula de non alienando, posita simpliciter, bona relicta ad dotem Ecclesiæ, ad illam non pervenient, cùm adhuc possidens pareat voluntati testatoris, quidquid resistat. Thoro *d. privileg.* 152.

32. His peractis transeamus ad secundam partem hujus capitis, scilicet quomodò acquiratur jus Patronatus in Ecclesiis, res est quippe connexa Ecclesiarum ædificationi; nam, ut suprà scripsimus, tribus modis acquiritur, fundatione, constructione, & dotatione. Refert plures Barbosa *de offic. Episcopi*, 3. *part. allegat.* 70. *num.* 1. Fagnanus *in cap. Ad audientiam, de Ecclesiis ædificand. num.* 36. Quamobrem connexum valdè est quod quando agimus de Ecclesiarum constructione, de ipso jure Patronatus acquirendo aliquid dicamus, cùm ipsum trahat esse à constructione ipsa.

33. In primis igitur acquiritur jus Patronatus ex fundatione Ecclesiæ, idque duobus modis valet intelligi. Primò quando fundans, non solùm fundum ad eam construendam concesserit, sed omninò suis sumptibus construxerit, & dotaverit; tunc enim integrum jus Patronatus acquirit, *cap. Abbatem* 3. 18. *quæst.* 2. *cap. A nobis* 25. *de jurepatronat.* idque si consensus Ordinarii accedat; nam, ut dictum est, nequit Ecclesia ædificari absque illius consensu: quamobrem nec acquiri jus Patronatus absque illius consensu, ut probat textus *in dict. cap. A nobis.* Zerola *in Praxi, verbo jus Patronatus, num.* 2. Tondutus *Quæst. Benefic.* 2. *part. cap.* 4. §. 9. *num.* 15. Barbosa *d. allegat.* 70. *num.* 20. Vivianus *in Praxi juris Patronat. lib.* 1. *part.* 1. *cap.* 1. *num.* 14. Qui quidem consensus necessarius non est, ut præcedat in constructione Ecclesiæ, sed ut posteà superveniat, idque non solùm ut rectè ædificatio fiat, sed etiam ad acquisitionem juris Patronatus, ut cum aliquibus tenet Palao *tom.* 2. *oper. moral. tractat.* 15. *disputat.* 2. *punct.* 2. *num.* 8. Duranus 2. *part. decis.* 407. *num.* 8. Barbosa *dict. allegat.* 70. *n.* 10. D. Gonzalez *in dict. cap. A nobis, num.* 2. *in fin.* Salgado *de Libert. Benefic. art.* 3. *à num.* 2.

34. Nomine Ordinarii enim intelligitur in præsentiarum Episcopus illius loci, ubi Ecclesia ædificatur; nam ad eum tantùm pertinet date licentiam, & consensum Ecclesiam ædificandi: Ergo ad eum tantùm pertinebit dare consensum ad acquirendum jus Patronatus, Vivianus *dict. cap.* 1. *num.* 30. Zerola *verbo jus Patronatus, num.* 5. Barbosa *dict. allegat.* 70. *num.* 23. Fraslo *de Patronat. Ind.* 1. *part. cap.* 4. *num.* 14. Quod quidem admittendum, etiamsi fundans sit alterius Episcoparus; nam id non attenditur, sed tantùm Ordinarii licentia, in quibus loco ædificatur Ecclesia, & cujus consensus est necessariò requirendus. Lambertinus *de jurepatronatus, lib.* 1. *part.* 1. *quæst.* 2. *art.* 3. *in fine.* Massobrius *in Praxi habendi concursum, prælud.* 7. *dub.* 6. *num.* 11.

35. De Vicario tamen Episcopi, an possit dare hanc licentiam, aliquod est dubium. Et affirmandum videtur; nam Vicarius habet generalem jurisdictionem ordinariam Episcopi, *cap. de Offic. Vicarii in* 6. *cap. Romana* 2. *de appellat. in* 6. Covarr. *pract. cap.* 4. *num.* 8. Rodriguez *de modo examin. process. cap.* 1. *numero* 30. Mosconius *de Majestat. Militant. Ecclesiæ, part. lib.* 1. *cap.* 10. Unde ex ordinaria hac, & generali jurisdictione, quam exercet, poterit hanc licentiam concedere ad reservandum, & consequendum jus Patronatus in ædificatione Ecclesiæ. Cæterùm hanc licentiam concedit Vicarius Capituli Sede vacante. Barbosa *de univ. jur. lib.* 1. *cap.* 32. *num.* 88. Tondutus 2. *part. cap.* 4. §. 9. *num.* 16. Fraslo *dict.* 1. *part. cap.* 4. *num.* 14. Ergo eodem modo poterit dari à Vicario Episcopi; etiam ad reservandum, & consequendum jus Patronatus.

36. Sed contrarium tenent communiter DD. nam in generali commissione concessa Vicario Episcopi, quamplura non veniunt, nisi specialiter demandentur, prout sunt collationes Beneficiorum, *cap. ultimo, de offic. Vicarii in* 6. nec. potest admittere resignationes Beneficiorum, nec ea supprimere; nec unire Beneficia, nec unciones, nec Ecclesias dividere, nec Vicarios imponere imperitis Rectoribus, de quibus, & aliis agit Barbosa *de offic. Episcopi*, 3. *part. allegat.* 54. *à num.* 60. hoc enim modo in generali commissione non venit facultas erigendi, & construendi Ecclesias, maximè cum reservatione, & acquisitione juris Patronatus. Et confirmatur ex decisione textus *in dict. cap. A nobis* 25. *de jurepatronatus*, ubi dicitur, absque Diœcesani licentia, & authoritate id fieri non posse: quæ verba diriguntur ad ipsam personam Episcopi; unde nec facilè credendum, ex generali commissione hanc facultatem demandari Vicario. Cæterùm construere Ecclesiam, & in ea reservare & acquirere jus Patronatus, est de gravioribus non venientibus in generali commissione, nisi specialiter demandetur, *l. Quod servus, ff. de acquirend. possess. l. si Procurator* 6. *ff. de condict. indebit.* Tuschus *lit. H, conclus.* 31. Medicis *de Regul. jur.* 1. *part. numero* 2. *cum sequentibus*, quamobrem minimè in generali concessione Vicario conceditur, nisi specialiter demandetur. Denique probatur, nam Vicarius Episcopi nequit præstare licentiam ad transferendum jus Patronatus de laico in laicum. Zerola *Verbo Vicarius, numero* 11. *&* 13. Sbrozius *de offic. Vicarii lib.* 2. *quæst.* 197. Rota quam sequitur Garcia *de Beneficiis*, 5. *part. cap.* 9. *num.* 76. Ferretus *cons.* 247. *num.* 27. Riccius *in Praxi*, 1. *part. resolut.* 469. *num.* 3. qui *n.* 4. id extendit, etiamsi Episcopus absens sit, quia absentia illius non dat Vicario jurisdictionem. Barbosa *dict. allegat.* 54. *num.* 75. Ergo multò minùs ad ædificandam Ecclesiam cum acquisitione juris Patronatus. Gratianus *discept. forens. tom.* 2. *discept.* 103. *num.* 12. Rota *apud Farinac.* 2. *part. decision.* 337. *n.* 5. & 2. *part. recent. decis.* 257. *num.* 2. Ferretus *lib.* 2. *cons.* 343. *num.* 9. Fraslo *dict. cap.* 4. *num.* 14. *in fin.* Barbosa *dict. allegat.* 54. *num.* 74. & *alleg.* 70. *num.* 53. & *de univers. jur. lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 40. Palao *dict. punct.* 2. *num.* 9.

37. Hanc sententiam admitto ob ejus fundamenta; & rationes adductæ pro ratione dubitandi faciliter dilabuntur. Prima enim responsum suscipit ex dictis, quia facultas ista est de gravioribus, nec intelligitur data Vicario, nisi specialiter concedatur. Secunda etiam adducta à simili Vicarii Capituli Sede vacante, prout ab aliquibus refertur, neganda est; quia solùm id poterit quando specialiter ad id habeat facultatem, prout dictum est de Vicario Episcopi. Unde benè Fraslo loquutus est *dict. cap.* 4. *num.* 14. *in principio*, sic scribens. *Quo casu Ordinarius intelligitur etiam Vicarius generalis Sede vacante ad id facultatem habens.* In quo quidem sensu intelligendi sunt DD. asserentes, hanc licentiam posse dari à Vicario Sede vacante, aliàs solùm poterit dari ab ipso Capitulo, ut jam diximus *cap.* 3. *num.* 1. Barbosa *dict.* 3. *part. allegat.* 70. *num.* 32. Valensis *ad tit. de jure Patronat.* §. 1. *num.* 3.

38. Rursus poterit hanc facultatem erigendi Ecclesiam ad consequendum jus Patronatus, concedere non solùm Episcopus, sed qui haberet jurisdictionem quasi Episcopalem in illo loco, in quo erigi-

tur, & conſtruitur Eccleſia; nam hic conſenſus eſt actus juriſdictionis, quam habet. Quod extendendum ad conſequutionem juris Patronatus; nam qui habet facultatem ad dandam licentiam, ut Eccleſia conſtruatur, habet facultatem ad ea, quæ inſeparabiliter annectuntur. Unde Rota 2. *p. diverſ. deciſ.* 85. cenſuit, Abbatem habentem poteſtatem ad dandam licentiam ædificandi Eccleſiam intra ſuam Parochiam, inſimul habere poteſtatem, & authoritatem creandi, & acquirendi jus Patronatus; eſt enim id neceſſaria conſequentia ædificandi, ſeu conſtruendi Eccleſiam. Lambertinus *de jure Patronat. 1. p. lib. 1. quæſt. 2. art. 8.* Vivianus *in praxi juriſpatronat. lib. 1. cap. 1. num. 17.* Barboſa *dict. allegat. 70. num. 30.* Palao *dict. punct. 2. num. 9.*

39. Illud verò animadvertendum, quod ſi Epiſcopus renuerit, aut alius, qui habet hanc facultatem, licentiam præſtare, tunc recurrendum eſſe ad Superiorem, *ex cap. Nullus 17. de jurepatronat.* ubi Abbas explicat. Menochius *de Arbitrariis, lib. 2. caſu 182. num. 12.* Azorius *Inſt. Mor. 2. p. lib. 9. cap. 3. quæſt. 8.* Barboſa *d. allegat. 70. num. 26.* qui animadverrit, id intelligendum quando Epiſcopus, vel alius habens hanc poteſtatem, abſque legitima cauſa præſtare licentiam recuſaverit. Maſſobrius *in praxi, prælud. 7. dub. 7.* Palao *d. punct. 2. num. 9.* Fraſſo *d. cap. 4. num. 17.* quod quidem concludere debet ædificans, aliàs ſi abſque conſenſu Epiſcopi proceſſerit, & illo renuente, nullatenùs Patronatum acquiret. Sanchez *conſ. lib. 2. cap. 3. dub. 48 n. 7.* Fraſſo *d. cap. 4. n. 17.*

40. Unde libet examinare doctrinam Urrutigoyti *de Eccleſiis Cathedralib. cap. 16. num. 59. & cap. 13. n. 59.* aſſerentis, conſtructorem Capellæ jus Patronatus acquirere abſque conſenſu Epiſcopi, vel ejus approbatione. Et probat, nam ex ſola conſtructione, vel dotatione, abſque Epiſcopi licentia acquiritur. Quamobrem Fraſſo *d. num. 17.* aſſerit, minimè Urrutigoyti eſſe admittendum.

41. Sed tamen doctrina Urrutigoyti habet difficultatem, & poterit ſalvari; nam eſt difficultas, an ultra conſenſum ad conſtructionem, vel dotationem Capellæ, requiratur alius conſenſus Epiſcopi ad acquirendum jus Patronatus. Et Lambertinus *de jurepatronat. lib. 1. p. 1. quæſt. 3. art. 3.* aſſerit, ultra conſenſum ad conſtructionem, requiri alium conſenſum ad jus Patronatus acquirendum, quod multis probare conatur. Et ratio eſt; nam ex conſtructione ſola, aut dotatione, ſolùm conſiderari valet aſſenſus Epiſcopi ad rem illam piam legitimè faciendam congruo loco, & abſque tertii præjudicio, non ultrà extenditur. Ergo ad acquirendum jus Patronatus neceſſarius eſt alius conſenſus; maximè cùm ex hac acquiſitione libertas ipſius Eccleſiæ, aut Capellæ infringatur.

42. Sed contrarium eſt tenendum *ex d. cap. A nobis 25. de jurepatronat.* ubi ad acquiſitionem juris Patronatus tantùm requiritur conſtructio Eccleſiæ cum conſenſu Epiſcopi; qui quidem conſenſus non ſupponitur à textu ſeparatus à conſtructione, ſed in ipſa conſtructione. Unde communiter eliciunt DD. ſolidam concluſionem, nempè jus Patronatus acquiri ex conſtructione Eccleſiæ cum conſenſu Epiſcopi, abſque aliquo diſtincto conſenſu. Abbas *ibid. notab. 1.* Innocentius, Ancharanus, & veteres. Alagoba, *ibid.* Barboſa & repetentes. Cæterùm ratione probatur, nam Jus ex ſola conſtructione cum conſenſu Epiſcopi præſtat jus Patronatus ob præmium boni operis, prout etiam olim, qui operabatur in operibus publicis ſuis expenſis, maximo honore proſequebatur, & hanc ob rem nomen ædificantis in opere illo inſcribebatur, *l. Titia 38. §. fin. ff. de aur. & argent. legat. l. 2. l. ult. ff. de operibus publicis*, ut etiam concedebatur applicanti de ſuo aliquam ſummam ad opus publicum efficiendum, *d. ult. §. 1. de operib. publicis*, Briſſonius *lib. 8. form.* D. Gonzalez *in d. cap. A nobis, num. 4.* quem morem ſequuta eſt Eccleſia, & ita conſtituenti, aut dotanti Eccleſiam jus Patronatus conceſſit ex conſtructione ipſa, ſi ad illam adeſſet conſenſus Epiſcopi, aut alterius hanc poteſtatem habentis, *cap. Pia mentis 16. quæſt. 1.* Trident. *ſeſſ. 14. de Reformat. cap. 12.* Paulus Layman *in Summa, lib. 4. tit. 12. cap. 13. num. 1.* D. Gonzalez *dict. num. 4.* Idcircò alius conſenſus non eſt neceſſarius, niſi ille qui datur ad Eccleſiæ, ſeu Capellæ conſtructionem. Tandem jus Patronatus ipſo jure competit ædificanti, ſeu conſtruenti Eccleſiam cum conſenſu Epiſcopi. Ergo non eſt neceſſaria nova licentia; eo enim ipſo, quòd Jus conceſſit jus Patronatus, conceſſit licentiam acquirendi. Notatur *in cap. 3. de privileg. lib. 6.* ut in Canonico abſente ad ſtudia, qui ſi habeat conſenſum Epiſcopi ad abſentiam, non indiget novo conſenſu ad fructus lucrandos, quia Jus ipſum illum concedit, ut cum aliquibus notat Rodriguez *in Summa, verbo Reſidentia, num. 5.* Ergo in præſentiarum, cùm ex ſola conſtructione cum Epiſcopi conſenſu acquiratur jus Patronatus, non eſt neceſſaria nova licentia, quia eam Jus præſtat; ut benè tenet Sanchez *Conſil. dict. lib. 2. cap. 3. dub. 48 num. 7. in fine*, Cavalerius *deciſ. 336. à num. 4.* Barboſa *dict. lib. 3. cap. 12. num. 36. in fine.*

43. Hinc ſequitur, poſſe Urrutigoyti intelligi de hoc ſecundo conſenſu Epiſcopi, non verò de primo, de quo ſi ipſe ſenſerit, non rectè ſcripſit: ſed credo, virum perdoctum non ignoraſſe textum *in d. cap. A nobis*, qui clarus eſt. Sed ſecundus conſenſus in veriori, & fortiori ſententia neceſſarius non eſt: unde ex Fraſſo Clericus noſter vindicatur.

44. Secundo modo valet intelligi fundatio, nempè quando ſolùm fundaverit, non verò conſtruxerit, nec dotaverit; id enim maximè in Jure diſtinguitur; valet enim quis piè, & ſanctè totam Eccleſiam fundare, conſtruere, & dotare, ut dictum, & explicatum eſt: valet etiam tantùm dotare, aut fundare, aut conſtruere. In hoc ſecundo membro diſtinctionis quæſtio eſt, an per ſolam fundationem, conſtructionem, ſeu dotationem acquiratur jus Patronatus? Prima ſententia negat, & requirit integram conſtructionem, fundationem, & dotationem, nempè quod ædificans ponat ſolum, conſtruat, & doter. Ducitur ex deciſione textus *in d. cap. A nobis 25. de jure Patronatus*, ubi ad adquirendum jus Patronatus requiritur Eccleſiæ conſtructio cum aſſenſu Epiſcopi, ibi: *Quod ſi quis Eccleſiam cum aſſenſu Epiſcopi conſtruxerit, ex eo jus Patronatus acquirit.* Conſtructio enim in dicta ſpecie intelligenda eſt de fundatione, conſtructione, & dotatione; quippè infrà, quando de fundatione tantùm loquitur, inquit tantùm honorem proceſſionis habere, & inſimul ut ſi ad inopiam vergat, modeſtè ſuccurratur; non enim integrum habet jus Patronatus, conſtans non ſolùm ex honore, ſed præſentatione, *c. Decernimus 32. cap. Monaſterium 33. 16. quæſt. 7. cap. Per noſtras 26. de jure Patr. l. 5. tit. 15. part. 1.* Spino *de teſtament. gloſſ. 14. n. 4.* Ergo ex ſola fundatione, conſtructione, vel dotatione non acquiritur jus Patronatus.

45. Cæterùm probatur, nam quando quis dotaverit Eccleſiam, & non integrè, vel inſufficienter, tunc non acquirit jus Patronatus. Tridentinum *dict. ſeſſ. 14. cap. 12.* ibi: *Competenter dotaverit.* Sed tantùm Benefactor dicetur. Riccius *in Praxi for. deciſ. 123. num. 3.* Garcias *de Benefic. 5. p. cap. 9. n. 52.* Tondutus *Quæſt. Benefic. 73. n. 7.* Sicut nec acquirit dans dotis augmentum. Rota *2. p. recent. deciſ. 571. & 3. p. deciſ. 218. n. 5.* Gratianus *diſcept. cap. 177. n. 4.* Barboſa *de ſolit. jur. d. lib. 3. cap. 12. à num. 26. & d. allegat. 70. num. 15.* Ergo minimè tantùm fundans, conſtruens, aut dotans, poterit acquirere jus Patronatus. Conſequentia probatur;

nam

nam sicut illi deficiunt ad complementum dotationis, similiter qui tantùm fundat, deficit; nam Ecclesia non ex solo fundo constat. Rochus *de jure Patronat. verbo Ecclesiam, quæst.* 2. Gregorius *in l.* 1. *tit.* 15. *p.* 1. *gloss.* 3. Monetа *de commun. ult. volunt. cap.* 10. *num.* 202. Garcia *dict. cap.* 9. *num.* 44. Cassadorus *decis.* 6. *numero* 10. *de jur. Patronat.* & alii apud Frassum *dict. cap.* 4. *num.* 28.

46. Secunda sententia tenet contrarium, & probat ex Concilio Tridentino *sess.* 14. *de Reformat. cap.* 13. ex cujus contextu decerpitur, tribus modis acquiri jus Patronatus, nempè fundatione, constructione, & dotatione; quod tamen non requirit cumulativè, sed seorsim, ita ut quilibet eorum modus sit sufficiens ad acquirendum jus Patronatus. Idem diserte probat textus Regius *in l.* 1. *tit.* 15. *part.* 1. quapropter asserendum, ex solo quolibet modo acquiri jus Patronatus. Rursus jus Patronatus concessum est Ecclesias ædificantibus, ut absolvantur ad eas fundandas, construendas, & dotandas; si enim tantùm concederetur omninò construentibus, & dotantibus, non facilè ad illas construendas alliceretur, ob gravissimas expensas, quæ non facilè possent fieri nisi à magnis Principibus, vel hominibus divitibus. Hanc ob rem rectè, & convenientiùs decretum est, ut ex fundatione, constructione, vel dotatione sola jus Patronatus acquireretur. Sanchez *dict. lib.* 1. *cap.* 3. *dub.* 48. *num.* 4. Spino *dict. gloss.* 4. *num.* 28. Valenzuela *cons.* 45. *num.* 10. Layman *lib.* 4. *Summa, tract.* 2. *cap.* 13. *num.* 1. Canisius *in cap.* 3. *de jure Patronat. à num.* 7. Valensis *in Parat. ad tit. de jur. Patronat.* §. 1. *num.* 3. Barbosa *de Univ. jur. lib.* 3 *cap.* 12. *ex n.* 28. *& n.* 61. Vivianus *in praxi jur. Patronat. d.* 1. *p. lib.* 2. *cap.* 5. *per tot.*

47. In hoc dubio duobus modis considerandus est casus iste. Primò quando integrè Ecclesia constructa, & dotata non est. Secundò quando integrè. Si enim adhuc completè non est fundata, constructa, & dotata, verum est, adhuc non esse jus Patronatus acquisitum, nec à fundatore, nec à construente; nam cùm Ecclesia adhuc perfecta non sit, sed in fieri, nequit quis habere jus Patronatus in ea, *cap. Ad audientiam 5. de Ecclesiis ædificand.* Sed tantùm interim habet jus ad rem, usquedum integrè fuerit constructa, & dotata. Abbas 1. *part. cons.* 106. Vivianus *in praxi*, 2. *part. lib.* 2. *cap.* 3. *à num.* 1. & in hoc sensu loquuntur DD. primæ sententiæ, nec illam absolutè tenent, ut existimavit D. Gonzalez *in d. cap. A nobis, num.* 3. *&* satis clarè loquuntur Gregorius *in d. l.* 1. *gloss.* 3. Garcia *d. cap.* 9. *n.* 44. Rochus, & cæteri.

48. In secundo verò casu, quando jam Ecclesia est integrè constructa, & dotata, in re est aliqua difficultas, ex Tridentino *sess.* 14. *cap.* 12. an ex sola fundatione, & constructione, seu dotatione acquiratur jus Patronatus? Et negandum videtur, nam Concilium asserit, utramque causam intervenire debere, ibi: *De novo fundaverit, & construxerit.* Et *sess.* 25. *de Reformat. cap.* 9. aliter dicit, *Ex fundatione, vel donatione:* ubi tantùm ex fundatione, & dotatione decernitur acquiri jus Patronatus; unde quidem ob decretorum diversitatem hæc decisio incerta redditur, prout ex more aliquarum Provinciarum etiam incerta est, quia Felicianus de Vega *ad cap. Quantò, de judic. n.* 24. scripsit, quòd si fuerit consuetudo in aliqua Provincia, ne acquiratur jus Patronatus ex solâ fundatione, sed simul cum constructione, ea erit observanda, prout in Hispania, in qua sola fundatio sine constructione non acquirit simile jus Patronatus, sed tantùm ille, qui construxerit: Ergo in re nihil certum percipi valet, tam ex juris decisione, quàm ex consuetudine.

49. Sed hæc objectio, & dubietas jam suscepit responsum; nam Decretum *in d. sess.* 14. *cap.* 12. non asserit, esse necessariam fundationem simul cum constructione, ad acquirendum jus Patronatus, sed unam, aut alteram sufficere; nam dictio *Et*, non semper copulat, & in unum resolvit; quippe sæpiùs, ponitur inter diversa, *cap. Cùm olim 34. de testibus*, ubi Gloss. & Scribentes, & cum multis tenet Barbosa *dict.* 110 *n.* 25. quamobrem sensus est Concilii, ex fundatione acquiri jus Patronatus, prout ex solâ constructione. Alterum Decretum *in dict. sess.* 25. *cap.* 9. intelligitur in illo verbo, *fundatione*, sub quo etiam intelligitur constructio, quæ supponit jam integrè Ecclesiam fundatam, & necessariò cum constructione, & dotatione sufficienti, ut benè interpretatur Garcia *dict.* 5. *part. cap.* 9. *à n.* 38. Menochius *lib.* 3. *præsumpt.* 90. *à n.* 6. licèt alio modo intelligant Gonzalez *ad reg.* 8. *gloss.* 18. *n.* 50. Flaminius *de confident. quæst.* 28. *num.* 240. quapropter ex illis decretis decerpitur, ex solâ fundatione, constructione, & dotatione jus Patronatus acquiri.

50. Ad consuetudinem dicendum, esse observandam, quia jam admissum est, fundantem non acquirere jus Patronatus, sed tantùm construentem; idque cùm sit consuetudo favorabilis Ecclesiæ, ut tantis Patronis non oneretur, & facilius ad libertatem perveniat, ut docuit Rochus *verbo Dotavit, quæst.* 1. Vega *ubi supra*; Garcia *d. cap.* 9. *n.* 41. Barbosa *ad Concilium, d. sess.* 14. *cap.* 21. *num.* 3.

51. Hinc asserendum, seclusa consuetudine, de jure communi ex solâ fundatione, vel constructione, aut dotatione acquiri jus Patronatus, ita ut omnes sint Patroni, tam fundans, quàm construens, prout dotans, ut quilibet habeat jus Patronatus pro illâ parte, quam fecerit. Ratio est, nam cùm hæ causæ sint modi acquirendi jus Patronatus, & quilibet suam fecerit, tres omnes jus Patronatus acquirent, ita ut sint tres Patroni, nisi qui fundaverit, aut construxerit, noluerint acquirere, aut desierint; tunc enim qui sufficienter dotaverit, integrè jus Patronatus acquireret. Explicat Abbas *in d. cons.* 106. Rochus *de jur. Patronat. verbo Ecclesiam, quæst.* 2. Gregorius *in l.* 1. *tit.* 15. *part.* 1. *glossa* 3. Barbosa *de universo jur. lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 54. Sanchez *Cons. d. dub.* 48 *num.* 4. Paulus Layman *lib.* 4. *tract.* 2. *cap.* 13. *num.* 2. Azorius 2. *part. inst. Mor. lib.* 6. *cap.* 19. *quæst.* 4. Lessius *de justit. lib.* 2. *cap.* 34 *n.* 22. Palao *d. tract.* 13. *disput.* 2. *punct.* 2. *num.* 4. Gonzalez *ad Regul.* 8. *gloss.* 18. *n.* 33. Vivianus *in Praxi*, 1. *part. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 9. *& cap.* 2. *per tot.*

52. Sed adhuc restat intelligendus textus *in dict. cap. A nobis* 25. *de jur. patronat.* prout expendimus *suprà, num.* 4. ex quo deduximus, ex fundatione solùm consequi jus processionis, & alimentorum in casu inopiæ, non verò præsentationem: quapropter ex fundatione sola non acquiritur jus Patronatus. Sed tamen respondendum, non dici ibidem, fundanti non acquiri præsentationem; est enim diversum dicere, competere fundanti processionem, & alimenta; & negare, præsentationem ipsi competere; & à diversis minimè valet fieri illatio: quapropter dicendum, fundanti etiam competere præsentationem, præter jus processionis, & alimentorum.

53. His expensis, sigillatim de qualibet istarum causarum acquirendi jus Patronatus loquamur. Et in primis de fundatione. Dicitur enim fundare Ecclesiam, qui solùm concesserit, aut donaverit ad illam construendam, aut eam suis sumptibus in proprio solo ædificaverit, *ex d. cap. Abbatem* 18. *quæst.* 2. *cap. A nobis* 25. *de jur. Patronat. l.* 1. *tit.* 15. *part.* 1. Palao *dict. punct.* 2. *num.* 5. Barbosa *dict. cap.* 12. *num.* 28. Garcia *dict. cap.* 9. *num.* 39. quod strictè loquendo ita intelligendum. Aft ex loquutione communi fundantes Ecclesias dicimus, non solùm qui dant solum, sed etiam qui exstruunt, quod alienum à Jure dicendum non est, *ex cap. Pia mentis* 26. 16. *quæst.* 1. *cap.* 3. *de testament.* & animadvertit Canisius *in cap.* 3. *de jur. Patronat. n.* 2.

Eſt verò neceſſarium ad acquirendum jus Patronatus, ut qui fundum, aut ſolum dederit ad conſtruendam Eccleſiam, omninò dominium transferat; aliàs enim ſi dominium directum ſibi reſervaverit, utiléque tantùm ad Eccleſiam ædificandam transferat, minimè jus Patronatus acquiret; nam Eccleſia nequit hoc modo ædificari, ut poſteà à fundante aliquando poſſit repeti; unde nec in fundo emphyteutico valet Eccleſia ædificari, nec ex fundatione jus Patronatus hujuſcemodi acquiri. Lambertinus *de jure Patronat. lib.1. p.1. quæſt.2. art.2. num.2.* Maſſobrius *in Praxi, prælud. 7. dub.18.* Barboſa *d.cap.12. num.28. & de offic. Epiſcopi, 3.p. allegat.70. num.3.* qui ſcripſit, quod ſi aliquis habuerit in fundo, quo Eccleſia conſtructa eſt, dominium directum, & alter utile; ſi tamen conſentiat, ut ibi Eccleſia ædificetur, efficitur Patronus; nam ipſe eſt, qui realiter omninò dominium ſoli tranſtulit. Rochus *verbo Eccleſiam, q.19.* Vivianus *in Praxi jur. Patr. p.1. lib.1 cap.1. à num.32.*

54. Hinc ſequitur, quod ſi quis Capellam in Eccleſia ædificaverit, non erit ſolus Patronus, ſed etiam Eccleſia; nam cùm ipſa fundum præſtiterit, ſimul cum conſtruente acquirit jus Patronatus. Abbas *in cap. Cùm Eccleſia Vulterana, de elect. num.8.* Gonzalez *in Regul.8.gloſſ.10. num.9.* Rota *in antiquis deciſ.15. & 16. de jure Patronat.* Lambertinus *1. p. lib 1. quæſt.8. art.6.* Niſi ædificans ſolum ab ipſa Eccleſia emerit, quia tunc ædificans eſt ſimul fundans, nec Eccleſiæ reſtat aliqua cauſa acquirendi jus Patronatus. Gonzalez *d.gloſſ.10. num.14.* Garcia *d.5.p.c.9. num.40. & 42.* qui animadvertunt, hoc eſſe intelligendum, ſecluſa alia qualibet conſuetudine, prout in Hiſpania, ubi per ſolam fundationem non requiritur jus Patronatus.

55. Secunda cauſa acquirendi jus Patronatus, eſt conſtructio Eccleſiæ, *cap. Pia mentis 26. cap. Monaſterium 33. cap. Filiis, & nepotibus 31. 16. quæſt.7. l.1. tit.15.p.1.* quod idem eſt dicendum, quando Eccleſia eſſet penitùs diruta, & ab aliquo ædificaretur; nam tunc eſſet propriè conſtruens; ſi verò tantùm repararet, nullum jus Patronatus acquiritur, ſed tantùm erit Benefactor. Azorius *d.lib.16.cap.19.quæſt.10.* Rota apud Seraphinum *deciſ.518. num.1.* Spino *de teſtament. gloſſ.4.princip.n.28.* Vivianus *in Praxi juris Patronat. lib.1.cap.4.num.6.* Palao *d.punct.2. num.5.* Barboſa *d. cap.12. num.32.* Quamobrem in his reædificationibus magnoperè eſt proſpiciendum, ut ſit totalis reparatio, ita ut Eccleſia indigeat nova conſecratione, aliàs jus Patronatus non acquiritur. Gratianus *diſcept. for. cap.177. num.26.* prout in dotatione, quæ quidem integra debet eſſe, & ſufficiens ab aliquo præſtanda; aliàs enim ſi tantùm ab aliquo ſuppleretur, jus Patronatus non acquiritur, ſed tantùm eſſet Benefactor; ut tenet Rota, quam refert, & ſequitur Garcia *d.cap.9.n.59.* quod idem eſt dicendum in ſpecie, quia ſi omninò non reædificat Eccleſiam penitus deſtructam, jus Patronatus non acquititur. Garcia *d. cap.9. num.51.* Riccius *collect.1559.p.5.*

56. Hanc ob rem adnotandus eſt Menochius *lib.3. præſumpt.90. num.6.* ne aliquis ceſpitet, ubi ſcripſit, per ditationem Eccleſiæ conſequi jus Patronatus: quem reprehendit Garcia *d.cap.9.num.61.* ſed non ratione exiſtente, quia Menochius loquitur de dotatione Eccleſiæ, eamque vocat ditationem, quatenus per dotem à paupertate liberatur, & ſuſcipit neceſſaria ad expenſas: quod quidem aliter non intellexit Menochius de ditatione, quando jam Eccleſia haberet ſufficientem dotem, & ab aliquo ditaretur; ſed quando ditatur dote ſufficienti, aut ditiori, ne Eccleſia indigeat, & reverà aliquis daret dotem; tunc enim proculdubio jus Patronatus acquirit.

57. Si quis verò conſtruere Eccleſiam cœperit, non tamen perfecerit, dubitari poterit, an jus Patronatus conſequatur. Ratio enim dubitandi eſt, nam ut docet cum Lambertino Garcia *d. cap.9. num.45.* ſtatim quod quis inceperit ædificare Eccleſiam cum conſenſu Epiſcopi, acquirit jus Patronatus, licèt non in exercitio, & effectu. Ergo conſequitur jus Patronatus. Confirmatur, nam ſi alter perfecerit, nequit jus Patronatus acquiri; quia ipſe dicit, quod non valet conſtructor, quia tam conſtructionem non fecit. Ergo neceſſariò debet acquiri à primo, in quo jam erat radicatum jus Patronatus.

58. Sed in hoc dubio contrarium tenent DD. ſcribentes jus Patronatus non acquiri ab eo, qui cum conſenſu Epiſcopi ædificare cœpit, ſed ab eo qui perfecit. Et ratio eſt, nam jus Patronatus non conſequitur niſi perfecto opere conſtructionis, vel dotationis, vel ab ipſo ædificante, vel ab aliis. Plures refert Garcia *d. cap.9. num.44.* Gregorius *in d.l.1. tit.15. p.1. gloſſ.3.* Ergo niſi ædificator opus perficiat, non acquiret jus Patronatus. Lambertines *d. 1. p. quæſt.4. art.1.* Vivianus *in Praxi juris Patronat. d. lib.1. cap.2. num.54.* Garcia *d. num.44.* Barboſa *de offic. Epiſcopi, 3.p.allegat.70.num.6. in fin.*

59. Sed in re duobus modis eſt difficultas iſta concipienda. Primò quando plures uno animo Eccleſiam conſtruerent, & una pars fieret ab aliquo, & altera ab altero, ita ut à pluribus conſtrueretur; & in hoc dicendum, omnes conſequi jus Patronatus, & habebunt voces æquales: idque apertiſſimo exemplo comprobatur; nam ſi plures Eccleſiam dotaverint, ſufficienter omnes ſunt Patroni æqualiter, licèt unus plus quàm alter contribuat; nam eo ipſo, quòd qui plus contulit, admiſit alium ſecum, videtur ipſi communicare jus ſibi competens in illo Patronatu, ut cenſuit Sacra Congregatio, quam refert, & ſequitur Garcia *d.cap.9. num.53.* Abbas *in rub. de jure Patron. num.16.* Lambertinus *d. 1.p. lib.1. art.6.quæſt.3. à num.4.* Barboſa *d. allegat.70. num.13.* Gregorius *in d. l.1. tit.15. p. gloſſ.5.* Ergo ſimiliter dicendum eſt in noſtro caſu in conſtructione Eccleſiæ, quod ſi plures conſtruant, omnes æqualiter erunt Patroni, dum uno voto omnes ad conſtructionem conveniant.

60. Secundo modo evenire valet, quando unus ædificare inceperit, & opus reliquerit, & alter ex ſua voluntate perfecerit, tunc iſte ultimus conſequetur jus Patronatus; nam ex eo quod primus opus deſeruit, & habuit pro derelicto, conſequitur ab occupante jus alterius, *l.1. cum ſequent. ff. pro derelict. §. penult. Inſt. de rer. diviſ. l. Quod ſervus 36. ff. de ſtipulat. ſervor.* Vveſembechius *in Parat. ad tit. pro derelict. num.3.* Quamobrem jus Patronatus conſequitur, qui Eccleſiæ exſtructionem perfecerit, quando alter jam reliquerit. Cæterùm qui opus perficit, quoad effectum quaſi ſi totum exſtrueret, conſideratur; ideircò ab Eccleſia jus Patronatus ei conceditur: idque maximè convenit, ut alteri ad perficiendas Eccleſias jam cœptas alliciantur.

61. Eſt verò dubium, an quando ſoli domino inſcio in ejus ſolo aliquis ædificaverit Eccleſiam, cui acquiratur jus Patronatus, an conſtruenti, an domino ſoli? Et aliqui dixerunt, dominum ſoli Patronum effici; ſi tamen contentus ſit, ut dominium ad Eccleſiam transferatur. Cardinalis *in cap.3 de jure Patronat. oppoſit.4.* Barboſa *d.3.p.allegat.70.num.3.* Sed Caniſius *in d.cap.3.n.4.* aſſerit, non acquiri domino ſoli, verùm ipſe poterit Eccleſiam propria authoritate demoliri, *ex l. Quemadmodum 29.§.1.verſ. Aliud eſt. ff. ad l. Aquiliam, l. Sed & ſi 27. in princip. ff. de ſervit. urban. prædior.* textus *in cap.1 & 2. de novi oper. nuntiat.*

62. Sed in re dicendum, Cardinalis, & Barboſæ ſententiam admittendam eſſe in ſua propria ſpecie, nempè ſi dominus fundi, ſeu ſoli, in quo eſt ædificata

Eccleſia,

Ecclesia, contentus de ædificatione, dominium integrè absque aliqua reservatione ad Ecclesiam transferat; nam est propriè fundans; nihil enim interest, an à principio, an ex postfacto donaverit, cùm scierit Ecclesiam in suo solo esse ædificatam. Si verò dominus soli illud donare renuerit, nec aliquo modo dominium transferre, tunc minimè est demolienda Ecclesia, nec à domino fundi, nec ab alio. Ratio est, nam tunc solum cedit Ecclesiæ, ut cum Tiraquello, & Azorio diximus suprà: nam cùm dignior sit, trahit ad se minùs dignum, §. *Si quis in aliena 33. Inst. de rer. divis.* Quamobrem dominus soli nequit Ecclesiam demoliri, verùm ad repetendum pretium tantùm habebit actionem à construente. Franciscus Marcus *decis.* 534. & 537. Genuensis *in Praxi quæst.* 249. Thoro *in summa privileg.* 279. Cæterùm alia ratione probatur; nam cùm privatus ad Ecclesiam construendam possit compelli ad prædium, seu fundum vendendum, ut latè scripsimus *hoc lib. 1. cap.* 1. inde est, ut etiam invitus possit compelli ad pretium recipiendum, ne destruatur Ecclesia jàm ædificata: Ergo minimè poterit illam demoliri; sed construens adimplebit pretium restituendo. Genuensis *d. quæst.* 343. *num.* 3. Thoro *d. Privileg.* 179. *in fin.*

63. Nec contrà est textus *in l. Quemadmodum* 29. §. 1. *ff. Ad l. Aquil.* nam ibi agitur de re profana, nempe de tigno injuncto in domo alterius, non suspenso in re propria, sed in alieno; quamobrem authoritate propria poterit rescindi à domino domus. Quod secus dicendum, quando Ecclesia est ædificata in fundo, alieno; tunc enim favore Religionis non demolitur, ut est textus *in l. Offa* 8. *ff. de relig. & sumpt. fun.* & tenet Glossa *in d.* §. 1. *verbo Protraxit.* Ergo textus ille nihil adversùs nos agit.

64. Sed dices, in contrarium adesse textum *in cap. 1. de novi oper. nuntiat.* ubi Ecclesia demolitur novi operis nuntiatione facta, nec cautio restituendi pretium sufficit, ut est textus *in cap.* 4. *& fin. ejusdem tit. l.* 1. §. *Sed etsi, l. Prætor* 20. §. 1. *l. Stipulatio* 21. §. 1. *ff. de nov. oper. nuntiat.* Donellus *lib.* 15. *Comment. cap.* 45. Faber *lib.* 3. *conject. cap.* 8. Gomez *in l.* 46. *Tauri à num.* 19. Ergo in præsentiarum demolienda est Ecclesia. Sed respondendum est textum *in d. cap.* 1. loqui quando Ecclesia ædificatur in præjudicium alterius, ut ibi constat. *Quæ in præjudicium baptismalis Ecclesiæ de Costa, ab eisdem Clericis est construenda.* Quo quidem in casu, facta novi operis nuntiatione, si ædificetur, demolitur. Ratio est, nam nequit ædificari Ecclesia in præjudicium alterius, cùm in altera versetur idem favor, nisi adsit gravissima causa; aliàs si ædificatur, erit destruenda. Barbosa *de univ. jur. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 13. Ergo *in d. cap.* 1. rectè illius demolitio admittitur. Verùm quando ædificata est in solo alicujus privati, ubi non versatur eadem ratio, non est demolienda, sed pretium tantùm restituendum, ut diximus *suprà, num.* 60.

65. Rursus per dotationem etiam acquiritur jus Patronatus, *d. cap. Piæ mentis, cap. Filiis*, 16. *quæst.* 7. Tridentinum *d. sess.* 14. *cap.* 12. *l. 1. tit.* 15. *p.* 1. Idque optimè decrerum, ut Ecclesia habeat unde necessaria percipiat, non solum quoad expensas cultûs, & reparationem, sed etiam ad alimoniam Ministrorum; aliàs omnia facillimo negotio perirent. Tum quia ad similitudinem Matrimonii dos ista est designata; quamobrem ad sufferenda onera illius est dos necessaria, *l. Pro oneribus* 20. *C. de jur. dot. cap. Salubriter* 16. *de usuris* Hanc bo rem, ut ad dotandas Ecclesias Fideles allicerentur, jus Patronatus dotantibus concessum est. Canisius *dict. cap.* 3. *de jure Patronatus, num.* 8. Rochus *de jure Patronatus, verbo Dotavit.* Barbosa *de univers. jur. lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 50. Fraso *d. cap.* 4. *num.* 1. Quod idem est dicendum, quando Ecclesia jam fuerit dotata, & dote penitùs extincta, alius dotaverit de novo; tunc enim acquirit jus Patronatus; nam perinde est ac si à principio dotasset, ex eo quod dos in totum defecisset. Graffis *decis.* 162. *num.* 18. Lotterius *de re Benefic. lib.* 1. *quæst.* 31. *num.* 8. *& lib.* 2. *quæst.* 8. *num.* 32. Riccius *collect.* 1539. *in fin.*

66. Est tamen dubium, an qui Ecclesiam post consecrationem dotaverit, jus Patronatus acquirat. Prima sententia negat, nam nulla servitus valet imponi in Ecclesia consecrata, prout nec in aliqua re sacra, *l. Servitutes* 14. §. *fin. de servit.* Jus enim Patronatus, servitus Ecclesiæ in jure consideratur, ut est textus *in cap.* 3. *de jure patronat.* ubi Glossa & communiter Scribentes. Baldus *in rub. C. de usufructu.* Ergo, nequit consequi jus Patronatus in Ecclesia consecrata per dotationem, Glossa *in dict. cap. Piæ mentis*, Barbosa *de univ. Jur. lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 55.

67. Secunda sententia tenet contrarium, & ducitur; nam licèt Ecclesia sit consecrata, si tamen dos deficiat, nequit ipsa deservire, *cap. Si quis objecerit*, 1. *quæst.* 3. Quamobrem, si ob eandem causam ante consecrationem, ob dotationem acquiritur jus Patronatus, similiter post consecrationem. Cæterùm licèt servitus nequeat in re sacra imponi, *ex d. l.* 14. §. *fin. l. Cæterùm, ff. commun. prædior.* jus tamen Patronatus, ut advertit Baldus *ubi proximè*, non est propriè servitus, sed est jus quoddam spirituali annexum, *cap.* 3. *de judic. c.* 16. *de jure Patronat.* quod conceditur in Beneficio à sacris Canonibus, ob gratitudinem beneficii fundationis, constructionis, vel dotationis; *l. Sed etsi lege* 25. §. 11. *ff. de hæred. petit.* Ergo non impedit quin acquiratur jus Patronatus, si sit Ecclesia consecrata, necne, quando dotatur. Denique major ratio est, ut jus Patronatus acquiratur post consecrationem Ecclesiæ per dotationem, quàm antea. Ergo debet acquiri jus Patronatus. Probatur, nam quando Ecclesia est consecrata, est majus inconveniens, si ex defectu dotis diruatur, & pereat res sacra, & ad usus profanos reducatur, *cap. Ad hæc* 4. *de Relig. domibus.* Ergo major est ratio, ut acquiratur jus patronatus à dotante Ecclesiam, post consecrationem. Ergo dotans Ecclesiam post consecrationem rectè acquiret Jus Patronatus. Innocentius *in rub. de jure Patronatus*, Roehus *dict. verbo Et dotavit, num.* 4. Canisius *in dict. cap.* 3. *de jure Patronatus, num.* 9. Vivianus *d.* 1. *p. lib.* 1. *cap.* 1. *à num.* 51. Garcias *d.* 5. *p. cap.* 9. *num.* 54. Azorius *dict. lib.* 6. *cap.* 19. *quæst.* 8. Palao *d. disp.* 2. *puncto* 2. *num.* 7. Barbosa ipsi contrarius 3. *p. alleg.* 70. *num.* 9. &. 10.

68. Tertia sententia distinguit, quando Ecclesia fuerit fundata absque dote; & tunc inquit hæc sententia, post consecrationem, si ab aliquo dotetur, consequi jus Patronatus. Secus verò si dotata fuerit, ut ex Abbate, & aliis suscipit Rochus *d. verbo. Et dotavit, num.* 4. Canisius *num.* 9.

69. In hac difficultate illud inprimis est certum, acquiri jus Patronatus per dotationem Ecclesiæ factam ante consecrationem; si tamen adsit Episcopi consensus, & construens, aut ejus hæredes requirantur, an velint dotare, necne; nam cùm eis hoc onus incumbat, in primis sunt requirendi, ut dotent; aliàs tamen præjudicium eis inferretur, ut benè cum aliquibus notat Rochus *ubi proximè, n.* 3. Erit ergo disceptatio, quando Ecclesia fuerit jam consecrata, & id duobus modis contemplandum. Primò, quando Episcopus de facto illam consecrarit absque aliqua dotatione. Secundò, quando cum dote consecraverit, sed dos extincta, & deperdita est.

70. Primo enim casu aliqui absolutè tenuerunt minimè acquiri posse jus Patronatus à dotante. Tenent DD. primæ sententiæ, quibus addendus est Felinus *in cap. Cùm venerabilis, de except. num.* 57. & dicit probabile Palao, nuperrimè allegatus, quatenus

contrarium

contrarium dicit probabilius. Sed tamen admittenda non eſt hæc ſententia, ſed ſecunda contrarium firmans. Id probat Trident. *d. ſeſſ. 14. cap. 12.* quatenus abſolutè aſſerit, dotantem Eccleſiam ſuis ſumptibus, quando ſine dote fuerit conſtructa, acquirere jus Patronatus; quæ quidem abſoluta loquutio comprehendit Eccleſiam, ſive conſecratam, ſive non, ut conſiderat Palao *dict. num. 7.* Cæterùm probatur, nam cùm Eccleſia poſſit dotari poſt conſecrationem, *cap. 4. de conſecrat. Eccleſiæ, vel Alt.* ſimiliter poteſt acquiri jus Patronatus, tanquam quid inſeparabiliter annexum. Nec obſtat aliquo modo eſſe ſervitutem, nam actus dotandi poſt conſecrationem retrotrahitur ad tempus ante conſecrationem, quando neceſſariò erat Eccleſia dotanda, prout ſæpiùs in jure ſimilis admittitur fictio, *cap. Vanta, qui filii ſint legitimi.* Ergo ſemper dotans acquirer jus Patronatus, ut tenent DD. ſecundæ ſententiæ, Abbas *in cap. Quoniam 3. de jur. Patronat. num. 9.* Petrus Gregorius *de re benefic. cap. 17. n. 4.* Gregorius *in l. 1. tit. 15 part. 1. gloſſ. 3. & 6.* Rota *1. part. diverſorum, deciſ. 528. & 2. part. deciſ. 99.* Laymán. *d. lib. 4. tract. 2. cap. 13. num. 3.*

71. In ſecundo verò caſu, quando Eccleſia fuerit ſuo tempore dotata, & conſecrata, ſed tamen temporum injuriâ, aut Prælatorum incuriâ dotem perdidiſſet, ſi iterum ab aliquo integrè dotetur, conſequetur jus Patronatus. Et probatur, nam DD. tertiæ ſententiæ non clarè loquuntur, ſed tantùm decidunt in primo caſu, quando Eccleſia dotata non fuerit. Tum probatur, nam ut ſcripſimus *num. 62.* quando dos Eccleſiæ omninò extinguitur, ſi aliquis dotaverit illam, conſequitur jus Patronatus; ſupponit enim doctrina illa jam Eccleſiam conſecratam, quatenus ſupponit, Eccleſiam fuiſſe dotatam, & dotem etiam extinctam, quod non breviter, ſed per multum temporis ſpatium fieri poſſe palam eſt. Ergo, quamvis Eccleſia fuerit jam dotata, & conſecrata, adhuc ſi dote extincta integrè ab alio dotetur, acquiret jus Patronatus: Ergo etiam poſt conſecrationem, ſi aliquis dotaverit Eccleſiam, jus Patronatus conſequetur.

72. At verò dotatio iſta integra intelligenda eſt, non verò ſufficiet dotem Eccleſiæ minutam complere, aut aliter augere; quia non dotans, ſed benefactor erit, quamobrem non conſequetur jus Patronatus, ut diximus *ſupra.* Gloſſ. *in dict. Pia mentis 16. quæſt. 7.* ubi etiam Turrecremata *num. 6.* Armendaz *num. 3. & 4.* Barboſa *in collect. ad cap. Quoniam de jur. Patronat. n. 9. & de univerſ. jur. lib. 3. cap. 12 num. 56.* Lotterius *dict. lib. 1. quæſt. 8. num. 23.*

73. Illud verò obſervandum, quod licèt Eccleſiâ conſtructâ acquiratur jus Patronatus, licèt dotata non ſit, *cap. Cùm ſicut 4. de conſecrat. Eccleſiæ,* ubi Gloſſa & communiter Scribentes, Selva *de Benifíciis, 1. part. quæſt. 5. num. 211.* Attamen in praxi id erit obſervandum, ne conſenſus ab Epiſcopo præſtetur ad acquirendum jus Patronatus, niſi eam dotaverit; ſi tamen requiſitus conſtruens, aut ejus hæredes dotare noluerint, tunc Arma, & Inſignia gentilitia raduntur, & ſepulchra amoventur: quod licèt de jure non procedat, attamen de facto in praxi jam eſt receptum, ut teſtatur Spino *de teſtament. gloſſ. 4. n. 33.*

74. Denique in calce iſtius capitis diſquirendum, an fundans, conſtruens, & dotans Eccleſiam abſque aliqua reſervatione, acquirat jus Patronatus, an verò ſufficiat ſola fundatio, conſtructio, ſeu dotatio. Prima ſententia aſſerit, neceſſariam eſſe reſervationem juris Patronatus, ut acquiratur; nam quoties fundatur, conſtruitur, & dotatur Eccleſia abſque aliqua reſervatione, intelligitur conſtruens liberaliter eas expenſas donaſſe, & relictas eſſe in modum donationis, ſeu legati piè facti abſque aliquo onere patronatus. Rochus *de jur. Patronatus, verb. Dotavit, num. 9.* Lambertinus *de jur. Patronat. lib. 1. art. 1. quæſt. 6. num. 3.* Rota apud Seraphinum *deciſ. 1353. à num. 1.* Barboſa *d. 3. part. allegat. 70. ſub num. 20.* quia relinquitur in puro eſſe donationis, ut cum Rebuffo tenet Salgado *de libert. Benefic. art. 13. num. 2.* Ergo ſi non reſervaverit fundans, conſtruens, aut dotans jus Patronatus, illud non conſequetur. Præterea duo conſenſus Epiſcopi ſunt conſiderandi in conſtructione, fundatione, ſeu dotatione Eccleſiæ. Primus ad conſtruendum, ædificandum, ſeu dotandum: alter conſenſus ſingularis ad conſequendum jus Patronatus. Ratio, nam ut conſiderat Vivianus *de jur. Patronat. lib. 2. cap. 2. à num. 8.* jus Patronatus, aut eſt ſecundùm ſe ſpirituale, aut ſaltem ſpirituali annexum, *c. Quanto. 3. de Judiciis.* Quamobrem ad illud conſequendum eſt neceſſarius aſſenſus Epiſcopi, nec ex ſola conſtructione, fundatione, aut dotatione poteſt acquiri, ſed incipit à conſenſu Epiſcopi. Barboſa *dict. allegat. 70. num. 20.* Salgado *dict. art. 13. num. 18.* Ergo ad petendum hunc ſingularem Epiſcopi conſenſum ratione acquiſitionis juris Patronatus, neceſſaria eſt reſervatio animo acquirendi jus Patronatus, nec ſufficiet nuda fundatio, conſtructio, ſeu dotatio. Tenet Paulus de Citradinis, *3. part. can. 2. q. 5. ex num. 12.*

75. Secunda ſententia contrarium tenet ex deciſione textus *in cap. A nobis 25. de jur. Patron. cap. Decernimus 32. 16. quæſt. 7.* ubi probatur, ex fundatione, conſtructione, vel dotatione conſequi jus Patronatus, quod ipſo jure fit, perfectis his omnibus; quamobrem fundans, conſtruens, vel dotans, non indigent aliqua proteſtatione, nec reſervatione, cùm liberaliter jus iſtud ipſo Jure conferatur. Cæterùm adducitur textus *in cap. ſignificavit 41. de teſtibus,* ubi quidam fundatores Eccleſiæ expreſſerunt, ſe liberè ædificare, ne acquirerent jus Patronatus. Unde colligunt DD. ne conſtructores, vel dotatores acquirant jus Patronatus, exprimere debere, aliàs ſemper conſequentur. Ergo nulla eſt neceſſaria, reſervatio, vel proteſtatio, ut acquirant jus Patronatus. Rurſus ratione probatur; nam cùm ſit naturalis, & legitimus modus acquirendi jus Patronatus ex fundatione, conſtructione, vel dotatione, eo ipſo quod quis agit abſque aliqua contraria expreſſione, conſtat eo animo id feciſſe acquirendi jus illud; nam qui vult antecedens, vult conſequens neceſſariò ex ipſo ſequendum, *l. 2. ff. de juriſd. omn. jud. l. 1. §. fin. ff. de uſufruct.* Surdus *conſ. 91. num. 4.* Ferrer. *in conſt. Cath. gloſſ. 5. num. 78.* Ergo in præſenti niſi fundans, conſtruens, aut dotans expreſſerit, ſe nolle jus Patronatus, utique illud acquiret. Azorius. *2. part. lib. 6. cap. 19. quæſt. 9.* Caniſius *in d. cap. 3. de jur. Patronat. num. 13.* Rota *2. part. diverſ. deciſ. 167. num 4.* Rota apud Tamburinum *de jur. Abbat. tom. 3. deciſ. 29. num. 2.* Tondutus *2. part. Quæſt. Benfic. cap. 4. §. 9. n. 12.* Palao *d. punct. 2. num 4.* Garcia *5. part. cap. 9. num. 62.* Fraſſo *dict. cap. 4. num. 27.* Barboſa *dict. allegat. 70. num. 11.*

76. In hac difficultate tota eſt diſceptatio in diſquirendo animo fundantis, conſtruentis, vel dotantis; an quando nihil expreſſerit, habuerit animum acquirendi jus Patronatus? Nam ut docet cum Selva Zerola *Verbo Patronatus, num. 2.* debet qui ædificat, conſtruit, & dotat, habere animum acquirendi jus Patronatus, aliàs ſi animum iſtum non habuerit, intelligetur liberalis donatio, ſeu legatum, quod non acquirit jus Patronatus, ut diximus: prout etiam videre eſt in eo qui augmentum dotis Eccleſiæ conceſſerit, etiam ex conſenſu Epiſcopi, qui ſi id agat, minimè jus Patronatus acquirit, niſi plures dotantes inſimul liberè concurrant ad dotem ſufficientem conſtituendam; nam inter eos dividitur pro vocibus jus Patronatus. Palao *dict. punct. 3. num. 4.* Barboſa *dict. allegat. 70. num. 15. & 16.*

77. Animus

77. Animus verò iste si declaratus fuerit à fundante, construente, vel dotante, declarationi illius standum est, *cap. Significavit 41. de testibus.* Erit ergo dubium, quando nihil expresserit, verùm de facto constet fundandi, construendi, vel dotandi. Et in hoc casu communis est sententia, intelligi de jure animo acquirendi fundasse, construxisse, vel dotasse, ut tenent DD. secundæ sententiæ. Gregorius *in l. 1. tit. 15. part. 1. glossa 6.* Flaminius *de confident. quæst. 28. n. 231.* Genuensis *in Praxi, cap. 61. n. 14.* Sed in re dicendum, duobus modis considerandum animum istum. Primò, animum fundandi, construendi, seu dotandi Ecclesiam. Secundò, animum acquirendi jus Patronatus. Quoad primum, animum fundandi, construendi, vel dotandi necessarium est exprimere, & protestari coram Episcopo, & ejus assensum petere. Ratio est, nam cùm ex illo animo sic declarato, absque aliqua reservatione acquirat jus Patronatus, id debet exprimi coram Episcopo, ut ipse agnoscat, an congruentius sit illud jus Patronatus in Ecclesia illa concedere fundanti, construenti, vel dotanti; aliàs enim absque prævia cognitione Ecclesia non libera fieret, & dependens à Patrono, quod non est admittendum. Hanc ob rem semper est declarandus animus iste construendi, fundandi, seu dotandi Ecclesiam coram Episcopo, aliàs jus Patronatus non consequetur. Abbas *in cap. Quoniam 3. de jur. Patronat. num. 10.* Barbosa *dict. allegat. 70. num. 12.* Paul. Layman *lib. 4. tract. 2. cap. 13. n. 5. in fin.*

78. Si tamen secundo modo consideremus hunc animum, nempè acquirendi jus Patronatus, necessaria non est aliqua protestatio, seu reservatio; nam ex eo quod declaravit animum fundandi, construendi, vel dotandi, & Episcopus suum præstet consensum, satis declaratus est animus acquirendi jus Patronatus. Et ratio est clara, quia animum declaravit eo animo, & modo acquirendi jus Patronatus, non verò liberaliter donandi fundum, nec constructionem, nec dotem. Ergo non est necessaria alia declaratio animi acquirendi jus Patronatus. Confirmo discursum ex doctrina Abbatis *in d. cap. 3. num. 10.* cui consentiunt plurimi relati, & sequuti à Canisio *ibid. num. 15.* ubi si aliquis donet Ecclesiæ dotatæ simpliciter, non consequitur jus Patronatus, quia intelligitur liberaliter donasse, ex eo quod non dedit dotis nomine. Ergo quoties aliquid conceditur Ecclesiæ, fundationis, constructionis, vel dotationis nomine, jus Patronatus consequitur; intelligitur enim eo animo acquirendi dedisse, nec postea indigebit altera declaratione per protestationem, vel reservationem.

79. Hucusque dicta intelligas de Ecclesiis sæcularibus; in Regularibus enim ad acquirendum jus Patronatus, requiritur assensus Apostolicus; aliàs enim laici non consequentur jus Patronatus in eorum Ecclesiis, seu Capellis. Ancharanus *cons. 113. num. 3.* Tondutus *Quæst. Benefic. 1. part. cap. 73. num. 5.* Rota apud Farinac. *tom. 2. decis. 364.* Palao *d. punct. 2. num. 4. in fin.* Quod intellige quoad jus præsentandi Religiosos; quoad verò jus honorificum, poterit concedi absque Apostolica licentia. Cavalerius *decis. 265. à num. 6.* Tondutus *d. cap. 73. num. 19.* qui scripsit, posse Religiosos ex mera gratitudine, & urbanitate Benefactori concedere facultatem arma sua sculpi, & depingi facere in sua Ecclesia, seu Capella, dum talès benefactores declarent, per hujusmodi armorum impositionem nullum jus acquirere, aut titulum, nisi illum Benefactorum.

CAPUT VI.

De reparandis Ecclesiis.

SUMMARIUM.

Reparatio Ecclesiarum est opus piissimum, & comparatur ædificationi, & signum est prædestinationis, n. 1.

Si Ecclesia collapsa sit alicujus damno, ipse tenetur reficere, n. 2. Illustratur exemplis, n. 3.

An Ecclesia ab aliquo damnum passa habeat tacitam hypothecam in bonis nocentis, negat Gonzalez, n. 4. Tacita hypotheca non contrahitur, nisi in casibus à jure expressis, nec contrahitur ab usu fori, ibid.

Sed contrarium tenet Pekius. De Jure Canonico, ex solo damno dato contrahitur tacita hypotheca, quod idem dicendum in administratione rerum Ecclesiæ, n. 5. Et præfertur hypotecha ista doti, prout in restitutione malè ablatorum, n. 6.

Explicatur doctrina Pekii, & textus in cap. Litteris 5. de raptoribus, n. 7. & 8. Hæredes tenentur solvere debita, & damna data à testatore, ibid.

Explicatur textus in cap. fin. de Sepultur. & ibi Glossa verbo Sed ejus hæredes, n. 9.

Tacita hypotheca inducitur ab ipsa lege tantùm, & ex facto hominis, vel ex paritate rationis, ut in exemplis ibidem recensitis, n. 10.

Resolvitur quæstio, ut nullo ex his modis in præsenti contrahatur tacita hypotheca, num. 11. Ex sola administratione tutoris, vel curatoris contrahitur tacita hypotheca, num. 12. Fit instantia, & respondetur, num. 13.

Ex solo damno de Jure Canonico non admittitur tacita hypotheca, & probatur, n. 14. Respondetur fundamentis Pekii. In syndicis S. Francisci non datur tacita hypotheca, n. 15.

Prælatus ex cujus culpabili negligentia Ecclesia collapsa est, tenetur ad reparationem, sicut & judices. Hæc negligentia est probanda, n. 16.

Quando Ecclesia temporum injuriâ, vel casu reparatione indigeat, ex bonis Fabricæ est reparanda, n. 17. Unde magna cura ab Episcopis est agendum, ut Ecclesiæ dotentur ad earum reparationem, n. 18.

Patroni ad reparationem Ecclesiarum tenentur ex Tridentino. Sed quomodo teneantur? aliqui dicunt, quatenus fructus ex illa percipiunt, n. 19. Quarta pars fructuum olim ad reparationem Ecclesiæ destinata, hodie distributa est cum eadem obligatione, ibid.

Alteri dicunt, etiamsi fructus aliquos non percipiat, n. 20.

Quando Patronus Ecclesiam non dotavit, tenetur ad reparationem, etiamsi Episcopis absque dote eam consecraverit, n. 21.

Si verò Ecclesia fuerit à principio dotata, dote deperdita, aut insufficienti, tenetur contribuere: sed an ante Parochum, & participes id fiat, aliqui negant, alteri affirmant, n. 22.

Sed simul cum aliis tenetur pervenire ad tributum, quod ut certius admittitur; & expenditur Tridentinum. Dictio &c. est copulativa, regulariter loquendo, num. 23. Limita nisi Patronus ad exactionem dotis Ecclesiæ teneatur, num. 24.

Patronus, ut Patronus, simul cum aliis Clericis tenetur pro rata contribuere ad reparationem Ecclesiæ, n. 25.

Quando Ecclesia libera est, prius est reficienda ex bonis Fabricæ, & si non sint sufficientia, participes fructuum contribuere debent, n. 26.

Id pro rata fructuum, & quid in hoc Archiepiscopus? Rata portionum extrahitur, prout in defalcatione legatorum, n. 27.

In his contributionibus ſemper eſt relinquenda congrua Parochis, & ſervientibus administrationi Sacramentorum, quæ debet eſſe ſecundum naturam, n.28.

Examinatur hæc doctrina per aliquos caſus, n.29. Quando populus eſt pauper, & alii non ſint Participes, Parochi, & Beneficiati debent eſſe contenti congrua naturali, n.30. Quando alii ſunt participes fructuum, ſemper eſt relinquenda congrua decens adminiſtrantibus. Fructus ad participes tranſeunt cum hoc onere, relictâ congruâ Parochis, & Beneficiatis adminiſtrantibus, ibid.

Congrua non debetur non adminiſtrantibus, ubi duo obſervanda ſunt in hoc Archiepiſcopatu, à Quæſtoribus majoribus. Primò, ne in reparatione Eccleſiæ vocent ad tributum Parochos non habentes niſi congruam, n.31. Secundò ut quando vocentur, decentem congruam eis relinquant, n.32.

An quando Parochiani ſint divites, congrua decens ſit relinquenda adminiſtrantibus? Sufficere naturalem, affirmandum videtur, quia Parochiani non tenentur niſi in ſubſidium, n.33.

Sed defenditur contrarium, congrua decens eſt neceſſaria reſpectu ſtatus Clericalis, n.34. Laici tenentur contribuere ad ædificationem, & reparationem Eccleſiæ, ſicut ad cæteras operas publicas. Clerici ad communia contribuunt, quando non ſuppetunt facultates laicorum, n.35.

Hæc congrua decenti relicta, cæteri fructus ad reparationem Eccleſiæ relinquantur, & ſi iſti non ſufficiant, tenentur Parochiani, n.36.

Ad hanc contributionem tenentur nobiles, & Clerici, etiamſi beneficiis renuntient, aut proteſtentur nolle uti Eccleſia, n.37.

An hæc contributio Parochianorum facienda ſit per capita, an ſecundùm facultates? Secundùm capita affirmandum videtur, ut ſalarium Medici, vel Judicis, num.38. Sed in contrarium eſt communis ſententia, num.39.

Explicatur quæſtio de diviſione collectarum, & rejicitur Cancerius dicens hanc contributionem eſſe patrimonialem, n.40.

Dicendum eſſe perſonalem habito reſpectu ad bona cujuſcunque, vel patrimonialem reſpectu perſonarum, admittitur communis ſententia, & defenditur, n.41.

An forenſes poſſint obligari ad hanc contributionem affirmandum videtur, quia poſſunt collectari ad ædificia publica, n.42. Sed contrarium tenet communis ſententia, n.43.

Quando Forenſis habet bona in illo territorio, prima ſententia aſſerit teneri, ſicut tenetur ad reparationem murorum, viarum, & pontium, n.44. Secunda tenet contrarium, n.45.

Examinatur difficultas de jure communi, & Regio. Aliqui dicunt hanc contributionem eſſe purè realem: onera realia debentur ubi ſunt bona, n.46.

Sed non eſſe onus reale defenditur. Quando collecta imponitur pro bonis, eſt realis, n.47.

Eſt patrimonialis reſpiciens principaliter ipſas perſonas, n.48. Unde admittitur ſententia aſſerens forenſem, licèt habeat bona in territorio, non teneri ad contributionem pro ædificanda, ſeu reparanda Eccleſia, n.49. Ad impoſitionem collectæ requiritur juriſdictio imponentis, ibid.

Limita ſi obtinuerit privilegium à Principe, ut bona collectentur pro tributis perſonalibus, vel ſtatutum à Republica non recognoſcente Superiorem, vel plurimo tempore non corroboratum. Idem dicendum ſi Forenſis ibi habuerit domicilium, ſeu habitaverit pro majori anni parte, n.50.

De Jure noſtro Regio videtur forenſem contribuere debere, ubi adſunt bona, ex l.5.tit.9.lib.7. recopilar. num.51. Sed contrarium defenditur, & explicatur lex 5. num.52. Reſpondetur argumento contrario, num.53.

Forenſes quando non habuerint bona in territorio, & fuerint peregrini, & tranſeuntes, non tenentur ad hanc contributionem, niſi contributio ſit impoſita in rebus conteſtibilibus, aut in contractibus ibi celebrandis, n.54.

Sed ſi forenſes diù ibidem commorentur ad negotia, vel ad ſtudia, an ad hanc contributionem teneantur, negandum videtur, n.55. Sed contrarium admittitur, ſi adſit conſuetudo, ut collectentur: ſimiliter de jure dicendum defenditur, & reſpondetur contrariis, n.56.

Obſervandum denique eſt, ut ſi Eccleſia reſici, an reparari poſſit ex bonis communibus, non eſſe deveniendum ad collectas, n.57. Incolumitas Reipublicæ pendet à conſervanda Religione Catholicâ. Non eſt deveniendum ad bona civium, quoties neceſſitas valet ex bonis communibus ſuppleri, ibid. Si nec per bona publica, nec per collectas Eccleſiæ quit reſici, ſeu reparari, ad providentiam Epiſcopi pertinet medium quærere, ut reparetur, vel quod fructus beneficiorum vacantium ad reparationem Eccleſiæ applicentur, n.58.

An poſſit facere Epiſcopus, ut fructus ſuperſtites alicujus divitis Eccleſiæ, applicentur ad hanc reparationem. Prima ſententia negat abſque conſenſu Apoſtolico. Alienatio bonorum Eccleſiæ nequit fieri abſque utilitate illius; & nequit commutatio fieri ab Epiſcopo, n.59.

Secunda ſententia affirmat, num.60. Explicatur dubium, quando diſmembratio fructuum fieri nequit ab Epiſcopo, num.61. Secus ſi ſit portio aliquorum fructuum conſumendorum pro unica vice. Bona immobilia Eccleſiarum abſque ſolemnitatibus non alienantur; ſecus ſi mobilia, vel pecunia, aut uſu conſumptibilia: quare in his facere valet Epiſcopus applicationem, num.62. aut dando per modum eleemoſynæ, n.63.

Poterit etiam Epiſcopus perſonas deſignare ad petendas eleemoſynas per Diœceſim, ad reparandam, vel reſiciendam Eccleſiam. Parochi, aut Beneficiati defuncti, qui perceperunt plures redditus ab Eccleſia ſuo tempore dirutæ, contribuere tenentur, num.64.

Ad reparationem Eccleſiæ Cathedralis bona Fabricæ ſunt obligata, & in ſubſidium Epiſcopus quartam partem fructuum dabit, n.65.

An Epiſcopus ultra quartam teneatur ad communem contributionem. Prima ſententia negat, num.66. Fructus Canonicorum ſunt obligati ad hanc reparationem, ibid.

Secunda ſententia aſſerit, teneri Epiſcopum ultra quartam, relictâ congruâ, alios fructus contribuere, quibus deficientibus, tenentur Canonici, n.67.

Si Fabrica habet bona ſeparata, ex eis reſicitur Eccleſia: Si habet Epiſcopus quartam, ut olim, hanc tenetur reſtituere, n.68.

Urtigoyti affirmat, teneri Epiſcopum contribuere ſibi tantum congruâ relictâ: ſed tantùm teneri pro rata fructuum contribuere cum Canonicis, affirmamus, n.69. Fit inſtantia, & reſpondetur, n.70.

Onus reſiciendi Eccleſiam eſt fructuum æqualiter, n.71. & realiter ineſt in qualibet portione, n.72.

Quando non ſufficiunt fructus Epiſcopi, & Canonicorum, cæteri Clerici, & Parochiani Eccleſiæ Cathedralis ad contribuendum veniunt, n.73.

Rex Hiſpaniæ ad hanc contributionem Cathedralium non tenetur, ſecus in Cathedralibus Regni Granatenſis, & Indiarum, ratione juris Patronatus, num.74.

Quod dictum eſt de contributionibus in ædificandis, & reparandis

parandis Ecclesiis, intelligitur de jure communi, si tamen ad id adsint aliqua consuetudines observandæ, veluti ornandi capellam, vel habendi lampadem ardentem ante Sanctissimum Sacramentum, num.75.

Hæ consuetudines debent esse clara, & non turbida, & debent ab allegante probari, n.76.

Quis sit judex competens ad refectiones Ecclesiarum, & ad cogendum contribuentes: asseritur esse Episcopum, & carpitur Cevallos, n.77.

An judex secularis, maximè Princeps, si præveniat, sit competens. Prima sententia negat, n.78. In causis spiritualibus, & decimarum non cognoscit secularis, nec contra personas Ecclesiasticas, ibid.

Secunda sententia affirmat, num.79. Causa pia est mixti fori, ibid.

Explicatur factum Joas, & Josiæ, n.80. Aliter etiam intelliguntur, num.81. Alia jura explanantur in cap. ult. 90. dist. cap. Sicut 48. ad fin. 23. q.4. l. Si in alienam 7. §. Ædes sacra, ff. de offic. Proconsul. n.82.

Etiamsi reparatio Ecclesiarum sit causa pia, nequit cognoscere secularis judex, & datur ratio, n.83. Protectio Principum in Ecclesias nullam dat jurisdictionem, sed tuitionem, n.84.

Datur distinctio in hac difficultate, ut Princeps secularis non possit procedere in reparatione adversus Episcopum, & clericos fructus percipientes, n.85.

Sed quando Parochiani, & alii seculares debent contribuere ad reparationem Ecclesiæ, seu sunt danda bona communia, adhuc Marta dicit solum Ecclesiasticum esse competentem, nisi periculum sit in mora, num.86. Sed contrarium defenditur, n.87. Affert sequitur forum rei, ibid.

Sed quid si Clericus simul cum laico teneatur contribuere ad reparationem Ecclesiæ, an judex secularis sit competens, pendet ab alia quæstione, an quando clericus teneatur ad collectas, possit compelli ad solvendum. Prima sententia affirmat, n.88. Secunda dicit prius esse requirendum Episcopum, num.89. Tertia absolute negat, ibid.

Bona clericorum sunt exempta, ut eorum personæ, num.90.

Prima sententia est animabus valdè periculosa, ad quam dant aliqui cautelas, num.91. Refelluntur, & resolvitur in specie procedere non posse Sacularem contra Clericum, n.92.

Episcopus potest procedere contra exemptos pro reparatione Ecclesiæ, num.93. In hac causa proceditur appellatione remota, num.94. Dicta extenduntur ad ornamenta, vasa sacra, luminaria, campanile, & alia similiter necessaria ad domum Rectoris, num.95.

1. REparatio Ecclesiarum, opus piissimum est, & ædificationi comparatur, ut est elegans textus *in l.3. §. Hoc autem, ff. de itin. actuque privat.* ibi: *Ædificare autem non solùm qui novum opus molitur, intelligendus est, verùm is quoque qui vult reficere.* Quapropter sicut est opus piissimum ædificare Ecclesias, similiter reficere, præcipuè quando collapsæ sunt. Balmaseda *de collect. quæst.56 num.1.* Qui animadvertit signum esse prædestinationis Ecclesias ædificare, seu reficere, quatenus Dominus liberaliter gratias, & dona concedit construentibus, aut illas reficientibus, Ecclesiast. *cap.49. & 50.* & est apud Lucam *cap.7.* locus elegans, ibi: *Dignus est, ut illi hoc præstes: diligit enim gentem nostram, & synagogam ipse ædificavit nobis.* Seniores enim Hebræorum hanc causam proposuerunt Christo Domino, ut sanaret servum Centurionis, quâ quidem auditâ, statim eum sanavit. Unde cognoscitur, Deum ædificantibus, & reficientibus Ecclesias, valdè se gratum & beneficum exhibere, & liberalem ad animas sanandas. Hanc ob rem Ecclesias ædificare, signum esse prædestinationis benè deducunt Doctores. Ripa *in Vita S. Theresiæ, lib.2. cap.12.* Lara *de Anniversar. lib.3. cap.1. num.50.*

2. Hoc igitur supposito observandum, duobus modis posse Ecclesias reparatione indigere, aut quia ab aliquo damno dato collapsæ, seu diruræ sunt, aut alio quòque modo damnificatæ, vel temporum injuriâ, casu, alluvione, & tempestate. Primo enim modo expensis illius qui damnum dedit, reficiendæ, vel construendæ sunt, idque de jure divino, & naturali, præcipiente damna quælibet illata restituere. *Luc. cap.5. Exod. cap.2. & 22. l. Si fidejussor, ff. Mandat. l. Si merces 25. §. Culpa, ff. locat. l. Quod si Ephesi, ff. de eo quod cert. loc.* Unde Ovidius:

Facta manu, culpaque tua dispendia sentis.

Ergo quando aliquis damnum dedetit Ecclesiis, suis expensis sunt reficiendæ, aut construendæ. Unde rectè decrevit Higinus Pontifex *in cap. Si quis 14. 17. q.4. Si quis Ecclesiam igne combusserit, quindecim annis pœniteat, & eam sedulò restituat.* Similiter Joan. Pontifex *in cap. Quisquis 21. §. fin. eadem causa, & quæst.* sic stabilivit: *Si qui Monasteria, vel loca Deo dicata, & Ecclesias infringant, & deposita, vel alia quælibet inde abstrahant, damnum novies componant.* Estque etiam textus *in cap. conquestus 16. de foro competenti,* ubi Pontifex asserit similia damna dantes, censura esse compellendos ad restitutionem, ut latè prosequuntur Petrus Pekius *de reparand. Ecclesiis, cap.3.* Palacios Rub. *in repetit. ad rextum in cap. Per vestras, de donat. notabil.1. §.1. num.3.* Decianus *tract. crim. lib.2. cap.36.* Bossius *in praxi criminal. tit. de sacrilegiis, num.7.* Paz *in praxi, 2.p. tit.2. pralud.2. num.19.* Tuschus *tom.4. lit.I, conclus.445 n.19. & conclus.446. n.10.*

3. Hæc enim veritas adeò clara est, ut etiam Ethnicis obscura non sit, quia Pompeius pecunias à Templo abstractas retinere noluit, quin restituit, ut scripsit Josephus *Antiquit. lib.14. cap.8.* Massinissa Numidarum Rex, cùm ejus Præfectus classis Melitam appulisset, denteseque eburneos eximiæ magnitudinis ex fano Junonis sublatos, ei obtulisset, statim ac agnovit undè erant advecti, quinqueremi reportari Melitam, & in templo Junonis collocari jussit, & insimul curavit ut ibi scriberentur, Regem ignoranter accepisse, eosque libenter Deæ reddidisse. Simile exemplum legitur de Cornelio Sylla, & de Thymasitheo Liparinorum Principe. Refert Valerius Maximus *lib.1. tit. de neglect. Relig. cap.2.* Pekius *dict. cap.3. à num.3.* Unde cognoscitur, etiam Ethnicos, adhuc nebulâ falsæ religionis obcæcatos cognovisse, damna Templis data esse restituenda.

4. Hinc examinanda est difficultas, an Ecclesia, quæ ab aliquo est destructa, seu diruta, ita ut reparatione indigeat, habeat tacitam hypothecam in bonis delinquentis, ut facilè possit construi, & reparari? Et negandum videtur, nam tacita hypotheca non contrahitur nisi in casibus à jure expressis, *l.2. ff. de privil. credit.* ubi Glossa *verbo A privilegio*, Surdus *decis.30. num.9.* Vivius *decis.451. n.6. vers.2.* Mantica *de tacit. lib.11. tit.11.* Gaito *de credit. cap.4. q.5. à num.54.* Barbosa *lib.3. vot.81. num. fin.* Sed in casu isto nullum est jus decernens tacitam hypothecam in bonis destruentis, aut frangentis Ecclesiam. Ergo nullo modo est concedenda tacita hypotheca. Cæterùm Ecclesia comparatur civitati, non tamen Fisco, & ideò sicut civitas non habet tacitam hypothecam in bonis illius, à quo damnum pereipit, *Authent. de non alienand. §. Scire*, Negusantius *de pignor. 4. membr. 2.p. num.111.* Barbosa *dict. vot.82. num.72.* similiter non habebit Ecclesia. Rursus ex sola damnificatione, & damno illato non contrahitur tacita hypotheca, prout proba-

tur in uſurario, qui licèt contra jus divinum, & naturale delinquat aliena rapiendo per uſuras, *cap. 4. de uſuris*: attamen in ſuis bonis non contrahitur tacita hypotheca. Cajetanus *tom. 2. Opuſcul. tract. 8. cap. 4.* Soto *lib. 6. de juſt. quæſt. 1. art. 4. ad 4.* Navarrus *in Manual. cap. 17. num. 245.* Covarr. *lib. 3. var. cap. 3. num. 6.* Villalobos *in Summa, 2. p. tract. 22. difficult. 17. num. 3.* Ergo in hac ſpecie, etiamſi delinquens contra jus divinum, & naturale deſtruat Eccleſiam, vel perfregerit, bona illius non ſunt tacitè hypothecata ad reſarciendum, ut tenet D. Gonzalez *in cap. 1. de Eccleſiis ædificand. num. 7. ad fin.*

5. Sed in ſpecie contrarium tenet Pekius *de reparand. Eccleſiis, cap. 3.* Ducitur, nam cauſæ Eccleſiarum ſunt piæ, & de Jure Canonico decidendæ, inſpecto ſolùm jure naturali. Tiraquellus *de Privileg. cauſæ piæ, privil. 165.* De Jure autem Canonico ex ſolo damno dato contrahitur tacita hypotheca, ut citiùs anima à tanto malo liberetur, *cap. In litteris 5. de rapt. cap. fin. de ſepult.* ubi Gloſſa, Salicetus, Baldus, & alii *in l. Furti, C. de furt.* idem Baldus *in l. 1. C. Ut ex delict. defunct. num. 13.* Neguzantius *de pignorib. membr. 4. 2. p. num. 124.* Rebuffus *conſt. Reg. art. 1. gloſſ. 14. num. 28. tom. 2.* Ergo in præſenti contrahitur tacita hypotheca. Confirmatur, nam adminiſtrationem Eccleſiarum habentes Prælati, & alii Oeconomi, ex ſola adminiſtratione tacitam hypothecam contrahunt: refert plures Pekius *dict. cap. 3. num. 3.* Neguzantius *membro 5. 2. p. num. 120.* Novarius *de Privilegiis miſerab. privileg. 107.* Gaito *de credit. cap. 4. quæſt. 11. à num. 2019.* Molina *de juſt. tract. 2. diſput. 536. num. 6.* Ergo multò magis in præſentiarum, quando delinquens non ſolùm ex fraude obligatur, ſed ex delicto graviſſimo deſtruendi, vel perfringendi Eccleſiam.

6. Unde Pekius ſuppoſitâ hac tacitâ hypotheca in bonis deſtruentis, aut lædentis Eccleſiam, aſſerit *cap. 5.* præferendam eſſe hypothecæ uxori pro dote competenti, cùm nequeat mulier contra perſonam ſimiliter privilegiatam præferentiam habere, *ex l. Aſſiduis 12. C. qui pot. in pig. habeant.* & poterit corroborari ex doctrina Novarii *de incert. & mal. ablat. privileg. 49. num. 4.* ubi aſſerit hypothecam tacitam pro reſtituendis maiè ablatis præferendam eſſe doti uxoris: Ergo ſimiliter in præſentia, ubi agitur de reſtituendo Eccleſiæ damno dato.

7. In re tamen animadvertendum, Petrum Pekium *dict. cap. 4. num. 2.* ſcripſiſſe, ſuam doctrinam procedere de æquitate canonica, quæ quidem hanc tacitam hypothecam admiſit, & conſtituit, ut faciliùs conſuleretur animabus, propter reſtitutionem damni illati; ſed ad id nullum textum Canonicum adducit, ſed doctrinam aliquorum Doctorum. Verùm Novarius *dict. privileg. 49. num. 2.* affert textum *in cap. in litteris 5. de raptoribus*, quem non rectè omiſit Pekius, quia loquitur in ſpecie deſtruendi, & comburendi Eccleſiam, de qua ſermonem agebat. Sed textus non probat tacitam hypothecam pro damno illato Eccleſiæ; eſt enim caſus ille diverſus. Nam quærebatur de quodam homine, qui inſtigante diabolo Eccleſiam cremaverat, ſed inſtante periculo mortis, ſua delicta erat confeſſus, & pœnitentiâ impoſitâ per ſuum Capellanum, deceſſerat: & dubitabatur, an ſepeliendus fuiſſet in ſepultura ſacra, necne? Ratio dubitandi erat; nam violatores Eccleſiarum, qui cùm poſſent reſtituere, noluerunt, ſepulturâ ſacrâ privantur, *cap. Nemo per totum, 14. quæſt. 5. cap. 2. de raptor.* Concilium Matiſconenſe *can. 7.* Altiſſiodorenſe *can. 2.* Cabilonenſe *can. 6.* Salzedo *in praxi criminal. ad Bernard. cap. 109.* Covarr. *in cap. Alma, 1. p. §. 4. num. 12.* Murga *tom. 2. diſquiſit. mor. diſquiſit. 21.* Violator tamen iſte erat vir dives, & licèt pœnitentiam egit, attamen non reſtituit. Ergo erat privandus ſepulturâ Eccleſiaſticâ.

8. Sed contrarium decrevit Pontifex Alexander III. quia pœnitens deceſſit ſalutari ſibi injunctâ pœnitentiâ, in qua aderat damni illati reſtitutio; quapropter ſepeliendus erat in cœmeterio ſacro, & hæredes ſunt monendi, & compellendi, ut Eccleſiæ, & aliis reſtituant damna ſibi illata, juxta facultates defuncti, ut ſic à peccato valeat liberari. Ad hanc tamen obligationem hæredes tenebantur, quia acceptâ pœnitentiâ defunctus præcipere debebat, ut damna ex ſuis bonis ab hæredibus refunderentur, ut per Cened. *collect. 40. ad Decretal. num. 4.* Barboſa *in d. cap. 5. num. 2.* Tum quia hæredes tenentur ſolvere omnia debita teſtatoris, ſive tantùm procedant ex actione perſonali, ſive à delicto proveniant, *l. Si pro fure, §. fin. ff. de condict. furtiv.* & procedit majori ratione de Jure Canonico, pro exoneratione conſcientiæ. Gomez *tom. 3. var. cap. 1. num. 85. in fin.* Suarez *allegat. 26. num. 5.* Peregrinus *de jur. Fiſci, lib. 4. tit. 5.* Ant. Faber *de erroribus, decad. 76. errore 4.* Barboſa *lib. 3. vot. 84. num. 13.* Unde ſequitur, hæredes iſtos teneri ad hanc ſatisfactionem: non tamen probatur *in dict. cap. In litteris*, ex damno illato Eccleſiæ tacitam contrahi hypothecam,

9. Eſt etiam textus, quem ad probandam ſuam ſententiam adducit Novarius *dict. privileg. 49 num. 2.* ſcilicet caput finale *de ſepult.* ubi Gloſſa *verbo Ejus hæredes.* Sed textus ille interpretatur ut textus *in dict. cap. In litteris.* Nec Gloſſa aliquid probat, niſi quod obligatio iſta tranſeat ad hæredes hæredis delinquentis, propter rationem eandem, quia obligatio iſta tranſit ad hæredes; non autem loquitur de aliqua hypotheca tacita. Ex quibus ſequitur, ex nullo jure hanc tacitam hypothecam induci in bonis deſtruentis, aut lædentis Eccleſiam.

10. Cæterùm animadvertendum, diverſis modis induci tacitam hypothecam. Primò ab ipſa lege independenti à facto hominis, prout in tacita hypotheca dotis, *l. unica, §. Ut plenius, C. de rei uxor. act. l. Aſſiduis 12. C. qui pot. in pign. habeant.* & aliquando facto hominis exiſtente, veluti in prædio conducto, ubi inventa, & illata tacitè hypothecata videntur, ex eo quod à conducente inferantur, *l. In prædiis 7. ff. quib. in cauſ. pignus, vel hypotheca, l. Certi juris 5. C. locat.* Mantica *de tacit. lib. 11. tit. 11. num. 5.* Secundò quando ex æquitate, & à paritate rationis inducitur hæc tacita hypotheca, prout in Prælatis, aut Oeconomis Eccleſiarum; nam cùm Eccleſia comparetur pupillo, *c. 5. de in integrum reſt.* & pupillus habeat tacitam hypothecam in bonis tutoris, & adminiſtratoris, pari ratione Prælati, & Oeconomi Eccleſiarum ad hanc tacitam hypothecam tenentur. Tum Prælati, quia ſunt veluti mariti Eccleſiarum, comparatione mariti carnalis, eorum bona tacitè obligantur ad dotem Eccleſiarum conſervandam. §. *Fuerat antea 29. Inſtit. de actionibus*, Barboſa *d. lib. 3. vot. 82. n. 43. & 44.*

11. Hinc diſquirendum, an aliquo ex iſtis modis in præſenti tacita hypotheca contrahatur ab ipſo deſtruente, vel lædente Eccleſiam? Quoad primum negandum eſt, quia in iſto caſu tacita hypotheca non contrahitur, niſi à jure fuerit expreſſa, ut eſt communis ſententia relata *num. 4.* Maroto *conſ. 18. num. 17.* Vela *diſſert. 20. num. 14.* Rota apud Burat. *deciſ. 861. num. 6.* Sed in ſpecie propoſita tacita hypotheca in jure expreſſa non eſt: Ergo minimè admittenda. De ſecundo autem modo affirmandum videtur, ex ratione ſuprà perpenſa; nam ſi ex adminiſtratione bonorum Eccleſiæ tacita hypotheca conceditur: ergo multò magis quando ex graviſſimo delicto collapſa remaneret.

12. Sed tamen contrarium eſt dicendum: ratio eſt, nam hæc introductio tacitæ hypothecæ ſtrictiſſimi juris eſt, nec extendenda ad alios caſus, in quibus

non

non sit omnimoda comparatio : quapropter Noguerol *allegat. 1. num. 96.* scripsit, Prælatum Ecclesiæ non habere sua bona tacitè obligata, si ex alio contractu debitor sit, quàm administrationis, quia non est omnimoda comparatio tutoris, & curatoris, qui ex sola administratione ad hanc tacitam hypothecam obligantur. Sed in specie qui Ecclesiam violat, non est debitor ex administratione, sed ex delicto illam destruendi, aut demoliendi. Ergo minimè est omnimoda comparatio, ergo nec obligabitur per tacitam hypothecam. Cæterùm, nam licèt aliqui dicant, ex qualibet administratione tacitam contrahi hypothecam, ut in possessore fideicommissi tenet Cyriacus *controvers. 282.* & in aliis administrationibus Escobar *de ratiocin. cap. 39. num. 13.* Rodriguez *de concurs. 1. p. art. 5. num. 5.* incertissima tamen est propositio ista, quia quando non est administratio minoris, sed alterius, non est totalis comparatio, & ideò non contrahitur tacita hypotheca à possessore majoratus, ut latè defendit Noguerol *dict. allegat. 1. per tot.* Ergo in specie destruens, aut lædens Ecclesiam, cùm administrator non sit, nec Ecclesia propriè sit minor, sed solùm per comparationem, non obligabitur ad tacitam hypothecam.

13. Sed dices : præter hos duos modos contrahendi tacitam hypothecam, est alius de Jure Canonico, quando adest delictum, & dolus debitoris; nam tunc bona illius tacitè obligantur ad faciendam restitutionem damni illati, ut tenent relati *num. 5.* Cyriacus *controvers. 359. num. 3.* & *controvers. 282. n. 28.* Merlinus *de pignorib. lib. 2. tit. 3. quæst. 163.* Ergo in præsenti licèt aliis duobus modis non contrahatur tacita hypotheca, isto tamen modo est concedenda. Verùm respondetur, hanc sententiam nullo modo probari de Jure Canonico; nam, ut diximus suprà, nullus est textus qui probet : nec faciliter est concedenda, cùm id sit obligare extra intentionem contrahentis. Vela *dissert. 20. num. 20.* Ergo nullo modo concedenda. Nec etiam ex aliqua paritate, quæ cum omnimoda concedi non possit, nec tacita hypotheca; etiam de Jure Canonico, admittenda est. Barbosa *de vot. 82. num. 17.*

14. Præterea probatur, nam si comburens, aut destruens Ecclesiam ad resarciendum tenetur, & ejus hæredes, & successores, *cap. Litteris, cap. fin. de raptorib. cap. fin. de sepult.* si tamen sint alii creditores, nequit de Jure Canonico considerari aliqua tacita hypotheca. Ergo de Jure Canonico nulla in præsentia contrahitur hypotheca. Probatur consequentia, quia in præjudicium tertii nulla æquitas servanda est cum Ecclesia, *cap. 1. de dol. & contumac.* Novarius *de privileg. miserab. person. privileg. 75. num. 13.* quapropter quoties concurrunt creditores alii cum Ecclesia, si ipsi prælationem habeant, eis conservatur, nec datur aliqua prælatio favore Ecclesiæ, aut alterius causæ piæ, nisi in actionibus personalibus, vel in dubio, quando est par jus inter eos. Hondedeus *consil. 22. num. 95.* Molfesius *post consuet. Neapolit. cons. 13. n. 10.* Gaito *de credit. cap. 4. quæst. 11. num. 1047.* Ergo in hac specie etiam de Jure Canonico non contrahitur tacita hypotheca; non enim permittit Ecclesia aliquid agere in damnum tertii, *cap. 1. de alienat. feud.* cujus verba dat Barbosa *dict. vot. 82. num. 19.* Genuensis *in praxi, quæst. 177. num. fin.*

15. Ex his fundamentis Pekii relata *num. 5.* dilabuntur, quia negamus, ex solo damno illato contrahi tacitam hypothecam, hoc enim absque sufficienti ratione dictum censemus. Ad confirmationem adductam dicendum, Prælatum Ecclesiæ, seu œconomum posse cohtrahere tacitam hypothecam ad instar tutorum, & curatorum, *l. Pro officio 20. C. de administrat. tut. l. 23. tit. 13. part. 5. l. fin. in fin. tit. 16. part. 6.* latè Guttierrez *de tut. 2. part. cap. 16. per tot.* quæ quidem paritas non currit in nostra specie, quin potiùs Barbosa *d. vot. 82. num. 7.* solùm tacitam hypothecam admittit in Prælatis Ecclesiarum, utpotè qui sunt spirituales mariti illarum; non enim contrahitur alio administrandi modo, prout in Syndicis S. Francisci, in quorum bonis ex administratione affirmat non contrahi tacitam hypothecam, & tenuerat etiam Alexander *vol. 6. cons. 104. à num. 2.*

16. Cæterùm ad hoc membrum pertinet asserere, Prælatum negligentem, ex cujus incuria Ecclesia collapsa, aut læsa est, teneri ad reparationem; seu constructionem : & ratio est, quia Ecclesia potest convenire Prælatum, ut damnum resarciat ex sua negligentia sibi illatum. Glossa *in cap. Placuit, 16. quæst. 3. verbò Pertineat, cap. 1. de præsumpt.* ubi Scribentes, prout in Judicibus notat Segura *in Direct. Judic. 1. part. cap. 10.* Bobadilla *lib. 5. Polit. cap. 1. num. 142.* Solorzano *de jur. Ind. tom. 2. lib. 1. cap. 24. num. 59.* quapropter si ex negligentia Prælati collabatur, aut læsionem patiatur, ad reparandum damnum tenebitur. Illud verò prætereundum non est, negligentiam minimè præsumi, quin probandam semper esse; quia cùm negligentia visibilis non sit, debent testes deponere, dando rationem ad actum concludentem, Prælatum fuisse negligentem. Escobar *de ratiocin. cap. 19. à num. 22.* Gratianus *discept. for. tom. 1. cap. 125. num. 12.* Noguerol *allegat. 2. à n. 140.* Jul. Capponi *tom. 1. cap. 35.* Verùm negligentia probatâ, utique ad refectionem, seu reparationem tenebitur, ut tenet Pekius *de repar. Ecclesiis, cap. 7. à n. 1.* qui *n. 3.* idem asserit de Prælatis vel Magistratibus valentibus resistere, ne hæretici, aut alii homines scelerati Ecclesias destruant, aut in fabricis lædant, *cap. Negligere 55. 3. quæst. 4.* Utrutigoyti *de Ecclesiis Cathed. cap. 13. num. 108.*

17. Deveniendo verò ad alium secundum casum, quando Ecclesia injuriâ temporum, vel casu reparatione, seu constructione indigeat, dicendum Fabricam ipsam teneri, si habeat bona sufficientia. Fabrica enim duobus modis concipitur, aut pro opere ipso Ecclesiæ, *cap. De Fabrica 24. de consecrat. dist. 1. cap. Futuram 15. 12. quæst. 1. cap. fin. de testament.* Valenzuela *cons. 127. num. 45.* vel pro jure illo, quod habet Ecclesia ad percipiendos redditus, & fructus pro ædificiis, ornamentis, & aliis necessariis ad cultum divinum. Gregorius *in l. 11. tit. 10. part. 1. gloss. 1.* Solorzano *de Jur. Ind. tom. 2. lib. 3. cap. 23. n. 11.* Villaroël *Governo Ecclesiast. tom. 2. quæst. 20. art. 3. num. 30.* Idcircò si redditus ex Fabrica sunt sufficientes, ex illis est reparanda, vel construenda Ecclesia : & ratio est clara; nam cùm redditus, & fructus isti sint ad ædificationem, & reparationem Ecclesiæ destinati, refectio, & reparatio ex eis est facienda, *cap. unico, 10. quæst. 3. cap. Quatuor, 27. 12. quæst. 2. cap. 1. cap. de his 4. de Ecclesiis ædificand. l. 11. tit. 10. part. 1.* Tridentinum *sess. 21. de reformat. cap. 7.* ubi clarè ostenditur, instaurandam, & reparandam esse Ecclesiam ex illius fructibus, & proventibus quomodocumque ad illam pertinentibus, nec aliquo modo procedendum ad Patronos, nec ad aliorum fructus, quando isti sunt sufficientes, ut *ex dict. cap. 7.* scripsit Villaroël. *Govier. Ecclesiast. 2. part. art. 3. quæst. 20. num. 9.* Ergo quando Fabrica Ecclesiæ habuerit fructus, & redditus, seu proventus proprios, unde restauretur, vel reparetur, ex eis est reficienda, vel instauranda. Azor. *Inst. Mor. 3. part. lib. 9. cap. 3. quæst. 10.* Solorzanus *dict. tom. 2. lib. 3. cap. 23. n. 12.* Villaroël. *dict. num. 9.* Salgado *de protect. Regia, 3. p. cap. 5. num. 1.* Sperellus *decis. 67. à num. 1.* Balmaseda *de collect. quæst. 56. num. 4.* Urrutigoyti *de Eccles. Cathedral. cap. 13 num. 14.*

18. Unde magnâ curâ, quando Ecclesiæ ædificantur, oportet ab Episcopis procurari, ut dotentur

à conſtruentibus, non ſolùm neceſſariis ad luminaria, veſtimenta ſacra, & alia neceſſaria ad cultum, ſed etiam requiſitis ad reparationem ædificii, ita ut non ex ejus defectu collabatur. Idque eodem modo conſiderandum, quando ab aliquo privato ædificatur, congrua dote aſſignata ad illius reparationem, ne ex ejus defectu corruat. Tum ne lites exoriantur petendo ab aliis fructus ad reparationem, *Auth. de Eccleſiaſt. tit. §. Si quis autem, collat. 9. cap. Sicut 4. de conſecrat. Eccleſia, verbo Altare.* Piaſecius *in Praxi, 1. part. cap. 4. n. 2.* quamobrem magnâ curâ id ab Epiſcopis eſt proſpiciendum, quando Eccleſiæ ædificantur. Barboſa *de offic. Epiſcop. 3. p. allegat. 65. num. 2.*

19. Hinc Patroni Eccleſiarum, quibus jus honorificum, & præſentandi competit, contribuere tenentur ad reparationem Eccleſiæ. Trident. *d. ſeſſ. 21. cap. 7.* Torrecilla *exam. de Obiſpos, tract. 3. queſt. unic. ſect. 1. difficult. 3. num. 18.* Eſt tamen dubium, quando Patroni teneantur contribuere ad reparationem, ſeu reædificationem Eccleſiæ. Nonnulli dicunt non teneri Patronos contribuere, niſi quando aliquos fructus perceperint ab Eccleſia. Hæc ſententia probari poterit, nam de jure antiquo erat quarta pars fructuum deſignata ad reparationem Eccleſiæ, *cap. Vobis 23. 12. quæſt. 2. cap. Decernimus 10. 10. quæſt. 1.* ubi Scribentes. Gregorius *in l. 11. tit. 10. p. 1. gloſſ. 1.* Fuſcus *de viſit. lib. 1. cap. 10. num. 16.* quæ quidem licèt hodie non ſit ſeparata, eſt tamen tacitè diſtributa in ipſis fructibus, qui quidem obligati ſunt ad hanc reparationem, ſeu reædificationem Eccleſiæ: hanc ob rem ſi Patroni percipiunt aliquos fructus, ratione illorum contribuere tenentur, non tamen ſi aliquos non recipiant. Cæterùm, nam Patroni, ſi Fabrica habet unde reparetur, non tenentur ad contributionem, ut oſtendit Concilium *dict. cap. 7.* Torrecilla *d. difficult. 3. num. 16.* Fabrica autem habet ſuam intentionem fundatam adverſus fructus, in quibus ineſt illa quarta pars. Ergo non poterit habere recurſum adverſùs Patronos, ſi ipſi aliquos fructus non percipiant. Gutierrez *allegat. 10. num. 7. in fin.* Navarrus *de reddit. 1. p. monit. 82. num. 3.* Cenedo *ad Decret. collect. 153. ad medium,* Salgado *de protect. 3. p. cap. 5. num. 16.*

20. Alteri verò non ita tenent, ſed abſolutè affirmant, quòd ſi Eccleſia ſit pauper, nec habeat unde reficiatur, ſeu reparetur, id fieri debere à Patronis. Ratio eſt, nam inter Patronos, & Eccleſiam reciproca eſt obligatio; itaque ſicut Eccleſia dat eis jus honorificum, & præſentandi, & ſi ad inopiam vergant, eos alit, ut diximus *lib. 4. cap. 10. num. 38.* Similiter Patroni tenentur eam reficere, ſeu reparare, ſi propter inopiam ſuis expenſis non poſſit reparari, etiamſi nullos fructus ex ea percipiant. Cæterùm probatur ex Trident. *dict. cap. 7.* ubi decernitur, quod ſi Eccleſia non habet ſufficientes redditus, tunc Patroni tenentur ad refectionem ſeu reparationem, ſicut & alii percipientes fructus illius. Concilium verò reſpectu Patronorum non inquit; ad refectionem, ſeu reparationem teneri, quia percipiunt fructus Eccleſiæ, ut alii Beneficiati; ſed quia ex patronatu percipiunt jus honorificum, & præſentandi, tum jus ut alantur, ſi ad inopiam perveniant, quæ ut fructus conſideratur. Gloſſa *in cap. Bertholdus 18. de re judicata,* & *in cap. Cùm olim 14. de Majorit. & obedient.* Quapropter etiamſi Patroni nullos fructus percipiant ex Eccleſia, ad reædificationem, vel reparationem tenentur. Lambertinus *de jurepatronat. lib. 3. art. 2. quæſt. 7. num. 5. & 7.* Belletus *diſquiſit. Clerical. 1. p. tit. de Cleric. debit. §. 14. n. 20.* Barboſa *ad Concilium, dict. cap. 7. num. 8.* Solorzanus *dict. cap. 23. num. 14.* Villaroël. *Gevier. Eccleſiaſt. 2. p. queſt. 10. art. 3. num. 36. & 37.* Urrutigoyti *de Eccleſ. Cathed. cap. 13. à num. 67.*

21. In hoc dubio duæ conſiderationes ſunt faciendæ. Prima quando Patronus, & qui Eccleſiam ædificavit, dotem non dedit: Secunda quando jam dedit, verùm deperdita eſt, aut non ſufficiens. Primo enim caſu Patronus conſtruere, aut reficere Eccleſiam tenetur ſuis ſumptibus: Et ratio eſt clara; nam cum ad ejus obligationem pertineat eam dotare de omnibus neceſſariis, in quibus intrat Fabricæ erectio, & conſervatio, *cap. Nemo 9. de conſecrat. diſt. 1.* inde eſt ut ad ejus obligationem pertineat conſtruere, & reficere Eccleſiam, donec ad id conſtituat dotem ſufficientem. Quod admittendum, licèt Eccleſia fuerit ab Epiſcopo conſecrata abſque dote, quia adhuc durat hæc obligatio, poteritque Epiſcopus in viſitatione præcipere, ut Patronus dotem ſufficientem det ſub pœna privationis juriſpatronatus. Sperellus *deciſ. 68. n. 11. & 12.* Ergo in præſenti donec dotem conſtituat, tenebitur Patronus ſuis ſumptibus conſtruere, aut reparare Eccleſiam. Barboſa *3. p. allegat. 65. n. 16.*

22. In alio ſecundo caſu, quando jam à principio Eccleſia fuit dotata, ſed deperdita, aut inſufficiens dos relicta eſt, ita ut ſit neceſſarium ut alii ad reparationem contribuant, dicendum duo adeſſe dubia enucleanda circa Patronorum contributionem. Primum, an teneantur contribuere quando fructus Eccleſiæ non ſufficiunt, & an immediatè poſt Fabricam, ſi Eccleſia bona non habeat? Et Barboſa *de offic. Parochi, 1. p. cap. 13. num. 8.* aſſerere videtur, Patronos contribuere debere, quando omnes fructus deficiunt percipiendi à Beneficiatis, & ab aliis participibus; quod clariſſimè tenet *in Summario, num. 8.* Ex Doctoribus verò quos retulimus *num. 20.* affirmandum videtur, ante Beneficiatos, & alios participes, ad tributum venire debere, ſi divites fuerint, & habuerint unde expenſas illas refundant, & poterit probari; nam quotiès dos Eccleſiæ extincta eſt, & alius de novo dotat, acquirit juſpatronatus, ut cum Lotterio & aliis diximus ſuprà. Ergo ſi illud conſervare voluerit, debet expendere illa omnia, quæ pertinent ad dotem Fabricæ. Ad Fabricam igitur pertinet ante omnes participes conſtructionem, ſeu reparationem Eccleſiæ facere: ergo ante omnes pertinet ad Patronos conſtructionem, ſeu reparationem Eccleſiæ curare, Marta *de juriſdict. 2. part. cap. 48. à num. 2.*

23. Sed tamen in re mediam ſententiam admittendam eſſe arbitror, ſcilicet Patronos ſimul cum participibus ad contributionem devenire debere, ut probat Concilium Tridentinum *d. cap. 7. ſeſſ. 21. de reform.* ibi: *Qui ſi non fuerint ſufficientes, omnes Patronos, & alios, qui fructus aliquos ex dictis Eccleſiis provenientes percipiunt, &c.* Hic Concilium apertiſſimè demonſtrat, Patronos ſimul cum aliis Clericis, ſeu Beneficiatis fructus Eccleſiæ percipientibus, contribuere debere ad refectionem, ſeu conſtructionem Eccleſiæ; dictio enim *Et*, regulariter loquendo copulativa, & conjunctiva eſt, *l. Si quis ita ſtipulatus, ff. de verb. obligat. l. Hæredi, §. Caio, ff. de fund. inſtruct.* Rota apud Gregorium XV. *deciſ. 308. n. 3.* Barboſa *dict. 110. n. 3.* quare Concilium inſimul copulatos, & conjunctos Patronos, & alios participes vocat ad contribuendum ad conſtructionem, ſeu reparationem Eccleſiæ, & conſequenter infertur ſimul teneri. Cæterùm alia ratione probatur, nam Concilium ob eandem cauſam percipiendi fructus aſſerit Patronos, & inſimul alios teneri ad has expenſas: Ergo ſimul ad conſtructionem, & reparationem Eccleſiæ tenentur. Balmaſ. *de collect. q. 56. n. 6.*

24. Tempero tamen, niſi Patronus, qui dotem dedit, & quam amiſit Eccleſia, ad evictionem teneatur, ex his quæ ſcripſimus *lib. 2. cap. 8. à n. 49.* tunc enim tenetur totam dotem reponere, aut partè evictam, unde reparetur, aut conſtruatur Eccleſia; nam cùm dos iſta ſit priùs obligata, Patronus tenetur priùs eam reintegrare, ut inde ædificiù Eccleſiæ aut fiat, aut reparetur.

25. Secun

25. Secundum dubium est, an licèt Patronus nullos fructus percipiat ex Ecclesia, teneatur tamen ad constructionem, seu reparationem Ecclesiæ, quæ est quæstio principalis suprà agitata, & in qua est admittenda secunda sententia affirmativa, quam tenet Barbosa *de offic. Paroch. 1 part. cap. 13. num. 8*; quia Patronus semper percipit fructus, nempè honorem præcedentiæ, & juris præsentandi, & se alendi; si ad inopiam perveniat. Ergo semper debet venire ad tributum simul cum aliis participibus.

26. Quando verò Ecclesia patronata non est, sed libera, reficienda, vel construenda est ex bonis Fabricæ; & si non sufficiant, recurrendum est ad participes fructus percipientes, pro rata illorum, *cap. 1. & 4. de Ecclesiis ædificand. cap. fin. de his quæ fiunt à majori part. Capitul.* Concilium Emeritense *can. 16.* Toletanum 10. *in epist. Flavii Ægicæ*, Romanum sub Eugenio II. *c. 25.* Tridentinum *d. sess. 21. cap. 7. l. 11. tit. 10. part. 1.* Ratio est, nam fructus omnes illius Ecclesiæ sunt de jure obnoxii, & hypothecati ad ejus constructionem, & reparationem, ut cum Beroio docet Urrutigoyti *de Ecclesiis Cathedr. cap. 13. num. 25.* quamobrem quotiescunque constructione, seu reparatione indiget, omnes qui illos fructus percipiunt, ad contributionem pro rata tenentur. Ant. Augustinus *in Epitom. Jur. lib. 13. tit. 21.* Petrus Gregorius *lib. 1 part. Jur. tit. 4. c. 11.* Pekius *de repar. Ecclesiis; cap. 14.* Bobadilla *in polit. lib. 1. cap. 18. num. 136.* Solorzano *de jur. Ind. tom. 2. lib. 3. cap. 23. & in polit. lib. 4. cap. 23.* Barbosa *3 part. allegat. 64. num. 14.*

27. Diximus enim, *pro rata fructuum*, ut observetur proportio inter contribuentes, & ne injusta fiat distributio. In hoc Archiepiscopatu Tolerano quarta, aut tertia pars omnium participum extrahitur, prout necessitas petit, & à Quæstore Majori designatur per aliquos annos, usquedum quantitas necessaria componitur ad ædificationem, seu reparationem: & hoc benè observatum est, quia illa parte designata in qualibet portione, absque alicujus præjudicio observatur debita proportio contribuendi, non verò si in excessu colligatur, prout rectè scripsit Parladorius *lib. 1. quæst. cap. 18.* Escobar *de Ratiociniis, comput. 10.* Ergo legitima fit distributio à Quæstore Majori, designando tertiam, aut quartam partem.

28. Ex fructibus verò Ecclesiarum deducendis ad constructionem, seu reparationem Ecclesiarum, semper est congrua Parocho relinquenda administrantibus, ut conveniunt Doctores, quorum aliqui asserunt, hanc congruam esse relinquendam, non secundùm statum, sed tantùm secundùm naturam, nempè ut sufficiat ad providendum de necessariis ad alimenta præcisa, reliquum verò extrahendum esse ad constructionem, seu reparationem Ecclesiæ. Riccius *4. part. decis. 293. num. 4. & in praxi aurea, 1. part. resolut. 476. num. 4.* Comitolus *Respons. Moral. lib. 1. quæst. 83. concluf. 3.* Barbosa *dict. allegat. 64. num. 4. & ad Concilium sess. 21. cap. 7. num. 10.* Sperellus *decis. 86. num. 18. in fin.* Urrutigoyti *d. cap. 13. n. 49.*

29. Sed hanc doctrinam examinare convenit. Potest enim accidere, ut alii sint participes in fructibus illius Ecclesiæ, ut quando adsunt præstimonia, pars dignitatum, & Canonicorum, & aliorum, ut est commune in hoc Archiepiscopatu. Tum quando adsunt Parochiani divites, & benè contribuere valentes. Tum quando pauperes sunt, & nequeunt nisi parum aut nihil contribuere ad reparationem, seu erectionem Ecclesiæ.

30. In hoc ultimo casu, quando populus est pauper, nec alii sunt participes, credo admittendam esse sententiam illam asserentem tantùm congruam naturalem esse relinquendam Parocho, & administrantibus Sacramenta; nam cùm alii non sint qui contribuere teneantur; nec participes, nec Parochiani, quia sunt pauperes, ipsa ratio petit, ut Parochus, & alii Beneficiati administrantes congrua naturali contenti, reliquum extrahatur ad Ecclesiæ refectionem, seu constructionem; aliàs cùm alii non sint fructus, nec personæ obligatæ; difficile est recurrere ad alia, licèt tunc id pertineat ad providentiam Episcopi. Tuschus *lit. F, concluf. 3. num. 4.*

31. Si verò alii sint participes fructuum, existimo congruam sustentationem decentem esse Parocho, & Beneficiatis administrantibus relinquendam, & ex reliquis fructibus tam Parochi, quàm participantium Ecclesiam esse reædificandam, seu reparandam; nam omnes illi fructus, & decimæ transeunt ad id obligatæ ad cæteros. Surdus *cons. 62. num. 13.* Marta *de jurisdict. 2. part. cap. 48. num. 7.* Tondutus *quæst. benefic. tom. 1. cap. 38. num. 11. & 12.* semper reservatâ congruâ decenti Parocho, & administrantibus. Tuschus *dict. concluf. 3. num. 3. & 4.* Sperellus *decis. 68. num. 3.* Ergo ex fructibus aliorum est reædificanda, seu reparanda Ecclesia, relictâ decenti congruâ Parocho, & aliis administrantibus Sacramenta. Et confirmatur, nam non administrantibus nulla congrua debetur, *cap. de Monachis 12. cap. cùm secundùm 16. cap. Extirpanda 30. de prabend.* Sed fructus omnes sunt ad id obligati; quando enim sunt fructus sufficientes, semper est relinquenda congrua decens Parochis, & Beneficiatis administrantibus, *cap. 1. de Prabend. in 6. cap. 2. de supplend. negligent. Prælat.* Mantica *decis. 250. num. 1.* Thom. Hurtado *de congrua lib. 2. resolut. 1. §. 2.* Ergo in præsenti, cùm sint alii fructus sufficientes ex aliis participibus, ex reliquo ipsorum semper congrua decens est eis relinquenda.

32. Unde in hoc Archiepiscopatu Quæstores Majores decimarum duo debent observare in reparationibus, vel ædificationibus Ecclesiarum. In primis ne ad tributum cogant Parochos non habentes nisi congruam necessariam, & sæpiùs diminutam, prout pluries ex inconsideratione factum vidimus cum grandi clamore pauperum Parochorum, qui contributione, subsidio, & excusato, & mediis annatis pergravari, sine alimento, & vestitu relinquuntur, quod gravissimum quidem scelus est contra Jus Divinum, & naturale. Secundò observent in contributione, Parochis & aliis administrantibus congruam decentem esse relinquendam; nam cùm in hoc Archiepiscopatu cæteri participes ditissimi sint, & alios plures proventus habeant præter illos particularis Ecclesiæ, quæ reparatur, aut ædificatur, etiamsi cæteri fructus applicentur ad reparationem, nullius, aut parvi præjudicii est. Aft gravissimum est Parochis, aut aliis administrantibus non relinquere congruam decentem, quia ex defectu decentis congruæ segnes fiunt ad administrationem, nec habent unde aliquas eleemosynas erogent, quod maximè interest ad bonum regimen animarum, tam facillimè à laicis despiciuntur: quare debent semper relinquere congruam decentem Parochis, & aliis administrantibus, cùm in eo deficere gravissimum sit inconveniens, & ex contrario in aliis participibus nullum est incommodum: quantò magis splendorem illorum in parvo minuere?

33. Si verò Parochiani divites fuerint, qui in subsidium debent contribuere ad reædificationem Ecclesiæ, quando non sufficiunt fructus illius, ut posteà dicam, erit majus dubium, an congrua decens sit Parochis, vel aliis administrantibus relinquenda? Et dicendum videtur, naturalem tantùm esse concedendam, quia tantùm Parochiani tenentur, quando fructus Ecclesiæ non sunt sufficientes. Tridentinum *sess. 21. cap. 7.* Abbas *lib. 1. conf. 70. num. 2.* Tuschus *dict. concluf. 3. num. 4.* Campanillus *in Diverf. rub. 12. c. 13. num. 18.* Sperellus *decis. 68. num. 9.* Salgado *de protect.*

3.p. cap.5. num.9. quamobrem facienda eſt exactio illorum fructuum, non quomodolibet, ſed tantùm relinquendo quæ ſunt neceſſaria ad vitam Parochi, & adminiſtrantium, ut eſt textus clarus *in l.11. tit.10. p.1.* ibi: *Sacando ende lo que cada uno huviere menester para ſu vida.* Quibus in verbis tantùm excipitur congrua naturalis. Ergo in ſpecie decens congrua non erit deducenda. Cæterùm, nam ut poſtea dicemus, in grauiſſimis neceſſitatibus tenentur Parochi, & Beneficiati totum erogare pauperibus, ſibi tantùm congruâ naturali relictâ: quoties verò Eccleſia fuerit collapſa, aut neceſſariò reparanda, nec ſupereſt aliquid de redditibus, & fructibus illius, graviſſima eſt neceſſitas. Ergo in caſu quo Parochiani debent contribuere, tantùm naturalis congrua eſt relinquenda Parochis, vel aliis adminiſtrantibus.

34. Verùm in ſpecie quando diuites ſunt Parochiani, teneb. contrarium, & probatur ex Tridentino *cap.7.* ubi decernitur, Parochianos teneri ad reædificationem, ſeu reparationem Eccleſiæ in ſubſidium Clericorum quæ verba non dicunt exactionem fructuum ita faciendam, ut naturalis congrua tantùm adminiſtrantibus relinquatur, ſed decens, quæ ſemper excepta videtur, niſi expreſsìm fiat mentio de naturali. Itaque Cavalcanus *2.p. deciſ.22. num.23.* Riccius *4.p.deciſ.293. num.9.* & *in Praxi for.deciſ.471.* ſcripſerunt, clericis ex fructibus relinquenda eſſe neceſſaria, quando reſident, & adminiſtrant, & reliquum relinquendum ad reparationem, ſeu ædificationem Eccleſiæ; ſub nomine enim *neceſſaria*, congrua decens comprehenditur, quæ eſt neceſſaria ad decentiam ſtatus Clericalis, non ad augmentum bonorum, vel inſtitutionem mundani ſtatus, ut non rectè ſcripſit Barboſa *ad Concilium*, *dict. ſeſſ.21.cap.7. num.11.* Quare Concilium eſt intelligendum in caſu quo Parochiani teneantur venire ad contributionem Eccleſiæ ædificandæ, ſeu reparandæ, ita ut ſemper remaneat congrua decens adminiſtrantibus, & reſidentibus, prout ſemper eis debetur. Rota *2.p.diver.deciſ.99.num.9.* Rota apud Seraphinum *deciſ.173. n.1.*

35. Rurſus Parochiani ad hanc contributionem tenentur, quia Eccleſia eſt eis ſpiritualiter neceſſaria, ſicut ad alia opera publica temporaliter præciſa. Guttierrez *allegat.10. num.5.* quapropter in diverſis dictionibus variæ ſunt conſuetudines, ut ſimul laici cum Clericis veniant ad tributum. Surdus *conſ.62.num.16.* Tondutus *d. cap.39. num.6.* & infrà dicemus. Cùm ergo obligatio ſit propria Parochianorum, proſpiciens directè utilitatem eorum, non ita ſtrictè ſuſcipienda eſt, ut ſolùm ipſi teneantur contribuere, quando ſolùm relinquitur Clericis congrua naturalis; ſed intrabit quoties ſolùm remaneret decens. Confirmo diſcurſum, nam ut docet Guttierrez *dict. allegat.10. num.3.* Salgado *3.p. cap.5. num.9.* laici tenentur ad ædificationem, & reparationem Eccleſiæ, quia etiam Clerici contribuere tenentur ad res pertinentes ad utilitatem communem, *l. Ad inſtructionem 7. C. de ſacroſ. Eccleſiis, l.11. & 12. tit.3. lib.1. Recopilat. l.54. tit.6. p.1.* Aviles *in cap. Prætor cap.23. verbo Den orden*, Menchaca *lib.1. controverſ. cap.6. num.4.* quod quidem intelligendum quando laicorum non ſupperunt facultates, *cap. Non minùs 4. cap. Adverſùs 7. de immunit. Eccleſ.* Et explicabimus *cap.9. num.52.* relictâ congruâ decenti laicis. Ergo ſimiliter eſt dicendum in noſtra ſpecie, nempè Parochianos teneri contribuere ad ædificationem, ſeu reparationem Eccleſiæ, relictâ congruâ decenti Parochis, & aliis reſidentibus, & adminiſtrantibus Sacramenta.

36. Quâ quidem relictâ, reliquum ex fructibus applicandum ædificationi, ſeu reparationi Eccleſiæ, qui ſi non ſuffitiant, Parochiani contribuere tenentur. Tridentinum *d. ſeſſ.21. cap.7. l.11. tit.15. p.1.* Et eſt ratio, quia hæc ædificatio, ſeu reparatio tendit directè ad communem utilitatem Parochianorum. Ergo deficientibus fructibus Eccleſiæ; debent ipſi contribuere. Pekius *de Repar. Eccleſiis, cap.22.* Valaſco *conſult.179. num.16.* Bellerus *1.p. tit. de cleric. debit. §.14. num.5.* Riccius *in Praxi, 1.p. reſolut.476. num.7.* Fontanella *lib.5. de jurepatronat. à quæſt.16.* Balmaſeda *de collect. quæſt.56. à num.4.* Lantmeter. *de vet. Cleric. vict. 2. part. cap.36. verſ. ad fin.* Diana 8. *p. tract.7. reſolut.16.*

37. Ab hac contributione ad reficiendas, ſeu erigendas Eccleſias nullus excuſandus, quamvis nobilis. Pekius *d. cap.22. num.4.* Tum nec Clerici, quia ad omnium utilitatem ſpiritualem pertinet Eccleſiam habere. Guttierrez *d. allegat.10. num.5.* Salgado *d. 3.p. cap.5. num.11.* Marta *de juriſdict. 2.p. cap.48. n.10.* Urrutigoyti *de Eccleſ. Cathed. cap.13. num.72.* Balmaſeda *d. quæſt.56. num.11.* Omnes enim ſi contribuere renuerint, poſſunt ab Epiſcopo compelli omnibus remediis opportunis, ut decrevit Tridentinum *d. cap.7.* quod extendendum etiam in caſu, quo Beneficiati beneficiis renuntiare volnerint, vel Parochiani proteſtentur nolle Eccleſiâ uti, quia hæc ſubterfugia tanto damno Eccleſiæ, & ſuarum animarum admittenda non ſunt. Bellerus *d. §.14. num.7.* Barboſa *d. alleg.64. num.7.* & ad Concilium *d. cap.7. num.14.* Coſta *de remed. ſubſid. remed.106.* Salgado *d. cap.5. num.4. in fin.* Balmaſeda *d. quæſt.65. num.10.*

38. Eſt verò dubium, an hæc contributio facienda à Parochianis, ſit facienda per capita, an ſecundùm facultates cujuſcumque? Et affirmandum videtur faciendam eſſe per capita, quia omnes percipiunt æqualiter commodum ſpirituale Eccleſiæ: ergo diſtributio facienda eſt per capita. Confirmatur, nam diſtributio quæ fit ad Medicum, eſt per capita, quia commoditas æqualis eſt omnium. Gallia *conſ.59. num.4.* Cochlius *de contribut. cap.7. num.246.* Balmaſeda *de collect. q.12. num.11.* Bobadilla *lib.5. polit. cap.5. num.26.* qui idem aſſerunt de ſalario Prætoris, quia adminiſtratio Juſtitiæ, omnibus & ſingulis æqualiter prodeſt. Ergo pariformiter dicendum eſt in noſtro caſu reædificationis, ſeu reparationis Eccleſiæ.

39. Sed in contrarium eſt communis ſententia dicens ſecundùm facultatem uniuſcujuſque eſſe faciendam; nam ſimiles collectæ ad ædificationem, ſeu reparationem Eccleſiæ, propriè collectæ ſunt, quarum natura eſt proſpicere non perſonarum numerum, ſed patrimonium cujuſcumque, *l.1. C. de apochis publicis*, ubi Gloſſa *verbo Inopes*, juncto ibidem Bartolo *num.8.* Quapropter hæc diſtributio facienda eſt non per capita, ſed ſecundùm Parochianorum facultates. Bellerus *dict. §.14. num.11.* Leon *in Theſauro for. Eccleſ. cap.6 num.73.* Coſta *dict. remed.106. num.3.* Spetellus *deciſ.68. num.54.* Pekius *de repar. Eccleſ. cap.10. num.21.* Solorzanus *d. lib.3. cap.23. n.9.* Balmaſeda *d. quæſt.56. n.12.* Urrutigoyti *d. cap.3. n.132.*

40. In hoc dubio conſiderandum cum Tonduto *dict. cap.38. num.1.* collectas in triplici eſſe differentia. In primis reales dicuntur, ipſas res afficientes, habentque certam præſtationem, veluti tributa rebus ipſis cohærentia, quæ ad quemcumque tranſeunt. Aliæ ſunt perſonales, quæ tantùm perſonis imponuntur. Ac denique alteræ quæ imponuntur perſonis pro rebus ab ipſis poſſeſſis, & reſpectu propriarum facultatum, quæ & patrimoniales aliquando ſolent nominari. Unde diſquirendum, an hæ contributiones, ſeu collectæ ad ædificandas, ſeu reparandas Eccleſias ſint reales, an perſonales, ſeu patrimoniales. Cancerius *var. 2.p.c.6. n.198.* ſcripſit ſimiles contributiones, ſeu collectas iſtas eſſe patrimoniales & reales, prout quæ expenduntur pro reficienda domo civitatis. Sed tamen Cancerius confundit onera, ſeu collectas patrimoniales, & reales,

quæ

quæ inter se distinguntur, ut jam est explicatum. Dicendum est ergo, collectam istam esse patrimonialem, imponendam personis habito respectu ad patrimonium uniuscujusque, ut tenet Tondutus nupertimè allegatus; & Cochilus *de contribut. cap.* 10. *num.* 57.

41. Hinc sequitur, esse admittendam communem sententiam, non ex fundamento illius, quia debile est; nam etiam collectæ, seu contributiones, propriè sunt personales, personas prospicientes: Balmaseda *de collect. quæst.* 67. *num.* 7. quamobrem nomen illud non dicit necessariam contributionem respectu habito ad facultates, sed tantùm per capita: Ergo fundamentum communis sententiæ debile est. Stabilitur tamen sententia illa, quia collecta, seu contributio ad reficiendas, seu reparandas Ecclesias, est patrimonialis, ut dictum est *numero antecedenti*: Ergo non per capita est distribuenda, sed secundùm facultates. Quod sit patrimonialis probatur, quia ista collecta respicit immediatè bonum publicum Religionis, *l.* 1. §. *Hujus studii ff. de just. l. Quæ religiosit. 43. ff. de relig. & sumpt. funer.* Ergo est patrimonialis; cæteræ enim respicientes immediatè personas, sunt personales, ut in salario Medici, & Prætoris, quorum contributio fit per capita, ex eo quod immediatè bonum illud respiciat personas, licèt mediatè publicum, ad quorum salarium omnes per capita collectantur, nisi inopes fuerint. Valle *lib.* 2. *cons.* 87. *num.* 28. Mena *lib.* 1. *var. quæst.* 8. §. 1. *num.* 52. Denique id est conforme Sacris Canonibus æquitate, & sanctitate maxima omnia decernentibus, ne ad reædificationem, seu reparationem Ecclesiarum collectæ fiant, nisi secundùm facultates, qui est optimus modus contribuendi: de Lugo 2. *de just. disput.* 36. *sect.* 2. *num.* 23. & dicemus nos *lib.* 7. *cap.* 9. Ergo in præsenti semper est facienda distributio, seu collecta ista secundùm facultates, non per capita.

42. Ex his resolvenda alia difficultas, an forenses possint obligari ad hanc contributionem pro refectione aut reparatione Ecclesiarum? Et affirmandum videtur; nam, licèt aliqui Doctorum asserant, forenses non teneri solvere gabellas seu collectas impositas ad ædificationem, seu reparationem ædificiorum publicorum, Tabiena, Armilla, Cajetanus, & alii apud Sanchez *cons. lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 45. *num.* 6. Attamen probabilissima sententia est contraria; nam forenses licèt tantùm negotiandi causâ accedant, eisdem tamen commoditatibus utuntur, quamobrem etiam ad tributum debent convenire, ut latè probat Sanchez *dict. dub.* 45. *num.* 7. de Lugo *de just. disput.* 36. *sect.* 2. *num.* 28. Ergo dicendum est esse collectandos ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ.

43. Sed tamen plures contrarium tenent, quia contributio, seu collecta ista est personalis, habito respectu ad bona habita in loco, seu territorio illo. Ergo cùm forenses non habeant ibidem aliqua bona, nequeunt ad id collectari. Cæterùm, licèt forenses Catholici sint, & Ecclesiâ utantur ad recipienda Sacramenta, & divina audienda, per accidens est. Ergo ad hanc collectam non tenentur. Pexius *de reparand. Ecclesiis, cap.* 11. *per tot.* Tondutus *dict. cap.* 38. *per tot.* Balmaseda *d. quæst.* 56. *num.* 10.

44. Verùm difficultas ista duobus modis est concipienda. Primò quando forensis habuerit aliqua bona in territorio illo, ubi Ecclesia reficitur, seu reparatur, & alibi habet domicilium. Secundò quando forensis tantùm in civitate, aut oppido adesset ad negotia. Quoad primum duæ sunt sententiæ. Prima asserit habentem bona in territorio illo, ubi Ecclesia ædificatur, seu reparatur, etiamsi alibi habuerit domicilium, teneri ad hanc collectam, seu contributionem: nam contributio ista est onus reale bonorum: quare licèt alibi habitet, tenebitur ad illam. Et confirmatur, nam bona quælibet alicujus territorii sunt tacitè obligata & hypothecata pro omnibus necessitatibus publicis illius, *l.* 1. & 2. *C. quibus in caus. pign. sacit. contrah.* ubi Baldus, Albericus *in l. Idem Julianus, §. Hæres ff. de legat.* 1. *l. Rescripto* 6. §. *fin. ff. de mun. & honorib.* Sed hæc necessitas est publica: Ergo licèt dominus alibi habitet, tenebitur ratione bonorum ad illam contribuere. Rursus probatur doctrinâ Abbatis *in cap. Non minùs* 4. *de Immunit. Eccles. n.* 38. Alexandri *lib.* 2. *cons.* 70. & Cornei *lib.* 4. *cons.* 209. asserentium forenses habentes bona in aliqua urbe, seu territorio, teneri ad collectas pro reparatione murorum, viarum, & pontium: Ergo multò magis pro ædificatione, seu reparatione Ecclesiarum. Fulvius Pacianus *cons.* 7. *num.* 99. Phœbus *decis. Lusit.* 34. Cevallos 2. *p. quæst.* 99. *num.* 8. Barbosa 3. *p. allegat* 64. *num.* 10. Urrutigoyti *d. cap.* 13. *num.* 72.

45. Secunda sententia tenet contrarium, quia hæc obligatio est patrimonialis respicieus principaliter personas, quæ si alibi domicilium habuerint, ad nihil tenebuntur; bona enim in hac specie ad nihil deserviunt, nisi ut persona principaliter obligata ad modum facultatum contribuat. Ergo si alibi domicilium habuerit, licèt bona adsint in territorio forensi, ad nihil tenebitur. Præterea licèt hæc collecta fuerit realis, ut aliquibus placuit, & dixit Cancerius 2. *p. cap.* 6. *n.* 198. id tamen non est intelligendum propriè, sed quatenus contributio debet fieri secundùm facultates cujuscunque; est enim propriè patrimonialis: Ergo si persona alibi habuerit domicilium, licèt in territorio habeat bona, ad nihil tenebitur. Cochlius *de contribut. cap.* 10. *num.* 57. Costa *remedia* 304. *num.* 7. Pekius *de repar. Ecclesiis, cap.* 14. *num.* 4. Thesaurus *decis.* 149. Tondutus *d. cap.* 38. *à num.* 4. Balmaseda *d. quæst.* 56. *n.* 14.

46. Hoc dubium duobus modis est concipiendum, & examinandum. Primò de jure communi. Secundò de jure nostro Regio. De jure communi tota difficultas versatur, quatenus multi Doctores asserunt hanc collectam, seu contributionem esse purè realem: alii patrimonialem, seu mixtam. Asseverantes esse realem, consequenter affirmant, forensem habentem bona in territorio illo, teneri ad hanc collectam pro ædificatione, seu reparatione Ecclesiæ, quia onera realia debentur ubi adsunt bona, ut de censualibus tenent Parladorius *lib.* 1. *quot. cap.* 3. §. 8. *num.* 24. Cencius *de censib. quæst.* 1. *à num.* 25. Avendanus *respons.* 23. *num.* 2. Bobadilla *in polit. lib.* 5. *cap.* 5. *num.* 24. Ergo ratione bonorum forensis tenebitur contribuere ad hanc collectam.

47. Sed non rectè loquuntur Doctores isti, quia hæc contributio realis non est, nec aliquo modo onus reale; quia ex duobus capitibus fit onus reale, nempè quando res ipsa commodum reportat ex collecta. Mena *var. lib.* 1. *quæst.* 21. *à num.* 90. aut quando ex pacto est pensio, seu tributum in re ipsa impositum. Ast ex nullo capite istorum collecta debetur ad reficiendam, seu reparandam Ecclesiam. Ergo nullo modo collecta ista est realis. Quod verò non sit certa collecta ista est realis. Quod verò non sit certa pensio in re ipsa imposita, patet; quia est collecta incerta imponenda solùm quando fuerit necessaria ædificatio, seu reparatio Ecclesiæ: tum incerta est respectu quantitatis. Ergo non est certa affixa ipsis bonis. Quod verò nullum commodum reportet bonis existentibus in territorio ædificatio, seu refectio ista, etiam patet, quia tantùm est ad bonum animarum. Ergo minimè collecta ista est onus reale. Quamobrem quoties forenses ad tributum vocantur, prospiciendum commodum bonorum, veluti ne per alluvionem deteriorentur, vel ut muri reficiantur, ne urbe ab hostibus occupata, bona illa deprædentur, quo casu collectantur. Avendanus *de exequend. mand.* 2. *p. cap.* 14. *num.* 20. Aut. Rubeus *cons.* 9. Thesaurus *decis.* 257. *n.* 6. Ergo in præsenti non sunt collectandi.

48. Hinc

4. Hinc admittendi ſunt Doctores aſſerentes collectam iſtam eſſe patrimonialem, & imponendam perſonis, habito reſpectu ad facultates; nam ut probatum eſt, eſt incerta, nec commodum reportat bonis. Pexius *d. cap.* 11 *num.* 4. *verſ. Ideò.*

49. Et conſequenter dicendum, eſſe admittendam ſecundam ſententiam negantem, forenſes habentes bona in territorio, debere contribuere ad ædificationem ſeu reparationem Eccleſiæ. Tum alia ratione, nam forenſes alibi habentes domicilium, non ſunt ſubditi illius loci ubi imponitur collecta; Sed collecta non poteſt comprehendere exemptos à juriſdictione, Decius *conſil.* 358. Bocrius *conſ.* 260. *num.* 11. Solorzanus *de jur. Indiar. tom.* 2 *lib.* 1 *cap.* 19 *num.* 78. & dicemus latè *lib.* 7. *cap.* 9. Ergo forenſes, etiamſi bona habeant in territorio, nequeunt collectari ad ædificationem, ſeu reparationem Eccleſiæ. Tondutus *dict. cap.* 38. *num.* 3.

50. Limitatur tamen hæc ſententia aliquibus modis. Primò, ſi ad hanc collectam adſit privilegium Principis, ut bona collectentur pro tributis perſonalibus, aut patrimonialibus. Tum ſi adſit ſtatutum conditum ab Urbe non recognoſcente Superiorem; vel ſi recognoſcat, corroborarum ſit plurimo temporis curſu, ſupponente privilegium; aut quando adeſſet ſimilis conſuetudo rectè præſcripta. Pexius *d. cap.* 11 *à n.* 5. Tondutus *tom.* 1. *cap.* 39 *num.* 6. & *cap.* 38 *num.* 3. Eminentiſſimus de Luca *tom.* 2. *de Regalibus, diſcurſ.* 63. Balmaſeda *de collect. quæſt.* 62 *num.* 4. Similiter limitatur ſi forenſis habuerit etiam domicilium in territorio ubi Eccleſia ædificatur, ſeu reparatur, & ibi pro majori parte anni habitaverit; quia tunc ex eo quod ibidem Sacramenta recipiat, & audiat divina, ſimul cum domicilio, tenetur contribuere pro ædificatione, ſeu reparatione Eccleſiæ. Moneta *de decim. cap.* 7. *q.* 1. *num.* 2. Narbona *in l.* 20. *tit.* 1 *lib.* 4 *Recopilat. gloſſ.* 2. *num.* 11. & in terminis Cenedo *deciſ.* 91 *num.* 9. Barboſa *dict. allegat.* 64 *num.* 10. Tondutus *dict. cap.* 38. *n.* 5. Urrutigoyti *dict. cap.* 13. *num.* 75. Balmaſeda *d. quæſt.* 56. *num.* 17.

51. De jure regio magis eſt dubium ex deciſione textus *in l.* 5. *tit.* 9. *lib.* 7. *recopilat.* ubi deciſum, tributa perſonalia, realia, vel mixta eſſe ſolvenda in loco ubi ſita ſunt bona, licèt dominus alibi habuerit domicilium: quod admittit Azevedus *ibidem, num. fin.* nec diſſentit Avendañus *reſponſ.* 16. Ergo in Caſtella, ubi lex iſta viget, ad contributionem tenebitur forenſis, licèt alibi habeat domicilium, pro ratione bonorum, ad ædificationem, ſeu reparationem Eccleſiæ.

52. Sed tamen de jure Regio cauſa iſta decidenda eſt, ut de jure communi; & dicendum, forenſem iſtum non teneri venire ad tributum ratione bonorum, pro Eccleſia ædificanda, ſeu reparanda. *l. Reſcripto* 6 § *fin. l. Munerum* 18. § *Patrimonio, ff. de mun. & honorib. l. Cum nec.* 4. *C. de Incolis, lib.* 10. multis relatis Flores de Mena *dict. lib.* 1 *quæſt.* 21 *num.* 90. & eſt ratio, quia lex illa ſtatuta eſt illo tempore ex cauſa ſingulari, nempè quia plurimi incolæ ob gravitatem vectigalium faciliter oppida ubi degebant, deſerebant, & alibi ſe conferentes facilè à tributis ſe liberabant, quamobrem ut tanto damno occurreretur, ex quo plures populi depopulabantur, idcirco ſtatutum eſt, ut omnia tributa realia, perſonalia, vel mixta, ubi adeſſent bona, perſolverentur, ne hac arrepta occaſione, domicilia mutarentur. Hæc enim cauſa non eſt in ædificatione, ſeu reparatione Eccleſiarum, quia rara eſt contributio, & per ratione illius mutantur domicilia, quare non eſt caſus comprehenſus in illa lege. Rurſus licèt illa lex vigeret pro illa urgenti neceſſitate, jam in deſuetudinem abiit, nec in his Regnis practicatur, niſi tantùm in oneribus realibus. Mena *d. quæſt.* 21 *n.* 102. Balmaſeda. *de collect. quæſt.* 62. *num.* 6. Ergo in præſenti non eſt tenenda. Denique Azevedus, & Avendañus tantùm ad litteram illius legis loquuntur, non tamen dicunt, an ſit in uſu, neque quare eorum doctrina parum urget ad præſentis caſus deciſionem; ſed tenendum ut de jure communi deciſum eſt. Balmaſeda *dict. quæſt.* 62. *num* 5. Solorzano *tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 78.

53. Ex his fundamenta prioris ſententiæ apposita *num.* 44. dilabuntur; nam, ut probatum eſt, onus iſtud eſt patrimoniale. Cæterùm doctrina Abbatis, & aliorum aſſerentium teneri forenſem pro bonis habitis in territorio contribuere ad reparationem murorum pontium, ſeu viarum, abſolutè ſumpta admittenda non eſt, niſi bona illa recipiant commodum ex reparatione, ut benè explicat Mena *dict. quæſt.* 21. *n.* 97. & 98. quod cùm non ſit in refectione, ſeu conſtructione Eccleſiæ, ſed tantùm in bonum ſpirituale vicinorum, inde eſt ut ratione bonorum non teneantur contribuere forenſes.

54. Tandem ſupereſt aliud membrum diſtinctionis, ſcilicet quando forenſis in territorio Eccleſiæ adeſt præſens, & ibidem negotiationis cauſa invenitur, non tamen habet aliqua bona, an teneatur ad hanc contributionem. In hac difficultate forenſes duobus modis ſunt concipiendi, vel ſunt peregrini, vel alii qui per tranſennam ad territorium adveniunt: aut ſunt qui ibidem morantur peregrinationis, aut ſtudii cauſâ. Primi enim peregrini, & tranſeuntes, ad hanc gabellam, ſeu collectam contribuere non debent, quia ipſi nullo modo ſubſunt legibus, ſtatutis, aut decretis ipſius loci, ut in probabiliori ſententia tenent Sanchez *de matrim. lib.* 3 *diſput.* 18 *à num.* 6. Suarez *de legibus lib.* 3. *cap.* 32. *num.* 3. Henriquez *lib.* 7. *de Indulg. c.* 13. *num.* 8. Villalobos *in Summa, p. tract.* 2. *difficult.* 34. *num.* 1. quamobrem ex defectu poteſtatis nequit eis gabella imponi, ſeu collecta, etiam ad ædificandam, ſeu reparandam Eccleſiam. Rurſus, nam licèt forenſes Catholici ſint, & commodum Eccleſiæ percipiant, cùm tamen id ſit per tranſitum, commodum illud per accidens eſt, & non venit in conſideratione, ut ad collectam adſtringantur. Excipio tamen ſi contributio eſt impoſita in aliquibus rebus, veluti comeſtibilibus, vel in aliis ab eis vendendis, vel emendis; tunc enim cùm inſeparabilis ſit collecta, & impoſita ipſis contractibus, peregrini, & forenſes tranſeuntes ad illam obligantur. Baldus *in l.* 1. *Cod de contrab. empt. num.* 3. & 4. Sanchez *dict. diſput.* 18. *num.* 12. Ergo etiam ad hanc collectam ad ædificandam, ſeu conſtruendam Eccleſiam.

55. Si tamen forenſes in loco illo morentur ad negotiationem, ſtudium, vel ad alteram cauſam, majus eſt dubium; nam plurimi Doctores, quos refert & ſequitur Mena *dict. lib.* 1 *quæſt.* 21 *num.* 93. aſſerunt, forenſem morantem in illo loco per longum tempus, dummodò habuerit animum redeundi, ad collectam non teneri; nam ex eo quod non habeat animum permanendi, vicinus & domiciliatus non eſt, & nequit collectari. Amaya *in l. Cives* 7. *Cod de incolis, lib.* 10. *num.* 104. Otero *de Paſcuis, cap.* 4. *num.* 11. Ergo nec poterunt collectari ad Eccleſiæ ædificationem, ſeu reparationem.

56. Sed in præſenti contrarium mihi videtur. Idque duobus modis evenire videtur, vel quando ſtatutum, vel conſuetudo immemorialis eſt illius oppidi, ut forenſes collectentur ſicut alii incolæ, quod fieri valet ob aliquas rationes, quas recenſet Lugo *de juſtitia, diſput.* 16 *ſect.* 2. *num.* 18. Vaſquez *in opuſcul. de reſtit. cap.* 6. § 1. *dub.* 2. *num.* 32. Oliva *de juſt. diſput.* 669. *n.* 3. Mena *d. quæſt.* 21. *n.* 106. quo quidem caſu ſicut forenſes ad alia tributa tenentur, ſimiliter ad collectam pro conſtruenda, vel reparanda Eccleſia. Si verò ſtatutum aut conſuetudo iſta non ſit, ſed ex jure communi

proceda

procedatur, adhuc morantes in oppido, licèt Forenses sint, poterunt collectari pro ædificatione seu reparatione Ecclesiæ; nam ut docet Sanchez *conf. lib. 2. cap. 4. dub. 45. num. 7.* quoties exteri percipiunt commodum ex re illa civitatis, ad quam confluunt, tenentur ad collectas ratione illius rei impositas Mena *dict. quæst. 21. n. 98.* Cùm ergo forenses in oppido commorantes commodum ex Ecclesia illius loci percipiant, quatenus ibidem recipiunt Sacramenta, audiunt Divina, & sepeliuntur, inde est ut sicut cæteri incolæ debeant collectari. Cæterùm collecta ista est personalis formaliter, licèt secundùm quid sit realis. Tondutus *dict. cap. 38. num. 4.* Sed personæ forensium percipiunt ex Ecclesia spirituale commodum. Ergo possunt collectari. Præterea similes forenses quodammodò incolæ, seu domiciliarii censentur, & subsunt legibus illius loci, & ibidem forum sortiuntur, Sanchez *lib. 3. disp. 18. num. 9.* Ergo quando commodum recipiunt ex Ecclesia, debent contribuere ad ædificationem, seu reparationem illius. Denique doctrina asserens forenses non teneri ad collectas, intelligenda est quando tantùm imponuntur incolis pro eorum tantùm utilitate, non verò quando commodum percipiunt Forenses. Ergo debent sentire damnum contributionis, ex regula *Secundùm 10. ff. de regul. jur. l. Plancus 49. ff. ad l. Falcid.* Gratian. *tom. 5. disceptat. 916. num. 55.* Tuschus *litter. V. conclus. 374.*

57. Illud verò (antequam hinc abeamus) erit observandum, quod si civitas, vel oppidum habuerit bona communia, & propria, unde Ecclesia ædificetur, aut reparetur, non esse deveniendum ad collectam vicinorum, vel incolarum; nam licèt Ecclesia prospiciat bonum spirituale personarum ibidem commorantium, attamen cùm in rebus sacris existat jus publicum, *l. 1. §. hujus studii, ff. de justitia*, quatenus totius communitatis incolumitas à conservanda Religione pendeat, prout etiam Ethnici animadverterunt, de quo exempla dat Valerius *lib. 1 tit. de conservat. Relig.* idque conforme sit placitum omnium Catholicorum, Carolus Scribanius *pliti. Christi. 1 part. cap. 19.* Menochius *institut. polit. lib. 2. cap. 5.* Petrus Barbosa *in polit. tract. 1. disc. curs. 12. fol. mihi 139.* Ribadeneira *en el Principe Christiano, cap. 1.* Marquez *in suo gubernat. lib. 2. cap. 1.* ideo quoties adsunt bona publica, ex eis est reparanda, seu ædificanda Ecclesia, nec deveniendum ad collectas. Præterea illud est agnitum principium, quod quoties necessitati publicæ potest occurri ex bonis publicis, non est deveniendum ad contributionem, *l. 11 tit. 13. lib. 1. recopilat.* ibi: *A fallecimiento de proprios de concejo*: & dicemus latè *lib. 7. cap. 9.* Ergo in præsentia si adsint bona publica, non est deveniendum ad distributionem. Gutierrez *allegat. 10. num. 6.* Adendañus *de exequend. 2. part. cap. 10. num. 29.* quidquid non benè resistant Cevallos *de la fuerça. 2. part. quæst. 99. num. 7.* Salgado *dict. 3. part. cap. 5. n. 12.*

58. Si verò ædificatio, seu reparatio Ecclesiæ, nec per bona publica, nec per collectam fieri valeat, ad providentiam Episcopi pertinet modum quærere. Quapropter poterit fieri statutum, ut fructus vacantes beneficiorum applicentur Fabricæ Ecclesiæ ædificandæ, seu reparandæ, idque causam esse sufficientem probant Tuschus *verbo Fabrica, conclus. 3. num. 5. & 6.* Belletus *disquisit. clerical. tit. de clerico debit. §. 13. num. 12.* Barbosa *dict. allegat. 64. num. 4. in fin.*

59. Est tamen dubium, an ad refectionem, seu ædificationem Ecclesiæ pauperis possit Episcopus aliarum Ecclesiarum fructus applicare? Prima sententia negat id fieri posse absque licentia Papæ, quia ista est propria alienatio rerum Ecclesiæ, quæ nequit fieri absque consensu Apostolico, *Extravagant. 1. de rebus Ecclesiæ.* Riccius *in Praxi fori decis. 24. & 25.* & in terminis applicationis fructus uniùs alteri Ecclesiæ 5 tenent Gratianus *disceptat. for. cap. 5. num. 9. 10. & 17. & cap. 674. n. 4.* Bossius *tom. 3. var. tract. 18. §. 1. num. 268.* Riccius *in praxi, 1 part. resolut. 44.* Ergo minimè poterit Episcopus ex fructibus unius Ecclesiæ alteri applicare, etiam pauperi, absque assensu Apostolico. Præterea alienatio rerum Ecclesiæ nequit fieri absque utilitate ipsius, aliàs si propter aliarum commodum id concederetur, faciliter bonis propriis exspoliaretur. Cavall. *1. part. decis. 45. num. 14.* Rota apud Seraphinum *decis. 29.* Cophinus *decis. 37.* Bossius *dict. tract. 18. §. 2. à n. 101.* Ergo Episcopus propria authoritate absque Pontificis licentia nequit fructus alteri Ecclesiæ applicare, etiam ex causa ædificationis, seu reparationis. Tandem, nam quæ donata, & concessa sunt Ecclesiis determinatis, nequit Episcopus aliis Ecclesiis concedere, id enim esset commutare dantium voluntates, quod nequit fieri ab Episcopo, *cap. 1. 12. q. 1. Clement. Quia contingit 2. de relig. domib.* Tridentium *sess. 25. de reformat. cap. 8.* Ergo nec applicare fructus alicujus Ecclesiæ, etiam superfluos, alteri pauperi ad ejus ædificium, seu reparationem. Navarrus *conf. 2. aliàs 15. de reb. Ecclesiæ*, Barbosa *3 part. allegat. 64. num. 17.*

60. Secunda sententia affirmat; nam ut docent communiter DD. ad providentiam Episcopi pertinet ædificatio, seu reparatio Ecclesiarum, modosque quærere, ut id fiat, quando nec ex fructibus, nec ex bonis communibus, nec vicinorum fieri valet. Ergo quando aliqua Ecclesia pervenit ad summam egestatem, poterit ex fructibus superfluis alterius Ecclesiæ huic provideri, ad illius ædificationem, seu reparationem. Tum licèt Episcopus non possit propria authoritate fructus unius Ecclesiæ alteri applicare, id tamen non admittitur quando adest justa causa, *cap. Præcipimus. §. Sicut duo, 16. quæst. 1.* Glossa *in cap. constitutus, de Relig. domib. & in cap. 1. de reb. Ecclesiæ.* Ast in specie est justissima causa construendæ, seu reparandæ Ecclesiæ pauperis, carente fructibus, & Parochianis divitibus: Ergo rectè Episcopus poterit facere hanc applicationem. Burgensis. *in cap Quæ in Ecclesiarum, de constit. num. 272.* Genuensis *in Manual. Past. cap. 30. n. 8.* Layman *in Sum lib. 4. tract. 2. cap. 13. num. 16.* Urrutigoyti *de Ecclesiis Cathed. cap. 13. n. 58.* Torrecilla *exam. de Obisp. tract. 3. quæst. unic. sect. 1. quæst. 3. n. 20. & 21.*

61. In hoc dubio attentè est considerandus casus, in quo difficultas versatur, quia aliquæ Ecclesiæ possunt esse divites, verùm non ita ut aliqui fructus superfluant; quia omnes illæ divitiæ sunt illis necessariæ ad expensas suas, & divinum cultum: quare dubium versabitur, quando ita sunt divites, ut quamplures fructus superfluos habeant: in quo quidem casu dicendum, duobus modis posse Episcopum illa superflua tollere ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ pauperis, dismembrando, seu applicando fructus illos perpetuò ad alteram pauperem Ecclesiam indigentem ædificatione, seu reparatione. in quo quidem casu rectè procedit prima sententia, quia ad hanc dismembrationem, & perpetuam applicationem requiritur assensus Apostolicus. Bossius *dict. §. 3. num. 286. in fine* quod procedit absque dubio ubi Extravagantes, & aliæ Constitutiones de his alienationibus loquentes admissæ sunt.

62. Altero etiam modo fieri valet applicatio ista ab Episcopo, tantùm præcipiendo redditus, & fructus perceptos, & expositos ad consumptionem, applicari pro unica vice ad ædificationem, seu reparationem alterius pauperis Ecclesiæ: & in isto casu rectè Episcopus propria auctoritate procedit; nam licèt bona Ecclesiæ non possint alienari absque solemnitatibus, ut notum est, id intelligendum tamen quando res immobiles sunt, vel mobilia pretiosa, quæ servari possunt, *Extravag. Ambitiosæ, de reb. Ecclesiæ.* Barbosa *dict. 3. part. allegat. 95. num. 39.* Molina *de justit. tom. 2. disput. 465.* Bonacina *de*

alienat. rer. Eccleſiæ, 2. part. quæſt. antica, Boſſius latiſſimè *dict. tract. 18. §. 7. n. 371.* Delbene *de Immunit. 1. part. cap. 17. dub. 2. ſect. 1. per tot.* non verò quando ſunt mobilia, & expoſita ad earum alienationem, prout in caſu de quo loquimur: quamobrem ex licentia, ſeu decreto Epiſcopi fructus, ſeu redditus ſuperflui rectè poterunt applicari alteri pauperi Eccleſiæ, ad illam ædificandam, ſeu reparandam. Rurſus licèt eſſet alienatio iſta prohibita, Hiſpania tamen ubi non ſunt receptæ ſimiles Extravagantes, & Decreta, ſed bona Eccleſiæ alienantur de licentia Epiſcopi, & causâ ſubſiſtente, ut de jure communi, *cap. Sine exceptione 12. quæſt. 2.* Boſſius *dict. tract. 18. §. 5. num. 195.* debet admitti talis applicatio, ſi quidem ſit authoritate Epiſcopi, & juſtiſſimâ causâ ſubſiſtente.

63. Tandem ex alio capite ſententia iſta comprobatur; nam ut *lib. 8.* dicemus, Eccleſia tenetur ex ſuperfluis eleemoſynam facere: quamobrem Epiſcopus poterit fructus illos ſuperfluos Eccleſiæ pauperi ad ejus ædificium, ſeu reparationem applicare per modum eleemoſynæ, ad quam tenebatur ipſa Eccleſia. Ergo rectè ſuſtinenda eſt talis applicatio.

64. Hinc enim in ſimilibus neceſſitatibus poterit Epiſcopus deſignare perſonas aliquas honeſtas ad petendas eleemoſynas per civitatem, vel oppidum, ubi Eccleſia eſt ædificanda, ſeu reparanda, & per vicos circumvicinos. Gutierrez *dict. allegat. 10. num. 8.* Salgado *de Regia protect. 3. part. cap. 5. num. 21.* Urrutigoyti *dict. cap. 13. num. 125.* cui addidit Salgado *n. 22.* poſſe etiam Epiſcopum ex bonis Beneficiatorum defunctorum aliquid detrahere ad ædificationem, ſeu refectionem Eccleſiæ, quando plures redditus, ſeu fructus invita ex tali Eccleſia perceperunt; quod in reparatione Eremitoriorum ſcripſit Guttierrez *dict. allegat. 10. n. 7.* quorum doctrinam admittendam cenſeo, quando damnum refectionis, ſeu ædificationis in vita Beneficiati fuerit cauſatum, ad quod ipſe tenebatur contribuere ſimul cum aliis participibus, ut tenet Pekius *de reparand. Eccleſiis, cap. 18.* Salgado *dict. cap. 5. n. 25.* quod extendendum ad penſionarios. Pekius *eod tract. c. 21.* Barboſa *ad Concilium, dict. ſeſſ. 21. cap. 7. num. 12. & allegat. 64. num. 18.* Aliàs ſi ex nulla providentia Epiſcopi poſſit Eccleſia reparari, demolienda eſt; non ita tamen, ut ad profanos uſus redeat, ſed erigenda Crux, & ibi relinquenda, tranſlatâ ad matricem, ſeu viciniorem Eccleſiam dirutâ, ut decrevit Concilium, *cap. 7.* Sperellus *deciſ. 68. n. 14.* Barboſa dans plures *in dict. cap. 7. n. 11. & allegat. 64. num. fin.*

65. Hucuſque dicta intelligenda ſunt de inferioribus Eccleſiis. De Cathedralibus verò illud eſt expeditum, ut ad refectionem, ſeu ædificationem earum, priùs bona Fabricæ ſint obligata, *cap. 1. de Eccleſiis ædificandis*, ubi Doctores, Fuſcus *de viſit. lib. 1. cap. 1. num. 15.* Urrutigoyti *dict. cap. 13. num. 15.* quibus non ſufficientibus, Epiſcopus quartam partem fructuum contribuere tenetur, tam de præteritis, quàm de futuris, Beroius, *conſ. 3. à num. 6.* Rota apud Farinac. *deciſ. 627. num. 3. part. 1.* Azorius *de re benefic. lib. 1. quæſt. 11. num. 78.* Barboſa *3. p. allegat. 64. n. 5.*

66. Verùm eſt dubium, an Epiſcopus præter hanc quartam, ſi non ſufficiat, ampliùs contribuere debeat ſimul cum Canonicis. Prima ſententia negat *ex cap. Decernimus, cap. Quatuor 27. 12. quæſt. 2.* ubi dicitur, ad Fabricam Eccleſiæ quartam partem fructuum Epiſcopatûs pertinere, Epiſcopumque illam præſtando totam ſuam obligationem adimplere: Ergo non tenebitur contribuere. Cæterùm ſi Epiſcopus ampliùs teneretur contribuere, & omnes fructus teneretur impendere, miſerâ ſibi relictâ congruâ, in grave præjudicium ſuæ dignitatis ex pauperiate facilè deſpiceretur, & Canonici integrè ſuas portiones perciperent, quando ſimiliter ſunt obligati ad refectionem, ſeu reparationem Eccleſiæ. Gigas *conſ. 117.* Cenedo *ad Decretal. collect. 553. num. 1. & 2.* Bobadilla *in polit. lib. 2. cap. 18. num. 135.* Michaël Thenoch. *de viſitat. Eccleſ. lib. 2. num. 6.* Ergo minimè aſſerendum, ampliùs ultra quartam teneri contribuere. Beroius *d. conſ. 3. num. 6.* Barbatia *conſ. 26. ſub num. 4.* Surdus *conſ. 62. num. 13.* Bellerus *dict. tit. de Cleric. debit. §. 13. num. 16.* Lotterius *dict. quæſt. 11. num. 78.* Barboſa *dict. allegat. 64. num. 5.*

67. Secunda ſententia affirmat, reſervatâ congruâ, omnes alios fructus ultra quartam teneri Epiſcopum contribuere, & ſi non ſufficiant, Canonici vocandi ſunt ad tributum. Ratio eſt, nam illas pars quarta, quæ ex fructibus Epiſcopi reſervatur Fabricæ, eſt propria illius *cap. Decernimus 10. 10. quæſt. 3. cap. Quatuor 27. 12. quæſt. 2.* & conceſſa Epiſcopis, ut ſi reparatio Eccleſiæ, aut ædificatio eâ non indigeat, ad alios pios uſus illam impendant, *cap. Vnio 3. 10. quæſt. 3. cap. Vobis 13. 12. quæſt. 2.* quamobrem in hac contributione Epiſcopus ultra quartam tenetur contribuere omnes alios fructus, exceptâ congruâ: quibus non ſufficientibus, ad Canonicorum tributum eſt deveniendum. Urrutigoyti *de Eccleſiis Cathedr. cap. 13. à n. 17.*

68. In hoc dubio magnoperè proſpiciendum, quomodò fructus Eccleſiæ Cathedralis dividantur inter Epiſcopum, Fabricam, & Canonicos. Si enim Fabrica habeat fructus ſeparatos, & ſigillatim adminiſtrentur, ita ut Epiſcopus nihil de eis percipiat, ex illis facienda eſt reparatio, ſeu ædificatio, ut jam dictum eſt, Molina *de Juſt. tract. 2. diſput. 144. verſ. Quoad Fabricam.* Aſt ſi Epiſcopus aliquam partem fructuum pertinentium ad Fabricam perceperit, veluti tertiam, aut quartam partem, ut in dictis juribus, *in cap. Vnio*, & *cap. Vobis*, tunc illa pars præſtanda eſt ab Epiſcopo, non ut contributio ipſius Epiſcopi, ſed ut reſtitutio neceſſariò ab ipſo facienda; quia advenit caſus ædificationis, ſeu reparationis Eccleſiæ, ad quam pars illa erat deſtinata, ut benè conſiderat Urrutigoyti *d. cap. 13. n. 20. & 23.*

69. Erit ergo dubium, quando jam iſta pars eſt Eccleſiæ reſtitura, vel quando Epiſcopus nihil de his fructibus perceperit, an omnes Epiſcopi teneantur contribuere exceptâ congruâ, antequam Canonici vocentur ad contributionem? Affirmavit Urrutigoyti *dict. cap. 13. à num. 18.* Verùm re aſſero, tam Epiſcopum, quàm Canonicos pro rata contribuere debere: ducor, nam omnes fructus Eccleſiæ Cathedralis æqualiter ſunt obligati ad ædificationem, ſeu reparationem illius: nec obligatio Epiſcopi eſt prior, quàm obligatio Canonicorum, cùm æqualiter pro rata portionum fructus percipiant. Ergo omnes Canonici ſimul cum Epiſcopo pro rata ſimul contribuere tenentur.

70. Sed dices: Inter Epiſcopum, & Eccleſiam adeſt matrimonium ſpirituale, & eſt ſponſus illius, *cap. Inter corporalia 2. de tranſlat. Epiſcopi, cap. Magna 6. de vot.* Maritus verò ex propria obligatione tenetur alere, & conſervare uxorem potiùs quàm alter quilibet, ut diximus *lib. 4. cap. 9. à num. 80.* Ergo Epiſcopus tenetur ex propriis fructibus priùs reædificare, aut reparare Eccleſiam, quàm Canonici. Sed reſpondetur hanc obligationem non provenire à matrimonio ſpirituali Epiſcopi cum Eccleſia; id enim ſolùm conſideratur ne illam deſerat, & ad aliam ſe transferat abſque juſta cauſa, ſeu diſpenſatione; ad ſimilitudinem matrimonii carnalis, in ſenſu morali, ut explicat Barboſa *in d. cap. Inter corporalia, num. 4.* At verò ad reparationem, ſeu ædificationem obligatio provenit ex fructibus obligatis ad illius conſervationem. Salgado *dict. 3. p. cap. 5. num. 8.* Ergo cùm omnes, tam Epiſcopus, quàm Canonici, illos percipiant, omnes æqualiter pro rata ad contributionem tenentur.

71. Cæte

71. Cæterùm probatur, nam onus ædificandi, seu reparandi Ecclesiam, est ipsorum fructuum, non habito respectu ad personas sed ad fructus, quærendo est onus reale ipsorum ex speciali destinatione, *cap. Unio* 3. 10. *quæst.* 3. ubi Glossa. Ripa *responsi.* 14. *tit. de legibus*, Pekius *de reparand. Ecclesiis*, *cap.* 14. *num.* 1. & 2. Solorzanus *dict. lib.* 2. *cap.* 23. *num.* 10. Cùm ergo in specie Canonici simul cum Episcopo percipiant portiones fructuum; inde est ut simul cum fructibus transeat æqualis obligatio reficiendi, & ædificandi Ecclesiam: Ergo Canonici simul cum Episcopo ad hanc reparationem, vel ædificationem tenentur pro rata portionum.

72. Et confirmatur, nam onus istud reale sequitur ipsos fructus, licèt ad alios transeant, & ad successores. Pekius *de reparand. Ecclesiis*, *cap.* 19. Verall. *decis.* 208. Boërius *decis.* 204. *num.* 54. Paponius *arrest. lib.* 1. *tit.* 1. §. 14. Utrutigoyti *dict. cap.* 13. *num.* 28. quare rata ista inest in ipsis fructibus in eodem tempore simul cum Episcopo: Ergo omnes Canonici simul cum Episcopo tenentur pro rata contribuere.

73. In defectu Canonicorum & Episcopi, quando non sunt sufficientes; alii Clerici, & Parochiani Ecclesiæ Cathedralis ad contributionem tenentur, ut fiat ædificatio, seu reparatio: possunt etiam absentium distributiones applicari, fructus beneficiorum vacantium; & alia juris remedia. Rota 2. *p. divers. decis.* 325. *num.* 2. Barbosa *d. allegat.* 64. *n.* 5. Utrutigoyti *dict. cap.* 13. *num.* 35.

74. In Cathedralibus Hispaniæ Reges nostri ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiarum Cathedralium non tenentur; quia non sunt propriè Patroni, sed protectores. Lotterius *de re benefic. lib.* 1. *q.* 11. *à num.* 64. Excipitur tamen in Cathedralibus Regni Granatensis, & Indiarum, ubi sunt veri Patroni. Solorzano *dict. cap.* 23. *num.* 14. & *in Polit. lib.* 4. *cap.* 23. Villaroël *Govern. Ecclesiast.* 2. *part. quæst.* 20. *art.* 3. *per tot.* Utrutigoyti *dict. cap.* 13. *num.* 68. Frasso *de Patronat. Ind.* 1. *p. cap.* 7. *à num.* 1. Quo quidem casu simul cum aliis contribuere tenentur, prout de aliis Patronis diximus: quod si facere renuerint, jure patronatu privabuntur. Moneta *de commun. cap.* 11. *num.* 150. Marta *de jurisdict.* 2. *p. cap.* 48. *num.* 4. Utrutigoyti *cap.* 13. *num.* 70.

75. Hæc enim de jure communi debent procedere, nisi ad reparationem, seu ædificationem adsint aliquæ consuetudines jam præscriptæ; quæ in aliquibus provinciis adesse solent, ut contribuant Laici simul cum Clericis, vel ut Clerici contribuant ad presbyterium, Laici verò ad corpus Ecclesiæ; prout enim admissæ, & præscriptæ fuerint, ita sunt observandæ, ut aliæ piæ consuetudines, *cap. Consuluit* 2. *de observat. jejun. cap. Ad Apostolicam* 9. *de simonia*, ubi Doctores communiter, *cap. de Ecclesiis ædificand.* Pekius *de reparand. Ecclesiis*, *cap.* 9. Belletus *Disquisit. Clerical. tit. de Cleric. debit.* §. 13. *num.* 1. qui idem asserit de consuetudine ornandi Capellam ex paramentis: tùm habendi lampadem ardentem ante Sanctissimum. Surdus *cons.* 254. *num.* 9. Belletus *dict.* §. 13. *num.* 8. Explicant Azorius *Inst. Moral.* 2. *part. lib.* 9. *cap.* 3. *quæst.* 10. Marta *de jurisdict.* 2. *p. cap.* 38. *num.* 9. Barbosa *dict. allegat.* 64. *num.* 5. Campanillus *in Divers. rub.* 12. *cap.* 13. *post princ.* Tondutus *tom.* 1. *cap.* 48. *num.* 3. Sperellus *decis.* 68. *à num.* 18. Salgado *d.* 3. *p. cap.* 5. *num.* 13. Diana 8. *p. tract.* 7. *resol.* 16. *vers. Quando.*

76. Hæ tamen consuetudines debent esse claræ, & non turbidæ; turbida enim nihil operatur. Rota apud Farinacium *in posthum.* 1. *p. decis.* 454. *n. fin.* Nec aliquo modo inducitur ex eo quod aliquando aliquis reficeret, aut repararet Ecclesiam, ad quod non tenebatur; quia est actus facultativus. Rota apud eundem, 1. *p. decis.* 545. *num.* 3. Utrutigoyti *dict. cap.* 13. *à n.* 10. Aft qui illam allegaverit, probare tenetur, aut per instrumenta, aut per testes videntes eam ad praxim adduci; poterit que etiam judex de ea se informare. Pekius *dict. cap.* 9. *à num.* 3. Sperellus *dict. decis.* 68. *à num.* 20.

77. Tandem in capite isto disquirendum supereft, quis sit judex competens ad cognoscendum de causis ædificationis, aut reparationis Ecclesiæ, & ad cognoscendum, & cogendum personas ad contributionem. Quæ in re Marta *de jurisdict.* 2. *p. cap.* 48. *n.* 13. asserit scriptum id non reperisse; aft variis fictis considerationibus concludit, judicem competentem esse Episcopum, ex decisione Concilii *dict. sess.* 25. *de reformat. cap.* 7. ubi decisum est. Cevallos verò *de las fuerças*, 2. *p. quæst.* 99. *à num.* 12. carpit Martam dicentem scriptum non invenisse, cùm jam Guillelmus Benedictus *in cap. Raymundus*, *verbo Et uxorem*, *decis.* 2. *num.* 138. rem egisset. Verùm Cevallos attentè non perlegit Martam; loquitur enim tantùm quando in subsidium ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ ad contributionem veniunt Parochiani, quo quidem casu inquit, non inveniffe scriptum; quisnam esset judex competens? Et resolvit esse Episcopum, ex Concilio *dict. cap.* 7. quod idem est dicendum in similibus ædificationibus, seu reparationibus Ecclesiarum, prout ibi disponitur: vel esse ejus Vicarium etiam judicem competentem cum speciali mandato; ut constat ex dicto Decreto. Pekius *de repar. Ecclesiis*, *cap.* 18. *per tot.* Surdus *cons.* 101. *num.* 41. Pereyra *de manu Regia*, 1. *p. cap.* 18. *num.* 8. Barbosa 3. *p. allegat.* 64. *num.* 8. Lotterius *de re benefic. lib.* 1. *quæst.* 11. *n.* 81.

78. Erit tamen dubium, an Judex secularis, maximè Princeps Supremus, & ejus Consilia, possint esse Judices competentes ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiarum, si per prævention em ad eos recurratur. Prima sententia negat, nam causa ista est Ecclesiarum, pertinens ad cultum, religionem, & administrationem Sacramentorum, res quippe spiritualis est, specialiter pertinens ad Judices Ecclesiasticos, *cap.* 2. *de judiciis*, cum vulgatis. Ergo nequeunt Principes, & ejus Magistratus esse judices competentes in causis. Cæterùm ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ obligati sunt omnes fructus, & reddit us illius, etiam decimæ, quorum judices competentes sunt Judices Ecclesiastici. Rota apud Seraphinum *decis.* 1047. *num.* 3. Gratianus *discept.* 238. *num.* 16. Cevallos *de cognit. per viam viol.* 2. *p. quæst.* 25. Barbosa *de univers. lib.* 5. *cap.* 26. §. 4. *num.* 1. D. Olea *de cess. tit.* 6. *quæst.* 3. *num.* 16. Suntque expressissima jura *in cap. Tua* 36. *de decim. Clement. Dispendiosam*, 2. *p. de Judiciis*, *l.* 56. *tit.* 6. *p.* 1. quamobrem Judex secularis, etiamsi Princeps fuerit, aut ejus Magistratus nequeunt aliquo modo cognoscere de causa reparationis, seu ædificationis Ecclesiæ. Denique, ut suprà dictum est, Episcopus, & alii Clerici sunt obligati ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ, ratione fructuum. Adversus quos est incapax judex Princeps, aut ejus Magistratus; *cap. Si diligenti* 12. *cap. Cùm contingat* 13. *cap. Significasti* 18 *de for. compet. cap. Cùm Episcopus* 7. *de offic. Ordinarii*, *l.* 58. & 59. *tit.* 6. *p.* 3. Cardoso *in praxi*, *verbo Iurisdictio*, *num.* 6. Valenzuela *cons.* 26. *num.* 17. Ergo nec Princeps secularis, nec ejus Magistratus queunt aliquo modo esse competentes ad cognoscendum de ædificatione, seu reparatione Ecclesiæ. Surdus *cons.* 301. *num.* 41. Lotterius *dict. lib.* 1. *quæst.* 11. *num.* 81. qui dicit contrarium non habere fundamentum. Marta *de jurisdict.* 2. *part. cap.* 48. *num.* 16. Valascus *consult.* 179. *num.* 28. Delbene *de Immunit.* 2. *part. cap.* 9. *dub.* 26. *num.* 6. Diana 3. *p. tract.* 1. *resolut.* 8. Utrutigoyti *dict. cap.* 13. *num.* 83.

79. Secunda sententia asserit, per præventionem esse judices competentes Principem secularem, &

ejus Magiſtratus : ducitur ex duobus Scripturæ locis, *lib. 4. Reg. cap.* 12. ubi Rex Joas diſpoſuit circa reædificationem Templi, & quomodò pecuniæ ad id conceſſæ debebant conſervari, & expendi. Idem diſpoſitum eſt à Joſia *lib. 4. Reg. cap. 22. Paralipomen. lib. 2. cap. 24.* ubi ad longum hiſtoria iſta tefertur. Unde conſtat Reges habere poteſtatem, & juriſdictionem circa ædificationem, ſeu reparationem Eccleſiarum. Cæterùm probatur, nam hæc cauſa eſt pia. Urrutigoyti *dict. cap. 13. num. 65.* & diximus in principio hujus libri. Sed cauſa pia eſt mixti fori, & cognito pertinet ad utrumque judicem, Eccleſiaſticum, & Secularem, *l. Hæreditas 50. §. Si defuncto*, ubi Gloſſa, *ff. de petit. hæredit. l. Oſſa 8. ff. de relig. & ſumpt. fun.* Tiraquellus *de cauſ. pii, privileg. 150.* ubi Riccius & Thorus, & pluries diximus. Ergo Princeps, & ejus Magiſtratus ſunt Judices competentes ad hanc cauſam, ſi præveniant. Præterea Princeps eſt protector Concilii Tridentini, unde ei provenit, ut poſſit præcipere ut exequatur, & ejus Decreta ab eo ſtabiliantur, & obſerventur, ut eſt decretum *in dict. cap. 7.* & conſequenter ut ſit judex competens, & ejus Magiſtratus, ut de hac cauſa cognoſcant. Pekius *de reparand. Eccleſiis, cap. 28. num. 2.* & de praxi Hiſpaniæ teſtatur Cevallos *de las fuerças, 2. p. quæſt. 99. à num. 11.* tenent etiam Benedictus *in cap. Raynutius, verbo Et uxorem 2. num. 138.* Avendañus *de exequend. mandat. 2. p. cap. 3. num. 7. verſ. Idem judex*, Rebuffus *reſponſ. 135. per tot.* Carolus de Graſſaliis *Reg. Franciæ lib. 2. jur. 6.* Bobadilla *in polit. lib. 2. cap. 18. num. 135.* Salgado *3. p. de Reg. protect. cap. 5. num. 8.* Balmaſeda *de collect. quæſt. 56. num. 18.*

80. In hoc dubio animadvertendum, fundamenta hujus ſententiæ debilia eſſe, & facilè reſponſum admittere. Et in primis factum Joas, & Joſiæ nihil probat, duo enim interpretamenta ex littera recipiunt: nam Principes iſti cùm viderunt quàm maximâ incriâ Sacerdotes incederent in reparatione Templi, & pecunias ad id deſtinatas ad alia diverterent, ne tantum damnum progrederetur, modum dedere, ut in gazophylacio Templi pecuniæ reponerentur, & poſtea numerati operarii ſolverentur. Aſt verò curam à Sacerdotibus non extraxerunt, ſed inſimul cum eis reparatio Templi gerebatur. Unde non conſtat juriſdictionem & poteſtatem Sacerdotum Reges iſtos abſtuliſſe, ſed tantùm modum dediſſe, ut pecuniæ oblatæ à Fidelibus in Templi reparationem erogarentur, conſentientibus ipſis Sacerdotibus, dum id convenientius fuiſſet. Aliud etiam reſponſum recipiunt ex littera, nempè quia illa erat urgentiſſima neceſſitas, dum ipſi Supremi Sacerdotes ignavi, & ſegnes de reparatione Templi non curabant, quamobrem ex negligentia Sacerdotum, & urgente graviſſima neceſſitate, ubi non erat ad quos récurſus daretur, & erat periculum in mora, potuerunt illi Sancti Reges ſeſe intromittere in reparatione Templi, ita ut pecuniæ ſequeſtrarentur, & recto regimine operariis traderentur, prout in iſto caſu hodie fuiſſet admittendum, ſi cum iis circumſtantiis occurreret, ut tenet Urrutigoyti *dict. cap. 13. à num. 88.*

81. Verùm ſi hæc interpretamenta tibi non placent, ſume aliud convincens, nempè in lege veteri Sacerdotes, & Levitas juriſdictioni regali ſubditos fuiſſe, quin potiùs quoad Regum juriſdictionem parum, aut nihil differebant à laicis, ut hæc teſtimonia explicat Abulenſis *lib. 4. Reg. cap. 12. 2. p. artic. 1.* Unde illatio non eſt facienda ad legem Gratiæ, ubi Sacerdotes, & Eccleſiaſtica negotia penitùs ſunt exempta à juriſdictione Principum ſecularium, ut tenet Villaroël *Gevier. Eccleſiaſt. 2. p. quæſt. 20. art. 3. à n. 54.*

82. Sed dices, licèt ex his teſtimoniis non probetur, Supremos Principes habere juriſdictionem ad reficiendas, vel reparandas Eccleſias, de Jure tamen Canonico ſimilis poteſtas eſt eis conceſſa, ut decrevit Marcellus Pontifex *cap. ult. diſt. 96.* ibi : *Boni Principis eſt, ac Religioſi. Eccleſias contritas, ac conſciſſas reſtaurare, cap. Sicut excellentiam 48. ad fin. 23. q. 4. l. Si in aliam 7. §. Ædes ſacras, ff. de offic. Proconſulis.* Ex quibus juribus Pekius *cap. 28.* deſumit, Principem, & ſeculares Judices habere juriſdictionem ad ſacra tecta Eccleſiarum ſervanda. Sed Urrutigoyti *dict. cap. 13. num. 90.* ſcripſit tantùm jura illa eſſe intelligenda, ſcilicet quando adeſſet negligentia Sacerdotum, & neceſſitas ædificandi, ſeu reficiendi urgeret. Aſt literaliter intelligi poſſunt, nempè boni Principis eſſe ſuis ſumptibus Eccleſias reſtaurare, & magnam ipſius excellentiam hoc pium opus valde decere, ut latè diximus *in hoc lib. cap. 1.* Villaroël *dict. art. 3. à num. 17.* Urrutigoyti *dict. cap. 13. num. 90.* nec Ulpianus *in dict. §. Ædes ſacras*, poteſt aliud probare, quia loquitur ſecundùm jus Ethnicorum Romanorum, *l. 76. ff. de uſufruct.* Ciceso *in Verrem 1.* Quod nequit obſervari in Eccleſia Catholica, Jure Canonico reſiſtente, *cap. 1. cap. De his 4. de Eccleſiis ædificand.* Tridentinum *dict. ſeſſ. 22. cap. 7.*

83. Aliud verò fundamentum deſumptum ex cauſa pia, quæ eſt mixti fori, pertinens etiam ad judicem ſecularem, etiam ſuſcipit reſponſionem ; duobus enim modis poteſt conſiderari cauſa pia. Primò quatenus continet aliquas perſonas, vel bona prorſus exempta à juriſdictione ſeculari. Secundò quando nihil tale continet. Quoad primum nequit judex ſecularis cognoſcere de cauſa pia, ut in præſentiarum. Ratio eſt, quia nec Princeps, nec alius judex ſecularis poteſt cognoſcere contra Epiſcopos, vel alios Clericos obligatos ad ædificationem, ſeu reparationem Eccleſiæ ; nec in decimis & fructibus eorum, qui ſunt ſequeſtrandi, aut pignorandi ad hanc cauſam. Ripa *reſponſ. 68. per tot.* Tondutus *dict. cap. 38. num. 13.* Urrutigoyti *d. cap. 13. num. 83.* Ergo licèt ædificatio, ſeu reparatio Eccleſiæ ſit cauſa pia, nequit de ea cognoſcere Princeps, ſeu judex ſecularis. Si verò cauſa pia ſit in alio modo, ſcilicet quando perſonæ, & bona non ſunt exempta à juriſdictione ſeculari, tunc cauſa pia erit mixti fori, & per prævention poterit cognoſcere ſecularis. Unde in hac ſpecie fundamentum illud eſt nullius roboris.

84. Aliud fundamentum protectionis Concilii eſt frigidiſſimum ; nam, ut alibi diximus, non eſt protectio iſta ad aliquam juriſdictionem concedendam Principibus ſecularibus, ſed tantùm ad ſimplicem advocatiam, & tuitionem, ut meliori modo obſervetur Concilium. Lotterius *dict. lib. 1. quæſt. 11. num. 81.* Urrutigoyti *dict. cap. 13. à num. 85.* quare ex illa ratione parum probatur.

85. Ex dictis eliſa videtur praxis contraria Hiſpaniæ, & Franciæ. Verùm in re dicendum, dupliciter eſſe contemplandam hanc difficultatem. In primis quatenus Epiſcopus, & alii Clerici ex fructibus Eccleſiæ tenentur ad ædificationem, ſeu reparationem illius. Petrus Gregorius *lib. 2. cap. 1. num. 12.* Et in hoc caſu minimè eſt admittenda ſecunda ſententia, nec Princeps, nec ejus Magiſtratus, poſſunt procedere adverſus Epiſcopum, & alios Clericos, nec in fructibus eorum aliquid diſponere, etiam ad hanc cauſam ; quia clariſſimè immunitas Eccleſiaſtica vulneraretur, niſi in caſu quo urgeret graviſſima neceſſitas, & Eccleſiaſtici eſſent negligentes, nec daretur recurſus ad Superiores, ut diximus cum Urrutigoyti *dict. cap. 13. num. 88.*

86. Secundo modo contemplanda eſt hæc difficultas ; quando deficientibus fructibus Eccleſiæ, eſſet deveniendum ad contributionem Parochianorum, vel ad bona communia Univerſitatis, de quo Pekius *c. 32.*

&

& in hoc caſu Marta *de juriſd. 2. p. cap. 48. n. 15. & 16.* aſſerit competentem eſſe judicem Epiſcopum, qui ſi fuerit impeditus, eſt recurrendum ad Archiepiſcopum, & ab illo ad Papam, niſi Eccleſia minaretur ruinam, & longa eſſet diſtantia ad urbem Romanam, quia tunc datur recurſus ad Regem, ob inſtantiam neceſſitatis.

87. Sed in hac ſpecie ſatis probabiliter eſt admittenda ſecunda ſententia, ſcilicet ut Princeps, ſeu Magiſtratus ſeculares poſſint facere diſtributionem, & compellere Parochianos, ad eam ſolvendam, bona communia vendere, & alia efficere ad ædificandam, ſeu reparandam Eccleſiam. Et probatur facilè, quia iſta eſt cauſa pia de ſua natura, pertinens ad utrumque judicem, in meliori, & praxi recepta ſententia. Tum perſonæ, & bona illarum ſunt juriſdictionis ſecularis; & obligatæ adverſus quas eſt procedendum, & earum forum ſequendum, *cap. Cùm ſit generale 8. cap. Conqueſtus 16. de foro competenti*, Rota apud Seraphinum *deciſ. 1018. num. 1.* Riccius *3. part. collect. 1930.* Tuſchus *lit. A, concluſ. 122.* Ergo rectè judices ſeculares poterunt inter has perſonas, & ſua bona diſtributionem facere ad ædificandam, ſeu reparandam Eccleſiam, & illas cogere ad ſolvendum, ut tenent Barboſa *ad Concilium, dict. ſeſſ. 21. cap. 7. num 16.* Urrutigoyti *dict. cap. 13. num. 83.*

88. Sed quid quando Clerici ſimul cum ſecularibus collectantur ad ædificationem, ſeu reparationem Eccleſiæ pro rata ſuorum bonorum temporalium, an poſſint Clerici ad collectam cogi per judicem ſecularem? Hæc difficultas pendet ab alia, an quando Clerici tenentur *ad collectas*, poſſint cogi ad ſolvendum per judicem ſecularem? Prima ſententia affirmat; nam licèt Clericus ratione ſuæ perſonæ ſit exemptus à juriſdictione ſeculari, non tamen ejus bona temporalia; hæc enim cùm ſemper temporalia remaneant, ſemper ſubſunt juriſdictioni laicali, & ideò poſſunt capi à judice ſeculari per pignorationem, apprehenſionem bonorum, vel alio modo independenter à perſona: quâ factâ apprehenſione, poterit collectarum fieri ſolutio. Confirmatur ex doctrina multorum, quos refert, & ſequitur Bobadilla *Polit. lib. 2. cap. 18. n. 260. lit. E*, aſſerentium Clericorum bona patrimonialia nullam immunitatem, nec exemptionem habere, niſi in caſibus à jure expreſſim exceptis quapropter quoties ad gabellas tenentur, poterunt cogi ad ſolutionem per bonorum apprehenſionem, vel pignorationem. Mexia *in pragmatica panis, concluſ. 5. num. 23.* Boërius *deciſ. 246. num. 4.* Laſſarte *de decima vendit. cap. 19. à num. 84.* Coriolanus *in Bull. Cœn. exam. 16.* Bobadilla *in Polit. dict. cap. 18. num 199.* Salgado *de Reg. protect. 4. part. cap. 14. num. 103.* Vela *diſſertat. 45. num. 60.*

89. Secunda ſententia aſſerit, in præſentiarum judicem ſecularem non ſtatim debere pervenire ad apprehenſionem bonorum ipſius Clerici, ſed priùs Epiſcopum adire, & cum requirere, ut faciat ſtatim, & compellat Clericum gabellam ſolvere; aliàs judex ſecularis procedit ad apprehenſionem, ſeu pignorationem bonorum. Azevedus *in l. 11. tit. 3. lib. 1. Recopilat. n. 5.* & cum multis tenet Salzedo *de lege polit. lib. 1. cap. 4. num. 20.*

90. Tertia ſententia abſolutè ait, minimè ſecularem judicem poſſe cogere Clericos ad ſolutionem gabellæ, etiam per apprehenſionem bonorum, vel pignorationem. Rario eſt, nam non ſolùm perſona Clerici eſt exempta, ſed etiam bona illius temporalia à juriſdictione ſeculari, *cap. 1. de Immunit. Eccleſiar. cap. Quanquam 4. de cenſib. lib. 6.* & eſt clara Bulla Cœnæ, ibi: *Imponentes decimas Perſonis Eccleſiaſticis, ac eorum, & Eccleſiarum bonis.* Nam, ut benè conſiderat Suarez *contrà Regem Angliæ, lib. 4. cap. 24. num. 11.* bona iſta, licèt patrimonialia ſint, ſemper adhærent perſonæ, & ejus immunitate, & privilegiis fruuntur, aliàs benè potuiſſent bona iſta gabellari, & ſic tenent plures Doctores relati, & ſequuti à Diana *1. p. tract. 2. reſolut. 39.* Tum in qualibet cauſa poterunt puniri à laicis in bonis, & per ſubtractionem eorum compelli, quod perquam iniquum eſt. Graſſis *de effect. Clerical. 2. p. à num. 130.* Marta *de juriſdict. 4. p. caſu 1. à num. 331.* Salgado *de Reg. protect. 1. p. cap. 1. num. 69.* Delbene *de immunit. 2. p. cap. 9. dub. 17. & dub. 19.* Ergo aſſerendum, ad gabellarum exactionem minimè poſſe judices laicos compellere Clericos ad ſolvendum gabellas, etiam per apprehenſionem bonorum. Confirmatur, nam ſi bona iſta relinquerentur temporalia, & ſubjecta juriſdictioni laicorum, concederetur per aliam viam, quod per alteram prohibetur; nam Clericus eſſet ſubditus laicorum, ſaltem ratione bonorum, quod execrantur ſacri Canones ſed quod unâ viâ prohibetur, non eſt concedendum per alteram, *regul. 84. de Regul. Juris, l. Nec per ſe, Cod. de hæredib. inſtit.* Eſſe *deciſ. Aragoniæ 28. num. 11.* Ergo ad exactionem gabellarum contra Clericum nequit ſecularis judex procedere per apprehenſionem bonorum, nec alio modo cogere Clericum. Bartholomæus à S Fauſto *in Specul. Confeſſ. diſput. 33. queſt. 21.* Diana *1. p. tract. 2. reſol. 41.* Delbene *de Immunit. 2. p. cap. 9. dub. 9.* Anguianus *de legib. lib. 2. controverſ 15. à n. 130.*

91. Hæc ultima ſententia admittenda eſt, eſt enim contraria valdè periculoſa animabus, etiamſi conſuetudine corroboraretur; nam, ut inquit Delbene *dict. dub. 9. num. 4.* conſuetudo iſta corruptela eſt, quia nulla poteſt facere judicem ſecularem capacem juriſdictionis Eccleſiaſticæ: quapropter ſententia illa ſemper adducitur ad praxim magnò periculo animarum. Hanc ob rem Hermoſilla *in l. 1. tit 5. p. 5. gloſſ. 1. n. 68.* Balmaſeda *de collect. queſt. 19. num. 22.* inquiunt valdè ſcrupulòſum eſſe placitum illud, & neceſſariam eſſe cautelam, ut judex ſecularis poſſit cogere Clericos ad gabellam per apprehenſionem bonorum, nempè ſolùm apprehendendo illa bona quæ gabellam effecerunt, utpotè quando pecora Clericorum damnum dederint: quo quidem caſu eadem animalia detinentur, quouſque damna perſolvant. Hermoſilla *dict. gloſſ. 1. num 69.* Otero *de paſcuis, cap. 8. num. 14.* Fontanella *deciſ. 514.* Carleval. *de judiciis, lib. 1. tit. 1. diſput. 21. queſt. 3. à num. 155.* In qua quidem re aliam cautelam dat Balmaſeda *de collect. queſt. 19. num. 23.*

92. Sed adhuc hæ cautelæ incertæ ſunt, & à pluribus Doctoribus impugnantur, ut agnoſcit ipſe Balmaſeda *dict. queſt. 19. num. 22. in fin.* Quapropter aſſero in præſenti, minimè Clericos eſſe cogendos à judice ſeculari ad ſolvendas collectas impoſitas ad ædificationem, ſeu repararionem Eccleſiæ, ut generaliter docent Doctores relati *num. 83.* Tum quia collecta iſta reſpicit principaliter ipſam perſonam, ſcilicet Clerici, quæ quidem exempta eſt à juriſdictione ſeculari, etiam in terminis ſententiæ aſſerentis per bonorum apprehenſionem poſſe judicem ſecularem procedere adversùs Clericum. Cùm ergo perſona Clerici ſit in hac collecta principaliter obligata, nequit aliquo modo judex ſecularis procedere per bonorum apprehenſionem, cùm bona illa non ſint obligata; quia ſi procedat, erit cum graviſſimo periculo animæ ſuæ.

93. Illud verò cum Salgado *dict. cap. 5. num. 18.* obſerves poſſe Epiſcopum procedere contra exemptos obligatos ad contributionem pro reficienda, ſeu reparanda Eccleſia, quia procedit ut delegatus Sedis Appoſtolicæ, ex Tridentino *ſeſſ. 7. de reformat. cap. 8.* & *ſeſſ. 21. cap. 7.*

94. Deinde obliviſcendum non eſt, in hac cauſa procedi remota appellatione, ut decrevit Concilium

dict.

dict. cap. 7. quacunque appellatione, exemptione, & contradictione remota, ibi: *Quacunque appellatione, exemptione, & contradictione remota.* Et ratio est, nam ex dilatione gravissimorum damnum Sacris, & Animabus inferretur; quamobrem rectissimè appellatio est remota in causis ædificationis, seu reparationis Ecclesiarum, Gonzalez *ad Regul.* 8. *glos.* 9. *in not. n.* 208. Salgado *d. cap.* 5. *num.* 9. *in fin.* Urrutigoyti *d. cap.* 13. *num.* 94. qui id extendit, etiamsi Ecclesia sit in totum collapsa.

95. Hæc de ædificatione, & reparatione dicta sufficiant, quæ sunt extendenda ad necessaria ornamenta, vasa Sacra, luminaria & alia ad cultum divinum pertinentia, & ad domum Rectoris. Urrutigoyti *dict. cap.* 13. *à num.* 90. Tondurus *dict. cap.* 36. *num.* 8. Barbosa 3. *p. allegat.* 64. *num.* 6. *in fin.*

CAPUT VII.

De Capellis Regum, & aliorum privatorum.

SUMMARIUM.

Etymologia Capellæ adducitur, num. 1. *Datur nova etymologia, & asseritur Capellas esse opus pium, & Deo gratissimum, n.* 2.

Capella dupliciter sumitur. Primò pro Ecclesia per se subsistente, etiam Parochiali: & quomodo olim Capellæ Religiosis tradebantur, & eis inserviebant, num. 3.

Olim Nobiles Capellas construebant, sive publicas, sive privatas: privatæ fuerunt eis ablatæ, num. 4. *Fuerunt tamen excepti Principes habentes proprias Capellas, n.* 5.

De origine Capellarum Regiarum, num. 6. *Conjectura est, Reges Gothos in Hispania habuisse Regiam Capellam: expenditur ad hoc Morales, num.* 7. *Sed certum ab Alphonso VII. cœpisse Regiam Capellam, n.* 8.

De jure communi Regia Capella subsunt Episcopo, nisi à Pontifice eximantur, n. 9.

An similia indulta sint derogata per Tridentinum. Prima sententia affirmat, n. 10. *Secunda negat, n.* 11. *Tertia asserit, reduxisse indulta ad terminos textus* in cap. Cùm capella 16. de Privilegiis, *n.* 12.

Quando Capellani degunt intra septa domus Regiæ, Concilium nihil circa eos disposuit, n. 13. *Si extra degant, ratione officii, & beneficii subjiciuntur Episcopo, num.* 14.

In his quæ attingunt servitium Capellæ, Concilium nihil detrahit; si verò non attingant, abrogavit privilegium exemptionis ante Concilium concessum, numero 15.

Si verò indulta ista fuerint concessa post Concilium, eorum tenori est standum. Exemptâ Capellâ, sunt exempti Capellani, n. 16. *Consuetudines in his privilegiis sunt observandæ, ibid.*

Quando moritur Capellanus Regius, an exequutio ipsius testamenti pertineat ad Ordinarium, aut ad judicem Capellæ. Explicatur casus quæstionis, n. 17.

Dicendum videtur, pertinere ad judicem Capellæ, tanquam ad Ordinarium. Religiosi etiam post mortem sunt exempti, n. 18.

Sed dantur fundamenta contraria. In his indultis non datur extensio ad omissa, num. 19. *Si Religiosus est exequutor testamenti, dat ratiocinia coram Ordinario; & si deliquerit, ab eo punitur, n.* 20.

Privilegium personale extinguitur cum persona, num. 21. *Si est locale, etiam Capellano mortuo extinguitur, & extincta qualitate, extinguitur privilegium, n.* 22. *Et quando conceditur ratione exercitii, cessante exercitio, cessabit privilegium, n.* 23.

Si Capellanus habet hæredes, visitatio testamenti, & exequutio pertinet ad Ordinarium. Bona testatoris sunt hæredis per additionem: & inventarium pertinet ad judicem hæredis, n. 24.

Si verò non reliquerit hæredes, sed suam animam, videtur pertinere ad judicem Capellæ. Hæreditas jacens representat defunctum, & inventarium pertinet ad judicem testatoris, n. 25.

Respondetur fundamentis contrariis. Animâ hærede institutâ, non est hæreditas jacens, sed exequutores gerunt vices hæredum. Inventarium, animâ hærede institutâ, vel aliâ causâ piâ, pertinet ad Ecclesiasticum; instituto verò laico, pertinet ad secularem, num. 26.

Resolvitur in præsenti exequutionem, & visitationem testamenti Capellani Regii pertinere ad Ordinarium, & defenditur. Successores mariti conveniuntur in solidum. Episcopus ut delegatus Sedis Apostolicæ potest cognoscere de ultimis voluntatibus exemptorum, Judices Capellarum non sunt Ordinarii, sed delegati, n. 27.

Religiosus exemptus est ratione loci ubi moratur, & ideò exemptio durat post mortem illius, n. 28.

Capella aliquando erigitur intra Parochiam, aliquando extra, n. 29.

Definitur Capella, in qua aliquando consequitur jus patronatus, aliquando non, n. 30.

Ad Capellarum constructionem aliqua desiderantur, de quibus ibi, n. 31. *Si sine licentia Episcopi aliquis Capellam erigat, si Clericus est, degradatur; si laicus, anathematizatur, & demolitur Capella, ibid.*

Capellæ istæ membra sunt Ecclesiarum Matricum, & regulantur cum eis in privilegiis, & in favorabilibus veniunt nomine Ecclesiæ: & legatum relictum Ecclesiæ, etiam Capellæ debetur, & ad fundandam Capellam cogitur quisque fundum vendere, n. 32.

Est dubium, an qui Capellam fundat intra Ecclesiam, teneatur illam dotare? Communis est sententia non teneri, n. 33. *In contrarium ponuntur fundamenta, num.* 34.

Explicatur communis sententia & admittitur, quando nullo jure reservato, vellet quis ædificare Capellam, num. 35.

Si tamen intra Ecclesiam aliquis ædificaverit Capellam cum janua ad viam publicam, dotare tenetur, num. 36.

Si intra Ecclesiam, reservato jure patronatus, aliquis Capellam construxerit, vel jure sepulchri, tenebitur dotare, n. 37.

Construens Capellam acquirit ibidem jus sepulchri, si id expressim pacisceatur, dum non sit sub bradellis, aut prope altare, aliàs corpora exhumantur. Tum etiam potest ponere arma, insignia, & subscriptiones, num. 38.

An ex armis, & insignibus gentilitiis probetur proprietas Capellæ, affirmandum videtur, sicut probatur jus patronatus, n. 39.

Sed contrarium tenet Riccius. Concessio sepulturæ non probatur, nisi per Scripturam, n. 40.

Si sint insignia affixa in cancellis, vel porta, non probant proprietatem, n. 41. *Si in parte principali, per se non probant, sed faciunt præsumptionem, nisi adsint alia adminicula. Si fuerit affixio tam antiqua, quam capellæ, plenè probat, n.* 42.

Fundator, & Patronus Capellæ potest scamna, & sedes apponere in ea; & si aliquis amoverit, datur actio injuriarum, & armis poterit defendi, num. 43.

num. 43. Sed quoad ultimum ibi admittitur, ibid.

Si in fundatione sit appositus clausula, Reservato jure sepulchri, fundator habet jus sepulchri. Ex eo quod quis habet jus funerandi, non habet jus Capellæ, sufficit ad id aliquando tacita licentia, & explicatur, n. 44.

Poterit fundator Capellæ præcipere, ut Sacerdos oblationem quandam ei, vel ejus successoribus faciat, n. 45.

Capella licèt habeat redditus, beneficium non est, unde fructus sunt Rectoris Ecclesiæ, nisi habeat proprium cum separatione fructuum, n. 46.

Erit beneficium si erigatur in titulum authoritate Episcopi, cum designatione Rectoris seu Capellani. Cadit sub reservatione, nisi fuerit juris patronatus. Capellæ plures in eodem altari sub oneribus Missarum, quæ olim pluribus conferebantur, licèt hodie sint sub unico Capellano, sunt plura beneficia, n. 47.

An Capella possit vendi, & alienari, affirmant plures, sicut sepultura, n. 48. Alteri tenent contrarium, num. 49.

Capella profana vendi valet, sicut sepultura, n. 50. Vendere Capellam per se est simoniæ, n. 51.

Vendere verò jura quæ sunt in patrono, & commoditatis, adhuc non esse licitum videtur, nec circa id posse transigi, n. 52.

Si jura ista relinquantur in modum majoratus, sunt invendibilia, n. 53. Idem si Capella sit de familia, & habeat certas vocationes, n. 54.

Si verò relinquatur Capella suis hæredibus, nulla adhibita prohibitione alienandi, & Capella sit beneficium juris patronatus, nequit vendi. Id intelligitur quoad jus patronatus, quoad verò alia jura honorifica, & commoda, vendi valet, sicut si hæreditaria sint, quæ alienari valent in extraneos, & pro debitis subhastantur, n. 55.

Rectores Ecclesiarum nequeunt hæc jura vendere invito Patrono, seu successore, n. 56.

An extinctâ lineâ, Capella ad Ecclesiam redeat. Prima sententia negat, & comprobatur exemplo juris patronatus, n. 57. Secunda affirmat, sicut finito patronatu Ecclesia libera remanet, n. 58.

Si concessio Capellæ sit hæreditaria taxativè, extinctâ familiâ, transit ad Ecclesiam, n. 59. & 60. Si fuerit hæreditaria, adhuc extinctâ familiâ, non extinguitur, sed transit ad extraneos, n. 61. Jus legitimè alienatum non dicitur vacare, ibid.

Pro solutione alicujus decimæ non gravantur fructus Capellæ, nisi fuerit beneficium, n. 62.

An exemptâ Ecclesiâ, etiam Capella exempta videatur? Affirmandum videtur, sed contrà, n. 63. Ecclesiâ exemptâ, adhuc in Capellis Episcopus retinet jura Episcopalia, ibid.

Fit instantia, & respondetur. In Capellis Monasteriorum Episcopus non retinet jura Episcopalia. A diversis non fit illatio, n. 64.

Si testator Capellam fundare præceperit intra annum, & insimul dotare sub pœna, ut sexaginta scuta Capellanis ab eo nominatis solverentur, si eos non nominavit, an pœna committatur. Pœnam non committi affirmandum videtur, n. 65.

Sed contrarium sustinetur, & expenditur lex Si testamentum 8. Cod. de instit. & substit. *Imperfectio voluntatis consideratur, quando testator de præsenti volebat ad alia transire, non verò quando perfecta voluntate volebat ad alia futura prospicere, num. 66.*

Quando testator præceperit Missas esse dicendas in Ecclesia, non tamen designat Capellam, quibus competat hæc designatio? In primis standum conjecturis, de quibus ibi, n. 67.

Si non sunt conjecturæ, prima sententia asserit designandam esse Capellam à Rectore Ecclesiæ, n. 68. Secunda sententia dicit, à nullo designandam, sed sufficere dicere Missas in qualibet loco Ecclesiæ, num. 69.

Hæc sententia admittenda est, si Missæ sunt dicendæ pro unica vice; si verò memoria sit perpetua, admittenda est prima, n. 70.

Obligati ad construendam Capellam possunt compelli, ut intra quinquennium perficiant per actionem in factum de Jure Civili, de Jure verò Canonico per primam actionem, n. 71.

1. DE etymologia Capellæ variè senserunt Doctores: aliqui dixerunt à capris dictam, seu à capellis, quæ propriè dicuntur capræ infantes, seu anniculæ. Unde Columela *lib. 7. de re Rustica, cap. 6.* ait: *Anniculæ, vel binæ capellæ.* Et Virgilius *eclog. 3.*

——*Tythre pascentes defluxerit pelle capellas.*

Idque illa ratione, nam ob Imperatorum tyrannidem magnoperè persequebatur Ecclesia, nec in Templis celebrari sinebatur: quapropter in privatis Sacellis, seu Tabernaculis sacra peragebantur, opertis pellibus caprinis. Laurent. Beyerlink *in Theatro vit. hum. lit. C, verbo Capella.* Alteri verò autumant à capiendo dictas esse Capellas, quia ad Divina capiunt laicos, & populum; vel quia capiunt laudem. Alii Capellæ nomen derivant à cappa Beati Martini. Reges enim Franciæ cappam illius ad bellum portabant, & eam sub quodam tentorio reservabant, qua ratione ejus custodes *Capellani* dicebantur, & inde locus ille *Capella*. Vel quia sicut Cappa nos operit & defendit, ita Capella nos munit, & tuetur à peccatis, & à Dæmoniorum incursibus. Cartagena *ad tit. de Capell. Monach. num. 2.* Valensis *ibid. num. 1.* Vincentius Turturetus *de Sacello Regio, cap. 1. & 2.* Azorius *Instit. Moral. 2. p. lib. 3. cap. 8. quæst. 2.* Gonzalez *ad Regul. 8. gloss. 5. n. 70.* Barbosa *de univers. jur. lib. 2. cap. 8. à num. 18.* Petrus Gregorius *Syntag. lib. 15. cap. 29. num. 1.* Urrutigoyti *de Eccles. Cathedr. cap. 16. à n. 1.*

2. Hæ etymologiæ communiter adducuntur, sed adhuc alia non inconcinna adduci valet; nam Capella est quædam stella, de qua Plinius *lib. 18. cap. 31.* ibi: *Quinto idus Septembris Cæsari capella oritur vesperi.* A qua quidem potuit dici *Capella*, dum ibi ad adorandum Dominum quasi stellâ ducti adducimur, prout stella Magos adduxit ab Oriente ad adorandum Christum Domini, Matthæi *cap. 2. vers. 2.* ibi: *Vidimus stellam ejus in Oriente, & venimus adorare eum*; ut quasi per stellam Domini Divinitatem agnoscerent, & statim ad eum adorandum adventarent. Origenes *homilia 13. & 15. in Num.* Cyprianus *in tract. de Stella, & Magis*, Basilius *de Christi generatione*, Greg. Nyss. *orat. de Nativit.* S. Leo *serm. 4. de Epiph.* S. Maxim. *serm. 3. de Epiph.* sive ita evenerit per Astrologiam, sive per Prophetiam, aut exteriùs per stellam, & interiùs per gratiam Spiritus Sancti, de quo sunt plura Patrum testimonia relata à Maldonato *in d. cap. 2. lit. E, vers. Quo autem modo*, Sylveira *in Evang. lib. 2. c. 4. de Adorat. Magorum, quæst. 12. per tot.* Unde cùm in his Capellis ad Dominum adorandum, & reverendum congregemur, Capellas istas dicimus, quasi stellas nos ducentes ad Christi Domini adorationem. Quapropter eas erigere gratissimum est Deo, & piissimum opus: ratio est, nam fiunt ad celebrandas Missas, Dominum adorandum, & ut nos à diabolo protegat. Ergo sunt opera pia, & Deo gratissima. Tum quia sunt membra Ecclesiæ, *cap. Indemnitatibus 42. §. fin. de elect. in 6.* ubi Doctores. Ergo sicut Ecclesiæ sunt opera pia, similiter Capellæ. Urrutigoyti *d. cap. 18. n. 6.*

3. Capella enim dupliciter in Jure consideratur. Primùm pro qualibet Ecclesia per se subsistente, etiam Parochiali, dummodò Collegiata nõ sit, prout habitur

tit. cap. 1. de Capell. Monachor. Titulus enim ille intelligitur etiam de Eccleſiis Parochialibus, in quibus erant Presbyteri Curiones deſtinati, qui ex nimia devotione res proprias, & inſimul Eccleſias Parochiales cum jure decimarum, & aliorum fructuum Monachis tradebant, ipſi verò Altari ſerviebant, Monachis percipientibus decimas, & cæteras emoluméta, & id abſque conſenſu Epiſcopi, ſi tantùm pro vita ipſius Parochi fieret. Verùm illo defuncto, cùm Religioſi jura illa habere non potuerint, ſed deficiebant eis, introductum eſt, ut ipſi Monachi altaria redimerent ab Epiſcopo, ideſt ipſas Eccleſias, ad quem omnes Eccleſiæ ſuæ diœceſis ſpectabant, & pro redemptione certum quid, vel annuam penſionem præſtabant; inſtituebatque Epiſcopus Vicarium, ſeu Capellanum, ut Altari deſerviret, certa portione deſignata, ut ex Joanne Saresbarienſi ſcripſit D. Gonzalez *in dict. cap. 1. de Capell. Monach. num. 3.* Verùm hoc deteſtationi eſt, & ut ſimoniacum damnat Urbanus II. *in cap. Quæſitum 4. 1. quæſt. 3.* & in epiſtola ad Ingelianum Epiſcopum Laudunenſem, *cap. Congregato 2. 16. quæſt. 7.* Concilium Claromontanum *can. 6.* Nicolaus Lemaitre *de jurib. Epiſcopal. lib. 2. cap. 5.* Unde cognoſcitur quamlibet Eccleſiam per ſubſtitutum, Capellam eſſe, licèt Parochialis ſit, dummodò Collegiata non ſit. Abbas *in cap. A nobis, de jure patronat. num. 3. nat. 2.* Gonzalez *ad Regul. 8. gloſſ. 5. num. 62.* Fagnanus *in cap. Expoſtulaſti, de Prabend. num. 3.* Barboſa *in rub. de Capell. Monach. num. 3.* Urrutigoyti *d. cap. 16. num. 7.*

4. Quapropter & Capellæ quædam Sacella dicebantur à nobilibus conſtructa in ſuis villis, vel prædiis ruſticis, ubi Miſſam audirent; erant enim privata, & publica, ut coloni etiam Sacrum audirent. Privata etiam, ut ibidem privatim & ſigillatim nobiles Sacra audirent. Verùm quia ob hanc cauſam Eccleſias non frequentabant, Capellæ iſtæ privatæ fuerunt interdictæ, *Novella 131. §. Si quis domui ſuæ,* & *Novella 57.* aliàs *58.* de quo Daniel de Nobilibus *diſput. 44. à num. 3.* Lemaitre *de patrimon. ſeu bon. Eccleſiæ, lib. 2. cap. 3.* Urrutigoyti *dict. cap. 14. à num. 13.*

5. Ab hac tamen prohibitione Principes Supremi immunes ſunt, ut ex praxi conſtat; quippè omnes in ſuis Palatiis Capellam habent, & Sacerdotes Sacellanos, ut Sacra in eiſdem peragant, & pro Principe orent, de qua re eſt memorabilis Capella Ducum Burgundiæ *in cap. Capella 16. de privilegiis*, & de ea Altaſerra *de Ducib. cap. 8.* Chaſſaneus *in Catal. glor. mund. 12. p. conſiderat. 63.*

6. De origine tamen harum Regiarum Capellarum plura cumulavit Vincentius Turruretus *de Sacello Regio, cap. 2.* Verùm quamvis ex aliquibus conjecterint Imperatores Gentiles, Sacerdotes Sacrificos habuiſſe, id tamen non ſatis probatur; quòd quidem aſſerendum de Regibus Iſrael, licèt probetur circa Templum Domini palatium habuiſſe, ut concludit Turruretus *dict. cap. 2.* qui *num. 5.* probat Conſtantinum Magnum primum habuiſſe aulicos Sacerdotes domi celebrantes, & inſimul portatile Tabernaculum, quando foris peragrabat, vel in caſtris aſtabat, unde Sacerdotes militares dicebantur. In Hiſpania veterem Regum morem habendi aulicum Sacellum, ſeu Capellam, tempore Suevorum, Miro regnante in Gallecia, ex Concilio Lucenſi refert Turruretus *d. cap. 2. à num. 10.* & tempore Gothorum ſimile quid in praxi viguiſſe, probatur ex Concilio Toletano VII. *cap. 1.* Res quidem valdè lubrica eſt, nec ſufficienter ex Conciliis comprobatur; clarior ramen fit ex Juliani teſtimonio in Adverſariis, *anno 689.* cujus verba tranſcripſit Turruretus *dict. cap. 2. num. 18.* ubi tempore Regis Reciſuinti nominatur Sacellum Regium, ubi erat conditum corpus Beatæ Leocadiæ: quem locum ait Turruretus probare, Capellam Regiam in aula Regia extitiſſe, ubi clarùit apparitio illius Virginis. Sed tamen incertum eſt, licèt enim Julianus dicat Eccleſiam illam eſſe Regium Sacellum, non tamen erat in aula Regia; quippè conſtat miraculum illud accidiſſe in templo Beatæ Leocadiæ, ubi aderant plures Clerici, & celebrabat S. Ildefonſus Archiepiſcopus. Morales *lib. 12. Hiſt. General. cap. 39.* Mariana *de reb. Hiſpan. lib. 6. cap. 10.* Saabedra *in Chron. Gothic. cap. 25. fol. Florecio tambien*, Sanchez *de Reb-Hiſpan. lib. 2. cap. 16.* Quod quidem Templum in ſuburbano Toleti propè Tagum hodie conſpicitur; & Prætorienſe dicebatur, ut narrat ipſe Julianus, & communi illius urbis traditione ſic receptum eſt.

7. Aſt ex veriſimili conjectura admittendum, Reges Gothos, poſtquam Arrianorum hæreſi dimiſſâ, Catholicam Religionem amplexati ſunt, Sacellum Regium, & ibidem Capellanos habuiſſe. Fuerunt enim poſt Recaredum ſimul cum ipſo alii catholiciſſimi, & religioſiſſimi; quare præſumendum, tam catholicos, & religioſos Principes ſemper habuiſſe Regiam Capellam, & ſuos Capellanos, qui huic curæ omnino incumbebant. Quare in Aula Regia erat Comes Sacrariorum, cujus officium ſic explicat Morales *lib. 12. cap. 31.* ibi: *Conde de los ſagrarios, que ſirua en eſte Concilio, tengo yo por cierto era el que tenia cuidado, y cargo de guardar las reliquias, y ornamentos de la Capilla Real.* Quod non ita certum, quin ſtatim ipſe Morales aliter interpretetur nomen illud, ſcilicet ut Comes iſte eſſet, cui aderat onus ædificationis, aut reparationis Eccleſiarum totius Regni.

8. Pelagio jam victore, & ejus ſucceſſoribus, quorum ſeriem in Rege noſtro Carolo II. habemus, Capellam Regiam fuiſſe & Capellanos pluſquam ab hinc quingentis annis, indubitatum eſt; ſunt enim duo privilegia Alphonſi VII. Imperatoris Hiſpaniæ, nominantia Archiepiſcopum Compoſtellanum *Regium Capellanum.* Refert Turruretus *d. cap. 2. num. 19.* & *cap. 3. num. 18.* eſtque idem probatis textus Regius *in l. 3. tit. 9. p. 3.* ubi ad longum comprobatur. Jul. Capponi *tom. 3. diſcept. 133. num. 58.*

9. Hæ Regum Capellæ, & Capellani de jure communi Epiſcopo diœceſano ſubjiciuntur, *cap. Omnes 4. cap. Solite 6. de majorit. & obedient.* Capponi *dict. diſcept. 134. num. 62.* niſi Summorum Pontificum indultis eximantur, idque ex generali regula, quâ omnes Baſilicæ, & Clerici Epiſcopatus ex lege diœceſana Epiſcopis ſubſunt. Tum quia ipſi Principes Epiſcopo ſubjiciuntur quoad ſpiritualia, *cap. Omnes Principes 4. de majorit. & obedient.* Quamobrem eodem modo eſt philoſophandum de eorum Capellis, & Capellanis. Fagnanus *in dict. cap. Cùm Capella 16. de Privilegiis, num. 6.* Idcircò Capellæ Regum, quæ à juriſdictione Epiſcopi ſunt exemptæ, habent ſpecialia indulta, de quo *in d. cap. Cùm Capella.* Capella Regum Hiſpaniæ exempta eſt ex conceſſione Sixti IV. Innocentii VIII. Alexandri VI. Julii II. Clementis VII. Pauli III. Gregorii XIII. & Pauli V. Capella Regum Portugalliæ ex aliis indultis. Cabedo *de Patron. Regiæ Coron. cap. 43. per tot.* Idem eſt de Capellis Regum Neapolis, & Franciæ. Turruretus *de Sacello Regio, cap. 4.* Afflictis *de Conſtit. Magni Concilii, not. ab. 4. n. 4.* Bengeus *de Beneficiis, cap. 1. §. 27. num. 5.* Zerola *verbo Exemptio, num. 2.* Chopinus *de Sacra Polit. lib. 2. tit. 5. n. 5.* Capponi *d. diſcept. 133. n. 66.*

10. Eſt tamen dubium, an ſimilia privilegia, & indulta abrogata ſint per Tridentinum *ſeſſ. 25. de reform. cap. 11.* Prima ſententia affirmat: ducitur, nam ex ſimilibus exemptionibus quàm magnæ perturbationes in Eccleſia Dei oriuntur, & exempti ad laxioris vitæ delubra occaſionem abripiunt, *cap. Cùm perſonæ 7. de*

Privile

Privilegiis in 6. quod damnum ut Concilium evitaret, ſimilibus indultis derogavit. Et confirmatur ex eodem Concilio, dum decretum illud ſola ea mente perfecit, ut ſimilem perturbationem, & exemptorum vitia reſecaret, ut patet ex principio illius: quapropter mens Concilii eſt tollere illa privilegia exemptorum Capellanorum, & Capellarum Regiarum; aliàs ſi illa reliquiſſet indemnia, finis illius decreti inutilis redderetur, Rodriguez *quæſt. Regul. tom. 2. quæſt. 64. art. 4. & quæſt. 108. art. 3.*

11. Secunda ſententia contrarium tenet; nam licèt Concilium det facultatem Epiſcopis, ut tanquam Apoſtolicæ Sedis delegati poſſint cognoſcere de cauſis privilegiorum ibi recenſitorum; attamen quando loquitur de Regiis Capellanis, cauſam reducit ad textum *in cap. Cùm Capella*, ubi decernitur ſolùm eſſe exemptos quoad cauſas ad ipſas Capellas pertinentes, non verò ad Beneficia, & alia ad juriſdictionem Ordinarii pertinentia. Unde colligitur, nihil mutaſſe Concilium de his juribus, & exemptionibus propriis Capellarum, & Capellanorum Aulicorum. Cæterùm in Capella Regia Hiſpaniæ eſt Conſtitutio Pauli V. ubi Capellani Regii à juriſdictione Ordinarii exempti ſunt, non ſolùm quoad cauſas ipſam Capellam attingentes, verùm & ad alias: idque conſuetudine receptum, dum tamen ſacro miniſterio Capellæ addicantur, & conſueta ſtipendia percipiant. Barboſa *in dict. cap. Cùm Capella, num. 3. ad fin.* Quare Concilium ſimilibus indultis non derogavit, quin contrarium adhuc eſt in viridi obſervantia, & tantùm cognoſcit Judex Capellæ, & Nuncius Apoſtolicus. Barboſa nuperrimè citatus, Turturetus *de c. 42.* Cochier *de juriſdict. in exempt. 1. part. quæſt. 31. num. 9.* Vveyms *conſtit. 21. n. 16.* Capponi *d. diſcept. 133. n. 60.*

12. Tertia ſententia aſſerit Concilium omninò non derogaſſe exemptionibus Capellarum, & Capellanorum Regiorum, ſed moderaſſe, & reduxiſſe ad terminos dicti capitis *Cùm Capella*, ubi tantùm privilegium conceſſum eſt loco; quapropter Capellani exemptione non fruuntur, niſi in concernentibus ad miniſterium ipſius Capellæ, in cæteris verò ſubditi Epiſcoporum remanent, ut conſtat ex litera. Abbas *in dict. cap. Cùm Capella, num. 2.* Joan. Andreas *num. 3.* Covarruv. *pract. cap. 11. num. 5.*

13. In hoc dubio duobus modis conſiderandi ſunt Capellani Regii. Primò quando actu inſerviunt Capellis Regis, & degunt intra ſepta, & Regum domos, in quo quidem caſu Concilium nihil detraxit de privilegiis conceſſis Capellis, & Capellanis earum; nam ex eo quod degant intra ſepta Regia, præſumuntur vivere magna moderatione, & virtute, tanquam poſiti in conſpectu Regum: quare ceſſat ratio illius decreti, nec eſt cauſa, ut privilegiis exemptionis priventur.

14. Secundo modo ſunt conſiderandi quando extra vixerint, & ad miniſteria Capellæ accedant: & tunc duæ conſiderationes ſunt faciendæ, nempè ſi aliqua beneficia, aut officia exercuerint, ratione quorum Epiſcopo ſubjiciantur; & in hoc caſu ſi in eis deliquerint, aut quomodolibet erraverint, Epiſcopi juriſdictioni ſubjiciuntur, *ex dict. cap. Cùm Capella, l. Vnica, C. in quib. cauſis milit. for. præſcript. l. 2. C. de decur. vel cohort.* Et ratio eſt, nam Capellani ratione illius beneficii, vel officii exempti non ſunt, cùm duarum perſonarum vice fungantur, nempè Capellani reſpectu Capellæ, & Beneficiati, aut officialis, ratione Beneficij, aut officii; ideòque horum ratione Ordinarii juriſdictioni ſubjiciuntur, qui eſt judex competens illius officii, aut beneficii. Calderinus *conſ. 13. & 14. de for. compet.* Cochier *de Juriſdict. in exempt. 2. part. cap. 45. num. 5.* Salgado *de retent. Bull. 2. part. cap. 15. à num. 11.* Gonzalez *in dict. cap. Cùm Capella, num 4.* Rota *diverſ. 2. part. deciſ. 744. num. 2.* Fagnanus *in cap. Tuarum, de privilegiis, num. 41.*

15. Secunda conſideratio facienda, quando Regiorum Capellanorum cauſæ attingunt ſervitium & adminiſtrationem ipſius Capellæ; & tunc Tridentinum ex eo quod approbat decretum Innocentii III. *in dict. cap. Cùm Capella*, cognitio harum cauſarum pertinet ad judicem Capellæ. Si verò non attingant, omninò Concilium derogavit privilegiis exemptionis, ſi quæ habuiſſent Capellani circa iſtas cauſas. Quod intelligendum de privilegiis ante Concilium adeptis; & probatur facilè ex littera illius textus; quia cùm vellet perturbationes juriſdictionis Ordinarii ex his indultis reformare, & refrenare laxiorem vitam Capellanorum, revocando omnia privilegia, niſi privilegium dicti capituli *Cùm Capella*, conſequens eſt non eſſe exemptos niſi in his miniſteriis, & ſervitiis Capellæ, non verò in aliis cauſis.

16. Si tamen poſt Concilium hæc indulta conceſſa ſint, clauſulâ conciliari in meliori ſententia abrogatâ, de quo ſunt jura *in cap. Ex parte 3. cap. fin. de Capellis Monachor. cap. Eam 4. de ætat. & qualit. Ordin.* Anaſtaſius Germonius *de Indult. Cardin. §. Per quæ ſublata, à num. 69.* Sanchez *de matrimon. lib. 3. diſp. 26. num. 7.* Gonzalez *ad regul. 8. gloſſ. 18. num. 103.* Garcia *de Benefic. 4. part cap. 5. num. 23.* Balboa *in cap. 1. de Judiciis, à num. 3.* ſunt obſervanda, & eorum tenor magnoperè eſt conſpiciendus, ut inde proſpiciatur quam extenſionem, ſeu limitationem recipiant, *cap. Porrò 7. cap. recipimus 8. de privileg. cap. Per exceptionem 9. in fin. eod. tit. in 6.* Aſt inter cætera obſervandum, quòd ſi privilegia Capellæ concedantur, exemptam Capellam eſſe & Capellanos; ſecus verò ſi Capellanis, quia erit privilegium perſonale, minimè ſe extendens ad locum, ut tenent communiter Doctores *in dict. cap. Cùm Capella, cap. Per exceptionem 9. de privilegiis in 6.* Turturetus *cap. 4. n. 41. in fin.* Capponi *dict. cap. 133. num. 63.* Deinde ſunt obſervanda circa hæc privilegia, quæ conſuetudine obſervantur circa has capellas, quia Concilium minimè has conſuetudines reprobat legitimè introductas, & quæ ſunt in viridi obſervantia. Turturetus *dict. cap. 4. num. 41.* Barboſa *in dict. cap. Cùm Capella, num. 3. ad medium.* Unde concluditur, non obſtante Concilio illa privilegia, & conſuetudines obſervandas eſſe quæ uſu receptæ ſunt, & obſervantur; quia licèt ante illud ſint conceſſa, attamen quia hìc, & nunc ſunt conſuetudine vallata, ſuſtinentur, & majori ratione ſunt ſuſtinenda, ſi data & confirmata fuerint poſt Concilium.

17. Sed tamen hìc prætermittenda non eſt difficultas, an quando moritur Capellanus Regius, exequutio, & viſitatio illius teſtamenti pertineat ad Judicem Capellæ, vel ad Ordinarium, quod in lite quadam diſceptatum vidi. Hæc difficultas non eſt diſquirenda in terminis textus *in d. c. Cùm Capella*; nam cùm cauſa iſta non pertineat ad ſervitium, ſeu miniſterium Capellæ, nec ad illius cognitionem pertinebit. Erit ergo difficultas quando ex privilegiis non derogatis, vel ex conſuetudine Capellani exempti ſunt etiam quoad alias cauſas, de quibus agnoſcit Judex Capellæ.

18. Et dicendum videtur, ad judicem Capellæ competere exequutionem teſtamenti, & viſitationem; nam in Bullis quibus juriſdictio conceditur Judicibus Capellæ Regiæ, dicuntur Ordinarii. Sed exequutio, & viſitatio teſtamenti ad Ordinarium ipſius defuncti ſpectat, licèt non ſit Epiſcopus, ſed tantùm habeat juriſdictionem quaſi Epiſcopalem, ut in Abbate, & alio quolibet Diœceſano ſtatuit Tridentinum *ſeſſ. 22. de reformat. cap. 8. & 9.* Covarr. *in cap. Ioannes, de teſtam. à num. 1.* Matienzo *in l. 14. tit. 4. lib. 5. recopilat. gloſſ. 1. num. 46. & 47.* Carpio *de execut. teſtament. lib. 1. cap. 22. à num. 75.* Ergo in præſentia Judex Capellæ Regiæ poterit defuncti Capellani teſtamentum exequi, & viſitare. Cæterùm privilegium exemptionis conceſſum

Capellis vel Capellanis, reſpectu eorum eſt perſonale, habita conſideratione ad locum perſonæ etiam exemptæ, & poſt mortem remanent in eadem exemptione, prout videre eſt in Religioſis, quorum ſepultura his vitâ functis, pertinet ad Prælatum, non ad Ordinarium, *cap. fin. de ſepult. lib. 6.* Sanchez *in Decalog. lib. 6, cap. 14. à num. 1.* Ergo in præſenti exequutio teſtamenti, & viſitatio pertinebit ad Judicem Capellæ, defuncto Capellano. Præterea hæc Capellæ Regiæ ſunt ſub immediata Regum protectione. Tridentinum *ſeſſ. 22. de reformat. cap. 8.* & diximus *lib. 4. cap. 11. num. 44.* Ergo ad omnia pertinentia ad Capellanos, ſive vivos, ſive defunctos, nequibit Ordinarius ſe intromittere: ergo ad Judicem Capellæ pertinebit hoc teſtamentum exequi, & viſitare.

19. Sed in contrarium ſunt validiſſima argumenta, nam in Bullis conceſſis his Capellis, & Capellanis, non agitur de teſtamentis eorum, nec de exequutione, & viſitatione ultimarum voluntatum Capellanorum: quare nequeunt extendi ad has cauſas, de quibus non eſt mentio in Bullis. Confirmatur, nam exequutio, & viſitatio teſtamentorum de jure communi pertinet ad Ordinarium loci, *cap. Nos quidem 3. cap. Ioannes 10. de teſtament. l. Nullius 8. Cod. de Epiſcop. & Clericis, Auth. de Eccleſiaſt. tit. § Quis autem, collat. 9.* Tridentinum *ſeſſ. 22. de reformat. cap. 8. & 9.* Carpio *de exequut. teſtament. lib. 4. cap. 2. à num. 1.* Cochier *de juriſdict. in exempt. 4. part. quæſt. 49. num. 5.* Quando enim privilegia opponuntur juri communi, ſtrictiſſimè ſunt interpretanda, quominus juri illi officiant, & non extendantur ad omiſſa, *cap. Licet 8. de tranſlat. Epiſcop.* Gironda *de privilegiis, num. 193.* Anaſtaſius Germonius *de Indult. Cardinal. §. Per quæ ſublata, n. 64.* & in caſu exemptionis Rota apud Seraphinum *deciſ. 605. à num. 1.* Ergo Bullæ exemptionis conceſſæ Regiis Capellis, & Capellanis, quia non loquuntur de hac exequutione & viſitatione, nequeunt ad illas extendi.

20. Rurſus ad id expenditur *Clement. unica de teſtament.* ubi decernitur, quòd ſi Religioſi fuiſſent exequutores alicujus teſtamenti, quoad reddendas rationes Epiſcopo ſubjiciantur, & ſi in exequutione deliquerint, poſſint ab eo puniri. Quod non eſt intelligendum prout aliqui exiſtimant de Religioſis exemptis communi exemptione, ſed ex qualibet, niſi ſpecialiter eximerentur à prædicta Clementina, ut benè notat Sanchez *lib. 6. Decalogi, cap. 11. num. 22.* Cùm ergo Bullæ, & ſimilia privilegia Capellarum Regiarum ſpecialiter non eximant Capellanorum teſtamenta, eorúmque exequutionem & viſitationem, licèt ipſi Capellani ſint exempti à juriſdictione ordinaria, adhuc judex Capellæ nequibit ſe intromittere in ſimili exequutione & viſitatione, cùm id non fuerit ſpecialiter expreſſum, ſed pertinebit ad Ordinarium.

21. Deindè privilegium hoc exemptionis Capellarum Regiarum, aut eſt perſonale, aut locale, quatenus conceditur loco Capellæ, comprehendens ipſos Capellanos. Si ſit perſonale, cum ipſis perſonis extinguitur, nec durat exemptio ultra mortem, ut eorum bona ſint exempta, & inſimul teſtamenta, *l. Quia tale 15. ff. ſolut matrim. cap. 9. de privilegiis, cap. Privilegium, de Regul. in 6.* & mutatione perſonæ extinguitur privilegium *l. Licitatio 9. §. Fiſcus, verſ. Mercatores, ff. de publican. & vectigalibus, l. fin. C. de inoffic. teſtament.* Valle *lib. 4. conſ. 61. à num. 5.* Gutierrez *de gabellis, quæſt. 164.* Carpio *de exequut. teſtament. lib. 2. cap. 16. à num. 43.* Suarez *de legib. lib. 8. cap. 10. & 11.* Salas *de legibus, diſput 17. ſect. 6. & 8.* quapropter Capellanorum exequutio, & viſitatio teſtamentorum, cùm deſinente perſonâ extinguatur exemptio, pertinebit ad Ordinarium, non ad Judicem Capellæ.

22. Si verò privilegium fuerit locale, quatenus conceſſum eſt Capellæ Regiæ, & ejus Capellanis ibi miniſtrantibus, nequit extendi ad Capellanum defunctum, quia ejus morte Capellania vacat, nec ampliùs dici valet Capellanus, *cap. 2. de conceſſ. Præbend.* ubi communiter Doctores: nec dici valet adminiſtrare in Capella, nec loco illius adeſſe, ut tali privilegio fruatur. Ergo cùm extincta ſit exemptio eo ipſo quod Capellanus deceſſit, exequutio, ſeu viſitatio teſtamenti pertinebit ad Ordinarium, non ad Capellæ Judicem. Et confirmatur diſcurſus; nam quoties privilegium conceditur ratione alicujus qualitatis, nempe quia eſt Capellanus Capellæ Regiæ, extincta qualitate, extinguitur privilegium, *l. Medicos, l. ult. C. de Profeſſ. & Medicis, lib. 10.* Ant. Faber, *definit. 9. Cod. de dignitat.* Narbona *in l. 9. tit. 16. lib. 9. Recopilat. gloſſ. 9. num. 9.* Fontanella *de pact. nuptial. clauſula 3. gloſſ. 1. num. 31.* Si ergo privilegium hoc eſt locale, competens Capellano, quatenus in Capella miniſtrat, cùm tamen per mortem hæc qualitas extinguatur, ſimiliter extinguitur privilegium exemptionis. Ergo Capellani teſtamenti exequitio & viſitatio ad Ordinarium pertinebit, ſicut etiam viſitatio ipſius Capellæ, licèt exemptæ, ex Trident. *ſeſſ. 6. cap 4. & ſeſſ. 25. de reform. cap. 6.* Fagnanus *in cap. Cùm Capella, num. 8. & 10.*

23. Tandem privilegium hoc exemptionis competit Capellano ratione exercitii in Capella exercitij; quando enim privilegium competit ratione exercitii, ceſſante exercitio, ceſſat privilegium, *l. Sub prætextu 9. Cod. de ſacroſ. Eccleſiis.* Gironda *de privilegiis, quæſt. 27. num. 1027.* Parladorius *different 79. cap. 1. à num. 3.* Narbona *in l. 26. tit. 2. lib. 4. recopilat. gloſſ. 12. num. 6.* Ergo cùm per mortem Capellani ceſſet illius exercitium exemptionis, conſequenter teſtamenti Capellani exequutio, & viſitatio ad Ordinarium pertinebit.

24. In hoc dubio diſtinguendum cenſeo, quando Capellanus Regius habuerit hæredes, ſive ex teſtamento, ſive ab inteſtato; vel quando non, ſed animam ſuam inſtituerit hæredem. Quoad primum, ſi habuerit hæredes, bona Capellani per additionem fiunt hæredum, & nequeunt frui privilegio Capellani, cùm ſit illorum proprium patrimonium, *l. Sed & ſi plures 10. §. Filio impuberi, ff. de vulgar. §. 1. Inſtit. de hæred. qualit. & differen.* Guttierrez *in cap. Quamvis pactum, de pact. lib. 6. verbo Omninò ſervari, num. 8.* Pichardus *in rub. de hæredib. inſtit. num. 16.* Unde inventarii confectio pertinet ad judicem hæredis, non verò ad judicem teſtatoris. Belletus *diſquiſit. Clerical. 1. p. tit. de favor. Clericor. §. 3. à num. 22.* Cevallos *de cognit. per mod. viol. 2. p. quæſt. 78. à num. 14.* Guttierez *pract. lib. 2. quæſt. 49. num. 5.* Ponte *vol. 1. conſ. 18. num. 13.* Azevedus *in l. 2. tit. 4. lib. 5. recopilat. num. 53. & 55.* Bolaños *in Curia, 1. p. §. 5. cum. 26.* Ergo quoties hæredes Capellani Regii adfuerint, minimè exequutio, & viſitatio illius teſtamenti pertinebit ad judicem Capellæ, ſed ad Ordinarium, cujus ſubditi ſunt hæredes, & ad quos incumbit onus adimplendi, & viſitandi, non verò ad Judicem Capellæ. Confirmatur, nam hæredes radicaliter ſunt obligati ad adimplendum, & viſitandum teſtamentum, etiamſi exequutores ſint nominati; iſti enim tantùm ſunt merè exequutores, quibus datum eſt mandatum bona vendendi, & ſuſcipiendi quantitates neceſſarias, quatenus ipſi hæredes, & bona illa ſunt ad illa obligata, ut latè probatur per Carpium *lib. 3. cap. 3. per tot.* Ergo cùm hæc obligatio ſemper ſit hæredum, Ordinarius erit judex competens ad exequendum, & viſitandum teſtamentum Capellani Regii, non verò Judex Capellæ.

25. Si verò Capellanus non reliquit hæredes, ſed animam ſuam, aut aliam piam cauſam, major eſt

difficultas

difficultas: quo in casu asserendum videtur ad Judicem Capellæ pertinere exequutionem, seu visitationem testamenti; nam quoties nullus est hæres, hæreditas ipsa repræsentat personam defuncti, *l. Hæreditas 61. ff. de acquir. rer. dominio*, *l. Mortuo 23. ff. de Fidejuss.* *l. Cùm hæreditas 9. ff. depositi.* Sed persona defuncti est exempta à jurisdictione Ordinarii, & subdita Judici Capellæ. Ergo & exequutio, & visitatio testamenti, Confirmatur, nam quando anima, seu alia causa pia instituitur hæres à testatore Clerico, tunc inventarium pertinet ad Judicem Ecclesiasticum, quia hæreditas illa repræsentat personam defuncti exempti à jurisdictione seculari. Marta *de jurisdict. 4. p. casu 122. n. 14.* Franciscus Marcus *1. p. decis. 105. & decis. 1058. num. 3.* Pereyra *de manu Regia*, *1. p. cap. 16. num. 21.* Ergo similiter dicendum est in præsenti, exequutionem testamenti Cappellani Regii non ad Ordinarium, sed ad Judicem Capellæ pertinere, utpotè proprium judicem Cappellani defuncti.

26. Hæc fundamenta debilia sunt; nam quoties Capellanus Regius, vel alius animam suam hæredem instituit, vel aliam causam piam, nequit dici hæreditas jacens, quia aut reliquit exequutores, aut non reliquit: si reliquit, ipsi gerunt vices hæredum, ut latè per Carpium *de exequut. testament. lib. 3. cap. 9. per tot.* & diximus *lib. 1. cap. 11. à num. 61.* Si verò non reliquit, exequutio ad Ordinarium pertinet, qui similiter consideratur ut hæres, aut causa pia hæres instituta. Ergo nullo modo potest dici hæreditas jacens, ut tantùm repræsenter defunctum. Ad confirmationem respondetur, sententiam Martæ, & aliorum non esse certam, quin potiùs quamplures eam negant, quos refert, & sequitur Carleval. *de judiciis*, *lib. 1. tit. 1. quæst. 5. num. 341.* Verùm in eâ standò respondeo, inventarium faciendum esse ab Ecclesiastico, quando anima, vel alia causa pia est hæres instituta, cujus cognitio pertinet ad Ecclesiasticum, *cap. 3. cap. Joannes 10. de Testament.* Tridentinum *sess. 22. cap. 8.* quare ad eundem pertinet inventarii confectio, non quia sit hæreditas jacens, Carleval. *dict. quæst. 5. num. 334.* Confirmo discursum, nam si Clericus instituisset hæredem laicum, tunc inventarium in meliori sententia pertinet ad judicem laicum; jam enim utilitas illa versatur circa bona laici hæredis, & consequenter erit laicus judex competens. Gutierrez *lib. 2. quæst. 49. num. 1. & 2.* Marta *dict. casu 122. num. 16.* Bobadilla *in polit. lib. 2. cap. 18. num. 179.* Bolaños *in Curia*, *1. p. §. 4. num. 28.* Carleval. *dict. quæst. 5. num. 337.* non tamen quia repræsentat personam defuncti, quia pertineret ad Ecclesiasticum: ergo similiter est dicendum in præsenti; nam licèt anima, seu alia pia causa sit hæres instituta, ratione ipsius erit judex competens, non ratione defuncti, licèt eum repræsentet.

27. Hinc in hoc casu dico exequutionem, & visitationem testamenti Capellani Regii, quando anima, seu alia pia causa est hæres instituta, pertinere ad Ordinarium, non ad judicem Capellæ, ex fundamentis relatis *à num. 19.* Tum & à simili probatur; nam maritus licèt habeat privilegium ne pro dote conveniatur nisi in quantum facere potest, ut latè diximus *lib. 7. cap. 6. num. 21.* attamen eo defuncto bona illius illo privilegio non fruuntur, quin successores insolidum conveniuntur, quia est privilegium personale mariti, ut cum aliquibus notat Sanchez *Decalog. lib. 6. cap. 16. num. 19.* Ergo cùm privilegium Capellani Regii sit personalissimum, aut locale, extendens se ad personas interim exercentes, nequit exemptio illa transgredi vitam ipsius Capellani, & ejus testamentum frui privilegio exemptionis. Deinde Episcopus quoad exequendas ultimas voluntates pias, procedit ut delegatus Sedis Apostolicæ, Tridentinum *sess. 22. cap. 8.* Quare in his piis ultimis voluntatibus potest procedere, etiamsi testatores sint exempti. Barbosa *in cap. Nos quidem 3. de testament. num. 8.* qui asserit posse Episcopos ut delegatos Sedis Apostolicæ procedere, & cogere exequutores piarum voluntatum à sua jurisdictione exemptos, veluti Officiales S. Inquisitionis, vel alios Professores alicujus Universitatis, exemptos ratione litteratum conservatoriarum, prout possumus intelligere etiam Judices Capellarum Regiarum. Ergo etiamsi Capellani post mortem exempti remanerent, adhuc Episcopus ut delegatus Sedis Apostolicæ poterit eorum pium testamentum exequi, & visitare. Præterea Judices Capellarum non sunt ordinarii, sed tantum delegati, prout alii Judices Conservatores, qui cùm habeant aliquam similitudinem cum Ordinariis, impropriè Ordinarii dicuntur; quorum jurisdictio cùm delegata sit, & odiosa, nequit se extendere ad casus alios, nisi ad eos, qui strictè in Bulla continentur. Glossa *in cap. 1. in principio, de offic. delegat. in 6.* latè Narbona *in 3. Recopilat. l. 60. gloss. unica, à num. 71.* Ergo Judex Capellæ non poterit exequi, aut visitare pium testamentum Capellani, quia casus iste non est expressus in Bullis.

28. Rursus licèt exempti aliqui, ut Religiosi, post mortem exemptione fruantur, id est quia non solùm sunt exempti quoad personas, sed etiam ratione Monasterii; in quo morantur: quare si ibidem decedant, ad eorum Prælatum pertinet funus, & sepultura, & non ad Ordinarium, nisi decedant remoti ab illo. Glossa *in cap. fin. de sepult. in 6.* Francus *ibidem*, *num. ult.* Abbas *in cap. 1. de sepult. num. 4.* Sanchez *lib. 6. Decalog. cap. 14. num. 4.* Capellani verò Regii nec in Capella morantur, nec ibidem decedunt: quapropter post mortem nequeunt frui aliqua exemptione. Denique licèt Ordinarius non possit visitare Hospitalia, & Capellas existentes immediatè sub Regum protectione, id non est extendendum ad testamenta Capellanorum, cùm diversum sit, à quo nequit fieri illatio. Ergo semper exequutio, & visitatio testamenti Capellani Regii pertinebit ad Ordinarium, & non ad judicem Capellæ.

29. Secundo etiam modo Cappella dicitur quæ fundatur intra aliam Ecclesiam, aut intra terminos illius, quæ auxiliatrix est, vel non, & ab aliquibus dicitur Capellania. Petrus Gregorius *Syntag. lib. 15. c. 2. n. 2.* Frequentiùs tamen dicitur Capella, etiamsi intra Ecclesiam sit constructa. Gonzalez *ad reg. 8. gloss. 5. num. 67.* Urrutigoyti *de Ecclesia Catholica, cap. 13. à n. 7* Barbosa *de univers. lib. 2. cap. 8. n. 18.*

30. Capella ista est locus privatus in Ecclesia, vel extra positus, & consecratus cum Altari, in quo quis juspatronatus obtinet, ut cum Rebuffo docet Barbosa *dict. cap. 8. num. 18.* Fulcus *de visit. lib. 2. cap. 11. num. 6.* Leon *de offic. Capell. 1. part. quæst. 3. num. 1.* Aft illud observandum, neutiquam juspatronatus esse de essentia ad esse Cappellæ, licèt ex constructione consequatur; sed est modus magis frequens in his Capellis ædificandis observatus à fundatoribus, ut illud adipiscantur. Urrutigoyti *de Eccles. Cathedr. cap. 16. n. 21.*

31. In construendis Capellis plura desiderantur, nempè Episcopi licentia, sumptus operis, locus seu area, dos, & dedicatio, juspatronatus, seu patrocinii. Lemaistre *de illustratione sacri Patrimonij*, *lib. 2. cap. 6. per tot.* Leon *dict. quæst. 3. num. 13.* Spino *de testament. gloss. 3. num. 9.* Valenzuela *cons. 18. num. 18.* Urrutigoyti *dict. cap. 16. num. 16.* quibus magnoperè addendum, ne in constructione Capellarum præjudicium alicui inferatur, præcipuè juribus Ecclesiis Cathedralibus, aut Parochialibus competentibus, quod multoties ex his Capellis solet evenire, quamobrem consensus Plebani desideratur, Leon *dict. quæst. 3. n. 13.* quo invito nequit erigi Capella, nisi gravissima subsistente causa. Illud verò prætermittendum non est,

quod licèt conſtructio Capellæ piiſſima ſit cauſa, Valenzuela *dict. conſ. 18. num 67.* ſi tamen aliquis eam, aut Altaria abſque Epiſcopi licentia erigat, ſi Clericus fuerit, degradatur; ſi verò laïcus, anathematis mucrone petitur, *cap. Nulla 25. de conſecrat. diſtinct. 1.* Lotterius *de re benefic. lib. 1. quæſt. 13. n. 41.* Urrutigoyti *dict. cap. 16. n. 38.* Tum & Capella demolitur, quia cùm ſpiritualis ſit, nequit ab aliquo exſtrui privata authoritate, niſi de licentia Epiſcopi, cui commiſſum eſt ſpiritualia decernere *cap. Ad hæc 4. de relig. domib.* Fuſcus *de Viſit. lib. 2. cap. 11. n. 7.* Bengeus *de beneficiis, 1. part. cap. 2. §. 2. num. 2.* Urrutigoyti *cap. 16. n. 45.*

32. Hæ enim Capellæ membra ſunt Eccleſiarum Matricum, quibus adjunguntur, & in quibus exſtruuntur, & eodem modo ſunt regulandæ, *cap. Indemnitatibus 43. §. fin. de elect. in 6.* Ananias *conſ. 86. in principio,* Tondutus *quæſt. benefic. 1. part. cap. 73. num. 7.* & utuntur, privilegiis Eccleſiarum, quarum fundatio eſt cauſa pia & in favorabilibus veniunt ſub nomine Eccleſiæ, ut cum aliquibus advertit Urrutigoyti *dict. cap. 16. à num. 47.* Similiter quis cogitur proprium fundum vendere ad Capellam ædificandam, ſicut ad Eccleſiam. Valenzuela *conſ. 18. à num. 85.* Urrutigoyti *d. cap. 13. n. 57.*

33. Eſt tamen dubium, an qui Capellam fundat intra Eccleſiam, teneatur eam dotare? Et communis eſt ſententia, non teneri. Ratio eſt, nam ſufficit Eccleſiam eſſe dotatam, cui incumbit onus ut Capellas reparet, & inſimul omnia contribuat neceſſaria: quapropter conſtruens non tenetur dotare. Calderinus *conſ. 12.* Rebuffus *de patificis poſſeſſoribus, n. 88.* Lambertinus *de jurepatronat. lib. 1. part. 1. quæſt. 3. art. 1. n. 5.* Barboſa *d. lib. 2. cap. 8. num. 20.* Gonzalez *ad Regul. 8. gloſſ. 5. n. 76.* Lotterius *de re benefic. lib. 1. quæſt. 31. num. 6.* Urrutigoyti *d. cap. 16. n. 55.*

34. In contrarium tamen eſt, nam in qualibet fundatione, ſive Eccleſiæ, ſive Capellæ, ubi munia ſacra ſunt celebranda, neceſſariò eſt dos conſtituenda, ne aliàs ex defectu expenſarum locus ille ſacer facilè corruat, & profanus reddatur, ut diximus ſuprà. Leon *dict. quæſt. 3. num. 13.* Antonellus *de Regim. Eccleſiæ, lib. 1. cap. 12. num. 58.* Tum quia ædificatio Capellarum nequit fieri cum præjudicio tertii. Gloſſ. *in cap. A nobis, de jurepatronat. verbo in Cappella,* Urrutigoyti *d. cap. 16. num. 55.* Si enim aliqua intra Eccleſiam ab aliquo ædificaretur abſque dote, eſſet in præjudicium Fabricæ, cùm noviter gravaretur, tam in reparatione Capellæ, quàm in veſtimentis ſacris, luminaribus, & aliis quamplurimis neceſſariis ad illius conſervationem: quamobrem ædificans nequit Capellam ædificare abſque dote ſufficienti, aliàs eſſet in grave præjudicium Fabricæ, ut dictum eſt.

35. Ex his fundamentis communis ſententia indiget non pauca explicatione. Quare duobus modis hæc fundatio Capellæ intra Eccleſiam eſt conſideranda. Primò quando aliquis ſumma pietate vellet illam ædificare, nullum jus reſervando in Capella, nec juſpatronatus, nec ſepulchrum, ſed libenter eam relinquendo ad uſus Eccleſiæ: & in hoc caſu admittenda eſt Communis ſententia, ut minimè dotare teneatur; nam cùm liberè Capella Eccleſiæ relinquatur, ipſa Eccleſia tenebitur de ſua dote providere neceſſariis, proſpiciens pro re ſua propria. Sed adhuc in hac ſpecie Ordinarius, & Rector Eccleſiæ tenentur proſpicere, ne ex conſtructione novæ Capellæ liberè Eccleſiæ relinquendæ, gravamen Fabricæ inferatur, ita ut ex ſuis redditibus nequeat novam Capellam conſervare, tunc enim minimè licentia eſt concedenda ad ejus ædificationem. Similiter proſpiciendum, an ſit neceſſaria; nam licèt Eccleſia habeat redditus ſufficientes ad illius conſervationem, attamen abſque neceſſitate non ſunt fructus illi expendendi, cùm ſint ad cultum deſtinati, & ad pauperes alendos.

36. Aliter intra Eccleſiam poteſt fundari Capella, & liberè Eccleſiæ concedi, nullo jure reſervato, cum porta ad viam publicam, ut poſſit populus majori commoditate ſacrum audire, & preces fundere: & in hoc caſu ædificans tenebitur dotare; nam Capella iſta conſideratur ut particularis Eccleſia, licèt parva; & differt ab aliis Capellis intra Eccleſiam ædificatis: quamobrem conſtruens dotare tenetur, ut cum Genuenſi tenet Leon *d. q. 13. n. 13.*

37. Secundo modo contemplanda eſt Capella, nempè quando conſtruens reſervat ſibi juſpatronatus, & ſepulchrum expreſſo pacto, ut docet Genuenſis *in praxi Archiepiſcopal. 1. edit. cap. 40. aliàs cap. 44. n. 17.* Barboſa *dict. lib. 2. cap. 8. num. 20.* Leon *d. quæſt. 3. n. 12. in princip.* Tondutus 1. *part. cap. 73. num. 2.* Ratio eſt, nam ex eo quod juſpatronatus, aut alia jura reſervat, quaſi propriam relinquit Capellam, idcirco dotare tenebitur; ideo ei conceditur ſimile jus; quia conſtruxit, & dotavit, ſimul cum authoritate Epiſcopi. Riccius *in praxi juriſpatronat. deciſ. 167.* Duranus *deciſ. 285. num. 35.* Tondutus *cap. 23. n. 4.* Urrutigoyti *d. cap. 16. num. 59.*

38. Conſtructâ Capellâ, & erectâ à laico ex proprus bonis, vel ab Eccleſiaſtico, non expenſis Eccleſiæ, ſi expreſſo pacto jus ſepeliendi reſervaverit, illud acquiret, dum ſepultura ſub bradellis aut propè Altare non fiat: hoc enim ultimum admittendum cenſuit Sacra Congregatio *in una Tremul. 8. Februarii 1594.* ita ut ſi in contrarium adversùs hanc prohibitionem ibi conſtructa reperiatur Capella, in illo Altari non debet aliquis celebrare, donec corpus alibi transferatur, ut ex alia declaratione tenet Barboſa *de offic. Paroch. 3. p. cap. 26. n. 10.* Pellizarius *in Man. Regul. tom. 2. tract. 8. cap. 5. ſect. 4. ſubſect. 2. queſt. 20. n. 174.* Tum acquirit facultatem arma, & inſignia gentilitia ibidem affigendi. Riccius *in praxi ſepultur. deciſ. 667.* Urrutigoyti *cap. 16. num. 72.* quod nequit fieri ab altero, niſi à Fundatore, vel Patrono; nam armorum appoſitio eſt quoddam argumentum dominii, Chaſſaneus *in Catalog. gloriæ Mundi, 1. part. conſiderat. 55.* Sola *in Conſtitut. Sabaud. de inſignis & arm. gloſſ. 2. num. 7* quare nequeunt ab alio apponi, niſi à fundatore, vel Patrono. Tondutus *dict. cap. 78. à num. 9.* Tum etiam poterit poni inſcriptio in honorem Fundatoris. Rota *5. part. recent. deciſ. 609. num. 1.* Tondutus *ubi proximè, num. 11.* Urrutigoyti *d. cap. 16. num. 76.*

39. Hinc diſquirendum, an ex armis, & inſigniis depictis, ſeu inſculptis in Capella, probetur dominium illius? Et affirmandum videtur; nam ex armis, & inſigniis affixis, ſeu depictis, ſit optimum argumentum dominii, ut diximus. Ergo ex affixione, vel pictura armorum, ſit probatio dominii Capellæ. Cæterùm arma, & inſignia gentilitia appoſita in Capella probant juſpatronatus, Romanus *ſingul. 480.* Ferretus *conſ. 297. num. 9.* Menochius *lib. 9. præſumpt. 90. num. 10.* Rota apud Seraph. *deciſ. 552. num. 2.* Riccius *de noviſſ. probat. juriſpatronat. reſolut. 31.* quod quidem ſupponit conſtructionem, & dotationem illius, unde dependet dominium illius: Ergo arma, & inſignia appoſita in Capella probant dominium illius.

40. Sed contrarium ſcripſit Riccius *in praxi for. deciſ. 692.* & adducit textum *in l. Monumentorum 6. Cod. de relig. & ſumpt. funer.* ubi deciſum eſt, inſcriptiones monumentorum minimè jura aliqua transferre ad liberos. Ergo nec arma, nec inſignia gentilitia probant dominium Capellæ, quin potiùs probatio aliundè eſt petenda, maximè ſi ageretur de præjudicio alterius. Rurſus dominium Capellæ debet procedere à diſpoſitione, ſeu conceſſione Epiſcopi, prout in ſepulturis, *Clement. de ſepult.* Sed conceſſio iſta non probatur, niſi per inſtrumentum, quia ſcriptura in his eſt de eſſentia probationis. Abbas *in cap. in Noſtra,*

de

de rescript. num. 11. Afflictis *decis.* 198. *num.* 6. Ergo nequit probari dominium Capellæ per affixionem armorum, seu stemmatis gentilitii.

41. In re tamen dicendum, armorum, & gentilitiorum sculpturam, seu picturam duobus modis posse adesse. Primo quando affixa sunt, seu appositæ in aliquo cancello, porta, vel in alia parte minùs principali Capellæ: quo quidem casu nihil ad dominium probant. Ratio est, nam cùm posita sint in parte minùs principali, non possunt arguere dominium totius Capellæ: Ergo minimè possunt hæc arma seu insignia dominium totius Capellæ probare, ut benè notat Riccius *decis.* 692. *n.* 3. *vers. Quarto quia.*

42. Secundo etiam modo quando affixa sunt in parte principali Capellæ, ex quo argui valet dominium totius, & adhuc in hoc casu per se non probant dominium: ratio est, nam ex alia causa arma potuerunt apponi, quàm ratione dominii, nempè propter eleemosynam factam Capellæ: quare per se non probant dominium. Ferentillus *ad Barattum decis.* 323. *num.* 22. Aft faciunt præsumptionem, quia præsumitur illa apposuisse Fundatorem, seu Patronum ad conservationem familiæ. Rota *recent.* 1. *p. decis.* 13. *sub num.* 3. Barbosa *de univers. jur. lib.* 3. *cap.* 22. *n.* 94. *in fin.* Ferentillus *ubi proximè.* Si tamen aliis adhiniculis arma, & insignia associentur, tunc plenè probabunt dominium totius Capellæ, & juris patronatus illius. Idque prospicere libet, quando arma & insignia ita fuissent antiqua prout Capella ipsa, nec alia causa dari valet pro affixione, nisi quod in fundatione fuerint appositæ; tunc enim plenè probant: nam licèt Capella semper libera præsumatur, ex Regula legis *Altius*, *Cod. de servit.* attamen hæc antiquissima armorum affixio, quando nulla alia causa affigendi reperiri valet, probat benè ex sola fundatione factam fuisse, & concludenter probat dominium Capellæ, & juspatronatus illius. Cavalerius *decis.* 150. *num.* 8. Rota apud Vivianum *de Jurepatronat. decis.* 26. *n.* 15. & 16. Coccinus *decis.* 230. *num.* 1. Ferentillus *d. decis.* 323. *num.* 22. Medicis *de sepult.* 1. *p. quæst.* 16. *n.* 29. & 30. Lavor. *lucub. tit.* 2. *cap.* 18. *a num.* 16. Barbosa *d. cap.* 11. *num.* 93. & 94.

43. Rursus Fundator Capellæ, vel Patronus poterit scamna, & sedes apponere in Capella, quod ita certum, ut si quis arma, aut scamna, vel sedes amoverit, adversùs eum actio injuriarum conceditur, & officium Judicis: & similiter armis poterit amotionem defendere, prout in aliis præcedentiis agere potest, quia tunc est defensio proprii juris; Avendañus *de exequend. mandat.* 2. *p. cap.* 10. *num.* 20. Lara *de Anniversf. lib.* 1. *cap.* 24. *n.* 23. Parladorius *differem.* 88. *§.* 2. *num.* 8. Gratianus *discept. tom.* 2. *cap.* 210. *num.* 32. Tondutus *dict. cap.* 73. *num.* 12. Lavor. *d. tit.* 2. *cap.* 10. *num.* 18. Verùm quoad istam partem, ut armis possit similem amotionem in Capella defendere, admittendum id non est ut licitum; nam similis defensio, licèt possit admitti in rebus profanis, & locis: aft in Ecclesiis, & Capellis, uti armorum remedio scandalum gravissimum est, Ecclesiarum, & Capellarum pollutio, nec in locis Sacris valet admitti defensio more castrorum. Quamobrem remedium armorum nunquam est admittendum in Ecclesiis, Capellis, & in aliis locis sacris, ut benè considerat Urrutigoyti *d. cap.* 16. *num.* 173.

44. Competit etiam Fundatori Capellæ jus sepeliendi in ipsa, quando jus istud reservaverit expressè. Urrutigoyti *de Ecclesiis Cathedr. cap.* 13. *num.* 171. non solùs sibi, sed etiam aliis de suo genere, & familia. Ratio est, nam jus funerandi distinctum est à jure Capellæ, & speciali indulgentia est concedendum. Rochus de Curte *de jurepatronat. verbo In Ecclesia, n.* 13. Ergo ex sola fundatione, aut dotatione hoc jus sepeliendi non acquiritur nisi ex pacto expresso Fundatori concedatur. Unde Doctores asserunt, quod ex eo quod quis habeat sepulturam in Capella, non infertur habere jus in ipsa Capella: nec si habeat jus in Capella, inferri potest habere jus sepulchri, ut poté de rebus penitùs diversis. Tondutus *d. cap.* 73. *num.* 21. Idcircò semper est necessarium, ut pacto expresso in Capella reservetur jus funerandi, ut tenent DD. relati *num.* 36. Rota *in una Avenion. Capellæ* 15. *Junii* 1587. Riccius *in prax. for. decis.* 42. *num.* 7. qui animadvertit, aliquando sufficere tacitam licentiam construendi sepulchrum in Capella, nempè si sepulchrum fuerit in loco patenti, & Episcopus non contradixerit, & Capella fuerit ab eo visitata. Rota 1. *p. divers. decis.* 222. Id verò admittendum quando Capella quæ fundatur, fuerit in aliqua Ecclesia privata, non verò si sit Capella Majoris Ecclesiæ, in qua interdictum est Cadavera sepelire. Hanc ob rem nec per pactum poterit Fundator ibidem sepulchrum habere. Lavocius. *d. tit.* 2. *cap.* 5. *n.* 104. Urrutigoyti *d. cap.* 16. *n.* 161.

45. Poterit etiam Fundator disponere, ut Sacerdos oblationem faciat ipsi, aut ejus successoribus, aut alias erogare oblationes: sed quibus competant, dicemus *in hoc libro*, *cap. fin.* interim vide Urrutigoyti *d. cap.* 16. *num.* 168.

46. Capella verò in Ecclesia existens, licèt habeat proprios redditus, beneficium tamen non est separatum quoad Rectorem Ecclesiæ, quin potiùs non dicitur duo habere beneficia, ex eo quod Capellam simul habeat cum Ecclesia, *cap. Super eo* 6. *de Prabend. lib.* 6. Unde fructus relicti Altari, seu Capellæ, in Ecclesia aliqua, sunt Rectoris ipsius, nam hæc omnia accessoria sunt, & sequuntur principale. Id verò limitabitur, nisi Capella habeat bona, & reditus separatos ab ipsa Ecclesia, vel habuerit proprium Rectorem, cujus contemplatione talia bona, aut reditus sunt relicti. Valensis *cons.* 18. *num.* 7. Barbosa *de univers. lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 24. Urrutigoyti *d. cap.* 16. *num.* 56. & *num.* 69.

47. Nec similiter Capella reputabitur beneficium, nisi quando erigatur authoritate Episcopi in titulum, & insimul fuerit dotata cum designatione Rectoris, seu Capellani; tunc enim Capellania collativa erit, & beneficium Ecclesiasticum sub reservatione cadens, nisi fuerit jurispatronatus. Gonzalez *ad regul.* 8. *gloss.* 5. *num.* 68. Petrus Gregorius *de re benefic. cap.* 11. *num* 10. Valenzuela *cons.* 196. *num.* 3. Salcedo *ad Bernardum*, *cap.* 18. *num.* 9. Spino *de testament. gloss.* 4. *in principio*, *num.* 37. Barbosa *d. cap.* 8. *num.* 25. Unde Sacra Congregatio 17. Augusti 1630. censuit, Capellas plures in eodem Altari, sub eadem invocatione, cum diversis oneribus Missarum, quæ antiquitùs conferebantur pluribus Clericis, & ad præsens reperiuntur ab uno possideri sub titulo unius Capellaniæ, hodie non posse retineri absque dispensatione Apostolica, cùm sint revera plura beneficia. Barbosa *d. cap.* 8. *num.* 27.

48. Sed an Capellæ possint vendi, & alienari, disceptatio est. Prima sententia affirmat; nam Fundatores, & illorum successores habent in illis proprietatem, & dominium, saltem imperfectè. Ergo poterunt eas vendere, ut sibi videbitur. Cum habent jura in ipsis Capellis jure æstimabilia: ergo poterunt ratione horum jurium eas vendere, & alienare. Et exemplo confirmatur sepulturæ, quæ licèt vendi nequeat, *cap. Postquam* 13. *cap. In Ecclesia* 14. 13. *quæst.* 2. *cap. Suam* 29. *cap. Apostolicam* 42. *de simon.* Concilium Melden se *can.* 63. & 72. Metense *can.* 2. Nannetense *can.* 6. Lateranense sub Alexandro III. 1. *p. cap.* 7. & 2. *p. cap.* 10. Laterense sub Innocentio III. *can.* 6. Suarez *de Relig. lib.* 4. *de simon c.* 14. Filliucius *tom.* 3. *tract.* 45. *cap.* 3. *quæst.* 12. *num.* 26. Jur. Lavor. *var. lucubr. tit.* 2. *cap.* 10.

cap. 10, *à num.* 1. Attamen jus ſepeliendi in certo loco, & ſepultum vendi valet, ſicut tranſmitti ad hæredes; nam hujuſmodi uſus in dominio noſtro eſt, ut cum aliquibus tenet Bonacina *de Contract. diſp.* 3. *queſt.* 21. *punct.* 4. *per tot.* Molina *de primog. lib.* 1. *cap.* 24. *num.* 40. Villalobos *in Summa*, 2. *part. tract.* 37. *difficult.* 12. *n.* 3. Molfeſius *in Summa*, 2. *part. tract.* 15 *cap.* 8. *n.* 36. Ergo idem eſt dicendum de Jure Capellarum, ut ex hoc argumento infert Villalobos *d. num.* 3. Præterea probatur hæc ſententia doctrina Lavorii *d. tit.* 2. *cap.* 10. *n.* 17. ubi ſcripſit, aliquid percipi poſſe quoad Capellas pro illis, quis acquiritur jus ſepeliendi in eminentiori loco, Capellam conſtruendi, arma, & inſignia ponendi; hæc enim cùm in exiſtimatione humana conſiſtant, pro eis pretium percipi valet, & inſimul poſſunt alienari. Aragon 2. 2. *queſt.* 10. *art.* 4. Ledeſma *in Summa*, 2. *part. tract.* 10. *concluſ.* 35. Ergo & ob has cauſas Capellæ poterunt vendi, & alienari, ut de conſuetudine probat Gratianus *deciſ.* 26. *num.* 14. Carol. Maranta *tom.* 2. *reſponſ.* 16. *à n.* 1. Phœbus *deciſ.* 8. Delbene *de immunit.* 2. *part. cap.* 17. *dub.* 14. *n.* 15.

49. Secunda ſententia negat, nam Capellæ iſtæ cùm authoritate Epiſcopi fundantur, fiunt ſacræ, & religioſæ; itaque nec vendi, nec alienari poſſunt, *l.* 4. *ff. de contrah. empt.* Deinde licet jura iſta Capellarum ſint ab eis ſeparabilia, & temporalia; attamen fundantur in modum majoratûs, in quibus ſemper intelligitur clauſula non alienandi, *l. Filiusfamilias* 114. §. *cui*, *ff. de legat.* 1 *l. Pater* 77. §. *Quindecim. ff. de legat.* 2. *l. Petro* 69. §. *Prædium, junctò* §. *Fratre. ff. de legat.* 2. Ergo minimè poterunt vendi Capellæ, nec per ſe, nec per accidens, quoad jura illa ſeparata. Valaſcus *de jur. emphyt. q.* 28. *n.* 11. Valenzuela *conſ.* 196. *num.* 4. Leon *de offic. Capellani*, 1. *p. queſt.* 3. *n.* 93. Garcia *de benefic.* 5. *part. cap.* 9. *à n.* 137. Urrutigoyti *d. c.* 16. *n.* 151.

50. In hoc dubio dicendum, duobus modis contemplandam eſſe Capellam. In primis conſideratâ illâ per ſe: Secundò quoad jura quæ habet fundator, & ejus ſucceſſores in ea. Quoad primum Capella ſi eſt abſque Epiſcopi authoritate conſtructa, per ſe vendi, & alienari valet: Ratio eſt, nam Capella iſta, licèt deſtinata ut ſit religioſa, adhuc tamen pura eſt, & profana, non accedente authoritate Epiſcopi. Cabedo *de Patronat. Reg. Coron. cap.* 38. *num.* 3. Barboſa *dict. cap.* 8. *num.* 29. *in fin.* Ergo vendi, & alienari valet. Confirmatur exemplo ſepulturæ, quæ ſi pura ſit, & defunctus in eam non ſit illatus de Jure Civili Romanorum, aut de Jure Canonico, necdum acceſſit authoritas Epiſcopi, religioſa non eſt, ſed pura, & profana, ac vendi, & alienari valet, *l. ſi Monumento* 6. *Cod. quæ res pign. obligar. poſſ.* Gloſſa *in cap. Abolenda, de ſepult.* Medicis *de ſepult.* 1. *p. q.* 15. *num.* 17. Lavor. *d. tit.* 2. *cap.* 10. *n.* 25. Gratianus *diſcept. for. tom.* 2. *cap.* 210. *num.* 8. Ergo ſimiliter eſt dicendum de Capella, quæ ſi conſtructa ſit abſque licentia, & authoritate Epiſcopi, per ſe profana & pura eſt, & vendi, & alienari poteſt.

51. Si tamen authoritate Epiſcopi fuerit conſtructa, remanet religioſa, & ſpiritualis: quapropter vendi nequit, per ſe loquendo, aut alienari; quia id eſſet date pretium pro re ſpirituali, quod eſt ſimoniacum: Ergo nullo modo vendi valet, ſeu alienari. Gregorius *in l.* 1. *tit.* 13. *p.* 1. *verbo Vender*, ubi aſſerit ſimoniacas eſſe pactiones, quæ ſolent fieri cum Clericis, & Religioſis, ut pro Capella aliquod pretium, aut annua penſio præſtetur. Molina *de primogen. lib.* 1. *cap.* 24. *n.* 40. Leon *d.* 1. *p. queſt.* 3 *num.* 93. Urrutigoyti *d. cap.* 16. *à num.* 90.

52. Secundò, & aliter libet conſiderare Capellam, non per ſe, ſed tantùm quoad jura, quæ habet Fundator, & ejus ſucceſſores, veluti jus ſepeliendi, jus Patronatus, & honorem ſedis, vel alia quæ offerenda ſunt à Sacerdote: & in his aſſerendum videtur, minimè vendi poſſe, ſeu alienari; nam jura iſta ſunt inſeparabilia à Capella, vel ſaltem illi annexa. Ergo cùm Capella ſit religioſa, nequeunt illa jura vendi, aut alienari aliquo pretio intercedente. Confirmatur exemplo juris Patronatus, per ſe enim minimè vendi, aut pretio alienari valet; nam cùm annexum ſit beneficio, quod ſpirituale eſt, ex annexione nequit pretio vendi, aut alienari, quia quaſi ſpirituale cenſetur; & ſi vendatur, remanet Eccleſia libera, *cap. De jure* 16. *de jurepatronat.* Curte *de jurepatronat. verbo Utile, queſt.* 3. *à num.* 8. Lambertinus *de jurepatronat. lib.* 1. *part.* 2. *queſt.* 1. *art.* 12. *num.* 17. Suarez *d. lib.* 4. *de ſimon. cap.* 28. *à num.* 17. Vivianus *in praxi juris patronat. lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 9. Barboſa *de univerſ. jur. lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 242. & propter eandem rationem, nec de eo tranſigi valet, *cap. Præterea* 9. *de tranſact.* & cum multis notat Valeron *de tranſact. tit.* 3. *queſt.* 6. *num.* 40. Ergo cùm jura illa ſint annexa Capellæ religioſæ, & ſpirituali, nequeunt pretio vendi, ſeu alienari.

53. Sed tamen in re dicendum, maxima conſideratione proſpiciendam eſſe fundationem Capellæ, an Capella cum ſuis juribus relicta ſit per modum majoratûs? Et in hoc caſu jura illa vendi, aut alienari non poſſe certum eſt; nam natura majoratus prohibet alienationem, ut vocationes verificentur. Tùm quia utplurimùm ſimiles fundationes hanc expreſſam clauſulam non alienandi habent, qui mos inſtituendi Capellas frequentior eſt in Luſitania per modum majoratus. Benedictus Ægidius *in l.* 1. *D. de ſacroſ. Eccleſiis*, *p.* 5. §. 1. *à num.* 15. Gamma *deciſ.* 6. Barboſa *d. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 29. Ergo tunc jura nequeunt vendi, nec aliquo modo alienari.

54. Idem dicendum, ſi Capella ſit familiaris, & relicta familiæ per certas vocationes; tunc enim jura illa vendi nequeunt, nec alienari, cùm non poſſint exire de familia, & verificandæ ſint vocationes interim quod durant; prout obſervatur in jure ſepulchrorum. Curte *de Jurepatronat. verbo In Eccleſia*, *à n.* 15. Leon *d.* 1. *p. queſt.* 3. *num.* 12. Molina *de primog. lib.* 1. *cap.* 14. *à num.* 40.

55. Si verò nulla prohibitione adhibita de non alienando, relinquatur Capella, ſed liberè ſuis hæredibus, & Capella ſit beneficium Eccleſiaſticum juriſpatronatus, per ſe independens ab aliqua univerſitate bonorum, minimè juſpatronatus poterit vendi, aut pretio alienari; nam ut ſuprà diximus *num.* 51. invendibile eſt, & extra commercium, Rota apud Farinac. 1. *p. deciſ.* 199. *&* 2. *p. recent. deciſ.* 302. *num.* 4. *&* 5. Barboſa *de offic. Epiſcop.* 3. *p. allegat.* 71. *num.* 55. & *in cap. Quia Clerici*, *de jurepatronat. num.* 7. Quod quidem intelligendum in jure tantùm præſentandi, quatenus dat jus ad beneficium. Quo verò ad alia jura, veluti honoris ſedendi, & præcedendi, jus ſepulchri, vel alterius juris competentis poſſeſſori Capellæ, dicendum alienari poſſe, & vendi; nam hæc jura, ut diximus *num.* 47. venduntur, & alienantur ab ipſa Eccleſia. Ergo etiam poterunt à poſſeſſore vendi, & alienari, quando nulla eſt prohibitio fundatoris. Tum jura illa nec per ſe, nec per annexionem ſunt ſpiritualia: non per ſe, quia verſantur circa temporale commodum: nec per annexionem, quia non dant jus ad rem ſpiritualem. Suarez *tom.* 1. *de Religione*, *lib.* 4. *de ſimon. cap.* 28. *à num.* 3. Ergo poterunt vendi, vel pretio alienari. Cæterùm ſi jura iſta Capellæ hæreditaria ſint, alienantur in extraneos. Leon *d. queſt.* 3. *num.* 11. Rota apud Seraphinum *deciſ.* 364. *num.* 3. Covar. *lib.* 2. *var. cap.* 8. *num.* 6. Pariſius *lib.* 4. *conſ.* 48. *num.* 21. *&* 22. Ergo ſimiliter poterunt vendi, vel pretio alienari in extraneos. Denique facit doctrina Leonis *d. queſt.* 3. *num.* 93. Barboſa *dict. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 20. ubi ſi quis Capellam conſtruxerit, ſuis ſumptibus

ptibus, verùm decessit multis debitis relictis, ad satisfaciendum creditoribus Capellam esse vendendam asseritur, licèt pactum intercessisset non alienandi: quæ quidem doctrina nequit intelligi de Capella ipsa, per se loquendo, quia religiosa est; sed de juribus ipsius Capellæ, Urrutigoyti *d. cap.* 16, *num.* 151. Ergo jura omnia Capellæ, dempto jure præsentandi, possunt vendi, & alienari, Urrutigoyti *d. cap.* 16. *à num.* 92.

56. Illud verò prætermittendum non est, minimè Rectores Ecclesiarum posse vendere, aut alienare jura in Capellis acquisita, ita ut invito fundatore, vel Patrono, alter ibidem sepeliatur, aut aliquo modo turbet possessorem, ad tradita per Parladorium *different.* 66. §. 2. *à num.* 9. Urrutigoyti *dict. cap.* 16. *num.* 175.

57. Est tamen dubium, an extinctâ lineâ, seu familiâ, Capella ad Ecclesiam redeat, & libera remaneat. Prima sententia negat, quia fundatorum voluntates nequeunt mutari: quapropter cùm fundatio, & voluntas construentis sit, ut semper propria Capella remaneret, etiam extinctâ familiâ, poterit possessor ad extraneos transferre, si deficiat familia. Et confirmatur, nam pacta semper sunt servanda, *l.* 1. *de pact. cap.* 1. *cap. Qualiter* 3. *de pact.* Ergo licèt deficiat familia, adhuc ex dispositione ultimi possessoris poterit transferri ad extraneos. Præterea à simili jurispatronatus probatur, quod licèt deficiat familia, & linea fundatoris, attamen transit ad extraneos, ut tenet Rota *in una Pistionensi*, 31. *Maii* 1628. quam refert Leon *d.* 1. *p. quæst.* 3. *num.* 12. Rota apud Seraphinum *decis.* 578. Rota apud Farinacium 1. *p. decis.* 53. *num.* 5. Barbosa *in cap. Ex litteris* 7. *de jurepatronat. num.* 10. Ergo similiter est dicendum de Capellis, quæ licèt familia sit extincta, adhuc liberæ Ecclesiæ non relinquuntur, sed possunt transire ad extraneos ex dispositione ultimi possessoris, ut in jure sepulchrorum tenet Rochus *de jurepatronat. verbo In Ecclesia, num.* 15. & in Capellis Leon *d. quæst.* 3. *num.* 12.

58. Secunda sententia tenet contrarium; nam mortuo usuario, res ad proprietarium devolvitur, *l.* 1. *ff. de usufruct.* §. *Finitur, Inst. de usufruct.* quod procedit etiamsi arma, & insignia ibidem fuerint apposita, quia non dant amplius jura, quàm quod tenet ipse usuarius; qui enim habet Capellam, tantùm usum habet, quia nequit habere proprietatem, §. *Sacræ, Inst. de rer. divis.* Ergo mortuo usuario possessore familiæ, Capella libera remanet, & ad Ecclesiam revertitur. Confirmatur à paritate jurispatronatus, quia Patronatu finito, Ecclesia libera remanet. Vivianus *in præxi jurispatronat. lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 55. Barbosa *de univers. jur. lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 254. *vers. Quinto.* Ergo similiter dicendum est de Capella. Riccius *in praxi*, 4. *p. resol.* 345. Durandus *de Regular. tom.* 1. *tract.* 4. *quæst.* 80. Urrutigoyti *d. cap.* 16. *n.* 195.

59. In hoc dubio dicendum, magna consideratione prospiciendam esse concessionem Capellæ, quomodo ab Ecclesia, seu Monasterio concessa fuerit; nam aliquando solet solùm concedi Capella familiaris, seu gentilitia; aliquando hæreditaria. Familiaris, seu gentilitia dicitur, quæ tantùm familiæ, & genti conceditur taxativè, ita ut nisi quis fuerit de familia, & gente fundatoris, eam nequeat habere, nec potest transire ad extraneos, ut in jurepatronatus benè explicatur Gabriel *lib.* 2. *conf* 196. *num.* 2. Riccius *in tract. de jur. Patronat. resolut.* 132. *num.* 1. Massobrius *in praxi habend. concurs. prælud.* 7. *dub.* 21. *num.* 54. Quod idem est dicendum, si dicat concessio, concedere ad agnationem conservandam, quia intelligitur concessio taxativa ad familiam. Rota 1. *p. recent. decis.* 395. *num.* 2. In hoc enim casu est vera secunda sententia; nam si omnes de familiâ, & de agnatione illa fuerint extincti, Capella libera remanet apud Ecclesiam, seu Monasterium. Ratio est clara, quia concessio illa fuit tantùm taxativa ad illos qui sunt de familia & gente illa. Ergo debet libera remanere apud Ecclesiam, ut in jure Patronatus familiari tenet Vivianus *d. lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 6. & in jure sepulturæ Sylvester *verbo Sepultura, quæst.* 5. Rodriguez *in Summa, eodem verbo, cap.* 130. *num.* 14.

60. Est tamen animadvertendum, quamplurimos Doctorum scripsisse, ad hoc ut Capella libera remaneat si familiæ concedatur, requiri ut sit taxativè relicta; secus verò si simpliciter relinqueretur, aut concederetur familiæ; quia intelligitur hæreditaria, & potest per dispositionem ultimi possessoris ad extraneos transferri: & est necessarium, ut per verba taxativa expressa tantùm familiæ relinqueretur, aut concederetur. Rota apud Burattum *decis.* 647. *n.* 1. Rota apud Posthium *de manut. decis.* 172. *num.* 20. Noguerol *allegat.* 28. *num* 11. Vivianus *d. lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 1. Carolus Maranta *lib.* 1, *respons.* 16. *num.* 23. quapropter si familia fuerit extincta, si non adsint verba taxativa, Capella libera non remanet apud Ecclesiam. Sed in re vide *lib.* 6. *cap.* 7. *num.* 40.

61. Si verò Capella fuerit hæreditaria, tunc extinctâ familiâ, non libera remanet, sed ad extraneos valet transire ex dispositione ultimi possessoris, quia cum ea facultate est concessa, *cap.* 3. *de jurepatronat.* Gratianus *discept. cap.* 645. *num.* 10. Marescotus *lib.* 2. *var. cap.* 55. *num.* 7. Moneta *de commut. ult. volunt. cap.* 11. *num.* 134. Barbosa *de offic. Episcop.* 3. *part. allegat.* 71. *num.* 3. & sic intelligenda est prima sententia. Limitant tamen aliqui, quando Capella concessa fuerit ab Ecclesia pro pretio certo; & non ex libera donatione; nam ex eo quod jus illud legitimè fuit alienatum, amplius non dicitur vacare, *cap. Cùm accessissent* 8. *de constit.* Quare semper extinctâ familiâ, poterit ad extraneos traduci. Donatus *de Regular. rib. tom.* 1 *tract.* 14. *quæst.* 80. Urrutigoyti *d. c.* 16. *n.* 197. Sed hoc fundamentum est debile, quia licèt pretium accedat, cum pactum est solùm pro familia illa, nequit extendi ad extraneos; pacta enim sunt semper servanda, *cap.* 1 *de pact. l.* 1. *ff. eod. tit.* Quare contrarium teneo cum Rodriguez relato ab Urrutigoyti *d. n.* 197. qui *num.* 198. scripsit, quod si aliquo casu, seu eventu fuerit Capella diruta, val renovata, arma, titulos, & inscriptiones esse renovandas. Riccius *in praxi*, 4. *part. resolut.* 345.

62. In Capellis verò super fructibus nulla decima imponi potest, quia appellatione Beneficii non veniunt, nisi habeant requisita suprà recensita, ut fiant propriè Beneficium Ecclesiasticum. Barbosa *d. lib.* 2. *cap.* 8. *n.* 21. Urrutigoyti *d. cap.* 16. *n.* 144.

63. Est tamen aliquod dubium, an exemptâ Ecclesiâ, etiam Capellæ exemptæ videantur? Et affirmandum videtur, nam de connexis idem fit judicium, *l.* 3. §. *Judicio contrario, ff. de contrar. act. tut. cap. Transiare* 3. *de constit.* Gratianus *discept. cap.* 85. *num.* 21. Castillo *controvers. lib.* 5. *cap.* 165. *num.* 15. Ergo etiam debent esse exemptæ. Sed tamen contrarium est tenendum, nisi verbis expressis etiam Capellæ eximerentur; quia licèt connexæ sint Ecclesiæ & Capellæ, exemptiones tamen odiosæ sunt, nec extenduntur nisi ad expressa, *cap. Ex ore, de Privilegiis*, ubi Glossa *verbo Non probatur.* Ergo licèt Capellæ annexæ sint Ecclesiis, si tamen expressis verbis non eximantur, non sunt exemptæ. Fuscus *de visit. lib.* 2. *cap.* 6. *à num.* 2. Cochier *de jurisdict. in exempt.* 2. *p. quæst.* 45. *num.* 70. Quare in eis Episcopus retinebit jura Epitcopalia relata *in cap. Conquerente* 16. *de offic. Ordin.* Fuscus nuperrimè allegatus, Barbosa *de offic. Episc.* 3. *p. alleg.* 75. *num.* 29. & *d. lib.* 2. *cap.* 8. *n.* 23. Urrutigoyti *d. cap.* 16. *n.* 146.

64. Sed dices, Capellas fundatas in Eccleſiis Regularium per ſeculares Confraternitates nequit Epiſcopus viſitare, nec in eis aliquid habere juriſdictionis ordinariæ, ut cenſuit Sacra Congregatio *in Pap.* 21. *Auguſti* 1615. & refert Barboſa *dict. cap.* 8. *num.* 16. & *collect. deciſ.* 120. *num.* 6. Ergo quoties Eccleſia exempta eſt, etiam erunt exemptæ Capellæ. Sed reſpondetur, Capellas conſtructas in Eccleſiis Monaſteriorum exemptas eſſe, non quia eſt exempta Eccleſia, ſed totum Monaſterium, in quo etiam includuntur Capellæ, ut potè inſeparabiliter annexæ: quod ſecus eſt dicendum, quando ſola Eccleſia eſt exempta, quia tunc Capellæ ſunt annexæ ſeparabiliter, & non comprehenduntur in exemptione. Tum denique Capellæ reſpectu Eccleſiæ ſunt ab ea ſeparabiles, & non rectè ſit illatio à ſeparabiliter diverſis, *l. Papinianus exuli; ff. de Minorib. l. ult. §. fin. ff. de calumn.* ubi Bart. *l. Inter ſtipulantem* 83. §. *Sacram, ff. de reb. obligat.* Novarius *quæſt. for. lib.* 1. *quæſt.* 15. *num.* 6. Gratianus *tom.* 3. *diſcept. cap.* 516. *num.* 6. quamobrem nequit exemptio Eccleſiæ extendi ad Capellas, prout fit in exemptione Monaſterii. Fuſcus *d. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 2. Cochier *d. quæſt.* 45. *num.* 70. Urrutigoyti *dict. cap.* 16. *à num.* 147.

65. Eſt tamen caſus non prætereundus in materia Capellarum, nempè quod ſi teſtator intra annum Capellam fundare præceperit, & inſimul dotare, ſub pœna ut ſexaginta ſcuta Capellanis, ab eo poſtea eligendis ab hæredibus ſolvantur; ſi tamen teſtator eos nominare omiſerit, an pœna committatur, ſi Capella nec dotetur, hoc conſtruatur ab hæredibus intra annum? Et dicendum videtur, pœnam non committi dum nullos Capellanos nominarit, quibus ſcuta ſolverentur, cùm ſpecificè debeat adimpleri voluntas teſtatoris, *l. Qui hæredi* 41. *l. Mævius* 55. *ff. de condit. & demonſtrat.* Menochius *conſ.* 35. *à num.* 4. Flaminius *de reſignat. lib.* 2. *quæſt.* 3. *num.* 15. Caſtillo *controverſ. lib.* 5. *cap.* 119. *num.* 6. Tum alia ratione; nam voluntas teſtatoris, quatenus ad alia tranſire volebat, ſcilicet ad nominationem Capellanorum, imperfecta eſt, *l. Si is qui* 8. *ff. de teſtament.* Gomez *in leg.* 3. *Tauri*, *num.* 106. Eſcaño *de teſtament. cap.* 13. *num.* 15. Ergo nequit illa imperfecta voluntas teſtatoris adimpleri, ad cogendos hæredes ut ſolvant illa ſexaginta ſcuta; voluntas enim imperfecta, voluntas non eſt, *l. Cùm Syllanianum, C. de his quib. ut indign. l. Non putavit* 8. §. *Non quævis, ff. de bon. poſſeſſ. contra tabul.* Mantica *de conject. lib.* 3. *tit.* 3. *num.* 12. Fuſarius *de ſubſtit. q.* 476. *ſub num.* 11. & *conſ.* 47. *n.* 7. Negueròl *allegat.* 26. *num.* 79.

66. Sed contrarium tenendum eſt ex deciſione textus *in l. Si teſtamentum* 8. *C. de inſtitu. & ſubſtit.* ubi ſi aliquis fuerit hæres inſtitutus ſub conditionibus infrà referendis, ſi tamen in teſtamento nihil fuerit adjectum, nec aliquæ appoſitæ conditiones, inſtitutio pura remanet, & valida, prout ex exemplo Papiniani comprobat Imperator *in l. Si Pater* 77. §. *fin. ff. de legat.* 2. Ergo licèt teſtator dicat Capellanos infra eſſe nominandos, ſi verè eos omiſerit, adhuc pœna committetur, ſi intra annum Capella non fuerit ædificata. Cæterùm licèt Capellanos non nominaverit teſtator, adhuc perfecta eſt ejus voluntas, nempè ut fundetur Capella intra annum, & ſi omiſerint hæredes ſolvant ſexaginta ſcuta. Nam quoties in qualibet cauſa conſtat de perfecta voluntate teſtatoris, conditiones verò, aut alia diſponenda omiſſa ſunt, præſumitur per pœnitentiam teſtatoris eſſe omiſſa. Aymon *conſ.* 117. *num.* 6. Ergo licèt in teſtamento non nominaſſet Capellanos, adhuc tamen pœna committetur. Rurſus imperfectio voluntatis non conſideratur, niſi quando teſtator de præſenti volebat ad alia tranſire, non tamen quando perfecta prima voluntate volebat ad alia de futuro tranſire. Bertazolus *conſ.* 86. *num.* 6. Menochius *conſ.* 45. *num.* 28. *ad fin.* Eſcaño *d. cap.* 13. *per tot.* In præſenti perfecta erat voluntas fundandi Capellam intra annum, & ſi illa non perficeretur, pœna illa ſolveretur ab hæredibus. Ergo illa neceſſariò eſt adimplenda, licèt non progrederetur teſtator ad nominandos Capellanos. Denique licèt illos non nominaſſet, in eorum locum ſubrogantur nominati ab Epiſcopo. Aſt ſubrogati idem operantur quoad pœnæ commiſſionem. Bart. *in l. Multa, ff. de condit. & demonſtr.* Ergo in præſenti pœna eſt committenda. Unde rationes dubitandi remanent reſolutæ. Tenuit Rota coram D. Litta, 10. *Februarii* 1595. Gratianus *diſcept. tom.* 2. *cap.* 220. *à n.* 13. Urrutigoyti *d. cap.* 16. *à n.* 155.

67. Eſt etiam aliud dubium exarandum, an quando teſtator Miſſas in Parochia, aut in Eccleſia Collegiata dicere præceperit, non tamen Capellam deſignaverit ubi dicantur, quibus attingat illam deſignare? Qua in difficultate, ſi ex aliquibus conjecturis conſtare poſſit ubi voluerit teſtator ut dicerentur, in illa Capella ſunt dicendæ, veluti ſi haberet Capellam propriam in illa Eccleſia, vel quando vivebat, habebat ſpecialem devotionem erga aliquam, aut aliqua dona, & oblationes ibidem fecerit, tunc enim Miſſæ ibidem ſunt dicendæ; nam voluntates teſtatorum quando expreſſæ non ſunt, conjecturis libet indagare. Baldus *in l. fin. C. de inſtit. & ſubſtit.* Natta *conſ.* 110. *num.* 5. Petra *de Fideicommiſſ. quæſt.* 9 *num.* 6. Rota apud Seraphinum *deciſ.* 206. *num.* 32. Quapropter ex his conjecturis facilè depromitur, voluiſſe teſtatorem in illa Capella Miſſas celebrari.

68. Erit ergo difficultas quando nullæ adeſſent conjecturæ. Et prima ſententia aſſerit, Capellam non eſſe deſignandam ab hæredibus, ſed à Præpoſito, ſeu Rectore Eccleſiæ; nam adminiſtratio Eccleſiæ pertinet ad illos, & conſequenter deſignare Capellam, ubi Miſſæ ſunt dicendæ. Praxis Neapolit. *c.* 48. *n.* 5. Garcia *in Summa, tract.* 3. *difficult.* 10. *dub.* 10. *n.* 10.

69. Secunda ſententia dicit, à nullo eſſe deſignandam Capellam, nec Altare ubi Miſſæ dicantur, ſed ſufficere in quolibet Altari illius Eccleſiæ adimplere; quia adimpletè paritur voluntati teſtatoris, qui nihil diſpoſuit in qua Capella, ſeu Altari eſſent Miſſæ celebrandæ; quod enim potuit diſponere, & non diſpoſuit, pro non diſpoſito habetur, *l. unica, §. Sin autem, C. de caduc. tollend. cap. Ad audientiam, de Decimis.* Ergo rectè adimpletur ejus voluntas ex eo ſolùm, quod in Eccleſia Miſſæ dicantur, modò in uno, aut altero Altari; ſeu Capella celebrentur. Paſqualigius *de ſacrific. Miſſ. quæſt.* 1099. *num.* 3.

70. Hæc ſententia Paſqualigii admittenda eſt quando Miſſæ pro unica vice dicendæ ſunt; ſi tamen fuerit Memoria perpetua Miſſarum, aut illarum fundata Capellania, admittenda eſt prima ſententia, non ex voluntate teſtatoris, qui nihil diſpoſuit, ſed ex bona, & recta adminiſtratione Eccleſiæ, ubi ſunt dicendæ, ne vagè, & abſque determinata Capella celebrentur. Tum ut facilè concipiatur, qui adſint defectus Capellani, ſeu Miſſas adimpletis, ut à Curionibus, & Viſitatoribus emendentur; nam quamvis in hoc Archiepiſcopatu, *conſtit.* 1. *de Teſtament. num.* 12. his defectibus occurſum iri curatum eſt, tamen remedium illud in praxi ſuſceptum non eſt; utpotè nimis Capellanis, & Collectoribus oneroſum: idcircò deſignatâ Capellâ, ſeu Altari ad Miſſas illas perpetuò dicendas, quando Capellani deficerent, facilè cognoſceretur; quare prima ſententia, ut magis praxi conformis, admittenda eſt.

71. Tandem in capite iſto ſcire oportet, aliquando Capellas iſtas conſtruere obligatos, illas ædificare, aut perficere renuere: & in hoc caſu Eccleſiæ œconomi & Rectores compellere poſſunt eos officio Judicis;

ut

ut intra quinquennium ædificent, aut perficiant, ut in Oratoriis decretum est *in Auth. de Ecclesiis, §. Si quis adificationem.* Idque de Jure Civili per actionem in factum; nam quamvis de Jure Civili pollicitatio non producat actionem, *l.1. in princip. ff. de pollicit. l. Juris gentium 7. §. Sed cum nulla, ff. de pactis, l.2. §1. Circa, de except.* Vvesembechius *in parat. ad tit. de Pollicit.* Richardus *in princip. Instit. de verb. obligat. num.25.* Fallit tamen quando qui pollicetur tenetur actione in factum, & cogendus est ad aliquid agendum, *l.1. §.1. de Pollicit.* & ita actione in factum erit compellendus ad perficiendam Capellam, seu ædificandam. De Jure verò Canonico per puram actionem ad id tenebitur, quia eodem Jure nuda pacta actionem producunt, *cap.1. cap. Qualiter 3. de pactis.* Et inde est, ut pollicens Capellam ædificare, aut reficere, ex actione compellatur. Et ratio est, nam de Jure Civili ideo pollicitatio actionem non producit, quia est nuda promissio, non ad pactum deducta; quapropter tantùm in aliquibus casibus de jure singulari actionem producebat, *l.1. §.2. l. Propter 5. l.6. ff. de Pollicit.* Vvesembechius *ubi suprà, num. 2.* quod cùm de Jure Canonico deficiat, inde est, ut pollicitatio actionem producat, ex qua qui pollicitus est Capellam ædificare, seu reficere, poterit compelli, seu ejus hæredes, ut prosequitur Urrutigoyti *dict. cap.16. à num.178.*

CAPUT VIII.

De Altaribus: & elucidantur textus *in cap. Altaria 31. cap. Altaria 32. de consecrat. dist. 1.*

SUMMARIUM.

Altaria construere piissimum opus est. Traditur definitio Altaris, n.1. De etymologia Altaris traduntur plura Doctores. Sunt necessaria in Ecclesia Dei, n.2.

De Altarium antiquitate, tum in veteri, quam in novo Testamento, n.3.

Altaria habere ad sacrificium Missa celebrandum, necessarium sub præcepto est obligante ad lethale. Quare Sacerdos celebrans absque Altari, aut cum notabiliter fracto, graviter peccat, n.4.

Altare aliud est stabile, aliud portatile; & qua sint ista Altaria, & quomodo olim nuncupata, n.5.

Altaria portatilia in primitiva Ecclesia fuisse valde usitata, illustratur exemplis, n.6.

In primitiva Ecclesia Altaria erant lignea, hodie sunt lapidea, aliquibus rationibus ita suadentibus, à quibus accipitur Pontifex celebrans in Altari ligneo, n.7.

Non est necessarium, ut totum Altare sit lapideum, sed sola ara: reliquum ex qualibet materia confici potest. Immò nec ara est necessarium ut tota sit lapidea, sed sólum illa pars ubi imponuntur Calix, & Patena, aut major pars illorum. Scrupulus non est habendus, an tota Patena, aut Calix imponantur in ara, necne, n.8.

Novatores asserentes esse inventionem Altare lapideum, refelluntur. Episcopus nequit dispensare quod Altare non sit lapideum, sed solùm Pontifex, ex causis de quibus ibi, n.9. Quod etiam valet facere consuetudo antiqua, n.10.

De talco, seu ejspeguelo, fieri posse aram, dicit Henao, sed non est facilè admittendus, ibid.

Figura Altaris debet esse quadrangularis. Permitti debet Altare ligneum cum ara lapidea, non obstante aliqua constitutione Synodali, n.11.

Ara nequit fieri ex duobus Lapidibus adunatis, n.12.

Altare debet esse consecratum ab Episcopo: consecratio ista quàm antiquitus observata, n.13.

Explicatur textus in cap. Altaria 32. de consecrat. dist.1. Presbyter nec ex commissione Episcopi valet Altare consecrare. Sede vacante, consecrandum Altare ab Episcopo vicinior de licentia Capituli, n.14.

Inferior Episcopo ex commissione Pontificis potest illud consecrare, quod multis privilegiis comprobatur, n.15. Carpitur Henriquez, & extenduntur privilegia ad Prælatos utentes Baculo & Mitra, n.16.

An in consecratione Altaris sint Reliquiæ in eo includendæ. Prima sententia affirmat, & id antiquitùs usitatum, n.17. Secunda dicit, Reliquias esse imponendas in consecratione Altaris fixi, non portatilis, n.18. Tertia asserit absque Reliquiarum impositione Altare posse consecrari, n.19.

Explicantur textus in cap. Placuit 16. cap. de Fabrica 24. cap. Non oportet 19. de consecrat. dist.1.

Dictio Si verò, est adversativa, & comprehendit eandem materiam, n.20.

In ædificatione Ecclesiarum olim Reliquiæ imponebantur, sed non in consecratione Altaris, n.21.

Resolvitur Reliquias non esse de necessitate consecrationis Altaris, sed ad melius esse. Expenditur S. Thomas. Dictio Quandoque, idem significat quod aliquando, n.22.

Multa præcipiuntur quæ non sunt de essentia: illa verò de essentia sunt, quæ denotant finem ipsius actus, n.23.

Quando Reliquiæ non apponuntur, dicunt aliqui esse imponendam particulam Eucharistiæ: sed id à Conciliis reprobatum, num.24.

Admittitur negativa sententia, quia id esset verus abusus Eucharistiæ, n.25.

An in consecratione Altaris sit frustulum corporalis imponendum, affirmavit Hurtado. Negant alteri, & explicantur, n.26.

Hodie licèt Reliquiæ non imponantur, rectè tamè dicitur in introitu Missæ, Quorum reliquiæ hìc sunt, *n.27.*

Sufficit quod ara sit consecrata, non verò requiritur, quod totum Altare sit consecratum, n.28.

Plura Altaria uno die possunt consecrari, olim verò non nisi unum. Super sepulturam alicujus nequit Altare consecrari, si verò consecretur, ossa, & cineres extrahuntur, n.29.

An si Missa dicatur in Altari non consecrato, remaneat consecratum. Prima sententia affirmat, num.30 Secunda negat. Consecratio debet fieri ab Episcopo sub certa forma ab Ecclesia præscripta, num.31. Tertia dicit, non remanere consecratum, nisi per æquipollens, num.32. Sacerdos celebrans in Altari non consecrato, peccat graviter, nec remanet consecratum rituali consecratione, n.33.

Dubium restat, an remaneat consecratum per æquipollens? Respondetur negativè. Lex dans formam substantialem, irritat contraria. Quia unum admittit, aliud excludit. Refertur revelatio D. Petri, & explicatur, n.34.

Altare consecratum valet exsecrari, & pollui, veluti quando notabiliter frangitur, num.35. Et qua sit fractio notabilis, num.36. Resolvitur esse notabilem quando Altare nequit commodè recipere Calicem, nec Patenam. Ecclesia remanet consecrata, quamdiu durat ejus major pars, n.37.

Altare in plures partes divisum exsecratur, nec si partes aggregentur, consecratum remanet. Limita si in duas partes frangeretur, n.38.

An si cornua Altaris franguntur, remaneat consecratum? Aliqui negant, sed assumendum, n.39.

An per fracturam sigilli, seu sepulchri, Altare remaneat exsecratum. Prima sententia affirmat, num.40. Secunda negat, n.41.

Explicatur quod ſit ſigillum, & textus in cap. 1. de conſecrat. Eccleſiæ, *num.* 42. *Admittitur ſecunda ſententia, & defenditur, num.* 43. *Fit inſtantia, & reſpondetur, num.* 44. *Conſuetudo admiſſa per errorem non valet, ibid.*

Conſuetudo incerta non admittitur. Doctori aſſerenti de conſuetudine, an credendum. Aliqui affirmant, ſed contrarium tenendum, etiamſi duo Doctores aſſerant, num. 45.

Altare remanet exſecratum quando fracto ſigillo ſit incapax continendi Calicem, & Patenam, n. 46.

Exſecratur Altare per amotionem, & quomodo intelligatur amotio, n. 47. *Intelligitur quando diſſolvitur Altaris ſtructura, n.* 48.

Quomodo ſit conſideranda amotio ab inferiori ſtructura, explicatur n. 49. *Adhuc manet conſecratum Altare, ſi integrum de loco ad locum moveatur, n.* 50.

Fit inſtantia, & explicatur textus in cap. Si motum 19. de conſecrat. diſt. 1. cap. Quod in dubiis 3. cap. Ligneis 6. de conſecrat. Eccleſiæ vel Alt. *n.* 51.

Altaria aliquando polluuntur, & quibus modis, ibid.

Altaribus pollutis, etiam polluitur Eccleſia, n. 52.

An pollutâ Eccleſiâ, Altaria portatilia remaneant polluta, affirmandum videtur, n. 53. *Sed contrarium defenditur, n.* 54. *Altare portatile valet in ſeipſo pollui, n.* 55.

Hæretici execrantes conſecrationem Altarium refelluntur, num. 56.

Erectio Altarium debet fieri ab Epiſcopo, & ſi in Eccleſia conſecrata erigantur, licentia Pontificis deſideratur. Explicatur caput Quamvis 4. diſt. 88. *n.* 57.

Quædam privilegia conceſſa quibuſdam Regularibus, n. 58. *Quæ extendit ad cæteros Prælatos Paſqualigius, num.* 59.

Si Eccleſia non eſt conſecrata, Altare ibidem poteſt erigere quilibet Presbyter, ſed ará ſuperimpoſitâ, num. 60.

Altaria nequeunt deſtrui abſque licentia Epiſcopi, ſi Eccleſia eſt conſecrata. Idem eſt ſi altare fuerit conſecratum, n. 61.

Deus graviter caſtigat deſtruentes Altaria, & exemplis illuſtratur, num. 62. *Quo in loco erigenda ſunt Altaria, num.* 63.

Erigens Altare dotare tenetur, niſi Eccleſia ubi erigitur, ſit ſufficienter dotata, n. 64. *Explicatur, n.* 65.

1. QUàm piiſſimum opus ſit Altaria in Eccleſiis conſtruere, otioſum eſt oſtendere; eſt enim Altare in Eccleſia Dei, menſa ſuper quam conficitur, & offertur Euchariſtiæ Sacramentum, & Sacrificium. Barboſa *de univerſ. jur. lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 1. Unde cognoſcitur, quàm pium ſit erigere Altaria, ubi tam juge Sacrificium quotidie Deo offertur. Tum non ſolùm ex parte exercitii, ſed ex parte ſignificati; quia in quolibet Altari Chriſtus Dominus repræſentatur, cujus menſa eſt veluti Crux & Sepulchrum Domini. Lambertinus *de jurepatronat. lib.* 1. *p.* 1. *quæſt.* 11. *art.* 8. Urrutigoyti *de Eccleſ. Cathedr. cap.* 5. *à num.* 137. Hanc ob rem Altaria ædificare piiſſimum eſt opus, ad quod facilè Fideles alliciuntur.

2. De etymologia Altaris, & unde ita dictum, varia congerunt Doctores; Durantius *de rit. Eccleſiæ, lib.* 1. *cap.* 15. *à num.* 1. Henriquez *in Summa, lib.* 9. *c.* 18. Suarez *tom.* 3. *diſput.* 81. *ſect.* 3. *&* 5. Urrutigoyti *de Eccleſia Cathedrali, cap.* 5. *num.* 122. D. Gonzalez *in cap.* 1. *de conſecrat. Altaris, verſ. Eccleſiæ, num.* 12. Magiſtris *in Sylva Eccleſiaſt. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 1. In Eccleſia autem Dei neceſſaria ſunt Altaria; nam cùm in veteri Teſtamento ad Sacrificia peragenda fuerint neceſſaria: ſimiliter etiam in Eccleſia Catholica, ubi incruentum Domini Sacrificium quotidie conficitur. Idcircò Optatus Milevitanus rectè contra Donatiſtas ſcripſit *lib.* 6. ſic: *Quid eſt Altare, niſi ſedes corporis & ſanguinis Chriſti? Quid vobis fecerat Deus, qui illic invocari conſueverat? Quid vos offenderat Chriſtus, cujus illic per certa momenta corpus, & ſanguis habitat?*

3. Altarium antiquitas in Sacris Literis cognita eſt, illa enim exſtruxêre Noë, Abraham, Iſaac, Jacob, & Moyſes, & fuerunt Tabernaculo, & Templo antiquiora. Strabo *de reb. Eccleſiaſt. cap.* 1. Similiter Altaria conſtruxêre Joſuë in monte Hebal, *Joſuë cap.* 8. Gedeon *Judic. cap.* 6. Samuël in Ramatha, 1. *Reg. c.* 8. Saul in Sabba, 1. *Reg. cap.* 10. David in Area, 2. *Reg. cap.* 24. Helias in monte Carmelo, 3. *Reg. cap.* 18. Joſeph filius Joſedech, 2. *Eſdræ* 5. Judas, *Machab. cap.* 2. Juxta vetus Teſtamentum conſtructa fuerunt duo Altaria in Templo 1 alterum holocauſtorum, in quo holocauſta immolabantur, non verò poſitum in Tabernaculo, ſed in atrio Sacerdotum, ſub dio, propter ignem, fumum, & nitrum victimarum: aliud verò thymiamatis, in quo incendebantur thus, & alia aromata ſuaviſſimi odoris. Beeanus *in Analogia utriuſque Teſtamenti, cap.* 13. In novo etiam Teſtamento ſtatim uſus Altarium admiſſus eſt, ut probatur ex Matth. *cap.* 5. & 23. Paulo 1. *ad Corinth. cap.* 9. & ad Hebræos *c.* 13. Dionyſio *de Eccleſiaſtica Hierarch. cap.* 3. Irenæo *lib.* 4. *cap.* 20. ubi probat Apoſtolos veros fuiſſe Sacerdotes, ſemperque Deo & Altari deſerviiſſe. Idem tradunt Tertullianus *lib. de pœnit.* Gregorius Nazianzenus *orat.* 11. D. Auguſtinus *lib.* 20. *contra Fauſtum, cap.* 21. ibi: *Nulli Martyrum, ſed ipſi Deo ſacrificamus, quamvis in memoria Martyrum conſtituamus Altaria.* Et ibidem: *In Altari corpus Domini offertur, ſanguis Chriſti pro peccatoribus effunditur.* Et idem Auguſtinus *de Sanctis ſerm.* 11.

4. Hinc enim ob neceſſitatem ſacrificandi, & Deo offerendi juge Miſſæ ſacrificium, in Eccleſia Altaria habere ſub præcepto eſt. Concilium Aquiſgranenſe *can.* 21. Hipponenſe *can.* 6. Agathenſe *cap.* 14. *cap. Eccleſiæ* 18. *c. Placuit* 26. *cap. Nullus, de conſecrat. diſt.* 1. Quod quidem præceptum ad lethalem culpam obligat abſque aliquo dubio. Tamburinus *in Method. celebrand. lib.* 1. *cap.* 5. §. 1. Suarez *de Euchariſtia, diſp.* 81. *ſect.* 5. §. *ult.* Paſqualigius *de ſacrific. Miſſ. quæſt.* 669. *num.* 4. aliàs eſſet contra honorem debitum Deo in offerendo ſacrificio, quia oblatio iſta non ſolùm debet fieri ſecundùm lumen naturæ, ſed ſecundùm determinationem Eccleſiæ, quæ modum præſcripſit, quo honorabilius ſacrificium Deo offerretur. Quod idem eſt dicendum ſi celebraretur in Altari notabiliter fracto, ob defectum conſecrationis, & notabilis irreverentiæ, ut cum aliquibus docet Paſqualigius *d. quæſt.* 669. *num.* 5. Quapropter Sacerdos qui abſque Altari celebraverit, vel cum notabiliter fracto, gravem culpam committer, ut dicunt relati, Garcia *in Summa, tract.* 3. *difficult.* 8. *dub.* 3. *punct.* 1. *num.* 5. Leander *de Sacrament. quæſt.* 83. *art.* 3. *dub.* 2.

5. Altarium verò duo ſunt genera, quorum unum dicitur firmum, ſeu ſtabile; aliud portatile, ſeu viaticum, *cap. ult. de privileg. lib.* 6. Firmum, ſeu ſtabile eſt, quod ipſi Altari ſuperimponitur, & in Eccleſia conſecrata nequit imponi, niſi ab Epiſcopo conſecretur, *cap. Nullus* 25. *de conſecrat. diſt.* 1. Galganetus *de Jur. public. lib.* 3. *tit.* 60. *n.* 2. & communiter dicitur tota menſa, in qua integrum Sacrificium fit, prout intelligitur textus *in cap. Si motum* 19. *de conſecra. diſt.* 1. *cap.* 1. *de conſecrat. Eccleſiæ, ſeu Altar.* Portatile verò eſt, quod de loco ad locum defertur, verùm ab Epiſcopo conſecratur, *cap. In his* 10. *de privilegiis*; quod in Ordine Romano dicitur *Tabula itineraria*, & apud Græcos nuncupabatur *Antimenſia*, ſive *Superaltaria*, ut videre eſt apud Theodorum Balſamon *ad can.* 31. *Synodi Conſtantinopolitanæ in Trullo, & ad can.* 7. *Synodi VII.* necnon ex aliis Græcis congeſtis à Julio Cæſare Bullengero *can.* 30. *de*

Templi

Templis. Durantius *de rit. Ecclesiæ, lib. 1. cap. 25. num. 7.* ubi istius Altaris viatici alia nomina congessit: de qua divisione agit Barbosa *de offic. jur. lib. 2 cap. 7. n. 2.* Layman *in Summa lib. 5 cap. 6. tract. 5. num. 3.* Henao *de sacrific. Miss. tom. 2 disput. 24 sect. 1. num. 3.* Magistris *in Sylva Ecclesiast. de cap. 3. num. 2.* Tamburinus *d. cap. 5. §. 2. à num. 1.* alter Tamburinus *de jur. Abbat. tom. 1. disput. 23. quæst. 4. à num. 1.* Leander *d. disput. 7. quæst. 2.* Villalobos *in Summa, 1. p. tract. 8. difficult. 5. num. 2.* Lassta *ad Decret. tit. 1. cap. 1. sect. 5. num. 14.*

6. His ergo viaticis Altaribus Primitiva Ecclesia valdè usa fuit, & ejus Sacerdotes, qui ob tyrannorum persequutionem in cryptis, & speluncis rem sacram peragebant, quapropter his viaticis Altaribus frequentiùs utebantur, facilè de uno ad alium locum amovendis. Illud verò S. Luciani exemplum præterendum non est, qui cùm à tyranno carceri mancipare-tur, nec Altare etiam portatile haberet, supra pectus pro Altari sacrificabat, ut testatur Nicephorus *lib. 8. Histor. cap. 31.* Baronius *anno 311. num. 7.* Quod idem ob graves persequutiones concessum in Concilio Triburiensi, *cap. Concedimus 30. de consecrat. dist. 1.* ut in ligneis Altaribus sacrificium conficeretur. Layman *d. cap. 6. num. 1. vers. Altera pari.*

7. Materia verò lapidea communis est Altaribus tam stabilibus, quàm viaticis; nam licèt in primitiva Ecclesia Altaria lignea fuerint ex necessitate suprà recensita, attamen à tempore Sylvestri lapidea instituta sunt, & ad id adest præceptum, *cap. Altaria 31. de consecrat. dist. 1.* & in rubricis Missalis §. 20. ibi: *Altare in quo Sacrosanctum Missæ sacrificium celebrandum est, debet esse Lapideum, & consecratum.* Id ita constitutum est ex variis rationibus, quia Christus Dominus Petra dicitur, 1 *ad Corinth. cap. 10.* Tum quia significat sepulchrum lapideum Christi. Ac denique ad imitationem Altarium veteris Testamenti ex lapidibus constructorum. S. Thomas *3. p. quæst. 83. art. 3. ad 5.* Henao *d. disput. 24. sect. 1. num. 4.* Durantius *de rit. Ecclesiæ, lib. 1. cap. 25. num. 3.* Pasqualigius *de sacrific. Miss. quæst. 688. à num. 1.* Palao *tom. 4. de sacrific. Miss. tract. 22. disput. 5. punct. 9.* Urrutigoyti *de Ecclesiis Cathedr. cap. 5. num. 132.* Attamen excipiendus Summus Pontifex, qui in Altari ligneo celebrat, in quo D. Petrus sacrificium obtulit, & adservatur in Ecclesia Lateranensi. Palao *ubi proximè*, Pasqualigius *d. q. 668. n. 2.* Henao *d. sect. 1. n. 5.* D. Gonzalez *in cap. 1. de consecrat. Ecclesiæ, num. 2.*

8. Illud verò communiter docent Doctores, non esse necessarium, ut totum Altare sit lapideum, sive sit mobile, sive fixum; sed sufficere quod Ara solùm sit lapidea, seu mensa superior; reliquum verò potest esse ex alia materia, sive lignea, sive terra, sive ex cæmento. Immò nec tota Ara necesse est ut si lapidea, sed tantùm illa pars supra quam imponitur Calix, & Patena, dum tamen capax sit utrumque capere. Pasqualigius *dict. quæst. 668. à num. 4.* & probabilius absque aliquo peccato erit dicendum sufficere, quod capiat majorem partem Calicis, aut Patenæ, quamvis minor sit extra lapidem: quod ultra Paludanum & alios tenent Suarez *d. disput. 81. sect. 5. dist. 2.* Coninch *de Sacrament. quæst. 83. art. 3. dub. 2. num. 139.* Pasqualigius *dict. quæst. 668. num. 6.* Unde sequitur, scrupulum non esse faciendum, an tota Patena, vel Calix sit intra Aram lapideam; sufficiet enim si major pars sit intra; & prudenter id existimetur, ut benè docet Villalobos *d. tract. 8 difficult. 25. num. 2.* Layman *d. cap. 6. num. 2. vers. Porrò*, Palao *d. punct. 9. num. 2.*

9. Novatores tamen hæretici qui omnia Sacra everiere conantur, inquiunt novam inventionem esse Aram, seu Altare lapideum; id enim nec in antiqua Ecclesia usitatum fuit, nec necessarium est. Sed tamen contrarium à tempore Sylvestri usitatum fuisse certum est, & postea ab aliis Pontificibus rectè decretum, ob mysticas significationes datas suprà. Tum à SS. Patribus animadversum, usitatum, & approbatum est. D. Augustinus *de Tempore, sermone 255.* Chrysostomus *in epist. 2. ad Corinth. homil. 20.* Gregorius Nyssenus *orat. de Baptism.* Cyprianus *in serm. de Unction. Chrismat.* Unde constat inventionem esse ex parte hæreticorum, non Catholicorum, cùm hunc morem habendi Altare lapideum à tantis sæculis habeamus. Bellarminus *de cult. Sanct. lib. 3 cap. 5. proposit. 2.* & *de Missa lib. 2. cap. 14. vers. Jam verò*, Henao *d. sect. 1. num. 5.* Urrutigoyti *d. cap. 5 num. 134.* Lotterius *de re Benefic. lib. 1. quæst. 30. num. 21.* Idque ita observandum, ut à pullo dispensari possit, nisi à Summo Pontifice. Henriquez *in Summa, lib. 9. de Missa, c. 18. vers. Nec potest*; quia hæc non attingunt sphæram jurisdictionis Episcopalis, cùm verè à Summis Pontificibus optimo jure sint decreta, & nequeunt dispensari ab inferioribus, *cap. Inferior 21. cap. Cùm inferior 16. de Majorit. & obedient.* Fagundez *in præcept. Eccles. 1. lib. 3 cap. 22. num. 3.* Pasqualigius *d. quæst. 668. num. 9.* qui scripsit, aliquando ob causam dispensari posse præceptum hoc; nempè si in aliqua ditione non adessent lapides, nec facilè possent comparari, aut etiam ob honorem sacrificii, quando constat nobiliorem & excelsiorem adesse materiam. Quod & à consuetudine rectè admissa, & præscripta admittendum est, quia hoc præceptum est purè Ecclesiasticum, contra quod prævalet consuetudo. Pasqualigius *quæst. 669. num. 2.* Urrutigoyti *d. cap. 5. num. 143.*

10. Hinc si in aliquo Templo aliqua fuerint Altaria non ex duro lapide, sed ex lateritio, vel ex gypso, admixto, cæmento, antiqua quidem, ubi semper Missæ fuerunt celebratæ, poterunt tolerari, cùm jam ex antiqua consuetudine ita fuerit receptum: de novo verò nequeunt talia Altaria introduci absque expressa licentia Summi Pontificis. Pasqualigius *quæstione 669. per tot.* Henao *d. sect. 1. num. 6.* qui cum Dicastillo asserit, Aram fieri posse, seu Altare, ex lapide speculo, vulgè *Talco ò Speguele*. Sed à communi Ecclesiæ præcepto non facilè est recedendum, in rebus enim tam gravibus, & ponderosis, habentibus tantas, & tam mysticas significationes in lapide duro, non est facilè admittendus lapis mollis, friabilis, aut in pulverem convertibilis.

11. Figura Altaris debet esse quadrangularis, quia sic fert usus: tum est accommodatior ad sacrificium rectè peragendum. Tum figura ista olim est adservata. Surius *in vita S. Vvalfrimi*, cujus verba dat Henao *d. sect. 1. num. 7.* Illud verò observavit Barbosa *d. lib. 2. cap. 7 num. 6.* non obstante aliqua constitutione Synodali permitti debere Altare ligneum cum Ara lapidea. Urrutigoyti *d. cap. 5 num. 144.*

12. Ara verò, sive portatilis sit, sive lapidea stabilis, nequit ex duobus lapidibus, quantumvis connexis, componi; id enim esset contra consuetudinem Ecclesiæ introductam ad denotandam in Christo unicam personam, ob quam causam nequit fieri ex duobus lapidibus, quantumvis connexis, & adunatis. Vasquez *disput. 233. cap. 2. num. 16.* Palao *dict. punct. 9. num. 2.* Henao *dict. sect. 1. num. 8.* Fagundez *dict. cap. 22. num. 9.* Leander *de Eucharist. tract. 8. disput. 7. quæst. 5.*

13. Postquam verò Altare fuerit constructum ex lapidea materia, consecrandum est ab Episcopo, sive fixum, sive portatile sit, *cap. Altaria 31. cap. Altaria 32. de consecrat. dist. 1. cap. Nullus 25. eadem dist.* Diximus enim *ab Episcopo*; quia ab alio hæc consecratio fieri non valet, *cap. Quamvis 4. dist. 68. c. Quod in dubiis 4. de consecrat. Ecclesiæ, vel Altaris.* Lezana *verbo Altare, num. 3.* Barbosa *d. cap. 7. num. 13.* Hæc

verò conſecratio optimo jure admiſſa eſt, quia ſcimus in Lege naturæ id adſervatum, ſcilicet Altaris conſecrationem, *Geneſ. cap.* 48. ubi Jacob erexit lapidem pro Altari, & ſuper illud oleum effudit per modum cujuſdam conſecrationis. Idem legitur *Gen. cap.* 35. & in Lege ſcripta, *Num. cap.* 7. *Exod. cap.* 40. Eadem etiam conſecratio Altaris obſervata fuit ab initio naſcentis Eccleſiæ, ut deſumitur ex D. Dionyſio *de Eccleſiaſt. Hierarch. 1. p. cap.* 5. Tum ratione probatur, nam tam inſigne Sacrificium petit, ut fiat in loco ſacro peculiari deputatione; nam id pertinet ad majorem honorem, & reverentiam illius. Durantius *de rit. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 1. Bengeus *de Benefic. de Fundat. Eccleſiar. 1. p.* §. 5. *num.* 1. Layman *d. cap.* 6. *num.* 4. Garcia *in Summa, tract.* 3. *difficult.* 8. *dub.* 3. *n.* 10. Bonacina *de Euchariſt. diſput.* 4. *quæſt. ult. punct.* 9. *propoſit.* 1. *num.* 15. de Lugo *de Euchariſt. diſput.* 10. *ſect.* 1. *num.* 67. Palao *d. punct.* 9 *num.* 3. Beyerlink *verbo Altare, lit. D.*

14. Sed contrà adeſt textus *in cap. Altaria* 32. *de conſecrat. diſt.* 1. ubi dicitur, Altare eſſe conſecrandum ſacerdotali benedictione. Unde apparet, non eſſe præcisè conſecrandum ab Epiſcopo. Sed tamen textus iſte conſequentiam non probat; eſt enim certum, à nullo conſecrari poſſe, niſi ab Epiſcopo, *cap. Miniſtrare* 3. 26. *quæſt.* 6. ibi: *Conſecrare Altare Presbyter non præſumat.* Idque quia conſecratio eſt de gravioribus, & pertinet ad poteſtatem Ordinis Epiſcopalis: quamobrem nec ex commiſſione illius poterit Presbyter facere conſecrationem, *c. p. Cùm aqua* 9. *de conſecrat. Eccleſ. vel Alt.* & Sede vacante facienda eſt ab Epiſcopo viciniori de licentia Capituli. Rodriguez *in Summa, tom.* 3. *cap.* 19. *num.* 7. Gavantus *in Manual. Epiſcop. verbo Altare, num.* 4. Quapropter conſecratio Altaris nequit ab altero fieri, niſi ab Epiſcopo. Nec textus ille probat contrarium; nam pro ſacerdotali benedictione intelligitur Epiſcopalis, quia Epiſcopus antonomasticè dicitur Sacerdos, & ſic Doctores illa verba interpretantur. Palao *diſt. punct.* 9. *num.* 3. Paſqualigius *de Sacrificio Miſſæ, quæſt.* 673. *num.* 2. Pax Jordan. *tom.* 1. *lucubrat. lib.* 5. *tit.* 10 *num.* 15. Bengeus *diſt.* §. 5. *num.* 2. Bezerra *de Jure Sacro, lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 9.

15. Poterit tamen inferior Epiſcopo ex commiſſione Summi Pontificis hanc facere conſecrationem; nam licèt actus iſte ſit Ordinis Epiſcopalis, non eſt tamen de jure divino, ut nequeat fieri ab Ordine Sacerdotali; ſed de inſtitutione Eccleſiæ, ut ſumitur *ex cap. Quamvis* 4. *diſt.* 68. Quamobrem poterit inferior Epiſcopo ex commiſſione Summi Pontificis Altaria, ſeu Aras conſecrare. Et probatur à poſteriori; nam multi Pontifices ſimiles conceſſiones fecêre non Epiſcopis, prout eſt privilegium Pii IV. 6. *Junii* 1565. ubi hæc facultas conceditur Ciſtercienſibus Monachis. Aliud eſt etiam conceſſum Abbatibus ejuſdem Ordinis ab Innocentio VIII. 5 *Idus Aprilis* 1489. Eſt ſimilis conceſſio Gregorii XIV. 28. *Junii* 1591. facta Abbatibus Congregationis Ciſtercienſium, quod etiam extenſum ad alios Abbates ex indulto Adriani VI. *anno* 1521. Itidem conceſſum eſt Provincialibus Fratrum Minorum. Rodriguez *quæſt. Regul. tom.* 1. *quæſt.* 28. *art.* 4. *in fin.* Eſt etiam aliud privilegium Pauli III. 15. *Kalend. Novembris* 1549. concedens eandem facultatem Patribus Jeſuitis in remotiſſimis à Sede Apoſtolica regionibus degentibus, ubi non adſunt Epiſcopi: quod ad alios Prælatos extendunt aliqui. Unde ex his privilegiis liquidò conſtat, Prælatos inferiores ex commiſſione Pontificis poſſe Altaria, ſeu Aras conſecrare, ut latè probat Garcia *dict. difficult.* 8. *dub.* 3 *num.* 4. Tamburinus *de jure Abbat. tom.* 1. *diſput.* 23. *quæſt.* 4. Paſqualigius *de ſacrific. Miſſ. q.* 676. de Lugo *de Euchariſt. d. ſect.* 2. *num.* 67. Magiſtris *dict. cap.* 3. *num.* 8. Henao *de ſacrific. Miſſ. diſput.* 24. *ſect.* 2. *num.* 25. Thomas Hurtado 1. *part. reſolut. Mor. tract.* 2. *cap.* 6. *reſolut.* 24. *num.* 269. Villalobos *d. difficult.* 25 *num.* 2. *in fin.*

16. Hinc adnotandus eſt Henriquez *de Miſſa, lib.* 9. *cap.* 28. *num.* 2. dicens, quod licèt Papa committere poſſit hanc conſecrationem Altaris ſimplici Sacerdoti, aſt nunquam commiſit; hoc enim ex dictis privilegiis reſellitur. Eſt ſimiliter obſervandum, quod licèt aliqui Doctorum dicant, Prælatos aliarum Religionum ex his conceſſionibus poſſe Altaria conſecrare ex privilegiis conceſſis Abbatibus; attamen tantùm erunt intelligendi Prælati utentes Baculo, & Mitra: in aliis autem caſibus tantùm uti poterunt privilegio Jeſuitarum, ſi verſentur in remotis, ubi non adſunt Epiſcopi. Paſqualigius *d. quæſt.* 676. *à n.* 10. Bezerra *d. cap.* 2. *num.* 10.

17. Eſt tamen dubium, an in conſecratione Altaris neceſſariò ſint Reliquiæ includendæ. Prima ſententia affirmat, ita ſut ſi aliter fiat, ſit nulla conſecratio. Ducitur *ex cap. Placuit* 26. *de conſecrat. diſt.* 1. ubi aſſeritur, Altaria per agros non eſſe conſtruenda, ubi nullum eſt Corpus, aut Reliquiæ Martyrum. Eſtque etiam textus *in cap. de Fabrica* 24. *eadem diſt.* ubi ſi Eccleſiæ, ſeu Altaria fuerint deſtructa, iterum eſſe reſtauranda decernitur, & Sanctuaria, & Reliquias eſſe imponendas: ex quibus juribus decerpitur, in conſecratione Altaris Reliquias eſſe imponendas. Eſtque etiam decretum Gregorii Magni *lib.* 9. *epiſt.* 71. ibi: *Sed ipſa, quæ in eis ſunt, idola confringantur, aqua benedicta fiat, in eiſdem fanis aſpergatur, Altaria conſtruantur, Reliquiæ imponantur.* Cæterùm id ex more antiquiſſimo Eccleſiæ probatur, ubi in Altaribus Reliquiæ ſemper imponebantur, ut ex Apocalypſis capite ſexto, ubi Joannes ſcripſit ſe vidiſſe animas occiſorum ſub Ara: quem locum explicans S. Auguſtinus *ſerm.* 11. *de Sanctis*, de viſibili Ara interpretatur, ubi erant Reliquiæ occiſorum: de quo more Durantius *de rit. Eccleſiæ, lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 4. Joſephus Vicecomes *vol.* 3. *Obſervat. Eccleſiaſt. lib.* 2. *de antiq. Miſſ. ritib. cap.* 27. Biyar. *in S. Jon. Eremit. vindic.* §. 8. Ergo cùm ex more antiquo Eccleſiæ repoſitio Reliquiarum in Altaris conſecratione fuerit obſervata, inde eſt, ut ſi aliter fiat, ſit nulla conſecratio. Denique probatur ex verbis, quæ à Sacerdote proferuntur ſtatim ac ad Altare aſcendit: *Oramus te Domine per merita Sanctorum horum, quorum Reliquiæ hic ſunt, &c.* Quæ quidem ſupponunt Reliquias ibidem adeſſe debere, quando Altare erigitur, & conſecratur. Ergo nulla erit conſecratio, ſi Reliquiæ non adſint. Fuſcus *de Viſit. lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 2. Bonacina *de Euchariſt. diſput.* 4. *quæſt. ult. punct.* 9. *propoſit.* 2. *num.* 14. Barboſa *de univerſ. jur. lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 87. Pax Jordanus *d. lib.* 5 *tit.* 10 *num.* 19. dicit probabile Azorius *Inſt. Mor. p. lib.* 10. *cap.* 17. *quæſt.* 8. Magiſtris *d. cap.* 3. *num.* 4. Durantius *d. lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 5.

18. Secunda ſententia dicit, Reliquias eſſe neceſſarias pro conſecratione Altaris fixi, ſecus verò portatilis, cùm non facilè portarentur. Angelus *verbo Altare, num.* 3. Durantius *de Divinis Officiis lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 23. dicit probabile Vaſquez 3. *p. diſp.* 253. *cap.* 2. *num.* 57.

19. Tertia ſententia abſolutè tenet, in qualibet conſecratione Altaris, ſive fixi, ſive portatilis, non requiri Reliquiarum impoſitionem: ad id DD. adducunt textum *in cap. Concedimus* 30. *de conſecrat. diſt.* 1. qui quidem textus (ut benè conſiderat Henao *d. ſect.* 2. *num.* 15.) aſſumptum non probat. Tum etiam adducuntur alia jura loquentia de conſecratione Altaris, quæ tantùm dicunt, benedictionem Altaris Epiſcopali benedictione faciendam eſſe; nec tamen requirunt Reliquiarum impoſitionem. Ergo quia non ſunt de eſſentia

essentia istius consecrationis. Denique quia licèt in aliquibus juribus fiat mentio de Reliquiarum impositione, id non dicunt ex præcepto : Ergo Reliquiarum impositio in consecratione Altaris non est de essentia. Coninch *d. disput. 83. art. 3. dub. 2. à num. 141.* Hurtado *de Eucharist. disput. 4. difficult. 8.* Zerola *in praxi Episcopal. 1. p. verbo Altare*, Valentia *verbo Missa, different. 2. in fin.* Henao *d. sect. 2. num. 15.* Tamburinus *in Method. celebr. lib. 1. cap. 5. §. 1. num. 10.* Leander *d. tract. 8. disput. 7. quæst. 6.* Diana *11. p. tract. 6. resol. 25. in princ.*

20. In hoc dubio illud in primis est observandum, nullum esse textum probantem aliquam ex his sententiis. Nam textus *in cap. Placuit*, loquitur contra abusum aliquorum erigentium Altaria in villis, aut in agris in memoriam Martyrum, ubi nulla aderat memoria certa, sed fingebatur per inanes revelationes : quæ quidem Altaria everti jubebantur; non verò consecrata absque Reliquiis. Eo enim modò *in cap. Non oportet 22. de consecrat. dist. 1.* alteri prohibentur abusus quorumdam Clericorum, qui in campis ministeria portabant, & ibi administrabant Sacramenta quibus interdicitur ne id faciant, nisi in Ecclesiis, aut Basilicis, ubi adsunt Martyrum Reliquiæ. Basilica, & Altare idem non sunt, ut inde argumentum fieri possit. Nec textus *in d. cap. Fabrica*, quia ibi non agitur de recondendis Reliquiis in consecratione Altaris, sed tantùm agitur de consecratione Ecclesiæ : & nomine Sanctuarii, non intelliguntur Reliquiæ, sed Altare. Loquitur enim textus ille quando de novo reædificatur Ecclesia, & ponit duos casus. Primum quando Altaria mota non fuerint; & tunc ibidem celebrari posse ait : secundum quando fuerunt ablata, & sic loquitur : *Si verò Sanctuaria quæ habebat, ablata sunt*, id est, Altaria. Sic libet intelligere, non verò Reliquias : & est ratio, nam dictio *Si verò*, est adversativa, & comprehendit eandem materiam. Abbas *lib. 1. cons. 63. in fine*, Alexander *lib. 6. cons. 139. num. 13.* Peregrinus *de Fideicom. art. 16. num. 91.* Barbosa *dict. 420. num. 2.* Idcirco cùm textus ille loquatur de Altaribus, Sanctuaria de his sunt intelligenda, ut benè docet Henao *d. sect. 2. num. 17.* Pasqualigius *quæst. 678. à n. 6.* Urrutigoyti *d. cap. 5. à n. 168.*

21. Secundò observandum, in ædificatione Ecclesiarum olim observatum esse, ut semper Reliquiæ imponèrentur. Constat id ex allegatis juribus, & est decretum VII. Synodi, *can. 7.* Coninch *d. dub. 2. num. 141.* Idque in odium hæreticorum tunc temporis sacras imagines è Templis rejicientium, ut scripsit Henao *d. sect. 2. num. 15. in fin.* Non tamen id fuit necessarium in consecratione Altaris, nec aliquo modo constat de hoc præcepto, ut docent Henao *ubi proximè*, Pasqualigius *d. quæst. 678. n. 11.* Garcia *in Summa, tract. 3. difficult. 8. dub. 3. n. 7.*

22. Unde in hac difficultate dicendum, bonum esse in consecratione Altaris Reliquias Sanctorum recondere, ut ex Decreto Leonis III. ostendit Beyerlink *verbo Altare, lit. C, la 2.* non tamen est de essentia, ac de necessitate consecrationis : idque probatur ex antiquis codicibus Missalis, ubi pro rubrica ponitur : *Si reliquiæ non fuerint in Altari, omittatur illa particula orationis, quæ dicitur post confessionem, scilicet : Oramus te Domine per merita Sanctorum tuorum, quorum reliquiæ hic sunt.* Refert Azorius *d. lib. 10. cap. 27. quæst. 8.* Unde constat Altare posse esse consecratum, & aptum ad celebrandum, absque eo quod Reliquiæ ibidem fuerint reconditæ, ut fatetur S. Thomas *3. p. quæst. 83. art. 3. ad 2.* ibi : *Quandoque Altare consecrari cum Reliquiis.* Dictio enim *Quandoque*, significat *non semper*, sed *aliquando*, per exceptionem à communi usu, & regula; *l. Rogo, ff. quando dies legat. ced. l. penult. §. fin. ff. de reb. cor. l. Interdum, ff. de condict. indebit.* Menochius *cons. 89. num. 187.* Si enim in Ecclesia dispositum fuerit, ut Reliquiæ fuissent de necessitate consecrationis Altaris, nunquam absque Reliquiis permitterentur, nec in eis Missa celebraretur, quia id esset celebrare in Altari non consecrato. Ergo nullo modo est de essentia. Cæterùm ab inconvenienti probatur; nam in multis regionibus Reliquiæ non inveniuntur, aut cum magno labore, quod esset maximum inconveniens, si interim Altaria non consecrarentur, nec celebraretur Missa. Ergo dicendum quod licèt bonum sit in consecratione Altaris Reliquias apponere, non tamen esse de essentia.

23. Deindè licèt clarum præceptum fuisset, ut Reliquiæ in consecratione Altaris reconderentur, non tamen id probat esse de essentia illius; multa enim sunt de præcepto, quæ non sunt de essentia, utpotè quando consecratur Ecclesia, in cujus consecratione Missa est dicenda de præcepto, *cap. Omnis 3. de consecrat. dist. 1.* attamen non est de essentia. Durantius *de rit. Ecclesiæ, lib. 1. cap. 24. num. 8.* Et in jure illud est scitum, ut plura sub præcepto prohibeantur, quæ tamen facta tenent, *l. Non dubium 5. Cod. de legib. cap. Imperialis 25. quæst. 2.* Mendoza *de pact. lib. 1. cap. 4. à num. 41.* Salas *de legibus, sect. 8. num. 19.* & scriptissimus *lib. 2. cap. 9. num. 53.* Quamobrem licèt clarum fuisset præceptum, ut Reliquiæ reconderentur in consecratione Altaris, non inde probatur id esse de essentia, ita ut illis non reconditis annullaretur consecratio. Tandem illud est de essentia, quando verba præcepti denotant finem ipsius actus, prout sunt verba substantialia Sacramentorum : at in consecratione Altaris verba denotantia impositionem Reliquiarum non denotant finem ipsius consecrationis : Ergo non sunt de essentia, sed tantùm ad melius esse. Prosequuntur & defendunt Henao *dict. sect. 2. à n. 15.* Layman *d. cap. 6. n. 8.* Abbas *in cap. 1. de consecrat. Ecclesiæ seu Alt. num. 2.* Palao *d. punct. 9. num. 5.* Tamburinus *d. cap. 5. num. 10.* Urrutigoyti *d. cap. 5. num. 167.* & hoc jure utimur.

24. In re tamen adnotanda est aliquorum sententia asserens, quando non adsunt Reliquiæ in consecratione Altaris, debere imponi partem Sanctissimæ Eucharistiæ. Glossa *in cap. Placuit, de consecrat. dist. 1. verbo Reliquiæ.* Hugo *in cap. de Fabrica, eadem dist.* Durantius *de rit. Ecclesiæ, lib. 1. cap. 7. num. 23.* Hoc enim habuit fundamentum, quia narratur, Leonem Papam pro quadam consecratione dedisse partem Corporalis, & Eucharistiæ Abbas *in cap. 1. de consecrat. Ecclesiæ, n. 2.* Idem refertur de Benedicto VIII. aliàs IX. cum Marchione Mantuæ. Castellinus *de veritud. glor. Sanct. §. 4.* Sed harum historiarum est gravissima incertitudo, quibus annuere non convenit. Poterit tamen fundari ex alio motivo; nam mos fuit antiquorum, ut Eucharistia simul cum mortuis sepeliretur, ut in vita S. Basilii legitur *not. 33. Heriberti Rosweydi.* S. Gregorius *lib. 2. Dialogorum, cap. 24.* Basilius Pontius *quæst. scholastica 2. cap. 4.* Victores *en el Sol de el Occidente, pralud. 1. cap. 23. numero 26.* Quamobrem nimirum non est, si etiam pars Eucharistiæ in consecratione Altaris reconderetur. Sed mos iste, utpotè indecens, interdictus est in Concilio Carthaginensi III. *can. 6.* Hipponensi *can. 5.* Trullano *canone 83.* Antissiodorensi *can. 12.* quare ad rem nihil probat.

25. Idcirco sententia negans admittenda est, de qua ab Innocentio III. responsum recepit Hostiensis, & refertur ad titulum *de Consecrat. Ecclesiæ, vel Alt. §. Qualiter, n. 3.* Tum probatur hæc sententia ab institutione illius Sacramenti, quæ verè fuit ad cibandas animas, & alendas in gratia; non verò ad aliquam consecrationem Ecclesiæ, vel Altaris. Et licèt in custodia reverenter reservetur, *cap. nunc. de cust. Euchar.*

Triden

Tridentinum *de Euchariſt. ſeſſ.* 13 *cap.* 6. non tamen ad alium uſum, quàm ad cibum ſpiritualem; quapropter minimè pars Euchariſtiæ eſt recondenda in conſecratione Altaris, quin potiùs fuiſſet graviſſima irreverentia exponere Euchariſtiam ad certam corruptionem. Henao *dict. ſect.* 2. *num.* 19. Magiſtris *dict. cap.* 3. *num.* 5. Paſqualigius *quæſt.* 679. Urrutigoyti *dict. cap.* 5. *num.* 164.

26. De fruſtulo Corporalis imponendo in conſecratione Altaris, defectu Reliquiarum, eſt aliqua diſceptatio. Affirmavit Thomas Hurtado *tom.* 1. *var. tract.* 2. *cap.* 6. *reſolut.* 24. ex facto Leonis Papæ, quod quidem incertum eſt. Tum quia Corporalia ut Reliquiæ poſſunt exiſtimari, prout veſtimenta alicujus Sancti, quia habent phyſicum contactum cum Euchariſtia. Sed negant Diana 11. *p. tract.* 6. *reſolut.* 25. Henao *dict. ſect.* 2. *num.* 20. dicentes Corporalia non eſſe Reliquias, nec pro talibus poſſe adorari, licèt magnâ reverentiâ digna ſint. Verùm ſententia Thomæ Hurtado probabilis eſt; nam Reliquiæ reconduntur in conſecratione Altaris ad majorem reverentiam: cùm verò magna reverentia Corporalibus debeatur, ut fatentur Diana, & Henao, inde eſt, ut in defectum Reliquiarum fruſtulum corporalis valeat imponi in Altaris conſecratione.

27. Interrogabis fortè, an in introitu Miſſæ dicendum ſit: *Quorum reliquiæ hic ſunt*; cùm jam in deſuetudinem abierit Reliquias imponere in conſecratione Altaris, præcipuè portatilis. Sed aſſerendum, minimè verba illa eſſe prætermittenda; ſufficit enim de more antiquo impoſitionem earum extitiſſe, vel poſſunt conditionaliter intelligi. Tamburinus *d. cap.* 5. *num.* 10. Henao *dict. ſect.* 2. *num.* 22. Urrutigoyti *dict. cap.* 5. *num.* 153.

28. Ad praxim verò animadvertendum, neceſſarium non eſſe, ut totum Altare conſecretur, ſed ſufficere quod benedicatur ritu proprio Ritualis Romani Pauli V. Gavantus *in rub. Miſſ. cap.* 20. *lit. M*, dummodò Ara, quæ in medio reponitur, ſit ab Epiſcopo, aut ab alio habente delegationem Pontificis conſecrata. Lottetius *de re benefic. lib.* 1. *quæſt.* 30. *n.* 4. Urrutigoyti *d. cap.* 5. *num.* 153.

29. Poterunt tamen plura Altaria uno die conſecrari, vel in una, aut pluribus Eccleſiis, *cap. Cùm ſit* 5. *de conſecrat. Eccleſiæ, vel Altar.* antiquatis jam nonnullis decernentibus non niſi unum Altare in Eccleſia conſecrandum, *cap. Si motum* 19. *cap. Nullus Preſbyter* 25. *cap. Eccleſiæ* 18. *de conſecrat. diſt.* 1. Piaſecius *in praxi Epiſcopali*, 1. *p. cap.* 6. *num.* 7. Paſqualigius *de ſacrific. Miſſ. quæſt.* 674. Barboſa *d. lib.* 2. *cap.* 7. *n.* 10. Bengeus *d.* §. 5. *num.* 3. Urrutigoyti *dict. cap.* 5. *n.* 151. Illud verò ſemper obſervandum, nullum Altare erigi poſſe ſuprà ſepulturam alicujus defuncti, quin potiùs ſi de facto erigatur, vel conſecretur, oſſa, & cineres ſunt extrahendi, *cap. Cùm oportet* 29. *de conſecrat. diſt.* 1. Nam cùm primis temporibus ſupra ſepulchra Martyrum Altaria erigerentur in ſignum honoris, & ſanctitatis, eſſet tribuere aliquam ſanctitatem defuncto, quod non eſt permittendum, ut ſæpiùs declaravit Sacra Congregatio. Gavantus *in Manual. Epiſcop. verbo Altare, num.* 3. Naldus *in Summa, verbo Sepultura, n.* 12. Barboſa *de offic. Epiſcop.* 2. *p. alleg.* 17. *n.* 27. Paſqualigius *quæſt.* 675. *num.* 3.

30. Eſt tamen grave dubium, an ſi celebretur in Altari non conſecrato, remaneat conſecratum. Prima ſententia affirmat, ſive bona, ſive mala fide celebretur; nam, ut ſcripſit D. Chryſoſtomus *epiſt.* 2. *ad Corinth.* loquens de Altaribus: *Hoc quidem admirabile eſt, propter ſacrificium, quod ſuper illud imponitur.* Ergo cùm ex eo ſolùm, quod in eo ſacrificetur, remaneat admirabile, ſequitur remanere conſecratum. Cæterùm probatur, nam ſanctitas quàm recepit Altare ex conſecratione, conſiſtit in deputatione illa ad Dei cultum, ut loquitur de ſanctificatione Tabernaculi S. Thomas 1. 2. *quæſt.* 111. *art.* 1. *in corpore.* Cùm verò in Altari celebratur, ſuſcipit eandem deputationem ad Dei cultum, & ſacrificium peragendum. Ergo remanet conſecratum. Henriquez *de Miſſa, lib.* 9. *cap.* 27. *num.* 6. *in fin.* Sà *verbo Eccleſia, numero* 19. Garcia *dict. tract.* 3. *difficult.* 8. *dub.* 3. *num.* 6. *in fin.* Caſtrus *de lege pœnal. lib.* 2. *cap. ult.* Perſicus *de offic. Sacerdot. lib.* 1. *dub.* 6. *num.* 61. Paſqualigius *de cif.* 45. *per totam*, Delbene *de Immunit. cap.* 2. *dub.* 2. *ſect.* 11. *num.* 5.

31. Secunda ſententia tenet contrarium, nam conſecratio Altaris continet certam formam, & ſolennitatem ab Eccleſia præſcriptam, de qua ſcripsêre Selva *de Beneficiis*, 1. *p. quæſt.* 9. *à num.* 101. Azorius 1. *part. Inſtit. lib.* 10. *cap.* 27. *quæſt.* 12. & relati à Bonacina *de Euchariſt. diſput.* 4. *ſect. ult. punct.* 9. *num.* 14. quâ non obſervatâ, nulliter proceditur. Ergo etiamſi Clericus in Altari non conſecrato celebraverit, conſecratum non remanebit. Deindè conſecratio iſta debet fieri ex jure ordinario ab Epiſcopo, aut ab alio facultatem habente, ut dictum eſt, & conſonant Concilium Hiſpalenſe II. *c.* 7. Bracharenſe I. *c.* 19. Agathenſe *can.* 43. Merenſe *ca.* 5. Meldenſe *ca.* 44. S. Damaſus Papa IV. *epiſt.* 1. Felix Pontifex IV. *epiſt.* 1. Ergo abſque legitimo Miniſtro nequit relinqui Altare conſecratum, etiamſi ibidem celebretur. Deindè in dubio, quando non conſtat Altare eſſe conſecratum, etiamſi in eo fuerit celebratum, reconſecratur, *cap. Eccleſiæ* 18. *de conſecrat. diſt.* 1. *cap. Quod in dubiis* 3. *de conſecrat. Eccleſiæ, vel Alt.* Ergo quia non remanet conſecratum ex eo quod in eo fuerit celebratum. Navarrus *in Manual. cap.* 27. *num.* 256. Azorius *d. lib.* 10. *cap.* 26. *quæſt.* 12. Layman *in Summa, lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 15. *num.* 13. Suarez *de Euchariſt. diſput.* 81. *ſect.* 7. *verſ. Alia autem ſama*, Quartus *in rub. Miſſ.* 1. *p. tract.* 10. *dub.* 4. de Lugo *de Euchar. diſp.* 20. *ſect.* 2. *num.* 62.

32. Tertia ſententia aſſerit per celebrationem Altare non ſuſcipere illam ſanctitatem legalem, ſeu ritualem, quam recipit ex conſecratione, ſed quod æquipollenter ſanctificatur, & deputatur ad uſum Sacrificii. Prima pars probatur apertè ex fundamentis ſecundæ ſententiæ. Secunda probatur, nam, ut docet Delbene *d. ſect.* 11. *num.* 5. per celebrationem magis deputatur Altare cultui divino, quàm per ceremonialem conſecrationem. Ergo per æquipollens ſanctificatur, & deputatur ad uſum Sacrificii. Paſqualig. *de ſacrif. Miſſ. quæſt.* 683. *à num.* 6.

33. In hoc dubio illud eſt certum, quod ſi Sacerdos mala fide in Altari non conſecrato, aut polluto celebraverit, gravi ſacrilegii culpâ coinquinatur, *cap. fin. de conſecrat. Eccleſiæ, vel Alt.* ubi DD. Delbene *dict. ſect.* 11. *num.* 8. & ſuprà diximus nos. Aſt verò quoad conſecrationem Altaris dicendum, rituali conſecratione non manere conſecratum per celebrationem, ut conſtat ex Innocentio III. *lib.* 1. *epiſt.* 357. cujus verba dat Paſqualigius *quæſt.* 683. *num.* 4. ubi conſtat ex revelatione D. Petri Altaria ejuſdem Eccleſiæ, in quibus quampluries erat celebratum, adhuc D. Petrum præcepiſſe conſecrari, & ex ſua parte intimari Summo Pontifici ſuo ſucceſſori. Unde apertè conſtat nullo modo conſecrata remanſiſſe ex ſola celebratione rituali conſecratione.

34. Erit ergo dubium, an ex ſola celebratione ita remaneant Altaria ſanctificata, & deputata ad uſum ſacrificii, ut rectè abſque aliqua culpa poſſit iterum, atque iterum ſuper eis celebrari? Et negativè reſpondeo ex aliquibus inconvenientibus recenſitis à Cardinali de Lugo *d. ſect.* 2. *num.* 62. Cæterùm præceptum

Eccleſiæ

Ecclesiæ celebrandi in Altari consecrato rituali consecratione, nequit adimpleri per æquipollens, quando modus est præscriptus, & designatus ab Ecclesia specialissimis ritibus deputantibus Altare ad sacrificium; quando enim lex præscribit formam substantialem, acta in contrarium fiunt irrita & nulla, nec supplentur per æquipollens, *l. Non dubium 5. Cod. de legibus*, Alphanus *collect. 27.* Anguianus *de legib. lib. 3. controvers. 7. num. 21.* Salas *de legib. quæst. 96. tract. 14. disput. 15. sect. 8. num. 16.* Farinacius *in fragment. crim. lit. L. n. 170.* Ergo si constet Altare non esse consecratum, ex sola celebratione non ita erit sanctificatum, ut possit iterum absque culpa gravi in eo celebrari. Confirmatur, nam Ecclesia præscribendo hanc certam formam consecrandi Altaria, excludit alium modum consecrandi, etiam per æquipollens, *cap. Nonne 5. de præsumpt.* Thomassetus *regul. 148.* Menochius *de Arbitrariis, casu 37. num. 22.* Pichardus *in princ. Inst. de exhered. liber. num. 10.* Ergo licèt Altare aliquo modo sanctificatum remaneat per celebrationem, non tamen eo modo, ut præscribitur ab Ecclesia, quamobrem nequit in eo celebrari absque gravi culpa. Deindè licèt Altare in quo celebratum est, maximâ reverentiâ sit habendum, nòn tamen tenet illam sacram præviam deputationem, quam dat ritualis consecratio. Ergo minimè in Altari illo poterit celebrari iterum absque gravi culpa, cùm adhuc reverà sit dissecratum, ut loquutus est D. Petrus in revelatione relata ab Innoc. III. ibi: *Sciat ergo quod in mea Ecclesia pauca sunt Altaria consecrata. Unde contingit, quod in Altaribus dissecratis divina Mysteria celebrentur.* In his enim Altaribus multoties erat celebratum; attamen dicit dissecrata esse, & consecranda, ut rectè in eis celebretur. Ergo absque culpa in eis non potest celebrari: quod admittunt plures Doctores. Sayrus *lib. 5. de censur. cap. 16. num. 11.* Fagundez *in 1. præcept. Decalogi, lib. 3. cap. 21. num. 15.* Faustus *de Eucharist. lib. 2. quæst. 238.* Franciscus de Lugo *lib. 5. de Sacrament. Euch. 1. p. c. 5. num. 5.* Ergo ex sola celebratione non sunt consecrata, & in eis nequit celebrari absque gravi culpa.

35. Præterea Altare licèt consecratum sit rituali consecratione, adhuc exsecrari valet, & pollui, itaut Missa in eo celebrari non possit: idque duobus modis evenire solet. Primò per fractionem, nempè quando notabiliter frangitur, ita ut in parte integra nequeat Calix, seu Patena contineri; *cap. 1. cap. Quod in dubiis 3. cap. Proposuisti 4. cap. Ligneis 6. de consecrat Ecclesia, verbo Altare.* Pexius *de reparand. Ecclesiis, c. 37. & 38.* Vigelius *in Method. Jur. Canon. lib. 4. tit. 14.* Murga *Disquisit. Moral. tom. 1. tract. 2. disp. 6. per tot.*

36. Sed quæ sit fractio notabilis, ut Altare exsecratum dicatur, variæ sunt sententiæ. Aliqui dicunt esse notabilem fracturam, quando est ultra dimidium. Alteri quando est tanta, ut appareat deformitas Altaris, & in dubio standum determinationi Episcopi. Alii dicunt esse notabilem fracturam, quando Altare amittit formam, quod cum aliqua limitatione admittit Pasqualigius *q. 689. à n. 5.* qui aliorum sententias refert.

37. Sed tamen ex communi sententia dicendum, notabilem esse fracturam, quando Altare nequit commodè capere Calicem, seu Patenam: si autem potest, adhuc consecratum remanet. Ratio est, nam adhuc commodum est ad Sacrificium Missæ peragendum. Tum remanet cum forma Altaris. Ergo consecratum remanet. Denique probatur ex decisione textus *in cap. Ecclesiis 21. de consecrat. dist. 1.* Unde communiter percipiunt Doctores, Ecclesiam consecratam remanere, quando illius major pars confracta, aut diruta non est. Cabassarius *in Theoria Jur. Canon. lib. 5. cap. 21. num. 5.* quod idem est dicendum de Altari, quando major pars remanet commoda ad capiendum Calicem, & Patenam. Bonacina *d. punct. 9. num. 15.* Palao *tract. 12. disput. unica, punct. 9. num. 7.* de Lugo *disp. 26. sect. 2. num. 67.* Henriquez *d. lib. 9. cap. 28. vers. Non licèt.* Layman *lib. 5. tract. 5. cap. 6. num. 3.* Henao *d. disput. 24. sect. 3. num. 32.* Tamburinus *d. cap. 5. num. 12.* Bezerra *de Jur. Sacro, lib. 1. cap. 3. n. 12.*

38. Hinc sequitur, quod si Altare in plures partes frangatur, notabilis est fractio, quia perdit formam Altaris: nec etiam partes illæ frangantur, & postea per aggregationem uniantur, consecratum remanebit, nec in eo celebrari poterit. Unde non est admittendus Llamas *3. p. Method. cap. 5. §. 16.* contrarium tenens, ut benè expendit Henao *dict. sect. 3. num. 31.* Verùm si in duas partes frangatur, nec alio quo modo dimoveatur, adhuc consecratum remanet; homo enim licèt vulneratur, homo est. Pasqualigius *quæst. 689. num. 16.*

39. Si verò Altare sit consecratum, & ejus cornua frangantur, asserunt aliqui exsecratum remanere, quia cùm totam consecrationem totum Altare accepisset, cornuis fractis deficit consecratio. Sed verius est contrarium, quia licèt cornua illa fuerint consecrata, totum tamen Altare fuit etiam consecratum, in quo si adhuc sit pars quæ commodè capiat Calicem & Patenam, remanet consecratum, nec fractura illa est notabilis. Palao *d. punct. 9. num. 8.* Secus autem dicendum, si cornua sint notabiliter fracta, itaut major pars Altaris deficiat, de Lugo *dict. sect. 2. n. 75.* Layman *d. cap. 6. num. 3.* Bezetra *d. cap. 3. num. 12.* Tamburinus *dict. cap. 5. num. 14.* Pasqualigius *quæst. 690. per tot.*

40. Est dubium, an per fractionem sigilli, seu sepulchri, Altare exsecratum remaneat. Prima sententia affirmat: ducitur *ex cap. 1. de consecrat. Ecclesiæ, vel Altaris*, ubi dicitur, lapidem cum sigillo fractum, exsecratum remanere. Unde videtur ad naturam consecrationis requiri sigillum, quod si frangatur, amitteretur, & Altare exsecratum remanebit. Cæterùm sigillum, seu sepulchrum, ubi Reliquiæ reconduntur, sunt de essentia consecrationis, in plurimorum sententia. Quapropter fracto sigillo Reliquiarum, deficit res essentialis ipsius consecrationis, & consequenter consecratio, & remanet Altare exsecratum. Henriquez *dict. lib. 9. cap. 28. n. 1. vers. Si lignea.* Vivianus *in ration. Jur. Can. lib. 3. tit. 40. cap. 1.* Azorius *dict. lib. 10. cap. 27. quæst. 12.* Miranda *in Man. Prælat. tom. 2. quæst. 39. num. 2. conclus. 2.* Magistris *dict. cap. 3. num. 4.* Pax Jordanus *lucubr. tom. 1. lib. 5. tit. 10. num. 5.* Barbosa *de offic. Episcop. 2. p. allegat. 27. num. 25.* Layman *d. cap. 6. num. 3.*

41. Secunda sententia tenet contrarium, nam in Jure duo sunt modi amittendi consecrationem, nempè, quando Altare frangitur, aut amovetur, *cap. 4. & 5. de consecrat. Ecclesiæ, vel Altar.* ubi explicat Alexander *cap. Quod in dubiis 6. eodem tit.* qui quidem modi versantur circa tabulam, non verò circa sigillum. Ergo ex fractione sigilli minimè Altare exsecratum remanebit. Cæterùm licèt destruatur, & frangatur sigillum, attamen Altare cum sua forma remanet. Ergo debet remanere cum sua consecratione. Quartus *in rubric. Missal. 1. p. tit. 20. dub. 5. in fin.* Tamburinus *d. cap. 5. num. 15.* Sa *verbo Altare, num. 1.* Coninch *d. quæst. 83. art. 3. dub. 2. num. 140.* de Lugo *dict. disput. 20. sect. 2. num. 75.* Pasqualigius *de Sacrific. Miss. quæst. 691. à n. 4.* Bezerra *de Jur. Sacro, lib. 1. cap. 3. n. 13.*

44. In hoc dubio observandum, olim adservatum Reliquias recondere in consecratione Altaris, ut dictum est, quod hodie non adservatur, ut ultra allegatos tenet Trullench *de Sacrament. lib. 3. cap. 8. dub. 16. num. 3.* Locus verò ubi erant recondiræ, sigillum, seu sepulchrum dicebatur. Coninch *d. num. 140.* Bengeus *d. §. 5. num. 5.* Verùm ad rem, ut ex fractione sigilli exsecratum Altare relinqueretur, nullus

eſt textus difficultatem elidens; nam *cap.3. de conſecrat. Eccleſiæ, vel Altar.* quem adducunt Doctores primæ ſententiæ, non loquitur de fractione ſigilli, ſed de fractura tabulæ conſecratæ, cujus totali fractione remanet Altare exſecratum, ut patet ex litera, & obſervant Coninch *d. num.* 140. Layman *dict. cap.* 6 *num.* 9. Palao *dict. punct.* 9. *num.* 6. Paſqualigius *dict. quæſt.* 691. *num.* 6.

43. Idcircò admitto ſecundam ſententiam, & ultra fundamenta recenſita probatur; nam conſecratio non perditur, niſi deperdita, & deſtructa re conſecrata. Cùm ergo Altare in ſua forma remaneat, præfracto ſigillo ubi ſunt Reliquiæ, non remanebit exſecratum. Tum in ſententia illa, quam ſuprà amplexari ſumus, Reliquiarum impoſitio in conſecratione Altaris non eſt neceſſaria, nec earum ſigillum. Ergo fracto ſigillo non exſecrabitur Altare, utpotè fractura non neceſſaria.

44. *Sed dices*, quamvis de jure fracto ſigillo non tollatur conſecratio, attamen ex conſuetudine Altare ut exſecratum habetur, ut teſtantur Layman *d. cap.* 6. *num.* 9. Palaus *d. punct.* 9. *num.* 6. Uſus verò, & conſuetudo format jus, & pro jure habetur, *l. De quibus* 32. *ff. de legib. cap. fin. de conſuetudin.* Creſpi *obſerv.* 1. *num.* 162. Ergo ſaltem ratione uſus, ſeu conſuetudinis Altare remanebit exſecratum. Reſpondetur, quod licèt uſus, & conſuetudo illa fuiſſet certa, originem tamen habuit à textu *in cap.* 1. *de conſecrat. Eccleſ. vel Alt.* perperam intellecto: unde conſuetudo iſta fundatur in errore, & nullam vim habet, *l. Quod non ratione ff. de juriſdict. omnium Judic.* Rota coram Coccino *in una Trevirenſi Abbatia*, 24. Junii 1615. Sanchez *in ſelect. diſput.* 54. *num.* 33. Rota apud Seraphinum *deciſ.* 1190. *num.* 2. Antonius Monachus *deciſ. Lucenſi* 59. *num.* 10. idcircò nequit admitti talis conſuetudo. Paſqualigius *d. quæſt.* 691. *num. fin.*

45. Rurſus conſuetudo iſta incerta eſt, nam Palaus eam excepit à Laymanio, ut conſtat *d. num.* 6. *in fin.* Undè devenimus ad quæſtionem illam, an Doctori credendum aſſerenti de conſuetudine? de qua Cevallos *com. opin. quæſt.* 1. *Parcja de edit. inſtrument.* 1. *p. tit.* 2. *reſolut.* 2. *num.* 53. Gratianus *deciſ. March.* 139. *num.* 6. Rodulphinus *var. lib.* 2 *quæſt.* 51 *num.* 28. & 29. Verùm credo, non omninò adhibendam eſſe fidem Doctori aſſerenti de conſuetudine, ſed tantùm aliquam facere præſumptionem, quia licèt Doctores graves, & periti in iis quæ juris ſunt, poſſint calculum ferre, non verò de conſuetudinibus tantùm factum continentibus, in quibus facilè decipi poſſunt: ideircò nec unus, nec plures Doctores aſſerentes de conſuetudine, ſunt credendi, niſi aliter de ea conſtet, *l.* 2. *ff. de juris, & fact. ignor. l.* 1. *Cod. quæ ſit longa conſuetud.* ubi Baldus & Jaſon *num.* 89. & 90. Decius *conſ.* 142. *num.* 5. Felicianus *de cenſib. lib.* 3 *cap.* 3. *num.* 3. *ad medium*, Vela *differt.* 15. *n.* 39. Ergo in præſenti Layman, & Palaus facilè non ſunt credendi affirmantes de conſuetudine, ut ex ſola fractione ſigilli Altare remaneat exſecratum, maximè cùm interdictum ſit Altare ſacratum iterum conſecrare, *cap. Eccleſiæ* 18. *de conſecrat. diſt.* 1. Bengeus *d.* §. 5. *n.* 4.

46. Eſt tamen caſus, quando ex fractione ſigilli Altare conſecratum relinquatur, nempè ſi indiſſinctum ſit ab Ara, vel à menſa lapidea, & ita affixum, ut fracto ſigillo, ara, ſeu menſa non poſſet capere Calicem, & Patenam; tunc enim exſecratum remanet Altare plus ex incommoditate celebrandi, quàm ex fractione ſigilli. Henao *d. ſect.* 3. *num.* 33. prout ſi additamenta Altaris frangerentur, ita ut celebrari non poſſet: ſecus è contra, ut latè Paſqualigius *quæſt.* 629. *per tot.*

47. Secundò etiam modo amittitur conſecratio Altaris, nempè per amotionem, *cap. Si motum* 19. *de conſecra. diſt.* 1. *cap.* 1. *cap. Quòd in dubiis* 6. *de conſecrat. Eccleſiæ, vel Alt.* Sed quomodò intelligenda ſit iſta amotio, diſſentire videntur DD. nam aliqui dicunt, per illam amotionem amitti conſecrationem, per quam mutatur forma Altaris. Gloſſa *in d. cap. Si motum, verbo Altare.* Alteri verò aſſerunt conſecrationem per illam amotionem amitti, per quam partes Altaris invicem diſſolvuntur, & una ſeparatur à toto, utpotè ſi menſa removeatur ab inferiori ſtructura. Sic reſolvunt Henao *d. ſect.* 3. *n.* 34. de Lugo *d. diſp.* 20. *ſect.* 2. *num.* 70. Hurtado *de Euchariſt. diſp.* 4. *difficult.* 8. *verſ. Sed quæres*, Palao *d. punct.* 9. *num.* 2. Bezerra *d. cap.* 3 *num.* 12. Barboſa *d. cap.* 7. *num.* 13. Leander *de Sacrament. tract.* 8. *diſp.* 7. *quæſt.* 3.

48. Sed ut benè conſiderat Paſqualigius *de Sacrific. Miſſ. quæſt.* 686. *num.* 3. ſententiæ iſtæ non advertantur, quin potiùs non differunt; nam amovere per partes, aut quod una ſeparetur à toto Altari, reverà nihil aliud eſt, niſi amotio, per quam perditur formalis ſtructura Altaris. Ergo minimè differunt ſententiæ illæ.

49. Quando verò ſolùm amotio eſt ab inferiori ſtructura, aliqua ſunt conſideranda, ut conſecratio amittatur; nam ſi baſis ubi Altare repoſitum eſt, fuerit lignea, ex eo quod menſa ab ea amoveatur, non amittit conſecrationem, quia ſolùm eſt menſa conſecrata, cùm baſis lignea nequeat conſecrari, *cap. Altaria* 31. *de conſecrat. diſt.* 1. Idem eſt dicendum licèt inferius ſuſtentamentum, ſeu baſis ſit lapidea, & ſeorſim conſecratur menſa; tunc enim per amotionem adhuc menſa remanet conſecrata, quia neceſſarium fuiſſet, ut totum Altare ſimul cum baſi conſecraretur, ut per amotionem ab inferiori ſtructura exſecrareturr. Garcia *in Summa, tract.* 3. *difficult.* 8. *dub.* 3. *punct.* 1. *num.* 6. Henao *d. ſect.* 3. *num.* 34. Tamburinus *d. cap.* 5. §. 1. *num.* 16. Paſqualigius *d. quæſt.* 686. *à num.* 5.

50. Illud verò citra dubium ab omnibus Doctoribus admiſſum eſt, ut minimè amittatur conſecratio, ſi integrum Altare de locò in locum amoveatur; tunc enim nulla datur diſſolutio partium illius, ut amittatur conſecratio. Suarez *d. diſp.* 81. *ſect.* 5. 1. *verſ. Tertiò additur.* Henao *d. ſect.* 3. *n.* 35. Fuſcus *de viſit. lib.* 1. *c.* 22. *n.* 2. Pax Jordanus *d. lib.* 5. *tit.* 10. *n.* 50.

51. Sed inſtabis ex deciſione textus *in cap. Quod in dubiis* 3. *cap. Ligneis* 6. *de conſecrat. Eccleſ. vel Alt.* ubi ad exſecrationem Altaris ſolùm requiritur amotio: Ergo ſufficiet, etiamſi integrum Altare amoveatur. Sed reſpondendum, jura allegata, & textum *in cap. Si motum* 19. *de conſecrat. diſt.* 1. non eſſe intelligenda de aliqua motione locali, quando integrum Altare amovetur, Henao *ubi proximè, n.* 39. ſed de amotione cum diſſolutione partium, itaut non remaneat forma Altaris, nec commodè ſacrificium ſuper eo poſſit confici. Paſqualigius *d. quæſt.* 687. *à n.* 3. Undè cum eodem Paſqualigio *quæſt.* 688. contra aliquos aſſerendum, diſſolutionem, & amotionem Altaris ſufficere ad illius exſecrationem, quando deſtruit formam, tenet Delbene *de Immunit. cap.* 2. *dub.* 2. *ſect.* 15. *n.* 2.

52. Ultra exſecrationem Altaria aliquando poſſunt polluì, & indigent reconciliatione, ſcilicet quando polluitur Eccleſia per homicidium, ſanguinis vel ſeminis effuſionem, vel per ſepulturam infidelis, aut excommunicati, *cap. Eccleſiæ* 3. *diſt.* 68. *cap. Eccleſiæ* 10. *de conſecrat diſt.* 1. *cap. Propoſuiſti* 4. *de conſecrat. Eccleſiæ, vel Altaris*, de quo Azorius 1. *p. Inſt. lib.* 10. *cap.* 26. *quæſt.* 13. Bezerra *dict. cap.* 3. *num.* 14. Delbene *de immunit. cap.* 2. *dub.* 2. *per tot.* Decianus *tract. crim. lib.* 6. *cap.* 24. *à num.* 6. Barboſa dans plures *2. p. allegat.* 28. *à n.* 50. Henao *d. diſput.* 24. *ſect.* 4. Paſqualigius *de Sacrific. Miſſ. tract.* 1. *de pollut. Eccleſiæ, à quæſt.* 539. Tunc enim etiam polluta Altaria cenſentur.

Si

Si tamen Altare polluatur, etiam corpus Ecclesiæ est pollutum. Delbene *dict. cap. 2. dub. 2. sect. 15. num. 1.* Lezana *verbo Altare, num. 21.* Azorius *d. lib. 10. cap. 20. quæst. 7.* Pax Jordan. *dict. lib. 5. tit. 10. num. 55.* Barbosa *de univers. lib. 2. cap. 7. num. 23.* Et ratio est, nam pollutio consistit in actu irreverentiali contra sanctitatem loci, & ideò non solùm afficit ipsum locum, verùm se extendit ad omnes partes inseparabiles illius, prout est Altare fixum; & Altari fixo polluto, se extendit ad omnem Ecclesiam. Henao *dict. sect. 4. num. 51.* Barbosa *in cap. 1. de consecrat. Ecclesiæ, vel Altar. num. fin.* Franciscus de Lugo *de Sacrament. lib. 5. cap. 7. §. 3. num. 31.*

53. Est tamen aliquod dubium, an pollutâ Ecclesiâ, polluta remaneant Altaria portatilia in ea existentia? Et affirmandum videtur, nam irreverentia illa facta loco, etiam videtur facta Altaribus viaticis, ut admittit Pax Jordanus *d. lib. 5. tit. 10. num. 56.* quando Altare portatile reperiretur inclusum in mensa alicujus Altaris, firmatum plumbo, aut alia materia. Ergo pollutâ Ecclesiâ, etiam Altare portatile polluetur.

54. Sed tamen contrarium est renendum; nam, ut diximus suprà, pollutâ Ecclesiâ, se extendit pollutio ad Altaria fixa, ut inseparabilia: portatilia verò sunt separabilia. Ergo ad ea nequit extendi pollutio. Sylvester *verbo Altare, num. 7.* Tabiena *eodem verbo, n. 9.* Abbas *in cap. 4. de consecrat. Ecclesiæ, vel Alt. num. 4.* Pax Jordan. *d. tit. 10. num. 55.* Pasqualigius *quæst. 697. num. 3.* qui *num. 5.* idem tenet, etiamsi Altare plumbo, vel alia materia adhæreat mensæ altenus, quia fixio illa non est facta publicâ authoritate ex vi consecrationis, quare ex sola fractura pollutum non remanebit. Henao *d. sect. 4. n. 52.*

55. Aft illud observandum, posse Altare portatile, vel fixum in seipso poliui, veluti quando sanguinis, vel seminis effusione macularetur, ut tenet Layman *d. cap. 6. num. 10.* Henao *d. sect. 4. n. 52.*

56. Hucusque egimus de consecratione, & execratione Altarium, de quibus perrident hæretici, quasi de re vana, & superstitiosa, & gratiæ Dei experte, ut docuerunt Calvinus, & Magdeburgenses *cent. 4. cap. 6.* Sed tamen eorum error facilè revincitur ex usu antiquissimo Ecclesiæ, tam in lege naturæ, & scripta, quàm in lege gratiæ, ut ex multis Scripturæ testimoniis probavimus suprà, & recensea Beyerlinck *verbo Altare, lit. G, & H.* Tum & honor, & authoritas tanti Sacrificii similem sacrationem petit in loco, ubi est peragendum. Turrianus *lib. 2. pro Canonibus, cap. 19.* Bellarminus *controvers. lib. 3. cap. 5.* D. Gonzalez *in c. 1. de consecrat. Eccles. vel Alt. n. 13.*

57. Prorsus in re disquirendum, à quibus possint erigi Altaria fixa, ut ibi celebretur Missa. Qui enim hoc opus pium conficere vellet, non per se, & authoritate propriâ valet Altaria erigere, vel transferre; recurrere enim debet ad Episcopum illius loci, ad quem pertinet Altaria erigere, seu transferre, *cap. Quamvis 4. dist. 68.* Leo Pontifex *epist. 86.* aliàs 88 *ad Episcopos Germaniæ, cap. Nullus 25. de consecrat. dist. 1.* Hoc tamen limitat Glossa *in d. cap. Quamvis*, ad Ecclesiam consecratam, quia id solùm valet fieri ab Episcopo. Attamen textus *in d. cap. Quamvis*, absolutè loquitur, & denegat Presbyteris, & Corepiscopis Altarium erectionem: quod non solùm intelligere libet in Ecclesia consecrata, sed etiam in benedicta. Pasqualigius *quæst. 681 n. 3.* In Ecclesia enim consecrata ad erigendum Altare, non solùm licentiam Episcopi esse necessariam, sed Summi Pontificis, ex aliquibus juribus deducit Barbosa *de univ. lib. 2. cap. 7. n. 12.*

58. Abbatibus Cistercien sibus privilegium concessum est ab Innocentio VIII. 5. idus Aprilis, anno 1489. ut possint Altaria erigere in propriis locis erecta transferre, & destruere: eaque Constitutio 345. *num. 2. Bull. Cassin.* ibi: *Ac Altaria de novo constructa, seu translata, aut mutata, in quibuslibet locis sui Ordinis, Chrismate sacro prius ab aliquo Antistite recepto, consecrare.* Quod quidem privilegium extendendum ad alios Abbates eisdem privilegiis communicantes. Julius II. concessit Abbatibus Congregationis Casinensis, ut possint Altaria erigere, & transferre irrequisito Conventu, de quo alia adducit privilegia Cruz *de Regul. privileg. lib. 2. cap. 5. num. 3.* Pasqualigius *quæst. 681. num. 4.*

59. Qui *num. 5.* asserit ex vi horum privilegiorum cæteros Prælatos Regulares, qui non sunt Abbates, posse in suis locis erigere, & transferre Altaria, non tamen consecrare. Rationem dat, quia privilegia ista sunt divisibilia per partes, nempè habent erectionem, translationem, & consecrationem: & licèt soli possint Abbates consecrare, tamen poterunt etiam cæteri Prælati Regulares Altaria erigere, & transferre, quia sunt capaces similis erectionis, & translationis. Verùm Cruz asserit *d. num. 3.* consecrare etiam posse ex aliquibus privilegiis Innocentii VIII. & Urbani II. quæ cùm non viderim, meum judicium non interpono.

60. Altare verò, si non sit Ecclesia consecrata, nec illud consecratum potest erigi à quolibet Presbytero, quia cùm non sit sacrandum, non requiritur licentia Episcopi. Azorius *1. part. lib. 10. cap. 27. quæst. 6.* Aft illa pars, de qua Azorius, si Ecclesia non est consecrata, debet explicari; nam supponit, quod si Ecclesia sacrata non sit, possit quilibet Presbyter Altare sacratum erigere, quod non est admittendum, ut diximus *n. 57.* Igitur poterit Presbyter erigere Altare non consecratum in Ecclesia non consecratâ, dum tamen necessarium fuerit, & ibi Arâ consecrata superimpositâ celebrare; quo enim modo poterit ab eo destrui, Arâ erectâ?

61. Quoad destructionem Altarium, illud sciendum, quod si Ecclesia sit consecrata, nequeunt destrui absque licentia Episcopi, *cap. Ecclesiæ 18. cap. Placuit 26. de consecrat. distinct. 1.* Quod idem est dicendum, si Altare fuerit consecratum, quia quælibet res debet dissolvi per quascumque causas, per quas fuit constituta *ex regula nihil, ff. de reg. Jur.* Cùm ergo fuerit constitutum per Episcopum, ejus licentiâ debet dissolvi, Azorius *d. cap. 27. quæst. 6.* Reginaldus *in praxi Fori, lib. 29. cap. 9. sect. 6. n. 19.* Pasqualigius *quæst. 684. n. 2.* qui *n. 3.* id extendit ad Prælatos Regularium.

62. Illud verò prætereundum non est contra violantes, & destruentes Altaria, graviter à Deo fuisse punitos, prout & destruentes Ecclesias, horrendum quippè sacrilegium est. Quapropter Optatus Milevitanus *lib. 6.* scripsit: *Quid est tam sacrilegum, quàm Altaria Dei (in quibus & vos aliquando obtuliftis) frangere, radere, & removere, in quibus vota populi, membra Christi portata sunt? Quo Deus omnipotens invocatus est, quò postulatus descendit Spiritus sanctus, & unde à multis pignus salutis æternæ, & tutela fidei, & spes resurrectionis accepta est? Altaria, inquam, in quibus fraternitatis munera non jussit Salvator poni, nisi quæ essent de pace condita. Quid enim est Altare, nisi sedes corporis, & sanguinis Christi? Quid vobis fecerat Deus, qui illic invocari consueverat? Quid verò offenderat Christus, cujus illic per certa momenta corpus, & sanguis habitat.* Ezechiel *cap. 23. vers. 38.* ibi: *Sed & hoc fecerunt mihi, polluerunt Sanctuarium meum in die illa.* Et *lib. 3. Reg. cap. 19. vers. 10.* sic: *Altaria tua destruxerunt, Prophetas tuos occiderunt.* Concil. Aquisg. *cap. 17.* ibi: *Quod si Abraham, pro eo quod Altaria Dei erexit, cultumque ejus veneratus est, tot à Deo prærogativis donatur, dubium non est, quin Altarium Sanctorum eversores, & sacrarum rerum, quibus in eisdem Altaribus famulan-*

dum eſt, ſubreptores damnentur. Et cap.15. Concilium Rhemenſe apud Burchardum lib.3. cap.97. Dederunt exempla ſimilis punitionis Theodoretus lib.5. cap.11. & 12. Caſſiodorus lib.3. Tripart. cap.32. Durantius de Ritu Eccleſiæ, lib.1. cap.15. num.12. Scortia de ſacrific. Miſſ. lib.2. cap.14. num.7. Henao d.ſect.4.num.57. Beyerlinx verbo Altare, lit. D.

63. Quo in loco erigenda ſint Altaria, res ſanè incerta eſt, cùm Eccleſiarum variæ ſint ſtructuræ, ut jam ſuprà diximus. Illud crebriùs receptum eſt, ut Altaria, maximè majora, Orientem reſpiciant; & non ſolùm ipſa, verùm etiam orantes. S. Thomas 2. 2. quæſt.84. art.3. Scortia de Sacrific. Miſſ. lib.2. cap.13. num.9. Bulengerus de Templis, cap.7. Zerda in adverſariis ſacris, cap.178 num.8. Barboſa 1 part. allegat.27. n.22. Hurtado de Euchariſt. diſput.4. difficult.8. num.fin. Henao diſput.24 ſect.4. n.58.

64. Denique in calce hujus capitis non eſt obliviſcendum, erigentem, & conſecrantem Altare, illud dotare teneri: eliciunt Doctores ex cap. Eccleſiæ 18. de conſecrat. diſt.1. ubi Concilium Meldenſe præcipit ſuperflua Altaria deſtruere. Altaria enim, quæ dotata non ſunt, & abſque decentia verſantur, ſuperflua, & non neceſſaria ſunt: quapropter ut decenter conſerventur, ſunt dotanda. Gavantus verbo Altare, num.2. & 3. Fuſcus de viſit. lib.1. cap.21. num.10. Pax Jordan. d. lib.5. tit.10. num.3. Qui num.35. limitat, quando Eccleſia in qua erigitur & conſecratur, ita fuiſſet dives, ut congrueni modo poſſet Altaria conſervare. Paſqualigius quæſt.382. num.2.

65. Sed tamen doctrina iſta explicanda eſt, ut diximus in hoc libro, cap.7. num.32. Si enim fundator non liberè relinquat, ſed aliquod jus in eo reſervet, dotare tenetur, etiamſi Eccleſia ſit dives: quæ quidem dos deſignanda eſt arbitrio Epiſcopi, diligenter perpenſis omnibus circumſtantiis, oneribus, expenſis, & ſervitio. Rochus de jur. Patronat. 3. part. quæſt. 8. num.172. Lambertinus eod.tract.lib.1.p.5. quæſt. princip.21.n.16. Fuſcus d. cap.21. num.11. Selva de Beneficiis, quæſt.5 requiſit.8. num.165.

CAPUT IX.

De Altarium ornatu: de imaginibus: de cuſtodia Euchariſtiæ.

SUMMARIUM.

Altaria poſt ſtructuram mappis cooperiuntur, & id in Eccleſia antiquiſſimum, n.1.

Sed quot ſint neceſſaria. Prima ſententia dicit tres. Secunda requirit duas, n.2. & 3.

Explicatur textus in cap. Si per negligentiam 27. de conſecrat. diſt.1. *& admittitur prima ſententia, num.4.*

Verùm jam uſus obtinuit, ut duæ, aut una mappa ſufficiant. Eſt peccatum grave celebrare abſque mappa, n.5.

Mappa eſt benedicenda, num.6. Sed tantùm id obligat ad peccatum veniale, num.7. Verùm nec ad veniale, n.8.

Habitâ causâ rationabili, poſſunt imponi mappæ, ſeu tobaliæ laicorum, & poſtea poſſunt reſtitui ſuis dominis. Eſt peccatum grave, ſeu veniale uti mappis immundis, ſecundùm quantitatem immunditiæ, n.9.

Corporale lineum eſt ſuperimponendum, vel conſecratum, vel benedictum. Itidem palla linea, & quæ eorum forma, num.10.

Burſa corporalium ex variis ſit materiis, ſed color debet eſſe ſecundùm paramenta, n.11.

Purificatorium debet eſſe lineum, & mundiſſimum. Eſt peccatum mortale celebrare abſque purificatorio, vel abſque corporalibus, n.12.

An purificatorium debeat eſſe benedictum; affirmant aliqui. Verbum debet, *aliquando honeſtatem importat, n.13. Sed contrarium, n.14.*

Manutergium etiam eſt neceſſarium. Eſt peccatum omittere ablutionem digitorum, ſaltem in mappis Altaris, n.15.

Pallium ornans frontem Altaris (vulgò Frontal) *etiam requiritur, & ab antiquo tempore obſervatum, n.16. Sed an ſit neceſſarium, negavit Scortia, ſed contra antiquum morem Eccleſiæ, num.17. Explicatur, num.18.*

Ornantur Altaria imaginibus, quibus danda eſt adoratio, & quomodo, n.19. Fuit decretum a Conciliis, num.20. Plurimis rationibus corroboratur, num.21. & 22.

Sed contra inſurgunt hæretici, & expendunt aliqua teſtimonia Scripturæ, & Concilia, num.23. Caroli Magni libros, n.24. Et rationes, n.25.

Uſus imaginum datus rectiſſimè Fidelibus, in veteri Teſtamento adſervatus, n.26.

Fit inſtantia, & explicatur locus lib.4. Reg. cap.18. *num.27.*

Ponuntur tres modi adorandi imagines, n.28. Explicantur duo modi, n.29. Et tertius, n.30.

Differentia harum adorationum, n.31. Eſt ſimiliter inter tertium modum, & reſpondetur, n.32. Et ibidem explicatur VII. Synodus act.1.3.& 4.

Fit replica contra tertium modum, & reſpondetur, n.33.

Iterum refelluntur hæretici, n.34.

Statim in Lege Gratiæ fuerunt imagines, & venerata, & adhuc Chriſto Domino vivente fuerunt tres, altera verò eo jam defuncto, & oſtenditur à num.35. uſque ad 38.

Etiam fuerunt imagines SS. Mariæ à primordio Eccleſiæ, quas fecit D. Lucas, n.39. D. Petrus, cùm ad Hiſpaniam appuliſſet, imagines Mariæ attulit, & inſignem S. Mariæ de Atocha, quæ tempore S. Iſidori Agricolæ magna veneratione colebatur, n.40.

Apoſtoli imaginum veneraționes ſuis decretis ſtatuêre, num.41.

Uſus imaginum in Eccleſia antiquiſſimus, n.42.

Fit inſtantia ex duobus eventibus Catholicorum, Sereni, & Epiphanii, n.43. Reſpondetur, & explicatur factum Sereni, & textus in cap. Perlatum 16. de conſecrat. diſt.3. *n.44. Et factum Epiphanii, n.45.*

Explicatur Concilium Illiberitanum can.37. *Referuntur varia interpretamenta, n.46. Datur nova explicatio Patris Quiros, n.47. Noviter explicatur, n.48. 49. & 50.*

Reſolvitur errare hæreticos. Dantur primi authores hujus hereſis, num.51. Reſpondetur eorum argutiis, & explicantur teſtimonia Exodi cap.2. *& Deut.* cap.5. *n.52.*

Concilia adducta pro hæreticis ſunt illegitima, & abſque aliqua authoritate congregata. Explicatur Concilium Francofordienſe. Libros Caroli Magni, ejus non eſſe, probat Durantius, n.53. Reſpondetur rationibus, n.54.

Gravisſimum peccatum eſt Imagines ſacras frangere, ſeu conculcare. Delinquentes pro arbitrio judicis puniuntur, ſunt judices competentes Eccleſiaſtici, & Seculares, Cenſores quoque Fidei, n.55.

In Altaribus eſt arcula ad cuſtodiendam Euchariſtiam, quæ apud Græcos dicebatur ciborium, apud nos communiter Cuſtodia vocatur, ob varias neceſſitates, de quibus ibi, n.56. & 57.

Cuſtodia clavibus obſeretur. Illuſtratur caput 1. de cuſtod. Euchariſt. *Dantur variæ rationes, num.58. & 59.*

& 59. Olim apud Hispanos fœdus percutiebatur cum Eucharistia, ibid.

A principiis Ecclesiæ ubi non aderant persecutiones, adservabatur Eucharistia: quod illustratur, n. 60.

Custodiæ ad placitum efficiuntur, aut in modum columbæ, aut turris. Olim imponebantur in armario sub Crucis titulo, frequentius super Altare: hodie in medio Altaris. Apud Hispanos sacra Synaxis discooperta, n. 61.

Postea clavibus obserata. Animadvertitur Constitutio 16. de celebrat. Miss. hujus Archiepiscopatus, n. 62.

Custodiæ, & arcula ista debent esse fixæ, ne ab aliquo amoveantur, prout contigit tempore Severi: Unde Turres emanarunt, n. 63.

Intra custodiam debet esse pyxis olim lignea, hodie aurea, seu argentea. Propter necessitatem non est grave peccatum si fiat ex stanno, n. 64.

An pyxis sit benedicenda, affirmant aliqui, non tamen de necessitate, nec in sacro est aliquod sacrum superimponendum, n. 65.

1. Pia Fidelium mentes dum in Ecclesiis erigunt Altaria ad celebrandum augustissimum Missæ Sacrificium, non solùm lapideâ structurâ contenti esse solent, verùm ornatum addunt, & componunt: quapropter cùm de Altaribus capite antecedenti egerimus, de eorum ornatu aliud illi annectimus. Est enim pulcra structuram ornatus mapparum, qui quidem ab exordio Ecclesiæ institutus, & observatus est, ita ut semper mensa Altaris mappis sterneretur, seu palla, ut constat ex Clemente *in epist. ad Jacob. Episcopum Hierosolymit. cap. Altaris palla 39. de consecrat. dist. 1.* Concilium Toletanum XIII. *in cap. Quicumque 13. 26. quæstione 5.* Concilium Rhemense apud Burchard. *lib. 3. cap. 95.* ibi: *Et mundissimis linteis, & pallis cooperienda.*

2. Verùm quot mappis, seu pallis cooperiendum sit Altare, dubium est. Prima sententia asserit tres esse necessarias, *ex cap. Si per negligentiam 27. de consecrat. dist. 1.* ubi imponitur pœnitentia Sacerdotibus, ob quorum negligentiam sanguis Domini stillaverit. Tres mappas esse necessarias ostenditur, & in Missali Pii V. *in rub. §. De defectibus*, tres mappæ assignantur, ibi: *Si Altare non sit coopertum tribus mappis.* Clemens VIII. *tit. eodem*, §. 10. retinet eadem verba, & in rubricis generalibus, §. 10. dixerat: *Altare operiatur tribus mappis, seu tobaliis mundis, ab Episcopo, vel alio habente potestatem benedictis.* Ergo tres mappæ erunt necessariæ ad ornatum Altaris. Tamburinus *in Meth. celebrand. lib. 1. cap. 5. §. 2. n. 1.* Henao *de Sacrific. Miss. disput. 25. sect. 3. num. 47.* Villalobos *in Summa, 1. part. tract. 8. difficult. 26. num. 1* Hurtado *de Eucharist. disp. 4. difficult. 9. vers. 1.* de Lugo *de Eucharist. disp. 20 sect. 2. num. 76.* qui asserit Ecclesiam Romanam uti tribus mappis. Leander *d. tract. 8. disp. 1. q. 10.* Palao *de Eucharist. tract. 22. disput. unica, punct. 10. n. 1.*

3. Secunda sententia asserit, tantùm duas mappas esse necessarias, & cum eis Altare cooperiendum, idque ex Rubricis Missalis Pii V. Sed rubrica ista mentionem facit trium mapparum. Tenent ultra plures antiquos Vasquez *in 3. part. disput. 233. cap. 3. num. 21.* Suarez *disput. 81. sect. 6. dict. 1.* Bonacina *de Eucharist. disput. 4. quæst. ult. punct. 7. propositi. 3. num. 25.* Layman *in Summa, lib. 5. tract. 5. cap. 6. num. 11.* Franciscus de Lugo *de Sacrament. lib. 5. cap. 4. quæst. 4. num. 37.* Lastra *ad Decretal. tit. 1. cap. 1. sect. 5. n. 14.*

4. In hoc dubio dicendum, ex dispositione Rubricarum constare tres mappas esse necessariò imponendas super Altare, & illis cooperiendum: non tamen id probatur *ex cap. Si per negligentiam*; nam ut benè considerat Palao *dict. punct. 10. n. 1.* in illo textu fit mentio quatuor mapparum, seu linteorum, quæ possunt constare non solùm de mappis, sed etiam de corporalibus: quapropter cùm ex rubricis constet tres mappas esse necessarias, tenenda est prima sententia, quam etiam tenent Quartus *in rub. Miss. 1. part. tit. 20. dub. 8. in princip.* Gavantus *1. part. d. tit. 20.* Marchinus *de Ordin. tract. 1. p. 1. cap. 12. n. 3.*

5. Verùm licet hoc ceterum sit loquendo secundùm rubricas, tamen jam usus obtinuit, ut propter negligentiam Ministrorum, vel propter Ecclesiarum paupertatem, ut duæ tantùm mappæ apponantur, seu una tantùm, super quam imponuntur corporalia ad celebrandum, idque absque culpa fieri posse asserunt DD. cùm consuetudo ista jam rubricis derogaverit talem necessitatem imponentibus. Garcia *in Summa, tract. 5. difficult. 8. dub. 3. punct. 3. num. 10.* Pasqualigius *de Sacrific. Miss. quæst. 707. num. 4. & 5.* Villalobos *dict. difficult. 26. num. 1.* qui asserit grave esse peccatum celebrare absque ulla mappa. Tamburinus *dict. §. 2. num. 1.* Garcia *dict. dub. 3. num. 11.* Henao *dict. sect. 3. num. 11.* Pasqualigius *quæst. 712.*

Hæ enim mappæ ex lineo linteo debent confici, non ex laneo, aut serico. Sed an ex canape, affirmativè respondendum; quia est species lini, prout ex lino gossipio posse fieri affirmant plures. Azorius *1. p. instit. lib. 10. cap. 28. quæst. 8.* Tamburinus *lib. 1. cap. 5. §. 3. n. 3.* Pasqualigius *quæst. 708.*

6. An verò mappæ sint benedicendæ, certant DD. quos pro utraque parte adducit Leander *dict. tract. 8. disput. 7. quæst. 11.* Pasqualigius *quæst. 709. à n. 1.* Garcia *d. dub. 3. punct. 1. num. 12.* Ast illud asserendum, rubricam Missalis *1. part. tit. 20.* clarè supponere has mappas esse benedicendas, ibi: *Hoc Altare operiatur tribus mappis, seu tobaliis mundis, ab Episcopo, aut ab alio habente potestatem benedictis.* Et ratio est, nam cùm deserviant ad tam insigne sacrificium, non profanæ, sed benedictæ debent deservire. Bonacina *d. punct. 9. n. 29.* Leander *d. quæst. 11.* de Lugo *d. sect. 2. n. 76.*

7. Erit ergo difficultas, ad quod peccatum obliget hæc rubrica. Et dicendum, non obligare ad mortale, quia rubricæ Missalis tantùm sunt directivæ in ordine ad celebrandum, & ideò quæ ibidem præscribuntur, non habent vim obligandi ad mortale, nisi obligatio proveniat ex alia lege, aut ex natura rei. Henao *disput. 25. sect. 3. num. 56.* Ast ex nulla lege positiva, nec ex natura rei sunt mappæ benedicendæ sub gravi culpa. Ergo talis rubrica non obligabit ad mortale.

8. Idem est dicendum de peccato veniali, quia ut dicunt plures, in rubricis istis nulla est vis obligandi, nec aliquid continent, nisi directionem, nec est aliqua indecentia, si mappæ non benedicantur. Ergo non erit peccatum veniale mappas non benedicere. Unde Doctores quamplures asserunt, non esse necessarium mappas benedicere; quod intelligo ratione præcepti, non verò majoris decentiæ, & honestatis. Villalobos *dict. difficult. 26. num. 1.* Garcia *d. dub. 3. punct. 1. num. 12.* Henao *disput. 25. sect. 3. num. 54.* Trullench *de Sacrament. lib. 3. cap. 8. dub. 16. num. 7. in fin.* Pasqualigius *quæst. 709. à n. 4.* Azorius *lib. 10. cap. 28. quæst. 8. in fin.*

9. Hinc Trullench *dict. num. 7.* asserit, in casu necessario posse adhiberi Mappas, seu tobalias laicorum non benedictas: addit tamen Pasqualigius *quæstione 710. num. 3.* ad id non requiri necessitatem, prout asserebat Trullench; sed quamlibet causam rationabilem, velut si adsit solennitas Altaris, aut Ecclesiæ, ut Altare pretiosioribus mappis sternatur, aut propriæ essent lacerææ. Itaque postea poterunt mappæ istæ restitui suis dominis, cùm eorum remaneant. Trullench *dict. num. 7.* Pasqualigius *quæst. 710. num. 3.* Aversa *de Eucharist. quæst. 11. sect. 13. vers. Rursus requiritur.* Reginaldus *in Praxi, lib. 9. num. 194.* Bonacina *d. punct. 9. num. 25.* Illud verò non obliviscendum, Rectoribus, & Sacristis Ecclesiarum esse peccatum uti mappis immundis, aut laceratis, sive veniale, sive mortale, jux-

ta quantitatem immunditiæ, aut lacerationis; quia de jure naturali, aut divino debemus Deum colere, & venerari puriori, & elegantiori modo, & conſequenter omnia pertinentia ad cultum mundiora, & puriora debemus apponere. Paſqualigius *quæſt.* 711. *n.* 1.

10. Corporale itidem ſuper mappas imponitur, quod lineum eſſe debet, nec ex aliqua lana, aut ſerica materia; quia repræſentat ſyndonem, quâ Chriſtus Dominus defunctus involutus eſt. Corporalia etiam ſunt conſecranda, aut benedicenda, *cap. Conſulto* 39. *de conſecrat. diſt.* 1. Leander *d. tract.* 8 *diſput.* 7. *quæſt.* 12. *&* 13. Illud verò otioſum non erit, quando corporalia in extremis ſerico, aut auro contexerentur. Quod quidem de palla, quâ calix contegitur, dicendum videtur, & quod linea eſſe debeat. Nec corporalia iterum conſecranda, aut benedicenda, ſi laventur. Tamburinus *d. cap.* 5. §. 3. *n.* 1. Bonacina *d. propoſit.* 3. *punct.* 9. *num.* 14. Vazquez *d. diſput.* 233. *cap.* 4. *num.* 14. Layman *lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 5. *num.* 11. *verſ. Corporale*, & *verſ. Palla.* Delugo *d. ſect.* 2. *num.* 76. Palao *d. punct.* 10. *in princip.* Villalobos *d. difficult.* 26. *n.* 2. Laſtra *ad Decret. tit.* 1. *cap.* 1. *ſect.* 5. *n.* 14.

11. His etiam addenda corporalium burſa, quæ ex variis materiis conficitur, ſive laneis, ſive ſericis, quam manibus portare, & inſimul Calicem, interdixit Bulla Pii V. 17. Decemb. 1570. Diſpenſavit tamen cum Hiſpanis, ut ex Gavanto oſtendit Henao *d. diſput.* 25. *ſect.* 4. *num* 62. Color verò iſtius burſæ debet eſſe paramenti illius diei. Verùm benedictio burſæ nullibi habetur. Henao *d num.* 62.

12. Purificatorium Calicis ſimiliter debet adeſſe, idque lineum: quod quidem antiquum non eſſe in Eccleſia dicit Gavantus *in rub.* 2. *p. tit.* 1. §. *Ponit purificatorium.* Verùm neceſſariiſſimum eſt, ut lineum ſit, ob miniſterium purificandi, & abſtergendi Calicem, ne aliqua gutta, aut particula corporis Chriſti, aut ejus ſanguinis in Calice remaneat: quapropter à Curionibus, & Sacriſtis curandum eſt, ut mundiſſimum ſtet purificatorium, cùm in eo poſſibile ſit reliquias tanti Sacramenti aliquando remanere, ut benè conſiderat Garcia *d. tract.* 3. *difficult.* 8. *dub.* 3. *n.* 16. Fagundez 1. *præcept. Decalog. lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 30. qui aſſerit abſque purificatorio celebrare peccatum eſſe grave, prout etiam abſque corporalibus. Villalobos *d. tract.* 8. *difficult.* 26. *num.* 2. Laſtra *d. ſect.* 5. *n.* 14.

13. Eſt verò dubium, an purificatorium debeat eſſe benedictum. Et affirmârunt Fagundez *d. cap.* 21. *n.* 30. Layman *d. c.* 6. *n.* 12. *verſ. Eſt purificatorium.* Sed Doctores iſti non loquuntur de aliqua obligatione, ſed tantùm ad melius eſſe; loquitur enim Layman per verbum *Oportere*, quod licèt aliquando neceſſitatem importet, *l. Si quando, C. Unde vi, Auth. de Judicib.* §. *Oportet, collat.* 6. *cap.* 1. *de præſcript. lib.* 6. Rota apud Gregorium XV. *deciſ.* 23. *num.* 3. & apud Farinacium *deciſ.* 50. utplurimùm tamen tantùm decentiam, & honeſtatem importat. Gloſſa *in d. cap.* 1. *de præſcript. lib.* 6. *verbo Oportet*, Gratianus *diſcept. cap.* 146. *num.* 18. Sanchez *in Decalog. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 4. *num.* 37. qui docet, in dubio, quando non conſtat de neceſſitate, benigniorem partem eſſe eligendam, nempè tantùm importare decentiam, & honeſtatem. Quare Laymanium tantùm honeſtatem, & decentiam voluiſſe ſignificare, intelligendum eſt.

14. Undè reſolvendum, Purificatorium non debere eſſe benedictum de neceſſitate, ſed tantùm ex decentia; quia in Ritualibus non invenitur propria benedictio, ſicut nec veli, nec burſæ corporalium. Gavantus *in Rub.* 2. *p. tit.* 1. *lit. I.* Suarez *diſp.* 81. *ſect.* 8. *num.* 4. Leander *d. tract.* 8. *diſput.* 7. *quæſt.* 14. Tamburinus *d. lib.* 1. *cap.* 5. §. 3. *n.* 2.

15. Eſt etiam manutergium neceſſarium, & mundum, quo digiti poſt Offertorium abluantur. Ita in Miſſali recognito à Clemente VIII. *tit. de Rub. general.* §. 20. Et quidem ſi deeſſet, omitteretur ablutio digitorum, quod gravi culpâ non careret, ſi ſaltem ſummi digiti mappis Altaris non abluerentur, quod ſaperet indecentiam, eo quòd minùs digiti abluerentur. Scortia *de ſacrific. Miſſæ, lib.* 4. *cap.* 3. Henao *diſput.* 25. *ſect.* 3. *num.* 58.

16. Pallium ornans frontem Altaris ſimiliter requiritur, de quo pallio *in tit. de rit. ſervand.* §. 20. dicitur, *Futurum eſſe coloris, quoad fieri poteſt, feſto diei, vel officio convenientis.* Mos quidem ex veteri Eccleſiæ conſuetudine obſervatus; ut colligitur ex Vincentio Fortunato *lib.* 2. *carmin.* 3. Scortia *lib.* 2. *de ſacrific. Miſſ. cap.* 14. *num.* 8. Gavanto *dict. tit. p. tit.* 20. *pag.* 73. Pallium iſtud decere eſſe Cruce inſignitum comprobavit Gretſerus *tom.* 1. *de Cruce, lib.* 2. *cap.* 13. quod aliquando obſervatur, & aliquando imagine alicujus Sancti inſignitur.

17. Sed tamen eſt aliquod dubium, an Pallium frontis Altaris (vulgò *frontal*) ſit neceſſarium? Et Scortia *dict. cap.* 8. *num.* 8. aſſeruit non eſſe neceſſarium, ut mos multarum Eccleſiarum oſtendit. Sed in re dicendum, antiquiſſimum eſſe morem Eccleſiarum cooperiendi Altaria, idque mundiſſimis linteis, & Palliis, ad eorum ornatum, ut conſtat ex Concilio Rhemenſi apud Burchardum *lib.* 3. *cap.* 97. & in Concilio *can.* 5. Concilium Cayacenſe *tit.* 3. & ex Optato Milevitano *lib.* 6. Durantius *de Rit. Eccleſiæ, lib.* 1. *cap.* 15. *num.* 8. Idcircò in Concilio Toletano XIII. *can.* 7. *& in cap. Quicumque* 13. 26. *quæſt.* 5. decretum eſt, ne ex cauſa cujuſlibet doloris, vel amaritudinis Altaria divinis veſtibus exuantur. Id enim ſolùm obſervatur in Eccleſia poſt proceſſionem feriæ quintæ Cœnæ Domini, uſque ad Sabbatum, in ſignum mœroris, ac triſtitiæ Chriſti Domini paſſionis. Aliàs ſemper debent, & decet ut ſuis palliis ornentur, niſi mos fuerit alicujus Eccleſiæ, ut linteis totum Altare cooperiatur.

18. Unde Scortia intelligendus eſt ſecundùm hanc diſtinctionem, ut non ſint pallia iſta neceſſaria, ubi mos eſt, ut linteis totum Altare cooperiatur; aliàs pallia iſta erunt neceſſaria, non ex qualibet materia, ne oculos offendat, ſed ſerica, vel de eleganti lana, vel bractea metallica, prout aliqua Altaria condecorantur. Gavantus *l. p. tit.* 20. *lit. S*, Durantius *d. lib.* 1. *cap.* 15 *n.* 8. *&* 9. Henao *d. diſp.* 25. *à n.* 65.

19. Ornantur etiam Altaria imaginibus in ſuis caſellis collocatis, ac etiam tabulis pictis (vulgò *Retablos*) quod quidem in Eccleſia ſanctiſſimè receptum eſt, coram quibus Fideles vota ſua Deo fundant, Mariæ Virgini, & aliis Sanctis. Quo enim modo cultus imaginibus, & adoratio exhibenda ſit, explicuit optimè Tridentinum *ſeſſ.* 25. *de invocatione, veneratione, & reliquiis Sanct. & ſacris Imaginib.* cujus hæc ſunt verba: *Imagines porrò Chriſti, Deiparæ Virginis, & aliorum Sanctorum, in Templis præſertim habendas eſſe, & retinendas; eiſque debitum honorem, & venerationem impertiendam, non quòd credatur ineſſe in eis divinitas, vel virtus, propter quam ſint colenda; vel quòd ab eis ſit aliquid petendum, vel quod fidentia in imaginibus ſit figenda, veluti olim fiebat à Gentilibus, qui in idolis ſpem ſuam collocabant: ſed quoniam honos, qui exhibetur eis, refertur ad prototypa, quæ illæ repræſentant, ſicut per imagines quas oſculamur, & coram quibus caput aperimus, & procumbimus, Chriſtum adoremus, & Sanctos, quorum illæ ſimilitudinem gerunt: id quod Conciliorum, præſertim verò ſecundæ Nicænæ Synodi, decretis contra imaginum oppugnatores eſt ſancitum.*

20. Quod enim Concilium docuit, brevibus verſiculis Poëta quidam concluſit apud Venetos, ubi ad pedem imaginis Salvatoris hæc verba inſcripſit:

Nam Deus eſt, quod imago docet, ſed non Deus ipſa.
Hanc videas, ſed mente colas, quod cernis in ipſa.

Ante

Antè decreverat id Concilium Nicænum II. *act.* 3. sub Irene Imperatrice, & ejus filio Constantino celebratum: Concilium pariter Francofordiense sub Adriano Papa I. coactum in eo ejus nomine præsidentibus Theophilacto, & Srephano, ubi Felicianorum hæresim renovatem imagines, Patres damnarunt. Constantinopolitanum VI. *can.* 82. & VIII. *act.* 8. *cap. Venerabiles* 37. *de consecrat. dist.* 3. ubi Iconomachi damnantur. Durantius *de Rit. Ecclesiæ, lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 7. meminit alterius Concilii Gentiliaci habiti, ubi Græci Oratores jussi sunt admonere Cæsarem suum, ut quoad usum Imaginum cum piis sentiret.

21. Idque compluribus annuentibus rationibus decretum est; nam ut patet ex verbis Concilii Tridentini, cultus, & veneratio nullam idololatriam involvit: non enim in imaginibus mens Christianorum stat, verùm ad prototypa tendit Christi Domini, præclarissimæ Mariæ, vel aliorum Sanctorum, ad quos cultus dirigitur: & si imaginibus veneratio præstatur, est quatenus exemplaria Divorum sunt, non quatenus imagines. Ergo nulla ibi adest idololatria. Cæterùm, nam Imagines rudibus, & idolis libri sunt; quod enim nec auribus, nec mente percipere queunt, id oculis percipiunt, ut rectè Damascenus *orat.* 2. *de SS. imaginibus*, ibi: *Etenim illiteratis hominibus hoc sunt Imagines, quod literatis libri: & quod auribus oratio est, idem est oculis imago, cui tamen imagini intelligentia conjungitur.* Similiter loquitur Greg. Magn. *lib.* 7. *ep.* 19. ibi: *Idcircò Imagines in Ecclesia adhibentur, ut qui literas nesciunt, saltem in parietibus videndo legant, quæ legere in Codicibus non valent.* Quem legendi, & intelligendi modum habuêre primi homines, quando litteræ inventæ non erant, Polydorus Virgilius *de invent. lib.* 1. *cap.* 6. & *lib.* 4. *cap.* 11. & apud nostros Indos est observatus, quos cùm nostrates expugnarent, nullus apud eos literarum usus repertus erat, sed tantùm per imagines addiscebant. Castro *adversus hæreses, verbo Imago, lit. A*, Garcia *del Origen de los Indios, cap.* 3. § 2. Quapropter ut sacra Mysteria, & Martyrum victoriæ à rudibus, & vulgi ingeniis cognoscantur, rectissimè Ecclesia utitur imaginibus.

22. Rursus Fideles imaginibus visis, ubi ad oculum sacra Mysteria, & Sanctorum virtutes demonstrantur, magis ad devotionem, compunctionem, & affectum alliciuntur. Unde scripsit quidam Poeta:

Segnius irritant animos demissa per aures,
Quàm quæ sunt oculis subjecta fidelibus.

Quare rectissimè Ecclesia Imagines proponit videndas Fidelibus. Deindè Deus Optimus Maximus quamplura miracula propter Imagines patrat in maximum bonum Christianorum, tam spirituale, quàm corporale: quod, inquam, plurimis Imaginibus quotidiè experimur. Zerola *verbo Miraculum, num.* 8. Torreblanca *de jure Spirituali, lib.* 1. *cap.* 10. *à num.* 15. Trullench *lib.* 1. *Decalog. cap.* 9. *dub.* 7. *num.* 3. Ergo rectissimus est earum usus. Tandem Imagines Fidelium oculis proponuntur ad imitationem, ut Sanctorum virtutes imitemur, quando tantâ gloriâ à Deo donatos prospicimus, prout etiam apud Romanos majorum imagines ad imitationem proponebantur. Ponzius *quæst. scholast.* 7. *cap.* 1. Ergo rectissimè eis utitur Ecclesia. Latiùs prosequuntur Agricola *per tot. tract. de Imaginibus*, Avala *de Ecclesiast. tradit.* 3. *p.* Vasquez *in* 3. *p. disput.* 112. *quæst.* 25. *art.* 1. Georgius Ambianus *ad Tertul. tom.* 3. *de Idololatr. cap.* 3. Suarez *contra Reg. Angliæ, lib.* 2. *à cap.* 1. Bellarminus *controvers. lib.* 2. *de Imaginib. Sanct. cap.* 5. Durantius *de Rit. Ecclesiæ, lib.* 1. *cap.* 5. *per tot.* Trullench *d. dub.* 7. *per tot.* Bonacina *in Summa, tom.* 1. *disp.* 3. *quæst.* 3. *punct.* 3. Palao *Oper. Mor. tom.* 2. *tract.* 8. *disp.* 1. *punct.* 4. *num.* 1. Rota *per integ. tract. del uso antiguo de la adoracion de las imagines.*

23. Sed contra hanc veritatem insurgunt Hæretici, & asserunt Imaginum usum, cultum, & venerationem continere intolerabilem idololatriam: adducunt textum Exodi *cap.* 20. & Deuteronomii *cap.* 5. ubi omnia simulachra interdicuntur, ibi: *Non facies tibi sculptile, nec omnem similitudinem, quæ est in cœlo desuper, & quæ in terra deorsum, nec eorum quæ sunt in aquis sub terra.* Quod præceptum ideò à Domino datum est, ne homines ariolarent, seu tantùm Deum purum adorarent. Cæterùm probant ex tribus Conciliis, Constantinopolitano sub Leone Iconomacho, teste Paulo Diacono *lib.* 1. Similiter ex alio Constantinopolitano 338. Episcoporum congregato sub Constantino Copronymo, testificante eodem Paulo *lib.* 22. Utrumque enim Concilium decrevit Imagines esse abolendas. Tertium Concilium est Francofordiense, in quo reprobata est VII. Synodus censens Imagines esse retinendas, ut refert Ado *in Chron. anno* 1293. Abbas Urspergensis *in Chron. an.* 1293.

24. Adducunt etiam similiter quatuor Caroli Magni libros contra imagines: tum Patrum authoritates, quas ad suum placitum intorquent, quorum verba retulit Bellarminus *lib.* 2. *cap.* 11. *vers. Quarto*: quibus & adjungunt Ezechiam frangentem serpentem æneum, 4. *Reg. cap.* 18.

25. Tandem ratiunculis aliquibus tentant probare; nam imago non est capax alicujus adorationis, seu honoris, cùm sit incapax sensus, & rationis: nec alicujus sanctitatis, quia nulla est sanctitas ratione ligni, ferri, aut coloris. Tum quia homo est imago Dei, & non adoratur. Nec ad aliud Imagines deserviunt, nisi ad præbendam occasionem idololatriæ. Hæc sunt præcipua fundamenta Iconomachorum Imaginum usum, cultum, & venerationem abnegantium.

26. Sed in re meritò observandum, imagines ad cultum Fidelium institutas esse, & usum earum in veteri Testamento observatum, & consequenter in novo à tempore nascentis Ecclesiæ. In veteri Testamento est locus Exodi *cap.* 25. *vers.* 18. ibi: *Duos quoque Cherubin aureos, & productiles facies, ex utraque parte Oraculi: Cherubin unus sit in latere uno, & alter in altero.* Et *Num. cap.* 22. *vers.* 8. ibi: *Præcepit Dominus Moysi facere serpentem æneum, & ponere eum pro signo: qui percussus aspexerit eum, vivet. Fecit ergo Moyses serpentem æneum, & posuit eum pro signo, quem cùm percussi aspexerint, sanabantur.* Ecce ergo in veteri Testamento imagines Deo præcipiente conflatas, quibus venerationem dedisse Fideles dubitandum non est, tum dum Arcam venerarentur. Quin potiùs D. Hieronymus *in epist. ad Marcellam*, scripsit ideò Tabernaculum fuisse à Judæis veneratum, quia ibi erat Cherubim. Serpes autem æneus etiam fuit honoratus, cùm à Deo positus in sublimi fuisset, & salutem miseris aspicientibus afferret, ut ex Augustino probat Bellarminus *dict. lib.* 2. *cap.* 12. *in princip.* Castro *verbo Imago, lit. B.*

27. Sed contra serpentem dicunt hæretici, postea fuisse confractum ab Ezechia Rege, 4. *Reg. cap.* 18. eo quòd Judæi idololatrarent, undè consequitur nostras Imagines similiter esse confringendas, ne eandem occasionem præbeant Christianis. Sed tamen respondendum, rectè Ezechiam illum confregisse; nam Judæi divinos honores illi impendebant, tanquam si aliquid numinis in serpente adesset, & verè inter alia excelsa, & lucos æneum serpentem perfregit, ut demonstrat sacer textus ibi: *Ipse dissipavit excelsa, & contrivit statuas, & succidit lucos, confregitque serpentem æneum, quem fecerat Moyses.* Idque optimo jure, cùm serpentem æneum repræsentantem Christum Dominum in cruce pendentem, non adorabant Judæi propter prototypum, nec in ordine ad illum, sed materialiter, tanquam si materia illa statuæ numen aliquod

per

per ſe habere, prout cæteri Idololatræ Deorum ſtatuas colebant. Caſtro *verbo Imago, lit. B*, Bellarminus *d. lib. 1. cap. 21. in princip. & cap. 17.*

18. Aſt nos Catholici hoc modo Imagines non adoramus, ſed ut nos docuerunt Orthodoxa Concilia, & PP. quorum doctrina tripliciter conſideratur à Doctoribus. Primò dirigendo totam intentionem ad exemplar in imagine repræſentatum, tanquam ad objectum propriè, & per ſe corde adoratum, & non ad imaginem. Secundò dirigendo adorationem tam ad exemplar repræſentatum, quàm ad imaginem, ex utróque mente, & animo conficiendo unum objectum adæquatum, ad quod per ſe terminetur, & adæquata ſit materia circa quam adoratio verſetur ex intentione adorantis. Tertiò, quando dirigitur tota adoratio ad ſolam imaginem tanquam ad rem, & materiam per ſe adoratam; ad exemplar verò ſolùm ut ad rationem adorandi. Poteſt enim aliquid adorari per ſe, ſeu in ſe, quamvis non propter ſe, ſed propter finem, & exemplar.

19. Primum autem modum certum eſt poſſibilem eſſe; quis enim poterit dubitare, quin præſente imagine Crucifixi, perſonæ Chriſti Domini non poſſim recordari, & totam mentem meam, & intentionem intendere ad illum, ita ut imago tantùm deſerviat ut medium ad Chriſtum Dominum adorandum: quem modum ſcripſit Suarez *3 part. tom. 1. diſput. 54. ſect. 4.* propriè potiùs dici valere adorationem prototypi, quàm imaginis. Similiter ſecundus modus poſſibilis eſt, nimirum ut uno actu interiori, & exteriori prototypon in imagine, & imago in prototypo adoretur; nam etſi imago in ſe revera non contineat prototypon, continet tamen illud in eſſe repræſentationis. Unde fit, ut homo poſita hujuſmodi imagine ſtatim, ac veluti conjunctim cum imagine comprehendat ipſum exemplar, ac ſi revera in illa adeſſet, & per modum unius utrumque comprehendat, & inſimul concipiat, ita ut poſita hac apprehenſione, animus adorantis primariò in exemplar, & concomitanter in imaginem feratur; non per deceptionem, quia non judicat imaginem eſſe Chriſtum; ſed per ſimplicem repræſentationem exemplaris in imagine. Hic enim adorandi modus communiter à Patribus recipitur & probatur in VII. Synodo, *act. 4.* Tridentinum *dict. ſeſſ. 25.* Bezerra *de Jur. Sacro, lib. 1. cap. 2. mem. 13. & lib. 2. cap. 2. num. 7.*

30. Tertius modus iſtius adorationis eſt ſatis poſſibilis, ſcilicet quando adorans dirigit ſuam adorationem, ſeu intentionem ad ſolam imaginem, tanquam ad materiam, ſeu rem per ſe adoratam; ad exemplar verò ſolùm ut ad rationem adorandi. Ita docent latè Suarez *3. p. quæſt. 25. art. 3. diſput. 54. ſect. 3.* Leſſius *de Juſt. lib. 2. cap. 31. dub. 3. num. 19. verſ. Imagines.* Bonacina *in Decalog. diſput. 3. quæſt. 1. punct. 3. propoſit. unica, num. 4.*

31. Illa tamen in his tribus adorationis modis eſt adnotanda differentia; nam in primo, & ſecundo modo debetur cultus prout imagines diverſa prototypa repræſentant, & ita debetur latria imaginibus Chriſti Domini, hyperdulia imaginibus Beatæ Mariæ Virginis, & Sanctorum imaginibus dulia: & ratio eſt, quia unico corporis motu, & unico actu voluntatis adorans fertur in exemplar, & imaginem, & ſimul cum imagine directè adoratur exemplar, quapropter debet concedi prout prototypo ejuſdem qualitatis: & probat ratione S. Thomas *3. p. q. 25. art. 3.* ubi communiter Theologi, Trullench *lib. 1. in Decalog. cap. 9. dub. 7. num. 9.* Vaſquez *de adorat. lib. 2. diſp. 8. cap. 3.* Azorius *Inſt. Moral. 1. p. lib. 9. cap. 6. quæſt. 5.* Palao *d. diſput. 1. punct. 4. num. 3.* Azevedus *in leg. 3. tit. 1. lib. 1. recopilat. num. 2.*

32. In tertio verò modo, quando intentio & actio adorantis non ordinatur ad exemplar, & imaginem ſimul tanquam unum objectum, ſed directè ordinatur ad imaginem, tanquam ad terminum, & objectum quod, & materiam circa quam; ad exemplar, ſeu prototypum tanquam propter quod, vel rationem propter quam adoratur, imago non videtur adoranda adoratione latriæ, quamvis exemplari hæc adoratio deberi videatur; ſed tantùm adoratio præſtanda eſt communis, ut adorantur, & venerantur veſtes ſacræ, & aliæ res deſervientes ad uſum pietatis, & religionis. Ratio diſparitatis eſt; nam in duobus primis caſibus exemplar attingitur in recto, & ut quod; & imago tanquam pars objecti: in tertio verò exemplar non attingitur niſi in obliquo, imago in recto, & tanquam in objecto ut quod: quapropter ſolùm communi adoratione eſt adoranda, ut aliæ res ſacræ, & piæ pertinentes ad uſum pietatis, & religionis: quo in ſenſu intelligenda eſt VII. Synodus *act. 2. 3. & 4.* ubi dicitur, imaginibus deberi adorationem, qualis debetur rebus ſacris. Suarez *d. ſect. 5.* Bellarminus latè *d. lib. 2. cap. 20.* Trullench *d. dub. 7. n. 10.*

33. Sed dices cum Palao *dict. punct. 4. num. 3. verſ. Reſpondeo*, imaginem non habere aliquam excellentiam in ſe, ob quam digna ſit adoratione à prototypo diſtincta, ut explicat Tridentinum. Ergo nullo modo hæc tertia adoratio imaginum admittenda eſt, etiam adoratione communi. Trullench verò *ubi proximè*, reſpondet non eſſe admittendum Palaum, ea potiſſima ratione; nam locus Tridentini intelligendus eſt ratione materiæ, ex qua conſtructa eſt imago; res enim inanimata eſt, & ſenſu carens, incapax alicujus adorationis: ſed tantùm reſpectu uſus imaginis deſervientis ad repræſentandum prototypon, & ad excitandam devotionem, & alia bona proſequuta à Tridentino: ideircò communi adoratione adoranda eſt imago, ſicut & aliæ res ſacræ deſervientes ad pietatem, & religionem.

34. Ex his facilè cognoſcitur, quàm iniquè hæretici philoſophantur ex fractione ſerpentis æneifacta ab Ezechia, quia Judæi illum adorabant, tanquam ſi in ſe haberet aliquod numen; nos autem imagines his tribus modis piè, & ſanctè colimus.

35. Adveniente luce, id eſt lege gratiæ, ſtatim imagines fuerunt receptæ in Eccleſia Dei, & magna veneratione habitæ. Superſtite enim & vivente Chriſto Domino, quatuor illius imagines conſtructas fuiſſe tradunt graviſſimi Doctores. Prima fuit ea, quam Dominus ipſe Abagaro Edeſſenorum Regi miſit, conſpectum ejus maximè deſideranti, cujus meminit VII. Synodus *act. 5.* Evagrius *lib. 4. Hiſt. cap. 26.* Adrianus Papa I. *ad Carolum Magnum, cap. 18.* Damaſcenus *lib. 4. Orthodox. Fid. cap. 17. & orat. 1. de Imaginibus*, quam poſteà tranſlatam ex Edeſſa ad urbem Conſtantinopolitanam, Græci Hiſtorici tradidère, Nicephorus, Calliſtus *lib. 2. cap. 27.* Evagrius *lib. 2. cap. 26.* S. Thomas *ad 3. Sent. diſt. 9. quæſt. 2. art. 2.* Beyerlink *verbo Imago, lit. C.*

36. Altera Chriſti Imago ſudario Veronicæ impreſſa eſt, cujus ſimplex tobalea Chriſti Domini deſignatâ picturâ ad Noſtrates in Gienenſi urbe demonſtratur: Romæ tamen altera eadem imagine deſignata in Templo Beati Petri à Chriſti Fidelibus inviſitur; hæc enim imago Tiberio Cæſare ægrotante miraculum patravit. Audiamus Philippum Bergamenſem *lib. 8. Chronic. Supplement. anno Chriſti 166.* ibi: *Veronica mulier Hieroſolymitana, Chriſti diſcipula, matrona quidem ſanctitate, ac pudicitiâ inſignita, his temporibus à Tyberio Cæſare per Voluſianū neceſſarium ſuum, virum ſtrenuum, è Hieroſolyma cum ſudario Chriſti Romam accerſita. Detinebatur quippe idem Cæſar magno infirmitatis morbo, qui cùm primùm mulierem ſanctam ſuſcepiſſet, & Chriſti imaginem contigiſſet, ab omni infirmi-*

tate curatus est, ab quod miraculum ab ipso Cæsare Magno pretio habita est.

37. Tertia etiam Imago Christi Domini adfuit, nempè statua Salvatoris sanantis mulierem profluvio sanguinis laborantem; erat enim à Civitate Cæsarea Philippi oriunda. Hæc autem statua, & Christi imago pro foribus domus illius mulieris multo tempore collocata perduravit usquedum ea à Juliano Apostata subrepta, ibidem suam statuam impiè reposuit. Eusebius *lib. 7. Hist. cap.* 14. Sozomenus *lib. 8. cap.* 10. Cassiodorus *lib. 6. tripart. cap.* 41.

38. Post mortem Christi Domini Nicodemus Christi imaginem ex ligno figuravit, ad similitudinem impressæ in linteaminibus sepulchri, de cujus translatione in Galilæam, & post ad portum Lucensem, scripsit Philippus Bergomensis *ubi proximè*, *vers. Nicodemus*, Durantius *de Rit. Eccles. lib. 1. cap. 5. num. 1. vers. Erat altera*, Beyerlink *verbo Imago, lit. E, vers. Est alia.* Meminit etiam Durantius alterius imaginis Salvatoris non factæ alicujus hominis manu, Romæ in Oratorio S. Laurentii repositæ. Hæc de antiquissimis imaginibus Christi Domini.

39. Imagines verò S. Mariæ præclarissimæ Virginis tempore Apostolorum adfuêre. S. Lucam suis manibus aliquas adumbrasse tradidit Nicephorus *lib. 14. Hist. cap. 2. & lib. 5. cap.* 12. Metaphrastes *in ejus vita*, Beyerlink *dict. verbo Imago, lit. B, vers. Fertur.* Unam in templo S. Pulcheriæ in via Ducum, dicitur collocasse. Ita Nicephorus jam relatus. Altera ab eodem Luca depicta, & expressa, Romæ in Basilica S. Mariæ Majoris, multis jam seculis religiosissimè adservatur. Durantius *in Rat. Divin. offic. lib. 6. cap.* 89. Canisius *de Maria Deipara, lib. 5. cap.* 32.

40. Hinc igitur cognoscitur, à tempore Apostolorum jam imaginum usum, & adorationem incepisse, quapropter D. Petrus cùm ad Hispaniam pervenit, imagines ex Anthiochia detulit, ut testatur Flavius Dexter *in chron. anno* 50. ibi: *Petrus, & Christi Vicarius Hispanias adit, Imagines Anthiochiâ delatas affert.* Ubi adnotarunt Cano, & Bivar. Inter eas celebris est Imago S. Mariæ de Atocha, Matriti celeberrima, quam plurimi censent ex Antiochia delatam, unde nomen suscepit, & à D. Petro allatam tradunt Gonzalez, & Quintana Historici Matritenses. Pater Villase not *Grandezas de España, cap. 4. per tot.*

41. Illud tamen certum, ante quingentos annos tempore D. Isidori Agricolæ imaginem illam extitisse, & characteribus in ea affixis multam antiquitatem redolere. D. Gonzalez *ad Concil. Illiberitanum, lib. 3. can. 38. cap. 5. in not. ad Mendozam, lit. B.* Quod non solùm exemplo, sed doctrinâ, & decretis Apostoli docuerunt, quamobrem canonem construxêre præcipientem imagines in templo esse collocandas, quem retulit Gregorius Episcopus Pessinuntis in Concilio Nicæno II. *act.* 1. & integrè refert Turrianus contra Magdeburgenses *lib. 1. cap. 25.* qui sic habet: *Nec decipiantur Salvati, id est Fideles, ob idola: sed pingant ex oppositio divinam, humanamque manufactam impermixtam effigiem Dei veri, ac Salvatoris nostri Jesu Christi, ipsiusque servorum, contra Idola, & Judæos: nec errent in Idolis, nec similes fiant Judæis.*

42. Ex his semper similis mos est adservatus in Ecclesia Dei, aliis succedentibus temporibus, ut multis historiis comprobat Durantius *dict. cap. 5. à num. 2.* Beyerlinck *verbo Imago, lit. A, vers. In Templis.* Tempore enim Tertulliani, ut certus supponitur Imaginum usus, ut ex ipso constat *de Pudicitia, cap. 7. & lib. 6. contra Marcion. cap.* 18. *& in Apologia, cap.* 16. Tum *lib. 1. ad Natal. cap.* 12. Quæ quidem testimonia congessit Episcopus Manero *in Apolog. Tertull. fol mihi* 73. & testantur Castro *verbo Imago, ad medium.* Suarez *lib. 2. contra Reg. Angliæ, cap.* 11. *à num.* 12. Simancas *de Catholicis Instit. cap.* 33. *à princip.* Roman. *lib. 4. de Republica Christiana, cap.* 7. Simon Majolus *in Histor. totius Orb. cent. 4. cap. 4. & cent. 13. cap.* 21. Palao *d. disput. 1. punct. 4. num.* 11.

43. Verùm in re tam antiqua, & sancta adhuc inter Catholicos orti sunt duo eventus, & unum Orthodoxum Concilium, unde hæretici possunt argumentari. Et primus fit Sereni Episcopi Massilliensis sacras imagines perfringentis. Et quamvis Gregorius *lib. 6. epist. 109. & lib. 9. epist. 9. cap. Petitum* 16. *de consecrat. dist.* 3. temeritatem hanc reprehendat, attamen laudat zelum pertingendi. Unde videtur rectè fecisse, nisi scandalum oriretur. Ergo Imagines, remoto scandalo, rectè rejiciuntur, & franguntur. Similiter valent hæretici argumentari ex facto S. Epiphanii *in epistola ad Joannem Hierosolymitanum*, ubi asserit se scidisse velum, quia in eo erat imago Christi Domini.

44. Sed tamen Castro *verbo Imago, in principio*, hos duos casus, tam Sereni, quàm Epiphanii, ab errore excusat, quia tunc temporis res ista ita expedita non erat, nec clarè determinata, ita ut in errorem Serenus, & Epiphanius incidere potuerint. Sed excusatio ista nequit admitti; nam & veneratio Imaginum à temporibus Apostolorum recepta, approbata, & expedita fuit, ut suprà ostensum est. Hanc ob rem excusatio ista sufficiens non est. Bellarminus *dict. lib. 2. cap. 6. lit B*, melius respondet, nempè Serenum imaginem perfregisse, quia videbat Christianos recenter conversos pro Diis eas adorasse, eo modo, quo ante Baptismum idola adorabant: quare zelum illius laudat Gregorius, reprehendit tamen temeritatem frangendi; poterat enim Serenus populum instruere in modo adorandi imagines, non verò eas frangere: quapropter Gregorius præcepit ut populum instruat, & illo edocto, imagines in suis locis collocet, ut est textus *in cap. Perlectum 26. de consecrat. dist.* 3. Pineda *Monarch. Ecclesiast. lib. 18. cap.* 5.

45. Epiphanius verò minimè de errore damnandus est; si enim velum percussit, non id fecit quia ibidem erat imago Christi depicta, sed ob aliam causam eum ad errore excipientem: quare factum Epiphanii ab eo purgatur in VII. Synodo, *act. 6. tom. 5.*

46. Restat verò Catholicum Concilium Illiberitanum, *can.* 37. ubi sic decrevit: *Placuit picturas in Ecclesia esse non debere, ne quod colitur, aut adoratur, in parietibus depingatur.* Hinc occasio ab hæreticis arrepta est, ut probent Imagines ex Templis esse rollendas, ut minimè adorentur; & quibusdam Catholicis placuit hoc Orthodoxum non esse Concilium, ex eo quod errorem suscepisset. Verùm Dominus Ferdinandus de Mendoza *ad Concil. Illiberit. lib. 3. cap 5.* latissimè hanc injuriam Hispanorum Patrum vindicavit, quod etiam quamplures fecerunt. Aliqui verò dicunt id prohibitum fuisse in dicto Concilio ob imminentem Gentilium persequutionem; nam cùm imagines in parietibus pingerentur, minimè tolli poterant à Fidelibus, nec removeri, & solùm ad irrisionem infidelium deservebant. Alteri verò aliter intellexêre id statutum, ne imagines deformarentur parietum cruffis dejectis, & contemptibiles redderentur. Alii dicunt minimè reprobasse usum Imaginum, & venerationem, sed tantùm ne in parietibus depingerentur, ob majorem earum venerationem, & honorem. Ac denique non defuêre, qui dixerunt, non de omnibus picturis Sanctorum intelligendum esse decretum illud, sed tantùm de picturis Dei, & Angelorum, prout in se sunt; nam cùm sint spiritus puri, & incorporei, depingi non valent, prout sunt in se: Congesserunt has rationes Loaysa, Binius, Albaspineus, Coriolanus, & Gonzalez *ad d. can. 37. Concil.* Bellarminus

de Imaginibus lib. 2. cap. 9. Suarez *tom. 1 diſput. 53. ſect. 1.* Sanderus *de cult. Imag. lib. 2. cap. 4.* Turrianus *lib. 1. de Hier. Ordin. cap. 12.*

47. Sed textus iſte duas habet partes, ut cum Patre Quiros ſcripſit Gonzalez *in d. can. 37 in fin.* Prima enim pars continet, non eſſe pingendas Imagines in Eccleſiis, profanas ſcilicet, quod ex facto Epiphanii comprobatur, ſcindentis velum habens hominem depictum ad formam Chriſti Domini. Verba dat Gonzalez *ex epiſtola 60. cap. 5.* apud Hieronym. In ſecunda parte agit Concilium de non pingendis Imaginibus in parietibus, ob rationes ſuprà relatas: quod ſatis concipitur, ſi brevis emendatio apponatur, addendo pro *Ne, Neque*, ita ut duo diverſa in canone illo ſtatuantur, ſic legendo: *Placuit picturas in Eccleſia eſſe non debere: neque quod colitur, & adoratur, in parietibus depingatur.* Quam cogitandam explicationem relinquit Gonzalez.

48. Sed hæc interpretamenta juribus emendationes apponentia, non æqua fronte ab omnibus ſuſcipiuntur: quare abſque aliqua emendatione poſſunt hæ duæ partes contemplari; nam dictio *Ne*, aliquando ponitur pro *Non*, l. *fin. C. Vbi & apud quos, cap. fin. de pœnit. & remiſſ. cap. 2. de conceſſ. prabend.* Corneus *vol. 4. conſil. 287. num. 4.* Barboſa *dict. cap. 207. num. 1.* ita ut ſit ſenſus: *Placuit picturas in Eccleſia eſſe non debere: non quod colitur, & adoratur, in parietibus depingatur.* Hoc enim modo perpenſus abſque aliqua emendatione textus ille, duas habet partes ſuprà recenſitas.

49. Primam, ne in Eccleſia picturæ reponantur. Primis enim temporibus Fideles ad vitandum Gentilium errorem, quo Deos ſuos ſimulachris, & ſtatuis repræſentare ſolebant, picturis frequentiùs, quàm ſimulachris utebantur, ut animadvertit Mendoza *dict. cap. 5. lit. B, verſ. De picturis, fol. mihi 155.* Attamen dum Concilium in Eccleſiis prohibet picturas, & ſimulachra relinqui, non interdicit uſum Imaginum, ſed dat modum quomodo ſint faciendæ Imagines, non per picturas, ſed per ſimulachra. Ratio hujus decreti potuit eſſe, ne religio noſtra Gentilibus (quorum converſio deſiderabatur) odioſa fuiſſet, verùm introduceretur modo magis conformi ſuæ voluntati, & deſiderio, per ſimulachrorum venerationem: quapropter ſtatuit Imagines non pingendas, ſed ſtatuas & ſimulachra eſſe in Eccleſiis conficienda, & pro Jove Chriſtum Dominum in ſtatua, & ſimulachro reponendum: & pro Diana Mariam Virginem; & pro aliis Diis ſimulachra aliorum Sanctorum, docendo populum quomodò eſſent adoranda abſque labe idololatriæ. Vel alia etiam ratio dari poteſt; nam ut animadvertit Durantius *de Rit. Eccleſiæ, lib. 1. cap. 5. num. 11.* fortè illo tempore in picturis imaginum erat apud Hiſpanos aliqua ſuperſtitio; quapropter neceſſarium fuit eas in Eccleſiis interdicere, & introducere ſimulachra, & ſtatuas. Quòd decretum hoc modo conceptum per plura tempora in Eccleſiis cucurriſſe, autumare non piget ex VI. Synodo *can.* 82. apud Ivonem *4. p. c. 122. & 126.* ubi picturæ Imaginum non recipiuntur, & eſt decretum Adriani Papæ *in cap. Sextam 29. de conſecrat. diſt. 3.* Undè libet conjecturare per aliqua non pauca tempora picturas, Imaginum non fuiſſe in Eccleſiis receptas, ſed tantùm ſtatuas, & ſimulachra, prout decrevit Concilium Illiberitanum.

50. Secunda etiam pars non pingendi Imagines in parietibus extra Eccleſiam, vel in aliis locis publicis aut privatis, præcepta eſt à Concilio propter rationes ſuprà propoſitas, aut quiá picturas iſtas extra Eccleſiam faciliter Gentiles deturpabant, & eorum ludibrio deſerviebant. Unde ſequitur duas partes habere canonem illum, ut non imagines pingerentur in Eccleſiis, ſed ſimulachra, & ſtatuæ reponerentur, ut jam aliqui cenſuerunt; nec etiam extra Eccleſiam in locis publicis, & privatis: non tamen negat Concilium imaginum uſum, & adorationem: nec aliquo modo ex illo percipitale quid valet, quando tam varia, & genuina interpretamenta ſuſcipit.

51. Hinc patet error hæreticorum, quorum primus author adhuc in obſcuro latet, quem diſquiſierunt Caſtro *verbo Imago*, Bellarminus *dict. lib. 2. cap. 6. per tot.* Pineda *Monarch. Eccleſiaſtica lib. 26. cap. 22. §. 2.* qui aſſerit Conſtantinum Patriarcham Conſtantinopolitanum, primum authorem hujus hæreſis fuiſſe. Aſt certius eſt fuiſſe Imperatores Græcos, idque publico edicto Leo Iſaurus à Judæis illuſus præcepit, quem inſecuti ſunt Leo Copronymus, Leo Armenus, & inter noviores hæreticos Vvicleffus, Andreas Carolſtadius. De vitis horum Imperatorum ſcripſerunt Mexia, Joannes Cuſpinianus, & alii. Carrillo *in Annal. ab anno 820.*

52. Reſtat verò argutiis hæreticorum reſpondere Et in primis ad locum Exodi, & Deuteronomii facillimo negotio ſatisfit; nam ibi prohibentur ſimulachra Deorum, ne adorentur à Judæis, prò ut Gentiles adorabant, non verò alia ſimulachra ſacra ibi interdicuntur. Et probatur ex littera ſacri textus; nam Deus interdixit Deos alienos adorari ibi: *Non habebis Deo alienos coram me*; & immediatè ſubſequitur interdictum ſimulachrorum. Undè patet tantùm ibidem prohiberi inanium Deorum ſculptila, ſeu ſimulachra. Caſtro *verbo Imago, lit. D*, Durantius *dict. lib. 1. cap. 5. num. 11.* Trullench *lib. 1. Decalog. cap. 9. dub. 7. num. 3.* Palao *dict. punct. 4. num. 1.* Damaſcenus verò *d. orat. 1.* aliter interpretatur, nempè Judæis imagines ibidem eſſe interdictas, tanquam procliviores ad idololatriam. Aſt primum interpretamentum literæ eſt magis conforme, & comprobatur Levit. *cap. 16.* ibi: *Non feceritis vobis idolum, & ſculptile, nec titulos erigatis, nec in ſignum lapidem ponetis in terra veſtra, ut adoretis eum: ego enim ſum Deus veſter.*

53. Ad Concilia duo Conſtantinopolitana ab hæreticis adducta dicitur illegitima eſſe, & abſque aliqua authoritate congregata, ut teſtantur Zonaras, Cedrenus, & alii relati à Bellarmino *dict. lib. 2. cap. 14.* Concilium verò Francofordienſe non interdixit uſum, nec adorationem Imaginum, quin potiùs probavit: & quamvis interdixiſſet, non eſt tantæ authoritatis, quia in eo tantùm præfuit Carolus Magnus, cujus facultatis non fuit ſimilia decreta decernere, cùm privativè pertineant ad Eccleſiam, ut ſcripſit Durantius *dict. cap. 5. num. 12.* Nec Synodus illa fuit ab Adriano confirmata, prout Synodus II. Nicæna tantæ authoritatis, quæ hanc controverſiam diffinitam reliquit. Bellarminus *de Concil. authorit. lib. 2. cap. 8. lit. A, verſ. De Concilio, controverſ. 7.* Nec Synodum illam fuiſſe Caroli Magni, pluribus conjecturis probat Durantius *dict. cap. 5. num. 13.* Similiter Patrum teſtimonia nihil porbant, quibus facilè reſpondet Bellarminus *dict. lib. 2. cap. 16.*

54. Ad primam rationem hæreticorum dicendum, Imagines non eſſe capaces honoris, & venerationis propter ſe, ſed tamen ſunt illius capaces propter prototypon: & idem eſt dicendum de ſanctitate. Quoad ſecundam, homo prout eſt imago Dei, adorationis capax eſt: aſt id non permittitur propter ſcandalum, quia licèt per ſe ſit capax honoris, propter ſe coli putaretur, quod eſt graviſſimum ſcandalum. S. Thomas *3. p. quæſt. 25. art. 3. ad 3.* Trullench *dict. dub. 7. num. 11.* Bellarminus *dict. lib. 2. cap. 19. in fin.* Ad periculum idololatrandi, dicitur tolli, docendo populum quomodo adoratio ſit facienda. Denique quia cuilibet etiam ignaro patet Imagines propter ſe non eſſe adorandas, quia agnoſcit lignum, aut ferrum eſſe; ſed propter exemplar, ut jam declaratum eſt.

55. Illud tamen, antequam hinc abeamus, ſciendum

dum gravissimum sacrilegium esse frangere Imagines aut conculcare. Ast de jure nulla est pœna designata similia delicta perpetrantibus, sed pro qualitate delicti est pœna imponenda pro recto arbitrio judicantis, ut est textus *in cap. Si Canonici 2. §. ult. de offic. Ordin. in 6.* Quare hæc delicta perpetrantes, aut flagellis, aut exilio, vel manus amputatione damnantur. Immò & pœnâ mortis, si injuria Imaginum sit publica, & nimis scandalosa, ut per totam rubricam 18. *p. 1. l. 7. tit. 5. lib. 1. for. l. 3. tit. 1. lib. 1. Recopil.* Bossius *in tit. de sacrilegiis.* Clarus *in praxi crim. verbo Sacrilegium.* Diez *in praxi, cap.* 87. Cantera *quæst. crim. cap. 8. à num.* 16. Menochius *de arbitrar. lib. 2. casu* 376. *per tot.* Farinacius *in praxi, 1. p. quæst.* 20. *à num.* 68. Est verò delictum hoc mixti fori, utrique enim judex, tam Ecclesiasticus, quàm secularis, poterit de eo cognoscere. *l. unica, Cod. ut nemini liceat*, ubi Scribentes, *l. Manichæos, Cod. de hæreticis.* Censores etiam Fidei poterunt de eo cognoscere, & possunt in similem delinquentem, tanquam suspectum de Fide animadvertere. Simancas *de Catholicis Instit. tit.* 35. *num.* 53. Sousa *in Aphorismis Inquisit. lib. 2. cap. 42. à num.* 14. Azorius *Instit. Moral. 1. p. lib. 9. cap. 17. quæ. 4.* Palao *dict. punct. 9. num. fin.* Trullench. *d. dub. 7. num.* 17. Diana *4. p. tract. 7. resolut. 9.* qui rectè non admittit Torreblancam asserentem non esse hæreticale Imagines conculcare, licèt sit gravissimum delictum, prout scripsit *lib. 3. de Magia, cap. 8. num.* 17.

56. Prorsus Altaria aliquando custodiam, seu arculam habent, ubi Christi Domini corpus adservatur. Apud Græcos, & Latinos aliquando Ciborium dicitur, ut ex multis probat Durantius *lib. 1. de rit. Ecclesiæ, cap.* 16. *num.* 2. *&* 3. Apud nostrates communiter dicitur *Custodia*, ubi Sacramentum Corporis Domini adservatur ad varias necessitates, præcipuè ad infirmorum communionem, *cap. Presbyter 2. dist.* 95. Concilium Rhemense, & Turonense apud Burchardum *lib. 5. Decreti c. 9. de Decimis.* Espenceus *de adorat. Euch. lib. 2. cap.* 2. quod olim non solùm propter infirmos servabatur, verùm etiam ad mortuos sepeliendos adhibebatur: quapropter infirmus partem hostiæ suscipiebat, & partem conservabat, ut cum eo sepelirentur, & sic de facto usus est D. Basilius, de quo Amphilochius *in ejus vita, cap.* 1. & ab Ecclesia fuit id permissum usquequò in aliquibus Conciliis fuit interdictum, quæ alibi recensuimus. Pontius *quæst. scholastica 2. cap.* 4. Mendoza *ad Concilium Illiberit. lib. 2. cap.* 58. *vers. Serenus.* Lantmeter. *de vet. Clericor. vitt. lib. 2. cap.* 73. *vers. Quia verò*, Espenceus *de adorat. Eucharist. lib. 2. cap.* 7. Lastra *ad tit. de consuetudine, quæst. 4. num.* 63.

57. Aliam etiam ob causam adservabatur olim à Pontificibus, nempè ad mittendam Eucharistiam Episcopis ejusdem communionis, ut ex Eusebio percepit Lantmeter. *d. lib. 2. cap. 75. vers. Pontificibus.* Quod idem facere solebant cum peregrinis ad Pontificem advenientibus: quod sanè credo si constabat Fideles esse, & litteras formatas exhiberent, sicut faciebant Episcopi non admittentes peregrinos ad communionem nisi constaret esse Fideles per litteras formatas, aliàs tantùm admittebantur ad preces, & inter seculares solùm orbant, quæ dicebatur communio peregrina, *cap. Contumaces 21. dist. 50. cap. clerici 11. 23. quæst. 2. cap. alt. dist. 71. can. 32. & 34. Apostol.* Baronius *anno 400. num. 66. & anno 407. num. 36.* Albaspineus *lib. 1. observat. 3.* Lantemeter. *2. p. lib. 2. cap. 36. vers. De Clericis, & cap. 75. & 77.*

58. Tum magnoperè clavibus Custodias istas præcepit observari Innocentius III. *in c. 1. de custod. Euch.* & dat rationem sic: *Ne possit ab aliqua temeraria manu extendi ad aliqua horribilia, vel nefaria exercenda.* Quæ verba variis modis explicantur. Nonnulli asserunt, hæc nefaria, & horribilia, esse horrenda sacrilegia quorundam hæreticorum schismaticorum comburentium reliquias Eucharistiæ, quæ ex sacrificio superserant, vel in lagena terræ infodientium, quorum meminit Leo IX. *in epist. ad Michaëlem Imperat.* Evagrius *lib. 4. cap.* 35. Lantemeter. *d. cap. 75. vers. Ut meritò.*

59. Sed tamen convenientius interpretamentum est, clavibus Custodiam esse observandum ob horrenda sacrilegia, quæ solent committi à sacrilegis, & strygis, subripientibus Eucharistiam, ex qua plura conficiunt maleficia, maximè ad captandum alicujus amorem, idque per modos nefarios, de quibus Gillandus *de sortileg. q. 3. à n.* 15. Delrius *disquisit. mag. 4. p. lib. 3. q. 3.* Torreblanca *de mag. lib. 2. c.* 47. *n.* 7. Theoph. Raynaudus *tom. 6. tract. de Eucharist. cap. 6. num.* 23. Deindè fœdera aliqua indignè solent percuti cum Eucharistia, idque exemplo Balduini Flandriæ Comitis, ostendit Delrius *de Magia, 2. p. lib. 4. cap.* 8. & olim apud nostros Hispanos illud fuit consuetum, quod ad ineundum fœdus hostia consecrata fetebatur, & à per partes divisâ inter contrahentes, & illis ministratâ, juramentum præstabant servandi pactum. Refert Mariana, *1. p. Histor. Hisp. lib. 5. cap.* 18. quare ne indignè sacra Synaxis in his contractibus tractaretur, id abolitum est. Unde his, & aliis causis existentibus, quas dant Henriquez *in Summa, lib. 8. cap.* 39. *lit. A.* D. Gonzalez *ad textum in cap. 1. de Cust. Eucharist. num.* 7. rectissimè statutum est, ut Custodiæ clavibus observarentur. Olim quando Fideles sub utraque specie communicabant, utramque speciem adservatam fuisse desumitur ex D. Chrysostomo *in Epist. ad Innocentium Papam I.* D. Gonzalez *ubi proximè, num. 5. ad fin.* Hodie verò tantùm adservatur panis species in Custodia intus ornata, ubi adesse debent duæ pyxides, una ad servandum Sanctissimum Sacramentum, alia ut ad infirmos deferatur; collocandæ enim sunt super Aram, aut super Corporale. Fuscus *de visit. lib. 1. cap. 5. à num.* 3. Barbosa *de offic. Episcop. 2. p. allegat. 22. num. 2. &* 3. Verùm in hoc Archiepiscopatu Toletano imponuntur super Aram simul cum corporali, *const. 1. de custod. Euchar.*

60. Hoc enim modo magnâ curâ adservanda est Sacra Eucharistia, prout à principio nascentis Ecclesiæ consuetum est observari, ut constat est Clemente *ep. 2. ad Iacobum* seu *Simbnem*, ut alii dicunt, cujus verba dat Durantius *dict. lib. 1. cap. 16. num.* 1. Baronius *anno* 57. & hanc enunciationem probant non pauca jura, *cap. Non oportet 26. cap. Non oportet 30. dist. 23. cap. De tribus 13. cap. Si per negligentiam 27. cap. Qui bene 93. de consecrat. dist. 2. cap. Sanè 10. de celebrat. Miss. cap. 1. de Custod. Eucharist.* ubi pœnæ apponuntur, *cap. Officium 3. de offic. Archipresbyt.* Concilium Turonense II. *can. 3.* & 4. Vvormatiense *can. 5.* Bituricense *cap. 2.* Oxoniense *can. 6.* Augustense *can. 18.* Tridentin. *sess. 13. can. 6. & 7.* Diez *in praxi, cap.* 44. Capella Tolosana *decis.* 108. ubi Aufrerius. Bollo *œconom. can. 2. classe, cap. 4. §. 6.* Victoria *de Eucharist. num.* 66. Bonacina *de Eucharist. quæst. 1. punct. 1. propos. 2. num.* 8. Henao 8. *de Eucharist. tom. 3. disput. 29. sect. 16.*

61. Modus enim custodiarum & arcularum varius est, & diversimodè, & ad placitum efficiuntur. Olim apud Ecclesias in modum columbæ aureæ, & in formam Spiritus Sancti fuerunt confectæ, prout habuit D. Basilius, de quo in ejus vita Amphilochius *cap.* 16. ait: *Dividens panem in tres portiones, unam quidem suscepit cum timore, aliam verò servavit ad sepeliendum sibi, tertiam autem positam super columbam auream, suspendit super Altare.* Aliter etiam fiebat, nempè vas aureum, aut argenteum in modum turris seu Castelli, de quo Vincentius Fortunatus Poëta clarissimus, cujus verba transcripsit D. Gonzalez *in cap. 1. de cust. Euch. num.* 5. qui ex D. Hieronymo *epist. 4.* refert S. Exuperium Archiepiscopum Tolosanum, ne Barbari hæc

vaſa abriperent, in uſum pauperum ea conflaſſe, & in caniſtro vimineo, & calice vitreo corpus Domini reportaſſe. Henao *de Sacrific. Miſſ. diſput. 26. ſect. 2. num. 33.* Lantmeter *dict. lib. 2. cap. 75. verſ. Ex veteri.* Durantius *dict. lib. 1. cap. 16. à n. 5.* qui adducunt Concilium Turonenſe II. ſub Pelagio I. *can. 3.* ſtatuens, ut corpus Domini in Altari, non in armario ſub crucis titulo componatur, ſed tamen in arcula ſeu cuſtodia ſuper altari includi. Concilium Turonenſe *cap. 4.* apud Burchardum *lib 5. cap. 9.* Hodie verò in medio Altaris, ad imum Tabernaculi, apponuntur cuſtodiæ, ut facilè Sacerdotes pyxidem Sacramenti ſuſcipiant, & Fidelibus miniſtrent. Illud verò obliviſcendum non eſt, inter Noſtrates ante devaſtationem Hiſpaniæ, in Eccleſiis Cathedralibus ſemper diſcoopertum adfuiſſe Sanctiſſimum Sacramentum. Sic Luitprandus *in Frag. Chronic. num. 8.* do verba: *Ante Hiſpaniarum devaſtationem à Mauris, in Eccleſiis Cathedralibus Euchariſtia ſemper patens erat, quem morem ſervarunt aliquæ Eccleſiæ Bracharenſis, Toletana, Lucenſis, & aliæ quæ non captæ à Mauris, ſed vel deſertæ, vel dimiſſæ. In aliquibus Eccleſiis ubi frequentiſſimè Sarraceni degebant; & Eccleſiæ erant debiles, aliquando fiebat, ſed raro.* In Lucenſi Eccleſia uſque hodie mos iſte adſervatur, ut apud Gallecos commune eſt. Semper Hiſpani devotiſſimi fuerunt erga tam venerabile Sacramentum, & inter omnes Domina Thereſia Erriquez, quæ omnem curam impendit in conſtruendis cuſtodiis, & arculis, ut tantum Sacramentum reſervaretur, cujus meminit Sandoval *in vita Caroli V. lib. 16. §. 25. verſ. Dize aſſi miſmo.*

62. Poſtea verò clavibus obſerantur cuſtodiæ, etiam in Cathedralibus, niſi in quibuſdam feſtis, quibus patefiunt. Eſt tamen magnoperè animadvertenda Conſtitutio *16. de celebrat. Miſſ.* in hoc Archiepiſcopatu, ubi diſertè decretum eſt, nullo modo abſque licentia Domini Archiepiſcopi, vel ipſius Conſilii, ad aliquam feſtivitatem Sanctiſſimum Sacramentum patefieri poſſe, nec ad id ſufficere licentiam Vicariorum, ob rationes, ibidem perpenſas. Sed ô ſumma infelicitas! nihil enim cordarè, & diſertè decretum obſervatur: jamjam quilibet Vicarius abſque cauſa, & ratione licentiam hanc præſtat, & aliqui Parochi ex ſola Parochianorum inſtantia, ut rixas aufugiant, ex placito id faciunt; quippe res majori remedio indiget.

63. Eſt etiam in his cuſtodiis obſervandum, ut fixæ ſint, & ſecuræ, ne facilè moveantur & abripiantur, prout evenit quando Euchariſta in columbis aureis adſervabatur; in quo quidem Severus hæreticus Acephalorum Princeps, eam furtim ſubripuit, ut conſtat ex querela Monachorum Antiochenorum adversùs eum data in Concilio Conſtantinopolitano V. quamobrem Felix Epiſcopus Bituricenſis, qui interfuit Concilio Turonenſi II. turres, & caſtella inſtituit ad cuſtodiam Euchariſtiæ, & ita affixa, ne amoverentur, ut ſcripſit Severinus *in not. ad Concil. Turonenſe II.* cujus verba adſunt ſimul cum verſibus Fortunati *tom. 2. Conciliorum, fol. mihi 661. col. 1.* & ex eo refert Argaiz *poblacion de Eſpaña, 2. p. addit. ad 2. p. anno 384.*

64. Intra cuſtodiam pyxis debet adeſſe, prout decrevit Concilium Eboracenſe celebratum anno 1194. ibi: *Provideatur etiam, ut pyxide munda, & honeſta hoſtia reſervetur, ſingulisque diebus Dominicis renovetur.* In hoc Archiepiſcopatu eſt conſtitutio I. *de Cuſtod. Euchariſt.* idem præcipiens. Olim pyxis lignea fuit, ut ex actis Martyrum apud Surium 2. Januarii, ſcripſit Henao *de ſacrific. Miſſ. diſp. 26. ſect. 2. num. 31.* idque in aliquibus Galleciæ oppidis teſtatur vidiſſe, quod ab Archiepiſcopo Compoſtellano Cardinali Spinola emendatum refert. Debet enim eſſe aurea, aut argentea, & aliqui recipiunt eburneam, & ex alia materia pretioſa. In hoc Archiepiſcopatu argentea ſaltem eſſe debet, ad minus dimidium marci pendens, ex dicta Conſtitutione 1. Zerola *in praxi, verbo Euchariſtia, n. 29.* Henao *dict. ſect. 2. à num. 19.* Tamburinus *in method. celebrand. Miſſ. lib. 1. cap. 1. §. 6. n. 3.* qui *num. 4.* cum Suarez affirmat, non eſſe lethalem culpam pyxidem fieri ex ſtanno, vel ære, propter paupertatem. Aſt magnoperè curandum, ne fiat ex aliqua materia unde vermes creari poſſint. Eſt deinde imponenda ſuper aram conſecratam, ſeu ſuper corporale. Leander *de Euchariſt. tract. 8. diſput. 7. reſolut. 37.* Intra pyxidem non eſt neceſſarium intromittere linteum benedictum benedictione corporalium, ut contra Vaſquez tenet Tamburinus *ubi proximè, num. 5. verſ. 2.* Leander, *dict. diſput. 7. reſolut. 39.* Sed an pyxides ſint benedicendæ, ut decentiùs affirmat Layman *in Summa, lib. 5. tract. 5. cap. 6. num. fin.* Durantius *de Rit. Eccleſiæ, lib. 1. cap. 16.* Sed id non de neceſſitate, nec ubique benedicuntur, Layman *ubi proximè, num. 22.* Tamburinus *dict. §. 6. num. 6.* Suarez *in 3. part. diſput. 81. ſect. 7. verſ. Tertiò obiter.* Coninch *de Sacrament. q. 83. art. 3. dub. 3. n. 245.* Leander *dict. diſput 7. reſolut. 35.* Denique prætermittendum non eſt, in ſacrario nihil etiam ſactum præter Euchariſtiam recondendum, ut ex declaratione S. Congregationis tenet Barboſa *dict. allegat. 22. num. 3.* Hæc de ornatu Altarium dicta ſufficiant, quia licèt alia adducant Doctores, magis ad Sacrificii celebrationem pertinent, quàm ad ornatum: quare miſſa ea facimus.

CAPUT X.

De Oratoriis publicis, & privatis. Elucidantur textus *in cap. Unicuique 33. cap. Clericos 34. cap. Si quis 35. de conſecrat. diſt. 1.*

SUMMARIUM.

Oratorium dicitur ab orando. Poteſt quis pro ſuo libito Oratorium privatum conſtruere. Oratorium etiam ſumitur pro qualibet ſacra æde, num. 1.

Dividitur in publicum, & privatum, & quæ ſint iſta Oratoria, n. 2.

In Oratorio publico celebratur Miſſa, num. 3. An debeat eſſe conſecratum, negativè reſpondetur. Explicantur cap. Nullus 15. caput Hic ergo 14. de conſecrat. diſt. 1. n. 4.

Sufficit quod Oratorium ſit benedictum, aut locus deſtinatus ab Epiſcopo ad celebrandum, n. 5.

Examinatur aliquorum doctrina aſſerentium, non eſſe culpam gravem citra contemptum in quolibet loco celebrare; ſed rejicitur, num. 6.

Limitat niſi adſit gravis neceſſitas, & quæ ſit iſta, exemplis oſtenditur, num. 7.

Explicantur textus in cap. 1. cap. Tabernaculum 2. cap. Sicut 11. de conſecrat. diſt. 8. *num. 8.*

In his neceſſitatibus petenda eſt licentia ab Epiſcopo, ſeu ejus Vicario, ſi commodè haberi valet, n. 9.

Unde reſolvitur quæſtio, in his neceſſitatibus ſit neceſſaria licentia, n. 10. Eſt licentia Epiſcopi neceſſaria, ut aliqua perſona inſignis pro aliqua vice domi celebret, & ut Miſſa pro defuncto dicantur, ibid.

An Oratorium habens publicum ingreſſum, & privatum ad aliquam domum, comprehendatur ſub Decreto Tridentini, ut Miſſa ibi celebretur? Affirmandum videtur, num. 11. Sed in contrarium eſt communis ſententia, n. 12.

Explicatur communis doctrina, & admittitur ſi Oratorium habet

habet campanam, num. 13.

An campanella sit necessaria ad Oratorium publicum? Affirmant aliqui, & alteri negant: admittitur verò hæc sententia, num. 14.

Si Oratorium istud magis deservit ad privatam domum, comprehenditur, sub prædicto decreto, num. 15. Secus si principaliter ad usum publicum deserviat. In mixtis attenditur qualitas potentior, n. 16. & 17.

Oratoria publica gaudent immunitate, licèt tantum sint benedicta, non tamen privatum, num. 18.

Fit instantia. Aliqui dicunt, Ecclesias non habentes Eucharistiam non gaudere immunitate, similiter si ibi non celebrentur Divina Officia, n. 19.

Respondetur, & negantur hæ doctrinæ exemplo Hospitalis, & cœmeterii, n. 20.

Limita nisi consuetudo sit in contrarium, prout in aliquibus ditionibus, ubi pro levibus delictis tantùm conceditur immunitas, n. 21. Fit instantia. Aliqui dicunt immunitatem Ecclesiarum esse de jure divino, sed non admittuntur, n. 22.

Ad immunitatem non requiritur ut ibi celebrentur Divina Officia, n. 23. Explicatur textus in cap. Ecclesiæ 9. de Immunit. Ecclesiar. *n. 24.*

Bona Oratoriorum publicorum non alienantur absque solemnitate, & dos est eis constituenda, n. 25.

Sub nomine Oratorii publici Eremitoria intelliguntur: & assignantur signa, ut cognoscatur Oratorium auctoritate Episcopi constructum, n. 26.

Quilibet in sua domo potest erigere Oratorium privatum, dummodò Missa ibi non celebretur, n. 27.

Est dubium, à quo sit præstanda licentia, ut continuè in Oratorio privato celebretur, n. 28. Supponitur olim Episcopos has licentias dedisse, n. 29.

An possint Episcopi post Tridentinum has dare licentias. Prima sententia negat, & asserit derogatam esse hanc facultatem, n. 30. Secunda affirmat, n. 31. Tertia conciliat has duas, n. 32.

Ponuntur verba Concilii, & explicantur, n. 33. Colligitur ex eis non posse Episcopos dare hanc licentiam. Admisso uno est exclusio alterius, quoties excludum nequit includi. Antiquatur jus aut per verba expressa, aut quando est in Decreto novo, ex quo sequitur necessariò antiquatio, n. 34.

In praxi non est admittenda prima sententia ex constitutione Pauli V. & Urbani VIII. n. 35. Ponuntur clausulæ indultorum ad Oratorium habendum Missam celebrandi causâ, n. 36.

Ex causa nobilitatis hæc indulta conceduntur, quæ sufficit ex parte Patris, sed an ex parte matris tantùm sufficiat, negat Tamburinus, num. 37.

Sed contrarium tenet Pasqualigius. Descendentes ex fœminis ex genere sunt. Pater, & mater transferunt nobilitatem, n. 38.

Admittitur de jure communi hæc sententia ut probabilis. In plurimis causis admittitur nobilitas matris, & quasi nobiles isti existimantur, n. 39. De jure nostro Regio difficiliter eam admittemus. Sed nobilitas ex privilegio sufficiet. Appositâ clausulâ, Ex nobili genere procreatus, *si nobilis non fuerit, corruit indultum, n. 40.*

Ratione infirmitatis solent similia indulta concedi. An cessante infirmitate, cesset indultum, pendet ab alia quæstione, an dispensatio, vel privilegium cessante causâ cessent. Prima sententia affirmat, secunda negat, n. 41.

Resolvitur, quod si infirmitas est causa impulsiva, durat indultum, ea cessante: sed si sit finalis, & cesset ante indultum perfectum, cessabit, n. 42. Si jam perfectum sit, cessabit similiter indultum Oratorii, qui habet tractum successivum, n. 43. Cessat indultum cessante causa, si læditur jus tertii, vel si usus reddatur iniquus, num. 44.

An vigore Bullæ Cruciatæ possit habere Oratorium, ut ibi celebretur? Prima sententia affirmat, & aliqui asserunt Commissarium Cruciatæ posse dare hanc licentiam, n. 45.

Secunda tenet contrarium. Quæ sunt specialis nota, non conceduntur, nisi expressim, num. 46. Datur vera interpretatio verborum Bullæ, num. 47. & 49. Confirmatur, n. 50.

Admittitur sententia negativa, & comprobatur: quod istâ viâ prohibetur, per alteram non conceditur, si per eam itur contra prohibitionem, num. 51. Fit instantia, cui respondetur, & negatur Commissariis facultas dandi licentiam ad Oratoria, n. 52.

An in Oratoriis rectè designatis possint plures Missæ celebrari virtute Bullæ Cruciatæ? Supponitur in Indultis solùm dari facultatem dicendi unicam Missam, num. 53.

Affirmativè respondet prima sententia, num. 54. Quælibet concessio intelligitur pro unica vice, n. 59. Dictio Vel, *ponitur inter æqualia, num. 52. Secunda sententia negat, num. 56. & 57.*

Admittitur hæc sententia, sicut & consuetudo dicendi plures Missas in Oratoriis, non ex Bulla, sed ex consuetudine rectè præscripta. Subsequuta observantia magis prævalet, quam alia magis conformis interpretatio, n. 58.

An virtute Bullæ possit dici Missa in Oratoriis privatis diebus festis in indulto exceptis? Affirmant plures, num. 59. Sed contrarium tenendum, nisi adsit consuetudo uniformis: nec Regularibus id concedendum, num. 60.

Habens Indultum Oratorii nequit præjudicare juribus Parochialibus, & quæ sint ista, n. 61.

Explicatur indultum Oratorii quoad nomen Familiæ, *in quo strictè interpretatur, n. 62. Intelliguntur hortulanus, Capellanus, inservientes infirmo, & qui sunt in communi servitio, num. 63.*

An si intra domum degant fratres, aut sorores habentes diversas familias, possint omnes uti indulto Oratorii fratri concesso? Aliqui affirmat. Beneficium Principis latè interpretandum, n. 64.

Alteri tenent contrarium. Beneficium Principis propriè latè interpretatur, alias secus, num. 65. Admittitur hæc sententia, sed non ex suo fundamento. Comprehensum in privilegio existimatur, quod sequitur ex expresso, n. 66.

Famuli degentes rure, venientes ad domum, utuntur rectè hoc privilegio, & etiam famuli domi non degentes, num. 67.

An in Oratorio privato possit celebrari familiæ præsente & absente domino? Negarunt aliqui, sed tenendum contrarium. Dictio &, non semper copulat, sed ponitur inter diversas personas, n. 68.

In quibus indultis id conceditur Hospitalibus, & his qui ibidem hospitantur, extenditur ad eorum famulos, n. 69. & hospites unius diei, num. 70.

Nequit celebrari in Oratorio privato, nisi priùs visitato, & approbato ab Ordinario, vel habente illius mandatum, num. 71.

An Oratorium visitatum, & approbatum possit iterum visitari, & approbari ab Ordinario. Aliqui negant, num. 72. Sed contrarium tenendum. Explicatur textus in cap. fin. de censib. *n. 73.*

Quid faciendum, si Ordinarius visitare, & approbare renuerit. Aliqui dicunt, sufficere petere, licèt non obtineatur, n. 74. Alii tenent contrarium. Ablativus absolutus importat conditionem, n. 75.

Episcopus non approbans Oratorium decens, & bene ornatum, peccat graviter, & tenetur visitare, & approbare, num. 76.

Si renuat, recurrendum ad Superiorem, & Missa ibidem non est dicenda. Licentia injustè denegata, aliquan-

de habetur pro obtenta, ſi eſt extrinſeca, non verò ſi ſit ſubſtantialis. Defenditur hæc ſententia. Argumentum ab inconvenienti eſt efficax, n. 77.

In aliquibus Indultis ponitur clauſula, Ac ipſius Ordinarii licentia, ejus arbitrio duratura. *Sed hæc clauſula importat arbitrium ſecundùm jus regulatum, non liberum, n. 78.*

An privilegium habendi Oratorium privatum ſit perſonale, aut mixtum. Prima ſententia dicit mixtum, ſecunda perſonale: quoties dirigitur in perſonam, eſt perſonale, n. 79.

Diſtinguntur quando indultum dicit, In privato domus tuæ Oratorio celebrare liberè, & licitè poſſis. *In hoc caſu eſt privilegium perſonale, quia indulgetur perſonæ ratione alicujus qualitatis, n. 80. Si verò dicat*, Habeas Oratorium Matriti, (*v.g.*) *Mixtum eſſe tenent aliqui, num. 81. Sed tenendum eſſe perſonale. Qui habet indultum Oratorii in civitate, poteſt illud rurſi habere; & qui in Diœceſi, valet habere extrà, n. 82.*

Morte Pontificis non extinguitur Indultum Oratorii, quia gratia facta non exſpirat morte concedentis, etiamſi dicat, Ad noſtrum beneplacitum: *nec morte Epiſcopi, etiamſi continuatio ab ejus licentia penderet, n. 83.*

Hoc Indultum non tranſit ad hæredes, licèt Pellizarius admittat, ſi contineat clauſulam, Ac de ipſius Ordinarii licentia, ejus arbitrio duratura, *n. 84. Sed contrarium tenendum. Clauſula acceſſoria non mutant ſubſtantiam, nec mutant naturam actus, num. 85.*

An ſucceſſores virtute Bullæ Cruciatæ poſſint ibidem facere, ut celebretur? Affirmant aliqui, n. 86. Sed contrarium defenditur, n. 87.

1. ORatorium ab orando dicitur, & propriè eſt locus aptus ad orandum, quem poteſt quis domi conſtruere, ut eſt textus *in cap. Unicuique 43. de conſecrat, diſt. 1.* Galganat. *de jur. public. lib. 3. tit. 59. num. 1.* Rebuffus *de pacific. poſſeſſor. num. 268.* Barboſa *de univerſ. jur. lib. 2. cap. 8. num. 1.* Verumtamen in Eccleſia Dei aliquando generaliter pro qualibet, facta ædificatione uſurpatur; nam à principio Eccleſiæ ob varias perſequutiones oratoria in domibus privatis conſtruebantur, ubi Fideles ſecretè convenirent ad conciones, & alia ſacra peragenda, & infimæ Miſſas celebrandas: quamobrem Eccleſiæ illæ, etſi parvæ, Oratoria dicebantur. Nicephorus *lib. 7. Hiſt. cap. 2.* Unde Aurelianus *in vita S. Martialis*, conſanguineis ſuis ſic ſcripſit: *Conſtituit & ſupra dictum aliud Oratorium ante ſepulchrum ſuum, ut eſſet in honorem S. Petri, & aliorum Apoſtolorum.* Refert Durantius *de rit. Eccleſiæ lib. 1. cap. 1. num. 13.* Bellarminus *tom. 1. de Rom. Pontifice, lib. 3. cap. 13.* Utrutigoyti *de Eccleſ. Cathedr. cap. 15. num. 79.*

2. Hinc enim Oratorium communiter dividitur in publicum, & privatum. Publicum eſt quod in aliquo loco publico, ad inſtar Baſilicæ vel Capellæ, authoritate Epiſcopi eſt fundatum, & habet oſtium patens in via publica. Fuſcus *de viſit. lib. 2. cap. 12.* Trullench *in Bull. lib. 1. §. 3. dub. 3. num. 6.* Barboſa *dict. lib. 2. cap. 8. num. 11.* Privatum verò eſt quod domi habetur abſque campana, & principaliter ad orandum deſervit, nec in eo dicitur Miſſa abſque Superioris legitimi licentia. Barboſa *d. cap. 8. num. 10.* Utrutigoyti *cap. 15. num. 79. in fin.* Paſqualigius *de ſacrific. Miſſæ, q. 616.* Tamburinus *in Method. celebr. lib. 1. cap. 4. §. 4.* Diana *9. p. tract. 1. reſol. 1.* Fagnanus *in cap. In his, de privil. n. 16.* Capponi *diſcept. 183. n. 4.*

3. De publicis Oratoriis, quæ aliquando Eremitoria, vel Capellæ communiter dicuntur, in primis agendum eſt nobis, & poſtea longiori ſermone de privatis diſſeremus. Oratorium publicum illam habet facultatem, ut in eo poſſit Miſſa celebrari. Ratio eſt, nam hæc Oratoria inſtar Eccleſiæ conſtruuntur, habentque Campanile ad Fideles vocandos, ut Miſſam audiant, & ad id principaliter deputantur. Ergo in eis valet Miſſa celebrari, prout quotidie praxis docet. Capponi *d. diſcept. 183. n. 7. & 8.* Illud verò graviſſimè ab omnibus Sacerdotibus obſervandum, ne in aliquo loco celebrent niſi in locis deputatis, & ſacratis ad Miſſas celebrandas, *cap. Hic ergo 14. cap. Nullus Preſbyter 15. de conſecrat. diſt. 1.* Felix Papa IV. *epiſt. 1. cap. 1.* cujus verba dat Henao *de ſacrificio Miſſæ diſput. 23. ſect. 1. num. 2.* Concilium Carthaginenſe II. *cap. 9.* Cabilonenſe ſub Carolo Magno *can. 49.* Aquiſgranenſe ſub Ludovico *can. 84.* Turonenſe celebratum anno 1448. *can. 6.* Trullenſe *can. 31.* Tridentinum *ſeſſ. 22. de obſervand. & vit. in celebratione Miſſ.* Alia decreta congeſſit Gratianus *cap. Miſſarum 12. cap. Clericos 34. de conſecrat. diſt. 1.*

4. Eſt tamen aliquod dubium, an Oratoria iſta publica ad Miſſam in eis celebrandam neceſſariò debeant ab Epiſcopo conſecrari? Dat difficultatem textus *in cap. Nullus 15. de conſecrat. diſt. 1.* ubi hæc ſunt verba: *Nullus Preſbyter Miſſas celebrare præſumat, niſi in ſacratis ab Epiſcopo locis.* Similiter loquitur textus *in cap. Hic ergo 14. eadem diſtinct.* Ergo minimè celebrandum, niſi in Oratoriis ab Epiſcopo conſecratis. Sed tamen jura iſta non urgent, nam intelligenda ſunt juxta morem antiquum Eccleſiæ, quando gravius erat præceptum non celebrandi niſi in Oratorio, aut Eccleſia conſecrata. Aſt hodie id non obſervatur, quin potiùs aliqui dicunt, poſſe celebrare Sacerdotem abſquè gravi culpa extra Eccleſiam, vel alium locum deputatum à Papa, vel ab Epiſcopo ad celebrandum, ſi ceſſet contemptus, nec adſit ſcandalum. Sotus *in 4. diſt. 13. quæſt. 2. art. 3.* Ludovicus Lopez *Inſtruct. 2. p. cap. 76. verſ. Cæterùm.* Sà *verbo Miſſa, n. 20.*

5. Sed in re dicendum, non eſſe jam neceſſariam conſecrationem Oratorii, ſeu Eccleſiæ ad celebrandum, ſed ſufficere eſſe benedicta, aut ſi non ſint benedicta, deputata tamen ſint à Papa, ſeu ab Epiſcopo. Hanc concluſionem ponit Paſqualigius *de ſacrific. Miſſæ, quæſt. 440. num. 3.* & probatur *ex dict. cap. Hic ergo 14. de conſecr. diſt. 1.* ibi: *In aliis locis ſacrificare, & Miſſas celebrare non licet, niſi in his, quibus Epiſcopus proprius inſervit, aut ab Epiſcopo regulariter ordinato.* Eſtque etiam textus *in cap. Miſſarum 12. eadem diſtinct.* hiſce verbis: *Miſſarum ſolennia non ubique, ſed in locis ab Epiſcopo conſecratis, vel ubi ipſe permiſerit, celebranda cenſemus.* Cæterùm ratione probatur; nam difficillima eſt conſecratio, ſicut & conſecrare tot & tantas Eccleſias, ut ſunt hodie, & Oratoria publica, quæ faciliter eriguntur parvis expenſis. Tum grave foret Fidelibus quærere Eccleſiam, aut Oratorium conſecratum, ut Miſſam audirent: idcirco conſecratio non eſt neceſſaria, ſed ſufficit benedictio, aut deputatio Papæ, ſeu Epiſcopi. Denique hodie in hac concluſione dubitandum non eſt, ex Decreto Tridentini, ubi ſic decernitur: *Ne patiantur privatis in domibus, atque omninò extra Eccleſiam, & ad divinum tantùm cultum dedicata Oratoria, ab eiſdem Ordinariis deſignanda, & viſitanda, hoc ſacrificium à Secularibus, aut Regularibus quibuſcumque peragi.* Verba enim iſta nullam conſecrationem neceſſariò deſiderant, ſed tantùm Eccleſiam, aut Oratorium ad divinum cultum dicatum. Unde cognoſcitur ſufficere benedictionem, aut deputationem perpetuam ad Miſſas celebrandas. Suarez *in 3. p. diſput. 81. ſect. 3.* Vaſquez *diſput. 233. cap. 1.* Palao *Oper. Moral. tom. 4. tract. 22. diſp. un. punct. 8. n. 1.* Sanchez *de matrim. lib. 9. diſp. 15. n. 24.* Fuſcus *de viſit. lib. 1. c. 21. n. 8.* Barboſa *de offic. Epiſc. 2. p. alleg. 23. n. 1.*

6. Hinc

6. Hinc licèt in Oratoriis, & Ecclesiis non sit necessaria consecratio, non sit tamen admittenda sententia Soti, & aliorum asserentium esse culpam gravem in quolibet loco celebrare, dummodò non adsit contemptus, & scandalum. Dicendum est enim esse culpam lethalem de sua natura, & probatur ex *cap. 1. de consecrat. dist. 1.* ubi decernitur, alibi non esse celebrandum, nisi in loco sacro, absque magna necessitate: unde cognoscitur gravitas præcepti. Tum *ex. cap. Nullas 15. eâd dist.* ubi pœnâ depositionis punitur, si Clericus contrariù faciat, quæ supponit culpam gravem. Idem sumitur ex Tridentino *d. sess. 22.* Præterea materia ista gravis est, & continet gravem irreverentiam, si tantum sacrificium in quolibet loco peragatur. Ergo erit grave peccatum. Palao *dict. punct. 8. num. 3.* Henao *disput. 23. sect. 1. num. 8.* Leander *de sacrific. Miss. tract. 8. disput. 6. quæst. 5.* Diana *2. p. tract. 14. resolut. 38.* Garcia *in Summa, tract. 3. difficult. 8. dub. 2. punct. 1. num. 5.* Thomas Hurtado *resolut. moral. 2. part. tract. 12. cap. 1. num. 218.* Pasqualigius *quæst. 442. per tot.* Navarrus *in Man. cap. 25. n. 82.* Zerola *verbo Missa, n. 1.*

7. Erit tamen admittendum, ut Sacerdos extra Ecclesiam, aut Oratorium publicum celebret, quando urgeret gravis necessitas, ut est textus *in cap. 1. de consecrat. dist. 1.* Verùm quæ necessitas sit ista gravis, exemplis demonstrant Doctores, scilicet si longam peregrinationem peragas per loca deserta, seu infidelium, ubi non occurrunt Ecclesiæ, tunc in Altari viatico poteris celebrare, ne tanto sacrificio diù privatus existas. Rursus si Ecclesiæ, seu Oratoria sint diruta, ne populus Missâ careat, poteris extra locum ad id destinatum celebrare, *cap. Concedimus 30. de consecrat. distinct. 1.* Deinde si Ecclesia, aut Oratorium sit exiguum, ita ut non possit capere multitudinem advenientium, tunc foris poterit celebrari. Prorsus idem facere poteris, ne Milites diebus festivis Missâ priventur. Similiter in litore maris, quando navigantes nequeunt naves deserere, & Sacrum est præceptum audire. Congesserunt alia Palao *dict. punct. 8. num. 4.* Sà *verbo Missa, num. 20.* Navarrus *dict. cap. 25. num. 81.* Layman *in Summa, lib. 5. tit. 5. cap. 5. num. 3.* Pasqualigius *à quæst. 462.* Tamburinus *dict. lib. 1. cap. 6. §. 1. num 3.* Garcia *in Summa, tract. 3. difficult. 8. dub. 2. punct. 1. num. 6.* Riccius *4. p. decis. 78. num. 4.* Capponi *d. discept. 183. à num. 60.*

8. Sed contra hos casus adest textus *in cap. 1. cap. Tabernaculum 2. cap. Sicut 11. de consecrat. dist. 1.* ubi ad hanc celebrationem extra loca ad id destinata, gravissima necessitas requiritur. Ergo hæ necessitates relatæ, quia gravissimæ non sunt, non sufficient ad similem celebrationem. Sed Layman *dict. num. 3.* Palao *dict. num. 4.* inquiunt jam ex consuetudine esse receptum, ut hæ necessitates gravissimæ censeantur: & est ratio, nam necessitas dicendi Missam absolutè non est consideranda, sed existimanda necessitas quoad benè esse, quatenus auditio Missæ continet gravem utilitatem, & utilitas magna æquiparatur in Jure magnæ necessitati, *cap. In causis 19. de re judicat. cap. Si post translationem 11. de renunciat. cap. Exposuisti 33. de præbend.* & cum aliis docet Pasqualigius *quæst. 461. num. 4.* Unde jura illa intelligenda sunt de gravi necessitate, nempè de gravi utilitate, quæ quidem adest in similibus casibus suprà recensitis, prout quando adest pestilentia, quia tunc extra illa loca celebratur, ut cum aliquibus advertit Pasqualigius *quæst. 465.*

9. Ast in his casibus magnoperè observandum, quod si Episcopus sit præsens, id non fiat absque illius licentia. Layman *dict. num. 3. in fine.* Quod idem asserendum existimo, si commodè haberi possit, aut ejus Vicarius, qui urgente necessitate hanc licentiam præstare valet. Navarrus *dict. cap. 25. num. 82.* Barbosa *2. p. allegat. 23. num. 9.* Diana *9. p. tract. 1. resolut. 46.* Ratio est, nam in casibus suprà relatis celebratur extra Ecclesiam, vel Oratorium publicum ex tacita licentia Episcopi. Ergo si adest, aut commodè haberi potest, non præsumitur dare illam licentiam, quin potius præsumendum, velle ab eo peti, ut res tam gravis maturiùs, & maximâ consideratione fiat. Garcia *dict. difficult. 8. dub. 2. punct. 2. num. 20.* Bonacina *de Eucharist. disput. 4. quæst. ult. punct. 9. num. 9.* Si verò absens fuerit, nec commodè haberi possit, nec ejus Vicarius, quidquid resistant Bonacina, & Garcia *d. punct. 1. num. 6.* tutè à Parochis, vel ab aliis Sacerdotibus celebrari poterit. Tum quia sunt jura id probantia: tum quia præsumitur tacita Episcopi licentia. Navarrus *dict. cap. 25. num. 82.* Barbosa *dict. allegat. 23. num. 9. ad medium.* Lotterius *de re benefic. lib. 1. quæst. 30. num. 16.* Thomas Hurtado *2. p. resolut. Moral. tract. 12. cap. 1. num. 2179.*

10. Hinc resolvitur quæstio illa graviter inter Doctores dimicata, an quando propter necessitatem celebratur extra loca deputata, sit necessaria licentia Episcopi? de qua plures dat Pasqualigius *quæst. 470. num. 2. & 3.* Verùm ipse defendit, quod si necessitas sit evidens, minimè licentiam requiri. Sed ex dictis facilè resolvitur, quod si præsens sit Episcopus, aut ejus Vicarius, vel commodè haberi possint, petatur licentia, secus alias; quia ex duabus licentiis, scilicet juris, & tacita Episcopi, celebratur. Est tamen animadvertenda necessitas, ut sit urgens, & præcisa; si verò fuerit voluntaria, & causâ devotionis, semper erit necessaria licentia Episcopi, ut si persona insignis, scientiâ, & nobilitate decorata vellet pro unica vice domi celebrare, aut apud se celebrari facere. Pasqualigius *quæst. 458.* Aut consuetudine existente, ut nobiliori defuncto, domi corpore præsenti vellent hæredes aliquas Missas celebrari: in his enim casibus & similibus semper est necessaria licentia. Pasqualigius *quæst. 457.* Thomas Hurtado *Resol. Mor. tract. 12. cap. 1. in digress. §. 1. dub. 2. n. 2198.* Capponi *d. discept. 183. n. 62.*

11. Est dubium, an Oratorium habens publicum ingressum, & simul privatum ad aliquam domum, comprehendatur sub decreto Tridentini *dict. sess. 22.* ut in eo possit Missa celebrari? Et negandum videtur, nam Concilium Tridentinum *dict. sess. 22.* multos abusus rejicere intendit in celebratione Missarum: quapropter ibidem Barbosa *num. 22.* asserit, in dicto decreto non comprehendi Oratoria publica, & habentia januas ad vias publicas, dum tamen fenestræ in illis non adsint, ut ex domo privata sacra audiant. Ergo multò magis si oratoria ista habeant januam ad domum privatam. Cæterùm hæc Oratoria non propriè publica sunt, sed mixta, quatenus pertinent ad commoditatem domus privatæ, & publicam: ergo saltem ex parte illa comprehendantur in dicto Decreto. Denique ex eadem parte cansatur irreverentia loco ad sacrum destinato, & consequenter in illo territorio Missa non rectè celebratur, & comprehensum videtur in dicto Decreto.

12. Sed in contrarium est communis sententia: & est ratio, quia ingressus privatus non tollit formam oratorii publici; nam illud dicitur publicum, quod est omnium usui destinatum, *l. Sed Celsus 6. l. Pacta conventa 72. §. Papinianus, ff. de contrah. empt. l. Riparum 5. ff. de rer. divis. §. fin. Instit. eod tit.* Gratianus *discept. cap. 678. num. 14.* Ergo cùm in hoc Oratorio janua publica sit omnium usui patens, & ad id principaliter destinata, semper Oratorium erit publicum. Ergo minimè comprehensum in dicto Decreto. Cæterùm nulla irreverentia sequitur ex privato ingressu, quia solùm conceditur aliquibus personis, dummodò semper pateat publicus ingressus. Ac denique doctrina Barbosæ valet intelligi, quandò fenestræ istæ ita essent plurimæ ad usum privatum, ut magis Oratorium ad

usum

uſum privatum deſerviret, quàm ad publicum. Ita tenent Thomas Hurtado *dict. 2. part. tract. 12. cap. 1. num. 2193.* Baldus *in quæſt. ſelect. lib. 4. quæſt. 10. §. 10.* Paz Jordan. *tom. 1. Incubrat. lib. 4. tit. 1. num 161.* Paſqualigius *quæſt. 449. à num. 2.* Diana *9. part. tract. 1. reſolut. 21.*

13. In hôc dubio dicendum cenſeo, aliqua eſſe Oratoria publica; & ad id principaliter ordinata, cum campana, & aliis requiſitis à jure decretis, in quibus adeſt aliquis privatus ingreſſus, ex commoditate alicujus perſonæ illuſtris ad Sacrum audiendum: & in hoc caſu facilitèr admitto communem ſententiam affirmantem, non comprehendi ſub dicto Decreto tale Oratorium. Erit ergo difficultas quando abſque campanili, ſed ſolùm authoritate Epiſcopi Oratorium conſtrueretur cum janua publica, & privata. Quo quidem caſu Oratorium ſub illo comprehendi videtur. Ratio eſt, nam cùm campana impoſita non ſit, ut populus ad Sacrum vocaretur, apparet Oratorium illud, licèt habeat januam publicam, magis ad uſum privatum per privatum ingreſſum fuiſſe ædificatum, & conſequenter comprehendi ſub prædicto Decreto.

14. Sed dubium iſtud pendet ab alia quæſtione, nempè an campanula ſit neceſſaria ad hoc ut Oratorium dicatur publicum. Affirmant Trullench. *in Bull. lib. 1. §. 1. dub. 4. num. 5.* Barboſa *dict. lib. 2. cap. 8. num. 11.* Negant Thomas Hurtado *2. part. tract. 12. cap. 1. num. 2194.* Paſqualigius *quæſt. 449. num. 7.* & dant rationem, nam campana eſt ſignum Oratorii publici, ac proindè ſupponit jam publicum. Ergo non eſt neceſſaria ad publicum Oratorium. Admitto hanc ſententiam; nam Trullench & Barboſa apertè non loquuntur, nec dicunt campanile eſſe neceſſarium præcisè ad publicum Oratorium.

15. Hoc ſuppoſito, dico magna conſideratione proſpiciendum, an ſimile Oratorium abſque campanili ſit conſtructum cum ingreſſu privato, magis ad commoditatem habentis privatum ingreſſum, quàm ad uſum publicum: & tunc dico comprehendi ſub dicto decreto, quia conſtructio illa magis facta videtur in fraudem Decreti, aperiendo januam publicam, quàm ut fiat publicum Oratorium; itaque quamvis habeat januam publicam, erit privatum Oratorium, nec fraus illa debet ædificantem ſuffragare, *l. Itaque fallo, ff. de furt. cap Dilectum 30. quæſt. 1. cap. 2. de dolo & contumac.* Menochius *de Arbitrariis, lib. 2 caſu 182. n. 60.* Tuſchus *lit. F. concluſ. 474.*

16. Si verò à principio Oratorium iſtud ſit principaliter deſtinatum ad uſum publicum, & ad id janua publica aperiatur, licèt habeat aliud privatum ingreſſum, erit Oratorium publicum, etiam abſque campanula, ſi apertum ſi oſtium, & cum aliquo tintinnabulo fiat ſignum ad Miſſam celebrandam, ut benè docet Thomas Hurtado *dict. cap. 1. num. 2194* nec in dicto Decreto comprehenditur ratio, nam Oratorium iſtud, licèt abſque Campana, eſt per ſe Oratorium publicum, & ad id principaliter ordinatum, & per accidens eſt, quòd habeat privatum ingreſſum, ex quo ſi caſuret aliqua irreverentia, poteſt Epiſcopus præcipere, ut claudatur. Ergo minimè comprehenditur ſub dicto Decreto. Prætèrea licèt mixtum conſideretur Oratorium, iſtud attamen ſemper ſtat publicum, quia in mixtis attenditur qualitas potentior, & trahit ad ſe minùs principale, *l. Legatis 65. §. Si unus ff. de legat 3.* Gabriel *lib. 1. conſ. 2. num. 17.* Gratianus *tom. 3. cap. 56. num. 14.* Larrea *deciſ. 1. num. 9. & 22.* Ergò cùm Oratorium iſtud principaliter ſit conſtructum ad uſum publicum, tanquam qualitas potentior, ſemper trahet ad ſe qualitatem minorem ingreſſus privati, & conſequenter ſub dicto Decreto non comprehenderetur.

17. Eſt verò animadvertendum, quòd ſi pro aliqua vice claudatur janua publica Oratorii, & celebretur Miſſa, adhuc remanebit publicum: ſecus ſi continua celebratione id fieret, quia reduceretur ad Oratorium privatum comprehenſum in dicto Decreto. Paſqualigius *deciſ. 173. num. 3. & de Sacrific. Miſſæ, 9. 450. per tot.* Quintana Ducñas *tom. 1. ſingul. tract. 7. ſing. 33. in fin.*

18. Rurſus Oratoria publica gaudent immunitate, ita ut ab eis rei à judice laico nequeant extrahi; nam Oratoria iſta authoritate Epiſcopi eriguntur, & perpetuò dicantur divino cultui, & ſunt loca ſacra, & religioſa. Ergo fruuntur immunitate *cap. Ea 6. diſtinct. 87, cap. Inter alia 6. de Immunit. Eccleſ.* Concilium Claromontanum ſub Urbano II. *cap. 29. & 30.* Synodus Romana ſub Innocentio II. *can. 12.* Rhemenſis *can. 4.* Aurelianenſis IV. *can. 21.* Matiſconenſis II. *can. 3. & 9.* Toletanum I. *can. 12.* Tridentin. *ſeſſ. 25. de reformat. cap. 20.* Quod non ſolùm intelligendum, quando ſunt ſacrata, verùm etiam ſi tantùm ſint benedicta, aut authoritate Epiſcopi cultui divino deputata, *cap. Eccleſia 9. de Immunit. Eccleſiar.* Paz *in praxi, tom. 1. p. 5. cap. 3. §. 3. num. 24.* Cæterùm, nam Oratoria iſta ex eo quod cultui divino ab Epiſcopo fuerint deputata, nequeunt ad uſus profanos redire, *cap. Ad hæc 4. de Relig. domib.* quapropter tanquam religioſa loca cenſentur, & conſequenter gaudent immunitate. Paz *dict. §. 3. num. 29.* Lezana *verbo Immunitas, num. 2.* Farinactus *in Appendice de Immunit. cap. 17. num. 267.* Barboſa *de univerſ. lib. 2. cap. 3. num. 67.* Diana *9. part. tract. 1. reſolut. 18.* Sanchez *lib. 9. de Matrim. diſput. 15. num. 39. & conſ. lib. 6. cap. 1. dub. 7. num. 2.* Delbene *de Immunit. cap. 16. dub. 9. ſect. 12. à num. 1.* qui omnes licèt immunitatem concedant Oratoriis, ſeu Eremitoriis publicis, denegant tamen privatis, quia in eis non datur hæc perpetua deputatio. Urrutigoyti *de Eccleſ. Cathedr. cap. 26. num. 52.*

19. Sed dices, Oratoria iſta publica, licèt ſint authoritate Epiſcopi erecta, & perpetuò dicata, tamen in omnibus non eſt Euchariſtia. Ergo nec in eis concedenda immunitas, quia ob reverentiam tanti Domini aſylum conceditur, & non aliàs, ut ſcripſit Covatruv. *lib. 2. var. cap. 20. num. 4.* Clarus *§. fin. quæſt. 30. num. 30.* Tuſchus *verbo Eccleſia, concluſ. 9. num. 19.* Sarpus *de jure aſylor. cap. 4.* Tum quia ibidem divina Officia non celebrantur, aut nunquam celebrari inceperunt, quapropter nequeunt immunitate frui, ut *in cap. Inter alia*, tenent Gloſſa *verbo Celebrentur*, Burrus *num. 2. & 3.* Tuſchus *ubi proximè, num. 16.* Ambroſinus *de Immunit. cap. 10. num. 2.* Decianus *tract. crim. lib. 6. cap. 24. num. 24.*

20. Verùm reſpondetur, ad immunitatem præcisè non requiri, ut adſit in Eccleſia, aut Oratorio Euchariſtia; conceſſa enim eſt loco ſacro, tanquam domui Dei, ab Epiſcopo perpetuò ei dicatæ, *cap. Eccleſia 9. de Immunit. Eccleſiar.* & ex relatis *num. 17.* Idcircò Hoſpitale authoritate Epiſcopi conſtructum, etiamſi in eo non ſit Euchariſtia, aut divina Officia non peragantur, gaudet immunitate. Paz *dict. §. 3. num. 28.* Farinacius *in Appendice, cap. 17. num. 265.* Trullench *lib. 1. Decalog. cap. 11. dub. 1. num. 7.* Delbene *d. cap. 16. dub. 9 ſect. 1. num. 12.* Ergo ſimiliter dicendum eſt de Oratorio publico non habente Euchariſtiam, aut ſi ibidem divina Officia non celebrentur. Quamobrem ſententia illorum Doctorum hæc duo ad immunitatem requirentium, communiter reprobatur. Peregrin. *de Immunit. cap. 4. num. 1.* Bonacina *in Summa, tom. 2. diſput. 3. quæſt. 7. punct. 4. num. 2.* Farinacius *dict. cap. 17. numero 253.* Bezerra *de jure ſacro, lib. 2. cap. 2. num. 1.* Delbene *dict. cap. 16. dub. 9. ſect. 1. num. 7.* Diana *6. part. tract. 1. reſolut. 1. verſ. Ad id vero.*

21. In

21. In aliquo enim casu admittenda est doctrina illorum, nempè quando in aliqua ditione adesset legitima consuetudo rectè præscripta contra Tridentinum, & constitutionem Gregorii XIV. quia tunc erit observanda, nec Oratorium, seu Ecclesia absque Eucharistia, aut celebratione Divinorum Officiorum immunitate gaudet; nam immunitas ista est de jure positivo, adversùs quam prævalet consuetudo legitimè præscripta: quare in materia hujus immunitatis standum est consuetudini. Covarruv. *dict. lib. 2. cap. 20. num. 4.* Clarus *dict. quæst. 30. num. 3. vers. Hujusmodi.* Faria *ad Covarruv. dict. cap. 20. num. 38.* Guazzinus *de defens. reor. defens. 1. cap. 37. num. 5.* Delbene *d. sect. 1. num. 7.* Unde aliqui Doctorum asserunt, consuetudinem aliquarum Provinciarum esse observandam, ubi hæc immunitas tantùm pro levioribus delictis conceditur, pro gravioribus denegatur. Guazzinus *d. defens. 1. cap. 34. n. 1. & 2.* Baiardus *ad Clarum, d. quæst. 30. num. 5.*

22. Sed dices, immunitatem locorum sacrorum esse de jure divino, ut tenent plures congesti à Bobadilla *in Polit. lib. 2. cap. 14. n. 3.* Ergo nulla consuetudo potest prævalere adversùs hanc immunitatem, ut tenent Ambrosinus *de immunit. cap. 5. per tot.* Guido Papæ *decis. 425.* Decianus *d. lib. 6. cap. 27. n. 6.* Tuschus *lit. I, conclus. 59.* Sed respondetur, immunitatem esse de jure Ecclesiastico; nam ut docet S. Thomas 1. 2. *quæst. 108. art. 1. & 2. & quodlibet. 4. art. 13.* Christus Dominus nulla præcepta nobis reliquit, nisi Fidei, & Sacramentorum, & juris naturalis: quapropter alia præcepta, veluti immunitatis, de jure sunt positivo, licèt ad exemplar veteris Legis fuerit instituta, cujus testimonia dat Bobadilla *dict. cap. 14. num. 3.* Becanus *in Analogia utriusque Testament. cap. 20. n. 3.* Marquez *Governad. Christ. lib. 2. cap. 32. §. 1.* Ergo dicendum, immunitatem esse de jure positivo. Covarruv. *dict. cap. 20. num. 2.* Decianus *lib. 6. cap. 25.* Bobadilla *dict. num. 3.* Trullench *dict. dub. num. 1.* Farias *dict. cap. 20. num. 8.* Abulensis *in Josuë cap. 20. quæst. 1.* Undè consequitur, quamlibet consuetudinem legitimè præscriptam valere adversùs immunitatem hanc, & ita si consuetudo sit, ne immunitas concedatur, ubi non adest Sanctissimum Sacramentum, id erit observandum. Farias *d. cap. 20. n. 50.*

23. Quoad aliam propositionem, scilicet non esse concedendam immunitatem Ecclesiis, seu Oratoriis, ubi non celebrantur divina Officia, aut celebrata non sunt, similiter à pluribus non admittitur; nam ex eo quod locus ille est ab Episcopo destinatus ad sacra peragenda, est religiosus, cui immunitas de jure est concessa: nec interest, an celebrata sint, necne, quia id est per accidens. Sylvester *verbo Immunitas, num. 1. & 2.* Sanchez *conf. lib. 6. cap. 1. dub. 7. num. 2.* Bezerra *de jure sacro, lib. 2. cap. 2. num. 1.* Delbene *d. cap. 16. dub. 9. sect. 1. num. 9.* Guazzinus *dict. defens. 1. cap. 37. num. 3.* Palao *tom. 2. disput. 1. punct. 6. num. 19.* Ergo contraria doctrina non est admittenda, & resoluta est instantia.

24. Sed objicies textum *in cap. Ecclesia 9. de immunit. Ecclesiarum*, ubi asseritur, Ecclesias ubi divina Officia celebrantur, immunitate gaudere. Ergo non gaudent, si celebrata non fuerint. Sed tamen Abbas *ibidem, num. 9.* exponit, si celebrentur, aut celebranda sint, aut aliter de consuetudine observatur, quia si ex consuetudine observatur, ne Ecclesiæ, aut Oratoria immunitate gaudeant, nisi ibidem fuerint Officia divina celebrata, id erit observandum, ut illum textum etiam intelligit Pax *d. cap. 3. à n. 24.* Ergo dicendum, Oratoria publica authoritate Episcopi erecta immunitate gaudere, ut etiam tenent Barbosa *d. lib. 2. cap. 8. num. 13.* Urrutigoyti *de Ecclesia Cathedrali, cap. 28. num. 250.* Guazzinus *d. cap. 37. num. 9.* Delbene *dict. sect. 1. num. 4.* Bezerra *dict. cap. 2. num. 9.*

25. Præterea Oratoria ista publica gaudent privilegio, ne bona illorum absque solemnitatibus juris alienentur, sicut & bona Ecclesiarum. Ratio est, nam hæc publica Oratoria authoritate Episcopi erigunstur, & sunt loca sacra & religiosa: quapropter similè privilegium habent. Barbosa *d. cap. 8. num. 14.* qui etiam asserit, dotem esse constituendam in Oratorii erectione, sicut Ecclesiæ.

26. Sunt tamen, antequam hinc abeamus, duo animadvertenda. Primum sub nomine Oratorii, etiam Eremitoria authoritate Episcopi constructa intelligi, Trullench *d. cap. 11. dub. 1. num. 9.* Pax *d. cap. 3. § 3. n. 28.* Secundum, quod aliquando solet dubitari, an Oratorium sit authoritate Episcopi fundatum: & ad id cognoscendum, sunt aliqua signa proponenda: & in primis, an Oratorium, seu Eremitorium sit antiquum, de cujus fundatione memoria non extat. Si sint constructa in formam Ecclesiæ, ubi Missæ celebrantur. Idem dicendum si ibidem Divina celebrentur, omnibus indifferenter ad illa admissis. Tum si per decennium sine contradictione Divina celebrentur. Denique si habet Altare, seu campanile. Congesserunt Decianus *lib. 6. crim. cap. 25. n. 15.* Mascardus *de probat. conclus. 869. à n. 1.* Bezerra *d. lib. 2. cap. 2. n. 9.* Trullench *d. lib. 1. cap. 11. dub. 1. n. 9.* & diximus *lib. 4. cap. 11. à n. 10.*

27. Hæc de Oratoriis publicis dicta sufficiant: transeamus nunc ad Oratoria privata. Et in eis illud est certum, posse quemlibet in domo sua Oratorium construere, & habere authoritate sua propria, dummodò in illo Missa non celebretur, *cap. Unicuique 33. de consecrat. dist. 1.* cujus hæc sunt verba: *Unicuique fidelium in domo sua Oratorium licet habere, & ibi orare: Missas autem celebrare non licet.* Et ratio est, nam optimum est, ut privatim Fideles in domibus Dominum deprecentur, & laudent, ut in eis perpetuò timor, & amor Domini permaneat. Bengeus *de benefic. de Fundat. Ecclesiar. cap. 2. §. 1. n. 1.* Fagnanus *in cap. Ad hæc 4. de Relig. domib. num. 52.* Capponi *tom. 3. discept. 185. n. 17.*

28. Est tamen dubium grave, à quo præstanda sit licentia ad hoc ut in his Oratoriis privatis possit licitè Missa celebrari. In quo supponimus quæstionem non esse, quando hæc licentia petebatur pro aliqua vice, gravi existente causa, ut jam suprà diximus; quia tunc poterit ab Episcopo concedi. Erit ergo difficultas de licentia celebrandi assiduè in Oratoriis privatis nobilium: quod hodiè sita in abusum irrepsit, ut non solùm hæc Oratoria nobilibus concedantur, sed etiam ignobilibus, & sordidis occupationibus addictis.

29. De jure antiquo similes licentiæ ab Episcopo concedi poterant justa existente causa, nempè si Parochia longè distaret, & propter distantiam loci familia ad audiendam Missam fatigaretur, *cap. Clericus 34. cap. Si quis 35. de consecrat. dist. 1.* ubi hæc causa designatur: & est ratio, nam cùm tunc temporis paucæ adessent Ecclesiæ, ne Fidelibus sacra mysteria deficerent, concessum est hanc licentiam præstare, sicut eis concessum erat existente causa licentiam dare ad celebrandum extra loca ad id destinata, *cap. 1. & 2. cap. Missarum 12. de consecrat. dist. 1.* Ergo tunc temporis ad continuè celebrandum in Oratorio privato, sufficiebat licentia Episcopi, causa existente. Bengeus *d. §. 1. n. 1. & 2.* Trullench *in Bull. lib. 1. §. 3. dub. 4. num. 6.* Navarrus *in Man. cap. 25. n. 68.* Barbosa *2. p. allegat. 23. n. 6.*

30. Nunc dubitatur, an hæc facultas sublata sit Episcopis per Concilium Tridentinum, *dict. sess. 22.* Prima sententia negat derogatam, quia Concilium

minimè tractat de abroganda facultate Epiſcoporum circa hanc licentiam, ſed de tollendis quibuſdam abuſibus circa celebrationem Miſſarum. Idcircò aſſerit, non eſſe Miſſas celebrandas, niſi in quibuſdam locis ab Epiſcopo deſignandis, & ab eo viſitandis, ut omni decentia, & ornatu Miſſæ celebrentur. Hinc Epiſcopis non auferur hæc facultas, verùm eam quam antea habebant, confirmat Concilium. Cæterùm jurium antiquorum revocatio minimè eſt admittenda; niſi expreſſim fiat, *l. Præcipimus 3. Cod. de appellat.* ubi Scribentes, & in ſpecie Riccius *in praxi for. 1. edit. deciſ. 538. num. 2.* aliàs 466. Ergo cùm in Decreto Concilii minimè revocetur hæc facultas expreſſim, ſequitur adhuc durare. Sà *verbo Miſſa, num. 10.* Navarrus *conſ. 5. de Privilegiis*, Piaſecius *in praxi Epiſcap. 1. p. cap. 5. num. 8.* Layman *in Summa, lib. 3. tract. 5. cap. 5. num. 4.* Raguſius *de Miſſ. quæſt. 57.* Rodriguez *quæſt. Regul. tom. 1. quæſt. 43. art. 6.* Palao *tom. 4. Oper. Moral. tract. 22. diſp. un. punct. 8. à n. 6.*

31. Secunda ſententia affirmat eam reſervatam eſſe Summo Pontifici. Sic declaravit Sacra Congregatio apud Barboſam *in Summa, verbo Oratorium, collect. 541. num. 1. & 3.* ibi aſſert duas declarationes, ubi juſſu Sanctiſſimi decretum eſt, ut intimaretur Archiepiſcopis, & Epiſcopis, eſſe derogatam hanc facultatem, & Pontifici reſervatam. Eſt etiam alia declaratio apud Bellarminum *ad Concilium ſeſſ. 22. cap. 6.* idem probans hiſce verbis: *Epiſcopus non poteſt concedere licentiam celebrandi in Oratoriis poſitis in domibus privatorum, ſed hæc licentia petenda eſt à Papa.* Undè ex his declarationibus conſtat, mentem fuiſſe Concilii derogare huic facultati. Deindè probatur, nam quando Concilium voluit abuſus celebrandi tollere, non ſufficienter proviſeret, niſi hanc facultatem Epiſcoporum tolleret, ex quorum incuria, & abuſu tanta damna in celebratione emerſerant. Gutierrez *can. lib. 1. quæſt. 30. num. 14.* Coninch *de Euchariſt. quæſt. 83. art. 3. dub. 1. num. 225.* Henao *de ſacrific. Miſſæ, diſput. 23. ſect. 2. num. 5.* Bonacina *de Euchariſtia, diſput. 4. quæſt. ult. punct. 9. num. 11.* Lotterius *de re benefic. lib. 1. q. 30. n. 15.* Cardozo *verbo Epiſcopus, n. 9.* Paſqualigius *de ſacrific. Miſſ. quæſt. 616.* Magiſtris *Sylv. Eccleſiaſt. lib. 1. cap. 2. num. 7.*

32. Tertia ſententia has duas opiniones conciliat dicendo, ſolum Concilium derogaſſe huic facultati Epiſcoporum, quando non deeſſet juſta cauſa, ſecus verò ſi adeſſet. Barboſa *dict. 1. part. allegat. 23. n. 9.* Garcia *in Summa, tract. 3. difficult. 8. dub. 2. punct. 2. n. 13. ad fin.*

33. In hoc dubio penſanda ſunt verba Concilii anſam huic difficultati præbentia, ibi: *Ne patiantur privatis in domibus, atque omninò extra Eccleſiam, & ad divinum tantùm cultum dedicata Oratoria ab eiſdem Ordinariis deſignanda, & viſitanda, ſanctum hoc Sacrificium à ſecularibus, aut Regularibus quibuſcumque peragi.* Ex his enim verbis Doctores primæ ſententiæ aſſerunt, non eſſe derogatam, quin conceſſam hanc licentiam, & facultatem Epiſcopis, ut eam dare poſſint in Oratoriis privatis, dummodò ab ipſis deſigneptur, & viſitentur, ita ut magna honeſtate, & reverentia in illo loco privato, ab aliis curis domeſticis ſegregato, & decenter ornato Miſſa celebretur. Verùm contrarii meliùs perceperunt illa verba, dicentes Oratoria illa, *in quibus ab Epiſcopo deſignatis, & viſitatis* eſt Miſſa celebranda, non eſſe illa privata domorum loca, quæ pro libito habentur, ſed tantùm Oratoria publica deſignanda, & viſitanda ab Epiſcopo, ita ut ſenſus ſit, minimè ab Epiſcopis permittendum Miſſam celebrari, niſi in illis Eccleſiis, aut Oratoriis publicis ad divina peragenda deſtinatis.

34. Unde conſequitur, Epiſcopos non poſſe permittere, nec dare licentiam ut in Oratoriis privatis Miſſa celebretur. Ratio eſt, nam ex eo quod tantùm conceditur Epiſcopis, ut patiantur Miſſas celebrari in Eccleſiis, aut Oratoriis publicis ad id deſignatis, ſequitur ut non poſſint dare licentiam, ut in privatis locis celebretur; permiſſio enim, & admiſſio unius, eſt excluſio alterius, *cap. Nonne 5. de præſumpt.* quæ quidem Regula optimè procedit quoties excluſum nequit alio modo includi, ut in præſenti notat Menochius *conſ. 406. n. 44.* Caldas Pereira *quæſt. for. conſ. 4. num. 20.* Surdus *deciſ. 291. n. 55.* Tuſchus *tom. 4. lit. I. concluſ. 71.* Ergo Epiſcopi nequeunt dare licentiam ad celebrandum in Oratoriis privatis ex vi illius Decreti. Cæterùm duobus modis jus antiquatur, aut per verba expreſſa, aut quando aliquid in Decreto novo præcipitur, ex quo neceſſariò revocatur jus antiquum. Cùm ergo ex dictis verbis ſequatur, perneceſſe, ne Epiſcopi dent licentias ad celebrandum in Oratoriis privatis, ſequitur derogatio juris antiqui, idcircò expreſſio non eſt neceſſaria: quare amplector ſecundam ſententiam, ut etiam tenent Villalobos *in Summa, 1 part. tract. 8. difficult. 23. num. 2.* Avenſa *de Euchariſt. quæſt. 11. ſect. 14. verſ. Multò minus*, Trullench *lib. 3. de Sacram. cap. 9. dub. 14. n. 2.*

35. Ad praxim verò Domini Epiſcopi minimè primam ſententiam ſequantur, eſt enim Conſtitutio Pii V. 10. Martii 1615. ubi licentia dicendi Miſſam in Oratoriis reſervatur Sedi Apoſtolicæ. Et quamvis die 30. Julii 1618. hanc poteſtatem ſub quibuſdam limitationibus reſtitueret Epiſcopis, attamen Urbanus VIII. iterum, atque iterùm ademit abſolutè, ut refert Portel. *tom. 1. Reſponſ. Regal. 3. p. caſu 20.* Diana *9. p. tract. 1. reſolut. 42. à verſ. Non tamen.* Henao *d. ſect. 2. n. 15.* aſſerens hoc interdictum in Hiſpania vigere, non in Germania.

36. Hinc hodie qui Oratoria domi habere voluerint, indultum à Sede Apoſtolica impetrant, ut Miſſa ibidem celebretur. Quod quidem indultum ad unguem debet obſervari, ut cætera privilegia, *cap. Porrò 7. cap. Ex parte 13. cap. Petiiſtis 20. de privilegiis*, ita ut ultra limites illius nequeat extendi. Paſqualigius *quæſt. 616. in fin.* Communiter Brevia iſta aliquas clauſulas continent, nempè ut impetrans ſit ex nobili genere procreatus, aut propter aliquam infirmitatem. Tum ut Oratorium ad hoc ſit decens, & ornatum, & omnibus curis domeſticis liberum, ab Ordinario loci viſitandum, & approbandum. Deindè ut Miſſa celebrari poſſit per quemcumque Sacerdotem ſecularem, vel regularem, de ſui Prælati licentia. Itidem ut indultum intelligatur abſque jurium Parochialium præjudicio, & exceptis diebus Paſchatis Reſurrectionis, Pentecoſtes, & Nativitatis. Ac denique adjici ſolet, ne aliæ perſonæ præter familiares adimpleant præceptum audiendo Miſſam in prædictis Oratoriis. Refert Diana *9. p. tract. 1. reſolut. 1.* Riccius *dict. deciſ. 538. num. 2. verſ. Ex quibus.* Marchinus *de Ordine, 3. p. tract. 3. tap. 9. à n. 8.* Paſqualigius *de ſacrific. Miſſæ, quæſt. 618.*

37. Circa has conditiones, & requiſita plura inſurgunt dubia. Et in primis quæ nobilitas ſit neceſſaria ad valorem indulti, in quo hæc verba ſolent apponi: *Qui, ut aſſeris, de nobili genere procreatus.* Nobilitas enim ex parte patris eſt ſufficiens. Eſt tamen dubium, an ſufficiat tantùm ex parte matris, licèt pater ſit ignobilis. Negavit Tamburinus *in Meth. celebr. lib. 1. cap. 4. §. 4. num. 3.* quia abſoluta nobilitas ſolùm ex parte patris procedit, non ex matre, prout in diſpenſationibus ſcripſit Sanchez *lib. 8. de matrim. diſput. 19. n. 6.*

38. Sed contrarium tenet Paſqualigius *quæſt. 621. num. 2.* quia ad juſtificandam narrativam, ſufficit hæc nobilitas matris; ex eo enim quod clauſula dicat, *Ex nobili genere*, intelligitur nobilitas matris, cùm filius

ſit

sit ex genere illius. Menochius *cons.* 825. *num.* 65. Lopez *in l.* 3. *tit.* 13. *p.* 6. *in glossa magna*, Rota apud Duranum *decis.* 8. *num.* 7. Tum quia ex patre, & matre transfunditur nobilitas in filios, *l. fin. de Senatoribus*; & ideo sufficit, ut quis dicatur nobilis, si habeat matrem nobilem. Menochius *cons.* 217. *num.* 1. Franchis *decis.* 2. *num.* 28. Rota 4. *part. recent. decis.* 575. *num.* 5. Ergo justificabitur narrativa, si sit nobilis solùm ex parte matris.

39. Hæc sententia probabilis est de jure communi; nam in plurimis casibus nobilitate matris filii fruuntur, licèt Patres fuerint ignobiles, *leg. Feminæ* 8. *l. Nuptiæ* 12. *ff. de Senatorib. l. Eum qui* 10. §. *Si nupta*, & §. *Si injuria, ff. de injuriis, l. Nati, Cod. de Decurionib. l. fin. Cod. de agricolis*, & *censit. lib.* 10. & quasi nobiles existimantur, Baldus *in l. ult. in fin. Cod. de serv. fugitivis.* Tiraquellus *de nobilit. cap.* 19. *num.* 26. Guardiola *de nobilit. cap.* 8. Pichardus *de nobilit. communicand. à num.* 14. Moreno *de la nobleza*, *discurs.* 3. *num.* 14. Quapropter ex eo quod impertans Indultum sit nobilis ex parte matris, sufficienter verba illa verificantur, prout in multis nationibus pro nobilibus habentur. Tiraquellus *dict. cap.* 19. *à num.* 22. Pichardus *ubi proximè*, *num.* 14.

40. De jure tamen nostro Regio id non facilè admittendum, apud nostrates enim parum de nobilitate matrum curatur, *l.* 1. *tit.* 11. *p.* 7. *l.* 3. *tit.* 21. *p.* 2. *l.* 4. *tit.* 21. *p.* 4. & in aliis quamplurimis, Otalora *de nobilit. l. p. cap.* 1. & 3. & alii relati *lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 21. quapropter verba illa non satis in Hispania verificantur, & consequenter non facilè admittenda est sententia Pasqualigii. Nobiles ex privilegio satis sunt ad hoc indultum, cùm privilegiis Nobilium perfruantur, ut benè advertit Pasqualigius *dict. quæst.* 622. *à num.* 5. Verùm clausulâ istâ appositâ, si nobilis non fuerit, neutiquam Indultum sustinebitur. Pasqualigius *quæst.* 623. *per tot.*

41. Solent aliquando indulta ista Oratorii privati concedi propter causam gravis infirmitatis, utpotè quando persona est impedita è domo exire. Unde dubitatum vidi, an extincta infirmitate, adhuc duret indultum Oratorii; & in eo celebrandi. Hæc difficultas pendet ab alia, an dispensatio, seu privilegium concessum propter aliquam causam, ea cessante, cesset ipsummet privilegium, seu dispensatio. Affirmarunt Sanchez *lib.* 8. *de matrim. disput.* 30. *à num.* 13. Tiraquellus *in tract. Cessante causa, limit.* 23. *num.* 11. Granados *in* 2. *p. controvers.* 7. *tract.* 3. *part.* 2. *difficult.* 17. *sect.* 4. *num.* 36. Negarunt Angelus *verbo Dispensatio*, *num.* 14. Sylvester *eodem verbo, num.* 6. Sà *verbo, Gratia, num.* 6. & 10. Gutierrez *de matrim. cap.* 126. *num.* 2. Mascardus *de Probat. conclus.* 1126. *num.* 20. Unde in hoc dubio dicendum videtur, utramque partem esse probabilem, & consequenter cessante infirmitate posse durare indultum celebrandi in Oratorio.

42. Sed in re dicendum, causam infirmitatis duobus modis esse contemplandam, aut quando est causa impulsiva, aut quando finalis: si enim est causa impulsiva, etiamsi cesset durabit indultum; si verò fuisset causa finalis, si cesset tempore impetrationis, aut tempore quando ab Ordinario visitatur, & dat licentiam, & approbationem, tunc cessat indultum; quia adhuc gratia perfecta non est, & ita causa cessante cessabit, ut latè docet Sanchez *dict. disput.* 30. *à n.* 7. Bonacina *de legibus, disp.* 1. *q.* 2. *punct.* 10. §. 1. *propos.* 3. *à n.* 5. Diana 8. *p. tract.* 3. *resolut.* 24. *in princip.*

43. Erit ergò tota difficultas quando indultum jam fuerit perfectum, & exequutum, an cessante causa cesset facultas celebrandi in Oratorio privato? Et affero cessare; nam ut benè considerant Palao *oper. Mor. tom.* 1. *de privilegiis, tract.* 3. *disput.* 4. *punct.* 15. *à num.* 3. Layman *in Summa. lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 22. *à n.* 15. Suarez *de legibus, lib.* 6. *cap.* 20. *num.* 18. duobus modis potest considerari indultum, aut quando uno actu completur, perficiturque, & tunc si causa finalis cesset, non cessabit privilegium, quia jam in totum cessavit obligatio legis, veluti quando perfecta fuisset dispensatio impedimenti dirimentis ad contrahendum matrimonium. Aut habet tractum successivum, veluti non jejunandi, vel recitandi horas propter infirmitatem, aut habendi Oratorium propter eandem causam; & tunc cessat indultum cessante causa. Ergo in præsenti cessabit. Cæterùm, nam hæc indulta quæ versantur circa materiam habentem tractum successivum, conditionaliter conceduntur, donec causa duret. Diana *dict. resolut.* 24. *ad fin.* Bonacina *dict. propos.* 3. *n.* 5. Cùm ergo habere facultatem celebrandi in Oratorio privato contineat tractum successivum, inde est, ut cessante causa cesset indultum. Rursus licèt admittamus contrariam sententiam, nempè indulto perfecto, cessante causa non cessare, id intelligendum quando non læditur jus tertii, utpotè in indulto vescendi carnibus diebus interdictis, aut non recitandi. Ast in hac specie læditur jus tertii, nempè propriæ Parochiæ, & aliarum Ecclesiarum, ob retardatam frequentiam Fidelium, devotionem & receptionem Sacramentorum. Ergo cessante causa, cessabit indultum, semper enim intelligitur cum minori damno tertii. Mascard. *de probat concl.* 1003. *n.* 22. Cabedo *decis. Lusit.* 2. *part. decis.* 93. *n.* 2. Azevedus *in l.* 1. *tit.* 14. *lib.* 4. *Recopil. num.* 35. Tandem, quando usus privilegii redditur iniquus, cessat privilegium. Suarez *de legib. lib.* 9. *cap.* 30. *num.* 6. cessante enim infirmitate, usus indulti celebrandi in Oratorio redditur iniquus, quia ex nulla causa sit licitus. Ergo cessante infirmitate, debet cessare.

44. Prætereà est aliud dubium non prætereundum, an vigore privilegii Bullæ Cruciatæ possit quis habere Oratorium ubi celebretur in sua domo. Prima sententia affirmat, ex clausula Bullæ, ibi: *Pueda oir Misa, ò dezirla en Oratorio particular, señalado, y aprobado por el Obispo.* Quibus in verbis duo sunt adnotanda. *Primum*, quod Episcopus virtute Bullæ potest approbare, & designare Oratorium in domibus privatis. *Secundum*, quando habens Bullam, possit in eo Missam audire, & celebrari facere, nec id possit ab Episcopo interdici, jam designato, & approbato Oratorio. Unde consequitur, virtute Bullæ posse erigi Oratorium in domibus privatis ubi celebretur. Cæterùm Commissarius Cruciatæ valet concedere licentiam ad habendum Oratorium privatum, in quo Missa celebretur. Perez de Lara *compendio de las tres gracias, lib.* 1. *fol. mihi* 36. *vers. El Commissario.* Mendo *in Bull. disput.* 37. *cap.* 15. *num.* 106. Gallego *in Explicat. Bull. cap.* 14. *clausula* 14. *dub.* 182. & sic à nonnullis Commissariis declaratum scripsit R. Moya *Select. tomo* 1. *tract.* 2. *disput.* 3. *quæst.* 1. §. 1. *num.* 7. Ast verò hanc licentiam præstat Bullam sumentibus. Ergo rectè quisque virtute illius poterit domi erigere Oratorium ubi celebretur. Rursus aliqua inconvenientia expensa ab aliquibus Doctoribus, nempè quod viles personæ haberent Oratoria, irreverentia tanti sacrificii, defectus doctrinæ, & prædicationis, non sunt alicujus ponderis, quia cùm similia Oratoria debeant visitari, & approbari ab Episcopo, ipse illis occurret, ut expendit Thomas Hurtado *tom.* 2. *resolut. var. tract.* 2. *cap.* 1. §. 4. *num.* 2238. Ergo ex nullo inconvenienti poterit impediri hoc Bullæ privilegium, & consequenter virtute illius poterit quisque habere Oratorium domi ubi celebretur. Sotus *in* 4. *dist.* 13. *art.* 3. Ludovic. à Cruce *in Bull. diff.* 1. *cap.* 5. *dub.* 1. *n.* 5. dicunt probabile Thomas Hurtado *dict.* §. 4. *num.* 2242. Garcia *in Summa, tract.* 3. *difficult.* 8. *dub.* 2. *punct.* 3. *num.* 25. Palao *tom.* 4. *tract.* 25. *disput. unica, punct.* 6. *à n.* 2. & alii relati à Moya *dict.* §. 1. *n.* 4.

45. Secunda ſententia contrarium tenet; nam Bulla ſolùm dat licentiam celebrandi in Oratorio privato, jam deſignato, & approbato ab Epiſcopo tempore interdicti; ſupponit enim Oratorium jam deſignatum, & approbatum ab Epiſcopo cum legitima ſuperioris licentia ad celebrandum. Ergo non dat licentiam, ut de novo erigatur ad celebrandum. Cæterùm mens Pontificis concedentis Bullam, non eſt omnibus ſumentibus concedere licentiam habendi Oratorium ubi celebretur: res quippe eſt magnæ conſiderationis; nec enim illa quæ ſingulari notâ conceduntur, videntur conceſſa, niſi expreſſim concedantur. Sardus *conſil.* 210. *num.* 18. Covarr. *pract. cap.* 1. *num.* 10. Sixtinus *de Regal. lib.* 1. *cap.* 1. *à num.* 6. Maſtrillus *de Magiſtrat. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 6. Antuñez *de donat. lib.* 1. *cap.* 8. *n.* 18. Ergo dicendum, virtute Bullæ non eſſe conceſſam hanc facultatem. Denique ex Conſtit. Pii V. & Urbani ſublata eſt hæc facultas Epiſcopis, & nunc Nuntiis Hiſpaniæ non conceditur à Pontificibus, utpote facultas de gravioribus. Ergo minimè præſumendum, ex ſolo privilegio Bullæ concedi. Trullench *in Expoſit. Bull. lib.* 1. §. 3. *dub.* 4. *num.* 7. Gallego *dict. cap.* 4. *difficult.* 31. Garcia *dict. difficult.* 8. *dub.* 2. *punct.* 3. *num.* 16. Mendo *ad Bull. diſput.* 16. *cap.* 1. *à num.* 1. Paſqualigius *de ſacrific. Miſſ. quæſt.* 638. Diana 9. *part. tract.* 1. *reſol.* 23. R. Moya *dict. diſp.* 3. §. 3. ubi contrariam dicit improbabilem. Henao *diſp.* 23. *ſect.* 11. *n.* 146.

46. In hoc dubio animadvertenda ſunt verba Bullæ Latinæ, quæ dedit Diana *in principio reſolut.* 23. *ubi proximè*: dicunt enim, tempore Interdicti poſſe Bullam habentem, Miſſam audire, aut celebrare in Oratorio privato, *ad divinum cultum deputato, ab Ordinario viſitando, & deſignando.* Hæc enim verba de futuro anſam Doctoribus aliquibus præſtitêre, ut exiſtimarent ibidem dari licentiam habendi Oratorium privatum ubi celebretur; quia datur licentia, ut ab Epiſcopo deſignetur, & viſitetur: non ergo ſupponit deſignatum, & approbatum. Tum quia antecedenter dixerat Bulla, *dicto anno durante*, ubi id diſpoſitum videtur pro toto anno, etiamſi interdictum non duraverit; non enim credendum eſt, toto anno durare.

47. Sed tamen hoc interpretamentum repugnat verbis Bullæ; nam cùm dicat, *in Oratorio ad divinum cultum deputato*, jam ſupponit licentiam Summi Pontificis ad habendum Oratorium, in quo celebretur; alia enim verba, *ab Epiſcopo viſitando, & deſignando*, ſunt clauſula quæ communiter ponitur in Brevibus, ubi à Papa conceditur hæc licentia, ut diximus *ſuprà, num.* 36. Unde relinquitur, omnia illa verba aliud non probare, niſi Oratorium privatum jam ad divinum cultum deputatum de licentia Pontificis, ſimul cum clauſula, ut ab Epiſcopo deſignetur, & viſitetur; non tamen Bulla præſtat hanc facultatem, ſed ſupponit conceſſam ad hoc, ut Bullam habens poſſit tempore interdicti in ſuo Oratorio privato celebrare, aut celebrari facere.

48. Confirmo diſcurſum ex doctrina R. Moyæ *dict.* §. 3. *num.* 13. ubi aſſerit, Conſtitutionem Pauli V. revocaſſe facultatem Epiſcoporum, non ſolùm ut darent licentiam celebrandi in Oratoriis privatis, ſed etiam approbandi, & deſignandi Oratoria; & ideo eſt neceſſarium, ut Indultum habendi Oratorium contineat clauſulam, ut Epiſcopus viſitet, & approbet: quapropter dum dicit Bulla, viſitandum, & approbandum ab Ordinario, ſupponendum eſt Indultum jam eſſe conceſſum cum hac clauſula: Ergo ex virtute Bullæ minimè poteſt quis erigere Oratorium privatum, ut ibi celebretur.

49. Hinc admitto ſecundam ſententiam, quæ apertè probatur ex Bulla Hiſpanica, ubi pro viſitando, & deſignando, ponit *ſeñalado, y viſitado por el Ordinario.* Commiſſarius enim exponens Bullam, illa verba de futuro, de præſenti reſpexit, ne ulteriùs dubium progrederetur. Cæterùm, adhuc intelligendo illa verba de futuro, non probant contrariam ſententiam, quia poteſt evenire, ut habens Breve jam à Domino Papa expeditum ad habendum ſimile Oratorium, non ſit adhuc deſignatum, & approbatum ab Ordinario tempore Interdicti: quapropter eo tempore poterit deſignari, & approbari, ut privilegio fruatur audiendi Miſſam. Ergo non eſt credendum, per illa verba de futuro voluiſſe Pontificem hanc facultatem concedere habendi Oratorium privatum, ut ibi celebretur. Præterea maximâ curâ interdictum eſt, ne permittantur Oratoria privata ubi celebretur, ob maxima damna inde ſequuta, de quibus Urtuigoyti *de Eccleſia Cathedr. cap.* 21. *à num.* 50. Ergo minimè præſumendum, voluiſſe Pontificem per verba graviſſimè dubia omnibus indifferenter illa concedere, nec jus permitti unâ viâ concedere, quod per aliam ſtrictiſſimè interdicitur. *l. Quod dictum, ff. de Pact. l. Cùm hi* 12. §. *Si cum his ff. de tranſact.* Petrus Barboſa *in l. Cùm Prætor*, §. *ult. ff. de Judiciis, num.* 235. Scaccia *de Commerciis*, §. 1. *quæſt.* 7. *punct.* 7. *ampliat.* 1. *num.* 2. idque abſque dubio, quando aliâ viâ conceditur ipſa res interdicta. Bart. *in l. Ambitioſè, ff. de Decret. ab Ordin. faciend. num.* 22. Barboſa *in l.* 1. *ff. ſolut. matrim.* 1. *part. num.* 57. Gomez *in l.* 45. *Tauri, num.* 19. *ad fin.* Cardoſo *in praxi, verbo Alienatio, num.* 15. ut eſt in præſenti, ubi tam facilè per Bullam concederetur, quod alibi tam ſtrictè eſt interdictum.

50. Sed dices, licèt virtute Bullæ id fieri non poſſit, licentia tamen Commiſſarii poterit adipiſci. Sed adhuc generali Commiſſario hoc denegatur; nam licèt ſimiles licentias aliquando conceſſerit, attamen id fecit ductus aliquorum Doctorum ſententiâ, quæ hodie admittenda non eſt, quia contrarium declaravit Gregorius XV. anno 1622. & Clemens IX. in literis ſub Annulo Piſcatoris, 28. Octobris, anno 1668. quorum decreta refert Moya *dict. diſput.* 3. *quæſt.* 1. §. 4. *n.* 16. & 17. & antè abnegaverant Diana 9. *part. tract.* 1. *reſolut.* 24. Quintana Dueñas *tom.* 1. *tract.* 7. *ſingul.* 33. *num.* 7. Garcia *in Summa, dict. difficult.* 8. *punct.* 2. *n.* 15. Paſqualigius *quæſt.* 638. *num.* 4. Fagnanus *in cap. Authoritate. de Cenſibus*, 11. & dubiam dicit hanc Commiſſarii facultatem Prado *tom.* 1. *moral. cap.* 6. *quæſt.* 4. *num.* 14. Ergo nec hac via abſque licentia Sedis Apoſtolicæ poterit haberi Oratorium privatum, in quo celebretur.

51. Deinde aliud eſt dubium, an virtute Bullæ plures Miſſæ celebrari poſſint in Oratorio privato? Qua in quæſtione præmittendum, in ſimilibus indultis tantùm concedi ut una Miſſa celebretur. Hanc ob rem nequeunt plures celebrari. Marchinus *de Ordine*, 3. *part. tract.* 3. *cap.* 9. *num.* 9. Quintana Dueñas *tom.* 1. *tract.* 2. *ſingul.* 33. *n.* 6. Tamburinus *in Method. celebrand. lib.* 1. *cap.* 4 §. 4. *num.* 2. Paſqualigius *quæſt.* 635. & rationem præſtat *num.* 3. quia privilegia non extenduntur ultra ea, quæ in verbis exprimuntur, *l. cùm Capella* 16. *de Privilegiis, l. Si non ſortem* 26. §. *Libertus, ff. de condict. indebit.* Rota *apud Seraphinum deciſ.* 605. *n.* 3. Cùm ergo in Indultis expreſsè dicatur, ut non celebretur niſi unica Miſſa, inde eſt ut non poſſint plures vi privilegii celebrari.

52. Hac hypotheſi ſuppoſita, diſquirimus an ex privilegio Bullæ Cruciatæ in his Oratoriis poſſint plures Miſſæ celebrari? Prima ſententia affirmat, nam in Bulla permittitur Oratoria habere, ut dicunt DD. ſuprà recenſiti; & quoad numerum Miſſarum ſic ait: *Miſſas, & alia divina Officia per ſeipſos, ſi Presbyteri fuerint, celebrare, vel per alium, ſeu per alios celebrari facere.* Unde conſtat, hoc Indultum Bullæ minimè reſtringere numerum Miſſarum dicendarum in his Oratoriis privatis; quin potiùs plures celebrare con-

cedit

cedit. Bardi *in Expositi. Bull. 2. part. tractat. 2. cap. 6. sect. 12. num. 10. & 13.* Trullench *dict. lib. 1. §. 3. dub. 4. num. 12.* Mendo *disput. 16. cap. 2. num. 9.* Tamburinus *lib. 1. cap. 4. § 4. num. 37.*

53. Secunda sententia tenet contrarium *ex cap. Ut privilegia 24. de priv.* ubi quibusdam concessum erat Regularibus, ut adventantibus Confratribus tempore Interdicti aperirentur Ecclesiæ; tamen inquit Pontifex, non omnes Ecclesias Regularium esse aperiendas, quas Confratres vellent visitare, duabus rationibus. Prima, nam licèt Indultum pluraliter loquatur, dicendo in eorum adventu esse aperiendas Ecclesias, divisim tamen referenda sunt verba, & conjunctim intelligenda sano modo, & intellectu, ita ut abusus non sequatur. Secunda, nam vilipenderentur censuræ, si omnes Ecclesiæ aperirentur. Ergo similiter dicendum in specie nostra, quia licet Bulla loquatur in numero plurali, dicendo *Missæ celebrentur*; sunt tamen verba ista intelligenda ita divisim, ut per conjunctionem tantùm una intelligatur sententia, ita ut intelligas quod Missæ celebrentur per plures dies, ita ut una Missa sit in quolibet die, quod quidem sensit Trullench *d. num. 12.* restringendo suam sententiam; tum quia vilipenderetur censura.

55. Deinde quia illa verba Cruciatæ concedunt alternativam, scilicet ut quis possit celebrare in Oratorio privato tempore Interdicti, vel quod faciat celebrare; quando enim ipse dominus celebrat, tantùm potest dicere unicam Missam, *cap. sufficit 53. de consecrat. dist. 1. cap. Consuluisti 3. de celebrat. Miss.* Ergo in alia alternativa, scilicet quando facit celebrare, nequit nisi unicam Missam celebrari facere. Alternativa enim *Vel*, ponitur semper inter æqualia, & idem importantia, *l. 2. ff. de reb. dubiis.* Gratus *vol. 1. cons. 43. num. 17.* Rota *recent. 7. p. decis. 229. num. 25.* Mandosius *in Regul. 1. Cancel. quæst. 10. num. 18.* Barbosa *dict. cap. 415. num. 1. ad fin.* Ergo cùm unica Missa possit à domino Oratorii celebrari, similiter nisi unicam non poterit facere celebrare virtute Bullæ. Pasqualigius *quæst. 637. à num. 3.* Caponi *dict. discept. 183. à num 67.*

55. Hæc sententia admittenda est, quia privilegium Bullæ solùm concedit, ut qui non dederit causam Interdicto, vel per eum non steterit, quominus amoveatur, possit, si Presbyter fuerit, tempore illius Missam celebrare, aut Missam facere celebrare, ut Missam audiat; non verò numerum Missarum præscribit, nec de eo loquitur. Quapropter ex vi Bullæ plures Missæ non sunt dicendæ. Ast in Hispania, ut quotidie experimur, plures Missæ dicuntur in privatis Oratoriis, quod aliqui intelligunt virtute Bullæ, sed non rectè, ut benè examinat Pasqualigius *ubi proximè*. Aliter ex consuetudine legitimè præscripta id melius sustinebitur, quæ cùm sit uniformis, & ab omnibus observata (de qua testimonium non fero) rectè valebit, quia consuetudo benè privilegium interpretatur, *cap. Quod 3. de consanguinit. & affinit.* Alexander *lib. 5. cons. 9. num. 2.* Rota *3. p. recent. decis. 29. num. 2.* & interpretatio ex subsequuta observantia magis prævalet, quàm quælibet alia, licèt magis vera sit, & magis juri conformis. Rota *1. p. diversi. decis. 574. num. 3.* Bottramnus *ad decis. Ludovisii 184. num. 8.* Hondedeus *lib. 1. cons. 92. num. 30.* Molina *de primogeniis, lib. 2. cap. 6. à num. 58.* quare si hæc consuetudo sit uniformis, ut Missæ plures in die celebrentur in Oratorio privato, sustinebitur magis ex vi consuetudinis, quàm Bullæ, ut benè considerat Pasqualigius *d. quæst. 637. à num. 7.*

56. Rursus est alia difficultas, an ex virtute Bullæ in Oratoriis privatis possit celebrari in diebus profestis in Indulto exceptis, utpote Paschatis, de quibus Marchius *tract 3. de Ordine, p. 3. cap. 9. num. 9.* Pasqualigius *quæst. 639.* & affirmant plures ob clausulam Bullæ, quam refert Gallego *cap. 4. clausula 4. dub. 37.* quia Bulla tantùm excipit Pascha Resurrectionis, ut præceptum communicandi adimpleatur in Parochia. Ergo in aliis festis poterit celebrari. Trullench *in Bull. lib. 1. §. 3. dub. 4.* Diana *4. p. tract. 4. resolut. 76.* Quintana Ducnas *tom. 1. tract. 7. singul. 33.* Mendo *disp. 16. cap. 2. num. 9.* Ludovicus à Cruce *disput. 1. cap. 5. dub. 1. num. 3.* Gallego *d. dub. 37. per tot.* Busembaum *in Medul. lib. 8. dub. 12. num. 4.* Tamburinus *d. cap. 4. §. 37.* Henao *d. sect. 11. à num. 151.*

57. Sed contrarium tenet Pasqualigius *quæst. 640. à num. 2.* cui adhæreo; nam in Bulla dies excepti in Indulto Oratorii minimè eliduntur, & quamvis dicat, *Y recibir el Santissimo Sacramento de la Eucharistia, salvo el dia de Pascua*; hæc tamen exceptio est intelligenda de communione Eucharistiæ ad adimplendum præceptum, non verò ad celebrationem Missarum; quia licèt ex privilegio Bullæ habens Oratorium possit ibidem sacram Synaxim recipere, excipitur tamen communio Paschatis, ut præceptum adimpleatur in Parochia. Gallego *dicta clausula 4. dub. 36.* Trullench *dict. lib. 1. §. 3. dub. 7.* Diana *9. p. tract. 1. resolut. 25.* Pasqualigius *quæst. 647.* quæ dispositio non refertur ad primam clausulam celebrandi Missam in Oratorio privato: Ergo ex vi Bullæ in his diebus exceptis in Indulto Oratorii, nequit Missa celebrari. Verumtamen si consuetudo sit uniformis, admittenda erit prima sententia: interim negandum non est, verba Bullæ dubium involvere, quare uniformiter à consuetudine interpretata potest observari. Illud verò non est obliviscendum, nec etiam Regulares ex suis privilegiis, in his diebus exceptis posse celebrare, ut demonstrat Pasqualigius *q. 641. per tot.*

58. Debent habentes Indulta Oratorii à Summo Præsule, non inferre præjudicium juribus parochialibus, ut præcavet Indultum. Hæc Parochorum jura ad duo referuntur, nempè ad illa quæ pertinent ad potestatem, & facultatem administrandi Sacramenta, & Eucharistiam in Pascha: ad jus sepeliendi, & ad alia quæ sunt propria Parochorum, veluti decimæ, primitiæ, & oblationes, quartæ Parochiales. Altera etiam sunt quæ in Parochiis exercentur, veluti Panis benedictio, Candelarum, Palmarum, Cinerum: & hæc secunda propriè parochialia non sunt; cùm enim etiam fiant in Ecclesiis Regularium, ideo his alia adjunguntur, nempe denunciare festa, jejunia, & pacem dare Barbosa *ad Concilium, sess. 22. cap. 8. num. 37. & sess 25. de Reformat. cap. 12. num. 7.* Tamburinus *dict. lib. 1. cap. 4. §. 3. num. 12.* alter Tamburinus *de Jur. Abbatum. 1. disput. 18. quæst. 6. num. 18.* Trullench *de jur. Paroch. cap. 3.* Unde qui Oratorium privatum habuerit his juribus præjudicium inferre nequit. Henao *disp. 23. sect. 12. num. 172.*

59. Præterea, in Indultis privatorum Oratoriorum ponitur clausula *1 In tua, & familiæ tuæ, necnon hospitum tuorum nobiliorum præsentia celebrare liberè, & licitè possis.* Hæc enim verba pariformiter in omnibus non ponuntur, quia licet familia ponatur, non tamen hospites, ut animadvertit Tamburinus *dict. cap. 4. §. 4. num. 32.* Nomine autem familiæ hìc tam ampla significatio non intelligitur prout in majoratibus, aut fideicommissis familiæ relictis, in quibus non solùm descendentes intelliguntur, sed etiam transversales, sive domi, sive extra degant suis sumptibus, *l. fin. C. de verb. significat.* Mascardus *de Probat. conclus. 1236. num. 24.* Menochius *cons. 197. à num. 37.* Tuschus *tom. 2. lit. D. conclus. 222. num. 4.* Fusarius *de substit. quæst. 352.* Rota *1. p. recent. decis. 707. num. 6.* Barbosa late *appellat. 94. per tot.* Ast in hac specie solùm familia significat maritum, uxorem, filios, & filias, necnon nurum, aut generum, propter paritatem rationis, habitantes

in eadem domo, commenſales, tum famulos, & famulas, ſervos, & ſervas miniſterio ejuſdem familiæ inſervientes. In his verò qui inſerviunt, duo requiruntur, ut expenſis domini vivant, & ſint in actu inſerviendi, *cap. Sicut nobis, fin. de verb. ſignificat. in 6.* Maſcardus *concluſ.* 755. Tuſchus *lit. F, concluſ.* 72. *n.* 11. Hi ſub nomine familiæ, intelliguntur. Diana 4. *part. tract.* 4. *reſol.* 108. *in fin.* Tamburinus *diſt. cap.* 4. §. 4. *num.* 28. Paſqualigius *quæſt.* 648. iterum Diana 9. *part. tract.* 1. *reſol.* 17. Palao *tom.* 4. *tract.* 25. *diſp. un. num.* 7. Henao *diſp.* 23. *ſect.* 11. *à n.* 154.

60. Hortulanus qui in viridario domus continuæ aſſiſtit, & ſalarium à domino percipit, ſub nomine familiæ intelligitur, ad audiendam Miſſam in Oratorio. Pellizarius *tom.* 2. *Manual. tract.* 8. *cap.* 2. *ſect.* 3. *q.* 12. Tamburinus *d.* §. 4. *num.* 18. *in fin.* Paſqualigius *q.* 648. *num.* 7. Idem dicendum de Capellano, qui propter ſalarium domi Miſſam celebrat. Tamburinus *diſt.* §. 4. *num.* 20. Similiter dicendum de perſona veniente ad inſerviendum infirmo. Paſqualigius *quæſt.* 649. *num.* 8. qui *num.* 5. idem affirmat de aliquibus non pertinentibus ad parentelam, verùm ſunt ibi in communi ſervitio aliorum famulorum, licèt pro alimentis aliquid præſtent; quia ſunt incorporati cum familia, & actu inſerviunt.

61. Eſt tamen dubium, an quando in eadem domo degunt filii, ſorores, vel fratres, habentes per ſe diſtinctas familias cum ſuis ſervitoribus, poſſint uti privilegio audiendi Miſſam in Oratorio privato illius domus. Aliqui affirmarunt, nam privilegium habendi Oratorium eſt Principis, & admittit amplam interpretationem *l.* 1. *ff. de conſtit.* Seſſe *deciſ.* 100. *num.* 267. Gintba *deciſ.* 23. *num.* 10. Amaya *in l. unica, Cod. de collat. donat. lib.* 10. *num.* 6. Larrea *allegat.* 4. *num.* 2. Cùm ergo perſonæ iſtæ largè de familia dicantur, in privilegio comprehenſæ videntur. Pellizarius *tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 2. *ſect.* 2. *quæſt.* 12. Tamburinus *diſt.* §. 4. *num.* 31.

62. Sed contrarium tenet Paſqualigius *quæſt.* 648. *à num.* 2. & dat rationem, quia iſti non ſunt familiares, cùm in ipſis deficiat commenſalitas, *cap. fin. de verb. ſignific. in* 6. Ergo non poſſunt frui privilegio Oratorii, conceſſo domino domus: cui addendum, nec expenſis illius vivere, nec in ſervitio exiſtere, unde ut familiares habeantur. Deindè fundamentum contrariorum nullius eſt ponderis; nam privilegium Principis, quando eſt purè beneficium, latè interpretatur. Valenzuela *conſ.* 69. *num* 73. Antuñez *de donat.* 2. *p. lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 6. Verùm hoc non eſt propriè beneficium, ſed privilegium ſtrictè interpretandum, cum reſiſtentia juris communis, & præjudicio tertii, *l.* 2. §. *Meriò, & §. Si quis à Principe, ff. ne quid in loco publico, cap. Dudum* 31. *de decimis, l.* 16. *tit.* 10. *lib.* 5. *Recopilat.* Vincentius de Anna *allegat.* 62. *num.* 6. Valenzuela *conſ.* 93. *num.* 50. Cyriacus *controverſ.* 141. *num.* 48. quare non eſt extendendum ad perſonas quæ non ſunt propriè de familia, ut ſunt ſuprà relatæ: ita tenet etiam Diana 9. *p. tract.* 1. *reſol.* 6.

63. Hæc ſententia Paſqualigii & Dianæ de rigore juris admittenda eſt, ſed contraria habet probabilitatem, non ex ſuo fundamento, quia debiliſſimum eſt, ſed quia nomine familiæ in præſenti, etiam conceſſum videtur Indultum pro habitantibus in domo privilegiati: Et probatur, nam mens Pontificis indultum concedentis illa eſt, ut domus illa nobilis, & illuſtris condecoretur, ne ſæpiùs è domo exeant ad Miſſam audiendam. Cùm ergo filiæ, aut filii iſti in eadem domo degant, ad eos eſt extendendum, cùm id pertineat ad decorem illius domus; illud enim quaſi expreſſum cenſetur, quod ſequitur ex expreſſo, *cap. Nauo concupiſcentiam 4. de Conſtit. cap. Cùm ſemper* 23. *de offic. delegat.* Beroius *vol.* 2. *conſ.* 84. *num.* 49. Intti-gliolus *de ſubſtit. cent.* 1. *quæſt.* 12. *num.* 72. Cyriacus *controverſ.* 141. *num.* 54. Cùm ergo expreſſum ſit, ut tota familia illius domus utatur illo privilegio, & ad decorem illius domus pertineant ſimiles perſonæ, privilegium ad eas eſt extendendum.

64. Denique hæc ſententia probatur, nam famuli ruri degentes, aſſiſtentes ad opus rurale, ſi tamen veniant ad domum domini, privilegio Oratorii perfruuntur. Paſqualigius *quæſt.* 650. prout etiam famuli, licèt non in eodem tecto vivant. Tamburinus *diſt.* §. 4. *num.* 29. Diana *diſt. tract.* 1. *reſolut.* 27. Ergo multò magis perſonæ, quæ realiter intrà degunt, quæ ob realem habitationem etiam ejuſdem familiæ eſſe videntur.

65. Prorſus eſt alia difficultas, an in privatis Oratoriis poſſit celebrari præſente ſolâ familiâ, & non domino? Negarunt Rodriguez *in Bull.* §. 5. *num.* 5. Henriquez *in Summa, lib.* 7. *cap.* 13. *num.* 4. Bardi *in Bull.* 2. *part. tract.* 2. *cap.* 3. *ſect.* 8. *n.* 69. Villalobos *in Summa, 1. part. tract.* 27. *difficult.* 4. *num.* 16. Sed tenendum contrarium, nam licet indulta dicant, *In tua, & familia tua*, dictio tamen *&*, non ſemper copulat, ſed ponitur inter diverſas perſonas reſpectu ejuſdem rei in oratione, *cap. Cùm olim* 34. *de teſtib. & in rub. Cod. de ſent. & interlocut.* Cenedo *ſingul.* 50. *num.* 4. Gonzalez *ad Regul.* 8. *gloſſ.* 3. *num.* 11. Menochius *conſ.* 107. *n.* 62. Barboſa *diſt.* 110. *num.* 25. Ergo non obſtantibus illis verbis, etiam Domino abſente, familia poterit uti privilegio audiendi Miſſam in Oratorio privato illius domus, & faciendi celebrari. Cæterùm dictio *&*, poſita inter diverſas perſonas, effectum diſpoſitionis æqualiter dividit inter eas, ita ut æquales ſint quoad effectum. Gomez *var. tom.* 1. *cap.* 1. *num.* 26. Barboſa *diſt.* 110. *num.* 16. Quapropter ſicut domino præſente, & ipſo ſolo poteſt in Oratorio celebrari, ſimiliter ſola familia præſente abſque domino. Tamburinus *diſt.* §. 4. *nu.* 39. Pellizarius *tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 2. *num.* 149. Palaus *tom.* 4. *tract.* 25. *diſput. unica, punct.* 6. *num.* 9. Salas *ad Bull. quæſt.* 19. *poſt princip.* Megala *reſolut. var. tom.* 2. *reſolut.* 161. *n.* 18. Paſqualigius *quæſt.* 652. Capponi *diſt. cap.* 183. *n.* 21. Henao *diſt. diſp.* 23. *ſect.* 12. *n.* 163.

66. De hoſpitibus verò qui non in omnibus Bullis apponuntur, intelligere oporter eos qui domi hoſpitantur: & non ſolùm ipſi uti poſſunt ſimili indulto; ſed etiam famuli ipſos comitantes. Intelligitur, tamen ſi nobiles ſint, non ſolùm genere, ſed privilegio. Tamburinus *diſt.* §. 4. *num.* 32. Paſqualigius *quæſt.* 653. *à num.* 1. Et ſufficit ſi divites ſint, & perſonæ honoratæ, juxta legem 3. *C. de commerc. & mercat* quia nobiles ſunt ſecundùm ſtatum politicum. Guido Papæ *ſingul.* 875. Tiraquellus *de nobilit. cap.* 3. Mathienzo *in l.* 7. *gloſſ.* 4. *tit.* 7. *lib.* 5. *recopilat.* Ergo poterunt uti hoc privilegio. Paſqualigius *quæſt.* 653. *num.* 4. Henao *diſt. ſect.* 12. *num.* 71.

67. Sed an clauſula iſta extendi poſſit ad hoſpitem unius diei, affirmarunt Pellizarius *diſt. ſect.* 2. *quæſt.* 13. Tamburinus *diſt.* §. 4. *num.* 33. Paſqualigius *quæſt.* 653. *n.* 3. quorum ſententiam probabilem cenſeo, quia qui tantùm ad prandium invitatur, hoſpes dicitur: quod extendunt etiamſi tantùm invitaretur, ut poſſet uti privilegio, quia utitur invitans jure ſuo.

68. Illud verè graviter obſervandum, ut minimè qui Indultum impetravit, jubeat in Oratorio celebrari, niſi priùs viſitetur, & approbetur ab Ordinario, prout petunt ſimilia indulta, ibi: *Per Ordinarium loci prius viſitando, & approbando.* Undè hæc viſitatio, & approbatio fieri valet ab Epiſcopo, vel ab alio, qui habet juriſdictionem ordinariam in loco illo, quia continetur appellatione Ordinarii. Abbas *in cap. Ut formâ 6. de ſentent. excommunicat.* Navarrus *conſ.* 9. *de Privilegiis*, Pariſius *lib.* 3. *de reſignat. quæſt.* 11. Cochier *de juriſd. diſt. in Exempt.* 1. *part. quæſt.* 1. *num.* 9 quare & iſti poſſunt viſitare,

visitare, & approbare Oratoria. Tamburinus *d. cap. 4. §. 4. num. 11.* Pasqualigius *de sacrific. Miss. quæst. 619. num. 4.*

69. Dubitatur, an Ordinarius postquam Oratorium visitaverit, & approbaverit, iterum possit approbare, & visitare. Aliqui negarunt, quia indulta illa dicunt *Prius*, quod verbum importat primam visitationem & approbationem; non verò ut postea habeat Ordinarius facultatem ad iterum visitandum, sed approbandum: & denique ad id adducunt textum *in cap. fin. de censib.* tenent Sanchez *de matrimon. lib. 9. disput. 19. n. 19.* Tamburinus *dict. §. 4. n. 11.*

70. Sed contrarium tenet Pasqualigius *quæst. 619. num. 3.* nam dictio, *Prius*, dat ordinem ad celebrationem, ne prius celebretur nisi Ordinarius visitaverit, aut approbaverit Oratorium, non verò asserit, ulteriùs non esse approbandum, & visitandum, quoties fuerit necessarium, ne aliqua adsit indecentia. Textus *in cap. fin. de censib.* ad rem non est; loquitur enim de procuratione non petenda in visitatione Oratoriorum in grangiis Religiosorum, quæ Ordinariis non est danda. Si tamen consuetudo dandi permaneat, damnanda non est: præsertim id decernit textus in grangiis Regularium, ne expensis graventur: quod quidem non est admittendum in aliis privatis Oratoriis. Azorius *Inst. Moral. 2. part. lib. 3. cap. 41.* Pasqualigius *dict. quæst. 619. num. 2.* Tamburinus *d. §. 4. num. 11.* Barbosa *in dict. cap. fin. num. 2.* quare ad rem non est.

71. Verùm interrogabis, quid faciendum, si Ordinarius visitare, & approbare Oratorium renuerit? Quamplures tenuêre, petita, & non obtenta approbatione Ordinarii, ibidem celebrari posse, quia licentia petita, & injustè denegata, pro concessa habetur, quando aliud non obstat. Tenent Ludovicus à Cruce *in Bull. disput. 1. cap. 5. dub. 1. num. 4.* Tamburinus *d. §. 4. num. 15.* Diana *5. p. tract. 10. resolut. 77. & 9. part. tract. 1. resolut. 10.* Quintana Ducñas *tom. 1. tract. 7. singul. 32. num. 3.* Garcia *in Summa, dict. difficult. 8. dub. 2. punct. 2. num. 16.* dicit probabile Lezana *in Summa, verbo Bulla, n. 14.* & admittit Capponi *d. cap. 183. n. 27.*

72. Alteri verò negant, quia hoc indultum habendi Oratorium conceditur sub conditione, ut approbetur priùs, & visitetur ab Episcopo, quo uti non valet impetrans, nisi purificata conditione, sive justè, sive injustè denegetur, *l. Pecuniam quam, ff. de reb. credit.* Parisius *lib. 3. cons. 8. num. 25.* Tiraquellus *in l. Si unquam, C. de revocand. donat. verb. Revertatur, n. 177.* Ripa *cons. 81. n. 13.* Ergo licèt Ordinarius renuat visitare, & approbare Oratorium, petità tamen approbatione, & negatâ, impetrans non poterit in Oratorio celebrare, aut celebrari facere. Confirmatur, nam clausula ista sic apponitur: *Per Ordinarium loci priùs visitando, & approbando.* Hic enim ablativus absolutus est importans conditionem, *l. A testatore 109. ff. de condit. & demonstrat. l. Evictus 35. ff. de Evict.* Rota apud Buratum *decis. 696. n. 2.* Rota apud Merlinum *decis. 147. n. 8.* Gratianus *discept. 352. num. 7.* Ergo cùm hæc approbatio, & visitatio posita sit per modum conditionis, etiamsi injustè denegetur, nequibit in Oratorio privato celebrari authoritate propria, quin potiùs in specie recurrendum est ad Superiorem. Duardus *in Bull. 2. p. tract. 2. cap. 2. sect. 2. n. 10.* Pellizarius *in Manual. d. tract. 8. cap. 2. sect. 2. num. 93.* Pasqualigius *quæst. 620. per tot.*

73. In re dicendum, certum esse, non posse Episcopum, vel alium Ordinarium impedire, ne celebretur in Oratorio privato, quando decens est, & benè ornatum, ex licentia Summi Pontificis; quin potiùs si absque causa impediat, & renuat approbare, graviter peccare, quia grave præjudicium inferret parti, impediens gratiam sibi concessam: tum etiam Summo Pontifici, non exequens gratiam à se concessam. Tamburinus *dict. §. 4. num. 11.* Pasqualigius *quæst. 620. num. 3.* quamobrem quotiescumque Oratorium fuisset benè ornatum, & decens, tenetur illud visitare, & approbare.

74. Si tamen renuerit, admitto secundam sententiam, ut minimè, petita approbatione, & non obtenta, ex authoritate propria celebrari facere possit, quin potiùs recurrendum ad Superiorem, ut admittit etiam Capponi *d. cap. 183. num. 27.* Et ratio est, nam licèt in quamplurimis casibus licentia petita, & non obtenta, & injustè denegata, habeatur pro obtenta, *cap. Licèt 18. de Regularib. Clement. 2. de for. compet. l. 9. & 10. tit. 7. p. 1.* id tamen est intelligendum quando licentia ista extrinseca est, & non intra substantiam actus. Gonzalez *ad reg. 8. glossa 43. num. 200.* & *glossa 45. num. 53.* Ponce *de potest. Prorogis, tit. 6. §. 1. num. 4.* Bobadilla *in polit. lib. 2. cap. 9. n. 8.* Salgado *in Labyrinth. 1. p. cap. 35. num. 69.* alias tamen etiam injustè denegata lex actum non permittit. In præsenti igitur illa approbatio, & visitatio Oratorii ab Ordinario facienda intrat substantiam concessionis; non enim vult Pontifex rem tam gravem, & tantæ reverentiæ relinquere arbitrio privilegiati, sed Ordinarii, qui attentè id præcipiat, & approbet. Ergo si renuerit approbare Oratorium, etiam injustè, minimè id pro concesso habebitur, sed necessariò recurrendum ad Superiorem. Cæterùm probatur ab inconvenienti, quod est argumentum efficax. Everardus *in Topic. legalib. loco 92.* Genuensis *in praxi, quæst. 60.* nam si renuente Ordinario posset privilegiatus in suo Oratorio privato celebrare, aut facere celebrari, ansa ei præberetur, quando etiam justè renueret; allegaret enim injustè denegari, prout sibi videbitur. Unde quantoties Missa in locis indecentibus, & pessimè ornatis celebraretur: idcircò ne similia inconvenientia renascantur, prima sententia non est adducenda ad praxim, sed semper, si casus occurrat, recurrendum ad Superiorem. Denique licentia petita, & non obtenta, habetur pro concessa, quoties aliud non obstat, ut agnoscunt contrarii: ast in præsenti obstat inconveniens suprà recensitum: ergo licentia in præsenti non habebitur pro concessa, sed semper recurrendum ad Superiorem.

75. Rursus in aliquibus Indultis Oratoriorum ponitur illa clausula: *Ac de ipsius Ordinarii licentia, ejus arbitrio duraturo.* Hæc verò clausula non dat facultatem, ut pro suo libero arbitrio Ordinarius licentiam habendi Oratorium revocare valeat, aliàs frustratoria redderetur Pontificis licentia; sed tantùm importat arbitrium regulatum secundùm juris dispositionem, & illi conforme, *l. In personam, §. Generaliter, ff. de Reg. Jur.* Menochius *de Arbitr. lib. 1. quæst. 7. num. 15.* Gregorius XV. *decis. 465. num. 1.* Rota apud Merlinum *decis. 629. num. 1.* Seraphinus *de privilegiis juramento privil. 132. num. 81.* idcircò Ordinarius nequit revocare licentiam, nisi ex causa gravi, & quæ concernat usum Oratorii. Tamburinus *d. §. 4. num. 16.* Quintana Ducñas *tom. 1. tract. 7. singul. 32. num. 4.* Pasqualigius *quæst. 621. per tot.*

76. Est dubium in hac materia non obliviscendum, an privilegium habendi Oratorium privatum sit mixtum, ne pè personale, & reale. Prima sententia affirmat illud mixtum esse, quia non est præcisè concessum personæ, sed personæ pro tali loco determinato: Ergo est mixtum. Explicatur, nam quando hoc privilegium alicui conceditur, ut habeat Oratorium Matriti, locus ille designatur taxativè, ut alibi non possit habere Oratorium, aliàs posset illud habere toto orbe terrarum: quod est ridiculum existimare. Ergo privilegium hoc est mixtum. Mercola *tom. 1.*

Theolog.

Theol. Moral. diſput. 6. cap. 8. dub. 12. num. 131. Thomas Hurtado *tom. 2. tract. 12. cap. 1. dub. 5. n. 2027.*

77. Secunda ſententia tenet, non eſſe mixtum, ſed perſonale, quia dirigitur in perſonam, ut patet ex verbis Indulti, ibi; *Specialibus favoribus proſequi volentes*; & alibi: *Ut in privato domus tuæ Oratorio celebrare liceat, & licitè poſſis, & valeas, indulgemus.* Quæ verba principaliter, & directè tenduntur in perſonam, & non coarctantur ad certum locum, ita ut privilegium relinquant perſonale, ut per Baldum *in l. 1. Cod. de Summa Trinit. n. 14.* Barboſa *in l. Quia tale, ff. ſolut. matrim. num. 40.* Ergo eſt perſonale. Præterea licèt privilegium dicat: *Habeat Oratorium Matriti*, non ponitur taxativè ut objectum privilegii, ſed ut objectum loci, in quo eſt exercendum privilegium: itaque privilegium hoc ſemper eſt perſonale. Antonius Novarius *in Summa, tit. de Oratoriis privat. n. 6.* Quintana Dueñas *d. tract. 7. ſingul. 31.* Diana *4. p. tract. 4. reſol. 108.* Tamburinus *d. §. 4. n. 2.* Megala *vide reſolut. tom. 2. reſol. 161. num. 6.* Paſqualigius *quæſt. 614. per tot.* Capponi *d. cap. 183. num. 30.*

78. Sed tamen in hac difficultate duo caſus ſunt diſtinguendi. Primus, quando Indultum dicat, *In privato domus tuæ Oratorio liberè, & licitè poſſis.* In hoc enim caſu proculdubio dicendum, privilegium eſſe perſonale: & ratio eſt, nam illud dicitur privilegium perſonale, quod perſonis ſpeciali aliqua ratione indulgetur, veluti nobilibus, aut pupillis. Cujacius *lib. 1. diſſent. Papin. in l. Ex pluribus 40. ff. de Adminiſtrat. tut.* D. Olea *de ceſſ. tit. 6. quæſt. 2. num. 10.* Donellus *lib. 21. comment. cap. fin.* Ergo cùm hæc conceſſio fiat perſonæ, ſemper erit privilegium perſonale tantùm. Quod verò Miſſa celebretur in domo ejus, minimè privilegium reſpicit cauſam ipſius, ſed tantùm deſignat locum habendi Oratorium, ubi illa perſona cui indulgetur, poſſit celebrare, aut celebrari facere, ut benè conſiderat Paſqualigius *d. quæſt. 624. n. 6.* Ergo ex eo quod conceditur, ut domus habeat Oratorium, nullo tamen modo poteſt conſiderari habere aliquid realitatis, ſed tantùm erit privilegium perſonale. Deindè etiam dicitur privilegium perſonale, quando verba conceſſionis diriguntur ad perſonam. Boërius *deciſ. 117. num. 15.* Barboſa *in d. l. Quia tale, ff. ſolut. matrim. num. 5.* Diana *3. p. tract. 5. reſolut. 120.* Suarez *de legib. lib. 8. cap. 3. num. 10.* Cerier *de primogen. lib. 5. quæſt. 1. num. 3.* Cùm ergo omnia verba Indulti Oratorii diriganrur in perſonam, dicendum eſſe privilegium perſonale.

79. Secundus caſus erit quando quis habuerit indultum habendi Oratorium Matriti, ſitne mixtum, aut perſonale? Et videtur eſſe mixtum, quia ut alias expendit Thomas Hurtado *d. num. 2027.* haberet privilegium habendi Oratorium toto orbe terrarum. Tum quia verbum illud *Matriti*, nihil operaretur; & ideò ne ſuperfluum videatur, intelligendum etiam conceſſum eſſe loco, *cap. Commiſſa 35. §. Porrò, de elect. in 6. l. Boves 89. §. Hoc ſermone, ff. de verb. ſignificat.* & conſequenter mixtum eſſe, ita ut alibi non poſſit habere Oratorium, niſi Matriti. Ita tenent aliqui, quos tacito nomine refert Diana *4. p. tract. 4. reſolut. 108.*

80. Sed tamen contrarium eſt tenendum, & aſſerendum eſſe perſonale, ita ut ſi alibi transferatur, poſſit vi indulti habere Oratorium. Ratio eſt, quia adhuc in his terminis indultum ſolùm conceditur perſonæ, & ejus favore, & cauſæ; non verò cauſâ loci. Ergo relinquitur perſonale, nec tranſit ad naturam mixti. Confirmatur, nam illud verbum *Matriti*, non eſt cauſa conceſſionis, nec verba diriguntur ad locum, ut ſit mixtum privilegium; ſed tantùm appoſitum eſt, quia impetrans narravit vicinum eſſe Matriti, & ibidem habere domicilium, ubi intendit domi habere Oratorium. Ergo relinquitur purè eſſe privilegium perſonale. Denique probatur, nam quilibet habens privilegium habendi Oratorium in civitate, poteſt illud rurì habere, dum ibi commoratur; & tamen non utatur alio habito in civitate. Paſqualigius *quæſt. 630. per tot.* Diana *9. p. tract. 1. reſolut. 22.* Capponi *d. cap. 183. num. 33.* & eſt ratio, quia eſt privilegium perſonale. Ergo idem eſt dicendum in noſtra ſpecie. Sic tenent Diana *d. reſolut. 208.* Novarius *tit. de orat. privat. num. 6.* Tamburinus *d. §. 4. n. 2.* Quintana Dueñas *d. tract. 7. ſingul. 32. num. 4.* alibi Diana *6. p. tract. 8. reſol. 9. verſ. Notandum*, Paſqualigius *q. 628.* qui cum aliquibus *quæſt. 629.* idem aſſerit, licèt indultum fiat cum mentione certæ Diœceſis; nam tunc etiamſi impetrans ad aliam ſe tranſferat, privilegio fruetur.

81. Illud verò certum eſt, ſimile Indultum morte Pontificis concedentis non extingui, quia eſt gratia facta, quæ morte concedentis non extinguitur, *cap. Si cui 36. de Prabend. in 6.* ubi Gloſſa *verbo Moriatur*, Abbas *in cap. Quoniam, de offic. delegat. num. 12.* Gutierez *can. lib. 1. cap. 15. num. 24.* Sanchez *de matrim. lib. 8. diſput. 28. num. 64.* quod idem eſt dicendum mortuo Epiſcopo; quando continuatio privilegii dependet ab ejus licentia, ob eandem rationem. Navarrus *in cap. Placuit, de pœnit. diſt. 6. num. 163.* Salzedo *ad Bernardum in prax. cap. 26.* Tamburinus *d. §. 4. num. 17. & 19.* Paſqualigius *quæſt. 625.* qui *num. 4.* idem extendit, etiamſi Indultum dicat; *Ad beneplacitum noſtrum*; quia beneplacitum intelligitur ipſius dignitatis, quod non exſpirat morte Pontificis, *cap. Si gratioſè 5. de reſcript. in 6.*

82. Similiter abſque dubio aſſerendum, indultum Oratorii ad hæredes non tranſire, ſed finiri morte privilegiati, quia eſt perſonale, *regulâ Privilegium, de regul. jur. in 6. l. Neratius 151. l. Privilegia 157. ff. de regul. jur.* Eſt etiam alia Regula 65. *ff. eodem*, ibi: *Ubi perſonæ conditio locum facit beneficio, ibi deficiente ea beneficium quoque deficiat.* Larrea *deciſ. 31. n. 20.* Verùm Pellizarius *d. tom. 2. tract. 8. cap. 8. ſect. 2. num. 153.* ſcripſit, quod ſi indultum contineat clauſulam, *Ac de ipſius Ordinarii licentia, ejus arbitrio durante*, ad hæredes tranſibit, nec privilegium finietur morte privilegiati, quia hæc verba perpetuitatem ſignificant.

83. Sed Paſqualigius *quæſt. 626. num. 2.* rectè eum refellit, quia clauſula illa non eſt extenſiva, ſed modificativa, nec privilegium extrahit à naturæ ſuæ perſonalitatis; nam clauſulæ acceſſoriæ, & non mutantes ſubſtantiam, non mutant naturam, *leg. fin. ff. de conſtit. pecun. l. Si ſtipulatus ſit 4. ff. de uſur.* Socinus *conſ. 128. num. 133.* Ergo ſemper indultum illud remanet perſonale, & conſequenter morte privilegiati extinguitur, *l. Ex pluribus 40. ff. de adminiſtrat. tut. l. 2. C. de Privilegiis dotat. l. Dabimus 3. §. Si quis, ff. de Privilegiis credit.* & ita in praxi tenendum. R. Moya *d. tract. 2. diſput. 3. quæſt. 2. num. 16.* Henao *diſput. 23. ſect. 12. num. 166.*

84. Sed eſt dubium, an mortuo privilegiato, virtute Bullæ Cruciatæ, quando ab Epiſcopo approbatum eſt Oratorium, adhuc ſucceſſores poſſint ibidem celebrare, aut celebrari facere. Affirmant Thomas Hurtado *d. tom. 2. tract. 12. cap. 2. num. 2177.* Maſcareñas *tom. 1. de Sacrament. tract. 5. de Sacrific. Miſſ. diſput. 5. cap. 5.* nam licèt hoc privilegium ſit perſonale, ſuppoſito quod virtute Bullæ valet Oratorium erigi, jam ſemel approbatum ab Epiſcopo, non indiget nova approbatione, nec valet reprobari, *l. Pomponius, ff. de negot. geſtis.* Ergo ſucceſſores privilegiati virtute Bullæ benè poterunt in Oratorio illius celebrare, aut celebrari facere.

85. Sed R. Moya contrarium optimè tenet *diſt. quæſt. 3.*

quæst. 3. §. 2. *à num.* 9. nam Pontifex tantùm approbat Oratorium pro vita privilegiati. Ergo eo mortuo remanet approbatum, nec virtute Bullæ successores possunt ibidem celebrare, aut celebrari facere. Princeps enim quod semel approbavit, valet reprobare, l. *Ut gradatim* 1. §. 3. *ff. de muneris. & honoris*, prout etiam quotidie approbati ad excipiendas confessiones, reprobantur. Denique sententia erigendi Oratoria ex vi Bullæ, hodie est improbabilis, quapropter extincto privilegio Oratorii per mortem privilegiati, approbatio sola Episcopi non sufficit, & consequenter est necessarium novum Indultum, nec aliter successores eo uti poterunt.

CAPUT XI.

De Oratoriis Episcoporum, & Regularium. Elucidatur caput finale *de Privilegiis in 6.*

SUMMARIUM.

In hoc capite agendum de Oratoriis Episcoporum, & Regularium. De Oratoriis Principum & Senatorum idem dicendum, ut diximus de Oratoriis privatis, nisi publicè sint erecta, n. 1.

Habitur privilegium Episcoporum in cap. fin. de privilegiis in 6. *Debent quotidie ex decentia Episcopi Missam audire, n.* 2.

Possunt absentes à suis Ecclesiis celebrare in Altari portatili. Est difficultas in quo consistat hoc privilegium, n. 3. *Explicantur textus* in cap. fin. de privilegiis in 6. & cap. Concedimus 30. de consecrat. dist. 1. n. 4. 5. & 6.

An per Concilium Tridentinum sublatum sit privilegium dicti capitis finalis, aut per Constitutionem Pauli V. Affirmandum videtur, n. 7.

Sed contrarium probatur. Cessante fine præcepti, cessat præceptum, num. 8.

Et idem est dicendum circa Constitutionem Pauli V. privilegium insertum in corpore Juris, nisi de eo fiat specialis mentio, non derogatur, n. 9.

Colligitur ex dicto privilegio, Episcopos posse in suis Palatiis erigere Oratoria, n. 10.

Fit instantia ex doctrina aliquorum contrarium tenentium, n. 11. *Respondetur, ibid. Episcopus in suis Palatiis possunt habere Oratoria publica ut habent Hospitalia, & carceres, n.* 12.

Et licet aliqui resistant, possunt habere Oratoria privata, quod latè probatur. Privilegium extenditur ob identitatem rationis. Olim erat Eucharistia in Palatiis Episcoporum, & possunt habere Oratoria in domo rurali, n. 13.

An possit Episcopus duo habere Oratoria, unum ad suum usum, alterum ad usum familiæ. Prima sententia negat. Consuetudo est optima legum interpres. Privilegium habendi Oratorium, esse odiosum affirmat Trullench, negat Pasqualigius, sed non extenditur, n. 14.

Secunda sententia tenet contrarium. Explicatur textus in d. cap. fin. *n.* 15.

Admittitur secunda sententia ad unum Oratorium, ex d. cap. fin. *Privilegium nequit extendi nisi ad personas expressas. Declaratoria interpretativa debet esse congrua verbis, & verba præcisa nequeunt habere aliam interpretationem, n.* 16.

Ad alterum Oratorium extenditur ex facultate textus in cap. Missarum 12. de consecrat. dist. 1. *Facultas Episcopi ad designandum locum celebrandi est reservata quoad domos privatas, n.* 17.

An in Oratorio posito in Palatio, Episcopo absente possit celebrari, negant plures, n. 18. *Affirmant alteri, num.* 19.

Si Episcopus erigit Oratorium in altari viatico in suo Palatio, admittenda est prima sententia, n. 20. *Si est Oratorium cum Altari fixo tantum ad usum Episcopi, idem dicendum. Si verò non ita, contrarium asserendum cum secunda. Quisque præsumitur uti remedio ordinario, non extraordinario. Oratorio Episcopi competit immunitas, n.* 21. *An mortuo Episcopo possint Familiares in Oratorio Palatii celebrare? Negavit Diana, n.* 22. *Affirmat Pellizarius, n.* 23. *Resolvitur ut supra, nisi domus Episcopi fuerit combusta, aut aliis locata, n.* 24.

Privilegium habendi Oratorium Episcopis concessum, extenditur ad titulares sub nomine Episcopi comprehensos, n. 25.

Fit instantia, & explicantur verba dicti capitis finalis. Non extenditur pro inferioribus etiam jurisdictionem Episcopalem habentibus, nec pro Episcopis tantùm electis, & non confirmatis, n. 27.

Regulares habent plura privilegia celebrandi in quolibet loco in altari portatili, quæ referuntur, n. 28. *An sublata sint per Concilium Tridentinum? Affirmant plures, n.* 29. *Negant alteri, n.* 30.

Admittitur prima sententia: secunda verò in praxi probabilis non est, ex Constitutione Gregorii XIII. n. 31. *Fit instantia, & respondetur, n.* 32.

Limita cum Reverendissimis, & doctissimis Patribus Jesuitis ad Missionem missis, ex aliquibus Constitutionibus. Quod ex Urbani constitutione extenditur ad alios Regulares ad Indos missos, n. 33.

Regulares habent plura privilegia, ut Oratoria habeant in Monasteriis, claustris, hospitiis, Grangiis, intra & extra Monasteria, n. 34. *Possunt erigere Generales aut Provinciales, irrequisito Episcopo, n.* 35.

An hæc privilegia sint derogata per Tridentinum, affirmandum videtur, n. 36. *Sed contrarium defenditur, n.* 37.

An exteri Sacerdotes possint celebrare in Oratoriis Regularium? Ponitur ratio dubitandi, n. 38. *Resolvitur affirmative, n.* 39.

An idem sit dicendum de grangiis Regularium? Prima sententia negat, n. 40. *Secunda affirmat, n.* 41.

Explicatur caput Parentibus 10. de privilegiis, *n.* 42. *& caput finale* de Censibus, *n.* 43. *idcirco admittitur secunda sententia, n.* 44.

1. IN hoc capite de aliquibus Oratoriis agendum est nobis, præcipuè de Oratoriis Episcoporum, & Regularium: de aliis verò quæ habentur in Palatiis Principum, Senatorum, & aliorum jurisdictionem exercentium, nihil dico; nam aut sunt Capellæ publicæ, de quibus diximus capite antecedenti; aut sunt Oratoria privata similiter ibidem recensita, in quibus nequit Missa celebrari absque indulto Sedis Apostolicæ, ut declaravit Sacra Congregatio 14. Novemb. 1648. & refert Valerus *in differentiis utriusque juris, verbo Missa, different.* 2. §. 2. Diana 9. *p. tract.* 1. *resolut.* 35. Fagnanus *in cap. Authoritate, de censibus, n.* 19. quidquid aliqui reluctant, quos dat Diana nuperrimè allegatus, quorum sententia erit admittenda, si in Palatiis secularium Magistratuum aliqua publica Oratoria erigantur, quæ licet deserviant ad Principum, vel Magistratuum commoditatem, publici tamen sunt aditus illorum, ut jam expressum est.

2. Episcopis verò de jure communi competit privilegium capitis finalis *de privilegiis lib.* 6. ut possint in Altari portatili celebrare, aut facere celebrari, si absentes sint à suis Ecclesiis extra diœcesim, ideo ob causam audiendi Missam; cùm non debeat alicui dies

præterire qua ab Epiſcopo non audiatur, vel celebretur, abſque rationabili cauſa, dummodò interdictum obſervetur. Ex hoc enim textu duo communiter deducuntur. *Primò*, an Epiſcopus teneatur quotidie Miſſam celebrare, ſeu audire, niſi ex rationabili cauſa excuſetur? Et aſſerendum ad id teneri, & ab eo id fieri ex congruentia, & decentia, non verò ex aliqua obligatione: quæ quidem interpretatio conſona eſt verbis illius textus, ibi: *Sine qua tranſire non decet.* Verbum enim *decet*, tantùm congruentiam, & decentiam ſupponit, *cap. Magna 6. de voto, cap. Cùm decet 30. de elect. in 6.* Cicero 3. *de Finib.* ibi: *Decet patriam eſſe charioremnobis, quàm noſmetipſos.* Idcircò tantùm ex congruentia, & decentia Epiſcopi debent quotidiè aut Miſſam celebrare, aut eam audire. *Navarrus in Man. cap. 21. n. 2.* Azorius *Inſt. Moral. 1. p. lib. 7. cap. 4. q. 3.* Riccius *in praxi, 1. p. reſol. 203. n. 6.* Fagundez *in præcept. Decalogi, 1. part. lib. 2. cap. 2. num. 11.* Barboſa *2. part. alleg. 24. n. 1.* Henao *de Sacrific. Miſſæ, diſput. 23. ſect. 9. num. 103.*

3. Ob hanc cuius cauſam conceſſum eſt Epiſcopis, ubi eis viſum fuerit, cum Altari portatili celebrare, aut celebrari facere, ſi abſentes ſint à ſuis Eccleſiis. Sed eſt difficultas, in quo conſiſtat hoc privilegium: Ratio dubitandi ſumitur ex deciſione textus *in cap. Concedamus 30. de conſecrat. diſt. 1.* ubi omnibus Sacerdotibus conceditur celebrare in itinere cum Altari portatili, ſi non adſint Eccleſiæ, ſeu Oratoria: unde communiter Doctores eliciunt, cauſâ itineris, deficientibus Eccleſiis, ſeu Oratoriis, poſſe Sacerdotes celebrare in Altari viatico. S. Thomas *3. part. quæſt. 83. art. 3. ad 2.* Valerius *de different. verbo Miſſa, different. 2.* Leander *de Sacrament. tract. 8. diſput. 6. quæſt. 16.* Layman *in Summa, lib. 5. tract. 5. cap. 5. n. 3.* de Lugo *de Euchariſt. diſput. 20. ſect. 2.* Ergo nullum privilegium conceditur Epiſcopis *in d. cap. fin.* cùm de jure communi id omnibus Sacerdotibus fuerit conceſſum.

4. Huic difficultati aliqui reſpondent, privilegium magnum Epiſcopis concedi *in dict. cap. fin.* nam textus *in cap. Concedimus*, tantùm ratione itineris concedit Presbyteris celebrare in Altari viatico, quando Eccleſiæ, aut Oratoria deficiunt. Textus verò *in dict. cap. fin.* Epiſcopis id concedit, licèt adſint, ob commoditatem Epiſcopi. Suarez *in 3. p. diſput. 81. ſect. 3. verſ. Tertia exceptio.* Dicaſtillo *de Sacrament. tract. 5. diſput. 4. dub. 5. num. 99.* Paſqualigius *de ſacrific. Miſſ. quæſt. 464. num. 6.*

5. Hoc interpretamentum, utpotè conforme literæ illius textus, eſt ſuſcipiendum, ut probant apertè verba illius: *Nec ſemper poſſunt commodè ad Eccleſias accedere pro Miſſa celebranda, ſeu audienda.* Apertè enim ſupponunt Eccleſias adeſſe; verùm quia commodè Epiſcopi ad illas accedere non poſſunt, ſimile privilegium conceditur eis: quod diverſum eſt *in dict. cap. Concedimus*, loquente quando non adſunt Eccleſiæ.

6. Verùm licèt hæc interpretatio ſit conformior, adhuc alia eſt probabilis, ſcilicet dictum caput *Concedimus*, ſolùm dare hanc facultatem Sacerdotibus, quando per plures dies celebratio deficeret, aut non ſperaretur de cætero, vel inſtet præceptum audiendi Miſſam, ut tenent plures quos refert Paſqualigius *quæſt. 464. num. 1.* Aſt Epiſcopis *in d. cap. fin.* quotidie celebrare, aut facere celebrari conceditur in Altari portatili, ne Miſſa eis deficiat.

7. Eſt dubium, an per Decretum Concilii Tridentini ſublatum ſit Epiſcopis hoc privilegium celebrandi in Altari portatili, vel ex Decreto Pauli V. Et affirmandum videtur; nam Tridentinum *ſeſſ. 12. in Decreto de ſervandis, &c.* loquendo cum Epiſcopis, ſic decernit: *Ne patiantur privatis in domibus, atque omnino extra Eccleſiam, & ad divinum tantùm cultum dicata Oratoria ab eiſdem Ordinariis deſignanda, & viſitanda, ſanctum hoc ſacrificium a ſecularibus, & Regularibus peragi.* Cùm ergo eis injungitur, ne permittant extra Eccleſiam, & Oratoria celebrari, conſequens eſt, ut eiſdem præcipiatur, ne aliter faciant; non enim Epiſcopi alios corripere rectè poſſunt, ſi ipſi non corripiantur, & ad Decretum adſtringantur. Præterea Concilium ad evitandos abuſus decernit, ne extra Eccleſiam, aut Oratoria celebretur; non enim tolleretur, ſi adhuc Epiſcopis permiſſum remaneret ad libitum in Altari portatili celebrare. Ergo abſtulit ſimile privilegium. Denique Conſtitutio Pauli V. ſuſtulit licentiam & facultatem Epiſcopis, quam dabant ad celebrandum in Oratoriis privatis. Ergo etiam ab eis abſtulit facultatem celebrandi quotidie in Altari privilegiato.

8. Sed in contrarium eſt communis ſententia, quia Tridentinum nihil loquitur de hoc privilegio, ſed tantùm deſignat Epiſcopos exequutores, ne patiantur celebrare niſi in Eccleſiis, & Oratoriis ad id deputatis. Cæterùm Concilium loquitur cum Secularibus, & Regularibus Clericis, non verò loquitur cum Epiſcopis, ut ipſi non celebrent niſi in locis ad id deſignatis. Ergo Tridentinum ab illis non abſtulit facultatem celebrandi in Altari portatili ad eorum commoditatem. Rurſus quando ceſſat finis præcepti, debet diſpoſitio ceſſare, *l. Si navius 15. §. Præſcriptiones, ff. ad l. Jul. de Adult. l. Quod dictum 32. ff. de Pact. cap. Etſi Chriſtus 26. de jurejur.* Everardus *in Top. loco 85.* Tiraquellus *in tract. ceſſante cauſa, 1. p. num. 11.* Cùm ergo in præſenti finis Concilii fuerit, ut ceſſarent abuſus in celebratione Miſſarum, qui non adſunt, ſi Epiſcopus celebret in Altari viatico, vel faciat celebrari? Ergo debet ceſſare diſpoſitio Concilii. Confirmatur, quia nullus abuſus valet conſiderari in lege id concedente, utpotè in privilegio inſerto in corpore juris, unde non eſt præſumendum legem illos conceſſiſſe, aut permiſiſſe: Ergo ceſſant abuſus, & finis præcepti, & conſequenter præceptum.

9. Nec ex conſtitutione Pauli V. aliquid in contrarium probatur, quia ſolùm declarat Epiſcopos non poſſe dare licentiam ad habenda Oratoria privata, ubi celebretur. Tum in dictis decretis, tam Tridentini, quàm Pauli V. non fit mentio ſpecialis hujus privilegii, ut derogaretur, quod fieri debebat, quia eſt inſertum in corpore juris, *l. Ejus militis 34. §. Militia, ff. de teſtam. milit.* Felinus *in cap. 1. de reſcript. num. 12.* Lotterius *de re benefic. lib. 1. quæſt. 7. num. 16.* Ruinus *vol. 1. conſ. 228. num 15.* Suarez *de legib. lib. 8. cap. 38. num 12.* Palaus *1. part Oper. Moral. tract. 3. diſput. 4. de privileg. punct. 2. §. 4. num. 5.* Ergo nec ex decreto Tridentini, nec Pauli eſt derogatum hoc privilegium *in dict. cap. fin.* Sic declaravit Sacra Congregatio, ut teſtatur Barboſa *2. p. alleg. 23. num. 5.* Alzedus *de Præcell. dignit. Epiſcop. 1. p. cap. 13. num. 3.* Fagnanus *in cap. Quod nonnullis, de privileg. num. 8.* Valer. *verbo Miſſa, different. 2. verſ. Hæc tamen Regula,* Azor. *Inſtit. 1. part. lib. 10. cap. 26. quæſt. 4.* Garcia *in Summa, tract. 3. difficult. 8. dub. 2. punct. 2. num. 19.* Coninch *de Sacrament. quæſt. 83. art. 3. dub. 1. num. 224.* Layman *d. tract. 5. cap. 5. num. 3.* de Lugo *d. diſput. 20. ſect. 9. num. 49.* Paſqualigius *quæſt. 1215. per tot.* Henao *d. diſput. 23. ſect. 9. num. 110.* quorum ſententiam admitto.

10. Secundum, quod obſervandum eſt *in hoc d. cap. fin.* eſt, ut ex hoc privilegio, & aliis facultatibus de jure communi Epiſcopis conceſſis, poſſint in proprio Palatio authoritate propria erigere Oratoria ad celebrandum. Ratio eſt, nam ſi Epiſcopis concedatur facultas celebrandi, aut faciendi celebrare in Altari portatili, commodo loco ad libitum illorum, ſimiliter in proprio Palatio valent ad celebrandum Oratorium erigere,

erigere, & destinare. Tum, nam si in decreto Tridentini, & Constitutione Pauli V. prohibeatur celebrari in domibus privatis, nisi ex licentia Pontificis, Palatium Episcopale non comprehenditur in his decretis, quia non est privata domus, sed gaudet immunitate, *cap. Id constitutum 17. q. 4.* Quapropter tam de jure communi, quàm ex privilegio dicti capitis finalis possunt erigere Oratoria in suis Palatiis, non solùm ob necessitatem, quando essent infirmi, sed ob solam commoditatem. Marchinus *de Ordin. 3. p. cap. 9. n. 11.* Garcia *d. cap. 2. num. 19.* Diana *9. p. tract. 1. resol. 36.* de Lugo *d. disput. 20. sect. 2. n. 30.* Tamburinus *in Meth. lib. 1. cap. 4. §. 2. num. 12.* Pasqualigius *quæst. 1216. per tot.* Rubeus *in Aphorism. Episcop. verbo Oratorium, num. 3.* Capponi *d. cap. 183. num. 43.* Henao *d. sect. 9. n. 107.*

11. Sed in contrarium est difficultas, nam ut declararunt Cardinales ad Concilium, *responso 841.* Episcopi nequeunt celebrare, nec facere celebrari in Oratoriis habitis in suis Palatiis; quia id est sublatum per Tridentinum. Tum quia textus *in d. cap. fin.* solùm loquitur de Episcopis itinerantibus, non verò domi morantibus, & in suis Palatiis. Unde Pasqualigius *quæst. 1216. num. 4.* asserit non eis competere habere Oratoria ex privilegio dicti capitis finalis. Ergo minimè possunt habere Oratoria in suis Palatiis authoritate propria, ut affirmant Riccius *4. p. decis. 78. n. 5.* Valer. *d. different. 2. n. 1.*

12. In hoc dubio dicendum, Doctores in aliqua confusione versari; duobus enim modis potest Episcopus Oratoria in suo Palatio construere. *Primò*, quando sunt publica. *Secundò*, quando sunt privata. Publica verò suâ propriâ authoritate Episcopi valent erigere cum porta ad publicam viam, & cum campana, & aliis requisitis, prout tenent Nostri Eminentissimi Archiepiscopi Tolerani, & sunt sicut cætera Oratoria publica. Fagnanus *in cap. Authoritate, de censibus, n. 24.* nam sicut Episcopi possunt ubi fuerit conveniens, publica erigere Oratoria, similiter in eorum Palatio ex ipsorum propria authoritate erigi possunt, prout etiam in Hospitalibus, & carceribus fiunt. Fagnanus *ubi proximè, n. 26.* Unde in his Oratoriis & celebrati poterit & Fideles Missam audire quibunt. Pasqualigius *quæst. 1216. num. 3. & 5.*

13. Erit ergo tota concertatio in secundo membro distinctionis, nempè si Episcopus possit Oratorium privatum in suo Palatio propria authoritate erigere: quo in casu loquitur Responsum Cardinalium, & similiter Riccius, & Valer. & improbabilis non est eorum sententia, ex fundamentis recensitis *num. 7.* Sed adhuc contrarium est tenendum in Oratoriis privatis ad usum ipsius Episcopi, & familiæ, *ex cap. Missarum 12. de consecr. dist. 1.* ubi Missa celebrari permittitur in quocumque loco ab Episcopo deputato: quæ quidem facultas licèt sit revocata quoad domus privatas in erectione Oratorii, non tamen in Palatiis Episcoporum, nec per Tridentinum, nec per constitutionem Pauli V. ut jam dictum est. Ergo rectè Episcopi possunt erigere Oratorium privatum ad celebrandum in suo Palatio. Rursus ex decisione textus *in d. cap. fin.* quem quidem trahere possumus ad hæc Oratoria, ex identitate rationis; quia cùm Episcopis concedatur ob commoditatem audiendi Missam, vel celebrandi quotidie, Altare portatile, si sint itinerantes; eadem est ratio, ut domi illo fruantur, ob eandem commoditatem; durum est enim Episcopis quotidiè è domo exire ad Ecclesiam, vel ad celebrandum, vel audiendum Missam, quam lo plurimis negotiis sunt irretiti. Cùm ergo eadem sit ratio, idem jus debet servari, licèt sit materia privilegii, & odiosa. Cardoso *in praxi, verbo Lex, num. 24.* Menochius *lib. 3. præsumpt. 33. n. 18.* Marius Antoninus *ver. lib. 3. resolut. 39. num. 1.* Rebellus *de Just. 1. p. lib. 1. quæst. 6. sect. 4. num. 20.* Ergo benè poterunt Episcopi in suis Palatiis habere Oratoria privata cum Altari portatili ad celebrandum. Præterea Episcoporum Palatia quodam modo religiosa sunt, ob authoritatem, & dignitatem eorum: quare in eis erat olim Sanctissima Eucharistia, & locus ubi custodiebatur, & existebat, *Pastophorium* dicebatur. Clemens Pontifex *lib. 8. cap. 13. & lib. 2. Constit. Apostol. cap. 57.* quod verbum secundùm interpretationem D. Hieronymi *ad cap. 40. Ezechiel.* thalamum significat, ubi habitabat Templi Præpositus, id est Episcopus. Durantius *de Rit. Ecclesiæ, lib. 1. cap. 16. num. 7.* Laitmeter. *de vet. Clericor. vitt. lib. 2. cap. 77.* Ergo cùm domus Episcopi digna haberetur habendi Eucharistiam, & illam observandi, cur non habebit Oratorium privatum ad celebrandum, ut tenent supra relati, quibus addendi Gavantus *in Rub. Miss. 2. p. tit. 20.* Squillante *de Privilegiis Episcopor. 3. p. cap. 4. num. 7.* quod extendum etiam in domo rurali, ubi aliquando habitaret Episcopus ob recreationem. Tamburinus *d. §. 2. n. 12.* Diana *9. p. tract. 1. resolut. 38.* Pasqualigius *quæst. 1217. per tot.*

14. Præterea est aliud dubium, an Episcopi in suis Palatiis possint erigere duo Oratoria, unum ad ipsius usum, alterum ad usum familiæ. Prima sententia negat; nam privilegium dicti capitis finalis est personale, respiciens ipsius personam, ut quotidiè Missam audiat. Cùm verò illud privilegium in uno Oratorio effectuetur, minimè virtute illius valet Episcopus aliud erigere ad suam familiam. Cæterùm consuetudo est optima legum interpres, *l. 37. ff. de legib.* Hupnius *in Encyclopædia jur. 1. p. tit. 3. cap. 7. num. 7.* non enim invenitur ut in Palatio alicujus Episcopi sint duo Oratoria: ergo negandum est habere hanc potestatem. Denique privilegium habendi Oratorium, est odiosum. Trullench *in Bull. lib. 1. §. 3. dub. 6. num. 10.* quod non debet extendi. Et licèt aliqui dicant illud favorabile, Pasqualigius *quæst. 1218. num. 9.* non tamen extendi debet ultrà id, quod in verbis continetur, *l. Quod constitutum, ff. de testament. milit.* Solorzanus *de jur. Ind. tom. 1. lib. 2. cap. 20. n. 71.* Salgado *de Retent. 2. p. cap. 30. §. 5. num. 26.* Ast ut privilegio *dicti capitis finalis* solùm continetur unum Altare, ut Episcopus celebret, aut Missam audiat: Ergo nequit erigere domi duo Oratoria, ad sui, & familiæ usum. Diana *9. p. tract. 1. resolut. 37.* Capponi *d. cap. 183. num. 44.*

15. Secunda sententia tenet contrarium, quia textus *in d. cap. fin.* loquitur indistinctè, & sine limitatione: quapropter potest extendi ad duo Oratoria. Sed Diana *d. resolut. 37. vers. Sed pace viri*, asserit textum illum assumptum non probare, quia effectuatur in persona Episcopi. Verùm ex verbis textus illius, licèt non probetur assumptum, ratione tamen probatur; nam, ut diximus supra, beneficium Principis latè interpretatur, *l. 1. ff. de Constit.* Ergo debet privilegium illud non solùm ad Episcopum extendi, sed ad familiam. Pellizarius *tom. 2. Man. Regul. tract. 8. cap. 2. sect. 2. num. 260.* Pasqualigius *quæst. 1218. per tot.* Torrecilla *Exam. de Obisp. tract. 8. quæst. ult. sect. unica, consult. 4.*

16. In re dicendum, admittendam esse hanc secundam sententiam, non solùm ex privilegio *dicti capitis finalis*, sed etiam *ex cap. Missarum 12. de consecrat. dist. 1.* scilicet unum Oratorium erigere posse Episcopum cum Altari portatili, ad usum ipsius, & facilè probatur *in d. cap. fin.* Verùm privilegium istud extendi non valet ad Oratorium familiæ; nam, ut dictum est, privilegium est personale, non egrediens personam; idcircò vi illius nequit aliud Oratorium erigi ad familiam, *ex cap Sanè 9. de Privilegiis, l. Quia tale 13. ff. solut. matrim.* Menochius *lib. 3. præsumpt. 103.* Guillos

lib.2.obſervat.144.à num.8. Tuſchus *lit.P.concluſ.740.* Marius Antoninus *lib.1.reſolut.109.num.5.* Tum declaratio interpretativa debet eſſe congrua, quatenus verba privilegii patiuntur. Baldus *in l.1. C.de impub.ſubſtit.* Mantica *de contract. lib.1. tit.16.num.10.* & verba habentia præciſam ſignificationem, non poſſunt recipere aliam interpretationem, & ſi poſſint extendi, id faciendum intra limites ſignificati. Gloſſa, & Bart. *in l.Stipulatus ſum, in princip. ff.de verb.obligat.* ubi etiam Jaſon *num.3.&* 4. Salgado *de Reg. protect. 4.p.cap.12. à num.35.* Cùm ergo verba textus *in dict. cap. fin.* habeant ſignificationem præciſam ad ipſum Epiſcopum, & ut Miſſam audiat, non debent extendi ad aliud Oratorium deſerviens ad familiam illius.

17. Sed licèt Epiſcopi ex hoc privilegio nequeant aliud Oratorium erigere ad ſuam familiam; poſſunt tamen *ex dict. cap. Miſſarum*, nempè quia de jure communi competit Epiſcopis deſignare locum competentem ad celebrandum: quæ quidem facultas eis ablata non eſt, ut in ſuis Palatiis id facere non poſſint, ut dictum eſt ſuprà. Portel. *tom.1. Reſponſor. 3.part. caſu 20. num.4.* Beja 4. *part. caſu 33.* Lezana *tom.1. quæſt. Regul. cap.21. num.14.* Ergo rectè poterunt ex facultate alterum Oratorium in ſuis Palatiis erigere ad uſum ſuæ familiæ, ut ex hoc principio benè probat Paſqualigius *d.quæſt.1218. à num.5.* Ex his fundamentum primæ ſententiæ dilabitur, quia ſolùm inſtat in privilegio dicti capitis finalis.

18. Hinc reſolvenda eſt alia quæſtio, an in Oratorio exiſtente in Palatio, abſente Epiſcopo, poſſit celebrari. Aliqui negant; quia privilegium dicti capitis finalis, eſt perſonale. Ergo abſente Epiſcopo, nequit in eo celebrari. Portel. *tom.1. Reſponſ. 3.part.caſu 20.n.6.* Zambellus *in Repert. verbo Miſſa, num.20.* Diana *9.part. tract.1. reſolut.41.* & *4.part. tract 4. reſolut.15. verſ. Notandum*, & videtur tenere Averſa *de Euchariſtia, quæſt.11.ſect.4. verſ. Quintò, in fin.*

19. Alteri verò affirmant, quia Oratoria non erigunt Epiſcopi in ſuis Palatiis ex vi dicti capitis finalis, ſed ex capite *Miſſarum*. Ergo in eis poterunt alteri celebrare, etiam Epiſcopo abſente. Rurſus Oratorium, & Capella Epiſcopi ſe habent tanquam Eccleſia Parochialis ipſius familiæ, quæ immediatè ſubditur Epiſcopo. Ergo ſicut in aliis Eccleſiis Parochialibus celebratur etiam abſente Epiſcopo; ſimiliter in Oratorio ſui Palatii. Tamburinus *d.lib.1.cap.4.§.1. n.10. & 12.* Valerus *verbo Miſſa, different. 2.* Pellizarius *tom.2. tract.8. cap.2. num.163.* Franciſcus de Lugo *lib.5. de Sacrament. cap. 6. quæſt.3. n.15.* Quartus *in Rub. Miſſ. 3.part.tit.10. ſect.2. dub.4. num.1.* Paſqualigius *quæſt.1233. à n.5.*

20. In hoc dubio dicendum, duobus modis poſſe Epiſcopum in ſuo Palatio erigere Oratoria. Primo quando Oratorium non ſtabile erexerit, ſed portatile, ita ut faciliter jam in hac parte Palatii reponatur, jam in altera: & in hac ſpecie certa eſt prima ſententia. Ratio eſt, nam tunc Epiſcopus tantùm erigit Oratorium *ex dicto cap. fin.* quod eſt privilegium perſonale, & ad uſum tantùm illius: quamobrem alteri Clerici abſente Epiſcopo nequeunt ibidem celebrare, nec facere celebrari. Tamburinus *d.§.1. num.10.* Quartus *dict. ſect.1. dub.4. verſ. Reſpondeo.* Paſqualigius *quæſtione 1223. num.2.*

21. Secundo etiam modo poteſt Epiſcopus Oratorium erigere in ſuo Palatio, quod publicum non ſit, ſed privatum: & in hoc caſu eſt difficultas, & in ea maximè conſideratione eſt procedendum, quia ſi in parte ſecreta eſt conſtitutum ad uſum tantùm ipſius Epiſcopi, & aſſueſcat ibidem celebrare, nec permittat eo abſente aliquem celebrare, tunc alter eo abſente celebrare non poterit, nec ad uſum familiæ, nec alio modo; quia tunc præſumendum tantùm erexiſſe Oratorium ex privilegio dicti capitis finalis, quod eſt perſonale, quo nullus uti poterit eo abſente. Si verò Oratorium non ita ſit erectum in ſecreto, ſed palam, nec cum aliqua reſervatione, tunc abſente Epiſcopo in eo poterit celebrari, quia præſumitur erectum ex facultate juris communis, deputando eum locum ad celebrandum. Et ratio eſt, nam in dubio præſumendum voluiſſe Epiſcopum uti facultate Ordinaria, & non extraordinaria privilegii, *l. cauſa 17. ff. de Minorib. l.3. C.de in integr.reſtit.l.4. C.ſi adversùs rem judicat.* Donellus *lib.21. comment. cap.11.* ubi Uſualdus *lit.K.* Ergo in illo, non ſolùm quando eſt præſens Epiſcopus, poterit celebrari, ſed etiam eo abſente. Rurſus quando Oratorium in Palatio Epiſcopi eſt ſtabile, non ſolùm conſideratur perſonale ad uſum Epiſcopi, ſed reale, cui competit etiam immunitas abſente Epiſcopo. Marius Italus *de Immunit. lib.1.cap.4.§.9.* Diana *d.6.p.tract.8. reſol.40. verſ. Tum à ſimili.* Ergo non eſt intelligendum erectum ex privilegio dicti capitis finalis, ſed ex facultate jure communi conceſſa, & poterit abſente Epiſcopo celebrari.

22. Similiter eſt alia reſolvenda quæſtio, an mortuo Epiſcopo poſſint adhuc familiares ibidem celebrare, & ſacrum audire. Negavit Diana *9.part. tract.1. reſolut.40.* quia illud Oratorium eſt erectum ex privilegio dicti capitis finalis, & cum perſona Epiſcopi extinguitur.

23. Pellizarius verò *d.tom.2. tract.8. cap.2. ſect.3. n.63.* tenet contrarium, quia Oratorium Palatii Epiſcopi, etiam eo defuncto durat, & fruitur immunitate. Marius Italus *dict.cap.4.§.9. num.4.* Novarius *in Summa Bull. tit. de Immunitat. num.10.* Barboſa *ad textum in cap.Conſtituimus 17.quæſt.4. n.1.* Ergo etiam fruitur privilegio, ut etiam ibi celebretur.

24. Sed difficultas iſta reſolvenda eſt, ut ſuprà diximus; nam ſi Oratorium eſt erectum ex privilegio dicti capitis finalis, mortuo Epiſcopo, nequit quis in eo celebrare. Si verò fuerit ſtabile eo modo, ut conſtructum ſit ex facultate juris communis, adhuc Epiſcopo defuncto poterit in eo celebrari, ut benè diſtinguit Paſqualigius *quæſt.1224. num.4.* Quod ita intelligendum, ſi modò remaneat domus Epiſcopalis; nam ſi ſit conducta, aut mortuo Epiſcopo aliis locetur, eſt domus privata, in qua nequit ex ſola facultate Epiſcopi celebrari. Tamburinus *d.§.2. num.13.* Quartus *in Rub. Miſſ.part.3.tit.10.num.1.ſect.2.dub.4.* Paſqualigius *ubi proximè, n.7.* Aliàs in ſimilibus Oratoriis ſemper rectè celebratur, & adimpletur præceptum audiendi Miſſam. Diana *6.part.tract.1.reſolut.40. in fin.* Tamburinus *d.§.2.num.13. in fin.* Squillante *de privileg. Epiſcop. 3. part. cap.4. num.9.* Paſqualigius *quæſt.1225. per tot.*

25. Deinde illud eſt certum, Epiſcopos titulares poſſe uti privilegio dicti capitis finalis, *de privileg. in 6.* non ſolùm ad celebrandum quotidie in Altari portatili, ſed ad domi habendum Oratorium non ſtabile; quia privilegium illud conceſſum eſt dignitati, ſicut alii quamplures honores, quos refert Diana *9.part. tract.1. reſolut.47.* Ergo rectè titularis Epiſcopus poterit uti illo privilegio. Tum diſpoſitio loquens abſolutè de Epiſcopo, intelligitur etiam de titulari. Baldus *in Auth. Licentiam, C.de ſacroſ. Eccleſ.* Simancas *de Cathol. Inſtit. tit.25. num.12.* Sed textus *in d.cap.fin.* loquitur abſolutè de Epiſcopis. Ergo etiam de titularibus eſt intelligendus. Diana *d.reſolut.47. verſ. Itaque his*, Portel. *d.3.part. caſu 20. num.3.* de Lugo *d. diſput.20. de Euchariſt.ſect.2. num.50.* Tamburinus *d. §.2.num.12.* Quartus *3.part. tit.10.num.1.ſect.2.dub.1.* Paſqualigius *d. quæſt.1226. à num.1.* Henao *d.diſp.15. ſect.9. num.116.*

26. Sed

26. Sed contrà expenditur textus *in d. cap. fin.* ibi: *Quoniam Episcopi, eorumque Superiores, se habent diversis ex causis à suis Ecclesiis, & diœcesibus absentes.* Quæ verba non absolutè diriguntur ad omnes Episcopos, sed ad eos habentes suas Ecclesias, & diœceses, à quibus absentantur. Ergo nequeunt trahi ad Episcopos titulares. Sed respondetur, causam absentiæ non esse finalem, sed impulsivam, quæ non coarctat dispositionem, ne possit extendi ad Episcopos titulares. Causa enim finalis est commoditas Episcopi ad audiendam, seu Missam celebrandam; quæ comprehendit Episcopos titulares majori ratione, quia semper sunt absentes à suis Ecclesiis, & diœcesibus, quamobrem rectè ad eos extenditur hoc privilegium. Pasqualigius *quæst.* 1226. *num.* 4.

27. Non tamen extendendum est ad inferiores Prælatos, etiamsi habeant jurisdictionem quasi Episcopalem, quia concessum est sub nomine Episcopi, solùm illam dignitatem habentibus, non verò jurisdictionem. Diana 9. *p. tract.* 1. *resolut.* 48. Pasqualigius *quæst.* 1227. *à num.* 3. Similiter non est concessum Episcopis tantùm electis, sed etiam confirmatis, licèt non consecratis conceditur, quia gaudent omnibus privilegiis Episcoporum. Pasqualigius *quæst.* 1228. *num.* 2. Diana *p.* 12. *de consecrat. Episcop. resolut.* 102. quidquid alii resistant.

28. His enim de Oratoriis Episcoporum discussis, transeamus ad Oratoria Regularium, circa quæ duo indulta sunt consideranda. Primum, privilegia quædam concedentia Regularibus Missam dicere in Altari portatili in loco decenti, ut est textus *in cap. In his* 30. *de Privilegiis*, in quo id conceditur Reverendissimis Patribus Prædicatoribus, Minoribus, & Carmelitis. Idem concessêre Urbanus V. & Sixtus IV. Lezana *quæst. Regul. tom.* 1. *cap.* 21. *num.* 45. Minimis Julius II. Peyrinis *tom.* 1. *suor. Privil.* §. 7. *n.* 17. Hieronymitis Eugenius IV. ex Peyrinis *in Compendio*, *verbo Celebrare*, §. 2. & 3. Paulus III. Jesuitis, Cherubinus *tom.* 1. *const.* 25. *Pauli III. & Sixti IV.* & Minoribus Alex. VI. Rodriguez *tom.* 1. *quæst. Regul. quæst.* 47. *art.* 5. Congesserunt Garcia *in Summa, tract.* 3. *difficult.* 8 *dub.* 2. *punct.* 3. *num.* 17. Tamburinus *d. cap.* 4. §. 3. *n.* 7. Henao *de Sacrific. Miss. disput.* 23. *sect.* 10. *n.* 113.

29. Circa hæc privilegia gravis est quæstio, an sublata sint per Concilium Tridentinum *dict. sess.* 22. Prima sententia affirmat, quia sub dicta dispositione Concilii directè comprehenduntur Regulares, quibus non est permittendum ab Episcopo, ut extra Ecclesiam, aut locum destinatum ad celebrandum Missas celebrent. Tum ex subsequenti clausula, *Non obstantibus quibuscumque privilegiis.* Unde hæc Indulta revocata remanent. Navarrus *in Man. cap.* 25. *num.* 82. *in fine.* Lotterius *de re benefic. lib.* 1. *quæst.* 30. *num.* 15. Barbosa *de offic. Episcop. 2. p. allegat.* 23. *num.* 4. Layman *in Summa, lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 5. *num.* 5. Palao 4. *p. tract.* 22. *disput. unica, punct.* 8. *num.* 8. Becanus *de Sacrament. cap.* 25. *n.* 1. Garcia *d. punct.* 3. *n.* 28.

30. Secunda sententia negat, nam textus *in dict. cap. In his* 30. *de Privilegiis*, est privilegium insertum in corpore juris, quod non censetur derogatum, nisi expressim de eo fiat mentio, ut jam diximus. Grammaticus *decis.* 20. *num.* 1. Lotterius *de re benefic. lib.* 2. *quæst.* 7. *num.* 26. Coccinus *decis.* 46. *num.* 72. Suarez *de legib. lib.* 8. *cap.* 38. *num.* 2. Sed in Decreto Tridentini non fit mentio illius textus. Ergo non est revocatum, solùm enim dicitur, ne Episcopi patiantur: quod est divetsum à revocatione expressa illius privilegii. Tenent cum Rodriguez Villalobos *in Summa*, 1. *p. tract.* 8. *difficult.* 23. *num.* 7. *verf. Tabiena*, Tamburinus *dict. cap.* 4. §. 3. *num.* 10. Thomas Hurtado 2. *p. Mor. resolut. tract.* 22. *cap.* 2. *in digress. res.* 222. Leander *de Sacrament. tract.* 8. *disput.* 6. *quæst.* 17. *verf. Sed quæ.* Pasqualigius *quæst.* 474. *à num.* 5. *de sacrific. Miss.* Dicunt probabile Lezana *in Mar. Magn. Prædicat. num.* 118. Marchinus *de Ordine, tract.* 3. *punct.* 3. *cap.* 9. *num.* 12.

31. Hæc sententia hodie admittenda non est, licèt enim habeat probabilitatem speculativam, non tamen admittenda est in praxi. Regulares enim, utpotè Religiosissimi, & timoratissimi viri, illâ non utuntur. Tum etiam sententia contraria solidissimis nititur fundamentis, præcipuè ex Bulla Gregorii XIII. Patribus Jesuitis concessa, ubi dando facultatem, ut in Missionibus in Altari portatili celebrent, supponit similia Indulta à Tridentino esse sublata, ibi: *Usum Altaris viatici Societati vestræ, à felicis recordationis Paulo Papa III. concessum, deinde à Tridentino universè sublatum, vobis eatenus restituimus.* Quæ quidem verba apertè declarant, similia Indulta Regularium sublata esse per Concilium: quæ declaratio cùm facta sit ab ipso Papa, utique mentem Concilii fuisse demonstrat, similia Indulta abrogare. Cæterùm ratione probatur, nam si similia privilegia non fuissent revocata, non possent Episcopi procedere adversùs Regulares frangentes decretum Concilii, & eos censuris, & aliis pœnis compescere; pœna enim dicit ordinem ad culpam, *l. Sancimus* 12. *Cod. de pœnis*, Menochius *de Arbitrariis, lib.* 1. *quæst.* 90. *n.* 38. Tuschus *lit. P, concl.* 211. Farinacius *in præx crim. quæst.* 4. *n.* 10. Sed Doctores etiam contrarii docent adversùs eos procedere posse, & censuris coërcere. Ergo debent fateri, similia Indulta esse abrogata per Concilium.

32. Sed dices cum Pasqualigio *quæst.* 474. *num.* 9. similia indulta firma remanere, non absolutè, sed quatenus Regulares non prohibeantur ab Episcopis: interim tamen licitè posse illis uti. Ergo non obstante, quod Episcopi possint procedere adversùs Regulares istis privilegiis utentes, revocata non sunt. Respondetur tamen decretum Tridentini primùm interdixisse, ne Missæ celebrarentur extra Ecclesiam, aut locum ad id destinatum, ob graves abusus: & postea dicit, non esse permittendum contrarium Episcopis, nec secularibus, nec regularibus Clericis. Ergo primùm directè revocavit indulta id permittentia, & postea decernit ab Episcopis non consentiendum, nec aliis, nec alteris, procedendo contra eos censuris, vel aliis pœnis. Ergo in dicto Decreto non relinquuntur Indulta in suo robore, sed revocantur, & ita Regulares contrarium facientes delinquunt, & rectè ab Episcopis puniuntur. Intellectus verò præfatus à Pasqualigio magis est metaphysicus, quàm ad praxim conducens, quare teneo per Tridentinum esse revocata similia Indulta, ex directa dispositione non indigente expressione, ut tenent etiam Azorius 1. *p. lib.* 10. *cap.* 26. *quæst.* 7. Suarez *d. disput.* 81. *de Eucharistia, sect.* 3. *verf. Quarta exceptio*, Chamerot. *de Sacrament. tract. de Eucharistia, dub.* 15. Passerinus *de pollut. Ecclesiæ, disput.* 2. *cap.* 11. *n.* 1.

33. Tempero tamen cum Reverendissimis, & doctissimis Patribus Jesuitis, hi enim etiam post Concilium, quando Missionibus adsunt, possunt uti altari portatili, & ibidem celebrare, quamvis loca sint profana & communia, ex dispositione Generalis, aut Provincialis, observatâ formâ Constitutionis Pauli III. ubi etiam possunt fideles communicare; idque ex Constitutione Gregorii XIII. Compendium Societatis *verbo Altare*, Villalobos *d. difficult.* 33. *num* 7. *verf. Los Padres*, Marchinus *d. cap.* 9. *num.* 11. Garcia *d. punct.* 3. *num.* 3. ubi refert constitutionem Urbani VIII. 22. Februarii 1633. idem concedentem omnibus Religionibus in Missionibus ad Indias, præcipuè ad Chinam, Japonium, & Philippinas vacantibus, quibus Indultis à jure exorbitantibus magna moderatione uti oportet, ut benè ponderat Villalobos nuperrimè citatus, Henao *dict. sect.* 10. *n.* 122.

34. Quoad Oratoria Regulares etiam habent privilegia, ut poſſint ea habere in ſuis Monaſteriis, Clauſtris, Hoſpitiis, Grangiis, intra civitates, aut extra, tum etiam ubi eorum infirmi curantur; ſunt ad id Indulta Innocentii III. Alex. VI. Sixti IV. Pii IV. Benedicti XIV. Eugenii IV. & Gregorii XIII. Referunt Garcia *d. dub. 2. punct. 2. num. 31.* Paſqualigius *de Sacrific. Miſſ. quæſt. 484. à num. 1.* Capponi *d. cap. 183. num. 38.*

35. Hæc enim Oratoria poſſunt erigere Generales, aut Provinciales, Epiſcopo irrequiſito, & abſque ejus licentia. Idem de Capellis intra eorum Eccleſias majori ratione tenendum docuerunt Garcia *d. n. 31.* Marchinus *dict. tract. 3. cap. 9. punct. 3. num. 13.* Diana *9. part. tract. 1. reſolut. 32. in fine*, Henao *dict. ſect. 10. num. 123.*

36. Eſt tamen dubium an hæc privilegia erigendi Oratoria in domibus Religioſorum, ſint derogata per Concilium *dict. ſeſſ. 22.* ibi: *Non obſtantibus quibuſcumque privilegiis.* Et affirmandum videtur, nam clauſula iſta non ſolùm comprehendit privilegia celebrandi in Altari portatili, verùm etiam hæc habendi Oratoria, ubi abuſus celebrandi committi poſſunt. Ergo revocata ſunt per Concilium. Cæterùm hæc Oratoria, licèt ſint in domibus Religioſorum, ſunt privata, quia non habent requiſita publicorum. Fagnanus *in cap. Authoritate, de Cenſib. num. 13.* Bengeus *de Beneficiis, cap. 2. de Eccleſ. edific. 1. part. §. 1. à num. 9.* Sed in Concilio Oratoria privata tolluntur. Ergo & iſta.

37. Sed in contrarium eſt communis ſententia, nam in dicto decreto ſublata ſunt Oratoria privata in domibus privatis: monaſteria autem & domus Religioſorum non ſunt domus privatæ, *cap. Abbatis 22. §. Hæc autem, diſt. 54. cap. Alma mater 24. de ſent. excomm. in 6.* ubi Gloſſa *verbo Monaſterium.* Ergo in dicto decreto ſublata non ſunt hæc Oratoria. Cæterùm licèt fuerint ſublata per Concilium, tamen adeſt poſteà Conſtitutio Gregorii XIII. concedens Jeſuitis facultatem ſimilia Oratoria, & Capellas habendi in ſuis domibus: quo quidem privilegio etiam aliæ Religiones fruuntur ob participationem. Naldus *in Summa, verbo Miſſa, num. 32.* Reginaldus *in præxi for. lib. 29. num. 178.* Rodriguez *quæſt. Regul. tom. 1. quæſt. 43. art. 4.* Tum eſt privilegium Pii IV. derogans Concilio, & idem concedens Canonicis Regularibus S. Salvatoris, per eandem participationem omnibus Religionibus extendendum. Ergo minimè exiſtunt derogata, quin rectè iis fruuntur Religioſi ad habenda relata Oratoria. Ita tenent Garcia *d. difficult. 8. dub. 2. punct. 3. n. 31.* Diana *9 part. tract. 1. reſol. 32.* Marchinus *dict. 3. part. cap. 9. n. 10.* Lezana *tom. 1. quæſt. Regul. cap. 21. n. 15* Averſa *de Euchariſt. quæſt. 11. ſect. 14.* Tamburinus *d. lib. 1. cap. 4. §. 3. n. 14.* Paſqualigius *quæſt. 484. à n. 3.* Thomas Hurtado *reſolut. mor. 2. part. tract. 12. cap. 1. in digreſſ. §. 1. n. 2222.* Capponi *d. cap. 183. n. 38.* Henao *d. ſect. 10. num. 137.*

38. Eſt verò aliqua difficultas, an in his Oratoriis Religioſorum poſſint exteri Sacerdotes celebrare? Et ratio dubitandi eſt; nam cauſa finalis harum conceſſionum eſt commoditas Religioſorum, & ut poſſint occurrere diverſis occurrentis neceſſariis ad ſuam gubernationem. Ergo exteri Sacerdotes ibidem non poterunt celebrare, cùm ſimilibus neceſſitatibus non urgeantur.

39. Sed contrarium eſt tenendum, nam ſuppoſitis privilegiis, jam iſta Oratoria ſunt loca deſtinata ad celebrandum abſque aliqua reſtrictione Sacerdotum: quapropter alii Sacerdotes exteri poterunt in eiſdem Oratoriis celebrare. Rurſus licèt ſint extra clauſtra, aut in locis aliis, partes tamen cenſentur Eccleſiæ illius Monaſterii: quapropter ſicut in Eccleſia Monaſterii poſſunt exteri Sacerdotes celebrare, ſimiliter in his Oratoriis. Denique licèt hæc Oratoria conſtruantur ex vi privilegiorum, ad commoditatem Religioſorum; poſteà tamen jam conſtructa remanent legitimè deputata ad celebrandum, non ratione alicujus commoditatis, ſed ex natura ipſius deputationis; quare etiam exteri Sacerdotes poterunt ibidem celebrare. Garcia *d. punct. 3. num. 33.* Tamburinus *d. cap. 4. §. 3. num. 15.* Scortia *de Sacrific. Miſſ. lib. 2. cap. 10.* Lezana *in Summa, verbo Oratoria, num. 4.* Paſqualigius *quæſt. 486. à num. 1.* Capponi *cap. 183. num. 38.* Suarez *d. diſput. 81. ſect. 3. verſ. Quarta exceptio*, Henao *d. ſect. 10. num. 127.*

40. Majus verò eſt dubium, ſi ſpecialiter ſint Oratoria in Grangiis. Prima ſententia docet Regulares non poſſe admittere alios Clericos ad celebrandum ibidem, quia tantùm hæc Oratoria conceduntur ad uſum Religioſorum, & familiæ, ut colligitur *ex cap. Patentibus 10. de Privilegiis, cap. fin. de cenſib.* Ergo nequeunt ibidem admittere alios Clericos ad celebrandum. Bordonius *tom. 2. conſ. Regul. reſolut. 90 n. 9.*

41. Secunda ſententia affirmat; nam eſt eadem ratio Oratoriorum in Monaſteriis erectorum ſicut in Grangiis, quia licèt ex vi privilegiorum erigantur, verùm jam conſtructa remanent loca deputata ad celebrandum. Ergo poterunt alii Clerici ibidem celebrare. Henriquez Auguſtinianus *in Summa, ſect. 22. quæſt. 26.* Quartus *in Rub. 3. part. tit. 10. num. 1. ſect. 2. dub. 9.* Diana *tract. 1. reſolut. 33. verſ. Nota tamen.* Capponi *d. cap. 183. num. 38. & 39.* Quintana Ducñas *tom. 4. tract. 4 ſingul. 34 num. 3.* Paſqualigius *quæſt. 489. à num. 3.*

42. In re animadvertendum, jura quæ adducit pro ſuo fundamento, minimè illud probare; nam textus *in cap. Patentibus 10.* ſolùm agit, ne Templarii, aut Hoſpitalarii campanas habeant in ſuis Oratoriis, ne inde jura Parochialia læderent. Quod quidem in Monaſteriis tempore illius textus obſervabatur, cùm in eis nec Miſſæ publicè celebrarentur, nec adminiſtrarentur Sacramenta; ſed tantùm per varia ſigna ad ſacram Synaxim, & Officia divina Monachi convocabantur, vel tubâ, ut ex Pammachii Regula conſtat *num. 2.* vel tabellâ, vel malleo, vel lignorum colliſione. Cæſarius *lib. 1. Hiſt. cap. 40.* Poſtea tintinnabulo congregari cœperunt, nec aliquo modo campanas habebant, niſi in aliquibus Monaſteriis, ubi adminiſtrabantur Sacramenta, & publicè Miſſa celebrabatur, ut eſt intelligendus textus *in cap. Nimis 16. de exceſſib. Prælat.* Denique Joan. XXII. *in Extravaganti 2. de Offic. Cuſtodis*, Regularibus conceſſit habere unam campanam, & ex conſuetudine plures habere receptum eſt. Alciatus *lib. 8. Parergon, capite 11.* Barbota *lib. 3. vot. 102. num. 62.* Tamburinus *de jure Abbat. tom. 2. diſput. 14. quæſt. 13.* Gibalinus *de clauſura, diſquiſit. 2. cap. 2. §. 1.* Tondutus *1. part. quæſt. benefic. cap. 25. num. 14.* Ex hoc enim textu nihil ad rem percipi valet, quàm quod Oratoria Grangiarum ſolùm ad uſum Religioſorum deſerviant, ita ut alii ibidem non poſſint celebrare, ut benè conſiderat Paſqualigius *d. quæſt. 489. n. 2.*

43. Nec textus *in dict. cap. fin. de cenſibus*, aliquid agit de quæſtione noſtra, ſed tantùm ne Epiſcopi procurationes percipiant de Oratoriis Religioſorum, quæ ſunt in Grangiis, quia procurationes feruntur propter viſitationem, *cap. Cum venerabilis 21. §. 1. de cenſib. cap. Cùm ex officiis 16. de præſcript.* Ergo cum Epiſcopi ſimilia Oratoria non viſitent, nec procurationes recipere valent, ut ratiocinatur Fagnanus *ibidem, num. 2.* quæ quidem ratio hodiè deſervire valet propter maximam exemptionem Regularium. Diana *d. reſolut. 33. in fin.* Capponi *d. cap. 183. num. 39.* Aſt parum valet ad curſum illius temporis quando Epiſcopus

pus hæc Oratoria visitabat, & in Monasteriis habebat jura Episcopalia; ut in cæteris Ecclesiis, *cap. Omnes Basilicæ 16. quæst. 7. cap. De Monachis 12. de Prabend.* Quapropter dicendum, in dicto textu liberaliter ab his procurationibus Regulares liberasse Pontificem, ut in quantum fieri posset sublevarentur, *cap. 1. de Capell. Monachor.* Azorius *Instit. 2. p. lib. 3. cap. 42. quæst. 1.* Novarius *de novo jur. conclus. 5. n. 5.* Barbosa *de univers. jur. lib. 3. cap. 22. n. 15.* Gonzalez *in dict. cap. fin. n. 3.* Unde sequitur, Bordonium ex hoc jure percipere potuisse, ut notat etiam Pasqualigius *ubi proximè, n. 2.*

44. Hanc ob rem admitto secundam sententiam, non solùm ex fundamentis illius, sed quia grangiæ istæ ubi adsunt similia Oratoria, religiosa loca existimantur, & immunitate gaudent, ut cum Scortia tenet Diana *dict. resolut. 3. vers. Utrum dicta Oratoria*, Henao *dict. sect. 10. num. 128.* & ita non comprehenduntur in dicto Decreto Tridentini, & consequenter omnes Clerici poterunt ibidem celebrare. Cæterùm probatur, nam similia Oratoria grangiarum benedictuntur, & destinantur à Generalibus, vel Provincialibus, taliter ut non possint divelti ad usus profanos. Bordinus *tom. 3. resolut. 90. n. 3.* Passerinus *de pollut. Ecclesiæ, disput. 2. cap. 12. n. 4.* Pasqualigius *quæst. 494. per tot.* Ergo celebrare in eis est celebrare in loco sacro ad id destinato. Ergo omnes Clerici poterunt ibidem celebrare.

CAPUT XII.

De oblationibus in Ecclesiis faciendis. Elucidatur caput *Omnis 69. de consecrat. dist. 1.*

SUMMARIUM.

Causa pia oblationum fuit usitata tam in veteri, quàm in novo Testamento: de veteri probatur, n. 1. De novo, n. 2. Erant variæ oblationes, & consuetudines offerendi, & dividendi oblationes, n. 3.

Olim panis, & vinum offerebatur ante communionem. Apud Græcos de panibus oblatis pars frangebatur ad sacrificandum. Latini integrè totum libabant. Fiebant oblationes pro natalitiis, & pro defunctis, n. 4.

Examinatur D. Salzedo asserens olim oblationes datas fuisse pro stipendio Missarum, & stipendii taxam ex voluntate offerentium pendere: ponuntur ejus fundamenta, n. 5. 6. 7. & 8.

Notatur casus occurrens, n. 9. Ponuntur contra eum fundamenta. Oblationes sunt voluntaria, stipendium debitum justitiæ, n. 10. Et licet à principio procedat à liberalitate, dictâ Missâ est de justitia, n. 11.

Dicere oblationes fuisse stipendia Missarum, est incertissimum. Explicantur oblationes, & divisiones earum, n. 12. Facta divisione Parochiarum, oblationes Parochis fuerunt applicatæ, ibid.

Explicatur Concilium Eboracense, n. 13. Pia consuetudines distinguuntur ab stipendiis Missarum, n. 14. Episcopi post Tridentinum possunt taxare stipendia ista, n. 15.

Tempore antiquo oblationes distinguebantur ab stipendiis, n. 16. Non dabantur Sacerdoti celebranti, sed reponebantur in gazophylacio Ecclesiæ, quem locum Græci Propositionem dicebant, n. 17.

Reprobatur Salzedo, & explicantur Christineus Lupus, & Lemaistre, n. 18.

Stipendium debetur de jure divino, & naturali, n. 19. & comprobatur, n. 20. & 21.

Resolvitur contra Salzedum, & explicantur Sotus, & Navarrus, n. 22.

Oblatio est quidquid Deo offertur; sed propriè loquendo sunt oblationes, quæ intuitu religionis immediatè Deo, absque immolatione exhibentur, n. 23.

Oblatio differt à Sacrificio, à Decimis, & à Primitiis, num. 24.

An oblationes, ut à Decimis, & primitiis distinguuntur, cadant sub præcepto? Aliqui affirmant; sed non clarè loquuntur, n. 25. Juribus, & rationibus corroboratur hæc sententia, n. 26.

Sed contrarium absolutè tenendum, n. 27.

Examinantur plura jura, caput De his 7. caput Antiquos 8. caput Quia 13. caput Sanctorum 14. & 15. 10. Quæst. 1. Decimæ, & Primitiæ ab origine fuerunt ultroneæ, postea in Ecclesia præceptæ, n. 28. & 29.

Doctores asserentes oblationes esse debitas, intelligendi sunt de quibusdam consuetudinibus factis in aliquibus diebus festivis, n. 30.

Sed adhuc in hac specie oblationes sunt ultroneæ, quia procedunt ab actu libero, quod exemplis ostenditur, n. 31. Et quod sint exactu libero probatur, n. 32.

Fit instantia, quia in oblationibus, & causis piis non præsumitur materia facultativa, & gratiosa: sed respondetur, n. 33. & admittitur contrarium quando consuetudo est uniformis, ibid.

Oblationes cadunt sub præcepto, quando consuetudo offerendi est laudabilis, & uniformis. Per præscriptionem acquiritur dominium absque domini consensu, n. 34.

Examinatur Suarez. Acquisitio per præscriptionem non fit absque domini præsumptâ voluntate; itaque non currit contra ignorantem; & si currat, restituitur, n. 35. Explicatur lex Bonæ 48. §. 1. de acquir. rer. domin. ibid.

An quando varietas est in specie, vel quantitate, oblatio cadat sub præcepto. Prima sententia affirmat. Generalis obligatio & actio non curat de diversitate speciei, n. 36.

Sed admittitur contrarium. Expenditur lex Seio 10. §. Medico, ff. de annuis legat. Eadem est ratio de partibus quoad totum, quando ex partibus essentialiter componitur totum, num. 37. & comprobatur, n. 38.

Ut obligent hæ consuetudines offerendi, aliqua sunt requisita. Primum ut inceperint nullâ necessitate cogente, sed liberaliter. Secundum, ut nullum pactum intervenerint. Tertium ut quod solvitur, sit certum. Quartum, quod omnis populus, aut major pars in oblatione persistat. Quintum, ut præscriptio sit per decennium, n. 39. & 40.

Parochus cui competunt similes oblationes, non cogetur ad illas per subtractionem spiritualium, sed implorato officio Ordinarii, n. 41.

An valeat consuetudo, ut Ecclesiastici faciant oblationes laicis, ut candela in die Purificationis. Prima sententia negat, n. 42. Secunda tenet contrarium, num. 45.

Si consuetudo est immemorialis, etiamsi gravamen inferat Ecclesiis, est sustinenda. Consuetudo immemorialis supponit meliorem titulum, & non intelligitur sublata, nisi de eâ fiat specialis mentio, n. 44. Si non est immemorialis, & gravamen inferat, non est admittenda, n. 45. Si non est immemorialis, sed levis est præjudicii, similiter est servanda, n. 46.

Non valet consuetudo non solvendi decimas, nisi Parochus solvat certas libras carnis. Valet tamen ut det agnum Paschalem: secus de consuetudine convivandi Parochianos in die Defunctorum, n. 47.

Oblationes cadunt sub obligatione, si fiant per modum pacti,

pacti, obligationis, ſeu legati, num.48. Vel ex voto, n.49.
Oblationes relictæ à teſtatoribus ad bonum ſuæ animæ, magnâ curâ adimplendæ, n.50.
Parochiani obligantur ad oblationes, ſi Eccleſia, & Parochus congruam non habent, & quando ſunt deputatæ ad alimoniam Miniſtrorum, n.51.
Itidem ſi ſolvant decimas, & primitias non ſufficientes. Si verò alii ſunt participes, iſti debent ſupplere, non Parochiani, vel qui penſionem percipiunt. Si Parochiani ſint pauperes, id pertinet ad providentiam Epiſcopi, n.52.
An quando Parochus ex artificio vivere poteſt, compellendi ſint Parochiani ad oblationes. Prima ſententia negat, n.53. Secunda affirmat, n.54.
Explicatur caput Clericus victum 3. diſt.91. *& laudatur occupatio in Clericis, n.55.*
Aliter interpretatur textus ille. Clericus propter paupertatem poteſt advocare, n.56. Reſolvitur difficultas, n.57.
An Parochi non alii à Parochianis, valeant eis ſubtrahere Divina? Aliqui affirmant, n.58. Sed repelluntur, n.59.
Oblationes uſuales quæ fiunt ad manum Miniſtri, pertinent ad Parochum, n.60. Etiam in Eccleſiis Ordinum Militarium. In Cathedralibus verò pertinent ad Archipreſbyterum, n.61.
Si oblationes fiant in Capella Eccleſiæ, ad Rectorem pertinent, niſi dentur ad ornatum, vel ſint ſtipendia Capellani. Idem ſi fiant in Oratorio aut Capella, in qua fuerint aliqua beneficia, n.62.
Sed limita ſi eo animo offerantur, ut ſint Capellæ, vel ad alium certum finem, n.63.
An oblationes factæ Confraternitatibus pertineant ad Parochum? De jure affirmandum videtur. Laicis prohibitum eſt offerre. Rector habet ſuam intentionem fundatam in oblationibus, n.64. Explicatur hæc doctrina, n.65.
Aliquando non omnes oblationes pertinent ad Parochum, licèt ad eum pertineat adminiſtratio, n.66. & 67. Oblationes an ad Epiſcopum pertineant, quando celebrat in loco exempto, n.68. Quando oblationes fiunt in Parochiali, & non pertinent ad Parochum, illarum adminiſtratio ad illum attinet, n.69.
An Regulares poſſint percipere oblationes quæ fiunt in ſuis Eccleſiis. Prima ſententia affirmat, n.70. Secunda negat, n.71.
In hoc caſu ſunt proſpicienda Monaſterii privilegia, aut quando Religioſi etiam ſunt Parochi, n.72.
Poſſunt etiam Regulares percipere oblationes aliis tùtulis, à n.73. Sed ut Miniſtri nequeunt percipere, ſi graves, & continuæ fuerint, & num.74. & 75.
De oblationibus factis Imaginibus, remiſivè, n.76.
Referuntur perſonæ à quibus Eccleſia non recipit oblationes, num.77.

1. CAuſa pia oblationum in calce hujus libri eſt à nobis differenda, quia à Fidelibus in Eccleſiis, Oratoriis, vel Capellis fiunt, de quibus egimus ſuprà. Eſt enim oblatio antiquiſſima, uſitata tam in veteri, quàm in novo Teſtamento. In veteri probatur *Exodi cap.23.* ibi: *Non apparebis in conſpectu meo vacuus.* Quem locum licèt aliqui intelligant de oblatione decimarum, attamen de liberis, & voluntariis oblationibus intelligendum demonſtravit Gregorius VII. in Synodo Romana, & refertur *in cap. Omnis 69. de conſecrat. diſt.1.* ubi ſic ſcriptum eſt: *Omnis Chriſtianus procuret ad Miſſarum ſolemnia aliquid Deo offerre, & ducere ad memoriam, quod Deus per Moyſem dixit: Non apparebis in conſpectu meo vacuus.* Unde clarè conſtat, Gregorium locum illum intellexiſſe de ſimplicibus, & liberis oblationibus, quæ apud Judæos erant in triplici differentia. Ex præcepto offerebantur Decimæ, & Primitiæ: aliæ ex voto, & alteræ ſpontaneè, & liberè, de quibus *Levit. cap.22. verſ.18. & cap.23. verſ.38. Num. cap.15. verſ.3.* Erant enim variæ oblationes iſtæ, nam quilibet ſponte, vel ex voto poterat offerre hoſtias, libamina, panes, pecuniam, ſpecies, & his ſimilia, ut ex aliquibus teſtimoniis collegerunt Suarez *de Religion. tom.1. lib.1. cap.4. num.1.* Becanus *in Analog. utriuſque Teſtamenti, quæſt.6. num.16.* Eſt etiam locus Concilii Matiſconenſis II. *can.4.* intelligens de ſpontaneis oblationibus ſacrificia Abelis, & Cain, ut etiam accepit Ambroſius *in cap. In gravibus 53. quæſt.7.* Barboſa *de univerſ. jur. lib.3. cap.23. n.4.*

2. In novo Teſtamento oblationes ab ortu Eccleſiæ extiriſſe Sacerdotibus offerendas, oſtendit D. Paulus *ad Hebr. cap.5. verſ.1.* ibi: *Ut offeras dona, & ſacrificia pro peccatis.* Ubi per *Dona*, plures intelligunt has ſpontaneas oblationes, ut teſtatur Suarez *d. cap.4. num.1.* & Cornelius à Lapide *ibidem*, *d. cap.5. verſ. Tertiò Pontifex*, ubi ſcripſit: *Dona vocat oblationes primitiarum, aliarumque rerum, ut panis, vini, frumenti, quæ non adolebantur, ſed integra Deo dabantur ad uſum Sacerdotum, & Templi.* Itidem hunc antiquiſſimum morem Eccleſiæ comprobat canon 3. Apoſtolorum, ubi ab aliquibus excipitur offerendum novum triticum, ſicut & uvæ tempore opportuno: tum & oleum in candelabrum, & incenſum.

3. Has enim oblationes ex rebus diverſis fieri certum eſt; erant enim pro voluntate offerentium, & aliquando pro diverſis conſuetudinibus jam erat frumenti oblatio, plei, ſpicarum, mellis, ceræ, & aliarum rerum hujuſmodi. Eſt enim antiquiſſimum Decretum Pii I. *in epiſt.3. ad Hilarium*, conſtituens omnibus diebus Dominicis, tam à viris, quàm à mulieribus oblationem panis, & vini eſſe faciendam, quod renovatur in Concilio Matiſconenſi II. *can.4.* apud Burchardum *lib.5. cap.32.* D. Cyprianus *lib. de operib. & eleemoſyn.* meminit etiam harum oblationum Concilium Gangrenſe *can.7. & 8.* & Concilium in Trullo, quod ſub nomine *ſextæ Synodi* circumfertur: & Canon 57. vetat ad Altare offerre mel, & lac. Concilium Laodicenum *cap.49.* ubi decrevit oblationes per Quadrageſimam non eſſe faciendas, niſi in Sabbato, vel Dominica; quia juxta veterem Orientis conſuetudinem ſolùm illis diebus poterat conſecrari, & communicari, ut conſtat *ex can.32. in Trullo.* Similiter eſt decretum Concilii Carthaginenſis IV. *can.93.* ubi interdicitur oblationes diſſidentium fidelium in Sacrario, vel Gazophylacio Eccleſiæ recipere, *cap. Oblationes 2. diſt.90.* & in Concilio Aurelianenſi, *in cap. Antiquos 8.10. quæſt.1.* oblationes dividi jubetur inter Epiſcopum, & Clerum pro parte dimidia; verùm tempore Tertulliani aliter dividebantur, ut conſtat *ex Apolog. cap.39.* Itidem tempore D. Auguſtini ſimiles oblationes fuiſſe uſitatas conſtat ex illius epiſtola 187. & 122. & ex ſermone 215. & Caroli Magni libro 6. Legum Francorum, *cap.162.*

4. Erat olim mos non prætermittendus offerendi panem, & vinum ante acceptam communionem. Id demonſtrat Cyprianus *epiſt.19.* ubi increpat divitem: *Locuples, & dives, Dominicum celebrare te credis, qui corbonam omninò non retipis? Qui in Dominicam ſine ſacrificio venis, qui partem de ſacrificio, quod pauper obtulit, ſumis?* Auguſtinus *d. ſermone 215.* Erat enim oblatio iſta ſignum exſolutæ pœnitentiæ, ut ad ſacram Synaxim accederent. Ancyrana Synodus *can.5.* Nicolaus Lemaiſtre *de bon Eccleſia, lib.1. cap.14.* apud Græcos de his panibus oblatis partem aliquam frangebant ad ſacrificandum: Latini verò integrum libabant. Concilium Toletanum VI. *can.6.* Deinde fiebant oblationes pro natalitiis, & pro defunctis, ut conſtat

ex Tertulliano *de coron. milit.* ibi : *Pro defunctis, pro natalitiis oblationes annua die facimus.* De quibus antiquis oblationibus latè Durantius *de rit. Ecclesiæ, lib. 2. cap 26. à num. 7.* Suarez *dict. lib. 1. cap. 4. num. 3.* Mendoza *ad Concil Illiberit. lib. 2. cap. 55.* Rousel *Hist. jurisdict. Pontific. lib. 2. cap. 1. num. 16.* Salcedo *de leg. politi. lib. 3. cap. 9. §. 1. per tot.* Barbosa *de univ. jur. lib. 3. cap. 23. num. 4.*

5. Hinc examinandus est Salcedo *dict. cap. 9. à num. 10.* ubi probare tentat, oblationes quæ in Missis offerebantur, fuisse Missarum stipendia procedentia ex mera liberalitate offerentium, & ex eorum voluntate quoram istius stipendii pendere probat; nam, ut dictum est, oblationes istæ erant panis & vini, tum etiam postea pecuniarum, Concilium Emeritense *c. 14.* quod quidem uti stipendium percipiebat, qui Missam celebrabat, si solus adesset : verùm si alii Sacerdotes præsentes ad Missam adstarent, omnes pro rata oblationes percipiebant. Concilium Bracharense I. *can. 7.* Concilium II. *can. 6.* Gangrense *cap. 7. & 8.* Loysa *ad Concil. Emerit. & ad Tolet. XVI. cap. 5.* Rousel. *dict. cap. 1. à num. 16.* Unde cognoscitur, stipendium hoc à voluntate offerentium pendere, & ex mera eorum liberalitate concedi, & oblationes istas esse stipem Missarum, ut assumit ex Christineo Lupo *in Schol. ad can. Concil. General. tom. 2. disput. 2. cap. 11.* Sed melius id percipere poterat ex Lemaistre *de bon. Ecclesia, lib. 1. cap. ult.*

6. Deindè hæ oblationes factæ in Missis, quoad quoram nequeunt terminum recipere, nec certam quantitatem, nisi in casu quo adesset consuetudo pia & devota Fidelium, *cap. Ad Apostolicam 42. de simon. l. 8. & 9. tit. 19. p. 1.* aut quota terminaretur à Pontifice, veluti quando constituit quartam funeralem concedendam Parochis, *cap. 1. cap. Relatum 2. cap. Certificari 9. de sepult.* Attamen in hoc casu, cùm hæ consuetudines, ac Decreta pendeant à voluntate Fidelium oblationes facientium, quæ voluntariæ sunt, *cap. Quia Sacerdotes 10. quæst. 1.* inde est, ut etiamsi consuetudo, aut decretum sit taxans hoc stipendium, adhuc remanet liberum, & voluntarium, ad offerentium voluntatem.

7. Rursus, nam ut asserit *num. 31.* stipendium Missæ, quatenus est in consuetudine quoad taxam, non est observandum ex vi alicujus potestatis ordinariæ, sed tantùm ex quadam exequutione ipsius consuetudinis, ut in aliis piis consuetudinibus, *in dict. cap. Ad Apostolicam*, adnotarunt Abbas, Butrius, & Innocentius : & in Hispania sic est admissum *num. 32.* Sed consuetudo ista est voluntaria, procedens à mera liberalitate offerentium. Ergo semper taxa stipendii erit voluntaria.

8. Præterea post Concilium Tridentinum *sess. 25. de reformat. cap. 4.* aliqui Doctores, asserunt Episcopum non posse taxare hoc stipendium Missæ. Soto *de Iust. lib. 9. quæst. 6. art. 1.* Navarrus *in Man. cap. 23. à n. 109.* qui asserit id fieri posse aliquando ex populi consensu. Ergo semper relinquitur, voluntarium esse hoc stipendium, procedens à mera liberalitate offerentium.

9. Hæc fundamenta jecit D. Salcedo quando erat Fiscalis Regius, adversùs Edictum Illustrissimi Domini D. Ambrosii de Spinola, Archiepiscopi Hispalensis meritissimi, quod doctissimè propugnarunt D. Don Mathias Gregorius Reyes, & Valenzuela, & insignis Licentiatus D. Gabriel de Spinosa Ribadeneyra, celebertimus Advocatus, *ad 2. objectionem, n. 44.*

10. Itaque in contrarium responsa dederunt dicendo differentiam maximam esse inter oblationes, & Missarum stipendia : illæ enim voluntariæ sunt, & procedunt à mera liberalitate Fidelium, *cap Omnis 69. de consecrat. dist. 1. cap. Eos 118. de consecrat. dist. 4. cap. Latorem 15. 33. quæst. 2. l. 8. tit. 19. p. 1.* S. Thom. *2. 2. quæst. 86. art. 1.* Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 1. cap. 5. num. 2.* Acuña *in cap. Oblationes 2. dist. 90. num. 5.* Ast stipendia Missarum sunt obligationes justitiæ, taliter ut si quis promiserit, & Sacerdos Missam celebret, promittens stipendium dare teneatur, & ad restitutionem tenebitur, si non adimpleverit. Vasquez *in 3. p. tom. 3. disput 234. cap. 1. num. 8.* de Lugo *ad Sacrament. disput. 21. sect. 1. num. 3.* Ergo licèt oblationes illæ sint voluntariæ, & procedant à mera liberalitate offerentium, nequit tamen fieri argumentum ab illis ad stipendia Missarum.

11. Et confirmatur ex his quæ ipsi adduxerunt *num. 10.* nam stipendium Missæ est debitum de jure naturali ob aliquam saltem partem sustentationis Ministri; & debitum justitiæ non ob laborem inseparabilem Missæ, sed ob alium extrinsecum, ut probatur *ex Matth. cap. 10.* D. Paulus *ad Corinth. epist. 1. cap. 9.* Leander *de Sacrament. tom. 2. tract. 8. disput. 4. quæst. 2. num. 1.* Suarez *in 3. p. tom. 3. quæst. 83. art. 6. disput. 18. sect. 1. §. penult.* de Lugo *dict. disput. 21. sect. 1. num. 3.* Fagnanus *in cap. Fraternitatem, de sepult. num. 80.* Ergo dicta Missa non est debitum voluntarium, sed rigorosa justitia, procedens à promissione, & adimplemento Sacerdotis, §. 1. *Inst. de obligat.* Osaaldus *ad Donellum, lib. 1. comment. cap. 1. lit. C.* in quo nequit convenire cum oblationibus voluntariis.

12. Rursus dicere oblationes factas in Missis, olim fuisse stipendium Missarum, incertissima res est; nam aliquæ oblationes dabantur ad petagendum sacrificium, nempè panis, & vinum, & ad Fideles communicandos, ut diximus ex Augustino *serm. 215.* Aut postea, relictis frequentioribus communionibus, oblationes illæ benedicebantur, & pro portionibus inter Fideles retribuebantur, ut constat ex Concilio Laodiceno *can. 14.* unde Panis benedictus originem hæ buit, ut scripsit Suarez *tom. 1. de Relig. lib. 1. cap. 4. num. 3. ad fin.* Postea currente tempore, fuit oblationum divisio varia; fiebat enim ab Episcopo inter Presbyteros, Diaconos, & Clerum, aut inter Episcopum, & Clericos, *cap. Antiquos 8. 10. quæst. 1. can. 5. Apostol.* Vel oblationes in tres partes dividebantur. Concilium Bracharense I. *can. 7. anno 563.* & in Bracharensi II. *can. 6.* interdicitur, ne oblationes à laicis ferantur. In Concilio Gangrensi *can. 7. & 8.* sub anathematis pœna jubetur, ne aliquis oblationes recipiat, nisi Episcopus, aut persona ab eo deputata, *cap. In canonibus 57. 16. quæst. 1.* & facta divisione, Parochiarum, oblationes fuerunt Parochis applicatæ. Concilium Bituticense I. *can. 11. cap. Ad audientiam 3. de Ecclesiis ædificand. cap. Ex transmissa 10. de præscript.* Altaserra *dissert. Inv. Can. lib. 6. cap. 11.* D. Gonzalez *in cap. Causa 13. de verb. significat. num. 5.* Ex his enim liquidò constat, oblationes istas minimè pro stipendio Missarum datas fuisse, sed diversis modis applicari, prout Salcedo non benè suscepit ex Goffrido, cujus verba referunt Doctores isti *num. 56.* & clarè respondent.

13. Nec ex Concilio Ebotacensi, quod refert *num. 24.* illud percipere potuit; quia est intelligendum de Sacerdote Parocho, qui diebus aliquibus tenetur offerre pro suis Parochianis, quibus diebus nequit stipendium percipere, nisi oblationes liberaliter sibi concessas. Hæc interpretatio consona, & sufficiens videtur, quia, ut constat ex Coriolano, Concilium illud fuit celebratum *anno 1194.* post Decretales, *in d. cap. Ad audientiam*, & *cap. Transmissam.* Ex quibus decretis jam oblationes pertinebant ad Parochos : quapropter dum textus ille asserit Sacerdotem contentum esse debere oblatione, supponit Parochum esse. Sed adhuc ex verbis Christinei Lupi *dict. dissert. 2. cap. 11.* (quæ dat ipse Salcedo) constat illo tempore dari solere

Jenatium, non prævie, ſed in ipſa Miſſa, non pro oblatione, ſed pro ſtipendio: quo recepto, Sacerdos nec ante, nec poſt aliquid ultra recipere poterat: quod etiam hodie obſervatur, ut uno pro Miſſa recepto ſtipendo, nequeat pro ea aliud recipere. Hoc verò non eſt probare oblationem deſervire pro ſtipendio, ſed quod ſtipendium offerebatur in ipſa Miſſa.

14. Cæterùm oblationes in modum conſuetudinis, quoad quoram permiſceri non poſſunt cum ſtipendio Miſſarum; piæ enim conſuetudines pertinentes ad oblationem (ut dictum eſt) ſunt diverſæ, nec à diverſis fit illatio. Illæ verò conſuetudines legitimè præſcriptæ tranſeunt ad neceſſariam obligationem, licèt à principio fuerint liberales: videtur enim ex tranſcurſu temporis voluiſſe offerentes ſe obligare, cauſa exiſtente recognoſcendi Deum Optimum Maximum: rum ex eis veniam à Domino impetrare. Caſſiodorus *deciſ. 2. de conſuetud. num. 5.* Covarruv. *lib. 1. var. cap. 17. num. 3.* Gutierez *lib. 2. can. cap. 21. num. 143.* Belletus *diſquiſit. Clerical. 1. p. tit. de bon. Clericor. §. 3. num. 24.* Aſt Miſſarum ſtipendium ut quis det, niſi ex pacto dicendi Miſſam, minimè obligari poterit, nec quotam partem illius: quare nequit ex conſuetudine aliarum præſtationum fieri argumentum, nec permixtio ad aliquid inducendum.

15. Tandem quod Salcedo affirmat, poſt Tridentinum Epiſcopos non poſſe taxare Miſſæ ſtipendium, eſt ſingularis illius opinio ab eo conſiderata, quia in contrarium eſt concors omnium Doctorum ſententia. Cenedo *quæſt. can. 27. num. 4.* Fagundez *in 1. præcept. Decalog. lib. 3. cap. 7. num. 6.* Eſcobar *tom. 3. Theolog. Moral. lib. 21. problem. 135.* Pellizzarius *in Man. tom. 1. tract. 5. diſp. 9. ſect. 3. n. 56.* Barboſa *2. p. alleg. 24. num. 8.* Trullench *de Sacrament. lib. 3. cap. 8. n. 4.* quare minimè admittenda.

16. In hoc diſſidio animadvertendum, tempore antiquæ Eccleſiæ ſtipendium Miſſæ ab oblationibus fuiſſe diſtinctum. Idque tempore S. Petri Damiani obſervatum probatur, qui *lib. 6. epiſt. 27.* agens de quodam Clerico illiterato, ſic loquitur: *Nimia tamen paupertate conſtrictus, utcumque Miſſarum ſolemnia cogitur celebrare.* Non enim propter paupertatem cogeretur, niſi ſtipendium pro celebratione ſuſcepiſſet ad ſublevandum ſuam indigentiam. Sed antea, anno ſcilicet 821. tempore Gregorii IV. Amalarius Fortunatus expreſſerat *lib. 3. de Eccleſiaſt. Offic. cap. 23.* hiſce verbis: *Memoratum ſacrificium pro tribus offerimus, id eſt pro Eccleſia ſancta univerſali, pro ſpecialibus, quorum eleemoſynas, aut munus ſuſcipimus, aut quorum ſponſores facti ſumus.* Dederunt hæc teſtimonia Doctores illi *num. 61.* Ex quibus conſtat, quandam eleemoſynam, ſeu ſtipem dari conſueviſſe pro labore extrinſeco Miſſarum; quibus eſt adjungenda Synodus Eboracenſis, ut expendimus ſuprà, *num. 13.*

17. Hinc etiam conſtat, ſtipendium iſtud diverſum fuiſſe ab oblationibus ſponte in Eccleſiis à Fidelibus conceſſis; hæ enim dabantur non ſolùm celebranti, ſed aliis etiam Clericis, & Epiſcopis: & quando offerebantur, deportabantur ad deputatum locum, quem veteres *Gazophylacium* dicebant. Concilium Carthaginenſe IV. *in cap. Oblationes 2. diſt. 90.* Poſſidius *in vit. S. Auguſtini, cap. 24.* ubi exquirebat Diaconus, an oblationes eſſent dignæ, ut ab Eccleſia reciperentur, & poſteà in Eccleſia Latina ſacris apponebantur: in Græca verò, antequam ad Altare adducerentur, in alia minori parte, quam *propoſitionem* dicebant, reponebantur, & à Sacerdotibus ſuſceptæ benedicebantur, & recitabant nomina offerentium. Germanus *in Hiſt. Eccleſiaſtica, tom. 2. Biblioth. PP.* Gonzalez *in cap. Cauſa 13. de verb. ſignific. num. 3.*

18. Unde facilè concipitur, non benè Salcedum aſſeruiſſe oblationes iſtas pro ſtipendio Miſſarum conceſſas, & oblatas fuiſſe Sacerdotibus, quia etiam illis temporibus diſtinctæ fuerunt ab ſtipendiis, à quibus nequit illatio fieri ad ſtipem Miſſæ. Nec Chriſtineus Lupus, nec Lemaiſtre aliqua recta ratione potuerunt id aſſerere, ſi fortè ex eis aliquid percipi valet, quod negamus; nam licèt Lemaiſtre, qui magis clarè loquitur, dicat ſolitos Chriſtianos liberales ſportulas, id eſt ſtipes offerre, ex Concilio Emeritenſi *cap. 4.* tamen id non eſt intelligendum de ſtipe Miſſarum debita ex juſtitia, ſed de ſportulis liberalibus, & ultroneis, quæ in Miſſis offerebantur, id eſt de purè oblationibus: dicit tamen ſtipes, quia ad alimoniam Sacerdotum deſerviebant. Durantius *de Rit. Eccleſ. lib. 2. cap. 26. num. 7.* D. Gonzalez *ad Concil. Illiberit. lib. 2. cap. 53. lit. D.* Lantmeter *de vet. Cleric. vict. & diſciplina, lib. 2. cap. 40. verſ. 3.*

19. Secundò animadvertendum, peritâ ab aliquo Miſſâ, & pro eo oblatâ: ſtipendium illius eſſe decitum ex juſtitia, jurè divino, & naturali, ut probant iſti Doctores *num. 10. & 11.* ubi referunt plures authoritates, quibus adjungere non piget verba S. Pauli *1. ad Corinth. cap. 9. à verſ. 7.* ubi Sanctiſſimus Doctor omnium ſcripſit: *Quis militat ſuis ſtipendiis unquam? Quis plantat vineam, & de fructu ejus non edit? Quis paſcit gregem, & de lacte gregis non manducat? Numquid ſecundùm hominem hæc dico? An & lex hæc non dicit? Scriptum eſt enim in lege Moyſi: Non alligabis os bovi trituranti. Numquid de bobus cura eſt Deo? An non propter nos utique hoc dicit? Nam propter nos ſcripta ſunt, quoniam debet in ſpe, qui arat, arare: & qui trutinat, in ſpe fructus percipiendi. Si nos vobis ſpiritualia ſeminamus, magnum eſt ſi nos carnalia veſtra metimus? Si alii poteſtatis veſtræ participes ſunt, quare non potius nos? Sed non uſi ſumus hac facultate, ſed omnia ſuſtinemus, ne quod offendiculum demus Evangelio Chriſti. Neſcitis quoniam qui in Sacrario operantur, quæ de Sacrario ſunt, edunt: & qui Altari deſerviunt, cum Altari participiant? Ita Dominus ordinavit iis, ut qui Evangelium annunciant, de Evangelio vivant.*

20. Ex his enim verbis clariſſimè patet, ſtipendia iſta eſſe debita de jure divino, ut ibi: *Ita Dominus ordinavit.* Tum ex jure naturæ, quod exemplis adductis demonſtrat: quamobrem Cornelius à Lapide *verſ. 12.* explicans illum locum ſcripſit: *Ex ipſa rei natura, ſive jure, non tantùm divino poſitivo, ſed etiam naturali, quod dictat, quod ſicut operario debetur merces, ita miniſtro Verbi, & Eccleſiæ deberi ſtipendium, non quaſi pretium rei ſacræ; hoc enim indignum fuiſſet & ſimoniacum: ſed quaſi ſtipendium ſuſtentationis quod vacant, quo ſcilicet ſuſtententur, ut ſuas functiones ſacras pro populo obire poſſit, unde ſtipendium ei debetur ex juſtitia.*

21. Hæc autem doctrina probatur etiam ex Concilio Agatenſi *in cap. Clerici 10. 1. quæſt. 2. cap. Sacerdos 9. 1. quæſt. 1.* & ratione confirmatur. Nam Sacerdotes tenentur miniſteria ſuo populo exhibere, Paulus ad Hebræos *cap. 5.* Ex qua quidem obligatione naſcitur etiam obligatio ipſius populi alendi Sacerdotes, & ideo introductæ ſunt decimæ, & primitiæ, oblationeſque: Verùm, quia iſtæ res præcipuè deſerviunt Sacerdotibus gerentibus animarum curam, remanet obligatio particularis Sacerdotum offerendi ſacrificia, quæ ſi ex pacto, vel pro petitione alicujus offerantur, naſcitur ſimiliter obligatio particularis illius perſonæ concurrendi cum ſtipendio ad ſuſtentationem illius particularis Clerici, ſaltem particulariter, quatenus extrinſecè impendit laborem ad illam particularem obligationem adimplendam, ut benè docet Paſqualigus *quæſt. 903. n. 9.* Ergo ſtipendium iſtud debetur ex obligatione juſtitiæ, tam jure divino & naturali, quàm

poſitivo

positivo; ut tenent plures relati à Pasqualigio *ibi, n.* 1. Henao *de Sacrific. Miss. disput.* 31. *sect.* 1. *per tot.* & diximus *lib.* 2. *cap.* 3. *à n.* 1.

22. Ex his duabus animadversionibus sequitur necessariò, non esse admittendum Salzedum, jam enim probavimus, stipendia Missarum non fuisse oblationes antiquas. Tum esse debitum justitiæ, non dependens à voluntate dantis, sed à taxa, quæ rectè fieri valet non solùm à Pontifice, sed etiam ab Episcopis, ut diximus *dict. lib.* 2. *cap.* 4. *à num.* 7. Et in praxi probant Concilia Diœcesana relata ab ipso Salzedo *à numero* 32. Ergo ejus doctrina non est admittenda. Nec obstat locus Sori, cujus verba refert *n.* 36. quia loquitur quando Episcopus taxaret stipendium Missæ, & sub anathematis censura inhiberet, ne minorem stipem recipiat Sacerdos, ut patet ibi: *Fertur namque in nonnullis Ecclesiis ab Episcopis eleemosynam, quæ pro una Missa offerenda est, sic taxari, ut Sacerdotibus sub anathematis censura inhibeant, ne minorem suscipiant.* Hic enim modus taxandi rectè à Soto rejicitur, quando extra rigorem justitiæ id Episcopus præceperit; tolleret enim liberalitatem Sacerdotis, si velit aliquid stipendii condonare: sicut etiam tolleretur charitas dantis, si vellet ampliùs concedere, quod quidem iniquum foret. Quo quidem in sensu est etiam intelligendus Navarrus, cujus mentem explicui *dict. cap.* 4. *à num.* 21. Henao *dict. disput.* 31. *sect.* 7. *à num* 59. Hæc dicta sufficiant pro examine Salzedi; nam cùm illam allegationem in suis libris de lege Politica inseruerit, fortè aliquis authoritate tanti Viri parum versatus decipereretur. Scripsit antea allegando, jam docendo, prout facit in illis libris, cum quibus intravit in judicium Domini. Precor cœlestem Regem, ut ejus animæ misertus sit.

23. Redeundo ad nostras oblationes, præmissis antiquis, de quibus jam actum est, oblatio generaliter sumpta comprehendit quidquid Deo offertur: quapropter etiam Decimæ intelliguntur, *Genes. cap.* 26. in fin. *Decimas offerant tibi.* Et *Num. cap.* 18. ibi: *Decimarum oblationem.* Tum & Primitiæ, *cap.* 1. 16. *quæst.* 7. ibi, *Offerent*: junctis præcedentibus. Ast propriè loquendo oblationes sunt illæ, quæ intuitu Religionis immediatè Deo absque immolatione exhibentur, ut in usum Ecclesiæ cedant, vel Ministrorum, idque sive sint res mobiles, sive immobiles. Nec refert, an fiat oblatio inter vivos, sive per testamentum, vel ex voto, *cap. Cùm inter* 29. *de verb. significat.* Tuschus *tom.* 5. *lit. O, conclus.* 11. Azorius *inst. mor.* 1. *part. lib.* 7. *cap.* 27. *quæst.* 8. Monetta *de Decim. cap.* 2. *num.* 9. Pastor *de beneficiis, in posth. tit.* 3. *num.* 2. Antonellus *de Regim. Ecclesiæ Episcop. lib.* 5. *cap.* 18. *num.* 3. Barbosa *de univers. jur. lib.* 3. *cap.* 23. *à num.* 1. D. Gonzalez *in cap.* 13. *de verb. significat. n.* 3.

24. Differunt tamen oblationes à sacrificio; nam licèt Deo offerantur, non tamen mutantur, sed in suo esse remanent. Similiter à decimis, & primitiis differunt, quia licèt offerantur ad sustentationem Ministrorum, debentur tamen ex justitia: oblationes verò sponte offeruntur, & à Fidelibus conceduntur ad Dei cultum. Trullench *in Decalog. lib.* 3. *cap.* 3. *dub.* 13. Palao *oper. moral. tom.* 2. *disputat. unica, punct.* 17. *num.* 1. Bonacina *de præcept. Eccles. disput. ult. quæst.* 5. *punct. ult. num.* 3.

24. Est tamen aliquod dubium, an oblationes, prout differunt à decimis, & primitiis, cadant sub præcepto? Et Hostiensis *in rub. de Parochiis*, & latè *in Summa, tit. de Paroch.* §. *In quibus, vers. Sed numquid teneatur*, Lapus *allegat.* 58. & alii apud Leandrum *in præcept. Decalogi, tract.* 6. *disput.* 10. *quæst.* 4. affirmarunt. Sed Doctores isti non satis assumptum probant: Nam Hostiensis tantùm refert opinionem Hugonis affirmantis oblationes sub præcepto deberi; non tamen absolutè eam tenet, sed quando ex aliquo titulo, vel consuetudine deberentur. Lapus non loquitur de hac controversia, sed tantùm quando Prælatus fraudulenter ex pecunia Ecclesiæ aliquos fundos, seu lares emerit, in nomine alicujus facto instrumento ad fraudandam Ecclesiam, an cognitio hujus causæ pertineat ad judicem Ecclesiasticum? Et affirmativè respondet.

26. Solùm est opinio paucorum, pro quibus urgere videntur textus *in cap. De his* 7. *cap. Antiquos* 8. *cap. Quia* 13. *cap. Sanctorum* 14. & *cap.* 15. 10. *quæst.* 1. *cap. Statuimus* 55. 16. *quæst.* 1. *cap. Prater* 6. *cap. Omnis* 69. *de consecrat. dist.* 1. quibus in juribus supponitur præceptum concedendi oblationes, prout etiam in Concilio Autelianensi *cap.* 16. & 17. Deindè probant ratione, nam oblationes istæ dantur ad sustentationem Clericorum; ut scripsit Clemens Pontifex *lib.* 4. *constit. Apostolicar. cap.* 7. ubi ait: *Oblationes populi fieri ad victum Sacerdotum, & eleemosynas pauperum.* Alimenta enim Clericorum à populo debentur, ut constat ex dictis *à num.* 19. Ergo oblationes ex præcepto debentur: quamobrem D. Ambrosius *serm.* 8. *de Ascens.* ponit inter opera boni Christiani: *Quod quando ad Ecclesiam venit, oblationem, qua Altari debetur, exhibet.* Et postea: *Qui de fructibus suis non gustat, nisi prius ex ipsis aliquid Deo offerat.* Undè probatur oblationes Altari deberi.

27. Sed absolutè loquendo contrarium est dicendum, ut declaravit Concilium Cabilonense sub Carolo Magno *cap.* 6. ibi: *Oblatio enim spontanea esse debet, juxta id quod dicit Scriptura: Voluntariè sacrificabo tibi. Psalm.* 55. *Et illud: Omnis populus mente devota obtulerunt donaria Domino.* Deindè probatur; nam oblationes de sui natura ultroneæ sunt, ut dicitur *Exodi cap.* 25. ibi: *Ab homine qui offert ultroneus, accipietis eas.* Et supponitur *Matth. cap.* 5. ibi: *Si offers munus tuum ante Altare.* Ergo minimè cadere possunt sub præcepto, absolutè loquendo. Cæterùm ad alimoniam Clericorum datæ sunt Decimæ, & Primitiæ. Undè oblationes istæ relictæ sunt spontaneæ, & offeruntur à Fidelibus, si eis placuerit; nisi aliundè debeantur. S. Thomas 2. 2. *quæst.* 86. *art.* 1. Suarez *de Relig. dict. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 2. Palao *dict. disput. unica, punct.* 17. *num.* 2. Leander *dict. disput.* 10. *quæst.* 4. Covarruv. *lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 3. Antonellus *dict. lib.* 5. *cap.* 18. *num.* 4. D. Gonzalez *in cap. Causa* 13. *de verb. significat. n.* 2.

28. In hoc dubio observandum, jura recensita *num.* 26. pro prima sententia adducta, illam non probare; quia aliqua loquuntur de consilio; altera verò, quæ videntur oblationes præcipere ad sustentationem Clericorum, intelligenda sunt quando decimæ, & primitiæ ad eorum alimoniam non sufficiunt, aut ubi Clerici eas non percipiunt, aut tempore quo ipsæ decimæ, & primitiæ erant ultroneæ, quod tempore D. Cypriani usitatum videtur, si attendamus ejus verba *in lib. de unit. Ecclesiæ*, quæ sunt ista: *At nunc ex patrimonio nec decimas damus.* Et observavit Christianeus Lupus *in Schol ad Concilia, tom.* 4 *in can.* 5. *Concilii Romani sub Nicolao II.* ibi: *Ex quo vides, decimas fuisse duntaxat voluntarias, eas quippe non unusquisque, sed hic duntaxat, aut ille dabat, eratque opus admiratione dignum.* A tempore enim quo Constantinus pacem Ecclesiæ restituit, introduci cæperunt decimæ, jam suadendo, jam rogando, usque dum ad præceptum pervenerunt, ut refert idem Lupus *tom.* 5. *in can.* 5. *Concilii V. sub Gregorio VII.* quamobrem illo tempore oblationes istæ, ut debitæ debebant censeri, cùm adhuc certum patrimonium Ecclesia non haberet unde suos ministros aleret: quo in sensu est intelligendus locus Clementis *lib.* 4. *cap.* 7.

29. Et confirmatur, nam in primitiva Ecclesia Ministri

niſtri ex ſolis oblationibus alebantur, nec voluerunt illi primi Patres noſtri Fideles aliquo onere gravare, etiam ad levandas proprias neceſſitates, exemplo Pauli 1. *ad Corinth. cap. 9.* & *ne redempta pretio Religio videretur*, ut dixit Tertullianus *in Apologet. cap.* 39. Baronius *tom.* 1. *anno* 57. *num.* 77. quas quidem ita libenter primi Fideles largiebantur, aut profuſas dixerit Baronius *dict. anno* 57. *num.* 81. In his verò oblationibus licèt liberaliſſimè conceſſis, debitum latebat, nempè congrua omnibus juribus Miniſtris Eccleſiæ debita: quapropter aliqua jura dicunt debitas oblationes. Itaque ex illis juribus non probatur prima ſententia.

30. Secundò dico, Doctores aſſerentes oblationes eſſe debitas, licèt abſolutè loquantur, non poſſe intelligi de puris, & ſimplicibus oblationibus ſecundùm ſe; hæ enim ſunt ultroneæ, ut patet ex dictis *num.* 27. Concilium Moguntinum *can.* 44. *l.* 8. *tit.* 29. *p.* 1. ſed tantùm de aliquibus oblationibus fieri conſuetis in aliquibus diebus ſolemnioribus, utpotè Nativitatis, Pentecoſtes, & Beatæ Virginis: in his enim diebus ſolemnioribus debitas eſſe affirmandum videtur, *ex l.* 8. *tit* 19. *p.* 1. ibi: *Cada buen Chriſtiano de ſu buena, voluntad debe ofrecer à lo menos en las tres Paſcuas, en la de Navidad, à en la Paſcua mayor, è en la de Quinqueſma, los mas ricos que fueren, è lo que pudieren facer en todos los Domingos, è en las feſtas de guardar.* Eſtque doctrina Hoſtienſis *in tit. de Parochis*, §. *In quibus*, *verſ. Sed numquid*: & probat, nam in his feſtis adeſt conſuetudo offerendi in Miſſis majoribus, ut in quamplurimis locis obſervatur: quare propter conſuetudinem ad has oblationes tenentur Fideles. Riccius *in praxi*, 4. *p. reſolut.* 296. Bengens *de benefic. de dot. conſtit.* 3. *p.* §. 2. *num.* 22. Antonellus *dict. lib.* 5. *cap.* 17 *num.* 5. Salcedo *de leg. polit. lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 26. Ergo etiam ad has oblationes poterunt compelli, ut tenent aliqui apud Azorium 1. *p. lib.* 7. *cap.* 3. *quæſt.* 11.

31. Sed adhuc in hac ſpecie dico ultroneas eſſe has oblationes, ut probat apertè textus *in dict. l.* 8. *part.* ibi: *Cada buen Chriſtiano de ſu buena voluntad debe ofrecer*; ſupponit enim noſter Alfonſus, oblationes iſtas in his diebus ſolemnioribus ex propria & ſpontanea voluntate Fideles petagere: & quamvis dicat *debe*, tamen importat hoc verbum tantùm decentiam & honeſtatem, ut alibi eſt animadverſum. Cæterùm, nam oblationes iſtæ ſemper procedunt ex actu libero & voluntario, quæ licèt per multùm temporis continuentur, nullo tamen modo inducunt obligationem, ut notarunt Cajetanus *in Summa*, *verbo Horæ Canonicæ*, §. 2. Soto *de juſt. lib.* 2. *quæſt.* 7. *art.* 2. nec inducitur aliqua poſſeſſio, vel quaſi. Rota 2. *p. diverſ. deciſ.* 297. *num.* 4. Mantica *deciſ.* 257. *num.* 2. Riccius *collect.* 1227. *in fin.* ſicut in diuturno hoſpite, vel quando quis ex fonte alterius aquam hauriat, aut ligna ex nemore abſcindat, & panem coquat in furno alieno, ut his exemplis oſtendit Poſtius *de manut. obſervat.* 53. *à num.* 3. Caſtillo *lib.* 6. *controverſ. cap.* 32. *num.* 3. Ergo in ſpecie, etiamſi longa ſit conſuetudo, nullo tamen modo Fideles obligabuntur.

32. Quod verò oblationes iſtæ in his diebus ſolemnioribus ſemper ex actu facultativo, & libero procedant, probatur; quia in his diebus ex devotione fiunt, non verò animo ſe obligandi. Rota 4. *p. recent. deciſ.* 501. *num.* 3. Poſtius *dict. obſervat.* 53. *num.* 10. *in fin.* Ergo ſemper procedunt ex actu facultativo. Et demonſtratur magis, quia in his oblationibus ſolùm offerunt qui volunt ex devotione, nec ſinguli obligantur, nec in eis eſt determinata quantitas, ſed quæ placet offerentibus. Ergo ſemper hæ oblationes remanent ultroneæ, nec per curſum temporis poſſunt procedere ad aliquam inducendam obligationem.

33. Sed dices: In cauſis piis, & quæ pertinent a divinum cultum, non præſumitur materia facultativa & gratioſa, ſed ex animo ſe obligandi tanto tempore oblationes factas fuiſſe. Surdus *de aliment. tit.* 1. *qu.* 69. *num.* 6. Poſtius *dict. obſervat* 53. *num.* 27. & diximus *lib* 2. *cap.* 11 *num.* 32. Ergo ſi per continuum tempus hiſce diebus oblationes factas fuiſſe conſtiterit, non voluntariæ, ſed ex obligatione præſumentur. Sed reſpondetur, in his oblationibus non uniformibus, quæ ad libitum offerentium fiunt in Miſſis, non procedit iſta doctrina, ſed tantùm quando fuerint uniformes ex communi omnium conſenſu, & de certa quantitate, & ſpecie, Rota 3. *p. recent. deciſ.* 544. *num.* 3. Barboſa *de offic. Parochi*, 3. *p. cap.* 24. *num.* 11. & *dict. cap.* 11. *num.* 33. quod deficit in præſenti, quia nec omnes perſonæ id faciunt uniformiter, nec certa quantitas, & ſpecies offertur, ſed ut quiſque vult. Unde in ſimilibus oblationibus etiam tanto tempore factis nequit radicari aliqua obligatio, poſſeſſio, vel quaſi. Cæterùm doctrina illorum Doctorum procedit quando ſumus in dubio, & cauſa eſt decidenda per præſumptionem Gratianus *tom.* 4. *diſcept.* 681. *num* 6. Poſtius *dict. obſervat.* 53. *num.* 20. Aſt in præſenti verſamur in claris, ſcilicet in oblationibus de ſua natura ſpontaneis & ſponte oblatis, quo caſu etiamſi per multum temporis offerantur in diebus ſolemnioribus, non inducunt obligationem, nec poſſeſſionem, vel quaſi, *l.* 12. *tit.* 22. *p.* 1. Parlodorius *differen.* 38. *num.* 10. Gratianus *Marchia deciſ.* 232. *num.* 15. Garcia *de nobilit. gloſſ.* 6. *num.* 17. Ergo in ſpecie nullo modo oblationes iſtæ *debitæ* ſunt, ſed ſemper relinquuntur ſpontaneæ. Tempero tamen, ſi oblatio iſta fuerit uniformis, & alicujus certæ quantitatis, ut tenent Angelus *verbo Oblatio*, *num.* 1. Sylveſter *verbo Decima*, *quæſt.* 2. Azorius *Inſtit.* 1. *p. lib.* 7. *cap.* 7. *quæſt.* 11. Trullench. 3. *Decalog. cap.* 3. *dub.* 13. *num.* 2. Tuſchus *lit. O*, *concluſ.* 11. Surdus *conſ.* 24. *per tot.*

34. Sunt tamen excipiendi aliqui caſus, in quibus oblationes obligatoriæ ſunt, & ad earum ſolutionem Fideles tenentur, & per cenſuras poſſunt compelli. Et primus ex dictis eſt, quando adeſſet conſuetudo uniformis aliquid offerendi alicujus certæ quantitatis, aut ſpeciei, per decennium præſcripta, *cap. Ad Apoſtolicam* 42. *de ſimon. l.* 9. *tit.* 19. *p.* 1. Et probatur ex duabus rationibus. Prima, nam quamvis oblationes iſtæ à principio fuerint voluntariæ, ex eo tamen quod tanto tempore duraſſent uniformiter cum certa quantitate, præſumitur offerentes habuiſſe animum ſe obligandi, *cap. Veniens* 10. *de teſtib.* Quare inducitur illa obligatio per continuam præſtationem decennii. Secunda, nam in ſpecie non ſolùm licet conſiderare conſuetudinem derogantem legi facienti oblationes voluntarias per præſumptionem relatam, ſed etiam per præſcriptionem. Præſcriptio enim ex vi naturalis juſtitiæ dat jus in re aliena, etiamſi dominus non conſentiat, & independenter ab illius conſenſu, *l.* 3. *ff. de uſucap. l.* 1. *tit.* 29. *p.* 3. Parladorius *lib.* 1. *rer. quot. cap.* 1. Petrus Gregorius *Syntag. lib.* 40. *cap.* 1. Fornerius *lib.* 2. *Select. cap.* 17. quod non ſolùm intelligas in rebus, ſed etiam in perſonis, & in juribus ad aliquam obligationem, & actionem, *cap. Cumana*, 50. *de elect. cap. Cum in Eccleſia* 3. *de cauſa poſſeſſ. & propriet.* Ergo quamvis offerentes non habuerint animum ſe obligandi, ex præſcriptione tamen tanti temporis acquiritur jus in his certis oblationibus, ut poſſint offerentes compelli ad ſolutionem: quam rationem ad id expendit Suarez *dict. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 19.

35. Sed pace tanti, & præclariſſimi Doctoris, negandum non eſt, etiam per præſcriptionem offerentes animum habuiſſe ſe obligandi, prout rationem dant Juriſperiti Doctores, Covarruv. *dict. cap.* 17. *n.* 3. Guttierrez *Can. lib.* 2. *cap.* 21. *à num.* 142. Rota 2. *p. recent.*

recent. decis. 640. *num.* 3. Cavalerius *decis.* 286. *num.* 6. Postius *dict. observat.* 53. *num.* 20. Et ratio est, nam quod per præscriptionem etiam transferatur dominium, & per eam jus in re acquiratur, id non est præter voluntatem domini; *Nam id quod nostrum est sine facto nostro, ad alium transferri non potest. Regula* 11. *ff. de regul. jur.* ubi Gotofredus *lit. O*, explicat, *sine facto*, id est, *sine consensu*: & ubi etiam Decius, *l. Bona fidei* 48. §. 1. *ff. de acquir. rer. dom.* ibi: *Ad factum pertinet*, id est, *ad consensum, seu voluntatem*, ut explicat ibidem Bart. Quapropter etiam in præscriptionibus transfertur dominium ex voluntate domini, quatenus jus præsumit, eum qui tanto tempore præscriptionem non interpellavit, nec aliquo modo reclamavit, rem pro derelicta habuisse, & insimul consensisse, ut dominium per præscriptionem ad alium transferretur, quare contra ignorantem non currit, aut si in aliquo casu currat, statim restituitur, *l.* 2. *Cod. de servit. & aqua*, *cap.* 1. *de causa possess. & proprietat.* ubi Doctores, Rota 4. *p. recent. decis.* 314. *num.* 23. Sperellus 2. *p. decis.* 135. *à num.* 134. Castillo *lib.* 6. *controvers. cap.* 28. *per tot.* Unde consequitur in præsenti, tam ratione consuetudinis, quàm præscriptionis has oblationes deberi ex consensu offerentium volentium se obligare ex utroque titulo. S. Thomas 2. 2. *quæst.* 86. *Art.* 1. *in corpore*, *vers. Tertio*, Azorius 1. *p. lib.* 7. *cap.* 7. *quæst.* 11. Durantius *de rit. Eccles. lib.* 2. *cap.* 26. *num.* 9. Barbosa *lib.* 3. *cap.* 23. *à num.* 10. Becanus *de just. quæst.* 86. *num.* 2. Trullench *dict. dub.* 13. *num.* 4. Palao *dict. punct.* 17. *n.* 4.

36. Est tamen major dubium, quando consuetudo fuisset uniformis, sed res incerta, veluti aliquando panis, aliquando vinum, aut alia; sed tamen legitimè præscripta. In qua difficultate S. Thomas *dict. art.* 1. *in corpore*, asserit similem oblationem esse necessariam, & sub præcepto, licèt aliquo modo relinquatur spontanea quoad speciem, & quoad quantitatem. Tenent etiam Antoninus 3. *p. Summæ*, *tit.* 12. *cap.* 2. Rebuffus *de Decimis*, *quæst.* 13. *num.* 66. Guttierez *dict. cap.* 21. *num.* 145. Et est ratio, nam licèt sit varietas in specie, tamen consuetudo illa est certa in genere offerendi, quæ per se inducit obligationem. Ergo oblatio ista erit necessaria, & sub præcepto. Cæterum, nam generalis obligatio, & actio non curat de diversitate specierum, *l. Nec refert* 11. *ff. quand. dies legat. cedat.* Ergo licèt diversæ sint species oblationis, obligatio tamen in genere semper remanebit necessaria, &c. obligatoria.

37. Sed tamen contrarium est tenendum ex decisione textus *in l. Seio* 10. §. *Medico*, *ff. de Annuis legat.* ubi quidam testator Medico suo legavit quidquid annuum præstari ei solebat: & respondet Papinianus, *Videntur relicta, quæ certam formam erogationis annuæ, non incertam liberalitatis voluntatem habuerunt.* Non enim potest in obligatione legati advenire res incertæ liberalitatis, sed quæ certam habeat præstationem, ut explicuit Gomez *tom.* 2. *var. cap.* 11. *num.* 48. *in fin.* Unde licèt oblatio sit generalis, & per consuetudinem præscripta, nequit tamen comprehendere liberalitates illas incertas, sed tantùm certas & determinatas. Rursus quando oblationes sunt incertæ, nec habent uniformitatem, sed defformitatem, intelliguntur factæ solùm ex liberali devotione, etiamsi fiant per longum temporis cursum, ut diximus *num.* 32. Et ratio est clara, nam ex eo quod incertæ sint, & ad libitum diversarum specierum multùm involvunt liberalitatis, ut agnoscunt omnes Doctores. Ergo ex sola generali oblatione diversarum specierum ad libitum, nulla restabit obligatio, sed semper remanebit oblatio liberalis. Eadem enim est ratio de partibus quoad totum, quando ex partibus essentialiter componitur, *l.* 1. §. *Si stipulanti*, *ff. de verb. obligat. l. Si alii*, *ff. de usufruct. legat. l. In eo quod.* 111. *l. In toto.* 114. *ff. de de Regul. jur. c. In toto* 80. *eod. tit. in* 6. Baldus *l.* 4. *cons.* 153. *in princip.* Federicus de Senis *cons.* 259. *in fin.* Cùm ergo in oblatione generali species ipsæ, & partes sint liberales: Ergo nequeunt inducere aliquam obligationem, ut cadant sub præcepto. 38. Rursus, ut dictum est suprà, quoties consuetudo offerendi est certa & uniformis, & res offerenda certa, inducitur obligatio. Ergo quoties res offerenda fuerit incerta, non inducet obligationem. Et confirmatur, quia ex his duobus præsumitur habuisse offerentes animum se obligandi: si tamen aliquid ex his deficiat, restat solùm tempus, quod non inducit obligationem. Capicius *decis.* 134. *à num.* 3. Guttierez *pract. lib.* 4. *quæst.* 34. *num.* 11. Gratianus *discept. cap.* 399. *num.* 33. Castillo *lib.* 6. *cap.* 32. *num.* 2. Ergo talis consuetudo offerendi rem incertam non erit obligatoria.

39. Vnde Villalobos *in Summa*, 2. *part. tract.* 33. *difficult.* 5. *num.* 3. loquens de his oblationibus, inquit: *Y pienso que raras vezes acontece averla, porque lo que ofrecen los Parochianos no es con animo de obligarse, lo qual era necessario para la costumbre.* Est enim necessarium, ut oblatio sit de re certa, ut loquitur textus *in l.* 9. *tit.* 19. *part.* 1. ibi: *Ofrenda cierta.* Et *cap. Dilectus* 30. *in fin. de simon.* ubi DD. Gregorius *in l.* 15. *tit.* 17. *part.* 1. *gloss.* 2. Ozaschus *decis* 99. *numero* 21 Guttierrez melius se expediens *dict. cap.* 21. *num.* 149.

40. In his tamen consuetudinibus aliqua sunt observanda, ut obligationem inducant. Primò, quod Fideles nulla coactione has oblationes solverint, *dict. cap. Dilectus* 30. *in fin. cap. Tua* 34. *de simon.* sed quod ipsa devotio fuerit causa principalis, *ex dict. capit. Ad Apostolicam* 42. *de simon.* Secundò, ut nullum factum interceserit, aut pignus ad solutionem, *dict. cap. Tua*, *cap. Quàm pio* 1. *quæst.* 2. *Auth. de Sanctiss. Episcop.* §. *Quia verò.* Tertiò, quod certum sit id quod debet offerri, ut dictum est. quartò, quod omnis populus, aut major pars illius persistat in observanda consuetudine: si tamen aliquis deficiat, nihil interest. Congesserunt Paulus Castrensis *vol.* 1. *cons.* 363. Gregorius *in dict. l.* 15. *gloss.* 2. Gutierez *dict. cap.* 21. *num.* 149. Suarez *dict. cap.* 5. *à num.* 21. Trullench *dict. lib.* 3. *cap.* 3. *dub.* 13. *num.* 5. Quibus requisitis addendum, ut consuetudo sit præscripta, saltem per decennium, quod tempus est sufficiens, quia similes oblationes sunt piæ, & favorabiles; & consuetudo ista non est contra jus, sed potiùs illi conformis, Suarez *dict. num.* 21. Lessius *de just. lib.* 2. *cap.* 39. *dub.* 6. *num.* 39. Fagundez *in præcept. Decalog. prac.* 5. *lib.* 4. *c.* 1. *n.* 6. Trullench *dict. dub.* 15. *n.* 4. Belletus *disquisit. clerical.* 1. *part. tit. de bon. cleric.* §. 3. *n.* 24 Guttierrez *dict. cap.* 21. *n.* 143. Gratianus *discept. cap.* 210. *à n.* 13. Faria *ad Covarr. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 42. Sperellus *decis.* 70. *n.* 7.

41. Si tamen aliquis de populo has oblationes facere renuerit, Parochus non debet procedere per subtractionem spiritualium; hoc enim grave fuisset delictum, quia existimaretur pro illis temporalibus spiritualia concedere, quod est simoniæ execranda, *cap. Emendari* 1. *quæst.* 1. *cap.* 1. *cap. Nemo.* 14. *cap. Ea quæ* 15. *cap. Sua* 29. *de simonia.* Debet enim petere implorato judicis officio, *dict. cap. Ad Apostolicam.* 42. *de simon. l.* 9. *tit.* 19. *part.* 1. *l.* 15. *tit.* 17. *part.* 1. Qui procedere debet variis pœnis, & etiam si necessarium fuerit, censuris, quidquid Suarez resistat. Glossa *in cap. Statuimus.* 16. *quæst.* 1. *verbo oblationes.* Guttierrez *cap.* 21. *num.* 152. Azevedus *in l.* 1. *tit.* 5. *lib.* 1. Recopilat. *num.* 9.

42. Est quæstio, an valeat consuetudo, ut Ecclesiastici faciant aliquas oblationes laicis, veluti quando in die Purificationis dantur secularibus aliquæ candelæ. Prima sententia asserit talem consuetudinem non valere. Ducitur *ex cap.* 1. *de consuetudine*, ubi decernitur quod si aliqua consuetudo sit Ecclesiis onerosa, minimè valeat: sed consuetudo ista gravissima est, quate-

nus Eccleſia gravaretur, ſi Eccleſiaſtici quotannis candelas laicis offerrent: Ergo nequit ſuſtineri talis conſuetudo. Cæterùm id eſſet Eccleſiam laïcis ſubmittere, contra textum *in cap. 2. de reb. Eccleſ. alienand. vel non*, *in 6.* Tandem jus quod ſibi offerantur candelæ, eſt Patronorum: quo agere cum laïcis, eſſet quodammodò eos Patronos agnoſcere, in graviſſimum damnum Eccleſiæ: quapropter talis conſuetudo nequit ſuſtineri. Sylveſter *verbo Decima, num.* 7. Rochus de Curte *in cap. fin. de conſuetudin. ſect. 5. num.* 24. Gutierrez *dict. cap.* 21. *n.* 157.

43. Secunda ſententia affirmat, talem conſuetudinem eſſe ſuſtinendam; nam diſtributio harum candelarum non eſt Eccleſiis graviſſimi nocumenti, & excitat devotionem Fidelium; unde ob tale bonum, quando Eccleſiæ parum gravantur, eſt ſuſtinenda. Tum ſimiles parvæ diſtributiones plurimi à laïcis habentur, & amorem Eccleſiarum conciliant. Ergo eſt ſuſtinenda talis conſuetudo. Federicus de Senis *conſ.* 153. Additio Abbatis *in cap.* 1. *de conſuetudin. num.* 2. Gregorius *in l.* 15. *tit.* 17. *part.* 1. *verbo De ſu officio*, Suarez *dict. lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 20. Trullench *dict. dub.* 13. *num.* 10. *ad fin.* Riccius 4. *part. reſolut.* 265. *num.* 6. Barboſa *dict. lib.* 3. *cap.* 23. *num.* 7. Capponi *tom.* 2. *diſceept.* 76. *num.* 7. ubi aſſerit ſe Neapoli vidiſſe has candelas Religioſos, & Sacerdotes ad domos deferre. Sed hæc circumſtantia deferendi candelas ad domos laïcorum minimè admittenda eſt, ut declaravit Sacra Congregatio apud Barboſam *dict. cap.* 13. *n.* 7.

44. In re dicendum, totam difficultatem conſiſtere in agnoſcendo an hæc conſuetudo dandi candelas gravamen grave inferat Eccleſiæ, & Eccleſiaſticis rebus, ita ut ſit corruptela. Qua in ſpecie animadvertendum, an ſit conſuetudo immemorialis, necne. Si enim conſuetudo iſta eſt immemorialis, etiamſi grave nocumentum inferat Eccleſiis, eſt ſuſtinenda; nam immemorialis conſuetudo ſupponit titulum meliorem ad actum ſuſtinendum, *l. Hoc jure*, §. *ductus aquæ*, *ff. de aqua quotid. & æſtiva.* Rota 2. *part. diverſ. deciſ.* 717. *num.* 2. & apud Puteum *lib.* 1. *deciſ.* 205. *num.* 9. Cevallos *quæſt.* 897. *num.* 223. Borellus *in Summa omnium deciſit.* 14. *num.* 49. Gonzalez *ad Regul.* 8. *gloſſ.* 53. *n.* 4. Quapropter licèt conſuetudo iſta inferat gravamen Eccleſiæ, eſt ſuſtinenda; ſupponit enim privilegium, aut præſtationem ex cauſa oneroſa, vel contractu, unde neceſſariò ſuſtinebitur. Cæterùm alia ratione probatur, quia licèt *in cap.* 1. *de conſuetudin.* tollantur conſuetudines inferentes damnum Eccleſiis, minimè tamen textus ille poteſt intelligi de conſuetudine immemoriali; nam immemorialis conſuetudo non intelligitur ſublata, niſi de ea fiat ſpecialis mentio. Cevallos *dict. quæſt.* 897. *num.* 248. Mena *variar. lib.* 2. *quæſt.* 10. *num.* 44. Guttierrez *pract. lib.* 3. 3. *quæſt.* 77. *num. fin.* Moneta *diſtribut. quot.* 2. *part. quæſt.* 12. *num.* 22. Sanchez *de matrim. lib.* 7. *diſput.* 4. *num.* 13. Cùm ergo *in dict. cap.* 1. non fiat mentio conſuetudinis immemorialis: ſublata non videtur, ſed ſuſtinenda. Et confirmatur, nam conſuetudo etiam inferens gravamen Eccleſiis, non eſt intrinſecè mala, poteſt enim ex cauſa juſtificari, prout præſumitur juſta immemorialis temporis tranſcurſu, nec poteſt dici per ſe corruptela, *cap. fin. de conſuetudin.* Ergo cùm textus ille non faciat mentionem de immemoriali conſuetudine, eam ut juſtam & validam reliquit, prout in præſentia tenent Valaſcus *de particip. cap.* 35. *num.* 11. Barboſa *in dict. cap.* 1. *num.* 3. Azorius 1. *part. inſtit. lib.* 5. *cap.* 19. *in princip. verſ. Conſuetudo qua.*

45. Si verò conſuetudo iſta immemorialis non ſit, & certè gravamen grave inferat Eccleſiæ, utique tollenda erit, quia non ſupponit aliquam cauſam juſtificantem illam, & per ſe eſt irrationabilis. Ergo non eſt ſuſtinenda, *cap. Mala* 8. *dict. cap. Ad noſtram* 3. *cap. fin. de conſuetud. Clement.* 2. *de reb. Eccleſiæ.* Suarez *de legib. lib.* 7. *cap.* 18. *&* 19. Gratianus *tom.* 5. *cap.* 894. *num.* 27. Hallier *de ſacr. elect. art.* 4. *ſect.* 7. *cap.* 1. Quare ad valorem hujus conſuetudinis diſtribuendi (verbi gratiâ) candelas in die Purificationis B. Mariæ, proſpiciendum eſt an populus numeroſus ſit, necne, & ponderandæ ſunt facultates Eccleſiæ, quæ illas conceſſit, unde gravamen perpendatur. In celeberrima Eccleſia Toletana harum candelarum diſtributionem vidi, verùm erant mediocres & plurimis concedebantur maxima conſideratione, nec inde grave præjudicium Eccleſiæ inferri poterat.

46. Unde reſolvendum, quod ſi hæc conſuetudo ſit immemorialis, ſemper eſt obſervanda; ſi non, ſed levis eſt præjudicii, ſimiliter eſt ſervanda: ſecus verò ſi grave præjudicium Eccleſiæ inferat.

47. Illa tamen conſuetudo admittenda non eſt, per quam Parochiani non tenentur Decimas ſolvere, ſi Curatus non ſolverit certas libras carnis ſuillæ, vel bovillæ ipſis Parochianis; quia gravamen iſtud non ſolùm eſt grave, ſed etiam intolerabile. Tum ex hac occaſione anſam arriperent non ſolvendi Decimas in graviſſimum damnum Eccleſiarum, ut cum aliquibus docet Guttierrez *dict. cap.* 21. *num.* 257. Capponi *d. cap.* 77. *n.* 7. Aliam verò conſuetudinem adducit Parladorius *different.* 38. *n.* 11. de quodam Curione, qui die Defunctorum convivabat ſuos Parochianos ex oblationibus panis, & vini illius diei. Verùm cùm diſceptaretur, an conſuetudo illa eſſet ſuſtinenda, Curio per ſententiam fuit abſolutus, quia videlicet magis id officii, & amicitiæ gratiâ factum eſſe videbatur, quàm ſervitutis, & ſervitii obligatione, *l. ſi certis annis* 28. *C. de pactis.*

48. Secundò ex alio titulo oblationes fiunt neceſſariæ, & debitæ, nempè ex pacto, vel conventione, ſi per modum cenſus apponantur, ut in tali die, vel diebus oblationes fiant in Eccleſia. Qui quidem cenſus, vel onus non ſolùm imponi valet per contractum inter vivos, ſed etiam per quaſi contractum in hæredis inſtitutione, vel legato, & tunc erunt neceſſariæ, & præciſa obligatio juſtitiæ. S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 56. *art.* 1. *in corpore*, Becanus *de juſt. quæſt.* 86. *num.* 2. Suarez *dict. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 4. Barboſa de jure Paroch. 3. *part. cap.* 24. *num.* 10. & *dict. lib.* 3. *cap.* 23. *n.* 10.

49. Huic autem titulo alius proximus eſt, quando ex voto, vel legato aliquid offerendum aliquis vovet, vel legaverit; qui enim vovit, obligatur non ex juſtitia ad illam rem in Eccleſia offerendam, vel donandam; ſed ex Religione, & naturali jure dictante vota Deo eſſe reddenda, ſi tamen ex legato hæres ex juſtitia tenetur. D. Thomas *ubi proximè*, Suarez *dict. cap.* 5. *num.* 5. Trullench *dict. cap.* 3. *dub.* 13. *num.* 3. Leoncillus *de privileg. paup.* 2. *p. privileg.* 292. *num.* 3. Barboſa *ubi proximè.*

50. Illud verò obliviſcendum non eſt, oblationes pro anima, quæ à teſtatoribus relinquuntur, ab hæredibus magnâ curâ eſſe adimplendas, aliàs necatores dicuntur, & excommunicantur à ſacris Canonibus, *cap. Oblationes* 9. *cap. Qui oblationes* 10. 13. *quæſt.* 2. Verùm hæc excommunicatio tantùm eſt ferenda. Azorius 1. *p. lib.* 7. *cap.* 27. *quæſt.* 26.

51. Similiter eſt alter titulus undè oblationes debeantur, nempè quando Miniſter Eccleſiæ, aut ipſa Eccleſia ita indigeant, ut non habeant congruam decentem; tunc enim oblationes iſtæ debent neceſſariò à Parochianis præſtari, ut docuit S. Thomas relatus, ex illa obligatione divina, & naturali alendi Miniſtros Eccleſiæ, & ipſius ſpiritualia miniſtrantes. *Luc. cap.* 10. *Matth. cap.* 10. *cap. Ex bis* 12. *quæſt.* 1. *cap. Cùm ſecundùm* 16. *de Prabend. cap. Si Epiſcopus* 6. *de offic. Ordinar. in* 6. Unde quoties Decimæ non fuerint, vel primitiæ, ex quibus alantur, oblationes iſtæ erunt in præcepto.

Socinus

Socinus *in tract. de oblationib. in 3. libell. vers. Sextò quæres*, Guttierrez *d. cap. 21. num. 153.* Covarr. *lib. 1. cap. 17. num. 3.* Leoncillus *dict. privileg. 292. à num. 4.* Suarez *dict. cap. 5. num. 6.* Trullench *dict. dub. 13. num. 3.* Barbosa *dict. 3. part. cap. 24. num. 10. & de univers. dict. cap. 23. num. 10.*

52. Hæc propositio admitrenda est: etiamsi adsint Decimæ, & primitiæ, dum tamen non sint sufficientes ad congruam, & decentem sustentationem ministrorum Ecclesiæ; si enim per oblationes supplentur, ad eas solvendas, & offerendas cogendi sunt Parochiani. Si verò ipsæ decimæ, & primitiæ sint sufficientes, verùm quia Episcopo, & aliis participibus communicantur, fiunt insufficientes, tunc nequeunt cogi Parochiani ad oblationes, quia esset eos cogere ad duplicia stipendia Ministrorum, quod nullum jus patitur: quare alii participes ad hanc congruam, & necessaria Ecclesiæ tenentur. Suarez *dict. cap. 5. num. 7.* Barbosa *dict. 3. part. cap. 24. num. 11.* Faria *ad Covarruv. lib. 1. cap. 17. num. 24.* Si verò omnia deficiant, & pauperes sint Parochiani, ad providentiam Episcopi pertinebit de hac congrua curare. Suarez *dict. cap. 5. n. 9.* Barbosa *dict. cap. 24. n. 11.* Leoncillus *dict. privileg. 292. num. 13.*

53. Est tamen dubium, an quando Parochus ipse vivere possit ex artificio, ad alimoniam illius teneantur Parochiani, & cogi possint ad oblationes. Prima sententia negat, ex decisione textus *in cap. Clericus victum 3. dist. 91.* ibi: *Clericus victum, & vestimentum sibi artificiolo, vel agricultura, absque officii sui detrimento paret.* Ex quibus verbis facilè concipitur, quod si Parochus alimenta non habet, non per oblationes suorum Parochianorum est alendus, sed suo artificio, vel agricultura. Cæterùm sibi imputet, qui tam tenue beneficium obtinuit, ut nec ad victum præstet: quapropter ex suo labore, non ex oblationibus Fidelium est alendus. Tenet noster Alphonsus *in l. 9. tit. 19. p. 1.* ibi: *Nin sabe hazer ninguno de los menesteres.* Ubi etiam Gregorius *gloss. 3. in fin.* Thesaurus Christianæ Religionis *cap. 62. num. 11. vers. Si verò.* Dicit verius Guttierrez *dict. cap. 21. n. 154.*

54. Secunda sententia tenet contrarium, quia nemo tenetur suis stipendiis militare, ut dicebat Apostolus, & refertur *in cap. Cùm secundùm 16. de Prebend.* Tum quia id esset cogere pauperes Clericos ad mendicandum, vel ad laborandum cum dedecore propriæ dignitatis; & quod pejus, adigerentur ut se implicarent negotiis secularibus, unde à Divinis avocarentur, *cap. 1. Ne Clerici, vel Monachi.* Ergo tunc Parochiani compellendi sunt ad ferendas oblationes necessarias ad congruam necessariam Rectoris, & Ecclesiæ. Romanus *cons. 344. num. 4.* Craveta *lib. 1. cons. 199. num. 5.* Decius *in cap. Cùm inter, de except. num. 26.* Leoncillus *dict. privileg. 292. n. 9.*

55. In hoc dubio animavertendum, textum *in dict. cap. Clericus victum*, primam sententiam non probare; nam duobus modis potest intelligi. Primò de consilio, prout fecerunt Apostoli, qui licèt rectissimè alimoniam à Fidelibus percipere poterant, attamen ne odiosa Religio redderetur novis Christianis, nec pretio redempta, suis sanctis laboribus alebantur, *Act. Apostol. cap. 20.* ibi: *Quæ mihi opus erant, & his qui mecum sunt, ministraverunt manus istæ.* Et *cap. 1. 21. quæst. 1.* quod licèt Clerici faciant, non indignè, sed perfectiùs incedent, quærendo alimoniam suo labore, ita ut spiritualia absque aliqua mercede Fidelibus ministrent. Paulus *1. ad Corinth. cap. 9.* Rursus de consilio id poterit facere Clericus, non ob causam recensitam, sed ad otiositatem vitandam, ut optimè docuit D. Hieronymus *ad Rusticum, in cap. Numquam 33. de consecrat. dist. 5.* cujus elegantissima verba do ad majorem eruditionem Clericorum. *Si Apostoli habentes potestatem de Evangelio vivere, laborabant manibus suis, ne quem gravarent, & aliis tribuebant refrigeria, quorum pro spiritualibus debebant metere carnalia, cur tu in usu tuæ cessura non prepares? Vel fiscellam texe junco, vel canistrum lentis plectæ viminibus: farriatur hortus, areola aquo limite dividantur, in quibus cùm olearum jacta fuerint semina, vel planta per ordinem posita, aquæ ducantur irrigua, ut pulcherrimorum versuum spectator assistas:*

Ecce supercilio clivoso tramitis undam
Elicit illa cadens, raucum per levia murmur
Saxa ciens, scatebrisque arentia temperat arva.

Inserantur infructuosa arbores, vel gemmis, vel surculis, ut parvo post tempore laboris tui dulcia poma decerpas. Apum fabricare alvearia, ad quas te mittunt Salomonis proverbia, & Monasteriorum ordinem, ac Regiam disciplinam in parvis disce corporibus. Texantur & lina capiendis piscibus, scribantur libri, ut & manus operetur cibum, & animus lectione saturetur. In desideriis est omnis otiosus. Unde Redoanus *de spoliis quæst. 2. num. 2.* rem illustrans asserit, in Clericis artificia ita non esse interdicta, verùm esse de præcepto, ut sic manu operantes otium vitent. Humbertus de Romanis *de Erudit. Relig. 4. part. cap. 18. vers. Iuxgntutis.* Genuensis *in praxi Archiepiscopali, cap. 62. num. 10. & 11.* Navarrus *de Hor. Can. cap. 7. num. 27.* Belletus *disquisit. clerical. 1. part. tit. de exempt. clericor. à muner. publicis, §. 4. à num. 4.* Fuscus *de visit. lib. 1. cap. 20. num. 25.* Farinacius *in Fragm. crimin. 1. part. lit. C, num. 164.* Unde ex his duabus causis textus ille intelligi valet de consilio.

56. Aliter verò interpretatur textus ille, nempè quando Clericus egestate premeretur; tunc enim si aliundè non posset, nec victum, nec tegumentum quærere, ex honesto artificio valet illa quærere, prout nec indecorum fuit D. Paulo artem cenofactoriam exercere, nec pingere S. Lucæ, nec D. Antonio terram fodere: aut poterit advocare etiam coram judice laico, *cap. 1. de postuland.* quod etiam pro necessitate concedit Monacho de licentia Prælati. Navarrus *in cap. Non dicatis 12. quæst. 1. num. 99.* Salzedo *ad Bernardum, cap. 63. gloss. 1. limit. 2.* Ergo textus ille est intelligendus in gravi necessitate cujusvis Clerici, etiam cui congrua non debetur: vel si de Parocho intelligas, erit quando nec decimas, nec primitias, nec oblationes habeat, nec à quo petat, tunc enim artificio poterit vivere.

57. Unde colligo, textum illum non probare primam sententiam, sed esse admittendam secundam, ita ut Parochus semper alatur ex Decimis, primitiis, oblationibusque, vel aliter à Parochianis; & si pauperes fuerint, id pertinebit ad providentiam Episcopi, *cap. Episcopus 23. cap. præcipimus 24. 12. quæst. 1.* Tridentinum *sess. 21. de reformat. cap. 7. & sess. 24. de reformat. cap. 3.* Si tamen omnia remedia deficiant, consulendus est Summus Pontifex, quo consulto, si alimentum deficiat, suo labore, aut artificio quærat. Suarez *d. cap. 5. n. 9.* Trullench *dict. dub. 13. n. 3.*

58. Hinc adnotanda est glossa *in cap. Omnis Christianus 69. de consecrat. dist. 1. verb. Vacuus*, ubi scripsit posse Parochum pauperem, qui non alitur à suis Parochianis, divina Officia subtrahere, quia qui non facit quod debet, non consequitur quod oportet, *l. Quare 56. §. Inter locatorem, ff. locat.* Tenet etiam Decius *in c. Cùm inter, de except. num. 24.* Martilius *singul. 688.* Leoncillus *dict. privileg. 292. num. 11.*

59. Sed non est admittenda hæc sententia, uti jam suprà dictum est; est enim remedium impietate plenum: recurrendum est potiùs ad Superiorem, ut pœnis, & censuris compellat, ut cum Hugone, & Raynerio animadvertit Additio *ad illam glossam*, Trullench *dict. dub. 13. n. 12.*

60. Oblationes usuales, quæ fiunt ad manum Sacerdotis

cerdotis in adminiſtratione Sacramentorum, vel alio modo, ad Parochum pertinent, *cap. Quia Sacerdotes* 13. *cap. Sanctorum* 14. 10. *quæſt. 1. l. 9. tit. 19. p. 1.* quia cùm ad Parochum pertineat munera illa obire, & Sacramenta adminiſtrare, oblationes iſtæ ei debentur, & in illis, ſicut in decimis, & primitiis habet fundatam ſuam intentionem. Fuſcus *de viſit. lib. 1. cap. 24. n. 11.* Leon *in ſuo Theſauro for. 2. part. cap. 13. à num. 19.* Riccius *collect. 1113.* Leoncillus *2. part. privileg. 293. à num. 1.* Barboſa *3. part. de offic. Parocb. cap. 24. num. 7.* Capponi *diſcept. 77. num. 11.* Urrutigoyti *de Eccleſia Cath. cap. 21. num. 27.*

61. Unde ſequitur, quod in Eccleſiis Ordinum Militarium oblationes non pertineant ad Commendatarios, ſed ad Rectores, & Vicarios Eccleſiarum, ut cum aliquibus tenet Barboſa *dict. cap. 24 num. 8.* Mendo *de Ordinib. Milit. diſquiſit. 10. quæſt. 5. num. 37.* qui id extendit ad Anniverſaria, & alias ſimiles diſtributiones. Similiter oblationes quæ fiunt tempore Jubilæi, vel in anno Sancto in Eccleſia Cathedrali, non ad Epiſcopum, ſed Archipresbyterum pertinent; nam, ut docet S. Thomas *2. 2. quæſt. 86. art. 2. in corpore*, ſimiles oblationes conceduntur ratione adminiſtrationis Sacramentorum, prædicationis & aliorum munerum ſacrorum, quæ per Archipresbyterum adminiſtrantur. Ergo ad eum debent pertinere Riccius. *4. part. reſolut. 296. num. 6.* Belletus *de bon. cleric. §. 3. num. 19.* Trullench *dict. dub. 13. num. 6. in fin.* Barboſa *de univerſ. lib. 3. cap. 23. num. 27.* Leon *de offic. Capell. quæſt. 5. fect. 8. à num. 97.* Antonellus *dict. lib. 5. cap. 18. n. 7.*

62. Si verò oblationes offerantur in Capella Eccleſiæ Parochialis, niſi expreſsim ad ornatum illius concedantur, ad Parochum pertinent, non verò ad Capellanum, ob dictam rationem, niſi ob ſtipendium fuerint conſignatæ ipſi Capellano. In dubio verò ſemper pro Parocho calculus eſt ferendus. Genuenſis *in Praxi Neapolit. cap. 71. num. 14.* Riccius *4. part. reſolut. 296. num. 3.* Barboſa *dict. cap. 23. num. 22.* Bengeus *dict. §. 2. num. 15.* Paſtor *dict. tit. 3. num. 5.* Urrutigoyti *de Eccleſiis Cathedr. cap. 16. num. 166.* Quod idem eſt dicendum, ſi fiant in Altari, vel in aliquo Oratorio Eccleſiæ, aut in Capella ubi fuerint erecta aliqua beneficia. Barboſa *dict. cap. 23. num. 22.* Capponi *dict. diſcept. 77. num. 12.* Tondutus *tom. 1. quæſt. benefic. cap. 63. num. 8.* Qui aſſerit ex perceptione oblationum argui curam ad Parochum pertinere, non ad Capellanos. Rota *3. part. recent. deciſ. 489. num. 3.* Trullench *dict. dub. 13. num. 7.* Leoncillus *dict. privileg. 293. n. 15.*

63. Aliquando tamen oblationes iſtæ ad Parochum non pertinent, ſed ad ipſam Capellam, ſeu Altare, nempè quando ea intentione offeruntur, ut ſint propriæ illius; & ad id ſatis eſt conſuetudo, vel quod conjecturis conſtet, velle offerentes non ad Parochum, ſed ad ipſam Capellam, ſeu Altare pertinere; quia cùm ſint ultroneæ, nequeunt aliis applicari, niſi eis quibus volunt offerentes. Belletus *tit. de bon. Clericor. §. 3. num. 4. & 5.* Antonellus *dict. lib. 5. cap. 18. num. 6.* Idem dicendum, ſi oblationes, iſtæ darentur ad certum finem, veluti ad Miſſas dicendas, vel fabricam reparandam; tunc enim ad deſtinatum finem applicantur, non ad Rectorem attinent. *cap. Quatuor 127. 12. q. 7.* Antonellus *dict. cap. 18. num. 8.* Barboſa *dict. cap. 24. de offic. Parocb. num. 30.* Tondutus *dict. cap. 63. n. 11.* Urrutigoyti *dict. cap. 16. n. 167.*

64. Eſt dubium, an quando aliquid offertur Confraternitati laicorum, intelligatur Eccleſiæ oblatum, aut confraternitati. Et affirmandum videtur deberi Eccleſiæ, & ejus Rectori; nam Confratres laici ſunt incapaces accipiendi ſacras oblationes, nec aliquo prætextu poſſunt eas capere. *cap. Sanctorum 10. 1. quæſt. 1. cap. Statuimus 55. 16. quæſt. 1. cap. Si quis Baſilicam 10. de conſecrat. diſt. 1. cap. Quamvis 17. de Decimis.* Bengeus *dict. §. 2. num. 20.* Antonellus *dict. cap. 18. num. 11.* Ergo minimè poſſunt illas oblationes percipere Confratres ipſi. Cæterùm Rectores Eccleſiarum habent fundatam ſuam intentionem in his oblationibus, ut dictum eſt *cap. Paſtoralis 9. de his quæ fiunt à major. part. Capitul. cap. Dilectus 18. de offic. Ordin.* Fetter. *conſ. 143.* Capella Toloſana *deciſ. 483.* Riccius *4. p. deciſ. 170. num. 7.* Ergo nequeunt ſimiles oblationes pertinere ad Confratres laicos.

65. Verùm in re dicendum; mentem offerentium proſpiciendam eſſe; nam ſi ita ſit vafra intentio illorum, ut velint ſacras oblationes Confratribus, tanquam laïcis offerre, nihil agent, ſunt enim ad id incapaces, ut dictum eſt; quin ſi aliquando percipiant, ut raptores damnantur *dict. cap. Sanctorum, cap. Hanc conſuetudinem 15. 10. q. 1.* & excommunicantur. Trident. *ſeſſ. 22. de reformat. cap. 11.* Trullench *dict. dub. 13. n. 10.* Poterunt tamen profanè eis donare quidquid voluerint. Si verò non ea intentione obtulerint, ſed ut oblationes illæ in uſus pios illius Confraternitatis conferantur, idque aliquo modo conſtet, vel conſuetudine, vel aliquibus convincentibus conjecturis, non ad Parochum, ſed ad ipſam Confraternitatem pertinebunt, quia oblationes iſtæ in dubio pertinent ad Parochum. Verùm ſi conſtet de voluntate offerentium, aliter eſt dicendum. Riccius *dict. deciſ. 170. num. 1.* Tondutus *dict. cap. 63. num. 10.* Rota apud Merlinum *deciſ. 257. à num. 7.* Ergo cùm ſconſtet offerentes voluiſſe illas applicare ad uſus pios confraternitatis, ad eam pertinebunt. Leoncillus *dict. privileg. 293. num. 14.* Urrutigoyti *de Eccleſiis Cathedral. cap. 21. num. 214. & num. 335.*

66. Rurſus oblationes iſtæ in aliquibus caſibus ad Parochum integrè non pertinent, ſed etiam inter alios Beneficiatos dividuntur, nempè quando ſervitium Eccleſiæ inter eos eſt dividendum, vel conſuetudine ſic eſt receptum. Chopinus *de Sacra Polit. lib. 3. tit. 4. num. 9.* Bengeus *dict. §. 2. num. 20.* In diviſione, & adminiſtratione oblationum magnoperè conſuetudo animadvertenda, quia multùm præſtat. Riccius *dict. deciſ. 170. n. 2.* Rota apud Merlinum *deciſ. 257. num. 12.* Urrutigoyti *dict. cap. 21. n. 28.*

67. Nec etiam oblationes ad Parochum pertinent, ſi Epiſcopus in Parochia Miſſam celebraverit; ex eo enim quòd in ejus Miſſa offeruntur, contemplatione Epiſcopi oblatæ videntur, & ideò ad illum pertinent. Belletus *dict. §. 3. à num. 46.* Antonellus *dict. cap. 18. n. 8.* Trullench *dict. dub. 13. num. 9.* Barboſa *de offic. Epiſcop. 3. part. allegat. 80. num. 13.* Sed res iſta non facilè admittenda eſt, quoniam obſcuriſſima eſt intentio offerentium, ex qua nihil probabile percipitur: itaque Belletus *dict. §. 3. num. 47.* aſſerit deberi tantùm Epiſcopo ex urbanitate.

68. Sed quid quando Epiſcopus celebraverit in loco exempto, an tunc oblationes pertineant ad ipſum? Affirmarunt plures recenſiti à Barboſa *dict. allegat. 80. num. 11.* Sed meliori jure negarunt Felinus *in cap. Dilectus, de offic. Ordin. num. 1.* Barboſa *dict. allegat. 80. num. 12.* Antonellus *dict. cap. 18. n. 9.* quia locus exemptus eſt extra Diœceſim, quare nequit Epiſcopus ibidem aliquod jus formare, etiam urbanicè, ad ſimiles oblationes percipiendas; erit tamen in ſimilibus caſibus recurrendum ad conſuetudinem, vel ad privilegia. Barboſa *ubi proximè, n. 13.*

69. Illud verò obſervandum, antequam abeamus ex hac materia, in caſibus, quibus oblationes ad Parochum non pertinent, ſed fiunt in ſua Eccleſia, adminiſtrationem earum ad illum attingere, ut cum S. Thoma tenet Antonellus *dict. cap. 18. num. fin.*

70. Eſt dubium, an Religioſi poſſint percipere oblationes factas in ſuis Eccleſiis, ſeu Capellis. Prima ſententia affirmat, nam hæ oblationes ſunt ſpontaneæ,

&

& liberæ, quæ fiunt ex voluntate offerentium, & ab eis possunt cuilibet applicari. Religiosi verò non sunt incapaces earum, quia sunt Altaris Ministri. Ergo rectè possunt eas percipere. Cruz *de stat. Religios. lib. 2. cap. 9. conclus. 4.* Lezana *quæst. Regul. tom. 1. cap. 9. n. 45.* Barbosa *de offic. Parochi, 1. part. cap. 11. n. 22.*

71. Secunda sententia tenet contrarium, quia oblationes Ecclesiarum Rectoribus debentur ob mercedem administrationis, & est proprium jus Parochiale. Bengeus *d. §. 2. n. 10.* Rota apud Merlinum *decis. 157. num. 2.* Ergo nequeunt Religiosi illas percipere, etiam factas in suis Ecclesiis, seu Capellis; sed necessariò debent mitti ad Parochum, Azorius *part. 1. lib. 7. c. 27. quæst. 13. ad fin.* Trullench *d. dub. 13. num. 9.* Fagundez *in 5. precept. lib. 4. cap. 2. n. 1.*

72. In hoc dubio dicendum, privilegia Monasterii prospicienda esse, an ei concedant hanc facultatem percipiendi oblationes factas in sua Ecclesia, seu Capellis; quia tunc rectè capiet, sicut quando ipsa Ecclesia Regularis fuisset Parochialis, & per Vicarium curam exerceret. Pastor *d. tit. 3. num. 3. vers. Oblationum.* Idem dicendum, si ex generali, & præscripta consuetudine id fuisset receptum; quia consentientibus Parochis firmarum videtur. Pastor *ubi proximè, n. 6.*

73. Si verò tituli isti non existant, ut has oblationes percipiant, minimè ut Religiosi possunt eas percipere, quia in sola Religiositate non adest aliquod jus recipiendi oblationes; sed tamen aliis duobus modis percipere possunt, nempè si per modum eleemosynæ eis concedantur, quia tunc ut pauperes recipiunt. Abbas *in cap. Nimis, de excessib. Prælat.* Leoncillus *d. privileg. 295. n. 11.* Suarez *d. lib. 1. cap. 3. n. 19.*

74. Tum, tanquam Ministri Altaris, si ministerium non exerceant ex professione Religiosa, sed ut purè Ministri, quia valent tunc recipere oblationes. S. Thomas 2. 2. *quæst. 86. art. 2. ad 2.* Suarez *d. cap. 5. num. 19.*

75. Doctrinam Angelici Doctoris, & P. Suarez indigere explicatione existimo. Ideircò dico admittendam, si oblationes istæ non fuissent continuæ, & assuetæ, & magnæ quantitatis; quia tunc præsumi valet contemplatione ministrantis fieri, ut considerari valeat in Parocho administrante Matrimonium, & dicente Missam de sponso extra Parochiam. Barbosa *d. cap. 25. num. 18.* Si verò fuissent continuæ, id permittendum non erit; jam enim cederet in grave præjudicium Parochorum. Tum quia, nam oblationes istæ non contemplatione personarum concederentur, nec ratione ministerii; sed tanquam si haberent Religiosi jus ut sibi offerrentur, quod solùm Parochis congruit. Quapropter consultus à quodam Rectore, an permittendum, ut mulieres recentes enixæ possent in Monasterio audire Missam post purificationem? Responsum præbui negativum, quia jam ibant omnes enixæ cum oblationibus, cum damno gravi Ecclesiæ Parochialis.

76. De oblationibus factis Imaginibus, & cui competant, scripsimus *lib. 4. cap. 1. à num. 11.*

77. Restat verò in hoc capite breviter percurrere aliquas personas, à quibus Ecclesia oblationes non admittit. Glossa *in cap. 2. dist. 90. verbo Dona*, septem genera personarum declarat. Primum, Fratrum dissidentium. Secundum, oblationes opprimentium pauperes. S. Thomas *d. quæst. 86. art. 3.* Tertium, sacrilegia committentium, *cap. Divino, 12. quæst. 2.* Quartum, extrahentium servos ab Ecclesia, *cap. Miror 8. 17. q. 3.* Quintum raptorum, *cap. 2. de raptoribus.* Sextum, usurariorum, *cap. Quia 3. de usur.* Isidorus *lib. 7. epistol. 27.* Concilium Trosleganum *cap. 7.* Septimum, pœnitentium; *cap. Eos quos 118. de consecrat. dist. 4.* Quibus addendi Infideles, hæretici, & ab Ecclesia præcisi, excommunicati, nominatim denuntiati, & qui violant jura Ecclesiæ. Cyprianus *epist. 27.* Augustinus *epist. 187.* Tandem Ecclesia non admittit oblationes, quæ fiunt in detrimentum pupillorum, & filiorum legitimorum, de quibus latè agunt S. Thomas *d. art. 3.* Suarez *dict. lib. 1. cap. 6. num. 1.* Nicolaus Lemaistre *lib. 1. de Decimis, cap. 15.* Bonacina *de præcept. Eccles. disput. ult. quæst. 5. punct. 7. à num. 4.* Azorius *dict. 1. part. lib. 7. cap. 27. quæst. ult.* Barbosa *d. cap. 23. num. 13.*

LIBER VI.

DE FUNERIBUS, EORUMQUE SUMPTIBUS: De Testatis, & Intestatis, & Sepulturis.

CAPUT I.

De Funeribus, eorumque Ritibus.

SUMMARIUM.

Totus iste liber agit de Causa Pia funerandi Christianos, ac de sepulturis eorum, quarum maxima fuit Cura apud veteres, non solum Fideles, verùm etiam Ethnicos, num. 2.

Varia genera sepeliendi mortuos, remissivè, num. 2.

Hoc opus pium in sacris Litteris est commendatum, num. 3. & 4.

Ab exordio Ecclesia similis pietas sepeliendi defunctos orta est, n. 5. Summantur antiqui ritus sepeliendi defunctos, ex Durantio, n. 6.

Hæretici ritus funerandi mortuos non admittunt, & impiè reprobant aliquibus testimoniis malè adductis, n. 7. Sed refelluntur, n. 8.

Explicatur Augustinus lib. 1. de Civit. Dei, cap. 12. cap. Non æstimemus 19. 13. quæst. 2. *à num. 9. Explicatur etiam textus* in cap. Sacris 12. de sepult. *num. 13.*

Castro explicat mentem Vvaldensium hæreticorum, & referuntur utilitates sepulturæ sacræ, n. 14.

Mos aliquarum Ecclesiarum in exequiis defunctorum: de die tertio, septimo, trigesimo, & aliis, quæ ab antiquis adservata sunt, num. 15. Ad quorum imitationem dies isti designati illustrantur, à num. 16.

Referuntur verba D. Auguſtini, n.18. Explicantur, num.19. Ubi admittitur novemdiale abſque aliqua permixta ſuperſtitione, ibid.

Dies trigeſimus, & quadrageſimus in aliquibus Eccleſiis obſervatur ad memoriam defunctorum, & aliquando centeſimus, & ſexageſimus, n.20. & 21.

Hæ exequiæ in Funeribus magnis tamentis olim celebrabantur, & ad id ploratrices conducebantur: ſed hoc juſtiſſimè abolitum, n.22.

Interdicuntur nimii planctus, non mœror, aut triſtitia in morte conſanguineorum, num.23. Fit inſtantia ex Scriptura teſtimoniis, num.24. Reſpondetur, n.25. Explicatur dolor Mariæ Virginis juxta crucem Domini, num.26.

Poſſe fieri magnos planctus in morte viri eximii, comprobatur, num.27.

Uxoribus de Jure Civili anni luctûs indultus fuit, & quare, variis conſtitutis pœnis, n.28.

Sed an hæ pœnæ ſublatæ ſint de Jure Canonico, ne intra annum luctus ad ſecunda vota tranſirent, & de aliis diſceptatur: Prima ſententia affirmat, num.29. Secunda negat, num.30. Tertia diſtinguit, num.31. & 32. Quarta ſententia aſſerit, omnes pœnas de Jure Civili impoſitas remanere; exceptâ pœnâ infamiæ, num.33.

Aliqui hæretici reprobarunt ſecundas nuptias, ſed reprobantur, n.34.

Explicantur textus in cap. Hac ratione 9. 31. quæſt.1. & cap. Quomodo 10. eod. cauſa, & quæſt. à num.35. uſque ad 37.

Explicatur textus in cap. De his 8. 31. quæſt.1. *& varia referuntur interpretamenta, n.38. & 39.*

In Hiſpania obſervatur ne vidua Regina tranſeant ad ſecundas nuptias, n.40.

Secunda nuptiæ licitæ, & validæ ſunt ſtatim à morte prioris conjugis; ſed aliqua conſiderantur inconvenientia, ob quæ aliqua impoſita ſunt pœnæ ibidem recenſitæ, num.41.

Pœnæ propriè dictæ propter nuptias intra annum luctus ſublatæ ſunt à Jure Canonico, num.42. Fit inſtantia, & reſpondetur, n.43. Quando dubitatur, an filius ſit primi, aut ſecundi matrimonii, intelligitur eſſe ſecundi, ibid.

Fit alia inſtantia, & explicantur textus in cap. penult. & final. de ſecundis Nuptiis, *n.44.*

Mulier tranſiens ad ſecunda vota amittit privilegia Nobilitatis prioris viri, n.45. & perdit proprietatem rerum à priori marito relictarum, quæ reſervanda eſt filiis prioris matrimonii, & quare. Mulier ſi aliquid lucretur cum poſteriori conjuge, ſi ad alia vota non tranſeat, poteſt de his diſponere cum filiis prioris Matrimonii, n.46.

Pater tenetur reſervare filiis prioris matrimonii relicta ſibi ab uxore, n.47. Datur vera ratio, n.48.

Si conjux tranſit ad ſecunda vota ex licentia prioris conjugis, non amittit proprietatem, ibid.

Hæc reſervatio proprietatis non eſt pœna, ſed quædam diſpoſitio legalis, & non eſt ſublata per Jus Canonicum, num.49.

Fiunt duæ inſtantiæ, num.50. Si mulier habeat licentiam à viro, ut tranſeat ad ſecundas nuptias, nequit intelligi de anno luctûs, ibid. Sed inſtantiis reſpondetur, num.51.

An ſi mulier intra annum luctûs ad ſecundas nuptias tranſierit, veſtes lugubres, & lectum quotidianum reſtituere teneatur. Aliqui negant, n.52. Lucra acquiſita durante matrimonio non perdit mulier, etiamſi intra anni luctum nupſerit, ibid. Alteri affirmant, num.53. Sed diſtinguitur, quando non adeſt conſuetudo dandi veſtes lugubres, & quotidianum lectum, non teneri reſtituere dicunt aliqui: alii dicunt, pretioſas teneri reſtituere, ſecus viles; ſed etiam viles teneri reddere aſſerimus, numero 54.

Si adeſt conſuetudo dandi has veſtes, & lectum quotidianum, ut in Caſtella, dicunt aliqui non teneri reſtituere; ſed in contrarium eſt communis ſententia. Sed hæc difficultas reſolvitur ſecundùm locorum conſuetudinem, n.55. 56. & 57.

Quando eſt reſtituendus lectus quotidianus, ſit poſt mortem mulieris, n.58.

An mulier tranſiens ad ſecunda vota intra annum luctûs, perdat alimenta ſibi debita donec dos ei ſolvatur, n.59. Ubi ſupponitur hæc alimenta deberi in aquiori ſententia, contra aliquos. Prima ſententia inquit non perdere, ſed ei deberi, ſicut lucra conſtante matrimonio, & arrha, vel ſicut quæ ex titulo oneroſo debentur, n.60. Secunda affirmat perdere, niſi ſecundus maritus pauper fuerit, n.61. Admittitur hæc ſententia, & latè defenditur à n.62.

Reſtitutio dotis in immobilibus facienda eſt ſtatim, in mobilibus poſt annum, n.65.

An maritus ſecundus poſſit petere intereſſe intra annum luctûs pro dote non ſoluta. Affirmant aliqui. Negavit Sanchez, n.66. Intereſſe non debetur, niſi debitor ſit in mora, ibid.

Admittitur doctrina Sanchez. Limita tamen, niſi factum fuerit, ut dos mobilium ſtatim à more mariti reſtituatur, aut dos fuerit à viro uxori legata, n.67.

Fit inſtantia, n.68. & reſpondetur, n.69. Hærede interpellato, ſecundus maritus abſque uſura percipit intereſſe, ibid.

Explicatur doctrina iſta, ut ſi bona ſunt fructifera, rectè ſecundus maritus percipiat intereſſe, n.69. & 70.

Si bona dotalia fructus non producunt ratione lucri ceſſantis, aut damni emergentis, rectè ſecundus maritus percipit intereſſe, n.71. & 72.

Aliqui ob ſolam retardatam ſolutionem deberi affirmant, ſed explicantur, n.73.

1. NN hoc libro totus erit ſermo de piiſſimis cauſis occurrentibus in Chriſtianorum funeribus, & ſepulchris, quorum apud veteres maxima fuit cura, ut ſcripſit Prudentius:

Hinc maxima cura ſepulchris
Impenditur, hinc reſolutos
Honor ultimus excipit artus,
Et funeris ambitus ornat
Candore nitentia claro.
Prætendere linea mos eſt.

Hæc enim pietas non ſolùm Chriſticolis propria inſt, ſed etiam Ethnicis, qui ex ſolo lumine naturæ do cadaveribus curarunt, & ritibus ſuo more inſtitutis, quique ultimam virorum curam impendebant; nam ut aſſerit Chaſſaneus *in Catal. glor. mund. 2. part. conſiderat. 5.* ſicut homo præ cæteris animalibus honorandus eſt in vita, ita ſimiliter in morte, exemplo Chriſti Domini, licèt ignominioſè crucifixi, qui fecit ſepulchrum ſuum glorioſum, *Iſai. cap. 11.* prout etiam celeberrima fuerunt ſepulchra Abrahæ, Iſaac, & Jacob, & ſuarum uxorum, *cap. Ebron. 2. 13. quæſt. 2.* D. Hieronymus *lib. de Quæſt. Hebraic.*

2. Hinc enim apud veteres Albani in opprobrio fuerunt, apud quos nefas erat curam habere de mortuis. Chaſſaneus *d. conſiderat. 5. verſ. Albani.* Verùm nationes alteræ magnoperè in honorandis, & mortuus ſepeliendis inſudarunt, variis ad id permixtis ritibus, & ſuperſtitionibus, de quibus latè Valerius Maximus *lib. 11.* Alex. ab Alex. *Genial. dier. lib. 3. cap. 7.* ubi Tiraquellus, Roſinus *de antiquit. Rom. lib. 5. cap. 39.* Gutherius *de jur. Man. per tres. integ. lib.* Jon. Kirchmanus *de Funer. Rom. lib. 4.* Spondanus *de Cœmeter. Sacr. lib. 1. part. 1. cap. 4.* Plures dat Salzedo *in Theatro honor. gloſſ. 13 num. 27.* Lopez *de ſepult. cap. 4. per tot.* Villegas *2. part. Floſc. in vita Lazari, cap. 5.* D. Gonzalez *in*

cap.

cap.1. de sepult. num.4. De quibus licèt facile fuisset plurima hic annectere, tamen agendum non est nobis, non enim curiosa scribere curamus, sed utilia ad Animas, & ad Ecclesiarum Regimen, quantum potuerimus pro nostri ingenioli tenuitate, & parvitate.

5. Sed tamen, ut alliciamus animos Fidelium ad tam insigne opus pium, & magnæ misericordiæ, aliqua præcreunda non sunt, scilicet testimonium Ecclesiallici, *cap.7.verſ.37.* ubi gratos, & liberales erga mortuos nos monet Spiritus Domini. *Gratiâ dato in conſpectu omnis viventis, & mortuo non prohibeas gratiam.* Idem præcipit Concilium Triburiense *in cap. In Eccleſiaſtico* 14. 13. *quæſt.2.* & sunt expressissima testimonia Scripturæ Sacræ, ubi laudatur gratia, & liberalitas vivorum, quæ in tumulandis, & honorandis defunctis exhibetur: quapropter pluris habetur Abraham, qui magno honore Saram uxorem suam duplici in spelunca tumulavit, *Geneſ.cap.23.* Ipse verò Abraham cùm jam in senectute defecisset, duplici etiam in spelunca à suis filiis Isaac, & Ismaël honorificè sepelitur, *Gen.cap.25. verſ.8.* Hunc etiam honorem, & misericordiam rogavit Jacob à filio suo Joseph, ut eum non sepeliret in Ægypto, sed cum patribus suis, *Gen. cap.47.verſ.30.* quod & aliis filiis repetit, *Gen. cap.49. verſ.30.* & adimpletum cum magno planctu, & exequiis, prout erat in more Ægyptiorum, *Geneſ. cap.50. per tot.* Ubi adnotanda sunt tria in funere Jacob; nam primùm ibi intervenit honoris exhibitio in condimento corporis defuncti. Secundò fletus super mortuum. Tertiò honorabilis deportatio cum insigni comitatu, & nobili: quod omne nobilissimum funus demonstrat, ut confiderat Chassaneus *d.2.part. conſiderat.5.verſ. Adverte etiam.* D.Gonzalez *in d.cap.1. de ſepult. num.4.* Hieronymus Magius *lib.3. Miſcell.cap.11.* Urrutigoyti *de Eccleſia Cath. cap.17. à n.147.*

4. Estque etiam textus *Deut.cap.21.verſ.13.* ubi jubetur mulieri per unum mensem flere patrem, & matrem defunctos. Et *lib.2.Reg.cap.2. verſ.5.* David gratias refert viris Jabes Galaad, ex eo quod Saul sepelissent. *Benedicti vos à Domino, qui feciſtis miſericordiam hanc cum Domino veſtro Saul, & ſepeliſtis eum.* Et *cap.3. verſ.31.* David mortem Abner amarissimè flet, jussitque populum plangere ante exequias illius. Notum est etiam testimonium Tobiæ *cap.1. & 2.* & notissimum illud *lib.1. Machabæor. cap.12. à verſ.43.* Ex quibus locis antiqui Testamenti voce, & exemplo nobis demonstratur quanta cura de mortuis est habenda in eorum funeribus, exequiis, & sepulturis, in quorum celebratione varii ritus, ceremoniæ, & planctus adhibebantur, prout in morte Jacob, Joseph, Moysis, & Judæ. De qua re integrum tractatum scripsit Sophranis *de Funeribus Hebræorum*, Sancius *in cap.6. Amos, verſ.10. & 11. & 1.Regum, cap.31.verſ.12.*

5. In exordio nostræ Matris Ecclesiæ similis pietas tumulandi, & sepeliendi Defunctos statim orta est, & expressè probavit Christus Dominus *Matth. cap.26.* ibi: *Opus bonum operata eſt in me, mittens enim unguentum hoc, ad ſepeliendum me fecit.* Quapropter à tempore Apostolorum observata est. Est testimonium S. Clementis *in epiſt.1. ad Jacobum Fratr.* ubi mortuos sepelire, & diligenter eorum exequias peragere, & pro eis orare, & eleemosynas elargiri præcipit. Origenes *lib.5. contra Celſum, & lib.8. contra eumdem*, ubi sic loquitur: *Rationalem animam honorare didicimus, & hujus organa ſepulchro honorificè demandare.* D.Hieronymus *lib.1. epiſt.25. ad Paulum*, Epiphanius *in orat. de Chriſti ſepultur.* Damascenus *de Morient.* S.Gregorius *in vit. Patr. cap.10. & 20.* Eusebius *lib.7. cap.17.* Qui omnes de his exequiis, funeribus, & sepulturis, pro suis temporibus disertissimè loquuntur, & probant.

6. Quoad funera, & sepulturas Christianorum, earum solemnia luculenter tractavit Durantius *de rit. Eccleſia, lib.1. cap.23. à num.14.* quem tibi summatim refero. In primis postquam moriens exhalaverat animam, oculi ejus occludebantur. Deindè corpus lavabatur, erat enim antiquis maxima pœna fœdatos mori, quapropter post lotionem vestimentis ornabantur, & perungebantur; perunctí tamen linteo involvebantur, & involuta in loculo cadavera reponebantur: & veteres in triclinii, seu cœnaculis exponebant; hodie verò ad vestibulum domus reponuntur, ut transeuntes commiserti Deum pro defuncto deprecentur. In Nobilibus autem vitâ perfunctis, aureum velamentum super feretrum, quo corpus obtegebatur, apponi consuetum erat; feretrum verò ligneum erat. Hoc modo cadavere ornato, exequiis ad id dispositis, cereisque accensis, aliorum Fidelium comitatu perexistente, Cleroque convocato, & per ordinem dispositio, funus ducebatur, nec id submissa voce, sed Psalmis decantatis: quod non solùm à Clericis aliquando factum fuit, verùm tempore Justiniani Ascetriæ, seu Sanctimoniales, dum corpus ferebatur, psallere consueverant, *Novell.59. de debit. impenſ. in exequiis defunct.* Campanæ etiam pulsabantur, nec in aliquibus funeribus egeni, & pauperes deficiebant, sed ad id invitabantur; & etiam Missa funebris dicebatur. Hoc breve compendium ex Durantio suscepimus. Veterum Christianorum cæremonias quoad funera scripsit etiam, licèt Ethnicorum cæremoniis involutas, Julius Lavor. *var. lucubrat. tit.2. de priſco, & recent. funerandi more, cap.1. & 2.* Bellarminus *de Purgat. lib.2. cap.19.* Thoro *privilegio 55. verſ. Unum eſt.*

7. Hinc ergo Hæretici novatores refellendi sunt, asserentes exequias defunctorum inanes esse, ac nullius solatii animarum, sed vivorum solatia tantùm esse: quod Bohemi Hæretici affirmarunt, Æneas Sylvius *de orig.Bohem.cap.35.* & eorum hæresim Hugonoti confirmare tentant ex Augustino *lib. de cura pro mortuis agenda, & lib.1. de Civit. Dei, cap.12.* sic inquiente: *Nullo modo enim diceret Veritas: Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere; ſi quidquam obeſſet vita futuræ quidquid inimici de corporibus occiſorum. Niſi fortè quiſpiam ſic abſurdus eſt, ut contendat, eos qui corpus occidunt, non debere timere ante mortem, ne corpus occidant: & debere timere poſt mortem, ne corpus occiſum ſepelire non ſinant. Falſum eſt ergo quod ait Chriſtus: Qui corpus occidunt, & poſtea non habent quid faciant; ſi habens tanta, quæ de cadaveribus faciant. Abſit, ut falſum ſit, quod Veritas dixit.* Et posteà subdit: *Proinde iſta omnia, ideſt curatio funeris, conditio ſepulturæ, pompa exequiarum, magis vivorum ſolatia ſunt, quàm ſubſidia mortuorum.* Estque textus *in cap. Non exiſtimemus 19. 13. quæſt.2.* ubi hæc adsunt verba: *Diligentiùs tamen facit hoc quiſque pro neceſſariis ſuis, quo pro illo fiat ſimiliter ab ſuis. Corpori autem humando quidquid impenditur, non eſt præſidium ſalutis, ſed humanitatis officium, ſecundùm affectum, quo nemo unquam carnem ſuam odio habet.* Refertur ex D.Augustino *in lib. de cur. pro mort. cap. ult.* pro quibus etiam expendi valent verba textus *in cap. Sacris 12. de ſepultur.* ibi: *Cùm licèt non obſit juſtis ſepultura nulla, vel vilis; impiis tamen celebris, vel ſpecioſa non proſit.*

8. Sed tamen horum Hæreticorum error, quem etiam insequuntur Waldenses, ex his quæ scripsimus suprà, facillimo negotio eliminatur: Res quippè sancta est pro Defunctis exorare, exequias, oblationes, & eleemosynas fundere, & alia peragere, quæ ad juvamen animæ deserviunt, si fortè in Purgatorio crucietur, & puniatur: & de fide est, utilissimas esse, quapropter D. Augustinus *relat in cap.tempus 23. 13. quæſt.2.* sic scribit: *Nec negandum eſt, Defunctorum animas pietate ſuorum viventium relevari, cùm pro illis ſacrificium mediatoris offertur, vel eleemoſyna in Eccle-*

ſia ſunt. Scripſit etiam D. Gregorius *in cap. Pro obeuntibus 21. eadem cauſa, & quæſt.* Ubi alia congeſſit Gratianus. Tridentinum *ſeſſ. 25. in Decreto de Purgat.* Idcircò in Primitiva Eccleſia tam ſanctè ab exordio illius ſimiles ritus inſtituti ſunt, prout hodie etiam ſimiliter obſervantur, & dum Eccleſia exiſtet; uſque ad extremum judicium perdurabunt. Sic enim Romana Eccleſia, cujus filii ſumus, certiſſima quæque nos docet, non leviter introducta, ſed quæ à primis Conciliis, & Patribus rectiſſimè ſunt inſtituta. Itaque exequias defunctorum, funera, ſepulturas, oblationes, & ceremonias, prout à noſtris primis Doctoribus, & Patribus ſunt inſtitutæ, hodie habemus, & ad oculum demonſtrat Bellarminus *d. cap. 19. verſ. Quid ſit.* Durantius *d. cap. 13. à n. 14.*

9. Nec Auguſtinus in contrarium aliquid probat, ut animadvertit Bellarminus *d. cap. 19. lit. E, verſ. At quæſit.* Volebat Sanctus Doctor duos errores Ethnicorum refellere. Primum quia putabant ſepulturam eſſe neceſſariam, ut animæ requieſcere poſſent, ut oſtendit ſuâ fabulâ Virgilius *lib. 6. Æneid.*

Præterea jacet exanimum ibi corpus, amice,
Heu neſcis! totamque infeſtat funere claſſem.
Dum conſulta petis, noſtroque in limine pendes;
Sedibus hunc refer ante ſuis, & conde ſepulchro.

Ubi adnotat Servius, ſepulchrum ſedem vocari, quippè exiſtimabant, tanquam in ſede requieſcere animas in ſepulchro.

10. Secundus error erat, quia Ethnici putabant in corporibus defunctorum adhuc ſenſum aliquem inéſſe, prout etiam noſtri Hiſpani exiſtimabant, quorum mos fuit cadavera in arboribus pendere. Verùm poſtquam ea ſepelire curarunt, in ſepulchris ſcribebant, *Sit tibi terra levis*; quaſi putarent, cadavera ſentire terræ gravitatem. Hunc enim morem ſuſpendendi in arboribus cadavera defunctorum ſuſceperunt ab Scythis, vel Scythæ à noſtris. Silius *lib. 13. Tabareni.* D. Hieronymus *lib. 2. contra Jovin.* Spondanus *d. lib. 1. part. 1. cap. 4.* Unde D. Auguſtinus in dictis locis eleganter explicat locum Matthæi cap. 10. *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, &c.* Ubi probatur, tyrannos minimè eſſe timendos, qui quamvis occidere poſſint corpora, non verò amplius agere poſſunt; nec enim cadaver aliquem ſenſum habet, licèt poſtèa in fruſta ſecetur, aut tormentis adjiciatur.

11. Unde poſtèa dicit, pompam exequiarum, conditionem ſepulturæ, & alia, quæ adhibentur pro honore defunctorum, magis eſſe ſolatia vivorum, quàm ſubſidia mortuorum; hæc enim dicit de pompis funerum, & de his pertinentibus ad vanum hominum honorem; non verò de precibus Fidelium, Officio Defunctorum, & de ſepultura in loco ſacro, quippe iſta multùm præſtant juvaminis animabus, ut ab ergaſtulo Purgatorii liberentur, ut probatum eſt ſuprà. Quo quidem ſenſu intelligendus eſt textus *in cap. Non exiſtimemus 13. quæſt. 2.*

12. Textus verò *in d. cap. ſacris*, intelligendus eſt de ſepultura per ſe loquendo, non enim prodeſt juſtis, nec impiis: De impiis optimè docet Auguſtinus *in cap. Quibus 16. 13. quæſt. 2.* hiſce verbis: *Quibus peccata dimiſſa non ſunt, à ſacris locis adjuvari non poſſunt, quia quos peccata graviora deprimunt, ſi in ſacris locis ſepeliri ſe faciunt, reſtat ut de ſua præſumptione judicentur, quia eos ſacra loca non liberant, ſed culpa temeritatis accuſat.* De juſtis verò, qui in Dei gratia decedunt, licèt per accidens, adjuvantur, ſi in loco ſacro ſepeliantur, ut benè notat Gregorius *in cap. Cùm gravia 17. 13. quæſt. 2.* hujuſcemodi loquens: *Cùm gravia peccata non deprimunt, hoc prodeſt mortuis, ſi in Eccleſia ſepeliantur, quòd eorum proximi, quoties ad eadem ſacra loca veniunt, ſuorum, quorum ſepulchra aſpiciunt, recordantur, & pro eis Domino preces fundunt. Nam quos peccata gravia deprimunt, non ad abſolutionem, quin potiùs ad majorem damnationis cumulum, eorum corpora in Eccleſiis ponuntur.*

13. Unde Caſtro *adverſùs hereſes lib. 13. verbo Sepultura, ad medium*, aſſerit: Waldenſes, ſi ſolùm dixiſſent, nihil videlicet prodeſſe corporum ſepulturam ad gloriam animæ augendam, vel miſeriam inferni minuendam, benè quidem dicerent; verùm, quia abſolutè dixerunt, nihil prorſus prodeſſe animæ, quod corpus in loco ſacro ſepeliatur, ideò meritò illorum ſententia damnatur. Sunt etenim multiplices ſepulturæ utilitates. Prima, quod per ſepulturam fœtor, & horror cadaverum arcetur, quod non parum vivis noceret. Secunda, quod eo ſtudio teſtantur Fideles reſurrectionis, & immortalitatis animarum fidem, non enim tantâ curâ ſepelirentur corpora defunctorum, niſi ſperaremus reſurrecturа. Tertia, vivi admonentur propriæ mortis; unde defunctorum tumuli Monimenta dicuntur. Quarta, eo modo ſatisfaciunt vivi affectui ſuo, quo mortuos proſequebantur. Unde dicebat Auguſtinus, *Sepulturæ pompam, ſolatia eſſe vivorum.* Quinta, ne mortui cum ignominia tractentur, quiſque enim naturaliter deſiderat, ut poſt mortem ſuam corpus honeſtè tractetur. Sexta, Orationes fiunt à Fidelibus in locis ſacris, ubi adſunt ſepulturæ, & in Eccleſiis multa peraguntur ſacrificia, quæ pro vivis, & defunctis offeruntur. Recenſent Caſtro *ubi proximè*, Bellarminus *d. cap. 19. à lit. E*; Sotus *in 4. diſt. 45. q. 2. art. 3.* S. Antoninus *in Summa, 3. part. tit. 10. cap. 1. §. 1.* Medicis *de Sepultur. in præfat. à num. 1.* Unde quando Pontifex dixit, vilem ſepulturam nihil detrahere juſto, loquitur de ſepultura per ſe ſumpta, non autem de ſumpta per accidens, quando in loco ſacro fieret; injuſtis verò quomodolibet non prodeſſe, etiamſi celebris ſit, aut ſpecioſa ſepultura.

14. Quapropter Hæretici prorſus damnandi ſunt, ut eos refellunt Caſtro, Bellarminus, & Durantius jam ſuprà relati. S. Thom. *in 4. diſt. 25. art. 3. & 2. 2. q. 32. art. 2.* Samuel *de Sepult. prælud. 8. & 9.* Beyerlink *in Theatro Vit. hum. tom. 7. verbb Sepultura, verſ. Sepultis Fidelibus*, Tuſchus *de Viſitat. lib. 1. c. 25. à n. 1.* Carol. Maranta *tom. 2. reſponſo 4. a n. 103.* Utrutigoyti *de Eccleſia Cathed. c. 17. a n. 120.* Jul. Laver. *d. tit. 2. cap. 14. per tot.*

15. His tamen ſanctis exequiis, & orationibus, & etiam aliis piis operibus ab Eccleſia inſtitutis, quæ fiunt pro defunctis, tempus decretum eſt; in aliquibus enim Eccleſiis dies tertiùs eſt deſignatus, ſeptimus, nonus, trigeſimus, aut annus revolutus in alteris, in quibus Officium particulare decantatur pro defuncto, & aliæ eleemoſynæ, & oblationes pro illo ad Eccleſiam conferuntur, & miſericorditer dantur, *cap. Quia alii 24. 13. quæſt. 2. cap. Nullus Preſbyterorum 7. diſt. 44. cap. Nullus 35. de conſecrat. diſt. 5.* Quos quidem determinatos dies non noviter in Eccleſiis adſervatos invenimus, ſed ex antiquiſſimis moribus Eccleſiæ. De Anniverſario, anno revoluto, eſt expenſiſſimus locus Tertulliani *de Coron. milit. cap. 3.* ibi: *Oblationes pro defunctis, pro natalitiis annua die facimus.* S. Ambroſius *de obit. Theodoſii*, Amalarius Fortunatus *lib. 3. de Eccleſiaſt. Offic. cap. 44.* ubi de tertio, ſeptimo, & trigeſimo die. D. Cyprianus *lib. 1. epiſt. 9.* Clemens *lib. 6. Conſtit. Apoſtolic. cap. 48.* Samuel *de Sepult. tract. 2. controverſ. 5. concluſ. 1. diſp. 2.*

16. Dies enim tertius deſignatus eſt ad imitationem Chriſti Domini ſepulturæ, qui die tertia reſurrexit, propter noſtram juſtificationem. Declaravit Clemens Pontifex *d. cap. 48.* ſic ſcribens: *Peragatur dies tertius mortuorum in Pſalmis, Lectionibus, & Orationibus, propter eum, qui tertia die reſurrexit.* Aut quia ſi defunctus aliquid imperfectionis commiſerit, auxilio S. Trinitatis ei remittatur. Aut ad ſignificandum, quod anima tribus erigitur ad diligendum Deum, ex toto

corde

corde, tota mente, & tota anima. Amalarius Fortunatus *in lib. inscripto, Ordo baptizandi, sub tit. de Exequiis*, §. *Statutorum*. Jul. Lavor. *d. tit. 2. cap. 15. num. 74.* Samuel *dict. controvers. 5. conclusione 2. à num. 3.*

17. Septimus verò ad imitationem SS. Patrum admissus est ad commemorationem defuncti. *Genes. cap. 50. vers. 10. Ecclesiast. cap. 22. vers. 13.* ibi: *Luctus mortui septem dies.* Nam septimus numerus universitatem perfectorum significat. D. Hieronymus *in Mart. cap. 21.* quapropter in hac die septima Officium defuncti celebratur. Amalarius *de Ecclesiast. Offic. d. cap. 44.* Lavor. *d. tit. 2. cap. 15. à num. 75.* Samuel *d. tract. 2. conclus. 4. 5. & 6.*

18. De novemdiali die variè sentiunt Nostrates. Illud verò certum est, ab Ethnicis plorandi causâ defunctos admissum esse; itaque novemdiale sacrum dicebatur ad publica prodigia procuranda, vel dicebatur alicujus privatæ familiæ, cùm defunctis parentabant, vel lustrabant. Livius *lib. 1. decad. 1. & lib. 2. decad. 3. in act. ab Urbe condit. 807. lib. 6.* Augustinus *in Genes.* Aft inter Christianos consuetudinem nonum diem celebrandi improbat Augustinus *quæst. in Gen. in fin.* hisce verbis: *Nescio utrùm inveniatur alicui sanctorum in Scripturis celebratum esse luctum novem dierum, quod apud Latinos Novemdiale appellatur.* Unde videntur ab hac consuetudine prohibendi, si qui Christianorum istum in mortuis suis numerum servant, qui magis est in Gentilium consuetudine. Consentit Durantius *de Rit. Ecclesiæ, lib. 2. cap. 43. n. 5. in Rat. Divin. Offic. lib. 7. cap. 35. num. 7.* Samuel *d. controvers. 5. conclus. 9.*

19. Sed tamen testimonium Augustini tantùm accipiendum est, quando numerus novem dierum superstitiosè servaretur more Gentilium, aut quando periculum adesset alicujus superstitionis, ut considerat Lavor. *d. cap. 15. num. 98.* Si tamen absque aliqua superstitione novemdiale servaretur, utique improbandum non est, prout observatur in novemdiali Romanorum Pontificum, quorum exequiæ celebrantur per novem dies, antequam fiant comitia ad novam electionem. Lavor. *d. tit. 2. cap. 1. num. 1.* Barbosa *de universi jur. lib. 1. cap. 1. num. 65.* Estque textus *in cap. Ubi periculum 3. §. Quia verò, de elect. in 6.* Idcircò si aliquis nente pia, & devota nono die pro defuncto Officium celebraret, qualibet superstitione eliminata, & absque periculo illius, erit admittendus, ut benè considerat Lavor. *d. cap. 15. n. 98.*

20. Trigesimus dies etiam in aliquibus Ecclesiis pro defunctis celebratur; nam sicut triginta diebus mensis perficitur, qui denotat cursum nostræ vitæ præsentis, ut cognoscitur ex cursu Lunæ, qui ex triginta diebus perficitur: ita mediante Missæ Sacrificio opera mortuorum sunt plena, & perfecta in conspectu Dei, ut ex D. Gregorio, & Amalario percipit Lavor. *d. cap. 15. num. 87.* Samuel *tract. 2. controvers. 6. à num. 1.*

21. In aliquibus etiam Ecclesiis quadragesimus dies observatur ad defunctorum memoriam, & celebrationem, de quo S. Clemens *d. cap. 48.* Damascenus *de fide defunct.* Ambrosius *de obitu Theodosii.* Qui quidem in occidentalibus Ecclesiis celebris fuit. Ambrosius *in Orat. de obitu Theodosii*, Gregorius *Dialog. lib. 2. cap. 23. & homil. 37.* Durantius *d. cap. 43. num. 5.* Samuel *d. controvers. 6. conclus. 5. cum sequent.* Idque ob repræsentationem anni Jubilæi, quia numerus perfectus est, vel quia numerus iste denotat quadraginta horas, quibus Christus Dominus fuit in sepulchro. Durantius *dict. cap 35. num. 9.* Lavor. *d. cap. 15. à num. 94.* qui *num. 98.* asserit, etiam aliquando centesimum diem celebrari ob defunctorum animas, ut à sinistra ad dexteram, è bello ad pacem, è terra ad cœlum, è tenebris ad lucem, hoc est, de Purgatorio ad Paradisum transeant: quod alii in sexagesimo & centesimo faciunt. Samuel *dict. controvers. 6. conclusione 10. & 11.*

22. Hæ exequiæ, & defunctorum sacri honores, olim magnis planctibus; & tristitiæ demonstrationibus fiebant, ut latissimè prosequitur Lavor. *d. tit. 2. cap. 1. à num. 153.* quod non solùm usitatum fuit inter propinquos & affines, verùm etiam mulieres ploratrices conducebantur, quæ fuissent optimæ vocis, ut planctus, & ululatus magis vigeret. Varr. *de Vita Patr. lib. 4.* D. Chrysostomus *homil. 13. in Epist. Paul. lib. 2.* Quod etiam apud Nostrates usitatum fuit; & posteà justissimè abolitum; nec enim apud Christianos gemitus, & querelæ nimiæ admittendæ sunt in funeribus defunctorum, quasi non credatur animæ immortalitas, & corporum resurrectio. Unde 1. *ad Thessalonicens. cap. 4.* ait Paulus: *Nolumus vos ignorare de dormientibus, ut non contristemini, sicut & cæteri, qui spem non habent.* Quinimò D. Ambrosius *in orat. de fide resurrect.* sic ait: *Sapiens debet lætari de morte, non dolere; quod enim necessarium est, noli timere: mors enim non est mors, sed somnus, ac dormitio temporanea.* D. Hieronymus *epist. 3. ad Heliodorum.* Estque optimus textus *in cap. Ubicumque 26. 23. quæst. 2.* ubi asseritur, mortuos lugere, ex pusillanimitate contingere. Et *cap. Quam præpostèrum 25. eadem causa, & quæst. 1. 44. tit. 4. p. 1. l. fin. tit. 1. lib. 1. Recopilat.*

23. Non tamen in hac doctrina intendimus interdicere tristitiam, & mœrorem in morte consanguineorum, & amicorum; hoc enim naturale est. Verùm interdicuntur nimii planctus, capillorum incisio, avulsio, & aliæ demonstrationes excessivi doloris, ut faciebant Gentiles, & alii impii. Id optimè docuit D. Augustinus *serm. 32. de verb. Apostoli*, sic: *Contristamur nos in nostrorum mortibus, necessitate amittendi, sed cum spe recipiendi: inde tristamur, hinc consolamur: inde infirmitas afficit, hinc fides reficit: inde dolet humana conditio, hinc sanat divina promissio.* Remque latè prosequuntur Abbas *in rub. de sepulturis, num. 4.* Conrad. Brun. *de Cerem. Ecclesiæ, lib. 4. cap. 3.* Perez *in l. 7. tit. 1. lib. 1. Ordinament. pag. 19.* Machiavello *in l. 2. tit. 5. lib. 5. Recopilat. gloss. 13.* Azevedus *in l. fin. tit. 1. lib. 1. Recopilat. per tot.* Pineda *in vit. S. Joannis Baptistæ, lib. 3. art. 2. cap. 6.* Lavor. *d. cap. 1. à n. 147.* Medina *in Summa, lib. 1. cap. 9. num 3.*

24. Sed dices, aliquos Sanctissimos viros in veteri Testamento apprimè luxisse suorum mortes, & etiam in novo; S. enim Job, audita filiorum morte, tonso capite corruit in terram, *Job cap. 1. vers. 20.* quod à multis fieri usque ad calvitiem demonstrat Hieremias *cap. 16. vers. 6.* his verbis: *Non sepelientur, nec plangentur, nec se incident, nec calvitium fiet pro eis.* Jacob *Genes. cap. 37. vers. 34.* graviter lugebat mortem Joseph. *Scissisque vestibus, indutus est cilicio, lugens filium suum multo tempore.* David magnoperè planxit filium suum Absalon, 2. *Reg. cap. 2.* & gravissimè mortem Abner, 2. *Reg. cap. 3.* In novo Testamento Maria Sanctissima Virgo mortem sui dilectissimi filii tenerrimè doluit, unde canit Ecclesia, *Stabat mater dolorosa:* & adfuit multa turba populi plangens in morte Christi Domini, *Luc. cap. 23.* ibi: *Sequebatur illum multa turba populi, & mulierum, quæ plangebant, & lacrymabantur.* Et super Stephanum morientem planctus magnus factus est, *Act. Apostol. cap. 8. vers. 2.*

25. Sed tamen in veteri Testamento aliqui sancti Patres lugebant defunctos, & cum aliquibus signis magni doloris; benè enim sciebant, defunctos detinendos, nec ad gloriam deventuros, donec Christus Dominus cœli portas reseraret, & dormientium statim resurrectio fieret per Salvatorem: quapropter Do-

minus ſæpè ſæpiùs clamitabat, *Ego ſum reſurrectio, & vita.* Hanc ob rem viri illi ſummi doloris demonſtrationes faciebant in morte ſuorum, vel magnoperè plangebant defunctorum reproborum mortem, cùm ſtatim damnarentur, ſicut fecit David in morte Abſalon. Et hoc benè expendit Azevedus *in d.l.fin.tit.*1. *lib.*1, *recopilat.* notans David in morte alterius filii charissimi, cùm adhuc parvulus moreretur, minimè planxiſſe, dum de ejus ſalute non dubitaret.

26. Quod verò diximus de Maria Sanctiſſima, licèt graviter doluit, non tamen cum lamentis, ſciſſis capillis, tunſo pectore, vel aliis ſignis extraordinariis; verùm licèt ſteterit dolorosa, magnâ conſtantiâ, & conformitate cum voluntate Domini ſtabat, prout demonſtrat Evangeliſta Sacer: *Stabat juxta crucem Jeſu mater ejus. Stabat*, id eſt, magna conſtantia, & virtute, licèt intùs gladio ancipiti tranſverberata. Quod ſimiliter conſiderandum in aliquibus non flentibus ſuorum mortem; ſed cum magno valore adverſitatem ferant, intùs dolore premuntur, de quo varia exempla præſtitit. Seneca *epiſt.* 99.

27. Aliter enim fieri poſſunt defuncti magno planctu, veluti ſi vir eximius, & valdè ſanctitate præditus, vel utilitati Reipublicæ aptus moreretur; tunc enim mœror eſt juſtus, cùm tanto bono privetur Reſpublica, vel Eccleſia Militans: ſicut fecerunt Hebræi in morte Moyſi, Judæ Machabæi, & aliorum excelſorum virorum. S. Ambroſius *lib.*1. *offic. cap.*41. Id etiam inter noſtros obſervatum, quod multis exemplis illuſtrare poteramus. Sed non oblivíſcendum quod dicitur de morte Ferdinandi I. Caſtellæ, & Legionis Regis, de cujus obitu ſic ſcripſit Sanchez *de Rebus Hiſpan. lib.*4. *cap.*11. *Regnorum lamentis, veroque luctu, Pater Patriæ, Vindex Libertatis, Chriſtianæ Religionis Aſſertor acerrimus, magis Regni dolore, quàm funeris pompâ ſepulchro illatus.* Mariana *lib.*9. *cap.*6.

28. De Jure verò Civili uxoribus anni luctûs indictus fuit, ita ut ſi intra annum ad ſecundas nuptias tranſeant, infames redderentur, & aliis pœnis plectebantur, *l. Uxores* 9. *l. Solet* 10. *ff. de his, qui not. infam. l.*1. *&* 2. *C. de inceſt. nupt. l. fin. tit.*12. *part.*4. Idque ſtatutum ob temperantiam, quæ in mulieribus debet prælucere: intemperantiæ maximum ſignum adeſſet, ſi ex funere mariti ſtatim ad ſecunda vota tranſirent: tum ex errore id erat admiſſum, putabant enim, manes offendi, niſi defuncti lugerentur; præcipuè uxores, quibus majori curâ id incumbit, *l.*1. *C. de ſecund. nupt.* Apuleius *lib.*8. *Metam.* quapropter infames reddebantur, & aliis pœnis puniebantur. De quibus in dictis legibus. Rolandus *de lucro dot. quæſt.*86. *per tot.* Dueñas *regul.*12. *limit.*3. Alphanus *collect.*216. Nevizan. *in Sylva Nupt. verbo Seni non eſt nubendum, à num.*48. Gabriel *commun. opin. tom.*3. *lib.*3. *tit. de ſecund. nupt. concluſ.*5. Lavor. *d. tit.*2. *cap.*1. *à n.*178.

29. Sed eſt dubium grave, an hæ pœnæ ſublatæ ſint de Jure Canonico. Prima ſententia affirmat, nam ut conſtat ex doctrina Apoſtoli relata *in cap. fin. de ſecund. nupt.* ſtatim ac maritus deceſſit, mulier liberata eſt à lege viri, valetque liberè tranſire ad ſecunda vota: Aſt non relinqueretur libera facultas mulieri, ſi talibus pœnis afficeretur. Ergo de Jure Canonico iſtæ pœnæ ſublatæ ſunt. Præterea Jus Civile nequit facere conſtitutiones impedientes libertatem matrimoniorum, ut patet. Ergo nec pœnas imponere, ut intra annum luctûs mulieres non nubant. Ergo ex Jure Canonico concedente hanc liberam facultatem mulieribus ſtatim à morte viri, illas pœnas ſublatas eſſe affirmandum eſt. Abbas *in cap. Eccleſiarum, de conſtit. in repet. num.*20. Felinus *ibidem, num.*56. Decius *n.*125. *verſ. in punct. jur.* Menchaca *de ſucceſſ. lib.*3. §.27. *num.*29. Gabriel *d. concluſ.*5. Peregrinus *de jur. Eſci, lib.*3. *tit.*15. *n.*1. Azevedus *in l.*3. *tit.*1. *lib.*5. *à n.*1.

30. Secunda ſententia tenet contrarium, nempè de Jure Civili adhuc eas pœnas durare, nec revocatas eſſe de Jure Canonico, licèt de illo Jure non procedant, ob libertatem ab eo conceſſam nubendi ſtatim à morte viri, *ex cap. Super, cap. fin. de ſecund. nupt.* Ducitur, nam leges illæ civiles fundantur in quadam honeſtate, & temperantia naturali: tum in reverentia primo marito debita, ne mulier intra annum luctûs cum altero viro conjungatur: quod quidem perneceſſe non eſt revocandum à Jure Canonico, in quo illa, quæ honeſta ſunt, & temperantiâ plena, magnoperè manutenentur. Cæterùm in Jure Canonico nulla ſit expreſſa derogatio harum pœnarum, ſed tantùm datur facultas mulieri nubendi validè à morte prioris viri. Ergo dicendum, minimè eſſe revocatas, ſed de Jure ipſo Civili ſuſtinendas, licèt de Jure Canonico in Tribunalibus Eccleſiaſticis non ſerventur. Cardoſo *in Praxi Advocat. verbo Mulier, n.*22. Padilla *in Summa leg. pœn.* 2. *p. caſu* 16. Farinacius *in Fragment. crim.* 2. *part. lit. M, num.*397. Oliva *de for. Eccleſiæ,* 1. *part. quæſt.*42. *per tot.*

31. Tertia ſententia communis eſt diſtinguens de pœnis impoſitis mulieribus intra annum luctûs nubentibus, in odium ſecundi matrimonii; & de aliis, quæ ſolùm proſpiciunt utilitatem, & commodum filiorum prioris matrimonii. Primæ enim ſublatæ ſunt per Jus Canonicum: & ratio eſt, nam ſunt impedientes ſecunda vota, ad quæ de jure divino poſſunt tranſire, 1. *ad Corinth. cap.*7. ibi: *Mulier, viro ſuo mortuo, ſoluta eſt à lege viri: nubat in Domino, cui vult.* Et *cap. penult. & ult. de ſecund. nupt.* Ergo eo ipſo quod Apoſtolus hanc liberam facultatem mulieribus conceſſit, ex conſequentia neceſſaria ſublatæ ſunt illæ pœnæ impeditivæ ſecundarum nuptiarum. Molina *de juſt. tract.*2. *diſput.*154. *num.*9. *& tom.*4. *tractat.*4. *diſput.*8. *num.*3.

32. Alteræ verò pœnæ proſpicientes utilitatem filiorum, & commodum bonorum ipſorum, adhuc etiam de Jure Canonico durare probantur; nam pœnæ illæ non ſunt propriè pœnæ, ſed tantùm proviſiones, & præventiones, ne bona filiorum prioris matrimonii detrimentum percipiant; nam ſecundi matrimonii amore correptæ mulieres, & novorum filiorum, multa damna in eis facere poſſent: quapropter ex hac juſtiſſima ratione diſpoſitiones illæ legales ſuſtinentur. Præterea aliud eſt pœnam pati, aliud verò admitti ad lucrum ex bonis mariti prioris proveniens; eo enim modo relicta mulieri bona illa videntur, ut ſi ad ſecundas nuptias tranſierit, proprietatem eorum amittat, & tantùm habeat uſumfructum. Ergo ſi mulier intra annum luctûs ad ſecunda vota tranſierit, his pœnis, aut diſpoſitionibus legalibus ſubjicietur; non enim Jus Canonicum circa iſta aliquid diſpoſuit. Gloſſ. *in l.*1. *C. de ſecund. nupt. verbo Honorarias.* Spino *in Speculo teſtament. gloſſ.*14. *in princip. num.*100. Gregorius *in l. fin. tit.*12. *part.*4. Mathienzo *in l.*3. *tit.*1. *lib.*5. *Recopilat. gloſſ.*2. *num.*2. Sarmiento *Select. lib.*1. *cap.*4. *num.*4. Valaſco *conſult.*16. *num.*3. Covallos *com.*9. 743. Jul. Capponi *tom.*3. *diſcept.*195. *à num.*19. Sanchez *de Matr. lib.*7. *diſp.*88. *à n.*39. Lavor. *d. cap.*1. *à n.*179. D. Gonzalez *in cap. fin. de ſecund. nupt. n.*9.

33. Quarta ſententia aſſerit, omnes pœnas adhuc ex utroque Jure remanere, exceptâ pœnâ infamiæ, quæ irrogatur mulieri intra annum luctûs nubenti, marito, & patre conſentientibus, *ex l.*1. §. *Quòd eam, l. ſolet* 10. *l. liberorum,* §.1. *ff. de his, qui not. infam.* Cujacius *lib.*1. *qq. Papinian. in l. fin. ff. de his, qui not. infam. & lib.*6. *obſervat. cap.*32. Amaya *lib.*3. *obſervat. cap.*2. *num.*12. Connanus *lib.*8. *Comment. cap.*7. Probatur, nam textus *in cap. penult. & ult. de ſecund. nupt.* tantùm loquuntur de tollenda infamia, quæ impoſita erat mulieri, & marito, patrique, ex eo quod ad ſecunda vota tranſiret intra

intra annum luctûs. Ergo reliquiæ pœnæ remanent in ſuo robore. Et ratione confirmatur, nam de Jure Cononico ſola illa pœna erat neceſſariò corrigenda, quæ vim faceret quaſi præciſam, & metum induceret, ne ſecundæ nuptiæ contraherentur: quod quidem per pœnam infamiæ tantùm fiebat, non verò erat neceſſarium tollere alias pœnas ſimilem vim non inferentes, quia alias pœnas temporales poterat mulier compenſare cum commoditate ſecundarum nuptiarum, unde ad illas ſubeundas neceſſariam vim non pateretur. Ergo ſolùm pœna infamiæ correpta eſt de Jure Canonico, & cæteræ pœnæ manent in ſuo robore. Latè tenet Lælius Mancinus *Diſquiſit. Gener. cent. 2. cap.* 140. Barboſa *tom. 6. collect. ad titul. de ſecundis nuptiis, num.* 6.

34. In hoc dubio illud eſt animadvertendum, hæreticos non ſolùm reprobare ſecundas nuptias intra annum luctûs, ſed etiam abſolutè, ita ut dicatur illicitas, & reprobatas eſſe. Authores hujus hæreſis fuerunt Cataphryges, quorum Princeps fuit Montanus. Eundem errorem propugnavit Tertullianus, licèt priùs adversùs eum pugnaverat. Suſcepit eundem errorem Novatus tempore Cornelii Papæ & Martyris, ut refert D. Auguſtinus *de Hæreſibus, capit.* 26. quibus adjungit Græcos Guido Carmelita *in Summa de Hæreſibus.* Sed tamen error iſte facillimè convincitur ex D. Paulo *ad Roman. cap. 6. verſ.* 2. ibi: *Nam quæ ſub viro eſt mulier, vivente viro, alligata eſt legi: ſi autem mortuus fuerit vir ejus, ſoluta eſt à lege viri.* Et 1. *ad Corinth. cap.* 7. *verſ.* 39. ibi: *Mulier alligata eſt legi, quanto tempore vir ejus vivit: quòd ſi dormierit vir ejus, libera eſt: cui vult, nubat tantùm in Domino.* Undè apertiſſimè revincitur error horum hæreticorum. Tum exemplis multorum virorum ſanctiſſimorum, ad ſecundas nuptias tranſeuntium, ut Abraham, Ruth, Sara, Samaritana, & alii congeſti à Caſtro *de Hæreſibus, lib.* 11. *verbo Nuptiæ, hæreſi* 2. Ex quibus probatur, licitas, & liberas eſſe ſecundas nuptias, *cap. Deus* 12. *cap. Quod ſi* 13. 31. *quæſt.* 1. *cap. fin.* 32. *quæſt.* 1. *cap. penult. & ult. de ſecundis nuptiis.* Concilium Nicænum *can.* 8. Laodicenum *can.* 1. Toletanum III. *can.* 10. Florentinum ſub Eugenio IV. *c.* 4. *d.* 3. *tit.* 12. *part.* 4. Refellunt Hæreticos Caſtro *ubi proximè*, Bellarminus *de Matrimonio, lib.* 1. *cap.* 9. Mancinus *d. cap.* 140. *& ſacri jur. controverſ. diſſert.* 10. Valenzuela *conſ.* 13. *à num.* 11. Corraſius *lib.* 3. *Miſcell. cap.* 1. Mendoza *ad Concil. Illiberit. lib.* 3. *can.* 66. Baſilius *de Matrim. lib.* 7. *cap.* 52. Sanchez *de Matrim. lib.* 7. *diſput.* 81. *à n.* 1. Azevedus *in d. l.* 3. *tit.* 1. *lib.* 5. *à n.* 1.

35. Sed adhuc antequam hinc abeamus, examinandi ſunt D. Chryſoſtomus, & D. Hieronymus, qui ſecundas nuptias damnare videntur. Et D. Chryſoſtomus *in cap. hac ratione* 9. 31. *quæſt.* 1. aſſerit, ſecundas nuptias ſecundùm veritatis rationem fornicationem eſſe. Similiter loquitur D. Hieronymus *in cap. Quomodo* 10. 31. *quæſt.* 1. Eſtque etiam textus *in cap. de his* 8. *eadem cauſa, & quæſt.* ubi pœnitentia imponitur ad ſecundas nuptias tranſeuntibus: & ſimiliter ibidem interdicitur Presbytero ſecundis in nuptiis convivio intereſſe.

36. Sed tamen ad textum *in d. cap. Hac ratione*, reſpondetur textum illum non habere authorem D. Chryſoſtomum, ſed alium Chryſoſtomum, cujus extat opus imperfectum *in Matth.* ut docet Bellarminus *d. lib.* 1. *cap.* 9. *verſ. Secundus canon*, Sanchez *d. diſput.* 81. *num.* 1. Quapropter textus ille parum habet authoritatis. Sed quamvis fuiſſet D. Chryſoſtomi, eſt tamen animadvertendum, diverſum eſſe damnare ſecundas nuptias, tanquam illicitas, & reprobatas; aliud verò conſiderare ſignum intemperantiæ, quod ad eas contrahendas conſideratur: idque duobus modis. In primis quando intra annum luctûs contrahuntur, & tam citò à morte prioris viri, ut non ſolùm hæc intemperantia adſit, verùm etiam ſanguinis, vel ſeminis perturbatio, ita ut proles neſciatur à quo viro ſit, *l. Liberorum*, §. 1. *ff. de his, qui not. infamia.* Unde in aliquibus Dictionibus, ſi aliquis intra triginta dies viduam uxorem acceperit à morte prioris viri, graviter punitur, ut conſtat ex Haraldo Archiepiſcopo Turonenſi *in Capitul. Turon. cap.* 41. hiſce verbis: *Quicumque viduam infra triginta dies viduitatis ipſius, vel volentem acceperit, ultrà tam non attingat, & adulterii pœnas luat.* D. Gonzalez *in cap. Cùm ſecundùm* 5. *de ſecund. nuptiis, n.* 3. Tum ſecundò eſt valdè parum continentiæ, & carnis temperantiæ intra annum ad ſecunda vota tranſvolare, oblito primo conjuge, & quaſi in dedecus illius: quamobrem ex his cauſis aliquo modo per exaggerationem ſecundæ nuptiæ fornicationes dicuntur, non verò, quod propriè ſint fornicatio; quo in ſenſu intelligendi ſunt Chryſoſtomus, & Hieronymus *in d. cap. Hac ratione*, & textus *in d. cap. Quomodo.* Iſte enim modus loquendi apud SS. PP. uſitatus aliquando eſt, nec eſt diſſonus ab eorum ſanctitate, & veritate, ut teſtatur Epiphanius contra adverſantes Imaginibus, ſic loquens: *Conſueverunt Patres noſtri ſancti, qui voluntatem Dei ſalutiferam nobis exponunt, per exaggerationem mandatorum obſervationem nos docere, & ad quod mandatum illis ſcopus vergitur, eò præparare auditores, hoc extollere, & magnificare.* Quod ibidem exemplis illuſtrat, & refert Baſilius Pontius *de Matrim. lib.* 7. *cap.* 52. *num.* 17. Unde hæc teſtimonia nihil pro Hæreticis faciunt.

37. Et confirmatur, nam Chryſoſtomus, & Hieronymus, quando expensè loquuntur de ſecundis nuptiis, an illicitæ, & immundæ ſint; licitas, mundas, & honeſtas prædicat Chryſoſtomus *homil.* 7. *in Epiſtol. 2. ad Timoth.* ubi ſic fatur: *Non iſtud nunc loquor, quòd ſecundas prohibeam nuptias, aut immundas eſſe putem; nec enim permittit hoc Paulus, qui ori meo frenum impoſuit dicens* 1. *ad Corinth.* 7. *Si autem nupſerit, non peccavit: caterùm beatior erit, ſi ſic permanſerit.* Idem affirmavit Hieronymus *lib.* 3. *epiſt.* 11. ſic: *Nos ſecundas nuptias non tam appetimus, quàm concedimus.* Et probarunt quamplurimi Patres, quos recenſet Eſpenceus *in tract. de bono viduitatis.* Quapropter quoties ſancti Doctores has ſecundas nuptias fornicationem appellant, intelligendum dictum per exaggerationem, ut intelligunt Chryſoſtomum, & Hieronymum Baſilius nuperrimè allegatus *d. n.* 17. Sanchez *d. diſput.* 81. *à n.* 5. Bellarminus *d. lib.* 1. *cap.* 9. *verſ. Certum.*

38. Ad textum *in cap. De his*, varia interpretamenta pararunt Doctores. Baronius *tom.* 3. *anno* 314. *num.* 91. aſſeruit, olim in Eccleſia pœnitentiam injunctam fuiſſe ſecundò nubentibus, idque non quia illicitæ fuerint ſecundæ nuptiæ, aut aliquo modo peccaminoſæ; ſed quia arguebant parum continentiæ, prout diſpoſitum eſt in Concilio Laodiceno, & Neocæſareenſi, quorum veſtigia inſequutus S. Baſilius *in epiſt. ad Amphil. cap.* 4. bigamis annum pœnitentiæ injunxit, trigamis tres, & quatuor aliquando, verùm & aliquando in aliquibus Eccleſiis trigami per quinquennium ſejungebantur, & inter audientes catechumenos annumerabantur: quod idem poſterioribus ſæculis adſervatum teſtatur Theodorus Balſamon. Adeſt tamen in Hiſpania Concilium Tolet. I. *cap.* 4. ubi Subdiaconos ſecundò nubentes abſtinere jubet.

39. Gloſſa *in d. cap. De his*, verbo *Dicunt*, aſſerit textum illum intelligendum, quando non ſucceſſivè ſecundæ nuptiæ contraherentur, ſed inſimul: quod communiter rejicitur; nec enim ſola pœnitentia erat injungendâ ob tam grave ſcelus. Quare Bellarmin. *lib.* 2. *de Conciliis, cap.* 8. *argument.* 4. *& lib.* 1. *de Matrim. cap.* 9. *verſ. Hunc canonem*, ſcripſit canonem illum intelligendum, quando ſecundæ nuptiæ ſolemni-

ter

er celebrarentur his ritibus, & ſolemnibus ceremoniis, prout primæ (quod etiam hodie obſervatur,) tunc enim ob culpam illam pœnitentia injungebatur; nec Presbyter in convivio illarum adſtare poterat. Aliter interpretatur Baſilius Pontius *d. lib.* 1. *cap.* 52. *num.* 19. nempè quando hæ ſecundæ nuptiæ clam celebrabantur, non verò ſi palam per modos ab Eccleſia præſcriptos. Sed tamen primam ſententiam prioris interpretamenti admitto, utpotè probabiliorem, prout etiam admittit Barboſa *in d. cap. de his, num.* 4.

40. In Hiſpania tamen licèt nuptiæ ſecundæ licitæ, & Sanctæ ſint, prout tota Eccleſia Catholica recepit; attamen ob quamdam decentiam, & honeſtatem viduis Reginis interdictæ ſunt: tum etiam, quia hoc debetur Regiæ dignitati prioris conjugis: tum convenit ad majorem quietem Reipublicæ, & ad educationem filiorum ex primo matrimonio exiſtentium. Sic decrevit Concilium Tolet. XIII. *can.* 5. Similiter obſervabatur in uxoribus Subdiaconi, Exorciſtæ, vel Acolyti, ut conſtat ex Concilio Matiſconenſi II. *can.* 16. D. Gonzalez *in cap. fin. de ſecund. nupt. num.* 10. & ad Concilium Illiberitanum *lib.* 3. *cap.* 66.

41. Hinc enim colligendum, de Jure Canonico licitas eſſe ſecundas nuptias, & abſque peccato contrahi poſſe ſtatim à morte prioris conjugis. Verùm in eis contrahendis adhuc durant aliqua inconvenientia. Primum eſt intemperantiæ ſignum, præcipuè ſi citò à morte prioris conjugis contrahantur. Undè optimè D. Hieronymus *lib.* 1. *Contra Jovinian.* ait: *Quaſdam altero die nuptiarum repudiatas, ſtatim nupſiſſe legimus. Uterque reprehendendus maritus, & cui tam citò diſplicuit, & cui tam citò placuit.* Perturbatio enim adeſt feminis: tum dedecus aliquo modo prioris mariti. Secundum inconveniens refertur circa damna, quæ inferuntur filiis prioris matrimonii. Quamobrem leges duo genera pœnarum ſtatuerunt. Aliæ imponuntur mulieri, ſi intra annum luctûs ad ſecunda vota tranſierit; & hæ ſunt infamiæ pœna, *ex d. l.* 1. *&* 2. *C. de ſecund. nupt.* tum licèt mulier poſſit in dotem dare omnia ſua bona, *l. Mulier bona, ff. de jur. dot. l. Nulla, C. eod. tit.* attamen ſi intra annum luctûs nubat, non niſi certam partem dare valet, nec ex ullo teſtamento capere poteſt, nec titulo hæreditatis, legati, vel fideicommiſſi, *Novell.* 22. §. *ſed nemo, & §. Quidem:* & omne relictum à principio marito perdit quoad proprietatem, & uſumfructum. Cujacius *in Novel.* 2. *&* 22. Scipio Gentilis *de ſecundis nupt. cap.* 17. *&* 18. Alteræ verò pœnæ impoſitæ ſunt etiamſi nubat poſt annum luctûs, & ſi non habet filios, tantùm punitur, ut perdat omnia privilegia, & dignitatem, quæ habebat ex priori marito, *l. Fœminæ, ff. de Senat. l. ult. C. de bon. maternis, l. Mulieres* 9. *ff. de incol. lib.* 11. *l.* 7. *tit.* 2. *part.* 4. *l.* 14. 15. *&* 16. *Tauri*, Pichard. *de Nobilit. communicand. n.* 64. Si autem filios habeat mulier ad ſecundas nuptias tranſiens, ſi à primo marito aliquid acceperit, ſive per donationem inter vivos, hæreditatem, legata, ſive fideicommiſſa, proprietatem eorum deperdit, & tenetur reſervare filiis prioris conjugis, tantùm uſufructu retento, *l. Fœminæ* 3. *cum ſequent. C. de ſecund. nupt. Novell.* 22. *de Nupt.* §. *Si verò, l.* 15. *Tauri.* Quod etiam in caſu admittendum, quo aliqui filii decedant, viva matre, hi enim ad alios fratres proprietatem tranſmittent, *l. in quibus* 7. *l. Si quis prioris* 8. *C. de ſecundis nupt.* Scipio Gentilis *de ſecund. nupt. cap.* 13. *per tot.* Marinis *lib.* 2. *var. cap.* 273. Caſtillo *lib.* 1. *controv. cap.* 2. *&* 3. Sanchez *de Matrim. lib.* 7. *diſput.* 87. *&* 88. D. Gonzalez *in d. cap. fin. n.* 5.

42. Ex his enim pœnis, aut diſpoſitionibus legalibus, aliquæ impoſitæ intra annum luctûs nubentibus per modum propriæ pœnæ, de Jure Canonico ſublatæ ſunt, nempè pœna infamiæ, quod non poſſit omnia bona in dotem dare, & quod non capiat ex teſtamento alicujus: nec in praxi admittuntur, ea poſſiſſima ratione; nam ut conſtat, mortuo viro, mulier nupta eſt libera à lege prioris viri, nec ullum reſtat impedimentum dirimens, aut impediens ratione prioris matrimonii. Ergo abſque aliqua culpa contrahitur matrimonium ſecundum, etiam intra annum luctûs. Ergo nulla eſt cauſa, ut poſſit imponi aliqua pœna. Ergo cùm id permittatur de Jure Canonico, ex eodem jure ſublatæ ſunt omnes pœnæ illæ impoſitæ de Jure Civili.

43. Sed dices, etiam conſiderato Jure Canonico, durat ſignum intemperantiæ, & perturbatio feminis, ſi citò ſecundæ nuptiæ contrahantur: tum eſt dedecus prioris viri. Ergo eodem jure debent ſuſtineri. Sed reſpondetur, quod de Jure Canonico maxima conſideratione ſemper eſt proſpectum, ut Matrimonia libera ſint, nec aliquo metu, aut pœna interdicantur, *cap. ex litteris* 10. *cap. Conſuluiſti* 28. *cap. Gemma* 29. *de ſponſalibus.* Quapropter ex eodem Jure ſublatæ ſunt illæ pœnæ poſitæ de Jure Civili adversùs mulierem contrahere volentem intra annum luctûs, licèt adhuc durent aliqua inconvenientia, cùm iſta minora ſint, quàm lædere libertatem ad Matrimonia contrahenda, in quibus non ſolùm tanta bona ſpiritualia adſunt, ſed etiam temporalia, nempè augmentum boni publici, & totius Reipublicæ, *l.* 1. *ff. de jur. dot. cum vulgat.* Tum etiam perturbatio feminis, quod erat majus inconveniens, eſt dubium facilis ſolutionis, quia ſemper præſumitur ſic natum eſſe filium ſecundi matrimonii, pro quo ſtat poſſeſſio (quidquid aliqui diverſis modis loquantur) ut eſt doctrina Baldi *in l. Si matre, C. de ſuis & legitim. hared.* Belorius *lib.* 6. *conſil.* 162. *n.* 9. *&* 13. Menochius *de præſumpt. lib.* 1. *præſumpt.* 53. *num.* 19. *verſ. Declaratur*, Vaſquez *lib.* 2. *diſp.* 66. *cap.* 8. *in init.* Palao *tom.* 1. *Oper. Moral. tract.* 1. *diſp.* 3. *punct.* 5. *num.* 7. Breſſerus *de Conſcient. lib.* 4. *cap.* 13. *num.* 122. Lugo *d. Conſcient.* 2. *part. quæſt.* 10. *num.* 58. Boſſius *tom.* 1. *variar.* 2. *part. tract.* 1. §. 43. *num.* 1470. Quapropter Jus Canonicum ex neceſſaria conſequentia libertatis matrimonii has pœnas immediatè impoſitas mulieri contrahere volenti intra annum luctûs, omninò ſuſtulit, tanquam contrarias huic libertati.

44. Sed adhuc inſtabis, Jus Canonicum tantùm abſtulit expreſsè pœnam infamiæ *in d. cap. penult. & fin. de ſecund. nupt.* Ergo alias non abſtulit, aliàs eas explicaſſet, prout hanc pœnam explicuit. Tum non abſtulit aliam pœnam, nempè perdendi privilegia prioris mariti, nempè Nobilitatis: Ergo ſignum graviſſimum eſt, non abſtuliſſe niſi pœnam infamiæ. Sed ad primam inſtantiam reſpondetur, jura illa non ſolùm comprehendere pœnam infamiæ, ſed alias etiam pœnas impoſitas à lege civili nubentibus intra annum luctûs; loquuntur enim verbis univerſalibus, & indefinitis, & ſumunt argumentum à doctrina Apoſtoli hanc licentiam concedentis à morte viri, ut pœnam legalis infamiæ tollant, & conſequenter auferant onus aliarum pœnarum hanc libertatem interdicentium, prout ex illis juribus deducunt Covarruvias *in* 4. 2. *p. cap.* 3. §. 9 *num.* 5. Mathienzo *in l.* 3. *tit.* 1. *lib.* 5. *Recopil. gloſſ.* 1. *num.* 5. Guttierrez *de Matrimonio, cap.* 108. *n.* 2. Gregorius *in l.* 3. *tit.* 12. *part.* 4. *verbo Faſta un año.* Marinis *d. cap.* 273. *num.* 12. Et ratio clara eſt, nam eſt eadem ratio aliarum pœnarum, ſicut pœnæ infamiæ, propter libertatem ſecundarum nuptiarum. Ergo ſicut jura illa tollunt infamiæ pœnam, ſimiliter etiam alias pœnas, ut ratiocinantur nuperrimè allegati.

45. Ad inſtantiam ſecundam reſpondetur, mulierem tranſeuntem ad ſecundas nuptias amittere privilegia prioris mariti, veluti nobilitatis, ſive intra annum luctûs nubat, ſive poſt, ut conſtat ex juribus adductis

num. 37.

num. 37. *l.* 9. *tit.* 11. *lib.* 2. *Recopilat.* ubi Ayevedus *n.* 6. Verùm id non fit ratione pœnæ, sed quia similia privilegia à Jure conceduntur propter matrimonium præcedens: quapropter illo cessante, necessariò debent cessare similia privilegia ex communi regula, Cessante causa, cessat effectus, *l. Athletæ*, §. 1. *l. Idem Ulpianus*; *ff. de excusat. tut. l. Titia Seio*, §. *Vsuras*, *ff. de legat.* 1. Tiraquellus *in tract. Cessante causa*, 1. *p. n.* 203. Ergo nihil mirum, si mulier transeunte ad secunda vota, privilegia similia amittantur, *cap. Ex parte* 13. *de for. competent.* ubi Felinus, Abbas, & Barbatia, Garronius *ad rub. de secund. nup. tit. de pœn. secund. nub. pœna.* 4. Pichard. *de Nobilit. communicanda*, *à num.* 65. Garcia *de Nobilit. gloss.* 35. *num.* 40. Bobadilla *in Polit. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 225. Cyriacus *controv.* 378. Pareja *de edit. instrument. tit.* 2. *resolut.* 6. *specie* 6. Salzedo *in Theat. hon. glossa* 51.

46. De aliis pœnis impositis etiam post annum luctûs, jam dictum est mulieres amittere privilegia prioris viri: quoad alteram verò perdendi proprietatem rerum à priori marito relictarum, eam minimè sublatam esse asserendum, quia potiùs semper durare, & in praxi haberi; ratio enim communiter adducitur ob injuriam, quam mulier infert filiis prioris matrimonii, viroque priori, *Authent. de nuptiis*, §. *Si autem*, *vers. Nos autem*, *Authent. de non eligendo secund. nub.* §. *Prospeximus*. Verùm, eam rationem rejicit Sarmiento *lib.* 1. *select. cap.* 4. *num.* 3. & aliam præstat, nempe quod æquitas naturalis petit, ut bona illa, quæ sudore, & labore prioris viri lucrata sunt, suis filiis reserventur, nec transeant ad filios, & filias alterius. Valenzuela *cons.* 13. *num.* 20. Sed tamen Sanchez *d. lib.* 7. *disput.* 89. *num.* 2. Guttierrez *dict. cap.* 108. *num.* 5. Castillo *dict. lib.* 1 *cap.* 2. *num.* 86. asserunt, hanc solam rationem non esse sufficientem; nàm si mulier aliqua bona lucrata fuerit à posteriori conjuge, si tamen ad tertias nuptias non transierit, adhuc liberè potest de eis disponere inter filios prioris matrimonii, licèt lucrata fuerint sudore, & labore secundi viri: Ergo similiter est dicendum de sudore, & labore prioris viri, & consequenter hæc ratio non erit sufficiens; nisi ex injuria prioris conjugis stabiliatur.

47. Sed tamen utraque ratio mihi non placet; nam sola injuria prioris mariti, & filiorum, licèt de Jure Civili validum esset fundamentum, ut probant jura suprà recensita, quorum verba dat Sanchez *dict. num.* 1. non tamen est solidum de Jure Canonico, cui in hac specie standum est; nam cùm de Jure Canonico liberum sit cuique transire ad secundas nuptias, priori conjuge mortuo, transeuntes minimè alteri faciunt injuriam, ob vulgarem, regulam, *Qui utitur jure suo, nemini irrogat injuriam.* Tum etiam, quia si pater transierit ad secundas nuptias, tenetur reservare filiis prioris matrimonii quidquid ex titulo lucrativo à sua conjuge acquisierit, *l. Generaliter* 5. *Cod. de secund. nupt. l.* 15. *Tauri* ubi Gomez *num.* 4. *l.* 4. *tit.* 1. *lib.* 5. *recopilat.* Garcia *de conjug. acquæst. num.* 9. Farinacius *in frag. crimin.* 2. *p. lit. M*, *num.* 405. Marinis *dict. cap.* 273. *num.* 4. Guttierrez *dict. cap.* 108. *num.* 17. Castillo *dict. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 14. qui tamen transeundo ad secundas nuptias, nullam injuriam inferre uxori videtur, quia ad eam arctam obligationem pudicitiæ non adstringitur, sicut uxor. Capponi *tom.* 3. *discept.* 194. *num.* 24. Ergo illa ratio injuriæ factæ priori viro non est sufficiens, ut mulier teneatur ad reservandam proprietatem bonorum acquisitorum lucrativè à priori marito filiis illius matrimonii. Denique si ratio Sanchez, & aliorum esset vera, hæc reservatio esset propriè pœna imposita mulieri secundò nubenti, quod est improbatum de Jure Canonico, quod insequitur nostra lex 3. *tit.* 1. *lib.* 5. *Recopilat.* Cevallos *quæst.* 743. *num.* 4. Ergo dicendum, non ob injuriam factam priori marito & filiis, hanc reservationem fieri.

48. Ratio verò Sarmienti sufficienter improbatur à Sanchez; quapropter asserendum, alteram esse rationem, nempè quia hæc est conditio legalis imposita ipso jure in ipsa institutione, legato, seu fideicommisso relicto superstiti conjugi, nempè ut si transierit ad secunda vota, proprietatem amittat, & tantùm usufructum percipiat rerum lucrativè acquisitarum à priori conjuge, idque favore filiorum prioris matrimonii, ne si libera dispositio illorum bonorum superstiti conjugi relinquatur amore secundi mariti, & aliorum filiorum, eos bonis illis privet per donationem, aut meliorationem factam secundo marito, aut ejus filiis, unde alteri detrimentum percipiant: quapropter in ipsis institutionibus, legatis, aut fideicommissis, ex dispositione legali hæc quasi conditio imposita est. Et confirmatur, nàm si vir, aut conjux superstiti dederit licentiam, ut transeat ad secunda vota, aut filio prioris matrimonii concesserint hanc facultatem, sive matri, sive patri, tunc non tenetur transiens ad secunda vota reservare hanc proprietatem, sed integro jure eam aquirit, *Authent. de non eligendo secund. nub. collat.* 1. *in principio*, ubi glossa *verbo Copulantur.* Gomez *in dict. l.* 15. *Tauri*, *num.* 6. Azevedus *in l.* 4. *tit.* 1. *lib.* 5. *num.* 36. Fachineus *lib.* 3. *controvers. cap.* 65. *in principio.* Gaillus *lib.* 2. *observat.* 98. *num.* 18. Guttierrez *dict. cap.* 108. *à num.* 5. Castillo *lib.* 1. *controvers. cap.* 2. *num.* 85. Marinis *dict. cap.* 273. *num.* 26. Sanchez *dict. disput.* 89. *num.* 43. Ergo conditio ista est legali posita in ipsa institutione, legato, vel fideicommisso, quam potest remittere, aut ipse maritus, aut filii illius, qui omnes quasi contraxerunt; aut per testamenti factionem, aut per aditionem hæreditatis.

49. Undè sequitur, hanc reservationem proprietatis filiis prioris matrimonii non esse propriè pœnam, sed dispositionem legalem in favorem filiorum, quæ minimè est sublata per Jus Canonicum, ut communiter tenent DD. Et ratio clara est ex dictis, nam hæc non est pœna, & licèt aliæ pœnæ sint à Jure Canonico correctæ, interdicentes, aut impedientes secundas nuptias; attamen nunquam interdixit illas dispositiones legales, favorem filiorum prospicientes, licèt per accidens differantur secundæ nuptiæ, quia lex tantùm directè respicit filiorum prioris matrimonii utilitatem. Guttierrez *Pract. lib.* 2. *quæst.* 45. *num.* 5. Mathienzo *in dict. l.* 3. *gloss.* 2. *num.* 2. Ponte *cons.* 9. *num.* 62. *&* 63. Anton. Faber *decis.* 1. *Cod. de secund. nupt.* Marinis *d. cap.* 273. *num.* 21. Castillo *d. lib.* 1. *cap.* 2. *n.* 16. Valenzuela *cons.* 13. *n.* 15.

50. Sed dices, hujus pœnæ impositio non pendet à voluntate prioris mariti, nec filiorum, sed solùm à dispositione legali ob injuriam factam marito, cujus anima contristatur de secundis nuptiis, *Authent. de nuptiis*, §. *Quia verò.* Castillo *dict. cap.* 2. *num.* 87. Ergo nec valet intelligi de aliqua conditione imposita à jure favore liberorum prioris matrimonii. Et confirmatur, nam etiamsi prior maritus dederit licentiam uxori, ut secundò nubat, si tamen intra annum luctûs matrimonium contrahat, pœnâ istâ non liberatur. Benedictus *in cap. Raynutius*, *verbo Qui cum alia contrahit*, *num.* 207. Bursatus *lib.* 2. *cons.* 12. *num.* 41. Mathienzo *dict. gloss.* 2. *num.* 43. Myfingerus *cent.* 5. *observat.* 14. *num.* 17. Prætis *de interpret. lib.* 4. *dub.* 10. *num.* 118. Ergo hæc pœna imposita est independenter à marito & filiis, & non per modum conditionis inhærentis ipsi contractui, remissibilis ab ipso marito, vel filiis.

51. Sed respondetur negando esse hanc dispositionem legalem pœnam, sed tantùm conditionem inhærentem favori filiorum in ipsa institutione, legato,

ſeu *fideicommiſſo*, vel *donatione*. Ad confirmationem dicendum, doctrinam illàm procedere, non quia maritus non poſſit dare iſtam licentiam, ut mulier integrè proprietatem acquirat abſque aliqua reſervatione; ſed quia quando maritus ſimpliciter dat hanc facultatem uxori, ut tranſeat ad ſecunda vota, non intelligitur data ad primum annum luctûs, ut optimè docet Gloſſa *in Auth. de nupt. §. Vnum itaque, verbo Si vir*, Baldus *in l. 1. Cod. de ſecund. nuptiis*, Benedictus *in dict. num. 207. ad fin.* non autem quod non pendeat ab ejus voluntate illam diſpoſitionem remittere, ſi vellet, id exprimens in anno luctûs. Undè conſtat, ob hanc rationem, nempè conditionis inhærentis in ipſa inſtitutione, legato, ſeu fideicommiſſo, vel donatione, mulierem tranſeuntem ad ſecunda vota teneri reſervare proprietatem bonorum ad filios prioris matrimonii, nec hanc diſpoſitionem ſublatam eſſe à Jure Canonico. Barboſa *in cap. fin de ſecundis nuptiis, num.* 2.

52. Eſt tamen aliquod dubium, an mulier intra annum luctus tranſiens ad ſecundas nuptias, veſtes lugubres, & lectum quotidianum mariti teneatur reſtituere hæredibus mariti? Et negandum videtur, nam quælibet pœnæ poſitæ intra annum luctus, ne mulier tranſeat ad ſecunda vota, abolitæ ſunt de Jure Canonico: Ergo ſimiliter hæc pœna perdendi veſtes lugubres, & lectum quotidianum. Cæterùm non perdit lucra acquiſita ex pacto, vel conſuetudine, ex primo matrimonio, quoad proprietatem, & quoad uſumfructum. Palacios Rubios *in l. 14. Tauri, num. 5.* Ciſuentes *ibidem, num.* 1. Azevedus *in l. 6. tit. 9. lib. 5. num.* 1. Guttierrez *de Matrim. cap.* 108. *num.* 41. Sanchez *dict. lib. 7. diſput. 89. num.* 29. Ergo ſimiliter hæc lucra veſtium lugubrium, & quotidiani lecti, cùm data ſint propter ſervitium, & laborem prioris mariti. Sic tenet Barboſ. *in l. Quæ dotis, ff. ſolut. matrimon. num.* 34. *&* 82.

53. Sed tamen contrarium tenent Doctores communiter, quia veſtes illæ, & lectus quotidianus, dantur ſolùm ad uſum viduitatis: Ergo tranſiens ad ſecundas nuptas, utique tenebitur mulier hæredibus reſtituere. Queſada *var. quæſt. 25. num ult.* Padilla *in l. Fideicommiſſum, Cod. de fideicommiſ. num.* 12. Azevedus *in l. 3. tit. 1. lib. 5. Recopilat. num.* 8. Guttierrez *in dict. cap. 108. num.* 19. *&* 20. Sanchez *de. Matrim. dict. lib. 7. diſput. 87. à num.* 31. Spino *de teſtament. gloſſ. 14. num.* 107. Cancerius *var. 1. part: cap. 9. num.* 64.

54. In hoc dubio duo caſus ſunt diſtinguendi. Primus, quando nulla eſſet conſuetudo, ſeu ſtatutum, ut hæ veſtes lugubres, aut lectus quotidianus præſtentur. Secundus, quando adeſſet. Quoad primum, ſi nulla eſſet conſuetudo, vel lex præbens has veſtes lugubres, & lectum quotidianum viduæ, verùm hæres eas præſtiterit, tunc (ut aliqui dicunt) donaſſe videtur; quapropter ſi vidua tranſierit ad ſecundas nuptias, adhuc retinebit, nec hæres repetere poterit; non enim eſt aliqua cauſa, ut revocetur donatio, *l. Perfecta donatio, Cod. de revocand. donat.* Vel erit diſtinguendum, quando veſtes illæ, vel lectus quotidianus fuerint pretioſæ, & tunc non intelligentur donatæ res illæ: ſecus ſi viles, quapropter has non tenebitur vidua tranſiens ad ſecunda vota reſtituere; ſecus verò ſi pretioſæ eſſent, ut cum Barboſa explicat Sanchez *d. diſput. 87. num.* 31. Siguenza *de clauſulis lib. 2. cap.* 11. §. 27. *num.* 185. Garcia *de Expenſ. cap. 8. num.* 18. Sed adhuc quando fuerint viles, exiſtimo eſſe hæredi reſtituendas, ſi intra annum luctus tranſierit ad ſecunda vota; veſtes enim lugubres, & lectus quotidianus, eo animo datus videtur, ut per annum luctus honoraret defunctum maritum, & lugeret; quapropter cùm mulier ex parte ſua non adimpleat finem, ad quem datæ ſunt, tenebitur reſtituere; non enim donatio illa progredi valet extra intentionem donantis, & accipientis, *l. Non omnis 19. de rebus credit. cum vulgat.* Rotà apud Seraphinum *deciſ. 890. num.* 1. Gratianus *diſcept. tom. 5. cap. 948. num.* 38. Riccius 1. *part. deciſ. 75. n.* 22. Tum etiam, quia donatio nunquam præſumitur, *leg. Cùm de indebito 25. §. Si verò, de probat. l. fin. C. de novat.* Mena *var. lib. 1. quæſt. 23. num.* 90. Seſſe *deciſ.* 182. *num.* 6. Menochius *de Arbitrariis, cent. 1. caſu* 88. *per tot.* Quapropter intelligendum, veſtes illas, & lectum quotidianum datum eſſe ad uſum, ut lugeat, & honoret defunctum maritum, non verò per propriam donationem, & perfectam, ut ſibi retineat, licèt ad ſecundas nuptias tranſeat: neque aliud petit cauſa illa lugendi, & honorandi primum maritum, ut benè docet Barboſa *in d. l. Quæ dotis, n.* 82.

55. Si tamen adſit conſuetudo, vel lex præcipiens, ut veſtes lugubres, & lectus quotidianus viduæ præſtetur, ut in noſtra Caſtella eſt lex 6. *tit. 6. lib. 3. fori*, ubi præcipitur, lectum quotidianum viduæ præſtari; aſſerendum videtur, quod licèt tranſeat vidua ad ſecunda vota intra annum luctûs, minimè reſtituere tenebitur; quia cùm per conſuetudinem, vel legem ſic receptam, hæres teneatur illa præſtare, & præſtando ſuam obligationem adimpleverit, non poteſt repetere, nec mulier tenebitur reſtituere, *l. Si quis pro uxore 22. ff. de donat. inter, l. penult. ff. de impenſis, &c.* Tum etiam, quia conſuetudines iſtæ, vel leges, ſimpliciter præcipiunt, ut hæ veſtes, vel lectus quotidianus viduis præſtentur, abſque aliqua conditione, nec expreſſa, vel tacita: quapropter etiamſi intra annum luctûs mulier tranſeat ad ſecunda vota, hæres non repetet, *l. Si repetendi 7. Cod. de condict. ob cauſam.* Tenet Barboſa *in dict. l. Quæ dotis, num.* 82. *in medio.*

56. Sed in contrarium eſt communis ſententia relata ſuprà, *num.* 49. Quapropter dico, in hac ſpecie proſpiciendam eſſe conſuetudinem cujuſcunque loci; in aliquibus enim partibus ſemel conceſſis veſtibus funeralibus, & lecto quotidiano, ampliùs hæredes de illis non curant; ſignum quidem non parum efficax affirmandi, conſuetudinem illam introduxiſſe puram donationem irrevocabilem, ut cenſebat Barboſa, etiamſi mulieres intra annum luctûs tranſierint ad ſecunda vota: in aliis verò ditionibus repetitur lectus quotidianus, non verò veſtes lugubres, prout aliquando vidi, & in hoc obſervatur ad litteram textus *in l. 6. tit. 6. lib. 3. fori*, ibi: *Si el marido, ò la muger muriere, el lecho, que havian quotidiano, finque al vivo, è ſi ſe caſare, tornelo à particion con los herederos.* Et denique aliquando veſtes, & lectus quotidianus reſtituuntur, quod quidem obſervandum prout in conſuetudinibus notatum ad fuerit, qua in re multùm valent. Guttierez *Pract. lib. 2. quæſt. 95. num. fin.* Queſada *var. lib. 1. cap. 18. ad fin.*

57. Si tamen conſuetudo, vel lex ſit dandi has veſtes lugubres, & lectum quotidianum, non tamen ſe extendat ad aliquem certum modum reſtituendi, nec conſtet de conſuetudine non reſtituendi, amplectorcommunem ſententiam relatam *num.* 37. quia non intelligitur pura donatio, ſed tantùm cenſentur datæ, & traditæ quoad vidua fuerit, & fictè videtur adeſſe donatio in primo matrimonio, *l. fin. Cod. de bon. matern.* Garronius *in rub. de ſecund. nupt. num.* 22. Covar. *in 4. 2. p. cap. 3. §. 1. num.* 11. Ergo tranſeundo ad ſecundas nuptias intra annum luctûs, tenebitur eas reſtituere, & lectum quotidianum. Tum etiam probatur de doctrina Julii Capponi *dict. diſcept. 194 num.* 13. Marinis *dict. cap. 273. num.* 23. probantium antefatum perdere mulierem viduam intra annum luctûs nubentem. Quod quidem variis rationibus probat Cappoui, verùm ea potiſſima eſt, quia in honorem primi

matrimonii

matrimonii conceditur, qui cùm ceſſet per ſecunda vota, inde eſt, ut rectè à muliere auferatur. Ergo ſimiliter dicendum eſt in hac ſpecie, cùm veſtes, & lectus quotidianus propter eundem honorem concedatur.

58. Illud verò obſervandum, ut quando lectulus quotidianus eſt reſtituendus, id ſit intelligendum ſecundùm deciſionem textus *in l. 15. Tauri*, id eſt, ut mulier donec vivat, illo utatur; æſtimatio verò illius reſervada eſt poſt ejus mortem, ut filii primi matrimonii, aut hæredibus reſtituatur. Caſtillo *in dict. l. 15. Tauri, in principio verſ. Poteſt etiam.* Siguenza *de clauſulis, lib. 2. cap. 11. §. 28. num. 188.* Sanchez *dict. diſp. 87. n. 32. ad finem.*

59. Deindè diſquirendum, an ſi mulier intra annum luctûs tranſierit ad ſecundi vota, priverur alimentis ab hærede præſtandis, donec dos ſibi reſtituatur? Quia in re illud prætermittendum, à morte viri dotem reſtituendam eſſe, ſi in rebus immobilibus conſiſtat: ſi tamen adſint res mobiles, & immobiles; immobiles ſtatim ſunt reſtituendæ, mobiles verò poſt annum; prout etiam quando dos in rebus mobilibus tota conſiſteret, *l. unica, §. Exactio, Cod. de rei uxor. act. l. 31. tit. 11. p. 4.* Joſeph. Ludoviſius *in communib. opin. concluſ. 56.* Gomez *in l. 50. Tauri, num. 46.* Connanus *lib. 8. comment. cap. 10.* Caſtillo *lib. 8. cap. 49. num. 4.* Eſt tamen dubium, an per annum illum hæredes teneantur alimenta præſtare, quod in puncto juris aliqui negarunt. Capycius *deciſ. 24 per tot.* Diez *regul. 481.* Villalobos *in communib. opin. lit. H, num. 19.* Rolandus à Valle *lib. 2. conſ. 55. in diſcurſu.* Sed in meliori ſententia, & æquiori contrarium eſt dicendum, ob rationes, quas præſtat Gomez *in dict. l. 50. Tauri, num. 48. verſ. Sed his non obſtantibus.* Quod quidem intelligendum, ſi mulier pauper ſit, nec habeat undè alimenta percipiat, ut explicat ipſe Gomez nuperrimè allegatus. Craſſus *tom. 2. comm. opin. lib. 1. cap. 6. queſt. 47.* Farinacius *in repert. de contractibus, queſt. 34. à num. 19.* Surdus *de aliment. tit. 1. queſt. 44. à num. 1.* Barboſa *in l. 2. ff. ſolut. matrim. à num. 17.* & latè per Caſtillum *dict. lib. 8. cap. 49. per tot.* Barboſa *in dict. leg. unica, num. 44.* Boſſius *de aliment. cap. 11. §. 5. à num. 868.*

60. Hinc orta eſt difficultas, an mulier tranſiens ad ſecunda vota intra annum luctûs, perdat hæc alimenta? Et negandum videtur, nam iſta alimenta ſunt debita ipſi mulieri ob dotis rationem in rebus mobilibus, cui annexum eſt onus ſuorum alimentorum, *l. Si cùm dotem 22. §. Sin autem in ſaviſſimo, ff. ſolut. matrim.* Myſingerus *cent. 1. obſerval 64.* quidquid enim debetur ex juſtitia, mulieri non auferrur, ſed tanquam ſuum ſuſcipit, etiamſi intra annum luctûs tranſierit ad ſecunda vota, ut ſi ei dos deberetur, vel lucra conſtante matrimonio acquiſita, quia parta ſunt ex contractu ſocietatis, & ex utriuſque conjugis labore. Covarruv. *in 4. 2. p. cap. 3. §. 9. num. 8.* Azevedus *in l. 6. tit. 9. lib. 5. Recopilat. num. 1.* & ibi etiam Mathienzo *gloſſ. 1. num. 2.* Sanchez *dict. diſput. 89. num. 29* & arrhæ quæ datæ ſunt à marito ob præmium virginitatis, vel nobilitatis. Guttierrez *de matrimon. cap. 108. à num. 37.* Caſtillo *dict. lib. 1. cap. 2. num. 19.* prout etiam alia, quæ ex titulo oneroſo ei debantur. Guttierréz *dict. cap. 108 num. 42.* & latiſſimè Sanchez *dict. diſput. 89.* Ergo ſimiliter hæc alimenta, cùm ei debeantur ratione juſtitiæ ob dotis dilatam ſolutionem. Et confirmatur, nam dos ſoluto matrimonio habet eadem privilegia, prout ſi adhuc matrimonium conſtaret, *l. Etiam, ff. de fund. dot.* Ergo ſi maritus ob dotis retentionem tenetur mulierem alere, ſimiliter ejus hæres, donec dotem reſtituat, etiamſi intra annum luctûs tranſeat ad ſecunda vota cum marito divite, ut cum aliquibus docet Boſſius *de Dote, cap. 10. num. 90.*

61. Sed in contrarium eſt communis ſententia, nempè ſi mulier intra annum luctûs ad ſecunda vota tranſierit, hæc alimenta perdere. Et ratio eſt, quia hæredes tenentur hæc alimenta præſtare, quia mulier pauper eſt. Cùm ergo ad ſecunda vota tranſierit, jam ceſſat ratio horum alimentorum; nam ali debet à ſecundo marito: Ergo ſi intra annum luctûs ad ſecundas nuptias tranſierit, ex tunc alimenta ei non ſunt præſtanda. Excipit tamen iſta ſententia, ſi ſecundus maritus pauper etiam fuerit; nam tunc ratio alimentorum non ceſſat. Azevedus *in dict. leg. 3. tit. 1. lib. 5. Recopilat. num. 7.* Surdus *de aliment. tit. 7. quæſt. 12. n. 9.* Marhienzo *in dict. leg. 3. gloſſ. 2. num. 34.* Guttierrez *dict. cap. 108. num. 18.* Cancerius *var. 1. part. cap. 9. num. 65.* Molina *de Juſt. tract. 2. diſput. 322. verſ. Interim dum uxor*, Sanchez *dict. lib. 7. diſputat. 87. num. 30.*

62. In hoc dubio dico, hanc ſententiam communem admittendam eſſe; ſed animadvertendum ex duobus principiis à Doctoribus defendi, quia aliqui dicunt hæc alimenta perdere mulierem pauperem ob pœnam, quia injuriam facit priori matrimonio. Notavit Alex. *vol. 2. conſ. 2.* Cancerius *dict. cap. 9. num. 65.* Verùm hic modus defendendi ſolidus non eſt; nam ut ſuprà probatum eſt, omnes pœnæ impoſitæ à Jure adverſus mulierem tranſeuntem ad ſecunda vota, ſublatæ ſunt de Jure Canonico, & ſic in praxi admiſſum: quapropter ob rationem pœnæ nequit defendi opinio iſta communis.

63. Alteri etiam eam defendunt ob ſolam paupertatem mulieris, & quandam juris æquitatem, ut hæres, qui retinet dotem mulieris, interim eam alat, maximè cùm toto illo tempore fructus ad maritum, aut ejus hæredes pertineant. Barboſa *in l. 2. ff. ſolut. matrim. 1. p. à num. 5.* Caſtillo *dict. lib. 8. cap. 49. n. 6.* Barboſa *in dict. l. unica, num. 45.* quamobrem hæredes mariti ad ejus alimenta tenebuntur; inquiunt tamen hanc æquitatem ceſſare, ſi ad ſecundas nuptias intra annum luctûs tranſierit. Hic ſecundus modus defendendi hanc opinionem graviſſimam difficultatem percipit ex rationibus conſideratis *num. 56.* quæ probant de rigore juris hæc alimenta deberi tanquam onera præciſa illius dotis: quas ad id expendit Gomez *in d. l. 50. num. 48. verſ. His non obſtantibus.* Unde ſequitur, tanquam proprium debitum ſecum ferre poſſe mulierem ad ſecundas nuptias, etiamſi intra annum luctûs ſecundum matrimonium contraxerit.

64. Sed tamen aſſerendum, rationes illas non probare efficaciter alimenta iſta intra annum reſtitutionis dotis de rigore juris deberi; hoc enim negarunt plures recenſiti à Farinacio *dict. queſt. 34. num. 19.* & ſuprà, *num. 55.* & quamvis mulier vidua durare videatur in primo matrimonio, *l. fin. Cod. de bonis matern.* non tamen quoad hanc partem alimentorum, & alia onera, quibus tenebatur maritus, eo durante, ſed tantùm quando realiter exiſtit *l. Pro oneribus 8. de jur. dot. l. Si cùm dotem 22. §. Sin autem. ff. ſolut matr. l. Aſſiduis, Cod. Qui pot. in pign. habeantur.* Valaſcos *conſ. 84. num. 2.* Giurba *ad conſuet. Meſſan. cap. 3. gloſſ. 5. 1. p. num. 11.* quapropter ſumma æquitate introductum eſt, ut mulier pauper, non habens undè alatur, alimenta percipiat ab hæredibus dotem in rebus mobilibus detinentibus, & fructus, & lucra eorum percipientibus. Idque licèt aliquo jure humano non induceretur, ratio ipſa naturalis dictat, pauperem mulierem ab hæredibus eſſe alendam, ut latè ratiocinatur Surdus *de aliment. tit. 1. queſt. 45. num. 55.* Mareſcotus *var. lib. 2. cap. 83. num. 49.* Unde ſequitur, alimenta illa eſſe ei tribuenda, donec dos illius per annum ab hærede detinetur, ſi pauper ſit; perdere tamen, ſi ad ſecunda vota tranſierit cum marito divite, ut poſſit eam alere; quia non ut debitum de rigore juris præſtantur, ſed

tantùm ſecundùm æquitatem, donec non habeat undè alatur: quapropter ſi maritus dives ſit, ea perdet, ſecus ſi pauper, cùm adhuc inſtet eadem neceſſitas, & æquitas, ut tradunt relati *num.* 57.

65. Et probatur magis; nam reſtitutio dotis in immobilibus facienda eſt ſtatim, poſt annum verò in mobilibus, exploſa annua, bima, trima die, *dict. leg. unica*, §. *Exactis*, *Cod. de rei uxor. act.* Idque ob varias rationes ſtatutum eſt, aſt potiſſimùm ob miſerationis cauſam, cùm bona mobilia ſint difficilioris præſtationis, ut latè per Barboſ. *in dict. l.* 2. *ff. ſolut. matr. in principio*, *num.* 2. Ant. Fab. *definit.* 5. *Cod. de rei uxor. act.* Gomez. *in l.* 50. *Tauri*, *num.* 46. Fontanella *de pact. nupt. clauſula.* 7. *gloſſ.* 4. *p.* 11. *num.* 2. Boſſius *de dot. cap.* 19. §. 2. *num.* 21. *verſ. Ratio.* Unde ſequitur, per hoc beneficium hæredes mariti in anno illo ad nihil teneri, cùm juſtè retineant illa bona; idcircò ſi mulier pauper fuerit; ex quadam æquitate conſtringuntur ad alimenta præſtanda. ſi tamen ad ſecunda vota tranſierit cum marito divite, æquitas iſta ceſſat, & tunc jam eſt extra familiam primi mariti; nec durat fictè matrimonium, niſi quando intra annum luctûs non nubit, ſecus ſi nubat, ait optimè Barboſa *in d. l. unica*, *C. de rei uxor. act. n.* 46. Unde nulla reſtat ratio, ut hæc alimenta percipere poſſit, ſi intra annum luctûs ad ſecunda vota tranſierit cum marito divite, ut rectè concludit communis ſententia.

66. Aliqui tamen Doctores adhuc aſſerunt, maritum divitem, viduam in uxorem accipientem intra annum luctus, licèt alimenta illius percipere non poſſit, poſſe tamen petere intereſſe ob retardatam ſolutionem dotis *ex cap. Salubriter* 16. *de uſuris.* Verùm Sanchez *dict. diſput.* 87. *num.* 30. horum Doctorum ſententiam reprobat; nam hæredes primi matri tantùm tenentur ad intereſſe dotis quando ſunt in mora non reſtituendi dotem tempore à lege deſignato; quam non habent, ſi intra annum luctûs non reſtituant in rebus mobilibus, ut probatum eſt. Ergo nec ſecundus maritus poterit intereſſe dotis petere. Et confirmatur, nam in meliori ſententia, in aliis debitis tantùm debetur intereſſe lucri ceſſantis, & damni emergentis, quando debitor culpabiliter eſt moroſus poſt tempus deſtinatæ ſolutionis. Valaſco *conſult.* 8. *num.* 4. Covar. *var. lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 3. *verſ.* 6. Ciryacus *controv.* 502. Barboſa *lib.* 2. *vot.* 63. *num.* 6. Carleval. *de judiciis*, *tit.* 3. *diſput.* 8. *num.* 5. quod ita certum, ut nec pactum valeat, ut intereſſe ſolvatur, niſi debitor fuiſſet moroſus, ut cum Alex. & Rota tenet Barboſa *dict. vot.* 63. *num.* 4. Cùm ergo in ſpecie intra annum luctûs hæres moroſus non ſit reſtituendi dotem in rebus mobilibus: Ergo ex eodem tempore nullum intereſſe percipere valet, ut tenet etiam Boſſius *de dot. cap.* 20. *n.* 58. Caſtillo *d. lib.* 8. *cap.* 49. *num.* 15.

67. Hæc ſententia abſolutè loquendo admittenda eſt. Verùm in aliquibus caſibus tenenda eſt doctrina aliorum Doctorum, aſſerentium intra annum luctûs petere poſſe ſecundum maritum intereſſe dotis ob retardatam ſolutionem, non ſolùm quando dos conſtituta eſt in rebus immobilibus, quæ ſtatim à morte mariti ſunt tradendæ; & ſi hæredes interpellati, & requiſiti, ſtatim non tradant, culpabiliter moroſi exiſtunt: ſed etiam ſi quando in rebus mobilibus extaret. Idque in duobus caſibus, nempè ſi tempore contracti matrimonii conventum fuerit inter conjuges, ut dos reſtitueretur à tempore ſoluti matrimonii abſque aliqua retardatione, vel ſi maritus dotem mulieri legaverit; tunc enim dos ſtatim eſt reſtituenda, nec annus luctus expectandus eſt, ut tradunt plures relati, & ſequuti à Caſtillo *dict. cap.* 49. *num.* 8. & 9. quibus quidem caſibus cùm ſtatim reſtitutio dotis etiam in mobilibus facienda ſit, hæredes non reſtituentes moroſi eſſe poſſunt; quapropter ſecundus maritus ob retardatam ſolutionem poterit petere dotis intereſſe.

68. Sed dices cum aliquorum ſententia, etiam poſt annum, licèt hæres moroſus ſit, & interpellatus à muliere, & factæ ſint omnes diligentiæ, nequit mulier propter retardatam ſolutionem dotis aliquod intereſſe percipere, quia eſſet uſura. Quod probatur, nam licèt *in dict. l. unica*, § *Exactio*, *Cod. de rei uxor. act.*, uſuræ dotis concedantur, retardata ſolutione, id intelligendum de Jure Civili, ex quo ſimiles uſuræ permittebantur, non verò ex Jure Canonico, ubi reprobantur. Tum textus *in dict. cap. Salubriter*, eſt intelligendus reſpectu mariti ſufferentis onera matrimonii, non verò reſpectu mulieris, eo jam ſoluto: Ergo non eſt ratio, undè mulier percipiat aliquod intereſſe, ut tradunt Covarruv. *dict. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 3. *verſ. Sextò*, Rodulphus *tract. de uſuris*, *quæ* 52. Gratianus *diſcept. forenſ. tom.* 3. *cap.* 427. *à num.* 11. Hermoſilla *ad leg.* 10. *tit.* 1. *p.* 5. *num.* 213. Caſtillo *d. lib.* 8. *cap.* 49. *à num.* 28. Ergo in præſentiarum maritus ſecundus nihil poterit petere, nec intereſſe, neque aliquid prætextu alimentorum. Caſtillo, *d. cap.* 49. *num.* 35.

69. Sed ad hanc inſtantiam dicendum, mulierem ſeu ejus maritum, tempore deſtinatæ ſolutionis dotis, anno tranſacto, adeſſe debere, aut procuratorem conſtituere ad percipiendam ſolutionem, aliàs non committitur mora, nec hæredes debitores tenentur ad aliquod intereſſe, *l. Pecunia* 9. §. *Uſurarum*, *verſ. Si tamen*, *ff. de uſuris*, ubi ſic eleganter Conſultus: *Si tamen poſt mortem creditoris nemo fuit, cui pecunia ſolveretur ejus temporis, inculpatam eſſe moram conſtitit.* Covar *Pract. cap.* 10. *num.* 4. Mohedanus *deciſ.* 15. aliàs 307. *tit. de locat.* Barzius *deciſ.* 111. *n.* 8. Gratianus *diſcept. tom.* 1. *cap.* 42. *num.* 12. & 21. Attamen ſi mulier, aut ejus maritus per ſe inſtet, aut procuratorem conſtituat ad dotem repetendam, tunc eſt dubium, an hæredes mariti ad intereſſe teneantur, tanquam culpabiliter in mora conſtituti? Negarunt relati *num. antecedent.* Sed affirmarunt quamplurimi. Surdus latè *de aliment. tit.* 1. *quæſt.* 45. *à num.* 7. Valaſcus *conſult.* 8. *num.* 48. Vincentius de Franchis *deciſ.* 217. *n.* 4. Amato *reſolut.* 49. *num.* 84. Barboſa *in leg.* 2. *ff. ſolut. matr. in princip.* 1. *p. num.* 45. & 48. Collerius *de alimentis*, *lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 16. Undè in hac ſententia ad inſtantiam facillimè reſponderur.

70. Verùm hæc doctrina indiget explicatione, quia confusè à Doctoribus tractatur. Quapropter dico, difficultatem non eſſe, quando dos habuiſſet bona, ſive immobilia, ſive mobilia, fructus producentia; tunc enim à tempore moræ fructus iſti debentur mulieri: quod quidem extenditur non ſolùm ad res immobiles fructiferas, verùm ad cenſus, vel ad alias penſiones annuales, *l. Divortio* 8. §. *Non ſolùm*, *ff. ſolut. matrim.* Mantica *de tacit*, *lib.* 12. *tit.* 31. *num.* 8. Gomez *in l.* 50. *Tauri*, *num.* 47. Gratianus *tom.* 4. *cap.* 610. *à num* 14. Molina *de Juſt. tract.* 2. *diſp.* 322. *num.* 3. Quod quidem intelligendum eſt, etiamſi alimenta mulieri præſtiterint; tenebitur tamen poſtea mulier expenſas illas alimentorum hæredibus ſatisfacere, aut ipſi hæredes retinere poterunt. Mantica *dict. tit.* 31. *num.* 10. Hodierna *ad Surdum deciſ.* 211. *à num.* 1. § Gratianus *dict. cap.* 610. *num.* 19. Undè in hoc caſu dubium non eſt; tenentur enim hæredes fructus illos tradere, aut eorum intereſſe, ſi illos conſumpſerint; ut latè proſequitur Boſſius *de dot. d. cap.* 20. *à n.* 105.

71. Eſt verò difficultas quando poſt annum luctûs dos eſt reſtituenda in pecunia, aut in rebus mobilibus, per ſe nullos fructus producentibus: quo quidem caſu intelligendæ ſunt duæ opiniones recenſitæ *num.* 63. & 64. Sed dicendum, duas illas opiniones non eſſe contrarias, verùm in unam coaleſcere; ſententia enim affirmans intereſſe deberi ex mora culpabili non reſtituendi dotem ob retardatam ſolutionem, non eſt intelligenda

celligenda ob solam solutionem retardatam per se sed ratione damni emergentis, aut lucri cessantis. Ratio damni emergentis potest mulieri evenire, quando non haberet alia bona undè aleretur, nisi à dotalibus non solutis, & aliundè expensas fecerit ad sui alimoniam; tunc enim damnum emergens constantissimum est, quod quidem etiam evenire poterit, si illa bona dotalia iterum ad dotem cum secundo marito trahat; & non solùm ob dotem maritus ab alimentis præstandis eximeretur, unde expensas faceret, & damnum perciperet. Lucrum cessans similiter consideratur, in præsentiarum, si mulier solita est negotiari cum pecuniis, aut illis rebus mobilibus, aut dare mercatoribus ad honestum lucrum, vel pecunjâ dotali fuisset emptus fundus fructiferus, vel quia in locis illis annui redditus facillimè venduntur; ex his enim casus lucri cessantis, & damni emergentis Doctores primæ sententiæ minimè negant, mulierem interesse percipere posse, hæredibus mariti existentibus in mora culpabili, & sufficienter lucro cessante, aut damno emergente probato, & liquido: quod quidem etiam admittunt in casu, quo hæredes, aut maritus tenentur alere uxorem, ut cum aliquibus docet Gratianus *tom. 2. cap. 244. num. 9. & 10.*

72. Undè Doctorès utriusque sententiæ ad unum coalescunt; non enim ob solam dilatam solutionem, per se loquendo, interesse percipi valet absque alio titulo suscipiendi interesse. Leotardus *de usuris, q. 30. à num. 54.* Molina *dict. disput. 322. num. 3.* Rebellus *de Just. 2. p. lib. 6. quæst. 11. num. 8.* Molinus *de ric. nupt. lib. 3. quæst. 39. num. 37.*

73. Contra hanc tamen concordiam dices, quod si nullum sit damnum emergens, aut lucrum cessans, adhuc ob dilatam solutionem interesse debetur in dotis restitutione. Ratio est; quia illud tacitè pactum videtur à marito dotem recipiente, ut, si non statim restituatur à se vel à suis hæredibus, alimenta mulieri præstentur: Ergo ex hoc solo pacto interesse debebitur, ut tradunt Surdus *dict. tit. 45. num. 7. & 11.* Navarrus *de usuris, num. 67.* Fachineus *controvers. lib. 3. cap. 101.* Afflictus *decis. 284.* Gratianus *discept. 240. num. 21.* Sotus *de Justit. lib. 6. quæst. 1. art. 2.* Trullench *tom. 2. in Decalog. lib. 7. cap. 19. dub. 14. num. 10.* Sed respondent aliqui, hoc pactum non intelligendum tacitè in receptione dotis, nisi ad tempus matrimonii: quapropter soluto matrimonio alimenta non præstantur, nec aliud interesse, nisi adsit titulus lucri cessantis, aut damni emergentis, ut cum Barbosa expendit Gratianus *dict. cap. 244. num. 6.* Sed quamvis recipiamus aliorum doctrinam, asserentem etiam soluto matrimonio hæc alimenta deberi non solùm intra annum luctûs, sed posteà, retardata solutione, prout asserunt relati, quos defendit Bossius *de dote, cap. 20. num. 95.* intrat ratio lucri cessantis, & damni emergentis; nam si alimenta sunt ista præstanda uxori, & nec dos, nec alimenta ista præstentur, quis negabit non deberi interesse alimentorum ex damno emergente, aut lucro cessante, si mulier cum divite marito contraxerit? Undè sententiæ istæ minimè inter se dissentiunt; & si alimenta præstantur, percipit mulier, seu ipse maritus interesse ipsorum alimentorum: quod idem in casu alimentorum cum Gratiano scripsimus suprà, *num. 66. in fine.*

CAPUT II.

Prosequitur materia antecedens.

SUMMARIUM.

Est ab Ecclesia statutum, ut in funeribus Christianorum Psalmis, & sancta Preces canantur, num. 1. Et decantetur Missa funebris, qua non thurificatur; sed tantùm corpus defuncti, & sepultura insimul aquâ benedictâ aspergitur, n. 2.

An Missa funebris, corpore præsente, possit celebrari in diebus festis. Ponitur ratio dubitandi. In duplicibus festis non potest celebrari Missa de Requiem, n. 3.

Sed contrarium declaravit Sacra Congregatio, nempè celebrari posse, n. 4. Limita, nisi dies festus sit primæ classis, n. 5.

Missa funebris dicenda est in diebus festivis, etiamsi corpus detineatur in aliqua Capella, seu Oratorio, n. 6.

Missa solemnis in die obitus, an possit celebrari in die feriæ quintæ hebdomadæ sanctæ, & in Sabbato Sancto? Aliqui negant, num. 7. & 8. Respondetur fundamentis hujus sententiæ, & explicatur textus in cap. In cœna 17. de consecrat. dist. 7. n. 9. Consuetudo diformis non obligat, ibi. Explicatur caput Sabbato 13. de consecrat. dist. 3. n. 10.

Pasqualigius asserit, Missam funebrem, corpore præsente posse dici feria quinta Cœnæ, n. 12. Sed in hoc standum consuetudini Ecclesiarum, etiam particularium, quæ obligat, n. 12. Et idem dicendum de Sabbato sancto. In die Parasceves absque gravi culpa nequit Missa celebrari, n. 13. In Hispania olim ex more multæ Missæ celebrantur in feria quinta Cœnæ, potest dici Missa funebris, corpore præsente, n. 14.

Jus sepeliendi defunctos ad Parochum pertinet, n. 15. Sed jus funerandi non probat efficaciter Ecclesiam esse Parochialem, sicut nec jus baptizandi, n. 16.

Quando quis Ecclesiam construxerit, reservato sibi; & successoribus jure sepeliendi, ibi est sepeliendus, etiam Parocho contradicente, datâ sibi quartâ, etiamsi interesse recuset, aut non præstet licentiam num. 17.

Erectâ novâ Parochiâ, statim habet jus sepeliendi, nisi Matrix hoc jus sibi reservet, n. 18. aut cœmeterium liberum sibi non constituatur, n. 19.

An corpora damnatorum sint sepelienda in Parochia, ubi puniuntur. Supponitur posse sepeliri ex licentia Judicis, n. 20.

Affirmativè respondetur, & habet suam intentionem fundatam Parochus illius Parochiæ, ob qualitates Parochialis Ecclesiæ, n. 21.

Si defunctus fuerit intra limites Parochiæ illius, est efferendus, & vocari ad funus ibidem conveniendi, etiamsi fuerit nova Parochia ab alia dismembrata, num. 22.

Si corpus extra Parochiam fuerit humandum, deferenda est Crux illius Ecclesiæ, & post eam incedere debent associantes secundum antiquitatem, nisi concurrat Capitulum Cathedralis; nam Curatus, & Sacrista Cathedralis, etiam amovibiles, precedunt etiam Parochum defuncti. Si tumuletur in Ecclesia Parochiali, funus Parochus peragit, etiamsi Capitulum Cathedralis intervenial, n. 23.

An quando Capitulum Cathedralis ad funus peragendum in Parochia vocatur, Parochus illud faciens præce-

cedat? Negarunt plures, n. 24. Affirmant quamplurimi, n. 25.

In hoc dubio in primis conſuetudini ſtandum, n. 26. Sed magnoperè conſideranda eſt conſuetudo, ut ſuerit introducta, factâ contradictione contra Parochos; & contra hanc conſuetudinem facilè remedia poſſeſſoria conceduntur; & reſtituitur per unicum actum, n. 27.

Tum ad has conſuetudines conſiderandum eſt tempus, in quo certant DD. Aliqui dicunt, ſpatium quadraginta annorum eſſe neceſſarium: alteri decim tantùm requirunt, n. 28.

Sed admittitur ſententia aſſerens, eſſe neceſſarium tempus quadraginta annorum. In his præcedentiis nequit fieri tranſactio, niſi de licentia Superioris, & cauſâ cognitâ. Iura Eccleſiaſtica non præſcribuntur, niſi per quadraginta annos, n. 29. Quod debet conſiderare Parochus, n. 30.

Si nulla adſit conſuetudo, & Epiſcopus ſit præſens cum Capitulo, tunc Parochus funùs gerens non præfertur, num. 31. Secus, ſi Epiſcopus abfuiſſet, num. 32.

Fit inſtantia, & reſpondetur, n. 33. Fit etiam replica, & datur reſponſum, n. 34.

An in funeribus in propria Parochia faciendis à Parocho, præcedat Capitulum Collegiatæ ſimul cum Abbate? Negarunt plures, num. 35. Sed affirmat communis ſententia, n. 36.

Parochus exercens officium in ſua Parochia, debet præcedere omnes Canonicos, ſive Cathedralis, ſive Collegiatæ Eccleſiæ: Parochi in ordine Hierarchico ſunt immediati Epiſcoporum; idque ab origine ex D. Petro probatur, num. 37. Reſolvitur quæſtio, n. 38.

An quando non exercet officium proprium, veluti quando in funeribus, aut proceſſionibus concurrit cum Canonicis Collegiatæ debeat præcedere? Aliqui negant: alteri aſſerunt, n. 39.

Reſoluitur difficultas cum diſtinctione, ſi collegialiter concurrunt Canonici Collegiatæ; tunc enim præcedunt Parochos; ſecus ſi non concurrant collegialiter, n. 40. & 41.

Quando cura exercetur per Canonicos, Canonicus agens funus, ut Parochus conſideratur in præcedentiis, num. 42.

Hæc dicta de Canonicis Collegialium, intelliguntur quando eorum indultum nihil expreſſerit de præcedentiis reſpectu Parochorum; ſi tamen declaret, aut ſit conſuetudine legitimè receptum, id erit obſervandum. Qui quidem ſi non habent jus funerandi, non poſſunt in funeribus erigere Crucem, ſed Parochus defuncti, etiamſi defunctus ſepeliatur in ſua Eccleſia: nec valent percipere funeralia, nec eorum Sacriſta, aut Capellanus præcedet Parochum, n. 43.

An quando defunctus ſepelitur in Eccleſia Cathedrali, ſi Capitulum aſſociet, poſſit Parochus defuncti deferre Stolam, & Crucem? Videtur dicendum, non poſſe, ob rationes ibidem adductas, n. 44.

Sed contrarium tenet Lavorius, n. 45. Explicatur doctrina iſta, & ponitur caſus, n. 46.

Quando Parochianus eligit ſepulturam in Cathedrali, aut ibi habet ſepulchrum majorum, videtur non poſſe deferre Crucem, ſeu Stolam, n. 47. Sed contrarium defenditur, ſalvâ præcedentiâ Cathedralis, n. 48. Parochus, quando Parochianus alibi ſepelitur, percipit obventiones ob aſſociationem. Canonici irrequiſito Parocho nequeunt levare corpus. Parochiâ interdictâ, ſepeliuntur Parochiani in Cathedrali, n. 49.

Si Canonicus domicilium habuerit in aliqua Parochia, ſepeliendus eſt in Cathedrali, & tunc Parochus nec Stolam, nec Crucem defert. Canonicus, licèt habitet in aliqua Parochia, non eſt Parochianus illius, n. 50.

Parochus poteſt vocare Clericos ad funus, niſi aliter ab hæredibus defuncti fuerit diſpoſitum, vel à teſtatore, Explicatur declaratio Cardinalium in una Ferrarienſi, 9. Sept. 1613. *n. 51.*

Cõfraternitates nequeunt ad funus accedere, niſi expreſſim vocata, nec poſſunt Crucem erigere, n. 52.

Vocati ad funus debent convenire ad Parochialem defuncti, vel ad alium locum ſecundùm conſuetudinem: nec permittendum quod expectent per vias, vel ad domum defuncti, non obſtante contraria conſuetudine, n. 53.

Regulares vocati ad aſſociandum funus, debent ire ad Eccleſiam, unde cadavera aſportantur, & exire cum Clero. Si funus eſt agendum in ſua Eccleſia, non debent expectare per vias, ſed in Parochiali; aut in alia Eccleſia, ſecundùm conſuetudinem loci, n. 54.

Ad Parochum ſpectat deſtinare vias ad funus, niſi aliàs conſuetudo ſit, ut ſpectet ad hæredes, n. 55.

Quantum tempus debeat corpus detineri, poſtquam defunctus mortuus eſt, diſſentiunt DD. Aliqui dicunt per ſex horas: alteri per octo: alii per vigintiquatuor. Verùm hoc arbitrio Parochi relinquitur, n. 56.

Quando dubium eſt, an infirmus defunctus ſit, necne, Medicè ſunt conſulendi, quorum placito funus eſt detinendum, ne vivus ſepeliatur, quod ſæpiùs accidit. Referuntur morbi, in quibus id accidere valet, ibid.

Ponuntur ſigna, quibus valet agnoſci, an infirmus è vita migraverit, n. 57. 58. & 59.

Tempore peſtis citiſſimè cadavera ſunt ſepelienda, numero 60.

Quâ horâ, & die funus peragendum, decretum non eſt. Nocturno tempore, ſecretè, & abſque exequiis funus non eſt peragendum, nec in curribus. In die Paraſceves funus eſt agendum, non tamen pulſatis campanis, n. 61.

1. His de anno luctûs peroratis, tranſeamus proſequendo materiam, ad alios ritus funerum Chriſtianorum. Eſt deinde ab Eccleſia rectiſſimè inſtitutum, ut in funeribus fidelium Pſalmi, & aliæ ſanctæ deprecationes alta voce cantentur, & cum eiſdem corpora defunctorum tumulentur. Quamobrem D. Chryſoſtomus *homil. 61. cap. 12.* ſcripſit, *honorem haberi pro defunctis, non eſſe fletum, & ejulatum, ſed hymnos, & pſalmos, & optimam vitam.* Meminit etiam *homil. 4. in cap. 2. ad Hebræos*, ibi: *Quid etiam hymni? Nonne ut Deum glorificemus?* Eſtque decretum Concilii Toletani IV. *cap. 22. in cap. Qui divina 28. 13. quæſt. 2.* hiſce verbis: *Qui divina vocatione ab hac vita recedunt, cum pſalmis tantummodò, & pſallentium vocibus debent ad ſepulchra deferri.* Ubi funebre carmen decantare prohibetur; fortè enim magnis ululatibus, & lamentis decantabatur apud Noſtrates; unde Prudentius in hymno *in exequiis defuncti.*

Quid turba ſuperſtes inepta
Clangens ululamina miſces?
Cur tam benè condita jura
Luctu dolor arguit amens.

Quapropter prohibetur carmen illud funebre, nimis dolorosùm, & ululatibus refertum concinere, ſed tantùm ſacros pſalmos, & deprecationes ab Eccleſia ad id inſtitutas, ut docuerunt Abbas *in rub. de ſepultur. num. 4.* Albanus *de Cardinalib. quæſt. 51.* Durantius *de rit. Eccleſiæ, lib. 1. cap. 23. num. 14. ad medium.* Lavor. *dict.*

dict. tit. 2. cap. 1. num. 201. Samuel. *de sepult. tract. 1. contr. 15. conclus. 12.* Urrutigoyti *de Ecclesia Cathedrali, cap. 17. num. 126.*

2. Tum etiam in funeribus Missa decantatur funebris, quæ communiter dicitur de corpore præsente; in eaque plures ritus omittuntur, qui in aliis vivorum Missis conficiuntur, & recensentur. Explicantur à Durantio *in Rat. Divinor. Offic. lib. 7. rub. de offic. mortuor. vers. Verumtamen.* Samuel. *tract. 2. de sepult. controvers. 6. num. 5.* Lavor *dict. tit. 2. cap. 3. à num. 5.* Illud tamen asserit, in hac Missa non esse thurificandum, sed tantùm corpus defuncti, & simul cum aqua benedicta aspergendum, non ut ejus peccata tollantur, sed ut omnis præsentia immundorum spirituum ejiciatur. Idemque fit in sepultura ipsa, eò quòd communiter dæmones in sepulchris habitent; unde ad errorem plures traxerunt, existimantes defunctorum animas dæmones esse, ut latè convincit Divus Chrysostomus *homil. in Matth. 29. cap.* S. Petr. Gregorius *Syntag. lib. 3. cap. 24. n. 15.* Quapropter sepultura thurificatur, & aquâ benedictâ aspergitur.

3. Est tamen difficultas, an in diebus festis possit celebrari Missa solennis de *Requiem* in die obitûs defuncti? Et negandum videtur, nam Missa de *Requiem* nequit dici in diebus duplicibus, nisi ex aliqua causa, nempe pro adimplenda voluntate testatoris. Gavantus *in rub. Missal. 2. part. tit. 5. num. 2. lit. A*, Tamburinus *de sacrific. Miss. lib. 2. cap. 6. §. 2. num. 1.* Garcia *in Summa, tract. 3. difficult. 8. dub. ult. punct. 2. difficult. 3.* Non ita tamen si dies fuerit festus, in quibus Missæ de *Requiem*, etiam in diebus certis Anniversariorum nequeunt celebrari. Gavantus *in Rub. 1. part. tit. 5. num. 2. lit. T*, Quartus *in R. b. Miss. 1. p. tit. 5. dub. 2. d ffic. 2. vers. Dico secundò*, Pasqualigius *de Sacrific. Missæ, quæst. 284. num. 7.* Ergo nec etiam in die obitûs defuncti poterit celebrari Missa solennis de *Requiem*, corpore præsente.

4. Sed in contrarium est declaratio S. Congregationis 23. Maii 1605. & 16. Januarii 1677. quæ quidem absolutè ait, Missam solemnem, corpore præsente celebrari posse, etiam in diebus festivis. Et ratio est, nam Missa illa est magis privilegiata, quàm aliæ Missæ Anniversariorum, quantumvis in die certa celebrandorum, ex eo quod pietas erga defunctum, antequam corpus sepulturæ tradatur, exigat hoc officium religionis. Ergo rectè Missa solennis de *Requiem* poterit celebrari præsente corpore in die obitûs, licèt dies festivus sit. Barbosa *de Offic. Parochi, cap. 11. num. 25. part. 1.*

5. In specie tamen dicendum, non in quolibet die festo hanc Missam dici posse; nam Rituale Romanum, *tit. de exequiis, in Rub. Pont.* asserit, hanc Missam in festis dicendam, *Nisi obstet magna dici solemnitas.* Unde Doctores communiter percipiunt, posse hanc Missam celebrari, nisi festa sint primæ classis, quia dicunt, magnæ esse solemnitatis, cui nequit pietas defunctorum præponderare. Gavantus *in R. b. 1. p. tit. 5. num. 2. lit. X*, Quartus *dict. tit. 5. dub. 2. difficult. 1.* Castaldus *in Praxi cærem. lib. 2. sect. 5. cap. 4.* Quod aliter intellexit Pasqualigius, non absolutè in diebus festivis primæ classis, sed in solenniotibus ejusdem primæ classis, ut in die Paschatis, Pentecostes, Nativitatis Domini, & Resurrectionis. Ita scripsit *q. 285. num. 2. & 3.* Sed tamen communis sententia admittenda videtur, ut in diebus festivis primæ classis Missa solemnis de *Requiem* non dicatur, etiam præsente corpore; quia negandum non est, diem illum non esse magnæ Solennitatis, indecensque esse, ut tanta solennitas permisceatur exequiis, & Missæ solenni defunctorum. Tum quia facilè occurritur pietati defunctorum, cadavere tumulato, dicendo pro eu Missam dici occurentis, ut jam usitatum vidi.

6. Illud verò non obliviscendum, quod si ex aliqua causa corpus non sit præsens, veluti si ex causa detineatur in aliqua Capella, seu Oratorio, adhuc Missa solemnis de *Requiem* valet dici, etiamsi dies sit festus; nam licèt Sacra Congregatio requirat corpus præsens; id est intelligendum largo modo, quatenus est insepultum, non verò ut sit præsens ad exequias, & Missam, ut contra Quartum probabiliter tenet Pasqualigius *d. quæst. 5. num. 4.*

7. Sed dubitari poterit, an feria quinta, & in Sabbato sancto possit celebrari Missa solennis in die obitûs? Et negandum videtur, nam in die cœnæ Domini nequeunt plures Missæ celebrari, sed tantùm ad Missam solemnem debent Presbyteri communicare, sicut & cæteri Fideles, *cap. In Cœna 17. de consecrat. dist. 2.* Quod Soterus Pontifex asserit, antiquissima consuetudine esse introductum. Ergo cùm nequeat dici nisi una Missa, ad Presbyteros, & alios Fideles communicandos, nequibit in Cœnæ die dici Missa solemnis de *Requiem*, etiam corpore præsente, quod per necessariam consequentiam affirmare tenentur DD. asserentes, feriâ quintâ hebdomadæ majoris nullam aliam Missam dici posse. Francolinus *de Hor. Can. cap. 30. n. 40.* Azorius *1. p. lib. 10. cap. 24. q. 5.* Bonacina *disp. 4. de Sacrament. quæst. 7. punct. 7. num. 17.*

8. Quod quidem fundamentum non solùm deservit ad feriam quintam, sed ad Sabbatum ejusdem Hebdomadæ Sanctæ; nam constat *ex cap. Sabbato 13. de consecrat. dist. 3.* nullam eodem die celebrari posse; & licèt quoad Missam solemnem jam cessavit interdictum illud, non verò quoad privatas Missas, ut tenent plures. Navarrus *in Man. cap. 25. num. 88.* Villalobos *1. p. Summa, tract. 8. difficult. 10 num. 8.* Reginaldus *in Praxi fori, lib. 29. cap. 9. sect. 4. num. 170.* Palaus *Oper. Moral. 4. p. tract. 22. disput. unic. punct. 7. num. 4.* Layman *in Summa, lib. 5. tract. 5. cap. 4. num. 8.* Ergo cum in die illa alia Missa non possit celebrari, nisi Missa solemnis illius diei, non potest celebrari Missa solennis de *Requiem*, etiam corpore præsente.

9. Sed hæc fundamenta solida non sunt, nam in feria quinta plures Missæ privatæ possunt celebrari, & de facto in nostra Castella celebrantur ante Missam solennem; nam postea nequeunt celebrari, quia incipit officium Parasceves. Pasqualigius *quæst. 351. num. 6.* Nec obstat textus *in dict. cap. In Cœna*, quia tantùm loquitur de antiqua consuetudine, quæ quidem non habet vim obligandi, etiam in locis ubi vigeret, quia non est introducta tanquam obligatoria: tum & uniformis non est, cùm jam in hac Ecclesia observetur aliud, alterum in alia; signum quidem grave, minimè aliquam obligationem inducere, ut per Bart. *in l. 2. ff. solut. matrim. num. 22.* Rota *p. 4. divers. decis. 69. num. 3.* & apud Ludovisium *decis. 51. num. 3.* Puteus *lib. 2. in novis. decis. 426.* Marta *decis. 69. num. 35.* Ergo rectè poterunt privatæ Missæ dici in feria quinta majoris Hebdomadæ, ut tradunt innumeri relati à Pasqualigio *dict. quæst. 351. num. 2.* & latè Henao *de sacrificio Missæ, disput. 20. sect. 3.* Diana *part. 11. tract. 5. resolut. 32.*

10. Alterum fundamentum de die Sabbati sancti difficilius est; nam non solùm adest decretum *in d. cap. Sabbato*, verùm prout quotidie videmus, nullæ privatæ Missæ celebrantur die illa. Verùm magnum Doctorum agmen affirmat, privatas Missas dici posse, maximè si Missa solennis illius diei inceperit; Missa enim illa est Missa nocturna Resurrectionis, quæ olim incipiente nocte dicebatur, ut explicuimus *lib. 2. cap. 11. num. 15.* quæ hodie ante meridiem dicitur; sed non ita manè, quia est veritum à Pio V. *in sua const. 4. num. 2. Bull.* Quapropter cessat mœstitia Passionis Domini, quæ unica fuit causa, ut *in dict. cap. Sabbato*, Missas celebrari interdiceretur: quamobrem cessante

causa

cauſa, debet ceſſare interdictum illud, ex regula vulgari paſſim repetita. Refert quamplurimas Paſqualigius *de ſacrific. Miſſ. quæſt.* 358. *num.* 3. Henao *dict. diſput.* 20. *ſect.* 2. Leander *de Sacrament. tract.* 8. *diſp.* 5. *quæſt.* 25. & 26. Barboſa *de offic. Parochi, dict.* 1. *p. cap.* 11. *n.* 50. Gutierrez *can. lib.* 1. *cap.* 30. *n.* 56.

11. Undè cùm fundamenta iſta ſolida non ſint, quin potiùs ex probabili ſaltem ſententia plures Miſſæ dici poſſint feria quinta, & Sabbato majoris hebdomadæ, Paſqualigius *quæſt.* 286. *à num.* 1. aſſerit, Miſſam ſolennem de *Requiem*, corpore præſente celebrari poſſe, dum tamen feria quinta ante Miſſam ſolennem celebretur, & in Sabbato ante vel poſt. Et probat; nam, ut dictum eſt, Miſſæ iſtæ ſolennes, corpore præſente, non impediuntur in Ritualibus, niſi quando magna adeſſet ſolennitas, iſta enim magna ſolennitas non occurrit his diebus, quia licèt ſint privilegiati quoad officium, non ſunt tamen dies ſolennes, ſed potiùs mœſtitiæ deputati, ubi non adeſt aliqua repugnantia cum Miſſa ſolenni de *Requiem*, corpore præſente. Ergo rectè hiſce diebus poterit dici, ut oſtendere videtur Gavantus 1. *part. rubric. tit.* 5. *num.* 2.

12. Sed tamen in praxi conſuendo Eccleſiarum obſervanda eſt, quando enim nec in feria quinta, nec in Sabbato majoris hebdomadæ Miſſæ in aliquibus Eccleſiis nullæ dicuntur, nec dicenda eſt Miſſa ſolennis de *Requiem*, etiam præſente corpore; nam ritus cujuſcunque Eccleſiæ obſervandi ſunt, præcipuè cùm illi Juri communi congruunt, ut tanta myſteria, prout nunc celebrantur, majori decore, & ſignificatione celebrentur. Tum quia conſuetudines illæ, etiamſi particulares ſint Eccleſiarum, ſunt obſervandæ; nec ad generales, niſi in ſubſidium recurritur *cap. Super eo* 22. *de cenſibus.* Bart. *in l.* 2. *Cod. quæ ſit long. conſuet. num.* 41. Pariſius *lib.* 4. *conſ.* 25. *num.* 42. Rota apud Caval. *deciſ.* 95. *num.* 3. *deciſ.* 419. *num.* 4. Quapropter ſi in illis diebus in aliquibus Eccleſiis non dicantur, tunc feriâ quintâ omnes Presbyteri in Miſſa ſolenni communicant, ut habetur in Ordine Romano, *cap. de Cœna Domini*, ibi: *Communicent Presbyteri primò, poſtea Diaconi, & cæteri omnes, & ita perficiatur Miſſa.* Tunc enim non eſt dicenda Miſſa ſolennis de *Requiem*, etiam corpore præſente; nam cùm ceſſent omnia ſacrificia ob ritum communicandi, ſimiliter iſtud funebre Miſſæ de corpore præſente.

13. Quod idem dicendum judico, ſi idem obſervetur in Sabbato ſancto, prout in Hiſpania obſervatur, quia tunc non eſt dicenda Miſſa de *Requiem*, etiam corpore præſente, ob rationes perpenſas *n.* 12. Tum etiam, quia celebratio Miſſarum in Sabbato ſancto eodem jure interdicitur, ſicut feria ſexta Paraſceves, *dict. cap. Sabbato* 15. *de conſecrat. diſt.* 3. ob rationem præſtitam ab Innocentio ibidem, quia in hoc biduo fuerunt Apoſtoli in mœrore, & jejunio. Sed in die Paraſceves nequit aliqua Miſſa celebrari abſque culpa gravi. D. Thomas 3. *p. quæſt.* 83. *art.* 2. Hurtado *de Sacrament. diſput.* 4. *de Euchariſtia, difficult.* 2. *verſ. Secunda eſt.* Scortia *de Sacrificio Miſſæ, lib.* 2. *cap.* 4. Leander *de Sacrament. tract.* 8. *diſput.* 5. *quæſt.* 22. Villalobos *in Summa*, 1. *p. tract.* 8. *difficult.* 20. *num.* 2. Nec etiam ex cauſa communicandi moribundum. Paſqualigius *de ſacrific. Miſſ. quæſt.* 356. *num.* 2. Ergo nec dicenda eſt Miſſa ſolennis de *Requiem*, corpore etiam præſente, in Sabbato ſancto, quoties mos fuerit non dicendi privatas Miſſas, nec alias, niſi ſolennem; viget enim præceptum illud ob eandem entitatem rationis.

14. In Hiſpania verò in feria quinta Cœnæ Domini quamplures Miſſæ dicuntur ante Miſſam ſolennem illius diei; quapropter poterit dici Miſſa funebris ſolennis, præſente corpore.

15. Præterea in funeribus ſunt aliqua, quæ ad Parochum pertinent pro illis efficiendis: & quoad primum, jus ſepeliendi defunctos ad Eccleſiam Parochialem pertinet de jure communi. Et probatur *ex cap. Eccleſia* 12. 13. *quæſt.* 1. ubi Dionyſius Pontifex Parochias diviſit, & cuique cœmeteria deſignavit, cum jure ſepeliendi ſuos Parochianos. Unde patet, de jure communi competere Parocho jus funerandi, & ſepeliendi ſuos Parochianos. Cæterùm probatur *ex cap.* 1. *de ſepultur. circa fin.* ubi probatur, jus ſepeliendi competere Eccleſiæ populum habenti, quem habet Eccleſia Parochialis: Ergo ad illam, & ejus Rectorem competit jus funerandi de jure communi. Angelus *verbo Sepultura, num.* 3. Sylveſter *eodem verbo, q.* 5. Rodriguez *tom.* 3. *quæſt.* 58. *art.* 3. *in princip.* Medicis *de ſepultur.* 1. *part. quæſt.* 6. *num.* 2. Trullench *de jur. Paroch. cap.* 9. *dub.* 1. *num.* 1. Urrutigoyti *dict. cap.* 19. *num.* 7. Rota *diverſ.* 2. *p. deciſ.* 50.

16. Quæ quidem probat, Eccleſiam eſſe Parochialem ex eo quod habeat jus ſepeliendi. Sed animadvertendum, id ſolum ſufficienter non probare. Et eſt ratio, nam Eccleſia, quæ non ſit Parochialis, poteſt habere jus ſepeliendi defunctos, vel ex conſuetudine legitimè præſcripta, vel ex Epiſcopi authoritate habendi cæmeterium, & conſequenter jus funerandi. Rota 1. *p. Retent. deciſ* 228. *num.* 7. Hojeda *de incompatibilit.* 1. *p. cap.* 13. *num.* 19. Flaminius *de reſignat. quæſt.* 1. *num.* 108. Barboſa *de jur. Paroch.* 3. *p. cap.* 26. *num.* 14. Riccius *in Praxi fori, deciſ.* 660. veluti etiam jus baptizandi; ut cum Soto docet ipſe Riccius *d. deciſ.* 660. quapropter jus funerandi ſufficienter non probat, Eccleſiam eſſe Parochialem, niſi aliis concurrentibus. Lavor. *d tit.* 2. *cap.* 9. *n.* 6.

17. Prorſus Parochus licèt habeat jus iſtud de jure communi, ſi tamen aliquis Eccleſiam ædificaverit, reſervato ſibi jure ſepeliendi, non poterit prohibere, quin ibidem ſepeliatur: quod idem eſt dicendum, ſi non ſolùm pro ſe, ſed pro ſuis ſucceſſoribus reſervaverit: Et eſt ratio, nam cùm liberum ſit cuique ſepulturam eligere (ut dicemus poſteà) ibique conſtruens Eccleſiam pro ſe, & ſuis ſucceſſoribus elegerit, nequit Parochus ex jure funerandi id contradicere; ex eo enim, quod jus hanc facultatem ſibi conceſſit, conſequenter ab hoc jure Parochum elixit, ut cenſuit Sacra Congregatio, cujus verba dat Barboſa *de jur. Parochi, dict. cap.* 26. *num.* 22. qui aliam declarationem refert 22. Decemb. 1629. ubi decidituit, quod ſi Curatus in præſenti caſu intereſſe recuſet, vel petitam licentiam funerandi deneget, poſſe fundatorem in dicta Eccleſia à ſe conſtructa ſepeliri abſque ejus interventu, & licentia: quod quidem intelligendum, quartâ funerali Parocho relictâ, ut declaravit S. Congregatio 31. Martii 1629.

18. Quid verò dicendum quando nova Parochia erigitur, an ſtatim habeat jus ſepeliendi? Et affirmant communiter DD. *ex. cap. Fraternitatem* 3. *de ſepultur.* quia ſtatim quod erigitur, deſignatur ab Epiſcopo cœmeterium, & eo benedicto, quiſque in eo valet ſepeliri, & eligere ſepulturam. Lavor. *dict. tit.* 2. *cap.* 9. *num.* 2. & *cap.* 8. *num.* 10. quod quidem intelligendum, niſi nova Parochia erigatur intra limites alterius, & Matrix reſervaverit ſibi ſepeliendi jus.

19. Aliter autem dicendum quando in nova Parochia cœmeterium non deſignatur liberum, ſed reſervatum certis perſonis, quia tantùm iſtæ ibidem poterunt ſepeliri; nam legitima eſt iſta reſervatio. Butrius *in cap. Certificari, de ſepultur. num.* 17. Lavor. *dict. cap.* 9. *num.* 2. *in fine.*

20. De cadaveribus punitorum, vel ſuſpenſis, vel trucidatis, inveſtigandum eſt, an Parochus, vel Parochia, ubi ſuſpenduntur, vel trucidantur, habeat

inten

intentionem fundatam, ut ibidem sepeliantur? Quæ in re permittendum, cadavera punitorum sepulturæ esse tradenda, nisi ex aliquo crimine de jure eâ priventur, *l. 1. & tot. tit. ff. de cadaver. punit.* quod in Hispania, & Italia observatur, licèt in Gallia malè aliquando contrarium observetur. De Jure tamen Canonico id procul dubio est, *ex cap. Quæsitum, fin. 13. quæst. 2. Clement. 1. de Pœnit. & Remiss.* quod intelligendum petitâ licentiâ Judicis sententiam ferentis, *l. 1. vers. fin. ff. de cadaver. punit. l. fin. ff. ead. tit. leg. 7. tit. 13. p. 1. & l. fin. tit. 31. p. 7.* Gomez *tom. 3. cap. 14. num. 81.* Bolaños *in Curia, 3. part. §. Sententia, num. 16.* Bobadilla *in Polit. lib. 3. cap. 15. num. 143.* prout etiam legimus *Joan. cap. 24.* de corpore Christi Domini, quod ut sepeliretur, licentia à Pilato fuit petita: quâ factâ diligentiâ, poterit cadaver humari.

21. Facta hac suppositione dicendum, Parochum habere fundatam suam intentionem, ut in sua Parochia cadaver puniti sepeliatur, eo quòd habeat fundatam suam intentionem, ut omnes Christi Fideles intra limites suæ Parochiæ decedentes, ibidem sepeliantur. Baldus *cons. 62. num. 7.* Rubeus *cons. 17.* Cæterùm probatur, nam inter ea, quæ sunt necessaria ad constituendum jus Parochiale, adest jus sepulturæ; *cap. Sacris 12. de sepult.* licèt enim suprà dixerimus, hoc jus per se non constituere Parochiam, prout etiam tenent Federicus *de Senis cons. 135. num. 1.* Gambarus *de Officio Legat. fol. 148. num. 18.* sed constituatur ex eo quod Parochiani audiant Missam ibidem diebus festivis, & Sacramenta percipiant ab ipso Presbytero Parochiali, vel in eadem Parochia; tum quia decimæ, & primitiæ eidem solvantur, & ibidem oblationes fiant: attamen simul cum eis consideratur jus sepeliendi, *cap. Omnis 12. de Pœnit. & Remiss. Clement. Dudum 2. §. Verum de sepult.* tanquam quid necessarium ad constituendam Parochialitatem. Rota *2. p. diversorum, decis. 52.* Mascardus *de Probat. conclus. 469.* Sarnensis *in Reg. de Idiomate, quæst. 11.* Gonzalez *ad Reg. 8. glos. 6. à num. 34.* Vivianus *in Praxi jurispatr. 1. part. lib. 1. cap. 7. à num. 5.* Quapropter habet suam intentionem fundatam ad sepelienda cadavera punitorum intra limites suæ Parochiæ decedentium. Riccius *part. 1. decis. 215.* Lavor. *dict. 2. cap. 12. num. 51. cum sequentib.* Quapropter, nisi cœmeterium alibi sit ex consuetudine, vel ex authoritate Episcopi ad id deputatum, semper Parochus, & ejus Ecclesia habet fundatam suam intentionem, ut cadavera punitorum ibidem sepeliantur.

22. Ex his sequitur, quod si defunctus fuerit intra limites Parochiæ, Crux Parochiæ deferenda est cum Curato, vel Vicecurato ad corpus sepeliendum; & si nova fuerit Parochia libera, nullo jure reservato, Crux illius afferenda est, & vocati ad funus ibidem debent convenire, non autem in antiqua, à qua dismembratio facta est, ut censuit Sacra Congregatio Rit. 22. Martii 1631. Barbosa *de univers. jur. lib. 2. cap. 10. num. 79. & de offic. Parochi, 3. p. cap. 26. n. 79.* Samuel *d. tract. 1. disput. 3. controv. 3. num. 1.*

23. Si verò extra Parochiam corpus fuerit humandum, unica Crux deferenda est illius Ecclesiæ, ad quam corpus transfertur, ut eadem censuit Sacra Congregatio 21. Februarii 1633. Gratianus *tom. 2. discept. 298. num. 88.* post quam sequi debent immediatè personæ illius Ecclesiæ, & deindè cæteri secundùm antianitatem, ut similiter decrevit Rituum Congregatio 30. Septembris 1614. & 22. Novembris 1631. ad 3. ubi declarat id intelligendum, dummodò non interveniat Capitulum Ecclesiæ Cathedralis, sub quo omnes funus allociantes incedere debent. Hinc enim Curatus, & Sacrista Ecclesiæ Cathedralis, etiam quod sint amovibiles, quando Capitulum Cathedralis intervenerit, debent præcedere proprio Parocho defunc-

ti. Est declaratio ipsius Congregationis 22. Martii 1631. Refert has declarationes Barbosa *ubi proximè, in utraque loco, num. 78.* Samuel *de sepult. tract. 1. controvers. 2. conclus. 11. num. 62.* Marchetus *de sepult. tit. 40. num. 22.* Veruntamen, si corpus in Ecclesia Parochiali tumularetur, debet Parochus funus peragere, etiamsi adsit Capitulum Cathedralis Ecclesiæ cum suis Dignitatibus; quia jus illud ad eum pertinet, etiam præsente Capitulo Ecclesiæ Cathedralis, ut censuit Sacra Congregatio *in Parisiensi, 20. Decembris 1603. & 18. Novembris 1606.* Samuel *d. controvers. 2. n. 60. conclus. 10.*

24. Est tamen dubium, an quando Capitulum Ecclesiæ Cathedralis accersitur ad funus conficiendum in aliqua Parochia, Parochus debeat præcedere? Et negandum videtur ex doctrina Felini *in cap. Cùm non liceat 11. de Rescript. num. 2. vers. Hic respondi prædicto*, ubi decidit Capitulum Ecclesiæ Cathedralis præcedere debere alios Prælatos inferiores, etiamsi sint Ecclesiæ Collegiatæ, quando ad associandum funus convocantur. Ergo etiam similiter debent præcedere Parochum in funere, etiam in Parochia, quia respectu Capituli Ecclesiæ Cathedralis inferior est. Cæterùm, nam licèt Rector in propria Parochia, ut potè in propria domo, debeat aliis majoribus præsse, hoc tamen fallit quando Capitulum Ecclesiæ Cathedralis ad Parochiam pervenerit; nam cùm Capitulum Ecclesiam Cathedralem repræsentet, quæ est valdè honoranda, Felinus *in cap. Postulasti, de Rescript. collat. 7.* inde est, ut præsente Capitulo nequeat Parochus præcedere, etiam in propria Ecclesia. Gratianus *discept. for. tom. 2. cap. 298. num. 89.* Salgado *de Regia Protect. 2. p. cap. 9. num. 64.* Nicolaus *lib. 1. observ. tit. 31. num. 19.* Ergo in specie Parochus, præsente Capitulo Ecclesiæ Cathedralis, nequit in funere præcedere. Salgado *de Reg. Protect. 2. part. cap. 9 n. 64.* Barbosa *de offic. Parochi, 1. part. cap. 9. num. 6. & 7.* Samuel *tract. 1. disput. 3. controv. 2. conclus. 7.* Lavor. *dict. tit. 2. cap. 3. à num. 210.*

25. Sed tamen contrarium tenent DD. alteri. Et ratio est, quia licèt Rector Ecclesiæ Parochialis sit minor Capitulo Cathedralis, attamen quando funus agit, facit actum ad suum proprium officium pertinentem, & nihil relevat, quod alter sit major. Gratianus *tom. 1. discept. 306. num. 2.* Ferrus *de Præcedent. quæst. 8. num. 7.* Ergo licèt majus sit Capitulum Cathedralis, non debet præcedere in Parochia, quando Parochus in funere proprium officium exercet. Rursus, in officio suo agendo, & in administrandis Sacramentis, Parochus repræsentat Episcopum, cujus immediatas vices gerit. Barbosa *d. cap. 9. num. 1.* qui quidem est caput illius Capituli: quapropter sicut Episcopus præcedit Capitulum Cathedralis, similiter ipse Parochus, agens vicem illius in funere ipso. Denique probatur, nam parochus in Ecclesia propria dicitur tanquam Imperator & Rex, *cap. Duo 35. 23. quæst. 4.* Abbas *in cap. Venerabilem de Elect. num. 9.* habetque præcedentiam præ aliis omnibus Clericis, sive Beneficiaris, sive Capellanis omnimodam. Chassaneus *in Catalog. gloriæ mundi, part. 4. consider. 81.* Gonzalez *ad Reg. 8. glos. 6. à num. 100.* Salgado *d. cap. 9. à num. 56.* Barbosa *d. cap. 9. num. 5.* Ergo etiam debet præcedere Capitulum Ecclesiæ Cathedralis, quando suum officium exercet. Hanc ob rem in funeribus ducendis de consuetudine receptum est, ut Parochus cum Cappa, & Cruce præcedat Capitulum, sive sit Ecclesiæ Cathedralis, sive Collegiatæ, ut sunt decisiones Rotæ, quas refert Ferrus *de Præcedent. quæst. 32. à num. 2.* Riccius *in Praxi, tit. de decis. omiss. 6. à n.* Gratianus *d. discept. 298. per tot.* Gonzalez *d. glos. 6. n. 101.* Barbosa *de offic. Episcopi, 3. p. alleg. 78. n. 38.* Bonacina *de contract. disp. 3. quæst. 21. punct. 5. num. 4.*

26. In hoc dubio magnoperè conſideranda eſt conſuetudo legitimè præſcripta, quia in materia præcedentiarum multùm valet. Rota *in nevliſſ. deciſ.4. de elect. in fin.* Navarrus *conſ.1. de majorit. & obedient.* Menochius *lib.2. conſ.126. num.3.* Valenzuela *conſ.201. à num.42.* Medicis *Marchiæ deciſ.21. per tot.* Salgado *d. cap.9. num.18.* quapropter ſi adſit conſuetudo, ut in funeribus Capitulum Eccleſiæ Cathedralis præcedat proprium Parochum, etiam officium ſuum gerentem, ea erit obſervanda.

27. Sed animadvertendum, non quamlibet conſuetudinem eſſe ſufficientem ad inducendam hanc præcedentiam oppoſitam juri communi; nam poteſt accidere, quod Parochus ignoranter eam permittat, non utendo, aut patiendo: quod non eſt ſufficiens ad inducendam renunciationem hujus præcedentiæ, in magnum præjudicium ſui Beneficii, & ſucceſſorum. Decianus *lib.1. conſ.21. num.74.* Ferrus *de præcedent. q.18. num.17.* Requiritur igitur prohibitio, & interpellatio facta contrà, & ut illi contradictione facta ſuccumbant; nam in iſtis actibus liberis, & facultativis non naſcitur poſſeſſio, aut quaſi, niſi poſtquam interpellatus recuſavit: tunc enim ab illo tempore naſcitur præſcriptio, aut conſuetudo, quæ facit, ut prohibitus tunc gerat actum non gratuitum, ſed meræ ſervitutis. Abbas *in cap. Significante, de appellat.1. notab.* Surdus *lib.1. conſ.227. num.23.* Capponi *tom.1. diſcept.4. num.20.* Gratianus *tom.1. diſcept. cap.89. à num.18.* & in terminis *tom.2. cap.298. num.20.* qui *num.21.* ſcripſit, Parochos poſſe recuperare jus ſuum, & ipſam poſſeſſionem præcedentiæ, ſi fortè ſui majores perdidiſſent; nam non fuit bonum jus perditum, quamvis fuerit amiſſa poſſeſſio; cùm res facilè ad ſuum ſtatum revertatur, & ad ſuam naturam: & in ſimilibus caſibus præcedentiæ dantur paſſim remedia poſſeſſoria, quibus perdita poſſeſſio recuperatur, & contra turbantes arma ſuſcipi poſſunt. Gratianus *ubi proximè*; Samuel. *de ſepult. tract.1. controverſ.2. num.27.* Larrea *allegat.52. num.3.* Caſtillo *de tertiis, cap.41. num.6.* Antuñez *de Donat. lib.1. p.3. cap.42. num.19.* Jul. Capponi *tom.1. diſcept.4. num.9.* Et ex ſolo unico actu, aut quis manutenetur, aut reſtituitur; quia unicus actus dat quaſi poſſeſſionem. Caſtillo *d. cap.41 num.61.* Noguerol *allegat.28. n.37.* Poſthius *de manut. obſervat.18. num.10.* Salgado *d. 2 part. cap.9. num.19.* Antuñez *d. cap.42. num.20.* Cyriacus *controverſ.210. num.173.* licèt aliqui reſiſtant. Ferrus *dict. quæſt.18. num.22.*

28. Secundò in his conſuetudinibus conſiderandum eſt tempus neceſſarium ad earum præſcriptionem, in quo diſſident DD. nam aliqui dicunt, ſpatium quadraginta annorum eſſe neceſſarium. Gratianus *dict. cap.298. num.8.* Andreas Siculus *lib.5. conſ.5.* Purpuratus *in l.1. ff. de offic. ejus, num.200.* Rota apud Seraphinum *deciſ.964. à num.2.* Capponi *tom.1. diſcept.4. num.16. & 17.* qui aſſerit, hanc conſuetudinem ſic præſcriptam eſſe probandam, cùm hoc tempore, & inſimul animo eam introducendi fuerit introducta, & non ob aliam cauſam. Sed in contrarium eſt agmen graviſſimorum Doctorum aſſerentium, præſcriptionem decem annorum ſufficere ad cauſam iſtam præcedentiarum; quia in jure tempus hoc longum dicitur, quapropter ſufficiens erit ad hanc conſuetudinem inducendam. Cyriacus *d. controverſ.201. n.169.* Gamma *deciſ.1. n.49.* Maſtrillus *de Magiſtratibus, lib.4. cap.14. num.1.* Genuenſis *in Praxi Neapol. cap.52. n.1.* Barboſa *d. 2 p. allegat.78. num.27.* Fabius de Anna *conſ.40. à num.1.* Conterol. *de Præcedent. num.6.* Riccius *in praxi for. t.478. num.2.*

29. Verùm ego admitto primam ſententiam; nam cauſa præcedentiæ eſt graviſſimi præjudicii, & per ſe graviſſima, quatenus honor leditur, & turbatur ordo regiminis politici. Puteus *lib.2. deciſ.449. num.4.* Gonzalez *ad Regul.8. in proœm. §.4. num.50.* Caſtillo *d. cap.41. num.28.* Valenzuela *d. conſ.201. num.99.* Antuñez *d. cap.42. num.58.* Cyriacus *d. controverſ.201. num.3.* & præferenda cuicumque commodo pecuniario, *l. Julianus 26. verſ. Non enim, ff. Si quis omiſſ. cauſa teſtam. l. Miles 11. § Socer, ff. de adult.* & magis æſtimanda, quàm vitæ ſalus, *l. Iſti quidem 8. § Quod ſi dederit, ff. Quod metus cauſa.* Cyriacus *ubi proximè, num.4.* Quapropter ad conſuetudinem iſtam inducendam decem annorum tempus breve eſt, idque maximè inſpiciendum in his præcedentiis Eccleſiaſticis, ubi non ſolùm læditur honor perſonæ, verùm ipſius dignitatis, & officii; tum & aliorum ſucceſſorum: quapropter in eis nequit fieri tranſactio, nec compromitti, niſi ex Superioris licentia, & cauſâ cognitâ utilitatis, aut præjudicii. Rota apud Seraphinum *deciſ.36.* Barboſa *d. allegat.78. num.31.* Gratianus *in addit. ad March. deciſ.232. à num.1.* Valeron *de tranſact. tit.3. quæſt.6. num.50.* Ergo erit neceſſarium ſpatium quadraginta annorum. Cæterùm in cauſis Eccleſiaſticis, & quando contra Beneficia, & Eccleſias aliquid præſcribitur, hoc ſpatium temporis eſt neceſſarium, *Authent. Quas actiones, C. de ſacroſ. Eccleſiis.* Quod non ſolùm intelligas quando aliquis privatus rem Eccleſiæ præſcripſerit, *cap. Sanctorum 3. de præſcript.* ſed quando inter ipſas Eccleſias, & perſonas Eccleſiaſticas aliqua jura præſcribuntur, *cap. de Quarta 4. cap. ad aures 6. cap. Illud 8. de præſcript.* Ergo idem tempus erit neceſſarium quando præſcribuntur per conſuetudinem jura præcedentiæ, quæ competunt alicui dignitati, vel beneficio: tum denique hæc jura, cùm propria non ſint, faciliter ab aliquibus conceduntur, vel per ignorantiam, vel ob intereſſe, aut propter aliorum timorem, vel reverentiam: quare eſt neceſſarium tempus quadraginta annorum, ut per tantùm ſpatium ſimilia inconvenientia purgentur; idcircò admitto primam ſententiam, ut etiam tenent plures, quos refert, & ſequitur Valenzuela *d. conſ.201. num.42.*

30. Hinc Parochus magnoperè conſiderabit, an rectè conſuetudo illa poſſit ſuſtineri, ut det præcedentiam in funeribus Capitulo Cathedralis, aut aliis perſonis eam intendentibus in funeribus, aut in aliis Eccleſiaſticis functionibus; aliàs tamen non permittet, nec ei renuntiare poterit. Cyriacus *dict. controverſ.101. num.20. & 21.*

31. Cæterùm, ſi non adſit aliqua conſuetudo, & Epiſcopus ſit præſens cum Capitulo Cathedralis ad funus, tunc Parochus etiam funus gerens, nequit præcedere, ſed in loco digno erit convocandus, cum Cappa ad illud conficiendum. Ratio eſt, nam Capitulum unum corpus conſideratur cum Epiſcopo. Cùm ergo Epiſcopus præſens debeat præcedere Parochum in funere, ſimiliter Capitulum Cathedralis. Hanc ob rem Doctores aſſerentes, Parochum præcedere debere in funere in propria Parochia conficiendo, Capitulum Cathedralis excipiunt, niſi præſens ſit Epiſcopus. Genuenſis *in Praxi, quæſt.230. num.3.* Ferrus *d. quæſt.32. num.6.*

32. Erit verò totum dubium, quando Epiſcopus abſens fuerit, & in funere adſit tantùm Capitulum Cathedralis, cum Parocho in ſua Parochia funus faciente: quo quidem caſu aſſerendum Parochum præcedere debere Capitulum, ut aſſerit communis ſententia Doctorum recenſitorum *num.25.* Et ratio eſt firma, & ſolida illorum Doctorum: tum quia fundamenta aliorum nihil probant, quando Parochus exercet proprium officium, Capitulo Cathedralis præſente; ſed quando occurrit Epiſcopus cum Capitulo, quo quidem caſu proculdubio Capitulum, & Canonici debent præcedere, ut benè in ſpecie conſiderant reſpon

respondentes Felino, Gratianus *d. cap. 298. num. 16.* Ferrus *d. quæst. 32. num. 4.* & eodem modo est intelligenda Rota apud Posthium *de manut. decis. 35. n. 1.* Nec clarè loquitur Salgado *d. cap. 9. n. 64.*

33. Sed dices, adesse declarationem Cardinalium 25. Junii 1611. quam refert Barbosa *de offic. Parochi 1. p. cap. 9. num. 7.* asserentem, in funere faciendo in Ecclesia Parochiali Capitulum Cathedralis debere ipsum Parochum præcedere, quamvis ad ipsum Parochum pertineat officium facere: Ergo minùs rectè asseruimus, præcedere debere Parochum facientem officium cum Stola, & Cappa. Sed tamen has Sacræ Congregationis declarationes negare possumus, cùm in probabiliori sententia jus non decernant. Sed adhuc declaratio ista habet responsum, quia est intelligenda quando Episcopus est præsens, & Capitulum simul cum eo unum corpus conficiunt, quapropter eadem Sacra Congregatio *in Turiana, 14. Februarii 1632.* ordinem dat in simili specie, hisce verbis: *In Ecclesia Parochiali digniorem locum deberi Canonicis Cathedralis, immediatè post Episcopum, & post Canonicos cedere debere Rectorem.* Refert ipse Barbosa *d. cap. 9. n. 7. ad fin.* Itaque si absens fuerit Episcopus, semper præcedet Parochus faciens funus.

24. Sed adhuc instabis cum Capponi *tom. 1. discept. 5. num. 15.* asserente Parochum, etiamsi Stolam deferat in funere, minimè dici valere officium gerere, sed tantùm associare; quapropter nullam præeminentiam debet habere respectu Capituli Cathedralis Ecclesiæ, aut alterius, prout in Primicerio per totam illam disceptationem defendit. Sed non benè loquitur Capponi; nam, ut diximus suprà, est proprium jus Parochi funera conficere, & defunctos suos Parochianos sepelire, & exercet proprium jus & officium, quando cum Cappa, & Stola ad funus efficiendum venit: tum Parochus in propria Parochia ut Episcopus censetur, & habet similem potestatem. Abbas *in cap. 1. de dol. & contumac. num. 28.* Barbosa *d. cap. 9. num. 3.* & tanquam Episcopi vicem gerens est honorandus, ut tradit Priscus apud Capponi *d. cap. 4. num. 7.* quapropter non est dicendum, tantùm funus associare, sed proprium officium exercere, & similiter honorandum esse per præcedentiam, tanquam illam personam, cujus vicem gerit.

35. Hinc discutiendum, an in funeribus efficiendis Parochus in sua Parochia præcedat Canonicos Ecclesiæ Collegiatæ, ac eorum Capitulum, simul cum Abbate, vel Præposito? Et negandum videtur propter plures declarationes Cardinalium; quarum tres refert Barbosa *de offic. Parochi 1. p. cap. 9. num. 9.* asserentes, in funeribus ducendis Capitulum Ecclesiæ Collegiatæ præcedere debere Parochum; jus tamen funerandi, & faciendi officium, semper ad Rectorem pertinere. Quod etiam in processionibus adservandum declaravit Sacra Rituum Congregatio 11. *Decembris 1613. in Verulensi, & in Senogallien si*, 23. *Martii 1619. & 4. Aprilis 1620.* ut refert idem Barbosa *dict. num. 9. in fin.* Cæterùm ratione probatur, nam Ecclesiæ Cathedrales, & Collegiatæ, etiamsi sint posteriores, semper debent præcedere alias Ecclesias inferiores in quasi possessione præcedendi ante erectionem; quamobrem Canonici Ecclesiæ Collegiatæ præcedunt Rectores Parochialium. Joan. Monachus *in cap. 1. de filiis Presbyt. lib. 6. num. 8.* Chassaneus *in Catal. gloriæ mundi, 4. p. considerat. 38.* Salgado *dict. 2 part. cap. 9. num. 44.* Rota apud Seraphinum *decis. 1223.* etiamsi erectio Collegiatæ fiat absque præjudicio alicujus; & etiamsi ante erectionem in Collegiatam mixti intercederent Clerici, ut declaravit Sacra Congregatio *in una Syracusana, 20. Decembris 1601.* idque ex natura rei, quia major est dignitas Ecclesiæ Collegialis, quàm Parochialis. Rota apud Seraphinum *de-*

cis. 1445. num. 2. Ergo in efficiendis funeribus, Parochus, etiam cum Cappa, & Stola, in propria Parochia non debet præcedere Ecclesiam Collegiatam. Ita tenet Barbosa ex adductis declarationibus *d. cap. 9. n. 9.* Lavorius *d. tit. 2. cap. 3. à num. 213.* Marchetus *tit. 40. de sepult. man. 22.*

36. Sed in contrarium est communis sententia, & apertè declaravit Sacra Congregatio *in una S. Angeli terra Saxiferrati, 24. Octobris 1609. & in alia Eugubina, 15. Julii 1614. & in Prænestina Cavarum, 13. Julii 1619.* refert Barbosa *d. cap. 9. num. 8.* Lavor. *d. tit. 2. cap. 3. num. 212.* & aliam declarationem refert Samuel, *de sepultur. tract. 1. disput. 3. controvers. 2. num. 10.* Et probatur, nam Parochus in funeribus debet omnes Clericos præcedere. Rit. Roman. *tit. de Exequiis, pag. 150.* Cardinalis de Sancta Severina *in suo opusculo Sacerdotali, cap. De delatione corpor. ad Ecclesiam*, cujus verba dat Samuel. *d. controvers. 2. num. 16.* Ergo etiam præcedere debet Canonicos Ecclesiæ Collegiatæ. Confirmatur, nam hujusmodi Canonici carentes jure sepeliendi, ibidem habentur sicut cæteri Clerici. Ergo sicut Parochus præcedit alios Clericos, similiter etiam Canonicos Ecclesiæ Collegiatæ. Rursus Parochi ratione administrationis, scientiæ, curæ, & majoris periculi, sunt præstantiores aliis Canonicis cujuscumque qualitatis: Ergo debent habere majorem præcedentiam, *cap. Cum illis 16. de Prebendis in 6.* Probatur magis, nam inter Canonicos Parochus, si non habet præcedentiam cum Cathedralibus, est quia unum corpus repræsentant, cum Episcopo, nec ulla est ratio istius præcedentiæ, nisi ista, cùm Episcopus adest cum ipsis in funeribus: quæ quidem ratio non militat cum Capitulo Collegiatæ, ubi non adest Episcopus, sed tantùm Abbas, seu Præpositus. Ergo si Parochus adest cum Cappa, & Stola, semper istis Canonicis Collegiatis est anteponendus, præcipuè cùm suum funus exercet in propria Parochia. Gratianus *d. discept. 298. per tot.* Ferretus *d. quæst. 32. num. 5.* Lezana *in Summa, tom. 3. verbo Defunctus, n. 4.* Gonzalez *ad Reg. 8. gloss. 6. num. 105.* Tamburinus *de jur. Abbatum, tom. 1. disput. 25. quæst. 2. num. 31.* Lavor. *d. tit. 2. cap. 4. à num. 215.* Samuel, *d. controvers. 2. per tot.* Hieronymus Garat. *de jur. Paroch. tit. 3. cap. ult.* Salgado *de Regia Protect. 2. p. cap. 9. n. 88.*

37. In hoc dubio à Doctoribus diversa admiscentur; involvunt enim fundamenta probantia dignitatem, & præcedentiam Canonicorum Ecclesiarum Collegiatarum, absolutè loquendo: tum involvunt eum eadem præcedentia administrationem in propria Ecclesia Parochiali, faciendam per Parochum, & jura suæ administrationis, & exercitii. Verùm, ut clarè procedamus, dico Parochum semper præcedere debere Canonicos, etiam collegialiter associatos in sua Parochia, quoties exercet proprium officium, sive sint Cathedralis, absente Episcopo, sive Collegialis Ecclesiæ. Et ratio sumitur ex dictis, nam tunc gerit vicem Episcopi, & quia Prælatus dicitur Ecclesiæ Parochialis. Lavor. *dict. cap. 4. num. 214. & 217.* Quapropter debet habere præcedentiam omnibus Canonicis, sive Cathedralis, sive Collegialis Ecclesiæ. Tum etiam in officio proprio habet ordinem Hierarchicum, immediatum ab officio Episcopi; ex eo enim quod Episcopi non poterant omnia administrare, & in omnibus locis suæ diœcesis agere, instituti sunt Parochi, quod originem habuit à nostro Parente D. Petro, qui cùm ad omnia assistere non potuisset, aliquos Presbyteros constituit, qui posteà ad apicem Cardinalatûs sunt vocati. De quo Lantmeter. *de vet. Clericor. victu, lib. 2. cap. 70. vers. Missus.* Hi enim Fideles instruebant, & Sacramenta administrabant, officium Parochorum exercentes. Trullench *de jur. Parochi, cap. 1. num. 3.* Quæ quidem necessitas Dionysium Summum

Præſulem ita adſtrinxit, ut Parochias divideret, ut in qualibet Parochus certus inſtitueretur. Fileſacus *de orig. Paroch. cap.*4. Barboſa *de offic. Paroch. cap.*1. *num.*18. *p.*1. Capponi *diſcept.*4. *num.*2. Hanc ob rem quoties Parochus ſuum proprium officium exercet, utpotè perſona immediatè repræſentans Epiſcopum, debet habere omnem præcedentiam, tam Canonicis Cathedralis quàm Eccleſiæ Collegiatæ. Quo in ſenſu ſunt intelligendæ declarationes Cardinalium, quas ſuprà recenſuimus.

38. Hinc colligitur ad noſtram ſpeciem, Parochum facientem funus intra ſuam Parochiam, præcedere debere Canonicos Collegialis Eccleſiæ, vel Vicecuratum, qui nomine illius exercet. Et probatur facilè, nam, ut diximus ſuprà, præcedit Canonicos Eccleſiæ Cathedralis, abſente Epiſcopo, qui ſunt digniores, quàm Canonici Collegiatæ, cùm illi ſint Clerici primi gradus, iſti ſecundi. Innocentius *in cap. Sedes, de Reſcript.* Salgado *d.* 2. *part. cap.*9. *n.*44. Ergo neceſſariò in his funeribus faciendis in ſua Parochia ab ipſo Parocho, debet præcedere Canonicos Collegiatæ. Tum indecens fuiſſet, ut Parochus in propria domo, cum Cappa, & Stola, Canonicis Collegiatæ præcedentiam daret; nam licèt nec Stola, nec Cappa aliquam juriſdictionem, aut prærogativam det, ſed tantùm ſit ſignum Sacerdotale, ut cenſet Lavorius *d. cap.*4. *num.*217. *in fin.* Attamen negandum non eſt, cum illis ſignis Sacerdotalibus in funeribus exercere proprium officium, ad quod de jure habet fundatam ſuam intentionem, ut diximus *ſuprà*: & in conſequentiam debet præcedere Canonicos Eccleſiæ Collegiatæ, & alios quoſlibet Canonicos, niſi adeſſet realiter Epiſcopus, ut etiam admittit Lavorius *dict. cap.*3. *num.*218.

39. Si verò non exerceat officium proprium, ſed extra Parochiam ſimul cum Canonicis Collegiatæ, Parochus, vel Parochi vocarentur ad funus aſſociandum, vel ad proceſſionem faciendam, tunc eſt majus dubium, quod pro utraque ſcripſit Barboſa *d. cap.*9. *à n.*8. & aliqui affirmant, tunc Canonicos præcedere debere. Et ratio eſt, nam Parochus ratione ſui Beneficii debet præcedere inter pares, non verò inter alios, qui ſunt majoris dignitatis, ut ſunt Canonici Collegiatæ Eccleſiæ, *cap. Licèt canon, juncto cap. Statutum, de elect. in* 6. Salgado *d. cap.*9. *num.*45. Ergo ſemper debent præcedere Canonici. Tum etiam alia ratione, nam quando Parochi ſunt extra Parochiam, conſiderantur tanquam ſimplices ſacerdotes, & nullam reſpectu Canonicorum collegialiter ſumptorum poſſunt habere præcedentiam. Gratianus *d. cap.*19. *num.*40. Lavorius *d. cap.*3. *num.*217. Sed tamen pro Parochis eſt adhuc altera ſententia, quam refert Barboſa *d. cap.*8. *num.*9. Et probatur, nam Parochi ſunt Superiores aliis quibuſcumque Canonicis, quia habent adminiſtrationem, majorem ſcientiam, ordinem, curam, & periculum, unde præſtantiores ſunt: Ergo ſemper debent eos præcedere; ut ſcripſit Molina *de Canonicis, lib.*2. *cap.*14. cujus elegantia verba tranſcripſerunt Lavor. *d. cap.*3. *num.*214. Barboſa *d. cap.*9. *n.*2. Hieronymus Garat. *de juribus Parochorum, tit.*1. *cap.ult.* Marchetus *d. tit.*40. *n.*24.

40. Sed tamen duobus modis conſideranda eſt hæc difficultas; nam ad aſſociandum funus poſſunt concurrere Canonici collegialiter extra Parochiam Parochi, vel ad proceſſionem faciendam. Quo quidem caſu aſſero, Canonicos præcedere debere; nam tunc nullo modo Parochus adeſt nomine Parochiæ, ſed tantùm alius quilibet Sacerdos ſimplex, nullum Officium proprium exercens: quamobrem Canonici Collegialiter adſciti debent præferri. Tum Parochi habent præcedentiam in his, quæ pertinent ad animarum curam, & proprium Officium exercendum. Gratianus *d. cap.*298. *n.*41. Cùm ergo in hac ſpecie nullam curam, nec proprium officium exerceant, neceſſatiò debent præcedere Canonici. Denique intrat Regula, ut Eccleſia ſuperior debeat præcedere Clericos Eccleſiæ inferioris, prout eſt Parochus, quando non exercet curam, aut proprium officium, ut benè perpendit Barboſa *d. cap.*9. *num.*5. Ergo in hac ſpecie ſemper Canonici Collegiatæ debent præcedere.

41. Si verò non collegialiter Canonici conveniant, ſed tantùm ut particulares, ad funus aſſociandum, vel ad aliquam proceſſionem, tunc Parochi debent præcedere, etiam ut particulares; nam habito reſpectu ad particulares perſonas, ut eſt Parochus, & Canonicus, ſunt Parochi majoris ordinis, & ſuperioritatis, & Canonici inferioris, ut optimè probat Molina *lib.*2. *de Canonicis, cap.*14. hiſce verbis: *Semper igitur Canonici honorent Paſtores, & ſeſe coram Deo humiliter inferiores agnoſcant, etſi prava quadam hujus ſeculi judicia aliud acclament.* Samuel. *de ſepult. dict. tract.*1. *controverſ.*2. *concluſ.*2. *num.*4. ibi: *Nam Parochus eſt oculus dexter Epiſcopi, cujus gerit vices; & ipſi Canonici, etiam Cathedralis Eccleſiæ, honorare debent Paſtores, quales ſunt Domini Parochi, & ſeſe coram Deo humiles agnoſcere debent: licèt prava quædam hujus ſeculi judicia aliud acclament, nam Cura eſt dignior Canonicatu, & præſertim Collegiatarum Eccleſiarum.* Quapropter ſi concurrant ut particulares, ſemper ſunt Parochi præferendi. Quo in ſenſu admittenda eſt ſententia relata *num.*39. aſſerens, Parochos in his funeribus Canonicis præferendos eſſe.

42. Sed quid ſi penes Capitulum ſit animarum cura exercenda per ipſos Canonicos per hebdomadas, prout olim fiebat; priſcis enim temporibus cura animarum per Canonicos exercebatur, & ipſi tenebantur ad Sacramenta adminiſtranda, populum docendum, & alia agenda pertinentia ad Parochias; & quod minus erat eorum exercitium, fuit Pſalmos canere, ut eſt teſtimonium Onuphrii *de Septem Urbis Eccleſiis, tit. de Eccleſia Lateranenſi*, hiſce verbis: *Canonicorum priſcis illis temporibus mos erat Sacramenta plebi adminiſtrare. Nam in pſallendo minùs erant occupati, cùm eo tempore Pſalmodiam fideles populi frequentarent.* Lantmer. *de vet. Clericor. vitâ, lib.*2. *cap.*70. *verſ. Porrò.* Si tamen hodie in aliqua Eccleſia Cathedrali, vel Collegiata adſit cura animarum per ipſos Canonicos exercenda, & ad funus aſſociandum concurrat Canonicus cum Parochis, quis præferendus? Et ex dictis reſolvendum, Canonicum exercentem curam, ſolùm ibidem conſiderari ut Parochum particularem, qui ſi agat officium in propria Eccleſia, eſt aliis Parochis anteferendus; ſi verò tantùm aſſocietur, habebit præcedentiam ſecundùm prærogativam ſuæ Eccleſiæ, quæ tantùm reſpectu illius exercitii conſideranda eſt tanquam Parochia. Ratio eſt, nam quando concurrunt plures Parochi, quiſque eſt præferendus ſecundùm prærogativam ſuarum Eccleſiarum, ut cenſuit Sacra Congregatio, quam refert, & ſequitur Barboſa *d. c.*9. *n.*11. *in fin.* Ergo ſimiliter in præſentia.

43. Hæc enim, quæ diximus de Canonicis Collegialium Eccleſiarum, ſunt intelligenda quando earum indultum nihil aliud expreſſerit de præcedentia reſpectu Parochorum; nam ſi ad id habeant indultum, aut conſuetudinem legitimam, inductam his requiſitis, de quibus ſuprà, utique Canonici illi præcedent, ut ſupponunt DD. recenſiti. Samuel. *d. controverſ.*2. *in principio*, qui *concluſ.*3. *num.*29. aſſerit, Canonicos Collegiatæ, non habentes jus ſepeliendi, & funerandi in ſua Parochia, non poſſe erigere Crucem quando cadavera ad ſuam Eccleſiam aſportantur ibidem ſepelienda; ſed Parochus defuncti debet erigere Crucem Parochiæ, quamvis totum Capitulum aſſocietur. Et ratio eſt, nam in funeralibus tantùm poſſunt Crucem

erigere,

erigere, qui habent jus sepeliendi. Cùm ergo Canonici isti jus istud non habeant (ut supponimus) ergo nequeunt erigere Crucem, etiamsi defunctus in sua Ecclesia sepeliatur. Gratianus *d. cap. 298. num. 88.* Gavantus *in Man. Episcopor. verbo Exequiæ, num. 14.* Et idem est dicendum, si medietatem, aut aliquam partem funeralium desiderarent, ex eo quod defunctus in sua Ecclesia Collegiata sepeliatur ob solam sepulturam; nam cùm Ecclesia Collegiata per se, independenter ab aliquo indulto non habeat jus sepeliendi, nec funerandi, in tali casu considerantur Canonici, etiam collegialiter associantes, tanquam alij Clerici particulares. Ergo nequeunt aliquid percipere ex funeralibus tantùm pertinentibus ad illum qui habet jus funerandi defunctum. Mantica *decis. 284. num 6.* Lezana *tom. 2. cap. 1. à num. 48.* Samuel *d. controvers. 2. conclus. 4. d. num. 37.* qui *conclus. 5.* asserit, quod si Sacrista, aut Capellanus Ecclesiæ Collegiatæ ad funus associandum proficiscatur in sua Ecclesia peragendum, nequibit Crucem erigere, nec locum habere super Parochum defuncti, nec funeralia agere, sed hæc omnia ad ipsum Parochum pertinebunt; quia nequit Sacrista, seu Capellanus habere majus jus quàm Capitulum, cujus loco subrogatur; *cap. Precipimus, dist. 93.* Romanus *singul. 340.* Gratianus *dict. cap. 298. num. 4.* Ergo nec Sacrista, aut Capellanus illius Ecclesiæ, quæ venit ad funus, poterit Crucem erigere, nec funus conficere.

44. Est tamen dubium, quando quis sepeliretur in Ecclesia Cathedrali, an tunc Parocho liceat Crucem deferre, & Stolam, quando Capitulum ipsum associaret funus? Et dicendum videtur, non licere, quia, ut dictum est suprà, Parochus officium suum non exercens debet Ecclesiæ Cathedrali sese subjicere, utpotè majoris dignitatis, quia luminare majus offuscat minus; *cap. Solita, §. Præterea, de majorit. & obedient.* Tum quia omnes Clerici diœcesis debent Cathedrali obedientiam præstare. Abbas *in cap. Cùm non liceat, de rescript. inq. 3. num. 2.* Felinus *ibidem, num. 2.* Quapropter quando funus fit in Ecclesia Cathedrali, Parochus debet se submittere Cathedrali, nec Stolam, nec Crucem deferre, prout judex minor non administrat, præsente majore, nisi major assentiat, *cap. Denique dist. 1. cap. penult. & ult. dist. 95. cap. Antiqua, §. Dominicæ, de prabend.* ubi Glossa, & communiter DD. & quia cum majori judice minor deponit insignia, & non utitur in aliena jurisdictione, *l. 1. & ult. ff. de offic. Proconsul.* ubi Scribentes. Abbas *in cap. 1. ut lit. pendent. num. 1.* Ergo Parochum, quando funus fit in Cathedrali, & extra Parochiam propriam, nec Crucem, nec Stolam deferre posse, existente præsente Capitulo Cathedralis, asserendum videtur.

45. Sed in contrarium sunt alia fundamenta, nempè defunctum esse propriæ Parochiæ, & Parochus habet fundatam suam intentionem ad funus suorum Parochianorum, ut dictum est suprà, *cap. Nostræ 10. de sepult.* Marius Antonius *lib. 1. resol. 112. casu 59. vers. 4.* quapropter licèt sepeliendus sit in Ecclesia Cathedrali, non perdet jus funerandi: quapropter habebit jus ad deferendam Crucem, & Stolam ad illud funus conficiendum. Cæterùm licèt Ecclesia Cathedralis dicatur Parochialis totius diœcesis, *cap. 1. de Rapt.* Lapus *allegat. 62. n. 4.* Guttierrez *Canon. quæst. lib. 1. cap. 27. à num. 14.* & habeat majoriam respectu aliarum Ecclesiarum inferiorum; non tamen id est cum præjudicio Parochialium Ecclesiarum, ita ut Parochiani non dicantur proprii illius Ecclesiæ, ita ut Parochus non possit associare funus defuncti Parochiani. Ergo licèt Parochianus sepeliatur in Ecclesia Cathedrali, adhuc tamen Parochus poterit Crucem deferre, & Stolam in ejus funere. Præterea etiamsi deferat Crucem, & Stolam, nihil auferetur de dignitate Capituli, nec minor debet deponere insignia, quando ipse exercet suam propriam jurisdictionem; nam licèt insignia debeant deponi coram majori, ob reverentiam, non tamen quoad jurisdictionem contentiosam, *cap. Pervenit 11. quæst. 1. Authent. de defens. Civit. §. Nulli*, Burius *in cap. Volentes de offic. delegat. n. 6.* Quapropter semper Parochus poterit in similibus funeribus Crucem deferre, & Stolam, ut latè defendit Lavor. *d. sit. 2. cap. 11. à n. 71.*

46. In re tamen animadvertendum, aliquibus modis casum hunc accidere posse, nempè quando quis esset Parochianus certus alicujus Parochiæ, verùm sepulturam elegerit in Ecclesia Cathedrali, aut ibidem habuerit sepulturam suorum majorum; quia tunc, ut postea dicemus, si decedat nullâ electâ, ibidem erit sepeliendus: vel id accidere valet, quando Canonicus domicilium habuerit in aliqua Parochia, verùm nullâ electâ sepulturâ decedat; quia in Ecclesia Cathedrali est sepeliendus. Innocentius *in cap. 1. de sepult.* Medicis *de sepultur. 1. p. quæst. 6. num 8.* Lavorius *d. cap. 11. num. 62.* Urrutigoyti *de Ecclesia Cathedr. cap. 17. num. 15.*

47. Hinc in his duobus casibus discutienda est illa quæstio suprà posita. Et in primis, quando Parochianus est proprius Parochi, & est tumulandus in Ecclesia Cathedrali, dicendum videtur, minimè esse vocandum Parochum, nec posse in associatione deferre Crucem, nec Stolam. Et probatur; nam, ut declaravit Sacra Congregatio *in Telesina, 18. Augusti 1629. & in una Adrian. 29. Novembris 1631.* quos refert Samuel, *de sepult. tract. 1. controvers. 5. conclus. 3. num. 6.* & eas sequitur, quando cadaver in Ecclesia Cathedrali sepelitur, irrequisito proprio Parocho, licitè, ac liberè levatur è domo, seu ab Ecclesia Parochiali, & ad Matricem defertur. Ergo nullum jus relinquitur Parocho in funere illo: Ergo nequibit, nec Crucem, nec Stolam deferre. Præterea, licèt prout est proprius Parochianus, haberet aliquod jus, non poterit tamen deferre Crucem; nam quoties adest Crux Ecclesiæ Cathedralis, nequit alia erigi in associatione funeris, prout declaravit Sacra Congregatio *in una Pisaurien. 12. Martii 1631.* ut quando adest Ecclesia Cathedralis cum Regularibus, id fit ob reverentiam Matricis. Samuel *d. tract. 1. controvers. 3. num. 39. conclus. 6.* Ergo licèt Parochus habeat aliquod jus ad associandum funus, nequibit in hac specie, nec Crucem, nec Stolam deferre.

48. Verùm in hoc casu contrarium teneo, nempè Parochum proprium posse associare funus cum Cruce, & Stola, salvâ prærogativâ Ecclesiæ Cathedralis, tam in præcedentia Canonicorum, quàm eorum Crucis: nec ullo modo Parochus est negligendus à Canonicis. Et probatur, nam Parochus in his, qui sunt Parochiani, habet proprium jus ad funus eorum: nec ex eo quod alibi, aut in Ecclesia Cathedrali sepeliantur, potest hoc jure privari, nempè associandi cum insignibus Parochiæ, quin potiùs ob hanc associationem, quando alibi sepeliuntur, obventiones percipit, & eis privatur, si non associet, ut declaravit Sacra Congregatio 1. *Februarii 1641.* & refert Samuel, *dict. tract. 1. controvers. 5. conclus. 2. num. 4.* nec enim est negligendus, nec excludendus Parochus proprius, ut declaravit Sacra Congregatio, quam refert, & sequitur Barbosa *de offic. Parochi, 3. part. cap. 26. n. 62.* Lezana *tom. 2. verbo Sepultura quoad Regul. n. 52.* Ergo simile jus debet habere, etiamsi defunctus sepeliatur in Ecclesia Cathedrali, ut associet cum insignibus Parochiæ. Cæterùm probatur, nam nec Capitulum, nec Canonici Ecclesiæ Cathedralis queunt, irrequisito Parocho, defunctum levare è domo sua: quo in sensu intelligendæ sunt declarationes Cardina-

lium ſuprà recenſitæ, quas non rectè adduxit Samuel, pro contraria parte, ut conſtat ex declaratione *in Adrianenſi*, 29. *Novembris* 1631. Ugolinus *de offic. Epiſcop. cap.* 17. *n*3. Gratianus *diſcept. tom.* 3. *cap.* 492. *à num.* 34. Barboſa *de offic. Parochi*, 3. *p. cap.* 26. *num.* 66. *& lib.* 2. *de univerſ. jur. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 66. Marchetus *d. tit.* 40. *num.* 11. Unde ſequitur, ratione ipſius Parochi illa ei jus habere ad funus, etiamſi cadaver in Cathedrali humetur, itaut poſſit aſſociare cum Cruce, & Stola; aliàs tamen nulla requiſitio eſſet neceſſaria, cùm ad nihil deſerviret, nec ſuperfluitas in jure admittenda eſt, *l. Tunc cogendum*, § *Sabinus*, *ff. de Procurat.* Scaccia *de commerc.* § 7. *gloſſ.* 3. *num.* 10. Gratianus *tom.* 4. *diſceptat. cap.* 639. *num.* 31. & multa prohibita ſunt, ne ſuperfluitas inducatur. Tuſchus *lit. S. concluſ.* 894. Cæterùm, licèt Cathedralis ſit Parochia totius diœceſis, *cap. Licèt in Regulis* 16. *quæſt.* 3. & Clerici, & laici poſſint ibidem abſque licentia Parochi Sacramenta recipere, Abbas *in cap. Omnis de pœnit. & remiſſ. num.* 12. Lavor. *d. tit.* 2. *cap.* 11. *num.* 65. & ſi Eccleſia Parochialis ſit interdicta, debeat Parochianus in Cathedrali ſepeliri, Riccius *in Praxi*, 4. *p. reſolut.* 294. Antonellus *de Regimine Eccleſiæ Epiſc. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 16. Unde cùm habeat jus ſepeliendi, debet habere jus ſe introducendi in aliena Parochia ad funus peragendum, quia aliquo conceſſo, conceditur neceſſarium ad illud peragendum, *l.* 3. § *fin. ff. de ſervit. ruſtic. cap. Prudentiam* 4. *de offic. delegat.* id tamen intelligendum abſque præjudicio tertii, nempè proprii Parochi habentis jus ad funus aſſociandum cum ſua Cruce & Stola; hoc enim non tollitur ex facultate funerandi conceſſa Cathedralibus. Ergo rectè Parochi poſſunt aſſociare funus proprii Parochiani, licèt in Cathedrali ſepeliatur.

49. Denique licèt Cathedrali debeatur præcedentia, & majoritas in caſu, quando in ea ſepelitur cadaver, & non in Parochia, Ferrus *dict. quæſt.* 32. *num.* 3. non tamen ex eò quod Parochus cum Cruce, & Stola aſſociet funus, perdit hanc præcedentiam; nam ſupponimus eam habere debere, ſicut in aliis proceſſionibus, ubi Capitulum Cathedralis, & Parochi concurrunt, in quibus nihil Cathedrali detrahitur ex eo quod in ſuo loco, datâ præcedentiâ, ibidem adſint Cruces aliarum Parochiarum, & earum Rectores; quod idem dicendum eſt in ſpecie: & licèt alia Crux non deferatur, quando adeſt Crux Cathedralis, Praxis Archiepiſcop. Neapolit. *cap.* 74. & ex declaratione Cardinalium ita obſervent Regulares; id tamen intelligendum quando datâ legitimâ præcedentiâ, & reverentiâ ex proprio jure Parochiali, Rector Eccleſiæ ad funus aſſociandum accedit: vel intelligenda eſt doctrina illa quando nulla præcedentia, aut reverentia Cruci Cathedralis deferretur.

50. Alter caſus eſt quando Canonicus in aliqua Parochia vixerit, & domicilium habuerit; & tunc contrarium eſt dicendum: nam licèt controverſum ſit, an in Cathedrali, aut Parochiali Eccleſia ſit ſepeliendus, melior tamen ſententia eſt, ut ſepeliendus ſit in Cathedrali, ubi utplurimùm Sacramenta percipit, & Divina peragit. Lapus *allegat.* 62. *num.* 4. Fuſchus *de Viſit. lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 11. Antonellus *dict. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 29. Tuſchus *tom.* 6. *lit. P*, *concluſ.* 99. *num.* 5. Ergo cùm Parochus nullum jus habeat ad funus illius, inde eſt, ut non poſſit deferre Crucem, & Stolam ad ejus aſſociationem. Deinde eo ſolido fundamento aſſeruimus, poſſe id facere Parochum, quia defunctus eſt ejus Parochianus, quod deficit in Canonicis, & aliis dignitatibus habentibus Beneficium in Cathedrali; nam non ſunt Parochiani illius Parociæ, ubi habitant, ſed Eccleſiæ Cathedralis; quia plus conſideratur ubi quis percipit Sacramenta, & audit divina, quàm ubi habitat, *cap. Cùm quis* 3. *de ſepult. lib.* 6. Petrus de Ubaldis *de Can. Parochiano*, *cap.* 7. *num.* 11. Quapropter non eſt Canonicus Parochianus illius Eccleſiæ, ubi habitat, ſed Cathedralis, ubi continuè percipit Sacramenta, & divina audit, aut peragit. Quintilianus *ad Lap. d. allegat.* 62. *lit. K*, Bonacina *de contract. diſput.* 3. *quæſt.* 21. *punct.* 3. *propoſit.* 2. *num.* 6. *verſ. Decimò*. Diana 5. *p. tract.* 3. *reſolut.* 111. Urrutigoyti *d. cap.* 17. *num.* 58. Ergo cùm Parochianus non ſit illius, Eccleſiæ, ubi habet domicilium, Parochus nullum jus habet ad aſſociandum funus Canonici, ſeu Dignitatis Eccleſiæ Cathedralis, nec ad Crucem ferendam, nec Stolam, tanquam inſignia Eccleſiæ Parochialis.

51. Præterea Sacra Congregatio *in una Ferrarienſi*, 7. *Septembris* 1613. cenſuit Parochum ad libitum vocare ad funus Clericos, quos voluerit; nec cogitur vocare viciniores, niſi aliter fuerit diſpoſitum ab hæredibus defuncti, quorum voluntas eſt ſervanda. Ex qua quidem declaratione ſatis depromitur, intelligendum illam facultatem conceſſam eſſe Parochis, niſi aliter ab hæredibus defuncti diſpoſitum fuerit, quibus in primis competit deſtinare numerum Sacerdotum, & ceræ ad defunctum aſſociandum, quolibet prætextu Parochorum deducto non obſtante, ut reſpondit Congregatio Epiſcoporum *in una Caſ.* 5. *Maii* 1617. quibus ab hæredibus deſignatis, Parochus alteros nequit convocare, ut cenſuit Congregatio *in Laudenſi*, 20. *Auguſti* 1601. quapropter prima declaratio ſolùm eſt intelligenda quando hæredes nullos Clericos deſignaverint, in quo caſu Parochus eos deſignare poterit: quod idem eſt dicendum, ſi deſignati fuerint à teſtatore defuncti. Barboſa *d.* 3. *p. cap.* 26. *à n.* 57. *& de univerſ. jur. lib.* 2. *cap.* 10. *à num.* 57. Samuel. *de ſepultur. tract.* 1. *controverſ.* 5. *concluſ.* 10. *à num.* 21. Lavorius *d. tit.* 2. *cap.* 3. *à num.* 101. Si tamen Parochus præter deſignatos à teſtatore, vel ab hæredibus alios ad funus aſſociandum deſignaverit, convocaveritque, erit onus hæredum, & ad reſtitutionem illius tenebitur, cùm id agere non poſſet. Sanchez *in Select. diſp.* 47. *n.* 24. Marchetus *de ſepult. tit.* 40. *n.* 3.

52. Si tamen Confraternitates vocatæ fuerint ad funus aſſociandum, ad funeralia poſſunt accedere, aliàs non; & ad id requiri ſpecialem vocationem, cenſuit Sacra Congregatio Rituum *in Bononienſi*, 9. *Decembris* 1617. Verùm id Parochi advertere debent, quando ſpecialiter vocantur Confraternitates, ne permittant ut in actu aſſociationis Crucem erigant; eſt enim eis interdictum, ut declaravit Sacra Congregatio *in Adrian.* 21. *Novembris* 1631. *ad dub.* 2. Samuel. *d. controverſ.* 5. *concluſ.* 9. *num.* 19. *&* 20. Barboſa *d. cap.* 26. *n.* 61. *& de univ. jur. lib.* 2. *cap.* 10. *n.* 61.

53. Clerici enim, vel Confraternitates ad funus vocati debent convenire ad Parochialem defuncti, vel ad aliam Eccleſiam, juxta loci conſuetudinem; nec permittendum expectare per vias, vel ad domum defuncti, non obſtante contraria conſuetudine expectandi per vias, vel ad domum defuncti, ut cenſuerunt duæ declarationes *in Bononienſi*, 9. *Decemb.* 1617. *& in Tull.* 12. *Februarii* 1633. quapropter ad Parochiam debent convenire, & inde ſimul cum Parocho, aut ejus Vicario proceſſionaliter ire ad aſportandum cadaver. Marchetus *d. tit.* 40. *num.* 8. Barboſa *d. cap.* 10. *n.* 63. *& d. cap.* 26. *num.* 63.

54. Qui in utroque loco, *num.* 64. ſcripſit, Regulares vocatos ad ſepeliendum corpus, etiam in propria Eccleſia, debere accedere ad Eccleſias, unde cadavera aſportantur, & amoventur, & inde cum Clero Seculari diſcedere, non autem expectare extra januam Eccleſiæ, ut inde aſſociare poſſint, ut fuit reſolutum in Congregat. Epiſcop. *in Viglevan.* 13. *Novemb.* 1600. Si tamen in eorum Eccleſia funus agendum non erit, debent convenire in Parochiali, aut in Eccleſia alia

juxta

juxta loci consuetudinem, non verò expectare per vias, aut ire ad domum defuncti, ut declaravit Sacra Congregatio *in Limensi*, 15. *Decemb.* 16, 2. & indè ire cum Parocho ad extrahendum cadaver. Barbosa *ubi proximè, n* 65. Marchetus *d. tit.* 40. *n.* 7.

55. Illud verò obliviscendum non est, quod quando corpora sepulturæ traduntur in Parochiis propriis, aut in aliis Ecclesiis Clericorum, aut laicarum Confraternitarum, aut in Oratoriis, ad Parochum spectat destinare vias per quas funus incedere debeat, nisi aliàs consuetudo sit, ut id spectet ad hæredes, ut *in una Castellanensi*, 2. *Januarii* 1594. censuit Congregatio Episcop. & Regul. *& in una Brigianensi*, 8. *Junii* 1591. Samuel. *de Sepult. d. tract.* 1. *controv.* 5. *concl.* 7. *à n.* 13. Marchetus *d. tit.* 40. *n.* 17.

56. Quanto verò tempore à morte Parochus debeat detinere corpus, antequam sepeliatur, res quidem incerta est; in aliquibus enim locis observatur ut octo per horas detineatur, in aliis per sex servatur, ut observatum vidisse testatur Possevinus *de officio Curat. cap.* 14. *num.* 1. alibi verò per quatuordecim horas, Lavorius *tit.* 1. *cap.* 2. *num.* 42. Marchetus *de sepult. tit.* 38. *à num.* 4. Verùm hoc arbitrio discreti Parochi est relinquendum; quando enim dubium aliquod existit ratione infirmitatis, an defunctus verè sit, necne? Medici consulendi sunt, quorum placito funus detinere oporter, ne aliquod grave damnum sequatur, ut scripsit idem Possevinus de multis, qui vivi sepulti sunt, de quibus Reyes *jur. quæst.* 79. *num.* 11. & aliqui sepulturæ jam destinati, revixêre. Schenkius *lib.* 1. *observ. Medic. cur.* 170. Valer. *lib.* 1. *cap.* 8. Sunt enim aliqui morbi, præcipuè tres, in quibus solet homo aliquando absque sensu, & motu permanere, & mortuo similimus apparere, prout sunt apoplexia, syncope, & uteri suffocatio, quibus Paulus Zacchias *lib.* 4. *Quæst. Medicol. tit.* 1. *quæst.* 11. *n.* 30. annectit epilepsiam gravissimam, ut nec ab apoplexia distingui valeat, vel aquæ suffocationem, quòd ita affectos licèt communiter persuasum sit perire, quia multùm aquæ hauriant; attamen suffocari potiùs constat ex eo quod respirare non possint: huic autem suffocationi adjungit suspensionem ex laqueo, vel ex carbonum fumo, Reyes *jucund. quæst.* 79. *n.* 10. multi enim ex his suffocationibus revixêre, ut latiùs ipse prosequitur. Quapropter in similibus infirmitatibus non citò, sed paulatim procedet Parochus ad funus faciendum, Medicos consulendo, & alia faciendo necessariò scienda, ne vivus aliquis sepeliatur: quare Medici inquiunt tales non esse sepeliendos intra spatium septuaginta horarum, aut ad minus quadraginta octo. Rhasis *lib.* 1. *continent. tract.* 1. *cap.* 4. Zacutus *de Princip. Medicorum Hist. lib.* 1. *hist.* 34. *vers. Quare cùm*, & *observ.* 32. Reyes *d. q.* 79. *n.* 12.

57. Nec absque erit aliqua signa hìc adhibere ad dignoscendum an infirmus è vita migraverit, quæ licèt in communi Medicorum placito certissima non sint, attamen multùm conducunt ad aliquam certitudinem capiendam, & securè operandum. Solet in his casibus gossipii, seu lanæ tenuissimè carptæ flocculum, vel accensam candelam ori jacentis Medicus, seu alius admovere, ut motu, seu immobilitate flocculi, aut flammæ candelæ, deprehendat mortem, aut vitam infirmi: vel solent alteri imponere super ægri pectus cyathum aquâ plenum, ut ex ejus motu vitam explorent: vel etiam purissimum speculum ad os infirmi admovent, quod si infectum, aut offuscatum viderint, vivum adhuc existimant; si verò non, defunctum: quæ quidem signa recensèt Zacchias *d. q.* 11. *à num.* 54. qui *n.* 55. asserit evidentiorem cognitionem fieri posse ex accidentibus ipsius morbi, quæ si fortissima fuerint, & validissima, ex numero eorum quantum exitialia sint considerabitur, aut si modicam spem vitæ relinquunt, prout in syncope, si absque manifesta causa proveniat, atque illicò ægrotus omni motu, sensu, pulsu, & respiratione privetur, cum facici lividitate, cum tenui, ac frigido sudore, pallore, & intensa partium frigiditate; tunc enim mortuus est censendus, maximè si anteà solebat absque causa manifesta exsolvi frequenter, & fortiter. Zacutus *praxi Hist. lib.* 1. *c.* 7. *verb. Differentia*, *vers. Licèt autem*, Reyes *d. q.* 79. *à n.* 15.

58. Cæterùm, in quacumque suffocatione, si spuma in ore apparuerit, de morte major erit certitudo: de his enim Hippocrates 2. *Aphorism.* 43. scripsit, non amplius ad vitam remeare. Sed hoc ultimum Galenus *in comment. illius Aphorismi*, incertum dicit, cùm aliquando revocentur, Reyes *d. quæst.* 79. *n.* 4. Sed tamen negandum non est, exitialissimum esse signum, & quo apparente perpauci mortem aufugiant, maximè si respirationis deperditioni, & totali ejus absscissioni adjunctum remaneat, & aliis sævissimis symptomatibus, quia fortissimam apoplexiam, & suffocationem demonstrat, à quibus perpauci liberantur. Hippocrates 2. *Aphorism.* 42. Reyes *à n.* 5. & quamvis in similibus morbis tres dies assignentur à Medicis omnibus pro termino vivendi, Avicen. 3. *p. tract.* 5. *cap.* 11. Mercur. *Pract. lib.* 1. *cap.* 19. Valles *lib.* 1. *Philunii, cap.* 19. *in Clar.* Paschal. *lib.* 1. *pract. cap.* 13. Zacutus *d. Hist.* 34. *Paraph. vers. Quare*, attamen quando in suffocatione spuma cum his signis prospicitur, nec ad tertium usque diem perdurat ægrotus, ut cum Holler, & Piso notat Zacchias *d. quæst.* 11. *num.* 55.

59. Præterea, si facies appareat livida, & nigra, aut viridis, mortis signum est; talia enim præbent indicium caloris suffocati, & extincti, quod quidem certam mortem reddit. Idem dicendum si multa remedia sternutatoria naribus ægroti applicentur, & ille non sternutaverit; tunc enim pro mortuo erit judicandus, id namque consopitam, & extinctam virtutem omnem denotat, quæ si adhuc aliquantula in illo extitisset, aut permaneret, ad sternutatorii irritationem expergisceretur. Tum denique alia sunt considerandæ, maximè oculi; si enim homo vivit, quantumvis sit vita exilis, tantisper fulgere, & intuentium imaginem reddere solent. Sunt etiam membra prospicienda, an rigida evadant, & nullo modo flexibilia; squalor enim, & eorum siccitas, licèt in vivo possint remanere, non tamen adeò conspicua sunt. Considerandus etiam livor partium, aut alicujus partis, æstuatio cadaveris, & fœtor ex ipsius putredine ortus, ut latè prosequitur Zacchias *d. q.* 11. *à n.* 55. Mercatus *lib.* 1. *de intern. morb. cap.* 13. Piso *de morb. cur. & cognoscend. lib.* 1. *cap.* 16. Reyes *jucund. Quæst. q.* 79. *à n.* 9.

60. Illud verò à Parocho curandum, ut tempore pestis quamcitissimè mortuorum cadavera sepulturæ mandentur, & altè defodi curet; quia citissimè putrescunt. Ambrosius Pareus *lib.* 21. *cap.* 10. Zachias *Quæst. Medicolegal. lib.* 3. *tit.* 3. *quæst.* 4. *n.* 22.

61. Verùm, quâ horâ, & die funus sit faciendum, designatum in jure non est; aliquibus enim in partibus de noctu prohibitum est mortuos sepelire, quod credo admittendum, si id fiat secretè absque Ecclesiasticorum associatione, & funeralibus sacris ritibus: quamobrem in hoc Archiepiscopatu rectè decretum est, ne defuncti in curribus (vulgò *Coches*) ad funus deferantur secretè, & absque Ecclesiasticis ritibus, *const.* 3. *de sepult.* Hinc (si aliqua Constitutio non impediat) qualibet die, & hora, nisi insueta, & nocturna sit, funus peragi valet, etiam in die Parasceves, non tamen pulsatis Campanis. In re tamen videnda sunt Synodalia, & quidquid disposuerint observandum. Possevinus *d. cap.* 14. *num.* 2. Barbosa *d.* 3. *p. cap.* 26. *n.* 37. & *de Univers. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 37. Samuel. *de sepult. tract.* 1. *controvers.* 5. *num.* 24.

CAPUT

CAPUT III.

De juribus funerandi ex privilegio Regularibus conceſſis.

SUMMARIUM.

De jure communi funera pertinent ad Parochiam, verùm etiam aliis competunt ex privilegio, veluti Regularibus; poſſunt enim ſepelire ſuos famulos, & alios eligentes ſepulturam in ſuis Eccleſiis, dummodò Quarta relinquatur Parochiæ, n.1.

Nequit Parochus impedire, quin aliquis eligat ſepulturam in ſuis Eccleſiis, aliàs ſi violenter rapiat funus, perdit Quartam, ibid.

An Regulares in aliena Parochia poſſint intrare, & invito Rectore, ſeu Epiſcopo, funus levare. Prima ſententia affirmat ex Conſtitutione Sixti IV. n.2. Secunda negat privilegium ſtrictè interpretandum; poſſunt enim Regulares intrare, invito Rectore, ad levandum corpus proprii Monachi, n.3. Conſtitutiones Sixti IV. & Pii V. ut Regulares intrent ad Parochiam alienam proceſſionaliter cum Cruce, irrequiſito Parocho, abrogatæ ſunt à Leone X. & in eo ſtandum juri communi, n.4.

Admittitur ſecunda ſententia, & ſtabilitur, num.5. Fit inſtantia, & reſpondetur, n.6. Explicatur textus in l.2. §. fin. ff. de ſervit. præd. urb. *n.7.*

Declaratur regula illa: Aliquo conceſſo, etiam conceſſum videtur quidquid eſt neceſſarium ad cauſæ expeditionem. Si irrequiſito Parocho intrent Regulares ejus Parochiam, poterit auferre eorum Crucem, num.8.

Requiſito Parocho, & veniâ petitâ, ſi ad funus venire ipſe recuſet, tunc Regulares valent eo invito, intrare, & levare corpus, n.9. Reſolvitur quæſtio, n.10. Ubi expenditur textus in l. Quemadmodum 29. §.1. ff. ad l. Aquil.

Parochus tenetur aſſociare funus uſque ad portam Eccleſiæ Monaſterii; in his verò Regnis poterit intus intrare, aliàs graviter peccabit, ſi dederit occaſionem rixis, num.11.

Ad quem pertinet deſignare viam, & regere funus, quando cadaver tumulatur in Eccleſia Regularium. Prima ſententia aſſerit, ad Regulares pertinere, n.12. Secunda ad Parochum defuncti, n.13.

Admittitur hæc ſententia, abſolutè loquendo, & explicatur quando tranſitus ſit per Parochiam; nam jus funerandi, etiam liberè conceſſum, non tollit jus iſtud, n.14. Fit inſtantia, & reſpondetur, ibid.

An Regulares poſſint ire proceſſionaliter pro defuncto. Aliqui affirmant, alii negant, n.15.

Regulares nequeunt facere proceſſiones, niſi intra ambitum ſuæ Eccleſiæ. Excipitur, ſtante contraria conſuetudine, n.16.

Si funus ducendum ſit per locum exemptum, à quo parum diſtet domus defuncti, tunc deſignare viam pertinebit ad Regulares, n.17.

Ad Parochum pertinet levare corpus ad illud tumulandum in Eccleſiis Regularium, dicere Antiphonam Subvenite, *& aquæ benedictæ aſperſionem facere; Officium verò dicendum in Regularium Eccleſia, ab ipſis faciendum, non à Parocho, niſi ex licentia expreſſa Superioris, n.18. & 19.*

An ſuſtinenda ſit conſuetudo immemorialis, ut Parochus, ſeu Canonicus faciat Officium defuncti in Eccleſiis Regularium. Et negandum videtur. Reprobata conſuetudine, etiam immemorialis reprobata videtur, ut cenſuit Corraſco. Non valet immemorialis, ut judex ſecularis agnoſcat de cauſa Clerici, num.20.

Sed in ſpecie contrarium tenet Gratianus, n.21. Reprobata conſuetudine, non intelligitur immemorialis, ut eſt communis ſententia. Conſuetudo immemorialis habet vim legis, & privilegii, & eſt immutabilis. In funeralibus multum valet conſuetudo, & in præcedentiis, n.21.

Facilè admittitur ſententia Gratiani reſpectu Parochorum, quia eſt rationabilis. Conſuetudo dat juriſdictionem perſonæ capaci, n.22.

Majus eſt dubium circa Canonicos. Si Eccleſia Cathedralis habet Parochiam, deſerviens Canonicus ut Parochus eſt cenſendus, ut ſervetur hæc conſuetudo, num.23.

Si verò perveniat ad funus ut Canonicus, videtur non poſſe valere conſuetudinem, ut irrationabilem, quæ etiam immemorialis non ſuffragatur, ibid.

Sed contrarium tenendum. Conſuetudo immemorialis ſupponit cauſam meliarem, & potentior eſt privilegio, & ſupponit in infinitum. Privilegia Religioſorum præſcribuntur per immemorialem, vel quadraginta annos, immo per non uſum, & ſpatio ſexaginta annorum, vel centum, num.24. Fit inſtantia, & reſpondetur, n.25. Explicantur textus in cap. Ad noſtram 3. de conſuetudine, & cap. Cùm olim 6. eod. tit. *Per non uſum præſcribitur privilegium non ſolvendi decimas, n.25.*

Conſuetudo immemorialis quomodò probetur, n.26.

Sed an ſecluſa conſuetudine, ſi Canonici ad funus perveniant, debeant facere officium in Eccleſiis Regularium. Affirmavit Salgado, num.27. Sed negarunt alteri, n.28.

Admittitur hæc ſecunda ſententia. Honor non eſt deferendus in præjudicium tertii. Ex urbanitate non laditur proprium jus, n.29.

Regulares an poſſint ire proceſſionaliter cum Cruce ad corpus aſportandum, & tumulandum in ſua Eccleſia. Prima ſententia affirmat, n.30. Secunda negat, n.31. Tertia dicit, ſtandum conſuetudini, n.32.

Admittitur ſecunda, & defenditur, à num.33. & quid in praxi, num.34. Declaratio Cardinalium, ut una tantùm Crux deferatur in funeribus illius Eccleſiæ, ubi eſt defunctus tumulandus, explicatur, ibidem.

Non admittitur Samuel aſſerens, Parochum abſque Cruce aſſociare debere funus uſque ad portam Monaſterii, n.35.

In his ſi adſit conſuetudo, erit obſervanda, n.36.

Examinatur Samuel, ſcribens, conſuetudinem, ut Parochus ferat Crucem in funeribus faciendis in Eccleſiis Regularium, ad lucrandam dimidiam partem funeralium, invalidam eſſe. Nulla conſuetudo valet abſque conſenſu totius communitatis, n.37.

Sed defenditur contrarium. Conſuetudo obvians ſacris Canonibus, & introducens abuſum, non ſuſtinetur, num.38.

Quarta debetur Parocho, aliquando tertia, & aliquando dimidia pars funeralium, prout fuerit in conſuetudine, n.39.

Conſuetudo ut Parochus ferat dimidium funeralium, ſufficit quod per decennium fuerit admiſſa, numero 40.

Similis conſuetudo nequit dici ex avaritia introducta, nec cum peccato ſuſtineri, n.41.

Quartam, ſeu aliam partem funeralium non percipiunt Parochi pro funeralibus, ſed pro labore, & adminiſtratione, n.42. Nec ſi dimidiam partem ferant, tenentur ad reſtitutionem, n.43.

Quando

Quando cadavera tumulantur in Ecclesiis Regularium, nequeunt Parochi majorem eleemosynam percipere, quam si in suis Ecclesiis tumularentur; nec obligare haeredes ad tot officia, seu legata, n.44. Nec possunt plus recipere, quando exteri in suis Ecclesiis sepeliuntur, quam si Parochiani sepelirentur, ibid.

Nequit corpus insepultum remanere, aut detineri occasione quartae non solutae, aut praetextu alicujus interesse, n.45. Idque maximè Parochis commendatur, pauperes autem sunt gratis humandi: & quis ad id pauper dicatur, n.46.

An Parochus, quando suus Parochianus sepelitur in Ecclesia unita Monasterio, possit illam intrare cum Cappa, & Stola? Affirmandum videtur. Visitatio in his Ecclesiis pertinet ad Episcopum. Episcopus nequit se intromittere in Ecclesiis propriè Regularium, n.47.

Sed negat Samuel. Ecclesia per unionem fiunt Regularium, num.48.

Unio Ecclesiarum tribus modis fit, nempè quando ex duabus Ecclesiis fit una; vel quando unitur accessoriè, ut alteri subjiciatur, n.50. Quod aliquibus modis sit, de quibus n.51.

Fit etiam unio, quando aequè principaliter uniuntur, n.52. in primo, & secundo modo unita Ecclesia fiunt Regulares, n.53. Nisi unio fiat solùm quoad temporalia, n.54.

Quando unio fit aequè principaliter, & Ecclesia est deservienda per Regulares, tunc fit Regularis, & nequit Parochus intrare cum Cappa, & Stola: Si verò est deservienda per Vicarium perpetuum, & decimas, & oblationes percipiat, solúmque pensionem, aut partem praestet Abbati, Ecclesia est Secularis, & intrabit prout in aliis Ecclesiis Saecularibus, n.55. & 56. Respondetur fundamentis positis n.47. Ex eo quod Episcopus visitet Ecclesiam, non desinit esse Regularis, n.57.

Quando Regulares vocentur ad funus, debent convenire in Parochiali, aut in domo defuncti, n.58.

Quando Religiones concurrunt ad funus, vel processiones, ordinem, & praecedentiam debent observare. Recensentur varia ad id Decreta, n.59. In his praecedentiis observanda est consuetudo, etiamsi sit contra jus, & est manutenibilis, si est temporis considerabilis, n.60.

Si non adsit consuetudo, attendenda est antiquitas Religionum à confirmatione, n.61.

Semper Clerus Saecularis est praeferendus, nec Religiosi cum Clericis sunt permiscendi: sequuntur postea Canonici Regulares, n.62. Quidam dixerunt, ob antiquitatem Basilianos esse praeferendos Benedictinis; postea Religiones Mendicantes sequuntur, inter quas solet esse dissensio, n.63.

Fratres Praedicatores aliis Mendicantibus praeferuntur, n.64. Et sic observatur in Hispania, n.65. Sublata est Bulla Gregorii XIII. quia non est recepta? quod sufficit per decennium, ibid.

Post Fratres Praedicatores succedunt Fratres Sancti Francisci, & Eremitarum Sancti Augustini, Carmelitani, & de Sancta Maria a Mercede: & sic de praxi, n.66.

An quando Fratres D. Augustini Discalceati intrant ad habitandam domum deseritam à Calceatis, praferendi sint aliis Religiosis, quibus praferuntur Calceati? Affirmavit Tondutus, n.67.

Sed contrarium ut probabile defenditur. Fratres Discalceati Sancti Augustini sunt separati à Calceatis, & reguntur per Vicarium generalem. Subrogatus sapit naturam ejus cui subrogatur, & eisdem utitur privilegiis. Ad subrogationem debet esse potentia activa ex parte subrogantis, num.68.

Respondetur Tonduto, n.69.

Parochus, si impediat electionem sepulturae in Ecclesiis Regularium, excommunicatus remanet; & si defunctum rapiat, cogetur restituere, & quidquid hac occasione receperit, & quartam etiam privabitur, num.70.

JAm diximus suprà, jure communi funera defunctorum Fidelium pertinere ad Parochiam, ubi sunt Parochiani; verùm etiam aliis competit ex privilegio, nempè Regularibus: Idque eis concessum est; nam possunt in suis Ecclesiis sepelire famulos, qui in suis obsequiis morantur, sicut & illis Sacramenta ministrare. Ita Augustinianis concessit Innocentius VI. Bullâ 1. & Carmelitis Sixtus IV. Minimis Leo X. Bull. 41. & declaravit Sacra Congregatio. Refert Cruz *de stat. Reg. lib. 2. cap. 6. dub. 1. num. 1. & cap. 5. dub. 4.* Trullench *de jur. Paroch. cap. 9. dub. 1. num 5.* Samuel. *tract. 1. disput. 4. controvers. 15. per tot.* Tum etiam Religiosi habent privilegia funerandi quoslibet sæculares, sive Ecclesiasticos, eligentes sepulturam in suis Ecclesiis, *Clement. Dudum 2. de sepultur.* Suntque concessiones Clementis IV. Sixti IV. Martini IV. Leonis X. Eugenii IV. & novissimè Pii V. in Bulla incipiente *Etsi Mendicantes.* Refert Samuel. *in Apparatu de sepult. praelud. 10.* Trullench *d. cap. 9. dub. 1. num. 21.* Quod quidem ita est intelligendum, ut semper quarta relinquatur Ecclesiæ Parochiali, ubi de jure communi competit funus, ut *in d. Clement. 2. §. Hujusmodi*, decretum est Ugolinus *de offic. Episcop. cap. 17. num. 2.* Tuschus *lit. F. conclus. 97. num. 5.* Hieronymus Rodriguez *in compendio, resolut. 128. num. 3.* Hanc ob rem, sibi quartâ reservatâ, nequit Parochus quilibet impedire, ne quis eligat sepulturam in Monasteriis Regularium, ut declaravit Sacra Congregatio *in una Capuana*, 31. Martii 1629. Riccius *in praxi, 4. p. resolut. 293. num. 32.* Barbosa *de jur. Parochi, 3 p. cap. 26. num. 21.* Quin potiùs, si ibidem electâ sepulturâ, aut alibi, violenter rapiat, vel spoliet funus antequam veniat ad manus Regularium, vel aliorum, ad quos pertineat, perdit jus quod habet, & quartam Parochialem, & tenetur cum corpore restituere quidquid acceperit. Emmanuel Rodriguez *Quæst. Regul. tom. 3. quæst. 61. art. 3.* Portel. *in dubiis Regul. verbo Canonica Portio n. 6.* Hieronym. Rodriguez *d. resol. 128. n. 15.* Barbosa *d. lib. 2. cap. 10. n. 27.* Samuel. *de sepult. tract. 1. disp. 4. controvers. 15. per tot.*

2. Est verò quæstio, an quando Religiosis competit jus funerandi laicos, possint intrare alienam Parochiam, & invito Episcopo, seu Rectore, funus levare, & an oporteat priùs funus ad Ecclesiam Parochialem portare. Prima sententia affirmat ex Constitutione Sixti IV. quâ eis hanc facultatem concessit. Deindè, nam quando alicui competit jus funerandi, liberum est ei funus ducere absque aliquorum impedimento, *cap. Cùm liberum 6. de sepult.* Graffis *decis. 11. eod. tit.* Barbosa *d. cap. 10. num. 56.* Cùm ergo in specie jus funerandi Religiosis competat, ut supponimus, Ergo liberum erit eis funus ducere, & corpus levare, etiam invito Parocho, vel Episcopo. Præterea, quando aliquid conceditur, præstatur omne quod est necessarium ad causæ expeditionem, *l. 2. ff. de jurisd. omn. jud. cap. Præterea 5. de offic. delegat.* Ergo concesso Religiosis hoc jure funerandi, etiam conceditur licentia intrandi alienam Parochiam, & corpus levandi, etiam invito Rectore, seu Episcopo. Oldradus *consilio 259.* Abbas *in cap. Cùm liberum 6. de sepultur. num. 4.* Rodriguez *tom. 3. quæst. 58. art. 3.* Samuel. tenens de jure, *tract. 1. controvers. 14. conclus. 1. disput. 4.*

3. Secunda sententia tenet contrarium ex declaratione

claratione Cardinalium in negotiis Epiſcoporum, *Romæ* 12. *Januarii* 1604. quam refert Gratianus *diſcept. for. tom. 3. cap. 492. à num. 45.* & refert deciſum Novarius *in Summa, tit. de offic. ſuper cadav. num. 3.* & Lavorius *d. tit. 2. cap. 3. num. 207.* quæ in terminis contrarium decidit. Cæterùm, nam licèt Regulares habeant privilegium funerandi laïcos in ſuis Monaſteriis ſepulturam eligentes; eſt tamen privilegium iſtud ſtrictè interpretandum, utpotè lædens jus tertii, *cap. Super eo 15. de offic. delegat. cap. Mandatum 38. de reſcript. cap. In ſingulis 7. de ſtatu Monach.* quamobrem non eſt intelligendum cum tanto præjudicio Parochorum, ut illis non requiſitis, poſſint liberè Regulares intrare ipſorum Parochias, & corpus levare, funuſque ducere. Rurſus, diſtinctum eſt jus ſepeliendi, ac intrandi ad funus peragendum, irrequiſitò, & abſente Parocho; hoc enim ſolùm conceſſum eſt quando Regularis aliquis moriatur in aliena Parochia; tunc namque ad funus Regularis poterunt intrare Regulares pro ſuo Monacho, irrequiſito Parocho, ut declaravit Sacra Congregatio *ſub die 2. Julii* 1620. Peyrinis *in Conſt. ſui Ordin. tom. 2. conſt. 7. Pii IV. num. 13.* Barboſa *d. cap. 10. num. 68.* & *de offic. Parochi, d. cap. 26. num. 68.* Matchetus *d. tit. 40. numero 15.* non verò quando laïci Parochiani proprii elegerint ſepulturam in Monaſteriis. Ergo cùm hoc conceſſum non ſit eis, nequeunt irrequiſito Parocho intra ejus Parochiam ad funus intrare, & levare corpus. Denique Clementina *Dudum, de ſepult.* ubi hoc jus Prædicatoribus conceditur, contrarium oſtendere videtur, ibi: *Omnes recipere valent.* Quibus verbis denotatur, cadavera recipere debere à Parochis, non verò ex propria authoritate levare, illo irrequiſito. Tenet latè Gratianus *dict. cap. 492. à num. 43.* Fuſchus *de Viſit. lib. 1. cap. 25. num. 8.* Hieronymus Rodriguez *in compend. reſolut. 109. num. 7.* Oldradus *conſ. 82.* Villalobos *in Summa, 2. part. tract. 31. diffuſt. 5. num. 3.* Trullench *d. cap. 9. dub. 1. num. 4.* Barboſa *dict. cap. 10. num. 67.* Lavorius *dict. tit. 2. cap. 11. num. 73.* Villaroël. *Gobierno Eccleſiaſtic. 1. part. quæſt. 6. art. 13. num. 11.*

4. In hoc dubio animadvertendum, Conſtitutionem Sixti IV. & Pii V. & alia hujuſmodi privilegia intrandi proceſſionaliter cum Cruce intra Parochiam alienam irrequiſito Parocho, derogata eſſe à Leone X. in Concilio Lateranenſi, ut referunt Sorbus *in Compendio Privileg. verbo Sepultura*, Gratianus *d. cap. 492. n. 45.* Trullench *d. dub. 1. n. 4.* Et quamvis Rodriguez *tom. 1. quæſt. 8. art. 7.* ſcripſerit, Privilegia Regularium revocata à Leone X. in Concilio Lateranenſi, reſtituta eſſe etiam in foro exteriori per aliqua Summorum Pontificum Decreta, exceptis his, quæ decretis Tridentini ſunt contraria; adhuc tamen reſpondetur, Privilegia Matris Magni quoad hoc eſſe revocata, & redacta ad terminos juris communis per Gregorium XIII. *in ſua Conſtit. incipiente, In tanta negotiorum mole.* Quapropter difficultas iſta remanet in terminis juris communis, ubi prohibitum eſt, ne quis mittat manum in alienam Parochiam, *cap. Scriptum eſt 1. 6. q. 3.* Trullench *d. n. 4.* Fuſcus *d. cap. 25. num. 8.* Gratianus *d. cap. 492. num. 17.*

5. Hoc igitur ſuppoſito, dico duobus modis contemplandam eſſe hanc difficultatem. Primò, quando eſſemus in caſu, quo Regulares prætenderent, irrequiſito Parocho, & abſente, intrare ſuam Parochiam, & propria authoritate funus agere, & corpus levare: & in hoc dicendum, proculdubio admittendam eſſe ſecundam ſententiam aſſerentem, à Regularibus fieri non poſſe, ut tradum plures declarationes relatæ à Samuele *d. controv. 14. concl. 3. à n. 11.* & ex illius fundamentis ſatis patet; nam hoc jus intrandi in alienam Parochiam, Rectore proprio irrequiſito, diſtinctum eſt à jure funerandi. Cùm ergo Regulares tantùm habeant jus funerandi, ut dictum eſt; & jus intrandi ſit relictum in diſpoſitione juris communis, indè eſt, ut nequeant authoritate propria intrare ad funus agendum, & levandum corpus, Parocho irrequiſito.

6. Sed dices cum Anchorano *conſ. 56*, conceſſa Regularibus libera facultate funerandi laïcos eligentes ſepulturam in ſuis Monaſteriis, diſſolutum eſt omne jus Parochi quoad funus illud. Ergo licèt habeat jus, ne quis mittat manum in ſuam Parochiam, ſopito jure illo quoad funus iſtud, neceſſaria non erit ejus requiſitio. Sed reſpondetur, conceſſa libera facultate funerandi Regularibus, diſſolvi omne jus Parochi, ut cadaver ſepeliatur in ſua Eccleſia, concedo; non verò jus intrandi ad ſuam Parochiam ad levandum corpus, & funus agendum, illo irrequiſito; hoc enim jus non includitur in primo, quod ſtrictè interpretatur, ne jus Parochi latè lædat. Tum quia diſtinctum eſt à priori jure ſepeliendi, & ad diſſimilia non fit augmentum, ut ſæpiùs dictum eſt: Ergo in hac ſpecie nequeunt Regulares habentes jus funerandi, intrare ad funus faciendum, & ad levandum cadaver, in alienam Parochiam, irrequiſito proprio Rectore.

7. Sed adhuc inſtabis *ex l. 2. §. fin. ff. de ſervit. prad. ruſtic.* ubi ſi hauſtus aquæ conceditur, ſimiliter conceſſum videtur iter ad fontem: & *ex l. Olympico, fin. ff. de ſervit. prad. urban.* ubi ſi horreum legatur, ad quod erat tranſitus per domum, videtur etiam conceſſus tranſitus: Ergo conceſſo Regularibus *jure funerandi* laïcos eligentes ſepulturam in ſuis Monaſteriis, conceſſus videtur tranſitus per alienam Parochiam, etiam irrequiſito Rectore. Verùm hæc non obſtant, nam conceſſione hauſtûs, ſeu horrei, conceditur quidquid neceſſarium eſt ad hauſtum aquæ, vel ad uſum horrei, ne aliàs inutilis redderetur conceſſio, vel legatum. Itaque iter conceſſum videtur, quod idem conceſſum videtur conceſſo jure funerandi. Verùm, quia adeſt aliud jus diſtinctum ab ipſo jure funerandi, nempè mittendi manum in Parochiam alienam, idcircò ne jus illud lædatur, requiritur ut Parochus ipſe requiratur: quod non adeſt in conceſſione hauſtûs, aut horrei, in cujus conceſſione, ſeu legato, uſus aquæ, vel horrei præſtatur, & conſequenter ſimpliciter neceſſaria, nempè iter ad hauriendam aquam, vel ad uſum horrei, etiam invito domino fontis, vel domûs, in qua eſt tranſitus horrei.

8. Præterea probatur hæc ſententia; nam licèt aliquo conceſſo, etiam videatur conceſſum quidquid eſt neceſſarium ad cauſæ expeditionem, & ſine quo nequit expediri, *l. Ad legatum 62. l. Adrem mobilem 56. ff. de Procurat.* Fuſchus *tom. 1. lit. A, concluſ. 77.* Barboſa *axiomat. uſufrequent. 4. num. 9.* Id tamen intelligendum, quando conceſſo principali, acceſſorium venit in neceſſariam conſequentiam, non tamen quando acceſſorium eſt ſeparatum, & in eo militat diverſa ratio. Alex. *lib. 1. conſ. 4. num. 5.* Thomaſſetus *in Floribus Legalibus, reg. 8.* Tuſchus *tom. 1. lit. A, concl. 76. num. 36.* Molinus *de Rit. nupt. lib. 1. cap. 12. cap. 22.* licèt enim jus funerandi concedatur Regularibus, & conſequenter iter ad funus, tanquam inſeparabile, & neceſſaria conſequentia illius; non tamen id extenditur ut id fiat irrequiſito Parocho, & abſente, intrando ad alienam Parochiam; hoc enim jus Parochiale ne quis intret ibidem, Rectore irrequiſito, ſeparatum eſt à jure funerandi, & eundi ad funus; quapropter non intelligitur conceſſum in ſolo privilegio funerandi, ſed eſt neceſſarium, ut exprimatur. Aliàs tamen, ſi Regulares id facere præſumpſerint, poterit Parochus Cruces eorum auferre, & alia proceſſionalia. Oldradus *dict. conſ. 82.* Ugolinus *de offic. Epiſcopi, cap. 17. num. 3.* Lavorius *dict. cap. 11. n. 73.*

Seſſe

Sesse *decis. Arag.* 413. Salgado *de Reg. Protect. 2. part. cap.* 9. *num.* 86.

9. Secundo casu, quando ipsi Regulares requirerent Parochum, & veniam peterent; verumtamen ipse monitus, & requisitus, & insuper expectatus, venire recusset; tunc enim Regulares valent, etiam eo invito, recto tramite corpus deferre ad suas Ecclesias. Ratio ejus est, nam iter eis concessum est ad funus, cum requisito monendi, & expectandi Parochum, quod fecerunt, ut supponimus. Ergo tunc esset irrationabiliter invitus; cùm jam regulares adimpleverint illam obligationem requirendi, & expectandi. Cæterùm, nam ut advertit Fuschus *de Visit. lib.* 1. *c.* 25. *num.* 8. *in fine*, tunc cùm jutibus Parochi consultum sit, non rectè funus impediret, quin potiùs occasionem daret rixandi, & ut dissidia orirentur; quapropter rectè Regulares, etiam eo invito, corpus suscipiunt, ut feratur ad suas Ecclesias, ubi de jure est sepeliendum, ut declaravit Sacra Congregatio *in una Nepesina, ad dub.* 4. quam refert, & sequitur Samuel. *de sepult. tract.* 11. *disput.* 3. *controvers.* 5. *conclus.* 5. *num.* 10. Federicus de Senis *cons.* 154. Tuschus *lit. P, conclus.* 95. Lavorius *d. tit.* 2. *cap.* 3 *num.* 206. *& dict. cap.* 11 *num.* 74. Barbosa *d. cap.* 10 *num.* 66. *& 70 & collect.* 245. *n.* 6. Marchetus *d. tit.* 40. *num.* 12.

10. Unde resolvendum; Regulares posse venire ad aliam Parochiam, requisito, monito, & expectato Parocho, ad levandum corpus, sepeliendumque in suis Ecclesiis; non tamen eo irrequisito, quia tunc poterit Parochus impedire: & quamvis excedat, Fratribus imputabitur, qui violentiam facere inceperunt, *l.* 1. §. *Cum arietes, ff. Si quadrupes paup. fecisse dicatur*, & propria authoritate poterit prohibere, ex eleganti textu *in l. Quemadmodum* 29. §. 1. *ff. ad l. Aquiliam*, ubi ex rescripto Imperatoris Severi contra Proculum asseritur, quod si quis projectum immittit in meum fundum, authoritate propria, possim præscindere. Ergo similiter dicendum est in specie, ut latè prosequitur Lavorius *dict. cap.* 3. *à num.* 206. Tum etiam eo requisito, & expectato; si tamen recusset, poterunt levare corpus, & rectâ viâ ad suas Ecclesias transferre, ut suprà scriptum est.

11. Prorsus Parochus tenetur, nisi aliàs sit legitimè impeditus, associare funus usque ad portam Ecclesiæ Regularis, in qua sepelitur, ut declaravit Sacra Congregatio ad instantiam Procuratoris Generalis Discalceatorum D. Augustini. Refert Samuel. *de sepultur. d. controvers.* 5. *num.* 3. Verùm in his Regnis potest intrare intra Ecclesiam Regularium ex Decreto Alexandri VII. 6. Maii 1655. quod si facere recusaverit ex malo animo, ut inde rixæ, & scandala oriantur, utique graviter peccabit, & aget contra Decreta Apostolica, jura funerandi Regularibus concedentia; nam proprius Parochus tenetur associare funus sui Parochiani, nec ab illa associatione potest excludi. Ergo si id non egerit, malo animo rixas, & scandala excitandi, graviter peccabit, & operaretur contra Decreta Apostolica, ut censuit Congregatio Episcoporum *in una Nicoterensi*, 5. *Julii* 1615. *& 1627.* Samuel. *d. controvers.* 5. *conclus.* 1. Lavorius *dict. tit.* 2. *cap.* 9. *num.* 119.

12. Est similiter dubium, quando cadaver sepeliendum est in Ecclesiis Regularium, ad quem pertineat viam, per quam incedendum est designare, ut funus ducatur, an ad Parochum, vel ad ipsos Regulares? Prima sententia affirmat ad ipsos Regulares pertinere, prout declaravit Congregatio Episcoporum *in una Bituntina*, 22. *Aprilis* 1588. Ratio enim videtur esse, quia jam Parocho requisito, monito, & expectato, dissolutum est jus Parochi quoad illud funus, & jus funerandi remanet penes Regulares. Ergo ad illos pertinet designare viam, per quam funus incedere debeat. Samuel. *de sepultur. tract.* 11. *disput controv.* 12. *conclus.* 4. *n.* 8. Lezana *tom.* 4. *verbo Sepultura quoad Regulares, num.* 23.

13. Secunda sententia asserit, pertinere ad Parochum, ut tenuit Sacra Congregatio Episcoporum 3. *Januarii* 1594. *in una Castellaneten.* ubi declaratum est, ad Curatum defuncti spectare declarare omnia necessaria usque ad januam Ecclesiæ Regularium, idque ea ratione; nam quando Parochianus in aliena Ecclesia est sepeliendus, portatio funeris usque ad illam pertinet ad Parochum proprium, Geminianus *in cap. Ut animarum, post medium, de Constit. in* 6. *num.* 20. Gratianus *d. discept.* 492. *n.* 29. Ergo licèt Parochianus sit sepeliendus in Ecclesia Regularium, usque ad illam rectè Parochus poterit destinare viam, & modum portandi defunctum; non verò ad Regulares pertinet, ut consentire videtur Lavorius *d. tit.* 2. *cap.* 9. *num.* 116 *vers. Licèt secus.* Barbosa *d. cap.* 26. *n.* 74. Salgado 2. *p. cap.* 9. *n.* 79. Marchetus *d. tit.* 40. *n.* 17.

14. Hæc sententia, absolutè loquendo, admittenda est; verùm indiget explicatione; potest enim accidere, ut Parochianus sepeliendus in Monasterio, dum è domo, vel ab Ecclesia Parochiali levatur, transitum faciat per ipsam Parochiam usque ad Ecclesiam Regularium; & tunc admittenda est hæc sententia absque aliqua difficultate; nam, ut scriptum est suprà, jus funerandi concessum Regularibus, licèt etiam concedat iter ad transitum ad portandum cadaver, etiam processionaliter, ut censuerunt Oldradus *cons.* 225. *num.* 14. Tuschus *tom.* 1. *lit. A, conclus.* 77 *num.* 9. Barbosa *in cap. Accessorium, de Reg. jur. in* 6. *num.* 3. Id tamen dependenter est à Parocho, ut ipse requisitus, & expectatus sit ad associandum, quamvis jus istud liberè concedatur. Ugolinus *d. cap.* 17. *num.* 3. Gratianus *d. cap.* 492. *num.* 39. Ergo habet Parochus jus ad ordinandam deportationem cadaveris, aliàs non requireretur, nec expectaretur, cùm id esset superfluum. Ergo ad ipsum pertinebit ordinare viam, & transitum, per quem deferendum est cadaver.

15. Sed dices, concesso jure funerandi, conceditur jus eundi pro deportando cadavere processionaliter, ut dicunt relati *num. antecedenti*, & Barbosa *d. lib.* 2. *cap.* 10. *n.* 56. *& de jur. Parochi, d. cap.* 26. *n.* 56. concessum etiam videtur jus destinandi viam, & modum processionis? Ergo cùm Regulares habeant jus eundi processionaliter, eis competit destinare vias, & transitus funeris: Sed respondetur, hanc propositionem non ab omnibus pariformiter admitti, quin potiùs aliqui tenent, cum Cruce ire non posse ad levandum corpus; sed tantùm posse ire ad Parochiam ad corpus levandum & associandum, usquedum ad suam Ecclesiam asportetur, ut censuit Sacra Congregatio *in una Viglevan.* 13. *Novembris* 1600. Lavorius *d. tit.* 2. *cap.* 3. *à num.* 101. Quapropter hæc instantia parvi ponderis est. Verùm si admittamus aliorum Doctorum sententiam asserentium processionaliter ire posse, adhuc respondetur, posse ire processionaliter, dummodò intra Parochiam Parochus proprius designet vias, & transitus, per quos cadaver processionaliter est ferendum; id enim distinctum est à jure eundi processionaliter, ordinatis viis à Parocho ipso.

16. Præterea probatur; nam processiones facere per Parochiam ad solum Curatum pertinet, & sine ejus consensu nullus etiam Regularis dirigere valet, ut ex Sellio refert Barbosa *ad Concilium, sess.* 25. *de Regularibus, cap.* 13. *num.* 45. Illud enim expeditum est, id tantùm Regularibus concessum esse intra ambitum suarum Ecclesiarum, non verò extra, itaut nullam processionem agere, nec dirigere possent. Peyrinis *in constit. sui Ordin. tom.* 2. *constit.* 7. *Pii V. num.* 13. *vers. Ad* 8. Villalobos *in Summa*, 2. *part. tract.* 35. *difficult.* 5. *num.* 5. Barbosa *de Offic. Episcop.* 2. *part. allegat.* 78. *n.* 7.

niſi conſuetudo adſit, ſeu conſenſus Epiſcopi. Diana *3. part. tract. 2. reſol. 77.* Salgado *de Reg. Protect. 1. part. cap. 9. num. 74.* Ergo cùm in aliena Parochia nequeant agere proceſſiones, nec dirigere, proceſſio illa quæ fit ad aſportandum cadaver, nequibit dirigi ab eis per vias, ſeu tranſitus, etiamſi in ſuis Eccleſiis ſepeliretur; ſed erit dirigenda à Parocho, cui de jure competit.

17. Si verò funus ducendum ſit per locum exemptum, parúmque ab eo diſtet domus cadaveris, vel Eccleſia, à qua eſt deferendum, & locus ille pertineat ad Monaſterium, ubi eſt facienda ſepultura, tunc eſt admittenda prima ſententia, & pertinebit ad Regulares deſignare vias, & tranſitus, per quos funus eſt ducendum. Et ratio eſt, nam tunc proceſſio illa fit per locum exemptum, pertinentem ad Monaſterium, ubi Parochus aliquid præcipere non valet, ſed ipſi Regulares. Ergo ad eos pertinebit vias, & tranſitus deſtinare. Cæterùm, nam licèt corpus ſit in Parochia aliena, tamen cùm parum diſtet à loco exempto ipſius Monaſterii, pro nihilo reputatur, ex vulgari Regula adducta *ex l. 1. §. Perinde, ff. de ædilit. edict. l. Quamvis, ff. de condit. & demonſtrat. cap. Coram dilecto 24. de Offic. delegat.* aliàs enim inconveniens ſequeretur, ut Parochus in domo defuncti aliquid præciperet; & ſtatim accedendo ad locum exemptum, aliud juberet Superior Regularis; & anſa præberetur rixandi, vel excitandi ſcandala, quod magnoperè in his funeribus, & in aliis rebus ſacris eſt auſugiendum, pro quo aliquando à jure communi receditur. Samuel. *d. controverſia 14. diſput. 4. concluſ. 3. à num. 11.* Hanc ob rem in præſentia Regulares poterunt oſtendere, & deſignare vias ad funus ducendum, & hoc modo poterit intelligi prima ſententia.

18. Concurrentibus verò Regularibus ſimul cum Parocho, aut ejus Vicario, ad corpus levandum, & ad funus ducendum ad ſuam Eccleſiam in quolibet caſu, etiamſi ſtatim introducendum ſit in locum exemptum Monaſterii, primam Antiphonam *Subvenite*, & aſperſionem aquæ facere, ad Parochum pertinet, ſive ex domo, ſive ex Eccleſia Parochiali cadaver ſit extrahendum; hoc enim de jure pertinet ad Parochum, nec licet Regularibus illa efficere, aut aliquod Officium ſuper corpus agere intra Parochiam. Ita declaravit Sacra Concilii Congregatio *in una Squillacenſi*, 18. *Novembr.* 1608. *& in una Catanienſi*, 12. *Octob.* 1619. Samuel. *de ſepult. diſput. 4. controverſ. 12. concluſ. 5. à num. 11.* Barboſa *d. lib. 2. cap. 10. n. 66. & de Offic. Parochi d. cap. 26. n. 67. in fin.* Marchetus *tit. 40. n. 18.* Salgado *d. 2. p. cap. 9. n. 81.*

19. Aſt verò officium, quod eſt faciendum intra Eccleſiam Regularium, non ad Parochum pertinet, ſed ad Regulares ipſos, ut conſtat ex plurimis deciſionibus, & reſponſis Sacræ Congregationis, quas congeſſit Samuel. *diſput. 3. controverſ. 1. à num. 3.* Et ratio eſt clara, nam Regulares habent jus funerandi in ſuis Eccleſiis, ut Prædicatoribus conceſſum eſt *in d. Clement. Dudum 2. de ſepult. Extravagant. Super Cathedram 2. de Sepult. Extravagant. Inter cunctos, un. de Privilegiis inter communes*: & poſtèà cæteris Regularibus, ex Conſtitutione Pii V. Ergo etiam eis conceſſum eſt jus faciendi officium in ſuis Eccleſiis, in quibus, quia exemptæ ſunt, nequit Parochus abſque Regularium facultate illud efficere, & id non quomodolibet, ſed de expreſſa licentia Superioris Eccleſiarum, non obſtante contraria conſuetudine, ut declaravit Sacra Congregatio *in Tolet. loci de Baraxas, 19. Julii* 1636. Peyrinis *tom. 3. Privileg. Regul. in fine*, ubi de decretis noviſſimis S. Congregat. *decret. 19.* Samuel. *de Sepult. tract. 1. diſput. 3. concluſ. 1. per tot.* Barboſa *in Bull. collect. 245. num. 9. & de offic. Parochi, d. 3. p. cap. 26. num. 82.* Samuel. *d. diſput. 3. controverſ. 1. concluſ. 1. à n. 6.* ubi de licentia Superioris; Marchetus *d. tit. 40. n. 32.*

20. Sed quid verò, ſi adſit conſuetudo immemorialis, ut Parochus, vel Canonici officium defunctorum faciant in Eccleſiis Regularium, an ſit ſuſtinenda? Et negandum videtur; nam, ut ſuprà diximus, ad rem hanc reprobata eſt quælibet conſuetudo; Ergo etiam immemorialis, ut tenet cum aliquibus Carraſco *ad aliquas leges Recopilat. cap. 8. n. 35.* Et confirmatur, nam conſuetudo iſta, licèt immemorialis, irrationabilis eſt, quia in territorio alieno dat juriſdictionem Parochis, vel Canonicis, cùm ſint Eccleſiæ iſtæ exemptæ. Ergo nequit ſuſtineri. Qui quidem diſcurſus comprobatur; nam conſuetudo, quantumvis immemorialis, juriſdictionem non dat, prout ſi ex conſuetudine immemoriali vellet judex laicus cognoſcere de cauſis Clericorum; Clarus *in præxi crimin. §. fin. quæſt. 36. num. 3.* Farinacius *in præxi crimin. tit. de Inquiſit. quæſt. 8. num. 3.* Petrus Gregorius *Syntag. 3. part. lib. 3. cap. fin. num. 18.* Bobadilla *in Polit. lib. 2. cap. 18. num. 18.* Ergo nec conſuetudo immemorialis dabit juriſdictionem, ut exerceatur in territorio alieno; quia eadem irrationabilitas conſideratur in una, ac in altera cauſa, dum ex utraque turbaretur Reſpublica, & Eccleſiarum diſciplina. Cæterùm, nam ut ſuprà dictum eſt, Regularibus conceſſum eſt liberum jus ſepeliendi in ſuis Eccleſiis. Ergo à fortiori talis conſuetudo irrita eſt, quamvis immemorialis; nam iſta ſimiliter turbat hanc liberam facultatem, prout temporalis. Ergo tanquam contraria erit derogata, nec vi illius poterunt Parochi, aut Canonici Officium agere in ſepeliendis defunctis in Eccleſiis Regularium.

21. Sed contrarium tenet Gratianus *tom. 3. diſcept. 493. per tot.* Et probatur, nam licèt conſuetudo iſta ſit reprobata, non tamen declarationes illæ expreſsè irritant conſuetudinem immemorialem contrarium obſervantem, quod quidem eſt neceſſarium ut fiat ſigno ſpeciali, deſignante conſuetudinem immemorialem, utpote irrationabilem, & iniquam. Covarr. *lib. 2. var. cap. 13. n. 5.* Decianus *vol. 2. Reſponſ. 44. num. 19.* Cevallos *quæſt. 897. num. 248.* Guttierrez *Pract. lib. 3. quæſt. 77. num. fin.* Mena *Variarum. lib. 2. quæſt. 10. num. 44.* Sanchez *de Matrimon. lib. 7. diſput. 4. num. 13.* Diana *6. part. tract. 5. reſolut. 32.* Ergo in præſentia per has declarationes derogatum non eſt conſuetudini immemoriali. Cæterùm conſuetudo immemorialis habet vim legis, & privilegii, etiam in caſibus reſervatis Epiſcopo, Prælatis, & Principi. Socinus *lib. 3. conſ. 7. num. 4.* Graſſis *de effect. clericat. effectu 1. à n. 383.* Saldago *de Regia Protect. 1. part. cap. 1. prælud. 3. à num. 13.* & immutabilis cenſetur, tanquam alterum jus naturale. Molina *de Primogen. lib. 2. cap. 2. num. 21.* Barboſa *in collect. ad textum in cap. fin. de conſuet. num. 6.* Ergo etiam habebit locum, etiamſi Officium defunctorum ſit reſervatum, ut fiat tantùm à Regularibus in ſuis Eccleſiis. Denique in funeralibus plurimùm valet conſuetudo, quamvis aliàs alicui Eccleſiæ libera ſepultura concedatur. Refert plures Gratianus *dict. cap. 492. num. 7.* & in materia præcedentiæ ad officium agendum conſuetudo eſt multi roboris, ut per Menochium *lib. 2. conſ. 126. n. 3.* Rota apud Seraphinum *deciſ. 716. num. 18.* & *deciſ. 402. num. 1.* etiamſi talis conſuetudo repugnaret juris diſpoſitioni. Rota apud eundem *deciſ. 964. num. 1.* Ferro *de Præced. quæſt. 18. per tot.* Diana *6. part. tract. 5. reſolut. 29.* Ergo cùm in præſentia adſit conſuetudo immemorialis, ut Parochus, ſeu Canonici faciant Officium Sepulturæ in Eccleſiis Regularium, id erit obſervandum.

22. Hæc ſententia Gratiani admittenda eſt, quam quidem probare intendimus, in primis reſpectu Parochorum, in quibus eſt major ratio, quàm in Canonicis, ut benè advertit Gratianus *d. cap. 492. à num. 27.*

nam

num Parocho de jure communi competit suos Parochianos sepelire; idque erat eis concessum absolutè, donec similia privilegia concessa fuerunt Regularibus; quamobrem si adsit consuetudo immemorialis, ut Parochus agat officium in Ecclesia Regularium; id erit conforme juri communi, nec aliqua causa irrationabilitatis valet considerari, quin ex justo tramite juris sustinebitur: Ergò cùm in præsenti consuetudo ista nullam iniquitatem contineat, nec causam irrationabilem, sublata non censebitur ex generali abrogatione consuetudinis; quin illa non obstante, sustinebitur. Gonzalez *ad Regul.* 8. *glos.* 33. *num.* 2. Valasco *consult.* 141. *num.* 23. Afflictus *decis.* 254. *num.* 5. Salgado *dict. 1. p. cap.* 1. *prælud.* 3. *num.* 153. Barbosa *ad cap. fin. de consuetud. num.* 7. Ergo stante consuetudine immemoriali, rectè Parochus aget officium defunctorum in Ecclesiis Regularium. Præterea consuetudo dat jurisdictionem, quoties persona sit capax illam habendi: & licèt ex consuetudine, quantumvis immemoriali, laicus non possit Clericos judicare, quia incapax est illius spiritualis jurisdictionis, *cap. Massana 7. de elect.* Crespi *2. p. observat.* 53. *num.* 41. Attamen in alia qualibet causâ consuetudo immemorialis dat jurisdictionem personæ capaci illam habendi. Segura *in Direct. 2. p. cap.* 13. *num.* 42. Bobadilla *in Polit. lib. 2. cap.* 17. *à num.* 170. & *lib. 2. cap.* 10. *num.* 36. Diana *tom. 9. tract. 2. resolut.* 190. Ergo ex vi illius consuetudinis immemorialis poterit Parochus efficere officium in Ecclesiis Regularium, cujus actus non solùm est capax Parochus, verùm est jurisdictio illius propriæ Parochialitatis.

23. Majus erit dubium circa Canonicos, quod quidem duobus modis considerandum est; nam potest fortè Ecclesia Cathedralis inclusum habere Parochiam, & deserviri per unum Canonicum, aut vicissim per plures; qui si ad sociandum corpus adveniant, ut Parochi censendi sunt; & ita si adsit consuetudo immemorialis peragendi officium in Ecclesiis Regularium, id erit facilè observandum, prout de aliis Parochis dictum est. Si verò non adveniant ut Parochi, sed ut Canonici, videtur dicendum, consuetudinem illam irrationabilem esse, & non sustinendam, quantumvis immemorialem; nam cùm ipsi non habeant Parochiam, nec jus funerandi defunctum (ut supponimus) præscripto ista nihil aliud est, nisi se introducere in facultatem, & jurisdictionem Regularium, cujus ipsi capaces non sunt, nec ut Canonicis potest convenire. Ergo præscriptio illa semper erit irrationabilis, & cum mala fide, quæ non suffragatur, quantumvis immemorialis sit. Molina *de Primogen. lib. 2. cap.* 6. *à num.* 67. Pareja *de edit. instrumen. tit.* 10. *resolut.* 2. *à num.* 12. Menochius *de Arbitr. casu* 225. *à num.* 1. Covarr. *in regula Possessor*, 2. *part.* §. 8. *num.* 4. Barbosa *cap. fin. de præscript. num.* 6. Ergo, &c. Samuel, *d. disput. 3. controvers. 7. conclus. 2. num.* 14.

24. Sed tamen contrarium est tenendum cum Gratiano *d. cap.* 492. *à num.* 1. nam consuetudo immemorialis supponit causam meliorem, ut sustineatur; quapropter in jure habet vim privilegii, immò potentior est privilegio. Molina *dict. lib. 2. cap. 2. à num.* 19. Riccius *p. 6. collect.* 2114. Guttierrez *Pract. lib. 3. lib. 3. q.* 14. *à num.* 57. & præstat jus plenum, & dominium. Guttierrez *lib. 3. Pract. quæst.* 17. *num.* 298. & supponit in infinitum. Molina *d. lib. 2. cap. 6. num.* 46. Guttierrez *d. quæst.* 17. *à num.* 190. latè Castillo *de tertiis, cap.* 22. & 23. Ergo licèt Canonici non habeant jus funerandi defunctum, consuetudo tamen ipsa immemorialis eis illud præstat, & supponit hanc causam eis præstitam fuisse, saltem per privilegium, unde incapaces non sunt ad præscriptionem. Cæterùm privilegia data Religionibus, licèt aliqui dicant præscribi non posse, verius tamen est per immemorialem præscribi; quod alii extendunt ad præscriptionem quadragenariam. Felinus *in cap. Cùm accessissent, de const. num.* 19. Grillus, & alii recensiti à Gratiano *d. cap.* 492. *num.* 20. Immò per non usum, & spatio sexaginta annorum amittuntur; ut constat ex Constitutione Eugenii IV. *Bull.* 7. vel per centum, ut ex ejusdem Bulla 17. Cruz *de Stat. Regul. lib. 2. cap.* 3. *dub. 2. num.* 2. Quapropter stante consuetudine immemoriali in contrarium, ut Canonici peragant officium defuncti in suis Ecclesiis, est sustinenda, præcipuè cùm consuetudo ista sit levis præjudicii, quod valet inferre Prælatus. Felinus *in d. cap. Cùm accessissent, num.* 30. Gratianus *ubi proximè, num.* 22.

25. Sed dices cum Samuele *in Apparatu Sepulchr. prælud.* 6. *à num.* 8. privilegia funeralia competentia Regularibus, nulla consuetudine præscribi posse; nam consuetudines, quæ Canonicis obviant institutis, nullius sunt momenti, *cap. Ad nostram 3. de consuetud.* tum quia essent cum præjudicio tertii, *cap. Cùm olim 6. eod. tit.* prout sunt hæc privilegia funeralia. Ergo Canonici nequeunt consuetudine, etiam immemoriali muniri, ut peragant officium defunctorum in Ecclesiis Regularium. Sed tamen respondendum est, in præsentia non esse admittendam sententiam Samuelis; nam privilegia possunt præscribi, aut per actus contrarios, aut per non usum legitimo tempore præscriptum, ut etiam in materia cujuslibet jurisdictionis, *l. 1.* & ibi Glossa, *ff. de Nundinis, l. 42. tit. 18. p. 3. & l. 3. tit. 7. p. 5.* Bobadilla *in Polit. lib. 5. cap.* 10. *num.* 12. Cyriacus *controv. 57. à num.* 61. Salgado *de Reg. Protect. 3. p. cap.* 10. *à num.* 100. Castillo *lib. 6. controvers. cap.* 19. Barbosa *de offic. Episcopi, 2. p. allegat.* 26. *à n.* 10. Quapropter similia privilegia funerandi Regularibus concessa, & faciendi officium in suis Ecclesiis, immemoriali consuetudine possunt præscribi, vel per non usum renunciari ab ipsis Regularibus. Suarez *de legibus, lib. 8. cap.* 34. *à num.* 6. Barbosa *d. alleg.* 26. *à num.* 11. Nec jura, quæ pro se adducit Samuel, aliquid probant; nam textus *in d. cap. Ad nostram*, recto jure non admittit consuetudinem in contrarium, quia dabat jurisdictionem laicis contra Ecclesiasticos, ut de suis causis cognoscere valerent, quæ quidem per iniqua erat, & contra institutа Ecclesiastica, quapropter sustineri non valet: secus autem in officio faciendo in Ecclesiis Regularium à Canonicis ipsis; hoc enim nullam iniquitatem continet, sed tantùm præscriptionem privilegii per consuetudinem immemorialem, aut per non usum. Deindè in damnum tertii admittitur quælibet præscriptio, aut renunciatio per non usum; quia id rectè statutum est, ne in quamplurimis rebus in confuso laboraremus, magna turbatione Reipublicæ: quapropter in terminis privilegiorum, quando damnum sequitur personis decimas Fratribus Cistercien sibus, per non usum amissum est privilegium non solvendi, *cap. Si de terra 6. de Privilegiis*, & per præscriptionem etiam amittitur, *cap. Accedentibus 15. eod. tit.* Barbosa *d. allegat.* 26. *n.* 12. Castillo *d. lib. 6. cap.* 19 *num.* 3. Undè sequitur, Canonicos consuetudine immemoriali vallatos posse facere officium defunctorum in Ecclesiis Regularium, & sustinebitur talis consuetudo.

26. Erit tamen animadvertendum, quod si lis ad causam istam exoriatur, consuetudinem istam immemorialem cum aliquibus requisitis esse probandam; scilicet ut testes sint de visu per tempus quadraginta annorum, & rationem reddant absque relatione ad articulum: Quod sint testes saltem quadraginta annorum: Tum ut deponant de auditu per idem tempus, & à majoribus audivisse, qui etiam ab aliis majoribus audivisse dicebant. Cæterùm debent testes affirmare se ita credere, & de fama publica, & communi opinione, nec unquam audivisse, nec vidisse contra-

rium: Et quod teſtes ſint integræ fidei, & opinionis. De qua re latè Creſpi 1. *p. obſervat.* 14. *per tot.* Mareſcotus *var. reſolut. lib.* 2. *cap.* 100. Riccius 4. *p. collect.* 1266. Valenzuela *conſ.* 93. Pareja *de edit. inſtrument. tit.* 2. *reſolut.* 2. *à num.* 57. Caſtillo *de tertiis, d. lib.* 6. *cap.* 17.

27. Eſt tamen dubium, an quando ad aſſociandum corpus convenit collegialiter Eccleſia Cathedralis, etiam *rejecta* qualibet conſuetudine, debeat peragere Officium, & alia munia circa funus, in Eccleſiis Regularium? Affirmavit Salgado *de Regia protect.* 2. *p. cap.* 9. *num.* 68. & 69. quia Eccleſia Cathedralis collegialiter unita, eſt digna majoris honoris, quàm ſint aliæ Eccleſiæ: Ergo ea collegialiter exiſtente, nullus alius officium, aut alia munia agere debet circa funus, etiam in Eccleſiis Regularium.

28. Sed contrarium tenent Zerola 1. *p. verbo Funus, in Praxi, verſ.* 9. latè Samuel. *de Sepulturis, diſp.* 31. *controverſ.* 1. *per tot.* Idque ex multis declarationibus Sacræ Congregationis, quas ad unguem refert Samuel. ubi expreſsè dicitur, Regulares in faciendo officio funeris in ſuis Eccleſiis, eſſe præferendos aliis Canonicis, & Parochis. Tum etiam, quia, ut dictum eſt, hoc jus funerandi competit Regularibus ex juribus, & declarationibus ſuprà recenſitis: quod eis auferendum non eſt, ex eo quod præſens adſit Eccleſia Cathedralis collegialiter unita.

29. Hæc ultima ſententia admittenda eſt de juris rigore, ex ſuis fundamentis: nec fundamenta Salgadi ſunt alicujus ponderis. Licèt enim Eccleſia Cathedralis ſit ſuperior, & magis honoranda, quàm aliæ Eccleſiæ, attamen id intelligendum quoad præcedentiam & honores debitos ſibi de jure: non autem honor iſte extendendus eſt, ita ut præjudicium aliis inferatur, prout fieret auferendo Regularibus jus funerandi. De æquitate tamen ſemper Prælati Regulares licentiam præſtabunt, & obſequenter ſeſe offerent, ut officium fiat ab Eccleſia Cathedrali: hoc quidem obſequium facultativum eſt, & decens ut exhibeatur majori Eccleſiæ funus aſſocianti; nec tamen ex his urbanitatibus aliquod jus læditur, aut vulneratur, nec alteri tribuitur. Rota 2. *p. recent. deciſ.* 671. *n.* 4. Annot. ad Gregorium XV. *deciſ.* 572. *num.* 6. Riccius *collect.* 1293. *in fin.* nec ex eis aliqua poſſeſſio acquiritur. Ripa *in cap. Cùm Eccleſia Sutrina, n.* 39. Mantica *deciſ.* 227. *num.* 2. Tuſchus *verbo Quaſi poſſeſſio, concluſ.* 32. *num.* 7.

30. Eſt etiam aliud dubium non prætereundum, an Regulares, quando defunctus eſt ſepeliendus in ſua Eccleſia, proceſſionaliter poſſint ire cum Cruce, etiam invito Rectore, ad funus aſſociandum? Prima ſententia affirmat. Probatur, nam ut cenſuit Sacra Congregatio Epiſcop. & Regul. 28. *Novembr.* 1642. in funeribus ducendis tantùm una Crux eſt ferenda, & illa debet eſſe illius Eccleſiæ, ubi cadaver eſt tumulandum. Quod itidem decretum eſt 22. *Novembris* 1637. in terminis, quando defunctus eſt tumulandus in Eccleſiis Regularium: & ſimiliter eſt textus *in Extravagant. Inter cunctas, de Privilegiis*, & Conſtitutio Sixti IV. id ſimiliter concedentes, ut latè tenet Samuel. *diſput.* 3. *tract.* 1. *controverſ.* 3. *à num.* 2. Novarius *in Lucerna Regularium, verbo Crux, num.* 1. Barboſa *in Bullario, verbo Crux*, & alii recenſiti à Salgado *d.* 2. *p. cap.* 9. *n.* 77. Marchetus *tit.* 40. *n.* 25.

31. Secunda ſententia tenet contrarium; nam, ut diximus ſuprà, Regulares etiam ad aſportandum cadaver non poſſunt ſe intromittere, irrequiſito Rectore, nec extra ambitum ſuæ Eccleſiæ proceſſionaliter ire, ut teſtatur Campanillus *in Diverſ. rub.* 12. *cap.* 15. *ſub num.* 18. licèt aliqui per triginta paſſus ſuæ Eccleſiæ affirment poſſe ire proceſſionaliter, ex ſententia Graſſis *conſ.* 20. quod reſtè non admittit Salgado *dict. cap.* 9. *n.* 64. Ergo minimè poſſunt ire proceſſionaliter cum Cruce intra Parochiam alienam ad corpus aſportandum. Tum Parochiæ ad id diviſæ ſunt, ne quiſque ad aliquod officium in ea peragendum ſe intromittat, *cap.* 1. 13. *quæſt.* 1. *cap. Epiſcopi*, 7. *quæſt.* 1. *cap. Scriptum.* 16. *quæſt.* 1. Ergo nec Regulares occaſione aſportandi corpus, aliàs dicetur occaſio rixarum, & ſcandalorum, ut defendit Oldradus *conſ.* 82. Salgado *d. cap.* 9. *à num.* 70.

32. Tertia ſententia aſſerit, in hoc ſtandum conſuetudini; nam Bulla Leonis X. Sacro approbante Concilio, ſtatuit minimè Regulares intrare poſſe proceſſionaliter ad funus cum Cruce, invito Rectore, niſi conſuetudine ſtante in contrarium, ut refert Rodriguez *tom.* 3. *Regul. Quæſt. cap.* 18. *art.* 2. Lauretus, de Franchis *de controverſ. inter Epiſcop. & Regul. quæſt.* 67. Quapropter ſi adſit conſuetudo, ut Regulares cum Cruce proceſſionaliter pervadant ad Parochiam pro corpore levando, id erit obſervandum, ut in multis partibus Portugaliæ obſervatum vidit Barboſa *de officio Parochi*, 2. *part. cap.* 26. *num.* 67. Lezana *in Summa Regul. Quæſt. cap.* 20. *num.* 18. Marchetus *d. num.* 15.

33. In hoc dubio dicendum, Conſtitutionem Sixti V. & Extravagantem *Inter cunctas*, & Leonis X. Conſtitutiones abolitas eſſe, ut diximus ſuprà, *num.* 4. quapropter licèt aliquæ ſint declarationes, non tamen obſtant, cùm aliæ ſint quamplurimæ contrarium recenſentes, quas dedimus ſuprà, *num.* 3. Et eſt declaratio *in Squillacenſi*, 18. *Novembris* 1606. quam refert Barboſa *d. num.* 67. *in fin.* cenſens Curatis competere, in quorum Parochia obiit defunctus, benedicere corpus defuncti, non verò Regularibus, quamvis ſepeliendus ſit in eorum Eccleſiis. Unde cùm tantùm una Crux in funeribus ſit habenda, iſta debet eſſe ipſius Rectoris, non verò Regularium: Ergo nequeunt Regulares ſe introducere proceſſionaliter cum Cruce ad aſportandum cadaver.

34. Quapropter dicendum in ſpecie, Curatum cum Cruce ſua, & proceſſione, ſimulque cum Cappa præeſſe Regularibus, dicitque reſponſum *Subvenite*, & comitatur uſque ad Monaſterium, & in ejus porta, ſeu atrio dicit reſponſum aliud, & ultimum dat vale, ut *in cap. Cùm liberum 6. de ſepult.* Poſtmodùm verò recipiunt Monachi, & cætera officia funeralia in ſua Eccleſia perficiunt, & ſic practicari teſtatur Salgado *dict. cap.* 9. *num.* 79. & comprobatur; nam licèt in funeribus una tantùm Crux ſit deferenda, & illius Eccleſiæ, ubi corpus eſt humandum, ut declaravit Sacra Congregatio ſuprà recenſita, Barboſa *dict. cap.* 26. *num.* 78. id tamen intelligendum quando funus peragendum eſt in propria Parochia, Curato, ſeu Vicecurato aſſiſtente, qui quidem debet præcedere, & immediatè ſequi perſonæ illius Eccleſiæ, & deindè cæteri ſecundùm antianitatem, ut cenſuit declaratio S. Congregat. Rit. *in Narnienſi*, 30. *Septemb.* 1614. & *in Adrianenſi*, 22. *Novemb.* 1631. *ad* 3. Barboſa *ubi proximè*: non autem eſt intelligenda propoſitio iſta, quando Regulares cum Cruce intenderent venire proceſſionaliter ad Parochiam defuncti, quod ex aliis regulis eſt dicendum, ut ſuprà demonſtrat ſecunda ſententia, *num.* 31.

35. Hinc admittendus non eſt Samuel. *dict. controverſ.* 5. *num.* 34. ſcribens, Parochum tantùm teneri aſſociare mortuos uſque ad portam Eccleſiæ Regularium, & abſque Cruce, quod non benè probat ex declaratione Cardinalium, quæ non loquitur niſi de aſſociatione Parochorum uſque ad portam Eccleſiæ Regularium; non verò de introducendis Regularibus cum Cruce, & proceſſionaliter in Parochiam defuncti, de quo nihil loquitur, id auferendo à Parochis. Tum nec ſufficienter ratione probat ſuam ſententiam, quam licèt

licèt Regulares habeant jus funerandi, non tamen intrandi processionaliter cum Cruce ad asportandum corpus in Parochiam alienam.

36. Aſt verò, ſi in aliqua parte, ſeu ditione conſuetudo ſit admiſſa, & patienter à Parochis tolerata, ut Regulares intrent proceſſionaliter cum Cruce ad aſportandum corpus defuncti in alienam Parochiam, id erit obſervandum, vel quia id per præſcriptionem acquiſierunt, vel huic juri Parochi renunciarunt per multum temporis, ſaltem quadraginta annorum, prout dictum eſt obſervari in Luſitaniâ cum Barboſa *d. cap. 26. num. 67.*

37. Eſt tamen in ſpecie examinanda doctrina Samuelis *d. diſput. 3. controverſ. 3. concluſ. 3. à n. 11. cum ſequent.* ubi aſſerit, conſuetudinem à Parochis introductam deferendi ſuas Cruces ad aſſociandum funus ſui Parochiani, qui in Eccleſiis Regularium ſepelitur, eo ducti intereſſe lucrandi dimidiam partem funeralium, introduci non poſſe, ac ſemper invalidam eſſe. Et probat, nam quoties Parochi attollunt ſuas Cruces, quando corpora tumulantur in Eccleſiis Regularium, avaritiæ causâ id factum eſſe cenſetur ad lucrandas dimidietates funeralium, cum gravi damno Regularium, quod nequit fieri abſque peccato: Ergo nequit ſuſtineri talis conſuetudo. Cæterùm, nam in dubio ſemper credendum, avaritiæ causâ hanc conſuetudinem introductam eſſe, quia extollitur Crux propter temporale lucrum, nempè propter medietatem ſumptuum funeralium, quod execrabile eſt in exequiis defunctorum, *cap. Quantò, de cenſibus*, Abbas *in cap. 1. verſ. Notant, ultimo de Decimis.* Bellamera *conſil. 31. col. 7.* quapropter ut irrationabilis non eſt ſuſtinenda. Tum nulla conſuetudo valet ſuſtineri, niſi adſit conſenſus totius communitatis, aut majoris partis populi. S. Thomas *1. 2. quæſt. 97. art. 3. ad 3.* Tum etiam nequit ſuſtineri ſi ſit contra utilitatem publicam, aut contra privatam, ut per Bart. *in l. De quibus 32. ff. de legibus.* Abbas *in cap. 1. de treg. & pace*: nec in rebus Eccleſiaſticis abſque Superiorum authoritate, quod omne deficit in præſentia. Ergo nequit ſuſtineri talis conſuetudo, præcipuè cùm ſit pernicioſa Eccleſiis Regularium. Denique conſuetudo iſta eſt peccati nutritiva, *cap. Non ſatis 8. de Simonia, cap. fin. de conſuetudine*, quæ nequit ſuſtineri: Ergo minimè eſt ſuſtinenda, quibus adjungit alias rationes inferiùs diluendas.

38. Sed tamen licèt ex multis fundamentis ſuam tutare ſententiam curet Samuel, contrarium nihilominùs teneo, ſcilicet talem conſuetudinem aſportandi Crucem & lucrandi dimidietatem funeralium à Parochis, etiam quando defunctus in Eccleſiis Regularium ſepelitur, juſtam eſſe, & ſuſtinendam; nam licèt conſuetudo, quæ obviat ſacris inſtitutis à patribus decretis, & abuſum introducit contra diſciplinam, & libertatem Eccleſiæ, non ſuſtineatur, *cap. Conſequens 2. cap. Nolite 3 cap. Eccleſiaſticarum 5. diſt. 11 cap. Ridiculum 5. diſt. 12.* Molina *de Juſt. tract. 2. diſput. 672. num. 6.* Suarez *contra Regem Anglie, lib. 4. cap. 34. à num. 10.* Azorius *Inſt. Mor. 1. part. lib. 5. cap. 12. quæſt. 1.* hæc verò conſuetudo non eſt hujus qualitatis. Et probatur, nam ire aſſociandum corpus defuncti cum Cruce Parochos ipſos, id eſt proprium jus eorum, uſque ad portam Monaſterii, ut dictum eſt ſuprà: Lucrari verò dimidium funeralium ex conſuetudine rectè præſcripta, ex duabus rationibus ſuſtinetur. Prima, nam lucra funeralia de jure proprio pertinent ad Parochum. Trullench. *de jur. Parochi, cap. 9. à n. 1.* & poſtea Pontifices conceſſerunt jura illa Regularibus ex ſpeciali indulgentia, *Clement. Dudum 2. § per hujuſmodi, de ſepult. Extravagant. Inter cunctas, de Privilegiis*, & ex Conſtitutione Pii V. & aliorum Summorum Pontificum: quapropter iniquum non eſt, nec habet aliquam irrationabilitatem contra ſtatuta Sanctorum Patrum, ſi præſcripto privilegio, aut per non uſum derogato, dimidia pars funeralium ad proprium Parochum revertatur, ob adminiſtrationem Sacramentorum, & laborem Parochi proprii illius defuncti.

39. Ex alio verò capite rectè Parochus conſuetudine extante poterit percipere dimidietatem funeralium; nam jura concedentia funeralia Regularibus, aliquam partem ſemper reſervant propriæ Parochiæ, ob laborem adminiſtrationis Sacramentorum, quæ quarta aliquando eſt, aliquando tertia, & aliquando dimidia pars, ut eſt textus expreſſus *in cap. Relatum 2. de Sepult. cap. Queſtionibus 12. §. Mortuorum 12. 13. quæſt. 2.* In quo ſtandum eſt conſuetudini legitimæ præſcriptæ, *cap. Certificari 5, de Sepult.* Lapus *de can. part. cap. 1. num. 4.* Lavorius *var. lucubr. tit. 2. cap. 17. à num. 4.* Trullench *de jure Parochi, cap. 13. num. 4. & 5.* Barboſa *in d. cap. Certificari, num. 2.* Ergo rectè Parochus, conſuetudine exſtante, poterit aſſociare cum Cruce uſque ad portam Monaſterii, & dimidium funeralium percipere; hæc enim conſuetudo non ſolùm eſt conformis juri, verùm expreſſa in jure, & communi calculo Doctorum recepta, quæ neceſſariò debet ſuſtineri.

40. Præterea probatur, nam cùm pars iſta dimidia funeralium ſit à jure expreſſa *in d. cap. Relatum 2, de ſepult.* non ſolùm valida eſt & ſuſtinenda, quando præſcripta fuerit per quadraginta annos, ſed etiam ſi tantùm per decem. Ratio eſt, nam conſuetudo iſta non eſt contra jus, ſed ſecundùm ipſum, quapropter ſufficit ut obſervata fuerit per decennium, & per id tempus obſervata ſuſtinetur, cùm habeat juris aſſiſtentiam, ut in terminis Quartæ tenet Ubaldis *de Canonic. per tot. 2. part. cap. 5.* Miranda *in Manual. Prælat. tom. 2. quæſt. 48. art. 5. concluſ. 1.* qui aſſerit præſcriptionem quadraginta annorum ſolùm eſſe neceſſariam quando à Parocho ultra dimidium funeralium peteretur, Lavorius *d. tit. 2. cap. 17. num. 4.* Barboſa *in d. cap. Certificari, num. 3.* Trullench *d. cap. 13. num. 5. & dub. 4. num. 5.* Ergo conſuetudo iſta, utpotè conformis juri communi, & magis favorabilis, quàm aliæ conſuetudines, eſt ſuſtinenda.

41. Rurſus dicere, conſuetudinem iſtam ex ſola avaritia eſſe introductam, & cum continuo peccato, non benè dictum patet ex jam dictis; nam ad percipiendum dimidium funeralium adeſt expreſſa juris diſpoſitio, ſimul cum conſuetudine (ut ſupponimus) quod eſt titulus ſufficientiſſimus ad illam dimidietatem percipiendam: Ergo non ex avaritia, nec cum habituali, & continuo peccato. Idque aliter probatur, nam quamvis hæc conſuetudo non fuiſſet conformis juri communi *in d. cap. Relatum*, verùm cum peccato fuiſſet introducta adversùs privilegia Regularium; peccabunt tamen primi adversùs illa agentes, non verò alii, qui ex bona fide tutati conſuetudine, dimidium funeralium à Regularibus perceperunt: quapropter ab eis introducta eſt bona fides, & ſuſtinetur conſuetudo, quia in vetuſtis ignoratur principium, *l. ſi arbiter 28. ff. de probat.* Baſilius Pontius *de Matrimon. lib. 5. cap. 5 n. 2.* Diana *8. part tract. 7. reſolut. 37.* Suarez *de legibus, lib. 7. cap. 18. à num. 14.* Barboſa *in cap. fin. de conſuetud. n. 10.* Ergo nequit dici, ſimilem conſuetudinem cum peccato continuo ſemper eſſe poſſeſſam, & animam perpetuò habere alligatam, prout deducitur *ex dict. cap Non ſatis, de ſimon. & cap. fin. de conſuetud.* Quæ jura loquuntur in re de ſua natura turpi, quæ nequit aliquo modo cohoneſtari, ſed ſemper eſt corruptela; non verò in noſtra ſpecie.

42. Præterea lucrum iſtud non percipiunt Parochi pro funeralibus, quod jura execrantur, nec commodum ex cadavere reportandum eſt, ut ex textus *in cap. Queſtionibus 12. cap. Poſtquam 13. 13. quæſt. 2.* Sed percipiunt tanquam ſalarium ob laborem curæ,

&c

& vigilantiæ ipſius Parochiani in Eccleſiis Regularium tumulandi, *cap.1. de ſepulturis, Clement. Dudum* 2. §. *Per hujuſmodi, eod. tit.* Quapropter rectè per conſuetudinem valet percipere dimidium funeralium, quando per aſſociationem vadit ad portam Monaſterii, ubi eſt tumulandus. Ex quibus fundamentis ſolidiſſimis diſſolvuntur alia, quæ cumulat ipſe Samuel, maximè cùm ſupponamus conſuetudinem legitimè præſcriptam, ex qua ſupponuntur adeſſe omnia neceſſaria ad illam conſtituendam, undè admittenda non eſt ejus ſententia.

43. Nec ſimili modo admittendum quòd dicit *d. controverſ.3. concluſ.4. num.32.* ſcilicet in præſenti teneri Parochos dimidium funeralium reſtituere, nec in conſcientia retinere poſſe; hoc enim neceſſariò ex dictis rejiciendum: nam cùm conſuetudo iſta valida ſit, & conformis juri communi, ex quo oritur legitimus titulus percipiendi, inde etiam oritur ratio legitima retinendi; facilius enim conceditur retentio, quàm actio ad petendum, *l.2. C. de fideicom. l. Per retentionem, Cod. de uſuris*; Gratianus *diſcept.408.num.7.* Caſtillo *lib.5.controverſ.2.p.cap.164.num.6.* Mangilius *de imput.quæſt.43. n.8.*

44. Illud verò animadvertendum à Parochis eſt, ut non poſſint recipere majorem eleemoſynam quando cadavera tumulantur in Eccleſiis Regularium, quàm quæ recipitur dum tumulantur in propriis Eccleſiis: idque juſſum eſt ab Urbano VIII. 11. *Martii* 1638. in ſua Conſtitutione 20. incipiente, *Cùm ſicut dilecti*, ubi id Papa Ordinariis locorum committit: quod antea præceperat Clemens VIII. Parochis Indiarum Occidentalium in ſua Conſtitutione incipiente *Expoſitum eſt*, 2. in ordine: nec queunt obligare hæredes defuncti tot officia, & legata peragere. Et ratione confirmatur, nam cùm interdictum ſit Parochis, ne cogant Parochianos ad eligendam ſepulturam in Parochia propria, *cap. Ex parte 5. cap. Cùm liberum 6. de ſepultur.* eſſet virtualis quædam coactio plus ex funeralibus recipere, quando defuncti ſepeliuntur in Eccleſiis Regularium, quàm percipiatur quando in Parochialibus ſepeliuntur: quapropter nequeunt plus recipere, ſicut nec amplius recipere poſſunt quando extranei ſepeliuntur in ſuis Eccleſiis, quàm ſi proprii Parochiani ſepelirentur, ut cenſuit Sacra Congregatio Epiſcoporum *in una Caſſanenſi*, 5. *Maii* 1617. cujus verba dat Barboſa *d. 3. part. de jur. Parochi, cap.16. num.83. & lib.2. de jur. univerſ. cap... num.83.* Peyrinis *de Privileg. Regul. tom.3.* ubi de Conſtitutionibus Urbani, *conſtit.10 pag.548.* Samuel. *de ſepultur. d. diſput.3. controverſ.4. a concluſ.1. & controverſ.8. concluſ.16.*

45. Poteſt verò accidere, ut occaſione quartæ funeralis non ſolutæ, quando cadaver in Eccleſiis Regularium tumulandum eſt, aliquod diſſidium oriatur; & tunc caveant Parochi, ne occaſione illius litis corpus detineatur, & exhumarum relinquatur, ut cenſuit Sacra Congregatio *in Caſſan.5. Maii* 1617. Quod quidem ita eſt obſervandum in ſpecie cujuſcunque intereſſe, etiamſi in alia Eccleſia ſepeliatur, cùm nulla ratio id patiatur, pietatique Chriſtianæ valde repugnet inſepultum remanere cadaver, maximè ob pecuniarum intereſſe. Tuſchus *lit.A, concluſ.75. à num.9.* Lezana *tom.4. verbo Sepultura, num.13.* Barboſa *de offic. Parochi, 3 part. cap.26 num.55. & de univerſ. jur. lib.2. cap.10. num.55.* Samuel. *d. diſp.3. num.11. & 12.* Marchetus *d. tit.40. num.37.*

46. Quapropter animadvertendum, Curatos maxima conſideratione in re procedere debere in petendis eleemoſynis conſuetis pro mortuis ſepeliendis; non enim debent aliquo modo funus detinere, nec etiam pro illis repetendis; nec cautionem, nec fidejuſſores petere antequam tumulentur; hoc enim impium eſt, & contra paſtoralem charitatem, & Chriſtianam humanitatem. Si enim pauper eſt defunctus, gratis eſt tumulandus: & quando ad id pauper cenſeatur, explicat in hoc Archiepiſcopatu Conſtitutio 4. *de ſepult.* ſcilicet ſi eleemoſynis in morbo, ex quo deceſſit, curatus æger fuerit. Si enim pauper non ſit, funus eſt peragendum, quo peracto, ſi poſt aliquos dies conſueta ſtipendia hæredes ſolvere renuerint, coram Judice petantur, ut benè conſuluit Poſſevinus *de offic. Curat. cap.14. num.3.* Samuel. *d. controverſ.6. concluſ.4. à num.8.*

47. Eſt tamen aliquod dubium, an Parochus, quando ſuus Parochianus ſepelitur in Eccleſia unita Monaſterio, ingredi poſſit cum Cappa & Stola ipſam Eccleſiam? Et affirmandum videtur, nam hæ Eccleſiæ, quamvis uniantur Monaſteriis, non pleno jure efficiuntur Regulares, cùm adhuc viſitatio pertineat ad Epiſcopum, ex Tridentino *ſeſſ.7. de reformat. cap.7. & 8.* Tamburinus *de jur. Abbat. tom.3. deciſ.59. num.6.* Barboſa *de univerſ. jur. lib.1. cap.14. num.19.* quapropter adhuc cùm propriè Regulares non ſint, non poterunt impedire verè Regulares, ne Parochus intret cum Cappa, & Stola ad peragendum funus. Et confirmatur, nam Epiſcopus nequit ſe intromittere in Monaſteriis, & Eccleſiis Regularium, quæ ſunt propriè Regulares, & in quibus viget obſervantia Regularis, ut tradit Armendariz *in Addit. ad Recopilat. l.Navarræ, l.1. tit.6. de viſitat. num.9.* Barboſa *3.p. allegat.74. num.16.* Murga *Quæſt. Paſt. 1.p. quæſt.2. per tot.* Ergo Eccleſiæ iſtæ non ſunt propriè Regulares: Ergo in eis interdici non valet, ne Parochus proprius defuncti intret in eis cum Cappa, & Stola ad funus peragendum; id enim tantùm deciſum eſt in Monaſteriis, & Eccleſiis propriè Regularibus.

48. Sed contrarium tenet Samuel. *d. diſput.3. controverſia 7. per tot.* Ducitur, nam, ut patet ex multis Cardinalium declarationibus, Parochus proprius defuncti nequit introire ad Eccleſias Regularium ad funus peragendum, & cum Cappa, & Stola nequit niſi tantùm accedere ad januas illarum: Ergo etiam nec intrare ad Eccleſias unitas Monaſterio, cùm & ipſæ ſint Eccleſiæ Regularium. Et confirmatur, quia per unionem fiunt propriè Regularium, ut docet Gregorius *in l.3. tit.12. p.1.* Sanchez *tom.3. Oper. Mor. lib.7. cap.29 num.148.* Rodriguez *tom.1. Quæſt. Regul. quæſt.10. art.1.* Petrus Perufinus *de union. cap 2.* Ergo in eis unquibit Parochus proprius defuncti intrare cum Cappa, & Stola in Eccleſias unitas Monaſterio. Cæterùm, nam Parochum portare Cappam, & Stolam in funeribus, non ſolùm importat præcedentiam, ſed etiam juriſdictionem, quam nequit exercere in Eccleſiis Regularium, ut patet: Ergo nec intrare in Eccleſias unitas Regularibus cum Cappa, & Stola. Denique licèt Cappa, & Stola ſolùm ad ornatum deſerviret, intrare in Eccleſias Regularium cum tali ornatu, ſuperbia prætenditur, & contemptus jurium, & privilegiorum Regularium, prout ea tenent eorum Eccleſiæ unitæ: Ergo minimè admittendum, ut poſſint Parochi intrare in Eccleſias unitas Regularibus cum Cappa, & Stola, ad funus aſſociandum, vel peragendum.

49. Addit tamen *num.* 13. nec hoc fieri poſſe, etiam conſuetudine immemoriali ſtante, quia nullæ conſuetudines poſſunt introduci contra jus, & privilegia Regularium.

50. In re tamen animadvertendum, tribus modis poſſe fieri unionem. Primò, quando ex duabus Eccleſiis una fit, vel ex duobus beneficiis fit unum, *cap. Decimas, ad fin. 16. quæſt.1.* & tunc fit, ut privilegia, & conſuetudines unius alteri competant. Petrus Gregorius *de re benefic. cap.20. num.15.* Garcia *de Benefic. 11.p. cap.2. num.10.* Gonzalez *ad Regul.8. gloſſ.5*

gloſſ. §. 7. *num.* 18. Secundo modo unio fit acceſſoriè, nempè ut una Eccleſia alteri vel Monaſterio ſubjiciatur, ita ut unum tantùm fiat Beneficium, & quod per modum acceſſionis unitur, maneat omninò extinctum; remaneat tamen ut prædium illius Beneficii principalis, ut Monaſterium, cui unitur, ut tradunt DD. *in cap. Cùm acceſſiſſent, de conſt.* Vetallus 3. *part. deciſ.* 349. *num.* 2. Garcia *dict. cap.* 2. *num.* 5. Barboſa *de univerſ. jur. lib.* 3. *cap.* 16. *à num.* 7. Murga *dict.* 2. *p. quæſt.* 2. *num.* 6.

51. Qui *num.* 7. aſſerit, hanc acceſſionem duobus modis poſſe fieri, vel per unionem ad ſpiritualia, & temporalia, vel quoad temporalia ſolùm, quibus modis Eccleſias, ſeu Beneficia uniri poſſe Monaſteriis, ſcripſit Layman *in Quæſt. Canonic. cap.* 106. Mena *var. lib.* 1. *quæſt.* 10. *num.* 16. quando enim unio fit quoad ſpiritualia & temporalia, cùm tranſeat ad Prælatum Monaſterii, ipſe per ſe, aut per ſuos Religioſos deſervire tenetur, aut perſonas deputare ad ſervitium, ſoluta mercede: ſi verò tantùm quoad temporalia uniatur, Vicarius perpetuus erigitur, ipſéque debet ſpiritualia adminiſtrare, abſque eo quod Religioſi ad id ſe intromittere poſſint; nam tantùm unio quoad fructus, & temporalia ſuum effectum ſortitur, ut latè proſequitur ipſe Murga *d. quæſt.* 2. *à n.* 8.

52. Tertio modo fit unio duorum Beneficiorum, vel Eccleſiarum, invicem æquè principaliter, utraque permanente, ſicut antèa fuerat, utens ſuis privilegiis ſive ſimplex, ſive Parochialis fuerit; illum tamen effectum operabitur unio, ut unus ſit illarum Eccleſiarum Prælatus, vel Parochus, Rota *c. part. Diverſ. deciſ.* 114. *num.* 72. Gonzalez *dict. gloſſ.* 5. §. 7. *à n.* 112. Gratianus *diſcept. tom.* 4. *cap.* 655. *per tot.* Sanchez *in Summa, lib.* 7. *cap.* 29. *num.* 146. Azorius *Inſt. Moral.* 2. *p. lib.* 6. *cap.* 28 Barboſa *dict. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 21. Murga *d. quæſt.* 2. *num.* 5.

53. Quoad primum modum unionis, nempè quando ex Eccleſia unita cum Monaſterio fit unum corpus, ſeu Beneficium, aſſero in his Eccleſiis unitis Parochum ſolùm deferre poſſe defunctum uſque ad januam Eccleſiæ unitæ Regularium, nec cum Cappa, & Stola poſſe ingredi ad illam, niſi de jure novo Alexandri VII. in his Regnis, *ex conſtit. edita* 6. *Maii* 1655. Quod idem eſt dicendum quando acceſſoriè uniretur quoad ſpiritualia, & temporalia, ita ut titulus Eccleſiæ unitæ omninò extingueretur. Ratio eſt, nam per tales unionés ita Monaſteriis adhærent Eccleſiæ iſtæ, ut Regulares efficiantur; & ad ipſas tranſeant omnia privilegia Regularium. Baſſæus *in floribus, verbo Beneficium* 1. *num.* 2. Pellizarius *in Manuali Regul. tract* 8. *cap.* 4. *ſect.* 4. *num.* 113. Azor. 2. *part lib.* 6. *cap.* 28. *quæſt.* 2. Murga *Quæſt. Pall. 2. p. quæſt.* 6. *num.* 8. Ergo ſicut in ipſis Eccleſiis Regularium nequit Parochus cum Cappa, & Stola intrare, ſimiliter in his Eccleſiis unitis.

54. Si verò unio ſit tantùm ad temporalia, in qua ſolùm fructus, & temporalia tranſeunt ad Monaſterium, ſed ſpiritualia exercenda ſunt à Vicario perpetuo, tunc Eccleſiæ illæ Regulares non fiunt, ſed remanent ſæculares quoad ſpiritualia, *cap. Extirpanda,* §. *Quia verò, de prabend. cap.* 1. *eod. ſit. in* 6. *cap. unico, de Capell. Monachor.* Quapropter privilegia Regularium ad illas non tranſeunt; quippe ad rem, tanquam ſæcularia ſunt cenſenda, ad hoc ut Parochus defuncti poſſit intrare cum Cappa, & ſtola, cùm funus ad ſpirituale officium pertineat, & regulæ ſæcularium Eccleſiarum quoad id ſunt conſiderandæ.

55. Si verò unio ſit æquè principaliter, ita ut Prælatus, vel Religioſi Rectores Eccleſiæ unitæ relinquantur, etiamſi Eccleſia Parochialis ſit, tunc Eccleſia illa eſt Regularis, & per Regulares deſervienda; ut decidit Rota *in una Parochi Stellæ* 14. *Decemb.* 1598. & eſt apud Seraphinum *deciſ.* 1304. Rota apud Farinacium 2. *p. Select. deciſ.* 204. Et probatur, nam tunc pleno jure pertinet Eccleſia illa ad Monaſterium, etiamſi per Vicarium temporalem deſerviretur pro congrua aſſignata à Prælato; nam tunc exiſtimatur pleno jure pertinere ad Monaſterium, & Regularis remanet, ut exprimit Rota apud Seraphinum *dict. deciſ.* 1304. *num.* 1. Murga 1. *p. quæſt.* 2. *diviſ.* 1. *num.* 3. Quapropter in ſimili ſpecie Parochus cum Cappa, & Stola ad illam non introibit, ut in aliis Eccleſiis Regularium.

56. Si tamen unio æquè principaliter non fiat pleno jure, verùm Vicarius perpetuus adhuc ſit, apud quem remaneat cura Eccleſiæ non ſolùm in habitu, ſed etiam exercitio, & decimas, oblationes, & primitias percipiat, ſolúmque certam quantitatem Abbati, ſeu Prælato præſtet; tunc Eccleſia illa Regularis non eſt cenſenda, ſed tantùm ſæcularis, cum obligatione ex fructibus penſionem, ſeu partem fructuum diſmembratorum perſolvendi: quapropter privilegia Regularium ad eam non tranſeunt, ſed obſervabitur in re iſta, quod eſt obſervandum in alia Eccleſia ſæculari.

57. Hoc enim modo difficultate iſta explicata, non obſtant quæ adduximus ſuprà, *num.* 42. Eccleſiæ enim Regulares, unitæ Monaſteriis, licèt ab Epiſcopo viſitentur, non ex eo ſunt impropriè Regulares. Ratio enim eſt, nam ſolùm viſitationi, & providentiæ Epiſcopi relinquuntur in neceſſariis ad curam animarum, ex delegatione ſpeciali Sedis Apoſtolicæ; non verò ex jure proprio ordinario, ut conſtat *ex d. ſeſſ.* 7. *cap.* 8. & *ex ſeſſ.* 14. *de reformat. cap.* 9. quapropter non intelligendum, fieri ſæculares aliquo modo, ſed propriè Regulares relinqui. Fuſcus *de Viſit. lib.* 2. *cap.* 26. *num.* 29. Cochier *de jurid. dict. in Exempt.* 2. *p. quæſt.* 45. *concluſ.* 2. Tamburinus *de jur. Abbat. tom.* 3. *diſput.* 9. *quæſt.* 19. Barboſa *de univ. jur. d. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 19. Ergo ſemper in eis Parochus proprius defuncti nequit, invitis Religioſis introire in Eccleſias iſtas unitas Monaſteriis, cum Cappa, & Stola, prout in ipſis Eccleſiis Monaſteriorum.

58. Prorſus quando Regulares ad funus vocantur, omnes convenire debent aut in Eccleſia Parochiali, ubi jam eſt repoſitus defunctus; aut in ejus domo, ubi aſſocient ad ſuam, vel aliorum Eccleſiam, ubi eſt tumulandus, ut adſunt plures declarationes, quas congeſſit Samuel, *diſput* 4. *controverſ.* 12. *concl.* 1. *num.* 1. & 2. Illa tamen declaratio Cardinalium ad melius obſervanda eſt, præcipiens ut quando defunctus eſt in Eccleſiis Regularium tumulandus, deponi debeat in Eccleſia Parochiali, unde directè ad Regularium Eccleſiam deferantur, ut refert Barboſa *in Bullario, verbo Defunctus.* Lezana, *tom.* 3. *verbo Defunctus, num.* 3. Non tamen Eccleſia Parochialis aliquid pro hac depoſitione valet percipere, ut cenſuit Sacra Rituum Congregatio *in una Placent.* 23. *Martii* 1619. Samuel. *d. controv.* 12. *concl.* 3. *n.* 6.

59. Eſt tamen caſus non obliviſcendus, quando Regulares concurrunt ad aſſociandum funus, vel ad alias proceſſiones, quis Ordo præcedentiam habere debeat. In qua diſquiſitione obſervandum, plures adeſſe Romanorum Pontificum Conſtitutiones. Prima enim eſt Gregorii XIII. quam referunt Genuenſis *in Praxi Arch. epiſcopali, cap.* 52. *in fin.* Barboſa *de Offic. Epiſcopi, 3. part. allegat.* 78 *num.* 31. decernentis, conſuetudinem in his præcedentiis obſervandam eſſe inter Regulares: ſi tamen nulla adſit conſuetudo, vel quaſi poſſeſſio, tunc Ordo ille habebit præcedentiam, qui primùs in civitate, vel loco illo receptus fuerit, & Monaſterium conſtruxerit. Leo X. *conſt.* 26. ſtatuit, Fratres Minores de Obſervantia Sancti Franſcici præcedere debere Fratres Minores Conventuales. Pius V. & Clemens VIII. decreverunt, Fratres Prædicatores

aliis Religionibus Mendicantibus præferendos poſt Clerum, & antiquos Monachos, etiamſi aliorum Monaſteria prius fuerint fundata. Refert has Conſtitutiones Ferro Manrriquez *de Præcedentiis quæſt.* 45. *n.* 3. qui *n.* 4. aſſerit, Clementem octavum diffiniviſſe præcedentiam inter Fratres Carmelitanos, & Fratres Beatæ Mariæ à Mercede. Et *num.* 5. aſſerit, eundem Clementem decreviſſe, quod Monachi Congregationis Beatæ Mariæ Tulin, Ciſtercienſis Ordinis Sancti Benedicti, omnibus Mendicantibus ſint præferendi. Pius IV. *conſt.* 75. juſſit Canonicos Regulares Ordinis S. Auguſtini, & Monachos Caſſinenſes Di Benedicti, præcedere debere. Unde Pius V. *conſtitut.* 116. ſtatuit, Canonicos Regulares poſt Clerum Sæcularem præcedere debere omnes Regulares. Quas Conſtitutiones retulit Ferro *d. quæſt.* 45. *à num.* 6. Barboſa *dict. allegat.* 78. *à num.* 73.

60. His ſuppoſitis Conſtitutionibus in aſſociatione funerum, ac in aliis proceſſionibus, in primis obſervanda eſt conſuetudo recepta, & quaſi poſſeſſio præcedentiæ inter ipſos Regulares; in his enim plurimùm valet conſuetudo, ut diximus ſuprà. Barboſa *d. allegat.* 78. *num.* 27. qui plures dit: quod non ſolùm eſt intelligendum inter ſæculares Clericos, ſed etiam inter ipſos Regulares, etiamſi conſuetudo eſſet contra jus; & eſt manutenibilis, quando eſt alicujus temporis conſiderabilis. Rota 1. *part. diverſ. deciſ.* 334. *n.* 7. & *deciſ.* 595. *num.* 4. Gregorius XV. *deciſ.* 370. ubi Additio *ſub num.* 10. Barboſa *ubi proximè, in fin.* Ferro *d. quæſt.* 45. *cum.* 10. Gamma *deciſ.* 1. *n.* 31.

61. Si verò nulla adſit conſuetudo, nec aliqua quaſi poſſeſſio manutenibilis, tunc recurrendum eſt ad præcedentiam habendam ad ipſam antiquitatem, originem, & approbationem Religionis, ſecundùm aliquas gloſſas, quas recenſet & ſequitur Gamma *deciſ.* 1. *num.* 34. Et ratio eſt, nam Antiquitas Religionem reddit magis honorabilem, quapropter Religio habens majorem antiquitatem, tam reſpectu inſtitutionis, quàm approbationis, eſſe præferendam dicunt Riccius 1. *part. deciſ.* 131. *num.* 18. Chaſſaneus *in catal. glor. mundi, part.* 4. *conſiderat.* 51. *verſ. Ergo modò.* Barboſa *dict. allegat.* 78. *num.* 46. Rota *apud Burat. deciſ.* 868. *num.* 1.

62. Hinc enim Clericus ſæcularis in funerum aſſociatione, & in aliis proceſſionibus ſemper eſt præferendus aliis Religionibus; non autem Clericis permiſcendi ſunt Religioſi, ut in aliquibus partibus fieri ſolebat; aut Regulares præcedere debent, prout in Cæremoniali Epiſcoporum erat ſcriptum. De quo eſt declaratio Cardinalium, cujus verba dat Barboſa *dict. allegat.* 78. *num.* 38. Hoc, inquam, ſemper eſt obſervandum, ut decrevit Clemens VIII. 5. *Novembris* 1693. in ſua Conſtitutione incipiente *Quæ ad removendum.* Quam Conſtitutionem obſervari mandavit Gregorius XV. in ſua Conſtitutione incipiente *Aliàs à felicis, ſub die* 3. *Auguſti* 1622. Barboſa *dict. num.* 35. *verſ. Poſtmodum.*

63. Poſt Clerum Sæcularem Canonici Regulares ſubſequi debent, ex Conſtitutionibus Pii IV. & V. ſuprà relatis. Barboſa *dict. allegat.* 78. *num.* 40. Poſteaque inſequentur Monachi ſecundùm eorum antiquitatem. Hanc ordem quamplurimi cenſuerunt, Monachos D. Baſilii Benedictinis præferendos, ex eo quod antiquiores ſint. Boërius *de Author. magni conſilii, num.* 86. & 87. Salgado *de Regia Protect.* 2. *part. cap.* 9. *à num.* 27. Barboſa *d. allegat.* 78. *num.* 29. quos inſequentur Religiones Mendicantes, in quibus eſt aliquod diſſidium, quomodo earum præcedentia ſit ordinanda. Aliqui enim cenſuerunt, non ab antiquitate eſſe præcedentiam percipiendam, ſed ex acceſſione ad illam civitatem, aut locum, ubi ſunt fundata Monaſteria, ut ſpecialiter inter Mendicantes decrevit Gregorius XIII. jam ſuprà recenſitus, & relatus à Campanillo *in Diverſ. rub.* 12. *cap.* 12. *ſub num.* 22. Zerola *in Praxi*, 1. *part. verbo Proceſſiones*, *ad* 4. Quapropter id erit obſervandum. Salgado *dict. cap.* 9. *à num.* 19.

64. Sed tamen Abbas *in cap. Nimis prava, de exceſſib. Prælat. num.* 1. aſſerit, Fratres Prædicatores omnibus Mendicantibus eſſe præferendos; nam Ordo iſte antiquior eſt omnibus aliis Religionibus Mendicantium, cùm antea fuerit confirmatus; quapropter, ut antiquior, eſt præferendus. Cæterùm id diſpoſitum eſt in Conſtitutione Pii V. & Clement. VIII. quapropter Prædicatores Fratres, licèt Mendicantes ſint, debent aliis Mendicantibus præcedere. Fuſcus *de viſit. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 66. Zerola *verbo Proceſſiones*, *ad* 4. Ferro *dict. quæſt.* 45. *num.* 9. Barboſa *allegat.* 78. *num.* 30.

65. Hæc ultima ſententia in Hiſpania quotidiè obſervari videtur, & in qualibet parte, ſecluſa conſuetudine, obſervanda eſt; nam Conſtitutio Gregorii XIII. ut teſtatur Rodriguez *tom.* 3. *Quæſt. Regul. cap.* 37. *art.* 4. recepta non eſt: quod quidem eſt neceſſarium, ut obliget, alàs enim non obligabit; idque ſciente, aut tolerante Principe, vel ignorante per decennium. Moneta *de diſtribut. quot. art.* 2. *quæſt.* 12. *num.* 5. Garcia *de Beneficiis*, 11. *part. cap.* 5. §. 1. *num.* 156. Tum etiam, nam in Bulla Clementis VIII. reſpectu Prædicatorum id eſt ſublatum, ut eorum præcedentia non attendatur reſpectu receptionis in Civitate, aut loco Monaſterii; quin potiùs eis concedit præcedentiam, Fratribus aliis Mendicantibus concurrentibus. Ferro *dict. quæſt.* 45. *num.* 3. quapropter recurrendum eſt ad Conſtitutionem Pii V. quæ fundatur in antiquitate illius Religionis reſpectu aliarum Mendicantium, & ideo admittenda eſt ſecunda ſententia.

66. Poſt Fratres Prædicatores præcedunt Fratres Sancti Franciſci, & Eremitarum ſancti Auguſtini: deinde Ordo Carmelitarum, poſteà Ordo Sanctæ Mariæ à Mercede, & aliæ ſubſequentes Religiones. Quod de praxi teſtatur Ferro *dict. quæſt.* 45. *num.* 9. quidquid ſit de horum Ordinum prioritate.

67. Sed quid dicendum, quando Fratres Diſcalceati D. Auguſtini intrarent ad habitandam domum deſertam à Calceatis Fratribus. An tunc ſint præferendi aliis Religionibus, ex eo quod intrent locum Calceatorum. Et Tondutus *tom.* 1. *Quæſt. Beneficialium*, *cap.* 81. *à num.* 3. aſſerit, debere habere locum Fratrum Calceatorum deſerentium Monaſterium illud, & eandem præferentiam. Ducitur, nam Conſtitutio Gregorii XIII. dans præcedentiam illis, qui priùs fuerint in Villa, aut Civitate recepti, nequit in caſu iſto intelligi, quia Diſcalceati intrarunt in locum Calceatorum, quorum loco ſubroganrur: Ergo ſicut Calceati debent habere præcedentiam, ut priùs recepti, ſimiliter Diſcalceati. Cæterùm perſonæ ſubrogatæ per juris interpretationem eædem reputantur cum primis. *Auth. de hæredib. ab inteſt. veniens.* §. *Si igitur defunctus.* Natta *conſ.* 346. *num.* 3. Ergo debent habere præferentiam Calceatorum. Denique Calceati, & Diſcalceati D. Auguſtini eundem Ordinem conſtituunt, habent enim eundem Generalem, & eiſdem Conſtitutionibus reguntur: Ergo ſemper ſtandum eſt primæ receptioni Calceatorum, nec ut diverſi Fratres cenſendi ſunt, ſed tanquam ſi ipſi Calceati ad illud Monaſterium redirent.

68. Verùm in doctrina iſta animadvertendum, unicum recipere fundamentum ex decreto Gregorii XIII. ſupponit enim admiſſum eſſe, & in loco, ubi quæſtio illa diſceptabatur, receptum: quapropter aſſerit, præcedentiam illam habere debere Patres Diſcalceatos, ſicut ſi eſſent Calceati; ex eo enim quod Calceati

ceati priùs fuerint recepti, videtur Discalceatis prodesse. Sed licèt hanc differentiam probabilem esse censeamus, attamen contrarium etiam probabile videtur. Et ratio est, nam Discalceati, licèt sub eodem Generali militent, attamen habent Vicarium Generalem, ex Constitutione Gregorii XV. *sub 26. Novemb. 1621. & 20. Augusti 1622.* necnon Urbani VIII. 8. *Iulii 1627.* Sunt autem sub regula strictiori; & separati à Calceatis à Paulo V. 10. *Kalendas Septembris 1606.* Bulla incipiente, *Inter omnes.* Idcircò tanquam aliorum Regulatium receptio existimanda est hæc; quæ facta est in civitate, etiam in domo deserta à Calceatis. Cæterum, nam licèt subrogatus sapiat naturam subrogati, & ejusdem qualitatis censeatur, ex multis juribus congestis à Mena *lib. 1. var. quæst. cap. 20. num. 1.* Molina *de primogeniis, lib. 4. cap. 4. à num. 24.* Castillo *controvers. lib. 4. cap. 36. à num. 51.* & eisdem potiatur privilegiis, quibus utebatur is, in cujus locum subrogatur, Surdus *lib. 1. cons. 127. num. 6.* Menochius *lib. 1. cons. 99. num. 48.* Castillo *ubi proximè, num. 53.* Hæc tamen non est propriè subrogatio; nec expresse, nec per fictionem juris. Non expresse, quia de ea actum non est: non per fictionem, quia non est eadem ratio in aliquibus ac in alteris Fratribus: nec concurrit potentia activa ex parte subrogantis, quod est necessarium, ut subrogatio effectum sortiatur, ut cum aliquibus tenet Molina *dict. quæst. 20. num. 7.* Ergo nequit talis subintratio Fratrum Discalceatorum ad domum Calceatorum eisdem cum præcedentiis considerari. Et explicatur magis: Non est eadem ratio, quia Discalceati Fratres Divi Augustini separati sunt à Calceatis, & distinctam habent ab eis præcedentiam. Ergo non est eadem ratio. Tum, non est potentia activa ex parte subrogantis; nam receptio populi illorum Fratrum ad domum desertam Calceatorum, nequit eos facere æquales, & ne distincti sint, & separati à Summo Pontifice: Ergo non adest potentia ex parte subrogantis, ut subrogatio sustineatur. Denique duobus modis potuit populus ille recipere Discalceatos, aut verè eos recipiendo, aut subrogando, casu quo posset: subrogatio enim debet fieri saltem ex aliquibus conjecturis inducentibus subrogationem, ut in re subroganda in majoratu. Molina *de Primogeniis, dict. lib. 4. cap. 4. à num. 50.* Gratianus *discept. tom. 4. cap. 624. num. 10.* Mena *dict. quæst. 20. num. 2.* Ast in præsentia non est conjectura evincens subrogationem; nam populus potuit eos de novo recipere: Ergo nullo modo per talem subrogationem, quæ revera non est, possunt Discalceati uti prima receptione Calceatorum ad consequendam ipsorum præcedentiã.

69. Hinc sequitur, fundamentum Tonduti solidum non esse, licèt tanto viro probabilitatem præstemus. Verùm in re, ubi recepta non fuerit Constitutio Gregorii XIII. Fratres isti solùm habebunt præcedentiam Discalceatorum, quia ex eorum confirmatione, & institutione, pensanda est prælatio in funerum associatione, & in aliis processionibus.

70. Illud verò Parochus, quando in Ecclesiis Regularium defuncti sepeliuntur, observare debet, ne aliquo modo, nec pacto electionem sepulturæ impediat, aliàs excommunicatus remanet ipso jure, *cap. 1. de sepult. in 6.* ut declaravit Sacra Congregatio 8. *Maii 1643.* Si tamen de facto impediat funus, & in sua Ecclesia defunctum sepeliat, cogetur cadaver restituere, ut ab eadem Congregatione Episcoporum, 22. *Februarii 1641.* declaratum est. Barbosa *dict. 3. p. cap. 26. num. 21.* Rebuffus *4 p. resol. 193.* Rodriguez *in Compend. Regul. quæst. resol. 128.* Similiter etiam declaravit Sacra Congregatio, 15 *Iunii 1631.* minimè Parochos impedire posse Regulares, ne funus associent, quando defunctus in suis Ecclesiis sepelitur; nec possunt cogere defuncti hæredes ut Missas celebrari faciant in suis Parochiis. Quin potiùs si corpora in Ecclesiis Regularium sint sepelienda, & à Parocho in sua Ecclesia tumulentur, in pœnam ea restituere tenetur, & cum corpore quidquid occasione funeris acceperit, & etiam quarta funerali privatur; ut censuit Sacra Congregatio Episcop. & Regul. 20. *Martii 1643.* Rodriguez *d. tom. 3. quæst. 61. art. 3.* Gavantus *in Man. Episcop. verbo Sepultura, num. 2.* Samuel. *d. tract. 1. disp. 4. controv. 13. per tot.* & diximus supra, *num. 1.*

CAPUT IV.

De impensis funerum; & quæ tales dicantur.

SUMMARIUM.

Impensa funeris est quidquid in elatione mortui expenditur: & id singulariter explicatur, num. 1. Lectica deserviebat ad Nobilium funus, sandapila ad plebeiorum, num. 2.

Sumptus isti referuntur à Consultis. Vestis, seu Mortaxa, *est sumptus, sed nequit fieri ex sacris paramentis, nisi defunctus Episcopus fuerit, aut Clericus; nec ad hoc adhibenda vestes pretiosæ, n. 3.*

Si quis ad vestes pretiosas capiendas sepulchrum violaverit, in pœnam violati sepulchri concidit, sicut nec si ad capiendas pecunias intraverit; secus si non sint pretiosæ, n. 4.

Est similiter sumptus funeris, quando corpus in aliquo loco commendatur, ut alibi transferatur, n. 5.

Tum inter sumptus computatur constructio sepulchri, quam olim ex marmore fieri dictoribus concedebatur, n. 6.

An vestes lugubres ad hos sumptus pertineant. Prima sententia affirmat, n. 7. Secunda negat, n. 8. Tertia asserit standum consuetudini, n. 9.

Amplectitur tertia sententia, & explicatur, n. 10. An in Castella ex quinto sint vestes lugubres deducendæ? Affirmant aliqui, ibid. Sed alteri negant, etiam stante consuetudine, n. 11.

Quando plura bona sunt in quinto, vestes lugubres ex eo possunt deduci, n. 12. Secus si pauca, & suffragia minuerentur, n. 11. & 14.

In casibus, quibus vestes lugubres extrahuntur, sunt tantùm uxoris, & famulorum, non autem hæredum, num. 15.

Rejicitur doctrina Telli, & explicantur Gregorius & Azevedus, n. 16.

Sed quid de pannis nigris, vulgò Baietas, qui ponuntur in domibus Nobilium, & in Ecclesiis, an sint sumptus funeris? Affirmat Spino, n. 17. Sed contrarium defenditur, n. 18.

An panni nigri, & alia necessaria ad funus, potuerint tantùm uni concedi, ut locarentur (vulgò Estancar los luros. *) Negarunt quamplures. Est contra libertatem Ecclesiæ impedire Ecclesias suas locare, aut vendere, n. 19.*

Sed contrarium defendit Araujo, n. 20.

Princeps secularis nequit disponere in spiritualibus funerum, sed tantùm in pompis & excessibus eorum, quoad temporalia, n. 23.

Nequit Princeps excessus in spiritualibus moderari, nec in eis se intromittere, 24.

Stanci isti sunt contra causam publicam, per se loquendo, n. 25. Requisita ad hos stancos, n. 26. & 27. Difficillimum est stancum istum ad praxim reducere, repugnantem causæ publicæ, & libertati particularium, n. 28.

Defenditur latè, non rectè admiſſos fuiſſe ſimiles ſtarcos. Proceres, & magni viri honorandi ſunt in morte, num. 28.

Pro his pannis nigris, & haſtilibus aliquid recipere licitum eſt, & locare, n. 30. *Si impeditur Eccleſia, ut ſua vendas, vel locet, eſt contra libertatem Eccleſiæ, n.* 31.

Princeps nequit diſponere cum damno, & detrimento Eccleſiarum, & contra bonum anima defuncti, num. 32.

Fit inſtantia, n. 33. *Et reſpondetur, n.* 34.

Princeps poteſt moderari pompam funeralem, non verò in his, quibus damnum præſtatur Eccleſiis, & Clericis, n. 35.

Non poteſt Princeps, vel ſtatutum moderari amplas cultrices, quæ ſunt ad Nobilium funera, & poſteà deſerviunt ad ornamentum Capellarum, n. 36.

Nequit ſecularis Princeps dare privilegium directè, nec indirectè tendens adverſus Eccleſias, n. 37. *Fit inſtantia, & reſpondetur, n.* 38.

Datur reſponſum fundamentis Arauxi. Negotiatio propriè eſt ad lucrum captandum, & fieri valet ab Eccleſia, & à Clerico ad ſublevandam propriam indigentiam: & poteſt fieri per alios, licet aliqua ſit indecentia, n. 39.

Vectigal ad transferendum corpus, eſt ſumptus funeris: id uſitatum uſque ad tempus Valentiniani, & Theodoſii. & ſimile tributum à Chriſtianis fuit perſolutum, n. 40.

An quando corpora defunctorum de uno ad alium locum transferuntur, vectigal pontium, aut à Parochis aliquid peti poſſit? Negarunt DD. num. 41. *& 42.*

Explicatur hæc doctrina, admittitur, niſi quando eſſet aliquod municipale jus, aut pia conſuetudo dandi aliquid Parochis, n. 43.

In Caſtella tale vectigal non eſt impoſitum, nec dari valet cauſa impoſitionis, n. 44. *Idem dicendum de Parochis, niſi vocentur ad aſſociationem, n.* 45.

An ad transferendum corpus defuncti requiratur licentia Superioris? Ad tranſlationem nulla requiritur licentia, quando ſepulta non ſunt corpora, n. 46.

Quando jam ſunt ſepulta, & ad novum ſepulchrum tranſferuntur, neceſſaria eſt licentia Epiſcopi. Explicatur textus in leg. 14. ff. de relig. & ſumpt. funer. *num.* 47. *Et tunc non debetur portagium, num.* 48.

Sumptus funeris eſt quod expenditur ad tranſlationem cadaveris inſepulti: quod idem dicendum pro depoſitione cadaveris, num. 49. *Si teſtator juſſerit, ut corpus ſuum transferatur de uno ad alium locum, quilibet hæres ad expenſas omnes tenetur, licèt ab aliis pro parte eas repetat, ibid.*

An quando corpus jam eſt ſepultum, & ex licentia Epiſcopi cum cauſa transfertur, expenſa illa ſint funeris ſumptus? Reſpondetur negativè, n. 50.

Et quid, ſi ſic juſſerit teſtator, ut poſt aliquod tempus transferatur ad aliam ſepulturam, an ſumptus ſint funeris: aliqui dixerunt, non eſſe hoc adimplendum, n. 51. *Affirmarunt alteri, n.* 52. *Utraque ſententia negatur, n.* 53. *Et affirmatur, eſſe ſumptus funeris; n.* 54.

Ad ſumptus funeris pertinet quidquid datur pro eleemoſyna Fabricæ Eccleſiæ, & quidquid datur pro corpore cuſtodiendo: quod ab antiquis obſervatum, num. 55.

Ad eoſdem ſumptus pertinet corpus ungere, vulgò Embalſamar. *Et quid in antiquis de ungendi conſuetudine, tam vivos, quam defunctos: & qui eſſent pollinctores, n.* 56.

Antiqui Chriſtiani non ungebantur ſicut Eſſeni. Apud Hebræos defuncti ungebantur, numero 57.

Quorum morem inſequuti ſunt Chriſtiani ob varias ſignificationes, n. 58.

In Regibus, & illuſtrioribus perſonis defunctis hodie unctio adminiſtratur, & in his expenſa funeris exiſtimatur, num. 59. *& 60.*

1. FUneris ſumptus dicitur quidquid in elationem mortui impenſum eſt, *l. At ſi quis* 14. §. *Funeris cauſa, ff. de Religioſ. & ſumpt. funer.* & quidquid occaſione corporis, antequam ſepeliatur, conſumptum eſt, *l. Funeris ſumptus* 37. *ff. eod. tit.* ubi communiter Doctores. Idcircò in his ſumptibus intelligitur quidquid in candelis, & cereis impenditur: quicquid ſolvitur in ferendo cadavere ejus, qui peregrè mortuus eſt: quidquid datur Fratribus, aut in aliis eleemoſynis expenditur, & ad cuſtodiendum, & commendandum corpus: eleemoſynæ, quæ pro funere, ſepultura, & aſſociatione Clericorum conceditur; pro campanis pulſandis & aliis ad id concernentibus. Tum etiam in his ſumptibus intelligendum eſt feretrum, quo corpus ad ſepulturam vehitur. Quod quidem apud Romanos dupliciter uſitatum eſt; erat enim lectica, quæ ad Nobilium feretrum deſerviebat, ſandapila verò ad plebeiorum funera. Lectica verò ideò ad tantam intemperantiam pervenit, ut aliquando octophora, & hexaphora diceretur, quia aliquando octo, & aliquando ſex ab hominibus vehebatur. Hanc feretri differentiam comprehendit Martialis *lib.* 2. *epigr.* 81.

Laxior hexaphoris tua ſit lectica licebit,
Cùm tamen hæc tua ſit, Zoïle, ſandapila.

Et *lib.* 6. *epigr.* 77.

Invidioſa tibi quàm ſit lectica, requiris.
Non debes ferri mortuus hexaphoro.

Et *lib.* 9. *epigr.* 3.

Octo Syris ſuffulta datur lectica puellæ:
Nondum ſandapila pondus amicus erat.

2. Hinc etiam lecticarum abuſus irrepſit, ubi & vivi commodè ferri inceperunt, ut ex Agellio. *Noct. Att. lib.* 10. *cap.* 3. recipitur, cujus verba dat D. Laurentius Ramirez de Prado *ad Mart. dict. lib.* 2. *epigr.* 81. Durantius *de Rit. Eccleſia. lib.* 1. *cap.* 23. *num.* 13. Lavorius *dict. tit.* 2. *cap.* 2. *num.* 35. qui animadvertit, inde ſandapilarios, vel veſpillones dici, quia ſandapilæ ab eis aſportabantur, ut conſtat ex Martiali *lib.* 8. *epigr.* 75. ubi de Domitio.

3. Sumptus iſti communiter in funeribus efficiuntur, quorum aliquos recenſet Conſultus *in l.* 14. §. *Funeris cauſa, ff. de relig. & ſumpt. funer.* Lavor alios addit. *dict. tit.* 2. *cap.* 16. *à num.* 1. Iranzo *de Proteſtat. in Apparat. num.* 20. Medicis *de ſepult.* 2. *part. quæſt.* 2. Bonacina *de contract. diſput.* 3. *quæſt.* 21. *punct.* 6. *propoſit.* 1. Barboſa *appellat.* 107. quibus addenda eſt veſtis vulgò dicta *Mortaxa*, qua corpus ad ſepulturam ornatur, *dict. l.* 14. §. *Impenſa* 4. *ff. de religioſ. & ſumpt. funer.* quæ nequit fieri ex ſacris veſtibus, niſi Prælatus, aut Clericus defunctus fuerit, quos ſimiliter ornare indecens non eſt, cùm ornamenta ſuæ dignitatis fuerint, & cum eis Sacra peregerint, Bonacina *de contractibus, diſputat.* 3. *quæſtione* 21. *punct.* 5. *num.* 1. *verſ. Obſerva.* Sæcularibus autem id non concedendum, ſicut nec ut cum pretioſioribus veſtibus tumulentur, ut eſt elegans textus *in leg. fin. ff. de auro, & argent. legat.* ubi narrat Conſultus de quadam muliere, quæ juſſit ſe ſepeliri cum quibuſdam ornamentis intextis ex magaritis, & ſmaragdis, quæ ad id ipſa fabricaverat: Verùm Conſultus ait, illam diſpoſitionem, tanquam ineptam rejiciendam, nec obſervari debere, *l. Servos* 113. *in fin. ff. de legat.* 1. ubi Gothofredus *lit. L, leg.* 15. *tit.* 13. *part.* 1. Paulus Duranus *de condit.* 3. *part. cap.* 1. *num.* 16. Iranzo

ubi

ubi suprà, num. 109. Lara *de Anniversf. lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 22.

4. Hinc si quis ad has vestes pretiosas capiendas sepulchri religionem violaverit, in pœnam violati sepulchri non incidit, sicut nec qui ex sepulchro pecuniam obstrusam extraxerit; illa enim pœna tantùm committitur quando cineribus injuria irrogata fuerit, non verò quando pretiosas vestes, aut divitias in monumento reconditas sustulerit, *l. Iulia* 4. *ff. ad l. Iul. peculat.* Lavor. *dict. tit.* 2. *cap.* 7. *num.* 25. quod admittendum non censeo quando vestis defuncti, seu *Mortaxa*, non ita fuisset pretiosa, sed tantùm illa, quæ ob necessitatem corpus cooperiendi, cum corpore accingeretur; tunc enim cineribus irrogari injuriam quis dubitabit? Est enim vera cadaveris spoliatio, quæ quidem si armis fiat, capite delinquens plectitur; si verò sine armis, damnatur ad metallum, *l.* 3. § *Adversus*, *ff. de sepulchr. violat. l.* 14. *tit.* 73. *part.* 5. Menochius *de Arbitrariis, casu* 387. *num.* 13. Villalobos *in Summat.* 2. *part. tract.* 31. *difficult.* 6. *num.* 1.

5. Est similiter funeris sumptus, quando corpus in aliquo loco commendatur, seu deponitur, ut alibi transferatur ad quietam, & perpetuam sepulturam, ut est textus *in dict. l.* 14. §. *Impensa*, ibi: *Vel etiam commendandum: l. si quis* 40. *ff. de relig. & sumpt. funer.* Ratio enim est, nam funeris impensa est quidquid expenditur, donec corpus ad perpetuam sepulturam perveniat, & ad propriam collocetur, ut tradunt citata jura. Ergo ut sumptus funeris sunt censendi, qui fiunt ad corpus transferendum. Cujac. *observat. lib.* 2. *cap.* 12. *& lib.* 11. *cap.* 21. Gibalinus *de variis negot. lib.* 5. *cap.* 1. *art.* 3. *num.* 6. *tom.* 2.

6. Quibus & addendus est sumptus ille, qui in constructione sepulchri fieri solebat, ut *in dict.* §. *impensa*, ibi: *Marmor*; sepulchra enim antiquorum ex marmore plerumque construebantur, ut testatur Girandus *in suis sepulchralibus, fol.* 643. simul cum silice, saxo, & ferro, Strab. *lib.* 4. *de Mausoleo Augusti*. Lavor. *dict. tit.* 2. *cap.* 8. *num.* 13. Iranzo *in Apparat. num.* 108. Verùm id non omnibus concessum, seu permissum; tantùm enim ditiores hoc confecerunt, prout refert Lavor. *dict. num.* 13. Quapropter Consultus *in dict.* §. *Impensa*, inter alios funerum sumptus marmor apponit, ostendens quamlibet materiam, ex qua sepulchrum conflatur, ad has expensas pertinere.

7. Sed est dubium, an vestes lugubres ad hos funerum sumptus pertineant, quæ apud nos communiter *Lutos* dicuntur. Prima sententia negat; per textum *in l.* 30. *Tauri*, ubi sumptus funeris enumerantur, non tamen inter eos vestes lugubres recensentur: Ergo ad has expensas non pertinent. Sed textus ille assumptum non probat, non enim signantes expensas istas annumerat, sed generaliter loquendo asserit, *La cera, y Missas, y gastos de el entierro, se saquen con las otras mandas graciosas de el quinto*. Ex his enim verbis nihil ad rem percipi valet; sub verbis enim, *Y gastos*, etiam comprehendi valent vestes lugubres: Ergo nihil certum ex textu illo percipi valet. Cæterùm probatur, nam funeris impensa dicitur quidquid corporis causâ sepeliendi expenditur, *l. funeris* 37. *ff. de relig. & sumpt. fun. l.* 14. §. *funeris causa*, *ff. eod. tit.* Vestes enim lugubres non ad hanc causam pertinent, cùm funus strenuè fieri valet absque illis vestibus: Ergo nequeunt computari in sumptibus funeris. Castillo *in l.* 3. *Tauri, verbo Gastos*. Garcia *de Expensis, cap.* 8. *num.* 17. Tellus Fernandez *in dict. l.* 30. *vers. Ego verò*. Ferro *quæst. vic.* 1. *part. quæst.* 48. *à num.* 1. Ayora *de partitionib.* 2. *p. quæst.* 12. *num.* 24. Quesada *quæst.* 25. *num.* 24.

8. Secunda sententia contrarium tenet ex decisione textus *in l. Si ex re* 28. §. *fin. ff. de Stipulat. servor.* ibi: *Quod hæredis familiæ ex morte testatoris funesta facta intelligitur*. Quibus congruunt verba Statii *lib.* 5. *Sylv. Nigra domus luctu, miserumque accessus ad aurem Conjugis arbatæ.*

Unde perpenditur, in funeribus familiam defunctorum funestam fieri, pannisque nigris indui solere, quasi per quandam necessitatem ostendi mœrorem & tristitiam in morte alicujus, quod pertinet ad funeris expensam. Spino *in Specul. testament. gloss.* 2. *num.* 61. Surdus *decis.* 255. Mastrillus *decis.* 10. *num.* 11. Fontanella *de pact. nupt. gloss.* 2. *part.* 5. *num.* 33. Regens Leo *decis.* 150. *num.* 14. Cancerius 1. *part. var. cap.* 9. *num.* 4. *in fin.*

9. Tertia sententia asserit, in hac re standum esse consuetudini; si enim consuetudo regionis, aut illius loci sit, ut vestes lugubres concedantur familiæ, & non solùm personis illius, sed etiam famulis, id erit observandum, & tanquam funeris sumptus sunt computandi; etenim conducit ad funus efficiendum secundùm morem regionis, quapropter ut sumptus illius sunt censendi. Lavor. *dict. tit.* 2. *cap.* 16. *num* 4. Gamma *decis.* 308. *num.* 5. Riccius 5. *part. collect.* 1931. Iranzo *in Apparat. num.* 117. Bonacina *dict. disp.* 21. *punct.* 6. *prop.* 1. Spino *de testam. gloss.* 2. *num.* 61.

10. In hac difficultate hæc tertia sententia amplectenda est, scilicet consuetudine extante, ut vestes lugubres dentur uxori, & familiæ, expensas funeris esse censendas. Et ratio est, nam consuetudine extante causa est ad corpus sepeliendum necessaria, sine qua nequit fieri funus illâ decentiâ, aut necessitate causata ab ipsa consuetudine; quapropter ut funeris expensa consideranda est. Id apud Romanos usu receptum est *ex d. l. Ex re* 28. §. *fin. ff. de stipulat. servor.* & apud Nos communiter, dummodò defunctus non sit ex infirma sorte, aut rusticus ex oppidulis, vulgò *Aldeas*, ubi rusticani aliquo signo determinato funebrem mœrorem demonstrant; absque aliquibus vestibus nigris, sed solùm funiculo galeri dempto, vel colli linteolo. In locis, & in personis, in quibus consuetudo ista recepta est, vestes istæ funebres ad expensas funeris pertinebunt; idcircò in nostra Castella ex quinto erunt extrahendæ, ut benè tenent Gregorius Lopez *in l.* 12. *tit.* 13. *part.* 1. *gloss. magna*, Azevedo *in l.* 13. *tit.* 6. *lib.* 5. *Recopilat. num.* 6. Cifuentes *in l.* 30. *Tauri*. Angulo *de Meliorat. in l.* 13. *gloss.* 1. *num.* 12.

11. Sed tamen adhuc consuetudine existente, prout quotidie in his Regnis ad praxim adducitur, contrarium censuerunt Tellez *in dict. l.* 30. *Tauri*, Mathienzo *in l.* 13. *tit.* 6. *lib.* 5. *gloss.* 2. Ayora *dict. 2. p. quæst.* 12. *à num.* 24. probantes, vestes lugubres de quinto non esse extrahendas, sed etiamsi in consuetudine sit, ex hæreditate esse deducendas; aliàs gravissimum damnum irrogaretur animæ defuncti, dum vestes lugubres ex quinto auferrentur, quod in piis suffragiis est expendendum.

12. Sed tamen Doctores isti absolutè non sunt recipiendi; possunt enim testatores designare omnia pia, quæ pro sua anima sunt facienda; sed adhuc in quinto remanent alia quamplura bona: Id circò in hac specie, etiamsi de quinto lugubres vestes abstrahantur, nulla injuria irrogatur animæ defuncti. Idem dicendum, si quintum habuisset bona sufficientia, ut pia quæque secundùm qualitatem personæ efficiantur, & in reliquo fuisset sufficiens ad vestes lugubres. Quapropter in his casibus fundamentum eorum solidum non est, nec est recipienda eorum doctrina, consuetudine hac existente.

13. Erit tamen magis urgens dubium, quando in quinto essent pauca bona, ut non sufficerent ad pia, quæ facienda sunt pro anima defuncti, & ad funeris expensas necessariissimas, sine quibus nequit effici funus. Et in hoc casu adhuc videtur dicendum, cum diminutione piorum vestes lugubres esse concedendas

dendas, conſuetudine extante; nam omnes expenſæ Funeris, tanquam æs alienum de jure communi cenſentur, *L1. §. penult. ff. ad l. Falcid. l. fin. §. In computatione, Cod. de jur. delib. l. penult. ff. de relig. & sumpt. funer.* Quod quidem jus Caſtellæ *in dict. l. 30. Tauri* 2. *l. 13. tit. 6. lib. 5. Recopilat.* ad quintum bonorum reduxit, ne Partes in damnum legitimarum filiorum excederent. Ergo etiamſi in quinto ſint pauca bona, adhuc veſtes lugubres inde ſunt extrahendæ, ne ſimile damnum ſequatur in legitimis filiorum.

14. Verùm in hac hypotheſi admitto doctrinam Tellez, Marhienzo, & Ayoræ recenſitorum *num.* 11. dicentem eſſe extrahendas veſtes lugubres ex hæreditate, non autem ex quinto. Ducor, nam actio ad funeris impenſas ex bono, & æquo procedit, *l. Et ſi quis* 14. *§. Hæc actio 6. ff. de relig. & sumpt. fun.* Augulo *in dict. l. 13. gloſſ. 1. num. 12.* Quare in ſpecie propoſita nequeunt in quinto venire veſtes lugubres, cùm non æquum, ſed iniquum fuiſſet privare animam ſuffragiis, & impenſis neceſſariis ad ejus ſuffragium pro concedendis veſtibus lugubribus. Cæterùm, licèt conſuetudine exiſtente, ſint expenſæ funeris, non tamen præciſæ, ſed tantùm ad honorem, & decentem authoritatem defuncti politicam; hæc enim neceſſitas ſumptuum non eſt facienda cum diminutione ſuffragiorum animæ, & aliarum expenſarum ejus levamini conducentium: Ergo quando bona deficiunt in quinto, faciendæ ſunt ex hæreditate, tanquam æs alienum, quod nequit ſolvi ex quinto à lege regulato. Denique conſuetudo in hac ſpecie nequit aliquo modo efficere, ut ex quinto veſtes lugubres extraherentur, quia eſſet irrationabilis dum cum detrimento animæ veſtes iſtæ concederentur; quare nullius eſſet roboris, ex adductis *cap. antecedenti, num.* 38. quapropter non ſunt deducendæ de quinto, ſed ex hæreditate; aut non ſunt extrahendæ ex aliqua parte, ſed omittendæ, ſi aliàs nequeunt fieri.

15. In re tamen animadvertenda eſt doctrina Gregorii *in dict. l. 12. tit. 13. p. 1. gloſſ. magna* 8. *ad finem* ubi diſtinguit veſtes lugubres, ut ad impenſam funeris pertineant, eſſe tantùm conſiderandas, quæ dantur uxori, & famulis; non autem quæ dantur hæredibus qui expenſas illarum debent facere ex hæreditate, non verò ex quinto. Et ratio videtur, quia id decrevit conſuetudo, quæ non ita in hæredibus, prout in uxore, & famulis recepta eſt; ideircò non ut impenſæ funeris cenſentur, ut declarat Azevedus *in dict. l. 13. n. 6.*

16. Verùm Tellez Gregorium carpit *in dict. l 30. num. 4.* eo potiſſimè probans, nullo modo veſtes lugubres eſſe funeris ſumptus, prout verius etiam dicit Valaſco *de Partit. cap. 19. num. 55. verſ. At ſine dubio.* Sed tamen Gregorii, & Azevedi doctrina admittenda eſt, ſuppoſita conſuetudine, ut in praxi receptam vidimus, quæ maximè viget, ut veſtes lugubres uxori, & famulis concedantur, ita ut ſi id ab hæredibus contradicantur, debeant probare, in conſuetudine non eſſe eas concedere, ut benè conſiderat Azevedus *dict. num. 6.* Siguenza *de Clauſulis, lib. 2. cap. 11. §. 2. 7. num. 183. in fine*: quod non ita in hæredibus à conſuetudine receptum eſt, quin ſi ipſi tentent, ex quinto eſſe extrahendas, debeant probare ſic in praxi admiſſum, ut explicuit Azevedus *ubi proximè*. Quapropter ſi id ab eis probatum non fuerit, minimè eorum veſtes lugubres ſunt extrahendæ ex quinto, ſed ex hæreditate.

17. Sed quid de aliis pannis nigris, vulgò *Baietas*, qui aponuntur in domibus aliquorum Magnatum, & Nobilium, tum in Eccleſiis ubi tumulantur, & in tumulis; an ſint funeris impenſæ? Et affirmandum videtur, quia reſpectu ipſorum Nobilitatis, vel Magnitudinis, hæc pertinent ad decorem illorum, ut aliæ veſtes lugubres, & ſic à conſuetudine receptum eſt: Ergo ſicut aliæ veſtes lugubres à conſuetudine receptæ ſunt inter impenſas funeris, ſimiliter panni iſti nigri, vulgò *Baietas*. Spino *de teſtament. gloſſ. 2. in princip. num. 46.*

18. Sed tamen etiam reſpectu Magnatum, & aliorum Nobilium contrarium eſt tenendum; nam iſti panni ſolùm ad ornatum, & pompam funerum pertinent, & eos pompatica conſuetudo admiſit; quare inter funeris impenſas annumerandi non ſunt. Et confirmatur, nam inter funeris impenſas ſolùm ea adſcribuntur, quæ ſunt neceſſaria ad corporis humationem, *l. 14. §. Funeris cauſa, l. Funeris ſumptus* 37. *ff. de relig. & ſumpt.* Valaſco *dict. cap. 19. num. 53.* non autem quæ ad ornatum, & pompam vanam pertinent. Ergo minimè panni iſti nigri ad funeris impenſas debent pertinere. Denique, nam hæc nigra paramenta ſolùm ad ornatum profana ſunt, & in eis rectè Magiſtratus ſæcularis decernit. Abbas *in cap. fin. de Reb. Eccleſiæ alien. vel non.* Gregorius *in dict. l. 12. gloſſ. 8.* Spino *d. num. 46.* Ergo non debent pertinere ad funeris ſumptus.

19. Unde examinare convenit, an Rex Hiſpaniæ rectè potuerit uni tantùm concedere facultatem ad locandum veſtes lugubres; & iſtos pannos nigros ad funera conficienda, vulgò *Eſtancar los lutos?* In hoc dubio duæ ſunt ſententiæ. Prima aſſerit id fieri non potuiſſe, prout factum eſt Matriti, & Cordubæ, etiam certo pretio determinato. Probatur, nam hæ functiones pertinentes ad funera, & eorum ritus, ſunt Eccleſiaſticæ, & ad bonum animarum, & conſequenter ſpirituales, quapropter nequit in eis Princeps ſæcularis manum mittere, nec de eis quomodolibet diſponere, *cap. Duo ſunt, 10. 96. dict. cap. Novit 13. de Indiciis, cum vulg.* Ergo Princeps ſæcularis nequit uni concedere, ut ſolus ipſe veſtes lugubres, & paramenta nigra, haſtilia, & alia neceſſaria locet ad funera. Cæterùm id eſt agere contra libertatem Eccleſiæ; nam poſſunt Monaſteria, & Eccleſiæ Parochiales ſimilia ad locandum habere, unde impediretur hæc libera facultas Eccleſiarum; ſi uni tantùm concederetur, vel ad vendendum, vel ad locandum. Illud verò, quod impedit Eccleſiis facultatem ſua vendendi, vel locandi, eſt contra ſuam libertatem, *cap. fin. de Reb. Eccleſiæ alien. cap. fin. de Immunit. Eccleſiar. in 6.* Diana *3. p. ſtract. 2. reſol. 14.* Ergo Princeps ſæcularis minimè potuit uni concedere hanc facultatem, ut ſolus ipſe iſta paramenta, haſtilia, & veſtes lugubres venderet, aut locaret. Denique adducitur conſilium Navarri *3. de emptione, & venditione*, ubi affirmat, minimè poſſe Principem vendere, aut concedere alicui privilegium, ut ipſe ſolus, & non alter hoſpites recipiat; quia omni juri opponitur vendere jura cum privilegio prohibitivo, ne alius hoſpites recipiat. Quod idem in hac ſpecie dicendum videtur, prout tunc temporis tenuerunt plures viri docti.

20. Sed contrarium tenet Illuſtriſſimus Araujo *de Stat. Civili, diſp. 12. difficult. 1. à n. 8.* & ad ſuam ſententiam tutandam ſuppponit, in his privilegiis, ſeu conceſſionibus, ut unus tantùm locet hæc paramenta, haſtilia, & veſtes lugubres, minimè Eccleſiis interdici, ut ſi propria voluerint habere, habeant ad ſua funera, dummodò non locent; nec particularibus prohiberi; ut ſi nova emere voluerint, non emant; ſed tantùm ſi locare deſiderant, id neceſſariò agant ab ipſo privilegiato habente Lutorum ſtancum.

21. In his terminis aſſerit, rectè à Principe ſimile privilegium conceſſum eſſe, nec libertatem Eccleſiaſticam lædere; nam hæc paramenta nigra, & funeralia, licèt omninò non ſint profana, ſaltem temporalia ſunt, & communia Clericis, & Laicis, reſpiciuntque politicum regimen; quapropter Princeps ſæcularis habet poteſtatem utendi ſua regalia, & illa utendo, diſponendi in rebus temporalibus, & communibus Eccleſiaſticis pariter, & laicis, quos omnes comprehendere valet; licèt

li, et alteros ex vi, & æquitate juris naturalis; alios verò ex vi directa, & coactiva illius potestatis, ut tradit ipse Araujo *de legibus, disput. 3. sect. 1. difficult. 2.* Ergo rectè potuit Princeps sæcularis disponere super his paramentis nigris, hastilibus, & aliis necessariis ad funera, ita ut ab uno tantùm locentur, & non ab aliis, comprehendendo etiam Ecclesias, & Ecclesiasticas personas, prout quotidie factum est, disponendo super his pompis funeralibus.

22. Cæterùm hoc privilegium non opponitur Ecclesiasticæ libertati, quia non opponitur Ecclesiæ, ut formaliter Ecclesia est, sed quatenus est persona particularis, locans paramenta temporalia, cui quidem de jure prohibitum est hoc genus negotiationis, *cap. Multa 1. cap. Secundùm 6. Ne Clerici, vel Monachi.* Ergo non opponitur libertati Ecclesiæ, ut formaliter Ecclesiæ, unde libertas lædiur, ex traditis à Bonacina *de Censuris Bullæ, disput. 1. quæst. 16. sect. 2. punct. 2.* Ergo nullo modo ex hoc privilegio offenditur libertas Ecclesiæ.

23. Denique dispositio ista regalis est. In rè temporali, de sua natura, subdita potestati Principis, & communi tam laicis, quàm Clericis. Unde sustinendum est privilegium licèt per accidens offendat Ecclesias, aut personas Ecclesiasticas; itaque rectè uni concedit privilegium solùm vendendi salem, licèt ex eo aqua benedicta conficiatur; & idem de thure asserendum, licèt ad Altaria adolenda deserviat: Ergo similiter dicendum est in præsentia, licèt per accidens offendantur Ecclesiæ, & Ecclesiasticæ personæ.

24. Hæc difficultas duas disquisitiones involvit. In primis, an Princeps sæcularis possit aliquid disponere in pompis funeralibus, vestibus lugubribus, & paramentis nigris, hastilibus, & aliis necessariis in funeribus Nobilium, & Divitum? Secundò, an ex hac potestate valeat hæc ornamenta uni tantùm ex privilegio concedere, ita ut ipse solus, & non alius illa locet? Quoad primum observandum, In funeribus aliqua esse spiritualia, veluti Missæ, memoriæ, eleemosynæ, luminaria danda Ecclesiasticis, & in sepultura necessariò imponenda ex observatione Ecclesiæ: & in his, cùm pertineant ad bonum animæ, & sint ex ritibus sacris, nullo modo Princeps sæcularis, potest aliquid disponere, quia id non est ipsius jurisdictionis, & potestatis, ut diximus suprà, *num. 18.* Quamobrem *in l. 2. tit. 5. lib. 5. recopilat. vers. Que en quanto à Missas*, hæc excipiuntur, quando lex illa dat formam in his sumptibus funeralibus. Si verò statutum, seu dispositio Principis non se habeat circa hæc funeralia spiritualia, & concernentia ad ritus Ecclesiæ, sed tantùm circa ornatum, & pompam funeralem, ad corripiendum similes excessus, tunc rectè poterit Princeps sæcularis formam dare, & pompas, & excessus in his funeribus corripere; hæc enim temporalia sunt, pertinentia ad jurisdictionem Principis sæcularis, & tanquam lex communis Laicis, & Clericis, omnes obligabit, licèt diverso modo. Inde enim Romani lege lata statuerunt sumptus in funeribus faciendis, ut constat apud Ciceronem *ad Atticum, lib. 12.* Sunt ad id plura jura *in sub ff. & Cod. de relig. & sumptibus funer.* Quod idem in nostris patriis legibus decretum legimus *in l. 1. & 2. tit. 5. lib. 5. Recopil.* Ita tenent cum simili distinctione Abbas *in cap. fin. de reb. Ecclesiæ, num. 6.* Felinus *in cap. Ecclesia S. Mariæ, de Constit. num. 91.* Perez *in l. 7. tit. 1. lib. 1. ordinament. gloss. Vestir.* Baëza *de Melior. Filiab. cap. 1. num. 12.* Matienzo *in l. 2. tit. 5. lib. 5. gloss. 10. num. 1.* Azevedus *in l. 1. tit. 5. lib. 5. num. 2.*

25. Sed adhuc in specie maxima consideratione id est faciendum à Principibus; nam potest impensa funeris excessiva considerari duobus modis; nempe quando tendit ad bonum animæ, & hanc quantumvis excessivam, nequeunt moderari; quanto enim magis augetur, etiam animæ bonum augetur; quod nequit à Principe sæculari impediri; verùm dispositio testatoris est ad unguem observanda. Quod idem dicendum est, si voluntariè fiat ab hæredibus; vel ab alio ob bonum animæ defuncti. Ratio enim est, nam doctrina suprà relata, intelligenda est quando pompa, seu excessus tantùm est ad honorem, & vanitatem corporum, quam optimè reprehendit D. Augustinus *lib. 2. de curâ pro mortuis habend.* & refertur *in cap. Animæ 22. 13. quæst. 2.* non verò quando est ad animæ bonum, quantumvis excessivum. Ergo licèt expensa sit excessiva ad bonum animæ, veluti quamplores Missæ, Orationes, eleemosynæ, & oblationes, & pauperum vestimenta, nequit Princeps sæcularis aliquid circa id statuere, ut *in l. 1. §. Impensa, ff. ad l. Falcid.* tenent Alex. *num. 3.* Vincentius *num. 5.* Mathienzo *in d. l. 2. gloss. 12. num. 1.* Diana *1. p. tract. 2. resol. 64.* Marta *de jurisd. 4. p. cons. 1. casu 54.* Graffis *de effect. Cleric. 2. eff. num. 467.*

26. Quoad secundum, an potuerit Princeps privilegium unicæ personæ concedere, ut ipse, & non alius locet, aut vendat hæc paramenta nigra, & hastilia, concernentia ad funeris ornatum, & pompam profanam? Affirmandum videtur, nam ut supponimus, in his rebus habet potestatem. Ergo similia privilegia potest concedere, existente causâ publicâ id exigente. Tum potest taxare pretium determinatum, pro quo fiat venditio, vel locatio: tum quia hæ res non sunt necessariæ, nisi ad pompam, & vanitatem; in quo quidem casu DD. similia privilegia, vel stancos admittunt. Villalobos *in Summa, 2. p. tract. 31. difficult. 17. num. 2.* Soto *de Justit. lib. 6. quæst. 6. art. fin.* Gregorius *in l. 2. tit. 7. p. 5. gloss. 1.* Bobadilla *in polit. lib. 3. cap. 4. n. 13.* Ergo similiter in hac specie.

27. Verùm assertum hoc similibus conditionibus erit admittendum; si ex aliquo accidenti in præsentiarum daretur causa, & ratio publica extrinseca, ut simile privilegium concederetur, & solùm comprehenderet sæculares, prout in privilegiis Matriti, & Cordubæ concessis, ubi Rex noster ob graves Reipublicæ necessitates, & bellorum, privilegia illa vendidit. Verùm si ad ipsam materiam attendamus, nulla causa publica valet excogitari, ut simile privilegium, seu stancus admittatur, cùm non pompa funebris ex eis tollatur, quin potiùs augetur, dum facilè per locationem parvo pretio similia paramenta, hastilia, tumbæ, & alia habentur; quod durissimum esset emere. Quapropter simile privilegium, per se loquendo, tam longè est à bono publico, ut directè adversus illud procedat, nisi causa extrinseca tam gravis, & urgentis sit necessitatis, ut præponderet huic gravi damno, quod per se ex materia ipsa procedit.

28. Unde res ista difficillima est, ut ad praxim adducatur, dum à natura ipsius actus utilitati publicæ repugnet: tum etiam libertati particularium, quibus ex jure gentium competit libertas emendi, vendendi, locandique, & conducendi pretio justo, prout ipsis libuerit, *l. 2. ff. de nundin. l. Nec emere, Cod. de jur. deliber. l. 4. tit. 7. p. 5.* & ibi Gregorius *verbo Mas ricas*, Plato *de Republica, lib. 3 1 dialog. 2.* Sotus *lib. 6. de Just. quæst. 2. art. 2. conclus. 3.* Morla *in Emporio, 1. p. tit 9. quæst. 2. num. 1.* quamobrem privilegia ista, vel stanci, sunt valdè odiosi, & Regibus dissuadendi, ut cum aliquibus tradit Bobabilla *d. lib. 3. cap. 4. num. 17.* Avendañus *1. p. de Exeq. cap. 12. num. 12.* Azevedus *in l. fin tit. 11. lib. 6. Recopilat.* Nec tam facilè debuit Illustrissimus Araujo simile privilegium, seu stancum approbare, ad vestes lugubres, paramenta nigra, & hastilia solùm ab uno locanda.

29. Verùm si adhuc omnia ista concedamus in casu

ſu præſenti, quando ſimilia fuerunt data privilegia (ſalvo meliori judicio) mihi videtur defendi non poſſe, quin potiùs cenſendum adversùs Eccleſiæ libertatem conceſſa fuiſſe. Et ad id ſuppono, tempore illo, prout nunc videmus, Eccleſias Conventuales, & Parochiales illa ornamenta nigra, haſtilia, tumbas, & pannos nigros quoad funera illa Nobilium, & Magnatum habuiſſe, pro quibus ſtipendia certa dabantur; nova verò in aliis tabernis, ſeu Officinis non locabantur, ſed tantùm de novo vendebantur, quod in ſimilibus privilegiis interdictum non eſt; hoc enim, quod ab Eccleſiis fiebat, rectiſſimè fieri probatur: nam licèt hæc ad majorem ornatum, & pompam funeralem fierent, non tamen indignam; verùm ſolùm in funeribus Nobilium, & Ditiorum, quibus major honor debetur, ſecundùm ſuam qualitatem concedebantur. In qualibet Republica benè ordinata illud ſemper fuit obſervatum, ut Illuſtrium virorum funera excelſiori pompâ celebrarentur, *l. Et ſi quis 14. §. Equitii, ff. de Relig. & ſumpt.* latè Herod. *lib. 4. Hiſt. Roman.* Lavorius *diſt. vit. 2. cap. 15. per tot.* Chaſſaneus *in Catalog. glor. mundi, 2. part. conſiderat. 5.* Bollo *in œcon. can. 2. claſ. cap 5. §. 2.* Salzedo *in Theatr. hon. gloſſ: 13. num. 23.* Idque etiam apud Chriſtianos obſervatur; non enim ſanctiſſima lex noſtra illa, quæ neceſſaria ſunt, ad vitos Proceres, & Illuſtres, etiam in morte decorandos, interdicit; habemus enim Deum ſtrenuè largitorem, præcipitque ut majores noſtros, optimoſque viros honoremus & laudemus in morte, prout ſanctiſſimi viri fecerunt. Marta *de juriſdict. d. 4. part. caſu 54. n. 6.*

30. Tum etiam aliquid recipere, pro his rebus, quæ ad pompam, & ornatum defuncti pertinent, abſque aliqua culpa eſſe probat Suarez *de Relig. tom. 1. lib. 4. cap. 15. num. 7.* hæc enim ſpiritualia non ſunt, ſed tantùm temporalia, pro quibus aliquid recipi valet pro eorum uſu, aut ratione ſtipendii, & laboris, ut concedit ipſe Aranjo *diſt. difficult. 1. num. 13.* Nec alio modo, etiam per modum locationis, ſicut & alia temporalia, locat Eccleſia, *cap. Veſtra 2. cap. fin. de locato, Extravagant. Ambitioſa, de Reb. Eccleſiæ alien. vel non* Barboſa *de Univerſ. lib. 3. cap. 13. num. 71.* Quapropter ex nullo Capite hoc ſtipendium recipere indignum eſt Eccleſiis Conventualibus, vel Parochialibus, nec ex injuſta negotiatione contrarium eſt admittendum, quia Eccleſiam res ſuas propriàs locare ad aliquam utilitatem captandam, negotiatio non eſt, nec etiam ad lucrum, cùm id efficiat abſque commercio emendi, & poſteà vendendi, ſed ex mera locatione rei propriæ, quod eſt conceſſum Eccleſiis, ut in terminis tenet Sylveſter *verbo Simonia, q. 11. verſ. 3.* prout etiam in quibuſdam locis adpittitur cultram à Parochis in funeribus ponere, ut inde aliquid recipiant: ad quod licèt non poſſint cogere Parochianos, attamen ſi libenter petant, rectè ſtipendium accipiunt. Riccius 3. *part. deciſ.* 124. Lavor. *d. tit. 2. cap. 3. num. 220.* Samuel. *de Sepult. tract. 1 diſput. 3. controverſ. 2. concluſ. 9. à n. 56.*

31. Hoc enim cùm rectè fiat ab Eccleſiis, tam Conventualibus, quàm Parochialibus, dare privilegium certæ perſonæ, ut ipſe ſolùm locet hæc ornamenta, & neceſſaria ad funera, cum privatione, ita ut nec ab Eccleſiis id fieri poſſit, quando nec alius id agebat, directè tendit contra Eccleſiam, & illius libertatem utendi re propria, ad hoc ut ſtipendium non percipiat, nec ad libitum re propria utatur. Et comprobatur, nam ſi Eccleſia privaretur directè, vel indirectè ab ſtatuto, ne emat, aut vendat, nec locet res proprias, aut ne alii illi vendant, vel ab ea conducant, nec faciat rem, pro qua ſtipendium percipit, contra libertatem Eccleſiaſticam eſt, *cap. fin. de Immunit. Eccleſiar. in 6.* Suarez *de cenſur. diſput. 21. ſect. 2. num. 93.* Reginaldus *in Praxi, tom. 1. lib. 9. cap. 24. num. 358.* Coriolanus *in Bulla Cœn. excommunicat. 15. fol. 937.* Quod idem eſt dicendum, ſi interdiceretur, ne Eccleſiis, aut Clericis aliqua obſequia, aut ſervitia præſtentur. Diana 1. *part. tract. 2. reſol. 53.* Cùm ergo ex ſimili Privilegio uni conceſſo, Eccleſia iſta libertate utendi re propria privaretur, ne ſtipendium, aut ſalarium percipiat ex ſimilibus ornamentis; indè eſt, ut ſimilia privilegia ſint contrà libertatem Eccleſiæ, non per accidens, ſed directè, quatenus ſolùm Eccleſiæ, ad tempus privilegii, ipſæ ſolæ ſimilia paramenta, haſtilia, tumbas, & alia in funeribus miniſtrabant.

32. Cæterùm, nam licèt Princeps ſæcularis poſſit decernere circa abuſus pompæ funebris, & de veſtibus lugubribus, pannis nigris, & aliis, quæ nullam relationem habent ad cultum divinum, non tamen ſuper his, ex quibus aliquod emolumentum percipit Eccleſia, aut Eccleſiaſticæ perſonæ; quia tunc Eccleſia, & Clerici damnum ex Decreto aſſumerent, & eſſet contra libertatem Eccleſiæ, & Clericorum: tum & minueretur ſtipendium, ſeu eleemoſyna, quæ conceditur Eccleſiæ, & incrementum Eccleſiæ ſemper cedit in bonum animæ defuncti, ut benè docet Graſſis *de effect. Clericat. eff. 2. num. 467.* Marta *de Juriſdict. 4. part. caſu 54. à num. 2.* Pavinus *de offic. & poteſt. Capit. 2. p. quæſt. 8. num. 28.* Alterius *de Cenſuris, tom. 1. diſput. 16. lib. 5. cap. 6.* Ubaldus *de can. Epiſcopali, cap. 18.* Diana *ubi ſupra, num. 64.* Cùm ergo in ſpecie agatur per decretum Principis ſæcularis, ne pro pannis nigris, & paramentis ad funera, & alia neceſſaria aliquid Eccleſia recipiat, nec ratione ſtipendii, nec ratione locationis licitæ, indè eſt, ut ſimile decretum opponatur immunitati, aut libertati Eccleſiaſticæ.

33. Sed dices: Princeps ſæcularis cùm hanc pompam funeralem ad modum reducit, & prohibet, etiamſi exinde damnum, aut ſtipendia Clericis, & Eccleſiis eveniant, rectè procedit; nam Statutum, ſeu Decretum cadit in temporalibus, & exceſſivis expenſis civium, licèt per accidens ſequatur ne ſtipendia percipiant, nec Eccleſia, nec Clerici: quod non eſt in conſideratione, ut in terminis tenent Cajetanus *verbo Excommunicatio, cap. 31. verſ. Et juxta hanc rationabilem.* Navarrus *in Manu. cap. 27. num. 120.* Souſa *in Bull. Cœn. cap. 16. diſput. 94. concluſ. 2. num. 3.* Graſſis 1. *part. Deciſ. lib. 4. cap. 18. num. 135.* Ergo rectè in ſpecie potuit Princeps facere decretum, ne hæc paramenta, haſtilia, & tumbæ ab aliis locarentur, niſi ab habente privilegium, etiamſi per accidens damnum Eccleſiarum, & Clericorum ſequatur.

34. Sed horum Doctorum admittenda non eſt ſententia, tribus ex rationibus. Prima, nam quando decretum hoc factum eſt, non niſi Eccleſiæ Conventuales, & Parochiales ad ſuas neceſſitates levandas pro ſtipendio, vel locatione hæc præſtabant paramenta, utpotè res neceſſarias ad funera, quæ ibidem erant facienda: quapropter non per accidens, ſed directè ſimilia privilegia tendere videntur adversùs Eccleſias. Secunda, nam ad hoc, ut hoc privilegium opponatur libertati Eccleſiæ, ſufficit ut per indirectum hoc fiat, alias facilè immunitas Eccleſiæ illuderetur, ut appoſitiſſimus eſt textus *in cap. fin. de Immunit. Eccleſ. in 6. cap. Quantò, de Privileg.* ubi Gloſſa, & Abbas. Layman *in Summa, lib. 4. tract. 9. cap. 9. num. 3. verſ. Notandum verò*, & communiter DD. licèt enim hoc privilegium non loquatur cum Eccleſiis, vel Clericis; attamen indirectè tendit adversùs eos, quatenus privantur ſtipendiis illis, quæ percipiunt, utendo re ſua. Ergo doctrina illa admittenda non eſt. Quamobrem miror Layman, doctiſſimum virum, *ubi proximè*, poſtquam doctrinam ſuprà traditam ſcripſit, dixiſſe, Statutum de moderanda funerum pompa, factum à Principe ſæculari,

lati, valere; licèt inde Clerici detrimentum accipiant, quia hoc est agere indirectè contra libertatem Ecclesiæ.

35. Tertiò eliditur sententia illorum Doctorum; nam quando in funeribus moderantur, quæ Clericis aut Ecclesiis conceduntur, unde emolumentum percipiunt, non est considerandus temporalis honor defuncti, sed eleemosyna stipendii, & utilitatis, quam percipit Ecclesia vel Clerici in bonum animæ defuncti, qui hæc elargiuntur ad majorem cultum divinum, & fabricam Ecclesiæ: unde licèt Princeps possit moderari pompam funeralem in puré temporalibus, non tamen in ea temporalitate cedente ad utilitatem Ecclesiarum, & Clericorum, ut diximus suprà; & tenet in terminis Tabiena *verbo Excommunicatio, casu* 101 *num.* 5. Diana *dict. 1. part. tract. 7. resol. 64. vers. Ex his apparet.* Ergo cùm in specie privilegium hoc detur modum locandi hæc temporalia à solo uno, auferendo hanc facultatem Ecclesiis cum illarum nocumento; necessariò dicendum, agere contra libertatem Ecclesiæ.

36. Hinc obiter adnotandus est Martà *dicasu* 54. *num.* 5. dum scripsit, tantum valere moderans amplas cultrices sericas, vel aureas, quæ fiunt Neapoli ad Nobilium funera, & postèa deserviunt ad ornamenta Capellarum; hoc, inquam, admittendum non est, cùm jam ad cultum, & ornamentum Capellarum relinquantur in Dei obsequium & ejus reverentiam. Cujus contrarium scripserat *d casu* 54. *num.* 2. Ergo in specie asserendum, agi contra libertatem Ecclesiæ. Spino *de testam. gloss.* 2. *num.* 45.

37. Præterea similia privilegia non reformant pompam funeralem, ut diximus *num.* 25. sed tantùm versantur circa locationem horum paramentorum, hastilium, & tumbarum, ut à nullis fiat, nisi ab habente privilegium. Aft respectu locationis nequit Princeps dare privilegium, nec directè loquendo cum Ecclesiis, nec indirectè universaliter loquendo, ne sua propria locent, quin esset id agere contra libertatem Ecclesiæ, *d. cap. fin. de Immunit. lib.* 6. ubi DD. Ergo privilegia ista sunt contra libertatem Ecclesiæ.

38. Sed dices cum eodem Illustrissimo Araujo *dict. difficult.* 1. *num.* 10 hæc potestas locandi non auferetur Ecclesiæ, ut formaliter Ecclesia est: Ergo potuit Princeps, non agendo contra libertatem Ecclesiæ, hanc facultatem similia locandi ab Ecclesiis auferre; prout etiam ratiocinatur Cajetanus *in Summa, verbo Excommunicatio, cap.* 3 *vers. Quarto nota.* Sed respondetur, Ecclesiam, & Ecclesiasticas personas habere potestatem, ut res suas vendant, locent, &c. Hanc enim potestatem simul cum aliis civibus tenent; sed tanquam formaliter Ecclesia, & Ecclesiastici habent privilegium, ut liberè hoc facere possint, ita ut à nullo Principe sæculari possint ab eo impediri in damnum eorum. Similiter ne impediant eis donare, vendere, locare, &c. ut est appositissimus textus *in dict. cap. fin. de Immunit. Ecclesiar. lib.* 6. Ergo in præsentiarum, nec directè, nec indirectè potuit Princeps dare privilegium, ne Ecclesiæ Conventuales, seu Parochiales possent similia paramenta concedere, sive id fiat per modum stipendii, sive salarii locationis: alias ageret contra libertatem Ecclesiarum, quia opponitur ejus libertati, ut formaliter Ecclesia est.

39. Ex dictis facillimè fundamenta Illustrissimi Araujo dissolvuntur; nam licèt Princeps sæcularis possit disponere, & decernere circa has pompas funerales, eas moderando; non tamen eo modo, ut ex eis damnum Ecclesiarum sequatur, aut Ecclesiasticæ personæ alicujus, ut tenent suprà relati, quibus addendi. Megala *in* 3. *part. lib.* 3 *cap.* 60. *quæst.* 3. *num.* 54. Duardus *in Bull. Cœn. lib.* 2. *can.* 15 *quæst.* 13. *num.* 54. Abbas 1. *part. cons.* 63. *quæst.* 3. Tum opponitur simile privilegium Ecclesiæ, ut est formaliter Ecclesia: nec habet aliquam speciem negotiationis illicitæ, cùm id percipere possint Ecclesiæ, ut stipendia, aut eleemosynæ, aut per propriam mercedem locationis, quod etiamsi propria negotiatio fuisset, adhuc in Ecclesiis Conventualibus, & Parochialibus pauperibus, prout sunt quæ hoc faciunt, semper est licitum; negotiatio enim quæ prohibita est Clericis, & Ecclesiis, illa tantum est, quæ fit ad lucrum, ut sunt jura aperta *in d. cap.* 1. *cap. Secundùm* 6. *Ne Clerici, vel Monachi.* Illa enim propria negotiatio est, quæ fit ad interesse, & lucrum capiendum, interdicta quidem Clericis *cap. Negotiationem* 88. *dist. cap. fin. de vit. & honest. Clericor. l.* 56. *tit.* 6. *p.* 1. *can.* 6. 43. & 80. *Apostol.* Concilium Illiberitanum *can.* 19. & 20. Arelatense I. *can.* 12. Arelatense II. *can.* 14. Nicænum I. *can.* 17. Chalcedonense *can.* 3. Cabilonense II. *can.* 2. & 44. Carthaginense I. *can.* 6. 8. & 9. Carthaginense IV. *can.* 67. Laodicense *can.* 4. Agathense *can.* 69. Turonense *can.* 13. Autelianense III. *can.* 26. Rhemense *can.* 32. Vvormatiense *can.* 67. & 69. Aquisgranense *can.* 93. Tarraconense *can.* 2. & alia quamplura quæ congessit Gratianus *dict.* 46. & 88. 14. *quæst.* 4. & 21. quæst. 6. propter rationes traditas à Morla *in Emporio, fit.* 9. *quæst.* 10. *à num.* 1. Non tamen illa est illicita, & interdicta, quæ fit ad sublevandam propriam indigentiam, & necessitatem per aliquod artificium, aut aliquam negotiationem specialem; ad id enim ratio naturalis impellit, ut quis à necessitate liberetur, etiamsi sit Clericus, seu Ecclesia, *cap.* 1. & 2. *dist.* 91. *cap.* 1. *de celebratione Missæ*, Molina *de Just. tract.* 2 *disp.* 342. *num.* 16. Lessius *de Just. lib.* 2. *cap.* 21. *dub.* 1. *num.* 6. Villalobos *in Summa*, 2. *part. tract.* 21. *difficult.* 3. *num.* 7. Barbosa *in cap.* 6. *Ne Clerici, vel Monachi, num.* 4. Aut etiam licitè per alios negotiatio ista fieri poterit, Textus qui ad id benè expenditur *in Clement.* 1. *de stat. Monach.* Molina *dict. disput.* 342. *num.* 13. Medina *de Restit. quæst.* 30. *art.* 2. Salzedo *ad Bernaldum, cap.* 55. *vers. Sed utrum.* Aragon. 2. 2. *quæst.* 77. *art.* 4. *vers. Sed dubitabis.* Verùm in hac specie aliqua est indecentia, ut advertit Molina *ubi proximè*, Lessius *à num.* 6. Villalobos *d. difficult.* 3. *num.* 6. Ex his enim sequitur, non esse hanc rationem sufficientem, ut Princeps sæcularis possit privilegium hoc concedere cum damno Ecclesiarum, quin potiùs ex eo sequitur immunitatem vulnerari. Quæ autem de Principum potestate in hac materia dicta sunt hactenus, & in posterum dicentur, salvâ eis debitâ reverentiâ, & singulorum Regnorum laudabilibus consuetudinibus, excipiantur, ut aliàs diximus.

40. Estque etiam alia funeris impensa, nempè vectigal, quod præstatur ob translationem cadaveris de uno loco ad alterum. Est textus *in dict. l. Funeris.* 37. *ff. de relig. & sumpt. funer.* ibi: *Vectigalia.* Idque duravit apud Romanos usque ad tempus Imperatorum Valent. Theodos. & Arcadii, qui lege lata hæc vectigalia abstulerunt, liberumque reliquerunt corpora de uno ad alium locum transferre, *in l. ult. Cod. de Religios. & sumpt. funer.* Antèa verò simile vectigal percipere receptum fuit. Quapropter benè carpit Romanos Xiphilinus *in Nerone*, ibi: *Scitis quantum pendamus pro mortuis? Romanis solis, etiam mortui vivunt, ut aliquid ex his accipiant; neque enim mori licet apud eos sine tributo, & multa.* Befoldus *de Erario publico, cap.* 4. §. 17. Pancirolus *in Thesauro, lib.* 3. *cap.* 31. Cujacius *observ. lib.* 5. *cap. ult & lib.* 11. *observat. cap.* 21. Petrus Gregorius *de Republica, lib.* 1. *cap.* 6. *à n.* 21 In primitiva verò Ecclesia id adservatum, ut vectigal, seu tributum imponetur pro humandis corporibus, & ad id Christiani collectas contribuebant, ut ex Tertulliano scripsit Lara *de Capell. lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 38. *in fine.*

41. Hinc disquirendum, an licitè, quando corpora

de uno ad alium locum tranſportantur, ut alibi funerentur, aut tumulentur, in tranſitu per oppida vel Parochias, per quas corpus transfertur, vel in pontibus vectigal, ſeu portagium aliquod exigatur? De jure autem communi loquendo affirmandum videtur minimè aliquid contribuere debere, *ex dict. l. fin. Cod. de relig. & ſumpt. funer.* ubi vectigal pro transferendo corpore de uno ad alium locum, percipere interdicitur. Tum etiam, nam vectigal, aut tributum à nullo poteſt imponi, niſi à Principe, vel ab habente ejus commiſſionem, ut latè dicemus *lib.* 7.

42. Sed ad id nullum vectigal, aut collecta eſt impoſita, nec à jure, nec ab homine. Ergo minimè valet percipi pro corporis tranſlatione de uno ad alium locum; non enim quod nec à lege, nec à Principe taxatum eſt, debet percipi. *l. Si ſervum* 70. §. *Non dixit Prætor, ff. de acquiſit. hæredit. l. Si vero* 64. §. *De viro, ff. ſolut. Matrim.* ibi: *Nihil in lege ſcriptum eſt. Auth. de non eligendo ſecund. nubent.* §. *Optimum*, ibi: *Nec qualibet eſt lex tale aliquid dicens.* Ergo nec in præſentiarum. Præterea tranſlatio corporum de uno ad alium locum liberè permittitur, ut eſt optimus textus *in l.* 10. *Cod. de relig. & ſumpt. funer.* ibi: *Si necdum perpetuæ ſepulturæ corpus traditum eſt, tranſlationem ejus facere non prohiberis, l. 2. Cod. eod. tit.* Nondum enim corpus conditum eſt, donec perpetuæ ſepulturæ tradatur, *l.* 40. *ff. de relig. & ſumpt. funer. l.* 2. *ff. de cadaver. punit.* Quapropter ſicut liberum, & neceſſarium eſt cadaver humare, ſimiliter etiam ad tumulandum transferre. Lopez *de ſepultur. cap.* 16. *à num.* 1. Ergo nullum vectigal, tributum, ſeu portagium recipi valet à corporibus, quando de uno ad alium locum transferuntur, ut tenent Lara *d. lib.* 1. *de Anniv. cap.* 52. *à num.* 44. Iranzo *in Apparatu, à n.* 101.

43. In re dicendum, duobus modis diſquiſitionem hanc contemplandam eſſe, nempè quando corpus inſepultum transfertur de uno loco ad alterum, ad illud tumulandum: tum quando jam eſt ſepultum, oſſa verò, & aliàs corpus ipſum ad alterum transfertur locum. Quando corpus humo non eſt traditum, verùm ad illud ſepeliendum foris transfertur, vel quia ſic teſtator præcepit ſuo teſtamento, aut quia alibi habet ſepulchrum Majorum, tunc libera eſt tranſlatio de uno ad alium locum; nec de jure communi loquendo, aliquod vectigal, nec tributum, vel aliqua portio Parocho illius loci, per quem transfertur, debetur, niſi adſit aliquod jus ſpeciale, vel municipale id præcipiens; aut reſpectu Parochi aliqua conſuetudo pia, & ibi aliqua Divina Officia peragantur pro defuncto, ut in aliquibus locis videtur recepta. Ratio eſt, nam vectigal antiquum ſublatum eſt per rexium *in dict. l. fin. Cod. de Religioſis, & ſumptibus funer.* ubi Gothofredus *lit. H.* Cujacius *obſervat. lib.* 11. *cap.* 21. Ant. Perez *ad tit. Cod de Relig. & ſumpt. funer. num.* 10. Ergo ſi ex aliqua ſpeciali lege vectigal, aut *Portazgo* impoſitum non eſt, liberè cadaver de uno ad alterum locum transfertur abſque aliqua impoſitione vectigalis.

44. In noſtra Caſtella non video aliquam adeſſe legem imponentem tale vectigal; nam *lib.* 6. *tit.* 11. *Recopilat.* ubi ſunt leges tributorum, & portagiorum, minimè id invenitur: nec *in l.* 19. *tit.* 6. *lib.* 3. *Recopilat. l.* 9. *tit.* 5. *lib.* 6. *l.* 2. *tit.* 19. *lib.* 6. *l.* 15. *& l.* 16. *tit.* 27. *lib.* 9. *Recopilat. l.* 5. *& l.* 6. *tit.* 7. *p.* 5. etiamſi agant de ſimilibus tributis per tranſitus imponendis: nec id deceptus erat, ut à noſtris Regibus Catholicis imponeretur; cùm ſimilia tributa, ſeu portagia, quando adeſt graviſſima cauſa, & regulariter in rebus ad mercimonium pertinentibus, ſint imponenda, *l. Interdum* 12. §. *Species, ff. de publican. in rem, dict. l.* 5. *tit.* 7. *p.* 5. Azevedus *in l.* 6. *tit.* 11. *lib.* 6. *Recopilat. num.* 5. *& l.* 6. Bobadilla *in Polit. lib.* 4. *cap.* 5. *à num.* 15. Solorzano *de jur. Ind.* 2. *tom. lib.* 3. *cap. unico, à num.* 52. Avendanus *de exequend. mandat.* 2. *p. cap.* 4. *per tot.* In præſentiarum autem nulla adeſſe poteſt cauſa, ut ſimile vectigal, ſeu portagium imponatur cadaveribus; intereſt enim valdè Reipublicæ, ut tumulentur, *l. Sunt perſonæ* 43. *ff. de Relig. & ſumpt. funerum*, ibi: *Nam propter utilitatem publicam, ne inſepulta cadavera jacerent, &c.* Cujacius *lib.* 3. *obſervat. cap.* 22. Robertus *rer. judicat. lib.* 3. *cap.* 15. Lara *dict. cap.* 25. *num.* 6. Medicis *epiſcul.* 2. *num.* 22. idcircò vectigalia imponere cadaveribus, quando ad ſepulturam transferuntur, fuiſſet cauſam ipſam publicam impedire, & retardare, & utilitati publicæ contravenire. Quod jure execratum eſt, *l. Jus publicum, ff. de pact.* Rolandus *lib.* 2. *conſ.* 25. *num.* 5. Covarruv. *in cap. Quamvis pactum, 2. p.* §. 1. *in princip. & §.* 6. *num.* 1. Gamma *deciſ.* 386. *num.* 12. Tum etiam cadaverà ad mercimonium trahere, & quæſtum de eis percipere, odioſum eſt, quod Romanis exprobravit Xiphilinus relatus *num.* 38. *cap. Queſta* 12. *& cap.* 13. 33. *quæſt.* 2. Unde nulla valet conſiderari ratio, ut ſimile portagium, ſeu vectigal percipi poſſit ex tranſlatione cadaverum.

45. Similiter dicendum de Parochis volentibus aliquam portionem, ſeu ſtipendium percipere ex tranſlatione corporis per ipſorum Parochias; hoc enim nullo jure decretum eſt: de jure communi ſolùm aliquid percipere poterunt, ſi ad aſſociandum vocentur, ut eſt Conſtitutio 5. *verſ. Si aliena perſona, de ſepult.* in hoc Archiepiſcopatu: aut ſi aliqua Divina Officia, in ſua Parochia per tranſitum efficerentur, aut ſi ſit aliqua pia conſuetudo, vel Synodalis id præcipiens; aliàs non rectè aliquid percipiet Parochus ex eo tantùm, ut invento corpore in ſua Parochia, funeralia ſumere procuret, quando conſtat ſolùm cadaver duci ad ſepulturam Majorum, vel ad eam, quam ipſe defunctus deſignavit.

46. Poterit tamen dubitari in hac ſpecie, an ad corpus transferendum de uno ad alium locum ſit neceſſaria licentia Ordinarii, aut alicujus Magiſtratus. Ratio dubitandi ſumitur *ex dict. l. fin. Cod. de Relig. & ſumpt. funer.* aliàs 14. *ejuſdem tit.* ubi abſolutè præcipitur, nullum corpus eſſe transferendum de uno loco ad alterum, abſque Auguſti affatibus. Ergo ſemper ad hanc tranſlationem erit neceſſaria licentia Principis, aut ſaltem Epiſcopi. Verùm in re illa eſt communis doctrina, quando corpus non eſt ſepultum, ſed ad ſepulturam transfertur, licentiam neceſſariam non eſſe: quod idem aſſerendum eſt quando corpus in depoſito eſſet ad tranſlationem, quia adhuc tanquam inſepultum cenſetur, *l.* 3. §. *Non perpetuæ, de ſepulchro violato, l.* 2. *ff. de Religioſ. & ſumpt. funer. l.* 11. *tit.* 13. *p.* 1. Ad rem eſt etiam *epiſtola* 73. *Plinii ad Trajanum, lib.* 10, qui cùm Imperatorem conſuleret propter morem uſitatum in ea Provincia adeundi Collegium Proconſulum, ut permitterent transferre reliquias defunctorum, reſpondit Trajanus: *Durum eſſe neceſſitatem imponere adeundorum Proconſulum pro transferendis reliquiis.* Hanc obtem in transferendis corporibus inſepultis nulla eſt neceſſaria licentia, nec Magiſtratus, nec Epiſcopi; *l. Sinecdum* 10. *Cod. de Relig. & ſumpt. funer. l.* 11. *tit.* 13. *p.* 1. Gloſſa, Hugo, & Turrecremata *in cap. Corpora* 37. *de conſecrat. diſt.* 1. Sylveſter *verbo Reliquiæ, quæſt.* 3. Molina *de primogeniis, lib.* 1. *cap.* 24. *num.* 36. Sanchez *in Summa, lib.* 2. *cap.* 43. *num.* 25. Lara *dict. cap.* 25. *num.* 45. Barboſa *in collect. ad textum in l.* 1. *Cod. de Relig. & ſumpt. funer. num.* 2. Lopez *de ſepult. cap.* 16. *num.* 1. Samuel. *dict. tract.* 2. *diſp.* 3. *controverſ.* 3. *concluſ.* 2. *num.* 3. Iranzo *de Proteſt. in Apparatu, num.* 58.

47. Quo verò ad alium modum, quando corpora jam ſunt ſepulta, eorum exhumatio fieri non valet, quin

quin id graviter interdictum est; aliàs tamen si aliquis effoderit, adversùs eum injuriarum actione agetur, *l. Ossa 8. ff. de Relig. & sumpt. funerum, l. 1. Cod. eod. tit. cap. Corpora 37. de consecrat. dist. 1.* Concilium Matisconense II. *can.* 17. Altissiodorense *can.* 5. Meldense *can.* 72. Toletanum IV. *can.* 45. Aliquando tamen si subsit causa, veluti fluminis incursus, vel ruinæ metus, vel alia, & adsit Episcopi licentia, vel alterius, cui competat causæ cognitio, cadavera sepulta transferuntur, ut est textus *in dict. leg. Ossa, & lege 39. ff. de Relig. & sumpt. funerum, l. 11. tit. 13. p. 1.* Est elegans textus *in l. 7. Cod. de Religios. in Theodosiano*, cujus verba dat Lopez *de sepult. cap. 18. vers. Sed neque.* Undè intelligendus est textus *in l. fin.* aliàs *14. Cod. de Relig. & sumpt. funer.* quæ licèt absolutè loquatur, intelligenda tamen est quando corpus jam est humatum, ut exprimit Lopez *ubi proximè*: tunc enim licentia Episcopi, vel Magistratus est necessaria, ut dicunt relati *num. antecedent.* quibus addendus Lavorius *dict. tit. 2. cap. 7. num. 29.* Capponi *discept. forens. 5. discept. 325. num. 13.* Antonellus *lib. 1. cap. 12. §. 8. num. 71.* Villalobos *in Summa, 2. part. tract. 31. difficult. 6. num. 4.*

48. Quando enim corpus ex causa, & ex licentia Episcopi, aut alterius, cui cognitio causæ competit, transfertur, similiter dicendum, nullum portagium, aut vectigal pro translatione percipi valere, nec etiam aliquod emolumentum à Parocho, pro cujus Parochia corpus transportatur; in hoc enim nulla est distinctio inter corpus insepultum, & sepultum: solùm enim quoad licentiam, & causam est distinctio. De quo diximus *num. 43.*

49. Translatio enim ista de uno ad alterum locum, quando corpus est insepultum, etiam ad funeris impensas pertinet; nam ut asserit Consultus *in leg. Et si quis 14. §. Funeris causa, ff. de Religios. & sumpt. fun.* quidquid expenditur pro ferendo cadavere est expensa funeris; quod etiam est cadaveris translatio de uno ad alterum locum, donec sepeliatur: Ergo similis translatio etiam ad funeris expensas pertinebit, *l. Funeris 37. ff. eod. tit.* Quod idem est dicendum, quando aliquid expenditur pro dispositione cadaveris, eo animo, ut inde transferatur ad alium locum, sepeliendi causâ, & magis temporis causâ ibi deponitur, quàm ut sepulturæ tradatur. *l. Si quis 40. ff. de Relig. & sumpt. fun.* quare id ad funus pertinet, & consequenter ejus impensa censetur *l. 14. §. Impensa 4. ff. eod. tit.* ibi: *Vel etiam commendandum.* Calvinus *in Lexico, verbo Commendare corpus.* Cujacius *observat. lib. 2. cap. 12.* Gibalinus *de univ. negot. lib. 5. cap. 1. art. 3. n. 6. tom. 2.* Iranzo *in Apparatu de protestatione, num. 207.* Spino *de testament. gloss. 2. in principio num. 9.* ubi *num. 10.* asserit, quod si testator præceperit omnibus hæredibus, ut suum corpus de uno ad alium locum transferant, quilibet cogi poterit per Judicem Ecclesiasticum, ut transferat, per textum *in l. Fideicommissa 11. §. 1. ff. de legat. 3.* ubi DD. licèt postea hac expensa facta, per actionem familiæ erciscundæ poterit recuperare per partes ex bonis aliorum cohæredum, *ex l. In exequutione, §. 1. ff. famil. erciscund. l. 2. tit. 15. p. 6.* & quæ scripsimus *lib. 4. cap. 10. à num. 54.*

50. Quando verò corpus traditum est sepulturæ, ac postea ex aliqua causa de licentia Episcopi, aut Magistratus transfertur, an id expensa funeris censeatur, aliquod est dubium: & affirmativè respondendum videtur; nam causa existente, ex licentia Magistratus, aut Episcopi, adhuc corpus insepultum videtur, quia non adhuc remanet perpetua, & quieta sepultura: Ergo ad funeris impensas hæc translatio pertinebit. Sed contrarium est tenendum, quia translatio ista per accidens, corpusque traditum erat perpetuæ, & quietæ sepulturæ: Ergo translatio ista non pertinebit ad

funeris impensam, quæ solùm in prima humatione erit consideranda, vel in ordine ad illa, sine quibus fieri non poterat, ut tradit Consultus *in l. 14. §. 3. ff. de Relig. & sumpt. funer.* Medicis *de sepultur. 2. p. quæst. 1. num. 6.*

51. Sed quid si testator jusserit, ut postquam corpus suum traditum fuerit sepulturæ, post annum ad aliam sepulturam transportetur, an sumptus iste pertineat ad funeris impensas? Et negandum videtur, nam conditio, seu præceptum hoc testatoris minimè est adimplendum. Primò, nam corpora jam sepulta effodi non possunt, ut iterum ad sepulturam alteram transferantur, ut ex multis juribus decisum est suprà, *n. 45.* Tum quia hæc translatio nequit fieri absque licentia Principis, quæ de jure impossibilis censetur, *l. Apud Julianum 40. §. Constat, ff. de legat. 2.* Ergo nequit fieri, ut scripsit Paulus de Castro *in l. 1. Cod. de Religios. & sumpt. funer.* Ergo si de facto hæc translatio ab hærede fiat, non ad expensas funeris pertinebit, sed ab ipso hærede petentur, cùm fecerit quod ipse agere non tenebatur, necessarium ad funus.

52. Hæc quidem fundamenta solida non sunt, est enim alia sententia Doctorum asserentium, hæredem adimplere debere talem dispositionem: nam licèt translatio corporis jam sepulti nequeat fieri absque licentia Principis, *ex l. 14. Cod. de Relig. & sumptibus funer.* & ex traditis suprà, *dict. num. 45.* impossibilis tamen censenda non est, quando facilè ab ipso conceditur, ut est in præsentia: Ergo talis translatio, utpotè possibilis, est facienda. Menchaca *de succes. creat. tom. 1. lib. 1. §. 7. num. 20.* Spino *dict. gloss. 2. n. 8.* Barbosa *in l. 1. Cod. de Relig. & sumpt. funer. num. 2.* Ergo tales sumptus, ut necessarii ad perpetuam sepulturam defuncti, pertinebunt ad funeris impensas.

53. In hac difficultate animadverto, Doctores utriúsque sententiæ in hoc convenire, esse necessariam licentiam Principis ad hanc translationem, quando testator præceperit, ut post annum ejus corpus ad aliam sepulturam transferatur. Dissentiunt tamen, an hoc requisitum sit de jure possibile, necne. Sed in specie assero, nullam esse necessariam licentiam Episcopi, aut Principis ad hanc translationem, sed necessariò efficiendam esse ab hærede. Ratio est, nam prima sepultura non est nisi corporis depositio, usquedum annus adimpleatur ad translationem; quapropter ad eam nulla est necessaria licentia, ut docent Doctores relati *numero 47.* Et confirmatur, nam commenda, aut depositum corporis, ut postea transferatur, non efficit sepulturam perpetuam, & quietam; sed tamen licentia solùm requiritur, quando translatio corporis fit de sepultura perpetua, & quieta: Ergo quando transfertur de sepultura ad annum, ut ad aliam transferatur, nulla erit necessaria licentia.

54. Undè in præsentia dicendum, expensas hujus translationis ad funus pertinere sicut alii sumptus ipsius; nam adhuc corpus non erat traditum perpetuæ sepulturæ, donec ultima translatio fuerit facta, & id ad funus pertinet, ut diximus *num. 47.* & tradit Andreas Valensis *in parat. ad tit. de sepult. §. 9. n. 2.* Capponi *d. discept. 325. n. 12.*

55. Ad sumptus funerum pertinet quidquid impenditur pro sepultura. Apud Christicolas eleemosyna, quæ Fabricis ex consuetudine conceditur, aut ex taxa Episcopi, ad sumptus funeris etiam pertinet, *l. 14. §. Funeris causa, ff. de relig. & sump. fun. l. 12. tit. 13. part. 1.* Pertinet etiam ad expensas quidquid expenditur pro custodiendo corpore, antequam terræ tradatur, ut ait lex Partitæ: quod etiam apud antiquos non solùm observatum fuit anteà, verùm etiam postea, quando jam corpora erant sepulta, ne ab inimicis defuncti injuriarentur, vel à creditoribus, ut sunt jura

in d.l.14. §. Impensas, ibi : *Si quid ad corpus custodiendum d.l.3. § Si quis sepulchro, & §. fin. ff. de sepulchr. violat. l. liberis* 18. §. *fin ff. de Aliment. & cib. legat.* Unde ait Propertius *lib.1. elegia* 15.

Afferat hæc unguenta mihi, sortisque sepulchrum
Ornabit custos ad mea busta sedens.

Illustrarunt Lavorius *dict.tit.2. cap.* 1. *à n.* 134. Amaya *observat. lib.* 1. *cap.* 19. Iranzo *in Apparat.* à *numero* 103.

56. Sed quid tamen de unguentis, & pollinctoribus ? in quibus ad corpora ungenda (apud Nos *Embalsamar*,) expenditur, Er asserendum videtur ; inter funeris sumptus has expensas annumerandas non esse, cùm id ad funus non est necessarium, & ad nihil deservit, nisi ad vanam pompam, & honorem. Sed contrarium scripsit Consultus *in d.l. Funeris* 37. *ff. de Relig. & sumpt. fun.* ibi : *Veluti unguentorum, erogatum est.* Concinit textus *in l. Idèo* 7. §. *Illud, ff. de in rem verso.* Eratque inter Romanos magnoperè susceptum, non solùm quando vivebant, unguentis suavissimis ungi, & odorari, sed etiam corpora defunctorum eisdem perungere. Quando enim vivi degebant, unguentis oppleri solebant solùm ad honestatem, & ornatum, ut scripsit Plinius *lib.* 13. *cap.*1. Herodianus *lib. 1. de Civib. Roma.* Postea ad excessum ; & voluptatem capiendam abusus pervenit, ita ut in balneis non semel quotidiè, verùm bis, terque unctio renovaretur, ut asseruit Seneca *epist.* 86. ibi : *Parum est sumere unguentum, nisi bis die, terque renovatur.* Et ad id domi puellas ungentarias habebant, ut demonstrat Catullus *in Endecasyllab.* 13.

Unguentum dabo, quod meæ puellæ
Donarunt Veneres, Cupidinesque :
Quod cùm olfacies, Deos rogabis
Totum ut te faciant, Fabulle, nasum.

Mortuos etiam variis suavissimis unguentis linire apud nos usitatissimum fuit, idque perantiquum esse morem probat Virgilius *lib. 6. Æneidos ; vers.* 219.

Tarquinii corpus bona fœmina lavit, & unxit.

Idcircò eleganter Martialis lusit *lib. 3. epigramm.* 12. in Fabullum,

Unguentum, fateor, bonum dedisti
Convivis, here : sed nihil sciditi.
Res falsa est, bene olere, & esurire.
Qui non cœnat, & ungitur, Fabulle,
Hic verè mortuus videtur.

Carpit enim Fabullum, qui cùm optimo unguento convivas unxisset, eos tamen famelicos dimisit ; quapropter mortuis convivas comparat, qui inunguntur, & non cœnant. Erant quidam libitinarii, domi habentes servos deservientes ad polienda ; & ungenda corpora unguentis pretiosissimis, quibus delinitis, in Sepulchris ea recondebant, & ideò Pollinctores dicebantur, *l. Cuique* 5. §. 8. *ff. de instit. act.* de qua re Ant. Muretus *var. lect. lib.* 3. *cap.* 19. Lavor. *dict. tit.* 2. *cap.* 1. *à num.* 49. Bravo *Oper. Medicin. tom.* 3. *prompt.* 31. *à lit.* D. Mendoza *in Virid. lib* 8. *cap.* 1. & 2. Iranzo *in Apparat. à num.* 118. Ramirez *ad Mart. epigramm.* 12. Gratianus *disceptt.* 155. *n.* 15.

57. Apud Christicolas in Primitiva Ecclesia inter vos magnoperè execrata est unguentorum mollities, prout etiam ab Essenis antiquæ legis Philosophis, ut scripsit Josephus *lib. 2. de Bello Iudaico, cap.* 7. Ii enim quasi majoris austeritatis professores à cæteris Judæis secernebantur, & ab unguentis sese abstinebant, quibus alii Judæi magna voluptate utebantur. De qua re sunt plura Scripturæ testimonia 4. *Paralipom. cap.* 4. *vers.* 14. *lib.* 1. *Reg. cap.* 8. *vers.* 13. & *lib.* 3. *Reg. cap.* 1. *vers.* 39. Qui quidem usus, etiam ad cadavera inter Hebræos porrectus est, ut ostenditur *lib.* 2. *Paralipom. cap.* 6. *vers.* 14. ut de Asa Rege defuncto dicitur, ibi : *Posuerunque eum super lectum suum, plenum aromatibus, & unguentis meretricis, quæ erant pigmentariorum arte confecta.* Et corpus Christi Domini variis unguentis, & aromatibus unctum fuisse à pollinctoribus Joseph, testatur Textus Sacer *Ioan. cap.* 19. *Matth. cap.* 26. Lopez *de Sepult. cap.* 6. *fol.* 69. & 70.

58. Verùm inter Nostrates Christicolas similis usus unguentorum ad liniendos vivos prorsus eliminatus est propter molliciem, & tanquam res nimis voluptuosa. Quapropter Clemens Alexandrinus *lib.* 2. *Pædagog. cap.* 8. sic scripsit : *Oportet viros, in primis apud nos unguenta non olere, sed vitæ probitatem. Spiret autem fœmina Christum, qui est regalis unctio, non unguenta.* Quod asservatum ostendit Minutius Felix in Octavio : *Non floribus caput nexuistis, non corpus odoribus bonestastis.* Verùm in expediendis defunctis contrarium fuit asservatum, perungebant enim corpora variis unguentis, idque religionis causâ, cùm viderint corpus Domini etiam ad sepulturam delinitum, ob varias significationes hujus unctionis. Testatur noster Prudentius in hymno de Exequiis defunctorum

Aspersaque myrrha Sabæa
Corpus medicamine servat.

Tertullianus *in Apologet. cap.* 13. & *cap.* 42. ibi : *Si Arabiæ quæruntur, sciant Sabæi plerique, & cariores suas merces Christianis sepeliendis profligari.* Lavor. *d. cap.* 1. *num.* 54. Paulus Serfogus *in Cant. tom.* 2. *vastigat.* 2. *sect.* 1. *num.* 5. Mendoza *lib.* 1. *Regum, cap.* 8. *vers.* 13. *exposit. lit. à num.* 1. *cum sequent.* Ramirez *ad Mart. dict. epigram.* 12. *num.* 3. ubi adducit S. Orientii Episcopi Illiberitani carmen id probans, loquens de cadaveribus resurrecturis.

Non modò qua tumulis benè condita saxa reservant
Aut arvum solidans pulvis, odorque tenens.

Quapropter mirum non est, si unguentorum, & pollinctorum expensæ ad funerum impensas pertineant.

59. Ad praxim verò trahendo disquisitionem istam, dico hodie defunctorum corpora nec lavari, ut olim fiebat. Lavor. *dict. cap.* 1. *à num.* 45. Nec unguentis, & aromatibus perungi, nisi tantùm personæ fuerint Regales, aut Illustriores Magnatum, in quibus viget tantùm consuetudo : nec in eis reprobanda, prout nec Ecclesia improbavit ; hoc enim pertinet ad eorum majestatem, ut ne citiùs à putredine tabescant : ad id varia unguenta efficiuntur, de quibus enumerat plura Lavor. *dict. cap.* 1. *à num.* 56. Zacchias *quæst. Medicolog. lib.* 4. *tit.* 1. *quæst.* 10. *à num.* 5. Ambrosius Pareus *in Thesaur. Chirurg. tract. de Renuntiat. tit. Quæ sit ars Embamnatibus, &c. fol* 658. Bravo *tom.* 3. *Miscell. prompt.* 31. Reyes *jucund. quæst.* 34.

60. Quamobrem in personis gravioribus, quarum corpora de consuetudine unguntur variis aromatibus, ne putrescant facilè, aut ut fœtorem non admittant, ut existimavit Lopez *de sepult. dict. cap.* 6. *fol. mihi* 70. Lavor. *ubi proximè*, quidquid in unguentis, aut in pollinctoribus expenditur, ad funeris expensas pertinebit, ut asserunt Consultus *in dict. l.* 37. *de relig. & sumpt. fun.* Beyerlinch *verbo Vitio, vers. Mortuus, lit. D.*

CAPUT

CAPUT V.

Qui expensas funerum expendere debeant: ac de earum privilegiis.

SUMMARIUM.

Si aliquis expensas funeris fecerit animo donandi, misericordiâ motus, non repetet; secus si animo repetendi, præsertim si protestetur, num. 1.

Hæc protestatio est necessaria dicendo, non solum ex pietate illas facere, sed animo repetendi. Est dubium an quando protestatio facta non est, intelligantur expensæ factæ animo repetendi. Sed hoc arbitrio judicantis relinquitur, n. 2.

An maritus non protestans, possit repetere expensas factas in funere uxoris. Prima sententia negat, & id observatur in consanguineis, num. 3. Secunda sententia affirmat, num. 4.

Tres casus distinguuntur in hac difficultate. Primus quando maritus haberet dotem restituendam. Secundus quando non haberet dotem, sed uxor patrem haberet. Tertius quando mulier nec dotem, nec patrem haberet. Primo in casu, sine protestatione maritus expensas repetit. Quando quis dat, & est obligatus, intelligitur pro obligatione. Donatio non præsumitur, nisi quando nulla causa subest, n. 5.

In secundo casu, quando mulier est indotata, sed haberet patrem, necessaria est protestatio, aliàs casus ad dubium traheretur, num. 6.

In tertio casu non repetet, etiamsi protestetur, n. 7.

Pauperes gratis sunt sepeliendi expensis Ecclesiæ, nisi pauper fuerit Ecclesia, quia tunc populus præstabit, num. 8.

Quis ad id sit pauper, arbitrio judicantis relinquitur. In hoc Archiepiscopatu dicitur pauper, qui eleemosynis in infirmitate curabatur, n. 9.

Novitius in Monasterio sepelitur, nec Parochus quartam percipiet. Sed Monasterium expensas funeris repetit, num. 10. Novitius in favorabilibus mitur privilegiis professi, ibidem. Idem dicendum, si recreationis causâ in domo patris sui remaneat, nisi pauper sit, n. 11.

Expensæ funebres solùm repetendæ decentes, & modicæ, secundum qualitatem personæ; & potius sunt moderandæ, quàm ampliandæ, n. 12.

Si testator immodicas expensas magno apparatu, & pompa facere præceperit, moderandæ sunt: & si ita minimas, nempe sine clericis, & canticis, ejus voluntas non est observanda, n. 13.

Aliæ sunt personæ, quæ ad expensas obligari possunt, veluti hæredes, qui funebres ex hæreditate extrahere debent, n. 14. In praxi tamen exequutores ad id nominantur, qui tale munus acceptantes, ad id compelluntur, n. 15.

An judex possit compellere hos exequutores ut acceptent, num. 16. Prima sententia asserit, in foro exteriori compelli non posse, in interiori verò teneri adimplere, sicut qui renuit acceptare arbitrium, n. 17.

Secunda sententia asserit, non omnes nominatos exequutores compelli posse à Prætore, sed parentes, vel consanguineos. Expenditur textus in l. 1. §. Quamvis, ff. ubi pupillus educari debeat, n 18.

Tertia sententia asserit, exequuteres compelli absolutè non posse ad acceptandum: ast si acceptaverint, compelluntur ad adimplendum. Mandatum nullus cogitur acceptare; sed acceptatum tenetur adimplere, sicut in tutore bonis dato, num. 19.

Exequutor, quatenus pertinet ad profana, non potest compelli; & non acceptans, non peccat, nisi graviter proximus laederetur, num. 20. Quod extenditur ad exequutores consanguineos, n. 21. Ad educationem pupilli cogi poterit is, quem judex exiſtimaverit, ibid.

Si exequutor fuerit datus ad exequenda pia, aliqui dicunt, posse compelli ad acceptandum, quia est causa publica, n. 22.

Sed defenditur contrarium. Explicatur textus in l. 1. C. Qui pro sua jurisdict. n. 23.

Excipitur, nisi magna sit necessitas; & res ab alio expediri non possit; ut in procuratore, & tutore bonis dato. In hoc casu si exequutor fuerit saecularis, compellitur à judice laico; si Ecclesiasticus, ab Ecclesiastico, si causa fuerit manifesta, n. 24.

Si Religiosus fuerit exequutor, poterit compelli ad acceptandum absque causa à Prælato, n. 25.

Exequutores possunt compelli ad adimplendum, si expressè, aut tacitè acceptaverint. Et quid si expressè, aut tacitè acceptare, n. 26. Qui sunt casus inducentes tacitam acceptationem, n. 27.

An quando exequutor fuerit præsens quando nominatur à testatore, & non contradicit, acceptare videatur? Affirmavit Peralta: sed contrarium tenent plures, exemplo compromissi. Limitant quando fuerit consanguineus, n. 28.

Sed in hac specie defenditur, esse compellendum ad acceptandum quoad funus, & alia ad anima bonum concernentia: sicut in hac specie fit in alia qualibet causa pia, n. 29. Fit instantia, & respondetur. Officium exequutoris est dividuum, & per partes divisibile, & aliis renuentibus, aliis accrescit, num. 30.

Officium exequutoris licèt fuerit individuum, ut testamenti factio, favore causæ piæ fit dividuum, num. 31. & 32.

Si non fuerint exequutores nominati, hos expensas funeris facere pertinet ad hæredes, qui pro illa tenentur, n. 33.

Pater tenetur ad has expensas funebres pro filiis, & adverso eos datur actio funeraria: & Patronus, qui petit bonorum possessionem contra tabulas. Si filiusfamilias habuerit castrense peculium, qui ei successerit, tenetur ad funeris expensas ex castrensi peculio. De Iure Regio filiusfamilias testatur de tertio bonorum quorumcunque ad funeris expensas, & alia, de quibus disponere voluerit, n. 34.

Maritus tenetur ad expensas funeris mulieris, si non habeat unde funeretur. Si verò dotem habuerit, de ea funerabitur, & successores dotis pro rata tenentur, n. 35.

Si mulier solam dotem habuerit, is tenebitur ad has expensas, qui ipsam lucratur, n. 36.

Intelligitur, si dos est successori tradita: si sit adhuc apud maritum, ipsa convenietur pro his expensis, & in restitutione compensantur, & ad hæc tenetur absque aliqua dilatione, & si aliquis pro eo expenderit, statim repetet, n. 37.

Fit instantia, & respondetur. Explicatur lex Qui hæres 49. ff. famil. erciscund. *n. 38.*

An quando maritus dotem restituit, possit non solum compensare funeris expensas, sed etiam infirmitatis. Aliqui negant, nisi protestetur, n. 39.

Alteri affirmant, etiam sine protestatione, n. 40. Si mulier infirma potest præstare obsequia, & servitia domui, maritus non compensat, aut repetit. Idem si infirmitas fuerit brevis, & modica impensa, num. 41. Si infirmitas fuerit longa, & magnarum expensarum, verùm non excedant dotis fructus, non com-

pensantur, nec repetuntur, etiamsi maritus protestetur, num. 42. Idem si infirmitas mulieris procedat ex culpa viri, n. 43.

Est difficultas, quando mulier non magnam dotem attulerit, & fructus non sufficiant ad infirmitatis expensas: & tunc asserendum, posse maritum ex capitali bonis compensare; aut repetere à patre, num. 44.

An quando uxor est indotata, & habet patrem, aut expensa excedunt dotis fructus, maritus necessariò protestari debeat? Affirmativè respondetur ab aliquibus, quod melius esse affirmatur. Explicatur lex Quod in uxorem 13: Cod. de negot. gest. *num. 45. & 46.*

Si socer adhuc domi habuerit filiam, & graviter infirmitate, pro ea curandâ multas fecerit expensas, an sine protestatione repetat? Si tradita est sufficiens ex fructibus ad expensas, repetet à genero, num. 47.

Fit instantia, n. 48. Si socer litis expensas pro genero fecerit, non posse repetere asserunt aliqui, ibid. Sed respondetur, & negatur ista doctrina. Præsumptio donandi affectione sanguinis non admittitur, nisi in parvis, vel quando consanguineus pauper est, num. 49.

Explicatur textus in l. Servus communis, 38 §. Idem juris, ff. de donat. inter. *Referuntur aliqua interpretamenta, n. 50.*

Rejicitur doctrina Bartoli: consensus donandi non distinguitur à donatione, n. 51. Datur vera interpretatio: affectio sanguinis non dat præsumptionem donandi, nisi cum aliis adminiculis, n. 52.

Si gener protestetur, nolle quod pater suam uxorem curet, nec expensas faciat, tunc socer non repetet. Res non benè geritur contra voluntatem domini, numero 53.

Si verò socer adhuc dotem non tradiderit, repetet, & compensabit: quod tenent aliqui, etiamsi gener protestetur, velle ferre uxorem ad suam domum. Sed contrarium tenet secunda sententia, & explicat textum in l. Stichum 8. §. fin. ff. de novat. & l. fin. Cod. de negot. gest. *n. 54.*

Sed prima sententia defenditur. Protestatio impedit repetitionem. Fallit nisi adsit favor publicus, n. 55.

Examinatur Cancerius asserens, expensas ultimæ infirmitatis uxoris posse maritum repetere absque protestatione. Expensæ ultimæ infirmitatis privilegio fruuntur funeralium, n. 56.

Expensæ gravis cujuscunque infirmitatis mulieris repetit maritus, licèt non sit ultima. Est verò distinctio, ut ultima fruatur privilegio funeralium, secus altera, n. 57.

An successor in majoratu teneatur suis expensis sepelire antecessorem? Prima sententia negat. Successor in majoratu non succedit ultimo possessori, sed instituenti, n. 58.

Secunda tenet contrarium. Successor majoratus tenetur aliqua debita exigua antecessoris solvere, maximè si sint ad exonerationem conscientiæ, n. 59.

Successor majoratus tenetur sepelire institutorem illius, secus debita persolvere, n. 60.

Si defunctus non est institutor, sed alius ultimus possessor, si successor est hæres, tenetur vel in solidum, vel pro rata, si alii sint cohæredes, n. 61.

Si ultimus possessor non habuerit bona, nec hæredes, aliqui asserunt, non teneri successorem majoratûs illum sepelire, sicut nec debita illius solvere, num. 62. Sed contrarium de æquitate defendunt plures, n. 63.

Defenditur de juris rigore ex præsumpta voluntate instituentis majoratus. Possessor majoratus tenetur non solum ad debita expressa instituentis, sed ad præsumpta ex ejus voluntate, n. 64. Expensæ funeris sunt debitæ ex præsumpta voluntate instituentis, ibid.

Intentio instituentis majoratum est prospicere pro honore, & dignitate familiæ, & ignominiam ab ea auferre. Successor in majoratu tenetur ad debita contracta pro alendo ultimo possessore, n. 65.

An quando defunctus est pauper, & habet consanguineos divites, à quibus petere poterat alimenta, isti possint compelli ad funeris expensas? Ponitur ratio dubitandi. Sed affirmativè respondetur. Valet argumentum de alimentis ad piam causam. In alimentis etiam funeris expensa intelliguntur, num. 66.

Fit in contrarium instantia, & respondetur, n. 67.

An quando Rector Ecclesiæ, aut Beneficiatus absque bonis decedit, quis debeat facere funeris expensas? Aliqui affirmant, Ecclesiam ad id teneri. Mulier tenetur sepelire pauperem maritum, dominus servum, n. 68.

Secunda sententia asserit, expensas faciendas ab Ecclesia, & successore, n. 69. Tertia sententia à successore faciendas affirmat, n. 70.

Ecclesia, vel Camera Apostolica si succedunt in bonis Beneficiati, tenentur ad has expensas, n. 70. Vel illius hæredes, seu successores, n. 71.

Si Beneficiatus, seu Rector Ecclesiæ non habet unde sepeliatur, successor in Beneficio ad has expensas tenetur, sicut ad alia onera realia fructuum, & ad pensionem. In defectu illius tenetur Ecclesia, & si hæc pauper fuerit, Parochiani, n. 72.

Si Rector, aut Beneficiatus non habuerit bona lucrata intuitu Beneficii, sed patrimonialia tantùm, an successor in Beneficio teneatur ad has funebres expensas? Et negandum videtur, n. 73.

Successor in Beneficio tenetur ad pensionem, excussis bonis antecessoris, ibid.

Si Rector, seu Beneficiatus fructus Beneficii malè perdat, sepeliendus est ex patrimonialibus, ut in pensione, & majoratu observatur, n. 74.

Si non malè perdidisset, sed propter sterilitatem fructus non haberet, successor capiens fructus ad has expensas tenetur; non autem hæredes patrimonialium, quod est difficile in praxi, n. 75.

Verùm si successor fructus non percipiat, aut saltem necessarios ad congruam, tunc ex patrimonialibus est sepeliendus: congrua nunquam est auferenda, aut minuenda, n. 76.

Si Episcopus moritur; ex fructibus Episcopatûs sepelitur, si pauper decedat, ab Ecclesia sepeliendus, si indigeat, à Capitulo, n. 77.

Vicarius perpetuus ex fructibus vicariæ sepeliendus; si autem non habeat, expensis Ecclesiæ, n. 78.

Si dignitas habet annexam Parochialem, inserviendam per Vicarium perpetuum, juxta Tridentinum, & Vicarius pauper moriatur, non est sepeliendus expensis Ecclesiæ, sed ex fructibus quos ex Parochiali percipit Dignitas, n. 79.

Pontifex expensis Camera Apostolicæ sepelitur: Cardinalis Legatus expensis Prælatorum Provinciæ, quando non habet redditus sui Officii: Nuntius pauper, expensis Cleri: Visitator Apostolicus, expensis Provinciæ: Collector ex salario deputato, num. 80.

Canonicus ex fructibus Prebendæ sepeliendus jam receptis: si non sint, ex hereditariis; si isti non adsint, ex fructibus Prebendæ recipiendis: Coadjutor, de redditibus Beneficii: Capellanus, de fructibus Capellaniæ; si habeat simul Ecclesiam curatam, ex fructibus illius Ecclesiæ: Commendatarius,

ex

ex redditibus suarum Ecclesiarum, num. 18.

Abbas sepelitur expensis Monasterii; si habet mensam separatam, expensis mensæ. Religiosus, seu Canonicus Regularis, expensis Monasterii: si Religiosus præest Beneficio manuali, ex fructibus illius: Novitius, ex bonis patrimonialibus; si non habet, expensis Monasterii sepeliendus est, num. 82.

Funeris impensa ex hæreditate ante omnia est deducenda; & si caduca sit, ante omne debitum, n. 83. Intelligitur de necessaria: si fuerit magna adversus legatarios, admittitur, non contra legitimas, ibid.

Impensa funeris habet tacitam hypothecam, & aliis creditoribus tacitam habentibus præfertur. Dubitatur, an dotì præferatur? Ponitur ratio dubitandi, n. 84.

Sed respondetur affirmativè. Regula, Privilegiatus nequit uti privilegio contra similiter privilegiatum, non currit quando alterius privilegium est fortius, num. 85.

An funeris impensa præferatur creditoribus habentibus expressam hypothecam? Prima sententia negat. De jure Castella impensa ista deducitur de quintâ, num. 86.

Secunda affirmat, quia præfertur omnibus creditoribus, numero 87.

Quæstio intelligitur de impensa funeris necessaria: & quæ sit ista, explicatur, & extenditur ad expensas ultimæ infirmitatis, n. 88. Admittitur secunda sententia, & explicatur textus in l. 14. §. Si colonus, ff. de Relig. & sumpt. fun. *n. 89.*

Examinatur sententia Surdi, & rejicitur. Etiam tertius, aut mutuans pecuniam ad impensam funeris, præfertur creditoribus habentibus expressam hypothecam, num. 90.

An præferatur deponenti? Et distinctione respondetur. Explicatur lex 9. tit. 3. p. 5. n. 91.

Impensa funeris, an de Jure Regio præferatur aliis creditoribus? Negavit Mathienzo, n. 92.

Sed rejicitur, tantùm admittitur, quando hæreditas est solvendo, n. 93.

Corpus defuncti nequit pro debitis sequestrari, aut detineri, ne sepeliatur, n. 94.

An quando debitum est liquidum, & exequutivum possit corpus sequestrari, & detineri? Prima sententia affirmat. In via exequutiva, quando debitor non dat bona, incarceratur, n. 95. Sed admittitur secunda, & defenditur. In libero homine non cadit pignus, nec hypotheca, ibid.

Non admittitur appellatio à decreto judicis præcipientis, ne corpus detineatur, n. 96. & 97.

Corpus manifesti usurarii rectè detinetur, donec restitutio fiat, aut hæredes cautionem præstent, numero 98.

1. EXpensæ funerales duobus modis fieri possunt, vel sponte, veluti quando quis misericordiâ motus, absque aliqua obligatione eas fecerit; vel quando ex propria obligatione. Et quoad primum, si aliquis sponte fecerit, etiamsi ab aliquibus interdiceretur, magnoperè considerandum est, quo animo eas fecerit; nam si ex pietate, animo donandi eas expenderit, non repetet; secus si animo repetendi, tunc enim ab hæredibus, vel à bonis defuncti suscipiet, quanvis ab aliquo interdiceretur, *l. Et si quis* 14. §. *Sed interdum* 7. *ff. de Religios. & sumpt. funer. l.* 12. *tit.* 13. *p.* 1. Ratio enim est, nam id duobus modis potuit facere, aut omnimoda charitate, pro sua charitate expendendo illas quantitates necessarias ad funus, absque animo repetendi, seu donandi; aut media charitate, quatenus voluit, ne cadaver insepultum remaneret, sed eo fecit consilio, ut expensas illas pòst recuperaret: quapropter si eo animo fecerit, repetet; si verò solùm ex omnimoda misericordia, secus. Quapropter DD. dant cautelam, ut quoties quis has expensas sponte fecerit animo repetendi, protestetur se velle eas repetere, ut indè causa ad quæstionem non adducatur. Medicis *de sepult.* 2. *p. quæst.* 2. *num.* 3. Dilectus *de arte testandi, tit. de sepult. caut.* 5. Lavor. *dict. tit.* 2. *cap.* 16. *à num.* 48. Gratianus *tom.* 1. *discept.* 94. *num.* 23. Villalobos *in Summa*, 2. *part. tract.* 31. *difficultat.* 4. *num.* 2.

2. Hæc protestatio magnoperè est necessaria, non per simplicem protestationem, dicendo se non facere sumptus causâ pietatis; sed oportet addere quod fiant animo repetendi, ut clarior fit, & causa absque quæstione reddatur *l. Et si quis* 14. §. *Plerique*, *ff. de Relig. & sumpt. funer* Lavor. *dict. cap.* 16. *num.* 49. Aliàs tamen si hæc protestatio non fiat; causa erit dubia, ob illam quæstionem, an in dubio, quando protestatio facta non sit intelligatur expensas ista fuisse factas causâ pietatis, necne? De qua Cumanus *in l. Gerit, ff. de acquis. hæreditat*, *num.* 8. Novellus *de dot.* 5. *p. num.* 9. Petrus Dueñas *reg.* 397. Joseph. Ludovisius 2. *part. decis.* 78. *à num.* 2. & in qua DD. qui melius sensêre, arbitrio judicantis reliquerunt, qui ex circumstantiis existimet, an ex causa pietatis aliquis expenderit, aut tanquam negotiorum gestor, animo repetendi, consideratis causæ circumstantiis; affectionis; & obligationis, *l. Si quis* 12. §. *Prætor ait*, *dict. l.* 14. §. *Interdum*, & §. *Plerique*, *ff. de Relig. & sumpt. fun. l. Quod in uxorem* 13. *Cod. de negot. gest. l.* 12. *tit.* 13. *p.* 1. Joseph. Ludovisius *dict. decis.* 78. *num.* 8. Petrus Ancharanus *lib.* 1. *famil. quæst.* 52. *cap.* Pichardus *in* §. *Quædam actiones* 20. *Inst. de act. & ad l. Privilegia* 16. *ff. de privileg. cred. num.* 29. Rodriguez *de concurs. cred.* 1. *p. art.* 2. *num.* 13. *in fin.* Quamobrem semper hæc protestatio erit necessaria, & utilissima, & faciendâ cum omnimoda expressione, sese facere similes expensas tanquam negotiorum gestorem, animo eas repetendi.

3. Hinc disquirenda est quæstio illa an quando maritus hos sumptus funerarios fecerit in funere uxoris, possit repetere, si nullo modo fuerit protestatus? Prima sententia asserit, hanc protestationem esse necessariam. Et probatur *ex l. Quod in uxorem* 13. *Cod. de negot. gest.* ibi: *In funus sanè ejus, si quid eo nomine, quasi recepturus erogasti, patrem, ad quem dos redit, jure convenis.* Ex quibus verbis hanc protestationem necessariam esse probatur, cùm aliter constare non possit, an eo animo fecerit, quasi receptorus à parte dotem percipiente, ut expendit Antonius Perez *ad tit. Cod. de Relig. & sumpt. funer. num.* 20. Cæterùm probatur; nam cùm maritus, & uxor fiant per matrimonium una caro, quando protestationem non fecerit, videtur ex affectione illa ad propriam carnem, & causâ pietatis expendisse. Cùm ergo adsit causa ista existimandi animum non habuisse repetendi, inde est, ut præsumatur ex causa pietatis, & affectionis protestationem omisisse. Ergo si non fuerit protestatus, nullo modo poterit tales expensas repetere. Confirmatur, nam quoties expensæ istæ funeratiæ fiunt ab aliquo consanguineo, vel nepote defuncti, repetet contra successorem, dummodò fuerit protestatus; aliàs existimatur ex affectione sanguinis hanc pietatem exercuisse. Speculat. *de sepultur. num.* 13. Geminianus *cons.* 1. *num.* 6. Ubaldus *de can. port.* 2. *p. cap.* 13. *num.* 8. Gratianus *tom.* 1. *discept.* 94. *num.* 23. Ergo majori ratione idem est dicendum respectu mariti uxorem funerantis; nam id ex majori affectione procedit, cùm una caro consideretur cum uxore. Dueñas. *dict. regul.* 397. *num.* 7.

4. Secunda sententia tenet contrarium, scilicet in hoc casu maritum protestationem facere non teneri, quin

quin abſque ea expenſas funerarias repetere poſſe à ſucceſſore uxoris. Et ducitur, nam cùm maritus ſit debitor dotis, quando has expenſas fecerit, videtur animo compenſandi feciſſe; non verò ut donaret, aliqua exiſtente affectione, & pietate: quapropter abſque aliqua proteſtatione poterit repetere. Cæterùm maritus cùm adhuc retineat dotem, expenſas has feciſſe videtur tanquam adminiſtrator, non verò ex aliqua cauſa pietatis, ex qua quidem cauſa poterit repetere. Ludoviſius *dict. deciſ. 78. num.* 10. Ergo nullo modo in præſentiarum erit neceſſaria proteſtatio. Quapropter DD. in præſentia hanc proteſtationem conſulunt; non tamen inquiunt, eſſe neceſſariam ad expenſas iſtas repetendas, ut latè tradit Ludoviſius *dict. deciſ. 78. per tot.* Hodierna *ad deciſ. 112. Surdi, num.* 23. Fontanella *de pact. nupt. clauſul. 6. gloſſ. 2. p. 5. num.* 25. Boſſius *de dot. cap.* 19. §. 1. *num.* 66. Iranzo *de proteſt. cap.* 18. *num.* 18.

5. In hoc dubio tres caſus ſunt conſiderandi. Primus quando maritus tempore mortis mulieris habeat dotem in ſua poteſtate reſtituendam. Secundus, quando indotatam uxorem recepit, verùm habet patrem. Tertius, quando nec habet dotem, nec patrem. Quoad primum dicendum, quod ſi maritus funeris impenſas fecerit in morte uxoris, etiamſi aliquam proteſtationem non fecerit, eas repetere poterit. Hoc probatur facilè ex fundamentis relatis ſecundæ ſententiæ *num.* 4. Tum quia quando quis aliquid præſtat, non declarans prò quo concedat, intelligitur pro ſolvenda propria obligatione, non autem liberaliter dare, *l. Eorum 3. l. in his 5. ff. ſolut. matrim.* Cardoſo *verbo Solutio, num.* 17. Maſcardus *de probat. concluſ.* 1325. Menochius *lib. 3. præſumpt.* 143. Molina *de Juſt. tract. 2. diſput.* 365. Ergo cùm in ſpecie nihil maritus declaraverit, verùm expenſas fecerit, intelligendum eſt, voluiſſe illas facere ad ſolutionem dotis, & ut illas compenſaret, non verò ex cauſa pietatis, & ex mera liberalitate. Denique ad hoc ut præſumatur donatio in dubio, requiritur ut nulla cauſa ſubſit, niſi ipſa donatio, nec alia conjectura capi valeat, *l. Cùm de indebito 25. in principio, ff. de probat.* Menochius latè *de Arbitrariis, lib. 2. caſu 88. & de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 71. num.* 2. Aſt hìc eſt cauſa præciſa ſolvendi dotem, & conjectura, eo animo feciſſe maritum. Ergo nulla eſt neceſſaria proteſtatio, ut expenſas iſtas repetat. Conſtat enim eo animo feciſſe, ut ex dote poſtèa repeteret.

6. Secundus caſus, quando mulier fuerit indotata, verùm fuiſſet filiafamilias, & patrem habuiſſet, cui competit expenſas facere in funeranda filia nupta, *l. Et ſi quis* 14. §. *fin. l. funeris* 15. Textus *in l. Quod ſi* 28. *ff. de Relig. & ſumpt. fun.* & ipſe maritus expenſas funeris fecerit: & in hoc caſu proteſtatio erit neceſſaria, ne patiatur quæſtionem, aliàs enim cauſa ad maximum dubium traheretur: nam ex eo quod habuiſſet patrem adſtrictum ad talem obligationem, verùm ipſe maritus ſponte, abſque aliqua obligatione ad expenſas funeris ſe immiſcuit, videtur ex affectione, & cauſa pietatis expendiſſe, quando nullo modo fuerit proteſtatus, ut tenent Antonius Perez *ad tit. C. de Relig. & ſumpt. funer. num.* 20, Iranzo *d. cap.* 18. §. *n.* 19. *ad med.* Idcirco niſi ex aliis conjecturis, & probationibus conſtiterit, animo repetendi feciſſe, ſemper cauſa ad graviſſimam quæſtionem perveniet: quapropter valde erit neceſſaria proteſtatio. Ludoviſius *d. deciſ.* 78. *n.* 4. Pichardus *in d. l. Privilegia, n.* 29. Armendariz *in l. Navarræ, lib.* 4. *tit.* 25. *d. 3. n.* 22. Boſſius *dict. cap.* 19. *num.* 66.

7. Tertius caſus eſt quando mulier nec habeat dotem, nec patrem, qui adſtringatur ad faciendum ſimiles expenſas: & in hoc caſu ſi maritus aliquid expenderit in ſimilibus impenſis, nec proteſtari neceſſum habet, quin potiùs tenetur in quantum facere poteſt, funebres ſumptus agere ex ſuo proprio intereſſe; eſſet enim graviſſima injuria illius inſepultam uxorem relinquere, ut ſcripſit Conſultus *in l. Quod ſi* 28. *ff. de Relig. & ſumpt. fun.* Garcias *de Expenſis, cap.* 8. *num.* 24. Medicis *de ſepult. 2. part queſt. 3. num.* 2 Lavor. *d. tit. 2. cap.* 16. *num.* 14. Quapropter nihil aget, etiamſi proteſtetur, cùm ipſe obligatus fuerit ad funerandam mulierem, in quantum facere poſſit.

8. Præterea Parochus, vel alii, quibus incumbit onus funerandi, ſponte, & gratis debent pauperes ſepelire: quare in multis Eccleſiis, aut cœmeteria ſunt ad id deſtinata, vel aliquæ pauperum ſepulturæ gratis eis concedendæ, ita ut corpora inſepulta non remaneant: ſi tamen Eccleſia adeò ſit pauper, ut nequeat ſepulturas concedere, aut aliquam expenſam facere pro paupere funerando, tunc Parochiani ad id tenentur; eſt enim contra publicam utilitatem, ut corpora maneant abſque ſepultura. Medicis *dict. quæſt. 3. num.* 5. Lavor. *d. cap.* 16. *n.* 15. Samuel. *de ſepult. diſp. 6. controv.* 15. *concluſ.* 1. & 2.

9. Sed quis pauper ad id dicatur, ut gratis ſepeliatur, nihil de jure certum, & determinatum, ſed id arbitrio judicantis relinquendum eſt; nam licèt quis pauper dicatur, variè Doctores ſenſerint *in l. Nonnulli, ff. de Acculat. & in l.* 8. & 25. *tit.* 12. *lib.* 1. *Recopilat.* id tamen communi calculo receptum eſt, ut arbitrio judicis recti relinquatur, qui causâ conſideratâ, quis ſit pauper, arbitretur, Menochius *lib. 2. de Arbitr. caſu* 65. *n.* 7. Molina *de Primog. lib. 2. cap.* 16. *n.* 46. Covarr. *Pract. cap. 6. n.* 3. Riccius *collect.* 1906. Caſtillo *controv. lib. 3. cap.* 27. *n.* 6. Rota *in noviſſ. 2. p. deciſ.* 40. *n.* 1. & *deciſ.* 202. *num.* 3. quare in præſentiarum, ut ſumptibus Eccleſiæ, & gratis Parochus corpus tumulet, arbitrio recti Judicis relinquitur. In hoc Archiepiſcopatu eſt conſtitutio 4. *de ſepult.* id declarans hiſce verbis: *Y aquellas perſonas declaramos ſer pobres, que ſe huvieren curado principalmente de limoſnas en las enfermedades de que murieron.* Additque optima ratione: *Y mandamos, que ſi alguna perſona, ò cabildo, ò cofradria diere, ò llegare alguna limoſna, lo gaſten en Miſſas, y Sacrificios por el tal pobre difuncto. ſin que de ellos ſe paguen los dichos enterramientos.* Nam, ut ſuprà diximus, cùm id gratis à Parochis, & ab Eccleſiis faciendum eſt, eleemoſynæ illæ datæ ſunt ad Miſſas, & Sacrificia peragenda, non ad ſolvendas expenſas funeris, & ſepulturæ pauperis defuncti.

10. Cæterùm, eſt etiam qui abſque aliqua expenſarum obligatione defunctum tumulat, & expenſas funerales repetit, veluti Monaſterium, quando Novitius decedit; iſte enim ſi alibi ſepulturam non elegerit, ſi in Monaſterio moritur, ibidem eſt ſepeliendus, ita ut nec quartam proprius illius Parochus percipiat. Ratio enim eſt, nam Novitius quoad favorabilia omnibus privilegiis utitur, prout utuntur Profeſſi; quapropter ibidem eſt ſepeliendus, nec quartam perſolvet, ut fit cum aliis Religioſis. Verùm quia adhuc tranſlatus non eſt, ſi bona habuerit, aut pareritem, utique Monaſterium expenſas facere non tenebitur, ſed ex bonis illius ſunt erogandæ, vel à parente. Unde ſi Abbas, aut Prælatus Monaſterii eas expenderit, utique repetet. Rodriguez *Quæſt. Regul. tom. 2. q.* 39. *art.* 4. Sanchez *in ſumma, lib. 6. cap.* 14. *num.* 10. Murga *Mor. Quæſt. tract. 7. diſquiſit.* 8. §. 10. Medicis *de ſepult. 2. p. quæſt. 2. n.* 10. Villalobos *2. part. Summæ, tract. 1. difficult. 4. num. fin.*

11. Quod idem eſt dicendum, ſi Novitius recreationis cauſâ domum patris petierit, & ibi moriatur, alibi non electâ ſepulturâ; tunc enim ſimiliter in Monaſterio eſt ſepeliendus, quia ſimiliter utitur privilegiis Regulatium, ut ibi funeretur, nec quartam Parochialem præſtet. Samuel. *de ſepult. diſput. 4. controv. 3.*

vers.3. à concluſ.2. Barboſa *de offic. Parochi 3.p.cap.25. num.46.* Capponi *tom.5. diſcept.325. à num.2.* quapropter etiam in hoc caſu, ſi Abbas, vel Monaſterium funebres expenſas fecerit, ex bonis Novitii, aut ab ejus parentibus repetet. Rodriguez *d.art.4.* Villalobos *d. num.fin.* Samuel *d.diſput.4. controv.3. concluſ.6.* qui excipit, niſi pauper ſit.

12. Eſt tamen magnoperè animadvertendum, ad repetitionem harum funeralium expenſarum, quotieſcumque ſunt à marito, vel ab Abbate, vel ab alio negotiorum geſtore erogatæ, quod ſolùm illæ decenter ſecundùm qualitatem, & divitias perſonæ defunctæ repetantur, *l. Et ſi quis 4. §. Æquum, ff. de Relig. & ſumpt. funer.* Et ratio eſt, nam actio funeraria procedit ex bono, & æquo: quapropter in ea non veniunt, niſi expenſæ moderatæ ſecundùm qualitatem perſonæ; divitiæ, & facultates, ut elegantèr exprimit Conſultus *in dict. l.14. §. Hæc actio.* Immodicæ verò in hac actione non veniunt, quin potiùs debent reduci per Prætorem, habita etiam conſideratione, ut majores expenſæ debeant fieri in funere Nobilis, quam ignobilis, ut explicant Ludoviſius *d. deciſ.78. à num.15.* Boſſius *de dot. dict.cap.19. num.71.* Medicis *dict. 1.p. quæſt.2.num.2. & quæſt.5. num.20.* qui & *n.31.* potiùs eſſe moderandas, quàm ampliandas, ſcripſit. Bonacina *de contractibus, diſput.3. quæſt.12. punct.6. propoſit.3. num.5.*

13. Quod ita verum eſt, ut ſi teſtator immodicas facere expenſas præceperit, magno apparatu, & pompaticè, id non eſt obſervandum, quia voluntas irrationabilis eſt, & declinat ad vanam, & inanem gloriam, quam debet Epiſcopus compeſcere, *ex d. cap. Animæ 35. 13. quæſt.2.* A Hilarius *de Divinis Officiis, lib.4. cap.41.* Fuſcus *de Viſit. lib.1. cap.5. num.6.* Bonacina *dict. num.5.* Lavorius *dict. tit.2. cap.16. à n.42.* qui rectè *num.45.* ſcripſit, quod ſi aliquis Chriſtianus vetet, ne cum Pſalmis, aut luminaribus; & abſque Clericis ſepeliatur, id injuriosum eſſe defuncto, & nec obſervandum, ſicut nec quando cum Canticis muſicis, & magna lætitia funerari præceperit, ut etiam ſcripſit Bonacina *d. propoſit.3. num.5: ad fin.* Samuel *d.diſp.4.controv.15 concl.8.*

14. Hiſque de his perſonis ſcriptis, quæ non ex propria obligatione expenſas funeris facere tenentur, tranſeamus ad alias, quæ eas expenſas ex propriis bonis facere obligantur, & ad id per Prætorem poſſunt compelli. Et in primis hæredes defuncti, qui ejus ſubſtantiam receperunt, ad hanc obligationem adſtringuntur, *l.1. ff. de Relig. & ſumpt. funer.* ubi DD. *l. Si quis 12. §. Prætor ait, ff. eod. tit.* ſemperque expenſæ iſtæ ex hæreditate ſunt detrahendæ, *l. Et ſi quis 14. §. Funus ff. de Relig & ſumpt. funer.* Medicis *de ſepult. 2.p. quæſt.3. num.3.* Samuel *dict. controv.15. concluſ.5. num.7.* Thoro *vot.3. num.8. & 21.* Franzo *in Apparatu, num.4.*

15. In praxi tamen receptum eſt, à teſtatoribus diffidentibus communiter de hæredibus, aliquem, vel aliquos exequutores nominare, ut ſuam ultimam voluntatem exequantur, quibus funus, & expenſas has facere competit ex hæreditate, poſtquam officium illud acceptaverint; quapropter in teſtamentis mandatum recipiunt, ut ex melioribus bonis vendant, ut ſtatim teſtamentum adimpleatur. De quorum eſſentia Carpio *de exequut. teſtam. lib.1. cap.1.* late peregit. Franzo *dict. num.4.* Molina *de Juſt. tract.2. diſput.247.* & Nos aliqua diximus *lib.1. cap.11. à n.56. & cap.12. à num.11.*

16. Eſt tamen dubium, an exequutores nominati in teſtamento poſſint à Judice compelli, ut mandatum acceptent? Et Placentino placuit dicere, hanc difficultatem neſcire, quia à nullo jure eſt deciſa, ut refert. Carpio *lib.1. cap.17. num.1.*

17. Prima ſententia aſſerit, in foro exteriori exequutorem, aut exequutores teſtamenti à Judice compelli non poſſe; verùm in foro interiori graviter peccare non acceptantes abſque aliqua cauſa. Ducitur hæc ſententia ex Gloſſa *in cap. Sicut 11. quæſt.1. verbo Uſum*, aſſerente non acceptantem arbitrium abſque cauſa, graviter peccare; nam poteſt litigantes abſque incommodo ad concordiam redigere. Immò idem aſſeris Sà *in cap. Paſtoralis, de offic. delegat. in principio*, Felinus *ibid. num.6.* Ergo ſimiliter dicendum eſt in ſpecie majori ratione; nam intereſt animæ illius maximum bonum, ne in Purgatorio detineatur, & crucietur, ſed breviter ad cœlum evolet; quod omittere, contra charitatem eſt. Tenet Spino *in ſpecul. teſtament. gloſſ.28. num.18.*

18. Secunda ſententia aſſerit, non omnes exequutores nominatos in teſtamento compelli poſſe, ſed tantùm conſanguineos, vel parentes, & qui ſanguinis vinculo connectuntur. Eſt ad id textus *in l.1. §. Quamvis, ff. ubi pupill. educar. debeat.* Ubi aſſerit Conſultus, quod licèt ad educationem pupilli nullus cogi à Judice poſſit; affirmat tamen libertum patrem, vel quoſlibet alios ex affinibus, cognatiſve cogi poſſe: Ergo ſimiliter dicendum eſt in ſpecie. Ratione probatur, nam cùm ipſi ſanguinis vinculo connectantur, id facere debent ad exemplum temporalium neceſſitatum, quibus conſanguinei ſuccurrere tenentur. Ergo cùm hoc facere debeant, rectè à Prætore poſſunt cogi, ut acceptent officium exequutorum. Tenent Hippolytus, & Cremenſis, quos ſequitur Padilla *in l.1. ff. de legat.2. num.30.* Jacobus à Canibus *de exequut. teſtam. part.1. num.64.*

19. Tertia ſententia aſſerit, regulariter loquendo, exequutores teſtamentorum minimè eſſe compellendos ad acceptandum; ſi verò acceptaverint, tunc ad implendum teſtamentum compelli poſſe, *l. Si quis 12. §. Funus, ff. de Relig. & ſumpt. funer cap Joannes 19. de teſtam.* ibi: *Poſt mandatum ſuſceptum, cap. fin. §. Sanè, eod. tit. in 6.* ibi: *Aut exequi forte nolente, l.6. & 7. tit.10. p.6. l.12. tit.5. lib.3. For. l.8. Tauri, l.12. tit.4. lib.4. Recopilat.* Ratio eſt, nam mandatum ſuſcipere nemo compellitur; ſuſceptum præciſè cogitur adimplere, *l. In commodato 17. §. Sicut, ff. commodat. l. Si mandavero 22. Julianus, ff. eod.* Ergo nec mandatum exequutionis teſtamenti, prout nec arbitrium, quod niſi ſuſceptum non tenetur adimplere, *leg. 1. §. Tameſi, ff. de recept. arbitr.* Cæterùm alia ratione probatur, quia munus hoc privatum eſt, & authoritate, & utilitate; unde nullus cogetur ad illud acceptandum, licèt poſt ſuſceptionem poſſit cogi ad adimplendum, ut patet in Curatore bonis dando; ut textus eſt elegans *in l.2. §. Quæritur, ff. de curat. bon. dand.* Tenent hanc ſententiam Tiraquellus *de Privileg. cauſ. piar. privileg.87. in principio*, Mathienzo *in l.5. tit.4. lib.5. gloſſ.6. à num.1.* Guttierrez *de tut. 3.part. cap.45. num.13.* Bobadilla *in Polit. lib.1. cap.15. num.43.* Molina *de Juſtitia, tract.2. diſput.248. num.3. & 4.* Della *de fabr. tract.5. reſolut.27.* Carpio *d. lib.1. cap.17. à num.1.*

20. In hoc dubio animadvertendum, exequutores iſtos à teſtatoribus nominari ad duo adimplenda. Primò ad exequendas voluntates pias, pertinentes ad funeris impenſas, Miſſas dicendas, & ad legata pia exequenda. Tùm ſecundò ad alia profana; quoad verò iſta profana, dico admittendam hanc tertiam ſententiam in utroque foro: Et ratio eſt, quia reſpectu horum, munus illud propriè voluntarium eſt in utroque foro, ut patet: Ergo nec Judex poterit exequutores compellere, nec in animæ judicio aliquo peccato coinquinabuntur. Cæterùm, nam licèt ipſi non acceptent, tamen hæres adimplere tenetur, ut dicemus infrà. Ergo nullum damnum ſequitur teſtatori, undè

charitas lædatur. Ergo non acceptantes, nec à Judice cogi poterunt, nec aliquo modo peccabunt in animæ judicio. Carpio *d. cap.* 17. *num.* 61. Sanchez *in conſiliis tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 1. *dub.* 42. *num.* 4. & 5. Delugo *de juſt. tom.* 2. *diſput.* 24. *ſect.* 16. *num.* 329. Diana *d. tract.* 5. *num.* 28. qui cum Delugo rectè limitat, niſi ex non acceptione graviter proximus læderetur, & ipſe munus illud abſque aliquo incommodo exercere poterit.

21. Idem aſſerendum, etiamſi Exequutores nominati ſint conſanguinei; nam etiam reſpectu eorum eſt munus privatum, & conſequenter voluntarium, quapropter nequeunt cogi ad acceptandum. Nec urget argumentum adductum à paritate educationis pupilli, quia officium illud eſt neceſſarium, ideò quoties judicanti videbitur convenire, ibidem poteſt educatorem cogere, *l.* 1. *C. ubi Pupillus educari debeat*, ibi: *Sin autem æſtimaverit apud quem educari debeat, is neceſſitatem habebit hoc facere, quod Præſes juſſerit.* Tenet Carpio *dict. cap.* 17. *num.* 17. Sanchez *dict. d. ub.* 42. *num* 4.

22. Quando verò ad aliam partem fuerit exequutor datus, nempè ad exequendas funeris expenſas, & alia legata pia, reſpectu illorum major eſt difficultas; nam aliqui Doctorum aſſerunt, poſſe compelli ad acceptandum, *l.* 1. *C. Qui pro ſua juriſdict.* Tum etiam, quia adimplementum harum funeralium expenſarum, & ut defuncti tumulentur cauſa publica eſt, ut diximus ſuprà. Ripa *de Peſte, n.* 131. Medicis *de ſepult.* 2. *part. q.* 1. *n.* 2. Tum etiam alia legata pia, cùm ad Religionem pertineant, ſunt ipſius cauſæ publicæ, *l.* 1. *ff. de juſt.* Ergo exequutores nominati reſpectu expenſarum funeralium, & aliorum legatorum piorum, poterunt compelli, ut tale munus acceptent, prout alia officia ad utilitatem publicam concernentia, *l. fin.* §. *Judicandi, ff. de Mun. & Honorib.* Tenent Bart. *in l.* 1. *ff. de legat.* 2. *num.* 7. *ad fin.* Baldus *ibidem, col.* 7. *verſ. Si verò eſt*, Tiraquellus *de cauſ. piis, privileg.* 87.

23. Sed adhuc in hac ſpecie contrarium eſt tenendum, ſcilicet nec reſpectu harum expenſarum funeralium, nec alicujus legati pii, ut piæ diſpoſitionis exequutorem poſſe à judice compelli ad acceptandum munus, ſed tantùm poſt acceptatum ad illud adimplendum, *cap. Joannes* 19. *& cap. fin. de teſt.* nam, ut dictum eſt, munus hoc eſt privatum, etiam reſpectu cauſarum piarum, & funeralium; unde nequit exequutor compelli. Nec fundamenta contraria alicujus ſunt ponderis; nam textus *in d. l.* 1. *C. Qui pro ſua juriſdict.* loquitur in officio publico, in quo utilitas publica verſatur; & ideò nominatus, ſeu electus, valet compelli ad acceptandum. Ad fundamentum rationis reſpondetur, quòd licèt in ipſa cauſa funeris, aut alicujus diſpoſitionis piæ verſetur utilitas publica, non tamen in ipſo officio exequutoris, cùm facilè poſſit hoc ipſum expediri per hæredem, aut per Epiſcopum, ſi hæredes non ſint; quapropter officium hoc ſemper remanet privatum, ne quis compellatur. Covarruv. *in d. cap. Joannes, num.* 3. Guttierrez *d. cap.* 45. *num.* 13. Molina *de Juſtit. tractat.* 2. *diſput.* 248. *num.* 3. Carpio *d. lib.* 1. *cap.* 17. *à num.* 10.

24. Eſt tamen id temperandum, ſi non reperiatur alius, qui hanc cauſam piam teſtamentariam ad effectum perducere poſſit; tunc enim ex hac urgentia neceſſitatis poterit exequutor compelli ad acceptandum, ſicut in Procuratore eſt deciſum *in l. Sed hæc* 13. *ff. de Procurat.* ubi licèt privatum ſit officium, ſi tamen neceſſitas urgeat, poterit à Judice compelli ad acceptandum mandatum; & ita in curatore bonis dando *in l.* 2. §. *Quæritur, ff. de curat. bon. dan.* ibi: *Voluntarius itaque quærendus eſt, niſi ex magna neceſſitate.* Quæ quidem neceſſitas urget quando non eſt alius, qui piam diſpoſitionem, & expenſas funebres non poſſit ad exequutionem adducere, ut elegantèr diſſerit Sarmiento *in d. l.* 1. *ff. de legat.* 2. *num.* 12. Carpio *d. cap.* 17. *num.* 14. Sanchez *dict. dub.* 42. *num.* 17. qui rectè animadvertunt in ſpecie iſta, quod ſi exequutor ſæcularis fuerit, à judice ſæculari eſſe compellendum; & ſi Eccleſiaſticus, à Judice Eccleſiaſtico: nam licèt Epiſcopus poſſit compellere exequutorem, id eſt quando jam acceptavit, non tamen anteà, quia ejus juriſdictioni ſæcularis non ſubeſt. Semper tamen curandum eſt, ſive à Judice Eccleſiaſtico, ſive ſæculari, in præſenti ſpecie, ut cauſa iſta ſit manifeſta, ita ut urgenti damno aliter obviam iri non poſſit, in quo & utilitas, & pietas verſetur, ut benè docet Sanchez *dict. num.* 17. *in fin.*

25. Tum etiam aſſertum ſuprà relatum non eſt admittendum quando Religioſus fuerit exequutor nominatus; tunc enim abſque aliqua cauſa poterit compelli à ſuo Prælato: nam tenetur illi præſtare obedientiam ſtricto vinculo. Covarr. *dict. cap. Joannes, num.* 3. Vaſquez *in opuſcul. de teſtament. cap* 9. §. 3. *dubio* 2. *num.* 79. Sanchez *dict. dub.* 42. *num.* 15. *& lib.* 6. *Summæ, cap.* 11. *num.* 13. Diana 8. *part. tract.* 5. *reſol.* 28. *in fin.*

26. Rurſus, exequutores iſti poſſunt compelli ad munus ſuum exequendum, quando expreſsè, aut tacitè illud acceptaverint. Acceptant enim expreſsè, quando expreſsè agnoſcunt officium, vel ſi Teſtatori promiſerint ſe illius voluntatem exequuturos, *l. Ex ſententia* 29. *ff. de teſtam. tut. l.* 3. §. *Tametſi, ff. de recept. arbitr.* Tacitè verò, quando aliquis exequutor agit, ex quo infertur acceptaſſe officium, quibus in caſibus nequit poſtea officio renunciare, ſed erit compellendus adimplere. Carpio *dict. cap.* 17. *à num.* 10. Spino *dict. gloſſ.* 18. *num.* 18. Cardinalis *in Clement. unica de Teſtament. quæſt.* 4. Sanchez *d. dub.* 42. *num.* 4.

27. Verùm qui caſus iſti ſunt, quando exequutor tacitè acceptare videtur? Aſſignant DD. aliquos. Primus eſt, quando litteras recepit, quibus ſibi officium deferebatur. Quod quidem ita intelligendum, ſi ſciebat litteras illas munus illud continere, de Procuratore, *ut in Clement.* 1. *de Procurat.* Secunda eſt quando aliquid fecit pertinens ad officium exequutoris, veluti ſi legatum ſolvit, vel alicui creditori ſatisfecerit; nam acceptaſſe videtur ex eo quod officium exercere cœpiſſet. Tertiò inducitur tacita acceptatio, quando acceptavit legatum, cui erat injunctum onus exequutoris, ſi hoc ſciens fecerit, ſecus ſi ignoraverit. Mathienzo *in d. l.* 7. *tit.* 4. *lib.* 5. *gloſſ.* 6. *num.* 31. Pacianus *de Probat. lib.* 1. *cap.* 29. *à n.* 24. Guttierrez *d. cap.* 45. *à num.* 14. Carpio *d cap.* 17. *à n.* 33. Sanchez *d. dub.* 43. *n.* 6.

28. Quartus adducitur ab aliquibus Doctoribus, nempè ſi exequutor ipſe eſt præſens, quando à teſtatore deſignatur, & tacet, nec tamen contradicit. Ratio eſt, nam tunc ex eo quod tacet, deciperetur ex ejus taciturnitate teſtator, quia ipſa effeciſſet, ut alium exequutorem non nominaſſet, ut benè adimpleretur teſtamentum. Ita tenet Peralta *in l.* 1. *ff. de legat.* 2. *n.* 61. Verùm hæc doctrina communiter, abſolutè loquendo, rejicitur; nam taciturnitas quando affert incommodum, & onus tacenti, minimè præſtat conſenſum, & acceptationem, ut latè per Maſcardum *de Probat. concluſ.* 417. *num.* 16. Hanc ob rem in præſentiarum minimè poteſt inducere acceptationem, ſicut nec compromiſſum, & licèt futurus arbiter ſit præſens dum illud conficitur, tamen arbitrium acceptaſſe videtur. Mathienzo *in l.* 14. *tit.* 4. *lib.* 5. *gloſſ.* 1. *num.* 30. Cevallos *comm. quæſt.* 202. *num.* 9. Covarr. *in d. cap. Joannes, n.* 4. Molina *d. diſput.* 148. *num.* 3. Sanchez *dict. dub* 42. *n.* 8. Diana *d. tract.* 5 *num.* 27. *verſ. Nota tamen*, Carpio *dict. cap.* 17. *num.* 22. Qui quidem limitant, niſi exequutor

fuiſſet

fuisset consanguineus, aut valdè familiaris; nam hæc conjecturæ junctæ cum taciturnitate, acceptationem inducunt. Pacianus *ubi suprà, n.* 22. Guttierrez *d. cap.* 45. *num.* 14. *vers. Nisi fuerit conjunctus.*

29. Sed tamen in hac specie, licèt absolutè exequutor nominetur, adhuc credo compellendum esse, ut adimpleat fœnus testatoris, & alia legata pia pertinentia ad bonum animæ defuncti. Ratio est, nam non est permittendum, ut in re tam gravi deceptus remaneret testator, qui suam animam exequutoris providentiæ credidit, electâ industriâ personæ. Carpio *lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 3. Tum etiam, nam quando exequutor est præsens & tacens in designatione ad faciendum aliquod opus pium, tunc favore causæ piæ præsumitur consensisse, & fecisse acceptationem, veluti pro construendo Monasterio, redimendis captivis pauperibus, pro suffragiis pro mortuis agendis, vel pro alia qualibet pia causa. Diana *dict. resol.* 27. *vers. Limita* 2. Sanchez *d. dub.* 42. *num.* 8. Carpio *d. cap.* 17. *num.* 27. Ergo similiter in hac specie dicendum est, acceptasse illud officium respectu expensarum funeris, & aliorum legatorum, aut dispositionum piarum. Denique, quia licèt taciturnitas, quando aliquod onus, aut incommodum sequitur, non inducat consensum; ast id intelligendum quando est grave incommodum, vel onus, *l. Sabinus, ff. commun. divid. l. Tuberonis*; §. *Sunt quidam, ff. de Peculio*; Menochius *de præsumpt. lib.* 6. *præsumpt.* 99. In his causis piis, veluti in funerando defuncto, vel in alia causa pia exequenda, nullum grave incommodum, vel onus consideratur, cùm id fiat ob bonum animæ ipsius exequutoris, qui piè, & sanctè in tam bono opere se exercet. Ergo semper est præsumendum ex eo solùm, quod tacuit, & non contradixit, voluisse consentire, *l. Fidejussor*, § *Prætor, ff. de Pignor. cap.* 2. *de his, quæ fiunt à major. part. Capit.*

30. Sed dices: Officium exequutoris est individuum, sicut actus testandi: quapropter sicut non intelligitur consensisse ad profana ex sola præsentia, similiter nec ad dispositiones pias: Ergo ex sola præsentia & taciturnitate, nec respectu funeris, aut alterius pii legati, poterit ad acceptandum compelli. Sed respondetur negando suppositum; officium enim exequutoris non est individuum, nam quotidie videmus plures nominari non solùm in solidum, sed ut omnes pariter procedant, aut per partes exequutionis: quo in casu si alii renuerint, aut longiùs existant alii, aut unus procedit, ut latè explicant textus *in cap. Religiosus* 2. § *ultim. de testim.*: Molina *dict. disput.* 248. Sanchez *dict. lib.* 4. *cap.* 1. *dub.* 44. Cardinalis de Lugo *de Just. tom.* 2. *disput.* 24. *sect.* 16. *num.* 331. Carpio *de exequut. testam. lib.* 3. *cap.* 2. *per tot.* Et si aliqui officium non agnoverint, aut decedant, pars istorum aliis accrescit. Diana 8. *part. tract.* 5 *resol.* 29. *vers. Declaratur dicta conclusio.* Carpio *lib.* 4. *cap.* 1. *à num.* 2. Mantica *de tacit. lib.* 7. *tit.* 20. *à num.* 1. Ergo officium hoc exequutionis individuum non est; quapropter si exequutor tempore designationis sit præsens, & tacens, quoad pia, & funeris exequutionem acceptare videtur, licèt non quoad profana.

31. Prorsus respondendum, quod licèt officium hoc fuisset individuum, adhuc resolutio ista admittenda est; nam licèt actus individuus nequeat esse pro parte, & pro parte non, sicut actus testandi; quia nequit quis mori pro parte testatus, & pro parte intestatus, *l. Jus nostrum* 7. *ff. de Reg. jur. l. Hac consultissima* 21. *Cod. de testament.* Pichard. §. *Hæreditas* 8. *Inst. de hæredib. instit. à num.* 16. Attamen favore causæ piæ dividuus est; in his enim causis non inspicitur juris subtilitas, seu tantùm jus naturale, in quo non implicat, quod quis moriatur pro parte testatus, & pro parte intestatus, ut in milite, *l. Miles* 6. *l. Miles itaque* 41. *ff. de testament. milit.* Quapropter in causis piis testatio, & intestatio admittitur. Tiraquellus *privileg.* 13. Medicis *opuscul.* 4. *num.* 60. *vers.* 7.

32. Ergo similiter dicendum est in nostra specie, ut licèt officium exequutoris fuisset individuum, tamen favore pietatis, tam in funerando, quàm in adimplendis legatis piis est individuum; quapropter si præsens, & tacens fuerit, quando designatur in testamento, pro parte acceptasse videtur, ratione funeris, & legatorum piorum, licèt non profanorum.

33. Si verò exequutores testamentarii officium non agnoverint, vel testator illos non nominaverit, hæredes (ut dictum est suprà) has funeris expensas erogare tenentur; & adimplere testamentum; non verò exequutio ista ad Episcopum pertinebit, nisi datâ negligentiâ hæredum, ut est textus *in cap. Nos quidem* 3. *de testament. l.* 7. *tit.* 10. *p.* 6. Carpio *de exequut. testam. lib.* 1. *cap.* 22. *à num.* 6. & diximus suprà, *lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 15. Quamobrem pro rata portionum contribuere tenentur. Verùm si aliquis eorum expensas istas expenderit, ab aliis pro rata repetet, utpotè obligatis pro portione ad has expensas fundendas, ut diximus *cap. antecedenti, num.* 47.

34. Pater tenetur has expensas funebres pro filiis tumulandis erogare, sicut & dominus pro servis; quapropter adversùs patrem datur actio funeraria pro dignitate, & facultatibus, *l. In patrem* 21. *l. Quod si nulla* 28. *l. Si filius* 31. *ff. de Religios. & sumpt. funer.* obligatur etiam ad funeris impensam Patronus, qui bonorum possessionem petit contra tabulas, *l. Funeris* 15. *ff. eod. tit.* Illud verò cum Ulpiano *in d. l.* 31. *ff. de Relig. & sumpt. funer.* prætercundum non est, ut si filiusfamilias castrense peculium habuerit ad funeris expensas, successorem teneri, utpotè hæredem illius, nec nisi in subsidium pater tenebitur. Idque, nam ex Castrensi peculio testari poterit de jure communi, §. *Illis, vers. Testari, Inst. de testam. milit. l. penult. Cod. qui testam. facere possunt, l.* 13. *tit.* 1. *p.* 6. De jure nostro Regio id extendendum ad alia quælibet bona, non solùm castrensia, vel quasi, sed etiam ad alia, quorum ususfructus patri quæritur; ex his enim filiusfamilias testamentum condit, & duabus partibus parentibus relictis, de tertio disponit pro expensis funeris, & aliis, prout sibi placuerit, ut sunt jura *in l.* 5. & 6. *Tauri, l.* 4. *tit.* 4. *lib.* 5. *Recopilat. l.* 1. *tit.* 8. *lib.* 5. *Recopilat.* Guttierrez *Pract. lib.* 2. *à quæst.* 95. Mieres *de Majorat.* 1. *p. quæst.* 33. *num.* 3. quapropter in hac hypothesi adversùs patrem non dabitur actio funeraria, sed adversùs illum, qui tertiam partem bonorum filii perceperit, de qua potuit ad libitum testari; aliàs tamen, quando nulla bona habuerit filiusfamilias, pater ad expensas istas tenebitur, & adversùs eum dabitur actio funeraria. Medicis *de sepult. 2. p. quæst.* 3. *num.* 4. & 5. Samuel. *dict. disput.* 4. *controvers.* 15. *conclus.* 3. Lavor. *dict. tit.* 2. *cap.* 16. *n.* 19. Villalobos *d. difficult.* 4. *num.* 1.

35. Maritus ad expensas funeris tenebitur, si uxor pauper fuerit, nec patrem habeat, ut diximus suprà. Ast verò si dotem habuerit, aut alia bona, refundere tenetur hæres illius, qui in bonis successerit, non autem maritus; si verò dotem, & alia bona paraphernalia habuerit, & uni dotem, & alii bona reliquerit, pro rata, & portione bonorum ad expensas funeris unusquisque tenebitur. Unde si in dote fuerint centum, & in bonis ducenta, unam partem præstabit ei, cui dos relicta; duas verò ei, cui alia bona, nec maritus ex suis bonis aliquid ad funus præstare cogetur, *l. Celsus* 20. *l. Veluti* 21. *ff. de Religios. & sumpt. funer.* Ratio est, nam maritus non tenebitur ad onera matrimonii, nisi matrimonio durante; cùm ergo per mortem dissolvatur, *cap. fin. de secund. nupt.* & latè, dixi suprà, non tenebitur ad funerandam mulierem, sed illius expensis faciendum est. Medicis *d. quæst.* 3. *num.* 2.

mum 2. Samuel. *d. controverſ.15. concluſ.4.* Villalobos *d. difficult.4. num.1.* Garcia *de expenſis, cap.8. num.41.* Vivius *deciſ.197. num.19.* Cancerius *var. reſolut. 2.p. cap.7. num.39. in fin.* Bonacina *diſt. punct.6. propoſ.2. num.1. verſ.1.*

36. Si verò ſolùm dotem habuerit, nec alia bona, tunc adversùs eum, qui lucratur dotem, dabitur actio funeraria, *l. In eum 16. ff. de Relig. & ſumpt. funer.* Nam ut ſcripſit ibidem Conſultus: *Æquiſſimum viſum eſt veteribus, mulieres quaſi de patrimoniis ſuis, ita de dotibus funerari: & eum qui morte mulieris dotem lucratur, in funus conferre debere, ſive pater mulieris ſit, ſive extraneus.* Cæterùm alia ratione probatur, nam funeris impenſa æs alienum cenſetur, *l. Impenſa 8. ff. de Relig. & ſumpt. funer.* quapropter dos ipſa æs alienum ſentire tenetur, *l. Ideo 19. ff. eod.* Garcia *d. cap.8. n.41.* Medicis *2.p. quæſt.5. num.42.* Valaſco *de Part. cap.19. num.52.*

37. Illud verò animadvertendum eſt, doctrinas ſuprà traditas intelligendas eſſe, quando dos eſt reſtituta; tunc enim adversùs illam habentem dabitur funeraria actio: ſi verò adhuc ſit apud maritum, ipſe convenietur, *l. Sed etſi 17. ff. de Relig. & ſumpt. fun.* Ratio eſt, nam actio iſta directè intenditur adversùs eum, apud quem dos remanet, licèt poſteà in reſtitutione funeris ſumptus recuperabit, computando impenſas in ipſa reſtitutione; & id juſtiſſimè decretum, ne aliquo modo funus impediatur, aut detineatur, quando tantùm Reipublicæ intereſt, ut humentur: idcircò adversùs eum, in quo dos reſidet, actio funeraria conceditur, licèt poſtea reſtituenda. Unde nec aliquo modo maritus excuſabitur ex eo quòd non adveniat legale tempus reſtituendi dotem; ad funeris autem expenſas ſimilis dilatio admittenda non eſt, Medicis *dict. quæſt.5. num.45.* Garcia *d. cap.8. num.42.* Samuel. *d. controverſ.15. concluſ.4.* Cancerius *dict. 2.p. cap.7. num.39.* Vivius *dict. deciſ.197. num.19.* Boſſius *de dot. cap.19. num.67.* Quapropter ſi perſona, cui dos eſt reſtituenda, expenſas iſtas impenderit, ſtatim à Marito repetit, nec tenetur ſperare annum dilationis, *ex l.1. §. Exactio, Cod. de rei uxor. act.* hæ enim expenſæ ſtatim ſunt detrahendæ; quapropter ſi aliquis eas præſtiterit, ſtatim repetet, *l. Si filiæ, ff. ſolut. matr.* ubi Bart. Medicis *dict. quæſt.5. num.46.* Cancerius *dict. num.39. in fin.*

38. Sed dices cum Bart. *in l. Qui erat heres 49. ff. Famil. erciſc. num.2.* ſucceſſorem in hæreditate, vel in dote compelli poſſe Judicis officio ad teſtatorem ſepeliendum: Ergo actio iſta nequit dirigi adversùs maritum, dote adhuc non reſtituta. Sed tamen doctrina Bartoli admittenda non eſt in noſtra ſpecie, nec quando hæreditas, vel fideicommiſſum eſt reſtituendum; actio enim funeraria dirigenda eſt adversùs bona tenentem, ut benè explicat Garcia *d. cap. 8. num.44.* Nec aliud probat textus *in d. l. Qui erat heres 49.* nam qui compulſus eſt à Judice, ut teſtatorem ſepeliret, habebat in ſua poteſtate bona teſtatoris; quapropter Judicis officio fuit compulſus, ut expenſas ſepulturæ faceret: Ergo in noſtra ſpecie maritus adhuc retinens dotem ſuæ uxoris alteri reſtituendam, tenetur expenſas funeris facere, & ad id compelli poterit, nec ex aliqua excuſatione liberabitur.

39. Eſt tamen dubium grave, an maritus in reſtitutione dotis poſſit retinere, non ſolùm expenſas funeris, verùm etiam infirmitatis uxoris, quia ejuſdem naturæ cenſentur? Huic difficultati anſam præbuit textus *in l. Quod in uxorem 13. C. de negot. geſt.* ibi: *Quod in uxorem tuam ægram erogaſti, non à Socero repetere, ſed affectioni ſuæ debes expendere.* Ex quibus verbis plures Doctores deduxêre, expenſas iſtas non deberi, niſi per proteſtationem conſtaſſet, illas maritum feciſſe animo repetendi, aliàs ſemper repetere non poſſe. Et ratio eſt, nam maritus tenetur mulierem propriam alere, tum infirmam curare ex fructibus ſuæ dotis, quare expenſas iſtas neutiquam poterit repetere. Tum etiam, quia ſi fructus non ſufficiant, ex affectione donaſſe videtur, ut aſſerit textus *in d. l. Quod in uxorem.* Ergo poſtea à ſocero, vel ab alio dotem accipiente non repetet, ut *in dicta lege* tenent Alex. Baldus, & alii. Socinus Junior *lib.3. conſ.4. n.4.* Ozaſchus *deciſ.132. num.17.* Menochius *lib.3. præſ.33 n.7.* Maſcardus *de probat. concluſ.77. n.2.* Peguera *deciſ.163. n.5. in fin.*

40. Alteri verò tenent, etiamſi maritus non proteſtetur, repetere poſſe, aut in ſolutione dotis compenſare; ratio enim eſt, quia expenſæ factæ in infirmitate uxoris, prout expenſæ funeris exiſtimantur, & eodem privilegio fruuntur. Baldus *in l. Reſtituenda, C. de petit. hæredit. in fin.* Gratianus *tom.1. cap.94. num.14.* Favor. *d. cap 16. num.12.* Ergo ſicut maritus abſque aliqua proteſtatione repetit funeris expenſas, vel compenſat: ſimiliter factas in infirmitate mulieris aut repetet, aut compenſabit. Cæterùm, nam quando maritus eſt debitor dotis, nequit ſumi conjectura, feciſſe animo donandi, ſed compenſandi, aut repetendi pro propria obligatione, ut in alimentis tenet Boſſius *de Aliment. cap.16. num.520. in fin.* Ergo in præſentiarum abſque aliqua præmiſſa proteſtatione maritus aut compenſabit, aut repetet expenſas factas in infirmitate mulieris. Ruinus *volum.1. conſ.123. à n.1. & volum.4. conſ.145. n.3.* Cephalus *conſ.85. num.1.* Lara *in l. Si quis à liberis, §. Si mater, ff. de lib. agnoſcend. num.35.* Surdus *de Aliment. tit.6. quæſt.8. num.63. & quæſt.12. à num.20.* Cancerius *1.p. var. cap.16. n.31.*

41. In hoc dubio præmittenda eſt natura infirmitatis, & ejus duratio. Si enim infirmitas ejus eſt naturæ, ut mulierem non impediat ab obſequiis viri, & ad curam domûs impendendam, tunc maritus expenſas illas non poterit compenſare, nec aliquo modo repetere. Ratio eſt, nam quando mulier curam præſtiterit, tenetur maritus illam alere, & curare, ob meritum ſervitii, etiamſi proteſtatus fuerit, ut tenet Bart. *in d. l. Quod in uxorem 13. C. de negot. geſt.* Iranzo *de Poteſtat. cap.18. num.2.* Aſt verò, ſi infirmitas ſit illius naturæ, ut prohibeat à ſervitio, & obſequiis marito præſtandis, verumtamen fuit brevis, & impenſæ modicæ ſunt, tunc maritus nec compenſabit, nec repetet; quia præſumitur modicas expenſas feciſſe, non animo repetendi, ſed ob affectionem, ut cum pluribus tenet Fontanella *de Pact. nupt. clauſ.6. gloſſ.2. p.5. n.15.* Boſſius *de dot. cap.19. n.63.*

42. Si verò infirmitas gravis fuiſſet, & per multum temporis duraverit, ita ut nec mulier aliquid de domo curare potuerit, & plurimas expenſas fecerit; tunc magnoperè conſiderandum, an expenſæ iſtæ exceſſerint dotis fructus, necne? Si enim non excedant, nec maritus compenſabit, nec repetet, etiamſi proteſtetur; nam cùm maritus teneatur ex dotis fructibus mulierem alimentare, & curare, *l. Si cùm dotem 22. §. Sin autem in ſeviſſimo. ff. ſolut. matrim. l. Cùm unus 10. in princip. ff. de Aliment. legat. l. Jus alimentorum 3. §. Modum, ff. ubi pupill. educar.* Bart. *in dict. §. Sin autem, num.5.* Surdus *de aliment. tit.1. quæſt.33. num.27.* inde eſt, ut ſi dotis fructus ſufficiant ad alendam, & curandam mulierem, nequeat expenſas iſtas compenſare, aut repetere. Menochius *lib.3. præſumpt.33. n.7.* Fontanella *dict. 5. part. num.5.* Peguera *d. deciſ.167. n.3.* Thomas Actius *de legali infirmitate, cap.48. n.15.* Iranzo *d. cap.18. num.4.* qui *num.7.* addit, nec repetere, aut compenſare poſſe, etiamſi fecerit proteſtationem, quia proteſtatio nihil operatur contra juris obligationem. Tenet etiam Boſſius *dict. cap.19. num.63.*

43. Idem

43. Idem est dicendum, quando culpâ viri mulier in aliquam gravem inciderit infirmitatem, utputa quia maritus eam morbo Gallico infecerit, tunc enim in dotis restitutione nequit expensas istas compensare, aut repetere, nam ipse debet pati damnum quod dedit, §. 1. *Inst. de obligat. l. Sed si damnum 9. ff. de pecul.* & sibi ipsi imputet damnum illud, *l. damnum, ff. de Regul. jur.* Unde nec compensabit, nec repetet. Peguera *dict. decis.* 167. *num.* 7. Franciscus Leo *Valent. decis.* 41. Fontanella *d. p. 5. num.* 17. Iranzo *d. cap.* 18. *n.* 12. Bossius *d. cap.* 19. *num.* 63. *in fine.*

44. Erit ergo quæstio quando mulier dotem paravam ad matrimonium attulerit, & ad expensas infirmitatis fructus deficiant, an necessarium sit recurrere ad illius capitale: vel quando nullam dotem maritus suscepit, haberque mulier parrem unde possit ab eo has expensas suscipere. In qua difficultate adsunt duæ sententiæ relatæ *num.* 39. & 40. Verùm asserendum est, expensas istas immodicas, excedentes dotis fructus deducendas esse de ipsa dote, etiamsi maritus non protestetur, ex illo solido fundamento, quod debitor minimè præsumatur donare, sed solvere pro obligatione. Hanc ob rem etiamsi non protestetur, expensas istas aut compensabit, aut repetet ab eo, qui dotem susceperit. Garcia *d. cap.* 8. *n.* 44. Iranzo *d. c.* 18. *n.* 7. Bossius *cap.* 19. *n.* 65.

45. Majus erit dubium quando maritus indotatam uxorem receperit, verùm habuerit patrem obligatum ad illam curandam, & alendam, aut si expensæ excesserint capitale dotis, & in hoc casu Iranzo *d. c.* 18. *num.* 9. Ant. Thesaurus *quæst.* 52. & Peguera *decis.* 169. asseruerunt, protestationem esse necessariam, alias semper intelligetur ex affectione expensas illas fuisse maritum. Et ratio est, quia ex eo quod maritus non fuerit protestatus, cùm posset, videtur ex affectione maritali fecisse, ut decisum est *in d. l. Quod in uxorem, C. de negot. gest.*

46. Sed textus iste assumptum integrè non probat, quia potest intelligi de modicis expensis, erogatis in infirmitate mulieris, in quibus facilè præsumitur, fuisse factas ex affectione: vel quando aliqua obsequia, & curam domûs præstiterit mulier. Ideircò in præsentia dicendum, maritum in facienda protestatione optimè agere, & non quomodolibet, sed in principio infirmitatis; quia si eam fecerit ex intervallo, & post actum perfectum, & consummatum, nihil operatur, quia tunc jus uxori est quæsitum in quantum ad fructus jam erogatos. Gomez *in l. 26. Tauri, n.* 27. Surdus *de Aliment. tit. 6. quæst.* 8. *num.* 67. Cancerius *part. 1. var. cap.* 16. *n.* 29. licèt deserviat ad expensas futuras. Costa *de re integra, dist.* 62. *num.* 8. Iranzo *ubi proximè, n.* 15. Aut saltem faciet annotationem, vel descriptionem expensarum, quia talis diligentia habet vim protestationis. Cancerius *d. cap.* 16. *n.* 27. Leo *d. decis.* 41. *num.* 2. Fontanella *d. part. 5. n.* 9. & 10. Iranzo *dict. num.* 15. *in fin.* Barbosa *in l.* 11. *C. de negot. gest. n.* 12. Aliàs si non fecerit, in gravem quæstionem perveniet, & relinquetur arbitrio judicantis, ut diximus suprà *n.* 6.

47. Quid verò si adhuc socer domi filiam habuerit, & in gravem infirmitatem inciderit, & pater multas expensas fecerit in illa curanda. Et in hac disquisitione distinguendum, quando jam dos tradita est marito illius, ex cujus fructu illas expensas sufficienter facere posset, aut quando non est tradita. Primo casu asserendum, socerum & patrem mulieris posse repetere omnes expensas, quas fecerit in filia curanda, etiamsi nullam fecerit protestationem. Et ratio est, nam suscepta dote sufficienti à marito, ipse tenetur ad has expensas, ut diximus suprà, *n.* 42. Quapropter socer illud egisse videtur tanquam negotiorum gestor, animo repetendi. Cæterùm id ex æquitate probatur, nam cùm pecunia soceri per traditionem dotis versa fuerit in utilitatem generi, propterea tenetur de in rem verso ad satisfaciendum socero, ad quam satisfactionem videtur prospexisse patrem mulieris, quando illas expensas erogavit. Ergo sine aliqua protestatione poterit impensas repetere. Tenet Cinus, Baldus, & alii *in l. Alimenta, C. de negot. gest.* Socinus *vol. 2. cons.* 286. *col.* 1. Surdus *de Alimentis tit.* 6. *quæst.* 5. *à n.* 1. Menochius *de Arbitr. casu* 88. *num.* 14. Bossius *de Aliment. cap.* 16. §. 13. *n.* 945.

48. Sed hæc doctrina, licèt communis sit, adhuc non levem patitur contra se instantiam; nam aut pater has expensas fecit contemplatione filiæ, aut generi; si enim facit contemplatione filiæ, adest conjectura affectionis, & sanguinis, unde præsumatur liberaliter ex donatione expendisse, præcipuè in gravi infirmitate, unde timebatur mors illius; affectio enim sanguinis præstat præsumptionem donationis, *l. Donationes* 31. §. *Species, l. fin.* §. *fin. ff. de Donat. l. Quæ dotis* 33. *ff. solut. matrim.* ubi DD. Ergo in præsentia si non protestetur pater, videtur has expensas generò donasse, nec amplius repetet. Si verò contemplatione generi socer has expensas præstiterit, similis adest præsumptio; nam gener habetur loco filii, *l. Quia parentis* 16. *ff. solut. matrimon.* Ergo sicut quando contemplatione filiæ has fecerit expensas, non repetit, similiter si contemplatione generi. Quapropter Alciatus *respons.* 233. *num.* 4. & 5. Lara *l. Si quis à liberis, §. Si quis ex his, ff. de lib. agn. n.* 27. scripserunt, quod si socer expensas litis pro genero præstiterit, repetere non posse, quia præsumitur ex affectione donasse. Ergo similiter in specie.

49. Sed hæc fundamenta debilia sunt, nec efficiunt doctrinam suprà traditam; quin potiùs Menochius *d. casu* 88. *n.* 14. asserit, Alciatum aberrasse; nam sola sanguinis conjunctio non inducit præsumptionem donandi, nisi aliis adminiculis constaret de animo illo. Et ratio est, nam hæc præsumptio affectionis ad donandum levis est, & tantùm sufficiens ad expensas modicas, non verò ad graves, de quibus loquimur in præsentiarum. Alexander *in d. l. Alimenta* 11. *C. de negot. gest. num.* 8. Augustinus Barbosa *ibidem, num.* 6. Garcia *de Expens. cap.* 4. *n.* 24. Menochius *d. casu* 88. *num.* 12. Surdus *tit.* 6. *quæst.* 8. *num.* 27. vel quando qui percipit, pauper fuerit, nec habeat unde eas persolvere possit, ut probatur *ex d. l. Alimenta* 11. *l.* 1. *l. Si paterno* 15. *C. eod. tit.* ut intelligit Surdus *d. tit.* 6. *quæst.* 6. *num.* 23. Bossius *d. cap.* 16. §. 2. *num.* 905. Aft in præsentia loquimur quando dos est tradita à socero sufficiens, ut ex fructibus fiant hæ expensæ, quo quidem casu sola affectio sanguinis, nec respectu filiæ, nec generi dat præsumptionem donandi; quin potiùs socer poterit repetere, ut in terminis tenent Surdus *d. tit.* 6. *quæst.* 5. *à num.* 7. Menochius *d. casu* 88. *à num.* 14. Affectio verò ista donandi poterit considerari quando fructus non essent sufficientes; in illo enim excessu ex affectione paterna donatum videretur, ut cum Surdo & Menochio tenet Bossius *d. cap.* 16. §. 13. *n.* 945. *in fin.*

50. Sed contrà adest textus *in l. Servus communis* 38. §. *Idem juris* 1. *ff. de donat. inter vir. & ux.* ubi cùm tres fratres habuissent rem communem, unus habens uxorem, ipsam rem uxori donavit, scientibus aliis fratribus: & inquit Consultus, quod licèt donatio non valeat pro parte mariti, adhuc tamen valet ex duabus partibus aliorum fratrum; unde cognoscitur, ex sola sanguinis affectione donationem præsumi, cùm reipsa subsistat donatio ex duabus partibus. Jason *lib. 3. cons. 193. col. ultima*, scripsit textum istum intelligendum de re modica, in qua sola affectio sanguinis absque aliquibus conjecturis præsumit donationem. Bart. *in l. Quæ dotis, ff. solut. matrim. num.* 5. & Ruinus

lib. 3. conſ. 161. num. 12. ſcripſerunt *in dict. lege*, ex affectione ſanguinis ſolùm ibidem induci conſenſum, non tamen aliquam præſumptam donationem; frater enim uxoratus faciebat donationem, & ex taciturnitate, & affectione ſanguinis nihil aliud inducitur, niſi conſenſus aliorum fratrum ad ratihabitionem illius, quod diverſum eſt à præſumpta donatione, ut admittit etiam Menochius *d. caſu 88. num. 15.*

51. Verùm hæc Bartoli, & aliorum doctrina redditur difficilis; nam conſenſus iſte duorum fratrum non diſtinguitur à præſumpta donatione. Ratio eſt, nam frater uxoratus per ſe uxori nullam poterat facere donationem, *ex l. 1. & tot. tit. ff. de donat. inter, cap. fin. de donat. inter, l. 4. & ſequent. tit. 11. p. 4.* Gomez *in l. 50. Tauri, num. 3.* Covarr. *in Rub. de teſtament. 2. p. num. 30.* Riccius *p. 4. collect. 799.* Cyriacus *controv. 181.* Molina *de Juſt. tract. 2. diſput. 189.* latè Sanchez *de matrim. lib. 6. diſput. 1. cum ſeq.* tota enim donatio exiſtebat ex parte duorum fratrum: Ergo per illum conſenſum ex ſola taciturnitate, & affectione ſanguinis, inducta fuit præſumpta donatio: Ergo in præſentiarum conſenſus non diſtinguitur à præſumpta donatione. Cæterùm ratihabitio donationis fratris uxorati nequibat fieri ab aliis duobus fratribus, quia de jure eſt nulla: Ergo conſenſus fecit præſumptam aliam donationem ipſorum fratrum, ut ex duabus partibus ſuſtineretur: Ergo conſenſus in illa ſpecie non diſtinguitur à præſumpta donatione. Quapropter nonnulli Doctores apud Jaſonem *in d. l. Quæ dotis ff. ſolut. matrim. num. 23.* non levi, verùm graviſſimo fundamento Barrolum non ſuſceperunt, quidquid defendere tentet Menochius *ubi proximè, num. 15.*

52. Unde textus ille, aut eſt intelligendus de re modica, aut quia alia advenerunt adminicula, ex quibus ſimul cum affectione ſanguinis præſumitur donatio, *ex l. Procula 26. ff. de Probat.* ubi non ſolùm deſideratur affectio ſanguinis, verùm etiam diuturnitas temporis, & rationes calculatæ, ut donatio præſumatur. Alciatus *reſponſ. 304. in fine, & de præſumpt. præſumpt. 31. regula 1.* Grammaticus *deciſ. 103. num. 29.* Menochius *dict. caſu 88. à n. 16.* Maſcardus *de Probat. concluſ. 555.* Aliis etiam conjecturis exiſtentibus, præter ſolam affectionem ſanguinis, talis donatio præſumpta ſuſtinebitur, aliàs minimè, ſi expenſæ fuerint immodicæ, & magnæ, ut in alimentis tenent Maſcardus *concluſ. 554. à num. 89.* Barboſa *in l. Alimenta 12. C. de negot. geſt. num. 6.* Boſſius *d. cap. 16. §. 3. num. 906.* Hanc ob rem textus *in d. l. 38.* intelligendus eſt quando ſimul cum affectione ſanguinis alia adminicula, & conjecturæ donandi adfuerunt.

53. Limitanda eſt tamen doctrina ſuprà tradita, quando gener proteſtaretur, ſe velle ſuam uxorem ad propriam domum traducere, & ne expenſæ illæ fierent à ſocero; tunc enim non repetet: negotium namque alterius rectè non geritur contra ejus voluntatem, *l. Si pro te præſente, ff. mandat. l. fin. Cod. de negot. geſt.* Ergo nec ſocer expenſas in curanda filia à genero percipiet. Lara *in dict. l. 5. §. Si quis ex his, num. 28.* Surdus *d. tit. 6. quæſt. 5. à num. 15.* Iranzo *dict. cap. 18. num. 16.* Boſſius *d. cap. 16. §. 13. num. 466.* qui rectè id cum Surdo limitat, quando culpâ viri uxor in domo patris moraretur, veluti propter ſævitiam; tunc enim etiamſi maritus proteſtaretur, adhuc ſocer expenſas repetet, cùm adhuc negotium illius utiliter gereret.

54. Si verò ſocer dotem adhuc non tradiderit genero, & has expenſas feciſſet pro curanda filia, adhuc repetet, nec ullo modo intelligetur donatio, quando eſt debitor dotis; quin potiùs animo compenſandi dediſſe, aut pro capitali, aut intereſſe ſolvendo. Quod extendunt aliqui etiamſi maritus proteſtetur, ſe velle mulierem ad propriam domum ferre, & ne expenſæ fierent à ſocero; nam licèt creditor proteſtetur, ſi tamen debitor pro creditore ſolvat, etiam invito, compenſat debitum, *l. Stichum 8. §. fin. ff. de novat. l. fin. Cod. de negot. geſt.* Ergo in præſentia etiam ſocer repetet. Sed contrarium tenet Surdus *d. quæſt. 5. num. 24.* Barboſa *in l. fin. C. de negot. geſt. num. 3.* Boſſius *dict. cap. 16. §. 13. num. 947.* & ratione; quia textus *in d. l. Stichum, & l. fin.* ſunt intelligendi quando ſolvitur debitum ejus, pro quo fit ſolutio; ubi verò uxor eſt ſana, vel non ita ægra, quin poſſit eſſe in obſequio mariti, non eſt debitor alimentorum, nec alicujus curationis illius, niſi illi ſerviat, & conſequenter ejus negotium non geritur utiliter; & nec facer repetet expenſas factas in curanda filia uxorata.

55. Sed tamen ratio iſta adæquata non eſt; habet enim vim quando filiæ uxorata eſſet in domo patris, non omninò ægra, verùm poſſet deſervire marito, & domus curam impendere. Nos verò loquimur quando infirmitas eſſet gravis, & magnæ expenſæ factæ in ejus curatione. Quo quidem caſu aſſero, quod adhuc ſi maritus proteſtetur, ſe expenſas non ſoluturum, ſed velle uxorem ad domum traducere ad illam curandam; ſi tamen de facto id non feciſſet, adhuc ſocerum expenſas repetere poſſe: nam licèt proteſtatio iſta impediat repetitionem, *l. fin. C. de negot. geſt. l. 22. tit. 22. p. 5.* Gregorius *gloſſ. 3. l. 12. tit. 13. p. 1. gloſſ. 4.* Menochius *de arbitrariis, lib. 1. quæſt. 69. num.* Corſetus *ſingul. 90. verb. Expenſa*, Romanus *ſingul. 24.* Surdus *de aliment. dict. tit. 6. quæſt. 5. à num. 16.* Molina *de Juſt. tract. 2. diſput. 354. num. 1.* Oſuald. *ad Donellum, lib. 15. cap. 16. lit. P.* Tuſchus *lit. F. concluſ. 296. n. 13.* Id tamen fallit quando verſatur favor publicus, veluti ſi expenſæ factæ fuiſſent ad hominem liberandum à morte, vel gravi morbo, mutilatione, aut carceribus; quia intereſt Reipublicæ ſuum civem indemnem ſervare, ſicut & mulierem nuptam, ad filiorum procreationem, in quo eſt maxima utilitas publica; argumento textus *in l. Liber homo, ff. ad l. Aquil. l. Cum ratio 6. ff. de bon. damnat.* Nam tunc favore publicæ utilitatis, etiam facta contradictione per proteſtationem, adhuc repetitio expenſarum conceditur, *l. 22. tit. 1. p. 7.* Gregorius *in dict. l. 12. tit. 12. p. 5. gloſſ. ult.* Gomez *var. rom. 2. cap. 13. num. 11. in fin.* Barboſa *in d. l. fin. Cod. de negot. geſt. num. 4.* Ergo licèt maritus proteſtetur ſe nolle expenſas ſolvere pro curatione ipſius mulieris, ſed ad domum traducere; utique ſi de facto ſocer eas fecerit in gravi morbo, poterit compenſare in fructibus, aut intereſſe dotis; vel ſi iſta non adſint, in capitali dotis non traditæ: quod magis conſonum æquitati, & rationi videtur, ad tradita per Gloſſam, & DD. communiter *in d. l. Stichum, §. fin. ff. de Novat.* Pariſius *lib. 3. conſ. 107. num. 129.*

56. Eſt tamen antequam hinc habeamus, examinanda doctrina Cancerii *1. p. cap. 16 num. 28.* ubi ſcripſit abſque aliqua proteſtatione poſſe maritum repetere expenſas factas in infirmitate uxoris, ſi eſt ultima, ex qua defuncta eſt. Et ratio eſt, nam expenſæ ultimæ infirmitatis à jure reputantur æs alienum, *l. penult. ff. de Religioſ. & ſumpt. funer.* & ex hæreditate ante omnia ſunt deducendæ, *dict. l. penult.* ubi Gothofredus *lit. C.* Ant. Perez *ad tit. Cod. de Religioſ. & ſumpt. funer. num. 16.* quapropter maritus poterit abſque aliqua proteſtatione repetere. Tum quia expenſæ ultimæ infirmitatis privilegio expenſarum funeralium fruuntur. Cancerius *3. part. cap. 2. num. 163.* Gerardus Maynardus *deciſ. 47. n. 2.* Idcircò ſicut funerariæ poſſunt abſque proteſtatione repeti, ſimiliter ultimæ infirmitatis. Quam doctrinam explicat Iranzo *dict. cap. 18. num. 20.* nempè ut quando eſt neceſſaria proteſtatio ad repetendas funeris expenſas, ſimiliter ſit neceſſaria ad repetendas ultimæ neceſſitatis; ſecus

verò

verò quando non est necessaria ad illas repetendas.

57. Horum Doctorum placitum explicatione indiget, quia ex eo quod dicant, expensas ultimæ infirmitatis esse repetendas, aut cum protestatione, aut sine ea, prout causa requirat, videntur asserere, expensas aliarum infirmitatum repetere non posse, etiamsi magnæ fuerint; accidere enim valet, ut uxor gravi morbo laboraſſet, in cujus expensis magnam quantitatem expenderit, verùm ultima infirmitas non sit. Sed tamen breviter resolvendum, maritum repetere posse has magnas expensas gravis infirmitatis mulieris, quatenus excesserint dotis fructus, etiamsi non sit ultima, ex qua uxor decessit, etiamsi protestationem non fecerit. Et ratio est, nam licèt non sit ultima infirmitas, attamen cùm magnæ fuerint expensæ, cessat præsumptio affectionis, & præsumptæ donationis; affectio enim maritalis solùm consideratur in modicis expensis, ut dictum est: Ergo absque aliqua protestatione repetet. Tum Judex præsumptionem affectionis parvi habebit, cùm adsit major præsumptio non donandi, nempè magnarum expensarum, quæ aliam elidit, *l. Divus, ff. de in integrum restit.* Ergo expensas repetet maritus, etiamsi non sint ultimæ infirmitatis. Quapropter DD. de hac disquisitione agentes, nullam distinctionem faciunt inter ultimam, & alias infirmitates. Surdus *de Aliment. tit. 1. quæst. 33. à num. 27.* Thesaurus *Quæst. Fer. 2. p. quæst. 52.* Garcia *d. cap. 3. num. 44.* Iranzo *dict. cap. 18. num. 21.* Bossius *d. cap. 19. num. 64.* Verùm illa differentia inter ultimam, & alias infirmitates erit consideranda, scilicet ut expensæ ultimæ tanquam funeris considerentur, & eodem privilegio fruantur, non verò expensæ aliarum infirmitatum; quia tantùm istæ funeris expensis comparantur, *ex l. In restituenda 4. C. de petit. hæredit.* & tenent Mena *var. lib. 1. quæst. 6. art. 3. num. 11.* Surdus *decis. 255. n. 15.* Argellus *de legit. contradict. quæst. 10. num. 185.* Marta *vot. 83. num. 5.* Cancerius *1. p. var. cap. 9. num. 9.* Mastrillus *decis. 10. num. 8. & 9.*

58. Est verò dubium, an successor in majoratu teneatur solvere expensas antecessoris, factas in ejus funere? Prima sententia asserit, neutiquam teneri; nam, ut dictum est suprà, hæc obligatio funerandi defunctum pertinet ad hæredem; qui verò in majoratu succedit, institutori primo succedit, non verò ultimo possessori. Molina *lib. 1. cap. 1. num. 17.* Salgado *in Labyrint. 3. p. cap. 15. num. 37.* Vela *dissert. 48. à num. 22.* Olea *de cess. tit. 3. quæst. 3. num. 13. & 14.* Ergo ad eum funerandum non obligabitur. Cæterùm licèt funeris impensa habeat plura privilegia, de quibus infrà dicemus, non tamen habet privilegium, ut successor in majoratu funeret suis expensis ultimum successorem. Ergo non tenebitur funerare. Tenet Molina *de Primogeniis, lib. 1. cap. 10. n. 33.* Sanchez *cons. lib. 4. cap. 1. dub. 31. num. 15.*

59. Secunda sententia tenet contrarium, ex lege *Quod nulla 28. ff. de Relig. & sumpt. funerum*, ubi dicitur ignominiam esse mariti relinquere propriam uxorem insepultam. Quod idem est dicendum de majoratûs successore, qui cùm defunctum consanguineum antecessorem in majoratu non sepeliat, magna erit ejus ignominia: quapropter ad has funeris expensas tenebitur. Unde non est admittendus Molina *dict. num. 33.* asserens, distinctam esse causam mariti à majoratus successore, ut ad has expensas obligetur; eadem enim est ratio, nempè consanguinitatis, & ejusdem familiæ, ut hæc similis ignominia censeatur, ut expendit Garcia *de Expensis, cap. 16. num. 3.* Cæterùm probatur, nam hæ expensæ funeris ex solâ honestate debentur, ut diximus de marito habente pauperem uxorem defunctam. Iranzo *de Protest. cap. 18. num. 22. in fin.* Quod idem est dicendum de successore Majoratus, qui licèt alio modo non obligaretur ad funerandum antecessorem, attamen de decentia, & honestate teneretur; sicut etiam de honestate tenetur aliqua debita modica illius solvere. Garcia *de Expensis, cap. 16. num. 35.* Mathienzo *in l. 6. tit. 7. lib. 5. Recopilat. gloss. 3. num. 19. & 23.* Padilla *in l. Unum ex familia, §. Si de Falcidia, ff. de legat. 2. num. 10.* maximè si conducunt ad exonerationem conscientiæ, & animæ ipsius defuncti. Gregorius *in l. 4. tit. 15. p. 2. verbo Sus deudas.* Garcia *dict. cap. 16. n. 35.* Ergo in præsentia successor majoratus tenebitur ad expensas funeris sui antecessoris. Garcia *dict. cap. 16. num. 33.* Padilla *ubi proximè, num. 1.* Spino *in Specul. testament. gloss. 2. num. 55.* Valasco *de Part. cap. 19. num. 44.* Gratianus *discept. for. tom. 1. cap. 94. num. 27.* Peregrinus *de Fideicommissis, art. 40. num. 19.* Lima & Maldonado *ad Molinam, dict. cap. 10. num. 33.* Surdus *decis. 255. num. 15.*

60. In hoc dubio animadvertendum, successorem majoratus persolvere debere funeris impensas ipsius institutoris, quando alia non reliquerit bona libera, unde solvantur, verùm ex omnibus suis bonis majoratum instituerit. Ratio est clara, nam quando bona libera non relinquuntur à majoratus institutore, tunc successor tenetur ad debita illius; ut est optimus textus *in l. Filiusfamilias 114. §. Divi 14. ff. de legat. 1. l. 1. in principio, ff. ad Trebell. l. 2. Cod. eodem*, Molina *dict. lib. 1. cap. 10. à num. 1.* Garcia *de Expensis, cap. 16. à num. 7.* Lartea *alleg. 75. n. 3.* Castillo latè *lib. 6. controv. cap. 161. num. 23. & cap. 68. n. 1.* Ergo etiam ad funeris expensas, quæ tanquam æs alienum censentur; & in hoc nulla est dubitatio.

61. Ergo erit difficultas quando funeris expensæ non fuissent primi institutoris, sed alterius ultimi successoris: in qua difficultate distinguendum. Aut possessor majoratus est hæres ultimi successoris, vel non. Si autem est hæres, absque etiam dubio ad funeris expensas tenebitur pro rata hæreditatis; nam pro eadem rata tenetur ad debita illius, non habita consideratione ad bona majoratus, *l. 1. C. si cert. petatur.* Molina *d. cap. 10. num. 28.* Castillo *d. cap. 161. num. 34.* Ergo quando fuerit hæres illius, ad expensas funeris tenebitur pro ratione hæreditatis.

62. Si verò nulla bona habuerit ultimus possessor majoratus, sed ita inops sit, ut nec hæredem, aut alium habeat successorem, in hoc versatur tota difficultas, ut benè considerant Molina *dict. cap. 10. n. 33.* Spino *in Speculo testam. gloss. 19. num. 29.* Gratianus *d. cap. 94. num. 29.* Rationem ad negandum sumunt DD. primæ sententiæ; nam successor in majoratu, etiamsi ultimus possessor inops decedat, & multis debitis gravatus, si hæres ejus non sit, ad debita illius non tenetur; quia non est successor illius, sed primi institutoris majoratus, *ex dict. l. Filiusfamilias 114. §. Divi 14. ff. de legat. 1.* & relatis *num. 58.* Quapropter ex eo quod succedat in majoratu, non tenetur ad debita ultimi possessoris. Gomez *in l. 40. Tauri, num. 72.* Spino *d. gloss. 19. num. 36.* Molina *d. cap. 10. num. 29.* Castillo *dict. cap. 161. à num. 22.* Sanchez *dict. lib. 4. cap. 1. dub. 31. num. 11.* Fusarius *de substit. cap. 541. & 542.* & consequenter ex eadem ratione, nec ad funeris expensas tenebitur, cùm tanquam æs alienum ultimi possessoris consideretur.

63. Sed licèt hæc opinio de rigore juris procedat, attamen ex æquitate, & pietate est admittenda secunda sententia, prout probant illius fundamenta. Deinde, nam non omnia à jure decisa sunt; sed tamen ipsa æquitas, & ratio naturalis dictat, quid in re est agendum, ut benè considerat Castillo *lib. 4. controvers. capit. 61. n. 53.* In specie verò ipsa ratio naturalis dictat, successorem in majoratu insepultum relinquere non debere suum antecessorem; nam licèt ipsi non succedat, etiamsi cum clausula ab eo nominaretur

de

de Primog. lib. 2. c. 4. n. 6. D. Olea *de cess. tit. 3. q. 3. n. 14.* quia semper intelligitur nominatus ab ipso Instituto-re, Ant. Faber *lib. 24. conjectur. cap. 10. circa principium.* Attamen negandum non est, per ipsum ultimum possessorem ad majoratûs successionem devenisse. Hanc ob rem æquitas ipsa petit, quod ab eo insepultus non relinquatur. Cæterùm multa in jure ex æquitate admissa sunt contra ipsius rigorem, ratione alicujus commiserationis, nempè quarta, quæ datur viduæ inópi ex bonis defuncti mariti, *Auth. Præterea, C. inde vir & uxor*, quam latè explicuimus *lib. 4. cap. 10.* Tum, ut alimenta concedantur viduæ possessoris ultimi majoratus. Mieres *de majorat. 4. part. quæst. 27. n. 15.* Ergo similiter dicendum est in specie, quod licèt de rigore juris non teneatur funerare ultimum possessorem inopem; attamen ex æquitate ad id adstringatur. Denique comprobatur ex doctrina Larreæ *decis. Granatensi 47. n. 5.* ubi asserit, posse patruum alimenta à pupillo petere, quando pauper est, ne cum dedecore illius mendicare cogatur, quia id pertinet ad illius honestatem, & honorem. Ergo idem est dicendum in specie, ne insepultus ultimus possessor relinquatur cum injuria, & ignominia successoris, & cadavéris insepulti. Quapropter ad has expensas tenebitur, ut latè tenet, & prosequitur Mastrillus *decis. 203. per tot.* Mieres *de Majorat. 4. part. quæst. 26. n. 37.* Castillo *d. cap. 161. n. 36. vers. Ego sanè.*

64. Hanc enim sententiam ex æquitate tantùm defendunt DD. relati, & communiter alteri relati, *num. 59.* Sed adhuc defendi valet de juris rigore, quia in specie nulla est juris decisio repugnans huic placito, nisi illa ratio, quia successor majoratûs non succedit ultimo possessori, sed tantùm institutori: quæ ratio licèt concludat ad alia debita ultimi possessoris, non tamen ad has funeris expensas illius; nam negari non valet, de rigore juris obligari successorem majoratus ad illa onera, quæ imposita fuerint ab institutore illius, sive ab ejus expressa voluntate, vel à tacita, quæ rectè ex conjecturis conciperetur, ut latè per Molinam *lib. 1. de Primog. cap. 27. per tot.* Noguerol. *allegat. 1. num. 108.* Castillo *lib. 8. controvers. cap. 45. n. 5.* Ergo etiam tenebitur ad istas expensas funeris ultimi possessoris, saltem ex tacita voluntate instituentis majoratum. Probatur, nam ut benè considerat Castillo *d. lib. 6 cap. 161. n. 36. vers. Ego sanè*, hæc obligatio funerandi ultimum possessorem, quando inops fuerit, procedit à verisimili voluntate institutoris, qui si vidisset consanguineum suæ familiæ, & quem ad Majoratum vocavit, insepultum ob gravem ejus inopiam utique tumulari præcepisset, juxta gloss. vulgatam *in l. Tale pactum, §. fin. ff. de pact.* Ergo ex verisimili voluntate institutoris successor in majoratu tenetur ad funerandum ultimum possessorem inopem, qui non habet undè tumuletur.

65. Et confirmatur, quando aliquis instituit majoratum, id maximè prospicit, ut ejus familiæ decoretur, & conservetur, ita ut per Majoratum quilibet possessor veluti in dignitate constituatur, ut latè explicant Molina *de Primog. lib. 1. cap. 13.* Mieres *de majorat. in initio 1. part. num. 10.* Vela *dissert. 49. à n. 16.* Rojas *de incompatibilit. 4. part. cap. 4. à num. 16.* P. Molina *tract. 2. de Just. disput. 260.* Cùm ergo id intendat Instituror, ex ejus voluntate facilè concipitur, velle præcipere successori, ut ultimum possessorem pauperem funeret, & ne cum ignominia, & injuria insepultus relinquatur. Ergo semper successor majoratus tenebitur de rigore juris ad has funebres expensas pro tumulando ultimo possessore egeno, & in necessitate constituto. Denique, nam successor in majoratu tenetur solvere debita contracta ad alimenta præcisa, & necessaria ultimi possessoris, ex doctrina Abb. *in cap. præsentium, de Pign. num. 5.* quod non solùm ex æquitate tenent plures, sed etiam de juris rigore, ex præsumpta, & verisimili voluntate institutoris. Molina *d. lib. 1. cap. 10 num. 32.* Castillo *d. cap. 161. num. 35. & lib. 8. cap. 68. num. 8.* Ergo majori ratione tenebitur de juris rigore ad has funerarias expensas, factas pro ultimo possessore, cùm magis piæ sint, & majoribus privilegiis condecoratæ. Illud verò animadvertendum, solùm teneri successorem in majoratu ad illas expensas funerarias necessarias, & præcisas ad funus conficiendum; non verò ad illas, quæ magis ex pompa, & vanitate fiunt, verùm semper observata qualitate personæ in necessariis expensis. Gratianus *disc. cap. 94. num. 21.* Castillo *disc. cap. 161. num. 35. vers. Mastrillus quoque.*

66. Ex his colliges, quid dicendum quando aliquis defunctus valdè inops fuerit, & habet consanguineos valdè propinquos, à quibus poterat petere alimenta, quia divites sunt, de quibus diximus *lib. 4. cap. 9 per tot.* Et dicendum videtur, minimè ad has expensas teneri matrem, fratres, sórores, aut patruos; nam actio funeraria solùm conceditur adversùs alios consanguineos, etiam propinquos, *l. in patrem 21. l. Si filius 5. ff. de Relig. & sumpt. funer.* Medicis *de sepult. 2. part. quæst. 5. num. 55.* Ergo minimè est danda adversùs alios consanguineos, alias exprimerent Consuli, prout de patre expresserunt. Sed tamen contrarium dicendum puto, quod si defunctus pauper, & egenus fuerit, divitesque habuerit proximos consanguineos, qui salvâ gradûs prærogativâ tenebantur alere ipsum has expensas erogare teneri. Et ratio sumitur *ex d. l. in patrem*, ubi quando filius pauper moritur, ad eum fumus solvere spectat, qui alere tenebatur, nempè ad patrem. Ergo similiter est dicendum de alio quolibet consanguineo obligato ad alimenta præstanda defuncto. Quod quidem argumentum fieri valet de marito, qui ad funus pauperis uxoris tenetur, ut dictum est. Præterea alimenta, cùm pertineant ad causam publicam, ideò consanguinei proximi ad illa præstanda obligantur; sed eadem causa publica considerabatur in funerandis corporibus, quia non minùs expedit Reipublicæ mortuos sepelire, quàm viventes conservare, ut scripsit Baldus *in l. fin. C. de negot. gest.* Ludovisius *decis. 78. num. 23.* Ergo sicut isti tenentur vivum consanguineum alere, similiter defunctum sepelire, & expensas erogare. Deindè argumentum de alimentis ad piam causam validum est. Tiraquellus *de Privileg. piæ causæ, in præfat. n. 23.* Mantica *de conject. ultim. vol. lib. 6. tit. 3. num. 22.* Velasco *de Privileg. paup. quæst. 51. num. 20.* Ergo cùm ista causa funeris inopis defuncti piissima sit, sicut consanguinei isti tenentur ad alimenta præstanda, similiter ad funerandum consanguineum pauperem. Denique nomine alimentorum funeris expensæ etiam comprehenduntur; quare cui alimenta debentur, etiam funeratiæ expensæ debentur. Molina *de Just. tract. 2. disp. 168. num. 6.* Bossius *de Alimen. cap. 2. § 5. num. 68.* Ergo ex eo quod consanguinei isti teneantur ad alimenta, similiter ad funeris expensas pauperis consanguinei.

67. Sed dices cum Bonacina *in Decalog. disp. 6. quæst. unica, punct. 6. §. 1. num. 1. in fine*, nomine alimentorum expensas funeris non comprehendi, quia cum his non alitur, nec sustentatur vivens. Ergo licèt consanguinei isti proximi teneantur ad alimenta, non tamen ad funeris expensas. Sed respondetur, non esse admittendam doctrinam Bonacinæ, quia licèt non veniant propriè sub nomine alimentorum, quatenus nec cum eis corpus alatur, seu sustentetur, attamen rectè sub alimentis comprehenduntur, quia sunt necessariæ expensæ istæ ad corporis curam habendam ipsius alimentarii, ne inhumatum relinquatur, vel decenter non possit tradi sepulturæ, ut benè considerat Bossius *ubi suprà, num. 68.* Ergo qui ad alimenta tenentur, ut

sunt

sunt isti consanguinei, similiter ad funeris expensas tenebuntur, sicut etiam tenentur ad medicinas, & alias expensas infirmitatis ad corpus earandum, *l. Quod nos* 234. §. *Verbo Vivere*, *ff. de verb. sign.* Mysingerus *cent. 3. observat. 11.* Garcia *de Expens. cap. 3. num. 42.* Surdus *de Aliment. tit. 4. quæst. 5. n. 1.* Bossius *d. cap. 2. §. 3. n. 60.* & diximus *lib. 4. cap. 9. n. 1.*

68. Prorsus disquirendum, an quando pauper beneficiatus moritur, nec habet unde tumuletur, ad quem pertineant funeris impensæ? Prima sententia asserit, ad Ecclesiam pertinere; nam inter Ecclesiam, & Rectorem illius matrimonium spirituale contrahitur, *cap. 2. de translatione Episcopi*, ubi DD. quapropter si beneficiatus, aut Rector Ecclesiæ decedit absque bonis unde funeretur, debet ab Ecclesia sepeliri, suis expensis, prout quando maritus decedit in egestate, mulier tenetur eum sepelire, & econtrà, *l. Quod si nulla 28. in fin. de Relig. & sumpt. funer.* Lavor. *d. tit. 2. cap. 16. num. 14. & 15.* Surdus *decis. 55. num. 9.* Cæterùm id perit servitium ipsius Rectoris, & Beneficiati; nam cùm Beneficium datum ei fuerit propter servitium, *cap. fin. de Rescript. in 6.* & ille ipsi Ecclesiæ inservierit, inde est, ut ratione servitii ipsa Ecclesia expensas funeris persolvat, veluti dominus persolvit ob servitium servi, *l. Si quis 12. l. Neratius 20. ff. de Relig. & sumpt. funer.* Lavor. *d. cap. 16. num. 29.* Samuel. *dict. disput. 4. controvers. 15. conclus. 3.* Medicis *2. part. de sepultur. quæst. 3. num. 5.* Ergo erit sepeliendus Rector, seu Beneficiatus expensis Ecclesiæ. Decius *cons. 156. ad medium*, Capicius *decis. 84.* Auffreriùs *dict. 2. part. quæst. 4. num. 8.* Lavor. *d. cap. 16. num. 15.*

69. Secunda sententia asserit, Rectorem seu Beneficiatum defunctum debere sepeliri expensis Ecclesiæ, & successoris; nam fructus omnes illius Ecclesiæ sunt obnoxii ad funus Rectoris, seu Beneficiati. Cùm Ergo Ecclesia partem recipiat, & partem successor, ambo ad has expensas tenebuntur. Geminianus *cons. 1. n. 5.* Belletus *disquisit. Clerical. 1. p. tit. de Cleric. debitore, §. 3. à n. 3. & 5.*

70. Tertia sententia communis est, successorem in beneficio teneri ad has funeris expensas, ex decisione textus *in cap. 1. de solut.* ubi successor in Beneficio tenetur ad solvenda debita antecessoris, quæ contraxit pro necessitate, & utilitate ipsius Ecclesiæ. Burattus *decis. 482. num. 8.* Flaminius *de Resignat. lib. 1. quæst. 16. à num. 49.* Comitolus *Respons. Moral. cap. 49. a num. 3.* Ergo etiam tenebitur ad istas expensas; nam cùm tendant ad ejus corporis Beneficiati, seu Rectoris, & suffragium animæ illius; inde est, ut tendant ad utilitatem, & necessitatem ipsius Ecclesiæ, ad quas tenetur successor. Deinde, nam successor in Beneficio tenetur ad debita contracta pro sustentatione antecessoris, quia pro utilitate Ecclesiæ videtur contraxisse, quatenus Ecclesia illum alere tenebatur. Bursatus *cons. 126. num. 95. volum. 3.* Flaminius *d. quæst. 16. num. 51.* Comitolus *dict. quæst. 87. num. 3.* Fagnanus *in cap. 1. de solut. num. 10.* Sed in alimentis comprehenduntur funeris expensæ, ut diximus suprà, *num. 65.* Ergo successor in Beneficio tenetur ad funeris expensas antecessoris defuncti. Pavinus *de Offic. Capit. 2. p. quæst. 8. num. 28. ad fin.* Gratianus *discept. for. tom. 1. cap. 94. à num. 10.* Franciscus Marcus *decis. 436. part. 1.* Petrus de Peruſio *de Can. Paroch. 2. p. cap. 13. num. 15.* Barbosa *ad textum in cap. 1. de solut. num. 4.* Castillo *lib. 6. cap. 161. num. 36. vers. Et licet.*

71. In hoc ergo dissidio distinctio facienda est, quando bona Rectoris, vel Beneficiati defuncti pertinent ad Ecclesiam, seu Cameram Apostolicam; nempè intuitu Beneficii lucrata; aut quando ex consuetudine, ut in Hispania ad proprios hæredes pertinent. Quoad primum, si bona Beneficiati lucrata, & acquisita intuitu Ecclesiæ, ad Ecclesiam, seu Cameram Apostolicam pertineant, ut est de jure communi, *cap. 1. 12. quæst. 4. cum vulgat.* de quibus latissimè agemus *lib. 8.* tunc Ecclesia, aut Camera Apostolica similia bona percipientes tenentur ad funeris expensas, ut dicit prima sententia. Ratio est, nam Ecclesia, vel Camera Apostolica sunt hæredes, ad quos de jure attingit funerare testatorem, vel personam, cui succedunt: quod ita est certum, ut licet Rector, vel Beneficiatus habeat bona patrimonialia, hæredes tamen illorum ad nihil tenentur, quia aliorum bonorum onus est sepelire Rectorem, seu Beneficiatum, non verò bonorum patrimonialium, ut tenet Medicis *dict. quæst. 4. num. 8.*

Si verò ex speciali consuetudine, aut ex privilegio, bona illa non ad Ecclesiam, seu Cameram Apostolicam pertineant, onus expensarum funeralium erit hæredum, aut successorum illorum bonorum, cum quibus transit onus funerandi Beneficiatum, ut diximus de aliis hæredibus ad funus obligatis, *ex l. 1. ff. de Relig. & sumpt. funer.* & diximus suprà. Gratianus *d. cap. 94. num. 25.*

72. Erit ergo dubium quando Rector, aut Beneficiatus nulla bona reliquerit, nec fructus ipsius Beneficii, unde sepeliatur. In quo quidem asserо, successorem teneri ad has expensas, ut verius dicit Gratianus *d. cap. 94. n. 17.* Ratio est, nam funeris expensæ, sicut & sustentatio ipsius Rectoris, & Beneficiati, sunt onera realia fructuum ipsius Beneficii, quapropter transeunt ad successorem cum onere illo sepeliendi pauperem antecessorem, sicut etiam expensæ factæ in infirmitate, ut cum Mandosio tenet Fagnanus *in cap. 1. de solut. num. 10.* Gonzalez *ibidem, num. 5.* sicut etiam tanquam onus reale transit pensio, Gigas *de Pensionibus, quæst. 39. & 40.* Garcia *de Beneficiis, 1. part. cap. 5. à num. 191.* Garcia *de Expensis, cap. 11. num. 54.* Molina *de Primog. lib. 1. cap. 27. num. 8.* Valensis *de Beneficiis, tit. 12. num. 17.* Fagnanus *in d. cap. 1. num. 16.* & alia realia onera. Cæterùm, nam licèt Ecclesia aliquos fructus percipiat, sunt tamen separati ab aliis fructibus competentibus Rectori, seu Beneficiato, & ad alias res destinati, nec in eis aliquod onus sustentandi, seu sepeliendi defunctum Rectorem continetur; quapropter solùm pertinebit ad fructus ipsius Rectoris, & Beneficiati successoris in Beneficio; quia ipsi sunt assignati ad sustentationem, & alia onera personalia Rectoris, & Beneficiati: Ergo ad successorem, & non ad Ecclesiam, expensæ istæ pertinebunt; solùm enim in aliquo casu Ecclesia has expensas porriget, quando nec ipse successor haberet unde solverentur; & si Ecclesia pauper etiam fuerit, Parochiani præstabunt, quibus Rector, seu Beneficiatus in spiritualibus inserviebat. Medicis *dict. 2. p. quæst. 3. num. 5.* Lavor. *d. cap. 16. n. 15.*

73. Quid verò si Rector, seu Beneficiatus nihil de fructibus Beneficii reliquerit, nec aliqua bona intuitu Ecclesiæ acquisita, sed haberet bona patrimonialia, an tunc successor in Beneficio teneatur ad funeris expensas? Et negandum videtur; nam quisque de bonis propriis debet funerari, *l. 1. l. Celsus 22. cum sequenti, ff. de Religios. & sumpt. funer.* Ergo cùm Rector, seu Beneficiatus non habeat bona, nec fructus intuitu Ecclesiæ acquisitos, ex propriis patrimonialibus debet sepeliri, non ex fructibus successoris, qui alieni sunt. Præterea, licèt successor teneatur ad onera realia ipsorum fructuum, id est in subsidium, nempè quando excussio facta est in bonis antecessoris defuncti, & in ejus successoribus, ut in pensione ad praxim observatur, in qua ex Rota admissum est, ne adversùs successorem procedatur, nec exigatur pensio, nisi factis diligentiis adversùs prædecessorem, & ejus hære-

hæredes, quibus ſolvendo non exiſtentibus, procedi-tur adversùs ſucceſſorem, licèt realiter fructus ſint obligati, ut multis deciſionibus adductis tenent Fagnanus *in dict. cap.* 1. *de ſolut. num.* 18. Garcia *de Beneficiis, dict.* 1. *part. cap.* 5. *num.* 199. Mareſcotus *var. lib.* 2. *cap.* 18. *à num.* 54. Gratianus *tom.* 1. *diſcept. cap.* 49. *à num.* 52. Barboſa *de univerſ. jur. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 93. Ergo ſimiliter dicendum eſt in ſpecie, ut minimè ſucceſſor teneatur ſolvere expenſas funebres antecеſſoris, niſi factis diligentiis adversùs bona defuncti, cujuſcumque ſint qualitatis, & adversùs hæredes; unde niſi in ſubſidium non tenetur.

74. Sed in re dicendum, quod ſi prædeceſſor fructus Beneficii habuerit, & ipſe prodigendo expenderit, & ſuâ culpâ perierint, tunc de bonis patrimonialibus expenſæ funeris ſunt expendendæ. Et ratio eſt, nam quando Rector, ſeu Beneficiatus fructus Beneficii malè perdit, tenetur ex proprio patrimonio reſundere quantitatem deperditam ad onera neceſſaria illorum fructuum, ut latè diximus *lib.* 4. Sed hæ expenſæ ſunt onera fructuum à ſe perceptorum: Ergo reſundere tenetur prædeceſſor ex proprio patrimonio onera illa expenſarum, ut in penſione obſervat Barboſa *d. cap.* 11. *num.* 13. Cæterùm, nam quando ut prodigus Rector, & Beneficiatus fructus Beneficii expenderit, juſtum eſt, ut ex ſuis *bonis* ſepeliatur, cùm ipſe expenſas illas redimere poterat, ut optimè in ſucceſſore majoratus ſcripſit Mieres 4. *p. cap.* 17. *num.* 14. ibi: *Et hoc caſu juſtum eſt, quod hoc onus ad ſucceſſorem non pertineat, quod prædeceſſor redimere potuit: quod patet ex his, quæ ſcripſit Joan. de Amicis conſ.* 98. Ergo in ſpecie ſepeliendus eſt ex proprio patrimonio, nec ad id tenebitur ſucceſſor.

75. Si verò abſque ſua culpa ultimus poſſeſſor Beneficii nullos fructus habuerit, aut bona intuitu Eccleſiæ acquiſita, ſed per annos antecedentes adeò fuerit aggravans ſterilitas, ut nec ad ſuſtentationem ſufficerent, tunc ſi uberiores fructus ſucceſſor percipiat, ipſe tenebitur ad funeris expenſas, non tamen hæres in bonis patrimonialibus, ut tenet Medicis *dict. 2. p. quæſt.* 4. *num.* 8. Lavor. *dict. cap.* 16. *num.* 38. Et eſt ratio, nam fructus illi (licèt Rector, aut Beneficiatus habeat alia bona patrimonialia) obligati ſunt ad alimoniam, & funeris expenſas illorum: Ergo ex his fructibus ſolvendæ ſunt funeris expenſæ, non autem hæredes capientes ſolùm bona patrimonialia. Sed in praxi id non facilè obtinendum; difficillimum enim eſt diſtinguere bona patrimonialia mobilia, an ſint empta ex fructibus Eccleſiæ, aut Beneficii, niſi tam parvos fructus Beneficiatus, aut Rector per ſuos omnes annos acceperit, ut nec ad ſuſtentationem ſufficerent.

76. Verumtamen ſi ſucceſſor non uberiores fructus Beneficii ſuſcipiat, ſed tantùm ad congruam naturalem neceſſarios, minimè tenebitur ad expenſas funeris, ſed hæres ex bonis patrimonialibus; congrua enim naturalis nequit auferri Beneficiato, vel Rectori adminiſtranti, *c. de Monachis* 12. *de Prebend.* Graſſis *deciſ.* 6. *de Prebendis, num.* 7. Rota 1. *part. diverſ. deciſ.* 16. *num.* 4. Belletus *diſquiſit. Clerical.* 1. *part. tit. de Cleric. debit.* §. 16. Ergo nec ad funeris expenſas anteceſſoris, maximè cùm habeat bona patrimonialia undè funeretur, quæ ſi non habuerit, vel à Parochianis, vel ab Eccleſia divite erit ſepeliendus, ſemper relictâ congruâ illâ naturali ſucceſſori, ne adminiſtratio ſpiritualis deficiat. Lavor. *d. cap.* 16. *n.* 41.

77. Hinc quid de Epiſcopis defunctis dicendum, colligitur. In qua diſquiſitione Medicis *dict. quæſt.* 4. *num.* 6. Lavor. *dict. cap.* 16. *num.* 35. inquiunt ſepeliendos eſſe expenſis Eccleſiæ, de cujus bonis extrahi valet centeſima pars pro magnificanda eorum ſepultura, *cap. Bona* 74. 12. *quæſt.* 2. *cap. Apoſtolica* 9. *de donat.* Si tamen Eccleſia pauper ſit, nec menſa ejus ſufficiat, expenſis Capituli id eſt agendum. Sed tamen hæc doctrina admittenda quando nulla bona reliquerit Epiſcopus, unde ſepeliatur; ſi verò bona reliquerit, & ad Cameram Apoſtolicam pertineant, ex his funerandus eſt; vel ſi ad Eccleſiam pertineant, prout in multis ditionibus, ab Eccleſia expenſæ iſtæ ſunt refundendæ, ut Epiſcopi hæredi.

78. Similiter dicendum de Vicario perpetuo, qui ex fructibus Beneficii debet alimenta percipere, *cap. Exſtirpanda* 30. §. *Quia verò, de Prebendis, Clement. Quæ, de Offic. Vicarii.* Ideoque ſi ſuperſint reditus, & fructus Vicariæ, ex illis eſt ſepeliendus: quapropter Medicis *dict. quæſt.* 4. *num.* 10. Lavor. *dict. cap.* 18. *num.* 39. non abſque explicatione admittendi ſunt, aſſerentes abſolutè expenſis Eccleſiæ Vicarium perpetuum eſſe ſepeliendum, quæ niſi in ſubſidium ad id non tenetur, quando deficerent bona Vicariatus perpetui.

79. Idque magis explicatur, poteſt enim aliqua dignitas habere annexam Eccleſiam Parochialem, in qua ab Epiſcopo eſt deputandus Vicarius perpetuus, cum aſſignatione congruæ, ex Tridentino *ſeſſ.* 7. *de reformat. cap.* 7. quod id præcipit fieri, etiamſi in litteris unionis ſit clauſula expreſſa, ut poſſit deſervire per Vicarios amovibiles, dummodò unio facta fuerit ante Concilium. Explicant Navarrus *conſ.* 11. *de ſtat. Monach. num.* 9. Mena *var. lib.* 2. *quæſt.* 10. *num.* 39. Garcia *de Beneficiis*, 11. *p. cap.* 2. *à num.* 5. Barboſa *in dict. cap. Exſtirpanda* 30. *de Prabend. num.* 7. Hinc enim aſſignatâ congruâ Vicario perpetuo, reſtant alii quamplures Fructus, quos percipit Dignitas ab ipſa Eccleſia Parochiali: & in hoc caſu non admitto doctrinam Medicis, & Lavorii, ut quando Vicarius perpetuus pauper decedit, ab Eccleſia ipſa ſepeliatur; tunc enim expenſæ iſtæ ſunt erogandæ ab ipſa dignitate, & eam poſſidente, ex fructibus, quos percipit ab Eccleſia Parochiali, nam fructus iſti ſunt ſeparati à Fabrica Eccleſiæ, ad curam, & adminiſtrationem, illiuſque perſonam adminiſtrationi inſervientem; quapropter eorum eſt onus alere, & ſepelire Vicarium perpetuum inſervientem priùs quàm poſſidentem dignitatem: Ergo ex eis eſt ſepeliendus Vicarius perpetuus, & non expenſis Eccleſiæ; hæc autem tantùm in ſubſidium tenetur, quando omnes fructus deſtinati ad curam illam deficerent: quo etiam modo explicandi ſunt ipſi aſſerentes, Vicarium temporalem funerandum expenſis Eccleſiæ. Medicis *dict. quæſt.* 4. *num.* 11. Lavor. *num* 30.

80. Summus Pontifex expenſis Cameræ Apoſtolicæ ſepelitur, *ex Clement. Ne Romani, de Elect.* & Bulla Pii V. *In eligendis.* Cardinalis autem Legatus expenſis Prælatorum Provinciæ, in qua eſt conſtitutus; idque intelligendum quando non habuerit reditus ſui officii. Cardinalis verò non Legatus, ſi reditus ſuæ Eccleſiæ non habuerit, expenſas præſtabit Eccleſia. Nuntius Apoſtolicus non habens undè funeretur, expenſis Cleri ubi mittitur, ſepeliendus eſt: Viſitator Apoſtolicus, expenſis Provinciæ, ubi conſtituitur. Ubaldus *de can. port. cap.* 13. Medicis *dict. quæſt.* 4. *à num.* 1. Lavor. *dict. cap.* 16. *à num.* 30. Collector Apoſtolicus ex ſalario deputato per Sedem Apoſtolicam funerandus erit. Medicis *ubi proximè, num.* 7. Lavor. *num.* 37.

81. Canonicus, ex fructibus ſuæ Præbendæ ſepelitur, quos fecit ſuos. Idem eſt dicendum de fructibus duarum Præbendarum, ſi illas habuerit; ſi verò fructus non exſtent, ex bonis hæreditatis tumulatur, quibus non exiſtentibus, ex fructibus Præbendæ nondum ſuſceptis, ut notatur *in cap. Si Canonici* 2. *de offic. Ordinarii in* 6. Petrus Ubaldus *dict. cap.* 13. *num.* 5. Medicis *dict. quæſt.* 4. *num.* 12. Lavor. *d. cap.* 17. *num.* 40.

Coadju

Coadjutor de redditibus Beneficii, cui præest, sepelitur. Lavor. *num.* 44. Medicis *num.* 16. Capellanus ex redditibus Capellaniæ; si verò simul cum Capellania habuerit Ecclesiam curatam, ex redditibus Ecclesiæ Curatæ, ubi residentiam faciebat, & curam impendebat, funeratur. Medicis *ubi proximè num.* 141. Lavor. *num.* 42. Commendatarius, ex redditibus suarum Ecclesiarum. Lavor. *num.* 43. quæ quidem doctrinæ sunt intelligendæ, ut diximus supra, de aliis Prælatis, & Curatis.

82. Abbas Monasterii expensis Monasterii est sepeliendus, quando mensa Abbatis non est divisa; si tamen fuerit separata, mensæ expensis erit tumulandus: nam fructus illi sunt deputati ad sustentationem, & funeris expensas illius. Quod idem de alio quolibet Prælato Regularium dicendum est. Religiosus verò, seu Canonicus Regularis, expensis Monasterii sepeliendi sunt: quod si in partibus decesserit, Abbas, seu Prælatus tenetur mittere pecuniam, ut sepeliatur, *cap. fin. de sepult. lib.* 6. Ubi DD. Medicis *dict. quæst.* 4. *à num.* 27. Lavor. *d. cap.* 16. *num.* 45. Si verò Monachus præest Beneficio manuali, quod est de membris Monasterii, de fructibus Ecclesiæ, cui præest, sepelitur. Ubaldus *dict. cap.* 13. *num.* 4. Medicis *num.* 28. Novitius verò, qui nondum Religionem professus est, ex suis bonis patrimonialibus sepeliendus est; si verò non habeat aliqua bona, Monasterii expensis sepulturæ datur. Quod idem dicendum de Monialibus nondum professis. Advertendum est tamen, quod si aliquid Monasterium jam receperit, retentis expensis, reliquum restituet. Medicis *dict. quæst.* 4 *n.* 20. Lavor. *dict. cap.* 16. *n.* 46. Jul. Capponi *tom.* 5 *discept.* 325. *per tot.* Villalobos *d. tract.* 30. *difficult.* 4. *n.* 4.

83. Denique in calce hujus capitis agendum est nobis de privilegiis sumptuum funerum: & in primis funeris impensa ex omni hæreditate ante omnia est deducenda, *l. Impensa* 45. *ff. de Relig. & sumpt. fun. l. Quæsitum* 2. *ff. de Privileg. credit. l.* 12. *tit.* 13. *part.* 1. ita ut etiamsi caduca fuerit hæreditas, ante solutionem cujuscumque debiti sit deducenda, *l. Papinianus* 8. §. 4. *ff. de inoffic. testam. l. Restituenda* 4. *C. de petit. hæredit. dict. l.* 12. *part.* idque optima ratione; nam, ut dictum est, causa ista publica est, & magnæ pietatis, & religionis: quapropter non solùm consideratur debitum, & æs alienum, *l.* 1. *l Si quis* 12. *ff. de Relig. & sumpt. fun.* ubi Asinius; sed etiam cum maxima prælatione omnium debitorum. Lavor. *dict. cap.* 16. *à num.* 6. Samuel. *dict. disp.* 4. *controvers.* 15. *concluſ.* 6. Gamma *decis.* 308. *num.* 1. Garcia *de Expensis, cap.* 8. *num.* 18. Mena *var. lib.* 1. *quæst.* 6. *art.* 3. *num.* 8. & minuit legitimam filiorum. Merlinus *de legitima, lib.* 2. *tit.* 1. *quæst.* 15. Bossius *de Dot. cap.* 19. *num.* 70. Iranzo *in Apparat. num.* 114. Quod quidem intelligendum est de expensis congruentibus, & necessariis ad qualitatem personæ. Si tamen magnæ fierent expensæ, id in præjudicium legatariorum erit admittendum, non verò legitimarum, ad quas semper Jus benignè prospexit, ut benè considerat Gamma *dict. decis.* 308. *num.* 2. Bossius *dict. cap.* 19. *num.* 70. *in fin.* Marchetus *tit.* 40. *de sepult. num.* 40.

84. Hinc etiam funeris impensa privilegiata est, & tacitam hypothecam pro se continet, quæ quidem pro ea repetenda conceditur creditori, §. *fin. Inst. de leg. Falcid. l. penult. ff. de Religios. & sumpt. fun. l. fin.* §. *in computatione*; ubi DD. *C. de jur. deliber.* Quapropter aliis creditoribus anterioribus præfertur. Quod quidem extendendum est, etiamsi tacitam hypothecam habeant, ut habet dos. Ratio est, nam ut benè considerat Surdus, *decis.* 255. *n.* 11. funeris impensa continet causam publicam, & est utilitatis publicæ: quapropter præfertur utilitati privatæ, ideircò præfertur anterioribus creditoribus, etiam tacitam hypothecam habentibus. In dote tamen licèt DD. communiter hanc prælationem admittant, est aliqua difficultas, nam etiam continet causam publicam, ut habeat simile privilegium, *ex l. 1 ff. solut. matrim.* Ergo nequit doti præferri, ex vulgari regula, Privilegiatus contra alium privilegiatum nequit uti privilegio, *l. Sed & si miles* 8. *in principio ff. de excusat. tut. l. Assiduis, vers. in duabus, C. Qui pot. in pign. habeantur.* Peregrinus *de fideicommiss. art.* 3. *num.* 70. Cevallos *quæst.* 756. *n.* 41.

85. Sed tamen adhuc in dote similis prælatio admittenda est. Ratio, nam mulier ipsa, quando maritus pauper est, nec habet unde funeretur, tenetur illum ex dote sepelire, ut diximus supra. Surdus *d. decis.* 255. *n.* 12. Ergo necessariò debet concedi talis prælatio. Cæterùm, nam licèt in dote versetur utilitas publica, attamen major utilitas publica versatur in funeris impensis; regula enim illa procedit quando privilegium æquale est, ut *in d. l. Assiduis, vers. in duabus*; non tamen quando unum privilegium fortius est altero, ut tradunt Sfort. Oddus *de Restit. 1. p. quæst.* 18. *art.* 4. *num.* 32. Gratianus *discept. tom.* 4. *cap.* 661. *à num.* 13. Novarius *in Praxi elect. quæst.* 21. *n.* 20. Privilegium enim funerum impensæ est fortius, quàm privilegium dotis, quia continet majorem causam publicam: Ergo non solùm impensa funeris præferenda est anterioribus creditoribus habentibus tacitam hypothecam, sed etiam doti. Gomez *in l.* 30. *Tauri, n.* 2. Gregorius *in l.* 30. *tit.* 13. *p.* 5. *gloss. final.* Azevedus *in l.* 13. *tit.* 6. *lib.* 5. *Recopilat. num.* 42. Mieres *de Majorat.* 1. *part. quæst.* 26. *num.* 2. Guttierrez *Pract. lib.* 2. *quæst.* 72. *à n.* 1. Gratianus *d. cap.* 94. *à num.* 1. Medicis *dict.* 2. *part. quæst.* 5. *num.* 73. Rodriguez *de concursu,* 1. *part. art.* 3. *num.* 21. Bossius *d. cap.* 19. *n.* 70. Lara *de Anniverſ. lib.* 1 *cap.* 25. *n.* 23.

86. Sed est dubium grave, an funeris impensa præferatur creditoribus anterioribus, habentibus expressam hypothecam. Prima sententia negat, ex decisione textus *in l. Et si quis* 14. §. *Si colonus, ff. de Relig. & sumpt. fun.* ubi asseritur, funeris impensam esse præferendam personalibus creditoribus tacitam hypothecam habentibus: Ergo non habentibus expressam. Cæterùm probatur, nam dos licèt præferatur tacitæ hypothecæ anteriori, non tamen expressæ, ut est textus *in d. l. Assiduis*: Ergo licèt funeris expensa præferatur creditoribus habentibus tacitam hypothecam, non ita expressam. Deindè pro hac sententia Nostrates ponderant legem 30. *Tauri*, legem 13. *tit.* 6. *lib.* 5. *Recopilat.* ubi decernitur, funeris impensam deducendam esse de quinto bonorum, ad cujus deductionem priùs omnia debita ex hæreditate extrahantur. Undè supponitur, funeris impensam nullam habere prælationem aliis debitis: Ergo mul ò minùs habentibus expressam hypothecam. Accursius *in l. impensa* 45. *ff. de Relig. & sumpt. fun.* Ripa *in l. Quæsitum* 2. *de Privilegiis credit. n.* 8. Negozantius *de Pign.* 2. *memb.* 5. *part. num.* 28. Novellus *de dot. part.* 10. *limitat.* 9. Vanderanus *de Privilegiis credit. cap.* 3. Franchis *decis.* 51. *per tot.*

87. Secunda sententia tenet contrarium, & deducitur ex decisione communi affirmante, funeris impensam priùs esse deducendam, quàm omne æs alienum, *l.* 11. §. *penult. ff. de Relig. & sumpt. l. fin.* §. *in computatione, C. de jur. deliber. l.* 30. *tit.* 13. *part.* 1. asserens, priùs esse deducendam funeris impensam, *Antes que pagues ninguna cosa de las mandas, que fiziſſe en ſu teſtamento, ni de las deudas que debia, en qualquiera manera que las deba.* Quæ verba jus commune declarantia ostendunt, non tolùm funeris impensam præferri tacitis hypothecis, sed etiam expressis, cùm apertè dicant, esse præferendam omnibus anterioribus creditoribus, non tolùm tacitam, verùm expressam hypothecam habentibus; hoc enim totum includit lex illa, dicens: *De qualquiera manera que las deba.* Cæterùm ratione probandi, nam hoc

privilegium prælationis, competens funeris impenſis, nititur ratione juris divini, *Tob. cap. 1. & 2.* tum *cap. 14. lib. 2. Regum, cap. 2.* Tum Juris naturalis, & Civilis ratione & æquitate, *l. 1. §. Interdum, ff. de mort. inferend. l. Si quis 12. l. At ſi quis 14. §. Interdum, l. Sunt perſonæ 43. ff. de Religioſ.* Idcircò tanquam naturale debitum cenſetur. Ariſtoteles *lib. 1. Rhetor. ad Theodectem, cap. 13.* Plato *lib. 4. & 12. de legibus*, Cicero *lib. 2. de legibus.* Quapropter funeris impenſa non ſolùm habet prælationem creditoribus anterioribus, habentibus tacitam, ſed expreſſam hypothecam, cùm etiam reſpectu omnium creditorum vigeat eadem ratio omnium jurium, tam divinorum, quàm naturalium, & Civilium. Surdus *dict. deciſ. 255. num. 16.* Azevedus *in l. 13. tit. 6. lib. 5. Recopilat. num. 8.* Dueñas *regul. 397. num. 7.* Garcia *de Expenſis, dict. cap. 8. num. 19. & 23.* Gomez *in dict. l. 30. num. 2.* Guttierrez *in dict. lib. 2. quæſt. 72. à num. 4.* Pichardus *in §. Cum autem 1. Inſt. de lege Falsidia, num. 8. & in §. 20. Inſt. de Act. in l. Privilegia, num. 30.* Rodriguez *dict. 1. p. art. 3. à num. 3.* Mena *var. lib. 1. quæſt. 6. art. 3. num. 11.* Oſuald. *ad Donellum, lib. 23. Comment. cap. 15. lit. E*, Iranzo *in Apparat. num. 121.*

88. In hoc dubio in primis præmittendum, in præſenti diſquiſitione conſiderandum, non de omnibus impenſis funeris eſſe difficultatem, quæ ſecundùm qualitatem perſonæ debent fieri, aut quæ à teſtatore fuerunt præceptæ; ſed tantùm de impenſis neceſſariò faciendis in die obitûs, veluti quod expenditur pro pulſatione campanarum, pro cera, ſepulchro, Miſſa illius diei, oblatione, & alia neceſſaria ad funus; in his enim eſt difficultas, nam de aliis Miſſis, aut aliis oblationibus, veſtibus lugubribus, & aliis ad pompam attingentibus, minimè eſt diſceptatio, ut conſtat ex legibus de prælatione debitorum loquentibus, quæ tantùm agunt de neceſſariis ad funeris impenſam, *l. Funeris ſumptus 37. l. penult. ff. de Relig. & ſumpt. funer.* Covarr. *in cap. Raynaldus, de teſtam. §. 3. num. 2.* Et ratione probatur, nam privilegium hoc ſolùm conceditur, ne defunctus maneat inſepultus, quod inhumanum eſt. Mena *dict. num. 11.* Ergo non debet intelligi, niſi in neceſſariis ad funus conficiendum, ut humatus relinquatur; non verò ad alia quantumvis pia facienda pro anima defuncti. Guttierrez *dict. quæſt. 72. num. 5.* Gratianus *diſcept. d. cap. 94. n. 17.* Boſſius *dict. n. 70. in fine*, Rodriguez *dict. art. 3. n. 11. & 12.* qui id extendunt ad expenſas ultimæ infirmitatis, ex qua deceſſit, cùm eadem ſit ratio conſervandi vivum, ac ſepeliendi defunctum. Gomez *in dict. l. 30. Tauri, num. 5.* Porzelinus *de invent. cap. 4. num. 5.* Cancerius *var. 1. p. cap. 9. num. 9.* Oſualdus *ubi proximè*, Rodriguez *d. art. 3. num. 10.*

89. In his igitur eſt difficultas, an impenſæ iſtæ præfentur anterioribus creditoribus expreſſam hypothecam habentibus? Et in ea eſt admittenda ſecunda ſententia affirmativa, ut eſt appoſitiſſimus textus in *l. Impenſa 45. ff. de Relig. & ſumpt. funer.* ibi: *Semper*; & ibi: *Omne creditum.* Quæ verba comprehendunt debitum etiam cum expreſſa hypotheca; generalitas enim illa nihil excludit, *l. 1. §. Generaliter, ff. de legat. præſt. l. fin. ff. de pen. legat. cap. Solita, de majorit. & obed.* Eſcobar *de ratiec. cap. 7. num. 47.* Gonzalez *ad regul. 8. gloſſ. 6. num. 21.* ſuntque etiam jura Regia *in l. 12. & 30. tit. 13. p. 1.* eadem generalitate loquentia, prout ſuprà expendimus. Undè communiter DD. deducunt, privilegium hoc extendendum etiam ad anteriores expreſſas hypothecas. Deindè ratio hujus prælationis ſimiliter procedit, quando eſt tacita, aut expreſſa hypotheca; nam cauſæ publicæ intereſt æqualiter in uno, ac in alio caſu defunctum inſepultum non relinquere. Ergo ſicut datur prælatio funerum impenſis adversùs tacitam, ſimiliter adversùs expreſſam hypothecam, ut benè conſiderat Gratianus *d. cap. 94. num. 4.* Præterea cauſa iſta publica prævalet pluſquam privata creditoris habentis expreſſam hypothecam, ut patet: Ergo debet concedi prælatio etiam adversùs eum. Denique textus *in d. l. 14. §. Si colonus, ff. de Relig.* quem pro ſe adducunt Contrarii, nihil concludit adversùs ſecundam; nam ex eo quod dicat in ſpecie coloni reſpectu inventorum, & illatorum, præferri funeris impenſam, quia ſunt tacitè hypothecata, non tamen negat, præferri hypothecæ, ſed loquitur tantùm Conſultus in ſuâ ſpecie, in qua non erat, niſi tantùm tacita hypotheca; quapropter nequit indè fieri argumentum concludens ad probandum, non eſſe præferendam funeris impenſam expreſſæ hypothecæ. Igitur ſemper contra expreſſam hypothecam præferenda eſt funeris impenſa, ut cum multis docet Gratianus *dict. cap. 94. à num. 2.* Cancerius *d. cap. 9. num. 9.* Joſeph Ludoviſius *deciſ. 178. num. 22.*

90. Hinc adnotandus eſt Surdus *deciſ. 112. n. 4.* aſſerens hæredem acceptantem hæreditatem cum beneficio inventarii, ſi expenſas funeris fecerit, eas de hæreditate retinere poſſe adversùs creditores habentes expreſſam hypothecam; quia ex eo quod acceptavit cum beneficio inventarii, ſemper indemnis debet ſervari; non verò ſi alius tertius eas fecerit, ad quas repetendas non præfertur adversùs creditorem habentem expreſſam hypothecam. Sed tamen Gratianus *d. cap. 94. n. 9.* Surdum non admittit, & recta ratione; quia licèt hæres ob rationem Surdi habeat minus dubium retinendi expenſas funeris adversùs anteriorem tacitam hypothecam; attamen id non excludit, quin alius tertius agens actione funeraria, ſimiliter præferatur, cùm etiam in eo adſit alia cauſa habendi idem privilegium prælationis, nempè publica funeris, quæ potior eſt privati habentis expreſſam hypothecam, prout ipſe Surdus ſcripſerat *deciſ. 55. n. 9. & deciſ. 255. per tot.* Undè & mutuans creditor pecuniam ad funeris impenſam, dum tamen conſtet, pecuniam mutuatam converſam fuiſſe ad illas expenſas, ſimiliter creditum illud præfertur aliis creditoribus habentibus expreſſam hypothecam. Gratianus *d. cap. 94. n. 11.*

91. Eſt tamen aliquod dubium, an funeris impenſa præferatur deponenti. Et in hoc dubio lex 9. *tit. 13. p. 5.* inquit, funeris impenſam eſſe præferendam in caſu depoſiti, ibi: *Por razon de la ſepultura.* Sed tamen ſub diſtinctione reſolvendum, an depoſitum ſit factum alicujus rei exiſtentis, & quæ poteſt à domino deponente revindicari, & tunc deponens eſt in ea præferendus, etiam contra funeris impenſam. Ratio eſt, nam in re propria ſemper dominus eſt præferendus, prout eſt deponens in re per ſe exiſtente, *l. Si ventri, §. In bonis, ff. de Privileg. credit. l. Cùm fundus 31. §. Servum tutum, ff. ſi cert. pet. d. l. 9. tit. 3. part. 5.* Ergo etiam contra funeris impenſas. Si verò depoſitum factum fuit in his rebus pondere, numero, aut menſura conſiſtentibus, ut tantumdem redderetur, quia dominium ad depoſitarium tranſlatum eſt, funeris impenſa præfertur, etiamſi expreſſam hypothecam habuerit, ut eſt textus *in l. 30 tit. 13. p. 5.* ubi Gregorius *gloſſ. fin.* quamobrem dicta lex ex qua dubium iſtud exortum eſt, debet intelligi de hoc ſecundo modo depoſiti, ut ex ea conſtat, & rectè diſtinxit Guttierrez *d. quæſt. 72. num. 4.*

92. Hæc de jure communi dicta intelligantur, de jure noſtro Regno circa præſentem quæſtionem eſt major difficultas; nam *ex l. 30. Tauri, l. 13. tit. 6. lib. 5. Recopilat.* diſpoſitum eſt, impenſam funeris eſſe deducendam de quinto bonorum, jam debitis omnibus extractis. Spino *gloſſ. 2. n. 49.* quapropter ex eadem jure videtur funeris impenſam minimè aliis creditis præferendam, ſive tacitam, ſive expreſſam hypothecam habeant; aut tantùm perſonalibus, ut exiſtimavit Ma-

thienzo

thienzo *in dict. l. 13. gloss. 3. & in l. 7. tit. 16. lib. 5. gloss. 5. num. 1.*

93. Sed tamen hæc doctrina Mathienzi communiter reprobatur, quia licèt funeris impensa de jure Regio in de quinto deducenda, ut apertè decisum est in dictis legibus; attamen sunt duo casus distinguendi, scilicet quando hæreditas est solvendo; & tunc prius omnia debita sunt solvenda, & ex reliquo deducitur quintum, ex quo solvuntur funeris impensæ. Si verò hæreditas solvendo non sit, sed tota in debitis solvendis consumatur, aut quintum non sufficiat, tunc prælatio concedenda est funeris expensis, etiam contra omnes creditores, sive tacitam, sive expressam habeant hypothecam, & intrant omnes doctrinæ de jure communi recensitæ. Covar. *in cap. Raynaldus, §. 3. num. 1.* Rojas *in Epitom. succeff. cap. 9. num. 23.* Gutierrez *dict. quæst. 72. num. 6.* Pichard. *in d. §. Cum autem, Inst. de leg. Falcid. num. 10.* Rodriguez *d. art. 3. num. 9. verf. Nec obstat*, Lara *de Capell. lib. 1. cap. 35. num. 23. & 24.*

94. Deinde, est alterum privilegium adversùs creditores, nempè ut quando debitor defunctus non habeat unde solvat, nequeat cadaver sequestrari, aut aliquo modo detineri ne sepeliatur, *l. fin. cum duabus seqq. Auth. Cod. de sepulchr. violat. l. 12. & 13. tit. 9. p. 7. l. fin. tit. 13. p. 1.* Et ratio est, nam ex ejus detentione nullum commodum creditoribus provenit. Tum corpus facillimè corrumpitur, unde horrendus fœtor, & pestis valet generari: quamobrem justissimè statutum est, ne aliquo modo, nec à Judice Ecclesiastico ex instantia creditorum detineatur. Grammaticus *decis. 82.* Lara *de Anniverf. lib. 1. cap. 25. num. 9.* Gomez *var. tom. 2. cap. 11. num. 56.* Baeza *de inope debit. cap. 1. num. 29.* Covar. *lib. 2. var. cap. 1. num. 10.* Garcia *de expensis, cap. 8. num. 19.* Menochius *de Arbitrariis, casu 487. num. 16.* Matchetus *tit. 40. num. 40.*

95. Est verò dubium, an quando debitum est liquidum; & exequutivum per instrumentum guarentigium, possit corpus defuncti sequestrari, aut detineri, ne sepeliatur donec debitum solvatur? Prima sententia affirmat, nam jura interdicentia, ne cadavera detineantur pro aliquo debito, debent intelligi quando debitum non est liquidum, & in disquisitione causæ multum temporis est impendendum; tunc enim ob corporis corruptionem minimè est detinendum: non verò quando causa exequutiva est, & liquida ac breviter discutienda; quo quidem casu nullo modo procedit illud inconveniens. Præterea in his instrumentis persona, & bona obligantur, quapropter si debitor non habeat bona, aut fidejussores non dat, carceri mancipatur, & detinetur. Parladorius *lib. 2. rer. quot. cap. fin. 5. p. §. 5. per tot.* Bolaños *in Curia, 2. p. §. 17.* Ergo similiter diecndum quando fuerit defunctus; non enim per mortem ab illa obligatione liberatur. Tenent Angelus *in Auth. Ut defunctis funera, &c. §. 4.* Hippolytus *sing. 119.* Segura *in l. Si ex legati causa, ff. de verb. obligat. num. 37.*

96. Secunda sententia communis & contraria tenenda est, quia jura interdicentia, ne funus detineatur, summâ æquitate, humanitate, & Reipublicæ bono nituntur; quapropter etiamsi debitum liquidum, & exequutivum sit, nequit funus detineri, nec corpus sequestrari. Tum quia nulla causa ita est brevis, ut prius cadaver non corrumpatur; promptè enim cadavera humana, sicut & cætera, corrumpuntur; & citiùs quæ sanguine prædita sunt, quòd calido simul, & humido temperamento sint, quorum utrumque principium corruptionis est. S. Thomas *3. p. quæst. 51. art. 3.* Paulus Zacchias *Quæst. Medicolegal. lib. 4. tit. 1. quæst. 10. à num. 1.* quapropter semper durat illud inconveniens corruptionis, horroris, & pestis, si quam citò non funerentur, etiamsi debitum liquidum, & exequutivum sit. Denique in libero homine, & ejus corpore, non cadit pignus, seu hypotheca, *l. Qui filias 6. Cod. Quæ res pign. oblig. possint, cap. Ex rescripto 9. de jurejur.* Ergo nullo modo cadaver valet pro debito detineri; etiam pro debito liquido, & exequutivo. Gomez *in d. cap. 11. num. 56.* Rodriguez *dict. 1. p. de concursu, art. 3. num. 7.* Parladorius *dict. lib. 2. 5. part. §. 4. num. 26.* Spino *in Specul. testam. gloss. 2. num. 12.* Bolaños *in Curia, 2. p. §. 16. in fine*, Menochius *dict. casu 487. num. 20.* Guttierrez *de juram. 2. part. cap. num. 17.* Salgado *de Regia protect. 2. part. cap. 8. num. 74.*

97. Qui *num. 72.* asserit, minimè esse recipiendam appellationem, etiamsi creditor appellet à decreto, ne funus detineatur, sed statim humetur, *ex cap. Ex parte 3. de sepult.* ubi dicitur, appellationem funus non suspendere. Tum quia corruptio corporis instantanea est, nec patitur dilationem: quo quidem casu non admittitur appellatio, *l. fin. ff. de Appellationib. recipiend.* Ergo nec in præsentiarum est admittenda, ut etiam tenet Pichard. *in princ. Inst. de interdict. n. 138.* Ayllon *ad Gomez, d. cap. 11. n. 57.*

98. Est tamen aliquis casus, in quo rectè cadaver detinetur, & sequestratur, nempè manifesti usurarii, qui licèt de facto non restituat, aut ejus hæredes cautionem præstent de reddendis usuris, Judex tamen Ecclesiasticus rectè detineri præcipit, donec fiat restitutio, aut cautio ab hærede præstetur; quia aliter nequit sepeliri, etiamsi in suo testamento restituere jubeat, *cap. Quanquam 2. de Usuris, in 6.* Zerola *verbo Funus, verf. 31. part.* Faria *ad Covarruv. lib. 2. cap. 1. num. 73.* Salgado *dict. cap. 9. num. 75.* Alias creditor petens ut cadaver propter debitum sequestretur, aut detineatur, pœna amissionis debiti, & pecuniariâ plectitur, *l. fin. Cod. de sepulchr. violat. l. ult. tit. 13. p. 1.* Matchetus *tit. 40. num. 38.* Menochius *d. casu 387. n. 16.* Vela *de delict. tit. 21. de sepulchr. violat.* Faria *d. numero 73. in fin.*

CAPUT VI.

De testatis, & intestatis, circa funeris impensas, & alia opera pia. Et elucidantur lex 30. Tauri, lex 13. *tit. 6. lib. 5. Recopilat.* & lex 32. Tauri, lex 6. *tit. 4. lib. 5. Recopilat.*

SUMMARIUM.

Testatores, relictis filiis legitimis, de reliquo disponere possunt pro funeris expensis, & pro sua anima. Legitima ascendentium de jure communi est quarta pars bonorum: de jure verò Castellæ duæ partes, num. 1.

Legitima descendentium de jure communi est trientis, aut semis, secundum numerum liberorum: de jure autem Castellæ omnia bona sunt legitima descendentium, excepto quinto, de quo ad libitum disponit testator, de tertia verò parte non nisi inter descendentes, n. 2.

An pater disponere possit ultra quintum ad funeris expensas, & bonum suæ animæ? Aliqui negant, n. 3. Legitima est debitum de jure naturali & Civili, ibid.

Alteri affirmant. Donationes remuneratorias minuere legitimas, plures asserunt, num. 4.

Verùm alii aſſerunt, hanc ſecundam ſententiam admittendam, ſi pater ditiſſimus fuerit, & filii amplam hæreditatem percipiant, n.5.

In foro conſcientiæ aſſerendum videtur, poſſe patrem ultrà quintum aliquid diſponere ad funeris expenſas, & alia opera pia, n.6.

Sed contrarium defenditur. Leges legitimarum juſtæ ſunt, & conformes juri naturali, & divino. Princeps habet poteſtatem obligandi in foro conſcientiæ, etſi leges non declarent, obligant tamen, n.7. Verùm pater diviſſimus aliquid poterit excedere ultra quintum ob parvitatem materiæ, n.7.

In foro fori, abſolutè loquendo, Pater non poterit excedere ultra quintum, & ſi excedat, reducitur. Donationes remuneratoriæ in meliori ſententia non minuunt legitimas, n.8.

An filius poſſit excedere ultra tertiam partem ad funeris expenſas, & opera pia, in præjudicium legitimarum aſcendentium? Expenditur lex 30. Tauri, n.9. Et ponitur ratio dubitandi, ibid. Reſolvitur negativè, n.10.

Eſt caſus quando ultrà quintum, vel tertiam partem pater poteſt excedere, vel filius; nempè quando ad funeris expenſas, & Miſſas neceſſarias ſecundùm qualitatem perſonæ, nec quintum, nec tertia pars ſufficeret. Ex aliorum conſenſu hæ expenſæ neceſſariæ, quando quintum, vel tertia pars non ſufficit, n.11.

An valeat diſpoſitio ultra quintam, vel tertiam partem bonorum ad funeris expenſas, & alia pia opera, ſi aſcendentes, vel deſcendentes conſenſerint? Ponuntur rationes negantes. Pactum de non ſuccedendo non valet, n.12.

Sed contrarium defenditur. Si patre dicente, filius ſe exhæredem ſcripſerit, remanet exheredatus. Gravamen poteſt imponi in legitima, ſi filius conſentit, etiamſi juramentum non interveniat, n.13.

Explicatur textus in l. Si quando 35. §. Illud 1. Cod. de inoffic. teſtam, *num.14. Et reſpondetur rationibus dubitandi, n.15. & 16.*

Eſt majus dubium, quando filius habuerit deſcendentes, vel pater alios filios, an poſſit præſtare conſenſum, ut teſtator diſponat ultra quintam, vel tertiam partem, ad has expenſas, vel alia opera pia? Prima ſententia negat. Filius habens creditores nequit conſentire, ni pater de ſua legitima diſponat. Nec qui habet ſucceſſores legitimos, poteſt nec in vita, nec in morte aliquid diſponere in præjudicium eorum, n.17.

Secunda ſententia tenet contrarium. In vita patris legitima non debetur, nec parentibus, vivente filio, num.18. Defenditur hæc ſententia, à num.19. Non eſt alienatio hunc conſenſum præſtare, ſed non acquiſitio. Nec dicitur in fraudem creditorum, ibid.

Si hæc licentia, aut conſenſus præſtitus fuit ex intervallo ante actum teſtandi, non ſuſtinetur, niſi jurata, num.20.

Quid verò, ſi filius habens deſcendentes, aut aſcendens alios filios, & poſt factum teſtamentum approbaverit diſpoſitionem piam in legitima, an ſit validum? Non eſt quæſtio, ſi approbatur judicio generali; tunc enim certum eſt non valere, num.21.

Si conſenſus approbans eſt ſpecificus. Prima ſententia negat valere, n.22. Secunda ſententia tenet affirmativè, n.23. Admittitur, n.24.

Sed an agnita hæreditate poſſit filius habens deſcendentes approbare diſpoſitionem piam ipſius patris contra creditores: negarunt aliqui. Sed in ſpecie approbatio valebit in illa parte, de qua ipſe diſponere valet ad cauſam piam, num.25.

Examinatur Calderinus aſſerens patrem expendentem dimidium bonorum in expenſis funeris, & aliis piis diſpoſitionibus, non eſſe admittendum; ſed integrè legitimas deducendas eſſe, & dimidium relinqui in illis piis diſpoſitionibus expendendum. Admittitur prima pars hujus aſſerti, quatenus ad reliquum dicitur totum in illis diſpoſitionibus piis expendendum, n.26.

Gravamen impoſitum tollitur de legitimis, & in reliquo ſuſtinetur, & idem in legatis, ibid.

An quando pater totum quintum in funeris expenſis, & legatis piis expenderit, verùm debeat alimenta filio ſpurio, minuenda ſint legata pia propter alimenta? Videtur negativè reſpondendum. Debita extrahuntur de tota hæreditate, numero 27.

Sed de jure Caſtellæ contrarium eſt tenendum quando teſtator filios legitimos habuerit, etiamſi ad alimenta fuerit condemnatus, n.28. Secus ſi non habuerit filios, aut deſcendentes, n.29.

Pater poteſt duobus filiis legare duo quinta, prout ibidem explicatur, num.30. Sed dubitatur, ex quo quinto deducenda ſint funeris expenſa, & alia legata pia, ibid.

Aliqui dicunt ex ſecundo quinto deducenda, quando pater in vita primum quintum irrevocabiliter reliquit, num.31.

Si pater legavit quintum extraneo, & aliud quintum filio, ex quinto extranei deducenda ſunt expenſæ, & legata pia, n.32.

Si verò duobus filiis duo quinta legaſſet, ut propriè quinta, unum ſolum valet. Difficultas eſt, quando conſtaret, num.33.

Refertur caſus, quando in vita pater irrevocabiliter legavit: & tunc dicunt DD. de ſecundo quinto eſſe deducendas expenſas, & legata pia, n.34.

Sed contrarium defenditur, à n.35. In quinto irrevocabiliter donato intelliguntur excepta expenſæ funeris, & alia legata pia, &c. ibid.

Fit inſtantia, & reſpondetur, n.36.

Quando quintum donatur filio in vita, & in morte alteri filio aliud quintum, præſumitur tertia pars ſecundum n.37. Expenditur lex 26. Tauri, n.38. Reſolvitur, de primo quinto eſſe expenſas, & legata pia deducenda, n.39.

Pater in ſuo teſtamento poteſt duo quinta ſuis filiis relinquere, ut ibi explicatur. Interpretatur textus in l.28. Tauri, *n.40. & 41.*

In hac ſpecie dubitatur, de quo quinto ſint deducenda expenſa funeris, Miſſæ, & alia legata pia? Aliqui dicunt, de ſecundo; ſed de primo aſſerendum, num.42.

Expenſa funeris priùs deducuntur de quinto, quàm alia legata; ſi quintum non ſufficiat, deducuntur de aliis bonis: ſi legatum fuerit quintum, & tertia pars, quod deficit de quinto, extrahitur de tertio, num.43.

Commiſſarius datus ad teſtandum, tenetur totum quintum expendere pro funeralibus, & anima defuncti, niſi filios, aut deſcendentes habuerit, ſi aliud non diſponit teſtator. Explicatur lex 36. Tauri, n.44. De jure communi non admittitur commiſſarius. De Jure Canonico intelligitur datus ad bona diſtribuenda inter pauperes, ibid.

At quando teſtator habet filios, & deſcendentes legitimos, poſſit commiſſarius totum quintum expendere pro funeralibus, & anima defuncti? Prima ſententia affirmat, n.45. Secunda negat, n.46.

Expendunturleges Regiæ, & obſcuritatis notâ deſignantur, n.47. & 48.

Explica

Explicatur dubium. Aliud est commissarium teneri totum quintum pro anima expendere, quando adsunt descendentes, seu ascendentes: aliud, an possit, si sibi visum fuerit. Si sunt descendentes, aut ascendentes, non tenetur; secus si tantùm Collaterales, n.49. & 50.

Sed an quando sunt ascendentes, aut descendentes, possit commissarius totum quintum expendere? Respondetur affirmativè, absolutè loquendo, n.51. Defenditur, n.52. Quando est dubium, pro anima est pronuntiandum, ibid.

Limita quando totum quintum expendere non fuisset necessarium, ut in exemplo adducto, n.53. Idem si fuissent plures filii, quibus ad alimenta damnum irrogatur, expendendo totum quintum, n.54.

Quando defunctus moritur intestatus, & non habet heredes, tunc Judex ex bonis defuncti facit expensas funeris, & alia opera pro anima, vendendo prius bona mobilia, quam immobilia, n.55.

Si verò fuerint hæredes, ad eos pertinet id agere, & in Castella quintum expendum secundum qualitatem personæ, n.56.

Verùm in aliquibus ditionibus consuetudo est, ut Judex se intromittat, vel Parochus, aut Vicarius Foraneus ad hanc dispositionem animæ usque ad mediocrem quantitatem. In Castella consuetudo est, ut Judex disponat de quinto, & consuetudo ista defenditur, num.57. Nemo potest esse Judex in causa propria, ibid.

An hæc consuetudo debeat esse immemorialis? Affirmandum, videtur, n.58. Sed sufficit ordinaria præscriptio, n.59.

Defenditur, num.60. Consuetudo præter jus præscribitur ordinaria præscriptione: sed contrarium statuitur, ibid.

Sed quis sit Judex competens ad faciendas has dispositiones pias intestati? Videtur asserendum, dari præventionem inter Judicem Ecclesiasticum, & sacularem. Causa pia est mixti fori. Index sacularis exequitur piarum voluntatum, cognoscit aliquando circa spiritualia, & partim spiritualia, & temporalia, n.61.

Sed contrarium defenditur latè, à n.62. In spiritualibus nequit laicus se intromittere, nec in aliis temporalibus inseparabilibus ab spiritualibus. Judex Ecclesiasticus cognoscens de legatis piis, etiam cognoscit de profanis, ibid. Jus nusquam concedit facultatem imperfectam, ut actus imperfecti fiant, num.63.

Voluntas præsumpta est defuncti, ut pro sua anima prospiciat post mortem, qui in vita eam erexit, n.64.

Aliqui negant, Judicem laicum posse cognoscere de legatis piis; quorum sententia admittenda, si legata sint spiritualia, n.65.

Judex laicus nequit se intromittere in his dispositionibus, & decretis ab Ecclesia, n.66.

Fit instantia, num.67. Respondetur, num.68. Ecclesia dat potestatem testatoribus, ut disponant de spiritualibus ad bonum suæ animæ; quod non concedit Judicibus secularibus, ibid.

Respondetur fundamentis contrariis. Quando disponunt Judices de intestatis, non sunt executores, sed dispositores. Judex secularis, licèt aliquando disponat circa spiritualia, admittitur solùm quoad factum, & sic agnoscit de Decimis, & de Matrimonio, n.69.

De jure communi in his intestatis disponit Judex de quota necessaria, secundum qualitatem personæ, bonorum, & occupationis, observatis quibusdam circumstantiis, de quibus ibi, n.70. & 71.

An in nostra Castella totum quintum expendendum sit in his intestatis. Prima sententia negat, sed concedit tantùm secundum qualitatem personæ, n.72.

Secunda sententia distinguit, quando intestatus reliquerit necessarios hæredes; tunc enim totum quintum erogandum non est, secus si tantùm collaterales, num.73.

Admittitur hæc sententia quando sunt hæredes collaterales: Si verò fuerint hæredes necessarii, arbitrio Judicis relinquitur, an totum quintum, an minùs debeat expendi, n.74.

Quid dicendum, quando testator fecerit testamentum, & nihil de expensis funeris, & Missis, & aliis piis loquutus fuerit? Et tunc quintum expendendum est, cum distinctione supra relata, n.75.

Sed est difficultas, an tunc Judex se intromittere possit ad dispositionem intestati quoad pia. Affirmativè respondendum videtur, num.76.

Sed contrarium defenditur. Consuetudo contra jus non extenditur ad alium casum. Consuetudo, quæ sit irrationabilis per extensionem, non extenditur, num.77.

1. UTplurimùm testatores in suis testamentis disponunt ea, quæ ad funeris impensas, & ad bonum suæ animæ conveniunt, per eleemosynas, & alia opera pia: quod quidem ita observandum est, ut si habeant legitimos hæredes, & necessarios, non de omnibus disponere possint, sed relictis legitimis, de reliquo pro funere, & pro sua anima ad libitum disponere possunt. In nostra Castella illud est expeditum, quod si habuerint testatores tantùm ascendentes legitimos, quibus legitima debetur, minimè possit testator disponere, nisi de tertia parte bonorum circa funus, dispositionesque alias ad animæ bonum, vel in alia re, quæ magis ei placuerit, *l.6. Tauri, l.1. tit.8. lib.5. Recopilat.* De jure autem communi legitima ascendentium erat quarta pars, hodie autem triens, *Ant Novissima, C. de inoffic. testam.* ubi Castrensis *num.5.* Bart. *in l. Pater Filium, ff. de inoffic. testament. num.8.* Cancerius 1. *part. var. cap.3. num.1.* Franchis *decis.47.* Riccius *collect.105. part.1.* Merlinus *de legitima, lib.1. tit.2. q.12.* quâ à testatore relictâ, de reliquo ad libitum poterit filius disponere circa funeris impensas, & alia opera pia, vel ad profana, prout sibi placuerit.

2. Si verò habuerit descendentes, veluti filios, nepotes, aut pronepotes, de jure communi legitima eis debetur, nec quicquam poterit testator disponere in præjudicium illorum, sed de bonis superstitibus; est enim eodem jure, aut triens, aut semis, secundùm numerum liberorum; nam si testator quatuor liberos, aut pauciores habuerit, triens legitima est; si verò quinque, aut plures, dimidia est pars bonorum. *Authent. de trient. & semiß. §. Hac nos, Authent. Novissima, Cod. de inoffic. testament.* Cancerius *dict. cap.3. num.1.* Valasco *de Part. cap.17. num.1.* Vela *dissert. 11. à num.77.* D. Olea *de Cess. tit.4. quæst.5. num.15.* Molina *de Just. tract.2. disput.158.* De jure nostro Regio omnia bona patris sunt legitimæ filiorum, & aliorum descendentium, excepto quinto, quem poterit ad libitum expendere, & de eo disponere ad funeris causam, & bonorum suæ animæ, vel inter extraneos; de tertia verò parte, licèt pater possit disponere, erit tantùm inter descendentes, *l.17. & l.36. cum sequentibus Tauri, l.7. tit.6. lib.5. Recopilat.* Gomez *in l.17. Tauri, num.1.* Valasco *de Part. dict. cap.17. num.2.* Pichardus *in §. fin. Inst. de offic. de donat. num.39.* Menchacà *lib.2. de success. creat. §.20. num.192.*

3. Verùm est dubium, quod alibi tetigimus, an pater possit disponere ultra quintum ad funeris expensas,

ſas, & alia opera pia, ad bonum ſuæ animæ? Et communiter negatur, id fieri poſſe à patre in præjudicium legitimorum filiorum. Et ratio eſt, nam legitima conſideratur in jure tanquam debitum de jure naturæ, & Civili, *l. nam etſi Parentibus 15. ff. de inoffic. teſtament. l. Scripto 6. ff. Unde lib. l. Cum ratio 6. ff. de bon. damn.* Gomez *var. lib. 1. cap. 1. num. 2.* Sed teſtator nequit in præjudicium creditorum, nec funeris expenſas, nec alia opera pia diſponere. Ergo nec in præjudicium legitimarum. Et confirmatur, nam ſolvere debita, & legitimas eſt juſtitia: at hæc opera pia non ex aliqua obligatione, ſed ex pietate, & charitate procedunt: Ergo contra legitimas filiorum nihil ultra quintum poterit pater diſponere, etiamſi ſit in cauſa funeris, aut alterius operis, quantumvis pii. Baldus *in Authent. Hoc amplius, Cod. de fideicom. col. 1. verſ. Reſpondeo.* Valaſco *de Part. cap. 17. num. 8. & 24.* Merlinus, Boſſius, & Iranzo relati *cap. anteced. num. 82.* Purpuratus *conſ. 248. num. 2.* Cyriacus *controverſ. 304. num. 17.* Guttierrez *Pract. lib. 3. quæſt. 62. à num. 2.* D. Olea *de ceſſ. tit. 4 quæſt. 5. num. 15.* Sanchez *de Matrim. lib. 6. diſp. 36. num. 6.*

4. Alteri tenent contrarium, & concedunt licentiam parentibus, ut ultra poſſint diſponere ad funeris expenſas, & alia opera pia pro ſua anima: & ducuntur, nam hæ expenſæ ut æs alienum conſiderantur; tum & alia opera pia conſiderantur donationes remuneratoriæ, quæ fiunt Deo Optimo Maximo, ob beneficia quotidie ab eo ſuſcepta; æs enim alienum certum eſt minuere legitimas, quod & ſimiliter faciunt donationes remuneratoriæ. Tenuêre Lupus *in Rub. de donat. §. 50. num. 12.* Gomez Arias *in l. 26. Tauri, num. 9.* Caſtillo *in l. 29. Tauri, num. 29.* Azevedus *in l. 5. tit. 2. lib. 2. Recopilat. num. 30.* Navarrus *in Man. Hiſp. cap. 28. addit. ad num. 56.* Ergo ſimiliter funeris expenſæ, & alia opera pia minuent legitimas, & pater poterit ultra quantitatem à lege taxatam aliquid ampliùs ad res iſtas relinquere. Cæterùm de jure noſtro Regio probatur *ex l. 30. Tauri*, ubi aſſerit, de quinto tantùm eſſe deducenda legata liberalia, & gratioſa; hæ enim impenſæ funeris ſunt æs alienum: tum alia opera pia, donationes remuneratoriæ, & non gratioſæ, ut dictum eſt. Ergo poſſunt deduci de tota hæreditate, & conſequenter valida erit talis diſpoſitio in præjudicium legitimarum. Vega *in Summa lib. 5. caſu 295.* qui aſſerit id admittendum ſaltem in foro conſcientiæ. Rodriguez *in Summa, tom. 1. cap. 93. num. 2.* Lopez *1. p. inſtruct. conſcient. cap. 160. concl. 7.* Sotus *in 4. diſt. 41. quæſt. unic. art. 4.*

5. Tertia ſententia aſſerit, non ſemper patrem poſſe excedere legitimam filiorum, nec ad funeris expenſas, & alia opera pia, ſed tantùm quando ditiſſimus fuerit, & filii opulentam hæreditatem percipiunt; tunc enim ſi aliquid amplius excedat circa diſpoſitiones iſtas, caſſum non erit, nec ad legitimam reducetur; nam cùm filii opulentiſſimam hæreditatem, & legitimas percipiant, nullum præjudicium recipiunt, aut parvum, quod non eſt in conſideratione; quapropter ſuſtinebitur talis diſpoſitio. Suarez *in l. Quoniam in prioribus, in declarat. ll. Regni, limit. 1. num. 2.* Azevedus *in l. 1. tit. 8. lib. 5. Recopil. num. 67.* Baëza *de melior. filiab. cap. 27. num. 291.*

6. Hæc difficultas in utroque foro eſt diſcutienda. In foro conſcientiæ aliqui dixerunt, leges legitimarum non obligare. Et ratio eſt, nam in illo foro tantùm alimenta filiis debentur, non verò aliqua certa portio, prout eſt in Jure Civili; idcircò leges illæ ad forum fori debent deſervire, non verò ad conſcientiam, ut ſcripſit Ludovicus à Concept. *1. tom. exam. Theolog. Mor. tract. 2. caſu 39. num. 47.* Unde ſecunda ſententia ſumit probabilitatem, dicens ultra legitimam filiorum poſſe patrem aliqua diſponere, vel ad funeris expenſas, vel ad aliam cauſam piam.

7. Sed adhuc in hoc foro teneo contrarium, nam leges legitimarum juſtæ ſunt, & magna conſideratione factæ, ne ſtatus liberorum minuatur, ut augmentum Reipublicæ Chriſtianæ, & Chriſtianorum numerus floreat, defenſio Eccleſiæ, & Regnorum Catholicorum, relicta quantitate ſufficienti, ut parentes ſuæ animæ conſulant; idque totum conforme juri naturali, divino, & poſitivo, ut latè explicant Molina *lib. 2. de Primog. cap. 1. num. 14.* Menochius *lib. 4. præſumpt. 33.* Caſtillo *lib. 3. controverſ. cap. 5. à num. 33.* Carleval. *de Judic. tom. 2. lib. 1. tit. 3. diſput. 25. n. 19.* Antuñez *de donat. lib. 1. p. 3. cap. 18.* quapropter non ſolùm obligant in foro fori, verùm etiam in foro poli, prout etiam aliæ leges præceptivæ, & diſpoſitivæ Principum, habent efficaciam obligandi in foro conſcientiæ, ut eſt aſſertio, vel de fide, aut proxima fidei, ex illo Pauli *ad Romanos cap. 13.* ibi: *Qui potestati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit: qui autem ei reſiſtunt, ſibi ipſis damnationem acquirunt.* Ubi dominationem, non ſolùm intelligunt patres apud ipſos Principes, ſed & apud Deum, ut explicat Chryſoſtomus *homil. 23.* D. Thomas 1. 2. *quæſt. 96. art. 4.* Bellarminus *tom. 2. lib. 3. de laicis, c. 11.* Turrianus *adversùs Magdeburg. cap. 9.* Layman *in Summa, lib. 1. tract. 4. cap. 14. num. 1.* Bonacina *de legibus, diſput. 1. quæſt. 1. punct. 7. §. 1. propoſit. 1. à n. 1.* Suarez *de legibus, lib. 3. cap. 21. per tot.* & etiamſi non declarent, obligant quando materia gravis eſt, ut eſt in præſentiarum. Sotus *lib. 1. de Juſt. quæſt. 6. art. 4.* Becanus *tract. 3. cap. 6. quæſt. 3. num. 11. & 16.* Clavis Regia *lib. 3. cap. 7. num. 19.* Filliucius *in Summa, tract. 21. cap. 11. quæſt. 8. num. 421.* quapropter aſſerendum, leges legitimarum in conſcientia obligare, prout in foro exteriori, adversùs quas nequit pater abſque gravi peccato notabiliter excedere, etiam pro expenſis funeris, vel alterius cauſæ piæ. Unde Doctores tertiæ ſententiæ non ſolùm in foro fori, ſed & poli admittendi ſunt, quatenus dicunt, patrem habentem ditiſſimam hæreditatem, poſſe aliquid excedere ultra legitimas ad cauſam piam pro ſua anima; nam, ut diximus, ſolùm peccabunt quando notabiliter excedent, gravi culpâ; venialiter tamen, ſi materia non ſit gravis. Verùm reſpectu tam amplæ hæreditatis, ſi aliquid modicum excedant, materia parva cenſenda eſt, ſed parum pro nihilo reputatur, *l. 1. §. Proinde, ff. de Ædil. edict. cap. Coram allecto 34. de offic. delegat.* Hippolytus *ſing. 276.* Mangilius *de impet. quæſt. 51. num. 7.* Marius Antoninus *lib. 2. var. reſol. 18. num. 6.* Unde nec venialiter delinquent.

8. In foro tamen exteriori neutiquam admittenda eſt ſecunda ſententia, abſolutè loquendo; ſed prima aſſerens, patrem non poſſe excedere, nec quoad expenſas funeris, nec quoad alia opera pia, ultra partem à jure ſibi permiſſam, ut eſt de jure Regio quintum bonorum; quin potiùs ſi de facto excedat, reductio ad quintum facienda eſt, *l. 13. tit. 6. lib. 5. Recopilat.* Et ratio eſt, nam cùm legitima debitum ſit filiorum, & neceſſariò eis relinquenda, *l. 17. tit. 1. p. 6.* Gomez *in l. 14. Tauri, num. 80.* ſi extra quintum excedat, etiam propter funeris expenſas, vel alias cauſas pias, id non erit pium, ſed grave peccatum, perpetratum in præjudicium filiorum, ut benè conſiderant Covarruv. *in cap. Cùm in officiis, de teſtament. num. 6. & 7.* Guttierrez *de juram. 1. p. cap. 5. num. 28. & lib. 2. quæſt. 72. num. 4.* Ergo minimè poterit excedere ultra quintum, ad funeris expenſas, vel ad alia opera pia; & ſi de facto exceſſerit, reductio facienda eſt ad quintum. Deindè donationes remuneratoriæ in meliori ſententia non ſunt extrahendæ, niſi de quinto hæreditatis; nam licèt ex debito morali procedant, non tamen ex aliquo debito juſtitiæ, ut deducantur de tota hæreditate, *l. 8. tit. 4. p. 5.* ubi Gregorius. Guttierrez

de

de juramento. 1. *part. cap.* 5. *à num.* 24. & *lib.* 3. *Pract. quæst.* 43. *num.* 16. Angulo *de Meliorat. l.* 11. *gloss.* 12. *num.* 17. Pinellus *in l.* 1. *Cod. de bon. matern.* 3. *p.* n. 60. Sanchez *dict. lib.* 6. *disput.* 36. *num.* 4. Unde licèt dispositio funeris expensarum, & alia opera pia sint remuneratoriæ donationes, Deo præstandæ, de quinto sunt deducendæ, non verò tanquam debitum ex tota hæreditate; quare nec pater ultra quintum ad has dispositiones potest disponere; & si de facto disposuerit, debet fieri reductio ad quintum. Cæterùm, nam ut scripsit Sanchez *d. disput.* 36. *num.* 6. hæ piæ dispositiones minorem habent rationem debiti, quàm donationes remuneratoriæ; quia donatio remuneratoria est debitum ex gratitudine ex qua etiam hæ piæ dispositiones non debentur. Ergò licèt remuneratoria donatio deduceretur ex tota hæreditate, ex sententia aliquorum Doctorum, non benè infertur, etiam esse deducendas expensas immodicas funeris, & alia opera pia; quin si quintum excedant, sunt omninò reducenda, ut benè dixit D. Olea *d. tit.* 4. *quæst.* 3. *num.* 15. Ucla *dissert.* 43. *num.* 7.

9. Sed est majus dubium, an hæc resolutio sit admittenda in legitimis ascendentium, ita ut si ultrà tertiam partem testator disposuerit ad funeris expensas, & alia opera pia, valida sit dispositio? Et affirmandum videtur, *ex l.* 30. *Tauri*, ubi solùm dicitur, patrem testatorem non posse pro anima disponere ultra quintum; etiamsi expressè id ab eo fuerit dispositum; non tamen loquitur de legitima ascendentium. Ergo si testator ad funeris expensas, vel ad alia opera pia, ultra tertium bonorum disposuerit, expressè id validum erit. Et confirmatur, nam legitima ascendentium tantùm à jure positivo concessa est ad solatium liberorum amissorum, nec ita debita est, prout legitima liberorum, *l. Nam etsi* 15. *ff. de inoffic. testam. l. Jure succursum* 6. *ff. de jur. dot. l. Scripto* 6. *in fin. ff. unde lib. l.* 4. *tit.* 13. *p.* 6. *l.* 6. *Tauri*. Ergo si expressè testator ultra tertiam partem bonorum disposuerit ad funeris expensas, vel ad alias causas pias, id erit sustinendum.

10. Sed adhuc in hac specie contrarium est tenendum. Et ratio est, nam eadem ratio, quæ procedit in legitima filiorum, est in legitimis ascendentium, cùm etiamsi de Jure Civili debeantur, verè, & ex justitia eis debentur: Ergo sicut est gravis culpa, & non opus pium, quintum excedere ad funeris expensas, & alia opera pia, respectu filiorum; similiter nec excedere tertiam partem respectu ascendentium: quapropter leges Regiæ disponentes funeris expensas, & alia opera pia ex solo quinto, & non ultra esse extrahendas, etiamsi contrarium disposuerit testator in præjudicium filiorum, similiter sunt extendendæ ad legitimas ascendentium. Idque apertè disponere videntur lex 6. *Tauri*, & lex 1 *tit.* 8. *lib.* 5. *Recopil.* ubi filiis, & aliis descendentibus conceditur disponere ad bonum suæ animæ, solùm in tertia parte bonorum, non verò ultra. Ergo etiamsi disponant, nullum, & irritum erit. Castillus *in d. l.* 6. *verbo Por su Alma*. Mathienzo *in d. l.* 1. *tit.* 8. *lib.* 5. *gloss.* 8. *num.* 8.

11. Ast verò, licèt absolutè loquendo, suprà tradita sint admittenda: ast est casus, quando ultra quintum, vel tertiam partem bonorum, expensæ funeris, non verò aliæ opera pia, sunt deducendæ, & ad id filii, descendentes, seu ascendentes poterunt compelli, scilicet quando ad funeris expensas, & Missas necessarias secundùm qualitatem personæ, nec quintum, nec tertia pars bonorum sufficeret. Et dicor, nam Jura Regia non loquuntur, nisi quando quintum, aut tertia pars bonorum sufficeret ad funeris expensas, & alias Missas, secundùm qualitatem personæ; non verò in hoc casu irregulari, quando non sufficerent. Ergo quamvis expensæ istæ excedant legitimas, sive ascendentium, sive descendentium, sunt tamen erogandæ, & ad illas compellendi. Cæterùm hæ expensæ funerum, strictè, & secundùm qualitatem personæ, quando hæreditas non sufficit, etiam respectu legitimarum, considerantur uti æs alienum, *l. Papinianus* 8. *l. Quarta*, *ff. de inoffic. testament.* Crassus *de succes. §. Legitima*, *quæst.* 1. *num.* 3. Petra *de Fideicom. quæst.* 15. *num.* 17. Cyriacus *controvers.* 304. *num.* 12. *tom.* 2. Ergo sicut æs alienum detrahitur ante legitimas, similiter funerum expensæ necessariæ, etiamsi quintum filiorum, aut tertiam partem, respectu ascendentium excedant: quo in sensu possunt admitti DD. Theologi, relati *num.* 4.

12. Quid verò si habentes legitimas consenserint ut testator ultra quintum disponat, vel extra tertiam partem bonorum, ad funeris expensas, vel ad alia opera pia; an dispositio ista valida sit, & excessus necessariò reducendus? Et affirmandum videtur, ex decisione textus *in l. Si quando* 35. *§. Illud* 1. *Cod. de inoffic. testament.* ubi si filius acceptâ à patre pecuniâ, pactum cum eo fecerit de non querelando suo testamento, etiamsi ipsum exhæredaverit, adhuc de querela agere valet, licèt per pactum libenter consenserit. Ergo similiter in specie dicendum videtur, etiamsi consenserit filius, ut ultra quintum pater disponat ad funeris expensas, vel ad alia opera pia: quod idem est dicendum de ascendente. Rursus consensus, seu pactum de non succedendo, est invalidum, & inutile, *l. Qui superstitis*, *ff. de acquir. hæredit. l. Pactum* 3. *C. de pact.* Ergo idem dicendum de consensu præstito, ut testator possit disponere ultra quintum inter filios, & ultra tertiam partem inter ascendentes, cùm reverà priventur successione integræ legitimæ, quæ de jure eis debetur. Denique in conservatione legitimæ versatur favor publicus, ut diximus suprà, *num.* 7. quæ enim circa jura publica versantur, nequeunt everti ex consensu privatorum, *l. Jus publicum* 38. *ff. de Pact. l. Nemo potest* 58. *ff. de legat.* 1. Ergo nec ex consensu filiorum, aut ascendentium, poterit testator disponere ultra quintum, aut ultra tertiam partem, pro expensis funeris, aut aliis operibus piis.

13. Sed tamen contrarium est tenendum. Ratio est, nam in præsentiarum loquimur tantùm de amittenda aliqua parte legitimæ: sed ex consensu filii, non solùm parte, sed etiam totâ legitimâ valet à patre privari, ut est elegans textus *in l. Non putavit* 8. *§. Si quis sua manu*, *ff. de honor. possess. contra tabul.* ubi si patre dictante, filius se exhæredem scripserit, habetur pro exhæredato. Gomez *var. tom.* 1. *cap.* 11. *num.* 14. Covarruvias *in cap.* 18. *de test. §.* 2. *à num.* 2. Cancerius *var.* 1. *p. cap.* 4. *num.* 31. Ergo multo magis parte legitimæ, quæ à patre, vel à filio expenditur ad funeris expensas, vel ad alia opera pia. Cæterùm licèt gravamen nequeat poni in legitima, *l. Quoniam in prioribus* 32. *Cod. de inoffic. testam.* & dicam statim; attamen si filius consenserit, aut ascendens, sustinetur gravamen, ut latè per Suarez *in dict. leg. Quoniam, ampliat.* 10. *à num.* 31. Molina *de Primog. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 7. Castillo *lib.* 5. *controvers. cap.* 67. *num.* 52. Amatus *decis. Ferr.* 46. *num* 12. etiamsi juramentum non interveniat. Molina *dict. num.* 7. ubi Lima, qui etiam extendit ad legitimam ascendentium in bonis descendentium: Ergo in præsentiarum rectè ex consensu filiorum, aut ascendentium poterit minui legitima, ad funeris expensas, vel ad alia opera pia. Deinde in sententia aliquorum, quos refert Thoro *de Privilegiis causæ piæ*, *privil.* 54. legitimæ filiorum possunt recipere diminutionem à dispositionibus piis, etiam absque eorum consensu: Ergo multò magis illo interveniente, diminuentur ad funeris expensas, & ad alia opera pia, sicut etiam in alia qualibet dispositione tenent suprà relati, quibus addendi Gutierrez *in cap. Quamvis*

pactum, num.16. verſ. His non obſtantibus, Salgado *in Labyrinth.1. part.cap.16. à num.16.* Caſtillo *d. lib.5. cap.107. à num.46.* Carleval. *de Judic.tom.1. lib.1 tit.3. diſput.25. num.25.* Molina *de Juſt. tract.2. diſput.579. num.19. & 20.* Sanchez *conſ. tom.2. lib.7. cap.7. dub.26.*

14. Hàc enim admiſsâ ſententiâ, non obſtant fundamenta, quæ pro contraria adduximus *num.12.* quia textus *in d.l. Si quondo, §. Illud*, loquitur de pacto de non ſuccedendo, facto in vita patris, quando de ejus teſtamento non agebatur: quod quidem in jure reprobatiſſimum eſt, etiamſi filius, acceptâ pecuniâ, illud fecerit, ut patet ex Juribus adductis ibidem: idque optima ratione decretum, ne aliàs facilè filii legitimis privarentur, aut parentum precibus, minis, aut moleſtiâ, aut propter præſentem pecuniam, quâ ſuſceptâ, ſpei ſuccedendi facillimè renuntiarent. Unde de Jure Canonico ſimiliter ſtatutum eſt, ne valeat talis renuntiatio abſque præſtito juramento, *cap. Quamvis pactum 2. de Pact. lib.6. l.32. tit 11. p.5.* Avendanus *reſponſ.27.* Gomez *in l.22. Tauri, à num.6.* Gutierrez *de juram.1.p. cap.59.* Seraphinus *de juram.privil.21.* Cabedo *1.p.deciſ.164.*

15. Verùm nos loquimur quando in ipſo actu teſtandi, aut proximè ad actum, aut poſteà filius patris diſpoſitionem probaverit, & conſenſerit expreſsè, aut tacitè, per aliquem actum approbationem probantem; tunc enim non eſt pactum de non ſuccedendo, factum in vita patris, ſed præſtare conſenſum, & approbare diſpoſitionem patris, ut aliquam partem legitimæ circa funeris expenſas, aut alia legata pia expendat, quod quidem jure receptum eſt. Et eſt ratio, nam eo potiſſimè pater nequit diſponere ultra quintum, aut filius extra tertiam partem bonorum, in præjudicium aſcendentium, quia gravis injuria ſucceſſoribus in legitimis irrogaretur; ſi tamen conſenſum præſtent, nulla injuria eis fit, *l. 1. §. Uſque adeò, ff. de injuriis, l.1. ff. de act. empt. cap. Scienti, de Regul. jur. in 6.* Ergo ſi filii, aut aſcendentes conſenſerint, rectè talis diſpoſitio, etiam cum gravamine legitimarum, ſuſtinebitur circa expenſas funeris, vel alia legata pia, ut benè legem illam explicat Gomez *d. tom.1. cap. 11. num 14.*

16. Attamen fundamentum, nempè de utilitate publica circa conſervationem legitimarum, nullius eſt roboris; nam licèt conſervatio legitimarum bonum publicum contineat, directè tamen proſpicit utilitatem privatorum, licèt per redundantiam etiam publicum jus reſpiciat: quapropter eſt jus renuntiabile ex libero conſenſu partium, *l. Quod favore 6. C. de legibus.* Unde ſi filius conſenſerit, aut aſcendens, ut teſtator diſponat de tota, aut de aliqua illarum parte, circa funeris expenſas, aut alia opera pia, id ſuſtinendum.

17. Hæc doctrina benè procedit quando filius non habuerit filios, aut deſcendentes, vel aſcendens alteros filios, quibus etiam legitima debeatur: ſi tamen qui conſenſum præſtat, alios habuerit, quibus legitima debetur; majus eſt dubium, an teſtator ex ſolo conſenſu ipſius poſſit in parte, aut in tota legitima, diſponere ad funeris expenſas, aut ad alia legata pia? Prima ſententia negat, nam licèt filius, aut aſcendens per hunc conſenſum poſſit ſibi præjudicium inferre, non tamen aliis, quibus ſua bona competunt ex debito legitimæ; hoc enim fuiſſet illos fraudare, *l. Fraudis 80. de regn. jur.* prout videre eſt in filio habente creditores, qui nequit conſentire, ut pater de ſua legitima diſponat, aut in ea gravamen imponat, etiam tempore teſtamenti, aut poſt, delata hæreditate; quia id eſſet fraudare creditores. Menochius *lib.1. conſ.77.* Gratianus *diſcept. for. tom.2. can.271. à num.1.* Merlinus *de legit. lib.3. tit.2. quæſt.19.* Peregrinus *de fideicom. art.3. à num.133.* Fontanella *de Pact. nupt. claus. 4. gloſſ.9.p.5. num.122.* Ergo ſimiliter dicendum, quando qui conſentit, habet ſucceſſores, quibus legitima debetur. Deinde ſi adſint habentes ſucceſſores legitimos quibus legitima debetur, nequit pater, aut filius habens aſcendentes, nec in vita, nec in morte diſponere in præjudicium legitimarum. Cepolla *caut.21. à n.1.* Surdus *de aliment. tit.8 priv.77.n.7.* Merlinus *de legitima, lib.5. tit.3. q.6.* Sanchez *de Matr. l.6. diſp.36.n.6.* Ergo neque præſtare conſenſum, ut teſtator diſponat de legitima ſibi competenti in parte, aut in toto, in præjudicium ſucceſſorum. Latè defendit Carleval. *diſt. lib.1. tit.3. diſp.25. à num.20.*

18. Secunda ſententia tenet contrarium. Et ratio eſt, nam quando ſucceſſor in legitima præſtat conſenſum, ut pater, v. g. diſponat de ſua legitima, nihil de jure acquiſito præſtat, ſed tantùm de jure acquirendo, quod poteſt omittere, etiamſi habeat filios, aut parentes, quibus legitima debetur; quia hæreditas iſta, & legitima non eſt delata, ſed deferenda, *l. Superſtius, ff. de acquir. hæredit.* Deinde legitima patre vivente, aut filio, reſpectu aſcendentium, non eſt propriè debitum, ſed improprium, ut benè probat Sanchez *de Matrim. lib.4. diſput.25. à num.1.* Ergo etiamſi quis habeat ſucceſſores, quibus legitima debeatur, poterit tamen præſtare conſenſum, ut teſtator de ea diſponat; non enim fraudat debitores propriè, ſed impropriè, quibus non tenetur vivens omninò conſulere. Et confirmatur, nam illud in jure eſt cognitum proloquium, ut in vita patris, aut matris legitima non debeatur, *l.1. §. Si impuberi, ff. de collat. bon. l. Cùm quæritur 6. Cod. de inoffic. teſtam.* nec filiis à parentibus debetur. Surdus *deciſ.167. num.1.* Gutierrez *in cap Quamvis pactum, verbo Quamvis pactum, num.21.* Riccius *collect.665.* Franchis *deciſ.133.* Cùm ergo conſenſum præſtat, quando nihil debet, rectè teſtator diſponit, etiam de parte legitimæ, aut ex voto, vel conſenſu filii, etiamſi habeat deſcendentes, vel ex conſenſu deſcendentis, licèt habeat alios filios. Noguerol. *alleg.19. num.43.* Gomez Baio *in Præxi, lib.2. quæſt.127. per tot.* Parladorius *diff.150. §.4. num.21. & 12.* Hermoſilla *in l 11. tit.4.p.5. gloſſ.8. num 6.* D. Olea *de ceſſ. tit.3. quæſt.3 num.29.* Sanchez *de Matr. lib.6. diſp.4.n.19.* Salgado *d.cap.16 n.43.*

19. Hæc ſententia in ſpecie tenenda eſt, & aſſerendum patrem ex conſenſu filii, aut filium ex conſenſu parentis, de parte, aut de tota legitima poſſe diſponere ad funeris expenſas, vel ad alia pia legata, prout etiam ad quælibet alia, licèt profana, etiamſi habuerit deſcendentes, aut aſcendentes is qui conſenſum præſtat. Idque procedit clarè quando filius, aut alius aſcendens præſtat conſenſum in ipſo actu teſtandi, aut proximè antecedenter ad actum. Et ratio eſt, nam cùm hæreditas, & in ſimul legitima adhuc ei non ſit delata, præſtare conſenſum, ut teſtator de ea diſponat, non eſt alienatio legitimæ, ſed tantùm non acquiſitio illius partis, de qua diſponit teſtator, aut totius. Molina *de Primog. lib.2. cap.3. num.43.* Gutierrez *Pract. lib.2. quæſt.75.* Azevedus *in l.1. tit.8. lib.5. Recopilat. num.76.* Tello *in l.6. Tauri, num.74. & 65.* quapropter nihil alienat in fraudem ſucceſſorum habentium legitimas, nec aliquo modo præſtatio inofficioſa in præjudicium eorum cenſenda eſt. Præterèa legitimæ iſtæ integrè debentur deſcendentibus, aut aſcendentibus, niſi hunc conſenſum præſtiterint, ut dictum eſt ſuprà; quoties enim conſentiunt, ut teſtator de eis diſponat, nullo modo debetur. Ergo ſuppoſito conſenſu, nihil etiam debitum alienat in præjudicium ſucceſſorum. Præterèa in hac ſpecie comprobatur doctrina Salgadi *diſt.2. p.cap.16. num.25.* ubi aſſerit, per hunc conſenſum præſtitum in ipſo actu teſtandi, aut proximè ad actum, quod idem eſt, ut

teſtator

testator disponat de legitimæ parte, aut gravamen imponat, nullo modo est in fraudem creditorum. Ergo nec ullo modo erit in fraudem successorum, quibus legitima debetur; ut etiam admittunt Boërius *decis.* 43. *n.* 2. Mastrillus 2 *part. decis.* 181. Thesaurus *lib.* 3 *quæst. for. quæst.* 74. *per tot.*

20. Si verò consensus, aut licentia præstita fuit non in ipso actu testandi, aut proximè, tunc si ante testamentum ex intervallo id fiat, nullo modo testator poterit disponere de parte legitimæ, aut de illa ad funeris expensas, vel ad alia opera pia; quia tunc est pactum de non succedendo, quod nec respectu ipsius, nec suorum successorum validum est ex juribus vulgaribus jam suprà recensitis; sed tamen sustinebitur, si juramentum interveniat, quia pactum istud est solùm contra bonos mores civiles, quod juramento firmatur; *cap. Quamvis* 2. *de pact. lib.* 6. Gomez *in l.* 22. *Tauri, num.* 6. Sanchez. *d. disput.* 4 *n.* 19. qui licèt dicat semper juramentum intervenire debere, etiamsi consensus, aut licentia ista præstetur in actu testandi, intelligendum ad melius esse, non verò de præcisa necessitate.

21. Est verò major difficultas, quando post mortem Patris filius approbaverit testamentum, aut ascendens filii, in quo de parte legitimæ disposuit testator quoad funeris expensas, vel ad alia legata pia, aut de tota legitima. In quo quidem casu prætermittendum, quod si filius, aut ascendens agnoverint hæreditatem judicio generali, tunc non videtur præstare consensum, & approbationem gravaminis, aut dispositionis piæ factæ in legitima, poteritque postea revocare dispositionem illam; sed est necessarius expressus consensus, & specificus agnitionis hæreditatis cum gravamine, & dispositione illa, ut benè considerat Salgado *dict. cap.* 16. *num.* 17. Castillo *dict. lib* 5. *cap.* 107. *à numero* 36.

22. Idcircò procedit quæstio, supposito hoc expresso, & specifico consensu, an dispositio illa valida remaneat. Prima sententia negat. Et ratio est, nam tunc hæreditas jam est delata, habetque acquisitum jus in ipsa legitima; quapropter nequit ascendens, aut descendens in præjudicium successorum habentium legitimas consentire, & approbare; sicut nec in damnum creditorum, ut tenet Menochius *cons.* 77. *per tot.*

23. Secunda sententia tenet contrarium. Et ratio est, nam per solam delationem non acquirit filius, aut ascendens jus firmum in ipsa hæreditate, sed tantùm variabile, & conditionale, quia repudiare potest; quapropter poterit ex sua libera voluntate illi renuntiare, non solùm in præjudicium successorum habentium legitimas, sed etiam creditorum; & similiter specificè consentire circa dispositionem piam factam à testatore in legitima circa funeris expensas, aut alia opera pia, ut absolutè tenent Flores de Mena *ad Gam. decis.* 219. *vers. Secundus casus*, Noguerol *d. allegat.* 19. *num.* 67. Salgado *d. cap.* 16. *à n.* 46.

24. Hanc secundam sententiam admitto in præsentiarum, nempè quando dispositio ista pia læderet successores legitimarum. Et ratio est, quia duo concurrunt, nempè jus tantùm variabile, & conditionale per solam delationem; tum debitum improprium, quia adhuc vivit persona, cui possunt succedere. Ergo talis dispositio sustinenda est ex sola approbatione, & consensu expresso habentis legitimam. Si tamen consensum dans, aut approbans talem dispositionem, habuerit creditores certos (in quo casu loquuntur Flores, Noguerol, & Salgado) quando gravamen, aut dispositio fuerit ad rem parvi ponderis, admitto sententiam Menochii, quia non subsistente causa, videtur approbata talis dispositio in fraudem creditorum; si verò dispositio illa in legitima sit gravis, & continet causam necessariam, & piam, prout in funeris expensis, & aliis dispositionibus piis in bonum animæ testatoris, existimo semper esse sustinendam, etiam cum præjudicio creditorum. Ratio, nam pro gravamine, & causa prophana, contra creditores id probant viri doctissimi. Ergo multò magis pro causa pia in bonum animarum non solùm testantis, verùm & approbantis, concurrendo ad illam causam piam. Tum quia tanto bono existente, facilè præsumitur, non approbasse animo fraudandi creditores, sed propter bonum spirituale; quapropter talis dispositio ex specifica approbatione sustinebitur.

25. Quid verò, si jam filius, aut ascendens agnoverit hæreditatem, & post agnitionem specificè approbaverit talem piam dispositionem. Et in hoc casu contra veros creditores communis est sententia, non valere talem specificam approbationem, quia jam *jus* est plenè acquisitum per agnitionem hæreditatis, qua propter id cedet in fraudem creditorum Mena *dict. decis.* 219. *vers. Tertius casus* Salgado *dict. cap.* 16. *à n.* 60. Verùm in specie venimus ad quæstionem illam, an pater possit *in* vita opera pia facere, & eleemosynas, cum damno legitimarum? De qua Sanchez *de Matrimon. lib* 6. *disput.* 6. *num.* 3. *&* 6. Et in sententia affirmantium consequenter dicendum, validam esse talem approbationem. Sed in negantium sententia adhuc dicendum, valere talem approbationem in parte illa, de qua disponere valet approbator in vita, & in morte; secus aliàs, quod necessariò est concedendum. Et ratio est; nam in illa parte potest disponere libenter absque præjudicio legitimarum, etiam in bonis jam acquisitis. Ergo similiter jam agnita hæreditate poterit pro illa parte præstare consensum, & approbare dispositionem factam à testatore ad funeris expensas, vel ad alia opera pia conficienda.

26. Hinc etiam examinanda est doctrina Calderini. *cons.* 115. ubi asserit, quod si pater dimidium bonorum in funeris expensas, & alias pias causas legasset, & distribuisset, legitimam integram priùs esse deducendam, non obstante tali dispositione; sed adhuc de reliquo non totum expendendum in illis piis causis, sed tantùm dimidium reliqui. Hæc enim doctrina habet duas partes. Prima quod legatum, seu dispositio illa nequeat legitimam filiorum lædere, sed integram esse deducendam, non reluctante dispositione illa; & pars ista certa est. Secunda verò, scilicet tantùm dimidium partis superstitis ad pias causas expendendum esse, non est admittenda, verùm affirmandum, reliquum à legitima totum expendendum ad funeris expensas, vel ad aliam piam dispositionem; nam legitimâ integrè filiis relictâ, reliquum est sub dispositione libera testatoris, ut diximus suprà: quapropter dispositio illa pia reduci tota debet ad partem integram superstitem, legitimâ filiorum integrè solutâ, prout quando gravamen imponitur à patre in hæreditate, quod omnino tollitur de legitimis, & relinquitur in toto residuo, veluti de jure Castellæ in quinto, ut latè prosequitur Castillo *lib.* 5 *controvers. cap.* 64. *à num.* 11. Gomez 1. *Var. cap.* 3. *num.* 18. Cæterùm, nam quando legata facta sunt in legitima, & ultrà, filius nullam habet actionem, nisi ad integram legitimam percipiendam; in reliquo verò legata sustinentur, *l. omninò* 30. *C. de inoffic. testam. Auth. de trient. & semiss. in princip. Auth. Unde si parentes, C. de inoffic.* Ergo similiter dicendum est in specie, ut hæc dispositio reguletur, ut legitima filiorum integrè solvatur, & in toto reliquo, veluti in Castellâ in quinto, dispositio illa pia sustineatur, non verò tantùm in dimidia parte, ut benè defendit Suarez *in l. quoniam in prioribus, in declarat. legis Reg. n.* 5. Costa *de Rat. rat. quæst.* 18. *n.* 3. Gutierrez *Pract. lib.* 3. *quæst.* 58. D. Olea *de cess. tit.* 4. *quæst.* 5. *n.* 15. Rodriguez *de concurs. 1. part. art.* 5 *num.* 14.

27. Cæterùm in re diſquirendum, quando teſtator totum quintum expenderit, & diſtribuerit ad funeris expenſas, & ad alia opera pia, verùm debeat alimenta filio illegitimo, an totum quintum in his piis cauſis ſit expendendum, deductis alimentis ex tota hæreditate. Et affirmandum videtur, nam ut cognitum eſt, hæc alimenta ſunt debita ipſius patris, unde debent deduci ex tota hæreditate; illud enim eſt expeditum, ut priùs de toto corpore hæreditatis debita extrahantur, & poſteà ex bonis liquidis quintum, *l.6. tit.4.lib.5. Recopilat.* ibi: *La quinta parte de ſus bienes, que pagadas las dendas, montare.* Angulo *in l.13. gloſſ.3. num.1.* Valaſco *Prax.part.cap.19. num.2.* Ergo cùm quintum integrum patri relinquatur, poterit de eo diſponere ad funeris expenſas, & alia opera pia: quod fortiùs videtur admittendum, quando illegitimus cum patre litem egerit, & pater fuerit ad alimenta præſtanda condemnatus; quia tunc erit verè debitum ex juſtitia ex tota hæreditate extrahendum.

28. Sed tamen licèt de jure communi fundamentum propoſitum ſolidum ſit, non verò de jure Caſtellæ, in quo diſtinctio eſt facienda; ſi enim teſtator habuerit alios filios legitimos, aut deſcendentes, tunc diſpoſitio facta de quinto, ad funeris expenſas, & ad alia opera pia, ſuſtinenda non eſt, quin potiùs de quinto deducentur funeris expenſæ neceſſariæ; & ex reliquo ſolventur alimenta debita filio illegitimo. Ratio enim eſt, nam de jure Caſtellæ, quando alii adſunt filii legitimi, alimenta iſta de quinto bonorum neceſſariò ſunt deducenda, *l.10. Tauri, l.8. tit.8. lib.5. Recopilat.* quapropter non ex hæreditate, ſed ex quinto deducuntur, & alia diſpoſitio pia caſſa redditur; non enim nec etiam ad piam cauſam valet pater diſponere in præjudicium legitimarum filiorum ex hæreditate, quando quintum erat obligatum ad illegitimi alimenta. Gomez *in l.10. Tauri, n.41.* Angulo *de Meliorat.12. gloſſ.1. n.30.* quod idem eſt dicendum etiamſi pater in judicio fuerit condemnatus ad alimenta illegitimo præſtanda, quia ſemper ex quinto ſunt deducenda, ſi adſint filii, aut deſcendentes legitimi, ut benè Ayora *de Partit. 2.part.quæſt.7. per tot.*

29. Si verò filii, aut alii deſcendentes non fuerint, tunc totum quintum ad funeris expenſas, & alia legata pia eſt expendendum, & alimenta illegitimi ſunt deducenda ex tota hæreditate. Et ratio eſt, nam reſpectu aliorum hæredum extraneorum, aut tranſverſalium, alimenta non ſunt deducenda neceſſariò de quinto, ut conſtat *ex l.10. Tauri, dict.l.8. tit.8. lib.5. Recopilat.* quapropter cùm diſpoſuerit de quinto integro ad funeris expenſas, & ad alia opera pia, voluit teſtator, ut alimenta ex cæteris bonis hæreditatis præſtarentur; quare integrum quintum in funeris expenſis, & aliis operibus piis eſt erogandum. Idque in fortiori caſu admittendum, quando teſtator expreſsè juſſerit, ut alimenta iſta ab hæredibus præſtarentur, ut proſequitur Ayora *d.2.p.quæſt.6. per tot.*

30. Eſt tamen caſus non prætermittendus, an quando pater uni filio quintum reliquerit, & alteri alterum quintum, ex quo quinto debeant deduci funeris expenſæ, & alia pia legata? Quia in re, ut clarè procedamus, præmitto, hæc duo legata de duobus quintis factis his duobus filiis valere, nam licèt pater non poſſit legare ex propria hæreditate, niſi unum quintum, *l.28. Tauri, l.12. tit.6. lib.5. Recopilat.* Navarrus *in Man. cap.26. num.39.* id intelligendum quoties uni tantùm duo illa quinta legaſſet per modum quinti; ſecus autem ſi duobus filiis; nam tunc intelligeretur legaſſe uni quintum, & alteri aliud quintum, per modum tertii; quota enim illa præſumenda eſt appoſita, non ut quintum præcisè legaretur, ſed tantùm, ne filius integrum tertium perciperet, ſed quotam illam in ratione tertii; idque admittunt faciliter Doctores, quando jam pater in vita filio quintum irrevocabiliter donaſſet. Cifuentes *in l.18. Tauri, prope fin.* Tellus Fernandez *in l.28. Tauri, num.1.* Ayora *de Partit.2. part. quæſt.8.* Azevedus *in l.12. tit.6. lib.5. Recopilat. num.2.* Angulo *ibidem, gloſſ.2. num.2. & 3.* Guttierrez *lib.3. Pract.quæſt.57. per tot.*

31. Hoc ergo ſuppoſito, eſt difficultas, ex quo quinto deducendæ ſint funeris expenſæ, & alia legata pia, dum legata illa ſint de duobus quinti, nec agnoſcitur quiſnam ſit, qui verè quintum, aut quotam, per modum tertii percipiat. Ayora *d.2.p.q.9.* Azevedus *in d.l.12. num.3.* aſſerunt, quod ſi quintum pater in vita irrevocabiliter donaſſet uni filio, & in teſtamento alteri aliud quintum, expenſas, & alia legata pia ex quinto ſecundo in teſtamento relicto deducenda eſſe. Ratio eſt, nam prima donatio quinti irrevocabilis perfecta extitit; neque aliquo modo eſt diminuenda, *l. Perfecta donatio 4 Cod. de Donat. quæ ſub modo, l. Sicut ab initio, Cod. de dict. & obligat.* Tum quia ex eo quod irrevocabiliter Pater donavit, præſumendum eſt donaſſe ratione tertii, quod propriè ſit irrevocabiliter, *l.17. Tauri*, ubi Gomez *num.10.* Ergo legando quintum in teſtamento, videtur propriè ut quintum legaſſe, ex quo deducendæ ſunt funeris expenſæ, & alia pia legata, *ex l.39. Tauri* Valaſco *de Partit.cap.19. num.43.*

32. Doctrina iſta non aperit difficultatem totaliter, quapropter dico, duobus modis eſſe contemplandam. In primis, quando quintum legatur extraneo, & alterum uni filiorum, & deſcendentium; & tunc ex quinto extranei deducendæ ſunt funeris expenſæ, & alia legata pia. Ratio eſt clara, nam tantùm quintum bonorum parens habens filios poteſt extraneo legare, ut conſtans eſt. Ergo illud legatum eſt intelligendum propriè eſſe quintum, ex quo neceſſariò funeris expenſæ, & alia legata pia ſunt extrahenda, *ex l.30. Tauri*, & rectè tenet Ayora *d.quæſt.9.n.18.* Guttierrez *Pract.lib.3.quæſt.57.n.3.*

33. Si verò duobus filiis, aut deſcendentibus duo quinta reliquerit pater, diſtinctio facienda eſt; ſi enim expreſsè voluerit, ut legata, aut diſpoſitiones illæ valerent, ut duo quinta præcisè nequeunt ſuſtineri, quia id lege interdictum eſt, *ex l.28. Tauri, l.12. tit.6. l.5. Recopilat.* quod non ſolùm intelligendum, ſi uni filio legarentur, aut relinquerentur, ſed etiam ſi duobus; illa enim fuit mens legis, ne duæ quintæ partes legarentur, aut relinquerentur, ne inde occaſio præberetur id faciendi, etiam cum extraneis: quapropter etiam cum filiis eſt interdictum. Mathienzo *in dict.l.12. gloſſ.4.* Si verò de voluntate patris non conſtiterit, ſed dubium ab eo relinquatur, tunc quintum unum reputabitur quota ad tertium; aliud verò quintum, unde extrahantur funeris expenſæ, & alia legata pia. Mathienzo *in d. l.12. gloſſ.3. per tot.*

34. Hinc procedit difficultas noſtra, quidnam quintum propriè dictum cenſeatur. Et Doctores inquiunt, quod ſi in vita pater unum quintum reliquerit irrevocabiliter, & aliud in teſtamento filiis; quintum irrevocabiliter in vita relictum pro tertio cenſebitur; & ex ſecundo quinto in teſtamento relicto funeris expenſæ, & alia legata pia erunt extrahenda. Et confirmari poterit ex doctrina Telli Fernandez *in l.30. Tauri, numero 1.* ubi aſſerit ex quinto irrevocabiliter in vita relicto, nullo modo expenſas funeris eſſe extrahendas; nam ſicut nequit teſtator alia legata extrahere, ita nec funeris expenſas; ratio enim illa, quæ eſt de toto, deber conſiderari quoad partes, *l. Quæ de tota, ff. de rei vindicat.* Ergo neceſſariò intelligendum eſt quintum iſtud de tertio, ex quo expenſæ funeris deducuntur; & de ſecundo ſunt deducendæ, quod eſt verè quintum. Præterea dicunt, quod ſi in teſtamento duo quinta relinquantur à patre, validam diſpoſitionem

non esse, cùm id à jure interdicatur, ut ex Ayora, & Azevedo dictimus suprà, *num.* 30.

35. Verùm mihi supradicta doctrina incerta existimatur; non enim credo, ex eo quod pater in vita quintum uni filio donasset irrevocabiliter, in tertio esse computandum: Et ratio est, nam hæc donatio non in totum valet irrevocabiliter, sed tantùm in ea parte excedente funeris expensas, Missas, & alia necessaria quoad animæ expiationem; aliàs pater habens filios intestatus relinqueretur, ut benè considerat Gomez *in l.* 17. *Tauri*, *num.* 14. Mathienzo *in dict. l.* 13. *tit.* 6. *lib.* 5. *gloss.* 2. *num.* 1. Avendanus *in l.* 1. *tit.* 6. *lib.* 5. *Recopilat. num.* 28. ubi Azevedus *num.* 28. *& in l.* 13. *ejusdem tit. num.* 11. Siguenza *de clausul. lib.* 2. *cap.* 11. §. 3. *num.* 204. quapropter non pro tertio imputabitur legatum illud, sed pro vero quinto, in quo semper sunt exceptæ funeris impensæ, Missæ, & alia ad animam expiandam, licèt in aliis irrevocabile relinquatur.

36. Sed dices, hanc irrevocabilitatem puram existere, nec aliquo modo esse infringendam per deductionem expensarum funeris & Missarum: quapropter Doctores asserunt, minimè esse infringendam, etiam si ex causa fiat, *l.* Veller, *necne*, *Cod. de revocand. donat.* Baëza *de dot. cap.* 1. *num.* 27. Molina *de Primogeniis*, *lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 19. *& lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 84. Ergo non ut propriè quintum est censenda donatio illa, si fiat inter liberos, sed ut tertia pars bonorum. Sed respondetur, esse donationem illam quinti irrevocabilem quoad alia, præter funeris expensas, & Missas concernentes ad animæ expiationem, concedo, non verò quoad ista, quæ semper excepta videntur ex dispositione legis 40. *Tauri*, Azevedus *dnum.* 18. Mathienzo *in l.* 1. *tit.* 6. *lib.* 5. *gloss.* 4. *num.* 22. *& in l.* 13. *ejusdem tit. gloss.* 2. *num.* 23. Angulo *de Meliorat. l.* 13. *gloss.* 3. *num.* 11. qui omnes in specie asserunt in donatione quinti irrevocabiliter facta excèptam, & revocabilem remanere partem istam expensarum funeralium & Missarum, quia sunt juris publici, quæ nequeunt ex contractu privatorum elidi. Ergo quintum in vita, etiam irrevocabiliter relictum, remanet in puro esse quinti, à quo extrahendæ sunt expensæ funebres, Missæ, & alia ad expiationem animæ concernentia.

37. Cæterùm elidítur illa doctrina, nam fundamentum illius solidum non est, consistit enim in aliqua conjectura non urgenti; nam irrevocabilitas non facit considerari, donationem quinti esse tertium, quia ut probatum est, includit, nonobstante irrevocabilitate, expensas funeris, & Missas: Ergo non est unde per irrevocabilitatem tertia pars existimetur. Quin potiùs, si benè causa prospiciatur, præsumendum quintum secundum in testamento relictum, esse tertium. Ratio est, nam quinto jam in vita filio relicto irrevocabiliter, de nulla alia parte valet pater disponere inter liberos, nisi de tertia, *l.* 17. *cum sequentibus Tauri*, plures damus suprà, *num.* 2. Ergo præsumendum est, secundum legatum quinti esse quotam de tertia parte bonorum, ex qua non sunt extrahendæ funeris expensæ, & Missæ, aliaque concernentia ad animæ expiationem.

38. Deinde ad id est textus *in l.* 26. *Tauri*, *l.* 10. *tit.* 6. *lib.* 5. *Recopilat.* ubi si parentes aliquid donaverint sive in vita, sive in testamento, suis filiis, intelligitur facta melioratio, sive tertii, sive quinti bonorum; idque intelligendum, ut minimè excedat quintum, & tertium, ut ibi communiter DD. ex illis legibus animadvertunt. Mathienzo *gloss.* 1. *&* 2. Cùm ergo jam quintum fuerit in vita irrevocabiliter donatum, consequens est, ut secundum quintum in tertia parte bonorum sit intelligendum, cùm hæc reductio sit facienda ad quintum, & tertium: Ergo expensæ funeris, Missæ, & alia ad expiationem animæ, deducenda sunt ex primo quinto, non autem ex secundo, qui necessariò intelligendus est de tertio.

39. Quamobrem pensatis fundamentis utriusque partis in hac specie, assero de primo quinto, expressè relicto ut quinto, deducendas esse funeris expensas, & Missas, aliáque ad animæ expiationem; non verò de secundo, quando aliud non expresserit pater, quia potest in testamento facere meliorationem quinti eo animo, ut primum quintum imputetur in tertio, itaut nihil de his expensis solvat, quia quoad hanc partem expensarum, & Missarum revocabilis remanet, ut dictum est suprà.

40. Quoad verò aliam partem, nempè patrem non posse in suo testamento duo quinta relinquere duobus filiis, similiter non admitto; nam licèt jura Regia interdicant, duo quinta relinquere etiam filiis; admittunt tamen interpretamenta. Aliqui enim censuerunt, esse intelligenda inter extraneos; verùm quia lex 28. Tauri, apertè loquitur de filiis, interpretamentum illud elíditur. Unde Guttierrez *lib.* 3. *quæst.* 57. *num.* 6. benè interpretatur, ut jura illa sint intelligenda quando jam pater inter liberos legasset, aut donasset quintum, & tertium bonorum; tunc enim inter liberos nequit disponere de alio quinto, quia præjudicium inferret legitimis: secus verò, si tantum unum quintum fuerit ab eo relictum, quia poterit alterum alteri filio relinquere, ut quotam tertii; non enim pater tenetur integrum tertium legare, quia potest minùs illius tertii relinquere; quapropter pro tertio valet, ut defendunt relati *num.* 29.

41. Hinc enim sequitur, posse patrem in suo testamento duo quinta suis filiis relinquere, & legare, non obstantibus juribus Regiis, quæ non loquuntur, nisi quando tertia, & quinta pars bonorum, jam aliis filiis est legata. Et confirmatur, nam pater in suo testamento potest filium, aut filios meliorare in tertio, & quinto bonorum, *l.* 3. *tit.* 6. *lib.* 5. *Recopilat. l.* 25. *Tauri*, cum aliis quamplurimis. Ergo similiter duo quinta filiis relinquere, unum quintum pro propriè quinto, & alterum pro quota tertii, quod nullum recipit inconveniens ex eo quod fiat in eodem testamento, ut deducitur ex Angulo *in dict. l.* 12. *gloss.* 1. *num.* 15. *vers. Si autem.*

42. In hoc tamen casu poterit dubitari, ex quo quinto deducendæ sint funeris expensæ & Missæ ad salutem animæ defuncti. Et Angulo *ubi proximè*, *n.* 131. *in fine*, asserit esse deducendas de secundo quinto, quia primum quintum intelligitur factum de tertio, ut pars illius. Sed admitto sententiam Arias, & Telli, quos ipse refert, asserentem de primo esse deducendas, ex fundamentis relatis *à num.* 1.

43. De jure nostro Regio expensæ funerum, & alia pia legata, vel gratiosa, ex quinto deducuntur, ut dictum est; verùm in damnum legitimæ nunquam reputabitur, sed tanquam æs alienum intra quintum expensæ funerum reputabuntur: quapropter si testator quintum reliquerit alicui, expensæ funeris ex quinto solventur cum prælatione aliorum legatorum, quantumvis piorum, *l. Sed ersi quis* 14 § *Sed si res*, *ff. de Relig. & sumpt. famer. l.* 12. *tit.* 13 *p.* 1. Si autem quinta pars his funeralibus expensis non sufficiat, minuerentur alia bona, etiam legitimarum, quia considerarur ut æs alienum. Si verò ultra quintum melioratio facta fuerit tertij, id quod defecit ex quinto ad funeris expensas, deducendum de tertio, prius quàm ex legitimis. Et rario est, nam tertium capitur ex titulo lucrativo legati, *leg. Mævius* 66. §. *Duorum*, *ff. de legat.* 2. *leg. Si hæreditatem* 32. *ff. mandat.* §. *Si res aliena*, *Inst. de legat.* Legitimæ verò ex titulo oneroso, *l. Et quia* 10. *ff. pro socio*, *l. fin.* §. *Sin autem*, *Cod. de curat. fur* idcircò funeris expensæ deducendæ sunt de tertio, quando quintum ad illas non sufficeret

ficeret. Covar. *in cap. Raynaldus*, §. 3. *num.* 2. Angulo *de Meliorat. in l.* 13. *gloſſ.* 2. *num.* 18. Azevedus *in l.* 12. *tit.* 6. *lib.* 5. *Recopilat. à num.* 19. Guttierrez *in l. Nemo poteſt, num.* 94. & 97.

44. Aliquandò tamen teſtator non vult facere teſtamentum, verùm alicui dat mandatum, ut faciat. Tunc commiſſarius mandatum recipiens, & acceptans, teſtamentum faciat quibuſdam limitationibus, & ampliationibus recenſitis à noſtris patriis legibus, quæ in legibus Tauri recenſentur, & in Compilatione, *tit.* 4. *lib.* 5. Ad rem tamen animadvertenda eſt lex 36. *Tauri*, & lex 10. *tit.* 4. *lib.* 5. *Recopilat.* ubi decretum eſt, quod ſi dans mandatum, nihil expreſſerit, commiſſarius poterit totum quintum bonorum expendere pro funeris expenſis, & aliis legatis piis; & ad id teneri, niſi filios, aut deſcendentes habuerit. Idcircò explicanda erit illa lex per aliam 32. *Tauri*, *l.* 6. *tit.* 4. *lib.* 5. *Recopilat.* ubi facultas commiſſarii exprimitur his verbis: *Quando el Teſtador no hizo heredero, ni menos dió poder al Commiſſario, que lo hizieſſe por el, ni le dió poder para hazer alguna coſa de las dichas en la ley proxima; ſino ſolamente le dió poder, para que pueda hazer teſtamento el tal Commiſſario: mandamos, que pueda deſcargar los cargos de conciencia de el Teſtador, que le dió el poder, pagando ſus deudas, y cargos de ſervicio, y otras deudas ſemejantes; y mandar diſtribuir por la Anima del Teſtador la quinta parte de ſus bienes, que pagadas las deudas, montare.* Hoc enim ſingulare eſt de jure noſtro Regio; de jure enim communi civili, illud erat exploratum, ne in arbitrium alienum committeretur ultimum elogium, ut diximus *lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 31. De Jure verò Canonico id admiſſum, quadam perpenſa conſideratione, nempè ut hæres exiſtimaretur inſtitutus ea conditione, ut bona inter pauperes diſtribueret; *cap. Cùm tibi* 13. *de teſtament.* De jure verò noſtro alio modo res iſta conſideratur; nam ſi teſtator det alicui mandatum, ut pro eo teſletur, poteſt id facere, non tanquam perſona, cui committitur diſpoſitio ſuorum bonorum, quia tunc omnia debet diſtribuere inter pauperes *ex dict. cap. Cùm tibi*; ſed tanquam perſona, quæ poteſt unicum, & non aliud teſtamentum conficere, ubi ſuam conſcientiam exoneret; expenſas funeris faciat, & alia legata pia ex quinto inſtituat; reliquum verò hæreditatis det hæredibus ab inteſtato: quâ diſpoſitione obſervatâ, teſtamentum fuſtinetur, ut benè explicant Covarr. *in d. cap. Cùm tibi* 13. *de teſtam. num.* 10. *verſ. Regia verò lex.* Mathienzo *in l.* 6. *tit.* 4. *lib.* 5. *Recopil. gloſſ.* 3. *per tot.* Guttierrez *lib.* 2. *Pract. quæſt.* 44.

45. Eſt tamen dubium in ſpecie non prætereundum, an commiſſarius, quando teſtator habet deſcendentes, vel aſcendentes, qui ſunt neceſſarii hæredes in bonis, præter quintum, alteri præter tertium, poſſit totum quintum expendere pro expenſis funeris, aut aliis piis legatis, & pro exonerandâ conſcientia? Prima ſententia affirmat; nam textus *in l.* 32. *Tauri*, *l.* 6. *tit.* 4. *lib.* 5. *Recopilat.* id præcipit, ut commiſſarius poſſit totum quintum pro his expendere, & reliqua bona ad conſanguineos perveniant, ſuccedentes ab inteſtato, in quibus comprehenduntur filii deſcendentes, & parentes aſcendentes? Ergo licèt adſint deſcendentes, aut aſcendentes hæredes neceſſarii, adhuc commiſſarius poterit totum quintum expendere pro funeris expenſis, & aliis legatis piis, aut pro exoneratione conſcientiæ; quod pondus fieri etiam valet *in l.* 57. *Tauri*, *l.* 11. *tit.* 4. *lib.* 5. *Recopilat.* ubi ordinatur, ne commiſſarius excedat quintum; attamen relinquitur ei libera facultas, ut poſſit de toto quinto diſponere pro cauſis jam dictis, non obſtante conſanguineorum ſucceſſione ab inteſtato. Ergo ſemper poterit diſponere de integro quinto, licèt adſint deſcendentes, vel aſcendentes neceſſarii hæredes. Tenet Gomez *in dict. l.* 37. *num.* 1. & 2. Velaſquez *in l.* 32. *Tauri*, *num.* 11. Mathienzo *in l.* 10. *tit.* 4. *lib.* 5. *Recopilat. gloſſ.* 4. *num.* 3.

46. Secunda ſententia tenet contrarium, *ex l.* 36 *Tauri*, *l.* 10. *tit.* 4. *lib.* 5. *Recop.* ubi lex illa excipit, quintum integrum eſſe expendendum, quando non adeſſent deſcendentes, vel aſcendentes legitimi; undè percipitur, quòd ſi adſint, non integrum quintum commiſſarium expendere poſſe in his funeribus, ac aliis legatis piis, aut pro exoneratione conſcientiæ. Tenent Tellus *in l.* 36. *Tauri*, *num.* 4. Guttierrez *Pract. d. lib.* 2. *quæſt.* 44. Azevedus latè *in l.* 6. *tit.* 4. *lib.* 5. *Recopilat. à num.* 29.

47. In hoc dubio animadvertendum, jura adducta pro prima ſententia obſcurè loqui in propoſita ſpecie; ſolùm enim univerſaliter loquuntur de conſanguineis venientibus ab inteſtato, ibi: *De los parientes, que vienen à heredar ab inteſtato.* Si enim clarè loquerentur, expreſſiſſent de conſanguineis collateralibus, deſcendentibus, & aſcendentibus: quapropter ex illis verbis non ſatis firmum argumentum ſumi valet, ut leges illæ protrahantur ad deſcendentes, & aſcendentes neceſſarios hæredes, arguendo de aliis collateralibus non neceſſariis. Et ratio eſt, nam deſcendentibus, & aſcendentibus legitima de jure debetur, non verò aliis collateralibus, ut notum eſt; quamobrem ſpeciali nota erant digni, ut in præſentiarum deſignarentur, quoties commiſſarius vellet totum quintum expendere pro funere, aut aliis legatis piis, ut benè perpendit Mathienzo *in deleg.* 10. *gloſſ.* 4. *n.* 2.

48. Hinc *in dict. l.* 10. *tit.* 4. *lib.* 5. *Recopilat.* & *l.* 36. *Tauri*, expreſſum eſt ſignanter in deſcendentibus, & aſcendentibus, ut commiſſarius non expendat quintum integrum. Sed adhuc deciſio iſta clara non eſt, quia Doctores primæ ſententiæ aſſerunt, eſſe has leges intelligendas quando nec teſtator aliquid diſpoſuerit, nec commiſſarius teſtamentum condiderit: quo quidem caſu integrum quintum non eſt expendendum, ſi adfuerint aſcendentes, aut deſcendentes; quia perinde eſt, ac ſi omninò inteſtatus deceſſerit. Quam ſolutionem improbant Doctores ſecundæ, ut videre eſt in Azevedo *dict. l.* 6. *num.* 29. Guttierrez *d. quæſt.* 44. *verſ. Nec obſtat.*

49. In præſentiarum ergo diſquiſitio facienda eſt duobus modis. In primis, an commiſſarius teneatur expendere totum quintum pro funeris expenſis, legatis piis, & exoneratione conſcientiæ teſtatoris, quando adſunt aſcendentes, ſeu deſcendentes illius? Secunda, an poſſit id facere ex legum commiſſione, & authoritate? Et quoad primum aſſero, commiſſarium quando tantùm eſſent conſanguinei collaterales, teneri totum quintum pro exoneratione conſcientiæ, funeris expenſis, & legatis piis expendere, ſi teſtamentum conficiat. Id probo, nam quoties teſtator nihil aliud diſpoſuit, ſed tantùm mandatum dedit ad teſtandum, tantùm collateralibus exiſtentibus, mens ejus fuit, ut totum quintum pro funeris expenſis, & aliis legatis piis expenderetur, prout interpretatur lex *in dict. l.* 32. *Tauri*, *l.* 6. *tit.* 4. *lib.* 5. *Recopilat.* aſſerens id facere debere commiſſarium: Ergo tenebitur totum quintum integrum expendere, quando tantùm adſunt collaterales conſanguinei. Cæterùm, probatur *ex leg.* 26. *Tauri*, *l.* 10. *tit.* 4. *lib.* 5. *Recopilat.* ubi aſſeritur, quod ſi commiſſarius renuerit acceptare mandatum, & teſtamentum condere, tunc conſanguinei collaterales cogentur, ut totum quantum expendant pro anima defuncti: Ergo ſimiliter tenebitur ipſe commiſſarius integrum expendere; hæredes enim ad nihil tenentur, niſi ad quod commiſſarius tenebatur: Ergo ſicut ipſi tenentur, & cogi poſſunt ad expendendum totum quintum, ſimiliter ipſe commiſſarius, ut rectè conſiderat

siderat Gutterez *d. quæst. 44. vers. Nec obstat.* Azevedus *d. l. 6. num. 28.*

50. Ab hac obligatione liberatur commissarius, si testator habuerit ascendentes vel descendentes legitimos. Et probant prædicti Doctores *ex dict. l. 36. Tauri*, quia excepit hæredes ab intestato, si sint descendentes, seu ascendentes, ut obligentur integrum quintum expendere pro anima, si commissarius testamentum non confecerit: Ergo supponit, ut illis existentibus, non teneatur commissarius integrum quintum pro funeris expensis, & aliis legatis piis expendere. Quæ quidem omnia intelligenda sunt de obligatione præcisa expendendi totum quintum ex voluntate testatoris à lege interpretata.

51. Quoad secundam disquisitionem, nempè si existentibus descendentibus, aut ascendentibus possit commissarius pro anima defuncti totum quintum expendere? Affirmandum videtur, *ex l. 32. Tauri, l. 6. tit. 4. lib. 5. Recopilat.* ibi: *Pueda descargar los cargos de conciencia del testador.* Et infrà: *Y mandar distribuir por la Anima la quinta parte de sus bienes, que pagadas las deudas, montare.* De reliquo tamen inquit: *Y el remanente se parta entre los parientes, que vendieren à heredar aquellos bienes ab intestato.* Ubi enim descendentes adsint, debent comprehendi, quia qui totum dicit, nihil excludit. *l. Julianus in princip. ff. de legat. 3. l. fin. ff. de pen. legat. cap. Solite, de majorit. & obedient.* Gonzalez *ad Reg. 8. gloss. 6. num. 11.* Escobar *de rat. cap. 7. num. 47.* & includit quod aliàs non veniret. Surdus *cons. 459. num. 44.* Ergo cùm consanguinei sint, & hæredes ab intestato, ascendentes, & descendentes rectè in legibus illis comprehenduntur, ut tenent Doctores primæ sententiæ.

52. Hanc doctrinam absolutè loquendo admittendam censeo, & ultra sua fundamenta probatur, nam ut diximus suprà, voluntas concedentis, & mandatum est, si aliud non disposuerit, ut totum quintum pro anima sua expendatur, quod potest facere, etiamsi descendentes, & ascendentes sint. Ergo & commissarius poterit id agere ex mandato; debet enim commissarius diligenter mandatum exequi, *l. Diligenter 5. ff. mandat.* Golinus *de Procurat. 5. p. cap. 3. per tot.* Salgado *de Regia protect. 4. p. cap. 3. à num. 48.* Ergo poterit totum quintum expendere pro funeris expensis, & aliis legatis piis, absolutè loquendo, etiam extantibus descendentibus, seu ascendentibus, quibus legitima debeatur. Cæterùm quoties est dubium, legitimis reservatis, calculus ferendus est pro anima defuncti, vel alia causa pia, quia favorabilior est filiis: Mantica *de conject. lib. 6. tit 3. num. 13. & 33.* Mastrillus *decis. Sicil. 132. num. 50.* Thoro *privileg. 154.* Ergo quando testator dat mandatum commissario ad testandum in his, quæ pertinent ad suam animam, reservatis legitimis, amplè dare conjectandum est, ita ut totum quintum pro ea expendat, etiamsi adsint descendentes, aut ascendentes quibus legitima debetur.

53. Aliquibus verò casibus temperanda est doctrina ista, nempè quando ex verisimili voluntate testatoris fuerit res immodica, & non necessaria totum quintum expendere, utpotè in casu, quem affert Azevedus *in dict. l. 6. tit. 4. lib. 5. Recopilat. num. 19.* scilicet de quadam Rustica ditissima, quæ filiam habebat; & commissarius volebat totum quintum expendere pro funeris expensis, & anima defunctæ: tunc verò ex ejus verisimili voluntate totum quintum expendendum non est, nec commissarius poterat expendere: nam cùm mulier illa nullos contractus habuisset, sed ex re rustica omnia illa bona perlucrata fuerat, parumque haberet oneris conscientiæ, tanta bona, prout erant in quinto, expendere, non erat verisimile ita velle testatricem pro ejus anima expendi; facultas enim illa regulanda est à verisimili voluntate testatoris, tum & ab honesta causa, & ratione, ut semper expensæ istæ fiant secundùm qualitatem, conditionem, & necessitatem defuncti, *cap. Faciat 12. q. 1. cap. Cùm teneamur 6. de Prabend. Clement. Sæpè, de verb. signif.* ut benè concludit ipse Azevedus *n. 30.*

54. Idemque dicendum quando plures fuissent filii, quibus grave fuisset incommodum circa sua necessaria alimenta, totum quintum à commissario pro anima & funere parentis defuncti expendi; tunc enim ex verisimili voluntate patris commissarius totum non expendet, sed illa bona, quæ necessaria fuerint ad funeris expensas, Missas, & alia ad exonerationem conscientiæ defuncti, secundùm ejus qualitatem rationem, & necessitatem. Tum etiam, quia necessaria ad alimenta filiorum, & educationem, sunt debita, §. 1. *Inst. de jur. nat. Si quis à liberis 5. ff. de lib. agnoscend. l. 1. Cod. de alend. liber cap. Cùm haberet 5. de eo qui duxit in matr.* Quapropter leges Civiles, quando ista deficiunt, nequeunt concedere licentiam, ut totum quintum pro anima defuncti expendatur, sed tantùm necessariæ funeris expensæ, Missæ, & aliæ necessariæ secundùm qualitatem personæ. Quapropter in his casibus commissarius totum quintum non expendet, sed tantùm quod sit necessarium secundùm qualitatem personæ, ut dicunt Doctores secundæ sententiæ.

55. Et hæc de testatis, sive per se, sive per commissarium, dicta sufficiant quoad funeris expensas, & alia legata pia, quoad bonum animæ concernentia. Transeamus ad eos, qui ab intestato moriuntur, & qui nihil disposuerunt circa propriam animam, nec funeris impensam. De qua re duplex inspectio facienda est, scilicet quando non apparent hæredes ab intestato; & in hoc casu Judex potest se introducere, & tenetur disponere circa funeris expensas, & eas facere tenetur, si bona defunctus reliquerit, *l. Si quis sepulchrum 12. §. fin. cum lege sequenti, ff. de Relig. & sumpt. funer. l. 12. tit. 13. p. 1.* id præcipiens, ita ut Judex, si ad id bona vendat, priùs mobilia, quàm immobilia alienet. Et ratio est, nam corpora defunctorum humare, causa publica est, & ad bonum commune Reipublicæ: quapropter quando nullus est hæres, qui id peragat, faciendum est à Judice, ut tenent Gregorius *in dict. l. 32. gloss. fin.* Rodriguez *de concurs. 1. p. art. 3. num. 6* Villalobos *in Summa, 2. p. tract. 31. difficult. 4. num. 2.*

56. Aliter enim disquisitio fit, quando hæredes adessent ab intestato: & in hoc casu videtur Judicem minimè posse se introducere ad aliquid agendum; verùm ipsi hæredes tenentur funeris expensas, Missas, & alia pia peragere pro anima defuncti, secundùm qualitatem personæ, bona, & alia requisita, quibus inspectis huic obligationi satisfaciant, *l. Et si quis 14. §. Sumptus, ff. de Relig. & sumpt. funer. l. 7. tit. 10. p. 6.* illa moderatione, ne extra vires hæreditatis expensæ istæ fiant. Albericus *in l. Nec amplius, ff. ad l. Falcid.* Samuel *de Sepultur. tract. 1. disput. 6. controvers. 15. conclus. 5. & 7.* Lavor. *de Prisco, & recent. funer. rit. tit. 2. cap. 16. num. 17.* Quod in Castella ita receptum est, ut hæredes ab intestato venientes, compellantur ad id expendere quintum bonorum, secundùm consuetudinem, qualitatem & dignitatem defuncti, nec citra compelli poterunt, ut cum Gregorio tenet Spino *de testament. gloss. 2. n. 54.* Gomez. *in l. 36. Tauri, n. 2.*

57. Verùm in praxi in aliquibus partibus, & dictionibus illud est receptum, ut in utroque casu, quoties defunctus moritur ab intestato, aut cum testamento nullo, sive appareant hæredes, ab intestato, sive non, Judex se intromittat, vel Parochus, vel Vicarius, etiam foraneus, & disponat ad funeris expensas, Missas, & alia legata pro anima defuncti, usque

ad mediocrem quantitatem, ita ut animæ, & hæredibus conſulatur: quod etiam in noſtra Caſtella obſervatur, ut Judex de quinto diſponat: quam partem exiſtimat lex ſufficientem eſſe, ut abſque hæredum præjudicio animæ defuncti provideatur, etiam ſi hæredes ſint deſcendentes, aut aſcendentes: quæ quidem conſuetudo conformis rationi valdè eſt. Et probatur, nam ſi non adſunt hæredes ab inteſtato, nec præſto apparent, id ad Judicem diſponere de jure pertinet, ut diximus *numero 55*. Si verò apparent, & acceptant hæreditatem, partes ſunt intereſſe percipientes, quibus non eſt committendum, ut judicent, & diſponant in cauſa propria, *ex rub. & nigro C. Ne quis in ſua cauſa judicet*, *l. Qui juriſdictioni 20. ff. de juriſdict. omnium Judic.* Surdus *conſ. 47. num. 1.* Carolus de Graſſ. *de Except. ad ſtat. 1. except. 2. num. 67.* Amicis *de jur. emphyt. quæſt. 76. n. 4.* Salgado *de Retent. 2. part. cap. 16.* Matth. *de re crim. controverſ. 64. à num. 50.* quapropter rectè introductum eſt, ut Judex ſe intromittat, etiamſi appareant hæredes, ad diſponendam quantitatem mediocrem pro anima defuncti ab inteſtato decedentis. Cæterùm ſi id arbitrio hæredum relinqueretur, animæ defunctorum quamplora damna percipérent ex dilatione ſuffragiorum; tum ex quantitate, quia ob proprium lucrum minimè ab hæredibus fierent expenſæ ad funus, ad Miſſas, & ad alia legata pia; quapropter rectè introductum eſt, ne ab hæredibus fiant, ſed à Judice, & appoſitiſſimè ſuſtinenda eſt hæc conſuetudo, ut rectè defendunt Gennenſis *in Praxi Archiepiſcopali, c. 79.* & multis addductis declarationibus, Hieronymus Nicolius *lib. 2. tit. 10. de teſt. num. 16.* Addit. Michaël Juſt. *ad Novar. 2. part. comment. 123.* Cardinalis de Luca *9. part. de teſtament. diſcurſ. 24.*

58. Verùm eſt aliquod dubium, an conſuetudo iſta debeat eſſe immemorialis, centenaria, aut quadragenaria; an verò ſufficiat ordinaria. Et affirmandum videtur, debere eſſe immemorialem, aut ſaltem longiſſimæ præſcriptionis. Et ratio eſt, nam de jure interdictum eſt, ne ultima diſpoſitio in alieno concedatur, ne aliàs plures fraudes committantur, ut dictum eſt: quamobrem Judices id intendentes, abſque ullo titulo ſe introducerent, & cum juris reſiſtentia, quapropter conſuetudo iſta, aut debet eſſe immemorialis, aut longiſſimæ præſcriptionis, *ex cap. 1. de præſcript. in 6.* Garcia *de Beneficiis, 9. part. cap. 2. num. 388.* Grattianus *diſcept. cap. 161. num. 18.* Ergo aliàs non ſuſtinebitur.

59. Sed tamen Eminentiſſimus de Luca *dict. diſcurſ. 24. num. 6.* aſſerit, ordinariam ſufficere præſcriptionem ad hanc conſuetudinem ſtabiliendam. Et ratio eſt, nam hæ diſpoſitiones, quæ fiunt pro anima, piæ ſunt, in quibus ſolùm inſpicitur jus naturale, in quo nulla eſt prohibitio, ne poſſint ultimæ voluntates committi alieno arbitrio; quin id de jure conceſſum eſt *in cap. Cùm tibi, 13. de teſtament.* Quaprodter in præſentiarum nulla eſt juris reſiſtentia, & ſufficiet præſcriptio ordinatia.

60. Hæc ſententia inſigniſſimi viri admittenda eſt, quia non ſolùm in præſentiarum abeſt juris reſiſtentia, ſed eſt aſſiſtentia; ex eo enim quod judex ſe intromittit ad id diſponendum, ſtatim funus peragitur, quod eſt conveniens cauſæ publicæ: tum bonum animæ proſpicitur, quatenus ſuffragia citò adimplentur, & in proportionata quantitate, quod omne juri eſt conforme. Ergo adeſt juris aſſiſtentia, quæ per præſcriptionem ordinariam poterit conſuetudinem ſuſtinere. Deinde materia iſta non eſt contra jus, ut dictum eſt, ſed præter jus, ad quam præſcribendam, & ad inducendam conſuetudinem, ſufficit ordinaria præſcriptio decennii, ut jam cenſuit Rota, quam refert, & ſequitur Diana *6. p. tract. 5. reſol. 2.* Cardoſo *in Praxi, verbo Conſuetudo, num. 8.* Parladorius *differentiis 39 num. 9.* Suarez *de legibus, lib. 7. cap. 18. num. 12.* Ergo in præſentiarum ſufficiet ordinaria præſcriptio. Denique conſuetudines iſtæ, licèt, habuiſſent aliquam juris reſiſtentiam, tamen ſemper præſcribuntur ex tolerantia illarum ſecundùm jus; ex eo enim quod à Principibus non reclametur, videntur conſentire, ut jus tollatur. Ergo etiamſi adſit juris reſiſtentia, ex decennio præſcribentur. Granados *2. 2. controverſ. 7. tract. 3. 2. part. diſput. 16. ſect. 1. num. 9.* Palao *tom. 1. oper. moral. tract. 3. diſput. 3. punct. 2. §. 2. n. 9.* Ergo licèt conſuetudo iſta habuiſſet juris reſiſtentiam, adhuc per decennium rectè præſcribetur.

61. Sed tamen in re diſquirendum, cui judici competat hæc diſpoſitio inteſtatorum pro anima defuncti. Et affirmandum videtur, non ſolùm ad Epiſcopum pertinere hanc diſpoſitionem, ſed etiam ad ſæcularem, datâ prævention̄e. Probatur, nam iſta cauſa eſt pia, & conſequenter mixti fori, ut in hoc ſæpe pluries dictum eſt, *l. Nulli 28. C. de Epiſcop. & Clericis.* Tiraquellus *Privileg. 149.* Cenedo *Pract. quæſt. 14. num. 2.* Cevallos *de cognit. per viam violent. quæſt. 21. num. 2.* Oliva *de For. Eccleſiæ, 3. part. quæſt. 35. per tot.* Caſtillo *de Aliment. lib. 8. cap. 6. num. 9.* Ergo poterit judex ſæcularis, data prævention̄e, cognoscere de inteſtatis, & illas pias diſpoſitiones facere, datâ prævention̄e. Deinde hæc non eſt propriè diſpoſitio de bonis defuncti, ſed exequutio ad piam cauſam ſuæ animæ; nam qui Chriſtianus eſt, & piè vixit, cognitâ aliâ vitâ per fidem, & quàm impoſſibile eſt cœlum intrare, niſi animâ purgatâ ad integrum, conſequenter vult diſponere de aliqua portione bonorum ſuorum ad ſuffragia illius, tam pro funere religiosè perficiendo, quàm Miſſis, & & aliis piis legatis: quapropter mortuo inteſtato, quando judex intrat diſpoſitionem illam piam, magis eſt exequutor, quàm conſtructor ipſius. Sed judex ſæcularis poteſt ad prævention̄em exequi diſpoſitionem, & legata pia, *l. Hæreditas 53. in fin. ff. de pet. hæreditatis, & l. Nulli 28. C. de Epiſcop. & Clericis.* Marta cum multis *de Juriſdict. 2. part. cap. 10. num. 14.* Molina *de Juſt. tract. 2. diſput. 250. poſt principium.* Guttierrez *Pract. lib. 1 quæſt. 44. num. 6.* Mathienzo *in l. 10. tit. 4. lib. 5. gloſſ. 7.* Ergo ad prævention̄em poterit diſponere de inteſtato. Rurſus Judex ſæcularis non eſt omninò incapax agendi circa aliqua ſpiritualia; quapropter cognoſcit in cauſis Decimarum. Cevallos *de las Fuerzas, quæſt. 23.* & ſaltem in aliquibus caſibus id permittunt communiter Doctores. Guttierrez *de juram. 1. part. cap. 2. num. 35.* Germonius *de ſacror. immunit. lib. 3 cap. 19. num. 84.* Diana *1. part. tract. 2. num. 89.* & circa Matrimonia Sanchez *de Matrimonio, lib. 6. diſput. 3. n. 2.* Oliva *dict. 3. part. quæſt. 36. per tot.* Unde licèt hæ diſpoſitiones ab inteſtato contineant aliquam ſpiritualitatem, poterit tamen Judex laicus ad prævention̄em illas facere, & diſponere. Denique in his diſpoſitionibus piis diſtinctio eſt facienda, quando ſunt purè ſpirituales, & in hoc caſu nequit ſe intromittere Judex laicus; ſecus verò, ſi purè ſpirituales non ſint: nam ex parte, qua ſunt temporales, ſunt mixti fori. Marta *dict. cap. 10. num. 34.* Caſtillo *dict. lib. 8. cap. 6. num. 9. circa fin.* Aſt diſpoſitiones iſtæ inteſtatorum non ſunt purè ſpirituales: Ergo ſuper eis ad prævention̄em poterit diſponere Judex laicus, prout quotidie videmus in Senatu Regio Caſtellæ, ubi cauſæ iſtæ per viam violentiæ deferuntur; & ſi Judex laicus prævenerit, obtinet, & declaratur Eccleſiaſticum vim facere.

62. Sed ſalva pace inſigniſſimi Senatus, illuſtriſſimorum, & peritiſſimorum virorum cœtu compoſiti, hanc doctrinam ſuſcipere non audeo, & periculoſiſſimam eſſe in foro conſcientiæ arbitror. Ducor, nam in his diſpoſitionibus inteſtatorum, quod magis diſponitur, eſt purè ſpirituale, nempè, funus, ſepultura ſacra, aſſociatio Clericorum, Defunctorum Officia, Miſſæ

quam

quamplurimæ, quæ aut dicendæ sunt de *Requiem*, aut diei, in quibus Orationibus, aut Collectis, ut purè spiritualibus, nequit se intromittere Judex sæcularis, *ex cap. Decernimus 2. de Judic.* ubi communiter Doctores, *cap. Tuam 3. de ordin. cognit. cap. Ut inquisitionis 18. § Prohibemus, de hæretic. in 6.* sunt que optima jura de jure Regio, *l. 56. & 57. tit. 6. p. 1.* Carpio *de exequut. testam. lib. 1. cap. 6. num. 5.* Quatenus *lib. 1. de Sacr. Ecclesiæ Minist. lib. 1. cap. 5. & 6.* Villaroël. *Gaviern. Ecclesiast. tom. 1. quæst. 1. art. 12.* quare laici Judices non possunt se intromittere in dispositionibus intestati. Cæterùm licèt post hæc, quæ principalia sunt, adsint alia legata, quæ non purè sint spiritualia, veluti eleemosynæ aliquæ, aut aliæ dispositiones, in quibus ex prærentione possit Judex laicus cognoscere; attamen hæ dispositiones pendent à dispositione principali purè spirituali, tanquam inseparabiles: quapropter nequit Judex laicus de eis cognoscere, *cap. Quanto 3. de Judiciis, Clement. Dispendiosam, de judiciis.* Et quæ de jure Patronatus scripsère Garcia *de Beneficiis, 5. p. cap. 9.* Lotterius *de Re benefic. lib. 2. quæst. 9. per tot.* Pereyra *de Manu Regia, 2. p. cap. 29. per tot.* Et confimo discursum, nam si Judex Ecclesiasticus cognoscat de exequendis legatis piis, tum potest cognoscere de exequutione legatorum profanorum, de quo nequit cognoscere in meliori sententia. Et ratio est, nam sunt individua à prima cognitione plorum, ut tenent Barbosa *in cap. Si hæredes, de testament. num. 4.* Cevallos *de las fuerzas, quæst. 23. num. 8. vers. Vel respondetur.* Castillo *d. cap. 6. num. 10.* Ergo similiter dicendum est in specie; Judex enim Ecclesiasticus est competens ad disponendum ab intestato de rebus istis spiritualibus purè, & non Laicus. Ergo ipse solus erit competens ad disponendum de illis legatis piis, in quibus habet prærentionem laicus; cùm inseparabiliter dependeant à prima dispositione, quam alter nequit facere, nisi Judex Ecclesiasticus.

65. Cæterùm, si separabilia censeantur hæc pia legata, si præveniat laicus, solùm de his disponere posset; nam ut considerat Carpio *d. cap. 6. à num 5.* legata pia distinguntur à rebus purè spiritualibus; quapropter sunt mixti fori, & de eis cognoscit Judex laicus, non tamen de purè spiritualibus: ast hoc est maximum inconveniens, nec sufficienter funeri, sepulturæ, & Missis pro anima defuncti dicendis consulitur, quin opus imperfectissimum relinquit. Ergo dicendum, Judicem laicum non habere ad prærentionem hanc facultatem disponendi de intestatis; non enim in jure concedere debemus facultatem ad actum imperfectum, & ridiculum, prout fieret si relicto funere, Missis, & aliis spiritualibus, disponeretur tantùm de aliquibus legatis piis, remittendo causam intestati Judici Ecclesiastico, ut alium partem purè spiritualem conficeret.

64. Rursus probatur ex præsumpta voluntate defuncti; nam ut considerat Luca *dict. discurs 24. de testament. num. 7.* qui Christianè vixit, vult has pias dispositiones, & suffragia fieri pro anima; & si morte prærentus non disposuerit, rectè præsumitur velle fieri ab Episcopo, tanquam à parte spirituali; qui enim rexit in vita animam suam, melius posteà pro ea prospiciet; quapropter ex voluntate defuncti ab intestato Judex Ecclesiasticus censendus est non solùm Judex, sed commissarius datus à defuncto ad hanc dispositionem ab intestato; sed quando est commissarius datus, nequit alius Judex se intromittere ad hanc causam, *l. 32. Tauri, l. 6. tit. 4. lib. 5. Recopilat.* Ergo nec in his intestatis Judex laicus poterit se intromittere per prærentionem.

65. Præterea, quod in legatis piis sit Judex ad prærentionem laica potestas, non ita est certum; sunt enim aliqui existimantes, cognitionem eorum solùm ad Ecclesiasticum competere, *ex cap. Tuanos 3. cap. Si hæredes 6. cap. Joannes 19. de testament.* Glossa, Sylvester, & alii apud Martam *d. 2. p. cap. 10. n. 12.* Spino *de testament. gloss. 28. num. 44.* Bonacina *de contractibus, disp. 3. quæst. 8. punct. 1. §. 10. num. 1.* Diana *4. p. tract. 1. resol. 99.* Quæ quidem doctrina, licèt communiter reprobetur, attamen semper est admittenda, quando legata ista sunt spiritualia, ut benè explicat Castillo *dict. cap. 6. num. 9.* aut cum purè spiritualibus commiscentur. Sed in præsentiarum, aut sunt utplurimùm spiritualia purè, quia in hæreditatibus pauperum ad alia legata pia, & mixta perveniuntur; aut si dives fuerit hæreditas, cum purè spiritualibus permiscentur. Ergo nullo modo Judex sæcularis valet disponere de intestatis, etiam per prærentionem.

66. Prorsus nec Princeps sæcularis, nec Potestas laicalis potest se intromittere in his actibus, quibus Ecclesia jam formam præscripsit, & decrevit quomodo sint faciendi, & quibus ritibus, prout jam dedit in funeribus, in sepulturis, in Missis & deprecationibus, & aliis suffragiis defunctorum, de quibus jam suprà diximus, & congerunt Bellarminus *de Purgator. lib. 2. cap. 19.* Dutarrius *de Rit. Ecclesiæ, lib. 2.* Samuel *de sepult. tract. 2. disput. 1. per tot.* Indecentissimum enim fuisset, ut pro arbitrio Judex sæcularis in his dispositionibus aut adderet, aut tolleret, licèt non in forma, saltem in quantitate, & modo, in stipendiis, & eleemosynis, quæ Clericis conceduntur, in cera, in pulsandis campanis, & aliis, quæ communiter in intestatis disponuntur; hoc enim clarè suam potestatem excedit. Ergo sæcularis Judex, nec per prærentionem poterit disponere de his intestatis.

67. Sed dices, hæc omnia disponunt ipsimet testatores in suo testamento, & commissarii, si ad id fuerint ab eis designati, quamvis laici sint; & dant modum circa funera, Missas, & alia pia legata, favore animarum: Ergo etiam id poterunt disponere Judices sæculares, quando laici intestati decesserint. Consequentia probatur, nam laici testatores, & commissarii sunt incapaces alicujus juris spiritualis, ut tenent communiter DD. *in dict. cap. 2. de judiciis, cap. Causam 7. de præscript. cap. Massana 56. de elect.* Ergo si laicus in suo testamento, potest disponere de his causis pro sua anima, etiamsi Judex laicus sit ejusdem juris incapax, poterit favore animæ defuncti intestati ipsam dispositionem facere; quia favore animæ eandem capacitatem debet habere, prout idem testator laicus.

68. Sed tamen respondetur, disparitatem facilem esse; nam Ecclesia id concessit testatoribus, & quibuscunque Fidelibus, ut disponerent pro sua anima quidquid sibi placuerit, ex suffragiis, & ritibus ab ipsa præscriptis, dummodò de eorum forma nihil detraherent, aut adderent; sed eligant modum, prout eorum fuerit voluntas, ut patet ex allegatis juribus *de testament. num. 63.* idque observare præcipitur *cap. Ultima voluntas 4. cap. Qui oblationes 9. cap. Qui oblationes 10. 13. quæst. 2. Clement. Quia contingit de Relig. dom.* quapropter etiamsi laici sint, possunt disponere ad libitum circa ista, etiamsi sint purè spiritualia, quia sunt ab ea facti capaces, prout potest facere Ecclesia, seu ipse Pontifex. Glossa *in cap. Benè quidem, 96. dist. verbo Laico*, Covarruv. *in Pract. cap. 31. n. 4.* Garcia *de Nobilit. gloss. 1. à num. 23.* Balboa *in cap. Decernimus, de Judic. num. 147* Navarrus *in Man. cap. 27. num. 6.* Anrerius *de Potest. facul. regula 4.* Diana *1. p. tract. 2. resol. 112. in princ.* Quæ quidem potestas, & facultas concessa non est Judicibus sæcularibus, ut possint disponere in his intestatis; nec est aliquis rextus canonicus, qui id concedat. Cæterùm aliud est disponere de rebus propriis circa spiritualia facienda in

bonum ſuæ animæ; aliud verò ex poteſtate Judicis laicalis diſponere circa ſpiritualia de rebus alienis. Primum enim cuilibet Fideli conceſſum eſt ex jure ipſo naturæ, & religioſa pietate. Secundum verò nullo modo admittendum propter illius incapacitatem. Tum quia favore animæ defuncti debet fieri à Judice Eccleſiaſtico.

69. Ex his fundamenta contraria dilabuntur. Nec obſtat primum, quia licèt piæ cauſæ ſint mixti fori, non verò ſpiritualia, & quæ cum ſpiritualibus permiſcentur. Ad ſecundum dicendum, quod hæc non eſt pura exequutio, ſed diſpoſitio facienda per Judicem, quæ non fuit facta à defuncto morte prævento. Ad tertium, dicendum, Judicem Sæcularem eſſe incapacem decernendi circa ſpiritualia; & licèt in aliquibus caſibus cognoſcat de cauſis ſpiritualibus, in aliquorum ſententia; attamen eſt tantùm quando cognitio eſt de facto, non verò de aliquo jure illius. De quo Barboſa *in l. Titia, ff. Solut. matrim. n. 22. concluſ. 2.* Barboſa *de Offic. Epiſcopi, 3 p. allegat. 84. num. 31.* Tondutus *de Præventione, p. 2. cap. 22. à num. 9.* Balboa *in dict. cap. Decernimus, à num. 136.* & hoc modo tantùm de facto cognoſcunt de decimis. Balboa *ibi proximè, num. 144.* Monſta *de Decimis, cap. 8. queſt. 1. num. 1. & 5.* Nec de matrimonio valet cognoſcere, niſi tantùm de facto, ut eleganter docet Baſilius *de Matrim. lib. 7. cap. 2. num. 3.* Diana *d. 1. p. tract. 2. reſolut. 127.* Nec ultimum fundamentum eſt alicujus ponderis, nam ut conſtat, in his diſpoſitionibus inteſtatorum diſpoſitio principaliter verſatur circa purè ſpiritualia, & in bonum animæ purè ſpirituale. Quapropter non audeo admittere contrariam ſententiam: itaque hanc conſuetudinem admittunt in Judicibus Eccleſiaſticis Luca *dict. diſcurſ. 24.* Nicolius *d. lib. 2. tit. 10. num. 16.* Sylveſter *verbo Sepultura, num. 15.*

70 Præterea diſquirendum ex quota parte bonorum facienda ſit hæc pia diſpoſitio inteſtatorum? Et de jure communi illa eſt cognita doctrina, ut facienda ſit ab Ordinariis cum paterna diſcretione, nec expendendum, niſi modicum quid, ratione quantitatis bonorum, qualitatis defuncti, hæredum, & exercitii, quod defunctus habuit quando vivus erat; vel ratione mercimoniì, vel bonorum, ſi fuerint ex titulo Eccleſiaſticorum; ſi fuerit defunctus pauper, aut dives, *l. Si quis ſepulchrum 12. §. fin. ff. de Relig. & ſumpt. funer.* Et declaravit Sacra Congregatio Epiſcoporum in monte Peluſio, 9. *Maii* 1581. refert Michaël Juſtinianus *in Addit. ad Nov. dict. 2. p. comment. 123. num. 1.* qui in numeris ſequentibus aliqua obſervanda proponit, nempè ut hæ diſpoſitiones fiant in ſcripturâ, ut ſemper de eis conſtet, & ratiocinium Viſitatori præſtetur, ne cadaver ad effectum exigendi inſepultum remaneat, nec occaſione cautionis præſtandæ. Tertiò ut omnia applicentur funeris expenſis, celebrationi Miſſarum, & pauperum ſubventioni, ſecundùm conjecturam veriſimilem ipſorum defunctorum, attenta devotione, & inclinatione, quam viventes oſtendebant. Quartò, quod hæc diſpoſitio fiat cum conſilio hæredum, & cum eorum ſatisfactione exequutioni mandetur. Quintò, ut Ordinarii non Procedant cum rigore contra hæredes pro ſolutione, niſi in caſu moræ culpabilis, vel ſi ipſi hæredes contradicerent; quia tunc compelli poſſunt per cenſuras ad ſubſidium.

71. Sextò, ut Ordinarii iſti ſint ubi inteſtati mortui ſunt, non verò Ordinarius loci ubi adſint bona hæreditaria. Septimò, quod ex hac diſtributione nihil Ordinarii percipiant, nec eorum Officiales, etiam ratione quartæ canonicæ. Octavò, ne hæc diſtributio fiat niſi ære alieno ſoluto, exceptis funeris expenſis neceſſariis. Nonò, & denique magnopetè debent curare Ordinarii, ne faciant in ſimili diſtributione magnos ſumptus, prout in quibuſdam partibus fecerunt Præſules, quod impium, & deteſtabile eſt, ut latè proſequitur Cardinalis de Luca *d. diſcurſ. 24. à num. 8.* Nicolius *d. lib. 2. tit. 10. num. 19. verſ. Quod autem.*

72. Hinc diſcutiendum an in noſtra Caſtella totum quintum expendendum ſit, quando Ordinarius inteſtati diſpoſitionem fecerit? Et abſolutè affirmant aliqui DD. non totum eſſe expendendum, ſive hæredes ſint neceſſarii, ſive non; ſed quod neceſſarium fuerit ſecundùm quantitatem bonorum, qualitatem perſonæ, & regionis conſuetudinem: nam lex 36. Tauri, præcipiens quintum neceſſariò expendendum pro anima, loquitur conditionaliter, & in certo, & limitato caſu, nempè quando commiſſarius fuerit datus, & teſtamentum non egerit; quæ quidem ad alios caſus extendenda non eſt, quia limitata cauſa limitatum producit effectum, *l. Age cum Geminiano*, cum ſimilibus, *Cod. de tranſact.* Cæterùm in dubiis illud eſt faciendum, quod maximè non gravet hæredes, *l. Fideicommiſſa 11. §. Si rem, ff. de legat. 3.* Cùm ergo defunctus inteſtatus deceſſerit, nec conſtet de ejus voluntate, totum quintum non eſt expendendum pro anima, ſed illud quod fuerit neceſſarium ſecundùm quantitatem bonorum, qualitatem perſonæ, & conſuetudinem regionis. Denique jure communi idem tenent DD. quando in aliqua regione fuiſſet conſuetudo exigendi quartam ad hanc diſtributionem, ut tenent Nicolius *dict. num. 16. verſ. Et quando eſſet.* Michaël Juſtinianus *ubi proximè, num. 2.* Ergo idem eſt dicendum in noſtra Caſtella, licèt aliqua ſit conſuetudo expendendi quintum ab Ordinariis. Gomez *in l. 36. Tauri, num. 2.* Caſtillus *num. 3.* Angulo *de Meliorat. in l. 13. tit. 6. gloſſ. 4. num. 4.* Garcia *de Expenſ. cap. 8. n. 2.* Gutierrez *Pract. lib. 2. queſt. 46.* Didacus Gomez *in Addit. ad l. 36. Tauri, à num. 2.* Azevedus *in l. 13. tit. 6. lib. 5 Recopilæ num. 12.* Matthienzo *in l. 6. tit. 4. lib. 5. gloſſ. 4. num. 3. & 4.* Altamirano *de Viſit. verbo Etiam teſtamentum, n. 59.* Valdes *in Addit. Roderici., in l. Quoniam in prioribus, in declar. 1. Reg. ad principal. lit. B.*

73. Alteri verò Doctorum diſtinctionem faciunt, nempe ſi quando defunctus inteſtatus deceſſerit, reliquerit filios, aut deſcendentes; tunc enim totum quintum exigendum non eſt, ſed tantùm illud, quod fuerit neceſſarium ſecundum quantitatem bonorum, qualitatem perſonæ, & regionis conſuetudinem, *l. Et ſi quis 14. §. Æquum, ff. de Religioſ. & ſumpt. funer.* Si verò ſolùm tranſverſales habuerit, totum quintum eſt expendendum. Ducuntur ex deciſione textus *in d. l. 36. Tauri*, ubi dec ſum eſt, quod ſi commiſſarius non fecerit teſtamentum, tunc hæredes conſanguinei tranſverſales poſſunt cogi ad expendendum totum quintum, ſecus ſi fuiſſent deſcendentes. Ergo in præſentiarum ſimiliter eſt dicendum. Et confirmatur; nam licèt textus ille loquatur in caſu ſpeciali, nempè quando commiſſarius non fecerit teſtamentum; attamen nihil impedit, ut lex illa trahatur ad ſimiles caſus, *l. Non poſſunt 11. l. Nam ut 12. ff. de legibus.* Si enim commiſſarius non fecit teſtamentum, rectè inteſtatus defunctus moritur, prout quando abſque teſtamento, & commiſſario deceſſerit. Ergo nulla datur differentia, ut lex iſta ad noſtrum caſum non trahatur. Tullus *in d. l. 36. n. 3.* Rojas *de ſucceſſ. ab inteſt. cap. 9. n. 24.* Parladorius *differ. 26. §. 1. à n. 1.*

74. In hac difficultate recurrendum eſt ad ea, quæ diximus ſuprà, *à num. 41.* ubi de commiſſario loquentes, tractavimus, an totum quintum expendere poſſit? Quapropter aſſero, Ordinarium facientem diſpoſitionem inteſtati, quando ſunt tantùm collaterales conſanguinei, poſſe integrum quintum expendere, idque ex voluntate præſumpta teſtatoris à lege interpretata. Si verò inteſtatus deſcendentes reliquerit, idem abſolutè dicendum cenſeo, niſi quando aliter ratio petierit, & humanitas; non enim in diriſſima hæreditate totum quintum expendendum eſt, procedendo ad exceſſum

cessum, ne quando sunt plures descendentes, ipsi pauperes relinquerentur, sed totum Ordinarii arbitrio est relinquendum. Quod similiter est dicendum, quando infans decedit, qui suffragiis non indiget; aut quando in septennio, nec culpis, nec malitiâ fuerit irretitus, nisi malitia suppleret ætatem, ut benè considerat Parladorius *d. differ.* 26 §. 1. *à num.* 3. *&* 4.

75. Sed quid dicendum quando testator condidit testamentum, verùm nec ad expensas funeris, nec quoad ejus animæ expiationem aliquid fuerit locutus? Et in hac disquisitione duo sunt quærenda. Primum, quæ quantitas sit expendenda pro anima? Et asserendum dico, totum quintum esse expendendum, si hæredes nominati fuerint consanguinei collaterales, aut extranei; si verò necessarii, utpotè descendentes, aut ascendentes, absolutè loquendo, totum quintum, nisi aliud petierit ratio, secundùm qualitatem personæ, & bonorum expendendum erit. Angulo *in d. l.* 13. *gloss.* 4. *n.* 3.

76. Quoad secundum major erit difficultas, an tunc Judex se possit intromittere, prout quando defunctus moreretur ab intestato? Et affirmandum videtur, nam respectu hujus piæ dispositionis defunctus intestatus decessit: Ergo sicut quando ab intestato decedit defunctus, se intromittit ad hanc dispositionem ex consuetudine, similiter si omisetit testator testamentum faciendo, ut de consuetudine, *l.* 1. *ff. de legibus.* Vela *differt.* 3. *à num.* 53.

77. Sed in hac specie contrarium teneo, nam quando sunt hæredes nominati à testatore, & certi, ad eos pertinet hæc dispositio de jure; si verò id facere renuerint poterit tunc Ordinarius eos cogere ad adimplenda hæc necessaria ad funeris expensas, & alia pia pro anima defuncti, ut est textus expressus *in cap. Si hæredes 6. de testam. cap. 4. de sepult. l.* 7. *tit.* 10. *p.* 6. Parladorius *d. different.* 26. §. 1. *num.* 4. Spino *in specul. test. gloss.* 28. *in princip. num.* 67. Menochius *de Arbitrariis casu* 489. *num.* 58. Ergo minimè poterit Judex se intromittere ad faciendam hanc distributionem, sed tantùm ad cogendos hæredes, si eam facere, & adimplere renuerint. Deinde consuetudo introducta, ut intestatis defunctis se intromittat Judex, est onerosa hæredibus quibus de jure competit facere, & adimplere hanc piam dispositionem; nec enim excedere valet alium distinctum casum, cùm juri opponatur, ut per Baldum *in Auth. Si quas ruinas, Cod. de sacrof. Ecclesiis.* Molina *de Primog. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 20. *&* 21. Valenzuela *cons.* 8. *à n.* 25. *& cons.* 33. *à num.* 218. Dueñas *reg.* 136. Ergo minimè per extensionem trahenda est ad alios distinctos casus. Et confirmatur, nam quanvis consuetudo ista potius assistentiam, quàm resistentiam habeat, quando defunctus intestatus decessit; non tamen quando testatus, & hæredes nominavit, quos dilexisse præsumitur, & de eis fiduciam habuisse quoad funeris expensas, & alia pia pro anima, quando ipsis instituris, nihil de illis disposuit: quamobrem cùm in specie ista hæredes habeant juris assistentiam, & insimul pro eis stet voluntas testatoris, inde est, ut consuetudo illa jam absque sufficienti ratione relinquatur, nec extendi possit ad hunc casum. Bellonus *cons.* 42. *à num.* 8. Solorzano *in Polit. lib.* 2. *cap.* 23. *vers. Lo tercero,* Octavianus *decis. Pedem.* 19. Valenzuela *cons.* 166. *num.* 83. Flaminius Marchetus *de sepult. cit.* 38. *à n.* 88. Ergo in præsenti Judex ordinarius nequibit se introducere ad hanc dispositionem, & distributionem faciendam, sed fiet ab hæredibus, & si renuerint, aut non benè fiat, à Judice cogentur, & punientur, ut est textus *in dict. cap. Si hæredes*, & cum Gregorio tenet Spino *dict. gloss.* 2. *num.* 54. *cit. num.* 52. *in fin.*

CAPUT VII.

De sepulturis Ecclesiasticis, & earum differentia.

SUMMARIUM.

Inter debita naturalia hominis est sepultura. Statutum in contrarium non valet. Quoties testator legatis sua bona exhauriat, excepta videtur sepultura, & funus, num. 1.

Anaxagoras reprehenditur contemnens sepulturam, & barbarè loquutus est, n. 2.

Ut mortui sepeliantur, ad Magistratuum curam pertinet, maximè tempore pestis, n. 3.

Aliquando defunctum sepelire, cadit sub præcepto, quando non fuisset alius, qui sepeliret; & tu posses facere absque incommodo, n. 4.

Omnium fuit cura mortuorum, præcipuè Christianorum. Bona, quæ ex sepultura sacra proveniunt, referuntur, n. 5.

De variis nominibus sepulturæ ibi recensitis, & explicatis, n. 6. *In præsentiarum agendum de sepultura, ut de loco, ubi defunctus est sepeliendus, n.* 7.

Sepultura alia est pura, alia religiosa; & explicatur, n. 8. *Agendum est de sepultura Religiosa, prout Ecclesia Catholica admittit, n.* 9.

Sepultura definitur, & ejus diffinitio explicatur, n. 10.

Sepultura aliæ sunt communes, aliæ privatæ. De communibus apud Romanos, n. 11.

Ecclesia habet communes sepulturas, & quæ istæ sint, n. 12. *Privata sepulchra, aut familiaria sunt, aut hæreditaria; & quæ sint istæ, explicatur, & quomodo litteris secernebantur? n.* 13.

Sepultura Ecclesiastica quomodo privata, & propria fieri possit, difficile est ostendere. Sepultura nequit vendi, sicut etiam inter gentiles facta religiosa non vendebatur, n. 14.

Sepultura extrà Ecclesiam ad sepeliendos Infideles vendi valet, n. 15.

Quod idem est dicendum, quando terra venditur, etiam ad sepeliendum Christianum, qui nequit sepeliri in loco sacro, n. 16.

Sed an vendi possit sepultura sacra? Prima sententia negat, n. 17. *Secunda dicit, vendi posse quoad usum, n.* 18. *Tertia idem affirmat quoad terram, semotâ consecratione, n.* 19.

Difficultas consistit in segregatione spiritualitatis ab aliquo temporali sepulturæ, ut vendi possit. Aliqui dicunt, ratione materiæ vendi posse, n. 20. *Sed modus iste rejicitur, n.* 21. *Cautela quomodo calix vendi valet, ibid.*

Alteri asserunt, ratione usus vendi valere sepulturam, quatenus datur, & quatenus adest obligatio, ne ibidem aliquis sepeliatur, nisi ementis, & ejus familiæ, aut hæredes, n. 22.

Sed ratio usus rejicitur, n. 23. *Et admittitur, quatenus est obligatio Ecclesiæ alium ibidem non inferendi, num.* 24.

Alii Doctorum asseruerunt, pretium suscipi posse ratione loci honorabilioris, & sic vendi sepulturam, n. 25. *non admittit Suarez, n.* 26. *Sed probabiliter defenduntur, ibid.*

Modus securus est, ut pretium pro sepultura recipiatur per modum eleemosynæ, ad Fabricam, vel ad sustentationem Clericorum, & cum authoritate Prælati, ut præcipitur in hoc Archiepiscopatu, n. 27.

An qui habet ſepulturam privatam, & propriam, poſſit aliis vendere? Et reſpondetur affirmativè, ſed cum cautela, de qua ibi, n. 28.

Sepultura cum univerſitate bonorum vendi valet, ſicut juspatronatus, n. 29.

An ſepultura cedi valeat? Prima ſententia negat, ſicut nec cedi valet jus Patronatus libertorum num. 30. Secunda ſententia affirmat, quia jus ſepulchri eſt vendibile, n. 31.

In hoc dubio tres caſus ſunt contemplandi: Primus, quando jus ſepulchri eſt ſimplex: ſecundus, quando ſepulchrum fuerit hæreditarium: tertius quando fuerit familiare. Quoad primum jus ſepulchri pretio eſt ceſſibile probabiliter, n. 32.

Fit inſtantia. Exequatio nequit fieri in jure ſepulchri, utpotè à perſona inſeparabili, n. 33.

Reſpondetur, quod jus ſepulchri eſt ſeparabile à perſona, ſicut jus Patronatus, & poteſt in eo fieri exequutio, n. 34.

Jus ſepulchri liberaliter poteſt cedi, ſicut gratis in hæreditate, aut legato relinqui, n. 35.

Explicatio textus in l. quia proinde 42. §. 1. ff. ad Trebell. *Quid dicat D. Olea n. 36.*

An jus ſepulchri tranſeat ad fideicommiſſarium univerſalem? Aliqui negant, alii affirmant. Explicatur D. Olea, num. 37. Aliter reſpondetur in ſpecie, num. 38.

Explicatur lex Si quis 33. ff. de Relig. & ſumptib. funer. *ibid.*

Quando bona confiſcantur, jus ſepulchri non tranſit ad Fiſcum, ſi hæreditarium eſt, ſed extinguitur ut jus patronatus; ſed tranſit ad Fiſcum Eccleſiaſticum. n. 39.

Quando ſepulchrum eſt hæreditarium, an cedi poſſit? Negandum videtur. Ponitur ratio, n. 40.

Sed admittitur contrarium. Jus ſepulchri hæreditarium poteſt legari, non tamen per tituluntuniverſalem, niſi ad hæredem, vel in parte, vel in tota hæreditate. Jus ſepulchri poteſt permutari, & quomodo? num. 41.

Quando ſepulchrum eſt familiare; an cedi poſſit? Affirmat Olea, n. 42.

Sed contra arguitur. Familiaria ſepulchra ſolum ad poſteros, & familiares concedimtur. Quod inſtituitur pro familia, & poſteris, nequit cedi ad extraneos, ſicut in majoratu, qui ſolum immediato cedit. Majoratus nequit cedi in præjudicium vocatorum: Deficiente familia jus ſepulchri redit ad Eccleſiam, n. 43.

In ſepulchro familiari jus, & commoditas perſonæ poſſeſſoris rectè cedituri, ut commoditas majoratus, num. 44.

Aſſt totum jus ſepulchri familiaris nequit extraneo cedi, nec in meliori ſententia ad illum transferri per hæredis inſtitutionem. Aſſt poteſt cedi in qualibet de familia, n. 45. Fit inſtantia, & reſpondetur, n. 46.

An quando pro tertio jus ſepulchri cedituri, aut venditur, debeatur gabella? Quando Eccleſia vendit, & ſimiliter Clericus, gabella non debetur. Procedit quando Laicus poſſeſſor ſepulchri pretio cedit, aut vendit: Prima ſententia negat deberi, n. 47.

Secunda ſententia tenet contrarium. De uſu, ſeu commoditate proveniente à re ſacra, gabella debetur, n. 48.

Sed admittitur, & defenditur prima ſententia. Ex ornamentis, & veſtibus ſacris, adhuc quando non ſunt ſacratæ, gabella non debetur. In qualibet cauſa, ubi pietas minuitur, & religio, gabella non debetur, ſicut & in his concernentibus ad cauſam publicam, n. 49.

An jus ſepulchri tranſeat ad ſucceſſorem majoratus. Affirmandum videtur, n. 50.

Diſtinctiones ſepulchri hæreditarii, aut familiaris, referuntur, & ibi reſpondent DD. n. 51.

Explicatur hæc doctrina. Si majoratum aliquis inſtituerit, ubi adeſt jus ſepulchri hæreditarii, tranſit ad ſucceſſorem, etiamſi non ſit hæres, n. 52.

Si ſepulchrum fuerit familiare, videtur etiam cum bonis tranſire, num. 53. Jus ſepulchri familiare taxativè, non tranſit ad extraneos; ſecus ſi non taxativè, ibid.

Sed contrarium abſolutè defenditur, & reſolvitur extingui jus ſepulchri, & redire ad Eccleſiam, numero 54.

Si jus ſepulchri eſt independens à cohærentia bonorum, tunc rectè procedunt diſtinctiones Doctorum, numero 55.

1. INter ea debita, quæ homini naturaliter debentur, eſt ſepultura ut cadaver ejus tumuletur, & abſque injuria requieſcat. Id certum, maximè in loco à ſe deſtinato. Unde rectè Conſultus *in l. Scriptus hæres 4. ff. de Relig. & ſumpt. funer.* ſic ſcripſit: *Naturaliter enim videtur ad mortuum pertinere locus, in quem infertur, præſertim ſi in eum locum inferatur, in quem ipſe deſtinavit.* Itaque quodlibet ſtatutum juri huic contrarium, utpotè oppoſitum naturali juri, minimè ſuſtinebitur, nec aliqua lex poſitiva, §. *Sed agnationis Inſt. de capit. diminut.* Lara *de Anniverſ. lib. 1. cap. 25. num. 4.* Lavor. *dict. tit. 2. cap. 14. num. 22.* Oſiald. *ad Donell. lib. 18. comment. cap. 8. lit. O.* Tum etiam ob eandem rationem, quotieſcunque teſtator hæreditatem ſuam legatis exhauriat, ejus funus, & ſepultura excepta videtur: quamobrem ex legatis portio ad hoc debitum perſolvendum excipienda eſt, ut optimè definivit Ulpianus *in l. Et ſi quis 14. §. Sed & ſi res, ff. de Relig. & ſumpt. funerum.* Garcia *de Expenſis, cap. 8. num. 3.*

2. Hinc enim Anaxagoras communiter reprehenditur ſepulturam contemnens, qui cum Lampſaci moreretur, quærentibus amicis ubi majores ejus ſepulti erant: ut ſi quid ei accidiſſet, eò efferretur: Reſpondit: *Nihil neceſſe eſt de hoc quærere, undique enim ad inferos tantumdem viæ eſt.* Unde facilè ſepulchrum contemſit, & ejus rationem præſtitit Cicero *Tuſc. Quæſt. lib. 4.* quia tota ratio humationis ad corpus pertinet, in quo, elapſo ſpiritu, nullus ſenſus ſupereſt. Et de S. Monica idem ſcribitur, Leoncillus *de Privileg. paup. 2 p. privil. 369. num. 11.* Sed tantùm loquuta eſt de honorabili ſepultura. Sed tamen barbarè loquutus eſt Anaxagoras, ſententia quippe iſta Sacris Literis execrata eſt. *Pſal. 74.* ibi: *Poſuerunt mortalium ſervorum ſuorum eſcas volatilibus cæli.* Et ratione probatur, quia ex inſtinctu naturali impellimur ad mortuos ſepeliendos: tam ex humanitate, & urgenti neceſſitate, ne horrore, & fœdore vivi corrumpantur. Itaque Chaſſaneus *in Catalogo gloriæ mundi, 2. part. conſiderat. 5.* & Ambroſius *in Tob. cap. 1.* dixerunt, prætermittere ſepulturam, beſtialitatem eſſe. S. Antoninus *in Summa, 3. part. tit. 10. cap. 1. §. 3.* Spino *de teſtament. gloſſ. 2. num. 3.* Garcias *de Expenſis, cap. 8. num. 5.* Lavor. *dict. tit. 2. cap. 14. num 16.* Medicis *de ſepultur. in præfat. à num. 2.*

3. Ita enim Magiſtratus magnoperè curare debent, ut cadavera ſepeliantur, nec ad id aliquod exiſtat impedimentum: tum ut debitum naturale perſolvatur: tum ob publicam utilitatem, *l. Sunt perſonæ 45. ff. de Relig. & ſumpt. funer.* quapropter tempore peſtis id erit majoris curæ eorum. Lavor. *dict. cap. 14. num. 24.* Azorius *Inſt. Mor. 2. p. lib. 12. cap. 13. quæſt. 5. verſ. Cæterùm.*

4. Aliquan

2. Aliquando tamen in præcepto est etiam particulares personas adstringente defunctum sepelire. Id accidere valet, scilicet quando absque suo incommodo quisque mortuum sepelire potuisset, & alius non esset, qui id ageret. Et ratio est, nam opus istud misericordiæ cadit in præcepto, & contra pietatem Christianam, & misericordiam foisset defunctum insepultum relinquere. Azorius *dict. quæst. 5. per tot.* Lavor. *dict. cap. 14 num. 22.* Samuel *de sepultur. prælud. 11. num. 3.* Iranzo *in Apparat. num. 5. de Protestat.*

5. Omnium Nationum cura maxima fuit in cadaveribus sepeliendis, quando idololatriæ cæcitate tenebantur; verùm Christiani, quos divina lex perlustravit, omnibus præferendi sunt, non solùm materialiter id curantes ex publica utilitate vivorum, sed etiam pro bono animæ ipsius defuncti. Unde S Antoninus *dict. 3. part. tit. 10. cap. 1. §. 3.* triplicem utilitatem in sepeliendis Christianis scripsit. Prima, nam ideò in sepulchris condiuntur: ut illis prospectis, memoriam eorum retineamus, & pro sepultis oremus, & suffragia offeramus, quibus optimè animæ adjuvantur, ut cœlum conscendant. Secunda, quia in sepulchris requiescunt Christiani, ut inde ad universalem resurrectionem perveniant, *cap. Aurum, 70. 12. quæst. 2.* Tertia sin Ecclesiis, & Sacris Cœmeteriis sepeliuntur, ut intercessione illorum Sanctorum, quibus dicatæ sunt Ecclesiæ, seu cœmeteria, adjuventur, & cum Missis ibidem celebrandis: tum ob meritum propter vocationem eligentis sepulturam ibidem. Soto *in 4. dist. 45. quæst. 2. art. 3.* Medicis *de Sepult. in præfat. à num. 4.* Lavor. *dict. tit. 2. cap. 14. à num. 40.* S. Thomas *in 4. dist. 15. art. 3 quæst. 3.* Samuel *de sepultur. in Apparat. prælud. 8. à num. 1.* Utrutigoyti *de Ecclesia Cath. cap. 17. n. 34.*

6. Illud verò animadvertendum, promiscuè vulgus sepulturam variis nominibus appellasse, nempè aliquando dicitur Sepultura, Sepulchrum, vel Monumentum, Sarcophagum, Cœnotaphium, & Depositum. Sed revera inter se distinguuntur; Sepultura enim est locus concavus in cœmeterio factus, in quo corpus Catholici conquiescit. Sepulchrum locus est ubi ossa hominis condita sunt, *l. 2. §. Sepulchrum ff. de Relig. & sumpt. funer.* Monumentum verò est, quod memoriæ servandæ causâ extitit, *dict. l. 2. §. Monumentum, l. Monumentum 42 ff. eod. tit.* Si tamen in eo ossa, seu cadaver alicujus recondatur, jam monumentum non est, sed sepulchrum. Cœmeterium dicitur locus deputatus ad sepulturas. *Clement. 1. de sepultur.* ubi Cardinalis *quæst. 4.* deputatur tamen per benedictionem; verùm ejus appellatione non continetur Ecclesia, *cap. 1. de consecrat. Ecclesia, in 6.* & benedictio facienda est per Episcopum. Cardinalis *in dict. Clement. 1 quæst. 7.* ut decisum est *in cap. penult. & fin. de consecrat. Ecclesia.* Barbosa *de univers. jur. lib. 1. cap. 9 num. 1. & num. 7.* Sarcophagum quoque pro sepulchro poni consuevit, *l. Funeris 37. ff. de Relig. & sumpt. funer.* Verùm revera à sarcophago lapide marmoreo, vel fictili dictum est, in quo primùm corpora defunctorum condita, intra quadraginta dies, exceptis dentibus, absumebantur, *l Libertis ff. de Aliment. & cib. legat.* meminit D. Augustinus *de Civitate Dei, lib. 18. cap. 5.* Cœnotaphium etiam est monumentum ad memoriæ æterniratem, etsi ossa ibi non reponantur; verùm quia religiosum, aliquando pro monumento sumitur. Lavor. *dict. tit. 2. cap. 6. num. 6:* Depositum dicitur capsa in alto posita, in qua corpora defunctorum condiuntur: quæ deposita tolluntur à Pio V. in Bulla quæ incipit *Quamprimum*, 5 Kalend. April. 1566. Aliisque etiam nominibus sepultura nuncupatur, veluti Polyandrium, Arca, Tumulus, pyramis, Mausoleum, Bustum, Urna, puticulus, Dormitorium, Ergastulum, Sedes, Domus æterna, Thesaurus, Orcinum, Condirorium, Ferertum. De quorum explicatione agit Glossa *in l. Quicunque, §. Idem ait, de inst. act.* D. Gonzalez *in cap. 1. de sepult. n. 3.* Iranzo *in Apparat. à num. 25* Medicis *de sepult. quæst. 3.* Lavor. *d. tit. 2. cap. 6 per tot.* Utrutigoyti *d. cap. 17 n. 29.* Parladorius *differ. 66.*

7. In præsentiarum tamen de his nominibus agendum non est nobis, nec de sepultura, quatenus aliquando sumitur pro officio sepeliendi, aut pro jure sepeliendi; sed tantùm pro loco, ubi quis est sepeliendus, sive sit terra, sive aliud, in quo quis sepelitur, *cap. Abolendæ 13. de sepultur.* Lavor. *dict. tit. cap. 7. num. 1.* Bonacinà *de contract. disp. 3. quæst. 21. punct. 1. num. 4.*

8. Sepultura enim ista, & sic suscepta, duobus modis considerabatur à Consultis, nempè quando erat pura & profana, vel religiosa; dicebatur enim pura, seu profana, quæ non erat destinata ad usum sacrum, in qua nec fiunt sancta, nec religiosa: *l. 1. §. Purus autem locus, ff. de Relig. & sumpt. funer.* Religiosa verùm dicitur illa, in qua mortui sepeliendi gratiâ inferuntur, *§. Religiosum, Inst. de rer. divis.* Itaque propter sanctitatem quandam à communi usu segregabatur. Macrobius *lib. 3. Saturn. cap. 13.* Becerra *de jur. Sacr. cap. 5 num. 2.* Lavor. *d. cap. 7. n. 3.* Pichard. *in §. Cum nullus 6. Inst. de rer. divis. à n. 5.* D. Gonzalez *in cap. Abolendæ 13 de sepult. n 4.*

9. De his enim religiosis sepulturis erit nostet sermo non quomodo religiositas ista apud Etnicos Jurisconsultos sumebatur, sed prout tenet Ecclesia Catholica, quæ optimè decrevit, nullum locum, aut sepulturam esse religiosam, licèt ibidem mortui inferantur, nisi locus fuerit ab Episcopo destinatus & ab eo sacratus, *cap. Questa 11. 13. q. 2. cap Abolendæ 13. de sepult. cap. Ad hæc 4. de Relig. domib.* Cardinalis *in Clement. Dudum, de sepult.* Gratianus *disceptfor. tom. 1. cap. 10. num. 4.* Lavor. *dict. cap. 7 num. 15.* Becerra *d. cap. 5. num. 3.*

10. Sepultura communiter definitur: *Est locus concavus in Ecclesiastico cœmeterio factus, in quo corpus Catholici conquiescit.* Medicis *de sepulturis. 1 p. quæst. 3. num. 2.* Samuel *de sepultur. in Apparat. prælud. 7. n. 1.* Sed tamen diffinitio ista defectuosa videtur; nam ut diximus *num. anteced.* fermo noster est de sepultura Ecclesiastica, & religiosa, quæ nequit aliquo modo fieri de Jure Canonico, nisi authoritate Episcopi, nec sufficiet ut aliquo modo mortuus ibid. inferatur, quod non explicat hæc definitio Ergo definitio hæc est defectuosa, nec explicat sufficienter naturam diffinidi. Sed tamen admittenda est, naturam enim omninò rei exprimit, quia asserit sepeliendos esse Fideles *in cœmeterio Ecclesiastico*, ubi authoritas Episcopi supponitur ad destinandum illum locum ad sepulturas Fidelium; nam cœmeterium est locus consecratus, & destinatus ab Episcopo, in quo Fidelium corpora sepeliuntur. Boëtius Epo *de Immunit. tit. de Immunit. Ecclesiæ, num. 4.* Lavor. *dict. tit. 2. cap. 6. num. 17.* Barbosa *dict. lib. 2. cap. 9. num. 1. & 7.* Vallensis *Parœmiol. ad tit. de sepult. §. 1. num. 4.* Ergo cùm diffinitio dicat, *in Cœmeterio Ecclesiastico*, inde est, ut supponat hanc authoritatem Episcopi, & destinationem, ut sit sepultura Ecclesiastica; & consequenter est vera sepulturæ diffinitio, ut etiam deffinit noster Alphonsus *in l. 1. tit. 13. part. 1;* Sylvester *verbo Sepultura, num. 1.* Hostiensis *ad tit. de sepult. num. 1.* Fuscus *de Visit. lib. 2. cap. 25 num. 2.* Villalobos *in Summa, 2 p. tract. 31 difficult. 1 num. 1.* Ant. Fabricius *Rud. Jur. Can. lib. 3. tit. 5. vers. 7.* Samuel *d. prælud 7. qui à num. 2.* illam diffinitionem explicat. Lavor. *d. cap. 6 num. 26.*

11. Sepultura enim Ecclesiastica in duplici est differentia; vel enim est communis, aut propria; & pri-

vata. Quoad communem, apud Romanos publica erant loca, ubi communiter cadavera sepeliebantur; in campo namque Martio viri præclarissimi sepulti sunt. Strabo *lib.*5. nec aliter, nec alio modo ibidem aliquem recondere licebat absque Senatus decreto, tum etiam Pontificum, cùm campus ille sacer fuisset; Senatores autem requirebantur, ut agnoscerent claritatem viri sepeliendi; Pontifices verò, ne Sacra contaminarentur. Dio *lib.*48. *de Marco Appio.* Quod non solùm viris clarissimis concedebatur, sed etiam fœminis, ut legitur de Pompeii uxore, & de Tullia Cæsaris filia, ut scripsit Lucius Florus *in epitom.*106. & de Sylla Pansa, & Hircio *epitome* 90. & 119. Tacitus *lib.*15. *Annal.* Et erant ad sepeliendum alia loca publica in Campo Esquilio extra portam Esquilinam, ubi pauperes, & mancipia sepeliebantur: iii quo etiam loco puticuli aderant, ubi corpora plebeiorum inferebantur, dicti à putrescendo, quia ibidem cadavera putrescebant. Baronius. *in not. ad Martyrolog. sub* 4. *Idus Februar.* Lavor. latè *tit.*2. *cap.*5. *à num.*68. D. Gonzalez *in cap.*1. *de sepult. num.*7.

12. In Ecclesia verò Catholica Sepulturæ adsunt communes, ubi communiter omnes ad sepulturam trahuntur, & in eis quilibet liberè poterit eam eligere: ad id olim cœmeteria fuerunt destinata, hodie verò Ecclesiæ, ubi communiter omnes inferuntur, ut dicam infrà: cui quidem communi sepulturæ adjungi possunt aliqua loca destinata ad sepeliendum aliquos alicujus societatis, aut confraternitatis; quia respectu illorum communis sepultura dicitur, ut explicat Medicis *1. p. quæst.*4. *à num.*2. Barbosa *dict. lib.*2. *cap.*9. *n.*5. Rota *2. part. recent. decis.*30. *num.*8. Et itetum Barbosa *de offic. Paroch.*3. *p. cap.*19. *num.*6. Layman *in Summa, lib.*3. *tract.*4. *cap.*12. *n.*1.

13. Est etiam sepultura privata, vel propria, quam apud Romanos habebat unusquisque in suo fundo, *l.*1. *ff. de Relig. & sumpt. fun. l. Tumulus, ff. famil. erciscund. l. Ædes sacra ff. de contrahend. empt.* Livius *lib.*6. quod autem observatum apud Hebræos, prout erant publica sepulchra peregrinorum, Hierem. *cap.*2. *vers.*19. *lib.*4. *Regum, cap.*23. & apud Matth. *cap.*27. Hæc enim privata sepulchra, seu sepulturæ, aut hæreditariæ sunt, aut familiariæ. Hæreditariæ enim patent liberis utriusque sexus, aliisque hæredibus quibuscumque, etiamsi ex minima parte hæredes sint ex testamento, vel ab intestato. Idem concessum est iis bonorum possessoribus, quibus libertatis conservandæ causâ bona adjecta fuissent. Est tamen observandum discrimen, ut filiis, & descendentibus jus sepeliendi debeatur in sepulchro hæreditario, etiamsi hæredes non sint; alteri verò necessariò debent esse hæredes, *l. Vel quod* 6. *l. Si quis suis* 33. *ff. de Relig. & sumpt. fun. l. Quia perinde* 41. *ff. ad Treboll. l.*4. *§. Is autem, ff. de Fideicommiss.* Familiare verò sepulchrum est, quod quis sibi, familiæque suæ constituit, patebatque omnibus de sua familia, agnatorum non habitâ prærogativâ, *l. Familiaria* 5. *ff. de Relig. & sumpt. fun. l. Jus* 8. *l.*13. *C. eod. tit.* Designabantur, & hodie designantur sepulchra ista ex inscriptionibus: olim in hæreditariis litteræ istæ inscribebantur. *H. M. H. S.* id est, *Hoc monumentum hæredes sequitur.* Explicatunt Asinius *in d. l. Familiaria*, Medicis *dict.*1. *part. quæst.*4. Molina *de Primog. lib.*2. *cap.*24. *num.*4. Oswald. *ad Donell. lib.*4. *cap.*1. *lit. X.* Bossius *in Rom. Subterr. lib.*2. *cap.*26. Lavor. *dict. tit.*2. *cap.*6. *à n.*31. D. Gonzalez *in cap.*1. *de sepult. n.*7. Barbosa *dict. cap.*26. *num.*13. & *in l.*15. *C. de Relig. & sumpt. fun. num.*2.

14. Sepultura verò Ecclesiastica ea est, quæ necessariò apud Christicolas habenda est in loco sacro. Quomodo autem privata, & propria alicujus fieri possit, difficultas est; nam licèt inter Romanos, Idolorum servos, proprium fieri sepulturam, per quam facile esset, dum in proprio fundo ædificaretur: attamen inter Christianos difficilè fieri valet, cùm adsint sepulturæ in loco sacro, authoritate Episcopi ad id destinato, ita ut religiosæ sint, & extra Cœmeterium. Quapropter sacris Canonibus interdictum est, ne pro eis pretium exigatur; quin potiùs si perciperetur, simoniæ labe tenentes, & vendentes coinquinarentur, *cap. Questa* 12. *cap. Postquam* 13. *cap. in Ecclesiastico* 14. *cap. Præcipimus* 15. 13. *quæst.*2. *cap. Plerique* 7. *de Pact. cap. Suam* 29. *cap. Ad Apostolicam* 42. *de simon.* Concilium Rom. *sub Innocentio I. I. can.*18. Meldense *can.*72. Metense *can.*2. Turonense *can.*2. D. Gregorius *lib.*7. *epist.*4. D. Hieronym. *qq. in Gen. cap.*23. Quamobrem propriam, & privatam sepulturam habere, difficillimum videtur. Et confirmatur, nam etiamsi inter Gentiles id fuerit asservatum, ut sepulchra, ubi jam mortui fuissent illati, uti sancta, & religiosa haberentur, ut patet ex Cicerone *lib.*2. *de legib.* ubi antiquam legem refert: *Deorum manium jura sancta sunt.* Idem *lib.*4. *de Republica, l.*1. *§.* 6. *l. Si sponsus* 5. *§. conc. ff. de Donat. inter, l.*1. *C. de Sepulchr. violat.* quapropter sepulchra, tanquam loca religiosa, invendibilia decrevêre, & ne in commercio haberentur, *l. Offa* 8. *§. Si locus, ff. de Relig. & sumpt. fun.* & vendentes, & ementes in crimen læsæ Religionis incidebant, *l. Sacrilegii* 11. *ff. ad l. Jul. pecul. l.*3. *ff. de Sepulchro violato, l.*5. *C. eod. tit.* Fornerius *lib.*1. *Select. cap.*13. quod quidem ab Ecclesia non observari, à Deo Optimo Maximo tanquam sua Sponsa illustrata, nefas dicere fuisset: Ergo difficillimum est concedere sepulturam Ecclesiasticam propriam, & privatam.

15. Attamen in hac difficultate dicendum, vendere sepulturam ad inferendos Infideles volentes se tumulari extra locum sacrum, licitum esse. Et ratio est, nam remotâ consecratione, locus ille purè temporalis est. Ergo rectè vendi valet. Et confirmatur ex decisione textus *in l.*8. *§. Si locus, ff. de Relig. & sumpt. fun.* ubi sepulchra, quæ pura remanent, absque aliqua religiositate vendi possunt, uti DD. notant. Gonzalez *in d. cap.*1. *de sepult. num.*5. Ergo similiter potest vendi quilibet locus extra Ecclesiam ad sepeliendum Infidelem. Villalobos *in Summa, 2. part. tract.*37. *difficult.*12. *num.*1.

16. Idem dicendum est, si terra, quæ venditur, non sit Religiosa, etiam ad sepeliendum fidelem, qui aliter in loco sacro nequit sepeliri, aut ob impotentiam, aut quia privatus est sepultura Ecclesiastica ob aliquod crimen. Et id facilè probatur *ex Gen. cap.*17. ubi Abraham ab Ephrem pretio comparavit sepulturam ad suam tumulandam uxorem, quod sanctus ille vir non fecisset, si aliquâ culpâ coinquinaretur; erat enim terra illa profana, & ad efficiendam sepulturam rectè comparavit, *cap. Ebron* 2. 13. *quæst.*1. D. Thomas 2. 2. *quæst.*110. *art.*4. Pereira *in Gen. tom.*3. *cap.*17. Sophronius *de Fun. Hebr. cap.*5. Spondanus *de Cœmet. Sacr. 1. part. cap.*5. Tum etiam, nam quando Christianus sepeliretur in aliqua terra non sacra, ex eo quod ibidem inferatur, religiosa non relinquitur de Jure Canonico, sed purè temporalis, & vendibilis. Spondanus *lib.*1. *de Cœmet. cap.*9. & 10. Garcia *de expens. cap.*8. *num.*51. Spino *d. gloss.*2. *num.*37. Molina *de Just. tract.*2. *disput.*214. *num.*4. Ergo nec ad Christianum inferendum. Denique materiæ remotæ Sacramentorum rectè emuntur, & venduntur; & prædium ad fundandam Ecclesiam. Ergo & ad sepeliendum Christianum; solùm enim notari poterit aliqua imperfectio charitatis in vendente, veluti aliqui DD. sacri in Ephrem adnotarunt Gregorius *lib.*7. *epist.*54. Suarez *de Relig. tom.*1. *lib.*4. *de simon. cap.*14. *n.*17. Lavor. *d. tit.*2. *cap.*10. *n.*2.

17. Tota ergo erit difficultas de venditione sepulturæ in loco sacro, & religioso, ab Episcopo destinato ad fideles sepeliendos. In quo casu prima sententia asserit,

asserit sepulturam vendi non posse, *ex d. cap. Abolenda 13. de sepult. cap. Non satis 8. cum aliis, de simonia.* Ducitur, nam terra illa concessa est putredini, nec ex ea decet facere compendium, ut latè explicat Major Rhemensis Episcopus *in epist. ad Ecclesiam Tornacens.* Ergo nec licebit eam vendere, vel emere, Sed ratio ista parum probat, quia convenit etiam sepulchro puro, & non religioso, per se vendibili. Cæterùm probatur, nam sepultura ista jam est sacra, & religiosa, & extra commercium, & per sacrationem Episcopi constituitur, & habetur pro Ecclesia. Ergo minimè potest vendi; quin si aliter fiat, committetur simonia, ut decisum est in dictis juribus. Lavor. *dict. cap. 10. à num. 1.* Suarez *dict. cap. 14. à num. 19.* Reginaldus *in Praxi, lib. 24. num. 216.* Filiucius *in summa, tom. 3. tract. 45. cap. 3. quæst. 11. num. 26.* Spibo *dict. gloss. 2. num. 35.*

18. Secunda sententia tenet contrarium, verùm asserit, absque labe simoniæ posse vendi sepulturam sacram, ut est quid materiale ratione usûs, & juris sepeliendi. Et est ratio, nam hujusmodi usus est in dominio nostro; quapropter potest ratione usûs, seclusâ omni spiritualitate, vendi, aut emi, absque labe simoniæ. Tuschus *verba Sepulchrum, conclus. 191.* Molfesius *2. part. tract. 13. cap. 8. num. 36.* Villalobos *dict. tract. 37. difficult. 12. num. 3.* Phebus *decis. 8. n. 9.* Gratianus *decis. March. 16. à num. 14.* Garcia *de Beneficiis, 5. p. cap. 9. num. 137.* Ledesma *in Summa, 2. p. tract. 12. conclus. 34.*

19. Tertia sententia asserit, sepulturam vendi posse ratione terræ, non verò ratione consecrationis, quia ex ea est jus spirituale invendibile. Azorius *3. p. lib. 12. cap. 17. quæst. 2.*

20. In hoc dubio illud est animadvertendum, totam difficultatem consistere in quærendo in sepulturis Ecclesiasticis, quod sit aliquid temporale, distinctum & segregatum à sacratione, & spiritualitate illius, ratione cujus sepultura vendi possit, & aliquid pro ea percipi. Unde Doctores varios facere discursus, ut hanc temporalitatem disquirant. Et Azorius nuperrimè allegatus segregat terram ab ipsa sacratione, & spiritualitate sepulturæ, prout in Calice sacrato, qui vendi valet ratione materiæ, instante necessitate. S. Thomas *2. 2. quæst. 110. art. 4. ad 3.* Ergo similiter sepultura vendi potest ratione terræ, quæ per se vendibilis est.

21. Hic modus segregandi spiritualitatem in sepultura à temporalitate, difficillimus est, & periculosus; quapropter non admitto discursum Azorii, prout nec admittit, contrariam tenens, Suarez *dict. lib. 4. cap. 14. num. 19. in fin.* Ratio est, nam jura interdicentia venditionem sepulturæ, omninò illam prohibent pro sepultura, quæ non componitur nisi necessariò de terra ipsa, & consecratio ibi existit per accidens; quapropter nequit pro terra ipsa aliquid percipi; nam erit simonia, saltem quia prohibita intuitu religionis, *dict. cap. Non satis 8. cap. Audivimus 41. cum aliis, de simonia.* Ex quibus hanc simoniam expendit Suarez *dict. cap. 14. num. 20.* Samuel *tract. 2. disput. 1. controv. 13. conclus. 3.* Nec paritas venditionis Calicis probat efficaciter; venditio enim Calicis, ratione materiæ, aut fit alteri Ecclesiæ, vel personæ, ad Officium Sacrum peragendum, & tunc integer vendi valet; aut ad rem, & usum temporalem, & tunc infringitur, & ad rudem massam reducitur, ne sacer relinquatur, & hac cautelâ Ecclesia Calicem vendere permittit, ut tenet Sylvester *verbo Simonia, num. 12.* Suarez *dict. cap. 14. num. 6.* Navarrus *in Man. cap. 23. num. 108.* Villalobos *dict. tract. 37. difficult. 11. num. 4.* quod non ita permisit in sepultura, sed sub simonia interdixit intuitu religionis, ne sacra sepultura ad abusum, & mercimonium trahetur: quapropter ratione terræ, etiam nullo habito respectu ad jus spirituale, non poterit vendi, ut cum Belleto tenet utrutigoyti *dicto capite 17. numero 50.*

22. Alteri Doctores segregant temporale ab spiritualitate sepulturæ, dicentes licitum esse vendere sepulturam, non ratione terræ, nec consecrationis, sed ratione usûs, nempe ut emptor, ejus hæredes aut familiares ibidem sepeliri possint, & quod nullus alius ibidem sepeliatur. Et ratio est, nam tunc nullum jus spirituale venditur, nec illi annexum, sed tantùm obligatio accidentaliter annexa: Ergo rectè ratione usûs poterit licitè vendi pro sepultura. Ita explicant communiter DD. secundæ sententiæ. Addent. ad Gregorium XV. *decis. 145* Navarrus *cons. 1. de sepul. in novis*, Barbosa *de Offic. Paroch. 3. p. cap. 26. num. 11. & ad cap. Abolenda 13. de sepult. num. 2.* Tuschus *verbo Sepultura, conclus. 192. num. 4.*

23. Sed tamen discursus iste habet duas partes. Prima est, ut emptor ejusque hæredes usum habeant se funerandi in tali sepultura: secunda, ut alter ibidem non se sepeliat. Prima autem pars, quoad usum se inferendi, difficilis est, nec facilè admittenda; nam usus sepeliendi inseparabilis est à Sacra functione, quâ Christiani sepeliuntur; idcircò quoad hanc partem usûs licitus non videtur. Quapropter Gregorius *in l. 1. tit. 13. part. 1. verbo Vender*, Molina *de primog. lib. 1. cap. 24. num. 40.* scripserunt, jus inferendi mortuum invendibile esse, quia religiosum est. Ergo & usus ipse inferendi, cùm jus illud in usu consistat, ut explicant DD. isti. Cæterùm alia ratione probatur, nam Clerici non habent proprietatem terræ cœmeterii, aut Ecclesiæ ubi venditur sepultura, quare solùm venduntur usum sepeliendi, seu inferendi; sed vendendo usum sepulturæ, venduntur solùm quod spirituale est, ut docet Suarez *d. cap. 14. n. 21.* Ergo ratione usûs nequit vendi sepultura, quatenus dat jus sepeliendi.

24. Secunda pars, quatenus alter nequeat ibidem sepeliri, quin potiùs Ecclesia remaneat obligata, ne aliquem ibidem inferat, & ab emente prohiberi possit, si ab aliquo usu segregetur, titulus temporalis mihi videtur securus ad pretium suscipiendum. Et ratio est, quia obligatio illa est purè temporalis, & pretio æstimabilis; quare pro ea rectè pretium suscipitur. Tum quia ibidem revera nihil conceditur nisi obligatio Ecclesiæ, ne alius ibi inferatur; quod verò emptori conceditur, ut ipse, aut ejus hæredes, seu familia ibi sepeliantur, aliis exclusis, est jus sibi & aliis de jure competens, quatenus possunt ibidem eligere sepulturam. Ergo rectè obligatio illa relinquitur in pura temporalitate, independenter ab usu; quapropter rectè pro ea poterit pretium recipi. Genuensis *in Praxi Neapolit. cap. 40. num. 19.* Garcia *dict. 5. p. cap. 9. num. 137.* Delbene *de Immunit. 2. part. cap. 17. dub. 14. num. 11.*

25. Cæterùm alii Doctores asserunt, recipi posse pretium ratione honorabilioris loci in Ecclesia, seu cœmeterio; nam honor iste non est spiritualis, nec concernit aliquam spiritualitatem sepulturæ. Ergo pro illo rectè pretium suscipi valet. Lara *de Anniversf. lib. 1. cap. 25. num. 17.* Utrutigoyti *dict. cap. 17. num. 50.* Samuel *dict. tract. 2. disput. 1. controvers. 13. conclus. 8. à num. 18.* Olea *de Cess. tit. 3. quæst. 8. n. 24.* Antonellus *de Req. Ecclesia, lib. 3. cap. 12. num. 56.*

26. Verùm Suarez *dict. cap. 14. num. 22.* asserit, titulum hunc esse simoniacum, & illicitum; nam totæ ratio pretii est sanctitas loci, veluti si erat sepeliendus in cœmeterio, datur pretium ut admittatur in Ecclesia, & si in Ecclesia, ut prope Altare sepeliatur: unde licèt honor sit temporalis, totum fundamentum honoris est major sanctitas loci; quapropter erit saltem spirituali annexum, pro quo nequit recipi pretium absque

labe

labe ſimoniæ. Sed tamen illorum Doctorum probabilis diſcurſus eſt, totum enim fundamentum illius honoris eſt hominum apprehenſio, exiſtimantium illum locum eſſe honorabiliorem, quàm alterum: quod verò ſacer ſit, per accidens eſt; quapropter honor ille eſt purè temporalis, pro quo pretium ſuſcipi valet; quamobrem his reſpectibus cum authoritate Epiſcopi ſepulturæ vendi poſſunt, ut cum Spino etiam tenet Gratianus *tom. 1. cap. 110. num. 10.* & alii quamplurimi relati à Barboſa *in cap. Abolenda 13. de ſepult. num. 2.* & quæ ſcripſimus *lib. 5. c. 7. à num. 47. de offic. Paroch. d. cap. 26. num. 19.*

27. Hæc probabilia ſunt, verùm ne videatur venditio hæc ſepulturæ inventa quæſitis coloribus, & periculoſa animabus, ut cenſet Molina *de Primogeniis, lib. 1. cap. 24. num 40. in fin.* dico in praxi recurrendum ſemper eſſe ad Ordinarium, cujus authoritate, & licentia tranſlatio, aut alienatio fiat, aliquo pretio intercedente, concedendo per modum eleemoſynæ, aut fabricæ, aut ſuſtentationi Clericorum; non autem aliquo reſpectu habito, nec ad ſepulturam, nec ad honorem; ſed ſolùm ex pia liberalitate, ut ex Synodali Toletana decerpit Lara *dict. lib. 1 cap. 15. num. 17. ad finem*, Mancinus *diſſert. 30. num. 20.* Iranzo *in Apparat. de Proteſt. num. 90.* Lotterius *de Re benefic. lib. 2. quæſt. 4 num 13.* quo in ſenſu poſſunt admitti conſuetudines dandi aliquod pretium pro ſepultura, de quibus Gratianus *dict. cap. 110. num. 9.* & March. *deciſ. 26. num. 14.* Antonellus *dict. cap. 12. num. 55.* Aſt in hoc Archiepiſcopatu illud non eſt obliviſcendum, ut minimè ſepultura vendi, aut alienari valeat abſque expreſſa licentia Prælati, aliàs quælibet ſcriptura, ſeu contractus ad initus, nullus, & irritus remaneat, *conſt. 1. de Sepultur.* ne nimia ſit ſepulturarum alienatio: tum ne aliquis contractus fiat ſapiens labem ſimoniæ; quapropter hæc authoritas valde eſt neceſſaria.

28. Sed tamen hæc dicta ſolùm ſunt intelligenda de prima alienatione, quæ fit ab ipſa Eccleſia. Inquirendum eſt etiam, an qui jam habet ſepulturam acquiſitam, poſſit eam alteri iterum vendere; qui enim abnegarunt, ſepulturam minimè à principio vendi poſſe, conſequenter negant poſſe ab emptore revendi, quia eadem eſt ſimonia. Veruntamen, quia aliquibus titulis diverſis ab ſpiritualitate venditio ſepulturæ probabiliter ab aliquibus Doctoribus defenditur, ut dictum eſt, eadem probabilitate ab emente revendi poteſt; quod quidem quia ab aliquibus ſæcularibus fieri ſolet abſque aliqua conſideratione, conſulendi ſunt, ut ad viros peritos, & ſapientes vadant, ut titulos iſtos cognoſcant, ne ex indiſcretione aliqua involvatur ſimonia. Unde ex his titulis temporalibus ſepulchra pignori tradi poſſunt, & ſubhaſtantur ex debitis, uti latè proſequuntur Noguerol *allegat. 36. à num. 21.* Phœbus *d. deciſ. 8. à. num. 9.* Salgado *in Labirinth. 3. p. cap. 5. à num. 47.* Barboſa *de offic. Paroch. d. 3. p. cap. 26. à num. 18.* Lotterius *de Rebenefic. lib. 2. quæſt. 4. num. 17.*

29. Eſt tamen advertendum, quod etiam in doctrina aſſerentium, nullo modo poſſe ſepulturam vendi; attamen ad alios poterit transferri, aut vendi cum univerſitate bonorum, *l. Locum 9. Cod. de Religioſ. & ſumpt. funer.* Nam ut ait Conſulus *in l. Quidam 62. ff. de acquirend. rer. domin.* quæ non poſſunt ſola alienari, per univerſitatem tranſeunt, *l. In modicis 24. l. Ædes ſacra 73. §. Intra macerium, ff. de contrahend. empt.* prout de jureparronatus compertum eſt, quod licèt per ſe invendibile ſit, attamen cum univerſitate bonorum ad alios tranſit, & venditur, *cap. Ex literis 7. cap. Cum ſæculum 13. de jur. patronat. l. 8. tit. 15. p. 1.* Ergo ſimiliter ſepulchrum, licèt per ſe fuiſſet invendibile, ut tenet D. Olea *tit. 3. queſt. 8. à num. 15.* Tuſchus *verbo Sepultura, num. 8.* D. Gonzalez *in cap. 1. de Sepult. num. 7.*

36. Ex his ſuprà recenſitis quærendum eſt, an ſepultura cedi poſſit? Et prima ſententia aſſerit, cedi non poſſe, ex deciſione textus *in l. Quia proinde 42. §. 1. ff. ad Trebell.* ubi reſtituta hæreditate, non tranſit jus ſepulchrorum, ad perſonam, qui reſtituta eſt hæreditas, verùm remanet apud hæredem inſtitutum. Et ratio eſt, nam jus illud eſt perſonaliſſimum, & religioſum, nec tranſit ad fideicommiſſarium, ad quem ſolum tranſeunt utilia. Ergo nec jus ſepulturæ vendi valet, utpotè res perſonaliſſima, nec ad alium tranſibilis; quidquid enim tranſmiſſibile non eſt, nec eſt ceſſibile, *l. Ex pluribus 42. ff. de adminiſtrat. tut.* Paz *de Tenut. cap. 61. num 2.* Cyriacus *contrav. 139. num. 7.* Larrea *allegat. 120. num. 30.* Ergo jus ſepulturæ non eſt ceſſibile. Et confirmatur *ex l. Si quis ſuit 35. ff. de Relig. & ſumpt. funer.* ubi ſi hæreditas ab aliquo tanquam indigno auferatur, adhuc jus ſepulchri penes eum remanet, utpote jus perſonaliſſimum, cohærens perſonæ; ſicut jus patronatus liberorum, quod ad alium non trasfertur, *l. Si Pavoni filius 55. ff. Ad Trebell.* Ergo minimè jus ſepulturæ eſt ceſſibile. Tiraquellus *de retract. lignag. §. 26. gloſſ. 1. num. 55.* Barboſa *in l. Jus ſepulchri 13. Cod. de Relig. & ſumpt. funer. num. 2.* Plaza *de delict. cap. 47. num. 4. in fin.* Franciſcus de Petris *Feſtiv. left. lib. 1. cap. 5. num. 47.*

31. Sed tamen contrarium cenſuit D. Olea *de ceſſ. tit. 3. queſt. 8. à num. 21.* nam licèt jus ſepulchri non tranſeat ad Fideicommiſſarium, ut dicunt jura allegata, non tamen inde ſequitur, quod non ſit ceſſibile; multa enim non tranſmittuntur, & ſunt ceſſibilia, & econtra, ut tenent multi ab eo relati *num. 3.* Præterea jus ſepulchri ad extraneum tranſit, venditur, & in eo fit exequutio. Noguerol *d. alleg. 36. à num. 21.* Acoſta *de Privilegiis creditor regul. 3. ampliatione 53.* Thoro *in Supplement. deciſ. verbo Vendi an poſſit Capella.* & relati *num. 25.* Ergo ſicut aliæ res veniales ſunt ceſſibiles, ſimiliter jus ſepulchri.

32. In hoc dubio dicendum, tres caſus eſſe contemplandos. Primus, quando jus ſepulchri eſt ſimplex, & tantum quis pro ſua tantùm perſona ab Eccleſia habuerit. Secundus, quandò ſepulchrum fuerit hæreditarium. Tertius, quando fuerit familiare. Has ultimas diſtinctiones tetigit D. Olea: verùm abſolutè inquit, ſepulchrum ceſſibile eſſe, illis expoſis. Verùm ad claritatem materiæ has diſtinctiones admitto. Et quoad primum caſum aſſero in ſententia aſſerentium, ſepulturam invendibilem eſſe, nec alio modo valere ad alios transferri, vel alienari aliquo pretio accedente, eam pretio minimè cedi poſſe, conſequenter dicendum eſſe. Sed in ſententia contraria, quæ probabilis videri poteſt, ſed periculoſa, ut benè animadvertit Caramuel *tom. 3. Theolog. Fund. lib. 2. diſput. 17. num. 868.* prout nos diximus etiam ſuprà, pretio etiam cedi poterit. Et ratio eſt, quia ceſſio iſta, pretio accedente, reverà eſt venditio. Ergo ſi jus ſepulturæ vendi valet in hac ſententia, ſimiliter cedi etiam pretio accedente poterit.

33. Sed dices, Jus ſepulchri eſſe inſeparabile à perſona illud habente, & quaſi oſſibus cohærens, & inceſſibile, prout ſunt actiones directæ, & jus vindictæ. De quo latè Plaza *dict. cap. 47. per tot.* Tum, ut nec etiam pro debito exequutio in eo fieri poſſit; nam licèt in aliquorum ſententia ſit pretio æſtimabile, non eſt tamen ſeparabile, & conſequenter nequit etiam pro debito in eo fieri exequutio. Gambellinus *de teſt. gloſſ. 9. num. 4.* Parladorius *lib. 2. quot. 5. p. §. 4. num. 27.* Rodriguez *de exequut. cap. 5. num. 66.* Carolus Maranta *1. p. reſpon. 16. per tot.* Hermoſilla *in l. 15. tit. 5. p. 5. gloſſ. 1. num. 62.* Ergo nec ceſſibile pretio.

34. Sed tamen reſpondetur, jus ſepulchri in caſu quo loquimur, dicendum non eſſe inſeparabile à perſona

sona ipsum habente, quia inseparabilitas ista ab aliqua qualitate extrinseca debet provenire; verùm ista nequit considerari, nisi in religiositate sepulturæ, quæ quidem non facit hanc cohærentiam personæ, cùm ipse ab Ecclesia solum emerit, aut acceperit jus temporale, aut obligationis alium ibidem non sepeliendi, aut honoris, quod est pretio æstimabile. Ergo ratione religiositatis nulla inseparabilitas valet considerari. Tum alia ratione, nam licèt simul cum religiositate transiret, licet propter illam non posset jus sepulchri vendere, attamen non fuisset inseparabilis; jus enim patronatus est secundùm se spirituale, ut aliqui censent, aut saltem spirituali annexum, *cap. Quanto 3. de Judic.* & tamen est separabile à persona, & ad alios transit, *Clemens, Plures 2. de jure patronat.* Gomez *tom. 1 var. cap. 5. à num. 29.* qui licet excipiat in casu transeundi ad Fideicommissarium; attamen in eo casu etiam separabile esse, & transire, docuerunt Rayn erius *in l. Si patrem, ff. ad Treb.* Molina *de Hispan. Primog. lib 1. cap. 24. num. 10.* & dicunt hanc sententiam veriorem: de quo Fusarius *de Substit. quæst. 634.* Cevallos *quæst. 717.* Fachineus *lib. 10. controvers. cap. 94.* Ergo si jus patronatus separabile est à persona possessoris, similiter jus sepulchri, in quo etiam fieri posse exequutionem certius est, ut contra Parladorium, & alios tenent communiter DD. Ergo cùm separabile sit jus sepulchri à persona illud possidente, sequitur, vendibile, & cessibile esse, etiam pretio accedente.

35. Hæc enim doctrina majori ratione procedit, quando absque pretio cederetur, sed tantùm liberaliter; nam tunc nulla est ratio simoniæ considerandæ, quam in his cessionibus, & venditionibus factis à possessore, necessariam dicunt aliqui, quia solùm Ecclesia sepulturas, seu Capellas, utpotè Domina illarum, poterit pretio concedere. Garcia *de Beneficiis, 5 part. cap. 9. num. 139.* Lavor. *d. tit. 2. cap. 10. num. 5.* Idcircò si liberaliter aliquis jus sepulchri cederet, erit cessio admittenda, prout etiam in hæreditate gratis relinquenda, aut leganda, *ex l. Familiæ 5. cum seq. ff. de Reli. & Sumpt. fun. l. Monumenta 14. C. de legat.* Lavor. *dict. tit. 2. cap. 9. num. 50.*

36. Sed contrà adsunt jura recensita *in d. l. Quia proinde 42. §. 2. ad Trebell. l. Si quis 33. ff. de Relig. & sumpt. fun.* quæ contrarium probare videntur. Et in primis adest textus *in d. l. Quia proinde*, ubi probatur, ad fideicommissarium non transire jus sepulchri, verùm penes hæredem remanere. Ergo nec gratis, nec liberaliter poterit possessor jus sepulchri ad alium transferre, aut cedere. Verùm D. Olea *dict. quæst. 8. num. 22.* scripsit, legem illam tantùm dicere, jus sepulchri ad fideicommissarium non transire, ex quo nequit fieri recta illatio ad cessionem, in qua est distincta ratio.

37. Verùm responsum istud indiget explicatione, ad quod percipiendum, prænotandum est, quæstionem esse, an ad fideicommissarium universalem transeat jus sepulchri. Prima sententia negat, *ex dict. l. Quia proinde*, §. 1. Parladorius *differem. 66. §. 2. num. 6.* Molina *de Just. tract. 2. disput. 188. num. 6.* alter Molina *de Primogeniis, lib. 1 cap. 24. à num. 10.* Mesa *var. lib. 3 cap 8 n. 14.* Secunda sententia affirmat, & intelligit textum *in dict. l. Quia proinde*, §. 1. non de sepulchro hereditario, sed de familiari, quod nequit transire ad fideicommissarium universalem, non habentem qualitatem familiæ, ut tenet Claudius Gifletius *de jur. fideicom. lib. 4. cap. 6.* In hanc ultimam sententiam Clandii feliciter currit sententia Domini Olea; nam ex ea sequitur, jus sepulchrorum cedi faciliter posse, cùm & ad quemlibet fideicommissarium extraneum universalem transire possit. Sed in sententia contraria, quam ipse tenet, adhuc respondetur, non fieri illationem de fi'e commissario universali ad cessionem; nam jus sepulchrorum nequit ad fideicommissarium universalem transire, jus enim sepulchri ad hæredes necessariò est transferendum, *l. jus sepulchri 13. C. de Religios. & sumpt.* Fideicommissarius autem universalis, licèt loco hæredis habeatur, non est tamen hæres, sed hæres substitutus, qui nequit desinere esse hæres, §. *Restituta, Inst. de fideicom. hæredit. l. Si patroni 55. §. Qui fideicommissum, ff. Ad Trebell.* Quapropter nequit jus sepulchri ad fideicommissarium universalem transire, secus verò erit dicendum, si ageretur de cessione, quæ liberaliter, aut pro pretio poterit fieri à possessore illius juris, absque hac difficultate, quæ solùm specialiter habet locum in fideicommissario universali.

38. Verùm in specie, de qua loquimur, facilius respondetur; nam non loquimur de sepulchro hæreditario, de quo in communi sententia intelligitur textus *in d. l. Quia proinde, §. 1. ff. ad Trebell.* Molina *dict. lib. 1. cap. 24. num. 10.* Pich. *in §. Restituta, Inst. de Fideicommiss. hæredit. n. 20.* sed tantùm de sepulchro concesso pro unica tantùm persona, quæ pro illa vice absque aliqua difficultate valet gratis cedere.

39. Nec similiter obstat textus *in dict. l. Si quis*; loquitur enim quando hæreditas confiscatur, quo quidem casu apud hæredem remanet jus sepulchri; nam cùm hæreditarium sit, nequit pertinere ad Fiscum, qui revera non est hæres, ut renet Molina *dict. §. 24. n. 15.* Verùntamen hodie, quando confiscaretur hæreditas, aut bona alicujus, jus sepulchri extinguitur, & sepultura liberè remanet penes Ecclesiam, quia deficiunt hæredes propriè, prout in sepulchro familiari, si posteri deficiant. Geminianus *cons. 32. vers. nec obstant*, Tuschus *verbo Sepultura, conclus. 191. num. 9.* Molina *dict. cap. 24. num. 27.* qui idem tenet in jure patronatûs: quod si verò publicatio bonorum pertineat ad Fiscum Ecclesiasticum, transit cum bonis ad illum, ut tenet Lavor. *d. tit. 2. cap. 9. num. 69.* Ergo textus iste non impedit cessionem.

40. In secundo casu, nempè quando sepulchrum est hæreditarium, est concertatio, de qua DD. *num. 27. & 28.* ob fundamenta utriusque sententiæ. Verùntamen adhuc in specie jus sepulchri minimè cedi posse, ex aliquibus fundamentis probari poterit; nam hæc sepulchra hæreditaria non solùm non transmittuntur ad fideicommissarium universalem, ut dictum est suprà, verùm nec ad alium quemliber, ut est textus *in d. l. jus sepulchri 13. C. de Relig. & sumpt. fun.* ibi: *Non etiam ad alium quemquam, qui non est hæres, pertinere potest.* Idque ex natura ipsius hæreditarii sepulchri, quod aliter nequit concedi, aut transferri, ut asserit Molina *dict. cap. 24. à num. 11.* Quapropter nec cedi poterit, cùm cessio sit singularis titulus, non verò hæredis institutio, ut inde ad cessionarium possit transferri. Et confirmatur *ex l. Si quis sepulchrum 12. §. Senatusconsulto, ff. de Relig. & sumpt. fun.* ubi sepulchrum nequit permutari cum alia re, quia id esset concedere aliquo titulo singulari. Ergo nec cedi. Unde Molina *d. cap. 24. num. 13.* differentiam affert inter sepulchrum, & jus patronatûs; illud verò nequit titulo singulari concedi, verùm istud alienari, & cedi, & permutari potest, ut prosequitur *à n. 14.*

41. Sed adhuc in hac specie admitto doctrinam D. Olea. Et ratio est, nam duobus modis est considerandum sepulchrum, nempe quoad proprietatem illius, tum quoad jus mortuum inferendi in eo; licèt enim quoad proprietatem legari, aut transferri ad alium non possit, etiam fuerit hæreditarium, quia hoc modo nequit ab aliquo possideri, quia religiosum est; attamen quoad jus inferendi legari valet, & ad alium transferri titulo particulari, ut bene distinguit textus *in l. Monumenta 14. C. de legat.* ipse Molina *dict. cap. 24. num. 37.* Ergo similiter jus sepulchri cedi poterit; non

enim eſt quæſtio de proprietate ſepulchri; hoc enim modo ad alium illud nec Eccleſia transferre valet, nec in commercio eſt, ex juribus adductis *num.* 13. Tuſchus *verbo ſepultura, concluſ.* 192. *num.* 4. Lavor. *dict. tit.* 2. *cap.* 10. *num.* 51. Sed tantùm jus inferendi, & obligatio ne alius ibi inferatur, quod titulo particulari, etiamſi hæreditarium ſit, poterit ad alium tranſire, & conſequenter cedi. Cæterùm, licèt jus ſepulchri hæreditarium nequeat transferri ad alium, niſi qui propriè ſit hæres, *ex dict. l.* 13. *C. de relig. & ſumpt. fun.* Pich. *in* §. *Cum nullus* 6. *Inſt. de rer. diviſ. num.* 9. Id tamen intelligendum quando ſucceditur per titulum univerſalem inſtitutionis, aut in tota hæreditate, aut in parte prout loquitur textus ille. Spino *gloſſ.* 2. *num.* 137. Medicis 3. *part. quæſt.* 4. *à num.* 4. Lavor. *d. tit.* 2. *cap.* 6. *n.* 31. *& cap.* 9. *à n.* 14. Aliter tamen quando vellet poſſeſſor legare, aut concedere titulo particulari, quia tunc poſſet facere, etiamſi non ſit hæres, *ex d. l. Monumentum*, Ergo jus ſepulchri hæreditarii poterit cedi. Denique licèt jus ſepulchri nequeat permutari, id intelligendum quando ad alium uſum permutaretur, vel quando pro alia re permutaretur, ratione religioſitatis. Secus verò ſi ad ipſum uſum, aut pro alia ſepultura, authoritate Epiſcopi permutaretur. Rochus de Curte *de jurepatron. verbo Ipſe, vel is, n.* 18. Lavor. *d. cap.* 9. *n.* 64. Ergo ſemper poterit cedi ad aliam perſonam ſepulchrum hæreditarium.

42. Tertius eſt caſus, nempè quando ſepulchrum fuerit familiare, in quo major eſt dubium. Et in hoc D. Olea ceſſionem admittit, & ejus ſententiam ego probo; nam licèt ſepulchrum familiare poſteris, & cognatis concedatur, ſi nihil diſpoſuerit poſſeſſor; attamen etiamſi familiare ſit, ſi velit teſtator, poterit illud legare, & transferre ad externam familiam: & hoc quidem in his ſepulchris prohibitum non eſt, *ex l. Monumenta, C. de legat.* Lavor. *d. cap.* 9. *n.* 50. Ergo idem poterit facere per ceſſionem.

43. Sed tamen doctrina iſta admittit graviſſimam difficultatem. Ratio eſt, nam familiaria ſepulchra ſolùm ad poſteros, & cognatos conceduntur, *l. Familiaria* 5. *ff. de Relig. l. Jus* 8. *C. de Relig. l. Ergo* 4. §. *Is autem cui, ff. de fideic. libert. l. Quia proinde* 42. §. 1. *ff. ad Trebell.* Briſſonius *lib.* 2. *Select. cap.* 14. Forcat. *dialog.* 1. *num.* 4. quapropter liberè nequit cedi niſi inter ipſos poſteros, aut cognatos. Cæterùm, quod inſtitutum eſt pro familia & poſteris, nequit ad extraneos cedi, ut videre eſt in Majoribus, qui nequeunt aliis extraneis cedi, niſi conſanguineo, aut poſtero immediato, ut cum multis tenet D. Olea *de ceſſ. tit.* 3. *quæſt.* 3. *per tot.* Ergo ſimiliter dicendum in propoſita ſpecie, ut non liberè ſepulchrum familiare cedi poſſit, ſed tantùm intra familiam. Idque alia ratione confirmatur; nam ſicut in Majoratu nequit fieri ceſſio in extraneum, quia eſſet in præjudicium cognatorum, qui ab inſtituente ſunt vocati, Noguerol *allegat.* 31. *num.* 65. Paz *de tenut.* 2. *part. cap.* 41. *per tot.* Marinis *variar. lib.* 1. *cap.* 25. *à num.* 6. Similiter dicendum eſt in ſepulchro familiari, ubi à prima inſtitutione, & contractu cum Eccleſia tantùm, ſepulchrum eſt ad familiam, poſteros, & cognatos, non verò ad alios extraneos; ceſſio enim iſta eſſet in præjudicium grave ipſorum cognatorum, & familiæ, quibus jus iſtud competit omnibus, ac ſingulis. Molina *de juſt. tract.* 2. *diſp.* 188. *n.* 6. Pich. *in dict.* §. *Cum nullus, num.* 9. *Inſt. de rer. diviſ.* Deinde grave damnum ſit Eccleſiæ ſepulchrum familiæ concedenti; nam ſi tam facilè ſepulchrum legari, aut concedi potuiſſet extra familiam, difficillimè recuperaret ſepulturam, quam ſolùm pro familia conceſſit: quâ deficiente ad ipſam perveniet, ut diximus ſuprà. Lotterius *lib.* 2. *de re benefic. quæſt.* 4. *num.* 23. Ergo ob tam graviſſima damna minimè extra familiam concedenda eſt iſta ceſſio ſepulchri familiaris. Porrò textus *in dict. l. Monumenta*, concedens facultatem legandi jus ſepulchri, non obſtat, quia poteſt intelligi de ſepulchro hæreditario, aut aliàs privato ipſius perſonæ, quod rectè in extraneos alienatur, legatur, & creditur; non verò de ſepulchro familiari: & ſi velis intelligi de familiari, dicendum tantùm legari poſſe perſonæ ipſius familiæ.

44. Hæc fundamenta levia mihi non videntur, quapropter in hac difficultate dico, poſſeſſorem juris ſepulchri familiaris poſſe cedere jus, & commoditatem illam, quam habet, pro ſua perſona ad extraneum, non verò integrè jus illud ſepulchri. Et ratio eſt, nam non obſtante quod jus ſepulchri ſit familiare, & ex pacto relinquendum intra familiam, quibus jus illud competit, attamen jus, & commoditas propria ipſius perſonæ ad dominium illius pertinet, quapropter poterit illam alienare, cedere & transferre ad extraneum, prout poteſt facere poſſeſſor majoratûs. Solorzano *de jur. Ind.* 2. *tom. lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 16. Carleval. *de Judic. lib.* 1. *tit.* 3. *diſput.* 20. *num.* 8. Caſtillo *tom.* 3. *controverſ. cap.* 12. *num.* 19. D. Olea *tit.* 2 *quæſt.* 1. *num.* 12. *& tit.* 3. *q.* 3. *n.* 13. Ergo in preſentia rectè ceſſio procedit de ipſa commoditate, & jure ipſius perſonæ.

45. Si verò non de hac utilitate, & commoditate ſit ceſſio, ſed de toto jure ſepeliendi in ſepultura familiari, exiſtimo ad extraneum cedi non poſſe, quia id pertit pactum factum cum Eccleſia, quæ ſolum jus illud conceſſit pro ipſo, & pro ſua familia, non verò pro extraneis: tum etiam, nam ſi ad aliquem extraneum transferri poſſit, id tantùm eſt quando hæres inſtituitur. Medicis *dict. quæſt.* 4. *num.* 6. Lavor. *dict. tit.* 6. *cap.* 6. *num.* 31. *verſ. Familiaria*; non verò alio modo, præterquam quod in hac ſpecie alii melius cenſent, hunc hæredem neceſſariò debere eſſe de familia, aliàs ad eum ſepulchrum familiare non tranſfertur. Molina *dict. diſput.* 188. *n.* 6. Parladorius *different.* 66. §. 2. *n.* 11. Quòd verum cenſeo. Ergo dicendum, jus ſepulchri familiaris cedi non poſſe eo modo, quo ad extraneum perveniat. Aſt poterit ceſſio iſta fieri in uno de familia, qui ex pacto fuerit vocatus, adhuc non reſervatâ gradûs prærogativâ; nam in ſepulchro familiari omnes æqualiter ſunt vocati, qui de familia fuerint, 4. *Si ſepulchrum* 4. *l. jus ſepulchri* 13. *Cod. de Relig. & ſumpt. fun.* Parladorius *different.* 66. §. 1. *num.* 2.

46. Sed dices paritatem adductam de Majoratu ad jus ſepulchri familiaris, non benè procedere; nam bona majoratûs ſunt prohibita alienari, ut non poſſint transferri, niſi ad ipſos de familia ordine vocatos, ut latiſſimè per Molinam *de Primog. lib.* 4. *à cap.* 3. *& lib.* 1. *à cap.* 20. ubi Addent. Caſtillo *lib.* 8. *controverſ. cap.* 36. § 1. quæ quidem prohibitio facta non eſt in ſepulchro familiari. Ergo non rectè procedit paritas illa majoratûs. Sed reſpondetur, poſſeſſores horum ſepulchrorum merò jure aliquid habere non poſſe, niſi ex indulgentia Eccleſiæ, ut ſcripſit Parladorius *dict.* §. 1 *num.* 7. Cùm ergo Eccleſia ſepulchrum familiare concedit, ſolùm ejus indulgentia eſt perſonis de familia concedere, & inde eſt, ut poſſeſſor juris ſepulchri nequeat ad extraneos transferre; ad id enim conceſſio non eſt, quapropter etiam abſque aliqua prohibitione nequit ſepulchrum familiare cedere in extraneos, & perinde eſt, ac ſi prohibitio non alienandi in extraneos fuerit oppoſita, quare paritas illa ſolidi eſt fundamenti.

47. Rurſus eſt alia diſquirenda difficultas, an quando pro pretio jus ſepulchri conceditur, aut expreſsè venditur, debeatur gabella? Hæc difficultas non eſt quando ipſa Eccleſia venderet, & pretium acciperet; tunc enim explorati juris eſt, nullam gabellam deberi, *cap. Non minus* 4. *cap. Adverſus* 7. *de Immunit. Eccleſiar.* Quod idem dicendum, ſi clericus vendidiſſet, per ea, quæ dicturi ſumus *lib.* 7. *cap.* 9. *à n.* 42. Verſatur tantùm difficultas, quando laicus poſſeſſor jus ſepulchri vendiderit. Prima ſententia aſſerit, minimè deberi. Et ratio

eſt,

est, quia venditio ista est nulla, & jure interdicta, *cap. Abolendæ 13. de sepultur. l. Locum 9. Cod. de Religios. & sumpt. funer. l. 1. tit. 13. part.* 1. Sed ex nulla venditione non debetur gabella. Ergo nec venditione sepulturæ. Cæterùm, licèt hæ venditiones possint fieri respectu habito ad illam obligationem Ecclesiæ, ne alius ibidem sepeliatur; attamen obligatio ista versatur circa rem sacram, scilicet circa sacrum sepulchrum: quapropter intuitu illius spiritualitatis nequit peti gabella, cùm magis dignum trahat ad se minùs dignum. Sic de facto contuluisse testantur parladorius *lib. 1. rer. quot. cap. 3 § 3. num. 24.* Gutierrez *de Gabellis, lib. 7. quæst. 9. à num. 24.* Gonzalez *in cap. 13. de sepult. num. 7. in fin.* Barbosa *de offic. Paroc. 3. p. cap. 26 num. 18.*

48. Secunda sententia tenet contrarium, quia licèt sepulchrum quoad proprietatem vendi non possit, ut dicunt jura allegata à parladorio & suprà diximus; quoad usum tamen vendibile est, quem potest habere laicus, ut ibidem sepeliatur, & non alius. Abbas *in dict. cap. Abolendæ 13. de Sepult. num. 5.* & diximus suprà. Ergo ex illa venditione usus æstimabilis, & vendibilis debetur gabella. Cæterùm licèt in rebus sacris nequeat dari ususfructus formalis, attamen datur usus, seu commoditas perpetua utendi, qui rectè venditur, & in commercio est. Ergo sicut ex aliis bonis vendibilibus, & quæ in commercio sunt, gabella debetur, *l. Si publicanus 4. §. De rebus, ff. de Publican. & vectigalibus, l. Universi 5. Cod. de vectigalib. l. 5. ti. 7. part.* 5. Molina *de tribut. tract. 2. disp. 664. n. 1.* Villalobos *in Summa, 2. part. tract. 8. difficil. 16. à n. 1.* Menchaca *Illustr. lib. 1. cap. 11. num. 21* Similiter de venditione usus, seu commoditatis sepulturæ; sic enim ratiocinatur, tenere videtur Lassarte *de Decima vendit. cap. 14. à num. 5.* verùm non constans, quia contrariorum fundamento oppressus, *vers. Caterum*, succumbit.

49. Sed tamen in specie dicendum, minimè aliquam gabellam deberi, *l. Funeris 37. ff. de Relig. & sumpt. funer.* intuitu causæ pietatis, ad quam venditur, nempe ad sepeliendos Fideles, quæ causa piissima est, *l. Et si quis 14. §. Interdum, ff. de Relig. & sumpt. fun.* Tiraquellus *de cansis piis, in Præfat. vers. Item legatum*, Leoncillus *de Privileg. paup. 2. p. privileg. 369. num. 18. & 21.* Unde intuitu tantæ pietatis gabella non persolvitur. Et confirmo discursum, nam gabella non debetur ex ornamentis, ac vestibus, & paramentis ad Missam, aut divina officia celebranda; etiamsi adhuc sacrata non fuerint; nam ex eo quod ad rem sacram postea sint servitura, intuitu pietatis, & religionis à gabella sunt immunia, ut cum Lassarte docet Molina *dict. tract. 2. disp. 664. num. 14.* Villalobos *dict. difficult. 16. num 13. vers. Y dixo*: qui sic censuisse Sanctum Vallisoletanum testantur. Ergo similiter dicendum est in specie; intuitu enim illius pietatis, & religiositatis sepulturæ, minimè gabella in simili venditione debetur. Denique in qualibet causa, ubi pietas minui valet, aut detrimentum percipere, gabella non debetur, ut latè per Lassarte *de Decim. cap. 20. à num. 55.* parladorius *lib. 1. quot. cap. 3. §. 1. à num. 15.* Bolaños *in Curia, 2. p. lib. 1. cap. 14. num. 31.* Molina *dict. disp. 664. num. 14.* Villalobos *d. num. 4.* Id enim à principibus Christianis nunquam fit, præcipuè quando aliæ causæ solùm ad aliquod bonum Reipublicæ concernentes à gabellis liberantur, prout sunt plures in nostra Castella à gabellis liberatæ, de quibus agunt relati. Gutierrez *de gabellis, quæst. 78. per tot.* Ergo in præsenti dicendum, minimè ex venditione, aut cessione sepulturæ, facta pro pretio, gabellam deberi.

50. Rursus disquirendum, an jus sepeliendi in certa sepultura, aut Capella transeat ad majoratûs successorem? Et quod transeat, asserendum videtur, nam juspatronatus, quamvis sit spirituale, aut spirituali annexum, *cap. Quantò 4. de Judiciis*, transit ad successores majoratûs, ut latè Molina *de Primog. lib. 1. cap. 24. à num. 1.* Mieres *de Majorat. 3. part. quæst. 11. à num. 1.* Ergo etiam jus sepulchri, idque majori ratione; nam jus sepulchri, quatenus remanet in laico, ut purè temporale censetur. Ergo multò magis transferri valet ad majoratûs possessorem, quàm juspatronatus. Ergo semper poterit transferri ad Majoratûs possessorem.

51. Verùm in re Doctores recurrunt ad aliquas distinctiones, nempe sepulchrum aut est familiare, aut hæreditarium. Si enim familiare est, si possessor majoratus sit ex familia, ad eum transfertur jus sepeliendi in sepulchro, aut Capella, etiamsi non sit hæres; quia non indiget alio titulo, nisi quod sit de familia, ut ad eum transeat jus sepeliendi in tali sepulchro, aut Capella, ut dictum est *ex l. Familiaria 5 ff. de Relig. & sumpt. funer.* Si verò hæreditarium sit, ad successorem Majoratus non transibit, nisi sit hæres: quo quidem casu si fuerit hæres, ad illum perveniet, non verò ad alios Majoratûs successores, qui hæredes non fuerint; quia ea est natura similis sepulchri hæreditarii, ut non ad alios transeat, nisi ad hæredes, ut suptà dictum est. Si tamen filii fuerint, & descendentes possessores Majoratus, ad eos transibit jus sepulchri, sive familiaris, sive hæreditarii; si enim familiare sit, ad eos transibit tale jus, ex eo quod sint de familia; si verò hæreditarium, etiam ad eos transibit, quia filiis, & nepotibus id est concessum; etiamsi hæredes non sint, ex juris indulgentia, ut est textus *in l. Vel quod pater 6. ff. de Relig. & sumpt. funer.* & his distinctionibus resolvunt Molina *de Primog. d. lib. 1. cap. 25. à num. 35.* Spino *de testament. gloss. 2. num. 36.* Garcia *de Expensis, cap. 8. num. 4. vers. Quibus præmissis.*

52. Hæc doctrina suscipienda est, verùm indiget explicatione; duobus enim modis potest jus sepulchri considerari, nempe quando adhæret universitati bonorum, vel quando est per se incorporale jus, absque aliqua dependentia bonorum. Primo enim casu, si fundator, aut institutor illorum bonorum Majoratum instituerit, etiamsi sepulchrum fuerit hæreditarium, ad possessorem illius transibit simul cum bonis, hoc enim ei interdictum non est, etiamsi majoratus possessor non fuisset hæres; nam ex eo quod Majoratum fundavit titulo particulari, simul cum bonis illud alienavit, quare ad successorem Majoratus transibit, & rectè tenebit, licèt hæres non fuerit, prout de jurepatronatus ab omnibus est receptum. Dat plures, & sequitur Mieres *dict. 3. part. quæst. 11. num. 6.* Molina *dict. cap. 24. num. 8.* Lavorius *dict. tit. 2. cap. 9. num. 65.*

53. Erit tamen major difficultas, si sepulchrum fuerit familiare, & habeat cohærentiam cum bonis, ex quibus in extraneo Majoratus instituitur, an tunc possit ad eum transire? Et affirmandum videtur, nam jus sepulchri rectè cum universitate bonorum alienatur; nec interest, an sit familiare, necne, ut aliqui habuerunt. Tum sepulchrum familiare duobus modis potest ab Ecclesia concedi pro cognatis, taxativè, vel non; si enim non taxativè concedatur, rectè ad extraneos transfertur. Rota *1. part. divers. decis. 385. n. 1.* Cassadorus *decis. 1. de jurepatronat. num. 3.* Cavalcanus *2 p. decis. 27. num. 20.* Riccius *in Praxi, decis. 206. num. 253.* quare ex titulo illo particulari instituendi Majoratum ex illis bonis, ad Majoratus possessorem transfertur jus sepulchri familiaris.

54. Sed tamen adhuc in hac specie dico, non transire jus sepulchri familiaris, sed ex eo quod bona illa alienentur in extraneum possessorem, jus sepulchri extingui, & redire ad Ecclesiam, nam ut suprà dixi-

rnus *num.* 42. ſolum ſepulchrum familiare conceditur ad perſonas de familia, quibus extinctis, extinguitur jus ſepulchri, ut cum Rota tenet Bonacina *de contract. diſp. 3. q. 11. punct. 3. n. 5.* prout quando reſervatur maſculis, illis extinctis, evaneſcit. Ancharranus *conſ.* 81. Vivianus *in Praxi juriſpatronat. 1 p. lib. 4. cap. 2. n. 16.* Tondutus *tom. 1. quæſt. benefic. cap. 73. num. 6.* Nec refert, an dictio taxativa poſita ſit, necne? Quam diſtinctionem in jurepatronatus familiari tenet Vivianus non perinde allegatus, *num.* 15. nam ea diſtinctio ſuperflua eſt, quia ex eo quod familiare ſepulchrum ſolùm cognatis de familia conceditur, taxata eſt conceſſio, nec indiget alia explicatione, quando taxatio conſtat ex natura conceſſionis, tum ex præjudicio aliorum cognatorum; quo caſu contra eos, & contra Eccleſiam fieret tranſlatio in extraneum ſucceſſorem Majoratûs, ut agnoſcit ipſe Vivianus *dict. cap. 2 num.* 18. Gratianus *diſcep. cap.* 177. *à num.* 3. Ergo in præſentia extinguetur jus ſepulchri familiaris, nec tranſibit ad Majoratûs poſſeſſorem extraneum. Unde fundamenta contraria jam manent diſſoluta.

55. Si verò jus ſepulchri eſt per ſe independenter ab aliqua cohærentia bonorum, tunc rectè procedunt diſtinctiones, & reſolutiones Doctorum, traditæ *num.* 48.

CAPUT VIII.

Quo in loco quis ſepeliri debeat?

SUMMARIUM.

Olim ſepulchrorum varii ſitus. Inter Græcos intra urbem ſepeliebantur cadavera, ex lege Lycurgi, ex lege Solonis extrà: quod receperunt Romani, n. 1. Ab hac lege eximebantur illuſtriores, n. 2.

Eccleſia Catholica ab illius exordio extra urbem Fideles ſepeliebat, ſemper data pace: poſtea in ſacris cœmeteriis ſepelivit, aliquibus in Atrio Eccleſiæ ſepulturâ traditâ. In Eccleſiis Epiſcopis, & aliis Clericis conceſſa eſt, & poſteà ſenſim omnibus Fidelibus. Canonici in Eccleſia Cathedralis clauſtris ſepeliebantur, n. 3.

Sepulturis in Eccleſiis admiſſis, privata ſepulchra cœperunt, quæ non ſunt pompaticè, & magnificè conſtruenda: in eis autem aliquoties variæ inſcriptiones deſcribuntur, quæ quidem graves virtutes, vel egregia facinora continere debent. Stemmata etiam gentilitia, & alii honores in eis depinguntur, n. 4.

Novus poſſeſſor ſepulchri nequit amovere arma, & inſignia primi inſtitutoris: poterit, illis non deletis, ſua ponere, ſi ſit ejuſdem familiæ n. 5.

An quando jus ſepulchri extinctum eſt, poſſit Eccleſia arma, & inſignia radere, ut alteri concedat? Affirmandum videtur, n. 6.

Sed ſub diſtinctione reſpondetur. Si aliquis ſit primus fundator, & inſtitutor, non delentur: ſi verò Eccleſia alicui liberaliter ſepulchrum conceſſit, contrarium dicendum. Sepulchrum primi inſtituteri non poteſt Eccleſia alteri diſparis conditionis concedere, num. 7.

An arma, & inſignia probent jus ſepulchri? Reſpondetur breviter, probare quoad antiquos inſtitutores, & quoad novos, ſi ſunt ejuſdem familiæ; quoad alios verò nihil probant, n. 8.

Rectores Eccleſiarum debent conſervare arma, & inſignia ſepulchrorum, nec permittere, ut radantur, num. 9.

Quando quis moritur, non electâ ſepulturâ, in Parochia eſt ſepeliendus: idem ſi non habeat Majorum ſepulchrum, aut electio ſepulturæ ſit nulla. Si defunctus fuerit duarum Parochiarum, dubium præventio, & quæ iſta ſit, n. 10.

Datur aliqua regula ad cognoſcendam Parochiam propriam, & ubi quis debeat ſepeliri; aliàs Ordinarius dubium aperiet, n. 11.

Quando quis habet domicilium in civitate, ſi recreationis cauſâ, aut ad opus rurale in campo habitet, & ibi moriatur, an in Parochia rurali, aut urbana ſit tumulandus? Et affirmandum videtur; ſepeliendum eſſe in rurali. Scholares, Doctores, famuli, & Judices ſepeliuntur in Parochiis, ubi decedunt, licèt ibi non habeant domicilium, n. 12.

Sed reſpondetur contrarium, & expenditur caput Is qui 3. de ſepult. *n. 13. Et explicatur, n. 14.*

An ad Parochialitatem acquirendam ſit neceſſarium acquirere domicilium? Referuntur ſententiæ, ibid.

Quando quis moratur in alia civitate, vel oppido, animo ibidem non permanendi, ſed revertendi ad proprium domicilium, non amittit propriam Parochiam, ſed ubi moratur, ex Iuris indulgentia percipit Sacramenta, & ibi ſepelitur, n. 15. Unde ſumitur quid dicendum de Scholaribus, Doctoribus & Indicibus, n. 16.

Tranſeuntes, & vagabundi non eligentes ſepulturam, ubi ſint ſepeliendi diſceptatur? Prima ſententia dicit ſepeliendos in Cathedrali. Secunda ſententia aſſeris, dandam eſſe præventionem inter Cathedralem & Parochialem. Tertia affirmat, ſolùm in Parochiali. Quarta diſtinguit, ſi tranſiens, aut vagus aliquod tempus ibi moretur, eſſe ſepelendum in Parochia, ſecus ſi per tranſennam extiterit, num. 17.

In hac difficultate, in primis inſpicienda eſt conſuetudo, & obſervanda, n. 18. Si non eſt conſuetudo, & vagus moritur in hoſpitio intra limites alicujus Parochiæ conſtituto, in Parochiali ſepelitur, numero 19.

Si verò hoſpitium non ſit intra Parochiam, aut extra, eſt difficultas. Et affirmandum, in Parochiali ſepeliendum eſſe, n. 19. & 20.

Limitatur in Epiſcopo, qui ſi per tranſitum decedat, in Cathedrali ſepelitur. Sed quid de Clericis tranſeuntibus, vel Peregrinis, vel Religioſis; Et aliqui dicunt, in Cathedrali eſſe ſepeliendos, n. 21. Alteri, in Parochiali, num. 22. Quod admittitur, num. 23.

Advertendum à Parochis & urbium Gubernatoribus, tranſeuntes morbis contagioſis affici: & tunc licèt in loco ſacro ſint ſepeliendi, non tamen vivis periculoſo, n. 24.

Si quis habet domicilia diviſa, eſt ſepeliendus in Parochia, ubi Sacramenta recepit, ſive rurì, ſive in civitate. Si verò in urbe duas habuerit Parochias, ſepeliendus erit in ea ubi degit, & decedit, num. 25.

Si defunctus non elegerit ſepulturam, in ſepulchro Majorum eſt ſepeliendus, n. 26.

Majorum appellatione omnes aſcendentes intelliguntur, num. 27.

Explicatur textus in cap. Licèt 4. de ſepult. lib. 6. *Refertur explicatio Gloſſæ, n. 28. & Lapi, n. 29. Datur vera interpretatio, n. 30.*

Quando quis in una Eccleſia habuerit ſepulturam ſuorum avorum, & in altera ſepulturam patris, & matris, aut ſolius patris, in qua ex his duabus eſt ſepeliendus, ſi non elegit ſepulturam? Prima ſententia aſſerit ſepeliendum eſſe in avorũ ſepultura, n. 31. Secunda in patris ſepulchro, n. 32.

Reſolvitur

Resolvitur distinguendo. Quando pater casu in aliqua Parochia sepelitur, & ibi non stabilivit propriam sepulturam, tumulandus est filius in sepulchro avorum, n. 33.

Si vero pater designavit propriam sepulturam, aut familiarem, aut hereditariam, tunc est sepeliendus in sepultura patris. Defenditur hac sententia, numero 34.

Quando pater est sepultus in una Ecclesia, avus in altera, proavus in alia, in qua istarum est sepeliendus? Aliqui censuerunt, sepeliendum in Parochia: alteri, cum patre: sed de consuetudine sepelitur cum patre, n. 35.

Distinguitur difficultas, & admittitur haec consuetudo, quando omnia sepulchra sunt propria, n. 36.

Quando quis vult sepeliri in sepulchro Majorum, & excludere Parochum, plenè id debet probare; & quod sit de linea, & agnatione effectiva: & non sufficiet probare esse de agnatione. Ubicunque terminus qualificatur in dispositione, debet probari concursus termini qualificantis, n. 37.

Si Clericus est defunctus absque electione sepulturæ, non sepelitur in sepulchro Majorum, sed aliorum Sacerdotum, quod debet esse separatum. Quod idem est dicendum de parvulis. Sed in nostra Castella promiscuè omnes tumulantur. Expositi in sepultura Hospitalium humantur, n. 38.

In sepulchro Majorum nulla est differentia agnatorum, seu cognatorum, n. 39.

Uxor in sepultura viri est sepelienda, si matrimonium fuerit consummatum, & traducta ad domum viri, num. 40.

Sed si plures maritos habuerit, aliqui dicunt cum primo sepeliendam: sed cum ultimo tumulari debere affirmandum, num. 41. Quod extenditur etiamsi ultimus maritus sepultus sit in sepultura communi, vel extra Parochiam: aut si mulier habuerit sepulchrum Majorum, aut maritus sit eâ ignobilior, n. 42.

Si mulier fuerit accusata de adulterio, si moriatur pendente lite, sepelitur in sepulchro viri; nec exhumatur, etiamsi postea damnetur. Post sententiam cum viro non sepelitur, nisi ab eo fuerit reconciliata, num. 43.

An quando maritus proditorie uxorem interfecisset, sepelienda sit in viri sepulchro, aut Majorum? Aliqui dicunt, in sepulchro Majorum tumulandam, num. 44.

Quando mors fuit illata proditorie, & absque causa, observanda est haec doctrina: uxor leviter est corrigenda. Maritus occidens uxorem in adulterio deprehensam, privatur lucro dotis, n. 45.

Si verò occiderit cum causa, veluti in adulterio deprehensam, tunc in sepultura viri sepeliendam esse videtur, n. 46. Maritum posse licite in utroque foro mulierem in adulterio deprehensam interficere, tenent plures, ibid.

Sed contrarium defenditur, nempè sepeliendam esse alibi, aut in sepulchro Majorum, aut in alia sepultura. Semper est grave peccatum interficere uxorem in adulterio deprehensam. Sunt plures casus, quibus mulierem adulteram nequit maritus interficere, de quibus ibi, n. 47.

Fit instantia, & respondetur, n. 48.

Quando maritus in aliqua rixa uxorem interfecerit, non sepelitur in sepultura viri; secus si casu in rixa, num. 49.

Si vivente viro non habente sepulturam, nec designatam, moriatur uxor, sepelitur in Parochia, nec sufficiet post mortem eligere, aut designare, nisi habeat uxor sepulchrum Majorum, quia ibi est sepelienda, n. 50.

Si maritus sit de facto sepultus, non de jure, quia erat haereticus, aut excommunicatus, uxor cum eo non sepelitur, n. 51.

Maritus non sepelitur in sepultura uxoris, n. 52.

Sed aliquibus rationibus probatur contrarium, n. 53.

Resolvitur cum distinctione: quando matrimonium est tantùm ratum, admittitur communis doctrina: si verò consummatum sit, vir moriens non electâ sepultura, cum uxore est sepeliendus, n. 54.

Fit instantia, & respondetur n. 55. Et aliquibus exemplis illustratur doctrina ista, ibid.

Filii legitimi sepeliendi in sepultura patris, & etiam naturales, si patres non sint in dignitate constituti. Spurii non sunt sepeliendi cum patribus, nisi moriantur viventibus iis, & eorum contemplatione fuerint legitimati; sed sepeliuntur in sepultura matris, si non fuerit illustris. Legitimati in sepulchro Majorum sepeliuntur, n. 56.

Filius exheredatus, non electâ sepulturâ, sepelitur in sepulchro Patris: quod extenditur ad filium paternam hereditatem repudiantem, nisi sepulchrum sit hereditarium, n. 57.

Sed hoc ultimum non admittitur. Si pater ex crimine laesa Majestatis fuerit damnatus, filii in ejus sepultura non sepeliuntur, num. 58.

Filius impubes, eligens sepulturam, si pubes non ratificat, sepelitur in sepultura patris. Vulgò quæritur sepelitur in sepultura matris non illustris, n. 59.

Filius adoptivus, seu adrogatus, si vivo patre adoptante decedat, sepelitur in sepulchro illius; secus eo defuncto, n. 60.

Si Pontifex decedat, non electâ sepulturâ, sepelitur in Cathedrali; si verò residet cum Curia, & discessit ab eo loco; remanente ibi Curiâ, ad Curiam est referendus, & ibi sepeliendus. Si ultramontanus eligatur Pontifex, & in via decedat, in Cathedrali sepeliendus. Si Papatui renuntiavit, ibi tumulandus ubi decessit, n. 61.

Sed explicatur ut sepeliatur in Cathedrali, sicut & alii Principes seculares, ibidem.

Cardinalis; si in Curia decedat, non electâ sepulturâ, in Ecclesia S. Joannis Lateranensis tumulatur: idem si ob intemperiem aëris extrà decedat. Si sit depositus, aut Cardinalatui renunciavit, in Parochia sepelitur, n. 62.

Legatus, si in itinere decedat, in Cathedrali est sepeliendus.

Si in Legationis Provincia, in Cathedrali illius, ubi moratur, sepelitur. Si sit Legatus duarum Provinciarum, ubi decedit, bi tumulandus erit, n. 63. Quod idem dicendum die Nuntiis, ibid.

Patriarchæ, Archiepiscopi, & Episcopi in suis Cathedralibus sepeliuntur: si absentes moriantur, ad eas transferantur, si commodè fieri valet, n. 64.

Episcopi coadjutores in eadem Cathedrali sepeliuntur, ibidem.

Si Episcopus extra Diœcesim moriatur, & ibi est Cathedralis, in ea est sepeliendus; si ibidem Majorum habuerit sepulchrum, benè in eo sepelietur: sed semper curandum, ut ad propriam Ecclesiam asportetur, n. 65.

Si Episcopus in partibus decedat, & tantùm ibidem sit Ecclesia Collegialis, in ea erit tumulandus, alias in Parochiali, n. 66.

Si Episcopus habuerit duas Ecclesias Cathedrales, prima sententia asserit, sepeliendum in Ecclesia ubi degebat, num. 67. Secunda dicit, tumulandum in principali, si unitæ sint, n. 68. Resolvitur, n. 69.

Quando unus Episcopatus est unitus cum altero aequè principaliter, est dubium. Aliqui dicunt, sepeliendum in Ecclesia Primate: alteri, in antiquiori: alii dicunt, recurrendum ad conjecturas, de quibus ibi, n. 70.

In hoc dubi ſtandum conſuetudini, aut conjecturis. Si nulla ſit conſuetudo, aut conjectura, & æqualiter in una, ac in altera degebat, & frequentabat, tumulandus ubi deceſſit: ſi vero degebat in conſinio, alternandum; ſi nova ſit unio, eſt danda præventio inter duas Cathedrales, n. 71.

Dignitas, Canonici, Portionarii, aut alii Beneficiati Eccleſiæ Cathedralis in Cathedrali ſunt ſepeliendi, etiamſi Dignitas, aut Canonicus habuerit Parochialem annexam, n. 72.

An Canonicus habens domicilium in Parochia, debeat ibidem ſepeliri, an in Cathedrali. Prima ſententia aſſerit, in Parochia ſepeliendum, num. 73. Secunda autem dicit, in Cathedrali, n. 74.

Quando Eccleſia Cathedralis non habet ſepulchra Canonicus ſepelitur in Parochia. Si in Cathedrali recipit Sacramenta, ibidem ſepeliendus, n. 75. Si in Parochiali recipit Sacramenta, videtur ibidem ſepeliendum eſſe: ſed contrarium defenditur, relictâ quartâ Parochiali, n. 76.

Si Canonicus habuerit duas Prabendas in diverſis Eccleſiis in eodem Epiſcopatu, datur præventio; ſi in diverſo, ſepelitur ubi moritur, n. 77.

Abbates, Præpoſiti, ſeu Priores Eccleſiarum Collegialium, in eis ſepeliuntur. Idem de Canonicis, numero 78.

Rectores Eccleſiarum in ſuis Parochiis ſepeliuntur; ſi verò Rector unus habuerit duas, ibi ſepelitur ubi reſidet: ſi habet Parochiam annexam Canonicatui, in Cathedrali tumulatur: ſi degat in aliena Parochia, in propria eſt ſepeliendus, n. 79.

Vicarii perpetui, in propriis Eccleſiis tumulandi: temporales, in ſepulchro Majorum, aut in propria Parochia, n. 80.

Cæteri Beneficiati, aut Capellani, in Eccleſiis ubi deſerviunt, & ſunt intitulati debent ſepeliri, n. 81.

Prælati Religioſorum, & Religioſi ſepeliendi ſunt in ſuis Monaſteriis; ſi verò fuerint abſentes, & ibi adſit Monaſterium ſui Ordinis, ibi ſepeliuntur; aliàs in Parochia, num. 82. Si fuerint in remotis, eligere poſſunt ſepulturam, n. 83.

Novitius non eligens ſepulturam, ubi ſepeliendus? Prima ſententia aſſerit, non eſſe ſepeliendum in Monaſterio, ſed in Parochia, aut in ſepulchro Majorum, n. 84. Secunda affirmat ſepeliri debere in Monaſterio, n. 85. Admittitur prima de jure communi. Secunda reſpectu privilegiorum, ibid.

Moniales ſepeliuntur in ſuis Monaſteriis intra clauſtra, ubi laici ſepeliri non poſſunt, niſi in exteriori Eccleſia: Monialis curandi cauſa abſens, ſi decedat, ſepelitur in Monaſterio ſui Ordinis, aliàs in Parochia, n. 86.

Eremita non religioſi, in Parochia ſepeliuntur, ſi autem Religioſi, in Monaſterio tumulantur: quod idem dicendum de mulieribus incarceratis ſponte, n. 87.

Tertiarii Ordinis S. Franciſci, ſi non eligant ſepulturam, in Parochia ſepeliuntur: limita, ſi habent qualitates Bullæ Leonis X. vel quando habitum aſſumunt, moneantur, in Monaſterio eſſe ſepeliendos, num. 88. Qui cum habitu S. Franciſci ſepeliuntur tantùm in Parochia, ſolum habent privilegium, ut diſcooperti tumulentur, n. 89.

Confratres, ſi ſepulturam non habuerint deſignatam in ſuo Oratorio; ſepeliuntur in Parochia, aut ſepulchro Majorum. Si confratres habeant propria ſepulchra, à Sede Apoſtolica confirmata Motu proprio, cum derogatione juris Parochialis, ibi ſunt ſepeliendi, n. 90.

Servi, familiares, & famuli Religioſorum, intra ſepta degentes, ab eiſque recipientes Sacramenta, in Monaſterio ſepeliuntur, n. 91.

1. IN hoc capite agendum eſt nobis de loco, ubi defunctus eſt ſepeliendus, quando ſepulturam non elegerit: in ſequenti autem capite agemus de eligentibus ſepulturam. Et ut ad rem deveniamus, illud eſt præmittendum, ſitus fuiſſe varios, etiam ab exordio mundi, ſepulturarum; idque ante, & poſt diluvium. De quo latè ſcripſit Lopez *de Sepulturis, cap. 2. 3. & 4.* Inter Græcos, Lycurgo leges dante, intra urbium mœnia ſepulturæ conſtruebantur, ut probat ipſe *cap. 7.* Interdictum fuit tamen à Solone, *cap. 8.* Apud Romanos, etiam antiquiores, humationem extra urbem habuiſſe, ex Solonis fortè legibus, lege duodecim Tabularum inſpicimus, cujus verba tranſcripſit Cicero *lib. 2. de legibus*, ibi: *Hominem mortuum in urbe ne ſepelito, nève urito, rogum ne facito: l. Prætor ait 3. §. Divus Adrianus, ff. de ſepulchr. viol. l. Mortuorum 12. Cod. de Relig. & ſumpt. funer.* Julius Paulus *tit. de ſepulchr. lugent. §. 2.* Plutarchus *in Romanis quæſt.* cujus Edicti rationes varias adduxère Interpretes. Aſt illa communis eſt, quam præſtitit Julius Paulus, ne Sanctum municipiorum jus polluatur, vel Sacra civitatis: cum quo etiam convenit textus *in dict. l. Mortuorum.* Aliam præſtitit Cicero occaſione illorum verborum, *ne urito*, ne tantis rogis Reſpublicæ ædificia periclitarentur. Nec inconcinna eſt alia, ne ex fœtore ſepulchrorum ſalus Reipublicæ damnum pateretur; quapropter benè Seneca *de Remedio Fort.* ait: *Non defunctorum cauſâ, ſed vivorum, inventa eſt ſepultura, ut corpora, & viſu, & odore fœda amoverentur.* Quod magis expreſſit Franciſcus Hottomanus *ad ll. 12. Tabul.* in hac lege, ibi: *Ne ſcilicet urbanum cœlum fœdo cadaverum odore infeſtum, peſtem civibus, qui ſpiritum ex eo ducerent, inferret.*

2. Veruntamen non omnibus id fuit uſitatum; ſupremis enim Regibus, & aliis viris illuſtrioribus conceſſum eſt, ut in urbe ſepelirentur, ut de Valerio, & Caio Flacco, Tuberto, & aliis narrant Hiſtorici; idque maxima ratione conceſſum, ut ſimiles honores benemeritis tribuerentur, quibus grata Reſpublica exhibebat. Illuſtrant Garcias *de Expenſis, cap. 8. num. 10.* Varro *de Lingua Lat. lib. 5.* Sylvius *lib. ſingul. ad ll. 12. Tabul. à cap. 22.* Dio Caſſius *lib. 48. anno ab Urbe condit. 716.* Lopez *de Sepult. cap. 9. cum ſequent.* Lavorius *dict. tit. 2. cap. 4. à num. 84.* Petrus Gregorius *Syntag. lib. 23. cap. 23. num. 4* Valenſis *in Parat. ad tit. de ſepultur. §. 1. num. 2.* Gratianus *tom. 2. cap. 210. num. 5.* Valenzuela *conſ. 18. à num. 8.* Bezerra *de Iur. Sacro, cap. 6. num. 2. & 3.*

3. Eccleſia enim Catholica, ab illius exordio etiam ſuos Fideles extra urbem ſepeliebat; verùm ſemper data pace, *cap. Ubicumque 26. 13. quæſt. 2.* duabus rationibus exiſtentibus. Prima, quia Dominus Jeſus in horto extra urbem ſepultus eſt. *Matth. cap. 27. & Joan. cap. 19.* prout etiam Jacob, *Geneſ. cap. 50.* & Lazarus *Luc. cap. 7.* Moyſes in monte ſepultus eſt, ut ſcribitur *Deut. cap. 10.* ibi: *In villa terræ Moab contra Phegor.* Maria, & Aaron, ſoror, & frater, *Num. cap. 20.* quod & uſitatiſſimum apud Hebræos. Latè Lopez *de Sepult. cap. 6. per tot.* Unde ad imitationem Chriſti Domini in infantia Eccleſiæ ſic fuit uſitatum. Vel ſecundò, nam cùm tunc Fideles Ethnicis Principibus ſubjicerentur, etiam ad Edictum, ne intra urbem ſepelirentur, cogebantur. Deinde creſcentibus Fidelibus, cœmeteria adinventa fuerunt, ubi ſepeliebantur intra urbes, *cap. Sicut antiquitus 6. 17. quæſt. 4.* poſtea in atrio Eccleſiæ honoris cauſâ aliqui fuerunt ſepulti, *cap. Præcipiendum 15. 13. quæſt. 2.* Tandem licèt prohibitum fuerit in Eccleſiis ſepelire, *l. 2. Cod. de ſacroſ. Eccleſiis*, ſenſim tamen id admiſſum eſt. Fortè id incepit à ſepulturis Martyrum, ut ex Anaſtaſio Bibliothecario percipitur *in Vita Marcelli*, ibi: *Conſtituiſſe in urbe viginti quinque titulos, propter Baptiſmum, & Pœnitentiam*

nitentiam eorum, qui converterentur ex Paganis: & propter sepulturam Martyrum. Posteà id, admissum pro Episcopis, aliisque Clericis, & Principibus, & honorabilioribus personis; ac denique omnibus Fidelibus concessum est, & optima ratione usitatum. Quare D. Ambrosius *concion. 6. de Sanctis*, bene scripsit: *Ideo hæc à majoribus provisum est, ut sanctioribus ossibus nostra sociemus, ut dum illos Tartarus metuit, nos pœna non tangat; dum illos Christus illuminat, à nobis tenebrarii caligo diffugiat. Cum Sanctis ergo Martyribus quiescentes, evadimus inferi tenebras eorum propriis meritis, attamen consciij sanctitatis; & ideò venerentur eos in sæculo, quos defensores habere possimus in futuro; & sicut eis ossibus parentum nostrorum jungimur, ita & eis fidei imitatione jungamur. In nullo enim ab ipsis separari poterimus, si sociemur illis, tam religione, quam corpore.* D. Gonzalez *in cap. 1. de sepultur. num. 8.* Barbosa *de univers. jur. lib. 2. cap. 10. num. 7.* Petrus Gregorius *d. lib. 25. cap. 23. num. 11.* Beunus *de Ceremoniis, lib. 2. cap. 2. vers. Illud tamen.* Tondutus *tom. 1. quæst. benefic. cap. 114. num. 1.* Trullench *de jur. Parochi, cap. 9. dub. 3. per tot.* Urrutigoyti *de Ecclesiâ Cathedr. cap. 17. à num. 2. qui num. 37.* asserit, per multum temporis, licèt in aliis Templis Fideles sepelirentur, non tamen in Cathedralibus Ecclesiis: Canonicos verò, & alios Dignitates, non in ambitu Ecclesiæ sepultos scribit, sed tantùm in parisiyliis, seu claustris. Marius Ital. *de Immunit. lib. 1. cap. 14. §. 7. num. 24.* Lopez *de sepult. cap. 19. per tot.*

41 Præterea, postquam licitum fuit in Ecclesiis sepeliri, monumenta privata concessa sunt, de quibus egimus suprà, per venditionem, aut concessionem à Prælatis Ecclesiæ, aut per modum Eleemosynæ, pretio suscepto; eo enim modo semper à Prælatis fieri credo, & non aliter per puram venditionem. Urrutigoyti *dict. cap. 17. num. 54.* In his tamen sepulchris privatis in Ecclesiis jam hodie licitis; Barbosa *do jur. Parochi, 3. part. cap. 26. num. 8.* aliqui magnificas structuras faciunt, quod quidem nullarenus permittendum, sed quæ deceant secundùm qualitatem personæ, dignitatem, & excellentiam, ut diximus *lib. 1. cap. 3. num. 31.* Tum & in eis aliquando variæ inscriptiones ponuntur; sed quæ ad risum movent, omninò delendæ, de quibus addùcit Lavorius *dict. tit. 2. cap. 18. num. 5.* D. Antonius de Guevara *epist. 28.* non enim in Ecclesiis legenda, nisi gravia, præcipuè in monumentis, & sepulchris defunctorum, ubi miserabilis hominum conditio, mors, judicium, & alia gravissima sunt consideranda. Inscriptiones enim graves, ubi nomen defuncti inscribitur, sanctitas, virtus, & honores, egregia facinora, & litterarum professio, admittendæ sunt; nam viventes his honoribus inscriptis ad imitationem excitantur. Arma, & insignia gentilitia apponere, & statuas concessum est, *l. Statuas 8. Cod. de Relig. & sumpt. funer.* Lavor. *dict. cap. 18. num. 16.* Medicis *de sepultur. 1. part. quæst. 16. num. 38.* Tondutus *tom. 1. Quæst. Benefic. cap. 73. num. 11.* Gratianus *tom. 2. discept. cap. 210. num. 49.* Lopez *de Sepultur. cap. 5. vers. Spelunca, fol. 43.* Urrutigoyti *dict. cap. 17. num. 74.*

5. Est tamen summoperè animadvertendum, novum hæredem, seu possessorem sepulchri non posse Institutoris primi arma, seu insignia amovere, ut sua ponat; semper enim in memoriam illius sunt conservanda. Ananias *cons. 86.* Praxis Archiepiscopalis *cap. 109. num. 4.* Poterit tamen, illis non deletis, sua arma, & insignia apponere, si de familia sit, non tamen si est alterius familiæ, ne confusio inde oriatur. Medicis *dict. 1. part. quæst. 16. num. 38.* Lavorius *dict. cap. 18. num. 17.* nisi ex urbanitate ei concedatur. Tondutus *dict. cap. 73. num. 21.*

6. Est tamen dubium, an extinctâ familiâ, & quando jam jus sepulchri extinctum sit, possint radi arma, ut Ecclesia aliis jus sepulchri concedere valeat? Et affirmandum videtur, nam mortuo usuario, usus ad proprietarium redit, *l. penult. Cod. de usufruct.* quapropter ut de re propria poterit de sepulchro disponere, arma radere, & alteri concedere; aliàs tamen si id non fieret, alter non facilè sepulchrum illud suscipiet.

7. Sed tamen in re distinguendum, quando primus possessor fuit fundator, & institutor ipsius sepulchri: & in hoc casu licèt extinctâ familiâ, ad Ecclesiam sepulchrum redeat, tamen minimè arma sunt delenda, nec corpora exhumanda. Et ratio est, nam id convenit Ecclesiæ, ut memoria Fundatoris perpetuò remaneat, unde alii ad hæc opera pia facienda alliciantur, *l. 1. Cod. de statuis, & imaginibus.* Tum id conventum in prima fundatione videtur, nisi aliter in ea exprimatur. Si tamen habens jus sepulchri, Institutor, aut Fundator non fuerit, sed liberaliter id ab Ecclesia concessum fuerit ei, ut benefactori illius, contrarium est dicendum; poterit enim arma delere, & alteri concedere, extinctâ familiâ; non enim in eo invenitur causa institutionis, & fundationis, prout in altero. Tum in primo casu nequit Ecclesia transferre sepulchrum ad alios disparis conditionis, sed ad pares. Lambertinus *de jure patronat. lib. 2. part. 3. quæst. 5. art. 1. & 35.* ob memoriam Fundatoris, ne deturpetur dando Nobilis sepulchrum plebeio, & ignobili: quare arma illius sunt conservanda. In hoc verò casu minimè instat ratio memoriæ illius; non enim aliquid erexit, seu construxit, si quidquid habebat, erat ex indulgentiâ Ecclesiæ. Medicis *de sepultur. dict. 1. part. quæst. 16. num. 38.* Lezana *in Summa Regul. tom. 2. cap. 11. numero 23.* Tondutus *dict. cap. 73. à num. 12.* Lavor. *dict. cap. 18. num. 10.*

8. Sed an arma, seu inscriptiones probent jus sepulchri, diximus de Capellis, *lib. 5. cap. 7. à num. 83.* latè: hìc breviter addendum, arma antiqua, & antiquas inscriptiones probare quoad antiquos Fundatores, & Institutores sepulchrorum Lara *lib. 1. de Anniversar. cap. 25. num. 32.* Urrutigoyti *dict. cap. 17. num. 80.* & quoad novos, si sint de eadem familia; quòd si non fuerint, antiqua arma, & inscriptiones non probant. Nec probare possunt sculpta nova arma, & novæ inscriptiones, ut cum Lambertino tenet Lavorius *dict. cap. 18. num. 18.* qui hoc modo intelligit textum *in l. Monumentorum 6. vers. Inscriptiones, Cod. de Relig. & sumpt. funer.* decernentem inscriptiones probare. Barbosa *lib. 2. de univ. jur. cap. 15. n. 15.*

9. Illud verò observent Rectores Ecclesiarum, ne ex sepulchris, aut Capellis arma, insignia, & inscriptiones amoveantur, aut deleantur; semper enim debet permanere memoria Fundatorum, aliter injuria eis inferretur. Ancharanus *cons. 113.* Medicis *dict. quæst. 16. num. 38.* Lavor. *dict. cap. 18. num. 19.* Gratianus *dict. c. 210. à n. 32.* Valenzuela *cons. 18. num. 45.*

10. His igitur præmissis, quando quis moritur non electâ sepulturâ, nec Majorum sepulchrum habens, in Parochia est sepeliendus, *cap. 1. 13. q. 2. c. 5. de Sepult. Clem. Dudum 2. de Sepult.* nam jus sepeliendi pertinet ad Ecclesiam populum habentem, & ubi Sacramenta administrantur, quæ est Parochia. Ergo qui non elegerit sepulturam aut Majorum non habeat, erit in Parochia sepeliendus. Abbas *in cap. Certificari, de sepult. num. 8.* Molina *de Just. tract. 2. disput. 214. num. 21.* Laymann *in Summa, lib. 3. tract. 5. cap. 12. num. 8.* Sperellus *decis. 88. n. 4.* Flaminius Marchetus *de Sepult. tract. 38. §. 1. num. 9.* Trullench *dict. cap. 9. dub. 4. num. 1.* Pastor *de tempor. Eccles. tit. 5. num. 4.* Quod idem est dicendum, si quis frustratoriè elegerit sepulturam; nam si elegens potestatem non habebat eligendi, perinde est, ac si moreretur sepulturâ non electâ, ut censuit Sacra Congregatio

gregatio *in Aſculana*, 28. *Octobr.* 1616. Refert Barboſa *ad Concilium ſeſſ.* 25. *de Reformat. cap.* 13. *num.* 21. & *de jure Parochi*, *dict. cap.* 26. *num.* 28. Marchetus *dict.* §. 1. *num.* 11. Si tamen defunctus fuerit duarum Eccleſiarum Parochia nus, inter eas dabitur præventio, *cap. Cùm quis* 2. *de Sepult. lib.* 6. *cap. Cùm duobus* 14. *de Reſer. in* 6. Anton. *de Regim. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 12. *n.* 15. Dicitur autem Eccleſiam illam prævenire, quæ prima capit corpus defuncti. Petrus de Ubaldis *de cant. port. tit. de Canonica Paroch. cap.* 9. *num.* 2. Marchetus *dict.* §. 1. *num.* 2. Villalobos *in Summa*, 2. *p. tract.* 31. *difficult.* 7. *n.* 7.

11. Verùm hæc doctrina quibuſdam regulis priùs eſt explicanda; nam poteſt defunctus in confinibus duarum Parochiarum habitare, & dubitari ex qua ſit Parochianus? Et in hoc caſu cenſetur illius eſſe, in qua domus habet aditum, & portam ingrediendi; nam habitatio judicatur ex aditu, vel porta domus, *l. Si cui ædes* 31. *ff. de legat.* 3. Baldus *volum.* 1. *conſ.* 60. *n.* 50. vel ſi domus habet duas portas in diverſis Parochiis, judicatur illius eſſe Parochiæ, in qua reſidet porta principalis, & aditus magis principalis. Sed ſi portæ ſint, altera à parte anteriori domus, alia verò à poſteriori, exiſtimatur illius eſſe Parochiæ, ubi adeſt porta anterior, utpotè nobilior. Attamen ſi ambæ eſſent æquè principales illa conſideratio facienda eſt, ubi dominus Sacramenta recipit, auditque Divina; nam illam elegiſſe videtur. Explicant Riccius *in Præxi for.* 1. *edit. deciſ.* 333. & *in Præxi*, 1. *part. reſolut.* 570. *num.* 3. Barboſa 2. *part. allegat.* 32. *num.* 71. Antonellus *de Regim. Eccleſiæ, lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 41. Ex his enim regulis capienda eſt deciſio ſepulturæ, quando dubium exoriatur, ubi parochianus eſt ſepeliendus, ut ſcripſit Marchetus *dict.* §. *à num.* 15. aliàs ſi nec ex his regulis reſolutio ſumi valeat, verùm res dubia remaneat, Diœceſanus ſtatim interponet partes ſuas, ne corpus inſepultum remaneat, *l. Si quis ſepulchrum, ff. de Relig. & ſumpt. funer.* Medicis *dict.* 1. *part. quæſt.* 7. *num.* 31. Marchetus *dict.* §. 1. *num.* 21. Antonellus *dict. lib.* 1. *cap.* 12. §. 3. *num.* 4. Villalobos *d. num.* 7. *in fin.*

12. Aliquando tamen quis habet domicilium in civitate, aut caſtro, verùm aliquando ad rus habitandum ſe transfert, recreationis gratiâ, vel ad alia ruralia exercenda; moritur verò non electâ ſepulturâ, & tunc in rurali Parochia ſepeliendus videtur, ubi tunc habitabat. Ratio, nam in præſentiarum parochia ad effectum ſepulturæ non conſideratur reſpectu domicilii, ſed reſpectu præſentis ſtatus, ubi quis per tempus habitaverit, licèt ibi habitans animum non habeat conſtituendi domicilium. Samuel *de ſepult. tract.* 1. *diſput.* 5. *controverſ.* 8. *concluſ.* 3. *num.* 8. Marchetus *d.* §. 1. *num.* 12. Ergo cùm in ſpecie ruri moritur, ſepeliendus eſt in rurali Parochia. Et confirmatur, nam Scholares, famuli, Doctores, & Judices, licèt ibidem, ubi adſunt, domicilium non habeant, ſed alibi, nec animum commorandi; attamen in Parochia, ubi moriuntur, ſepeliuntur. Samuel *dict. concluſ.* 3. *num.* 5. Lavor. *dict. tit.* 2. *cap.* 11. *num* 148. Gratianus *diſcept. tom.* 1. *diſput.* 75. *num.* 18. Sperellus *deciſ.* 87. *num.* 5. Marchetus *dict.* §. 1. *num.* 12. Ergo qui deceſſerit ruri, etiamſi animo ibidem non commorandi, eſt ſepeliendus in rurali Parochia.

13. Sed hanc difficultatem jam Bonifacius VIII. omninò extinxit *in cap. Is qui* 3. *de Sepultur. lib.* 6. ubi in ſpecie aſſerit, non eſſe ſepeliendum in Eccleſia villæ ruralis, ſed ſi non elegerit ſepulturam, nec Majorum habeat, in Eccleſia ſua Parochiali, ubi domicilium habet, eſſe ſepeliendum, *dummodò abſque periculo valeat ad ipſam aſportari.* Et ratio eſt clara, quia tunc, ex eo quod recreationis causâ, vel ad exercenda ruralia, ad rus aliquis perveniat, adhuc retinet parochialitatem domicilii, & conſequenter in Parochia domicilii eſt ſepeliendus, non verò in Eccleſia ipſius ruris. Barboſa *in dict. cap. Is qui*, *num.* 2. Excipit tamen textus, niſi quando abſque periculo deportari poſſit, tunc enim ex inconvenienti in rurali Parochia ſepeliendus eſt. Lavor. *dict. cap.* 11 *num.* 147. Rota 1. *p. diverſ. deciſ.* 645. *num.* 3. Menochius *lib.* 6. *præſumpt.* 88. *num.* 3. Valenſis *ad tit. de ſepult.* §. 2. *n.* 2. Sperellus *deciſ.* 87. *num.* 3. Samuel *d. controv* 8. *concl.* 6. *num.* 19. Antonellus *lib.* 1. *de Reg. cap.* 12. §. 3. *num.* 37. Molina *d. diſp.* 214. *num.* 16.

14. Hæc tamen doctrina ſatis non aperit textum illum; aliqui enim intellexerunt de illo, qui rus petit pro aliquo brevi tempore, nempè recreationis, aut ruralia exercendi causâ, qui cùm animum non habeat ibidem permanendi, adhuc retinet quoad omnia primam Parochialitatem, & ideò ſepeliendus eſt in Parochia urbana, non in rurali, ut explicant aliqui apud Sanchez *lib.* 3. *de Matrimon. diſput.* 23. *num.* 9. Verùm verba, *vel ut ruralia exerceat in eodem*, adhuc majus tempus indicant; non enim per tam breve tempus ruralia exerceri poterunt: quapropter incidimus in quæſtionem illam; an ad parochialitatem acquirendam, ubi quis moratur, neceſſarius ſit animus perpetuò permanendi, & acquirendi domicilium? In qua ſunt duæ ſententiæ contrariæ, quorum fundamenta refert Sanchez *dict. diſput.* 23. *à num.* 9. Verùm ipſe *num.* 13. tanquam veriorem amplectitur ſententiam aſſerentem, ad Parochialitatem acquirendam non requiri animum perpetuò ibidem permanendi. Amplectitur etiam Antonellus *d.* § 3 *num.* 36. Sperellus *deciſ.* 87. *à n.* 4.

15. Sed in re illud eſt conſiderandum, quod quando quis in aliena parochia commoratur animo redeundi ad proprium domicilium; non tamen ibidem permanendi, non amittit propriam Parochiam; & id non ſolùm ſi per breve tempus adfuerit, ſed etiam ſi per annum, aut per majorem partem anni. Id probatur *in dict. cap. Is qui*, ſatis apertè, & probat textus *in cap. Cùm nullus* 3. *de temp. ordin. in* 6. ubi quando quis eſt ordinandus, ad parochialitatem deſideratur inſpicere, ubi habet domicilium; non enim amittit propriam parochialitatem ex eo quod alibi, etiam per multum temporis commoretur, ſed ſemper retinet. Verumtamen, quia quando abſens eſt, ſunt aliqua neceſſariò percipienda, veluti Sacramenta (verbi gratiâ) pœnitentia, Euchariſtia, Abſolutio à reſervatis, Matrimonium, & alia, quæ ſine gravi incommodo recipi non poſſunt in propria parochia, ſi longè abſentes ſint; inde eſt, ut per juris indulgentiam Parochia, ubi morantur, ea rectè præſter, & ipſi ſuſcipere ab ea valeant: quod idem eſt dicendum de ſepultura; nam ex eo quod ibidem bene percipiant Sacramenta, inde eſt, ut rectè ſepeliantur, & in hoc quaſi parochiani habeantur. Ratio, nam duriſſimum fuiſſet, ut abſentes ad iſta recipienda cogerentur redire ad propriam parochiam, & corpus defuncti in delatione corrumperetur. Iſtud verò non eſt acquirere parochialitatem abſque animo ibidem permanendi, ſed juris indulgentiam ad iſta percipienda. Et confirmatur *ex dict. cap. Is qui*, in illis verbis: *Dummodo abſque periculo ad ipſam valeat deportari.* Quæ verba apertè denotant, quod ſi adſit periculum, non erit ſepeliendus defunctus in Parochia proprii domicilii, quam retinet, ſed in Eccleſia rurali, ubi tantùm propter neceſſitatem gerit vicem propriæ parochiæ.

16. Hinc ſuſcipit lucem quod dicunt DD. de Scholaſticis, Doctoribus, Judicibus, & aliis, qui non in propria parochia morantur, ſed in aliena; iſtis enim grave incommodum irrogaretur, ſi ad Sacramenta, & ſepulturam recipiendam ad propriam parochiam traherentur, niſi tam brevis fuerit diſtantia, ut commodè in illa recipere potuiſſent. Tunc enim non eſt admittenda ſententia aſſerentium, poſſe illa recipere, quia ad

hunc

hunc casum non extenditur indulgentia juris, ut Parochia, in qua moratur, quasi propria existimetur.

17. Est tamen dubium: Transeuntes; & vagabundi defuncti, ubi sint sepeliendi, quando non elegerint sepulturam, aut Majorum non habeant? Prima sententia asserit, esse sepeliendos in Cathedrali, quia ipsa est Parochia Matrix, ad quam sunt deferendi advenæ, & transeuntes, non habentes certam particularem parochiam, ut censuit Sacra Congregatio Episcoporum 5. *Julii* 1592. Refert Lavor. *dict. cap.* 11. *num.* 144. Tenent hanc sententiam Glossa *in cap. In nostra, de Sepult.* Innocentius, Hostiensis, & Joannes Andreas *in cap.* 1. *de Sepultur.* Utrutigoyti *de Ecclesia Catholica, cap.* 17 *num.* 178. Barbosa *dict. cap.* 26. *n.* 35. Secunda sententia asserit, Cathedrali, & parochiali Ecclesiæ competere jus sepeliendi forenses; & transeuntes; quapropter dabitur præventio inter Cathedralem, & parochialem. Gofredus *in Summa, tit. de sepult.* Ubaldus *de Can. tit. de Canonic. Parochial. cap.* 9 *num.* 4. Valentis *in Paracit. ad tit. de Sepultur* §. 2. *n.* 4. Tertia sententia inquit, esse sepeliendos in Parochiali, in qua forensis, & advena decessit; quia Parochiali, competit jus sepeliendi quoslibet defunctos inventos intra limites illius. Sylvester *verbo Sepultura, num.* 8. Rota apud Seraphinum *deci.* 1135. *à num.* 1. Sperellus *dict. decis.* 87. *num.* 13. Lavor. *dict. cap.* 11. *num.* 144. Samuel *de Sepul. dict. disput.* 5. *controverf.* 8. *conclus.* 9. *num.* 25. Trullench *dict. cap.* 9. *dub.* 4. *num.* 3. Quarta sententia distinguit, quando forensis, advena, seu transiens per aliquod tempus moratur in loco; & tunc erit sepeliendus in Ecclesia Parochiali: secus verò si tantùm ibi fuerit per transennam. Carena *resol.* 80. *n.* 25. Marchetus *d.* §. 1. *num.* 63.

18. Sed in hac difficultate in primis inspicienda est consuetudo, quæ si sit, ut transeuntes, & forenses vagi in Cathedrali sepeliantur, id erit observandum, dum tamen plenè de consuetudine constet; aliàs si varia fuerit, non erit admittenda, ut tenet Rota apud Seraphinum *dict. decis.* 1135. *ad finem*, Sperellus *decis.* 87. *num.* 14.

19. Si tamen consuetudo non sit, communiter distinguitur, quando vagus transiens, & forensis in hospitio moritur, quod est in limite alicujus parochiæ; & tunc casus est clarus, sepeliendum esse in Ecclesia Parochiali. Et ratio est, nam parochia tenetur administrare Sacramenta in hospitio, & consequenter vagis, & transeuntibus: quapropter illi competit jus sepeliendi defunctos in hospitio. Federicus de Senis *conf.* 255. Gigas *conf.* 97. *num.* 3. Rota apud Seraphinum *dict. decis.* 1135. *num.* 1. Marescotus *variar. lib.* 2. *cap.* 95 *num.* 9. Barbosa *de univers. lib.* 2. *cap.* 10. *n.* 35. Gratianus *tom.* 1. *cap.* 94. *num.* 73. Si verò hospitium non sit intra Parochiam, aut extra, in quo vulgus, aut transiens moriatur, tunc est tota concertatio. Et asserendum est, in Parochiali defunctum esse sepeliendum, nam aut iste recepit Sacramenta à Parochia, & ab ipsa est sepeliendus; nam ex eo quod ab ea Sacramenta receperit, videtur in ea elegisse sepulturam, ut tenent communiter DD. *in cap.* 1. *de sepultur.* ubi Abbas *num.* 4. Boërius *num.* 9. Rota *in una Hispalensi juris votandi*, 9. *Julii* 1599. coram Seraphino *decis.* 1135. *num.* 3. Marescotus *dict. cap.* 95. *num.* 10. Barbosa *dict. cap.* 10. *num.* 35. Utrutigoyti *d. cap.* 17. *n.* 178.

20. Si verò non receperit, quia repentè decessit, aut Parochus non est ita breviter inventus, adhuc in Parochiali est sepeliendus, licèt resistat Utrutigoyti *cap.* 17. *num.* 179. quia ex eo quod intra limites decesserit, & pertransiens, habet parochia illa fundatam suam intentionem ad illum sepeliendum, quando moritur non electâ sepulturâ, aut non habuerit sepulchra Majorum, ut dictum est suprà: Ergo etiamsi Sacramenta non receperit, est sepeliendus in parochiali Ecclesia. Sperellus *dict. decis.* 87. *num.* 13. *in fin.* Marchetus *dict.* §. 1. *num.* 63. Medicis *de sepult.* 1. *p. quæst.* 7. *num.* 30. qui omnes intelligendi sunt, nisi transiens defunctus commodè in sua Ecclesia Parochiali sepeliri posset. Marchetus *dict.* §. 1. *num.* 16. prout suprà explicuimus, & tenet Pastor *de temp. Ecclesiæ, tit.* 5 *num.* 5. Bonacina *dict. disput.* 3. *quæst.* 21. *punct.* 3 *num.* 6. *vers.* 4.

21. Limitatur verò doctrina ista, si pertransiens fuerit Episcopus; tunc enim ob ejus dignitatem non est sepeliendus in Ecclesia Parochiali, sed in Cathedrali. Barbosa *de offic. Episcopi, part.* 3. *allegat.* 114. *num.* 40. Antonellus *dict. cap.* 12. §. 2. *num.* 34. Sed est dubium de Clericis transeuntibus, vel peregrinis. Dixerunt aliqui, Clericos, viatores, & Religiosos professos, qui commodè non possunt ferri ad suum Monasterium, in Ecclesia Cathedrali esse sepeliendos, idque pertinet ad majorem decentiam Clericorum, & Religiosorum, ut majori honore sepeliantur, prout fit cum Episcopis: Tum quia & in aliquibus casibus convenit, ut Cathedralis jus sepeliendi, quod habet, exerceat. Utrutigoyti *dict. cap.* 17. *num.* 176. Ergo Clerici isti, & Religiosi professi transeuntes, seu viatores, sunt in Cathedrali sepeliendi. Boërius *decis.* 175. *num.* 5. & 7. Lavor. *dict. cap.* 11. *num.* 145. Sperellus *dict. decis.* 87. *num.* 15. Samuel. *dict. controverf.* 8. *conclus.* 11. *num.* 30.

22. Marchetus tamen contrarium scripsit §. 1. *num.* 16. asserens, in Parochiali esse sepeliendos; non enim Ecclesia Cathedralis habet jus sepeliendi, absolutè loquendo, nisi in subsidium, quando certa non esset Ecclesia Parochialis, cui hoc jus competit ob administrationem Sacramentorum, ut cum multis tenet Barbosa *dict. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 35. Ergo Clerici; & Religiosi transeuntes, sunt sepeliendi in Parochiali. Tum quia eorum dignitas non ita gravis est, verùm longè distat à Dignitate Episcopali, ut ob decorem sepeliantur in Cathedrali, sicut Episcopi.

23. In re tamen dicendum, Clericos transeuntes, seu viatores, esse sepeliendos in Ecclesia parochiali, ubi decedunt, ut rectè probant rationes adductæ pro Marcheto. Religiosus verò professus, si commodè deferri non possit ad sua Monasteria, vel in civitate, seu oppido, ubi moritur, non adsit Monasterium sui Ordinis, sepeliendus est in parochiali, cui de jure competit corpora defunctorum intra limites illius sepelire, *cap. Ecclesia* 1. 13. *quæst.* 1. *cap. fin.* 17. *quæst.* 1. *tit.* 13. *part.* 1. Nec enim Religiosus ob dignitatem in Cathedrali tumulandus, qui propter Christum humiliter vivit, & sepeliri desiderat. Quapropter Marcheti sententiam admitto.

24. Illud verò non obliviscendum est, peregrinos, & transeuntes aliquando morbis contagiosis affectos decedere: idque à Rectoribus Ecclesiarum animadvertendum, & ab Urbium, & Villarum Gubernatoribus, ut licèt non careant sepulturâ Ecclesiasticâ, in loco tamen non periculoso sepeliantur, ne vivis nocere possint. Quod cũ omnibus in epidemia contagiosa magnâ curâ observandum. Armilla *verbo sepultura, nu.* 26. Medicis *dict. quæst.* 7. *num.* 36. Lavor. *dict. cap.* 11. *num.* 149. Samuel. *dict. disput.* 5. *controverf.* 9. *conclus.* 6. *numero* 9.

25. Si aliquis domicilium habuerit divisum, nempè quia partim in civitate degit, nempè in hyeme, & vere; partim verò rure in villa, veluti tempore æstivali, & autumnali, debet sepeliri in Parochia ubi decedit, & à cujus Parocho Sacramenta recepit, sive in Castro, sive rure. Sanchez *de Matrimonio, lib.* 2. *disput.* 23. *num.* 32. *vers. Confirmatur.* Sperellus *d. decis.* 87. *num.* 10. Antonellus *lib.* 1. *cap.* 12. §. 3. *num.* 38. Samuel. *disp.* 5. *controverf.* 8. *conclus.* 7. *num.* 21. Quod idem est dicendum, si quis in eadem civitate habuerit duo domicilia

micilia; & habitationes in diverſis Parochiis; iſte enim eſt ſepeliendus ubi decedit, nempè in Parochia, ubi adeſt domus morientis. Bonacina *d.diſput.3. quæſt.21. pun.6. n.6.verſ.1.* Marchetus *d.§.1.n.74.*

26. Præterea, ſi defunctus non eligat ſepulturam, & ſuorum Majorum ſepulchrum habeat, in illo eſt ſepeliendus, *cap.1. de ſepultur. cap. Is qui 3.de ſepult. lib.6. l.5.tit.13.p.1.* Et ratio eſt, nam quando defunctus habens Majorum ſepulchrum non elegit propriam ſepulturam, ſuorum Majorum elegiſſe videtur, ut benè ratiocinatur Gregorius *in d.l.5.gloſſ.4.* Parladorius *different.66. §.2.num.1.* Idque ob maximam affectionem, quam cum rebus Majorum habemus, *l. Libertus qui ſolvendo 36. ff. de bon.libert.l.22. Cod. de Adminiſtrat.tut.* late Valenzuela *conſ.18.à num.208.* Covarruv. *lib.2. var.cap.1. num.10.* quamobrem quoties quis non elegerit ſepulturam, videtur Majorum ſepulturam elegiſſe, ubi præcisè eſt tumulandus. Medicis *de ſepultur.1.pæneſt.7. num.22.* Samuel. *de ſepult.dict. diſput.5.controv.6. per tot.* Tuſchus *lit.S.concluſ.194.* Spino *de teſtament. gloſſ.2. num.38.* Villalobos *d. difficult.2. num3.* Barboſa *d.lib.2.cap.10.num.31.* Trullench. *d.cap.9.dub.4.num.1.*

27. Majorum autem appellatione omnes in univerſum aſcendentes comprehenduntur, *l. Jureconſultus 10. §. Patronos ff.de gradib.l.Quicumque 4.§.1.ff.de in jus vocand.* Tiraquellus *de retract.§.1.gloſſ.8.* idcircò quoties ſepulchrum eorum adſit, ſi quis non elegerit ſepulturam, ab hæredibus neceſſariò in ſepultura majorum eſt ſepeliendus, nec in optione eorum ſtabit in Parochia ſepelire. Parladorius *different.66. §.1.num.1.* Samuel. *dict. controver.6. concluſ.3. num.6.* Sperellus *deciſ.88. num.1.* Antonellus *dict. lib.1.cap.12. §.1. num.1.*

28. Sed contrà eſt textus *in cap. Licèt 4.de Sepult. lib.6.* ubi aſſeritur, poſſe patrem, ſi adſit conſuetudo, eligere ſepulturam ad minores filios; quæ ſi non adſit, nequit eligere, ſed filius eſt ſepeliendus in ſepulchro Majorum, vel in parochiali Eccleſia. Unde percipitur, quod ſi aliquis deceſſerit, non electâ ſepulturâ, non eſt præcisè tumulandus in ſepulchro Majorum, ſed poterit ab hæredibus, aut commiſſariis tumulari etiam in parochia, quomodo eis placuerit. Gloſſa *ibidem. verbo Vel in Parochiali*, ſenſit hanc difficultatem, denotans hic electionem dari videri, *cap. In alternativis, de regul. jur. in 6.* Sed tamen ordinem ſcripturæ ſervandum cenſet, referendo ſeipſam totam ad conſuetudinem. Idem ferè ait Samuel, relictâ conſuetudine, *dict. concluſ.3. num.9.*

29. Verùm Lapus *allegat.59.per tot.* diſtinctionem facit, quando impubes deceſſit abſque electione ſepulturæ, & tunc inquit ſepeliendum, vel in monumento Majorum, vel in parochia; ſecus verò ſi pubes: nam eſt in primis ſepeliendus in parochia, vel in ſepulchro Majorum, ut inducit *ex cap.Is qui 3.de ſepult. in 6.* ibi: *Non in Eccleſia dicta villæ, ſed in ſua Parochia, vel in eo potiùs, in qua Majorum ſuorum ab antiquo exiſtit ſepultura.* Quem contradicunt plurimi relati, & ſequuti à Lavor. *d.cap.11. num.111.* Diana *5.p. tract.3.reſol.108.*

30. Sed dicendum, in prædictis juribus nullo modo eſſe attendendum ordinem literæ, ut admittatur aliqua alternativa; ſed jura illa eſſe intelligenda, ut ſi non adſit ſepultura Majorum, poſſit ſive pubes, ſive impubes, qui non elegit ſepulturam, in parochiali ſepeliri; ſecus autem ſi illam habuerit, quia tunc ſepeliendus eſt neceſſariò in ſepulchro Majorum; deſignatio enim facta in dictis juribus, per *ſeu*, vel *potiùs*, exprimenda eſt quando nulla eſt ſepultura Majorum, *cap.1. de ſepultur.* quem benè explicat Samuel. nuperrimè allegatus, *num.10.* non tamen quod electio concedatur hæredibus, aut commiſſariis, ut ſepeliant in parochia, aut in ſepulchro Majorum; ſed quod ſi adſit, neceſſariò ſit in eo ſepeliendus.

31. Eſt verò dubium, quando quis in una Eccleſia habuerit Majorum ſepulturam, ubi ſepulti ſunt avi, & proavi; & in altera pater, & mater, aut ſolus pater eſt ſepultus; & ſepulturam non elegerit, ubinam ex duabus ſepulturis eſt ſepeliendus? prima ſententia aſſerit, eſſe ſepeliendum in ſepulchro Majorum, ubi ſunt avi, & proavi ſepulti. Ducitur *ex cap.1. de Sepultur.* ubi aſſeritur, non eligentem ſepulturam, ſepeliendum in ſepulchro Majorum; ſub nomine autem Majorum nequit intelligi ſolus pater, verùm avus, & proavus, ut ex aliquibus juribus diximus *num.27.cap. Cùm quis 2. de Sepult.lib.6.* Samuel. *dict.diſput.5.controverſ.7.concluſ.1.* Ergo eſt ſepeliendus, non in ſepultura patris, ſed avorum, & proavorum. Tenet Gloſſa *in d.cap. Is qui, verbo ab Antiquo*, & ibi etiam Joannes Andreas, Sylveſter *verbo Sepultura*, *num.8.* Lavor. *dict. cap.11. num.113.* Villalobos *in Summa, dict. tract.31 difficult.2.num.4.* Diana *dict.5.p. tract. 3.reſol.108.* qui eum admittit.

32. Secunda ſententia contrarium tenet, nempè ſepeliendum eſſe in ſepultura patris? Et ratio eſt, quia filius ſequitur domicilium patris, quapropter etiam debet ſequi ſepulturam. Tum etiam, quia ratione proximitatis, majori affectione conſiderare debemus voluiſſe defunctum ſepeliri cum patre, quàm cum aliis Majoribus. Oldradus *conſ.25. per tot.* Sperellus *deciſ.88. num.19.* Antonellus *dict. cap.12.§.1. num.3.* Barboſa *dict. lib.2.cap.10.num.31. & de Jur. Paroch. cap.26. num.31.* Samuel. *controverſ.7.num.3.* Ventrigl. *in Praxi ver. not.52.§. unic. num.24.* Rodriguez *in Summa,3.p. cap.130.num.12.*

33. Hæc difficultas duobus modis concipienda eſt. Primò, quando pater caſualiter in aliqua Parochia fuerit ſepultus, & ex accidenti, non verò intentione ſtabiliendi propriam ſepulturam, aut familiare ſepulchrum, & tunc prima ſententia benè procedit. Ratio eſt, nam in præſentia ſepultura illa eſt adventitia, nec tranſit ad parentis familiam, ita ut dici poſſit propria illius, aut Majorum. Hanc ob rem filius, qui deceſſit, non electâ ſepulturâ, ſepeliendus eſt in ſepulchro Majorum, non verò in ſepultura patris. Samuel. *d.controverſ.7.concluſ.3.* Marchetus *d.tit.* 3 *§.1.à num.32.* Lavor. *d.cap.11. num.113.* Molina *tract.2. diſput.214. num.14.in fin.*

34. Secundo autem modo eſt concipienda, quando pater deſignavit propriam ſepulturam; aut familiarem, aut hæreditariam, & primus moriens in ea eſt ſepultus; verùm filius habuiſſet Majorum ſepulchrum: & in hoc caſu eſt admittenda ſecunda ſententia; nam diſtinctio illa ſepulchri Majorum, & patris, ſola eſt reſpectu parochiæ. non verò filii, quia ejus ratione eſt Majorum, cùm ſit ipſius aſcendens. Tum ratione affectionis, quam majorem habere erga patrem, ut proximiorem, præſumendum eſt, ut diximus; unde electio illius ſepulturæ in dubio præſumenda eſt, non Majorum. Denique, nam ut ſcripſit Petrus Ancharanus *in dict. cap.Is qui, de Sepultur.num.4. verſ. Secus quæro*, ſi ſemper ſepulchrum Majorum fuiſſet paterno præferendum, oporteret quærere agrum Damaſcenum, aut melius montem Calvarii, ubi Adam, & alii quamplures patres humati ſunt. Ergo ſi filius decedat, non electâ ſepulturâ, ſepeliendus eſt in paterno ſepulchro, non verò Majorum, ut benè explicat Abbas *in cap.1. de Sepult.n.5.* Molina *d.diſp.214. num.14.* Et majori ratione id admittendum, ſi non ſolùm pater ibidem fuerit tumulatus, ſed etiam avus Villalobos *d.tract.31. difficult.2. num.4.* Diana *d. tract.3.reſol.18.* Antonellus *d. cap.12.§.1. num.3.* Barboſa *d. cap.10.n.32.*

35. Ex his breviter diſcutienda eſt alia difficultas, an quando pater in Eccleſia eſt ſepultus, & avus in

alia,

alia, proavus in altera, in qua istarum est sepeliendus filius descendens, moriens absque electione sepulturæ. Et aliqui censuerunt, in Parochia sepeliendum, quia nulla istarum est sepultura Majorum, *cap. Ebron* 2. *cap. Placuit* 7. 13. *quæst.* 1. *l. Majorum, ff. de verb. significat.* cùm ibi non nisi unus Majorum ister sepultus. Tenet Zechius, quem refert Barbosa *dict. num.* 32. Sylvester *verbo Sepultura, num.* 8. Alteri verò inquiunt, cum patre sepeliendum. Abbas *in dict. cap.* 1. *num.* 5. Joan. Andreas *in cap. Is qui, de Sepult.* Alii scripserunt, de jure in Parochia esse sepeliendum: verùm jam consuetudo obtinuit, ut sepeliatur cum patre. Villalobos *d. difficult.* 2. *num.* 4. Lavor. *dict. cap.* 11. *num.* 114. *vers. Secundò gloss.* Antonellus *dict. cap.* 12. §. 1. *num.* 4. Sperellus *decis.* 88. *num.* 10.

36. Sed cum distinctione suprà relata resolvenda est hæc difficultas; si enim casu, & per accidens pater in una Ecclesia fuerit sepultus, & avus in alia, & in altera proavus, tunc sepeliendus est in Parochia filius non eligens sepulturam; nulla enim illarum valet dici familiaris, nec hæreditaria sepultura, ut inde percipiatur, ex affectione velle in aliqua earum sepeliri: si verò propria fuerint, & familiaria monumenta, de jure sepeliendus est in sepulchro patris, ob reciprocum amorem inter patrem, & filium, qui maximus est, ut expendit Rodriguez *in Summa, dict. cap.* 30. *num.* 12. *in fin.* Marchetus *dict.* §. 1. *num.* 38. Medicis 1. *part, quæst.* 7. *num.* 22.

37. Rursus qui intenderit se sepeliendum in sepulchro Majorum, exclusa Parochia, plenè debet probare suam intentionem duabus circumstantiis. Prima, ut sepulchrum sit Majorum. Secunda, ut sit de linea, & agnatione effectiva, & non sufficiet probare esse de agnatione. Prima pars probatur, nam cùm Parochia habeat de jure fundatam suam intentionem ad sepeliendum Parochianum, ut diximus, & tenent etiam Medicis *de Sepultur.* 2. *part. quæst.* 6. *à num.* 1 Bursatus *vol.* 3. *conf.* 226. *num.* 119. Rodriguez *dict. cap.* 130. *num.* 2. Beller. *disquisit. Clerical. tit. de Clerico debit. num.* 54. ad excludendam Parochiam necessaria est plena probatio concludens, sepulchrum esse Majorum, utpotè fundamentum suæ intentionis, l. *Actor* 22. *l. Frustra* 8. *Cod. de probat. l. Qui accusare* 4 *Cod. de edend.* Secunda pars similiter probatur; nam cùm jus sepulchri concessum sit pro se, & descendentibus, *l. Liberorum* 220. *ff. de verb. significat.* non sufficit probare agnationem in abstracto, sed in concreto est probanda in agnatione effectiva; quia ubicumque terminus qualificatur in dispositione, debet probari concursus termini qualificantis; *l.* 4. §. *Hoc autem, ff. de vi bon. rapt.* ut tenuit Rota Mediolanensis *in una jur. patronat.* 28. *Novemb.* 1616. *coram D. Pirovano*, quam refert, & sequitur Lotterius *de re benefic. lib.* 2. *quæst.* 11. *n.* 57. Sperellus *decis.* 88. *à num.* 4.

38. Si defunctus Clericus fuerit, licèt in Parochiali sepeliatur, non est sepeliendus in sepultura patris, seu Majorum, sed seorsim in sepultura Sacerdotum, & respectivè Clericorum; nam secundùm Rituale Romanum, *tit. de Exequiis*, §. *Sepulchra Sacerdot.* ubi fieri potest, sepulturæ Sacerdotum debent esse separatæ à sepulturis Laicorum, quare nequeunt sepeliri in sepulchris Majorum, ut declaravit Sacra Congregatio 13. *Maii* 1650. quam refert Nicolius *in Lucubr. utriusque Jur. 1 part. lib.* 5. *tit.* 15. *num.* 23. *in fin.* Marchetus *dict. tit.* 8. §. 1. *num.* 38. *vers. Verùm sive.* Quod idem dicendum videtur de parvulis, qui in sepulturis separatis à communibus debent tumulari, secundùm Rituale Romanum, *de Exequiis parvulorum*, cujus verba dat Lavorius *dict. tit.* 2. *cap* 11. *num.* 120. Quod quidem tam in parvulis, quàm in Clericis justa ratione debebat observari. Verùm in Castella promiscuè cum aliis tumulantur in Ecclesiis, locis non discretis. Infantes verò expositi, quia nescitur quis sit eorum pater, vel mater, in sepultura Hospitalium sepeliuntur, *cap.* 1. *de Infant. & Languid. exposit. l.* 1. *Cod. de infant. exposit.* Lavor. *dict. cap.* 11. *num.* 122. Medicis *d. quæst.* 7. *num.* 25.

39. Illud verò, antequam hinc abeamus, de sepulchris Majorum est animadvertendum, in illis nullam differentiam esse faciendam inter cognatos, & agnatos; & ideò descendentium nulla est ratio habenda. Ubaldus *de can. paroch. cap.* 9. *num.* 18. & 19. Parladorius *dict. different.* 66. §. 2. *num.* 2. sicut nec ascendentium, an sint ex linea materna, vel paterna. Belletus *disquisit. Clerical.* 1. *p. tit. de Cleric. debit. p.* 3. §. 3. *n.* 19. Marchetus *d.* §. 9. *num.* 185. *in fin.*

40. Præterea, si uxor sepulturam non elegerit, & moriatur, viro suo jam defuncto, in sepultura viri est sepelienda, *cap. Ebron* 2. *cum sequentibus*, 13. *quæst.* 1. Et ratio est, quia adhuc vidua retinet mariti domicilium, & privilegia, *l. Cùm quadam* 19. *ff. de jurisdict. omnium Judicum.* Tum quia vir, & uxor una caro censentur, quapropter debet uxor sepeliri in sepulchro mariti, etiamsi defuncto viro, traducta fuisset ad domum patris. Riccius *in Praxi*, 4. *p. resol.* 294. Antonellus *dict. cap.* 12. §. 1. *num.* 11. Rodriguez *d. cap.* 130. *num.* 13. Villalobos *dict. tract.* 31. *difficult.* 2. *num.* 9 Medicis *dict. quæst.* 7. *num.* 26. quod quidem intelligendum, quando vir matrimonium consummavit, aut ad domum suam uxorem traduxerit, ita ut domicilium illius contraxerit, ut explicant Rodriguez, & Medicis relati. Sperellus *decis.* 88. *num.* 17. Barbosa *lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 29. *in fin.* Lavor. *dict. tit.* 2. *cap.* 11. *num.* 136. Urrutigoyti *cap.* 17. *num.* 15. Trullench *d. cap.* 9. *dub.* 4. *num.* 4.

41. Quid verò si mulier plures maritos jam habuerit, in cujus sepultura est sepelienda? Et affirmandum videtur, sepeliendam esse cum primo; nam cum eo facta est una caro meliùs quàm cum aliis, quibus communicavit carnem jam divisam. Sed tamen contrarium est dicendum, nempè cum ultimo marito esse sepeliendam, *cap. Is qui* 3. §. *Mulier, de sepult. in* 6. nam ultimi mariti retinet domicilium, simulque facta est una caro cum eo; quapropter in sepultura ultimi mariti est sepelienda. Rodriguez *dict. cap.* 130. *num.* 2. Parladorius *different* 66. §. 3. *num.* 8. Lavor. *d. cap.* 11. *à num.* 131. Samuel. *dict. disput.* 5. *controvers.* 3. *per tot.* Sperellus *decis.* 88. *num.* 13. Barbosa *dict. cap.* 10. *num.* 29.

42. Quod extendendum etiamsi maritus in sepultura communi fuerit sepultus, vel in sepultura peregrinorum, seu vagabundorum, qui adhuc vigent ibidem rationes domicilii, & effectionis unius carnis. Samuel. *dict. controvers.* 3. *conclus.* 2. Lavor. *dict. cap.* 11. *num.* 134. Marchetus *dict.* 38. §. 9. *num.* 177. Tum etiam extendunt, si sepulchrum mariti sit extra Parochiam, ubi ipsa decessit, ut censuit Congregatio *in Senog.* 15. *Januarii* 1633. refert Barbosa *de offic. Paroch.* 3. *p. cap.* 26. *num.* 28. Marchetus *ubi proximè*, Diana 5. *p. tract.* 3. *resol.* 108. *vers. Notandum.* Deinde extendunt etiamsi mulier habuerit sepulchra Majorum, ubi posset tumulari; quia debet sequi virum tam in vita, quàm in morte, *cap. Unaquæque* 3. 13. *quæst.* 2. Marchetus *dict. num.* 177. Denique extendunt, etiamsi vir ignobilior ea fuerit, & esto longo tempore post virum è vita decedat. Molina *dict. disput.* 214. *num.* 19. Barbosa *lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 29.

43. Si verò mulier fuerit accusata de adulterio, si pendente lite decedat, adhuc in sepultura viri est sepelienda, cùm de delicto convicta non est, nec domicilio viri privata. Quamobrem si post ejus mortem fuerit sententiata, & de adulterio convicta, exhumanda non est, quia legitimè (sententiâ non latâ) sepulta est. Lavor. *d. cap.* 11. *num.* 135. Samuel. *d. controvers.* 3. *conclus.* 3.

num.5. Si verò decedat poſt ſententiam, & ſeparatio tori facta fuerit ob adulterium, in ſepultura viri non eſt ſepelienda, quia facta eſt indigna, ut cum injuriato marito ſepeliatur. Medicis *dict. queſt.7. num.26.* Riccius *4. part. reſ.294. num.9.* quod tenendum niſi fuerit à viro reconciliata, quod fieri valet non ſolùm ante ſententiam, *cap. Quemadmodum* 18. *de jurejur.* ſed etiam poſt, *cap. De illa 6. de Divortiis*: nam tunc per reconciliationem injuria remiſſa videtur, & ſit digna mariti ſepulturâ. Ubaldus *d. tit. de canon. paroch. cap. 9. num.22.* Samuel *de ſepult. dict. diſput.5. controverſ.3. concluſ.4. n.6* Lavor. *d. cap.11. num.135.* Marchetus *dict. §.9. num.177.* Trullench. *d. dub.4. n.4.*

44. Eſt tamen diſquiſitio facienda, an quando maritus proditoriè uxorem necaſſet, ſepelienda ſit in ſepulchro Majorum, an viri? Et Samuel *de ſepulturis diſput.5. controverſia 4. concluſ.9. à num.20.* aſſerit ſepeliendam in ſepulchro Majorum. Id multis rationibus probat, & in primis, quia ſepulchrum Majorum in aliorum concurrentia præſtantius eſt, *c.1. de ſepult.* cum aliis ſuprà adductis. Sed mulier iſta, licèt fuerit uxorata, adhuc jus ſepulchri retinet, quia filiis, & nepotibus eſt deſtinatum. Ergo in præſentia debet ſepeliri in ſepulchro Majorum, non viri. Cæterùm per dilectionem uxor, ſi ſepulturam non eligat, videtur eligere ſepulturam mariti. Aſt quando proditoriè eſt interfecta à viro, nequit conſiderari talis dilectio: Ergo dicendum, non elegiſſe ſepulturam viri, ſed Majorum, ad ſe ſepeliendam. Deinde propter viri ſævitiam poteſt mulier à viro ſeparari, & propria authoritate fugere. Barboſa *in rubric. ff. ſolut. matrimon. 2. part. n.23.* Sanchez *de matrimon. lib.10. diſput.18. à num.3.* Ergo propter mortem proditoriam rectè poterit ab eo ſeparari poſt mortem: tenet etiam Marchetus *dict. §.9. num.179.*

45. Doctrina tamen iſta duobus modis eſt examinanda. Primò quando maritus uxorem interfecerit proditoriè, & abſque aliqua cauſa; non enim maritus valet ſævire adversùs uxorem, nec graviter caſtigare, ſed tantùm magnâ cautelâ; & cauſâ leviter verberare, ut de Præceptoribus traditur *l.4. §. fin. in fine, l. Præceptor 5. ff. ad l. Aquil. cap.2. ut lit. pendent. cap. Litteras 13. cap. Ex tranſmiſſa 8. de reſtit. ſpoliat.* ubi communiter DD. eſt elegans textus D. Pauli *ad Coloſſ. epiſt.3. verſ.19. Viri diligite uxores veſtras, & nolite eſſe amari ad illas.* Unde Chryſoſt. *homil.16. in epiſt.1 D. Pauli*, ſic ſcripſit: *Manſuetè regendam uxorem, non cum tyrannica auſteritate, verbis, & non verberibus; amore, non timore; dilectione, non anaritudine.* Plutarchus *in vit. Marc. Antonii*, Tiraquellus *l.8. connub. gloſſ.1. n.10.* Quenca *lib. de ſui perſonali defenſ. queſt.1. num.20.* Frágoſo *de Republic. tom.3. lib.3. diſput.6.* In hoc enim caſu, ſi maritus habuerit propriam ſepulturam, aut præparatam in ſua vita, in ea de jure eſt ſepelienda uxor. Villalobos *dict. difficul.2. num.9.* Riccius *4. part. reſol.294. num.24.* Marchetus *dict. §.1. n.177. ver. At ſi moriatur*, & etiamſi occiſor maritus conſentiat, nequaquam eſt ſepelienda in ejus ſepultura, ſed in ſepultura Majorum, propter rationes Samuelis. Tum quia ob grave delictum interficiendi uxorem, redditur indignus, ut poſt mortem cum uxore injuſtè occiſa requieſcat. Tùm quia quando occiderit mulierem, etiam in adulterio deprehenſam, privatur lucro dotis. Rolandus *de Dot. lucro, quæſt.61.* Bocrius *deciſ.24. num.10.* Phanutius *de Dot. lucro, gloſſ.14. num.4.* Ergo ſi injuſtè occiderit, privabitur, ne ſolatium percipiat requieſcendi cum uxore propria.

48. Si verò in adulterio deprehenſam occiderit, major eſt difficultas, an ſit ſepelienda in ſepultura viri? Et ratio dubitandi eſt, nam in caſu antecedenti, ideò in ſepultura Majorum mulier eſt ſepelienda, quia proditoriè, & injuſtè fuit uxoricida; & commodo illo privatur requieſcendi cum uxore. Aſt in ſpecie, in foro fori rectè interfecit, jure permittente, *l. Mariti ff. ad l. Jul. de adult. l. Gracchus 4. C. eod. tit. l.1. tit.7. lib.4. for. l.1. tit.10. lib.8. recopilat.* Gomez *in l.82. Tauri, numero 47.* & in foro Poli abſque ulla culpa idem admittunt quamplurimi, ſi zelo juſtitiæ, & in bonum Reipublicæ uxorem interficiat in adulterio deprehenſam, quia id facit ut Miniſter Juſtitiæ. Caſtillo *in l.82. Tauri, num.6.* Azevedus *in l.1. tit.20. lib.8. Recopilat. num. fin.* Gomez *in dict. l.82. Tauri, num.52. in fin.* Clarus *lib.5. ſent. §. Homicidium, verſ. Sed hæc quidem.* Thomas Hurtádo *var. Reſol. tom.2. tract. ult. §.7. num.204.* Molina de Guzman. *verit.27. per tot.* & dicit probabile Leſſius *de Juſt. lib.2. cap.9. dub.12.* Ergo cùm in ſpecie licitè, & juſtè interfecerit, tam in uno, quàm in altero foro, non benè commodo iſto privabitur.

47. Sed in re dicendum cenſeo, minimè eſſe ſepeliendam in ſepultura viri, ſed in ſepultura Majorum. Et ratio eſt, nam licèt in foro exteriori maritus occidens mulierem minimè ſit puniendus, quia id jure humano permittente ſit, exiſtimante calore iracundiæ illam interfeciſſe; attamen reverà ſemper mors eſt proditoria, & cum graviſſima lethali culpa, ut probatur apertè *in cap. Admonere 8. cap. Interfectores 5. cap. Quicumque 7. cap. Si quod 9. 33. quæſt.2.* ubi graviſſimum ſcelus oſtenditur eſſe uxorem interficere, licèt culpa adeſſet ex parte illius. Et eleganter probat Baſilius Portius *lib.9. de Matrimon. cap.15. & de impedimentis cap.34.* Navarrus *in Man. cap.15. num.13.* Covarruv. *in 4.2. part. §.7 à num.8.* Diana 3. *part. tract.4. reſ.223.* Barboſa *in collect. ad textum in cap. Inter hæc 33. q.1.* ubi pro hac opinione refert 42. DD. Anton. Pich. *in Manuduct. ad praxim. 3. part. verbo Adulterium, num.4.* Leſſius *d. cap.9. dub.12.* quapropter ſicut in primo caſu mulier non eſt ſepelienda in ſepultura mariti, ſed Majorum, ſimiliter in iſto. Cæterùm, ſi maritus conſentiret, & intentaret, ut in ſua ſepultura ſepeliretur; ſtat ex parte mulieris diſplicentia præſumpta, ut tam rigidè occideretur abſque Judice, & cauſâ ejus non auditâ; nam in quamplurimis caſibus, etiamſi adultera fuerit, nequit etiam in foro fori à marito occidi, ſcilicet ſi maritus etiam adulter fuerit, *cap. Nihil iniquius 1.32. quæſt.6.* ſi maritus leno ſit; permittens adulterium, *l.1. §. Lenocinii, ff. ad l. Jul. de adult. l. Palam 43. §. Lenocinium, ff. ad l. Jul. de adult. Auth. de lenonibus, per tot.* vel quando mulier vim paſſa eſt, *cap. Itaque 3.32.4.5.* vel quando ſub ſpecie mariti aliquis cum ea rem habuerit, *cap. In lectum 6.34. quæſt.1.* nec quando exiſtimabat, maritum defunctum eſſe, *cap. Cum per bellicam 1. eod. cauſa, & quæſt.* aut quando maritus adulterandi cauſam præbuit, *cap. Diſcretionem 6. de eo qui cognovit conſang.* De his cauſis eſt textus *in l.7. tit.17. part.7.* Cantera *Queſt. criminal. tit. de adult. num.41. uſque ad 52.* Ergo non eſt ſepelienda in ſepultura viri, ſed in ſepultura Majorum: ſi enim cognati voluerint eam ſepelire in ſepultura viri, & maritus diſſentiat, ſimiliter id non eſt agendum; cederet enim in gravem viri injuriam conquieſcere cum muliere tale facinus, adversùs eum perpetrante: unde ſemper eſt ſepelienda in ſepultura Majorum, non tamen viri injuriati.

48. Sed dices, in caſu quo maritus conſentiat, ut uxor occiſa in ſua ſepultura ſepeliatur, ſaltem conſentiente marito, erit ibidem ſepelienda; nam tunc videtur remiſiſſe injuriam, prout quando jam ſententiâ latâ de adulterio, cum ea fuerit reconciliatus, ut diximus *ſuprà*. Sed reſponderur, diſparem eſſe rationem; nam licèt latâ ſententiâ de adulterio, ſi uxor, & maritus reconcilientur, poſſit uxor ſepeliri in ſepultura viri, tunc ſtat ſolùm injuria mariti jam remiſſa ex reconciliatione: aſt in præſentia ſtat non ſolùm injuria mariti, ſed injuria mulieris abſque judice interfectæ, de qua non conſtat

constat remisisse injuriam; quamobrem non currit paritas.

49. Deinde, si uxor in aliqua rixa cum viro ab eo fuerit interfecta, similiter est dicendum, non esse sepeliendam in sepultura viri. Marchetus *dict.* §. 9. *num.* 179. *vers. Idemque.* Verùm in re magnopere considerandum, ne in rixa casu mors acciderit; tunc enim sepelienda est in sepultura viri, prout si quolibet modo casualiter, & per accidens, absque culpa maritus uxorem occiderit. Marchetus *ubi proximè.*

50. Si verò uxor adhuc vivente marito decedat, nec maritus habeat propriam sepulturam, nec sibi præparatam, erit in Parochia tumulanda, nec sufficiet post mortem illius designari à marito, quia jam esset in fraudem parochiæ, nec ipse post mortem valet eligere sepulturam, quam sua uxor non elegit. Riccius *dict. resol.* 294. *num.* 14. Marchetus *dict.* §. 9. *num.* 178. Si verò uxor habuerit sepulturam Majorum, non in Parochia, sed in Majorum sepulchro, viro vivente, est sepelienda. Samuel *dict. disput.* 5. *controvers.* 2. *conclus.* 2.

51. Est tamen casus specialis, ut mulier non sepeliatur in sepultura viri, nempè quando de facto fuerit sepultus, non verò de jure, veluti quando decesserit hæreticus, vel excommunicatus, erit tunc sepelienda in sepulchro Majorum, aut in Parochia si illud non habuerit; nam tunc maritus non habet sepulturam, qua de jure est privatus. Ubaldus *dict. cap.* 5. *num.* 25. Medicis *dict. quæst.* 7. *num.* 26. Lavor. *dict. cap.* 11. *num.* 136. Samuel *dict. controv.* 3. *conclus.* 7. *n.* 10. Marchetus *d.* §. 9. *n.* 178.

52. Quando maritus non habuerit propriam sepulturam, jam uxore defuncta, non est sepeliendus cum uxore, quia non sequitur domicilium uxoris. Meditis *d. quæst.* 7. *num.* 26. Lavor *d. cap.* 11. *num.* 140. Antonellus *dict. cap.* 12. §. 1. *num.* 13. Rodriguez *in Summa*, *cap.* 130. *num.* 13. *in fin.* Nicolius *in Floscul. verbo Sepultura*, *n.* 4. Marchetus *d.* §. 9. *n.* 189.

53. Verùm hanc communem doctrinam difficiliter admitto. Et ratio est, nam illa principalis ratio, ut uxor sepeliatur in sepultura viri, est quia per matrimonium facti sunt una caro, & quos Deus conjunxit, homo non separet, ut expendit Samuel *dict. disput.* 5. *controvers.* 2. *conclus.* 2. *num.* 5. Valensis *in Pharet. ad tit. de Sepult.* §. 4. *num.* 6. Sed hæc ratio non solùm concludit, ut uxor sepeliatur in sepultura viri, sed etiam quod vir in sepultura uxoris sepeliatur; nulla enim est disparitas: Ergo sicut uxor moriens non electâ sepulturâ, sepeliri debet in sepultura viri, similiter vir in sepultura mulieris. Cæterùm ratio domicilii habet vim, quando mulier tantùm fuisset traducta ad domum viri, absque consummatione matrimonii; quia tunc nequit aliud considerari, ut sepeliatur in sepultura viri. Samuel *dict. controvers.* 3. *conclus.* 5. *num.* 7. & 8. Lavor. *dict. cap.* 11. *num.* 133. Aft quando matrimonium est consummatum, solùm prospicitur, quod sint una caro. Lavor. *num.* 132. *ubi proximè.* Ergo licèt maritus non sequatur domicilium uxoris; si tamen matrimonium fuerit consummatum, ex eo quod fiant una caro, debet vir sepeliri in sepultura uxoris. Denique probatur ex conjecturata defuncti voluntate; nam ex eo quod maritus in charitate, pace, & amore cum uxore vixerit, præsumendum est, ex eo quod non elegerit sepulturam, voluisse cum uxore sepeliri: & à majoritate rationis probatur; nam si quis habet sepulchrum Majorum, non electâ sepulturâ, sepelitur in sepultura Majorum, quia pro affectione, & dilectione eorum præsumitur illam elegisse, ut diximus suprà, *à num.* 26. Aft major dilectio est inter virum, & uxorem, prout est amor major propriæ carnis. Ergo præsumendum, ex eo quod non elegit sepulturam, voluisse cum uxore sepeliri.

54. Hæc fundamenta non levia videntur. Hanc ob rem cum distinctione admitto communem sententiam Doctorum, quod si mulier tantùm traducta fuerit ad domum mariti, nec eam cognoverit, tunc maritum non esse sepeliendum in sepultura uxoris, quia vir non sequitur domicilium uxoris. Si verò matrimonium fuerit consummatum, & maritus non eligat sepulturam, existimo sepeliendum in sepultura uxoris, ob fundamenta suprà recensita, quæ non levia mihi videntur. Et placuit Abbati *in cap. De uxore*, *de Sepult. num.* 7. & non dissentit Trullench *d. dub.* 4. *n.* 4. quatenus contrarium dicit verius.

55. Sed dices cum Villalobos *d. tract.* 31. *diffic.* 2. *num.* 10. & cum Sylvestro *verbo Sepultura*, *num.* 8. *vers. Si autem ipsa uxor*, jura solùm disponere, ut mulier sepeliatur in sepultura viri, non verò, ut vir sepeliatur in sepultura uxoris quia id valdè indecens esset, ut maritus, qui est caput mulieris, *cap. Unaquæque* 3. 13. *quæst.* 2. sequatur dispositionem mulieris. Ergo si mulier prædecedat, maritus non est sepeliendus in sepultura uxoris. Sed respondetur, nullum adesse textum decidentem, maritum non esse sepeliendum in sepultura uxoris, quando non elegerit sepulturam, & matrimonium fuerit consummatum; & licèt dicant, mulierem esse sepeliendam in sepultura viri, non tamen negant, virum non esse sepeliendum in sepultura uxoris, nec ulla consequentia firma ad id inveniri valet id prohibens. Nec aliud fundamentum indecentiæ solidum est, nam licèt aliquid adesset in aliis materiis, ut notant Scribentes *in l. Si ita scripsum* 45. *ff. de legat.* 2. non tamen quando ex mutuo amore, charitate, & vitæ conjunctione sepelitur maritus cum uxore, tanquam cum carne sua; & adimpletur præceptum Domini, *Quos Deus conjunxit, homo non separet*, Adam, & Eva ambo simul sepulti sunt, sicut & alii Patriarchæ cum uxoribus suis Ursulgoyri *cap.* 17 *num.* 23. Et S. Hieronymus scripsit, conjugatos in uno sepulchro esse ponendos, *cap.* 1. §. *Nunc*, 13. *quæst.* 1. Quod aliquando Deus Optimus Maximus demonstravit apud Scotos; nam cùm Alexander eorum Rex vellet transferre reliquias S. Margaritæ Deuformilensis, ejus proavæ, & cum ducerentur per sepulchrum Malcolmi sui mariti, arca ubi ferebantur sic sepulchro adhæsit, ut nullo modo ab eo dimoveri potuerit. Tunc venerabilis quidam senex clamavit, Serenissimam Reginam, quæ reciproco amore cum viro semper vixerat, cum illo velle permanere; quod ita adservatum. Pineda *lib.* 28. *Mon. cap.* 28. §. 1. Est enim decentissimum, ut in eodem sepulchro vir, & uxor, tanquam amoris conjugalis exemplum tumulentur, & de alio Rege Scoto; transeunte defuncto per sepulchrum uxoris, scribunt Historici immobilem permansisse, quousque ambo fuerunt in eodem sepulchro tumulati, prout etiam tumulatos habemus Granatæ D.D. Ferdinandum Catholicum cum suâ uxore Elizabeth, Principes nusquam satis laudatos. Mariana *lib.* 30. *Hist. Hispanic. cap.* 27. Illescas *lib.* 6. *Pontifical. cap.* 4. §. 4. F. Antonius à S. Maria *España Triunfante*, *cap.* 34. *in fin.* Ergo cùm nulla indecentia possit considerari, verùm exemplum charitatis, & amoris conjugalis, si maritus, defuncta uxore, decesserit, non electâ sepulturâ, rectè sepelietur in sepulchro uxoris.

56. Rursus de filiorum sepulturis aliqua sunt dicenda. Jam suprà diximus, filium non eligentem sepulturam, sepeliendum esse in sepultura patris, non verò Majorum, supposita illius existentia: remanet tamen addendum, existente patris sepulchro, non solùm id intelligendum de filio legitimo, verùm etiam de naturali, dum tamen pater non fuerit in dignitate constitutus, ne argueretur patris incontinentia, in ejus dedecus. Sà *in Summa*, *verbo Sepultura*, *num.* 1. Ubaldus *dict. cap.* 9. *num.* 13. Villalobos *dict. difficult.* 2. *n.* 6

Marchetus *dict. tit.* 38. §. 8. *num.* 167. Spurius verò cum patre ſepeliendus non eſt, niſi per patris contemplationem in ejus vita fuerit legitimatus à Principe; ſi verò poſt mortem illius fuerit legitimatus, dummodò in vita pater non petierit, ſepeliendus eſt in tumulo matris. Lavorius *dict. cap.* 11. *num.* 112. Antonellus *dict. cap.* 12. §. 1. *num.* 9. Villalobos *dict. num.* 6. Valenſis *in Pract. ad tit. de ſepulturis*, §. 4. *num.* 51. Si verò mater fuerit illuſtris, id non erit obſervandum, quia eis non ſuccedunt, & ne illuſtris defuncta dehonoretur, ut tenent relati. Quo quidem caſu, aut quando mater cognita non fuerit, jam legitimatus in ſepulchro Majorum ſepelietur, cùm omnes de familia jus ibidem habeant ſeſe ſepeliendi. Medicis *dict. quæſt.* 7. *num.* 22. Riccius 4. *part reſol.* 294. *num.* 4. Marchetus *d. n.* 167. Trullench. *d. cap.* 9. *dub.* 4. *num.* 5.

57. Filius exhæredatus ſepeliendus eſt in ſepulchro patris, ſi ipſe pubes non elegerit ſepulturam, *l. Si quis fuerit* 33. *ff. de Relig. & ſumpt. funer.* quod idem extendunt D D. ad filium hæreditati paternæ renuntiantem. Medicis *dict. quæſt.* 7. *num.* 22. Riccius *d. reſol.* 294. *num.* 5. Lavor. *dict. cap.* 11. *num.* 112. *verſ. Ampliatur*: qui omnes id explicant, niſi ſepulchrum fuerit hæreditarium, ad cujus jus conſequendum requiritur, ut ſit hæres neceſſarius, ut dictum eſt ſuprà, & in ſpecie Marchetus *d.* §. 8. *n.* 167. *verſ. Sepelitur.*

58. Sed tamen, etiam in ſepulchro hæreditario tenenda eſt illa ſententia, ex illo principio, quòd licèt in ſepulchro hæreditario nemò jus habere poſſit, qui non ſit hæres; attamen excipiuntur liberi, & cæteri deſcendentes, niſi mala mente exhæredentur, ut diximus ſuprà. Paulus Caſtrenſis *in l. Si Sepulchrum*, *Cod. de Religioſ. & ſumpt. funer.* Medicis *de Sepultur.* 1. *part. quæſt.* 4. *num.* 6. quapropter etiamſi filius exhæredatus fuerit, aut hæreditati renuntiaverit, jus hæreditarii ſepulchri retinet, & poterit ſepeliri in ſepulchro hæreditario ipſius patris. Illud verò explorati juris eſt, quod ſi pater damnetur de crimine Læſæ Majeſtatis, filii nequeant ſepeliri in ſepulchro patris; quia iſto caſu jura ſepulchrorum non tranſeunt ad filios, ut notatur *in cap.* 1. §. *Interdum*, *ff. de ſuis & legitim. hæredib.* Medicis *dict. quæſt.* 7. *num.* 22. *in fin.* Lavor. *d. cap.* 11. *num.* 112. *in fin.* Samuel *de ſepultur. diſput.* 1. *controv.* 4. *num.* 6. Marchetus *d.* §. 8. *num.* 167. *verſ. Sepelitur, in fin.*

59. Filius impubes ſi eligat ſepulturam, & tamen pubes factus non ratificaverit, electio remanet nulla, quare in ſepultura patris eſt ſepeliendus. Medicis 1. *p. quæſt.* 8. *num.* 3. Ubaldus *de can. paroch. cap.* 11. *num.* 1. Filius tamen vulgò quæſitus, in ſepultura matris ſepeliendus eſt, dummodò illuſtris non fuerit: ſi tamen mater ſepulturam non habuerit, in Parochia ſepelietur, ut cum Ubaldo, & aliis tenet Marchetus *dict.* §. 8. *num.* 168.

60. Filius adoptivus, vel adrogatus, ſi vivente patre adoptante, vel adrogante decedat, in ſepultura illius eſt ſepeliendus; ſi tamen ſepulturam non habuerit, ſed ſuorum Majorum, in illa ſepelietur adoptatus. Secus verò dicendum, ſi poſt ejus mortem decedat; nam finita adoptione, ſeu adrogatione, jura ex ea provenientia finiuntur, *l. In omni* 13. *ff. de adoption.* quare aut erit ſepeliendus in ſepultura patris naturalis, aut in Parochia, juxta formam traditam *in cap. Licèt pater* 4. *de ſepultur. in* 6. Tenent Lavorius *d. cap.* 11. *num.* 124. Antonellus *dict. cap.* 12. §. 1. *num.* 10. Samuel *dict. diſput.* 5. *controverſ.* 1. *concluſ.* 14. *num.* 26. Riccius *dict. reſol.* 294. *num.* 18. Marchetus *dict.* §. 8. *num.* 170. Villalobos *dict. difficult.* 2. *num.* 5. *in fin.* Trullench. *d. dub.* 4. *num.* 5.

61. His generaliter dictis, tranſeamus ad agendum in particulari de aliquibus deſcendentibus abſque electione ſepulturæ. Et in primis adſit Summus Pontifex; ſi enim Papa, non electâ ſepulturâ decedat, ſepelietur in Eccleſia Cathedrali illius loci, ubi cum ſua Curia reſidet; nam eſt propriè tanquam ſponſus Eccleſiæ Cathedralis, & ideò ſepelitur in Cathedrali, tanquam alii Epiſcopi. Si verò reſideat cum Curia Romana, & ipſe ab eo loco recedat ob aliquam cauſam, Curia remanente in primo loco, ſi defunctus fuerit, defertur ad locum ubi eſt Curia, & in Cathedrali ſepelitur, argumento textus *in c. Iſi qui* 4. *de Sepult. in* 6. Poteſt etiam accidere, ut Sed. vac. Cardinales qui Romæ adſunt Ultramontanum Pontificem eligant, qui ſi in itinere decedat, tunc eſt ſepeliendus in Cathedrali illius loci, ubi è vita migravit; nam per electionem conſequutus eſt jura Apoſtolicæ Dignitatis, & reputatus eſt Ordinarius Ordinariorum, *cap. Licet* §. *de Elect.* Aliquando verò accidit quòd Papa Papatui renuntiet, ut fecit Cæleſtinus, *cap.* 1. *de Renuntiat. in* 6. qui ſi Romæ moriatur, ibidem ſepelietur, ob reliquias præcedentis dignitatis; ſi autem recedat de Curia, & vitam eremiticam elegerit, aut decedat peregrinus, ſepelietur in loco, ubi deceſſit. Ubaldus *dict. cap.* 6. *num.* 28. Medicis *de Sepultur.* 1. *part. quæſt.* 7. *num.* 2. Lavorius *dict. cap.* 11. *num.* 44. & 45. Samuel. *dict. diſput.* 5. *controverſ.* 11 *per tot.* Quod ita explicandum cenſeo, ut ſi moriatur ubi eſt Eccleſia Cathedralis, ibi ſepeliatur; nam negandum non eſt, eam renuntiato Papatu, veneratione magni Principis adhuc dignum eſſe, & ſicut alii Principes etiam ſæculares intuitu dignitatis, ſi ſepulturam non elegerint, in Cathedrali ſepeliuntur, Riccius *dict. reſol.* 294. *num.* 16. Antonellus *dict. cap.* 12. §. 1. *num.* 17. Samuel *dict. diſput.* 5. *controverſ.* 9. *num.* 1. Similiter dicendum eſt, ſi papatui renuntiavit pontifex: quare ſi ubi moritur, adſit Cathedralis, aut commodè haberi poſſit, ad illam eſt deferendus. Tandem ex eo quòd habuerit tam eminentem dignitatem, ſemper cum veſtigiis tanti honoris remanet; idcircò ſumma veneratione tractandus, & in Cathedrali ſepeliendus eſt.

62. Cardinalis, ſi in Curia decedat, in Eccleſia Cathedrali S. Joannis Later. eſt tumulandus. Ratio eſt, nam ibidem videtur habere domicilium, ubi papa reſidet, cùm continuè in conſiliis cum eodem aſſiſtat, juxta *cap. Fundamenta* 17. §. *Decer. de elect. in* 6. Ergo in Cathedrali eſt ſepeliendus. Quod idem dicendum, ſi ob intemperiem aëris extra Romam decedat, vel in Curia, Sede vacante; ſi tamen depoſitus fuerit, aut renuntiaverit, in Parochia ſepelietur. Medicis *dict. quæſt.* 7. *num.* 3. Lavorius *dict. cap.* 11. *à num.* 47. Paſſerinus *tom.* 2. *de Stat. quæſt.* 187. *inſpect.* 4. *cap.* 3. *n.* 310. Si tamen Cardinalis extra Romam in aliquo Epiſcopatu decedat; in Cathedrali eſt ſepeliendus, ut de facto teſtatur Marchetus *d. tit.* 38. §. 2. *à n.* 100. Samuel. *d. diſp.* 5. *controv.* 11. *à concluſ.* 6.

63. Legatus, ſi in itinere decedat, antequam intret Provinciam, eſt in Cathedrali ſepeliendus: ſi jam eſt in provincia, in Cathedrali ubi moritur, quia quaſi Epiſcopus illius cenſetur. Si tamen ſit Legatus in duabus provinciis, in ea ubi moritur, erit tumulandus: quibus honoribus frui debet, donec Romam redeat, quia tandiu videtur durare officium Legationis, *l. fin. ff. de offic. Proconſul* Medicis *dict. quæſt.* 7. *num.* 4. Lavor. *dict. cap.* 11. *à num.* 49. Quod idem dicendum de Nuntiis Sedis Apoſtolicæ. Medicis *num.* 5. & Lavor. *num.* 50. Samuel. *dict. contro.* 51. *à concluſ.* 9. paſſerinus *nkm.* 311.

64. patriarchæ, Archiepiſcopi, & Epiſcopi, non electâ ſepulturâ decedentes, ſepeliuntur in ſuis Cathedralibus; ratio enim eſt, quia ibi videntur habere domicilium, ubi reſidere tenentur. Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 23. *de Reformat. cap.* 21. Si tamen extra civitatem, ubi Cathedralis eſt, moriantur, ad illam tranſferuntur. Quod quidem ita intelligendum, ſi commo-

dè

dè possint deportari. Unde Samuellius *d. controvers.* 11. *conclus.* 13. affert exemplum de duobus Episcopis in sepulchris Majorum sepultis, qui absentes commodè ad propriam Ecclesiam transferri non potuerunt, Medicis *dict. quæst.* 7. *num.* 6. Lavorius *dict. cap.* 11. *à nu.* 51. Antonellus *dict. cap.* 12 §. 1. *num.* 28. Barbosa *de offic. Episcopi*, 3. *part. allegat.* 14. *num.* 40. ubi etiam dicit, Episcopi coadjutores in eadem Ecclesia Cathedrali esse sepeliendos. Marchetus *dict. tit.* 83. §. 1. *n.* 92. Villalobos *dict. difficult.* 2. *num.* 11. Trullench *dict. cap.* 9. *dub.* 4. *num.* 7.

65. Si verò Episcopus extra suam Diœcesim decedat, sepeliendus est in Ecclesia Cathedrali; id enim congruit tantæ Dignitati, ut qui sponsus est Cathedralis, non nisi in Cathedrali sepeliatur. Et de facto restatur Marchetus *dict.* §. 2. *num.* 93. Si verò ibidem habuerit sepulchrum Majorum, secundùm Samuelem *numero* 61. *cit.* rectè ibidem poterit sepeliri. Consentit Marchetus *num.* 96. quorum sententiam admitto, si suorum Majorum sepulchrum sit decens, & virorum illustrium, aliàs si infirmæ, aut mediæ sit sortis, id non est agendum, ne aliquo modo sacra dignitas Episcopatus dedecoretur. Aft semper decentius erit, si fieri possit, ut Episcopi, etiam longè decedentes, ad suas proprias Ecclesias tumulandi asportentur. De qua re apud Hispanos duo singularia habemus exempla. Primum Eminentissimi Cardinalis D. Ægidii de Albornoz, qui cùm apud Italos decederet, transportatus est ad suam Ecclesiam Toletanam. Secundum, Serenissimi Principis, & Eminentissimi Cardinalis D. D. Ferdinandi de Austria, apud Belgas defuncti, translati ad ipsam Ecclesiam Toletanam, utpote perpetui Administratoris illius.

66. Si verò Episcopus in partibus decedat; unde commodè deportari nequit ad Ecclesiam suam, nec adest nisi Ecclesia Collegialis, ibi est sepeliendus. Si verò ista non adsit, in Parochiali sepelitur in honoratiori loco. Samuel. *d. controvers.* 11. *num.* 18. Lavor *dict. cap.* 11. *num.* 55. *in fin.*

67. Quid verò si Episcopus, aut alius Prælatus habuerit duos Episcopatus cum duabus Ecclesiis Cathedralibus, & moriatur non electâ sepulturâ, in qua duarum sit sepeliendus, dubitatur. Et aliqui dixerunt, tumulandum in Ecclesia illa, in qua degebat; nam cùm ibi recipiebat Sacramenta, necessariò debet ibi sepeliri: tum ob majorem illius frequentiam, & devotionem præsumitur ibidem velle sepeliri; electio enim sepulturæ non est semper facienda expressè, sed sufficit fieri tacitè. Vbaldus *de Cæn. cap.* 6. *num.* 18. Gratianus *discept. cap.* 95. *num.* 74. quapropter sufficit ex his conjecturis suscipere, velle ibidem sepeliri. Gratianus *dict. num.* 74. Rota *apud Seraphinum decis.* 1135. *num.* 3. Sperellus *decis.* 87. *num.* 6. Hanc ob rem Episcopus in Cathedrali, in qua degebat, erit sepeliendus. Archidiaconus *in cap. Inquisi, de sepult. in* 6. Villalobos *dict. difficult.* 2. *num.* 11. Urrutigoyti *de Ecclesia Cathedral. cap.* 17. *num.* 240.

68. Alteri verò faciunt distinctionem, nempè quando duos Episcopatus habuerit Episcopus, ex dispensatione unitos accessoriè; & tunc inquiunt, in principali Ecclesia esse sepeliendum, quia per accessionem tantùm ipsa principalis est, *cap.* 1. *Ne Sed. vacant.* Si verò æquè duo illi Episcopatus uniantur à Pontifice, tunc sepeliendus erit in Cathedrali, ubi degebat. Barbosa *d. allegat.* 114. *n.* 40. Antonellus *d.* §. 1. *n.* 28. Medicis *d. quæst.* 7. *n.* 9. Marchetus *d.* §. 2. *num.* 97. Passerinus *d. cap.* 3. *n.* 313.

69. In hoc dubio dicendum, hanc distinctionem admittendam, nempe quando unus Episcopatus est unitus accessoriè, aut quando æquè principaliter. Primo enim casu benè resolvunt DD. istri, in Ecclesia Principali esse sepeliendum. Ratio est, nam ibi debet residere, & consequenter habet domicilium: quamobrem ibidem erit sepeliendus, nisi adsint conjecturæ, voluisse eligere sepulturam in Ecclesia accessoria; quia tunc per tacitam electionem erit ibidem sepeliendus.

70. Tota igitur concertatio relinquitur in alio membro distinctionis, nempè quando illæ duæ Ecclesiæ Cathedrales unitæ sunt æquè principaliter, quæ quidem unio sit tantùm quoad titulum, ut sint ambæ sub uno Episcopo, *cap. Et temporis* 48. 16. *quæst.* 1. In quo quidam dicunt, sepeliendum esse Prælatum in illa Ecclesia, quæ prima in titulo inscribitur, *ex l. Cum pater* 77. §. *penult. ff. de legat.* 2. *cap. penultimo*, §. *Verum de elect. lib.* 6. Alteri inquiunt, apud antiquiorem esse sepeliendum, *cap.* 1. *de Parochis*, *cap. Is qui* 4. *de sepult. in* 6. *l. In finalibus, ff. fin. regund.* Alii verò dicunt, recurrendum esse ad conjecturas, nempè si Episcopus in aliqua earum decedat, unde videatur ibi elegisse sepulturam; aut si in altera earum frequentiùs degisset, unde percipiatur, ibidem sepeliri voluisse, ut cum Zabarella tenet Lavorius *d. cap.* 11. *à num.* 55. Samuel *d. controvers.* 11. *à conclus.* 15.

71. In re tamen dicendum, consuetudinem in his casibus dubiis prospiciendam esse, quæ multùm valet in materia sepulturæ. Sperellus *decis.* 87. *num.* 14. quare si consuetudo sit, ut Episcopus in una istarum Ecclesiarum sepeliatur, ibidem est tumulandus, etiamsi sit modernior. Vrrutigoyti *cap.* 17. *num.* 245. Similiter dicendum, quando ex aliquibus conjecturis ostenderet Episcopus voluisse in aliqua illarum Ecclesiarum sepulturam eligere, nempè propter assistentiam, frequentiam, & devotionem; tunc enim ibi tumulandus erit, ut dicunt Lavorius, & Samuellius jam recensiti *num. antecedenti.* Si tamen nullæ adsint conjecturæ, quia Episcopus æqualiter pro parte anni in utraque residebat, & æquali devotione frequentabat, tunc tumulandus ubi decessit, prout diximus suprà de habente æqualiter duas parochias in civitate, & ruri. Si verò habitationem habuerit in confinio duorum Episcopatuum, ubi poterat æqualiter his duabus Ecclesiis inservire, alternis vicibus sepultura est Episcopo concedenda, ita ut si ultimus Episcopus in una Cathedrali est sepultus, consequenter alter in altera, sicut est observandum cum habitante in confinio duarum Parochialium, ubi æqualiter est Parochianus. Sperellus *dict. decis.* 87. *num.* 16. Si tamen nova sit unio, nec hæc alternatio fieri valeat, tunc inter duas illas Ecclesias est concedenda prævention, quia æquali jure concurrunt, ut in Parochis diximus suprà, Ubaldus *dict. cap.* 9. *n.* 2. & 3. Marchetus *dict. tit.* 18 §. 1. *à num.* 9.

72. Dignitates, Canonici, & alii Beneficiati portionarii Ecclesiæ Cathedralis, in Ecclesia Cathedrali sunt sepeliendi; nam Cathedralis est parochia totius Diœcesis, & cùm ibi Dignitates, Canonici, portionarii perpetuò resideant inde est, ut in illa debeant sepeliri, quoties sepulturam non eligant. Ugolinus *de offic. Episcopi*, 1. *part. cap.* 17. *n.* 8. Fuscus *de Visit. lib.* 1. *cap.* 15. *num.* 12. qui id extendit, etiamsi Dignitas, aut Canonicus habuerit parochiam annexam suæ Dignitati, aut Canonicatui quia quod principale est, inspicitur. Ubaldus *d. cap.* 9. *n.* 38. Medicis *d. quæst.* 7. *n.* 8. Marchetus *dict. tit.* 58. §. 1. *num.* 42. Lavorius *d. cap.* 11. *num.* 62. Passerinus *d. cap.* 3. *num.* 325.

73. Est tamen dubium, an quando Canonicus habitat in aliqua Parochia, & ibi recipit Sacramenta, sit tumulandus in Cathedrali. Prima sententia negat; nam in Parochia habet domicilium, & percipit Sacramenta. Ergo in ea debet sepeliri, non in Cathedrali. Cæterùm, quia Parochia habet suam intentionem fundatam ad sepelienda cadavera, quæ intra limites illius inveniuntur, quod non ita habet Cathedralis. Ergo Canonicus debet sepeliri in Parochiali ubi degit, non verò in Cathedrali, ut tenent aliqui apud Ubaldum

dum 2. *part. cap.* 9. *à num.* 28. Ancharanus *conſ.* 369. Lavorius *dict. cap.* 11. *à num.* 77.

74. Secunda ſententia communior eſt, tenens contrarium, nam Canonicus eſt intitulatus in Eccleſia Cathedrali, & de jure ibidem debet ſepeliri. Tum, nam licèt in parochia degat, non eſt parochianus illius, nec ibidem percipit Sacramenta, nec domicilium formale conſtituit, quia utplurimùm reſidet in Cathedrali, ut ex Calderino tenet Lapus *allegat.* 62. *num.* 4. Ubaldus *dict. cap.* 9. *num.* 36. Ergo debet ſepeliri in Cathedrali, non in parochiali. Tenent Lapus, Tuſchus, Antonellus, & Faſcus, relati *hoc lib. cap.* 2. *n.* 5. Samuel *dict. diſp.* 5. *controv.* 12. *concluſ.* 11. *n.* 14.

75. Sed tamen in re dicendum, aliquando Eccleſiam Cathedralem non habere ſepulchra Canonicorum, nec determinatè, nec in communi; & in hoc caſu quæſtio non eſt, nam ex eo quod Cathedralis Eccleſia ſepulchra non habeat; in parochia ſepeliendus eſt Canonicus, ubi habitabat: ut cum Paralelo tenet Marchetus *d. tit.* 38. §. 2. *num.* 46. Nec erit etiam quæſtio, quando in Eccleſia Cathedrali Canonici recipiunt Sacramenta, & ibidem ex conſuetudine ſepeliuntur; nam debent in Cathedrali ſepeliri, ut tenent relati *numero antecedenti.*

76. Erit ergo cardo difficultatis quando Canonicus in parochia recipit Sacramenta, præcipuè ſi infirmetur, & ad adimplendum animum præceptum Confeſſionis, & Communionis: & in hoc caſu aſſerendum videtur, in Parochiali eſſe ſepeliendum; jus enim ſepulturæ ſimatur radicaliter in Parochia, quia in ea recipiuntur Sacramenta. Trullench *de jure Parochi, cap.* 9. *dub.* 1. *num.* 1. & diximus ſuprà. Ergo erit ſepeliendus in Parochia. Verùm adhuc in hac ſpecie dico, non eſſe tumulandum Canonicum, niſi in Eccleſia Cathedrali: ſed quia Parochialis Eccleſia ei adminiſtrabat Sacramenta; quarta Parochialis Parochiæ debetur. Prima pars hujus aſſerti probatur, nam Canonicus eſt intitulatus in Cathedrali per quem titulum ita eſt conjunctus cum ſua Eccleſia, ut tanquam unum cor, & anima una cenſeatur, *cap. Preſbyteri* 2. *de pœnis*, §. 1. *diſt.* 8. *cap. Requiſiſti* 15. §. *Secus autem, de teſtament.* quapropter ratione tam ſtrictæ conjunctionis ſemper Canonicus eſt ſepeliendus in ſua Eccleſia, etiamſi alibi recipiat Sacramenta. Secunda pars probatur, nam ex eo quod Parochia Sacramenta Canonico adminiſtraverit, non eſt defraudanda ſuo labore, pro quo merces determinata eſt quarta, *cap.* 1. *de teſtament. Clement. Dudum* 2. §. *Hujuſmodi, de Sepult.* Ergo pro adminiſtratione danda eſt quarta Parochiæ, ut benè docet Antonellus *dict. cap.* 12. §. 1. *num.* 29. Tondutus *tom.* 1. *quæſt. benefic. cap.* 114. *num.* 14. Barboſa *de offic. parochi* 3. *part. cap.* 26. *num.* 36. Urrutigoyti *d. cap.* 19. *num.* 15.

77. Quid verò dicendum, ſi Canonicus habuerit ex diſpenſatione duas præbendas in diverſis Eccleſiis, intra eundem Epiſcopatum? Et communiter reſpondent DD. præventioni locum eſſe; & ſi forſet diſcordia, ad Ordinarium recurrendum eſt, *l. Si quis Sepulchrum* 12. *ff. de Relig. & ſumpt. fun.* Si verò habuerit diverſas præbendas diverſæ Diœceſis, ſepeliendus eſt ubi moritur. Medicis *dict. quæſt.* 7. *num.* 8. Marchetus *dict.* §. 2. *num.* 45. Sed ad deciſionem hujus doctrinæ recolenda ſunt quæ ſcripſimus *num.* 67.

78. His de Eccleſiis Cathedralibus prænotatis, de Collegialibus aliquid etiam eſt dicendum. Et in primis præpoſiti, Abbates, ſeu Priores illarum, in eadem Eccleſia ſunt ſepeliendi, quia ibidem domicilium habere videntur, ubi reſidere tenentur: tum ibidem intitulati ſunt, & per cohærentiam cum Eccleſia ibidem ſepeliendi. Ac denique ibidem percipiunt Sacramenta, *cap. Cùm quis* 2. *de Sepultur. in* 6. quare ibidem ſunt ſepeliendi, niſi Prælati iſti inferiores ſuis Præbendis renuntiaverint Lavorius *dict. cap.* 11. *num.* 61. Medicis *dict. quæſt.* 7. *num.* 7. quod idem eſt dicendum de Canonicis, & Dignitatibus, ibidem Præbendas habentibus. Marchetus *dict.* §. 2. *num.* 40. Samuel. *de Sepult. diſput.* 5. *controv.* 13. *concluſ.* 2. & 11.

79. Rectores Eccleſiarum, non eligentes ſepulturam, in Eccleſiis ſuæ Rectoriæ, aut Parochiæ ſunt ſepeliendi, ob rationes, quas de Canonicis dedimus: ſi verò diſpenſatus fuerit ad habendas duas Parochias, aut Parochiam ſimul cum Canonicatu Eccleſiæ, ſepeliendus eſt ubi reſidebat, dummodò non ſit annexa Parochialis Canonicatui, aut dignitati; quia tunc in Cathedrali ſepelietur, ut dictum eſt ſuprà. Innocentius *in cap.* 1. *de Sepult.* Medicis *dict. quæſt.* 7. *num.* 9. Fuſcus *de Viſitat. lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 12. Antonellus *d. cap.* 12. §. 1. *num.* 31. Samuel. *d. controv.* 13. *concluſ.* 3. *à num.* 4. Quod quidem extendendum, etiamſi Rector, ſeu Parochus in aliena parochia degat; nam in propria Eccleſia eſt ſepeliendus, non electâ ſepulturâ, ut cum paralet. docet Marchetus *dict.* §. 2. *num.* 47. *in fin.* Paſſerinus *d. cap.* 3. *num.* 329.

80. Quod de Rectoribus propriis diximus, idem dicendum de Vicariis perpetuis; ſepeliendi enim ſunt in propriis Eccleſiis, ubi ſunt Vicarii, quia aſſimilantur Rectori proprietario, *Clement. unica de offic. Vicarii.* Si verò Vicarius temporalis fuerit, aliter eſt dicendum; iſte enim ſepeliendus non eſt in Eccleſia, ubi ad tempus adminiſtat: nam plenè ad illam tranſlatus non eſt, nec domicilium mutaſſe videtur; ſed ſepelietur in ſepulchro Majorum, aut in Parochia. Medicis *dict. quæſt.* 7. *num.* 10. Samuel *dict. controv.* 13. *concluſ.* 6. *num.* 8. Lavorius *dict. cap.* 11. *num.* 89. qui idem aſſerit de Vicario Epiſcopi. Paſſerinus *dict. cap.* 3. *num.* 330.

81 Cæteri Beneficiati, aut Capellani, ſepeliendi ſunt in Eccleſiis ubi habent Capellanias, ſeu Beneficia: ſi verò Clerici ſint nulli loco addicti, aut Capellani amovibiles, in ſepulchro Majorum, ſi habuerint, ſepeliuntur, aut in parochia ſunt tumulandi, quia ibidem recipiunt Sacramenta, à qua adminiſtratione multùm pendet jus ſepulturæ. Barboſa *de offic. Paroch.* 3. *part. cap.* 26. *num.* 34. Ergo ibidem ſunt ſepeliendi. Antonellus *dict cap.* 12. §. 1. *num.* 32. Lavorius *dict. cap.* 11. *num.* 90. Medicis *d. quæſt.* 7. *num.* 11. Valenſis *ad tit. de Sepult.* §. 2. *num.* 6. Samuel. *d. diſp.* 5. *controverſ.* 9. *concluſ.* 10

82. Abbates, ſeu alii priores, aut Præpoſiti Religioſorum, in ſuis Monaſteriis ſunt ſepeliendi, quia ibidem videntur habere domicilium, cùm ibidem habeant reſidentiam, *cap. Statutum* 11. *de Reſcript. in* 6. Quod itidem eſt dicendum de aliis Monachis profeſſis, qui debent in eiſdem Monaſteriis ſepeliri, ob eandem rationem. Lavorius *dict. cap.* 11. *num.* 61. quod ita intelligendum, niſi Religioſus profeſſus præſit regimini alicujus Eccleſiæ; nam tunc ibi eſt ſepeliendus. Medicis *dict. quæſt.* 7. *num.* 15. aut in Monaſterio, ſi fortè ibidem ad fuerit. Lavorius *nu.* 92. Sanchez *lib.* 6. *Sum. cap.* 14. *num.* 8. Paſſerius *d. cap.* 3. *num.* 334. Si verò abſentes fuerint, & ubi decedunt adeſt Monaſterium ſui Ordinis, ibidem ſunt ſepeliendi; aliàs ſi non adſit, in parochia tumulantur, *cap.* 1. 16. *quæſt.* 1. *cap. fin. de ſepultur. in* 6. Valenſis *dict.* §. 2. *num.* 5. Villalobos *dict. tract.* 31. *difficult.* 2. *num.* 31. Sanchez *in Summa, lib.* 6. *cap.* 14. *n.* 4. Gratianus *in cap.* 1. *de Sepult. n.* 6.

83. Hæc intelligenda, quando Religioſus profeſſus fuerit extra clauſtra in remotis: ſi verò eligat ſepulturam, ibi erit ſepeliendus; nam licèt profeſſus nequeat ſepulturam eligere, quia non habet velle, nec nolle, *cap. fin. de Sepultur. in* 6. attamen id concedi-

tur

tur, quando est extra Monasterium in remotis, quia nequit commodè reportari ad Monasterium, ut cum aliquibus tenet Caponi *tom. 3. discept. 325. num. 15.* Barbosa *d. cap. 10. num. 30.* Molina *de Iust. tract. 2. disput. 214. num. 13.*

84. Novitius verò, si non elegerit sepulturam, in quo loco sit sepeliendus, dissentio est: prima sententia asserit, non esse sepeliendum in Monasterio; nam plenè ad illud translatus non est, *cap. Statuimus, de Regular.* quamobrem erit sepeliendus, vel in sepulchro Majorum, aut in parochia, prout si ad Monasterium non fuerit translatus. Archidiaconus *in cap. Cùm quis 2. de Sepultur in 6.* Medicis *d. quæst. 7. num. 16.* Ubaldus *d. cap. 9. n. 34.* Lavorius *d. cap. 11. num. 99.*

Secunda sententia tenet, in Monasterio esse sepeliendum, nam Novitii in favorabilibus, tanquam professi censentur, & eisdem privilegiis fruuntur; ut cum Murga docet Caponi *dict. discept. 325. num. 4.* Sanchez *in Summa, lib. 4. cap. 19. à num. 16.* Ergo cùm Regulares ipsi ex suis Indultis tumulentur in Monasterio, similiter Novitii. Sylvester *verbo Sepultura, num. 8.* Rodriguez *tom. 3. Quæst. Regul. quæst. 6. art. 1.* Villalobos *dict. difficult. 2. num. 13.* Caponi *dict. discept. 325. num. 6.* Sanchez *dict. lib. 6. cap. 14. num. 9.* Trullench *d. cap. 9. dub. 4. num. 6.*

85. In hoc dubio prima sententia, de jure communi loquendo, admittenda est, quia Novitius verè non est Religiosus, sed tantùm adest in via ad professionem. Ergo ut sæcularis de jure communi, aut sepeliendus est in sepulchro Majorum, aut in parochia; verùm attentis privilegiis Regularium, quæ in favorabilibus communicantur Novitiis, utpotè quoad forum, & alia, admittenda est secunda sententia, prout in praxi recepta est, quæ quidem non solùm habet locum quando in ipso Monasterio decedit, verùm etiam si cum licentia Superioris, habitu retentò, apud patrem in sua domo defunctus fuerit, ut tenent Villalobos *d. n. 13.* Caponi *d. discept. 325. n. 6.*

86. Moniales similiter sunt in suis Monasteriis sepeliendæ, non tamen extra claustra. Nec in sepulturis Monialium debent sepeliri corpora laicorum, etiam Mulierum Nobilium, si id in suo testamento mandaverint, ut censuit Sacra Congregatio Concilii *sess. 25. cap. 5. de Regular. lib. 1. Martii* 1585. Mendo *de jur. Academico, disquisit. 14. quæst. 4. num. 38.* non tamen per non interdictum est, ut corpora laicorum sepeliantur in sua Ecclesia exteriori, ex eadem Congregatione Generali Ordinis Carmelitarum, 21. *Septemb.* 1594. Lavorius *d. cap. 11. num. 97.* qui addit, quod si Monialis curandi causâ absens fuerit in remotis, & ibi sit Monasterium sui Ordinis, ibi sepelienda erit, aliàs in parochia *ex d. cap. fin. de Sepult. in 6.*

87. Eremitæ non professentes aliquam Regulam, seu Religionem approbatam, sepeliuntur in parochia loci ubi decedunt: si tamen de licentia Ordinarii aliquam approbatam, & certam regulam profiteantur, etiamsi non transeant ad Monasterium, sepelientur in Monasterio proximiori illius Ordinis. Medicis *dict. quæst. 7. num. 18.* Ubaldus *dict. cap. 9. num. 41.* Marchetus *dict. §. 2. à num. 53.* quod idem asserit de mulieribus incarceratis, facientibus se recludere in certa domo, & per fenestram recipientibus eleemosynam, de quibus inter antiquos maximus fuit usus, latè Gibalinus *de Ascetis inclusis, disquisit. 3. per tot.* Tenent etiam Medicis *d. q. 7. n. 19.* Lavorius *d. cap. 11. n. 98.*

88. Tertiarii Ordinis Sancti Francisci, qui de pœnitentia nuncupantur, si non eligant sepulturam, in Ecclesia parochiali sunt tumulandi, quia non sunt professi, nec translati, possuntque habere propria, nec desinunt esse parochiani ubi degunt, licèt habitum illum assumant, *cap. Ut privilegia 24. §. De confraternitatibus, de Privilegiis* Medicis *dict. quæst. 7. n. 17.*

Verùm in duobus casibus in Monasteriis illius Ordinis sepeliuntur, si sint præditi qualitatibus Bullæ Leonis X. ut censuit Sacra Congregatio *in Nepesina, 11. Decembris. 1615.* Tùm si quando habitum assumunt, à Superioribus ad id destinatis moneantur, esse sepeliendos in eorum Ecclesiis, quia tunc eligere sepulturam videntur. Speculus *decis. 87. n. 17.* Barbosa *d. cap. 26. n. 73.* & ad Concilium *sess. 25. de Reform. cap. 13. n. 27.* Lavorius *d. cap. 11. num. 103.* Marchetus *d. §. 2. n. 59.* Antonellus *dict. §. 1. num. 25.*

89. Qui enim cum habitu S. Francisci se sepeliri præcipiunt, non sunt sepeliendi nisi in sepulchro Majorum, aut in parochia, prout de jure dispositum est; nec ad id aliquo privilegio fruuntur, nisi ut discooperto habitu sepeliantur. Nec valebit Synodalis, si contrarium præcipiat. Rodriguez *dict. cap. 130. n. 15.*

90. Confratres, si sepulturam non elegerint, non sunt in suo Oratorio tumulandi, sed in Parochia, aut in sepulchro Majorum, licèt adsit eorum statutum ab Episcopo confirmatum: Ratio enim est: nam similia statuta, etiam ab Episcopo confirmata, nequeunt præjudicare Ecclesiæ parochiali. Tum privilegia principis intelliguntur absque tertii præjudicio, *l. 2. §. Si quis à Principe, ff. Ne quid in loco public.* Tenent praxis Archiepiscopalis *cap. 76. num. 5.* Ubaldus *d. cap. 9. num. 41.* Lavorius *dict. cap. 11. num. 106.* Antonellus *dict. §. 1. num. 18.* Illud verò animadvertendum, aliquando Confraternitates sepulchra habere propria, ubi Confratres sepeliantur. Quo quidem casu, si statutum habeant confirmatum à Sede Apostolica proprio motu, cum derogatione juris parochialis, tunc ibidem erunt sepeliendi, si alibi non eligant sepulturam, quia ex eo quod Confratres facti sunt, videntur illa sepulchra elegisse. Samuel. *de sepult. tract. 1. disp. 5. controv. 10. num. 1.* Marchetus *d. §. 2. n. 64.*

91. Denique illud privilegium Regularium oblivisendum non est, scilicet servos, & familiares suos in servitio eorum degentes, & intra septa Monasterii viventes, ab ipsis Regularibus posse recipere Sacramenta & tunc in eorum Ecclesiis sepelientur, si alibi sepulturam non elegerint. Quod quidem non rectè extendunt aliqui ad advenas, qui in Monasterio hospitantur, cùm ipsi à Parocho debeant Sacramenta recipere, & in parochia sepeliri; cùm privilegia tantùm de familiaribus actu servientibus, & intra septa degentibus loquantur, juxta Concilium Tridentinum *sess. 24. de Reformat. cap. 11.* & ita censuit Sacra Congregatio Concilii. Refert Lavorius *dict. cap. 11. num. 145.* Antonellus *dict. cap. 11. §. 1. à n. 22.* nisi aliter habeant in privilegiis: Villalobos *d. difficult. 2. n. 15.* Diana *9. part. tract. 7. resol. 62.*

CAPUT IX.

DE ELECTIONE SEPULTURÆ.

Elucidatur textus *in cap. 1. cap. Fraternitatem 3. cap. Cùm liberum 6. cap. De uxore 7. cap. In nostra 10. de Sepulturis, & cap. 1. eod. tit. in 6.*

SUMMARIUM.

Edictum de eligenda sepultura est permissorium. Quilibet adultus potest eam eligere, nisi à jure prohibeatur. Ponitur ratio decidendi, num. 1.

Impugnatur, & datur altera, n. 2. Nullus fidelis valet præcipere, ut in profano loco ſepeliatur, ſed in religioſo; nec ut ſepeliatur in ſepultura hæreticorum, paganorum vel excommunicatorum, n. 3.

An Chriſtianus poſſit eligere ſepulturam in loco minùs religioſo. Negavit Hugo. Votum non valet de minùs bono. Non valet diſpoſitio, ut quis indecenter ſepeliatur, n. 4.

Sed contrarium tenendum. Reducuntur ad concordiam caput Fraternitatem 3. de ſepult. *& caput* Cùm quis 2. §. Si quis, de ſepult. in 6. *n. 5. Et explicatur magis dictus §.* Si quis, *n. 6. Ratio quare votum debet eſſe de meliori bono. Electio ſepulturæ in loco minùs religioſo, non eſt indecens, nec inepta, n. 7.*

Electio ſepulturæ non eſt facienda in menſa Altaris, aut prope gradella illius, n. 8.

Quando aliquis per errorem eſt ſepultus in menſa Altaris, aut prope gradellà, an ſit exhumandus. Affirmant plures, n. 9. Admittitur, ſi recenter fuerint ſepulti; ſi verò ab antiquo, transferenda erunt cadavera, ſecus alias, num. 10.

Eligi valet ſepultura aliena cum conſenſu Patroni, niſi adſit magna cauſa, vel neceſſitas, n. 11.

Electio ſepulturæ nequit fieri in Eccleſia, ubi quis ſepeliri non valet, ut in Eccleſia Divi Petri Romæ, aut ſi Eccleſia ſit interdicta, n. 12.

Electio ſepulturæ non ſolùm fieri valet in Eccleſiis Clericorum ſæcularium, ſed & Regularium, & in Monaſteriis Monialium, num. 13. Nec Parochus poterit impedire, ne quis ſepeliatur in Monaſteriis, aliàs erit excommunicatus, & tenetur corpus reſtituere, n. 14.

Electio ſepulturæ debet eſſe libera, abſque fraude, & dolo, vel inductione, aliàs erit nulla. Et referuntur pœnæ contrarium agentium, n. 15.

Elucidatur caput 1. de ſepultur. lib. 6. *non tamen interdicitur ſpontaneum votum, vel promiſſio eligendi ſepulturam in certa Eccleſia, ſeu Monaſterio, num. 16.*

Inductio, dolus, aut fraus, non ſolùm eſt prohibita ad electionem ſepulturæ, ſed & ad mutandam jam electam, num. 17.

Quomodo ſuggeſtio, vel inductio fiat, n. 18. & 19.

An procedat textus in d. cap. 1. *quando Religioſus, aut Parochus aliquem induxerit ad eligendam ſepulturam in Eccleſia, ubi nullum commodum percipit. Negandum videtur ex aliquibus rationibus, n. 20. DD. tamen dicunt, electionem eſſe nullam, ſed inducentes à pœnis liberari, n. 21.*

Explicatur, doctrina iſta: quando eſt dolus, aut fraus, eſt nulla electio; quando ſolùm fuerit inductio, aut conſilium juratum, vel voto confirmatum, valebit electio & ceſſabunt pœnæ, n. 22.

An quando ſuggeſtio, vel inductio facta eſt à Religioſo, vel Clerico, non tamen accedit votum, ſeu juramentum, electio ſit valida, necne. Et communis ſententia affirmat invalidam, n. 23.

Secunda ſententia tenet contrarium, à diſſimilibus enim non fit illatio. Caſus, de quo Jus non diſponit, cenſetur omiſſus, num. 24.

DD. hujus ſententiæ non clarè loquuntur, ut explicatur, num. 25. Reſolvitur, electionem illam validam eſſe, ſed irritari poſſe. Simplex perſuaſio abſque fraude, & dolo non annullat electionem ſepulturæ, num. 26.

An quando ſit inductio cum requiſitis in d. cap. 1. *ſed non cum effectu, inducens excommunicatus remaneat. Prima ſententia affirmat, num. 27. Secunda negat, num. 28.*

In hoc dubio diſtinguitur, an inducens tantùm electorem induxit ad voluntatem ineffacem, & tunc non incurrit, num. 29. Si verò induxit ad voluntatem efficacem, & elegit, verùm electio non fuit effectuata, tunc incurrit. Sed contrarium etiam eſt probabile, num. 30.

Excommunicatio, ſi imponitur conſulenti, non incurritur, niſi conſilium effectum habuerit, ibidem. Ad incurrendam hanc excommunicationem requiritur præſumptio, & temeritas. Et quomodo id intelligendum, n. 31.

An quando quis jurat, vovet, vel promittit electionem ſepulturæ in ſua Parochia, aut ſepulchro Majorum, ſit ibi ſepeliendus, annullata electione. Affirmat communis ſententia, niſi prius aliteram elegiſſet, num. 32.

Sed hanc limitationem non admittit Samuellius, n. 33. Sed defenditur communis ſententia, n. 34. Quando electio ſepulturæ eſt nulla, ſepeliendus eſt elector ubi de jure communi eſt ſepeliendus, ibidem.

An quando unus Religioſus, & Clericus alicujus communitatis hanc fecerit inductionem, electio ſepulturæ valeat, necne. Prima ſententia validam dicit. Ius punit communitatem, quando tota, aut major pars delinquit. Delictum perſonæ non afficit communitatem, num. 35. Secunda ſententia tenet contrarium, num. 36.

Si inductio fuerit facta à Prælato vel à Sacriſta communitatis, electio eſt nulla, num. 37. Si verò id fecerit unus Religioſus, aut Clericus, idem defenditur, num. 38.

Univerſalis loquutio non reſtringitur, niſi adſit ſpecialis ratio reſtringendi. Quando Pontifex geminatè loquitur, & enixè, univerſalis loquutio habet vim diviſionis, & intelligitur de ſingulis, ibidem.

An deciſo in cap. 1. de ſepulturis in 6. *afficiat Parochum inducentem, ut in ſua quis Eccleſia ſepeliatur. Prima ſententia negat. Quod in favorem ſtatutum eſt, non debet in damnum retorqueri, n. 39. Secunda affirmat, num. 40.*

Quando inductio facta fuit à Parocho proprio, ut ſuus Parochianus in propria Parochia ſepeliatur. Probabilis eſt prima ſententia, n. 41.

Quando Parochianus eſſet alienus, certa eſt ſecunda, n. 42.

Pacta, & conventiones inter Parochias, & Monaſteria circa ſepulturas ſuſtinentur, n. 43.

Electio ſepulturæ benè committitur alterius voluntati, num. 44.

An ſi Commiſſarius relinquatur ad eligendam ſepulturam, poſſit eligere poſt mortem mandantis? Prima ſententia negat. Morte mandantis expiratmandatum, n. 44. Secunda affirmat, n. 45. Tertia id negat in caſu, quando adeſſet Eccleſia habens antiquiſſimam conſuetudinem ſepeliendi ſepulturam non eligentes, n. 46. Admittitur de jure ſecundâ, & defenditur, n. 47.

Ad electionem ſepulturæ requiritur pubertas, & conceditur hæc facultas filiifamilias, n. 48. Si filiusfamilias moriatur, non electâ, ſepulturâ an pater poſſit pro eo eligere? Affirmandum videtur. Sed contrarium tenendum eſt, niſi adſit conſuetudo, num. 49.

Impubes nequit eligere ſepulturam, niſi malitia ſupplerat ætatem, aut ſi pubes ratificaverit electionem, num. 50.

An pater poſſit eligere ſepulturam pro filio impubere? Prima ſententia affirmat, n. 51. Secunda aſſerit, poſſe patrem facere pro filio vivente, non verò defuncto, n. 52. Tertia negat, niſi adſit conſuetudo, num. 53.

Adnotatur æquivocatio P. Moline, n. 54. Si adſit conſuetudo, admittenda eſt, quam firmat Villalobos, ſed non admittitur, n. 55.

Pater

Pater potest eligere sepulturam filii impuberis, quando facit testamentum filii per substitutionem pupillarem, n. 56. Fit instantia, & respondetur, n. 57. Si verò pater non fecerit testamentum filii impuberis per substitutionem pupillarem, non potest eligere sepulturam, n. 58.

Componitur textus in cap. Licet 4. de sepultur. in 6. *cum aliquibus declarationibus Cardinalium, numero 59.*

Si consuetudo sit, ut pater eligat sepulturam pro filio impubere, extenditur ad emancipatum, adoptivum, & secundum aliquos ad naturalem, & spurium, num. 60.

An extante hac consuetudine, mater pro filia impubere possit eligere sepulturam? Prima sententia negat, n. 61. Secunda affirmat. Consuetudo exorbitans a jure recipit extensionem, n. 62.

In hoc dubio contemplanda consuetudo, quæ debet esse uniformis, & præscripta per quadraginta annos; & prospiciendum ad quod se extendat, ut ibi, num. 63.

Si consuetudo solum sit in patribus, & non in matribus, stat difficultas, an extendatur ad matres? Si electio fiat in propria Parochia, facilè admittenda est, secus si in aliena, n. 64. Fit instantia, & respondetur, n. 65.

Hac consuetudine extante, avus pro nepote nequit eligere sepulturam, n. 66.

An amicus pro amico possit eligere sepulturam? Affirmarunt aliqui, n. 67. Alteri negarunt. Admittitur hæc sententia, & respondetur fundamento contrario n. 68.

Nec frater pro fratre eligit sepulturam; id autem ex consuetudine conceditur patribus, n. 69.

An valida sit consuetudo, ut avus pro nepote, amicus pro amico, frater pro fratre eligat sepulturam? Affirmarunt aliqui, num. 70. Sed contrarium admittitur, num 71.

Tutor nequit pro pupillo eligere sepulturam. Sed est dubium, an consuetudine id fieri possit, solùm admissa in patribus? Affirmarunt aliqui, n. 72. Quod Samuellius extendit, etiamsi non adesset consuetudo, ibid.

Sed doctrina Samuellii reprobatur. Et in principali quæstione asseritur, etiam existente consuetudine, ut patres eligant sepulturam, non idem posse tuorem, num. 73.

Servus impubes potest eligere sepulturam. Pro impubere dominus eligit. Sic plures, n. 74. Explicantur, & contrarium admittitur, n. 75.

Uxor potest sibi eligere sepulturam liberè per ultimam voluntatem, & per contractum cum consensu viri, num. 76.

Episcopus potest eligere sepulturam extra Cathedralem. Idem potest Abbas non recognoscens Superiorem. An Abbas valeat eligere sepulturam pro Religioso? Affirmant aliqui, sed contrarium sustinetur, numero 77.

An Prælati Religionum possint sibi eligere sepulturam? Prima sententia tantùm id Generalibus concedit, n. 78. Secunda omnibus Prælatis, n. 79. Admittitur prima, & expenditur textus in cap. fin. de sepult. in 6. *n. 80.*

Prælatus aliquis, si elegerit sepulturam, & postea aut renuntiavit, aut deponitur; ibi non sepelitur. Generales possunt irritare electiones sepulturarum inferiorum, n. 81.

Religiosi, nisi in remotis, nequeunt eligere sepulturam. Poterunt, si fiant Cardinales; Archiepiscopi, & Episcopi, n. 82.

Novitius potest eligere sepulturam. Idem Tertiarii & Converſi extra Communitatem viventes, n. 83. Similiter dicendum de expulsis, n. 84.

Electio sepultura probatur ut ibi, n. 85. An ex testamento, vel codicillo invalido probetur? Negavit Samuellius, n. 86. Affirmant plures, n. 87.

Explicatur hæc ultima sententia, n. 88. Et asseritur, sufficere solemnitates pii testamenti, aut codicilli, n. 89. Et quid, si adhuc deficiat hæc solemnitas? Dissentiunt Samuellius, & Marchetus, n. 90. Et componuntur, n. 91.

Quando electio sepultura probatur per testes, sufficiunt duo, etiam singulares: si verò sint tres, conjecturis standum, n. 92. Si consanguinei, adhuc probare asserunt aliqui, n. 93.

Ex solo dicto Confessarii hanc electionem probari dicunt plures, n. 94. Sed explicantur, n. 95.

1. EDictum de eligenda sepultura permissorium est, & ab omnibus fieri valet, nisi qui à jure specialiter sunt prohibiti, & dummodò Parochialis Ecclesia non defraudetur canonica portione, *cap. Certificari 9. de sepultur.* ubi Hostiensis Lavorius *dixit 2. cap. 13. num. 1.* Canisius *in Summa Jur. Can. lib. 4. tit. 12. §. 1.* Idcircò sit conclusio. Quilibet adultus, regulariter loquendo, liberè potest eligere sepulturam in loco Religioso, *cap. 1. 3. 6. 7. & 10. de Sepulturis, cap. 2. 15. quæst 2. Clement. Dudum 2. §. Verum, de Sepult. Clement fin. §. fin de pœnis.* Ratio hujus asserti est, quia quælibet dispositio facta à testatore, necessariò est observanda, & adimplenda, quæ jure non prohibetur, *l. 1. Cod. de Sacros. Ecclesiis, l. Vel neçare 5. ff. Quemadmod. testament. aperiantur, cap. fin. §. Quia ergo, 13. quæst. 2.* Ergo etiam electio sepulturæ, quæ est ultima testatoris dispositio, ut explicat D. Gonzalez *in cap. 1. de Sepult. num. 9.*

2. Verùm hæc ratio nimis generalis est, & nihil probat, nisi ultimam voluntatem defuncti, à jure non interdictam, esse observandam; non verò probat libertatem, quam quisque habet ad eligendam sepulturam, quod diversum est. Quare dico, hanc facultatem liberè eligendi Sacram sepulturam, Jus Canonicum Fidelibus concessisse, ut sepelirentur ubi majorem devotionem, charitatem, & sanctam dilectionem habuerint, & ut congruentius suæ animæ videretur; quare noluit habere Fideles adstrictos, ut in certo loco sepelirentur, sed ubi eis placuerit, ut patet ex juribus adductis Ergo quilibet pubes regulariter loquendo, potest liberè eligere sepulturam. Rota 2. *part. Recent. decis. 745. num. 3. in fin. & 5. p. decis. 552. n. 6.* Parladorius *different. 66. §. 1. num. 1.* Medicis 1. *p. de Sepultur. quæst. 8. à num. 1.* Molina *de Just. tract. 2. disput. 214. num. 11.*

3. Hæc electio necessariò debet fieri in loco Religioso, non verò in profano; aliàs enim malè de Fide sentire videretur, qui in profano loco sepeliri mandaverit, nisi ibidem præceperit Ecclesiam seu Capellam fundari. Medicis *dict. 1. p. quæst. 9. num. 5.* quapropter Fidelis nequit eligere sepulturam infidelium, hæreticorum, excommunicatorumque; quia sicut cum illis viventes nequeunt communicare, similiter nec mortui, *cap Sacris 12. de sepult.* & tenet Ubaldus *tit. de can. part. cap. 10. num. 7.* Passerinus *de Stat. tom. 2. quæst. 187. art. 2. cap. 1. inspect. 4. num. 257.* Marchetus *de Sepult. tract. 58 §. 3. à num. 104.* Lavorius *d. cap. 11. num. 25.* Trullench *de jure Parœch. cap. 9. dub. 3. num. 1.* Parladorius *different. 66. §. 1 num. 13.*

4. Fuit verò apud Antiquos maxima dissensio, an quis potuisset eligere sepulturam in loco minùs religioso, veluti extra Parochiam, ubi minùs Missæ celebrantur. & Divina Officia? Negavit Hugo, quam refert Glossa *in cap. 2. §. Si quis, de Sepultur*

lib.6. verbo Si quis. Et ejus opinio probari poterit *ex cap. Fraternitatem 3. de Sepult.* nam ideò electio ſepulturæ liberè conceſſa eſt Fidelibus, ut melius pro bono ſuæ animæ proſpicerent; cùm enim mandat ſepeliri in loco minùs religioſo, non eſt proſpicere pro anima, ſed minùs proſpicere. Ergo non eſt concedenda talis electio? Et confirmo diſcurſum; nam ſi quis votum emiſerit, non de meliori bono, ſed cujus contrarium majus bonum eſt, tunc non valet votum. Azorius *Inſt. Mor. 1. p. lib. 11. cap. 13. quæſt. 10.* Sanchez *de Matrim. lib. 1. diſput. 4. num. 5. & in Summa, lib. 4. cap. 1. num. 1.* Villalobos *in Summa, 2. part. tract. 34. difficult. 2. num. 1.* Ergo ſimiliter, quando quis eligat ſepulturam in loco minùs religioſo, non valebit electio. Præterea, nam, ut ſuprà diximus, ſi in ſuo teſtamento diſpoſuerit, ut cum una candela tumuletur, & indecenter, abſque officio divino, & Clericorum aſſociatione, id non eſt adimplendum, utpotè res minùs religioſa, & teſtatori indecens. Marchetus *dict. §. 3. num. 107.* Ergo quando in loco minùs religioſo ſepeliri præceperit, non eſt obediendum, nec electio ſubſiſtet.

5. Sed tamen jam diſſenſio iſta ſopita eſt per textum *in cap. Cùm quis 2. §. Si quis, de ſepult. in 6.* ubi electio ſepulturæ facta in loco minùs religioſo, non impugnatur, ſed valida exiſtit, licèt jura ſuper hoc videantur eſſe diverſa Id tamen Bonifacius VIII. ſcripſit propter textum *in cap. Fraternitatem 3. de ſepult.* ubi contrarium deciſum eſt. Quem textum licèt Gonzalez ibidem, *num. 9.* intelligat de ſepulchro puro, & irreligioſo; attamen apertè loquitur de loco minùs religioſo, itaut ante deciſionem *d. §. Si quis*, contrarium fuerit obſervatum; verùm quia jam eſt deciſum, id eſt tenendum, ut cum aliquibus tenet Gloſſa *d. verbo Si quis.* Medicis *d. quæſt. 9. num. 2.* Molina *d. diſp. 214. num. 11. in fine*, Caniſius *ad tit. de Sepultur. §. 3.* Paſſerinus *d. cap. 1. Inſpect. 4. n. 259.*

6. Hæc reſolutio proculdubio admittenda eſt. Verùm obſervandum, *dict. §. Si quis*, tantùm dicere, electionem ſepulturæ in loco minùs religioſo non eſſe impugnandam; nec enim inquit valere, aut non valere: unde tantùm permittendam decernit; his enim in terminis loquitur Pontifex, ut demonſtret, quod licèt ſit ſuſtinenda, attamen illa, quæ fit in religioſiori loco, majorem profectum animæ confert, quia ad maximum animarum juvamen ſacræ ſepulturæ in religioſo loco ſunt conceſſæ, ut benè explicat noſter Alphonſus *in l. 2. tit. 13. p. 1.* D. Gonzalez *in cap. Fraternitatem 3. de Sepultur. num. 6.* quapropter ſepultura, quæ in religioſiori loco fuerit, majus auxilium animæ præſtabit, quàm quæ in minùs religioſo. Verumtamen non erit impugnanda talis electio, quia teſtator magis perfectum, & religioſius non tenebatur eligere; ſufficit autem ſepulturam eligere in loco religioſo, *cap. Abolenda 13. de Sepult.* ubi Hoſtienſis, & Abbas. Trullench, *de jur. Parochi, cap. 9. dub. 3. num. 2.* Bonacina *de contractib. diſput. 3. quæſt. 21. punct. 3. num. 2.* Tum. ultimæ voluntates valdè ſunt favorabiles, & dum inepræ, aut indecentes non ſint, ſunt adimplendæ, ex juribus adductis *num. 1. Authent. de Nupt. §. Diſponat.* Cùm ergo hæc diſpoſitio nec inepra, nec indecens ſit, eſt adimplenda.

7. Nec fundamenta, quæ pro Hugone poſuimus *num. 4.* ſolida ſunt. Textus *in dict. cap. Fraternitatem*, jam eſt antiquatus *per d. cap. 2. §. Si quis.* Paritas voti non eſt efficax, nam eſt ſpecialitas illius, ut ſit promiſſio grata Deo de re meliori; nam cùm ejus voluntas ſanctificatio noſtra ſit, *1. ad Theſſal. 4.* magis Deo placet, quod majus, & melius eſt, quàm ejus oppoſitum: unde ſequitur, placitum, & gratum Deo non eſſe, ſi vovens ſe obliget ad omittendum oppoſitum, quod melius eſt, & Deo gratius: quapropter votum, ſi non ſit de meliori bono, non ſuſtinetur, ut D Thomas explicat. Laymant *in Summa, lib. 4. tit. 4. cap. 2. num 11.* quod non ita eſt, nam electio ſepulturæ non eſt promiſſio Deo facta, ad hoc ut debeat eſſe de meliori bono. Nec ultimum fundamentum aliquid obſtat, quia diſpoſitiones illæ, tanquam ineptæ rejiciuntur, *l. Que 8. §. 5. de condit. inſtit. l. Servo 113. §. Ineptus, ff. de legat. 1.* Donellus *lib. 8. Comment. cap. 12.* D. Gonzalez *in dict. cap. Fraternitatem, num. 5. ad medium.* Aſt non ſic conſideranda eſt electio ſepulturæ in loco minùs religioſo, quæ nequit dici inepra, nec indecens, quamvis ſit minùs fructuoſa. Ergo ſemper eſt ſuſtinenda, & non impugnanda, ut aſſerit textus *in d. cap. 2. §. Si quis, de Sepult. in 6.*

8. Deinde licèt electio ſepulturæ fieri poſſit liberè in loco religioſo, non tamen in menſa Altaris, aut prope gradella illius; debent enim ſepulturæ eſſe remotæ ab Altaribus, ita ut Sacerdos, qui Miſſam celebrat, ſupra defunctorum cadavera pedibus inſiſtere non cogatur, *cap. Præcipiendum 15. in fin. 13. q. 2.* Concilium Tiburienſe *can. 16.* Nannetenſe *can. 11.* Acta Concilii Mediolanenſis *2. part. de Decret. viſit. verbo Sepultura*, & plurimæ declarationes relatæ à Samuele *de Sepultur. diſput. 3. controverſ. 8. concluſ. 3. à num. 3.* Quod enim ſepultura in menſa Altaris nullo modo ſit concedenda, nec ab aliquo eligi poſſit, probatur; quia indecentiſſimum eſſet cujuſcunque cadavera collocare, ubi Sanctorum corpora canonizatorum, & colendorum reponuntur. In gradellis verò Altaris ſimiliter non ſunt ſepulturæ permittendæ; nam Sacerdos, qui vitæ agit ſacrificium, non eſt ratio, ut pedibus inſiſtat ſupra cadavera mortuorum; quamobrem ſimiles ſepulturæ nec erigi, nec admitti poſſunt, ut in hoc Archiepiſcopatu eſt Conſtitutio 2. *de Sepulturis*, Lavot. *dict. tit. 2. cap. 8. num. 14.* Fuſcus *de viſit. lib. 1. cap. 21 num. 15.* Antonellus *dict. cap. 12. §. 5.* Barboſa *d. lib. 2. cap. 10. num. 10.*

9. Quid verò dicendum, quando ex errore aliquis elegerit ſepulturam prope Altare, & ibidem ſepultus reperiatur, aut ſine electione ibidem tumuletur, an ſit exhumandus, & alibi transferendus? Et affirmandum videtur, quia ſic diſpoſuit Congregatio Cardinalium, *in Tranenſi, 10. Novemb. 1599.* ob rationes ſuprà adductas. Et ita tenent Lavorius *d. cap. 8. n. 14.* Barboſa *dict. cap. 10. num. 10. in fin.* Antonellus *dict. §. 5. in fin.* Samuel *d. diſp. 3. controv. 8. n. 4.*

10. Sed in hac ſpecie adhuc dicendum, quod ſi recenter humati ſunt, aut ſub menſa Altaris, aut in gradellis, aut prope, exhumanda eſſe, & alibi transferenda cadavera, prout diſponit Sacra Congregatio. Si tamen antiquitùs fuerint ſepulta, & in menſa Altaris repoſita, adhuc concedendum, eſſe transferenda, ne aliquis cultus adhuc imaginariè cadaveri præſtetur, aut periculum adſit iſtius præſumptæ veneracionis. Si verò cadaver ſepultum fuerit in gradellis, aut prope, exiſtimo exhumationem non eſſe faciendam, nam licèt aliquando Eccleſia prohibeat ſepulturam; ſi tamen de facto aliquis ab antiquo ibidem fuerit ſepultus, minimè exhumatur, & alibi transfertur. Eſt ad id Concilium Tiburienſe *cap. 17.* ubi præcipit, minimè Sæcularem in Eccleſia ſepeliendum; verùm ſi de antiquo tempore fuerit ibidem ſepultus, aſſerit Concilium, minimè exhumandum eſſe, & alibi tranſferendum. Eſt ad id Concilium Agripenſe *in cap. Eccleſiam 27. de conſecrat. diſt. 1.* ubi decretum eſt, quod ſi Eccleſia ſit conſecranda, & ibidem fuerint corpora infidelium, exhumentur, non tamen corpora Fidelium, licèt in eo tempore in Eccleſiis corpora Fidelium non ſepelirentur; erant enim de antiquo ibidem repoſita. Ergo ſimiliter dicendum eſt in noſtra ſpecie. Cæterùm à ratione ceſſante, nam tunc Sacerdos, quando celebrat, non cogitur pedibus inſiſtere ſupra

cada

cadavera, ut expendit Lavorius *dict. cap.* 8. *num.* 14. sed supra cineres, & terram in quam conversa sunt cadavera. Denique, quantum fieri possit, similes exhumationes sunt fugiendæ, propter lites, & consanguineorum scandala; quapropter nisi gravissima existente causa, exhumatio ista faciendo non est, *cap.* 2. *de præscript.* Cùm ergo in præsentia nullum sit incovenies, & causa gravis, quando corpora recondita sunt sub gradellis, aut prope ab antiquo tempore; indè est, ut talis exhumatio, & translatio fieri non debeat, nec sit necessaria.

11. Eligi enim valet sepultura aliena, *c.* 1. *de Sepult.* quod quidem ita intelligendum, si ad id consensum præstent Patroni, vel qui ibidem habent jus sepeliendi, prout *in dict. cap.* 1. explicat Abbas. Est textus *in l.* 2. § *Usumfructum*; *ff. de Relig. & sumpt. funer.* Et ratio est, quia jus ibidem inferendi est proprium Patronorum, aut habentium jus illud, quod ab eis auferri non valet, nisi illis consentientibus, *l. Id quod nostrum*, *ff. de Regul. jur.* Medicis *de sepult. 1. part. quæst.* 8. *num.* 4. quapropter invitis patronis, aut habentibus jus inferendi, nequit Episcopus, aut Rector Ecclesiæ consensum præstare ad hanc electionem, vel ut aliquis in aliena sepultura sepeliatur; nam id esset privare dominum illo jure, quod habet, ne alius ibidem inferatur. Decianus *in cap. Quantò*, *de Judiciis*, *num.* 56. *&* 57. Genuensis, *in Praxi Archiepiscopali*, *cap.* 33. *num.* 27. Limita tamen, nisi causâ magnâ existente, vel necessitate, cùm cadaver alibi sepeliri non possit: in his enim casibus dominus illius juris rationabiliter non esset invitus. Abbas *in cap. penult. de Sepult. num.* 5. Mathesilanus *singul.* 75. *num.* 10. Medicis *dict. quæst.* 9 *num.* 5. Antonellus *d. cap.* 12. § 6. *num.* 58. *vers. Addit*, Lavorius *dict. tit.* 2. *cap.* 9. *à num.* 17. *& cap.* 11. *num.* 35. *&* 36.

12. Electio enim sepulturæ nequit fieri in Ecclesia, in qua ob aliquod impedimentum nequit sepeliri, veluti si Ecclesia fuisset, in qua nullus sepeliatur, nisi Pontifex, veluti in Ecclesiâ D. Petri de Urbe: vel si Ecclesia fuerit interdicta, in qua nemo valet sepeliri, *cap. Cùm plantare* 3. §. *Quod si*, *de Privilegiis*, *cap. Si civitas* 17. *de sent. excommunicat. in* 6. *Clement.* 1. *de Sepultur.* tunc enim electio nulla relinquitur, & defunctus est sepeliendus; prout arbitrium Episcopi; seu ejus Vicarii decreverit, habito respectu ad conjecturas, & devotionem defendentium. Praxis Archiepiscopalis Neapolitana *cap.* 76 *num.* 5. Lavorius *dict. cap.* 11. *num.* 41.

13 Rursus, electio sepulturæ, non solùm à testatore fieri valet in Ecclesiis sæcularium Clericorum, sed etiam Regularium, veluti in Monasteriis; quod quidem concessum est Prædicatoribus, & Minoribus Religiosis, *in Clement. Dudum* 2. § *Hujusmodi*, *de sep.* & ad cæteros protractum est ex Constitutione pii V. quod idem est dicendum de Ecclesiis Monialium, dummodò sepultura non fiat intra septa Monasterii. Medicis *dict. quæst.* 8. *num.* 11. Ugolinus *de Offic. Episcopi*, *cap.* 17. *num.* 2. Fuscus *lit. P. conclus.* 97. *nu.* 5. Lara *de Anniversf. lib.* 1. *cap.* 25 *num.* 51. Barbosa *d. lib.* 2 *cap.* 10. *n.* 20. Trullench. *d. cap.* 9. *dub.* 5 *n.* 1.

14. Quod ita inconcussum est, ut electio sepulturæ in Ecclesiis Regularium nullo pacto queat à parochò impediri, alioquin esset contra libertatem eligendi sepulturam, & excommunicatus remaneret, *ex cap.* 1. *de sepult. in* 6. & declaravit Sacra Congregatio Episcop. & Regul. 8. *Maii* 1643. quin potiùs, si contra electionem parochus defunctum sepelierit, exhumatur corpus, & Regularibus restituitur, ut declaravit Congregatio 22. *Februarii* 1641. portellus *tom.* 4. *Respons. Mor. casu* 63. Riccius 4. *part. resol.* 293. Barbosa *dict. cap.* 10. *num.* 21. Samuel. *de sepult. disp.* 4. *controvers.* 13. *conclus.* 3. *num.* 6.

15. Hæc enim electio sepulturæ debet omninò esse libera, absque aliqua fraude, dolo, vel inductione: quapropter Bonifacius VIII. *in cap.* 1. *de sepult. lib.* 3. universis Clericis Sæcularibus, & Regularibus præcepit, cujuscunque status, seu conditionis existant, in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub interminatione æternæ maledictionis districtissimè prohibet, ne aliquos ad vovendum, jurandum, vel fide interposita, vel aliàs ad promittendum inducant, ut in suis Ecclesiis sepulturam eligant, aut electam non mutent; si secus verò id actum fuerit, irritam electionem decernit, & nullius existere firmitatis. Statuit etiam, in Ecclesiis illis, ubi sic sepultura fuerit electa, minimè eligentem esse sepeliendum, verùm eodem modo, ac si decesserit non electa sepultura. Quod si Religiosi, vel Clerici prædictos sepulturam eligentes in suis Ecclesiis, aut Cœmeteriis sepelierint; tunc corpora, & quidquid occasione funeris ad illos pervenerit, restituere tenebuntur, aliàs si non fecerint, eorum Ecclesiæ, & Cœmeteria interdicta remanent, donec fiat restitutio, *l.* 5 *tit.* 13 *part.* 1. *Clement. Cupientes* 3. §. *Sanè*, *de pœnis*.

19. Ex hac enim decretali animadvertendum non prohiberi, ne quis sua sponte, voto, vel juramento, vel alia qualibet promissione se adstringat ad electionem sepulturæ in certa Ecclesia, seu Monasterio, ut patet ex contextu illius, & quia minimè per hanc electionem infringitur libertas eligendi, quod est necessarium ad designandam sepulturam, ut tenent communiter DD. sed tantùm interdicitur suggestio, seu inductio Clericorum, tam sæcularium, quàm Regularium, qui ob avaritiam, & contra libertatem testatoris illum seducunt ad eligendam certam, & determinatam sepulturam, ut benè docet Trullench. *de jure Parœch. cap.* 9. *dub.* 5 *num.* 13. Antonellus *d. lib.* 1. *cap.* 12. § 4 *num.* 43. Riccius *in Praxi*, 4 *part. resol.* 293. *num.* 3. Lavorius *dict. cap.* 11. *num.* 3. Belletus *Disquisit. Cler. sit. de Cleric. debit.* § 3. *num.* 26. Canisius *ad tit. de sepultur.* § 4.

17. Hæc enim inductio non solùm consideranda est ad electionem sepulturæ certæ interdictæ, verùm etiam ad non mutandam eam, quando jam fuerit electa; nam eadem est ratio, cùm enim liberum sit testatori, electâ sepulturâ, aliam eligere, prout sibi placuerit, inductio non mutandi, est inductio eligendi certam sepulturam, ut asserit textus *in d. cap.* 1. *de sepult. in* 6. ibi: *Vel jam electam ulteriùs non immutent.* Canisius *d.* § 4. Bonacina *de Contractibus*, *disput.* 3. *quæst.* 21 *punct.* 3. *num.* 11.

18. Sed quo modo, & quibus verbis suggestio, vel inductio ista efficiatur, scire oportet: si enim Clericus, aut Religiosus interrogaverit generaliter testatorem, ubi vult sepeliri, nulla Ecclesia, aut Monasterio designato, minimè est consideranda aliqua suggestio, vel inductio, cùm adhuc liberam electionem relinquat: si verò hanc propositionem faciat generalem per negationem, veluti, *Nonne vis sepeliri in Parochia, aut in tali Ecclesia*? suggestio est, & inductio; nam ex eo quòd certam nominavit Ecclesiam, ad ibi sepeliendum induxisse videtur; ut probabilius dicit Samuel. *de sepultur. tract.* 1. *disput.* 2. *controvers.* 5. *conclus.* 1. *num.* 1. Marchetus *dict. tit.* 39. § 3. *in allegat. n.* 2.

19. Si verò Clericus, aut Religiosus dicat infirmo, vis sepeliri in Parochia, vel in alia Ecclesia determinata, tunc eam specialiter nominando, censebitur suggestio, nec valida erit electio. Et est ratio, nam, ut diximus *num. antecedenti*, tantùm generalis interrogatio fieri debet. Genuensis *in Praxi*, *cap.* 73. *num.* 4. Marchetus *de Bracio Vicarii Capit. tit.* 38. *n.* 135. Cùm ergo in specie interrogét testatorem de Ecclesia speciali, intelligenda est inductio, seu suggestio. Riccius *d. resol.* 293. *num.* 30. Barbatus *cons.* 226. *n.* 18.

volum. 3. Barboſa *de offic. Parochi*, 3 *part. cap.* 26 *num.* 38 *in fin.* Macerateníis *lib.* 1, *reſol. ult. caſu* 59. Marchetus *de ſepult.* 39. §. 3. *in allegat. à num.* 1. quibus & adjungere libet, generaliter loquendo, irritam eſſe electionem ſepulturæ quoties dolo, aut fraude, ſuggeſtionéve aliqua quis fuerit inductus ad illam eligendam, ut conſtat *ex dict. cap.* 1. *de ſepult. Clement. Cupientes* 3. §. *Sanè de pœn. lib.* 5. *tit.* 13. *p.* 1. Parladorius *d. differen.* 66. §. 1 *num.* 13.

20. Eſt tamen dubium, an textus *in cap.* 1. *de ſepultur. in* 6. procedat quando Parochus, aut Religioſus induxerit teſtatorem ad eligendam ſepulturam, non in propria parochia: ſeu Monaſterio, ſed in alia Eccleſia, ubi nullum commodum percipere valet? Et aſſerendum facilè videtur, non procedere, ex illis verbis: *Ut apud eorum Eccleſias ſepulturam eligant.* Quæ quidem apertè denotant, deciſionem illam procedere, quoties ad eligendam ſepulturam aliquem induxerint in propriis Eccleſiis, non verò in alienis, ubi nullum commodum percipere valent; eodem enim modo loquitur textus *in dict. Clement.* 3. §. *Sanè, de pœnis*, & noſter Alphonſus *in dict. l.* 5. *tit.* 13. *p.* 1. Tum quia jura iſta pœnalia ſunt, & non extendenda ultra ſuum caſum: Ergo cùm loquantur quando inductio facta eſt, ut eligatur ſepultura in Eccleſiis propriis, non eſt extendenda ad caſum, quando inductio fuerit, ut eligatur in Eccleſia aliena.

21. In re tamen dicunt DD. diſtinctionem faciendam eſſe, nempe ſi interrogetur de valore electionis, aut de pœnis interdicti, & excommunicationis, contentis in dictis Decretalibus; ſi enim agitur de valore electionis; dicunt non eſſe validam, ſed Clericus, aut Religioſus inductor excuſabitur à pœnis contentis in dictis Decretalibus. Paſqualigius *in Addit. ad Lauret. de Franchis in controverſ. inter Epiſcop. & Regul.* 2. *p. quæſt.* 63. *à num.* 2. Marchetus *dict. tit.* 39. §. 3. *in allegat. num.* 4.

22. Sed tamen hæc doctrina explicatione indiget, hæc enim ſuggeſtio, ſeu inductio duobus modis concipi valet: primò, quando in ſuggeſtione, vel inductione adeſſet dolus, aut fraus, quæ totaliter excluderet conſenſum eligentis: & in hoc caſu nulla erit electio ſepulturæ, etiam in Eccleſia aliena, ubi inducens nullum perciperet commodum ex defectu conſenſus eligentis. Parladorius *dict.* §. 1 *num.* 13. Secundo modo, quando nullo modo fuiſſet dolus; aut fraus, ſed ſolùm inductio, & conſilium juratum, vel voto confirmatum, qui eſt caſus dicti capitis primi. Et in hoc caſu exiſtimo, quod ſi inductio, vel ſuggeſtio fuerit de eligenda ſepultura in Eccleſia aliena, valere electionem, nec inducens, aut conſulens aliquibus pœnis afficietur. Et ducor, nam ex eo, quod inducens, aut conſulens, dolo, nec fraude egerit, ut deciperet eligentem, electio illa habet ſufficientem conſenſum eligentis, ut ſuſtineatur. Tum non irritatur *in dict. cap.* 1. nec in aliis juribus, quia ſolùm loquuntur quando inductio eſt ad eligendam ſepulturam in Eccleſia propria. Ergo valida erit talis electio, ſi ſolùm inductio ſit ad eligendam ſepulturam in Eccleſia aliena, ubi inducens nullum commodum percipit: quo in ſenſu intelligendi ſunt DD. recenſiti *num.* 21.

23. Eſt altera difficultas, an quando ſuggeſtio, vel inductio facta eſt à Clericis, ſeu Religioſis, non tamen ad vovendum, jurandum, vel promittendum eligere ſepulturam, electio, ſi fiat à teſtatore, valida ſit, nec ne? prima ſententia aſſerit, validam non eſſe; nam per ſolam ſuggeſtionem, ſeu inductionem eliditur finis illarum Decretalium. Ergo valida non erit electio ſepulturæ; utpotè facta contra mentem juris, & finem illius, aut tenet cum communi ſententia Marchetus *d. allegat. num.* 7.

24. Secunda ſententia tenet contrarium, nam ſuggeſtio, & inductio ad eligendam ſepulturam, etiam in Eccleſia propria, de ſe non eſt mala: Ergo non eſt interdicta. Interdictio enim *in dict. cap.* 1. non eſt, niſi de ſuggeſtione ad vovendam, jurandam, vel promittendam electionem ſepulturæ in Eccleſia propria, quæ hunc caſum non comprehendit. Ergo valida erit talis electio. Et confirmatur, nam à diſſimilibus non fit illatio, *cap. Ad audientiam* 12. *de Decimis*, *l. Papinianus exuli*, *ff. de Minorib.* Cùm ergo ſuggeſtio, & inductio abſque dependentia jurandi, vovendi, vel promittendi, ſit caſus diſſimilis, irritanda non eſt electio ſepulturæ, *ex dict. cap.* 1. Cæterùm caſus, de quo Jus Canonicum non diſponit, omiſſus cenſetur, & relictus in diſpoſitione juris communis, *l. Commodiſſimè* 10. *ff. de lib. & poſthum. l. Præcipimus* 32. *Cod. de Appellat.* Rota 4. *p. de jurament. deciſ.* 675. *num.* 2. de hoc tamen caſu nihil diſponit Jus Canonicum. Ergo erit valida talis electio. Angelus *v. verbo Sepultura*, *num.* 35. Villalobos *in Summa*, 2. *p. tract.* 31. *difficult.* 2. *num.* 19. Suarez *de cenſuris*, *diſput.* 22. *ſect.* 4. *num.* 16. Samuel. *de Sepultur. tract.* 1 *diſput.* 2. *controverſ.* 5. *concluſ.* 2. *per tot.* Rodriguez *Quæſt. Regul. tom.* 3. *quæſt.* 58. *art.* 7. Guttierrez *de juram.* 2. *p. cap.* 4. *num.* 15.

25. In hoc dubio obſervandum, aliquos ex his Doctoribus ſecundæ ſententiæ non agere expreſsè de validitate electionis, ſed tantùm de pœnis contentis *in dict. cap.* 1. *& in Clement.* 3. §. *Sanè*, *de pœnis.* Et inquiunt, ſolùm excommunicationem incurri, quando ſuggeſtio facta eſt ad vovendam, jurandam, ſeu promittendam ſepulturam in propria Eccleſia, ut etiam tenet Trullench *dict. cap.* 9. *dub.* 5. *num.* 19. quia illa omnia ſunt neceſſaria ad pœnas incurrendas, præcipuè excommunicationis, ut tenet Navarrus *in Man. cap.* 17. *num.* 103. Bonacina *de Excommunicat.* 3. *tom. diſput.* 2. *quæſt.* 5. *punct.* 4. *prop.* 1. *verſ. Secunda conditio.* Quapropter non omnes probant electionem ſepulturæ, factam ob ſolam ſuggeſtionem, abſque voto, & juramento, vel promiſſione, eſſe validam. Sed Samuellius hanc ſententiam ſecundam admodùm probabilem dicit, & rationibus corroborat.

26. Qua in re dico, hanc electionem ipſo jure validam, eſſe verùm irritari poſſe; nam textus ille *in d. cap.* 1. tantùm ipſo jure irritat electionem ſepulturæ factam per ſuggeſtionem ad illam vovendam, jurandam, ſeu promittendam, non alteram factam abſque his adminiculis. Ergo mero jure debet ſuſtineri, ſi fiat ad ſuggeſtionem, abſque illis. Sed tamen mihi videtur irritandam eſſe; nam ſuggeſtio illa, ut quis in propria Eccleſia, ſeu Monaſterio ſepeliatur, ſemper procedit ex malitia, & cum gravi culpa volendi tollere libertatem teſtatoris, quam jus ei concedit ad eligendam ſepulturam, ad proprium commodum conſulentis, & ſuggeſtionem inducentis. Suarez *d. ſect.* 4. *num.* 26. Ergo debet irritari talis electio ſepulturæ, ne aliàs ex malitia propria commodum reportet. Cæterùm ſimplex perſuaſio abſque aliquo dolo, & fraude non irritat electionem iſtam, ut tenet Gregorius *in dict. l.* 5. *tit.* 13. *p.* 1. *verbo Falago.* Guttierrez *dict.* 2. *part. cap.* 4. *num.* 11. *in fin. & num.* 14. quia relinquitur in puro eſſe exhortationis abſque dolo & fraude: Ergo ſi adſit ſuggeſtio cum aliquo dolo, & fraude, erit irritanda talis electio. Denique, nam, ut ait textus *in dict. cap.* 1. ut animarum periculis obvietur, electiones ſepulturæ irritantur, factæ ad ſuggeſtionem, ut quis in Eccleſia propria ſepeliatur, cum adminiculis ibidem relatis. Cùm ergo ex pura ſuggeſtione, abſque eis, adſit animarum periculum, inde eſt, ut licèt ipſo jure ſuſtineatur ex defectu voti, juramenti, vel promiſſionis; attamen erit irritanda ex eo, quod ex ſola ſuggeſtione, aliqua fraude, vel dolo interveniente, adeſt animarum periculum. Quapropter cenſeo, in hac difficultate electionem ſepulturæ ſuſtineri; attamen ſi à parte petatur, irritandam eſſe.

27. Hinc

27. Hinc restat breviter aliud dubium exarandum, an quando quis Clericus, aut Religiosus induxerit testatorem ad eligendam sepulturam in propria Ecclesia, cum voto, juramento, aut promissione, sed sine effectu, incurrat excommunicationem *in dict. Clement. 3. §. Sanè, de pœnis*, latam? Et ex dictis affirmandum videtur, quia sola suggestio cum his adminiculis est gravis culpa, ob gravitatem verborum illius Decretalis, quapropter excommunicationis censuram incurrit, ut videtur tenere Suarez *dict. sect. 4. num. 26.* Bonacina *d. disp. 2. quæst. 5. punct. 4. proposit. 1. vers. Secundò.*

28. Alteri tenent contrarium, nam quoties censura imponitur, intelligitur actu sequuto, & cum effectu, *cap. penult. de sent. excommunicat.* Cùm ergo inductio ista, aut suggestio ad actum electionis sepulturæ non deveniat, excommunicatio non incurritur, ut tenet Cardinalis *in dict. Clement. 3. §. Sanè, de pœn.* Antoninus *in Summa, 3. p. tit. 34. cap. 51.* Alterius *de Censuris, disp. 12. cap. 4. ad fin.*

29. In hoc dubio dicendum, duobus modis posse considerari hanc inductionem, aut suggestionem, ad voluntatem testatoris eligentis sepulturam. In primis, quando inductio est ad voluntatem inefficacem electionis, & tunc minimè inducens afficitur censura; nam adhuc inductio illa non operatur obligationem, ut possit sepeliri in Ecclesia propria, ubi inducitur; quapropter censura illa non afficitur, ut tenent Paludanus, & alii relati à Sayro *in Clavi Reg. lib. 5. cap. 12. num. 9.* & apud Filliucium *in Summa, tract. 15. cap. 7. quæst. 9.* Bonacina *d. punct. 4. prop. 1. vers. Primò dum.*

30. Secundo modo est quando inductio ista est ad voluntatem efficacem eligendi sepulturam, & ex parte inducentis totum est completum, restat verò ut electio actuetur ex parte inducti: & in hoc casu dicendum videtur, inducentem excommunicatione affici, quiâ in dicta Clementina inducentes excommunicantur; non verò præscribitur, ut electio sit exequuta. Ergo ante sequutum effectum electionis, inducens excommunicatione innodabitur. Sed adhuc assero contrarium probabile esse, prout etiam agnoscit Suarez *dict sect. 4. num. 26.* nam actus inducendi adhuc perfectus non est, nisi effectus sequatur electionis sepulturæ; sicut nec actus occidendi, nisi alter intereat: quare cùm ad incurrendam excommunicationem vera, & perfecta inductio requiratur, donec effectus sequatur, nequit dici inducens incursus. Et confirmatur, nam quoties excommunicatio imponitur consulenti, minimè incurritur, nisi effectus consilii sequatur. Duardus *in Bull. Cœnæ, quæst. 10. n. 10.* Bonacina *in eadem Bull. disput. 1. quæst. 15. punct. 1. proposit. 2. num. 28.* Ergo quamvis excommunicatio imponatur inducenti ad sepulturam eligendam in Ecclesia propria, adhuc non incurretur, nisi sequuto effectu electionis, ut tenent DD. relati *num. 27.*

31. Illud verò ad inductionem istam est observandum ad incurrendam excommunicationem requiri, ut adsit præsumptio inducentis, quia lata est contra temerarios violatores; temeritas enim requirit scientiam, & dolum, vel saltem ingentem temeritatem, quæ scientiæ æquiparatur. Bonacina *dict. punct. 4. vers. Tertia conditio.* Hanc obrem ignorantia probabilis ab hac censura excusat, tum etiam probabiliter ignorantia crassa, & affectata; nam ignorantia ista sufficit ad excludendum abusum temerarium, *cap. 1. de constit. in 6.* ubi DD. Ergo erit sufficiens ad excusandam hanc excommunicationem, ad cujus immodationem requiritur temeritas. Navarrus *in Manual. cap. 27. num. 103.* Suarez *d. disput. 22. sect. 4. num. 27.* Pasqualigius *decis. 376.* Samuellius *d. disp. 2. controv. 3. per tot.*

32. Est verò dubium, an quando aliquis inducitur ad vovendam, jurandam, vel promittendam electionem sepulturæ in propria Ecclesia, verùm electio facta sit in Parochiali, aut ubi habet sepulchrum Majorum, debeat ibidem sepeliri? Et negandum videtur *ex dict. cap. 1. de Sepult. in 6.* ubi asseritur, non posse in hac specie sepeliri in ea Ecclesia, ubi electionem fecit per inductionem relatam. Sed contrarium tenendum, quia Bonifacius tantùm irritat electionem, ne ex vi illius ibidem sepeliatur; non tamen prohibet, quin si alio titulo possit ibidem sepeliri, non sepeliatur. Ergo cùm in hac specie eligens habeat jus sepeliendi in propria Parochia, aut in sepulchro Majorum, poterit ex hoc jure sepeliri in Parochia, aut in sepulchro Majorum. Cæterùm, Decretum hoc Bonifacii est stricti juris, & pœnalis. Suarez *dict. sect. 4. num. 26.* Ergo non est extendendum, ut eligens privetur non solùm electione, sed etiam alio jure communi sibi competenti. Sylvester *verbo Sepultura, num. 5.* Rodriguez *tom. 3. Quæst. Regul. quæst. 58. art. 7. dub. 1.* Pasqualigius *decis. 378.* Samuellius *dict. disput. 2. controvers. 6. per tot.* Quod quidem ita intelligendum, nisi priùs alteram sepulturam elegerit, quia ex eo quod secunda electio sit irrita, sepeliendus est in prima Riccius *dict. 4. part. resolut. 294. num. 39.* Antonellus *dict. lib. 1. cap. 12. §. 4. num. 43. in fin.* Rodriguez *dict. quæst. 58. art. 7. dub. 2.* Hieronymus Rodriguez *in compend. Regul. Quæst. resolut. 128. num. 7.*

33. Sed Samuellius *dict. disput. 2. controv. 7. concluſ. 2. à num. 5.* contrarium censuit, nempè non esse sepeliendum in prima rectè electa sepultura; nam attentè perlectâ constitutione Bonifacii *in dict. cap. 1.* quoties aliquis sepulturam elegerit, inductus ad vovendum, jurandum, vel promittendum, nec in Ecclesia, ubi elegit, est sepeliendus, nec alibi, ne habeat materiam veniendi contra votum, seu juramentum; sed est sepeliendus ubi de jure communi debet tumulari; Ergo nequit sepeliri in sepultura anteà sibi electa. Et confirmatur, nam si alibi secundùm propriam voluntatem sepeliretur, sive ante, sive post electionem juratam, daretur materia veniendi contra votum, aut juramentum, Ergo nequit sepeliri in sepultura sibi anteà electa.

34. Verùm fundamentum Samuellii solidum non est; nam illa Decretalis intelligenda est de electione sepulturæ, quam facere intendisset testator, qui antea fuerat inductus ad vovendum, jurandum, seu promittendum eligere sepulturam in Ecclesia propria; tunc enim daretur materia veniendi contra votum, seu juramentum, ut agnoscit ipse Samuellius *d. concluſ. 7. num. 7.* non verò quando ante electionem illam juratam jam habuisset sepulturam electam; nam tempore electionis nondum erat votum, seu juramentum interpositum, ut talis probaretur materia veniendi contra votum, seu juramentum. Ergo cessante ratione, debet sepeliri in sepultura priùs electa. Cæterùm licèt textus ille asserat, sic vovente, aut jurante esse sepeliendos ubi de jure communi debebant sepeliri, Sylvester *verbo Excommunicatio 7. num. 49. & verbo Sepultura, n. 5.* Angelus *eodem verbo, n. 39.* Pasqualigius *decis. 379. num. 3.* est tamen intelligendum quando anteà testator nullam elegisset sepulturam, ut patet ex littera. Ergo si anteà electam ritè, & justè habuisset, in ea erit sepeliendus, ut benè tenent DD. relati *num. 31. in fin.* Trullench *d. cap. 9. dub. 5. num. 16.*

35. Circa personas, de quibus loquitur illa Decretalis, nempe: *Universis Clericis, Religiosis, & Sæcularibus, cujuscunque status & conditionis existant*, sunt aliqua dubia. Et in primis, an si inductio facta fuerit ad vovendam, vel jurandam electionem sepulturæ, ab uno ram Regulari, quàm Clerico alicujus Ecclesiæ, electio sit nulla, necne. Prima sententia asserit, Religiosum, vel Clericum sic inducentem graviter peccare, & excommunicatione affici; attamen electionem validam esse. Et ratio est, nam quando est aliqua Communitas

munitas, ſive Regularium, ſive Clericorum, tantùm Eccleſia punit, quando tota Communitas, aut major pars illius delinquit, *cap.* 37. 16. *quæſt.* 6. *l. Iubemus* 10. *C. de Sacroſ. Eccleſiis.* Ergo ſi tantùm una perſona illius hanc fecerit inductionem, excommunicata remanebi ipſa; at electio valida remanet in favorem communitatis, quæ non deliquit. Deinde delictum perſonæ non debet in detrimentum Eccleſiæ redundare, *cap. Delictum* 76. *de Reg. jur. in 6. l. Quod quis ex ſua culpa, ff. de Reg. jur.* Maranta *de Ordin. Iud 6. part. mem. ultro 5. in principio.* Ergo valida erit electio ſepulturæ, ne aliàs ex carentia illius Communitas detrimentum patiatur. Sylveſter *verbo Excommunicatio* 7. *num.* 49. Portellus *de Dub. Regul. verbo Sepultura, num.* 6. Ubaldus *de Can. cap.* 11. *num.* 11. Hieronymus Rodriguez *d. reſol.* 128. *num.* 8.

36. Secunda ſententia tenet contrarium; nam verba illius Decretalis ad univerſos diriguntur, non ſolùm omnes comprehendentia, ſed ſingulas perſonas, tam Regularium utriuſque ſexus, quàm Sæcularium Clericorum cujuſcunque ſtatus. Et probatur, nam aliàs conſtitutio illa inanis redderetur; rarò etenim, aut numquam tota communitas, aut major pars illius perveniret ad inducendum teſtatorem, ut juraret, aut voveret, promitteretque electionem ſepulturæ in ſua Eccleſia. Deinde intentio Papæ eſt occurrere animarum periculis, & ſcandalis populi Chriſtiani, ex ſimilibus electionibus ſepulturæ juratis, aut per votum corroboratis; quæ quidem ratio ſimiliter procedit reſpectu ſingularium perſonarum, tam Religioſorum, quàm Clericorum, ſicut reſpectu totius communitatis, aut majoris partis illius. Ergo ſimiliter debet eſſe electio nulla, quando inductio fuit facta tam ab uno, quàm ab omnibus. Paſqualigius *deciſ.* 380. *num.* 2. Samuellius *d. diſput.* 2. *controverſ.* 8. *concluſ.* 2. *n.* 5. Trullench *d. cap.* 9. *dub.* 5 *n.* 17.

37. In hoc dubio conſiderandum, aliquando Prælatum Monaſterii, vel Præpoſitum, aut Abbatem Clericorum, poſſe hanc inductionem facere, ut eligatur voto, aut juramento ſepultura; & tunc credo electionem validam non eſſe, quia Prælatus, ſive Regularis, ſive Sæcularis ſit, repræſentat totam Eccleſiam, ſeu Conventum, quia eſt perſona publica: quod idem eſt dicendum de Sacriſta, quapropter ſi Prælatu hanc inductionem fecerit, erit electio nulla, quatenus facta à perſona publica, repræſentante totam communitatem. Tum & adminiſtratorio nomine id factum cenſetur nomine ipſius communitatis, unde electio illa erit nulla; quod idem eſt cenſendum, ſi à Parocho fiat nomine ipſius Eccleſiæ, ut tenet, & explicat Samuel. *d. diſp. 2. controverſ.* 8. *concl.* 4. *n.* 15.

38. Erit ergo difficultas, quando Religioſus, aut Clericus non eſſet Prælatus, nec Sacriſta, nec aliquo modo perſona publica illius Communitatis: quo caſu admitto ſecundam ſententiam aſſerentem, validam non eſſe electionem; nam Univerſalis loquutio omnes, & ſingulos comprehendit, nec aliquo modo eſt reſtringenda, niſi adſit ratio ſpecialis reſtringendi. Marotus *conſ.* 59. *col.* 1. Marta *de clauſulis, q.* 4. *concluſ.* 4. *n.* 2. Barboſa *de clauſulis uſufrequent. clauſ.* 184 *num.* 1. quæ quidem ratio hîc non adeſt, verùm eſt eadem in tota Communitate, prout in ſingulis diximus *num.* 37. Ergo licèt unus Clericus, aut Religioſus de Communitate tantùm aliquem induxerit ad eligendam ſepulturam in propria Eccleſia, jamento, aut promiſſione interpoſita, valida non erit electio, præcipuè cùm Pontifex geminatè, & enixè loquatur; quo quidem caſu univerſalis loquutio habet vim diviſionis, & idem efficit, quaſi de ſingulis loqueretur. Marotus *conſ.* 43. *à num.* 19. Marta *dict. clauſula* 4. *num.* 3. Barboſa *dict. clauſula* 184. *num.* 3. Idcircò in ſpecie hæc Decretalis de uno clerico, ſeu Religioſo inducente ad electionem ſepulturæ per votum, juramentum, aut promiſſionem, intelligenda eſt, & conſequenter electio erit nulla.

39. Rurſus eſt aliud dubium, an Decretalis iſta intelligenda ſit de Parocho inducente teſtatorem, ut per votum, & juramentum, aut promiſſionem eligat Sepulturam in ſua Eccleſia. Et prima ſententia negat; nam Decretalis iſta facta eſt favore Parochorum, ne Parochiani inducantur ad eligendam alibi ſepulturam, cum damno Parochialis Eccleſiæ, quod enim in favorem conceſſum eſt, nequit in damnum retorqueri, *l. Nul a juris ratio* 25. *ff. de legib. l. Quod favore* 6. *C. de legib. cap. Quod ob gratiam* 61. *de Regul. jur in* 6. Ergo Decretalis iſta non ligat Parochos, quin potiùs valida erit electio; unde aſſerit hæc ſententia, Parochum non ſolùm poſſe inducere ad eligendam Sepulturam in propria Eccleſia, ſed in aliena, quia poteſt ſuo juri cedere, *l. penult. C. de pact. cap. Suis, de teſtibus* Tenet, dicens communem, Bonacina *dict. diſput.* 2. *quæſt.* 5. *punct.* 4. *propoſit.* 2. *n.* 5.

40. Secunda ſententia affirmat, nam, ut diximus Parochus eſt caput ſuæ Eccleſiæ; & Rector illius; quare nomine ipſius inductionem facere videtur, & majori ratione ad hanc Decretalem obſervandam tenetur. Tum ratio fundamentalis illius, non eſt favor Eccleſiarum Parochialium, ſed obviare periculis animarum, & ſcandalis populi Chriſtiani: quæ quidem ratio verſatur in Parochis, prout in aliis Clericis. Ergo debet etiam Parochos tenere. Phebus *deciſ.* 8. *in fine,* Lavorius *dict. tit.* 2. *cap.* 11. *num.* 3. Barboſa *de offic. Parochi,* 3. *part cap.* 26. *num* 38. Samuel. *dict. diſput.* 2. *controverſ.* 5. *concluſ.* 1.

41. Sed in hac difficultate dicendum, duobus modis poſſe inducere Parochum teſtatorem ad eligendam ſepulturam in ſua Parochia. Primò quando eſſet Parochianus illius. Secundò quando alienus. In primo caſu loquitur prima ſententia, & ſatis probabilis videtur; nam in illa ſpecie nihil aliud continet inductio, niſi conſervationem juris parochialis, & ut faciat actum licitum, & de jure neceſſarium, ſi ſepulturam non eligat. Ergo non debet comprehendi caſus iſte in dicta Decretali. Tum ceſſant rationes illius, nempe animarum pericula, & ſcandala, quæ ſæpè oriri ſolent, quando defunctus eligit ſepulturam in aliena Parochia, aut in Monaſteriis: quamobrem mens Pontificis videtur non eſſe hunc caſum comprehendere, *cap. ceſſante, de Appellat.*

42. In ſecundo verò caſu, quando Parochianus eſſet alienus, proculdubio electio Sepulturæ erit nulla, & parochus excommunicationæ afficietur, ſi illum inducat ad eligendam ſepulturam in propria parochia; intrant enim rationes illius Decretalis, & eſt caſus illius. Ergo electio erit nulla, & parochus afficietur pœnis illius: quo in ſenſu rectè procedit ſecúda ſententia.

43. Illud denique antequam hinc abeamus, non prætermittendum, pacta, & conventiones factas de ſepulturis, non cum teſtatore, ſed inter ipſas Eccleſias, veluti parochiales cum Monaſteriis vel inter ipſas parochiales, hoc decreto non comprehendi, ſed valida exiſtere. Trullench *dict. cap.* 9. *dub.* 5. *num.* 14. Molina *de Iuſt. tract.* 2. *diſput.* 214. *num.* 22 Samuel. *dict. diſput.* 2. *controverſ.* 8. *concluſ.* 8. *n.* 25. Guttierrez *dict.* 2. *part. cap.* 4. *num.* 12.

44. Electio ſepulturæ committi valet alterius voluntati, ut de aliis cauſis piis commune eſt Rictius 4. *p reſol.* 294. *num.* 29. Marchetus *de Sepultur. tit.* 38. §. 6. *num.* 151. Lavorius *dict. tit.* 2. *cap.* 11. *num.* 6. Riccius *in Praxi fori, deciſ.* 663. Eſt tamen quæſtio, an ſi aliquis commiſſarium deſignaverit, ut ſibi eligat ſepulturam, ſi vivente mandante, commiſſarius non eligat, poſſit id facere poſt ejus mortem; prima ſententia negat,

gat, nam morte mandantis exspirat mandatum, *l.4. ff. Locati, cum vulg.* Ergo si vivente mandante non eligat, postea eligere non poterit. Cæterùm, nam mortuo mandante absque electione sepulturæ, statim jus acquiritur Parochiæ, ut ibidem sepeliatur. Ergo Commissarius postea non poterit eligere sepulturam. Geminatus *in cap. Si qui 3. de Sepultur. lib.6.* Lapus *in cap.1. de Sepultur. in 6.* sequitur Lavorius *d.cap.11. num.6.*

45. Secunda sententia tenet contrarium, *ex leg. Utrum 7. §. Cum quidam, ff. de reb. dubiis*, ubi testator tres hæredes instituit, & alterum gravavit, ut mortuo testatore, restituat illam hæreditatem alteri ex iis, cui sibi videbitur: & inquit Consultus, valere fideicommissum. Ergo similiter valebit electio sepulturæ alteri commissa, post ejus mortem. Cæterùm, probatur, nam mandatum istud est exequendum post mortem mandantis. Aut mandatum, cujus effectus committitur necessariò post mortem, non exspirat morte mandantis, *cap. fin. §. fin. de test. in 6. l.38. Tauri.* Ergo commissarius poterit sepulturam eligere post mortem mandantis; ut cum Ancharano probat Guttierrez *dict. 2.p.cap.4. num.10.* Menochius *cons.60. num.6.* Spino *de test. gloss.2. num.40.* Samuel. *de Sepult. tract.1. disp.6. controvers.13. num.7.* Diana *5.p.tract.3. resol.105.* Marchetus *d.tit.38.§.6.num.151.*

46. Tertia sententia est Praxis Archiepiscopalis Neapolitanæ *cap.76. num.2* asserentis, Commissarium post mortem mandantis eligere non posse sepulturam in præjudicium Ecclesiæ habentis antiquissimam consuetudinem sepeliendi eos, qui non elegerunt sepulturam. In hoc casu videtur per Commissarium fieri non posse electionem post mortem, cùm id ex simili consuetudine excluſum videatur.

47. In re enim dicendum videtur, quod si non adsit consuetudo ista, ut commissarius non possit eligere sepulturam post mortem mandantis, de jure loquendo, secundam sententiam esse admittendam; illa enim regula expedita est, ut quis possit per alium efficere, quod per se potest, *l. Quis per alium, ff. de regul. juris.* Cùm ergo per se possit eligere sepulturam, ut post ejus mortem sortiatur effectus, idem poterit per alium percipere, ut fiat à commissario post ejus mortem; ex juris enim indulgentia, etiam post ejus mortem durat ejus voluntas. Cæterùm, in præsenti sepultura jam electa est à mandante, eo vivente; designatio verò illius tantùm est commissa, & mandata commissario. Ergo quoties commissarius post mortem mandantis eligit sepulturam, designat mandatam à testatore, eo vivente. Ergo rectè eligit etiam post mortem illius, ut tenent etiam Addit. Abbat. *in cap. Etsi Christus, de jurejur.* Rubeus *cons.5.* Ancharanus *cons.214.* Pasqualigius *decis.399. num.9.* Trullench *d.cap.9. dub.5. num.8.*

48. Ad electionem validam sepulturæ, non solùm usus rationis requiritur, sed & debita ætas, nimirum pubertas, quæ in viro est quatuordecim annorum, & in fœminis duodecim annorum, *cap. ult. de succeſſ. ab inteſt. cap. Licèt 4. de Sepultur. in 6.* Idque etiam si pubes sit filiusfamilias, etsi de jure communi testari non possit, quod majori ratione admittendum in nostro Regno, ubi filiifamilias testantur, si puberes fuerint, *l.5. Tauri, l.4. ti.4. lib.5. Recopilat.* Guttierrez *Pract. lib.2. quæst.19.* quare pubes filius sibi eligere potest sepulturam Trullench *dict.cap.9. dub.5. num.4.* Medicis *de Sepultur. 1. part. quæst.8. à num.1.* Antonellus *dict. lib.1. cap.12. §.4. num.37.* Parladorius *dict. differ.66. num.2. §.1.* Passerinus *dict. inspect.4. num.264.*

49. Sed quid si pubes filiusfamilias moriatur, sepulturâ non electâ, an pater ipsius possit illam eligere, ut suus filius in ea sepeliatur? Et affirmandum videtur, nam pater habet curam paternam in temporalibus, ad quæ etiam competit cura corporis defuncti, ut sepeliatur. Ergo poterit illius sepulturam eligere, si ipse non eligat. Verùm contrarium est tenendum, nisi adsit consuetudo, *ex dict. cap. Licèt 4. de ſepultur. lib.6.* ubi clarè decisum est, quod si filius pubes decedat, non electâ sepulturâ, sepeliendus est in sepulchro Majorum, aut in Parochiali. Ergo cùm de jure decisum sit ubi in hoc casu filiusfamilias est sepeliendus, neutiquam pater poterit pro illo eligere sepulturam. Cæterùm ratione probatur, quia ex eo quod filiusfamilias potuisset eligere sepulturam, & non elegit, videtur elegisse illam, aut in sepulchro Majorum, si illud habuisset; aut in Parochiali. Cùm ergo jam electam habeat sepulturam, nequit à patre eligi. Farinacius *in dict. cap. Licèt, n.1. & 3.* Samuellius *de Sepult. dict. disput.6 controverſ.10. à concluſ.1.* Marchetus *dict. tit.38. §.6. num.141.* Passerinus *dict. inspect.4. num.170.*

50. De impuberibus tamen illud scitum est, eligere non posse sepulturam, nisi malitia suppleret ætatem; tunc enim possent eam eligere absque consensu patris, quia puberibus comparantur. Medicis *d. quæst.8. num.1.* Lavorius *dict. tit.2. cap.11. num.109* Aut quando impubes sepulturam elegerit, & pubes factus ratificaverit, ut in professione decisum *in cap.1. de Regul.* Medicis *d. num.1.* Lavorius *num.110.*

51. Est tamen dubium, an pater possit eligere sepulturam pro filio impubere? Prima sententia affirmat, nam pater potest pro filio impubere facere testamentum, & per substitutionem pupillarem de rebus illius disponere. Ergo etiam sepulturam eligere, ut tenuerunt Hostiensis, & alii antiqui. Portell. *tom.2. Moral. caſu 68. à num.1.*

52. Secunda sententia asserit, posse patrem sepulturam eligere pro filio impubere vivente, non autem defuncto, ob fundamentum prioris sententiæ, ut censuit Sacra Congregatio Episcoporum *in una Flugienſi, 27. Octobris 1587.* quam refert, & sequitur Diana *5.p.tract.3. reſol.107.*

53. Tertia sententia communis asserit, patrem pro impubere filio non posse eligere sepulturam, nisi adsit consuetudo legitimè præscripta, prout expressè probat textus *in dict. cap. Licèt*, & ducitur ratione; nam licèt pater possit pro filio impubere disponere, faciendo testamentum de rebus temporalibus, non tamen de spiritualibus, prout est electio sepulturæ: quapropter, nisi adsit consuetudo in contrarium, nequit pater pro filio impubere sepulturam eligere. Sylvester *verbo Sepultura, quæſt.7.* Navarrus *conſ.2. de Sepulturis*, Parladorius *dict. different.66. §.1. num.14.* Barbosa *de Univerſo, lib.2. cap.10. num.28.* Gentilensis *in Praxi, cap.76. num.4.* Marchetus *dict. tit.38.§.6. num.141.* Villalobos *in Summa, 2.p.tract.31. difficult.2. num.2.* Trullench *d.cap.9. dub.5. num.5.* Layman *in Summa, lib.3. tract.5. cap.12. num.5.* Sperellus *deciſ.89. num.3.* Passerinus *d. inſpect.4. num.270.*

54. In hoc dubio adnotandus est in primis P. Molina *de Inſt. tract.2. diſput.214. num.12.* asserens, patrem posse eligere sepulturam pro filio impubere, nisi consuetudo adsit in contrarium. Verùm, Doctor ipse æquivocationem recepit, dum *ex cap. Licèt*, quod citat, talem accepit propositionem; nam textus ille contrarium decidit, nempè posse patrem pro filio impubere sepulturam eligere, si ad id adsit consuetudo; unde textus ille pro regula dat, quod si consuetudo deficiat, non posse patrem pro impubere filio sepulturam eligere: quapropter Pater Molina æquivocationem recepit, nec rectè scripsit, & animadvertit Sperellus *d. deciſ.89. num.4.*

55. Hac facta suppositione dico in specie consuetudinem prospiciendam esse, quæ si sit, ut pater eli-

gat ſepulturam pro filio impubere, id eſſe abſque controverſia admittendum, ut deciſum eſt *in dict. cap. Licèt*. Verùm, ut advertit Villalobos *dict. difficult. 2. n. 2.* conſuetudo iſta apud omnes recepta eſt, quod quidem non ex ſolo ſuo dicto admittendum; nam ut alibi diximus, uni Doctori aſſerenti de conſuetudine, credendum non eſt: quamobrem erit concertatio, quando nulla adſit conſuetudo. In qua quidem ſpecie textus *in dict. cap. Licèt*, aſſerit patrem non poſſe eligere ſepulturam pro filio impubere. Aſt in contrarium ſunt duæ declarationes Cardinalium, quarum unam ſcripſimus *num. 51.* & alteram abſolutè id tenentem refert Barboſa *dict. cap. 10. num. 28. verſ. Noviſſimè*, 20. *Januarii* 1640. Marchetus *d. §. 6. num. 148.*

56. Verùm in re conſidero, duobus modis poſſe patrem *pro filio impubere* ſepulturam eligere; aut quando facit teſtamentum pro filio, ſcilicet faciendo ſuum, & inſimul diſponendo de rebus filii impuberis per pupillarem ſubſtitutionem; quia tunc diſpoſitio illa eſt quaſi pars, & ſequela teſtamenti paterni, idque in vita ipſius filii, §. *Liberis 6. Inſtit de pupillar. ſubſtit. l. 2. §. Prius, & §. Quiſquis, l. Si quis cum 16. § fin. l. Quia plures 38. ff. de vulg. & pupill. ſubſtit. l. penult. ff. Quemadmodum teſtamenta aperiantur, l. 10. ad fin. tit. 5. part. 6.* Et in hoc caſu aſſero, etiam poſſe eligere ſepulturam filii impuberis, ſi intra ætatem pupillarem decedat, etiamſi conſuetudo non ſit. Ducor, nam in hac ſpecie non loquitur textus *in dict. cap. Licèt*, niſi quando pater ſimpliciter, nullo facto teſtamento, vellet eligere ſepulturam filii impuberis, quod eſt diverſum. Deinde, nam quando pater facit proprium teſtamentum, & tanquam filii impuberis, tunc à jure ei præſtatur facultas faciendi teſtamentum filii, utpotè ſi filius feciſſet, *l. Patris & filii 20. ff. de vulgar. & pupill. ſubſt. l. Paterfamilias 53. de Privilegiis credit.* Aſt filius in ſuo teſtamento poteſt ſibi eligere ſepulturam. Ergo ſimiliter pater, ſi faciendo ſuum teſtamentum faciat teſtamentum filii impuberis.

57. Sed dices, hanc facultatem datam eſſe à jure patri in rebus temporalibus, non pro ſpiritualibus, ut eſt electio ſepulturæ, ut admittit tertia ſententia *n. 53.* Ergo licèt pater poſſit cum ſuo teſtamento facere teſtamentum filii, non tamen poterit eligere ſepulturam. Sed reſpondetur, electionem ſepulturæ eſſe partem ultimæ voluntatis. Medicis *dict. queſt. 8. num. 1.* Ergo cùm ultima voluntas impuberis commiſſa eſt patri, quando ſuum facit teſtamentum, inde eſt, ut jus ipſum ei committat electionem ſepulturæ impuberis, etiamſi electio ſit ſpiritualis. Confirmo diſcurſum, nam hæc facultas, ut pater poſſit teſtari pro filio impubere, non ſolùm eſt de Jure Civili, ſed & de Jure Canonico, *cap. Raynutius 17. cap. Raymundus 18. de teſt.* Textus clarus *in cap. Si pater 1. de teſtament. in 6.* Ergo cùm Jus Canonicum hanc facultatem dederit patri, ut teſtetur pro filio, conſequenter fecit illum capacem, non ſolùm diſponendi de rebus temporalibus, ſed & de ſpiritualibus, de quibus diſponere poterat filius per ſuum ultimam voluntatem; ex eo enim quod commiſit patri ultimam voluntatem filii, commiſit ſpiritualem electionem ſepulturæ, ut partem illius. Ergo benè poterit pater, quando facit teſtamentum filii impuberis, ſepulturam illius eligere, ut ſi intra pupillarem ætatem moriatur, ibidem ſepellatur.

58. Si verò pater ſuum non faciat teſtamentum, nec filii, ut ſequelam illius, nequit ſepulturam eligere. Et probatur, nam patri non committitur filii ſui impuberis ultima voluntas, niſi quando facit proprium teſtamentum, ut benè advertit Pichardus *in d. §. Liberis 9. Inſt. de pupillar. à num. 5.* Gomez *var. tom. 1. cap. 4. num. 2.* ubi Ayllon *num. 4.* Fuſarius *de ſubſt. pupill. queſt. 118.* Tuſchus *lit. S, concluſ. 822.* Ergo ſi ſimpliciter abſque ullo facto teſtamento pater velit eligere filii ſui impuberis ſepulturam, neutiquam poterit.

59. Unde ad concordiam reduci poſſunt textus *in dict. cap. Licèt*, & declarationes Cardinalium, nempe ut declarationes intelligantur; quando in vita impuberis pater faciens teſtamentum, etiam fecerit filii teſtamentum, ut in terminis videtur intelligenda declaratio facta 27. *Octobris*, relata *num. 51.* & admittit Sperellus *d. deciſ. 89. num. 5.* Textus verò *in cap. Licèt*, ſit intelligendus quando ſimpliciter vellet pater pro filio impubere ſepulturam eligere.

60. Si verò conſuetudo adſit, ut pater pro filio impubere eligat ſepulturam, non ſolùm id intelligas de filio in patria poteſtate exiſtente, verùm etiam de emancipato. Medicis *dict. queſt. 8 num. 7.* quod idem eſt dicendum de adoptivo, quomodò decedat, vivo patre, quia ſub ejus cura, & poteſtate eſt, *l. 1. ff. de adopt.* Medicis *ubi proximè, num. 8.* Samuellius *dict. diſput. 9. controverſ. 9. concluſ. 4.* Marchetus *dict. §. 6. num. 141.* & probabiliter extendunt aliqui ad filios naturales, & ſpurios. Samuellius *d. diſp. 6. controv. 9. per tot.* Paſſerinus *d. inſpect. 4. n. 271.*

61. Eſt tamen dubium, an hac exiſtente conſuetudine, mater poſſit eligere ſepulturam pro filio impubere? Prima ſententia negat, nam ſimilitudo ſe fundat in patria poteſtate, quam mater non habet in filios, §. *Fœmina, Inſt. de adopt. §. Cæteri, Inſtit. de hæred. qualit. & different. l. Illud 4. §. Ad teſtimonia, ff. de bon. poſſeſſ. contra Tabul.* Ergo ſimilis conſuetudo non eſt extendenda ad matrem, ut poſſit eligere ſepulturam filii impuberis. Cæterùm hæc conſuetudo eſt juris correctoria, quatenus aſſerit, filium impuberem debere ſepeliri in Parochia, aut in ſepulchro Majorum, & conſequenter non extendenda. Ubaldus *d. cap. 11. num. 4.* Ergo non eſt extendenda ad matrem, ut poſſit eligere ſepulturam pro filio impubere. Cencius relatus à Geminiano *in dict. cap. Licèt, num. 5.* Ubaldus *dict. num. 4.* Praxis Archiepiſcopalis *cap. 16. num. 4.* Medicis *queſt. 8. num. 13.*

62. Secunda ſententia contrarium tenet, nam hæc conſuetudo non fundatur præcisè in patria poteſtate, ſed in cura, & diligentia parentum erga filios, ne inſepulti remaneant, aut cum minori decentia ſepeliantur: quamobrem mater, ſicut patet, conſuetudine exiſtente, poterit pro filio impubere eligere ſepulturam. Rurſus conſuetudo iſta non eſt juris correctoria, ſed tantùm à jure exorbitans, quæ ex identitate rationis extenſionem recipit. Ozaſchus *deciſ. 120. num. 4. & deciſ. 12. num. 9.* Menochius *de adipiſcend. remedio. 4. num. 24.* Farinacius *in Fragment. verbo Extenſio, n. 123.* Ergo conſuetudo iſta extendenda eſt ad matrem. Unde Sacra Congregatio *Epiſcoporum, & Regul. 20. Januarii* 1640. decrevit, poſſe parentes pro filiis minoribus ſepulturam eligere, in qua non ſolùm comprehenditur pater, ſed etiam mater. Franchis *in d. cap. Licèt, n. 3.* Molina *d. diſp. 114. n. 12.* Sà *verbo Sepultura, num. 11.* Layman *d. lib. 3. tract. 5. cap. 12. n. 5.* Mancinus *in Præt viſitand. infirm. in ordin. ad ſepult. dub. 16.* Sperellus *d. deciſ. 89. à n. 6.* Marchetus *d. §. 6. n. 146.*

63. In hoc dubio conſuetudo iſta eſt valdè contemplanda; debet enim eſſe uniformis, & per quadraginta annos præſcripta: nec debet eſſe particularis alicujus Eccleſiæ. Sperellus *dict. deciſ. 89. num. 26.* Marchetus *dict. § 6 num. 147.* Paſſerinus *dict. inſpect. 4. num. 271.* Tum proſpiciendum ad quid ſe extendat; nam poteſt eſſe recepta etiam quoad matres, quando abſentes ſunt mariti, aut mortui; quo quidem caſu, etiam matres poſſunt ſepulturas filiorum impuberum eligere ex vi illius conſuetudinis, quæ quidem rationabilis eſt; nam ad curam parentum pertinet filios ſuos ſepelire, & ſepulchro mandare ex pietate, & charitate, non ſolùm chriſtianæ, ſed & naturali.

Gemi

Geminianus *in dict. cap. Licèt*, ut refert Sperellus *dict. decis. 89. num. 8.* Trullench. *dict. cap. 9. dub. 5. num 6.*

64. Si verò consuetudo ista in matribus admissa non est, sed tantùm in patribus, difficultas stat, an extendi possit ad matres. Et si electio fiat à matre singularis sepulturæ ad filium sepeliendum in propria Parochia, facilè consuetudo illa est protrahenda, quia parvum præjudicium infert Parochiæ, & non est dicenda consuetudinis extensio contra jus, sed juri conformis, hanc ob rem facillimè admittenda. Si verò electio fiat extra Parochiam, admitto primam sententiam; nam consuetudo illa opponitur juri neganti patri electionem Sepulturæ filii impuberis, *cap. de Uxore 6. § fin. de Sepult. cap. Licèt 4. eod. tit. lib. 6.* ne præjudicium fiat Ecclesiis Parochialibus. Ergo non est extendenda ad Matrem, quoties simile præjudicium sequitur eligendo sepulturam extra Parochiam. Cæterum licèt hæc consuetudo fundetur in cura parentum, ut diximus, & tenet Samuellius *d. disput. 6. controvers. 9. num. 6* & idcò rationabilis videatur; non tamen erit rationabilis, quando est extendenda ad aliam personam cum gravi tertii præjudicio. Ergo minimè est extendenda consuetudo ista ad matrem, quando non est in usu, sicut nec ad Patrem pertinet eligere sepulturam filii impuberis, quando in usu; & consuetudine non est.

65. Sed dices, Sacram Congregationem, relatam *num. 51.* id parentibus concessisse, quam etiam refert Barbosa *in summa, Collect. 671. num. 14.* Sed respondetur, declarationes Cardinalium, licèt sint magnæ authoritatis, jus tamen non facere, ut alibi diximus: Præterquam quod potest hæc declaratio intelligi supposità consuetudine, ut non solùm pater, sed etiam mater possint eligere sepulturam minorum: quo quidem casu rectè procedit.

Avus pro nepote nequit sepulturam eligere, quia in odiosis Nepotes appellatione filiorum non veniunt. Medicis *dict. quæst. 8. num. 12.* Ubaldus *d. cap. 11. num. 5.* Trullench *d. dub. 5. num. 6.* Nec filius pro patre etiam furioso. Riccius *4. part. resolut. 194. num. 37.* Medicis *d. quæst. 8. n. 25.* Marchetus *d. § 6. num. 155.* Et ratio clara est, quia hæc facultas consuetudine existente, concessa est patri respectu filii, non è contra.

Est tamen dubium breviter resolvendum, an amicus pro amico possit sepulturam eligere. Affirmarunt aliqui, quia amicus est alter Ego, & amicitiæ est multùm deferendum, *l. fin. C. de Castrens. pecul. lib. 12.* Tiraquellus *de pœnis temperand. causâ 23.* Ergo si adsit consuetudo, poterit amicus pro amico sepulturam eligere. Glossa *in dict. cap. Licèt 4. de sepult.* Verbo *Vel in Parochiali*, ubi Francus *num. 3.* Gratianus *discept. tom. 1. cap. 84. n. 80.* Palerinus *d. inspect. 4. n. 286.*

67. Sed in contrarium est communis tenenda sententia, quia aut amicus est pubes, & tunc electio sepulturæ est personalissima, nec ad alium transit; si verò impubes, solida non est amicitia, & unio voluntatis, cùm per imbecillitatem ætatis fragilis censeatur. Ergo nullum est fundamentum, ut possit amicus pro amico sepulturam eligere. Nec si adsit consuetudo, potuit rectè introduci, quia cura defuncti ad consanguineos pertinet, non ad amicos. Trullench *d. cap. 9. dub. 5. num. 6.* Barbosa *ad textum in cap. de sepult. in 6. n. 6.* Pasqualigius *decis. 496. n. 4.* Samuellius *d. disput. 6. controvers. 8. per tot.*

68. Nec fundamenta contraria alicujus ponderis sunt; nam amicus est alter Ego in voluntatis affectu, non in jurium participatione: & quamvis in jure multùm deferatur amicitiæ, non verò ad hanc electionem, quæ personalissima est. Samuellius *dict. controvers. 8. num. 12.*

69. Nec frater pro fratre potest eligere sepulturam, licèt major fuerit, & defunctus impubes, quia id tantùm concessum est patribus. Medicis *d. quæst. 8. num. 24.* Marchetus *d. § 6. n. 157.* Barbosa *in cap. 1. de sepult. n. 6.* Tondutus *tom. 1. cap. 114. n. 13.*

70. Quid verò si consuetudo sit, ut hæ personæ de jure interdictæ eligere sepulturam, eam eligant, veluti frater pro fratre, avus pro nepotibus. Et asserunt nonnulli, validam esse, & exequendam; nam in funeribus multùm valet consuetudo, & in specie rationabilis videtur, cùm in conjunctione sanguinis fundetur. Pelletus *Disquisit. Clerical. 1. part. de Clerico debit. § 3. num. 18.* Diana *5. part. tract. 3. n. 108. vers. Notandum* Samuel. *d. disp. 6. controv. 6. per tot.*

71. Sed tamen contrarium verius censeo; nam consuetudo laicorum non potest directè, aut indirectè præjudicium Ecclesiis inferre; quod quidem non leve sequitur, si facilè consuetudines istæ admitterentur. Tum etiam probatur *ex dicto cap. licèt*, ubi solùm in Patribus respectu filii impuberis admittitur consuetudo ista: Ergo quia in aliis irrationabilis fuisset: nec sanguinis conjunctio est alicujus ponderis, quia respectu hujus electionis solùm consideratur conjunctio patris. Riccius *1. part. resolut. 577. num. 1.* Marchetus *d. § 6. n. 160.*

72. Tutor nequit eligere sepulturam suo pupillo, cùm sit materia odiosa, & ad alias personas non extendenda. Barsatus *vol. 3. consilio 126 num. 18.* Bellettus *d. § 3. num. 18.* Barbosa *in cap. 1 de sepult. n. 6.* Palerinus *d. inspect. 4. n. 281. & 3. seqq.* Sed est difficultas, an id fieri possit in Ditionibus ubi adest consuetudo, ut pater eligat sepulturam pro filio impubere. Et aliqui affirmarunt, quia tutor est loco patris, & non solùm ad res datur, sed etiam ad personas. Ergo ad tutorem faciendo est extensio, ut possit pro pupillo eligere sepulturam. Barbosa *in dict. cap. 1. de sepult. num. 6.* Diana *dict. 5. part. tract. 3. resol. 108. vers. Notandum.* Samuellius *dict. disput. 6. controvers. 7. per tot.* qui *concluf. 6.* idem affirmat, licèt ista consuetudo non adesset.

73. Hæc ultima pars Samuellii communiter non admittitur; nam licèt cura patris transeat ad tutorem, ut cùm Paludano, & Soto advertit Azorius *Inst. Mor. 1. part. lib. 8. cap. 25. quæst. 9.* cùm tamen nequeat ipse pater pro pupillo eligere sepulturam, nisi existente consuetudine, *ex dict. cap. Licèt*, & probanda, Ludovisius *decis. 276 num. 1.* Tondutus *tom. 1. quæst. beneficial. cap. 94. num. 8* nec ipse tutor poterit. Tota ergo relinquitur difficultas, si consuetudo adesset, ut patres eligant sepulturam, an possit extendi ad tutorem? Et negandum videtur, nam cura ista eligendi sepulturam, tantùm ex consuetudine concessa est patribus, speciali ratione affectissimæ sanguinis conjunctionis, & propter naturalem affectionem ad filios. Ergo non est extendenda ad tutorem, in quo hæ causæ non urgent. Cæterùm cura Tutoris versatur circa temporalia rerum, & personæ pupilli; non verò ad spiritualia, in quibus nec patria potestas viget, *cap. 2. de Iudic. in 6.* Electio autem sepulturæ sacræ est quid spirituale, personalissimum propriæ personæ. Ergo nequit consuetudo ista extendi ad tutorem, neque ad ejus curam, præcipuè cùm sit res ista committenda post mortem pupilli, ubi jam cura cessavit. Denique consuetudo ista est contra Ecclesiam Parochialem habentem ad sepulturam suam intentionem fundatam, ut jam diximus. Riccius *1 part. decis. 215. à num. 4.* Lavorius *d. tit. 2. cap. 12. n. 54.* quapropter restringenda est, & non extendenda ad tutores pupillorum. Medicis *d. quæst. 8. num. 26.* Sperellus *d. decis. 89. num. 33.*

74. De servo verò illud est expeditum, quod si pubes fuerit, possit eligere sepulturam, quia dominus in spiritualibus non habet potestatem in servos. Sylvester *verbo Sepultura, num. 6.* Si tamen impubes fuerit, pro eo à domino fieri electionem posse, communis

eſt ſententia, quia dominus comparatur ad ſervum, ſicut pater ad filium. Ergo ſicut pater poteſt eligere ſepulturam pro filio impubere, ita dominus pro ſervo Medicis *dict. quæſt.* 8. *num.* 9. Barboſa *in cap.* 1. *de Sepulturis*, *num* 6. Paſqualigius *deciſ.* 397. *num.* 2. Lavorius *dict. tit.* 2. *cap.* 11. *num.* 146. Samuellius *tract.* 1. *diſput.* 5. *controverſ.* 1. *à concluſ.* 8.

75. Doctores iſti abſolutè ponunt hanc doctrinam, non factâ mentione alicujus conſuetudinis. Excipio tamen Barboſam, qui loquitur ſuppoſita conſuetudine, ut pater poſſit eligere ſepulturam pro filio impubere: quo caſu extendenda eſt hæc conſuetudo ad dominum reſpectu ſervi. Verùm in noſtris fundamentis contrarium teneo, ut de matre, & aliis diximus.

76. Uxor poteſt liberè ſepulturam eligere, *cap. De uxore* 6. *de Sepult. cap. Ils qui* 3. §. *fin. de Sepultur. lib.* 6. Aſt conſiderandum, duobus modis poſſe eligere, nempè per ultimam voluntatem, & tunc conſenſus viri non eſt neceſſarius; ſi tamen per contractum eligat, aliter eſt dicendum, præcipuè de jure noſtro Regio, ubi uxoribus interdictum eſt, ne aliquo modo contrahant abſque viri licentia, *l.* 55. *Tauri*, *l.* 12. *tit.* 3. *lib.* 5. *Recopilat.* quapropter primo in caſu, inconſulto marito eligere poterit ſepulturam, ſecus in ſecundo. Valenſis *in Paræ. dd tit. de Sepulturis*, §. 3. *num.* 2. Spino *de teſtament. gloſs.* 2. *num.* 41. Paſqualigius *deciſ.* 381. *num.* 305. Trullench *dict. cap.* 9. *dub.* 5. *num.* 7. Sperellus *deciſ.* 88. *n.* 18. Samuellius *diſp.* 6. *controv.* 2. *concluſ.* 1. Paſſerinus *d. inſpect.* 4. *n.* 263.

77. Epiſcopus poteſt ſibi eligere ſepulturam in alia Eccleſia, quàm Cathedrali, *cap. Bona* 12. *quæſt.* 2. *cap. Apoſtolico*, *de Donat.* Parladorius *dict. differen.* 66. §. 1. *num.* 5. Medicis *dict. quæſt.* 8. *num.* 11. Quod idem aſſerit de Abbatibus, quia habent velle, & nolle, *cap. Si Religioſus* 27. *de elect. in* 6. dummodò non recognoſcant Superiorem, niſi Papam. Armilla *verbo Sepultura*, *num.* 6. Medicis *num.* 12. Verùm eſt aliqua difficultas, an Abbas poſſit eligere ſepulturam pro Religioſo? Et affirmavit Rodriguez *Quæſt. Regul. tom.* 3. *quæſt.* 60. *art.* 1. Caponi *tom.* 5. *diſcept.* 325. *num.* 17. quia pater poteſt eligere ſepulturam pro filio. Ergo & Abbas pro Religioſo. Sed Sanchez *in Summa*, *tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 14. *num.* 6. tenuit contrarium; nam pater de jure id non habet, ſed ex vi conſuetudinis legitimè præſcriptæ; quare de jure nequit Abbas pro Religioſo eligere ſepulturam. Medicis *d. quæſt.* 8. *num.* 17.

78. Eſt tamen aliud dubium, an prælati Religionum poſſint ſibi eligere ſepulturam? prima ſententia aſſerit, tantùm id concedendum Generalibus; nam cùm ipſi immediatè ſubjiciantur Pontifici, habent velle, & nolle, quapropter poterunt eligere ſepulturam; ſecus verò alii Prælati inferiores, qui cùm Generalibus ſubjiciantur, nec velle, nec nolle habent. Armilla *verbo Sepultura*, *num.* 6. Sylveſter *eodem verbo*, *quæſt.* 6.

79. Sed tamen communis ſententia id extendit ad omnes Prælatos, quia iſti alios Religioſos ſubditos habent; & in ſpiritualibus in quamplurimis cauſis habent velle, & nolle. Ergo ſimiliter in electione ſepulturæ. Rodriguez *Quæſt. Regul. tom.* 3. *quæſt.* 60. *art.* 1. Sanchez *dict. lib.* 6. *cap.* 14. *num.* 7. palao 3. *part. Oper. Moral. diſput.* 4. §. 8. *punct.* 13. *num.* 2. Paſqualigius *deciſ.* 384. *num.* 3. Samuellius *tract.* 1. *diſput.* 4. *controverſ.* 8. *concluſ.* 2. Caponi *d. diſcept.* 325. *à n.* 21.

80. Prima tamen ſententia mihi magis placet, ex deciſione textus *in cap. fin. de ſepultur. lib.* 6. ubi generaliter loquendo, omnibus Religioſis interdicitur eligere ſepulturam, niſi agant in remotis: & rationem dat textus, quia non habent velle, nec nolle; qui quidem textus liberè intelligi de omnibus, licèt Prælatis, dummodò alteri ſubjiciantur, prout ſunt iſti prælati inferiores Regulares. Et ratio eſt, quia iſti, licèt ſint Prælati; adhuc remanent Religioſi, & ſub præciſa obedientia ſuis Superioribus præſtanda. Ergo ad electionem ſepulturæ non habent velle, nec nolle. Et quamvis in aliquibus habeant velle, & nolle, id eſt quando ex Regula, aut ſuis conſtitutionibus eis eſt conceſſum, non verò in electione ſepulturæ, circa quam omnibus Religioſis nolle, & velle de jure interdictum eſt *in d. cap. fin.*

81. Illud verò obſervandum, ut ſi ex ſecunda ſententia aliquis Regularis Prælatus ſepulturam elegerit, aſt poſte à deponatur, aut Prælaturæ renuntiaverit, non ſepelietur in ſepultura electa, quia ad id inſpicitur tempus mortis, non verò electionis. Medicis *dict. quæſt.* 8. *num.* 12. *in fin.* Rurſus Generalem poſſe hanc electionem irritare, explorati juris eſt, ſi fiat ante mortem eligentis, ſecus ſi poſteà, quia actus jam eſt conſummatus. Samuellius *d. controv.* 8. *concl.* 2. *n.* 8. Caponi *d. diſcept.* 325. *à n.* 22.

82. Religioſi alteri ſepulturam eligere non poſſunt, niſi in remotis agant, & nequeant ad Monaſterium adduci: jam ita eſt deciſum *in d. cap. fin.* ubi Gloſſa *in fin.* Navarrus *comment. de Regularibus*, *n.* 43. Layman *in Summa*, *lib.* 3. *Summa*, *tract.* 5. *cap.* 12. *num.* 6. Barboſa *de offic. Paroch.* 3. *p. cap.* 26. *num.* 30. Riccius *in Praxi*, 4. *p. reſol.* 293. *num.* 39. Attamen ſi fuerint aſſumpti ad Cardinalatum, Archiepiſcopatum, Epiſcopatum, vel ad aliam extraordinariam Dignitatem, ſepulturam poſſunt eligere, quia jam habent velle, & nolle, prout ſtatus ipſe requirit. Rodriguez *tom.* 3. *quæſt.* 60. *art.* 2. alter Rodriguez *in Compend. reſolut.* 128. *num.* 16. pellizarius *in Man. tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 50. *n.* 130. Caponi *d. diſcept.* 325. *n.* 28.

83. Novitius verò rectè ſepulturam eligere valet, quia textus *in dict. cap. fin.* ſolùm loquitur de Religioſis profeſſis, nec in odioſis intelligitur Religioſus. Sanchez *dict. lib.* 6. *cap.* 14. *num.* 9. Medicis *d. quæſt.* 8. *num.* 14. Diana 5. *p. tract.* 3. *reſol.* 109. Quod idem eſt dicendum de Converſis, & Tertiariis in communitate non viventibus. Medicis *dict. quæſt.* 8. *num.* 15. Caponi *dict. diſcept.* 325. *à num.* 40. Antonellus *d. lib.* 1. *cap.* 12. §. 4. *num.* 46.

84. Sed quid de Religioſo, qui ob patrata facinora à Religione expellitur? Et aſſerendum videtur, eligere poſſe ſepulturam, quia in multis habet velle, & nolle, donec à Superioribus revocetur, & ita relinquitur quaſi Religioſus non eſſet. pellizarius *tom.* 2. *tract.* 8. *cap.* 3. *n.* 132. Caponi *d. diſcept.* 325. *n.* 39.

85. In calce tamen hujus capitis neceſſariò apponendum, quomodo electio ſepulturæ probetur? Et certum eſt probari per teſtamentum, codicillum, ſcripturam, vel teſtes, etiamſi electio fiat in Eccleſiis Regularium, ut declaravit Sacra Congregatio. Refert Lavorius *dict. tit.* 2. *cap.* 11. *num.* 121. Antonellus *dict. cap.* 12. §. 4. *num.* 42. Urtutigoyti *de Eccleſia Cathedrali*, *cap.* 17. *num.* 106. Marchetus *dict. tit.* 58. §. 10. *num.* 190. Bonacina *dict. diſput.* 3. *quæſt.* 2. *punct.* 3. *num.* 10.

86. Eſt tamen dubium, an ſi teſtamentum, ſeu codicillus ſit invalidus, probet electionem ſepulturæ? Et negandum videtur, nam hæc electio eſt contra Eccleſias Parochiales. Ergo debet probari ex teſtamento valido, & codicillo, alias in præjudicium tertii non ſuſtinebitur. Unde Samuellius *diſput.* 6: *controverſ.* 12. *concluſ.* 2. ſcripſit eſſe neceſſarium ut teſtamentum hoc, ſeu codicillus ſit validus in foro externo, ut in præjudicium Eccleſiarum Parochialium talis electio probetur.

87. Verùm in contrarium eſt communis ſenrentia; nam ad electionem ſepulturæ ſufficit, ut conſtet de voluntate teſtatoris, ſive ſit expreſſa, aut tacita Guido Papæ *deciſ.* 544. Marchetus *dict. num.* 190. Ergo etiamſi

testamentum, aut codicillus fuerit invalidus, dummodò constet de voluntate eligentis, erit sustinenda talis electio, maximè in foro conscientiæ. Viguerius *in introduct. ult. volunt. lib. 3. cap. 14. num. 12.* Rota *in novis. 2. p. decis. 74.* pasqualigius *decis. 401 num. 2.* Lavorius *dict. cap. 11. num. 18.* Antonellus *d. § 4. n. 42.* Diana *3. p. tract. 3. resol. 106.* Samuellius *d. disp. 6. controv. 12. conclus. 1.*

88. Hæc doctrina admittenda est, verùm eget explicatione; nam duobus modis potest testamentum invalidum esse, aut quando est profanum, aut quando est pium: quod idem dicendum est de codicillo; si enim testamentum, aut codicillus est invalidus, quia est profanus, & non habet solennitates necessarias de jure; verùm validum fit his requisitis de jure ad testamentum pium, veluti duobus testibus, aut testibus fœminis; tunc probat electionem sepulturæ: & ratio est, nam electio sepulturæ causa est pia. Samuellius *dict. disput. 6. controvers. 11. n. 8.* Marchetus *d. § 10 n. 193.* Ergo debet sustineri, si habeat testamentum, aut codicillus solennitates necessarias ad testamentum, seu codicillum pium. Quo in sensu loquuntur DD. relati *num. antecedenti.*

89. Erit ergo quæstio, quando testamentum, aut codicillus non habeat requisita necessaria ad pias causas, sed tantùm subscriptionem ipsius testatoris: & in hoc casu inquiunt Doctores, in foro conscientiæ electionem sepulturæ valere, non verò in foro externo; nam cùm agatur de præjudicio Ecclesiæ parochialis, in qua est sepeliendum cadaver, cessante electione, necessaria est probatio per testamentum, aut codicillum validum his requisitis necessariis, saltem quoad pias causas, ut tenet Samuellius relatus *n. 85.*

90. Sed contrarium tenet Marchetus *dict. §. 10. num. 202. vers. Sed ego*, quia electio sepulturæ est causa pia, quapropter testamentum, aut codicillus eam continens, sustinebitur ex sola subscriptione, aut quod constet de illius dispositione, quod fieri potest, per testes. Ergo licèt præjudicium inferatur parochiæ, talis electio sustinebitur, & sufficienter probabitur. Lavorius *d. cap. 11. num. 18.*

91. Hæ sententiæ contrariæ non sunt, sed facilè ad concordiam rediguntur, nempè quando hæc secunda asserit, probationem aliunde esse petendam, quàm ab ipso testamento, seu codicillo, nempè per testes; quare prima intelligenda, si probatio tantùm fieret per ipsum testamentum, seu codicillum: ast secunda si fieret probatio per ipsum, & testes.

92. Rursus quoad probationem per testes, necessarii sunt duo, quia agitur de Ecclesiæ parochialis præjudicio. Lavorius *dict. cap. 11. num. 18.* pasqualigius *d. decis. 401. num. 8.* Quæ quidem probatio sufficit, si fiat per duos testes, etiam singulares; nam licèt deponant de diverso tempore, attamen contestes sunt in electione sepulturæ. Guido papæ *decis. 544.* Mascardus *conclus. 1297.* pasqualigius *decis. 404.* Lavorius *dict. cap. 11. num. 19.* Samuellius *dict. disput. 6. controvers. 11. per tot.* Antonellus *dict. § 4. num. 42.* Bonacina *dict. punct. 3. num. 10.* Si tamen varii sunt testes, quia unus deponit de uno loco, & alter de altero, conjecturis standum est. Lavorius *dict. cap. 11. num. 20.* Urrutigoyti *dict. cap. 17. num. 106.*

93. Sed an si testes sint consanguinei, vel domestici, electio sepulturæ probetur? Affirmare videtur Samuel *dict. disput. 6. controvers. 12. num. 12.* sed negat Marchetus *d. § 10. num. 194.* quia testes isti non sunt idonei ad pias causas, *cap. Cùm esses 10. cap. Relatum 11. de test.* Ergo hæc ad probandam electionem sepulturæ. Sed in hac difficultate recolenda sunt quæ scripsimus *lib. 1. cap. 6. à num. 1.*

94. Illud tamen ab aliquibus receptum est, ut sola Confessarii attestatio sufficiat ad probandam electionem sepulturæ; nàm cùm testator animam suam ponat in manibus Confessarii, non solùm censendus est ut testis, sed ut exequutor. Molfesius *in Summa, tom. 1. tract. 13. cap. 8. num. 12.* Diana *5. p. tract. 3. resol. 106.* Lavorius *d. cap. 11. n. 20.* Lauretus de Franchis *in controvers. inter Episcop. & Regul. 2. p. quæst. 64. num. 5.* Samuellius *dict. controvers. 11. num. 10.* Marchetus *dict. §. 10. n. 195.*

95. Hæc doctrina absolutè admittenda non est, sed quando Confessarius sit ita persona gravis, docta, & timorata, ut magna fides ei adhibenda sit, & quæ nullum commodum inde perciperet, aliàs si in sua Ecclesia, vel Monasterio electio fiat, credo solam hanc attestationem non sufficere. Verùm in hoc valet plurimùm consuetudo, de qua Antonellus *d. §. 4. num. 42. in fin.*

CAPUT X.

Quibus denegatur sepultura Ecclesiastica?

SUMMARIUM.

Infideles, pagani, & alii sacrum Baptismum non recipientes, sacra sepultura privantur: & si de facto sepeliantur, exhumantur, n. 1.

Infantes, licèt habeant patres Christianos, nisi fuerint baptizati, in sacra sepultura non sepeliuntur; si verò in ventre matris simul cum matre decedant, cum illa sepeliuntur. Si dubitatur, an fœtus vivat scinditur mater, n. 2.

Si infans fuerit tantùm baptizatus in umbilico, aut in capillis, an sit sepeliendus in sepultura Ecclesiastica? Negavit Marchantius. Affirmant alteri num. 3.

Explicatur hæc doctrina, & quando Baptismus est validus probabiliter, infans in sepultura Ecclesiastica est sepeliendus, sicut & admittitur ad alia Sacramenta absque præjudicio tertii, n. 4.

Fit replica, an infans in utero matris possit validè baptizari? Negant aliqui, alteri affirmant. Admittuntur, & consequenter sic baptizati ad sacram sepulturam, n. 5.

Explicatur textus in cap. Qui in maternis 115. de consecrat. dist. 4. *& D. Augustinus, n. 8.*

An infans in secundina involutus baptizatus, sit mandandus sepultura Ecclesiastica; pendet à quæstione, an validus sit Baptismus? Negarunt aliqui, affirmarunt quamplures, n. 7. Unde isti asserunt, esse sepeliendum in loco sacro, n. 8.

Bruta tribus tunicis involvuntur, homines duabus, & quæ iste sint, n. 9. Fœtus aliquando cum eis, & aliquando sine eis nascitur, n. 10.

An infans abluitus cum secundina, remaneat baptizatus, examinatur? Negandum videtur, n. 11. Sed contrarium probabile, n. 12. Limitatur, n. 13. Similiter abluti ad sepulturam Ecclesiasticam admittuntur, n. 14.

Qui sibi mortem conscivere, non sepeliuntur in loco sacro: limita nisi furore, dementiâ, aut contra suam voluntatem fuerint à seipsis occisi. Si quis se vulneravit animo seipsum occidendi, & postea agat pœnitentiam, sepelitur in loco sacro, n. 15.

Furor probatur conjecturis, n. 16.

An quando quis invenitur in puteo suffocatus, vel laqueo suspensus, sit in loco sacro sepeliendus? Et negandum videtur, n. 17. Sed in contrarium est communis sententia, n. 18.

Explicatur communis doctrina, & limitatur, ſi adversùs defunctum ſit vehemens præſumptio de deſperatione, n. 19.

Sed adhuc in his caſibus magnoperè conſiderandum, ex amentia, furore, vel alia cauſa potuiſſe ſeipſum interficere, n. 20. Vnde benè Navarrus caſum defendit, de quo ibi, n. 21.

An quando vulnus, ſeu ſuſpenſio talis eſt, ut ex intervallo poterit pœnitere, ad ſepulturam privatam admitti poſſint, n. 22. Quod ad publicam extendendum, ſi defunctus fuerit bonæ vitæ, n. 23.

Id à Iudicibus conſiderandum. Laudatur Ferro dans ſepulturam homini ſe in flumen projicienti, ſuſcepta informatione furoris, n. 24. Alias ſemper erit tradendus ſepulturæ Eccleſiaſticæ, niſi ex informatione conſtet, ex deſperatione, aut iracundia ſe interfeciſſe, n. 25.

An quando quis ſeipſum interfecit, quintum bonorum in Caſtella ſit expendendum pro anima illius? Affirmandum videtur. Legatum relictum pro ſepultura ab eo, qui poſteà ſe interfecit, ſuſtinetur, n. 26. Sed ſi conſtet de deſperatione, contrarium eſt tenendum. Legata pia ſuſtinentur, etiamſi Fiſcus bona capiat, n. 27. Secus ſi aliis modis excuſetur, & ſepultura Eccleſiaſtica tradatur, n. 28. Explicatur lex 8. tit 23. lib. 8. Recopilat. n. 29. De jure communi, quando confiſcentur bona ſeipſum interficientis, n. 30.

An lex illa decernens, ſibi mortem inferentis bona ad Fiſcum pertinere, niſi deſcendentes habuerit, ſit intelligenda ſolo in caſu de jure communi, ubi bona Fiſco addicuntur? Affirmant plures, n. 31. Sed alteri inquiunt, admittendam quoties conſtaret ex deſperatione ſeipſum interfeciſſe, n. 32. Admittitur hæc ſententia, n. 33.

Lex illa tantùm eſt intelligenda quando conſtaret deſperatè ſeipſum interfeciſſe: & hæc probatio incumbit Fiſco, n. 34.

An quando quis deſperatè ſe in laqueum injecit, aut vulneravit, aſt ex intervallo moritur, bona ad Fiſcum pertineant? Affirmandum videtur. Sed contrarium defenditur. Pœna non habet locum, niſi in caſibus à jure expreſſis, nec in pœnalibus extenſio, n. 35.

Morientes in torneamentis carent ſepultura Eccleſiaſtica, etiamſi ſigna dederint contritionis, n. 36. Intelligitur, ſi ſint periculoſa, n. 37.

An qui in taurorum agitatione decedunt, careant ſepulturâ Eccleſiaſticâ? Affirmant plures, n. 38. Negat Villalobos, n. 39. Diſtinguitur, & ſi cum periculo gravi agitentur, affirmatur, n. 40.

Fit inſtantia ex Bulla Clementis VIII. & ſecundum eam probabiliter admittitur contraria ſententia, num. 41. Expenditur Bulla, n. 42. Reſpondetur, num. 43.

In taurorum agitatione abſque periculo nec eſt peccatum grave, nec moriens privatur ſepulturâ Eccleſiaſticâ, n. 44.

Quando aliquis maxima audacia, ac temeritate ſe præcipitem facit in Taurorum haſtis, aut cornibus, & ibi decedit, an careat ſepulturâ Eccleſiaſticâ, num. 45.

Raptoribus manifeſtis denegatur ſepultura Eccleſiaſtica, niſi reſtituant: tum latronibus furando morientibus, & Clerico notorio concubinario, n. 46.

Sepultura Eccleſiaſtica eſt deneganda decedentibus in duello, non ſolùm publico, ſed & privato, n. 47. Extenditur etiamſi quis fuerit provocatus, & ad patrinos, ſpeculatores, conſiliarios, & auxiliantes, n. 48.

An qui in duello deceſſit, & ſigna dedit contritionis, aut Sacramenta recepit, ſit privandus ſepulturâ Eccleſiaſticâ? Prima ſententia aſſerit, carere debere ſepulturâ Eccleſiaſticâ, n. 49. Secunda tenet contrarium, n. 50.

Reſolvitur diſtinguendo? quando letaliter quis vulneratur in duello, & exit de loco illo, ſigna dat, aut Sacramenta recipit, aut quando decedit in ipſo loco duelli. Primo caſu aliqui tenent, non eſſe ſepeliendum in loco ſacro; ſed contrarium tenendum, num. 51.

Eſt verò difficultas in ſecundo. Et aliqui dicunt, carere ſepulturâ Eccleſiaſticâ, n. 52. Sed ſi non urgeat neceſſitas terrendi alios, contrarium eſt tenendum, n. 53. Fit inſtantia, & reſpondetur. Excommunicatus defunctus, à cenſura abſolvitur, n. 54. In his dubiis conſulendus ordinarius, n. 55.

An Miſſa poſſit applicari pro eo, qui in duello dedit ſigna contritionis, non tamen eſt ſepultus in loco ſacro? Et negandum videtur. Pro excommunicato non valet Miſſa applicari, n. 56. Sed tenendum contrarium, n. 57. Et piè defenditur, n. 58.

In caſibus, quibus licitè acceptatur duellum, nulla pœna incurritur; & ſi aliquis decedat, in ſepultura Eccleſiaſtica ſepelitur. Caſus iſti remiſſivè ponuntur, numero 59.

1 LIcèt omnibus Chriſtianis conceſſum ſit in ſacra, & Eccleſiaſtica ſepultura humari; attamen quibuſdam perſonis eſt denegatum, & jure iſto privantur. Infideles, paganos, & alios, qui ſacrum Baptiſma non receperunt, explorati juris eſt non eſſe in ſepulturis ſacris ſepeliendos, *cap. Eccleſiam 27. & 28. de conſecrat. diſt. 1.* non enim in gremio Eccleſiæ admittendi, ut ſepeliantur, qui noluerunt ad eam intrare per Baptiſmum. Quin ſi fortè in loco ſacro fuerint ſepulti, & eorum corpora à Fidelibus diſcerni poſſint, ſunt de licentia Epiſcopi exhumandi, & reconciliandum cœmeterium, ſeu Eccleſia, *cap. Conſuluiſti 7. de conſecrat. Eccleſiæ, vel Alt.* Valenſis *ad tit. de ſepult. §. 7 num. 2.* Rodriguez *tom. 3. Quæſt. Regul. quæſt. 64. art. 1.* Villalobos *in Summa, 2. part. tract. 31. diffic. 3. num. 1.* Paſſerinus *de Stat. tom. 2. quæſt. 187. art. 4. inſpect. 3. cap. 2. num. 61. & 62.*

2. Hinc enim Infantes habentes parentes, licèt Chriſticolas, ſi ſacrum Baptiſma non receperint, in ſepultura Eccleſiaſtica non ſunt ſepeliendi: ſi tamen ex ventre matris fuerint exacti, etſi intra decedant, cum matribus ſepeliuntur, nec ad id matres ſecantur, quia tunc tanquam pars viſcerum matris conſiderantur, *cap. Si qua mulier 116. de conſecrat. diſt. 4.* ubi DD. Gloſſa *in cap. Eccleſiam, de conſecr. diſt. 1. verbo Celebrare.* Lavorius *d. tit. 2. cap. 12 num. 41.* Villalobos *d. difficult. 3. num. 14.* qui rectè animadvertunt, id intelligendum quando certum eſt, fœtum jam deceſſiſſe, aliàs tamen, ſi dubitaretur, mater ſcindi debet, ſi jam fuerit defuncta; ſecus ſi viva. Sylveſter *verbo Sepultura, num. 10.*

3. Sed quid ſi infans in articulo mortis fuerit baptizatus in umbilico, aut in capillis, an ſit ſepeliendus in ſepultura Eccleſiaſtica. Et Marchantius *Quæſt. Paſt. tract. 1. de Baptiſm. cap 2. quæſt. 1. caſu 2.* aſſerit, infantem iſtum baptizatum validè non fuiſſe, & conſequenter in ſepultura Eccleſiaſtica non eſſe ſepeliendum. Verùm aliqua probabilitate affirmari poſſe baptizatum remanere; quia licèt umbilicus, ſeu capilli ſint corporis excrementa, verùm ſunt pars corporis, quibus ablutis, & corpus etiam ablutum cenſetur; unde poterit in ſepultura Eccleſiaſtica ſepeliri, quia nullus ab ea privandus, niſi manifeſtè, aut irrefragabiliter conſtet privandum, ſive illi tale jus competeret, ſive non. Sequitur Diana *5. part. tract. 3. reſolut. 15.* Samuellius

muellius *de sepultur. tract.2. disput.2. controvers.7. num.1.* Palao *Oper. Moral.4. part. tract.19. disput.5. punct.4. num.4.*

4. Sed tamen in re dicendum, maxima considerratione esse procedendum; nam quando Baptismus, & ablutio tantùm tangit capillos, aut umbilicum, prospiciendum quantæ sint longitudinis; si enim capilli, aut umbilicus desluant, ita ut ablutio facta non penetraret usque ad carnem, Baptismus invalidus est, nec tunc similiter baptizatus erit in sepultura Ecclesiastica sepeliendus. Secus si longiores non sint, ex quorum ablutione satis conciperetur ad carnem penetrasse, ut benè considerant Tolletus *in Summa, lib.2. cap.18. num fin.* Dicastillo *de Sacrament. tom.1. tract.12. disput.2. dub.3. num.52.* Diana 10. *part. tract.1. resol.18.* tunc enim rectè procedit doctrina Marchantii, & aliorum, quia Baptismus probabiliter est validus, in sententia multorum, quos refert Bonacina *de Baptismo, disput.2. quæst.2. punct.3. num.22.* Et ratione probatur; nam qui probabiliter recepit Baptismum validum, potest recipere alia Sacramenta, ex quibus aliquod damnum tertio non irrogatur, ut cum Dicastillo tenet Diana *d.10. part tract.16. resol.19.* Ast sepeliri in loco religioso, non est in detrimentum tertii. Ergo si probabiliter est baptizatus, poterit in Ecclesiastica sepultura sepeliri.

5. Sed dices cum Bonacina *dict. punct.3. num.25.* probabiliter ab aliquibus admittitur, ut infans in utero matris possit baptizari: attamen sic baptizatus non est sepeliendus in sepultura Ecclesiastica: Ergo nec qui est baptizatus in capillis, aut umbilico. Sed istam illationem facit Bonacina, negans infantem baptizari posse in utero matris, tantùm dicens, sententiam illam piè credendam, non aliqua probabilitate; *cap. Qui in maternis 115. de consecrat. dist.4.* Ochagavia *de Sacrament. tract. unic. de Baptismo, quæst.4. num.5.* Villalobos *in Summa, 1. part. tract.5. difficult.4. n.4.* Verùm negandum non est, quod si infans sit in utero matris, & verè aliquo instrumento valeat aqua conspergi, aut attingi, baptizari possit, & validum esse Baptismum; nam ad ejus substantiam nihil aliud requiritur, nisi ablutio corporis cum forma verborum: quod si aliquo instrumento fieri valet, etiam in utero matris validus erit Baptismus, ut benè advertit S. Thomas 3. *part. quæst.68. art.11.* Navarrus *cap.22. num.7.* Layman *de Baptismo, lib.5. tract.1. cap.3. n.2.* Diana 2. *part.tract.15. resol.43. & 5. part.tract.3. res.12.* quâ suppositâ probabilitate, etiam probabile erit, posse infantem sic baptizatum in sepultura Ecclesiastica sepeliri, ut diximus *num.4.*

6. Nec obstat textus *in cap. Qui in maternis*, ubi Isidorus sic scripsit; *Qui in maternis uteris sunt, ideò cum matre baptizari non possunt, quia qui natus adhuc secundùm Adam est, renasci secundùm Christum non potest.* Quod quidem etiam scripsit D. Augustinus *epistola 57. ad Dardanum*, ibi: *Renasci quispiam non potest antequam natus sit.* Ex quibus verbis aliqui suscepernnt, non esse subjectum capax Baptismi, qui adhuc natus non est, ut suscepit Barbosa *in dict. cap. Qui in maternis, num.1.* Palao *dict. tract.19. punct.6. num.1.* Sed non rectè; nam illa verba Isidori, & Augustini possunt intelligi de aliqua sanctificatione absque Baptismo, qui ex lege Dei ordinaria non conceditur ei, qui in ventre est, nisi recipiat Sacramentum Baptismi, cujus capax non est; quia adhuc clausus est in ventre matris, nisi obstetrix tam perita sit, ut manu in ventrem missa, aut aliquo instrumento possit aquâ infantem lavare, eodem tempore prolata forma Baptismi, ut benè explicat Layman *dict. cap.3. num.22. vers. Ad authoritatem*, Coninch. *de Sacramentis, quæst.68. art.11. à n.90.* Quare si id accideret, infans sepulturæ Ecclesiasticæ satis probabiliter mandabitur.

7. Rursus, an privetur sepulturâ Ecclesiastica puer, vel infans baptizatus secundina involutus, dissensio est, pendetque ab ea quæstione, an validus sit talis Baptismus? Negarunt plures, quia secundina illa nihil aliud est, nisi pellis densa, distincta à corpore ad capiendam fœtus urinam, & sudorem; quapropter illâ ablutâ, corpus infantis non abluitur, nec validus erit Baptismus. Valentia *tom.4. disp.4. quæst.1. punct.1. vers. Quintò sequitur.* Quod alteri non admittunt, quin asserunt, validum esse Baptismum, quia secundina illa est pars corporis infantis, quâ ablutâ, & ejus corpus ablutum censetur. Vasquez 3. *part. tract.2. disput.145. num.31.* Possevinus *de Offic. Curat. cap.6. num.8.* Dicastillo *de Sacrament. tom.1. tract.11. disput.1. dub.3. num.52.* Diana 10. *part. tract.16. resol.18.* Dat plures Bonacina *de Baptismo, disput.2. quæst.2. punct.3. num.21.*

8. Hinc hanc secundam sententiam ut probabiliorem admittit Bonacina nuperrimè allegatus, & *de Contractibus disput.3. quæst.21. punct.2. num.2. vers. Hæc sententia.* Et concludit infantem in sepultura Ecclesiastica sic baptizatum esse sepeliendum.

9. Verùm in hac difficultate considerandum, in brutorum fœtu tres membranas, quibus involvuntur, reperiri, chorion nimirum, amnion, & allantoiden: in homine verò tantùm duæ sunt, nempe chorion, & amnios. Chorion verò est tunica, quæ ex parte fœtum ambiens, venas omnes, & arterias umbilicales fulcit. Amnios verò est receptaculum sudoris, & urinæ, quod non parum commoditatis puello præstat; innatat enim aquis, & in iis innocenter, ut in balneo sedet, partusque inde facilior redditur, & speratur, quia lævior est, & lubricum magis uteri osculum reddit, prout explicant Andreas Laurentius *lib.8. de format. fœtus, cap.5.* Ambrosius Pareus *de partibus vitalib. lib.2. cap.35. per tot.*

10. Amnios autem, tunica, seu membrana, à Latinis *Secundina* dicitur; & aliquando etiam secundinæ dicuntur omnes membranæ fœtum ambientes, quæ post exitum infantis in utero relinqui solent; nam cùm natura conetur fœtum in lucem edere, ut hoc prosequatur minori labore, ab his membranis, seu vestimentis, & involucris, quæ partum detinere poterant, curâ peculiari se exonerat, ut facilius edatur, ut rectè considerat Zacutus *lib.3. Praxis Hist. cap.19. lit.C, vers. Adde.* Aliquoties tamen has secundinas partus retinet, & simul cum puello emittuntur: quod morbum esse in numero addito, dicunt communiter Doctores Mediei; quia hoc præter naturam est. Verùm ipse Zacutus *dict. cap.19. de secund. lit.C, vers. Hæc*, scripsit doctrinam illam non esse sufficientem, cùm secundinarum retentio non solùm morbi rationem obtineat, sed symptomatis, ex eorum numero; quæ immodicè retinentur.

11. Si autem puellus tali modo nascatur, & cum hoc symptomate, & in secundina totum corpus involvente abluatur, est difficultas, an validus sit Baptismus? Ex dictis negandum videtur; nam membrana illa, seu tunica, separata est à corpore puelli, ubi urinæ, & sudoris excrementa recipiuntur; ablutio enim aquæ, quantumvis vehementer injiciatur, nequit secundinam, & excrementa illa penetrare, ut corpus abluatur, in quo consistit formalitas Baptismi. Ergo talis Baptismus validus non est, utrenent DD. primæ sententiæ.

12. Sed adhuc contrarium probabilitatem habet, nam ut docent Laurentius, & Pareus relati *num.9.* Mercatus *lib.3. de sterilium, & prægnantium affectib. cap.6.* simul cum fœtu secundinæ, seu membranæ istæ creantur. Chorion ad cooperiendas venas exteriores, & ut fœtus alimentum percipiat: amnios autem ad recipienda excrementa urinæ, & sudoris: itaque tanquam

quam partes illius conſiderantur, quibus ablutis, & ipſum fœtum ablui videtur, ſicuti ſi auricula corporis ablueretur, quæ licèt extrinſeca pars ſit, attamen per ejus ablutionem & corpus ablutum dicitur. Hurtado *de Baptiſmo*, *diſput.7.dub.6.* Baſilius *de Matrim. lib.4. cap.25. num.7.* Eſtque bonus textus *in l. Vulgaris* 21. *ff. de pœnis*, ibi: *Nam qui aurem alicujus tetigit, totum eum videri tetigiſſe.* Et *cap. Vulgaris* 16. *de Pœnit. diſt.1.* Ergo ſi fœtus cum ſecundinis naſcatur, quæ ſunt illius partes, illis ablutis, & corpus illius ablutum dicetur. Cæterùm, ſecundina iſta, quâ corpus fœtûs contegitur, tenuis eſt, ut docuit Galenus *de uſu part. lib.15. cap.4.* & inſimul poroſa, ut exſpiret fœtus; quapropter facilè aqua illam penetrare poterit, ut corpus intra circumvolutum abluatur; nec excrementa illa tantæ ſunt quantitatis; ut aquam detineant, præcipuè dum ex vi partûs per poros jam excrementa illa exceſſerint. Ergo validus erit Baptiſmus.

11. Solùm enim nulla adeſſet probabilitas illius opinionis, quando ſecundina ſciſſa defluxeret à corpore fœtus, & in illa parte defluxâ ablutio fieret, quia jam ſciſſa non eſſet pars ipſius fœtus, ut rectè conſideravit Dicaſtillus relatus à Diana *d.10.part.tract.16. reſolut.18.*

14. Hinc reſolvendum, ſic baptizatum in ſecundina integra, & cum fœtu circumvoluta, in ſepultura Eccleſiaſtica eſſe ſepeliendum; ſecus ſi ſciſſa fuerit, & in parte ſciſſa ablueretur tantùm. Illud verò ſemper reſolvendum, ut in his dubiis, ſi poteſt fieri, ad dandam ſepulturam ita baptizaris, Prælatus, aut ejus Vicarius conſulatur, ut benè monet Bonacina *diſput.3. de contractibus, quæſt.21. punct.2. num.1. verſ. Hinc etiam.*

15. Præterea privantur ſepulturâ Eccleſiaſticâ hi, qui ſibi mortem conſciverè, vel ex iracundia, vel deſperatione, *cap. Quibus* 16. 13. *quæſt.2. cap. Placuit* 12. 23. *quæſt.5. cap. Ex parte* 11. *de Sepultur.* ubi Gloſſa, & DD. Nam cùm in peccato gravi mortui ſint, & credatur ad inferos deſcendiſſe, neutiquam ad ſepulturam Eccleſiaſticam ſint admittendi, quæ ſolùm concedenda eſt Fidelibus in Domino morientibus, vel eis, de quibus non conſtat in peccato deceſſiſſe: unde qui caſu, & abſque culpa à ſeipſis occiſi ſunt, vel dementiâ, aut furore, vel contra ſuam voluntatem, ſepulturâ ſacrâ non privantur: ſicut nec ille, qui periculum profugiens, è ponte eſt præcipitatus, *dict. cap. Ex parte* 11. *de Sepult.* Idem eſt dicendum, ſi aliquis ſeipſum vulneravit animo ſeipſum occidendi; verùm ſi vulneribus ſuſceptis pœnitentiam egerit, iſte ſepulturâ Eccleſiaſticâ non eſt privandus, cùm factâ pœnitentiâ in mortali culpa non decedat. Sylveſter *verbo Sepultura, num.5.* Villalobos *d.tract.31. difficult.3. num.3.* Lavorius *dict. tit.2. cap.12. num.18.* Samuellius *de Sepultur. tract.2. diſput.1. controverſ.5.* Marchetus *eod. tract. tit.39. num.14.* Paſſerinus *d.cap.2. num.104.* Barboſa *de Offic. Paroch.3. p. cap.26. n.49.* Parladorius *different.66. §.1. num.17* Lara *lib.1. de Anniverſ. cap.11. num.4.* Antuñez *de Donat.3 p. cap.41. num.36.*

16. Illud verò animadvertendum, quod quando quis ex furore ſe occidiſſe dicatur, ſtandum eſt conjecturis, & indiciis; & ſufficiet conſtare alienata mente id feciſſe. Medicis *de Sepultur.1. p. quæſt.11. num.6.* Ugolinus *de Epiſcopo, cap.17. num.4. verſ. Excipitur*, Marchetus *dict. num.14.* Lavorius *dict. cap.12. num.28.* Lara *d.cap.11. num.10.*

17. Quid verò dicendum, quando quis reperitur in puteo dejectus, & ſuffocatus, vel laqueo ſuſpenſus; an debeat privari Eccleſiaſticâ ſepulturâ? Et affirmandum videtur, nam quando non conſtat ab alio fuiſſe dejectum, vel ſuſpenſum, præſumendum eſt ſeipſum projeciſſe, aut ſuſpendiſſe; quapropter ſepulturâ Eccleſiaſticâ tunc eſt privandus.

18. Sed in contrarium eſt communis ſententia. Ratio, nam in dubiis delictum non præſumitur, *l. Meritò, ff. Pro ſocio.* Eſt enim delictum graviſſimum ſeipſum occidere. Ergo non eſt præſumendum ſeipſum in puteum projeciſſe, aut laqueo ſuſpendiſſe, ſed ab alio projectum, ſeu ſuſpenſum eſſe. Cæterùm privare ſepultura Eccleſiaſtica, eſt pœna gravis, quæ in dubio infligenda non eſt; ſed quando ex deſperatione, aut iracundia pateret projectum, aut ſuſpenſum eſſe, *l. fin. Cod. de probat.* Ergo ſepultura Eccleſiaſtica non eſt privandus, ex eo quod quis in puteum projectus inveniatur, aut laqueo ſuſpenſus. Navarrus *conſ.7. de Sepulturis*, Barboſa *de Univerſ. lib.1. cap.10. num.49.* Samuel. *dict. controverſ.5. concluſ.2. à num.5.* Lavor. *dict. cap.12. num.31.* Villalobos *dict. difficult.3. num.4.* Covarruv. *lib.1. var. cap.1. num.10.* Gratianus *diſcept. tom.1. cap.61. num.21.* Lara *dict. cap.11. num.7.* Spino *de teſtament. gloſſ.2. num.20.* Antuñez *dict. cap.41. num.38.*

19. Verumtamen hæc doctrina indiget explicatione, quamobrem eſt magnoperè conſiderandum, quo in loco repertus eſt ſuſpenſus, aut quo in puteo, & quæ extent præſumptiones; poteſt enim accidere, ut quis laqueo ſuſpenſus reperiatur in proprio cubiculo, januis clauſis, eo modo, ut à nullo potuerit ſuſpendi; aut puteus poteſt eſſe in domo clauſa, in qua nemo morabatur: tum etiam poteſt adeſſe aliqua cauſa, unde defunctus ad deſperationem, & iracundiam excitaretur. Tunc ex vehementi præſumptione adversùs defunctum, ex qua graviſſimè præſumitur ex deſperatione, aut ex iracundia ſeipſum interemiſſe, ſepultura Eccleſiaſtica eſt privandus; ſatis enim delictum ex illâ vehementi præſumptione probatum eſt, *cap. Afferte* 2. *de Præſumpt. leg.1. Cod. ad leg. Cornel. de ſicariis, l. Qui adulterii* 11. *Cod. ad l. Jul. de adult. l.12. tit.24. part.3.* Gomez *var. lib.3. cap.12. num.25.* Farinacius *in Praxi crim.3. p. tit.13. quæſt.76. num.52.* Ergo rectè ſepulturâ Eccleſiaſticâ privatur. Genuenſis *in Praxi, cap.36. num.20.* Lavorius *d.cap.12. num.32.* Samuellius *d. controverſ.5. concluſ.3.* Villalobos *d. num.4.*

20. Verùm adhuc in hoc caſu magna conſideratione eſt procedendum; nam adhuc in his terminis potuit defunctus amentiâ, vel furore laborare, ad quod facilè ille, qui delictum perpetravit, valet declinare ob maximos remorſus conſcientiæ, aut timore pœnæ; quapropter in his caſibus, in quibus ab alio non potuit occidi, non ex deſperatione, aut iracundia ſeipſum valuit interficere, ſed ex amentia, aut furore, unde ſepultura Eccleſiaſtica non eſt privandus. Et probatur magis, nam eſt pro defuncto non contemnenda præſumptio, nempè repugnantia naturæ ad ſibi mortem conſciſcendam. Marchetus *dict. tit.39. num.14. ad medium.* Guazinus *de defenſ. reor. lib.1. defenſ.4. cap.2. num.2.* quare licèt clauſus reperiatur, ita ut à nemine potuerit interfici, adhuc conſiderandum id ex furore, amentia, aut maximo vitæ tædio ſibi mortem præſtitiſſe, non verò ex deſperatione, aut iracundia.

21. Undè Navarrus *conſ.6. de Sepulturis*, benè defendebat caſum cujuſdam Regularis, qui mane eſt confeſſus, ac toto tempore lætus fuit, & ſequenti mane repertus eſt ſuſpenſus in cella, clauſo oſtio, cum laqueo ad collum appenſo, quaſi genuflexus, non pendens, & omninò jacens: & tamen aſſerit, in ſepultura Eccleſiaſtica eſſe ſepeliendum, quia per phreneſim, aut amentiam ita factum conſiderabat, etiamſi clauſo oſtio ab alio ſuſpendi non poterat, prout etiam admittit Marchetus *d.tit.39. num.13.*

22. Rurſus in hoc caſu conſiderandum, quomodo ſuſpenſus defunctus inveniatur, aut à ſeipſo vulnera-

tus,

tus, aut dejectus; si enim no modo mortuus inveniatur, ut non statim decesserit ex suspensione, vel vulnere, vel dejectione, præsumendum est in illo intervallo acta pœnitentiæ, & contritionis fecisse; quæ quidem pia est consideratio, & quoad sepulturam privatè dandam eam admittunt Genuensis *in Praxi*, c. 76. *num.* 21. Ferro Manriquez *Quæst. Vicar.* 1. *p. quæst.* 54. *num.* 10. Marchetus *d. num.* 14.

23. Sed adhuc credo, hanc præsumptionem extendendam ad publicam sepulturam, & suffragia pro defuncto facienda, quando occisus, seu dejectus fuerit persona bonæ vitæ, & timoratæ conscientiæ. Et ratio est, nam tales personæ faciliter actum contritionis eliciunt, & si aliquando ad aliquam culpam incidant, citò resipiscunt; quapropter probabilissima præsumptio est, in illo intervallo temporis actum contritionis egisse. Tum Dominus timoratos, & probos, à quibus servitia recepit, summo favore prosequitur, & quanvis aliquando delinquant, ex sua misericordia promior est ad favorem, quàm ad pœnam, ut optimè docuit D. Ambrosius *lib. de Paradiso, cap.* 15. ibi: *Doceant te verba Divina: Qui operatur gloriam, pœnam relinquit. Honorificantes me, honorificabo; honorem bonorum operationis suæ esse declarans. Ex contemptores mei, non dixit, honore privabo, sed honore privabantur, non suæ operationis deputans eorum injuriam, sed quod futurum esset ostendens.* Quapropter præsumendum, ex Dei misericordia tempore illo excitatos à Deo esse ad motum pœnitentiæ, & contritionis; quâ suppositâ præsumptione, saltem probabili, non solùm ad privatam sepulturam sunt tradendi, verùm ad publicam, & sacra suffragia, prout pro aliis defunctis Ecclesia peragit.

24. Hæc enim sunt consideranda à Judicibus Ecclesiasticis, & probanda, ut indè rectum judicium percipiant, ut benè considerat Guazinus *d. defens.* 4. *cap.* 2. *num.* 2. Undè Ferro *dict. quæst.* 54. *num.* 11. benè casum expedivit de homine quodam, qui se in flumen projecit, & ibi decessit; postea verò suscepta informatione, apparuit ipsum mentis defectum habuisse, & ideò tradendum Ecclesiasticæ sepulturæ decrevit.

25. Si verò nulla vehemens præsumptio resultet contra defunctum sibi mortem conscisentem, vel si aliqua resultet, & his considerationibus suprà positis elidatur, semper est sepulturæ Ecclesiasticæ tradendus, nisi ex informatione constet seipsum interfecisse ex iracundia, aut desperatione, ut ultra relatos *num.* 15. tenet Farinacius *in Praxi crim. 1. part. quæst.* 10. *n.* 133. & 5. *part. quæst.* 128. *num* 16. Hieronymus Carat. *de Jur. Paroch. tit.* 8. *cap.* 8. Bonacina *d. disput.* 3. *quæst.* 2. 1. *punct.* 2. *n.* 2. *vers. Si autem detur.* Covarruv. *lib.* 2. *var. cap.* 1. *num.* 11.

26. Ex his dilucnda est difficultas illa, an quando quis seipsum occiderit, quintum bonorum pro sua anima sit expendendum? Et affirmandum videtur: nam licèt probetur ex desperatione, aut iracundia seipsum occidisse, adhuc tamen valet in agone elicere actum contritionis, ut salvetur; & in dubio pro pietate standum. Ergo pro eo semper quintum est expendendum. Confirmatur, nam si aliquis legatum reliquisset Ecclesiæ, ut ibi sepeliretur; verùm postea sibi mortem præparet, adhuc legatum pium debetur, ut tenent *in Leg. Miles, §. Ream, ff. ad l. Jul. de Adult.* Bart. & ibi etiam Dinus, & Benedictus *in cap. Raynutius, verbo Mortuo itaque testatore, illat.* 1. *num.* 50. Plaza *de delict. lib.* 1. *cap.* 23. *n.* 14. Farinacius *in Praxi*, 5. *p. quæst.* 128. *n.* 20. Ergo etiam alia suffragia pro anima. Ergo quintum in his suffragiis est expendendum, cùm etiam legatum pium tendat ad animæ salutem.

27. Verùm hæc fundamenta levia sunt, quando enim constat aliquem manus usque ad occisionem sui ipsius imposuisse, nec aliquod habuisse intervallum ad pœnitentiam, satis constat, in peccato decessisse: atque aliquâ contritione; quapropter impœnitens, nec sepulturæ Ecclesiasticæ est mandandus; nec pro eo suffragia facienda. Plaza *dict. cap.* 23. *num.* 14. nec Anniversarium adimplendum. Lara *lib.* 1. *cap.* 11. *n.* 3. aliàs nunquam privaretur sepulturâ Ecclesiasticâ, qui sibi mortem conscivit. Ergo nec pro eo est quintum expendendum. Ad aliud fundamentum respondetur, legatum factum Ecclesiæ pro sepulturâ in suo testamento ab eo, qui sibi mortem conscivit; posse esse sustinendum, etiamsi illius testamentum rumpatur ob confiscationem bonorum, & bona transeant ad Fiscum; ut tenet Farinacius *dict. quæst.* 128. *num.* 68. Ratio est, nam cùm legatum fuerit relictum pro sepulturâ, & per Ecclesiam non stetit, quominus illi traderetur, sed ex culpa testatoris se interficientis, inde est, ut debeatur. Quod admittendum, etiamsi testamentum rumpatur, & ne alia legata à Fisco solvantur, ut per Alberic. *in l. fin. ff. de Bonis eor.* Farinacius *dict. quæst.* 128. *num.* 67. quia favore Ecclesiæ sustinetur legatum contra Fiscum. Aut pro anima defuncti non admittitur, sed quia jam Ecclesia, ex eo quod per eam non stetit, acquisivit jus ad illud percipiendum, licèt anima occisi nullum ex eo commodum percipiat. Spino *de testat. gloss.* 2. *num.* 34.

28. Hinc ad resolutionem hujus difficultatis considerandæ sunt quæ suprà diximus ad concedendam, seu denegandam sepulturam sibi mortem conscisce nti; si enim desperatus, vel ex iracundia se interfecit, tutè ei denegatur sepultura, & suffragia, & nec quintum pro anima illius est expendendum; secus quando excusatur his modis suprà præscriptis, & sepulturæ Ecclesiasticæ traditur, & pro eo fiunt suffragia; tunc enim quintum est expendendum, ut jam decisum scripsit Ferro *dict. lib.* 1. *Quæst. Vicar. cap.* 54. *per totum.*

29. Rursus recognoscendus est textus Regius *in l.* 8. *tit.* 23. *lib.* 8. *Recopilat.* ubi asseritur, seipsum occidentis bona ad Fiscum pertinere, nisi descendentes hæredes habuerit. In hac ergo lege duo dubia sunt investiganda. Primum, an intelligenda sit secundùm jus commune, quoad confiscationem bonorum? Secundum, etiamsi specialiter intelligatur, an sit admittenda quando defunctus non desperatione, vel iracundia seipsum interfecit.

30. Quoad primum animadvertendum, de jure communi controversum fuisse; an bona si mortem conscisc entis ad Fiscum pertineant? De quo aliquos pro utraque parte adducit Farinacius *dict. quæst.* 128. *à num.* 47. Aft illud regulariter obtinuit, ut confiscatio bonorum non admitteretur, nisi quando quis apprehensus seipsum interfecerit, ob conscientiam criminis capitalis perpetrati, ex quo meretur pœnam confiscationis bonorum; crimen tamen capitale aliqui intelligunt de morte tantùm naturali, alteri de civili, veluti deportationis? Verùm omnes conveniunt, de jure communi nonnisi in hoc casu confiscationem esse admittendam, *l. fin. in principio, ff. de bon. eorum, l. In fraudem, §. Cujus bona, ff. de Jur. Fisci, l.* 1. *Cod. de bonis eorum, l.* 2. *Cod. Ubi causæ Fiscales, l.* 24. *tit.* 1. *p.* 7. *l.* 2. *tit.* 23. *eadem part.* Decianus *tract. crimin. lib.* 9. *cap.* 2. *à num.* 2. Plaza *de Delictis, lib.* 1. *cap.* 23. *num.* 11. Farinacius latè *dict. quæst.* 128. *à n.* 51. Gomez *tom.* 3. *cap.* 5. *n.* 13. Padilla *de leg. pœn.* 1. *p. ca.* 20. Molina *de Just. tom.* 4. *tract.* 3. *disp.* 20. *per tot.*

31. Hinc enim dubitatur, an lex nostra sit intelligenda secundùm jus commune solùm in casu, quando quis seipsum interficiat propter conscientiam criminis capitalis, merentis confiscationem: an absolutè peo qualibet desperatione, aut tædio vitæ? Prima sententia asserit intelligendam esse nostrâ legem secundùm jus commune. Et ratio est, nam illa tantùm

perrexit ad tollendum difficultatem, quæ erat de jure communi, quando aderant hæredes deſcendentes, *ex Auth. Bona damnatorum, C. de Bon. proſcript.* non verò ad aliquod jus novum decernendum. Ergo intelligenda eſt ſecundùm jus commune, quoad confiſcationem bonorum. Avendaño *in dict. verbo Deſperado*, Gregorius *in l. 24 tit. 1. p. 7. Verbo Para el Rey.* Plaza *dict. cap. 13. à num. 9.* Lara *de Anniverſ. lib. 2. cap. 11. num. 44.*

32. Secunda ſententia inquit, ad omnem deſperatum ſibi mortem conſcientem extendendam eſſe, etiamſi ob conſcientiam criminis non egerit; nam lex iſta indiſtinctè loquitur, quapropter cum diſtinctione juris communis intelligenda non eſt. Tum in legibus explicandis magis attendenda eſt mens legiſlatoris, quàm verba, vel aliæ conjecturæ, *cap. Intelligentia 6. cap. Præterea 8. de verb. ſignificat.* Ex mente autem legiſlatoris ſatis percipitur ex univerſali loquutione voluiſſe comprehendere omnem caſum, nempè quando quis ſe occiderit, vel propter conſcientiam criminis, vel deſperationem. Ergo non eſt intelligenda ſecundùm jus commune. Covarr. *lib. 2. var. cap. 1. num. 11. ad finem*, Azevedus *in d. l. 8 n. 14.*

33. Hanc ultimam ſententiam admittendam cenſeo ex verbis illius legis, *Todo hombre, ò muger, que ſe matare aſi miſmo, pierda todos ſus bienes, y ſean para nueſtra Camara, no teniendo herederos deſcendientes.* Quæ quidem verba explicata per Summarium, *La pena de el que ſe deſeſperare*, clarè denotant, ſeu demonſtrant, non ſolùm ad ſeſe occidentem propter criminis conſcientiam eſſe extendendam, ſed ad illum etiam, qui deſperatus ſe interfecerit, ut Summarium demonſtrat. Cæterùm lex iſta eſt novior, quàm aliæ, ut oſtendit Azevedus *dict. num. 14.* idcircò aliquid novi in ea eſt intelligendum; nec credendum, ad ſolùm transcribendum fuiſſe hanc pœnam impoſitam, licèt poſtèà dubium hæredum deſcendentium elideret. Hanc ob rem intelligenda de quolibet ſeipſum interficiente, non ſolùm ob criminis conſcientiam, ſed per deſperationem, ut etiam admittit Ayllon *ad Gomez d. tom. 3. cap. 3. n. 14*

34 Quoad ſecundum dicendum, hanc confiſcationem decretam in noſtra lege, non eſſe admittendam, niſi quando conſtaret, mortem ſibi conſcientem deſperatè, vel ex iracundia id feciſſe, & ideò privandus fuiſſet ſepulturâ Eccleſiaſticâ. Molina *d. tom. 4. tract. 3. diſp. 20. n. 11.* Ayllon *ubi proximè, verſ. Sepulturam.* Aliàs tamen, ſi id non conſtaret, veluti quia tantùm repertus eſt ſuſpenſus, vel in puteum dejectus, aliter eſt dicendum, niſi Fiſcus probaſſet deſperatè id feciſſe per plenam probationem. Petrus Caball. *Reſol. Crimin. 137 num. 14.* Lavorius *dict. cap. 12. num. 33.* Samuellius *dict. diſp. 1. controverſ. 5. concluſ. 3. n. 10.* Quapropter ſi propter amentiam, aut aliam cauſam à deſperatione excuſentur, Fiſcus nihil percipiet, & de bonis defuncti. Quintum pro anima ejus expendetur. Ferro *dict. queſt. 54.*

35. Sed adhuc poterit dubitari in caſu quo deſperatè aliquis ſe in laqueum conjecerit, aut lethaliter vulneraverit, & temporis intervallum ſit, ut agat pœnitentiam, & præſumatur, prout ſuprà diximus, an Fiſcus capiat ipſius bona, ita ut Quintum non poſſit expendi pro ejus anima. Et affirmandum videtur, quia teverà mors illa ex deſperatione proceſſit. Ergo debet committi pœna confiſcationis. Sed contrarium teneo, nam licèt à principio mors illa ex deſperatione proceſſit, non verò defunctus moritur deſperatus, quin potiùs contritus, & dignus Dei amicitiâ, & ſuffragiis, ſepulturaque ſacra. Ergo pœna illa non committitur; nam pœna illa eſt intelligenda quando mors eſt deſperata, non verò quando initium ſolum illius. Ergo cùm pœna non ſit imponenda, niſi in caſu à jure expreſſo, *l. At ſi quis 14. §. Divus autem, ff. de Relig. & ſumpt. fun. Auth de non eligend. ſecund. nubent. §. Cum igitur*, Menochius *de Arbitrariis, caſu 256.* Fuſchus *lib. P. concluſ. 216 num. 4.* & lex in iſto non loquatur, minimè eſt committenda. Cæterùm, nam in pœnalibus extenſio non eſt facienda. Cravera *de Antiquit. tempor. 4 temp. in principio, num. 148.* Menochius *dict. caſu 176 num. 22.* Cùm ergo lex loquatur quando mors ſit deſperatè, non eſt extendenda ad caſum, quando initium fuit tantùm deſperatum. Quare in hoc caſu, nec bona Fiſco addicentur; Verùm defunctus ſepulturæ Eccleſiaſticæ tradetur, & quintum pro anima illius expendetur.

36. Deinde privantur ſepultura Eccleſiaſtica morientes in torneamentis, licèt ante mortem ſigna dederint contritionis, & pœniteant, *cap 1. & 2. de torneam.* Synodus Romana ſub Innocentio III. *cap. 10.* Conſtitutio Pii V. Concilium Rhemenſe *cap. 20.* idque in odium ſtatutum eſt, ut homines à ſimilibus ludis terreantur. Azor. *tom. 3. Inſt. moral. lib. 2. cap. 15.* Arellano *de jur. nat. lib. 7. cap. 9.* Paſſerinus *dict. cap. 2. n. 96.* Medicis *de ſepult. 1. part. queſt. 11. num. 4.* Samuellius *d. diſp. 1. controverſ. 8. concluſ 1.* Barboſa *d. cap. 26. n. 15.* Marchetus *tit. 39. num. 6.*

37. Id tamen non abſolutè tenendum eſt, ſed quando torneamenta periculoſa ſunt, & ex eis mortes ſequuntur; hi enim ludi gladiatorii ſunt à jure prohibiti, *l. unic. C. de gladiat. lib. 12.* Undè graviſſima periricula proveniunt tam corporibus, quàm animabus. De quibus periculoſis torneamentis agit D. Gonzalez, noſter Magiſter, *in cap. 1. & 2. de torneament. num 5.* Si verò torneamenta iſta cum ſimili periculo non fiant, nec in eis aliquid infauſtum timetur, veluti cum lanceis ſine cuſpide, hebetibuſque enſibus, & ſæpè vallo in medio curriculi impoſito, vulgò *Tela*; ſi aliquis fortè in torneamento decedat, privandus non eſt ſepulturâ Eccleſiaſticâ; nam ſimilia torneamenta tantùm Clericis ſunt interdicta, non verò laicis. Concilium Herbipol. ſub Honorio IV. *can. 4.* Glarus *lib. 5. ſentent. §. Ludus, num. 4.* Fuſchus *verbo Ludus, concluſ. 456.* Alcozer *de Ludis, cap. 51. & 52.* quare nequit aliqua pœna puniri, nec per carentiam ſepulturæ Eccleſiaſticæ, quæ graviſſima eſt. Ac denique ceſſat ratio interdicti *in dict. cap. 1. & 2. de torneament.* ſimilem pœnam imponentis in periculoſis torneamentis, ut benè advertit D. Gonzalez *ubi ſuprà, num. 5.* Paſſerinus *dict. cap. 2. num. 98.*

38. Hinc reſolvendum, quid dicendum de decedentibus in taurorum ludis. Et affirmandum videtur, idem eſſe dicendum ſicut de torneamentis; nam ex conſtitutione Pii V. quam refert Guttierrez *Can. lib. 1. cap. 7. num. 1.* Navarrus *in Man. cap. 15 n. 18.* id interdictum eſt, ut ſi quis in tauorum agitatione decedat, in ſepulturâ Eccleſiaſticâ non ſepeliatur. Ergo minimè eſt in ea ſepelitendus. Tum eſt eadem ratio periculi corporis, & animæ, ſicut in periculoſis torneamentis. Ergo ſic decedentes ſunt privandi ſepulturâ Eccleſiaſticâ. Lavor. *dict. tit. 2. cap. 12. num. 18.* Samuel. *de ſepult. dict. controverſ. 8. concluſ. 6.* Spino *de teſtem. gloſ. 2. num. 27.* Medicis *dict. queſt. 11. num. 4.* Marchetus *dict. tit. 39. num. 63.*

39. Sed contrarium ſcripſit Villalobos *in Summa, 2. part. tract. 12. difficult. 20. num. 7.* & rationem dat, quia pœnæ impoſitæ in torneamentis, neqeunt extendi ad agitationes taurorum, leges enim pœnales ſtrictè ſunt interpretandæ, non verò ad alios caſus extendendæ.

40. Sed in re dicendum, magnoperè conſiderandum, quomodo tauri agitentur; ſi enim magno periculo, & abſque præcautionibus præceptis in Bulla Clementis VIII. quam refert Guttierrez *dict. lib. 1. cap. 7. num. fin.* tunc graviſſima eſt culpa, prout declaratur

ratur, & concipitur ex Bulla Pii V. quæ ponit pœnam carentiæ sepulturæ Ecclesiasticæ, quo quidem casu videtur, hanc pœnam incurri impositam tauros agitantibus. Ergo si tauri agitentur cum magno periculo, ibi decedens in agitatione privabitur sepultura Ecclesiastica.

41. Sed contra est Bulla Clementis VIII. reducens Bullam Pii V. ad terminos juris communis, quoad pœna, & censuras. Quapropter in hac specie, etiamsi tauri agitentur cum magno periculo, tamen ibi decedentibus deneganda non est sepultura Ecclesiastica; pœnas enim, ut diximus suprà, non committitur, nisi in casibus à jure expressis. Cùm ergo de jure communi non sit hæc pœna expressa in agitatione taurorum, minimè est imponenda, ut benè tenet Villalobos, & communiter in praxi admissum est.

42. Sed animadvertendum, contrariam sententiam probabilitatem non paucam habere; nam reductio pœnarum & censurarum facta est à Clemente VIII. sub generali conditione, ut provideatur magnâ curâ, ne mors alicujus sequatur, ibi: *Volumus autem, ut hujusmodi taurorum agitationes in eisdem Hispaniarum Regnis festis diebus non fiant, & per eos, ad quos spectat, provideatur, ne inde alicujus mors, quoad fieri poterit, sequatur.* Cùm ergo reductio ad terminos juris communis sub hac conditione fiat, si deficiat, adhuc durabit hæc pœna, & censura. Et ratio est, nam durat culpa gravis agitandi tauros cum gravi periculo: Ergo & pœna durare debet, imposita à Pio V.

43. Hoc fundamentum contrariæ sententiæ probabilitatem concedit. Sed adhuc respondetur, Clementem VIII. non sustulisse culpam gravem agitandi tauros cum gravi periculo, nec id facere potuisse, quia id est intrinsecè malum. Petrus Hurtado de Mendoza *tom.* 2. *disput. Scholastica* 174. *sect.* 20. *concluf.* 5. Verùm relictâ culpâ gravi, quoad pœnas reduxit motum Pii V. ad jus commune; attamen ad tollendam culpam gravem in taurorum agitationibus, reliquit illam providentiam à Magistratibus imponendam, ne mors alicujus sequatur, non verò quoad modificationem; quamobrem licè tauri cum gravi periculo agitentur, tamen ibi decedentes sepulturâ Ecclesiasticâ non privantur.

44. Si verò tauri curantur illâ providentiâ, & modo, ne facilè aliqua mors sequatur, tunc aliquod peccatum grave non committitur, nec aliquâ censurâ agitantes puniuntur, nec decedentes à sacra sepultura arcentur. Id facilè probatur apud Nostros Hispanos ex Motu Clementis VIII. qui id decrevit. Tum quia cessante causâ legis, cessare debet & pœna, *l. fin de Hæred. instit. l. In agris, ff. de acquir. rer. domin.* Ac denique in torneamentis idem scripsimus *num.* 35 Ergo similiter in taurorum agitationibus. Lopez *in Instruct. conscient.* 1. *p. cap.* 70. Navarrus *d. num.* 18. Guttierrez *d. lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 14.

45. Hæc intelligenda secundùm Motus proprios, & ex natura agitationis taurorum. Verùm ex alio capite decedentes in agitatione taurorum possunt sepultura sacra privari, nempè quando maxima audacia, & temeritate aliqui sese præcipitem fecerit ad taurorum cornua, nec tamen præditus fuerit dexteritate illudendi tauros. Et ratio est, quia ille moritur in notorio, & gravissimo peccato. Villalobos *dict. difficult.* 20. *num.* 7. & 8. Sed qui in notorio peccato gravi decedit, privatur sepulturâ Ecclesiasticâ, nisi pœnituerit, *cap. Non estimemus,* 13. *quæst.* 2. *cap. Qui recedunt,* 26. *quæst.* 6. *cap. Placuit,* 13. *quæst.* 5. Navarrus *conf.* 6. *de Sepult.* Barbosa *in cap. Ex parte* 11. *de Sepult. n.* 5. Lavorius *d. cap.* 12. *n.* 26. Ergo similiter, qui agitando tauros, summa temeritate, & audaciâ ad tauros irruit, & ibi in peccato illo notoriè decedit.

46. Et confirmatur, nam sepultura Ecclesiastica denegatur raptori manifestato per violentiam, nisi restituat ablata, *cap. Super eo* 2. *de rapt.* Barbosa *de offic. Paroch. dict. cap.* 26. *num.* 44. & *de univers. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 44. Marchetus *dict. tit.* 39 *num.* 22. Tum denegatur latronibus, qui furando, vel deprædando moriuntur, *cap. Fures,* 13. *quæst.* 2. *cap. Fures* 2. *de furt.* Samuel. *dict. disput.* 1. *controverf.* 4. *num.* 15. Deindè denegatur Clerico notoriè concubinario, perseveranti usque ad mortem sine pœnitentia. Navarrus *in Manual. cap.* 25. *num.* 8. Barbosa *dict. cap* 26. *num.* 53. Samuel. *dict. disput.* 1. *controverf.* 7. *num.* 11. Marchetus *ubi proximè, num.* 32. Ergo idem dicendum est de eò, qui audacter, & temerariè agitat tauros cum gravi periculo vitæ, cùm iste notoriè in peccato decedat, sicut & alteri. Et confirmatur, nam qui in ipso crimine, & culpa decedit, præsumitur mori impœnitens. Layman *in Summa, lib.* 3 *sect.* 5. *tract.* 5. *cap.* 11. *num.* 12. Diana *in Summa, verbo Sepultura, num.* 5. Marchetus *dict. tit.* 39. *num.* 25. Cùm ergo iste in crimine illo, & gravissima culpa decedat in cornibus taurorum tanquam moriens impœnitens in ipsa culpa, & crimine, privandus est sepulturâ Ecclesiasticâ. Idque maximè animadvertendum à Judicibus Ecclesiasticis; nam ut quotidie videmus, nullo facto discrimine, decedentes in agitatione taurorum in Ecclesiis, & cæmeteriis sacris sepeliuntur.

47. Rursus sepultura Ecclesiastica denegatur decedentibus in duello, ut à majoritate rationis deducunt DD. *in cap.* 1. *de Torneamentis, extravag. commit.* & *ejusdem tit.* Estque locus expressus in Tridentino *sess.* 25. *de Reformatione, cap.* 19. & Constitutiones Pii V. & Gregorii XIII. quæ id extendunt non solùm ad duella publica, quæ in certo loco fiunt, patrinis deputatis, & aliis cæremoniis; sed & ad privata, his deficientibus. Est etiam Constitutio Clementis VIII. illas Constitutiones extendens ad ubique gentium, quas summatim refert Barbosa *in dict. cap.* 19. *Concilii, à n.* 2. & *ib Summa, collect.* 269. & *de offic. Episcopi,* 3. *part.* 1. *allegat.* 120. Palao *de Charit. tract.* 6. *disput.* 3. *punct.* 7. *num.* 17. Diana 5. *p. tract.* 14. *resol.* 102. Caball. *de omni genere, homicid. à num.* 76. Cenedo *in Collect. ad Decretal.* 117. Marchetus *tit.* 39. *num.* 64. Passerinus *dict. cap.* 2. *num.* 99. Amicus noster colendissimus D. Petrus Garcia de Occave *de Clerico venat. n.* 38.

48. Hæc enim propositio ampliatur etiamsi duellantes fuerint provocati; & extenditur etiam ad eos, qui consilium, & auxilium dederint duellandi, ad patrinos, & spectatores; hi enim omnes pœnâ excommunicationis innodantur, & perpetuò carent sepultura Ecclesiastica. Lavorius *d. cap.* 12. *num.* 16. Samuel. *d. controverf.* 8 *concluf.* 2. *num.* 8.

49. Est tamen dubium, an qui in duello decessit, & signa dederit contritionis, recipiatque etiam Sacramenta, sepeliendus sit in sacra sepultura? Communis sententia asserit, non esse sepeliendum. Ducitur *ex cap.* 1. *de Torneamentis*, ubi in torneamentis defunctis negatur sepultura Ecclesiastica, etiamsi signa dederint contritionis. Ergo similiter est dicendum de mortuis in duello. Probatur consequentia, nam pœna illa imposita est tam rigida in detestationem torneamentorum. Est major detestatio est duellorum, prout patet in Decreto Tridentini *dict. cap.* 19. & Bullis suprà recensitis Ergo similiter in duello decedentes non debent sepeliri in sepultura Ecclesiastica, etiamsi dederint signa contritionis, aut Sacramenta receperint. Cæterùm licèt non statim duellans moriatur, sed postèa, & signa dederit contritionis aut Sacramenta receperit, dicitur in duello decessisse, & excommunicatum, ex eo quod ibidem in duello vulnus recepit. Ergo etiamsi dederit signa contritionis, aut Sacramenta recipiat, non est sepeliendus in sepultura Ecclesiastica

eccleſiaſtica. Lavorius *dict. cap.* 12. *num.* 16. Gratianus *diſcept. for. tom.* 3. *cap.* 410. *per tot.* Bonacina *in Bull. Cœn. diſput.* 2 *quæſt.* 5 *punct.* 48. *num.* 22. Sanchez *Select. diſput.* 36. *num.* 7. & 8. Samuel. *d. controverſ.* 8. *concluſ.* 4. *à num.* 11. Diana 4. *p. tract.* 4 *reſol.* 192. Marchetus *d. tit.* 39. *num.* 65.

50. Altera etiam eſt ſententia aſſerens contrarium, nam Tridentinum *dict. cap.* 19. tantùm dicit, quod decedentes *in conflictu* duelli, *perpetuò careant ſepultura*; non verò aliquid dicit, quando vulneratus in duello dederit ſigna contritionis, aut Sacramenta receperit; hoc enim omiſit, & reliquit in terminis, prout quando aliquis in peccato decedat, qui ſi dederit ſigna contritionis, aut Sacramenta receperit, in Eccleſiaſtica ſepultura ſepelitur, ut diximus, & docet Sanchez *dict. diſput.* 36. *à num.* 7. Ergo duellans, qui ſigna contritionis dederit, aut Sacramenta receperit, debet in ſacra ſepultura ſepeliri. Rurſus, pœnæ non ſunt trahendæ de caſu ad caſum, ſed ſtrictè interpretandæ. Ergo licèt in caſu torneamentorum decedentes, etiamſi ſigna dederint contritionis, aut Sacramenta receperint, ſepultura ſacra priventur, non ſunt tamen privandi in duello decedentes, ſi ſigna dederint, aut Sacramenta receperint. Laurentius Portel. *Reſponſ. Moral. 3. part. conſ.* 10. *num.* 3. Hurtado de Mendoza 2. 2. *diſp.* 170. *ſect.* 1. §. 178. Diana 3. *p. tract.* 3. *reſ.* 99. *in fin.* Paſſerinus *d. cap.* 2. *num.* 100.

51. In hoc dubio duo caſus ſunt diſtinguendi. Primus, quando duellans lethaliter vulneratur in duello; aſt ex loco illo extrahitur, ſigna dat contritionis, aut Sacramenta recipit. Secundus, quando in ipſo loco ſigna ipſa dederit, aut ibidem Sacramenta recipit, & moritur. Primo verò in caſu Peregrinus *de duello, q.* 7. *num.* 4. §. *Primum non obſtat*, aſſerit in ſepultura Eccleſiaſtica non eſſe ſepeliendum, quia reverà mortuus eſt in duello, ex eo quod ibidem lethale vulnus receperit, Samuel. *dict. concluſ.* 4 Marchetus *dict. num.* 65. *verſ. Quia Eccleſiaſtica.* Verùm teneo contrarium cum Sanchez *dict. diſp.* 36. *num.* 9. nam Concilium, & Bullæ loquuntur de his, qui in conflictu duelli moriuntur, non verò de his, qui à loco duelli recedentes ſigna contritionis dederint, aut Sacramenta receperint; hoc enim non eſt mori in conflictu. Deinde verba Concilii non ſunt intelligenda extra rigorem litteræ, præcipuè quoad pœnas: nec hoc eſt mori in duello, ſed occaſione duelli, ut tenet Diana 2. *part. tract.* 16. *reſol.* 54. & 4. *part. tract.* 4. *reſolut.* 92. *verſ. Verùm his non obſtantibus.* Marchetus *dict. num.* 65. *verſ. Quia Eccleſiaſtica.*

52. Tota igitur difficultas verſatur in ſecundo caſu, quando in ipſo loco deceſſit, verùm datis ſignis contritionis, aut Sacramentis receptis: in quo Sacra Congregatio cenſuit, non eſſe ſepeliendum in ſacra ſepultura. Refert Samuellius *dict. concluſ.* 4. *num.* 13. & Rituale Romanum Pauli V. *tit. de Exequiis*, & eſſe ad mentem Concilii ſcripſit Samuellius *ubi proximè*, *num.* 15.

53. Verùm credo, contrarium ad praxim eſſe adducendum, niſi aliud neceſſitas petat; ad detrectandam, & tollendam peſſimam provinciæ, aut urbis conſuetudinem duellandi; quia tunc rectè Prælati, & Judices recipient communem ſententiam ad terrendos animos duellantium. Attamen ſi non urgeat neceſſitas, concedenda eſt ſepultura; nam, ut ſupponimus, in hac provincia, aut urbe non adeſt neceſſitudo terrendi animos duellantium, quia rarò duellum accidit; quamobrem ceſſat fundamentum unicum ſententiæ communis, ut videre eſt apud Gratianum *dict. cap.* 410. *num.* 9. Ergo & debet ceſſare reſolutio illius. Deinde, quia Tridentinum loquitur de decedentibus *in conflictu* duelli; qui enim vulneratur lethaliter, dat ſigna contritionis, & recipit Sacramenta, decedit finito duello, & probabiliter jam cum Domino reconciliatus. Ergo minimè eſt privandus ſepultura Eccleſiaſtica.

54. Sed dices, ſic decedentem in loco duelli, licèt det ſigna contritionis, adhuc excommunicatione majori manere irretitum, & privatum ſepultura Eccleſiaſtica, ut ſtatim dicemus; & nec ab ea liberatur per ſigna contritionis, niſi reverà ab ea abſolvatur, *cap. A nobis* 28. *de ſentent. excommunicat.* Samuellius *dict. controverſ.* 8. *num.* 20. Ergo licèt ratione pœnæ ſepulturâ non privetur, privabitur tamen ratione excommunicationis incurſæ ex duello. Ergo in hoc caſu non poterit in loco ſacro ſepeliri. Sed reſpondetur, excommunicatum non privari ſepultura Eccleſiaſtica, niſi nominatim denuntiatum. Navarrus *in Man. cap.* 27. *num.* 36. Suarez *de Cenſuris, diſput.* 12. *ſect.* 4. *num.* 5. Idcircò ſi ſic decedens non fuerit nominatim denuntiatus, quia breviter decedit, non eſt inconveniens ut ſepeliatur in loco ſacro. Et quanvis Avila *de cenſuris*, 2. *p. cap.* 6. *diſp.* 10. *in fin.* contrarium teneat, quod probabile dicit Sanchez *d. diſput.* 36. *num.* 6. adhuc etiam defunctus poterit abſolvi, ut ſepulturæ Eccleſiaſticæ tradatur, *dict. cap. A nobis* 2. *de ſentent. excommunicat.* vel ſi confiteatur, poterit à quolibet Sacerdote abſolvi in neceſſitate illa, *cap. ult. de Sepult.* Suarez *dict. diſput.* 12. *ſect.* 4. *num.* 3. Villalobos *in Summa*, 1. *part. tract.* 17. *difficult.* 8. *num.* 1. *in fin.* Ergo ex hoc etiam capite in præſentia nullum reſtat inconveniens, ut ſepulturæ Eccleſiaſticæ mandetur defunctus in duello, ſivè ſigna contritionis dederit, ſive Sacramenta ſuſcipiat.

55. Illud verò omittendum non eſt, in ſimilibus caſibus parochum ſemper Epiſcopum, aut ejus Vicarium conſulere debere: nam licèt opinionibus probabilibus poſſit uti, nec illis utendo poſſit à Superioribus puniri: aſt cùm ex his aliquod ſcandalum oriri poſſit, meliùs aget conſulendo Superiorem, ut ſcripſit Marchetus *dict. tit.* 39. *num.* 63. *verſ. Quia Eccleſiaſtica*: & ita procedet ad dandam, ſeu denegandam ſepulturam, prout Superioribus placitum fuerit.

56. Hinc breviter piam difficultatem non deſinam attingere, an quando aliquis graviter vulneratus fuerit in duello, dederitque ſigna contritionis, & ſequendo alteram opinionem, non in loco ſacro ſepeliatur, poſſit pro eo Miſſa applicari? Et negandum videtur; nam licèt per ſigna contritionis æſtimetur in Dei gratia deceſſiſſe, adhuc excommunicationibus multis manet innodatus. Comitol. *Reſponſ. Moral. lib.* 6. *quæſt.* 13. Sed pro excommunicato nequit applicari Miſſa, quia eſt oratio publica. D. Thomas *in* 3. *p. q.* 79. *art.* 3. Navarrus *in Man. cap.* 27. *num.* 26. Villalobos *in Summa*, 1. *p. tract.* 17. *difficult.* 4. *num.* 2. Ergo nequit Miſſa applicari pro duellante mortuo, etiamſi dederit ſigna contritionis.

57. Sed tamen tenent contrarium Diana 4. *p. tract.* 4. *reſol.* 192. *verſ. Sed hic oritur*, Samuellius *d. diſput.* 1. *controverſ.* 8. *concluſ.* 7. *n.* 23 Portel. *dict.* 3. *part. caſu* 10. *num.* 3. Quia, ut diximus, hic, licèt excommunicatus, non tamen eſt denuntiatus; ut in communionibus ſpiritualibus eum vitemus. Tum quia clarè non deceſſit in peccato, & in dubiis reo favendum eſt, *regul.* 68. *de Reg. Juris.* Hanc ob rem credendum, extra peccatum deceſſiſſe, & ſic rectè Miſſa pro homine iſto valet applicari.

58. Hæc ultima ſententia piè, & probabiliter admittenda eſt. Et eſt ratio, nam quoties conſtat, excommunicatum dediſſe ſigna contritionis, piè credendum eſt, Eccleſiam velle pro illo ſuffragia applicari. Ergo rectè applicatur Miſſa. Covarr. *in cap. Alma*, 1. *p.* §. 6. *num.* 8. *concluſ.* 5. Navarrus *dict. num.* 26. dicit probabile Villalobos *dict. difficult.* 4. *num.* 7. Henriquez *in Summa*,

ma, lib.7.cap.15.num.3. Ergo piè, & probabiliter poterit Missa applicari pro duellante decedente, datis signis contritionis.

59. Verùm antequam hinc abeamus, animadvertendum, non omnes in duello morientes excommunicatos remanere, & privari sepulturâ Ecclesiasticâ; hæc enim pœna inflicta est duellantibus absque legitima causa, injustè, & cum peccato mortali. Palao *de Charit. tract.6.disput.6.punct.7.num.17.* Sunt tamen aliqui casus, in quibus licitè acceptatur duellum, ut qui licitè acceptat, si fortè decedat, non sit privandus sepulturâ Ecclesiasticâ, nec aliqua excommunicatione innodetur. Hos quidem referre longum est, & majorem partem materiæ de duello hîc inferere, quod abs re nostra est. Consulendi sunt Sanchez *in Summa, lib.2. cap.39.* Palao *dict. punct.7. à num.4.* Paulus Layman. *in Summa, lib.3. tract.3.part.3 cap.5.* Trullench *in Decalog.lib.5.cap.2.dub.13.* Villalobos *in Summa, 2. part. tract.12. cap.12. à num.4.* Molina *de Just.tom.4.tract.3. disput.17.* Ezpeleta *de casibus occur. tit.1.ref.5.* & alii quamplures de hac materia agentes, congessi à Barbosa *ad Concil.sess.25.de Reformat.cap.19.n.1.*

CAPUT XI.

Prosequitur materia antecedens, & de pœnis contra sepelientes has personas in loco sacro: & aliqua de sepulchro violato.

SUMMARIUM.

Excommunicati majori excommunicatione carent sepulturâ Ecclesiasticâ, n.1.

An ad hanc pœnam incurrendam hodie requiratur quod sit nominatim denuntiatus. Aliqui negarunt, n.1. Alteri affirmarunt, num.3. Defenditur hæc sententia. Excommunicati dantes signa contritionis, absolvuntur, & mandatur sepulturæ Ecclesiasticæ, num.4.

Excommunicatus jam sepultus, si dedit signa contritionis, quomodo absolvatur, num.5. Est de jure posita excommunicatio contra sepelientes excommunicatos in loco sacro, n.6.

An qui impœnitens moritur in excommunicatione minori, mandandus sit sepulturæ Ecclesiasticæ. Prima sententia negat sepeliendum, num.7. Secunda affirmat. Tertia admittit primam, sed ad praxim dicit difficile trahi posse, n.9.

Sed secunda defenditur. Minor excommunicatio non privat communione fidelium, num.10. Per accidens potest privari sepulturâ Ecclesiasticâ ratione peccati notorii, veluti si in contemptum censuræ noluisset absolvi, vel si in ipsa infirmitate receperit Sacramenta cum illa excommunicatione, n.11.

Sepultura Ecclesiastica denegatur notoriè interdictis, & suspensis, sive interdictum sit locale, sive personale, seu generale; n.12.

Limitatur quando quis fuerit solùm interdictus audire Divina. Qui habet indultum audiendi Divina tempore interdicti, nequit in loco sacro sepeliri, num.13.

Tum quando Capitulum fuerit interdictum, Canonicus in loco sacro sepelitur, num.14. Fit instantia, tempore interdicti generalis personalis nullus de Communitate sepelitur in loco sacro. Datur disparitas, num.15.

Collegium, seu Communitas debet esse nominatim interdicta, ut particulares non sepeliantur in loco sacro, & similiter personæ, num.16.

Clerici, si non dederint causam interdicto, aut personaliter fuerint interdicti, in loco sacro sepeliuntur tempore interdicti, n.17.

An in festivitatibus, quibus tempore interdicti Divina celebrantur, ex cap. Alma mater, possint laici sepeliri in loco sacro. Prima sententia affirmat, n.19. Secunda negat, n.20.

Explicatur dubium. Indultum audiendi Divina, contra aliquos non extenditur tempore interdicti ad sepulturam, num.21. Sed in dictis festivitatibus laicus potest mandari sepulturæ Ecclesiasticæ, n.22.

Denique limita in Ditionibus Hispaniæ, ubi est Indultum Cruciatæ, ex cujus vi Fideles tempore interdicti in loco sacro sepeliuntur, n.23.

An qui tempore interdicti sepultus est in loco profano, cessante interdicto, exhumandus, & sepeliendus sit in loco sacro. Negavit Bonacina: sed contrarium pie admittendum, n.24.

Hæretici, eorum receptatores, fautores, aut eis credentes, carent sepultura sacra, etiamsi post mortem apparent. Idem de Paganis, Judæis, & Infidelibus. Ex istis, si aliqui fuerint baptizati, & signa dederint contritionis, absolvuntur, & in loco sacro sepeliuntur, num.25.

Qui non adimplent annuum præceptum confessionis, & communionis, nisi postea dederint signa contritionis, non debent in sacra sepultura tumulari. Idem si aliquis in articulo mortis Eucharistiam recipere noluerit, n.26.

Limita si hoc præceptum adimpleatur in Cathedrali. Alii limitant, si in Monasterio Mendicantium similiter adimpleatur, aut constet alibi adimpletum, quod est ab hæredibus probandum. Si fuerit dubium factum, adhuc sepulturâ non carebit, n.27.

Clericus concubinarius notoriè, moriens impœnitens, in Ecclesia non sepelitur, n.28. Idem dicendum de meretricibus in lupanari decedentibus, etiamsi dederint signa contritionis, n.29. Sed si dederit signa contritionis, contrarium est tenendum. Si Parochus agnoscat, meretricem habuisse animum se convertendi, & caste vivendi, tunc in loco sacro sepelitur, n.30. Datur animadversio, n.31.

Amasia mortua inventa in cubiculo amasii, sepelitur in loco sacro. Si meretrix fuisset, & ab amasio interficeretur, & diceret, JESUS, adhuc in loco sacro non sepelitur, n.32.

Correpti in actu venereo, non sepeliendi in loco sacro. Idem de adulteris in actu interfectis, n.33.

Fures, & latrones, in furando, vel depræ dando interfecti, in Ecclesia, vel Cœmeterio non sepeliuntur; secus si confessi à Judice suspendantur, n.34.

Raptores manifesti Ecclesiarum, licèt pœnitentiam egerint; nisi restituant, sepulturæ Ecclesiasticæ non traduntur, n.35.

Usurarius manifestus non est in loco sacro sepeliendus, nisi actâ pœnitentiâ, hæredes restituant, aut dent cautionem. Si verò usurarius restituere mandaverit, cum posset, etiamsi hæredes restituere voluerint, adhuc caret sepulturâ Ecclesiasticâ, n.36.

An usurarius nominatim excommunicatus, aut interdictus, si in Monasterio Religiosorum tumuletur, possit præcipi à Diœcesano eum exhumari? Prima sententia affirmat, num.37. Secunda negat, num.38.

Diœcesanus, antequam sepeliatur usurarius in Monasterio, valet id impedire: non tamen poterit præcipere exhumari, si jam sepultus fuerit in Monasterio, & non fuerit excommunicatus, aut interdictus nominatim, n.39. Si tamen fuerit, id præcipere posse

Diœceſanem defenditur, n.40. Cauſa cœpta contra laicum coram Sæculari, poteſt procedere contra Clericum ejus hæredem, ibid.

Subtrahentes decimas carent ſepulturâ Eccleſiaſticâ. Limitam aliqui tibi adeſſet contraria conſuetudo, num.41.

Teſtator relinquens tutorem Sacerdotem, olim non ſepeliebatur in loco ſacro, n.42.

Publicè blaſphemantes, niſi pœnitentiam injunctam egerint, carent ſacrâ ſepulturâ. Extenditur ad blaſphemantes ſacram Virginem, & Sanctos, n.43.

Idem dicendum de parricidis, n.44. Sed ſi pœnitens fuerit, dubitatur? Communis ſententia, adhuc non eſſe ſepeliendum, aſſerere videtur, n.45. Sed contrarium defenditur, ibid. Fit inſtantia, & reſpondetur, n.46.

Diœceſani carent ſepulturâ Eccleſiaſticâ, ſi in ſuis viſitationibus occaſione procurationis aliquid acceperint, diem tamen fuerint nominatim interdicti, num.47.

Qui in infirmitate Medicum Judæum, vel Infidelem adhibet, niſi alius non ſit, non ſepelitur in loco ſacro, n.48.

Sicut excenterantes corpora defunctorum, & ea immaniter decoquentes, & oſſa ſeparantes, ut alibi reportent, ſi tamen impœnitentes decedant, n.49.

Monachi utriuſque ſexus proprietarii impœnitentes carent ſacra ſepultura: & quomodo alibi ſepeliendi, num. 50.

Qui ſepeliunt in loco ſacro ibi interdictos ſepeliri, graviter peccant, & aliis pœnis afficiendi, num. 51. Excommunicantur aliqui, nec abſolvuntur, niſi data ſatisfactione, ſi propriis manibus corpora exenterent. Aſſociantes & adjuvantes pari pœna puniuntur, n.52.

An cantantes, comitantes, & deferentes Crucem excommunicentur? Affirmat Faber, n.53. Altera ſententia tantùm extendit ad ſepelientes propriis manibus, n.54. Tertia rejicit hanc ſecundam, n.55. Et aſſerit cenſuram illam ſolùm comprehendere hæredes, Rectores Eccleſiarum, portantes cadaver, propriis manibus ſepelientes, n.56.

Ad incurrendam hanc excommunicationem eſt neceſſarium, quod hæretici, fautores, aut receptatores ſint denuntiati, n.57. Et in hac ſpecie admittitur, & explicatur tertia ſententia, n.58.

In aliis verò interdictis non eſt poſita excommunicatio, num.59.

Violatio ſepulchrorum variis modis committitur, n.60. Violantur demolitione, habitatione doloſa, illatione illegitimæ, & alienatione. Et explicatur, n.61. cum ſequentibus. Pœna violantium remiſſivè ponuntur, n.63.

1. EXcommunicati maiori excommunicatione ſepulturâ Eccleſiaſticâ privantur, *cap. Sacris 12. de Sepult. cap.2. de Hæret. in 6. Clement. 1. de Sepult.* nam cùm ab Eccleſia, & communione Fidelium ſint ſegregati, ſecundùm illud Apocalyſis cap.12 *Prælium magnum factum eſt in cœlo, & draco ille magnus, qui vocatur diabolus, & ſathanas, qui ſeducit univerſum orbem, projectus eſt in terram, & extra Eccleſiæ communionem excluſus*; quem locum ad excommunicatos adaptarunt Albertus Magnus, & D. Thomas. D. Paulus *ad Corinth. cap.15.* ibi: *Tradidit eos Sathanæ, ut diſcerent non maledicere.* E. Auguſtinus *ſuper eiſdem verbis, ſerm.68. & de Civit. Dei lib.11. cap.4. l.1. tit.9. p.1.* Inde eſt, ut etiam poſt mortem à loco ſacro arceantur, ubi alteri Fideles ſepeliuntur. Fuſcus *de Viſit. lib.1. cap.25. n.11.* Medicis *de Sepult. 11. part. quæſt.11. num.14.* Theophilus Raynaudus *de Monitoriis. 2. part. cap.3. num.7.* Paſſerinus *dict. cap.2. num.43.* Lancellotus *de Sepult. verbo Excommunicatorum*, Samuellius *d. diſput.1. controverſ.9. concluſ.3.* Marchetus *d. tit.39. num.3.* Spino *dict. gloſſ.2. num.24.*

2. Eſt verò dubium, quod ſuprà tetigimus, an ad hanc pœnam incurrendam requiratur, quod excommunicatus ſit publicè denuntiatus, aut notorius percuſſor Clerici, ſecundùm Extravagantem Martini V. *Ad evitanda?* Aliqui negarunt, quia Extravagans iſta eſt in favorem Fidelium, ut poſſint communicare cum excommunicato; non verò ipſius excommunicati. Ergo etiamſi denuntiatus non fuerit, nequit in ſepultura ſacra ſepeliri, ut tenet Avila relatus *num.54.* & ſentire videtur Villalobos *in Summa, 1. part. tract.18. diffic.8. num.1.* dum abſolutè tenet, excommunicatum non debere in loco ſacro ſepeliri.

3. Sed alteri tenuerunt contrarium, nam prohibitio iſta non ſepeliendi in loco ſacro excommunicatos, non cadit in ipſos excommunicatos, ſeipſos ſepelire nequeuntes; ſed in vivos illos ſepelientes: quapropter, ſicut cum illis communicare nequeunt vivis, ſimiliter nec cum ipſis mortuis. Aſt poſt dictam Extravagantem poſſunt communicare cum excommunicato non denuntiato. Ergo rectè poſſunt eum ſepelire in loco ſacro, ut benè conſiderat Suarez *de Cenſuris, diſput.12. ſect.4. num.5.* Lavorius *dict. tit 1. cap.12. n.2.* Barboſa *dict. cap.16. num.40.* Marchetus *dict. tit.39. num.3.* Bonacina *de excommunicat. extra Bull. diſput.2. quæſt.2. punct.31. propoſit.1. num.4.* Paſſerinus *d. cap.2. num.50.*

4. Hæc ſecunda ſententia, uti probabilior & magis pia, admittenda eſt, piè enim ultra dictam rationem credendum, excommunicatos toleratos, qui adhuc denuntiati non ſunt ab Eccleſia, contumaces, & obſtinatos non eſſe, & adhuc aliquam pœnitentiam ſaltem internam habere; quamobrem ex hac probabiliori ſententia ad ſepulturam Eccleſiaſticam ſunt admittendi. Tum, nam excommunicati, quantumvis denuntiati, & notorii fuerint, ſi ante mortem dederint ſigna contritionis, & pœnitentiæ, abſolvuntur, & ſepulturæ Eccleſiaſticæ mandantur, ut cenſuit Sacra Congregatio, quam refert Samuellius *dict. controv.9.* & altera declaravit *16. Novembr. 1635.* Navarrus *conſ.3. de ſepultur.* Poſſevinus *de Offic. Cutat. cap.14. ſub num.5.* Marchetus *dict. tit.39. num.4.* Samuellius *ubi proximè.* Ergo idem eſt dicendum de excommunicatis non denuntiatis ex præſumpta contritione, aut pœnitentia. Ergo ut probabiliorem, & magis piam admitto ſecundam ſententiam, ut admiſimus *cap. antecedenti, n.50.*

5. Eſt verò ad praxim obſervandum, quod ſi excommunicatus fuerit abſque præmiſſa abſolutione ſepulturæ ſacræ traditus, & non exhumetur, quia ſigna contritionis dedit, erit abſolvendus; percutiendo virgâ ſepulturam, & alia cæremonialia faciendo, ut tenet Marchetus *dict. num.4.*

6. Eſt tamen poſita excommunicatio de jure contra eos, qui præſumpſerint ſedelire in loco ſacro excommunicatos obſtinatos, qui nulla dederunt ſigna contritionis, *Clement. Eos qui 1. de ſepultur* Samuel. *de Sepult. tract.2 diſput.1. controverſ.7. concluſ.4. n.10.* Villalobos *in Summa, dict. tract.17. difficult.3. num.3.* & *tract.8. diſput.24. num.3.* Marchetus *dict. tit.39. num.4.* Lavorius *dict. cap.12. num.5.* Paſſerinus *dict. cap.2. num.53.*

7. Eſt tamen dubium, an qui impœnitens moritur in excommunicatione minori, ſepeliendus ſit in ſepulturâ Eccleſiaſticâ? Prima ſententia aſſerit, non eſſe ſepeliendum. Ducitur ex aliquibus juribus, ubi abſolutè prohiberur ſepultura ſacra excommunicatis. Ergo ſimile interdictum extendendum ad excommuni-

cationem

cationem minorem, prout extendit textus Regius *in l. 8. tit. 11. p. 1.* Cæterùm, nam qui impœnitens moritur, nec vult consequi absolutionem excommunicationis minoris, in peccato decedit: quapropter si id notorium sit, nequit in sepultura Ecclesiastica sepeliri, ut jam diximus. Medicis *dict. quæst. 11. num. 10.* Ergo licèt excommunicatio minor non privet communione Fidelium, attamen quia decedit in peccato notorio, non est sepeliendus in loco sacro impœnitens moriens in excommunicatione minori. Joannes Andreas *in dict. cap. Sacris*, Hostiensis *in Summa de sepulturis. §. Quibus interdicitur.* Sylvester *verbo Sepultura, num. 4.* Vivaldus *in Candelabro, de interdictis quæst. 94.* Samuellius *de Sepulturis, dict. controvers. 9. conclus. 3.* Gregorius Lopez *in dict. l. 8. tit. 11. part. 2. verbo De la manera.*

8. Secunda sententia tenet contrarium, nam jura propter excommunicationem sepulturam interdicentia, relata *num. 1.* loquuntur de excommunicatione majori, non verò de minori. Tum excommunicatio minor non privat communione Fidelium. Ratio formalis est, ut excommunicatio major privet sepulturâ Ecclesiasticâ, ut diximus *dict. num. 1.* Ergo licèt quis impœnitens moriatur in excommunicatione minori, non est privandus sepultura Ecclesiastica. Admittit Lavorius *dict. cap. 12. num. 4.* Passerinus *dict. cap. 2. num. 49.*

9. Tertia sententia admittit primam, verùm asserit, in praxi difficiliter esse admittendam, quia excusationes multæ sunt, ut quis à minori excommunicatione liberetur, & difficillimè simili excommunicatione innodatus denuntiatur: & licèt aliquando denuntietur, aut vivus, aut mortuus ab illa absolvitur perquam facilè; quapropter casus iste rarò, aut nunquam ad praxim trahetur. Villalobos *in Summa, 1. p. tract. 18. difficult. 32. num. 5.*

10. Sed in re dicendum, excommunicatum minori excommunicatione, ratione ipsius excommunicationis, sive denuntiatus sit, sive non, non privari sepultura sacra, licèt non peteret absolutionem. Et ratio est, quam adducit secunda sententia, quia ista excommunicatio non privat communione Fidelium, sive politica, sive sacra, *cap. ult. de Cleric. excommunicat. ministrant cap. A nobis, de Exceptionibus.* Grassis *lib. 4. decis. cap. 1. num. 3.* Suarez *de censur. disput. 24. sect. 2. num. 4.* Bonacina *de Excommunicat. disput. 1. quæst. 3. propos. 3. num. 8.* Ergo nec etiam communione sepulturæ in loco sacro simul cum aliis Fidelibus.

11. Per accidens tamen aliquando decedens impœnitens cum excommunicatione minori, potest privari sepulturâ Ecclesiasticâ, scilicet quando decederet in notorio peccato gravi, ratione ipsius minoris excommunicationis, scilicet quando noluisset petere absolutionem in contemptum illius censuræ; tunc enim gravissima est culpa. *c. Sacris 5. de his quæ vi, met. caus.* ubi communiter Scribentes. Navarrus *in Man. cap. 27. num. 56.* Covarruv. Navarrus *in Man. cap. 27. num. 36.* Covarruv. *in cap. Alma, 1. part. §. 3. num. 9* Barbosa *in dict. cap. Sacris, num. 4.* in qua si notoriè decedat, sepulturâ Ecclesiasticâ est privandus. Idem dicendum, si in ipsa infirmitate Sacramenta receperit scienter excommunicatus minori excommunicatione, & absolutionem remuerer. Tum enim gravissimum scelus committ, *cap. ult. de Cleric. excommunicat. ministrante*, Suarez *dict. sect. 2. num. 2.* Alterius *de censur. lib. 1. disput. 4. cap. 2. & 3.* Bonacina *dict. disput. 2. q. 3. propos. 3. num. 3.* Villalobos *dict. difficult. 32. num. 2.* in quo si impœnitens decedat notoriè, minimè sepulturæ Ecclesiasticæ mandabitur; id autem non ratione censuræ, sed quia notoriè impœnitens decedit in peccato.

12. Rursùs sepultura Ecclesiastica est deneganda notoriè interdictis, & suspensis, *cap. Is cui 20. de sentent. excommunicat. cap. Quod in te 11. de pœnit. & remiss. cap. Privilegia 24. de Privilegiis, Clement 1. de sepultur.* ubi communiter DD. idque extendendum, sive interdictum sit locale, sive personale, sive generale; nam interdictum in locis, & personis interdictis, sacra, & functiones Ecclesiasticas peragere interdicit. Ergo etiam debet privare sepulturâ Ecclesiasticâ. Medicis *dict. quæst. 11. num. 13.* Ugolinus *de offic. Episcop. cap. 17. num. 4.* Barbosa *dict. 3. part. de offic. Parochi, cap. 26. num. 41. & de Univers. lib. 2. cap. 10. num. 41.* Marchetus *dict. tit. 39. & num. 6.* Bonacina *de interdict. disput. 4. punct. 5. per tot.* Passerinus *d. cap. 2. num. 67.*

13. Verùm hæc propositio aliquas limitationes admittit, scilicèt quando quis tantùm fuerit interdictus audiendi divina officia; tunc enim est partiale interdictum, & non privat sepulturâ Ecclesiasticâ. Medicis *1. part. quæst. 12. num. 11.* Samuellius *d. disput. 1. controvers. 11. num. 4.* Marchetus *ubi proximè, num. 9.* Sicut qui haberet indultum, ut tempore interdicti posset audire divina; attamen per hoc indultum nequit in sepultura Ecclesiastica sepeliri, quia est partiale, non se extendens ad alia, veluti ad sepulturam, ut in meliori sententia tenet Ugolinus *de cens. tabul. 5. cap. 9. §. 3.* Covarruv. *in cap. Alma, 2. p. §. 3. num. 6.* Alterius *de censur. disput. 6. cap. 2. col. 3.* Ergo similiter est dicendum in nostra specie, cùm interdictum partiale sit tantùm ad Divina audienda, nec extendendum ad sepulturæ privationem, ut dicunt supra relati.

14. Similiter propositio illa extendenda non est, quando Capitulum fuerit interdictum; nam Capitulo interdicto, Canonicus illius non est interdictus; aliud est enim Capitulum, aliud Canonicus, *cap. Eam te 7. de Rescrip.* ubi Felinus *num. 13.* Vivianus *in Praxi jurisprudentiæ. lib. 8. cap. 4. num. 17.* Ergo Capitulo interdicto, Canonicus non erit interdictus, nec privandus sepulturâ Ecclesiasticâ. Quod quidem est extendendum, etiamsi Capitulum fuerit nominatim denuntiatum, quia Canonicus non est denuntiatus. Marchetus *dict. tit. 39. num. 9.*

15. Sed dices: Tempore interdicti generalis personalis, qui sunt illius communitatis, etiam ut partes, nequeunt sepeliri in loco sacro, etsi fuerint incapaces, aut infantes, ut ex communi tenet Bonacina *de Interdict. disput. 4 punct. 5. num. 9.* Ergo si Capitulum fuerit interdictum, etiam personæ illius remanent interdictæ, ut sunt Canonici. Ergo Capitulo interdicto, Canonicus nequit sepeliri in loco sacro. Sed respondetur, disparitatem maximam esse quando absolutè imponitur interdictum alicui communitati, aut quando ponitur personaliter, non solùm respectu communitatis universaliter sumptæ, sed singulorum. Quoad primum modum, pars, & personæ communitatis, nisi qui culpabiles fuerint, non privantur auditione Divinorum Officiorum, aut sepultura Ecclesiastica, quapropter extra ipsam communitatem possunt ea audire, & in sepultura Ecclesiastica sepeliri; secus tamen quando interdictum est impositum communitati aut Collegio personaliter; nam tunc particulares personæ interdictæ remanent, & consequenter nequeunt sepeliri in loco sacro, ut est textus clarus *in cap. Si sententia 16. de sent. excommun. in 6.* Suarez *de Censur. disput. 35. sect. 3. num. 2.* Samuellius *d. disp. 1. controv. 11. num. 14.*

19. Est tamen hæc doctrina intelligenda de jure antiquo; de jure verò novo, post Extravagantem *Ad evitanda*, aliter considerandum est: nam si Collegium, seu communitas non est nominatim interdicta, adhuc

personæ

perſonæ particulares illius poterunt in loco ſacro ſepeliri: quod idem eſt dicendum, ſi denuntiata fuerit communitas, ſeu Collegium, & non perſonæ particulares illius, quia adhuc poterunt ſepulturæ Eccleſiaſticæ demandari, cùm ipſæ nominatim denuntiatæ non ſint, nec ſufficit illa denuntiatio communitatis, Collegii, ſeu Capituli, quia nimis eſt generalis. Suarez *dict. ſect. 3. num. 2. ad fin.* Unde ſequitur, doctrinam Canoniſtarum ſuprà relatorum *num.* 14. eſſe admittendam.

17. Rurſus limitatur propoſitio illa in Clericis; hi enim ſi cauſam non dederint interdicto, aut perſonaliter fuerint interdicti, & illud obſervaverint, ſunt in loco ſacro ſepeliendi, *cap. Quod in te 11. de Pœnit. & Remiſſ. cap. Is cui 20. de ſent. excommunicat. in 6.* quòd extendendum ad Clericos primæ Tonſuræ, dummodò habeant juris conditiones, *cap. 5. de Cleric. conjugat. in 6.* Tenent Villalobos *in Summa, 1. p. tract. 19 difficult. 8. num. 2.* Navarrus *in Man. cap. 27. num.* 181. Covarruv. *in cap. Alma, 2. p. num.* 7. Suarez *de cenſ. d. diſp. 35 ſect. 1 num. 4.*

18. Eſt tamen dubium, an quando interdictum eſt locale generale, poſſint laici ſepeliri in loco interdicto, in feſtivitatibus, quibus celebrari poſſunt Divina Officia, *ex cap. Alma mater*, & ex Conſtitutionibus Martini V. Eugenii IV. & Leonis X. de quibus Covarruv. *in dict. cap. Alma*; Alterius *de cenſuris, diſp. 5. cap. 3.* Bonacina *de interdict. diſp. 5. punct. 4. propoſit. 2. à num. 14.* Villalobos *dict. tract. 19. difficult. 6. per tot.* & alii communiter.

19. Prima ſententia affirmat. Ducitur, nam, ut dictum eſt ſuprà, hoc Interdictum fundatur principaliter in communione Fidelium, *cap. Sanè 24. quæſt. 2.* Cùm ergo in his feſtivitatibus vivi inter ſe Fideles in ſpiritualibus communicent, indè eſt, ut etiam poſſint defuncti inter ſe communicare. Cæterùm in ſepultura concedenda duo conſiderantur, nempè Officium Divinum, quod in ſepeliendis fit, & hoc iis diebus permiſſum eſt; tum etiam ſepultura, & hæc per accidens ſe habet ad officium. Ergo ſi officium in his feſtivitatibus fieri valet, conſequenter valet concedi ſepultura. Sylveſter *verbo Interdictum 5. quæſt. 2.* Sayrus *lib. 5. cap. 8. num. 11.* Calderinus *de Interdict. 2. p. n 14.* Henriquez *in Summa, lib. 13. cap. 4. num. 5.* & *cap. 47. num. 4.* Sonacina *dict. diſput. 4. punct. 5. propoſit. unica, num. 7. verſ. 2.*

20. Secunda ſententia tenet contrarium; nam interdicti tres ſunt effectus, privationis Sacramentorum, Divinorum Officiorum, & ſepulturæ Eccleſiaſticæ, *cap. Si civitas 16. de ſentent. excommunicat. in 6. cap. Epiſcoporum 8. de Privilegiis, vod. lib.* qui quidem diſtincti ſunt. Ergo licèt in illis diebus fieri poſſint Officia Divina, & à Fidelibus audiri, non inde ſequitur, conceſſam eſſe ſepulturam Eccleſiaſticam. Cæterùm ſepultura Eccleſiaſtica non aliquo modo pendet à celebratione Divinorum Officiorum tempore interdicti, aliàs eodem tempore poſſet concedi ſepultura Eccleſiaſtica ea moderatione, prout Officia Divina celebrantur. *ex d. cap. Alma.* Ergo licèt in his feſtivitatibus Officia Divina publicè, & abſque moderatione fiant, non inde ſequitur ſepulturam Eccleſiaſticam eſſe concedendam, Gloſſa *in Clement. 1. de ſepult. in princip.* Covarruv. *in cap. Alma, 2. part. §. 5. num. 6.* Suarez *dict. diſp. 35 ſect. 1. num. 13.* Alterius *diſput. 6. cap. 3.* Villalobos *dict. tract. 19. difficult. 8 n. 5.* Samuellius *d. diſp. 1. controv. 12. per. tot.* Paſſerinus *d. cap. 2. n. 73.*

21. In hoc dubio duo involvuntur à Doctoribus. Primum, quando quis habuerit indultum ad audienda Divina tempore interdicti; an virtute indulti poſſit ſepeliri in ſepultura Eccleſiaſtica? Secundum, an quando in diebus harum feſtivitatum Divina celebrantur publicè, poſſit concedi ſepultura Eccleſiaſtica? Et quoad primum diſceptatio eſt, an indultum extendatur ad ſepulturam? Negarunt relati *num.* 13. Affirmarunt Avila, Navarrus, Sayrus, & Coninch, & alii relati, & ſequuti à Bonacina *de Interdict. cap. 4. punct. 5. num. 6.* Verùm negativa ſententia melior videtur, quia in indultis illud quod diſtinctum eſt, & ſeparatum, non intelligitur, quantumvis favorabilius, ſolùm enim poſſunt extendi ad connexa; ſepultura verò eſt diſtincta, & ſeparata ab officio, *cap. Quod in te 11. de Pœnit. & Remiſſ.* ubi in loco interdicto permittitur Clericus ſepeliri ſine Divino Officio; quapropter ſeparatum cenſetur. Ergo ad illud nequit extendi indultum. Suarez *d. diſp. 35 ſect. 1. num. 13.*

22. Quoad ſecundum dicendum, in dictis feſtivitatibus Fideles poſſe tradi ſepulturæ Eccleſiaſticæ; ut tenet prima ſententia. Et ratio eſt, nam illatio de indulto audiendi, & celebrandi ſacra, nihil probat, ad hos dies feſtos. Et probatur, nam in indulto eſt tantùm gratia ad aſſiſtendum Divinis; in reliquo interdictum. Villalobos *dict. tract. 19. difficult. 6. num. 7.* Henriquez *dict. lib. 9. cap. 47. num. 2.* Ergo ſuſpenſo interdicto ad tempus illorum feſtorum, rectè Fidelis poterit ſepulturæ mandari, licèt ſecus in indulto procedat.

23. Denique limitatur propoſitio illa in ditionibus Hiſpaniæ, ubi conceditur Bulla Cruciatæ; nam illius eſt privilegium, ut pompâ moderatâ Fideles ſepeliantur in loco ſacro tempore interdicti; quæ enim dicatur pompa moderata, explicant Henriquez *lib. 7. de Indulgentiis, cap. 1. num. 4. gloſſ. 2. lit. V.* Mendo *in Bull. diſput. 15. cap. 5. per tot.* Mendez *in Bull. interrogat. 7. fol. mihi 21.* Villalobos *1. p. tract. 37. de la Bulla, clauſula 4. num. 13.*

24. Illud denique attingere non deſinam, quod ſcripſit Bonacina *dict. diſput. 4. punct. 5. num. 8. verſ. Sed mihi.* Nempè quòd ſi aliquis tempore interdicti in loco profano fuerit ſepultus, ceſſante interdicto exhumandum non eſſe, ut ſepeliatur in loco ſacro, quia affectus fuit interdicto. Sed contrarium pìè in praxi tenendum, quia ceſſante interdicto, ceſſat impedimentum, ne in loco ſacro ſepeliatur. Tum, quia licèt interdicto affectus fuiſſet, eſt interim, quod durat. Sà *verbo Interdictum, num. 25.* Alterius *diſput. 6. cap. 2. col. 4.* Ugolinus *tabul. 5. cap. 9. §. 4.* Villalobos *d. tract. 19. difficult. 8 num. 5.*

25. Hæretici, illorum receptatores, fautores, aut eis credentes, carent ſepultura Eccleſiaſticâ, *cap. Sanè 24. 9. 2. cap. 2. cap. Quicumque 2. de hæret. lib. 6.* quod extendendum etiam quando poſt mortem appareret de hæreſi, ex Bulla Nicolai III. quæ incipit *Noverint.* Refert Samuellius *dict. diſput. 1. controverſ. 9. num. 1.* Barboſa *dict. 3. part. cap. 26. num. 43.* & *de univerſo lib. 2. cap. 10. num. 43.* Marchetus *dict. tit. 39. num. 5.* Paſſerinus *dict. cap. 2. à num. 63.* Idem dicendum de Paganis, Judæis, & omnibus Infidelibus, Apoſtatis à Chriſtiana Religione, & Schiſmaticis. Samuellius *d. controverſ. 9. num. 2.* Trullench *de jure Parochi, cap. 9. dub. 7. num. 4.* Fuſcus *de Viſit. lib. 1. cap. 15. num. 11.* Ex iſtis tamen, qui ſacrum Baptiſma receperunt, ſi ſigna dederint contritionis, & à cenſuris abſolvantur, poſſunt Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradi, ut cum Rituali Romano docet Marchetus *dict. num 5.*

26. Cæterùm, carent Eccleſiaſtica ſepultura, qui non ſemel in anno, nec in Paſchate confitentur, communicantque; *cap. Omnis 12. de Pœnit. & Remiſſ.* & pro hac culpa poterunt excommunicari, ut cenſuit Sacra Congregatio Concilii 30. *Januarii* 1587. Refert Gavantus *Enchirid. verbo Euchariſtia, num* 31. Quod intelligendum, quando in peccato illo deceſſerint, ſecus verò, ſi pœnitentiam egerint in articulo mortis,

vel

vel in signa contritionis, & emendationis præstiterint, vel si ex aliqua causa se abstinerent à communione, ut cum D. Antonino notat Medicis *de sepultur. 1. part. quæst. 11. num. 7.* Ugolinus *de Offic. Episcopi, cap. 17. num. 4.* Laymán *in Summa, lib. 4. tract. 10. cap. 12. n. 11.* Passerinus *dict. cap. 2. à num. 102.* Lavorius *dict. cap. 12. num. 21.* Samuellius *d. disput. 1. controvers. 7. à num. 2.* Marchetus *dict. tit. 39. num. 10.* Qui id extendit meritò ad illum in articulo mortis positum, renuentem accipere Viaticum, maximè si semper oppressus censuris, præceptum annuæ confessionis, & communionis adimpleverit; iste enim in notorio peccato decedit, quapropter debet Ecclesiasticâ sepulturâ carere.

27. Poterunt tamen excusari sic decedentes, si fortè præceptum confessionis, & communionis in Cathedrali adimpleverint, licèt non in Parochia; nam quilibet diœcesanus valet ibidem Sacramenta suscipere, & hoc præceptum adimplere. Piasecius *in Praxi, 2. part. cap. 5. num. 24.* Barbosa *de Offic. Paroch. 3. part. cap. 19. num. 13.* & *cap. 20. num. 12.* quod etiam aliqui extendunt ad monasteria Mendicantium: aut si clarum sit, quod defunctus fuerit confessus, & communicatus; nam circumstantia, quòd sit in Parochia, non est sufficiens, ut sepulturâ privetur. Illud tamen in his ultimis casibus est ex parte hæredum probandum, aut in Cathedrali, aut Monasterio, aut alibi defunctum confessum, & communicatum fuisse. Marchetus *dict. tit. 39. num. 13.* Si tamen factum occultum fuerit, aut dubium, sepulturâ non carebit. Medicis *d. quæst. 11. num. 7.* Possevinus *de offic. Curat. cap. 14. sub num. 4.* Marchetus *d. n. 13. in fine.*

28. Non est sepeliendus in loco sacro Clericus notoriè concubinarius, impœnitens moriens, quia in peccato decedit, *cap. Quibus 16. 13. quæst. 2. cap. Placuit 12. 23. quæst. 5.* Samuellius *dict. controvers. 7. concluf. 5.* Comitolus *Respons. Moral. lib. 1. quæst. 58.* Trullench. *dict. cap. 9. dub. 7. num. 14.* Barbosa *dict. cap 26. num. 53.* Navarrus *in Man. cap. 25. num. 8.* Marchetus *d. tit. 39. num. 32.*

29. His etiam adjungendæ sunt meretrices publicè expositæ, quæ etiamsi signa contritionis dederint, si tamen in lupanari decedant, sepulturâ Ecclesiasticâ carent, *cap. Qui recedunt 7. 26. quæst. 6.* nam in odium, & detestationem illius criminis id est admissum. Samuellius *d. controvers. 7. concluf. 6. num. 10.* Medicis *d. quæst. 11. n. 10* Marchetus *d. tit. 39. n. 35.*

30. Sed tamen licèt admittam, meretrices in lupanari decedentes, minimè in loco sacro sepeliendas esse; non tamen si signa dederint contritionis, & constet saltem per unum testem pœnitentes decessisse. Et ratio est, nam dant textum Contrarii probantem, ex odio illius criminis carere sepulturâ sacrâ, etiamsi dederint contritionis signa, prout est necessarium; ut *in cap. 1. de torneament.* Ergo si dederint signa contritionis, sunt sepeliendæ in loco sacro. Et probatur consequentia, nam cùm hæc pœna nullo jure sit imposita, restat ut ideò meretrix id lupanari decedens, non sepeliatur in loco sacro, quia decedit in peccato notorio. Aut notorius peccator, si dat signa contritionis, & id probatur, sepelitur in loco sacro, ut dictum est. Ergo meretrix, licèt decedat in lupanari, si dat signa contritionis, erit sepelienda in loco sacro. Denique probatur Contrariorum doctrinâ, asserentium quod si meretrix in lupanari decedat, & agnoscat Parochos, animum habuisse convertendi se ad Deum, & in posterum castè vivendi, tunc morte præventam sepeliendam esse in loco sacro. Medicis *dict. quæst. 11. num. 31.* Samuellius *dict. controvers. 7. num. 12.* Marchetus *dict. num. 35.* Ergo ipsi DD. asserunt, quod si signa vera dederit pœnitentiæ, & contritionis, esse sepeliendam in loco sacro, licèt in lupanari decedat.

31. Quod verò adnotandum est à Parocho, vel ab alio Confessore, aut Vicecurato, est an signa illa doloris sint vera, necne? Quia si posset, data occasione, ab illo infami loco recedere, & renuerit, signa illa falsa esse videntur, nec de eis curandum; id enim totum arbitrio prudentis est relinquendum.

32. De amasia verò, quæ mortua inventa est in cubiculo sui amici, dicendum sepeliendam esse in loco sacro, cùm non constet in peccato decessisse. Samuellius *n 13.* Navarrus *conf. 4. de Sepult.* quod maximè dicunt DD. isti, si dulce nomen JESU invocaverit. Aut si meretrix fuisset, & in cubiculo amasii interficeretur, dicendo JESUS MARIA, neutiquam in loco sacro est sepelienda, quia talis prolatio connaturalis est in quoliber adverso accidenti; quapropter nequit, considerari tanquam verum signum pœnitentiæ, ut benè probat Marchetus *dict. tit. 39. à num. 37.*

33. Præterea à sepulturâ Ecclesiasticâ sunt ablegandi, qui in illicito actu venereo correpti decedunt. Pari modo adulteri in fraganti crimine interfecti, & concubinarii, si mortui in venereo actu reperiantur; omnium enim est par ratio, nisi signa contritionis, & doloris dederint. Lezana *tom. 4. verbo Sepultura, n. 24.* Diana *p. 5. tract. 3. resol. 99.* Villalobos *2. part. tract. 31. difficul. 3. num. 10.* Samuellius *d. controv. 7. à num. 15.* Marchetus *d. tit. 39. à num. 42.*

34. Fures, & latrones, qui in furando, vel deprædando moriuntur, carent sepulturâ Ecclesiasticâ, *cap. Fures 3. 13. quæst. 2. cap. Fures 2. de furt.* quia qui in crimine decedit, præsumitur impœnitens decedere. Lavorius *dict. tit. 2. cap. 12. num. 50.* Medicis *dict. quæst. 11. num. 18.* Ugolinus *dict. cap. 17. num. 4.* Samuellius *dict. disput. 1. controvers. 4. num. 15.* Si tamen delinquentes isti, aut furca suspenduntur, aut alio modo à Judice interfici jubentur, & confessionem faciant, & Eucharistiam receperint, sunt sepulturæ Ecclesiasticæ tradendi, *cap. Quæsitum 30. 13. quæst. 2.* Et ratio est, nam rei criminis non prohibentur sepeliri, *l. 1. ff. de cadaver. punit. l. Obnoxios 11. Cod. de Relig. & sumpt. funer.* nec ratione criminis est aliquod impedimentum, quia, ut supponimus, egerunt pœnitentiam. Ergo debent sepeliri in loco sacro, ut quotidie videmus. Lavorius *d. capt 12. à num. 51.*

35. Raptores manifesti, & Ecclesiarum violatores, licèt pœnitentiam egerint, attamen adhuc carent sepulturâ Ecclesiasticâ, ut alii terreantur. Si tamen fuerint occulti, & confessi restitutionem fecerint, aut de illa facienda securitatem præstent, sepulturæ sacræ mandantur, *cap. Super. eo 2. de Raptoribus.* Lavorius *dict. cap. 12. num. 62.* Naldus *in Summa, verbo Sepultura, num. 7.* Lezana *d. verbo Sepultura num. 25.* Samuellius *d disput. 1. controvers. 4. concluf. 11. num. 16.* Passerinus *d. cap. 2. num. 185.*

36. Usurarius manifestus non sepelitur in Ecclesia, *cap. Quia 3. de usuris, cap. Quanquam 2. eod. tit. in 6. Clement. 1. de Sepultur.* Dicuntur enim manifesti usurarii, qui convincuntur ex scripturis, vel ad usuras habent mensam paratam. Glossa *in d. cap. Quanquam, verbo Manifesti.* Lavorius *dict. cap 12. à num. 10.* Medicis *dict. quæst. 11. num. 10.* Excipitur tamen, si usurarios dederit signa contritionis, & pœnitentiæ; aut priùs hæredes, ad quos bona pervenerunt, censuris sunt compellendi, ut usuras restituant. Et licèt usurarius in sua ultima voluntate usuras restitui mandaverit, attamen carere debet sepultura, donec plenariè fuerit satisfactum, aut data cautione: si verò non mandaverit, & hæredes restituere voluerint, aut cautionem præstare de restituendo, nec erit mandandus sacræ sepulturæ, *cap. Quanquam 2. de usur. in 6.* quia ex eo quod restituere non mandavit, in peccato manifesto decessit. Medicis *ubi proximè num. 11.* Possevinus *dict. cap. 14. num. 4.* Lavorius *d. cap. 12. num. 11.*

Paſqualigius *ad Lauret. de Franchis*, 2. *p. quæſt.* 80. *n.* 3. Barboſa *de Offic. Paroch.* 3. *p. cap.* 26. *num.* 42. Samuel. *dict. controverſ.* 7. *concluſ.* 16. *à num.* 34. Paſſerinus *dict. cap.* 2. *à num.* 95.

37. Eſt tamen dubium, an uſurarii manifeſti nominatim excommunicati, & interdicti, ſi de facto in Monaſteriis Religioſorum humentur, poſſit Diœceſanus præcipere exhumari, & procul ejici ab Eccleſia? Prima ſententia *affirmat*, *ex Clementina* 1. *de ſepult.* Aſt non video, textum illum id probare, cùm loquatur in diverſa ſpecie, nec ullum verbum eſt ibidem, quod ad rem faciat. Sed ratione probari poterit, nam ex eo quod uſurarius manifeſtus ſit nominatim excommunicatus, & interdictus, conſequenter à Judice ordinario Diœceſano eſt privatus ſepulturâ Eccleſiaſticâ. Ergo etiamſi Religioſi in ſuo Monaſterio illum ſepelierint, ad illum Judicem ipſius cauſæ pertinebit uſurarium exhumare, & procul ab Eccleſia ejicere. Tenet cum Hieronymo Rodriguez Barboſa *dict. cap.* 26. *num.* 42.

38. Secunda ſententia tenet contrarium, nam defunctus ille eſt ſepultus in loco exempto, & perindè eſt, ac ſi non fuiſſet in ſua Diœceſi ſepultus. Ergo nequibit Diœceſanus præcipere, ut exhumetur, & procul ab Eccleſia Monaſterii abjiciatur. Abbas *in cap. Sacris* 12. *de Sepultur. num.* 6. Sylveſter *verbo Sepultura, num.* 16. Samuellius *dict. controverſ.* 7. *concluſ.* 18. *num.* 38.

39. In hoc dubio omnes DD. conveniunt, quod licèt corpus uſurarii manifeſti in Monaſterio ſit ſepeliendum, antequam corpus ad locum exemptum deferatur, poſſe Epiſcopum remedium præſtare, ut impediat ſepulturam, quia adhuc remanet in ſuo territorio, & valet facere, ut in loco profano ſepeliatur. Samuellius *dict. num* 38. *in fin.* Reſtat verò dubium, poſtquam humatum fuerit in Eccleſia Monaſterii, & tunc ſi nominatim non fuerit excommunicatus & interdictus, ex eo ſolo quod ſit uſurarius manifeſtus, non poterit Diœceſanus eum exhumari præcipere, quia jam præciperet in territorio alieno, *l. fin. ff. de juriſd. omnium Judicum.* Solùm enim quæ ſui territorii ſunt, poteſt contentioſè decidere. Bobadilla *Polit. lib.* 4. *cap.* 5. *à num.* 5. Pateja *de Edit. inſtrument. tit.* 5. *reſol.* 8. *numero* 2. *&* 3.

40. Sed quid quando uſurarius manifeſtus fuerit jam excommunicatus, & nominatim interdictus? Et in hoc caſu dico, Diœceſanum poſſe præcipere, ut exhumetur, & à Monaſterio procul abjiciatur; quod non impoſſibile dicit Samuellius nuperrimè allegatus, *num.* 39. *in fin.* Et ratio eſt, quia hæc juſſio eſt individua à cauſa prima excommunicationis, & denunciationis; quapropter debet procedere, licèt ſit in loco exempto excommunicatus ſepultus, prout quotidie in qualibet cauſa procedit, ſi individua ſit, ut prorogetur contra exemptos, & alienæ juriſdictionis, ut in exemplo adducto à Cevallos *de cognit. per viam violent.* 2. *part. quæſt.* 72. *num.* 3. Affictus *deciſ.* 280. *num.* 7. vel quando Clericus eſt hæres alicujus laici, & cauſa ante ejus mortem fuerit incepta coram ſæculari Judice, qui etiam contra Clericum decidit, licèt ab ejus juriſdictione exemptum. Graſſis *de effect. Clericat. effect.* 1. *num.* 282. Caſtillo 1. *part. deciſ.* 2. Cevallos *dict.* 2. *part. quæſt.* 40. *num.* 9. Bolaños *in Curia*, 1. *part.* §. 5. *num.* 20. Megala *in* 3 *p. lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 59. Ergo in præſentiarum, cùm cauſa ſepulturæ ſit conſequens individuum ab excommunicatione, inde poterit procedere, ut uſurarius exhumetur, licèt ſit in loco exempto Monaſterii.

41. Præterea non ſunt tradendi ſepulturæ Eccleſiaſticæ decimas ſubtractas non reſtituentes Eccleſiis, *cap. Prohibemus* 19. *de decimis*, Medicis *dict. quæſt.* 11. *num.* 32. Barboſa *dict. cap.* 26. *num.* 50. Spino *de teſtamentis. gloſſ.* 2. *num.* 20 Moneta *de Decimis, cap.* 8. *num.* 74. Paſſerinus *dict. cap.* 2. *num* 106. Limitant tamen aliqui, ubi adeſſet contraria conſuetudo, quæ eſt toleranda in illis locis, ubi difficilis eſt decimarum exactio. Gemenſis *in Praxi Neapolit. cap.* 76. *in Addit. ſub num.* 10. Marchetus *d. tit.* 39. *num.* 31. *in fin.*

42. Eſt tamen canon *Neque apud Altare* 14. *diſt.* 88. ubi teſtator relinquens Sacerdotem in ſuo teſtamento tutorem, ſepulturâ Eccleſiaſticâ privatur. Fortè illo tempore neceſſarium fuerat, ob crebras nominationes Clericorum ad officia tutorum, ne à Sacris avocarentur, & nimis negotiis ſæcularibus implicarentur, ſita decernere. Verùm jam hodie abolitus eſt, cùm & hæc officia circa pupillos exercita magnam pietatem involvant. Medicis *dict. quæſt.* 11. *num.* 19. Gavantus *in Enchirid. verbo Sepultura, num.* 23. Marchetus *d. tit.* 39. *num.* 27. Villalobos *in Summa*, 2. *part. tract.* 31. *difficult.* 3. *num.* 3.

43. Publicè blaſphemantes Deum, à ſacra ſepultura arcentur, ſi pœnitentiam eis injunctam non egerint, *cap.* 2. *in fine*, *de Maledic.* Ugolinus *dict. cap.* 17. *num.* 4. Lavorius *dict. cap.* 12. *num* 45. Barboſa *d. cap.* 26. *num.* 52. quod extendendum ad blaſphemantes Beatiſſimam Virginem Mariam, & alios Sanctos, *ex dict. cap.* 2. Ubaldus *de Canonic. tit. de Can. Paroch. cap. ult. num.* 2. *verſ. Item blaſphemantes.* Marchetus *ubi proximè*, *n.* 17.

44. Parricida quoque caret ſepulturâ Eccleſiaſticâ. Aſinius *in l. Quod ſi nulla*, *ff. de Relig. & ſumptibus funer.* Lavorius *dict. cap.* 12. *num.* 49. Medicis *dict. quæſt.* 11. *num.* 33. Barboſa *dict. cap.* 26. *num.* 51. Marchetus *dict. tit.* 39. *num.* 30. Paſſerinus *dict. cap.* 2. *numero* 109.

Sed hæc propoſitio abſolutè non ponitur à Samuellio *d. diſp.* 1. *controverſ.* 4. *n.* 14. ut ponunt DD. relati; ſed aliter, nempè quando parricida decederet impœnitens: quapropter dicendum videtur, abſolutè non eſſe tenendam, ſed cum iſta circumſtantia impœnitentiæ. Sed adhuc ipſe Samuellius non ponere videtur ſuam concluſionem, quia ſic ſcripſit: *Parricido impœnitens decedens, privatur ſepulturâ, & meritò, ſanè ob tanti ſceleris immanitatem.* Si enim ratione impœnitentiæ privatur ſepulturâ Eccleſiaſticâ, ad quid aſſerit, *ob tanti ſceleris immanitatem*: ex eo enim, quod quis in quolibet peccato moriatur impœnitens, Eccleſiaſtica ſepultura caret, ut diximus. Petrus Gregorius *Syntag. lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 11. Carrillo *en la Explicacion de la Bulla de Difuntos*, 2. *part. cap.* 4. Barboſa *d. cap.* 26. *num.* 48. Marchetus *dict. tit.* 39. *num.* 48. Fuſcus *dict. lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 11. Ergo non eſt neceſſaria ſceleris immanitas. Unde aſſerendum videtur, quemlibet parricidam, etiamſi pœnitentiam egerit, in ſacro loco non eſſe ſepeliendum, ut ponunt Doctores communiter. Menochius *de Arbitr. caſu* 387. *num.* 2.

45. Verùm hac conſideratione non obſtante, cum Samuellio aſſero, parricidam impœnitentem carere ſepulturâ Eccleſiaſticâ, non verò ſi pœnitentiam egerit. Et ratio eſt, quia à Doctoribus iſtis non datur textus, ubi parricida privetur ſepulturâ Eccleſiaſticâ. Ergo non ex ſcelere illo imponenda eſt hæc pœna, ſed ex alia circumſtantia impœnitentiæ: Ergo ſi pœnitens decedat parricida, in ſacro loco eſt ſepeliendus. Cæterùm, nam, ut diximus ſuprà, nullus, cui ſpecialiter non ſit interdicta ſepultura, etiamſi pœnitentiam non agat, privatur ſepulturâ Eccleſiaſtica, ſi pœniteat, *ex cap.* 1. *de torneamentis.* Aſt non datur textus privans parricidam ſepulturâ Eccleſiaſticâ, ſi pœniteat. Ergo ſi pœnitentiam agat, debet in ea ſepeliri.

46. Sed dices, ob ſceleris immanitatem datur paritas ad eos, qui in torneamentis decedunt. Ergo

ſicut

ficut isti, etiamsi pœnitentes, privantur sepulturâ Ecclesiasticâ, similiter illi. Sed respondetur negando consequentiam, quia in rebus pœnalibus gravissimis, ut est privatio sepulturæ, non datur extensio. Farinacius *in Praxi*, 4. *tom. quæst.* 121. *num.* 51. ut jam diximus suprà de puguantibus in duello. Nec in re aliquod principium invenio, nisi doctrinam Asinii *in d. l. Quod si nulla, de Relig. & sumpt. funer. num.* 10. asserentis, parricidam non esse in loco sacro sepeliendum, quem cæteri absque examine insequnti sunt. Medicis, & Menochius *ubi proximè*. Trullench *de jur. Paroch. cap.* 9. *dub.* 7. *n.* 12. quapropter sententiam Samuellii uti magis piam, & juri conformem admitto.

47. Diœcesani sepulturâ carent; si in suis visitationibus occasione procurationis aliquid acceperint contra formam capitis *Exigit* 2. *de censibus, lib.* 6. ut cum Samuellio probat Marchetus *dict. tit.* 39. *num.* 47. Passerinus *dict. cap.* 2. *num.* 100. Verum in specie ista animadvertendum, Diœcesanos in procurationibus excedentes, & contra formam illius textus, speciali pœna non privari sepulturâ Ecclesiasticâ, sed per consequentiam, nempè quia in illo textu interdicti censurâ innodantur; quapropter erit necessarium, ut nominatim sint denuntiati, ut sepulturâ priventur.

48. Rursus, qui infirmitate oppressus Medicum adhibet Judæum, vel infidelem, sepulturâ caret, ex Constitutione Gregorii XIII. quæ incipit *Aliàs piè*, anno 1558. Refert Nicol. *Incubrat. 2. p. lib.* 2. *tit.* 1. *sub num.* 40. §. 10. Quod sanè limitandum quando Christianus moreretur, cùm alius Medicus non inveniretur, nisi Judæus, aut infidelis; quia tunc ob necessitatem urgentem à pœna liberatur. Piasecius *in Praxi*, 2. *part. cap.* 3. *art.* 3. *nu.* 10. Marchetus *dict. tit.* 39. *num.* 45. & 46.

49. Similiter privantur sepulturâ Ecclesiasticâ exenterantes corpora defunctorum, & ea immaniter decoquentes, ut ossa à carnibus separentur, & ad terram suam conferant sepelienda; sic etenim exenterantes. ipso jure manent excommunicati, & si impœnitentes decedant, carent sepulturâ, *Extravagant. Detestandæ* 1. *de sepultur. inter commun.* ubi etiam ipsa corpora exenterata sepulturæ etiam mandari prohibetur. Idque statutum absque culpa defuncti, ex sequela antecedentis delicti, ut scripsit Samuellius *dict. disput.* 1. *controvers.* 7. *concluf.* 19. *num.* 40. sed meliùs, ne delictum effectuetur, & illusum remaneat; quapropter pœna defuncti est absque culpa, sed non absque causa. Marchetus *dict. tit.* 39. *num.* 28. Lavorius *dict. cap.* 12. *à num.* 44.

50. Prorsus Monachi utriusque sexus proprietarii, qui absque pœnitentia decesserint & absque ulla emendatione, dum fuêre moniti à Superiore, quod essent proprietarii, sacrâ sepulturâ privantur, *cap. Monachi* 2. *cap. Cùm ad Monsterium* 6. *de stat. Monach.* Lavorius *dict. cap.* 12. *num.* 27. Galganetus *de jur. pub. lib.* 3. *tit.* 109. *num.* 38. Diana 4. *part. tract.* 4. *resolut.* 22. Villalobos *dict. tract.* 31. *difficult.* 3. *num.* 6. Quo quidem casu Regularis proprietarius tumulandus in sterquilinio cum parte pecuniæ, cum illa maledictione, *Pecunia tua tecum sit in perditionem*: & si jam humatus fuerit, extrahendus est de loco sacro, si absque gravi scandalo fieri queat. Thesaurus *de Pœn. Ecclesiast.* 2. *part. cap.* 11. Graffis 2. *part. lib.* 3. *decis. cap.* 19. *num.* 5. Samuel. *d. disput.* 1. *controvers.* 6. *num.* 9. Passerinus *d. cap.* 2. *num.* 105.

51. His dictis de personis interdictis, ne in Ecclesiis sepeliantur, superest aliqua dicere de his, qui eos sepeliunt, & quibus pœnis de Jure Canonico afficiantur. Et in primis illud est certum, scienter sepelientes eos, quibus sepultura sacra interdicitur, graviter peccare, quia in re gravi non adimplent præceptum Ecclesiæ, & sanctiones sacras violant, *cap. Violatores* 25 *quæst.* 1. & aliis pœnis plectendi sunt à jure inflictis *in Clement.* 2. *de sepultur.* Villalobos *d. tract.* 31. *difficult.* 3. *n.* 15. Bonacina *de Contract. disput.* 3. *quæst.* 21. *punct.* 2. *n.* 3.

52. Si qui verò scienter Paganos, Judæos, infideles, apostatas, schismaticos, Turcas, manifestos usurarios, duellistas, & pugnantes in torneamentis in loco sacro sepelierint, eo ipso excommunicati evadunt, nec aliter absolvendi, nisi priùs ad arbitrium Diœcesani satisfactionem competentem exhibuerint illis, quibus injuria fuerit irrogata. Idem est dicendum de sepelientibus excommunicatos nominatim, vel interdictos, aut denuntiatos; eademque excommunicatione innodantur sepelientes hæreticos, eis credentes, receptatores, fautores, defensores; si scienter id fecerint, *cap. Quicumque* 2. *de hæreticis in* 6. *Clement.* 1. *de sepultur.* Qui quidem nequeunt absolvi, nisi satisfactionem dederint, ac propriis manibus publicè cadavera exhumaverint, & foris extra Ecclesiam projiciantur. Quod sanè observandum quoties discerni possint. Associantes, & cooperantes ad similes humationes, ubi excommunicatio est indicta, etiam illâ illaqueantur, tanquam in crimine participantes. Navarrus *in Man. cap.* 27. *num.* 137. Bonacina *de censuris, disp.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 3. §. 3. Samuellius *dict. disput.* 1. *controvers.* 10. *à num.* 1. Coninch *tom.* 2. *disput.* 14. *in fin.*

53. Sed tamen est dubium, an qui cantant, & deferunt Crucem ad sepeliendos istos interdictos, excommunicationem incurrant, similiterque comitantes. Et aliqui dixerant, incurrere. & dant rationem; nam *Clement.* 1. *de sepultur.* sepelientes excommunicantur, comitantes autem, cantantes, & deferentes Crucem, omnes sepeliunt, & ad actum sepulturæ concurrunt. Ergo remanent excommunicati. Et id turius dicit Faber *de censuris, in* 4. *Sentent. dist.* 25. *quæst.* 1. *disput.* 4. *cap.* 1. *num.* 188.

54. Alteri verò dicunt, hos minimè excommunicatos remanere, quia Clementina illa intelligenda est rigorosè de his, qui propriis manibus sepeliunt. Ast comitantes, cantantes, & deferentes Crucem, propriis manibus non sepeliunt. Ergo non remanent excommunicati. Et confirmatur, nam cantantes, deferentes Crucem, & comitantes, magis accedunt ad faciendas preces, & Officium Divinum authorizandum, quàm ad sepeliendum. Ergo non potest dici, hos concurrere ad sepeliendum. Cajetanus *in Summa, verbo Excommunicatio, cap.* 46. Navarrus *dict. cap.* 27. *num.* 137. Bonacina *de cens. extr. Bull. disp.* 2. *quæst.* 2. *punct.* 30. *num.* 5.

55. Inter eas verò est tertia sententia asserens, hanc rigorosam interpretationem non esse admittendam, quia ex illa rarò, aut nunquam hæc censura committeretur; reduceretur enim ad duos, aut tres homines rudes, & imperitos censuratum, utpotè vespillones cadavera sepelientes, qui etiamsi censuram rarò, aut nunquam agnoscerent, metu fac lliniè compelluntur, unde à censura excusarentur. Ergo aliquid amplius vult textus ille, quando hanc excommunicationem imposuit.

56. Undè dicit hæc sententia, sub hac censura non comprehendi comitantes, cantantes, aut deferentes Cruces, quia remotè seu negativè concurrunt ad sepeliendum; sed personas immediatè ad id concurrentes, veluti hæredes, consanguineos, Rectores Ecclesiarum, & Clericos Ecclesiæ, portantes cadaver, & propriis manibus sepelientes. Hi omnes, quatenus mandant, exequuntur, & sepeliunt, comprehenduntur illâ censurâ. Ad id expenditur textus *in cap. Mulieres* 6. §. *Illi verò, de sentent. excommun.* ubi mandantes, & is cujus authoritate fit factum, committere dicuntur. Ergo & in præsentiarum sepelire. Et textus *in cap. Ad hæc* 5. *de Privilegiis*, ubi Hospitalarii, de quibus ibi,

ſepeliſſe dicuntur; cùm tamen veriſimile eſſet non propriis manibus ſepeliſſe, ſed mandaſſe: quamobrem mandantes, deferentes, & ſepelientes propriis manibus, ſub hac cenſura comprehendi tradit. Suarez *de Cenſuris, diſput.* 12. *ſect.* 4. *num.* 10. Mercerus *de Sacrament.* 3. *part. quæſt.* 21. *dub.* 7. Coninch *de Sacrament. diſp.* 14. *dub.* 8. *num.* 68. Filliucius *tom.* 1. *tract.* 12. *cap.* 5. *num.* 111. Samuellius *d. controverſ.* 10. *concluſ.* 5. *num.* 9. Diana 5 *part. tract.* 9. *reſol.* 98.

57. In re tamen animadvertendum, graves DD. habere, ad incurrendam hanc excommunicationem non ſufficere excommunicatos, & hæreticos eſſe notorios, ſed requiri eſſe nominatim denuntiatos. Idem contra fautores, & receptatores illorum deducitur *ex d. cap. Quicumque* 2. *de hæreticis in* 6. Quod quidem valdè eſt probabile poſt Extravagantem *Ad evitanda*. Et conſiderandum cenſui, ne facilè admittamus hanc excommunicationem ex eo ſolùm, quod ſcienter aliquis excommunicatum, hæreticum, fautorem, aut receptatorem ſepelierit. Navarrus *cap.* 27. *num.* 137. Henriquez *in Summa*, *lib.* 13. *cap.* 11. § 3. Coninch *d. diſput.* 14. *dub.* 10. *in fine*, quos etiam admittit Diana *d.* 5. *part. tract.* 9. *reſol.* 98. *verſ. Non deſinam*, Antonellus *de Reg. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 60.

58. Idcircò difficultas iſta diffiniendà eſt in caſu, quo fuerint denuntiati, & ſchedulati. Et in ea dicendum, ſub hac excommunicatione comprehendi omnes, ſine quibus defunctus ſepeliri nequit, ut benè cenſuerunt Ugolinus *de cenſur. tabul.* 2. *cap.* 9. §. 6. *num.* 3. Alterius *de cenſ. lib.* 1. *diſput.* 14. *cap.* 3. Unde cognoſcitur comprehendi mandantes, ſine quorum mandato nihil fieret; Rectores Eccleſiarum, ſine quorum placito, & conſenſu nequit defunctus ſepeliri; non verò Clericos aſſociantes, quia ipſi ſolùm ad authorizandum concurrunt, & cauendum, & ſine eis valet fieri, ut ſepeliatur cadaver. Tum deferentes feretrum, & propriis manibus ſepelientes: hi omnes ita ſunt neceſſarii, ut ſine eis nequeat cadaver ſepeliri. Ergo omnes hi debent ſub excommunicatione comprehendi.

59. In aliis verò interdictis ne in ſacro loco ſepeliantur, impoſita cenſura non eſt: arbitrio enim Judicis plectentur, & cadavera debent exhumari, dummodò poſſint ſeparari, *cap. Sacris* 12. *de Sepult.* Bonacina *de Interdict. quæſt.* 4. *punct. ult.* & *de contractibus*, *dict. diſput.* 3. *quæſt.* 21. *punct.* 2. *num.* 3. Villalobos *dict. difficult.* 3. *num.* 15. Antonellus *dict. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 59.

60. Denique in calce hujus capitis aliqua de ſepulchro violato breviter dicere decrevi, ob reverentiam; & religionem ſacrarum ſepulturarum, quas contaminare, aut violare nefas eſt grave: violatio enim iſta variis fit modis, quorum aliqui ad monumentum pertinent, alteri verò ad corpus ſepultum. De quo Matthæus ab Vveſembechio *de Sepulchro violato*, *lib.* 7. *tit.* 12. *de ſepultur.*

61. Monumentum violatur potiſſimùm demolitione, habitatione doloſa, illatione illegitima, & alienatione. Demolitione, ut ſi quis de ſepulchro abſtuliſſet ſaxa, marmora, columnas, & aliam materiam, fabricandi cauſâ, *l.* 4. *Cod. de ſepulchr. violat.* Sive de ſepulchro lapidem amouit, aut terram euertit, *l.* 5. *Cod. eod. tit.* Sive ſtatuam à monumento extulerit, *l.* 2 *ff. eod. tit.* Excipitur tamen hoſtis ſepulchrum, *ib. l.* 4. *ff. de Sepulchr. violat.*

62. Habitatione violatur ſepulchrum, quando quis dolo malo habitat, ædificiúmve aliud, quàm ſepulchri cauſâ, factum ſit, *l.* 3. *ff. de Sepulchro violat.* Illatione illegitima violatur ſepulchrum, quando quis contra voluntatem teſtatoris alium defunctum intulerit, *l.* 3. *ff. de Sepulchro violat.* Cujacius *lib.* 21. *obſervat.* 8. Unde ſi quis in fundo empto, habente ſepulchrum, mortuum inferret, reus erit ſepulchri violati; ſi modò in id publicum iter tranſeat, *l.* 54 *ff. de act. empt.* Quamobrem ad lites ſopiendas excipiebatur in emptionibus locus ſepulchri, *l.* 10. *ff. de Relig. & ſumpt. funer.* & aditus etiam debebat exprimi, *l.* 5. *ff. de ſepulchr. violat. l.* 4. *ff. Quemadmod. ſervit. amittantur.* Alienatione, quando locus religioſus ſepulchri, ſicut quid profanum venditur. De quo latè ſuprà.

63. Ratione corporis violatur ſepulchrum contrectatione illius, *l.* 4. *Cod. de ſepulchr. violat.* tum & illius mutilatione, & ſpoliatione cadaveris, qui quidem ſeverissimâ pœnâ plectuntur, *l.* 3 §. *Adversùs*; *ff. de Sepulchro violat.* Et Canones infamiæ pœnâ ſpoliantes compeſcunt, *cap. Infames* 16. *quæſt.* 1. Tum etiam violatur ſepulchrum corporis tranſlatione, quando perpetuæ ſepulturæ erat traditum, *l.* 56 *ff. de Religioſ. & ſumpt. funer.* Excipitur tamen, ſi cauſâ exiſtente id fiat, veluti propter fluminis incurſum, ruinæ metu, *l.* 11. *Cod. de Relig. & ſumpt. funer.* vel quando Judex aliquem defunctum Medicis tradiderit ad faciendam anatomiam, & ad exhumandum eum Eccleſiaſticus licentiam præſtiterit. De quibus latè Lavorius *d. tit.* 2. *cap.* 7. *à num.* 16. Pœna autem violatorum ſepulchrorum eſt arbitraria, & aliquando uſque ad mortem imponenda, veluti contra ſpoliantes corpora humatorum. De quibus pœnis latè Menochius *de Arbitrariis caſu* 337. *per tot.* Medicis *de ſepulturis*, 2. *p. quæſt.* 14. *num.* 3. Samuellius *d. diſput.* 1. *controverſ.* 11. *concluſ.* 3. Boërius *deciſ* 316. *num.* 13. Clarus *lib.* 5. *ſentent.* § *fin. quæſt.* 68. *num.* 45. Cantera *Quæſt. cap.* 8. *num.* 39. Vveſembechius *in Paratitl. ad tit. de Sepulchro violat.* & Noſtrates *in leg.* 14. *tit.* 13. *part.* 1. & *in leg.* 12. *tit.* 9. *part.* 7.

LIBER VII.

DE DIVERSIS CAUSIS PIIS, & primò de Eleemosyna.

CAPUT I.

Quid sit Eleemosyna, & quotuplex, & quomodò differat ab oblatione?

SUMMARIUM.

Eleemosyna graviter in sacris Litteris commendatur, n. 1. & 2. Ejus fructus, n. 3. Non tamen sola salvat, n. 4. Refelluntur hæretici, nu. 5. Explicatur caput Miror 57. *caput* Medicina 76. *de pœnit. dist.* 1. *n. 6. Definitur eleemosyna, num. 7. Rejicitur illa definitio. Datur vera, num. 8. Dantes debent curare esse in gratia, n. 9. Sed non est cessandum ab eleemosyna, etiamsi peccatores dent, n. 10. Eleemosyna est duplex, spiritualis, & temporalis: quæ dicatur spiritualis, & quæ temporalis, n. 11. Eleemosyna debet esse voluntaria: refellitur doctrina ista, num. 12. Regulariter ad vendendum quis non compellitur, nisi adsit gravis necessitas, n. 13. Et in ea sit Ærarium publicum deficiat, possunt divites compelli ad mutuandum Reipublicæ, & ad id possunt compelli tam à Judice Laico, quam ab Ecclesiastico, n. 14. Sed est quæstio, an Ecclesiastici in his necessitatibus possint compelli ad vendendum necessaria à Judice Laico? Prima sententia affirmat, num. 15. Alteri negant, n. 16. Resolvitur, à n. 17. Et supponitur Ecclesiasticos graviter peccare, si non vendant; sed non posse cogi à Laico, nisi quando non adsit Ecclesiasticus Judex, aut periculum sit in mora, à n. 18. Quando particulares ob necessitatem compelluntur vendere, est in defectu bonorum publicorum, n. 20. Eleemosyna est voluntaria, quando ex mera liberalitate pia fiat, n. 21. Et est donatio ob causam, n. 22. Eleemosyna ab oblatione distinguitur, n. 23. Ratio Anchorani admittitur, & rejicitur illa Tuschi, n. 24. Oblatio excommunicati non admittitur ab Ecclesia, nisi per alium, ibid. & n. 26. Explicatur Concilium Illiberitanum, cap. 28. n. 25. Eleemosyna non desinunt esse eleemosynæ, si publicè fiant, n. 27. Sed debent fieri in occulto, n. 28. Ponitur alia differentia inter eleemosynam, & oblationem, n. 29. Requisita eleemosynæ recensentur, n. 30.*

1. LEEMOSYNA in Sacris Litteris commendatur, ut ad longum refert Spino *in Speculo testament. glos. 6. à n. 2.* quem transcribere molestum esset. Sunt etiam jura, apud Gratianum *cap. Pasce* 21. *cap. Qui clementiam* 42. *dist.* 86. *cap. Sicut* 8. 47. *dist. cap.* 1. 82. *dist.* Concilium Sardicense *cap.* 8. & 10. Itidem eam commendarunt PP. quos refert Spino ubi proximè. Addo verò Cyprianum *tract.* 1. *de habitu Virginum*, sic scribentem:

2. *Divitem te sentiant pauperes, locupletem sentiant indigentes: patrimonia tua Deo fœnera, Christum cibа, ut virginitatis præferre gloriam liceat, ut ad Domini præmia venire contingat multorum precibus exora. Cõmenda illi thesauros tuos, ubi nullus fur effodit, quò nullus insidians grassator irrumpat. Possessiones tibi, sed cœlestes magis compara, ubi fructus tuos juges, ac perennes, & ab omni injuria sæculari contractu immunes, nec rubigo atterat, nec grando cædat, nec Sol uret, nec pluvia corrumpat. Nam delinquis & hoc ipso in Deum, si ad hoc tibi ab illo divitias datas credis, ut illis non salubriter perfruaris.* Aliaquo elegánter adducit *serm.* 1. *de Eleemosyna.* Hinc rectè fatuæ dicuntur Virgines, *Matth. cap.* 2. quæ non sumpserunt secum oleum, idest misericordiam, prout exponit S. Thomas, & exprimit Chrysostomus *tom.* 1. *de verb. Apost. circa fin.* ibi: *Oleum, quo ignis fovetur, non aliud est, quàm eleemosyna. Effunde igitur oleum hoc largiter.* Multa alia prosequitur latè *pag.* 78.

3. Sunt enim eleemosynæ fructus excellentissimi, si ab homine justo largiantur, & si verè in charitate fiant, vitam æternam merentur: valent etiam ad satisfactionem pro peccatis, fiduciam augent apud Deum, conciliant benevolentiam multorum, qui pro largiente Deum deprecantur. Sunt etiam dispositio ad justificationis gratiam, si fiant ab eo, qui pœnitentiam facere incepit ex Dei motione, ac speciali auxilio. Ac denique eleemosyna sæpe est causa majoris abundantiæ: idque in vidua Sareptana, & Tobia in sacris litteris conspicimus: in Tiberio II. & aliis, apud Gregorium Turonensem *lib.* 5. *Histor. Francor. cap.* 19. prosequuntur Romanus *cons.* 364. *num.* 7. Gregorius *in l.* 25. *tit* 4. *p.* 1. item *in l.* 10. *tit.* 3. *p.* 1. *glos.* 1. S. Thomas 2. 2. *q.* 32. *art.* 4. Fuschus *de Visit. lib.* 1. *cap.* 30. *n.* 31. Bellarminus *lib.* 3. *de bon. operibus, cap.* 4. *per tot.* Paulus Rubeus *pract. resolut. in prælud. à num.* 87. Leoncillus *de Privileg. Pau. per.* 2. *p. privileg.* 116. *à num.* 1. Solorzano *Polit. lib.* 6. *cap.* 7. *fol.* 370.

4. Non verò effectus eleemosynæ ita est protrahendus, ut fecerunt quidam hæretici asseverantes solam eleemosynam per se, absque morum mutatione, judicium cum misericordia facere, ita ut illam elargientes non damnentur: quorum meminit Augustinus *lib.* 21. *de civit. Dei, cap.* 22.

5. Nonnulla testimonia Scripturæ ad id adducunt, quæ referunt Bellarminus *d. lib.* 3. *cap.* 3. Lantmeter. *de vet. Clericor. victu, & discipl. lib.* 2. *cap.* 87. *in principio.* Verùm facilè dissolvit ea ipse Lantmeter. dicens intelligenda pro satisfactione culpæ in pœna illi correspondenti. Azor. verò 2. *p. Inst. Mor. lib.* 12. *cap.* 12. *quæst.* 4. aliter interpretatur, nempè ut quando Scriptura dicit, peccatum eleemosynâ extingui, intelligatur de eleemosynis factis in fide, spe, pœnitentia, & charitate.

Lare proſequuntur Caſtro *de Hæreſibus, verbo Eleemoſyna.* Bellarminus *d. cap.* 3. Trullench *in Decaleg. lib.* 1. *cap.* 5. *dub.* 12. Vazquez *de Eleemoſyna, cap.* 1. *dub.* 2. Spino *de teſtam. gloſſ.* 6. *à num.* 3. Leoncillus *de privil.* 116. *num.* 13.

6. Unde duo jura agnoſcuntur *in cap. Miror* 57. *cap. Medicina* 76. *de Pœnit. diſt.* 1. ubi Cyprianus, & Ambroſius clariſſimè docent, peccata per eleemoſynam eſſe redimenda. Et reddit Ambroſius rationem, non quia Dens venalis ſit, ſed quia tuis peccatis venundatus eſt, & ita redemptione indiges ex tua pecunia. Gloſſa verò *verbo Peccata*, aſſerit Patres iſtos intelligendos de ſatisfactione pœnæ per eleemoſynam, in qua ſupponuntur peccata dimiſſa. Verùm ex dictis ſuprà ſatis patet eſſe intelligendos de eleemoſyna cum pœnitentia, & charitate. Non tamen deſinam dicere, poſſe interpretari, peccatum extingui eleemoſynâ per modum impetrationis, quatenus impetrat à Deo quædam auxilia, quibus homo à peccato reſurgit, & in bono perſeverat. Filliucius *tom.* 2. *tract.* 28. *cap.* 3. *quæſt.* 2 *n.* 6. Villalobos *in Summa*, 1. *p. tract.* 22. *diſſic.* 1 *n.* 2. Gregorius *in l.* 40. *tit.* 4. *p.* 2. Leoncillus *d. privileg.* 116 *n.* 25. Tuſchus *d. cap.* 30. *n.* 13.

7. His præmiſſis, eleemoſyna ab aliquibus ſic definitur, *Eſt quidquid datur ad ſublevandam proximorũ inopiam, & egeſtatem corporalem.* Verùm hæc definitio admittenda non eſt, eſt enim quædam deſcriptio materialis eleemoſynæ, quæ licèt à PP. eleemoſyna dicatur, etiamſi detur à peccatore, Daniel. *cap.* 4. Matth. *cap.* 6. Auguſtinus *in Enchirid. cap.* 75. *& 76.* non tamen eſt formalis, quia in ea deficit charitas, quæ eſt forma omnium virtutum. Spino *d. gloſſ.* 6 *n.* 1. Bellarminus *d. lib.* 3 *cap.* 1. *in fin.*

8. Idcircò dicendum, *Eleemoſynam eſſe opus, quo aliquid fit, vel donatur indigenti propter Deum.* Hæc enim eſt vera eleemoſyna, quia imperatur à charitate. S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 32. *art.* 1. Bellarminus *d. cap.* 1. *lit. C.* Aut ſicut exprimit Aragonius *d. art.* 1. eſt actus elicitus ab ipſa charitate, itaque non tantùm debet eſſe largitio indigenti, ſed propter Deum. Tuſchus *lit. E, concluſ.* 107. Valdes *de Eleemoſyna*, 1. *p. fol.* 2. *n.* 4. Cardoſo *in Praxi, verbo Eleemoſyna, num.* 1. Villalobos *d. diſſic.* 1, *num.* 4. Palao *de Charitat. tom.* 1. *tract.* 6. *diſp.* 2. *punct.* 1 *num.* 1. Tuſchus *d. cap.* 30. *à num.* 2.

9. Unde eleemoſynantes graviter, & ponderosè curare debent, ut quoties dant, non ſint gravi peccato irretiti, aliàs enim eleemoſyna infructuoſa redditur, ut optimè docet Paulus 1. *ad Corinth. cap.* 13. *verſ.* 3. ibi: *Etſi diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, etſi tradidero corpus meum, ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt.* Quæ verba intelligenda ſunt de charitate eminentiſſima virtute, quæ nos facit Dei amicos, ut benè exprimit Cornelius à Lapide *d. cap.* 13. *lit. D, verſ. Dices, cap. Nihil prodeſt* 21. *de Pœnit. diſt.* 3. Idcircò priùs curandum eſt, ut anima mundetur, ſive per contritionem, ſive confeſſionem Sacramentalem. Quapropter Auguſtinus *in cap. Quod vult.* 19. *de Pœnit. diſt.* 3. dicebat: *Qui vult eleemoſynam ordinatè dare, à ſemetipſo debet incipere, & eam ſibi primùm dare, idque auferendo iniquitates animæ, ut inde Deo placens eleemoſynam fructuoſam reddat.* D. Gregorius *in Moralibus*, *lib.* 22. *cap.* 14. Tuſchus *d. cap.* 30. *num.* 13.

10. Non tamen etiamſi peccato graveris, ab eleemoſyna ceſſare congruit; ad multa enim prodeſt, ut ad minus ſupplicium ſubeundum, ad bonum temporale obtinendum, tum ne diabolus in tali homine habeat tantam poteſtatem: prodeſt etiam, ut citiùs Deus illuſtret cor eleemoſynantis ad veram pœnitentiam, ut *in cap. Cùm quidam* 6. *de Pœnit. & Remiſſ.* Gloſſa, & Panormit. Abbas *in rub. de Teſtament. n.* 11. Valdes *d.* 1. *p. fol.* 9 *num.* 2. Leoncillus *d. privileg.* 116. *à num.* 25. ubi *num.* 29. cum D. Thoma notat, bona opera extra charitatem facta, non de condigno, ſed de congruo prodeſſe ad hæc bona obtinenda, ideſt, non ex debito juſtitiæ, ſed ex Clementia Dei, ut exponunt Canoniſtæ. Valdes *d. fol.* 10. *num.* 5.

11. Eleemoſyna duplex eſt, ex duabus proximi indigentiis, nempe ſpiritualis, & corporalis, *cap. Duæ ſunt.* 13. *diſt.* 45. D. Thomas 2. 2. *quæſt.* 32. *art.* 2. Eleemoſyna ſpiritualis eſt docere ignorantem, conſulere dubitanti, conſolari triſtem, corripere peccantem, remittere offerenti, portare onerosos, & pro omnibus orare. Clauduntur verſiculo iſto:

Conſule, caſtiga, ſolare, remitte, fer, ora.

Corporalis eſt paſcere eſurientem, potare ſitientem, veſtire nudum, recolligere hoſpitem, viſitare infirmum, redimere captivum, & ſepelire mortuum. Similiter in alio verſiculo continentur.

Viſito, poto, cibo, redimo, tego, colligo, condo.

Exprimit eleganter D. Thomas *d. art.* 2. Eſt ergo ad id textus regius *in l.* 9. *tit.* 13. *p.* 1. Inter has tamen eleemoſynas ſpiritualis nobilior eſt, quatenus excellentior eſt anima, quàm corpus, ut ratiocinatur Gregorius *in d. l.* 9. *gloſſ.* 5. & ante eum D. Thomas *d. quæſt.* 32. *art.* 1. qui in corpore animadvertit, id intelligendum ſimpliciter loquendo; nam poteſt dari caſus, in quo eleemoſyna corporalis ſit præferenda: nam fame moriens, magis eſt paſcendus, quàm docendus. Gregorius *d. gloſſ.* 5. *in fin.* Valdes *d. 1. p. fol.* 6. *num.* 3. Vazquez *de Eleemoſyna, d. cap.* 1. Palao *d. diſp.* 2. *punct.* 1. *n.* 1. Villalobos *d. diſſ.* 1. *num fin.* Tuſchus *d. cap.* 30. *n.* 19.

12. Adnotanda eſt tamen doctrina Tuſchi *lit. E, concluſ.* 107. *num.* 4. aſſerentis, eleemoſynam debere eſſe voluntariam. quapropter nullum ad eam dandam compelli poſſe. Aſſentitur etiam Valeſcus *de Privileg. Pauper.* 1. *p. quæſt.* 34. *num.* 3. Verùm doctrina iſta abſolutè accipienda non eſt, nam eleemoſyna in aliquibus caſibus ſub præceptum cadit, quibus non ex mera liberalitate procedit, ſed ex voluntate præcepto adſtricta Palao *d. punct.* 1. *num.* 1. *verſ. Eſſe de eleemoſyna præceptum.* Leoncillus *d.* 2. *p. privileg.* 115. *à n.* 6. Tuſchus *d. cap.* 30. *num* 4. Tum ſi divites tempore neceſſitatis noluerint eleemoſynas pauperibus erogare, ad id ſunt compellendi: & quanvis pauperes adversùs illos actionem ex juſtitia non habeant, officio tamen judicis compelluntur; nam peccarent, ſi eleemoſynas non darent, quapropter poſſunt à judice compelli, *l.* 1. *C. de Epiſcopali audient.* ubi Scribentes, *cap. Sicut.* 8. 47. *diſt.* ubi Gloſſa, Abbas *in cap.* 1. *de empt. & vendit. num.* 7. Valdes *de eleemoſyna*, 3. *p. fol.* 36, *nn.* 2. Benincaſius *de paupert. quæſt.* 7. *ſpec.* 5. *num.* 17. Surdus *de Aliment. tit.* 3. *quæſt.* 3 *n.* 27. Spino *de teſtam. gloſſ.* 6. *num.* 8. Ant. Monach. *deciſ. Bon.* 69. *n.* 39. Ergo doctrina illa non eſt abſolutè admittenda.

13. Hinc notandum, quod licèt regulariter quis ad vendendum compelli non poſſit, *l. Invitum* 11. *l. Dudum* 14. *C. de contrab. empt.* attamen ſi Reſpublica inopiâ laboret, & deficiant victualia, & alia neceſſaria ad Civium alimoniam, divites ad vendendum poſſunt compelli, ne pauperes pereant, aut Reſpublica detrimentum patiatur, *l.* 2. *ff. de Nundinis, l.* 1. *C. de Epiſcopali audient.* Neceſſitas enim caret lege, & ob cauſam neceſſitatis à jure communi diſcedendum, *l. Si ita vulneratus, ff. ad l. Aquiliam. cap. Abbate, §. fin. de re judicat. in* 6. Ponze *conſ.* 131. Cevallos *com.* 4. *p. quæſt.* 906. *à num.* 341. quare rectè in hac ſpecie compelluntur Abbas *in d. cap.* 1. *de contrab. empt. num.* 6. Covarr. *lib.* 3. *var. cap.* 14. *num.* 5. qui optimè animadvertit hoc magna cautela faciendum, ne ex nimia coactione victualia abſcondantur, unde majora mala proveniant. Bobadilla *Polit. lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 26. Velaſco *de Privileg.* 1. *p. quæſt.* 24 *num.* 4.

14. Similiter in his neceſſitatibus poſſunt Gubernatores,

natores, si Ærarium publicum deficiat, divites compellere, ut mutuent Reipublicæ pecunias necessarias, ut necessitati occurratur. Guttierrez *pract. lib.2.q.180. num.29.* Mathienzo *in l.1.tit.15.lib.5.Recopilat.glos.9. num.4.* Bobadilla *in Polit. lib.3. cap.3. num.18.* & alii recensiti à Leoncillo *d. privileg.115. à num.1.* Quod non solùm fieri poterit à Judice Sæculari, verùm etiam ab Ecclesiastico, quia pietas ista ad Episcopi jurisdictionem pertinet, *l.1.* ubi Glossa, *C. de Episcop. audient. l. fin. §. Item Episcopus, ff. de Muner. & honorib.* Marta *de Jurisdict.4. p.casu 1. num.50.* Barbosa *in collect. ad textum in cap.1. de contrab. empt. num.2.* Trullench *d.lib.1. Decalog. cap.5. dub.8. num.24.* Caramuel *4. tom.Theolog. fundament. casu 16.* Leoncillus *d.privileg.115. num.39.*

15. Sed est quæstio, an Ecclesiastici in his necessitatibus possint cogi per Judices Laïcos, ut vendant triticum, & vinum, vel similia ad victum, justo interveniente pretio. Aliqui affirmant, nam quoties instat necessitas publica, & pauperum inopia premit, tunc Ecclesiastici subsunt sæcularium decretis, & legibus, ut latè ostendit Castillo *controvers. lib.6.cap.9. num.18.* Ergo si vendere renuerint, poterunt compelli à Judice sæculari, cujus jurisdictioni subsunt. Cæterùm, nam in his necessitatibus gravissimis immunitas nihil prodest Joan. Andreas *in cap.1. de pace juramen. firmand. verbo Illicitas, num.36.* ubi Afflictus *num.23.* Marta *de jurisdict.4. p.casu 1. num.5.* Ergo cessante immunitate, rectè Clerici, ac alii Ecclesiastici poterunt compelli ad victualia vendenda tempore necessitatis. Azevedus *in l.11.tit.3.lib.1. Recopilat.n.5.* Villadiego *in Polit.cap.5.§.17.num.76.* Cutellus *de Immunit. lib.2.quæst.9.partic.* Guttierrez *pract.lib.1.quæst.3.n.5.ad medium*, Velasco *d.quæst.24.num.5.p.1.*

16. Alteri verò tenent contrarium, nam necessitas illa minimè dat jurisdictionem Judici Seculari, ut possit Clericos renuentes compellere ad vendendum triticum, aut vinum; quapropter ad hanc coactionem necessariò recurrendum ad Judicem Ecclesiasticum, ut eos compellat ad vendendum, ut decerpitur *ex cap. Adversùs, cap. Non minùs, de immunit. Ecclesiarum* Ripal.*var resol.d.cap 11.n.9.* Molfesius *in Summa, tom.2. tract.12. cap.5. num.85.* Bellerus *disq.visit. Cleric.p.1. tit.3.§.1. num.6.* Delbene *de immunit.tom.2.dub.14.per tot.* Diana *4.p.tract.1.resolut.87.*

17. In hoc dubio dicendum in primis est, Clericos tempore penuriæ, & necessitatis teneri ex vi directiva obremperare sæcularibus decretis præcipientibus victualia vendere, ne pauperes premantur, aliàs enim agerent contra præceptum divinum, & naturale, & graviter peccarent. Delbene *d.dub.14.num.4.* Nec enim in his necessitatibus exspectandum est, ut id à secularibus præcipiatur, sed sponte an Ecclesiasticis victualia sunt vendenda, utpotè magis obligatis ad sublevandam pauperum, & Reipublicæ necessitatem. Idcircò David *psalm.111.* canit: *Dispersit, dedit pauperibus, justitia ejus manet in sæculum sæculi, cornu ejus exaltabitur in gloria.* Et Christus Dominus, *Matth.cap.5.vers.7.* ait: *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.*

18. Sed tamen, si aliquis indiscretus Clericus in his necessitatibus vendere victualia renuerit, & Ecclesiasticus judex aditi potuerit, secunda sententia debet proculdubio admitti. Et ratio est, nam tunc necessitati occurritur compellendo Clericum per suum proprium Judicem Ecclesiasticum: Ergo neutiquam ex causa illa necessitatis poterit compelli à Judice sæculari. Et confirmatur, nam Doctores contrarii dicunt, ex causa ipsa necessitatis immunitatem proprii fori cessare: sed quando occurritur necessitati per promptam coactionem judicis Ecclesiastici, necessitas nequit considerari: ergo nec Clericus poterit compelli à Judice sæculari; quapropter judices Deum timentes semper recurrunt in primis ad judicem Ecclesiasticum; ut Azevedus scripsit *in d.l.11.num.5.*

19. Si verò judex Ecclesiasticus negligens fuerit, nec Clericum compellere voluerit, aut non potuerit, aut sit periculum in mora, tunc rectè Sæcularis Judex poterit illum compellere, prout dicit prima sententia. Ratio est, nam quando urget gravis necessitas, nec judex est præsens, aut nequit adiri, ipsa lex canonica transfert jurisdictionem, non solùm ad Magistratum, sed ad quamliber privatam personam, *l.Vult Prætor, §. Debitorem, ff.Qui in fraudem, l. Generali 54.C. de Decurionibus, lib.10.* Ergo rectè Judex Sæcularis poterit Clericum compellere ad vendenda victualia in simili angustia necessitatis. Cæterùm, nam in hoc ultimo discrimine, cui nequit alio pacto occurri, res reducitur ad terminos naturales, in quibus jure defensionis, non solùm Magistratus sæcularis, sed quilibet est Actor, & Judex, *l.Aut vim, ff. de just.* Suarez *contra Regem Angliæ, lib.4. cap.34.num.6.* Fraſſo plures dans, *de Patronat. Indiarum, cap.46. num.15.* Ergo rectè poterit sæcularis Judex Clericum compellere ad vendenda victualia. Delbene *d.dub.14.à num.9.*

20. Notandum est tamen in his necessitatibus, antequam particulares, tam Sæculares, quàm Ecclesiastici ad vendendum compellantur, ex Reipublicæ bonis magnoperè curandum necessitati obviam ire: & in his possunt Officiales illius eam obligare, etiam viâ exequutivâ. Staibanius *cent.1 ref.10.d num.1.* Est enim coactio ista valdè odiosa, quapropter ad eam non est deveniendum, nisi quando bona communia deficiant, ut benè notat Bobadilla *d.lib.3.cap.3.num.26.*

21. Unde clarè cognoscitur, eleemosynam non semper esse voluntariam, erit tamen talis quando ex voluntate, & pia mente conceditur propter Dei amorem, aut non petentibus retribuitur; nam eleemosyna ista procedit à liberalitate pia, & misericordia, quæ voluntaria est, *cap. Præsens 4.20.quæst.3.cap. Non est 10. 15.quæst.1.* Ergo tunc eleemosyna erit voluntaria, tum etiam maximè eleemosynantibus proficua; nam ut dicebat Paulus: *Pietas ad omnia utilis est, promissionem habens vitæ, quæ nunc est, & futuræ.* Refert Villalobos *d. tract.22. diffic.2.n.14.* Trullench *d. lib.1. cap.5.dub.8.num.14.* Bellarminus *d.lib.3.cap.8.* exemplis illustrans.

22. Unde eleemosyna non est propriè donatio liberalis, licèt sit voluntaria; sed est donatio ob causam, quatenus ex ea tanta bona proveniunt: quamobrem patres, etiam filiis contradicentibus, possunt dum vivunt largiri de suis bonis in veras eleemosynas, & opera pia, ad Dei cultum, & salutem animarum suarum, ut rectè de facto defendit Navarrus *in Man. cap.26. num.39. vers. Ad quartum*, Leoncillus *d.2.p. privileg.115.num.64.*

23. Rursus eleemosyna ab oblatione distinguitur. Ancharranus *cons.419. num.3.* & rationem dat, quia eleemosyna ab excommunicato recipitur, non verò oblatio: consentit Tuschus *d.conclus.107.num.2.* Addit-que aliam rationem, quia eleemosyna datur secretò, oblatio autem publicè.

24. Ratio Ancharrani admittenda est, quatenus asserit oblationem non esse admittendam ab excommunicato, *cap. Quæ in omnibus 3. de usuris, cap.Cùm voluntate, de sent.excommunicat.* ubi Innocent.& Abbas *num.7.* Idque olim in Ecclesia adservatum, ut constat ex Clement. *lib.3. Const. Apost.cap.8. & lib.4.cap.7.* Concilium Nicænum *can.17.* apud Pisanum. Ratio est, nam cùm Ecclesia interdicat communionem cum excommunicato, *cap. Audi 21. cap.omnis 32.11.quæst.2.* Navarrus *cap.27. num.17.* inde est, ut ejus oblationem non accipiat, esset enim cum excommunicato communicare. Suarez *de Religione, tom.1. lib.1.cap.6.n.2.*

Leoncil

Leoncillus *de Privileg. paup. 2. p. privileg. 119. num. 7.* Præcipuè, quia oblationes in Eccleſia fiunt inter Miſſarum ſolennia, idque non ſolùm hodie, verùm etiam priſcis temporibus, ut ex Cypriano obſervat D. Gonzalez *ad Concilium Illiberitanum, lib 2. cap. 15. lit. D.* Quapropter tanquam à communione in ſacris præciſis, *cap. Nuper 29.* ubi Scribentes, *cap. Sacris 58. de ſentent. excommunicat.* nequeunt ab excommunicatis oblationes accipi. Albaſpineus *lib. 2. obſervat. cap. 5.* Fagnanus *in cap. Cùm voluntate, de ſentent. excommunicat. num. 14.*

25. Undè notandum advertit Concilium Illiberitanum *cap. 28.* ibi : *Epiſcopum placuit ab eo, qui non communicat, munera accipere non debere.* Qui quidem textus non ſolùm intelligi debet de his, qui erant ejecti à communione Euchariſtica, verùm etiam ab omni communione Fidelium. Suarez *dict. cap. 6. n. 2.* Erant enim olim oblationes, quæ ante Altare præciſè offerebantur, ut novæ ſpicæ, uvæ, oleum, thymiama, panis, & vinum; idque diebus Dominicis, *cap. Omnis 69. de conſecrat. diſt. 1.* Concilium Matiſconenſe *2. cap. 4.* Tum & pecunia offerebatur, quam fideliter diſtribui decernit Concilium Emeritenſe *cap. 14.* Pars enim quædam harum oblationum pauperibus erogabatur, altera verò ad alimoniam Sacerdotum deferebat. Gonzalez *dict. cap. 55. lit. D.* Lantmeter. *de vet. Cleric. vict. lib. 1. cap. 40. verſ. 3.* Durantius *de Rit. Eccleſ. lib. 2. cap. 26 num. 7.* Idcircò cùm excommunicati à Fidelium communione fuiſſent præciſi, inde eſt, ut minimè eorum munera, aut oblationes admitterentur.

26. Poſſunt tamen oblationes excommunicatorum aliquando accipi, quando non ſolenniter offeruntur, nec in eorum receptione cum eis communicatur; natn jura ſimiles oblationes interdicentia, intelliguntur de oblationibus, quæ fiunt in Eccleſia. Gloſſa *in cap. Eos quos 128. de conſecr. diſt. 4. cap. De viro 12. quæſt. 2* Nam licèt per Diaconum fierent, *cap. Perlectis 1 diſt. 25.* erat tamen communicatio in Sacris cum aliis Fidelibus. Si tamen fiant extra Eccleſiam, & non immediatè per excommunicatos, nulla eſt ratio, cur non accipiantur. Suarez *d. cap. 6. num. 30.* Barboſa *de offic. Paroch. 3. p. cap. 24.*

27. Alia verò ratio diſparitatis, quam præſtitit Tuſchus, nullius eſt momenti; nam ex eo quod eleemoſyna publicè fiat, non deſinit eſſe eleemoſyna, ſi fiat propter Dei amorem: quamobrem non deſinunt eſſe eleemoſynæ, quæ publicè fiunt à Prælatis, & Superioribus, qui debent eas publicè facere ad ſubditorum exemplum, juxta illud *Matth. cap. 5. verſ. 16.* dicentis: *Luceat lux veſtra coram hominibus, ut videant opera veſtra bona.* Quem locum licèt cauſativè intelligat ibidem Maldonatus, attamen rectè intelligitur de Prælatis, & Superioribus, quibus ad aliorum exemplum incumbit bona opera non in occulto facere, ut in eleemoſyna ſcripſit Barboſa *in Paſtoral. 1. part. tit. 1. gloſſ. 9. num. 25.* Leoncillus *2. part. privileg. 115. à num. 67.*

28. In aliis verò (licèt eleemoſyna in publico ſit verè eleemoſyna) maximè decet eam in publico non fieri, ſed in occulto, prout Dominus *Matth. cap. 6. verſ. 2.* docuit: *Cùm ergo facis eleemoſynam, noli tuba canere ante te, ſicut hypocritæ faciunt in Synagogis, & in vicis, ut honorificentur ab hominibus. Amen dico vobis, receperunt mercedem ſuam. Te autem faciente eleemoſynam, neſciat ſiniſtra tua quod facit dextera tua.* Unde eleganter D. P. Chryſologus *ſerm. 9.* ait: *Tuba, quia talis eleemoſyna boſtilis eſt, non civilis; verecundiam pauperum non relevat, ſed fatigat. Ergo homo, daturus Deo, dato ſecretò, ut quod dederis, non ſit oneris, ſed honoris.* Quapropter D. Hieronymus *in cap. Vide 65. quæſt. 1.* ſcripſit: *Bona enim opera vulgi opinionem ſectantia, non tam præmium, quàm pœnam conſequuntur.* Eſt in terminis textus *in leg. 13. tit. 23. p. 1.* ubi Gregorius *gloſſ. 3.* Leoncillus *dict. privileg. 115. num. 68.* Rubeus *pract. reſolut. cap. 100. num. 461.* Bellarminus *de bon. oper. lib. 3. cap. 13. in princip.*

29. Eſt denique ratio diſparitatis inter oblationem, & eleemoſynam, quia oblatio eſt res illa, quæ immediatè intuitu Religionis Deo ab hominibus abſque immolatione exhibetur. *Dent. cap. 23.* ibi: *Non offeres mercedem.* Ex *Malach. cap. 1.* ibi: *Sic offeratis.* Soto *de Juſt. lib. 9. quæſt. 3. art. 1.* Moſconius *de Majeſt. Milit. Eccleſiæ, lib. 1. cap. 3. p. 3.* Eleemoſyna verò non immediatè Deo offertur, ſed mediatè; prout datur pauperi, ſeu loco ſacro ob Dei amorem, intuitu pietatis, & miſericordiæ, ex traditis à S. Thoma 2. 2. *quæſt. 32. art. 1.* Trullench *dict. dub. 8 à num. 1.* Undè neceſſariò differunt.

30. In calce tamen hujus capitis ſcribere non deſinam requiſita eleemoſynæ; eleemoſyna enim facienda eſt juſtè, ordinatè, bonâ intentione, & de licitè acquiſitis, ut explicat noſter Alphonſus *in l. 10. tit. 13. part. 1. cap. Eleemoſyna 7. cap. Scriptum 12. 14. quæſt. 5.* Sed ne allegationibus variis aſſumptum onneremus, audiamus tantùm D. Joan. Manuel. *in ſu Conde Lucanor, fol. mihi 70.* hæc ſcribentem: *Y para que la limoſna ſea buena, conviene que aya en ella eſtas cinco coſas. La primera, que ſe faga de lo que hombre huviere de la buena parte. E la otra, que ſe faga eſtando en verdadera penitencia. E la otra, que ſe tanta, que ſienta hombre alguna mengua por lo que da, y que ſea coſa de que ſe duela hombre. E la otra, que la faga en ſu vida. E la otra, que la faga ſimplemente por Dios, è non por vana gloria, ni por uſania de mundo. E faciendo Eſtas cinco coſas, ſeran todas las obras de limoſnas cumplidas, y habria hombre de todas muy buen galardon.* Fuſcus *d. cap. 30. num. 7.*

CAPUT II.

Quando Eleemoſyna ſit in præcepto?

SUMMARIUM.

Hæretici dicunt divitias licitas non eſſe Chriſtianis, n. 1. Plato docuit convenire omnia eſſe communia, n. 2. Sequitur eleemoſynam non eſſe licitam, n. 3. Refelluntur hæretici, à n. 4. Latè explicatur textus in cap. Jus naturale 7. diſt. 1. *à n. 4. & numeris ſequentibus diſcepratur, an rerum diviſio ſit de jure naturæ, uſque ad n. 10.*

Præceptum eſt dandi eleemoſynam, tam de Jure Divino, quàm naturæ, n. 11.

Triplex eſt neceſſitas, extrema, gravis, & communis: & quomodo intelligantur, n. 12. & 13.

Periculum infamiæ an ſit neceſſitas extrema? Aliqui negant, n. 14. Alteri affirmant, num. 15. Admittitur in Nobilibus, n. 16. Honor vitæ comparandus, ibid. & n. 17. Quæ ſit neceſſitas communis, ibid.

Tria ſunt bona eleemoſynantium, neceſſaria ad naturam, neceſſaria ad ſtatum, & bona ſuperflua, num. 19.

Aliqui dicunt, hoc præceptum ſolùm obligare in extrema neceſſitate, n. 20. Hoc præceptum obligat in extrema ad dandam eleemoſynam ex ſuperfluis, n. 21. Et idem in gravi, n. 22.

Sed an obliget in communi ex ſuperfluis? Aliqui affirmant, n. 23. Alteri negant. Utrumque probabile dicit Trullench. Sed diſtinguitur, à n. 25.

Aliqui

Aliqui dicunt rarò esse divitem habentem superflua respectu futuri eventus, & status: sed hodie fallit in extremis, & gravibus, n.29.

Hodie quando tantæ sunt necessitates, superfluum respectu præsentis status est inspiciendum, n.30. Nec possunt divites absque gravi culpa monumenta erigere, nec Ecclesias, nec Capellas, seu Eremiteria, nec Conventus, ubi non sunt necessarii, n.31.

An de necessariis ad statum teneamur dare eleemosynam extremè indigenti. Prima sententia affirmat, n.32. Secunda negat, n.33. Tertia distinguit, n.34. Explicatur, à n.35.

Si persona extremè indigens sit necessaria Reipublicæ, vel Ecclesiæ, etiam cum diminutione status est subvenienda, n.37.

In gravibus necessitatibus an teneamur dare eleemosynam de necessariis ad statum? Negant aliqui: alteri affirmant, n.38. Explicatur, num.39. In communibus non obligat ex his bonis hoc præceptum, num.40.

Ex necessariis ad naturam non obligat hoc præceptum, etiamsi alter extremè indigeat, n.41. Sed an tunc liceat alteri dare, quod mihi est necessarium ad vitam? Sunt duæ sententiæ contrariæ, sed neganti consentio cum D. Augustino.

1. HÆretici, qui quasi Cameli limpidissimam quamcumque aquam ad bibendum conturbant, asseruêre divitias licitas non esse Christianis. Ita sensit Julianus Apostata, teste Nazianzeno *orat.1.* idemque asserêre quidam hæretici *Apostolici* dicti. Epiphanius *hæresi 61.* Manichæi quòque, referente Augustino *lib.1. de moribus Ecclesiæ, cap.11.* & Pelagiani apud eundem *epist.89. ad Hilarium, & ad Paulinum epist.106.*

2. Idem apud Ethnicos aliqui sensêre, ut Plato, quatenus dixit, optimam esse rerum communionem, nec earum divisionem, & proprietatem ad Reipublicæ regimen adeò convenire. Cujus sententiam benè refellit Aristoteles *lib.2. Polit. cap.4.* Tertullianus *in Apologetico, cap.39.* latè Bobadilla *in Polit. lib.1. cap.1. per tot.*

3. Ex hac enim hæresi facilè diluitur præceptum eleemosynæ; nam si Christicolis bona propria habere non licet, consequenter nec poterant eleemosynam dare; non enim de alieno danda est, *cap. Eleemosyna 7.14. quæst.3.* Vasquez *de Eleemosyna, cap.2. n.3.*

4. Sed hæresim illam benè refellit Bellarminus *d. lib.3. cap.10.* Becanus *de Just. cap.5. quæst.1. num.2.* Nam in sacris Literis commendatur eleemosyna, quæ supponit rerum proprietatem in Christianis, & consequenter illam approbant. Tum etiam legitur sanctissimos Patriarchas propria habuisse, ut Abraham, Isaac, & Jacob. Ac denique in Concilio Constantiensi *sess.8.* damnatur Wicleffus asserens, illicitum esse Ecclesiasticis habere possessiones; unde à fortiori asserendum, idem licere aliis Christianis.

5. Attamen non desinam attingere textum *in cap. Jus naturale 7. dist.1.* in quo asseritur jure naturæ omnia esse communia, nec aliquem propriè in rebus habere dominium in eodem jure; unde sequitur, nec Christianis, nec aliis licere proprium habere, sed vivere in bonorum communitate, prout observarunt primi Christiani, *Act. Apostol. cap.4. cap. Scimus 9. 12. quæst.1.*

6. In hac difficultate plura dixerunt DD. ut videre est apud Ant. Pichard. *part.1. Inst. de obligat. ex delict. à num.61.* Vacònius *lib.1. declarationum, cap.11.* In re tamen animadvertèndum, totam existere difficultatem, quomodo jurè naturæ omnia sint communia, & eodem jure naturæ divisio rerum facta sit, atque proprietas singulis concessa. Alii qui dicunt, à principio mundi hominum communitati bona omnia concessa fuisse, ut probatum *psalm.8.* ibi: *Omnia subjecisti sub pedibus ejus.* Ast post Adami peccatum necessaria, & utilis fuit rerum divisio, suppositâ hominum malitiâ, & quod otiosi, & pessimi fructibus aliorum fruebantur, *cap. Dilectissimis 2.12. quæst.1.* ubi Turrecremata *num.4.* Menchaca *Illustr. lib.2. cap.51. num.17.* Bobadilla *d. cap.1 num.6.* Idque factum fuisse ex jure gentium, *l. In hoc jure 5. ff. de Justitia*, instante; & petente eadem necessitate, tenet Mysingerus *in §. Singulorum 10. Instit. de rer. divis. num.fin.* Molina *de Just. tom.1. disp.20. lit. D.*

7. Alteri verò dixerunt, divisionem, & rerum proprietatem introductam esse de jure ipso naturali, *l.1. ff. de acquir. rer. domin.* ibi: *Dominiaque rerum à naturali possessione cœpisse, Nerva filius ait.* Nec esse necessarium recurrere ad jus gentium, ait Tiraquellus *de Prim. quæst.4. num.27.* Gilkenius *de præscript. part.1. cap.1.* Donellus *lib.1. Comment. cap.7.* ubi Osuald. *lit. S.* Valentia *Illust. tract.1. cap.4. à num.1.*

8. In re tamen considerandum, hanc rerum divisionem factam non fuisse à jure naturali. Ratio est, nam, ut ait textus *in dict. cap. Jus naturale*, omnia sunt communia de jure naturali, & in communi data sunt bona hominibus. Villalobos *in Summa, 2. pract 10. diffic.9. num.3.* Ergo de jure naturali facta non est divisio, sed posteà urgente necessitate facta est ab hominibus; nam posteri Adæ divisionem ita fecêre, ut si quisque aliquid primò occupabat, ita dominus rei occupatæ fiebat. Post diluvium præsertim facta confusione linguarum, filii Noë sorte terram diviserunt. *Gen. cap.10. vers.11.* Posteà crescente genere humano, singulæ partes iterum fuerunt divisæ, servata proportione cujuscumque familiæ. Becanus *d. cap.5. quæst.1. num.1. & 2.*

9. Erit ergo difficultas, an ratio divisionis rerum fuerit de jure naturali. Et negandum videtur, nam ex eodem jure omnia erant communia. Ergo jure naturali, & ejus ratione existente, non potuit fieri divisio; repugnat enim, ut de jure naturali bona sint communia, & divisa inter singulos. Sed contrarium asserendum; nam ut scripsit Pontifex *in dict. cap. Dilectissimis*, in statu innocentiæ omnia erant communia: ast post Adami culpam necessaria fuit divisio rerum ob hominum malitiam, latrocinia, & alia quamplurima damna necessariò vitanda. Quapropter ex mutatione materiæ ratio ipsa naturalis dictat, suscipienda esse media moraliter necessaria ad evitanda incommoda, & gravissima mala: sed ad evitanda furta, & latrocinia (suppositâ hominum malitiâ) fuit medium necessarium rerum divisio: Ergo de ratione naturali fuit rerum discretio, & proprietas uniuscujusque. Quod istud fuerit medium necessarium, facilè probatur. Nam crescente hominum multitudine, nequibant absque gravissimis incommodis bona haberi in communi, *l. In re communi 25. ff. de servit. urb. l.3. §. Apparet, ff. de administrat.* Ergo ut medium necessarium admissa est rerum divisio, ut benè advertit Becanus *dict. cap.5. quæst.3. per tot.*

10. Illud verò, quod diximus de primis Christianis omnia in communi habentibus, facilè responsum recipit, quia hæc communio facta est ex consensu ipsorum Christianorum, & ad breve tempus, & quando erant pauci: ast posteà crescente Ecclesiâ, & post devastationem Hierusalem, statim communio ista evanuit. Baronius *tom.1. anno Christi 34. num.171.* Lyranus *in Act. Apostol. cap.2. vers.42. & cap.4. vers.32.*

11. His verò ad repellendos hæreticos præmissis dicendum, præceptum esse de danda eleemosyna, tàm de Jure divino, quàm naturali. De jure divino probatur *Deut. cap.5.* ibi: *Non deerunt pauperes in terra*

habitationis tuæ, idcircò præcipio tibi, ut aperias manum tuam fratri, inopi, & egeno. Et *in Proverb. cap.* 21. sic: *Qui obdurat aurem suam ad clamorem pauperis, ipse clamabit, & non exaudietur.* Paulus 1. *ad Tit. cap. ult.* sic docet: *Divitibus hujus sæculi præcipe facilè tribuere.* De jure naturali etiam probatur, quia de illo jure est proximum diligere, quod non solùm faciendum est affectu, sed etiam opere succurrendo proximi necessitatibus. Unde nonnulli hoc præceptum ad illud diligendi proximum pertinere asserunt. Alii verò ad quartum præceptum Decalogi, ac per consequens communiter refertur, præceptum eleemosynæ esse de jure naturali. S. Thomas 2. 2. *quæst.* 32. *art.* 5. *ad* 4. Bellarminus *dict. lib.* 3. *cap.* 6. Trullench *d. dub.* 8. *num.* 2. Palao *dict. punct.* 1 *num.* 1. *in fine*, Covarruv. *lib.* 3. *var. cap.* 14. *n.* 5. Navarrus *in Man. cap.* 24. *n.* 5. Leoncillus *d. privil.* 121. *n.* 2.

12. Ut verò cognoscamus, quibus in casibus præceptum hoc obliget, duo animadverunt DD. In primis triplicem esse necessitatem, extremam, gravem, & communem. Extrema dicitur illa, quando proximus est ita indigens, ut nisi breviter succurratur, signum appareat brevi esse moriturum, aut si in periculo infirmitatis sit, aut alterius miseriæ, quæ absque dubio illum interficiet; aut sit in proximo periculo amittendi membrum aliquod principale, vel sensum sui corporis, vel ut incidat in amentiam; judicii enim privatio morti comparatur. Sanchez *consil. lib.* 1. *cap.* 5. *dub.* 5. *à num.* 4. qui *num.* 7. scripsit, ad hoc ut sit extrema necessitas, requiri ut in promptu non sit aliquis succurrens pauperi, verùm adsit præcisa necessitas succurrendi.

13. Gravis necessitas, seu quasi extrema dicitur illa, quæ tanta est, ut si proximus non succurratur, verisimile est, proximi vitam abbreviandam, vel in alia quem notabilem morbum perventurum. Exemplis exornat Navarra *de restit. lib.* 3. *c.* 1 *n.* 356. veluti quando quis liberatur notabili morbo, ab infamia, vel proximus cadit à suo statu, aut ab injusta captivitate liberatur, vel ab alio malo, quod arbitrio prudentis est relinquendum. Tamburinus *in Oper. Moral. lib.* 5. *Decal. g. cap.* 1. *num.* 14.

14. Est tamen quæstio de illa parte, quam adduxit Navarra, scilicet quando adest periculum infamiæ, an sit censenda gravis necessitas, an extrema? Aliqui dicunt tantùm gravem, nam homo est dominus suæ famæ, quare sicut illam perdere valet, si adsit in periculo illam amittendi, gravis tantùm necessitas est censenda, non verò extrema. Sotus *de Just. lib.* 4. *quæst.* 6. *art.* 3. Navarrus *d. cap.* 24. *num.* 5. & assentire videtur Sanchez *d. dub.* 5. *num.* 6.

15. Alteri verò extremam dicunt, nam si instans periculum vitæ extremam facit necessitatem, similiter honoris, quia non est minoris ponderis, sed majoris. Unde Ecclesiast. *cap.* 41. præcipitur: *Ceram habe de bono nomine, hoc enim magis permanebit tibi, quàm mille thesauri pretiosi, & magni. Bona vitæ, numerus dierum: bonum autem nomen permanet in æternum.* Tenent Angeles *in Floribus*, 1. *part. quæst.* 3. *de eleemosyna, diffic.* 2. Vasquez *d. cap.* 2. *dub.* 3. *n.* 26. Valdes *de Eleemosyna*, 3. *p. quæst.* 3. *fol.* 46.

16. Hæc sententia admittenda est in viris nobilibus & honoratis; in his enim honor magni ponderis est, ita ut vitæ comparetur, *l. Justa*, & ibi Glossa, *ff. de manumiss. vindict.* Noster Alphonsus *in l.* 17 *tit.* 13. *part.* 2. Baldus *in l.* 1. *Cod. de dignit. lib.* 12 *col. penult.* Barbosa *in l. Is cui bonis, ff. de verb. obligat. num.* 31. Ergo in his nobilibus, & honoratis personis periculum infamiæ extrema necessitas est censenda. Rursus in similibus personis, non solùm honor comparandus est vitæ, quin potiùs magis æstimatur, & ultimum monumentum. *Isti quidem* 8. §. *Quod si dederit, ff. Quod metus causâ, l.* 7. *tit.* 33. *p.* 7. Bobadilla *in Politic. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 44. Idcircò extrema necessitas pensanda est periculum infamiæ in similibus hominibus nobilibus, & honoratis.

17. In aliis verò non ita, in quibus honor non tanti habetur; est pensanda eius necessitas pro qualitate personæ. Illud tamen advertere non desinam, honorem apud Hispanos magni haberi, etiam inter plebeios; sunt enim Hispani omnes avidissimi ad honorem obtinendum; quare in eis periculum illius est consideranda major necessitas, quàm in aliis nationibus: verùm inter omnes semper magni habetur. De quo videndus Augustinus *in cap. Non sum audiendi* 56. 11. *quæst.* 3. *cap. Nolo* 10, 12. *quæst.* 2.

18. Necessitas communis dicitur, quâ laborant pauperes ostiatim mendicantes, ut latè explicant Sanchez *dict. dub.* 5. *num.* 9. Palao *d. tract.* 6. *disp.* 2. *punct.* 2. *à num.* 1. R. Moya *Select.* 1. *p. disp.* 6. *de charit. quæst.* 4. §. 1. Petr. Binsfeldius *de decem præcept. cap.* 3. *de charit. vers. Secunda necessitas, fol. mihi* 277. Velasco *de Privileg. paup.* 1. *p. quæst.* 27. *à num.* 9.

19. Secundò observandum, tria esse genera bonorum eleemosynantium. Primum necessaria naturæ, ideſt necessaria ad sui sustentationem, & suorum, sine quibus nequeunt vitam transigere. Secundò alia sunt bona necessaria ad statum decentem, non solùm concedentis, sed suorum, non habitâ consideratione ad omnes actus possibiles, sed ad eos, qui probabiliter, & prudenter timeri possunt, in quibus, instant convivia honesta, magnificentiæ moderatæ juxta proprium statum: tum quæ reservantur ad dotes filiorum, morbos, bella, & fames, si communiter accidant. Tertiò alia sunt bona superflua, quæ supersunt attento proprio statu, & suorum, consideratis casibus communiter accidentibus. Explicant Navarrus *d. cap.* 24. *num.* 7. Turrianus *ad D. Thom.* 2. 2. *disput.* 32. *dub.* 1. *lit. C.* Sanchez *dict. dub.* 5. *num.* 10. Escobar *in Summa, tract.* 5. *cap.* 4. *num.* 43. Diana 5. *p. tract.* 8. *resol.* 1. Palao *d. punct.* 2. *num.* 2.

20. His ergo suppositis, aliqui Doctorum asseruerunt præceptum eleemosynæ tantùm obligare in extrema necessitate. Referunt Palao *d. punct.* 2. *num.* 10. Sarmiento *de Redditibus, p.* 4. *cap.* 5. Alteri dicunt, tempore necessitatis hoc præceptum astringere: & probatur ex objecto hujus virtutis, quæ est miseria, & indigentia, ut scripsit Suarez *de charitate, disp.* 7. *sect.* 1. *num.* 3. Leoncillus *d. privil.* 115. *n.* 7.

21. In re dico in primis, quando proximus est in extrema necessitate, hoc præceptum obligare ad dandam eleemosynam ex bonis superfluis; nam supposito præcepto, ut minùs in hoc casu debet obligare. Becanus *de externis act. charitatis, cap.* 21 *num.* 6. Vasquez *d. cap.* 1. *dub.* 3. Bonacina *ad* 1. *Decalogi, disp.* 3. *quæst.* 4. *punct.* 6. *prop.* 2. *num.* 1. Villalobos 1. *p. tract.* 22. *diffic.* 2. *num.* 4. Valdes 2. *part. vers. Primò quæritur, fol.* 16. & 3. *p. vers. Primò quæritur, fol.* 26. Leoncillus *dict. privileg.* 115. *num.* 25.

22. Idem dicendum in gravi necessitate; nam apud Matth. *cap.* 25 contrarium facientes damnantur: & apud eundem *cap.* 18. damnatur servus, qui conservi misertus non est in gravi necessitate. Tum à simili probatur, quia graviter peccat videns domum comburi, aut famam proximi lædi, si non occurrit. Ergo similiter, si proximus sit in gravi necessitate, & non eleemosynatur ex superfluis. Suarez *dict. disput.* 5. *sect.* 3. *num.* 5. Navarrus *dict. cap.* 24 *num.* 9. Vasquez *d. dub.* 3. *à num.* 12. Palao *dict. punct.* 2. *num.* 13. Moya *d. quæst.* 4. §. 2. *num.* 5. Covarruv. *lib.* 3. *var. cap.* 14. *num.* 5 *vers. Secunda conclusio.*

23. Dubium est tamen, an ex superfluis in necessitatibus communibus præceptum sit dandi eleemosynam? Et plures asseruerunt adesse: ducuntur autho-

ritate

tate Scripturæ apud Luc. *cap.* 2. præcipientis: *Quod superest, date eleemosynam.* Et *Joan. cap.* 3. ibi: *Qui habuerit substantiam hujus mundi, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauserit viscera à misericordia ab eo; quomodo charitas Dei manebit in eo?* Sancti enim PP. eodem modo loquuntur, dicuntque violenter auferri, quod in necessitatibus retinetur. Ambrosius *in cap. Sicus* 8. 47. *dist.* Hieronymus *in cap. Hospitalitatem, in princip.* 42. *dist.* & alii relati à Bellarmino *d. lib.* 3. *cap.* 7. Unde infertur, gravem esse culpam ex superfluis in communibus necessitatibus eleemosynas non dare. Sanchez *d. dub.* 5. *n.* 37. Palao *d. tract.* 6. *disp.* 2. *punct.* 2. *num.* 35. Becanus *d. cap.* 21. *n.* 1. Valdes 3. *p. vers. Quinta resolutio, fol.* 32. Villalobos *d. diffic.* 2. *num.* 13. qui animadvertit, ad adimplendum hoc præceptum sufficere divitem eleemosynam dare secundùm suum statum, non autem omnibus petentibus. Bellarminus *d. cap.* 7. *in fine.* Tamburinus *d. cap.* 1. *num.* 17.

24. Alteri verò contrarium tenent, asserendo in his necessitatibus communibus tantùm de consilio esse præstare eleemosynam; nam sequeretur, divites habentes superflua non posse de eis ad libitum disponere, nec etiam ad cultum divinum, nec ad ædificandas Ecclesias, sed præcisè teneri ad eleemosynas præstandas, cùm nunquam necessitates communes deficiant. Tum etiam sequeretur, quamplures divites damnari, & eorum Confessarios, quod dicendum non est: Ergo nec debet admitti simile præceptum. Alensis, Rosella, Medina, & alii, quos refert Villalobos *d. diffic.* 2. *num.* 15. Cajetanus *de Indulgent. quæst.* 3. Diana 1. *p. tract.* 1. *miscell. ref.* 32. Sanchez *Select. disp.* 23. *n.* 35. Moya *d. quæst.* 4. §. 1. *num.* 4.

25. Has opiniones probabiles dicit Trullench *dict. dub.* 8. *num.* 10. Licèt primam ut probabiliorem admittat. In re tamen animadvertendum, communes necessitates esse considerandas prout locus, & tempus demonstraverit. Sunt enim aliqui anni non ita fertiles, ut magis communes necessitates ingravescant; & tunc dives habens superflua, si nullas eleemosynas elargiatur, reus erit culpæ; nam illæ necessitates communes amplius quàm communes censentur: quapropter ad præceptum dandi eleemosynam astringetur, ut bene considerat Covarr. *lib.* 3. *var. cap.* 14. *num.* 5. *in fine.*

26. Si verò ex tempore, & loco communes necessitates parum urgeant, faciliterque mendici ab aliis subveniantur, dives habens superflua non est condemnandus de culpa mortali, si eleemosynas non eroget; id enim perdurum esset: & quamvis tunc aliquod adesset præceptum, tantùm obligabit ad veniale, ut tenet Turrianus *d. disput.* 82. *dub.* 2. *in fin.* Layman *in Summa, lib.* 2. *tract.* 3. *cap.* 6. *num.* 5. *vers. Quares.* Excusabitur tamen etiam à veniali quando reservasset eleemosynam in meliori tempore concedendam, & quando magis urgeat necessitas, vel si reservaret superflua ad usus pios. Layman *d. num.* 5. *vers. Quares.* Busembaum *in Medulla, lib.* 2. *tract.* 3. *cap.* 2. *num.* 2. qui *num.* 3. animadvertit, non facilè denegandam esse absolutionem diviti omnes pauperes repellenti, ob dissidium Doctorum in hac controversia.

27. Ex alio enim capite dives iste potest considerari in malo statu, nempè si omnes pauperes crudeliter, & inhumanè repelleret; ostenderet enim nullam habere charitatem, nec misericordiam erga proximos, ut benè Busembaum *d. n.* 2. *in fine*, Trullench *d. dub.* 8. *num.* 11. Becanus *d. cap.* 21. *num.* 8.

28. Notant tamen DD. rarò inveniri posse divitem habentem superflua; nam licèt aliqua dicantur superflua respectu præsentis status, non tamen futuri; potest enim dives ob finem honestum statum in melius commutare, quod si comperat: itaque respectu futuri eventus bona illa superflua non sunt, ut de eis in communibus necessitatibus teneatur eleemosynam dare, ut cum Cajet. Navarro & aliis tenet Sanchez *d. dub.* 5. *num.* 19. Palao *d. tract.* 6. *disp.* 2. *punct.* 2. *num.* 1. Gratianus *discept. for. cap.* 176. *n.* 5. R. Moya *d. quæst.* 4. §. 3. *à num.* 1. Trullench. *d. dub.* 8. *num.* 16.

29. Hoc quidem ex propositione duodecima Innocentii admittendum non est: maximè extremis, aut gravibus necessitatibus existentibus; nam cùm iustet præceptum dandi tunc temporis eleemosynam, tempus præsens est inspiciendum, in quo cùm sint superflua, de eis necessariò est danda eleemosyna, ut cum aliquibus tenet Sanchez *d. dub.* 5. *n.* 15. & explicat Suarez *de charit. disp.* 7. *sect.* 3. *n.* 9. dicens diversimodè considerandas esse superflua in ordine ad graves necessitates, quàm ad communes; in gravibus enim, ne sint superflua, illa bona necessaria dicuntur ad filios in statu ponendos, & alias domesticas personas: at respectu communium illa, quæ sunt ad mutandum statum Quod est graviter observandum, quidquid resistat Moya *d.* §. 4. *à num.* 13.

30. Hinc ad praxim in Castella hodie tenendum, teneri, divites eleemosynas dare ex superfluis, habito respectu ad tempus præsens, nec considerandum futurum, in quo tam gravissimæ adsunt necessitates in omni genere personarum. Dolendum maximè est, Castellam opulentissimum Regnum, & totius Monarchiæ cor, tantis ærumnis gravari; Castellanos quoque ad tam ingentem pauperiem pervenire. O si nostri Catholici Reges, & eorum dissertissimi Ministri descenderent, & miseros pauperes prospicerent, & eorum suspiria auscultarentur, quomodò plangerent!

31. Idem etiam divites tanta ambientes debebant considerare, quibus nefas non videtur in pompa, & inani fastu divitias expendere, desertâ causâ publicâ, & privatorum paupertùm, tantis miseriis, & exactionibus expilatorum. Item alii non debebant tanti mali immemores reddi, qui monumenta grandiora construunt ad sua corruptibilia corpora condienda, cum Capellas armis gentilitiis ornatas, & alia opera quæ ipsi dicunt pia, relictis; & desertis tam gravibus necessitatibus, quibus quidem reclamantibus, nequeunt talia fieri absque gravissima culpa: nec Ecclesiæ, nec Eremitoria construi debent, si non sunt necessariæ, ut cum Aragonio, & Ledesma docet Sanchez *d. dub.* 5. *num.* 18. Quod debent PP. Reverendissimi Confessores eos docere, & Prædicatores in sermonibus conclamare, ne tanti pauperes miseria, fame, pœdore, & tristitiâ quotidie intereant.

32. In rebus tamen necessariis ad statum, an de eis facienda sit eleemosyna extremè indigenti, sub judice est. Prima sententia affirmat, ex loco Joannis *cap.* 3. suprà relato, *cap. Pasce* 21. *dist.* 82. *cap. Immolans* 2. 14. *quæst.* 5. *l. Necare* 4. *ff. de lib. exh. l.* 2. §. *Si publicanus, ff. de bon. rapt.* Ratione probatur, nam ex ordine charitatis potior est vita hominis, quàm status personæ: Ergo ad succurendum proximo extremè indigenti, ne pereat, dandum est de necessariis ad statum. Denique, nam id petit præceptum diligenti proximum; aliàs tamen minùs proximum diligeret extremè indigentem, qui ex necessariis etiam ad statum illi non succurreret, ut explicat D. Gregorius *homil.* 30. *in Evangelia*, exponens illud, *Diliges proximum sicut te ipsum.* Ergo succurendus est proximus extremè indigens ex necessariis ad statum, ut cum aliquibus tenet Turrianus *d. disp.* 82 *dub.* 4. Vazquez *de Eleemosyna, cap.* 1. *num.* 10. & 15. Filliucius *tom.* 2. *tract.* 28. *cap.* 3. *num.* 64. Suarez *de charit. disp.* 7. *Sect.* 4. Bonacina *d. proposit.* 2. *num.* 15. Moya *d. quæst.* 4. §. 5. *num.* 23.

33. Secunda sententia asserit contrarium. Dicitur authoritate D. Thomæ *d. quæst.* 32. *art.* 6. ubi asserit, laudabile esse ex necessariis succurrere extremè indi-

genti: unde infertur, non eſſe opus præcepti, ſed conſilii, quatenus tantùm dicit, laudabile eſſe. Aſt Turrianus *d. dub. 4. verſ. Sed ſolet*, inquit D. Thomam ex illa doctrina non excludere præceptum, quia laudabile eſt præceptum adimplere. Cæterùm hæc ſententia probatur, quia conſervatio vitæ alterius non ita eſt proſpicienda, ut quis ſin decenti ſtatu vivit, totum patrimonium exhauriat, & ab eo cadat; id enim durißimum eſſet, ut in præcepto contineatur. Ita plures apud Turianum *d. dub. 4.* & apud Moyam *d. §. 5. n. 2.* Dicit probabile Palao *d. punct. 2 num. 6.* Diana *2. p. tract. miſcell. 2. reſ. 28. verſ. Quintò dices.*

34. Tertia ſententia eſt Leoncilli *d. privileg. 115. num. 24.* dicentis, quod ſi proximi indigentia extrema ſit tantùs, tunc ex neceſſariis ad ſtatum minimè quemquam ad ſuccurrendum obligari: ſecus ſi extrema neceſſitas ſit vitæ, ſeu naturæ; tunc enim debet ſuccurri.

35. In hoc dubio animadverto Leoncilli diſtinctionem ad rem non eſſe. Nam extrema dici non valet, per quam quis ab ſtatu cadet; ſed gravis neceſſitas, ut diximus *num. 13.* Eſt igitur noſtra quæſtio, quando proximus eſt in extrema neceſſitate vitæ, aut alicujus notabilis membri, ut explicatum eſt *num. 12.* In quo quidem caſu diſtinguendum, quando extrema neceſſitas proximi ita quantitatem magnam petit, ut eleemoſynam debeat cadere à ſuo ſtatu, vel ſui patrimonii notabiliſſimam partem erogare; tunc enim ad iſtud non tenetur. Nam, ut benè conſiderat Trullench *d. dub. 8. num. 6.* charitas non obligat, ut extraordinariis remediis vitam alterius conſerves; veluti quærendo extraordinarias medicinas, etiamſi ſcias, ſine illis pauperem moriturum: ergo nec tanto detrimento, ut cadas à tuo ſtatu, vel grandem partem tui patrimonii expendas pro conſervanda vita proximi. Palao *d. tract. 6 diſput. 2. punct. 2. num. 6* Layman *d. cap. 6 num. 4. verſ. Dixi autem per ſe.* Coninch *de charitate, diſp. 27. dub. 8. à num. 134. concluſ. 4.* Qui addunt quemque non eſſe obligatum opulentas, magnaſque divitias expendere pro conſervanda vita alicujus, veluti tria, aut quatuor millia aureorum. Moya *d. §. 5. num. 24.* in hoc igitur caſu admittenda eſt ſecunda ſententia.

36. Aliter verò eſt, quando quis proximo extremè indigenti ſubvenit ex neceſſariis ad ſtatum, commoditate illa, ac pietate, prout commodè valeat, & in his terminis ſuccurrere tenetur, ex fundamentis relatis pro prima ſententia. Et tradunt etiam Spino *de teſtament. gloſſ. 6 num. 7.* Gratianus *diſcept. for. cap. 176. num. 7.* Quo quidem caſu eſt intelligenda, & jura ſuprà recenſita *num. 32.*

37. Limita verò quando vita proximi indigentis, extremèque periclitantis eſſet neceſſaria Reipublicæ, vel Eccleſiæ; tunc enim quis ex præcepto tenetur expendere omnia bona neceſſaria ad ſtatum, ad illum liberandum: tum etiam quando ſalus publica extremè indigeret; nam præponderat cuilibet privatorum ſtatui, & vitæ. Suarez *d. ſect. 4. num. 2.* Trullench *d. dub. 8. num. 6.* Becanus *d. cap. 2 1 num. 7.* Valentia *tom. 3. diſp. 3. quæſt. 9. punct. 4.* Quod idem extendunt alii, ſi plures homines extremè indigerent, quia tunc ſalus publica dicenda eſt potiùs, quàm privata, ut cum Lorca advertit Diana *5. part. tract. 8. reſ. 7. verſ. Notandum eſt tamen.*

38. In gravibus neceſſitatibus, an ex neceſſariis ad ſtatum obligemur eleemoſynam præbere, controverſum eſt. Negant Cajetanus apud Turrianum, Navarra *de Reſtitutione, lib. 3. cap. . num. 358.* Soto *lib. 5. de Juſt. quæſt. 8. art. 1.* Sarmiento *de Reddit. p. 4. cap. 5. num. 8.* affirmant Adrianus, Paludanus, Bañez Victoria, & Cano apud Turrianum *d. dub. 4. verſ. Sed reſtat* Anglès, Corduba, & Palacios apud Sanchez *d. lib. 1. cap. 5. dub. 5 num. 43.* qui *num. 44.* contrarium dicit probabilius. Diana *5. p. tract. 8. reſ. 15.* Turrianus verò *ubi proximè*, aſſerit in his gravibus neceſſitatibus ſufficere mutuare, nec teneri quem præcisè ad dandum ex neceſſariis ad ſtatum.

39. At credo in præſentiarum præceptum adeſſe dandi eleemoſynam, licèt non ita ſtrictum, prout quando adeſt extrema neceſſitas. Idque authoritate D. Auguſtini *in 1. epiſt. Joan. tract. 5.* ibi: *A creditore angeſtiatur frater tuus? Vide, ſi miſereris, ſi habes mundi facultatem. Fortè dices, Detuli ſum pecuniam meam, ne ille angeſtiam patiatur? Si hoc tibi reſponderit cor tuum, dilectio Patris non eſt in te.* In his ergo verbis clarè demonſtrat D. Auguſtinus, in gravi neceſſitate proximo conſtituto ſuccurrendum eſſe; aliàs gravis erit defectus charitatis. Ergo quia in gravibus neceſſitatibus tenemur proximo eleemoſynam elargiri ex noſtris pecuniis, licèt neceſſariæ nobis fuerint. Cæterùm gravis neceſſitas, quaſi extrema cenſetur; quapropter ſicut in extrema tenemur ex neceſſariis eleemoſynam dare, ſimiliter in gravi, licèt non tanto incommodo, ſicut in extrema, cùm tam arcta non ſit, ex traditis à Suarez *d. ſect. 4. num. 5.* Villalobos *diffic. 2. num. 7.*

40. De neceſſariis ſecundùm ſtatum in communibus neceſſitatibus ex præcepto eleemoſyna largienda non eſt; non enim quis cum detrimento ſtatus mendicantibus ſuccurrere tenetur, niſi quis velit ad perfectiorem ſtatum evangelicæ paupertatis pervenire. *Matth. cap. 19.* Villalobos *d. diſſic. 2. num. 6.* Bellarminus *d. lib. 3. cap. 8.* Lyman *d. tract. 3. cap. 6. num. 4. verſ. Quartò in communem.*

41. Ex neceſſariis ad naturam quis non tenetur ad dandam eleemoſynam etiam extremè indigenti; nam tunc ex ordine charitatis quis ſe & ſuos priùs alere tenetur, quàm alium. Paulus *2. ad Corinth. cap. 5. verſ. 8.* Et ante omnia quiſque tenetur habere rationem ſui. *l. Præſes 17. C. de ſervit. & aqua.* Unde rectè Auguſtinus in *Enchirid. cap. 76.* ait: *Qui vult eleemoſynam ordinatè dare, à ſeipſo debet incipere, & eam ſibi primò dare* Ita *cap. Qui vult 19. de Pœnit. diſt. 3.* Villalobos *d. diffic. 2. n. 5.* Sanchez *d. dub. 5. n. 22.* Gratianus *d. cap. 176. num. 1.* Limitatur tamen quando perſona extremè indigens fuiſſet neceſſaria Reipublicæ, ita ut illa pereunte, Reſpublica periret. Vazquez *de eleemoſyna, cap. 2. n. 2.* Gratianus *d. cap. 176. à num. 8.*

42. Hinc breviter agnoſcendum, an liceat in hoc caſu alimenta ſibi neceſſaria, alteri extremè indigenti præbere, quando tu ſimiliter es perituris? Aliqui affirmant; nam ſi licet propriam vitam exponere pro amico, ſimiliter alimenta neceſſaria ad ejus conſervationem præbere, etiam ſi pereas. Trullench *d. dub. 8. n. 6.* Turrianus verò contrarium tenet *dub. 5. Lit. B.* Nam ſi non licet condemnato, ut fame pereat, oblatum cibum remittere, quia id eſſet ſeipſum occidere, ſimiliter nec alimenta ſibi neceſſaria alteri præbere, ut ipſe pereas. Hæc difficultas pendet ab alia, an liceat exponere propriam vitam pro alterius corporali vita, in qua plura dixerunt DD. Interim tamen calculum pro Turriano ferimus, authoritate D. Auguſtini *lib. de mendac. cap. 6.* ubi ſcripſit: *Si vitam quis temporalem pro alterius vita temporali pendit, non eſt hoc alterum ſicut ſe diligere, ſed pluſquàm ſe, quod doctrina regulam excedit.* Vazquez *d. cap. 2. num. 2.*

CAPUT III.

De his quæ licent tempore extremæ necessitatis : & quomodò extremè egens sit subveniendus ? Elucidatur lex 2. *C. de patr. qui fil. distraxer.*

SUMMARIUM.

Dominus eleemosynâ compensavit pauperibus suam indigentiam, n. 1. Refellitur aliquorum insania asserentium Deum curam hominum non habere, à n. 2.

In extrema necessitate omnia sunt communia, num. 3. Sed quomodo id intelligendum ? Referuntur sententiæ, n. 4. & 5. Resolvitur, à n. 6.

An dives teneatur succurrere extremè indigenti, dando liberaliter; & an sufficiat mutuare. Aliqui dicunt teneri donare, num. 7. Alii dicunt sufficere mutuare, num. 8. Alteri distingunt, n. 9. Concordia aliquorum Doctorum, n. 10. Resolvitur, à n. 11.

Quando datur eleemosyna extremè indigenti, nequit poni pactum, ut pauper acquirat ad restitutionem : sed explicatur, n. 14.

Qui rem alienam suscipit in extrema necessitate, furtum non committit, n. 15. Quod ita intelligendum, dummodò furans non excedat quantitatem necessariam ad sublevandam necessitatem, n. 16. Et non solùm ipse indigens potest alienum suscipere, sed alter si non habet unde indigenti extremè succurrat, n. 17.

Indigens extremè subripiens alienum debet ad se excusandum credere dominum permissurum. Sed contra Goffredum contrarium admittitur, num. 18. Erit tamen illud necessarium, quando non esset extrema necessitas, num. 19.

Explicatur textus in cap. Si quis 3. de furt. *Necessitas alimenti, & vestitus est extrema, è n. 20. Aliqui intelligunt illum textum non de extrema necessitate, sed gravi, n. 24. Rejicitur, n. 25. Resolvitur, n. 26.*

An quando quis commodato, seu precario rem susceperit, & superveniente extrema necessitate consumpserit, teneatur postea restituere. Aliqui negant, n. 27. Alteri affirmant, ibid. Resolvitur, n. 28.

Qui cessit bonis, si ad pingliorem fortunam deveniat, tenetur debita solvere, ibid.

Quid verò, si fur fuerit, & rem furatam in extrema necessitate consumpserit, an teneatur restituere. Aliqui dicunt non teneri, n. 30. Sed contrarium defenditur, n. 31. & 32. Resolvitur, & explicatur textus in cap. Suggestum. 9. de Decimis, *n. 33.*

Iterum examinatur textus in cap. Si quis 3. de furt. *num. 34.*

An quando debitor, & creditor sunt in extrema necessitate, teneatur debitor solvere creditori. Prima sententia affirmat, n. 35. Secunda negat, n. 36. Resolvitur, à num. 37.

An debitor possit rem retinere pro succurrendis pauperibus parentibus extremè indigentibus. Negat Azorius. Affirmant alteri, & extendunt ad patrem tantùm : alteri verò ad parentes, non ad fratres : sed alii etiam ad fratres, n. 41. Resolvitur, n. 42.

Parentes in extrema necessitate possunt vendere filios de jure naturali, à n. 43. De jure civili, à n. 45. Explicatur lex 2. C. de Patribus, qui fil. distraxerunt : lex 8. tit. 17. p. 4. n. 46. Quod extendendum ad alios contractus, ibid.

An id solùm intelligendum in alia extrema necessitate, præter famis. Plures negant, n. 47. Sed alteri affirmant, n. 48. Resolvitur, & examinatur textus in d. l. 2. *n. 49. Et extenditur ad alias extremas necessitates, num. 50.*

Dictis tantummodò, *non excludit casus similes, ibid.*

Decisio textus in d. l. 2. *an extendatur ad matrem. Negant plures, n. 52. Dilabuntur fundamenta horum Doctorum, n. 53. Et extenditur ad matrem, n. 54.*

Verbum Parentes, *non solùm patres, sed & matres significat, ibid.*

Parentes in extrema necessitate an possint vendere filium emancipatum. Negant plures, n. 55. Sed contrarium defenditur, n. 56. Non tamen vendere poterit filium Clericum, n. 57. Nec uxoratum, n. 58.

Facta verò venditione, filius à servitio liberatur, si ipse dederit venditionis pretium, seu alius. Pater, si ad pingliorem fortunam deveniat, tenetur redimere, alias si non redimat, cogetur : verùm etiamsi non detur pretium, dabitur mancipium, n. 59.

Filius in extrema necessitate nequit vendere patrem, n. 60.

An pater in extremâ necessitate famis possit interficere filium. Affirmat aliquis ex l. 8. tit. 17. p. 4. *n. 61. Sed rejicitur, à n. 62. Etiam propter extremam necessitatem non licet fornicari, ibid. ubi etiam explicatur dicta lex 8.*

Olim patres habuerunt facultatem interficiendi filios, n. 63. & 64.

Sed an hoc liceat pari, quando etiam filius necessariò est moriturus. Negatur, à n. 66. Explicatur dicta lex 2. verb. Sanguinolentos, *n. 68.*

Licet in extrema necessitate occisorum carnem edere ; non tamen indigens ad id tenetur : sed in extremis semper licet vesci carne cruda, n. 69.

1. FActa rerum divisione, Supremus Dominus aliis paupertatem concessit, alteris divitias, & abundantiam. Aft inæqualitas ista à mente Dei concinnata, præcepto charitatis, & eleemosynæ compensata est, ut datis, & elargitis eleemosynis, pauperes reciperent quod non receperant, ut est textus *in cap. Sicut* 13. *dist.* 47 Augustinus *serm.* 1. Becanus 2. 2. *cap.* 21. *num.* 8. Spino *de testamen. glos.* 6. *num.* 9.

2. Unde insana nonnullorum sententia explodituf, asserentium Deum nullam curam hominum habere, prout affirmavit Plinius *lib.* 2. *cap.* 7. scribens omnia casu, & fortunâ gubernari. Tacitus *lib.* 6. *Annalium, cap.* 5. ibi : *Multis insitam opinionem non initia nostri, non finem, non denique homines. Diis curæ ; & ideo creberrima & tristia in bonos, & læta apud deteriores esse.* Quod idem videbatur dicendum, cùm videamus bonos paupertate, & egestate oppressos ; pessimosque divitiis, & opulentia affluere. Consideravit Claudianus *lib.* 1. *in Rufinum.*

Sed cùm res hominum tanta caligine volvi
Adspicerem, lætosque diu florere nocentes,
Vexarique pios : rursus labefacta cadebat
Religio, cæcisque viam non spernè sequebar.

Verùm insanientium istorum placitum Ambrosius compescit *in cap. Sicut* 13. *dist.* 47. hisce verbis : *Numquid iniquus est Deus, ut nobis non æqualiter distribuat vitæ subsidia ? Ut tu quidem esses affluens & abundans, aliis deesset & egerent ? An idcirco magis, quia & tibi voluit benignitatis suæ experimenta conferre, & alium per virtutem patientiæ coronare ? Tu verò susceptis Dei muneribus, esi in sinum tuum redactis, nihil te putes agere iniquum, si tam multorum vita subsidia solus obtineas ? Quis enim tam injustus, tam avidus, tam avarus, quàm qui multorum alimenta, suum non usum, sed abundantiam, & delitias facit ? Nec enim minus est criminis habenti tollere, quàm cum possis, & abundes, indigentibus denegare.* His igitur piis liberalitatibus omnes Deus omnipotens æquat pau-

peres & divites, cùm iſtos ad largiendum aſtringat, & ſuo præcepto compellat. Ad rem latè proſequitur Marquez *in ſua Gubernat. lib.2. cap.33. fol. mihi* 292.

3. His præſuppoſitis, ad aſſumptum deveniendo, aliqua exarata ſunt de extrema neceſſitate. Et in primis illud ſciendum, quòd licèt rerum diviſio facta fuerit, ratione naturali perente, ut diximus *cap. antecedenti, num.*8. Attamen in extrema neceſſitate omnia ſunt communia, *l.2. ff. ad leg. Rhodiam, d.cap. Sicut, verſ. Proprium*, 47. *diſt.* Gloſſa fin. *in cap.Sapè, de reſtit. ſpoliat.* Decius *conſ.*697.*num.*19. Gratianus *diſt. dp.*176. *num.*12. Bucatonus *de different. inter judic. civile, & crim. different.*110. *num.*23. Turrianus *in 2.2. diſput.*82.*dub.*8.*in princip.* Utrutigoyti *de Eccl.Cathed cap.*12.*n.*8.

4. Quomodo axioma iſtud intelligendum ſit, non ſatis conſtat. Aliqui enim dixerunt, omnia eſſe communia quoad proprietatem in extrema neceſſitate: & ratio eſt, nam cùm omnia tunc ſint communia, illa pars, quæ percipitur ab extremè indigente, ad illum debet pertinere quoad proprietatem; jure enim communi, prout in re individua, ſaltem quoad partem dominus dicitur, *l. Servi electione* 5. § *penult. ff. de legat.*1. *l. In re communi* 25. *ff. de ſervit. urban. pred.* Ergo intelligendum eſt axioma quoad proprietatem: unde dicunt hi DD. quòd ſi aliquis tempore neceſſitatis aliquid receperit indigens, & poſtea dives fiat, minimè ad reſtitutionem teneri, quia proprium recepit, ut cum aliquibus tenet Azorius *Inſt. Mor.* 2.*p. lib.*12.*cap.*8. Aragonius 2. 2. *quæſt.*31. *art.*6. Surdus *de aliment. tit.*8. *privileg.*39. *num.*11. Acuña *in cap. Sicut, diſt.*47. *num.*7. Caſtillo *controv. lib.*8. *cap.*61. *num.*6. Barboſa *in collect. ad textum in cap. Si quis propter, de furt. num.*3.

5. Alteri verò contrarium tenent, quia licèt dicatur in extrema neceſſitate omnia eſſe communia, non eſt quoad proprietatem, ſed quoad uſum; quamobrem non dicunt communia, ſed communicanda. Eſt tantùm in extremis obligatio ſuccurrendi pauperi, non tamen præcisè transferendo proprietatem, ſed dando uſum, aut mutuando, ita ut ab ea neceſſitate eripiatur. Ergo intelligendum non eſt axioma quoad proprietatem, ſed quoad uſum, & commoditatem, ita ut à neceſſitate liberetur. Rurſus ſi id non detur à proprietario, ſed ab indigente ſuſcipiatur, niſi quoad uſum recipere non valet, proprietas verò non niſi facto noſtro ad alium transfertur, *l. Id quod noſtrum, ff. de regul. jur.* Ergo minimè ſunt communia quoad proprietatem. Et hinc DD. iſta reſolvunt, quod ſi pauper ad pinguiorem fortunam pervenerit, ad reſtitutionem tenetur. Navarrus *in Man. cap.*17.*num.*91. Covarruv *in reg. Peccatum*, 1.*p.*§.1.*num.*3. Valdes *de Eleemoſyna*, 3. *part. fol.*68. *verſ. Quartò quæritur.* Benincaſius *de paupert. dict.ſpecul.*9.*num.*37. Leoncillus *de Privileg.paup.*2. *part. privileg.*170. *num.*5. Vaſquez *dict. cap.*1. *dub.*8. Diana 5. *part. tract.*8.*reſolut.*9.

6. In hoc dubio conſideranda eſt obligatio, quâ dives accingitur ad ſuccurrendum proximo extremè indigenti; ut inde perpendamus, an dominium ad illum tranſeat, necne: nam ſi obligatio eſt ſuccurrendi, dando, & transferendo dominium, utique transferretur, ſecus verò aliàs.

7. Hinc incidimus in aliam quæſtionem, an dives teneatur ſuccurrere extremè indigenti, transferendo totaliter dominium, aut tantùm mutuando? Aliqui aſſeruère, ſuccurrendum per liberalem eleemoſynam, dando, & transferendo dominium in perpetuum. Ducuntur authoritate Leonis *ſerm.*3.*de Collectis.* Bernardi *epiſt.*49. Gregorii 3.*i part. Paſtoral. admonit.*22. Ambroſii *ſerm.*81. & aliorum PP. aſſerentium dandam eſſe eleemoſynam, & nihil de mutuo loquuntur. Cæterùm probatur authoritate D. Thomæ 2.2. *quæſt.*66. *art.*7. *in corpore*, ubi aſſerit, quod diviti ſupereſt, eſſe proprium pauperis, cùm ad eleemoſynam convertere debet, & ſolùm diſpenſatio ei conceditur; quapropter quando evidens eſt neceſſitas, & utilitas, pauper non tenetur ſperare divitis diſpenſationem, ſed ut proprium valet percipere; unde conſtat divitem diſpenſare illa bona debere, ut pauperum bona, *cap. Sicut* 8. *in fine*, *diſt.*47. ſcilicet per perpetuam tranſlationem dominii. Sotus *lib.*4. *de juſt. art.*1. *ad* 4. Suarez *de charit. diſput.*7. *ſect.*5. *num.*2. & 5. Becanus *d. cap.*21.*dub.*6. Villalobos *dict.tract.*32. *difficult.*3. dicit probabilius Palao, *de charit. dict.tract.*6. *diſp.*2. *punct.*4.*num.*5.

8. Secunda ſententia contrarium tenet. Ducitur, nam charitas nihil aliud petit, niſi ut pauper in extrema exiſtens, à periculo illo eripiatur; non autem præſcribit modum ſuccurrendi. Cùm ergo per mutuum ſufficienter ſubveniatur, ac liber à periculo remaneat, ſufficiet per illud ejus neceſſitati ſubvenire. Navarrus *dict. cap.*17. *num.*61. Covarruv. *in regula Peccatum*, 2. *part.* §.1.*num.*4. Eſcobar *in Exam. tract.*5. *exam.*5. *num.*99. Diana *tom.*5. *reſol.*8. *verſ. His non obſtantibus.* Utrumque dicit probabile Tamburinus *in Decalog. lib.*8 *tract.*2. §. 2. *num.*2. Cevallos *quæſt.*729. *num.*14.

9. Tertia ſententia diſtinguit; ſi enim ex bonis ſuperfluis neceſſitas extrema ſuccurritur, neceſſariò facienda eſt per liberalem donationem; ſecus autem ſi fiat ex bonis neceſſariis ad ſtatum, & in re gravis momenti; tunc enim ſufficiet facere per mutuum, ut cenſuit Aragonius relatus à Turriano *dict. diſput* 81. *dub.*6. *lit. D*, Valdes *de Eleemoſyna*, 3.*part.quæſt.*4. *fol.*52.

10. Has omnes ſententias fœdere diſtinctionis componunt alii DD. inſpiciendo perſonam pauperis extremè indigentis; nam ſi tunc temporis pauper, aut egenus ſit, nec ſperetur poſtea habiturum, obligatio ſubveniendi debet fieri per liberalem donationem; ſecus autem ſi dives ſit. Verùm ſi caſu ad extremam neceſſitatem perveniat, & poſtea ex ſuo labore, aut opificio redderé valet, tunc ſufficiet illi ſuccurrere per mutuum. Turrianus *dict.dub.*6. Villalobos *dict. difficult.*3. Mendoza, Suarez, & alii apud Dianam *dict. reſol.*5. *verſ. Sed ſi aliquis*, Trullench *d. lib.*1.*cap.*5. *dub.*8.*num.*7.

11. In hoc dubio dico, quod ſi dives ſit indigens extremè, aut perſona, quæ poteſt laborare, probabiliſſima eſt ſecunda ſententia, charitati enim ſatisfit mutuando pecuniam, ut à periculo liberetur, cùm ipſe habeat, aut habere poſſit ad refundendas expenſas factas, ut à periculo liberaretur. Si verò pauper ſit, nec ſperetur habiturum unde ſolvat; tunc dicendum, quod ſi res ſit parvi valoris, veluti victus dierum aliquorum, tunc liberaliter eſt dandum, ipſa charitate id exigente. Covarruv. *dict.* §.1. *num* 4. Erit ergo dubium, quando fuerit magna quantitas? Et tunc etiam admitto ſecundam ſententiam. Ratio eſt, nam quando eſt qui mutuet pauperi extremè indigenti, ut à periculo eripiatur, tunc nequit conſiderari neceſſitas extrema, ut optimè ſcripſit Cardinalis de Lugo *de Juſt. diſput.*16. *ſect.*7. *num.*139. Ergo ſufficiet per mutuum ſuccurrere indigenti extremè, ut ab ea neceſſitate eripiatur. Et confirmatur, nam accipiendo mutuum, nec pauper eſt in extrema, nec in gravi. Aſt alia quælibet neceſſitas ſufficienter ſuccurritur per mutuum. Ergo ſufficienter per illud ſuccurretur, nec eſt neceſſarium, ut eleemoſyna liberaliter concedatur.

12. Unde reſolvitur proloquium illud, *In extrema neceſſitate omnia eſſe communia*, intelligendum eſſe quoad uſum, non verò quoad proprietatem; poterit

enim

enim indigens uti rebus alienis, ut à periculo liberetur, tanquam rebus inferioribus destinatis ad conservandam vitam, quæ est majoris ordinis. Idque probatur, nam pauper nequit illa accipere, nisi eo modo, quo dives tenebatur præstare. Cùm ergo, ut probatum est, ipse non teneatur liberaliter donare, sed tantùm dare ad usum, vel ad mutuum cum obligatione restituendi, similiter nec ipse pauper aliter post suscipere, ut docuerunt Abbas *in cap. 3. de furt. num. 5.* Covarruv. *in dict reg. Peccatum, 2. part. §. 1. num. 4.* Navarrus *dict. cap. 17. num. 61.* Ergo non est intelligendum de proprietate.

13. Doctrina verò aliorum Doctorum est minùs probabilis, quàm relata ut dicit Covarruv. Eam tamen admitto quando res esset parva, quæ à divite præstatur, vel quam abjecto suscipit pauper ad sublevandam suam extremam necessitatem, cùm res parva ex ordine charitatis liberaliter præstari debeat, ut diximus *num. 11.*

14. Est tamen in re adnotanda doctrina Sanchez *dict. lib. 1. cap. 5. dub. 5. num. 49.* Delugo *de Just. disp. 16. sect 7. num. 168.* asserentium, quando datur eleemosyna ex superfluis extremè indigenti, pactum poni non posse, ut pauper acquirat ad reddendam illam quantitatem; sed tantùm ut reddat, si nactus fuerit pinguiorem fortunam. Sed si detur indigenti, qui potest labore, & opificio acquirere, causam non invenio, ne pactum poni non possit, etiamsi ex superfluis concedatur, cùm ex illis bonis sufficienter adimpleat mutuando, quia illa obligatio acquirendi, ut reddat, est de natura ipsius mutui, §. 1. *Inst. quibus modis re contrahatur obligatio, l. 2. §. fin. ff. Si certum pet.* Si verò sit pauper, qui nequit laborare, nec ex aliquo officio acquirere, pactum redditur inutile; deserviet tamen, ut si ex aliquo titulo ad pinguiorem fortunam deveniat, mutuum reddere teneatur; interim tamen in utroque foro suspenditur obligatio, *leg. Ex diverso, ff. de solut.* P. Gregorius *lib. 22. Synt. cap. 13.* Lusit Martialis ad id:

Sexte nihil debes, nihil debes, Sexte, fatemur;
Debet enim, si quis solvere, Sexte, potest.

15. Ex dictis aliud axioma cognoscitur, nempè in extrema necessitate furtum non committi: ratio communiter traditur, quia in extremis omnia sunt communia, nec in re propria considerari valet furtum. Arist. *Ethic. cap. 5.* ait: *Nemo quæ sua sunt, furatur. l. 1. §. Furtum, ff. de furt.* Hæc enim ratio nobis non est sufficiens, ex dictis suprà. Quapropter aliam addidimus, scilicet quia furtum dici non valet, quando quis utitur re jure ad eum pertinente, *l. 1. ff. de usu & habit. §. 1. Inst. de usu, & habit.* In extrema necessitate indigens re aliena jure utitur: Ergo nec dici valet furtum. Tum furtum est contrectatio rei alienæ invito domino, ideò est rationabiliter invito; aliàs enim furtum non committitur. Lessius *de Just. lib. 2. cap. 2. dub. 1. num. 4.* Tamburinus *Oper. Moral. tit. 8. ad Decalog. tract. 2. cap. 1. num. 5.* Cùm ergo accipit aliquid extremè indigens, dominus irrationabiliter sit invitus, minimè furtum committit. Quod autem irrationabiliter sit invitus, facilè probatur, quia ipse dominus id tribuere tenebatur. Ergo. Benincasius *de paupert. quæst. 7. specular. 9. num. 2.* Valdes *de Eleemosyna, 3. p. fol. 67. vers. Quæritur primò,* Leoncillus *dict. 2. p. privil. 170. à num. 6.* Castillo *controvers. lib. 8. cap. 61 num 4.* Bonacina *de Restit. disp. 2. quæst. 8. punct. 1. propos. 1. n. 1.* Navarrus *in Man. cap. 17. num. 5.*

16. Quod ita intelligendum, dummodò furans non excedat quantitatem necessariam ad sublevandam suam necessitatem, quia aliàs dominus esset rationabiliter invitus. P. Gregorius *Syntag. lib. 37. cap. 7. num. 7.* Cantera *quæst. 3. crim. de furt. cap. 8. num. 3.*

17. Cæterùm nec id tantùm intelligendum de ipso extremè indigenti, sed etiam de alio quoliber; nam si ipse non haberet, unde extremè indigenti succurreret; & vidisset eum periclitari, rectè poterit alienum accipere, ut illius necessitati subveniret, absque aliquo furto. Navarrus *comment. 2. de Regularibus, n. 28.* Surdus *de Aliment. tit. 8. privileg. 39. num. 6.* Tamburinus *d. lib. 8. cap. 6. num. 4.* Poteritque cum moderamine inculpatæ tutelæ impedientem interficere. Lessius *dict. lib. 2. cap. 12. num. 69.* Verùm si ipse haberet unde indigenti succurreret, alienum arripere non posset. Vasquez *de Eleemosyna, cap. 2. dub. 1.* Palao *d. tract. 6. disp. 2. punct. 9. num. 3.*

18. Rursus, in re examinanda est doctrina Goffredi *in rub. de furt. num. 9.* quem refert Farinacius *de furt. 1. part. quæst. 174. n. 68.* asserentis in extrema necessitate positum, aliena posse percipere; ut tamen excusetur propter necessitatem, debere credere dominum permissurum. Sed Goffredus admittendus non est, quia ut docet S. Thomas *2. 2. quæst. 66. art. 7.* ordo divinæ providentiæ ita disposuit, ut res inferioris ordinis deservirent majoribus, prout bona ad vitam conservandam, quod nequit impediri per divisionem rerum: quare in specie dominus nequit impedire, ut qui extremè indiget, ex suis bonis alatur; idcircò percipiens non debet credere permissurum dominum, cùm etiam eo invito possit bona illa percipere. Cæterùm quando quis est irrationabiliter invitus, jus ipsum præstat consensum ipsius, ut actus rectè agatur, prout quando est obligatus illum præstare. Et renuit Rolandus *lib. 4. cons. 56. num. 16.* Menochius. *de Arbitrariis, casu 182. num. 11.* Gratianus *discept. for. tom. 1. cap. 43. num. 41.* Cùm ergo in præsentiarum dominus teneatur præstare consensum, ut indigens extremè succurratur ex suis bonis; inde est, ut egenus iste non teneatur credere dominum permissurum, cùm jus præstet consensum ipsius. Valdes *de Eleemosyna, 3. part. fol. 70. vers. Nec obstat.*

19. Erit tamen necessaria circumstantia illa petita à Goffredo, quando absque ulla necessitate bona alicujus perciperet, & percipiens vellet se à furto excusare. Nam ut eleganter ait Consultus *in l. Inter omnes 46. ff. de fur. Qui putavit se hominis voluntatem attingere, fur non est, quia sine dolo fecit, sive falsò, sive verè putet. §. Placuit 6. Inst. de obligat. quæ ex delict.* ubi Pichard. *num. 30.* Gomez *var tom. 3. cap. 5. num. 5.* Quæ quidem credulitas justa debet esse, procedens ab aliqua causa probabili, undè rectè probetur, non dolo existimasse. aliàs excusatio nullius erit momenti. Pichard. *dict. §. 6. num. 31.* Farinacius *d. quæst 174. num. 142.* Tamburinus *dict. cap. 6. num. 4.* Quod arbitrio judicantis relinquendum. Menochius *de Arbitr. lib. 2. casu 298. num. 2. & 3.*

20. Sed contra hucusque scripta adest textus *in cap. Si quis 3. de furt.* ubi si aliquis pro necessitate furatus fuerit cibaria, vel vestem, vel pecus, propter famem, aut nuditatem, ei pœnitentia injungitur per tres hebdomadas; si tamen reddiderit, non cogitur jejunare. Ergo furtum committitur, etiamsi quis in extrema necessitate aliquid subripuerit. Et confirmatur, nam necessitas, de qua agitur in illa specie, est extrema; nam erat famis, quæ vitæ certissimum periculum est, & ultimum humanorum supplicium. Livius *lib. 2. de Bell. Punico, Famem ultimum humanorum supplicium.* Hieronymus *Thren. cap. 2. Melius est occidi gladio, quàm fame tabescere.* Optimè Quintilianus *de dira fame,* ait: *Felix pestilentia, felix prædiorum strages, denique omnis mors facilis; fames aspera vitalia haurit, præcordia carpit, animi tormentum, corporis tabes, magistra, peccandi, divissimâ necessitatum, deformissima malorum. Hæc ad humilia corpus, nobiles manus ad furta mittit. Hæc alienis pedibus mendicantes prosternit. Hæc sæpe socorum fidem frangit. Hæc venena populis publicè dedit*

dedit. Hæc in parricidium prorupit. Refert Luc.de Peña *in l. 2. C. quib. muneribus, col. 2.* Tiraquellus *de retract. lib. 1. §. 26 gloſſ. 1. num. 22.*

21. Itidem in ſacris Litteris dignoſcitur, dum pro graviſſimis delictis tanquam condignum ſupplicium infligitur. Ezechiel. cap. 5. *Famem congregabo, & conteram vobis vaſculum panis.* Idem *cap. 14. verſ. 12. & 13.* David *pſalm. 104.* Et primum peccatum fame punitum vidimus, Gen. *cap. 3. ibi: Maledicta terra in operè tuo, in labore vultus tui veſceris panem tuum.* Eſt optimus textus *in cap. Reverſimini 65. 16. quæſt. 1.*

22. Alia etiam neceſſitas nuditatis ſimiliter extrema dicitur, cùm nudi vivere nequeamus; quia licèt aliqui barbari nudi incedant, quorum barbariem inſequuti ſunt aliqui hæretici, Adamiani vocati, *cap. Quidam 39. verſ. Adamiani, 24. quæſt. 3.* Caſtro *de Hæreſibus, verb. Nuditas*: communiter tamen loquendo, ad vitam ſunt neceſſaria veſtimenta, ita ut ſine eis eam conſervare non poſſimus. Unde benè Conſultus *in l. Legatis 6. ff. de Aliment. & cibar. legat* ait: *Legatis alimentis, cibaria, & veſtitus, & habitatio debebitur, quia ſine his ali corpus non poteſt.* Quod ſtatim agnoverunt primi patres, cùm jam morti obnoxii ob culpam edulii fructus collecti ex arbore ſibi interdicta, ut ſe veſtirent, perizomata fecerunt, *Gen. 3. verſ. 7.* ibi. *Conſuerunt folia ficus, & fecerunt ſibi perizomata*, quibus à Domino exuti; *verſ. 21. Fecit eis tunicas pelliceas, & induit eos*: pelliceas quidem, quia exuti immortalitate, induerunt mortalitatem. Origenes *homil. 6. in Levit.* D. Auguſtinus *lib. de Gen. contra Manich. cap. 21* Et merentur noſtrates, ſi veſtimenta non ſuſciperent. Quamobrem Turrecremata *in cap. Singulis 86. diſt. 4 num. 3.* ſcripſit, extra Paradiſum neminem nudum vivere poſſe.

23. Ex alio enim capite nuditas extrema eſt neceſſitas, quia licèt extrema non ſit quoad vitam, eſt tamen extrema ratione pudoris, & humanitatis, ut Adamus conſideravit, excuſans ſe à præſentia Domini, eo quòd nudus eſſet. *Gen. 3. verſ. 10.* his verbis: *Timui, eo quòd nudus eſſem.* Sarmiento *de reddit. 4. p. cap. 5. num. 4.* Solorzano *de jur. Ind. tom. 2. lib. 1. cap. 24. n. 6.* Undè difficilis ſit textus ille.

24. Ut verò hanc difficultatem diſſolvant DD. varia interpretamenta adduxerunt, quæ congeſſerunt Covarr. *in reg. Peccatum. 2. p. §. 1. num. 4.* D. Gonzalez *in d. cap. Si quis 3. de furt. num. 5.* Aſt illud commune eſt, ut non intelligatur de extrema neceſſitate, ſed tantùm de gravi; non enim neceſſitas conſiſtit in indiviſibili, ſed habet latitudinem inter extremam, gravem & communem; etiamſi ſit fames, vel nuditatis: Ergo cùm in ſpecie illius textus eſſet tantùm neceſſitas gravis, & aliena ſubripuiſſet, mitigatâ ordinariâ pœnâ, per hebdomadas tres pœnitere jubetur, ut eſt elegans textus *in cap. Fraternitatis 11. 12. quæſt. 2.* Farinacius *d. quæſt. 174. num. 69.* Et ita intelligunt Azorius, Sotus, & Valentia apud Barboſam *in d. cap. 3. num. 2.* Granados *2. 2. controv. 3. tom. 1. diſp. 7. num. 4.* Diana *11. p. tract. 1. reſ. 13. verſ. Non enim obſtat.* Caſtillo *d. lib. 8. cap. 61. num. 4.*

25. Sed hæc communis interpretatio nequit admitti; nam ut poſtèà dicemus, *cap ſequenti*, etiam in gravi neceſſitate licet alienum ſubripere, cùm tunc dare dominus teneatur. Diana *d. reſ. 13.* Velaſco *de Privilegiis paup. 2. p. quæſt. 65 num. 22.* Ergo etiamſi textus ille intelligatur de gravi neceſſitate, tamen accipiens ab omni culpa eſt excuſandus, & conſequenter à pœnitentia trium hebdomadum.

26. Hoc, & aliis omiſſis interpretamentis, dico textum illum intelligendum de extrema neceſſitate, verùm pœnam illam impoſitam fuiſſe, non propter culpam, ſed propter cauſam; illud enim in jure ſcitum eſt, ut aliquando ex cauſa pœnæ irrogentur, ut eſt in bigamia, *cap. 2. de bigamia*; & in irregularitate ex defectu lenitatis, *cap. Sine culpa, de reg. Jur. in 6.* Quando enim quis furatur in extrema, tam longè eſt ut culpam committat, quin potiùs culpa eſſet non furari. Leoncillus *d. 2. p. privileg. 170. à nu. 25.* ſed adeſt cauſa, nempè ſpecies culpæ, quæ fortè ſcandalum aliis eſſet, niſi aliquo modo puniretur; tum quia hoc ſupplicium eſt neceſſarium ut alii à delictis terreantur, dum viderint ſolam ſpeciem illius puniri, prout in homicidio caſuali. Concilium Illiberitanum *can. 5.* Nannetenſe *can. 18.* Vvormatienſe *can. 18.* Tum etiam, quia licèt iſta culpa non ſit, tamen ex eo quòd publica fiat, habet crimen, ut eleganter docet Hieronymus *epiſt. 47.* his verbis: *Etſi conſcientia criminis vulnus non habeat, habet tamen fama ſuam ignominiam.* Et Ovidius canit:

Famaque, non facto crimine, crimen habet.

Quapropter pœna illa imponitur illi publicæ deformitati. Surdus *de Aliment. tit. 7. quæſt. 16. num. 43.* Farinacius *de dilect. carn. quæſt. 141. nu. 50.* Vivius *deciſ. 141. num. 50.* in hoc quidem ſenſu hunc textum intelligunt Gonzalez *ibi num. 5.* D. Ferdin. Mendoza *ad Concil. Illib. lib. 1. cap. 15.* ubi illuſtrat ipſe Gonzalez.

27. Cæterùm in capite iſto diſquirendum, an quando quis ante neceſſitatem precariò, vel commodato, aliquid ſuſceperit, ſi ſuperveniente extrema neceſſitate conſumpſerit, teneatur poſtèà reſtituere. Aliqui negant, quia tunc res illa propter neceſſitatem ſupervenientem facta fuit illius: Ergo reſtituere non tenebitur. Sotus, Aragonius, & alii relati, & ſequuti à Villalobos *de diffic. 2. num. 12.* Diana, qui plures dat, *5. p. tract. 8. reſ. 10.* Affirmant verò alteri, ſi ad pinguiorem fortunam perveniat, quia obligatio illa extincta non fuit per neceſſitatem. Valdes *de Eleemoſyna, 3. p. fol. 68. verſ. Quintò etiam.* Palao *d. tract. 6. diſp. 2. punct. 10. num. 2.*

28. In re dico, duobus modis poſſe indigentem eſſe obligatum, nempè quando dominium rei tranſlatum eſt ad ipſum, veluti in mutuo, in quo quidem caſu, ſi poſt neceſſitatem ad meliorem fortunam perveneriit, tenetur reſtituere; nam illa ſublevatio facta fuit de re propria, nec enim extremè indiget, qui ex ſuis bonis ſuccurritur. Præterea licèt obligatio illa propter ingruentem neceſſitatem ſuſpenderetur, non verò extinguitur, ſed reviviſcit, meliori fortuna ſuperveniente, ut cognoſcitur quando quis ceſſit bonis; qui licèt pro tunc liberetur à creditoribus, attamen ſi poſtèà ad pinguiorem fortunam perveniat, omnia debita ſolvere tenetur; non enim per ſuam neceſſitatem extinctæ ſunt illæ obligationes, ut docet Ulpianus benè perpenſus *in l. Quæſtionis 6 ff. de ceſſ. bon. l. 1. C. qui bon. ced. poſſ.* Menochius *de Arbitr. l. 2. cent. 2. caſu 183* Salgado *in Labyrint. 2. p. cap. 16. à num. 60.* Et ita cautionem præſtare tenetur. Menochius *d. caſu 183. n. 20.* Paz *in praxi, 4 p. tom. 1. cap. 5. à num. 10.* Ergo ſimiliter in præſentiarum, quando propter neceſſitatem mutuum conſumpſerit, tenebitur poſtèà ad meliorem fortunam perveniens debitum ſolvere. Leſſius *d. lib. 2. ca. 16. dub. 1. num. 18.*

29. Si verò dominium non fuerit tranſlatum, utpote in commodato, & precario, *l. Rei commodatæ 8. ff. Commodat. l. Officium 9 ff. de rei vindicat. l. 1 cum ſequent. ff. de precar. cap. fin. eod. tit. l. 9. tit. 2. p. 5.* ſi res modica ſit, non tenetur reſtituere; ſecus autem, ſi magna, quia tunc ſatisfaciebat dives dando rem illam ad mutuum ipſi indigenti.

30. Quid verò ſi fur fuerit, ac ex injuſta acceptione rem apud ſe habuerit, & in extrema neceſſitate conſumpſerit, an reſtituere teneatur? Aliqui exiſtimant ad reſtitutionem non teneri; exiſtimant enim debitum illud extinctum adveniente neceſſitate, quia res illa cum dominio tranſlata eſt ad extremè indigentem, undè nec poſtèà ad reſtitutionem tenebitur. Cæterùm pro his expendi valet textus *in cap. Suggeſtum 9.*

de

de decim. Ubi notatur, quod si res habeat tractum successivum, non revocatur, licèt postea causa cesset, dummodò res ipsa habeat perfectionem. Cùm ergo ex causa egestatis rem furatam consumpserit fur, & ne periret, & perfecta relinqueretur, consumptio, ex nova causa melioris fortunæ nequit obligatio restituendi reconvalescere; & consequenter non tenebitur ad restitutionem. Rosella *verbo Furtum, vers. Pone quis.* Sylvester *verbo Furtum, num.* 10. Palao *tom.* 1. *tract.* 6. *disput.* 2. *punct.* 10. *num.* 3. Hurtado de Mendoza 2. 2. *disput.* 159. *sect.* 5. 63.

31. Aft contrarium tenent Navarrus *dict. cap.* 17. *num.* 61. Covarr. *dict.* 2. *part.* §. 1. *num.* 4. Lessius *dub.* 8. *num.* 68. Delugo *dict. sect.* 7. *num.* 179. Ducuntur *ex cap. Si quis prò necessitate* 3. *de furt.* ubi si quis furatur in extrema necessitate, & rem consumpserit; si postea restituat, à pœna liberatur. Ergo quia consumpsit rem furatam in extrema necessitate, ad restitutionem tenetur. Sed Contrarii dicunt, textum istum assumptum non probare, quia intelligendus est disjunctivè, itaut sensus sit, sive restituat, vel per tres hebdomadas jejunet, itaut restitutio pœnæ locum obtineat, non verò quod fur maneret in obligatione restituendi. Sed interpretamentum istud est incertum, non enim loco pœnæ restitutio imponitur, sed restitutio ipsa tollit pœnam. Ratio est; nam illa imago, seu species furti tollitur, quando furans ipse libenter restituit; cognoscitur enim animum contrectandi non habuisse, qui libenter restituit; sed tantùm suæ indigentiæ subvenire. Unde species furti tollitur, quæ necessariò debet consistere in animo contrectandi vero, vel saltem suspecto, *l.* 1. §. *Inde Iulianus, l. Inficiando* 67. *ff. de furt.*

32. Cæterùm alia ratione ducitur hæc sententia; nam ex delicto furti antecedentis orta est occasio, ut res illa consumeretur in extrema necessitate latronis; idcircò cùm damnum ex furto provenerit, si fur ad meliorem fortunam pervenirèt, ad restitutionem tenebitur. Covallos *quæst.* 719. *num.* 29.

33. In dubio isto animadverto, jura quæ pro utraque parte adducuntur, non efficaciter sententias illas probare. Textus *in d. cap. Suggestum*, non probat illam notam, quæ ab aliquibus Doctoribus adducitur; quin potùs contrarium. Nam, ut scribit Barbosa, *ibidem, num.* 7. & 8. nihil aliud deducitur ex illo textu, nisi quod quando privilegium conceditur ex aliqua causa tacita, vel expressa; cessante causa, extinguitur privilegium: unde sumitur, quod licèt obligatio restituendi rem furatam per extremam necessitatem suspendatur, ex eo quod rectè fur in sublevanda sua necessitate extrema expenderit, si necessitas cesset, superveniente meliori fortuna, tanquam causa cessante, obligatio illa reviviscit, & consequenter ad restitutionem tenebitur.

34. Textus *in dict. cap.* 3. etiam in ordine ad restitutionem varia suscipit interpretamenta, ut advertit D. Gonzalez *ibi, num.* 5. quamobrem firmo pede ex vi illius decisionis nihil resolvere possumus. Quare resolvendum ex dictis suprà, teneri restituere, si magnam partem rei furatæ consumpserit, ut se ab extrema necessitate eriperet, si magna res sit & ex ea amissa grave nocumentum domino inferatur; secus si res sit parva, quam teneretur dominus dare liberaliter, si furem in extrema necessitate vidisset, prout diximus *num.* 28.

35. Rursus disquirenda est alia quæstio, an quando creditor, & debitor sunt in extrema necessitate, debitor teneatur solvere creditori quod illi debet. Prima sententia affirmat, quia in eadem necessitate extrema creditor est melioris conditionis, quia habet jus ad utendum re sua pro relevanda sua necessitate, & in concurrentiâ duorum ille prævalet, qui potior est in re *l. Quæritur, ff. de Statu hom.* ubi Scribentes: Ergo in hac specie tenebitur debitor in eadem extrema necessitate solvere creditori. Cæterùm, nam licèt tempore necessitatis extremæ omnia sint communia, vel communicanda, *l.* 1. §. *Cùm eadem, ff. ad l. Rhodiam*, Canonistæ *in cap. Exiit, de verb. signific. in* 6. nequit hoc intelligi quando dominus rei, & infimul alter sunt in extrema necessitate; tunc enim rei dominus est præferendus, quare debitor semper tenebitur solvere, etiamsi extremè indigeat. Sylvester *verbo Restitutio* 5. *quæst.* 2. Scotus *in* 4. *dist.* 25. *quæst.* 1. *art.* 4. Richardus *art.* 5. *quæst.* 4. Medina *de Rest. quæst.* 3. *in causa* 4. *ad* 4. Navarrus *cap.* 17. *num.* 6.

36. Secunda sententia tenet contrarium *ex cap. Si non licet* 9. 23. *quæst.* 5. ubi Augustinus scripsit minimè licere seipsum occidere, esset enim propriam adimere vitam, rem apud se existentem alteri concedere, ex qua poterat suam indigentiam sublevare quod non licet. Cæterùm, nam in extrema necessitate cessant dominia, ac si minimè facta fuisset rerum divisio; unde nec dominus habet jus ad petendum, nec debitor tenetur solvere. Ergo minimè tenebatur creditori concedere, quin potiùs melior erit conditio possidentis, *cap. In re communi, de reg. jur. in* 6. *l. Sabinus* 28. *ff. commun. divid. l. Per fundum, ff. de servit. rust.* Et ita tenent Lessius *dict. dub.* 1. *num.* 13. Vasquez *de Eleemosyna, cap.* 1. *num.* 72. Hurtado de Mendoza 2. 2. *disp.* 159. *sect.* 3. §. 69.

37. In re tamen animadvertendum est, quod si dominus rei eam teneat, & extremè indigeat, nequit auferri ab alio, etiam extremè indigente; habet enim dominus possessionem rei & jus interdicendi, ne alius tanto suo damno illam percipiat, idcircò nequit ab alio auferri, etiamsi extremè indigeat. Lugo *dict. sect.* 7. *n.* 146. Diana 5. *p. tract.* 8. *resol.* 11. *in fine.*

38. Si verò res sit apud extremè indigentem per commodatum, depositum, vel alium modum non transferentem dominium, asserunt aliqui, domino extremè indigenti restituendam; quia in eo durat præoccupationis fundamentum. Navarrus *d. cap.* 17. *n.* 60. Lorca 2. 2. *sect.* 3. *disput.* 38. *num.* 11. Quod alteri aliter intelligunt, nempè si necessitas priùs dominum rei ursisset, qui antea jus acquisierat, ut sibi restitueretur. Turrianus *dict. disput.* 82. *dub.* 9. *in princip.* Vasquez *de Eleemosyna, cap.* 2. *dub.* 9. *à num.* 71. Sed absolutè contrarium tenent alii, ex eo quod res facta est communis, saltem quoad usum, & est in possessione; quare non tenetur creditori concedere, ut cum Cajetano docet Lessius *dict. dub.* 1. *nu.* 3. Diana *dict. resol.* 11. *vers. Quid ego sentiam?* Trullench. *dict. lib.* 7. *cap.* 15. *dub.* 2. *num.* 6. Palao *de tract.* 6. *disp.* 2. *punct.* 9. *num.* 8. Azor. 2. *p. lib.* 12. *cap.* 8. *quæst.* 6.

39. Sed in re dicendum censeo, admittendam esse distinctionem Turriani, & Vasquez, considerando tempus quando necessitas inceperit; nam si priùs evenerat necessitas creditoris, necessariò est ei restituenda: nam axioma illud, *in extrema necessitate omnia sunt communia*, non intelligitur, nec admittitur quando dominus est in eadem necessitate. Costa *de remediis subsrened.* 106. *illat.* 7. *num.* 4. *dub. fin.* Leoncillus *d.* 2. *part. privileg.* 170. *num.* 53. Cùm ergo jam dominus rei fuerit in extrema necessitate, antequam debitor, inde est, ut si postea illius superveniat necessitas, nequeat res illa debitori communicari. Ergo necessariò restituenda est creditori. Si verò debitoris necessitas prior fuerit, contrarium dicendum est; nam jam est ei quoad usum communicata, idcircò rectè poterit retinere: si verò in eodem tempore ad ambos perveniat necessitas, communicabitur res, idcircò poterit retineri à debitore.

40. Aft si debitum sit alicujus rei, quæ translata est ad dominium debitoris, poterit rectè retinere, nec

tinebitur reſtituere, quia res propria eſt, prout diximus de dominis ſua habentibus, *num.* 37.

41. Eſt etiam dubium, an quando debitor rei poteſt propter extremam neceſſitatem rem ſibi retinere, poſſit idem facere, ſi parentes ejus extremè indigeant, creditore in eadem neceſſitate exiſtente? Negavit Azorius *dict. cap.* 8. *quæſt.* 6. Sed alii affirmant, & extendunt ad patrem. Turrianus *dict. dub.* 9 *in fine.* Alii ad parentes, non autem ad fratres. Vaſquez *dict. cap.* 1. *dub.* 9. *num.* 74. Leſſius *dict. dub.* 1. *num.* 14. Alteri ad fratres extendunt. Diana plures referens *dict. tract.* 8. *reſolut.* 12. Trullench. *lib.* 7 *Decalogi, cap.* 15. *dub.* 2. *num.* 5.

42. Sed tamen quando dominium tranſlatum eſt ad debitorem, tunc benè poterit ſuccurrere parentibus, & fratribus extremè indigentibus; nam ex bonis propriis majori ratione tenetur iſtis ſuccurrere quàm creditori. Ergo relicto creditore, benè poterit ſubvenire ex bonis debitis parentibus, & fratribus. Si verò dominium non fuerit tranſlatum, ſolùm id poterit facere quando ſibi potuiſſet ſuccurrere, ut explicatum eſt. Attamen ſi injuſtè poſſederit, creditori eſt ſolvendum ad ſublevandam ipſius neceſſitatem. Turrianus *d. dub.* 9. *lit. C*, Vaſquez *d. cap.* 1. *dub.* 8. *n.* 68.

43. Prorſus in extrema neceſſitate pater ad ſuccurrendam ſuam neceſſitatem poteſt filios vendere, ſi fame opprimatur. Hoc tamen aſſertum dubius modis eſt diſquirendum. In primis de jure naturali: ſecundò de jure poſitivo. Quoad primum dicendum, de jure naturali licere parentibus propter nimiam egeſtatem filios vendere, ut probatur Exodi capite 21. *Si quis vendiderit filiam ſuam in famulam, non egredietur, ſicut ancillæ conſueverunt.* Deuteronomii capite 15. *Cùm tibi venditus fuerit frater tuus Hebræus, aut Hebræa.* Quæ quidem teſtimonia indicant, patres habere jus vendendi filios: idque exiſtente gravi neceſſitate, vel extrema, majori ratione admittendum. Aſt jus iſtud apud Hebræos propter inopiam adeſſe, illa teſtimonia probare aſſerunt aliqui, quia abſoluta non erat venditio, ſed ad tempus; nam ſeptimo anno ad priſtinam libertatem redibant. *Hieremiæ cap.* 34. Ideircò propter inopiam patres vendere poterant filios, ut animadvertit Azorius *Inſt. Mor.* 2. *p. lib.* 2. *cap.* 19. *quæſt.* 6. *verſ. Alterum eſt.*

44. Ad rem verò adducitur textus in Eſdræ capite 5. *Filii noſtri, & filiæ noſtræ multæ ſunt nimis: accipiamus pro pretio eorum frumentum, & comedamus, & vivamus.* Nehemiæ capite 5. Bobadilla *lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 11. Ex quibus verbis ſatis colligitur, in caſu neceſſitatis parentes jus habere de jure naturali vendendi filios, ne fame pereant. Et confirmatur, nam ut dicit Delugo *de Juſt. diſput.* 1. *ſect.* 1 *num.* 9. parentes licèt dominum proprie in filios non habeant, habent tamen dominium eminens, vel altum, ut poſſint vendere filios pro ſua neceſſitate, ſicut Princeps habet dominium eminens ad vendenda bona ſubditorum pro graviſſima neceſſitate Reipubliçæ: unde ſi parentes extrema neceſſitate urgeantur, poterunt ex illa cauſa filios vendere, ut ab illa eripiantur ex jure naturali, ſicut ex eodem jure Princeps poteſt vendere bona ſubditorum, ut liberet à tanto malo Rempublicam. Denique filii ex jure naturali tenentur parentes pauperes, & egenos alere, ut latè diximus *1. part. lib.* 4. *cap.* 9. Ergo parentes ex eodem jure poterunt eos vendere, ne fame pereant, cùm & ipſi filii ad hæc præciſa alimenta teneâtur, ut pignora ipſius obligationis. Azorius *dict. cap.* 19. *quæſt.* 6. *verſ. Alterum eſt.* Molina *de Juſt. tract.* 2. *diſput.* 33. *num.* 11. Bobadilla *in Polit. lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 23.

45. De Jure verò Civili apud Romanos Romulus illam legem ſtatuit, ut pater ter vendere potuiſſet filios; verumtamen trina venditione facta, ſui juris efficiebantur, nec in patria poteſtate remanebant, teſte Dionyſio Halicarn. *lib.* 2. Unde lex duodecim Tabularum ſic proferebat: *ſi pater ter filium venundavit, filius à patre liber eſto.* Numa verò Pompilius rem temperavit, ſtatuens ut ſi pater filium uxorem ducere permiſerit, ampliùs eum venundare non poſſet; duravit attamen venditio in aliis caſibus, donec fuit interdicta ab Imperatoribus *in l.* 1. *Cod. de patribus qui filios ſuos diſtraxerunt.* Explicat. Covarr. *lib.* 3. *var. cap.* 14. *num.* 4. P. Gregorius *Syntag. lib.* 11 *cap.* 8 *num.* 12. Azorius *d. cap.* 19 *quæſt.* 6.

46. Ab hoc tamen interdicto caſus exceptus eſt, quando pater extremè indigeret, & fame premeretur, *l.* 2. *Cod. de patr. qui fil. diſtraxerunt, l.* 8. *tit.* 17. *p.* 4. Nam in tam urgente neceſſitate, prout eſt mortem patris elongare, diſſonum fuiſſet ipſi naturali rationi, ſi pater venditione filii vitam redimere nequiret, quando ipſe non ſolùm vitam, verùm eſſe à patre receperit. Petrus Gregorius *dict. cap.* 8. *num.* 11. Bobadilla *in Polit. lib.* 3. *controverſ.* 25 *num.* 76. Surdus *de Aliment. tit.* 8. *privileg.* 38. *à num.* 7. Maſtrillo *de Magiſtrat. l.* 3. *cap.* 10. *num.* 51. Aſcanius Clemens *de patr. poteſt. cap. ult. effect.* 1. *à princip.* Riccius 1 *p. deciſ.* 186. *num.* 3. Boſius *de patr. poteſt. cap.* 3. *num.* 5.

Quod non ſolùm intelligas de ſola venditione, ſed & de permutatione, pignoratione, vel alio quolibet contractu, quo poſſet pater ſuam neceſſitatem ſublevare. Pinellus *de bon. mater.* 2. *part. num.* 26. Covarr. *dict. ca.* 14. *num.* 4. *verſ. Secundò eodem.* Surdus *d. privileg.* 38. *num.* 9. Barboſa *in collect. dict. leg.* 2. *Cod. de patribus, qui fil. diſtrax. nu.* 5. & 6. Molina *d. diſp.* 33. *num.* 11. Azorius *d. cap.* 19. *quæſt.* 6. *verſ. Quæres.* Boſſius *d. cap.* 3. *num.* 12.

47. Eſt tamen dubium, an idem intelligendum ſit in alia qualibet extrema neceſſitate, veluti quando pater captivus redderetur, vel eſſet necandus, aut aliquo corporis membro privandus. Et plurimi inegant, nam textus *in d. l.* 2. utitur dictione taxativa, *Tantummodò*, quæ alium caſum excludit, *l. Lucius*, §. *Quæ habebat, ff. ad Trebell.* Barboſa *dict.* 403. Ergo nequit pater in alio caſu neceſſitatis filium vendere. Cæterùm nam hæc diſpoſitio exorbitat à jure, itaque ejus extenſio facienda non eſt ex identitate rationis, aut majoritate illius, ut ex aliquibus ſcribit, & tenet Surdus *dict. privileg.* 38. *num.* 14. Alphanus *collect.* 402. Aſcanius Clemens *dict. effect.* 1. *à num.* 9. Barboſa *in d. l.* 2. *num.* 7. Gregorius *in d. l.* 8. *gloſſ.* 1. Sanchez *conſ. lib.* 1. *cap* 1. *dub.* 13. *num.* 4.

48. Alteri verò tenent contrarium, quia in ſimilibus caſibus militat eadem ratio. Ergo extenſio facienda eſt illius legis; nihil enim differt, ſi pater fame, aut gladio, ſive ſervitute moriatur. Ergo extenſio illius legis facienda eſt ad ſimiles caſus. Rurſus, ratio ipſa naturalis petit non ſolùm in caſu famis, verùm in alio ſimili, ut pater habeat ſimilem poteſtatem, cùm & ipſe filius teneatur patrem à morte liberare, in quantum potuerit. Pinellus *d.* 2. *p. num.* 27. ad quem inclinat Surdus *d. num.* 9 *in fine*; Azorius *dict. cap.* 19. *quæſt.* 6. *verſ. Duo hic.* Molina *dict. diſput.* 33. *num.* 11. *ad medium.* Boſius *dict. cap.* 3. *num.* 17. *verſ. Hæc poſterior.*

49. In hoc dubio examinandus eſt textus *in l.* 2. *Cod. de patribus qui fil. diſtraxerunt*, ibi: *Tantummodò.* Quippe adverbium illud anſam præbuit huic difficultati. Plures DD. aſſerunt in illa ſpecie alios caſus ſimiles excludere, quia eſt dictio taxativa. Addo tamen, & aliter potuiſſe probare; nam dictio illa poſita in lege continente caſum favorabilem, & pium, prout eſt alere patrem in caſu extremæ neceſſitatis, ita excludit caſus ſimiles, ut minimè ad eos extendatur. Vivius *com. opinion. tom* 2. *lib.* 9. *tit.* 34. *num.* 64. Benedictus Ægidius *in l. Ex hoc jure, ff. de Inſ.* 1. *p. cap.* 11.

cap. 17. *num.* 39. Ergo decisio illius textus nequit ad casus similes extendi. Rursus, datur disparitas inter casus similes, & casum famis. Nam, ut animadvertit Surdus *d. privileg.* 38 *num.* 9 *in fine*, mors ista acerbior est quàm altera, quæ gladio, aut aliter inferretur. Ergo postquam extendenda ad casus similes.

30. Sed tamen contrarium teneo; nam dictio illa *Tantummodo* licèt taxativa sit, non tamen excludit casus similes; in quibus adest eadem ratio. Barbosa *d. dict.* 403. *vers. Includit*. Prout etiam quando ponitur taxativa, *Nisi*. Guttierrez *can. lib.* 1. *cap.* 54. *num.* 5. Gomez *var.* 1. *tom. cap.* 11. *num.* 12. Et in dictione *Tantùm*, cùm pluribus Barbosa *dict.* 301. *num.* 8. quod idem tenendum, licèt disponat in causa favorabili, & pietatis, si in similibus casibus adest idem favor, & pietas; nam licèt Vivius, & alii relati contrarium docere videantur, tamen intelligendi sunt quando in casu simili non adest idem favor, & pietas, prout in præsentiarum, quia in casibus similibus adest idem favor, & pietas, & ideo necessariò est extendenda. Raudensis *de Analog. cap.* 15 *num.* 84. Novarius *de privileg. miser. person. privil.* 36 *num.* 4. Thoro *de Privileg. causa pia, privil.* 216. Denique disparitas adducta à Surdo parvi ponderis est; nam licèt dira magis videatur mos famis, ut diximus *num.* 20. attamen est disparitas quoad modum, non verò quod pater in aliis similibus casibus à morte non liberetur, si non succurratur; modus enim moriendi parvi pendittur, cùm mors una sit, ut inquit Augustinus *in cap. Quid culpatur* 4. 23. *quæst.* 1. Statius *lib.* 9. *Thebaid.*

Mille modis lethi miseros Mors una fatigat.

Et describit *lib.* 2. *Sylvar.* sic:

Nam populus mortale genus, plebisque caduca,
Quid fleat interitus? hos bella, hos æquora poscunt,
His amor exitio, furor his, & sæva cupido.
Ut fileam morbos, hos ora vigentia bruma,
Illos implacido lethalis Sirius igni:
Hos manet imbriferè pallens autumnus hiatu.
Quidquid habet ortum finem timet, ibimus omnes,
Ibimus: immensis ornam quatit Æacus umbris.

Ergo cùm modus mortis non patrem ab ea eripiat, sicut potest in casu famis filium vendere, similiter in aliis casibus similibus, per extensionem hujus legis.

31. Undè admitto secundam sententiam: nec textus ille probat contrariam, cujus dispositio nequit dici exorbitans à jure, sed æquissima, à jure, & æquitate naturali descendens; quamobrem facilè admittit extensionem.

32. Cæterùm est aliud dubium non prætereundum, an decisio illius textus extendatur ad matrem, ita ut possit in extrema necessitate existens filios vendere. Negat communis sententia, quia mater nequit transigere circa statum filiorum, nec in servitutem redigere, *l. Transactione* 26. *C. de transact.* Ergo nec vendere etiam in casu extremæ necessitatis. Lex tamen ista nihil probat, quia etiam pater extra casum ejusdem necessitatis nequit transigere de statu filii, nec in servitutem redigere. Rursus ducitur hæc sententia, nam rubrica, sub qua constituta est lex illa, non loquitur de matribus, sed tantùm de patribus. Ergo non est extendenda ad matres. Tandem hæc facultas vendendi provenit à jure illo patriæ potestatis, quod mater non habet. Ergo minimè mater, qualibet existente necessitate, poterit filios vendere. Pinellus *in d. rub.* 2. *p. à num.* 20. Surdus *d. privilegio* 38. *num.* 17. Georgius Accatius *de Privileg. parent. privileg.* 21. *num.* 18. Barbosa *in d. l.* 2. *num.* 9. Molina *d. disp.* 33. *num.* 11. *ad medium.* Bossius *d. cap.* 3. *num.* 28.

33. Hæc enim duo fundamenta hujus sententiæ parum urgent, quia ex rubrica tantùm nequit efficax capi argumentum; melius tamen percipitur ex verbis, & mente ipsius legis, ac ex genuina ejus ratione contrarium probante, ut postea explicabimus. Aliud verò fundamentum responsum accipit; nam *in d. l.* 2. nulla mentio fit patriæ potestatis, quapropter dicendum hanc potestatem vendendi filios in extrema necessitate, non procedere à patria potestate, sed à ratione naturali dictante in tam urgente necessitate parentes à filiis esse succurrendos, etiamsi necesse fuerit, ut à patribus vendantur.

34. Idcircò contrariam admitto sententiam. Et probatur; nam lex prima, *C. de Patribus, qui filios suos distraxerunt*, loquitur expressè de parentibus, quod quidem verbum non solùm patres significat, sed matres. Gratianus *discept. for. tom.* 2. *cap.* 332. *à num.* 20. & alios ascendentes, ut latè docet Barbosa *de Appellat. verbor. signif. appel.* 185. Et postea lex 2. ponitur pro exceptione illius regulæ, quare debet reduci ad primam legem, & similiter intelligi de patribus, & matribus. Rursus quia textus *in d. l.* 2. loquitur non specificè de patribus, sed per verbum *Si quis*, quod comprehendit masculinum, & femininum sexum, *l. hominis, ff. de verb. sign.* ubi notant Scribentes. Decius *tom.* 1. *cons.* 338. *num.* 1. Barbosa *de Dict. dict.* 373. *n.* 2. Quare textus ille non solùm intelligendus de patribus, sed etiam de matribus. Cæterùm, jus istud non procedit à patria potestate, sed à sanguinis conjunctione, & charitate obligante filios ad parentibus succurrendum; quæ quidem ratio par est in matre ac in patre: unde facilis est extensio. Gloss. *in Clement.* 1. *de elect. verbo Exigatur*, latè per Baldum *in Auth. Quas actiones, C. de Sacrosanct. Ecclesiis*, Jas. *in l. Emancipata, C. de collat. num.* 21. Undè hanc sententiam admitto. Beninçasius *de paupert. quæst.* 8. 5. *spec de contract. n.* 17. Hunnius *vol.* 2. *disp.* 18. *thes.* 4. *quæst.* 20. Diana 9. *p. tract.* 7. *miscell. res.* 27.

35. Hinc resolvendum, quid de emancipato filio dicendum, an parentes propter extremam necessitatem eum vendere possint? Et in his est sententia, vendere eum non posse; nam cùm juris sui sit, & liberatus à patria potestate, nequit vendi à parentibus, etiam extremè indigentibus. Pinellus *d. 2. p. num.* 23. Molina *d. disp.* 33. *num.* 11. Azorius *d. cap.* 19. *quæst.* 6. *vers. Si iterum roges.*

36. Sed admitto contrarium, nam jus istud vendendi filios in extrema necessitate, non provenit à patria potestate, sed ab obligatione alendi, & succurrendi parentes: Filius verò emancipatus tenetur parentes alere, *l. Si à liberis* 5. §. *Sed verum, ff. de lib. agnoscend.* ubi DD. *l. Legatum, ff. de capit. diminut.* Ergo pater eum vendere valet in extrema necessitate constitutus, ut benè considerat Surdus *d. privileg.* 38. *n.* 15. *in fine*, Barbosa *in d. l.* 2. *num.* 8. *in fine.*

37. Non tamen poterit vendere filium Clericum, nam licèt in præsentiarum filius venditus non constituatur in propria servitute, sed potiùs dicatur serviens, Baldus *in d. l.* 2. *in princip.* Surdus *d. privileg.* 38. *num.* 22. attamen id cederet in dedecus totius statûs Ecclesiastici; quapropter nequit à parentibus vendi. Covarr. *d. cap.* 14. *num.* 4. *vers. Quærò quid.* Marta *de Jurisdict.* 4. *p. cas.* 90. *à num.* 5. Surdus *d. privileg.* 8. *num.* 16. Ascanius Clemens *d. effect.* 1. *num.* 55. Barbosa *in d. l.* 2. *num.* 8. Sayrus *in clavi Regia, lib.* 9. *cap.* 6. *n.* 11.

38. Quod extendendum ad filium uxoratum, non quia de jure communi liberetur à patria potestate, quamvis sic de Regio, sed propter maximum detrimentum mulieris. Azorius *d. quæst.* 6. *vers. Si iterum*, Molina *d. num.* 11.

39. Verumtamen facta filii venditione, à servitio liberabitur, si ipse quantitatem refundat, quam emens acceperit, vel alius pro eo dederit; nam cùm ipse fuerit tantùm ad servitium astrictus pro ea quantitate, illâ præstitâ, necessariò liberabitur, *d. l.* 2. *l.* 9. *tit.* 15. *p.* 4. ubi Gregorius *gloss.* 1. Surdus *d. privileg* 38. *num.* 29.

Nec enim emptor aliquo modò valet contradicere ne redimatur; nam obligatio nihil aliud includit, ut cum Baldo tenet Surdus *d. num.* 29. Pater verò, ſi ad pinguiorem fortunam perveniat, debet filium redimere, aliàs verò, ſi renuerit, cogetur ad adimplendam illam obligationem; eſt enim ei data iſta poteſtas cum onere illo, ut deducitur *ex d. l.* 2. Covarr. *in d. cap.* 14. *n.* 4. *verſ. Quinto ad ejuſdem legis*, Azorius *d. quæſt.* 6. *verſ. Si iterum.* Barboſa *in d. l.* 2 *n.* 11. Molina *d. diſp.* 33. *num.* 11. *ad fin.* Quod non ſolùm reddito pretio intelligendum eſt, verùm etiam mancipio, ut decernitur *in l.* 2. *in fine*, & ibi communiter Scribentes.

60. Denique licèt parens poſſit vendere filium ob extremam neceſſitatem, non tamen filius patrem; nam licèt habeat naturalem obligationem illum alendi, non ita ſtricta eſt, prout filii reſpectu patris, à quo eſſe recepit, ut cum aliquibus tenet Surdus *d. privileg.* 38 *num.* 23.

61. Denique in capite iſto diſquirendum, an pater in extrema neceſſitate, prout accidit quando obſides ſunt in aliqua urbe, poſſit filium ſuum interficere, ut ex carne ejus alatur. Et affirmandum videtur, ex deciſione textus *in l.* 8. *tit.* 17. *p.* 4. ubi aſſeritur, quod ex foro fideli Hiſpaniæ, ſi pater in caſtello obſidione prematur, poſſit filium comedere, potiùs quàm hoſti caſtellum tradere. Cæterùm exemplò demonſtratur, nam ut legitur 4 *Regum. cap.* 6. *verſ.* 28. obſeſſâ Samariâ, duæ mulieres pacto inito de comedendis filiis, unum interfecerunt, coxerunt, & comederunt; verùm Rex nullam illarum punivit, ſed liberas reliquit. *Quod cùm audiſſet Rex, ſcidit veſtimenta ſua, & tranſibat per murum.* Signum equidem quod interficiendo filium, & comedendo in extrema illa neceſſitate, non deliquerant. *Hierem. cap.* 4. ibi: *Manus mulierum miſericordium coxerunt filios ſuos*; prout etiam fecerunt Hieroſolymis, Veſpaſiano urbem obſidente, aliquæ mulieres. Et apud noſtrates Cajagurrirani à Caio Pompeio obſeſſi, filios ſuos interfecerunt, ut comederent. Refert plura Rabiſius Textor *in ſua Officina, verbo Fames memorabilis, fol. mihi* 140. Undè ex his exemplis non improbatis ab Hiſtoricis, aſſerendum videtur, in extrema neceſſitate, quando aliter pater nequit periculum mortis evadere, poſſe filium interficere, & comedere. Valdes *de Eleemoſyn.* 3. *p. fol.* 67 *num.* 2.

62 Sed tamen id non eſt admittendum. Ratio eſt, nam nunquam licet innocentem interficere. *Exod. cap.* 23. ſic prohibetur: *Inſontem, & juſtum non occides.* Idque quia eſt intrinſecè malum, quapropter in nullo caſu licet; ſicut nec blaſphemia, & adulterium. Leſſius *de Juſt. lib.* 2 *cap.* 9. *dub.* 7 *num.* 1. Villalobos *in Summa, 2. p. tract.* 12 *diffic.* 9 *n.* 1. Delugo *de juſt. diſp* 10. *ſect.* 4. *num.* 1. Quare etiam in extrema neceſſitate id non licebit, prout nec fornicatio, quæ nec etiam in extrema neceſſitate permiſſa eſt, *cap. Itaque* 32. *quæſt.* 2. *l. Palam* 43. §. *Non eſt ignoſcendum, ff. de ritu nupt.* Beninca ſus *de paupertate, quæſt.* 7. *ſpec.* 9. *in Jud. num.* 26. Leoncillus 2. *p. privileg.* 170. *num.* 43. Ruſtus lex Partiæ admittenda non eſt ob prædictam rationem; Noſtrates enim forum illud admiſerunt ex ignorantia, & nimia cum Regibus fidelitate: tum ex aliqua arrogantia, in Hiſpanis quaſi ingenita; non verò licitè, ut ibi benè perpendit Gregorius *in d. l.* 8. *litt. A.* Padilla *in Auth. Res quæ, C. commun. de legat.* Petrus Caballus *ref. crim.* 294. *num.* 193. *cent.* 3. Quod idem dicendum eſt de aliis exemplis adductis, quæ licèt verè evenerint, non tamen licitè. Boſſius *d. cap.* 3 *num.* 14.

63. Sed dices, olim patribus conceſſum fuiſſe facultatem filios occidendi, & habuiſſe poteſtatem vitæ, neciſque, prout ſcripſit Dionyſius Halicarn. *Antiquit. Rom. cap.* 2. cujus verba tranſcripſit Azorius 2. *p. Inſt. Mor. lib.* 2. *cap.* 19. *quæſt* 6. *verſ. Tertius effectus.* Hoc enim commune habebant Romani cum Perſis, quod à Scythis, & poſtea apud Moſcovitas receptum, ut ex Sigiſmundo ſcripſit Azorius *ubi proximè, verſ. Fuit hæc.* Boſſius *de patria poteſtat. cap.* 3. §. 2. *num.* 37. Aliæ etiam Nationes ſimilem poteſtatem habuêre, prout Perſæ, Celtæ, & Galli, ut referunt Dion Chryſoſt. *orat.* 15. Marquez *in ſuo Gubernatore, lib.* 1. *cap.* 12. §. 2. ubi probat, legem divinam nunquam talem poteſtatem patribus dediſſe, nec hodie eſſe admittendam: contra Bodinum *de Republic. lib.* 1. *cap.* 4.

64. Id igitur Romani fecerunt propter filiorum meliorem educationem, ut perterriti periculo vitæ à patribus faciliùs erudirentur; idque diù diſputatum, ut conſtat *ex l. In ſuis* 11. *in fine, ff. de lib. & poſthumis, l.* 2. *ff. ad l. Corn. de Sicariis, l. fin. C. de patr. poteſtat.* Et de facto acciderunt eſt textus *in l. Divus* 5. *ff. de lege Pompeia de parricid.* Valerius Maximus *lib.* 5. *cap.* 8. Azorius *ubi ſuprà, verſ. differebat*, Petrus Gregorius *Syntag. lib.* 12. *cap.* 8. *num.* 3. Fragoſo *de Regimine Reipub. tom.* 5. *lib.* 2. *diſput.* 3 §. 2. *num.* 47. Paſchalis *de vir. patr. poteſt. 2. p. cap.* 4 *num.* 1.

65. Ergo cùm in patribus talis fuiſſet poteſtas, vitæ, neciſque filiorum in tam gravi neceſſitate poterant rectè interficere illos, ut comedendo vitam conſervarent. Sed tamen licèt hodie hanc poteſtatem admitteremus, quæ quidem jam eſt ſublata, *l. unic. C. de his, qui parent. aut fil. occid. l. unic. in fine, C. de emendat. proping.* Boſſius *d.* §. 2. *num.* 37. *ad finem*: adhuc tamen nec pater poſſet filium interficere ad eum comedendum in extrema neceſſitate. Ratio eſt, nam illa poteſtas non eſt data patribus, ut interficerent inſontes, & innocentes liberos, ſed malos, & malevolos; lex enim præſumebat, patres ex pietate naturali nihil crudele operaturos, ſed tantùm contra filios peſſimos, & incorrigibiles illâ poteſtate, tantùm piè, & benignè fruituros. P. Gregorius *d. cap.* 8 *num.* 3. Quare ex illa poteſtate, etiam in extrema neceſſitate pater filium interficere non poterit.

66. Sed demus caſum quando pater, & filius ſint in eadem extrema neceſſitate, & ambo neceſſariò morituri; an tunc pater poterit interficere filium? Et in hoc caſu affirmandum videtur *ex d. l.* 2. *C. de patribus qui filios ſuos diſtrax.* Quæ quidem loquitur de filiis *ſanguinolentis*, quod verbum licèt recipiat plura interpretamenta, aſt illud eſt aptius, ut intelligatur de filiis recenter natis, adhuc ſanguine madentibus, ut ibi notant Gothofredus, & Covarr. *d. lib.* 3 *cap.* 14. *n* 4. Azorius *d. cap.* 19. *quæſt.* 6. Barboſa *in d. l.* 2. *n.* 11. *verſ. Sanguinolentos.* Boſſius *d. cap.* 3. *num.* 7. Quapropter intelligitur de filio ita incapaci, ut nequeat alimoniam quærere, & neceſſariò moriturus ſit ſimul cum patre, quo quidem caſu vendere valet: Ergo interficere poterit ut comedat. Conſequens probatur, nam, ut ſcripſit Surdus *d. tit.* 8. *privilegio* 38 *num.* 7. Hæc poteſtas vendendi procedit ab antiqua poteſtate necandi filios: Ergo ſi vendere poteſt, nec eſt alter qui emat, & inſimul moriturus eſt cum patre, benè poterit illum interficere, ut à periculo evadat.

67. Sed adhuc in hoc caſu nequit interficere filium, ut comedat, etiamſi filius eadem neceſſitate ſit moriturus; nam quando aliquid eſt intrinſecè malum, tenetur quis priùs pati mortem, quàm illud committere. Gloſſa *in cap. Quantam, de Simoniâ, verb. Paupertatis.* Valdes *de Eleemoſyna, 3. p. fol.* 68 *num.* 2. Sicut nec ſeipſum occidere. D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 64. *art* 5. Leoncillus *d. privileg.* 170. *num.* 14. Ergo nec occidere filium, etiamſi eadem neceſſitate ſit moriturus.

68. Nec contrà eſt textus *in d. l.* 2. *verb. Sanguinolentos*; nam ob varias lecturas variâ interpretamenta ſuſcipit, de quibus egimus numero antecedenti. Sed quidquid ſit, textus ille neceſſariò non eſt intelligendus de filiis infantibus, verùm etiam de adultis, ſi ipſi aliter poſſent ſe ſuſtentare; quia in his eſt eadem ratio.

Pinellus

Pinellus *d. 2. part. num. 29.* Surdus *d. privileg. 38. n. 8.* Bolsius *dict. cap. 3. à num. 7.* Tum, quippè incertum est, an hæc potestas vendendi filios proveniat ab illa potestate antiqua necis, & vitæ; an ab obligatione succurrendi parentibus in necessitate constitutis, quapropter consequentia, quæ ex doctrina Surdi infertur, incertissima est, & nihil probans.

69. Illud verò poterit pater, aut ex filio, vel alitro jam occiso carnes edere ob extremam necessitatem famis. Cajetanus *2. 2. quæst. 148. art. 2.* Toletus *in Summa de septem peccatis, cap. 60. num. 3.* Navarrus *cap. 23. num. 122.* non tamen tenetur tanto horrore, & extraordinario cibo vitam conservare. Tamburinus *Oper. Mor. lib. 6. cap. 2. §. 1. num. 3.* Lessius *de Just. lib. 4 cap. 3. dub. 2.* Villalobos *2. part. Sum. tract. 11. difficult. 5. n. 5.* Quidquid alii dicant, etiam in extrema non licere vesci carne humana; sed dictum aliquid probabilius, ut dicunt Lessius, & Villalobos, *ubi proximè* allegati. Ast semper in necessitate licebit vesci carne cruda animalium; quod alii probabiliter admittunt extra necessitatem, dummodò saluti non nocear. Diana *8. p. tract. 7. resol. 84.*

CAPUT IV.

De his, quæ licent in gravi necessitate.

SUMMARIUM.

An liceat furari in gravi necessitate, sicut in extrema? Prima sententia negat, n. 1. Secunda affirmat, n. 2. Resolvitur, à n. 3.

Si quis tenet rem alterius, & supervenit necessitas gravis, potest eam retinere, n. 7. Fit instantia, & respondetur, n. 8.

Disceptatur, an quando quis in gravi necessitate rem alienam consumpserit, teneatur restituere? Negant aliqui, num. 9. Sed distinguitur necessitas, num. 10.

Sed quid quando debitor, & creditor sunt in gravi necessitate, an possit debitor retinere? Resolvitur prout in capite antecedenti, n. 37.

Disquiritur, an quando vir nobilis, & honestus nequit ali, nisi mendicando, possit aliena surripere? Affirmant aliqui: sed contrarium sustinetur, numero 12.

Agitatur quæstio, an quando pauper est in extrema, aut gravi necessitate, habeat actionem ex justitia ad petendum contra divitem, ut ei succurrat? Prima sententia affirmat, n. 13. Secunda negat, sed tantùm implorato Judicis officio, n. 14. Tertia distinguit. Resolvitur, à n. 16.

In causis, ubi non conceditur actio justitiæ, proceditur implorato officio nobili Judicis, ibid. Et id possint facere pauperes, n. 17.

Sed est difficultas, si pauperes velint experiri ex actione justitiæ, an id possint? Aliqui confusè admittunt, n. 18. Sed contrarium probatur, n. 19. Dominium nequit esse penes duos eodem tempore, n. 20. Explicatur lex Necare *4. de lib. agnoscend. & caput* Pasce, *21. dist. 86. n. 21.*

Quid verò si pauperes non implorent officium nobile Judicis, an ex officio possit procedere adversùs divites, ut pauperibus succurrant? Apponuntur rationes dubitandi, n. 22. Sed respondetur affirmativè, num. 23.

In causis piis potest procedere Judex etiam non interpellatus. Et idem in causis publicis, ibid.

Judex irrequisitus potest reducere ad concordiam litem inter pauperem, & divitem. Et potest in causa pauperum supplere irrequisitus jus, & factum, num. 24.

Quando Judex non interpellatus teneatur cogere divites ad sublevandos pauperes, n. 25.

An divites teneantur ad quærendos pauperes? Resolvitur negativè, n. 26. Si tamen dubii sint, an adsint extremæ, aut graves necessitates, inquirere tenentur: si tamen facta diligentia sint dubii, non tenentur, n. 27.

Dicenti se esse in extrema, aut gravi necessitate, non est credendum: quod in pauperibus trivialibus semper tenendum, n. 28.

Magistratus tenentur pauperes, quærere, Episcopi, Parochi, & alii Beneficiati, qui ex superfluis tenentur dare eleemosynam, num. 29.

1. QUid sit gravis necessitas, suprà dictum est. In hoc autem capite alia circa gravem necessitatem agenda sunt nobis. Et in primis, an liceat furari, sicut in extrema, rem necessariam ad sublevandam illam necessitatem? Prima sententia negat, nam ut desumitur *ex cap 3. de furt.* pœnitentia imponitur pro furto facto in gravi necessitate. Ergo licitum non est furari in gravi necessitate, nam pœna non imponitur nisi pro culpa, *l. Si qua pœna, ff. de verb. signific.* D Augustinus *lib 1. retract. cap. 9.* D. Thomas *2. 2. quæst. 108. art. 4.* Surdus *decis. 77. num. 19.* Gutierrez *lib. 2. can. cap. 10. num. 12.* Cæterùm, probabile est in gravi necessitate non teneri divites eleemosynam elargiri. Tum quia plures sunt in gravi necessitate, & liberum est diviti, cui voluerit, eleemosynam concedere; quare in gravi necessitate constitutus nequit rem surripere ad ejus necessitatem sublevandam. Sylvester *verbo Furtum, quæst. 5.* Navarra; qui alios dat, *de Restit. lib. 3. p. 4. cap. 10. dub. 3.* Navarrus *cap. 17. num. 4.* Bonacina *de Restit. disput. 2. quæst. 8. punct. 2. num. 5.* Plures apud Dianam *2. part. tract. 3. Miscel. resolut. 29.* Et contrarium damnavit Innocentius XI. *propositi 36.* ubi Lumbier *fol. 165.* Lastra *ibi, n. 146.*

2. Secunda sententia tenet contrarium, quia in gravibus necessitatibus tenetur dives dare eleemosynam, Leoncillus *dict. 2. part. privileg. 115. num. 50.* Ergo etiamsi ab eo subripiatur res ad sublevandam gravem necessitatem, non erit rationabiliter invitus, ac per consequens rectè ab eo subripietur ad succurrendam illam necessitatem. dicit verum Vesquez *de Eleemosyna, cap. 1. dub. 7. n. 63.* Lessius *lib. 2. de Just. cap. 12. num. 71.* Tamburinus *Oper. Moral. lib. 8. tract. 2. §. 1. num. 2.* dicunt probabiliùs Palao *de charit. tract. 6. disput. 2. punct. 9. num. 5.* Velasco *de Privileg. pauper. 2. p. quæst. 65. num. 12.*

3. Sed salvâ declaratione Pontificis, in re dicendum videtur, duobus modis posse quem existere in gravi necessitate. Primò, quando certò agnoverit alios plures esse in eadem necessitate, & divitem paratum ad dandam illis eleemosynam, qui nequit omnibus succurrere: & in hoc casu nequit stans in gravi necessitate aliquid ab eo subripere absque culpa, sed tantùm poterit supplex rogare, ut ei succurrat, quia tunc liberum est diviti, cui maluerit succurrere; quamobrem nequit ab eo aliquid furari: quo in sensu rectè procedit prima sententia, & in eo loquitur Granados *2. 2. tom. 11. controvers. 3. disput. 7. num. 4.* Turrianus *2. 2. disput. 82. dub 8. lit. E, vers. In hac quæstione.*

4. Quid verò si graviter indigens id ignorat, aut scit, tunc temporis ad eleemosynam sibi præstandam divitem teneri? Turrianus *dict. dub. 8. vers. Tertiò existimo*, adhuc asserit, aliquid subripere non posse; nam

ſi poſſet authoritate propria ſubripere in gravi neceſſitate, quia tenetur ei præſtare eleemoſynam; ſimiliter poſſet furari in levi, quando teneretur eam præſtare, quod dicendum non eſt. Palao verò *dict. diſp. 2. punct. 10. n. 5.* tenet contrarium, nam ex eo quod pauper ſit in gravi neceſſitate, præoccupat jus accipiendi; quapropter poteſt à divite ſubripere illam quantitatem, quam ipſe præſtare tenebatur?

5. Aſt in re diſtinguendum, quando neceſſitas gravis ita eſt periculoſa, ut quaſi extrema cenſeatur; vel quando quis juſtè timet ex ea ad extrema deventurum. Id accidere valet, quando ſi quis non ſublevaretur, careret eis quæ ſunt neceſſaria ad naturam, & incideret in aliquem periculoſiſſimum morbum, vel in captivitatem, aut in infamiam. Idem dicendum, ſi in ægritudinem incideret; quæ licèt lethalis non ſit, affert perpetuam carentiam ſanitatis. Quibus quidem in caſibus licet aliena ſubripere authoritate propria; nam ſimilis neceſſitas, quaſi extrema, vel proxima extremæ dici valet, ut cum Navarro notat Leoncillus *dict. privileg. 115. num. 50.* Ergo poterit ad illam ſublevandam aliena furari. Tum etiam, quia in his neceſſitatibus natura ipſa communicat illa, quæ ſunt neceſſaria ad conſervandam ipſam naturam, poteruntque accipi authoritate propria.

6. Si verò periculum adſit grave amittendi ſtatum opulentum, vel amittendi bonam famam exiſtimationis, nobilitatis, aut doctrinæ, vel perdendi officium, ſeu dignitatem, non poterit aliena ſubripere, quia natura non hæc viſibilia produxit eo fine, ut omnes homines eſſent æquales in dignitatibus, & affluentia divitiarum. ſed tantùm ut vivere poſſent; itaque privata authoritate in his gravibus neceſſitatibus nequit quis aliena auferre, ut docet eleganter Cardinalis Delugo *de Juſt. diſp. 16. ſect. 7. num. 154.* Et de hac neceſſitate gravi loquentur in ſequentibus.

7. Cæterùm ſi aliquis in gravi neceſſitate conſtitutus rem alterius habuerit, interim quod durat, rectè illam retinet, nec reſtituere tenetur; nam ſi creditor non eſt in eadem neceſſitate, tenetur illi ſuccurrere, ſaltem rem commodando: Ergo interim quod durat neceſſitas, à ſolutione, vel reſtitutione excuſabitur. Leſſius *de Juſt. lib. 2. cap. 16. dub. 1. num. 15.* Bonacina *de Reſt. diſp. 1. quæſt. ult. punct. 1. propoſ. 3. n. 32.* Delugo *de Juſt. diſp. 21. ſect. 1. num. 6.* Layman *in Summa, lib. 3. tract. 2. cap. 12. num. 1. verſ. Deinde.*

8. Sed dices: Ergo idem dicendum quando in levi præſtare teneretur. Reſpondetur negando conſequentiam; nam levis neceſſitas non ita premit, ut gravis, nec quod in una licet, licet in altera: nam non percipit tam grave detrimentum, nec tam magno periculo periclitatur; idcircò non excuſatur à reſtitutione, aut ſolutione rei alienæ, quam detinet: tum quia levis neceſſitas facilius alio modo ſuccurritur, quàm retinendo rem alienam, invito, aut inſcio domino.

9. Hinc examinanda eſt doctrina aliquorum aſſerentium, quod ſi aliquis ſit in extrema, aut gravi neceſſitate, & rem alienam apud ſe exiſtentem conſumpſerit, poſteà ad reſtitutionem, aut ſolutionem non tenetur, quia dominus tam tenebatur. Sylveſter *verbo Furtum, quæſt. 5.* Angelus *eodem verbo, n. 37.* Leſſius *ubi proximè, num. 18.* Trullench *d. cap. 15. dub. 2. num. 7.* qui addit, etiamſi res fuerit in ſpecie.

10. Sed in hoc dubio diſtinguenda eſt neceſſitas gravis, nempè quando eſt quaſi extrema, aut quando non, ut diximus *à num. 5.* Quando enim non eſt quaſi extrema, proculdubio tenetur, tranſeunte illa gravi neceſſitate reſtituere. Si verò quaſi extrema ſit, ex dictis *cap. anteced. num. 27.* idem eſt dicendum, quia licèt ſit quaſi extrema, nequit eſſe magis favorabilis, quàm ipſa extrema.

11. Rurſus, ſi dominus rei ſit in gravi neceſſitate quaſi extrema, prout eſt ipſe indigens, nequit ab ipſo rem ſubripere, ut dicunt communiter DD. Si verò res ſit apud ipſum indigentem in ſpecie, inquiunt nonnulli, teneri reſtituere; ſecus ſi dominium tranſlatum fuerit. Leſſius *dict. dub. 1. num. 20.* Trullench *d. lib. 7. cap. 15. dub. 11. num. 10.* Sed in eo tenendum ut diximus *cap. anteced. à num. 39.*

12. Rurſus diſquirendum, quando vir honeſtus, cui dedecus eſt mendicare, nequeat alio modo ſuam ſublevare neceſſitatem, an poſſit bona aliena ſubripere neceſſaria ad ſublevandam ejus indigentiam? Affirmarunt aliqui apud Bañez *2. 2. quæſt. 32. art. 7.* quibus ipſe aſſentire videtur. Sed contrarium tenet Malderus, quem refert Diana *5. part. tract. 8. reſol. 24.* & ipſum admittit, ſi neceſſitas non ſit extrema, ſed gravis reſpectu honeſtatis, & decoris. Ratio eſt, nam iſta gravis neceſſitas non eſt reſpectu rerum neceſſariarum ad naturam, ſed cadit tantùm ad vanam hominum exiſtimationem circa honorem politicum inſufficientem ad excuſandum furtum rei alienæ.

13. Similiter diſquirere oportet, an quando pauper eſt in extrema, aut gravi neceſſitate, & quaſi extrema, habeat actionem ex juſtitia ad petendum contra divitem, ut ſibi ſuccurrat? Prima ſententia affirmat. Ducitur, nam in his neceſſitatibus omnia ſunt communia, unde ſequitur pauperem habere dominium rei, *l. Servi electione 5. §. 1. ff. de ſervit. urb. l. Pupillus 29. §. fin. de verb. ſignificat.* Fontanella *de pact. nupt. clauſul. 4. gloſſ. 9. num. 5. part. 2.* Idcircò pauper ſic indigens habebit actionem ex juſtitia, tanquam petens rem ſuam. Cæterùm tempore neceſſitatis extremæ, vel gravis, & quaſi extremæ, avaritia opponitur juſtitiæ, alio verò tempore opponitur liberalitati. Ergo in his temporibus, extremæ, vel quaſi, erit actio ex juſtitia, ad petendum contra divitem. Denique tunc temporis non ſubvenire indigenti, necare dicitur, *l. Neciare 4. de lib. agnoſcend. cap. Paſce 21. 86. diſt.* quòd eſt contra juſtitiam. Ergo pauperi dabitur actio ex juſtitia, ut in his neceſſitatibus ſibi eleemoſynam concedat, ut cum Cajetano docet Sarmiento *de Reddit. 2. p. cap. 4. num. 5.* qui contrarium dicit errorem. Spino *de teſtament. gloſſ. 9. num. 8.* Gonzalez *ad Reg. 8. Cancellar. gloſſ. 2. n. 22.* Navarrus *de Reſtit. lib. 3. cap. 1. à num. 344.* & alii apud Sanchez *lib. 1. conſ. cap. 5. dub. 5. num. 59.*

14. Secunda ſententia negat dari actionem ex juſtitia, ſed tantùm implorato Judicis officio. Rationem dat, nam eleemoſyna ex ſua natura elicitur à miſericordia, imperatur verò à charitate. Aſt actus miſericordiæ non eſt ex juſtitia. Ergo etiam in his neceſſitatibus non datur actio ex juſtitia. Cæterùm, nam pauper nequit dici creditor, nec dives debitor, ſed tantùm quaſi. Leoncillus *d. privileg. 115. num. 52. verſ. Confert.* Ergo nulla datur obligatio ex juſtitia, ſed tantùm implorato Judicis officio. Denique, nam ſi prima ſententia eſſet vera, dives teneretur ad omnia damna ſequuta pauperi ex eo quod ejus neceſſitati non ſubvenit, quod non eſt dicendum, ut cum Adriano probat Navarr. *in Man. cap. 24. n. 7.* Ergo nec dicendum quod in præſentiarum detur actio ex juſtitia, ſed tantùm implorato Judicis officio. Leoncillus *dict. num. 52.* Covarr. *lib. 3. var. cap. 14. num. 5.* Sanchez *dict. dub. 5. num. 6.* Suarez *de Charit. diſput. 7. ſect. 6. num. 2.* Turrianus *dict. diſput. 72. dub. 3.* Vaſquez *de Eleemoſyna, cap. 1. dub. 5. à num. 37.* Palao *dict. tract. 6. diſp. 2. punct. 3. n. 1.* Villalobos *tom. 1. Summæ, tract. 22. diffic. 1. n. 9.* Trullench *d. lib. 1. cap. 5. dub. 8. num. 8.*

15. Tertia ſententia diſtinguit in bonis, quæ receperunt diviſionem ex jure gentium, & in perſonalibus, quæ ex induſtria hominum efficiuntur. In primis dicit hæc ſententia, actionem ex juſtitia competere; ſecus autem in perſonalibus. Ita Mendoza,

quem

quem refert Diana *dict. 5. part. tract. 8. resol. 2. vers. Non dubium.*

16. Ut tamen hanc difficultatem dissolvamus, de jure animadvertendum, in omnibus, & quibuscunque causis actionem ex justitia non competere; non tamen sine remedio causæ aliquæ relinquuntur, etsi ex justitia actio non competat, sed implorato Judicis officio nobili expediuntur, idque jure defensionis, ne aliquis injustè opprimatur, vel ab egestate, aut periculo liberetur. Ratio est, nam ut scripsit Bart. *in l. 1. §. Parvi refert, ff. Quod vi, aut clam*, officium Judicis est defensio oppressorum; quapropter si aliquis opprimatur, etiamsi actio ex justitia ei non competat, implorato Judicis officio succurritur. Jas. & Angelus *in §. Rursus, Inst. de actionibus*, Avendañus *de exequend. mandat. 2. p. cap. 30. num. 7.* Bolaños *in Curia, 1. p. §. un. num. 14.* Pichard. *in rub. Inst. de offic. Judicis, n. 7.*

17. Hinc conveniunt Doctores, quod si pauper sit in extrema, aut gravi necessitate, possit implorare officium nobile Judicis, ut dives illi succurrat; idque agere poterit Judex jure defensionis, eripiendo eum ab illa necessitate, quæ habet locum actionis. Villalobos *d. difficult. 2. n. 10.* Diana *d. 5. p. tract. 8. resol. 4.* & dedimus plures *cap. 1. n. 2.*

18. Erit ergo tota concertatio, an si pauper voluisset agere jure actionis ex justitia petendo contra divitem, possit facere? In quo dubio aliqui Doctorum confusè loquuntur; inquiunt enim posse id facere per actionem, implorando officium Judicis. Gonzalez. *dict. gloss. 2. à num. 21.* Velasco *de Privileg. paup. 1. p. quæst. 34. num. 4. & 5.* Quod si intelligas de officio nobili, repugnat, quia solùm conceditur quando non est actio ad petendum, *l. Qui per collusionem 49. §. 1. ff. de act. empt. l. In causa, ff. de Minorib.* Pichard. *in act. rub. num. 7.* Si verò intelligas de officio mercenario, nihil aliud dicunt, nisi quod habet actionem ex justitia; quia officium illud solùm actioni deservit, & illa cessante cessat, *l. Ædiles 25. §. Interdum, ff. de Ædilit. Edict.* Zasius *in l. 1. ff. de jurisdict. omnium jud. num. 8.* Horoscius *ibidem, num. 22.* Ergo tantùm dicunt, actionem ex justitia competere.

19. Sed contrarium tenendum. Ratio est, nam eleemosyna non debetur ex aliquo contractu, vel quasi, unde oriatur obligatio ex justitia, sed tantùm in his necessitatibus ex præcepto divino, & virtute misericordiæ, ad quod potest Judex compellere, sicut ad observantiam legum, & aliorum præceptorum, ex officio suo nobili. Lorca *2. 2. sect. 3. disput. 39. membro 4. num. 47.* Diana *d. 5. part. tract. 8. resol. 4.* Sanchez *dict. dub. 5. num. 65.* Ergo cùm in præsentiarum nulla detur actio ex justitia, necessariò pauper debet implorare officium nobile Judicis, ut compellat divitem ad adimplendum præceptum eleemosynæ.

20. Rursus, licèt pauper in extrema, aut quasi extrema necessitate sit, bona quæ sunt apud alium, non sunt propria illius; habet enim tantùm jus, ut illis ad necessitatem fruatur (ut diximus) & si aliquod dominium acquirit, erit per consumptionem; antea verò nullum potest habere, aliàs daretur dominium penes duos, quod non admittitur, *l. 3. §. Ex pluribus, ff. de acquirend. possess. leg. Si ut certo 6. §. Si duobus, ff. commodat. l. Hæreditate, §. Pater, ff. de Castrensi pecul.* Surdus *cons. 126. num. 30.* Gratianus *discept. tom. 5. cap. 900. num. 18.* Idcircò licèt habeat pro se præceptum eleemosynæ sibi dandæ; non tamen actionem justitiæ ad petendum, cùm adhuc non acquisierit dominium, ut in specie cum aliquibus tenet Sanchez *d. dub. 5. num. 61.*

21. Tandem jura *in dict. l. Necare, & cap. Pasce*, non propriè loquuntur de vero homicidio, sed tantùm hyperbolicè, ostendendo quàm grave sit crimen indigenti extremè, aut quasi non succurrere. Itaque asserendum, pauperem posse implorare officium nobile Judicis, non autem agere actione ex justitia, ut sibi dives subveniat, ut concludunt Sanchez *d. dub. 5. nu. 68.* Trullench. *dict. cap. 5. dub. 8. num. 12.* Erit tamen tamen peccatum contra justitiam, si quis vis impediret alterum, ne indigenti præstaret eleemosynam. Turrianus *d. disp. 82. dub. 3. lit. C. vers. Sed posset*, Sanchez *in Select. disp. 42 num. 7. vers. Ad verum.*

22. Quid verò si pauper non imploret officium nobile Judicis? Judex an possit, agnita pauperis necessitate, illud interponere, ut succurratur? Et negandum videtur ex communi regula, nempè Judicem suum officium non petentibus non posse impertire, *leg. Dices 4. §. Hoc autem, ff. de dam. infect. l. De pupillo 5. §. Qui opus, ff. de nov. op. nunt. cap. 1. de officio in Judicis*, ubi aliquos congessit Barbosa *num. 5.* quod non solùm intelligitur quando causa est incidens, sed & si principalis. Bartol. *in l. 1. ff. de jurisdict. omnium judi. n. 12.* Bolaños *dict. 1. part. §. 11. num. 14.* Azevedus *in proœmio Recopilat. tit. 2. lib. 4. num. 19.* Paz *in Pragm., tom. 1. part. 1. tempore 4. num. 39.* Et ratio est, nam tunc interponitur ad utilitatem privatam, in qua nequit absque interpellatione judex introduci. Velasco *consult. 145. num. 8.* Mantica *decis. 145. à num. 2.* Ergo nec introduci authoritate propria ad compellendum divitem, ut succurrat pauperi, nisi ipse pauper illum interpellaverit.

23. Sed contrarium tenendum, quia in causis piis Judex tenetur, ac debet procedere, etiam interpellatus speciali privilegio illius, *l. Sancimus 28. §. Sed & si quis, ff. de administrat. & rat. tut. l. Ne quidquam 9. §. Advocatos, ff. de offic. Proconf.* ubi Advocatus tenetur pupillis indulgere, sive id petatur, sive non. Tiraquellus *de causis piis, privileg. 152.* Surdus *de aliment. 3 quæst. 3. num. 11.* Cùm ergo indulgere pupertibus sit causa piissima, Benincasius *de paupert. quæst. 4. principal. num. 13.* Aviles *in cap. Pratorum, cap. 6. num. 5.* ita est, ut possit ex officio procedere ad pauperi succurrendum, etiam non interpellatus. Cæterùm in succurrendis pauperibus, non solùm illorum consideratur utilitas, verùm totius causæ publicæ, & simul profectus exercendi pietatem, misericordiam, & bonum animarum, *cap. Placuit 9 dist. 90.* Vincentius Carotius *de remed. contra præjudic. sentent. except. 132. num. 33.* in causis enim publicis Judex tenetur procedere, etiam non interpellatus, *l. Qui erat hæres, ff. familiæ erciscund. cap. Cùm olim, de elect.* ubi Scribentes. Ergo etiam in præsentiarum. Denique à simili probatur, quia idem observatur in dote; & alimentis, utpotè causis favorabilibus. Tiraquellus *d. privileg. 152.* Rota *tom. 2. recent. part. 9. decis. 476. num. 2.* Castillo *de Alimento lib. 8. cap. 21.* Milius *ad eundem, cap. 3. num. 17.* Ergo idem est dicendum quando necessarium fuerit pauperi succurrere, etiamsi dives non interpelletur, ut ex communi docet Velasco *de Privileg. pauper. 1. part. quæst. 35. à num. 10.* Aliàs poterit Judex puniri, ut cum Bart. notat Tiraquellus *d. privileg. 152.* Leoncillus *d. 2. p. privil. 295. per tot.*

24. Unde Velascus *d. quæst. 35. à nu. 17.* scripsit, irrequisitum Judicem posse ad concordiam litem reducere, quando pauper cum divite litigat, ne sumptibus opprimatur, & longis ambagibus, ac simul gravibus dilationibus, *l. Illicitas 6. §. Ne pensiones, ff. de offic. Præsid.* Tum etiam potest irrequisitus in causa pauperis supplere in jure, & facto, ne opprimatur. Riccius *ad Tiraquellum, d. privileg. 152 vers. Idemque*, Leoncillus *d. privileg. 290. num. 6.*

25. Sed quando Judex non interpellatus debeat, ac teneatur suum officium pauperi impartiri ad pauperem sublevandum, non est facile cognoscere, cùm necessitas latitudinem habeat; tum obligatio ad dandam eleemosynam sub variis regulis recondatur, ut

ex

ex dictis apparet. Verùm eſt dubius caſus quando indigentia pauperis fuerit notoria, & dives divitiis affluens; tunc enim abſque dubio Judex, etiam non interpellatus, tenetur officium ſuum impartiri: tum & aliquando ex adminiculis factum ſupplere. Ozaſcus *deciſ.* 1 *num.* 42. Surdus *deciſ.* 143. *num.* 4. Similiterque præſumptiones ex officio inveſtigare, de quibus Gratianus *diſcept. for. cap.* 1. *num.* 15. Menochius *lib.* 1. *præſumpt. queſt.* 52.

26. In calce tamen hujus capitis diſquirendum, an divites teneantur ad quærendos pauperes extremè, aut graviter indigentes? In qua re illa eſt communis doctrina, non teneri ire ad Carceres, aut Hoſpitalia, ut egenis quæſitis ſuccurrant, ſed tantùm obviam occurrentibus. Ratio eſt, nam ad quæritandos pauperes nullum eſt præceptum, nec ratio concludens, ut tam grave onus imponatur. Cæterùm; nam, ut ait S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 33. *art.* 2. *ad* 4. quando aliquid debemus certæ perſonæ, illam quærere debemus; ſed quando debetur omnibus proximis, non tenemur. Sed hoc debitum eleemoſynæ eſt commune omnibus proximis: Ergo eos quærere non debemus. Idem S. Thomas *quodlibet.* 8. *art.* 12. Suarez *de Charit. diſp.* 7. *ſect.* 1. *litt. B*, qui animadvertit, bona fide procedendum nè occaſiones proximis ſuccurrendi effugiamus. Navarrus *cap.* 24. *num.* 9. Bonacina *in* 1. *Præcept. Decalogi, diſp.* 3 *queſt.* 4. *punct.* 6. *num.* 10. Palao *d. tract.* 6. *diſp.* 2. *punct.* 2. *num.* 3.

17. Si tamen dubius exiſtas de neceſſitate extrema, vel gravi proximi, caſu quo tenearis eleemoſynam erogare, inquirere teneberis, nè aliàs periculo peccandi te exponas. Si tamen diligentiâ factâ, adhuc dubius exiſtas, non teneris inquirere, cùm melior ſit conditio poſſidentis, *l. Qui deſtinavit, ff. de rei vindicat. l. fin. C. eod. tit.* Tenent Sanchez *in ſelect. diſp.* 43. *n.* 20. Bonacina *d. punct.* 6. *prop.* 2. *num.* 3. Diana 5 *p. tract.* 8. *reſ.* 39.

28. Dicenti ſe eſſe in extrema non facilè credendum, nec credere libet ex eo ſolo, quod ipſe dicat, utpotè teſtis in cauſa propria. Itaque optimè Cyprianus *lib.* 4. *epiſt.* 9. ait: *An putas eſſe majus de me meum, quàm Dei teſtimonium, cùm Dominus ipſe dicat, & doceat; teſtimonium non eſſe verum, ſi quis ipſe de ſe teſtis exiſtat, eo quòd unuſquiſque utique ſibi faveat, nec contrà ſe aliquis infeſta, & adverſa depromat?* l. nullus 10. *ff. de teſtib. cap. Inſuper* 6. *ad fin. eod. tit.* Rota *deciſ.* 32. *num.* 1. *de Appellat.* Milius *obſervat. for.* 97. *n.* 46. Quod maximè obſervandum in trivialibus pauperibus, qui licèt dent ſigna extremæ neceſſitatis, nuditatis, & famis, tum etiam morborum, id meditatè faciunt ad movendos ſpectantes, & plurimùm ſuam indigentiam exaggerant. Malderus 2. 2. *queſt.* 31. *art.* 6. *dub.* 2. *verſ. Dico*, Buſembaum *lib.* 2. *Medull. tract.* 3. *cap.* 2. *num.* 1. Diana *d. tract.* 8 *reſ.* 17.

29. Aſt verò Magiſtratus, & alii Judices, quorum Reſpublica curæ eſt, pauperes inquirere tenentur; nam id pertinet ad bonum Reipublicæ regimen. Suarez *dict. ſect.* 1. *num.* 6. *in fine.* Idem cinendum de Epiſcopis, quia ſunt patres pauperum, *cap. gloria* 71. 12. *queſt.* 2. Idem quoque de Parochis, ac de aliis Beneficiatis, quibus onus incumbit ſuperfluum pauperibus concedendi, ut cum aliquibus docet Bonacina *d. punct.* 6. *prop.* 2. *num.* 10. Turrianus *d. diſp.* 82. *dub.* 10. *litt. B*, Palao *d. diſp.* 2. *punct.* 2. *num.* 3. Trullench *d. cap.* 5. *dub.* 9. *num.* 2. Avendanus *reſponſo* 19. *num.* 5. Quod ſimiliter eſt dicendum de his perſonis, quarum munus eſt pauperes inquirere. Trullench *d. c.* 5. *dub.* 8 *n.* 6.

CAPUT V.

De quibuſdam perſonis in neceſſitate conſtitutis, quibus competit privilegium, ut non conveniantur, niſi in quantum facere poſſunt. Et de hoc beneficio. Elucidatur textus *in l. Sunt qui* 16. *ff. de re judicat. cum ſequent.*

SUMMARIUM.

Beneficium ne quis conveniatur, niſi in quantum facere poſſit, fundatur in neceſſitate, & paupertate; idcircò probatio incumbit alleganti, num. 1.

Recenſentur perſonæ hoc beneficio fruentes, quibus adjungunt aliqui eos qui carceribus ob debitum civile nequeunt mancipari, n. 2. *Quid contineat hoc Beneficium, num.* 3.

An per hoc beneficium alimenta debeant eſſe ſecundùm ſtatum, aut ſecundùm naturam. Aliqui affirmant debere eſſe ſecundùm naturam, num. 4. *Alii ſecundùm ſtatum, prout ſemper intelliguntur alimenta, aliàs ſemper pauper erit illa non habens, n.* 5.

Egeſtas quid ſignificet in rigore Latino. Et quid de jure, ibid. Reſolvitur à num. 6. *eſſe danda alimenta ſecundùm ſtatum, ſed minorem, n.* 7. *&* 8.

In deducendis alimentis in hoc beneficio aliqui dicunt non proprietatem eſſe conſiderandam, ſed bonorum fructus, num 9. *Alteri negant num.* 10. *Reſolvitur, à num.* 11.

Explicatur textus in l. Qui bonis 6. *ff. de ceſſ. bon. Et admittitur ſecunda ſententia, num.* 13. *Et admittitur prima, quando bona vendenda darent uſumfructum ſufficientem ad alimenta.*

In hoc beneficio non deducitur as alienum, num, 15. Excipitur donator, num. 16.

Quid dicendum quando donator hypothecas dederit ad aſſecurandam donationem, & poſtea alia debita contraxerit. An ſit deducendum as alienum. Negandum videtur, num. 17. *Sed contrarium tenendum, num.* 18.

Fit inſtantia, num. 19. *Æs alienum deducitur in taxandis alimentis. Reſpondetur, num.* 20.

In hoc beneficio pro tota vita ſunt decernenda alimenta. Et quomodo id fieri poſſit, num. 21.

Perſona habens artem, aut opificium, unde ſe alat, hoc beneficio non fruitur, num. 22. *Sed contra Capit. Quod ſuper his* 8. *de voto, n.* 23.

Excipitur maritus non ſolitus laborare, num. 25.

An debitor hoc potiatur beneficio, quando creditor inopiâ laborat, communiter negatur, num. 26. *Contrarium verò defendit Barboſa. Explicatur lex Si maritus* 43. *ff. ſolut. matr. num.* 27. *& lex facere* 28. *ff. eod. tit. num.* 28. *&* 29. *Reſolvitur, à n.* 30.

Et quid quando eodem tempore occurreret neceſſitas tam debitori, quàm creditori. Tunc alimenta neceſſaria ſecundùm naturam relinquenda ſunt debitori, n. 31. *&* 32.

Et quid ſi creditor, licèt ſit in pari neceſſitate, habeat parentem, aut aliam perſonam, à qua poſſit petere alimenta? Barboſa inquit, debitorem hoc beneficio fruiturum, num. 34. *Sed explicatur, ibid.*

Debitor negans qualitatem, unde hoc beneficio fruitur,

eo privatur, num. 35. Quod intellige quando dolo mendacium dixerit, num. 36. Purgatur ante litis contestationem, num. 37.

An pœna ista incurratur per generalem negationem? Prima sententia affirmat, num. 38. Secunda negat, num. 39. Resolvitur num. 40. Et explicatur, à n. 41. Et tandem asseritur, non incurri, à n. 42.

In generali loquutione non intelliguntur alimenta, n. 43. Nec quia pietatem involvunt, ibid.

Debitor hoc beneficio privatur, si dolo egisset contra creditorem, ne debitum repetatur, n. 44. Et an tunc lata culpa sufficiat. Affirmant aliqui, n. 45. Alteri negant, num. 46. Resolvitur, à num. 47.

Explicatur textus in l. etiam 18. §. Licèt, ff. solut. matrim. *à num. 49.*

An quando dolus committitur contra tertium, & non adversùs creditorem, perdatur hoc beneficium. Aliqui affirmant. Sed contrarium sustinetur, n. 51.

Fit instantia. Respondetur, & explicatur textus in l. Ait Prætor 10. §. Illud, ff. quæ in fraudem, n. 52.

An hoc beneficium possit renuntiari. Distinguitur quando ob reverentiam debetur, & quando non. Explicatur lex Alia 14. §. Eleganter, ff. solut. matrim. *In primo casu negant plures, num. 53. Sed contrarium in omnibus defenditur, num. 54.*

Sed an juramento possit renuntiari. Prima sententia affirmat, num. 56. Secunda negat, quando reverentia debetur, num. 57. Sed in omnibus resolvitur negativè, num. 58.

1. CApite antecedenti egimus de necessitate gravi privatarum personarum; idcircò placet annectere his quasdam etiam privatas personas, quibus competit beneficium, ne conveniantur, nisi in quantum facere possunt, ne egeant, eo quòd necessitate, & paupertate premantur. Fundamentum enim hujus beneficii est necessitas, & paupertas personæ, cui competit; quapropter probatio illius incumbit alleganti, ut eo beneficio potiatur, tanquam basi suæ intentionis, *l. 2. ff. de probat.* Igitur si quis voluerit hoc frui beneficio, suam indigentiam, & paupertatem probare tenetur. Glossa *in l. Si verò, §. Qui pro rei, ff. Qui satisdar. cogantur.* Barbosa *in l. Maritum 13. ff. Solut. matr. num. 23. vers. Ulteriùs.* Costa *de remediis subs. remed. 28. n. 6.* Bossius *de date, cap. 11. §. 6. n. 18.*

2. Personæ enim istæ numerantur ab Ulpiano *in l. Sunt qui 16. cum sequent. ff. de re judicat.* Sunt etenim *Socij omnium bonorum, Parens, Patronus, ejusque parentes, & liberi, Miles, Donator, Maritus, filius exhæredatus, is qui se à paterna hæreditate abstinuit, debitor qui bonis cessit, si postea aliquid acquisierit.* Pich. *in manuduct. ad praxim, 2. p. precept. 9. num. 1.* quibus adjungit *fœminas pudicam vitam agentes, Nobiles, Clericos, & Doctores*; aliòs quoque, qui propter debita nequeunt carceri mancipari, & generaliter qui pacto inito hoc beneficium sibi reservarunt. Animadverto tamen *num. 2.* his adjunxisse eos qui nequeunt pro debito civili carcerari, quia apud nostrates, qui hoc beneficio potiuntur, nequeunt carceribus addici. Suarez *in l. 2. tit. de los Gouernos, quæst. 5. num. 5.* Gutierrez *de Iuramento, 1. p. cap. 16. n. 48.* Avendanus *Resp. 8 num. 7.*

3. Quid verò contineat beneficium hoc, explicuit Consultus *in l. 173. ff. de Regul. jur.* hisce verbis: *In condemnatione personarum, quæ in id, quod facere possunt, damnantur, non totum, quod habent, extorquendum est, sed & ipsarum ratio habenda est, ne egeant, d. l. Sunt qui, l. inter eos 19. §. fin. ff. de re judicat.* Itaque habenda est ratio personæ, & quibus egeat, de qua re nulla regula dari valet certa; sed id totum arbitrio judicantis relinquitur, ut habita consideratione qualitatis personæ, reservet quidquid necessarium fuerit, ut latè docet Surdus *de aliment. tit. 4. quæst. 18.* Baëza *de inop. debit. cap. 17. num. 74.* Menochius *lib. 2. de Arbitr. casu 169.* Bossius *de Alimen. cap. 5. n. 74.*

4. Est verò dubium, an quod per hoc beneficium relinquitur, intelligendum tantùm sit de necessariis ad vitam secundùm naturam, an secundùm statum? Et aliqui censuerunt, intelligi secundùm naturam. Duci possunt ex decisione jurium, in quibus hoc beneficium continetur; quia tantùm dicunt, habendam esse rationem, ne personæ istæ egeant, quod tantùm prospicit necessaria secundùm naturam; nam si deficiant necessaria statûs, adhuc egere non poterunt. Egestas enim dicit omnimodam indigentiam, & necessitatem, etiam de necessariis, ut ex Plauto, & aliis colligit Calepinus *verbo Egeo*, & *Verbo Egestas.* Ergo intelligendum est beneficium hoc tantùm de necessariis secundùm naturam. Cæterùm beneficium hoc debet intelligi strictè, non autem largè, ita ut creditores grave detrimentum percipiant. Pinellus *in l. 2. C. de rescind. vendit. 1. p. cap. 2. n. 8.* Molina *de Primog. lib. 1. cap. 42. num. 24.* Pereyra *de nominat. Emphyt. quæst. 21. num. 56.* Ergo tantùm strictè est intelligendū de necessariis secundùm naturam, non verò secundùm statum. Glossa *in l. Divortio 37. ff. solut. matr. verb. Facere.* Angelus, Baldus, & alii *in d. l. Maritus*, ubi Paulus Castrensis *num. 5.* Baëza *de inope debit. cap. 17. num. 73.* Lara *in l. si quis à liberis, §. Sed etsi filius, ff. de lib. agnoscendis, n. 28.* Costa *remed. 28. num. 6.* Salgado *in Labyrint. 1. p. cap. 24. num. 19.* Donellus *lib. 27. comment. cap. 9.*

5. Alteri tenent contrarium, scilicet non solùm hoc beneficium continere necessaria secundùm naturam, sed & secundùm statum. Ducuntur, nam jura illa intelligenda sunt, ne similes personæ egeant secundùm statum, non verò præcisè secundùm naturam. Et confirmatur, nam quoties alimenta relinquuntur, intelliguntur secundùm statum. Covarr. *Pract. cap. 6. n. 5. & lib. 2. var. cap. 1. ex num. 6.* Bossius *de Aliment. cap. 3. num. 70.* Ergo cùm leges istæ alimenta similibus personis relinquant, ne egeant, debent intelligi secundùm statum. Deindè, quando quis non habet necessaria ad statum, pauper est, & ei debet conferri eleemosyna, Paschalis *de virib. patr. potest. 2. p. cap. 9. num. 30.* Tiraquellus *de Privilegiis caus. pia, in præfat. num. 18.* Barbosa *in d. l. Maritus num. 6.* Ergo cùm beneficium tendat, ne personæ istæ in paupertate relinquantur, necessariò debet concedere, non solùm necessaria ad naturam, sed ad statum. Denique illud verbum *Egeo*, aut *Egestas*, licèt in rigore Latino omnimodam paupertatem designet, non tamen in juris significato, quia succurrenda est secundùm qualitatem personæ, ut cum Cencelino tenet Barbosa *in d. l. Maritus, num. 5.* Ergo hoc beneficium de jure debet continere necessaria ad statum, ut cum aliquibus notat Barbosa *d. num. 5.* Pichardus *d. præcepto 9. à num. 5.* Mysingerus *in §. Item si de dote, Inst. de act. in principio.* Paschalis *d. cap. 9 num. 30.* Bossius *d. cap. 11. §. 6. à num. 59.* Surdus *tit. 4. quæst. 18. num. 43.*

6. In re verò dicendum, duobus modis alimenta posse à jure designari. In primis, miserationis causâ, nullâ consideratione habitâ ad personam ipsam; & tunc alimenta, ne egeant, debentur personis secundùm naturam. Secundò, habito respectu ad personas, quibus debentur, non solùm ex causa miserationis, sed dignitatis, & reverentiæ necessariò eis præstandæ; & in hoc casu debentur secundùm statum. Ratio, nam in primo casu tantùm inspicitur, ne persona miserabilis pereat; in secundo, ne cadat omninò ab statu, cum illius dedecore: quapropter in primo casu dantur alimenta secundùm naturam, in secundo secundùm statum, prout videre est quando pauper extremè indigens succurritur, & quando alimenta nobili debentur. Castillo *de Alimen. lib. 8. cap. 37. §. 1. à n. 4.*

7. Undè duæ illæ ſententiæ adduxère ſuà principia. Nam affirmantes, his perſonis deberi tantùm neceſſaria ad vitam, quæ hoc beneficio fruuntur, aſſerunt miſerationis cauſâ deberi, ut expreſſit Baëza *d. cap. 17. num. 73.* Salgado *d. cap. 24. num. 25.* Alteri verò, non ſolùm miſerationis cauſâ, ſed intuitu dignitatis, reverentiæ, aut ſocietatis deberi aſſerunt, quorum ſententiam admitto; nam ſi attentè legantur leges illæ Digeſtorum, tum Partitarum, ubi hæ perſonæ annumerantur, *l. fin. tit. 11. p. 4. l. 1. tit. 15. part. 1.* ultra miſerationis cauſam, alium titulum invenies, ratione cujus hoc beneficium concedatur; quamobrem dicendum, his perſonis alimenta ſecundùm ſtatum eſſe relinquenda, prout cũ multis tenet etiam Caſtillo *de aliment. lib. 8. cap. 37. num. 42.*

8. Sed animadvertendum, quod licèt alimenta iſtà dentur ſecundùm ſtatum, intra limites illius eſt latitudo; nam ſtatus valet conſiderari in pinguiori fortuna, prout illum habent divites, qui illo fruuntur; aut oppreſſi paupertate: idque exemplo demonſtratur; nam ſi divites illius ſtatus, & conditionis æquitant, & ſerica induunt veſtimenta, & oppreſſi pediteſ agunt, & laneis veſtimentis cooperiuntur; alimenta iſta præſtanda ſunt ſecundùm modum oppreſſorum illius ſtatus, non verò divitum; ſunt enim ſuccurrendi prout minùs jus creditoris lædatur. Barboſa *in d. l. Maritus, num. 7.* Cancerius 1. *part. cap. 9. num. 109.* Boſſius *dict. §. 6. num. 61.* Guttierrez *de juram. 3. part. cap. 15. num. 8.*

9. Cæterùm in beneficio iſto illud communiter admittunt DD. ad deductionem horum alimentorum, ne perſonæ iſtæ egeant, non eſſe conſiderandam proprietatem bonorum, ſed tantùm fructuum, *ex l. Qui bonis 6. de ceſſ. bonorum*, ubi cùm quæreretur, an is, qui bonis ceſſit, & aliquid acquiſierit, ad ſolvenda alia debita cogi poſſit, necne? computum ſit reddituum: non autem cogitur vendere proprietatem is, qui habet beneficium, ne conveniatur, niſi in quantum facere poteſt. Ergo idem eſt dicendum in alia qualiber perſona hoc beneficium habente; quapropter ſi habita conſideratione ad fructus, non habet niſi alimenta neceſſaria, nihil ſolvet; ſi verò exceſſerint, in exceſſu nihil ex debito diminuetur. Confirmatur, nam quoties alimenta debentur, id eſt habita ratione fructuum, non autem reſpectu valoris rei, ut *ex l. Imperator 50. ff. ad Trebell.* deducit Bart. Gomez *in l. 10. Tauri, num. 40.* ubi etiam Tellus *num. 14.* Cùm ergo in ſpecie noſtra debeantur alimenta perſonæ hoc privilegium habenti, conſideranda ſunt ratione fructuum, non verò proprietatis, prout in filio petente alimenta à patre, *l. fin. §. Filiis autem, C. de bon. quæ liber.* Gregorius *in l. 25. tit. 10. part. 5. verbo Vivir.* Guttierrez *de juram. 3. part. cap. 15. à num. 10.* Franciſcus Marcus *deciſ. 323. num. 2. part. 1.* Garcia *de Expenſis, cap. 4. à num. 18.* Barboſa *in l. Maritum 13.* qui pro hac opinione alios refert, *num. 13.*

10. Verùm licèt hæc opinio communis ſit, aliqui tamen contrarium tenent; nam ſi rebus ſuis venditis poteſt debitor debita ſolvere, & ex reſiduo alimenta percipere, tenetur tunc vendere, quia reputatur habere bona ſufficientia ad ſolvendum, *l. Qui poteſt 135. ff. de regul. jur. cap. fin. de elect.* Tum quia licèt, quando alimenta debentur, habenda ſit ratio fructuum, non proprietatis, id accipiendum quando fructus ſufficiunt, ut ipſa concedantur; non verò ſi non ſufficiant, quia tunc ad proprietatem eſt deveniendum, etiam in caſu dictæ legis *Imperator, & l. fin. §. Filiis autem*, prout explicat Barboſa *in dict. l. Maritum, à num. 16.* Boſſius *de Aliment. cap. 13. §. 4.* Quare in præſentiarum non eſt habenda ratio fructuum, ſed proprietatis, ut ſi neceſſarium fuerit, vendatur ad ſolvenda debita, & inſimul ut perſona habens hoc beneficium, alimenta percipiat, ut latè tenet Barboſa *in dict. l. Maritum, à num. 14.* Lata *in l. Si quis à liber. §. Sed ſi fitus, ff. de lib. agnoſc. à num. 25.* Molina *de Juſt. tract. 2. diſp. 413. num. 4. in fine*, Boſſius *de Dot. d. cap. 11. n. 70.*

11. In hoc dubio neceſſariò agnoſcendus eſt textus *in dict. l. Qui bonis 6. de ceſſ. bonorum*, anſam præbens huic difficultati. Nonnulli dixerunt, textum illum eſſe caſum ſpecialem, in quo cedens bonis non tenetur vendere proprium, quod poſt ceſſionem acquiſivit; idque à jure conceſſum, quia jus his pauperibus, qui bonis ceſſerunt, multùm favet, quia vidimus, quod in noviter acquiſitis non condemnantur niſi in quantum facere poſſunt. Horum tamen Doctorum non admittit ſententiam Barboſa *in dict. l. Maritum, num. 14.* Verùm in ſpecie rectè interpretatur, quando cedens bonis aliquod modicum acquirit; quod ſi intelligas de aliquo modico ad alimenta, nullam habet difficultatem, minimè ab eo eſſe auferendum; ſi verò de modico aliquid alimenta excedenti, ſimiliter non eſt obligandus ad vendendum; creditor enim nimis delicatus audiendus non eſt, *l. Si benè, ff. de uſuris*, & admittit *in l. fin. Cod. qui bon. cedere poſſunt*, Barboſa *in dict. l. Maritum, num. 15.*

12. Ex hoc enim textu minimè probatur, perſonam habentem beneficium, ne conveniatur, niſi in id, quod facere poſſit, ratione fructuum percipere debere alimenta, non verò cogendum ad vendendum proprium; quia textus ille, ut viſum eſt, non decidit cedentem bonis, ex eo quod poſteà nequeat conveniri, niſi in quantum facere poſſit, non eſſe cogendum ad vendendum; loquitur enim in diverſa ſpecie, de qua numero antecedenti.

13. Quapropter admitto ſecundam ſententiam; propoſitio enim illa, ut alimenta concedantur ſecundùm quantitatem fructuum, non verò ſecundùm proprietatem, *ex l. Ius alimentorum, §. Modum, ff. ubi Pupillus educari valeat*, Cancerius *var. 1. part. cap. 16. num. 24.* Menochius *de Arbitrariis, caſu 169. à num. 3.* Guttierrez *lib. 3. pract. quæſt. 82. num. 2.* & alii quam plurimi recenſiti à Salgado *d. 1. part. cap. 24. num. 26.* debet intelligi, quando per ſe ſunt ſufficientes, ut dictum eſt, vel quando bona venundari nequeunt, ex quorum uſufructu præſtanda ſunt alimenta: ut ex bonis majoratus. Salgado *dict. cap. 24. à num. 185.* Aſt hìc non ſolum agitur de præſtandis alimentis perſonæ habenti beneficium, ut non egeat, ſed de ſolvendis debitis illius, & de ſatisfaciendis creditoribus; quapropter deveniẽdum eſt ad vendendam proprietatem, ſi neceſſarium fuerit ad debita ſolvenda, & inſimul ut ſufficientia alimenta debitori relinquantur, quo utriſque ſatisfit.

14. Sed adhuc erit locus contrariæ ſententiæ, quando bona vendita non ſufficerent ad ſatisfaciendum creditoribus, & eorum tam parvi redditus perciperent, ut ſimul cum induſtria fuiſſent neceſſarii ad alendam perſonam habentem hoc beneficium; tunc enim vendenda non ſunt, ſed debitori relinquenda, ne egeat, quia ex venditione non ſatisfit creditoribus, ſed tantùm alimenta tolluntur debitori. Ergo in hac ſpecie habebit locum contraria ſententia, ut deſumitur ex Molina *d. tract. 2. diſp. 413. n. 4.*

15. Rurſus in hoc beneficio ex bonis debitoris non extrahitur æs alienum, ſi alii ſunt creditores, quantumvis certum ſit, ab eo extrahendum, *l. Inter eos 19. §. Sed, etſi, ff. de re judicat. l. Ex hæredum 49. l. Maritus 55. ff. Pro ſocio.* Unde ſi (v. g.) maritus haberet in bonis ducenta, & quinquaginta uxori deberet; alia verò quinquaginta alii creditori, integrè quinquaginta ſolvet uxori, quaſi ducenta in bonis numeraret, non deducto ære alieno alteri creditori debito; nam reſervat centum ſibi ad ſufficientia alimenta, ne egeat, ut explicat Pichard. *in dict. præcepto 9.*

cepto 9. à num. 17. Ratio enim est, quia noluit lex, ut tanto damno creditor, respectu cujus debitor habet beneficium, ne egeat, alimenta relinquat, cujus debitum ex pura justitia processit. Cancerius *dict. 1. part. cap. 9. num.* 110. Gutierrez *de juram. 3. p. cap.* 15. *n.* 18. Mysingerus *in d. §. Si de dote, num.* 50. Barbosa *in d. l. Maritum, num.* 9. *&* 10. Gonzalez *in cap. 3. de solut. num.* 7.

16. Est tamen exceptus donator, qui hoc habet privilegium, ut æs alienum deducatur, *dict. leg. Inter eos* 19. *§. Is quoque, ff. de re judicat. l. Exhæredatum* 49. *ff. eod.* Nam suum debitum, propriè debitum non est, cùm à liberalitate processerit; idcircò ratio petit, ne ex inopia propter suam liberalitatem donator periclitetur. Tum quia id videtur exceptum à donatore, qui ad remunerandum tenetur, *l. Sed etsi* 25. *§. Consuluit, de petit. hæredit.* Idcircò tenetur, ut quominus damno suo donationem persolvat, deducto in primis ære alieno. Pichardus *dict. præcepto* 9. *num.* 19. Cancerius *dict. num.* 110. Molina *de Justit. dict. disput.* 413. *n.* 8. Bossius *d. cap.* 11. *num.* 63. Gonzalez *d. n.* 7.

17. Est tamen casus non prætereundus, quid nempè agendum, quando donator ad assecurandam donationem hypothecas dederit, & posteà alia debita contraxerit simul cum hypothecis, an tunc æs alienum posterius sit deducendum? Et negandum videtur, nam quoties concurrunt creditores hypothecarii, qui prior est tempore, potior est jure, *regul. Qui prior, de Regul. jur. in 6. l. Potior* 11. *ff. qui pot. in pign. habeantur, l.* 2. 4. 7. *&* 8. *Cod. eod. tit. l.* 27. *&* 29. *tit.* 13. *part.* 3. Donellus *cap.* 12. *de pignoribus*, Rodriguez *de Concursu*, 2. *part. art.* 1. *per tot.* Ergo tunc non deducetur æs alienum, prout in aliis debitoribus hoc beneficium habentibus.

18. Sed tamen contrarium est tenendum, *ex d. l. Inter eos, §. Is quoque*, asserente in donatore æs alienum priùs esse deducendum: tum quia in hoc casu non inspicitur hypothecarum ratio, sed causa; donatarius enim habet causam lucrativam, posteriores verò creditores onerosam; quare licèt donatarius habeat ante eos primum jus hypothecæ, ast ratione causæ est posterior, nec potuit aliis posterioribus creditoribus anteferri, ut benè probat Gutierrez *d. cap.* 15. *à num.* 10. Molina *dict. disput.* 410. *num.* 8. *in fine.*

19. Sed dices, non solùm donator, verùm etiam alii debitores habentes hoc beneficium, debent deducere æs alienum respectu illius personæ, circa quam habent privilegium, ne egeant. Ergo, &c. Antecedens probatur, nam hoc privilegium, seu beneficium illuderetur, si æs alienum in primis non deducitur. Et ratio est, nam si, v. g. mulier non deducto ære alieno, totam dotem receperit, & alteri creditores omne æs alienum, accidit ut maritus ad egestatem perveniat: Ergo priùs æs alienum deducetur. Cæterùm, si mulier fuisset creditor solus, nec maritus haberet bona, quis negabit ex hoc beneficio esse illi relinquenda bona, ne egeat. Ast bona intelliguntur ære alieno deducto, *l. Subsignatum, §. Bona, de verb. significat. l. fin. §. Sin autem æs alienum, Cod. de bonis quæ lib. l. fin. ff. de usufruct. legat.* Ergo ut bona sufficientia ei ad victum relinquantur, necessariò est deducendum æs alienum, prout quotidie fit ad taxanda alimenta. Valenzuela *cons.* 156. *num.* 12. Salgado *dict. 1. p. cap.* 24. *num.* 118.

20. Verùm his non obstantibus, negandum non est, ex hoc beneficio, excepto donatore, æs alienum alium debitorem extrahere non posse. Ratio est, nam à jure liberaliter ex aliquibus causis concessum est, & potuit illud concedere sub aliquibus qualitatibus, & regulis, prout fecit computando æs alienum in bonis propriis, ne cum gravi damno creditoris ad praxim adduceretur; quamobrem licèt in aliis causis bona non intelligantur, nisi deducto ære alieno, & alimenta taxentur illo dempto, in hoc beneficio contrarium est tenendum, prout à jure decretum est.

21. Erit magnoperè advertèndum, alimenta esse decernenda in totam vitam, non pro aliquo tempore, & ideò Judex inspiciet ætatem, valetudinem; an minor, vel senex fuerit, unde perpendat probabiliter, quonam tempore vivere posset, ut inde singulis annis pecuniam necessariam designet ad alimenta percipienda. Guttierrez *dict. cap.* 15. *num.* 3. Mysingerus *in dict. §. Si de dote, num.* 4. Barbosa *in dict. l. Maritum, num.* 10. *&* 11. Molina *d. disp.* 413. *num.* 4. Bossius *d. cap.* 11. *num.* 71.

22. Similiter non obliviscendum, quod si persona habeat artem, artificium, seu officium, ex quo vivere possit decenter, & absque aliquo dedecore, utique hoc beneficio non gaudebit. Et ratio est, nam alimenta non debentur illi, qui ex suo labore decenter vivere valet. Rota apud Farinacium 2. *p. decis.* 470. *num.* 5. Decianus *lib.* 2. *cons.* 30. *num.* 2. Ascanius Clemens *de patria potest. cap.* 6. *effect.* 17. *num.* 31. Et loquendo de alimentis à patre filio præstandis, est lex 6. *tit.* 19. *part.* 6. Cùm ergo iste suo proprio labore vivere possit, & ali, nentiquam hoc beneficio gaudebit. Cæterùm, si privilegium hoc exorbitat à jure, & involvit damnum tertii, quatenus solidum debiti non percipit, quare debet intelligi quominus creditori noceat; idcircò si persona habeat unde vivat ex artificio, aut proprio labore, eo frui non poterit. Surdus *de Aliment. tit.* 1. *quæst.* 78. *num.* 31. Velasco *de Privileg. pauper.* 1. *part. quæst.* 4. *§.* 3. *num.* 145. Costa *remed. subsid.* 28. *num.* 7. Barbosa *in dict. leg. Maritum, num.* 9. Bossius *dict. cap.* 11. *num.* 66. Guttierrez *d.* 3. *p. cap.* 15. *à num.* 5.

23. Sed contrà expenditur textus *in cap. Quod super his* 8. *de vot.* ubi deducunt interpretes, pauperem esse, qui ex artificio vivere potest, quapropter si legatum relinquatur pro maritandis virginibus pauperibus, etiam concedendum est, etsi ex labore suo vivere possint. Jason *in l. Si conflante, ff. solut. matr. num.* 151. Mascardus *de probat. conclus.* 1159. *num.* 38. Grassis *in Summa de Arbitr. Confess. lib.* 2. *cap.* 51. *n.* 9. Sunt & alia exempla adducta à Barbosa *in dict. leg. Maritum, num.* 10. Ergo etiamsi persona ista ex suo labore, absque dedecore vivere possit, hoc nihilominùs beneficio gaudebit.

24. Sed hoc argumentum plures habet solutiones, quas adducit Barbosa *in dict. l. Maritum, num.* 11. Ast breviter est dicendum, quemque pauperem dici posse, qui obligatus est ad se alendum ex proprio labore, ut est textus *in l.* 2. *tit.* 17. *part.* 6. ibi: *Otro si el que fuesse tan pobre, que no huviesse otro al, porque guarecer, sino por la labor de sus manos.* Itaque iste cedere bonis posset, Cravetta *cons.* 199. *num.* 8. quod verum est ad alias causas, quæ non sint alimentorum; in his igitur, is qui potest ali ex suo labore, pro paupere non habetur, cùm alimenta ex industria possit percipere, ut decrevit *lex* 2. *Partit.* latè Velasco *dict. quæst.* 4. §. 3. *à num.* 148. Ergo cùm beneficium hoc, ne egeat, introductum fuerit ad alimenta percipienda, si ex labore, aut industria percipiat, non debet illo gaudere, prout diximus de quarta maritali, *lib.* 4. *cap.* 10.

25. Excipiunt tamen DD. maritum non solitum laborare, cui mulier nequit objicere, quod sit robustus, & possit absque dedecore laborare; repugnaret enim reverentiæ maritali, si illum cogeret novo modo victum quærere. Barbosa *in d. l. Maritum, n.* 11. Bossius *dict. cap.* 11. *num.* 67. qui *num.* 68. scripsit, denegandum hoc beneficium, & in solidum conveniendum debitorem, qui consulendo, advocando, aut procuram exercendo, valet alimenta lucrari.

26. Quid verò ſi creditor ſit æquè pauper, & eadem neceſſitate urgeatur, diſquirere oportet. Et communis eſt ſententia, minimè in hoc caſu locum huic privilegio dari; nam in pari cauſa præferendus eſt creditor, qui habet bona, quia charitas à ſeipſo debet incipere, *l. Præſes 17. C. de ſervit. & aqua.* Cæterùm perſona, cui hoc beneficium competit, agit de lucro captando, ut ſuam ſublevet neceſſitatem, creditor verò de damno vitando; idcircò in pari neceſſitate eſt præferendus, *ex l. Verùm 12. §. fin. ff. de Minor. l. Non debet 42. §. In re obſcura, ff. de regul. jur.* Denique in re propria ſemper dominus præfertur, ut uxor in ſuis bonis dotalibus, *l. Aſſiduis, verſ. Exceptis 11. C. Qui pot. in pig. habeantur.* Ergo creditor in pari neceſſitate eſt præferendus, taliter ut debitori nequeat frui privilegio, ne egeat. Covarr. *in cap. Poſſeſſor, 2. p. §. 2. n. 4. ad fin.* Aviles *in cap. Prætorum, cap. 18. tit. Qual conyenga, num. 7.* Myſingerus *in d. §. Item ſi de dote, num. 9.* Guttierez *d. 3. p. cap. 15. num. 4.* Cancerius *d. 1. p. cap. 9. num. 113.* Surdus *d. quæſt. 78. num. 34.* Boſſius *d. cap. 11. à num. 84.* Palao *de Iuſt. diſp. 91. punct. 20. §. 3. n. 3.*

27. Sed contra hanc communem opinionem tenet contrarium Barboſa *in d. l. Maritum, num. 97.* Et ducitur ex deciſione textus *in l. Si maritus 43. ff. ſolut. matrim.* ubi maritus condemnatus fuit in quantum facere poteſt, poſteà mulier agnovit debitores habere, undè totam dotem ſolvere poterat; attamen neutiquam obligatus fuit demandare actiones, nam credita illa erant neceſſaria ad ejus alimenta, prout ſi fuiſſent in ejus poteſtate, ut ibi explicant Gloſſa & Duarenus. Hippolyt. Riminaldus *in princip. Inſt. quibus alien. licet, num. 359.* Quod ipſe Barboſa intelligit etiamſi ex non reſtituenda dote mulier ad inopiam pergeret. Sed intellectus iſte incertus eſt, quia ut ipſe agnoſcit Paulus Caſtrenſis *in d. l. Si maritus, num. 1.* cum Bartolo, ait illum textum intelligendum, quando mulier alia haberet bona, unde vivere poſſet, aliàs huic beneficio locus non dabitur; non enim contra pauperem datur privilegium pauperis, utpotè ſimiliter privilegiatum: deindè rejicit verum interpretamentum Pauli, ut divinatorium. Aſt ſuum eadem nota inuritur, quare nihil certum ex textu illo capi valet.

28. Ruſus pro ſua opinione adducit textum *in l. Facere 28. ff. Solut. matr.* ubi probatur quod ſi maritus non habet bona ſufficientia ad dotis reſtitutionem, verùm mulieri aliquod ejus mandato ſolutum eſt debitum; illud in bonis mariti computari ad ſolvendam dotem: ſed ſi maritus nihil habuerit in bonis præter debitum mulieris, diſquiritur an locus ſit huic beneficio. Et aliqui negarunt, quia tantùm conceditur in hoc beneficio rei retentio; ne egeat; in præſentiarum verò erat apud mulierem, unde locus ei non erit.

29. Sed in aliorum opinione contrarium deciſum eſt, quia neceſſariò mulier debet debitum ſolvere, ne compenſatio cum dote admittatur, quia elideretur per exceptionem hujus beneficii, *l. Quæcumque, de compenſat.* Itaque dabitur locus huic privilegio, undè infert, dandum eſſe hoc privilegium, etiamſi mulier fuiſſet inopiâ gravata. Sed conſequentia incertiſſima eſt, cùm ex illa ſpecie inopia mulieris non probetur, quin contrarium, dum ſupponunt DD. iſti, mulierem debitum ſolvere debere, ut maritus hoc beneficio frueretur, quod ab inope muliere fieri nequit, *l. nam his 15. ff. de dolo, cap. olim 17. de reſt. ſpoliat.* Leoncillus *de Privileg. paup. 2. p. privileg. 73. n. 1.* Quamobrem Barboſa ſuum placitum efficaciter non probat.

30. In re tamen recolenda ſunt, quæ diximus *cap. 3. à num. 35.* Idcircò dicendum, quod ſi creditor tantùm aliquid promiſerit, nec tamen tradiderit perſonæ habenti hoc beneficium, & ambo ad inopiam pervenerint, tunc debitor minimè hoc beneficio fruetur, utpotè ſi mulier dotem viro promiſerit, & necdum tradiderit, tunc maritus beneficio, ne egeat, frui non valet: ſicut etiam ſi uxor inopiâ laboret, habet enim jus præoccupationis, & inſimul poſſeſſionis; quare non ſunt tradendæ res illæ marito, relinquendo uxorem in eadem neceſſitate. Si verò bona dotalia habuerit tradita, & ejus neceſſitas, & inopia antèà præceſſerit, quàm mulieris, rectè hoc beneficio fruetur contra mulierem poſteà inopem factam; quia propter inopiam antecedentem jus beneficii iſtius acquiſivit, quo nequit privari ob ſupervenientem mulieris neceſſitatem. Gloſſa *in l. 1. §. Si quis autem propter, ff. de itin. actuque privat.* Barboſa *in d. l. Si maritum, num. 98.* Quod idem dicendum in alio quolibet creditore, ſi debitor habens hoc beneficium, priùs ad inopiam perveniat. Si verò creditor priuſquàm debitor, neceſſitate prematur, tunc debitor non poterit illo privilegio muniri; etenim creditor jus antecedenter habebat acquiſitum, ne contra eum concederetur, quia ſimiliter erat privilegiatus, *l. Sed ſi miles 8. in principio, de excuſat. tut. l. Aſſiduis, verſ. in duabus, C. qui pot. in pign. habeantur.* Peregrinus *de fideicom. art. 35. num. 70.* Caſtullo *controverſ. lib. 3. cap. 25. num. 27.* Ergo contra eum non dabitur tale beneficium debitori.

31. Erit ergo tota concertatio, quando ambobus eadem neceſſitas adveniat eodem tempore: & in ea diſtinguenda ſunt alimenta, quæ dari poſſunt marito habenti bona dotalia, in primis illa, quæ ſunt neceſſaria ad naturam, taliter ut ſi iſta ei non concederentur, extremè, aut quaſi indigeret; & in hoc caſu hæc alimenta ex hoc beneficio ei ſunt relinquenda, quia habet jus retentionis, ne pereat, & eſt in bonorum poſſeſſione, *l. Si ſervum 91. §. Sequitur, in fin. de verb. obligat. cap. In pari, de reg. jur. in 6.* Ergo ſimilia alimenta tantùm ei ſunt relinquenda, & cætera bona creditori concederentur, ut ſuam ſublevet neceſſitatem, nec enim aliud percipiet ſecundùm ſtatum, cum tanto detrimento creditoris: ſed ſi bona tantùm ſint ad hæc neceſſaria alimenta ſecundùm naturam, nec aliud reſtet, debitor hoc beneficio fruetur, quia habet jus retentionis. Tum eſt reverentia, & alia ſpecialis ratio hujus beneficii, quæ non invenitur in creditore, ut poſſit à debitore repetere, relinquendo eum in extrema, aut quaſi extrema neceſſitate.

32. Aliter enim poſſunt conſiderari alimenta ſecundùm ſtatum, prout diximus contineri in hoc beneficio; & iſta præſtanda non ſunt debitori, quando creditor eſt in eadem inopia; nec in hac ſpecie poteſt concedi hoc beneficium. Ratio eſt, nam crudele fuiſſet creditorem inopem relinquere, ut debitor cum ære ipſius in ſuo ſtatu relinqueretur: quo in ſenſu poſſunt intelligi Doctores aſſeverantes, in pari inopia hoc beneficium non eſſe concedendum, ut dicunt relati *num. 26.*

33. Sed quid ſi creditor, licèt ſit in pari neceſſitate, habeat patrem, aut aliam perſonam, à qua poſſit petere alimenta. In hoc caſu aſſerit Barboſa *in d. l. Maritum, num. 99.* debitorem debere frui hoc privilegio, quia licèt reſpectu propriæ neceſſitatis debeat proſpici præſens ſtatus; attamen quia habet perſonam, à qua poſſit petere alimenta, ſtatus futurus eſt conſiderandus, in quo à patre alimoniam percipiet; idcircò debitor hoc privilegio fruetur. Quod idem extendit, etiam ſi debitor habuerit patrem divitem, à quo poſſit petere alimenta, prout etiam admittit Rebellus *de obligat. Juſt. 2. p. lib. 5. quæſt. 9. num. 7.*

34. Sed adhuc hanc ſententiam admittendam non eſſe ſcripſit Boſſius *d. cap. 11. num. 87.* Verùm enimverò fundamentum Barboſæ ſolidum non eſt. Dicendum eſt enim, præſentem ſtatum eſſe inſpiciendum, ut diximus de quarta maritali, *lib. 4. cap. 10. num. 18.* Quamobrem hæc ſolutio ſumenda eſt, prout diximus, de creditore inope, patrem non habente, *à num. 30.*

35. Ruſus

35. Rursus illud communiter est receptum, debitorem hoc privilegium amittere, si neget illam qualitatem, per quam conceditur, veluti si socius se socium neget, *l. Sed & hoc* 12. §. *Quod autem*, *leg. Si unus* 68. §. *fin. ff. pro socio*. Undè etiam communiter extenduntur DD. ad maritum, & ad alias personas habentes hoc beneficium. Ratio est, nam qui negat qualitatem, ex qua beneficium, seu privilegium conceditur, indignus fit illius, *cap. Ex eo*, *de regul. jur. in 6. l. Sed etsi* 4. §. *Interdum*, *ff. Quod cum eo*; *l. Si dabitet.* 11. §. *Ita demùm*, *ff. de fidejussor.* Ergo si negaverit debitor qualitatem, sive societatis, sive matrimonii, seu paternitatis, hoc beneficio non gaudebit, ut cum aliquibus tenet Surdus *dict. tit.* 1. *quæst.* 78. *num.* 28. Barbosa *in dict. l. Maritum*, *num.* 105. Campegius *de dot.* 3. *part. quæst.* 265. Pichard. *d. precept.* 9. *à num.* 28. Bossius *dict. cap.* 11. *à num.* 90. Gonzalez *in cap.* 3. *de solut. num.* 10.

36. Quod quidem intelligendum, quando dolo, vel latâ culpâ mendacium debitor dixerit, aliàs prædicta pœna non incurritur, *cap.* 1. §. *Vassallus*, ibi: *Ex certa scientia, si de feud. fuerit controversia.* Pichard. *ubi proximè num.* 29. Bossius *n.* 92.

37. Sed quid, an mendacium istud possit à debitore purgari, taliter ut hoc beneficio fruatur? Et communis est opinio, ante litis contestationem, pœnitentiæ locum esse, & veritatem dicere posse, quod benigna interpretatione receptum est, *l. Benignius* 18. *ff. de legibus*; quia tunc actori jus deterius factum non est, prout in aliis exemplis est textus *in l. Quamvis* 11. *ff. de in jus vocando*, *l. De ætate* 26. §. *fin. ff. de interrog. act.* Quinimò etiam DD. idem recipiunt post litem contestatam, si adhuc actor onus negotiationis non subivit, nisi statim mendacium probare velit; tunc enim à pœna mendacii non excusabitur, qui tam tenax etiam post litem contestatam mendacium sustinuit. Brunus, *de cess. bon. quæst.* 4. *principali quæst.* 20. *num.* 4. Barbosa *in dict. l. Maritum*, *num.* 106. Pichard. *dict. præcepto* 9. *num.* 29. Surdus *dict. quæst.* 78. *à num.* 29. Bossius *dict. cap.* 11. *num.* 93. & 94. Gonzalez *in cap.* 3. *de solut. num.* 10.

38. Est tamen aliquod dubium, an pœna ista incurratur per generalem negationem; veluti si debitor dicat, *Nego narrata*? Et aliqui affirmant, nam qui generaliter negat, videtur etiam negare, quæ specialiter in negatione continentur, ut est textus *in l. Si sine* 9. §. *Qui interrogatus*, *ff. de interrogatoriis act.* ubi interrogatus an ex parte hæres sit, si dicat, *Hæres non sum*, intelligitur etiam negasse se ex parte hæredem esse. Idem poterit probari *ex l. Si is qui*, §. *Verùm*, *ff. de reb. eorum*, ubi si alicui objiciuntur quæ fecit, si dicat, *Non feci*, inficiatur, & perinde est, ac si dixisset, *nihil eorum feci*; quare in præsentiarum ex generali negatione etiamsi duo petantur, nempè in socio omnium bonorum esse socium, & ex societate teneri, si generaliter negaret, non solùm debitum, verùm etiam societatem negare videtur, unde beneficio privatur. Jason *in l. Sicut*, §. *Quod autem*, *de re judicat. num.* 12. Parisius *lib.* 3. *cons.* 100. *num.* 9. Brunus *de cess.* 4. *part. principal. quæst.* 20. *num.* 14. & magis esse receptam opinionem, scripsit Felinus *in cap. Cæterùm*, *de judic. num.* 19.

39. Alteri contrarium tenent, nam in generali negatione non venit, quod in specie verisimiliter non negaretur, argumento textus *in l. Obligatione generali*, *ff. de pign. cap. fin. de offic. Vicarii in* 6. si enim socius, v. g. interrogaretur, an sit socius, vel maritus, si esset illius uxoris vir, non negaret, hoc enim illi favorabile est: Ergo ex sola negatione generali quis non est privandus hoc beneficio. Rursus in generalitate non comprehenditur casus, per quem negans in pœnam incideret, *l.* 3. §. *Si procurator*, *ff. Quod quisque jur. l. Si procurator*, *ff. de condict. indebit.* Cùm ergo si specialiter negetur qualitas, ex qua provenit hoc beneficium, in pœnam mendacii eo privatur; inde est, ut non comprehendatur in generali negatione, & ab illa pœna liberetur. Bart. *in l. Si dubitetur*, §. *Ita demum*, *in fine*, *ff. de fidejuss.* Campegius *de dot.* 3. *part. quæst.* 205. Pichard. *in dict. precept.* 9. *num.* 31. Barbosa *in dict. l. Maritum*, *num.* 105. *ad finem.* Bossius. *dict. cap.* 11. *num.* 92.

40. In re tamen animadvertendum, quando adversùs debitorem habentem hoc beneficium proceditur, aliqua comprehendi, nempè personam, debitum, quantitatem, & alias circumstantias. Si tamen specialiter negentur omnia, non tamen illa qualitas ex qua provenit hoc beneficium, minimè amittitur, ut est concors sententia Doctorum. Surdus *d. quæst.* 78. *num.* 29. Barbosa *in dict. l. Maritum*, *num.* 107. Bossius *dict. cap.* 11. *num.* 95. Quod idem est dicendum in generali negatione harum circumstantiarum, si in illis facta non est mentio illius qualitatis, ex qua hoc beneficium descendit.

41. Erit tamen dubium, quando etiam hæc qualitas inter alia petita includeretur; quo quidem casu, generaliter negando, videtur etiam particularia directè negare, ex juribus adductis pro prima sententia. Tum quia generalis loquutio omnia particularia directè comprehendit. Decius *cons.* 17. *num.* 17. Mantica *lib.* 3. *tit.* 2. *num.* 6. Gratianus *discept. tom.* 5. *cap.* 960. *num.* 30. Et tantùm operatur quasi omnia singulariter exprimerentur, *l. Si duo*, *in fine*, *ff. de administrat. tut.* Cephalus *cons.* 150. *num.* 13. Valenzuela *cons.* 19. *n.* 6. Ergo ex sola negativa generali, persona ita privabitur hoc beneficio.

42. Sed admitto secundam sententiam ex suis fundamentis: tum etiam ratio suprà perpensa, nullius est roboris, nam generalis loquutio non comprehendit casus aliqua ratione excipiendos. Cyriacus *tom.* 4. *controvers.* 591. *num.* 61. Itaque in generali negativa non includitur qualitas illa, ex qua provenit hoc beneficium. Et comprobatur, nam negando specialiter hanc qualitatem, amittitur tam grande privilegium, ut persona privilegiata habeat alimenta, ne egeat, quod est gravissima læsio? Sed in generali negativa non comprehenditur casus, ex quo gravis resultat læsio, *l. Cum Aquiliana*, *ff. de transact. l. Tres fratres*, *ff. de pact.* Cravetta *cons.* 70. *num.* 28. Valenzuela *cons.* 78. *num.* 52. Ergo in generali negativa non comprehenditur qualitas, ex qua hoc beneficium provenit, ac per consequens non amittitur.

43. Et confirmatur, nam in qualibet generali loquutione, seu dispositione, non comprehenduntur alimenta, tanquam privilegiata. Surdus *de Aliment. tit.* 8. *quæst.* 20. Cyriacus *tom.* 4. *controvers.* 623. *num.* 8. Beneficium istud alimenta concedit privilegiato, ne egeat. Ergo in generali negativa comprehendi nequit qualitas illa, quâ negatâ, alimenta amittuntur. Quod pondus alia etiam ratione effici valet, nam causa hujus privilegii multam pietatem involvit, quatenus pauperi debitori succurrit; idcircò affici non valet loquutione generali, sicut alia quælibet causa pia. Tiraquellus *de causis piis*, *privileg.* 19. Barbosa *in l.* 1. *ff. solut. matr.* 1. *p. num.* 27. Cyriacus *controvers.* 641. *num.* 20. Ergo in præsentiarum ex generali negativa persona privilegiata non est privanda hoc beneficio.

44. Deindè debitor insolidum tenetur, nec hoc beneficio fruitur, si dolo egerit, ne creditor posset insolidum suum debitum repetere: quod ita intelligendum, non propter alium dolum, sed propter illum directè tendêtem, ne creditor integrè debitum percipiat, ut in marito explicat Consulpus *in l. Etiam* 18. §. *Licèt*, *ff. solut. matr.* & in socero, *l. penult. ff. de jure dot.* prout etiam in socio *l. verùm* 63. *in princip. ff. pro socio.* Ratio

etiam eſt, nam quiſque ſuo dolo patrocinari non debere, *l. Nec & dolo ff. de dolo, l. 3. ff. de tranſact. cap. Audivimus, de cauſ. deteg.* Ergo nec hoc beneficio juvari, ne inſolidum conveniatur. Myſingerus *in d. §. Item ſi dote, num.* 9. Guttierrez *d. 3. p. cap.* 15. *num.* 4. Pichard *d. præcepto* 9. *num.* 27. Molina *de Iuſt. tract.* 2. *diſput.* 413. *n.* 6. Palao *de Iuſt. diſput.* 60. *punct.* 10. §. 3. *num.* 4. Boſſius *d. cap.* 11. *num.* 110. Donellus *lib.* 27. *cap.* 9.

45. In qua quidem ſpecie diſquirere oportet, an lata culpa ſufficiat, ut debitor hoc beneficio privetur? Et affirmarunt aliqui, nam lata culpa in rebus alienis dolo æquiparatur; tantùm enim lata culpa dolus non exiſtimatur in adminiſtratione rerum propriarum, *l. Si conſtanti* 25. §. *Si maritus, ff. ſolut. matrim.* Novellus *de dot.* 7. *p. quæſt.* 14. Brunus *de ceſſ.* 4. *p. principal. q.* 20. *num.* 32. Ergo cùm res non ſint propriæ debitoris, lata culpa in eis æquiparatur dolo, & per conſequens beneficio illo privabitur. Baldus *in cap. Quæ in Eccleſiarum, de Conſt. num.* 18. & Felinus *ibidem, num.* 67. Jaſ. *in l. Quod nomine, ff. de condict. indebit. col.* 2. Surdus *de Aliment. tit.* 1. *quæſt.* 78. *à num.* 44. Giurba *deciſ.* 43. *num.* 80.

46. Sed contrarium cum aliquibus tenet Barboſa *in d. l. Maritum, num.* 102. Fundamentum illius eſt, quia in rebus propriis lata culpa non æquiparatur dolo: cùm ergo debitor in rebus propriis committat latam culpam, dolus non eſt, nec privabitur hoc beneficio. Plures dat Boſſius *d. cap.* 11. *num.* 116.

47. Verùm in re animadvertendum, latam culpam duobus modis conſiderandam eſſe in hac ſpecie. In primis, quando lata culpa committitur ſolùm ex deſidia, vel ex alia cauſa, abſque conſilio, ne creditor ſolidum percipiat. Et in hoc caſu Barboſæ ſententiam admitto, & comprobatur *ex d. l. Etiam*, §. *Licèt*, ubi rectè Conſultus aſſerit, debitorem maritum hoc beneficio privari, quando eo animo, & conſilio egerit, ut uxor dote inſolidum privetur; aliàs tamen ab eo non exigetur culpa, ut hoc beneficio privetur ut exprimit ibi Gloſſa *lit.* F. Ergo quando debitor ex culpa, etiam lata ſua perdiderit, niſi id egerit, animo, ut creditorem à toto debito defraudet, hoc privilegio non privabitur.

48. Aliter verò, ſi lata culpa perdiderit bona, ſed eo conſilio, ut creditorem læderet, ne totum debitum perciperet, in hoc caſu lata illa culpa præcisè dolo æquiparatur; quia ſimul cum illa adeſt dolus fraudandi creditorem, intratque communis doctrina, ut propter dolum debitor hoc beneficio privetur, *l. Si quis dolo* 15. *in princip. l. Si rerum* 52. *ff. de re judicat. l. unic.* §. *Cum autem.* Giurba *deciſ.* 43. *num.* 4. Fontanella *de pact. nupt. clauſula* 7. *gloſſ.* 3. *p.* 11. *num.* 91. Rebellus *de Iuſt. 2. p. lib.* 5. *quæſt.* 9. *num.* 11. Ergo tunc hoc beneficio non fruetur. Boſſius *d. cap.* 11. *n.* 117.

49. Sed contrà adeſt textus *in d. l. Etiam*, §. *licèt, verſ. Oſilius*, ubi probatur, quod ſi maritus dolo fecerit, ut res dotales interiiſſent, nec eo animo, ut uxorem defraudaret, adhuc beneficio privabitur. Et rationem dat Barboſa *ubi proximè, num.* 103. quia tunc directè dolus datus eſt, ut res dotales periiſſent, unde damnum indirectè provenit, quod major eſt culpa, quàm ſi res proprias diſſiparet eo conſilio, ut eam à ſolido doris tantum fraudaret. Ergo ſimiliter dicendum, etiamſi debitor animum non habuerit fraudandi creditorem à toto debito, dum tamen re ipſa ſua bona latâ culpâ dilapidaſſet, undè indirectè damnum creditoris proveniſſet.

50. Verùm textus *in d.* §. *Licèt*, ex littera ipſius facilè interpretamentum ſuſcipit; loquitur enim in illa ſpecie, non de amittendo totum hoc beneficium, ſed tantùm reſpectu illius rei, quam dolo diſſipavit, non habito conſilio decipiendi uxorem, ut patet ibi: *perinde tamen eum damnandum ejus rei dotalis nomine, in qua dolum feciſſet.* Et eſt ratio, nam cùm in re ipſa dolum commiſerit, in ea hoc privilegio non fruetur; punitur enim in quo deliquit, *l. Sancimus, C. de pœn. cap.* 2. *de his, quæ fiunt à majori parte Capituli.* Explicat Barboſa *in d. l. Maritum, num.* 103. *verſ. Eſt tamen advertendum.* Undè ſequitur, quod in aliis rebus hoc beneficium, competit, quia defecit animus fraudandi uxorem: idcirco relinquitur, neceſſarium ſemper eſſe animum fraudandi creditorem, contra quem competit hoc privilegium, ut lata illa culpa implicet dolum, ob cujus cauſam illo beneficio debitor privetur.

51. Hinc examinanda eſt doctrina Baëzæ *de inope debitore, cap.* 8. *num.* 19. *in fin.* Giurbæ *deciſ.* 43. *num* 7. aſſerentium, propter dolum commiſſum contra tertium creditorem, licèt non ſit ipſa perſona adversùs quam competit hoc beneficium, illud amittis & fundamentum eorum eſt, quia reverà commiſit dolum. Sed contrarium tenendum; nam, ut conſtat *ex d. l. Etiam*, §. *Licèt*, dolus ſufficiens non eſt, ut hoc privilegio privetur debitor, niſi fiat animo decipiendi creditorem, adversùs quem illud competit; pœna enim iſta nequit extendi ad alios diverſos caſus, ſed tantùm ad expreſſos, ut eſt optimus textus *in l. At ſi quis impediat* 24. §. *Divus autem Marcus, ff. de religioſ. & ſumpt. fun.* ibi: *Panam tamen in eum ſtatutam non eſſe. l. Cùm quidam, ff. de lib. & poſth.* Gloſſa *in cap. fin. de jur. patr.* Marius Antoninus *var. lib.* 3. *reſ.* 39. *n.* 18. Menochius *de Arbit. lib.* 1. *cent* 3. *caſu* 276. Ergo cùm tantùm lex loquatur, ſi dolus committatur adversùs creditorem, in quo hoc privilegium habetur, pœna iſta nequit extendi, ſi adversùs tertium committatur. Baptiſta *de privilegiis dot. cent.* 2. *num.* 37. Barboſa *in d. l. Maritum, n.* 101. Boſſius *d. cap.* 11. *n.* 121.

52. Sed dices, quando debitor animum fraudandi unum creditorem habuerit, etiam fraudare videtur alios creditores, etiamſi ignoraverit eos habere, *l. Ait Prætor* 10. §. *illud, ff. Quæ in fraudem.* Ergò ex eo ſolùm, quod dolum commiſerit adversùs tertium creditorem, commiſſum videtur adversùs perſonam illam, contra quam debitor habeat privilegium, ne egeat. Ad hanc difficultatem variè reſpondent Alex. *in d. l. Etiam*, §. *licèt, ff. ſolut. matr.* Duarenus *ibidem.* Sed reſponſum illud admiſſum eſt, ſcilicet *in d.* §. *Illud*, ideo videri debitorem in fraudem aliorum creditorum egiſſe, quia ignorabat eos habere; præſumit enim lex, ſimiliter eos fraudaturum, ſi eos cognoviſſet: ſecus autem ſi ſciret cæteros habere creditores, & conſtaſſet, unum tantùm fraudare voluiſſe, prout in caſu, de quo agimus, quando debitor tertium dolo fraudat, non verò perſonam illam, adversùs quam habet hoc beneficium, quia tunc dolus ad illam non extenditur. Barboſa *in d. l. Maritum, num.* 101. Boſſius *d. cap.* 11. *num.* 111.

53. Deindè diſquirere oportet, an hoc beneficium poſſit renuntiari. Et in hac diſquiſitione illa eſt communis ſententia, diſtinguens quando debetur alicui perſonæ ob reverentiam, veluti marito, parentibus, aut patrono; vel ob aliam cauſam. In primo enim caſu minimè valet renunciatio, ut eſt elegans textus *in l. Alia* 14. §. *Elegantèr, ff. ſolut. matrim.* ubi Conſultus rationem reddit, nempè quia eſſet agere contra reverentiam debitam his perſonis, ſi convenirentur in quantum facere poſſent, unde contra bonos mores procederet. In aliis verò caſibus privilegium hoc conceditur, non favore perſonarum, ſed actionis, vel contractus; idcircò nulla eſt cauſa, ne hoc beneficium renuntiari poſſit. Explicant Gloſſa *in d.* §. *Elegantèr, verbo Negat.* Surdus *d. tit.* 1. *quæſt.* 78. *num.* 55. Pich. *in d. præcept.* 9. *num.* 37. Giurba *deciſ.* 42. *num.* 9. Franchis 1. *p. deciſ.* 164. *num.* 16. & 17. Rota 2. *p. recent. deciſ.* 485. *num.* 4. Marta *de juriſdict.* 4. *p. cent.* 2. *caſu* 186. *num.* 4. Caſtillo *lib.* 8. *cap.* 37. *num.* 11.

54. Sed

54. Sed tamen absolutè affirmandum censeo; etiam omnes personas habentes hoc privilegium, illi renuntiare non posse. Idque in primis probo *ex dict.* §. *Eleganter*, ubi dicit Consultus, maritum renuntiare non posse huic beneficio. Et Pomponius reddit rationem, quia est contra bonos mores. Ulpianus autem aliam reddit rationem. *Melius est dicere quippe eam contra receptam reverentiam, quæ maritis exhibenda est.* Non enim Ulpianus improbat rationem, quam Pomponius præstiterat, sed aliam magis urgentem addit; quapropter secluså reverentia mariti, renuntiatio ista est contra bonos mores. Ergo non solùm non debet sustineri, quando renuntiatur ab his personis, quibus reverentia debetur, sed etiam ab aliis.

55. Quod verò renuntiatio ista sit contra bonos mores, probatur; nam opponitur juri naturali; secundùm quod quisque tenetur in egestate alimentà necessaria quærere ad conservandam vitam, quando nequit laborare, nec alio modo ad alimoniam quæritare, prout in casu quando hoc remedium conceditur, diximus *num.* 21 & in transactione scripsit Surdus *de Aliment. tit.* 8. *privileg.* 56. *num.* 60. Undè perpenditur, talem renuntiationem, utpotè factam contra bonos mores naturales, subsistere non posse, etiamsi fiat ab aliis personis, quibus reverentia non debetur: & confirmatur; nam inquiens Consultus, talem renuntiationem esse contra bonos mores, semper intelligitur contra naturales, *l. Stipulatio*, *ff. de verb. obligat.* & ibi notat Barbosa *in d. l. Alia*, §. *Eleganter*, *num.* 17. Idcircò in præsentiarum nequit sustineri in omnibus personis habentibus hoc beneficium, utpotè repugnans juri naturali, prout etiam nequeunt renuntiari alimenta à filio, Castillo *lib.* 8. *controvers. cap.* 37. *num.* 28. & 29.

56. Undè resolvenda est quæstio illa, an juramento renuntiari possit tale beneficium; Et in personis, quibus reverentia non debetur, illa est explorata conclusio, ut fieri validè possit. Et ratio est, quia valet talis renuntiatio in his personis ex sola voluntate. Ergo multò magis cum juramento. Bossius *dict. cap.* 11. *à num.* 122. Est ergo difficultas in aliis, quibus reverentia debetur. Et prima sententia asserit, maritum, seu patronum, cum juramento huic beneficio renuntiare posse, quia id non tendit in animæ dispendium; quapropter tenebuntur renuntiationem illam servare, *cap. Cùm contingat, de jurejur. cap. Quamvis pactum, de pact. in* 6. Rursus, nam renuntiatio ista est contra bonos mores civiles, non autem naturales, quapropter juramentum est observandum; jus enim civile potest tollere obligationem civilem, non autem illam factam Deo per juramentum. Denique quando ipse maritus renuntiat huic beneficio, n hil fit contra reverentiam cùm renuntiet beneficio ob reverentiam debito ab ipsa muliere. Ergo nulla est ratio, ut renuntiatio ista juramento vallata, non sustineatur. Surdus *dict. tit.* 1. *privileg.* 78. *num.* 26. Menchaca *de succeff. creat.* §. 28. *num.* 28. Guttierrez *de jur.* 1. *part. cap.* 16. *num.* 49. Fontanella *de pact. nupt. clausula* 7. *gloss.* 3. *part.* 11. *à num.* 59. Rota 2. *part. recent. decis.* 485. *n.* 2. Bossius *d. cap.* 11. *n.* 131. qui *num.* 132. asserit, valere talem renuntiationem, non solùm si expresse huic beneficio renuntiaverit; sed etiamsi generaliter omni juris auxilio, & cum juramento.

57. Secunda sententia tenet contrarium, *ex dict.* §. *Eleganter*; nam reverentia illa, quæ marito debetur, est juxta bonos mores naturales, quia de jure naturali est ei debita, sicut parentibus, & patronis: & si contra eam agatur, quamvis ei maritus renuntiet, adhuc si casus egestatis eveniat mulier contra reverentiam ageret, si insolidum illum conveniret pro dote. Ergo nequit renuntiatio illa juramento firmari, *ex cap. Non est obligatorium, de reg. jur. in* 6. Cæterùm juramentum non est observandum, si dispendium animæ intercedat: quod non solùm intelligas, si adsit culpa lethalis, sed etiamsi venialis intercedat. Covarruv. *in cap. Quamvis pactum*, 3. *part.* §. 6. *num.* 6. Barbosa *in d.* §. *Eleganter*, *num.* 30. *ad med.* Si enim mulier maritum in egestate reliqueris, & hoc beneficio etiam juramento privaverit, venit contra reverentiam, & honestatem, & ad minus venialiter peccando. Ergo neutiquam erit illud juramentum observandum, unde animæ mulieris dispendium suscipit. Bart. *in dict.* §. *Eleganter*; Gomez *in l.* 53. *Tauri*, *num.* 49. Baeza *de inopi debit. cap.* 17. *num.* 37. Pichard. *dict. præcept.* 9. *num.* 27. Barbosa *in dict.* §. *Eleganter*, *à num.* 27. Galleratus *de renunt. 2. part. renunt.* 182. *à num.* 9. dicit communem Fontanella *dict. part.* 11. *num.* 61. Palao *dict. disput.* 9. *punct.* 20. § 3. *num.* 1.

58. Hanc verò sententiam admittimus, & eam protrahimus ad alias personas, quibus hoc beneficium competit ex juris dispositione, per ea, quæ scripsimus suprà, *à num.* 34. non enim juramentum firmat contractum contra bonos mores naturales, ut jam dictum est.

CAPUT VI.

Prosequitur materia antecedens.

SUMMARIUM.

Procurator persona habentis hoc beneficium, eo fruitur; sed an etiam defensor ultroneus, dubitatur. Sed affirmativè resolvitur, n. 1.

Hoc beneficium non competit fidejussori, sed dantur ad id duæ cautelæ, n. 2.

Ad hæredes non transit hoc privilegium, nisi sint filii in eodem matrimonio procreati, prout privilegia dotis, num. 3. *Non verò transit ad nepotes, numero* 5.

Potest opponi hoc privilegium ante, vel post sententiam, etiam in via executiva, nisi oppositum fuerit ante sententiam, & in illa denegatum, n. 5.

Fruentes hoc beneficio non carcerantur, n. 6.

Socio omnium bonorum conceditur hoc beneficium, num. 7. *Explicatur textus in l. Verùm* 63. ff. pro socio, *n.* 8. *Competit socio unius rei, n.* 9. *Sed quomodo intelligendum, n.* 10. *Una tutela gravissimè negotiationis excusat tutorem, ibid.*

Hoc beneficium non competit colono partiario, aut incidenti in communionem, n. 11.

Hoc beneficium competit parentibus, & ascendentibus pro utraque linea, num. 12. *Vbi etiam conceditur filiis.*

Sed an competat fratribus utrimque conjunctis? Prima sententia negat, num. 13. *Secunda verò affirmat, num.* 14. *Tertia medium eligit, n.* 15. *Resolvitur, à num.* 16.

Isto privilegio gaudent Patroni, Patronaque, n. 19.

Maritus etiam quando agitur de restituenda uxoris dote, num. 20. *Sed an quando res dotales sunt in specie, & agitur actione in rem? Prima sententia negat, à num.* 21. *Secunda affirmat, num.* 23. *Resolvitur, à num.* 24. *Examinatur textus in leg. unic.* §. Cùm autem, Cod. de rei uxor. act. *Et tandem affirmatur, n.* 27. *Limitatur, n.* 28.

Marito an competat hoc beneficium, quando in instrumento dotali obligatur ad restituendam dotem, & an possidere possit nomine mulieris, n. 29.

Maritus an beneficio hoc fruatur, quando matrimonium separatur quoad thorum ex culpa mariti, & dos restituti

reſtituitur. Negat prima ſententia, num. 30. *Affirmat ſecunda, num.* 31. *Reſolvitur, à num.* 32. *Et explicatur textus* in cap. 1. de donat. inter, & cap. 1. de divortiis, *num.* 36.

Quando ſeparatur matrimonium ob adulterium mulieris, maritus dotem lucratur. Si verò ſeparatur quoad thorum, inops maritus ſemper ex dote alimenta percipit, num. 41.

An marius in pactis nuptialibus, ante matrimonium, poſſit huic beneficio renunciare? Affirmant aliqui, num. 42. *Sed contrarium defenditur, à n.* 43.

Mulier nequit ante matrimonium renunciare alimentis debitis in matrimonio, num. 45.

Jus acquirendi in ſpe proximæ, ut quæſitum cenſetur, num. 46. *Poritur inſtantia, & reſolvitur, n.* 47.

Sed an poſſit hoc beneficium renunciari, ſoluto matrimonio? Negant plures, num. 48. *Sed affirmativè reſolvitur, num.* 49.

Durante matrimonio, non ſolùm hoc beneficium conceditur marito ex cauſa dotis, ſed & alterius contractûs, num. 50.

Opponitur textus in l. Divortio 35. ff. de negot. geſt. *Reſpondetur, & explicatur, à num.* 51.

An mulieri inopi concedatur hoc beneficium. Affirmant plures, num. 52. *Negat Cujacius, ſed reprobatur, à num.* 55. *& 56.*

Competit etiam ſocero, ſi ſit pater mariti, num. 57. *Et non ſolùm pro ante, ſed pro aliis contractibus, n.* 58. *Idem de ſocero patre mulieris, n.* 59.

Sed an ſocero, uxoris patri, competat hoc beneficium ſoluto matrimonio. Prima ſententia negat, num. 60. *Secunda affirmat, num.* 61. *Reſolvitur affirmativè, & explicantur lex* 21. *&* 22. ff. de re judicat. *lex penultima,* ff. de jur. dot. *à num.* 62.

Competit etiam genero, ſi à ſocero conveniatur, n. 67.

Competit etiam donatori, num. 68. *Sed an extraneo, qui dotem promiſit. Aliqui negant, & alteri affirmant, num.* 69. *Reſolvitur cum diſtinctione à num.* 70. *Explicatur textus* in l. Si extraneus 33. ff. de jur. dot. l. Neſennius 41. ff. de re judicat. l. penult. §. 4. ff. de jur. dot. *à num.* 71. *& ſeqq.*

1. IN re hac ſciendum, procuratorem perſonæ habentis hoc privilegium, non eſſe condemnandum, niſi in quantum facere poteſt, *l. Si cum procuratore* 23. *ff. de re judicat.* quia eadem actione convenitur, & nomine ipſius perſonæ tale privilegium habentis. In defenſore autem, qui ultrò ſe ad defendendum obtulit, præſtita cautione de judicatum ſolvendo, *§. Si verò reus, Inſt. de ſatisdat.* eſt aliqua difficultas; nam licèt eadem actione conveniatur, attamen exequutio fit in bonis illius, non autem perſonæ habentis hoc privilegium: quapropter non poterit eo uti. Sed tamen contrarium tenendum; nam licèt exequutio fiat in bonis defenſoris, *l. Si procurator* 26. *l. Plautius* 61. *in fin. ff. de procurat.* eadem actione convenitur, & nomine ipſius debitoris habentis hoc privilegium, quare illi competit beneficium hoc. Barboſa *in d. l. Maritum à num.* 44. Boſſius *d. cap.* 11. *num.* 134.

2. Fidejuſſori verò hoc beneficium non competit, quin potiùs inſolidum convenitur; nam eſt perſonale, minimè ad aliam perſonam tranſiens, *l. Exceptiones* 7. *ff. de excep.* Aſt tamen duæ adſunt cautelæ, ut ſimili privilegio fidejuſſor potiatur. Prima ſi fidejuſſor conventus denuntiet principali debitori, ut veniat ad ejus defenſionem; qui quidem veniens, ex propria perſona poterit opponere exceptionem perſonalem ſibi competentem, ne conveniatur, niſi in quantum facere poſſit, & fidejuſſori proderit, *l. Idemque, §. generaliter, ad fin. ff. mandati.* Secunda verò, ut fidejuſſor ſuſcipiat litem, utpotè defenſor principalis, & nomine illius, ut latè explicant Barboſa *in d. l. Maritum, à n.* 81. Campegius *de dote, 3. p. queſt.* 23. Guttierrez *de juram. 3. p. cap.* 15. *à num.* 14. Larrea *deciſ. Granatenſ. diſp.* 7. *num.* 3. Molina *d. tract.* 2. *diſput.* 413. *num.* 12. Boſſius *d. cap.* 11. *à num.* 135. Donellus *lib.* 27. *comment. cap.* 9.

3. Ad hæredes autem harum perſonarum, nec etiam privilegium hoc tranſit, ob eandem rationem, quam de fidejuſſore ſcripſimus; extinguitur enim cum eadem perſona, *l. Quia tale* 13. *ff. ſolut. matr. cap.* 9. *de privilegiis.* Excipitur tamen in hæredibus mariti, dummodò ſint filii illius, & procreati in eodem matrimonio; tunc enim ſi mater adversùs eos agat de dote ſibi reſtituenda, hanc exceptionem rectè opponent, *l. Etiam* 19. *ff. ſolut. matr.* nam privilegium perſonale, licèt ad filios non tranſeat, *l. in omnibus* 48. *de regul. jur.* attamen ſi privilegium perſonale concedatur principaliter propter matrimonium, filiis communicatur, prout videre eſt in privilegio prælationis competenti uxori ad repetendam dotem, *§. Fuerat antea, Inſt. de act.* quod etiam filiis communicatur, *l. Aſſiduis, verſ. Exceptis, C. qui pot. in pign.* Novellus *de dot.* 10. *p. num.* 26. Barboſa *in l.* 1. *ff. ſolut. matr. n.* 6. *p. n.* 14. Pich. *in d. §. Fuerat antea, num.* 55. Ergo in hac ſpecie filiis hæredibus communicabitur, non ut hæredibus, ſed ut filiis ex eodem matrimonio procreatis. Barboſa *in d. l. Maritum, à num.* 79. Molina *d. diſp.* 442. *num. fin.* Palao *de Iuſt. diſput.* 9. *punct.* 20. *§.* 3. *num.* 5. Gomez *in d. l.* 53. *num.* 49. Fontanella *d. p.* 11. *num.* 90. Boſſius *d. cap.* 11. *num.* 55.

4. Illud tamen contra Bartolum tenendum, minimè hoc privilegium extendendum ad nepotes mariti, quia eſt in præjudicium uxoris; quapropter non eſt extendendum, niſi ad perſonas, quo minus mulier inficietur. Barboſa *in d. l. Maritum, num.* 80. Boſſius *d. cap.* 11. *num.* 57.

5. Poteſt opponi hoc privilegium, non ſolùm ante ſententiam adversùs creditorem, ſed etiam poſt, *l. Neſennius* 41. *§ fin. l. Ex diverſo* 17. *§ fin. ff. ſolut. matr.* Licèt enim exceptio iſta peremptoria videatur, & ante ſententiam neceſſariò proponenda, *l. peremptorias* 2. *C. ſent. reſcind. non poſſe*; attamen quia non reſpicit ſententiæ injuſtitiam, ſed tantùm temperat modum exequutionis, etiam poſt ſententiam poteſt opponi. Pich. *in d. præcept.* 9. *à num.* 10. Capella Toloſana *deciſ.* 322. Coſta *remed. ſubſid.* 28. *num.* 5. Baptiſta *de privilegiis dot. cent.* 2. *num.* 55. Barboſa *in d. l. Maritum, num.* 47. *verſ. Quarto ampliat.* Boſſius *d. cap.* 11. *num.* 76. Quod non ſolùm intelligas quando proceditur viâ ordinariâ, ſed etiam quando viâ executivâ. Gratianus *diſcept. tom.* 3. *cap.* 495. *num.* 3. Excipiunt tamen, ſi jam ante ſententiam fuerit appoſita, & Judex in ſententia declaravit, huic exceptioni locum non eſſe. Gratianus *d. cap.* 495. *num.* 21. Barboſa *in d. l. Maritum, num.* 48. Boſſis *d. cap.* 11. *num.* 77.

6. Illud tamen non obliviſcendum, perſonas habentes hoc privilegium non poſſe carceribus mancipari, nec eis eſt neceſſarium beneficium ceſſionis, quia inſolidum conveniri non poſſunt; ut cum aliquibus docet Boſſius *d. cap.* 11. *num.* 139. Gonzalez *in cap.* 3. *de ſolut. num.* 7.

7. His de hoc privilegio dictis in genere, deſcendamus ad perſonas in ſpecie, quibus competit? Et in primis adſit ſocius omnium bonorum, qui ad ea, quæ ad ſocietatem pertinent, nequit conveniri, niſi in quantum facere poteſt, *§. Sed ſi quis, Inſt. de act. l. Sunt qui* 16. *ff. de re judicat. l. Verùm* 64. *ff. pro ſoc. l.* 15. *tit.* 10. *p.* 5. Et ratio eſt, nam per ſocietatem contrahitur quædam fraternitas; idcircò indecorum videtur, ut à ſocio omnibus fortunis exſpolietur, & ita à jure diſpoſitum, ne conveniatur, niſi in id, quod facere poſſit, deducto ne egeat: tum etiam, quia in ſocietatibus æqualitas quaſi inter fratres ſervanda eſt. Bart. *in Auth. de nuptiis., §. ſalua., num.* 3. Inæqualitas ergo magna

magna sequeretur, si ex societate unus ex sociis cum bonis remaneret, & alter omnibus exspoliatus. Unde hoc beneficium cum socio omnium bonorum concessum est. Surdus *dict. tit. 1. quæst. 78. num. 9.* Pichardus *dict. præcept. 9. à num. 21.* Leoncillus *de Privilegiis pauper. 2. part. privileg. 372. à num. 1.* Maulius *de societ. tit. 6. à num. 27.* Molina *d. disp. 413. num. 2.* Gutrierrez *de juramen. 3. part. cap. 15. à num. 1.* Donellus *lib. 27. comment. cap. 9.* Antonellus *de Regim. Ecclesiæ, lib. 5. cap. 13. num. 1.*

8. Sed contrà adest textus *in l. Verùm 63. ff. pro socio*, ubi asserit Consultus, verum esse, non solùm competere hoc beneficium socio omnium bonorum, verùm & unius rei. Ergo non benè asseruimus, solùm socio omnium bonorum competere, prout explicat Ulpianus *in dict. l. Sunt qui.* Ad hanc difficultatem duobus modis respondent DD. In primis dicendo, illa verba, *unius rei*, esse intelligenda non de una re particulari, sed de unica negotiatione, sub se plures species continente; *l. Cùm duobus 52. §. Quidam Sagariam; ff. Pro socio, l. 3. tit. 10. part. 3.* quæ quidem licèt dici non valeat societas omnium bonorum, attamen quædam fraternitas est respectu plurimarum rerum, quæ in illa continentur: quamobrem hoc beneficium rectè socio unius rei, idest negotiationis competit. Mysingerus *in §. Sed si quis, Inst. de act. num. 6.*

Intellectus verò iste rejicitur; nam societas unius rei, & unius negotiationis inter se differunt, *l. Societates 5. Cod. pro socio.* Pichardus *in princip. Inst. de societate, à num. 14.* Maulius *de Societate, tit. 2. à num. 28.* Donellus *lib. 3. Comment. cap. 15.* Ergo quando Consultus loquitur de societate unius rei, nequit fieri interpretatio de societate alicujus negotii, in quo plura negotia continentur, utpotè de re penitùs distincta.

9. Quare ad secundam interpretationem descendunt DD. asserentes, Consultos *in l. Sunt quidam, & in dict. l. Verùm*, contrarios non esse, quia *in d. l. Sunt quidam*, loquitur Ulpianus de socio omnium bonorum, qui sanè non tenetur, nisi in quantum facere potest; non tamen excludit socium unius rei; plus enim, vel minus dicere, non est contrarium dicere: sed sensus erit, maximè in socio omnium bonorum hoc beneficium locum habere, & similiter in socio unius rei, ut explicat Glossa *in dict. l. Verùm, verbo unius rei.* Gutierrez *dict. 3. part. cap. 15. à num. 1.* Richard. *d. præcept. 9. à num. 22.* Molina *d. disp. 413. num. 2.* Donellus *lib. 27. cap. 9.*

10. Hoc ultimum interpretamentum admitto; verùm eget explicatione. Quapropter si societas unius rei sit tantùm parvi valoris, aut mediocris, non credo ex hac sola societate hoc beneficium concedendum esse; quia respectu illius societatis nequit quis ita pauper fieri, ut egeat: tum quia in his societatibus non magni valoris, & in quibus non totum patrimonium, aut magna pars illius ad societatem trahitur, considerabilis ratio fraternitatis invenitur, itaut possit esse fundamentum istius beneficii cum damno alterius socii. Admitterur, & intelligetur textus *in dict. l. Verùm*, quando societas unius rei fuisset magni valoris, & gravissimæ negotiationis, quia tunc perinde consideraretur, ac si fuisset societas omnium bonorum, aut alicujus negotiationis, in qua hoc beneficium conceditur. Ergo in hoc casu socio unius rei hoc beneficium conceditur. Et confirmatur exemplo beneficii excusationis à tutela, à qua ut quis excusetur, necessaria sunt tria onera tutelæ, §. *Item tria, Inst. de excusat. tut. leg. 2. §. ult. l. Si quis tres, ff. eod. tit.* Verùm si aliqua magna sit, & gravissimæ negotiationis, ipsa sola sufficit ad tribuendum excusationis beneficium, *leg. Si is qui 34. vers. Cæterùm, ff. de excusat. tut.* Gutierrez *de Tutel. 1. part. cap. 21. num. 11.* Ergo similiter si societas unius rei sit magni valoris, & gravissimæ negotiationis, æquipollet pro societate omnium bonorum, vel saltem magnæ negotiationis, unde hoc beneficium socio competit, licèt in unius rei.

11. Illud tamen non obliviscaris, hoc beneficium non competere his, qui in communionem rerum inciderint, aut colono partiario, ut scripsit Maulius *d. tit. 6. de societ. à num. 28.*

12. Rursus hoc beneficio potiuntur parentes; *dict. §. Sed & si quis, Inst. de act. l. Parentes, ff. solut. matrimon. dict. leg. Sunt qui 16. vers. Item parens:* in quo non solùm patres intelliguntur, sed etiam avi, & ascendentes pro utraque linea, prout intelliguntur in edicto de in jus vocando, *l. 4. §. Parentes, de in jus vocando.* Exprimit Mysingerus *in dict. l. Sed & si, num. 1.* Pichardus *d. præcept. 9. num. 324.* Hujus autem asserti duæ adsunt rationes. Prima, quia his personis reverentia, & obsequium debetur, *leg. 1. & sequen. ff. de obsequiis parent. debit.* Gonzalez *in cap. 5. de solut. num. 8.* Secunda, & ea fortior, quia his personis alimenta à descendentibus debentur, *l. Si quis à liberis 5. §. 5. ff. de lib. agnoscend.* ubi Lara copiosè *à num. 4.* & diximus *lib. 4. cap. 9. num. 36.* Idcircò nequeunt illos convenire, nisi in quantum facere possunt: ad quid igitur à filiis depauperarentur, ut posteà ab eis alimenta percipienda sint: quod ita certum, ut personæ istæ nequeant hoc beneficio, etiam juramento renuntiare, ut late probat Pichardus *d. præcepto 9. à num. 33.* Surdus *dict. tit. 1. quæst. 78. num. 3. & 4.* qui *num. 5.* idem extendit ad filios, ob eandem rationem, quia parentes in necessitate eos alere tenentur; quæ est potissima ratio illius beneficii; idcircò si à parentibus conveniantur, hoc beneficio fruentur. Mysingerus *in d. §. Sed & si quis, n. 2.* Antonellus *de Reg. Ecclesiæ, lig. 5. cap. 13. num. 1.*

13. De fratribus verò utrimque conjunctis poterit esse disceptatio, an quando ab aliis fratribus conveniuntur, hoc beneficium habeant? Et negandum videtur, quia licèt Consulti personas hoc privilegium habentes enumerent, non tamen fratrum meminerunt. Ergo ad eos extendi non valet; stricte enim interpretandum est, utpotè tertio præjudicium inferens: tum inter fratres non datur eadem reverentia, quæ parentibus debetur. Ergo neutiquam ad fratres est trahendum, ex ratione cessante, *cap. Cessante, de appellat. l. Adigere, §. Quæris, de jurepatronat.* Thomassetus *reg. 71.* Selle *decis. Arag. 185. num. 100.* Heringius *de fidejuss. cap. 27. num. 89.* Sanchez *de Matrimon. lib. 8. disp. 30. à num. 10.* & tenent relati à Surdo *d. quæst. 78. num. 6.* Castillus *in l. 66. Tauri, vers. de Saragar,* Baëza *de inop. debit. cap. 17. num. 84.*

14. Sed contrarium tenet Joan. Faber *dict. §. Sed & si quis, Inst. de act.* Mysingerus *ibidem, num. 3.* & rationem dat, quia inter fratres uterinos est obligatio alimentorum, si aliquis ad inopiam perveniat; idcircò inter eos dabitur privilegium hoc. Cæterùm inter eos consideratur fraternitas quædam, *dict. l. Verùm 64. ff. pro socio.* Ergo multò melius quando adest vera fraternitas, prout est inter fratres utrimque conjunctos. Etiam tenent Jason *in dict. l. Sunt qui, num. 4.* Surdus *dict. quæst. 78. num. 6.* Paschalis *de patr. potest. 2. part. cap. 9. num. 29.* Mansonius *de causis exequut. limit. 16. à num. 2.* Antonellus *d. cap. 13. n. 1.*

15. Alteri medium tenent, & dicunt inter fratres hoc privilegium non concedi; sed tantùm ne in carcerem detrudantur ex alterius fratris conventione. Decius *cons. 119.* & de facto testatur Leoncillus *de Privil. paup. 2. p. priril. 168.*

16. In hoc dubio illud est animadvertendum, inter Jurisconsultos annumerantes personas habentes

hoc privilegium, minimè fratres annumeratos esse, prout videre est *in d. l. Sunt qui, cum seqnent.* & *in l.* 1. *tit.*15. *p.*5. ubi tantùm annumerantur ascendentes, & descendentes, non verò collaterales, inter quos fratres assignantur; undè signum percipitur, minimè ad eos hoc privilegium extendi, ut infert Baëza *d.cap.* 17. *n.*85.ex quo quidem argumento cæteri idem tenent.

17. Sed certè efficax non est, nam licèt in lege aliqua non comprehendantur expressè, alia tamen ejusdem rationis, & entitatis non excluduntur, quin comprehensa videntur; *l. Scio quæsitum, ff. de testib. l. Si postulaverit, §. Sed si negavit, ff. ad l. Iul. de adulteriis*, Covarr. *in cap. Alma*, 2. *p.* §.4. *num.* 7. Molina *de Primog. lib.* 1. *cap.* 5. *à num.* 10. Castillo *controverf. lib.* 5. *cap.* 120. *à num.* 18. Vela *differt.* 7. *num.*44. Idque optima ratione, nam cùm ratio sit anima legis, *l. Cùm ratio* 6. *ff. de bon. damnat.* Novarius *qq. for. lib.* 1. *quæst.*144. *n.*12. ubicumque eadem ratio invenitur, ibi adest, disponit, & animat. Tuschus *lit. R, conclus.* 31. *&* 32. quapropter per identitatem rationis casum illum comprehendit. Undè in præsentiarum dispositio illarum legum privilegium *ne egeat*, concedens, ad fratres est extendenda, quia adest similis ratio.

18. Idque facilè probatur, nam ex omnium Doctorum consensu, fratribus inopibus ab alio fratre divite alimenta debentur, ut latè diximus *lib.*4. *cap.*9. *à num.* 67. Indè est, ut inter se hoc habeant beneficium, prout eadem ratio parentibus concedit. Tum est etiam inter fratres obsequium, & reverentia, licèt non tam gravis, ut parentibus debetur, indèque graviter dehonestaretur frater, si ab alio fratre, semota naturali pietate sanguinis ad egestatem traheretur; & insimul vinculis mancipatus remaneret. Ergo cùm omnes rationes illius beneficii militent inter fratres, ad eos est porrigendum, ut tenent DD. allegati *n.* 4. Gonzalez *in cap. Odoardus, de solut. num.*8.

Illinc extendo eorum doctrinam ad fratres tantùm uterinos; nam licèt aliqui Doctorum asserant, ab aliis fratribus eis alimenta non deberi, attamen contrarium ut certius tenemus, *d. cap.* 9. *à num.*73.

18. Similiter eodem privilegio gaudent Patroni, ejus parentes, & liberi, *l. Patronus* 17. *ff. de judic.*§. *Sed & si quis, Institut. de act.* Et est ratio ob grande beneficium libertatis, quod ab eo libertus consequutus est, ex quo illum revereri tenetur, *l. liberto* 9. *ff. de obsequiis præstand.* tum & alimenta præstare patrono, ejus parentibus, & liberis, si ad egestatem perveniant, *l. fin. ff. de lib. agnoscend.* Covarr. *lib.* 2. *var. cap.* 6. *num.* 2. Surdus *de Aliment. tit.* 1. *quæst.* 51. *à num.* 1. Quamobrem si à liberto conveniantur, in quantum facere possunt condemnantur, ne egeant; idque licèt quolibet modo manumittatur, ut latè Pich. *d. præcept.* 9. *à n.*40. Surdus *d. quæst.* 78. *num.* 7. Mysingerus *in d.* §. *Sed & si quis, num.* 5. Leoncillus *d.* 2. *p. privileg.* 311. *num.* 4. Gonzalez *d. cap.* 3. *num.* 12. Osuald. *lib.* 27. *comment. cap.*9. *lit. L.*

Eis etiam addenda est patrona, ideſt domina illius, qui eum manumiserit, cùm id à lege declaretur *in d. l. Patronus*, & eædem militant rationes. Pich. *d. præcept.* 9. *num.* 50. Idémque dicendum de liberto, si à Patrono conveniatur, quia egenum libertum alere tenetur. Surdus *d. quæst.*78. *n.*7. Leoncillus *d. privileg.*311. *num.* 5. Mysingerus *d. num.*5. Antonellus *d. lib.*5. *cap.*13. *num.*1.

20. Maritus, si ab uxore conveniatur, non condemnatur, nisi in quantum facere potest; idque communiter intelligitur, quando de restituenda dote convenitur; *l. Maritum* 13. ubi DD. *ff. solut. matr. l. Non tantùm* 20. *de judiciis, l. patronus* 17. *vers. Item maritus, ff. de re judicat.* idque ob reverentiam matrimonii, cùm aliàs mendicare cogeretur in dedecus ipsius mulieris, *l. unic.* §. *Sin autem, C. de rei uxor. act.* ubi Barbosa *à num.* 33. §. *Sed si de dote, Inst. de act.* ubi Mysingerus. Pich. *d. præcept.* 9. *à num.* 52. Baëza *de inope debit. cap.* 3. *num.* 2. Paschalis *de virib. patr. potest.*2. *p. cap.* 9. Costa *de remed. subsid. remed.* 28. Molfesius *ad consuetud. Neapolit.* 6. *p. quæst.* 9. Leoncillus *de Privileg. paup.* 2. *p. privileg.* 240. *à num.* 1. Donellus *d. lib.*27. *cap.* 9. Bellero *tit. de Cleric. debit.* §. 11. *num.* 11. Antonellus *d. cap.* 13. *num.*1.

21. Est verò dubium, an hoc privilegium concedatur marito, quando res dotales adhuc in specie durant, sive mobilia, sive immobilia sint, & mulier per rei vindicationem illa petierit. Prima sententia negat in hac specie beneficium hoc admittendum, *ex l. un.* §. *Cùm autem, C. de rei uxor. act.* ibi: *In his, quæ in pondere, numero, & mensura consistunt.* Quæ verba denotant, competere hoc privilegium quando rerum dotalium dominium ad maritum translatum est, & tantùm actione personali conveniretur, prout accidit quando dos consistit in quantitate: aut in iis rebus, quæ usu consumuntur, quarum dominium ad maritum transit, & ad restitutionem actione personali convenitur.

22. Cæterùm ratione comprobatur; nam quando maritus actione personali convenitur, petitur ab eo, tanquam viro; cui reverentia, & honor debetur; idcircò beneficio illo fruetur. Si verò agatur in rem, non petitur adversùs eum, ut maritum, sed tanquam possessorem; *l. Nesennius* 41. §. *Fundum, ff. de re judicat.* Nec tunc adsunt rationes illius privilegii: Ergo minimè illo fruetur, quando res dotales essent in specie, & adversùs maritum in rem ageretur. Gomez *in l.* 56. *Tauri, num.* 49. *vers. Tertiò limita*, Mysingerus *in* §. *Item si de dote, Inst. de Act. num.*9. Rebellus *de obligat. Iust.* 2. *p. lib.* 5. *quæst.* 9. *num.*7. *in fine.* Palao *de Iust. tract.* 32. *disput.* 9. *punct.* 20. §. 3. *num.* 2. Molina *de Iust. tract.*2. *disp.*442. *num.* 5. *in fine.* Cancerius 1. *p. cap.* 9. *n.*105.

23. Secunda sententia tenet contrarium, nam etiam si actione in rem conveniatur maritus, adhuc durat ratio reverentiæ ipsi debitæ ab ipsa muliere, vel ab ipsius hæredibus. Ergo etiam in hoc casu hoc beneficio fruetur. Cæterùm, sive actio sit personalis, sive in rem ad dotem repetendam, procedit ab eadem obligatione, quâ maritus tenetur ad dotem restituendam, *l. in rebus, C. de jure dotium, l. un. C. de rei uxor. act.* Sed quando agitur actione personali, non condemnatur, nisi in quantum facere potest. Ergo nec quando ageretur actione in rem. Comprobatur, nam si utraque actio procedit ab eadem obligatione, qua tenetur ut maritus ad restituendam dotem, sicut in actione personali hoc fruitur privilegio, similiter si adversùs eum agatur in rem, ut dotem solvat; eadem enim est ratio, nec ulla valet conliderari disparitas. Surdus *d. tit.* 1. *quæst.*78. *num.* 39. Campegius *de dot.* 3. *p. quæst.* 238. *vers. Decimò fallit.* Barbosa *in d. l. Maritum, à num.* 31. Fontanella *d. p.*11. *num.*80. Bossius *de dote, d. cap.*11. *num.*100.

24. In hoc dubio examinare libet textum *in d. l. unic.* §. *Cùm autem, C. de rei ux. act.* qui ansam tribuit huic difficultati. Nam Baldus, & Immola, ut eos referunt Campegius *d. quæst.* 238. *vers. Decimò fallit*, & Surdus *d. quæst.* 78. *num.* 39. ex hoc loco perceperunt, solùm hoc beneficium marito esse concedendum, quando dos concedítur in rebus mobilibus, quarum dominium ad maritum transit. Fundamentum eorum est, quia in his solis ad restitutionem dabatur annua, bima, trima dies; & maritus non insolidum conveniretur, sed in quantum facere posset ex rei uxoriæ actione. Unde in his solis concedendum est hoc privilegium.

25. Sed non rectè illum textum perceperunt. Principalis quæstio Justiniani *in dict.* §. *Cùm autem*, erat de restituendis rebus, quæ in pondere, numero, & mensura consistunt, in dotem datis, ex rei uxoriæ

actione

actione, & inquit de jure stabilitum, ut annua, bima, trima die restituerentur, *l. Si legatum 3. ff. de annuis legat. l. Aliud 19. ff. de pact. dotalibus.* Hoc verò restrinxit Justinianus ad annum, quam quidem restrictionem maritis compensavit, ut anni dilatio non solùm in his tantùm rebus concederetur, sed etiam in quibuscunque mobilibus, etiam in pondere, & mensura non consistentibus, ut recte notat Barbosa *in l. 2. in princip. ff. solut. matrim. 1. part. num. 4.* Barbosa alter *in dict. §. Cum autem, num. 33.* Gomez. *in l. 50. Tauri, num. 46.* Garcia *de Expensis, cap. 8. à num. 29.* Bayo *lib. 2. Praxis, quæst. 90.* Cancerius *1. part. var. cap. 9. à num. 6.*

26. Secundariò verò asserit, beneficium ne maritus conveniretur ultra quàm facere possit, insimul cum annua, bima, trima die competere; quod approbat ob reverentiam, & ut æquitati consonum. Sed non tamen efficax argumentum effici valet sic: Hoc privilegium competit, quando res dotales consistunt in pondere, numero, & mensura. Ergo non competit quando permanerent in specie; non enim ex eo quod competit in illis rebus, repugnat ut in istis non competat; præcipuè cùm nulla ratio disparitatis efficaciter possit considerari: nec Justinianus *in dict. §. Cùm autem*, aliquid decrevit, ne etiam in rebus dotalibus in specie existentibus simile privilegium concedatur.

27. Hinc secundam sententiam admitto, propter sua fundamenta. Tum quia licèt in rebus dotalibus in specie existentibus, concedamus dominium penes mulierem remanere; attamen possessio, donec maritus eas non tradiderit, adhuc remanet penes eum, *l. Qui jure, ff. de acquirend. possess.* ubi DD. *l. Dotis, Cod. solut. matr.* Velasco *in Praxi, 2. part. cap. 6. num. 6.* & ita poterit retinere illa bona, etiam in specie, ne egeat, unde beneficio illo fruatur, ut considerat Barbosa *in d. l. Maritum, num. 31.* Denique fundamentum contrariorum dicentium, tunc maritum conveniri, non ut maritum, sed ut possessorem, nullius est roboris; quia possidet ut maritus, in quo (ut talis est) erat possessio; quapropter semper convenitur ut maritus, & necessariò hoc privilegio fruetur.

28. Prima verò sententia habebit locum quando maritus res dotales in specie tradiderit, & posteà ex alia qualibet causa aliquam, aut ipsas res dotales acquisierit, aut illarum possessionem nanciscatur; tunc enim tanquam quilibet possessor convenitur, nec hoc beneficio fruetur: quo in sensu intelligendus est textus *in dict. leg. Nesennius 41. §. Fundum, ff. de re judicat.* Barbosa *in dict. leg. Maritum, num. 32.* Bossius *dict. cap. 11, num. 100.* & latè *à num. 101.* Fontanella *dict. part. 11. num. 86.*

29. Sed quid si instrumento dotali maritus obligetur ad dotem restituendam, & insimul possidere nomine mulieris? Et tunc asserendum videtur, marito hoc privilegium non competere, quia non solùm dominium, verùm etiam possessio est penes mulierem, nec est ulla ratio retentionis, ut possit hoc privilegio potiri. Nihilominùs tamen contrarium est tenendum, quia convenitur ex obligatione illa restituendi dotem ut maritus, quare ob reverentiam simili beneficio fruetur. Barbosa *dict. num. 32.* Bossius *dict. cap. 11. num. 103.*

30. Rursus ad rem non est prætereunda alia quæstio ad praxim quotidie adducta, an si culpâ mariti quoad thorum fiat separatio judicio Ecclesiæ propter sævitiam, & dos sit restituenda uxori, egenus maritus possit uti hoc privilegio? Prima sententia negat ex decisione textus *in cap. 1. de donat. inter*, ibi: *Mulieres, cùm pro aliqua licita causa à propriis viris fuerint separatæ, totam dotem præcipimus sibi reddi.* Præcipit enim textus iste, ut tota dos mulieri ex justa causa à viro separatæ restituatur, unde præcisè hoc beneficium excluderet: Ergo si propter culpam mariti mulier ab eo separetur, ipse insolidum condemnabitur, ut tenet Lara *in leg. Si quis à liberis, §. Si quis, ff. de liber. agnoscend. num. 18. & 80.* Bossius *dict. cap. 11. num. 97. ad fin.*

31. Sed contrarium tenent DD. & probant *ex d. cap. 1.* nam ibi Concilium Wormatiense non loquitur de separatione quoad thorum, sed quàdo separatio uxoris sit ex causa nullitatis matrimonii, quo quidem casu maritus putativus nequit hoc frui privilegio. Campegius *d. 3. p. q. 138. vers. 7.* Bossius *d. cap. 11. n. 40.* Fachineus *controv. lib. 10. cap. 30.* Barbosa *in dict. cap. 1. num. 7.* Palao *dict. §. 3. num. 6.* Et confirmatur, nam dicit Concilium, post anni separationem posse uxorem alium ducere, quod est necessariò intelligendum de separatione ex causa nullitatis; aliàs alium maritum habere non posset, *cap. Gaudemus 8. de divort. cap. 3. de sponsa duorum.* Ergo tantùm intelligendus est textus ille de separatione ex causa nullitatis, unde si tantùm sit separatio quoad thorum, adhuc maritus hoc beneficio fruetur. Cæterùm probatur, nam licèt ex culpa mariti separatio fiat, reverà adest matrimonium, & maritus est proprius, cui reverentia debetur: tum & societas contracta per ipsum matrimonium, unde præcisè eo beneficio fruetur. Glossa *2. in dict. cap. 1. de donat. inter.* Barbosa *in d. l. Maritum, num. 43.* & qui sentiunt textum illum tantùm de separatione uxoris ex causa nullitatis matrimonii intelligendum. Barbosa *in d. cap. 1. num. 8.*

32. Difficultas ista tota consistit in explicatione textus *in d. cap. 1. de don. inter*; nam, ut vidimus, utraque sententia in eo nititur. Quidam enim dicunt, textū illum tantùm intelligendum de matrimonio putativo, posteà separato ob causam nullitatis, quià erat contractum cum impedimento dirimente: quo quidem casu in solidum dotem tenetur restituere, in meliori sententia. In quo quidem sensu illum accipiunt Abbas *ibid. num. 4.* Campegius *de dot. 3. p. quæst. 137.* Covar. *de sponsal. 2. p. cap. 6. §. 8. num. 16.* Valdes *in addit. ad Xuarez. ad l. 1. tit. de las tanancias, lib. 3. for. num. 9.* Barbosa *ibid. num. 7.*

33. Qui animadvertit, quod licèt intellectus ille in se verus sit, attamen litteræ non convenit; quare alii ab hoc intellectu discedunt, & dicunt intelligendum de separatione thori ex justa causa, nempè si ex culpa mariti separatio justè sequatur. Idque probant ex illius littera: *Mulieres vero, cùm pro aliqua licita causa à propriis viris fuerint separatæ, totam dotem præcipimus sibi reddi, quam à die nuptiali receperunt.* Quæ verba nimis generalia sunt, nec possunt adaptari solùm maritis putativis, verùm propriis, à quibus fit separatio quoad thorum. Barbosa *dict. num. 7. in fine.* Ergo textus ille intelligendus est etiam de separatione thori, si ex justa causa facta fuerit culpâ mariti. Id agnoscitur expendendo illa verba, *à propriis viris*; proprii enim viri non sunt putativi. Ergo de separatione quoad thorum textus ille est intelligendus. Ripa *ibi, num. 6.* Palacios Rub. *ibi*, §. 6. *num. 41.* D. Gonzalez *num. 3.*

34. Hæc sententia mihi certa videtur, nec fundamentum contrariorum solidum, quatenus dicunt, ideò intelligendum de marito putativo, quia mulier expleto anno separationis, potest alium virum accipere, & vir uxorem: unde sequeretur ut eodem tempore vir haberet duas uxores, & uxor duos maritos, contra jura polygamiam interdicentia. Concilium Nicænum *can. 24.* Synodus Romana sub Eugenio II. & Leone IV. *can. 37.* Concilium Illiberitanum *canon. 8.* Nicolaus I. *ad Consult. Burgar. cap. 51.* Trasmiera *de*

Polygam. quæſt. 6. Mendoza *ad Concil. Illiberit. lib.* 2. *cap.* 10. Torreblanca *de jur. ſpirit. lib.* 2. *cap.* 15. *ſect.* 3. Baſilius *de Matrimo. lib.* 7. *cap.* 49. Ergo intelligendus eſt de marito putativo, ſeparato ob cauſam impedimenti dirimentis, uti Alagona *ibid.* notat.

35. Verùm, reſpondet Gonzalez *dict. num.* 3. Patres Concilii Vvormatienſis ſenſiſſe, poſt ſeparationem thori poſſe conjuges ad alia vota tranſire, ut in eodem Concilio apparet *in cap.* 1. *de divortiis.* Sed hoc reſponſum admittendum mihi non videtur (veniâ mei magiſtri) non enim præſumendum eſt Patres illius Concilii ignoraſſe rem lippis, & tonſoribus notam, & quæ ab infantia Eccleſiæ erat deciſa. *Matth. cap.* 19. Baſilius *de Matrim. lib.* 7. *cap.* 49. *num.* 6. tum oppoſitam omni juri, tam divino, quàm naturali, & poſitivo, ut cum plurimis advertit Torreblanca *dict. ſect.* 3. *num.* 46. quare ſolutio illa admittenda non eſt.

36. Quapropter dico, textum *in cap.* 1. *de divortiis*, intelligendum eſſe quando maritus ex cauſa neceſſaria invaſorem occidit; tunc enim non privatur ſpe conjugii, quin potiùs aliam poterit ducere, idque poſt mortem mulieris, non autem antea: quod nunquam poſt Chriſtum Dominum in Eccleſia fuit admiſſum, ut plura jura explicans tenet Baſilius *d. lib.* 7. *cap.* 50. & 52. Quo in ſenſu communiter intelliguntur DD. textum illum, & textum *in cap. Si qua mulier* 6. 31. *quæſt.* 1. qui quidem eſt ipſummet Concilium, ut tenet ipſe D. Gonzalez *ibi*, & Caniſius in expoſitione illius textus, *num.* 1.

37. Textus verò *in dict. cap.* 1. *de donat. inter*, interpretamentum illud etiam ſuſcipere valet, ut anno expleto mulier, & maritus ad alia vota tranſiſſent, ſi aliquis aliorum decedat, non verò altero conjuge vivente. Sed dices, ad quid tunc annus erat expectandus, ſiquidem ſtatim ut deceſſit conjux, alter poteſt tranſire ad ſecunda vota, ut patet *ex toto tit. de ſecund. nupt.* D. Paulus 1. *ad Corinth. cap.* 7. & *ad Romanos cap.* 7. Concilium Illiberitanum *can.* 72. Nicænum *c.* 8. Carthaginenſe IV. *c.* 1. Toleranum III. *c.* 10. Baſilius *dict. lib.* 7. *cap.* 5. *num.* 16. Sanchez *de Matr. lib.* 7. *diſp.* 81. *per tot.* Reſpondetur id factum eſſe, non quia illo expleto, altero vivente, poſſent cum aliis contrahere; ſed quia id obſervare etiam poſt mortem alterius conjugis, magis honeſtum eſt, & in uxoribus multùm dedecoris trahit, & ita aliquibus pœnis afficiuntur, ſi non obſervent, ut latè probat Sanchez *dict. lib.* 7. *diſp.* 87. Gonzalez *in dict. cap.* 1. *num.* 5.

38. Hoc quidem interpretamentum ſufficiens eſt: verùm ſi alterum quæris, adhuc ex duabus explicationibus hujus textus valet cõſiderari, nempè ut loquatur nõ ſolùm quando conjuges ſeparantur quoad thorum, ſed etiam quando ſeparantur quoad vinculum; in utroque enim caſu tota dos eſt mulieri reſtituenda, ſi procedat cauſa ex culpa mariti; ita ut prima pars, quæ loquitur de proprtiis viris, intelligatur de ſeparatione quoad thorum; ſecunda, quando eis permittitur, ut tranſeant ad ſecundas nuptias, intelligenda ſit de ſeparatione quoad vinculum, quando ſtante aliquo impedimento contraxerunt.

39. Sed ad rem deveniendo inſtat difficultas, nam ſequeretur, quod quando ſeparatur matrimoniũ quoad thorum, maritus ex ſua culpa privatur beneficio, ne conveniatur, niſi in quantum facere poteſt; idque non improbabile videtur quoties ex ſua culpa ſeparatio ſequitur, ut ſentit Fragoſo *de Regimin. Reipubl. part.* 3. *lib.* 2. *diſput.* 5. *de Contract. dotali, §.* 5. *num.* 78. *verſ. Si tamen*, quia videtur in pœnam illius culpæ tali beneficio privari; neque dignus eſt miſericordia ex parte mulieris, cùm ſævus ipſe adverſùs eam procedat. Boſſius *d. cap.* 11. *num.* 97. *in fine.*

40. Sed adhuc contrariam ſententiam, quam adduximus *num.* 31. tenemus duabus rationibus. Prima, quia textus *in dict. cap.* 1. *de donat. inter*, non loquitur de marito inope, ſed abſolutè de marito, qui cùm obligetur totam dotem reddere, præcisè eſt intelligendus de marito divite, ut explicant ibidem Gonzalez *num.* 4. Barboſa *num.* 8. Unde textus ille, etiam intellectus de ſeparatione thori ex culpa viri, cùm non privat tali beneficio; quippe ſi dicit reſtituendam eſſe totam dotem, id præcipit maritis divitibus. Tum ſecunda, quia eſt verè, & proprius maritos, cui reverentia debetur, & fuit inter utrumque conjugem vera ſocietas; & ſi ex parte mariti fuit culpa, non tamen in ordine, ut hoc beneficio frueretur, ex quo fieret illius indignus. Itaque adhuc in illa ſpecie non inſolidum convenietur.

41. Illud verò citra dubium eſt, quòd ſi ex culpa mulieris matrimonium ſeparetur, nempè per adulterium ab ea commiſſum, maritus hoc beneficio fruetur, *cap. Plerumque* 4. *de donat. inter*; quia tunc dotem maritus lucratur. Si verò ſine culpa fiat divortium, & thori ſeparatio, inops maritus dotem non reſtituet, ſed ex ea alimenta percipiet, quando ſeparatio fit ad tempus: ſi verò in perpetuum, & maritus egeat, adhuc ex dote mulieris alimenta percipiet. Lara *in dict. l.* 5. §. *Si quis ex his*, *ff. de liber. agnoſcend. num.* 16. Barboſa *in dict. cap.* 1. *num.* 5. Boſſius *dict. cap.* 11. *num.* 38. Sicut quando obſtante matrimonio ob inopiam viri dos eſſet reſtituenda mulieri, tunc enim hoc beneficio non fruitur, ſed tantùm ex dote alitur, cùm ádhuc dos exiſtit ad ſufferenda onera matrimonii. Campegius *dict. 3. part. quæſt.* 238. *verſ.* 8. Paſchalis *de viribus patr. poteſt. 2. part. cap.* 9. *num.* 28. Cancerius *part.* 1. *var. cap.* 9. *num.* 112. Boſſius *dict. cap.* 11. *à num.* 106. Itidem nec hoc beneficio fruetur quando promiſit dotem reſtituere extraneo liberaliter illam concedenti, quia reſpectu illius ceſſant rationes hujus conceſſionis, ut cum aliquibus docet Boſſius *ubi proximè*, *num.* 108.

42. Eſt verò dubium non prætereundum, an ante contractum matrimonium maritus in pactis matrimonialibus poſſit huic beneficio renuntiare. Et aliqui cenſuerunt, poſſe id facere. Ducuntur, quia renuntiatio illa non eſt juris quæſiti, ſed quærendi per matrimonium; idcirco non renunciat huic beneficio, ſed ponit obicem, ne illùd percipiat. Baldus *in l. Illud*, *Cod. de SS. Eccleſiis*. Gabriel *lib.* 1. *conſ.* 6. *num.* 3. Ergo rectè poterit illi renuntiare, prout in pactis dotalibus ante matrimonium valet renuntiare beneficio Authenticæ *Præterea*, *Cod. Unde vir*, *& uxor*, Molinus *de ris. nupt. lib.* 3. *quæſt.* 62. Cæterùm, nam leges prohibentes promiſſiones, ſeu renuntiationes, non intelliguntur de rebus in futurum acquirendis. Gabriel *lib.* 2. *conſ.* 4. Gratianus *diſcept. for. tom.* 1. *cap.* 132. *num.* 23. Cùm ergo ante nuptias jus hujus beneficii quæſitum non ſit, non prohibetur à lege renuntiari, ſi fiat renuntiatio ante nuptias in pactis dotalibus. Fontanella *de pact. nup. clauſul.* 7. *gloſſ.* 3. *part.* 11. *à num.* 64. Boſſius *dict. cap.* 11. *num.* 126.

43. Horum autem Doctorum non admitto ſententiam, ex deciſione textus *in d. l. Alia* 14. §. *Elegantèr*, ubi abſolutè aſſerit, hoc pactum, ut maritus inſolidum conveniatur, validum non eſſe, utpotè contra bonos mores, & reverentiam matrimonii: qui quidem textus abſolutè loquitur, & indiſtinctè, ſive antè, ſive poſt, matrimonio contracto; idcircò etiam ante matrimonium non ſuſtinebitur: ubi enim lex non diſtinguit, neç nos diſtinguere debemus, *l. Nec de pretio*, *ff. de Public. in rem act. l. Non diſtinguimus*, *ff. de recept. arbitr. cap. Conſuluiſti* 2. *quæſt.* 5. Argellus. *de legit. contradict. quæſt.* 30. *num.* 14. Et in hoc ſenſu loquuntur communiter DD. aſſeverantes, maritum

huic

huic beneficio renuntiare non posse. Gomez *tom. 2. var. cap. 11. num. 5. vers. Item*, Covarr. *in cap. Quamvis pactum, p. 2. in princip. num. 8.* Barbosa *in cap. 1, de donat. inter, num. 10.* & alii supra, *cap. 5. num. 53.* eodem modo loquentes; unde perpenditur, invalidum esse pactum renuntiandi huic beneficio, etiam factum ante nuptias.

44. Cæterùm, pactum hujus renuntiationis est contra bonos mores naturales, ut diximus supra *d. cap. 5. num. 55.* Ergo nentiquam valet sustineri, etiamsi fiat ante nuptias, continet enim injustitiam, & culpam, quare nunquam sustinebitur. Cancerius *3. p. var. cap. 2. num. 33.* Guttierrez *de juram. 1. p. cap. 33. per tot.* etiamsi ante nuptias fiat.

45. Rursus à simili comprobatur, quia mulier, si inops sit, & non habet aliundè undè vivat, nequit renuntiare alimentis ante matrimonium, quæ ipsi debentur in matrimonio. Bart. *in l. 2. in principio, ff. Si certum petatur.* Natta *cons. 114. num. 8.* Gratianus *d. cap. 132. à num. 9.* non propter rationem, quam aliqui præstant, quia pactum istud est contra substantiam matrimonii, sed quia contra bonos mores est, ut pauper mulier à viro non alatur. Ergo cùm contra bonos mores sit, ut matitus ad inopiam vergens à dote mulieris non alatur, ante nuptias non poterit per pactum huic beneficio renuntiare.

46. Deindè dicere, ante nuptias non habere aliquod jus, sed tantùm ponere impedimentum, ne acquirat, est debile fundamentum, quia ex eo quod fiant pacta nuptialia, quæ sunt dispositiones proximæ matrimonii, jus istud jam habet in spe proxima acquirendi per contractum matrimonii; spes enim proxima jus acquirendi, in Jure censetur quàsi jus quæsitum. Aretinus *cons. 7. num. 4.* Ferretus *cons. 112. n. 8. vers. 2. lib. 1.* Gratianus *d. cap. 132. num. 24.* Ergo dici non valet, esse tantùm ponere impedimentum, sed renuntiatio juris proximè acquirendi, existens in spe proxima matrimonii. Ergo neutiquam poterit sustineri talis renuntiatio.

47. Sed dices, jus istud non acquiritur ex solo matrimonio, sed ex matrimonio, & inopia ipsius mariti. Ergo licèt pacta nuptialia sint proximæ dispositiones matrimonii, non verò acquirendi jus istud, præcipuè si casus non adveniat; nisi soluto matrimonio, prout sæpiùs accidit. Ergo minimè jus istud stat in proxima dispositione acquirendi, & per consequens poterit ante matrimonium renuntiari. Sed respondetur, quod jus istius beneficii acquiritur statim ut matrimonium validè contrahitur; tunc enim marito reverentia debetur, & fit societas inter conjuges, unicum fundamentum illius juris. Gonzalez *in cap. 3. de solut. num. 11.* jam enim in habitu illud habet, licèt per inopiam ad actum reddatur; idcircò quando pacta nuptialia fiunt, ante matrimonium jam sponsus habet spem proximam habendi hoc privilegium, nec poterit illi renuntiare, ut dictum est.

48. Sed an soluto matrimonio possit maritus huic beneficio renuntiare, similiter disceptatur. Negant plurimi, quia soluto matrimonio, cessat ratio reverentiæ, & societatis; unde hoc privilegium debet cessare, ut tenet Bart. *in l. Alia 14. §. Elegantes, ff. Solut. matr.* ubi etiam Castrensis, Surdus *d. tit. 1. quæst. 78. num. 48.* Fontanella *d. p. 11. num. 66.* Bossius *d. cap. 11. num. 129.*

49. Sed contrarium cum aliis teneo ex generalitate textus *in l. 3. ff. de constit. pecunia*, ubi licèt maritus pactum fecerit de solvenda dote insolidum soluto matrimonio, adhuc non condemnatur, nisi in quantum facere potest: cui contrarii non satisfaciunt efficaciter. Cæterùm, nam soluto matrimonio adhuc durant reliquiæ illius, & reverentiæ, quoad id quod geritur ex causa dotis, ut considerat Campegius *d. 3. p. quæst. 246. in fine.* Unde si propter matrimonium nequit sustineri hæc renuntiatio, similiter illo soluto, cùm adhuc durent ejus reliquiæ, & reverentia. Glossa & Dinus *in d. §. Elegantes*, Campegius *d. quæst. 246.* Barbosa *in d. l. Maritum, à num. 89.*

50. Hoc privilegium non solùm marito conceditur, quando ratione dotis convenitur; sed ex alio quolibet contractu celebrato inter virum & uxorem, matrimonio durante, *l. Non tantùm 20. ff. de re judicat.* Ratio est, nam adest reverentia matrimonii, nec considerare oportet, uxorem cum marito contrahere, quasi cum alio extraneo; quaptopter etiam ex alio contractu hoc beneficio fruetur. Surdus *d. tit. 1. q. 78. num. 13.* Barbosa *in d. l. Maritum, num. 56.* Pich. *d. præcept. 9. à n. 54.* Mysingerus *in d. §. Item si de dote, n. 10.* Bossius *d. cap. 11. à num. 41.*

51. Sed contra hanc resolutionem opponitur textus *in l. Divortio 35. ff. de negot. gest.*, ubi maritus ab uxore conventus actione negotiorum gestorum, insolidum convenitur. Ergo si ex alia actione conveniatur, isto beneficio non fruetur. Verùm aliqua sunt hujus textus interpretamenta; & in primis textus ille intelligendus, quando ex delicto maritus conveniretur, prout in actione retinet annotatum, quo quidem casu insolidum convenitur, *l. Si rerum 52. ff. de re judicat.* Surdus *d. tit. 1. quæst. 88. num. 42.* quod in littera illius textus diserè agnoscitur in illis verbis: *Aliàs enim imputari non potest, quod aliàs non exegerit.* Quæ verba demonstrant, quod si maritus tempore negotiorum gestorum habuerit bona, unde solveret, imputari non posse, si à se non exegerit; secus verò, si non habuerit: est enim in delicto, quatenus sciat, se bona sufficientia non habere & à se non exigat. Unde in illa specie, ex delicto conventus insolidum tenetur, ut ibi explicant Bart. & alii, quibus accedit Pich. *d. præcept. 9. num. 56.*

52. Hoc interpretamentum satis probabile est, quidquid alteri DD. resistant. Scævola enim in tota illa specie insistit in delicto à se non exigendi; ut infrà: *Non enim vestigio in officio deliquit*, &c. quare demonstrat, in actione negotiorum gestorum plenè maritum teneri, quando imputari ei potest, à se non exegisse; non verò si delictum istud non imputetur.

53. Aliud verò interpretamentum communiter est receptum *in d. l. Divortio*, maritum insolidum teneri, si actione negotiorum gestorum conveniatur, quando negotia mulieris gessit soluto matrimonio; tunc enim non gessit constante matrimonio, quando ei reverentia debebatur, nec durabat conjugum societas, sed ut alius quilibet particularis, idcircò insolidum convenitur. Campegius *de dot. 3. p. quæst. 246.* Barbosa *in d. l. Maritum, num. 86.* Bossius *d. cap. 11. num. 44.* Unde cognoscitur, textum istum non opponi decisioni positæ *num. 50.* quæ loquitur de contractibus initis durante matrimonio, non verò post.

54. Rursus privilegium hoc extenditur ad uxorem, quæ si à marito conveniatur, illo fruitur, *l. 20. in fine, ff. de re judicat.* Nam licèt major reverentia debeatur marito, utpotè capiti mulieris, *cap. Hæc imago, cap. mulierem 17. 33. quæst. 5.* Attamen maritus honorem deferre tenetur matrimonio, *l. 2. ff. de actione rer. amot. l. 1. §. Si vir, ad Syllan. l. Adversùs 4. C. de ær. min. expilat. hæredit.* quapropter uxor eodem beneficio fruetur. Cæterùm vir & uxor à pari procedunt, & correlativè se habent quòad juris effectus. Solorzanus *de Iur. Ind. tom. 2. lib. 2. cap. 21.* Vela *differt. 4. à num. 10.* Giurba *ad conjuct. cap. 1. gloss. 1. num. 51.* Ergo cùm hoc beneficium concedatur inopi marito, similiter pauperi mulieri concedi debet. Denique, quia de jure communi per commixtionem familiarum, *l. 1. §. Si vir, ff. ad Syll.* fit quædam societas; quod de jure nostro Regio majori perpenditur ratione, quia bona commu-

nicantur inter virum & uxorem, undè ſocietas omnium bonorum fit, *l. 4. tit. 9. lib. 5. Recopilat.* ubi Mathienzo *gloſſ. 1. num. 1.* Garcia *de conjugal. acquæſt. n. 12.* Quare hoc beneficium ad uxores etiam eſt porrigendum. Barboſa *in dict. l. Maritum, num. 56. & 57.* Oſuald. *ad Donellum, lib. 27. cap. 9. lit. G*, Gonzalez *in cap. 3. de ſolut. num. 11.* Joan. Caſtagna *de Benefic. dedu&t. ne egeat, quæſt. 2.* Caſtillo *de Aliment. cap. 37. §. 2. num. 10.* Boſſius *dict. cap. 11. num. 29.* Antonellus *d. cap. 13. num. 1.*

55. Sed Cujacius *lib. 4. cap. 38.* contrarium cenſuit. Tum quia ceſſat ratio reverentiæ marito debitæ, quæ quidem uxori non debetur, prout multis differentiis adductis, explicat Barboſa *in dict. l. Maritum, à num. 54.* Quare hoc beneficium uxori non communicabitur. Rurſus deciſio textus *in d. l. Non tantùm 20. ff. de re judicat.* ubi Conſultus ſic ſcribit, *Quod in perſona mulieris æqua lance ſervari; æquitatis ſuggerit ratio*, non eſt alicujus Conſulti, ſed ſapit Triboniani additionem; quare in re ſuſpecta juris deciſio ſtabilienda non eſt.

56. Sed communiter reprobatur Cujacius, ut faciunt Barboſa *dict. num. 54.* Oſuald. Caſtillo, & Gonzalez nuperrimè allegati; hoc enim humanitas ipſa petit, ut quam maritus totius vitæ, & familiæ ſociam admiſit, *l. Ex diverſo 18. §. 11. ff. ſolut. matrim.* pro dote promiſſa inſolidum non conveniat, & ad ſummam egeſtatem reducat; ſed ſolùm in quantum facere poſſit, ut rectè demonſtrat Conſultus in illis verbis ſuprà recenſitis, & Oſuald. *d. cap. 9. lit. G*, quod de jure noſtro Regio in primis eſt admittendum, cùm omnium bonorum ſint ſocii vir, & uxor.

57. Prætereà hoc beneficium ſocero competit, *l. Sed & hoc 22. ff. de re judicat. l. 17. ff. ſolut. matr.* Quod duobus modis examinari oportet: in primis quando convenitur ſocer, pater mariti, aut quando convenitur pro dote promiſſa pater uxoris: & quoad primum ſocer, pater mariti, ſi pro dote conveniatur, quando ad illum pervenerit, niſi in quantum poteſt non condemnatur, *ex l. 22. l. Rei judicatæ 15. §. Socero, ff. ſolut. matrim.* Ratio eſt, nam ſocer, pater mariti, reſpectu nurus pro patre habetur *l. Quia parentis 17. ff. ſolut. matrim.* quapropter illi reverentiam præſtare tenetur, & conſequenter hoc beneficio fruitur. Barboſa *in l. Maritum, num. 63.* Donellus *d. lib. 27. cap. 9.* Boſſius *d. cap. 11. num. 45.* Pichard. *d. præcept. 9. num. 39.* aſſerens, nec huic beneficio renuntiare poſſe, etiam cum juramento. Caſtagna *quæſt. 7. per tot.* Caſtillo *de Aliment. d. cap. 37. §. 2. num. 8.* Antonellus *dict. cap. 13. num. 1.*

58. Quod quidem non ſolùm intelligere oportet quando ſocer ratione dotis convenitur, verùm etiam ex aliquibus contractibus, ex quibus à nuru conveniretur. Et comprobatur *ex l. Sicut 21. ff. de re judicat.* ubi aſſerit Conſultus, quod ſicut maritus conveniatur in quantum facere poteſt, ſimiliter ſocer: unde cùm maritus ex aliis contractibus conventus hoc beneficio fruitur, ſimiliter ſocer, ut cum aliquibus tenet Boſſius *dict. cap. 11. num. 47.*

59. De altero ſocero, nempè patre mulieris, idem eſt dicendum, ſi ex probabili ignorantia bonorum ſuorum dotem promiſerit, aut ſi poſt dotem promiſſam ad egeſtatem caſu fortuito perveniat, *l. Sicut 21. & l. 22. ff. de re judicat. l. penult. ff. de jur. dot.* Boſſius *d. cap. 11. num. 8.* Oſuald. *ad Donellum, dict. lib. 27. cap. 9. lit. L*, Gonzalez *in d. cap. 3. de ſolut. num. 8.* Caſtillo *d. cap. 37. §. 2. num. 8.*

60. Sed eſt quæſtio, an ſocero hoc beneficium competat, matrimonio ſoluto? Prima ſententia negat, ex duorum jurium deciſione *in l. Sicut 21. & l. Sed hoc 22. ff. de re judicat.* ubi Paulus aſſerit ex æquitate ſocero, patri mulieris hoc beneficium competere. Sed alio jure utimur, & explicat Pomponius, id eſſe accipiendum, ſi ſoluto matrimonio conveniatur, ſecus verò ſi conſtante. Unde aſſerendum eſt, tantùm hoc beneficium concedendum ſocero, uxoris patri, quando ex dote promiſſa, conſtante matrimonio conveniretur. Cæterùm ratione probatur, nam ſocero, patri mulieris, hoc privilegium concedit ut ob affectionem, & affinitatem, quæ cum illo à genero contrahitur, quæ deficit ſoluto matrimonio, *l. 3. §. Affinitates, ff. de poſtulando*: & ideò deficit etiam quodlibet privilegium in ea fundatum. Tiraquellus *tract. ceſſ. cauſa, 1. part. num. 37.* Blancus *de compromiſſ. quæſt. 3. num. 23. verſ. Quinto.* Ergo hoc privilegium ſocero, uxoris patri, ſoluto matrimonio non competit, ut latè proſequitur Barboſa *in d. l. Maritum, à num. 61.* Gonzalez *in d. cap. 3. num. 111.* Zaſius *lib. 1. ſingul. intellect. cap. 5. num. 3.*

61. Secunda ſententia tenet contrarium, *ex l. penult. ff. de jur. dot.* ubi hoc beneficium ſocero, patri uxoris, ſoluto matrimonio conceditur: tum ratione, nam cùm vir, & uxor per copulam fiant una caro, ſocer pater uxoris, loco parentum habetur, cui reverentia à genero eſt deferenda: quare hoc privilegium etiam matrimonio ſoluto, ſimili ſocero eſt concedendum, prout ſocero, patri mariti. Et denique gener reſpectu ſoceri, tanquam filius cenſetur, *l. Si quis 3. Cod. de naturalib. lib.* Idcircò ut pater nequit conveniri, niſi in quantum facere poteſt, ut cum Gloſſa tenent Campegius *de dot. 3. part. quæſt. 250.* Bronus *de ceſſ. bon. 4. part. principali, quæſt. 22. num. 3.* Giurba *deciſ. 42. num. 9.* Connanus *lib. 8. Comment. cap. 9. n. 8.* Fontanella *dict. part. 11. num. 96.* Boſſius *dict. cap. 11. à n. 14.* Molina *de Juſt. tract. 2. diſp. 425. n. 8.*

62. In hoc dubio animadvertendum, anſam præbuiſſe huic difficultati illa duo jura, quæ pro utraque ſententia adducuntur, quæ quidem tanquam contraria exiſtimantur, ſuntque textus *in dict. l. 21. & 22. ff. de re judicat. & l. penult. ff. de jur. dot.* Hæc enim diſſonantia ita premit Anton. Fabrum *lib. 1. conject. cap. 14.* ut textum *in dict. leg. 21.* emendaverit; nam quando dicit Conſultus, *Sed alio jure utimur*, addit, *Sed alio, & alio jure utimur*; ita ut ſenſus ſit, aliquando utimur, ut inſolidum conveniatur, aliquando non, itaut conſtante matrimonio hoc beneficio fruatur pater uxoris, aliquando non, ſoluto matrimonio, niſi ex cauſa, & perſona aliud Judici videatur, ut *in l. penult. ff. de dot.* Conſentit Pichardus *in dict. præcept. 6. num. 59.*

63. Emendationem tamen ſubtiles Juriſprudentes in primis rejiciunt, utpotè difficultatum ſubterfugium; quapropter varia horum jurium interpretamenta concinnârunt, quæ ad longum refert, & impugnat Genoa *leg. Conciliat. fol. mihi 331.* Reſidet tamen in communi diſtinctione, ſocero mariti conſtante matrimonio hoc beneficium competere; ſecus eo ſoluto, niſi cauſa, & perſona aliud petierit, ut docet textus *in dict. l. penult.* & tenet Paz *legum Conciliat. cent. 5. quæſt. 64.* Barboſa *in dict. leg. Maritum, num. 66.*

64. Verùm in re dicendum, hanc difficultatem conſiderandam eſſe inſpecta juris æquitate, & ratione: & aſſerendum eſt, ſimile beneficium competere ſocero, patri mulieris, ſive conſtante, ſive ſoluto matrimonio, uti probat textus *in l. Ex diverſo 17. ff. ſolut. matr.* ubi Conſultus aſſerit, ſimilem honorem concedendum ſocero generi, ſicut uxoris, undè ob eandem rationem, ſicut uni conceditur, alteri concedendum: in quo genere æquitatis etiam admittitur textus *in dict. l. 21.*

65. Aliter verò reſpectu juris, quod vigebat tempore Pauli *in dict. l. 21.* ſcripſit enim Conſultus, ſecundùm æquitatem ſocero uxoris privilegium competere.

tere. Sed alio jure utimur, quod exprimit Pomponius in lege sequenti, ut tantùm constante matrimonio concederetur, non verò matrimonio soluto. In qua quidem specie loquens Consultus *in dict. l. penult. de jur. dot.* inquit, *dissoluto matrimonio insolidum condemnandum, nisi ex causa, & persona socero hoc beneficium concederetur*; quod ita intelligi valet, si persona sit ita honorata & gravis, ut post matrimonium præstet causam, ut illi hoc beneficium concedatur; si verò non ita, insolidum convenietur.

66. Sed hodie illo usu tempore Jurisconsultorum relicto, ex æquitate admittenda est secunda sententia, quæ quidem cùm inopi socero subveniat, utpotè sapientissima causa, est admittenda, Lupus *de donat. inter*, §. 21. *num.* 14. Costa *de remed. subsid. remed.* 28. *num.* 1.

67. Gener verò si à socero pro dote conveniatur, in quantum facere potest, condemnatur; idque optima ratione, quia loco filii habetur, *l. Quia parentis, ff. solut. matr.* quapropter, ut cæteri liberi, hoc beneficio fruetur. Surdus *de Aliment. tit.* 1. *quæst.* 39. *n.* 16. & 17. Castillo *lib.* 8. *cap* 37. §. 2. *num.* 9.

68. Cæterùm donatori hoc competit privilegium, nec condemnatur nisi in quantum facere potest, *l. Inter* 19. §. 1. *l. Cùm ex causa* 30. *l. Nesennius* 41. *ff. de re judicat. l. Divus* 28. *ff. de reg. jur.* Et ratio est, ne ex sua liberalitate periclitetur, ut latè Castagna *quæst.* 11. Castillo *d. cap.* 37. §. 2. *num.* 13. Salgado *in Labyrinth.* 1. *part. cap.* 24. *num.* 108. D. Reres *de donat. cap.* 20. *num.* 1. Pichard. *dict. præcept.* 9. *num.* 19. Leoncillus *de privileg. pauper.* 2. *p. privileg.* 94. *à num.* 1. qui *num.* 4. asserit, personalissimum esse hoc beneficium, nec hæredi, nec fidejussori donatoris competere. Antonellus *d. cap.* 13. *num.* 1.

69. Est verò non prætereundum dubium, an si extraneus, qui dotem dare non tenebatur, ex sua voluntate illam promiserit, hoc fruatur privilegio? Aliqui absolutè negarunt, *ex l. Nesennius* 41. *ff. de re judicat.* ubi id apertè probatur. Giurba *decis.* 84. *num.* 10. & 11. Fontanella *dict. clausul.* 7. *gloss.* 3. *part.* 11. *n.* 97. Quod alteri non admittunt asserentes, tantùm condemnandum in quantum facere potest, *leg. Si extraneus* 33. *ff. de jur. dot.* Et probatur, quia iste est verè donator dotis, quapropter hoc privilegio fruetur. Surdus *d. tit.* 1. *quæst.* 78. *n.* 15.

70. Ex hac jurium contrarietate plura adduxêre DD. & aliqui asseruêre, hunc dotè promittentem duobus modis considerari posse, aut ut dotans, aut sicut donans: si enim convenitur ut dotans, insolidum debet condemnari; secus verò si ut donans, quia præcisè hoc beneficio fruetur. Refert Bossius *d. cap. ult. n.* 33. Alteri dicunt, constante matrimonio, insolidum conveniendum; secùs eo soluto, ut est Glossa *in d. leg. Nesennius*. Residet tamen DD. distinctionem esse faciendam, quando extraneus dotem promisit, & convenitur à muliere; tunc enim conveniendus non est, nisi in quantum facere potest, quia respectu illius est donans; secus si à viro, quia ratione illius non est donans, nec adest contractus lucrativus, sed onerosus, quia id fit ad sufferenda onera matrimonii, & ita coveniunt Pazius *cent.* 7. *quæst.* 7. Bossius *d. cap.* 11. *à num.* 34. D. Gonzalez *in cap.* 3. *de solut. num.* 12. Donellus *d. lib.* 27. *cap.* 9. ubi Osuald. *lit. C.* Cujac. *l.* 12. *observat. cap.* 17.

71. In re tamen animadvertendum, textum *in l. Si extraneus* 33. *de jur. dot.* non agere quæstionem, an extraneus dotem promittens teneatur insolidum, aut in quantum facere possit? Istud enim ab Ulpiano ibidem non agebatur; sed alia quæstio, nempè quando imputandum est marito, si dotem non exegerit, ut ad illam teneatur. Et in hac difficultate illa est communis sententia, considerabilem negligentiam esse necessariam, nec sufficere quamlibet, præcipuè cùm debitores benignè sunt tractandi, *l. Servus* 25. *ff. de pign. l.* 1. *Cod. de Commerciis, l. Si bene* 33. *de usuris.* Idcircò in marito pro exigenda dote, non quælibet negligentia sufficiet, D. Olea *de cess. tit.* 5. *quæst.* 12. *num.* 27. Sed quid si promittens dotem, ex voluntate id fecerit? Inquit Consultus, facilè parcendum marito, si non exegerit. Et ratio est, quia licèt omnes debitores benignè sint tractandi, specialiter tamen ii qui donant, & ex sua voluntate liberaliter promittunt. & veniunt ad obligationem. Comprobat Ulpianus, nam donans ita benignè tractatur, ut non condemnetur, nisi in quantum facere potest, quia ex sua liberalitate obligatur. Ergo maxima benignitate promittens dotem, est conveniendus, cùm etiam ex voluntate processerit, & ita marito parcendum, qui eum non præcipitavit.

72. Hæc est doctrina Consulti, ex qua efficaciter non sequitur, dotem promittentem non esse conveniendum, nisi in quantum facere potest; sed tantùm marito parcendum, qui non rigidè se habuit cum eo, qui dotem promisit; sicut excusatur administrator qui non compulit ad solvêdum debitorem paupertate oppressum, *l. Thais*, §. *fin. ff. de fideicommiss. libert.* Lara *de Anniversar. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 35. Valenzuela *cons.* 273. *num.* 71.

73. Quapropter asserendum, dotem promittentem ex sua voluntate, absque aliqua necessitate, insolidum esse condemnandum, ut decisum est *in dict. l. Nesennius* 41. *ff. de re judicat. l. penult. ff. de jur. dot.* Ratio est, quia dotis promissio, aut donatio, causa onerosa est, licèt procedat à mera liberalitate promittentis, seu donantis, *cap. Salubriter* 16. *de usur.* ubi DD. cùm id fiat ad sufferenda onera matrimonii. Cyriacus *tom.* 1. *controvers.* 30. *num.* 6. D. Olea *de cess. tit.* 6. *quæst.* 2. *num.* 19. Castillo *controvers. lib.* 3. *cap.* 23. *num.* 31. quare non dicitur directè donatio, sed negotialis, & purè contractus, *l. Contractus* 13. *ff. de regal. jur. l.* 1. §. *Debitum, ff. de constit. pecun. l. Exigere, ff. de judiciis.* Undè dotem promittens insolidum tenebitur.

74. Hoc igitur clarè procedit, quando dos marito promittitur; nam ex eo quod promittatur, intelligitur promitti nomine uxoris ad sufferenda onera matrimonii, ac proinde causa onerosa est. Bossius *de dot. cap.* 1. §. 1. *num.* 3. nec promittens poterit hoc privilegio frui, quia propriè non est donator, nec est respectu illius aliqua reverentia; nam illum supponimus extraneum. Unde demus fundamentum huic concessioni.

75. Sed si mulieri dos promittatur liberaliter ab extraneo, non verò marito, secus est dicendum; nam ut scripsit Bossius *d.* §. 1. *num.* 4. *ad med.* tunc est propria donatio, & in illo esse relinquitur; idcircò si pro dote conveniatur, non insolidum condemnabitur, sed in quantum facere possit.

CAPUT VII.

Explicit materia ista, & elucidatur caput *Odoardus* 3. *de solutionibus.*

SUMMARIUM.

Hoc beneficium competit filio emancipato, vel exhæredato, quire ab hæreditate paterna se abstinuit, & ei, qui jam bonis cessit, n. 1. *Quod admittendum*

in utroque foro, num. 2. Verùm plures negant, n. 3. Sed reſolvitur affirmativè, num. 4.

An quando debitor ignominiosè cedit bonis, ab omni obligatione libereatur, ſi poſteà ad pinguiorem fortunam perveniat. Prima ſententia negat: ſed cum ſecunda tenendum eſt contrarium, à num. 5.

Hoc privilegio fruuntur Milites, num. 6. Sed an extendatur ad Milites Togatos. Prima ſententia affirmat, num. 7. Secunda negat, num. 8. Reſolvitur pro hac ſententia, à num. 10.

An extendatur ad Nobiles. Affirmant plures, num. 13. ſed negatur in Fidalguis ſimpliciter. Admittitur in Magnatibus, ibid.

Diſceptatur in poſſeſſoribus majoratuum. Negat Salgado, num. 14. Affirmant alii, num. 15. Reſolvitur, & diſtinguitur, à num. 16.

Hoc beneficium competit debitori Eccleſiæ, num. 18. Sed tantùm ad alimenta ſecundum naturam, n. 19.

Clericus hoc beneficio fruitur, nec incarceratur, nec excommunicatur, nec cogitur bonis cedere, n. 21. Debet conſtare de ejus paupertate per ſummariam informationem, num. 22.

An competat beneficium capitis Odoardus 3. de ſolut. *minoribus Ordinibus initiatis. Prima ſententia affirmat, num. 23. Secunda negat, num. 24. Tertia diſtinguit, num. 25. Reſolvitur, à num. 26. Explicatur textus* in d. cap. Odoardus, *num. 26. & 27. Et tandem ſolis habentibus privilegium fori conceditur, aliis denegatur, à num. 28.*

An competat clerico pauperi ob ſuam culpam. Negant plures, num. 30. Affirmant alteri, num. 31. Admittitur hæc ſententia, num. 32.

Clericus hoc beneficio privatur, ſi tempore contractus ſciebat non eſſe ſolvendo, vel ſi dolo decepit creditores, aut quando in fraudem creditorum bona alienavit, aut quando ſpe hujus beneficii contraxit, ſi bona occultavit, aut ſuſpectus de fuga bona aſportaſſet, num. 33.

Clericus ut hoc beneficio fruatur, debet debitum agnoſcere, non verò negare pertinaciter in judicio, n. 34.

Clericus debet civiliter conveniri. Sed quid ſi debitum ſit ex delicto? Aliqui ei negant hoc beneficium. Prima ſententia negat, num. 35. Secunda diſtinguit, quando pœna pecuniaria applicatur Fiſco, quando ve Parti ob intereſſe, num. 36. Reſolvitur, à num. 38. Ubi diſceptatur, an regula illa, Qui non habet in bonis, luat in corpore, *habeat locum in clericis. Affirmant plures: ſed à num. 38. defenditur contrarium. Explicatur, à n. 42. Quando pœna non ſunt infames, num. 43. & 44.*

An quando pecunia applicatur parti pro damno, & intereſſe, Clericus reſpectu illius hoc beneficio fruatur. Dubitandi ratio ponitur, num. 46. Explicatur textus in cap. Finem litibus 5. de dol. & contumac. *Et reſolvitur affirmativè, à num. 48.*

Commutatio pœnæ quando Clericus ſolvendo non eſt, debet fieri cum conſenſu accuſatoris, num 50.

Quando actione reali convenitur Clericus, non fruitur hoc beneficio, num. 51. Fit inſtantia, & reſpondetur, num. 52.

In actione depoſiti Clericus hoc beneficio non fruitur, n. 53. Sed explicatur, num. 54.

Aliqui dicunt, Clericum ad fruendum hoc beneficio, prius debere cedere bonis, ſed non admittuntur, n. 55.

An hoc beneficium concedendum, quando Clericus obligatur in forma cameræ. Prima ſententia negat, n. 56. Secunda affirmat, n. 57. Reſolvitur, n. 58.

Hoc beneficium opponi valet ante, vel poſt ſententiam, num. 60. Non admittuntur afferentes, non dari hoc beneficium contra tres ſententias conformes, n. 61.

An Clericus fruatur hoc beneficio, quando huic beneficio renunciavit cum juramento. Supponitur ſimpliciter renuntiare non poſſe, ut nec Nobilis ſuæ nobilitati, num. 62.

Quando verò renuntiatio fit cum juramento, prima ſententia dicit non competere Clerico, num. 63. Secunda affirmat, num. 64. Reſolvitur, & explicatur, à num. 65. & 67. Admittitur affirmans, & defenditur uſque ad num. 69.

Excipiuntur aliqui caſus, in quibus Clerico denegatur hoc beneficium, num. 70.

An Clerico excommunicato competat hoc beneficium. Prima ſententia negat, num. 71. Secunda affirmat, num. 72. ut etiam Clericus excommunicatus fruatur privilegio fori, defenditur hæc ſententia, à num. 73.

Cautio eſt danda à Clerico de reſtituendo, quando ad pinguiorem fortunam pervenerit. Eſt danda fidejuſſoria, & ſi fidejuſſorem non inveniat, juratoria ſufficit, num. 76. Si ad pinguiorem fortunam perveniat, reſtituet, & ad reſtitutionem hoc beneficio iterum fruetur, num. 77. Ubi etiam de praxi hujus beneficii.

1. RUrſus aliquæ adſunt perſonæ, quibus miſerationis cauſâ hoc privilegium conceſſum eſt, ne conveniantur, niſi in quantum facere poſſunt, utpotè emancipatus, vel exhæredatus, quive paterna hæreditate ſe abſtinuit, *l. Exhæredatum 49. ff. de re judicata l. 3. §. Sed utrùm, ff. de Minoribus.* Gonzalez *in d. cap. 3. num. 13.* Cui adjungit eum, qui bonis ceſſit. Is verò ſi poſt ceſſionem ab eiſdem creditoribus conveniatur, nequit ultra quàm facere poteſt conveniri, *§. ult. Inſt. de act. l. 4. & 6. ff. de ceſſ. bonor. l. Si quis 49. ff. de pact. l. 13. tit. 15. p. 5.* ubi Gregorius. Benignè enim tractandus eſt, qui jam omnia bona ſua conceſſit ſuis creditoribus. Cujacius *lib. 12. obſervat. cap. 5.* Oſuald. *ad Donellum, d. lib. 27. cap. 9. lit. P,* Caſtagna *de beneficio Deducto ne egeat, quæſt. 11.* Cancerius *2. p. cap. 9. num. 4. & 5.* Gonzalez *d. cap. 3. num. 13.* Caſtillo *lib. 8. controv. cap. 37. §. 4. num. 2.* Pich. *in §. Inſt. de act. num. 45.* Diana *7. p. tract. 8. reſ. 9.*

2. Quod quidem privilegium non ſolùm procedit quoad cedentes bona in foro fori, verùm etiam in foro Poli; in hoc quidem rectè retinentur neceſſaria ad alimenta, cùm ad illa percipienda poſſit aliena capere: quamobrem in foro conſcientiæ rectè procedit beneficium quando quis bonis ceſſerit, & bona de novo acquiſierit, ut cum aliquibus advertit Surdus *de Alimentis, privilegio 28. num. 2.* Dicaſtillo *de Juſtit. lib. 2. tract. 2. diſp. 10. dub. 4. num. 83.* Caſtillo *d. cap. 37. §. 4. num. 3.* Delugo *de Juſt. tom. 2. diſt. 21. ſect. 3. num. 36.* Diana *d. tract. 8. reſ. 19.* Leoncillus *2. p. privileg. 49. num. 15. & 18.*

3. Hæc tamen ſententia non ab omnibus recepta eſt, quin aliqui contrarium tenent, aſſerentes leges ceſſionis in conſcientia non obligare; quapropter etiamſi concedant hoc privilegium de bonis poſt ceſſionem acquiſitis, in foro conſcientiæ non militant, verùm debitor integrè ſolvere tenebitur. Cæterùm, nam etiamſi bonis ceſſerit, remanet obligatus, non ſolùm civiliter, ſed etiam naturaliter. Paz *in praxi, 4. p. tom. 1. cap. 5. num. 12.* Salgado *in Labyrinth. 3. p. cap. 16. num. 60.* Itaque non obſtante illo privilegio, tenebitur in foro conſcientiæ integrè ex bonis noviter quæſitis creditoribus ſatisfacere. Abbas *in cap. Cùm tu de uſuris, num. 10.* Azorius *tom. 3. Inſt. Moral. lib. 4. cap. 39. in fine.* Valentia *diſp. 3. quæſt. 6. & 7. §. Altera cauſa.*

4. Sed contraria ſententia, relata *num. 2.* tenenda eſt: Et ratio eſt, nam in foro conſcientiæ non ſolùm hæc neceſſaria poſſunt retineri poſt ceſſionem, ſed etiam tempore, quo inſtat neceſſitas cedendi; quia tanto

tanto damno non tenetur quis restituere, & satisfacere creditoribus, ut eum multis docet Diana *dict. 7. part. tract. 8. resolut. 6.* Ergo multò melius quando lex id concessit in bonis acquisitis post cessionem. Rursus Respublica rectè disponit etiam in foro conscientiæ de bonis subditorum, quando ad bonum commune convenit; idcircò rectè disposuit, etiam in illo foro, ut debitor bonis cederet, ne in carceribus detineretur, & ad satisfaciendum lucraretur; quin potiùs ad lucrandum allicit sic disponens, ut de bonis posteà acquisitis non conveniatur, nisi alimentis relictis: cui quidem beneficio quoties creditores assentiunt contractibus, etiam consensum præstare videntur. Ergo in foro conscientiæ rectè privilegium istud sustinebitur. Denique fundamenta contrariorum debilia sunt, quia licèt leges cessionis in conscientia non obligarent, quod quidem absolutè admittendum non est, attamen lex naturalis, & divina tanto damno non obligat ad satisfaciendum creditoribus: tum privilegium, ne qui bonis cessit, conveniatur, ne egeat, etiam in conscientia tenet, ut probatum est. Ergo rectè hoc privilegium procedit in foro conscientiæ. Covarruv. *lib. 2. variar. cap. 1. n. 6.* Molina *de Iust. tract. 2. disp. 572. n. 9.*

5. Unde favore pauperum debitorum breviter non desinam examinare doctrinam Soti *lib. 4 de Iust. q. 7. art. ult.* asserentis, quod si pauper debitor ignominiosè cesserit bonis, adhuc ab obligatione non liberabitur, ut si ad pinguiorem fortunam perveniat, creditoribus non satisfaciat; quia ignominia illius non tollit obligationem, qua durante, si bona posteà acquisierit, satisfacere tenebitur. Consentit Covarruv. *dict. cap. 1. num. 6.* Paz *d. cap. 5. n. 14.* Trullench *in Decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 15. dub. 5. num. 4.* Delugo *d. disp. 21. sect. 3. num. 40.* Diana *d. tract. 8. resol. 21. vers. Is tamen, & 4. p. tract. 4. resol. 78.*

6. Sed meo videri contrarium tenendum, quia illa est diserta propositio juris, quod quando fit secundùm consuetudinem, alicujus loci ignominiosa cessio, debitor ab omni obligatione liberatur. Ratio est, nam quando propter inopiam pœnâ ignominiæ aliquis punitur, pœna illa loco solutionis imponitur. Glossa singularis *in cap. Sicut dignum, §. Eos insuper, de homicid.* quapropter debitor pauper ab omni obligatione liberatur, ut tradunt innumeri relati, & sequuti à Salgado *dict. cap. 16. num. 67.* Thesaurus *decis. 36.* Cancerius *2. part. cap. 9. num. 23.* Ergo minimè tenebitur creditoribus satisfacere, etiamsi ad pinguiorem fortunam cedens deveniat. Quod idem considerandum est ex parte creditorum, quia cùm non dissenserint, ne pœna illa imponatur, videntur debitoris liberationi consensisse; quapropter asserendum, minimè teneri satisfacere posteà creditoribus, etiamsi ad pinguiorem fortunam deveniat, ut in utroque foro tenent Surdus *de Aliment. dict. privileg. 28. num. 6.* Menochius *de Arbitr. lib. 2. cent. 2. casu 183. num. 22.* Tuschus *tom. 1. conclus. 217. num. 4.* Maulius *de cess. bon. tit. 6. num. 6.* Castillo *d. cap. 37. §. 4. num. 4.* dicit probabile Leoncillus *de Privileg. pauper. 2. part. privileg. 49. num. 17.* Machado *in Summa, tom. 1. lib. 2. part. 3. tract. 23. document. 8. num. 3.*

7. Rursus beneficium hoc competit militibus Armatæ Militiæ, *l. Miles 6. l. Si miles 18. ff. de re judic. l. Si castrensi 7. ff. de Castrensi peculio.* Et ratio est, nam maxima existente ratione, milites multis privilegiis condecorantur, Rempublicam suo sanguine, & vita defendentes, propter quæ hoc beneficio adjuvantur, ne conveniantur, nisi in quantum facere possunt. Pichard. *dict. 2. p. præcep. 9. num. 60.* D. Gonzalez *in d. cap. 3. de solut. num. 14.* Leoncillus *d. 2. p. privileg. 256. à n. 1.* Belletus *de disquisit. Cleric. tit. de Cleric. debit. §. 1. n. 8.* Antonellus *d. cap. 13. n. 1.*

Est verò quæstio, an privilegium hoc concessum militibus Armatæ Militiæ, extendatur ad Togatam, veluti ad Doctores, & Professores Facultatum? Et prima sententia affirmat; nam in multis Professores isti militibus comparantur, *l. Advocati 4. Cod. de Advocat. diversi. jud. l. Medicos 6. Cod. de Profess. & Medic. l. 8. tit. 31. part. 2.* Quamobrem privilegia, quæ militibus competunt, similiter his Professoribus concedi debent. Cæterùm, nam bonarum Artium exercitium, & juvenum educatio maximè Reipublicæ convenit, & ad ejus profectum, & utilitatem pertinet, nec minùs, quàm Armata Militia: Ergo sicut ista habet privilegium, ne conveniatur nisi in quantum facere potest, similiter Togata. Denique, nam Professores isti nequeunt carceri mancipari ob debita civilia, ut *in dict. leg. Medicos*, notant Platea, & communiter Scribentes. Gomez *in l. 83. Tauri, num. 17.* Baëza *de inop. debit. cap. 16. num. 127.* Bolaños *in Curia, 2. part. §. 17. num. 18. & 19.* Ergo conveniri nequeunt, nisi in quantum facere possint; illud enim ab aliquibus receptum, ut qui habent privilegium ne incarcerentur, nisi in quantum facere possint, non conveniantur. Gregorius *in l. 23. tit. 6. part. 1. verbo Un Clerigo à otro.* Avendañus *respons. 8.* Covarruv. *var. lib. 2. cap. 9. num. 9.* Parladorius *lib. 2. rer. quot. cap. fin. part. 5. §. 6. num. 21.* Ergo isti Professores nequeunt conveniri, nisi in quantum possint agere. Cevallos *com. quæst. 477.* Suarez *in l. 2. tit. de las gananciss, lib. 5. for. §. 5. num. 12.* Osuald. *ad Donellum, lib. 27. cap. 9. lit. N.* Pichard. *dict. precept. 9. à num. 68.* Gonzalez *in dict. cap. 3. num. 14.* Leoncillus *d. privileg. 216. num. 3.* Salgado *in Labyr. 1. part. cap. 24. n. 4.* Belletus *d. §. 1. num. 10.*

9. Secunda sententia tenet contrarium, & ducitur *ex dict. l. Miles 6.* cum aliis recensitis *num. 6.* ubi expressè hoc privilegium conceditur militibus Armatæ Militiæ; unde cognoscitur, voluisse leges illas excludere Milites Togatos, & alios, licèt armatis comparentur. Et confirmatur; nam, ut jam diximus, privilegia ista non largè, sed strictè interpretantur, quapropter ab eis nequit fieri extensio, seu illatio ad alios casus distinctos ab specie, de qua loquuntur. Rursus est dispar ratio in militibus Armatæ Militiæ; isti enim pro Republica sanguinem, & vitam profundunt, in quo quidem occupati, rei familiaris curam abjiciùt. Quod quidem diversum est in Militibus togatis, qui domi constituti longè à periculis adsunt; & advocationibus, seu aliis officiis bona sua augent: quòd si non egerint, desidiæ eorum tribuendum est. Ergo in his Professoribus Facultatum admittendum non est privilegium, ne conveniantur ultra quam facere possint, ut tenent Albericus, & Duarenus *in d. l. Miles*, Donellus *dict. lib. 27. Comment. cap. 9.* Baëza *de inopè debit. cap. 17. num. 26.*

10. In hoc dubio animadvertendum, Jurisperitos privilegia militum ad Togatos facillimè extendere, qui quidem, utpotè in causa propria scribentes, non facilè sunt admittendi, nisi quando à lege fuerit hoc expressè decretum, aut ex evincenti ratione, aut illatione depromeretur. Quapropter absolutè loquendo non admitto primam sententiam, sed secundam; nam licèt Artium Professores honoribus, & privilegiis debeant condecorari, & Milites Togatæ Militiæ per allusionem dicantur, *ex dict. l. Medicos, l. Advocati 14. Cod. de Advocat. diversi. Iudic.*, Leoncillus *dict. privileg. 256. num. 3.* & ob hanc causam teneant plura privilegia, de quibus Garcia *de Nobilitate, gloss. 35. à num. 15.* Bobadilla *Polit. lib. 3. cap. 1. n. 56. & cap. 14. à num. 60.* Pareja *de edit. instrument. tit. 10. resolut. 2. num. fin.* Riccius *part. 6. collect. 2206: l. 8. tit 7. lib. 1. Recopilat.* Attamen comparatione militum longè se habent; nam ut Osorius *lib. 7. de Regis instit.* dicebat: *Merito semper in omnibus Regnis, & imperiosis populis*

ſumma laus fortibus hominibus attributa eſt, maximaque præmia perſolutæ ſunt: illorum namque virtus continet patriæ firmamentum, Reipublicæ univerſæ propugnaculum, Civium libertatem, tutiſſimumque in omni rerum diſcrimine, & calamitate perfugium. Quapropter Togatæ Militiæ Profeſſores inferiores relinquuntur, quorum officia, aut in agendis cauſis civilibus, aut in puniendis devinctis criminoſis occupantur, vel in dirigendis pacificis civibus facillimè obtemperantibus. Undè Caſſiodorus *lib. 6. epiſt.* 13. ſecurè probat, militiam forenſibus præſtantiorem eſſe. Quod idem majori ratione dicendum de aliis Profeſſoribus, qui in curandis corporibus, aut in aliis exercitiis detinentur.

11. Undè conſequitur, privilegia, quæ Armatæ militiæ conceduntur, non eſſe protrahenda ad Togatos, utpotè inferiora officia tenentes, & conſequenter Milites Togatos non habere hoc privilegium, ne conveniantur, niſi in quantum facere poſſint: ex quo quidem fundamento duæ primæ ſententiæ dilabuntur.

12. Cæterùm, licèt iſti Profeſſores ob debitum civile non poſſint carceri mancipari, non tamen inde ſequitur, ut hoc beneficio debeant frui; eſt enim quid diverſum, nec ab uno beneficio ſingulari valet fieri illatio ad aliud etiam ſingulare, ut in terminis tenent Guttierrez *de juram. 1. p. cap. 16. num. 36.* Covarr. *lib. 2. var. cap. 1. num. 4.* Ergo licèt Profeſſores iſti nequeant propter debitum civile incarcerari, hoc tamen beneficio non fruentur.

13. Ex dictis breviter eſt reſolvendum, quid de Nobilibus dicere debeamus, an habeant hoc privilegium, ne conveniantur niſi in quantum facere poſſint. Et affirmarunt aliqui, præcipuè de jure noſtro Regio, in quo decretum, ne ob debitum civile incarcerentur, *l. 79. Tauri, l. 3. & 4. tit. 2. lib. 6. Recopilat.* Undè inferunt, hoc beneficio frui, Pich. *d. præcep. 9. num. 61.* Baëza *de inope debit. cap. 16. num. 8.* Collerius *de exequut. 1. p. cap. 6. num. 139.* Oſualdus *d. cap. 9. lit. N.*

Sed contrarium dicendum in iis Nobilibus, qui tantùm *Hidalgui* dicuntur, niſi aliàs milites ſint. Ratio eſt, nam ut dicebamus, non ſequitur neceſſariò, ex eo quod non poſſint incarcerari, ut hoc beneficio potiantur: Ergo ſi aliàs ratione militiæ eis non competat, ex ſola nobilitate eo non fruentur. Covarr. *d. cap. 1. num. 4.* Guttierrez *d. cap. 16. num. 36.* Caſtillo *d. cap. 37. §. 1. num. 5. verſ. Quamvis.* In Magnatibus verò, veluti Ducibus, Marchionibus, jam praxis recepit, ut quoties ad inopiam pervenerint, majoratus eorum ſequeſtrentur, ex quorum redditibus ſatisfiat creditoribus, reſervatis ſibi alimentis ſecundùm decentiam, & dignitates eorum, ob ſplendorem familiæ; & hoc jure utimur. Baëza *d. cap. 16. à num. 10.* Parladorius *lib. 2. quot. cap. fin. 5. p. §. 3. à num. 31.* Bolaños *in Curia, 2. p. §. 16. num. 13.* Caſtillo *d. cap. 37. §. 1. per tot.* Salgado *in Labyrint. 1. p. cap. 24. à num. 32.* D. Olea *de ceſſit. 3. quæſt. 13. num. 39.*

14. Sed eſt quæſtio, an idem ſit obſervandum in aliis ſimplicium majoratuum poſſeſſoribus, quorum majoratus ex facultate Regia pluribus oneribus gravantur. Et Salgado *in Labyrinth. 1. p. cap. 24. num. 49.* conſtanter affirmat, non eſſe admittendum quin inſolidum debeant conveniri, nullis alimentis deductis; nam in jure eis conceſſum non eſt beneficium, ne conveniantur, niſi in quantum facere poſſint, nec ratione majoratus eis competere valet. Ergo minimè iſti poſſeſſores majoratuum poſſunt alimenta petere, ut petunt Magnates, & Proceres Regnorum. Cæterùm in Majoratibus nihil invenitur impediens, ne creditores integrè ſua debita non percipiant, & cum damno eorum poſſeſſor alimenta percipiat. Ergo poſſeſſor majoratus in concurſu creditorum alimenta non percipiet.

15. Sed contrarium tenent Avendañus *de Cenſibus, cap. 63. num. 11.* Hyeronimus Leon *deciſ. Valent. lib. 1. deciſ. 85.* Caſtillo *d. cap. 37. §. 1. à num. 7.* Ducuntur, nam quilibet Majoratus, Dignitas exiſtimatur. Molina *de Primog. lib. 1. cap. 13. à num. 1.* Mieres *1. p. quæſt. 1. à num. 20.* Caſtillo *controv. lib. 6. cap. 147. num. 8.* Ergo ſicut in Magnatibus praxis recepit, ut in concurſu ex ſuis majoratibus alimenta percipiant ob eorum dignitatem; & ſplendorem familiæ, ſimiliter in aliis poſſeſſoribus majoratuum; eadem enim ratio utilitatis publicæ in omnibus conſideratur. Tiraquellus *de Primog. quæſt. 4. num. 32.* Molina *lib. 1. cap. 18. num. 1. cum ſequent.* Rurſus ex conjecturata mente illius, qui majoratum fundavit, id probatur; nam cùm illum inſtituiſſet ad conſervationem, & decorem familiæ, conſequenter videtur eo modo formaſſe, ut ſi ad inopiam poſſeſſor perveniſſet, ad decus illius priùs alimenta deduxiſſet, quàm creditoribus ſolveret: unde ex illius conjecturata mente alimenta in concurſu percipiet, prout ſimiliter conjecturamus in bonis fideicommiſſi, quæ poſſunt alienari, ut poſſeſſor illius inopia laborans, alimenta percipiat; ut *in Auth. Res quæ*, C. *communia de legat.* notant Scribentes, Fuſarius *de ſubſt. quæſt. 806.* diximus latè *lib. 1. cap. 10. à num. 50.* Ergo aliis majoratus poſſeſſoribus etiam alimenta in concurſu ſunt concedenda, ut cum aliquibus etiam conſentire videtur D. Olea *d. tit. 3. quæſt. 13. num. 39.*

16. Hæc verò ſententia ſatis probabilis videtur; verùm eam non abſolutè admitto, ſed tantùm in his Majoratibus, quorum licèt non ſint poſſeſſores Magnates, attamen cum juriſdictione, & vaſſallorum dominio tenentur. In his igitur fundamenta hujus ſententiæ ſatis probabiliter aſſumptum probant, ut benè conſiderat Baëza *d. cap. 16. num. 104.* Et ratio eſt, nam iſti Majoratus propriè Dignitates dicuntur, & reſpiciunt familiæ ſplendorem; quare ne ob inopiam, & miſeriam dedecorentur, rectè alimenta poſſeſſoribus poſſunt concedi, quamvis de ſtricto jure non debeantur. Tum etiam conjecturata mens fundatoris, de qua *num. 16.* circa ſimiles Majoratus non parvi ponderis eſt, ut rectè advertit. Avendañus *d. cap. 63. num. 11.* Caſtillo *d. §. 1. num. 5.* Idcircò apud Valentinos mos dandi alimenta Magnatibus, etiam extenditur ad Barones, & perſonas habentes Majoratum cum juriſdictione. Franciſc. Leon *tom. 1. deciſ. 75. per tot.* Salgado *d. cap. 24. num. 50.* quod idem alibi obſervari poterit; quia extenſio iſta maxima pietate, & probabilitate nititur.

17. In aliis verò poſſeſſoribus Majoratuum ſimplicium Salgadi ſententia admittenda eſt, ut minimè poſſeſſori alimenta in concurſu concedantur; quia Majoratus iſti Dignitates non ſunt ſecundùm ſe, niſi accidentaliter eis adveniat, veluti Marchionatus, aut Ducatus, ſeu contineant caſtra, oppida, & Vaſſallos; nam ſolùm in his eſt Dignitas publica. Molina *d. lib. 1. cap. 13. num. 4.* Mieres *1. p. quæſt. 1. ex num. 10.* quapropter ceſſat ratio, ne poſſeſſori alimenta præſtentur in concurſu, nec ei debebuntur. Et confirmatur, quia ſimiles Majoratus ſimplices magis tendunt ad utilitatem privatam familiæ, cùm nullo modo in Republica ſe exerceant; quare digni non ſunt, ut favoribus aliorum Majoratum fruantur, qui in exercenda juriſdictione, & vaſſallorum protectione, publica utilitate intercedente exercentur. Præterquam quod ſimiles Majoratus parilem conditionem filiorum, & conſanguineorum, naturalem quidem conturbant, unde ſingularibus favoribus non ſunt proſequendi.

18. Idcircò rectè clamat Ambroſius in Hexaëmer. *lib. 5. cap. 18.* his verbis: *Quis docuit, niſi homo, filios abdicari? Quis reperit tam inaudita patrum jura? Quis inter naturæ fraterna conſortia fratres impares fecit? Unius divitis filii diverſa ſorte cadunturi. Alius totius paterna ſortis adeptione inundatur: alius opulentæ hæreditatis*

Ecclesiæ patriæ deplorat exhaustam, atque inopem portionem. Numquid natura divisit merita filiorum? Ex pari omnibus tribuit, quod ad nascendi, atque vivendi possint habere substantiam. Ista vos docent non discernere patrimonia, quos titulo germanitatis æquatis. Quibus verbis addenda sunt alia Justiniani *in l. Maximum vitium 4. Cod. de liber. præteris.* ibi: *Qui enim tales differentias inducunt, quasi naturæ accusatores existunt.* Et à multis simplices isti Majoratus improbantur. Jason *in §. Sed iste quidem, Inst. de Act. num.* 224. Lucas de Peña *in l. Quicunque, Cod. de Princip. affert. lib.* 12. *tol.* 1. Licterius *de Primog. lib.* 2. *quæst.* 15. Simancas *de Cathol. Inst. cap.* 9. *à num.* 126. quorum doctrinam admitto, & intelligo DD. contrarium tenentes in illustribus majoratibus Magnatum, ac aliarum nobilissimarum familiarum, cum dignitate, & jurisdictione: quo in sensu recte procedunt Molina *lib.* 2. *cap.* 1. Covarruv. *lib.* 3. *var. cap.* 5. Guttierrez *can. quæst. lib.* 2. *quæst.* 14. Vela *dissert.* 49. *num.* 23. Castillo *lib.* 8 *cap.* 36. §. 1. Capponi *tom.* 4. *discept.* 237. *num.* 2. Ergo alimenta non sunt præstanda possessoribus Majoratuum simplicium in concursu, licèt inopiâ laborent, ut benè asserebat Salgado.

19. Hoc itidem beneficium, ne conveniatur, nisi in quantum facere potest, competit debitori Ecclesiæ: idque introductum; nam Ecclesia est mater pauperum, & pietatis, *cap. Pia, de except. in* 6. quapropter pauperem debitorem, deducto ne egeat, convenit: tum quia ipsa tenetur pauperes alere. Leoncillus *de Privileg. pauper.* 2. *part. privileg.* 9. *à num.* 1. Et posteà dicemus *lib. fin.* idcircò convenit, deductis debitori alimentis, quæ posteà præstare tenebitur. Decius *in cap. Episcopus, de Præbend. num.* 2. Surdus *de Alimentis*, 1. *part. quæst.* 78. *num.* 23. Castillo *dict. lib.* 8. *cap.* 37. § 2. *n.* 15. Leoncillus *dict.* 2. *part. privileg.* 100. *num.* 1. qui quidem hoc excipiunt, si Prælatus illius egeret, aut Ecclesia esset pauper; tunc enim cessat istud privilegium. Surdus *tit.* 8. *privil.* 24. *num.* 4 Castillo nuperrimè allegatus.

20. Ast verò in re observo, in hac specie debitorem nihil aliud percepturum, nisi necessaria alimenta secundùm naturam, non verò secundùm statum, ut dicebamus de aliis personis. Et ratio est, nam Ecclesia hæc relinquit alimenta ex pura pietate, & misericordia, sine aliquo respectu ad personas; quapropter non tenetur dare, nisi necessaria secundùm naturam, ex dictis suprà, *cap.* 5. *num.* 7.

21. Denique Clericus hoc beneficio potitur, nec conveniri potest, nisi in quantum facere potest; hoc enim propter clericalem dignitatem concessum Clericis est, & ne mendicare cogerentur, in dedecus illius status. Quapropter decisum est, ut Clericus nequeat pro debito civili incarcerari, nec excommunicari, nec cogitur bonis cedere, sed tantùm ex fructibus Beneficii fit satisfactio creditoribus; reservatis alimentis illius secundùm decentiam, & statum personæ; & tantùm cautionem præstat de satisfaciendo, si ad pinguiorem fortunam perveniat, *cap. Odoardus* 3. *de solut. l.* 23. *tit.* 6. *part.* 1. ubi Gregorius. Guttierrez *de juramento.* 1. *part. cap.* 27. *per tot.* Marchesanus *de Commiss.* 2. *part. cap.* 7. *à num.* 1. Pichard. *dict. præcept.* 9. *à num.* 66. Castagna *de Benefic. deduct. ne. egeat*, *q.* 10. *per tot.* Antonellus *dict. lib.* 5. *cap.* 13. *num.* 6. Parladorius *lib.* 2. *quot. cap. fin.* 5. *part.* §. 7. *num.* 24. Belletus *tit. de Cler. debit.* §. 1. *à num.* 1.

22. Ut tamen Clericus hoc beneficio capitis Odoardus perfruatur, aliqua sunt requisita necessaria: & primum est paupertas; debet enim Clericus esse pauper, non ita ut nullo modo possit solvere, sed sufficiet, quod non possit in parte, ut constat *ex d. cap. Odoardus* ubi Fagnanus *num.* 29. Et ratio est, quia paupertas est fundamentum illius beneficii; quapropter si defecisset, corruet beneficium. Quamobrem de paupertate debet constare, ut asserit textus *in dict. cap. Odoardus*, ibi: *Quatenus si constiterit, quod prædictus Odoardus in totum, vel pro parte non possit solvere.* Idque per summariam informationem probantem famam, nuditatem, & inediam notoriam, vel quia ostiatim mendicat, aut non habet in redditibus, nisi vigintiquatuor, aut vigintiquinque scuta. Rota 3. *p. divers. decis.* 998. & apud Seraphinum *decis.* 475. Fagnanus *in dict. cap. Odoardus*, *num.* 31. Barbosa *de univ. jur. lib.* 1. *cap.* 39. §. 6. *num.* 6. Riccius *in Praxi*, *decis.* 284. qui *num.* 4. asserit, Clericum pauperem esse quoad hunc effectum, etiamsi ex aliqua arte se possit sustentare, quia Clericis artem exercere prohibitum est. *Clement.* 1. *de vit. & honest. Clericor.* Rota apud Seraphinum *decis.* 1279.

23. Cæterùm est aliud requisitum, nempè ut sit Clericus, sub cujus appellatione omnes Clerici continentur. Barbosa *dict.* §. 6. *num.* 16. Sed est dubium, an hoc beneficium competat minoribus Ordinibus initiatis, qui non gaudent privilegio fori? Prima sententia affirmat; nam Clerici minorum Ordinum Cœlestis Militiæ milites dicuntur, quatenus per quemlibet Ordinem ad officia Ecclesiæ deputantur, *cap. Nullus Episcoporum, dist.* 3. *cap. Christianis, cap. Degradato* 2. *de pœn. lib.* 6. quapropter sicut militibus Armatæ Militiæ competit beneficium, ne conveniantur nisi in quantum facere possunt; similiter his minoribus Ordinibus initiatis beneficium capitis *Odoardus* de aliis enim ad alteros valet argumentum, ut in specie probat Gonzalez *in dict. cap.* 3. *num.* 14. Cæterùm textus *in dict. cap. Odoardus* 3. non distinguit, sed absolutè hoc beneficium Clericis concedit, sub quorum nomine etiam minores intelliguntur, *cap. Cùm contingat* 11. *de at. & qualit. ordin.* ubi Fagnanus *num.* 122. Barbosa *appellat.* 51. *à num.* 1. Ergo eis debet competere, etiamsi fori privilegio non fruantur. Præterea privilegium fori distinctum est ab hoc privilegio, ut patet in Clerico conjugato, qui licèt in speciali casu fruatur privilegio fori, & canonis, *cap. unic. de Clericis conjugat. in* 6. Concilium Tridentinum *sess.* 23. *cap.* 6. *in fin.* non tamen utitur hoc privilegio. Fagnanus *ibi num.* 23. Ergo ex eo quod non fruatur privilegio fori, non est excludendus ab hoc privilegio. Ita pluries decisum refert Riccius *decis.* 285. Fagnanus *in d. cap.* 3. *à num.* 20. Torreblanca *de jur. spirit. lib.* 15. *cap.* 6. *à num.* 16. Barbosa 2. *p. alleg.* 12. *num.* 32. Belletus *dict.* §. 1. *num.* 5. Antonellus *d. cap.* 13. *num.* 7.

24. Secunda sententia contrarium tenet, & ducitur; nam, ut scripsit Covarruv. *dict. cap.* 1. *num.* 9. Clerici minorum Ordinum, qui non fruuntur privilegio fori, laicis comparantur. Salgado *de Reg. protect.* 1. *part. cap.* 4. *num.* 66. quapropter nequeunt frui hoc privilegio. Cæterùm ratio formalis hujus beneficii est, ne pauper Clericus cum opprobrio mendicet. Gonzalez *dict. cap.* 3. *num.* 14. quæ quidem ratio cessat in Clerico minorum Ordinum; non enim status Clericalis despicitur, si Clerici minorum Ordinum mendicent, qui non habent beneficium, nec speciali deputatione ad servitium alicujus Ecclesiæ adstringuntur: Ergo hoc beneficio non fruentur. Covar. *d. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 9. Guttierrez *de juramento.* 1. *part. cap.* 17. *num.* 10. Pichard. *dict.* 2. *part. præcept.* 9. *num.* 66. Salgado *dict.* 1. *part. cap.* 4. *num.* 66. Genuensis *in Praxi Archiepiscopal. cap.* 3. *num.* 3. Molina *de Just. tract.* 2. *disput.* 571. *num.* 20. Castillo *lib.* 8. *controvers. cap.* 37. *num.* 35.

25. Tertia sententia distinguit, quando Clericus est minorum Ordinum, absolutè loquendo; & tunc asserit, minimè hoc privilegio frui. Secus verò si Ecclesiæ inservierit, juxta terminos Concilii Tridentini *sess.* 23. *cap.* 6. Cyriacus *controvers.* 436. *num.* 7.

quia tunc reputatur ut Clericus, & habet privilegium fori, præcipuè in criminalibus. Riccius *d. deciſ.* 285. *num.* 2. Gratianus *diſcept. for. tom.* 2. *diſcept.* 222. *n.* 39. Baëza *de inope debit. cap.* 17. *n.* 20.

26. In hoc dubio animadvertendum, textum *in dict. cap. Odoardus*, loqui de Clerico, qui juriſdictioni Eccleſiæ ſubjiciebatur, & fori privilegium habebat; idque conſtat ex littera; nam cauſa Odoardi agebatur coram Officiale Archidiaconi Rhemenſis Eccleſiæ, cujus juriſdictio Eccleſiaſtica eſt, prout etiam competit aliis Archidiaconis, qui de cauſis, & jurgiis ſingulorum agnoſcunt, habentque juriſdictionem, licèt non tam ſuperiorem, ut habent Epiſcopi, *cap. Ad hæc 7. de offic. Archidiacon.* Galganar. *de jur. publico, lib.* 3. *tit.* 21. *num.* 6. Narbona *de Appellatione à Vicar. ad Epiſcopum*, 1. *part. num.* 20. Azorius *Inſt. Moral.* 2. *part. lib.* 3. *cap.* 14. *q.* 2. *verſ. Deinde.* D. Gonzalez *in cap. Dilecti* 66. *de Appellat. num.* 10. Quare textus iſte nihil aliud probat, niſi hoc privilegium dandum eſſe Clericis majoribus Ordinibus initiatis, aut iis, qui fori privilegio fruuntur; non tamen decidit de aliis, qui minoribus Ordinibus tantùm ſunt ordinati, abſque fori privilegio.

27. Sed dices, *in dict. cap. Odoardus*, non conſtat, Clericum illum fuiſſe minorum Ordinum; nam potuit Odoardus eſſe majoribus Ordinibus condecoratus, ac proinde ad Judicem Eccleſiaſticum adduci: Ergo nequit extendi textus ille ad Clericum minorum Ordinum, etiam fori privilegio fruentem, dum efficax argumentum non ſit. Sed reſpondetur, verbum *Clericus*, ut ſuprà adnotavimus, includere etiam minoribus Ordinibus ordinatum, etiamſi tantùm primâ Tonſurâ fuerit inſignitus, *dict. cap. Cùm contingat* 11. *de ætat. & qualit. ordin.* quia eſt realiter Clericus. Albertus Trot. *de vero, & perfect. Cleric. cap.* 2. Flaminius *de Reſign. lib.* 4. *quæſt.* 2. *num.* 56. Torreblanca *de Mag. lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 37. quare cùm Pontifex dicat, *Odoardum Clericum*, valet intelligi de Clerico minorum Ordinum.

28. Unde ex dictis ſequitur, quod ſi aliquis Clericus minorum Ordinum deputetur ad Epiſcopo, mandato expreſſo, ad ſervitium alicujus Eccleſiæ, & illi inſerviat, utique Clericus iſte hoc beneficio fruetur, quia non ſolùm eſt Clericus minorum Ordinum, verùm fruitur privilegio fori, ex dicto Decreto Tridentini *ſeſſ.* 23. *de Reformat. cap.* 6. Torreblanca *lib.* 15. *de jur. ſpirit. cap.* 15. *num.* 22. Paz *in Praxi, tom.* 1. *prælud.* 2. *num.* 6. *&* 7. Idem dicendum, ſi ex mandato Epiſcopi in aliquo Seminario, aut Schola perſiſtat ad ſtudendum in via ad majores Ordines, ut patet ex dicto Decreto. Bolaños *in Curia*, 3. *part.* §. 1. *num.* 3. Maſtrillo *deciſ. Siciliæ* 113. Garcia *de Beneficiis*, 2. *part. cap.* 2. Riccius 4. *part. deciſ.* 111. Ergo in his caſibus rectè beneficio Capituli *Odoardus*, fruetur Clericus minorum Ordinum, ſiquidem fruitur privilegio fori, ut benè tenet tertia ſententia, & in ea conſentiunt contrarii. Caniſius *in d. cap.* 3. *num.* 5. *de ſolut.* Paz *in Praxi*, 2. *tom.* 1. *p. cap. tm. n.* 6.

29. Tota igitur relinquitur concertatio, quando Clericus minorum Ordinum fori privilegio non fruetur; & tunc admitio ſecundam ſententiam; nam ut animadvertunt Covatruv. *dict. num.* 9. Baëza *dict. cap.* 17. *num.* 20. innumeri ſunt Clerici minorum Ordinum, quibus omnibus indiſcriminatim hoc beneficium concedere, in graviſſimum creditorum damnum tenderet: tum & injuſtum fieret, ſi tot & tantis concederetur. Præterea licèt iſti Clerici minorum Ordinum milites Cœleſtis Militiæ dicantur, eſt in aptitudine, non autem officia illa exercent, niſi mandato Epiſcopi ſpecialiter deputentur Eccleſiæ, aut ſaltem ex ejus mandato Altari actu inſerviant. Riccius *dict. deciſ.* 111. *num.* 5. Ricciolus *de jur. perſon. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 15. Diana 1. *part. tract.* 2. *reſolut.* 34. Ergo eis non eſt concedendum hoc privilegium. Denique licèt privilegium fori in aliquibus caſibus ſit diſtinctum ab hoc privilegio, attamen non in hac ſpecie; quia fundatur, ne Miniſter Eccleſiæ, qui actu ex mandato Epiſcopi inſervit Eccleſiæ, mendicare cogatur: Ergo quoad hoc privilegium æquales cenſentur, & ejuſdem qualitatis, quapropter Clerici minorum Ordinum, qui fori privilegio non fruuntur, nec iſtud obtinebunt, ut tenent etiam Menochius *lib.* 2. *de Arbitr. caſu* 183. *num.* 30. Farinacius *in Praxi crim. quæſt.* 27. *num.* 69. Campanillus *in diverſ. tub.* 11. *cap.* 10. *num.* 50. Riccius 1. *p. collect.* 22. *in fin.*

30. Aliud enim requiſitum petunt. DD. ne Clericus in ludo, aut cum meretricibus bona ſua conſumpſerit, & ob hanc cauſam contraxerit; tunc enim hoc beneficio non fruetur. Et ratio eſt, quia quando luxuriosè conſumpſit bona, & debita contraxit, videtur huic beneficio renuntiaſſe: tum quia non rectè lex canonica faveret Clerico luxurianti, quin potiùs *in* pauperrate, & inedia eſt relinquendus ob pœnam tanti delicti, prout alii relinquuntur, quibus beneficium ceſſionis denegatur ob luxuriam ad inopiam pervenientibus. Rebuffus *conſ.* 184. Theſaurus *deciſ.* 36. *num.* 5. Ergo nec Clericus, qui ob ludum, & luxuriam ad pauperiem pervenerit, hoc beneficio adjuvabitur, Riccius *in Praxi for. deciſ.* 297. *num.* 3. Leoncillus *de Privilegiis pauperum*, 2. *part. privileg.* 53. *num.* 5. Genuenſis *in Praxi Archiepiſcop. cap.* 3. *num.* 8. Carolus de Graſſis *de effect. Cleric. effect.* 7. *num.* 51. Barboſa *dict. cap.* 39. §. 6. *num.* 25. Bellet. *tit. de Cler. debit.* §. 2. *num.* 6.

31. Verùm hoc requiſitum certum non eſt, aliqui enim tenent contrarium; nam hæc pœna clarè in jure impoſita non eſt, ut pauper ex ſua culpa hoc beneficio privetur: tum etiam id in jure receptum eſt, ut pauper ex ſua culpa paupertatis beneficiis non privetur, niſi ad cauſam fuerit ordinata, *l. Is cui* 44. *ff. de act. & obligat. l. Non omne* 38. *ff. de ſtatulib.* Velaſco *de Privilegiis pauper.* 1. *part. quæſt.* 54. *per tot.* Ergo licèt Clericus ex luxu, aut vitiis pauper factus fuerit, cùm cauſa illa ordinata non fuerit ad decipiendos creditores hoc beneficio fruetur, Collect. *in dict. cap. Odoardus*, *in princip.* Hoſtienſis *num.* 3. Joan. Andreas *in cap. Imputari*, *de Reg. jur. in* 6. Fagnanus *in d. cap.* 3. *à num.* 35.

32. Hanc doctrinam admitto, & conſequenter requiſitum hoc rejicio, & facilè probatur; nam beneficium iſtud Clericis conceditur, non ut privatis, ſed ut Clericis, ne ſtatus Eccleſiaſticus deſpiciatur, cùm pauper Clericus mendicat; quapropter illa crimina, quæ ut privatus commiſit, non tamen in ordine ad decipiendum creditores, non erunt ſufficientia, ut tanto beneficio privetur.

33. Undè Clericus hoc beneficio exſpoliabitur ſi tempore contractûs ſciebat ſe non eſſe ſolvendo, & falsò aſſeruit ſe habere idoneas facultates, vel quando dolo decipiat creditores, fingens non eſſe Clericum; aut quando in fraudem creditorum bona alienavit, vel conſumpſit; vel etiam quando ſpe hujus beneficii debita contraxerit: hæ enim culpæ directè tendebant ad decipiendos creditores, quare ſi adſint, illo beneficio non fruetur. Riccius *d. collect.* 22. *& in Praxi for. deciſ.* 297. Caputaq. 3. *p. deciſ.* 183. Barboſa *d.* §. 6. *à num.* 19. Molina *d. tract.* 2. *diſput.* 571. *num.* 21. qui idem aſſerit, ſi bona occultaverit, aut ſuſpicio eſſet de ejus fuga cum bonorum ſuorum aſportatione, ob eandem rationem. Molina *d. loco, num.* 22. Salgado *d.* 2. *p. cap.* 4. *num.* 67. *&* 68. Gonzalez *in d. cap.* 3. *num.* 16. Fagnanus *à num.* 37. Beller. *d.* §. 2. *à num.* 2. Antonelſus *d. cap.* 13. *num.* 10.

34. Rurſus eſt aliud requiſitum, ſcilicet ut Clericus

ricus debitum agnoscat, ut patet *in d. cap.* 3. ibi: *Recognoscentem hujusmodi debita.* Et probatur *ex l. Is qui* 6. *de cess. bonor.* ubi neganti debitum non conceditur cessio bonorum. Ergo nec hoc beneficium, cùm ad instar cessionis concedatur. Natta *cons.* 219. *num.* 8. Mandellus *cons.* 200. *num.* 2. prout etiam dicebamus supra de Beneficio, *deducto ne egeat*, quando quis negaverit illam qualitatem, ex qua pendet beneficium illud: *cap. 5. à num.* 55. Cæterùm probatur; nam qui negat debitum, quod revera debebat, id facere videtur ad fraudandum creditorem, quo quidem casu hoc beneficio privatur. Riccius *in Praxi, decis.* 286. Fagnanus *in d. cap. 3. à num.* 55. Guttierrez *de Iuram. 1. p. cap.* 17. *num.* 2. *&* 3. Quod ita tenendum, si judicialiter abnegaverit, & pertinaciter, ut explicat Fagnanus *n.* 56. Barbosa *d. §. 6. num.* 35. Si verò non pertinaciter, sed ante sententiam debita agnovisset, adhuc hoc beneficio fruetur; cessat enim pertinacia, & agnoscit bonam fidem, idcircò post agnitionem beneficium hoc adhuc concederetur. Affictus *decis.* 379. Utsillus *decis.* 269. Cavaler. *decis.* 455. *num.* 2. Bellerus *disquisit. clerical. 1. p. tit. de Clericis debit. §. 2. num.* 2. Riccius *ubi proximè, vers. Limitarem.* Barbosa *d. num.* 35. Paz *d. 1. p. cap. un. num.* 7. *in fin.*

35. Deinde aliud est requisitum, ut Clericus civiliter conveniatur, ut patet *ex d. cap. Odoardus* 3. ibi *super quibusdam debitis convenissent.* Est tamen dubium grave, an si debitum ex delicto proveniat, Clericus hoc beneficio fruatur. Prima & communis sententia negat; nam illud est in jure notum principium, ut qui non habet in bonis, luat in corpore, *l. 1. 5. fin. ff. de pœn. l. fin. ff. de in jus vocand.* Peregrinus *decis.* 59. Thesaurus *decis.* 382. Quapropter Clericus in debito descendenti à delicto, ad hoc beneficium non admittetur, verùm debitum commutabitur ad corporis pœnam. Cæterùm, quando quis tenetur ad solutionem pecuniæ ex delicto, nequit juvari beneficio cessionis, sive pœna illa applicetur Fisco, sive parti, ob interesse. Covarr. *d. lib. 2. cap. 1. num.* 8. Boërius *decis.* 341. Clarus *in Praxi, §. fin. quæst.* 95. hoc enim beneficium Clericis ad instar cessionis conceditur. Ergo in debitis provenientibus ex delicto, Clericis hoc beneficium concedendum non est. Farinacius *in Praxi crimin. q.* 26. *num.* 11. *&* 12. *& quæst.* 27. *num.* 72. Carolus de Grassis *d. effect.* 7. *num.* 9. Baëza *d. cap.* 17. *num.* 15. Menochius *de Arbitrariis, d. cent. 2. casu* 183. *num.* 9. Campanillus *d. cap.* 10. *à num.* 21. Canisius *in d. cap.* 3. *num.* 7. *&* 8. Bellerus *d. §. 2. num.* 9.

36. Secunda sententia aliter tenet, scilicet distinctionem faciendam esse, quando pecunia applicatur Fisco propter pœnam, aut quando parti ob interesse damni sibi provenientis ex Clerici delicto. Et quoad primum; minimè Clericus ad hoc beneficium admitteretur; nam pœna illa pecuniaria applicatur Fisco ob vindictam publicam: quare intelligitur necessariò, ut si non habeat in bonis, luat in corpore, ne delicta impunita remaneant; si enim Clericus ad hoc beneficium admitteretur, remaneret impunitus, idcircò in præsentiarum ad illud non admitteretur. Canisius *d. num.* 7.

37. Secus verò si pecunia applicatur parti ob interesse damni, quia tunc est propriè debitum, nec interest, an descendat à delicto, necne; quia consideratur tanquam interesse Civile, ut cum aliquibus notat Guttierrez *d. cap.* 17. *num.* 33. Unde hoc beneficio fruetur Clericus, ut tenet ipse Guttierrez *d. cap.* 17. *num.* 17. Fagnanus *in d. cap. 3. à num.* 48. Riccius *d. decis.* 292. Genuensis *in Praxi, d. cap. 3. num.* 27. Marchetanus *d. cap. 1. §. 1. num.* 60. Barbosa *d. §. 6. num.* 29.

38. In hoc dubio duo sunt considerandæ. In primis, an Clericus, qui in bonis non habet, debeat in corpore luere; regulàque illa in Clericis procedat. Et communiter DD. afferunt admittendam, ut supponunt allegati *num.* 36. idque rationi consonum videtur, ne aliàs Clerici in delictis impuniti relinquerentur. Pro hac opinione adducitur Abbas *in cap. finem litibus, de dolo, & contumac. & in cap. 3. de solut. num.* 9. qui nihil dicit, sed ita tenent expressè Menochius *de Arbitrariis, lib. 2. cent. 5. casu* 447. *num.* 7. Boërius *decis.* 349. *num.* 11. Farinacius *in Praxi crim. quæ.* 26. *n.* 12. Baëza *de inop. deb. cap.* 11. *num.* 2.

39. Hæc enim propositio admittenda non est facile; nam licet regula illa conformis sit rationi, eamque probent plura Jura, & inveniamus in Scriptura sacra comprobatam *Exod. cap.* 22. ibi: *Si non habuerit, quod pro furto reddat, ipse venundabitur.* D. Ambrosius *serm.* 78. ibi: *Qui restituere substantiæ satisfacere non potest, satisfaciat ultione corporis.* Cassiodorus *lib.* 9. *epist.* 18. ibi: *Si quia in alienos thalamos dolosa machinatione præsumpserint, facultatum suarum media portione priventur, statim Fisci juribus applicanda. Si verò perhibente paupertate, in aliquorum substantia nequierit vendicari, relegentur exilii: Ne, quod dictu nefas est, ideò videantur comminationem juris publici evadere, quia vilissima noscuntur subjacere fortuna.* Faria *ad Covarr. lib. 2. cap. 9. num.* 61.

40. Attamen videmus regulam illam limitari in Nobilibus, qui si non habent in bonis, in corpore non puniuntur. Bart. *in l. 1. § fin. ff. de pœnis.* Felinus *in cap. Ad audiendum. 16. de Iudæis, num.* 3. Farinacius *d. quæst. 26. num.* 21. Ergo similiter dicendum est in Clericis. Et confirmatur, nam Clerici nobiles sunt, ut ex concessione Theodosii *in l. 2. C. Ut nemo privatus*, coge noscitur. Tiraquellus *de Nobilitat. cap. 9. per tot.* Oralora *de Nobilitate*, 2. *p. cap. 1. num.* 8. Estque ad id locus D. Petri 1. *epist. cap.* 2. ibi: *Genus electum, Regale Sacerdotium, gens sancta.* Moreno *de la Nobleza, discurs.* 31. *num.* 2. Ergo si aliis Nobilibus concessum est, ne pœna pecuniaria, quando non habent in bonis, puniantur in corpore; similiter id est concedendum Clericis, quia nobiles sunt. Præterea comprobatur, nam ideò nobiles in corpore non luunt, si pecuniaria pœna puniantur, quia habita consideratione ad suam nobilitatem, talis pœna excederet, ut benè notat Farinacius *d. num.* 21. Sed major est ratio nobilitatis, & dignitatis Clerici, quàm nobilis laici, ut latè docet Lantmeter *de vet. Clericor. & Monach. honore, lib. 33. cap.* 3. Ergo majori ratione pœna corporalis excedet pecuniariam in Clericis, idcircò sicut nobiles in corpore non puniuntur, si non habent in bonis, similiter nec Clerici.

41. Hoc argumentum gravissimum est, nec certa disparitatis ratio invenitur; quapropter si doctrina illa, nempe nobilem non esse puniendum pœna corporali, si non habet in bonis, certa sit, prout tenent Covarr. *lib. 2. var. cap. 9. num. 4. vers. Octavò*, ubi Faria *num.* 63. Menochius *de Arbitrariis, casu* 447. *num.* 12. Paz *in Praxi. 4. p. tom. 1. cap. 5. num.* 19. Similiter idem est dicendum in clericis, ut benè tenent Diez *in Praxi, cap.* 142. *num.* 4. ubi Salzedo. Faria *ad Covarr. lib. 2. cap. 1. num.* 55.

42. Hanc doctrinam admitto, ut pari passu ambulent Nobiles, & Clerici, ne pœna pecuniaria in corporalem mutetur, si bona non habeant: sed tamen indiget explicatione, quapropter distinguendæ sunt pœnæ, in quas valent converti pecuniariæ, nempe in corporales afflictivas, quæ quidem dedecorare possunt personarum nobilitatem, & dignitatem; & in his certa regula est in Nobilibus, & Clericis. Et ratio est, quia ratione dignitatis, & status requit commutari pecuniaria pœna in corporalem, quia major esset, quam pecuniaria, contra textum *in cap. Ut affirmamus* 24. *quæst.* 5 quod enim in vilibus grave non est, gravissimum est in Nobilibus, Clericis, & honestis viris, *In l. servorum, in fin. ff. de pœnis.* Ergo in No-

bilibus, & Clericis commutatio pœnæ pecuniariæ nequit fieri in corporalem afflictivam, ex qua aliquod dedecus, & infamia ſequi poterit.

43. Aliæ verò ſunt pœnæ corporales, quæ licèt in corpore infligantur, non tamen ſunt infames, nec redundant in dedecus perſonarum, nec illius ſtatus, itaque in eis poterit fieri commutatio in Nobilibus, & clericis; nempè in exilium, ſuſpenſionem, vel in aliqua ſpiritualia exercitia, ut benè conſiderat Diez *dict. cap.* 142. *num.* 4. *in fine.* In his ergo exceſſum nullum libet conſiderare, attentis circumſtantiis, cùm id totum arbitrio Judicis relinquendum ſit, & ſemper commutatio ad benignam pœnam debeat fieri. Menochius *dict. caſu* 447. *num.* 25. Farià *dict. lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 61. *in fin.*

44. Undè ſecundò conſiderandum eſt, quod in cauſis, quando ex delicto Clerico impoſita eſt pœna pecuniaria, ſive applicanda Fiſco, ſive parti, ratione pœnæ, non autem intereſſe, ſi non habet in bonis, nequit Clericus frui beneficio conceſſo *in dict. cap. Odoardus*, ut liberetur; ſed pœna illa commutanda eſt in aliam pœnam benignam, licèt afflictivam, exilii, aut ſuſpenſionis, vel alicujus exercitii ſpiritualis; idque neceſſariò admittendum, ne ex delicto ſuo commodum reportaret, & impunitus relinqueretur.

45. De Jure tamen Regio reſolutio iſta dubia ſit, *ex l.* 9. *tit.* 16. *lib.* 5. *Recopilat.* ubi probatur, quod ſi delinquens ex furto bona non habuerit, adhuc ad ceſſionem bonorum eſſe admittendum. Ergo ſi Clericus ex delicto ad pœnam pecuniariam condemnetur, adhuc ad hoc beneficium eſt admittendus de jure Regio. Sed tamen Covarruv. *dict. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 8. *in fin.* ſcripſit, legem illam plerumque à Judicibus non admitti, ſed delinquentes ad triremes mittuntur; nec enim ad ceſſionem admittuntur: Sed textus ille clarus eſt, non enim loquitur de pœna pecuniaria Fiſco applicanda, ſed de intereſſe parti debito ex delicto ſibi obveniente, reſpectu cujus admittitur ceſſio, ut explicat Mathienzo *in d. l.* 9. *gloſſ.* 2. *num.* 33. Paz *in Praxi, dict.* 4. *part. cap.* 5. *num.* 16. Guttierrez *de juramento.* 1. *p. cap.* 17. *num.* 28. aliàs ex pœna non conceditur, ut tenet Covarruv. *d. num.* 8. Salgado *in Labyr.* 1. *p. cap.* 7. *à num.* 1.

46. Quo verò ad pecuniam illam, quæ parti applicatur ratione damni, & intereſſe, aliquod eſt dubium: & ratio eſt, nam licèt pecunia illa debitum civile videatur reſpectu illius, qui damnum percepit, aſt reſpectu delinquentis, quia à culpa procedit, pœna eſt, & ideò in aliam pœnam debet commutari, *cap. Finem litibus* 5. *de dolo, & contumac.* ubi Abbas, Francus, & alii apud Covarruv. *dict. cap.* 1. *num.* 8. Ergo minimè Clericus reſpectu illius pecuniæ hoc beneficio fruetur.

47. In re tamen animadvertendum, textum *in cap. Finem litibus* 5. *de dolo, & contumac.* gravem ingerere difficultatem ad hujus caſus reſolutionem; quippe probat apertè, quod ſi injuſtus litigator condemnetur in expenſis, & non habeat unde ſolvat, commutationem faciendam eſſe in aliam pœnam ſecundùm arbitrium diſcreti Judicis: unde conſtat, minimè Clericum admittendum eſſe ad hoc beneficium, quando pro intereſſe partis condemnatur, quin potiùs in aliam pœnam commutationem faciendam eſſe, prout probat textus ille in condemnatione expenſarum, quæ reverà pertinent ad intereſſe partis.

48. Sed tamen textus ille reſponſum percipit; non enim loquitur in cauſa criminali, ſed tantùm in civili, ubi actor probatam habebat ſuam intentionem: excepit tamen reus, & in probatione ſuccubuit quapropter ut calumniator extitit, & tunc de Jure Canonico punitur ſpeciali pœna, nempe ut ſi non habuerit unde expenſas parti ſolvat, arbitrio judicis puniatur, ne reſpublica litibus ſcateat, unde tanta percipit damna. Larrea *deciſ.* 4. *num.* 8. Bobadilla *in Polit. lib.* 3. *cap.* 14. *n.* 77. Lipſius *lib.* 2. *de Civil. diſciplina, cap.* 11. Quapropter textus ille loquitur in ſpeciali caſu; nec enim ex parte rei conſideratur expenſarum ſolutio ut debitum, ſed ut pœna, licèt ex parte actoris ut tantùm intereſſe, & ita commutatio fit in pœnam arbitrariam, ſi ſolvendo non ſit; nec ex ceſſione; nec ex noſtro beneficio excuſabitur; ut benè docet Abbas *ibidem, num.* 5 Ananias *in cap.* 1. *de calumniat. col.* 2. Diez *in Praxi, cap.* 65. *in fine*, Covarruv. *d. cap.* 1. *n.* 8.

49. Unde reſolvendum, clericum ratione intereſſe parti debiti, etiamſi procedat ex delicto, rectè frui hoc beneficio; nam ratione delicti eum ſupponimus punitum. Ergo debitum illud, ut civile relinquitur, ratione cujus non eſt, ut à tanto beneficio privetur. Faria *d. cap.* 1. *num.* 61.

50. Illud denique obſervandum à Judice, ut quando pœna applicatur parti, nec Clericus eſt ſolvendo, tum commutationem in aliam mitiorem pœnam faciendam eſſe cum conſenſu accuſatoris, quia ipſe poterit inducias ei præſtare, ut ſolvat quando ad pinguiorem fortunam deveniat. Caniſius *in dict. cap.* 3. *num.* 8. Clarus *dict. cap. fin. queſt.* 95. *num.* 4. Covarruv. *dict. cap.* 1. *num.* 8. Aliàs ſi puniatur, ab obligatione liberabitur. Mathienzo *in l.* 4. *tit.* 16. *lib.* 5. *Recopilat. gloſſ.* 2. *num.* 12. Cabal. *reſolut. crimin.* 77. *num.* 39. Brunus *de ceſſ. bon.* 4. *p. princip. num.* 5.

51. Aliud petunt DD. requiſitum, ut Clericus hoc beneficio fruatur, nempe ut conveniatur actione perſonali, ſecus verò ſi actione reali, & per rei vindicationem; in rebus enim propriis hoc beneficium conceditur, non in alienis. Riccius *deciſ.* 296. *in not. n.* 2. Brunus *de ceſſ. bon. queſt.* 3. *num.* 14. Fagnanus *in d. cap. Odoardus, num.* 52. Genuenſis *d. cap.* 3. *num.* 9. Barboſa *d.* §. 6. *n.* 29.

52. Hæc tamen reſolutio difficilis ſit ex doctrina, quam ſuprà retulimus de marito, qui quidem licèt conveniatur actione in rem, adhuc non condemnatur, niſi in quantum facere poteſt, uti ſcripſimus *cap.* 6. *à num.* 21. præcipuè cùm valeat argumentum de uno ad alterum caſum, ut ratiocinatur Fagnanus *ubi proximè, num.* 53. Sed diſparitatis ratio dari poteſt, nam maritus ob honorem matrimonii non convenitur, niſi in quantum facere poteſt, ad quem debet mulier proſpicere; quapropter etiam quando agitur actione reali pro dote, fruitur illo beneficio. Aſt creditor Clerici ex re propria non tenetur proſpicere dignitatem Clerici, cùm id ad eum non pertineat, ſed tantùm in neceſſitate ei ſuccurere; quapropter Clericus conventus actione reali, hoc beneficio non fruetur. Carolus de Graſſis *dict. effect.* 7. *num.* 62. Squillante *de Privil. Clericor. cap.* 10. *num.* 25.

53. Unde inferunt DD. in actione depoſiti Clericum minimè hoc beneficio potiri, non enim res depoſitæ ad dominium illius tranſierunt. Graſſis *d. effectu* 7. *num.* 58. Squillante *d. cap.* 10. *num.* 41. Fagnanus *num.* 54. Matheſilanus *ſingul.* 60. *num.* 1. Barboſa *d.* §. 6. *num.* 31.

54. Hæc enim doctrina facilè procedit quando res depoſitæ extarent; quid verò ſi conſumptæ fuerint, aut perierint? Et tunc diſtinguendum eſt, an ſi ſine culpa depoſitarii perierint, & tunc ultra quod poſſit liberari id probando, abſque dubio hoc beneficio fruetur, ſi conveniatur actione depoſiti. Si verò Clericus depoſitarius contrectaverit, & in uſus proprios convertat, tunc hoc beneficio non fruetur, etiamſi res depoſiti fuerint conſumptæ, quia ex delicto contrectandi hoc beneficio privatur, ut ſcripſit Cyriacus *tom.* 3. *controverſ.* 505. *num.* 21. ſuprà diximus *num.* 32. quando de dolo egimus.

55. Non

55. Nonnulli verò Doctorum aliud petunt requisitum, ut Clericus cedat bonis antequam recognoscat debita, & de jure confiteatur, *ex l. penult. ff. de cess. bonor.* Sed textus ille non loquitur in personis privilegiatis, ut est Clericus; quapropter contrarium tenendum est, ut minimè egeat bonis cedere. Idque probatur *ex dict. cap. Odoardus*; nam si jam Clericus ille cessisset bonis, excommunicatus non fuisset, ut supponitur in dicto textu. Tum etiam, quia Papa tantùm cautionem præstare præcipit, non verò cedere; ut bene expendit Fagnanus *num.* 58. Tum quia beneficium ideò favorabilius Clericis, quia absque cessione admittuntur, etiamsi in carceribus non se constituant. Riccius *decis.* 253. & 2. *p. decis.* 176. Barbosa *d. cap.* 49. §. 6. *num.* 9. Marta *de Iurisdict.* 4. *p. casu* 154. *num.* 13. Baëza *d. cap.* 17. *num.* 9. Farinacius *quæst.* 27. *num.* 66. Unde etiam absque aliqua ignominia admittuntur ad hoc beneficium, non obstantibus constitutionibus Pii, & Pauli IV. quæ nec in urbe receptæ sunt quoad Clericos, ut refert Fagnanus *in d. cap.* 3. *à num.* 61.

56. Est verò dubium disquirendum, an hoc beneficium concedatur Clerico pensionem solventi, qui se obligavit in forma Cameræ. Prima sententia asserit, minimè concedendum; ratio enim est, quia juramentum solvendi conficitur, & obligatio Cameræ habet paratam exequutionem, nec contra illam aliæ exceptiones admittuntur, nisi falsitatis, solutionis, aut pacti de non petendo; aliàs enim multis perjuriis aperiretur via. Tum etiam injustum esset, ut qui resignavit, absque beneficio, & pensione relinqueretur; quare non hoc beneficio fruetur Clericus pensionem solvens; quin potiùs relinquet beneficium, si aliter solvere non possit; idque in Curia Romana magis receptum. Fagnanus *in d. cap.* 3. *num.* 79. Farinacius *d. quæst.* 27. *num.* 70. Ferentillus *ad Burattum decis.* 97. *n.* 9. Gigas *de pens. quæst.* 10. *num.* 3. Belletus *Disquisit. Cler. rit. de Cleric. debit.* §. 2. *n.* 7. Tondutus *de pens. cap.* 21. *à num.* 6.

57. Alteri verò tenent contrarium, quia etsi Clericus juramento obligetur, si inopiâ opprimatur, adhuc hoc beneficio fruetur; potest enim à juramento petere absolutionem, seu relaxationem, & postea hoc beneficium introducere, ut tenet Segura *in Direct. Iudicum*, 2. *p. cap.* 13. *à num.* 20. Ergo etiamsi juraverit solvere pensionem, adhuc hoc beneficio fruetur: nec obligatio Cameræ alicujus est ponderis, quia licèt habeat paratam exequutionem, nec nisi quædam exceptiones admittantur adversùs eam, semper tamen Clericus opponere valebit hoc beneficium: tum quia nullo jure prohibetur: tùm quia hoc beneficium admissum est in favorem totius Ordinis Clericalis; itaque nulla est causa, ut non opponatur etiam adversùs obligationem. Cameralem, ut tenet Riccius *in Praxi for. decis.* 291. Covarr. *d. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 9. *vers. Quoties verò.* Genuensis *in Praxi*, *cap.* 3. *num.* 13. Squillante *d. cap.* 10. *num.* 21. Barbosa *d. cap.* 39. §. 6. *num.* 28. *in fin.* Antonellus *d. cap.* 13. *num.* 8.

58. In re tamen animadvertendum, praxim cujuscumque Tribunalis considerandam esse, ut perpendatur an facta obligatione Camerali in solutione pensionis, hoc beneficium admittatur, necne. In Curia autem Romana adversùs obligationem Cameralem non admittitur oppositio hujus beneficii, ut cum Farinacio testatur Tondutus *de Pensionibus*, *d. cap.* 21. *num.* 10. Quapropter si in illa Curia, in qua causa pensionis disceptatur, praxis fuerit, ne hoc beneficium admittatur adversùs obligationem Cameralem, id erit observandum; fundatur enim in probabilissima sententia priori, recensita *num.* 55. quare rectè observabitur.

59. Si verò stylus, aut praxis non sit, benè potuerit admitti secunda sententia, quia ultra fundamenta tradita *num.* 56. facilè resignatarius pensionem habens, poterit illam percipere ex fructibus beneficii, si non præteritis, saltem futuris; qui quidem obligati sunt ad pensionem, tanquam onus illorum. Tondutus *de Pens. cap.* 6. *num.* 9. Barbosa *de iur. iur. lib.* 3. *cap.* 11. *num* 93. aut poterit petere regressum ad beneficium ob non solutam pensionem, ut latè explicant Tondutus *de Pens. cap.* 45. *per tot.* Barbosa *de exigend. pens.* 1. *p. quæst.* 9. quare non obstante oppositione *d. cap. Odoardus*, rectè se indemnem relinquit. Unde nulla est causa sufficiens, ut Clericus, etiam in forma Cameræ obligatus, hoc beneficio non fruatur, ut rectè considerat Covarr. *d. num.* 9. *vers. Quoties verò.*

60. Rursus circa hoc beneficium prætermittere non oportet, posse opponi non solùm quando lis prosequitur, sed in exequutione sententiæ, prout diximus de beneficio non conveniendi, nisi in quantum facere potest. Idque illa potissima ratione, nam exceptio ista non impugnat sententiam, sed moderatur; quapropter valet opponi in exequutione illius. Costa *de remediis subsid. cap.* 29. *num.* 6. Riccius *decis.* 280.

61. Unde admittendi non sunt asserentes Clericum hoc beneficio frui non debere, qui ad debitum solvendum tribus sententiis conformibus fuerit condemnatus, ut cum Gomez notat Farinacius *in Praxi*, *d. quæst.* 27. *num.* 70. Marchesanus *de commiss. d. cap.* 1. §. 1. *num.* 70. Et censuit Rota relata à Barbosa *d. cap.* 39. §. 6. *num.* 26. Salgado 2. *p. de Protect. cap.* 4. *num.* 64. Et ratio est, nam illæ tres sententiæ nihil aliud important, nisi enixam exequutionem, adversùs quam valet opponi hæc exceptio, ut diximus *num. antecedenti.* Ergo etiam est concedendum adversùs tres sententias. Cæterùm ex eo, quod ipsæ sententiæ habeant strictiorem exequutionem, Clericus in dedecus status Ecclesiastici omnibus bonis privaretur. Ergo urgentiori ratione debet frui hoc beneficio post tres sententias conformes. Baëza *de inope debit. cap.* 17. *num.* 6. Covarr. *d. cap.* 1. *num.* 9. *vers. Quoties verò.* Guttierrez *de juram. cap.* 17. *n.* 35. *p.* 1. Molina *de Iust. tract.* 2. *disp.* 371. *n.* 23. Barbosa *d. cap.* 39. §. 6. *num.* 26.

62. Est tamen dubium grave, an Clericus, quando huic beneficio renuntiavit cum juramento, vel sine illo, adhuc possit illo frui. Et ut hanc difficultatem clarè capiamus, duobus modis discutienda est. In primis, quando renuntiatio fit à Clerico simpliciter absque juramento. Secundò, quando renuntiationem juraverit. Et quoad primum asserendum, Clericum renuntiare non posse huic beneficio; nam concessum non est ratione personæ, sed status Clericalis, ne cum dedecore illius Clericus inops carceretur, & ad cessionem bonorum obligetur. Ergo nequit ipse beneficio huic renuntiare; siquidem status Clericalis pateretur dedecus. Et confirmatur ex decisione textus *in cap. Si diligenti* 12. *de for. compet.* ubi Clericus nequit renuntiare privilegio fori, quia id pertinet ad decentiam status Clericalis: Ergo nec huic beneficio. Cæterùm à simili probatur, quia Nobilis nequit renuntiare suæ nobilitati, quia id est contra Nobilium statum. Guttierrez. 1. *p. de juram. cap.* 16. *à num.* 62. & *lib.* 4. *pract. quæst.* 4. Anguianus *de legibus*, *lib.* 3. *controvers.* 25. *à num.* 19. Garcia *de Nobilit. gloss.* 6. *à num.* 18. Bobadilla *in Polit. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 21. Qui resolvunt, minimè renuntiare posse suæ nobilitati, ut in carcerem detrudi possit. Ergo nec Clericus huic beneficio, ut contra decentiam status carceri mancipetur, & ad cessionem bonorum obligetur. Fagnanus *in d. cap. Odoardus*, *num.* 70. Anguianus *d. controvers.* 25. *num.* 10. Guttierrez *d.* 1. *p. cap.* 17. *n.* 14. D. Gonzalez *in d. cap.* 3. *num.* 17. Riccius *in Praxi for. decis.* 288. Antonellus *d. cap.* 13. *num.* 11.

63. Major enim difficultas est, quando renuntiationem

tiationem fecerit, & inſimul eam juraverit; an tunc poſſit hoc beneficio frui. Prima ſententia negat, quia licèt Nobilis nequeat ſuæ nobilitati renuntiare, ſi tamen juramentum adjiciat, valida eſt renuntiatio, ut late per Guttierrez *d. l. 1. p. cap. 16.* Ergo idem eſt dicendum de Clerico, ut poſſit renuntiare huic beneficio. Cæterùm; ceſſio bonorum licèt non poſſit renuntiari, attamen valida eſt renuntiatio, ſi juramento valletur, ut cum Guttierrez, & Menchaca tenet Cevallos *quæſt. 701. num. 7.* Riccius *4. p. collect. 128. n. 2.* Diana *7. p. tract. 8. reſ. 15.* Ergo ſimiliter Clericus poterit juramento huic beneficio renuntiare, & valida erit renuntiatio, ut tenet Guttierrez *d. cap. 17. num. 35.* Molina *de Juſt. d. diſput. 571. num. 26.* Carolus de Graſſis *de effectib. Clericatus, effectu 7. num. 21.*

64. Secunda ſententia tenet contratium, *ex d. cap. Si diligenti*, ubi Clericus nequit renuntiare privilegio fori, etiam interveniente juramento: Ergo ſimiliter non poteſt renuntiare huic beneficio. Cæterum, juramentum iſtud nequit eſſe obligatorium, continet enim iniquitatem, quatenus pactum illud opponitur reverentiæ, & decentiæ, quæ Clericorum ſtatui debetur, dum Clericus per talem incarcerationem, & bonorum ceſſionem ad mendicitatem traheretur. Ergo minimè obligabit, ex vulgari regula, *Non eſt obligatorium, de Reg. Jur. in 6.* Tum ex incarceratione Clerici nullum creditor reportat commodum, niſi quod crudeliter illum vexat, & in perpetuo carcere facit mori, *l. Reo criminis, ff. de ſolut.* & multa damna ſequuntur, nempè quod Clericus in Eccleſiis non aſſiſtat, nec vacet Horis Canonicis, nec in publico Sacrificium peragat, quare nequit ſimilis renuntiatio juramento vallari, ut tenent plures Canoniſtæ, quos ſequitur Fagnanus *in d. cap. 3. de ſolut. à num. 76.* Genuenſis *in Praxi Archiepiſcopali, cap. 3. num. 4.* Cevallos *quæſt. 701. n. 11.* Leoncillus *de Privileg. paup. 2. p. Privileg. 53. num. 4.* Paz *in Praxi, tom. 2. p. 3. cap. un. num. 6.* Phebus *deciſ. Luſit. tom. 1. deciſ. 48. num. 10* Barboſa *d. cap. 39. §. 6. num. 14.* Antonellus *d. cap. 13. num. 12.*

65. In hoc dubio illud eſt animadverſum, duobus modis eſſe conſiderandam hanc difficultatem. In primis ex parte judicis cognoſcentis de cauſa, ubi Clericus renuntiavit huic beneficio cum juramento: qui quidem poterit illum non incarcerare, nec bonis exſpoliare, ſed relinquere alimenta neceſſaria, non obſtante juramento; id enim pertinet ad Judicem Eccleſiaſticum proſpicere, ne ſtatus Clericorum dedecoretur; ſed cauſas agere eo modo, ut Majeſtas Eccleſiæ ſemper immunis relinquatur, ut tenet Molina *d. diſput. 571. num. 26.*

66. Ex parte verò Clerici cum juramento renuntiantis, eſt dubium, an renuntiationi ſtare debeat ob religionem jurisjurandi, etiamſi per ſe invalida ſit renuntiatio. Doctores primæ ſententiæ nullam rationem inveniunt, ne ex parte Clerici jurantis ſerveretur juramentum, ex rationibus datis *num. 62.* quibus placet, quod licèt renuntiatio hujus beneficii facta à Clerico invalida ſit, attamen ſi juramentum adjiciatur, ſuſtinetur, prout quando aliis actibus nullis adjicitur, *cap. 1. cap. Debitores 9. de jurejur. cap. Quamvis pactum, de pact. lib. 6. Auth. Sacramenta puberum, C. Si adverſùs vendit.* Ergo in præſentiarum debet ſuſtineri. Aſt ipſi agnoſcunt, facilè poſſe Clericum à juramento liberari, petendo illius relaxationem, quâ petitâ, ad hoc beneficium admitteretur, ut benè notat Molina *d. diſput. 571. num. 26.*

67. Hæc ſententia admittenda eſt, utpotè ſecurior. Sed contraria maximam habet probabilitatem, & meo videri graviter eam probat textus *in d. cap. Si diligenti 12. de for. compet.* Qui quidem textus clarè probat, renuntiationem fori non poſſe fieri à Clerico, etiam juramento vallatam, ut multis comprobat ibidem D. Gonzalez *num. 9.* Unde ſequitur, etiam juramento interveniente, non poſſe Clericum huic beneficio renuntiare: nec obſtat reſponſum Guttierrez *d. cap. 17. num. 35.* dicentis, majus dedecus verſari in renuntiatione fori, ſi illi Clericus renuntiaverit, quàm ſi renuntiaſſet beneficio capitis *Odoardus*; conſiderat enim majus dedecus in eo quod Clericus apud ſæcularem judicem conveniatur, quàm ſi exſpoliatus bonis mendicare cogeretur, quod quidem aſſerendum non eſt, ſunt enim plures caſus, quibus Clericus apud ſæcularem Judicem trahitur, non obſtante illo dedecore; aſt rari, quando hoc beneficio privatur, ob graviſſimum inconveniens, ne Clericus ad mendicitatem trahatur, vel perpetuo carceri mancipetur. Cæterùm, olim Clericus proprio foro renuntiare poterat, *ex l. Caſarum, l. Si quis in conſcribendo 29. C. de pact.* quod adhuc renuente Jure Canonico perperam defendere conati ſunt Cujacius *in l. jus publicum, ff. de pact.* quem tranſcripſit Pomerantus *de jurisdictione, lib. 1. cap. 22. à num. 16.* quibus & adjungere libet Jul. Capponi *tom. 5. diſcept. 397. à num. 41.* quatenus ſcripſit, Clericum ſacris initiatum renuntiare poſſe privilegio fori, licèt non expreſsè, verùm tacitè, cùm id etiam tendat in dedecus totius ſtatus, quatenus etiam per tacitam renuntiationem trahitur ad negotia coram ſæculari judice, *cap. Sylveſter, in fine, cap. Teſtimonium, in princip. & verſ. Epiſcopum, 11. quæſt. 1. cap. 2. Ne Clerici, vel Monachi, cap. Significarunt 4. de Judiciis*, & tradita per Anguianum *de legibus, lib. 2. cap. 21. à num. 21.* Unde licèt has doctrinas non admittamus, quin potiùs rejicimus, ut benè advertit D. Gonzalez *in d. cap. Si diligenti, à num. 12.* Balboa *ibidem, quæſt. 2.* Attamen probant, aliquo modo non eſſe majus privilegium fori, quàm dicti capitis *Odoardus*. Unde ratio Guttierrez non ſubſiſtit.

68. Et confirmo diſcurſum; nam in renuntiatione fori tantùm obeſt jus publicum, ne dedecoretur ſtatus Eccleſiaſticus, dum Clericus agit, vel ſe defendit coram judice ſæculari, ut benè perpendunt Gonzalez *in d. cap. Si diligenti, n. 11.* Anguianus *d. cap. 21. num. 29.* Graña *num. 3.* Aſt majus dedecus eſt contra ipſum ſtatum, quod Clericus bonis exſpoliatus mendicet, aut ſervituti perpetuæ carceris mancipetur, ut patet: Ergo rejicienda eſt ratio Guttierrez. Et conſequenter afferendum, textum *in d. cap. Si diligenti*, graviter probare, nullam eſſe renuntiationem hujus beneficii, factam à Clerico, etiam cum juramento.

69. Cæterùm comprobo hanc doctrinam ex Covarr. *d. cap. 1. num. 9.* ubi ſcripſit, Clericum jurantem ſolvere debitum, adhuc opponere poſſe hoc beneficium: cujus doctrinam veram dicit Molina *d. diſp. 671. num. 28.* ſi ſimpliciter juretur à Clerico, non præciſo animo ſe obligandi ad integrè ſolvendum, aut ſi non expreſſerit, prout etiam explicat Guttierrez *d. cap. 17. num. 36.* ſed immeritò, nam doctrina Covarr. ideo eſt intelligenda, etiamſi Clericus integrè ſolvere juraverit. Et ratio eſt, nam illa tacita renuntiatio, quæ fit per juramentum integrè ſolvendi, nulla eſt, tanquam iniquitatis vinculum; quapropter etiam in illo caſu poterit opponi hoc beneficium. Ergo ſimiliter etiamſi expreſsè juraverit Clericus renuntiationem illius beneficii; quidquid in contrarium poſſit argumentari ex traditis à Riccio *in Praxi. deciſ. 296.*

70. Jus verò in aliquibus caſibus temperat hoc beneficium, nempè ſi Clericus in dolo verſetur, prout quando aliena bona adminiſtraverit, & malam reddidiſſet rationem. Squillante *d. cap. 10. num. 44.* Barboſa *d. cap. 39. §. 6. num. 33.* Aut quando hæresinſtitutus inventarium non fecerit propter præſumptum dolum, ut cum aliquibus docet Barboſa *num. 32.* Thom. Triviſius *1. p. deciſ. 8.* Riccius *d. deciſ. 296. not. 3.* Vel quando in fraudem creditorum contraxit, conſumpſitque bona,

ſpe

spe gaudendi hoc beneficio, & decipiendi creditores. Barbosa *dict. cap. 39. §. 6. num. 23.* Fagnanus *in dict. cap. Odoardus, num. 46.* Quod idem tenet in Clerico negotiatore. Riccius *in dict. decis. 296. not. 4.* cùm Clerici exercentes illicitas negotiationes, privilegiis propriis priventur: & in Clerico perjuro similiter tenet Barbosa *dict. §. 6. num. 34.* Quibus casibus etiam alium annectunt DD. quando creditor pauperior fuerit, quàm ipse Clericus. Genuensis *dict. cap. 3. num. 14.* Squillante *dict. cap. 10. num. 40.* Leoncillus *2. part. privileg. 53. num. fin.* Barbosa *dict. §. 6. num. 30.* Belletus *dict. tit. de Cler. debit. §. 2. num. 11.*

71. Est verò dubium, an Clerico excommunicato hoc beneficium comperat? Prima sententia negat; nam excommunicatus nequit esse in judicio, *cap. Intelleximus 7. de judic. cap. Post cessionem 7. de probat. cap. Decernimus, de sent. excommunicat. in 6.* quare nequit beneficium hoc opponere, nec ad id in judicio comparere. Tum excommunicatus est membrum diaboli, & extra Ecclesiam, *cap. Omnis Christianus 11. quæst. 3. cap. Multi 2. quæst. 1.* & indignus fit, ut privilegia Ecclesiæ, & suorum Clericorum juvetur, quapropter dignè hoc beneficio privatur. Denique, nam fustrà legis auxilium implorat, qui in legem committit, *l. 1. Cod. de hæredibus inst. l. Auxilium, ff. de Min. cap. fin de immunit. Eccles.* Sed Clericus excommunicatus, contemnens Ecclesiæ claves, in legem committit: Ergo debet hoc beneficio privari. Rota apud Cavalerium *decis. 511. num. 4.* Marchesanus *de Commiss. 3. p. tit. de commiss. ad cess. bon. §. 1. num. 60. & 61.* Carolus de Grassis *d. effect. 7. n. 54.*

72. Secunda sententia tenet contrarium, nam beneficium hoc opponitur, prout exceptio, non autem pro actione; siquidem Clericus convenitur pro debito, ut reus: Ergo licèt sit excommunicatus, potest in judicio comparere, & hanc exceptionem opponere; illud enim expeditum est, ut excommunicatus possit in judicio suas exceptiones opponere, *cap. Cùm inter 5. cap. Exceptionem 12. de Except. cap. 1. de Excep. in 6. Clement. un. eod. tit.* Balboa *in cap. 2. de except. à n. 2.* Suarez *de Censur. disput. 16. sect. 3.* Ergo licèt excommunicatus, poterit hoc beneficium excipere. Cæterùm clericus excommunicatus gaudet fori privilegio. Innocent. *in cap. Si verò, de sentent. excommunicat. n. 3.* Decianus *tract. crim. lib. 6. cap. 7. num. 10.* Franciscus Marcus *part. 2. decis. 418.* Ergo etiam hoc beneficio gaudebit. Riccius *in Praxi, decis. 281.* alias 250. Squillante *d. cap. 10. num. 6.* Barbosa *d. §. 6. num. 18.* cum quibus videtur Belletus *d. tit. de Cleric. debit. §. 1. à num. 23.*

73. Sed tamen non obstante prima sententia, quam apertè tenet ipse Barbosa *in dict. cap. Odoardus, num. 23. vers. Limita decimononò*, admitto secundam: & ratione probo, quia, ut diximus, beneficium hoc, non tam conceditur personæ, quàm statui Clericali, ne dedecoretur ob nimiam Clerici pauperratem; quapropter ob culpam Clerici excommunicati nequit status ipse illud dedecus pati; unde necessariò beneficium hoc est denegandum Clerico excommunicato, non propter se, sed propter decentiam statûs, prout observatur in privilegio fori. Cæterùm probatur *ex gloss. fin. in cap. Audeat, dist. 50.* asserente, Clericum suspensum à canone, vel ab homine; adhuc hoc beneficio potiri. Et comprobat Gutierrez *d. cap. 17. n. 18.* Belletus *dict. §. 1. num. 18.* Ergo similiter dicendum de Clerico excommunicato, nulla enim ratio disparitatis potest dari inter utramque censuram. Denique licèt excommunicatio habeat diversos effectus, de quibus Villalobos *in Summa. 1. part. tract. 17. difficult. 4. cum sequentibus*, Suarez *de censuris, disp. 9. à sect. 1.* non tamen privat hoc beneficio; quaptopter existimandum non est, Clericum excommunicatum hoc beneficio privari.

74. Hinc fundamenta Contrariorum facilè dilabuntur; nam licèt excommunicatus non possit stare in judicio, stat tamen, si excipiat, utpotè quando hoc beneficium opponit; ut benè considerat Riccius *dict. decis. 281. num. 1. vers. Cæterùm.* Tum, nam licèt excommunicatus sit per excommunicationem membrũ diaboli, & in legem delinquat, diversis pœnis afficitur ab ipsa excommunicatione productis, de quibus Villalobos & Suarez, & communiter Scribentes de Excommunicatione; non verò privatur hoc beneficio, quod tendit ad decus status Ecclesiastici.

75. Illud verò citra debitum admissum est, ne prosit fidejussori Clerici, ex persona Clerici debitoris; quia conceditur Clerico ratione statûs, quare nequit prodesse fidejussori, prout nec prodest declinatoria fori. Romanus *singul. 645.* Afflictis *decis. 206.* Anton. Faber. *diffinit. 1. Cod. de fidejuss.* nec cessio bonorum, *§. fin. Inst. de Except.* Lanfrancus *decis. 525.* Idcircò id communiter tenent Cevallos *dict. quæst. 701. n. 14.* Guttierrez *Pract. lib. 4. quæst. ult. à num. 20.* Riccius *decis. 289. & part. 4. decis. 173. num. 8.* Barbosa *d. cap. 39. §. 6. num. 36.*

76. Est tamen necessarium, ut Clericus hoc beneficio fruatur, quod cautionem idoneam præstet, prout petit textus *in dict. cap. Odoardus*, quæ quidem fidejussoria, aut pignoratitia esse debet; nam quoties idonea cautio petitur, non sufficit juratoria: licèt enim Clericus inops sit, tamen potest fortè inveniri fidejussor; si tamen non inveniat, juratoria sufficit; ut explicat Fagnanus *ibidem, à num. 63.* Barbosa *num. 25.* continet tamen cautio ista, ut solvat, si ad pinguiorem fortunam perveniat. Ad quam quidem dandam cautionem, licèt Clericus non possit incarcerari, attamen ad dandam cogetur, ut cum aliquibus notat Barbosa *dict. num. 25.* Leoncillus *dict. privileg 53. num. 1.* Graña *in dict. cap. Odoardus, num. 1.* Riccius *decis. 296. not. 5.* Grassis *dict. effect. 7. num. 65.* Barbosa *dict. cap. 39. §. 6. num. 10.* Canisius *in dict. cap. 3. de solut. num. 10.* Belletus *d. §. 1. num. 7.*

77. Si verò ad pinguiorem fortunam Clericus perveniat, ad solutionem tenebitur, quia obligatio ex hoc beneficio tantùm suspenditur; attamen hoc beneficio fruetur, nec condemnabitur, nisi in quantum facere potest. Fagnanus *in dict. cap. 3. num. 65.* Praxis verò hujus beneficii est quando Clericus beneficium habuerit, ut fructus sequestrentur, & relictis alimentis congruis, ex reliquo fiat creditoribus satis, *ex cap. Pervenit 2. de fidejuss.* Riccius *decis. 282.* Salgado *de Protect. Reg. 2. part. cap. 4. num. 63.* Menochius *lib. 2. de Arbitrariis, casu 183. num. 30.* Si verò beneficium non habuerit, sola cautione liberatur, quia non habet bona, ut suppono; libellus verò ad fruendum hoc beneficio, quando Clericus beneficium habet, aut non apponitur à Paze *in Praxi, 1. part. 2. tom. cap. unico, à num. 7.*

CAPUT VIII.

De necessitatibus publicis, & quomodò subveniendæ sint: & de Tributis.

SUMMARIUM.

Eleemosyna est occurrere necessitatibus publicis, quæ variis modis occurrunt, n. 1. & 2.

Potestas imponendi tributa, solùm competit Principi Superiorem

perirem non recognoſcenti, n. 3. Quod aliqui dicunt de Iure Divino, habemque eam non ſolum Principes Chriſtiani, ſed & Infideles, n. 4.

An poſſint tributa imponere Rectores Provinciarum? Affirmandum videtur, n. 5. Sed contrarium defenditur, à n. 6. Ubi explicatur lex Omnes 12. Cod. de oper. publicis.

Elucidatur textus in l. 1. tit. 6. lib. 7. Recopilat. l. 25. tit. 6. lib. 3. Recopilat. *ubi communitatibus interdicitur tributa imponere ultra tria millia maravedinorum, n. 7. Etiam ad donativa Regi ſolvenda, ibid.*

An hæ leges obſervari debeant etiam in urgentiſſima neceſſitate? Prima ſententia negat, num. 8. Secunda affirmat, num. 9. Defenditur hæc ſententia, num. 11.

Non tamen erit locus hujus doctrinæ, ſi urgentiſſima ſit neceſſitas, & adſit periculum in mora; ſed poſtea à Concilio Regio id confirmandum, ibid.

Sunt caſus, ubi non obſervantur leges Regiæ. Primus, quando omnes cives conſenſerint, n. 12. Veluti fieri valet in Confraternitatibus, n. 13.

Sed num ſint etiam imponendæ collectæ ad ludos publicos, num. 14.

Secundus caſus, quando Civitas faculiatæ Regiæ receperit cenſum, nec eſt unde reditus ſolvantur, num. 15. Fit inſtantia, & reſpondetur, num. 16. & 17. Tandem contra reſolvitur, num. 18. Niſi quando jam fuerit ad executionem proceſſum, num. 19.

Tertius caſus, quando lis penderet coram aliquo Iudice, & in Civitate, & villa non ſunt bona ad illam proſequendam, ſeu ad ſolvendam condemnationem: tunc ſufficit licentia Iudicis, n. 20. Licentia Regis ſuppletur per ſententiam, ibid.

Marchiones, Duces, Comites, & alii inferiores, nequeunt collectas vaſſallis imponere, n. 21.

Sed an exemptione, aut conceſſione Regum poſſit illas imponere duobus modis, aut vendendo, vel concedendo antiqua tributa; vel dando, vel vendendo ius imponendi, n. 22.

De antiquis tributis probabiliter negant aliqui, à n. 23. Sed communiter tenetur contrarium, à n. 25.

An tributa impoſita poſſint à Rege vendi? Defendunt plures, n. 26. Sed contrarium defenditur, à n. 27.

Explicatur textus in cap. Super quibuſdam 36. §. Præterea, de verb. ſign. *à n. 44.*

An Reges Caſtella poſſint vendere, & concedere Tertias Regales? Affirmant plures, n. 45. Sed contrarium defenditur, à n. 48.

Laicus ſuſcipit decimas nomine Eccleſiæ, n. 49. Explicatur S. Thomas, n. 50.

Decimæ ſunt inſeparabiles à titulo ſpirituali, num. 52. Tertia Regales tenentur ad ſubſidium, & excuſatum, ibid.

Principum reſcripta intelliguntur abſque præjudicio tertii, num. 53. Plura damna ſequerentur, ſi tertia regalia ſepararentur à titulo ſpirituali, à num. 54.

Explicatur caput 2. de locat. cap. fin. ne Prælat. vic. ſuas, *à num. 55. Explicatur lex* Per procuratorem. 90. ff. de acquirenda hæredit. *num. 58. & 59.*

Principes poſſunt repetere qualibet tributa, vel tertias regales, venditas, vel conceſſas, & quomodolibet extractas à regia Corona, n. 60.

Reges nequeunt vendere, aut concedere reditus ſuper tributis ſibi conceſſis, vulgò Juros. Et poſſunt differre ſolutionem, n. 61. Et gratias ſuſpendere tempore neceſſitatis, ibid.

Extolerantia Principis nequeunt Magnates tributa præſcribere, etiam demonſtrato titulo, n. 62.

Rex poteſt vendere, aut concedere, jus imponendi gabellas prout ibi explicatur; tamen jus iſtud non præſcribitur, n. 63.

Ad imponendum tributum neceſſaria eſt cauſa, n. 64. Ita ut cauſa ceſſante, ceſſet tributum, n. 65.

Enumerantur varia cauſa tributi, n. 66.

1. HUcuſque egimus de privatorũ neceſſitate extrema, vel gravi: tunc verò agere placet de neceſſitatibus publicis, quibus ſubvenire non minor eleemoſyna eſt; & charitas, quàm ſubvenire privatis; verùm etiam major, cùm ſuſtineatur tota Reſpublica, quod eſt majus bonum, *l. Manerum* 18. §. *Item, de muner. & honoribus, l. un. ſub fin. Cod. de caducis tollendis, cap. Licèt* 18. *de Regularibus.* Leoncillus *de Privil. paup. p. 2. privil. 283. n. 33.*

2. Publicæ enim neceſſitates multis modis poſſunt evenire; jam enim accidunt propter bella, non ſolùm externa, ſed & interna, fames, peſtes, vel graves epidemias, propter claſſium armaturam, reparationem Caſtellorum, & Urbium; propter conſervandum ſtatum Principis, & Regiam Majeſtatem, & alia quamplurima quotidie contingentia, quæ ad conſervationem, vel bonum Reipublicæ, & Regnorum attingunt, quibus variis modis occurritur. Et in primis adſint tributa frequentiora, quàm alia quælibet media. Parra *de legibus, tract. 4. art. 2. dub. Append. num. 1.*

3. Ad quæ quidem rectè imponenda aliqua ſunt neceſſaria, & in primis poteſtas imponendi, quæ quidem ſolùm competit Principibus ſuperiorem non agnoſcentibus: quapropter illa poterunt imponere Papa, Concilium Generale, Imperator, Rex, vel quælibet Reſpublica non habens ſuperiorem, *cap. Super quibuſdam 36. §. Præterea, de verb. ſignificat. l. 1. & 2. Cod. Vectigal. nova conſt. non poſſe, l. 9. tit. 7. part. 5.* Et ratio eſt, nam tributa, ſeu Collectæ imponuntur ad bonum commune Reipublicæ, quare nequeunt imponi niſi ab illo, qui curam gerit illius. Tenent Tapia *in Catena, lib. 4. de legibus, queſt. 11. art. 2. num. 1.* Villalobos *in Summa, 2. part. tract. 8. difficult. 13. num. 2.* Delugo. *de Juſt. diſput. 36. ſect. 1. à num. 4.* Aranjo *de ſtat. civil. diſput. 12. difficult. 2. à num. 1.* Larea *alleg. 59. à num. 1.* Amaya *in l. 3. Cod. de Annonis, lib. 10. num. 5.* Antuñez *de donat. 3. p. cap. 1. num. 4.*

4. Quod quidem ita affirmant plurimi, ut hanc poteſtatem firment de jure Divino Principibus competere, ut ex *Matth. cap. 22. Luca 12. Marci cap. 12.* probat Ocalora *de Nobilitate, 1. p. cap. 3. num. 1.* Alteri verò originẽ trahere à Jure Divino affirmant, quorum ſententiam comprobat Larrea *dict. allegat. 59. num. 5.* Non ſolùm verò hanc poteſtatem habent Supremi Principes Chriſtiani, ſed etiam infideles, quibus tributa rectè impoſita debent ſolvi, etiam à vaſſallis Chriſtianis, vel ab aliis, qui ad ſuas terras propter mercimoniũm perveniunt. Idque facilè probatur authoritate Chriſti Domini *apud Matth. cap. 22. verſ. 21.* ibi: *Reddite quæ ſunt Cæſaris Cæſari?* ubi Cæſari jubetur tributum ſolvi, qui tamen Ethnicus erat. Et authoritate D. Pauli *ad Rom. 13.* ibi: *Reddite omnibus debita, cui tributum, tributum; cui vectigal, vectigal.* Tunc enim temporis Romani Ethnicos Principes habebant, quibus hoc indidit præceptum: unde facilè probatur, etiam Principibus Infidelibus juſta tributa eſſe ſolvenda, ipſoſque habere poteſtatem ad ea imponenda, ut cum aliquibus tenet Parra *de dub. Append. n. 33.* Sanchez *conſ. lib. 2. cap. 4. dub. 5.*

5. Sed contrà adeſt textus *in l. Omnes 12. Cod. de operib. public.* ubi probatur ad impoſitionem collectarum non requiri ſupremam poteſtatem, quia

Provin

Provinciarum Rectores valent eas imponere ad necessitates publicas; veluti ad muros construendos, vel reficiendos. Et comprobatur ratione ista decisio, nam duplices possunt considerari publicæ necessitates: aliæ quæ sint totius Regni, & ad illas succurrendum erit necessaria Principis suprema potestas, cùm ad illum pertineat cura totius Regni: alteræ verò, quæ sunt particularis Provinciæ, vel alicujus Urbis, & tunc poterunt collectæ imponi à Rectore illarum; nam ad illos pertinet cura illarum Provinciarum, aut Urbium, atque ita ad succurrendas earum necessitates poterunt imponere collectas.

6. Sed hoc argumentum doctrinam suprà traditam non elidit; illud enim principium scitum est; collectas imponere ad Principis regaliam pertinere, nec aliquem illas imponere posse, nisi de ejus speciali mandato, & commissione, aliàs facilè vassalli gravarentur, ac durissimas vexationes paterentur, *cap. Innovamus* 10. *de censibus*, *cap. ult. in tit. Quæ sunt regalia*. Wesembechius *cons.* 27. *à num.* 10. Avendañus *de exequend. 2. p. cap.* 14. *à num.* 1. Flores de Mena *lib.* 2. *var. quæst. q.* 21. *num.* 11. Bobadilla *in Polit. lib.* 5. *cap.* 5. *à num.* 1. Azevedus *in l.* 25. *tit* 6. *lib.* 3. *Recopilat. n.* 11. Quare licèt Rectores Provinciarum de jure communi ad reparandos muros, vel fontes, vel pontes, aliquas speciale collectales, seu tributa possint imponere, id est, quia à Principe concessum est, aut tacitè per consuetudinem permissum; non verò, quia ipsi Rectores, aut communitates habeant à se ipsis hanc potestatem, ut rectè considerat Delugo *d. disput.* 36. *sect.* 1. *num.* 8. Villalobos *d. difficult.* 1. *num.* 2. Mena *lib.* 2. *var. quæst.* 21. §. 1. *num.* 12.

7. De jure verò Regio adest textus *in l.* 1. *tit.* 6. *lib.* 7. *Recopilat.* ubi decernitur, ne ullæ communitates collectas faciant absque Regis expressa licentia, excedentes tria millia marapetinorum; qui verò contrarium fecerint, amissione bonorum plectuntur, & judices suis officiis privantur. Quod idem decernitur *in l.* 25. *tit.* 6. *lib.* 3. *Recopilationis*, non obstante qualibet consuetudine: & ultrà decernitur, collectas trium millium marapetinorum per civitatem, & ejus territorium esse faciendas, nisi distributio soleat fieri distincto in territorio ab ipsa Urbe. De qua re Mena *d. q.* 21. §. 1. *à num.* 33. Bobadilla *d. cap.* 5. *num.* 14. *&* 370. Balmaseda *de collect. quæst.* 5. *num.* 2. qui *num.* 3. id contendit, etiamsi collectæ fiant ad solvendas donationes Regi faciendas (apud Nos *Donativos*) idque experimento comprobat, quia universitates facultatem Regiam requirunt ad collectas faciendas, quoties Donativa, aut Donationes istæ à Domino Rege petuntur. Amaya *in d. l.* 3. *à num.* 9. Villadrego *in Polit. cap. Instruct.* §. 34. *num.* 3.

8. Est verò dubium, an hæ leges procedant urgente gravi necessitate. Prima sententia negat: & ratio est, nam quælibet alienationis prohibitio intelligitur de alienatione voluntaria, non verò de necessaria, *l.* 1. *ff. de fundo dotal. l. Cùm fideï hæredis*, *ff. de fideicomm. libert.* & ibi Glossa *verbo Pendet*. Jason *in l. fin. C. de jur. emphyteutico*, *num.* 105. Ergo prohibitio ista est intelligenda, quando absque gravi causa imponerentur collectæ ab ipsis universitatibus. Cæterùm hæc sententia probatur ex vulgari axiomate: *Necessitas caret lege*, *l. Tutor qui repertorium*, *ff. de Administrat. tut. l. Ut gradatim*, §. 1. *ff. de Muner. & honoribus*, *l.* 1. *C. de operib. libert.* Thomasletus *regul.* 189. Escobar *de Ratiociniis*, *cap.* 14. *à num.* 10. Et facit licitum, quod de jure non est licitum, *cap. Quod non est licitum*, *de Reg. jur.* Escobar *d. cap.* 14. *num.* 13. Moneta *de distribut. quot.* 2. *p. quæst.* 11. *num.* 38. Ergo si adsit necessitas urgens, leges illæ locum non habebunt; quin potiùs universitates istæ poterunt ultra tria millia marapetinorum collectam imponere. Parladorius *lib.* 2. *quæst. cap. fin. p.* 5. §. 3. *num.* 37. Bolaños *in Curia*, 2. *p.* §. 16. *num.* 4. Avendañus *d.* 2. *p. cap.* 14. *num.* 8. Azevedus *in l.* 25. *tit.* 6. *lib.* 3. *Recopilat. num.* 5. Rota apud Cencium *decis.* 447. *num.* 4.

9. Secunda sententia tenet contrarium, & probatur *in d. l.* 1. *Recopilat.* ibi: *Para sus necesidades*. Quæ quidem apertissimè loquitur, non in collectis voluntariis, sed tantùm in necessariis, quæ apponuntur ratione alicujus urgentis necessitatis: Ergo etiam urgente necessitate universitates collectas imponere non possunt absque Regis expressa licentia. Idque optimè etiam in his necessitatibus statuitur, ne facilè cives graventur, & opprimantur: & ita Guttierrez *de gabellis*, *quæst.* 168. *num.* 18. & alii relati à Balmaseda *d. quæst.* 5. *num.* 6.

10. In hoc verò dubio illud in primis animadvertendum, minimè Prætores, & universitatum consilia procedere posse ad collectas, etiam urgente qualiber necessitate; nam ipsæ per se non habent hanc facultatem: nam, ut dictum est, hæc potestas est ex Regalibus Principis, in quo præcisè residet. Unde universitates, aut alii judices superiorem recognoscentes, nequeunt absque speciali concessione collectare. Ozaschus *decis. Pedemont.* 95. *num.* 9. Thesaurus *decis.* 257. *in princip.* Mena *d. quæst.* 21. §. 1. *num.* 11. Gratianus *March. decis.* 217. *num.* 11. Delugo *d. sect.* 1. *à num.* 7. Barbosa *in l. Vectigalia* 10. *C. de vectigalibus*, *& commiss. num.* 2. si tamen aliquando ad collectandum necessariò ex Principis licentia, aut ex legis concessione perveniant, debent deficere bona publica ipsius universitatis; nam cùm bona illa sint destinata ad publicas necessitates, si tamen adsint, necessariò ad id sunt expendenda, nec ad collectam singulorum civium est deveniendum. Guttierrez *de Gabellis*, *quæst.* 168. *n.* 15. Bobadilla *d. lib.* 5. *cap.* 5. *num.* 13.

11. Undè sequitur, de jure nostro Regio, etiam qualiber urgente necessitate, nec Prætores, nec universitates posse procedere ad collectas, licèt deficiant bona communia, absque Regis speciali licentia, prout tenet secunda sententia: & ultra fundamenta, quæ adducit, probatur; nam urgens necessitas non dat hanc potestatem Prætoribus, nec universitatibus, quin potiùs per has leges expressè reservatur: Ergo etiam urgente necessitate, nec Prætores, nec universitates poterunt collectas imponere absque expressa Regia licentia. Cæterùm, nam si aliàs, etiam necessitate urgente, hanc habuissent facultatem; facilè leges illæ illuderentur à Prætoribus, & consiliis civitatum, aut villarum; cùm facilè necessitates istæ falsò supponerentur, ut similes collectæ imponantur, & vicini gravarentur, cum utilitate imponentium, aut aliorum, quibus se gratos gerere decreverint; de alieno enim facilè homines se liberales ostentant, *l. Officium* 12. §. 1. *ff. de re militar.* Amaya *in l. unic. C. de præbend. salario*, *num.* 15. *in fin.* Ergo etiam urgente necessitate, de jure Regio nequeunt universitates, nec illarum Prætores collectas imponere ultra tria millia marapetinorum. Erit tamen casus, ubi possit admitti prima sententia, scilicet quando adeò urgeret necessitas, ut periculum grave esset in mora petendi licentiam; tunc enim sufficit præsumpta licentia Principis, qui si videret tam urgentissimam necessitatem, utique licentiam absque dubio præstaret, ut benè advertit Mena *d. quæst.* 21. §. 1. *num.* 48. Velasco *de Privilegiis paup.* 1. *p. quæst.* 38. *num.* 26. Balmaseda *d. quæst.* 5. *num.* 21. qui rectè animadvertit ad securitatem, posteà petendum esse ut à consilio Regali confirmentur Acta tempore tam urgentissimæ necessitatis. Bobadilla *d. lib.* 5. *cap.* 5. *n.* 18.

12. Verùm enimverò dantur casus, in quibus collectæ absque Regis licentia rectè imponuntur. Primus; quando non coactione collecta imponeretur, sed inter volentes, & ad id omnes collectandi consenserint,

ſint, propter aliquem finem neceſſarium, veluti ut Reſpublica ab injuſto Prætore, vel à gravamine alicujus valde potentis eriperetur, vel ad privatorum utilitatem, veluti ad cuſtodiam prædiorum, vel vinearum, ſeu montium; ratio enim eſt, quia tunc impoſitio collectæ non provenit, niſi à contractu, qui rectè ſit ex ſolo conſenſu vicinorum, ſeu privatorum, *l. 2. Cod. communia utriuſque judicii*, ubi Gloſſa. Baldus *in Authent. Sed & periculum, Cod. Sine ſenſu, vel reliq.* Bobadilla *dict. cap. 5. num.* 17. Avendanus *dict. 2. part. cap.* 14. *num.* 7. *verſ. Primus caſus.* Azevedus *in dict. l. 1. tit. 6. lib. 7. num.* 8. Balmaſeda *dict. quæſt. 5. à num.* 18.

12. Undè etiam Confratres alicujus Confraternitatis, aut Parochiani alicujus Parochiæ, abſque Regis licentia poſſunt inter ſe Collectas facere, ad aliquam imaginem faciendam, vel feſtivitates ſolennes alicujus Sancti; id enim eſt ad honeſtiſſimum, & ſanctum finem, nempè cultus Dei, & Sanctorum honoris; quod ſi mos fuerit antiquus, poterunt ad id cogi. Bobadilla *dict. cap. 5. num.* 21. Delbene *de Comitiis, & Parlament. ſect. 2. dub.* 22. Theſaurus *de Coll. ect. tit. 3. num.* 20. Balmaſeda *d. quæſt. 5. num.* 19.

14. Illud tamen, quod aſſerit Bobadilla *d. num.* 21. fieri poſſe ſimiles collectas ad ludos publicos, veluti taurorum, vel arundinum, à Rebuſpublicis, abneganda; nam licèt hæ lætitiæ publicæ aliquo modo conveniant, *l. 1. Cod. de Expenſis lud. lib.* 10. ubi Scribentes, fieri tamen debent ex bonis Reipublicæ ſuperfluis, non autem privatorum, ideò à Chriſtianis abjiciendæ, præcipuè ſi fiant ad feſtivitates Chriſti Domini, aut Sanctorum; res quippe indigna Chriſtianorum, ut ludi tanto animarum periculo Deo, & Sanctis facerentur: tum & privati, qui Oeconomi, vulgò *Piaſtres*, depauperantur in graviſſimam Reipublicæ perniciem. Unde eleganter D. Chryſoſtom. *Super Matth.* ait: *Non gaudent Martyres, quando ex illis pecuniis honorantur, in quibus pauperes plorant.* O quoties vidi œconomos iſtos magnis ſuſpiriis flere, quando ſua bona vendebant, & recipiebant cenſus ad comœdias, & tauros agitandos in feſtis Sanctorum, ſuarum familiarum graviſſimo cum nocumento. Res quidem à Prælatis, & Regibus omninò coërcenda.

15. Secundus eſt caſus, quando Civitas, facultate Regia interveniente, cenſus contra ſe, & bona illius habet, quorum redditus nequeunt ex bonis communibus perſolvi; illud enim ſcitum eſt, ſuper Univerſitatum bonis cenſus creari non poſſe abſque facultate Regia, Caſtillo *de Uſufructu. lib. 1. cap. 54. à num.* 49. Hermoſilla *in l. 15. tit. 5. p. 5. gloſſ. 2. num.* 33. Salgado *in Labyrinth. 2. part. cap.* 17. *num.* 78. Quare interveniente Regia facultate, ad ſolvendas penſiones non erit neceſſaria alia licentia ad collectandum vicinos in neceſſariis ad ſolvendas recurſas, deficientibus bonis communibus: & ratio eſt, nam concèſſa facultate ad cenſum ſuſcipiendum, conceſſa etiam videtur ad ſolvendum intereſſe. Noguerol *allegat. 2. num.* 65. quod non ſolùm intelligas de intereſſe ſolvendo de bonis communibus, ſed etiam de bonis vicinorum, ſi illa deficiant; id enim conſequens neceſſarium eſt, contrarium in prima facultate. Cæterùm redditus cenſus ſunt inſeparabiles à principali obligatione; quapropter creditores, ſi ad ſuam ſecuritatem requiſierunt facultatem Regiam, in eadem debet contineri ſecuritas ſolvendi, deficientibus bonis communibus, ex bonis privatorum per diſtributionem collectis; nam, ut ſcripſit Caſtillo *lib. 8. controverſ. cap.* 36. §. 5. *num* 9. quando ſors principalis habet aliquod privilegium, extenditur ad inſeparabile, prout eſt intereſſe: Ergo cùm principalis cenſus habeat facultatem Regiam, extendenda eſt ad ſolutionem intereſſe, etiamſi facienda ſit per populi collectas, ut libet conſiderari in minori; nam ſi Judex dederit licentiam ut ejus bona obligentur, data etiam videtur ad illa vendenda ad ſolutionem, *l. Si pupillorum*, §. *Pupillus*, *ff. de Reb. eorum*, Molina *lib. 4. de Hiſpan. primog. cap. 2. num.* 2. Ergo ſimiliter extendenda eſt hæc facultas ad collectas faciendas ad ſolutionem cenſus. Hunc caſum tenet, & defendit Mena *d. quæſt.* 21. §. 1. *à n.* 21. Balmaſeda *d. quæſt. 5. à num.* 8.

16. Sed dices, hanc ſententiam excludere textum *in dict. l. 1.* quæ ad ſimiles collectas imponendas ab Univerſitatibus petit expreſſam Regis licentiam, ibi: *Ordenamos, y mandamos, que ſin expreſſa licencia.* Quoties enim expreſſa licentia in jure deſideratur, non ſufficit præſumpta, aut conjecturata, ſed verè expreſſa, ut *in Authent. Licentiam, Cod. de Epiſcop. & Clericis*, tenent communiter Scribentes. Ergo in ſpecie non ſufficiet illa præſumpta, aut conjecturata licentia Principis, data in facultate ad imponendum cenſum in bonis univerſitatis, ut philoſophantur Avendanus *d. cap. 14. n. 6.* Azevedus *in d. l. 1. n. 7.*

17. Sed adhuc reſpondet Mena *num.* 26. expreſſum in Jure dici, quod ex generalibus verbis, & conjecturis evidentibus elicitur, *l. Prætor ait*, §. 1. *de Novi operis nunt.* ubi Gloſſa *verbo Expreſſum*, *l. Nominatim*, *ff. de condit. & demonſtrat.* Et inſimul expreſſum dicitur, quod ſequitur per neceſſariam conſequentiam. Alex. *lib. 6. conſ.* 201. *num.* 10. Mantica *de conject. lib. 7. tit.* 12. *num.* 7. Valenzuela *conſ. 23. num* 116. Gratianus *cap.* 164. *num.* 23. Salgado *de Protect. 4. part. cap. 9. à n.* 28. Ergo cùm ex facultate Regia ad cenſum ſuſcipiendum, ex conjecturis, & per neceſſariam conſequentiam ſequatur licentia ad collectas imponendas ad ſolutionem reddituum, indè eſt, ut abſque Regis licentia in præſentiarum poſſint imponi collectæ.

18. Sed licèt hæc opinio Menæ, & Balmaſedæ habeat probabilitatem, non tamen habet ſolidum, & firmum fundamentum; nam textus Regius *in d. l. 1.* expreſſam licentiam petit ad imponendas collectas pro forma diſpoſitiva, ut patet ex littera: quo quidem caſu non ſufficit tacita, nec quod per æquipollens deducitur; ſed neceſſarium eſt expreſſum ad proſpicienda damna, quæ inde inſequi valerit, ut benè perpendit Felinus *in cap. Tranſlato 3. de Conſt. num.* 5. Hanc ob rem non ſufficiet tacitum, quòd deducitur per neceſſariam conſequentiam; ſed requiritur verè expreſſa licentia ad imponendas collectas ad cenſum ſolvendum. Cæterùm quando Jus petit aliquid expreſſè, expreſſum eſt neceſſarium pro illius actus formalitate, *cap. 2. de Prabend. cap. fin. de Procurat. in 6.* Cabedo *2. part. deciſ.* 12. Riccius *7. part. collect. 2. num.* 513. *verſ. Sed nota.* Cùm ergò lex petat expreſſam licentiam, per conſequens eſt neceſſaria per expreſſionem, non verò per conſequentiam. Denique, nec licentia ad imponendas collectas neceſſariò ſequitur ex facultate ad cenſum ſumendum ſuper bonis Univerſitatis, quia cùm cenſus neceſſariò ſit creandus ſuper bonis immobilibus fructiferis, ſufficientibus ad aſſecurandum capitale, & ſolvendas penſiones, Gutierrez *lib. 2. pract. quæſt.* 177. Avendanus *de Cenſibus*, *cap.* 53. Hermoſilla *in l. 12. tit. 5. part. 5. gloſſ. 1. num. 2.* Tondutus *qq. civil. lib. 2. quæſt.* 97. Mancinus *diſſert. 15. cap. 9.* & ad id præſtet Rex facultatem Regiam, non ſequitur per neceſſariam conſequentiam, dare etiam facultatem ad imponendas collectas in caſu, quo bona communia non ſufficiant; dat enim facultatem ex ſuppoſitione bonorum ſufficientium ad capitale, & penſiones: Ergo nequit conjecturari dare ad collectas imponendas ad ſolutionem cenſûs.

19. Quare dico illam doctrinam tantùm eſſe admittendam in caſu irregulari, nempè ſi jam ad ſolutionem expenſæ executivè proceſſum, & graviſſimæ

expenſæ

expensæ sequerentur, dum facultas ista peteretur & sperareturj tunc enim valet admitti, quia urget gravis necessitas, & est periculum in mora, prout quando fames invaluerit, aut cibaria in urbe deficiant. Bobadilla *dict. cap. 5. num. 19.* necessitas enim urgens, & periculum in mora, extrahit casum illum à lege, & sufficit tacita voluntas Principis, ut imponantur collectæ, ut dicebamus *num.* 10. Aliàs ad solutionem censûs semper erit necessaria Principis licentia, nec sufficiet tacita deducta ex prima facultate, ut tandem desumi valet ex eodem Mena, *num.* 27.

20. Tertius casus est quando lis pendet coram aliquo Judice, nec Universitas habet bona ad prosequendam litem, aut ad condemnationem solvendam; tunc enim absque licentia Regis potest imponi collecta ex sola judicis licentia: Et ratio est, nam quando Judici committitur causa, omnia committuntur necessaria ad ejus expeditionem, *l. 2. ff. de jurisd. omnium judicum, l. fin. ff. de offic. ejus:* deficientibus enim bonis Universitatis ad expeditionem causæ, necessariæ sunt collectæ: Ergo poterit Judex per se, absque Regis licentia, illam dare ad ponendas collectas. Quod idem probari poterit ex incidentia causæ, quæ prorogat jurisdictionem, etiam Judicis incomperentis, *l. Quoties, Cod. de judiciis, l. Cùm Prætor, ff. eod. tit.* Hanc ob rem licèt Judex per se sit incompetens ad imponendas collectas, ratione incidentiæ fit competens ad licentiam, ut imponantur. Denique corroboratur doctrina Salgadi *in Labyrint. 1. part. cap. 2. §. 2. num.* 42. asserentis, quando ad aliquid faciendum requiritur Regis licentia, suppleri si ad illud faciendum adsit Judicis sententia, supplet enim aliam quamlibet solennitatem, *l. Omnium 19. Cod. de testament. l. Apud acta; Cod. de transact.* quare in hac specie interveniente Judicis decreto, rectè absque Regis licentia pervenitur ad collectas, prout quotidie fit in Tribunalibus supremis, & in litibus Nobilitatis observat Mena *d. quæst.* 21. §. 1. *num.* 41. Cochlius *de Contribut. cap. 5. num.* 13. Balmaseda *d. quæst. 5. num.* 14. Rota apud Posthium *post tract. de Manut. decis.* 331. *num.* 27. Staibanus *cent. 2. resol.* 190. *num.* 68.

21. Marchiones, Duces, Comites & alii inferiores nobiles vassallos habentes, nequeunt collectas in illis apponere: idque patet ex illo principio recensito suprà, *num.* 1. quia facultas ista est de Regalia Principis, quamobrem isti Marchiones, Duces, aut Comites nequeunt vassallos collectare, etiam qualibet existente causa. Vasquez *de Restitut. cap. 6. §. 1. dub. 1. num. 5.* Villabos *dict. tract. 8. difficult. 13. num. 2.* Bobadilla *in Polit. lib. 2. cap. 16. à num.* 116. Borellus *in Summa decis. tom. 3. tit. 15.* Balmaseda *quæst. 4. num. 1.* Quod ita certum, ut si aliqui domini vassallorum ex authoritate propria gabellas, seu collectas imponant, excommunicationis mucrone feriantur. Tridentinum *sess. 2. de Reformat. cap. 2.* & est Bulla Cœnæ, *cap. 5.* Sayrus *in Thesaur. casuum conscient. lib. 3. cap. 9.* Novarius *de Gravamin. Vassal. gravam. 1. num. 2.* Villalobos *d. difficul. 13. num. 12.*

22. Est verò disquirendum, an concessione Regum, vel emptione, Domini isti gabellas possint imponere? Et ut clarè procedamus, observo duobus modis posse id accidere. In primis quando Rex eis concederet tributa jam sibi concessa, & radicata; aliter verò, quando concederet jus exigendi, & imponendi tributa de novo imponenda. Et quoad primum negandum videtur, fieri posse à Principe, ex sequentibus considerationibus.

23. Primò, nam tributa, seu collectæ impositæ, & Regi concessæ, magis sunt propria Regni, quàm ipsius Regis, ut notavit Abbas *in cap. Intellecto, de jurejur. l. 1. tit. 17. & l. 4. tit. 15. p. 4.* Covarruv. *in cap. Quanvis pactum, de pact. in 6. §. 2. num. 4.* Ergo Rex nequit illa concedere, nec vendere. Et confirmatur, nam Rex præstat juramentum ab initio Regni non alienandi bona Coronæ, unde sequentes donat ones, seu venditiones tenetur revocare, etiamsi jurejurando eas firmaverit, *cap. Intellecto 33. de jurejur. l. 2. in Prolog. de el fuero guego, l. 28. tit. 12. p. 3. l. 1. & 3. tit. 10. lib. 5. Recopilat.* Rojas *in Appendice ad 7. part. de incompatibilit. cap. 2. 1. part. à num.* 6. Osuald. *ad Donellum. lib. 5. cap. 14. lit. A,* Larrea *alleg. 8. num. 41.* Ergo nequit vendere, aut concedere tributa, seu vectigalia Magnatibus, aut aliis personis.

24. Cæterum, nam ut animadvertit Sotus *lib. 3. de Just. quæst. 6. art. 7. ad finem,* Domini isti gravissimi exactores sunt tributorum, aut vectigalium eis concessorum, quod nec Rex facit, quin potiùs sæpè sæpiùs magnas partes remittit. Guttierrez *de Gabellis, quæst. 4. num. 3.* quapropter nequit Princeps eis vectigalia, aut tributa concedere, dum ipsi in perniciem Reipublicæ emptionibus abuntur ad populorum gravamen, & Dei offensionem; non enim admittendi sunt contractus ansam præbentes delictis, *cap. Ex parte 10. de consuetud. l. Contractus, ff. de Regul. jur.* Nec Rex permittere, & facere debet quæ suam gravant conscientiam. Larrea *dict. alleg. 8. num. 39.* tenent aliqui apud Dominicum *in cap. Nec dominus, de prohibit. feud. alien.* dicit probabile Delbene *de Comitiis, dub. 7. sect. 3.*

25. Sed his non obstantibus, contrarium tenent DD. *ex cap. Super quibusdam 36. de verb. significat.* ubi Pontifex asserit, tributa concedi posse, aut immemoriali præscriptione acquiri: unde constat, Principes supremos illa concedere posse, & consequenter meliùs vendere. Tum ratione probatur, nam inter illas res, quæ melius in Principe lucent, est liberalitas, *cap. 1. de donat.* ubi Scribentes. Tum Nobiles, & alios subditos augere, & eorum servitia maximis præmiis prosequi, *l. 6. tit. 9. l. 3. tit. 10. part. 2. l. 7. tit. 7. lib. 5. Recopilat.* ubi Mathienzo *gloss. 3. & 4.* Molina *lib. 2. cap. 1. n. 3.* ubi Addit. Mieres *de Majorat. 4. part. quæst. 1. num.* 13. Ergo rectè Rex poterit vectigalia, seu tributa imposita Magnatibus, aut aliis personis concedere. Tum denique, nam causæ publicæ interest bona Coronæ concedere, aut vendere; nam his præmiis subditi excitantur ad facinora egregia facienda in bonum Reipublicæ: tum pretio harum rerum, quæ venduntur, occurritur necessitati publicæ, ne Regnum detrimentum patiatur; quamobrem rectè hæc imposita vectigalia, aut alia bona Coronæ conceduntur, aut venduntur. Vasquez *d. dub. 1. num. 16.* Delugo *d. disput. 36. sect. 1. à num. 9.* Bertachinus *de Gabellis, 1. p. quæst. 9.* Guttierrez *de gabell. quæst. 4. per tot.* Antuñez *de Donat. 3. part. cap. 2. n. 7.* Sanchez *lib. 2. conf. cap. 4. dub. 14. num. 3.* Mastrillus *de Magistratibus, cap. 18.* Castillo *lib. 5. controvers. cap. 89. à num. 85. & lib. 6. cap. 16. à num. 15. & cap. 17. num. 1.* Balmaseda *quæst. 4. num. 21. & 22.*

26. In re tamen animadvertendum, quæstionem esse, an Princeps possit vendere, concedere, aut alio modo alienare bona Regiæ Coronæ, quo etiam nomine vectigalia etiam intelliguntur, quæ sunt imposita, & solvuntur? Plurimi asseruerunt, minimè alienare posse, *ex dict. cap. Intellecto 33. de jurejur.* adduúntque alia fundamenta, quibus respondet Menochius *cons. 1003. à n. 19.* Suntque plures DD. tenentes hanc sententiam absolutè absque aliqua distinctione, ut sunt Baldus, Joan. à Platea, Lucas de Peña, Socinus, Bossius, Mieres, quos ad id refert Castillo *de Tertiis, cap. 17. num. 14. lib. 6.* Sed illa distinctio communiter invaluit, etiam de jure communi, propter publicam utilitatem, & servitia alienare posse, dummodò non cedat in grave Regni detrimentum. Refert plures Menochius *lib. 10. cons. 962. num. 21.* plures Castillo *dict. cap. 17. à num. 16.* quos refert & defendit

Menchaca *Illuſtr. Controverſ. lib. 1. cap. 4. à num. 4.* Molina *lib. 1. de Primogen. cap. 3. num. 18.* Solorzanus *de jure Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 30. & lib. 3. Polit. cap. 32.* Grotius *de jure Belli, lib. 2. cap. 6.* D. Reres *de donat. cap. 13. num. 9.* Rojas *in d. Appendice, à num. 45.* Barboſa *in d. cap. Intellecto, num. 2.* Antuñez *de donat. 2. p. cap. 4. num. 5.*

27. Stando enim in hac ſententia, quidquid de aliis bonis Regiæ Coronæ dicant DD. aſſero vectigalia, tributa, vel collectas impoſitas, minimè concedere, aut vendere poſſe Principem, nec propter ſervitia, vel aliam cauſam, etiam publicam. Idque probo ex Doctoribus ſuprà relatis, aſſerentibus, minimè ex qualibet cauſa poſſe Regem alienare bona Regiæ Coronæ, quando grave præjudicium ſequitur contra Regnum Gonzalez *in d. cap. Intellecto, num. 3.* Gutierrez *d. quæſt. 4. num. 10.* Valenzuela *diſcurſ. ſtat. & pol. 2. p. conſ. 2. num. 26.* Sed vendere, aut concedere ſimilia tributa, ſemper eſt in grave præjudicium Regni: Ergo nequeunt alienari à Principe, etiam qualibet cauſâ exiſtente.

28. Minorem probo; ut docet Caſtillo *d. cap. 17. num. 17. verſ. His quidem*, quoties aliqua bona Regni venduntur, aut conceduntur ex quibus redditus non modici percipiuntur, tunc eſt grave Regni præjudicium. Et ratio eſt, quia venditis illis redditibus, Corona depauperatur, & grave nocumentum ad ſuas neceſſitates percipit: quod quidem clarè inſpicitur, ſi hæc vectigalia, tributa, aut collectæ vendantur ex quibus magnos redditus percipit Corona: Ergo ex venditione, aut conceſſione eorum graviſſimum nocumentum Coronæ fit.

29. Et declaratur magis; nam conceſſis, & venditis tributis, ad neceſſitates publicas Regni, neceſſariò recurrendum eſt ad alia nova, quæ ſæpè ſæpiùs cauſant rebelliones, inobedientias contra Principes, & inteſtina bella, prout conſtat *lib. 3. Regum, cap. 12.* ubi decem Tribus à Roboamo diſceſſerunt, minante ſe majora, & noviora tributa impoſiturum. Larrea *allegat. 59. à n. 12.* Marquez *lib. 1. cap. 16.* Tum etiam lamentabile exemplum adeſt apud Noſtrates tempore Communitatum, nam ob nova tributa impoſita præclarum Caſtellæ Regnum civili bello fere ultimum exitium perpeſſus fuit. Rem latè proſequitur Sandoval *in vita Caroli V. lib. 5. per tot.* Sanchez *de Rebus Hiſpaniæ, lib. 7. cap. 1.* Varen. *in Addit. ad Mexiam, in vita Caroli V.* Jovius *lib. 20. cap. 1.* Tum ſi vaſſalli fideles ſint, nec perduelliones, præteritis, & novis tributis onerati paupertate opprimuntur, & quaſi ad ſervitutem rediguntur, & delentur. Idque placet conſiderare apud Joſue *cap. 13.* ubi Dominus de quibuſdam nationibus loquens, inquit: *Ego ſum, qui deleho eas à facie filiorum Iſraël*; cùm tamen Dominus, nec eos à terra fugarit, aut occiſi ſint. Verùm Abulenſis *ibidem, quæſt. 6.* explicuit: *Reſpondendum eſt, quod omnes nationes, ſeu gentes delete fuerunt à facie filiorum Iſraël, non quidem quod omnes fugerent de terra, aut occiderentur; ſed quia eis ſubdita fuerunt, & tributa ſolvebant, & hoc eſt delere, quia imponebatur gentibus iſtis quoddam genus ſervitutis, & iſta eſt mors civilis, ſeu deletio.* Ita enim nova ſervitia, & vectigalia, ſimul cum antiquis, quæ etiam ab emptoribus, aut donatariis capiuntur, ita populos, & vaſſallos delent, & ad ſervitutem rediguntur, ut graviſſimum damnum Regno inferatur.

30. Id à poſteriori etiam in Regno Caſtellæ agnoſcimus, ubi Principes maximè exiterunt liberales cum vaſſallis, Magnatibus, Ducibus, & Marchionibus, & aliis perſonis, concedendo tributa, aut vendendo; quamobrem advenientibus bellis tempore Philippi IV. piiſſimi Principis, contra ſuam clementiam, ad maxima Regni ſerviria extraordinaria perve-

nit, quæ ita creverunt, ut opulentiſſimum Regnum ad graviſſimam pauperiem redactum ſit, gabellatis non ſolùm Nobilibus, verùm etiam magna exactione Eccleſiis, & Eccleſiaſticis perſonis oneratus, cùm graviſſimo Regni, & vaſſallorum præjudicio: Ergo dicendum, minimè Reges poſſe concedere, aut vendere vectigalia, & tributa Regni, ob maximum præjudicium illius.

31. Sed dices, hoc argumentum probare, Reges non poſſe vendere hæc tributa, nec concedere, ſi plura venderent, aut darent, vel unum ex pluribus locis, quia tunc reſtaret grave Regni præjudicium. Attamen non probat, ſimile fieri præjudicium; ſi unum vectigal, aut alicujus loci, aut alterius oppidi venderent, aut concederent, tunc enim rectè agent quia Princeps valet cum modico præjudicio Regni bona concedere, aut alienare, præcipuè cauſâ exiſtente. Cenedo *ad Decret. collect. 109. num. 2.* Azevedus *in l. 3. tit. 10. lib. 3. Recopilat. num. 15.* & relati *num. 25.* Antuñez *d. cap. 4. num. 5.*

32. Sed adhuc dicendum, argumentum debile eſſe in his vectigalibus, & tributis, quia licèt iſta doctrina communis jam ſit, *ex l. 1. tit. 17. l. 4. tit. 15. p. 5.* Gregorius *in l. 8. tit. 1. p. 2.* ſed tamen non eſt ſuſcipienda; ipſa enim quotidie anſam præſtat Regibus, ut hæc vectigalia concedant, & vendant: unde coacervatis his ſingularibus conceſſionibus, & venditionibus graviſſimum præjudicium Regnorum exoritur, ut in noſtra Caſtella experimur, ubi Regis patrimonio his venditionibus, & conceſſionibus exhauſto extraordinaria, & nova tributa exorta ſunt cum totius Regni pernicie, & damno: quamobrem licèt per ſe loquendo poſſit ſuſtineri, quatenus eſt cauſa tanti damni, & occaſio tantæ ruinæ, toleranda non eſt, *ex cap. Ex parte 10. de conſuetud.* Beroius *lib. 3. conſ. 62. num. 8.* Ruinus *lib. 4. conſ. 154. num. 11.*

33. Rurſus per ſe loquendo, venditio, ſeu conceſſio alicujus vectigalis, vel alicujus oppidi, ſeu provinciæ, ſemper eſt grave præjudicium: in his igitur vectigalibus, aut tributis non eſt conſiderandum quod eſt per ſe, ſed illorum conſequentiæ, & decurſæ, quæ cùm in dies perſolvantur, continent graviſſimas quantitates, ut facilè conſpicitur in minutiſſimis collectis, quæ ſuccedentibus annis magnas copias pecuniarum ſummant, *cap. 1. de in integr. reſtitut.* ubi Eccleſia, licèt in cenſu modico parum fuiſſet læſa, ut ibi Barboſa *n. 1. verſ. Quamobrem*: attamen reſtituitur, ut graviter læſa, quia illa modica læſio erat in penſione quotannis ſolvenda; & annis revolutis, illa modica fit graviſſima, cùm illa penſio graviter coaleſcat ad graviſſimam quantitatem: quâ factâ inſpectione, ceſſant plura interpretamenta relata à D. Gonzalez *ibi, num. 2.* Ergo ſimiliter dicendum in ſpecie, venditis, aut donatis vectigalibus, aut tributis alicujus oppidi, vel provinciæ, quæ licèt in præſens videatur modica læſio, reſpectu annorum eſt graviſſimum præjudicium.

34. Deindè probatur hæc ſententia; nam vectigalia, & tributa Regibus conceſſa, non conceduntur niſi ad publicas neceſſitates, & ob graviſſimas cauſas Reipublicæ. Villalobos *d. diſſic. 13. num. 4.* Tapia *in Cathol. 1. lib. 4. art. 2. num. 7.* & dicam infrà. Ergo Princeps nequit vendere, aut concedere tributum, aut vectigal Magnatibus, aut alicui privato. Probatur conſequentia, quia jam diverteret tributum ad aliam cauſam diſtinctam, nempè privatam emptoris, aut donatarii, contra voluntatem concedentium. Ergo.

35. Idque majori ratione procedet, ubi Princeps nequit authoritate propria, ſed Regni conſenſu vectigalia, aut tributa imponere, ut in Caſtella, *l. 1. tit. 6. lib. 6. Recopilat.* Tapia *d. lib. 4. art. 5. num. 4* & etiam in aliis Regnis. Marquez *in ſuo Gubernatore lib. 1. cap. 16.* Parra *d. tract. 4. in Appendice, num. 19.* Delbene *de Parlamentis*,

lamentis, dub. 4. sect. 1. quæst. 17. Larrea *allegat. 59. à num. 19.* Antuñez *de Donat. 2. part. lib. 1. cap. 24. num. 63.* In quibus, quia consensus Regni requiritur ad illa imponenda, necessariò ad vendendum, aut concedendum requiretur. Larrea *d. allegat. 8. num. 43.* quamobrem nequit Princeps illa, quæ data sunt à Comitiis ad publicam utilitatem, & necessitatem, divertere ad commodum privatorum authoritate propria, relictâ causâ illâ publicâ, formali causa tributi, quæ Comitia movit ad concedendum.

36. Sed dices cum Delugo *dict. disput. 36. sect. 1. num. 11.* quando Princeps vendit tributum, aut concredit propter servitia, tunc adest utilitas publica, quia ex concessione propter servitia, alii alliciuntur ad inserviendum Reipublicæ, vel pretium venditionis ad necessitatem publicam deservit; quare licèt pensiones vectigalis, aut tributi postèa ad utilitatem privati pertineant, jam commoditas ex venditione, aut donatione convertitur ad publicam utilitatem, & salvatur ratio justificationis tributi; Ergo debet sustineri talis venditio, aut concessio.

37. Sed respondetur, hanc utilitatem, aut commoditatem, quæ sequitur ad bonum Reipublicæ ex venditione, aut concessione tributi, seu vectigalis, respectu præjudicii alienationis ipsius, parvi ponderis esse; poterit enim Princeps servitia illa honorare aliquibus officiis, aut alia liberalitate, ex aliquibus bonis confiscatis, quæ adhuc ad Coronam non pervenerunt. Molina *dict. lib. 1. de Primog. cap. 3. num. 17. in fine*, Azevedus *in l. 3. tit. 10. lib. 5. num. 15.* aut ex redditibus ipsius vectigalis. Menchaca *lib. 1 controvers. cap. 4. num. 5.* Tum mutuum suscipere à Mercatoribus, vel ab aliis, pignorando ipsa tributa, aut alia bona Coronæ, ut pretium venditionis suscipiat, & ita necessitati publicæ occurrat; non verò poterit vendere tributa, & alienare à Corona cum periculo rebellionis ex necessitate imponendi nova tributa, prout evenit Imperatori Heraclio, & Imperatori Theodosio, Antiochenis noviter gabellatis. Clemens Alexandrinus *lib. 1. Stromatum.* Adam Contzen *lib. 7. Polit. cap. 29. §. 9.* Beyerlinck *in Theatr. vitæ humanæ, fol. 113. lit. T.* Tum nec imponere extraordinaria servitia, & multiplicatis vectigalibus pauperes vassallos expilare, & deglubere. Tapia *lib. 4. quæst. 11. art. 2. num. 6.* Parra *in Appendice, n. 4. in fin.* quod Tiberius, licèt ethnicus execravit, prout respondit quibusdam Præfidibus Provinciarum. Scripsit Suet. *cap. 13. in ejus vita*, Platina *in vita D. Petri, fol. mihi 6.* Solorzanus *emblem. 84.* Et quod magis est, Deum offendere, qui adversùs Principes hæc facientes sic comminatur apud Mich. *cap. 3.* ibi: *Audite Principes Iacob, & Duces domus Israël: nunquid non vestrum est scire judicium? Qui odia habetis bonum, & diligitis malum: qui violenter tollitis pelles desuper eis, & carnem eorum desuper ossibus eorum? Qui comederunt carnem populi mei, & pellem eorum desuper excoriaverunt: & ossa eorum confregerunt, & conciderunt sicut in lebete, & quasi carnem in medio ollæ. Tunc clamabunt ad Dominum, & non exaudiet eos, & abscondet faciem suam ab eis in tempore illo, sicut nequiter egerunt in adinventionibus suis.* Jeremias quoque *cap. 23. vers. 1.* exclamat: *Væ pastoribus, qui disperdunt, & dilacerant gregem pascuæ meæ, dicit Dominus. Ideò hæc dicit Dominus Israël ad pastores, qui pascunt populum meum.* Latè prosequuntur Saavedra *empressa 67*, Solorzanus *emblem. 72.* Antuñez *de Donat. 2. p. lib. 1. cap. 24. n. 93.*

38. Tum oritur aliud malum ex venditione horum tributorum, ac vectigalium, vel ex eorum concessione, scilicet successorum gravissimum præjudicium; nam pretium, quod suscipitur ex venditione, vel aliqua servitia, transeuntia sunt, & malum alienationis perpetuum, quoadusque duraret tributum cum damno Coronæ, & successorum, & vassallorum, quod maximè est fugiendum. Azevedus *in dict. leg. 3. tit. 10. lib. 5. Recopilat. à num. 18.* Baldus *ad tit. 3. de pace constant. §. Amplius*, Castillo *lib. 6. cap. 18. à num. 167.* Fraſſo *cap. 2. num. 7.* Ac denique, ut benè considerat Molina *tract. 2. de Iustitia, disput. 973. num. 2. in fine*, ementes, aut donatarii horum tributorum, communiter severiùs se gerunt, & plusquam æquum est petunt; cùm tamen Principes benignè, & ex æquitate multùm tributi detrahunt, & aliquando remittunt, ut fecerunt Antoninus Pius, Theodosius, & alii quamplurimi Principes.

39. Undè apertè constat, bonum illud, quod percipit Respublica ex servitiis alicujus, aut ex pretio, comparatione damnorum exinde sequentium, non bonum, sed malum grave, & pessimum esse censendum: & consequenter argumentum dilabitur.

40. Rursus comprobo assumptum ex defectu potestatis in Principe ad venditiones horum tributorum seu vectigalium. Et ratio est, nam Princeps non habet potestatem ad illa agenda, ex quibus gravissima damna Regno inferuntur, ut cum Azorio dicebamus *lib. 3. cap. 7. num. 15.* non enim potestas Principi data est ad destructionem, sed ad ædificationem. Paulus 2. *ad Corinth. cap. 10. cap. Si ea 4. 25. quæst. 2.* Tacitus *lib. 12.* ibi: *Denique id agere debet Princeps, ut sibi quidem potestatem populi, sed non in populum, datam esse ostendat.* Ergo cùm hæc venditio, aut concessio vectigalium in gravissimam pernitiem Reipubicæ tendat, minimè Princeps poterit vendere, aut alio modo concedere, etiam qualibet existente causa, ex defectu potestatis.

41. Prætereà probatur. Nam vectigalia, & tributa ista concessa sunt Regiæ Coronæ, in qua successio est in modum Majoratûs, *l. 2. tit. 15. part. 2.* ubi Gregorius. Molina *de Primog. lib. 1. cap. 2. num. 10.* P. Molina *tract. 2. disput. 576. à num. 5.* Camill. Borell. *de præst. Regis Catholici, cap. 56.* quapropter inalienabilia relinquuntur, prout etiam alia bona Majoratûs. Molina *lib. 4. cap. 1.* Mieres 1. *part. de Majorat. quæst. 9. & 3. p. quæst. 1.* Spino *de testament. glossa 19. num. 76.* quare nequeunt tributa, aut vectigalia à Principe concedi, seu vendi, utpotè bona inalienabilia, etiam causâ existente.

42. Sed dices cum Castillo *lib. 6. cap. 17. num. 13.* licèt tanquam bona Regiæ Coronæ, Majoratus censeantur, & alienari non possint, quia id caderet in gravissimum damnum successorum, Castrensis 1. *p. cons. 70. num. 6.* Molina *de Majorat. lib. 1. cap. 3. n. 17.* Attamen hoc intelligendum non est, sicut in privatis, qui nequeunt aliquid alienare ex bonis Majoratûs; Princeps enim non tam strictè ad id tenetur, cùm ratio ipsius regiminis petat, ut aliquando existente publica necessitate, aliqua alienet, vel concedat, dummodò non sit in grave præjudicium Regni. Ergo rectè poterit alienare tributa, seu vectigalia ipsius Coronæ, si causa existat, non obstante, quod sint Majoratûs.

43. Sed ex sua ipsius responsione alia responsio percipitur; nam ut suprà probatum est, venditio vectigalium, & tributorum Coronæ, semper est in grave præjudicium Coronæ, & successorum.

44. Sed contra dicta obstat textus *in cap. Super quibusdam 36. §. Prætereà, de verb. significat.* Unde percipiunt DD. salinaria, vel alia tributa concedi posse à Rege, seu Imperatore, vel à Concilio Generali; unde colligunt, alienationem tributorum, seu vectigalium, per venditionem fieri posse à Rege supremo. Sed textus ille assumptum non probat: tota ergo doctrina Pontificis existit in declarando, quid propriè

sint

ſint pedagia, ſalinaria, & guidagia; & aſſerit, vectigalia iſta, ut propriè tributa ſumantur, neceſſarium eſſe, ut ab Imperatore, Rege, vel à Concilio Generali imponantur, ut Supremis Principibus ſuperiorem non agnoſcentibus, vel ex conſuetudine immemorali ſolvantur, cujus non extet memoria; hæc enim ex juſto, & legitimo titulo indicta cenſentur, & à legitimo Principe, prout ex illo verſiculo deducunt communiter DD. Suarez *de legibus, lib. 5. cap. 14. à num. 1.* D. Gonzalez *in dict. cap. Super quibuſdam, n. 6.* Non tamen agit Pontifex de aliqua alienatione eorum ad privatas perſonas, unde probetur, rectè fieri poſſe.

45. Sed dices contrarium probari ibi, *Largitione conceſſa.* A Legato enim Pontificis interdicta erant hæc pedagia Comiti Toloſano, & dubitabatur, quæ fuiſſent interdicta? Et aſſerit Pontifex illa eſſe ſibi interdicta, quæ ab Imperatore, Rege, aut Concilio Generali, largitione conceſſa non fuiſſent: unde ſupponitur, rectè Comitem Toloſanum habere illa, quæ ab ipſis fuiſſent conceſſa, nec Legatus interdicere poterat. Ergo textus ille rectè probat, à Supremo Principe vectigalia, ſeu tributa concedi poſſe.

46. Sed reſpondetur, ibidem non agi de aliqua conceſſione facta Comiti Toloſano: ſed illa verba, *Largitione conceſſa*, idem important ac ſi dicerent, *Authoritate conceſſa*, ut benè ibidem advertit Abbas caſum ponens, ita ut ſit ſenſus, illa eſſe pedagia, ſalinaria, & guidagia, quæ authoritate Regum, Imperatorum, aut Concilii Generalis imponuntur. Hanc ob rem contrariorum placitum textus iſte non probat, prout nec alia fundamenta poſita *num. 24.* quibus ex dictis *num. 37.* facillimè ſatisfit.

47. Hinc examinandum venit, an Reges Caſtellæ, noſtri Supremi Principes, poſſint vendere, & alienare tertias Regales, quæ ex decimis Eccleſiaſticis percipiunt? Et affirmant plures, quos refert, & ſequitur Caſtillo *de Tertiis, lib. 6. cap. 10. & cap. 16. num. 15. & cap. 11. num. 3. & cap. 17. num. 1.* Antuñez *de Donat. 3. part. cap. 1. num. 48.* Larrea *allegat. 82. num. 9.* Ducuntur, quia Rex ſupremus valet vendere, & alienare bona Coronæ, idque magis convenit Regi Caſtellæ, qui non ſolùm adminiſtrator cenſetur, ſed dominus, *l. 8. tit. 1. l. 1. tit. 18. part. 2.* Mathienzo *in l. 30. tit. 10. lib. 5. Recopilat. gloſſ. 7. à num. 2.* Caſtillo *dict. lib. 6. cap. 17. num. 11.* Hæc enim tertiæ ſunt in Regia Corona ex conceſſione Summorum Pontificum: Ergo Reges Caſtellæ rectè poſſunt has tertias vendere, ſeu concedere. Cæterùm, nam tertiæ iſtæ, ex eo quod Principi laico conceſſæ ſunt, ſunt ſeparatæ à titulo ſpirituali, & propriè ſunt temporales. Garcia *de Beneficiis, 1. part. cap. 2. num. 29.* Noguerol *allegat. 39. n. 3.* Larrea *alleg. 27. num. 4.* latè Caſtillo *dict. lib. 6. cap. 11.* quapropter poterunt vendi, & concedi à Rege Caſtellæ, utpotè bona temporalia, à titulo ſpirituali ſeparatæ.

48. Sed ex dictis contrarium dicendum eſt, prout olim tenebat Montalvus relatus à Laſſarte *de decim. vendit. cap. 18.* de quo ipſe etiam dubitat, & alii relati à Menchaca *lib. 1. Illuſtr. cap. 89. num. 2. verſ. Cæterùm.* Nicolaus Lemaiſtre *de decimis, cap. 7.* Ducor, nam hæ tertiæ Regales conceſſæ ſunt Regibus Caſtellæ à Summis Pontificibus ad graviſſimas neceſſitates Coronæ, & ut Regnum Catholicum iſtud conſervent, & defendant, ubi Deus Optimus Maximus tanta veneratione colitur. *l. 1. tit. 21. lib. 9. Recopilat.* Caſtillo *cap. 1. de tertiis, & cap. 10.* Barboſa *de Offic. Epiſcop. 3. part. allegat. 87. num. 71.* quare à Regia Corona nequeunt alienari abſque ejus graviſſimo præjudicio, ut de tributis expendebamus, & intrant omnes rationes ſuprà adductæ, *à num. 25.* Ergo nequeunt alienari à Corona.

49. Cæterùm tertiæ iſtæ non ſunt temporales, nec ſegregatæ à titulo ſpirituali, ſed unitæ; easque recipiunt Reges noſtri nomine Eccleſiæ, quibus conceſſæ ſunt ex acervo illius, ut Regnum Catholicum defendant, & Eccleſias ſuorum Regnorum, prout etiam quando aliquibus laicis conceduntur ob merita, & ſervitia Eccleſiæ facta, ut textus Regius apertiſſimè decernit *in l. 22. tit. 20. part. 1.* ibi: *E aun eſtos tales non los deben tomar como quien ha derecho en ellos, mas por nome de la Igleſia.* Exprimit eleganter D. Thomas *2. 2. quæſt. 87. art. 3. ad 3.* ibi: *Ad tertium dicendum, quod ſicut res nomine Decimæ acceptas, poteſt Eccleſia alicui Clerico tradere, ita etiam poteſt ei concedere, ut ad dandas decimas ipſi accipiant, jure accipiendi Miniſtris Eccleſiæ reſervato, ſive pro neceſſitate Eccleſiæ, ſicut quibuſdam militibus decimæ debentur in feudum per Eccleſiam conceſſæ, ſive etiam ad ſubventionem pauperum, ſicut quibuſdam Religioſis laicis, vel non habentibus curam animarum.*

50. Ex hac enim doctrina clarè ſuſcipitur, quoties Eccleſia concedit decimas perſonis laicis, illo modo concedere, reſervato jure accipiendi à Miniſtris Eccleſiæ, non ſegregando eas à jure ſpirituali, ſed ex titulo illo ſuſcipiendo, & poſtquam ſuſceptæ fuerint laicis concedendo, ita ut nomine Eccleſiæ ſuſcipiant, prout explicuit lex Partitæ. Sed dices, ipſum Divum Thomam contrarium ſenſiſſe. *2. 2. quæſt. 100. art. 4. ad 3. in fine*, ibi: *Licèt jus ſpirituale decimarum laicis non concedatur, tamen concedi poſſunt res temporales, quæ nomine Decimæ dantur.* Quæ verba ſignificant, decimas iſtas laicis conceſſas ſeparari à titulo ſpirituali, & tanquam res temporales concedi, ut expendunt DD. Larrea *dict. allegat. 27. num. 4.* Sed DD. iſti non integrè referunt teſtimonium D. Thomæ, quia Sanctus Doctor ſe refert ad illa, quæ anteà ſcripſerat, ita ut per ipſa explicentur, quæ ibidem ſcribit: anteà verò jam docuerat, laicos decimas illas ſuſcipere, reſervato jure accipiendi Miniſtris Eccleſiæ, à quibus poſteà laici decimas ſuſcipiunt, tanquam res temporales, prout etiam ex acervo Eccleſiæ, etiam ipſi Eccleſiaſtici Miniſtri ſuſcipiunt ad vendendum, vel illis utendum, utpotè res temporales. Tum etiam textus ille ſatis mentem D. Thomæ exprimit, dum aſſerit, laicis dari decimas illas *nomine Decimæ*, ideſt nomine illius decimæ, quæ ab Eccleſia ex titulo ſpirituali erant ſuſceptæ; aliàs non nomine decimæ, ſed nomine rei temporalis perciperent.

51. Cæterùm ratione confirmo diſcurſum, nam decimæ conceduntur titulo ſpirituali, à quo inſeparabiles ſunt, nec aliis poſſunt concedi, niſi Miniſtris Eccleſiæ, utpotè ſpiritualia miniſtrantibus, *cap. Decimas 16. queſt. 7. cap. Ad hæc 15. cap. Quanvis 17. cap. Prohibemus 19. de decimis.* Rebuffus *de Decimis, q. 10.* Covarruv. *lib. 1. var. cap. 17. à num. 6.* quod quidem debitum ita eſt de Jure Divino, & naturali, ut nequeat ab aliqua poteſtate humana, etiam Pontificia alterari, aut mutari. Balboa *ad cap. Cauſam 7. de Præſcript. num. 7. & 8.* Lemaiſtre *dict. cap. 7.* Ergo quoties decimæ iſtæ tertiarum Regibus noſtris conceduntur, neceſſariò debent priùs lucrari à Miniſtris Eccleſiæ ex illo titulo ſpirituali, & poſteà ſuo nomine conceduntur Principibus ad defendendum Regnum Catholicum, & ad Fidei propagationem, & defenſionem; quæ quidem ut fructus jam acquiſiti conceduntur ad illam Eccleſiæ, & Fidei neceſſitatem, ut benè defendit Abbas *in cap. Ad hæc 15. de Decimis, num. 4.* Covarr. *lib. 1. var. cap. 17. num. 5.* Rota apud Millium *deciſ. 64. n. 9.* Germonius *lib. 3. de Sacr. cap. 19. n. 9.*

52. Cæterùm, alia probo ratione; nam tertiæ iſtæ ad ſubſidium tenentur, ut cum aliquibus notat Eſcobar *de Pontificia, & Regia juriſdictione, cap. 22. à num. 31.* quidquid dicat Creſpi *2. p. obſerv. 91. n. 42.*

&

& in praxi observatur; si enim tertiæ istæ fuissent separatæ à titulo spirituali, & ut temporales concessæ Principibus, Pontifex non potuisset onere subsidii eas gravare; essent enim ut temporales extra suam jurisdictionem. Ergo jus tertiarum est penes Ecclesiam, & tantùm Principibus datur facultas percipiendi has decimas ab ea ad Fidei necessitates, & ad defendendam Ecclesiam, ut benè ratiocinatur Mendus *de Iur. Academico*, *lib.* 1. *quæst.* 37. *n.* 624.

53. Rursus Principum decreta, & concessiones semper intelliguntur absque præjudicio tertii, *cap. Quod verò dicitis 25. quæst.* 2. *cap. Pervenit* 11. *quæst.* 1. *cap. Libet*, *de offic. Ordin.* Xuarez *alleg.* 7. *num.* 4. Barbosa *de univ. jur. lib.* 1. *cap.* 2. *n.* 110. Si enim Pontifex separaret has tertias à titulo spirituali, & fecisset eas temporales, gravissimum Ecclesiæ damnum sequeretur: Ergo minimè dicendum, in concessione harum tertiarum fecisse eas sub titulo temporali temporales, sed tantùm sub titulo spirituali, ut tantùm Principes haberent hanc facultatem eas suscipiendi ad defensionem Ecclesiæ.

54. Minor facilè probatur, nam si darentur in titulum temporalem, & purè temporales relinquerentur, sequeretur quod Judices laici de eis cognoscerent, ut inferunt, & affirmant Covarruv. *cap.* 35. *pract. num.* 2. Bobadilla *lib.* 2. *Polit. cap.* 18. *num.* 146. Guttierrez *pract. lib.* 1. *quæst.* 14. Barbosa *in l. à Titia*, *ff. solut. matrim. num.* 42. Larrea *dict. allegat.* 27. *per tot.* Castillo *dict. cap.* 10. 11. & 12. Tunc etiam Principes vendere, & alienare possent in alios laicos has decimas, ut dicunt relati suprà; quod quidem gravissimum damnum est Ecclesiæ, nam privatur jurisdictione propria, quam in his decimis habet, in quibus sola cognoscit, & cognoscere valet. Federicus Senensis *cons.* 254. Rebuffus *de Decimis*, *quæst.* 10. Azorius *Inst. Moral.* 1. *p. lib.* 7. *cap.* 25. *quæst.* 3. Diana 1. *part. tract.* 2. *resol.* 90. Tum hæ tertiæ alienatæ in alios, & non stantes in ipsis Principibus, non expenduntur, nisi in commodis privatis; & quod dolendum est, patrimonium Christi Domini ad vitia, vanas ostentationes, & privatorum deliramenta deservit, deserta defensione Fidei, & Ecclesiæ, ad quarum propugnaculum fuerunt concessæ. Tum denique in damnum ipsorum Regum, qui ab his tertiis destituti ex facultate alienandi ex illo titulo, tantis divitiis exuuntur, undè pauperes, & miserabiles existunt, coacti ad excoriandos vasallos temporis necessitatis. Ergo asserendum, minimè Pontifices has concessiones fecisse, segregando tertias illas à titulo spirituali, & dando ad titulum temporalem; quia nequit concessio illa intelligi cum tanto præjudicio.

55. Idque experimento capimus in nostra Castella, ubi Reges nostri ex contraria doctrina allecti, larga manu has tertias Regales concesserunt, & vendiderunt, privando se tanto adjumento, itaut ditissimum illorum patrimonium pauperrimum inveniatur. Præcipuè quando hæ tertiæ Coronæ tantùm erant necessariæ ad intestina bella, vel ad externa, quæ in Hispania peraguntur; quia cùm Hispania frumentis non abundet, quin quotidie deficiat, ut scripsit Petrus Barbosa *in Polit. tract.* 1. *discursu* 10. *fol. mihi* 225. & experientia docet, militum copiæ nequeunt sustentari; & ita in bellis Cathaloniæ, & Lusitaniæ, immensæ militum copiæ magis fame, quàm ferro defecerunt, quæ (nisi Reges has tertias alienassent) maximâ abundantiâ cibarentur, & quamplurimi equi; quod quidem damnum lamentabile est. Nec credendum Summos Præsules eo modo tertias concessisse Catholicis Regibus, ut potiùs ad eorum damnum, quàm juvamen elargirentur. Ergo hoc modo non sunt concessæ.

56. Sed dices, Summum Præsulem concedentem hasce tertias Regibus Catholicis, aut aliis, illas concessisse titulo temporali, & fecisse suas. Argumento capitis *Vestra* 2. *de locat. cap. fin. Ne Prælat. vices suas*. Ergo rectè eas vendere possunt, aut concedere: quod quidem confirmant DD. contrarii; nam mutatione personæ, earum status mutatur, *l. Per curatorem* 90. *ff. de acquisit. hæred.* ibi: *Quia mutatione persona castrensia esse desierunt*, *l. Licitatio*, *in fin. ff. de public. & vectig. l.* 1. *in fin. Cod. de imp. lucrativa descript. lib.* 10. Ergo cùm decimæ istæ ad Principes temporales transierint, necessariò debent fieri temporales. Barbosa *in cap. Prohibemus* 19. *de decim. n.* 7. Cancerius 1. *p. cap.* 23. *n.* 6. Garcia *de Expensis*, *cap.* 9. *à num.* 91. Azevedus *in l.* 10. *tit.* 10. *lib.* 4. *Recopilat. n.* 49.

57. Sed instantia ista facilè responsum suscipit; nam licèt DD. isti peritissimi affirment, in his concessionibus Pontificem segregasse decimas à titulo spirituali, & titulo temporali concessisse, id tamen non probant; jura enim illa *in dict. cap. Vestra*, *& cap. fin.* tantùm probant, posse Prælatos locare fructus decimales, aut pro pensione annua præstare; non tamen posse facere temporales, & titulo temporali concedi, quin potiùs locatores tunc fructus illos recipiunt nomine Ecclesiæ, aut Prælatorum, Balboa *in dict. cap. Causam*, *num.* 9. *in fin.* nec ad illos transit aliquod dominium, nec possessio, ut explicat D. Gonzalez *in d. cap. fin. num.* 3. quare nullum efficax argumentum ex illis juribus suscipi valet ad probandum, Summum Pontificem, quando præstat has tertias, titulo temporali præstare: nec motivum concessionis illum præstat, quia licèt concedantur Regibus Catholicis ad defendendum Regnum Catholicum; motivum tamen est spirituale: nec quod dat Pontifex nomine Ecclesiæ, ad motivum, & causam spiritualem, dicendum est esse titulum temporalem, ut sunt quando aliqua dantur ab Ecclesia pro procuratione, aut salariò advocandi.

58. Cæterùm bona mutatione personæ mutantur, quando qualitas illa pender à persona. Marinis *lib.* 1. *decis.* 47. *num.* 12. veluti in casu legis *Per curatorem*, ubi bona erant castrensia ex privilegio ipsius militis; quapropter si ad aliam personam perveniant, non erunt castrensia: secus verò in nostra specie, quia bona, seu fructus tertiarum, nisi realiter sint separati ab acervo, seu cumulo Ecclesiæ, veluti quando partibus interesse habentibus traduntur, semper per se sunt spirituales independenter à persona, ratione spiritualis tituli, cui necessariò annectuntur, *cap. causam* 7. & declarat textus sacer *Num. cap.* 18. ibi: *Filiis Levi dedi omnes decimas Israël in possessionem pro ministerio, quo serviunt mihi in Tabernaculo.* Et *cap. fin.* 16. *quæst.* 7. *cap. Pervenit* 1. *quæst.* 3. Unde mutatione personæ non fiunt temporales, nisi quando traditæ sunt decimæ, aliàs antèà semper sunt spirituales, titulo spirituali annexæ, & unitæ.

59. Rursus alio modo respondetur, nam ut consideravit Balboa *in d. cap. Causam*, *n.* 30. laicis potest Pontifex concedere decimas ex privilegio, *cap. A nobis* 24. *de decimis*, Covarruv. *dict. lib.* 1. *cap.* 17. *n.* 10. & tunc fit tollendo incapacitatem ipsius laici, habendi illud jus spirituale; id enim à supremo Pontifice fieri potest, ut in laico tollat incapacitatem, ut *in cap. Decernimus* 2. *de judiciis*, scribunt DD. Idcircò mutatione personæ, causa spiritualis ipsarum decimarum non mutatur, sed remanent in laico, quia capax factus est à Pontifice, ut illas haberet insimul cum sua spiritualitate, nomine Ecclesiæ, utpotè quando dat Pontifex facultatem laico, ut procedat adversùs Clericum, qui quidem fit capax Ecclesiasticæ jurisdictionis, non ut procedat ut laicus, sed tanquam Pontificis Delegatus, ut cum multis docet Barbosa *de univ. jur. lib.* 1. *cap.* 39. §. 2. *num.* 192. Undè decimæ istæ mutatione personæ non fiunt temporales, nec vendi, aut concedi possunt.

60. Ex his ſequitur, Principes poſſe repetere quælibet tributa, & tertias Regales, venditas, ſeu conceſſas à ſe, vel à ſuis Majoribus; maximè Reges noſtros Catholicos, in quorum venditione, & conceſſione adeò liberaliſſimi extiterunt, ut ferè omnia tributa, & tertiæ alienatæ ſint à Corona, in graviſſimum præjudicium illius; in quo quidem caſu omnes Doctores conveniunt, alienationes eſſe nullas, & reperi poſſe, etiam primas illas, quæ in ſententia aliquorum vendi, aut alienari potuerunt; quia omnes alienationes ad grave detrimentum coaleſcunt, ut cum Moronio, Molina, & aliis advertit Rojas *in Appendice, part. 7. cap. 2. num. 10.* Larrea *allegat. 12. num. 3. & 4.* Antuñez *dict. 2. part. cap. 4. num. 10.* Diana 8. *p. tract. 6. reſol. 123.* Caſtillo *lib. 6. cap. 18. n. 166.*

61. Cæterùm ſequitur, quid dicendum de redditibus ſuper tributis, ſeu vectigalibus impoſitis (vulgò *Iuros*) an vendi poſſint à noſtris Regibus? Et neceſſariò dicendum, non poſſe vendi, quia eorum eſt alienatio perpetua, ità ut Princeps verè, & realiter commodis tributorum privetur, in graviſſimum Regni detrimentum. Illud tamen citra dubium admittendum, tempore neceſſitatis poſſe Reges hos redditus in partem, aut in totum non ſolvere; nam ſi Princeps ſuis ſubditis moratorias concedere valet, *l. Quoties 3. l. Univerſis 6. Cod. de præcib. Imperat. offer. l. 33. & 34. tit. 18. part. 3.* Caſtillus *lib. 8. de Aliment. cap. 12.* Salgado *in Labyrint. 2. p. cap. 30. à num. 6.* Barboſa qui plures dat *in l. Quoties.* Similiter neceſſitate urgente poterit ſibi ipſi concedere. Balmaſeda *quæſt. 2. num. 24.* prout etiam tempore neceſſitatis poteſt gratias ſuſpendere. Valenzuela *conſ. 99. num. 32.* Delbene *de Comitiis, dub. 7. per tot.*

62. Deindè ex dictis ſuſcipit majorem lucem textus *in l. 2. tit. 15. lib. 4. Recopilat.* aſſerens, ex tolerantia Principis minimè tributa poſſe Magnates præſcribere, nec detinere, ut latè explicat Larrea *alleg. 18. per tot.* quin neceſſariò debent oſtendere titulum expreſſum, & clarum. Larrea *allegat. 10.* Balmaſeda *q. 4. num. 22.* In noſtra enim ſententia, etiamſi titulum oſtendant, nec præſcribere, nec rétinere poſſunt ſimilia tributa, cùm ſit invalidus, & conſequenter probat poſſidentium malam fidem. Abbas *in cap. Si diligenti, de præſcript. n. 15.* Menochius *lib. 3. præſumpt. 130. n. 34.* Leoncillus *deciſ. 76. à n. 1.* Coſta *de privil. credit. regul. 3. limit. 3. num. 13.*

63. De jure verò imponendi gabellas, an poſſit concedi, vel vendi à Principe, ita ut aliquis particularis poſſit gabellas imponere? Affirmandum eſt, licèt neget Antuñez *de donat. 3. part. cap. 1. num. 34.* Ratio eſt, nam quod Princeps per ſe poteſt facere, per alium etiam facere valet: idque admittendum, quando perſona illa urgenti neceſſitate ad bonum commune illas imponeret, & non alio modo. Si tamen ſibi applicaret, id non admittendum, niſi in caſu, quo ejus perſona fuiſſet valde neceſſaria ad bonum commune illius provinciæ, aut civitatis, ubi habet facultatem gabellas imponendi. Delugo *d. diſp. 36. ſect. 1. num. 12.* Larrea *alleg. 10. num. 3.* qui aſſerit, ſimile jus in generali conceſſione non venire, niſi expreſsè concedatur, ob maxima inconvenientia, quæ indè ſequerentur; non verò jus imponendi gabellas præſcriptione quantumvis immemoriali valet acquiri, *l. 1. tit. 15. lib. 4. Recopilat.* Nam quod in ſignum ſuperioritatis Principes habent, impræſcriptibile eſt *cap. Cùm non liceat 12. de præſcript.* D. Olea *de ceſſ. tit. 3. quæſt. 6. à num. 18.* Antuñez *de donat. 2. p. lib. 2. cap. 9. per tot.* ut contra Barbatiam, & Mena tenet Balmaſeda *d. quæſt. 4. à n. 7.* quod in Caſtella certum videtur, ſecus ubi non adeſſet lex id prohibens. Danza *lib. 2. cap 4. dub. 4.* Delugo *d. ſect. 1. num. 14.*

64. Prorſus ad gabellarum impoſitionem cauſa eſt neceſſaria, ad quam diſquirendam in primis Princeps debet priùs excutere bona propria Coronæ, & redditus illius, qui quidem ſi ſufficientes ſint ad neceſſitatem ſuccurrendam, nemiquam poterit venire ad impoſitionem tributi? Valenzuela *conſ. 99. num. 20.* Balmaſeda *quæſt. 2. num. 20.* Et inſimul tenetur officia vendibilia vendere, cum qualitatibus à jure petitis, ſcilicet ut vendantur dignioribus moderato pretio, ob cauſam publicam, & à legitima poteſtate. Delbene *de Comit. dub. 3.* Antuñez *d. 2. part. lib. 1. cap. 14. per tot.* qui plures refert. Tum etiam tenetur immoderatos ſumptus reſtringere, ſalaria Miniſtrorum, tam belli, quàm pacis, annas penſiones, & alia, quæ alio tempore conceſſa ſunt ex abundantia; contractus cum vaſſallis initos ad limites juſtitiæ moderari, ac denique expenſas domus Regalis ad modum honeſtum reducere, ita ut omnia tentet, ne ad tributum perveniat; aliàs enim injuſtum tributum redderetur, cùm non ad publicam neceſſitatem poneretur, cui ex exceſſu illorum ſumptuum ſubvenire poterat, ut benè probat Araujo *de ſtat. Civili, diſp. 12. difficult. 2. num. 5. & 6. l. 11. tit. 18. p. 2.* Marinis *deciſ. 358. num. 3.* Bobadilla *lib. 5. cap. 5. num. 706.* Diana 1. *p. tract. 3. reſol. 14.* Cabreros *de Metu, lib. 2. cap. 23. num. 50.* Valenzuela *d. conſ. 99. num. 29.*

65. Erit ergo cauſa neceſſaria, & proportionata vectigali de novo imponendo ob bonum publicum, non tamen propter Principis utilitatem, aut libidinem; & ita neceſſitati proportionatum debet eſſe tributum, ut cauſa ceſſante, ceſſet vectigal. Tapia *dict. art. 2. num. 5.* Parra *in Appendice queſt. num. 4.* Suarez *de legibus, lib. 5. cap. 15. num. 6.* Vaſquez *de Reſt. cap. 6. §. 1. dub. 2. n. 22.* Valenzuela *conſ. 99. num. 46.* Antuñez *d. lib. 1. cap. 24. à num. 94.*

66. Sunt enim cauſæ iſtæ variæ, prout variæ neceſſitudines Regnorum eveniunt: aſt illæ magis communes. In primis, propter belli neceſſitatem, urgentis ad defenſionem Regni, aut urbis. Secundò, propter bellum juſtè aliis inferendum. Tertiò ad redimendum Principem captivum in bello à ſe juſtè illato. Quartò ob publicam utilitatem, quando neceſſarium eſt muros reficere, aut aliud publicum ædificium conſtruere. Quintò ad liberandam Rempublicam ab aliquo tributo, aut penſione. Sextò, quando Princeps patrimonium non habet ad conſervandam authoritatem Regiam: verùm in hoc moderatè procedendum, ne tributum ad pompam, ſeu vanitatem imponatur. Septimò ad nubendam Regis filiam, vel ad alendos filios Regis, qui aliundè non habent alimoniam. Octavò ad redimendum filium Regis captivum, aut apud hoſtes detinendum; vel ad liberandum tributum, quod hoſtibus perſolvitur; vel ad damna reſtituenda, quæ data ſunt aliis. De quibus cauſis Lopez 1. *p. Inſtruct. Conſcient. cap. 186.* Vaſquez *dict. dub. 2. à num. 23.* Villalobos *in Summa, 2. p. tract. 6. difficult. 13. num. 4.* Parra *d. queſt. Append. num. 5.* Delugo *d. diſp. 36. ſect. 2. n. 18.* Caſtillo *lib. 7. controv. cap. 41. num. 29.* Larrea *alleg. 59. num. 7. & 8.* Solorzanus *de jur. Indiarum, tom. 2. lib. 1. cap. 18. à num. 3.* Fermoſinus *in cap. Eccleſia S. Mariæ, de Conſt. queſt. 6. per tot.* Antuñez *de Donat. 3. part. cap. 1. à num. 9.*

CAPUT

CAPUT IX.

Prosequitur materia antecedens de Tributis.

SUMMARIUM.

Princeps an possit imponere tributum, quando suâ culpâ ad necessitatem pervenit. Negant aliqui, num. 1. Alteri affirmant, num. 2. Resolvitur, à num. 3. Ubi quando ad pinguiorem fortunam pervenit, ad restitutionem tenetur.

Principis assertioni affirmantis de necessitate tributi, an sit credendum. Prima sententia affirmat, num. 4. Officiali datur fides asserenti in suo officio, ibid. Secunda sententia tenet contrarium, num. 6.

Explicatur Clementina 1. de probationib. Et aliqui negant extendendam ad Principem secularem. Explicatur, num. 7. & 8.

Princeps credendus, quando testatur de facto proprio, & absque præjudicio tertii, num. 9. Principi non creditur quando de contrario constat, num. 10. In dubio si testetur de facto proprio, & in suo officio, creditur, num. 11.

Si verò non de facto proprio, sed de quo scit per relationes, testetur, non creditur, num. 12.

Princeps non est credendus, quando imponit tributum ad causam sibi immediatè tangentem, n. 14.

Quando Princeps cum Comitiis imponit tributum, in dubio credendum causam esse certam, num. 15.

An imponi possit tributum pro defendendis aliis Regnis? Prima sententia affirmat, à num. 16. Sed explicatur, & distinguitur, à num. 19.

An sit causa justa tributi in Hispania ad Belgas defendendos? Negatur, à num. 20.

Ad imponendum tributum requiritur forma, & proportio, ita ut proportionaliter solvatur, num. 24.

An tributum impositum in rebus necessariis ad vitam, sit justum? Prima sententia dicit injustum, num. 25. Secunda negat, num. 26. Explicantur leges 5. & 6. de vectigalibus & commerciis & caput. Quamquam 3. de censib. lib. 6. num. 27. Resolvitur à num. 28. Sed quando imponitur, plura sunt necessaria ibidem recensita, num. 31.

Personæ exemptæ à tributis, non sunt gravandæ. A tributis sunt immunes Ecclesia, & Ecclesiastica persona, num. 32. Sed de hac re, ut de speculativa est tractandum num. 33.

An Clerici teneantur ad tributa posita ad mixtam necessitatem, tam eorum, quàm Secularium. Affirmatur in his quæ pertinent ad privatam utilitatem Clericorum, num. 34. Et absque licentia Pontificis, n. 35.

Sed quid si necessitas sit generalis, immediatè non tangens utilitatem Clericorum, num. 36. Affirmant plures, num. 37. Negant plurimi, num. 38. Tertia sententia distinguit, num. 39.

Explicatur lex Ad instructiones, C. de Sacros. Eccles. *& alia jura, num. 40. & caput* Non minus 4. de imm. Eccles. *num. 41.*

Clerici ad gabellas non tenentur ad utilitatem communem, vel quæ fuerint ad ornatum, nec alio modo, nisi in extrema, aut urgentissima necessitate. Latè defenditur, à num. 42.

Idem si tributum imponatur à Gubernatoribus, num. 43. Id intelligendum, si facultates Laicorum non supperant, & bona communia, à n. 44.

Si est locus, & tempus ad consulendum Pontificem, id necessariò faciendum, alias petetur consensus Episcopi, & Cleri, nisi adsit periculum in mora, n. 48.

Exequutio adversùs Clericos in his casibus non est facienda per Judices Laicos, sed per Ecclesiasticos, n. 49.

Nobiles à tributis sunt exempti, in Castella soluin à Pecho, num. 50.

In tributo requiritur ut expendatur in illam causam, ad quam concessum est, num. 51.

1. EST verò aliquod dubium, quando Princeps ad inopiam suâ culpâ perveniat, veluti si prodigalitate, luxu, vel abusu Ærarium exhauserit, an tunc ad succurrēdam suam necessitatem possit ad tributum pervenire. Negarunt Henricus, Palacios Rubios, & alii apud Sanchez *d. lib. 2. cap. 4. dub. 2. num. 8.* Gabriel *in 4. dist. 15. q. 5. art. 1.*

2. Alteri verò tenent contrarium; nam illa necessitas, licèt ex culpa processerit, adhuc publica est, & necessariò succurrenda; ob publicum bonum: ergo rectè poterit imponi tributum ad illius opitulationem. Sanchez *d. dub. 2. num. 8.* Delugo *d. sect. 2. n. 19.* Vasquez *d. cap. 6. §. 1. dub. 2. n. 22. & 23.* Diana *1. part. tract. 3. num. 4.* Delbene *de Comitiis, dub. 13.*

3. In hoc dubio prima sententia debet admitti quoties necessitas illa ex aliis rebus valet succurri, aut quando de culpa Principis emenda non speratur, quin potiùs ex ejus pravis moribus rectè timeretur, novum tributum luxui & prodigalitati profuturum tunc enim tributum nequit imponi, quia ad utilitatem publicam non tenderet, sed tantùm ad materiam præstandam vitiis, ac prodigalitati Principis. Alias tamen semper admittenda est secunda sententia, quia inopia Principis est in perniciem Reipublicæ, cujus damnum si aliundè non est undè succurratur, ex tributo debet succurri, etiamsi processerit ex culpa illius: id tamen intelligendum est, ut mediocribus sumptibus contentus sit, & quanto minùs officiat vassallis, quando ex sua culpa ad inopiam perveniat. Tum etiam si ad pinguiorem fortunam perveniat, tenebitur ad restitutionem illius tributi, cùm ex sua culpa dānum illud perceperint. Molina *de Just. tract. 2. disp. 667. num. 4. vers. Deinde.* Delugo *d. sect. 2. num. 19.*

4. Est verò dubium majus, an Principi credendum asserenti habere gravem necessitatem, ut novum tributum imponatur. Prima sententia affirmat, *ex Clementina 1. de Probation.* ubi assertioni Pontificis standum esse decretum est: quod quidem extendendum ad principem laïcum tradunt communiter DD. *l. 32. tit. 1. l. 1. in fin. tit. 7. part. 7.* Mascardus *de Probat. concluf. 139. num. 10.* Farinacius *de testib. quæst. 63. cap. 3. num. 82.*

5. Cæterùm, nam Officiali deponenti de rebus ad suum officium tangentibus creditur. Larrea *allegat. 48. num. 9.* Ergo multò magis principi in his, quæ pertinent ad suum officium regnandi, pro quo est præsumptio, nihil velle in præjudicium suæ Coronæ, ut cum aliquibus docet Larrea *alleg. 60. per tot.* Cevallos *commun. q. 578. num. 26.* Bobadil. *in Polit. lib. 5. cap. 5. n. 11. ad fin.* Diana *1. p. tract. 3. resol. 11.* Valenzuela *conf. 99. num. 2.*

6. Secunda sententia contrarium tenet; nam si Principis assertioni staretur, in sua voluntate esset quemque suo jure privare, ut cum Felino advertit Grammaticus *decis. 105. num. 10.* Hanc ob rem in ejus fuisset placito quaslibet gabellas imponere in gravissimum regni præjudicium. Tum etiam, nam in his gabellis agit Rex de proprio commodo, & in damnum tertii; quare credendum non est ei facilè, nisi aliundè de veritate constet, præcipuè in imponendis novis gabellis. Lessius *de Just. lib. 2. cap. 3. dub. 8. num. 63.* Quapropter in imponendis gabellis assertioni Principis de necessitate standum non est. Delbene *de Comitiis, dub. 2.* Araujo *d. disput. 12. diffic. 2. num. 5. ad fin.* Matinus *decis. 92. num. 8.*

7. In hoc dubio inprimis conſiderandum, textum *in dict. Clement. 1. de Probat.* non plenè probare, aſſertionem Principis ſæcularis ſemper eſſe ſuſcipiendam; quia loquitur de aſſertione Pontificis, tantæ religionis, & reverentiæ, ut ad inſtar ſacrilegii eſſet, illum de mendacio arguere, *cap. Cùm à nobis 28. de teſtib.* ubi Abbas *in princip. verſ. Fallit in Papa, cap. Nobiliſſimus, 95. diſt.* Quamobrem multi DD. negant, textum illum procedere in alio Principe ſæculari, ut tenent plures relati à Barboſa *in dict. Clement. 1. n. 11.* Quorum ſententia admittenda eſt in omnibus Principibus hæreticis, aut infidelibus, qui quidem aliorum hæreticorum mendacia politica, inſequentes, aſſertiones eorum, etiam juratæ, magis ad decipiendum deſerviunt, quàm ad veritatem dicendam; ut illos docuerunt Machiavellus, & alii. Ribadaneira *in el Principe Chriſtiano, lib. 2. cap. 15.* Quapropter eorum aſſertioni ſtandum non eſt.

8. Si verò Principes Chriſtiani ſint bonis moribus imbuti, & Catholicæ veritatis inſectatores, deciſionem illam ad illos trahendam eſſe aſſerendum eſt, idque facilè in Regibus noſtris Catholicis, quorum integritatem, & Dei timorem nullus ignorat, & eorum deciſiones priùs apud probos, & Doctores Theologos examinantur: tum poſteà à doctiſſimis Conſiliariis approbantur, & exequuntur, ut rectè conſiderant Salgado *de Regia protect. 1. part. cap. 1. prælud. 3. num. 157.* Caſtillo *de Tertiis, lib. 7. cap. 6. num. 16.* In quo quidem ſenſu intelligendi ſunt DD. aſſerentes, aſſertioni Principis ſtandum eſſe, ut tenent plurimi relati à Barboſa *in dict. Clemen. 1. num. 6.* Caſtillo *d. cap. 6. num. 2.* Larrea *d. allegat. 60. num. 3.* In aliis verò Principibus Chriſtianis, qui magis purpuram, quàm Deum colunt, foventque hæreſes ad ſuum ſtatum ampliandum, & cum infidelibus, & hæreticis fœdus quotidie ineunt, etiam in dānum Univerſalis Eccleſiæ Catholicæ, minimè iſta extenſio facienda eſt: iſti enim nihil differunt, quoad veritatem affirmandam, ab infidelibus, & hæreticis; ſed rechnis, & mendaciis omnia peragunt, quibus nunquam aſſentiendum eſt, ſed cum eis cautè agendum.

9. Rurſus, etiam abſolutè loquendo deciſio illius Clementinæ intelligenda eſt, quando Princeps deponit de facto proprio, in quo ipſe verſatur, nec aliquo modo præjudicium tertio ſequitur; quo quidem caſu ejus aſſertioni ſtandum, non verò ſi res inter alios ageretur, & inde præjudicium tertii ſequeretur. Barboſa *ibidem, num. 1. & 2.* & ibidem Panormitanus. Farinacius *de teſtibus lib. 2. quæſt. 63. cap. 2. à num. 149.* Mieres *de Majorat. 4. part. quæſt. 1. limit. 1. num. 55.* Gabriel *lib. 1. con. tit. de probat. num. 6.* Cùm ergo in ſpecie, de qua loquimur, adſit præjudicium tertii: nempè vaſſallorum, qui ad contributionem non levem, ſed magnam coguntur; tum Princeps deponat, non de facto proprio, ſed de neceſſitate Regni, pendente à facto alieno; indè eſt, ut non facilè credatur, nec aſſertioni illius ſtandum ſit, niſi aliis adminiculis & comprobationibus de neceſſitate conſtet, ut. benè notat Caſtillo *d. cap. 6. num. 7.*

10. Quare ad rem deveniendo, diſtinctiq facienda eſt, quando Princeps per ſe imponit tributum independenter à conſenſu Regni, vel quando etiam interveniunt Comitia, & Regni Proceres. Et quoad primum dico, aſſertioni Principis ſtandum non eſſe, quando de neceſſitate teſtatur, ſi moraliter de contrario conſtet; tunc enim illa præſumptio, quæ ſtat pro Principis aſſertione, omninò eliditur, quando de veritate contraria conſtat. Ergo minimè illius aſſertioni ſtandum. Menochius *lib. 2. præſump. 10. n. 31. & conſ. 10. n. 25.* Craveta *de Antiq. 1. p. n. 13.* Barboſa *in d. Clem. 1. n. 7.* Diana *d. 1. p. tract. 3. reſol. 11. in fine.*

11. Si verò non conſtet de contrario; ſed ſimus in dubio, aſſeratque Princeps, neceſſitatem urgere ad imponendum tributum, diſtinguo; quando enim tributum immediatè fit ad cauſam publicam ſuccurrendam, veluti ad bellum, tunc credo aſſertioni Principis eſſe ſtandum, ſi ipſe per ſe gerat bellum, & neceſſitatem illam præ manibus habeat; nam tunc Princeps teſtatur de facto proprio, & in his, quæ pertinent ad ſuum officium perſonaliter ab ipſo exequutum: Ergo neceſſariò credendus, quia tunc maxima irreverentia fuiſſet illius aſſertioni non ſtare, *l. Reprehendenda, Cod. de inſt. & ſubſt.* Larrea *d. alleg. 60. num. 1.* & de mendacio argueretur in re, quam ignorare non poterat. Maſtrillus *de Magiſtratib. lib 3. cap. 4. à n. 51.*

12. Si verò Princeps, domi maneat, nec bellum, nec neceſſitatem illam, niſi per relationes agnoſcat, ejus aſſertioni ſtandum non eſt; illa enim cognitio à relatione aliorum pendens, eſt valde fallax, *cap. A nobis 28. de ſent. excommunicat.* ubi Scribentes: nec deponit Princeps de facto proprio, ſed alieno, & in aliorum præjudicium: quare non eſt credendum, plures enim Reges ſiniſtris relationibus falluntur; hi enim, qui Regibus deſerviunt, plerumque ambitione laborant, inde fallaciſſimi exiſtunt, ut benè Salluſt. *in Catil.* ait: *Ambitio multos mortales dolоſos fieri ſubegit, aliud clauſum in pectore, aliud in lingua habentes.* Quin potiùs apud Marquez *in ſuo Gubern. lib. 2. c. 7. §. 2.* ſenſerunt aliqui Reges ad bonum Reipublicæ mentiri poſſe; nam cùm agant ſemper cum perſonis eos fraudare volentibus, niſi mendacio ab eis eripi non valent: quod licèt quotidie accidat, attamen illicitum rectè ſcripſit Marquez *ubi proximè.*

13. Quamobrem in iis, quæ Principes per ſe non peragunt, ſed in quibus agnitio neceſſitatis publicæ pendet ab aliorum relatione, credendi facilè non ſunt ex ſola illorum aſſertione; ſed aliundè petenda eſt cognitio illius neceſſitatis; quia tunc Princeps non redarguitur de mendacio, ſed quod alij Principem deceperunt. Decianus *lib. 1. conſ. 18. num. 274.* Maſcardus *lib. 3. de Probat. concluſ. 1227. à num. 35.* Farinacius *d. quæſt. 63. num. 147. & num. 176.*

14. Aliæ enim ſunt neceſſitates, quæ immediatè tangunt Principem, veluti quando tributum imponitur ad ejus ſufficientem ſuſtentationem, vel ad filium ducendum, vel nubendam filiam; agitur enim principaliter de commodo Principis, & tantùm de utilitate publica per redundantiam, vel conſequentiam: & in hoc caſu minimè ſtandum aſſertioni Principis; nam principaliter agitur de ejus utilitate & commodo, in quo errorem facilè ſuſcipere poterit ob proprium amorem, & filiorum: tum quia teſtis eſſet in cauſa propria, & ideò non credendus, quare ejus aſſertioni aſſentiendum non eſt. Oldradus *conſ. 120. num. 2.* Grammaticus *deciſ. 105. num. 11.* Farinacius *d. quæſt. 93. num. 171.*

15. Si verò Princeps ex ſtatuto, vel conſuetudine tributum imponere non poſſit per ſe, ſed ſimul cum Comitiis, vel Parlamentis, tunc etiam diſtinguendum eſt; ſi enim dubium exiſteret ex parte populi, nunc aſſertioni Principis ſtare debemus, ſimul cum conſenſu Procuratorum: Et ratio eſt, nam tunc non eſt ſola aſſertio Principis, ſed plurium aſſerentium certam eſſe neceſſitatem imponendi tributum. Ergo credendus eſt Princeps ſimul cum Comitiis. Grammaticus *deciſ. 65. num. 62.* Tapia *lib. 4. de legibus, queſt. 11. art. 4.* Si verò conſideremus ipſos Parlamentarios, ſeu Procuratores, reſpectu Principis aſſerentis neceſſitatem tributi, tunc Procuratores, ſeu Parlamentarii debent credere, prout ſuprà explicatum eſt.

16. Rurſus caſus accidere valet, prout in Hiſpania quotidie evenit, ut tributum non imponatur, propter Regni neceſſitatem, ſed propter alia Regna, ſeu provincias Regno Caſtellæ adjacentes, quia forte ab hoſtibus

stibus infestantur. Et in hoc casu à peritissimis viris illud est resolutum, ut possit imponi tributum in Regno Castellæ ad defensionem aliorum Regnorum, seu Provinciarum adjacentium. Idque probant, nam sicut membra tenentur capiti subvenire, & defendere; similiter caput tenetur, quando membra offensionem patiuntur; totum enim nequit defendi, nisi reciprocentur membra, & caput ad ejus defensionem.

17. Cæterùm id pertinet ad authoritatem, & decorem Principis, quæ valde necessaria est ad Regni conservationem, & defensionem, *cap. Non sunt audiendi 56. 11. quæst. 3.* Adam. Contzen. *lib. 8. Polit. cap. 4. §. 3.* Alias si sua Regna, aut Provincias adjacentes non defenderet, opinione deperdita, facilè ab hostibus bellum inferretur, ac ad ruinam devenirent; idcircò ne hoc damnum perveniat, justa erit causa tributi, ut hæc Regna defendantur.

18. Tum interim procul debet esse bellum à principali Corona, & pacatâ Republicâ, vivitur absque bellorum damno, & ruina; quapropter erit justissima causa tributi defendere Regna, vel Provincias adjacentes, ut explicat Vasquez *de Restitut. cap. 6. §. 3. dub. 1. num. 6.* Delbene *de Comitiis, dub. 14.* Balaseda *de Collect. quæst. 2. num. 10.* Larrea *allegat. 62. per tot.* Castillo *lib. 6. cap. 41. num. 80.* Diana *1. p. tract. 5. resolut. 3.*

19. Verùm hæc doctrina indiget explicatione. Si enim Regna, aut Provinciæ istæ adeò adjacent Regno principali, ut contiguæ sint, ex quibus commodum percipit Regnum principale, tunc justissima est causa tributi in Regno principali; nam ex eo quod defendit illorum commodum, proprium defendit; nam ex illis Provinciis percipit utilitatem. Ergo erit illarum defensio justissima causa tributi.

20. Si verò non contiguæ sint, sed longinquæ, ex quibus nullum commodum percipit Regnum principale, veluti Belgium respectu Hispaniæ, tunc non videtur illarum defensio justa causa tributi. Ratio est, nam cùm Regnum principale nullum ab alio percipiat commodum, si ad illius defensionem depauperetur, & tributa persolvit, deficit illa ratio formalis justificationis tributi; quapropter nequit imponi. Idque in exemplo proposito Belgarum facile demonstrabitur; nam cùm Reges Hispaniæ illas provincias jure hæreditario haberent remotas à principali Corona, ex quibus nullum commodum percipit Hispania; cùm tamen illas defendere intenderint, totam Hispaniam devastarunt, profusis thesauris suis, & Nobilium Hispanorum sanguine inutiliter effuso; & tam Hispania, quàm Belgium deperditum exstitit, ut benè consideravit Britanius *ad Philip. Comum, cap. 116. lit. K*; qui *lit. M*, scripsit Provincias illas, nec Ludovicum XI. Franciæ Regem, nec Edoardum Angliæ percipere voluisse, utpotè periculosissimas, & magnarum expensarum ad earum defensionem. Ipse Britanius latè *cap. 63. lit. O*: quod similiter effecit postea Franciscus I. Galliarum Rex., cui Imperator Carolos V. Flandriam concedebat ad matrimonium sui filii; verùm ipse acceptare renuit. Ergo in similibus Regnis, seu Provinciis nequit admitti similis doctrina. Araujo *dict. disput. 12. difficult. 2. num. 10* Marinis *observat. ad decis. 160. num. 2.*

21. Sed dices, quod licèt id non sit necessarium ad utilitatem, est tamen necessarium ad decorem, & authoritatem Principis, ut dicunt Contrarii: Ergo erit causa sufficiens, ut possit imponi tributum. Sed tamen respondendum, honorem, & authoritatem Principis minimè debere consistere in aliqua vana, & inutili reputatione, nisi etiam utilitatem gravem contineat; quapropter Reges aliqui parvipenduntur, qui solùm ad animi, & futilis vanitatis ostentationem permulta & operosa bella gessêre, ex quibus nihil penitùs utilitatis percepêre, sed solùm eorum sumptibus Regnorum opes exhausêre, illustriumque virorum sanguinem perperam profudêre, ut benè considerat Petrus Barbosa *in sua Polit. tract. 1. decis. 4. à fol. 75.* Cùm ergo, ut supponimus, Regna, seu Provinciæ nullius sint utilitatis, quin potiùs gravissimarum expensarum, nequit rectè justificari tributum ad illas defendendas ex solo Principis decore.

22. In quo quidem casu benè ager Princeps, si illas dimittat, & Principi sui sanguinis concedat, aut alteri, de quo bonam societatem speret; at si sint in partibus, ubi id non possit fieri, deserat, prout quotidie fit in Africa, & fecit etiam Joannes III. Lusitaniæ Rex, dimittens Azamoram, Casi, & Arsillam, Barbosa *in dict. Polit. de. iis 5. à fol. 78.* Nec enim tanto damno velit Provincias longinquas conservare ex sola vanitate, prout Ludovicus XIV. Galliarum Rex, præstantissimus Princeps, belli, pacisque arbiter insignissimus, paucis ab hinc annis dimisit Messinam, & Augustam, Trinacriæ urbes, à quibusdam rebellibus sibi traditas; nam cùm prospiceret, minimè ad Regni Franciæ utilitatem deservire, nisi ad magnos sumptus, & periculosissima bella, illas deseruit. Exemplum autem tam magni Regis difficultatem absque dubio relinquit. Quamobrem minimè ad similia Regna, aut Provincias sustentandas possunt tributa imponi, sed dimittenda sunt.

23. Nec denique majoris ponderis est aliud fundamentum appositum à contrariis nempè bellum procul abesse, utilitatem maximam esse dicentes. Nam quando hæc Regna, seu Provinciæ longinquæ sunt, hostes contigui illius provinciæ bellum tam procul non adducunt; si verò etiam adjacent ad regnum principale, similiter bellum cum principali Regno geritur, prout Galli nostri vicini, qui si adversùs Belgas, aut Italos nostros dimicent, statim Hispaniam aggrediuntur, unde necesse est, ut per nostros bellum geratur ad magnam diversionem, aut oppressionem; quapropter fundamentum illorum nullius est ponderis.

24. Prorsus aliud requisitum est necessarium ad imponendum tributum, nempè forma, seu proportio; non enim justum est, ut æqualiter omnes persolvant, sed juxta facultates, & conditionem uniuscuiusque; plus enim à divite, quàm à paupere solvendum est, cæteris paribus: id enim pertinet respectu Communitatis ad justitiam distributivam, & redundat in commutativam respectu singulorum. D. Thomas *2. 2. q. 63. art. 4.* Tum etiam proportio servanda est, ne pauperes vasalli majoribus onerentur tributis, quàm solvere possint: tum si super re immobili imponantur, non debent excedere quantitatem moderatam, consideratis fructibus, laboribus, & expensis. Suarez *de legibus, lib. 5. cap. 16. à num. 1.* Villalobos *dict. tract. 8. difficult. 13. num. 5.* Molina *tract. 2. disput. 668. à num. 1.* Castillo *lib 6. de tertiis, cap. 41. num. 79.* Marquez *en su Governador, lib. 1. cap. 16. §. 3.* Parra *in dub. Appendicis, num. 6.* Diana *2. part. tract. 3. resol. 5.* Antuñez *d. cap. 24. num. 99.*

25. Undè gravissima dissertatio est, an tributum impositum in rebus necessariis ad vitam, injustum sit, necne, prout impositum est in Castella illud dictum *Sisa.* Prima sententia asserit injustum esse. Ducitur, nam tributum non est imponendum in rebus necessariis, sed tantùm in rebus negotiationis, & commercii, *l. Universi 5. leg. Omnium 6. C. de Vectigalibus, l. 5. tit. 7. part. 5.* Ergo simile tributum injustum est. Tum ratione probatur; nam si imponitur in iis rebus necessariis, debita proportio nequit servari, quin pauperes magis gravantur, quàm divites, quia hæc utensilia minutim emunt. Ergo simile tributum injustum est. Quapropter Driedo *lib. 2. de libertate Christiana,*

cap. 5. ſcripſit, ſimilia tributa damnat eſſe de Jure Civili, & Canonico, *in cap. Quanquam* 3. *de Cenſibus*, *lib.* 6. tenent hanc ſententiam Cajet. Hoſtienſis, Ledeſma, Soto, Toletus, & alii apud Suarez *d. cap.* 6. *num.* 2. & apud Tapiam *dict. lib.* 4. *quæſt.* 11. *art.* 6. *n.* 3. Sayrus *de cenſur. lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 9. Bertazolus *volum.* 1. *conſ.* 207. *num.* 4. Rolandus *vol.* 3. *conſ.* 42. *n.* 28. Becius *conſ.* 96. *num.* 5. & 18. dicit probabile Bonacina *de Contract. diſp.* 2. *quæſt.* 9. *punct.* 1. & Tapia *d. art.* 6. *num.* 4. ubi contrarium dicit probabilius.

26. Secunda ſententia tenet contrarium, nam ſimile tributum non opponitur juri naturali: & probatur, quia ſi opponeretur, fuiſſet propter improportionem, quæ in illo adverſaretur: ſed nullo modo adeſt, nam pauperes pauca emunt, plura divites: quapropter moraliter loquendo, proportio obſervatur; non enim in imponendis tributis æqualitas mathematica requiritur, ſed moralis, & poſſibilis, ſecundùm prudentiam, quæ quidem in hoc tributo obſervatur: Ergo non opponitur juri naturali.

27. Nec opponitur juri poſitivo; nam licèt jura illa *in dict. l. Univerſi* 5. *l. Omnium* 6. dicant, in rebus neceſſariis non eſſe imponenda tributa; leges tamen iſtæ non ligant extra Imperium, & lex Partitæ ob contrariam conſuetudinem derogata eſt. Nec Jus Canonicum aliquid in contrarium decidit; nam caput *Quanquam*, caput *Super quibuſdam*, & Bulla Cœnæ tantùm loquuntur de tributis impoſitis abſque legitima poteſtate, ut cum aliquibus notat Suarez *dict. cap.* 16. *num.* 4. non verò prohibet tributa imponere ſuper rebus neceſſariis. Hanc ob rem, quoties alia adſint requiſita, rectè ſimile tributum imponitur. Suarez *cap.* 16. *à num.* 3. Tapia qui plures dat, *d. art.* 6. *num.* 4. Vaſquez *de Reſtit. cap.* 6. §. 3. *dub.* 1. Cruz *Direct. part.* 1. *præcept.* 7. *art.* 3. *dub.* 1. Layman *de Juſtit. tract.* 3. *part.* 1. *cap.* 3. *num.* 3. Molina *dict. diſput.* 668. *num.* 2. Diana 2. *p. tract.* 3. *Miſcell. reſol.* 28. Caſtillo *d. cap.* 41. *num.* 79. *verſ. Sic etiam*, Bobadilla *in Polit. lib.* 5. *cap.* 5. *num.* 17.

28. In re tamen animadvertendum, aliquas eſſe res neceſſarias præcisè ad pauperes, & miſerabiles perſonas, quibus ſimpliciter neceſſariò utuntur, ut eſt panis, caro bovina, vel ovina, & ſagum; in his igitur imponere tributa, res inhumana eſt, & contra ipſam naturam, nec æquitas ipſa naturalis id permittit, ut cum Navarra rectè animadvertit Layman *d. cap.* 3. *num.* 3. *ad fin.* In pane eleganter id ſcripſit Magiſter Joannes Martinez *in ſuis Politic. diſſert.* 5. Parra *dict. dub. num.* 7. Tapia *dict. quæſt.* 11. *art.* 8. & 9. Ratio eſt, nam hæ res ſimpliciter ſunt neceſſariæ pauperibus ad conſervandam vitam, & ſolùm miſerabiles perſonæ illis utuntur, non ita divites, & qui habent neceſſaria: Ergo fuiſſet contra ipſam naturam imponere tributum, abſque aliqua proportione, ſolis pauperibus, relictis aliis, in his rebus, quibus ſimpliciter indigent ad conſervandam vitam.

29. Cæterùm probatur, nam pauperes immunes ſunt à tributis, *l.* 4. §. *Imps*, *ff. de Mun. & Honorib.* Mena *lib.* 2. *var. quæſt.* 21. *num.* 128. Velaſco *de Privileg. pauper.* 1. *part. quæſt.* 37. *num.* 11. Solorzanus *de Jur. Indiarum*, *tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 16. *n.* 28. Unde ſequitur, immunes eſſe debere res, quibus neceſſariò ipſi utuntur, aliàs contra naturale jus gravarentur in rebus ſibi ipſis neceſſariis ad conſervandam vitam.

30. In aliis verò rebus non ita pauperibus neceſſariis, verùm quæ ſunt communes divitibus, & aliis perſonis, admittenda eſt ſecunda ſententia; nam, ut ſcripſit Molina *dict. diſput.* 668. *num.* 2. hæc tributa ſenſim, & minutim ſolvuntur abſque moleſtia populorum; tum etiam excuſantur exactores graviter illos gravantes; quapropter à populo tributa iſta majori facilitate, & ſine moleſtia recepta ſunt: aſt hodie, cùm populi pro his ſolvendis capitentur, ad exactionem rigoroſam devenerunt, tum à Publicanis graviſſimis moleſtiis pergravantur, ut capiceturs; unde illud commodum à Molina perpenſum parvi ponderis eſt.

31. Illud verò prætereundum non eſt, aliquas conditiones eſſe neceſſarias ad juſtificationem hujuſcemodi tributi. Prima, ut ſit neceſſitas ſingularis Reipublicæ; cui aliter occurri non valet. Secunda, ut ſit per breve tempus. Tertia ut ſit quantitas parva. Quarta ut ſit in rebus communibus utenſilibus, ab omnibus recipiendis, ut proportionatum ſit tributum, ut cum Medina & Navarra notat Villalobos *dict. difficult.* 13. *num.* 6. quare in praxi vix juſtificatur hoc tributum. Vide Tapiam *dict. quæſt.* 11. *art.* 7.

Alterum eſt etiam requiſitum ad juſtificationem tributi, ne perſonæ exemptæ ad illius ſolutionem cogantur, ac in illo comprehendantur, aliàs contineret injuſtitiam in præjudicium illius qui ex legitimo privilegio à tributis eximitur: iſti enim ſunt Eccleſiæ, & Eccleſiaſticæ perſonæ, *cap. Non minùs* 4. *cap. Adverſus* 7. *de Immunit. Eccleſiarum*, *cap. Quanquam* 4. *de Cenſibus in* 6. *cap. Clericus* 3. *cap. fin. de Immunit. Eccleſiarum in* 6. *Clement.* 5. *eod. tit. l. Placet*, *Cod. de SS. Eccleſiis*, *l. Sancimus*, *Cod. eod. tit. Authent. Item nulla*, *Cod. de Epiſcop. & Clericis*, *l.* 50. *cum ſeq. tit.* 1. *part.* 1. *l.* 3. 11. & 12. *lib.* 1. *Recopilat.* Idque Jure naturali, & Divino, & poſitivo procedit, ut doctiſſimi viri ex aliquibus Scripturæ teſtimoniis deducunt, præcipuè *Matth. cap.* 27. *verſ.* 25. quorum placita hic recenſere longum eſſet. Verùm ratione probat D. Thomas 2. 2. *quæſt.* 16. *art.* 1. Nam Eccleſiæ, & Eccleſiaſticæ perſonæ ſunt immunes à juriſdictione Principis ſæcularis, *cap.* 2. *de judiciis*; quare nequeunt per legem tributi eos aſtringere. Tum peculiari deputatione ſunt dicatæ Eccleſiæ, & Eccleſiaſtici ad cultum divinum, quapropter ſunt honorificè tractandi, & liberandi à tributorum exactione, ne implicentur negotiis ſæcularibus, & ut ſæculares tractentur. Suarez *contra Reg. Angliæ*, *lib.* 4. *cap.* 22. Molina *de Juſt. tract.* 2. *diſp.* 670. Parra *in dict. dub. Appendicis*, *à num.* 8. Guttierrez *de Gabellis*, *quæſt.* 92. *à num.* 17. Antonellus *de Regim. Eccleſiæ*, *lib.* 4. *cap.* 5. Marta *de Iuriſdict.* 4. *p. caſu* 1. *cum ſequent.* Caſtillo *lib.* 6. *controv. cap.* 9. *à n.* 18. Mena *Pract. lib.* 2. *q.* 21. §. 4. *n.* 174. Barboſa *de univ. jur. lib.* 1. *cap.* 39. §. 5. Belletus *diſquiſit. Cleric. tit. de Exempt. à muneribus*, Laſtra *ad tit. de Conſuet. quæſt.* 3. *n.* 58.

32. De hac verò immunitate Clericorum plura ſcripſerunt DD. Sed ô tempora! ô mores! res tantùm ſpeculativa eſt; ſtatus enim Clericorum tanto ſubſidio, excuſato, donativis, & tributis inſeparabilibus, ac fiſſis gravatur, ut pluſquam ignobiles laici pergraventur. Id tamen Bullis Romanorum Pontificum adeptis imponitur: ſed quomodò impetrantur, Deus Optimus Maximus judicabit; quanto enim experimento capimus, Regnum tantis ſubſidiis, donativis, & fiſſis Eccleſiarum, & Eccleſiaſticorum præſtitis, tanquam impari pondere oppreſſum ruere, etiam Bullis adeptis, prout accidit aliquibus Principibus, quos etiam poſt obtentam licentiam Pontificis graviter Deus caſtigavit, ut refert Araujo *dict. diſput.* 12. *difficult.* 2. *num.* 16. Optimum quidem argumentum, non rectè impetrari: de re tamen non judico.

33. Sed ut aliqua dicamus, diſquiramus, an Eccleſiaſtici teneantur contribuere in neceſſitate communi etiam Laicis, & Eccleſiaſticis? Et in re illud animadvertendum, dupliciter id accidere poſſe. In primis, quando neceſſitas ipſa immediatè attingeret ipſos Eccleſiaſticos in particulari, quo quidem caſu rectè ad contributionem obligantur, utpotè ſi contributio poneretur ad cuſtodiendas vineas, ubi etiam ſunt Clericorum; vel ad diverendum flumen in agros etiam Clericorum irruens, vel ut irrigaret, & alia hujuſmodi.

modi. Ratio est, nam hæc contributio non respicit utilitatem communem, sed privatam ipsarum Ecclesiarum, & Clericorum; quapropter ex justitia solvere tenentur, quia commodum privatum percipiunt, *l.* 12. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat.* Sanchez *cons. lib.* 2, *cap.* 4. *dub.* 55. *num.* 5. Tapia *dict. quæst.* 11. *art.* 19. *à num.* 1. Morla *in Emporio*, 1. *p. quæst.* 16. *num.* 21. Otero *de Regalis*, *cap.* 18. *num.* 11. Fermosinus *in cap. Ecclesia S. Mariæ, de Const. quæst.* 11. *per tot.* Capponi *tom.* 4. *disceps.* 313. *n.* 29. Balmaseda *de Collect. quæst.* 19. *n.* 19. Delbene *de Immunit. cap.* 5. *dub.* 16.

35. Quo quidem casu licentia Summi Præsulis necessaria non est, quia id non concernit utilitatem publicam, ut loquitur textus *in dict. cap. Adversus.* Nec attendendum, an adsint bona propria oppidi ad id efficiendum, quia bona illa sunt destinata ad utilitatem publicam, non verò ad privatam, etiam Ecclesiasticorum, *l.* 11. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat.* ubi Azevedus *n.* 4. Sanchez *d. dub.* 55. *n.* 6. *&* 7.

36. Secundo modo valet evenire hæc necessitas, scilicet quando competit in generali ad omnes, tam Laicos, quàm Clericos, ut pontium, seu murorum constructio, refectio fontium, viarum reparatio, pellere hostes, aut ab eis se defendere, custodire apertè Civitatem, vias à latronibus, & alia hujusmodi necessaria.

37. Et in hoc casu duæ sunt sententiæ. Prima affirmat, Clericos teneri ad has contributiones impositas à Principe, vel ab aliis Ministris sæcularibus, *l. Ad instructiones* 6. *Cod. de SS. Ecclesiis*, *l.* 20. *tit.* 32. *part.* 3. *l.* 11. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat.* Quæ jura clarè hanc sententiam probant. Tum probatur *ex cap. Pervenit* 2. *de Immunit. Ecclesiarum*, ubi asseritur, Clericos teneri ad vigilias murorum, ut melius Civitas custodiatur, quæ quidem causa communis est laicis, & Clericis; & tamen non excusantur: Ergo nec ab aliis contributionibus communibus generaliter Clericis, vel Laicis. Deindè ratione probatur, nam hæ contributiones tributa non sunt, sed expensæ, quæ ex necessitate faciendæ sunt inter cives ad conservandam civitatem, & ad commodum; tam sæcularium, quàm Ecclesiasticorum. Ergo Clerici, aut Ecclesiæ debent ad has contributiones obligari, saltem ex æquitate, dum Ecclesiæ, & Ecclesiastici illud commodum percipiunt. Gregorius *in l.* 54. *tit.* 6. *part.* 1. *verbo En las calçadas*; Gutierrez *Pract. lib.* 1. *quæst.* 3. *num.* 1. Azevedus *in l.* 11. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat. num.* 2. Mena *d. quæst.* 21. §. 4. *num.* 213. Narbona *in l.* 57. *tit.* 4. *lib.* 2. *Recopilat. glossa un. num.* 16. Barbosa *lib.* 2. *Polit. cap.* 18. *num.* 302. Oliva *de for. Ecclesiæ*, 1. *part. quæst.* 39. *num.* 8. Salgado *de Protect. Reg. part.* 3. *cap.* 5. *num.* 9. dicit probabilius Sanchez *d. dub.* 55. *num.* 13. Amaya *in l.* 3. *Cod. de Annon. lib.* 10. *num.* 36. Antuñez *de Donat.* 3. *p. cap.* 2. *num.* 10.

38. Secunda sententia tenet contrarium, *ex cap. Non minùs* 4. *de Immunit. Ecclesiarum*, ubi in specie loquitur textus de Fossatis, & aliis expeditionibus necessariis ad custodiam communem, tam Laicorum, quàm Clericorum; verùm asserit textus, illas Clericos non debere: Ergo immunes sunt à similibus contributionibus. Cæterùm ratione probatur. Nam in eo stat privilegium Clericorum, ut quanvis commodum in his rebus percipiant, ob honorem tamen, & reverentiam minimè ad tributum veniant, prout etiam Nobilibus conceditur ob sua, aut Majorum facinora egregia. Denique, nam si in his Clerici gravarentur, eorum immunitas à tributis fere ad nihilum reduceretur; quapropter in his contributionibus non debent contribuere, ut tenent plures, quos refert Sanchez *dict. dub.* 55. *num.* 12. Diana qui plures refert 1. *p. tract.* 1. *resol.* 38. Layman *in Summa, lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 6. *num.* 6. Tapia *dict. lib.* 4. *art.* 19. *à num.* 4. Delugo *de Just. disput.* 36. *sect.* 8. *num.* 123. Molina *dict. tract.* 2. *disput.* 672. *num.* 4. Luca *in Theatro Just. tom.* 2. *de Regalibus, differt.* 59. *num.* 3. Delbene *dict. cap.* 5. *dub.* 17. Beller. *ubi supra*, §. 2. *à num.* 1.

39. Tertia sententia asserit, in his contributionibus Clericos ex nulla obligatione teneri ad tributum, sed tantùm ex quadam honestate, & de consilio. Idque significatur *in dict. cap. Non minùs*, quatenus asserit, Clericos ad id non esse cogendos, sed quod laici ab eis recipiant quidquid dederint: tum quia nulla est obligatio Juris Canonici: nec lex, aut dispositio laicalis potest eos comprehendere: Ergo Clerici ad similes contributiones non tenentur ex aliqua obligatione, sed tantùm de honestate. Panormit. *lib.* 1. *cons.* 3. *num.* 1. cujus verba refert Suarez *contrà Regem Angl. lib.* 4. *cap.* 26. *num.* 4.

40. In re tamen, ex juribus pro utraque parte adductis nihil certum potest deduci; nam DD. utriusque sententiæ omnibus interpretamenta parant, dicunt enim legem *Ad instructiones*, & alia jura civilia, recensita *num.* 45. nihil ad rem probare posse, quia cùm sint jura sæcularium Principum, nequeunt immunitatem Clericorum lædere. Textus verò *in dict. cap. Pervenit*, plura accipit interpretamenta, ita ut Abbas, & alii non summent propter varia interpretamenta. Illud verò magis consonum videtur, ut intelligatur in urgentissima necessitate, quando laici ad custodiam civitatis non sufficiant. Barbosa *de univ. lib.* 1. *cap.* 39. §. 5. *num.* 44.

41. Textus *in dict. cap. Non minùs*, non inquit, Clericos hæc tributa, ac fossatas non debere, sed non esse à laicis cogendos ad eorum contributionem, sed id poterit facere Judex Ecclesiasticus. Tum etiam, quia quanvis committatur arbitrio Ecclesiasticorum, non est quia illas contributiones non debent, sed quia eorum arbitrio committitur expendere necessitatem, quæ sit sufficiens ad contribuendum, ut latè expendit Sanchez *dict. dub.* 55. *num.* 13. quare ex variis interpretamentis hæc jura utramque sententiam sufficienter non probant.

42. Undè asserendum, duobus modis posse venire ad similes contributiones. In primis quàdo pontes, muri, vel viæ construerentur ad ornatum, vel ad utilitatem futuram, vel communem præsentem. Secundò quando immineret necessitas extrema, vel gravissima, ut construerentur, vel alia essent facienda ad præcisam defensionem ex urgentissima necessitate belli, aut pacis tuendæ, vel gravissima utilitate. Quoad primum assero, minimè Ecclesiasticos teneri ad contributionem, quidquid resistat Castillo *de Tertiis*, *lib.* 6. *cap.* 9. *à num.* 10. Id (non obstantibus interpretamentis) probat textus *in dict. cap. Non minùs.* 4. *& cap. Adversùs* 7. *de Immunit. Ecclesiarum*, qui quidem loquuntur de iis contributionibus, quæ fiunt à Consulibus Civitatum ad has communes expeditiones: verùm Pontifex sub anathemate asserit, minimè Ecclesias, nec Ecclesiasticas personas gravandas esse; erat enim tunc impositio contributionis, vel ad ornatum, vel ad utilitatem futuram, quando non urgebat necessitas, quia si urgeret, arbitrio, & licentiæ Summi Præsulis, vel Episcopi, & Cleri relinquit arbitrandum. Undè constat, quod nisi extrema, aut gravissima urgeat necessitas, minimè Clerici, nec Ecclesiæ ad similes contributiones tenebuntur.

43. Cæterùm ratione probatur. Nam quodlibet bonum commune, sive pontium, sive belli, etiam pertinet ad Ecclesias, aut Clericos, ut partes communitatis: Ergo si quælibet utilitas publica fuisset causa sufficiens, ut Ecclesia, & Clerici contribuerent, quia ad eos bonum refunditur, privilegio immunitatis tributorum privarentur: Ergo non erit causa sufficiens illa utilitas communis ad Clericos, refusa, ut

trahantur;

trahantur ad tributum Eccleſia, & ejus Clerici. Tum probatur: nam immunitas ſtatus Eccleſiaſtici quoad tributa, non ſolùm eſt de iis tributis, quæ à Regibus, vel Supremis Principibus imponuntur; ſed etiam de iis, quæ à Conſulibus, vel Civitatibus, ut apertiſſimè probant textus *in dict. cap. Non minùs, cap. Adversùs.* Quod etiam decreverat Concilium Toletanum IV. *can.* 46. ibi. *Præcipiente Domino noſtro, atque excellentiſſimo Sefinando Rege, id conſtituit Sanctum Concilium, ut omnes ingenui Clerici pro officio Religionis, ab omni publica indictione, ac labore habeantur immunes.* Quare communiter DD. ab omni collecta immunes Clericos ſcripſerunt. Fagnanus *dict. cap. Non minùs, num.* 1. D. Gonzalez *num.* 6. qui plures dat. Ergo niſi neceſſitas graviſſima inſtet, ab iis etiam contributionibus poſitis à Conſulibus, vel Univerſitatibus, erunt immunes, nec ſolvere tenebuntur. Nec ſufficiet dicere, has eſſe expenſas; omnia enim tributa expenſæ ſunt, nec aliquo modo diſtinguntur, niſi quia gabellæ aliquæ ſunt ad expenſas totius Regni, alteræ ad alicujus Provinciæ, ſeu Civitatis. Ergo à ſimilibus contributionibus erunt liberi Clerici, & Eccleſiæ, ſi fiant tantùm ad ornatum, ſeu utilitatem futuram, vel communem, ut cum aliquibus advertit Sanchez *d. dub.* 55. *num.* 15.

44. Si verò contributiones iſtæ fiant causâ extremæ, aut urgentiſſimæ neceſſitatis, quoad primum excuſſio facienda eſt in bonis communibus, tum & laicorum, quæ quidem ſi ſufficiant, ſibi neceſſariis relictis, minimè ad cõntributionem Clericorum eſt deveniendum, ut aſſerit textus *in dict. cap. Non minùs*, ibi: *Ubi laicorum non ſuppetunt facultates.* Suarez *d. lib.* 4. *cap.* 26. *num.* 15. Nam ſi neceſſitas poſſit ſuppleri ex bonis communibus, nequit etiam in laicos imponi gabella, & multò minùs in Clericos. Delugo *d. diſp.* 36. *ſect.* 8. *num.* 125. Si tamen ex bonis laicorum, relictis ſibi neceſſariis, poſſit urgenti occurri neceſſitati, nec etiam ad tributum Eccleſiarum poterit deveniri, cùm ex laicorum bonis de jure ſunt hæ neceſſitates ſuccurrendæ, & in eorum defectu Clerici tenentur: Ergo ſi ex bonis communibus, aut laicorum ſimiles neceſſitates ſuccurri potuerint, nequeunt Eccleſiæ, ſeu Clerici gabellari. Diana 5. *part. tract.* 1. *reſolut.* 11. & 1. *part. tract.* 1. *reſol.* 132. Delugo *dict. num.* 125. Borellus. *conſ.* 74. *num.* 32. Decianus *conſ.* 51. *num.* 31. *lib.* 2. Gratianus *diſcept.* 390. *num.* 19. Tapia *dict. lib.* 4. *art.* 20. Delbene *dict. cap.* 5. *dub.* 20. Bellet. *d.* §. 2. *à num.* 7.

45. Suppoſito enim deficere facultates laicorum, tunc ad tributum, ſi urgeret neceſſitas extrema, ſeu graviſſima, debent venire Eccleſiæ, & Eccleſiaſtici, etiam in iis contributionibus pertinentibus ad generale bonum Regni, ſeu Reipublicæ, ut deciſum eſt *in dict. cap. Non minùs, dict. cap. Adversùs.* Et id optima ratione, nam immunitas tributorum conceſſa Eccleſiis, vel Eccleſiaſticis perſonis, nequit procedere in iis extremis, & graviſſimis neceſſitatibus communibus; hæ enim in legibus generalibus ſemper exceptæ videntur. Plures dat Caſtillus *lib.* 6. *cap.* 113. *num.* 15. 18. & 19. Bobadilla *lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 297. & neceſſitas facit licitum, quod aliàs eſſet illicitum, *l.* 2. *Cod. de navibus non excuſand. lib.* 11. *l. Cùm ad feliciſſimum, Cod. de quibus muner. vel præſt. lib.* 10. Caſtillo *dict. lib.* 6. *cap.* 19. *num.* 24. Larrea *allegat.* 59. *num.* 16. Quapropter in iis neceſſitatibus communibus, ſive extremis, ſive urgentiſſimis, Clerici, & Eccleſiæ tenentur ad contributionem. Cæterùm, nam ſuccurrere ſimilibus neceſſitatibus, quando laicorum non ſuppetunt facultates, piiſſima cauſa eſt, *l.* 11. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat. in fine*, & diximus *lib.* 1. *cap.* 2. *num. fin.* ad contributionem enim cauſæ piæ tenentur Eccleſiæ, & Eccleſiaſtici, & id ex propria ſua obligatione, ut alibi dicemus. Ergo in extrema, aut urgenti neceſſitate communi, & generali tenebuntur contribuere Eccleſiæ, & Eccleſiaſtici.

46. Idem eſt aſſerendum, quando non ſuppeterent facultates laicorum, & graviſſima fuiſſet utilitas Reipublicæ, ut decidunt textus *in dict. cap. Non minus. & cap. Adversùs.* Ratio eſt, nam quando adeſt graviſſima utilitas Reipublicæ, tunc realiter eſt graviſſima neceſſitas, ne perdita graviſſima utilitate, graviſſimum detrimentum patiatur; quapropter ſicut in neceſſitate gravi, ſeu extrema tenentur Clerici, & Eccleſiæ contribuere; ſimiliter quando adeſt graviſſima utilitas. Butrius *in d. cap. Non minùs, n.* 8. Cardinalis *num.* 9. Abbas *num.* 5. Fagnanus *n.* 25. Palao *tom.* 2. *Oper. Moral. tract.* 15 *diſput. un. à num.* 9. Parra *ubi ſuprà, num.* 12. Tapia *d. art.* 19. *num.* 5. Mena *var. lib.* 2. *queſt.* 21. *num.* 215. *verſ. Secundò*, Marinis *deciſ.* 36. *à num.* 2. Genuenſis *Pract. queſt.* 446. *per tot.* Gratianus *diſcept. cap.* 16. *num.* 21. & 25.

47. Illud verò obſervandum erit, ut quoties ad ſimiles neceſſitates Eccleſia, & Clerus debent contribuere, ſi Pontifex conſuli poteſt, neceſſariò eſt conſulendus: idque ſibi reſervavit *in d. cap. Adversùs*, ob imprudentiam inferiorum; Sedes enim Apoſtolica majori curâ, & vigilantiâ proſpiciet hanc neceſſitatem, tum ne facilè, & ex quavis cauſa Eccleſiæ, & Clerici ab exemptione ſpolientur, ſuntque ad id Bullæ Clementis, & Urbani VIII. Marta *de Iuriſdict. p.* 4. *cent.* 1. *caſu* 1. *num.* 32. Tapia *d. queſt.* 11. *art.* 21. Diana *tract.* 1. *reſol.* 11. *p.* 5. Delugo *d. diſp.* 36. *ſect.* 8. *n.* 127. Delbene *dict. cap.* 5. *dub.* 17. *num.* 18. D. Salcedo *lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 16. *de lege polit.*

48. Si verò neceſſitas urgeat, ita ut periculum ſit in mora, conſenſus Epiſcopi, & Cleri eſt neceſſarius, *dict. cap. Non minùs*, quorum arbitrio committitur neceſſitatem expendere, an ſit urgentiſſima, & caſus advenerit, ubi exemptio Clerum à contributione non liberet, quod optimè diſpoſitum; nam ſi Sæcularium relinqueretur arbitrio, perfacilè Clerici ab immunitate ſpoliarentur, cùm ad ſæcularium intereſſe id pertineret. Abbas *in cap. Non minùs, num.* 19. Sanchez *dict. dub.* 55. *num.* 28. Delugo *d. ſect.* 8. *num* 127. *in fin.* qui ex Suarez animadvertit, quod ſi de conſenſu Epiſcopi, & Cleri tributum fuerit inchoatum, negotio inducias concedente, conſenſus Apoſtolicus eſt petendus. Tapia *dict. art.* 21. *num.* 4. Carolus de Graſsis *de effectibus Clericatûs, effect.* 3. *à num.* 127. Caſtillo *dict. lib.* 6. *cap.* 9. *num.* 28. *verſ. Secundum requiſitum.* Tondutus 1. *p. quæſt. Benef. cap.* 30. *num.* 12. Delbene *d. cap.* 5. *dub.* 18, *per tot.* Guttierrez *lib.* 1. *Pract. queſt.* 3. *num.* 3. Salzed. *d. cap.* 4. *n.* 17.

49. In iis verò caſibus, quando Clerici ad contributionem tenentur, exequutio non eſt facienda per Judicem ſæcularem, ut aliqui dixerunt, vel pignora capiendo, *ex l.* 12. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat.* vel per apprehenſionem bonorum Eccleſiaſticorum, ut docet latè Bobadilla *dict. lib.* 2. *Polit. cap.* 18. *num.* 299. Vela *diſſert.* 45. *num.* 60. Hermoſilla *in l.* 3. *tit.* 5. *p.* 5. *gloſſ.* 1. *num.* 68. Balmaſeda *dict. queſt.* 19. *à num.* 21. Id enim adverſatur Juri Canonico *in dict. cap. Non minùs, cap. Adversùs*, dum petunt conſenſum Summi Pontificis, aut Epiſcopi, ſeu Cleri, ne in re aliquid illicitum procedat, nec ex arbitrio, nec ex cauſa laicorum, ſed totum per juriſdictionem Eccleſiaſticam fiat. Eſtque textus de Jure Regio *in l.* 54. *tit.* 6. *p.* 1. Tum etiam Clerici, & eorum bona immunia ſunt à laicorum juriſdictione per dependentiam perſonæ, in qua eorum eſt dominium; & verè, & realiter Clerici hujuſcemodi à privilegio fori exuerentur, dum per pignorationem, vel bonorum apprehenſionem, ad ſæcularium judicium traherentur: quapropter exactio facienda eſt à Judice Eccleſiaſtico. Sanchez *d. dub.* 55. *num.* 9. Tapia

dict.

dict. art. 21. *num.* 5. Guttierrez *pract. d. lib.* 1. *quæst.* 3. *n.* 10. & *de Gabellis, quæst.* 92. *à num.* 52. Mena *dict. quæst.* 21. *num.* 225. Diana 1. *part. tract.* 1. *resol.* 41. Delugo *dict. sect.* 8. *num.* 131. *vers. Contraria sententia*, Marinis. *lib.* 1. *cap.* 1. *sect.* 47. *num.* 17. Cevallos *quæst.* 899. *num.* 166. Capponi *tom.* 2. *discep.* 102. *num.* 97. Admittenda etiamen contraria sententia, quando Judex Ecclesiasticus noluerit facere exactionem, & periculum esset in mora recurrendi ad superiorem; quia tunc sæcularis facere posset exactionem, quia pertineret ad naturalem defensionem. Mena *d. quæst.* 21. *n.* 225. Capponi *tom.* 4. *discep.* 113. *n.* 17.

50. Excipiendi enim sunt Nobiles à tributo imponendo, *l. Rescripto* 6. §. *fin.* ubi gloss. *verbo Incolis*, *l. Munerum* 18. §. *Patrimoniorum*, ubi Bart. *ff. de Muneribus, & honoribus*, *l.* 14. *tit.* 14. *lib.* 6. *Recopilat.* In Castella verò Nobiles collectam ordinariam, vulgò *Pecho*, non solvunt, quo ab ignobilibus distinguuntur; ab aliis verò collectis immunes non sunt ob multitudinem Nobilium, qui si omnes ab aliis tributis eximerentur, Regnum, deperdito ærario, enervaretur. Garcia *de Nobilit. gloss.* 8. *num.* 8. Guttierrez *pract. lib.* 3. *quæst.* 14. *num.* 87. Mena *d. q.* 21. *num.* 245. Vincentius de Franchis *decis.* 280. In necessitatibus autem communibus collectantur: & idem in extrema, aut gravi necessitate, prout explicat Balmaseda *de Collect. q.* 29. *num.* 7. & 180. In imponendis tributis, illi etiam summa consideratione, & pietate sunt tractandi, scilicet agricolæ, ex quorum conservatione pendet tota Respublica, & nervi Regnorum dicuntur. Villalobos *d. diffic.* 13. *num.* 9. *in fine*. D. Salzedo *de leg. polit. lib.* 1. *can.* 22. *num.* 27.

51. Denique ad justificationem tributi requiritur, ut expendatur in illa causa, aut necessitate, ad quam concessum est, & impositum: tum etiam quantitas debet proportionari ad causam, & indigentiam, ne plus graventur vassalli, quàm par est ad succurrendam necessitatem publicam, & ut cessante causa tributi, cesset tributum. Villalobos *d. diffic.* 13. *num.* 9. Delugo *d. disp.* 36. *sect.* 2. *num.* 20. Valenzuela *cons.* 90. *num.* 46. Cabreros *de metu, lib.* 2. *quæst.* 23. *num.* 30. Solorzano *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 26. *num.* 16. Balmaseda *quæst.* 2. *num.* 15.

CAPUT X.

Prosequitur materia necessitatis publicæ. De Donativis, & penuria Panis.

SUMMARIUM.

Convenientius est, ut Princeps Regni necessitatibus occurrat donativis quàm tributis, num. 1. *Ad illa petenda debet bona sua excutere, & Procerum, num.* 2. *In petendis donativis debet Princeps requisita tributorum observare, num.* 3. *Ubi explicatur Tuschus. Supremi Principes tantùm petere possunt donativa, num.* 4. *Magnates verò non, nisi in quibusdam casibus ibi recensitis, num.* 5.

Nobiles non tenentur ad donativa, nisi urgente necessitate, num. 6. *Quod idem dicendum de Ecclesiasticis, extrema, aut urgentissima necessitate instante, numero* 7.

In gravissimis necessitatibus divites possunt compelli ad mutuandum, quod absque interesse solvendum, nisi ex equitate, ut ibi explicatur, num. 8.

An Princeps supremus possit ex causa rescindere contractus cum vassallis initos. Prima sententia negat, num. 9. *Secunda ita negat, etiam superveniente causa publica, n.* 10. *Tertia sententia affirmat, n.* 11. *Sed latè resolvitur, à num.* 12.

An causa publica, & necessitate urgente, possit Princeps revocare privilegia à se vel à suis prædecessoribus concessa, vel alias concessiones. Quæ in re plures sunt sententiæ. Distinguitur, num. 20.

Quando Privilegia, vel concessiones fiunt liberaliter, Princeps potest absque causa revocare, num. 21. *Alteri negant, quando jus fuisset quæsitum, ibid.*

Privilegium, vel concessio facta ad arbitrium, seu voluntatem Principis, absque causa valet revocari, num. 22. *Aliter si perfecta fuerit donatio, vel privilegium, erit causa necessaria, n.* 23.

Explicatur textus in l. 6. tit. 10. lib. 5. Recopilat. & in l. 15. ejusdem tit. *à n.* 24.

Si privilegium, aut donatio facta sit à Rege remuneratoriè, vel ex venditione, dicunt plures, etiam ex causa revocari non posse, num. 26. *Sed contrarium defenditur, num.* 27.

An ad revocationem standum sit assertioni Principis. Affirmant aliqui: alteri negant, num. 28.

Quando Princeps revocat privilegium, concessiones, aut contractus, damnum resarcire tenetur, num. 29. *Alteri negant sed distinguitur, n.* 30. & 31.

De necessitate annonæ agitur, num. 32. *Res quippe valdè necessaria est, & à Romanis maximâ curâ procurata, à n.* 33. *Quid significet Annona, n.* 35.

In necessitatibus gravibus annonæ, omnes ad vendendum frumentum coguntur, sive Nobiles, sive Ecclesiastici, num. 37.

Explicatur lex 1. & 4. tit. 25. lib. 5. Recopilat. *num.* 38.

An taxa frumenti sit observanda tempore sterilitatis. Prima sententia affirmat, à num. 39. *Secunda negat, num.* 40.

Resolvitur, à num. 43. *Explicatur* lex 1. cum sequenti tit. 25. lib. 5. Recopilat. *ibid.*

Agricolæ non tenentur ad taxam, num. 44. *Aliqui affirmarunt, non posse fieri taxam, n.* 46.

Princeps potest ponere taxam intra latitudinem justi pretii, ibid.

In mediocri sterilitate est servanda taxa, num. 47. *Secus in sterilitate magna, num.* 48.

Princeps non potest cogere vendere viliori pretio, nisi in extrema necessitate, aut gravissima, à n. 49.

Adveniente gravi sterilitate, potest Princeps novam taxam imponere, n. 67.

In necessitate gravi, & urgenti frumentum extrahi valet de domibus Nobilium, & Ecclesiasticorum, non de horreis, ubi sunt Decimæ Ecclesiasticæ, num. 52.

Sed non extrahendum id quo quis indiget ad usum suæ domus, & quo indigent agricolæ ad serendum, n. 53. *& pretium statim est solvendum, n.* 54.

Si pecunia, ut solvatur, non adsit ex bonis communibus, ad illam mutuandam possunt cogi Mercatores, & in subsidium Nobiles, & Ecclesiastici, ibid.

Aliàs potest imponi collecta, ibid. Quoad Ecclesiasticos explicatur, n. 55.

Tempore penuriæ ne permittant Prætores aliquem emere, nisi necessaria ad domum: possunt vicini petere, ut vendat triticum Civitas pro pretio minori, quæ emerit, n. 47.

Prætores non permittent tempore necessitatis extrahere frumenta: & si ibi vendantur, possunt retrahi, ibid.

Possunt etiam agricolæ cogi, ut frumentum ad Civitatem afferant, & ad id possunt assumi jumenta, pretio soluto, n. 58.

An qui tenentur solvere decem fanecas tritici, superveniente sterilitate, adimpleant solvendo pretium. Prima sententia affirmat, num. 59. *Secunda negat, à n.* 60. *Resolvitur, à n.* 61.

1. NEceſſitas publica, non ſolùm tributis, & vectigalibus ſuccurritur, ut dictum eſt, verùm etiam donativis petitis à Principibus, quæ quidem petere aliquando convenientius eſt, quàm gabellas imponere, cùm odioſiſſimæ ſint, & graviter populos irritent & onerent. Is enim modus donativorum magis eſt lenis, & animos vaſſallorum conciliat, & liberali animo conceduntur, dum ſciant vaſſalli pro unica vice peti, tantùm ad ſublevandam neceſſitatem quam in petendo manifeſtè proponet Princeps. In Regnis, ſeu Provinciis, in quibus ad tributum difficillimè pervenitur, donativa petere utique Principi erit magis conforme.

2. Obſervet tamen Princeps in petendis donativis, ne ad illa perveniat quando aliter ex bonis propriis, aut aliundè valet neceſſitati ſubveniri. Quapropter Baldus *in dict. cap. Conquerente* 16. *de offic. Ordin. num.* 5. ſcripſit, Principem ſubſidium, ſeu donativum petere non poſſe, niſi à ſeipſo priùs petierit, hoc eſt, niſi excuſſo patrimonio, & aliis bonis, quibus neceſſitati occurrere poſſet. Quamobrem laudantur plures Principes, qui ne manus ad vaſſallorum bona porrigerent, etiam propriam ſupellectilem vendiderunt, prout Nerva, Marcus Antonius Pius, Iſabella Belgarum Principiſſa, & altera noſtrorum Catholica Regina, ſua propria ornamenta militibus concedens, *Authent. Ut judices ſine quoquo ſuffragio, collat.* 2. Menchaca *Illuſtr. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 10. Staibanius *cent.* 2. *reſol.* 200. *à num.* 41. Larrea *allegat.* 59. *num.* 27. & *deciſ. Granat.* 76. *num.* 19. qui animadvertit, non ſolùm bona Principum, ſed etiam Procerum expendenda antequam ad tributum, ſeu donativum perveniatur. Valenzuela *conſ.* 99. *num.* 20.

3. Debet etiam obſervare omnia requiſita, quæ in tributis expendimus ſuprà, & latè Diana 1. *parte, tract.* 3. *à reſolut.* 1. Unde admittenda non eſt doctrina Tuſchi *Verbo Subſidium, conclus.* 767. *num.* 1. aſſerentis, Principem abſque ulla cauſa poſſe petere donativa à vaſſallis. Et ratio eſt, nam hæc donativa loco gabellarum petuntur, nec differunt à gabella, niſi quatenus Princeps mitiùs cum vaſſallis agere vult. Camillus Borrell. *de Præſtant. Regis Cath. cap.* 20. *num.* 54. & *cent.* 2. *conſ.* 1. *per tot.* Larrea *allegat.* 40. *num.* 36. Indè eſt, ut ad donativa neceſſaria ſit cauſa publica, prout in imponendis tributis. Peña *in l. ult. Cod. de Fund. Limitroph. lib.* 11. *num.* 9. & 12. Gregorius *in l. fin. tit.* 2. *part.* 10. *gloſſ.* 2. Cevallos *q.* 573. *num.* 14. Petrus Gregorius *Syntag. lib.* 3. *cap.* 3. Quapropter ſemper eſt cauſa neceſſaria, quæ ad utilitatem publicam concernat. Diana *dict. tract.* 3. *reſolut.* 3. Niſi velis intelligere Tuſchum quando Princeps noluerit donativum ponere loco gabellarum, ſed tantùm ut liberalem donationem, abſque aliqua coactione, ſed ex meta liberalitate vaſſallorum; tunc enim nulla erit cauſa neceſſaria, niſi mera liberalitas concedentium, prout in aliis privatis donationibus.

4. Hæc donativa petere tantùm Supremis Principibus conceſſum eſt; nam cùm intrent locum gabellarum, ſolùm Principes Supremi poſſunt illa petere, quibus conceſſa eſt poteſtas gabellandi; non verò aliis Proceribus, ſeu Magnatibus. Tuſchus *verbo Subſidium, conclus.* 767. *n.* 1. Bobadilla *in Polit. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 162. Valenzuela *conſ.* 99. *per tot.* Leoncillus *de Privileg. pauper.* 2. *part. privil.* 330. *num.* 4. Staibanius *cent.* 2. *reſol.* 200. *num.* 51.

5. Aliquando tamen Magnatibus, aut Proceribus vaſſallorum dominis id permittitur, & jure conceditur, nempè ſi Domini iſti captivi extiterint, aut ſi ad pauperiem pervenerint ſecundùm ſui ſtatus qualitatem; vel ſi bellum immineat, & vaſſali divites fuerint, vel ad comparandam clariſſimam dignitatem ſuo filio, vel ad nubendam ſuam filiam, ſeu ſororem, aut ad emendum ſtatum, prædiorumque congeriem, vel ad inſerviendum Regi, ſeu exercitui; ac denique ut Regem hoſpitentur. Jaſon *in §. Item Serviana, Inſt. de actionibus, col.* 19. & cum pluribus Bobadilla *dict. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 162. *ad fin.*

6. In iis donativis communiter ad tributum veniunt plebeii: aſt ſi urgens, & gravis ſit neceſſitas, etiam Nobiles contribuere debent; nam licèt de rigore juris ad contributionem, & donativa non teneantur, Avendañus *in cap. Prætorum*, 2. *p. cap.* 10. *num.* 22. Molina *de juſt. tract.* 2. *diſput.* 661. *num.* 10. Otalora *de Nobilit.* 2. *part. cap.* 6. *num.* 8. Attamen quando gravis eſt neceſſitas, tenentur; omnis enim immunitas ceſſat graſſante neceſſitate, & præcipuè Nobiles tenentur magis quàm alteri, Principem adjuvare, & cauſam publicam: quod ſi ſuaſionibus facere renuerint, ut volebat Valenzuela *conſ.* 99. *num.* 61. Diana *dict. tract.* 3. *reſol.* 26. cogi poterunt, & præcipuè Nobiles illi, qui ad bellum non perveniunt, nec ſervitia particularia præſtant, prout Neapolitani Barones concedunt.

7. De Eccleſiaſticis in neceſſitatibus communibus, an ad donativa teneantur, diſceptatio eſt? Affirmârunt plures, quos refert Diana *dict. tract.* 3. *reſol.* 21. Capponi *tom.* 2. *diſcept.* 102. *num.* 52. Et neceſſariò debent concedere afferentes, in communibus publicis neceſſitatibus eſſe gabellandos. Sed niſi exiſtentibus extremis, aut graviſſimis neceſſitatibus, & aliis requiſitis, de quibus in gabellis egimus, id minimè admittendum, ut cum aliquibus docet Marinis *deciſ.* 36. *num.* 2. Diana *dict. reſol.* 12. Bobadilla *lib.* 3. *Polit.* 5. *num.* 5.

8. Prorſus Principes in graviſſimis neceſſitatibus poſſunt divites compellere ad mutuâdam pecuniam, ut ſe, & illos defendant, & Mercatores, abſque aliquo intereſſe: id enim perſpicuum eſt, ne cauſa publica exiſtente, privati ſuis bonis, & commodis poſſint privari Valenzuela *conſ.* 99. *num.* 17. & 18. Cevallos *tom.* 4. *quæſt.* 906. *num.* 44. Hermoſilla *in rub. tit.* 1. *p.* 5. *num.* 9. Theſaurus *de collectis, tit.* 6. *à num.* 6. qui quidem aſſerit, tunc mutuum reddendum cum intereſſe: quod intelligendum, quando adeò gravis non fuiſſet neceſſitas, aut ex æquitate intereſſe concederetur. Similiter ſi alio modo nequit ſuccurri urgentiſſima neceſſitas publica, valet Princeps privatorum bona adimere, ut Reſpublica à tanto damno eruatur, *l.* 11. *tit.* 28. *part.* 3. *l.* 8. *tit.* 1. *part.* 2. Bobadilla *in Polit. lib.* 5. *cap.* 5. *num.* 7. Gaillus *lib.* 2. *obſervat.* 16. Cevallos *quæſt.* 577. Menchaca *lib.* 1. *Illuſtr. cap.* 1. *num.* 1. Ita ut tranſeunte neceſſitate ad damnum Princeps non teneatur probabiliter. Larrea *allegat.* 59. *num.* 19. qui animadvertit, Principem, ejuſque Conſiliarios ad neceſſitatem graviter attendere debere, ne decipiantur, quando verè non adeſt.

9. Undè examinanda eſt quæſtio illa celebris, an Princeps Supremus poſſit ex cauſa reſcindere contractus cum ſubditis initos? Prima ſententia negat, nam Princeps contrahens cum ſuis ſubditis efficaciter obligatur, *l. Cæſar.* 15. *ff. de Publican. & vectigal. leg. penult. Cod. de donat. inter.* Idque non ſolùm obligatione naturali, ut quidam affirmârunt, ſed naturaliter, & civiliter. Gomez *variat. tom.* 2. *cap.* 1. *num.* 2. Menchaca *Illuſtr. lib.* 1. *cap.* 45. *num.* 14. Valenzuela *conſ.* 2. *num.* 51. Caſtillo *lib.* 6. *controverſ. cap.* 18. *num.* 6. Alfaro *de offic. Fiſcal. gloſſ.* 34. *à num.* 8. Marinis *deciſ.* 54. *num.* 7. Quapropter nequit venire, etiam ex cauſa, contra proprium contractum, & illum revocare. Deindè Princeps de mendacio argueretur, quod deteſtabile vitium eſt, præcipuè in Principibus. *Proverb. c.* 17. ibi: *Non decet Principem labium mentiens.* Maximè enim inter alias virtutes convenit, ut fidem ſervet, de quo laudantur Alexander, Severus, & Theodoſius. Scribanius

Banius *Polit. lib. 1. cap. 15.* Castillo *de Tertiis, d. lib. 6. cap. 18. à num. 19.* Valenzuela *cons. 2. num. 54.* Si enim ex causa contractus revocaret, illa non obstante, mendax relinqueretur, & quotidie contra propriam fidem veniret, quod de jure execratum est: Ergo etiam causa interveniente, nequit Princeps contra contractum venire. Rursus, quando Princeps contrahit, tanquam privatus censetur; quapropter sicut privatus nequit, etiam causa superveniente, contra proprium venire contractum; nec etiam Princeps. Castrensis *vol. 1. cons. 317.* Decius *cons. 268. col. penult.* Cardinalis *cons. 147.* & plures quos refert, & sequitur Peregrinus *de jur. Fisci, lib. 1. tit. 3. n. 67.*

10. Secunda sententia non solùm affirmat, Principem revocare non posse contractum ex causa, verùm etiam nec causâ publicâ superveniente, quod gravius est; idque ex fundamentis primæ sententiæ. Tum quia nulla causa publica valet considerari ad infringendam fidem datam in contractibus, in quorum observatione causa inest etiam publica, *cap. 1. & 2. de Pactis, l. 1. ff. de pactis.* Unde simili causa interveniente, nequit Princeps ex causa publica contractus à se initos revocare. Brunus *cons. 117. num. 245.* Mastrillus *de Magistrat. lib. 3. cap. 4. à num. 331.* Castillo *lib. 8. cap. 18. à num. 125.* Petra *de Potest. Principum, quæst. 32. à num. 56.*

11. Tertia sententia absolutè tenet, posse Principem, causa superveniente, contractus à se, vel à prædecessoribus factos revocare, & irritos facere, *l. Qui fundos 9. Cod. de omni agro deser. lib. 11. l. Quod semel, ff. de Decret. ab Ordin. faciend.* nam Princeps, causa superveniente, potest privatorum bona auferre, *l. Item si verberatum 15. §. 2. ff. de rei vindicat. l. Lucius 11. ff. de evict.* Marinis *in observat. ad decis. 170. num. 28.* ut suprà, *num. 8.* Ergo si causa subsistat, poterit contractum rescindere, & jus per eum quæsitum. Cæterùm in contractibus semper intelligitur exempta causa publica, ut per Baldum *in l. tubernus nullem habem, Cod. de Sacrosc. Ecclesiis, notab. 2.* Hanc ob rem, si illa superveniat, rectè à Principe poterit rescindi contractus; non enim propriè agit contra contractum, quando rescinditur per conditionē illi inhærentem, & excepram in ipso contractu. Denique Princeps duobus modis potest procedere, aut ex plenitudine potestatis, aut tantùm ex facultate ordinaria: plenitudo enim potestatis est super omnes leges, & contractus, ut eos, & eas rescindat quoties causa necessaria superveniat. Facultas enim ordinaria non ad id extenditur. Ergo si causa subsistat, ex plenitudine potestatis rectè poterit Princeps contractus revocare initos cum subditis; necessariâ causâ existente. Molina *de Primog. lib. 4. cap. 3. num. 17.* Pinellus *in l. 1. Cod. de bon. matern. 3. p. num. 61. illat. 16. vers. Ego, decis. 361. num. 6.* Menochius *de præsumpt. lib. 2. præsump. 10. num. 49.* Burgos de Paz *cons. 25. à num. 48.* Cabedo *2. part. decis. 75.* Carol. Tapia *in l. fin. de Constit. Princip. 2. p. cap. 9. num. 41.* Valenzuela *cons. 99. num. 34.* Barbosa *in cap. 1. de Probat. num. 11.* Cancerius *var. 3. p. cap. 3. à num. 92.* Larrea *alleg. 3. à num. 8.* Antiñez *de donat. 2. p. cap. 11. à num. 25.*

12. In re tamen absolutè dicendum, minimè Principem contra contractus suos cum subditis initos venire posse, idque neque ex plenitudine potestatis; nam contra naturale jus est fidem frangere, *l. 1. ff. de const. pecunia*: & subditum decipere. Tum ab inconvenienti, quia nullus cum Principibus contrahere voluisset, quoties pro libito potuissent revocare contractus cum subditis initos, etiam de plenitudine potestatis. Grammaticus *decis. 65. num. 27.* Barbosa *de Clausul. claus. 41. num. 26.* Osuald. *ad Conchillum, lib. 12. cap. 12. lit. Z,* Salgad. *in Labyrint. 1. part. cap. 37. num. 17.* qui cum Barbosa asserit, in contractibus nullius esse momenti clausulam illam, *de Plenitudine potestatis.*

13. Erit ergo quæstio quando ad revocationem seu rescissionem existeret causa: & tunc considerandum est, an causa ipsa existeret tempore contractûs, & cognoscebatur ab ipso Principe: quo quidem casu minimè poterit ex illa revocare contractum; nam videtur cum ipsa causa contraxisse, & illa non obstante, voluisse se obligare: quapropter nequit contra ipsum contractum pervenire, *l. Tale 40. §. fin. ff. de pact.* ubi Glossa. Ozascus *decis. 90. num. 15.* Larrea *alleg. 3. num. 14.* Castillo *lib. 6. cap. 8. n. 123.*

14. Si verò de novo superveniat, aut tempore contractûs ignoraretur, tunc distinctio facienda est, quando causa principaliter non prospiceret utilitatem publicam, aut quando directè. Primo enim casu quamplures DD. dicunt non esse sufficientem, ut Princeps revocaret contractum; nam hæc necessitas immediatè tendit ad utilitatem privatorum, quæ non est sufficiens, ut jus privatorum vulneretur, acquisitum per contractum, ut cum Gregorio Lopez, & Menochio tenet Carolus de Tapia *in dict. l. fin. ff. de Constitut. 2. part. cap. 9. num 42.* Cæsar Barzius *decis. 118. num. 3. & 10.* Sed adhuc in hoc casu contrarium amplectendum, si causa ipsa adeò gravis sit, ut per redundantiam causa publica gravissimum damnum perciperet; nam quoad affectum perinde est, ac si causa publica principaliter vulneraretur.

15. Si verò causam publicam necessitas principaliter prospiceret, & gravissima foret, nec aliter ei occurri possit, tunc rectè poterit Princeps contractus revocare, veluti ingravescente peste, bello, hostium incursu. Id probat textus *in dict. l. Qui fundos 9. Cod. de omni agro deserto, lib. 11.* qui quidem non loquitur de gratuita concessione, ut aliqui censuerunt, sed de concessione facta jure contractus emphyteutici, & tamen Princeps, causâ existente, modificat, ut benè Molina *dict. lib. 4. cap. 3. num. 16.* Ergo causa publica existente, poterit Princeps modificare, alterare, seu revocare contractus cum subditis initos.

16. Idem probari poterit *ex dict. l. Quod semel 5. ff. de Decret. ab Ordin. faciend.* quem textum licèt aliqui intelligant de revocatione Decreti, quod non erat factum in vim contractus, Castillo *dict. lib. 8. cap. 18. num. 127.* attamen ex communi sententia id est admissum, decretum illud in contractum transisse, prout *in cap. In nostra 8. de injuriis*, ubi Canonistæ. Cæterùm ratione probo; nam, ut dicunt communiter DD. quoties Princeps contrahit cum subditis, ut privatus existimatur; si enim posteà, causâ publicâ existente, & necessariâ, revocet contractus, id agit non ut privatus, sed ut Princeps; quapropter non venit contra fidem, quam dedit ut privatus, idcircò poterit absque fidei fractione, & mendacio contractum rescindere.

17. Sed dices, duobus modis posse Principem revocare contractum à se factum, nempè quando legem faceret generalem, rescindendo omnes contractus à se, seu à suis prædecessoribus factos; & tunc rectè procedit, ut Princeps possit, causâ, & necessitate publicâ existente, contractus rescindere. Mierés *de Majorat. 4. part. quæst. 1. limit. 5. ex num. 6.* Menchaca *Illustr. lib. 1. cap. 5. num. 1.* Cevallos *4. part. quæst. 506. par tot.* Estque textus Regius *in l. 31. tit. 18. part. 3.* ubi Gregorius *verbo A otro*, quia procedit ut Princeps legem ferens. Aliter verò quando Princeps decretum faceret rescindendo, aut revocando contractus speciales, quos contraxit aliquibus designatis personis; tunc enim non procedet ut Princeps, sed verè ut privatus, revocans contractus, quos ipse fecit. Ergo hoc casu minimè etiam qualiber causa publica existente, poterit contractus revocare, prout significare videtur Larrea *de alleg. 3. num. 29.*

18. Sed adhuc reſpondetur, etiam in ſecundo caſu agere ut publicam perſonam, & ut Principem; nam decretum illud procedit à publica poteſtate, etiam in ſpecialibus contractibus, & contra certas perſonas: quapropter juſta cauſa publica exiſtente, & neceſsitate, poterit per decretum in cauſa ſpeciali, & contra certas perſonas revocare contractus à ſe initos, prout etiam poteſt Judex, *l. cùm quidam* 17. *ff. de Uſur.* Larrea *d. allegat.* 3. *n.* 15. Et confirmatur, nam, ut diximus ſuprà, poteſt Princeps, cauſâ urgente publicâ, & graviſsimâ neceſsitate, ſpecialium privatorum bona auferre, ut cum multis tenet Cevallos *quæſt.* 906. *à n.* 12. Meſa *var. lib.* 2. *cap.* 49. *n.* 17. Ergo in cauſis ſpecialibus, & contra perſonas certas, eadem cauſa exiſtente, poterit annullare contractus, non tamen poterit ratione pacti, quia jam procederet ut privatus. Capponi *diſcept.* 25. *n.* 11.

19. Cæterùm probo aſſertum ex alia ratione; nam quoties cives, ſeu vaſſalli Principem recipiunt, & in communitate vivunt, ille eſt omnium conſenſus, ut bona, & vitæ pro communi bono expendantur. Unde Cicero *de legibus*, ait, *Omnibus bonis expedit ſalvam eſſe Rempublicam.* Cevallos *d. quæſt.* 906. *à n.* 14. Ergo poterit Princeps, urgente publica cauſa, & neceſsitate, revocare contractus, & jus per illos acquiſitum ex proprio conſenſu vaſſallorum. Conſequens rectè inducitur, ſiquidem id ſit non ex ſola voluntate Principis, ſed ex conſenſu vaſſallorum præſtito in communitate viventium.

20. Denique ſuppoſita urgenti, & graviſsima publica neceſsitate, poteſt Princeps gabellam imponere; idcircò reſciſsio iſtorum contractuum intrat locum gabellæ, ſi quidem aliter nequit Reipublicæ ſuccurri, Marinis *deciſ.* 170. *à n.* 24. Delbene *de Comit. dub.* 4. *&* 5. Noguerol *allegat.* 5. *à n.* 34. *&* 35.

Hinc ſimiliter diſquirendum, urgente publica, & graviſsima neceſsitate, an poſsit Princeps revocare privilegia à ſe, vel à ſuis Prædeceſſoribus conceſſa, & alias conceſsiones. Qua in re plures ſunt ſententiæ, quas retulit Caſtillo *d. lib.* 6. *cap.* 18. *à n.* 138. Verùm quia ex dictis deſcendit reſolutio, illis omiſsis, dico dupliciter hæc privilegia, ſeu conceſsiones fieri à Principibus. Primò gratuitè, & liberaliter: ſecundò remuneratoriè, vel pretio ſuſcepto.

21. Quoad primum, quando privilegium, ſeu conceſsio liberaliter facta eſt à Principe, dicunt plurimi, abſque cauſa revocari poſſe; ſunt enim hæc privilegia leges privatæ, quas poteſt Princeps per aliam legem revocare, *l. is poteſt, ff. de acquirenda hæredit. l. ſi quis in principio, ff. de legat.* 3. Ergo abſque cauſa poterit Princeps revocare, cùm id pendeat à ſua voluntate. Decianus *conſ.* 80. *n.* 27. *vol.* 3. Menochius *lib.* 2. *præſump.* 10. *n.* 29. & alij quamplurimi apud Caſtillum *d. cap.* 18. *à n.* 138. Meſa *var. lib.* 2. *cap.* 50. *à n.* 17. Alteri verò tenent contrarium, quia privilegii natura eſt perpetuitas, *cap. Decet, de Reg. jur. in* 6. Idcircò quando Princeps illud concedit, aut alias facit conceſsiones, perpetuæ cenſentur, non tamen eo modo, ut revocabiles ſint. Molina *de Primog. lib.* 4. *cap.* 3. *à n.* 8. Petra *de Poteſtat. Principis, cap.* 24. *ex n.* 229. Caſtillus *d. cap.* 18. *n.* 190. Alteri verò diſtinguunt, quando jam fuiſſet privilegium, ſeu conceſsio effectuata, ita ut jus jam fuiſſet parti quæſitum; & tunc inquiunt, abſque cauſa revocari non poſſe, ſecus ſi adhuc jus non fuiſſet quæſitum, ut tenent plures apud Caſtillum *ubi proximè.*

22. Verùm in re animadvertendum, quando privilegium, ſeu conceſſio ſit arbitrio Principis, aut pro ſua voluntate; tunc enim abſque cauſa poterit revocare, *cap. conqueſtus* 9. *quæſt.* 3. *cap. frater* 16. *quæſt.* 1. ex eo enim, quod liberalitas illa ſit regulata ad arbitrium, & voluntatem Principis, ex ſua natura, contraria ejus voluntate, abſque cauſa poterit revocari. Tum quia in hoc caſu quodlibet jus à donatario acquiſitum, admittit illam conditionem, donec à Principe revocetur, quapropter abſque cauſa poterit revocare. Petra *de poteſt. Principis, cap.* 24. *à n.* 227. Cancerius 3. *p. var. cap.* 3. *n.* 150. Caſtillo *d. cap.* 18. *n.* 153.

23. Si verò conceſſio facta ſit à Principe, & ſimiliter privilegium, ita ut ſit perfecta donatio, ſive tantùm conceſſum ſit jus ad rem, ſive in re, ad revocationem cauſa erit neceſſaria, & graviſsima, concernens ad cauſam publicam. Ratio eſt, nam donatio liberalis eſt titulus transferendi dominium, & in Donationibus Regiis majori efficaciâ, quia abſque apprehenſione transfertur, ut cum aliquibus notat Ayllon *ad Gomez. tom.* 2. *cap.* 1. *n.* 2. *in fine.* Ergo Princeps nequit revocare iſta privilegia, ſeu conceſsiones, abſque cauſa gravi, & publica. Et probatur conſequentia, nam, ut dicebamus, jus tertii nequit tollere Princeps abſque publica, & urgenti cauſa, cui aliter occurri non valet, quod quidem evenit in iis privilegiis, & conceſsionibus, etiamſi à liberalitate procedant. Ergo abſque cauſa publica urgente, neque unt tolli à Principe, ut tenent DD. ſecundæ ſententiæ. Salgado *in Labyrint.* 1. *p. cap.* 38. *n.* 17. Barboſa *de Clauſ. clauſul.* 41. *n.* 13. Mathienzo *in l.* 11. §. 7. *lib.* 5. *Recopilat. gloſſ.* 8. Capponi *diſcept.* 25. *n.* 11. Quo quidem caſu urgentiſsimæ neceſsitatis publicæ privilegia revocare teneri Principem, aſſerunt plures, quos refert, & ſequitur Barboſa *d. clauſul.* 41. *n.* 13. Si verò privilegium ſit præter jus, abſque juris tranſlatione, poteſt revocari abſque cauſa. Layman *lib.* 1. *tract.* 4. *c.* 23. *n.* 25.

24. Hinc contrarietas duorum jurium exaranda eſt, ſcilicet *in l.* 6. *tit.* 10. *lib.* 5. *Recopilat.* ubi dicitur: *Las coſas, que el Rey diere à alguno, que no ſe las pueda quietar à el, ni à otro alguno ſin culpa.* Et *in l.* 15. ejuſdem tituli: *Tenemos por bien, y mandamos, que las mercedes que ſe hizieren por ſola voluntad en los Reyes, que ſe puedan de el todo revocar.* Verùm aliqui agnoverunt hanc antinomiam, & dicunt legem ad decentiam, & honeſtatem Principis pertinere, & ideo ſervanda eſt, non verò alia lex. Molina *d. lib.* 4. *cap.* 3. *n.* 20. Alteri verò inquiunt, legem 6. intelligendam de jure jam quæſito per donationem, ſecus de jure quærendo, quod abſque cauſa valet à Principe revocari. Caſtillo *d. cap.* 18. *num.* 147.

25. Sed tamen in re dicendum, legem 15. loqui de donationibus factis ex voluntate, & beneplacito Principum, quarum valor pendet à ſua voluntate, quapropter poterunt revocari à Principe abſque aliqua cauſa, ut dicebamus *n.* 22. Azevedus *in d. l.* 15. *n.* 2. Mathienzo *ibidem gloſſ.* 1. *n.* 3. *l.* 6. quando nempè donationes, etiamſi ex liberalitate Principis fiant, purè factæ ſunt, & irrevocabiles, tum & effectuatæ, quia reverà fuiſſet auferre jus parti quæſitum, quod nequit fieri à Principe, niſi graviſſimâ cauſâ publicâ exiſtente. Azevedus *in. l.* 3. *tit.* 10. *lib.* 5. *Recopilat. num.* 12.

26. Si verò privilegium, ſeu conceſſio non procedat ex cauſa liberali, ſed remuneratoria, nempè propter ſervitia, tunc communis eſt ſententia, revocari non poſſe à Principe; nam tranſit in vim contractus, quapropter nequit Princeps contra illud venire, *l.* 14. *tit.* 1. *p.* 2. Azevedus *in d. l.* 3. *n.* 23. Cancerius *d.* 3. *p. cap.* 23. *n.* 154. Quod idem dicendum quando pretium accedat, & verè contractus adſit ad conceſsionem privilegii, vel donationis. Cancerius *d. cap.* 3. *n.* 154. Gonzalez *ad Regul.* 8. *gloſſ.* 28. *n.* 22. Riccius *collect.* 862. Suarez *allegat.* 9. Capponi *tom.* 2. *diſcep.* 91. *art.* 1. *n.* 12. Eſcobar *de purit. ſanguinis,* 1. *p. quæſt.* 7. *à n.* 223. Sanchez *de Matrim. lib.* 8. *diſput.* 33. *n.* 3. Caſtillo *d. cap.* 18. *n.* 148.

27. Verùm si causa, & necessitas publica urgeat, tunc privilegium, seu quælibet concessio sive remuneratoria, sive pretio accepto, poterunt à Principe revocari; intrat enim jus publicum derogans privatorum juri, ex rationibus quas suprà expendimus à *num.* 25. quod quidem multoties fit, aut ob necessitatem belli grassantis, aut quietis Reipublicæ, ut tenet Capponi *tom.* 5. *discept.* 398. *num.* 13. Azevedus *in dict. leg.* 3. *tit.* 10. *lib.* 5. *Recopilat. num.* 29. Giurba *cons.* 94. Cyriacus *controvers.* 300. Castillo *dict. cap.* 18. *num* 151. Noguerol *allegat.* 5. *num.* 56. Sanchez *dict. lib.* 8. *disput.* 33. *num.* 4. Laymán *in Summa, dict. lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 23. *num.* 25. & alii plures apud D. Castejon *in Indice, verbo Privilegium, à num.* 9.

28. Illud verò in iis revocationibus est animadvertendum, aliquos DD. asseruisse, causam ad revocationem privilegii, aut concessionis, vel contractûs, quando jus tertii læditur, non esse necessariò probandam, sed assertioni principis standum. Refert Gabriel *tit. de jure quæsit. conclus.* 3. *per tot. num.* 4. Cyriacus *controvers.* 75. *num.* 23. Sed alteri negant, quin potiùs causam juridicè probandam, & de ea constare debere asserunt, ut cum plurimis docet Castillo *dict. cap.* 18. *num.* 137. Crespi *observat.* 115. Verùm in hoc dubio resolutionem petes ex dictis *cap.* 9. *à num.* 4. ubi rem examinavimus.

29. Præterea ad rem non omittamus, quod communiter circumfertur, nempè quod quando Princeps revocaverit privilegia, & contractus subditorum, etiam ex causa publica, damnum resarcire tenebitur. Sanchez *dict. lib.* 8. *disput.* 33. *num.* 9. ubi adducit textum *in l.* 2. *tit.* 1. *part.* 2. ubi Gregorius *verbo Buen cambio.* Noguerol *allegat.* 5. *num.* 36. Mathienzo *in l.* 6. *tit.* 10. *lib.* 5. *Recopilat. gloss.* 1. *num.* 14. Mastrillus *de Magistratib. lib.* 3. *cap.* 4. *à num.* 352. Castillo *dict. cap.* 18. *num.* 134.

30. Sed hoc assertum non ita certum, quin aliqui contrarium teneant, ut ex Larrea *allegat.* 59. *n.* 19. retulimus suprà, *num.* 8. cujus sententia probabilis videtur. Verùm in re dicendum, distinctionem faciendam esse, nempè duobus modis posse Principem rescindere contractum, vel auferre aliquam rem particularem à privato; quia aliquid in specie est necessarium ad bonum publicum ex urgenti causa, veluti fundus ad castellum construendum, vel aliquam arcem; & tunc satisfactio præstanda est privato, cui auferetur. Ratio est, quia tunc licèt illa res sit necessaria ad publicam causam, & necessitatem, non est tamen pretium; quapropter necessariò est præstanda satisfactio, *l. Si quando* 7. *Cod. de oper. pubic.* Gregorius *in l.* 49. *tit.* 18. *part.* 3. *gloss.* 1. Mesa *var. lib.* 2. *cap.* 50. *num.* 17. Maripis *decis.* 170. *num.* 27.

31. Si verò revocentur privilegia, contractus, vel res aliqua auferatur à particulari, quia Corona indiget pretio, & æstimatione, exhausto ærario, ita ut aliter nequit succurri necessitas extrema, aut gravis; tunc incidimus in aliam quæstionem, an qui in extrema, aut gravi necessitate, aliquid consumpsit, si posteà perveniat ad pinguiorem fortunam, satisfacere teneatur? De qua scripsimus *in hoc lib.* 7. *cap.* 3. *à num.* 30. Et aliqui probabiliter negant, cum quibus consentit Larrea nuperrimè allegatus: alteri verò affirmant, quorum doctrinam admittimus, si quantitas consumpta sit gravis, prout hic etiam admittimus. Unde in specie resolvimus, quod si transacta illa urgente, & gravissima necessitate, Princeps ad pinguiorem fortunam perveniat, & res ablata gravis sit, ad satisfactionem tenetur. Gutrierrez *in l. Nemo potest, ff. de legat.* 1. *n.* 73. Cancerius *d.* 3. *p. cap.* 3. *num.* 84. Laymap *lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 3. *num.* 25. *vers. Dixi autem.*

32. Prorsus de necessitatibus publicis agentes, aliqua de annona dicere, ac differere necessarium videtur; res quippè admodum est viventibus utilis; ita ut, si aliquando deficiat, populi turbantur, & ad rixas, necesque sæpè sæpiùs perveniunt, nec aliqua majestate, aut potestate possunt coërceri. Lipsius *de Magnit. Rom. cap.* 10. Adam. Contzen. *lib.* 7. *Polit. cap.* 38. Bobadilla *in Polit. lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 2. 6. & 10. Capponi *tom.* 4. *discept.* 313. *à num.* 21. Quapropter Principes, & Magistratus maximè debent curare, ne annona in Civitatibus deficiat, necessitas enim ista quamplura mala generavit, quibus onustæ sunt Historiæ; nostris enim temporibus Hispalim, & Cordubam turbatas vidimus ob annonæ penuriam, gravibus commissis criminibus; non tamen Nobilissimi, & fidelissimi cives utriusque urbis à Regia fide defecêre; hanc enim semper constantissimè retinuerunt, etiam in tam extremis necessitatibus.

33. Romani, qui in gerenda Reipublicæ cura diligentissimi, & solertissimi extiterunt, ad curandam annonam semper præfectos habuêre; ii enim *Episcopi* dicebantur, *l. Munerum* 18. §. 7. & 8. *ff. de Muner. & honor.* Unde etiam obligatio ista descendit ad Episcopos Ecclesiarum, *l.* 1. *Cod. de Episcopis, & Clericis, cap.* 1. *de empt. & vendit.* Boërius *decis.* 69. *num.* 1. Bobadilla *in Polit. lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 4. Erantque etiam Præfecti quidam, dicti *Parochi*, quibus annonæ distributio competebat. Gothofredus *in d. l.* 18. § 10. *ff. de muner. & honor.* Petrus Gregorius *Syntagmat. lib.* 36. *cap. num.* 9. Unde plures dicunt, Parochum dici à pascendo. Azorius *Inst. Moral. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 22. *quæst.* 1. Barbosa *de Offic. Paroch. 1. part. cap.* 1. *num.* 1. Trullench *de Jur. Parochi, cap.* 1. *num.* 1.

34. Posteà verò Julius Cæsar Ædiles Cereales creavit, Valentinianus verò Præfectum annonæ summa majestate, & potestate. Anteà verò Augustus Præfectum annonæ ex ordine Equestri instituerat, ne annona deficeret, sed maximâ curâ regeretur, *l.* 1. *ff. de offic. Præfecti urbis*, Cassiodorus *lib.* 5. *epist.* 48. Azevedus *in l.* 9. *tit.* 5. *lib.* 7. *Recopilat. in Proœm. num.* 8. Bobadilla *d. lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 3. Horrea etiam habebant in Ægypto, Sicilia, & Libya, unde frumenta Romam asportabant. Plinius *in Panegyrico Trajani.* Quapropter decretum est, ne in iis Provinciis aliquis Magnatum degeret, ne publicis horreis conquisitis Romanam Urbem ad penuriâ traheret. Unde Tiberius hoc prætextu arrepto, de Germanico querelatur, quando Ægyptum adivit, ut refert Tacitus *lib.* 2. *Annalium.* Ex his cognoscitur gravissimâ curâ à Principibus, & à Ministris curandum de annona, prout fecerunt multi, quos refert Bobadilla *dict. lib.* 3. *cap.* 3. *à num.* 6. D. Salzedo *de lege Polit. lib.* 1. *cap.* 22. *per tot.* Amaya *in l.* 15. *Cod. de delatoribus, lib.* 10. *num.* 11. Cabreros *de metu, lib.* 2. *cap.* 1. *à num.* 65.

35. Annona verò non solùm frumentum significat; sed vinum, oleum, carnem, & alia edulia, & alias cellarienses species *l. Pro locis* 5. *C. de annonis, lib.* 10. *l.* 1. & *tot. tit. C. de erogat. milit. ann.* Aliquando verò pro tributo, seu pensione accipitur, quæ in his speciebus ex fundis principalibus pendebatur, *l.* 1. §. 2. *l. fin.* §. *Qui annonam, ff. de muner. & honor. l.* 1. *Cod. de Præscript.* 30. *annorum, l.* 2. & 3. *Cod. Si propter publicas pensit.* ut cum multis tenet Capponi *tom.* 4. *discept.* 313. *à num.* 19. Amaya *ad tit. de Annonis, lib.* 11. *à num.* 5.

36. De his tributis sermo noster non est, verùm de annona, ut in primo significatu, præcipuè de annona frumentaria: ex eo enim quod hæc deficiat, penuria victualium consequitur, *leg.* 1. *in fin. Cod. de Frument. urb. Constantinopolit. lib.* 11. Mathienzo *in l.* 1. *tit.* 25. *lib.* 5. *Recopilat. gloss.* 9. *num.* 3. Bobadilla *dict. lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 7. Quapropter graviores necessitates publicæ indè oriuntur, & populorum per-

turbationes. Idcircò de ea aliquid ſcribere erit neceſſarium

37. In iis verò annonæ neceſſitatibus, & quando adeſt ſterilitas temporum, Præfecti, Prætores, & alii, quibus hæc cura incumbit, poſſunt cogere habentes frumenta ad vendendum: quod non ſolùm intelligas de plebeiis perſonis, ſed etiam de Nobilibus. De Eccleſiaſticis verò illud ſcriptum relinquimus, ut ad vendendum teneantur, verùm à ſuis judicibus Eccleſiaſticis erunt cogendi, prout latè in hoc libro, *cap.* 1. *à n.* 13. *diſſeruimus*, Villadiego *in Polit. cap.* 5. *Inſtruct.* §. 20. *n.* 190. Bobadilla *d. lib.* 3. *cap.* 3. *à n.* 12.

38. Hoc enim decretum eſt *in l.* 1. *&* 4. *tit.* 25. *lib.* 5. *Recopilat.* ubi aſſeritur, tempore neceſſitatis habentes triticum, compellendos eſſe ad demonſtrandum, & vendendum pretio ibidem taxato, etiamſi perſonæ Eccleſiaſticæ fuerint: undè non decipiaris prout aliqui decepti ſunt, credentes poſſe ſæcularem judicem procedere ad hanc coactionem: ſed tenendum, tantùm teneri Eccleſiaſticos frugem demonſtrare, & vendere; non verò aſſerendum, eſſe cogendos à ſæculari. Illud tamen obſerves, tantùm evenire id poſſe quando Judex Eccleſiaſticus cogere renuerit, aut non poterit, vel ſit periculum in mora, ut ſcripſimus *d. cap.* 1. *n.* 14.

39. Eſt verò dubium, an tempore neceſſitatis, & ſterilitatis taxa frumentorum ſit obſervanda? Prima ſententia affirmat, & probari poterit *ex d. l.* 1. *Recopilat.* ubi aſſeritur, cogendos eſſe abſtrahentes triticum ad pretium taxatum. Ergo mens legis fuit, ut frugum ſpecies, etiam quando poſſeſſores ad vendendum coguntur, pretio taxato vendant in annis ſterilibus. Sed lex illa aſſumptum non probat, quia loquitur quando venderes frumenta abſcondunt, ne pretio taxato vendant, tunc enim cogendi ſunt ad pretium taxatum; non verò loquitur textus ille de anno ſterilitatis.

40. Ratione ducitur hæc ſententia, nam textus *in l.* 1. *cum ſequenti*, §. 25. *lib.* 5. *Recopilat.* à ſapientiſſimis, & prudentiſſimis viris compoſitus eſt frumenta taxando, ne in annis ſterilibus pauperes fame perirent, ſed pretio moderato illa emerent; quapropter intelligendæ ſunt, taxam fuiſſe deſignatam ad annos ſteriles: nam quando abundant, tunc pauperes neceſſariò parvi emunt. Cæterùm in annis feracibus non eſt neceſſaria taxa, quia ex ipſa abundatia frumenta parvo pretio venduntur. Ergo taxa iſta facta eſt, ut in annis ſterilibus obſervaretur.

41. Rurſus de legibus jam factis, & admiſſis non eſt diſputandum, ſed tantùm ſecundùm *ipſas* eſt judicandum, ut cum D. Auguſtino obſervat Guttierrez *pract. lib.* 4. *queſt.* 61. *n.* 4. Cùm ergo leges iſtæ taxam frumentorum apposuerint, & deſignaverint, non eſt gratis interpretatio facienda, verùm ad Principem recurrendum, *l. ult.* C. *de legibus*, ubi Scribentes. Quapropter etiam in annis ſterilibus obſervanda eſt taxa, dummodò aliud Princeps non declaraverit. Cæterùm an leges iſtæ taxæ obligent in annis ſterilibus, & de eis loquantur, dubium eſt. Sed in dubio ſemper lex obligat, etiam quando adeſt caſus neceſſitatis. Sanchez *de Matrim. lib.* 2. *diſp.* 41. *n.* 37. Suarez *de legibus, lib.* 8. *cap.* 8. Sanchez *in Select. diſp.* 43. Gallegos *de Conſcient. dubia, dub.* 101. Ergo in annis ſterilibus taxa frugum obligabit. Ledeſma *in Summa*, 2. *p. tract.* 8. *cap.* 32. *concluſ.* 7. *diffic.* 5. D. Melchior de Soria *de taxa tritici*, *cap.* 27. Tapia *de legibus*, *lib.* 4. *quæſt.* 14. *art.* 4. Parra *de legibus*, *tract.* 4. *art.* 5. *n.* 9. Guttierrez *lib.* 2. *pract. queſt.* 180. & latè *lib.* 4. *queſt.* 61. *per tot.* Azevedus *in l.* 4. *&* 5. *tit.* 25. *lib.* 5. *Recopilat. à n.* 17. Palao *de Iuſt. diſp.* 5. *punct.* 4. *n.* 7.

42. Secunda ſententia contrarium tenet; nam Princeps non habet poteſtatem taxandi frumenta ad tempora ſterilitatis, & gravis neceſſitatis: nam jubere vendi pro pretio taxato tempore, quo ſterilitas non adeſt, eſt jubere, ut vendatur pro pretio injuſto; quia ex cauſa ſterilitatis frumenta magis æſtimantur, quod quidem nequit fieri à Principe, ut cum aliquibus docet Pontius *t. p. queſt.* 1. *Scholaſtica, cap.* 2. Ergo tempore ſterilitatis non eſt obligatio ſervandi taxam. Cæterùm, nam taxa in annis ſterilibus conveniens non eſt, nec expedit bono communi, quia tunc melius eſt taxam tollere; unde plures venditores apparent, & ex abundantia pretia minorantur; lex enim juſta non eſt, ſi bonum commune non proſpiciat, *cap. Etſi autem lex*, *diſt.* 4. *l.* 9. *tit.* 1. *p.* 1. Ariſt. *Ethic.* 5. *cap.* 5. S. Thomas 1. 2. *queſt.* 90. *art.* 2. & *lib.* 2. *de Regim. Principum*, *cap.* 11. Tapia *tom.* 1. *Cath. lib.* 4. *art.* 4. Ergo lex taxam imponens tempore abundantiæ, nequit obſervari tempore ſterilitatis, tanquam injuſta. Denique omnes leges epikeiam admittunt, ita ut ex bono, & æquo emendentur; lex verò iſta taxæ in nullo caſu valet admittere epikeiam, niſi in caſu magnæ ſterilitatis, & neceſſitatis: Ergo in hoc caſu non erit ſervanda. Medina *de Reſtitut. queſt.* 36. *ad* 2. *in fine*, Navarrus *in Man. cap.* 12. *n.* 88. Molina *de Iuſt. tract.* 2. *diſp.* 364. Leſſius *lib.* 2. *cap.* 21. *dub.* 3. *n.* 14. Rebellus *de obligat. Iuſt.* 2. *p. lib.* 9. *queſt.* 2. *ſect.* 3. *n.* 14. Reginaldus *in Praxi*, *tom.* 2. *lib.* 25. *cap.* 16. *n.* 270. Diana 1. *p. tract.* 8. *reſ.* 70. dicit probabile Villalobos *in Summa*, 2. *p. tract.* 21. *diff.* 11. *n.* 3.

43. In hoc dubio, quoad leges Regni hujus *in d. l.* 1. *& tot. tit.* 25. *lib.* 5. *Recopilat.* Illud animadvertendum, primis temporibus, quibus conditæ ſunt, graviter fuiſſe obſervatas; verùm in hac noſtra tempeſtate, in qua Caſtella in monetis, & rerum pretiis tantam variationem paſſa eſt, taxa frugum omninò eſt delata omnium communi ſenſui, & ex neceſſitate. Itaque non ſolùm homines communes non obſervant, verùm viri excellentiores, & timorati, utpotè Prælati, & doctiſſimi viri: quare hodie de hac quæſtione diſquirere ſupervacaneum videtur. Verùm quia jam falſæ monetæ ceſſarunt, & taxa iſta, aut alia poteſt imponi, aut in aliis terris impoſita eſt, ad ejus examen pergimus.

44. Et in primis obſervo; quæſtionem non eſſe de Agricolis, quibus nequit in frumentis ſui laboris imponi taxa tempore abundantiæ. Ratio clariſſima eſt, quia in annis ſterilibus, ſi ad hanc taxam adſtringerentur, injuſta redderetur; nam cùm plures expenſas faciant in agrorum cultura, & pro tam modico pretio cogerentur vendere, nullum commodum, ſed graviſſimum damnum perciperent ex taxa, quapropter reſpectu illorum injuſta foret. Hanc ob rem Philippus III. ſua Pragmatica Sanctione, anno 1619. edita, Agricolas à taxa liberavit, ne ſimile damnum perciperent. Villalobos *d. tract.* 21. *difficult.* 9. *n.* 6. Molina *d. diſput.* 364. *n.* 6.

45. Erit ergo quæſtio in aliis perſonis, tam ſæcularibus, quàm Eccleſiaſticis, ſuo labore, & induſtriâ frumenta non colligentibus, circa quas aliqui dixerunt, non poſſe taxam fieri ad annos ſterilitatis, nec alio modo, quia pretium ex aliarum rerum pretio pender, nec valor rerum eſt fixus, ſed variatur ex variis circumſtantiis, ita ut rerum taxa neceſſariò ſit varianda, & non obſervanda; non enim Princeps poterit taxam deſignare, niſi intra latitudinem juſti pretij: quare ex variatione illius ſæpiùs redditur injuſta. Itaque id tenent aliqui recenſiti à Parra *d. tract.* 2. *art.* 5. *n.* 2. Marinis *deciſ.* 217. *n.* 6.

46. Hæc ſententia non probat efficaciter aſſumptum, ſed ejus fundamenta tantùm probant, difficillimum eſſe imponere taxam ſubſiſtentem, & permanentem, tum quæ juſta ſit ob pretii communiter variationem. Quapropter Navarrus *in Man. cap.* 23. *n.* 88. aſſerit, rariſſimè taxam imponendam ob graviſſima

sima damna, & rationes, quæ venerabilis senex ibidem perpendit, cui me subscribo. Molina *disp.* 365. *n.* 14. Verùm absolutè loquendo asserendum, Principem rectè taxam imponere posse intra latitudinem justi pretii, ut cum aliquibus tenet Parra *d. tract.* 4. *art.* 5. *n.* 1. Palao *de Just. disp.* 5. *punct.* 4. *à n.* 2. Delugo *de Just. disp.* 26. *sect.* 5. *à n.* 1. Tapia *d. lib.* 4. *quæst.* 14. *art.* 3. *n.* 3. Quapropter hac suppositâ sententiâ

47. Dico dupliciter considerandam esse hanc necessitatem, seu penuriam annonæ, scilicet quando sterilitas est, verùm est mediocris copia frugum; vel quando ita sterilitas gravis est, ut raritas frumentorum inveniatur: in hoc enim casu valet admitti prima sententia asserens, taxam servandam esse. Ratio est, nam ut considerat Palao *d. disp.* 5. *punct.* 4. *n.* 7. Taxa frumenti fit ad tempora sterilitatis; quapropter considerandæ tanquam propria illius temporis, & justè assignata, consideratis, & perspectis omnibus circumstantiis illius temporis, quo inest mediocris copia frumentorum, utpotè magis communis necessitas; non enim leges ad ea, quæ ratò accidunt, trahuntur, *l. nam ad ea, ff. de legibus.*

48. Si verò sterilitas magna sit, & rarum frumentum, ad hanc necessitatē nequit extendi taxa legis, seu statuti generalis, nec erit tunc observanda. Nam ut scripsit Covarr. *lib.* 1. *var. cap.* 3. *num.* 5. ex rerum penuria maximè pretium crescit; & tunc taxa jam fuisset injusta, cùm non staret intra latitudinem justi pretii. Ergo non erit observanda. Tum quia, ut dicebamus, leges non extenduntur ad rarissimos casus, sed tunc per epikeiam est procedendum, utpotè in casu in lege non comprehenso, quapropter taxa non erit observanda. Sanchez *cons. lib.* 1. *cap.* 7. *dub.* 5. *n.* 5.

49. Sed dices, in gravi sterilitate lex non tenetur justum pretium observare, sed potest cogere ad vendendum viliori pretio; nam causa publica, & ejus necessitas potior est, quàm utilitas privatorum, ut in specie probat Bart. *in l.* 1. §. *Cura carnis, ff. de offic. Prætor.* quem sequuntur Romanus, Tiraquellus, & alii apud Covarr. *d. lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 5. Bobadilla *in Polit. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 56. Faria *ad Covarr. dict. cap.* 3. *num.* 46. Tapia *dict. lib.* 4. *quæst.* 14. *art.* 2. Ergo licèt taxa non correspondeat pretio communi, & currenti, tempore tamen gravissimæ necessitatis est observanda.

50. Sed respondetur, simpliciter non esse admittendam sententiam Bartoli, & sequacium; licèt enim necessitas, seu sterilitas sit gravis, ita ut habentes frumenta ad vendendum cogantur; semper tamen id est faciendum pretio justo & currenti, *l. venditor*, §. *si constat, ff. communia prædiorum, l.* 1. §. *Cura carnis, ff. de officio Præfect. urb. l. Annonam, ff. de variis, & extraordin. cogn.* aliàs gravissimum damnum irrogaretur dominis. Covarr. *d. cap.* 3. *n.* 5. Tum etiam ipsis populis indigentibus; nam cùm viderent venditores cogi ad vendendum viliori pretio, frumenta transportant, & absondunt: tum forenses retrahuntur, ne veniant ad vendendum. Petrus Gregorius *Syntag. lib.* 36. *cap.* 30. *n.* 4. Bobadilla *d. cap.* 4. *num.* 65. quapropter doctrina illa non est admittenda. Tum, nam si est raritas frumenti, & adest pecunia ad comparandum, nequit considerari extrema, aut gravissima necessitas, ut causæ publicæ succurratur cum damno privatorum; non enim alio casu potest admitti illa sententia, nisi quando necessitas fuisset extrema, aut gravissima, quia defecerit pecunia; nec alio modo potuisset succurri Respublica, nisi venditores cogerentur ad vendendum viliori pretio, ut benè explicant Covarr. *d. n.* 5. Molina *tract.* 2. *disp.* 365. *à n.* 4. Et tandem agnoscit Bobadilla *d. cap.* 4. *n.* 66. *vers. Tamque.* Ergo in iis necessitatibus, & gravi sterilitate, in qua est raritas frumenti, taxa observanda non est.

51. Denique in re animadvertendum, adveniente gravi sterilitate, & raritate frumenti, Principem taxam imponere posse novam, & justam, perspectis omnibus circumstantiis temporis, necessitatis, & valoris frumenti secundùm se, & ejus bonitatis; ad hoc enim Princeps habet potestatem. Pontius *d.* 1. *p. quæst.* 1. *Scholastica, cap.* 6. Gomez *var. tom.* 2. *c.* 1. *n.* 51. Idque aliquando convenit; nam in iis necessitatibus divites magnis, & excessivis pretiis frumenta vendunt. Bobadilla *d. n.* 66. Sed maxima consideratione faciendum, melius enim est, ut frumenta cariùs vendantur, quàm ut Respublica pereat. Faria *ad Covarr. d. cap.* 3. *n.* 46. *ad fin.*

52. Cæterùm in iis annonæ necessitatibus Præfecti, & Præsores civitatum non solùm possunt cogere ad vendendum frumentum, sed etiam possunt illum è domibus extrahere, pretio soluto: quod quidem faciendum est, non solùm in Plebeiis, verùm in Nobilibus, & Ecclesiasticis. Ast verò quoad frumenta in horreis Ecclesiæ condita, ut inter participes dividantur, licèt alio in tempore à sæcularibus fuisset factum, hodie verò in concordiis factis inter Catholicum Regem & Statum Ecclesiasticum, id est exceptum, ut est communis assertio, quapropter in eis nequit fieri extractio frumenti; secus verò si in domibus reperiatur. Avendañus 1. *p. cap.* 19. *n.* 34. Ripa *de peste ad conservand. ubert. n.* 40. Gregorius *in l.* 3. *tit.* 5. *p.* 5. *gloss.* 1. Villadiego *in Polit. cap.* 5. *Instruct.* §. 17. *n.* 62. Bobadilla *d. lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 12. Mathienzo *in l.* 1. *tit.* 25. *lib.* 5. *gloss.* 10. *n.* 1.

53. Illud verò in hac extractione erit animadvertendum, frumentum non esse extrahendum ab illis, qui illud emptum habent ad suarum domorum necessitatem & usum: tum ab Agricolis non petendum, nisi relicto necessario ad suas familias non rigorosè alendas, tum ad serendum; interest enim maximè Reipublicæ Agricolas conservare. Tum denique est necessarium, ut pretium statim eis solvatur, non verò cogendi sunt, ut ad creditum vendant, quia sic damnum eis irrogabitur privando eos frumento, quod ut pistores vendere poterânt, & injustum esset eos cogere ad creditum dare. Aviles *in cap.* 17. *Prætorum, verbo A razonables, n.* 9. Bobadilla *d. cap.* 3. *à n.* 6. Vigilladiego *d. c.* 17. *n.* 25. & 28.

54. Verùm ad pretium statim solvendum in primis recurrere oportet ad pecuniam publicam, & bona civitatis; quotiescumque enim id ex his bonis possit suppleri, ad privatos recurrendum non est. Bobadilla *d. cap.* 3. *n.* 26. Si verò hæc non adsint, particulares, & privati generaliter sunt cogendi ad pecuniam mutuandam, in primis Mercatores, & ementes, & vendentes, qui utplurimùm totius pecuniæ bursas habent. Florianus *in l. Si pendentes*, §. *Si quid, ff. de usufruct. n.* 37. Postèà ad divites, & alias personas deveniendum est, sive Nobiles, sive Ecclesiasticæ sint. In his enim, quæ maximam pietatem habent, Ecclesiastici libentissimè nostra concedere debemus. Mexia *de Pane, concluf.* 1. *n.* 58. Guttierrez *pract. lib.* 2. *quæst.* 180. *n.* 29. Garcia *de Expensis, cap.* 12. *n.* 67. Avendañus *d. cap.* 19. *n.* 34. *vers. quod procedit.* Bobadilla *d. cap.* 3. *n.* 19. Villadiego *d.* §. 17. *n.* 76. Azevedus *in l.* 1. *tit.* 25. *lib.* 5. *n.* 277. Mathienzo *ibidem, gloss.* 9. *n.* 8. Aliàs potest imponi collecta. Azevedus *n.* 27. Mathienzo *n.* 5.

55. Illud verò circa Ecclesiasticas personas libet animadvertere, ne ad mutuandum sint cogendæ, nec collectandæ, quando sæculares divites, & abundantes extant, qui possunt facilè mutuare; nam, ut suprà diximus, ad contributiones tenentur tantùm in subsidium. Gratianus *discept.* 390. *n.* 19. nec à sæcularibus Iudicibus sunt cogendæ ad mutuum, nisi Ecclesiasticus Iudex noluerit, aut non potuerit. Azevedus *in l.* 1. *tit.* 25. *lib.* 5. *n.* 19.

56. Tempore enim gravis necessitatis curent Prætores

tores, ne quis emat niſi neceſſaria ad ſuæ familiæ alimoniam. Gomez *tom. 2. cap. 2. num. 51. verſ. Secundo.* Conductoribus etiam poterunt dimidium tritici conductionis auferre. Villadiego *dict. §. 17. num. 80.* Bobadilla *dict. cap. 3. num. 19. & 22.* Excipio conductores decimarum, ut dictum eſt *num. 67.* Poterunt etiam vicini petere, ut ſi civitas frumentum habuerit, minori pretio eis vendat, quando ipſa pro minori emerit; non enim civitas cum damno vicinorum debet locupletari, quando in neceſſitate ſunt conſtituti. Villadiego *d. §. 17. num. 81.* Mexia *de Pane, concluſ. 4. n. fin.* Bobadilla *d. cap. 3. num. 25.*

57. Tempore enim neceſſitatis, ſi Forenſes ad civitatem perveniant ad frumenta, vel alia neceſſaria aſportanda, vel vicini idem intenderint, permittendum non eſt, ne Civitas penuriâ prematur; quapropter extrahere non permittet Prætor, *ex l. Si quis, Cod. de ædific. privat. l. 1. & 2. Cod. quæ res aſport. non deb.* Afflictus *deciſ. 190. num. 9.* Bobadilla *dict. cap. 3. num. 51.* Mathienzo *in dict. l. 1. gloſſ. 11. num. 2.* Si tamen in civitate, aut in locis juriſdictionis frumenta vendantur, & neceſſaria ſint ad penuriam ſublevandam, retrahi poterunt, ut eſt textus *in l. 18. tit. 11. lib. 5. Recopilat.* Ratio enim eſt, quia retractus conceditur ratione publicæ utilitatis; quapropter cùm neceſſitas urget, retractus iſte neceſſariò eſt faciendus. Mathienzo *in d. l. 18. gloſſ. 1.* Azevedus *in l. 28. tit. 18. num. 6.* Mexia *de Pane, concluſ. 5. num. 94.* Bobadilla *dict. cap. 3. num. 50. ad finem*, Villadiego *d. §. 17. n. 63.*

58. Agricolæ tempore neceſſitatis, & penuriæ cogi poſſunt, ut frumenta ad civitatem aſportent, vel transferant; & ad tranſportationem ſumi poſſunt jumenta ſingulorum. Barr. *in l. Jubemus, Cod. de ſacr. Eccleſiis*: idque ſemper pretio juſto ſoluto, ut cum Jaſone, & Aviles docet Mathienzo *in dict. l. 1. gloſſ. 9. num. 8. & 9.* Azevedo *ibi, num. 25. in fin.* Bobadilla *dict. cap. 3. num. 63.* qui *num. 7.* anteà ſcripſerat, in his neceſſitatibus poſſe Decuriones unum nominare, ut ad loca etiam remota pergat ad transferendum frumentum, & ei ſalarium conſtituere.

59. Eſt verò dubium hîc exarandum, an qui tenetur ſolvere, v. g. viginti fanecas tritici, aut alterius frumenti, tempore ſterilitatis, & neceſſitatis, neceſſariò teneatur ſolvere ſpeciem, an verò pretium illius? Prima ſententia affirmat; nam quoties difficultas eſt gravis ſolvendi ſpeciem, ſeu rem ipſam, ſive ex contractu, ſive ex ultima voluntate, tunc debitor ſolvendo intereſſe liberatur, *l. Stipulationes 72. l. Continuus 137. §. Illud, ff. de verb. obligat.* Jaſon *in l. Si vinum 22. ff. ſi cert. petat.* Corraſius *lib. 2. Miſcell. cap. 3.* Cùm ergo in annis ſterilibus difficillimè triticum, aut alia frumenta inveniantur, inde eſt, ut debitor non teneatur ad præſtandum frumentum, ſed tantùm æſtimationem. Et confirmatur *ex l. In re furtiva 8. ff. de condict. furtiv.* ubi ſi res furata fuerit conſumpta, aut deperdita, quæ nequit ſolvi, æſtimationem ſolvere ſufficit. Ergo ſimiliter in noſtro caſu. Caſtrenſis *in leg. Mutui dato, ff. ſi certum petatur.* Mexia *de Pane, concluſ. 7. num. 11.* qui *num. 13.* idem aſſerit, etiamſi frumentum ſolvi poſſit; ſi tamen haberi nequeat, niſi pretio immoderato.

60. Secunda ſententia tenet contrarium, nam, ut aiebat Seneca *lib. 6. de Benefic. cap. 14. Quo genere obligatus es, ipſum exſolve.* Cùm ergo obligatio ſit ſolvendi frumentum, indè eſt, ut præcisè ſit ſolvendum, etiamſi annus ſterilis ſit. Cæterùm, nam licèt poſſit ſolvi æſtimatio, quando res difficiliter invenitur, id eſt intelligendum quando debitor eſt ſpeciei certæ, utpotè equi: quo quidem caſu, ſi non inveniatur, ſufficit præſtare æſtimationem; ſecus verò quando debitor eſt generis, ut in præſentiarum, *l. Quod te mihi 5. ff. Si certum petatur* ubi Scribentes. Quapropter tenebitur debitor ad præſtandum frumentum. Deniquè, nam creditori non eſt ſolvendum unum pro altero; hoc enim eſſet contra pactum, & obligationem venire, *l. 99. ff. de ſolut.* ubi DD. *l. 3. tit. 14. p. 5.* Gomez *var. cap. 3. num. 2. tom. 2.* Caſtillo *lib. 4. controverſ. cap. 10. num. 45.* Cyriacus *controverſ. 390.* Larrea *allegat. 40.* Tondutus *lib. 1. Quæſt. Civil. cap. 13.* Ergo in præſemiarum debitor tenetur etiam in caſu ſterilitatis frumentum ſolvere. Ripa *de Peſte, remed. ad conſervand. ubert. num. 147.* Franciſcus Marcus *deciſ. 540.* Bobadilla *dict. lib. 3. cap. 3. à num. 72.* Guttierrez *pract. lib. 4. quæſt. 51. à num. 3.* Giurba *obſerv. 15.*

61. Caſus iſte quotidie ad praxim adducitur, non ſolùm quando pro converſionem frumentum, vinum, vel alia ſpecies ſolvitur, verùm ex ultima volùtate; & multoties in cauſis piis, quando à teſtatore præcipitur, ut certæ tritici fanecæ pauperibus elargiantur: in quo quidem dico, quod ſi neceſſitas graviſſima non ſit tritici, ſed licèt ſterilis ſit annus, invenitur etiam pretio non multùm immodico, tunc admittenda eſt ſecunda ſententia abſque dubio; nam etiam difficultas, & pretium illud, dummodò exorbitans non ſit, non eſt cauſa ſufficiens, ut creditor aliud pro alio ſuſcipiat; ratio enim eſt, nam, ut ſcripſit cum aliquibus Carleval. *de Iudiciis, 2. tom. lib. 1. tit. 3. diſput. 3. num. 9.* debitor non liberatur à principali obligatione, ſolvendo intereſſe, niſi quando factum expleri non valet. Cùm ergo debitor poſſit triticum præſtare, licèt cum difficultate, præcisè ad illud præſtandum tenetur.

62. Erit ergo tota difficultas, quando graviſſima fuiſſet ſterilitas, & cum magna difficultate inveniretur triticum, & ſi invenitur, eſt cum graviſſimo pretio; tunc enim credo primam ſententiam probabilem. Tum quia caſus iſte eſt inſolitus, & fortuitus, qui quidem exceptus relinquitur in contractibus, niſi de illo ſpecialiter fuiſſet mentio facta. Gaillus *Obſervat. lib. 3. obſervat. 3. num. 20.* Mareſcotus *var. lib. 2. cap. 8. n. 10.* Gratianus *diſcept. for. cap. 197. à num. 7.* Quapropter nequit conſiderari, voluiſſe debitorem præcisè obligari ad dandum triticum in tam urgenti neceſſitate; verùm adimplendum pretio moderato, & juſto conceſſo. Rurſus graviſſima difficultas excuſat à mora, & à pœna, ut cum multis docet Carleval. *d. diſp. 3. num. 13.* Ergo etiam debet excuſare à præſtando tritico in ſpecie, quando graviſſima eſt ſterilitas, & neceſſitas, nec niſi cum magna difficultate invenitur. Cæterùm, licèt debitor ſit debitor generis, nec poſſit dare intereſſe, ut dicunt contrarii, id non poteſt procedere quando genus non adeſſet; quia perinde eſt, ac ſi deficeret ſpecies: Ergo in ſimilibus annis ſterilitatis, & neceſſitatis, non poterit debitor cogi ad præſtandum triticum, ſed tantùm intereſſe, ſecundùm juſtam æſtimationem.

63. Illud etiam non eſt prætermittendum, quod ſcripſit Guttierrez *d. lib. 4. quæſt. 51. num. 6.* quod ſi frumentum debeatur ex certo quodam fundo, & ſterilitas adveniat; tunc rectè pretium à debitore præſtatur, quia cùm debitum reſtringatur ad certum fundum, perindè eſt ac ſi debitor fuiſſet ſpeciei.

CAPUT

CAPUT XI.

Qui possint facere eleemosynam, & de quibus?

SUMMARIUM.

Eleemosyna est danda ab eo, qui habet dominium, & administrationem, n. 1.

Servus nequit dare eleemosynam, nisi ex consensu domini, vel in bonis, in quibus habet dominium, & administrationem, n. 2.

Religiosus nequit dare eleemosynam, nisi extremè indigenti; & tunc etiam reluctante Prælato, n. 3. Potest etiam dare, si foris degat, aut Romam petat ex licentia Prælati, n. 4.

Sed quid possint dare? Aliqui inquiunt posse dare quidquid alii seculares ejusd. professionis, n. 5. Sed melius dicendum, passe dare quidquid Religiosi alteri ejusdem Ordinis, & conditionis possunt, n. 6.

Prælatus Monasterii potest dare eleemosynas solitas, n. 7. Et Religiosus, si aliquid ei superfluat, parcè vivendo, n. 8. Sed aliqui id negant, n. 9. Resolvitur, à n. 10.

An ex eo, quod alimenta Religioso concedantur, detur licentia Superioris, ut si aliquid parcè vivendo superfit, possit eleemosynam dare. Negat Layman: affirmat Sanchez, num. 11. Defenditur Layman, à num. 12.

Usuarius re nequit uti, nisi ad usus proprios, ibid.

Religiosus potest dare eleemosynam, si Pontifex propter benemerita aliquos reddditus Monasterii ei designaverit ad suos usus, & dispositionem, seu parentum usum, n. 14.

Sed an ex redditibus istis possit Capellaniam fundare? Affirmant aliqui, n. 15. Alteri negant, n. 16. Explicatur, & resolvitur, à n. 17.

Filiusfamilias nequit dare eleemosynam de rebus patris; dabit tamen si habuerit bona castrensia, vel quasi, num. 19.

Ex bonis profectitiis similiter non præstabit, n. 20. Sed an dare possit eleemosynas ex bonis suâ industriâ acquisitis? Affirmat Spino: sed negatur, n. 21.

Filiusfamilias potest dare eleemosynas ex consensu patris, vel quando sunt tenues, vel ex bonis acquisitis parcè vivendo, n. 22.

Mulier uxorata nequit eleemosynas facere ex bonis dotalibus, absque licentia viri, n. 23. Fallit in sex casibus recensitis, n. 24. 25. & 26.

Pupillus nequit eleemosynas dare, nec prodigus, cui bona sunt interdicta, n. 27. Tutores, & curatores possunt facere tenues, ibid.

Administratores Reipublicæ possunt facere eleemosynas consuetas Hospitalibus, aut aliis piis locis, n. 28.

Sed an ex bonis publicis possint dari prandia solita Clericis, aut Sacristis, longè pergentibus ad Processiones? Prima sententia negat, n. 29. Secunda affirmat, n. 30. Resolvitur, à n. 31.

An ad faciendas eleemosynas solitas dari Hospitalibus ex bonis publicis, sit necessaria licentia Regia? Negant aliqui. Alteri affirmant, n. 32. Conciliantur, n. 33.

An ex bonis publicis possint dari eleemosynæ Prædicatoribus, seu Confessariis? Negant aliqui, num. 34. Sed alteri contrarium tenent, num. 35. Resolvitur, à n. 36.

An Parochus teneatur prædicare? Negant plures, n. 39. Affirmant alteri, n. 41.

An hæ eleemosynæ possint dari Confessariis? Resolvitur affirmativè, n. 44.

Debentur etiam eleemosynæ ex publicis bonis ad solennitatem Corporis Christi, & ad representationes sacras ab honestis personis faciendas, n. 45.

Profanæ representationes sunt ablegandæ à festis Corporis Christi, & Sanctorum, à n. 46.

Nequeunt ad Tauros agitandos dari aliqua ex bonis publicis titulo eleemosynæ, n. 47.

Ex re illicitè acquisita quomodo dari possit eleemosyna, n. 48. & 49.

Explicatur lex 10. tit. 13. part. 1. An dari possit ex acquisitis in ludo? Discutitur, n. 50.

Eleemosyna an possit dari ex bonis ipso jure confiscatis? Prima sententia negat, n. 51. Affirmat secunda, n. 52. Resolvitur, à n. 53.

An commisso delicto læsæ Majestatis statim dominium transeat ad Fiscum? Affirmant aliqui. Explicantur lex Commissa 14. ff. de Publician. lex finalis, Cod. ad leg. Jul. Majest. n. 53. Sed contrarium defenditur, n. 54. Et resolvitur, posse dari eleemosynam, ibid.

1. IN hoc capite illud est notum principium, tantùm eleemosynâ facere posse, qui habet dominium, & rerum administrationem: nam eleemosyna non solùm requirit dominium rei tradendæ ex pietate, sed ut possit expendi ab eo, qui præstat ex legitima administratione. Azorius *Instit. Moral. 2. part. lib. 2. cap. 10. in princip.* Trullench *in Decalog. lib. 1. cap. 15. dub. 9. num. 1.* Spino *de testament. gloss. 6. n. 23.* Valdes *de Eleemos. 3. p. quæst. 7. n. 3. fol. 58.*

2. Undè servus minimè poterit eleemosynam dare ex bonis domini, nec ex eo, quod acquirit; nam domino acquirit, §. *Item nobis, Inst. per quas personas, l. Id vestimentum, ff. de peculio.* Quod ita tenendum, nisi consensus domini accedat, aut habeat à domino administrationem; nam tunc ex concessione administrationis, etiam ei est concessa facultas, ut aliquid possit misericorditer elargiri. Tum etiam observandum, ex aliquibus causis posse servum dominium acquirere, & administrationem, ut scripsimus *lib. 1. cap. 5. num. 44.* & ex his bonis poterit servus eleemosynas concedere. Azorius *dict. cap. 10. quæst. 2.* Villalobos *in Summa, 1. part. tract. 22. difficult. 4. num. 3.* Suarez *de charit. disput. 7. sect. 2. num. 2.* Tapia *de Charit. lib. 3. quæst. 4. art. 4. num. 11.* Valdes *dict. quæst. 7. num. 2.* Palao *tom. 1. tract. 6. disput. 1. punct. 13. à num. 2.*

3. Religiosus, vel Monachus nequit etiam eleemosynari; quia non habet dominium in rebus ab eo acquisitis, nec in bonis Monasterij, *cap. Non dicatis, 12. quæst. 1. cap. Inter Monasterium 6. de stat. Monach. Authent. Ingressi, Cod. de Sacrosc. Ecclesiis.* Estque textus elegans *in l. 11. tit. 23. part. 1.* aliquas exceptiones dans. Prima est quando aliquis pauper fuisset in extrema necessitate; tunc enim Religiosus eleemosynam valet præstare ex præsumpta voluntate superioris, qui si vidisset pauperem extremè indigentem, omninò istam facultatem præstaret. S. Thomas *2. 2. quæst. 3. art. 8.* Valdes *de Eleemosyna, dict. art. 3. quæst. 7. vers. Quartus.* Leoncillus *de Privilegiis pauper. 2. part. privileg. 268. à num. 1.* Quod noster Alphonsus *in d. l. 11.* extendit, etiamsi in hoc casu Prælatus expressem contradixerit; nequit enim Prælatus rem justam, & necessariam contradicere, & tunc potiùs obediendum est Deo, quàm hominibus. *Exod. cap. 1. vers. 17.* ibi: *Timuerunt autem obstetrices Deum, & non fecerunt juxta præceptum Regis.* D. Petrus *Act. Apostolor. cap. 5. vers. 29.* ait: *Obedire oportet Deo magis, quam hominibus.* S. Thomas *2. 2. quæst. 104. art. 5. in corpore.* Canonistæ *in cap. Pastoralis 28. §. Quia verò, de Offic.*

delegat. Bellaga *in ſpecul. Princip. rub.* 11. §. *Tractandum, num.* 4. Molino *de Bracb. Seculari, cap.* 11. *à n.* 35. Quapropter Religioſus, ſi viderit pauperem extremè indigentem, poterit ei præſtare eleemoſynam. Navarrus *in Man. cap.* 17. *num.* 105. Surdus *de Aliment. tit.* 8. *privileg.* 79. *n.* 12. Diana 5. *p. tract.* 8. *reſ.* 22. Valenzuela *conſ.* 98. *n.* 12.

4. Secunda, quando Religioſus extra clauſtra degit, negotii alicujus cauſâ, aut in Studiis, aut Peregrinus Romam petit, ex licentia ſuperioris; tunc enim eleemoſynam elargiri poterit. Argumento *ex l. Si Longius* 18. *ff. de judiciis*; dum tamen ſit moderata, *l. Item ſi* 7. §. *Quod dicitur* 13. *ff. ad Sen. conſult. Maced.* Nam ex eo quòd habeat licentiam extra clauſtra degendi, ſeu peregrinandi, conſequenter datur ei licentia, ut aliquas moderatas eleemoſynas præſtet. Sanchez plures dans *lib.* 7. *Decalog. cap.* 19. *n.* 98. Trullench *d. cap.* 5. *dub.* 9. *n.* 5. Vazquez *de Eleemoſyna, cap.* 4. *n.* 1. Valdes *d. quæſt.* 7. *verſ. Tertius*, Diana *d. reſ.* 22. *verſ. Tertiò.*

5. Sed quæ quantitas iſta ſit, ut eleemoſyna moderata dicatur, non ita certum. Sylveſtr. *verbo Eleemoſyna, n.* 7. Navarrus *commem. de Regularib. n.* 8. *coroll.* 1. Graffis 1. *p. deciſ. tit.* 3. *cap.* 5. *n.* 63, aſſerunt, poſſe Religioſum expendere pro eleemoſyna quidquid alii ſcholares ſæculares, aut peregrini moderatè, & honeſtè concedunt; quia id ex ſuperioris licentia conceſſum videtur; non verò aliquid immoderatum.

6. Aſt melius noſter Alphonſus *in d. l.* 11. explicuit, ſimilem Religioſum dare poſſe ad eleemoſynam, quod alteri Clerici dant ejuſdem ordinis, & conditionis. Nam, ut ſcripſit Villalobos *d. difficult.* 4. *n.* 4. Religioſus magis aſtringitur ad voluntatem ſuperioris, quàm ſervus ad voluntatem domini: quapropter debet ſemper ſequi ejus voluntatem modo veriſimiliori, qui quidem eſt, ut det Monachus eleemoſynam, prout dant alteri Clerici ſui ordinis, & conditionis; non ut alteri ſeculares, ſive Clerici, ſive Scholaſtici, quia reſpectu iſtorum immoderata cenſebitur. Azorius *d. lib.* 12. *cap.* 10. *quæſt.* 3. Sanchez *d. cap.* 19. *n.* 99.

7. Tertia exceptio, quam dat noſter Alphonſus *in d. l.* 11. eſt quando Religioſus fuerit Prælatus, aut officium habuerit cum adminiſtratione; tunc enim ex ſuperfluis, quæ ſuperſint ex Monaſterii redditibus, rectè eleemoſynam dat conſuetam, & ſolitam ab aliis Prælatis, ſeu Adminiſtratoribus dari; quia ad id eſt facultas conceſſa. Vazquez *d. cap.* 4. *num.* 1. Villalobos *d. difficult.* 4. *num.* 4. Suarez *d. diſput.* 7. *ſect.* 2. *num.* 3. Mendoza *quæſt. quodlibet.* 8. §. 2. Palao *d. diſput.* 1. *punct.* 13. *num.* 9. Valdes *d. quæſt.* 7. *n.* 4. Quod extendendum ad cæteros Religioſos, quando erogant in eleemoſynam res parvi momenti, conſuetas dari pauperibus oſtiatim mendicantibus; quia in his caſibus præſumitur voluntas ſuperioris, ut cum aliquibus teneri. Diana *d. p.* 5. *tract.* 8. *reſol.* 22. *verſ. Non deſinam*, Sanchez *d. cap.* 19. *n.* 103. Graffius *d. lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 62. Verùm in re, quando Religioſi ſunt intra clauſtra, id non admittendum, ſi opponeretur curæ, & recto regimini domûs, ut cum aliquibus notat Palao *d. punct.* 13. *num.* 9. *in fine.*

8. Quarta exceptio, quando ipſe Religioſus aliquid parcè vivendo de ſuis alimentis ſubtraxerit; nam eo ipſo, quòd ea alimenta à Monaſterio præſtantur, ea ſit mente, ne ad illud redeat, ſed Religioſus pro ſuo arbitrio expendat: Ergo ſi aliquid de his ſubtraxerit, poterit ad eleemoſynas conferre. Navarrus *de Redditibus, quæſt.* 1. *num.* 33, Beja 4. *p. caſ. conſcient. cap.* 32. Rodriguez *quæſt. Reg. tom.* 3. *quæſt.* 29. *art.* 10. Diana *d.* 5. *p. tract.* 8. *reſol.* 22. Tapia *d. quæſt.* 4. *art.* 4. *num.* 10.

9. Sed hæc exceptio ab omnibus admiſſa non eſt. Eam negârunt Azorius *d. cap.* 10. *quæſt.* 3. *verſ. Quod ſi parcè*, Salonius *in* 2. 2. *tract.* 6. *de dominio, quæſt.* 1. *art.* 1. *coroll.* 3. Villalobos *d. difficult.* 4. *n.* 4. quia quidquid acquirit Religioſus parcè vivendo, ſeu genium ſuum defraudando, acquirit Monaſterio. Layman *in Summa, lib.* 4. *tract.* 5. *cap.* 7. *num.* 5. Ergo nequit Religioſus de his bonis aliquid pauperibus elargiri.

10. In hoc dubio duplex conſideratio facienda eſt. Prima quando certa portio conceditur Monacho ad ejus neceſſaria, illo adjecto moderamine, quod ſi aliquid ſuperſit, non teneatur de illo rationem reddere, nec Monaſterio præſtare; & tunc Navarri, & aliorum ſententia admittenda eſt, quia tunc voluntas ſuperioris clara eſt, ut ſi aliquid ſuperſit ex induſtria Religioſi, aut parcè vivendo, in rebus honeſtis expendat. Sanchez *d. cap.* 19. *num.* 100. Ergo in hac conſideratione rectè Religioſus eleemoſynam concedet ex iis, quæ ſuperſunt, ſi parcè vivat in iis, quæ ad ejus neceſſaria conceduntur.

11. Secunda conſideratio erit, quando ſine ea lege alimenta, vel alia neceſſaria conceduntur, & parcè vivendo, & ſuum genium defraudando, quod ſuperſit, teneat: quo quidem caſu cùm id totum acquiratur Monaſterio, neceſſaria eſt licentia ſuperioris, ut poſſit de illo eleemoſynam dare. Verùm eſt difficultas, an ex eo ſolo, quod hæc concedantur ad alimenta, & neceſſaria Religioſi, tacitè licentia concedatur, ut ſi aliquid ſuperfuerit ex parcimonia Religioſi, poſſit in re honeſta expendere, ut in eleemoſynas. Layman nuperrimè allegatus negat, concedi aliquam licentiam, niſi aliud adſit, ex quo talis licentia perpendatur, veluti ſi Religioſus habuerit independentem adminiſtrationem, Sed affirmavit Sanchez *d. num.* 100. *ad finem.*

12. Sed in re admitto Laymani placitum; nam in iis bonis conceſſis à Monaſterio, ſive ad alimoniam, ſive ad alia neceſſaria, Religioſus tantùm eſt uſuarius, dominiumque ſemper eſt penes Monaſterium. Mendoza *d. quæſt.* 8. §. 4. *lit.* E. Uſuarius verò nihil diſponere valet de rebus ad uſum ſibi conceſſis, niſi ad uſum proprium, nec à domino aliam habet licentiam, *l. plenum.* 12. §. *Si uſus, ff. de uſu, & habit.* §. *Item is, Inſt. eod. tit. l.* 21. *tit.* 3. *p.* 3. Ergo ex eo ſolùm, quòd alimenta, aut alia neceſſaria Religioſo concedantur, nequit conſiderari licentia ſuperioris, ut ſi aliquid ſuperſit, poſſit cum aliis expendi à Religioſo. Cæterùm, nam præſumptiones illæ validiores ſunt, quæ ex natura actûs capiuntur, & alias quaſlibet convincunt. Covarr. *lib.* 3. *var. cap.* 15. *num.* 2. Barboſa *in l. quia tale* 14. *ff. ſolut. matr. n.* 4. Meſa *var. lib.* 2. *cap.* 27. *num.* 5. Cùm ergo ex natura ipſius uſus ſit, ut tantùm concedatur licentia utendi ad uſus proprios, non ad alienum; inde eſt, ut non præſumatur licentia ſuperioris, quando aliqua neceſſaria conceduntur Religioſo ad eleemoſynam dandam ex eo ſolùm, quod conceduntur, ſi aliquid ſuperſit.

13. Undè reſolvendum, in ſpecie Religioſum, etiamſi parcè vixerit, & ſuum genium defraudet, minimè eleemoſynam facere poſſe ex iis, quæ ſibi ſuperſint; ſed erit neceſſaria licentia Superioris, niſi aliter ex aliis circumſtantiis conjecturaretur.

14. Quinta exceptio eſt, quando Summus Pontifex ob benemerita aliqua concedat Religioſo ad uſus ſuos, & diſpoſitionem, ſeu parentum; vel certi redditus à Monaſterio deſignentur cum eadem facultate; tunc enim facere poterit eleemoſynas. Ratio eſt, nam tunc nulla reſtrictio appoſita eſt, verùm libera adminiſtratio; unde data eſt licentia ad erogandas eleemoſynas: tum etiam ſunt claræ conjecturæ licentiæ ad dandam eleemoſynam. Layman *dict. cap.* 5. *num.* 5. Molina *de Juſt. tract.* 2. *diſput.* 276. *num.* 5. Sanchez *d. cap.* 19. *n.* 104. Diana *d. tract.* 8. *reſol.* 32.

15. Verùm in hac ſpecie dubitari poterit, an Religioſus

ligiosus ex eo, quod possit largiri eleemosynas, possit Capellaniam fundare, vel orphanas dotare? Et affirmavit Navarrus *comment. 2. de Regul. num* 41. Lopez *lib. 2. Instruct. cap. 40. post principium.* Nam si Religiosus valet redditus illos expendere in usus sui corporis, multò melius in utilitatem suæ animæ, quæ pretiosior est corpore, *cap. Præcipimus* 12. *quæst.* 1. *cap. Sedalò*, 38. *dist.* Tum authoritate D. Hieronymi *ad Rusticum*, asserentis gratiorem esse Monachum Deo, cujus bona pauperibus elargiuntur. Ergo rectè poterit fundare hæc opera pia ex redditibus, & bonis ad usus suos præfatis, ut gratior sit Deo.

16. Sed Molina *de just. tract. 2. disp.* 140. Sanchez *dict. cap.* 19. *num.* 102. tenent contrarium, quia ampla licentia non est existimanda, quando hæc bona, seu redditus dantur ad usus Religiosi, & ad ejus dispositionem, ita ut excedat ad fundationes, seu memorias. Tum fundare Capellaniam, & alia opera pia, excedit Religiosum statum, nec credendum, præstitam esse licentiam ad rem; quæ exorbitat ab statu religioso. Ergo minimè Religiosus poterit ex bonis, aut redditibus sibi ad usum, & dispositionem concessis fundare Capellaniam, seu alia opera pia.

17. In re tamen dicendum, posse Summum Pontificem concedere hos redditus, seu bona Religioso, independenter à Prælato, seu Monasterio, ob benemerita ad usus suos, seu dispositionem: & tunc rectè poterit instituere Capellaniam, seu aliud opus pium ex iis redditibus, ut admittit Sanchez *dict. num.* 102. tunc enim ampla licentia Pontificis consideratur, non solùm ad eleemosynas, verùm ad aliquam fundationem; beneficium enim Principis latè interpretatur, *l. 3. ff. de Constit. Principum*, *cap. Cùm dilecti 6. de donat. cap. Quia circa 22. de Privilegiis*, *cap. Olim 24. de verb. sign.* Thomassetus *regul.* 56. Monetа *de distrib. quæst. 2. p. q.* 14. *n.* 6. Sanchez *de Matr. lib.* 8. *disp.* 1. *n.* 4.

18. Si verò ea concesserit dependenter à Monasterio, & à Prælato, tunc admittenda est doctrina Molinæ, & Sanchez. Verùm Navarri, & Lopez placitum probabilitatem habebit, si Capellania, aut opus pium non magnum, & honorabile sit, sed modestum, & moderatum respectu status religiosi, quia tunc etiam à Prælato, & Monasterio probabiliter existimaretur licentia, dum redditus ad usum, & dispositionem illius conceduntur.

19. Filius enim familias regulariter nequit eleemosynam concedere; nam licèt in vita patris suorum bonorum quodam modo dominus dicatur, *l. In filiis* 11. *ff. de liber. & posthum. l. Licèt* 58. §. *Paternos*, *ff. de verb. significat.* attamen propriè dominus non est; nec habet administrationem, Sylvester *verbo Eleemosyna, num.* 7. Sed tamen communis exceptio est, si filiusfamilias bona habuerit castrensia, seu quasi; bona enim castrensia dicuntur, quæ in castris acquirit, aut prodiens ad castra, idque ratione militiæ, *l. Castrense* 11. *ff. de castrensi pecul.* Paulus *lib. 3. sentent. tit. 4. verb. Filiusfamilias*, *l.* 12. *tit. 7. part.* 3. Quasi castrensia appellantur, quæ filius ex patrocinio Advocationis, Medicinâ, vel Administratione publica, aut Principis donatione adeptus fuerit, *l. fin. Cod. de inoffic. testam. l. penul. & ult. Cod. Qui testament. facere possunt*, *l. Cùm multa 7. Cod. de bonis, quæ lib.* Quibus adjungere liber fructus beneficiorum, quos filiusfamilias ex illorum titulo consequutus fuerit, cùm integrè ad illum pertineant, non solùm quoad dominum, sed etiam quoad administrationem. Inde est, ut ex his bonis castrensibus, vel quasi possit facere eleemosynas. Azorius *dict. cap.* 10. *quæst.* 1. Vasquez *de Eleemosyna. cap.* 4. *num.* 3. Turrianus 2. 2. *quæst.* 84. *dub.* 1. *lit. E.* Diana 5. *p. tract.* 8. *resol.* 25. Palao *dict. tract.* 6. *disp.* 1. *punct.* 13. *n.* 8. Valdes *d. quæst.* 7. *n.* 2. *vers. Quintus casus*, Tapia *d. art.* 4. *n.* 12.

20. Ex profectitiis, quæ ex bonis patris proficiscuntur, §. *Igitur*, *vers. Sanxitum*, *Instit. per quas person.* filiusfamilias eleemosynam non præstabit, cùm hæc ad dominium patris pertineant. Suarez *d. disput.* 7. *sect.* 2. *num.* 4. In adventitiis, quæ aliunde, quàm à patre proveniunt, veluti à matre, vel à consanguineis, aut extraneis, nequit etiam eleemosynas dare, quia eorum ususfructus ad patrem pertinet, *l.* 1. *Cod. de bon. matern. l.* 1. 2. *& fin. Cod. de bon. quæ lib. l.* 5. *tit.* 17. *part.* 4. Gomez *in l.* 48. *Tauri*, *num.* 14. Mathienzo *in l.* 9. *tit.* 1. *lib.* 5. *Recopil. glossi.* ubi etiam Azevedus: quare ne damnum patri inferat, nequit eleemosynas dare. Sylvester *d. num.* 7. Vasquez *d. cap.* 4. *num.* 3. Diana *d. resol.* 25.

21. Unde erit adnotandus Spino *in Specul. testam. gloss.* 6. *num.* 24. asserens, filiumfamilias posse eleemosynas elargiri ex bonis, quæ acquisierit suâ industriâ, & labore, aut prosperâ fortunâ; nam ipse est proprietarius, §. 1. *Inst. per quas person. l. Cùm oportet 6. Cod. de bonis*, *quæ lib.* Sed id non admittendum, nisi labor, & industria non sit castrensis, vel quasi; aliàs semper ususfructus pertinet ad patrem, *l.* 5. *tit.* 17. *part.* 4. Gomez *var. tom.* 2. *cap.* 15. *in fine.* Azevedus *in l.* 9. *tit.* 1. *lib.* 5. *Recopilat. à num.* 11. Molina *de Just. tract.* 2. *disp.* 232. *num.* 1. quapropter ex iis bonis nequibit filiusfamilias eleemosynas facere. Azevedus *in dict. l.* 9. *num.* 15.

22. Possunt tamen filiifamilias ex consensu patris dare eleemosynas, aut quando ita sunt tenues, ut faciliter præsumatur ejus licentia, vel quando scholaris est, & peregrinus, quoad eas eleemosynas, quæ solent fieri à personis sui status, & conditionis: tum si aliquid acquisierit parcè vivendo ex bonis à suo patre concessis; aut pauper fit in extrema necessitate. Azorius *dict. cap.* 10. *quæst.* 3. Trullench *in Decalog. lib.* 1. *cap.* 5. *dub.* 9. *num.* 7. Palao *dict. punct.* 13. *num.* 8. Diana *d. resol.* 25. Iranzo *de Profest. cap.* 59. *n.* 21.

25. Mulier uxorata nequit eleemosynas efficere absque ejus viri voluntate, cui subjicitur, *cap. Quod Deus* 33. *quæst.* 5. Idque etiam ex bonis dotalibus, quia licèt in meliori sententia habeat illorum dominium, non tamen habet administrationem, *l.* 12. *tit.* 23. *part.* 1. Tiraquellus *in ll. connub. gloss.* 5. *n.* 218. Azevedus *in l.* 2. *tit.* 3. *lib.* 5. *Recopilat. num.* 7. quod de jure regio strictè procedit; nam uxor nequit aliquem contractum efficere absque viri licentia, *l.* 55. *Tauri*, *dict. l.* 2. *Recopilat.* Valdes *dict.* 3. *part. quæst.* 7. *num.* 3. *fol.* 62. Tapia *dict. art.* 4. *num.* 14. Spino *dict. gloss.* 6. *num.* 23. Gregorius *in l.* 12. *tit.* 23. *part.* 1. *gloss.* 4. Cabedo *decis.* 106. Barbosa *in l.* 1. *ff. solut. matr.* 11 *part. n.* 59. Turrianus *d. quæst.* 84. *dub.* 1. *vers. Restat.*

26. Sunt tamen aliqui casus, quibus uxori eleemosynas facere concessum est, quos recensuit Navarrus *in Man. cap.* 17. *num.* 153. Diana 5. *part. tract.* 8. *resol.* 34. Primus ad evitandum aliquod malum mariti, prout fecit discreta Abigail 1. *Reguni*, *cap.* 25. quod à fortiori admittendum, si damnum fuisset spirituale, veluti si maritus pessimus, & malignus sit; tunc enim uxor moderatas eleemosynas facere poterit, ut Deus illum revocet ad veram pœnitentiam, & à delictis resipiscat, dummodò id agat sine scandalo, *cap. Nihil* 2. *de præscript.* & advertit Navarrus nuperrimè citatus. Secundò poterit uxor dare eleemosynas dari solitas à mulieribus sui status, & conditionis, dummodò non constet, nolle maritum, quod illas præstet. Tertiò quia tunc administratio domus ad illam pertinet, ac per consequens poterit dare eleemosynas moderatas, & illas, quas maritus dare consueverat, aut præsens distribueret. Quartò, quando pro ejus victu maritus aliquid designaverit, & aliquid acquisierit parcè vivendo. Azorius *dict. cap.* 10. *quæst.* 4. Spino *dict. gloss.* 6. *num.* 23. Turrianus *dict. quæst.* 84. *dub.* 1. *Versa Resias.*

Valdes *ubi ſuprà*, *verſ. Alius eſt caſus.* Palao *dict. punct.* 13. *à num.* 10. Leoncillus 2. *part. privileg.* 425. *num.* 12.

25. Quintus caſus erit, quando haſquerit bona paraphernalia, quæ quidem ſunt reſervata ab ipſa muliere ad ſuam diſpoſitionem, indepenſdenter à dote, quorum dominium, & adminiſtratio ad eam pertinet; *l. Maritus* 21. *Cod. de Procurat.* ubi Scribentes. Quapropter de his bonis poterit eleemoſynas facere, ut diſponit noſter Alphonſus *in l.* 12. *tit.* 23. *part.* 1. Azorius *dict. queſt.* 4. *verſ. Quæres*, Valquez *dict. cap.* 4. *num.* 4. Gregorius *in dict. l.* 12. *verbo Apartadas.* Quod ita teneas, niſi his bonis indiguerit ad alendum maritum, & familiam; quia priùs tenetur illum, & familiam alere, quàm eleemoſynam præſtare; vel ſit in aliqua provincia, ut in Caſtella, ubi parapherualium adminiſtratio ad maritum pertineat: tunc enim nequit eleemoſynas dare. Navarrus *d. cap.* 17. *num.* 153. Valdes *dict. queſt.* 7. *verſ. Aliàs ſi mulier*, *fol.* 63. Tapia *d. lib.* 3. *queſt.* 4. *art.* 4. *num.* 14.

26. Sextus caſus, quando mulier habuerit aliqua bona ſuâ induſtriâ, aut officio acquiſita, veluti texendo, aut aliter laborando; quia de jure communi hæc pertinent ad dominium, & adminiſtrationem illius. S. Thomas 2. 2. *queſt.* 32. *art.* 8. *ad* 2. Valdes *d. queſt.* 7. *num.* 5. *fol.* 63. *l.* 12. *tit.* 23. *part.* 1. Limitandum verò in iis Regnis, ſeu provinciis, in quibus hæc bona pertinent etiam ad maritum, & communicantur. Azorius *dict. queſt.* 4. Navarrus *cap.* 17. *num.* 154. prout in Caſtella, ubi hæc bona communicantur; & licèt pro dimidia parte uxor dimidium acquirat, attamen adminiſtratio pertinet ad maritum, *l.* 14. & 15. *Tauri*, *l.* 1. *cum ſeq. tit.* 9. *lib.* 5. *Recopilat.* Garcia *de conjug. acquæſt.* à *num.* 11. Hanc ob rem ex his bonis nequit uxor eleemoſynas elargiri. Trullench *d. lib.* 1. *cap.* 5. *dub.* 9. *n.* 9. Diana 5. *p. tract.* 8. *reſol.* 34.

27. Pupillus nequit eleemoſynas facere, quia non habet adminiſtrationem, nec prodigus, cui à Prætore interdicta eſt adminiſtratio. Adminiſtratores, tutores, vel curatores poſſunt facere illas eleemoſynas, quæ rectè facerent minores, ſi jam adulti fuerint; idque eis conceſſum eſt in adminiſtratione, dummodò recta ratione, & temperata, faciant, poſſunt enim pupillis concedere licentiam, ut minutas eleemoſynas dent. Bonacina *de Charit. diſput.* 3. *quæſt.* 4. *punct.* 7. *num.* 26. Palao *d. punct.* 13. *num.* 7. Leoncillus *de Privil. paup.* 2. *p. privil.* 400. Lorca 2. 2. *ſect.* 3. *diſput.* 36. *num.* 10. Diana *d. tract.* 8. *reſol.* 35.

28. Adminiſtratores Reipublicæ, quibus adminiſtratio bonorum publicorum conceſſa eſt, nequeunt facilè eleemoſynas concedere, verùm facere poſſunt conſuetas, quæ ſolitæ erant fieri Hoſpitalibus, aut alii pio loco, *l. Privilegia* 11. *Cod. de Sacroſ. Eccleſ.* Romanus *ſingul* 433. Idque procedere poteſt à conſuetudine, vel ab ſtatuto dandi quotannis annuas pias præſtationes; quo quidem caſu nequeunt revocari etiam ab eis, qui illas inſtituerunt, nec poſſunt annullare jus cauſis piis quæſitum. Tiraquellus *de Cauſis piis*, *privil.* 156. Barboſa *in dict. l. Privilegia*, *num.* 3. Leoncillus 2. *part. privileg.* 117. *num.* 3. Quapropter Adminiſtratores bonorum publicorum rectè has eleemoſynas concedunt, etiam ſi renuerint ſtatuentes.

29. Eſt tamen dubium, an conſuetudo dandi prandium moderatum Clericis, & Sacriſtis ex bonis publicis in Proceſſionibus longè à Civitate, vel villa pergentibus, ſuſtinenda ſit, necne? Negavit Garcia *de Expenſis*, *cap.* 21. *num.* 36. Nam hæ Proceſſiones fiunt ad privatorum commodum, non immediatè ad publicam utilitatem; quapropter hoc prandium, ſeu eleemoſyna, non ex bonis publicis, ſed privatorum facienda eſt, non obſtante conſuetudine.

30. Sed contrarium tenet Avendañus *de Exeq.* 2. *part. cap.* 10. *num.* 18. Nam hæc prandia, utpotè pia, Clericis conceduntur, & Sacriſtis per modum eleemoſynæ; quapropter ſicut aliæ piæ conſuetudines ex bonis publicis rectè ſolvuntur, ſimiliter iſtæ.

31. In re dicendum, quod in his proceſſionibus plerumque Judices, & Adminiſtratores excedunt, & non prandia moderata, & pia concedunt, verùm lauta: tum etiam addunt titulo charitatis panem, vinum, & caſeum, quæ omni populo concedunt, multis peccatis permixtis; quod quidem minimè faciendum, nec ex bonis publicis, neque privatorum, utpotè res iniqua, & quæ occaſionem præſtat crapulis, & ebrietatibus. Avendañus *dict. cap.* 10. *num.* 18. Bobadilla *in Polit. lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 14. Verùm ſi tantùm Clericis, ſeu Sacriſtis prandium honeſtum, & moderatum daretur, etiam ex bonis publicis, erit ſuſtinendum, prout etiam aliæ eleemoſynæ eis conceduntur pro agendis proceſſionibus ex bonis publicis; negandum enim non eſt, has eleemoſynas eſſe pias, & concernentes ad bonum publicum, quaterus in his proceſſionibus omnium bonum ſpirituale, & temporale deprecatur, ſalus Reipublicæ, & Eccleſiæ Catholicæ augmentum: quare non obſtante fundamento Garciæ, ſimilis conſuetudo ſuſtinenda eſt.

32. Eſt ſimiliter aliud dubium, an ad faciendas has eleemoſynas, quæ quotannis ex bonis publicis fiunt Hoſpitalibus, aut Monaſteriis, ſit neceſſaria facultas Regia, ita ut alitet non ſuſtineantur. Et Avendañus *dict. cap.* 10. *num.* 18. aſſerit, non eſſe neceſſariam, ſed alii tenent contrarium; nam bona publica, & communia, deſtinata ſunt à Rege præciſè ad publicâ utilitatem, nec ad alios uſus poſſunt diverti, *l. inter publica* 17. *de verb ſignific. l. Sed & Celſus* 6. *ff. de contrab. empt.* ubi Gloſſa *l.* 10. *tit.* 28. *p.* 3. Ergo facultas Regia eſt neceſſaria ad. hoc, ut poſſint diverti ad cauſas pias: tum quia grave incommodum, & præjudicium poſſet advenire utilitati publicæ, ſi in pias cauſas bona publica expenderentur. Gregorius *in l.* 10. *tit.* 28. *part.* 3. *gloſſ.* 3. Bobadilla *dict. cap.* 14. *num.* 14.

33. Sed hæ doctrinæ facilè poſſunt conciliari; nam doctrina Avendañi poteſt intelligi quando eleemoſyna fuiſſet parva; unde nullum, aut parvum incommodum reciperet Reſpublica; tunc enim facultas Regia non eſt neceſſaria, quin potiùs ad has minutas eleemoſynas ſemper intelligitur licentia præſtita. Et à ſimili probatur, nam Eccleſia licèt ſine Superiorum licentia nequeat aliquid donare; ſi tamen habeat aliquam laudabilem conſuetudinem dandi aliquid modicum aliquibus diebus, tunc conſuetudo illa rectè ſuſtinetur abſque licentia. Addit. ad Abbatem *in cap.* 1. *de Conſuetud. num.* 2. Lopez *in l.* 15. *tit.* 17. *part.* 1. *gloſſ.* 2. Guttierrez *can. quæſt. lib.* 2. *cap.* 21. *n.* 159. Tondutus *tom.* 1. *quæſt. benefic. cap.* 39. *n.* 20. Ergo ſimiliter eſt dicendum, in his largitionibus piis factis ex bonis publicis, dummodò modicæ ſint, nec Rempublicam incommodent. Si verò graves ſint quantitates, neceſſaria erit facultas Regia, ut benè tenent Gregorius, & Bobadilla. Villadiego *in Polit. cap.* 5. *de la Inſtruccion*, §. 32. *n.* 81.

34. Sed an ex bonis publicis dandæ ſint eleemoſynæ confeſſariis Prædicatoribus, ſeu Confeſſariis? Negarunt Villadiego *d. n.* 81. Bobadilla *lib.* 5. *Polit. cap.* 4. *num.* 57. quia id pertinet ad officium Curatorum. Tridentinum *ſeſſ.* 22. *cap.* 8. & *ſeſſ.* 24. *cap.* 7. quapropter hæ expenſæ ad illos, non ad Rempublicam debent pertinere. Tondutus *tom.* 1. *quæſt. Benefic. cap.* 39. *num.* 7.

35. Sed contrarium decrevit Sacra Congregatio, ut refert Lezana *in Summa*, *tom.* 3. *verbo Concionari*, *num.* 12. ubi cenſuit, teneri univerſitates Prædicatoribus ſolvere eleemoſynas ſolitas, nec illis licere ad quanti

quantitatem parvam & certam reducere : quod idem observandum in immemoriali consuetudine existimavit Sacra Congregatio, quam refert Halera *in Margarit. casu. conscient. verbo Prædicator* 1. & ad hanc observantiam Episcopum posse populum cogere, tenet ipsa Congregatio apud Franciscum Leonem *in Thesaur. fori*, 1. *p. cap.* 8. *sub num.* 6. Sperellius *decis.* 70. *n.* 1. Barbosa *de Offic. Episcopi* 3. *p. allegat.* 79. *n.* 14. Et in Bull. *verbo Prædicator*, *n.* 13. *&* 14. Guttierrez *lib.* 2. *Can. cap.* 21. *num.* 152. Pasterinus *de stat. tom.* 2. *quæst.* 187. *art.* 4. *inspect.* 2. Illud tamen etiam declaratum, & decisum, minimè Parochum petentem sibi præstari eleemosynam solitam præstari Prædicatoribus, concionari posse, nec licere ipsis universitatibus eam illi dare, prætextu etiam cujuscumque paupertatis, ut ex Aldana tenet Barbosa *ad Concilium. sess.* 5. *de Reformat. cap.* 2. *num.* 15. *& de offic. Parochi*, 1. *p. cap.* 14. *num.* 7.

36. In re tamen animadvertendum, tribus modis hanc difficultatem capiendam esse. In primis quando Curatus non est persona sufficiens ad prædicandum altiori gradu, altiora mysteria explicando, & exponendo Sacram Scripturam, gregémque morum probitate instituendo; & similiter propter inopiam non habet nisi parcam sustentationem, & in hoc casu nec per se, nec per alium tenetur concionari : non per se, quia est insufficiens; non per alium, quia non habet undè eleemosynerur substitutus. Sufficiet tamen ei Sacramenta administrare, & instruere populum in necessariis tantùm ad salutem, tam in fide, quàm in moribus, ut cum Banni tenet R. Moya 2. *tom. Select. tract.* 2. *de Religione*, *disp.* 1. *quæst.* 2. *à n.* 1. Et in hoc casu absque dubio tenenda est declaratio Cardinalium, scilicet populum, seu Universitatem contribuere eleemosynas consuetas ad prædicationem, ut excellentiori modo populum doceat, & instruat, quia id non pertinet ad Parochum.

37. Casus sic propositus adeò communis est, ut ferè semper accidat in aliis Episcopatibus, præter Toletanum, ubi major pars Parochorum, cùm per concursum admittantur in Studiis Scholasticis, & Moralibus, ad concionandum sufficientissimi sunt, & permulti excellentissimi Prædicatores, ut passim videmus. Quapropter Bobadilla *d. cap.* 4. *num.* 57. non debebat excludere has eleemosynas, quia ex cupiditate, & malitia Curionum sunt introductæ; siquidem utplurimùm Parochi quamplurimi non sunt sufficientes ad prædicandum altiori modo, nec habent redditus, nisi parcos, & moderatos. Quod maximè dolendum, dum decimas quamplurium beneficiorum alii percipiunt, vel Sæculares, vel Ecclesiastici, de Animabus non curantes; & ditius Beneficium, quod Parochum doctum: & eminentiorem poterat habere, qualiquali Clerico conceditur, sæpe sæpiùs ignoranti, & idiotæ, in gravissimum animarum damnum, quia decimæ aliis dantur.

38. Quamobrem in visceribus Domini nostri Jesu Christi precor Prælatos Ecclesiæ, ut summoperè curent redditus Beneficiorum Curatorum augere, conservare, & non destruere, ut sæpe faciunt ad Fundationes, & Collegia Legistarum, vel aliarum Artium; ut Beneficia Curata habeant viros doctos, probos, & prudentes, prospiciendo ad animarum regimen, ut insignius opus, & præclarissimum Ecclesiæ Dei; quod nequit fieri à paupere Clerico, & ignorante.

39. Secundo modo potest casus evenire, quando Parochus est sufficiens ad concionandum, etiam altiori modo, & habet redditus, & decimas sufficientes. In quo quidem casu aliqui Doctorum asserunt, adhuc ad officium ejus ex propria obligatione prædicare non pertinere altiori modo, sed tantùm in necessariis instruere verbo, & doctrina. Soto *de Just. lib.* 10. *quæst.* 1. *art.* 3. qui asserit, disputatum fuisse in Concilio Tridentino, an officium prædicandi committendum Curionibus? sed non fuisse determinatum : Et cum eo transeunt Possevinus *de Offic. Curati, cap.* 32. *num.* 1. Machado *in Summa*, *lib.* 4. *p.* 2. *tract.* 1. *document.* 2. *n.* 1. Barbosa *de Offic. Parochi.* 1. *p. cap.* 14. *n.* 1. Et hanc sententiam probare videtur Concilium Tridentinum *sess.* 5. *cap.* 2. ibi : *Archipresbyteri quoque, Plebani, & quicumque Parochiales, vel alias curam animarum habentes Ecclesias quoquo modo obtinent per se, vel per alios idoneos, si legitimè fuerint impediti; diebus saltem Dominicis, & festis solemnibus plebes sibi commissas, pro sua, & earum capacitate pascant salutaribus verbis, docendo quæ scire omnibus est necessarium ad salutem, annunciandoque eis cum brevitate, & facilitate sermonis vitia, quæ eos declinare, & virtutes, quas sectari oporteat.*

40. Hæc enim verba clarè ostendunt, ad Parochorum munus pertinere docere in necessitatibus populum, non verò altiori modo prædicare, prout etiam ostendit Concilium *sess.* 22. *de Sacrific. Miss. cap.* 8. Quamobrem quando hæ universitates has eleemosynas dant Prædicatoribus, ut altiori modo instruantur, rectè ex publico dantur; non enim hoc pertinet ad officium Curati.

41. Sed dices, ex Concilio *sess.* 23. *cap.* 1. contrarium probari, ibi : *Cùm præcepto divino mandatum sit omnibus, quibus cura animarum commissa est, oves suas cognoscere, verbique divini prædicatione, ac bonorum omnium exemplo pascere.* Quam sententiam tenet R. Maya *d. quæst.* 2. *à num.* 1. Sperell. *decis.* 70. *num.* 4. Ergo non rectè asserimus, prædicationem altiori modo non pertinere ex proprio officio ad Parochum & consequenter eleemosynas illas non esse dandas ex Publico Prædicatoribus. Sed respondetur, sententiam R. Moya non probari ex dictis verbis; potest enim textus ille intelligi de Episcopis; aut si de Parochis intelligamus, non de prædicatione altiori modo, sed tantùm de instructione, & prædicatione in necessariis. Hanc ob rem rectè ex publico hæ eleemosynæ conceduntur.

42. Verùm si Reverendissimi Moya placitum admittamus, adhuc hæ eleemosynæ ex publico rectè conceduntur; nam Prædicatores isti adducuntur ad faciendas plurimas conciones plusquam à Rectoribus debent fieri; isti enim non tenentur prædicare, nisi quando oportuerit, & fuerit necessarium, ut cum Suarez docet Barbosa *ad. Concilium, sess.* 5. *cap.* 2. *n.* 16. Ast verò illi tenentur, ut etiam aliis temporibus prædicent, quare rectè ex publico expenduntur.

43. Tertio modo est, quando Curatus esset habilis ad conciones faciendas altiori modo, verùm non haberet redditus : & in hoc casu majori ratione convincitur, eleemosynas illas ex publico esse concedendas; nam quando Parochus est doctus, & sine sufficientibus redditibus, magis est dignus miseratione, quàm onerandus labore, præcipuè cùm in probabiliori sententiâ ad hoc munus non teneatur.

44. Majus erit dubium de eleemosynis, quæ conceduntur quibusdam Confessariis, ut Parochos in Quadragesimâ, aut in Jubileis adjuvent. Ratio enim dubitandi apparet, nam hæc obligatio est intrinseca muneris illius. Ergo ipse tenetur confiteri, aut si non sufficiat, Adjutores vocare. Verùm dico, quòd si Curatus habet parvos redditus, & ipse non possit adimplere, rectè has eleemosynas concedit. Si verò habet redditus sufficientes, & oppidum parvum sit, utique cùm ipse sufficiat, non est obligandus ad alios Confessores adducendos, & ita populus, si illos desideraverit, ex suis bonis rectè adducet, ad bonum spirituale vicinorum; quia durum, & difficilè foret omnes cogere ad confitendum cum Parocho. Si verò oppidum

pidum grande ſit, nec ipſe ſufficiat, tenetur adjutores ſuis expenſis ponere. Verùm ſi adſint ex publico eleemoſynæ jam decretæ, non tenetur, ſed populus eſt cogendus ad eas præſtandas, quia ex ſola continua præſtatione ad id eſt obligatus, tanquam ad opus pium, conceſſum ad utilitatem vicinorum, ex aliis Confeſſoribus, quibus facilitet conſcientiæ extricantur, ex traditis *lib. 2. cap. 11. à num. 27.*

45. Adminiſtratores Reipublicæ etiam poſſunt, & debent illas eleemoſynas erogare, quæ ſolent dari, & expendi ad ſolemnitatem Corporis Chriſti Domini, non ſolum ad decoroſum obſequium Eccleſiæ, verùm ad choreas honeſtas, & repræſentationes factas, quæ communiter *Autos* dicuntur, in quibus multa myſteria dilucidè, & dulciter explicantur. Avendañus *dict. cap. 10. num. 28.* Bobadilla *dict. cap. 4. num. 16.* Aſt vellem ſimiles repræſentationes fieri à viris probis, & honeſtis, non autem ab hiſtrionibus; inhoneſtiſſimum enim eſt, vilem comicum, & infamem, *l. 1. & l. 2. §. fin. ff. de his, qui not. infam. l. Si quis 4. Cod. de ſpect. & ſcenic. lib. 11. l. 5. tit. 2. part. 6. l. 4. tit. 6. p. 7.* Amaya *obſervat. lib. 3. cap. 5. n. 7. & ad tit. 7. Cod. de infamibus, num. 35.* Chriſtum Dominum repræſentare, & mulierem impudicam, & meretricem, Mariæ Virginis Sanctiſſimæ perſonam agere.

46. Aliæ verò profanæ repræſentationes, etiam prout nunc ſunt, procul à feſtis Domini, & Sanctorum ſunt ablegandæ; fiunt enim frequenter cum turpitudine, admixtis amoribus valdè ad laſciviam titillantibus: quapropter ut illicitæ à multis viris ſapientibus, & timoratis declaratæ ſunt, ex Tertulliano *in Apolog. cap. 15.* D. Auguſt. *de Civit. Dei, lib. 1. cap. 32.* Mendoza *de Spe, & Charitate, tom. 2. diſput. 173. ſect. 28. §. 367.* Diana. *5. part. tract. 13. reſol. 81. & 82.* Angelus Boſſius, *tom. 8. tit. 20.* & illius rituli *tit. & per tot.* Suarez *in 3. part. diſput. 67. ſect. 2.* Mariana *de ſpectaculis, tract. 3.* P. Gregorius *Syntag. 3. part. lib. 39. cap. 5.* P. Joan. de S. Maria *de Republica, cap. 29.* quidquid reſiſtant Bobadilla *lib. 5. Polit. cap. 4. num. 14.* Rojas *de incompatibilit. 1. part. cap. 12. à num. 32.* Quamobrem à feſtis Sanctorum, & Corporis Domini ſunt ablegandæ. Ad rem audi exemplum adductum à Rojas *in Apologia Tragica, 1. part. §. 8.* ibi: *Otro exemplo pone en la Vida de otra perfectiſſima Religioſa el Padre Avila, tan conocido en el mundo por ſu vida, y ſantidad. Que eſtando en la Ciudad de Ezija, en Andalucia, celebrandoſe la feſta de el Corpus Chriſti con grandes Autos, y Repreſentaciones, fue eſta Santa criatura arrebatada en eſpiritu, y en el ſe le apareciò Chriſto Señor nueſtro, aſidos de el grandes fayones, y el Señor muy enſangrentado, y dolorido. Y Preguntandole La Santa: Pues, Señor, en tiempo, que os eſtan regocijando, y celebrando en vueſtra Igleſia los favores, que la biciſteis en daros Sacramentado, eſtais tan dolerido, y congoxado? Aquien el Señor reſpondiò: Eſpoſa mia, en aquellas Repreſentaciones, y Autos publicos, que los Comediantes hazen, ſon tantos los pecados que contra mi ſe cometen, haciendo, y profanando mi caſa, que tornan à renovar los tormentos de mi paſſion, y con cada pecado, que cometen, me buelven à crucificar.*

47. Undè cognoſcitur, ad repræſentationes profanas, in quibus peccata permiſcentur in celebratione Corporis Chriſti Domini, ex publicis bonis nihil, etiam titulo eleemoſynæ eſſe concedendum, *cap. Donare 7. diſt. 86.* nec ad taurorum agitationem, *l. 22. tit. 6. lib. 3. Recopilat.* Avendañus *dict. cap. 10. num. 1.* utpotè ad rem barbaram, & periculoſiſſimam animabus, & corporibus, & quæ ratiſſimè ſit abſque magnis peccatis, ut patet ex Motu Proprio Pii V. & Gregorii XIII. Navarrus *in Man. cap. 15. num. 18.* Gutierrez *Can. lib. 1. cap. 7.* Salzedo *ad Bernardum, cap. 66. lit. A,* Parladorius *lib. 2. rer. quotid. cap. 7. à num. 2.* dat plures noſter D. Petrus de Ovalle, in Pintiana Cancellaria Regius Auditor, *de Clerico venat. num. 39.* licèt ex conſuetudine contrarium obſervari dicant Bobadilla *dict. cap. 4. num. 22.* Sanchez *conſ. lib. 1. cap. 6. dub. 8. num. 8.*

48. Denique in calce hujus capitis breviter diſquiramus, de quibus bonis facienda ſit eleemoſyna. Et in primis minimè eſt danda de re furtiva, aut illicito contractu acquiſita, nempè per uſuram. *Eccleſiaſt. cap. 34. verſ. 24.* habetur: *Qui offert ſacrificium ex ſubſtantia pauperum, quaſi qui victimat filium in conſpectu patris.* Idemque prohibetur *cap. ult. 14. quæſt. 5. cap. Non eſt putanda 27. 1. quæſt. 1.* ubi Gloſſa *l. 10. tit. 23. part. 1.* D. Auguſtinus & D. Gregorius apud Bellarminum *de bonis Oper. lib. 3. cap. 9.* Ratio eſt, nam dominus fuiſſet rationabiliter invitus, dum res ſua, quæ neceſſariò erat ſibi reſtituenda, in eleemoſyna expenderetur. Id intelligendum quando dominium non eſt tranſlatum ad furantem, vel contrectantem; ſi verò tranſlatum ſit, dummodò de propriis bonis poſſit ſatisfacere, rectè ex re illa poterit eleemoſynas dare; verùm abſque diſtinctione, ſi extremè indigenti res aliena concedatur, ut *in dict. l. 10. Part.* S. Thomas *2. 2. quæſt 32. art. 7.* Becanus *de extern. act. charit. cap. 21. num. 17.* Layman *in Summa, lib. 2. tract. 3. cap. 6. num. 7.* Bonacina *dict. diſput. 3. quæſt. 4. punct. 6. propoſit. 4. num. 22.* Turrianus *diſput. 83. dub. 1. verſ. Deinde.* Suarez *de Charit. diſp. 7. ſect. 2. num. 6.* Valdes *de Eleemoſyna, 3. p. quæſt. 8. à num. 1.* Palao *de Charit. tract. 6. diſp. 1. punct. 12. num. 3.* Fuſcus *de Viſit. lib 1. cap. 30. num. 15.*

49. Undè ex iis rebus, quæ turpiter acquiruntur, veluti quæ acquirit meretrix meretricando, vel Judex propter aliquid illicitum faciendum, benè poſſunt fieri eleemoſynam, quia dominium ad eos eſt tranſlatum, nec ad illius rei reſtitutionem tenentur, *d. l. 10. Part.* S. Thomas *dict. art. 7.* Azorius *Inſt. Moral. 2. p. cap. 12. quæſt. 7.* Vaſquez *de Eleemoſyna, cap. 2. num. 4.* Spino *d. gloſ. 6. num. 2.* Gratianus *diſcep. for. 218. n. 6.* & Valdes *de Eleemoſyna, d. quæſt. 8. num. 2.* Palao *d. punct. 12. num. 3. in fin.* Tapia *d. lib. 3. quæſt. 4. art. 6. num. 2.* Leoncillus *2. p. privileg. 119. num. 12.* Fuſcus *d. lib. 1. cap. 30. num. 17.*

50. Eſt tamen admonendus noſter Alphonſus *in dict. l. 12.* quatenus aſſerit, ex lucratis aliquo ludo, vel taxillorum, vel tabularum, eleemoſynam fieri non poſſe. Verùm in re obſervandum, duobus modis poſſe legem ludum, vel aliam rem prohibere, non ſolùm interdicens ludum, ſed alio modo, nempè ſi interdicat ludum, & inſimul dominii tranſlationem. Primo enim modo, quando quis acquiſierit in ludo, rectè eleemoſynâ faciet de illis bonis acquiſitis; quia ad lucrantem tranſlatum eſt dominium, ut cum Divo Thoma docet Villalobos *d. tract. 32. difficult. 2. num. 3.* Sed ſi ludus prohibeatur, & inſimul tranſlatio dominii, minimè poterit facere eleemoſynas de illis bonis, utpote alienis, & obnoxiis reſtitutioni, prout libet intelligere *d. l. 10.* Et confirmatur ex eo, nam ſi quis receperit aliquid ex ſimonia, ad libitum nequit facere eleemoſynas, ſed neceſſariò tenetur dare pauperibus, aut in aliquod opus pium convertere, quia ex prohibitione legis non tranſit dominium ad accipientem. Tapia *d. art. 6. num. 4.* Ergo in ſimilibus ludis, in quibus lex prohibet tràſlationem dominii ad lucrantem, ex lucro eleemoſynam facere non poterit. Villalobos *d. difficul. 2. num. 2.* Azorius *d. cap. 22. quæſt. 3.* Valdes *d. quæſt. 8. verſ. De acquiſitione.*

51. Eſt verò dubium, quando bona confiſcantur ipſo jure, ſtatim ac committitur delictum, delinquens ex illis bonis ipſo jure confiſcatis poſſit dare eleemoſynam? Prima ſententia negat; nam quando confiſca

confiscatio bonorum fit ipso jure, nequit delinquens alienare, nec donare illa bona, *l. Ex judiciorum* 20. §. *Adeò*, *ff. de Accusat. l. Donationes in concubinam* 31. §. *fin. de donat. l. 4. tit. 2. part. 7. cap. Cùm secundùm* 19. *de hæret. in 6.* Ergo nec eleemosynas facere potest. Cæterùm ex alienis nequit fieri eleemosyna; sed quando confiscatio fit ipso jure, statim dominium transit ad fiscum à tempore commissi delicti. Surdus *de Aliment. tit. 8. privileg. 59. num. 7.* Menochius *cons. 185. num. 8.* Gomez *var. tom. 3. cap. 2. num. 2.* Gratianus *discept. 54. num. 16.* Peregrinus *de jur. Fisci, lib. 5. tit. 1. num. 166.* Leffius *de Just. lib. 2. cap. 29. dub. 8. num. 64.* Ergo delinquens à tempore commissi delicti, quando confiscatio fit ipso jure, nequit eleemosynas dare. Tenet cum Ledesma Azorius *dict. cap. 12. quæstione 4.*

52. Secunda sententia tenet contrarium; nam iste delinquens habet usum, & possessionem suarum rerum, sicut ante delictum; quapropter potest dare eleemosynas, sicut antequam delictum commiserit. Bonacina *dict. quæst. 4. punct. 4. num. 23.* Filliucius *in Summa, tract. 28. cap. 4. quæst. 32. art. 7.* Trullench *dict. lib. 1. cap. 5. dub. 10. num. 1.* Diana *5. part. tract. 8. resolut. 40.*

53. Hæc difficultas potest evenire in crimine læsæ Majestatis divinæ, vel humanæ, in quo hæ confiscationes, seu publicationes bonorum fiunt ipso jure, *dict. cap. Cum secundùm* 19. *de hæreticis in 6.* ubi DD. Et ejus resolutio pendet ab alia quæstione, an tempore commissi similis delicti trâseat dominium bonorum delinquentis ad Fiscum, ut observat Villalobos *dict. tract. 32. difficult. 6. num. 4.* Et aliqui dixerunt, statim transire, *ex l. Commissa* 14. *ff. de Publician. l. fin. Cod. ad legem Iul. Majest.* ubi dicitur, quod si post commissum delictum læsæ Majestatis delinquens bona alienaverit, Fiscum habere rei vindicationem, quæ nequit Fisco competere, nisi dominium ad illum fuerit translatum. Sed hoc argumentum recipit responsum; nam jura illa sunt intelligenda conditionaliter, scilicet si sententia fuerit sequuta, ut explicat Amaya *in dict. l. 1. Cod. de jure Fisci, à n. 57.* Unde constat, nihil certum probare illa jura, nisi quod sententiâ sequutâ post delictum, transeat dominium illorum bonorum ad Fiscum.

54. Quapropter asserendum, à tempore commissi delicti dominium ad illum non transire, sed remanere apud delinquentem, donec sententia sequatur, *ex l. Quæsitum* 15. *ff. Qui, & à quibus*, ibi: *Quoniam ante sententiam dominus est.* Santarellus *de Hæret. quæst. 2. dub. 1. num. 2.* Farinacius *de Hæret. quæst. 190. §. 1. num. 5.* Sanchez *in Decalog. lib. 1. cap. 22. num. 3.* Undè sequitur, admittendam esse secundam sententiam asserentem, delinquentem posse dare eleemosynam à tempore commissi delicti, nisi sententia saltem declaratoria fuisset subsequuta. Cæterùm alienationes hoc tempore factæ mero jure sustinentur. Sanchez *dict. cap. 22. num. 50.* & tunc delinquens habet possessionem, & administrationem, ut cum pluribus probat Barbosa *in d. cap. Cùm secundùm 19. à num. 15.* Ergo eleemosynæ eo tempore factæ debent sustineri. Coninch. *de Charit. disput. 27. dub. 1. num. 63.*

CAPUT XII.

Quæ sint personæ capaces eleemosynæ?

SUMMARIUM.

Omnibus danda est eleemosyna, num. 1. Sed secundùm ordinem charitatis, & quis ordo tenendus sit, num. 2.

Defunctus præferendus vivo, nisi extremè indigeat, n. 3. ubi etiam de aliis personis.

Rejicitur error Uvicleffi asserentis, infidelibus non esse dandam eleemosynam, n. 4. Et est danda hæreticis, n. 5. Et excommunicato n. 6.

Eleemosyna an dari possit laborare valenti? Et debet dari Religiosis, contra Vicleffum, n. 7. & 8.

Religiosi Mendicantes possunt petere eleemosynas, ubi habent Conventus, & extrà, demonstratâ licentiâ suorum Superiorum, & nequeunt impediri sub excommunicationis pœna. Fratres de Observantia possunt petere eleemosynas, ubi adsunt Conventus, & extrà, ex lege Regia, n. 9.

Eleemosyna non est danda otiosis pauperibus valentibus laborare, n. 10. Sunt enim relegandi, aut labori publico mancipandi, n. 11.

Explicatur Chrysostomus homilia *36. & lex 40.* tit. 5. p. 1. *n. 12. Exhortantur Prælati, n. 14.*

Pauperes extra proprium oppidum nequeunt petere eleemosynas, n. 15.

An melius sit pauperes ponere in hospitio, quàm sinere vagos mendicare? Aliqui dicunt, vagos relinquendos, n. 16. Alteri negant, n. 17. Defenditur hæc sententia, n. 18.

An pauperes ficti teneantur restituere acceptas eleemosynas? Negant aliqui, num. 20. Alii autem affirmant, num. 21. Alteri verò distinguunt, n. 22. Resolvitur, à n. 23. Defenditur secunda sententia, n. 24. & 25.

Sed cui restitutio facienda est? Referuntur variæ sententiæ, à n. 26. Resolvitur, n. 27. & 28.

Qui habent congruam sustentationem, verùm de proximo necessitatem timent, rectè recipiunt eleemosynam, num. 29. Item qui habent filias nubiles: & an puella non habente congruam dotem idem dicendum, ibid.

Et extende ad filios habentes parentes pauperes, sorores, vel fratres, quibus alimenta præstare tenentur, num. 30.

Peregrinis danda est eleemosyna, sed non debent vagari, num. 31.

Forensibus pauperibus danda est eleemosyna; ex causa tamen possunt à civitate expelli, n. 32.

1. ILla sanè regula generalis est, Eleemosynam omnibus esse concedendam, quando eâ indigent, & quatenus necessitate premuntur, sive Fideles, sive infideles sint, sive amici, sive inimici; id enim charitas petit, ut omnibus egenis succurramus; & observatum invenimus apud veteres Christianos, non solùm aliis Fidelibus subvenientes, verùm ethnicis, ut expressit Tertullianus *in Apolog. cap. 15.* & hostis adversùs Christianos juratus, Julianus Apostata testatur *in epist. ad Arsacium*, ubi: *Galilæi non suos modò, sed nostros quoque alunt.* Sozomenus *lib. 5. Hist. cap. 15.* Idcircò hanc regulam admittunt Bonacina *d. disput. 3. quæst. 4. punct. 6. propositi. 3. num. 18.* Paulus Rubeus *pract. resolut.*

reſolut. cap. 72. num. 65. Leoncillus *2. part. privil. 115. num. 13.*

2. Verùm licèt omnibus danda ſit eleemoſyna, attamen charitas habet ordinem, ut meliùs exerceatur: idcirco *in Cant. cap. 2. verſ. 4.* ait Sponſa: *Introduxit me in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem.* Ubi plures Patres congeſſit Serlogus *veſtigat. 20. ſect. 1. cap. 2. verſ. 4. & 5. num. 23.* quapropter in danda eleemoſyna, per quam amor proximi exercetur, & inſimul Dei, ordo eſt ſervandus, uti noſter Alphonſus ſcripſit *in l. 7. tit. 23. part. 1.* Undè in eleemoſyna valde egenus præferendus eſt illi, qui non eſt in tam urgenti neceſſitate. Gloſſa *in cap. Si quis, 90. diſtinct.* Senex debilis præfertur juveni, dignior digno, pauper nobilis ignobili, invalidus ſano. Surdus *de Aliment. tit. 1. quæſt. 93.* Gratianus *diſcept. cap. 22. num. 25.* Trullench *in Decalog. lib. 1. cap. 5. dub. 11. num. 1.* Fidelis præferendus eſt infideli, & potiùs eleemoſyna danda eſt bonis, quàm malis; non tamen ad excludendos malos quærenda ſunt peccata occulta, ut cum Filliucio notat Trullench *dict. cap. 5. dub. 10. num. 5.* Villalobos *part. tract. 22. difficult. 7. num. 1.* Bellarminus *de bon. oper. lib. 3. cap. 12. lit. B,* Valdes *de Eleemoſyna, 3. p. fol. 72. verſ. Si autem omnibus,* Fuſcus *de Viſit. lib. 1. cap. 30. num. 9.*

3. Cæterùm, ſi vivus extremè, aut quaſi indigeat, præferendus eſt defunctis, quia ſalus ejus periclitatur: quod periculum non habet anima in Purgatorio. Aliàs autem ſemper eſt præferendus defunctus, quia majori neceſſitate urgetur. Villalobos *dict. difficult. 7. num. 2.* quare *num. 3.* aſſeruit, magis eſſe meritoriam eleemoſynam pro animabus Purgatorii. Trullench *dict. cap. 5. dub. 10. num. 5.* Valdes *dict. § 3. fol. 76. verſ. Item ſi.* Sunt etiam præferendi amici, & domeſtici benemeriti aliis pauperibus, parentes naturales ſpiritualibus. Azorius *2. part. lib. 12. cap. 13. & quæſt. 1.* Pater, & filius, ſi ſint in extrema, anteferendus eſt pater; ſi mater, & pater, præferendus eſt pater; parentes præferendi ſunt uxori, uxor propinquis, propinqui extraneis, vicini advenis. Debitor debet præferre creditorem: ac denique eſt præferendus Princeps, aut alia perſona neceſſaria Reipublicæ, Trullench, *dict. dub. 11. num. 2.* Villalobos *dict. difficult. 7. num. 1.* Bacanus *de extern. act. charit. cap. 21. num. 21.* Gregorius *in dict. l. 7. tit. 23. part. 1. verbo Pœnitentes* Barboſa *in Repert. poſthum. verbo Eleemoſyna.*

4. Ex dictis Vvicleffi error eſt rejiciendus, apud Vvaldenſem *lib. 2. de Doctrin. cap. 81.* aſſerentis, eleemoſynam non eſſe dandam infidelibus, nec hominibus impiiſſimis. Eſt autem ad id locus *Eccleſiaſt. cap. 12.* ibi: *Da miſericordi, & ne ſuſcipias peccatorem. Benefac humili, & non des impio.* Qui quidem intelligendus eſt, ne demus eleemoſynam impio, ut foveatur in peccato, vel quando peccat in ipſa receptione eleemoſynæ; aliàs verò rectè conceditur, quia peccatores indigent ſuſtentatione naturæ: hæc autem ſuſtentatio bona eſt, immò & neceſſaria ex obligatione juris naturalis; quapropter eſt objectum miſericordiæ, & rectè peccatoribus indigentibus eleemoſyna conceditur, ut cum S. Thoma obſervat Tapia *dict. lib. 3. quæſt. 4. art. 7. num. 2.* Suarez *de Charit. diſput. 7. ſect. 1. num. 5.* Bellarminus *d. lib. 3. cap. 12. per tot.* Becanus *d. cap. 21. à num. 20.*

5. Hæreticis extremè indigentibus, vel quatenus homines ſunt, & neceſſitate premuntur, eleemoſyna eſt concedenda; nam licèt incapaces ſint alicujus donationis, ita ut ſi ignarus aliquis eis aliquid conceſſerit, poſſint hæredes repetere, aut ſi ſciens donaverit, ad Fiſcum pertineat; Simancas *de Catholicis Inſt. tit. 46. num. 56.* Azorius *Inſt. Moral. 1. p. lib. 5. cap. 8. quæſt. 1.* Aſt eleemoſyna benè hæreticis indigentibus conceditur, ob rationem numero antecedenti ſcriptam, ut cum Azorio docet Sanchez *in Decalog. lib. 2. cap. 14. num. 36.* Unde ſi hæretico alimenta relinquantur, licèt alia bona publicentur; non tamen quatenus ſunt neceſſaria ad ejus alimoniam auferuntur, *l. Is cui 11. ff. de cib. & aliment. legat.* Surdus *de Aliment. tit. 8. privileg. 59. num. 14.* Sanchez *dict. cap. 14. num 42.* Leoncillus *de Privileg. pauper. 2. part. privileg. 115. num. 15.*

6. Quod idem dicendum de excommunicato, quia licèt communione Fidelium privetur, non verò ab hac pia communione ita excluditur, quin in neceſſitate per eleemoſynam ſuccurratur, *cap. Quoniam 103. 11. quæſt. 3. cap. Quam pio 2. 1. quæſt. 2. cap. Non æſtimamus 13. quæſt. 2.* Leoncillus *dict. privileg. 115. num. 16.* Quod idem dicendum de Judæis. Maſcardus *de Judæis, 1. p. cap. 7.* Natta *conſ. 620. n. 12.* Gratianus *diſp. 628. num. 35. cap. 842. num. 28.*

7. Deindè diſquirendum, an eleemoſyna dari poſſit iis, qui poſſunt laborare: Et in hac diſquiſitione Religioſi in primis ſunt adducendi, quibus eleemoſynam præbere illicitum aſſeruit Vvicleffus. Nam cum ſit opus perfectionis manibus laborare ad victum quærendum, *Act. Apoſtol. cap. 20.* D. Paulus *1. ad Theſſal. cap. 2. & 1. ad Corinth. cap. 4.* indè eſt, ut ad laborem teneantur, utpotè tendentes ad perfectionem nec eis danda eſt eleemoſyna, nec rectè percipiunt, nec mendicant, ut tenent alii hæretici apud Bellarminum *de Monachis, lib. 2. cap. 45.*

8. Sed contrarium tenendum eſt de Fide, & definitum in Concilio Conſtantienſi *ſeſſ. 8.* probantque quamplurimæ Bullæ confirmantes Religiones Mendicantium, conceſſæque ab Innocentio III. Honorio III. Gregorio IX. Innocentio IV. Nicolao IV. & à Joanne XXII. Cæterùm, nam licèt ſit opus perfectionis laborare propriis manibus quod & priſci Monachi laudabiliter obſervarunt, vel ad victum quærendum, vel ad virandum otium, ut cum Caſſiano, & aliis probat Lantmeter. *de vet. Cleric. & Monach. vit. 2. part. lib. 2. cap. 6.* Attamen non minùs laudabiliter hodie Religioſi contrarium obſervant, ceſſando à labore, ob plurima exercitia ſpiritualia, quibus vacant, & eleemoſynis aluntur, ut benè differunt Bellarminus *dict. cap. 45.* Lantmeter. *dict. cap. 6.* Caſtro *de Hæreſibus, verbo Eleemoſyna, & verbo Labor, & Mendicitas.* Turrianus *diſput. 85. dub. 1.* Vaſquez *de eleemoſyna, cap. 3. dub. 1.* Cruz *de Stat. Relig. lib. 1. cap. 7. dub. 1.* Sanchez *tom. 2. Decalog. lib. 7. cap. 24. num. 6.* Tapia *dict. quæſt. 4. art. 7. num. 3.* Qui id extendunt, non ſolùm ad eos, qui voluntariam paupertatem ſuſceperunt per ingreſſum Religionis, verùm etiam extra, ut ſe traderent exercitiis ſpiritualibus, verbi gratiâ S. Alexius, D. Franciſcus, & D. Ignatius in initio ſuæ converſionis: Tapia *dict. num. 3.* Diana *d. 5. part. tract. 8. reſol. 18.* Paſſerinus *de Stat. 2. tom. quæſt. 187. art. 1. per tot.*

9. Unde Sacra Congregatio apud Barboſam *3. p. allegat. 169. num. 10.* cenſuit, Religioſos Mendicantes per ſeipſos, ubi habent Conventus, eleemoſynas quærere poſſe, nec Epiſcopus valet eis interdicere mendicitatem; ſi tamen extra eas quæritare voluerint, ſuorum Superiorum licentiam Ordinario demonſtrare tenentur. Tum alibi, 15. Septemb. 1629. cenſuit Sacra Congregatio; non eſſe prohibendos Religioſos eleemoſynas, & oblationes recipere inter Miſſarum ſolennia, vertendo ſe ad populum, & confeſſionem generalem dicendo. Lezana *in ſumma Quæſt. Reg. tom. 1. cap. 9. num. 45.* Præterea, ſi aliquis Ordinariorum, aut

alii

alii impediant per vim, vel dolùm, ne eleemosynæ dentur Religiosis; tunc ipso facto excommunicationem incarrunt, ut ex Bullis tradidit Cruz *dict. cap.* 7. *concluſ.* 2. Trullench *dict. cap.* 5. *dub.* 8. *num.* 22. Patribus verò Franciſcanis de Obſervantia, lege Regia conceſſum eſt, ut eleemoſynas quærere poſſint, non ſolùm in locis ubi adſunt Monaſteria, verùm in aliis, dum tamen non petant cum Indulgentiarum publicatione, nec etiam quæſitoribus intervenientibus, *l. fin. tit.* 9. *lib.* 1. *Recopilat.* Quid verò quando Fratres ſibi eleemoſynam petunt? Id ex cauſa, & licentia Vicarii faciendum, *leg.* 13. *tit.* 12. *lib.* 1. *Recopilat.*

10. Alteri verò mendicantes, qui poſſunt laborare, & ad fugiendum laborem, oſtiatim mendicant per vicos, & plateas, nequeunt eleemoſynas percipere, nec eis benè conceduntur, Ratio eſt, nam pauperibus aliis auferuntur rectè illas petentibus. Tum ex otio ad maxima vitia prolabuntur, ac denique ſunt ut fures eleemoſynarum. Turrianus *diſput.* 85. *dub.* 1. Vaſquez *dict. dub.* 1. *cap.* 3. Trullench. *dict. cap.* 5. *dub.* 10. *num.* 8. Palao *d. tract.* 6. *diſp.* . . . *punct.* 14. *n.* 1.

11. Hinc pauperes iſti otioſi, & vagabundi, ſunt ſemper relegandi, aut quod melius, labori publico mancipandi, *l. un. Cod. de Mendicant. validis*, *lib.* 11. *leg.* 40. *tit.* 5. *part.* 1. *leg.* 4. *tit.* 2. *part.* 2. *leg.* 1. *tit.* 11. *lib.* 8. *Recopilat.* aut aliis laboribus Reipublicæ convenientibus. Petr. Gregorius *Syntag. lib.* 39. *cap.* 6. *n.* 13. Menochius *de Arbitr. lib.* 2. *cent.* 6. *caſu* 331. Decianus *tom.* 2. *crim. lib.* 4. *cap.* 13. Avendañus *de Exequend.* 2. *p. cap.* 6. *num.* 2. Bobadilla *lib.* 2. *Polit. cap.* 13. *à num.* 27. Peguera *deciſ. crim. cap.* 4. Solorzano *de Iur. Indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 25. Fuſcus *de Viſit. lib.* 1. *cap.* 30. *num.* 9.

12. Sed in ſpecie contrarium ſcripſit D. Chryſoſtomus *homil.* 36. *ſuper Matth. col. fin.* cujus aſſertum explicatione indiget; nam ut noſter Alphonſus *in l.* 40. decrevit: *E à eſtos tales por mayor derecho tiene la ſanta Igleſia de los tirar el comer que gelo dar, porque ellos dexan de lo ganar, poäiendolo facer.* Et ita etiam deciditur *cap. Non omnis* 5. *quæſt.* 5. *cap. Nimium* 23. *quæſt.* 4. Gloſſa *in cap.* 1. 82. *diſt.* Azevedus *in l.* 1 *tit.* 11. *lib.* 8. *Recopilat. num.* 13. Quapropter intelligendus eſt, quando iſti pauperes otioſi eſſent in extrema, aut gravi neceſſitate, & ad meliorem frugem reducerentur, ut explicat Alphonſus *in d. l.* 40. Et cum aliquibus Palao *d. punct.* 14. *n.* 2. Trullench. *d. dub.* 10. *n.* 8.

13. Aliter enim Chryſoſtomus valet intelligi, quando eleemoſyna his otioſis concederetur, non ut in otio degerent, id enim fuiſſet eorum ruinam, & vitia alere; quia ut Seneca *epiſt.* 86. dixit, *Otium eſt ſentina omnium malorum, noverca virtutum, & cujuſpis hominis ſepultura.* Chryſoſtomus *d. homil.* 36. Simancas *de Republic. lib.* 8. *cap.* 28. Petrus Gregorius *lib.* 39. *cap.* 6. ſed miſericorditer pecuniæ eis darentur, ut aliquo officio edocerentur, aut ut coloni, ſeu agricolæ fiant; tunc enim rectè eis eleemoſyna conceditur.

14. Quod utinam in Hiſpania omnes eleemoſynantes efficerent, præcipuè Prælati Eccleſiaſtici, ut ſuas eleemoſynas concederent ad tollendos vagos, & otioſos pauperes; tum alios, qui titulo nobilitatis nolunt laborare, nec in bellis, nec in litteris, vel in rurali opere, quorum in Hiſpania infinitus eſt numerus, & totalis hujus Regni ruina. Unde Catullus:

Otium Reges prius, & beatas perdidit urbes.

Dolendum maximè eſt, quod Imperium à majoribus noſtris religione, & virtutibus, armis, & tanto cruore acquiſitum, vitiis, otioſitate, ignaviâ, & infamiâ ferè deletum videamus. Ad rem Salluſtius *de bello Catilina*, ibi: *Nam Imperium facilè his artibus retinetur, quibus ab initio paratum eſt. Verùm ubi pro labore deſidia, pro continentia, & æquitate libido, atque ſuperbia invaſere; fortuna ſimul immutatur cum moribus. Itaque Imperium ſemper ab optimo quoque ad minùs bonum transfertur.*

15. His peſſimis, & otioſis pauperibus noſtræ patriæ leges aliquod pharmacum adhibere conantur *in tit.* 12. *lib.* 1. *Recopilat.* In primis, ne pauperes debiles, ſenes, cæci, aut aliàs impediti, extra proprium oppidum eleemoſynas petant; idque de licentia Parochi, & Judicium illius, quam quotannis renovare tenentur. In his enim licentiis ſigna corporis ſunt apponenda, ne alii pauperes ſimilibus licentiis abutantur; aliáque utilia in eis legibus decreta ſunt, benè conſiderata, ſed malè obſervata; de quibus conqueritur Simancas *de Republica, lib.* 8. *cap.* 30. *num.* 9.

16. Eſt tamen quæſtio, an magis conveniens ſit pauperes domi, aut in hoſpitio retinere, & alere ex pecuniis publicis, quàm vagos per Civitatem ſinere mendicare? Et aliqui cenſuerunt, melius eſſe eos ſinere liberè mendicare, nam, difficillimè ad eos alendos eleemoſynæ jungerentur. Tum quia præſentes magis charitatem movent ad illis ſubveniendum, & pietas majori miſericordia exercetur. Sotus *dict. deliberat. in cauſa paup. cap.* 11. & 12. Vaſquez *de Eleemoſyna, cap.* 3. *dub.* 4.

17. Alteri verò tenent in contrarium, prout decrevit textus *in l.* 19. *tit.* 12. *lib.* 1. *Recopilat.* & antè ſcripſerat Plato *cap.* 3. *de legibus.* Et ratione probatur quia magis homines pii moventur ad ſuccurrendum pauperibus domi, vel in hoſpitio retentis, qui nequeunt mendicare, prout videmus in Hoſpitalibus, ubi conſideratis pauperibus infirmis, & nequeuntibus eleemoſynam petere, majori charitate opitulantur. Cæterùm, nam faciliùs creditur illos pauperes veros eſſe, qui in hoſpitio retinentur, quorum impedimenta; & languores fuerunt explorati ad eos recipiendos, quàm vagos pauperes, qui utplurimùm fictis vulneribus, & morbis ſuam neceſſitatem exaggerant, *l. un. Cod. de mendicant. validis*, ubi decernitur, magnâ curâ pauperum morbos eſſe explorandos. Petrus Gregorius *d. lib.* 39. *cap.* 6. *num.* 15. Bobadilla *dict. lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 32. ob. ſimilia figmenta; quapropter magis eleemoſynantes moventur ex ſcientia veræ paupertatis ad præſtandas eleemoſynas, ſi pauperes domi, vel in hoſpitio detineantur. Denique mendici, & pauperes moleſtiam inferunt Reipublicæ, ſi liberè incedant, nec Eccleſias relinquunt, Miſſas, Sermones, & alia divina Officia perturbant, quamvis leges interdicant, *l.* 16. *tit.* 12. *lib.* 1. *Recopilat.* Tribunalia, commercia, tabernas, vicos, & plateas ſuis obſecrationibus, & vocibus moleſtant, & impediunt, non ſolùm ad eleemoſynas, ſed etiam aliqui ad ſtipes quærendas, ita ut magis ad indignationem, quàm ad pietatem moveant. Quamobrem magis erit conveniens, ut aut domi, aut in hoſpitio retineantur. Petrus Gregorius *Syntag. lib.* 15. *cap.* 28. *à num.* 3. Bobadilla *lib.* 2. *Polit. cap.* 13. *num.* 32.

18. Hæc ſententia eſt magis conformis bono Reipublicæ regimini, & ideò admittenda à Gubernatoribus, ut quamplurimi ficti pauperes, & vagabundi ablegentur.

19. Hinc pauperes iſti otioſi, & vagabundi, nolentes laborare, & qui ſe fingunt pauperes, licèt interim quod neceſſitate urgentur, donec inveniant ubi laborent, poſſint recipere eleemoſynas: attamen ſi in otio permaneant, vel ſi ſe fingant, pauperes, graviter peccant, ut cum Navarro notat Trullench *dict. lib.* 1. *cap.* 5. *dub.* 10. *num.* 9. Villalobos 1. *part. tract.* 22. *differ.* 9. *num.* 1. Diana 5. *part. tract.* 8. *reſol.* 21. *verſ. Nota.*

20. Sed an teneantur reſtituere eleemoſynas, quas acceperint, dubium eſt? Prima ſententia negat; nam finis dantis eleemoſynam eſt charitatem exercere, quæ quidem exercetur etiamſi pauperi ficto eleemoſyna concedatur. Ergo non tenentur ad reſtitutionem. Et confirmatur, nam ſubſtantia actûs ſuſtinetur, etiamſi error ſit in qualitate. *cap. Super litteris 20. de Reſcript.* ubi ſcribentes. Cùm ergo ſubſtantia eleemoſynæ ſit charitas, ſuſtinenda eſt, etiamſi in qualitate perſonæ erretur. Ita ex aliquorum doctrina refert Delugo *Reſp. Mor. lib. 6. dub. 17. n. 1.*

21. Secunda ſententia contrarium tenet; nam cauſa finalis eleemoſynæ eſt pauperibus ſuccurrere ad ſublevandam ejus neceſſitatem, quæ ſi non adſit, quia pauper eſt fictus, donatio illa non ſuſtinetur, idcirco ſuſcipiens ad reſtitutionem tenetur. Navarrus *in Man. cap. 17. n. 107.* Navarra *de Reſtit. lib. 3. cap. 1. à n. 267.* Delugo *d. lib. 6. dub. 17.* Vazquez *de Eleemoſynâ, cap. 3. dub. ult.* Trullench. *d. dub. 10. num. 9.* Villalobos *d. tract. 22. difficult. 9. n. 2.* Palao *d. punct. 14. num. 5.* Tapia *d. quæſt. 4. art. 8.*

22. Tertia ſententia diſtinguit, quando eleemoſyna eſt magna, & tunc, inquit, pauperem fictum teneri ad reſtitutionem: ſecus ſi parva, & in iis, quæ quotidie minutim fiunt; quia cùm parvæ ſint, tantùm propter Deum conceduntur, non habito reſpectu ad perſonam, ut cum Soto, Molina, & aliis docet Diana *d. 5. p. tract. 8. reſ. 21. & 8. p. tract. 6. n. 109.*

23. In hac difficultate dicendum, quod ſi aliquis eo animo expreſſo det eleemoſynam, ut non aliter daret, niſi recipiens pauper eſſet, ſine dubio teneri ad reſtitutionem, quia dominium ad recipientem tranſlatum non eſt. Fernandez *in Examine, 1. p. cap. 16. §. 5. à n. 3.* Si verò donans proſpiceret pauperis neceſſitatem, utpotè cauſam impulſivam, & non finalem, ita ut ſi ſciens non eſſe pauperem, adhuc eleemoſynam daret, recipiens non tenetur ad reſtitutionem, ut eſt textus *in l. 2. §. fin. ff. de Donat.* Navarrus, & Villalobos nuperrimè allegari.

24. Erit ergo dubium, quando animus non demonſtraretur, verùm tantùm voluntas tenderet ad faciendam eleemoſynam. Et tunc admitto ſecundam ſententiam, nam animus dantis eſt capiendus ab actûs natura: aſt ex natura eleemoſynæ, & cauſa finali illius, eſt ſublevare pauperem indigentem, licèt motivum ſit charitas. Sanchez *de Matrim. lib. 7. diſp. 18. n. 24.* Vazquez *de Eleemoſynâ, cap. 3. dub. ult. num. 15.* Ergo animus dantis eſt non transferre dominium eleemoſynæ, niſi recipiens verè pauper ſit. Ergo recipiens tenebitur ad reſtitutionem. Cæterùm licèt donationes gratuitæ diſtinguantur à contractibus onerosis; attamen ſi in donatione adſit dolus, aut circa ejus motivum, vitiatur donatio, ut optimè notat Delugo *de Iuſt. tom. 2. diſp. 21. ſect. 7. num. 69. & 89.* Cùm ergo in præſentiarum adſit dolus circa motivum eleemoſynæ, nempè circa indigentiam petentis, inde eſt ut vitietur, & recipiens teneatur ad reſtitutionem. Denique quia eleemoſyna illam ſuſcipit tacitam conditionem, ſi pauper ſit: Ergo ea deficiente conditione, indè eſt, ut recipiens teneatur ad reſtitutionem. Cruz *in Direct. 1. p. præcept. 5. art. 5. art. 4. dub. 2. concluſ. 4.*

25. Quod non ſolùm intelligas quando eleemoſyna magna eſt, verùm etiam in eleemoſynis minutis, & quæ oſtiatim petuntur; quia cùm plures ſint, in magnam quantitatem perveniunt, ut benè notat Villalobos *d. diff. 9. n. 3.* Si tamen aliqua eleemoſyna parva ſit, & ad plures non collimet, ex parvitate ab obligatione reſtituendi ſuſcipiens liberabitur.

26. Sed adhuc reſtat difficultas, cui facienda eſt iſta reſtitutio? Et aliqui dixerunt, danti eſſe faciendam. Ita Sotus, Granados, Turrianus & alii apud Dianam *5. p. tract. 8. reſ. 22.* Alii dicunt faciendam pauperibus veris. Villalobos *d. diffi. 9. n. 4.* Trullench *d. dub. 10. num. 10* Alteri dicunt, ſufficere reſtituere, ſive danti, ſive pauperibus, quia utraque ſententia eſt probabilis, Vazquez *d. dub. ult. n. 24.* Diana *d. reſol. 22.* Palao *d. punct. 14. n. 7.*

27. Aſt dico, quod ſi magna ſit eleemoſyna data pauperi ficto, danti eſſe reſtituendam, nec ſufficiet fieri pauperibus; nam in his eleemoſynis magnis conſideranda eſt aliqua affectio ad perſonam, cui datæ ſunt, inſimul cum paupertate, quæ ad magnam illam eleemoſynam excitavit animum concedentis: quæ quidem qualitas in aliis pauperibus non invenitur, idcirco reſtitutio facienda eſt danti, non verò aliis pauperibus in quibus ſimilis affectio non conſideratur. Præterea, ut dictum eſt, dominium rei donatæ remanſit apud dantem; ſi enim magna ſit, non facilè alia donatio ad alios pauperes eſt præſumenda, *l. Cùm de indebito 23. §. Si verò, ff. de probat. l. fin. de Donat.* Marius Aut. *var. lib. 2. reſol. 23. n. 11.* Gratianus *diſcept. cap. 824. num. 7.* Ergo neceſſariò eſt danti reſtituenda, non verò aliis pauperibus.

28. Si verò parva ſit eleemoſyna, probabiliter ex voluntate dantis poterit fieri reſtitutio aliis pauperibus; credendum eſt enim, velle dantem tam parvam quantitatem datam ex charitate, propter Dei amorem, aliis pauperibus elargiri, quapropter rectè eis ex probabili præſumptione fit reſtitutio. Vazquez *d. dub. ult. num. 24.*

29. Qui verò habent congruam ſuſtentationem, verùm de proximo neceſſitatem timent, rectè eleemoſynas ſuſcipiunt; quia quod de proximo expectatur, præſens cenſetur, *l. 2. C. de tranſact.* ubi Padilla, & Barboſa *num. 5.* Sicut de lite dicimus, quæ ſi de proximo ſperatur, præſens dicitur *d. l. 2. l. 4. tit. 22. lib. 4. Recopilat.* Cujacius *lib. 9. obſervat. 24.* Mohedanus *deciſ. 1. de tranſact.* quamobrem poterit petere eleemoſynam, ut ſi jam neceſſitate premeretur. Delugo *d. lib. 6. dub. 17. n. 4.* Idem dicendum de habentibus neceſſaria, verùm qui habent filias nubiles, quas præcisè dotare tenentur; hi enim rectè eleemoſynas percipiunt. Mandellus *conſ. 69. n. 7.* Vivius *deciſ. 454. num. 5.* Giurba *in conſuet. Meſſanenſ. cap. 2. gloſſ. 12. à num. 23.* Diana *2. p. tract. 1. reſol. 18.* Similiter dices de puella habente neceſſaria ad victum, ſi non habet congruam dotem ad ſui ſtatus conditionem, ut cum Bart. & aliis tradit Velaſco *de Privileg. paup. 1. p. quæſt. 41. num. 43.*

30. Id extendendum ad filios habentes ſibi neceſſaria, qui ſi habeant parentes neceſſariò alendos, & ad id non habeant, poſſunt eleemoſynas ſuſcipere. Delugo *d. dub. 17. n. 5.* Diana *d. reſ. 8. verſ. Ex his apparet.* Itidem ſi habeant ſorores, aut fratres, quibus alimenta præbere tenentur. Delugo *d. num. 5.* Similiter Clericus obtinens tenue beneficium, qui nequit alere ſuam familiam; hi enim omnes pauperes ſunt, & rectè eleemoſynas percipiunt. Dueñas *regul. 71. verſ. Ultra quas,* Velaſco *d. quæſt. 4. n. 50.* Delugo *d. dub. 17. num. 5.*

31. Peregrinis etiam eſt danda eleemoſyna, rem enim licitam exercent, & laudabilem, *cap. Si quis 23. 24. quæſt. 3. cap. un. de Clericis peregrin. in 6. l. 1. & 2. tit. 24. p. 1.* Sed eſt textus Regius *in l. 27. tit. 12. lib. 1. Recopilat.* decernens peregrinos vagari non debere per diverſa loca, ultra quatuor leucas à recta via peregrinationis: quam legem, & alias illius tituli, cenſuerunt ex faſtidio pauperum conditas eſſe, prout exiſtimavit Sotus *de delib. in cauſ. paup. cap. 7.* Vazquez *d. cap. 3. de eleemoſynâ, dub. 3.* Aſt viri illi ſapientiſſimi, qui Peregrinorum plurium inſolentiam, & otioſitatem non agnoſcebant, leges illas rigidè adnotârunt. Utinam Magiſtratus zelo illas cuſtodirent, & exequerentur,

querentur, undè quamplurima mala averterentur?

32. Forensibus an danda sit eleemosyna? Negare videtur Concilium Turonense II. *can.* 4. ubi statutum est, ut quæliber civitas, aut oppidum suos alat pauperes, & ad id Presbyteri, & laici concurrant. Sed tamen licèt decretum illud tam necessarium sit, si tamen aliqui forenses pauperes sint, eis est danda eleemosyna, nec aliquo modo licere à civitatibus eos expellere, scripserunt Sylvius *ad 2. 2. quæst.* 31. *art.* 9. *vers. Quæritur*, Lorca *ibid. disp.* 37. *sect.* 3. *n.* 19. Quorum doctrina admittenda est, si non adsit causa, nempè quando civitas fame laboraret, nec illis, nec domesticis pauperibus valet subvenire: vel quando forenses pauperes morbos afferrent, aut quando in otio computrescunt, undè ad vitia perveniunt, & illis expulsis laborarent; tunc enim rectè rejiciuntur. Bonacina *d. disp.* 3. *quæst.* 4. *punct.* 6. *propos.* 3. *num.* 19. Layman *lib.* 2. *tract.* 3. *cap.* 6. *num.* 3. Trullench *dict. dub.* 10. *num.* 8. Diana 5. *part. tract.* 8. *resol.* 36. Valdes *de Eleemosyna*. 3. *p. fol.* 80 *vers. Quartò quæritur*.

CAPUT XIII.

De Quæsitoribus Eleemosynarum.

SUMMARIUM.

Olim facilè Quæstores eleemosynarum concedebantur. Hodie interdicuntur, à n. 1. *&* 2.

Contra hæc Decreta facientes possunt puniri à Judice Ecclesiastico, vel laico, n. 4.

Si delinquens fuerit Clericus captus in delicto, valet à Judice laico deprehendi, & mitti ad Ecclesiasticum, n. 5. *Sed explicatur hæc doctrina, à n.* 6.

Quæstores non absolutè prohibentur, si habent juris requisita, num. 10. *Quapropter ad causam necessariam possunt dari à Papa, Archiepiscopo, vel Episcopo, num.* 11. *Ubi etiam requisita recensentur.*

In Castella ultra deputationem Ordinarii, requiritur Supremi Senatus licentia; & si adsint indulgentiæ, ultra examen Ordinarii, etiam illud Commissarii Generalis Cruciatæ requiritur, n. 12. *An jus petendi eleemosynam possit locari? Aliqui affirmant, n.* 23. *Sed non admittuntur, n.* 15.

Fratres Mendicantes non solùm per se possunt petere eleemosynas, sed per alios, n. 16. *Et absque licentia Ordinarii, n.* 18.

An petens eleemosynam pro aliqua imagine, possit de eleemosynis vivere? Distinguitur, & negatur. Admittitur quando ex licentia superioris aliquis peteret, n. 19.

Sed non sunt dandæ similes licentiæ laborare valentibus, num. 20. *Ubi de petentibus ad pauperes verecundos, num.* 21.

1. QUæsitores eleemosynarum olim facilè concedebantur, unde ad plurimos abusus pervenerunt, jam falsa prædicantes, jam ementitas indulgentias publicantes, & Bullas Summorum Pontificum in grave animarum dispendium, ac tandem alia delicta perpetrantes, quorum meminit Navarrus *de Jubileo, not.* 31. *à num.* 46. Quare Sacri Canones tanto morbo medelam applicarunt. Innocentius III. *in cap. Tuarum* 11. *de Privilegiis*, quæsitores eleemosynarum falsò signum Crucis ferentes excommunicavit, si laici sint; si verò Clerici, ab officio, & beneficio suspendit, *in cap. Cùm ex eo* 14. *de Pœnit. & Remiss.* Decretum est, minimè quæsitores istos esse admittendos absque Litteris Apostolicis, aut Diœcesanorum; nec ultra quàm in ipsis Litteris continetur, populis proponant.

2. Eosque similiter instruit, ut sequitur: *Qui autem ad quærendas eleemosynas destinantur, modesti sint, & discreti, nec in tabernis, nec in aliis locis incongruis hospitentur, nec inutiles faciant, aut sumptuosas expensas, caventes omninò, ne falsa Religionis habitum gestent.* Idem decernitur *in Clement.* 2. *de Pœnit. & Remiss.* additurque, Litteras Apostolicas esse examinandas à Diœcesanis. Concilium Tridentinum *sess.* 5. *de Reformat. cap.* 2. *in fin.* his quæstoribus prædicare interdixit, & latiori decreto *sess.* 21. *de reformat. cap.* 9. eos penitùs delevit, & derogat Privilegiis Ecclesiasticis ad id concessis Monasteriis, & Hospitalibus. Tandem Pius V. *in sua constitut.* 99. 4. *Non. Januarii* 1590. revocavit Indulgentias, in quibus continebatur facultas quæstuandi: Et *in constitut.* 30. quæstuandi prohibitionem indixit, & quæstores deputandi. Zerola *part.* 1. *verbo Quæstores, num.* 1. Barbosa *de offic. Episcopi*, 3. *p. alleg.* 109. *num.* 4. Fagnanus *in cap. Tuarum* 11. *de Privilegiis, n.* 2. *&* 3. *& in cap. Cùm ex eo, de Pœnit. & Remiss. à num.* 1.

3. Hæc autem Decreta, atque alia, quæ rectissimè à nostris Pontificibus concinnantur, hæretici calumniantur. Nec miror, cùm similes quæstores, & prædicatores gravissimos errores, & hæreses seminaverint, undè ad illas diffundendas apertissimus adest aditus. Refellit Bellarminus *de Indulgent. lib.* 2. *cap.* 20. §. *Igitur*. Quamobrem Concilium optimè eos abolevit. Explicant Navarrus *de Orat. miscell.* 66. *num.* 2. Avendañus *de exquend.* 2. *p. cap.* 30. Riccius *in Praxi for. decis.* 290. *num.* 2. Trullench *in Decalog. lib.* 1. *cap.* 5. *dub.* 10. *num.* 4. Enriquez *in Summa, lib.* 7. *cap.* 29. Palao *Oper. Mor. tom* 1. *tract.* 6. *disput.* 2. *punct. ultim. à n.* 1. Fuscus *de Visit. lib.* 1. *cap.* 30. *n.* 36.

4. Si tamen aliquis contra hæc Decreta deliquerit etiamsi laicus sit, poterit ab Episcopo puniri, *cap. Tuarum* 11. *de Privileg.* ubi Abbas *num.* 1. quia si prædicat, res sacra est, circa quàm delictum perpetrat; si verò tantùm petat eleemosynam, pia est causa, de qua etiam cognoscit Episcopus. Zerola *ubi suprà, n.* 1. Decius *cons.* 276. *num.* 1. Barbosa *d. alleg.* 109. *num.* 12. Quod etiam fieri poterit à Judice laico, si præveniat, & delinquens sit in suo territorio, *ex cap. Ex litteris* 10. *de exces. Prælat.* D. Gonzalez *in cap. Ex eo, de Pœnit. & Remiss. num.* 2. *ad finem*, Aviles *in cap. Prætorum* 51. *num.* 1. qui etiam Litteras examinant. Pereyra *de manu Regia*, 2. *part. cap.* 76. D. Gonzalez *ubi proximè* In hoc enim insigni Archiepiscopatu, etiam ex delegatione sui Præsulis contra quæsitores procedunt Vicarii, & Curiones, prout decrevit Constitutio 19. *de Pœnit. & Remiss.*

5. Verùm in re liber examinare doctrinam Aviles *ubi proximè, num.* 1. dicentis, quod si quæsitor fuerit Clericus, si verò excedat, vel falsus fuerit, poterit capi à Judice laico, & ad Ecclesiasticum remitti. Et probatur: nam quoties Clerici in delicto comprehenduntur, rectè à laico Judice capiuntur, & ad suum Superiorem remittuntur: id enim est quædam defensio, ne in delictis procedant, tum ne fugiant, & à Judice proprio coërceantur. Pereyra *de manu Regia*, 1. *part. cap.* 10. *num.* 6. Oliva *de for. Ecclesiæ*, 2. *part. quæst.* 22. Bellerus *disquisit. Clerical.* 1. *part. tit.* 3. §. 11. *num.* 1. Olivanus *de jure Fisci*, *cap.* 14. *num.* 140. Farinacius *in praxi crim. quæst.* 22. *n.* 140. Salgado *de Regia Protect.* 2. *p. cap.* 4. *n.* 13. Delbene plures referens *de Immunit. cap.* 9. *dub.* 7. *à n.* 1. Quod idem est dicendum, quando Clericus falsus eleemosynarum quæsitor reperiatur, quia in delicto comprehenditur.

6. Hoc tamen fundamentum solidum omninò non est, quia licèt ipsi Doctores, & alii relati à Barbosa *in cap. Ut fama* 35. *de sent. excommunicat. num.* 5. Bonacina *de legibus, disput.* 10. *quæst.* 2. *punct.* 1. §. 1. *n.* 22.

teneant illam ſententiam : attamen alii illam rejiciunt. Megalà *in 3. p. lib. 3. cap. 11. n. 7.* Souſa *in Bull. cap. 16. diſput. 82. n. 8.* & alteri cum quibuſdam limitationibus admittunt, ut cum Campanilo notat Barboſa *in cap. 2. de Vit. & honeſt. Clericor. num. 7.* Diana *1. part. tract. 2. reſol. 10. & 11.* Delbene *d. diſc. 7. à num. 6.*

7. Verùm in re, quando Clericus in fragranti delicto capitur à Judice laïco, non ita acriter debet procedere, prout exiſtimat ſententia aſſerens abſolutè, à Judice laïco ſtatim capi poſſe, & ad ſuum Superiorem remitti. Id erit ad praxim adducendum, quando aliter peccatum nequit tolli, aut turbatio Reipublicæ; vel quando eſſet perſona, de cujus timeretur fuga, & per eam impunitam remanſuram, ita ut urgentiſſima ſit cauſa capturæ; aliàs minimè eſt admittenda illa ſententia, ſed debet cauſa denuntiari ſuperiori Eccleſiaſtico, ut procedat. Probatur, nam nullus eſt textus, qui hanc capturam, etiam in fragranti concedat Judici laïco: Ergo niſi cauſa urgentiſſima exiſtente, ita ut ſit pura defenſio, nequit fieri à Judice laïco; aliàs ſemper Judex laïcus exerceret propriam juriſdictionem adversùs Clericum, quod omni jure execratum, *cap. 2. d. Jud. 2. Si diligenti 17. de for. compet.* ubi DD.

8. Præterea captura illa ad illud eſt neceſſaria; ut Clericus neminem lædat, aut ſi læſerit, ſatisfactionem præſtet, & inſimul coërceatur; ſi enim hoc fieri valet abſque captura, quia eſt perſona, quæ ad culpam non procedit, nec timetur de ejus fuga, ceſſat ratio capturæ: Ergo nequibit Judex laïcus, etiam in fragranti Clericum capere, ut ad ſuperiorem remittat. Denique Judex laïcus reſpectu Clerici conſideratur ut privata perſona, quia in eum nullam habet juriſdictionem ex juribus vulgaribus. Privatus verò ad ſui defenſionem valet ligare Clericum, quando aliter nequit defendi. Clarus *in praxi, §. fin. quæſt. 77. verſ. Sed quæro.* Salzedo *ad Bernardum, cap. 132. lit. D.* Ergo ſi Judex laïcus alio modo, ſine captura, poteſt obviare delicto Clerici; & valet à Superiore compeſci, nequit illum capere, & remittere ad Superiorem; quod multoties faciunt laïci cum graviſcandalo, & ignominia totius ſtatus Clericalis; quapropter ad capturam Clerici, etiam in fragranti, Judex laïcus non procedet. Marta *de Juriſdictione, 4. p. cent. 1. caſu 42. num. 18.* Diana *5. p. tract. 1. reſol. 22.*

9. Undè doctrina Avilés non eſt ad praxim abſolutè trahenda, ſed quando Clericus quæſtuarius aliter compeſci non valet, nec à Superiore puniri; quod proſpiciet diſcretus Judex, cùm quæſitores ferè ſint Vagabundi, mendaces, & peſſimi, quibus rarò eſt parcendum, quin rigidè adversùs eos procedendum. Aſt illud cum Navarro *de Jubileo, not. 31. num. 46.* advertant Judices quod ſimiles quæſitores, ut ex ſuggeſto prædicente in municipiis à ſuis terris longè diſtantibus, Sacris Ordinibus initiatos ſe fingunt, Coronam portant, & pileo rotundo impoſito, Doctores ſimulant, qui fortè conjugati ſunt, aut nec prima Tonſura inſigniti; quare non ſunt facilè Clerici credendi, ſed diligenter examinandi.

10. Deindè, ex dictis non credas, quæſitores eleemoſynarum omninò prohibitos eſſe, dummodò enim ſint honeſti, providi, ſobrii, & ex juſto titulo deſignati ad cauſam piam, à Concilio non prohibentur. Bonacina *de cenſur. extra Bull. diſput. 2. quæſt. 3. punct. 30. propoſit. 1. num. 9.* Barboſa *in Bullar. verb. Eleemoſyna, num. 4. & allegat. 109. num. 3.* Palao *d. diſput. 2. punct. ult. num. 4.* Fiſcus *d. cap. 30. n. 36.*

11. Hanc ob rem, ad cauſam piam conſtruendam, veluti Eccleſiam, aut Monaſterium, quæſitores eleemoſynarum rectè deputantur vel à Summo Pontifice, vel ab Archiepiſcopis, vel Epiſcopis; unuſquiſque in ſua Diœceſi. Archiepiſcopus verò pro Fabrica Eccleſiæ Metropolitanæ quæſitores mittere poterit per totam provinciam ſuam. Barboſa *de Univerſ. jur. lib. 1. cap. 7. num. 78.* Verùm in re aliqua ſunt obſervanda. Primò, ut quæſitores ſint honeſtæ vitæ, & opinionis, nec nominentur quæſitores, ſed eleëmoſynarum collectores. Secundò, ne ſint participes eleemoſynarum, *ſed tantùm pro Salario congruo, & diſtincto, illas colligunt.* Tertiò, ne Indulgentias proclament, circumferentes ſua privilegia, aut reliquias. Quartò, ne eleemoſynas nimiis precationibus extorquant. Quintò, ne campanas, aut inſignia quæſitores portent, vel perferant. Sextò, ne petant eleemoſynas ut debitas, vel conſuetas, nec arte, aut ſpecie dicendi orationes, aut alio iniquo more, ſed ſimpliciter, & modeſtè. Ita cenſuit Sacra Congregatio apud Zerolam *verb. Quæſitores, num. 1.* Bonacina *d. punct. 3. num. 9.* Barboſa *in Bull. verb. Eleemoſyna, num. 5.* Palao *d. punct. ult. num. 6.* Fiſcus *ubi proximè.*

12. In Caſtella verò, ultra deputationem Epiſcopi, vel Summi Pontificis, aliquid ampliùs deſideratur, ſcilicet Regii Senatus licentia; idque ſi eleemoſynæ petantur cum Indulgentiis, ſive ſine eis; Præterea que ad unguem obſervanda eſt Regalis Proviſio, ne aliquo modo exceſſus permittatur, *l. fin. tit. 9. lib. Recopilat. l. 21. tit. 18. punct. 3.* ubi Gregorius. Solorzanus *tom. 2. de jur. Jud. lib. 3. cap. 25.* & poſtea *in l. 12. tit. 10. lib. 1. Recopilat.* quando aliquæ ſunt publicandæ Indulgentiæ, etiam ad quærendas eleemoſynas, decernitur ultra examen Epiſcopi requiri examen Commiſſarii Generalis Cruciatæ, aut perſonarum ad id deſignatarum, prout ex Alexandri reſcripto notat Azevedus *in l. 37. tit. 6. lib. 3. Recopilat.* Villadiego *in Polit. cap. 3. de la inſtruccion, num. 51. fol. mihi 84.* Diana *5. p. tract. 1. reſol. 12.* Quod in Gallia, & Luſitania obſervari ſi ripſerunt Barboſa *d. allegat. 109. num. 13.* Palao *d. punct. ult. num. 7.*

13. Eſt tamen diſquirendum, an quando adeſt licentia ad petendam eleemoſynam ad conſtruendum Monaſterium, vel ad aliam cauſam piam, poſſit ipſa cauſa-pia locare jus illud, ut tanto ſibi ſtipendio deſignato, locans aliud, ſibi percipiat; Et aliqui affirmarunt, *ex l. Si tibi rem 13. ff. de præſcript. verbis.* Tum quia ſimiles locationes à jure interdictæ non ſunt. Enrriquez *in Summa, lib. 7. cap. 35. num. 3.* Martinus de San Joſeph *tom. 1. lib. 2. de eleemoſyna; tract. 8. num. 3.* Sanchez *lib. 11. conſ. cap. 7. dub. 2. num. 2.*

14. Sed ad praxim numquam eſt trahenda hæc ſententia; nam id prohibitum eſt à Trident: *d. ſeſſ. 21. cap. 9.* ubi quæſitores eleemoſynarum omninò tolluntur: quod quidem decretum verificatur in iis quæſitoribus jus eas petendi locantibus, qui quidem ob lucrum, quod capiunt ex majoribus eleemoſynis, gravis delicta perpetrant ad earum exactionem. Navarrus *d. not. 31. num. 41.* quamobrem decretum Tridentini omninò prohibet has locationes anſam præbentes ad ſimilia delicta. Tum quia, ut juſtificetur, ipſa licentia requiritur, ne Collectores aliquid participent de ipſis eleemoſynis, quod deficit in his locationibus: Ergo non eſt admitenda iſta ſententia, quidquid toleret Diana *10. p. tract. 11. reſol. 41.* ut cum Rodriguez, & Corduba tenet Delugo *de Juſt. tom. 2. diſput. 29. ſect. 1. à num. 3.*

15. Fratres enim mendicantes, qui omnimodam paupertatem profitentur, poſſunt non ſolùm per ſe, ſed per alias perſonas ad id deputatas eleemoſynas petere; quia non comprehenduntur in Decreto Tridentini, ut cum Navarro notat Ugolinus *de offic. Epiſcop. cap. 8. §. 4. num. 6.* Rodriguez *Reg. quæſt. tom. 2. quæſt. 17. art. 7.* Sanchez *in Decalog. tom. 2. lib. 7.*

lib. 7. cap. 24. n. 7. Palao *d. punct. ult. n. 2.* Quod quidem ita intelligendum, ut faciant moderatè, & ad necessaria, non autem ad superfluas eleemosynas petendas; nam tunc poterunt à Judicibus Ecclesiasticis moderari, ut de facto testatur Franchis, & cum eo Barbosa *dict. alleg. 109. num. 7.*

16. Est tamen aduotanda doctrina Zetolæ *verbo Quæsitores, num. 2.* dum scripsit, Regulares non posse petere eleemosynas absque licentia Episcopi, quia Gregorius XIII. revocavit Constructionem Pii V. id concedentis. Verum hæc doctrina non est admittenda in iis Regularibus, ex quorum institutione facultas mendicandi concessa est à Sede Apostolica. Tum quia quando Episcopus concedit licentiam ædificandi Monasterium horum Religiosorum, similis licentia concessa videtur, ut censuit Sacra Congregatio 6. Octobris 1597. Barbosa *ad Concilium, d. sess. 21. cap. 9. n. 6.*

17. Est tamen dubium, an qui habet curam alicujus Imaginis, vel Eremitorii, & petit pro ipso eleemosynas, possit vivere ex ipsis: & si quid superfit, illud dare suis consanguineis pauperibus? Hæc autem investigatio duobus modis valet considerari. In primis quando aliæ personæ habuerint licentiam petendi, & hoc jus alteri locassent; quo quidem casu, si hæc locatio rederet, ut locatores fuissent quæsitores, minimè admittendum, ex iis quæ diximus *num. 14.* Tum quia hi locatores semper locant ad lucrum, quod turpe efficitur, quærendo interesse titulo pietatis, & eleemosynæ. Denique, quia intentio dantium eleemosynas est pauperi subvenire, non verò date illas ad lucrum petentis, & locantis, ut bene considerat Delugo *d. disput. 29. sect. 1. n. 8*

18. Poterit autem hoc fieri operas locando certo salario ab ipsa causa pia sibi præstando independenter ab eleemosynis. Quo in sensu intelligo Delugum *lib. 6. Respons. Mor. dub. 17. num. 7.*

19. Secundo modo potest is, qui curam habet Imaginis, aut Eremitorii, petere ipse eleemosynas ex licentia Superioris, quæ communiter conceditur quibusdam pauperibus: & in eo videtur negandum aliquid percipere posse, quia jam fuisset quæstus cum lucro in petenda ipsa eleemosyna, quod de jure est prohibitum. Ergo minimè id est permittendum. Sed tamen contrarium in praxi admissum est, ut tenet Delugo *dict. dub. 17. num. 7.* Ratio est, nam inter ea, quæ sunt necessaria ad conservationem Eremitorii, vel Imaginis, est victus illius, qui debet habere curam: Ergo rectè percipiet ex eleemosynis victum necessarium sè tuendum statum illum. Tum si aliquid superest, est concedendum aliis pauperibus, quod rectè concedit suis pauperibus consanguineis. Denique ex parte dantium jam sciunt, petentem eleemosynam ex ea ali, ut pauperem & Eremitam, seu Imaginem ex illa conservari; quapropter rectè hunc victum suscipiat.

20. Verum curent Judices Ecclesiastici, dantes has licentias, ut minimè eas concedant, nisi pauperibus laborare nequeuntibus, prævio examine morum; quia ad has eleemosynas petendas multi juvenes otiosi, vagabundi, & pravis moribus imbuti se dedunt, gravissima delicta perpetrantes. Similiter sunt alteri petentes eleemosynas ad pauperes verecundos, quorum cura graviter est habenda, non solùm à Judicibus Ecclesiasticis, verùm etiam sæcularibus, *l. 18. tit. 12. lib. 1. Recopilat. & Const. 15. hujus Archiepiscopatus, de Pœnit. & Remiss.* Sunt enim ad id deputandæ personæ honoratæ, modestæ, & misericordes, ut has eleemosynas petant simul cum licentia. Azevedus *ad tit. 9. lib. 1. Recopil.*

CAPUT XIV.

De Charitativo Subsidio, & de Subsidio, & Excusato.

SUMMARIUM.

Prælatis Ecclesiasticis charitativum subsidium est concedendum, & aliquando Principibus ex concessione Apostolica, n. 1.

Definitur quid sit charitativum subsidium, & explicatur. Remedium subsidiarium non conceditur, nisi alio deficiente, n. 2.

Subsidium charitativum à Prælatis potest exigi, & quare, num. 3.

An subditi cogi possint ad contribuendum subsidium charitativum? Et negandum videtur, num. 4. Explicatur. Prælati Ecclesiæ non possunt subditos collectare, num. 5. Ex causa possunt petere subsidium hoc; & si subditi renuerint, possunt eos cogere, num. 6.

An Episcopus quando imponit subsidium ad proprias necessitates, possit subditos ad solutionem compellere? Prima sententia negat. Nemo potest esse judex in causa propria. Secunda affirmat. In causa manifesta potest esse quilibet judex in causa propria, num. 7.

Admittitur hæc secunda sententia, si causa est manifesta, & notoria, alias ad superiorem recurrendum, sicut si dubia fuisset, aut subsidium immoderatum, num. 8.

Pontifex potest imponere, & exigere charitativum subsidium, num. 9. Et omnes, tam seculares, quàm Regulares Clerici obligantur, nec ad excusationem valet aliquod privilegium, nisi expressum, num. 10.

An Cardinales possint petere subsidium in suis titularibus Ecclesiis? Respondetur affirmative, n. 11. Idem dicendum de Legato in sua provincia, n. 12.

Primates, & Archiepiscopi in suis Diœcesibus illud petere possunt: sed an in tota provincia? Prima sententia affirmat, n. 13.

Explicatur caput Præterita 45. de elect. *& caput* Cùm Apostolus 16. §. Prohibemus, de censib. *n. 14. Et admittitur contraria sententia, n. 15.*

Episcopi electi, & confirmati possunt petere charitativum subsidium. Similiter commendatarii perpetui, Administrator generalis Ecclesiæ, & Coadjutor generalis Episcopi, n. 16.

Eodem modo Capitulum, Sede vacante, non verò statutum condere, ut subsidium in futurum solvatur. Collegium Cardinalium, Sede vacante, valet imponere subsidium, si grave periculum Ecclesiæ immineat, n. 17.

Prælati inferiores Episcopo, nequeunt subsidium exigere, nisi adsit consuetudo, seu privilegium. Nec Vicarius Episcopi potest imponere absque speciali mandato. Prælati Regularium possunt subsidium petere à suis Monasteriis, n. 18.

In subsidio charitativo imponendo duo sunt animadvertenda, scilicet ut petat Episcopus cum Capitulo, & Clero: tum & moderatum, n. 19.

Reges possunt petere subsidium charitativum à suis subditis. Privilegia ad non collectandum non extenduntur ad hæc subsidia, n. 20. Sed non possunt semper petere ab Ecclesiasticis, n. 21. Nisi sub aliquo modo, & conditione, n. 22.

Reges Catholici ad imponendum subsidium Eccle-

ſiis, & Eccleſiaſticis ad Pontificem recurrunt, ut eſt Conſtitutio Pii IV. Pii V. Gregorii XIII. & Pauli V. n. 24.

Similiter impetrarunt exculatum, ex Conſtitutione Pii V. Gregorii XIII. cum extenſione ad Monachos S. Hieronymi, & Ciſtercienſes, ex Conſtitutione Urbani VIII. & aliorum, n. 25.

Tum etiam ſciſſas, ex Gregorio XIII. & Clemente VIII. qui declaravit Cardinales exemptos à ſubſidio, ut ſolvèrent Tiulares, n. 26. & 27.

Gratiæ iſtæ conceſſæ ſunt ad ſexaginta triremes habendas contra Turcas, & alios Chriſti hoſtes, num 28. Impoſitæ ſuper fructibus beneficiorum omnium, Monaſteriorum, &c. Et declaratum comprehendere Capellanias amovibiles, n. 29.

Penſionarii ad ſubſidium, & excuſatum tenentur pro rata, ſicut tenentur ad charitativum ſubſidium, num. 30. Vide qui ſolvit penſionem, poteſt ratam retinere, num. 31. Nec reſpectu illius intelligitur clauſula, Sine retardatione ſolutionis, ibidem. Etiamſi penſio imponatur in quantitate, n. 32.

Excipitur quando in Bulla penſionis ponitur clauſula, Libera ab omni onere. Sed limita pro primo quinquennio, n. 33.

An in hoc Archiepiſcopatu Toletano Canonici S. Iuſti, & Portionarii Toletani in dimidietate fructuum, poſſint illam integram percipere, non ſolvendo ſubſidium, & excuſatum, & illud onus recipere ſuper Beneficiatos, num. 34. Ponitur ratio dubitandi, ibid.

Proponuntur aliqua mendacia, & reſcinduntur. Reſpondetur rationi dubitandi, n. 35.

Quare abſque dubio tenendum eſt contrarium. In Bullis ſubſidii & excuſati omnes comprehenduntur, n. 36. & 37.

Omnes comprehenduntur ad ſolvendum ſubſidium, & excuſatum, niſi nominatim fuerint exempti, n. 38.

Etiamſi Bulla dicant, Onere deducto, poſt quinquennium ſolvitur ſubſidium, & excuſatum, n. 39.

Bulla Canonicorum & Portionariorum eſt conceſſa per multum temporis antequam ſubſidium, & excuſatum, & idò nequit eximi à contributione, n. 40.

Fit inſtantia. Conſuetudo recipiendi alienia frandando, partibus non ſuffragatur, n. 41.

An quando quis non debet ſubſidium, & excuſatum, ſi ſolvat abſque proteſtatione, ſit poſtea obligatus ad ſolutionem, ponitur ratio dubitandi: privilegium privatæ perſonæ amittitur per unicum actum contrarium, n. 42.

Sed negat Palac. Quando privilegium habet tractum ſucceſſivum, non amittitur per unicum actum contrarium, n. 43.

Reſolvitur, an per unicum actum contrarium perdatur privilegium? Aliqui affirmant, alteri negant, numero 44.

Componuntur ſententiæ. Explicatur caput Cùm acceſſiſſent 8. de Conſtit. n. 45.

Solvens ſubſidium abſque proteſtatione, renuntiat privilegio quoad actum præſentem, non tamen quoad futuros. Actus coactus non inducit renuntiationem privilegii, n. 46. Sed ad difficultatem tollendam melius eſt proteſtari, n. 47.

An ad diſtributionem ſubſidii, & excuſati ſint deducenda onera fructuum? Prima ſententia negat. In gabellis onera non deducuntur, n. 48. Sicut in decimis, ibid.

Secunda ſententia tenet contrarium. Fructus intelliguntur, deductis expenſis, etiamſi mentio fiat de fructibus integris. Valor beneficii ſemper intelligitur deductis oneribus, n. 49.

Admittitur hæc ſecunda ſententia, fructus etiam in ſcriptis intelliguntur deductis oneribus, n. 50. Intelligitur de omnibus perſonalibus, & realibus, num. 51.

Explicatur Extravagans unica de Decimis, n. 52.

In gabellis, vulgo Alcabala, eſt ſpeciale, ut debeantur expenſi non deductis, n. 53. Datur ratio, quare decimæ prediales ſolvuntur non deductis expenſis, non perſonales, n. 54. Et datur diſparitas inter ſubſidium, & decimas, n. 55.

An ſubſidium, & excuſatum ſolvendum ſit ex beneficiis curatis non habentibus niſi congruam, n. 56.

Reſpondetur negativè. Congrua eſt onus reale fructuum ante omnia non deducendum, num. 57. Nec poteſt tolli, nec minui à Pontifice, n. 58. Sicut in charitativo ſubſidio, n. 59. Quod extendendum ad alendum Vicarium neceſſarium, n. 60.

Dantur rationes quare hodie omnia Beneficia, etiam ſolùm congruam habentia, ſolvunt ſubſidium, n. 61. Fit deploratio, n. 62.

Datur alia ratio. Clauſula, Non retardata ſolutione, multùm gravat; & clauſula, Appellatione remota, de quibus remiſſivè, n. 63.

Notatur, quomodo Canonici S. Iuſti, & Portionarii Toletani recipiunt medietatem fructuum primi anni, licèt tantùm habeant congruam, n. 64.

Tertiæ Regales tenentur ad ſubſidium, & excuſatum, num. 65.

Quando fructus beneficiorum per caſus inſolitos deſtruuntur, aut per anni ſterilitatem, aut per gravem diminutionem valoris, Rex debet minuere ſubſidium, & excuſatum, non obſtante concordiâ, n. 66.

Quomodo charitativum ſubſidium eſt petendum, & ex qua cauſa, cum qua debet commenſurari: & qua ſit cauſa, relinquitur arbitrio judicantis, n. 67.

Prima cauſa petendi eſt ad conſecrationem Epiſcopi, n. 68. Secunda, quando multa debita contraxit Epiſcopus ad tuendum jus ſuæ dignitatis, n. 69 Tertia quando Prælatus evertit rem magni momenti ad conſervationem ſuæ Eccleſiæ, n. 70.

Quarta ſi Epiſcopus iter agat ad Papam, Imperatorem, ſeu Regem pro utilitate Eccleſiæ: vel quando vocaretur ad Concilium Generale, ſeu provinciale: aut quando eſt viſitaturus limina S. Petri, n. 71.

Quarta, quando lis magna moveretur contra ſuam Eccleſiam. Idem quando Rex hoſpitaretur in domo Prælati, n. 72.

An ſubſidium charitativum poſſit imponi ad ſolvendam mediam annatam Epiſcopatus? Prima ſententia negat, n. 73. Secunda affirmat, n. 74. Tertia relinquit cogitandam, n. 75.

Admittitur ſecunda, n. 76.

An quando Prælatus in pauperiem inciderit ſuâ culpâ, poſſit petere charitativum ſubſidium? Prima ſententia negat. Jus non favet bis pauperibus. Minor ſuâ culpâ laſus, non reſtituitur, nec uſurarius excuſatur, n. 77.

Secunda ſententia affirmat. Pauperes licèt ſuâ culpâ ſunt ſubveniendi. Eccleſia ſua bona vendit ad ſuccurrendum pauperem ſuâ culpâ, n. 78.

Admittitur hæc ſententia, niſi Epiſcopus datâ operâ ad paupertatem deveniret, ut exigeret ſubſidium. Sed adhuc in hoc caſu in extrema eſt ſuccurrendus, num. 79.

Cauſa petendi ſubſidium charitativum debet eſſe manifeſta, n. 80.

Sed cujus quantitatis debeat eſſe ſubſidium, referuntur ſententiæ, & relinquitur arbitrio judicantis, numero 81.

Subſidium charitativum petitur ab Eccleſiis, & Clericis propriæ Diœceſis, n. 82.

An Epiſcopi poſſint petere à laicis, ponitur ratio dubitandi

tandi : resolvitur negativè, sicut nec possint petere procurationes, n. 83.

Excipitur, nisi ratione feudi, aut officii teneantur, numero 84.

Clerci solventes subsidium debent esse Beneficiati : & non debent solvere de patrimonialibus, vel quasi, numero 85.

Si Rector habeat in una Diœcesi Ecclesiam, & in altera prædia, & fructus beneficii, debet solvere ubi est Ecclesia : si verò in confinio sit Ecclesia, alternis vicibus Episcopis solvet, n. 86.

An successor in beneficio teneatur solvere subsidium antecessoris ? Prima sententia negat, n. 87. Secunda affirmat, n. 88.

An subsidium charitativum sit onus reale fructuum, affirmant aliqui, alteri negant, quos libet admittere, num. 89.

Resolvitur successorem non teneri ; & in alia sententia resolvitur teneri, excussis bonis antecessoris, n. 90.

Capitula Cathedralium tenentur ad hoc subsidium, sed non ratione distributionum, nisi ubi sunt principales fructus, n. 91.

Sed an Monasteria ad illud teneantur ? Prima sententia affirmat. Explicantur Clementina 1. & 2. de Censib. n. 92. Secunda negat, n. 93.

Ecclesiæ exempta non tenentur, nisi habuerint populum, num. 94.

An adversùs charitativum subsidium detur præscriptio ? Prima sententia negat. In tributis, sicut in facultativis, non datur præscriptio, num. 95. Secunda admittit in præscriptione immemoriali, n. 96.

Resolvitur præscriptionem immemorialem non esse admittendam, quando tota diœcesis excusaretur, n. 97. Secus si aliquis particularis, num. 98. In causa charitativi subsidii proceditur appellatione remota, num. 99.

1. CUM in capitibus antecedentibus de eleemosyna tractaverimus, nunc de charitativo subsidio, & de subsidio, & excusato agendum est nobis, cùm sint eleemosynæ ab Episcopis, & Principibus concedendæ indigentiâ, & inopiâ oppressis. Si enim Episcopus inopiâ, & necessitate opprimitur, nec aliter valet suæ egestati subvenire, congregato Capitulo, & simul Clero, suam urgentiam proponit, ut per charitativum subsidium ab ea relevetur. Idque statim faciendum ; nam si aliis indigentibus succurrere tenemur, quanto magis nostris Prælatis, & Pastoribus, in quorum humeris pondus regiminis animarum imponitur. Alexander de Nevo *cons. 57. num. 2.* Menochius *de Arbitrariis, casu 520. num. 10.* Belletus *disquisit. Cler. 1. p. tit. de Cleric. debit. §. 12. num. 6.* Bengeus *de Benefic. 2. p. §. 6. num. 5.*

2. Est enim charitativum subsidium, *Auxilium quod ex rationabili causa, charitate moderatum, superior ab inferiore postulat*, ut cum Cherubino scripsit Leoncillus *de Privileg. pauper. 2. part. privileg. 50. num. 32.* dicitur enim *Charitativum*, quia à principio ex charitate processit, nec per vim extorquere licet, nisi postquam concessum, & terminatum fuerit, & posteà non nisi cum benignitate, *cap. Ex parte 18. de Censib.* Deindè dicitur *Subsidium* ; nam sicut actio subsidiaria appellatur, quando propria deficit, *§. fin. Inst. ad l. Aquiliam, §. fin. Instit. de Interdict.* ubi Glossa ait : Remedium subsidiarium non conceditur nisi deficiente alio remedio. Rota apud Merlinum *decis. 695. num. 10.* Costa *de Remed. subsid. prælud. 1. num. 24.* Ita similiter subsidium hoc non conceditur, nisi quando redditus propriæ Ecclesiæ non sufficiunt pro oneribus Prælato incumbentibus. Bellencinus *de Charit. subsid. quæst. 14.* quapropter remedium hoc subsidium dicitur. Menoch. *d. casu 520. num. 10.* Belletus *dict. §. 12. num. 6.* Bengeus *dict. §. 6. num. 5.* Barbosa *de univers. jur. lib. 3. cap. 21. num. 1.*

3. Prælati enim superiores, veluti Episcopi, de jure subsidium hoc petere possunt, *cap. Conquerente 16. ad fin. de offic. Ordinarii, cap. Cùm Apostolus 6. §. Prohibemus, de Censib. Clement. 1. §. Exigendo, de excessib. Prælat. Extravag. Vas electionis, §. Præmissis, de Censib. inter comm.* Rationem decidendi præstitit Bellencinus *dict. quæst. 14.* nam ad charitatem pertinet, ut simus iis obnoxii, à quibus beneficia suscipimus, *cap. In officiis 7. de testam.* Ergo cùm subditi multa à Superioribus Ecclesiasticis suscipiamus, tam corporalia, quàm spiritualia, consequenter nos debemus gratos exhibere, sublevando eorum indigentiam, *l. Sed etsi 28. §. Consuluit, ff. de petit. hæredit.* Est enim grave vitium benemeritos negligere, & gratiam eis non referre, *l. Servos 20. ff. de Manumiss. testament. l. Contrà 16. l. Omni modo 39. Cod. de inoffic. testament.* Valerius Maximus *lib. 5. tit. de ingrat.* quare superioribus in necessitate non succurrere grave esset vitium. Leoncillus *dict. privileg. 50. num. 1.* Velasco *de Privileg. paup. 1. p. quæst. 38. à n. 27.* Belletus *d. §. 12. n. 2.*

4. Est verò dubium, an superiores possint subditos cogere ad hoc charitativum subsidium contribuendum ? In quo sunt variæ sententiæ videndæ apud Archidiaconum *in cap. Cavendum 10. quæst. 3.* & Baldum *in cap. Conquerente, de Offic. Ordinarii, n. 6.* Et asserendum videtur minimè cogi posse ; nam ut ait textus *in cap. Conquerente*, subsidium hoc est cum charitate petendum ; est enim gravis differentia quando aliquid petitur ex charitate aut ex justitia : quando enim ex charitate petitur, nulla coactio conceditur, quia nequit considerari aliqua obligatio, sed tantùm pia liberalitas ex parte concedentis, *cap. Cavendum 7. 10. quæst. 3. l. Non cogitur 21. ff. de ric. nupt.* Ergo in specie nulla debet concedi coactio, ut charitativum subsidium concedatur, cùm non sit debitum justitiæ, sed piæ liberalitatis.

5. Verùm in hoc dubio hoc dicendum, Episcopos neutiquam posse talias, seu exactiones imponere suis subditis, *cap. Cùm Apostolus 6. §. Prohibemus, de Censib.* Illis enim tantùm concessum est, ut suaviter, & piè regant tanquam patres gregem Domini, non solùm sua incrementa spiritualia prospicientes, verùm temporalia ; non ut taliis, collectis, aut gabellis oves suas onerent. Belletus *d. §. 12. num. 1.* Menochius *de Arbitrar. casu 187. n. 1.* Canisius *in Summa, ad tit. de Cens. num. 4.* Balmaseda *de Collect. quæst. 6. n. 2.*

6. Attamen si causa rationabilis existat petendi charitativum subsidium, tunc rectè poterunt illud Episcopi petere cum charitate, & humilitate : si tamen petitio ista non sufficiat, possunt devenire ad coactionem, compellendo subditos, ut illud præstent, ut *in dict. §. Prohibemus*, tenet Abbas *num. 5.* Ratio est, nam subsistente causâ, charitas ipsa æquitatem, aut scripturam necessitatem importat, *l. Si me, & Titium 32. ff. de reb. credit.* Baldus *in d. cap. Conquerente, num 5.* Ergo si charitativa persuasio non sufficiat, poterunt Episcopi transire ad coactionem. Cæterùm, nam quanvis subsidium hoc procedat à charitate, si tamen necessitas urgeat, proceditur ad coactionem, implorando Judicis officium. Rendina *in Prompt. tit. 38. num. 12.* & latè *suprà*. Ergo si charitativa persuasio non sufficiat, ad coactionem possunt pervenire, ut charitativum subsidium eis persolvatur. Bengeus *dict. 2. part. §. 6. num. 6.* Boërius *decis. 136.* Barbosa *de offic. Episcop. 3. part. allegat. 87. num. 5.* qui asserit etiam per censuras compelli posse, ut cum Rota tenet Azorius *Inst. Moral. 2. part. lib. 9. cap. 14. quæst. 3.* Torrecilla *Exam. de Obisp. tract. 2. quæst. 3. sect. 3. difficult. 6.* Belletus *d. §. 12. num. 15.* Bellencinus *quæst. 15.* Leoncillus *dict. privi-*

privileg. 50. *à num.* 9. Velaſco *dict. quæſt.* 58. *n.* 28. *&* 29. Layman *in Summa, lib.* 3. *de Iuſt. tract.* 3. 1. *p. cap.* 3. §. *nunc. num.* 10.

7. Eſt deindè majus dubium, an quando Epiſcopus petit charitativum ſubſidium ad ſuas proprias neceſſitates, poſſit ipſe ſuos ſubditos compellere? Prima ſententia aſſerit, compellere non poſſe, quia nequit eſſe judex in cauſa propria, *l.* 1. *Cod. Ne quis in cauſa propria*: tenet Leoncillus *dict. privileg.* 50. *num.* 12. Secunda ſententia tenet contrarium, quia ſubſidium petendum eſt cum cauſa manifeſta, *dict. cap. Conquerente.* Sed quoties eſt cauſa manifeſta, poteſt quis eſſe judex in cauſa propria, *cap. Romana* 1. *de Pœnis in* 6. Innocentius *in cap. Ex parte, de verb. ſignificat.* Trentacinquius *lib.* 2. *var. tit. de Iudiciis, num.* 5. *&* 7. Ergo Epiſcopus poteſt compellere ſubditos ad ſolvendum ſibi ſubſidium charitativum, etiamſi ſit ad proprias neceſſitates. Azorius *d. cap.* 14. *quæſt.* 3. Barboſa *d. alleg.* 87. *num.* 6.

8. Hæc ſecunda ſententia admittenda eſt quando cauſa petendi charitativum ſubſidium fuerit manifeſta, & patens, ita ut nullo modo fuerit obſcura, & ita ut circà illam nulla ſit neceſſaria cognitio; aliàs tamen ſemper erit recurrendum ad ſuperiorem. Et eſt ratio, nam in præſentia agitur de intereſſe perſonæ ipſius Epiſcopi; quapropter eſt cauſa perſonaliſſima, in qua nequit eſſe judex; ut cum Navarro, & Capycio tenet Decius 1. *part. deciſ.* 144. *num.* 2. Nec facilè credendum Epiſcopo atteſtanti de ſua neceſſitate, ſicut nec etiam aliis majoribus Principibus. Abbas *in Clement.* 1. *de Probat.* Mieres *de Majorat.* 4. *p. quæſt.* 1. *limit.* 6. *num.* 55. Gabriel *lib.* 1. *communium, tit. de probat. concluſ.* 2. *num.* 65. & latè *ſuprà.* Ergo niſi cauſa fuerit notoria, & patens, minimè Epiſcopus poterit per ſe ſubditos compellere in præſenti caſu, ſed erit recurrendum ad ſuperiorem, ſicut quando immoderatum ſubſidium peteret, aut cauſa fuerit dubia. Azorius *d. cap.* 14. *q.* 4. Menochius *de Arbitrariis, caſu* 179. *n.* 4. Leoncillus *d. privil.* 50. *n.* 13. Layman *dict. lib.* 3. *tract.* 3. 1. *p. cap.* 3.

PARAGRAPHUS PRIMUS.

Qui poſſint exigere charitativum ſubſidium.

9. UT hanc materiam faciliùs comprehendamus, tribus paragraphis eam dividere curavi, ut meliùs digeſta tradatur. In primis enim valet exigere charitativum ſubſidium Romanus Pontifex, nam habet liberam adminiſtrationem omnium beneficiorum, & eorum reddituum, *cap.* 2. *de Præbend. lib.* 6. *Clem.* 1. *ut lit. pendent*, quamobrem poterit in fructibus ſubſidium imponere, & petere, *cap. In noſtris* 6. *de conceſſ. Præbend.* Ergo & ob ſuas neceſſitates ſubſidium charitativum ſibi exigere. Azorius *dict. cap.* 14. *quæſt.* 5. Barboſa *lib.* 3. *vot.* 96. *num.* 7.

10. Illud verò ſciendum, in charitativo ſubſidio petito à Pontifice nullum excuſari, nec ſecularem, nec Regularem Clericum, quia nullus eſt exemptus, ſed omnes ſunt ſubditi illius, *cap. Cuncta per mundum* 9. *quæſt.* 3. Eſt enim Ordinarius Ordinariorum, & omnes Eccleſiaſtici æqualiter Domino Papæ ſubjiciuntur. Capuraqueuſ. 1. *part. deciſ.* 282. *num.* 3. Mohedanus *deciſ.* 1. *num.* 4. *de conceſſ. Præbend.* & ipſius ſunt omnia Beneficia. Gonzalez *ad Regul.* 8. §. 2. *procem. num.* 47. Ergo quando ſubſidium ab eo petitur, ab omnibus eſt ſolvendum, quantumvis exemptis. Cochier *de juriſd. in Exempt.* 4. *part. quæſt.* 27. Quod ità rigidè obſervandum, ut privilegium ad non ſolvendum ſubſidium minimè præſumatur, quin potiùs ſpeciale debet eſſe ad non ſolvendum ſubſidium Pontifici Romano. Bellencinus *de charit. ſubſid. quæſt.* 58. *num.* 5. Leoncillus *dict. quæſt.* 50. *num.* 16. Barboſa *d. alleg.* 87. *n.* 24.

11. De Cardinalibus eſt aliquod dubium, an poſſint petere charitativum ſubſidium in ſuis Eccleſiis titularibus? Et negandum videtur, nam id tantùm conceditur Epiſcopis habentibus juriſdictionem diœceſanam: Ergo non eſt concedendum Cardinalibus. Aſt contrarium eſt tenendum, nam in ſuis Eccleſiis titularibus habent juriſdictionem, *cap. Querelam* 24. *de Electione*, & cætera jura Epiſcopalia. Mandoſius *ad Regul.* 1. *Cancell. quæſt.* 2. *num.* 20. Suarez *de legib. lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 4. Ergo poterunt Cardinales exigere in ſuis Eccleſiis titularibus charitativum ſubſidium. Azorius *dict. cap.* 14. *quæſt.* 5. *verſ. Quæres*, Diana 5. *p. tract.* 2. *reſol.* 55. Barboſa *d. lib.* 3. *cap.* 21. *n.* 10.

12. Idem dicendum de Legato Pontificis, cui plenè legationis officium committitur in provincia; nam ut docet Speculator *tit. de Legato*, §. *Nunc oſtendendum, verſ. Legatum*, omnia liberè, & immediatè poteſt, quæ poſſunt Ordinarii. Ergo & ſubſidium charitativum exigere, ut cum Bellencino, & Azorio docet Barboſa *d. cap.* 21. *n.* 11. *& alleg.* 87. *n.* 16.

13. Primates, & Archiepiſcopi charitativum ſubſidium poſſunt exigere in ſuis civitatibus, & Diœceſibus, idque ex juribus idem Epiſcopis concedentibus. Grammaticus *deciſ.* 88. *num.* 2. Eſt verò dubium, an poſſint petere extra Diœceſim per provinciam? Et prima ſententia affirmat, *ex cap. Præterita* 45. *de elect. cap. Cùm Apoſtolus* 16. *juncto* §. *Prohibemus*, *de cenſib.* tenent Hoſtienſis *in d. cap. Cùm præterita*, Calderinus *conſ.* 3. *de Cenſib.*

14. Secunda negat, quia Primates, & Archiepiſcopi non habent juriſdictionem in Diœceſibus ſuffraganeorum, niſi quatenus eſt in jure expreſſum, *cap. Conqueſtus* 9. 9. *quæſt.* 3. *cap. Duo ſimul* 9. *de offic. Ordinarii, cap. Sicut unire* 8. *in fin. de exceſſib. Prælat.* Genuenſis *in Praxi Archiepiſcopali, cap.* 70. *num.* 6. *verſ.* 7. Sed petere charitativum ſubſidium in provincia expreſsè eis conceſſum non eſt: Ergo non poterunt extra Diœceſim illud petere. Bellencinus *dict. quæſt.* 2. Azorius *dict. cap.* 14. *quæſt.* 5. *verſ. Sed dubia.* Barboſa *dict. alleg.* 87. *num.* 9.

15. In hoc dubio animadvertendum, jura adducta pro prima ſententia illam non probare; nam textus *in cap. Ut præterita*, non loquitur de charitativo ſubſidio, ſed tantùm de expenſis factis in electione à Capitulo, Sede vacante, quod eſt diverſum. Deindè textus ille non loquitur de bonis Eccleſiarum inferiorum extra Diœceſim, ſed de bonis Cameræ Eccleſiaſticæ Patriarchalis: itaque ad rem non eſt. Bellencinus *dict. quæſt.* 2. *num.* 6. Nec ſimiliter textus *in dict. cap. Cùm Apoſtolus*, quia loquitur de Archiepiſcopis provinciam viſitantibus: & poſteà *in* §. *Prohibemus*, ſubjungit textus, Epiſcopos poſſe petere charitativum ſubſidium, quod quidem non eſt extendendum ad Archiepiſcopos, de quibus loquebatur Pontifex in principio textûs; ſed tantùm intelligendum de Epiſcopis, de quibus proximè loquebatur, non de Archiepiſcopis viſitantibus provinciam, quorum longè meminerat caput *Cùm dilecti* 6. *de donat.* ibi: *Non ad Superiorem.* Idcircò jura illa primam ſententiam non probant, ut cum Menochio notat Baboſa *dict. cap.* 21. *n.* 14. ſed admittenda eſt ſecunda.

16. Epiſcopos in ſua Diœceſi poſſe ſubſidium charitativum petere, explorati juris eſt, ex juribus adductis *num.* 3. Non tamen eſt neceſſarium, ut ſint conſecrati, quia poteſtas iſta non eſt Ordinis, ſed Juriſdictionis, quam habent, ſi tantùm fuerint confirmati, *cap. Tranſmiſſam* 15. *de elect.* Ergo & ſubſidium charita

charitativum exigere poterunt; Bellencinus *quæst.* 9. Azorius, *dict. cap.* 14. *quæst.* 5. *vers. ult.* Bellerus *dict.* §. 12. *num.* 2. Episcopis adjungete libet Commendatarios perpetuos Ecclesiarum, quia habent titulum administrationis, & exercitium, utpotè titulati. Bellenc. *quæst.* 6. Azorius *dict. quæst.* 5. *vers. Commendatarius.* Barbosa *dict. alleg.* 87. *num.* 10. Eodemque jure possunt uti Administrator generalis Ecclesiæ, & Coadjutor generalis datus Episcopo; nam Administrator generalis habet jura Episcopalia, *cap. is qui* 19. *de Elect. in 6. cap. ult. de supplend. negligent. Prælat.* & Coadjutor agere potest quidquid Episcopus, exceptâ bonorum alienatione, *cap.* 1. *de Cleric. egrotant.* tenent Bellencinus *dict. quæst.* 6. Azorius *dict. quæst.* 5. *vers. Administrator.*

17. Ex eadem quidem ratione Capitulum, Sede vacante, poterit petere charitativum subsidium. Glossa *in cap. Cupientes*, §. *Ad hæc*, *de elect. in 6. verbo Aliunde*, ubi etiam Joan. Monachus, Bellencinus *quæst.* 7. Bellerus *dict.* §. 12. *num.* 38. Nequit verò statutum condere, ut in futurum subsidium persolvatur. Tuschus *verbo Subsidium*, *num.* 766. Barbosa *dict. alleg.* 87. *n.* 23. Collegium verò Cardinalium, Sede vacante, potest imponere subsidium generale, si gravis, & notoria sit causa, putà si periculum Ecclesiæ immineat, dummodò sit omnium Cardinalium consensus. Azorius *d. quæst.* 5. *vers. Item Collegium.*

18. Prælati inferiores Episcopis nequeunt subsidium petere, nisi privilegio, aut consuetudine muniantur, cùm non habeant jura Episcopalia. Boërius *decis.* 133. Tuschus *verbo Subsidium*, *concluſ.* 767. *num.* 4. Duenas *regula* 91. Bellet. *dict.* §. 12. *num.* 39. Leoncillus *dict. privileg.* 50. *num.* 20. Miñano *Bulis Pontific. tract.* 20. *fundament.* 1. *quæst.* 2. §. 3. *num.* 50. Barbosa *d. alleg.* 87. *num.* 17. Quod idem est dicendum de Vicario Episcopi, nisi ad id habeat speciale mandatum, Bellencinus *q.* 2. Azorius *dict. quæst.* 5. *verbo Vicarius.* Barbosa *lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 21 De Prælatis, seu Præpositis Regularibus dicendum, posse charitativum subsidium petere pro necessariis sumptibus ad regimen Religionis, illudque imponere Monasteriis. Azorius *dict. quæst.* 5. *vers. Quid dicendum.* Tamburinus *de jur. Abbat. tom.* 3. *disp.* 10. *quæst.* 2. *num.* 2.

19. Duo tamen sunt animadvertenda in impositione subsidii, ut Episcopus semper cum Capitulo, & Clero petat. Tum ut sit moderatum, nec ultra quàm necessitas est. Beroius *vol.* 1. *cons.* 81. *num.* 4. Bellerus *d.* §. 12. *num.* 8.

20. Sed quæritur, an Reges, & Principes seculares possint petere subsidium charitativum à suis subditis; Et affirmandum id posse, ut latè scripsimus in hoc libro, *cap.* 10. *à num.* 1. Leoncillus *dict. privileg.* 50. *n.* 20. Illud verò non prætereundum, privilegia ad non collectandum non extendi ad hæc subsidia, seu donativa quæ à Regibus petuntur; nam licèt intrent in locum gabellarum, non tamen sub eis intelliguntur, quia sunt promptiora remedia adsublevandas urgentiores Principis necessitates, ut cum Campan. advertit Balmaseda *de Collect. quæst.* 46. *n.* 17.

21. Sed an Principes seculares possint petere subsidium charitativum ab Ecclesiis, & Ecclesiasticis, excitari poterat magnum dissidium, adducendo casus in quibus ab eis collectas exigere valent. Verùm ad rem dicendum, neutiquam posse, cùm sint propriè eorum subditi, nisi aliquando per quandam communicationem politicam cum aliis civibus, impropriè subditi dicantur, quo in sensu intelligas Salcedum *de lege polit. lib.* 1. *cap.* 4. *per tot.* & alios Scribentes. Ast reverà subditi non sunt, sed à jurisdictione seculari exempti. Covarruv. *tract. cap.* 31. Morla *in Emporio, tit.* 2. *q.* 12. Menchaca *illustr. lib.* 1. *cap.* 22. *num.* 8. Bellarminus *lib.* 1. *de Clericis*, *cap.* 28. Castillo *lib.* 7. *controv. cap.* 9. *num.* 14. Molina *de just. tract.* 1. *disput.* 31. Quapropter Princeps secularis nequit semper & in omnibus occurrentibus casibus ab eis charitativum subsidium petere.

22. Id tamen intelligendum, nisi ab eo peratur ex libera, & voluntate spontanea Ecclesiarum, & cum aliquo moderamine adhibito, & juxta consuetudines in quolibet regno, vel provincia receptas in casibus id exigentibus; alias enim rarò Principes seculares cogunt Ecclesias, & Ecclesiasticos ad persolvendum charitativum subsidium, propter exemptionem Clericorum ab illorum jurisdictione, de quo cum multis agit Salcedo *d. lib.* 1. *cap.* 3. *per tot.*

23. Unde Reges nostri Catholici quoties charitativum subsidium volunt exigere ab Ecclesiis, & Ecclesiasticis, ad Pontifices recurrunt, ut impetrent indultum ad illud percipiendum, ut constat ex multis concessionibus. Pius IV. 6. Novembris 1561. concessit Regi Hispaniæ indultum de trecentis millibus ducatis auri singulis annis persolvendis usque ad quinquennium, super omnes fructus omnium, & singularum Ecclesiarum Cathedralium, Metropolitanarum, Collegiatarum, & aliarum, Prioratuum, & Beneficiorum Ecclesiasticorum, cum cura, & sine cura, Secularium & Regularium, Canonicatuum, & Dignitatum, etiam post Pontificales majorum, & Capitularium, Conventualium, & aliarum Ecclesiarum: idque non solùm persolvendum super fructibus, sed & super redditibus, proventibus, juribus, obventionibus, & emolumentis.

24. Prorogarunt indultum alii Summi Præsules, ut pro duabus vicibus Pius V. & Gregorius XIII. & Paulus V. & cæteri usque hodie, de quinquennio in quinquennium, ut refert Barbosa 3. *part. de offic. Episcopi*, *allegat.* 87. *à num.* 96. Gregorius etiam XIII. hanc contributionem prorogavit ad Ordinem S. Jacobi, excepta tamen mensa Magistrali, ut refert in sua Bulla an. 1573. & adnotavit Barbosa *ubi proximè n.* 57. *& collect.* 637. *à num.* 4.

25. Ad similitudinem subsidii Pontifices concesserunt excusatum, nempe Decimas unius domus, post duas uberiores, in qualibet Parochia, etiam cujuscunque Ordinis Regularium, de quinquennio in quinquennium: ita concessit Pius V. 15. Julii 1567. & ampliori modo prorogavit in aliud quinquennium. Idem fecit ipse Gregorius XIII. declarans ad excusatum teneri Monachos S. Hieronymi, & Cistercienses, Moniales, & alia loca pia. Clemens VIII. similiter prorogavit, & extendit ad pensiones, exceptis Cardinalibus. Barbosa *lib.* 3. *vot.* 96. *num.* 57. Urbanus VIII. decrevit subsidium, & excusatum nullo modo solvendum, nisi novâ concordiâ cum Rege Catholico factâ, quas Bullas summavit Barbosa *dict. alleg.* 87. *à n.* 6. *& collect.* 637. *à n.* 8.

26. His addendæ sillæ, quæ variis modis conceduntur Regibus Catholicis, prout sunt variæ Bullæ ad sexennium, ut fecerunt Gregorius XIII. Clemens VIII. & Urbanus VIII. & cæteri successores concedum usque in hodiernam diem, & quotidie in majori quantitate. Barbosa *d. alleg.* 87. *à n.* 65.

27. Illa tamen Bulla Clementis VIII. 11. Februarii 1594. obliviscenda non est, ubi decrevit Cardinales exemptos à solutione subsidii, & excusatis in pensionibus sibi concessis super Dignitatibus, & Ecclesiis Hispaniarum, & Titulares, quantumvis dignitate fulgentes, solvere debere subsidium, & excusatum; nec distributionem illorum esse faciendam in toto Clero, ut ab Episcopis, & Archiepiscopis exequi solitum erat.

82. Hæc verò subsidia, & excusata fuerunt liberalissimè Catholicis Regibus concessa à nostris Pontificibus, ut sexaginta, vel magis, vel minus, trire-

mes haberentur adversùs Chriſti Domini hoſtes, utpotè Turcas, & hæreticos, in Fidei defenſionem, ut conſtat ex dictis Bullis, & concordiis factis cum ſtatu Eccleſiaſtico, & inſimul multis Schedulis Regalibus maximè in illa data Valliſoleti 4. Aprilis 1603. ubi gratiarum adminiſtratio deſignatur: & quas congeſſit Lara *lib. 2. de las tres Gracias, per tot.*

29. Hæ autem conceſſiones factæ ſunt ſuper omnibus Beneficiis. Verùm hiſce temporibus dubitatur, an ad harum contributionem teneantur Capellaniæ ad nutum amovibiles; dubium enim oriebatur ex diverſis ſententiis jam affirmantibus eſſe beneficia, jam negantibus, de quo ſcripſimus *lib. 3. cap. 1. à num. 9.* Sed jam hodie ſopita eſt hæc difficultas ex concordia confirmata à Clemente X. 29. Maii 1675. ubi Pontifex ſic decrevit: *Cæterùm ad obviandum litibus, & differentiis, quæ inter perſonas Eccleſiaſticas ſuper præmiſſis oriri ſolent; horum ſerie decernimus, & declaramus, quod ad hujuſmodi contributionem, juxta prædicta concordia tenorem, non ſolùm Capellani Capellaniarum perpetuarum, ſed etiam Capellani ad nutum amovibiles, qui Capellanias ipſis ad nutum concedi ſolitas, quæ redditus, aut bona Eccleſiaſtica ſtabilia, certa, & determinata poſſident, habuerint, pro rata reddituum earumdem Capellaniarum omninò teneantur, & obligati exiſtant, æquè ac alii Capellani titulares ſuprà dicti.* Idem eſt deciſum in concordia ſimiliter confirmata à Paulo V. anno 1614. Creſpi *2. p. obſervat 91. à n. 63.*

30. Ex eadem quidem ratione dubitatum fuit, an penſiones ad hanc contributionem tenerentur? Affirmabant aliqui eſſe beneficia, alteri negabant, de quo Duarenus *de Beneficiis, lib. 2. cap. 4.* Gonzalez *ad Regul. 8. gloſſ. 5. §.* Gratianus *in addit. ad deciſ. 158. n. 3.* Sarmenſis *in Regul. de infirm. quæſt. 16.* Tondutus *de Penſ. cap. 17. num. 37.* Garcia *de Benefic. 1. part. cap. 5. à num. 2.* Sed jam in praxi optima ratione deciſum eſt, pro rata penſionis ſubſidium, & excuſatum deberi, idque ex Bulla Clementis VIII. relata *num. 27.* facilè depromitur, ubi Cardinales, ut eximantur in ſuis penſionibus à ſubſidio, & excuſato, expreſsè eximuntur. Ergo abſque exemptione omnes penſiones tenentur ad ſolvendum ſubſidium, & excuſatum. Tum ratione probatur; nam ſubſidium, & excuſatum, prout in Bullis continentur, & in concordiis, ſunt onera realia ipſorum fructuum, ut conſtat ex Bulla Pii IV. *Super omnium, & ſingularum Cathedralium, & Metropolitanarum fructibus, & emolumentis.* Laſſarte *de Decima, cap. 19. num. 34.* Rodriguez *tom. 3. Regul. Quæſt. quæſt. 74. art. 6.* Quamobrem ut onus reale debet tranſire cum ipſis fructibus ad penſionarium. Cæterùm probatur à paritate ſubſidii charitativi; nam penſionarii illud ſolvere tenentur pro rata fructuum, quia eſt onus reale. Bellencinus *quæſt. 35.* Azorius *dict. cap. 14. quæſt. 6. verſ. Si quæras.* Garcia *de expenſ. cap. 11. num. 58.* Leoncillus *2. part. privileg. 50. num. 18.* Belletus §. 12. *num. 32.* Tondutus *de penſionib. cap. 6. à num. 6.* Ergo ſimiliter eſt dicendum de ſubſidio, & excuſato, utpotè cùm ſit onus reale fructuum. Gigas *de Penſ. quæſt. 38.* Mohedanus *deciſ. 4. de locat.* aliàs 234. Puteus *lib. 2. deciſ. 386.* Marcheſanus *de Commiſſ. 2. part. cap. 4. de commiſſ. appellat. num. 49.* Tondutus *d. cap. 6. num. 12.*

31. Undè qui ſolvit penſionem, poteſt retinere ratam ſubſidii, & excuſati, ut facilius ſolvatur, ne à Collectoribus opprimatur, ut benè cenſuit Marcheſanus *dict. num. 94.* nec reſpectu illorum intelligitur clauſula, *Sine retardatione ſolutionis penſionis.* Garcia *dict. 1. part. cap. 5. num. 17.* Palao *tom. 2. Oper. Moral. tract. 13. diſput. 1. punct. 11. num. 2.*

32. Sed dices, duobus modis penſionem imponi poſſe, aut in fructibus, aut in pecunia: ſi enim in fructibus imponitur, tanquam onus reale ipſorum, benè procedit doctrina ſuprà tradita. Si tamen in quantitate pecuniæ imponatur, prout quotidie fit, contrarium eſt dicendum; nam poſita in quantitate fructuum, tranſit onus cum illis. Gratianus *tom. 6. deciſ. 20. num. 10.* Rota *1. part. deciſ. 258.* Si tamen ſit in quantitate pecuniæ, non ita, quia non eſt onus pecuniæ; ut agnoſcit Rebuffus *de Pacific. num. 120.* aliàs 138. Ergo quando penſionarius habet penſionem in quantitate, non tenebitur ad ſolutionem ſubſidii, & excuſati. Sed tamen objectio iſta nullius eſt ponderis, quia potiùs à ſuo ſenſu recedit Rebuffus. Et ratio eſt, quia pecunia illa loco fructuum ſubrogatur, quos penſionarius percipere debebat: quare ſicut percipiendo fructus tenebatur ad ſubſidium, & excuſatum, ſimiliter percipiendo pecuniam loco fructuum. Tondutus *dict. cap. 6. num. 11.* Barboſa *dict. allegat. 87. num. fin.*

33. Excipiunt tamen Doctores quando in Bulla penſionis reſervaretur *libera ab omni onere*; quia tunc onus ſubſidii, & excuſati pertineret ad titularem beneficii. Azorius *Inſt. Moral. 2. part. lib. 8. cap. 9. quæſt. 2.* Gambara *de offic. Legat. lib. 6. quæſt. 5. num 207.* Palao *Oper. Moral. tom. 2. tract. 13. diſput. 1. punct. 1. §. 8. num. 2.* Layman *dict. cap. 3. §. unic. num. 11.* Trullench *lib. 4. Decalog. cap. 1. dub. 7. num. 6.* Garcia *dict. cap. 5. num. 172.*

34. Verùm limitandum quando ſubſidium, & excuſatum pro quinquennio conceditur, ut Regibus Hiſpaniæ, & rurſus pro alio quinquennio prorogatur; quia tunc clauſula illa derogatur per ſubſequentem conceſſionem, ut in praxi obſervatur. Eſt tamen obſervandum, non quodlibet ſubſequens indultum eſſe ſufficiens ad derogandum priori, cùm clauſula illa, licèt dicat, quod conceditur abſque diminutione, & cum aliis reſpicientibus ad valorem reſcripti, tamen id non eſt ſufficiens ad illam clauſulam irritandam. Azorius *dict. lib. 8. cap. 9. quæſt. 2.* Gacia *dict. 1. part. cap. 5. à num. 173.* Palao *dict. §. 8. num. 2.* Barboſa *dict. alleg. 87. num. 52.*

35. Hinc diſquirendum, an Canonici S. Juſti, & S. Paſtoris Complutenſes, & Portionarii Toletani, excipientes dimidietatem fructuum Beneficiorum primi anni vacantium, ex Bulla Sixti IV. eam liberam à ſubſidio, & excuſato percipere poſſint, onerando Titulares ad eorum ſolutionem? Et affirmandum videtur; nam Bulla illa integram dimidietatem eis concedit: non enim integram perciperent, ſi diminueretur ſolutione ſubſidii, & excuſati; integrum enim dicitur, cui nulla pars deficit, *l. decem ff. de fideicommiſſ. libert.* Rota *apud Farinac. in collect. noviſ. deciſ. 446. num. 1.* Peregrinus *de fideicom. art. 3. num. 90.* Toſchus *lit. D. concluſ. 297. num. 1.* Garcia *de Nobilit. gloſſ. 12. num. 7. in fin.* Ergo minimè tenebitur illa dimidietas ad ſolutionem ſubſidii, & excuſati.

36. Sed obſervandum, ex Bulla ſua Canonicos, & Portionarios nullum pro ſe facere poſſe argumentum, niſi relatum; nam quod aliqui proclamant, habere clauſulam, *Deductis expenſis*; vel, *Omni onere deducto*, eſt falſum & mentitum, ad decipiendos Beneficiatos, ut ex illa conſtat, quam attentè perlegi. Nec fundamentum integritatis alicujus eſt ponderis; nam fructus beneficiorum ſemper intelliguntur, deductis expenſis, & oneribus, *l. Fructus 17. ff. ſolut. matrimon. l. Quod fructibus 46. l. 1. C. de uſufruct. cap. præſentia 9. de offic. Ordin.* ibi: *Hæc de illis bonis ſolùm debet intelligi, ſolutis debitis.* Et in terminis probat Guttierrez *Can. lib. 1. quæſt. 1. à. num. 126.* Cavalcanus *2. part. deciſ. 37. ſub num. 59.* Ferretus *conſ. 156. n. 8.* Quapropter eis debetur integra medietas, jam deductis oneribus: quo in ſenſu ſunt illa verba Bullæ intelligenda, ut optimè docet Petrus Barboſa *in l. Fructus*

Fructus 7. *ff. Solut. matrim. num.* 73. Unde ex dicta Bulla nullum adest fundamentum, ut se exonerent à subsidio: & excusato, & onerent pro illa medietate Titulares beneficiorum.

37. Hanc ob rem proculdubio asserendum, prædictos Canonicos, & Portionarios teneri solvere pro sua dimidietate fructuum subsidium, & excusatum. Et patet, nam Bullæ subsidii omnes comprehendunt, quomodoliber etiam exemptos, & immunes ab ejus solutione, ut constat ex Bulla Pii IV. hisce verbis: *Ita quod quicumque fructus, redditus, & proventus, jura, obventiones, emolumenta sibi loco pensionum annuarum, ac etiam pensiones annuas sibi super similibus fructibus, redditibus, & proventibus, juribus, obventionibus, emolumentis, & distributionibus, etiam sub quovis exemptionis, & immunitatis à similibus, aut dissimilibus oneribus in genere, vel in specie reservatas, & assignatas habeant, & percipiant, pro rata veri valoris Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum Beneficiorum, super quibus hujusmodi pensiones reservata, & assignata fuerint, contribuere teneantur, cujuscunque status, gradus, ordinis, vel conditionis fuerint (ipsis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, & Militibus Hierosolymitanis, & aliis tunc nominatim exceptis) annis singulis, in certis locis & terminis statuendis, justè, & proportionabiliter compartiendum, & integrè persolvendum, pro instruendis, & armandis sexaginta triremibus, &c.* Et similia verba sunt in Bulla Pii V. *vers. Itaque*, & in aliis subsequentium Pontificum.

38. De excusato similiter dicendum est ex Bulla Pii V. & aliis Bullis postea concessis, ubi unius vicini decimæ auferuntur, & Regi Catholico applicantur. Ergo cùm omnes, licèt exempti, comprehendantur in dictis Bullis, cur non Canonici S. Justi, & Portionarii Toletani in his dimidietatibus fructuum non comprehendentur?

39. Et confirmatur, nam Pontifices omnes comprehendunt ad solvendum subsidium, & excusatum, nisi qui nominatim fuerint exempti, ibi: *Et aliis tunc nominatim exceptis.* Ast in dictis Bullis non excipiuntur Canonici S. Justi, nec Portionarii Toletani. Ergo sunt comprehensi in his dimidietatibus.

Rursus licèt Bulla Sixti IV. haberet clausulam, *Omni onere deducto*, adhuc nullius erat ponderis, quia solùm poterat durare usque ad novam concessionem subsidii; nam ex tunc intelligitur clausula illa revocata, ut in pensionibus concessis cum clausula, *Ab omni onere subsidii, & excusati immunibus*, quæ per novam concessionem prorogatur ad aliud quinquennium, ut dicunt relati *num.* 34. Rota 2. *part. divers. decis.* 161. Cùm ergo per tantos annos antecedat Bulla Sixti IV. & postea supervenerint Bullæ Pii IV. & cæterorum Pontificum, consequenter etiamsi haberet illam clausulam, jam erat derogata, prout derogatur in Bullis pensionis, de quo nulla potest dari disparitas.

40. Rursus inter Doctores illa est communis distinctio, an Bulla, in qua eximitur quis à subsidio, & excusato, sit anterior quàm Bullæ concessionis eorum, aut posterior: si enim est posterior, usque ad novam concessionem durat; si est anterior, statim est derogata, nec amplius potest valere. Moneta *de decimis, cap. 9. quæst. 3. num.* 89. Barbosa *de exig. pens. 1. p. quæst. 7. num.* 31. Bulla Sixti IV. est antiquissima, & anterior quàm Bullæ Pii IV. & aliorum Pontificum concedentium subsidium, & excusatum. Ergo licèt haberet aliquam clausulam eximentem ab omni onere, jam clausula illa est derogata. Ergo tenentur ad subsidium, & excusatum pro sua dimidietate fructuum. Id verò maximè, quia Sixtus IV. non potuit eximere à subsidio, & excusato, quod non erat in rerum natura, l. *Non omnis* 19. *ff. de Rebus credit.* Argellus *de legitimo contradict. quæst.* 10. *num.* 36. Tuschus *lit. A, concluf.* 125. Gratianus *tom. 5. cap.* 948. *num.* 58. Flaminius *de confidentiis, quæst.* 27. *num.* 139.

41. Sed dices Bullam Canonicorum & Portionariorum, sic esse interpretatam per consuetudinem, ut ex illa dimidietate fructuum non solvant subsidium, & excusatum: consuetudo autem est optima legum, rescriptorum, & scripturarum interpres, *l. Minimè* 23. *ff. de legibus.* Guttierrez *lib. 3. practicar. quæst.* 10. *à num.* 79. Matheu *de re criminal. controvers. 6. à n.* 61. Salgado *de Reg. protect. 1. p. cap. 1. num.* 123. Vela *dissert.* 30. *à num.* 61. Barbosa *in cap.* 8. *de consuetud. à num.* 6. Ergo saltem ex hac consuetudine non tenebuntur ad solvendum subsidium, & excusatum ex dimidietate fructuum. Sed facilè respondetur, quia doctrina illa procedit quoties rescriptum, scriptura, vel aliud instrumentum continet aliquod dubium; tunc enim standum est observantiæ, & consuetudini, *cap. Cùm dilectus* 8. *de consuetud.* Guttierrez *dict. quæst.* 10. *num.* 76. Salgado *dict. cap.* 1. *in præmd. n.* 222. Caponi *tom. 5. discept.* 363. *num.* 30. Ast in dicta Bulla nullum est dubium, nec ulla sunt verba dubia excusantia Canonicos à solutione subsidii, & excusati: tum si essent, sunt derogata per Bullas subsequentes. Ergo consuetudinis interpretatio nulla est, nec potest admitti. Quin potiùs consuetudo ista est iniqua, & contra legem naturalem, locupletando Canonicos, & Portionarios cum maxima, & continua jactura Beneficiatorum; & consequenter est corruptela, quæ est tantò deterior, quantò diutiùs infelices animas detineat alligatas, *cap. fin. de consuetud. cap. Cùm in Ecclesia* 6. *de simonia, cap. Cùm haberet* 5. *de eo, qui duxit in matrimon.* Nec tanti gravaminis habent excusationem, quando cum tanto dolore, & indignatione Beneficiatorum, cum subsidio, & excusato eos onerent, & censuris gravent, nisi aliquo modo resipiscant, prout etiam faciunt percipiendo medietatem fructuum in permutationibus Beneficiorum, quod nunquam fuit admissum, sed paucis ab hinc annis ab eis introductum est cum gravissimo damno hujus Archiepiscopatus, difficillimas faciendo permutationes quotidie necessarias ad bonum regimen animarum, non animadvertentes Bullam Sixti IV. solùm fuisse confirmatam à Leone X. quatenus erat in consuetudine, ibi: *Unde medietas vigore literarum hujusmodi percipi consuevit.* Et infrà: *Unde medietas literarum hujusmodi vigore percipi consuevit.* Verùm ipsi Canonici, & Portionarii jam censuris, jam blanditiis, & liberalitate aliquando in permutationibus etiam dimidietatem percipiunt, ut credo, per quindecim annos, plus, vel minus: quapropter similes possessiones minimè eis suffragantur, utpote mala fide, & ex titulo nullo procedentes. Parisius *lib. 8. cons. 27. n. 11. 9.* Aymon *cons.* 134. *n.* 44. Bellonus *cons.* 20. *col. 9. vers.* 3. Marescotus *var. lib. 1. cap. 11. num.* 59. Posthius *de manut. observat.* 42. *sub num.* 66. *& observat.* 48. *n.* 11. *& 12.* Rota apud eumdem *decis.* 537. *n.* 7. Quapropter resolvendum, teneri Canonicos S. Iusti, & Portionarios Toletanos ad subsidium, & excusatum in sua dimidietate fructuum Beneficii primi anni vacantis ad quos transit cum onere illo, ut diximus *num.* 30.

42. Est verò aliud dubium exarandum, an quando quis non debet subsidium, & excusatum, veluti Pensionarius intra quinquennium, cum clausula, *Omni onere deducto subsidii, &c.* verùm ipse solvat absque protestatione pro prima vice, posteà remaneat obligatus ad solvendum? Et affirmandum videtur; nam ex eo quod non protestatur, nec jus suum reservavit, solutio facta est voluntaria; non solùm pro illa vice, sed in posterum l. *Voluntaria* 12. *C. de excusat. mun. cap. Accedentibus* 15. *de Privilegiis, cap. Cùm accessissent* 8. *de Constit.* quia intelligitur privilegio suo renuntiasse:

nuntiaſſe: Ergo non ſolùm pro illa vice ſolvere videtur, ſed in poſterum ad ſolutionem obligatur. Confirmatur; nam ad renuntiationem privilegii ſufficit unus actus contrarius, ut eſt textus *in dict. cap. Cùm accepiſſent*, ubi per unicum actum contrarium factum à Capitulo, & confirmatum à Papa, deſtruitur privilegium, ob præſumptionem renuntiationis. Ergo ex eo quod abſque aliqua proteſtatione penſionarius, aut alter exemptus ſolveret ſubſidium, & excuſatum, etiam in poſterum tenebitur ſolvere.

43. Sed tamen, ut probabilius tenet contrarium Palao *d. tom. 2. tract. 13. diſput. 1. punct. 11. §. 8. n. 2. verſ. quod ſi. hæc.* Et ratio eſt, nam quoties exemptio, ſeu privilegium habet tractum ſucceſſivum, & non unico actu conſtituitur, tunc per unicum actum ſolùm contrarium non amittitur, *d. l. Voluntaria 12. C. de Excuſat. tut.* quin potiùs plurimi actus ſunt neceſſarii, ita ut per præſcriptionem alterius partis videatur exemptio, aut privilegium renuntiatum, ut eſt aptiſſimus textus *in dict. cap. Accedentibus 15. de privilegiis*, ubi plurimi actus requiruntur per ſpatium quadraginta annorum, ut privilegium renuntiatum videatur. Ergo per unicum actum ſolvendi in præſenti, exemptio amiſſa intelligenda non eſt.

44. In hoc dubio dicendum, reſolutionem pendere ab alia controverſia, an privilegium per unicum actum contrarium deperdatur? Affirmarunt plures *ex dict. cap. Cùm acceſſiſſent*, *l. 2. l. fin. ff. de veter. l. 2. §. fin. ff. de Decurionibus*, *l. 1. Cod. qui ſponte publica munera*, & per alia congeſta ab Altaſerra *in d. cap. Cùm acceſſiſſent*, tenent Abbas, Felinus, & Altaſerra *ibid.* Rebuffus *de decim. quæſt. 13. num. 113.* Genuenſis *in Praxi, tricm. 6. quæſt. 134. num. 2.* Tuſchus *tom. 6. lit. P, concluſ. 656. num. 10.* Alteri verò negarunt, Suarez *lib. 8. de legibus, cap. 35. à num. 12.* Bonacina *de legib. diſput. 1. quæſt. 3. punct. 6. propoſit. 3. à num. 16.* Poncius *de Matrim. lib. 8. cap. 18. §. 3. num. 28.* Caſtillo *de Tertiis, cap. 19. n. 16.* Otero *de Paſcuis, cap. 20. n. 31.* Gironda *de Privilegiis, à n. 107.*

45. Sed hæc difficultas fœdere diſtinctionis facilè componitur animadvertendo, duobus modis poſſe conſiderari privilegium, nempè quando unico actu comprehenditur, vel quando habet tractum ſucceſſivum, & in multis aliis actibus futuris eſt exequendum. Primo enim caſu, ex unico actu contrario deperditur, quia cùm nullus ſit actus, niſi unicus, nequit capi alia conjectura, niſi quod pars privivilegiata voluit privilegio renuntiare, ex eo quod egit actum contrarium: quo in ſenſu intelligenda ſunt jura afferentia unico actu contrario privilegium amitti, ut *in d. cap. Cùm acceſſiſſent*, quod eſt melius illius textus interpretamentum, ut benè perpendit Bonacina *dict. propoſit. 3. verſ. Dixi*; licèt alii dicant, loqui de ſtatuto, quod nequit valere, etiamſi à Pontifice ſit confirmatum, ſi actu contrario frangeretur. Gonzalez *in dict. cap. Cùm acceſſiſſent*, *num. fin.* Amaya *in l. 1. Cod. de his, qui ſponte, lib. 10. num. 27.* Si verò privilegium non unico actu concludatur, ſed habeat tractum ſucceſſivum, tunc unico actu contrario non extinguitur, etiamſi formaliter, & materialiter ſit contrarius, niſi ſecundùm quid, quoad illum actum, non verò quoad futuros; quia tunc capitur conjectura, nolle renuntiare privilegio, niſi quoad actum præſentem, non verò quoad alios, & quominùs ſibi præjudicet, ut benè notat Barboſa *in dict. cap. Cùm acceſſiſſent*, *n. 7.* Ergo tunc non extinguetur privilegium quoad actus futuros, licèt privilegiatus non proteſtetur. Gonzalez *ubi proximè*; & Barboſa *ibidem*, & *1. part. allegat. 26. num. 5.* latè Amaya *in dict. l. 1. Cod. de his qui ſponte, à num. 14.* Palao *de legibus, tract. 3. diſput. 4. punct. 19. per tot.*

46. Hinc colligitur, quod ſi exemptus à ſubſidio, & excuſato, à Collectore impetitus, abſque aliqua proteſtatione ſolverit, minimè quoad ſolutiones futuras perdit exemptionem, ſeu privilegium. Cæterùm in ſpecie alia ratione probo; nam licèt admittamus ſententiam contrariam, adhuc ex unico actu formaliter, & materialiter contrario non perditur privilegium, quia, ut benè ſcripſit Bonacina *dict. propoſit. 3. num. 16. verſ. Dixi per actum*, actus iſte contrarius ut perdatur privilegium, debet eſſe ſpontaneus, nec ſolvens aliquo modo coactus, ſeu ignorans. Cùm ergo exemptus ſit impetitus, & minatus à Collectoribus, ut ſemper accidit, & jam cœperit coactio, jam non eſt ſpontanea ſolutio; undè præſumatur renuntiatio privilegii; ſed conjecturatur, metu cenſurarum ſolviſſe, & terribilis exactionis ſubſidii, & excuſati appellatione remota, & non retardata ſolutione: quamobrem etiamſi ſiſteremus in contraria ſententia, quod perditur privilegium exemptionis, ſolùm erit quæſtio quando exemptus ſponaneè ſe offerret ſolutioni.

47. Verùm ad tollendam omnem difficultatem, ſemper proteſtandum, metu cenſurarum ſolvere pro illa vice; & non aliàs, ut cum Panormitano, & aliis monet Suarez *d. lib. 8. cap. 35. n. 24.*

48. Prorſus eſt aliud dubium inveſtigandum, an ad diſtributionem ſubſidii ſint onera deducenda? Prima ſententia negat, ex extravagante unica *de Decimis, verſ. Ratione*, ubi aſſeritur, ad decimam ſolvendam, nempè ſubſidium ad bellum, non eſſe deducenda debita Beneficiatorum, licèt ad ea ſint obligatæ res Eccleſiæ. Sed hæc onera ſunt fructuum, & non deducuntur. Ergo ad ſolvendum ſubſidium non ſunt onera deducenda. Et confirmatur, nam ſubſidia, & excuſata ſunt quædam gabellæ impoſitæ ad fidei defenſionem contra Turcas, & hæreticos. Aſt in gabellis onera non deducuntur, quinimò potiùs ſolvuntur quàm alia debita ipſius rei. Laſſarte *de decim. vendit. cap. 7. num. 59.* Azevedus *in l. 10. tit. 6. lib. 3. Recopilat. num. 2. in fin.* Guttierrez *de Gabellis, lib. 7. quæſt. 53. per tot.* Ergo idem eſt dicendum ad ſolvendum ſubſidium, & excuſatum, prout etiam obſervatur in decimis prædialibus, quæ integræ ſolvuntur, nullis deductis oneribus, aut expenſis, *cap. Tua nos 26. cap. Paſtoralis 28. cap. Cùm ſint homines 7. de Decimis.* Ergo ſimiliter eſt dicendum ad contributionem ſubſidii, & excuſati. Moneta *de Decimis, quæſt. 2. à num. 52.* & *quæſt. 4. à num. 174.*

49. Secunda ſententia tenet contrarium, nam ſubſidium, & excuſatum imponitur ſuper fructibus beneficiorum, & fructus ſemper intelliguntur deductis oneribus, & expenſis, præcipuè cùm ſint fructus beneficii. Cevallos *q. 897. n. 516.* Gonzalez *ad Regul. 8. §. 7. ptoem. num. 163.* Pariſius *de confidentiis, quæſt. 35. num. 33.* Tuſchus *tom. 4. lit. F, concluſ. 484. num. 25.* Et valor beneficii ſemper intelligitur deductis oneribus, & articulus erit ineptus, niſi dicat, quod beneficium tantùm valeat deductis oneribus. Rota *in antiquis dec. 60. de conceſſ. prabend.* Creſcentius *deciſ. 2. de Prob.* Caſſadorus *deciſ. 49. de Prabend.* Rota apud Seraphinum *deciſ. 1297. num. 1.* Garcia *de Beneficiis, 5. p. cap. 3. num. 164.* Ergo cùm ſubſidium & excuſatum impoſitum ſit in fructibus beneficiorum, indè eſt, ut priùs deducantur onera, & expenſæ ipſorum fructuum. Rurſus ſubſidium, & excuſatum imponitur per modum collectæ impoſitæ in ipſis fructibus, variabilis ad modum creſcentiæ, aut decreſcentiæ fructuum. Bertachinus *de Gabellis, in prælud. num. 16.* Franchis *deciſ. 107. num. 4.* Chaſſaneus *in Conſuetud. Burgund. §. 4. verſ. Extraordinarium, num. 43.* Cùm ergo fructus decreſcant per onera, ut obſervatur in oneribus cenſualibus, *cap. 1. de Immunit. Eccleſiar. in 6.* Velaſco *de jur. emphyteut. quæſt. 17. num. 9.* Mena *Var. lib. 2. quæſt. 21. n. 62.* Garcia *de Expenſis, cap. 11. num. 57.* ad contributionem ſubſidii,

subsidii, & excusati etiam onera debent deduci. Barbosa *dict. allegat. 87. num. 78. & lib. 3. tot. 96. per totum.*

50. Hæc ultima sententia admittenda est; nam ex natura rei semper fructus intelliguntur deductis oneribus, & expensis, & his, quæ ex necessitate eorum sunt solvenda: quod non solùm intelligas in dispositione legis, sed in rescriptis, & mandatis Principum. Jason *in dict. l. Fructus 7. ff. solut. matrim. num. 16.* Petrus Barbosa *ibid. num. 14.* Itaque in his rescriptis subsidii, & excusati fructus intelliguntur deductis oneribus, & expensis ad illorum contributionem.

51. Sed est necessarium, ut explicemus de quibus oneribus, & expensis rescripta ista sint intelligenda; sunt enim aliqua personalia ipsius beneficii, veluti jura Episcopalia, procurationes, & visitationes; alia verò onera realia, veluti pensiones, & alia realia ipsorum fructuum, quibus ipsi sunt obnoxii. Navarrus *cons. 48. de Præbend.* Tondutus *de pensionibus, cap. 6. num. 15.* Itaque dubitari poterit, an omnia sint deducenda? Et affirmandum, omnia esse deducenda, quia omnia onera, sive realia, sive personalia, necessariò sunt facienda in ordine ad beneficium, & non sunt contracta ex culpa Beneficiati. Ergo omnia sunt deducenda ex fructibus beneficii, & præcisè ex eis solvenda. Cæterùm in Bullis subsidii non est apposita clausula, *Omni onere deducto*, ex qua onera personalia, & realia non sunt deducenda, ut dicunt Navarrus, & Tondutus *ubi proximè*. Ergo onera realia, & personalia sunt deducenda ad contributionem subsidii, & excusati.

52. Nec obstant argumenta Monetæ. Non primum desumptum ex Extravagante unica *de Decimis, vers. Ratione*, quia loquitur de debitis contractis à persona, quæ debet solvere decimam; non autem de oneribus debitis ratione fructuum, & ipsius beneficii, quia ista semper sunt deducenda, non verò altera, etiamsi ad ea ex aliqua licentia, aut facultate res Ecclesiæ fuerint obligatæ, quas indemnes præstare debet; nam ista non solvuntur ex fructibus tanquam onera ipsorum. Aît textus ille, quando loquitur de his oneribus ad solutionem decimæ, inquit deducenda, ut probatur *in d. Extrav. vers. In solvendo decimam.*

53. Ad aliud argumentum collectarum dicendum Doctores illos loqui de Gabella apud nos dicta *Alcabala*, quæ imponitur in ipsa venditione, & in ejus celebratione, & deberur non deductis aliis debitis, & oneribus; quia patrimonii quantitas computatur non deducto eo, quod causâ explicandarum venditionum in proxenetis, & gabellis in ipsa venditione expenditur, *l. Quantitas 72. ff. ad l. Falcid.* ubi Glossa, & Scribentes *l. Quod privilegium, vers. Planè 8. ff. depositi.* Gutierez *d. q. 53. num. 3. & 4.* Ergo nihil mirum si gabella debeatur, non deducto ære alio: quæ quidem ratio non procedit in contributione subsidii, & excusati imposti super fructibus superstantibus, deductis oneribus, & expensis.

54. Partas decimarum prædialium ad rem non est. Illa enim communis est distinctio, ut decimæ personales solvantur deductis expensis, secus verò prædiales, Gutierez *can. lib. 1. quæst. 18. num. 9.* Suarez *de Religione, tom. 1. tract. 2. lib. 1. cap. 33. num. 1.* Moneta *de decim. cap. 6. num. 32.* disparitatis rationes plures adduxerunt Doctores, quos refert D. Gonzalez *in cap. 7. de Decimis, num. 7.* Verùm illam, utpotè meliorem, admittit Barbosa *in cap. Pastoralis 18. de Decimis, num. 1.* quia decimæ personales versantur circa res jam decimatas, verùm prædiales minimè, quia creantur, & renascuntur absque aliqua decimatione. Tum & alia ratio reddi valet; nam quando in ipsis fructibus imponitur certa quantitas ex ipsis solvenda, utpotè decima pars, non deducuntur expensæ, *l. Si quis argentum 35. §. 1. Junctâ glossâ verbo Fundos, Cod. de donat.* Barbosa *in dict. l. Fructus 7. ff. Solato matrim. num. 26.* quia renascuntur cum ipso onere, nullis deductis oneribus, ut in decimis tenent Costa *de Part. Rat. quæst. 140. num. 12.* Borrellus *in Summa decis. tit. 19. num. 6.* Franciscus Marcus *decis. 34. num. 5. & 6.* Itaque decimæ prædiales solvuntur, nullis deductis expensis, quod quidem cessat in impositione subsidii, & excusati, quæ per Bullas, & concordias redacta sunt ad quantitates solvendas super fructibus beneficiorum, in quibus deductæ expensæ, & onera intelliguntur.

55. Undè sequitur, ad contributionem subsidii, & excusati expensas, & onera realia & personalia esse priùs deducenda, inter quæ tenentes necessarii, Prædicatores, & alia necessaria ad bonam administrationem Sacramentorum sunt priùs deducenda.

56. Ex his discutiendum venit litigium, quod quondam exagitari cognovi, an subsidium, & excusatum solvendum sit ex beneficiis curatis non habentibus nisi congruam. Verùm in re absque dubio respondendum existimo negativè, quia hoc onus est reale fructuum, necessariò priùs deducendum, ut primò possit vivere Beneficiatus, ne administratio deficiat, *cap. de Monachis. 12. de Præbend.* Rota 1. *part. divers. decis. 16 num. 7.* Graffis *decis. 6. num. 7. de Præb.* Bellet. *disquisit. Cler. 1. p. tit. de Cler. debit. num. 16.* Ergo beneficium curatum non habens nisi congruam, non tenetur ad solvendum excusatum, & subsidium. Cæterùm, licèt in Bullis subsidii, & excusati onera alia non deducerentur, necessariò est congrua deducenda, utpotè de jure naturali, & divino debita, ad quam capiendam naturali impulsu ducimur. *Genes. cap. 28. vers. 10* ibi: *Si dederit mihi Dominus panem ad vescendum, & vestimentum ad vestiendum, reversusque fuero prosperè ad domum patris mei, erit mihi Dominus in Deum.* In quæ verba sic scripsit Chrysostomus *hom. 54.* ibi: *Non divitias, non abundantiam quandam petivit, sed panem, & vestem ad contegendum corpus, illum in necessarium alimentum. Considera quomodo nobis Apostolicum characterem petitione sua significavit? tanto sapientiæ studio plenus erat justi animus. Nunquid quod Christus dicebat, Non possideatur aurum, vel argentum, hoc iste non à quoquam doctus, sed à seipso, & ab intimo naturæ Magistro didicit, & optavit à Domino præberi panem ad comedendum, & vestem ad tegendum?* Et *cap. Cùm secundùm 16. cap. Exstirpandæ 30. de Præbend.* Surdus *de aliment. tit. 1. quæst. 60. per tot.* Ergo semper intelligitur congrua ista reservata in indultis subsidii, & excusati.

57. Deindè Rector Ecclesiæ nunquam in congrua gravatur, nec poterit gravari, etiam à suprema potestate Pontificis, ut est textus clarus *in dict. cap. Exstirpandæ*, Flaminius *de Resignat. lib. 6. quæst. 2. num. 22.* Barbosa *in dict. cap. Exstirpandæ, num. 4. & in cap. de Monachis 12. de Præbend. num. 3.* Unde Clemens VII. gravissimè fuit increpatus ab Scriptoribus, ex eo quod quinque decimis gravasset Ecclesias, & Ecclesiasticos ad bellum Ungariæ à Solimano Turcarum Imperatore gerendum contra Imperium Germanorum, ita ut plures Rectores suas Ecclesias deseruerunt ob victûs defectum. Refert Jovius *lib. 30. Hist. cap. 2.* Ergo semper erit excipiendus Beneficiatus Curatus à solutione servitii, & excusati, si non habet nisi congruam.

58. Denique charitativum subsidium non potest imponi in Beneficiis, nisi congruam habentibus necessariam ad victum Parochi. Belletus *dict. §. 12. n. 19.* Leoncillus 2. *p. privileg. 50. num. 30.* Trullench *lib. 4. Decalog. cap. 1. dub. 7. num. 6.* Ergo similiter est dicendum in subsidio, & excusato, cùm similiter sit charitativum subsidium ad urgentem necessitatem alicujus Principis Catholici.

59. Quod non solùm intelligas in congrua ipsius Curati, sed etiam Vicarii illius necessarii, sine quo ne-

quit commodè fieri adminiſtratio Sacramentorum ob populi copiam, quia ſalarium Vicarii neceſſarii intrat congruam, ut eſt deciſum *in Extrav. un. de Decimis, verſ. Solvetur autem decima.*

60. In praxi tamen video contrarium malè obſervari; indiſcriminatim enim omnia beneficia onerantur ſubſidio, & excuſato, etiamſi non habeant congruam: & id non de jure, ſed de facto procedit duabus rationibus; nam gravamen ſubſidii in his Regnis graviſſimum eſt, & procedit uſque ad quadringentos & viginti mille ducatos; excuſati verò uſque ad ducentos & quinquaginta millia ducatorum, ſolubile quidem, ſed graviſſimo dolore Eccleſiaſticorum, & rigoroſis exactionibus, quando Regna iſta ferè ſunt depopulata, agricolis diminutis, campis aridis, & abſque cultura relictis, & quamplurimis fundationibus piis per cautelas patronatus laïcorum liberatis ab hac ſolutione. Hanc ob rem neceſſitudo iſta ſolvendi tam ingentem quantitatem breviter, & terribili exactione, fuit ut omnia beneficia cum congrua, & ſine ea ad tributum veniant. Quod magnopere debent animadvertere noſtri Sanctiſſimi Pontifices, ne dando fidem Regiis Miniſtris (qui urplurimùm exaggeratis informationibus tam graves quantitates imperiant, & prorogant) tam facilè concedant hæc indulta, & alia ad ſiſſas perſolvendas, ita ut Eccleſiaſtici magis gravati remaneant, quàm alii ſeculares, non in minima, ſed in graviſſima quantitate.

61. Ex qua quidem ſolutione parvum commodum percipit Eccleſia Catholica; videmus enim in Europa hæreticos divites, & victores cum tanta Chriſtianorum ſtrage, arbitros pacis, & belli, dantes leges Catholicis Regibus; ſunt enim rogati; ut cùm noſtris fœdus percutiant, & ex noſtris bellis triumpha hæretici percipiunt. Deinde Turcæ potentiſſimi adſunt noſtris ſpoliis divites. Precor Cæleſtem Regem, ut ſuis oculis miſericordiæ, & pietatis tanta mala à ſuis Catholicis avertat, & Principes Chriſtianos protegat, atque cuſtodiat.

62. Secunda latio eſt difficultas liuis proſequendæ, ut à ſolutione liberentur, cùm Bullæ iſtæ concedantur adhibita ſtrictiſſima exequutione, cùm clauſula, *Non retardata ſolutione*, quæ multùm gravat ſolventem, ut latè oſtendit Garcia *de Beneficiis*, 1. *p. cap.* 5. *num.* 526. Mareſcotus *variar. lib.* 1. *cap.* 22. Marta *de clauſulis*, 1. *p. clauſula* 149. Riccius 4. *p. collect.* 1163. Tondutus *de penſionibus*, *cap.* 80. *num.* 5. Barboſa *clauſula* 162. Tum alia additur clauſula, *Appellatione remota*, quæ multam vim, & effectus habet. Barboſa *clauſula* 9. Gratianus *tom.* 1. *cap.* 41. *num.* 17. Moneta *de commutat. cap.* 11. *à num.* 487. Carleval. *de Iudiciis*, *tom.* 2. *lib.* 1. *tit.* 2. *diſput.* 8. *num.* 35. quapropter ob difficultatem conſequendi, Curati pauperes non habentes niſi congruam, faciſè ſuccumbunt, maximè cùm onerati graviòribus quantitatibus veniant ad tributum.

63. Hinc breviter adnotandi ſunt Canonici S. Juſti, & Portionarii Toletani percipientes dimidietatem fructuum à Curatis non habentibus niſi congruam, & in aliis adhuc congruam nondum attingentibus: quod nequit fieri, cùm adhuc de jure introductum ſit, in his dimidietatibus fructuum primùm congruâ relinquere. Legant duas Extravagantes, primam nempè *Extravagant. 2. de conſtit.* Secundam *Extravagant. unic. Ne ſede vacante*, præterquam quod hoc eſt ſciſſimum principium.

64. An Tertiæ Regales teneantur ad ſubſidium, & excuſatum, olim fuit dubitatum. Hodie ſanè illud perſolvunt; ut diximus in hoc libro *cap.* 8. *num.* 52. & hoc jure utimur. De Capellaniis laïcalibus, an teneantur ad ſubſidium, diximus *lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 44.

65. Eſt denique in ſubſidio, & excuſato animadvertendum, quando fructus Beneficiorum minuuntur per caſus inſolitos, ut ſterilitatem, grandinem, aut aliter ad infimum valorem perveniunt, ſubdium & excuſatum, etiam per concordias deſignatum, diminui debere; nam cùm ſint onus reale illorum, indè eſt, ut diminutis fructibus, etiam onera minui debeant, *l. Cura* 4. §. *Inopes*, *ff. de Muneribus & honorib. lo Forma*, *ff. de cenſib.* ubi Bart. Purpuratus *lib.* 1. *conſ.* 356. Gigas *de penſionib. queſt.* 35. *num.* 8. Lara *de Anniverſ. lib.* 1. *cap.* 15. *num.* 4. Deindè probatur à paritate charitativi ſubſidii, in quo ſi minuantur fructus beneficiorum grandine, bello, aut alia ratione, etiam illud minuitur. Bellenzin. *de ſubſid. charit. queſt.* 34. Azorius *dict. lib.* 9. *cap.* 14. *queſt.* 6. *verſ. quid dicendum.* Tuſchus *verbo Subſidium*, *concluſ.* 768. Monetta *de diſtribut.* 3. *p. queſt.* 9. *num.* 21. Ergo idem eſt dicendum de ſubſidio & excuſato. Rebuffus *conſ.* 125. *num.* 11. Barboſa *dict. allegat.* 87. *num.* 79.

PARAGRAPHUS SECUNDUS.

Quibus ex cauſis ſubſidium charitativum exigi valeat.

66. PRælati, qui charitativum ſubſidium petere volunt, accerſito Capitulo, & Clero cauſam petendi declarant, non ſolùm ut fundamentum conceſſionis, ſed ut quantitas commenſuretur cum ipſa neceſſitate, *cap. Conquerente* 16. *de offic. Ordinarii*, *cap. Cùm Apoſtolus* 6. §. *Prohibemus*, *de cenſibus.* Sed quæ cauſa iſta ſit, generaliter loquendo, arbitrio diſcreti judicis relinquitur. Gloſſa *in dict.* §. *Prohibemus*, Grammaticus *deciſ.* 88. *num.* 3. Bellet. *dict.* §. 12. *num.* 3. Franciſcus Marcus *queſt.* 472. *num.* 2. Leoncillus *dict. privileg.* 50. *num.* 13. In ſpecie verò loquendo, allquæ ſunt cauſæ de quibus in præſentia agendum eſt nobis.

67. Prima cauſa eſt quando adeſt Præſatus pauper, & ad ejus conſecrationem charitativum ſubſidium eſt neceſſarium. Hæc enim neceſſitas eſt in ordine ad dignitatem, & in commune bonum ſubditorum, ut Epiſcopus actus Ordinis exerceat: quare eſt cauſa ſufficiès ad petendum ſubſidium charitativum. Menochius *de Arbitr. caſu* 178. *num.* 3. Riccius 1. *p. deciſ.* 52. dummodò expenſas neceſſarias non excedat, ut cenſuit Sacra Congregatio 24. *Maij* 1583. Bellet. *dict.* §. 12. *num.* 4. Bengeus *de benefic.* 2. *p.* §. 6. *num.* 3. Barboſa *de Vniverſ. lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 24. Tornecilla *Exam. de Obiſp. tract.* 2. *queſt.* 3. *ſect.* 3. *difficult.* 7.

68. Secunda cauſa eſt quando multa debita contraxit Epiſcopus ad tuendum jus ſuæ Eccleſiæ, & ex bonis illius perſolvi nequeunt. Azorius *dict. cap.* 9. *queſt.* 4. Tamburinus *de jur. Abbat. tom.* 3. *diſput.* 10. *queſt.* 3. *num.* 3. Bellet. *dict.* §. 12. *num.* 64. Idem dicendum quando multas expenſas fecerit in negotiis communibus totius Dioeceſis. Innocentius *in cap.* 1. *de ſtat. Monach.* Bellerus *dict.* §. 12. *num.* 4. Azorius *dict. cap.* 9. *queſt.* 4. Barboſa *dict. allegat.* 87. *n.* 30.

69. Tertia cauſa eſt, ſcilicet quando Prælatus rem magni momenti emerit, neceſſariam ad conſervationem ſuæ Eccleſiæ. Oldradus *conſ.* 110. Bellet. *dict.* §. 12. *num.* 4. Azorius *dict. queſt.* 4. *verſ. Tertiò*, veluti Caſtrum, ut ſe defendat ab hoſtibus. Layman *in Summa*, *lib.* 3. *tract.* 3. *cap.* 1. *num.* 3. vel ad recuperandam Eccleſiam ab hoſtibus captam. Menochius *dict. caſu* 178. *num.* 5.

70. Quarta, ſi Epiſcopus iter agat ad Papam, Imperatorem, ſeu Regem pro utilitate totius Eccleſiæ generalis, in commune bonum, Azorius *dict. queſt.* 4. *verſ.* 4. Barboſa *dict. allegat.* 87. *num.* 32. Idem dicendum quando vocaretur ad Concilium Generale. Menochius *ubi proximè*, *num.* 9. vel ad Provinciale,

Azorius

Azorius *dict. quæst.* 4. *vers.* 6. Barbosa *dict. allegat.* 87. *num.* 34. Vel quando Episcopus est visitaturus limina S. Petri ad adimplendum jusjurandum, juxta formam *in cap. Ego N.* 4. *de jurejur.* Bellet. *dict.* §. 12. *num.* 4. Leoncillus 2. *p. privil.* 50 *num.* 5. Barbosa *d. allegat.* 87. *num.* 33. Aut quando interrogaret ad visitandam Diœcesim. Bellet. *d.* §. 12. *num.* 4. *vers.* 4. Barbosa *ubi proxime*, *n.* 35. Torrecilla *d. difficult.* 7. *n.* 26.

71. Quinta quando lis magna moveretur contra suam Ecclesiam. Menochius *dict. casu* 178. *num.* 12. Idem dicendum quando Imperator, aut Rex in domo sua hospitaretur. Menochius nuperrimè allegatus *n.* 11. Balmaseda *de Collect. quæst.* 6. *num.* 5. Barbosa *lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 3. maximè si Princeps habeat regalias. Ast in hoc casu observandum, maxima moderatione subditos esse gravandos, quia Rex, vel Imperator à Prælatis Ecclesiasticis semper est excipiendus summa moderatione, & modestia, ita ut plus redoleat sanctitas, & temperantia, quàm apparatus, Azorius *dict. quæst.* 4. *vers.* 7. Trullench *dict. lib.* 4. *cap.* 1. *dub.* 7. *num.* 6.

72. Sed est dubium, an charitativum subsidium possit imponi ad solvendam mediam annatam consuetam, quando promovetur Episcopus ad Episcopatum? Prima sententia negat, quia istæ expensæ fiunt ad utilitatem ipsius electi, non verò Ecclesiæ. Ergo ob hanc causam nequit hoc subsidiū exigi. Remigius de Gonny *de charit. subsid. quæst.* 5. *à n.* 40. Petrus Dueñas *Reg.* 89. Azorius *d. quæst.* 4.

73. Secunda sententia affirmat, *ex cap. Cupientes* 6. §. *Ad hæc*, & §. *Si verò*, *de elect. in* 6. Et ratione probatur, nam expensæ istæ fiunt, ut Ecclesia non careat Pastore, quod est maximum bonum illius, & totius Diœcesis. Ergo pro solvenda annata rectè exigetur charitativum subsidium. Boërius *decis.* 134. *num.* 3. & 6. Tuschus *verbo Subsidium*, *concl.* 767. *num.* 8. Leoncillus *d. privil.* 50. *n.* 3. Barbosa *in cap. Cùm Apostolus* 16. §. *prohibemus*, *num.* 8.

74. Tertia sententia cogitandum relinquit. Franciscus Marcus 1. *p. quæst.* 1025. *num.* 5.

75. Sed tamen admitto secundam sententiam, quia negandum non est, gravia imminere pericula in Ecclesiis, ubi Prælatus deficit, *cap. Magna* 6. *de vot. cap. Ne pro defectu* 41. *de elect.* quapropter expensæ istæ, licèt sint ad confirmationem electi, attamen sunt utilissimæ Ecclesiæ, quia multò plura agere potest Episcopus electus & confirmatus, *cap. Transmissam* 15. *de elect.* nempè illa quæ pertinent ad jurisdictionem. Ergo cùm expensæ illæ sint utilissimæ Ecclesiæ, inde est ut propter eas imponi possit charitativum subsidium. Cæterùm causa consecrationis Episcopi est sufficiens. Ergo &. confirmationis, cùm ad eundem effectum tendant.

76. Quid verò si Episcopus ob suam culpam in pauperiem deveniat, an possit exigere charitativum subsidium? Prima sententia negat; nam jura non favent illis, qui propter suam culpam in egestatem inciderint, *l. Fidejussor.* 7. §. *Si necessaria*, *ff. Qui satisd. cogant.* *l. Papinianus* 21. *ff. de Minor.* Borellus *de præstant. Reg. Cath. cap.* 21. *num.* 30. Menochius *cons.* 55. *num.* 12. quare minor suâ culpâ læsus, non restituitur. Nec usurarius à restitutione excusatur, si suâ culpâ pauperetur. Velasco *de Privileg. pauper.* 1. *p. quæst.* 54. *à num.* 2. Ergo Episcopus ex sua culpa pauper nequit exigere charitativum subsidium. Bellencinus *quæst.* 26. Menochius *de Arbitr. casu* 182. *n.* 58.

77. Secunda sententia tenet contrarium; nam jura, licèt pauperibus suâ culpâ non ita facilè subveniant, attamen succurrunt, quia reverà pauperes sunt, & misericordiâ prosequendi. Redoanus *de Reb. Ecclesiæ*, *quæst.* 21. *num.* 71. Giurba *decis.* 43. *num.* 27. Velasco *dict. quæst.* 54. *num.* 6. Carleval. *de Iit. dic. tom.* 1. *disput.* 2. *quæst.* 6. *sect.* 7. *num.* 616. Ergo etiamsi Episcopus suâ culpâ indigeat, potest petere charitativum subsidium. Et confirmatur, nam Ecclesia sua bona vendere potest ad succurrendum pauperi suâ culpâ. Covatruv. *lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 9. Menochius *cons.* 55. *num.* 41. & 42. estque textus Regius *in leg.* 40. *tit.* 5. *part.* 1. Ergo Episcopus suâ culpâ pauper, adhuc poterit subsidium charitativum exigere. Layman *dict. lib.* 3. *tract.* 3. 1. *p. cap.* 3. *n.* 9. *vers. Colligitur.*

78. Hæc sententia Laymani admittenda est; contraria tamen habebit locum, si Prælatus datâ operâ ad paupertatem venisset, ut subsidium exigeret: quo quidem casu non est dignus, ut subsidio succurratur, ut tenet Mantua *in cap. Quæ in Ecclesiarum*, *de Constit. num.* 74. Gamma *decis.* 25. *num.* 2. Velasco *dict. quæst.* 54. *num.* 16. Quod ita intelligendum, nisi adeò sit urgens necessitas Episcopi, ut si non subveniatur, omninò periret; nam extrema necessitas, à qualibet causa procedat, præstat omnia naturalia privilegia ad vitam conservandam. Surdus *de Aliment. tit.* 7. *quæst.* 25. *n.* 10. & 15. Azevedus *in l.* 1. *tit.* 1. *lib.* 4. *Recopilat. num* 44. Velasco *d. quæst.* 54. *num.* 27. Ergo etiam ad exigendum charitativum subsidium.

79. Causa ista petendi subsidium debet esse manifesta, & rationabilis. Bellet. *d.* §. 12. *num.* 2. Si verò dubia fuerit, non est sufficiens, nec in dubio præsumenda est rationabilis; nam textus *in dict. cap. Cùm Apostolus*, §. *Prohibemus* causam manifestam petit, unde excludit dubiam. Bellencin. *q.* 18. Barbosa *d. lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 23.

80. Sed quæ quantitas debeat esse hujus subsidii, adhuc certum non est. Extravagans *Vas electionis*, *de Censib.* decernit excedere non debere singulas procurationes, quasi per alium visitaret: sed non est recepta, ut cum aliquibus probat Menochius *de Arbitrariis*, *casu* 179. *num.* 3. Afflictis *decis.* 136. asserit debere esse decimam partem annui redditus. Alexander, quem refert Grammaticus *decis.* 88. *in fin.* dicit debere esse dimidium collectæ. Ast asserendum, totum relinquendum arbitrio recti Judicis, qui ex qualitate loci, annuorum reddituum, necessitatis, & expensarum, perpendat quantitatem exigendam subsidii, & ut si multiplicentur causæ, subsidium augeatur. Grammaticus *decis.* 88. *num.* 3. Menochius *dict. casu* 179. *num.* 4. Leoncillus 1. *part. privileg.* 50. *num.* 13. Belletus *d.* §. 12. *num.* 5. Azorius *d. cap.* 14. *quæst.* 8. Barbosa *d. allegat.* 87. *num.* 37. & *lib.* 3. *cap.* 21. *n.* 36. Torrecilla *d. tract.* 2. *q.* 3. *sect.* 3. *difficult.* 8. *num.* 29.

PARAGRAPHUS TERTIUS.

A quibus charitativum subsidium exigi possit?

81. PRælati, & alii Superiores, quibus competit facultas exigendi charitativum subsidium, possunt illud petere ab Ecclesiis, & Ecclesiasticis suæ Diœcesis, ex lege diœcesana. Bellencinus *de subsid. quæst.* 28. Cochier *de jurisdict. in exempt. quæst.* 25. *num.* 8. Barbosa *lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 2. Torrecilla *dict. sect.* 3. *difficult.* 9. *num.* 55.

82. Est tandem dubium, an Prælati Ecclesiastici possint ex causis suprà relatis petere charitativum subsidium à laicis? Et affirmandum videtur, *ex dict. cap. Cùm Apostolus*, §. *Prohibemus*, *de censib.* ubi asseritur, posse peri à subditis: Sed Clerici sunt subditi Prælatorum Ecclesiasticorum: Ergo ab eis poterunt petere charitativum subsidium. Ast contrarium est tenendum *ex cap. Quia cognovimus* 6. 10. *quæst.* 3. ubi angarias, & exactiones interdictum est Prælatis Ecclesiasticis imponere laicis. Ergo nec subsidium petere. Idem sequi-

tur

tur *ex dict. cap. Conquerente 16. de offic. Ordinarii*, ubi conceditur Epiſcopis petere charitativum ſubſidium à Clericis. Ergo non à laicis. Et ratio eſt, nam licèt laici ſint ſubditi Epiſcoporum quoad ſpiritualia, Gloſſa *in Clement. 1. de for. compet. verbo Subditos*, non tamen ſubditi ſunt quoad temporalia: ut ſuper his ſubſidia ab eis petant. Deinde licèt Epiſcopi viſitent Diœceſim, ſcilicet Clerum, & Laicos, non tamen ab eis percipiunt procurationes, *cap. Cavendum 7. 10. quæſt. 3. cap. Romana 1. de Cenſib. lib. 6.* Ergò nec hoc ſubſidium poſſunt petere. Bellencinus *quæſt. 26.* Azorius *d. cap. 14. quæſt. 6.* Barboſa *dict. allegat. 87. num. 41.* & *lib. 3. cap. 21. à num. 56.*

83. Excipitur quando laïcus ratione alicujus feudi, aut officii contribuere teneretur, quo quidem caſu quartam partem annui redditus ipſius feudi reddere tenetur. Affictus *deciſ. 136.* Grammaticus *deciſ. 88.* Barboſa *dict. allegat. 87. num. 42.* Quam doctrinam in Regno Neapolitano, ex authoritate Sacri Conſilii admittendam cenſuit Boërius *deciſ. 134. num. 9.* Menochius *caſu. 179. num. 3.* non tamen de jure communi probatur, ſed arbitrio judicis relinquitur.

84. Clerici, à quibus ſubſidium exigendum eſt, debent eſſe Beneficiati, & habere titulum ad percipiendos fructus, quorum onus reale eſt ſubſidium. Barboſa *lib. 3. ver. 96. n. 71.* aut ſaltem onus perſonale in ordine ad fructus. Remigius de Gonny *quæſt. 25.* Layman *dict. lib. 3. tract. 3. 1. p. cap. 3. §. unic. num. 11.* Ergo neceſſariò clericus debet habere beneficium cum fructibus, ut ſubſidium perſolvat. Azorius *dict. cap. 14. quæſt. 6. verſ. Inſuper*, Trullench *dict. lib. 4. Decalog. cap. 2. dub. 7. num. 6.* Unde ſequitur, Clericos non habentes niſi bona patrimonialia, non teneri ad hoc ſubſidium perſolvendum. Navarrus *conſ. 10.* alias *5. de Cenſibus*, Sayrus *deciſ. 10. de cenſibus*, Torrecilla *dict. difficult. 9. num. 36.*

85. Quid verò ſi Beneficiatus habeat in una Diœceſi Eccleſiam, & in altera prædia, & fructus beneficii, ubinam ſolvendum eſt ſubſidium? Et reſolvendum ſolvi debere ubi eſt Eccleſia; nam ut principalis trahit ad ſe minùs principale, ut ſunt prædia, & fructus. Cæterùm in meliori ſententia, onus iſtud eſt perſonale in ordine ad fructus. Ergo ſolvendum ubi eſt perſona Beneficiati. Azorius *dict. cap. 14. quæſt. 6. verſ. Quid dicendum*, Bellencinus *quæſt. 35.* Layman *dict. §. unico, num. 11. verſ. Colligitur*, Barboſa *dict. allegat. 87. num. 51.* Si verò Eccleſia ſit in confinio duarum Diœceſium, alternis vicibus Epiſcopis eſt ſolvendum. Barboſa. *dict. allegat. 87. num. 53.*

86. Eſt tamen dubium, an quando anteceſſor beneficii debitor ſit ſubſidii charitativi, & non eſt unde ſolvatur, ſucceſſor teneatur ad ſolutionem? Et negavit Dominicus *in cap. Præſenti 9. §. Porrò, de offic. Ordinarii in 6.* & probari poterit hæc ſententia; nam in placito aliquorum impoſitio iſta eſt perſonalis, in ordine ad fructus; obligatio enim perſonalis non tranſit ad ſingularem ſucceſſorem Beneficii, *l. Emptorem 9. C. locat. cap. 1. de ſolut.* ubi Scribentes. Ergo ſucceſſor in Beneficio non tenebitur ad ſubſidium charitativum anteceſſoris. Præterea licèt impoſitio iſta ſit in ordine ad fructus, eſt tantùm quoad quantitatem diſtribuendam, non verò eſt cenſenda ut onus reale, aut hypothecarium, ut tranſire poſſit ad ſingularem ſucceſſorem, *l. Si fundus 16. §. In vindicatione, l. pignoris 17. ff. de pignoribus, l. diſtractus 14. C. eod. tit.* Gozadinus *conſ. 24. col. 2.* Gratianus *deciſ. March. 99. n. 3. & 4.* Ergo ſucceſſor in beneficio non tenebitur ad ſubſidium charitativum anteceſſoris.

87. In contrarium eſt communis ſententia, quia onus iſtud eſt reale, & tranſit cum fructibus ad quemliber ſucceſſorem, etiam ſingularem. Ergo ad illud tenebitur ſucceſſor in beneficio, ſi anteceſſor non eſt ſolvendo. Bellencinus *quæſt. 5.* Azorius *dict. quæſt. 6. verſ. fin.* Barboſa *dict. allegat. 87. num. 54.* & *lib. 3. cap. 21. num. 58.*

88. Difficultas iſta pendet ab examine, an ſubſidium hoc ſit onus perſonale, aut reale ipſorum fructuum. Aliqui inquiunt eſſe onus reale fructuum, quia imponitur perſonis, nam percipiunt fructus; ſi verò eos non percipiunt, neutiquam imponitur, ut jàm dictum eſt cum Barboſa *lib. 3. ver. 96. num. 71.* Alii negant, & dicunt eſſe perſonale in ordine ad fructus. Layman *dict. cap. 3. §. unico, num. 2.* cujus doctrinam amplector ex deciſione textus *in dict. cap. Conquerente 16. de offic. Ordinarii*, ibi: *Penſatis facultatibus earumdem.* Ex quibus verbis cognoſcitur, onera de quibus loquitur textus, prout de quarta, & ſubſidio, eſſe perſonalia, penſatis facultatibus beneficiorum quoad quantitatem ſolvendam. Nec Barboſa probat contrarium, quia loquitur de ſubſidio, & excuſato Regibus ſolvendo, quod impoſitum eſt à Pontificibus ut onus reale fructuum, & jam eſt dictum ſuprà, *num. 31.*

89. Hinc reſolvendum, admittendam eſſe doctrinam Dominici, quia eſt debitum perſonale, non tranſiens ad ſingularem ſucceſſorem, & ita ſucceſſor ad ſubſidium hoc non tenebitur. Secus in alio ſubſidio, & excuſato Regibus debito, quia cùm ſit onus reale, ad illud tenetur ſucceſſor, excuſſis tamen bonis anteceſſoris, ut in penſionibus tenet Rota *apud Seraphinum deciſ. 1351. à num. 1.* Gratianus *tom. 1. cap. 94. num. 59.* Garcia *de Beneficiis, 1. p. cap. 5. num. 199.*

90. Capitula Cathedralium tenentur ad ſubſidium charitativum, utpotè magis unita Epiſcopo, & ejus neceſſitatibus. Moneta *de Decimis, 3. p. quæſt. 9. num. 20.* Idem dicendum de Eccleſiis Collegialibus. Bellencinus *quæſt. 27.* Barboſa *dict. allegat. 87. num. 43.* Layman *dict. cap. 3. §. unico, num. 12.* Aſt Canonici ratione diſtributionum quotidianarum non tenentur, quia non ſunt fructus; Leoncillus *dict. privilegio 50. num 23.* Valenzuela *conſ. 4. num. 138.* Moneta *de diſtribut. 3. p. quæſt. 9. num. 19.* Tamburinus *de jure Abbat. tom. 3. diſput. 10. quæſt. 1. num. 10.* Gonzalez *ad Reg. 8. in proœm. num. 174.* Quod admittendum, niſi omnes fructus fuiſſent in diſtributionibus.

91. Sed an Monaſteria teneantur ad ſubſidium charitativum. Prima ſententia affirmat, *ex Clement. 1. & 2. de Cenſib.* ubi aſſeritur, Monaſteria teneri ſolvere jura, & onera Epiſcopalia. Ergo & ſubſidium charitativum, cùm ſit jus Epiſcopale, *dict. cap. Conquerente 16. in fin. de offic. Ordinarii.* Aſt jura iſta non benè probant, quia loquuntur de Monaſteriis habentibus Eccleſias ſeculares ſibi ſubjectas, quæ anteà ſubſidium, & alia onera Epiſcopalia ſolvebant; & ideo jura illa tenentur ſolvere. Azorius *dict. cap. 14. quæſt. 6. verſ. Item non poteſt.* Sed ratione probatur, nam omnium intereſt, tam Clericorum, quàm Religioſorum, habere, & conſervare Epiſcopum, & Eccleſiam illius Epiſcopatus. Ergo ad ſubſidium hoc tenebuntur. Abbas *in cap. 1. de ſtat. Monach.* Tuſchus *verbo Subſidium, concluſ. 766. num. 9.* Ioan. Honorius *in Summa Decret. lib. 1. tit. 91. num. 10.*

92. Secunda ſententia tenet contrarium; nam Monaſteria ſunt exempta à lege Diœceſana, ex quo ſubſidium hoc imponitur. Ergo illud non debent. Azorius *dict. quæſt. 6.* Layman *d. cap. 3. §. unico, n. 13.* Trullench *dict. cap. 1. dub. 7. num. 6.* Barboſa *lib. 3. cap. 21. num. 49.* Cochier *de juriſdict. in exempt. 1. p. quæſt. 25. num. 8.* Bergeus *de Beneficiis 2. p. §. 6. n. 8.* Mariano *Bull. Pontif. tract. 2. fundament. 1. quæſt. 2. §. 3. num. 50.* Torrecilla *dict. difficult. 9. num. 98.*

93. Hæc ſententia admittenda eſt ex ſuo ſolidiſſimo fundamento. Unde hæc Eccleſiæ exemptæ ad illud obligantur, quando exemptio datur cum plena libertate. Azorius *dict. quæſt. 6. verſ. Item non poteſt.*

Cochier

Cochier 4. *part. de jurisdict. in exempt. quæst. 9. per tot.* Limita, nisi Ecclesia exempta habuerit populum non exemptum, quia ratione illius contribuet ad subsidium; vel nisi privilegium exemptionis habuerit clausulam vulgarem: *Volumus autem, quod Ecclesia hujusmodi exempta, cum charitate priori cum Episcopo suo permaneat.* Barbosa *d. cap. 21. n. 53.*

94. Est difficultas, an subditi possint præscribere adversus charitativum subsidium? Communis sententia negat; nam pedagia, & tributa non præscribuntur, *l. Comperit 6. Cod. de Præscript. 30. annorum, l. 2. tit. 15. lib. 4. Recopil.* Ergo nec charitativum subsidium, cùm in locum gabellæ subrogetur. Cæterùm charitativum subsidium procedit in radice à facultativis, in quibus non datur præscriptio. Riccius *5. p. collect. 1293.* Tuschus *lit. O, conclus. 537.* Moneta *de Optionib. cap. 8. num. 81.* Ergo non poterit præscribi. Bellencinus *q. 47.* Rota *decis. 3. de Censib. in antiquis*, Leoncillus *d. privileg. 50. num. 7.* Bellet. *d. §. 12. num. 9.* Azorius *d. cap. 14. quæst. 7.* Barbosa *lib. 3. cap. 21. n. 56.*

95. Sed contrarium tenet Layman *dict. §. unico, num. 15.* si adsit præscriptio immemorialis, quia supponit privilegium, *leg. 2. §. Ductus aquæ, ff. de aqua quot. & æstiv.* Guttierrez *Pract. lib. 3. quæst. 14. n. 70.* Sed per privilegium potest quis eximi à solvendo subsidio. Ergo etiam per præscriptionem immemorialem. Et confirmatur *ex cap. Accedens 11. de præscript.* ubi quis excusatur à solvendis procurationibus propter privilegium. Ergo à solvendo subsidio per præscriptionem immemorialem.

96. Sed in hac difficultate dicendum, duobus modis posse evenire excusationem solvendi subsidium per præscriptionem, etiam immemorialem. Primò, quando tota Diœcesis, & Ecclesiæ vellent se excusare per præscriptionem immemorialem, & in hoc casu Vera est prima sententia communis, & probatur *ex d. cap. Accedens 11. de Præscrip.* ubi præscriptio non conceditur procurationum ad visitandas Ecclesias, nam præscriptio ista tenderet contra commune bonum Ecclesiarum, ut inde Prælati negligentes fierent ad illas visitandas. Sed in petendo subsidio adest commune bonum Ecclesiarum, & Clericorum, ut diximus *§. antecedenti.* Ergo minimè est admittenda præscriptio immemorialis ad præscribendum contra hoc subsidium. Rursus in causis facultativis non currit aliqua præscriptio, *l. Viam publicam, ff. de via public.* Covarruv. *lib. 1. var. cap. 9. num. 21.* Subsidii verò causa publica est, & facultativa ex parte Episcopi. Ergo contra eam nequit dari præscriptio immemorialis, ut tota diœcesis eximatur. Denique quando tota Diœcesis se excusaret, jam læderet commune bonum. Sed quando læditur commune bonum, præscriptio immemorialis non supponit privilegium. Barbosa *in dict. cap. Accedens, num. 3.* Ergo tota Diœcesis, & Ecclesiæ nequeunt se excusare à solvendo subsidio per immemorialem præscriptionem.

97. Secundo autem modo potest evenire, quando aliqua persona particularis, aut Ecclesia vellet se eximere per istam præscriptionem; & in illo admitto sententiam Laymani, quia tunc ex hac excusatione non læditur utilitas publica, & commune bonum aliarum Ecclesiarum; quia alii multi contribuentes restant. Ergo tunc præscriptio habebit locum, ut ipse excusetur, sicut particularis persona à tributis excusatur per immemorialem præscriptionem, *cap. Super quibusdam 36. §. Præterea, de verb. signific.* Guttierrez *de Gabellis, quæst. 5. à n. 1.*

98. Deinde Episcopus nequit liberare à subsidio omnes Ecclesias suæ Diœcesis, sed tantùm aliquam particularem. Azorius *dict. cap. 14. quæst. 7.* Bellencinus *quæst. 47.* Layman *dict. §. unic. num. 14.* quia tunc non læditur utilitas publica. Ergo similiter aliquis particularis, seu Ecclesia poterit liberari per præscriptionem immemorialem.

99. Denique in capite isto animadvertendum, in charitativo subsidio semper procedi appellatione remota; quia causa ista debet esse manifesta, & petit celerem executionem. Bellet. *dict. §. 12. num. 34.* Salgado *de Protect. Reg. 1. part. cap. 2. num. 39. & 3. part. cap. 3. num. 3.*

LIBER VIII.

DE DIVERSIS CAUSIS PIIS.

DE OBLIGATIONE ECCLESIASTICORUM dandi eleemosynas, vel faciendi opera pia ex redditibus Ecclesiasticis, tam in vita, quàm in ultima voluntate.

CAPUT PRIMUM.

Quæ sit ista obligatio Ecclesiasticorum dandi eleemosynas, vel faciendi opera pia ex redditibus suis, & à quo jure procedat?

SUMMARIUM.

Beneficia obtinentes in primis suam congruam sustentationem, non parcam ex redditibus suscipere valent, num. 1.

Congrua dupliciter consideratur, quoad naturalem sustentationem, aut quoad statum, & decentiam personæ, n. 2. Quando quis tenue beneficium obtinuit non habens nisi congruam naturalem, an debeat esse eâ contentus, vel quando ex redditibus reparatur Ecclesia, ibid.

Congrua secundum statum arbitrio boni viri est taxanda, & explicatur, n. 3. Et quid ejus nomine intelligatur, num. 4.

Beneficiati, relictâ sibi congruâ decenti, superfluum tenentur pauperibus erogare, aut in alia opera pia expendere, & id obligat ad peccatum lethale, n. 5. & 6.

Quod intelligendum non solùm quando sunt necessitates extremæ, seu graves, sed in communibus, n. 7.

Sed à quo jure procedat præceptum, disceptatur. Prima sententia asserit procedere à jure Divino, positivo, & naturali, n. 8. Secunda dicit tantum procedere de jure positivo, n. 9. Explicatur, & defenditur

hac ſententia, à num. 10. Vbi circa reditus Eccleſiaſticos quatuor tempora diſtinguuntur. Adducitur Lorca, & explicatur, n. 14.

An Beneficiatus in profanos uſus expendens reditus Beneficii, ad reſtitutionem teneatur? Prima ſententia affirmat, n. 15. Secunda tenet contrarium, n. 16. & 17. Reſolvitur, à n. 18.

An Beneficiati habeant dominium in redditibus beneficii; Aliqui dicunt eſſe in vita uſufructuarios, in agritudine uſuarios, n. 20. Alteri dicunt, in rebus congrua habere dominium, ſecus in ſuperfluis, num. 21. Sed in omnibus habere dominium certius eſt, n. 22.

Undè ad reſtitutionem non tenentur, n. 23. Eſt inſtantia, & reſpondetur, n. 24.

Suſcipientes donationes profanas ex redditibus, non tenentur ad reſtitutionem, n. 25.

Quæ ſint opera pia, in quibus expendendum ſuperfluum redditum, n. 26. Primi ſuccurrendi ſunt pauperes, n. 27. Sed an ſufficiat dare quibuſcumque pauperibus? Affirmant aliqui, ibid. Alteri dicunt dandos eſſe Parochianis, n. 28. Explicatur, n. 29. & 30. Enumerantur alia opera pia, quibus hi redditus ſunt applicandi, n. 31. An opera pia intelligantur ſubſidia, quæ dantur Regibus? Affirmat Hurtado & explicatur, num. 32.

1. EX redditibus Eccleſiaſticis Beneficia obtinentes, in primis ſuam congruam, & decentem ſuſtentationem debent accipere, non parcam, nec miſeram (Dominus enim largitor eſt liberalis) ſed ſecundùm perſonam, & ſtatûs decentiam, *c. De Monachis 12. c. Cùm ſecundùm 16. c. Exſtirpanda 30. de Præb. cap. 2. de ſupplenda neglig. Prælat.* Iſta enim congrua debitum eſt, & neceſſariò concedenda, ratione miniſterii, & occupationis Eccleſiaſticæ, & propria ſit ipſius Beneficiati, Rota *diverſ. 1. part. deciſ. 16. num. 1.* Gregorius XV. *deciſ. 429. num. 1.* ubi Beltr. *lit. A*, Mantica *deciſ. 250. num. 1.* Rota apud Merlinum *deciſ. 73. num. 5.* Hurtado *de congrua, lib. 2. reſol. 1. §. 2.*

2. Hæc enim congrua dupliciter conſideratur. Primùm quoad naturalem ſuſtentationem, & onera præciſa Eccleſiæ. Secundò habita ratione perſonæ, nobilitatis, litteraturæ, vel aliarum circumſtantiarum. In aliquibus caſibus tantùm congrua quoad primum modum conceditur, veluti quando quis à principio beneficium obtinuit, non habens niſi naturalem ſuſtentationem; tunc enim eâ contentus nequit ampliorem petere, quia ex eo quod acceptavit, ex quaſi contractu ſe obligavit ad intereſſendum pro illa naturali congrua. Rota *1. part. diverſ. deciſ. 420. num. 4.* Mantica *deciſ. 22, num. 1.* Rebuffus *de congrua, num. 92.* Barboſa *in cap. de Monachis 12. de Præbend. num. 6.* Velaſco *de Privileg. pauper. 1. part. quæſt. 12. à num. 24.* Idem dicendum quando congrua relinquitur aliquibus Beneficiatis delinquentibus, quorum bona licèt ſubhaſtentur, adhuc tamen alimenta neceſſaria eis relinquuntur, ne Clericus in dedecus ſui ſtatus mendicare cogatur, ut cum Diez advertit Tondutus *tom. 1. quæſt. benefic. 2. part. cap. 1. §. 11. à num. 15.* Eadem congrua Beneficiatis relinquitur quando reparatur Eccleſia, vel inſtauratur. Riccius *4. part. deciſ. 293. n. 9.* & *in praxi aurea, 1. part. reſol. 476. num. 4.* Comitolus *Reſponſ. Moral. lib. 1 quæſt. 83. concluſ. 3.* Barboſa *ad Concilium, ſeſſ. 21. de Reformat. cap. 7. num. 10.* quod examinavimus *lib. 5. cap. 6.*

3. Altera verò congrua non ſtrictè ſumpta, ſed quæ danda eſt ſecundùm ſtatum, perſonam, & conditionem Beneficiati, latitudinem recipit, & quantitas illius ex arbitrio boni viri pender, &, aliquando ex amplitudine nobilitatis, litteraturæ, & aliarum circumſtantiarum creſcit: quia ſimiles Beneficiati magis inſtituunt ad authoritatem; & ſplendorem Eccleſiæ, ut latè probat Thom. Hurtado *de Congrua, tom. 1. lib. 2. reſolut. 1. à ſect. 6.* Rota *in noviſſ. 2. p. deciſ. 449. num. 7.* Gloſſ. *in cap. Conquerente 6. de Cleric. non reſident. verbo Sufficientia.* Quapropter ſe extendit ad honorabilem ſuſtentationem ſui, & ſuæ familiæ, non pompaticè, ita ut Beneficiatus luxuriosè vivat, ſed modeſtè ſecundùm ſtatum. Itaque optimè D. Chryſoſtomus *homil. 15.* ait: *Magna oportet Doctoribus affatim miniſtrare, ne deficiant, nec reſolvantur, nec minimis occupari, magnis ſe ipſos, ac alios privent.* Id enim totum pro religione recti arbitri penſabitur. Rota *apud Seraphinum, 1. p. deciſ. 173. num. 1.* Sylveira *opuſcul. 2. reſ. 32. quæſt. 3. num. 19.* Tapia *lib 3. quæſt. 5. art. 8. §. 6.*

4. In hac autem congrua non ſolùm intrat dicta honorabilis ſuſtentatio, ſed etiam honeſta convivia, recreationes modeſtæ cum amicis, vel cum extraneis, tum ſigna remuneratoria præbere, hoſpites non ſolùm pauperes admittere, verùm etiam alios, quando urbanitas, & humanitas petat, aliquid reſervare providentialiter ad infirmitates, vel litem. Quæ quidem congrua rectè ut propria ad Beneficiatum pertinet, ut bene expendat, nec de ea tenetur aliquid ſubtrahere ad eleemoſynandum, quia in ea nullum adeſt præceptum. Molina *de juſt. tract. 2. diſput. 145.* Sanchez *conſ. lib. 2. cap. 2. dub. 41.* Becanus *de juſt. cap. 3. num. 7.* Bonacina *de obligat. Sacerdot. diſput. 4. punct. 2. propoſit. 3. num. 7.* Palao *Oper. mor. tom. 1. tract. 6. diſput. 2. punct. 5. num. 9.* Covarr. *in cap. Cùm in officiis, de teſtam. num. 2.* Thom. Hurtado *d. lib. 2. reſolut. 5. ſect. 10.*

5. Igitur afferendum, Clericos Beneficiatos (relictâ ſibi congruâ) quidquid ſuperſit teneri pauperibus erogare, aut in alia opera pia expendere; nam bona iſta quæ ſuperſunt, pauperum ſunt, & ad hunc finem deſtinata, *cap. 1. 12. quæſt. 2. cap. Quia 69. 16. quæſt. 1.* Trident. *Seſſ. 25. de Reformat. cap. 1.* Ergo illa eis debent concedere, aut in opera pia divertere. Unde eleganter queritur D. Bernardus *ad Henricum Archiepiſcopum Senonenſem*, per hæc verba: *Clamant nudi, clamant famelici, conqueruntur, & dicunt: Dicite Pontifices in freno quid facit aurum? Numquid in freno repellit frigus, ſive eſuriem? Nobis frigore, & fame laborantibus, quid conferunt tot mitratoria, vel extenſa in perticis, vel plicata in manticis? Noſtrum eſt quod effunditis: nobis crudeliter ſubtrahitur, quod inaniter expenditis. Vita noſtra cedit vobis in ſuperfluas copias: noſtris neceſſitatibus detrahitur, quod accedit vanitatibus veſtris.* Alia proſequitur *epiſtola 173. ad Fulconem.* Origenes *homil. 16. in Matth.* Proſperus *de Vit. contemplativa, lib. 2. cap. 9.* Concilium Antiochenum *cap. 25.* Triburienſe *cap. 13.* Aquiſgranenſe *cap. 7.* Gratianus plura referens *12. quæſt. 2.* Bellet. *diſquiſit. clerical. tit. de bon. Clericor. §. 10. num. 7.* Narbona *in l. 35. tit. 3. lib. 1. Recopilat. gloſſ. 3.*

6. Hoc enim præceptum non quomodolibet obligat, ſed ad peccatum mortale, ut depromitur ex Trident. *dict. ſeſſ. 25. cap. 1.* ubi tam enixè præcipit non eſſe conſanguineos ditandos ex redditibus Eccleſiaſticis, ſed tantùm ut pauperes ſuccurrendos, cùm ad pias cauſas ſint bona illa deſtinata. Undè percipitur, præceptum hoc obligare ad lethale. Tum etiam ex natura ſtatûs; nam Eccleſiaſtici ſunt patres pauperum, *cap. Epiſcopus 23. 16. quæſt. 1. cap. gloria 71. 16. quæſt. 2.* quare debent prælucere dando eleemoſynas cum pietate, & miſericordia, aliàs graviter peccant. Cæterùm ea intentione dantur redditus beneficiorum ab Eccleſia, ut ex ſuperfluis eleemoſynam concedant recipientes, & alia opera pia conficiant: quapropter ſi ad profana divertant, graviter peccant, ut latè proſequuntur Layman *in Summa, lib. 4. tract. 2. cap. 3.* Palao

dict.

dict. tract. 6. disput. 2. punct. 5. num. 6. Lessius *de Iust. lib. 2. cap. 4. dub. 6. à num. 41.* Molina *de Iust. tract. 2. disput. 144.* Sarmiento *de Reddit. 2. p. cap. 1. num. 1.* Rubeus *Pract. in prælud. num. 536.* Sylveira *d. opuscul. 2. resolut. 32. quæst. 2. num. 10.* Cevallos *com. quæst. 388. num. 9.*

7. Quod non solùm intelligendum quando extremæ, aut graves sunt necessitates: in quibus seculares etiam eleemosynare tenentur, sed graviori obligatione, etiam in communibus, cùm ad id redditus isti præstentur. Tapia *in cat. lib. 3. quæst. 4. art. 8. §. 3.* Moya *2. p. select. ad tract. 6. miscel. disput. 6. quæst. 2.* Semper enim aufugiendum, ne bona ista detineantur, sed curandum ut pauperibus erogẽtur. Idcircò D. Bernardus *sermon. 23. in Cant.* exclamat: *Timeant Clerici, timeant Ministri Ecclesiæ, qui in tertiis Sanctorum quas possident, tam iniqua gerunt, & stipendiis quæ sufficere debent, minimè contenti, superflua, quibus egeni sustentari valent, impiè, & sacrilegè retinent, & in usus suos superbiæ vitium pauperum consumere non verentur: duplici profectò iniquitate peccant, quòd aliena diripiunt, & in suis vanitatibus abutuntur.*

8. Sed à quo jure provéniat hæc obligatio astringens Beneficiatos, sub lite est. Prima sententia asserit, hanc obligationem provenire à jure divino, naturali, & positivo. De jure divino probatur; nam, ut scripsit Sanchez *conf. lib. 2. cap. 2. dub. 38. in princip.* hæc obligatio deducitur ex multis Scripturæ testimoniis. Tum ex Clemente *lib. 2. Constit. Apostol. cap. 28.* qui mentem Apostolorum satis concipit, & asserit Episcopos inanes, & inutiles sumptus facere non posse, nec esse delicatos, nec sumptuosos, verùm tantùm ad conservandam naturam expendere posse. Idem docent SS. PP. D. Hieronymus *ad Isai. cap. 3.* Bernardus *epistol. 2. & in declamat. super Matth. cap. 19.* ad hæc verba, *Ecce nos reliquimus omnia.* Augustinus *serm. 37. ad Fratres.* Undè cùm ex Scripturis, Conciliis, & Patribus hæc obligatio deducatur, existimandum à jure divino procedere, & originem trahere. De jure naturali probatur; nam Decimæ, & aliæ res quæ à Fidelibus Ecclesiæ conceduntur, ea dantur conditione, ut assumptis necessariis, reliquum pauperibus erogetur, vel aliis operibus piis. Concilium Matisconense II. *can. 2.* Meldense *can. 65. cap. Episcopus, 23. 12. quæst. 1. Iubemus 10. C. de Sacrosc. Ecclesiis.* Molina *lib. 2. de primog. cap. 10. num. 52.* Bollo *in œconom. can. 3. class. cap. 4. §. 7.* Ergo Beneficiati de jure naturali tenentur superfluum dare pauperibus, cùm de jure naturali sit pacta servare, & eorum conditiones, *l. 1. ff. de pact. l. 1. ff. de constit. pecun. l. fin. ff. Naut. caup. & stab.* De jure positivo etiam probatur; nam præceptum hoc multis in juribus est impositum, ut tenet Navarrus *de reddit. quæst. 1. num. 11. & 19.* Corduba *lib. 1. quæst. 18.* Delugo *de Iust. disput. 4. sect. 2. num. 16.* Palao *dict. disput. 2. punct. 5. num. 6.* R. Moya *dict. disput. 6. quæst. 2. §. 1.* dicit probabilius Sanchez *lib. 2. cap. 2. dub. 40. num. 2.* Undè infert, Summum Pontificem teneri ad hoc præceptum, nec in contrarium aliquam consuetudinem valere. Navarrus *ubi proximè*, Lugo *d. num. 16.* Thomas Hurtado *d. lib. 2. resolut. 2. à num. 579.*

9. Secunda sententia tantùm asserit, esse de jure positivo. Ducitur, nam Scripturæ testimonia, & Sanctorum Patrum, non probant, hanc obligationem Ecclesiasticorum esse de jure divino, sed tantùm demonstrant strictam obligationem Ecclesiasticorum dandi eleemosynam ex superfluis: tum ne consanguineos dirent, quod à temporibus Apostolorum observatum est in Ecclesia, *Can. 39. Apostolor.* Cæterùm quoad jus naturale similiter probatur, quia Fideles non dant decimas, primitias, & oblationes præcisas Ecclesiæ liberaliter, ita ut in eis possint apponere aliqua pacta, conditiones, seu obligationes, *cap. Verùm 4. de Condit. appos.* tanquam debitum justitiæ, *cap. Decimas 7. 16. quæst. 7. cap. 1. cap. Parochianos 14. de Decim.* Barbosa *de offic. Parochi, 3. p. cap. 28. §. 2.* quapropter nequeunt apponere in illarum præstatione aliqua pacta, conditiones, seu obligationes dandi pauperibus, aut convertendi ad aliqua opera pia; & ideò tantùm erit obligatio ista de jure positivo. Et confirmatur ex nonnullis extravagantibus Julii III. & Pauli IV. ubi plenissima facultas conceditur aliquibus personis testandi ad profana de redditibus; tum ut propinquis concedant, quod neutiquam concederent Pontifices, si hæc obligatio fuisset de jure naturali, & divino. Sotus *de Iust. lib. 10. quæst. 4. art. 3.* Lessius *de Iust. lib. 2. cap. 4. dub. 6. num. 47.* Bauny *in Theolog. Mor. tom. 3. lib. 2. tract. 9. quæst. 4.* Filliucius *de stat. Cleric. tract. 43. cap. 7. num. 11. vers. Sed dices, & num. 12. & 13.* Vazquez *de reddit. cap. 11. §. 2. dub. 1. à num. 32.*

10. Ut verò hanc difficultatem capiamus, observandum, Ecclesiam pro diversitate temporum diversis modis redditus, & bona Ecclesiastica distribuisse. Quamobrem quinque tempora sunt considerandа. Primò enim tempore nascentis Ecclesiæ Christiani, sive Ecclesiastici, sive Laici, proprium non habebant in particulari, sed rebus omnibus venditis & oblatis, ex earum pretio omnes alebantur, *Act. Apost. cap. 4.* Successit tempus secundum, ubi laici sua bona habebant, verùm Ecclesiastici in communitate vitam agebant; nihil tamen habebant in particulari, sed in communi prædia & alia bona penes Ecclesiam remanebant. Episcopus verò redditus & fructus distribuebat, & insimul decimas, quibus Clerici alebantur, *cap. Expedit 12. cap. Videntes 16. cap. Duo sunt 7. 16. quæst. 1.* Tertium fuit tempus, quo Clericis ægrè ferentibus rebus propriis privari, proprium patrimonium illis concessum est, illâ verò adjectâ conditione, ut nihil caperent de bonis assignatis ad pauperum alimoniam, *cap. Certè ego 18. cap. Episcopi 19. cap. Episcopus 23. 12. quæst. 1.* Aliquando tamen Clericis, sive Monachis benemeritis, vel peregrinis ad tempus bona Ecclesiæ concedebantur, ad ipsam postea reversura, idque Precariæ nomine. Concilium Tolet. VI. *cap. 5.* Aurelianense IV. *can. 34.* & aliquando Precariæ renovabantur, *cap. Precariæ 5. 10. quæst. 2.* Unde Ecclesiastica beneficia originem habuisse conjectat Baronius *anno 502.*

11. Quartum deindè tempus advenit, quo fiebat cumulus omnium reddituum Ecclesiæ, & eorum distributionem peragebat Episcopus. Erat verò tunc proprius Parochus, & cæteri Presbyteri tanquam adjutores illius, *cap. Episcopus 23. cap. Præcipimus 24. 12. quæst. 2.* Deinde divisio facta fuit Parochiarum, & proprii Rectores cuilibet designati, & facta est decimarum distributio, quarum una pars dabatur Episcopo, altera Parocho proprio, tertia Fabricæ Ecclesiæ, & quarta pauperibus *cap. Quatuor 27. cap. De redditibus 28. cap. Cognovimus 29. cap. Sancimus 30. 12. quæst. 2.* S. Thomas *2. 2. quæst. 185. art. 7.* Quanvis in Concilio Toletano IV. *cap. 3.* hæc quarta pauperum fuit suppressa, *cap. Constitutum 60. 16. quæst. 1.*

12. Quintum denique advenit tempus, in quo Episcopi, exceptis iis bonis, quæ ad Episcopalem mensam pertinent, vel ad Capitula Cathedralium, nihil habent nisi tertiam partem, reliquum verò Doctoribus Ecclesiarum conceditur cum onere Fabricæ, vestimentorum sacrorum, & insimul cum obligatione elargiendi eleemosynas. In quo quidem regula certa nequit dari, quia sunt diversæ distributiones, prout diversæ Ecclesiarum consuetudines, quibus standum est, *cap. De his 7. in fin. 10. quæst. 1. l. 19. tit. 20. p. 1.* Castillo *lib. 6. controvers. cap. 4. num. 1.* Explicant hæc

tempora Euſebius, Nicephorus, Genebrardus, & alii ſequuti à Balboa *in cap. Quarta, de præſcript. num.* 6. Dueñas *regul.* 72. Selva *de Beneficiis*, 1. *part. queſt.* 4. *num.* 12. Boëtius Epo *in cap.* 1. *de teſtament. num.* 41. Fagnanus *in cap.* 1. *de pecul. num.* 15. Barboſa *de univerſ. jur. lib.* 3. *cap.* 17. *num.* 3. Miñano *Baſ. Pontific. tract.* 2. *fundament.* 2. *queſt.* 7. §. 6. *à num.* 11. Tapia *dict. art.* 8. §. 1. *num.* 2. Thomas Hurtado *dict. lib.* 1. *reſolut.* 1. §. 1.

15. Ex dictis ſequitur, diſpoſitionem, & diſtributionem reddituum totam pendere à jure poſitivo, & Summos Pontifices circa illos, ut magis convenientes tationi, & cauſæ, poſſe liberè diſponere: quamobrem redditus iſti ex eodem jure applicati ſunt Eccleſiaſticis cum obligatione erogandi ſuperfluum in eleemoſynis, ac aliis operibus piis. Et conſequenter hanc obligationem à jure poſitivo procedere, conformem tamen juri divino, & ſtatui Eccleſiaſtico, in quo debet vigere ſumma pietas, & miſericordia erga pauperes, & alia opera pia. Tum avaritia tanquam peſtis ab Eccleſiaſticis eſt aufugienda; quare ſuperfluum ex redditibus debent pauperibus erogare: quâ inſtante ratione, id à jure diſpoſitum ſub pœna graviſſimæ culpæ, aliàs rapinam, & ſacrilegium dicit Bernardus *epiſt.* 2. *ad Canon. Lugdun.* ibi: *Quidquid præter neceſſarium victum, & ſimplicem veſtitum de Altario retines, tuum non eſt, rapina eſt, ſacrilegium eſt.* Dicit enim Bernardus ſacrilegium eſſe: nam redditus, & bona Eccleſiaſtica ſunt Chriſto Domino ſacrata, & Deo dicata. Tiraquellus *de Conſtit. limit.* 16. *num.* 3. Joan. Valer. *de differ. utriuſque for. differen.* 1. *num.* 5. itaque injuriam recipiunt, ſi non piè erogentur, ut ratiocinatur Diana *part.* 10. *tract.* 11. *reſol.* 35. Tum & vocat rapinam, non quia verè eſt rapina, ſed per alluſionem; quia quæ ſub obligatione danda ſunt, pauperibus ſubtrahuntur, & grave peccatum committitur. Sanchez plures referens *dict. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 38. Bonacina *de obligat. Benefic. diſput.* 4. *punct.* 2. *num.* 2. Villalobos *in Sum.* 1. *p. tract.* 32. *difficult.* 5. *n.* 5. Sylveira *opuſcul.* 2. *reſol.* 32. *quæſt.* 1. *n.* 4.

14. Hinc admittendus non eſt Lorca 2. 2. *quæſt.* 32. *art.* 9. *ſect.* 3. *membr.* 2. *n.* 44. dicens in Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 1. non probari hoc præceptum dandi eleemoſynam ex ſuperfluis reddituum, quia tantùm dicit conſanguineos non eſſe ditandos ex bonis Eccleſiarum; non autem loquitur de redditibus. Sed vir ille perdoctus non proſpexit litteram, quæ aperte loquitur de redditibus, ibi: *Omninò verò eis interdicit, ne ex redditibus Eccleſiæ conſanguineos, familiaresque ſuos augere ſtudeant.* Quare contrarium eſt tenendum. Diana *dict.* 10. *part. tract.* 11. *reſol.* 35. Palao *dict. punct.* 5. *num.* 6. *verſ. Fundamentum*, Hurtado *de Congrua*, *lib.* 1. *reſol.* 1. §. 3. *n.* 74. Cevallos *queſt.* 388. *num.* 9.

15. Prorſus in re erit exagitanda quæſtio, an Beneficiatus, qui ſuperfluum redditum ad profanos uſus divertit, ad reſtitutionem teneatur, tantumdè ſupplendo de ſuo patrimonio, vel aliàs ex aliis redditibus parcè vivendo? *Prima* ſententia affirmat: nam in his fructibus, quæ conceduntur Beneficiatis, duo ſunt conſideranda. In primis congrua decens, & in ea habent dominium, & quaſi bona patrimonialia eorum cenſetur. S. Thomas 2. 2. *queſt.* 185. *art.* 7. Secundò conſiderandum quod ſupereſt ex congrua, & hoc ad pauperes pertinet, ita ut Beneficiati in eo non habeant dominium; idcircò S. Auguſtinus *contra Petilian.* ſic ſcribit: *Si enim privatim, quæ nobis ſufficiant, poſſidemus, non illa noſtra ſunt, ſed pauperum, quorum procurationem quodammodo gerimus, non proprietatem nobis uſurpatione damnabili vindicamus.* Sic *cap.* 1. 12. *q.* 3. *cap. ult. in princip.* 16. *queſt.* 1. *cap. Quod autem* 23. *quæſt.* 7. Thomas Hurtado *dict. lib.* 1. *reſol.* 1. Villaroel. *Gobierno Eccleſiaſt.* 1. *part. quæſt.* 3. *art.* 4. *num.* 16. Cùm ergo Beneficiati in his redditibus dominium non habeant, ſi eos ad profanos uſus divertant, ad reſtitutionem tenebuntur.

16. Præterea horum bonorum Beneficiati ſunt tantùm adminiſtratores, & diſpenſatores, ſicut & cæteri Prælati, *cap.* 1. *cap. Sine exceptione*, 12. *quæſt.* 2. *cap.* 2. *de donat.* Abbas *in cap. Cùm eſſes, de teſtament. num.* 39. Navarrus *de reddit. quæſt.* 1. *Monit.* 24. *num.* 4. D. Thomas *quodlibet.* 6. *art.* 12. Quare ſi malè adminiſtraverint divertendo ad uſus profanos, ad reſtitutionem adſtringentur, ſicut alii malè bona aliena adminiſtrantes, qui nequeunt diſpendere, niſi in cauſa ſibi commiſſa. Eſcobar. *de ratione cap.* 34. *num.* 12. *in fin.* Thomas Hurtado *dict. reſolut.* 1. §. 2. *num.* 38. Deinde redditus iſti dantur ea conditione, ut ſuperfluum pauperibus concedatur. Ergo ſi non concedatur, ad reſtitutionem tenebitur Beneficiatus ex non adimpleta conditione, *cap.* 4. *de condit. appoſit.* ubi Scribentes. *l.* 1. *Cod. quæ ſub modo.* Denique hæc obligatio dandi ex redditibus ſuperfluum pauperibus, eſt de Juſtitia. Refert plures Delugo *de Juſt. diſput.* 4. *ſect.* 1. *num.* 1. Ergo ſi Beneficiatus hanc obligationem non adimpleverit, tenebitur ad reſtitutionem, ut noſter Alphonſus tenet *in L.* 12. *tit.* 28. *part.* 3. Gregorius *in l.* 40. *tit.* 5. *part.* 1. *verbo Que lo dieſſe*, Avendaño *reſponſ.* 19. *à num.* 1. Ancharanus *in princip. diſt.* 45. Felinus *in cap. Paſtoralis, de Reſcript. num.* 6. Navarrus paſſim *in tract. de reddit.* Petrus Gregorius *de re Benefic. cap.* 5. *num.* 7. latiſſimè Thomas Hurtado *de Congrua*, *d. lib.* 1. *reſol.* 1. *per tot.*

17. Secunda ſententia aſſerit, Beneficiatos, licèt graviter peccent expendendo ſuperfluum in profanis, non tamen teneri ad reſtitutionem; nam contraria ſententia nititur in fundamento incerto, quippè Beneficiati ſunt domini redditnum Eccleſiaſticorum, ut colligitur *ex cap. unico*, *de Cleric. non reſident. in* 6. Trident. *ſeſſ.* 22. *de reformat. cap.* 3. & *ſeſſ.* 24. *cap.* 12. quibus in locis loquitur Concilium de fructibus beneficiorum, ut de propris Beneficiatorum. Delugo *de Juſt. diſput.* 4. *ſect.* 1. *per tot.* Sarmiento *de reddit.* 4. *part. cap.* 1. Squillante *de obligat. Sacerdot.* 4. *part. num.* 28. Barboſa *de univerſ. jur. lib.* 3. *cap.* 17. *num.* 10. Garcia *de Benefic.* 2. *part. cap.* 1. *num.* 5. Ergo licèt Beneficiatus peccet graviter ſuperfluum redditnum expendendo ad uſus profanos, non tamen tenebitur ad reſtitutionem. Cæterùm quando ex bonis communibus fit diſtributio, & inter particulares deſignantur, transfertur dominium; *l.* 1. *Cod. commun. utriuſque jud.* illa enim diſtributio gerit vicem emptionis. Sarmiento *de Reddit.* 4. *part. cap.* 1. *num.* 4. Gamma *deciſ.* 242. *n.* 6. Velaſco *conſult.* 53. *n.* 4. Menochius *lib.* 3. *præſumpt.* 61. Cùm ergo ex redditnum Eccleſiaſticorum cumulo facta ſit diviſio, *cap. De redditibus* 28. 12. *quæſt.* 2. & diximus *à num.* 12. dominium eorum ad Beneficiatos transfertur, unde ſi in profanos uſus divertant, peccabunt graviter, ſed ad reſtitutionem non tenentur.

18. Præterea illa conditio appoſita in proteſtatione à laicis, incerta eſt, nec aliquo jure probatur; eſt enim obligatio iſta impoſita à jure, diſtincta à dominio, non impoſita in ipſo dominio; quare non impedit tranſlationem dominii. Ergo ſi Beneficiari malè expendant, peccabunt; ſed non tenentur ad reſtitutionem. Denique hæc obligatio non nititur in aliqua obligatione juſtitiæ, ut non rectè exiſtimavit Layman *lib.* 4. *tract.* 2. *cap.* 3. *num.* 3. Sed eſt præceptum impoſitum Beneficiatis, fundatum in charitate, & pietate, quam debent habere Eccleſiaſtici erga pauperes. Ergo licèt peccent, non tamen ad reſtitutionem adſtringuntur. Ita tenent communiter DD. Villalobos 2. *part. tract.* 10. *difficult.* 8. *num.* 7. & 8. Trullench *in Decalog. lib.* 8. *cap.* 2. *dub.* 6. *num.* 8. Leſſius *d. lib.* 2.

lib. 2. cap. 3. dub. 6. num. 43. Tamburinus *de jur. Abbat. diſput. 11. quæſt. 15. num. 11.* Garcia *in Sum. tract. 1. difficult. 4. dub. 1. num. 2.* Diana *5. part. tract. 8. reſolut. 31.* Sylveira *opuſcul. 2. reſolut. 32. quæſt. 8. per tot.* Covarruv. *in cap. Cùm in officiis, de teſtament, num. 3.* Fagnanus *in cap. 1. de teſtament. à num. 6.* Barboſa *dict. cap. 17. num. 24.*

19. In re tamen dicendum, olim fuiſſe gravem quæſtionem, quodnam jus haberent Beneficiati in fructibus Beneficiorum? Quidam dicebant eſſe tantùm uſuarios, alteri verò uſufructuarios, quorum placita non admittit Abbas *in cap. Cùm eſſes, de teſtament. num. 27.* Verùm plurimi affirmarunt, in vita eſſe uſufructuarios, in morte uſuarios. Rota apud Seraphinum *deciſ. 594. num. 7.* & apud Farinacium *1. p. deciſ. 240. num. 6.* Sperell. *deciſ. 82. num. 9.* Sed hanc diſtinctionem refellit Covarruv. *in cap. Cùm in officiis, de teſtament. num. 4.*

20. Tandem dubitatum fuit, an eſſent domini fructuum, vel redituum? Quæ fuit quæſtio celebris inter Navarrum, & Sarmientum, quorum contraria placita diviſi ſequuti ſunt DD. Verùm cardo difficultatis non conſiſtit in fructibus pertinentibus ad congruam; in his enim DD. conveniunt eſſe dominos, & de illis prout de patrimonialibus diſponere poſſe, ut conſtat ex D. Thoma *2. 2. quæſt. 185. art. 7.* cujus verba tranſcripſit Thomas Hurtado *d. lib. 1. reſol. 1. §. 2. n. 47.* Sed tantùm in fructibus ſuperſtantibus, in quibus cadit obligatio dandi eleemoſynam, ut benè diſtinguit Hurtado *ubi proximè, num. 44.* Delugo *d. diſp. 4. ſect. 1. n. 4. verſ. Dicet aliquis.*

21. In his igitur quidquid aliqui contradicant, aſſerendum, etiam Beneficiaros habere dominium. Ratio eſt, nam poſt diviſionem Parochiarum, ac redditum Eccleſiaſticorum, pars illa, quæ ad pauperes erat deſtinata, permixta fuit cum aliis redditibus, & conceſſa inſeparabiliter Beneficiatis: permixtio verò inſeparabilis cum rebus propriis, eſt modus acquirendi dominium, *L. ſi alieni nummi 78. ff. de ſolut.* Pichard. *in §. 25. & 26. Inſtit. de rer. diviſ.* Ergo Beneficiati, etiam in his redditibus ſuperfluis habent dominium. Deindè decreta privantia Clericos fructibus ob non recitationem Horarum, aut propter non aſſiſtentiam, dicunt non facere fructus ſuos: quod non ſolùm dicunt de fructibus congruæ, ſed & de aliis ſuperſtantibus. Ergo apertè demonſtrant, omnes fructus fieri proprios Beneficiatorum, ut benè conſiderat Delugo *dict. diſput. 4. ſect. 1. num. 4. verſ. Dicet aliquis.* Denique fructus extra congruam applicantur Clericis per modum ſtipendii, *cap. Quatuor 27. 12. quæſt.* Vaſquez *de Reddit. dict. cap. 1. §. 2. dub. 1. num. 36.* Ergo ex hoc titulo fiunt propria Beneficiatorum, & tranſeunt ad eorum dominium, ut latè probat Vaſquez *dict. dub. 1. per tot.*

22. Undè ſequitur, quod ſi Beneficiatus malè ſuperflua bona extra congruam expenderit, graviter peccabit, ſed non tenebitur ad reſtitutionem, cùm verè expendat rem propriam, & ſolùm delinquat per abuſum. Bellet. *tit. de bon. Clericor. §. 12. n. 1.*

23. Sed dices: Non implicat, quod Beneficiatus habeat dominium in fructibus Beneficii; & tamen ſi in re profana expendat, tenebitur ad reſtitutionem. Et probatur, nam dominium iſtud non eſt amplum, & abſolutum, ſed conditionatum, ſcilicet ſi ſuperfluum pauperibus erogetur. Aſt quoties dominium eſt conditionatum, ſi aliter res expendatur, tenetur expendens ad reſarciendum. Gomez *in l. 40. Tauri, à n. 25.* Covarruv. *lib. 1. var. cap. 14. num. 23.* Ergo Beneficiatus ſuperfluum ad profana divertens ad reſtitutionem tenebitur.

24. Verùm reſpondetur negando, dominium hoc eſſe conditionatum; nam licèt in aliquibus juribus Beneficiati abutentes his fructibus raptores, & homicidæ pauperum dicantur; tamen id per exaggerationem dictum, & de laicis avaris ſimiliter loquuntur Patres, ut docet S. Thomas *dict. art. 7. ad 1.* Quare dicendum, dominium illud non eſſe conditionatum, ſed abſolutum, cum obligatione tamen non retinendi ſuperfluum, & in pauperes illud erogandi, extrinſeca tamen à dominio, ut benè advertit Palao *dict. tract. 6. diſput. 1. punct. 6. num. 5.* Vaſquez *dict. dub. 1. num. 49.*

25. Hinc colligitur, accipientes donationes profanas à Beneficiatis ex redditibus, non teneri ad reſtitutionem; nam cùm Beneficiati ſint domini horum fructuum, rectè ad donatarios dominium transferunt, quare ſuſcipientes ad reſtitutionem non tenentur. Sotus *dict. lib. 10. quæſt. 4. art. 3.* Moya *dict. tract. 6. diſput. 6. quæſt. 1. §. 3.* Villalobos *2. part. tract. 16. difficult. 8. num. 8.* Sed quomodò peccent cooperando ad has donationes, dicemus infrà.

26. In calce hujus capitis aſſignandi ſunt, qui ſint uſus profani, in quibus interdictum Beneficiatis reddirus expendere; & qui pii, in quibus expendendi. Et quoad primum, profani uſus ſunt exceſſus in cibis, ſupellectili, aut ornamentis domûs, & perſonæ extra modeſtiam, & honeſtatem Eccleſiaſticam; & ſi fuerit Monachus, extra monaſticam. Tum liberalitates exceſſivæ erga Principes, Magnates, aut perſonas divites: quidquid expenditur in luxu, venationibus, canibus, equis, curribus, & nimia familia, & ejus ſplendore, cum multo famulatu, & pretioſis veſtibus. Plura refert Gratianus *in 44. diſtinct.* D. Hieronymus *ſuper Matth. cap. 3.* D. Bernardus *epiſt. 11. & 42.* Deindè, quidquid expenditur in ditandis conſanguineis, vel extraneis. Trident. *dict. ſeſſ. 25. cap 1.* Et tandem regula generalis ſit, quidquid pium non fuerit, profanum eſſe cenſendum reſpectu bonorum Eccleſiaſticorum. Tapia *d. quæſt. 5. §. 2.* Sanchez *conſ. lib. 2. cap. 2. dub. 38. num. 2.* Delugo *dict. diſput. 4. ſect. 2. num. 11.* Thomas Hurtado *de Congrua, lib. 2. reſolut. 1. §. 3. ſubſect. 9.*

27. Opera enim pia quæ ſint, expreſſimus *lib. 1. cap. 1. & 2.* Ad rem tamen primum locum obtinet pauperum ſuſtentatio, quæ potiſſimùm pertinet ad charitatem proximi, & maximè eſt commendata à Deo in Sacris Litteris. Sed quis ordo eſt ſervandus in eleemoſynis, & in redditibus erogandis, eſt dubium; nam aliqui aſſerunt, Beneficiatum, ſeu Prælatum indiſcriminatim eleemoſynas facere poſſe quibuſvis pauperibus, ſive ſint ſuæ Parochiæ, ſive Epiſcopatûs, vel extra, cùm reverà adimpleat præceptum erogandi hos fructus pauperibus. Azorius *Inſt. Mor. lib. 7. cap. 11. quæſt. 2.* Navarrus *de reddit. monit. 27. num. 2.* Bonacina *de obligat. Benefic. diſp. 4. punct. 2. n. 3.* Barboſa *d. lib. 3. cap. 17. n. 22.*

28. Alteri inquiunt, priùs eſſe ſuccurrendum pauperibus ipſius Epiſcopatûs, aut Parochiæ, quia ſunt propriæ oves, erga quas majori ratione exercenda eſt charitas. Tum quia ex iſtorum terris, & laboribus decimæ, & fructus illi ſunt percepti. Ergo in eleemoſyniis eorum ſunt præferendi, ut cum Duvallio tenet Diana *10. p. tract. 11. reſol. 36.* Tapia *d. quæſt. 5. §. 5. num. 19. verſ. In ſuccurrendis.*

29. Hanc ultimam ſententiam admitto quoties Parochiani proprii fuiſſent in extrema, aut gravi neceſſitate. In communi autem aliquid præciſè eſt eis dandum ob propriam obligationem Paſtoris, qui ſemper ſuo gregi in primis ſubveniet. Verùm etiam in hoc caſu poterit dare extraneis, dum proprii non multùm indigeant. Si verò Eccleſia propria indigeat reparatione, vel ornamentis, vel Hoſpitale Parochianorum, exteris eleemoſyna non eſt danda, quia iſta eſt gravis neceſſitas propriorum. Idem dicendum, ſi

pauperes adſint Eccleſiæ Epiſcopatûs, licèt Parochiani non indigeant. Delugo *dict. diſput. 4. ſect. 3. à num. 38.* Molina *de Juſt. tractat. 2. diſput. 145. verſus fin.* Diana *5. p. tract. 8. reſolut. 36.* Garcia *in Sum. tract. 1. diſficult. 4. dub. 2. num. 10.*

30. Si tamen in territorio Epiſcopatûs, aut Parochiæ fuerint pauperes conſanguinei, vel amici, iſti ſunt præferendi; aſt illa facta animadverſione, ne diteſcant, ſed tantùm neceſſitas eorum ſubleveretur. Tapia *dict. quæſt. 5. §. 5. num. 20.* Villaroël. *Govier. Eccleſiaſt. 1. p. quæſt. 3. art. 4. num. 20.* Valenzuela *conſ. 98. à n. 7.*

31. Deinde ſunt aliæ opera pia, quibus ex redditibus ſuccurrendum, nempe hoſpitalitas peregrinorum. Trident. *ſeſſ. 25. de reformat. cap. 8.* tum inſtitutorum, dotatio virginum, Templorum ornatus & Altarium, Ornamentorum ſacrorum venuſtas, deinde Collegia ſtudentium, ut fiant animarum miniſtri, ac denique Monaſteriorum erectio, ſeu reparatio. Congeſſit Tapia *d. §. 5. num. 10.*

32. His etiam adjungere libet ſubſidia quædam, quæ ex redditibus Eccleſiaſticis aliqui Prælati præſtant Regibus in neceſſitate conſtitutis, ob bellorum oppreſſionem, ſive bellum geratur adversùs infideles, ſive hæreticos, vel fideles. Hæc enim rectè ſunt ex redditibus, quia dantur loco eleemoſynæ. Thomas Hurtado *d. lib. 1. reſolut. 1. §. ult. ſubreſolut. 3. n. 229.* Sed in hoc magnoperè animadvertendum, aliquos Principes, licèt bellis opprimantur, ſumptus largiſſimos domi facere, opulentiſſimè vivere, & in comœdiis, ludis, & venationibus expenſas graves profundere & ſubſidia iſta, quæ illis fiunt, luxui, aut ſcurris concedunturs. Quamobrem non ſunt eis danda, ſed ad exercitum mittenda, ut per aliquem honeſtum virum inter milites pauperes diſtribuantur. O utinam facerent omnes Prælati, & Eccleſiæ, & noſtri ſanctiſſimi Pontifices in ſubſidiis, & excuſatis Regibus conceſſis, & ne in poteſtatem Regum intrarent: aliter cauſæ Fidei, & Eccleſiæ, & earum defenſio tractarentur, & ſtatus Eccleſiaſticus tantis oneribus non gravaretur.

CAPUT II.

De quibus bonis, & redditibus Prælati, ſeu Beneficiati teneantur dare eleemoſynas, vel alia opera pia facere.

SUMMARIUM.

Bona Clericorum in triplici ſunt differentia, alia patrimonialia, de quibus diſponere poſſunt ad libitum, n. 1. Idem dicendum de quaſi patrimonialibus, ibid.

Alii in his contrà ſentiunt, num. 2. Sed non admittuntur, num. 3.

Tertia differentia eſt bonorum, quæ ex redditibus beneficiorum acquirunt, in quibus eſt præceptum dandi eleemoſynas ex ſuperfluis, num. 4.

An Capellanus teneatur dare eleemoſynam ex redditibus ſuæ Capellaniæ? Aliqui negant, num. 5.

Alteri affirmant, num. 6. Tertia ſententia diſtinguit, n. 7. Explicatur, à num. 8.

An reditus Capellaniæ ſint ſalaria, affirmat Lugo, ibid. Sed explicatur, num. 9. & 10.

An hoc præceptum dandi eleemoſynam ex redditibus, comprehendat diſtributiones quotidianas. Prima ſententia affirmat, num. 11. Secunda negat, num. 12. Reſolvitur, à num. 13. uſque ad 18.

An ad hanc obligationem teneantur penſionarii? Aliqui negant, num. 18. Alteri affirmant, num. 16. Explicatur, à num. 20.

Diſtinguuntur tria genera penſionum, à num. 20. Exagitatur dubium, quando penſio extrahitur favore reſignantis, vel ob bonum pacis. Ponitur ratio dubitandi, num. 22. Et affirmativè reſolvitur, n. 23. Fit inſtantia, & reſpondetur, num. 24.

An Reges Catholici, ut Magiſtri Ordinum, ad hoc præceptum teneantur? Ponitur ratio dubitandi, n. 25. Sed affirmativè reſpondetur, num. 26. & 27. Explicatur, num. 28.

An idem dicendum de Tertiis Regalibus. Prima ſententia negat, num. 29. Sed contrarium defenditur, à num. 30.

An Commendatarii Ordinum Militarium ad hanc obligationem aſtringantur. Prima ſententia negat, n. 31. Secunda affirmat, num. 32. Reſolvitur, num. 33.

An Equites Militares ſint Religioſi. De Equitibus S. Ioannis certius eſt, eſſe Religioſos, num. 33. Et an ad hoc præceptum teneantur; ſunt duæ ſententiæ contrariæ, num. 34. Non tenentur de bonis patrimonialibus, num. 36. & 37. Ex redditibus Commendarum teneri affirmatur, num. 38.

Sed an Equites iſti ſub lethali teneantur, negavit Bonacina, num. 39. Sed contrarium ſuſtinetur, num. 40. Et quomodo excuſentur, num. 41.

1. BOna Clericorum in triplici ſunt differentia. Prima dicuntur bona patrimonialia, quæ ex parentum hæreditate percipiunt, aut aliâ induſtriâ, vel labore proprio. Hæc verò in dominio eorum ſunt, & de eis valent diſponere, quemadmodùm alii privati, abſque ſpeciali obligatione dandi eleemoſynam, aut in aliud opus pium expendendi, niſi in caſibus, quibus laici præſtare tenentur, idque ſive in vita, ſive in ultima voluntate, *cap. Epiſcopus 23. 12. quæſt. 1. cap. quia nos 9. de teſtament. cap. Cum dilectus 28. de jure Patronat.* In ſecunda differentia ſunt alia bona, quæ quaſi patrimonialia dicuntur. Hæc acquirit Clericus ratione Clericatûs, independenter ab aliquo titulo Beneficii, veluti celebrando Miſſas, canendo, concionando, aut ſi Vicariam temporalem adminiſtret. In his igitur plenum dominium acquirit, & ad libitum de eis diſponere valet, ſive in vita, ſive in ultima voluntate, nec aliquo modo obligatur ad erogandam eleemoſynam, niſi ſicut cæteri ſeculares. Avendañus *Reſponſ. 19. num. 12.* Molina *de Juſt. tract. 1. diſput. 147.* Becanus *de Juſt. cap. 3. quæſt. 6. n. 3.* Diana *4. p. tract. 4. reſolut. 171.* Trullench *in Decalog. lib. 7. cap. 2. dub. 6. num. 3.* Palao *diſt. punct. 5. num. 3.* Thom. Hurtado *lib. 2. de Congrua, reſolut. 1, §. 3. ſubſect. 1.*

2. Sed in hac ſpecie contrarium tenet Innocentius *in cap. Quoniam, Ne Prælat. vic. ſuas*, & dat rationem, quia hæc bona conſideratione Eccleſiæ, & ratione Clericalis Ordinis acquiruntur, quamobrem in eleemoſynis & aliis operibus piis ſunt eroganda. Tum & addere poſſumus, Fideles ſimilia ſtipendia dare, & ſubſidia miniſtrare eo animo, ut quod ſuperfuerit, ad eleemoſynas, & alia opera pia convertatur, prout in decimis, primitiis, & aliis oblationibus conſiderat Barboſa *de univ. lib. 3. cap. 17. num. 13.* Ergo & in his bonis erit obligatio ex ſuperfluo dandi eleemoſynam, aut alia opera pia faciendi.

3. Verùm hæc fundamenta debilia ſunt; nam licèt Clerici conſideratione Eccleſiæ, & ratione Ordinis acquirant ſimilia ſtipendia, & ſubſidia; non verò ex aliquo titulo Beneficii, ut fructus, ſed tanquam ſalaria, & mercedes, pro obligatione inſerviendi illis miniſteriis; quare nullam habent obligationem ex ſuperfluo erogandi eleemoſynas, nec Eccleſia in illis tale apposuit præceptum, ſicut nec Reſpublica onus

imponit

imponit in ſtipendiis Magiſtratibus conceſſis, ob munia civilia exercenda, *cap.* 1. *de ſepult.* ubi DD. *l. Stipendia* 4. *Cod. de execut. rei judicat.* Cæterùm aliud argumentum diſſolvitur; nam animus Fidelium, quando dant hæc ſtipendia, & ſubſidia, non eſt, ut ex ſuperfluo eleemoſyna concedatur, ſed ut ſolvatur ſalarium, aut ſtipendium Clerici ob obligationem, & occupationem inſerviendi. Nec urget confirmatio adducta ex decimis, primitiis, & oblationibus; quia non ſunt donationes liberales, ut in eis poſſint apponere aliquas conditiones, aut onus ſolventes: quin potiùs negandum, in eis adeſſe tales conditiones, ſed ſolvi ex præcepto juſtitiæ, abſolutè, & ſimpliciter. Covarr. *var. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 1. Guttierrez *Can. qq. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 45. Suarez *de Relig. lib.* 1. *cap.* 36. *num.* 20. Undè non urget illa confirmatio, utpotè incerta. Denique quia hoc præceptum dandi eleemoſynam ex ſuperfluo ex decimis, primitiis, & oblationibus, non provenit ab aliquo onere, ſeu obligatione impoſita in ipſis, ſed ab alio, nempe præcepto Eccleſiæ. Sanchez *dict. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 45. *num.* 4. Leſſius *lib.* 2. *de Juſt. cap.* 4. *dub.* 45. Azorius *Inſt. Moral.* 2. *p. lib.* 7. *cap.* 8. *quæſt.* 2. Trullench *dict. dub.* 6. *num.* 3. Batboſa *dict. cap.* 17. *num.* 32. Ergo cùm hoc præceptum non ſit impoſitum in his ſtipendiis &. ſubſidiis datis ob obligationem inſerviendi, inde eſt, ut Clerici illa percipientes non obligentur ex ſuperfluo ad dandas eleemoſynas, aut alia opera pia facienda.

4. Tertia differentia eſt bonorum, quæ à Clericis acquiruntur ex titulo Beneficii, Prælaturæ, ſeu Præbendæ; &c. Et in eis impoſita eſt hæc obligatio dandi eleemoſynam ex ſuperfluo, aut expendendi in alia opera pia. Sanchez *lib.* 2. *conſ. cap.* 2. *dub.* 38. Delugo *d. diſp.* 4. *ſect.* 2. *n.* 11. Qua in re in primis eſt diſceptandum, an ex bonis, ſeu redditibus Capellaniæ Capellanus ad hoc præceptum teneatur. In qua difficultate recolenda ſunt quæ ſcripſimus *lib.* 3. *c.* 1. ubi diſtinctionem fecimus de Capellaniis Laicalibus, & Eccleſiaſticis. Qui enim tenent Capellanias Laicales, nentiquam ex fructibus illarum tenentur ad hanc obligationem, quia Beneficia non ſunt, Gonzalez *ad Reg.* 8. *gloſſ.* 5. *à n.* 20. Garcia *de Benefic.* 1. *part. cap.* 2. *num.* 102. ſed tantùm ſimplices memoriæ Miſſarum, quarum fructus dantur ut ſtipendia, & ſalaria percepta ex bonis laicalibus. Lara *de Capell. lib.* 2. *cap.* 1. *à num.* 3. Hanc ob rem Capellani ad hoc præceptum non tenentur. Sylveſter *verbo Clericus* 4. *quæſt.* 4.

5. Aliæ ſunt Capellaniæ collativæ, & propriè beneficia ſunt, ut diximus *lib.* 3. *cap.* 3. & in his eſt difficultas, an Capellani, quod ex congrua ſupereſt, teneantur dare pauperibus, aut in alia opera pia divertere? Prima ſententia negat; nam fructus Capellaniæ dantur Capellano, tanquam ſalaria, & ſtipendia obligationis, & oneris dicendi Miſſas, aut alia munera ſacra. Ergo quaſi patrimonialia bona non remanent obligata ad hanc obligationem, & conſequenter nec Capellani. Cæterùm licèt ex titulo bona iſta Eccleſiaſtica ſint, non tamen vult Eccleſia hæc ſtipendia ſimili obligatione gravare: ſolùm id vult in aliis fructibus, ut domina liberaliſſima. Ergo Capellani ex redditibus Capellaniæ non tenentur ex ſuperfluo ad eleemoſynandum. Soto *lib.* 10. *de Juſt. quæſt.* 4. *art.* 3. *concluſ.* 3. Driedò *de libert. Chriſt. lib.* 2. *cap.* 4. Avendaños *d. reſponſ.* 19. *n.* 6. & conſentire videtur Navarrus *de Reddit. quæſt.* 1. *num.* 75.

*6. Secunda ſententia tenet contrarium, nam fructus iſti procedunt ex titulo veri Beneficii, prout eſt Capellania collativa. Ergo ſicut alii Beneficiati hoc præcepto aſtringuntur, ſimiliter Capellani. Eadem enim ratio, quæ adeſt in illis, eſt in iſtis. Covarruv. *in cap. Cùm in officiis, de teſtam. num.* 6. Bonacina *dict. diſput.* 4. *punct.* 1. *propoſit.* 3. *num.* 19. Sanchez *dict. dub.* 45. *num.* 3. Thomas Hurtado *lib.* 2. *reſolut.* 2. §. 8. *num.* 678.

7. Tertia ſententia diſtinguit; ſi enim fructus Capellaniæ tantùm ſufficiant pro ſtipendiis Miſſarum, ac oneris ſibi impoſiti; tunc Capellanus ad dandam eleemoſynam ex fructibus non tenetur, quia tunc conſiderantur ut ſtipendia certa correſpondentia operi inſerviendi: quare ut patrimonialia cenſentur, & libera ab hac obligatione: quod non ita ſtrictè intelligendum, ut ſi aliquantulùm excedant, non ſalaria intelligantur. Si verò ſint plures fructus excedentes opus inſerviendi, aliter eſt dicendum, quia fundator quando tam pingues fructus reliquit Capellaniæ, non ut ſalarium, ſed ut fructus reliquit quapropter Capellanus ex ſuperfluo ad dandam eleemoſynam tenebitur. Azorius, qui alios dat 2. *part. Inſt. Moral. lib.* 7. *cap.* 9. *quæſt.* 10. *in fin.* Sanchez melius ſe expediens *d. cap.* 2. *dub.* 45. *num.* 6.

8. Hæc quæſtio tota pendet ab examine voluntatis fundatoris Capellaniæ, quia licèt pingues fructus Capellaniæ reliquerit, ſi ejus voluntas eſt expreſſa, aut tacita, ut omnes pro ſalario deſignentur, utique erunt ſalaria: ſi verò aliter exiſtimaverit, id erit obſervandum. Erit ergo difficultas quando nihil expreſſerit, aut deſignaverit tacitè, & in hoc caſu Cardinalis Delugo *dict. diſput.* 4. *ſect.* 3. *num.* 30. aſſerit in omnibus Capellaniis, univerſaliter loquendo, præſumendum fuiſſe voluntatem fundatoris fructus deſignare pro ſtipendio, & ſalario operis inſerviendi, etiamſi redditus pingues fuerint. Et ratio eſt, quia Capellaniæ perpetuæ factæ ſunt adinſtar mobilium, in quibus omnes redditus exiſtimantur ſtipendia pro labore perſonali. Redoanus *de Spoliis, quæſt.* 3. *verſ. Aſt hi, & quæſt.* 6. *num.* 18. Bonacina *dict. propoſit.* 3. *num.* 19. Ergo idem dicendum de Capellaniis perpetuis.

9. Sed diſertiſſimi Cardinalis non admitto ſententiam, quando pingues ſunt fructus, aut redditus Capellaniæ. Ratio eſt, nam quoties fundator aliquid nec expreſsè, nec tacitè demonſtraverit, videtur ſe conformem reddere voluiſſe cum jure communi, *l. De illo, ff. de condit. & demonſtrat. l. Hæredes mei*, §. *Cùm ita, ff. ad Trebell.* Menochius *de Præſumpt. lib.* 1. *præſumpt.* 28. *num.* 2. Rota apud Seraphinum *deciſ.* 264. *num.* 15. Cùm ergo jus commune ſit ut redditus Beneficiorum tanquam ſtipendia, & ſalaria non deſignentur, ſed tanquam fructus dependentes à titulo, cum obligatione ſuperfluum erogandi pauperibus, ſequitur in dubio voluiſſe fundatorem Capellaniæ non deſignare illos pingues fructus pro ſalario, ſed tanquam aliorum Beneficiorum, cum eadem obligatione, aliàs ſi ſine cauſa, & ratione volumus ultimas voluntates interpretari, in graviſſimos errores incidemus. Cyriacus *controverſ.* 142. *à num.* 13. Rurſus id probatur à veriſimili voluntate teſtatoris, quia qui fundat Capellaniam, & pingues redditus ad eam deſignat, proſpicit majorem ſuæ animæ profectum, quapropter præſumptio facienda eſt, non ad favorem Capellani, ſed animæ fundatoris. Cùm ergo majus ſit illius animæ incrementum, ut relictâ Capellano congruâ decenti, reliquum pauperibus elargiatur, conſequens eſt, voluiſſe hoc modo fundare Capellaniam, non verò deſignando omnes fructus pro ſalario, quod eſt veriſimilius, & pro veritate habendum. Cephalus *lib.* 2. *conſ.* 27. *num.* 22. Tuſchus *lit. V, concluſ.* 162. Ozaſchus *deciſ.* 170. *num.* 10. Mantica *de conject. lib.* 3. *tit.* 9. *n.* 5. Caſtillo *controverſ. lib.* 5. *cap.* 63. *per tot.* Denique fundamentum Delugi reſponſum recipit; nam licèt Capellaniæ collativæ perpetuæ factæ fuerint ad inſtar mobilium, non tamen eodem titulo, & ratione: nam illæ non ita certò ſunt beneficia prout ſunt iſtæ, in quibus redditus, & fructus non conceduntur pro ſalario, ut in illis; ſed ratione tituli, cum obligatione

dandi

dandi pauperibus ſuperfluum. Idcircò volens fundare Capellaniam Eccleſiaſticam perpetuam; vult ea quæ ſunt conſequentia illius, ex juris diſpoſitione, *l. Ad rem, l. legatum, ff. de Procurat. l. fin. C. de bon. vacant.* Novarius *quæſt. for. lib. 5. quæſt. 59. num. 9.* Surdus *conſ. 91. num. 4.* Ergo in præſentia dicendum, Capellanum ex redditibus, & fructibus ſuæ Capellaniæ teneri ad eleemoſynandum, ut cæteri beneficiati, quando pingues ſunt fructus.

10. Admitto tamen contrariam ſententiam, quando fructus, ſeu redditus fuiſſent tantùm correſpondentes oneri Miſſarum, ſeu ſervitio; nam tunc videntur eſſe tantùm onerum ſalaria, ſeu ſtipendia. Idem poterit conſiderari, licèt fructus pingues ſint, quando capellania deferenda eſt conſanguineis fundatoris; nam tunc facilè conjectatur, non ſolùm voluiſſe onus Miſſarum, ſed commodum ſuorum conſanguineorum: undè præſumitur voluiſſe omnes fructus deſignare pro ſalario. Lugo *dict. ſect. 3. num. 29.* & conſequenter abſque hac obligatione. Tandem quando ex aliquibus verbis fundatoris cognoſceretur voluiſſe omnes fructus deſignare pro ſalario, veluti ſi dicat: *Omnes redditus, ſeu fructus percipiat Capellanus, ut majori curâ, diligentiâ, & perpetuitate Miſſa dicantur, & alia onera adimpleantur.* Tunc enim ſatis conſtat, voluiſſe fundatorem omnes fructus, & redditus *pro ſtipendio* relinquere: nec Capellanus tenebitur ex ſuperfluo ad eleemoſynandum; ſufficit enim ut ex mente fundatoris id capiatur, *l. 3. C. de liber. præterit. l. Quoniam 15. C. de teſtament.*

11. Deinde eſt alia quæſtio, an hoc præceptum dandi eleemoſynam ex redditibus, habeat locum in diſtributionibus quotidianis datis ob aſſiſtentiam in Choro. Prima ſententia affirmat, nam fructus iſti diſtributionum conceduntur ex redditibus Beneficiorum, & ideò cum illa obligatione tranſeunt ad ſuſcipientes; modus enim accipiendi non mutat eorum naturam, nec finem ad quem recipiuntur, *l. 1. l. Legatum 4. ff. de adminiſtrat. rer. ad civit. Clement. Quia contingit 2. de Religioſ. domib.* nec modus diſtribuendi, Sarmiento *de Reddit. 3. p. cap. 5. num. 6.* Ergo percipientes diſtributiones quotidianas tenentur ex ſuperfluis ad eleemoſynandum. Cæterùm, nam licèt diſtributiones concedantur ob aſſiſtentiam in Choro, ſimiliter alii redditus, prout patet in Canonico, qui ultra diſtributiones alios fructus percipit ob eandem aſſiſtentiam. Ergo ſicut ex aliis ad hoc præceptum tenetur, ſimiliter ex diſtributionibus quotidianis. Oldradus *conſ. 118.* Sarmiento, & Navarrus, quos ſequitur Sanchez *dict. cap. 2. dub. 46.*

12. Secunda ſententia negat, *ex cap. unico de Clericis non reſid. lib. 6.* ubi aſſeritur, aſſiſtentes in choro ſuas facere diſtributiones quotidianas, unde propriè relinquunrur lucranti, & conſequenter poterunt de eis ad libitum diſponere, abſque aliqua obligatione eleemoſynandi. Sed hæc conſequentia pondus non habet, nam licèt qui habet dominium, habeat liberam facultatem utendi re ad ſui libitum, & de ea diſpenſandi, ut per Bart. *id l. Is qui*, §. *Differentia, ff. de acquir. rer. dom. num. 4.* Solorzano *in Polit. lib. 3. cap. 3. fol. 260.* Antuñez *de donat. lib. 1. p. 3. cap. 8.* Bécanus *de Inſt. cap. 2. quæſt. 1. n. 1.* id tamen intelligendum, niſi aliqua lege prohibeatur, prout in bonis & redditibus beneficiorum, in quibus licèt habeat Beneficiatus dominium, nequit ſuperfluum expendere, niſi ad eleemoſynas, vel alia opera pia, ſic lege ſtatuente. Undè conſequentia illa nullius eſt roboris. Sed probatur ratione, nam diſtributiones quotidianæ dantur propter diurnum laborem, ut ſtipendia illius, & ſunt quaſi patrimonialia. Ergo non tranſeunt cum onere, & obligatione dandi eleemoſynam, & conſequenter ſuſcipientes non tenentur ad eleemoſynandum. Covarr. *in cap. Cùm in officiis, de teſtam. n. 4.* Avendañus *d. reſponſ. 19. n. 6.* Gonzalez *ad Regul. 8. §. 7. proœm. n. 168.* Moneta *de diſtribut. 3. p. quæſt. 1. num. 18.* Delugo *dict. diſput. 4. ſect. 3. à num. 24.* Bonacina *dict. propoſit. 5. num. 18.* Barboſa *d. lib. 3. cap. 17. num. 31.* Sylveira *opuſcul. 2. reſolut. 32. quæſt. 5. à num. 34.*

13. Cardo hujus difficultatis conſiſtit in examinando, an diſtributiones iſtæ ſint fructus, aut redditus beneficii, an verò ſpecialia ſalaria, & ſtipendia conceſſa ob diurnum laborem aſſiſtendi Horis Canonicis: quod quidem examen tribus modis faciendum eſt. Primò quando diſtributiones iſtæ non diſtinguuntur, nec ſeparantur à Præbendis, ſed vice earum funguntur, ut ſunt diſtributiones illarum Eccleſiarum, quarum fructus in communi reponuntur, poſteà inter Canonicos diſtribuendi, de quibus *in cap. Olim 16. de verb. ſignific.* Decianus *vol. 1, conſ. 43. num. 13.* Secundò, quando diſtributiones à præbendis ſunt ſeparatæ, & diſtinctæ ab ipſa groſſa illarum, & conceduntur ſpecialiter ob chori aſſiſtentiam, de quibus eſt textus *in cap. fin. de Præbend. lib. 6. cap. unic. de Cleric. non reſident. in 6. cap. ult. de conceſſ. Præbend. eod. lib.* Covarr. *lib. 3. var. cap. 13. in princip.* Barboſa *de univerſ. lib. 3. cap. 18. à num. 1.* Cappono *tom. 2. diſcept. 123. num. 2.* Tertiò veluti quando omnes diſtributiones ſunt fructus Præbendarum, ut dicunt relati.

14. Quoad primum DD. aſſerunt, etiam in his diſtributionibus, quæ Clericis, ſeu Canonicis conceduntur de groſſa in communi abſque aliqua ſeparatione, adhuc concedi ut ſtipendia, & ſalaria diurni laboris, ob chori aſſiſtentiam, non verò ut redditus præbendarum: quapropter poſſunt Clerici de eis ad libitum diſponere, abſque aliqua obligatione eleemoſynandi. Azorius *2. p. lib. 7. cap. 9. quæſt. 10. verſ. Nec impedit*, Filliucius *in Appendice, tract. 48. cap. 3. quæſt. 12. num. 13.* Bonacina *dict. propoſit. 3. num. 19.* à quibus non diſſentit Delugo *dict. ſect. 3. num. 27.*

15. Verùm in his diſtributionibus non admitto hanc ſententiam, quia quando hæ diſtributiones fiunt ex cumulo communi, propriè non ſunt diſtributiones, quin potiùs fructus præbendarum, qui conceduntur non ſolùm ob Chori aſſiſtentiam, verùm ob alia munia ſacra illarum. Et comprobatur, nam quando non intereſſentibus tolluntur ſimiles diſtributiones, non accreſcunt aliis intereſſentibus, ſed redeunt ad cumulum, ut cum Moneta & Garcia tenet Trullench *lib. 1. Decalog. cap. 8. dub. 1. num. 8.* Ergo non propriè ſunt diſtributiones, quarum natura eſt accreſcere aliis aſſiſtentibus, *cap. unic. de Cleric. non reſident.* Caſſadorus *deciſ. unic. de Cleric. non reſident.* Moneta *de diſtribut. 3. p. quæſt. 6. num. 16.* Trullench *dict. cap. 8. dub. 10. num. 2.* Barboſa *dict. lib. 3. cap. 18. num. 86.* ſed ſunt fructus præbendarum, ergo tranſeunt ad ſuſcipientes, cum obligatione ad eleemoſynandum. Cæterùm quando diſtributiones ſunt ſeparatæ, & diſtinctæ à cumulo communi, tunc non veniunt fructuum appellatione. Barboſa *d. cap. 18. n. 9.* Moneta *de diſtribut. 2. p. quæſt. 14. num. 22.* Salgado *de Reg. protect. 4. p. cap. 9. num. 76.* Caſſadorus *deciſ. 6. de Præbend. num. 8.* Ergo quando non ſunt ſeparatæ, ſunt fructus præbendarum, quare tranſeunt ad ſuſcipientes cum obligatione eleemoſynandi. Denique in præſentia diſtributiones quæ ex communi cumulo extrahuntur, ſubrogantur pro parte illa fructuum, quæ danda erat illi præbendæ, quare ſapiunt naturam illius, *l. Si cum 10. §. Qui injuriarum, ff. Si quis caut. cap. Eccleſia S. Mariæ 3. ut lit. pendent.* Ergo debent tranſire diſtributiones illæ cum obligatione dandi eleemoſynas ad recipientes. Ex quibus fundamentis hanc ſententiam contrariam admitto.

16. Secun

16. Secundò conſiderandæ ſunt diſtributiones, quando ſunt ſeparatæ à groſſa Præbendæ; & tunc nomine fructuum non cõprehenduntur, ut dicunt relati *num.* 15. Capponi *dict. diſcept.* 123. *num.* 15. ſed ſunt propriè ſalaria, & ſtipendia pro labore aſſiſtentiæ, & intereſſentiæ. Capponi *tom.* 2. *diſcep.* 125. *num.* 5. Barboſa *dict. cap.* 18. *num.* 5. Quare recipientes poterunt de eis libere diſponere abſque aliqua obligatione dandi eleemoſynas, & ad libitum diſponere, tam in vita, quàm in ultima voluntate, & ad hæredes licitè tranſmittere. Burſatus *conſ.* 226. *n.* 49. Gratianus *diſcep.* 381. *num.* 11. Mareſcotus *Var. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 11. Rota apud Seraphinum *deciſ.* 594. *n.* 6. Capponi *diſcept.* 125. *num.* 5.

17. Tertio etiam modo examen eſt faciendum, ſcilicet quando omnes Præbendæ fructus conſiſtunt in diſtributionibus; tunc enim Præbendatus ad eleemoſynandum ex reliquo tenetur, quia diſtributiones illæ ſunt fructus ex titulo pendentes, cùm alios non habeat Præbenda. Ergo ad eleemoſynas tenebitur. Moneta *de Diſtribut.* 3. *part. quæſt.* 6. *num.* 16. Cenedus *Can. Quæſt.* 1. *part. num.* 6. Barboſa *de Canon. cap.* 2. *num.* 6. Filliucius *dict. tract.* 48. *quæſt.* 12. *n.* 13. Delugo *d. ſect.* 3. *num.* 27

18. De penſionibus eſt alia quæſtio, an penſionarii ex reliquo ultra congruam teneantur ad hoc præceptum? Aliqui negant; nam textus Concilii *ſeſſ.* 25. *cap.* 1. loquitur de omnibus Beneficiatis, non tamen de habentibus penſionem; ſignum quidem, noluiſſe obligare penſionarios ad hanc obligationem. Cæterùm quando authoritate Summi Pontificis imponitur penſio, jam pars illa, quæ extrahitur à fructibus beneficii, applicata eſt ad alimoniam, & ſuſtentationem penſionarii, vel ad ſtudium juvenis bonæ indolis, vel ad bonum pacis, quæ ſunt opera pia: ergo non debent etiam remanere obligati fructus illi, aut quantitas ad eleemoſynandum, vel ad altera opera pia. Azorius 2. *part. lib.* 7. *cap.* 9. *quæſt.* 12. Redoanus *de Spoliis, quæſt.* 3. §. 1. *à num.* 27. Gigas *de Penſionibus, quæſt.* 52. *num.* 2. Zerola *in Praxi Epiſcop. verbo Penſionarius, num.* 25. Covarruv. *in cap. Cùm in officiis, num.* 19. Diana 5. *part. tract.* 8. *reſolut.* 29. Vaſquez *de Eleemoſyna, cap. ult. num.* 22.

19. Alteri tenent contrarium; nam fructus, vel quantitas penſionis procedunt à titulo clericali Beneficii, quamobrem tranſeunt ad penſionarium cum obligatione dandi eleemoſynas ex ſuperfluo, *cap. Ex litteris* 5. *de Pign. cap. Paſtoralis* 28. *de Decimis.* Cæterùm, nam licèt Pontifex taxaverit penſionem, & ad alimenta, vel ſtudia applicaverit, non tamen vult, ut ſi aliquid ſuperfluat, prodigat penſionarius, *cap.* 1. *diſt.* 44. §. 1. ſed ut ad eleemoſynas, aut opera pia convertat. Ergo ex mente Pontificis tenebitur ad hanc obligationem eleemoſynandi. Deindè iſti penſionarii minùs Eccleſiæ deſerviunt quàm alii Beneficiati, cùm ipſi tantùm Officium Divinum recitent, ſi ſint ſacro Ordine inſigniti: ſi verò non, Officium tantùm Beatæ Mariæ, ex Conſtitutione Pii V. Azorius *Inſt. i. p. lib.* 10. *cap.* 4. *quæſt.* 3. Vaſquez *in Opuſcul. de Beneficiis, cap.* 4. §. 1. *dub.* 4. *num.* 17. Suarez *tom.* 2. *de Religione, tract.* 4. *lib.* 4. *cap.* 22. *num.* 6. Qliver. *de obligat. Hær. lib.* 2. *cap.* 9. Salzedo *de leg. polit. lib.* 2. *cap.* 16. *n.* 13. Ergo ſi Beneficiati ampliùs laborantes, ad obligationem ex ſuperfluo eleemoſynandi tenentur, multò meliùs penſionarii. Navarrus *de Reddit. quæſt.* 1. *à nnm.* 32. Tapia *in dict. quæſt.* 5. *art.* 8. §. 3. *num.* 15. Sanchez *dict. cap.* 2. *dub.* 47. *à num.* 15. Garcia *de Benefic.* 1. *p. cap.* 5. *num.* 161. Barboſa *dict. lib.* 3. *cap.* 17. *num.* 33. Thomas Hurtado *de Congrua, lib.* 2. *reſolut.* 2. §. 7. *à num.* 633. Sylveira *opuſcul.* 2. *reſolut.* 32. *quæſt.* 4. *à num.* 19.

20. In hoc dubio animadvertendum, triplicem eſſe penſionem, quæ ſoleat extrahi ex fructibus Beneficiorum. Garcia *de Beneficiis,* 1. *p. cap.* 1. *à n.* 1. & præcipuè *num.* 8. Prima enim ſæcularis dicitur, quæ datur titulo temporali, veluti propter cantum, advocationem, vel adminiſtrationem, &c. Et hæ penſiones ſalaria, & ſtipendia dicuntur, & non ſunt adſtrictæ ad hanc obligationem eleemoſynandi, ut cum Navarro, & Soto notat Sanchez *dict. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 47. *num.* 6. Molina *de Juſt. tract.* 2. *diſp.* 145. *n.* 5. Palao *d. tract.* 6. *diſp.* 2. *punct.* 7. *n.* 2.

21. Secunda eſt penſio Eccleſiaſtica, quæ datur pro titulo ſpirituali, veluti pro Coadjutoria Epiſcopi ſenis, valetudinarii, vel alicui Clerico conceditur ob aliquod officium ſpirituale. Et in hac ſecunda penſione dicendum, teneri penſionarium ad eleemoſynas ex ſuperfluo, vel ad alia opera pia; nam hæ penſiones titulo ſpirituali conceſſæ, ut beneficia cenſentur, & tanquam quid ſpirituale. Cruz *ad* 7. *præcep. Decalog. dub.* 10. *num.* 1. Ergo ſic ut alii Beneficiati tenentur ex ſuperfluo ad eleemoſynandum, ſimiliter penſionarii iſti. Sanchez *d. cap.* 2. *dub.* 47. *num.* 5.

22. Tertia penſio eſt, quæ ex fructibus Beneficii extrahitur favore reſignantis, aut ob bonum pacis lite authoritate judicis tranſacta, *cap. Niſi* 21. *de Præbend.* Et in hac ſpecie exiſtime adeſſe totam controverſiam, & aſſerendum videtur, penſionarios iſtos non teneri ad eleemoſynandum ex ſuperfluo; quia ſimiles penſiones, ut temporales, cenſentur applicatæ ad alimoniam, ſeu neceſſitates reſignantis, aut à lite diſcedentis, nec habent naturam Beneficii. Cruz *d. dub.* 10. *num.* 2. Azorius 2. *part. Inſt. lib.* 8. *cap.* 5. *n.* 2. Gonzalez *ad Reg.* 8. *gloſſ.* 5. §. 5. *à princip.* Flaminius *de Reſignat. lib.* 2. *quæſt.* 15. §. 5. Tondutus *tom.* 1. *quæſt. benefic.* 2. *part. cap.* 1. §. 4. *à num.* 2. Idcircò iſti penſionarii ad hanc obligationem non tenentur. Cæterùm hæ penſiones ſeparatæ à beneficio, tanquam ſalaria, & ſtipendia exiſtimantur. Redoanus *de Simon.* 2. *part. cap.* 14. *à num.* 26. Suarez *de Relig. tom.* 2. *de ſimon. lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 1. & 2. Unde ut quaſi patrimonialia bona cenſentur, & conſequenter immunia ab hac obligatione: dicit probabile Delugo *d. diſp.* 4. *ſect.* 3. *num.* 37. *verſ. Sed hac tertia.*

23. Sed adhuc in hac ſpecie contrarium tenendum; nam licèt ſit quæſtio, an hæ penſiones ſint Beneficia, necne? de quâ agit Garcia *de Benefic.* 1. *p. cap.* 5. *à num.* 3. Mancinus *de Jur. Sacr. diſſert.* 5. *n.* 8. Antuñez *de Donat. lib.* 1. 2. *part. cap.* 32. Salzedo *dict. cap.* 16. *à num.* 4. Aſt illa eſt probabilior ſententia, ut ſint Beneficia, *ex cap. Ad audientiam* 31. *de Reſcript.* ibi: *Penſiones, aut alia Beneficia*: ubi verbum *alia*, eſt receptivum ſimilium. Rota apud Seraphinum *deciſ.* 187. *num.* 2. Barboſa *dict.* 26. *à num.* 1, ac perindè eſt, ac ſi Pontifex penſiones vocaret Beneficia. Barboſa *dict. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 16. Salgado *de Reg. Protect.* 4. *part. cap.* 9. *à num.* 44. Salzedo *de leg. polit. lib.* 2. *cap.* 16. *à num.* 3. Ergo cùm penſionarius recipiat hos fructus ex titulo Beneficii, inde eſt, ut teneatur ad eleemoſynas ex ſuperfluo. Cæterùm, licèt penſiones iſtæ habeant aliquid, quibus diſtinguantur ab aliis Beneficiis, Tondutus *dict.* §. 4. *à num.* 2. attamen habent alia quamplurima cum illis convenientia. Gabriel *lib.* 2. *conſ.* 187. *num.* 12. & *conſ.* 200. Salgado *dict. cap.* 9. *à num.* 44. Ergo licèt propriè Beneficia non ſint, ſapiunt tamen majorem partem Beneficii: quapropter fructus penſionis, vel quantitas, quorum in locum ſubrogatur, perveniunt ad pẽſionarium cum illa obligatione dandi eleemoſynam ex ſuperfluo; nam in hoc nulla datur diſparitas inter Beneficium, & penſionem. Ruiſus fructus, vel quantitas penſionis in his fructibus ſuperſtantibus ultra ſuſtentationem, & alimoniam penſionarii, ſemper remanent pendentes à titulo beneficii; quare ſpolio ſubjiciuntur. Bonacina *de obligat. Benefic.*

diſput. 4. punct. 2. propoſit. 3. num. 17. Thomas Hurtado *dict. reſolut. 2. §. 7. num. 659.* Ergo etiam remanent pendentes à titulo, ut remaneant penſionari obligati ad dandam eleemoſynam ex ſuperfluis. Denique, nam penſio reſervata, habita ratione ad beneficium ex quo extrahitur, ſemper conſideratur ut beneficium. Salzedo *dict. lib. 2. cap. 16. num. 10.* Ergo ſemper tranſibit ad penſionarium cum obligatione beneficii: Ergo ſemper tranſibit cum obligatione dandi eleemoſynas ex ſuperfluo, ut tradunt DD. relati *num. 19.*

24. Sed dices, has penſiones non poſſe conſiderari ut Beneficia, etiam ratione Beneficii, ex quo extrahuntur; nam quando à fructibus ſeparantur, relinquuntur ut portiones quædam ad alimenta penſionarii. Pariſius *de Reſign. lib. 1. q. 10. n. 64.* Mena *Var. lib. 3. q. 23. n. 35.* Gratianus *diſcept. 397. à n. 11.* Tondutus *de Penſ. c. 17. n. 23.* Ergo ratione Beneficii, ex quo extrahuntur, nec ſunt Beneficia, nec tranſeunt ad penſionarium cum obligatione dandi eleemoſynam ex ſuperfluo.

Sed reſponderur contra hos DD. contrarium eſſe probabilius; nempè relinqui dependentes à titulo Beneficii, unde ſunt Beneficia, & tranſeunt cum obligatione eleemoſynandi.

25. Hinc ad Reges noſtros Catholicos aliqua ſunt diſquirenda. Et in primis an ex redditibus, & fructibus Beneficiorum, quos percipit Rex, ut Magiſter Ordinum, teneatur ex ſuperfluis eleemoſynam dare, aut in alia opera pia divertere? Et negandum videtur; nam Magiſtri Ordinum, Beneficiati, aut Prælati Eccleſiaſtici non ſunt ratione alicujus tituli, ſed ſunt quædam officia, ut regant Equites milites. Unde redditus illi facti ſunt temporales, ex titulo temporalis militiæ. Ergo minimè tenentur ad eleemoſynandum ex ſuperfluis.

26. Sed contrarium tenet Navarrus, quem refert Thomas Hurtado *dict. lib. 2. reſolut. 2. §. 2. num. 248.* Addit tamen Navarrus, priùs eſſe deducendam congruam, non ſolùm ut Magiſtri, ſed etiam Regis; nam qua parte Rex eſt, eget pluribus quàm ſi ſimplex fuiſſet Magiſter Ordinum, ex eo enim quod Rex Magiſter eſt, majori congrua eſt dignus, ſicut nobilis, aut litteratus, qui ſit Beneficiatus, *cap. De multa 28. de Præbend.* Sed hanc partem non admittit Hurtado *n. 253.* quia doctrina illa eſt in graviſſimum damnum pauperum, & bellorum quæ facienda ſunt adverſus Infideles ex illis redditibus.

27. Hæc doctrina, prout illam explicat Thomas Hurtado, admittenda eſt. Rex enim Catholicus tenetur ex ſuperfluis horum redduuum eleemoſynas pauperibus erogare, aut alia pia opera facere, recipiendo congruam decentem Magiſtro, nec ampliùs poteſt excedere, quia Rex eſt. Et ratio eſt, nam ratione illius ſupremæ dignitatis opulentiſſimos redditus percipit à vaſſallis, ita ut non egeat ad ſplendorem Regiæ Majeſtatis redditibus Eccleſiaſticis Ordinum, quos percipit ut Magiſter, quapropter dati ei non ſunt ad decorandam Majeſtatem Regiam, ſed tantùm ut percipiat congruam decentem, & reliquum pauperibus elargiatur, vel aliis operibus piis applicet. Et confirmatur, quia mens Pontificis fuit, dando illos redditus Regibus Catholicis, ut congruam reciperet Rex ut Magiſter, non verò ut decoraret Majeſtatem Regiam, quod eſt purè temporale, nec aliquo modo credendum fieri à Pontifice. Ergo ſemper Reges Catholici tenentur ſuperfluum ex his redditibus dare pauperibus, aut aliis operibus piis.

28. Id intelligas, quando priùs Rex bellis ſanctis contra infideles, aut hæreticos etiam ex illis fructibus ſubveniſſet, & ex eis aliquid ſuperfuiſſet, alias ad nihil tenetur; quia priùs redditus illi applicandi ſunt ad illa opera pia, nempe bella contra Chriſti Domini hoſtes, quàm ad alias eleemoſynas, & opera pia, quia ad id ſunt deſtinati: & ſi hæc non adſint, & ipſe ſit in gravi neceſſitate, poterit ſibi ipſi applicare, utpotè opus pium, ut diximus ſuprà, *cap. 1. num. 29.* & in terminis docet Hurtado *d. §. 2. n. 256.*

Nec contrà eſt argumentum, quod pro contrario poſuimus, quia ex dicendis reſpondebitur.

29. De Tertiis Regalibus ſimiliter diſſeritur, an Rex Catholicus teneatur ad hoc præceptum eleemoſynandi ex ſuperfluo, vel in pios uſus expendendi? Et Sotus *de Iuſtit. lib. 10. quæſt. 4. art. 3. verſ. Poſt hæc*, aſſerit minimè Regem ad hoc teneri, prout tenet Cordoba *lib. 1. quæſt. 18. addit. 2.* & in qualibet conceſſione decimarum facta laico, tenet etiam Barboſa *in leg. Titia 35. ff. ſolut. matrim. num. 42.* Fundamentum hujus ſententiæ ſumitur; nam Pontifex, qui fecit hanc conceſſionem, ſeparat decimas à titulo ſpirituali, & eas facit temporales, ut tenent relati *lib. 7. cap. 8. n. 46.* quapropter decimæ iſtæ tranſeunt ad Regem ſine aliqua obligatione dandi eleemoſynas, etiam ex ſuperfluo. Cæterùm hæc obligatio jam eſt adimpleta, quando ex cauſa decimæ iſtæ applicatæ ſunt Regibus Catholicis, nempè ad tuendum Regnum Catholicum, & ut bellum geratur contra infideles, quæ quidem ſunt cauſæ piæ. Itaque Reges Catholici non tenentur ex his decimis ad eleemoſynandum, vel exercenda alia opera pia.

30. Sed contrarium eſt tenendum cum Navarro *de Reddit. quæſt. 1. num. 94* Sarmiento *eadem tract. 3. p. cap. 5. num. 7.* nam ut ſcripſimus *d. lib. 7. cap. 8. à n. 48.* hæ Tertiæ Regales non ſunt factæ temporales, ſed adhuc remanent unitæ titulo ſpirituali Itaque Reges eas recipiùt à cumulo Eccleſiæ, & tranſeùt ad eos cum obligatione eleemoſynandi ex ſuperfluis. Deinde licet hæ tertiæ applicentur ad cauſam piam bellorũ contra hoſtes Domini, non ſequitur quod ſi aliquid ſuperfluat ex his cauſis, quia bella non ſunt, aut pauca, non ſit erogandum in eleemoſynis, & aliis operibus piis; hæc enim mens fuit Pontificis, aliàs non juſtificaretur conceſſio, ſi ſuperfluum in rebus profanis expenderetur. Denique quando fructus Eccleſiarum vacantium Regi conceduntur, dantur cum hoc onere. Fraſſo *de patron. Ind. 1. p. cap. 18. n. 34.* Ergo ſimiliter eſt dicendum in his tertiis.

31. De Commendatariis Ordinum Militarium ſimiliter diſcepratur. Prima ſententia aſſerit, non teneri ad hoc præceptum; nam Equites iſti Religioſi non ſunt, ſed laici: refert plures Garcia *de Benefic. 4. part. cap. 4. num. 6.* Diana *1. part. tract. 2. reſolut. 49.* Larrea *allegat. 64. num. 3.* quapropter hac obligatione non aſtringuntur, ut Eccleſiaſtici. Cæterùm fructus Commendarum ſunt portiones temporales, quæ dãtur pro titulo temporali, ſcilicet militiæ; idcircò ad onus dandi eleemoſynam ex ſuperfluo non tenentur. Denique ex eo quod Milites iſti diſpenſati ſunt ad conjugalẽ caſtitatem, tacitè cum eis diſpenſatum eſt, ut fructus illos in profanos uſus expendant, quia jam non ſunt Religioſi. Trullench *dict. dub. 10. num. 7.* Villalobos *in Summa, 1. part. tract. 22. difficult. 5. num. 7.* Sanchez *in Decalog. tom. 2. lib. 7. cap. 8. num. 29.* Hurtado de Mendoza *2. 2. tom. 2. diſput. 160. ſect. 7. §. 119.* Thomas Hurtado *de Congrua, lib. 2. reſolut. 2. ſect. 5. num. 780.* Diana *5. part. tract. 8. reſolut. 30. & tract. 14. reſol 94.* Araujo *de Stat. Eccleſiæ, tract. 3. quæſt. 29. dub. 3. n. 24.* Avendañus *Reſponſ. 19. num. 8. verſ. 4. tempore*, Cevallos *quæſt. 388. num. 64.*

32. Secunda ſententia affirmat teneri; nam Equites iſti ſunt Religioſi, & Commendæ Beneficia, ut latè proſequitur Thomas Hurtado *dict. lib. 2. reſol 2. num. 692.* & quamplures relati à Garcia, Diana, & Larrea *num. 31.* quare ſicut alii Beneficiati tenentur ad eleemoſynandum ex ſuperfluo, & ſimiliter Commendatarii. Ayala *in Compend. Ordin. Milit.* Rodriguez

Rodriguez *quæst. Regul. tom. 2. quæst. 57. art. 5.* Azorius *1. p. lib. 13. cap. 4. quæst. 10.* Barbosa *de univers. jur. lib. 3. cap. 7. à num. 12. & cap. 17. n. 34.*

33. In hoc dubio animadvertendum, gravem esse difficultatem, an Equites Ordinum militarium sint Religiosi, necne? Et ad hanc difficultatem aliqui distinguunt Equites Sancti Joannis ab aliis, & inquiunt, quod licèt aliqui negent esse Religiosos, Quintinus *in cap. De multa 28. de Prabend. num. 8. & num. 263.* & alii apud Garciam *de Benefic. 1. p. cap. 4. num. 1. & 5.* attamen in meliori sententia contrarium est tenendum; & asserendum esse veros Religiosos, & eorum Commendas esse Beneficia, *cap. Cùm plantare 3. de privilegiis.* Et quanvis sint manualia, adhuc propriè sunt Beneficia. Mohedanus *decis. 10. de caus. possess. & propriet.* Puteus *lib. 1. decis. 392.* Flaminius *de consid. quæst. 17. num. 3.* Garcia *d. cap. 4. num. 1.* Gonzalez *ad Regul. 8. gloss. 8. num. 61.* Barbosa *de anniv. lib. 3. cap. 7. à n. 3.* Mendo *de Ordin. Milit. dis. juris. 1. quæst. 5. num. 120.* Capponi *disceptat. 2. num. 2.* unde sequitur, Milites S. Joannis, cùm verè sint Religiosi, & eorum Commendæ Beneficia, ut cæteros Ecclesiasticos teneri ad erogandam eleemosynam ex superfluo.

34. Major verò est difficultas in aliis Commendatariis aliorum Ordinum militarium, veluti S. Jacobi, Alcantaræ, & Calatravæ, &c. Et quidem ab aliquibus Religiosi negantur, ex eo quod vorum castitatis absolutè non emittant, sed tantùm castitatem conjugalem; quapropter Religiosi non sunt, nec eorum Commendæ Beneficia, ut tenent plures relati à Sanchez *d. lib. 4. cap. 16. num. 11.* undè videtur Summum Pontificem dispensare ut redditus illos percipiant ex Commendis, ut portiones temporales, absque aliqua obligatione eleemosynandi, ut tenent recensiti *n. 31.*

35. Alteri tenent contrarium, quia eos verè Religiosos dicunt; nam licèt votum paupertatis, & castitatis absolutè non emittant, attamen habent vota essentialia, licèt restricta, sub confirmatione Sedis Apostolicæ; quare sunt Religiosi, & Commendæ Beneficia manualia. Navarrus *de reddit. quæst. 1. num. 95.* Avendañus *de Exec. 2. p. cap. 16. num. 11.* Bobadilla *in polit. lib. 2. cap. 19. n. 11.* Sanchez *dict. cap. 16. n. 1.* Garcia *d. cap. 4. num. 22.* Mendo *de Ordinib. disput. 2. quæst. 2. §. 1. à n. 21.* Hanc ob rem enentur ad eleemosynandum ex superfluo Commendarum.

36. In hac controversia dicendum, bona, seu redditus horum Equitum in duplici esse differentia. In primis si habent bona patrimonialia, & redditus aliter sibi acquisitos; tunc de his bonis rectè possunt ad libitum disponere absque aliqua speciali obligatione dandi eleemosynam, quidquid resistat Navarrus *de reddit. quæst. 3. monit. 13. num. 10.* Nam licèt ex vi voti paupertatis nullum omninò habeant illorum bonorum dominium, habent tamen liberam administrationem, simul cum licentia tacita Superiorum, ex consuetudine consequuta, ut possint tam in vita, quàm in morte de illis disponere ad libitum; quapropter ad hoc præceptum non tenentur, ut cum Rodriguez & Molina notat Sanchez *lib. 7. Decalog. cap. 8. num. 28.* Rota apud Seraphinum *decis. 587.* Thomas Hurtado *d. lib. 2. resolut. 2. sect. 2. à num. 708.*

37. Sed dices, Pius V. anno 1571. omnes licentias testandi datas Equitibus Militaribus ab Innocentio VIII. & Clemente VII. sustulisse. Ergo nec de his bonis possunt liberè disponere, præsertim per ultimam voluntatem. Verùm Sanchez cum aliis *dict. cap. 8. n. 30.* respondet hanc Constitutionem Pii V. tantùm esse intelligendam de his licentiis ex privilegio Apostolico concessis Equitibus; non verò de illis, quæ longa consuetudine concessæ sunt, prout testandi de bonis patrimonialibus, vel quasi. Cæterùm Constitutio Pii V. revocata est à Gregorio XIII. ut tenet ipse Sanchez *ubi proximè*, Thom. Hurtado *dict. resolut. 2. sect. 2. num. 716.*

38. Erit ergo quæstio in redditibus, & fructibus Commendarum: & in eis hanc obligationem dandi eleemosynam ex superfluo, habere Commendatarios negavit Sanchez *d. cap. 8. à num. 28.* Sed contrarium est tenendum; nam licèt stemus in sententia asserente, non esse Religiosos, attamen negandum non est esse personas Ecclesiasticas, viventes sub certis regulis à Summo Pontifice præscriptis ad propagandam, vel defendendam Fidem Catholicam. Mena *Var. lib. 2. quæst. 21. num. 215.* Garcia *d. cap. 4. num. 21.* Larrea *allegat. 64. num. 4.* Mendo *ubi supra, num. 22.* Undè recipiunt redditus illos, non ut temporales, sed ut Ecclesiasticos, & consequenter sub hac obligatione dandi eleemosynam ex superfluo. Deindè ex eo, quod dispensati sint ad castitatem conjugulem, non ideò, dispensati sunt ad expendendos hos redditus ad libitum; ex una enim dispensatione non sequitur altera distincta dispensatio, *cap. 1. de filiis Presbyt.* ubi DD. Diana *7. p. tract. 10. resolut. 6.* quin potius admittere duo specialia jure interdictum est, *l. 1. C. de dot. promiss.* ubi communiter Scribentes. Decianus *lib. 3. cons. 74. num. 5.* Gratianus *discep. cap. 520. n. 10.* Menochius *de præsump. lib. 1. quæst. 21. num. 3.* Ergo ex eo quod sint dispensati ad matrimonium, non sequitur quod sint dispensati ad erogandos hos fructus ad usus profanos: Cæterùm in Ordinibus militaribus datur forma, quomodo redditus Commendarum sunt expendendi, ne pro libito expendantur. Rota apud Seraphin. *decis. 187.* Azorius *Inst. Mor. 2. p. lib. 12. cap. 11. quæst. 5.* Turrianus *2. 2. disput. 82. dub. 10. vers. Quarto rursus.* Quare constat, non esse Equites dispensatos, ut pro libito expendant. Ergo semper remanent sub obligatione istâ dandi eleemosynam ex superfluis.

39. Sed an Equites isti graviter peccent expendendo residuum horum reddituum in usus profanos, prout alii Ecclesiastici? Negavit Bonacina *dict. disput. 4. punct. 2. propos. 3. num. 24.* dicens tantùm venialiter peccare: dat rationem, quia Equites isti non tam strictè obligâtur ad dandam eleemosynam ex superfluis redditibus, sicut alii Ecclesiastici. Et confirmatur, quia Equites isti illos non percipiunt aliquo titulo spirituali, sed temporali, nempè militiæ; quare in Equitibus non est tam stricta obligatio, quàm in aliis Ecclesiasticis, & consequenter tam graviter non peccabunt.

40. Verùm Bonacinæ doctrinam non admitto; nam, ut diximus, licèt Equites isti non sint propriè Religiosi, sunt tamen personæ Ecclesiasticæ, viventes sub certis regulis à Pontifice approbatis, ut tenent relati *num. 31.* Zerola *in praxi, verbo Commendatarii, num. 1.* Valasco *consult. 14. num. 8.* Tum & titulus percipiendi non est temporalis, sed spiritualis, nempè defensio fidei, & propagatio, qui est formalis, militiæ verò materialis, *cap. In fidei favorem. 5. de hæret. in 6.* Quamobrem sicut cæteri Ecclesiastici obligantur ad expendendum superfluum, simili obligatione Equites isti. Ergo sicut illi peccant graviter expendendo superfluum ad usus profanos, similiter Equites isti. Cæterùm redditus Commendarum semper remanent Ecclesiastici, & ideo non gabellantur. Bobadilla *in Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 264.* Mena *Var. lib. 1. quæst. 21. num. 105.* Diana *1. p. tract. 2. resolut. 49.* Sed quoties redditus Ecclesiastici expenduntur in usus profanos, est peccatum grave. Ergo quoties Commendatarii eos malè expendent, lethaliter peccabunt.

41. Poterunt tamen Equites isti excusari à culpa gravi, quando materia fuerit parva, datur enim in hac materia parvitas. Thomas Hurtado *dict. lib. 2. resolut. 2. subresolut. 5. num. 619.* sicut ob hanc causam cæteri Ecclesiastici excusantur. Sed hæc parvitas non est li-

branda prout in materia furti, ſed longè major, eóque major ſit portio Beneficiati, aut Commendatarii, & plus ad congruam ſit neceſſarium, attentis circumſtantiis. Molina *de Juſt. tract. 2. diſput. 144. num.* 20. Res quippè committenda arbitrio viri prudentis, & timorati, ut decidat quæ ſit parvitas materiæ, attenta qualitate perſonæ, pauperum neceſſitatum, copiæ redditum, defectus ornamentorum, & cultus divini. Hurtado *ubi proximè, num.* 630.

42. Aliam tamen regulam ad hanc parvitatem agnoſcendam præſtitit Coninch *de act. ſpirit. diſput.* 27. *dict.* 11. *num.* 193. dicens illam partem eſſe notabilem, ut ſi quis redditum tertiam, quartam, aut quintam partem in res profanas expenderit. Quæ quidem regula reprobatur à Cardinali Delugo *dict. diſp.* 4. *ſect.* 3. *num.* 42. Hurtado *dict. ſubreſolur.* 5. *num.* 621. Id enim totum arbitrio prudentis committendum in his Commendatariis, ac in aliis Eccleſiaſticis.

CAPUT III.

De Eccleſiaſticis, quos hoc præceptum dandi eleemoſynas ex ſuperfluo adſtringit.

SUMMARIUM.

Aliqui dicunt Summum Pontificem teneri ad hoc præceptum dandi eleemoſynam ex ſuperfluo, ſed poſſe ſecum diſpenſare, n. 1. *Sed explicantur, n.* 2. *Tenetur ad hoc præceptum ex vi directiva; & ratione ſcandali, num.* 3. *Laudantur Pontifices adimplentes hoc præceptum, ibid.*

Cardinales ad hoc præceptum tenentur, & de eorum congrua. Explicatur Filliucius, n. 4. *& 5. Et ex aliis officiis non tenentur, n.* 6.

Similiter obligantur Patriarchæ, & quotidie alere tenentur duodecim pauperes, n. 7.

Archiepiſcopi, & Epiſcopi ad hanc obligationem aſtringuntur, decenti congruâ ſibi reſervatâ, n. 8.

An conſultius ſit Epiſcopis declinare ad auſteritatem? Prima ſententia affirmat, num. 9. *Explicatur Tridentinum ſeſſ.* 25. *de Reformat. cap.* 1. *Referuntur rationes hujus ſententiæ, à num.* 11. *Secunda negat, & fundatur, à n.* 15.

Hæretici dicunt Eccleſiaſticos vivos non poſſe habere aliqua bona, n. 17. *Refelluntur, à n.* 18. *Explicatur Matthæus cap.* 10. *ibid. & n.* 19.

Reſolvitur principalis difficultas, à n. 21. *Quando ſunt extrema, aut graves neceſſitates ſubditorum, Epiſcopi, & alii Prælati tenentur declinare ad auſteritatem, num.* 25. *Et quid hodie obſervandum ſit, num.* 26.

An in Hiſpania Epiſcopi gravati ad tertiam partem fructuum pro penſione, teneantur dare eleemoſynam ex ſuperfluis? Negant aliqui, n. 27. *Sed contrarium defenditur, n.* 28.

An quando Epiſcopi non habent ſufficientes reditus, debeant ex patrimonio eleemoſynari? Affirmat Turrianus, n. 29. *Explicatur, n.* 30.

Hæc obligatio eleemoſynandi ex ſuperfluis redditibus, non ſolùm tenet Epiſcopos creatos ex Clericis ſecularibus; ſed etiam ex Regularibus. Sed an iſti, ſi malè expenderint, teneantur ad reſtitutionem? Affirmant aliqui, n. 31. *alteri negant. n.* 32.

Ad reſolutionem exigitatur quæſtio, an Epiſcopus Regularis liberetur à voto paupertatis? Explicatur caput de Monachis 3. 16. quæſt. 1. *n.* 33.

Ponitur ibi ſententia negativa, & fundatur, à num. 34. *Alteri affirmant, à n.* 36. *Explicatur caput* Statutum 1. 18. quæſt. 1. *Reſolvitur, à n.* 38.

An quando Regularis ſit Epiſcopus, de facto diſpenſet Summus Pontifex cum eo in voto paupertatis? Negant aliqui, n. 39. *Alteri affirmant, n.* 40. *Sed late diſceritur, à n.* 41. *Reſolvitur teneri ad reſtitutionem, n.* 46.

Religioſus renuntians legitimè, factus Epiſcopus probabiliter poteſt repetere, n. 47.

Regularis habens beneficia Regularia, vel ex diſpenſatione ſeculeria, nequit ſuperfluum ex redditibus ad uſus profanos expendere, n. 48. *Et quid quando in perpetuum illi beneficium daretur? Et tunc tenetur ut alii Beneficiati, à n.* 49.

Si Religioſus ex benignitate Eccleſiæ habuerit aliqua bona patrimonialia, nequit ad libitum expendere, num. 51.

1. IN hoc capite incipiendum eſt à Capite Eccleſiæ, id eſt à Summo Pontifice. Et DD. aliqui dicunt, Pontificem teneri ad hoc præceptum erogandi ſuperfluum ex redditibus pauperibus, vel aliis operibus piis; nam præceptum hoc eſt divinum, & inſimul naturale, quod Pontifex obſervare tenetur; ſed tamen admittunt, ex cauſa poſſe ſecum diſpenſare. Sotus *lib.* 10. *de Juſt. quæſt.* 4. *art.* 3. Sanchez *d. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 4. *à n.* 3. Diana 5. *p. tract.* 7. *reſolut.* 28.

2. Nos verò hunc explicandi modum admittere non poſſumus, nam ut ſuprà ſcripſimus, hoc præceptum de jure poſitivo eſt, & ab Eccleſia impoſitum, & ita reſolutiò petenda eſt ab illa quæſtione, an Princeps ſuis propriis legibus obligetur? De qua Mendoza *de Pact. lib.* 1. *quæſt.* 1. Morla *in Empor. ad tit. de legib.* 1. *part. quæſt.* 1. Oſuald. *ad Donellum, lib.* 7. *comment. cap.* 2. *lit. M.* Almaya *obſervat. lib.* 1. *cap.* 10. Balboa *in cap. de pact.* 1. *p. à num.* 26. Becanus *cap.* 6. *de legibus, quæſt.* 12. *num* 2. Suarez *de legibus, lib.* 3. *cap.* 35. *per tot.*

3. De his tamen accipiam quæ neceſſaria ſunt ad reſolutionem: & aſſero Pontificem teneri ad dandas eleemoſynas ex ſuperfluo redditûm Eccleſiaſticorum, ad obſervantiam ſuæ legis, ex vi directiva. Ratio eſt, nam cùm Pontifex ſit totius Eccleſiæ Summus Prælatus, & piiſſimus pater pauperum, materia eſt communis cùm cæteris Prælatis inferioribus, & aliis Eccleſiaſticis, & ejuſdem rationis: & quoties materia eſt communis, & ejuſdem rationis cum ſubditis, Princeps ex vi directiva ſuæ legis obligatur, *l. Digna vox* 4. *Cod. de legib. l.* 3. *Cod. de teſt. l. Ex imperfecto* 23. *ff. de legat.* 3. *cap. Juſtum* 2. *diſt.* 9. *cap. Cùm omnes* 6. *de Conſtit.* Covarruv. *in cap. Alma, 1. part. §.* 1. *num.* 5. Madera *Animadverſ. cap.* 35. Fachineus *controverſ. lib.* 1. *cap.* 2. Ergo Summus Pontifex tenetur ex vi directiva ſuæ legis dare pauperibus, aut aliis operibus piis ſuperfluum ex redditibus Eccleſiaſticis. Ex alio enim capite probatur; nam Princeps ratione ſcandali tenetur ad obſervantiam ſuæ legis. Bonacina *de legib. diſput.* 1. *queſt.* 1. *punct.* 5. *num.* 11. *&* 12. Aſt graviſſimum ſcandalum fuiſſet Summum Pontificem ſuperfluere, & in uſus profanos bona illa expendere, & non operà miſericordiæ exercere. Ergo ratione ſcandali tenetur Pontifex ad hoc præceptum. Et confirmatur; nam præceptum tollendi ſcandalum, eſt de jure Divino, & naturali, *cap.* 2. *de præſumpt. cap. Qui ſcandaliz averit* 3. *de reg. jur.* Hieronymus, & Gloſſa *ad Matth. cap.* 18. Cùm ergo Pontifex his juribus ſubjiciatur, ratione ſcandali ad hoc præceptum tenetur. Quamobrem maximis laudibus extolluntur Benedictus XI. Nicolaus IV. Pius IV. & Pius V. & alii Pontifices maxima

xima cura hoc præceptum obſervantes. Barboſa *lib.* 3. *cap.* 17. *à num.* 46. Thomas Hurtado *dict. lib.* 2. *reſol.* 2. §. 1. *num.* 237.

4. Cardinales habentes beneficia Eccleſiaſtica ad hanc legem tenentur, ſibi congruâ reſervatâ. Sed quæ iſta ſit? Filliucius *in Appendice*, *tract.* 41. *cap.* 7. *n.* 21. ſcripſit non excedere Cardinalem, ſi pro congrua quohber menſe mille aureos expendat: neporem Pontificis non excedere, ſi tantumdem: Vicecancellarium, Camerarium, vel Vicarium Papæ exceſſum non habere, ſi qualibet hebdomada expendant quingentos aureos. Sed Delugo *d. diſp.* 4. *ſect.* 4. *n.* 57. hanc taxam ad intentum non admittit, quia Filliucius non loquitur, niſi ad obtinendam pluralitatem Beneficiorum, quod quidem diverſum eſt; nam ad illam cauſam ſumenda eſt ratio decentis ſuſtentationis, ex variis cauſis, nempè nobilitatis, aut litteraturæ, aut alterius habilitatis, ad decorem, & utilitatem Eccleſiæ: tum conſideranda quæ neceſſaria ſunt ad eleemoſynas elargiendas. Aſt in præſentiarum agimus de congrua, quæ neceſſariò eſt expendenda à Cardinali, ut ex ſuperfluis eleemoſynas eroget, aut alia opera pia faciat, ut benè docet ipſe Delugo, Thomas Hurtado *dict. lib.* 2. *reſolut.* 2. §. 3. *num.* 263. Garcia *de Benefic.* 11. *part. cap.* 5. §. 2. Sanchez *conſ. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 6. *num.* 19.

5. Idcircò dicendum, hanc congruam arbitrio boni viri eſſe relinquendam, prout tempora, & occurrentiæ negotiorum ſuperveniant, ſervata ſemper ſuſtentatione, ſummoperè inſpecto Tridentino *dict. ſeſſ.* 25. *de Reformat. cap.* 1. Delugo *dict. ſect.* 4. *num.* 60. qua quidem à Cardinali reſervata, reliquum pauperibus elargi tenetur, aut in alia opera pia expendere.

6. Si verò Cardinalis aliqua habuerit officia diſtincta, veluti Nuntiaturæ, vel alia ad quæ à Pontifice deputetur, & ex eis ſalaria, aut aliquos proventus perceperit, de his, tanquam de bonis patrimonialibus, ad libitum diſponet, non verò ex redditibus Eccleſiaſticis ratione officii ampliùs ſuſcipiet; id enim ad reatum expendet, ut proſequitur Thomas Hurtado *dict.* §. 3. *à num.* 267.

7. Patriarchæ etiam ad hanc obligationem tenentur. Tum & eis additur obligatio quotidie alendi duodecim pauperes, ut ſcripſit Narbona *de Appellat.* 2. *part. fundament.* 1. *num.* 16. Quod quidem obſervatum vidimus à Noſtris Archiepiſcopis Toletanis, utpotè Primatibus, & Patriarchis Hiſpaniæ à tempore D. Ildephonſi, ut notat Narbona ex Mariana *de Rebus Hiſpaniæ*, *lib.* 6. *cap.* 10.

8. Archiepiſcopi, & Epiſcopi ſimiliter ad hanc obligationem tenentur, ut probatur ex multis juribus adductis à Gratiano 12. *quæſt.* 1. *cap. Fratrem* 6. *diſt.* 86. Concilium Aurelianenſe I. *cap.* 6. & V. *can.* 20. Tridentinum *dict. ſeſſ.* 25. *cap.* 1. Idque certiſſimum, decenti congruâ ſibi reſervatâ. Verùm quæ iſta ſit, arbitrio prudentiſſimi viri, & timorati relinquitur. Debet enim eſſe decens ſecundùm dignitatem, redditus, morem terræ, & majeſtatem illam neceſſariam ad reverentiam, & obedientiam Epiſcopo præſtandam, ut latè proſequitur Thomas Hurtado *dict lib.* 2. *reſolut.* 2. §. 4. *num.* 287. Reginaldus *in praxi for. lib.* 30. *num.* 69. Azorius 2. *part. lib.* 7. *cap.* 8. *quæſt.* 1. *verſ. At enim*, Urrutigoyti *de Eccleſ. Cathed. cap.* 6. *n.* 126.

9. Verùm in re dubitandum, an expedientius, & conſultius ſit, ut Epiſcopi, & alii Prælati Eccleſiaſtici ad auſteritatem declinent, vel ad magnificentiam, & ſplendorem, ut indè dignitas Epiſcopalis præfulgeat, & magis revereatur, & obediatur. Prima ſententia aſſerit conſultius eſſe, ut Epiſcopus ad auſteritatem declinet, & probatur ex Tridentino *ſeſſ.* 25. *de Reformat. cap.* 1. ubi ſic decrevit: *Optandum, ut ii qui Epiſcopale miniſterium ſuſcipiunt, quæ ſuæ ſunt partes agnoſcant, ac ſe non ad propria commoda, nec ad divitias, aut luxum, ſed ad labores, ſeu ſollicitudines pro Dei gloria vocatos eſſe intelligant. Nec enim dubitandum eſt, Fideles reliquos ad religionem, innocentiamque facilius inflammandos, ſi Præpoſitos viderint non ea quæ mundi ſunt, ſed animarum ſuarum, ac cœleſtem patriam cogitantes. Hæc enim ad reſtituendam diſciplinam Eccleſiaſticam præcipua eſſe, Sancta Synodus animadvertens, admonet Epiſcopos omnes, ut ſæpè ea ſecum meditantes, factis etiam ipſis, ac vitæ actionibus, quod eſt veluti perpetuum quoddam prædicandi genus, ſe inmeri ſuo conformes oſtendant; in primis verò ita ſuos mores componant, ut reliqui ab eis frugalitatis, modeſtiæ, continentiæ, ac (quæ nos tamoperè commendat Deo) ſanctæ humilitatis exempla petere poſſint. Quapropter exemplo Patrum noſtrorum in Concilio Carthaginenſi, non ſolùm jubet, ut Epiſcopi modeſta ſupellectili, & menſa, ac frugali victu contenti ſint, verùm etiam in reliquo vitæ genere, ac tota ejus domo caveant, ne quid appareat, quod à ſancto hoc inſtituto ſit alienum, quòdque non ſimplicitatem, Dei zelum, ac vanitatem, & contemptum præ ſe ferat.*

10. Hæc enim verba Concilii apertè probant hanc ſententiam, quæ quidem licèt aliqui interpretentur de honeſtate, & decentia; attamen de hoc minat ut Valerus *de different. utriſque for. verbo Beneficium*, *num.* 5. aſſeritque præceptum eſſe. Cùm ergo ad auſteritatem declinare præceptum ſit Concilii, multò magis aſſerendum, expedientius, & conſultius eſſe Epiſcopos, & alios Prælatos Eccleſiaſticos ad auſtetitatem declinare debere.

11. Cæterùm ea potiſſima eſt ratio, ut Epiſcopi majeſtate, & divitiis fulgeant, ut dignitas Epiſcopalis magis timeatur, & revereatur, & ſubditi majori expectatione, & reverentia obediant: ſed ex auſteritate, & humilitate major reverentia, & timor in ſubditis oritur, ut oſtendit Concilium jam relatum. Tum etiam Petrus, & Paulus, & cæteri Apoſtoli, abſque auro, & argento, verùm nudis pedibus incedentes, victu, & tegumento contenti fuêre: & Paulus 1. *ad Timoth. cap.* 6. ſcribit, quod reverentiam, timorem, & obedientiam omnium fuerunt conſequuti. Undè Bernardus ad Eugenium ſic ſcripſit: *Tu Paſtor procedis deauratus, tam multa circumdatus varietate. Oves quid hoc capiunt? Si auderem dicere, demonum magis, quàm hominum paſcua hæc decent.* Ergo conſultius erit Epiſcopis, ut parſimoniâ, & frugalitate utantur, quàm ſplendore majeſtatis.

12. Rurſus, ſi Epiſcopi in curiis, numeroſâ familiâ, & ſplendore vivant, ut Principes ſeculares vitam agent; iſti enim ad majeſtatem, & decorem illa portant. Hoc autem modo vivere indecorum eſt ſanctitati, & ſimplicitati recti, & honeſti Prælati: undè *Luc. cap.* 16. dicitur: *Quod hominibus altum eſt, abominatio eſt apud Deum.* S. Jacobus *cap.* 2. *à verſ.* 2. Ergo conſultius, & expedientius erit, ut Epiſcopi ad auſteritatem declinent, vivantque in ſobrietate, parſimoniâ, & frugalitate.

13. Denique exemplis demonſtratur, nam D. Martinus, Auguſtinus, & Exuperius, & alii quoque ſanctiſſimi Prælati in magna frugalitate, & ſobrietate vixerunt, & ob id maximè laudati. Nec obliviſcendus eſt Moyſes, de quo diſertiſſimè Philo *lib.* 1. cujus verba tranſcripſit Barboſa *de offic. Epiſcop.* 1. *part. tit.* 2. *gloſſ.* 7. *num.* 6. & noſtro vernaculo ſermone Marquez *en ſu Governador*, *lib.* 1. *cap.* 16. §. 2. ſic: *Solo eſte Principe no ſapo cargar tributos ſobre los vaſſallos; no junto immenſos teſoros, no ſuſtento à quenta de el pueblo gran caſa; ſolo ſe moſtro Rey en la fortaleza de el animo, en la templanza de la vida, en el cuidado de el' govierno, en el ſufrimiento de los trabaxos, en*

la juſticia de las ſentencias. Y porque no puſo los ojos en enriquecer aquſta de miſerables, ni le fue moleſto con impoſiciones, gallo al cielo, y la tierra, al aire, al fuego, al mar por tributarios. Que animal ſe moſtro rebelde à ſu Imperio? Que elemento dexo de obedecerle mandado? Todo lo mereciò quien poſt huir de Regnos tragicos, dexo el de Egypto en la niñez, y puſo los ojos en la virtud.

14. Hinc liber conſiderare hos Sanctos viros à Deo datos, quammaximè frugales, & ſobrios fuiſſe, ut ſuam obligationem adimplerent, ut inde cognoſcamus, Prælatos maximos fieri, non ex abundantia, & ſplendore, ſed ex auſteritate: quapropter id conſultius, & expedientius eſt. Tenent Toletus *in Summa, lib. 5. cap. 4. num. 17.* Gerſon *integr. tract. de temperant. & modeſt. Prælat. 2. part. ſuor. oper.* Barboſa *dict. tit. 2. gloſſ. 7. à num. 12.* Villaroël. *Goviern. Eccleſiaſt. 1. part. quæſt. 2. art. 3. à num. 11.* Thomas Hurtado *dict. reſol. 2. §. 4. num. 300.* Lorca *in Vita Illuſtriſſimi Tapiæ, lib. 1. cap. 10. §. 3.*

15. Secunda ſententia tenet contrarium, & probatur *ex cap. Cùm Apoſtolus 6. de cenſib.* ubi Concilium Lateranenſe taxans evectiones, ſeu ſarcinas, quæ ferri poſſunt ab Archiepiſcopo, Epiſcopo, vel Cardinali ſuas Eccleſias viſitante, ſic decrevit. *Statuimus, quod Archiepiſcopi Parochias viſitantes, pro diverſitate Provinciarum, & facultatibus Eccleſiarum quadraginta vel quinquaginta evectionum numerum; Epiſcopi autem viginti vel triginta, Cardinales vigintiquinque hanquam excedant.* Quod confirmavit Clemens III. *in cap. Quod ad quorundam 7. de exceſſib. Prælat.* Quæ quidem decreta licèt ſint ad reformationem, adhuc demobſtrant non ex auſteritate, ſimplicitate, & abſtinentia Epiſcopos, & alios Prælatos Eccleſiæ vivere oportere, ſed ex magnitudine, & ſplendore congruenti ſuæ dignitati; majorem enim majeſtatem deſignat Concilium Tricenſe ſub Leone IV. *cap. 17.* cujus verba dat Thom. Hurtado *dict. §. 4. num. 302.* Undè ſequitur, congruentius eſſe declinare ad majeſtatem, ſeu ſplendorem, ne dignitas Epiſcopalis aſpernatur.

16. Rurſus id probatur exemplo Gregorii Magni, adducto à Baronio anno 603. qui quidem acriter reprehendit Paſchalem Epiſcopum Neapolitanum, eo quòd uno, aut duobus ſervitoribus contentus è domo exiret, ita ut apud ſuos tanquam fabula eſſet, & extraneis vilis, & contemptibilis fuiſſet: quod quidem evenire potuiſſet cuilibet Epiſcopo, ſi declinaret ad auſteritatem, jamque abſque familia incederet, abſque curribus, & evectionibus: quapropter ſplendidè ſe gerere debet, licèt non pompaticè, ne ſecularitatem redoleat; quare uti debet fulgidis, licèt honeſtis veſtimentis, *cap. Omnis jactantia 1. 21. quæſt. 4. cap. Clerici 15. de vit. & honeſt. Clericor.* Tum tria, aut quatuor fercula diverſa ſumere, in diebus ſolemnioribus ſex, aut ſeptem, prout aliis clariſſimis viris conceſſum eſt, *l. 1. §. Mulier, l. Habitatio 4. ff. de ventr. inſpiciend.* Tum domum, & familiam ornatam habere decoratis, & honeſtis veſtimentis, quod congruentius videtur. Ergo hoc tenendum. Ancharanus *in Clement. Ad noſtram, de Cenſib. num. 11.* Selva *de Benefic. 7. p. num. 1.* Alzedo *de præxcell. Epiſcop. cap. 5. à num. 28.* Fileſacus *de Sacra Epiſcop. authorit. cap. 16. & cap. 6. à num. 128.* Bobadilla *in polit. lib. 1. c. 3. n. 44.*

17. In hoc dubio animadvertendum, hæreticos magnoperè tenere, Eccleſiaſticos viros nullo modo poſſe habere aliqua bona, nec divitias, Apoſtolorum exemplo nulla bona, nec poſſeſſiones habentium. Hujus hæreſis primi inventores fuerunt Vadiani; ſive Anthropophormitæ, hac occaſione ab Eccleſia diſcedentes, ut refert D. Auguſtinus *lib. de hæreſibus, cap. 50.* Affirmabant hæretici iſti, non licere Epiſcopis divitias poſſidere, cùm divites eos viderent. Poſt iſtos ſurrexêre Vvaldenſes, ſive pauperes Lugduni, aſſerentes Sacerdotes pauperes eſſe debere, & eleemoſynis ſolùm contentos. Æneas Sylvius *de orig. Bohem. cap. 35.* Sequuti ſunt hunc errorem Marſilius Paduanus, Joan. Vvicleff. & tandem Martinus Lutherus; ſuadens Principibus ſecularibus, ut bona Eccleſiarum, & Eccleſiaſticorum abriperent, prout in multis Provinciis fecerunt. Nicolaus Lemaiſtre *de bon. Eccleſiaſt. à cap. 6.* Ribadeneira *hiſt. Eccleſiaſt. de Ingalat. lib. 1. cap. 31. & 39.*

18. Verùm hæreſis iſta ex multis refellitur. Et in primis in lege veteri Decimæ Levitis fuerunt deſignatæ. *Joſue cap. 21.* Tum quia licèt in partitione terræ promiſſionis Levitæ agros non habuerint, *Num. cap. 18. Deut. cap. 10. Joſue cap. 13.* habebant tamen urbes, & ſuburbana ad pecora paſcenda: deinde agros, & vineas emere poterant, ut conſtat *Joſue cap. 21. Num. cap. 35. Levit. cap. 25.* Becanus *in Analogia utriuſq; Teſtament. cap. 7. quæſt. 6. à num. 5.* Lemaiſtre *de bon. Eccleſ. à cap. 7.* Quod quidem optima ratione extendendum ad Epiſcopos, & Sacerdotes novæ legis, qui majoribus laboribus ſunt obnoxii. Cæterùm Chriſtum Dominum ad alendam ſuam pauperem Diſcipulorum Scholam, pecuniam aliquam habuiſſe conſtat *Joan. cap. 4.* ubi Diſcipuli abierunt in civitatem, ut cibos emerent: quod etiam ab eis eſt adſervatum, ut ex aliquibus teſtimoniis probat Caſtro *verbo Apoſtoli, hæreſi 2.* Neq; obſtat Matthæus *cap. 10.* ibi: *Nolite portare aurum, nec argentum, nec pecuniam in zonis veſtris*; quia interdictum illud fuit temporarium, ut in illa miſſione experirentur divinam curam, dum viderent ſe nihil ferentes ſufficienter neceſſaria habuiſſe, ut explicat Caſtro *dict. hæreſi 2.*

19. Tum licèt alii negent hanc prohibitionem fuiſſe temporariam, & ſolùm ad miſſionem in terram promiſſionis ante mortem Domini & firment fuiſſe perpetuam ad omnem miſſionem, Chryſoſtomus *homil. 33.* Ambroſius *lib. 9. in Luc.* Auguſtinus *lib. 2. de conſenſ. Evang. cap. 30.* & mordicùs hanc ſententiam defendat Maldonatus *in d. cap. 10. num. 9.* Attamen dicendum, illud præceptum non fuiſſe, ſed tantùm conſilium, ut cum D. Auguſtino tenet Caſtro *ubi proximè*: quapropter teſtimonium illud non facit pro hæreticis.

20. Denique Chriſtus Dominus non interdixit ſuam Eccleſiam, & Eccleſiaſticos bona habere, quin potiùs contrarium viſum eſt à tempore S. Sylveſtri Sanctiſſimi viri, ubi plura bona, & poſſeſſiones habere cœperunt, ut contra Lutherum tenet Illeſcas *Hiſt. Pontifical. lib. 2. cap. 1. fol. 66.* Platina *in act. S. Sylveſtri, cap. Conſtantinus 8. diſt. 96.* Covarr. *var. lib. 4. cap. 16. num. 8.* Cevallos *quæſt. 345.* Bobadilla *Polit. lib. 2. cap. 17. num. 11.* Diana *8. p. tract. 8. reſolut. 136.* Quæ quidem retinere, & non alienare abſque gravi cauſa, & ſolemnitatibus intervenientibus, multis decretis ſtatutum eſt, ut per Gratianum *12. quæſt. 2. & tot. tit. de Rebus Eccleſ. non alien.* Concilium Antiochenum *cap. 25.* Ancyranum *cap. 15.* Carthaginenſe IV. *c. 32.* Carthag. V. *can. 4.* Hiſpalenſe I. *cap. 1.* Tolet. IV. *can. 32.* Agathenſe *cap. 49. & 51.* Moguntinum ſub Arnulfo Imperatore *cap. 12.* Romanum ſub Symmacho VIII. Synod. *c. 15.* Aurelianenſe III. *c. 19.* & tenent PP. Ambroſius *epiſt. 32.* Chryſoſtomus *hom. 37. ad Populum Antioch.* Auguſtinus *ſerm. 1. & 2. de communi vit. Cleric.* Gregorius *lib. 4. epiſtol. 33.* Ergo rectè Eccleſia, & Eccleſiaſtici habent bona, & poſſeſſiones, nec aliud deſiderium hæreticorum eſt, niſi paupertate Eccleſiam noſtram deſtruere, ut contra eos decrevit Concilium Conſtantienſe *ſeſſ. 8.* Caſtro *dict. hær. 2.* Bellarminus *de Clericis, lib. 1. cap. 25. dub. 4. & cap. 26.* Lantmeter. *de ver. cleric. vit. & diſciplin. lib. 2. cap. 56. & cap. 42.* Mancinus *de jur. fact. differt. 5. cap. 13.*

Petr.

Pert. Gregorius *de Reſcript. lib.* 1. *cap.* 27. Robertus *lib.* 2. *rer. judicat. cap.* 2. Lemaiſtre *de bon. Eccleſiaſt. à cap.* 12. Retes *de donat. cap.* 12.

21. Ex his clarè infertur, Epiſcopos, & cæteros Prælatos Eccleſiæ bene habere, & poſſidere decimas, poſſeſſiones, & alios redditus, & in ſimul poſſe expendere quidquid fuerit neceſſarium ad decentiam, & congruentem ſplendorem ſuæ dignitatis, nec teneri ad nimiam frugalitatem, & auſteritatem, quin potius ſi ad nimietatem exceſſerint, reprehenſione ſunt digni, ut fecit Gregorius Magnus. Unde eleganter Alex. VI. reſcribens Venerabili Ximenio Archiepiſcopo Toletano, ſic apud Quintanillam *en el Eſpejo de Prelatos, lib.* 1. *cap.* 18. aiebat: *Amado hixo: ſalud, y Apoſtolica benedicion. La Santa, y Vniverſal Igleſia (como entendemos que no lo ignorais) à ſemexanza de la celeſtial Ieruſalem, es hermoſeada con muchos y diverſos ornatos (ſegun la diverſidad de los eſtados) en los quales ſe puede errar, aſſi por demaſia y exceſſo, como en defecto y falta, guiendo muchos de ellos. Agradable es à Dios y loable la decente obſervancia y uſo de cada eſtado, y aſſi qualeſquieras perſonas, principalmente los Prelados de la Igleſia, deben trabaxar y procurar a que como en la vida, y coſtumbres, y manera de proceder, aſſi en el andar, no parezcan ſobervios con el mucho faſto, ni ſuperſticioſos en el demaſiado deſprecio: como ſea verdad que con lo uno y con lo otro la autoridad de la diſciplina Eccleſiaſtica ſe embilezca. Por loqual os amoneſtamos, y exortamos, que pues la Silla Apoſtolica os ha levantado de eſtado inferior à la dignidad Arçobiſpal, de la manera que entendemos que vivais en lo interior de la conciencia para con Dios (de que nos gozamos mucho) aſsi en lo exterior trabaxeu de aver os, y guardar el orden conforme à la decencia de vueſtro eſtado: conviene à ſaber en habito, y familia, y aſsi en las demas coſas que convienen al decoro de la dignidad.* Bulla expedita eſt 5. Decembris 1495.

22. Undè cognoſcitur, minimè Prælatum debere declinare ad nimiam auſteritatem, ita ut dignitas vileſcat; ſed debere obſervare decentiam ſuo ſtatui, & dignitati congruentem. Erit ergo quæſtio, an congruentius, & conſultius ſit declinare ad frugalitatem, & auſteritatem intra limites decentiæ, & eo modo, ne dignitas deſpiciatur? Et affirmandum videtur cum Doctoribus primæ ſententiæ, quibus addendi Molina Carth. *Inſtruct. Sacerdot. tract.* 2. *cap.* 13. & 14. Marquez *in ſuo Gubernat. lib.* 1. *cap.* 25. §. 4. *fol. mihi* 150. ibi: *Quiero dezir, que los Gobernadores, eſpecialmente Eccleſiaſticos, han de profeſſar auſteridad de vida, y no han de ſer placenteros, ni joviales de condicion, porque ſi ſe les paſſa todo el tiempo en flor, de neceſſidad relaxaran el gobierno, que ha menester gran ſeveridad para acudir à la reformacion, y emienda de las coſtumbres. Sera pues el Miniſtro grave en las palabras, meſurado en los ſemblantes, no riſueño, ni de ojos inquietos, de mirar baxo, de andar ſoſegado, en el plato parco, en el habito honeſto, que no parecan bien galas, ni olores, en quien ha de atraher con el de ſu fama.*

23. Sed tamen hanc ſententiam non facilè admitto, niſi in his Prælatis, qui maximis virtutibus condecorantur, prout in exemplis SS. Martini, & Auguſtini diximus, quibus addendi Baſilius magnus, & D. Gregorius Nazianzenus, quorum ipſe frugalitatem deſcripſit *carmine* 1. *de Rebus ſuis.* In his viris tantis virtutibus inſignibus, auſteritas, & frugalitas ipſa maximè lucet, nec dignitas in eis deſpicitur, quia in eis quælibet geſta ſpiritu Dei agi conſiderantur: ut Apoſtoli primi prælati Eccleſiæ fecêre, quorum virtutes, & miracula omnibus nota, qui etiam nudi, pauperes, & abjecti totum mirabundum mundum reliquerunt, & ſuas Prælaturas in graviſſimâ dignitate, & honore. Quis enim audiet Paulum 1. *ad Cor. cap.* 4. ſic loquentem: *Nos ſtulti propter Chriſtum, vos autem prudentes in Chriſto: nos infirmi, vos autem fortes: vos nobiles, nos autem ignobiles, uſque in hanc horam & eſurimus, & ſitimus, & nudi ſumus, & laboramus operantes manibus noſtris: maledicimur, & benedicimus: perſequutionem patimur & ſuſtinemus: blaſphemamur, & obſecramus, tanquam purgamenta hujus mundi facti ſumus, omnium peripſema uſque adhuc.* Et nullus exiſtimet Sanctos Apoſtolos ſimili ignominiâ prælaturas ſuas viles effeciſſe, ſed revera tanquam ſplendidiſſimæ ſteliæ totius Eccleſiæ eas lectiſſimè illuſtrarunt. Quapropter cùm Joan. *Apocalyps. cap.* 12. *verſ.* 1. vidit mulierem, nempe Eccleſiam, & in capite coronam ſtellarum duodecim habentem, pro ſtellis duodecim Apoſtoli intelligûntur totam Eccleſiam illuſtrantes, ut interpretatur Cornelius à Lapide 1. *ad Corinth. cap.* 15. *verſ. Sed reſurrectio.* Ergo quando Prælati magnis virtutibus condecorantur, benè ad auſteritatem poterunt declinare.

24. Si verò in Prælato non adſint ſingulariſſimæ virtutes, ad auſteritatem non eſt congruentius declinare, ſed decenter oportèt vivere, illa adhibita animadverſione, ne ad faſtum, ſeu pompam deveniat; nam ut experimur, in his Prælatis, qui non ſunt excellentiſſimæ virtutis, cùm ad auſteritatem perveniunt, populus id tribuit ſordidæ vilitati, & avaritiæ; quare facilliùs ipſi Prælati, & dignitates deſpiciuntur. Unde Prælati laborare debent, quando ad frugalitatem declinant, primitivorum Epiſcoporum normam imitari, plurium virtutum excellentiam præbere, præcipuè eleemoſynas largâ manu dando, ita ut populus exiſtimet, piam illam liberalitatem ipſos auſteros, & parcos reddere, ex quo grande obſequium, & reverentiam ad Dei gloriam conſequentur, & ad ſuæ dignitatis honorem.

25. Poterit tamen evenire caſus, in quo Prælatus teneatur ad hanc frugalitatem, & auſteritatem pervenire, ſcilicet quando in ſuo Epiſcopatu adeſſent graves neceſſitates ſubditorum, quibus neceſſariò eſt ſuoveniendum; tunc enim congruam tantùm præciſam, & ſtrictam recipere poterunt Prælati, reliquum verò pauperibus eſt concedendum, *cap. Gloria* 71. 12. *quæſt.* 2. Scandalum enim eſſet grave, quando pauperes inopiâ premuntur, Epiſcopum abundantem congruam percipere, prout quando neceſſitas non urget.

26. Hinc in noſtra Caſtella, ubi tantæ adſunt, & tam graves neceſſitates pauperum, ob pecuniarum defectum, & ob graviſſima vectigalia, & tributa, magna moderatione debent vivere Epiſcopi, & alii Prælati Eccleſiaſtici, prout præceperat Concilium Carthaginenſe IV. *cap.* 15. *cap. Epiſcopus* 7. *diſt.* 41. Tridentinum *ſeſſ.* 25. *cap.* 1. In quo quidem caſu decreta illa non ut conſilia, ſed ut præcepta graviter ſunt obſervanda. Hanc ob rem hodie ſecurè in conſcientia Prælati nequeunt habere plures currus, mulas & equos, nec pretioſam ſupellectilem, & multò minùs alii Eccleſiaſtici inferiores, quantumvis divites, nec argenti acervum; ſed ſumma frugalitate, & auſteritate vivere tenentur, reliquum pauperibus erogando, ut cum Bañez docet Villaroël. *Goviern. Eccleſiaſt.* 2. *p. cap.* 14. *art.* 4. *à num.* 41.

27. Sed dices, Epiſcopos Hiſpaniæ poſſe à Rege gravari pro penſione in tertia parte fructuum; & de facto ferè omnes Epiſcopatus ſunt gravati, de qua facultate Marca *de juriſdict.* 2. *part. cap.* 40. *num.* 13. Garcia *de Beneficiis*, 5. *part. cap.* 1. *num.* 217. Saigado *de Reg. Protect.* 3. *part. cap.* 10. *à num.* 231. Tum graviſſimis ſubſidiis, & excuſatis gravantur, quæ quidem partes compenſantur cum illa neceſſariò pauperibus

erogandâ

eroganda, & ex qua erant adſtricti Prælati ad eleemoſynandum, quod tanquam probabile admittunt. Texeda *tom. 1. Theolog. Moral. lib. 2. tract. 2. cap. 9. num. 32.* Diana *5. part. tract. 8. reſol. 27.* Ergo Epiſcopi non tenentur ad eleemoſynandum, etiam in urgentioribus neceſſitatibus; jam enim tota illa pars fructuum ſubtracta eſt à Romano Pontifice, & aliis applicata, remanentibus Epiſcopis abſque aliqua obligatione.

28. Sed hæc probabilitas admittenda non eſt, ut rectè placuit R. Moya *2. part. Select. ad tract. 6. miſc. cell. diſput. 6. quæſt. 2. §. 3. num. 15.* quia mens Pontificis illa non fuit, ſed quod detracta illa tertia parte penſionum, ex fructibus reſtantibus congruâ decenti relictâ Epiſcopo, reliquum pauperibus erogaretur, aut in alia opera pia; aliàs omnes Epiſcopi Hiſpaniæ ad dandam eleemoſynam non tenerentur, cùm ferè omnes tertiam illam partem in ſolvendis penſionibus exhauriant: quod nefas eſt dicere, quando ferè in omnibus alii ampli redditus ſuperſint. Quamobrem in gravioribus neceſſitatibus ex hac obligatione tenentur ſtrictâ congruâ ſibi reſervatâ; reliquum pauperibus erogare, maximè in hac Caſtella, urgente neceſſitate.

29. Præterea eſt diſquirendum, an quando Epiſcopus non habens ſufficientes redditus, habet tamen amplum patrimonium, teneatur eleemoſynam pauperibus præbere. *Affirmavit Turrianus 2. 2. diſput. 82. dub. 10. lit. D,* referens Bañez & Molinam; nam ratione ſtatus, ut pater pauperum tenetur eleemoſynam elargiri. Cæterùm, quia ſi Epiſcopus non habet unde ſubleveat neceſſitatem ſubditorum, obligatur ad petendum, & poſtulandum: Ergo multò magis ad dandum ex proprio patrimonio.

30. Hæc doctrina indiget explicatione. Epiſcopus enim, in ſpecie de qua loquimur, non tenetur dare eleemoſynam ex hoc præcepto dandi ex ſuperfluo, congruâ ſibi relictâ; nam (ut ſupponimus) redditus non habet ſufficientes, ut indè det eleemoſynas. Ex alio enim capite tenetur, nempè ratione ſtatus: licèt enim ſeculares ex rebus propriis non teneantur eleemoſynam præbere; attamen Epiſcopus tenetur, quia poſitus eſt tanquam aliorum regulatum quia ut Epiſcopus eſt pater pauperum, quos ſi indigere proſpexerit, etiam ex proprio Patrimonio illis indulgere debet.

31. Hæc enim obligatio dandi ex ſuperfluis eleemoſynam pauperibus, non ſolùm obligat Epiſcopos creatos ex Clericis Secularibus, ſed etiam aſſumptos ex Regularibus, ut percompertum eſt. Eſt verò quæſtio, an Regularis factus Epiſcopus, expendens redditus in profanos uſus, non ſolùm peccet graviter, ſed etiam teneatur ad reſtitutionem? Affirmant aliqui, & rationem dant; nam cùm adhuc adſtringatur voto paupertatis, nequit illorum reddituum habere dominium: quapropter non ſolùm peccabit graviter, ſed etiam tenebitur ad reſtitutionem, utpotè expendens rem alienam ad cauſam ſibi interdictam. Sanchez *in Summa, tom. 2. lib. 6. cap. 6. num. 15.* Hieronymus Rodriguez *in compend. Reg. Quæſt. reſol. 60. num. 3.* Palao *tom. 1. tract. 6. diſp. 2. punct. 9. n. 5.*

32. Sed alii tenent contrarium, nam Religioſus factus Epiſcopus liberatur à voto paupertatis, quia eo ipſo quod Pontifex ei Epiſcopatum contulit, in voto illo diſpenſavit, & relinquitur capax dominii, prout alii Epiſcopi. Ergo ſi alii Epiſcopi non tenentur ad reſtitutionem, quando ſuperfluum reddituum malè expendunt; ſimiliter Regularis factus Epiſcopus. Hurtado de Mendoza *de Charit. diſput. 660. ſect. 1. ſubſect. 3.* Diana *3. p. tract. 2. reſol. 50. & 5. p. tract. 8. reſol. 22. verſ. His non obſtantibus.*

33. Ad reſolutionem hujus difficultatis neceſſariò exagitanda eſt alia quæſtio, an Religioſus factus Epiſcopus liberetur à voto paupertatis. Plurimi negarunt ex textu *in cap. De Monachis 5. 16. quæſt. 1.* ibi: *De Monachis, qui diu mutantes in Monaſteriis, ſi poſteà ad Clericatûs ordinem pervenerunt, ſtatuimus non debere eos à priori propoſito diſcedere.* Undè inferunt DD. quod licèt Religioſus fiat Epiſcopus, adhuc in Propoſito, id eſt votis, remanere tenetur, conſequenter in voto paupertatis. Aſt textus aſſumptum non probat, loquitur enim de Monachis, qui tantùm Clerici facti ſunt; erat enim olim adſervatum, ut Monachi medium ſtatum tenerent inter Clericos, & Laicos, ita ut in Monachatu remanerent abſque Ordinibus, *cap. Generaliter. 11. 16. quæſt. 1. leg. Generaliter 13. Cod. de Epiſcop. & Clericis*, Azorius *Inſt. Moral. 1. part. lib. 12. cap. 19. quæſt. 1.* Graffius *de effect. Clericat. in prælud. num. 393.* Lantmeter, *de ver. Clericor. vit. & diſciplina, 2. part. lib. 2. cap. 1. in princip.* Si tamen aliqui Clerici efficiebantur ad aliorum adminiſtrationem, & Miſſas dicendas, in eodem ſtatu permanebant; & propoſito; non tamen textus ille agit de Religioſo facto Epiſcopo. Si tamen velis textum illum intelligere de Regulari facto Epiſcopo, de decentia, & honeſtate intelligendum eſt, remanere debere in eodem propoſito, ut ſcripſit Villalobos *in Summa, 2. p. tract. 35. difficult. 11. num. 6.*

34. Sed licèt hæc ſententia ex jure illo non probetur, ratione tamen probatur, nam Religioſus factus Epiſcopus tenetur obſervare omnia vota eſſentialia Religionis, & ſtatûs, quæ non impediunt à munere Epiſcopali. S. Thomas *2. 2. quæſt. 185. art. 8.* Covarruv. *in cap. 1. de teſtament. num. 26.* Suarez *de Religione, tom. 4. lib. 3. tract. 8. cap. 16. num. 4.* Votum enim paupertatis eſt eſſentiale, & non impedit à munere Epiſcopali; ſufficit enim adminiſtratio redditum ad uſus licitos, & neceſſarios, *cap. Doctos 21. cap. Si Monachus 22. 16. quæſt. 1. cap. 2. §. 1. de Stat. Monach.* Ergo Religioſus factus Epiſcopus non liberatur à voto paupertatis.

35. Cæterùm Religioſus factus Epiſcopus adhuc manet Religioſus, ac habitum portare tenetur, *cap. penult. de vit. & honeſt. Clericor.* Rodriguez *Quæſt. Regul. tom. 2. quæſt. 58. art. 3.* Tapia *in Auth. Ingreſſi, Cod. de Sacroſ. Eccleſiis, verbo Sua, cap. 6. num. 61.* Ergo neceſſariò remanet adſtrictus voto paupertatis; non enim abſque voto illo poteſt remanere Religioſus. Gregorius *in leg. fin. tit. 7. part. 1.* Molina *de Primogen. lib. 2. cap. 10. num. 28.* Maldonado *ad eundem ibid. n. 28.* Sylveira *opuſcul. 2. reſol. 32. quæſt. 9. num. 7.* Sanchez *in Decalog: tom. 2. lib. 6. c. 6. n. 8.* Villarroël. *Goviern. Eccleſiaſt. 1. part. quæſt. 3. art. 4. à num. 40.* Palao *dict. tract. 6. diſput. 2. punct. 8. num. 3.* Layman *lib. 4. Sum. tract. 5. cap. 1. num. 9.* Noguerol. *alleg. 26. art. 3. num. 156.* Martinis *allegat. 63. num. 7.* Araujo *de Stat. Eccl. tract. 3. quæſt. 29. dub. 2.*

36. Alteri verò tenent contrarium, ex deciſione textus *in cap. Statutum 1. 18. quæſt. 1.* ubi apertè deciſum eſt, Religioſum factum Epiſcopum rectè hæreditatem paternam vindicare poſſe; vindicatio enim ſolùm viro domino competit, *l. In rem 23. ff. de rei vindicat. l. fin. Cod. eodem titulo*, Vveſemb. *in paratitl. ad tit. de rei vindicat. num. 3.* Ergo Religioſus factus Epiſcopus eſt capax dominii, & conſequenter liberatus à voto paupertatis. Verùm textus iſte interpretamentum ſuſcipit; nam, ut inquit Sanchez *dict. cap. 6. num. 8.* hæc acquiſitio, ſeu rei vindicatio non fit ſuo nomine, ſed nomine Monaſterii, ſi adhuc ſit Religioſus; ſi verò factus fuerit Epiſcopus, nomine ſuæ Eccleſiæ fit, cui acquirit. Sed tamen Sanchez non feliciter textum interpretatur, quia textus ille inquit, *ſibi acquirere*, non verò Eccleſiæ, ut advertit Vaſquez *de Reddit. cap. 3. dub. 7. num. 27.*

37. Deindè

37. Deindè hæc ſententia probatur; nam ex eo quod Regularis ſit Epiſcopus, redditus illi concedun-tur ſicut Clerico Epiſcopo facto. Sed Seculari conce-duntur cum tranſlatione dominii: Ergo & Regulari Epiſcopo. Et confirmatur duabus rationibus. Prima; nam rectæ adminiſtrationi opponeretur, ſi abſque dominio redditus illi concederentur Epiſcopo Regula-ri, quia eſſet pejoris conditionis, quàm alii Epiſco-pi, nec poſſet diſtribuere niſi ad cauſas deſtinatas, abſ-que aliqua diſpoſitione, etiam licita. Secunda, quia eſſet graviſſimum onus, ſi quoties aliquid impende-ret extra cauſas illas, ad reſtitutionem obligaretur. Ergo dicendum, Religioſum factum Epiſcopum à voto paupertatis liberari. Vaſquez *dict. dub. 7. num. 27.* Sotus *lib. 7. de juſt. quæſt. 4. art. 2. ad ult.* Gratianus *Regul. 320.* Dominicus Puero *tom. 2. Inſt. Reg. Ariſto-crat. cap. 9. num. 51.* Marga *quæſt. Paſtor. 1. p. quæſt. 2. dub. 1. num. 36.* plures quos referunt Sanchez *d. cap. 6. num. 21.* Diana *5. p. tract. 8. reſolut. 21.* dicunt pro-babile Villalobos *in Sum. dict. difficult. 11. num. 6.* Diana *8. p. tract. 6. reſolut. 132.*

38. In hoc dubio obſervandum, jura pro utraque parte adducta minimè aſſumptum probare: textus enim *in cap. De Monachis*, ſuſcipit interpretamentum relatum *n. 35.* Textus *in cap. Statutum*, loquitur ſe-cundùm morem antiquum, ſecundùm quem olim Re-ligioſi ſuſcipiebant quartam partem hæreditatis pater-næ, *l. Deo nobis 56. C. de Epiſcop. & Cleric.* idque non Monaſterio acquirebant, ſed ſibi ipſis, quia in ea par-te erant diſpenſati, *l. Generaliter 13. C. de Sacroſ. Eccleſ-ſiis*: & licèt in fine illius textus dicatur bona reſti-tuenda eſſe Eccleſiæ, non tamen loquitur, niſi de bo-nis acquiſitis intuitu Altaris, non verò de iſta quar-ta. Palao *dict. punct. 8. num. 4.* undè ſequitur, Religioſum factum Epiſcopum, olim rectè potuiſſe hanc quartam vindicare, cùm & ei permiſſum fuiſſet quan-do erat Religioſus: non tamen textus ille probat Re-gularem Epiſcopum liberari à voto paupertatis.

39. Hoc igitur ſuppoſito, dicendum poſſe Sum-mum Pontificem diſpenſare in voto paupertatis cum Religioſo facto Epiſcopo, licèt adhuc remaneat Re-ligioſus, & obligatus aliis votis eſſentialibus ſtatûs, prout diximus *lib. 4. cap. 3. à num. 9.* Eſt tamen dif-ficultas, an de facto diſpenſet, quando Religioſum Epiſcopum inſtituit? Et negavit Araujo *dict. tract. 3. quæſt. 29. dub. 2. num. 10.* nam non liberatur à voto caſtitatis: Ergo nec à voto paupertatis. Tum, licèt fiat Epiſcopus, non eſt neceſſaria talis diſpenſatio; nam licèt ei tradantur bona, ſufficit ut ei concedatur admi-niſtratio cum facultate alienandi, ut benè de eis ad neceſſaria diſponat. Ergo non diſpenſatur. Et con-firmatur, nam quilibet Generalis Ordinum bona Or-dinis adminiſtrat cum hac facultate, nec per hoc diſpenſatur in voto paupertatis. Ergo ſimiliter dicen-dum quando Religioſus ſit Epiſcopus.

40. Contrarium tamen tenet Vaſquez *de reddit. cap. 3. dub. 7. à num. 29.* & probat; nam non eſt apud quem remaneat dominium horum redditnum, ſeu bo-norum, nec penes Eccleſiam univerſalem, nec particu-larem illius Epiſcopi, nec penes Pontificem. Ergo de-beat eſſe penes Epiſcopum Regularem per diſpenſatio-nem voti paupertatis per neceſſe factam à Pontifice in ipſa inſtitutione, & collatione Epiſcopatûs. Et con-firmatur, nam rectè Epiſcopus Regularis fert ſecum fructus Epiſcopatûs, ſi ad alium transferatur, donat pauperibus, ſeu hoſpitali, vel alii cauſæ piæ: quod facere non poſſet, niſi dominium haberet; nec enim potuiſſet de re aliena diſponere, quando jam deſierit eſſe Epiſcopus illius Eccleſiæ. Cæterùm licèt per ad-miniſtrationem ad nutum amovibilem cum facultate alienandi non frangatur votum paupertatis, frangi-tur tamen per adminiſtrationem perpetuam irrevoca-bilem, cum facultate alienandi, abſque eo quod re-vocari non poſſit. Ergo dicendum, votum paupertatis diſpenſati cum Epiſcopo Regulari, nam habet hanc adminiſtrationem irrevocabilem, & perpetuam.

41. In re tamen dicendum, non deeſſe aliquos DD. aſſerentes, Religioſum factum Epiſcopum, ab omnibus votis liberari, ex textu *in cap. Statutum 1. 18. quæſt. 1.* ibi: *Ut Monachus, quem canonica electio à jugo Regulæ monaſticæ profeſſionis abſolvit, & ſacra ordinatio-ne de Monacho Epiſcopum facit.* Sed textus ille illis non ſuffragatur, nam communis interpretatio eſt, eſſe in-telligendum de obſervantiis, quæ munus Epiſcopale, aut ejus exercitium impediunt; non verò de votis eſ-ſentialibus, aut de aliis non impedientibus. Cenedo *de paupertat. religioſ. dub. 44.* Sanchez *d. lib. 6. cap. 6. num. 23.* Barboſa *de offic. Epiſcop. tom. 1. tit. 1. cap. 4. à num. 13.* Verùm licèt textus iſte non probet, ratione tamen probatur; nam Religioſus tendit per illa vota ad perfectionem, Epiſcopus verò eſt in ſtatu illius. Ergo debent ceſſare illa vota, aut neceſſariò diſpen-ſari, tanquam jam ſuperflua. Charondas *lib. 7. Reſponſ. cap. 127.* Addit. ad Arreſt. Paponii, *lib. 7. tit. 1. de jur. & ſtat. bon. Arreſt. 24.* Robertus *rer. judicat. lib. 4. cap. 3.* dicunt probabile Villalobos *2. p. tract. 35. dif-ficult. 40. num. 6.* Diana *3. p. tract. 2. reſolut. 61.* & te-nere videtur Durantius *utriuſq. jur. quæſt. 10.* quatenus affirmat, Epiſcoporum Regularium hæreditatem per-tinere ab inteſtato ad eorum cognatos: ſed loquitur ſe-cundùm Galliæ conſuetudinem, ubi Eccleſiaſticæ ſan-ctiones in temporalibus, & ſecularium rerum admi-niſtrationes non ſervantur, ut conſtat ex traditis à Roberto *dict. cap. 3.* Covarr. *in cap. 1. de teſtament. num. 17.* & ſimiliter ex ipſo Durantio *à quæſt. 8.*

42. In ſententia horum Doctorum facilè difficul-tas iſta diſſolvitur; quippè ſi Regularis factus Epiſco-pus ab omnibus votis liberatur, & relinquitur tan-quam ſecularis Clericus, ſimiliter à voto paupertatis abſolutus erit. Attamen ſententia iſta communiter re-probatur, & aſſerunt DD. Religioſum factum Epiſ-copum teneri ad vota tria eſſentialia, Fabius de Anna *vol. 1. conſ. 45. à num. 82.* Pacianus *conſ. 132. à n. 4.* Barboſa *de offic. Epiſcop. tom. 1. tit. 1. cap. 4. à num. 11.* & *3. p. allegat. 114. num. 18.* Cruz *de ſtat. Religioſ. cap. 2. dub. 4. concluſ. 1.* A voto caſtitatis non liberari, ab om-nibus eſt receptum. Barboſa *in dict. cap. Statutum 18. quæſt. 1. num. 9.* Sanchez *dict. lib. 6. cap. 6. num. 1.* De obedientia ſimiliter affirmatur; nam licèt exima-tur à poteſtate ſui Prælati, Romano tamen Pontifi-ci, utpotè Romanæ Eccleſiæ Capiti, ſubditur, cui obedientiam præſtat, quod non eſt liberari ab obe-dientia, ſed Superiorem mutare. Barboſa *in dict. cap. Statutum, num. 10. & 11.* Sanchez *d. cap. 6. à n. 3.*

43. Eſt tota quæſtio de voto paupertatis, an ab eo liberetur? Et negarunt relati *num. 35.* quibus addo Barboſ. *in d. cap. Statutum, n. 13.* Rotam *apud Farinac. tom. 2. deciſ. 548. num. 2.* Affirmarunt alii *n. 37.* Sed in hac difficultate dico, in Epiſcopis Regularibus diſ-penſationem non fieri voti paupertatis, ſed tantùm quoad modum. Votum enim paupertatis emiſſum à profitentibus Religionem, illud eſt, ut à ſe abdicent omne dominium, & quidquid proprietatem redoleat, *cap. 2. cap. Cùm ad monaſterium 6. de ſtat. Monach.* Concilium Aurelianenſe I. *can. 21.* Trident. *ſeſſ. 25. de Regularibus, cap. 2.* Verùm olim votum paupertatis adimplebatur duobus modis, vel abdicando à ſe do-minium, ſed reſervata adminiſtratione ex licentia Su-perioris, prout Monachi, & Moniales faciebant, qui in communitate non vivebant, ſed domi relinquebant: de quo modo vivendi Religioſorum, & Monia-lium, ſunt clariſſima decreta. Concilium Mogunti-num ſub Arnulfo *can. 26.* Carthag. III. *c. 33.* Aure-lianenſe V. *cap. 19.* Tolet. IV. *cap. 8.* Carthagi-nenſe I.

nenſe I. c. 3. & 4. Africanum *cap.* 11. Toletanum I. *cap.* 6. Turonenſe I. *cap.* 9. Pariſienſe I. *cap.* 41. Pariſienſe ſub Gregorio IV. *cap.* 40. & 43. *cap. Mulieres* 31. 27. *quæſt.* 1. Idcircò iſti votum paupertatis emittebant, & adimplebant, reſervatâ adminiſtratione, & abdicato dominio, ut ſic domi vivere poſſent, de quo more Gregorius IV. *lib.* 1. *cap.* 44. ibi: *Nobiles fœminas quæ amiſſis viris velantur, & non tantùm in Monaſteriis, ſub ſpiritualis matris regimine, ſed potiùs in domibus propriis, occaſione liberorum, terumque ſuarum reſident.* Hieronymus ad Pautinam: *Pauperibus, & fratribus refrigeria ſumptum propria manu diſtribue: jam non ſunt tua quæ poſſides, ſed diſpenſatio tibi credita eſt.* Quod quidem voto paupertatis non opponebatur. Baſilius Pontius *ad Gratian. cap.* 4. *verſ. Si verò, & cap.* 6. *per tot.* Lantmeter. *de vet. Cleric. vit.* 2. *part. lib.* 2. *cap.* 1.

44. Aliter verò conſtituebatur, & adimplebatur votum paupertatis, nempè Religioſi ipſi retinebant dominium, verùm ita adſtrictum, ut minimè de bonis diſponere potuiſſent, niſi quibuſdam in caſibus à jure conceſſis. Id cognoſcitur in illa quarta parte hæreditatis paternæ, quam Religioſi acquirebant, *ex dict. l. Deo nobis* 56. *Cod. de Epiſcop. & Clericis, l. Generaliter* 13. *Cod. de Sacroſ. Eccleſiis.* Tum quia ex bonis propriis teſtamentum faciebant, ut latè proſequitur Baſilius Pontius *quæſt.* 3. *Scholaſtic. cap.* 9. & *lib.* 7. *de matrim. cap.* 13. Tondutus *tom.* 1. *quæſt. Benefic. cap.* 51. *num.* 30. Idcircò tempore illo cum retentione dominii emittebatur, & adimplebatur votum paupertatis.

45. Hinc ſequitur, non repugnare voto paupertatis habere dominium, dummodò adminiſtratio tota pendeat à voluntate Prælati, & ſub certis regulis adminiſtrationis. Unde Regulari Epiſcopo creato, Religioſus ipſe permanet, nec Pontifex indiget diſpenſare paupertatis votum, ſed tantùm mutare modum; nam licèt hodie conſiſtat votum paupertatis in abdicatione dominii, & adminiſtratio ſolùm detur ad placitum Prælati; quando tamen Pontifex inſtituit Regularem Epiſcopum, concedit ei dominium redditiuum Epiſcopatûs, & dat adminiſtrationem, ut congruâ reſervatâ reliquum pauperibus concedat, aut in alia opera pia expendat, quod non repugnat voto paupertatis. Quapropter dicendum, cum Regulari facto Epiſcopo non diſpenſare Pontificem in voto paupertatis, ſed mutare modum voti, prout olim ab aliquibus Religioſis obſervabatur.

46. Idcircò ad principalem quæſtionem reſolvendum, quod ſi Religioſus factus Epiſcopus, in profanos uſus reliquum congruæ expenderit, graviter peccare contra præceptum Eccleſiaſticum dandi eleemoſynas ex ſuperfluo, & quia agit contra modum adminiſtrandi pendentem à voluntate Pontificis: non tamen tenebitur ad reſtitutionem, quia reverà in illis redditibus habet dominium, ut ultra jam allegatos tenet Delugo *Reſponſ. Moral. lib.* 5. *dub.* 12. *à num.* 15.

47. Similiter ſequitur, probabilem eſſe ſententiam aſſerentem, quòd ſi Religioſus, antequam profiteatur, legitimæ renuntiavit, ſi poſteà factus fuerit Epiſcopus, eam repetere poſſe, quia eſt capax dominii, & illam percipiendi. Tum quia renunciatio illa intelligitur rebus ſic extantibus, id eſt donec impeditus fuerit voto paupertatis, taliter ut non poſſit habere dominium; ſecus autem ſi ad caſum perveniat, quo hoc impedimentum tollatur, ſicut quando fit Epiſcopus. Riccius *in praxi aurea*, 1. *part. reſol.* 152. Molfeſius *conſ.* 1. *poſt vol.* 1. *comment. ad conſuetud. Neapolit. & conſ.* 39. *poſt vol.* 2. Genuenſis *in Praxi, quæſt.* 263. Paſchalis *de variis patriæ poteſt.* 1. *p. cap.* 3. *num.* 9. Diana 3. *part. tract.* 8. *reſolut.* 34. *verſ. Verùm.* Quidquid reſiſtat Fajardo *de Legitimat. quæſt. unica, per tot.*

48. De aliis Religioſis habentibus beneficia Regularia, aut ex diſpenſatione ſecularia, afferendum, minimè in redditibus habere dominium, ſed tantùm ad Monaſterium pertinere, ob impedimentum voti paupertatis: quamobrem licèt adminiſtrationem habeant ex placito Superioris, nequeunt aliquid in uſus profanos expendere ad libitum, ſed in his, de quibus ex voluntate Superioris conſtituerit. Vaſquez *dict. cap.* 3. *dub.* 8. Palao *de Charit. dict. tract.* 6. *diſput.* 2. *punct.* 8. *num.* 1.

49. Hoc tamen intelligit Vaſquez quando Beneficium fuiſſet ad nutum amovibile, prout ſunt communiter Beneficia Regularia. Si verò in perpetuum Religioſo concedatur, contrarium tenet; nam inquit habere dominium, ut cæteri Beneficiati. Sed reſiſtunt Palao *dict. num.* 1. Araujo *dict. tract.* 3. *quæſt.* 29. *dub.* 3. *num.* 22. quia adhuc Religioſus ille manet adſtrictus voto paupertatis.

50. Sed probabilis eſt ſententia Vaſquez ex fundamento, quod anteà dixerat, nempè quando Religioſus fit Epiſcopus; nam ex eo quod perpetuò muneri illi mancipetur, videtur Papa cum eo diſpenſare, ut habeat dominium etiam in redditibus. Dicit probabiliſe Diana 5. *p. tract.* 8. *reſol.* 31. *verſ. His tamen.* Undè infert, idem eſſe dicendum quando beneficium perpetuò Religioſo concederetur; quia ex eo quod perpetuò muneri illi mancipatur, cum eo diſpenſatum eſt à Pontifice. In noſtro enim modo explicandi, de quo *à num.* 43. faciliùs hæc probabilitas admittenda eſt, qua tantùm diſpenſatur votum paupertatis quoad modum, quapropter remanente Religioſo cum eodem voto diſpenſato quoad modum, dominium habet illorum redditnum, ut alii Beneficiati, & congruâ ſibi reſervatâ, reliquum ad eleemoſynas, & alia opera pia ſuo ſtatui convenientia divertere tenetur.

51. Si verò Religioſi ex benignitate Eccleſiæ aliqua bona patrimonialia habuerint, nequeunt ad libitum expendere; eſt enim proprietas Monaſterii, & ipſi ad nutum Superioris ſunt adminiſtratores. Sà *verbo Religio, num.* 46. Leſſius *de Juſt. lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 11. Sanchez *dict. lib.* 6. *cap.* 6. *num.* 14. Qui aſſerit, Religioſum Beneficiatum, bonorum aliundè quæſitorum, dum vivit, habere adminiſtrationem: quod ex conſuetudine admittit Layman *lib.* 4. *tract.* 2. *cap.* 3. *num.* 11. *ad finem*, aliàs de jure communi non eſt admittendum.

CAPUT IV.

Proſequitur materia antecedens.

SUMMARIUM.

Eccleſiarum, tam Cathedralium, quàm Collegiatarum Prebendati, & Canonici tenentur ſuperfluum ultra congruam dare pauperibus. Idem dicendum de Parochis, & aliis Beneficiatis ſimplicibus, num. 1.

Eccleſiæ etiam de his, quæ ſuperfluum ex Fabrica, pauperibus erogare tenentur, n. 2. *In primitiva Eccleſia erat magna cura pauperum, & erant deſtinati Diaconi Regionarii: in Africa etiam Preſbyteri ad hanc curam deſtinabantur, n.* 3. *Fiebat diſtributio non ſolùm pauperibus Fidelibus, ſed etiam infidelibus. Explicatur Concilium Carthaginenſe III. cap.* 13. *n.* 4.

In graviſſimis neceſſitatibus pauperum bona Eccleſiarum, vendebantur, & etiam vaſa ſacra. Quod hodie, ſi neceſſitas urgeat, eſt obſervandum, n. 5.

An quando alienantur bona Eccleſiarum ad has neceſſitates, à bonis mobilibus, aut immobilibus ſit incipiendum. Aliqui ab immobilibus, alteri à mobilibus inchoandum affirmant: ſed reſolvitur, n. 6.

Quando vaſa ſacra laicis venduntur, franguntur; ſecus verò ſi alteri Eccleſiæ vendantur, n. 7. Qualis debeat eſſe hæc neceſſitas, num. 8.

An quando ad has neceſſitates immobilia, & pretioſa Eccleſiæ venduntur, ſint ſolemnitates neceſſariæ? Aſſumant aliqui, n. 9. Sed contrarium defenditur, num. 10.

Debent tamen Prælati animadvertere, ne vendantur, niſi neceſſaria ad neceſſitatem ingruentem; non tamen pro ſolvenda pœna pauperis delinquentis, n. 11.

Princeps in neceſſitate poteſt petere aurum, & argentum Eccleſiarum, n. 12. Sed hoc non niſi extrema, aut graviſſimâ Regni neceſſitate exigente, num. 13. Idem quando invaſio gravis infidelium, aut hæreticorum timeretur, n. 14.

In aliis verò neceſſitatibus minimè id faciendum, eſt enim graviſſima culpa, & à Deo graviter punita, num. 15. & 16.

Monaſteria Regularium etiam ad hoc præceptum obligantur: quod explicatur, num. 17. Intellige relictâ congruâ: & quæ ſit iſta, n. 18. & 19. Deſcribitur cura habita à Monachis antiquis circa pauperes, & peregrinos, à num. 19. uſque ad 22. Et quid hodiè, num. 23.

An quando aliqui redditus ſunt applicati menſæ Abbatiali, ſeu Priorali, poſſit Abbas, vel Prior aliquid expendere ad uſus profanos? Ponitur ratio dubitandi, num. 24. Sed contrarium reſolvitur, n. 25.

An omne ſuperfluum ſit expendendum in eleemoſynis, aut in aliis operibus piis? Referuntur variæ ſententiæ, à num. 26. Reſolvitur, totum ſuperfluum erogandum, congruâ decenti reſervatâ, num. 28. & 29.

An Beneficiatus, ſeu Prælatus poſſit reſervare ſuperfluum ad fundandum Hoſpitale vel Monaſterium, ut aliud pium opus? Ponitur ratio dubitandi, n. 30. Referuntur ſententiæ, num. 31. Reſolvitur num. 32. & 33.

An Prælati, ſeu Beneficiati habentes patrimonium, teneantur omnes reditus dare pauperibus? Affirmant aliqui, num. 34. Explicatur caput Clericos 6. 1. quæſt. 2. caput finale 16. quæſt. 1. cum aliis, n. 35. & 36. Reſolvitur negativè, à num. 37.

An ſi Prælatus, ſeu Beneficiatus ex patrimonio aliquid expenderit ad utilitatem Eccleſiæ, poſſit tantumdem percipere ex redditibus? Negant aliqui, n. 38. Sed contrarium ſuſtinetur, ibid. Expenditur caput Si Epiſcopus 5. 12. quæſt. 15.

An quando animo donandi expenderit, poſſit tantumdem repetere? Prima ſententia negat, n. 39. Secunda affirmat, n. 40. Reſolvitur, à num. 41. Explicatur Authentica Præterea, C. unde vir, & uxor, *à num. 44. uſque ad 47.*

An Prælatus, ſeu Beneficiatus poſſit ex redditibus ſolvere ſua debita. Prima ſententia negat, num. 47. Secunda affirmat. Explicantur caput 2. de Fidejuſſ. & caput 4. ejuſdem tituli, n. 49. & 50. Tertia ſententia diſtinguit, nempè poſſe ſolvere debita ex utilitate Eccleſiæ contracta, non verò propria, n. 51. Reſolvitur affirmativè, à num. 52.

An in hoc Archiepiſcopatu Toletano ſuperfluum ex primitiis pauperibus concedendum, aut aliis operibus piis? Videtur dicendum, quod ſic, n. 58. Sed contrarium defenditur, à n. 59. Limita ſi primitiæ ſint plurimæ, & excedant laborem Parochi, num. 63. & 64.

An Canonici S. Iuſti, & Portionarii Toletani poſſint percipere dimidium primitiarum, quando percipiunt dimidietatem fructuum primi anni Beneficii vacantis? Negativè reſpondetur, à n. 64. Idem dicitur de dimidio pallerum & ſuum, 68. Quod defenditur, & interpretantur Bulla, n. 72.

1. PRæbendatos, aut Canonicos Eccleſiarũ Cathedralium, ſeu Collegialium, Parochos, & alios Beneficiatos ad hoc præceptum dãdi eleemoſynas ex reſiduo reddituum, aut in aliud pium expẽdendi, exploratí juris eſt teneri. Quod ſimiliter eſt dicendum de ſimplicibus Beneficiatis ad curam non deſervientibus. Laymam *lib. 4. tract. 2. cap. 3. num. 3.* Turrianus *dict. diſput. 82. dubi 10. verſ. 4.* Garcia *in Summa, tract. 1. difficult. 4. dub. 2. n. 17.*

2. Eccleſiæ verò de fructibus, qui ad Eccleſiæ fabricam deſtinantur, ſimiliter ad hoc præceptum tenentur, & earum nomine œconomi. Eſt enim Eccleſia piiſſima mater, quæ non ſolùm eleemoſynas in communibus neceſſitatibus porrigit, verùm in gravioribus ad ſuccurrendos pauperes ſua omnia bona venundat. Quapropter Ambroſius *in cap. Aurum 70. 12. quæſt. 2.* eleganter ſcripſit: *Aurum habet Eccleſia, non ut ſervet, ſed ut eroget, & ſubveniat in neceſſitatibus. Quid opus eſt cuſtodire, quod nihil adjuvat? An ignoramus quantum auri, & argenti de templo Domini Aſſyrii ſuſtulerunt? Nonne melius conflat Sacerdos propter alimoniam pauperum, ſi alia ſubſidia deſint, quàm ſacrilegus contaminata aſportet hoſtis? Nonne dicturus eſt Dominus, Cur paſſus es tot inopes fame mori? & fortè habebas aurum, unde adminiſtraſſes alimoniam. Cur tot captivi deducti in commercium ſunt, nec redempti, ab hoſte occiſi ſunt? Melius fuerat, ut vaſa viventium ſervaſſes, quàm metallorum.* Eſt etiam textus *in cap. Sacrorum 15. 12. quæſt. 2.* Sanchez *conſ. lib. 2. cap. 2. dub. 38. num. 17. in fin.*

3. In Eccleſia antiqua pauperum maxima adfuit cura, ad quam ex quarta parte fructuum theſaurus fiebat, exemplo Chriſti Domini, qui pauperum indigentiis ſuccurrebat ex his quæ aſſervabantur ad alimoniam Collegii Apoſtolici, ut teſtatur Auguſtinus *in cap. Duo 35. 23. quæſt. 4.* Beda *in epiſtol. ad Galatas, cap. 6.* Gelaſius Pontifex *in epiſtol. ad Lucanum Epiſcopum.* Ad hanc tamen diſtributionem Diaconi Regionarii erant deſtinati; iſti enim per decurias diſtribuebant pauperibus bona illius theſauri, de quibus Cyprianus *epiſt. 49.* ibi: *Diaconum ſancta diſtributionis.* De Beato Laurentio id ſatis notum eſt, ut conſtat ex ejus actis. S. Leo *in ſerm. de ejus natali.* In Africa hæc diſtributio commiſſa eſt Presbyteris, non verò Diaconis Concilium Carthag. IV. *c. 27.* & apud Græcos Chorepiſcopis. Concilium Neocæſareenſe *cap. 13.* ubi Theodorus Balſamon.

4. Hæc tamen diſtributio pauperibus Chriſtianis non ſolùm fiebat, verùm etiam infidelibus, ut diximus *lib. 7. cap. 12. num. 4.* Cui non obſtat Concilium Carthag. III. *cap. 3.* interdicens donare Gentilibus; quia id eſt intelligendum de divitibus, non autem de pauperibus. Illud verò adnotandum, ex hoc pauperum theſauro noviter ad fidem converſos alí ſolere, ne turpes, aut vitioſas artes exercerent, ſeu addiſcerent: quod cùm aboleretur, deplorat Baronius anno 494. hiſce verbis: *Hæc autem in Eccleſia exoleriſſe deploramus: dolemus rem tantam negligi, vel involucro aliorum prætermitti. Unde facilè mihi perſuadeo, hanc potiſſimam ob cauſam Eccleſiam aſſiduè malis atteri. Cognovi, dicam cum Propheta, quia faciet Dominus inopis judicium, & vindictam pauperum.* Lantmeter. *de vet. Clericor. vict. lib. 2. 1. p. cap. 25.*

5. Cæterùm olim adſervatum eſt, ut vaſa conflata Eccleſiarum, ob pauperum ingruentem neceſſitatem venderentur, ut ita ſublevarentur. Fecerunt ita D. Ambroſius, & D. Auguſtinus, Paulinus, & Poſſidius, quos refert, & ſequitur Lantmeter. *dict. cap.* 55. Quod hodie, ſi neceſſitas urgeat, ad praxim eſt trahendum, veluti quando fuerit neceſſarium ad pauperum Parochianorum alimoniam, vel exterorum. Covarruv. *lib.* 2. *var. cap.* 16. *num.* 9. Seurdus *de Aliment. tit.* 8. *privileg.* 46. *num.* 5. etiamſi ſuâ culpâ fuerint pauperes, Faria *ad Covarruv. dict. cap.* 16. *num.* 88. Idem dicendum pro redemptione captivorum, & pro eruendis pauperibus carceribus mancipatis, *l. Sanctimus* 17. *verſ. Exceptâ videlicet cauſâ, Cod. de Sacroſ. Eccleſiis, Auth. de ſanctiſſ. Epiſcop.* §. *Sed hoc præſenti, l.* 1. *tit.* 14. *part.* 1. Genuenſis *in Praxi, quæſt.* 199. *num.* 1. Camill. Borrellus *tom.* 1. *deciſ. tit.* 15. *de non alien. num.* 2. Barboſa *in cap. Statutum* 12. *quæſt.* 2. *num.* 2. Ant. Auguſtinus 2. *part. lib.* 14. *tit.* 12. Velaſco *de Privileg. pauper.* 1. *p. quæſt.* 22. *à num.* 42. Faria *ad Covar. d. cap.* 16. *à n.* 80. Boſſius *var. tom.* 6. *tract.* 18. §. 3. *à n.* 45.

6. Eſt verò dubium, an in his neceſſitatibus gravibus, quando ſunt vendenda bona Eccleſiæ ad pauperum alimoniam, incipiendum ſit à bonis mobilibus, an ab immobilibus. Noſter Alphonſus *in l.* 2. *tit.* 14. *part.* 1. ſcripſit à mobilibus eſſe incipiendum. Faria verò *d. cap.* 16. *num.* 81. aſſerit ab immobilibus ad cultum Dei non deſervientibus inchoandum eſſe. In re tamen dicendum, quod ſi Eccleſia habeat mobilia non deſervientia ad cultum divinum ſpeciali conſecratione, aut deputatione, ab illis eſt incipiendum, ut aſſerit noſter Alphonſus; illa enim ſunt minùs neceſſaria, & minùs præjudicant Eccleſiæ, quare ab illis eſt incipiendum, prout in exequutionibus in quibus incipitur à mobilibus, minùs debitores lædentibus *l. A Divo Pio* 15. §. *In venditione* 2. *ff. de re judicat. l.* 3. *tit.* 27. *part.* 3. *l.* 19. *tit.* 21. *lib.* 4. *Recopilat.* Parladorius *lib.* 8. *quot. cap. fin. part.* 5. §. 3. *num.* 2. Garleval. *de Judiciis*, 2. *part. lib.* 1. *tit.* 3. *diſput.* 1. *num.* 7. Ergo in ſimilibus neceſſitatibus ab his mobilibus eſt incipiendo vendirio. Si tamen hæc non ſufficiant, ad immobilia recurrendum; & tandem ſi urgentiſſima ſit cauſa, ita ut aliter nequeat ſuccurri, deveniendum eſt ad ſacrata, verùm reſervatis aliquibus neceſſariis ad divinum cultum, qui nequit ceſſare, etiam non obſtante qualibet neceſſitudine. Molina *de Juſtit. tract.* 2. *diſput.* 468. *num.* 2. Pyrrhus Conradus *de diſpenſat. lib.* 9. *cap.* 8. *à num.* 13. Guttierrez *Pract. lib.* 3. *quæſt.* 8. *n.* 13. Leoncillus *de Privileg. paupere* 2. *part. privileg.* 19. *n.* 3. Boſſius *d. tract.* 18. §. 3. *n.* 48.

7. Illud verò obſervandum in venditione ſacrorum vaſorum, quod ſi venditio fiat laïcis, prorſus erunt frangenda. S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 100. *art.* 4. Leoncillus *dict. privileg.* 19. *num.* 6. Si verò alteri Eccleſiæ vendantur, in eadem forma vendi valent; nam tranſeunt ad eundem cultum, ut jam diximus. Boſſius *d.* §. 3. *num.* 48. *in fin.*

8. Hæc verò neceſſitas, non quælibet ſufficiet, ſed quæ urgens, & gravis ſit, & evidens, *cap.* 1. *de Reb. Eccleſia non alien. in* 6. ubi Imola, & Barbatia *in cap.* 1. *de pign. in* 6. Et eſt ratio, nam in qualibet alienatione bonorum Eccleſiæ hæc cauſa petitur. Ergo neceſſariò etiam in iſta. Rota apud Cencium *de Cenſibus, deciſ.* 27. *&* 28. Leoncillus *d. privileg.* 19. *n.* 11. Boſſius *dict.* §. 3. *num.* 50. Barboſa *de univerſ. tib.* 3. *cap.* 30. *num.* 15.

9. Eſt tamen aliquod dubium, an quando bona immobilia Eccleſiæ, aut pretioſa venduntur ad pauperum alimoniam, ſint ſolennitates neceſſariæ, prout quando ad aliam cauſam alienantur? Et communis eſt ſententia, eſſe neceſſarias; nam cauſa iſta eſt neceſſaria, prout diximus *num.* 8. Ergo etiam aliæ ſolennitates; pari enim paſſu ambulant hæc cauſa, & aliæ ſolennitates, *cap. Sine exceptione* 12. *quæſt.* 2 *cap.* 1. *de reb. Eccleſ. non alien. in* 6. *Clement.* 1. *eod. tit.* Quaranta *in Bullario, verbo Alienatio, num.* 2. Ergo cùm iſta cauſa ſit neceſſaria, ſimiliter etiam aliæ ſolennitates. Cæterùm, nam in aliis cauſis piis, quoties alienantur bona minoris, aut fundus dotalis, requiruntur ſolennitates, quia licèt cauſa ipſa ſit ſufficiens, valet committi imprudentia quoad modum, ut diximus *lib.* 4. *cap.* 8. *num.* 54. Ergo ſimiliter eſt dicendum quando bona Eccleſiæ vèdiuntur ad ſuccurrendum pauperibus. Surdus *de Aliment. tit.* 8. *privileg.* 46. *num.* 3. Leoncillus *d. privileg.* 19. *num.* 13. Rota 4. *part. diverſ. deciſ.* 265. Riccius 6. *part. collect.* 2164. Barboſa *de offic. Epiſcop.* 3. *p. alleg.* 95. *num.* 2.

10. Temperant tamen DD. ſi neceſſitas adeò urgeat, ut dilationem non patiatur: quo quidem caſu non ſunt neceſſariæ ſolennitates, quia adeſt periculum in mora. Leoncillus *dict. privileg.* 19. *num.* 14. Barboſa *dict. allegat.* 95. *num.* 58. Gavantus *in Man. Epiſcop. verbo Alienatio, num.* 31. Boſſius *d.* §. 3. *n.* 56. *circa fin.*

11. Sed in re tenendum, non eſſe neceſſarias alias ſolennitates, præter ipſam cauſam urgètem, & evidentem, neceſſariam ad procedendum ad hanc alienationem, ut in cauſis piis cum multis ſcripſimus *d. lib.* 4. *cap.* 8. *num.* 55. *&* 56. Nam, ut ſupponimus, cauſa iſta debet eſſe urgens, evidens, & manifeſta: Ergo ſi aliæ ſolennitates adhibeantur, id erit ſuperfluum, & neceſſariò vitandum, *l. Tunc cogendum*, §. *Sabinus*, *ff. de procurat.* Scaccia *de commerc.* §. 49. *gloſſ.* 3. *à.* 2. Gratianus *tom.* 4. *diſcept.* 639. *num.* 33. Ergo non ſunt neceſſariæ. Tum ſi neceſſitas eſt urgens non patitur dilationem, præcipuè ſi bona iſta Eccleſiæ vendantur ad alimoniam pauperum; quia venter non patitur dilationem. Ergo nunquam ſolennitates erunt neceſſariæ, cum & Contrarii dicant, in caſu non habenti dilationem, ſolennitates non eſſe adhibendas. Denique ſi cauſa dilationem patiatur, non ſunt alienanda bona Eccleſiæ. Menochius *de Arbitr. lib.* 2. *cent.* 2. *caſu* 182. *num.* 13. Ergo quando bona iſta alienantur ex urgenti cauſa, adhibenda non eſt dilatio. Ergo nunquam erunt neceſſariæ ſolennitates.

10. Prælati enim ad has neceſſitates hæc bona debent alienare, quibus de jure competit, *cap.* 7. *de Conſtit.* Leoncillus *dict. privileg.* 19. *num.* 15. ſed maximâ curâ proſpicere debent, ne niſi neceſſaria alienentur, nec plura pro parva neceſſitate, ſed quæ illi correſpondeant, *Authent. Hoc jus, porrectum, Cod. de Sacroſ. Eccleſiis.* Maſcardus *de Probat. concluſ.* 73. *n.* 13. Gratianus *diſcep.* 570. *num.* 10. Rota apud Seraphinum *deciſ.* 1490. *num.* 9. Tum etiam animadvertant, ne bona alienentur ad ſolvèdam pœnam alicujus delinquentis rectè damnati, quanvis pauperis; ſed poterunt alienari, quando inopia preſſus in vinculis detineretur: in altero verò caſu, delinquens juſtam pœnam luat. Sà *verbo Alienatio, num.* 1. Molina *d. diſp.* 468. *num.* 2. Leoncillus *dict. privileg.* 19. *num.* 12. Boſſius *dict.* §. 3. *num.* 47. *circa fin.*

13. Sed quid ſi bellum urgeat, & Regni ſit neceſſitas? an poſſit Princeps accipere argentum, & aurum Eccleſiarum? Et communis eſt ſententia, accipere poſſe, *ex l. Sancimus* 21. *Cod. de Sacroſ. Eccleſiis*: eſtque textus Regius *in l.* 9. *tit.* 2. *lib.* 1. *Recopilat.* Ratio eſt, nam neceſſitas hæc non eſt minor quàm particularium perſonarum pauperum, & captivorum; quin potiùs major, cùm publica ſit. Ergo ſicut ad illorum neceſſitates alienantur argentum, & aurum Eccleſiarum: ſimiliter ad hanc, & conſequenter Princeps poteſt illud accipere; verùm id non faciendum authoritate propria, ſed Epiſcoporum, & Cleri, qui hanc neceſſitatem expendant. Gregorius *in l.* 14. *tit.* 22.

part. 1.

part. 1. Perez *in l.* 1. *tit.* 12. *Ordin. col.* 12. Azevedus *in d. l.* 9. *Recopilat. num.* 1. Morla *in Emporio*, 1. *p. tit.* 1. *quæſt. ult. num.* 26. Bobadilla *in Polit. lib.* 2. *cap.* 48. *num.* 319.

14. Hæc verò doctrina tam abſolutè tenenda non eſt, ſed tantùm quando neceſſitas Regni tam magna eſſet, ut extrema, aut graviſſima exiſtimaretur, nempè quando à potentiſſimo exercitu invaderetur, exculſis priùs bonis communibus, & particularium vaſſallorum, tam ſecularium, quàm Eccleſiaſticorum, qui ad ſimiles neceſſitates contribuere tenentur, ut diximus *lib.* 7. *cap.* 9. *à n.* 41. Quibus quidem deficientibus, ſi graviſſima urgeat neceſſitas, vel extrema, poterit Princeps argentum, & aurum Eccleſiarum petere, & Prælati ſimul cum Clero debent concedere. Idque exemplis demonſtratur; nam Ezechias Judæorum Rex, non aliter manus ad aurum, & argentum Templi porrexit, niſi in extrema, & urgentiſſima neceſſitate, quando jam Sennacherib Aſſyriorum Rex omnes munitas urbes ceperat, & Ezechiam ad ultimum exitium compulerat, *lib.* 4. *Reg. cap.* 18. *verſ.* 14. Idem factum eſt à Joab, premente graviſſima neceſſitate; *lib.* 4. *Reg. cap.* 14. *verſ.* 14. ab Aſa etiam *lib.* 3. *Reg. cap.* 15. ab Ocoziæ, & aliis Regibus, quorum exempla congeſſit Bobadilla *d. cap.* 18. *n.* 319. Ludovicus II. Siciliæ Rex, à Carolo Durantio aggreſſus, in ultima neceſſitate aurum, & argentum Eccleſiarum ſuſcepit. De Rege Gallorum Franciſco I. idem ſcribit Chaſſaneus *in Conſuetud. Burgund. rub.* 1. *p.* 4. *n.* 26. Noſter Ferdinandus Catholicus aggreſſus à Luſitanis partem Caſtellæ occupantibus, inteſtino bello, & graviſſima urgente neceſſitate, dimidium auri & argenti ab Epiſcopis ſuſcepit. Mariana *lib.* 24. *hiſt. Hiſp. cap.* 8. Apud Ethnicos ſimiliter adſervatum, ut non ad ſacra manus injicerent, niſi in urgentiſſimo bello, ut de Caio Mario, & Cneio Carbone ſcripſit Livius, quem refert Benedictus *in cap. Raynutius, de teſtam. verbo Uxorem*, n. 471. Undè cognoſcitur, non niſi in extremâ, aut graviſſima neceſſitate Principem poſſe aurum, & argentum Eccleſiarum petere, & ſuſcipere.

15. Huic & aliam neceſſitatem adjungere libet, quando invaſio grandis infidelium, ſeu hæreticorum juſtè timeretur, unde Eccleſiarum, & Regni everſionem infallibiliter eventuram eſſe agnoſceretur; tunc enim ſi non ſufficiant bona communia, nec particularium, ad Eccleſiarum aurum, & argentum pervenitur. At hoc damno Germani, & Itali à Turcarum copiis ſæpiùs poſſunt periclitari. Hiſpani, & Galli idem poſſunt à Mauris timere. Quâ adveniente urgentiſſimâ neceſſitate, ſi dilationem patiatur, conſenſus Apoſtolicus eſt petendus; ſi verò adſit periculum in mora, utpotè quando incepit aggreſſio, ſufficiet Epiſcopi & Cleri, aut Epiſcoporum totius Regni, & Cleri conſenſus, ſi ad aurum, & argentum omnium Eccleſiarum eſt perveniendum. Benedictus *in dict. verbo Uxorem, num.* 471. Barboſa *in collect. ad textum in cap.* 1. *de pign. num.* 3. Petrus Barboſa *in polit. tract.* 1. *fol. mihi* 211. Marta *de jurisdict.* 4. *p. caſu* 10. *n.* 3. Larrea *alleg.* 62. *num.* 17.

16. In aliis verò caſibus Princeps nunquam ad bona Eccleſiæ, nec ad ejus aurum, aut argentum manus extendet, neq; à Prælatis eſt concedendum. Erit enim graviſſimum ſcelus, non ſolùm in altero ſeculo acriter puniendum, verùm etiam in iſto, prout nota ſunt exempla in ſacris Literis, Balthaſaris, Antiochi, Symmachi, & Heliodori: tum Juliani Præfecti Orientis, ob direpta, & temerata vaſa ſacra, ex ore ſanguinis profluvio ſuffocati: & Felicis ejus quæſtoris, vermibus exeſi. Nec prætereundus Conſtans Imperator, qui poſt expilatas Romæ, & Siracuſis Eccleſias, à ſuis interficitur. Comes Matiſconenſis Eccleſias, & Monaſteria diripiens, viſibiliter à dæmone raptus eſt per aëra. In noſtra Caſtella adeſt exemplum à Noſtris relatum Reginæ Utracæ, quæ cùm Templum D. Iſidori Legionis expilaſſet, argento onuſta repentè deceſſit. Donnus Joannes I. ob ablatum argentum B. Virginis de Guadalupe, miſerè à Luſitanis devictus eſt cum magna ſuorum ſtrage. De Alfonſo Aragoniæ Rege illud eſt memoriæ proditum, quod ob expilatas Eccleſias ad prælium Tragæ internecatus eſt, nec poſtea ad ſepulturam repertus. Adduxerunt alia, & plura exempla Guzman *en ſu Valerio, lib.* 1. *tit.* 2. Petrus Barboſa *ubi ſuprà*, Araujo *de ſtat. civil. diſput.* 12. *diſficult.* 2. *à n.* 26. Lantmeter. *de vet. Clericor. vict. lib.* 2. *cap.* 55. *verſ. Severitatem*, Laurentius Beyerlink *verbo Templum, verſ. Everſores, & profanatores templorum.*

17. Rurſus Monaſteria Regularium ad hoc præceptum tenentur, ut reſiduum pauperibus concedant, aut in aliis operibus piis expendant, *cap. Cæterùm* 3. *de donat.* Sotus *lib.* 10. *de juſt. quæſt.* 4. *art.* 4. Valdes *de Eleemoſyna*, 3. *p. quæſt.* 5. *fol. mihi* 54. Sanchez *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 38. *n.* 17. Diana 5. *p. tract.* 8. *reſolut.* 33. Eſcobar *in Summa, trad.* 5. *exam.* 5. *n.* 110. Advertit tamen Diana *dict. reſolut.* 33. Monaſterium in extremis, & gravibus neceſſitatibus totum reſiduum expendere debere, non autem in communibus: quod quidem intelligo, ſi in alia opera pia expendàr, veluti in augmentum Monaſterii, vel cultus divini; non tamen ut theſaurizet. Illud verò nolumus tam arctè accipere, ut Prælati, & Abbates omne reſiduum in eleemoſynis, aut operibus piis expendere teneantur, itaut nequeant aliquid moderatè donare; hoc enim eis eſt permiſſum, quia hæ donationes moderatæ ſumptus neceſſarios attingunt. Abbas 1. *p. conſ.* 25. *num.* 1. & 2. Oldradus *conſ.* 216. *n.* 6. Tuſchus *lit. E, concluſ.* 287. Belletus *diſquiſit. Clerical.* 1. *p. tit. de bon. Cleric.* §. 5. *n.* 10. Villalobos *in Summa*, 2. *p. tract.* 35. *difficult.* 32. *num.* 1. Qui id extendit etiam ad donationes remuneratorias, & alias parvas, quæ ad Monaſterii utilitatem conveniunt, prout etiam in Officialibus Monaſterii admittit Diana 8. *p. tract.* 6. *reſolut.* 12. & infrà latiùs agemus.

18. Aliqui Doctorum apud Thomam Hurtado *de Congruâ, lib.* 3. *reſolut.* 1. *n.* 8. aſſerunt non eſſe neceſſarium quod Prælati in uſus pios exterorum reſiduum hoc expendant, ſed tantùm aliquando eſſe convenientius. Quod quidem tantùm admittendum in communibus neceſſitatibus, ſed ſemper aliquid eſt elargiendum pauperibus; ſcandalum enim grave eſſet Monaſterium divitem omninò portas pauperibus claudere. Si verò fuiſſent extremæ, aut graves neceſſitates, ſive totius urbis, aut aliquarum perſonarum particularium, contrarium eſt dicendum; tunc enim tenentur Prælati ſuperfluum pauperibus erogare: nam in hoc caſu clamant Patres id faciendum à Beneficiatis, quantò magis à Monachis, & Religioſis, ad majorem charitatem obligatis. Undè S. Auguſtinus *in epiſtol.* 50. *ad Bonifacium Comit.* ait: *Si privatim poſſidemus, quæ nobis ſufficiant, non illa noſtra ſunt, ſed pauperum, quorum procurationem quodammodo gerimus, non proprietatem nobis uſurpatione damnabili vindicamus.* Thomas Hurtado *dict. reſolut.* 1. *à num.* 15. qui *n.* 17. ſcripſit Conventus, ſeu Cœnobia teneri ſuccurrere Regi tantùm congruam decentem habenti, in neceſſitatibus bellorum contra Chriſti Domini hoſtes, & in defenſionem Regni.

19. Congrua verò ipſius Monaſterii priùs excipienda eſt, ad quam pertinent victus, & veſtitus; & alia neceſſaria Religioſorum, tum domorum habitationes, & reparationes: quibus addenda infirmorum curatio, & debilium recreatio, prout exiget infirmitas, ſeu debilitas, famulorum ſalaria, mulorum, & equorum ad ſervitium ſuſtentatio: quibus & addendæ moderatæ donationes, & remuneratoriæ, ut be-

nè notat Thomas Hurtado *lib. 3. de Congrua, reſol. 2. à num. 42.*

20. Non eſt tamen obliviſcenda hoſpitalitas tot, & tantis Canonibus commẽdata omnibus Eccleſiaſticis, tam Secularibus, quàm Regularibus, *cap. Conceſſo 26. cap. De Regularibus 28. cap. Mos eſt 30. 12. quæſt. 2.* Trident. *ſeſſ. 25. cap 8.* cujus expenſæ ad congruam pertinent, & priſcis temporibus à Monachis eſt ſummoperè adſervata. Inter eà, quæ in Monaſteriis adſtruebantur illa non minùs principalis erat domus, quæ pauperibus & peregrinis deſerviebat, ibidem excipiebantur, portio ad id ſpecialiter deputabatur, ut frugaliter hoſpitarentur. Præficiebatur ad hanc hoſpitalitatem vir affabilitate, & pietate præditus, ut de pauperibus peregrinis curaret. Concilium Aquiſgranenſe *cap. 141.* Regula S. Benedicti *cap. 53.* Caſſianus *Inſt. lib. 4. cap. 7.* Mulieribus extra clauſtra deſignabatur locus, & ibi cum eis officia charitatis exercebantur, maximè ſi ad menſam deveniebant, ut diſponit relatum Concilium Aquiſgranenſe *cap. 144.* Gibalinus *de Clauſura, diſquiſit. 1. cap. 2. §. 10.*

21. Sollicitudinem verò Monachorum ad pauperes peregrinos habendam, deſcripſit Lantmeter, *de vet. Cler. vit. 2. part. lib. 2. cap. 8.* Ultra locum jam animadverſum peregrinis pauperibus deſtinatum, ſtatim quod de adventu alicujus erat renuntiatum, ex conſuetudine Orientalium ſtatim Monachus obvius erat; idemque adſervatum ex Conſtitutionibus S. Benedicti. Apud Nitrienſes ille adſervabatur mos, ut Religioſus adventantibus occurreret, panem & aquam deferens; & hoc modo deteſtabantur Moabitarum, & Ammonitarum inhumanitatem, Iſraëlitis cum pane, & aqua occurrere negligentium. *Deut. cap. 23. & lib. 2. Eſdræ, cap. 13.*

22. Statim ut ad pauperes peregrinos adventabant Monachi, genuflexi eos adorabant, & oratione factâ, oſculantes eos excipiebant. Mox deducebantur ad Eccleſiam cum pſalmis, & hymnis, apud Nitrienſes & Monachos S. Apollonii, poſteaque reducebantur & ab Abbatibus, lotis eorum pedibus, tanta charitate invitabantur, ut ad invicem inter ſe Fratres contenderent. Inter Ægyptios licebat ob peregrini adventum jejunia voluntaria frangere, idque jejunia frangere non dicebatur, ſed charitatis communicationem habere, ut ex exemplo Sylvani Abbatis demonſtravit Marulus *lib. 4. cap. 1.* & S. Bernardi Monachorum patris, qui cùm in adventu peregrinorum extra ordinem cœnaſſet, idque diſcipuli crimini darent, dixit: *Non ego, ſed charitas bibit, editque.* Æneas Sylvius *lib. 2. comment. in Panormit.* Demorantes ibidem per triduum non ſolùm corporaliter, ſed etiam ſpiritualiter reficiebantur. Denique hoſpiti abeunti eulogiæ, ſeu lautum dari conſueverat apud aliquos Patres viaticum. Latè illuſtrat Lantmeter. *dict. cap. 8.* Gibalinus *dict. cap. 2. §. 9.*

23. Hæc breviter in compendio relata, charitatem, & hoſpitalitatem antiquorum Monachorum demonſtrant. Aſt hodie, niſi in quibuſdam Monachorum cœnobiis, in deſuetudinem abiit hoſpitalitas. In his verò peregrinos & divites, & pauperes excipiunt, non tamen debent ſuſcipere in fide ſuſpectos, nec mulieres intra clauſtra, ſed in loco ſeparato, ubi clauſura nullatenus offendatur. Ibique peregrini excepti, modeſtè tractandi ſunt, non multis epulis, nec vinis, ſed eo modo quo parſimoniam, benignitatem, & humanitatem convivium redoleat; ab omni enim crapula, & ebrietate aufugiendum, præcipuè inter Eccleſiaſticos, & Religioſos, *cap. Eccleſiæ 4. diſt. 35. cap. confeſſationes 1. cap. Non oportet 2. cap. Nulli 3. cap. Clerici 4. diſt. 44. can. 33. Apoſt. cap. A crapula 14. de vit. & honeſt. Clericor.* Concilium Toletanum III. *c. 7.* Agathenſe *can. 41.* Turonenſe I. *can. 2. & 3. & can. 48.* Forojulienſe III. *can. 3.* Baſilius *tom. 1. homil. 14. de ebriet. & luxu*, D. Iſidorus *de ſomno, lib. 2. cap. 4.* S. Petrus Chryſologus *ſerm. 2. & 41.* Humbertus de Romanis *de erudit. Relig. lib. 1. cap. 1.* Bollo *in œconom. can. claſſ. 1. cap. 4. §. 7.* Lantmeter. *de vet. Cleric. vit. lib. 2. cap. 49.* Quapropter convivia, quæ in his Monaſteriis conceduntur, parca, & religioſa debent præberi, ut benè advertit Thomas Hurtado *dict. reſol. 2. à num. 46.* Bonacina *de largit. num. diſput. 3. punct. 1. propoſit. 2. num. 12.*

24. Poteſt verò dubitari, an in his Monaſteriis, quando menſæ Abbatiali, vel Priorali aliqua quota redditus, ſeu fructuum eſt deſignata, Abbas, vel Prior poſſit abſque culpa ſuperfluum expendere in uſus profanos? Et affirmandum videtur; nam ex eo quòd fructus illi ſunt ſeparati à cumulo Monaſterii, & menſæ Abbatis, ſeu Prioris commixti cum libera adminiſtratione, ſimiliter libera facultas eſt eis conceſſa, ut ad libitum expendant. Ergo poterunt abſque culpa in uſus profanos expendere.

25. Sed tamen contrarium eſt tenendum, quia fructus illi, ſeu redditus, eo quòd aſſignati ſunt menſæ Abbatiali, ſeu Priorali, naturam non mutant, quin proprii Monaſterii ſunt, nec Abbas, nec Prior habent eorum dominium, *leg. Cùm pater 77. §. Hæreditatem, l. Gaius 86. §. Titius, ff. de legat.* Hanc ob rem debent expendi prout alii fructus, ſeu redditus Monaſterii. Ideircò Abbas, vel Prior non ad uſus profanos expendere valent, ſed tantùm ad eleemoſynas, ſeu alia pia opera, ſicut alios redditus Monaſterii. Denique fundamentum contrarium nullius eſt ponderis; nam ſegregatio illorum fructuum non eos ſeparat à Monaſterio, ſed ſunt illius, ut tenet cum Suarez, & Navarro Thomas Hurtado *d. lib. 3. reſol. 1. num. 12.*

26. Hæc de perſonis ad hoc præceptum obligatis: tranſeamus ad enucleandas alias difficultates ad rem pertinentes, & in primis an hæ perſonæ teneantur expendere totum ſuperfluum ultra congruam ad eleemoſynas, vel ad alia opera pia? Prima ſententia aſſerit, non teneri, ſed poſſe aliquid reſervare ad moderatè donandum conſanguineis. Sotus *dict. lib. 10. q. 4. art. 4. verſ. Quantumvis*, & cum Tabiena advertit Toletus *in Summa, lib. 7. cap. 38. num. 3.* Secunda ſententia dicit, ſufficere expendere ad eleemoſynas, & cauſas pias quartam partem ſuperflui, vel dimidiam in communibus neceſſitatibus; in gravibus verò aliquid amplius expendi debere. Hurtado de Mendoza *2. 2. diſput. 160. ſect. 15. à §. 105.* Diana *5. part. tract. 8. reſolut. 27.* Eſcobar *in Summa, tract. 5. exam. 5. num. 112.*

27. Tertia ſententia tenet, ſufficere Epiſcopum expendere quartam partem reſidui, cæteros verò Beneficiatos ſufficienter adimplere, ſi quintam, aut ſextam partem pauperibus, vel aliis cauſis piis concedant. Granados *2. 2. controverſ. 3. tract. 11. diſput. 3. num. 21.* Diana *4. part. tract. 4. reſolut. 214.* Sed advertendum, doctiſſimum Patrem Granados non dicere, ſufficere expendere quartam, quintam, vel ſextam partem reſidui, ut Epiſcopus, aut Beneficiatus reliquum reſerver, ut ad libitum expendat, ſed ut in alia opera pia divertat, dando illam partem eleemoſynæ pauperibus.

28. Quarta ſententia affirmat, totum ſuperfluum extra congruam expendere teneri. Azorius *Inſt. Mor. 2. p. lib. 12. cap. 11. verſ. Si quæras quantam partem.* Turrianus *2. 2. diſput. 82. dub. 10. lit. C*, Garcia *in Summa, tract. 1. difficult. 4. dub. 2. num. 23.*

In re obſervandum, ex iis doctrinis aſſerentibus quartam, quintam, aut ſextam partem redditnum ſufficere expendere, nihil certum depromi. Ratio eſt, nam cùm redditus beneficiorum varii ſint, jam pingues, jam tenues, nequit ex eis certa regula dari. Tum ratione

tione neceſſitatis, quia aliquando eſt communis, aliquando gravis, ſeu extrema, in quibus magis eſt expendendum. Unde propter incertitudinem doctrinæ iſtæ parum deſerviunt ad reſolutionem, & claritatem materiæ, *l. Tutor incertus ff. de teſt. tut. l. Idem Pomponius, §. fin. ff. de rei vindicat.* Thomaſſetus *regul.* 146. Gratianus *tom. 4. diſcept. 640. num.* 19.

29. Quare dicendum, admittendam eſſe illam doctrinam aſſerentem, relictâ decenti congruâ, non tamen parcâ, reliquum erogandum eſſe ab Eccleſiaſticis in eleemoſynis, aut in aliis operibus piis. Ratio eſt, nam in hoc ſenſu loquuntur Jura Eccleſiaſtica de hoc præcepto ſtatuentia, *cap. Statuimus* 32. *cap. Diconi* 35. *cap. Quidquid* 36. *cap. Abbatibus* 49. 12. *quæſt.* 1. *cap. Fraternitatem* 2. *de Donat.* Trident. *ſeſſ.* 25. *de reformat. cap.* 5. Itaque cùm præceptum hoc contineat, neceſſariò eſt obſervandum, ut tenet quarta ſententia, cui addendi de Lugo *dict. diſput.* 4. *ſect.* 2. *num.* 11. Leſſius *de Iuſt. lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 6. *num.* 47. Vazquez *de Eleemoſyna, cap.* 4. *dub. ult. num.* 8. Sylveira *opuſcul.* 2. *reſolut.* 32. *quæſt.* 3. *num.* 17. Becanus *de Iuſt. cap.* 3. *quæſt.* 5. *à num.* 7. Tullench *lib.* 7. *Decalog. cap.* 2. *dub.* 6. *num.* 9. Diana 8. *p. tract.* 7. *reſolut.* 10. *&* 12. R. Moya *dict. tract.* 6. *diſput.* 6. *quæſt.* 2. §. 2. quorum doctrinam comprobant verba D. Bernardi *epiſt.* 12. ibi: *Denique quidquid præter neceſſari... victum, ac ſimplicem veſtitum de Altari retines, tuum non eſt, rapina eſt, ſacrilegium eſt.*

30. Cæterùm eſt aliud dubium, an Prælati, & Beneficiati poſſint ex redditibus theſaurizare ad fundandum Hoſpitale, ſeu Capellaniam, vel Monaſterium? Et negandum videtur; nam ſimile peccatum eſt retinere ſuperflua redditiuum, prout expendere in profanos uſus; nam nequit Prælatus, ſeu Beneficiatus illa retinere, quæ neceſſariò ſunt pauperibus erogan da pro præſentibus neceſſitatibus, *cap. Clericos* 6. 12. *quæſt.* 2. *cap.* 2. 1. *quæſt.* 5. D. Hieronymus *in epiſt. ad Fammachium.* Navarrus *de reddit. quæſt.* 1. *num.* 51. Sanchez *conſ. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 38. *num.* 12. Covarr. *in cap. Cùm in officiis, de teſtament. num.* 6. Ergo nequeunt hæc ſuperflua retinere non indulgendo præſentibus neceſſitatibus pauperum, etiamſi ſit ad fundandum Hoſpitale, Capellaniam, ſeu Monaſterium.

31. Sed tamen Vazquez *dict. cap.* 4. *dub. ult. n.* 16. ſcripſit, adhuc in futurum ſuperfluum reſervari poſſe ad opera pia illa facienda, dum præſentibus ſuccurrat reſervator illorum redditiuum. Alteri verò tenent, ex circumſtantiis id librandum, an dilatio gravis ſit, vel levis, quæ utilitas ex erectione ſequatur, vel quando ex tenacitate detentio iſta procedat, & ſolùm affectus conſtruendi ſit prætextus ad retinendum. Molina *de juſtit. tract.* 2. *diſput.* 145. *num.* 17. Delugo *dict. diſput.* 4. *ſect.* 3. *num.* 41.

32. Hanc ultimam doctrinam amplector, ſed indiget explicatione. Idcircò dicendum, quando adſunt pauperum graviſſimæ neceſſitates, minimè Prælatum, aut alium Beneficiatum poſſe ſuperfluum retinere, etiam animo conſtruendi Monaſterium, Hoſpitale, ſeu Capellaniam; quia cùm de præſenti inſtent neceſſitates, & urgeant, urget pariter præceptum eleemoſynandi abſque aliqua dilatione. Ergo ſtatim eſt adimplendum, nec poteſt differri, etiam cum intentione conſtruendi Hoſpitale, Monaſterium, ſeu Capellaniam, & conſequenter nec poteſt quis theſaurizare hac intentione. Cæterùm in re conſiderandæ ſunt neceſſitates, an ſit maior neceſſitas pauperum, an Monaſterii, Hoſpitalis, vel Capellaniæ. Ergo ſi major ſit neceſſitas pauperum, quia eſt gravis, & inſtat de præſenti, eſt præferenda, nec neceſſitas Hoſpitalis, Capellaniæ, & Monaſterii eſt ſufficiens ad detinendos, & coacervandos redditus illos. Ergo in gravibus neceſſitatibus pauperum nequit theſaurizari ad fundandum Hoſpitale, Monaſterium, ſeu Capellaniam.

33. Erit igitur difficultas in communibus neceſſitatibus: & in his ſupponimus, ſemper Prælatum, ſeu Beneficiarum eleemoſynare teneri ex reliduo redditiuum. Moya *diſput. 6. quæſt.* 2. *num.* 3. Quapropter ſi plures ſint pauperes triviales, & qui communi neceſſitate premuntur, ita ut ſit neceſſarium totum reſiduum ultra congruam, nequit Prælatus, ſeu Beneficiatus aliquid retinere, etiamſi ſit ad fundandum Hoſpitale, Monaſterium, ſeu Capellaniam, ratione dicta *n.* 32. Poterunt tamen id facere, quando pauci eſſent pauperes, & iis opitulatis, aliquid ſuperfluceret; tunc enim ad has cauſas pias theſaurizare nefas non eſt, maximè ſi ſtatim, & abſque grandi dilatione opus fuerit inceptum, quod quidem ex circumſtantiis penſandum, ut dixerunt Molina, & Delugo, ne prætextu pietatis lateat avaritia, quod ſæpe accidit. Undè benè Jacobus Bernicius *emblem. profan.* 15. ait:

Non mihi Religio cordi eſt, ſed amor Regionis:
Nummum Regio in Religione latet.

Ubi alia ad hoc intentum congeſſit Nicolaus Meorfolder.

34. Rurſus examinandum, an Prælatus, ſeu Beneficiatus habens patrimonium unde alimoniam, & neceſſaria percipiat, teneatur omnes redditus Eccleſiæ pauperibus elargiri? Et affirmandum videtur ex aliquibus juribus interdicentibus ne ſimiles Prælati, aut Beneficiati congruam percipiant ex redditibus, ſed ex ſuo patrimonio, *cap. Clericos* 6. 1. *quæſt.* 2. *cap. fin.* 16. *quæſt.* 1. *verſ. Clericus, cap. Paſtor* 7. 1. *quæſt.* 2. *cap. Illi quidem*, 25. 12. *quæſt.* 2. & probant plures Doctores apud Sanchez *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 44. *num.* 1. & admittit Abulenſis *in Matth. cap.* 6. *quæſt.* 75. quoties Clericus vellet ſimul cum Beneficio patrimonium habere. Bonacina *de obligat. Beneſic. diſput.* 4. *punct.* 2. *n.* 6. Ergo cùm Prælatus, aut Beneficiatus iſte nequeat congruam ex redditibus percipere, omne erit ſuperfluum, & conſequenter tenebitur dare pauperibus, aut in alia opera pia convertere.

35. Ad reſolutionem dicendum, aliquos Doctores aſſeruiſſe, Prælatum, ſeu Beneficiatum Beneficium habentem, ſi patrimonium habuerit, congruam ex redditibus recipere non poſſe. Sed decipiuntur, quia licèt jura numero antecedenti relata id clarè ſcripſerint, recipiunt tamen plura interpretamenta. Plures dicunt tantùm jura illa eſſe aliquorum Sanctorum dicta, utpotè Hieronymi, Auguſtini, & Proſperi, quorum teſtimonia licèt magnæ ſint authoritatis, legem non faciunt. Alteri aſſerunt, tantùm loqui de honeſtate, & decentia, vel ex conſilio. Sed melior interpretatio eſt, loqui tempore illo, quo ſtatutum erat ab Eccleſia, ne Clerici habentes patrimonia, ex redditibus Eccleſiarum ſuſtentarentur, ut benè probat Barboſa *in dict. cap. Clericos* 6. 1. *quæſt.* 2. *n.* 2.

36. Illo verò tranſacto, contrarium eſt dicendum, quia interdictum illud jam ceſſavit. Cæterùm, quia nullus obligatur militare propriis ſtipendiis, & quod patrimonium habeat, per accidens eſt: quapropter Clericus licèt habeat patrimonium, adhuc ex redditibus rectè congruam recipit. S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 185. *art.* 7. *ad* 3. Sylveſter *verbo Clericus* 4. *quæſt.* 17. Sanchez *dict. dub.* 44. *num.* 5. Suarez *de Relig. tom.* 1. *tract.* 3. *lib.* 4. *de ſimon. cap.* 46. *num.* 7. Covarr. *in cap.* 1. *de teſtament. n.* 3. Sarmiento *de Reddit.* 1. *p. cap.* 1. *num.* 18.

37. Unde ad propoſitum redeundo, affirmandum, quod licèt Clericus habeat patrimonium, congruam tamen decentem ſuſcipere poſſe ex redditibus, utpotè mercedem ſui laboris. *Luca cap.* 10. & Paulus 1. *ad Corinth. cap.* 9. & 1. *ad Timoth. cap.* 5. quapropter ex illa non tenetur eleemoſynam dare, nec alia opera pia exercere; ſed tantùm ex reſiduo redditiuum, ut

alii

alii Prælati, ſeu Beneficiati. Sylveſter *dict. queſt.* 17. Felinus *in cap. Poſtulaſti, de reſcript. num.* 6. Avendañus *reſponſ.* 19. *num.* 3. *verſ.* 5. Vaſquez *de Reddit. cap.* 1. §. 2. *dub.* 2. Sanchez *dict. dub.* 44. *num.* 5. Azorius 2. *part. Inſt. Moral. lib.* 7. *cap.* 9. *queſt.* 13. Bonacina *de obligat. Beneſic. diſput.* 2. *propoſit.* 3. *num.* 6. Surdus *de Aliment. tit.* 1. *queſt.* 60. *à num.* 1. Belletus *diſquiſit. Clerical.* 1. *part. tit. de bonis Cleric.* §. 6. *num.* 5. Delugo *d. diſput.* 4. *ſect.* 3. *num.* 36. Fagnanus *in cap.* 1. *de teſtament. à num.* 8.

38. Præterea diſquirendum, an Prælatus ſeu Beneficiatus habens patrimonium, ſi aliquid ex eo expenderit ob utilitatem Eccleſiæ, vel ad ſui ſuſtentationem, aut ad pauperum eleemoſynam, tantumdem ex redditibus Beneficii percipere poſſit? Et negavit Redoanus *de Spoliis, queſt.* 3. §. 1. *num.* 2. quia cùm ex ſua voluntate expenderit, ſibi imputet. Sed contrarium eſt tenendum, quia expenſæ illæ ſunt onera realia reddituum Beneficii. Ergo ſi aliquid expenderit de patrimonio pro oneribus illis, rectè tantumdem ex redditibus percipiet, quia intelligitur illud expendiſſe animo compenſandi, non verò animo donandi, qui nunquam præſumitur, *l. Cùm de indebito* 25. §. *Si verò, de probat. l. fin. ff. de Novat.* Bellet. *dict.* 1. *part. tit. de bon. Cleric.* §. 9. *num.* 7. Gratianus *tom.* 5. *cap.* 814. *num.* 17. quin potiùs præſumitur error quàm donatio. Menochius *conſ.* 1. *num.* 215. Maſcardus *de Probat. concluſ.* 554. *num.* 5. Flaminius *de Reſignat. lib.* 9. *queſt.* 19. *num.* 5. Seſſe *deciſ.* 182. *num.* 5. Idcircò tantumdem ex redditibus recipere valet. Denique ad aſſumptum expendi valet textus *in cap. Si Epiſcopus* 5. 12. *queſt.* 5. ubi ſi Epiſcopus aliquid de proprietate Eccleſiæ legaverit, intelligitur velle ſupplere de ſuo patrimonio. Ergo quoties Beneficiatus pro oneribus reddituum de patrimonio aliquid expenderit, videtur voluiſſe cum redditibus Beneficii compenſare. Unde fundamentum Redoani dilabitur, & poterit tantumdem de redditibus recipere. Ita tenent Azorius *d. lib.* 7. *cap.* 9. *q.* 14. Sanchez *dict. cap.* 2. *dub.* 38. *num.* 15. *& dub.* 42. *num.* 5. Leſſius *de Juſt. lib.* 1. *cap.* 4. *dub.* 8. *num.* 38. Vaſquez *dict. cap.* 1. §. 3. *dub.* 3. *num.* 65. Palao *de Charit. tom.* 1. *tract.* 6. *diſput.* 2. *punct.* 5. *num.* 4. Navarrus *in Man. cap.* 17. *num.* 94.

39. Major eſt difficultas, quando Prælatus, aut Beneficiatus ex proprio patrimonio onera reddituum expenderit animo donandi, an adhuc tantùm recipere poſſit ex redditibus? Prima ſententia negat, quia cùm habuerit animum expreſſum donandi, non poterit repetere; nam quod conſultò datur, eſt purè donatio, nec conceditur repetitio, *l. Cujus per errorem* 53. *ff. de condict. indebit. l. Indebitum* 9. *Cod. eod. tit.* Ergo ex redditibus tantumdem recipere non poterit. Molina *de Juſtit. tract.* 2. *diſput* 145. *num.* 1. Leander *de Sanctiſſimo Sacramento, tom.* 6. *in Decalog. tract.* 5. *diſput.* 3. *queſt.* 94. Sanchez *in Decalog. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 11. Moya *Select. tom.* 1. *tract.* 6. *Miſcell. diſput.* 1. *num.* 9.

40. Secunda ſententia tenet contrarium; nam licèt habuiſſet animum donandi, & non adimplendi præceptum Eccleſiæ eleemoſynandi ex redditibus; attamen cùm Beneficiarius ex præcepto legali dare eleemoſynam ex redditibus obligetur, illud adimplet abſque intentione adimplendi. Ergo cùm adimpleat hanc obligationem ex proprio patrimonio, rectè ex redditibus tantumdem recipere poterit, tanquam ſi non habuiſſet animum donandi. Confirmatur exemplo; nam ſi aliquis non habuiſſet intentionem adimplendi præceptum audiendi Miſſam, & reverà audit, adimplet præceptum abſque intentione non adimplendi. Leſſius *de Juſt. lib.* 2. *cap.* 37. *dub.* 10. *num.* 59. Buſembaum *in Medulla, lib.* 1. *tract.* 2. *cap.* 2. *dub.* 3. Sanchez *dict. cap.* 13. *num.* 13. Suarez *de Relig. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 8. Ergo licèt Beneficiatus, quando dat eleemoſynam ex proprio patrimonio, non habeat intentionem adimplendi præceptum eleemoſynandi ex redditibus, ſed donandi, adhuc adimplet. Ergo tantumdem poterit repetere ex redditibus. Denique pro hac ſententia poteſt expendi Authentica *Præterea, Cod. unde vir, & uxor*: ubi ſi maritus legatum reliquerit uxori, intelligitur compenſare voluiſſe cum debito legali, licèt enim legatum donatio ſit, §. *Legatum, Inſt. de legat.* & tunc non habeat animum compenſandi, verùm quia debitum eſt legale, & contractum abſque voluntate contrahentis, ſimiliter abſque ejus voluntate ſolvitur, & adimpletur obligatio, undè eompenſatur cum debito legali. Covarruv. *in cap. Cùm in officiis, de teſtament. num.* 2. Tuſchus *lit. L, concluſ.* 141. *&* 142. Gratianus *diſcept. cap.* 120. *n.* 31. Siguenza *de Clauſul. lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 196. Ergo ſimiliter eſt dicendum in noſtra ſpecie, quia præceptum dandi eleemoſynam ex ſuperfluis redditibus eſt obligatio legalis, impoſita abſque voluntate Prælati, ſeu Beneficiati, & conſequenter illud adimplet, & ſolvit abſque intentione adimplendi, ut facit maritus legans uxori. Ergo poterit tantumdem recipere ex redditibus. Ita tenet Delugo *dict. diſput.* 4. *ſect.* 3. *num.* 45.

41. In hoc dubio animadvertendum, duobus modis poſſe Beneficiatum, ſeu Prælatum dare eleemoſynam ex proprio patrimonio. Primò quando non erat memor præcepti, ſed bona fide dat ex patrimonio eleemoſynam, motus pietate, & charitate. Et in hoc caſu repetere poterit tantumdem ex redditibus; nam cùm immemor fuerit obligationis dandi eleemoſynam ex redditibus, in dubio ſemper intelligitur latum pro adimplenda obligatione, *l. Ex plaribus* 89. *ff. de ſolut. l.* 1. *Cod. eod. tit. l.* 10. *tit.* 14. *part* 5. ubi Gregorius, & non quomodolibet, ſed pro dotioti. Menochius *lib.* 3. *præſumpt.* 143. *num.* 4. Parladorius *lib.* 2. *Rer. quot. cap. fin. 1. part.* §. 17. *num.* 15. Bolanos *in Curia,* 2. *part. lib.* 2. *cap.* 7. *num* 34. Valenzuela *conſ.* 21. Cyriacus *controverſ.* 238. Caſtillo *lib.* 6. *controverſ. cap.* 113. *per totum.* Ergo tantumdem ex redditibus poterit repetere.

42. Secundò quando expreſsè Prælatus, aut Beneficiatus haberet intentionem non ſatisfaciendi præcepto dandi eleemoſynam ex redditibus, ſed liberè concedendi ex ſuo patrimonio. Et in hoc ſecundo caſu ſtat difficultas. In quo admitto primam ſententiam afferentem, repetere non poſſe. Ratio eſt, nam licèt hoc ſit præceptum legale, nec ad adimplendum requirat intentionem actualem, & præciſam adimplendi, attamen requiritur, ut non ſit intentio excluſiva illud adimplendi: quare in ſpecie dando ex patrimonio eo animo, ut per aliam eleemoſynam diſtinctam adimpleat illud præceptum, per eleemoſynam ex patrimonio non adimpletur præceptum eleemoſynandi ex redditibus. Unde in exemplo appoſito audiendi Miſſam, quamplures tenent contrarium, ut ſunt Angles, Azorius, Ledeſma, & alii prelati à Sanchez *dict. cap.* 13. *num.* 12. Marchinus *de Ordin. tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 17. *num.* 10. & qui admittunt illam ſententiam, limitant eam, ut intra meridiem audiens Miſſam mutet voluntatem. Tamburinus *Oper. Mor. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 2. *num.* 28. Villalobos *in Summa,* 1. *p. tract.* 7. *difficult.* 25. *num.* 9. Ergo exemplum illud Miſſam audiendi, non eſt efficax ad probandam illam ſententiam.

43. Cæterùm licèt abſolutè admittamus illam doctrinam, caſui tamen noſtro non adaptatur; nam diverſum eſt non habere intentionem adimplendi præceptum audiendi Miſſam, & eo animo illam audire, aut dare eleemoſynam ex proprio patrimonio, eo voto ut non det pro obligatione dandi ex redditibus: nam

qui

qui audit Miſſam, reverà adimplet ſubſtantiam præcepti, eſto non habeat intentionem illud adimplendi. Aſt in noſtro caſu non adimplet ſubſtantiam præcepti dandi ex redditibus eleemoſynam, quia reverà dat ex proprio patrimonio, eo animo ne det ex redditibus. Molina *dict. diſput.* 145. *n.* 1. Ergo eſt maxima diſparitas inter utrumque caſum, quapropter etiam admiſſâ illâ ſententiâ, Prælatus, ſeu Beneficiatus nequit repetere tandumdem ex redditibus.

44. Aliud verò fundamentum deſumptum ex Authentica *Præterea, C. unde vir & uxor*, non facit pro ſententia Lugi. In jure enim conſtitutum eſt, ut legata relicta creditori liberalia exiſtimentur, & abſque animo compenſandi, ſi creditum procedat à cauſa voluntaria, veluti à contractu: hanc ob rem utrumque præſtatur legatario, nempè legatum, & debitum, *l. unica*, §. *Sciendum*, C. *de rei ux. act.* ubi ſi maritus reliquerit legatum uxori, cui dos debetur, compenſatio non admittitur, quia debitum proceſſit ab actu voluntario, nempè à contractu dotis; *l. Lucius* 22. *l. Creditorem* 85. *ff. de legat.* 2. Gomez *Var. tom.* 1. *cap.* 12. *num.* 27. Guttierrez *pract. lib.* 2. *quæſt.* 124. Menochius *de præſumpt. lib.* 4. *præſumpt.* 109. Molina *de Juſt. tract.* 2. *diſput.* 200. *à n.* 1.

45. Si verò debitum ſit neceſſarium, veluti quando debitum eſt legale, proveniens ab ipſa lege, etiam invito creditore, veluti ſi pater legaſſet filiæ quam dotare tenetur ex debito legali, aut filio, cui legitima debetur de jure communi, tunc compenſatio admittitur legati cum debito legali, ut in primo caſu eſt textus *in l. Si cùm dotem* 22. §. *Si pater*, *ff. ſolut. matrim.* & in ſecundo *in l. Quoniam nonnulla* 29. C. *de inoffic. teſtament. dict. auth. Præterea*, *l.* 3. *tit.* 3. *p.* 6. Ratio diſparitatis eſt, nam in debitis voluntariis præſumitur nolle teſtatorem compenſationem fieri: ſecus in neceſſariis, & quæ eo invito, & contra ejus voluntatem fuerunt contracta, ut explicant Gomez *dict. cap.* 12. *num.* 27. Mantica *de conject. lib.* 10. *tit.* 2. *num.* 31. Coſta *in cap. Si Pater, de teſtament. verbo Legavit*, *ex n.* 17. Cujacius *lib.* 3. *obſervat. cap.* 15. Caſtillo *lib.* 1. *controverſ. cap.* 46. *à num.* 4. Sanchez *conſil. lib.* 4. *cap.* 2. *dub.* 13. *n.* 8.

46. Aſt omnes admittunt hanc doctrinam quando ſtamus in dubio: ſi verò conſteterit de voluntate teſtatoris, aliter dicendum; illa enim abſque dubio obſervanda erit, quia licèt debitum ſit voluntarium, ſi tamen voluntas fuerit teſtatoris ut compenſetur, compenſabitur; & in debito neceſſario, ſi dicat, *Non compenſetur*, non compenſabitur; non eſt enim locus præſumptioni quando conſtat de voluntate illius, ut in ſpecie tenet Surdus *deciſ.* 14. *num.* 8. *& deciſ.* 144. *num.* 8. Caſtillo *dict. cap.* 46. *num.* 7. Menochius *lib.* 4. *præſumpt.* 110. Sanchez *dict. dub.* 15. *n.* 2. Undè conſtat dictam Authenticam *Præterea*, ad rem non eſſe, quia verſamur in caſu, quo ipſe Prælatus, aut Beneficiatus habet claram intentionem dandi eleemoſynam ex proprio patrimonio, non de redditibus, in quo nulla præſumptio admittitur, & conſequenter nec illa quæ deducitur ex dicta Authentica *Præterea*. Idcircò in præſentia aſſerendum, Prælatum, ſeu Beneficiatum non poſſe repetere tantumdem ex redditibus, quando voluit ex intentione dare eleemoſynam ex proprio patrimonio, non verò de ſuperfluo reddituum.

47. Deindè examinare debemus quæſtionem illam, an Prælatus, ſeu Beneficiatus poſſit ſua debita ſolvere ex redditibus Beneficii. Prima ſententia negat, nam reditus extra congruam pauperum ſunt, nec in eis Beneficiatus habet dominium. Ergo nequit ex eis ſua debita ſolvere. Cæterùm iniqua conditio nequit uni per alterum inferri, *cap. Venerabilis*, *de exceptio.* *lib.* pauperibus enim inferretur, ſi dum privarentur illis redditibus, Beneficiatus ex illis ſua debita ſolveret. Ergo. Ancharranus *in cap. Statutum*, §. *Aſſeſſorem*, *de Reſcript. in* 6. Rota *deciſ.* 1. *de ſolut.* aliàs 41. *de Prabend.*

48. Secunda ſententia tenet contrarium *ex cap. Pervenit* 2. *de Fidejuſſ.* ubi fidejuſſor pro Clerico ſolverat. Et aſſerit Innocent. III. fidejuſſori ſatisfaciendum de redditibus Beneficii ipſius Clerici. Undè conſtat, Beneficiatum ex redditibus poſſe ſolvere ſua debita. Sed Archidiaconus nuperrimè allegatus hunc textum interpretatur, eum intelligens de redditibus patrimonii ipſius Clerici, non verò Beneficii. Tum aliter dicit, quod ſi velis intelligere textum illium de redditibus beneficii, intelligendum eſſe ex indulgentia Pontificis, non verò de mero jure, ut etiam refert Abbas *in cap. Cùm eſſes, de teſtament. num.* 27.

49. Cæterùm pro hac ſententia adducitur textus *in cap. Quod quibuſdam* 4. *de Fidejuſſorib.* ubi ſi Religioſus fidejubeat de licentia Abbatis, & majoris partis Capituli, in manifeſtam utilitatem domus, tunc ex redditibus Monaſterii fidejuſſioni ſatisfaciendum aſſeritur. Ergo etiam Prælatus, ſeu Beneficiatus ex redditibus Beneficii poterit ſua debita ſolvere. Sed nec iſte textus probat hanc ſententiam, ibi enim agitur, quando Religioſus fidejubere poſſit? Et aſſerit Pontifex duo deſiderari, ſcilicet licentiam Abbatis, & majoris partis Capituli; tum manifeſtam utilitatem Monaſterii: aliter enim fidejuſſio erit nulla, quia Religioſus non habet velle, nec nolle, *cap. Non dicatis* 12. *quæſt.* 1. *cap. Dilectus* 27. *de elect. in* 8. *cap.* 2. *de teſtament. eodem lib.* Quare eſt neceſſaria licentia Abbatis, & majoris partis Capituli, & utilitas manifeſta Monaſterii, tanquam præciſa cauſa licentiæ, & fidejuſſionis, *cap.* 2. *de Poſtulat. Prælat. l.* 2. *tit.* 12. *p.* 5. Tamburinus *de jur. Abbat. tom.* 3. *diſput.* 3. *quæſt.* 6. *n.* 35. Sanchez *lib.* 2. *Decalog. cap.* 14. *num.* 38. Diana 11. *p. tract.* 4. *reſolut.* 31. Heringius *de Fidejuſſ. cap.* 7. *num.* 43. plures Barboſa *in dict. cap.* 4. *num.* 4. Vel ſufficiet quod probetur, fidejuſſionem utilem fuiſſe Monaſterio. Covarr. *lib.* 2. *Var. cap.* 17. *num.* 3. Maſcardus *de Probat. concluſ.* 728. *num.* 9. quod fieri valet per conjecturas, & præſumptiones, de quibus Maſcardus *dict. concluſ.* 728. Menochius *lib.* 4. *præſumpt.* 55. *per tot. & de Arbitrariis caſu* 432. Riccius *in praxi for. deciſ.* 3. Barboſa *in cap.* 1. *de depoſit. num.* 5. Ex hac enim textus illius intelligentia nullum deducitur argumentum, unde probetur Prælatum, ſeu Beneficiatum poſſe ſua debita ſolvere ex redditibus; ſi enim fidejuſſio illa eſt ſolvenda de redditibus Monaſterii, eſt quia fidejuſſio fuit contracta in utilitatem illius.

50. Sed licèt jura iſta non probent hanc ſententiam, probat tamen eam Stylus Curiæ, & cæterorum Tribunalium, ubi relictâ Clerico congruâ ſufficienti, ex reliquis redditibus ejus debita ſolvuntur, ut tenent Gomez *tom.* 2. *var. cap.* 13. *num.* 18. Farinacius *in praxi crim.* 1. *p. quæſt.* 27. *num.* 66. Salgado *de Reg. protect.* 2. *p. cap.* 4. *num.* 63. Molina *de juſt. tract.* 2. *diſput.* 540. *num.* 21. Paz *in praxi, tom.* 2. *p.* 3. *cap. unic. per tot.* Et in terminis Sarmiento *de Reddit.* 4. *p. cap.* 1. *à num.* 1. *quæſt.* 388. *num.* 55.

51. Tertia ſententia aſſerit, Prælatum, ſeu Beneficiatum poſſe ex redditibus ſua debita ſolvere, quæ pro utilitate ſuæ Eccleſiæ, aut ſui Beneficii contraxerit. Ducitur *ex cap. Olim* 16. *de Reſtit. ſpoliat.* ubi Epiſcopus debita quæ contraxerat ad ſui ſuſtentationem, ex redditibus rectè ſolvit; erat enim obligatio iſta ipſius Epiſcopatus. Eſtque etiam textus *in cap.* 1. *de ſolut.* ubi ſucceſſores Beneficii tenentur ſolvere ex redditibus debita contracta ab anteceſſore ob utilitatem Eccleſiæ. Denique ratione probatur, nam reditus Beneficii non poſſunt obligari, niſi ad onera illa, quibus ſunt obnoxii; non verò ad alia debita Prælati,

eu Beneficiati, contracta ab ipſa perſona ut particulari, ut tenent Scribentes *in dict. cap. 1. de ſolution.* Ergo Prælatus, aut Beneficiatus non poterit ſolvere ex redditibus, niſi debita contracta nomine Eccleſiæ, aut Beneficii, non verò alia debita contracta nomine ipſorum, & ad eorum utilitatem. Abbas *in cap. Cùm eſſes, de teſtament. num. 27. & in cap. Pervenit, de fidejuſſ. num. 12.* Angelus *verbo Clericus 3. num. 3.* Sylveſter *verbo Clericus 4. quæſt. 16.* Avendañus *d. reſp. 19. n. 3. verſ. Sextò inferùr.*

52. In hoc dubio in primis dico, nullum eſſe dubium, poſſe Prælatum, ſeu Beneficiatum ſolvere debita ex redditibus, contracta in utilitatem Eccleſiæ, & ipſius Beneficii, ut quæ facta ſunt ob ipſius congruentem alimoniam, Bullas, conſecrationem, ob decentiam familiæ neceſſariæ, ad reparandam Eccleſiam, viſitandam Diœceſim, & alia neceſſaria ad bonam gubernationem illius; hæc enim debita fiunt nomine Eccleſiæ, & ad ejus utilitatem: quapropter ex redditibus poſſunt ſolvi. Rota *1. part. diverſ. deciſ. 805. num. 4.* Bellerus *diſquiſit. Clerical. part. 1. tit. de Cleric. debit. §. 3. num. 1.* Buratus *deciſ. 582. num. 9.* Comitolus *Reſponſ. Moral. lib. 1. quæſt. 87. à num. 1.* Sanchez *conſ. lib. 2. cap. 2. dub. 42. num. 5.*

53. Erit ergo difficultas in aliis debitis contractis à Prælato, ſeu Beneficiato, ratione ſui patrimonii, alicujus delicti, aut aliarum expenſarum ad utilitatem Eccleſiæ, aut Beneficii non pertinentium. In quo quidem caſu diſtinguendum, an Prælatus, ſeu Beneficiatus habeat bona patrimonialia, necne? Si enim habeat bona iſta, nequit ex redditibus ſolvere debita ſua. Ratio eſt, quia tunc redditus expenderentur in uſus profanos, quatenus ex eis debita Prælati, aut Beneficiati divitis ſolverentur, quod quidem interdictum eſt. Igitur ex redditibus ſolvenda non ſunt debita illa, ſed ex ſuis bonis patrimonialibus. Quamobrem in foro exteriori exequutio incipienda eſt adversùs bona patrimonialia, ii, quorum defectu, & illis non ſufficientibus, tranſeundum eſt ad redditus. Dueñas *regula 275. verſ. Limita undecimò.* Barboſa *in cap. Pervenit 2. de Fidejuſſ. num. 22.*

54. Si verò Prælatus, aut Beneficiatus nulla habuerit bona patrimonialia, ſed tantùm redditus Beneficii, aſſerendum videtur, non poſſe ex eis ſimilia debita perſolvere, nec capi in exequutione ad ſolvendum; nam fructus iſti ſunt ſtipendia militis Eccleſiaſticæ Militiæ, *cap. Cùm ſecundùm 16. de Prebend.* & nequeunt capi, nec aliquo modo exequi ad alia debita ſolvenda, ſicut alia militaria ſtipendia, *l. Stipendia 4. Cod. de exequut. rei judicat. l. 3. tit. 27. part. 3.* & ſalaria judicum. Bolaños *in Curia, 2. part. §. 17. num. 11.* Villadiego *in Polit. cap. 2. num. 79.* Ergo ex eis nequit ea debita ſolvere, nec in exequutione poſſunt capi, prout etiam nequeunt pignorari, quia ſunt præmia Eccleſiæ ſervientium, *l. Spem 5. Cod. quæ res ping. obligar. poſſ.* Deindè redditus ſuperflui Beneficiorum ſunt ab Eccleſia deſtinati ad pauperes ſublevandos, & ad alia opera pia exercenda ſub graviſſimo præcepto. Ergo nequeunt à Prælato, ſeu Beneficiato applicari ad ſua debita ſolvenda cum tranſgreſſione illius.

55. Sed his non obſtantibus, contrarium eſt tenendum; in redditibus enim Beneficiorum duo ſunt conſideranda. In primis quatenus ſunt deſtinati ad congruam Prælati, ſeu Beneficiati, & hæc congrua nequit deficere, quantumvis debitis obnoxii fuerint; nam ſi iſta deficeret, Eccleſiæ ſervitium deficeret, tum etiam decentia ſtatus Eccleſiaſtici; quapropter nequit in ea fieri exequutio, ſed ſèper debet ſalva remanere, *cap. 3. de ſolutionib.* ubi Scribentes, & latiſſimè diximus *lib. 7.*

56. Prout nequit fieri exequutio in aliis rebus ad utilitatem publicam concernentibus, ut ſunt ſalaria militum, & judicum, boves aratorii, & alia inſtrumenta ruſtici laboris, *l. Exequutores 7. Cod. quæ res pign. oblig. poſſ. l. 5. & 6. tit. 17. lib. 5. Recopilat.* Libri Doctorum, & alia, de quibus plura dant D. Gonzalez *in dict. cap. Pervenit 2. de Fidejuſſ. num. 10.* Parladorius *lib. 2. cap. fin. part. 5. §. 3.* Carleval. *de judic. 2. part. lib. 1. tit. 3. cap. 18.* Rodriguez *de Exequut. cap. 5. per totum.* Collerus *de proceſſib. exequut. 2. part. cap. 3.* Bolaños, & Villadiego *ubi ſuprà, non. antecedenti*; quare ex congrua nihil eſt detrahendum ad debita ſolvenda. Ex placito tamen rectè aget Prælatus, ſeu Beneficiatus, qui ſalvâ decentiâ ſui ſtatus in occulto parcè vixerit, ut ſua debita ſolvat.

57. Secundò redditus ſunt conſiderandi, quatenus ſuperfluunt extra congruam, & de his rectè Prælatus, ſeu Beneficiatus, ſi non habet bona patrimonialia, ſua debita ſolvet ad ſublevandam ſuam propriam indigentiam. Ratio eſt, nam ſi illos fructus poteſt divertere ad levandam neceſſitatem, & inopiam aliorum, quantò magis ad ſublevandam propriam, quando ære alieno gravatur, & non habet undè ſolvat. Et confirmatur, nam charitas benè ordinata, id petit, ut prius quis ſublevet propriam indigentiam, quàm alienam. Ergo rectè poterit ſua debita ſolvere per modum eleemoſynæ ſibi applicatæ ex redditibus ſui Beneficii. Navarrus *de Reddit. q. 1. in Sum. n. 7. & in Man. cap. 25. num. 132.* Azorius *Inſt. Mor. 2. p. lib. 7. cap. 9. quæſt. 6.* Sanchez *dict. cap. 2. dub. 42. num. 6.* Delugo *de Juſtit. diſp. 4. ſect. 4. num. 67.*

58. Undè fundamenta contraria dilabuntur; nam illud quod diximus de ſtipendio & ſalario, intelligitur de congrua, quæ nunquam auferri valet à Prælato, ſeu Beneficiato. Aliud verò de præcepto Eccleſiæ dandi eleemoſynam ex ſuperfluis redditibus, adimpletur per applicationem eleemoſynæ factam ſibi ad ſua debita ſolvenda.

59. Denique in hoc capite examinanda eſt difficultas, an in hoc Archiepiſcopatu Toletano Parochi, & Beneficiati, quibus datur primitiæ ob laborem adminiſtrationis Sacramentorum, teneantur ex eis ad dandam eleemoſynam pauperibus, vel ad libitum poſſint eas expendere? Et affirmandum videtur; nam Parochi, & Beneficiati alios habent fructus, unde teneantur ad hanc obligationem adminiſtrādi Sacramenta. Ergo quidquid pro hac adminiſtratione admittunt, eo modo datum cenſetur, non pro labore, ſed ut ſibi relictâ congruâ, reliquum pauperibus erogetur. Confirmatur, nam ut docuerunt Cardinalis, Panormitanus, & alii, quos refert Sanchez *dict. lib. 2. cap. 2. dub. 45. num. 7.* ſtipendia, vel eleemoſynæ pro adminiſtratione ſacrorum Clericis relictæ, ad quam tenebantur, non ſunt bona quaſi patrimonialia, ut ad libitum expendant, ſed obnoxia obligationi dandi ſuperfluum pauperibus. Ergo idem eſt dicendum de his primitiis, quæ ſpecialiter dantur in hoc Archiepiſcopatu, ratione adminiſtrationis Sacramentorum, cùm Parochi, & Beneficiati ex alio capite ad hāc obligationem teneantur, ſcilicèt ex perceptione aliorum fructuum.

60. Sed tamen contrarium ſatis probabiliter tenendum videtur; nam in hoc Archiepiſcopatu, & in aliis, in quibus primitiæ dātur præcipuè ob adminiſtrationem Sacramentorum, & ad id à cumulo aliorum fructuum ſunt ſegregatæ, conceduntur ob ſtipendia, & ſalaria illius laboris: quare nequeunt dari primitiæ iſtæ niſi Sacramenta adminiſtranti, etiam exiſtente qualibet conſuetudine, Mareſcotus *lib. 2. var. cap. 54. per tot.* Aſt quoties aliqui fructus dantur ut ſalaria, Clerici de his diſponere poſſunt, nec obligantur ad dandum reſiduum pauperibus, ut latè docuimus *lib. iſto, cap. 2. à num. 8.* Ergo ex ſimilibus primitiis in hoc Archiepiſcopatu Parochi, & alii Beneficiati non tenentur ſuperfluum pauperibus dare, ſed poſſunt ad libitum

expen

expendere. Cæterùm hæ primitiæ deſignatæ pro adminiſtratione Sacramentorum, ſeparatæ videntur à titulo beneficii; itaut non reſpiciantur tanquam fructus illius, ſed tanquam ſeparata ſtipendia, ut de diſtributionibus diximus *d. cap. 2. à num. 16.* Ergo primitiæ iſtæ ſunt conſiderandæ tanquam bona quaſi patrimonialia, quæ ad hoc præceptum non tenentur, ſed poterunt ad libitum expendi.

61. Rursùs primitiæ duobus modis valent conſiderari, quando ſunt onus reale prædiorum, & debentur Parocho, aut Beneficiatis ex prædiis illius Parochiæ, in quibus habent fundatam ſuam intentionem. Puteus *lib. 3. deciſ. 169.* Mareſcotus *dict. cap. 54. num. 2.* Barboſa *de univerſ. lib. 3. cap. 25. num. 8. & 9. & de jure Parochi 3. p. cap. 28. num. 9.* Trullench *in Decalog. lib. 3. cap. 3. dub. 12. num. 5.* & in hoc caſu valent conſiderari ut fructus beneficii, non verò quando ſunt onus perſonale, ut in hoc Archiepiſcopatu, ubi primitiæ ex conſuetudine ſolvuntur non ubi prædium ſitum eſt, ſed ubi Parochianus ſuſcipit Sacramenta; quæ quidem conſuetudo demonſtrat datas eſſe ut ſtipem laboris extrinſeci adminiſtrandi Sacramenta. Ergo dicendum, in hoc Archiepiſcopatu primitias non eſſe conſiderandas ut fructus, ſed ut ſalaria, aut ſtipendia adminiſtrantium: quamobrem ex earum reſiduo Parochi aut Beneficiati eas percipientes ad præceptum eleemoſynandi non tenentur.

62. Denique fundamentâ contraria reſponſum ſuſcipiunt. Nec obſtat primum, quia licèt Parochus, ſeu Beneficiati ex obligatione ſui officii teneantur Sacramenta adminiſtrare, attamen id non tollit, quin poſſint percipere alia ſtipendia determinata, ut majori curâ, & diligentiâ Sacramenta adminiſtrent, ut in Canonicis patet: quia licèt ex propria obligatione teneantur Choro intereſſe, ob perceptionem fructuum Præbendarum; attamen propter eandem aſſiſtentiam rectè recipiunt diſtributiones quotidianas, ut ſtipendia, quibus majori curâ, & diligentiâ aſſiſtant in choro ad divina canenda, & pro obeundis aliis officiis divinis, *cap. unic. §. Statuimus, de Clericis non reſident. in 6.* Valenzuela *conſ. 34. num. 129.* Tuſchus *de viſit. lib. 1. cap. 15. num. 16.* Duarenus *de Sacr. Eccleſ. miniſtrant. lib. 7. cap. 4.* Lotterius *de re benef. lib. 1. queſt. 19. à num. 38.* Ergo ſimiliter dicendum eſt in noſtra ſpecie, quod licèt Parochi, & Beneficiati teneantur ex aliis fructibus ad adminiſtrationem Sacramentorum, adhuc poterunt recipere primitias tanquam temporalia ſtipendia, quibus allecti majori curâ, & diligentia Sacramenta adminiſtrent abſque aliqua obligatione dandi eleemoſynam ex earum reſiduo.

63. Nec obſtat ſecundum argumentum, deſumptum ex doctrina Cardinalis, & aliorum; nam communiter ab omnibus rejicitur. Dicendum eſt enim, quod licèt aliquæ eleemoſynæ dentur à Fidelibus pro his quæ debent adminiſtrari à Clericis, non tamen dantur cum illo onere dandi reſiduum pauperibus, ſed tanquam temporale ſtipendium pro labore perſonali extrinſeco, ut cum Barbatia, Navarro, & aliis docet Sanchez *dict. cap. 2. dub. 45. num. 8.* undè minimè probat contra nos.

64. Tempero tamen ſi in aliquo Beneficio privativè pertineant ad unum primitiæ, & non ad alios adminiſtrantes, & plurimùm excedant laborem illius; tunc enim exiſtimandum, ut fructus fuiſſe illi ſoli applicatas, & conſequenter tenebitur ex reſiduo earum eleemoſynam præſtare, ut diximus de Capellaniis *d. cap. 2. à num. 9.*

65. Undè obiter diſquirenda eſt quæſtio, quæ ſæpiùs agitatur inter Clericos hujus Archiepiſcopatus, ratione medietatis fructuum Beneficiorum medii anni, quæ ſolvitur Canonicis S. Iuſti, & S. Paſtoris Complutenſibus, & Portionariis Toletanæ Eccleſiæ, an ſcilicet primitiæ iſtæ per dimidium illis debeantur. Et affirmandum videtur ex Bulla Sixti IV. 8. *Kalendas Iunii 1479.* ibi: *Fructuum, reddituum, & proventuum primi anni, quo illa de cætero, tam in Romana curia, quàm extra eam pro tempore vacare contigerit, integra medietas Menſæ, & Maſſæ prædictis æquis portionibus, videlicet pro una Maſſæ, & alia ex medietatibus ipſius medietatis Menſæ præfatis debeatur.* Et eodem modo loquuntur aliæ Bullæ Leonis X. & Urbani VIII. faciendo mentionem de fructibus, redditibus, & proventibus, quibus in verbis univerſalibus etiam primitiæ debent intelligi, utpotè fructus, reditus, aut proventus Beneficii; generalis enim loquutio omnia comprehendit, *l. Cùm quærebatur, ff. de verb. ſignificat.* Seſſe *deciſ. 4. num. 2.* Gonzalez *in Reg. 8. gloſſ. 9. n. 24.* Molino *de Rit. nupt. lib. 3. quæſt. 54. num. 4.* Ergo & hæc loquutio harum Bullarum.

66. Sed tamen contrarium eſt, tenendum ex Extravaganti *Suſcepti 2. de Elect.* Ioan. XXII. & Extravaganti unica, *Ne Sede vacante, inter communes.* Quibus in juribus latiſſimè probatur, ſimilia privilegia percipiendi medietatem fructuum primi anni Beneficii vacantis, eſſe reſtringenda in favorem cultus divini, & pro adminiſtratione Sacramentorum: quapropter *in §. in illis*, deciſum remanet, in dimidietate fructuum non venire niſi illos, qui fructus in decima ſolvere conſueverunt. Ubi Gloſſa exprimit *litera C. ideſt qui hactenus fuerunt decimales Eccleſiis baptiſmalibus.* Undè cognoſcitur, ad hanc dimidietatem fructuum Canonicis S. Juſti, vel Portionariis primitias non eſſe ſolvendas, ſed tantùm fructus decimarum: quod in favorem divini cultus, & adminiſtrationis Sacramentorum rectiſſimè ſtatutum videtur, cùm primitiæ iſtæ ſint ſpecialiter deputatæ ad ſtipendium iſtius adminiſtrationis.

67. Confirmatur diſcurſus; nam primitiæ valde differunt à decimis, nec in earum ſolutione continentur, ſed ſunt prorſus ſeparatæ, & diſtinctæ, ut ex aliquibus Scripturæ teſtimoniis decerpitur. *Exod. cap. 20.* ibi: *Decimas, & primitias non tardabis reddere.* Et *cap. 27.* ibi: *Primitias frugum terræ ſuæ deferes in domum Domini.* Et *Deut. cap. 20.* ſic præcipitur: *Tolles de cunctis fructibus tuis primitias.* Quibus in locis loquitur Dominus ut de re diverſa; & diverſis præceptis ſolvenda: & ſunt jura *in cap. Decimas 1. verſ. Oportet, 16. quæſt. 7. cap. 4. de decim. verſ. At verò primitiæ.* Trullench *dict. lib. 3. cap. 3. dub. 12. per tot.* Ant. Auguſtinus *1. p. lib. 10. tit. 9.* Suarez *de Relig. tom. 2. lib. 1. cap. 8. num. 16.* Lantmerer. *de vet. Cleric. vict. lib. 2. cap. 41.* Barboſa *d. cap. 27. de offic. Parochi.* Ergo cùm Extravagantes illæ dicant tantùm ex decimis dimidietatem fructuum eſſe ſolvendam, nequeunt comprehendi primitiæ, utpotè res diverſæ à decimis ipſis.

68. Cæterùm Bullæ iſtæ, cùm ſint in grave diſpendium cultus divini, & adminiſtrationis Sacramentorum, ut dicunt ipſæ Extravagantes, *cap. Ex parte 12. de Conſtit. cap. Quia per ambitioſam 5. fin. de reſcript. in 6.* & per eos defraudetur debitum ſervitium Eccleſiarum, cùm ferè omnia beneficia Eccleſiaſtica in his Bullis non excepta habeant tenues redditus, ſtrictiſſimè ſunt interpretandæ, nec queunt extendi ad primitias ſpecialiter deputatas ad Eccleſiarum ſervitium, & ad adminiſtrationem Sacramentorum. Mareſcotus *dict. lib. 2. cap. 54. num. 2.* Molina *de juſt. tract. 2. diſput. 142. num. 1.* De lugo *de juſt. diſput. 4. ſect. 3. n. 1.* Hoc enim directè fruſtrat tendere adverſus Eccleſiarum ſervitium, tollendo directè illa ſtipendia deputata ad illud: quod repugnat menti Pontificum concedentium. Ergo ſimilis dimidietas nequit extendi ad primitias.

69. Rurſus in hoc Archiepiſcopatu majori ratione probatur; nam cæteri participes in fructibus beneficiorum, de primitiis non participant; ſunt enim ſegregatæ à titulo aliorum fructuum, & ſpecialiter deputatæ ad ſervitium Eccleſiarum parochialium, & adminiſtrationem Sacramentorum ſtrictiori deputatione, quàm de jure communi, ut patet de conſuetudine, quæ plurimùm valet in materia primitiarum. Barboſa *dict. cap. 25. num. 6.* Trullench *dict. dub. 12. num. 4.* Ergo quamvis Canonici S. Juſti, & Portionarii Tolerani habeant has Bullas ad percipiendam dimidietatem fructuum, reddituum, aut proventuum Beneficiorum, nequeunt primitias percipere, quæ ſunt ſeparatæ à titulo aliorum fructuum. Et confirmo diſcurſum; nam, ſi poſſent has primitias percipere quæ ſunt ſtipendia adminiſtrationis, poſſent percipere ſtipem Anniverſariorum funeralium, & oblationum: quod nec petunt, nec poſſunt petere. Ergo nec iſta ſtipendia primitiarum.

70. Inſuper primitiæ magis tendunt ad naturam oblationis, quàm ad naturam fructuum Beneficiorum; origo enim illarum proceſſit ab oblatione ultronea. *Exod. cap. 25.* ibi: *Loquere filiis Iſraël, ut tollant mihi primitias. Ab omni homine qui offert ultroneus, accipietis eas.* Dabantur enim ob recognitionem ſupremi dominii Dei Optimi Maximi. Tum ne ingrati homines extarent cum Domino; à quo quotidie tanta Beneficia recipimus. Rebuffus *de Decim. quæſt. 1. num. 21.* Barboſa *d. lib. 3. cap. 25. num. 4. & de offic. Paroch. d. cap. 27. num. 4.* Trullench *d. dub. 12. num. 1.* Ergo ſicut nequeunt recipere partem oblationum, ſimiliter nec partem primitiarum.

71. Sed dicent aliqui: Decimæ aliquæ, ut pluvorum, & ſuum, pertinent ſpecialiter ad Parochos, & Altari inſervientes, & non ad alios participes in hoc Archiepiſcopatu Toletano; & tamen de his Canonici, & Portionarii dimidium percipere ſolent. Ergo licèt primitiæ ſint ſpecialiter deputatæ ad adminiſtrationem Sacramentorum, dimidiam earum percipere poſſunt. Sed reſpondetur, quod ſicut nec petere poſſunt primitias, ſimiliter nec has decimas minores, quia ad Altaris ſervitium ſunt deputatæ, & ſegregatæ à cumulo aliarum decimarum, quapropter nequeunt aliis concedi, niſi verè ſervientibus, etiamſi cõſuetudo adeſſet in contrarium, ut in primitiis tenet Mareſcotus *lib. 2. c. 54. n. 4.* eſſet enim contra jus naturale, ut ſtipendia ſervientibus debita darentur non ſervientibus, nec exercentibus illas operas, pro quibus ſpecialiter conceduntur. *Tob. cap. 4.* ibi: *Quicunque tibi aliquid operatus fuerit, ſtatim ei mercedem reſtitue, & merces mercenarii tui apud te non remaneat.* Non enim textus ſacer permittit, ut merces mercenarii apud alium remaneat, ſed jubet ut verè ei ſolvatur. *Luc. cap. 10. l. Si quis ex argentariis 6. ff. de edend.* Cyriacus *controverſ. 67. num. 5.* Roberus *rer. judicat. lib. 1. cap. 7.* Carleval. *de judic. tit. 1. diſput. 4. num. 21.* Idcircò Canonici S. Juſti, & Portionarii Tolerani nequeunt percipere iſtas minores decimas, quæ in hoc Archiepiſcopatu ad pedem Altaris pertinent: nec etiam primitias, quæ ſpecialiter ſunt deſtinatæ, & extractæ à communi cumulo, ut deſerviant ad ſtipendium adminiſtrantium Sacramenta.

72. Nec fundamentum deſumptum ex verbis Bullarum alicujus eſt ponderis; nam verba illa, *Fructuum, reddituum, & proventuum*, magis appoſita cenſentur ex ſtylo Notariorum Curiæ, quàm ex aliqua obligatione; non enim vult Pontifex in his conceſſionibus aliquid concedere, niſi dimidium illorum fructuum pertinentium ad decimas, ne Eccleſiæ à debito ſervitio defraudentur, ut declaratum eſt in dictis Extravagantibus. Tum etiam, licèt clauſulæ, aut verba exuberantia ponantur in Bullis, non intelligitur gravatum quidquid pro ſtipendiis, pede Altaris, aut aliis functionibus perſonalibus conceditur, ut in penſionibus cognitum eſt, quæ non gravant fructus incertos, & pertinentes ad pedem Altaris, & ad diſtributiones, niſi ſpecialiter, & expreſsè graventur. Moneta *de diſtribut. 3. part. quæſt. 8. num. 10. & 11.* Rodriguez *Quæſt. Regul. tom. 3. quæſt. 74. art. 4.* Flaminius *de Reſignat. lib. 6. quæſt. 2. num. 33. & 34.* Garcia *de Benefic. 1. part. cap. 5. art. 379.* Ergo in ſpecie licèt illa verba ſint exuberantia, & plurimùm denotent; cùm tamen expreſsè non comprehendant primitias, & alia quæ data ſunt propter ſtipendia adminiſtrationis, & ſervitii, nequeunt illa comprehendere. Denique illa verba copulativè intelligenda non ſunt, ſed diſtributivè; nam loquuntur Bullæ de pluribus Beneficiis, Dignitatibus, & præſtimoniis, quorum fructus varii ſunt; nam aliqui ſunt propriè fructus, alii redditus, alii proventus, ex quibus cùm principales fructus componantur, ut fructus cenſentur, etiamſi fuerint diſtributiones quotidianæ. Caputaquenſis *1. part. deciſ. 29. num. 4. & 5.* Gonzalez *ad Regul. 8. in procem. §. 7. num. 157.* Moneta *1. part. de diſtribut. quæſt. 6. num. 16.* Riccius *de jur. perſon. lib. 1. cap. 13. num. 55.* Hanc ob rem non dicunt, ex quolibet Beneficio debere ſuſcipere fructus, redditus, & proventus, aliàs percipierent funeralia, & oblationes, quæ comprehenduntur ſub nomine proventus. Gonzalez *in dict. §. 7. num. 198.* Puteus *lib. 2. deciſ. 478.* Barboſa *de Appellat. verb. ſign. appell. 227. num. 1.* quod ridiculum eſt exiſtimare; ſed tantùm debere percipere dimidietatem fructuum Beneficiorum primi anni, ſive conſiſtant in fructibus, vel redditibus, aut proventibus: quare nequeunt Bullæ extendi ad primitias, & ad alia ſtipendia adminiſtrationis, & ſervitii.

CAPUT V.

De donativis, quæ poſſunt inter vivos facere Prælati, ſeu Beneficiati ex redditibus, conſanguineis, extraneis, & concubinis.

SUMMARIUM.

Prælati, ſeu alii Eccleſiaſtici habentes ex ſuis dignitatibus villas, caſtra, & oppida, an eorum fructus, & reditus donare poſſint abſque obligatione dandi eleemoſynam? Prima ſententia affirmat, n. 1.

Prælati iſti ſunt domini temporales villarum, & oppidorum; ibid.

Secunda ſententia tenet contrarium, n. 2. Reditus iſti ſunt obligati ad defendendos vaſſallos, ad adminiſtrandam juſtitiam, & cohgnum Prælati, & ad ſervitium, ſi ſint feudalia: & in cauſa illorum cognoſcit Dominus feudi, n. 3.

Sed adhuc defenditur, teneri Prælatos ad eleemoſynam, nec poſſe ex eis liberè donare: utile dominium eſt penes Eccleſiam, & fructus ſunt Eccleſiaſtici, num. 4.

Quando villa, ſeu caſtra ſimpliciter Prælatis, & Eccleſiis donantur à Regibus, temporalia bona cenſentur, & juriſdictio ſemper eſt ſecularis, & cenſuris nequit in illa procedi; unde ad eleemoſynam teneri non videntur, n. 5.

Ponitur opinio contraria, num. 6. Reſolvitur, dominium ad Eccleſias tranſire, non verò juriſdictionem, quæ ſemper remanet reſervata, n. 7. & 8. Niſi donatio fiat Eccleſiæ Romanæ, & tunc juriſdictio ſecularis

ſecularis exercetur per ballivos, aut judices ſeculares, ibid. Reſolvitur principalis quæſtio affirmativè, n. 9. Vbidem dicitur de Monaſteriis opida habentibus.

An Prælati, vel alii Eccleſiaſtici ex ſalariis officiorum præfitis à Principe poſſint liberè donare, & ad eleemoſynam tenentur? Aliqui tenent affirmare. Sarmientum: ſed explicatur, n. 10. Et reſolvitur contrarium, n. 11.

An Commendatarii aliquarum Eccleſiarum poſſint liberè de fructibus donare, abſque obligatione eleemoſynandi? Affirmarunt aliqui, & explicatur, n. 12. Communis ſententia contrarium tenet, n. 13.

Diſtinguitur commenda perpetua, & temporalis, n. 14. In perpetuis admittitur communis ſententia, n. 15.

Si eſt temporalis aliter dicendum, & poterit liberè donare, abſque aliqua obligatione eleemoſynæ, n. 16. & 17.

Sed an idem ſit dicendum quando commenda temporalis datur à Pontifice cum integra adminiſtratione? Affirmandum videtur, n. 18. Sed cum explicatione ſuſtinetur contrarium, n. 19.

Bona Eccleſiæ nequeunt donari à Prælatis, n. 20. De redditibus Beneficiorum nequeunt Beneficiati facere donationes, ſicut nec tutores, & curatores bonorum pupilli, & Procuratores Cæſarum, n. 21.

Sed poſſunt facere modicas donationes, ut mariti ex lucris matrimonii, & patres, quæ non imputantur de jure Regio in tertio, & quinto n. 22. Tum & donationes remuneratorias, n. 23.

An quando Prælati ex redditibus donant remuneratoriè, poſſint ultra merita excedere? Negant aliqui, n. 24. Admittuntur, ſi excedant immodicè, ſecus ſi parum ſit. Explicatur caput Delictum 12. de teſtament. n. 25.

Sed quæ ſit pars modica, vel magna, referuntur ſententiæ, num. 26. Sed arbitrio prudentis relinquitur, num. 27.

Non ſolum in donationibus remuneratoriis poſſunt excedere modicum, ſed aliquid amplius, quod ſit modica donatio liberalis. Remuneratoria donatio eſt quædam debiti ſolutio, n. 28.

An peccet accipiens donationes à Prælatis, ſeu Beneficiatis ex redditibus? Affirmant plures, negant Deluga, & Moya, n. 29.

Si donatarius perſuaderet, aut auxiliaretur, peccat, num. 30. Quando Prælatus, ſeu Beneficiatus haberet alia bona patrimonialia, vel alia bona acquiſita parcè vivendo, tunc non peccat acceptans donationem. Maritus poteſt donare in præjudicium uxoris, & filiorum, ſi habeat unde eos alat, & dotem perſolvat. Delictum nunquam præſumitur, num. 31.

Si non habeat alia bona, niſi redditus, probabilius eſt peccare: probabile non peccare. Non peccat qui acceptat donationem factam in fraudem creditorum, num. 32.

Explicatur textus in l. ult. §. 4. ff. Quæ in fraudem, *num. 33.*

Duobus modis alienatur res in fraudem creditorum, titulo lucrativo, & oneroſo. Ex lucrativo ſufficit fraus donantis; ex oneroſo, tam alienantis, quam accipientis requiritur, n. 34. Admittitur probabilior ſententia, peccare accipientem donationem exceſſivam redituum. Ad donationem requiritur acceptatio, n. 35.

Fit inſtantia, & reſpondetur. Beneficium invito non datur, num. 36. Fit replica, & datur reſponſio, num. 37.

Peccat graviter Beneficiatus faciens ex redditibus, aut ex aliis bonis donationem concubinis: nequeunt eis donare, ſicut milites, Equites militares, Doctores, Licentiati, Advocati, n. 38.

An ex redditibus, aut ex aliis bonis poſſint Beneficiati facere concubinis donationes remuneratorias? Negavit Cabedo, num. 39. Sed contrarium defenditur, num. 40.

In foro poli ſufficit, ut hæc ſervitia concubinarum ſint certa. In foro fori ſunt probanda, aliàs repetitur donatio, n. 41.

An quando fuerint ſervitia antecedentia, & poſtea Beneficiatus ſimpliciter donaverit concubinæ, ſit donatio remuneratoria, necne? Prima ſententia negat remuneratoriam, & dicit nullam talem donationem, num. 41. Secunda ſententia tenet contrarium. Pater donans filio, ſi habeat merita antecedentia, intelligitur remuneratoriè donare: & idem ſi maritus uxori, n. 43.

Admittitur hæc ſententia, & explicatur lex Si verò 12. §. Inde Papinianus, ff. Mandati, *num. 44. 45. & 46.*

Fit inſtantia; quando donatur conſanguineo, intelligitur propter affectionem ſanguinis, non propter merita antecedentia donari. Reſpondetur inſtantiæ, n. 47.

Quando Beneficiatus donaverit concubinæ expreſſè propter ſervitia, & merita, an debeat illa probare, ut valeat donatio remuneratoria? Prima ſententia affirmat, n. 48. Secunda aſſerit, quod ſi mentio meritorum ſit generalis, ei ſtandum non eſt; ſecus ſi ſpecialis, num. 49. Tertia dicit, quod ſive mentio ſit generalis, ſive ſpecialis, merita eſſe probanda, num. 50.

Si nullum præjudicium ſequitur legitimæ, nec eſt donatio inter perſonas prohibitas donare, aſſertioni donantis ſtandum. In dubio donatio liberalis non præſumitur, ſed remuneratoria, n. 51.

Si verò ſit in præjudicium tertii, aut inter perſonas donare prohibitas, merita ſunt probanda, n. 52.

Non facilè credendum donanti aſſerenti de meritis, etiam inter perſonas donare valentes, & ſine præjudicio. In donationibus præſumitur error, n. 53.

Idem dicendum etiamſi Princeps donaſſet. Principis aſſertioni credendum, ut dicunt plures: ſed in ſpecie non ita facilè, n. 54.

Reſolvitur, merita iſta eſſe in hac ſpecie probanda à concubina, n. 55.

An Beneficiatus poſſit ex redditibus, aut ex aliis bonis donare modicum, quando ambo ad meliorem fortunam tranſierunt? Negavit Cancerius, num. 56. Sed contrarium defenditur, num. 57. Expenditur textus in l. In ipſius 5. Cod. Famil. erciſcundæ, *ibid.*

An poſſit donare concubina ſeneſcenti? Negavit Cancerius, n. 58. Admittitur contrarium, & reſpondetur ejus fundamento, n. 59.

1. IN hoc capite in primis quæriendum, an Prælati, aut alii Beneficiati ex ſuis Dignitatibus aut Prælaturis habentes villas, caſtra, vel oppida, poſſint ex redditibus eorum liberè donare abſque obligatione eleemoſynæ? Prima ſententia affirmat: ducitur, quia donationes caſtrorum, ſeu villarum, factæ à Principibus Prælatis Eccleſiaſticis, & eorum dignitatibus, conceduntur titulo temporali, ut vaſſallos defendant, juſtitiam adminiſtrent, & alia temporalia ſervitia impendant: quapropter fructus illi, & redditus ſunt temporales, ex quibus liberè poſſunt donare, abſque aliqua obligatione eleemoſynandi. Cæterùm, nam Prælati iſti reſpectu harum villarum, Caſtrorum, ſeu oppidorum; ſunt Domini temporales, & juriſdictionem temporalem exercent per Miniſtros ſeculares, *l. 8. tit. 3. lib. 1. Recopilat.* Seguta *in Direct. 2. part. cap. 11. num. 3.*

Azevedus *in l. 4. tit. 7. lib. 3. Recopilat. num. 3. in fin.* Bobadilla *in Polit. lib. 2. cap. 17. à num. 194.* Ergo redditus iſti ſunt purè temporales, de quibus liberè poſſunt donare abſque aliqua obligatione eleemoſynandi. Sotus *lib. 10. de Iuſt. quæſt. 4.* Lorca *2. 2. ſect. 3. diſput. 40. num. 3.* Becanus *de Iuſt. cap. 3. num. 6.*

2. Secunda ſententia tenet contrarium; nam villæ, caſtra, aut oppida conceſſa dignitatibus, & Prælaturis Eccleſiæ tranſeunt ad dominium Eccleſiæ, *l. 1. C. de ſacroſ. Eccleſiis*: quare redditus illi ſunt Eccleſiaſtici, & conſequenter ex eis nequeunt Prælati liberè donare, ſed tenentur ex reſiduo eleemoſynare. Conink *de charit. diſput. 27. dub. 1. num. 176.* De Iugo *d. diſput. 4. ſect. 3. num. 34. verſ. In contrarium.*

3. In hoc dubio animadvertendum, redditus iſtos villarum, & caſtrorum, in primis obligatos eſſe ad defendendos vaſſallos, & ad adminiſtrationem juſtitiæ, & in reſiduo eſt diſputatio, ad cujus reſolutionem dico, duobus modis Principes dare poſſe caſtra, villas, & oppida Prælaturis, & Dignitatibus Eccleſiaſticis. Primò quando in feudum dantur cum obligatione ſervitii; & tunc dominium directum penes Principem remanet, & ipſi Prælati tanquam alii Barones cenſentur ſervitia impendentes, & juriſdictio ſecularis, eſt, & Dominus de feudo cognoſcit, *cap. Cæterùm 5. de Iudiciis, cap. Ex tranſmiſſa 6. cap. Verùm 7. de For. competent.* Balboa *in cap. Decernimus 2. de Iudiciis, n. 57.* Tondutus *de Prævent. 1. p. cap. 14. n. 3.* Mantica *de ambiguis lib. 23. tit. 3. num. 85.* Bolaños *in Curia, 1. p. §. 5. num. 11.* Undè videtur ſimiles redditus temporales remanere, de quibus Prælati poterunt donare ad ſuum placitum, abſque aliqua obligatione eleemoſynandi de reſiduo.

4. Sed tamen adhuc in hac ſpecie feudi contrarium teneo; nam licèt dominium directum penes Principem donantem remaneat, verùm dominium utile tranſit ad Eccleſiam; uſusfructus enim, qui morte non finitur, verùm ad alios tranſit, utile dicitur dominium, quia tranſcendit terminos uſusfructus communis morte extincti, §. *finitur, Inſt. de uſufruct. l. uls. C. eodem tit.* Undè redditus illius dominii utilis, ſunt proprii Eccleſiæ, & Prælaturæ feudatariæ. Mantica *dict. lib. 23. tit. 2. à num. 1.* Camillus de Carte *Reſolut. feudal. cap. 5. num. 100.* Leſſius *de Iuſt. lib. 2. cap. 24. dub. 10. num. 58.* quare fructus, ſeu redditus illi ſunt Eccleſiaſtici, ex quibus nequit Prælatus liberè donare, ſed ex reſiduo tenetur eleemoſynare. Cæterùm licèt fructus illi, ſeu redditus, dentur ob præſtandum ſervitium, non tamen tollit, quin ii redditus fiant Eccleſiaſtici, & ſint ſemper Eccleſiæ, licèt cum onere illo ex pacto procedente, ut in oneribus realibus diximus *lib. 2. cap. 7. num. 13.* idcircò nequeunt liberè donari, ſed ad eleemoſynam applicari debent.

5. Secundò, & aliter, Caſtra iſta, oppida, vel villæ, Eccleſiis, ſeu Prælaturis deſignatæ, conceduntur à Principibus per ſimplicem donationem, abſque aliqua reſervatione dominii. Et in in hoc caſu videtur admittendam eſſe primam ſententiam; nam in his donationibus Prælati ut ſæculares exiſtimãtur, quapropter quoad hanc juriſdictionem ſubſunt Regibus, ſeu Principibus concedentibus. Bobadilla *lib. 2. Polit. cap. 17. num. 106. & cap. 18. num. 61.* Cancerius *p. 3. cap. 13. num. 345.* Olibanus *de jur. Fiſci, cap. 10. n. 2.* Maſtrillus *de Magiſtrat. lib. 2. cap. 8. num. 31.* Quod ita certum, ut nequeant Prælati procedere cum cenſuris, aut aliquo modo utendo juriſdictione Eccleſiaſtica. Cabedo *2. p. deciſ. 40. num. 13.* Bobadilla *dict. cap. 17. num. 195.* Undè aſſerendum videtur, fructus, ſeu redditus illos temporales relinqui, ex quibus Prælati liberè poſſunt donare abſque aliqua obligatione eleemoſynandi.

6. Hoc verò fundamentum non ſatis firmum relinquitur; nam Gloſſa *in cap. fin. de delict. pueror. verbo Infrà decimum*, Aretinus *conſ. 14. col. 1.* Petrus Gregorius *de conceſſ. feudor. p. 5. quæſt. 9.* Marta *de juriſdict. 4. p. caſu 98. num. 7.* inquiunt in his donationibus caſtrorum, villarum, ſeu oppidorum dominium ad Eccleſiam transferri, *l. fin. C. de Sacroſ. Eccleſiis, cap. Cùm dilectus 6. de Donat.* & ſimiliter omnem juriſdictionem, ita ut relinquatur Eccleſiaſtica, non ſolùm in prima, ſed etiam in ſecunda inſtantia.

7. In re tamen dicendum, caſtra, oppida, ſeu villas ad Eccleſiam tranſire per has ſimplices donationes factas Eccleſiis, aut dignitatibus Eccleſiaſticis, & remanere in bonis Eccleſiæ: aſt verò juriſdictionem ſecularem remanere. Prima pars hujus aſſerti probatur; nam per ſimplicem donationem caſtrorum, ſeu oppidorum, dominium transfertur ad donatarium. Covarr. *pract. cap. 1. num. 10.* Ergo cùm donatio facta ſit Eccleſiæ, vel dignitati, eorum dominium tranſit ad Eccleſiam. Becanus *d. cap. 3. num. 5.* Vazquez *de reddu. cap. 2. §. 1. dub. 3.*

8. Altera pars, ſcilicet quod juriſdictio remaneat ſecularis, pertinet ad Regaliam Principis, nec facilè venit in generali conceſſione, niſi expreſſim concedatur. Covarr. *d. cap. 1. num. 10.* Maſtrillus *de Magiſtrat. lib. 1. cap. 14. num. 6.* Cabedo *2. p. deciſ. 12. num. 2.* Antuñez *de donat. 2. p. lib. 1. cap. 8. num. 8.* & in terminis notat Vela *diſſert. 44. à num. 42.* Ergo ſimul cum dominio caſtrorum, ſeu oppidorum non tranſit juriſdictio ad Eccleſiam, ut fiat Eccleſiaſtica, ſed ut remaneat ſecularis cum dependentia Principis concedentis. Cæterùm in ſimilibus donationibus factis Eccleſiis, ſeu dignitatibus Eccleſiaſticis, ſemper remanet reſervata juriſdictio in ſuo eſſe ſecularitatis, *l. 5. tit. 15. p. 2. l. 8. & 9. tit. 4. p. 5.* Vela *d. num. 42.* ubi limitat, niſi donatio fiat Eccleſiæ Romanæ: ergo juriſdictio ſemper remanet ſecularis. Denique Eccleſia iſto modo recipit caſtrorum, & villarum juriſdictionem; nam cùm neceſſariò in his ſit juriſdictio criminalis exercenda, id facit per ballivos, & ſeculares judices, non ex propria juriſdictione, *cap. ult. ne Clerici, vel Monachi*, Covarr. *in Clement. Furioſus, de homicid. 2. p. §. 5. num. 8.* Azevedus *Cur. Piſ. lib. 2 cap. 21. num. 1.* Molina *de Iuſt. tom. 4. diſput. 74. num. 9.* Undè ſimilis juriſdictio ſemper remanet ſecularis. Antuñez *dict. cap. 8. num. 8.* Parladorius *lib. 2. rer. quot. cap. 1. num. 5.* Riccius *7. p. collect. 2577.* Salgado *de Retent. Bull. 2. p. cap. 33. à n. 31.* Carleval. *de judiciis, tit. 1. diſput. 2. num. 507.* Matheu *de Re crimin. controverſ. 44. num. 37.*

9. Ex his deſcendit reſolutio hujus difficultatis, & aſſerendum, ex fructibus, & redditibus horum caſtrorum, ſeu oppidorum ſimpliciter datorum, teneri Prælatos, vel alios Eccleſiaſticos ex reſiduo eleemoſynam dare, nec poſſe liberè donare; nam licèt eorum juriſdictio remaneat ſecularis, attamen dominium tranſit ad Eccleſiam; quare fructus illi, ſeu redditus Eccleſiaſtici ſunt, & tranſeunt cum onere illo ad prælatos, ſeu alios Eccleſiaſticos eos poſſidentes. Idem dicendum quando Monaſteria Religioſorum habuerint caſtra, vel oppida, propter eandem rationem. Delugo *dict. ſect. 3. num. 34.*

10. Præterea de ſalariis, aut ſtipendiis à Principe Prælatis conceſſis, quia aliquod officium ſeculare exercent, differendum an ex iis poſſint liberè donare, abſque obligatione eleemoſynandi. Affirmavit Sarmiento, ut refert Sanchez *lib. 2. cap. 2. dub. 45. n. 9.* Ratio eſt, nam opera Eccleſiaſtica, quæ in ſua Eccleſia explere debebant, non adimplent, in quorum locum ſuccedunt illa opera ſecularia; quapropter ſtipendia, ſeu ſalaria illa perindè cenſentur, quaſi ſi ex operibus Eccleſiaſticis illa ſuſciperent. Ergo ex eis liberè nequeunt donare, ſed obligata ſunt ad eleemoſynam.

Verùm

Verùm advertendum, Sarmientum non habere iſtam ſententiam, quin potiùs cum Navarro habere contrariam: nec illam rationem ſuprà poſitam adducit ad comprobationem, ſed ad dubium excitandum à ſimili ſervi, ſeu uſufructuarii, qui nequeunt alteri ſuas operas locare, ſeu exhibere, *l. 1. l. Si ſervus*, §. *Fructuarius*, *l. Sed & ſi quis*, §. *Interdum*, *ff. de ſtipulat. ſervor.* Undè argumentum conficitur, ut ſicut iſti non poſſunt defraudare dominos à ſuis operis, ita nec Eccleſiaſtici Eccleſias ſuas; quare reditus illi tanquam reditus Pontificii cenſentur, ex quibus liberè donare non poſſunt, ſed tenentur ad eleemoſynandum.

11. Sed contrarium tenet Sarmiento & meritò; nam quando Prælati de licentia Summi Præſulis in his officiis occupantur, & rectè illa retinent, à Sacris muneribus excuſantur; quapropter ſalaria, ſeu ſtipendia illa recipiunt ut mercedem ſecularis officii, & occupationis, & quaſi patrimonialia, & ſecularia ſunt: quare de eis poſſunt liberè donare abſque aliqua obligatione eleemoſynandi. Cæterùm, licèt licentia non adeſſet Pontificis, & Prælati non rectè gererent illa officia, propter non reſidentiam, non intrant fructus iſti, ſeu ſalaria in locum fructuum Eccleſiaſticorum, ſed immediatè illa percipiunt propter officium ſeculare. Ergo rectè Prælati poterunt de his ſalariis donare abſque aliqua obligatione eleemoſynæ. Sarmiento *de Reddit. 3. p. cap. 5. num.* 8. Navarrus *de Reddit. quæſt. 1. num. 78.* Molina *de Primog. lib. 2. cap. 10. n. 5.* Sanchez *d. lib. 2. cap. 2. dub. 45. num. 9.*

12. Rurſus diſquirendum, an Commendatarii poſſint liberè donare de fructibus Beneficii commendati, abſque aliqua obligatione eleemoſynæ. Sylveſter *verbo Commenda, quæſt. 3.* cum Hoſtienſi, & aliis tenet, Commendatarios Beneficiorum liberè poſſe donare, & diſponere abſque obligatione eleemoſynandi: refert Sanchez *dict. cap. 2. dub. 48. num. 1.* Verùm Doctores iſti, ubi eos refert Sanchez, hanc quæſtionem non agunt, ſed tantùm, an Commendatarii faciant fructus ſuos? Et inquiunt eos non facere ſuos, licèt de facto contrarium obſervetur.

13. Communis tamen reſolutio eſt, Commendatarium teneri ſuperfluum reddituum pauperibus elargiri, nec de eo poſſe ad libitum donare, ſeu diſponere. Ratio eſt, nam iſti habent verum titulum, & jus Eccleſiaſticum ad fructus, & redditus Beneficii, ſicut verè titulares. Ergo tenentur ad præceptum eleemoſynandi ex reſiduo, ſicut alii titulares. Cæterùm quia Commenda eſt quædam ſubrogatio, ſeu ſubſtitutio Beneficiati ejuſdem muneris, & honoris; idcircò Commendatarii nequeunt hos reditus liberè donare, nec ad libitum diſponere, ſed tenentur ſuperfluum pauperibus concedere. Navarrus *de Reddit. quæſt. 1. num.* 80. Sanchez *dict. cap. 2. dub. 48. à num. 1.* Delugo *de Juſt. diſp. 4. ſect. 3. num.* 33. Buſembaum *in Medull. lib. 4. de ſtatib. cap. 2. dub. 3. num. 4.*

14. In hac diſputatione notandum, dupliciter Commendam fieri poſſe, aut in perpetuum, aut ad tempus. Quando enim Commenda perpetua eſt, & adminiſtratio Eccleſiæ conceditur tam in temporalibus quàm in ſpiritualibus, per eam Commendatarius conſtituitur verus Prælatus. Rota *recent. deciſ. 141. ſub num. 6.* & alienatio bonorum eſt ei interdicta. Rota *diverſ. part. 3. lib. 3. deciſ. 259. num. 5.* & eſt titulus canonicus Beneficii, *cap. Si plures 21. quæſt. 1. cap. Dudum 54. de elect.* & Commenda iſta nequit fieri, niſi à Papa, ut latè docet Garcia *de Beneficiis, 4. p. c. 4. n. 7.* Lotterius *de re Benefic. lib. 3. quæſt. 8. à num. 20.* Tondutus *quæſt. Benefic. 2. p. c. 1. §. 12. à num. 7.* Layman *in Summa, lib. 4. tract. 2. cap. 5. à num. 7.*

15. In his Commendis perpetuis certa eſt Doctorum ſententia relata *num.* 13. quia cùm titulus ſit canonicus, ſimul cum libera adminiſtratione fructuum, inde eſt, ut Commendatarius non poſſit liberè donare, verùm ad eleemoſynandum teneatur ex ſuperfluo reddituum, ut rectè docet Bonacina *d. diſp. 4. punct. 2. propoſit. 3. n. 2.*

16. Si verò Commenda fiat ad tempus, veluti quando propter utilitatem Eccleſiæ Beneficium alicui conceditur ad adminiſtrationem, & cuſtodiam, depoſitario comparatur; expenſæ verò, & ſalaria ei conceduntur, & aliquid ultra ſalarium de fructibus. Rota *recent. 2. part deciſ. 772. ſub num. 3.* Garcia *d. cap. 4. n. 6.* quæ quidem Commenda olim ab Epiſcopis per ſex menſes fiebat, *cap. Nemo deinceps 8. de elect. in 6.* Nunc verò eſt Epiſcopis id interdictum. Trident. *ſeſſ. 24. de Reformat. cap. 18.* quatenus diſpoſuit Beneficium vacans, per Vicarium eſſe deſerviendum, ab Epiſcopo deſignatum: & declaravit Sacra Congregatio, & explicant Garcia *dict. cap. 4. num. 14. & 15.* Tondutus *dict. §. 12. num. 6.* Barboſa *de Univerſ. lib. 3. cap. 9. num. 9.*

17. In his verò temporalibus Commendis aſſerendum, poſſe Commendatarium de fructibus liberè donare, abſque aliqua obligatione eleemoſynandi: Et eſt ratio, quia in his temporalibus Commendis nullus adeſt titulus, & fructus illi tantùm conceduntur propter ſalarium, & adminiſtrationis ſtipendium. Gomez *in Regul. de tollend. quæſt. 4.* Gonzalez *in Regul. 8. gloſſ. 5. §. 8. num. 37.* Flaminius *de Reſign. lib. 2. quæſt. 17. n. 3.* Ex quibus non tenetur dare eleemoſynam. Ergo rectè poterit de his liberè donare, & ad libitum diſponere, ut tenet Bonacina *dict. diſput. 4. punct. 2. propoſit. 3. num. 14.*

18. Reſtat verò difficultas, ſi Pontifex hanc temporalem Commendam cum integra adminiſtratione omnium fructuum concedat, an procedat hæc doctrina? Et affirmandum videtur, quia fructus illi non dantur ratione tituli, cùm Commendatarius nullum habeat; ſed ratione adminiſtrationis, tanquam ſalarium, & ſtipendium illius. Explicatur magis, nam poteſt Pontifex conferre Beneficium minori ætatem non habenti, & Commendam temporalem Clerico cum integra adminiſtratione, & perceptione fructuum; tunc verò Commendatarius eſt temporalis, donec puer ad legitimam ætatem perveniat; nec titulum habet, quia illum habet minor. Hanc ob rem fructus illos percipit ut ſalaria, & ſtipendia illius temporalis adminiſtrationis. Ergo de his liberè poterit diſponere, & donare.

19. In re tamen conſiderandum, an quantitas fructuum talis ſit, ut correſpondeat tantùm labori adminiſtrationis, & ſervitii, aut ſit aliquid amplius? Et tunc dicendum, liberè de eis diſponere poſſe Commendatarium, & libenter donare, abſque aliqua obligatione eleemoſynandi. Si verò fructuum fuerit magna quantitas, plurimùm excedens laborem, contrarium eſt dicendum, quia dati cenſentur cum ſuis onèribus, nempè cum onere recitandi. Medina *de orat. quæſt. 7.* Barboſa *dict. lib. 3. cap. 9. num.* 20. & inſimul cum obligatione dandi eleemoſynam ex reſiduo, nec poterit ex illis bonis liberè donare, aut diſponere.

20. Rurſus Prælati, aut Beneficiati nequeunt aliquas donationes facere ex bonis Eccleſiarum, aut redditibus earum; hæc enim nequeunt alienari, niſi urgente neceſſitate, aut utilitate Eccleſiæ, & ſolennitatibus intervenientibus: quare nequeunt liberè alienari à Prælatis, ſeu Beneficiatis, *cap. Sine exceptione 52. 12. quæſt. 2.* Barboſa *de offic. Epiſcopi. 3. part. alleg. 95.* Cardoſo *in Praxi judic. verbo Donatio, n. 29.* Caſtillo *lib. 1. controverſ. cap. 54.* Sanchez *dict. lib. 2. cap. 2. dub. 36. num. 3.*

21. Stat ergo difficultas in redditibus Beneficiorum Prælatis, ſeu Beneficiatis competentibus, in quibus

bus abſolutè loquendo nequeunt facere donationes, ſeu de eis liberè diſponere. Probatur ex Trident. *ſeſſ. 25. de Reformat. cap.* 1. ubi Prælatis, ſeu Beneficiatis interdictum eſt donare conſanguineis ex redditibus Beneficiorum. Deindè ratione probatur; nam nequeunt Prælati, ſeu Beneficiati in uſus profanos hos redditus expendere: donare autem ſecularibus, vel aliis perſonis, eſt uſus profanus: Ergo nequeunt donare. Rurſùs, Prælati ſeu Beneficiati ſunt adminiſtratores redituũ, quibus de jure interdictum eſt donare, ſicut aliis adminiſtratoribus civitatum, vel minorum curatoribus, ſeu tutoribus, *l.* 2. §. *Ius Reipublicæ* 8. *ff. de Adminiſtr. rer. ad civit. pertinent. l. Non omnes* 16. *Cod. de Adminiſtrat. tut.* quantumvis habeant liberam adminiſtrationem, cùm in ea non detur hæc facultas, ut in Procuratore Cæſaris, *l.* 3. §. *Planè, ff. Quod vi aut clam, l.* 1. §. 1. *ff. de offic. Procurat. Cæſar.* Mathienzo *in l.* 3. *tit.* 3. *gloſſ.* 2. *num.* 3. *lib.* 5. *Recopilat.* Garcia *de donat. remunerat. num.* 22. Sanchez *conſ. lib.* 1. *cap.* 6. *dub.* 2. *num.* 3. Diana 8. *part. tract.* 6. *reſolut.* 16. *&* 17. Ergo Prælati, ſeu Beneficiati nequeunt liberè donare ex redditibus. Diana *d. tract.* 6. *reſolut.* 14. Trullench *lib.* 7. *Decalog. cap.* 17. *dub.* 8. *num.* 3.

22. Sed licèt donare non poſſint, attamen modicas donationes, & ſuo ſtatui decentes poſſunt facere; nam Prælati, & Beneficiati ſunt domini redituum cum adminiſtratione libera: quare ut domini, & adminiſtratores poſſunt donare modicè, & quod ſtatui ſuo ſit decens. Deindè, nam Prælati, & Beneficiati habent congruam, in qua donationes iſtæ modicæ, & honeſtæ, ſuo ſtatui convenientes continentur, *cap. Cæterum* 3. *de donat.* Undè ſicut ad congruam poſſunt expendere neceſſaria de redditibus, ſimiliter ad donandum modicè, dum id congruum fuerit ſuo ſtatui. Exemplo mariti confirmatur, quia licèt non poſſit donare lucra acquiſita durante matrimonio, *l. Creditor* 60. §. *Lutius, ff. Mundati*; attamen poteſt facere modicas donationes, & honeſtas ex illis bonis. Mathienzo *in l.* 5. *tit.* 9. *lib.* 5. *Recopilat. gloſſ.* 6. *num.* 24. Molina *de Primogen. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 66. Garcia *de conjug. acquiſt. num.* 65. Guttierrez *Pract. lib.* 27. *quæſt.* 121. *num.* 4. Molina *de Iuſt. tract.* 2. *diſput.* 145. *num.* 11. & ſimiliter exemplo patris, qui licèt non poſſit donare filiis, eis tamen valèt facere donationes modicas, & non exceſſivas, non imputandas in tertio, & quinto, de jure Regio. Guttierrez *Pract. lib.* 2. *quæſt.* 68. *num.* 3. Ergo Prælati, & Beneficiati rectè poſſunt facere donationes modicas, congruentes ſuo ſtatui, ex redditibus. Belletus *diſquiſit. Clerical.* 1. *p. tit. de bon. Cler.* §. 5. *num.* 10. Avendañus *Reſponſ.* 19. *num.* 4. Leſſius *de Iuſtit. lib.* 2. *cap.* 18. *dub.* 11. *num.* 82. Delugo *diſput.* 4. *ſect.* 4. *num.* 72.

23. Prorſus Prælati, ſeu Beneficiati poſſunt facere donationes remuneratorias, non ſolum extraneis, ob præſtita obſequia, & ſervitia, verùm etiam conſanguineis; nam iſtæ non ſunt propriè donationes, quia non procedunt à mera liberalitate, quæ eſt formalis ratio donationis propriæ. Garcia *de donat. remuner. num.* 3. Guttierrez *Pract. lib.* 2. *quæſt.* 119. *num.* 2. Covarruv. *in cap. Cùm in officiis, de teſtament. num.* 10. Paz *de renunt. cap.* 37. *num.* 136. Reres *de Donat. cap.* 3. Eſt enim naturale debitum, quatenus incitamento naturali impellimur retribuere illis, à quibus Beneficia ſuſcipimus, *l. Sed etſi* 54. §. *Conſuluit, ff. de pet. hered.* Menochius *lib.* 4. *conſ.* 307. *num.* 4. Molina *de Iuſtit. tract.* 2. *diſput.* 192. *per tot.* Garcia *ubi proximè, num.* 8. Unde Prælati, ſeu Beneficiati ex redditibus rectè poſſunt facere donationes remuneratorias. Molina *dict. tract.* 2. *diſput.* 145. *num.* 9. Sanchez *dict. cap.* 2. *dub.* 41. *num.* 4. Garcia *de donat. remuner. n.* 14. *&* 31. Gratianus *diſcept. for. cap.* 102. *à n.* 4.

24. Eſt verò dubium, an Prælati, ſeu Beneficiati, quando donant remuneratoriè, poſſint aliquid ex redditibus ultra merita, & obſequia donare? Nonnulli negarunt, ex *cap. Relatum* 12. *de teſtament.* ubi aſſeritur, has donationes remuneratorias faciendas eſſe à Clericis ex redditibus, juxta qualitatem ſervitii. Cæterùm, nam in exceſſu eſt liberalis donatio. Surdus *Conſ.* 164. *n.* 33. Garcia *de donat. remunerat. n.* 51. Sanchez *de matr. lib.* 6. *diſput* 6. *n.* 5. Rota *apud Seraphin. deciſ.* 516. *num.* 31. quæ quidem interdicta eſt Clericis, & Prælatis ex redditibus: ergo nequeunt aliquid donare extra merita, & obſequia. Ita Bart. Iaſon, Decius, & alii apud Navarrum *de reddit. quæſt.* 1. *num.* 90. quos etiam refert Sanchez *dict. dub.* 41. *num.* 6. Cyriacus *controverſ.* 270. *n.* 22.

25. Sed hæc doctrina diſtinctione eſt reſolvenda; ſi enim quod excedit eſt quantitas magna, & valde excedens, admittenda eſt, quia nequit fieri à Prælatis, ſeu Beneficiatis. Secus verò ſi modicum excedat, quia hæc quantitas continetur in ipſa donatione remuneratoria. Undè S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 106. *art.* 6. *in corpore*, docuit quod quando conceditur Beneficium ultra ſervitium, eſt aliquid ex parte donantis, nempè voluntas gratis conferendi, ad quod non tenebatur donans: quamobrem remunerator tenetur aliquid amplius retribuere, quàm quod accepit. Idem ſcripſit Seneca *lib.* 2. *de Beneficiis, cap.* 1. ibi: *Diligentiùs quærendus eſt beneficii, quàm pecuniæ creditor: huic reddendum eſt quantum accepi; illi verò plus ſolvendum eſt.* Quare ſi exceſſus modicus ſit, valet exceſſus ille factus à Prælato, ſeu Beneficiato ex redditibus. Denique textus *in dict. cap. Relatum*, non obſtat, quia eſt intelligendus de exceſſiva quantitate, non de modica ultra merita ſervitii. Ita tenent Molina *dict. diſput.* 145. *num.* 10. Sanchez *dict. dub.* 41. *num.* 7. Delugo *diſput.* 4. *ſect.* 4. *num.* 72.

26. Verùm reſtat inquirere, quæ ſit pars modica, aut magna quantitas excedens donationem remuneratoriam, ut pro illo exceſſu non rectè valeat. Et Sanchez *de matrim. lib.* 6. *diſput.* 6. *à num.* 7. aliquas refert ſententias. Aliqui dixerunt, donationem remuneratoriam relinqui, etiamſi excedat dimidium meriti, ſeu obſequii: quod admittunt Baldus, & Salycetus apud Tiraquellum *in l. Si unquam, C. de revocand. donat. verbo Largitus, n.* 81. Alii verò aſſerunt, quartam partem donationis excedere poſſe, veluti ſi ob benemerita debeantur duodecim, ſecundùm qualitatem ſervitii, & remuneratoriè rependerentur ſexdecim, *ex l. Si verò* 12. §. *Idem Papinianus, ff. Mandat.* Navarrus *de Reddit. quæſt.* 1. *n.* 91. Barboſa *in l. Qua dotis* 34. *ff. ſolut. matrim. num.* 60.

27. In re tamen arbitrio prudentis ſtandum eſt; nam multi Clerici nobiles ſunt, aut Prælati, & in magnis dignitatibus conſtituti, qui quidem poſſunt majori exceſſu rependere ſervitia, & beneficia præſtita. Alteri verò inferiores, qui tantam quantitatem redonare nequeunt. Tum qualitas ſervitii, aut meriti aliquando majorem, aliquando minorem compenſationem petit. Textus eſt *in l. Etiam* 15. §. 1. *ff. de Manumiſſ. vindict.* ibi: *Quia multa merita intercedere poſſunt, quibus honeſtum ſit libertatem cum decreto præſtare, quæ eſtimare debet is apud quem de ea re agitur.* Quapropter in re nulla regula dari valet certa, ſed arbitrio prudentis eſt relinquendum, ut docuerunt Menochius *de Arbitrariis., lib.* 2. *cent.* 2. *caſu* 132. *à n.* 7. Clarus *lib.* 4. *recept.* §. *Donatio, quæſt.* 3. *in fin.* Maſcardus *de probat. concluſ.* 186. *num.* 8. Gaillus *lib.* 2. *obſervat.* 36. *num.* 6. Sanchez *dict. diſput.* 6. *num.* 10. Diana 8. *p. tract.* 6. *reſolut.* 120. *verſ. Cæterum.*

28. Addo in Prælatis, & Beneficiatis tales donationes remuneratorias facientibus, non ſolùm poſſe excedere illud quod eſt proprium ipſius donationis remuneratoriæ, ſed aliquid amplius, quod ſit modica

donatio

donatio liberalis: & eſt ratio, nam donatio remuneratoria eſt quædam debiti ſolutio inter honeſtas perſonas, *l. Auxilius Regulus 27. ff. de donat. l. Si vera 12. ff. Mandat. l. Quod autem. 7. §. Si vir & uxor, ff. de donat. inter.* Cevallos *quæſt. 273. num. 9.* Delugo *de Juſt. diſput. 23. ſect. 9. num. 113.* quæ non ſolùm conceditur facienda Clericis, ſed etiam modica donatio liberalis ex redditibus. Ergo rectè poterunt ultra donationem remuneratoriam, ex redditibus aliquid addere, quod ſit modica donatio liberalis. Tamen in cauſa erit advertendum, quod ſi multùm excedat quantitas ultra donationem remuneratoriam, licèt donantes peccent graviter, non tamen ad reſtitutionem tenentur, & valida exiſtit donatio quoad exceſſum, licèt illicitè donetur. Dicaſtillo *de Juſtit. lib. 2. tract. 5. diſput. 1. dub. 11. num. 35.* Caſpenſis *in Curſu Theolog. tom. 2. tract. 18. diſput. 5. ſect. 3.* Diana 8 *part. tract. 6. reſolut. 13.* Nec accipientes ad reſtituendum obligantur. Diana *dict. reſolut. 6. num. 15.* Trullench *lib. 7. Decalog. cap. 2. dub. 6. num. 8. & cap. 17. dub. 8.* R. Moya *d. diſp. 6. quæſt. 1. §. 1.*

29. Quid verò dicendum, an peccet accipiens donationes exceſſivas ex redditibus, à Prælatis, ſeu Beneficiatis? Et affirmant aliqui, quia accipiens cooperatur ad peccatum dantis. Sylveſter *verbo Clericus 4. quæſt. 15* Corduba *lib. 1. quæſt. 18. §. Nota 2.* Navarrus *de Reddit. quæſt. 1. num. 97.* Sanchez *conſ. lib. 2. cap. 2. dub. 38. n. 14.* Sed contrarium tenet Delugo *diſp 4 de juſt. ſect. 3. n. 48.* Moya *d. diſp. 6. q. 1. §. 4. a n. 12.* Ducuntur, nam licèt ex parte concedentis ſit peccatum, non tamen ex parte accipientis, quia ex parte illius nullùm eſt præceptum, ut non accipiat, ſed tantùm recipit quod ſibi offertur, & ex charitate propria non tenetur rejicere. Cæterùm, peccatum dantis jam eſt conſummatum quando donat, nec ipſe amplius agit, niſi acceptare. Ergo non peccat acceptando; nullo enim modo concurrit ad peccatum dantis, nec phyſicè, nec moraliter.

30. In hoc dubio dicendum, tribus modis conſiderari poſſe hanc difficultatem. Primò, quando donatarius Prælato, ſeu Beneficiato auxiliaretur ad donandum immodicè ex redditibus, vel ſic perſuaderet: in quo quidem caſu omnes Doctores conveniunt, acceptantem etiam graviter peccare, quia verè cooperatus eſt ad peccatum concedentis. Moya *dict. §. 4. num. 11.*

31. Secundò, quando Prælatus, ſeu Beneficiatus haberet alia bona patrimonialia, vel quaſi, vel adeò ſit diſcretus & parcus, undè acceptans rectè exiſtimet, donationem illam exceſſivam refundere poſſe ex bonis propriis; & hinc acceptans minimè peccat, quia rectè præſumit, donare Prælatum, ſeu Beneficiatum, animo compenſandi illam donationem cum bonis propriis, quod rectè facere poſſunt. Leſſius *de Juſt. lib. 2. cap. 18. dub. 11. num. 82.* Ergo rectè abſque peccato acceptat. Confirmatur doctrinâ D. Olea *de ceſſ. tit. 2. quæſt. 7. num. 50.* ubi aſſerit, maritum poſſe donare in præjudicium uxoris, & filiorum, dummodò habeat bona, unde uxorem, & filios alat, & dotem ſuſceptam ſolvat. Ergo ſimiliter poterit donare Prælatus, ſeu Beneficiatus ex redditibus, dummodò habeat alia bona unde refundat tantumdem ad pauperum eleemoſynas. Cùm ergo, ut ſuppoſuimus, Prælatus, aut Beneficiatus habeat alia bona, rectè poterit acceptans exiſtimare donationem illam fieri eo modo, ut inde aliqua culpa non ſequatur: & conſequenter non peccare acceptando. Denique delictum nunquàm præſumitur *l. Meritò, ff. pro ſocio, cap. Eſtote miſericordes, de Regul. in 6.* Menochius *lib. 5. præſ. 161. num 62.* Ergo cùm Prælatus ſeu Beneficiatus habeat alia bona unde poſſit tantumdem reddere pauperibus, præſumendum eo animo donationem fieri, & ita acceptans non peccabit. Delugo *dict. ſect. 3. num. 48.*

32. Tertiò etiam modo fieri valet hæc donatio, ſcilicet quando eſt illicita ex parte concedentis Beneficiati, ſeu Prælati, quia verè expendit redditus ad donationem immodicam profanam, nec habet undè tantumdem reddat pauperibus: & in hoc eſt difficultas, ſententia enim Delugi, & R. Moyæ dicitur probabilis à Diana 8. *p. tract. 6. reſolut. 134.* & à Tamburino *lib. 3. cap. 1. de charit. n. 16.* & ultra rationes adductas ſuprà, *num. 28.* comprobatur doctrina aliquorum aſſerentium, minimè peccare acceptantem donationem factam ab eo, qui ſcienter dat in fraudem creditorum, quia ipſe rectè ſuſcipit, *l. ult. §. 4. ff. quæ in fraudem credit.* Navarra *lib. 3. de reſtit. cap. 4. num. 118.* Leſſius *de Juſt. lib. 2. cap. 20. dub. 19. num 168.* Molina *de Juſt. tract. 2. diſput. 328. num. 14.* Diana 3. *part. tract. 5. reſolut. 39.* Donans enim in fraudem creditorum peccat, non tamen acceptans: Ergo ſimiliter in noſtra ſpecie.

33. Sed noto textum *in dict. leg. ult. §. 4.* aſſumptum non probare illorum Doctorum, quia non agitur niſi de reſtitutione fructuum, quando alienatio reſcinditur ex edicto, *Quæ in fraudem creditorum*, de quo *in l. Ait Prætor 10. ff. Quæ in fraudem, l. Videamus 34. §. In Fabiana, ff. de uſur. §. Item ſi quis in fraudem, Inſtit. de actionib. l. 7. tit. 15. p. 5.* Peguera *deciſ. 171.* Trentacinquius *lib. 2. var. tit de except. reſ. 4.* quo quidem caſu inquit Conſultus, fructus pendentes tempore alienationis, in reſtitutionem venire; nam hæc bona alienantis cenſentur: idem aſſerit de fructibus pendentibus tempore inchoati judicii; fructus verò medii temporis ad emptorem pertinere, quia ratione tituli, quem habet in rebus ſibi alienatis, & venditis illos lucratur. Vveſembechius *in Paratitl. ad tit. quæ in fraud. num. 11.* Donellus *lib. 23. comment. cap. ult.* quod non ita certum, *ex l. At ſi Prætor 10. §. Per hanc 19. & 20. ff. quæ in fraudem.* Ex hac ſpecie ſic applicata nihil decerpitur, unde probetur poſſe ſuſcipientem rectè acceptare alienationem in fraudem creditorum; cùm textus ille longè ſe habeat ab ſpecie, de qua tractamus.

34. Sed dices, textum illum probare, fructus medio tempore perceptos pertinere ad emptorem rei alienatæ in fraudem creditorum. Ergo ex eo deducitur, rectè acceptaſſe alienationem, aliàs eſſet in mala fide, & fructus non lucraretur, *l. Bona fidei 48. ff. de acquir. rer. domin.* Ergo textus ille benè aſſumptum probat. Verùm reſpondetur, duobus modis poſſe alienari rem in fraudem creditoris. Primò titulo lucrativo, nempè donatione, & tunc ad reſciſſionem non requiritur fraus ex parte ſuſcipientis, ſed tantum ex parte alienantis. Secundò ex titulo oneroſo, & tunc non ſolùm ad reſciſſionem requiritur fraus alienantis, ſed ex parte accipientis, aliàs reſciſſoria in fraudem creditorum non conceditur. Gloſſa *in §. Item ſi quis 6. de Actionib. verbo In fraudem*, & ibi etiam Ias. *n. 27.* Mynſingerus *num. 25.* Paz *in Præxi, tom. 3. §. 2. num. 22.* Fontanella *de pact. nupt. clauſula 4. gloſſ. 9. p. 5. n. 104.* Molina *de Juſt. tract. 2. diſput. 328. num. 2.* Sed in dicto paragrapho loquitur Conſultus de alienatione in fraudem titulo oneroſo, ſcilicet venditionis, in qua quidem reſciſſione neceſſariò ſupponendum, emptorem fraudis participem fuiſſe, & peccaſſe cooperando ad damnum creditorum: ſed tamen fructus medio tempore perceptos lucratur, quia non obſtante fraude, in qua ipſe deliquit, venditio valida eſt interim quod reſcinditur per edictum, *Ne in fraudem*; & eſt verus dominus illius rei, & ideo fructus illos lucratur. Paz *dict. §. 2. num. 30.* Pichardus *in dict. §. Item ſi quis 6. de Act. à num. 8.* Mynſingerus *num. 42.* Maynerius *lib. 1. act cap. 11.* Unde ſequitur, non poſſe fieri illationem ſic: Fructus medii temporis lucratur emens: Ergo

cooperando ad emptionem non peccavit, quin potiùs ex juris neceſſitate debet peccare, quia debet eſſe particeps fraudis.

35. Quapropter admitto doctrinam Sanchez, & aliorum aſſerentium; in ſpecie peccare acceptantem donationem exceſſivam factam ex redditibus à Prælato, ſeu Beneficiato. Ratio eſt, nam ad donationem neceſſaria eſt acceptatio de jure communi, & ſecundùm aliquos etiam de jure naturali, ut ſcripſimus *lib. 1. cap. 4. à num.* 28. Itaque acceptatio intrat ſubſtantiam donationis, & donec acceptetur, perfecta non eſt. Noguerol *allegat. 22. num. 6.* Caſtillo *lib. 4. controverſ. cap. 37. num. 39.* Larrea *deciſ. 91. num. 1.* D. Caſtejon *in Indice, verbo Donatio, num* 17. ubi alios dat. Ergo ſi donatarius acceptat exceſſivam donationem ex redditibus alicujus Beneficii; concurrit cooperando ad perficiendam donationem illicitam, & conſequenter peccabit graviter.

36. Sed dices: In probabili ſententia, acceptatio non requiritur in donationibus, ſed perficitur ex ſolo conſenſu donantis, quod de jure regio recepimus *lib. 1. cap. 4. num* 34. Ergo cùm peccatum ſit jam conſummatum, & perfectum ex parte dantis, ad nihil concurrit acceptans, & conſequenter non peccabit, ſaltem in hac probabili ſententia. Reſponderur, etiam admittendo hanc ſententiam, peccare acceptantem; nam duobus modis concurrit cooperando ad peccatum concedentis. Primò effectuando donationem illam, licèt in hac ſententia perfectam; nam invito Beneficium non conceditur, *l. fin. C. unde legitimi, l. Invitus, § Quod cùique, ff. de Regul. jur.* Thomaſſetus *regula* 60 Cardoſo *in praxi, verbo Beneficium, num.* 65. unde ratione illius effectuationis peccabit. Secundò, alio modo concurrit ad peccatum iſte donatarius, nempè ad præjudicium pauperum ſequutum ex ipſa donatione, quatenus pauperes illis bonis privantur, quam ſi non acceptaſſet, Prælatus, ſeu Beneficiatus ex obligatione propria pauperibus erogaſſent: itaque ex hoc præjudicio à peccato non excuſabitur.

37. Huic præjudicio reſpondet Moya *dict. quæſt. 1. § 4. num.* 15. donatarium non teneri ad non acceptandum ex aliquo præcepto, nec tenetur cum ſuo nocumento vitare præjudicium aliorum. Ergo rectè acceptat donationem abſque aliquo peccato. Sed adhuc reſponſio iſta ſuſcipit reſponſum; nam licèt donatarius iſte non teneatur aliquo præcepto ad non acceptandum, nec cum ſuo præjudicio vitare præjudicium aliorum; attamen tenetur ad non aſſentiendum peccato beneficiati, nec aliquo modo cooperari, ut effectuetur alterius peccatum, ſimul concurrendo ad præjudicium pauperum, quod illicitè fit. Suarez *de charit. tract. 3. diſput. 10. ſect. 4.* Sanchez *in Decalog. lib. 1. cap. 7.* Tamburinus *Oper. Mor. lib. 2. in method. confeſſ. cap. 1. § 17.* Buſembaum *in Medul. lib. 2. tract. 3. cap. 2. art. 3.* Ergo ſemper peccabit graviter per hanc cooperationem.

38. Rurſus in re diſquirendum de donationibus factis concubinis ex redditibus beneficiorum. Et in his certum eſt, graviſſimè peccare Beneficiatos donantes concubinis ex redditibus, vel ex aliis bonis. Ratio eſt, nam tunc non ſolùm redditus expenduntur in uſus profanos, ſed turpes, quod indecentius eſt Ergo ſi Beneficiatus peccat graviter expendendo in uſus profanos, multò magis in turpes. Cæterùm Clericis interdictum eſt donare concubinis de bonis patrimonialibus, argumento ſumpto à militibus, *l. Miles ita 4. §. Mulier, ff. de Milit. teſtament. l. 2. C. de donat. inter. l. fin. tit. 21. p. 2.* ſicut etiam Equitibus militaribus, Doctoribus, Licentiatis, & Advocatis. Azorius *Inſt. Mor. 3. p. lib. 1. cap. 3. quæſt. 4.* Gutterrez *de juramento. 1. p. cap. 6. à num. 7.* Cancerius *Var. 1. p. cap. 8. à num. 172.* Ergo multò magis ex redditibus, & conſequenter graviter peccabunt per ſimiles donationes. Padilla *in rubr. C. de Fideicom. num. 7.* Rolandus à Valle *vol. 1. conſ. 98.* Cevallos *quæſt. 388. num. 34.* Meſa *var lib. 3. cap. 40. num. 22.* Molina *de juſt. tract. 2. diſput. 275. num. 15.*

39. Eſt verò difficultas, an Clericus ex redditibus, aut ex aliis bonis patrimonialibus poſſit facere concubinæ donationes antidorales, ſeu remuneratorias ob ſervitia, aut obſequia ab eis præſtita? Negavit Cabedo *1. part. deciſ. 116. num. 2. & 3.* qui ſcripſit Senatum Luſitanum ſic cenſuiſſe. Ratio eſt, quia in ſimilibus donationibus non ſolùm eſt turpitudo ex parte dantis, ſed etiam ex parte recipientis; quo quidem caſu nequit aliquid peti, aut repeti, *l. Ubi autem 3. l. Si ob turpem 8. ff. de condict. indebit.* Ergo nequeunt tales donationes valere, etiam remuneratoriæ.

40. Hoc verò fundamentum ſolidum non eſt, nam ſupponit falſum, nempè donationem factam fuiſſe ob actum turpem concubinatûs; hîc enim non agimus de turpitudine aliqua, ſed de donatione facta concubinæ ob merita, & ſervitia, quod eſt diverſum. Quare aſſerendum, valere talem donationem, & rectè fieri à Beneficiato; quia non datur ob actum turpem concubinatûs, ſed ob gratitudinem, tanquam ſalarium, & ſtipendium illius ſervitii, & obſequii: itaque non eſt aliqua ratio turpitudinis, ut improbetur, ſed valet. Ancharanus *conſ. 247.* Afflictus *deciſ. 202.* Cevallos *quæſt. 388. num. 55. & quæſt. 273. num. 6.* Gutterrez *dict. 1. p. cap. 6. num. 11.* Rodriguez *in Summa, tom. 1. cap. 167. num. 3.* Bellet. *diſquiſit. clerical. tit. de bonis Clericor. § 14. num. 16.*

41. Eſt verò animadvertendum in foro poli, ad has donationes factas à Clericis concubinis ex redditibus, aut ex bonis patrimonialibus, ſufficere ſervitia, ſeu merita eſſe certa. In foro autem fori, ut hæc donatio ſuſtineatur, probanda ſunt ſervitia, & obſequia præſtita Beneficiato, aut Clerico donanti, aliàs repeti poterit quidquid fuerit donatum concubinæ, ut docent Afflictus & Guttierrez ſuprà recenſiti, Navarrus *in Man. cap. 17. num.* 45. Sanchez *de matrim. lib. 6. diſput. 6. num. 4.* Benedictus *in cap. Raynutius, verbo Uxorem, num. 166.* Hermoſilla *in l. 3. tit. 4. p. 5. à num. 7.* Solorzano *lib. 3. Polit. cap. 9.* Paz *de tenut. cap. 57. à num. 139.* Diana *8. p. tract. 6. reſolut. 83. verſ. Sed mihi.*

42. Eſt verò dubium, an quando anteceſſerunt merita, & obſequia concubinæ, verùm Beneficiatus, aut alius Clericus ſimpliciter donaverit, an ſit ſimplex donatio liberalis, ſeu remuneratoria. Prima ſententia aſſerit, donationem eſſe liberalem, & conſequenter validam non eſſe. Ducitur, nam de Beneficiis acceptis nemo certior eſt teſtis, quàm qui recipit. Cùm ergo in donatione Clericus nihil dixerit de obſequiis, & meritis, nec aſſeruerit propter merita donare, ſequitur, liberaliter concedere voluiſſe. Cæterùm, licèt merita extiterint, quoties de eis mentionem non facit, videtur merita habuiſſe ut cauſam impulſivam ad liberaliter donandum, non verò ut finalem: Ergo videtur donaſſe liberaliter concubinæ, quare non eſt valida donatio. Curtius ſenior *conſ 142. num 3.* Guido Papæ *deciſ. 95.* Barboſa *in l. 14. ff. ſolut. matrim. n. 56.*

43. Secunda ſententia tenet contrarium, nam quoties merita, & obſequia anteceſſerunt, ſemper eſt præſumendum, ob merita antecedentia donationem factam fuiſſe; quia donatio liberalis in dubio nunquam præſumitur, *l. Cùm de indebito 25. ff. de Probat. l. fin. C. de novat.* Menochius *de Arbitrariis, caſu 88. per tot.* Gratianus *tom. 5. cap. 824. num. 17.* Rota *apud Merlin. deciſ. 691. num. 1.* Ergo in præſentia, ſi merita, & obſequia præceſſerunt, intelligenda eſt donatio remuneratoria, licèt Clericus ſimpliciter donaverit abſque aliqua

qua mentione meritorum. Cæterùm exemplis confirmatur; nam ſi pater ſimpliciter abſque mentione meritorum donaverit filio, ſi tamen merita præceſſerint, intelligitur remuneratoria donatio. Gloſſa celebris *in l. Donationes*, *Cod. de Poſtul. verbo Poſtulans.* Navarrus *in Man. cap* 17. *num.* 146. Garcia *de donat. remuner. num.* 41. Valenzuela *conſ.* 117. *num.* 25. Et idem dicendum de marito, qui uxori donaverit ſimpliciter, ſi adſint merita antecedentia Menochius *de Arbitrariis*, *lib.* 2. *caſu* 132. *num.* 4. Valenzuela *dict. conſ.* 117. *n.* 23. Ergo idem eſt dicendum de donatione facta à Clerico concubinæ, quando merita præceſſerunt. Menochius *de Arbitr. caſu* 88. *num.* 53. Guttierrez *Practic. lib.* 2. *quæſt.* 120. *num. fin.* Maſcardus *concluſ.* 530. *num.* 10. Garcia *de donat. remuner. num.* 49. Mantica *de tacit. lib.* 13. *tit.* 15. *num.* 3. Sanchez *de matrim. lib.* 6. *diſp.* 6. *num.* 3. Diana 8. *part. tract.* 6. *reſol.* 116. Palao *de Juſt. diſp.* 2. *punct.* 22. *num.* 2.

44. Hanc ſententiam admitto ex deciſione textus *in l. Si verò* 12. §. *Inde Papinianus*, *ff. mandati*: ubi donatio remuneratoria eſt ex eo, quod merita præceſſerunt in patrono reſpectu liberti. Quem textum aliqui intelligunt reſtrictè, nempè quando meritum præceſſit in eadem re; ibi enim Patronus tradiderat liberto fundum à ſe emptum, & poſteà libertus conſenſum præſtiterat Patrono illum vendenti; tunc enim pretium repetere nequit, quia cùm meritum præceſſit, nempè primæ donationis factæ liberto, ſecunda donatio remuneratoria faciliter præſumitur in eadem re. Unde colligunt aliqui Doctores, in dubio non eſſe præſumendam donationem remuneratoriam meritis præcedentibus, niſi in eadem re. Bart. *ibi*, *num.* 14. Vincentius *num.* 39. Barboſa *in l. Quæ dotis*, *ff. ſolut. matr. num.* 54.

45. Sed tamen ſive in re ipſa ſtet meritum, ſive in alia diverſa, textus ille aſſumptum probat; nam duobus modis valet ibi meritum antecedens Patroni conſiderari, aut reſpectu ipſius prædii antecedenter à patrono liberto donati; aut reſpectu libertatis, quam patronus liberto præſtiterat, quod eſt optimum Beneficium, *l.* 1. *ff. de bon. libert.* Donatio enim remuneratoria, quam conſiderat Conſultus ex aſſenſu præſtito à liberto, ut Patronus fundum venderet, & pretium ſibi haberet, conſideratur à pluribus Doctoribus ob meritum datæ libertatis, ut cum Gloſſa tenet Sanchez *dict. diſput. 6. num.* 3. quod quidem diverſum eſt à prædio. Undè aſſero, quod licèt meritum, vel obſequium ſit in alia re diverſa, in dubio tamen ſubſequens donatio conſideranda eſt remuneratoria. Confirmo diſcurſum in ſpecie; nam prima donatio prædii facta à patrono, non fuit omninò liberalis, ſed ea conditione, ut libertus partem pretii fundi empti ſolveret, ut conſtat ex littera; non enim erat tam grande obſequium, aut meritum patroni, ut ex ſolo illo inducamus præcisè libertum remuneraſſe, ſed ex merito datæ libertatis, quod eſt optimum. Ergo Conſultus ibidem induxit remuneratoriam donationem, non ex ipſa re, ſed ex merito libertatis antecedenter datæ, quod eſt diverſum.

46 Quare aſſerendum, textum illum bene aſſumptum probare, nempè in dubio, quando merita, ſeu obſequia ſunt antecedentia, licèt in diverſa re, ſubſequutam donationem remuneratoriam eſſe, quamvis ſimplex ſit donatio, nec donans alicujus meriti meminerit. Idcircò licèt Clericus de meritis concubinæ nihil dicat, ſi tamen præceſſerint, valebit donatio ut remuneratoria. Cæterùm probo, nam hîc concurrunt duæ præſumptiones, nempè donatio ob merita antecedentia, quod rectè fit à Clerico abſque aliquo peccato, & culpa: tum in donatione liberali adeſt præſumptio claræ culpæ, ob affectum turpem ad concubinam, & delictum agendi contra legem prohibentem ſimilem donationem. Sed in dubio delictum, ſeu peccatum non præſumitur, ut diximus ſuprà. Ergo præſumendum, velle Clericum donare remuneratoriè, ubi nullam culpam committit, potiùs quàm liberaliter cum gravi culpa.

47. Verùm dices, donationem remuneratoriam præſumi ob merita antecedentia, quoties nulla eſt altera affectio, unde præſumatur ob illam liberaliter donari: & ponitur exemplum quando donaretur conſanguineo; nam ratione ſanguinis intelligitur liberaliter donari, non autem propter merita antecedentia. Romanus *ſingul.* 648. Caſtrenſis *lib.* 1. *conſ.* 345. Garcia *de donat. remuner. num.* 50. Mantica *dict. lib.* 13. *tit.* 15. *num.* 12. Sed in ſpecie eſt altera affectio, nempè concubinæ amicitia. Ergo dicendum, in præſentia non poſſe præſumi donationem remuneratoriam. Sed reſpondetur, doctrinam illam intelligendam quoties affectio eſt naturalis, & licita, & conſanguineus eſt perſona, cui licitè donatur; quia tunc prævalet magis præſumptio illa ſanguinis, quæ naturalis eſt, quàm accidentalis meritorum; non verò quando affectio eſt peccaminoſa, & culpabilis, ut in affectu ad concubinam, & contra legis interdictum, quo caſu non præſumitur, præcipuè in Clerico. Cephalus *lib.* 2. *conſ.* 188. *num.* 18. Maſcardus *de Probat. in præfat. q.* 10. *num.* 38. Menochius *lib.* 1. *præſumpt.* 31. *num.* 8. Ergo præſumendum, ob ſervitia donaſſe, licèt ſimpliciter donet.

48. Deindè abs re non erit diſquirere, an quando Beneficiatus, ſeu Clericus concubinæ donaverit expreſſim ob merita, & ſervitia ſibi præſtita, debeat valere ut remuneratoria donatio, abſque aliqua probatione meritorum. Reſolutio hujus quæſtionis petenda eſt ab alia inquirente, an ex ſola aſſertione donantis credendum ſit merita eſſe certa, ut ſuſtineatur donatio remuneratoria? Prima ſententia affirmat, nam nullius valet eſſe certior meritorum, quàm donans, dum ei præſtita fuerunt; nec illum præjudicium ſequitur, niſi ſuis bonis: quapropter ſicut in re ſibi nota, & quæ damnum proprium reſpicit, ejus aſſertioni ſtandum eſt, abſque aliqua probatione meritorum, Caſtrenſis *lib.* 1. *conſ.* 144. *num.* 4. Bertrandus 2. *p. conſ.* 138. *num.* 12. & deciſum refert Clarus *verbo Donatio, quæſt.* 2. *num.* 2.

49. Secuda ſententia aſſerit, quod ſi mentio meritorum ſit generalis, donantis aſſertioni ſtandum non eſt; ſecus verò ſi ſpecialis, veluti ſi in ipſa donatione retuliſſet merita, & ſervitia, & quæ illa ſint, ſingulari nominatione, & ſpecifica; quia tunc minimè deceptus videretur, ſed ex ſola obligatione antidorali donaſſe. Gloſſa *in l. donationes*, *Cod. de collat.* Baldus *in l. fin. Cod de exercit. act.* Alex. & alii apud Garciam *de Nobilit. gloſſ.* 2. *num.* 17.

50. Tertia ſententia tenet, quod ſive mentio meritorum ſit generalis, ſive ſpecialis, aſſertioni donantis ſtandum non eſſe, quin potiùs merita, & obſequia eſſe probanda, *l. Qui teſtamentum* 27. *ff. de probat. l. Cum quis* 37 §. *Titia* 6. *ff. de legat.* 3. *l. fin. ff. de exer. act.* quibus in juribus probatur, legatum, ſeu donationem factam cum mentione meritorum, non ſubſiſtere niſi à legatario probentur. Tenent plures, quos refert Garcia *d. gloſſ.* 2. *num.* 17. *verſ. Sed tamen*, Baldus *in l. Iſtud*, *Cod. de Sacroſ. Eccleſiis*, *num.* 7. Socinus junior *lib.* 4. *conſ.* 8. *num.* 27. Mantica *de tacitis*, *lib.* 13. *tit.* 15. *num.* 40. Rota apud Seraphinum *deciſ.* 181. *n.* 9. Marinis *ad conſuetud. Neapolit. verſ. Idem ſi*; *fol. mihi* 453.

31. Sed in re duo caſus ſunt diſtinguendi. Primus, quando ex donatione nullum præjudicium ſequitur, veluti legitimæ filiorum, nec donatio ſit inter perſonas interdictas donare; & tunc aſſertioni donantis ſtandum eſt, ſi de meritis, & obſe-

quiis aliquid affimaverit. Ratio eſt, nam in dubio non præſumitur liberalis, ſed remuneratoria. Decius *conſ.* 10. Menchaca *de ſucceſſ. creat.* §. 17. *num.* 111. Pinellos *in l.* 1. *Cod. de bon. matern.* 3. *part. num.* 6. *verſ. Sed probatur.* Diana 8, *part. tract.* 6 *reſolut.* 116. *in fin.* idcircò præſumendum, quoties nullum præjudicium ſequitur alicujus tertii, nec ulla fraus legis, merita illa eſſe certa, & cauſam finalem illius donationis: quare merita illa probatione non indigent.

52. Secundus caſus eſt quando præjudicium alicui inferretur, vel ſunt perſonæ prohibitæ donare, & aſſertioni donantis ſtandum non eſt; nullus enim creditur in re propriâ in damnum alterius, aut quando præſumeretur in fraudem legis donare, ut ſunt jura *in dict. l. Qui teſtamentum*, & alia addu&a *num.* 50. Tum quia ſi in hoc caſu ſtaremus aſſertioni donantis, aperiretur via multis fraudibus, contra leges interdicentes iis perſonis donare; idcircò niſi merita probentur ultra aſſertionem donatoris, minimè in hoc caſu ſuſtinebitur donatio. Clarus *verbo Donatio, quæſt.* 3. *num.* 2. Gutierrez *de Juram. 1. part. cap.* 5. *num.* 16. Garcia *de Nobilitate, gloſ.* 2. *à num.* 19. Mantica *de tacit. lib.* 13. *tit.* 15. *num.* 41. qui id extendit etiamſi interponatur juramentum. Rota apud Seraphinum *deciſ.* 1184. *n.* 4.

53. Hanc diſtinctionem admitto, & aſſero, non facilè credendum donatori aſſerenti, ob merita etiam ſpecialia donare, licèt nullum damnum alicui perſonæ ſequatur, aut donans non ſit interdictus donare; nam licèt plures DD. id admittant, quia poteſt donatio illa conſiderari liberalis, idcircò ſuæ aſſertioni ſtandum; attamen eſt juris præſumptio, ut in donationibus potiùs error, quàm donatio liberalis præſumatur. Benedictus Ægidius *in l. Ex hoc jure, ff. de juſt.* 1. *part. cap.* 11. *n.* 23. Menochius *conſ.* 1. *num.* 215. Rota apud Merlinum *deciſ.* 692. *num.* 4. Quare poſſumus conſiderare, adhuc errorem in his meritis extitiſſe, aut fortè donatorem circumventum fuiſſe ad hæc merita aſſerenda. Hanc ob rem circumſpectus judex penſatè proſpiciet, quæ fides huic aſſertioni eſt danda, etiamſi nullum damnum ſequatur, aut ſit donatio remuneratoria inter perſonas donare prohibitas.

54. Idem dicendum quando Princeps donaſſet, & dixiſſet: ob merita, & ſervitia donare, ſive ſpecialiter, aut generaliter loquendo; nam licèt aliqui dicant, ſtandum ſuæ aſſertioni, quia eſſet arguere Principem de mendacio, ut cum pluribus tenet Garcia *dict. gloſſ.* 2. *à num.* 20. Natta *conſ.* 674. *num.* 9. *lib.* 4. Decianus *reſponſ.* 25. *num.* 79. Joſephus Ludoviſius *conſ.* 16. *à num.* 360. etiamſi donatarius nequeat merita docere, & probare, Decianus *reſponſ.* 21. *n.* 37. Grammaticus *conſ.* 100 *num.* 55. Diana *dict. reſolut.* 116. *verſ. Non tamen.* Attamen id non eſt facilè credendum, valet enim Princeps falſa ſuggeſtione decipi, aut alio modo circumveniri: quare reſpiciendæ ſunt circumſtantiæ, & alia quæ ſcripſimus *lib.* 7. *cap.* 9. *à n.* 4.

55. Si verò donatio remuneratoria tendat in præjudicium aliquorum, aut ſit inter perſonas donare prohibitas, tunc dico merita, & obſequia ultra aſſertionem eſſe probanda; eſt enim magna ſuſpicio in fraudem legis, aut tertii, illam aſſertionem feciſſe, ut dicunt relati *num.* 50. Undè in præſentiarum dicendum, quod licèt Clericus Beneficiatus, aut alius donet concubinæ, dicendo id facere ob benemerita, ſive generaliter, ſive ſpecialiter, non ſtandum eſſe ejus aſſertioni, ſed illa debet probare; nam cùm interdictum ſit Clerico concubinæ donare, ſive ex redditibus, ſive ex bonis patrimonialibus, præſumitur illam aſſertionem factam eſſe in fraudem legis, niſi alio modo merita probentur.

56. Præterea diſquirendum, an Beneficiatus ex redditibus, aut alius Clericus ex bonis patrimonialibus poſſit donare concubinæ modicas conceſſiones, quando ambo ad meliorem frugem tranſierunt. Cancerius 1. *part. var. cap.* 18. *num.* 173. negavit; nam licèt privatus poſſit facere donationes concubinæ, *leg. Affectionis* 5. *l. Donationes* 31. *ff. de donat.* Riccioius *de perſon. quæ in mal. ſtat. verſant. lib.* 1. *cap.* 20. *num.* 10. Pontius *de matrim. lib.* 7. *cap.* 54. *num.* 2. aſt in Clericis eſt interdictum, ne eis pateat aditus ad inveniendas concubinas cum ſpe quæſtûs: quæ quidem ratio non ſolùm procedit quando remanet concubinatus, ſed etiam eo jam derelicto, quia per has liberalitates adhuc aperitur via ad alias concubinas inveniendas.

57. Hoc fundamentum debile eſt, nam mulierculæ iſtæ turpitudini inſervientes, ultra quod ſuâ naturâ ſunt avariſſimæ; etiam ob præſentem quæſtum mercenariæ ſunt, prout dicit Ambroſius *in Pſalm.* 118. *ſerm.* 2. *l.* 4. §. *Si quid meretrici, ff. de condict. ob turp. cauſ. l. Palam*, 23. *ff. de rit. nupt.* non enim alliciuntur per donationes faciendas poſt concubinatum, ſed ob quæſtum præſentem. Quare contrarium teneo ex deciſione textus *in l. In ipſius* 5. *Cod. Famil. erciſcund.* ubi quod tempore iracundiæ ob culpam ſervorum dominus in teſtamento ſcripſerat, deflectens poſteà revocavit: quod idem de hoc interdicto dicendum, nam licèt tempore concubinatûs lex irata donationes iſtas interdixerit, poſteà cùm ad meliorem frugem perveniant, clemens revocat, & conſequenter valent ſimiles donationes. Cæterùm lex prohibet Clericis, ne donent ſuis concubinis, non verò iis, quæ concubinatum deſeruerunt; ceſſat enim ratio adæquata legis, quare debet ceſſare illud interdictum. Baldus *lib.* 3. *conſ.* 354. *in fin.* Benedictus *in cap. Raynutius, de teſtament. verbo Uxorem, num.* 161. *in princip.* Tzentacinquius *Var. lib.* 3. *tit. de donat. num.* 7. Bellètus *tit. de bon. Cleric.* §. 13. *num* 16.

58. Hinc admittenda non eſt alia doctrina ejuſdem Cancerii *dict. cap.* 18. *num.* 175. dum ſcripſit Presbyterum non poſſe dare concubinæ ſeneſcenti, quæ jam deſierat eſſe concubina illius: & dat rationem, quia propter ſenectutem illa peccatum non dimiſit, ſed peccatum illam.

59. Hæc ratio parum urget, deſervire enim potiùs valet ad ſuaſonum diſcurſum, quàm ad probationem alicujus aſſerti: idcircò Cæſarius Arelatenſis *homil.* 7. exemplo Magdalenæ ad pœnitentiam ſic ſuadet: *Nec ipſa ſe reſervavit, ut in fine vitæ pœnitentiam ageret, ſed dum adhuc poterat peccare, ſic voluit peccata deſerere ut illam de adulteriis ſuis non impoſſibilitas ſubtraheret, ſed voluntas.* D. Auguſtinus *in cap. ult. de pœnit. diſt.* 7. ad hoc intentum ſic loquitur: *Nullus expectet, quando jam non poſſit peccare, arbitrii enim quærat libertatem, ut dolere poſſit commiſſa, non neceſſitatem. Qui priùs itaque à peccatis relinquitur, quàm ipſa relinquat, ea non libere, ſed quaſi ex neceſſitate condemnat.* Ita *cap. Si quis* 2. *de pœnit. diſt.* 7. Et ratio eſt, quia Dominus facilius exaudit relinquentem peccata libenter, quàm ex neceſſitate *Proverb. cap.* 1. ibi: *Quia vocavi, & renuiſti.* Et infrà: *Ego quoque in interitu veſtro ridebo.* Non enim Dominus ait, ſe pœnitentiam in morte non admiſſurum, in quacunque enim hora exaudit. *Ezech. cap.* 33. *cap. Ponderet, diſt.* 56. *cap. Si quis Presbyter* 28. *quæſt.* 6. Sed non ita exaudiet, prout quando pœnitentia ex voluntate fieret. Navarrus *in dict. cap. Si quis Presbyter, in littera*, ubi etiam Turrecremata. Barboſa *num.* 2. Menochius *de Præſumpt. lib.* 6. *præſumpt.* 94. *à num.* 15. Sylveira *in Evangel. lib.* 5. *cap.* 15. *num.* 10. Serlogus *in Cant. tom.* 3. *lib.* 5. *cap.* 8. *num.* 61. Unde ratio Cancerii plus ad ſuadendum, quàm ad probandum convenit. Denique ex eo, quod concubina, quæ etiam vetula à peccato reſipiſcit, & ad Deum convertitur, Beneficia meretur, & illorum ſit digna, ut exemplo Domini demonſtratur, qui peccatoribus ad pœnitentiam

tentiam adductis magna dona conceſſit, ut in Prodigo, & aliis multis agnoſcitur. Sylveira *in Evang. tom. 3. lib. 5. cap. 8. num. 61.* Ergo ex eo, quod concubina vetula concubinatum deſeruit, reſtè Clericus, vel ex redditibus, aut ex aliis bonis poterit mediocriter donare.

CAPUT VI.

Proſequitur materia antecedens, de donationibus ex redditibus faciendis concubinis; filiabus ſpuriis, & conſanguineis.

SUMMARIUM.

Donatio à Clerico facta concubinæ an firmetur juramento? Affirmant aliqui, num. 1. Sed contrarium defenditur, num. 2.

Quid quando Clericus, vel Beneficiatus aliquid promiſerit concubinæ, ſeu meretrici pro uſu corporis, an poſſit adimplere ex redditibus? Ponitur ratio dubitandi, num. 3. Sed affirmativè reſolvitur, n. 4.

Beneficiatus, vel alius Clericus valet aliquid dare concubinæ, ut à peccato reſipiſcat, vel nubat, vel ingrediatur Religionem, num. 5.

Sed an aliquid dari poſſit concubinæ per modum eleemoſynæ, ſi pauper ſit, in extrema, aut gravi neceſſitate, num. 6. In neceſſitate communi, ſi non eſt otioſa, poteſt aliquid ei dare ad ſuccurrendam ejus indigentiam, num. 7.

Beneficiatus valet ex redditibus ſuas filias ſpurias dotare num. 8. Sed eſt dubium, an poſſit dotare ex redditibus; quando habeat alia bona patrimonialia. Prima ſententia affirmat, n. 9. Secunda negat, n. 10. Reſolvitur negativè, uſque ad num. 13.

An Beneficiatus, ſeu alius pater ſpurius, ſi filiam exceſſivè dotaverit, poſſit exceſſum repetere: & in quo conſiſtat exceſſus, num. 14. Prima ſententia affirmat in quolibet caſu, num. 15. Secunda tenet contrarium, num. 16. Tertia diſtinguit, num. 17. Quarta aliter diſtinguit, num. 18. Quinta diſtinguit de jure noſtro Regio, ibid.

Reſolvitur, à num. 19. & diſtingzitur quando Beneficiatus, vel pater ſpurius habuerint filios legitimos. Explicatur lex finalis, §. Si à ſocero, ff. quæ in fraud. à num. 25. Etiam explicantur lex 19. Tauri; lex 3. tit. 8. lib. 5. Recopilat, à n. 25.

An dotem datam à Beneficiato filiæ ſpuriæ ipſa tranſmittat ad hæredes? Prima ſententia negat, num. 32. Secunda affirmat, num. 33. Tertia diſtinguit, n. 34. Reſolvitur, à num. 35. Dos quando conſtituatur in fructibus, aut in annua præſtatione, num. 36. Fructus ſunt ſors principalis dotis, num. 37. Et quando tranſmittitur, num 38.

Quando ſumus in dubio, an Beneficiatus, aut alius pater ſpurius in proprietate, aut in uſufructu dotem dederit, quid præſumendum? Aliqui dicunt præſumi dediſſe in uſufructu, num. 39. Sed diſtinguitur, num. 40. & reſolvitur, num. 41. & 42. Explicatur lex 9. Tauri, lex 7. tit. 8. lib. 5. Recopilat. num 43. & inquiritur, an quintum bonorum relictum filiæ ſpuriæ tranſmittatur ad hæredes: Affirmant plures, & explicantur, num 44.

An Beneficiatus, vel alter Pater ſpurius, poſſit in quinto gravamen imponere? Negant plures, num. 45. Affirmat Cevallos, num 46. Explicatur, num. 47.

Prælati, & Beneficiati poſſunt eleemoſynas facere ſuis conſanguineis pauperibus, non tamen poſſunt eos ditare, num. 48. Olim qui habebat filios, non creabatur Prælatus; ſecus hodie, num. 49. Minis feriuntur Eccleſiaſtici ditantes conſanguineos, n. 50. Fit animadverſio, num. 51.

Prælatus aut Beneficiatus poteſt ex redditibus cauſam piam erigere, & patronos relinquere conſanguineos, & aliquid pro labore, num. 52.

Eſt dubium, an Prælatus, ſeu Beneficiatus poſſit aliquid donare ex redditibus, pluſquam par ſit ad eorum neceſſitatem? Negarunt aliqui, num. 53. Explicantur, num. 54. Non tamen poteſt dotare conſanguineam, ſi habeat bona patrimonialia, & teneatur eam dotare; ſecus ſi non, num. 55.

1. RUrſus in re breviter diſcutiendum, an donatio facta à Clerico ex redditibus, vel ex patrimonialibus concubinæ, poſſit juramento firmari. Aliqui affirmant, quia licèt hæ donationes interdicantur, ſolùm eſt quia prohibitæ ſunt à lege, non verò quia intrinſecè malæ; aliàs etiam aliis interdicerentur. Ergo poterunt firmari juramento. Romanus *conſ. 43.* Palacios Rub. *de Donat. §. 37. num. 10.* Benedictus *in cap. Raynutius, verbo & uxorem, num. 161. de teſtament.*

2. Sed contrarium eſt tenendum in Clericis, & Beneficiatis, quia continent hæ donationes turpitudinem maximam; lex enim prohibet Clericis donationes facere concubinis, quia per has alliciuntur turpes mulieres ad concubinatum Clericorum, in graviſſimum dedecus Status Eccleſiaſtici; quare ſimiles donationes maximam turpitudinem continent, nec juramento poſſunt firmari; *cap. Non eſt obligatorium 58. de regul. jur. in 6.* Deindè licèt lex non annullet donationes concubinis factas ab aliis perſonis, non eſt quia turpitudinem non contineant, ſed quia non eſt in eis tam grave dedecus ſicut in Eccleſiaſticis Deo dicatis. Ergo minimè poterunt ſimiles donationes factæ à Clericis juramento firmari. Covarr. *in cap. Quamvis pactum, de pact in 6* Guttierrez *de juram. 1. p. cap. 16. num. 16.* Bellotus *diſquiſit. Clerical. tit. de bon. Cleric. §. 13. num. 13.*

3. Quid verò, ſi Beneficiatus aliquid promiſerit mulierculæ pro uſu corporis, an poſteà id poſſit ſolvere ex redditibus? Et negandum videtur, quia Beneficiatus nequit donare concubinæ: Ergo nec meretrici promiſſum ſolvere. Cæterùm in plurimorum ſententia, quòd promittitur meretrici ob uſum corporis, nequit ſolvi, involvit enim turpitudinem. Gloſſa *in l. 4. §. Si quod meretrici, ff. de condict. Ob turp. cauſ.* & *in l. 2. C. eod tit.* Caſtrenſis, Angelus, Zaſius, & alii apud Covarr. *in regula peccatum, 2. p. §. 2. num. 1.* Navarrus *in Man. cap. 17. num. 34.* Ergo nec Beneficiatus ſolvere ex redditibus.

4. Sed tamen contrarium eſt reſolvendum, quapropter dico, quod ſi Beneficiatus non habet bona patrimonialia unde ſolvat, poſſe ſolvere ex redditibus; nam poſtquam meretrix uſum ſui corporis conceſſit, illud quod ei promiſſum eſt, non eſt donatio, ſed debitum, quod quidem poteſt petere; quia licèt turpiter agat, non tamen turpiter recipit, ut air Conſulus *in l. 4. §. Sed quod meretrici, ff. de condict. ob turp. cauſam.* Sed, ut ſcripſimus ſuprà, Beneficiatus poteſt ſolvere ſua debita ex redditibus, ſi non habet bona patrimonialia. Ergo & hoc debitum ſolvere. Præterea ad id expendi valet locus Geneſis *cap. 33.* ubi Judas promiſſum factum Thamar meretricali veſte indutæ, poſt expletam libidinem magnâ curâ perſolvit; quia licèt graviter peccaſſet per luxuriam, attamen promiſ-

ſum accuratè perſolvit, tanquam debitum, ne injuriam irrogaret mulieri, ut benè explicat S. Thomas 2.2. *quæſt.*154. *art.*2. *ad* 3. Covarruv. *dict.*§.2. *num.*1. Ergo tanquam debitum debet, & poteſt ex redditibus promiſſum illud ſolvere, ſi non habet bona patrimonialia. Denique fundamenta contrariæ ſententiæ ſunt debilia. Primum facilè diſſolvitur; non enim valet argumentum de donatione concubinæ ad debitum, quod neceſſariò eſt ſolvendum: illa enim invalida eſt, ſi fiat à Clerico concubinæ; non tamen impeditur meretrici debitum ſolvere ob uſum ſui corporis. Secundum negatur; rectè enim meretrix recipit promiſſum, licèt turpiter agat, quia nulla eſt turpitudo in receptione. Bart. *in d. l.* 4.§. *Sed quod meretrici*, Covarruv. *dict.* § 2. *num.*1. & 2. Guttierrez *dict.*1. *part. cap.*6. *num.*2. Leſſius *de Juſt. lib.*2. *cap.*14. *dub.*8 Villalobos *in Summa*, 2. *part. tract.*11 *difficult.*19. *num.*8. Diana 8. *p. tract.*6. *reſol.*83. *in fin.* Ergo aſſerendum, Beneficiatum rectè ex redditibus poſſe ſolvere hoc promiſſum poſt expletam libidinem.

5. Rurſus poterit Clericus, aut Beneficiatus concubinæ aliquid piè concedere, ut à peccato reſipiſcat, nubat, vel Religionem profiteatur, ſi pauper ſit, vel ne ad meretricium revertatur; hoc enim pium eſt, *l. Nec* 13.§.1. *verſ. Sed mortis tempore, ff. de teſtament. milit.* Baldus *in l. Imperiali, Cod. de nupt.* quamobrem etiam ex redditibus poterit ad id donare concubinæ. Benedictus *in dict. cap. Raynutius, verbo. Et uxorem, num.*161.

6. Quid verò dicendum, an Beneficiatus poſſit ex redditibus pauperi concubinæ ſuæ aliquid concedere per modum eleemoſynæ ad ſublevandam ejus indigentiam? Et cum diſtinctione reſpondetur. Aut concubina eſt in extrema neceſſitate, aut in gravi, & tunc rectè poterit eleemoſynam illi applicare ex redditibus; nam ut docet Bonacina *ad* 1. *præcept. Decalog. diſput.*3. *punct.*4. *propoſit.*3. *num.*18. in hoc caſu etiam peccatori, & injuſto præſtanda eſt. Tum eſt cauſa pia, ne occaſione illius neceſſitatis ad majora vitia proiabatur. Ergo rectè poterit Beneficiatus ex redditibus eleemoſynam ſuæ concubinæ præſtare, ut cum Raymundo, & Hoſtienſi tenet Sylveſter *verbo Clericus* 4. *quæſt.*15.

7. In neceſſitatibus verò communibus etiam poterit aliquam eleemoſynam illi præbere, ut aliis pauperibus: ſed in omni caſu magnâ cautelâ id faciendum, ne occaſione harum eleemoſynarum concubina ad amorem Clerici alliciatur, & magis prona ad libidinem fiat. Advertendum tamen ex alio capite, in communi neceſſitate concubinæ eleemoſynam non eſſe præſtandam, nempè ſi perſona iſta otioſa ſit, & laborem refugiens, ut ſolent eſſe ſimiles mulierculæ, quibus eleemoſyna non eſt danda, *l.*40. *tit.*5. *part.*1. ubi Gregorius *lit. B.* & diximus *lib.*7. *cap.*12. *num.*10. quapropter in hac neceſſitate communi concubinæ pauperi laboranti, & non otioſæ poterit Clericus eleemoſynam præſtare, adhibitâ cautelâ ſuprà relatâ

8. Rurſus ex redditibus poterit Beneficiatus, aut alter Clericus ſuas filias ſpurias dotare congrua dote, pro earum dignitate, & nobilitate, non amplè, & pomparicè: ſed quod arbitrio boni viri congruum videatur; nam cùm ex redditibus teneatur has filias alere, ſimiliter dotare tenetur. Abbas *in cap. Pervenit, de Arbitris, num.*1. Avendaños *reſponſ.*19. *num.*6. Gregorius *in l.*40. *tit.*5. *part.*1. *verbo Limoſnas*, Spino *de teſtament. gloſſ.*16. *num.*119. Dueñas *regul.*367. Larrea *deciſ. Granatenſi* 96. *num.*5. Molina *de Juſtit. diſp* 146. *num.*4. *tract.*2. Delugo *de Juſt. diſput.*4 *ſect.*4. *num* 69. Bonacina *diſput.*4. *de obligat. Sacerdot. punct.*2. *num.*15. & 16 Boſſius *de dot. cap.*6. § 6. *num.*81. Qui aſſerit, iſtam obligationem eſſe adimplendam, ubi etiam bona iſta poſt obitum pertinent ad Cameram Apoſtolicam. Fillincius *de fræ. Cleric. tract.*43. *cap.*4. *num.*37. Diana 6. *part. tract.*7. *num.*38. Belletus *diſquiſit. Clerical. tit. de bonis Clericor.* §. 11. *num.*41. Valentuela *conſ.*99. *num.*8. & 9.

9. Eſt difficultas, an Clericus ex redditibus Beneficii poſſit filiam dotare, quando habeat bona patrimonialia, vel quaſi? Prima ſententia affirmat, quia filia ſpuria habet æquale jus ad omnia bona ſui patris Clerici, ſive ſint redditus, vel bona patrimonialia, vel quaſi. Ergo pater Clericus poterit ex redditibus dotare filiam ſpuriam, etiamſi habeat bona patrimonialia, vel quaſi. Cæterùm hoc eſt onus redituum Eccleſiaſticorum, prout & alia debita naturalia, ut diximus de donationibus remuneratoriis. Ergo ex his redditibus poterit Clericus, ſeu Beneficiatus filiam ſpuriam dotare, etiamſi habeat alia bona patrimonialia, vel quaſi Valentia 2 2 *diſput.*10. *quæſt.*3 *punct.*7. *verſ. Nec ii ſolum*, Diana 10. *part. tract.*11. *reſolut.*26. *in fin.*

10. Secunda ſententia tenet contrarium, quia hoc eſt debitum ipſius Clerici, ſeu Beneficiati, quod nequit ſolvere ex redditibus, ſi habet bona patrimonialia, vel quaſi, ut diximus ſuprà. Ergo non poterit dotare filiam ſpuriam ex redditibus, quando habet bona patrimonialia, vel quaſi. Molina *dict. tract.*2. *diſput.*146. *in fin.* Reginaldus *in praxi for. lib.*40. *tract.*3. *num.*101. Bonacina *dict. punct.*2. *propoſit.*3. *num.*16. Boſſius *de dote, dict. cap* 6. *num.*81.

11. In hoc dubio difficultas ſtat, an hoc debitum dotandi filias ſpurias ſit onus fructuum, ſeu redditiuum Eccleſiaſticorum, prout alia debita naturalia, nempè donationes antidorales. Et licèt DD. primæ ſententiæ id affiment, unde aſſumunt, poſſe Clericum dotare filiam ex redditibus, licèt habeat alia bona patrimonialia, vel quaſi: contrarium tamen eſt tenendum; onus enim redditiuum duobus modis eſt conſiderandum, nempè quoad onera pertinentia ad ſtatum, Beneficiati decentiam, & ejus congruam; & hæc ex redditibus ſunt danda Beneficiato, etiamſi habuerit alia bona patrimonialia, vel quaſi, tanquam mercedem ſui laboris: & in his intrant donationes remuneratoriæ.

12. Alia verò ſunt onera ipſius Beneficiati, quæ ex ſua perſona contraxit, ut ſunt debita patrimonialia, vel delicti cauſâ contracta: & hæc ſolvere non poteſt ex redditibus, niſi in ſubſidium, nempè quando alia bona non habuerit. His enim oneribus adjungenda eſt obligatio dotandi filias: ratio eſt, nam debitum hoc, licèt naturale ſit, proceſſit ex delicto, nempè ex turpitudine coinquinandi ſe cum mulieribus, quod à jure execratum eſt, *cap. Si quiſquam* 22. *cap. Quidam* 30. *diſt.*81. *cap. Sacerdotes* 33. cum aliis *diſt.*50. *cap.*1. & 3. *cap. Si autem* 6. *cap. Tua nos* 8. *de cohabit. Clericor. & mulier.* Concilium Toletanum II. *cap.*17. Arelatenſe I. *cap* 3. Toletanum IV. *cap.*41. Carthaginenſe III. *cap.*18. Matiſconenſe I. *cap.*1. Nicænum *can.*3. Moguntinum *cap.*49. Bracharenſe I. *cap.*15. Turonenſe II. *c.*10. & 11. Tridentinum *ſeſſ.*24. *de reformat. cap.*8. Ergo non eſt dicendum, hanc obligationem eſſe onus redditiuum ipſius Beneficii, ſed ſolùm perſonæ ipſius Beneficiati, quod ſolvere nequit niſi in ſubſidium.

13. Quapropter reſolvendum, Beneficiatum nequire filias ſuas dotare ex redditibus Beneficii, quando habuerit bona patrimonialia, licèt ſint ſpuriæ, ſeu legitimæ, habitæ in matrimonio antecedenti. Ordines; quia debitum illud eſt perſonale, non verò onus fructuum; ut poſſit ex redditibus ſolvere. Tum alia ratione, quia Beneficiatus poteſt dotare filias ex redditibus, ſive ſpurias, ſive legitimas, quando ſunt pauperes, & in eorum dotatione opus pium exercetur. Rojas *in Epit.*

ſucceſſ.

ſucceſſ. cap.21. num.39. Gomez *in l.9. Tauri, num.44.* Vazquez *de Reddit. cap.1. § 7. dub.17. num.158.* Si enim habent Clericum patrem habentem alia bona, adversùs quem poſſunt petere alimenta, & dotes, pauperes non ſunt. Ergo non poterunt dotari à patribus ex redditibus, quando habent alia bona patrimonialia, vel quaſi, ut tenent etiam Dueñas *dict. regul.307. ampliat.3.* Leoncillus *de privileg. paup. 2.p.privileg.378. num.10.* Coſta *de Remed.ſubſid. remed.66. illat. unica, n.1.* Velaſco *de privileg.pasp.1.p. quaſt.15.num.18.*

14. Eſt verò gravis difficultas, an quando Beneficiatus, vel alius pater ſpurius filiam ſpuriam dotaverit per exceſſum, & ultra id quod à jure permiſſum eſt, poſſit exceſſum repetere. Qua in difficultate præmitto, de jure Beneficiatos, vel alios patres ſpurios non poſſe dotare filias ſpurias, niſi ad certam quantitatem, de jure communi ad neceſſariam quantitatem alimentorum; de jure noſtro Regio, ſi habuerint alios filios legitimos, ad quintum bonorum, *l.10. Tauri*, Petr. Barboſa *in l.1.ff.ſolut. matrim.4.p.à n.54.* Velaſcus *de privileg. paup. 1. p. quaſt.15. num.23.* Hoc ſuppoſito difficultas eſt, an quando ultrà dictam quantitatem Beneficiatus, vel pater ſpurius filiam ſpuriam dotaverit, poſſit repetere exceſſum.

15. Prima ſententia aſſerit, repeti poſſe, etiam conſtante matrimonio, ſive maritus ignoraverit, ſive ſciverit eſſe filiam ſpuriam; ſive dos detur filiæ, vel ipſi marito. Ratio eſt, nam dos quoad exceſſum ipſo jure non valet, *Auth. Ex complexu, C. de inceſt.nupt.* ubi Scribentes. Ergo etiam conſtante matrimonio exceſſus poterit repeti, ſive ſciat, ſive ignoret maritus eſſe ſpuriam. Confirmatur; nam ſivè ſciat, ſive ignoret maritus, nullius eſt ponderis; quia ſi ignorat, ſibi imputet, quia debebat inveſtigare, an fuiſſet ſpuria, necne: ſi verò ſcierit, nulla injuria illi irrogatur. Ergo cùm lex ipſo jure annullet exceſſum, etiam conſtante matrimonio, marito ſciente, vel ignorante, pro exceſſu eſt danda repetitio. Barboſa *in dict. l.1. 4.p.num.79.* Mathienzo *in l.1. tit.2. lib.5. Recopilat. gloſſ.4. num.7. & in l.8. tit.8.gloſſ.1. num.36.* Covarr. *de ſponſalib.2. p.cap.8. §.6. num.12.* Gratianus *diſcept. for. tom.3. cap.472.à num.4.* Velaſco *de privileg. paup.1. p. quaſt.15. num.25.* Sanchez *conſ.lib.4. cap.3. dub.39. num.1.* Palao *de juſt. diſput.9. punct.7. num.9.*

16. Secunda ſententia contrarium tenet, ſcilicet quod ſive maritus ſcierit, ſive ignoraverit mulierem eſſe ſpuriam, conſtante matrimonio nequit exceſſus repeti, *ex l.fin. §. Si à ſocero, ff.quæ in fraud.* ubi dos data in fraudem creditorum, non repetitur conſtante matrimonio. Ergo nec exceſſus dotis datus filiæ ſpuriæ ab ipſo patre. Cæterùm, nam quando dos datur marito, conceditur titulo oneroſo propter onera matrimonii, *l. Ex promiſſione 19. ff. de act. & obligat. cap. Salubriter 16. de uſuris.* quare donec maritus illa onera portat, exceſſu conſtante matrimonio non eſt privandus, ſi ignoravit, quia aliàs ſine omni dote uxorem non duceret, ſi id ſciret, quia fortè ignorabat exceſſum repeti poſſe; error enim juris controverſi æquiparatur errori facti. Craveta *conſ 132. num.2. p.2.* Gabriel *lib.2. conſ.90. num.25.* Rota *diverſ.2. p. deciſ.131. num.2.* & cauſat bonam fidem. Rota *recent. deciſ.101. num.10. & deciſ.559. num.2. in addit. apud Rubeum.* Cùm ergo quæſtio iſta ſit controverſa, licèt ſcierit mulierem eſſe ſpuriam, ab eo exceſſus ille repeti non poterit, conſtante matrimonio. Bart. *in d.l.fin. §. Si à ſocero*, Capicius *deciſ.181.* Mantica *de tacit. lib.13.tit.37. num.29.* Lucidorus *de Illegitim. Clericor. fil. cap.22. n.14.* Paſchalis *de patria poteſt.. p.cap.3.n.39. in fin.* Surdus *de Aliment tit.1. quaſt.10.n.23.* Fagundez *in Decalog. lib.4. cap.1. n.9.*

17. Tertia ſententia diſtinguit, ſi maritus tempore contracti matrimonii ignorabat mulierem, quam ducebat, eſſe ſpuriam; tunc enim matrimonio ſtante nequit exceſſus ab eo repeti, nam non fuit particeps fraudis in dote tam exceſſiva conſtituenda: illud enim ſcitum eſt, in alienatione in fraudem creditorum, quando ſit titulo oneroſo, quod ad reſciſſionem utriuſque fraus, vendentis nempè, & ementis, requiratur, ut in ſpecie dictæ legis finalis, §. *Si à ſocero.* Cùm ergo maritus dotem titulo oneroſo recipiat, ſi tamen ignoraverit, fraudis particeps non eſt: quam ob rem ab eo conſtante matrimonio nequit exceſſus repeti. Si verò ſcierit, revocari poterit, quia tunc maritus ſibi imputet, qui ſcienter filiam ſpuriam duxit, cui exceſſum non deberi cognoſcebat. Ergo tunc etiam conſtante matrimonio exceſſus poterit repeti. Barboſa *in dict. l.1.ff. ſolut. matr.4. p. num.78.* Surdus *dict. quaſt.10.à num.24.* Navarrus *de Reddit. quaſt.2. monit.16. num.2.* Gomez *in l.9. Tauri, num.43.* Baëza *de meliorand.filiab. cap.37.num.5.*

18. Quarta ſententia alio modo diſtinguit, nempe quando dos promittitur, & conceditur genero, vel quando conceditur ipſi filiæ ſpuriæ. Primo enim caſu repeti non poteſt, quia datur ex titulo oneroſo; ſecus in ſecunda, quia recipit filia titulo lucrativo. Ita tenet cum aliquibus Boſſius *de Aliment. cap.6. §.9. num.208.*

19. Quinta ſententia aſſerit, de jure Communi admittendam eſſe tertiam ſententiam, & de jure noſtro Regio dicendum, ſemper exceſſum eſſe repetendum, ſive conſtante, ſive ſoluto matrimonio, *ex l.29. Tauri*, ut cum Covarr. aſſerit Vazquez *de reddit. §.7. à num.259.* Sanchez *dict. cap.3. dub.39. num.4.* Sed notandum, textum *in dict. l.29.* hanc ſententiam non probare, loquitur enim de filiabus legitimis, quæ quidem defuncto patre tenentur dotus ad collationem afferre, ut ſi fortè aliquis fuerit exceſſus, inter alios fratres dividatur, & communicetur. Gomez *ibidem, num.13.* Ayora *de partit.1. p.cap.3.num.19.* non autem loquitur in noſtra ſpecie, ſed longè ab ea: unde nulla deciſio hujus difficultatis ex hac lege nobis conceditur, etiam de jure Regio.

20. Quapropter ut luculenter hæc difficultas concipiatur, dico duobus modis eſſe tractandum. In primis quando Beneficiatus, aut alius pater ſpurius haberet filios legitimos: ſecundò quando non haberet. Et quoad primum, præmitto filios legitimos non poſſe petere exceſſum iſtius dotis, vivente patre, nec revocationem illius; nam cùm id non poſſint facere, niſi ex vi legitimæ, quam quidem non habent, nec eis debetur patre vivente, *l. 1. §. Si impuberi, ff. de collat. bon.* inde eſt, ut eo vivente non poſſint petere revocationem hujus exceſſus. Baëza *de melior. filiab. cap.34. num 8. & 9.* Mathienzo *in l.3. tit.8. lib.5. gloſſ.7.à num.4.* Sanchez *dict. dub 39. num.5. & 6.* Erit ergo neceſſarium, ut pater jam deceſſerit.

21. Hoc ſuppoſito reſolvendum, quod ſi Beneficiatus, aut alius pater ſpurius ſpuriæ filiæ dotem exceſſivam, & inofficioſam conceſſerit, & maritus ſcierit eſſe filiam ſpuriam, etiam conſtante matrimonio poſſe revocare exceſſum, duabus rationibus. Prima, quia ex diſpoſitione legis exceſſus dotis non tenet, & ideo poteſt ſtatim repeti. Secunda quia talis exceſſus eſt in præjudicium filiorum, & eorum legitimarum, quæ abſque mora ſunt ſupplendæ, *l. Scimus, §. Repletionem, ff. de inoffic. teſtament. l. Omnium 50. C eod.tit.* Ergo ſtatim, etiam conſtante matrimonio, poterit exceſſus repeti, maximè ſi maritus ſcierit eſſe ſpuriam, cui in hac ſpecie nullum damnum, aut fraus irrogatur, *l.1.C.de inoffic. dot.* Afflictus *deciſ.86.* Cevallos *quaſt.780. à n.130.* Gratianus *tom.3. diſcept.cap.473. num.4.*

22. Si

22. Si verò maritus ignoraverit filiam eſſe ſpuriam, plures aſſerunt exceſſum repeti non poſſe conſtante matrimonio, quibus adjungendus diſertiſſimus Cardinalis Delugo *de Iuſt. diſput. 24. ſect. 7. num. 134.* qui ſingulariter probat; nam ſi pater paciſceretur cum aliquo, ut inſerviret ſuæ filiæ ſpuriæ pro tali pretio, nec ipſi, nec filii paciſcentis poterunt ab eo ſtipendium repetere à patre deſignatum: cùm ergo dos, licèt exceſſiva, conſtituatur ut ſtipendium, ſeu ſalarium onerum matrimonii, *l. Pro oneribus 16. Cod. de jur. dot.* inde eſt, quod ſi maritus ignoraverit mulierem eſſe ſpuriam, conſtante matrimonio nullatenus poſſit repeti exceſſus, quia eo durante durant ſervitium, & onera matrimonii ab eo præſtanda.

23. Veruntamen quando Beneficiatus, vel alter pater ſpurius haberet filios legitimos, contrarium eſt tenendum; nam textus *in l. 1. Cod. de inoffic. dot.* quoties præjudicium fit legitimis filiorum, hanc reſtitutionem abſque mora concedit, ne damnum in legitimis ſequatur: nec lex diſtinguit, an maritus ſcierit, vel ignoraverit, quare nec nos diſtinguere debemus, *l. De pretio, ff. de public. in rem act. l. Non diſtinguimus, ff. de recept. arbitris, cap. Quia circa 22. de privileg. Clement. unic. de Reſcript.* Gamma *deciſ. 205. num. 5.* Narbona *de Appellat. Vicarii, 1. part. num. 27.* Ergo ſi legitimi adſint filii, etiam conſtante matrimonio exceſſus ille eſt reperendus. Cæterùm, nam ut benè conſiderat Grafianus *dict. cap. 423. num. 7.* titulus oneroſus mariti nihil relevat in præjudicium legitimarum, unde fundamentum Delugi ruit; nam licèt dos conſideretur ut ſalarium, ſeu ſtipendium pro oneribus matrimonii, aut ſervitii, nequit tamen pater exceſſivum ſalarium, ſeu ſtipendium deſignare, in damnum filiorum: quare licèt maritus ignoraverit mulierem eſſe ſpuriam, & bona fide de illa dote paciſceretur, nequit excuſari à reddendo exceſſu. Denique lex, ſtantibus legitimis, annullat exceſſum independenter à marito. Ergo licèt ſciat, aut ignoraverit filiam ſpuriam, exceſſus ab eo rectè poterit repeti conſtante matrimonio. Mathienzo *in l. 1. tit. 6. lib. 5. gloſſ. 1. n. 1.* Sanchez *d. dub. 39. num. 13.*

24. Sed contrà pugnat textus *in dict. l. fin. §. Si à ſocero, ff. quæ in fraud.* ubi maritus ſi ignoraverit mulierem eſſe filiam ſpuriam, & dos ei concedatur in fraudem creditorum, non reſcinditur. Textus verò iſte loquitur in diverſa ſpecie. Vemlelius loquitur de dote data à patre in fraudem creditorum, & diſtinguit; ſi enim maritus ſciat in fraudem dari, ex Edicto reſcindetur, ſi verò ignoraverit, & mulier ſciat, ipſa obligabitur ad reſtitutionem: ſi verò uterque, tam maritus, quàm filia ſpuria ignoraverint, ipſa adhuc tenebitur, quia percipit dotem ex titulo lucrativo, quo quidem caſu ſufficit ſcientia ex parte patris dotantis, *l. Quod 6. ff. quæ in fraud. l. 5. Cod. eodem titulo.* Veſembechius *in præatil. ad tit. Quæ in fraud. num. 6.* Donellus *lib. 23. comment. cap. ult.* ubi Oſuald. *lit. H.* Maritus verò non tenebitur, quia recipit ex titulo oneroſo, & percipit ſibi debitum; creditorem enim vigilantem adjuvat jus, *l. Quod 6. §. Apud Labeonem, l. Iſtud 13. ff. quæ in fraud.* Veſembechius *ubi proximè, num. 8.*

25. Ex hac verò ſpecie ſic explicata ſolidum argumentum contra nos nequit depromi; loquitur enim Conſultus in Edicto, *Quæ in fraudem*, in quo ſpeciale eſt, an creditor ignoraverit, necne, ut reſcindatur alienatio, unde pendet, quod ſit fraudis particeps, aut non, *dict. l. 6. §. Hoc edictum, ff. quæ in fraud. leg. penult. Cod. eod. tit.* Nos verò loquimur de reſtituendo exceſſu dotis dato in præjudicium legitimarum filiorum, cujus reſtitutio ſtatim poteſt peti, licèt maritus ignoraverit; quia independenter lex annullat, ut benè docet Barboſa *in leg. 2. ff. ſolut. matrimon. 1. part. num. 172.* Undè textus ille contra noſtram reſolutionem nihil probat.

26. Sed adhuc inſtabis: Dos inofficioſa data filiæ legitimæ in præjudicium aliorum filiorum, nequit conſtante matrimonio repeti, ſive maritus ſcierit, ſive ignoraverit; eſſet enim in grave præjudicium mariti. Ayora *de partit. 2. part. quæſt. 21. per tot.* Guttierrez *Pract. quæſt. 41. à num. 17.* Barboſa *in l. 2. ff. ſolut. matrim. 1. part. num. 171.* Ergo etiamſi dos inofficioſa detur filiæ ſpuriæ in præjudicium filiorum; vel ſive ſciat, aut ignoret maritus, nequibit repeti. Hæc inſtantia non procedit de jure communi, in eo enim ſemper conceditur repetitio exceſſus dotis datæ in præjudicium legitimorum. Erit ergo difficultas de jure Regio, propter deciſionem textus *in l. 29. Tauri, l. 3. tit. 8. lib. 5. Recopilat.* ubi cavetur genetum ad conſiderandam dotem inofficioſam duo habere tempora, ſcilicet tempus contractæ dotis, aut tempus mortis patris dotantis: quare inquiunt DD. exceſſum dotis de Jure Regio conſtante matrimonio repeti non poſſe, quia adverſus exceptionem poterit gener replicare, eligere tempus mortis, ut inſpiciatur an dos ſit inofficioſa, necne; unde, ab eo nihil poterit repeti, donec pater dotans moriatur, ut expendit Guttierrez *dict. quæſt. 41. num. 17.*

27. Sed contrarium tenent alteri, etiam de Jure Regio, nam jura illa loquuntur jam defuncto patre dotante, quando ad diviſionem bonorum pervenitur: quo quidem caſu poterit gener duo tempora proſpicere, & eligere quod maluerit: non verò leges iſtæ tollunt facultatem, ut ſi pater antea conſtante matrimonio voluerit exceſſum repetere, non poſſit, prout defendit Baëza *de melior. filiab. cap. 34. à n. 2.*

28. Ex hac ſecunda ſententia facilè inſtantiæ reſpondetur: verùm ſtando in priori reſponſum adeſt; nam doctrina illa loquitur quando dos datur filiæ legitimæ, quæ habet privilegium de jure Regio, ut hæc duo tempora inſpiciantur, ad hoc ut inofficioſa dicatur. In noſtra autem ſpecie eſt caſus diſtinctus; nam agimus de dote data filiæ ſpuriæ, cui nequit pater concedere niſi illam dotis quantitatem ratione alimentorum debitam, quæ ſi excedat, annullatur, *l. 1. Cod. de lib. cauſ. l. Quemadmodum, Cod. de Agricol. & cenſit. lib. 11.* Baëza *dict. cap. 34. num. 2.* Barboſa *dict. l. 1. ff. ſolut. matr. 4. part. à num. 54.* Nec expectandum tempus mortis patris, quapropter ſtatim peti valet, etiam conſtante matrimonio, ſive maritus ſcierit, ſive ignoraverit filiam eſſe ſpuriam.

29. Ex his breviter eſt diſſolvenda alia quæſtio, an filii defuncto patre poſſint exceſſum petere adverſùs maritum ignoranter ducentem filiam ſpuriam? Et negarunt Segura, Diez, Palacios, & alii apud Barboſam *d. 4. p. n. 171.* refert deciſum Afflictus *deciſ. 86.* Grammaticus *deciſ. 90. num. 3. ad fin.*

30. Sed tamen à nobis contrarium eſt recipiendum, quia id conceſſimus patri: Ergo eodem modo eſt concedendum filiis ſuis hæredibus, in cujus locum ſuccedunt. Tum quia iſti ſunt, qui perceperunt præjudicium, quare eis competit petere ſatisfactionem. Cæſar Urſill. *in addit. ad Afflict. deciſ. 86.* Barboſa *in l. 2. ff. ſolut. matr. 1. part. num. 172.* Mathienzo *in l. 3. tit. 8. lib. 5. gloſſ. 6. num. 3.* aliter Barboſa *in l. un. C. de inoffic. dot. num. 9.*

31. Si verò Beneficiatus vel alter pater ſpurius legitimos filios non habuerit, & dederit exceſſivam dotem filiæ ſpuriæ, ultra alimenta, tunc cum diſtinctione reſpondendum. Aut maritus ſciebat, aut ignorabat invincibiliter filiam eſſe ſpuriam: ſi enim ſciebat, aſſero patrem ſpurium poſſe ſtatim petere exceſſum: ſi verò invincibiliter ignoraverit, pater nequit conſtante matrimonio repetere, quia maritus valet exceſſum retinere ratione damni ſibi illati, dum onus

matrimo

matrimonii ſuſtinet, nec conſtante matrimonio poteſt exceſſu privari. Deinde quia tunc non agitur de præjudicio filiorum, ſed ipſius patris, cui ob fraudem factam filiæ ſpuriæ marito, jus non ſuffragatur, ut tenent plures quos refert Covarr. *in 4. l. p. cap. 6. §. 6. num.* 12. Gomez *in l. 9. Tauri, num.* 44. Bæza *de meliar. filiab. cap.* 52. *num.* 10. Salzedo *in Addit. ad Bernardum, regul.* 215. Molina *de juſt. tract. 2. diſp.* 168. *num.* 8. Sanchez *dict. dub.* 39. *num.* 13. *in fin.*

32. Denique ſi matrimonium fuerit ſolutum, exceſſus iſte ſemper repeti poterit, quia ceſſat onus matrimonii. Tum ſi dos reverſa fuerit mulieri, exceſſum nequit retinere, quia titulo lucrativo retinet: quapropter ſemper reperitio conceditur, ut cum Gomez notat Sanchez *dict. dub.* 39. *num.* 1. Angelus Boſſius *de Alimen. cap.* 6. §. 12. *num.* 117.

33. Eſt etiam aliud dubium non prætereundum, an dos data filiæ ſpuriæ à Beneficiato, vel ab alio Patre ſpurio, tranſmittatur ad hæredes, vel neceſſariò mortuâ filiâ, debeat pervenire ad Beneficiatum, vel ad alium patrem ſpurium. Prima ſententia aſſerit non tranſmitti, ſed debere redire ad patrem: Ratio eſt, nam dotes iſtæ conceſſæ filiabus ſpuriis, ſuccedunt loco alimentorum, & ideo illorum ſumunt naturam, *l. Si cum* 10. §. *Qui injuriarum, ff. ſi quis cum.* alimenta enim morte filiæ extinguuntur, & ad patrem redeunt. Ergo ſimiliter dos data filiæ ſpuriæ ad patrem redire debet, nec ad hæredes tranſmittetur. Cæterùm natura alimentorum ea eſt, ut morte perſonæ extinguantur, *l. 3. ff. de cibar. & aliment. legat. l. Cum hic* 8. §. *Modus autem ff. de tranſact.* Cùm ergo dos iſta oriatur ex obligatione alimentorum à patre ſpurio debitorum, inde eſt, ut muliere defuncta, non tranſeat ad hæredes, ſed ad patrem revertatur. Abbas *lib. 2. conſ.* 50. *num.* 2. Lara *in l. Si quis à liberis, §. Idem reſcripſit, ff. de lib. agnoſcend. num.* 3. Menochius *conſ.* 60. *num.* 29. Surdus *de Aliment. tit. 5. quæſt.* 7. *num.* 3. Mathienzo *in l. 8. tit. 8. lib. 5, gloſſ. 4, num.* 1. Barboſa *in l. 1. ff. ſolut. matr. 4. p. num.* 71. Trentacinquius *Var. lib. 1. tit. 2. de Noth. num.* 31.

34. Secunda ſententia contrarium tenet, & ducitur, nam dotes iſtæ non ſolùm dantur quoad uſumfructum, ſed etiam quoad proprietatem, & fiunt proprium patrimonium filiæ ſpuriæ, *l. 3. §. Ergo etiam filius, ff. de Minorib. l. Pomponius* 35. *ff. famil. erciſcund.* Ergo tranſmittentur ad hæredes, nec ad patrem ſpurium redibunt, argumento Legis *Pater filium* 38. §. *Quindecim, ff. de legat.* 3. Cæterùm licèt dos procedat ab obligatione alimentorum à Patre ſpurio debitorum, habet tamen etiam cauſam publicam ipſius matrimonii, & eſt ſuſtentario liberorum; quapropter licèt alimenta cum perſona extinguantur, dos tamen ad hæredes tranſmittitur, ob cauſam illam, quæ major eſt in dote, quàm in alimentis. Bartolus *lib. 7. conſ. 56. num.* 9. Bergius *vol. 1. conſ.* 165. *num.* 23. Vincentius *de Franchis deciſ.* 283. *à num.* 10. Paleotus *de Noth. & ſpuriis, cap.* 51. *ad fin.* Peregrinus *de jur. Fiſci, lib. 3. tit. 18. n. 3.* Cancerius *var. 3. p. cap.* 21. *num.* 121.

35. Tertia ſententia diſtinguit; ſi enim filia ſpuria à Patre dotata abſque liberis decedat, tunc dos ad patrem, vel ad ejus hæredes revertitur: ſecus verò ſi filios, aut deſcendentes habuerit; quia ad eos tranſmittitur. Ducitur hæc ſententia, quia dos iſta procedit ab obligatione patris ſpurii alendi non ſolùm filiam ſpuriam, verùm etiam filios ejus, & nepotes. Ergo ſi filios, aut deſcendentes habuerit, ad eos dos tranſmitteretur propter illam obligationem. Cæterùm, quia dos mulieris eſt in obligatione nutriendi, atque educandi filios, & aliós deſcendentes illius: Ergo ad illos debet tranſmitti per obligationem illam doti inhærentem. Ruinus *vol. 1. conſ.* 114. *num.* 11. Gaſpar Theſaurus *lib. 1. quæſt. for. quæſt.* 231. *num.* 9. Minadorus *deciſ.* 21. Lucidorus *de illegitimis, quæſt.* 23. *num.* 51. Molina *de juſt. tract. 2. diſp.* 168. *num.* 8. *in fin.* Boſſius *de Aliment. dict. cap.* 6. §. 17. *num.* 244.

36. Hæc difficultas examinanda eſt de jure communi, & de jure Caſtellæ. Quòad primum dico, duobus modis poſſe dari dotem filiæ ſpuriæ, aut dando bona quoad proprietatem, vel quoad uſumfructum; non enim tenetur Beneficiatus, vel alius Pater ſpurius dare dotem filiæ ſpuriæ quoad proprietatem, ut *ex l. Mela* 18. *ff. de cib. & aliment. legat.* percipiunt DD. Et eſt ratio; nam tantùm pater tenetur dare quoad proprietatem dotem, quando dos intrat in locum legitimæ, quod quidem deficit in filia ſpuria, cui legitima non debetur, ſed tantùm alimenta: Ergo non tenetur Beneficiatus, vel alius Pater ſpurius dotem ſpuriæ dare quoad proprietatem, ſed ſufficit quoad uſumfructum; *l. Cùm hi* 12. §. *ſi uni, ff. de tranſact.* Baldus *in l. Eam quam, C. de Fideicom. num.* 41. Surdus *de Aliment. tit. 4. quæſt.* 9. Molina *de primog. lib. 2. cap.* 15. *n.* 91. Larrea *deciſ.* 96. *num.* 4.

37. Undè ſequitur, quod ſi pater ſpuriæ deſignaverit dotem in uſufructu aliquarum rerum, dos illa ad ſuos filios, vel hæredes non tranſmittetur, ſed revertetur ad patrem, vel ad ejus hæredes; nam uſusfructus morte finitur, §. *Finitur, Inſtit. de uſufruct.* quapropter dos illa data videtur ſub illa conditione, ut mortuâ filiâ ſpuriâ, ad patrem proprietarium revertatur; non verò eo modo ut tranſmittatur ad hæredes. Tum pater, quando dotem dat in uſufructu, videtur tantùm alimentis filiæ conſulere voluiſſe, non verò ad dandam dotem cum tranſlatione dominii, quare dos ad hæredes non tranſmittitur, ſed morte illius finitur, tanquàm ipſius alimenta, *ex d. l. 3. ff. de cib. & aliment. legat.* Et confirmatur, quia in jure receptum eſt, ut ſimilis dos in uſufructu conſtituta, non propriè ut dos, ſed ut alimenta exiſtimetur, *l. Cùm ij* 8. §. *In annos, ff. de tranſact.* Boërius *deciſ.* 80. *num.* 9. Surdus *de Aliment. tit. 9. quæſt. 6. num.* 14. Ergo debet morte finiri, nec poterit ad hæredes ſpuriæ tranſmitti, ſed ad patrem, vel ad ejus ſucceſſores debet reverti. Parladorius *lib. 1. rer. quotid. cap.* 10. *num.* 11. Caſtillo *controverſ. lib. 5. cap.* 62. *à n.* 99.

38. Illud verò in hac ſpecie eſt animadvertendum, quod quando dos filiæ in uſufructu concedi-tur, aut in annua præſtatione, fructus illi non tanquam fructus cenſentur, ſed tanquam ſors principalis ipſius dotis; nam fructus propriè dicuntur, quando eſt aliqua res à qua dependeant, *l. Item veniunt* 20. §. *Fructus, ff. de petit. hæredit. l. 2. C. de act. empt.* Si verò per ſe ſubſiſtant, ut quando uſusfructus in dotem conceditur, tunc fructus cenſentur ſors, *l. divortio* 8. §. *Si vir, ff. ſolut. matr.* quapropter licèt morte ſpuriæ uſusfructus finiatur; attamen commoditas uſusfructus, & fructus illius ad hæredes tranſmittuntur, quia iſti ſunt proprii ipſius uxoris. Parladorius *quotid. quæſt. 4. per tot.*

39. Si verò Beneficiatus, vel alter pater ſpurius det dotem ſpuriæ in proprietate aliquarum rerum, tunc ad ſuos hæredes, vel filios tranſmittetur; nam eſt proprium patrimonium ipſius filiæ, & tranſit ad illam quoad uſumfructum, & proprietatem, abſque aliqua reſervatione, vel conditione, & ad ſuos hæredes tranſfertur, ut dicunt DD. ſecundæ ſententiæ.

40. Erit ergo quæſtio, quando non conſtat Beneficiatum, ſeù patrem ſpuriæ dediſſe bona in dotem, ſpuriæ quoad uſumfructum, vel quoad proprietatem. Et tunc dicendum videtur, quoad uſumfructum tantùm dediſſe, & ideò tranſmitti non poſſe. Ratio eſt, nam cùm ipſa ſit incapax bonorum paternorum, *Auth. Ex complexu, C. de inceſt. nupt.* quando bona in dotem dantur ſpuriæ, in dubio præſumendum eſt

dari quoad uſumfructum, non quoad proprietatem, ut tenet Barboſa *in d. l.* 1. 4. *p. num.* 71. & conſequenter ad hæredes tranſmitti non poſſe.

42. Sed in re diſtinguendum, quando bona, quæ in dotem dantur, fuiſſent majora, quàm erant neceſſaria ad alendam, & dotandam filiam ſpuriam; & tunc præſumendum, dari tantùm quoad uſumfructum: Ratio eſt, quia cùm uſusfructus illorum bonorum ſit ſufficiens ad alimenta, & dotem filiæ ſpuriæ, præſumendum eſt illa majora bona tantùm eſſe data quoad uſumfructum, non verò quoad proprietatem, in qua exceſſiva dos continebatur. Rurſus bona in dotem data ratione alimentorum, intelliguntur data quoad proprietatem, quando in locum legitimæ concedun-tur. Molina *de Primogen. lib.* 2. *cap.* 15. *n.* 10. Cevallos *quæſt.* 779. *num.* 100. Mieres *de Majorat.* 4. *p. quæſt.* 28. *num.* 22. Seſſe *deciſ.* 16. *num.* 47. Caſtillo *controverſ. lib.* 5. *cap.* 62. *num.* 93. Cùm ergo filia ſpuria legitimam non habeat, præſumendum eſt, bona illa excedentia dotem, & alimenta, tantùm eſſe data quoad uſumfructum, non verò quoad proprietatem.

42. Si verò bona quæ dantur ſpuriæ in dotem, ſunt proportionata ad illam alendam, & dotandam, nec aliquo modo excedant, intelliguntur data quoad proprietatem, & uſumfructum; aliàs ſi in uſufructu tantùm darentur, dos diminuta præſtaretur, quod non eſt præſumendum in dubio, quando ſi in proprietate bona data intelligerentur, completa dos concederetur, Caſtillo *d. cap.* 62. *num.* 114.

43. Hinc hac diſtinctione obſervata, faciliter capitur reſolutio hujus difficultatis, quando eſſemus in dubio, an Beneficiatus, vel alter pater ſpurius dederit filiæ dotem in uſufructu, vel ſolùm in proprietate; ſi enim majorem quantitatem ad dotem deſignaverit, erit datus uſusfructus, & non tranſmittetur: ſi verò bona fuerint proportionata, intelligentur data in proprietate, & ipſa tranſmittetur. Quod omne intelliges, niſi priùs pater paciſcatur, dotem ſibi eſſe reddendam, aut non, defunctâ filiâ; quia ſemper pacto ſtandum eſt. Garcias *de expenſ. cap.* 3. *num.* 27. Avendañus *in l.* 10. *Tauri, gloſſ.* 3. *num.* 5. Parladorius *lib.* 1. *rer. quot. cap.* 16. *n.* 4. Cevallos *quæſt.* 779. *n* 95.

44. De jure noſtro Regio *ex l.* 9. *Tauri, l.* 7. *tit.* 8. *lib.* 5. *Recopilat.* plures Doctores aſſerunt, dotem datam filiæ ſpuriæ, ad hæredes, aut filios tranſmitti, ex illo fundamento; nam ex dictis juribus quintum bonorum non ſolùm relinquitur filiabus ſpuriis, quoad uſumfructum, ſed quoad proprietatem, ibi: *Pero bien permitimos, que les puedan en vida y en muerte mandar falta la quinta parte de ſus bienes, y no mas, de lo que podian diſponer por ſu anima, y de tal parte deſpue que la huvieren, puedan diſponer en ſu vida, ò al tiempo de ſu muerte, los dichos hijos ilegitimos, como quiſieren.* Undè ſuſcipiunt Doctores iſti, de jure Regio dotem hanc datam filiabus ſpuriis, tranſmitti poſſe ad hæredes; & datam quoad uſumfructum, & proprietatem. Cæterùm, nam ex doctrina plurimorum Doctorum, quos refert Caſtillo *dict. lib.* 5. *cap.* 62. *num.* 88. hæc quinta pars non datur ſpuriis filiabus alimentorum loco, ſed ſucceſſionis. Ergo neceſſariò debet tranſmitti ad hæredes, ſicut & aliæ res, in quibus legitimi ſuccedunt. Avendañus *in leg.* 10. *Tauri, gloſſ.* 3. *num.* 4. Lara *in l. Siquis à liberis,* 6. *Idem reſcripſit, num.* 75. Mathienzo *in l.* 8. *tit.* 8. *lib.* 5. *gloſſ.* 3. *per tot.* Azevedus *in l.* 7. *tit.* 8. *lib.* 5. *Recopilat. n.* 16. Barboſa *lib.* 3. *vot.* 126. *num.* 156.

45. Hæc doctrina maxima eget explicatione, leges enim Regiæ non inquiunt, patrem ſpurium præciſè debere hanc quintam partem relinquere filiis, aut filiabus ſpuriis, aut in vita, aut in morte; ſed tantùm *poſſe* quando filios legitimos habuerit. Non enim tollit difficultatem parentibus ſpuriis, ut pro alimentis ſeu dote; ſi tantùm voluerint dare uſumfructum, id non poſſint, ita ut bona illa ad ipſos revertantur, filia, aut filiis defunctis; ſed tantùm, ut quando facerent ſimplicem donationem, aut legatum illius partis abſque aliqua declaratione, tunc filii ſpurii, vel filiæ poſſint ea bona tranſmittere ad ſuos hæredes, & id quia interpretatur lex, data eſſe quoad proprietatem, & integro jure, ut poſſint ad alios transferre. Barboſa *d.* 4. *p. num.* 75. Caſtillo *d. cap.* 62. *num.* 111. Undè ſi aliter patres ſpurii provideant, aut in dote, aut in donatione, ſeu legato, illud erit de jure Regio obſervandum, prout paciſcantur, aut tacitè ex pacto cognoſcatur: nec bona iſta poterunt ad hæredes tranſmitti, ſi pactum expreſſum, aut tacitum id perierit.

46. Quare de jure Regio diſquirunt DD. an in hac quinta parte poſſit pater ſpurius gravamen imponere? Et communiter inquiunt, non poſſe, ſi tantùm in his bonis contineatur neceſſarium ad alimenta. Et ratio eſt, nam neceſſaria iſta alimenta ut debita cenſentur, in quibus nequit gravamen imponi, niſi tantùm in exceſſu. Tellus Fernandez *in l.* 10. *Tauri, in fin.* Mathienzo *in d. l.* 8. *tit.* 8. *lib.* 5. *gloſſ.* 3. *ad fin.* Gomez *var. tom.* 1. *cap.* 12. *num.* 25. *verſ. Tertiò,* & *in l.* 9. *Tauri, num.* 43. *in fin.* Azevedus *in l.* 7. *tit.* 8. *lib.* 5. *Recopilat. num.* 18. Caſtillo *d. cap.* 62. *n.* 120.

47. Sed tamen contrarium tenet Cevallos cum aliquibus *quæſt.* 779. *num.* 97. quia leges Regiæ tantùm ſunt intelligendæ, quando quintum ſimpliciter relinquitur filiis, aut filiabus ſpuriis; non autem ſi aliter ex voluntate expreſſa parentum ſuperiorum: quapropter Sacerdos dotans filiam ſpuriam, aut donans (verbi gratiâ) centum pro alimentis, poteſt ei gravamen imponere, ut poſt mortem reſtituat, cùm alimenta ſint perſonalia.

48. Verùm licèt doctrinam Cevallos admittamus, tamen non benè ſe expedit. Hanc ob rem dico, quod ſi Sacerdos, aut alius pater ſpurius quantitatem pecuniæ deſignet, aut bona, quorum quantitas neceſſariò reſolvenda eſt in alimentis filiæ ſpuriæ, vel in ejus dote pro ipſis alimentis, nequit de jure Regio, nec de jure communi gravamen imponere. Ratio eſt, nam tota illa quantitas eſt debitum naturalis, & ſolutio alimentorum; quare nequit ibidem gravamen imponere: ſecus verò ſi aliter provideat magnam quantitatem, ex cujus redditibus poſſit filia ſpuria alimenta percipere, vel ad alimenta prædium deſtinaverit, ut ex fructibus alimoniam percipiat; tunc enim gravamen rectè imponere poterit, non in fructibus, aut redditibus, ſed in ipſa quantitate, aut prædio, ut poſteà defuncta ſpuria, aut ſibi, aut aliis reſtituat; nam dominium illorum ad ſpuriam non eſt tranſlatum, itaque ut in re propria Sacerdos, aut pater ſpurius poterit gravamen imponere; voluit enim alimenta tantùm ex fructibus, aut redditibus præſtare.

49. His verò relictis, tranſeamus ad donationes, & eleemoſynas, quæ fieri poſſunt conſanguineis ex redditibus Eccleſiaſticis. Et illud eſt certum, Prælatos, ſeu Beneficiatos poſſe ex redditibus conſanguineis ſuccurrere pauperibus, donationes; & eleemoſynas eis concedere, illo adjecto temperamento, ne illos ditent. Id enim opus pium eſt, & majori ratione, quatenus ſunt pauperes magis conjuncti. Textus *in cap. Eſt probanda* 16. *diſt.* 86. *cap. Quiſquis* 19. 12. *quæſt.* 2. Concilium Antiochenum *c.* 25. Tridentinum *ſeſſ.* 25. *de Reformat. cap.* 1. Riccius *tom.* 2. *deciſ.* 55. *num.* 9. Cancerius *var.* 3. *part. cap.* 21. *num.* 225.

50. Quod quidem magnoperè debent conſiderare aliqui Prælati, & Beneficiati, qui circa filios, nepotes, & cæteros conſanguineos ita ſunt cæci (ut dicebat Baldus *in Authen. Quicunque, Cod. de Sacroſ. Eccleſiis*) ut non exiſtiment ad Eccleſiam perveniſſe, niſi ad eos

ex

ex redditibus ejus locupletandos, relictis pauperibus, Ecclesiis dilectis, & statu dedecorato: quamobrem *in Authent. Quomodo oporteat Episcopos, §. 1. collat.* 1. illud est statutum, ne ad Episcopatum admittantur filios habentes, aut nepotes, quamvis legitimos: quod licèt contraria consuetudine sit abrogatum, & contrarium observetur, *cap. Episcopus qui filios 12. quæst.* 2. & cum aliis notat Barbosa *in Pastor. 1. part. tit. 2. gloss. 9. num.* 30. attamen si aliqui reperiantur idonei eos non habentes, ii sunt assumendi, & præferendi, ut liberiùs in eleemosynis, & operibus piis redditus expendantur, *cap. De Syracusana 13. dist.* 28. quo in sensu intelligendi sunt textus *in cap. Priusquam 4. dist.* 28. *cap. Carnotensis 17. dist.* 61. Innocentius, & Abbas *in cap. 1. de testament. num.* 2. Barbosa *in dict. cap. Priusquam, num.* 7.

51. Contra hos Ecclesiasticos ex redditibus ditantes consanguineos, explicatur illud Michææ, *Væ qui ædificatis in sanguinibus*, id est, qui ex redditibus Beneficiorum consanguineos ditatis, ut explicat Bollo *in Oeconom. Can. 2. class. cap. 2. §. 2. vers. Quantum*. Hanc ob rem Dominus suos discipulos docuit columbæ simplicitatem imitari, ne unguibus, aut rostro rapiant; ut consanguineos divites faciant. Undè D. Gregorius *homil. in Evangel.* expendit illa verba Isaiæ *cap. 6. vers.* 8. exarata: *Qui sunt isti, qui ut nubes volant, & quasi columbæ ad fenestras suas? Quasi ergo ad fenestras suas sunt, qui nihil in hoc mundo concupiscunt qui omnia simpliciter agnoscunt, & in hæc, quæ vident, rapacitatis studio non trahuntur.* Addit adhuc Sylveir. *tom. 3. in Evangelia, lib. 5. cap. 8. num. 50. Hoc columbæ ingenium ebibant Ecclesiastici, ut unguibus, & rostro non rapiant, ut ipsi, & eorum consanguinei ex magnis opibus vivant, & largiter augeantur.* Est enim laudandus Prælatus ille, quem refert Alvarus Pelagius *de Planctu Eccles. lib. 2. cap. 15.* qui consanguineo deposcenti pecunias, respondit illud *Ps. 19. Quæ utilitas in sanguine meo dum descendero in corruptionem?* Et nihil ei concessit.

52. Si tamen pauperes sint, ut diximus, licet aliquid eis concedere, sicut & aliis pauperibus. Verùm considerandum, ne amore sanguinis decipiaris, Reverende Prælate, aut Beneficiate; debes enim considerare statum personarum, indigentiam, laborem ex quo alimenta possint percipere, ne totum ex redditibus expendatur, prout faciunt aliqui, quorum consanguinei agricolæ, aut officiales sunt, & statim abstrahentes eos, otiosi degunt & totam alimoniam ex redditibus hauriunt, quod est gravissimum peccatum, ut cum S. Thoma observat Molina *tract 2. de Just. disput. 146. num. 4.* Delugo *dict. disput. 4. sect. 4. num. 70.* Turrianus 2. 2. *disput. 82. dub. 10. ad fin.* Cevallos *quæst. 388. num. 33.* Urrutigoyti *de Eccles. Cathed. cap. 6. à num. 128.*

53. Poterit tamen Prælatus, aut Beneficiatus memoriam erigere, ut ex illius fructibus pauperes sui consanguinei sublevantur; hoc est enim opus pium, ad quod redditus sunt destinati. Similiter ex eis Hospitale, seu Ecclesiam erigere, vel Capellaniam instituere potest, & patronatum relinquere consanguineis, & propter laborem aliquam moderatam mercedem eis assignare; quia id non est eos ditare, sed designare stipendium pro labore. Molina *de Primog. lib. 2. cap. 10.* Delugo *d. sect. 4. num. 71.* R. Moya *d. disput. 6. quæst. 2. §. 4. num. 17.*

54. Est dubium, an Prælatus, seu Beneficiatus possit ex redditibus aliquid amplius donare consanguineis, quàm quod est necessarium ad sublevandam eorum indigentiam? Et aliqui negarunt; nam licèt causâ necessitatis, & pauperis concessum sit consanguineis aliquid ex redditibus donare, attamen si amplius conceditur, jam cessat causa; & ideò si quid amplius donetur, erit peccatum. Gregorius *in 1. 40. tit. 5. part. 1. gloss. 10. ad fin.* Avendanus *respons. 19. num.* 4. Major *in 4. dist. 24. quæst. 19.* & videtur sentire Vasquez relatus à Delugo *d. sect. 4. n. 70.*

55. Hæc secunda sententia admittenda est quando donatio ultra eleemosynam fuisset excessiva, non verò quando modica; nam ut suprà diximus, & tenet ipse Avendanus *dict. respons. 19. num. 4. vers. Eadem ratione*, Beneficiatus ex redditibus valet facere aliquas modicas donationes, non solùm extraneis, sed etiam consanguineis. Undè sequitur, ultra eleemosynam factam consanguineo, posse ei addere aliquam modicam donationem: idque majori ratione, quando fieret consanguineo, ad quod natura nos impellit; quapropter illa sententia intelligenda est de excessivis donationibus, non verò de modicis, ut tenent aliqui apud Sanchez *dict. dub. 38. num. 7.* Abbas *in cap. 1. de Arbitris*, Auffrerius *ad Capell. Tolos. quæst. 289.* Delugo *d. sect. 4. num. 76.*

56. Extendit Molina *dict. disput. 146. num. 6.* posse id facere Beneficiatum, seu Prælatum usque ad dotandam consanguineam pauperem, licèt habeat alia bona patrimonialia: sed hoc ultimum intelligendum, quando consanguinea non sit ex illis, quam ex obligatione propria teneatur dotare, veluti si fuisset filia, aut soror; tunc enim nequit dotare ex redditibus, secùs si ad hanc obligationem non astringeretur, quia si fuisset pauper, perindè est, ac si aliis pauperibus mulieribus dotem concederet, ut probat ipse Molina.

CAPUT VII.

Quid possint Prælati, aut Beneficiati expendere ex redditibus ad statum consanguineorum, aut fundandos majoratus: & de largitione munerum Religiosorum.

SUMMARIUM.

An quando aliquis ex infima sorte ad Episcopatum, seu Cardinalatum assumptus est, possit consanguineis dare amplius, quàm quod erat necessarium ad illorum statum, ut ad altiorem ascendant? Prima sententia negat, n. 1. Illustratur exemplis Clementis IV. n. 2. & Adriani VI. n. 3. Temperatur hæc sententia, quando consanguineus est tam infimæ sortis, ut dedecoret Cardinalem, seu Episcopum, num. 4.

An Prælati seu Beneficiati ex redditibus possint majoratus instituere? Ex patrimonialibus bonis, vel quasi rectè possunt, n. 5.

Si Prælatus, aut Beneficiatus sanus majoratum ex redditibus instituat, peccat graviter, sed valet institutio, & explicatur, n. 6.

Limitant aliqui, quando majoratus non est ad conservandam, & locupletandam familiam, sed ita ut non cadat ab statu, n. 7. Non admittuntur, nisi quando fieret majoratus, ut ex redditibus eleemosyna consanguineis pauperibus fieret; & si consanguinei pauperes non sint, ad aliam piam causam divertatur, n. 8.

Sed an Prælatus, seu Beneficiatus ex bonis redituum acquisitis parcè vivendo possit majoratum instituere? Affirmant plures, n. 9.

Negarunt aliqui, Privilegium alimentorum non competit

præteritis, n. 10. Admittitur prima ſententia, & reſpondetur Contrariis, n. 11.

Si majoratus ex redditibus inſtituatur revocabiliter à Prælato, ſeu Beneficiato ſano, de juris communi non ſolùm illicitè ſit, ſed etiam invalidè, n. 12.

Si verò Prælatus, aut Beneficiatus de jure communi in agritudine ſit conſtitutus, an poſſit valide majoratum inſtituere? Prima ſententia negat, n. 13. Secunda affirmat, ſi fiat ſine fraude, & irrevocabiliter, n. 14. Matrimonium, ſeu profeſſio in articulo mortis ſunt validæ, ibid.

Eſt gravis quæſtio, de qua infrà, an donationes immodicæ factæ à Prælato, ſeu Beneficiato in agritudine, ſint valide? Negant plures, n. 15. Unde reſolvitur, ſimiles majoratus inſtitui non poſſe, niſi clarè conſtet fraudem non adeſſe, n. 16.

Prælati, ſeu Beneficiati per teſtamentum, vel per aliam ultimam voluntatem non poſſunt fundare majoratum ex redditibus, niſi ubi de conſuetudine poſſunt teſtari, & in probabili ſententia abſque peccato. Si habeant indultum teſtandi ſimpliciter, non poſſunt, niſi conceſſum ſit ad cauſas profanas, num. 17.

An Prælatus, ſeu Beneficiatus poſſit ex redditibus expenſas ſtudii concedere nepoti habenti patrem divitem? Prima ſententia affirmat, n. 18. Secunda negat. Filius habens patrem divitem dives eſt, & pater tenetur ad ſtudia ſecundùm ſtatum filii, n. 19.

Poteſt dare has expenſas nepoti pauperi Beneficiato, n. 20 Si habeat patrem divitem, non poteſt ad minora ſtudia, ad quæ pater tenetur, n. 21.

Pater an teneatur ad majora ſtudia? Aliqui negem, alteri affirmant, n. 22. Reſolvitur & aſſeritur, patrem divitem ſolùm teneri ad majora ſtudia, quando filius ea inceperit cum profectu: quo quidem caſu non poterit Beneficiatus, ſeu Prælatus præſtare, n. 23.

In eleemoſynis concedendis ſunt præferendi conſanguinei pauperes, & virtuoſi, & idem in emphyteuſi Eccleſiæ, n. 24.

An Epiſcopi, ſeu alii Beneficiati poſſint aliquid reſervare, ut aſcendant ad majorem ſtatum? Poſſunt aliquid reſervare ad neceſſariam vitæ, n. 25. Non verò ut conſanguinei aſcendant, n. 26.

Prima ſententia affirmat poſſe reſervare ad aſcendendum ad altiorem ſtatum, n. 27. Secunda negat, n. 28. Admittitur, ſi ſit ad profanum, n. 29.

Si ſit ad Eccleſiaſticum, ſimiliter aſſerendum eſt, n. 30. Si verò ſit immediatus ſtatus, adhuc negat Delugo. Sed contrarium defenditur, ſi non adſint extremæ, aut graves neceſſitates. Argumentum à contrario ſenſu validum eſt, n. 31. Quia experientia prædicti utiliores ſunt ad Eccleſias, unde quotidiè tranſlationes approbantur, ibid. Id pertinet etiam ad melius regimen Eccleſiæ præſentis, n. 32. Fit inſtantia, n. 33. Et reſpondetur, n. 34.

Religioſi nequeunt ex redditibus Monaſteriorum aliquas donationes elargiri directè, ſive indirectè, exceptis levibus eſculentis, ſeu potulentis, & ad devotionem minuſculis. Explicatur Conſtitutio Clementis VIII. n. 35.

Hæc Conſtitutio licèt ab aliquibus dicatur neceſſaria, recepta non eſt, & dicunt non obligare: alteri affirmant, quia ſufficit promulgatio, n. 36. Et ad praxim explicatur Conſtitutio Clementis, n. 37.

Prælati poſſunt facere modicas donationes, Religioſi verò ex licentia tacita, aut expreſſa Superioris. Sed quæ ſit iſta modica quantitas? Aliqui uſque ad decimam partem, alii ad duodecimam extendunt: alteri dicunt à Conſtitutionibus taxari, n. 38. Sed arbitrio prudentis relinquitur, n. 39.

An donationes iſtæ modicæ ſint intelligendæ de modicis comeſtibilibus, de quibus Bulla? Affirmandum videtur, n. 40. Quando in jure propter certas cauſas revocatur donatio, non poteſt fieri extenſio ad alias, ibid.

Sed contrarium defenditur. Dicitio Tantùm, licèt ſit taxativa, & reliqua excludat, non tamen caſus ſimiles, ſicut etiam ad revocandas donationes etiam ſimiles caſus admittuntur, in meliori ſententia, n. 41.

Eſculenta & potulenta non debent eſſe magni valoris, n. 42. Quod intelligunt aliqui ad quantitatem, quæ ſi furata eſſet, lethale efficeret, n. 43.

His doctrinis explicantur & textus in l. Plebiſcito 18. ff. de offic. Præſidis, n. 44. & 45.

De Xeniis à judicibus recipiendis, vel non, n. 46. Et id totum arbitrio recti judicis relinquendum, n. 47. Sed defendi valet, eſculenti, & potulenti quantitatem poſſe expendere Religioſos, quæ valet à donatario expendi intra duos, aut tres dies, n. 48.

Religioſus poteſt dare aliqua parva ad devotionem, veluti imagines, libellos, thecas, n. 49.

Sed an quando Moniali danda ſunt facienda corporalia magni valoris, ſeu picturæ, miniſtratis ad id neceſſariis, poſſit facere gratis, abſque licentia Superioris? Negandum videtur, n. 50. Sed contrarium tenent aliqui, n. 51. Admittitur, ſi opus fuerit parvi valoris, aut Conventus operas ſuas dederit Moniali, n. 52. Si fuerint magni valoris, negatur, n. 53.

Servus quidquid acquirit per operas, domino acquirit, ſicut libertus, ſi in manumiſſione operas promiſiſſet, ibid. Et defenditur, n. 54. & 55.

An Prælatus, ſeu Religioſus poſſit dicere dare ſibi volenti, Non indigeo, da meo conſanguineo ſeu amico? Affirmant plures, n. 56.

Quando dicit, Da nomine meo, nequit id dicere acceptat enim, ſi dicat, nomine meo, n. 58. Si dicat, Da nomine tuo, poſſe affirmant plures: ſed contrarium cum Sorbo ſuſtinetur, ibid.

Fit inſtantia, & interpretatur Bulla, n. 58. Et confirmatur ſententia Sorbi, n. 59. Et probatur ſic eſſe directam donationem, & abſque traditione tranſire dominium ad cauſam piam, n. 60.

Quando aliquis promitteret donare Religioſo, an poſſit reſpondere, Da amico, ſeu conſanguineo. Pervenitur ad quæſtionem, an promiſſio de donando, ſit donatio. Prima ſententia negat. Qui promittit, ſe obligat ad factum, & liberatur præſtando intereſſe. Promiſſio vendendi non eſt venditio, n. 61.

Secunda ſententia tenet contrarium: circuitus in jure vitantur. Qui promiſit ſe obligaturum, ſtatim obligatur. Pactum de liberando parit liberationem, num. 62. & 63.

Qui oſtendit propoſitum donandi, non obligatur, num. 64. Componuntur caput Literaturam 3. de voto & caput Conſulti 20. de Regular. n. 65.

Si verò promiſſio ſit cum animo ſe obligandi ad donationem, & promiſſio ſit nulla deſignatâ quantitate, tunc non eſt donatio: & in hac ſpecie late probatur, n. 66. Promiſſio vendendi, non deſignato pretio, non eſt venditio, ibid.

Fit inſtantia per argumentum à dote, cujus promiſſio abſque quantitate eſt dos. Sed reſponſum datur, num. 67.

Fit replica, & ei reſpondetur, num. 68. In hac conſideratione Prælatus, ſeu Religioſus rectè poſſet dicere, Da nomine tuo. Sed contrarium defenditur, num. 69.

Quando verò promitteretur Religioſo, ſeu Monaſterio quantitas, aut res certa donanda, tunc promiſſio eſt donatio, & talia verba dicere non poterit, n. 70. & 71.

An Prælati, ſeu Religioſi poſſint facere donationes remu-

nerato-

neratoria? Negandum videtur, n.71. Sed contrarium in meliori ſententia ſuſtinetur. Prohibitus dare, non eſt interdictus remuneratorie donare, n.73. Admittitur, & explicatur hæc doctrina, num.74. Limita ſi ex indulto Pontificis Religioſus Beneficium obtineat, vel Epiſcopatum, tunc enim ex redditibus poterit remuneratorie donare, n.75. Vel ſi donatio remuneratoria ſit neceſſaria ad bonum Monaſterii, num.76. Licentia Prælati ſemper eſt neceſſaria, ut donet Religioſus, quam poteſt concedere Abbatiſſa, num.77. Inter ipſos Religioſos ſi donetur, eſt neceſſaria licentia: ſed ſi ambitio ceſſet, aliqui tenent contrarium, n.78. Accipientes donationes contra hos interdictum tenentur ad reſtitutionem, num.79.

1. IN hoc capite in primis inquirendum eſt, an quando aliquis ex infima ſorte ad Cardinalatum, ſeu Epiſcopatum aſcendat, poſſit conſanguineis dare amplius ex redditibus, quàm quod erat neceſſarium ad priſtinum ſtatum conſervandum, ita ut ad alium aſcendant? Negavit Gregorius Lopez *in l.40. tit.5. p.1. gloſſ.fin.ad finem*: nam ſacri Canones illud tantùm permittunt dare conſanguineis, quod ſit neceſſarium ad ſublevandam ejus indigentiam. Ergo nullo modo eis eſt concedendum, ut ad majorem ſtatum aſcendant.

2. Exemplis hæc doctrina illuſtratur. Nam Clemens IV. Pontifex Maximus, ira ſanctitate præditus, duas cùm haberet filias antea ex matrimonio ſuſceptas, unam in Monaſterio collocavit, aſſignata portione triginta librarum parvarum Turonenſium. Alteri verò, quæ marito ſuæ conditionis nupſerat, trecentas libras Turonenſes pro dote numeravit, illo pacto adjecto, ne amplius peteret. Ex una nepotem habuit, & Datarii, & Officiales inſcio avo tria ei pinguia beneficia contulerunt. Aſt cùm id ſciret Pontifex, unum eligere, aliis dimiſſis nepotem compulit: contrà autem amicis rogantibus, reſponſum præbuit: *Se Deo, non carni, & ſanguini acquieturum: Deum ita velle, ut ſua in pias cauſas erogentur, nec eſſe dignum Petri ſucceſſorem, qui plus cognationi, quàm pietati, & Chriſto tribueret.* Platina *in ejus vita, fol. mihi* 200. Illeſcas *Hiſt. Pontifical. lib.5. cap.10. in fin.* Petrus Gregorius *de Re benefic. cap.5. num.8.* Barboſa *in Paſt.3.p. tit.8. gloſſ.9.num.32.*

3. Aliud verò imitandum exemplum præſtitit Adrianus VI. ad apicem Pontificatûs perveniens. Cùm enim plures conſanguineos haberet, & ex Belgis Romam petiiſſent pedeſtres, aliquibus veſtimentis eis datis, ac admodum pauca pecunia illis præſtita, pedites revertebantur: & cùm Senis nepotem literis vacantem haberet, ipſeque ad yiſendum Pontificem advenisſet, feſtinanter eum redire juſſit, & tanquam pa pensi ei ad pergendum ſolam mulam conceſſit. Illeſcas *tom.2. lib.6. cap.25.* Ex his exemplis Gregorii Lopez doctrina confirmatur, dum iſti Summi Præſules ſuis conſanguineis pauperibus, & egenis ad altiorem ſtatum capeſſendum minimè aliqua præſtiterunt. Ergo Prælatus, ſeu Beneficiatus ex redditibus nequit conſanguineis concedere, ut ad altiorem ſtatum evehantur.

4. Sed tamen hæc ſententia temperanda eſt, nempè quando conſanguinei alicujus Prælati forent tam infimæ ſortis, ut inhonorarent dignitatem. Prælati, ſeu alterius Eccleſiæ dignitaris, utpotè ſi eſſent lignarii, vel aquarii: poteſt enim Epiſcopus, Cardinalis, aut alter inſignis Præbendatus eos ponere in alio moderato ſtatu, ne injuria irrogetur ſuæ dignitati: & eſt ratio, quia Epiſcopus tenetur proſpicere decorem ſuæ dignitatis ex redditibus. Tum quia ſtatus conſanguineorum creſcit per dignitatem Epiſcopi, ſeu Cardinalis: quamobrem poterit ſuos conſanguineos ad altiorem ſtatum evehere, ad quem poſiti ſunt per ſuam dignitatem. Navarrus *de reddit. quæſt.1. Monit.77. num.4.* Molina *dict. tract.2. diſput.146. n.8.* Toletus *in Summa, lib.7. cap.38. num.1.* Sanchez *dict. dub.38. num.8.* Garcia *in Summa, tract.1. difficult.4. dub.2. num.9.* R. Moya *dict. diſput.6. quæſt.1. §.4. num.16.* Velaſco *de privileg. paup.1. p. quæſt.4. num.35.*

5. Deinde diſquirendum, an Prælati, ſeu alii Beneficiati poſſint ex redditibus majoratus inſtituere? Qua in re illud in primis ſciendum, poſſe Prælatum, ſeu Beneficiatum primogenium inſtituere de ſuis bonis patrimonialibus, aut de aliis, de quibus liberè valet diſponere, quorum ſuprà mentionem egimus: in his enim ut certum id eſt ſupponendum. Capponi *tom.3. diſcept.forenſ.140.num.2.* non ſolùm in vita, ſed etiam in morte, prout ſibi placuerit, prout in venerabili Cardinale Ximenio ſcripſit Alvar. Gomez *in ejus Hiſtoria, lib.1. fol. mihi* 26. Molina *de primogen. lib.2. cap.10. n.26. & 48.* Gratianus *tom.5. diſcept.cap.854. à num.59.* Barboſa *3.p.allegat.114.num.33.*

6. Erit ergo diſquiſitio, an ex redditibus Beneficiorum poſſint Prælati, ſeu Beneficiati majoratum inſtituere ad conſervationem ſuæ familiæ; & eſt duplici modo facienda. Primò quando Prælatus, ſeu Beneficiatus ſanus, & rectâ valetudine fruitur. Secundò quando aliqua infirmitate gravaretur. Quoad primum dicendum, de jure communi loquendo, quod ſi Prælatus, aut Beneficiatus majoratum inſtituerit ſanus, & abſque aliquo morbo, graviter peccare, ſed tamen validum eſſe majoratum. Prima pars probatur, nam expendit redditus in uſus profanos, quod eſt peccatum grave. Secundò ſimiliter probatur, nam eſt donatio rei propriæ, in qua Prælatus, ſeu Beneficiatus habebat dominium. Ergo validè conceſſa eſt ad inſtituendum majoratum, licèt illicitè: quod quidem admittendum quando majoratus inſtitutio facta eſt irrevocabiliter inter vivos, aut in noſtra Caſtella cum ſolemnitatibus, de quibus *in l. 17. Tauri*, Angulo *de Meliorat. in l.1.gloſſ.1. à num.1.* Morquecho *de divif. bonor. lib.3. cap.2. à num.1.* Molina *de primog. dict. cap.10. num.32.* Alter Molina *de Iuſt. tract.2. diſput.148. num.3.* Garcia *in Summa, tract.4 difficult.4. dub.2. num.18.* Delugo *de Iuſt. dict. ſect.4. num.71.* Barboſa *3.p.allegat.114.num.33.*

7. Temperant tamen aliqui, ſi inſtitutio majoratus facta fuerit ad locupletandam familiam, ſecus verò ad conſervandum ſtatum & decentiam illius; nam reſpectu iſtius conſiderationis modica donatio videtur, quare non erit grave peccatum. Sotus *de Iuſt. lib.10. quæſt.4. art.4 verſ. Quamvis documentum*, Eſcobar *in Theolog. Moral. tract.5. examin.5 cap.4. n.60.* Gratianus *dict. diſcept.854. num.63.* & tenere videtur Petrus Hurtado relatus à Gacia *dict. difficult.4. dub.4. num.8.*

8. Sed non admitto doctrinam horum Doctorum; nam hic modus inſtituendi primogenium ex ſua natura reſpicit ad conſervandam familiam, quod quidem eſt uſus profanus; quamobrem Prælati, ſeu Beneficiati graviter peccabunt ad id expendendo redditus Eccleſiaſticos, ut tenent Molina *dict. cap.10.n.49.* Garcia nuperrimè relatus. Admitterem tamen illud placitum, quando majoratus inſtitueretur per modum cauſæ, aut memoriæ piæ, ad ſuccurrendas neceſſitates occurrentes propriæ familiæ; verùm ſi ad meliorem fortunam perveniat, ut redditus illius majoratus ad aliam piam cauſam divertantur: tunc enim rectè inſtitueretur majoratus ex redditibus, quia ſemper pietatem reſpicit. Gratianus *dict.diſcept.854.num. 64.*

9. Præterea limitant alii Doctores quando Prælatus, ſeu Beneficiatus ex redditibus parcè vivendo aliqua bona acquiſierit, & ex his bonis majoratum inſti-

tuerit ; tunc enim abſque aliquo peccato procedit ; nam bona illius ſunt propria inſtituentis , cum libera facultate diſponendi , & expendendi. Ergo rectè Prælatus ; ſeu Beneficiatus poterit ex eis primogenium fundare. Navarrus *de Reddit. quæſt.* 1. *monit.* 30. *&* 76. Molina *dict. cap.* 10 *n.* 50. Gratianus *dict. diſcept.* 854. *num.* 65. Molina *de juſt. tract.* 2, *diſput.* 146. *num.* 3. Villalobos *in Summa* , 2. *p. tract.* 10. *difficult.* 8. *num.* 3. *ad fin.*

10. Sed dices : Bona illa , quæ parcè vivendo acquirit Prælatus , ſeu Beneficiatus , eodem modo ſunt expendenda prout ipſi redditus , ut tenet Abbas relatus à Molina *dict. cap.* 10. *num.* 50. Sarmiento *de reddit.* 3. *p. cap.* 5. *num.* 4. Garcia *de Benefic.* 2. *p. cap.* 1. *num.* 3. Ergo ſicut de redditibus nequit Prælatus , aut Beneficiatus majoratum inſtituere abſque gravi culpa , ſimiliter nec ex his bonis acquiſitis parcè vivendo. Confirmatur duabus rationibus. Prima , nam quod iſto modo ſupereſt de redditibus , ſuperfluum eſt ex eis , itaque ſemper remanet cum onere eleemoſynandi , non verò ut de eis liberè diſponatur. Secunda , licèt bona iſta parcè vivendo acquiſita reſtent ex congrua Prælati , ſeu Beneficiati , & ut alimenta cenſeantur , *l.* 1. *C. de Fideicommiſ. l. Cùm ij* 8. *ff. de tranſact.* ſunt tamen alimenta præterita , non gaudentia privilegiis alimentorum , *l. Alimentis* 8. *C. de tranſact.* Caſtillo *lib.* 8. *controverſ. cap.* 19. *num.* 6. Ergo licèt congrua de præſenti gaudeat privilegio , ut expendi valeat prout placuerit Prælato , ſeu Beneficiato ; non tamen bona illa præterita ex congrua acquiſita , idcircò non poterunt liberè expendi , nec ex eis majoratus inſtitui.

11. Verùm argumentum , & illius fundamenta debilia ſunt ; bona enim parcè vivendo acquiſita ex congrua , ſunt bona patrimonialia , vel quaſi Prælati , ſeu Beneficiati , quia Eccleſia totam congruam concedit , ut mercedem ſeu ſalarium laboris Prælati , ſeu Beneficiati ; & non ſolùm dominium concedit , ſed etiam facultatem liberam , ut de ea diſponant prout ſibi placuerit , tempore quo dat ; ſed poſteà eo tranſacto , quidquid acquiſierint parcè vivendo ex genio , ad liberam diſpoſitionem acquirentis relinquit. Eſcobar *dict. cap.* 4. *num.* 6. Bonacina *de obligat. Benefic. diſput.* 4. *punct.* 2. *propoſit.* 3. *n.* 14. Layman *in Summa* , *lib.* 4. *tract.* 2. *cap.* 3. *num.* 2. Trulleuch *lib.* 7. *Decalog. cap.* 1. *dub.* 6. *num.* 4. Palao *de charit. tract.* 6. *diſput.* 2. *punct.* 5. *num.* 5. Idcircò rectè poterunt de his bonis parcè vivendo acquiſitis primogenium inſtituere.

12. Si tamen Prælatus , aut Beneficiatus ſanus , & abſque aliquâ ægritudine majoratum revocabilem inſtituerit , de jure communi nec in Beneficiatis validum erit ; modus enim inſtituendi magis conformis eſt ultimæ voluntati , quàm contractui : quare valida non erit talis inſtitutio. Prælati enim , aut Beneficiati de jure communi nequeunt de redditibus teſtari , nec aliquid relinquere per modum ultimæ voluntatis : quare nec majoratum revocabilem inſtituere poterunt. Molina *dict. cap.* 10. *num.* 31. alter Molina *dict. diſput.* 146. *num.* 3. Barboſa *dict. allegat.* 114. *num.* 33.

13. Si verò Prælatus , aut Beneficiatus in ægritudine ſint conſtituti , & majoratum irrevocabilem inſtituant ex redditibus , de jure communi quæſtio eſt , an validus ſit , necne. Prima ſententia negat validum , ex deciſione textus *in cap. Ad hæc* 8. *de teſtament.* ubi donationes factæ à Clerico in ægritudine , niſi modicæ fuerint , & per modum eleemoſynæ , annullantur. Ergo nec Prælatus , nec Beneficiatus ex redditibus in ægritudine poſſunt majoratum irrevocabilem inſtituere. Hæc enim eſt maxima quantitas , & non per modum eleemoſynæ , ſed ad uſus profanos , nempe ad conſervandam familiam. Ergo talis inſtitutio erit irrita. Cæterùm , nam diſponere de bonis acquiſitis intuitu Eccleſiæ in ægritudine , conſideratur in fraudem legis : ad quod eſt optimus textus *in l. Filia mea* 59. *ff. ſolut. matrim.* ubi ſi pater ſtipulatus fuerit dotem ad ſe reverrendam , ſi filia decedat in matrimonio , & non in cauſam repudii ; verùm maritus cùm eam ægram videret , repudiavit : inquit Conſultus , patrem dotem recuperare poſſe , quia id in fraudem actum eſt. Quod idem in præſentia aſſerendum ; nam in fraudem legis actum videtur in ægritudine majoratum irrevocabilem inſtituere , ex eo quod erat interdictum relinquere per ultimam voluntatem , *l. Si mulier.* 21. *ff. Rer. amot.* Boërius *deciſ.* 287. Ergo non eſt ſuſtinenda talis majoratus inſtitutio. Denique , nam Prælatus , ſeu Beneficiatus in ægritudine conſtitutus cenſetur tanquam uſuarius reddituum , qui nequit aliquid de eis diſponere , niſi neceſſaria ſuſcipere. Gloſſa *in cap. fin. de pecul. Cleric.* Covarr. *in cap. Cùm in Officiis* , *de teſtament. num.* 1. quare ſi aliquem majoratum inſtituerit , erit nulla inſtitutio. Gratianus *dict. cap.* 854. *n.* 50. Lima *ad Molinam* , *lib.* 2 *cap.* 10. *à num.* 40.

14. Sed Molina *dict. cap.* 10. *num.* 40. tenet aliam ſententiam contrariam , ſcilicet ſuſtinendam eſſe talem majoratus inſtitutionem , ſi fiat abſque aliqua fraude , verùm conſtet irrevocabiliter , & cum traditione bonorum effectuatam eſſe. Probat , nam donatio inter vivos pura & irrevocabilis poteſt fieri ab infirmo , etiam morti proximo , *l. Seja* 42. §. *Cùm Prætor* , *ff. de donat. cauſa mortis* : ibi : *Cùm autem quis abſolutè donaret , non tam mortis cauſa , quàm morientem donare.* Et diximus *lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 46. Ergo & majoratus inſtitutio , nulla fraude interveniente. Et confirmat ſuam ſententiam ; nam ſi poſteà Prælatus , aut Beneficiatus convaleſcat , ſi aliquid irrevocabiliter tempore ægritudinis donaverit , donatarius reſtituere non debet ; eſt enim valida donatio , etiam in articulo mortis , ut profeſſio , & matrimonium , ut tenet ipſe Molina *dict. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 27. Ergo ſi conſtat abſque fraude irrevocabiliter eſſe inſtitutum majoratum , validus erit etiam in ægritudine , ut etiam tenet alter Molina *dict. diſput.* 146. *num.* 9.

15. Hæc verò controverſia ſopienda eſt ex illa quæſtione , an quando Prælatus , ſeu Beneficiatus de jure communi , ſi eſt in ægritudine , aliquid immodicum donaverit irrevocabiliter , ſit ſuſtinendum , necne ? de qua infra latè agemus. Interim tamen abſolutè loquendo dicendum , tales donationes non valere , quin potiùs eas tanquam fraudulentas rejicit textus *in d. cap. Ad hæc* 8. *de teſtament.* ubi Gonzalez *num.* 3. nam faciliter defraudarentur Eccleſiæ , ſeu Camera Apoſtolica , ſi hæ donationes factæ in ægritudine ſuſtinerentur. Tum quia conſiderantur tanquam factæ in teſtamento , quando ſperatur fieri in ægritudine , *cap. De his* 4. *de ſepult.* Covarr. *in cap. Ad hæc, num.* 1. Sarmiento *de reddit.* 4. *p. quæſt.* 14. *num.* 16. Barboſa *dict. allegat.* 114. *num.* 6. quamobrem annullantur , nec poſſunt ſuſtineri.

16. Undè ſequitur , majoratum factum in ægritudine , ſive à Prælato , ſeu à Beneficiato ex bonis intuitu Eccleſiæ acquiſitis , utpotè fraudulentum , & in fraudem legis inſtitutum , minimè ſuſtineri poſſe , abſolutè loquendo ; ſi tamen conſtet , nullam fraudem extitiſſe , tunc eſt reſolvendum prout , infra latè explicabimus de donationibus irrevocabiliter factis in ægritudine. Gratianus *dict. cap.* 854. *num.* 51.

17. In teſtamento verò , vel per aliam ultimam voluntatem nequit majoratus inſtitui , nec à Prælatis , nec à Beneficiatis. Limita , niſi ubi de conſuetudine teſtantur de redditibus , ut in Caſtella Clerici , & in aliis Regnis , de quibus poſteà erit ſermo ; quia tunc rectè in teſtamento , aut in alia ultima voluntate majoratum inſtituent de redditibus , etiam ad uſus profanos : quod non ſolùm erit validum , ſed in probabili ſententia abſque peccato. Molina *dict. diſput.* 145. *num.* 5.

num. 5. Si verò Prælatus, ſeu Beneficiatus indultum teſtandi habuerint à Summo Pontifice, verba indulti magnoperè ſunt conſideranda; ſi enim tantùm ſit ſimplex facultas teſtandi, minimè erit valida majoratûs inſtitutio, quia tantùm data videtur ad pias cauſas, non verò ad primogenium, nec ad alias cauſas profanas. Verùm ſi ad cauſas profanas detur indultum, poterit inſtitui majoratus, & validus erit in foro fori, ſecus autem in foro poli, niſi magna fuerit cauſa ad id concedendum. Navarrus *in Man. cap.* 23. *num.* 129. Barbatia *de præſt. Cardin. 1. p. quæſt.* 4. *num.* 7. Molina *de Primog. d. cap.* 10. *num.* 30. & 31. Gratianus *dict. cap.* 854. *n.* 49.

18. Præterea eſt aliud dubium, an Prælatus, ſeu Beneficiatus poſſit ex redditibus expenſas ſtudii concedere nepoti habenti patrem divitem. Prima ſententia affirmat; nam pater quantumvis dives, non tenetur Studia, Collegia, ſeu Seminaria dare filio ſuo, ſed tantùm alimenta, & neceſſariam educationem: quare filius reſpectu harum expenſarum pauper eſt, cui benè Prælatus, ſeu Beneficiatus expenſas iſtas porrigere abſque culpa poterit. Garcia *in Summa, tract.* 1. *diffic.* 4. *dub.* 2. *num.* 9. Layman *in Summa, lib.* 4. *tract.* 2. *cap.* 3. *num.* 5.

19. Secundâ ſententiâ negat, quia filius habens patrem divitem, etiam dives dicitur, *l. In ſuis* 11. *ff. de lib. & poſthum.* ubi Scribentes, Gregorius *in l.* 7. *tit.* 13. *part.* 6. Menochius *lib.* 4. *præſumpt.* 189. *num.* 52. Campanilus *in diverſ. rub.* 8. *cap.* 5. *num.* 3. Ergo Prælatus, ſeu Beneficiatus ex redditibus nequit dare expenſas iſtas nepoti habenti patrem divitem. Cæterùm pater dives non ſolùm tenetur educare filios neceſſaria educatione, ſed etiam ſtudiorum correſpondentium filiorum ſtatui. Ergo cùm habeat patrem divitem obligatum ad hæc ſtudia, nequit Prælatus, ſeu Beneficiatus ex redditibus has expenſas concedere nepoti. Aſt ſententia iſta affirmat, poſſe dare, ſi pater renuerit illas concedere. Navarrus *lib.* 3. *conſ.* 2. *de vit. & honeſt. Clericor.* Bonacina *d. punct.* 2. *propoſit.* 3. *n.* 13. Delugo *d. ſect.* 4. *n.* 18.

20. In hac difficultate illud eſt certum, Prælatum, ſeu Beneficiatum poſſe dare expenſas ſtudii pauperi nepoti; ex eo enim, quod pauper ſit, eſt opus pium: quare rectè ex redditibus has expenſas concedit. Sylveſter *verbo Clericus* 4. *quæſt.* 15. Sanchez *conſ. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 38. *num.* 18. Belletus *diſquiſit. Cleric. tit. de bon. Cleric.* §. 11. *n.* 14.

21. Erit ergo difficultas, quando nepos habuerit patrem divitem: & in hoc caſu diſtinguenda ſunt ſtudia; aliqua enim ſunt minora, veluti legere, & ſcribere, linguam Latinam agnoſcere. Majora verò dicuntur Theologalis ſcientia, Legalis, ſeu Medica, vel altera ſimilis addiſcenda. Quod prima dico, quod ſi nepos habuerit patrem divitem, minimè Prælatum, ſeu Beneficiatum poſſe ex redditibus has expenſas nepoti concedere. Et ratio eſt, quia pater tenetur ad erudiendum filium, *l. Qui filium* 4. *ff. ubi pupillus educari debeat*, *l. De bonis* 6. §. *Non ſolùm*, *ff. de Carbon. edict. l.* 16. *tit.* 16. *part.* 6. ubi communiter Interpretes explicant de minoribus ſtudiis. Bart. *in d. l. Non ſolùm*, Jaſon *in l. Quidam cùm filium*, *ff. de verb. oblig. num.* 33. Menochius *de Arbitr. caſu* 501. *num.* 10. Velaſco *de Privileg. pauper.* 1. *part. quæſt.* 4. *num.* 38. Tamburinus *Oper. Moral. tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 5. §. 1. *n.* 2. Ergo cùm nepos habeat patrem obligatum ad expenſas minorum ſtudiorum, nequit Prælatus, ſeu Beneficiatus eas ei præſtare. Rursùs, quia id non eſſet donare nepoti, ſed patri diviti, quod eſt grave peccatum.

22. In ſtudiis majoribus eſt major difficultas; nam aliqui Doctorum negant patrem ad illa obligari: nam licèt pater teneatur filium erudire, juxta illud Eccleſiaſtici *cap.* 7. *verſ.* 25. *Filii tibi ſunt, erudi illos*; & *cap.* 4. *verſ.* 12. Navarrus *in Man. cap.* 12. *num.* 17. Giurba *ad conſuetud. Meſſan. cap.* 7. *gloſſ.* 12. id tamen ſufficit fieri per minora ſtudia. Verùm alteri inquiunt, quod ſi pater ita dives ſit, ut poſſit majora ſtudia filio concedere, ad id teneri, quia eſt in bonum Reipublicæ, & in honorem parentum. Garcia *de expenſis, cap.* 3. *num.* 45. Surdus *de Aliment. tit.* 6. *quæſt.* 19. & *tit.* 4. *quæſt.* 6. Menochius *conſ.* 301. *num.* 12. Gratianus *diſcept. for. cap.* 269 *num.* 43. Eſcobar. *de puris. ſanguin.* 1. *p. quæſt.* 1. *proœm.* §. 3. *n.* 31.

23. Undè ſequitur, quod ad ſtudia majora difficile eſt reſolvere, an Prælatus, ſeu Beneficiatus poſſit nepoti habenti patrem divitem concedere expenſas ſtudiorum majorum. In ſententia aſſerentium patrem teneri ad ſtudia majora, nequeunt illas præſtare; ſecus in ſententia negantium. Sed tamen dicendum eſt, poſſe dare has expenſas, abſolutè loquendo, quando pater renuerit illas præſtare; nam cùm melior ſententia ſit pro patre, difficillimè, aut inutiliter ad eas præſtandas compelletur: quamobrem abſque culpa præſtari poterunt ex redditibus. Excipiendus tamen erit caſus, quando ſemel ex patris voluntate inceperit filius hæc majora ſtudia, rectéque proficiat, nec adſit legitima cauſa, ut amoveatur; quia tunc pater dives poterit compelli, ut expenſas iſtas præſtet, ut benè notat Spino *de teſtament. gloſſ.* 18. *num.* 79. Et nec Prælatus, ſeu Beneficiatus ex redditibus poterit nepoti illas præſtare.

24. Illud verò, antequam conſanguineos relinquamus, obſerves, ut quando eleemoſynæ ſunt dandæ, præferendi ſint illi extraneis, dummodò in eis concurrant qualitates meriti, paupertatis, & virtutis; iſtud enim petit ratio naturalis ſanguinis, & charitatis, ut cum propriis benevolos nos oſtendamus, ut cum Toleto tenet Eſcobar *in Summa, d. cap.* 4. *n.* 60. Delugo *diſput.* 4. *ſect.* 4. *n.* 70. Garcia *dict. difficult.* 4. *dub.* 2. *num.* 9. Undè aſſerunt Doctores, Epiſcopum poſſe bona Eccleſiæ ſolita infeudari, vel in emphyteuſim concedi, potiùs conſanguineis, quàm extraneis concedere. Surdus *de Aliment. tit.* 8. *privil.* 92. *num.* 1. Cardoſo *in Praxi, verbo Emphyteuſis, n.* 11. Flaminius *de Reſign. lib.* 9. *quæſt.* 17. *n.* 124.

25. Rurſus diſquirendum, an Prælatus, ſeu alius Beneficiatus poſſit ex redditibus aliquid reſervare, ut aſcendat ad altiorem dignitatem Eccleſiaſticam. Qua in difficultate præmitto, poſſe aliquid ex ſuperfluis reſervare ad conſervandum ſuum ſtatum, vel ad aliquas neceſſitates proprias, veluti ad infirmitatem, litem, vel ad aliam neceſſitatem præciſam. In hac ergo vita, ubi tantæ ſunt ærumnæ, neceſſaria eſt aliqua providentia, ne faciliter deficiamus: quare rectè Prælatus, ſeu Beneficiatus ex ſuperfluis aliquid reſervat, quod arbitrio viri prudentis fuerit neceſſarium, niſi adſint extremæ, aut graves neceſſitates; tunc enim nihil eſt reſervandum, ut cum Navarro tenet Sanchez *d. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 38. *num.* 13. Delugo *d. ſect.* 4. *n.* 74. R. Moya *d. tract.* 6. *diſp.* 6. §. 4. *num.* 16.

26. Deindè præmitto, non poſſe Epiſcopum, ſeu Beneficiatum aliquid reſervare ultra relata in numero antecedenti.

27. Erit ergo concertatio, an poſſit aliquid reſervare ex ſuperfluis redditibus ad aſcendendum ad altiorem ſtatum, & dignitatem? Et Diana, quem refert Delugo *Reſ. Mor. lib.* 5. *dub.* 11. *num.* 1. aſſerit id poſſe fieri; nam ad congruam pertinet non ſolùm conſervatio ſtatus præſentis, ſed etiam medium ad meliorem acquirendum; quia aſcendere ad ſuperiorem, eſt neceſſitas ipſius præſentis ſtatus.

28. Sed contrarium tenent alteri, nam Prælati, ſeu Beneficiati nequeunt ſuperfluum redditum retinere ad alios fines. Navarrus *in Man. cap.* 24. *n.* 6. *verſ.*

verſ. dixi ſecundarem. Ergo nec ex his aliquid retinere ad mutandum ſtatum, ſeu dignitatem. Tum, ſi liceret ſuperfluum reſervare ad mutandum & aſcendendum ad meliorem ſtatum, rarus erit caſus in quo darent eleemoſynas ex ſuperfluis; ſemper enim hac occaſione retinerent, cùm ſemper adſit major ſtatus, & dignitas, ad quam Prælati, ſeu Beneficiati poſſunt aſcendere. Ergo nullo modo ad aſcendendum ad meliorem ſtatum, & dignitatem poſſunt ex ſuperfluis redditibus aliquid reſervare, ut cum Corduba notat Vazquez *in Opuſcul. de Eleemoſyna, cap. 4. dub. ult. num. 14.* Delugo *diſt. lib. 5. dub. 11. à num. 2.*

29. In re dicendum, hanc doctrinam admittendam eſſe abſque dubio; quando Prælatus, ſeu Beneficiatus alium ſtatum profanum deſideraret, in quo quidem eſſet ſuperfluum expendere in uſus profanos, & conſequenter grave peccatum.

30. Si verò ſuperfluum retineat, ut ad ſtatum altiorem Eccleſiaſticum aſcendat, diſtinctio eſt facienda, ſcilicet quando ſtatus eſt mediatus, ſeu immediatus: ſi enim ſtatus eſt mediatus, minimè id erit licitum; nunquam enim Prælatus, aut Beneficiatus eleemoſynas erogaret, dum reſervaret ad ſtatum Cardinalatûs; itaque ſemper reſervaret, quod non eſt admittendum, ut benè docet Delugo *diſt. dub. 11. n. 4.*

31. Si eſt immediatus, Delugo *ubi proximè, n. 2.* aſſerit adhuc aliquid reſervari non poſſe. Sed pace diſertiſſimi viri dicendum cenſeo, quod niſi adſint extremæ, aut graves neceſſitates, poſſe ex ſuperfluis aliquid reſervari: & probatur doctrinâ doctiſſimi Patris Vazquez *diſt. dub. ult. num. 14.* qui apertè loquitur quando adſunt graves neceſſitates. Ergo ſi non adſint, rectè poterit Prælatus, aut Beneficiatus aliquid ex redditibus reſervare ad aſcendendum ad immediatum ſtatum; argumentum enim à contrario ſenſu validum eſt, *l. 1. §. Hujus rei, ff. de offic. ejus, l. Si quis locuples 57. ff. de manum. teſtament. cap. Cum Apoſtolica, de his quæ fiunt à major. part. Capituli*, Thomaſſetus *Reg. 39.* Tuſchus *lit. A, concluſ. 498.* Farinacius *tom. 4. conſ. 30. num. 159.* Cæterùm id reſervare ad aſcendendum ad immediatum ſtatum Eccleſiaſticum, veluti ad alium immediatum Epiſcopatum, vel Beneficium, eſt cauſa pia, & in utilitatem Eccleſiarum; melius enim regitur Eccleſia ab eo, qui jam aliam rexerat, & praxim habet in munere illo obeundo, quàm ſi ab alio noviter regeretur, ut diximus *lib. 3. cap. 9. n. 49.* Ludovicus à Conceptione *in exam. Theolog. Mor. tract. 2. caſu 41. à num. 12.* Quamobrem tranſlationes Epiſcoporum hodie tam facilè diſpenſantur *ex cap. Mutationes 24. 7. quæſt. 1.* Rebuffus *tit. de tranſlat. Epiſcop. num. 9.* Lantmeter. *de vet. Cleric. vitt. lib. 2. cap. 98.* Capponi *tom. 2. diſcept. 105. num. 4.* Fraſſo *de Patronat. Indiar. 1. p. cap. 23. num. 13.* Ergo cùm mutatio ſtatus ad immediatam Eccleſiam, ſit ad utilitatem Eccleſiarum, indè eſt ut Epiſcopus, vel Beneficiatus poſſit aliquid reſervare ad aſcendendum ad immediatum ſtatum Eccleſiaſticum.

32. Rurſùs id pertinet aliquo modo ad conſervationem; & utilitatem præſentis dignitatis, & Eccleſiæ; nam Epiſcopus, ſeu Beneficiatus, qui curat ſtatum majorem Eccleſiaſticum futurum, magnoperè curat bonum regimen ſtatus præſentis, & ſe oſtendere rectum Chriſti-Domini miniſtrum, ut dignior fiat aſcenſus ad immediatum Epiſcopatum, ſeu Beneficium. Ergo poterit retinere aliquid ex ſuperfluis redditibus ad ſtatum immediatum, cùm hoc deſiderium influat in bonum dignitatis, aut Eccleſiæ præſentis, & conſervationem illius recti regiminis.

33. Sed dices; rectè procedere: In ſtatu præſenti eſt obligatio neceſſaria Epiſcopi, ſeu Beneficiati: Ergo illud quod influit ad benè regendum, non eſt præſentis ſtatus, cùm ad id ex propria obligatione teneatur. Undè venerabilis Tapia, quando de Epiſcopatu Segovienſi tranſlatus eſt ad Seguntinum, Bullas, & alias expenſas tranſlationis pauperibus Segovienſibus reſtituit, ut refert Lorca *in ejus vita, lib. 1. cap. 17. verſ. Antes de ſalir*; nihil enim ex primo Epiſcopatu retinuit ad aſcenſum ſecundi. Ergo minimè Epiſcopus, aut Beneficiatus poterunt aliquid reſervare ad aſcenſum immediatum ex redditibus, nec ex cauſa quod aſcenſus influat in bonum regimen Eccleſiæ præſentis.

34. Sed tamen reſpondendum, quod licèt Epiſcopus, ſeu Beneficiatus ex propria obligatione rectè procedere teneatur in adminiſtratione, ſeu regimine ſuæ Eccleſiæ, *cap. Epiſcopus 7. diſt. 41. cap. Pro reverentia 11. diſt. 44.* Trident. *ſeſſ. 25. de Reformat. cap. 1.* attamen illud quod influit, ut hæc rectiùs, & diligentiùs peragantur, etiam pertinet ad ſtatum præſentis Eccleſiæ; quapropter expenſæ illæ illius dici poſſunt. Exemplum enim venerabilis Tapiæ probat illud eſſe rectius, & ſanctius, ut ſæpè faciunt viri perfecti; non tamen condemnat contrarium, ſi probabiliter fiat; quamobrem ſi communes ſunt neceſſitates, poterunt Epiſcopus, ſeu Beneficiatus aliquid ex ſuperfluis redditibus reſervare ad immediatum ſtatum Eccleſiaſticum.

35. Denique in capite iſto tranſeamus ad donationes Religioſorum, an poſſint fieri à ſuis communitatibus, vel Religioſis ex Monaſteriorum redditibus. Et in re illud erit obſervandum, eſſe conſtitutionem Clementis VIII. de largitione munerum, incipit *Religioſæ Congregat.* quæ edita eſt 3. Kalend. Julii 1594. interdicentem quaſlibet donationes faciendas à Prælatis, Conventibus, ſeu Religioſis, ſive directè, ſive indirectè, ex redditibus Monaſteriorum, exceptis levibus eſculentis, & potulentis, & munuſculis pertinentibus ad devotionem; & adhuc iſta levia nomine Conventus largiantur, & ubi Superiori de conſenſu Conventus videbitur. Hoc enim interdictum dicunt DD. nihil aliud continere, niſi jus commune, in quo quidem ſimiles donationes prohibitæ ſunt, & alienationes rerum Eccleſiarum, & Monaſteriorum, *cap. Nulli 5. cap. Si quis 6. de Reb. Eccleſ. alien. vel non, cap. Monaſterium 6. de ſtat. Monach.* & ultra pœnas nihil aliud continere, niſi reformationem liberalium donationum ex redditibus Conventûs, ad jus commune. Cruz *de Stat. Relig. lib. 1. cap. 3. dub. 5. num. 6.* Diana *1. p. tract. 6. reſolut. 2.* Scortia *ad Conſtit. Apoſtol. Epitom. 158. theorem. 395.*

36. Hanc conſtitutionem nonnulli dicunt in Capitulis Monaſteriorum neceſſariò exercendam, atque ſcribendam ut valde neceſſariam. Valerus *de differen. utriuſq. for. verbo Munera, num. 106.* Sed tamen in praxi recepta non eſt, ut teſtantur Scortia *Epitom. 159. theorem. 399. in fin.* Peytinis *tom. 1. cap. 2. quæſt. 2. §. 6.* Thomas Hurtado *de Congrua, lib. 3. reſolut. 2. ſubreſolut. unica, num. 63.* Diana *1. p. tract. 6. reſolut. 1.* Gratianus *tom. 2. diſcept. cap. 202. num. 17.* Undè non obligare plures Doctores admittunt; nam leges, ſeu Conſtitutiones, licèt promulgentur, obligant quando moribus utentium comprobantur, *cap. In iſtis, §. Leges, diſt. 4. l. De quibus 32. ff. de legib.* Felinus *in cap. 1. de treug. & pac. num. 12.* Surdus *conſ. 58. num. 9.* Sed conſtitutio iſta recepta non eſt: Ergo nequit obligare, ut tenent Navarrus *in Man. cap. 23. num. 41.* Santarell. *de hæreſi, cap. 13. num. 21.* Leſſius *de Juſt. lib. 2. cap. 22. dub. 13. num. 98.* Becanus *in Summa, 2. p. tract. 3. cap. 6. quæſt. 8. num. 2.* Bonacina *de legib. diſput. 1. q. 1. punct. 8. n. 27.* quod tenent, licèt lex ſit Pontificia, vel habeat decretum irritans cum clauſulis ampliſſimis. Gratianus *diſt. cap. 202. num. 18.* Quarè in hac ſententia Conſtitutio iſta, utpotè non recepta, non obligat. Sed in aliorum ſententia contrarium tenente, nempè ex ſola promulgatione, abſque acceptatione

tione obligare leges, quam defendunt Pontius *de matrim. lib. 5 cap. 7. num. 2.* Suarez *de legibus, lib. 3. cap. 19.* Diana *1. part. tract. 10. reſolut. 1. in fin.* & alii relati à Bonacina *dict. punct. 4. num. 27.* obligabit: quod quidem probabile eſt, ſed contrarium probabilius. Undè Diana *1. part. tract. 6. reſolut. 1. in fin.* ſcripſit ſe non damnaturum Religioſum ſequentem uſum ſuæ provinciæ circa munera largienda, non obſtante dictâ Bullâ.

37. Verùm in re, exceptis pœnis diſſidium iſtud facilè diſſolvitur; nam, ut diximus, hæc conſtitutio nihil continet niſi contentum in jure communi, & reformationem abuſûs in largiendis muneribus ex redditibus Monaſterii: quare obſervanda eſt, licèt non per ſe, attamen quatenus continet jus commune prohibens largitionem liberalem, tam Prælatorum, quàm Religioſorum ex redditibus Monaſterii, ex his rationibus decidendi: nam Prælati non ſunt domini redituum Monaſterii, ſed tantùm adminiſtratores: & Religioſi cæteri, nec domini, nec adminiſtratores ſunt propter votum paupertatis. Ergo ex redditibus Monaſterii nequeunt aliqua munera liberalia elargiri. Scortia *dict. theoremat. 395.* Tum quidquid acquirunt Prælati, ſeu Religioſi, acquirunt Monaſterio, nec ex rebus acquiſitis poſſunt aliquid concedere, niſi ad aliquas eleemoſynas, aut uſus pios, ut concludit Scortia nupertimè allegatus.

38. Hoc verò interdictum non ita rigidè accipiendum eſt, ut nihil largiri poſſint Prælati, ſeu Religioſi; modicæ enim donationes eis interdictæ non ſunt, quas poſſunt facere, vel ſuis, vel extraneis: Religioſi, ex conſenſu Superioris tacito, ſeu expreſſo: Prælati verò ex licentia per adminiſtrationem ſibi retributa. Verùm quæ quantitas ſit iſta modicæ donationis, certa non eſt. Aliqui dicunt, poſſe donare uſque ad quantitatem decem aureorum. Cruz *de Stat. Relig. lib. 1. cap. 3. dub. 5. num. 5.* Corduba *in Summa, quæſt. 54.* Fagundez *in præcep. Decalog. tract. 2. lib. 8. cap. 6. n. 12.* Alteri extendunt uſque ad duodecimam partem. Azorius *quodlibet. 8. concluſ. 2.* dicit partem iſtam, quæ à Prælatis, ſeu Religioſis valet donari, taxatam eſſe in Religionibus, vel particulari ſtatuto, vel conſuetudine.

39. Sed ſi hoc taxatum non fuerit, nec per uſum, nec per peculiare ſtatutum, committendum erit arbitrio prudentum, ut hæc quantitas terminetur prout petit cauſa, vel utilitas Monaſterii, & illius neceſſitates. Cenedo *de paupert. Religioſ. dub. 26. num. 6. concluſ. 2.* Molina *de Juſt. tract. 2. diſput. 276. num. 2.* Sanchez *lib. 7. Decalogi, cap. 19. num. 42.* Suarez *de Relig. tom. 3. lib. 8. cap. 15. num. 13.* Diana *1. p. tract. 6. reſol. 4.* Scortia *theorem. 396. verſ. Quarenti.*

40. Eſt verò dubium, an hæ modicæ donationes ſint tantùm intelligendæ de levibus comeſtibilibus, prout in Bulla continentur, ita ut nequeant fieri de rebus alterius generis? Et affirmandum videtur: Ratio eſt; nam hæc Bulla, exceptis pœnis, tantùm continet jus commune, quod ibidem explicat. Sed Bulla tantùm concedit modicas donationes faciendas in rebus comeſtibilibus, quaſi id ſolùm conceſſum ſit à jure communi. Ergo hæ modicæ donationes ex cauſa neceſſaria, & utili non ſunt extendendæ ad res alterius generis. Cæterùm hæ donationes modicæ ſunt ſtrictè interpretandæ, interdictæ enim ſunt Religioſis liberales donationes, ne redditus Monaſterii, & ejus bona detrimentum patiantur, quæ ſunt patrimonium Chriſti Domini. Scortia *theorem. 396. verſ. Potrò* Ergo nequit fieri extenſio ad res alterius generis, in quibus maximum detrimentum fieri valet in bonis Monaſterii. Et confirmatur, namque docent Molina *de Juſt. tract. 2. diſp. 281. num. 8.* Rebellus *de oblig. 2. part. lib. 8. quæſt. 9. num. 8.* cauſæ à jure expreſſæ ad revocandas donationes, ad alias ſimiles non extenduntur, quia ſtrictè ſunt interpretandæ. Ergo ſimiliter extenſio non eſt facienda in præſentia, quia lex iſta ſtricta eſt, & pœnalis.

41. Sed non obſtantibus his rationibus, contrarium eſt tenendum; nam quoties in aliqua lege aliqui caſus excipiuntur, etiam ſimiles excepti videntur, *cap. 2. de conjug. leproſ.* nam ipſi etiam comprehenſi videntur, quare ſimiles res, licèt alterius generis, etiam comprehenſæ videntur in illa exceptione: non enim majoris ſunt detrimenti in bonis Monaſterii, quàm eſculenta, & potulenta; nam, ut ſupponimus, debent eſſe modicæ. Cæterùm, nam licèt Conſtitutio illa loquatur cum dictione *Tantùm*, extenſio tamen facienda eſt ad caſus ſimiles; nam licèt ſit taxativa includens expreſſum, & reliqua excludens. Bart. *in l. 1. ff. Si quis jus dicenti, num. 1.* Jaſon *num. 9.* Cenedus *ſingul. 21 num. 1.* Riccius *de jur. perſon. lib. 2. cap. 15. num. 22.* Farinacius *4. p. conſ. 76. num. 13.* Attamen non ita reſtringit, ut excludat omnes caſus ſimiles, Cenedus *dict. ſingula. 21. num. 2.* Paulus Montan. *de Teſtelis, cap. 37. num. 6.* Phebus *deciſ. 54. num. 14.* Surdus *de Aliment. tit. 7. quæſt. 1. à num. 5.* Fontanella *de pact. nupt. tom. 1. clauſul. 4. gloſſ. 28. à num. 17.* Barboſa *dict. 401. num. 8.* quia comprehenſi cenſentur. Idcircò in præſentia modicæ donationes, licèt ſint alterius generis, tamen in exceptione illa comprehenduntur. Denique confirmatio adducta ex cauſis ingratitudinis *in l. fin. Cod de revocand. donat.* efficaciter non probat; ſunt enim plures DD. contrarium tenentes, nempè alias cauſas ſimiles ſufficere ad revocandas donationes. Gregorius *in l. 10. tit. 4. part. 5. verbo De palabras*, Clarus *lib. 4. verbo Donatio, quæſt. 21.* Gomez *Variar. tom. 2. cap. 4. num. 14.* Molina *de Primogen. lib. 1. cap. 9. num. 32.* ubi etiam Lima *à num. 32.* Leſſius *de Juſtit. lib. 2. cap. 8. dub. 14. num. 104.* Quapropter in præſentia aſſerendum, Religioſos non ſolùm facere poſſe has donationes modicas in rebus comeſtibilibus, ſed etiam in rebus alterius generis. Scortia *dict. theoremat. 396. verſ. Potrò.* Souſa *in expoſit. hujus Bull. fundament. 5. à num. 38.* Diana *1. part. tract. 6. reſolut. 7.* Ludovicus à Concept. *de poteſt. Regular. lib. 3. tit. 3. concluſ. 2. num. 8.*

43. Eſt dubium, uſque ad quam quantitatem eſculenti, & potulenti fieri poſſit largitio à Prælatis, ſeu Religioſis? Aliqui dixerunt, poſſe fieri has donationes in ea quantitate, quæ intra duos, aut tres dies conſumatur, *l. Plebiſcito 18. ff. de offic. Præſidis.* Bonacina *de largit. mun. diſput. 3. punct. 1. num. 9. verſ. Hinc ſequitur.*, Souſa *in hanc Bull. §. 4. num. 80.* Valerius *different. 1. num. 59.* dicit probabilius Diana *d. tract. 6. reſolut. 13.*

43. Alteri tamen DD. reſtringunt, nempè ad quantitatem, quæ furata non induceret peccatum mortale: quamobrem dicunt, non debere excedere valorem trium Juliorum, & apud noſtrates quinque, aut ſex Regalium. Fauſtus *in Theſauro Religioſor. lib. 8. quæſt. 218.* Berti *in expoſit. hujus Bullæ, caſu. 10. poſt 2. part. principal.*

44. Hæc ultima ſententia nimis eſt reſtricta, & ob eam rationem non admittenda: altera verò confuſa eſt; nam comeſtibilia vel potabilia, quæ ad duos, vel tres dies dari poſſunt, valent excedere ad gravem quantitatem, & in detrimentum Monaſterii procedere, quod quidem de jure communi, & in dicta Bulla prohibitum eſt. Textus verò *in d. l. Plebiſcito. 18. ff. de offic. Præſidis*, difficultatem non tollit; ibi enim Conſultus docet, Præſides non poſſe aliqua dona recipere, prout in ſacris litteris etiam interdictum eſt, *Eccleſiaſt. cap. 20.* ibi: *Xenia, & dona excæcant oculos judicum, & quaſi mutus averſit correptiones eorum.* Et *Exod. cap. 18* jubetur: *Provide autem de omni plebe viros ſapientes, & timentes Deum, in quibus ſit veritas, & qui oderint avaritiam.* Et *lib. 1. Regum, cap. 8.* dicitur

dicitur : *Et non ambulaverunt filii illius in viis ejus, ſed declinaverunt poſt avaritiam, acceperuntque munera.* Et *cap. judices* 13. *q.* 1. *c. Non licet* 71. *cap. Quatuor* 78. 11. *quæſt.* 3. *cap. Ab omni* 10. *de vit. & honeſt. Clericor. l. Venales* 7. *C. quando provocar. non eſt neceſſ. l.* 6. *tit.* 4. *p.* 3. *l.* 52. *tit.* 14. *p.* 5. Concilium Aurelianenſe II. *can.* 3. Alvernenſe *cap.* 25. Arelatenſe IV. *c.* 13. Cabilonenſe II. *can.* 35. Rhemenſe *can.* 39. Moguntinum II. *c.* 19. Pernenſe *can.* 25. Turonenſe III. *can.* 35. Morla *in Exhort. tit. 2. quæſt.* 10. Petrus Gregorius *de Republic. lib.* 1. *cap.* 6. Parladorius *lib.* 2. *quot.* 1. *p. cap. fin.* §. 1. *à n.* 16. Bobadilla *in Polit. lib.* 1. *cap.* 23. *à num.* 7. & *lib.* 2. *cap.* 11. Larrera *allegat.* 47.

45. Proſequitur verò Conſultus, & excipit, *Niſi eſculentum, potulentumve, quod intra dies proximos prodigatur.* Idque jure permittebatur, prout etiam judicibus delegatis permittitur de Jure Canonico, *cap. Statutum* 10. §. *Inſuper, de Reſcrip. in* 6. *Niſi forſan eſculentum, vel potulentum mera liberalitate oblatum, quod paucis poſſit conſumi diebus*; ea ratione, quia credendum non eſt, tam modico obſequio judicem corrumpi, *cap. Et ſi quæſtiones* 18. *de ſim. cap. In præſentia* 6. *de remiſſ. l.* 2. *C. de offic. jud. civ. l.* 5. *tit.* 17. *p.* 1. Sicut nec dolus præſumitur commiſſus pro modica re, *l. Si olerum* 9. §. *Meritò, junctâ l.* 10. *ff. de dolo.* Quapropter eſculentum, vel potulentum ad paucos dies permittebatur. Gregorius *in l.* 6. *tit.* 4. *p.* 3. *gloſſ.* 3. *ad medium*, Avil s *in cap. Prætorum, verbo Dadivas, num.* 10 Bobadilla *in Polit lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 45. Barboſa *in dict. cap.* 10. *de vit. & honeſt. Clericor. num.* 7. Gonzalez *ibidem, num.* 16.

46. Ex hac lege ſic explicata nihil certum capi valet ad deſignandam quantitatem eſculenti, aut potulenti, quam poſſunt Religioſi concedere; loquitur enim tantùm textus ille de xeniis non recipiendis à judicibus, niſi illis eſculentis, & potulentis, quorum major conſiderari valet quantitas, quàm in conceſſionibus Religioſorum, ex quorum donationibus minuitur patrimonium Chriſti Domini. De jure Digeſtorum dona aliqua recipere à judicibus non erat omninò interdictum, ad quod eſt optimus Ulpiani locus *in l. Solent* 6. §. *Non verò, ff. de offic. Proconſul.* ibi : *Non verò in totum xeniis abſtinere debet Proconſul, ſed modum adjicere : nec morosè in totum abſtineat, neque avarè modum xeniorum excedat. Quam rem Divus Severus, & & Imperator Antoninus elegantiſſimè epiſtola ſua ſunt moderati, cujus epiſtolæ verba hæc ſunt : Quantum ad xenia pertinet, audi quid ſentimus. Vetus proverbium eſt, Nec omnia, nec quovis tempore, nec ab omnibus; nam valde inhumanum eſt à nemine accipere; ſed paſſim, viliſſimum eſt; omnia, avariſſimum.* Corraſius *in d. l. plebiſcito, num.* 5. Afflictus *ad Conſt. Neapolit. rubric.* 41. *de offic. Capit. n.* 24. Menochius *de Arbitr. lib.* 2. *cent.* 6. *caſu* 517. *num.* 5. Avendaſius *de exequen. mandat. lib.* 1. *cap.* 2. *à num.* 4. Barboſa *in dict. cap.* 10. *num.* 7. quorum comparatione majorem quantitatem poterant judices recipere, quàm Religioſi ex redditibus Monaſterii elargiri. Idcircò nequit ex juribus illis quid certum percipi ad hanc quantitatem deſignandam. Tum etiam ratione dantis, qui ſi pauper eſt, quidquid dederit, magni eſt momenti; ſi verò dives ſit, aliter ſentiendum, ut benè conſiderat Menochius *dict. caſu* 517. *num.* 22. quod idem eſt obſervandum in redditibus Monaſterii, aut pauperis, aut locupletis, ut inde quid modicum, quid immodicum exiſtimetur : quare nequit aliquid certum deprimi.

47. Hinc Menochius aſſerit id arbitrio prudentis relinquendum, ut relinquitur in judicibus recipientibus, in quo etiam conſiderantur largiens, recipiens, res donata, & aliæ circumſtantiæ, quæ rem modicam, aut majorem efficiant. Aviles *in cap. Prætorum, verbo Dadivas, num.* 13 Molina *de juſt. tract.* 2. *diſp.* 84. *num.* 2. Itaque in præſentia totum arbitrio prudentis relinquendum, qui ex prædictis circumſtantiis quid modicum, aut immodicum cenſeat. Scortia *dict. theorem.* 396. *verſ. Quærenti.* Cruz *dict. cap.* 4. *dub.* 5. *num.* 6. *verſ.* 2. Ludovicus à Concept. *de poteſt. Regul. lib.* 6. *tit.* 3. *num.* 9.

48. Hæc doctrina admittenda eſt, ſed adhuc probabiliter defendi poteſt eſculentum & potulentum dari poſſe, quod valeat conſumi à donatario intra duos, aut tres dies, ut dicunt DD. relati *num.* 42. & in judicibus tenet Bobadilla *lib.* 2. *cap.* 11. *à num.* 44. Nam duobus modis hæc donatio valet conſiderari, nempè quando hæc comeſtibilia, aut potabilia non ſolùm darentur pro cibando donatario, ſed etiam pro aliis perſonis ſuæ familiæ illum comitantibus : quo quidem caſu immodica eſſet donatio dando eſculenta, & potulenta conſumptibilia ad duos, aut tres dies, nec poterit à Prælato, aut Religioſo fieri. Aliter verò quando harum rerum donaretur portio decens pro ipſo tantùm donatario ad illos dies, non ut lautè bibat, & comedat, ſed ſecundùm decentiam religioſam, & tunc modica quantitas dicenda eſt, quæ poterit dari à Prælato, ſeu Religioſo de ipſius licentia ad dictos dies. Et confirmo diſcurſum doctrinâ Paſſerini *in cap. Statutum* 10. §. *Inſuper, de Reſcrip. in* 6. *quæſt.* 3. *art. unico, num.* 224. *in fin.* ubi agens de eſculentis, & potulentis judici delegato dandis ad modicam quantitatem, aſſerit ad duos, vel tres dies dari poſſe pro neceſſariis ipſi judici, non autem aliis, quia jam eſſet magna quantitas. Quod idem in ſpecie dicendum videtur, ſi non lautè, & oppiparè concedantur, ſed tantùm prout petit honeſtas, & parſimonia Religioſorum.

49. Ad devotionem aliqua dare poſſe Prælatum, vel Religioſum ex ipſius licentia, abſque juris impedimento, communiter aſſerunt DD. veluti imagines, libellos aliquos devotos, thecas quibus reliquiæ continentur, parvulas Sanctorum reliquias, Agnos Dei, & his ſimilia : nam iſtæ res ad religionem pertinent, & ſunt parvi valoris, excitantque devotionem, quare in Bulla exceptæ ſunt. Scortia *theorem.* 396. *verſ. Porrò.* Bonacin. *dict. punct.* 1. *diſput.* 3. *propoſit.* 1. *num.* 9. *verſ.* 2. Si tamen fuerint magni valoris, id non eſt admittendum, ut tradunt relati.

50. Sed dubitatur, an quando moniali, ſeu Monacho dantur facienda corporalia magni valoris, ſeu picturæ miniſtratis neceſſariis à petente, poſſit id facere gratis, licentiâ Superioris interveniente. Et negandum videtur, quia quod acquirit Monachus, ſeu Monialis ex ſua arte, acquirit Monaſterio. Ergo nequit donare illas operas picturæ, ſeu corporalium. Cæterùm, quia qui nequit donare, nec remittere poteſt. Ergo in præſentiarum nec operarum pretium remittere poterit.

51. Sed contrarium tenet Bonacina *dict. punct.* 1. *num.* 5. Valerus *dict. different.* 1. *num.* 66. Diana *dict. tract.* 6. *reſolut.* 6. Ducuntur, quia tunc donatio non fit rei acquiſitæ à Monaſterio, ſed acquirendæ, & in ea poteſt Prælatus præjudicare Monaſterio. Ergo rectè fieri valet hæc remiſſio authoritate Prælati. Tum quia, antequam hæc efficiantur Monaſterii, nec Monaſterium habet jus in re, nec ad rem. Ergo authoritate Prælati fiet hæc remiſſio valida.

52. Hæc difficultas duobus modis eſt conficienda, aut quando operæ iſtæ fuerint parvi valoris, aut quando magni. In primo caſu admitto hanc ſententiam, quia in effectu eſt donatio modica, quæ interdicta non eſt Religioſis, & in hoc caſu loquitur Bonacina *ubi proximè, num.* 5. Quod idem dicendum quando Conventus dat Monialibus quidquid ex ſuis manibus lucrentur; tunc enim poſſunt facere donationes prudentes de bonis ſuis manibus acquiſitis. Villalobos

in

in Summa, 2. *part tract.* 35. *difficult.* 32. *num.* 4. *verſ. De ſa dicho* : idcircò & poterunt remittere quidquid ipſæ donare valent.

53. Erit ergo tota difficultas quando operæ iſtæ eſſent magni valoris, veluti in pictura, in qua totus valor eſt in operibus artificis, vel in efficiendis corporalibus cum magna ſtructura, & quæ magni æſtimaretur. Quo quidem caſu diſſentio à Diana, & aliis Doctoribus, & aſſero hanc remiſſionem nec fieri poſſe à Prælato, nec à Monjali, vel Monacho de ejus licentia; nam Monaſterium habet jus in re in operis Monialis, vel Monachi, ſicut dominus in operis ſervorum; ita ut quidquid ſervus per operas ſuas acquirit, domino acquirat; *leg. Quemadmodum* 46. *ff. de jur. dot. l. Placet* 78. *ff. de acquir. hæredit. l. Qui liberis* 8. §. *Hæc verba*, *ff. de vulg.* §. *Item vobis* 3. *Inſt. per quas perſon. l.* 7. *tit.* 11. *part.* 5. Sicut etiam liberti, quando in manumiſſione jurejurando, vel ſtipulatione operas promiſerint, *l. Ut jurisjurandi* 7. *ff. de oper. libert.* Vveſembechius *in paratitl. ad illum titulum, n.* 4. Ergo remiſſio harum operarum jam eſt dare jus acquiſitum à Monaſterio, quod cùm ſit magni valoris, nequit remitti, aut donari à Prælato, ſeu Religioſo, ex ipſius licentia.

54. Cæterùm operæ, & mercedes illarum ſunt debita inſeparabilia; nam ſicut in empſione inſeparabile eſt pretium, ita in locatione operarum, *l. Locatio* 2. *l. Qui operas* 38. *ff. locati* Gomez *Var. tom.* 2. *cap.* 3. *num.* 1. Vela *diſſert.* 17. *à num.* 20. & *diſſert.* 35. *num.* 5. Molina *de juſt. tract.* 2. *diſput.* 487. Idcircò remittendo pretium, & operæ, donari videntur. Sed operæ Monachorum, ſeu Monialium factæ, vel faciendæ, ſunt propriæ Monaſterii. Ergo per hanc remiſſionem pretii datur res propria ipſius Monaſterii magni valoris, quæ nequit concedi nec à Prælato, nec à Religioſo, ſeu Religioſa ſine ipſius licentia.

55. Denique ſi Prælatus, aut Religioſus non remitteret pretium, neceſſariò erat acquirendum Monaſterio. Sed Prælatus, aut Religioſus nequit præjudicare Monaſterio in neceſſariò acquirendis, ut latè diximus *lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 41. Ergo nequeunt has operas, nec pretium earum donare. Hinc fundamenta Contrariorum diſſolvuntur, & aſſerendum, in hac ſpecie nequire Prælatum, ſeu Religioſum de ejus licentia remittere operas illas picturæ, ſeu corporalium magni valoris, etiam adminiſtratis neceſſariis à donatario.

56. Præterea examinanda eſt doctrina aliquorum dicentium, poſſe Prælatum, ſeu Religioſum dicere volenti ſibi dare rem magni momenti, *Eâ non indigeo, da eam meo conſanguineo, ſeu amico.* Rationem dant, quia tunc non concedunt rem acquiſitam Monaſterio, nec aliquid alienant, idcircò benè poſſunt rogare, ut alteri det. Bonacina *dict. punct.* 1. *propoſit.* 1. *num.* 4. Sanchez *de matrim. lib.* 6. *diſput.* 4. *num.* 7. Villalobos 2. *part. tract.* 35. *difficult.* 32. *num.* 6. Cenedo *de paupert. Relig dub.* 29. *num.* 4. Gratianus *diſcept. for. cap.* 202. *num.* 27. Souſa *in explic. hujus Bull.* §. 3. *n.* 73. Diana *d.* 1 *p. tract.* 6 *reſol.* 8.

57. In hac doctrina tria ſunt animadvertenda. Primum, quando Prælatus, ſeu Religioſus ſibi donanti dicit, *Nomine meo da conſanguineo meo, vel amico*; tunc enim nequit id facere, nam per acceptationem fit res Monaſterii, quæ donabatur; ex eo enim quod dixit, *Da nomine meo*, verè acceptavit, *l.* 2. *ff. de calumniat.* ibi: *Nec refert an ipſe pecuniam acceperit, an alii juſſerit dari*, *l.* 1. *ff. de jurejur.* Albericus *in Diction. verbo Iubere*, Caldas *in l. Si curatorem*, *Cod. de in integr. reſtit. num.* 117. *verſ.* 2. & fit propria Monaſterii, quare nequit, ſi eſt magni valoris, dicere: *Alteri concedatur.* Scortia *dict. theorem.* 396. *verſ. Iam verò.* Bonacina *d. propoſit.* 1. *num.* 4. *verſ. Idem dicendum.* Diana *d. reſol.* 8. *verſ. Ad ſecundum.*

58. Secundò conſiderandum, quando quis donat Religioſo, ſeu Prælato, verùm ipſe abſque aliqua acceptatione dicit, *Da nomine tuo amico, vel conſanguineo meo.* Et in hac ſpecie inquiunt DD. *num* 56. relati, rectè procedere Religioſum, prout tenet etiam Scortia *dict. theorem* 396. *verſ. Iam verò.* Sed contrarium cum Sorbo relato à Diana *dict. reſol.* 8. *in princip.* tenendum; nam, ut expreſſum eſt in dicta Bulla, Religioſis non ſolùm interdictæ ſunt donationes directè, ſed etiam indirectè; hæc enim donatio licèt non ſit directa, eſt indirecta, quapropter nequit ſuſtineri.

59. Sed dices: In præſenti indirecta donatio nihil aliud importat, niſi ut Religioſus non mutuet cum animo non repetendi, ut explicat Cruz *dict. dub.* 5. *n.* 6. *notab.* 2. vel quod Religioſus nullo modo donet, ita ut nec aliquo modo aſſenſum præſtet: quod vulgò dicimus, *No es paſſe per el penſamiento.* Diana *d. reſolut.* 8. *verſ. Deinde.* Sed tamen hæc ſecunda interpretatio gratis data videtur ad exaggerationem. Admitto tamen primam præſtitam à Cruz, qui non ſolùm ponit exemplum mutui, ſed quando Prælatus, ſeu Religioſus remitteret legitimam hæreditatem, aut alia debita Monaſterio.

60. Undè confirmo Sorbi ſententiam; nam quando aliquis donat Religioſo, & tradere vult, etiam abſque acceptatione perfecta eſt donatio, & res donanda eſt debita Monaſterio, *l. fin. Cod. de Sacroſ. Eccleſiis*, latè *lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 28. Ergo eſt indirecta donatio, quam nequit Prælatus, ſeu Religioſus facere. Ergo nec poterit dicere, *Da amico, ſeu conſanguineo meo.*

61. Denique in præſentia non ſolùm eſt indirecta donatio, ſed etiam directa; nam quando aliquis donat, ſeu legat Religioſo, Prælato, ſeu Monaſterio, abſque aliqua traditione tranſit dominium rei donatæ ad Monaſterium; ſufficit enim ſimplex illa voluntas donandi ex privilegio conceſſo cauſæ piæ. Tiraquellus *de cauſis piis*, *privileg.* 107. Gratianus *regul.* 467. *à num.* 1. Surdus *de Aliment. tit.* 8. *privileg.* 61. *num.* 9. Leoncillus *de privileg. pauper.* 2. *part. privileg.* 86. *n.* 2. Barboſa *in dict. l. fin. Cod. de Sacroſ. Eccleſiis*, *num.* 7. Cùm ergo ex parte donantis ſit perfecta donatio, tranſit dominium ad Monaſterium. Ergo quando Prælatus, ſeu Religioſus dicit, *Da nomine tuo meo amico, ſeu conſanguineo*, directè donat rem jam acquiſitam Monaſterio, & conſequenter nequit ab eo dici, *Da nomine tuo.*

62. Tertia conſideratio facienda eſt quando aliquis promitteret Prælato, ſeu Religioſo, ſibi, vel Monaſterio donaturum; an tunc rectè poſſit dicere, *Da nomine tuo amico, ſeu conſanguineo meo.* Et in hoc caſu incidimus in quæſtionem illam, an promiſſio de donando, ſit donatio? Prima ſententia negat, nam actus nequit interpretari ultra intentionem agentis, *l. Non omnis* 19. *ff. Si cert. petatur.* Ergo cùm promittens nihil aliud intendat, niſi poſteà donare, & obligari per talem donationem, ex ſola promiſſione ad donandum non erit donatio. Cæterùm qui promittit ſe donaturum, tantùm per promiſſionem ſe obligat ad factum donationis, *l. Conſilio* 7. *in fin. ff. de curat. fur.* & præſtando inter eſſe liberatur, *leg. Stipulationes* 72. *verſ. Celſus*, *ff. de verb. obligat. l. Si pœnam* 68. *ff. eod. tit.* Ergo non eſt donatio. Confirmatur ex deciſione textus *in l. Si quis* 12. §. *fin. ff. de verb. obligat.* ubi ſi quis promiſit fidejubere, non eſt fidejuſſio, ſed ſolvendo intereſſe liberatur. Ergo idem eſt dicendum in promiſſione donandi. Denique, ſi quis promiſerit vendere, venditio non eſt, ſed quid diſtinctum, ut notant Scribentes *in l. Bona fidei*, *ff. de eo quod certo*

loco. Et idem obſervatur in conductione, ceſſione, redhibitione, commodato, depoſito, *mutuo*, renovatione, ſolutione, & infeudatione, ut ſatis probat Tiraquellus *de retract. à num.* 42. Surdus *conſ.* 51. *n.* 12. Gratianus *diſcept. tom.* 5. *cap.* 887. *à num.* 30. D. Olea *de ceſſ. tit.* 1. *quæſt.* 6. *à num.* 70. Ergo idem eſt dicendum de donatione. Ita tenent Baldus *lib.* 1. *conſ.* 397. Ananias *conſ.* 64. *ad medium*. Caſtrenſis *lib.* 1. *conſ.* 138. Tiraquellus *de retract. num.* 48. *ad fin.* Decianus *in l. Si pacto* 14. *C. de Pact. col. penult.* & alii relati ab Angulo *de meliorat. l.* 6. *gloſſ.* 5. *à num.* 1. & à Gratiano *cap.* 887. *num.* 19.

61. Secunda ſententia tenet contrarium; nam in jure circuitus vitantur, *l. Cum fundus* 31. §. *Servum tuum*, *ff. Si cert. petat. l. Dominus* 55. *ff. de condict. indebit. l. fin. C. de in integ. reſtit. Clement. Auditor* 3. *de Reſcript.* Ergo quando quis promiſerit ſe donaturum, donatio eſt, ne aliàs circuitus admittantur, prout videre eſt quando quis promiſerit ſe obligaturum pro decem, ſtatim obligatus remanet; & ſtatim poſſunt peti. Bocrius *deciſ.* 183. *num.* 7. Mathienzo *in l.* 6. *tit.* 6. *lib.* 5. *Recopilat. gloſſ.* 7. *num.* 3. Caſtillo *lib.* 2. *controverſ. cap.* 3. *per tot.* Sicut etiam quando quis in inſtrumento promiſerit ſe obligaturum pro centum, die illo tranſacto, poterit conveniri, & exequi. Affli&is *deciſ.* 61. Parladorius. *lib.* 2. *rer. quot. cap. fin.* 1. *p.* §. 11. *ampliat.* 6.

64. Cæterùm pactum de liberando parit liberationem, *l. Intra* 41 *ff. de Pact. l. Si creditores* 17. *C. de Fideicom.* Parladorius *dict. ampliat.* 6. *num.* 27. Mathienzo *in d. l.* 6. *gloſſ.* 7. *num.* 2. Merlinus *ſent.* 1. *cap.* 4. *num.* 4. Ergo ſimiliter promiſſio donandi erit donatio: defendunt Gloſſa *in* §. *Perficiuntur*, *Inſtit. de donat. verbo Manifeſtaverit*. Ripa *lib.* 2. *Reſponſ. cap.* 12. Surdus *conſ.* 457. *num.* 24. & *conſ.* 535. *num.* 8. Angulo *de meliorat. in d. l.* 6. *gloſſ.* 5. *à num.* 1. Pinellus *in l.* 2. *C. de reſcind. 2. p. cap.* 3. *n.* 30. Gratianus *dict. cap.* 887. *à num.* 20. Barboſa *lib.* 3. *vot.* 126. *num.* 307.

65. In re tamen conſiderandum, promiſſionem duobus modis eſſe acciptendam, nempè quando per eam oſtenditur propoſitum, ſeu intentum donandi, vel ſe obligandi: aliter quando promiſſio fit cum obligatione in ordine ad factum, veluti cum obligatione donandi. Quoad primum modum promittens nullo modo obligatur, nec poteſt ad aliquid compelli, ut eſt textus *in cap. Litteraturam*, 3. *de vot.* ubi propoſitum vovendi minimè obligat; nam qui tantùm habet propoſitum, non habet animum ſe obligandi, quare aliquo modo non obligatur. Covarr. *in cap. Quanvis*, *de pact. 2. p.* §. 3. *num.* 12. Azorius *Inſt. mor. 1. p. lib.* 11. *cap.* 13. *quæſt.* 1. Sanchez *lib.* 4. *Decalog. cap.* 1. *à num.* 20. & *de Matrimon. lib.* 6. *diſput.* 33. *à num.* 19.

66. Sed dices contrarium probare textum *in cap. Conſulti* 20. *de Regul.* Sed textus ille non eſt intelligendus de modo propoſito, ſed ſimul cum promiſſione animo ſe obligandi, ut benè explicat Sanchez *lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 30. *in fine*. Undè in hac ſpecie quando donans, manifeſtaverit Prælato, ſeu Religioſo, propoſitum donandi, ſive ipſi, ſive Monaſterio, rectè poterit ab eo petere, ne procedat ad donationem, ſed det amico, ſeu ſuo conſanguineo. Ratio eſt, quia propoſitum illud minimè eſt donatio, nec aliquo modo remanet obligatus Monaſterio, nec indè habet jus in re, nec ad rem. Ergo rectè poterit id petere ab illo, qui tantùm habebat propoſitum donandi. Quo in ſenſu rectè procedunt DD. relati *num.* 56.

67. Si verò promiſſio ſit ſecundo modo cum animo ſe obligandi ad donationem faciendam, tunc diſtinguendum cenſeo, quando quis promiſit ſimpliciter donare, aut quando promiſit donare certam rem. Primo enim modo dico, minimè promiſſionem illam poſſe eſſe donationem, nec poſſe tranſire ad ejus naturam; nam promiſſio, & donatio inter ſe diſtinguuntur, & aliud eſt promiſſio de donando, & aliud donatio. Felinus *in cap. Non poteſt*, *de re judicat. num.* 2. & 3. Decius *in cap. Cum venerabilis*, *de except. num.* 37. Cevallos *quæſt.* 209. *num.* 1. Ergo ſi ſit ſimplex promiſſio de donando, nequit eſſe donatio, nec tranſire ad ejus naturam; quin potiùs, ſi aliquo modo nequeat referri ad certam rem, aut quantitatem, vitiatur ex incertitudine promiſſionis, §. *Incertis* 27. *Inſtit. delegatis*, *l. Duo ſunt Titii* 30. *ff. de teſtam. tut. l. Tritícum* 94. *ff. de verb. obligat.* Spino *de teſtam. gloſſ.* 10. *in princip. à n.* 1. Pinellus *in rub. C. de reſcind. vendit.* 2. *p. cap.* 1. ſicut venditio nullo pretio deſignato, *l. Hæc venditio* 71. §. 1. *l. In venditionibus* 9. *l. quod ſæpe* 35 *& fin ff. de contrah. empt.* Connanus *lib.* 7. *comment. cap.* 6. *num.* 7. Petrus Gregorius 32. *Syntag. lib.* 25. *cap.* 12. niſi referatur ad aliquod ex quo certum reddatur, *d. l. Hæc venditio*, §. *Hujuſmodi*, *l. Si pater*, §. *fin. ff. de Pact. inter emptorem*. Gomez *var. tom.* 2. *cap.* 2. *num.* 9. Petrus Gregorius *dict. lib.* 25. *cap.* 13. Amaya *obſervat. lib.* 3. *cap.* 1. § 4. *n.* 29. Molina *de juſt. tract.* 2. *diſput.* 330. *num.* 15. Undè cùm promiſſio de donando ſimpliciter contineat hanc incertitudinem, nequit eſſe donatio, nec tranſire ad naturam illius, ſed relinquitur in puro eſſe promiſſionis de donando, donec in ipſa donatione demonſtret donans rem, vel quantitatem, quam volebat donare. Cæterùm alio diſcurſu probatur; nam qui promiſit donare rem non determinatam, ſeu quantitatem; ſolùm vult obligari in ſola ſpecie promiſſionis, & poſtea deliberare circa rem determinandam, ſeu quantitatem donandam, ut in ea conſtituatur donatio, & ideò in eſſe promiſſionis relinquitur promiſſio, abſque eo quod tranſeat ad donationem. Et confirmatur ex doctrina Marinis *lib.* 1. *reſolut. cap.* 298. *num.* 4. ubi dicit, quod ſi quis promittat vendere rem ſuam, nullo pretio deſignato, nequit promiſſio tranſire ad venditionem; repugnat enim talem promiſſionem tranſire ad venditionem, nullo pretio deſignato, nec aliud reſultabit, niſi actio perſonalis ad deſignandum pretium: quod in ſpecie dicendum, quando quis promittit donare cum animo ſe obligandi, quia non erit donatio, ſed tantùm poterit remanere actio perſonalis, ut deſigner rem, aut quantitatem donandam.

68. Sed dices: Quando quis promittit dotem, etiamſi certam quantitatem, aut rem non deſignaverit, eſt dos conſtituta. Maripis *dict. cap.* 298. *n.* 3. Cyriacus *controverſ.* 249. Oſualdus *ad Donellum*, *lib.* 14. *cap.* 4. *lib.* B. Borrellus *tom.* 5. *deciſ. tit.* 4. *de jur. dot. à num.* 341. Boſſius *de dot. cap.* 2. §. 1. *per tot.* Ergo ſimiliter dicendum quando quis promittit donare, nulla re, vel quantitate deſignata, ad affirmandum eſſe donationem. Sed reſpondetur, in promiſſione dotis ſemper quantitatem determinatam exiſtere, licèt non exprimatur, quia refertur ad illam, quæ dari debèt ſecundùm qualitatem perſonæ, ex arbitrio recti judicis determinanda, *l. Cùm poſt* 69. §. *honor*, *ff. de jur. dot. l.* 3. *C. de dot. promiſſ. l.* 8. *tit.* 4. *p.* 5. Gomez *in l.* 50. *Tauri*, *n.* 19. Baëza *de melior. filiab. rat. dot. cap.* 1. *num.* 6. Cevallos *quæſt.* 440. Barboſa *in l.* 1. *ff. ſolut. matrim.* 3. *p. à n.* 45. idcircò promiſſio illa valet tranſire ad dotem conſtituendam, licèt quantitas non deſignetur; non tamen in ſimplici promiſſione donandi, cùm quantitas, vel res nequit ex aliquo adminiculo aſſignari.

69. Inſtabis: Ergo tunc promiſſio nullius erit momenti, nec promittens ex illa obligabitur. Probatur, nam, ut ſupponimus, nequit promiſſio iſta ſuſtineri propter incertitudinem, ut diximus *num.* 66. Ergo tunc promittens non obligabitur, nec ex aliqua actione perſonali tenebitur. Reſpondetur tamen quod *dict. num.* 66. diximus, incertitudinem vitiare diſpoſitionem,

nem, quando non potest reduci, nec transit ad alia, quæ illam certam reddant. Gomez *tom. 2. cap. 2. num. 9.* Promissio de donando non est actus absolutus, sed transire debet ad ulteriora, nempè ad donationem efficiendam, in qua necessariò debet designari res, vel quantitas donanda; idcircò ex sola promissione donandi remanet promittens obligatus.

70. In hac cônsideratione sic explicata, quando quis promittat Prælato, seu Religioso, dubitari poterit, an quilibet eorum rectè dicat, *Non indigeo, da nomine tuo amico, vel consanguineo?* Et affirmandum videtur, quia tunc in promissione nulla constituitur donatio, nec ullum dominium est translatum ad Monasterium. Ergo cùm nihil donetur de Monasterio, rectè valet dicere, *Da nomine tuo amico, seu consanguineo meo.* Verùm adhuc in hac specie considerandum, an Promittens sit persona, de qua aliquid magni valoris speratur, veluti si sit Princeps, aut alia persona nobilis, cujus ingenita natura est se liberalem præbere, *cap. 1. de donat. cap. Grandi 2. de supplend. neglig. Prælat. in 6. l. 18. tit. 5. p. 2. l. 1. tit. 5. lib. 5. Recopilat.* Surdus *de Aliment. tit. 6. quæst. 11. num. 40.* Bobadilla *in Polit. lib. 1. cap. 4. num. 4. lit C.* Ottalora *de nobilit. 5. p. cap. fin. num. 14.* quo quidem casu speratur aliquid magni valoris, & ex promissione Monasterium habet jus acquisitum. Marinis *dict. cap. 298. num. 4.* Ergo non poterit Prælatus dicere, *Da nomine tuo*, nec similiter Religiosus: secus verò si sit persona, de qua parum, aut modicum potest percipere Monasterium.

71. In altero membro distinctionis, quando promissor designat rem, aut quantitatem donandam, admitto sententiam asserentem, per solam donationem promissionem fieri, non solùm ob rationem vitandi circuitus, quam communiter dant DD. sed quia post constitutionem Justiniani *in l. Si quis argentum 35. § fin. C. de don.* sublatus est modus donandi per emancipationem, aut traditionem; sed ex solo consensu perficitur, sive per verba præsentis, aut futuri temporis, vel cum scriptura, vel sine ea, *vid. § fin.* Ant. Pichardus *in § Alia autem, Instit. de Donat. num. 3.* quapropter promissio de donando rem, aut certam quantitatem, est ipsa donatio, & non est amplius quid agatur quando ex solo consensu perficitur, re, & quantitate certa assignata. Gevallos *quæst. 209. n. 1. & 2.* Casanate *cons. 10. num. 194.* Ferentillus *in Addit. ad Butrat. decis. 719.* D. Olea *de cess. tit. 1. quæst. 6. à num. 4.* Barbosa *dict. vot. 126. num. 307.* Bossius *de dot. cap. 2. § 1. num. 19.* Sicut promissio vendendi rem certam, assignato pretio, facit venditionem. Marinis *dict. cap. 298. num. 5. vers. verum*: & idem in promissione donationis propter nuptias, ut cum aliquibus ait D. Olea *dict. q. 6. n. 6.* qui *num. 8.* extendit ad promissionem instituendi majoratum: adque majori ratione admittendum de jure Regio, *ex l. 2. tit. 16. lib. 5. recopilat.* Cevallos *dict. quæst. 209 num. 2.* & in meliori ratione est textus *in l. 22. Tauri, l. 6. tit. 6. lib. 5. Recopilat.* Barbosa *dict. vot. 126. num. 308.* D. Olea *dict. quæst. 6. num. 7.*

72. In hac ergo specie absque dubio dicendum, quod licèt tres tradita non sit, minimè posse Prælatum, aut Religiosum dicere, *Da nomine tuo amico, vel consanguineo*; jam enim est perfecta donatio, & dominium translatum ad Monasterium; quare esset donatio rei acquisitæ, quæ si immodica sit, nequit sustineri.

Rursus est dubium, an Prælatus, seu Religiosus ex illius licentia possit ex redditibus Monasterii facere donationes remuneratorias? Et negandum videtur, nam inter alios fines illius interdicti, ille est potior, ne bona Monasterii dilapidentur, ut jam diximus. Diana *dict. 1. p. tract. 6. resolut. 12.* si enim possent facere donationes remuneratorias, aperiretur via dilapidationi. Ergo non possunt facere donationes remuneratorias. Cæterùm qui prohibiti sunt donare, etiam sunt interdicti remuneratoriè donare, ut patet in donationibus inter virum, & uxorem: quæ prohibitio extenditur ad donationes remuneratorias. Mathienzo *in l. 3. tit. 9. lib. 5. Recopilat. glos. 6. num. 3.* Pinellus *de bon. matern. lib. 1. 3. p. num. 61. & 62.* Ergo cùm Prælati, seu Religiosi sint interdicti donare de redditibus Monasterii, similiter remuneratoriè donare prohibentur.

73. Sed in contrarium est communis sententia, quia Prælatis, & Religiosis tantùm interdicta est de redditibus Monasterii liberalis donatio, non verò antidoralis. Tum remuneratoria donatio non est propria, sed debitum naturale, *l. Attilius 27. ff. de donat.* ad quod naturaliter solvendum impellimur, nec sub illo interdicto valet comprehendi. Deniqne prohibitus donare, non est interdictus remunerare, prout in terminis donationis inter virum, & uxorem tenet Sanchez *de matrim. lib. 6. disput. 6. num. 11.* Cenedo *de pauper. Religios. dub. 27. num. 28.* quare donationes remuneratorias possunt facere Prælati, seu Religiosi de ejus licentia, Riccius *3. p. decis. 227. num. 4.* Cenedo *dict. dub. 27. per tot.* Villalobos *dict. difficult. 32. num. 1.* Sousa *in exposit. hujus Bull. § 1. num. 65.* Gratianus *dict. cap. 202. à num. 2.* Diana *1. p. tract. 6. resolut. 15.* Bonacina *de largit. disput. 3. punct. 3. num. 2.* Thomas Hurtado *de congrua, lib. 3. resolut. 2. subresolut. unica, per tot.*

74. Hanc sententiam admitto, & explico. Merita enim, & obsequia duobus modis possunt fieri Prælato, seu Religioso, aut tanquam personæ privatæ, in rebus non concernentibus ad utilitatem Monasterii: aut ad commodum Religionis, aut Monasterii. Quoad primum casum nihil ex redditibus illius possunt Prælatus, aut Religiosus remunerare, quia Monasterium non tenetur ad remunerationem illarum rerum, & meritorum, quæ non redundant in ejus utilitatem, sed tantùm quoad commodum privatum ipsius Prælati, aut Religiosi. Excipio tamen, quando aliqua bona, aut redditus Monasterii darentur Prælato, seu Religioso, ut illis contentus amplius non peteret, & ipse parcè vivendo aliquid acquisierit undè remuneret personam sibi benemeritam; quia tunc ex licentia Prælati potest modicè remunerare: nam sicut potest modicè donare ex illis, Villalobos *dict. difficult. 32. num. 4.* similiter potest modicè remunerare illa obsequia, seu merita sibi facta ut particulari, non verò immodicè. Diana *dict. tract. 6. resol. 28.*

75. Deindè excipio, si Religiosus ex indulto Pontificis beneficium obtineat, aut Episcopus factus fuerit; tunc enim merita, & obsequia sibi facta ut particulari poterit remunerare ex redditibus Beneficii, aut Episcopatûs; id enim non est donare ex redditibus Monasterii, Navarrus *comment. 2. de Regularib. num. 6.* Sanchez *lib. 6. Decalog. cap. 6. à num. 13.* Layman *in Summa, lib. 4 tract. 2. cap. 3. à num. 13.* Bonacina *de largit. muner. disp 3. punct. 1. num. 3.*

76. Si verò sit casus ubi remunerario sit necessaria ad utilitatem Monasterii, vel ad bonam administrationem illius, & merita, & obsequia ad id fuerint præstita, tunc rectè fiunt ex redditibus donationes remuneratoriæ, quia est causa sufficiens remunerandi, ut benè notat Villalobos *dict. difficult. 32. num. 4. in fin.* & in hoc sensu intelligendi sunt DD. relati *n. 73.*

77. Est tamen observandum, ad hoc ut Religiosus quomodolibet donet, semper esse necessariam licentiam Prælati, sive expressam, sive tacitam; quia apud eum est libera administratio redditnum, & bonorum Monasterii, idcircò est necessaria ejus licentia. Suarez *de Relig. tom. 3. lib. 8 cap. 15. à num. 2.* Quam etiam concedere valet Abbatissa respectu Monialium, cùm in ea sit similiter libera administratio. Cruz *de stat. Relig.*

lib. 1. cap. 3. dub. 5. concluſ. 1. Sanchez *lib. 7. Decalog. cap. 19. num. 44.* prout etiam poteſt ad uſum concedere peculium. Diana *d. tract. 6. reſol. 22. in fin.*

78. Inter ipſos Religioſos quando aliqua bona elargiuntur, melior ſententia eſt, eſſe neceſſariam licentiam Prælati: ſed quando ex parte eorum non timetur ambitio, probabiliter tenet contrarium Diana *d. tract. 6. reſol. 20.*

79. Illud verò obliviſcendum non eſt, accipientes donationes à Religioſis contra hoc interdictum, ad reſtitutionem teneri, quia nullo juſto titulo retinent, & ad id non eſt expectanda ſententia. Reſtitutio verò facienda eſt Monaſterio. Bonacina *diſt. diſp. 3. punct. 4. per tot.* Scottia *Epitome 158. theorem. 398.*

CAPUT VIII.

De donationibus ex redditibus factis ab Epiſcopis, aut Beneficiatis in ægritudine. Explicatur textus *in cap. Ad hæc 8. de teſtament.*

SUMMARIUM.

Olim fuit dubium de qua ægritudine, vel infirmitate erat intelligendum interdictum, ne donarent Clerici ex redditibus in ægritudine. Ponitur ratio dubitandi, num. 1.

Diſſidium orum eſt, quando infirmitas fuiſſet periculoſa, necne. Aliqui dixerunt febrem quamlibet eſſe periculoſam, n. 2. Niſi eſſet intermittens, n. 3.

Alteri dicebant periculoſam ægritudinem, ex qua mors ſequebatur. Et nonnulli aſſerebant, ad hunc effectum eſſe neceſſarium, ut donatio fieret tempore, quo deſperaretur de ſalute infirmi. Ac denique quamplurimi reliquerunt id declarationibus Medicorum, n. 4.

Hodie ſopita eſt hæc difficultas ex regulis Cancellariæ, ita ut ſi infirmus moriatur poſt viginti dies à donatione, valida non ſit, ſive fiat in ægritudine, ſive non, n. 5.

Epiſcopus, ſeu Beneficiatus nequit in ægritudine facere donationes, niſi modicas, intuitu tantùm eleemoſynæ, dummodo ſint compotes, n. 6.

Interpretatur textus in cap. Ad hæc 8. de teſtament. *Aliqui dicunt intelligendum non eſſe de redditibus ſed de bonis Eccleſiæ, n. 7. Sed rejicit Barboſa, num. 8.*

Alteri dicunt immodicas donationes ibidem non prohiberi, ſi fiant abſque fraude, ſed ſolùm fraudulentas, n. 9.

Noviter interpretatur textus in cap. Ad hæc 8. de teſtament. *& intelligitur de donationibus cauſâ mortis: ponuntur rationes dubitandi. Filiusfamilias ex bonis Caſtrenſibus valet donare cauſâ mortis, & idem de bonis integrè ſibi acquiſitis, n. 10.*

Defenditur interpretatio. Qui prohibitus eſt teſtari, nequit donare cauſâ mortis, n. 11.

Reſpondetur rationibus dubitandi. Filiusfamilias valet donare cauſâ mortis de caſtrenſibus, quia de eis valet teſtari; & idem de quaſi caſtrenſibus. Ex aliis bonis ex privilegio juris, cum conſenſu patris valet donare cauſâ mortis, n. 12.

Clerici ex redditibus, ubi non teſtantur, nequeunt donare cauſâ mortis, & probatur n. 13. & 14. Ubi excipitur de aliquibus modicis eleemoſynis.

An Epiſcopi, vel Beneficiati ex redditibus poſſint facere in ægritudine donationes validas, & irrevocabiles? Prima ſententia negat, num. 15. Secunda affirmat, n. 16.

Examinatur dubium quando ſimiles donationes fiunt ad profana, vel cauſas pias. Quando fiunt ad profana, ſpeculative loquendo poſſunt ſuſtineri, licèt donantes graviter peccent, n. 17.

Sed in praxi difficile eſt obtinere, ſi res non ſit tradita, ob præſumptionem fraudis, num. 18. Si res tradita ſit, ob alias fraudes animus ſolum juramento probatur, n. 19.

Si cauſa donandi fuerit manifeſta, ſuſtinetur, n. 20.

Si fuerit donatio iſta facta ad cauſas pias irrevocabilis, ſimul cum traditione, ſuſtinetur, & ſit abſque ullo peccato, n. 21.

Si Epiſcopus, ſeu Beneficiatus in ægritudine irrevocabiliter donaſſet conſanguineis cum rei traditione, an valeat donatio? Negandum videtur. Quando quis prohibitus teſtari morti proximus donat, cenſetur ultima voluntas. Affectio ſanguinis eſt validiſſima præſumptio, n. 22.

Sed contrarium tenet Delugo. In dubio non præſumitur delictum. Interpretatio ſemper fit pro valore actus, num. 23.

Defenditur hæc ſententia in foro poli, n. 24. Sed in foro exteriori id non admittitur, n. 25.

Sed quid ſi conſanguinei ſint pauperes ſimiliter aſſerendum videtur, num. 26. Sed contrarium ſuſtinetur n. 27.

1. POſtquam egimus de donationibus factis, ſeu faciendis ab Epiſcopis, aut Beneficiatis ex redditibus, quando ſani ſunt, neceſſariò debemus tranſire ad donationes, quæ ab ipſis fiunt in ægritudine. Fuit tamen olim dubium, de qua infirmitate ſit intelligendum interdictum hoc non donandi in ægritudine; ratio enim dubitandi erat, quia non quælibet infirmitas periculoſa eſt, quin potiùs infirmus magis proximus ſanitati cenſetur; & ideo donationes illæ non ſunt cenſendæ factæ in infirmitate, ſed in ſanitate: ſecus ſi periculoſa ſit ægritudo, quia exiſtimarentur donationes factæ per ultimam voluntatem, in præjudicium Eccleſiarum, aut Cameræ Apoſtolicæ.

2. Quamobrem ad cognoſcendum quando infirmitas eſſet periculoſa, & infirmus morti proximus, diſſidium ortum eſt. Aliqui dixerunt quamlibet infirmitatem periculoſam eſſe, *ex l. Mortis cauſa 12. cum tribus ſequent. ff. de Donat. cauſa mort.* eo quòd febris, quantumvis minima, ſemper eſt periculoſa, ſi continua ſit, & acuta, prout explicuit Hippocrates *3. epidem. text. 3.*, ibi: *Sunt autem acutiſſimi, maximè graviſſimi morbi, ac præcipuè lethales in continua febre.* Galenus *comment. 4. aphoriſm. 37.* Vel ſaltem illa, ex quâ mors ſequitur; nam ſucceſſu ipſo oſtenditur, magnam, & periculoſam fuiſſe, ut ſcripſit Zachias *queſt. medicol. lib. 4. tit. 1. queſt. 8. num. 55.*

3. Si tamen febricula ſit, ſive intermittens, prout tertiana, ſeu quartana, non eſt dicenda periculoſa, ſed ſufficit ut quis dicatur conſtitutus in infirmitate. Rebuffus *in praxi Benefic. in Regul. de infirmis, num. 5.* Noguerol *alleg. 26. num. 237.*

4. Alteri dixerunt, infirmitatem periculoſiſſimam, & infirmum morti proximum ex quolibet morbo, unde mors ſequuta fuerit. Baldus *in cap. 1. de Pact. num. 11.* Georgius *alleg. 21. num 18.* Giurba *ad Conſuet. Meſſan. cap. 2. gloſſ. 4 num. 3.* Aliqui verò relati à Giurba *diſt. gloſſ. 4. num. 5.* aſſeruerunt ad hunc effectum revocandi donationes factas ab Epiſcopis, aut Beneficiatis, eſſe neceſſarium, ut in tali ſtatu eſſet infirmus, ut ſemper de ſalute ejus deſperaretur. Ac denique complures

plures id totum Medicorum diſpoſitionibus reliquerunt, ut dicant quænam infirmitas fuerit periculoſa, necne, & quando donatio facta fuit, an magis fuerit æger proximus morti, quàm ſaluti, quibus ut periti eſt credendum, *l. Semel, Cod. de rem. milit. lib. 12.* Ripa *de act. in art. mort. cap. 61. num. 61.* Georgius *d. allegat. 22. num. 19.* Rota apud Zachiam *in quæſt. medicolegal. deciſ. 18. num. 5.*

5. Sed hæc diverſitas ſententiarum ſopita eſt ex regula Cancellariæ *de viginti*, vel *de infirmis reſignantibus*, ubi diſpoſitum eſt, quamlibet reſignationem, ſeu actum factum ab infirmo nullum eſſe, ſi Epiſcopus, aut Beneficiatus decedat intra viginti dies poſt actûs celebrationem; nam intelligitur id actum eſſe per ultimam voluntatem, utpotè factum in articulo mortis. Quod eſt ampliatum ex modernis regulis, etiamſi valetudinarii eas feciſſent, dummodò intra viginti dies moriantur. Tapia *in Auth. Ingreſſi, Cod. de Sacroſ. Eccleſiis, cap. 5. num. 39.* Filliucius *tract. 43. de ſtat. Cler. cap. 8. num. 9.* Capponi *tom. 3. deſcept. 139. num. 39.* Noguerol *dict. alleg. 16. num. 290.* Solorzano *de jure Ind. lib. 3. cap. 11. num. 49. tom. 2.*

6. In his igitur donationibus ex redditibus, quando Epiſcopus, vel Beneficiatus eſt in ægritudine, eſt textus *in cap. Ad hæc 8. de teſtament.*, ubi Beneficiatus de redditibus teſtari prohibetur, & aliquas donationes facere in ægritudine, niſi modicæ fuerint, non intuitu teſtamenti, ſed eleemoſynæ, dummodò compotes ſint: quem textum elucidat noſter Alphonſus *in leg. ult. tit. 21. part. 1.* hiſce verbis: *Mas ſi biniieſſen algun mueble adelantado de ſus Beneficios, aunque teſtamento no deban facer, bien pueden darlo, ò partirlo à pobres, è à Ordenes, è à otros lugares, que ſean de merced, è à parientes, è amigos, è à los que lo ſirven en ſu vida, quier ſean de ſu linage, ò non: è eſto no por razon de teſtamento, mas como por limoſna ò por galardon de el ſervicio, que les fizieron. Eſto pueden facer ſiendo ſanos, ò enfermos à hora de muerte, tanto que ſean en ſu ſeſſo.* Solorzanus *de jur. Ind. tom. 2. lib. 3. cap. 10. à num. 81.*

7. Textus verò *in dict. cap. Ad hæc*, variè interpretatur. Plures aſſerunt non agere de redditibus Eccleſiarum, ſed de bonis Eccleſiæ, in quibus nequeunt Beneficiati, ſeu Prælati facere donationes, ſed tantùm aliquas largitiones modicas per modum eleemoſynæ, *cap. Cæterùm 3. de donat.* quod quidem permittit Pontifex in ægritudine faciendum. Cæterùm probatur ratione; nam Beneficiati ex redditibus poſſunt facere eleemoſynas modicas, vel immodicas, quando ſani ſunt, vel alia opera pia. Quod idem eſt dicendum in ægritudine ad bonum ſuarum animarum: Ergo textus iſte trahendus eſt ad caſum, in quo de jure nihil erat diſpoſitum, nempè ad donationes modicas per modum eleemoſynæ de bonis Eccleſiæ, in quo nihil erat decretum. Abbas *in dict. cap. Ad hæc, num. 2.* Barbatia *ibid. not. 5.* Sarmiento *de redditibus, 2. p. cap. 7. num. 3.* nec diſſentiunt Navarrus *in cap. fin. 16. quæſt. 1. quæſt. principal. num. 86.* Molina *de primog. lib. 2. cap. 10. n. 42. verſ. Qua ratione.* Filliucius *de Stat. Cleric. tract. 43. cap. 4. à num. 11.* Antonelles *de Regim. Eccleſ. lib. 3. cap. 17. num. 9.*

8. Sed Barboſa *in dict. cap. Ad hæc, num. 4.* hunc intellectum non admittit, ſed aſſerit intelligendum de redditibus Eccleſiaſticis, & de aliis bonis intuitu Eccleſiæ acquiſitis; nam Beneficiatus, ſeu Epiſcopus in ægritudine conſtitutus uſuario comparatus reſpectu redituum. Surdus *lib. 3. conſilio 333. num. 9.* Puteus *lib. 2. deciſ. 317.* Rota *1. part. diverſ. deciſ. 761.* Rota apud Seraphinum *deciſ. 594. num. 7.* quos nequit aliquo modo alienare, ſeu donare. Verùm textus ille licentiam concedit, ut poſſit ex redditibus Eccleſiaſticis modicas donationes per modum eleemoſynæ, aut gratitudinis conferre, eâ ratione, quia cui data facultas eleemoſynandi in vita ex redditibus, in ægritudine tali poteſtate non privatur, quando eleemoſynæ ſunt magis neceſſariæ. Abbas, Ancharanus, Covarruv. & alii *in dict. cap. Ad hæc*, Boërius Epo *ibid. num. 5.* Rota *2. part. Recent. deciſ. 241. num. 11.* Farinacius *in Repert. ult. volumin. quæſt. 54. num. 15.* Barboſa *de offic. Epiſcop. 3. part. allegat. 114. num. 351.* qui animadvertunt, ad hoc ut in præſentiarum dicatur immodica donatio, debere attendi facultas donantis, & merita donatarii. Belletus *diſquiſit. Cleric. tit. de Cleric. debit. §. 5. num. 7.*

9. Alia etiam ſententia eſt aſſerens textum illum non prohibere donationes immodicas factas à Prælato, ſeu Beneficiato in ægritudine, ſed tantùm ſtatuere, ut fraudulentas minimè eſſe admittendas; nam cùm eorum teſtamentum ibidem interdicatur, ſi modò immodicè donent, illud interdictum illuderetur: quapropter niſi modicæ donationes, aut eleemoſynæ non permittuntur Epiſcopis, aut Beneficiatis in ægritudine conſtitutis, prout alii actus irritantur facti in fraudem legis, *l. Filia 9. ff. ſolut. matrim. l. Si filia 5. ff. de divort. cap. De his 4. de ſepult.* & jam tetigimus ſuprà cum aliquibus, quibus addendi Sarmiento *de Reddit. 4. part. cap. 4. num. 6.* Covarruv. *in dict. cap. Ad hæc, num. 2.* Grana *in cap. 1. de teſtament. n. 6.* Solorzano *d. tom. 2. lib. 3. cap. 10. à num. 89.*

10. Verùm, pace tantorum virorum, in hujus textus explicatione aſſero, in eo non agi de donationibus inter vivos irrevocabilibus, ſive quando Clerici ſani, aut in ægritudine fuerint; ſed tantùm de donationibus causâ mortis, & de his, quæ effectum poſt mortem erant ſortiendæ: Et probo; nam in capite antecedenti, ex Concilio Lateranenſi, *cap. Cùm in officiis 7. de teſtament.* erat decretum, minimè Clericos teſtari poſſe de bonis per Eccleſiam acquiſitis; quod explicat Innocentius III. *in dict. cap. Ad hæc*, nempè extendendum ad bona mobilia, ita ut non ſolùm de bonis immobilibus intelligatur, ſed de mobilibus, ut ibidem notat Gloſſa, Alagona *in Compend. jur. can. lib. 3. tit. 6. cap. 8.* & noſter Alphonſus *in dict. l. ultim. tit. 21. part. 1.* Sed tamen adhuc reſtabat dubium, an ſicut nec teſtari poterant de his bonis, ſaltem donare poſſint causâ mortis. Ratio dubitandi erat; nam bona, quæ acquirunt Clerici intuitu Eccleſiæ, ſunt bona quaſi caſtrenſia, quia in militia Eccleſiaſtica acquiruntur, de quibus valet fieri donatio causâ mortis, licèt perſona acquirens nequeat teſtari, ut videre eſt in filiofamilias, qui licèt interdictus eſt teſtari, ex bonis caſtrenſibus poteſt donare causâ mortis; *l. Filiusfamilias 9. §. fin. ff. de donat.* Ergo licèt Clerici de his bonis non poſſint teſtari, verùm cùm quaſi caſtrenſia ſint, poterunt donare causâ mortis. Rurſus erat alia ratio dubitandi, nam filiusfamilias eſt teſtari interdictus; verùm ſi habeat aliqua bona à patre independentia, veluti quando non ſolùm haberet proprietatem, ſed etiam uſumfructum, tunc liberè poteſt donare causâ mortis, licèt teſtari non valeat. Bart. *in Novell. 117. cap. 1. §. 1. num. 7.* Caſtrenſis *in l. 25. §. 1. ff. de mort. cauſ. donat.* Benedictus *in cap. Raynutius, de teſtamen. verbo Matrem, n. 43.* Fachineus *lib. 5. controverſ. cap. 25.* Hunnius *lib. 2. tract. 4. quæſt. 5.* Cùm ergo bona acquiſita intuitu Eccleſiæ pleno jure pertineant ad Epiſcopum, ſeu Beneficiatum, inde eſt, ut ſi non poſſint teſtari, poſſint donare causâ mortis.

11. Sed tamen contrarium decidit Pontifex; nam donationes causâ mortis ultimis voluntatibus comparantur, *l. ult. Cod. de donat. cauſ. mortis*, ita ut qui nequit teſtari, nequeat causâ mortis donare, *l. Tam is 25 §. 1. ff. de donat. cauſ. mort. l. 1. §. 1. ff. de teſt. & cur. dot.* Ergo cùm Clerici nequeant teſtari de bonis per beneficia acquiſitis, ſimiliter nec donare causâ mortis.

Cæterùm

Cæterùm ſi donare poſſent cauſâ mortis, illud interdictum illuderetur in grave Eccleſiarum, & Cameræ Apoſtolicæ præjudicium, undè Pontifex aſſerit, donare non poſſe cauſâ mortis Clericos ex bonis acquiſitis intuitu Eccleſiæ.

12. Rationes dubitandi facilè ſolvuntur; nam Filiusfamilias valet donare cauſâ mortis de bonis caſtrenſibus, quia de eis valet teſtari, §. *Illis autem, Inſtit. de milit. teſtament. l. fin. C. de inoffic. teſtament. l.* 13. *tit.* 1. *p.* 6. quod idem eſt dicendum de quaſi caſtrenſibus, *l. penult. C. qui teſtamenta facere poſſ. §. fin. Inſtit. de milit. teſtament.* Pich. *in princip. Inſtit. quibus non eſt permiſſ. à num.* 70. Undè benè poteſt donare cauſâ mortis. Alterum fundamentum ſimiliter diſſolvitur negando illam ſententiam; nam ex privilegio juris poſſunt filiifamilias donare cauſâ mortis ex conſenſu patrum, *dict. l. Tam is.* 25. §. 1. *l. Filiusfamilias* 7. §. *Pari* 4. *cum ſequent. ff. de donat.* latè Mathias Berlichius *pract. concluſ.* 3. *p. concluſ.* 1. *num.* 6. Thaddæus Piſo *lib.* 4. *Var. cap.* 4. *à num.* 3. quod quidem eſt obſervandum, etiam ſi bona plenè ad filiumfamilias pertineant; nam conſenſus patris ex duabus cauſis eſt neceſſarius. Primò ad habilitandum filium, ut poſſit donare cauſâ mortis, cùm per ſe non poſſit. Secundò, nè præjudicium inferat patri abſque ejus conſenſu. Covarr. *in rub. de teſtam.* 3. *p. num.* 8. *&* 9. Clarus *lib.* 4. §. *Donatio, quæſt.* 6. *num.* 3. Rubeus *conſ.* 127. Piſo *dict. cap.* 4. *n.* 5. Idcircò in præſenti non urget illud fundamentum, cùm verè per ſe, independenter à patre nequeat filiusfamilias donare cauſâ mortis. Diana 8. *p. tract.* 6. *reſolut.* 68. Quod quidem de jure communi procedere intelligas, quia de jure noſtro Regio aliter ſe habet. Filius enim familias valet per ſe teſtari, *l.* 5. *Tauri, l.* 4. *tit.* 4. *lib.* 5. *Recopilat.* & conſequenter donare cauſâ mortis. Mathienzo *in l.* 7. *tit.* 10. *lib.* 5. *gloſſ.* 2. *num.* 27. Pichardus *in princip. Inſtit. de Donat. num.* 11.

13. Undè conſequitur, Clericos ex acquiſitis intuitu Eccleſiæ donare non poſſe cauſâ mortis. Excipit tamen Pontifex aliquas modicas donationes, quæ ab eis fieri poſſunt, non ratione teſtamenti, ſed gratitudinis, aut eleemoſynæ. Hæc enim exceptio, ſi intelligatur de donationibus irrevocabilibus inter vivos, conſequenter non loqueretur Pontifex, quia diſceptatio non erat niſi de ultimis voluntatibus Clericorum, explicando Concilium Lateranenſe, ut benè animadvertit Graña *in cap.* 1. *de teſtam. num.* 6. Ergo neceſſariò intelligendus eſt textus *in cap. Ad hæc*, de donationibus cauſâ mortis, in quo etiam caſu loquitur noſter Alfonſus *in d. l. ult.*

14. Idque ratione confirmo; nam Jus Canonicum omnia ſummâ æquitate diſponit, *cap.* 1. *& cap. Qualiter* 3. *de Pact.* ubi Scribantes: quapropter diſpoſuit, ut quemadmodum Epiſcopus, aut Beneficiatus per vitæ ſuæ curriculum potuit eleemoſynare, & ſe gratum præbere ex redditibus; ſimiliter poſt mortem ad ſuæ animæ bonum, idcircò textus ille eſt intelligendus de donationibus cauſâ mortis, quæ effectum poſt mortem ſunt ſortiendæ.

15. Hinc examinanda eſt quæſtio, an Epiſcopus, ſeu Beneficiatus poſitus in ægritudine, poſſit facere donationes immodicas irrevocabiles inter vivos. Prima ſententia negat, *ex dict. cap. Ad hæc.* Sed ut ſcripſimus, textus iſte non loquitur de donationibus irrevocabilibus inter vivos, ſed de donationibus cauſâ mortis, itaque ad hoc nihil probat. Tum quia admittit alia interpretamenta ſuprà relata. Aſt ſententia iſta ratione probatur; nam quælibet donatio immodica facta ab Epiſcopo, ſeu Beneficiato in ægritudine, præſumitur facta in fraudem legis, eo quòd prohibiti ſunt teſtari: Sed donationes in fraudem non ſuſtinentur, ut diximus *cap.* 2. *de Renunt. in* 6. Ergo nequeunt ſimiles donationes ſuſtineri. Denique licèt Epiſcopi, ſeu Beneficiati ſint domini reddituum Eccleſiaſticorum, id tantùm intelligendum quando ſunt ſani, non verò in ægritudine. Gloſſa *in cap. In præſenti, de offic. Ordin. in* 6. *verbo Reſervare.* Fagnanus *in cap.* 1. *de pecul. cleric. num.* 3. Capponi *diſcept.* 138. *num.* 5. quare nequeunt in ægritudine facere donationes immodicas irrevocabiles. Abbas *in dict. cap. Ad hæc, num.* 3. Roſella *verbo Clericus* 4. *num.* 1. Covarr. *in dict. cap. Ad hæc, num.* 5. Sarmiento *de Reddit.* 4. *p. cap.* 4. *à n.* 7.

16. Secunda ſententia contrarium tenet, nam donatio inter vivos poteſt fieri irrevocabiliter ab eo qui eſt morti proximus, ut ſuprà diximus, Gratianus *diſcept. for. tom.* 5. *cap.* 854. *num.* 1. Ergo cùm Epiſcopus, ſeu Beneficiatus poſſint inter vivos donare validè, & irrevocabiliter ex redditibus, ſimiliter in ægritudine. Cæterùm ſunt domini reddituum uſque ad vitæ ultimum ſpiritum; quapropter ſicut valent donationes etiam immodicæ, quando ſunt ſani ob acquiſitum dominium, ſimiliter in ægritudine. Navarrus *in Man. cap.* 25. *num.* 159. Molina *de primog. lib.* 2. *cap.* 10. *à num.* 40. Alter Molina *de Juſtit. tract.* 2. *diſput.* 148. *concluſ.* 4. Villalobos *in Summa*, 2. *p. tract.* 30. *difficult.* 41. *num.* 9. Sanchez *lib.* 6. *Decalog. cap.* 6. *num.* 11. *ad fin. & lib.* 2. *conſ. cap.* 2. *dub.* 53. *num.* 6. Leoncillus *de privileg. paup.* 2. *p. privileg.* 118. *num.* 6.

17. Hæc difficultas duobus modis examinanda eſt. Primò quando donationes iſtæ fiunt ad cauſas profanas: ſecundò verò quando fiunt ad pias. Quoad primum dicendum, quod ſi hæ donationes fierent inter vivos irrevocabiliter abſque aliqua fraude, graviter peccare donantes, ſed ſpeculativè loquendo ſuſtineri poſſe. Ratio fundamentalis eſt, quia dominium & jus donandi validè, licèt illicitè, non aufertur Epiſcopis, ſeu Beneficiatis ex redditibus, propter aliquam ſupervenientem infirmitatem, aut mortis periculum. Ergo licèt ſint infirmi, ſi modò non adſit fraus, validè donant ex redditibus, licèt illicitè, etiamſi aliquo morbo periclitentur.

18. In praxi verò Molina *dict. cap.* 10. *num.* 41. inquit ſæpiùs judicatum, validas eſſe ſimiles donationes profanas: ſed adhuc cum maxima difficultate id admittendum; nam aut res donata tradita non eſt, & in hac ſpecie fraus præſumitur, & ita donatio non ſuſtinetur, quia intelligitur facta poſt mortem, *l.* 2. §. *Si pecuniam, ff. de Donat.* Portius *conſ.* 104. Gratianus *dict. cap.* 854. *num.* 43. Barboſa *de offic. Epiſcopi*, 3. *p. allegat.* 114. *à num.* 32. Sanchez *dict. dub.* 53. *num.* 9.

19. Si verò res tradita non eſt, licèt verba donationis ſint ampliſſima, adhuc latet pactum revocationis. Tum quia ut intelligatur fraus, non requiritur quod res tradita ſit, vel non, ſed quod præjudicium fiat Eccleſiæ, ſeu Cameræ Apoſtolicæ tempore quo erat inteſtabilis Epiſcopus, ſeu Beneficiatus: quare in praxi ſimiles donationes difficillimè ſuſtinentur. Denique animus Epiſcopi, ſeu Beneficiati donantis ad profana, an feciſſet in fraudem legis, an potiùs utendi jure ſuo, perdifficilè diſcernitur, quia animus ſolùm probatur per donantis juramentum. Gloſſa *in cap. Quia divinis* 24. 12. *quæſt.* 2. *verbo Ignorare.* Maſcardus *de probat. concluſione* 881. *per tot.* Coſta *de fact. ignorant. inſpect.* 84. *per tot.* Seraphinus *de privileg. juram.* 4. *p.* Ozaſchus *deciſ.* 71. *à num.* 28. cujus juramentum ſi deceſſit, redditur impoſſibile; ſi autem adhuc vivit, ſuſpectum eſt: nam qui tam graviter peccavit donando, quando erat in ægritudine, cum tanto periculo ſuæ animæ, ejus juramentum ſuſpectiſſimum redditur, quare in praxi ſimiles donationes profanæ maximæ difficultate ſuſtinentur. Undè ipſe Molina *n.* 41. *verſ. Quod optima*, agnoſcit litigantes in his cauſis ſæpiùs ad concordiam cum Camera Apoſtolica venire, utpotè in cauſa difficilis expeditionis, quam toram commendat arbitrio judicantis Solorzanus *dict. lib.* 3. *cap.* 10. *à n.* 137.

20. Tem

40. Tempero tamen hoc aſſerum, ſi cauſa donandi, etiam in ægritudine, eſſet manifeſta, & abſque aliqua fraude; tunc enim fraudulenta non cenſebitur, & poterit ſuſtineri, maximè ſi juramento firmetur. Solorzano *dict. cap.* 10. *à num.* 10. Balmaſeda *de Collect. quæſt.* 21. *num.* 3. Noguer. *alleg.* 26 *num.* 259. Diana 8. *p. tract.* 6. *reſol.* 88.

21. Secundo modo examinanda eſt hæc difficultas, ſcilicet quando donatio irrevocabilis facta fuerit in ægritudine ad cauſas pias, ſimul cum traditione, aut ſine ea, ita ut nulla fraus ex alio adminiculo ſuſpicaretur. Et in hac ſpecie dico donantem nullo modo peccare, & valere donationem factam in ægritudine, ut benè advertit Sarmiento *dict.* 4 *part. cap.* 4 *num.* 7. nam in his cauſis piis nulla fraus præſumitur, quia fraus procedit à diverſo fonte, prout deſcendit pietas; vera enim pietas nihil agit perperam, & oppoſita eſt fraudi: fraus verò procedit ex invidia, & odio ſucceſſoris; itaque cùm donatio iſta nullam contineat fraudem, ſuſtinetur. Exemplis confirmatur, nam D. Laurentius morti proximus theſauros Eccleſiæ erogavit: & D. Thomas Villanovanus Archiepiſcopus Valentiæ omnia ſua bona ex redditibus in articulo mortis pauperibus largitus eſt uſque ad lectum. Quevedo *in ejus Vit. cap.* 4. ob quas quidem largiſſimas donationes, Viri iſti Sanctiſſimi maximis laudibus extolluntur. Quare abſque dubio ſimiles donationes ſunt ſuſtinendæ. Sanchez *conſ. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 53. *à num.* 6.

22. Erit ergo dubium quando Epiſcopus, ſeu Beneficiatus, ubi Clerici non reſtantur, in ægritudine aliquas donationes immodicas feciſſent cum traditione, conſanguineis, vel aliis ad cauſas profanas, an ſint ſuſtinendæ, necne? Et negandum videtur; nam plures DD. aſſerunt, actus factos in perículoſa infirmitate, quando quis eſt morti proximus, jure ultimas voluntates cenſeri, *l. Si mulier* 21. *ff. Rer. amot. l. Sulpitius* 49 *ff. de donat. inter.* Baldus *in Authent. Si rogati, Cod. ad Trebell.* alii congeſti à Sarmiento *d. cap.* 4. *n.* 6. Hanc ob rem etiamſi donatio fiat cum traditione, quaſi per ultimam voluntatem donari videtur, nec poterit ſuſtineri talis donatio. Confirmatur; nam ſi donatio fiat conſanguineis, vel amicis, indè ex affectione fraus præſumitur, quia eſt validiſſima præſumptio alias excludens. Gomez *Var. tom.* 1. *cap.* 10. *n.* 36. *in fin.* Mantica *de Conject. lib.* 12. *tit.* 17. *num.* 29. Menochius *de Arbitr. caſu* 472 *à num.* 20. Caſtillo *controverſ. lib.* 4. *cap.* 23. *num.* 25. Ergo ob fraudem, etiamſi traditio fiat, non ſuſtinebitur talis donatio.

23. Sed contrarium tenet Delugo *Reſponſ. Moral. lib.* 5. *dub.* 1. *à num.* 8. ducitur, nam in dubio delicta non præſumuntur, quare nec præſumendum, Epiſcopum, ſeu Beneficiatum ex redditibus donaſſe in fraudem legis, ſed irrevocabiliter inter vivos. Filliucius *in Appendice de ſpoliis, tract.* 43. *cap.* 8 *num.* 15. Ergo ſuſtinebitur talis donatio. Cæterùm quia interpretatio debet fieri pro valore actûs, etiam in donationibus. Naldus *in Summa, verbo. Donatio, num.* 7. Menochius *de Præſumpt. lib.* 6. *præſump.* 4. *num.* 22. itaque credendum, Epiſcopum, ſeu Beneficiatum potiùs voluiſſe donare inter vivos irrevocabiliter, quàm causâ mortis, quod irritum, & nullum eſt. Ergo talis donatio valida eſt, maximè ſi res eſt tradita, quæ excludit fraudem. Tenet etiam Enrriquez *lib.* 7. *de Indulgent. cap.* 30. *num.* 7. *lit. N.*

24. In hac difficultate dico, quod ſi donatariis conſtet, nullam fraudem extitiſſe in donatione illa, nec animum fraudandi habuiſſe donantem in foro conſcientiæ, rectè retinere res donatas, & validam eſſe donationem illam, ut cum multis docet Enrriquez *dict. lit N.* Delugo *dict. dub.* 1. *num.* 8. prout etiam retinere valent, ſcilicet ſierit facta intra viginti dies; in foro enim conſcientiæ, ſi abſit fraus, regulæ illi non eſt ſtandum. Valerius *verbo Donatio, differen.* 6. *num.* 2. Diana 1. *part. tract.* 10. *reſolut.* 42. Hanc ob rem donatarii rectè in foro conſcientiæ res donatas retinebunt, quamvis in ægritudine donentur, & tradantur, dum ſit irrevocabiliter inter vivos, & abſque fraude.

25. In foro verò exteriori, ut benè conſiderat Diana *reſolut.* 43. Collectores Cameræ Apoſtolicæ id non admittent, ex rationibus perpenſis *à num.* 18. quibus & addendæ ſunt poſitæ pro ratione dubitandi *num.* 22.

26. Sed reſtat dubium, an ſit ſuſtinenda talis donatio, ſi fiat conſanguineis pauperibus? Et negandum videtur; nam ut tenent plures, quos retulimus *lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 10. quod relinquitur pauperi conſanguineo, pium non eſt, quia ex affectione ſanguinis relictum, pium non eſt, etiamſi conſanguineus pauper ſit, nec charitate procedit; idcircò cùm ſit profanum, ex fraudis præſumptione elidirur donatio, aut difficillimè ſuſtinebitur.

27. Sed in noſtra ſententia aſſerente pium eſſe legatum, ſeu donationem, de quo plures videndi *à num.* 21. aliter eſt quæſtio iſta reſolvenda: & aſſerendum, ſuſtinendam eſſe donationem? nam cùm pia ſit, à ſuſpicione fraudis liberatur. & ita ſi irrevocabilis ſit, & inter vivos, etiamſi in ægritudine fiat, ſuſtinebitur. Sarmiento. *d. cap.* 4. *num.* 8.

CAPUT IX.

De teſtamentis Epiſcoporum, & Beneficiatorum. Elucidatur textus *in cap.* 1. *de pecul. Clericorum.*

SUMMARIUM.

Epiſcopi, vel Beneficiati poſſunt teſtari de ſuis bonis patrimonialibus, vel quæ ſucceſſione, artificio, vel amicorum donatione, abſque Eccleſiæ contemplatione acquiſierunt, num 1. *Et extenditur etiam ad alios inferiores, n.* 2.

Idem eſt dicendum de eis, quæ acquiſierunt ex aliquo officio ſeculari, vel ratione ordinis, & ratione ſalarii, ſeu ſtipendii, n. 3.

Explicatur textus in cap. Epiſcopus, qui filium 34. 12. quæſt. 2. *n.* 4. *Intelligitur de bonis patrimonialibus: datur vera interpretatio, n.* 5.

Explicatur textus in cap. Si quis Epiſcopus 5. de hæreticis. *Epiſcopus ex bonis patrimonialibus nequit hæreticum hæredem inſtituere, ſive conſanguineum, ſive extraneum, n.* 6.

Clerici rectè teſtantur de bonis patrimonialibus, de quibus fecerunt patrimonium ad Ordines ſuſcipiendos, n. 7.

An poſſint teſtari de bonis acquiſitis ex redditibus parcè viviendo? Aliqui negant, n. 8. *Alteri diſtinguunt quando adeſt conſuetudo, n.* 9. *Communis ſententia affirmat, n.* 10. *Admittitur hæc ſententia, & explicatur, n.* 11.

Epiſcopus, ſeu Beneficiatus poteſt teſtari de aliqua parte reddituum, quando tantumdem ex patrimonialibus inſumpſerit pro redditibus, aut aliquam partem dederit Eccleſiæ animo compenſandi, n. 12.

Epiſcopus, ſeu Beneficiatus de jure communi nequeunt teſtari de redditibus, num. 13. *Datur ratio decidendi, num.* 14.

Aliqui tenent contrarium : explicantur verba legis XII. Tab. Uti quiſque legaſſit rei ſuæ, ita jus eſto, *n.15. Sed refelluntur. Epiſcopi, ſeu Beneficiati ſolum habent adminiſtrationem bonorum Eccleſiæ, num.15.*

Reſpondetur legi XII. Tab. Plures ſunt domini rerum ſuarum, ſed non teſtantur, n.17.

An Beneficium ſimplex habens poſſit de redditibus teſtari? Prima ſententia affirmat, & explicatur caput Requiſiti 15. in fin. de teſt. *n.18.*

Secunda ſententia negat, num.19. In Beneficiis ſimplicibus ab Eccleſia inſtitutis admittitur hæc ſententia, n.20.

In aliis Capellaniis, ſeu Beneficiis ſimplicibus à fundatoribus inſtitutis, ſi fructus ſunt ſalarium Miſſarum, vel aliorum functionum Eccleſiaſticarum, rectè de eis ſimplices Beneficiati teſtantur, n.21.

An Canonici, vel alii poſſint teſtari de diſtributionibus quotidianis? Alii affirmant, alii negant. Reſolvitur affirmativè, ſi diſtributiones ſint ſeparatæ à maſſa Prabendarum, n.22.

De bonis acquiſitis ab Epiſcopo, ſeu Beneficiato ante Clericatum rectè teſtantur Epiſcopi, ſeu Beneficiati, num.23.

Rectè introducta eſt in Hiſpania, ubi Epiſcopi non teſtantur, ut inventarium faciant de bonis acquiſitis ante Epiſcopatum aſſumptum, n.24. Si inventarium factum non fuerit, præſumitur omnia bona eſſe acquiſita intuitu Eccleſiæ, ibid.

Ubi Clerici non teſtantur ſimilis præxis eſt valde neceſſaria, n.25.

Eſt dubium, an inventarium hoc ſit utile quando Regulares Epiſcopi creantur? Et inutile videtur. Bona acquiſita à Religioſo acquiruntur Monaſterio, num.26.

Pareja tenet utiliſſimum eſſe, quia ſimilia bona frequenter eis donantur à Monaſteriis. Quando Regularis adipiſcitur facultatem teſtandi, ſi eſt Epiſcopus, tenetur narrare ſe teſtari de redditibus; ſi verò teſtetur de bonis patrimonialibus, tantùm tenetur dicere ſe eſſe Religioſum, n.27.

Reſolvitur, & explicatur doctrina Pareja, n.28. & 29. Et varii caſus componuntur, n.30. Fit inſtantia, eique reſpondetur, n.31.

An Epiſcopi, ſeu Beneficiati poſſint teſtari de bonis emptis pecuniis Eccleſiæ? Affirmandum videtur. Res empta pecuniis Eccleſiæ, ad ipſam pertinet, n.32. Sed negandum melius videtur. Rem emptam pecuniâ Eccleſiæ ſive adminiſtratorio nomine, ſive non, pertinere ad Eccleſiam dicunt multi, n.33.

Reſolutio pendet, an res empta ex pecunia Eccleſiæ, ſtatim ſua ſit, an relinquatur in patrimonio ementis. Si ematur adminiſtratorio nomine ab Epiſcopo, ſeu Beneficiato, ſtatim ſit Eccleſiæ n.34.

Si non adminiſtratorio nomine, ſed extraneï, aliqui dicunt etiam ad Eccleſiam tranſire. Explicantur lex Si ut proponis 8. Cod. *de rei vindicat. & lex* 49. tit. 5. part. 5. *n.35. & 36. Sed contrarium reſolvitur, & ex his bonis quaſi de patrimonialibus teſtari poſſe Epiſcopum, ſeu Beneficiatum, cum obligatione reddendi pecuniam. Argumentum de minore ad Eccleſiam validum eſt. Emens ex pecunia minoris, ſit empta rei dominus, ſicut maritus emens ex pecunia uxoris, n.37.*

Reſolvitur quod ſi Epiſcopus, aut Beneficiatus ſatisfaciat Eccleſiæ ex re propria, poſſe de his bonis teſtari. In dubio præſumitur adminiſtratorio domino emiſſe, num.38.

An Prælatus, ſeu Beneficiatus poſſint teſtari de rebus emptis ex pecuniis reddituum: ponuntur rationes dubitandi, n.39.

Ad reſolutionem dubitatur, an res empta ex pecuniis reddituum fiat ſtatim Eccleſiæ? Prima ſententia affirmat, n.40. Secunda dicit eſſe propriam Prælati, ſeu Beneficiati ementis, n.41. Tertia diſtinguit inter immobilia, & mobilia, n.42.

Reſolvitur, quod ſi emptio fiat nomine Eccleſiæ, fiat ipſius. Explicatur caput Sacerdotes 1. 12. quæſt. 4 *caput* Fixum 4. 12. quæſt. 5. *Si verò emptio fiat nomine ementis, fit res empta propria ementis, donec vivit, n.43.*

Oppanitur textus in cap. Inquirendum 4. de pecul. Clericor. *& explicatur, num.44. Nec de iſtis bonis poſſunt teſtari, n.45.*

Si Epiſcopus, & Beneficiatus teſtatus fuerit de bonis patrimonialibus, & dubitatur an ſint ex redditibus, an cenſenda ſint patrimonialia, necne? Et cenſenda eſſe ex redditibus, probant aliqua jura. Clerici nequeunt eſſe negotiatores, n.46.

Explicatur caput Nulli 1. 12. q. 5. *& expenditur, n.47. Referuntur interpretamenta, n.48. Datur explicatio, n.49. Et aſſeritur bona eſſe exiſtimanda ex redditibus, quoties Epiſcopus, vel Beneficiatus tempore promotionis non habuerit bona patrimonialia, ibid.*

Elucidatur caput 1. de pecul. Cleric. *bona tempore mortis inventa cenſentur de jure Regio lucrata conſtante matrimonio. Res à Beneficiato empta præſumitur ex redditibus empta, niſi contrarium ab hærede, aut legatario probetur, n.50.*

Contra hanc præſumptionem admittitur probatio in contrarium, n.51. Itaque ſemper eſt bonum inventarium, ibid.

Si certum fuerit, Epiſcopum, ſeu Beneficiatum poſt promotionem bona quaſi patrimonialia acquiſiſſe, ceſſat præſumptio, n.52.

An quando bona patrimonialia, & ex redditibus ſunt confuſa, ſufficiat dividere pro medietate? Aſſerunt aliqui, n.53. Sed explicantur, n.54.

Quando eſt dubium, an Epiſcopus, ſeu Beneficiatus habuerit bona patrimonialia, vel quaſi, præſcriptio ſtat pro Eccleſia, & facienda eſt probatio in contrarium, n.55.

Ceſſat præſumptio, quando conſtat de tenuitate Epiſcopatûs, vel Beneficii. Pius V. decrevit ne ſpolia admitterentur in Beneficiis non excedentibus ſummam triginta aureorum de Camera. Similiter ceſſat præſumptio quoties Eccleſiæ ſunt apud Infideles, n.56.

1. CUm egerimus de obligatione Epiſcoporum, & Beneficiatorum circa diſpoſitionem reddituum Eccleſiaſticorum, quando ſani ſunt, & in vita; agamus nunc de ultimis eorum voluntatibus, & conſequenter de teſtamentis. Qua in re illud eſt certum, poſſe teſtari de ſuis rebus patrimonialibus, quæ ſucceſſione, artificio, vel amicorum donatione, abſque Eccleſiæ contemplatione acquiſierunt. Ratio eſt, nam in his bonis habent plenum dominium, cum facultate liberè de eis diſponendi, prout eis placuerit; idcircò poterunt de eis liberè teſtari, ut in Epiſcopis eſt textus *in cap. Epiſcopi 17. 12. quæſt. 1. cap. 1. de teſtament.* Baldus *lib. 5. conſ. 90.* Jaſon *lib. 3. conſ. 75. num. 8.* Molina *de Primog. lib. 2. cap. 10 num. 27.* Caniſius *in Summa Juris Canonici, lib. 3. tit. 11. §. 12.* Barboſa *de univ. jur. lib. 3. cap. 17. num. 50.* Sanchez *conſ. lib. 2. cap. 2. dub. 50. num. 3.*

2. Et in aliis Beneficiatis & Clericis inferioribus eſt deciſum *in cap. Fixum 4. 12. quæſt. 5. cap. Quicunque 2. 12. q. 3. c. Quia nos 9. de teſtam. l. 3. tit. 21. p.* Concilium Francofordienſe *can. 41.* Gregorius *lib. 9 epiſt. 9.* Covarruv. *in cap. 1. de teſtament. num. 5 & 6* Fagnanus *ibid. num. 8.* Barboſa *in l. Divortio, ff. ſolut. matr. part. 2.*

part.2. num.66. Velaſco *de part. cap.35. num.2.* Cenedo *collect.145. num.1.* Beller. *de bon. Cleric. §.6 num.9.* Bonacina *de obligat. Clericor. diſput.4. punct.3. propoſ.2.n.4.* Molina *de juſt. tract.2. diſp.147.n.1.*

3. Idem eſt dicendum de bonis, quæ acquiſierunt Epiſcopi, ſeu Beneficiati ex aliquo officio ſeculari, vel ratione ordinis, dummodò non ſint ex titulo Epiſcopatûs, ſeu Beneficii, ſed acquiſita ratione ſalarii, aut ſtipendii; de his enim rectè teſtantur, cùm in eis habeant plenum dominium cum libera facultate diſponendi, & teſtandi. Valenſis *in parat. ad tit. de teſtament. §.5. num.5.* Vaſquez *de reddit. cap.1.§.8. dub.3.* Farinacius *in Repert. ult. volunt. quæſt.54. num.3.* Antonellus *de Regim. Eccleſiæ, lib.3. cap.17. num.13.*

4. Sed in contrarium ſunt duo jura neceſſariò explicanda. In primis textus *in cap. Epiſcopus qui filios 34. 12. quæſt.2.* ubi in Concilio Agathenſi decretum eſt, Epiſcopum non habentem filios, aut nepotes, hæredem relinquere non poſſe, niſi Eccleſiam. Ergo Epiſcopis, aut Beneficiatis non licet de patrimonialibus liberè teſtamentum condere. Hunc textum ex Polycarpo emendat Graña *in cap.1. de teſtament. n.12.* ut difficultatem diſſolvat. Alteri eum intelligunt de bonis acquiſitis intuitu Eccleſiæ, ut refert Gonzalez *in dict. cap.1. de teſtament num.14.*

5. Sed neceſſariò intelligendus eſt de bonis patrimonialibus, in quibus valet Epiſcopus filios ſuos, ſeu nepotes hæredes inſtituere, quod nequit facere in bonis intuitu Eccleſiæ acquiſitis: quapropter in hac ſpecie quærenda eſt ſolutio. In ea tamen aliqui dicunt, textum illum tantùm eſſe de conſilio, non verò de præcepto. Covarr. *in dict. cap.1. num.5.* Clarus *verbo Teſtamentum, quæſt 27. num.2.* Sed ut rectè cognoſcatur animadvertendum, tempore Concilii Agathenſis pervulgatum fuiſſe Epiſcopis bona Eccleſiarum alienare, dum ex proprio patrimonio tantumdem refunderent, ut conſtat *ex can.49.* ejuſdem Concilii, *cap. Si quis quælibet 56. cap. Si quis 57. 12. quæſt.2.* & in Ancyrana Synodo idem deſumitur *in cap. Si quæ 42. 12. quæſt.2.* notat Graña *in dict. cap.1. num.13.* In ſpecie hujus textus Epiſcopus alienaverat aliqua bona Eccleſiæ, & habebat patrimonium unde tantumdem poterat reſtituere: quærebatur, an Eccleſia procedere poſſet adversùs poſſidentem res alienatas, reſcindendo alienationem. Et ſub diſtinctione reſpondetur; ſi enim Epiſcopus vult ut ſuſtineatur alienatio poſt ejus mortem, tenetur Eccleſiam hæredem inſtituere, tunc namque Eccleſia nequit venire contra alienationem; nam hæres nequit venire contra factum teſtatoris, *l. Si ab eo 7. C. de negot geſt. reg. Ex qua perſona 149. ff. de Regul. jur.* Surdus *conſ.222. num.13.* Fuſarius *de ſubſtit. quæſt.557. à num.1.* Si verò filios habuerit, aut nepotes neceſſarios hæredes, ſuſtinebitur alienatio, dum tamen ipſi Eccleſiam indemnem præſtent. Ergo ex hoc textu ſic explicato nullum eſt argumentum contra nos. Barboſa *in Collect. ad illum textum. num.3.* Gonzalez *in cap 1. de teſtament num.14.*

6. Secundò adeſt textus *in cap. Si quis Epiſcopus 5. de hæreticis*, ubi Epiſcopis interdicitur ne hæreticos hæredes inſtituant, ſive extraneos, ſive conſanguineos ex bonis patrimonialibus, quod anteà erat decretum in Concilio Carthaginenſi 3. *can.13.* Ergo Epiſcopi nequeunt liberè de bonis patrimonialibus teſtari. Sed textus iſte facilè reſponſum percipit; nam juſtiſſimè ſtatutum eſt, ne ex patrimonialibus Epiſcopi hæreticos hæredes inſtituant, aliàs anathemate percutiuntur; nam ut advertit Carrerius *de hæreticis, cap.2. num.69.* Menochius *lib.5. præſumpt.6. num.33.* Epiſcopus hujuſcemodi ſit ſuſpectus de hæreſi, itaque rectè prohibetur, ne hæreticum hæredem inſtituat. Covarr. *in cap.1. de teſtament n.5.* Sanctarellus *de hæret. cap.25. dub.3 n.8.* Farinacius *de hæret. quæſt.190. à n.105.*

7. Cæterùm, Clerici poſſunt teſtari de bonis patrimonialibus, de quibus patrimonium fecerunt ad Ordines ſacros ſuſcipiendos; in eis enim nullum eſt interdictum, niſi quod non alienent donec vivant, ut decenter ſuſtententur, ne mendicare cogantur. Tridentinum *ſeſſ.21. de reformat. cap.2.* Cevallos *quæſt.527.* Valenzuela *conſ.52. à num.1.* Garcia *de benefic.2 p. cap.5 num.181.* Gratianus *diſcept. cap.159. num.2.* nec aliquo modo de eis interdicuntur teſtari, ſed liberè de eis poſſunt diſponere, ſive ex teſtamento, vel alio quolibet modo. Garcia *in Summa, tract.1. difficultat.4. dub.3. num.9.*

8. Eſt verò dubium, an Epiſcopi, ſeu Beneficiati poſſint teſtari de bonis acquiſitis parcè vivendo ex redditibus Eccleſiaſticis. In hac quæſtione ſupponimus, in vita de his bonis rectè ad libitum diſponere poſſe, ut ſuprà diximus: agimus nunc de ultima voluntate, an poſſint eodem modo in ea diſponere? Et aliqui dixerunt, minimè de eis teſtari poſſe; nam hæc bona ſunt acquiſita ex titulo beneficii, aut Epiſcopatûs, prout alia, de quibus teſtari non poſſunt. Ergò nec de iſtis acquiſitis parcè vivendo. Confirmatur, nam jura interdicentia Eccleſiaſticis teſtari de redditibus, loquuntur abſque aliqua diſtinctione de ſuperſtantibus relictis tempore mortis. *cap.1.12. quæſt.4. cap.1. cum ſequentibus, 12. quæſt.5. cap.1. de teſtament.* lege enim non diſtinguente, nec nos diſtinguere debemus. Eſcobar *de ratiocin. cap.18. num.42.* Ergo Epiſcopus, ſeu Beneficiatus nequit de bonis acquiſitis parcè vivendo teſtari, cùm revera reſtent tempore mortis. Azorius *Inſtit. Mor.2.p.lib.7.cap.9. quæſt.5.* Rubeus *pract. reſolut.cap.4. num.344.* Garcia *de Benefic.2.p.cap.1.n.7.* Boërius Epo *in cap.12. de teſtam. à num 46.*

9. Alteri diſtinguunt, nempè Epiſcopum, ſeu Beneficiatum de his bonis parcè vivendo acquiſitis, ex redditibus poſſe teſtari, ubi adeſſet talis conſuetudo, ſecus ubi non adeſt. Bonacina *dict.punct.3. num.4.*

10. Tertia ſententia abſolutè aſſerit, poſſe de his bonis parcè vivendo acquiſitis teſtamentum condere, ſive Epiſcopum, ſive Beneficiatum: Et probatur, nam hæc bona ad congruam dantur, & ita tranſeunt ad Epiſcopum, ſeu Beneficiatum, ut poſſint liberè de eis diſponere. Leſſius *de Juſtit. lib.2. cap.4. dub.6 num.39.* Quapropter ſi aliquid parcè vivendo acquirant, poterunt de eis liberè teſtari. Cæterùm, fundamentum contrariorum d labitur; nam licèt jura diſponant, ut nequeant Epiſcopi, ſeu Beneficiati teſtari de redditibus, id non eſt intelligendum de bonis acquiſitis parcè vivendo; hæc enim dantur pro congrua, & pro mercede laboris, quibus ſi privarentur tempore mortis, defraudarentur à mercede propria. quod Eccleſia non intendit. Ergo de eis poterunt teſtari. Navarrus *de Reddit. quæſt.1. monit.30. num.2.* Molina *tract.2. diſput.147. num.3.* Alter Molina *de primog. lib.2. cap.10. num.50.* Beller. *tit. de bon. cleric. §.6. num.1.* Fagnanus *in cap.1. de pecul. num.23.* Lælius Zecch. *de Republ. Eccleſiaſt. tit. de Beneficiis 7. num.10. & 12.* Diana *4.p tract.4. reſolut.171.* Villalobos *in Summa, 2. p. tract.30. difficult.11. num.1.*

11. Hæc ſententia admittenda eſt, & facilè practicari valet in foro conſcientiæ, dum Beneficiato facilè conſtare poſſet, quæ bona acquiſivit parcè vivendo. In foro verò exteriori in beneficiis tenuibus, non habentibus niſi congruam decentem, ſimiliter poterit practicari, dum conſtet quidquid acquiſierit Epiſcopus, ſeu Beneficiatus parcè vivendo, ex genio acquiſiviſſe. Si tamen Epiſcopatus, aut Beneficium pingue fuerit, difficillimè teſtator obtinebit, dum difficillimè probari poterit, an ex congrua parcè vivendo acquiſierit, an ex reliquis redditibus, ut benè animadvertit Molina *dict. diſput.147. num.3. in fin.* Solorzano *dict. lib.3. cap.10. num.74.*

22. Rurſus Epiſcopus, ſeu Beneficiatus poterit teſtari de redditibus, quando aliquam partem bonorum ſui patrimonii inſumpſerit in expenſis faciendis in redditibus, ſi habuerit animum compenſandi. Quod idem eſt dicendum, ſi aliquam partem ſuorum bonorum dederit Eccleſiæ; quia tunc animo compenſandi dediſſe videtur, aut conſumpſiſſe: quare poterit in portione illa teſtari de redditibus, *cap. Si quis qualibet 56. 12. quæſt. 2. cap. Si Epiſcopus 5. 12. quæſt. 1.* Navarrus *in Apolog. quæſt. 3. monit. 4. num. 3.* Bellerus *tit. de bon. Clericor. §. 5. num. 3.* Molina *dict. diſput. 147. num. 5.* Farinacius *in Repert. ult. volunt. quæſt. 54. n. 19.* Sanchez *dict. dub. 50. num. 5.* Solorzanus *tom. 2. lib. 3. cap. 10. num. 2.* Antonellus *de Regim. Eccleſiæ, lib. 3. cap. 17. num. 17.*

13. His ergo ſuppoſitis, concluſio ſit: Epiſcopus, ſeu Beneficiatus ex redditibus nequeunt de jure communi teſtamentum condere, *cap. 1. cap. In officiis 7. cap. Ad hæc 8. de teſtament. cap. Unuſquiſque 3. de pecul. Clericor. cap. 1. de ſucceſſ. ab inteſt. l. fin. tit. 21. part. 1.* Concilium Pariſienſe ſub Ludovico *lib. 1. cap. 16.* Carthaginenſe III. *can. 3.* Agathenſe *can. 35.* Hiſpalenſe *can. 1. & 5.* Toletanum IX. *can. 7. & 10.* Rationes verò hujus concluſionis plures adducit Spino *in ſpecul. teſtament. gloſſ. 14. à num. 2.* quarum aliquæ admittendæ non ſunt, quia ſupponunt Clericos non habere dominium reddituum Eccleſiaſticorum. D. Gonzalez *in cap. 1. de teſtamentis, num. 12.* ſcripſit eam eſſe rationem; nam teſtamenti factio activa eſt de genere permiſſorum, quare nequeunt facere teſtamentum, qui ſpeciali jure ſunt interdicti, *l. 4 ff. qui teſtament. facere poſſunt, l. 13. tit. 6. part. 1.* Duarenus *ad tit. qui teſtamenta facere poſſunt, cap. 2.* Petrus Gregorius *part. lib. 3. tit. 32. cap. 4.* Valenſis *in parat. ad tit. de teſtament. § 5. num. 1.* D. Retes *lib. 1. Opuſcul. cap. 22.* Cùm ergo Clerici ex redditibus ſint interdicti teſtari, inde eſt ut nequeant condere teſtamentum.

14. Rationem verò hujus rationis præſtitit textus *in cap. Cùm in officiis 7. de teſtament.* ibi: *Cùm in officiis charitatis primo loco illis teneamur obnoxii, à quibus beneficium nos agnoſcimus accepiſſe*: id eſt, quod ſicut Clerici magna percepérunt Beneficia ex ſuis Eccleſiis, poſt mortem ſe debent gratos exhibere, relinquendo ſua bona ipſis Eccleſiis, vel Cameræ Apoſtolicæ, loco earum; cùm ad id adſit quædam obligatio antidoralis nos impellens ad remunerandum Beneficia ſuſcepta, *l. Sed eſt 25. §. Conſuluit, ff. de petit. hæreditat.* Donellus *de pet. hæreditat. cap. 2.* explicat D. Gonzalez *in dict. cap. 7. num. 3.* Cæterùm alia ratione probatur, nam cùm avaritia in Eccleſiaſticis res deteſtabilis ſit, *cap. Quia in tantùm 5. de Prabend. cap. Avaritiæ 5. de elect. in 6.* D. Ambroſius *in Luc. cap. 4.* D. Bernardus *in Pſ. 90. ſerm. 6.* ſi Clerici de redditibus teſtarentur, avarè retinerent redditus, nec pauperibus erogarent: quapropter rectè ſtatutum eſt, ne de redditibus teſtarentur. Valenſis *in rub. de teſtament. §. 5. num. 7.* Cujacius *in poſthum. in cap. 1. de pecul. Clericor.* Duarenus *de Sacris Eccleſiæ miniſt. lib. 2. cap. 1.* Caniſius *in Summa, lib. 3. tit. 11. §. 11.* Mareſcotus *var. lib. 2. cap. 2. num. 28.* Barboſa *3. part. allegat. 114. num. 8.* Ferro Manrriquez *in differ. utriuſque for. quæſt. 93.* Rubeus *Pract. cap. 4. num. 343:* Antonellus *d. lib. 3. cap. 17. num. 1.* Sanchez *dict. dub. 50. num. 6.* Garcia *in Summa, tract. 1. diffic. 4. dub. 3. à num. 1.*

15. Aliqui tamen adversùs tam expreſſa jura contrarium tenent, dicentes jura illa intelligenda eſſe de bonis Eccleſiarum, de quibus Epiſcopi, & Beneficiati nequeunt teſtari. Ergo de redditibus teſtari poſſunt. Ratione probatur, nam, ut dictum eſt, Epiſcopi, & Beneficiati ſunt domini reddituum Beneficiorum, & Epiſcopatuum, idcircò poterunt de illis teſtamentum condere ex facultate legis duodecim Tabularum, ibi: *Uti quiſque legaſſit rei ſuæ, ita jus eſto.* Quæ verba elegantèr explicat Pomponius *in l. Verbis legis 120. ff. de verb. ſignificat.* & extendit ad hæredis inſtitutionem, legata, fideicommiſſa, tutelas, & alia. Donellus *lib. 8. comment. cap. 1.* Petrus Faber *Semeſtrium lib. 3. cap. 14.* Sigonius *de jur. antiq. Rom. lib. 1. cap. 12.* Ergo cùm Epiſcopi, & Beneficiati ſint domini reddituum, rectè de eis poterunt teſtari. Cardinalis *in cap. fin. de offic. Ordin. in 6. col. 4.* Paludanus *in 4. diſt. 15. quæſt. 3. art. 6. concluſ. 5.* Rubeus ſibi contrarius *Pract. cap. 90. à num. 214.*

16. Sed horum Doctorum ſententia admittenda non eſt; nam licèt verum ſit, Epiſcopum, aut Beneficiatum non poſſe teſtari de bonis Eccleſiæ, quia in eis non habent dominium, ſed tantùm puram adminiſtrationem, *cap. Relatum 12. de teſtament.* Sanchez *d. dub. 50. num. 2.* Garcia *in Summa, d. dub. 3. num. 1.* Barboſa *in l. Divortio 8. in princip. 2. part. num 62. ff. ſolut. matrim.* Farinacius *d. quæſt. 54. num. 8.* non tamen indè ſequitur, interdictum illud intelligendum tantùm de bonis Eccleſiæ, quia expreſſiſſimis verbis id eſt protractum ad redditus Epiſcopatuum, & Beneficiorum, ut eſt aptiſſimus textus *in cap. 1. de teſtam.* ibi: *Quidquid verò Eccleſia ante ipſius conſecrationem fuiſſe cognoveris, vel in Epiſcopatus ordine præditum Epiſcopum acquiſiviſſe, in ejuſdem Eccleſiæ dominio conſervetur.* Et *cap. Ut quiſque 3. de pecul. Clericor.* Concilium Toletanum IX. *can. 7.* Idcircò nec teſtari poterunt de redditibus, ſed ſunt bona illa relinquenda Eccleſiæ, vel Cameræ Apoſtolicæ, prout in uſu fuerit. Filliucius *de Stat. Clericor. tract. 41. cap. 7 n. 24.*

17. Ad alteram rationem deductam ex lege duodecim Tabularum, reſpondetur non ſequi: Dominium habent: Ergo poſſunt teſtari; quia ſunt plures habentes rerum ſuarum dominium, quibus teſtari interdictum eſt, ut patet in prodigo, pupillo, & aliis, de quibus *Inſt. quibus non eſt permiſſum facere teſtamentum.* Gonzalez *in d. cap. 1. de teſtament. num. 12.* ubi plura cumulat. Tum quia in Edicto permiſſorio omnes comprehenduntur, exceptis his, quibus ſpecialiter interdicitur, ut de jure civili fuerunt leges teſtamenta interdicentes, & coanguſtantes, utpotè Voconia, Ælia Sencia, Furia, Falcidia, & aliæ ſimiles, de quibus Ulpianus *in fragment. tit. 1. & 18.* Connanus *comment. lib. 2. cap. 5* Amaya *obſervat. lib. 3. cap. 6 num. 2.* ſicut de Jure Canonico interdictum eſt Eccleſiaſticis de redditibus teſtari, licèt in eis habeant dominium; quare non benè ſequitur: Habent dominium Clerici in redditibus: Ergo valent teſtari; quin ex interdicto contrarium eſt dicendum. Vaſquez *de Reddit. cap. 1. §. 3. dub. 4.* Filliucius *dict. tract. 43. cap. 4 num. 1.* Sanchez *dict. dub. 50. num. 6.* Garcia *in Summa, d. dub. 3. num. 2.* D. Gonzalez *in dict. cap. 1. num. 13. & 14.*

18. Eſt deindè dubium exarandum, an hoc interdictum comprehendat Eccleſiaſticos habentes ſimplicia Beneficia? Prima ſententia affirmat, *ex c. Requiſiſti 15. in fin. de teſtament.* ubi quod Canonico relinquitur, ſibi acquirit, & de eo liberè diſponit: Canonicatus verò eſt Beneficium ſimplex: Ergo Beneficiatus ſimplex valet teſtari de redditibus. Sed textus iſte aſſumptum non probat, quia loquitur quando aliquid legatur Canonico ſimpliciter, quo quidem caſu intelligitur relictum contemplatione perſonæ, non Eccleſiæ, idcircò ut de re patrimonii proprii poterit teſtari. Vivius *tom. 2. commun. opin. lib. 6. tit. 26. num. 131.* Menochius *lib. 4. præſumpt. 112. num. 3.* Farinacius *dict. quæſt. 54. num. 15.* Cæterùm probatur hæc ſententia; nam jura interdicentia Eccleſiaſticis teſtamenti factionem activam de redditibus, ſunt intelligenda de habentibus adminiſtrationem, ut jura ipſa loquuntur; non autem de ſimplici Beneficiato illam non habente. Ergo ſimplex Beneficiatus rectè poterit de redditibus teſtari. Gloſſa *in*

cap.

cap. Præſenti, de offic. Ordin. in 6. Hoſtienſis *in cap. fin. de pecul. Clericor.* cujus doctrinam aſſerunt praxi receptam Anton. & Immola *ibid.* Farinacius *d. quæſt. 54. num. 14.*

19. Secunda ſententia tenet contrarium ex *cap. Epiſcopus 1. 14. quæſt. 1.* ubi Gratianus animadvertit, Canonicos uti debere redditibus ſuorum Canonicatuum, prout alteros Beneficiatos. Unde ſequitur, ſimplices Beneficiatos teneri ad eleemoſynandum, & neutiquam poſſe de redditibus teſtari, ut alii Beneficiati cum adminiſtratione. Idque certiùs probatur *in cap. Relatum 12. de teſtament.* ubi licèt Canonici habeant beneficia ſimplicia, tamen ſub hoc interdicto comprehenduntur. Ergo ſimplices Beneficiati nequeunt de redditibus teſtari. Covarr. *in cap. Cum in officiis 7. de teſtam. num. 18.* Molina *de Iuſt. tract. 2. diſput. 147. n. 5.* Vazquez *de redditibus, cap. 1. §. 3. dub. 5.* Sanchez *dict. dub. 50. num. 6.* Garcia *dict. dub. 3. num. 2.*

20. Ad reſolutionem hujus difficultatis recolenda ſunt quæ ſcripſimus ſuprà, *cap. 2. à num. 5.* ubi egimus an Capellanus teneatur de redditibus Capellaniæ dare eleemoſynam, quando ſimplex eſt capellania, nec habet adminiſtrationem, ut loquimur in præſenti. Quapropter dico, quod hæc difficultas nequit currere in Beneficiis ſimplicibus ab Eccleſia inſtitutis, utpotè in Canonicatibus, portionibus, præſtimoniis. In his igitur proculdubio admittenda eſt hæc ſecunda ſententia, ut probant jura pro ea adducta. Tum licèt hæc Beneficia non habeant adminiſtrationem, nègandum non eſt eſſe redditus ex titulo Beneficii perceptos, de quibus interdictum eſt teſtari; itaque ſimplices Beneficiati nequeunt de illis condere teſtamentum.

21. Erit ergo concertatio in Beneficiis ſimplicibus ab aliquo fundatore inſtitutis, veluti in Capellaniis Eccleſiaſticis. Qua in re breviter reſolvendum, quod ſi redditus tantùm ſint ſalaria, aut ſtipendia pro onere Miſſarum, vel alterius muneris Eccleſiaſtici, rectè Beneficiati, ſeu Sacellani de illis poterunt teſtari, ſecus ſi percipiant ut fructus, ſicut explicatum eſt *in dict. cap. 2. à num. 8.*

22. Cæterùm ex iis quæ diximus *dict. cap. 2. n. 11.* reſolvenda eſt alia difficultas, an ex diſtributionibus quotidianis poſſint Eccleſiaſtici teſtari, de qua pallantes ſunt DD. alii affirmantes, alii negantes. Clarus *verbo Teſtamentum, quæſt. 27. num. 10.* Ancharranus *quæſt. 10. num. 4.* Cardinalis Albanus *conſ. 25. per tot.* Covarr *in cap. Cum in officiis, num 14.* Farinacius *dict. quæſt. 54. num. 21.* Sed expedienda eſt prout expenditur *à num 11.* ut ſolùm poſſint teſtari ſuſcipientes has diſtributiones, quando ſunt ſeparatæ à groſſa præbendæ, & ſuſcipiuntur pro ſtipendio intereſſentiæ, aliàs nequeunt Præbendati de eis teſtari; quo etiam modo reſolvendum eſt, ſi agatur de fructibus penſionis, ut dictum eſt *dict. cap. 2. à num 25.*

23. Cæterùm de bonis quæſitis ab Epiſcopo, ſeu Beneficiato ante Clericatum, ſeu Epiſcopatum rectè teſtantur, nam bona illa ſunt propria illorum cum pleno dominio, nec ex titulo beneficiali acquiſita; idcircò de eis rectè teſtantur, *cap. Epiſcopi, 19. 12. q. 1.* Clarus *verbo Teſtamentum, quæſt. 27 num. 2.* Farinacius *dict. quæſt. 54. num. 2.* Pareja *de edit. inſtrument. tit. 5. reſolut. 5. num. 3.* Solorzano *de jur. Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 10. num. 1. & 2.* Molina *dict. diſput. 147. n. 1.*

24. Undè rectiſſimè praxis introducta eſt in Hiſpania, ubi Epiſcopi nequeunt teſtari, ut ipſi inventarium faciant de bonis ante Epiſcopatum acquiſitis, vel ex patrimonio, aut alio titulo, quod coram Illuſtriſſimo Nuntio producunt, ut tollatur confuſio inter bona quæ antea habebant, & ea quæ ſunt redditus Epiſcopatûs. Hanc praxim probat textus *in cap. Syracuſana 28. diſt. cap 5. de pecul. Clericor.* Mieres *de majorat. 1. p. quæſt. 1. num. 19.* Azevedus *in l. 6. tit. 2. lib. 6 Recopilat. num. 6.* Barboſa *de offi. Epiſcopi, 3. p. Allegat. 114. num. 15.* Pareja *dict. tit. 5. num. 5.* Solorzano *dict. cap. 10 num. 3.* Fraſſo *de Patronat. Indic. 1. p. cap. 21. num. 32.* Villaroël. *Goviern. Eccleſiaſt. 1. p. 7. 3. art. 4. num. 3.* Quod ita eſt neceſſarium, ut ſi inventarium factum non fuerit, præſumatur contra Epiſcopum omnia bona inventa in ejus morte, eſſe acquiſita intuitu Eccleſiæ ex redditibus, prout præſumitur contra hæredem inventarium non conficientem, *in Auth. De hæredibus & Falcidia, §. Sancimus, collat. 1.* tenent Alzedo *de præcellent. Epiſcop. 1. p. cap. 14. num. 14.* Capponi *tom. 3. diſcept. 140. num. 6* Barboſa *in cap. 3. de pecul. Clericor. num. 2.* Fraſſo *dict. cap. 21. num. 34.*

25. Hæc quidem praxis, ubi etiam alii Beneficiati non teſtantur, ſimiliter eſt neceſſaria, ut confuſio bonorum eviteur. Verùm in Hiſpania id ſupervacaneum eſt, dum Clerici non ſolùm de patrimonialibus, vel quaſi teſtantur, ſed & de redditibus Beneficiorum: de quo infrà Quamobrem inventarium iſtud non eſt neceſſarium. Pareja *dict. tit. 5. num. 10.* Barboſa *de univerſ. lib. 3. cap. 17. num. 53.*

26. Eſt verò dubium, an inventarium utile ſit, ut fiat à Regulari Epiſcopo creato? Et videtur dicendum inutile eſſe; nam quælibet bona acquiſita ante Epiſcopatum, Monaſterio acquiruntur, & ſunt propria illius. *Authent. Ingreſſi, C. de Sacroſanct. Eccleſiis, cap. In præſentia 8. de Probat.* ubi DD. Alia verò poſt Epiſcopatum adepta pertinent ad ſpolium Cameræ Apoſtolicæ, tanquam redditus Epiſcopatus. Ergo inventarium illud eſt ſuperfluum, & inutile.

27. Sed tamen Pareja *dict. tit. 5. num. 13.* utiliſſimum eſſe probat; nam Monaſteria bona ante Epiſcopatum acquiſita ſolent donare Religioſo Epiſcopo creato, ut commodiùs vivat, & intret ad regimen Eccleſiæ; itaque utiliſſimum erit inventarium, ne Monaſterium bonis illis fraudetur. Cæterùm quando Regularis factus Epiſcopus fuit conſequi à Summo Pontifice facultatem teſtandi, etiam ad pia, duplex impedimentum exprimere tenetur in ſupplicatione, hac adhibita differentia, ut ſi vellet teſtari de redditibus, debeat declarare ſe eſſe Epiſcopum, & Religioſum, ſi autem de patrimonialibus velit teſtari, ſufficit exprimere eſſe Religioſum. Covarr. *in dict. cap. Cum in officiis, num. 8.* Barboſa *3. p. allegat. 114. num. 24.* Alzedo *dict. cap. 14. num. 25.* Sanchez *lib. 6. Decalog. cap. 6. num. 11.* quia ad hoc tantùm obſtat impedimentum fraudandi Monaſterium, quamobrem utiliſſimum eſt inventarium de his bonis facere, ut inde diſcernantur, quæ ad Monaſterium pertinent, quæve ad ſpolium.

28. In reſolutione hujus doctrinæ recolenda ſunt quæ ſcripſimus *cap. 3. num. 31.* iſta verò ſententia Parejæ totum fundamentum ſumit ab illa ſententia aſſerente Epiſcopum Regularem minimè liberari à voto paupertatis, nec in qualibet re habere dominium. Non in patrimonialibus, quia ſibi non acquirit, ſed Monaſterio: nec in redditibus, in quibus ſolùm habet adminiſtrationem; ut congruâ ſuſceptâ, reliquum pauperibus eroget: & ſi quæ bona inveniantur tempore mortis ex redditibus, ad ſpolium pertineant. Undè neceſſariſſimum erit inventarium, ut hæc bona diſtinguantur, ut ſciatur quæ ad Monaſterium, quæ ad ſpolium pertineant.

29. Sed tamen in alia ſententia aſſerente Regularem factum Epiſcopum à voto paupertatis liberari, & acquirere dominium, tam reddituum, quàm aliorum bonorum patrimonialium, ut tenent plures relati *dict. cap. 3. num. 37.* Antonellus *de Regim. Eccleſiæ, lib. 3. cap. 17. num. 12.* & in noſtra ſententia aſſerente acquirere dominium, ſed non liberari à voto paupertatis, *à num. 38.* expeditiùs difficultas iſta eſt reſolvenda

30. Quapropter dico, quod ſi Monaſterium Regulari Epiſcopo nihil dederit, reſpectu illius non eſt

neceſſarium inventarium, cùm ad eum nihil eſt redeundum: ſi verò aliquid dederit ad neceſſaria Epiſcopi Religioſi, jam Epiſcopus acquiſivit dominium, & bona illa ſunt alienata à Monaſterio: quare illius causâ non eſt neceſſarium inventarium, cùm bona illa jam alienata, & dominium tranſlatum ad Epiſcopum, ad Monaſterium rédire non poſſint de neceſſitate. Verùm erit neceſſarium reſpectu Regularis Epiſcopi, quia relinquuntur bona patrimonialia illius. Idem eſt dicendum, ſi aliquis ei dederit aliqua bona, vel ex aliqua hæreditate capiat, poſtquam jam factus eſt Epiſcopus. Ratio enim eſt, quia hæc bona non ſunt ex redditibus, ſed relinquuntur bona patrimonialia illius; quare erit neceſſarium inventarium bonorum iſtorum ad diſcrimen habendum cum bonis ex redditibus acquiſitis, etiamſi illa ante, vel poſt Epiſcopatum validè acquiſierit, ne aliàs omnia bona ex redditibus præſumantur, ut diximus ſuprà.

31. Sed dices: In ſententia noſtra Regularis factus Epiſcopus adhuc non liberatur à voto paupertatis; ſed licèt habeat dominium, nequit teſtamentum condere, nec de redditibus, nec de bonis patrimonialibus; nam licèt habeat dominium, non tamen teſtamenti factionem activam. S. Thomas 2 2. *quæſt.* 185. *art.* 8. *ad* 5. Joan. Andreas *in cap.* 1. *de teſtament. num.* 6. Butrius *ibid. num.* 9. Alzedo *dict. cap.* 14. *num.* 7. Stunica *de vera Religione*, *lib.* 2. *cap.* 27. Sanchez *d. lib.* 6. *cap.* 6. *num.* 10. Ergo cùm hæc bona debeant pertinere ad ſpolium, neceſſarium non eſt inventarium. Sed tamen reſpondendum negando Regularem Epiſcopum non habere ex patrimonialibus, vel quaſi teſtamenti factionem activam, ut dicendum eſt infrà, quando de teſtamento Monachorum agetur.

32. Cæterùm examinandum, an Epiſcopus, ſeu Beneficiatus poſſint teſtari de bonis emptis nomine Epiſcopi, ſeu Beneficiati ex Eccleſiæ pecunia. Et affirmandum videtur; nam licèt Eccleſia habeat actionem ad petendam pecuniam, ſeu rem ipſam emptam, adhuc remanet in patrimonio Epiſcopi, ſeu Beneficiati, donec petatur, aut repetatur in ſubſidium pecuniæ. Ergo Epiſcopus, ſeu Beneficiatus poterit de illa re teſtari, tanquam de patrimoniali. Confirmatur doctrinâ Covarruv. *in cap.* 1. *de teſtament. num.* 7. ubi ſcripſit quod licèt res empta pecuniâ Eccleſiæ, nomine Epiſcopi, ſeu Beneficiati, ad Eccleſiam pertineat, *cap. Fixam* 4 12. *quæſt.* 5. *cap.* 1. *cap. Inquirendum* 4 *de pecul. Cleric.* & aliis relatis à Sarmiento 3. *part. de redditibus, cap.* 1. *num.* 2. attamen non ipſo jure tranſit dominium ad Eccleſiam, ſed remanet penes prælatum, ſeu Beneficiatum ementem. Ergo ut de re patrimoniali, & propria poterunt teſtari, ſolùm remanente actione, ut Eccleſia pecuniam repetat, aut rem in illius ſubſidium.

33. Sed hæc fundamenta ſatis firma non videntur; nam plures DD. quorum aliquos refert ibidem Covarruv. aſſerunt id eſſe ſpeciale, ut quoties ex pecunia Eccleſiæ aliquid emitur, ſemper ipſo jure dominium tranſeat ad Eccleſiam: quod probant jura recenſita *num.* 32. quatenus dicunt illa pertinere ad Eccleſiam. Tenentque plures, quando res eſt empta ab adminiſtratore. Tiraquellus *de Privileg. cauſ. piæ. privileg.* 120. Genuenſis *in Praxi*, *quæſt.* 283. Medicis *opuſcul.* 4. *n.* 16 & etiamſi nomine alieno ematur, prout loquitur in ſpecie Sarmiento *de Reddit.* 3. *part. cap.* 2. *per tot.* Vaſquez *de Reddit. cap.* 1. §. 3. *dub.* 1. *num.* 60. quapropter Epiſcopus, ſeu Beneficiatus de bonis emptis pecuniâ Eccleſiæ, etiam nomine ſuo nequeunt teſtari; ſunt enim propria Eccleſiæ, ut dicunt relati. Joſephus Ludoviſius *deciſ.* 34. *num.* 4. Cavalcanus *deciſ.* 44. *num.* 178. Capponi *diſcept. cap.* 138. *n.* 29. Itaque ut de re aliena nequeunt teſtari.

34. Reſolutio hujus difficultatis tota pendet ab inquiſitione, an res empta ex pecunia Eccleſiæ ſtatim ſua fit, an relinquatur in patrimonio ementis. Qua in re dico in primis, rem emptam ex pecunia Eccleſiæ nomine ipſius Eccleſiæ, ſive id fiat à prælato, ſeu à Beneficiato adminiſtratorio nomine, ſtatim fieri ipſius, ut probant jura recenſita à Sarmiento *dict. cap.* 2. *num.* 1. & indubitatum eſt. Gomez *in l.* 53. *Tauri*, *num.* 36. Suarez *allegat.* 28. *num.* 25. Tuſchus *lit. E. concluſ.* 139. *à num.* 1. Larrea *deciſ. Granatenſi* 92. *num.* 11. D. Gonzalez *in cap.* 1. *de peculio Cleric. num.* 3. Azorius *Inſt. Moral.* 2. *p. lib.* 7. *cap.* 10. *q.* 1.

35. Si verò non adminiſtratorio nomine, ſed prælatus, ſeu Beneficiatus ex pecunia Eccleſiæ aliquam rem emerit animo ſibi acquirendi, incidimus in quæſtionem illam, an extraneus, & qui non habet adminiſtrationem, ſi ex pecunia Eccleſiæ aliquid emerit, ſibi acquirat cum obligatione reddendi pecuniam Eccleſiæ, aut in ſubſidium rem. Sarmiento, & Vaſquez recenſiti *num.* 33. rem illam ſtatim ad dominium Eccleſiæ tranſire aſſerunt, per textum *in l. Si ut proponis* 8. *Cod. de rei vindicat. l.* 49. *tit.* 5. *part.* 5. ubi hoc privilegium militi conceditur, ut quando fuerit in procinctu, quidquid ex pecunia ſua ab alio ematur, ſit proprium ipſius militis. Ergo ſimiliter Eccleſiæ.

36. Sed hoc fundamentum ſolidum non eſt; nam ut refert Gregorius *in l.* 49. *gloſſ.* 2. *tit.* 5. *p.* 5. plures DD. jura illa intelligunt quando quis extraneus ex pecunia militis rem emerit habens illius mandatum; ſecus ſi nomine ſuo quiſque emerit, vel quando quis promiſerit militi ex ſua pecunia rem emere. Quibus in caſibus res ſtatim fit militis, & in eiſdem fiet Eccleſiæ, ut tenet Barboſa *in dict. l. Si ut proponis* 8. *n.* 7. *& in l.* 6. *C. de rei vindicat. n.* 5.

37. Hanc ob rem aſſerendum, ex pecunia Eccleſiæ emptum, non fieri illius, quando non adminiſtratorio nomine, ſed ſuo prælatus, ſeu Beneficiatus emerint. Et probatur ex regula generali, nempè quod ſi quis emat rem ex aliena pecunia ſuo nomine, non fit domini pecuniæ, ſed ementis, *l. Ex pecunia* 6. *Cod. de rei vindicat. l.* 1. *Cod. Si quis alteri, vel ſibi*, *l. Si patrius* 4. *Cod. commun. utriuſque judic. l.* 49. *tit.* 5. *p.* 5. Et in dubio præſumendum, ementem ſibi emiſſe. Mathienzo *in l.* 2. *tit.* 9. *lib.* 5. *Recopilat. gloſſ.* 1. *num.* 13. *&* 38. Eſcobar *de ratiociniis*, *cap.* 14. *num.* 3. Valenzuela *conſ.* 2. *num.* 26. Unde quoties quis emerit ex pecunia Eccleſiæ nomine ſuo, res non erit Eccleſiæ, ſed ementis. Cæterùm licèt Eccleſia ex ſolo contractu, abſque traditione acquirat dominium, *ex l. fin. Cod. de Sacroſ. Eccleſiis*, ubi Scribentes; tamen id intelligendum, quando nomine ejus, aut adminiſtratorio, ejus Prælatus; aut Procurator emerit cum illius pecunia. Barboſa *in dict. l. fin. num.* 7. aliàs ſi adminiſtrator non eſt, ſeu procurator, dominium remanet penes emptorem, nec ad Eccleſiam tranſit. Molina *de Primogen. lib.* 4. *cap.* 4. *num.* 35. Menochius *lib.* 3. *præſumpt.* 51. *num.* 43. Ergo quando Prælatus, vel Beneficiatus ex pecunia Eccleſiæ aliquid emerit, dominium penes emptorem remanet, nec ad illam tranſit. Cæterùm argumentum de minore ad Eccleſiam validum eſt. Everardus *in Topic. legal. loco* 31. Genuenſis *in Praxi*, *quæſt.* 276. *num.* 2. Marius Antoninus *var. lib.* 1. *reſolut. fin. caſu* 44. Si tamen aliquis nomine ſuo ex pecunia minoris rem emerit, dominium tranſit ad ementem, non ad minorem, *l. Uxor marito* 55. *ff. de donat. inter* Gomez *in l.* 53. *Tauri*, *num.* 36. Guttierrez *de Tutel.* 3. *p. cap.* 1. *n.* 85 Quod quidem obſervandum eſt in marito, qui ſi rem emat ex pecunia uxoris, niſi ad emptionem adſit conſenſus mulieris, dominium rectâ viâ tranſit ad maritum, *l. Ex pecunia* 6. *Cod. de jur. dot. l. Res quæ* 55. *ff. eod. tit. l.* 49. *tit.* 5. *part.* 5. Gomez *in d. l.* 53. *num.* 36. Barboſa *in dict. l. Si ut proponis, num.* 8. *&* 9. Ergo idem eſt dicendum, quando

expreſſim

expreſſim nomine ſuo Prælatus, ſeu Beneficiatus rem emerit ex pecunia Eccleſiæ; dominium enim penes ementem remanet, licèt Eccleſia habeat actionem ad pecuniam petendam, vel in ſubſidium ipſam rem.

38. Ex hac igitur hypotheſi dicendum, Prælatum, ſeu Beneficiarum poſſe teſtari de rebus ſimiliter emptis, ſicut de alia re patrimoniali ex contractu emptionis comparata, dummodò det ſatisfactionem Eccleſiæ illius pecuniæ in emptione conſumptæ ex re ſua propria, vel aliter acquiſita, non ex redditibus. Illud breviter adnotandum, quod in dubio, quando non conſtat an pecunia ſit ipſius Prælati, vel Beneficiati, vel Eccleſiæ, præſumendum ſit Eccleſiæ fuiſſe, Socinus *regul.* 343. *fallent.* 2. Maſcardus *de Probat. concluſ.* 1159. aliàs 1164. *num.* 9. Mantica *de tacit. lib.* 4. *tit.* 22. *num.* 21. quare Prælati, ſeu Beneficiati teſtamentum de hac re in dubio ſic exempta non ſuſtinebitur.

39. Hinc diſſolvenda alia difficultas, an res empta ex redditibus Beneficii, pertineat ad Eccleſiam, ſeu Cameram Apoſtolicam ſtatim poſt emptionem, ita ut nequeat Epiſcopus, ſeu Beneficiatus emens de illa teſtari. Tota difficultas ex dictis pendet; nam licèt Prælatus, ſeu Beneficiatus non haberet dominium in redditibus, ut aliqui volunt; tamen res empta ex pecunia aliena transfertur ad dominium ementis, & ſolùm obligatur ad refundendam pecuniam, ut dictum eſt, ſitque de patrimonio illius. Ergo rectè de ea poterunt teſtari. Cæterùm majori ratione probatur in alia ſententia probabiliori, aſſerente Epiſcopos, & Beneficiatos habere dominium in redditibus; nam neceſſariò debent acquirere dominium rei emptæ, ſicut alii comparantes ex pecunia propria, & conſequenter poterunt de eis teſtari.

40. Ad reſolutionem notandum, quæſtionem eſſe, an res empta ex redditibus Beneficii, fiat ſtatim Eccleſiæ? Prima ſententia aſſerit, quælibet bona, ſive mobilia, ſive immobilia, ex redditibus Beneficii empta, ſtatim pertinere ad Eccleſiam. Probatur ex aliquibus juribus, præſertim *ex cap. Inquirendum 4. de Peculio*, ubi id apertè deciſum videtur, etiamſi emptio nomine proprio, ſeu alieno fiat. Et ratione probatur, nam bona ſimiliter empta præcisè pertinent ad ſpolium. Filliucius *diſt. tract.* 43. *cap.* 4. *num.* 3. Ergo ſtatim pertinent ad Eccleſiam. Barboſa *in l. Divortio* 8. *in princip. ff. ſolut. matr.* 2. *part. num.* 62. Rota apud Seraphinum *deciſ.* 594. *num.* 7. Mareſcotus *Var. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 13. Barboſa *de univerſ. jur. lib.* 3. *cap.* 7. *n.* 28. Bonacina *de Obligat. Benefic. diſp.* 3. *punct.* 2 *propoſit.* 3. *num.* 21. Beller. *diſquiſit. Clerical.* 1. *part. tit. de bonis Clericor* §. 2 *num.* 3.

41. Secunda ſententia eſt Navarri *de Redditibus, quæſt.* 1. *monit.* 42. quem refert Azorius 2. *p. Inſt. Mor. lib.* 7. *cap.* 10. *quæſt.* 1. dicentis rem emptam ex redditibus, non fieri Eccleſiæ, ſed propriam ipſius Beneficiati ementis; nam ſi fieret Eccleſiæ, non pertineret ad ſpolium. Sed ad illud pertinet. Ergo non fit Eccleſiæ.

42. Tertia ſententia, quam etiam refert Azorius *dict. cap.* 1. *quæſt.* 1. diſtinguit inter bona mobilia, vel immobilia. Bona enim immobilia inquit hæc ſententia pertinere ſtatim ad Eccleſiam, ſi emantur ex redditibus, abſque aliqua traditione. Tiraquellus *de cauſſis piis, privileg.* 107. Surdus *de Aliment. tit.* 8 *privil.* 61. *num.* 9. Maſcardus *de Probat. concluſ.* 583. *num.* 7. Mobilia verò ad Beneficiatum, ſeu Prælatum emptorem.

43. In re verò dicendum, quod ſi Epiſcopus, ſeu Beneficiatus ex redditibus aliquam rem emerit nomine ſuæ Eccleſiæ, ſtatim ad illam pertinere, quo in ſenſu loquuntur textus *in cap. Sacerdotes* 1. 12. *quæſt.* 4. *cap. Fixum* 4. 12. *quæſt.* 5. nam ex eo quod Prælatus, ſeu Beneficiatus rem emerit nomine Eccleſiæ, & non ſuo nomine, patet voluiſſe illam ad Eccleſiam pertinere, & emiſſe adminiſtratorio nomine. Si verò ſuo nomine ex redditibus emerit, non ad Eccleſiam, ſed ad ipſum pertinet, & erit propria illius; quia ex eo quod propriâ pecuniâ comparat, & ſuo nomine, plenè res ſit illius, *l. Si quis alienam* 46. *ff. de act. empt. l. Si traditio* 4. *l. Si pater* 8 *Cod. eod. tit. l. Qui tibi* 6. *Cod. de hæredit. vendit.* Idque de jure communi, donec durat vita Prælati, ſeu Beneficiati; ſi tamen exiſtat tempore mortis, ad ſpolium pertinebit. Azorius *d. quæſt.* 1. *verſ. Cæterum dicendum.* Filliucius *d. cap.* 4. *num.* 2. Farinacius *in Repert. nlt. volunt. quæſt.* 54. *num.* 4.

44. Sed contrà adeſt textus *in dict. cap. Inquirendum* 4. *de pecul. Cleric.* ubi aſſeritur rem emptam ex redditibus, eſſe propriam Eccleſiæ: & affirmant Barbatia *volum.* 4. *conſ.* 39. *num.* 6. Redoanus *de ſpoliis, quæſt.* 3. §. *Verum, à num* 28. Barboſa *ibid. num.* 2. Sed cenſeo hos & alios Doctores non rectè hunc textum intellexiſſe; non enim loquitur de redditibus Beneficii pertinentibus ad Prælatum, ſeu Beneficiatum; ſed de redditibus, oblationibus, & votis ad ipſam Eccleſiam pertinentibus, ut patet ibi: *Inquirendum eſt, ſi quis Presbyterorum de redditibus Eccleſiæ, vel oblationibus, vel votis Fidelium alieno nomine comparavit.* Non ergo ibidem eſt ſermo de redditibus Beneficiorum, ſed Eccleſiæ, quod longè diverſum eſt. Textus ille deſumptus eſt ex Capitulis Hincmari Rhemenſis, ut animadvertit D. Gonzalez *ibid. num.* 1. integram referens. Unde deſumitur, decretum illud factum fuiſſe adversùs aliquos Presbyteros, qui ex redditibus Eccleſiarum, oblationibus, & votis, ſuo nomine, & alieno fabricas emebant, ut haberent mulieres ad lanificium, & hoc homo fraudabant Eccleſias, & inſimul mercimonium exercebant: qua in re duplici delicto implicabantur; nempe Eccleſias ex ſuis redditibus, oblationibus, & votis defraudantes: tum ad negotiationem declinantes, contra infinita decreta id interdicentia, *cap. Pariſimoniam* 5. *cap. Clericus* 8. *diſt.* 41. *cap. Quicunque* 6. 23. *quæſt.* 8. Conſilium Matiſconenſe I. *can* 15. Moguntinum *can.* 24. Triburienſe *can.* 27. Bracharenſe I. *can.* 11. D Baſilius *hom.* 24. D Hieronymus *epiſt.* 2. *ad Nepotianum, cap.* 11. Rouſſel *lib.* 8. *Hiſt. Pontif. cap. fin.* Lantmeter *de vet. Cleric. vitâ* 1. *part. lib.* 1. *cap.* 19. *& cap.* 21.

45. Undè nequit deſumi concluſio, quam DD. ex hoc textu deſumunt; non enim loquitur de redditibus Beneficiorum, ſed de redditibus, oblationibus, & votis factis Eccleſiis, ex quarum bonis ſi aliquid ematur, ſive nomine proprio Beneficiati, ſive alieno, animo illas fraudandi, pertinet ad ipſas, ex deciſione illius textus. Si tamen ex redditibus Beneficiorum aliquid emerint, ad ipſos pertinet, quia ſubrogatur loco redituum, ex quibus comparata ſunt, & ſapiunt, eorum naturam, & conditionem, *l. Cùm*, §. *Injuriarum, ff. Si quis caut. cap. Eccleſia* 3. *ut lit. pendent. Clement.* 1. *de ſupplend. negligent. Prælat.* Gutierrez *Pract. lib.* 1. *quæſt.* 34. *num.* 2. Addentes ad Molinam *de Primogen. lib.* 4. *cap.* 4. *n.* 36. Salgado *de Reg. Protect.* 2. *p. cap.* 7. *num* 113. Riccius 6. *part. collect.* 2484. quapropter de his bonis poterunt teſtari, ſi tantundem ex patrimonio, vel quaſi reddant, aliàs non, ut ſuprà diximus.

46. Denique in calce hujus capitis diſquiramus, an quando Epiſcopus, ſeu Beneficiatus teſtamentum fecerit de bonis patrimonialibus, verùm tantùm inveniuntur tempore mortis aliqua bona, & non conſtat an ſint bona patrimonialia, aut ex redditibus acquiſita, ſuſtineatur teſtamentum, necne? Et in re illa eſt cognita concluſio, ut quoties in dubio ſumus, an bona ſint patrimonialia, cenſenda ſint acquiſita ex redditibus, *cap.* 1. *de pecul. Clericor. cap.* 1. *de teſtament. Auth.*

Licentiam,

Licentiam, C. *de Epiſcopis*, & *Clericis*, *Authent. de Eccleſiaſticis tit.* §. *Interdicimus*, *collat.* 9. Ratio hujus aſſerti eſt, nam cùm Epiſcopus, ſeu Beneficiatus haberent redditus & adminiſtrationem eorum, nec potuerint aliquo modo habere negotiationem, unde acquirantur bona illa, quia eis eſt interdicta, ut ultra jura adlegata adſunt Concilium Turonenſe *can.* 13. Rhemenſe *can.* 32. Arelatenſe I. *can.* 12. Nicænum I. *can.* 17. Chalcedonenſe *can.* 3. Cabilonenſe II. *can.* 12 & 44. Carthaginenſe I. *cap.* 6. & 9 Carthaginenſe IV. *can.* 67. Laodicenum *can.* 4. indè eſt, ut bona illa ex redditibus acquiſita eximantur. Et confirmatur, nam bona acquiſita conſtante matrimonio à marito reſtè ab eo lucrata cenſentur; non ex uxoris adulterio, *l. Quintus* §. 1. *ff. de Donat. inter*, *l. Etiam* 6. *C. eodem titulo*, *l.* 2. *tit.* 14. *p.* 2. Ergò ſimiliter eſt dicendum de his bonis acquiſitis à Prælato, ſeu Beneficiato, ut intelligantur acquiſita ex redditibus, non verò ex culpa gravi negotiationis. Abbas *in cap.* 1. *de peculio Cleric. num.* 5. Covarr. *in cap.* 1. *de teſtam. num.* 8. Clarus *verbo Teſtamentum*, *quæſt.* 27. *verſ. Sed quid*, Menochius *lib.* 3. *præſumpt.* 53. *num.* 3. Flaminius *de reſignat. lib.* 14. *quæſt.* 7. *à num.* 48. Marſcotus *var. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 12. Noguerol *allegat.* 26. *num.* 13. Filliucius *dict. tract.* 43. *cap.* 5. *n.* 2.

47. Sed contra hanc communem opinionem refragatur textus *in cap. Nulli* 1. 12. *quæſt.* 5. ubi Conſtantinus Epiſcopus, Luminoſæ filiæ ſuæ legatum reliquit, verùm ejus ſucceſſor in Epiſcopatu quæſtionem commovebat: & aſſerit textus, minimè Luminoſam moleſtandam, ſed cum legato relinquendam. Ergo in dubio quando non conſtat rem eſſe patrimonialem, de redditibus acquiſitam non eſſe cenſendam, affirmandum videtur.

48. Iſte textus varia ſuſcipit interpretamenta. Goffredus *in Summa*, *tit. de ſucceſſ. ab inteſtat.* ſcripſit diſtinctionem faciendam, quando quis jam poſſidet rem relictam in teſtamento Epiſcopi, aut Beneficiati; & quando non poſſidet: ſi enim poſſidet, præſumptio eſt, eſſe patrimonialem, prout in ſpecie decidit textus *in dict. cap. Nulli*, ubi Luminoſa jam poſſidebat rem legatam à Conſtantino Epiſcopo patre ſuo: ſecus verò ſi nulla adeſſet poſſeſſio, quia tunc præſumitur eſſe Eccleſiæ, & ex redditibus acquiſitam: admittit Spino *in ſpecul. teſtamen. gloſſ.* 4. *num.* 22. & ante eos tenuit Abbas *in cap.* 3. *de pecul. Clericor. in fin.* Sed hoc interpretamentum ſolidum non eſt; nam, ut docent plures Doctores, quos refert Menochius *lib.* 3. *præſumpt.* 53. *num.* 10. ex ſola poſſeſſione non naſcitur præſumptio contra Eccleſiam, quin petiùs cùm præſumptio ſit pro ea, hæres aut legatarius poſſidens tenetur probare rem ſibi legatam, & ab eo poſſeſſam fuiſſe de patrimonio Epiſcopi, aut Beneficiati, aliàs Eccleſia repeter.

49. Hanc ob rem textus ille eſt interpretandus quando Epiſcopus, ſeu Beneficiatus tempore promotionis habuerit patrimonialia, aut alia bona ex induſtria quæſita, ut tenet Covarr. *in cap.* 1. *de teſtament. n.* 11. & 12. Menchaca *controverſ.* 1. *p. lib.* 3. *cap.* 105. *n.* 12. nam cùm Epiſcopus ille haberet bona patrimonialia, & inſimul ex redditibus acquiſita, ceſſat præſumptio pro Eccleſia, quæ quidem præcisè formatur in eo, quod tempore promotionis non habuerit alia bona patrimonialia, vel quaſi, *cap* 1. 12. *quæſt.* 3. *cap.* 1. *de pecul. Clericor.* ubi Cujacius, & Barboſa, *cap.* 1. 12. *quæſt.* 4. Concilium Aquiſgranenſe ſub Stephano V. *can* 98. Scipio Gentilis *de donat. lib.* 2. *cap. fin.* Acoſta *de privileg. credit. Regula* 1. *ampliat.* 8. Ergo cùm Luminoſa eſſet in poſſeſſione, & inſimul Conſtantinus Epiſcopus haberet bona patrimonialia, minimè inquietari debere præcipitur; eſt enim in hoc caſu neceſſarium, ut probetur rem legatam acquiſitam fuiſſe ex redditibus, & donec probetur, in poſſeſſione manutenetur legatarius, aut hæres. Maſcardus *de Probat. concluſ.* 202. *num.* 1. Menochius *lib.* 3. *præſumpt.* 53. *n.* 9. Farinacius *dict. quæſt.* 54. *cap.* 2. *num.* 9. & 10. Noguerol *allegat.* 26. *num.* 16. Filliucius *dict. tract.* 43. *cap.* 5. *n.* 3. Barboſa 3. *p. allegat.* 104. *num.* 11.

50. Unde ut elucidemus textum *in dict. cap.* 1. *de pecul. Clericor.* aliqua ſunt aſſerenda. Concluſio quæ ex eo deducitur, intelligenda eſt non ut aliqui deprimunt, *Mortuo Epiſcopo, ſeu Beneficiato, omnia bona intelliguntur lucrata ex redditibus*, prout de jure noſtro Regio tempore mortis omnia bona inter virum & uxorem intelliguntur lucrata conſtante matrimonio, *l.* 1. *tit.* 9. *lib.* 5. *recopilat.* Garcia *de conjugal. acquæſtu*, *num.* 158. Gregorius *in l.* 55. *tit.* 5. *p.* 5. *in gloſſ. magnâ*, Gomez *in l.* 53. *Tauri*, *num.* 70. Matthienzo *in dict. l.* 1. *gloſſ.* 2. *à num.* 1. hæc enim doctrina ſic abſolutè admittenda non eſt, ſed tantùm quando Epiſcopus, ſeu Beneficiatus alia bona non habuerit tempore promotionis, nec poſteà aliqua patrimonialia acquirat, ſive ex donatione, vel ex aliis officiis, ut apertè deciſum eſt *in dict. cap.* 1. *de peculio*, ubi multis exornat D. Gonzalez *à num.* 1. aut quando dubium fuerit in particulari, an res empta fuerit, aut alio modo acquiſita ex redditibus; tunc enim, favore Eccleſiæ præſumitur ex redditibus acquiſita, donec hæres, aut legatarius non probet contrarium; nam ut docet Abbas *in cap.* 1. *de peculio*, *num.* 5. hæc præſumptio non eſt juris, & de jure, quapropter probatio in contrarium admittitur, interimque præſumitur favore Eccleſiæ, aut Cameræ Apoſtolicæ. Matthienzo *in l.* 1. *tit.* 9. *lib.* 5. *Recopilat. gloſſ.* 1. *à num.* 1. Maurus *allegat.* 15. Capponi *tom.* 3. *diſcept.* 138. *num.* 14.

51. Si verò conſtet, alia bona habuiſſe Epiſcopum, ſeu Beneficiatum ante, vel poſt promotionem, hæc ad ſpolium non pertinent, ſed liberè de eis poterunt teſtari, ſive patrimonialia, vel quaſi ſint; *cap. Quia ingredientibus* 11. *quæſt.* 5. Rota *diverſ.* 2. *p. deciſ.* 6. Capponi *diſcept.* 138. *num.* 12. nam quando id conſtat, ceſſat præſumptio. Menochius *dict. præſumpt.* 53. *num.* 2. Hinc in his caſibus, quoties ſimilia bona acquiruntur, valde erit utile, & neceſſarium inventarium, ne ex confuſione naſcatur præſumptio illa; nam cùm in bonis Epiſcopi, ſeu Beneficiati tempore mortis inventis habeat Eccleſia, ſeu Camera Apoſtolica fundatam ſuam intentionem, Maurus *dict. allegat.* 15. Barboſa *de offic. Epiſcopi*, 2. *p. cap.* 11. Solorzano *de jur. Indiar. tom.* 2. *lib.* 3 *cap.* 30. *num.* 5. indè eſt, ut ſi per inventarium non conſtet, ſemper oriantur lites ex illa præſumptione, ut bona intelligantur acquiſita de redditibus, ut cum Baldo tenet Menchaca *dict. cap.* 105. *num.* 15. Noguerol *dict. allegat.* 26. *n.* 18. Barboſa 3. *p. allegat.* 114. *num.* 13.

52. Si verò conſtet poſt promotionem aliqua exercuiſſe officia, vel ex induſtria, docendo, prædicando, aut aliter bona acquiſiviſſe, ſimiliter ceſſat hæc præſumptio, ut ſint omnia Eccleſiæ, & ex redditibus acquiſita, quia jam conſtat, non omnia eſſe Eccleſiæ, dum ex aliis titulis fuerint ſuperlucrata. Erit tamen neceſſarium ea diſcernere per veras probationes, & diſtinctas, ne aliàs ex dubio præſumptio pro Eccleſia naſcatur. Clarus *verbo Teſtamentum*, *q.* 27. *num.* 5. Spino *dict. gloſſ.* 14. *num.* 21. Farinacius *dict. quæſt.* 54. *cap.* 2. *num.* 5. Menochius *dict. præſumpt.* 53. *num.* 7. Si tamen fuerint ſegregata bona iſta, in eis ſuſtinebitur teſtamentum, quia de eis valent Prælati, ſeu Beneficiati teſtari. Valenſis *in rub. de teſtament.* §. 5. *num.* 5. Capponi *dict. diſcept.* 138. *num.* 13.

53. Aſſerunt verò aliqui Doctores in ſpecie de qua loquimur, quando adſunt bona tam patrimonialia, quàm ex redditibus, pro dimidietate bona illa eſſe dividenda, ita ut hæredes dimidium percipiant, & Eccleſia, vel Camera Apoſtolica alterum dimidium; nam

nam cùm ex his duabus cauſis bona illa potuerint provenire, præſumptio eſt dimidium eſſe acquiſitum ex redditibus, & alterum ex officiis illis. Ergo tunc rectè dimidium ad hæredes pertinebit, & dimidium ad Eccleſiam, aut Cameram Apoſtolicam. Baldus *in Auth. Ut celebrium, C. de Sacroſ. Eccleſiis, n.3.* Zabarella *conſ.79. col. ult.* Ancharanus *quæſt.10. num.9. & 12.* Cephalus *vol.1. conſ.162. num.14.* Menochius *de Arbitr. caſu 195. num.7.*

54. Hæc verò doctrina quoad præſumptionem, & diviſionem erit admittenda quoties ex officiis, vel ex bonis patrimonii tantumdem redderent, exceptâ congruâ, & permixtim tam de redditibus Epiſcopatûs, ſeu Beneficii, quàm patrimonialium, ſeu officiorum acquirerentur. Tum quia bona difficillimè ſegregarentur, nec conſtare valet, quæ ſint acquiſita ex redditibus, quæ ex patrimonialibus, vel officiis, ad diviſionem pro medietate faciendam. Verùm ſi pinguiores fuerint fructus Epiſcopatus, vel Beneficii, aut econtrà, hæc diviſio pro medietate non erit admittenda, ſed diſcretus judex pro eorum qualitate diviſionem facier, aliàs grave præjudicium ſuis aut Eccleſiæ, & Cameræ Apoſtolicæ, aut hæredibus fieret, ut poſteà ipſe Menochius explicat *dict. caſu 195. num.8.* Farinacius *d. quæſt.54. cap.2. num.7.*

55. Si verò dubium ſuerit, an Epiſcopus, ſeu Beneficiarius habuerint aliqua officia, aut bona patrimonialia, vel quaſi, tunc præſumendum eſt, omnia illa bona acquiſita fuiſſe ex redditibus Epiſcopatûs, aut Beneficii; nam cùm iſti redditus ſint certi, & patrimonium incertum, ſicut & officia, præſumptio ſtat, acquiſita eſſe ex redditibus. Abbas *in cap. Cùm eſſes, de teſtament. num.22.* Menochius *dict. caſu 195. num.9.* qui aſſerit hoc fallere, ſi hæres, aut legatarius ſit in poſſeſſione; ſed non rectè, ex his quæ ſuprà ſcripſimus. Poſſeſſor enim tantùm in poſſeſſione tuetur quando conſtat, Epiſcopum, ſeu Beneficiatum habuiſſe bona patrimonialia, vel quaſi: ſi verò dubitetur, ſtat præſumptio pro Eccleſia, vel Camera Apoſtolica; & ideò poſſeſſor debet probare, teſtatorem illa patrimonialia habuiſſe, aliàs non ſuffragabitur. Menchaca *dict. cap. 105. num.35.* Marta *in Summa ſucceſſ. legal. tom.1. part.3. quæſt.13. art.5. à num.19.* Solorzanus *dict. lib.3. cap.10. num.8.* Barboſa *dict. allegat.114. à num.11.*

56. Denique hæc præſumptio ceſſat quando conſtat de tenuitate Beneficii, ſeu Epiſcopatus, ita ut neque ex eis poterit bona illa acquirere Epiſcopus, ſeu Beneficiatus. Quapropter Pius V. in ſua Conſtitutione data 3. Kalendas Septembris 1567. decrevit ne ſpolia admitterentur in Beneficiis, quorum redditus ſummam triginta aureorum de Camerâ non excederent. Refert Navarrus *de ſpoliis §.8.* nam intelliguntur redditus iſti in ſuſtentatione Beneficiati conſumpti, unde alia bona præſumuntur acquiſita induſtriâ, vel ex aliis titulis, & conſequenter in eis ſuſt nebitur teſtamentum. Abbas *in cap.3. de pecul. Cleric. num.3.* Covarr. *in cap.2. de teſtament. n.10.* Menochius *d. præſumpt.53. num.4.* Rota *diverſ.3. p.dec.ſ.582. num.7. & 10.* Farinacius *dict. quæſt.54. cap.2. num.3.* Barboſa *dict. allegat.114. num.14.* qui *num.13.* idem aſſerit de Epiſcopis titularibus, qui cùm habeant Eccleſias apud Infideles, redditus non habent. Pareja *de edit. inſtr. 1. part. tit.5. reſol.5. num.19.*

CAPUT X.

Quando permiſſum eſt Epiſcopis, ſeu Beneficiaris de redditibus teſtamentum condere.

SUMMARIUM.

In hoc capite totus eſt ſermo de redditibus Beneficiorum, non de bonis patrimonialibus, n.1.

Epiſcopi, & Beneficiati, ubi eſt conſuetudo immemorialis, de redditibus teſtantur, n.2.

Eſt graviſſimum dubium, an conſuetudo iſta ſit tuta, & valida in foro conſcientiæ ad uſus profanos, num.3.

Prima ſententia negat tutam, & validam eſſe in conſcientia. Conſuetudo culpabilis, nec per immemorialem tuetur. Conſuetudo non ſuſtinet teſtamentum de re aliena, n.4.

Secunda ſententia admittit hanc conſuetudinem ut tutam ad cauſas pias, non verò ad profanas, n.5.

Tertia abſolutè tenet validam, & tutam eſſe talem conſuetudinem, ſive ad pias, ſive ad profanas cauſas. Pontifex quotidie diſpenſat ad teſtandum de redditibus ad cauſas profanas. Quod ſit per diſpenſationem, poteſt etiam fieri per conſuetudinem, n.6.

Explicatur caput Relatum 12. de teſtament. *n.7. Explicantur ſententia, & à quibus principiis dependeant, n.8.*

Admittitur ſententia ultima affirmativa. Ius eliditur per contrariam conſuetudinem. Conſuetudo tolerata à Pontificibus habet vim privilegii, n.9.

In Hiſpania conſuetudo iſta ex magna cauſa ſuſtinetur: datur cauſa, & comprobatur, n.10.

Noſtri Clerici contra Mauros laudabiliter pugnarunt, n.11. Et datur ratio deciſionis, n.12.

In Hiſpania Epiſcopi non teſtantur de redditibus, ſed tantùm Cleriti, itaque bona eorum ad Cameram Apoſtolicam pertinent, n.13.

An per conſuetudinem legitimè præſcriptam Epiſcopi poſſint teſtari ad profana, ſingulariter explicatur. Prima ſententia negat, n.14. Secunda affirmat, n.15. Explicantur capita Quia ſæpè 4. de elect. in 6. & *Clementina* Statuimus 7. eodem tit. *An valeat conſuetudo adversùs legem illam reprobantem, n.16.*

Lex duobus modis poteſt reprobare conſuetudinem, ſcilicet quando declarat illam eſſe iniquam, & corruptelam, & tunc nequit prævalere adversùs legem, n.17.

Secundo modo quando reprobat ex aliqua cauſa ſubſiſtente. Ex aliquâ novâ cauſa ſubſiſtit conſuetudo adversùs legem, n.18.

Conſuetudo ut Epiſcopi teſtentur de redditibus ad profana ſuſtinetur, maximè ſi eſt immemorialis, n.19. Et majori ratione ſuſtinebitur, ſi ſit ad pias cauſas, n.20.

Temperant aliqui Doctores hanc conſuetudinem, dummodò Eccleſiæ, aut pauperibus aliquam partem relinquant teſtantes. Explicatur hæc doctrina, num.21.

Graviter tamen peccabunt ſic teſtantes, ratione ſcandali, relinquendo omnia ſua bona ad cauſas profanas: & comprobatur, n.22.

Temperanda eſt conſuetudo iſta, ſi maximè ſit onerosa Eccleſiis, veluti ſi Eccleſia indigeat reparatione

Hæredes Beneficiatorum coguntur contribuere ad neceſſitates, & reparationem Eccleſiæ, prout defunctus tenebatur, num. 23.

Epiſcopus, ſeu Beneficiatus poſſunt teſtari de redditibus ex indulto Pontificis, num. 24.

An Pontifex valeat hanc facultatem concedere ex redditibus ad teſtandum in cauſas profanas. Prima ſententia tantùm ex magna cauſa id concedit Pontifici ad cauſas pias, num. 25.

Secunda ſententia concedit etiam ad cauſas profanas, ut de facto plures Pontifices conceſſerunt, num. 26.

Cum cauſa admittitur hæc ſententia: & ſine cauſa erit valida facultas, ſed peccabit concedens venialiter, num. 27. Reſolvitur in ſpecie cum cauſa, n. 28.

Sine cauſa diſcutitur quæſtio, an Princeps abſque cauſa poſſit validè diſpenſare in lege propria? Negant aliqui, num. 29. Alteri affirmant, num. 30. Aliqui dicunt ſemper cum cauſa diſpenſare Principem, nempè propter liberalitatem, & ſemper erit valida diſpenſatio, num. 31.

Cauſa eſt neceſſaria ut fiat diſpenſatio abſque peccato, aliàs aliqui dicunt eſſe peccatum mortale, & admittendi, ſi ex diſpenſatione graviter læderetur juſtitia, aut gravis injuria inferretur tertio, aliàs erit tantùm veniale, num. 32.

Vnde reſolvitur, valere hanc facultatem abſque cauſa, licèt concedens peccet venialiter, num. 33.

Quando ſimiles facultates ſimpliciter conceduntur Epiſcopis, ſeu Beneficiatis, ubi non teſtantur, intelligitur tantùm ad cauſas pias: & id intelligendum, etiamſi facultas dicat, In quoſcumque uſus, num. 34.

An hæc facultas intelligatur pro prima vice? Prima ſententia affirmat. Qui dotem promiſit, intelligitur pro primis nuptiis. Qui habes facultatem habendi duo Beneficia, de primis intelligitur, n. 35.

Secunda ſententia tenet contrarium. Vltima voluntas eſt deambulatoria, num. 36.

Admittitur hæc ſententia. Teſtamentum de facultate Principis factum, eſt variabile, & etiam ab eo confirmatum. Facultas interpretatur ex natura actus, num. 37.

An hæc facultas teſtandi expiret morte concedentis? Affirmant plures, n. 38. Alteri negant. Gratia facta non expiratur morte concedentis. In privilegiis non requiritur ut privilegiatus illis utatur vivente concedente, n. 39. Hæc ultima ſententia tenenda: & gratia, niſi reſtringatur, ſemper eſt valida. Reſtringitur ſi dicat, Concedo ad meam vitam; vel, Ad meam voluntatem, num. 40. Explicantur caput Relatum 19. *caput* Gratum 20. de offic. & poteſtat. judicis delegat. *ibid*

An facultas teſtandi conceſſa perſonis teſtari interdictis, debeat præcedere teſtamentum. Prima ſententia affirmat. In teſtamentis duo tempora ſunt proſpicienda, tempus confectionis, & tempus mortis, n. 41.

Secunda ſententia negat. In actu producendo ſufficit habilitas ſuperveniens & actus teſtandi eſt pendens, n. 42.

Licentia, ſeu facultas duobus modis eſt neceſſaria quando petitur proforma ſubſtantiali, ut in majoratibus, & tunc debet præcedere: vel quando eſt neceſſaria ad valorem actus, & tunc aliqui dicunt debere præcedere, num. 43.

Sed contrarium defenditur, & explicatur, num. 44. In majoratu inſtituendo ſufficit tacita, & præſumpta licentia Regis, num. 45.

In dubio quando non conſtat, an licentia præceſſerit, præſumitur præceſſiſſe, num. 46.

Si Epiſcopus, ſeu Beneficiatus habuerint hanc facultatem impetratam, verùm teſtamentum non condant, ſuccedit Eccleſia, ſeu Camera Apoſtolica, prout fuerit in conſuetudine. Niſi facultas dicat, Succedant conſanguinei ab inteſtato, *num. 47.*

1. IN hoc capite ſermo non eſt de bonis patrimonialibus, vel ex induſtria à Clericis acquiſitis, de quibus Epiſcopos, & Beneficiatos teſtari poſſe abſque dubio aſſerendum, ut dictum eſt ſuprà, & tenet Barboſa 3. *p. allegat.* 114. *num.* 10. Sed tantùm agendum, in quibus caſibus de redditibus poſſint teſtari.

2. Et in primis aſſerendum, poſſe teſtamentum facere, quando adſit conſuetudo immemorialis in aliquo Regno, ſeu Provincia, ſine contradictione recepta; tunc enim validè à Beneficiatis conditur teſtamentum ex redditibus, prout in Gallia recepta eſt, & in Caſtella ſimiliter omnibus Clericis, niſi fuerint Epiſcopi, talis facultas conceſſa eſt, *l. fin. tit.* 8. *lib.* 5. *Recopilat.* Idque non ſolùm ad opera pia, verùm ad cauſas profanas, inſtituendo hæredes quos voluerint, & ſimiliter conſanguinei eis ab inteſtato ſuccedunt abſque aliqua controverſia: latè Covarr. *in cap. Cùm in officiis, de teſtament. num.* 23. Sarmiento *de reddit.* 2. *p. cap.* 6. *per tot.* Cevallos *quæſt.* 388. Guttierrez *pract. lib.* 2. *quæſt.* 114. *num.* 6. Farinacius *diſt. quæſt.* 54. *n.* 17. Jul. Capponi *diſcept.* 138. *num.* 26. D. Salzedo *de lege Polit. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 16. Filliucius *de ſtat. Clericor. tract.* 43. *cap.* 7. *num.* 9.

3. Eſt verò graviſſimum dubium, an hæc conſuetudo valida ſit, & tuta in foro conſcientiæ, quando teſtamentum fit ad cauſas profanas; ſunt enim aliquæ conſuetudines tantùm deſervientes ad forum exterius, ut jurgia, & lites ſopiantur, & ideo tolerantur: attamen in foro interiori ſecuræ non ſunt, prout ſunt hæ conſuetudines teſtandi de redditibus, ut obſervat Azevedus *in d. l. fin. tit.* 8. *lib.* 5. *Recopilat. num.* 3. quapropter diſquirendum, an hæc conſuetudo teſtandi de redditibus ad profana, valida, & ſecura ſit in conſcientia.

4. Prima ſententia aſſerit, ſimilem conſuetudinem, quantumvis immemorialem, non eſſe validam in foro conſcientiæ, quin potiùs graviter peccare teſtantem ad uſus profanos ex redditibus; nam ſimilis conſuetudo continet peccatum, nempè divertendo patrimonium Chriſti Domini ad uſus profanos. Ergo nequit valere in foro conſcientiæ. Et confirmatur, nam licèt ſit immemorialis, non ideo purgat culpam, quin potiùs eo eſt deteſtabilior, quia diutiùs infelicem animam tenuit alligatam, *cap. fin. de conſuetudin.* nec per immemorialem præſcriptionem tuetur. Covarr. *in regul Poſſeſſor*, 2. *p.* § 8. *num* 4. Molina *de primog. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 67. Valaſco *conſult.* 8. *num.* 25. Cevallos *quæſt.* 388. *num.* 23. Ergo minimè in foro poli valet ſuſtineri. Cæterùm, nam Beneficiatus in redditibus non eſt propriè dominus, quin potiùs reſpectu ultimæ voluntatis nequit aliquid de redditibus diſponere, ſed tranſeunt vel ad Eccleſiam, vel ad Cameram Apoſtolicam. Ergo nequeunt per conſuetudinem iſtam applicari cauſis profanis, & auferri Eccleſiis, aut Cameræ Apoſtolicæ, abſque graviſſimo crimine. Denique conſuetudo nequit ſuſtinere teſtamentum de re aliena conditum. *Auth. Ingreſſi, C. de ſacroſ. Eccleſiis.* Cùm ergo Beneficiati non ſint propriè domini redduum, ſed Eccleſia, aut Camera Apoſtolica, Marhienzo *in l. fin. tit.* 8. *lib.* 5. *Recopilat. gloſ.* 1. *num.* 2. inde eſt, ut conſuetudo iſta nequeat ſuſtineri in foro conſcientiæ, licèt in foro exteriori ad exhauriendas lites permittatur. Angelus *verbo Clericus* 2. § 13. Sylveſter *verbo Clericus* 4. *num.* 2. Alvarus pelagius *de planct. Eccleſ.* 2. *part.* 28. *col.* 3. Navarrus *de redditibus in Apolog. q.* 1. *monit.* 48. Gregorius Lopez *in l.* 6. *tit.* 53. *p.* 1. *gloſſ.* 1. Boërius Epo *in cap.* 12. *de teſtament. à num.* 48. Molina *de juſt. tract.* 2. *diſput.* 147. *num.* 7. & 8. Layman *in Summa, lib.* 4. *tract.* 2. *cap.* 3. *num.* 7.

5. Secunda

5. Secunda ſententia aſſerit, valere ſimilem conſuetudinem in utroque foro, ut Beneficiati teſtentur ad cauſas pias, non verò ad profanas, ut probatur *in cap. Relatum* 12. *de teſtament.* ubi conſuetudo teſtandi de redditibus ad cauſas pias ſuſtinetur, non verò ad profanas. Deinde prohibitio teſtandi impoſita Beneficiatis ex redditibus, eſt tantùm de jure humano, quia redditus de ſua natura ſunt deſtinati ad cauſas pias; idcircò valet conſuetudo teſtandi ad cauſas pias, quia eſt conformis naturæ ipſorum redditum, & ne patrimonium Chriſti Domini ad cauſas profanas divertatur. Itaque conſuetudo iſta erit valida in utroque foro. Molina *de Primogen. lib.2.cap.10.à num.55.* Avendaño *reſponſ.19.num.15.* Boëtius Epo *in d.cap.12. num.43.* Vaſquez *de reddit.1.p.§.3. dub.10.* Sanchez *conſ.lib.2.cap.2.dub.50.à num.7.* Lauimeter. *de veter. Cleric.vict.2.p.cap.56 verſ.Ex his.*

6. Tertia ſententia abſolutè tenet hanc conſuetudinem teſtandi de redditibus ad uſus profanos, prout ab omnibus Clericis practicatur, validam, & ſecuram eſſe in utroque foro, *cap. Præſenti 9. de offic. Ordin. in 6. cap. Cùm tibi 18. de verb. ſignificat. Extravagant. Suſcipientes, de elect.* ubi probatur validam eſſe conſuetudinem, ut redditus iſti non perveniant ad Eccleſiam, ſeu Cameram Apoſtolicam. Ergo etiam erit valida conſuetudo ut per teſtamentum poſſit Beneficiatus ad alias perſonas, licèt profanas, redditus illos transferre. Deindè Pontifex multoties diſpenſat, ut teſtentur de redditibus ad cauſam profanam, *cap.1. de teſtament.* ubi Scribentes, & ſimiliter cum aliquibus Clericis in Curia degentibus, ex Conſtitutione Julii I.1. *Extravagant. Cupientes, de elect.* Quod enim fit per diſpenſationem, fieri valet per conſuetudinem, *l.2.Cod.quæ ſit long. conſuetud. l.De quibus 32. ff. de legib.* & utrobique Scribentes. Ergo per conſuetudinem in utroque foro rectè teſtantur Clerici de redditibus. Deindè in Caſtella lex Regia non ſolùm loquitur permiſſivè, ſed conſuetudinem approbat. Ergo talis conſuetudo ſecura eſt in utroque foro; nam ut benè ſcripſit Solorzanus *dict. lib.3. cap.10 num.82.* lex numquam debet aliquid docere, nec ſtatuere cum peccato. Ac denique temerarium eſt dicere, quamplures Eccleſiaſticos viros probos, teſtantes ex redditibus ad profana, damnaros eſſe, ut benè ſcripſit Valenzuela *conſ.98. num.32.* Ergo aſſerendum, conſuetudinem iſtam teſtandi ex redditibus ad profana, validam, & ſecuram eſſe in utroque foro. Gutierrez *lib.2. pract. quæſt.114.* Cevallos *quæſt.388.* Covarruv. *in cap.1. de teſtament. num.9.* Pareja *de edit. inſtrument.1. part. tit.5 reſolut.5. num.30.* Garcia *de Beneficiis, 2. part. cap.1.num.16.* Salcedo *ad Bernardum, cap.132.* aliàs *135. lit. A.* Barboſa *de univerſ. jur.lib.3. cap.17.n.67.* Caſtillo *controverſ. lib.2. cap.79. num.7. in fin.* Antonellus *de Regim. Eccleſiæ, lib.3. cap.17. n.7.* D. Gonzalez *in cap. Relatum 12. de teſtament.* Azorius *Inſtit. Mor.2.p.lib.7.cap.9. quæſt.2.* Bonacina *de oblig. Benef. diſput.4.punct.3.propoſit.2.num.2.* Filliucius *d.tract.43. cap.7.à num.11.*

7. In hac difficultate in primis animadvertendum, nullum eſſe textum canonicum hanc difficultatem decidentem; nam textus *in cap. Relatum 12. de teſtam.* licèt affirmet valere conſuetudinem teſtandi de redditibus ad cauſas pias, non tamen negat valere conſuetudinem ad profanas, nec aliquo modo ex illo textu valet fieri illatio concludens ad illam invalidandam, ut benè animadvertit Covarruv. *d. num.9.* Mathienzo *in l. fin. tit.8. lib.5. Recopilat. gloſſ.4. num.3.* Barboſa *dict.cap.17.num.67.* Filliucius *tract.43. cap.7.num.11.* Idcircò reſolutio iſta tota eſt capienda ex textu Regio *in d. l. fin.* & ex DD. authoritate.

8. Secundò præmittendum, has diverſas ſententias ex diverſis principiis pendere. Prima negans hanc conſuetudinem valere poſſe, ſuſcipit fundamentum, quia tenet Beneficiatum non niſi in congrua habere dominium, reliquum verò pertinere ad pauperes, ſeu ad opera pia: undè infert, non valere hanc conſuetudinem teſtandi ad profana, quia eſt de rebus alienis. Secunda ſententia dicens, valere in foro exteriori, non in interiori, quam etiam tenent Garcia *in Summa, tract.1. difficult.4. dub.3. num.6.* Villalobos *2.p. tract.3. difficult.10. à num.9.* defendit hanc obligationem erogandi redditus ad eleemoſynas, & alia opera pia, eſſe de jure Divino, & naturali: quamobrem licèt in foro exteriori ſuſtineatur talis conſuetudo ad pacem Reipublicæ, & lites dirimendas, nequit ſuſtineri in foro conſcientiæ. Tertia ſententia aliter ratiocinatur, nempè Clericos non poſſe facere teſtamentum tantùm ex interdicto poſitivo canonico ex redditibus, unde per contrariam conſuetudinem poteſt tolli, & validè in utroque foro teſtantur. Barboſa *d. cap.17 num.43.* Filliucius *d.cap.7.n.3.*

9. Inter has tamen ſententias, uti probabiliorem, & magis praxi receptam tertiam admitto; nam, ut ſuprà ſcripſimus, Beneficiati ſunt domini reddituum uſque ad ſupremum vitæ exitum, & interdictum hoc eſt tantùm de jure poſitivo canonico, & rectè per contrariam conſuetudinem legitimè præſcriptam tollitur, *cap. fin. de conſuetudin.* ubi Saagun *num.30.* Barboſa *num.10. l. De quibus 32. ff. de legib.l.6. tit.2. part.1.* latè Suarez *de legibus, lib.2. cap.18. per tot.* Ergo in utroque foro conſuetudo iſta rectè ſuſtinetur. Cæterùm probatur; nam hæc conſuetudo teſtandi ex redditibus in Hiſpania ſcienter eſt tolerata à Pontificibus, & nunquam eam interdixerunt, quare habet vim privilegii, *cap. Ad Apoſtolica 28. cap. Cùm non ſit 23. de Decimis*: & in terminis Mathienzo *in dict. l.fin.gloſſ.4.num.4.* Valenzuela *conſ.98.n.31.* Ergo rectè ſuſtinetur conſuetudo iſta in utroque foro.

10. Deindè in Hiſpania conſuetudo iſta ex magna cauſa ſuſtinetur, idcircò rationabilis eſt, & ſecura in utroque foro: & eſt ratio, nam, ut inquit Spino *de teſtament. gloſſ.14.n.16.* in hac conſuetudine immemoriali teſtandi de redditibus in Hiſpania, præſumendum eſt, à principio extitiſſe cauſam ſufficientem, quare in utroque foro eſt ſecura. Sed quæ cauſa fuerit iſta, in re tam antiqua, nihil certum percipi valet, & divinare ſufficiet. Hiſpania enim à Mauris occupata, Dei Optimi Maximi ſub auſpicio recuperata eſt, non ſolùm ſecularium armis, & ſubſidiis, ſed quantoperè Eccleſiaſticorum. Ii enim non ſolùm ex redditibus ſubſidia præſtabant, ſed ipſi perſonaliter ſtrenuè dimicabant ad Mauros expellendos, propagandam Fidem, ædificandas Eccleſias, & Monaſteria, & ad defendendam Rempublicam Chriſtianam, ne omninò Fides in Hiſpania extingueretur. Eſt textus *in l.52. tit.6.p.1.* Bobadilla *in Polit. lib.2. cap.17. num.9.* Alvarus Pelagius *de planct. Eccleſiæ, lib.1. art.28.* ubi de Clericis Hiſpanis ſic loquitur: *Qui contra Sarracenos nedum faciunt bellum cum gentibus ſuis, & hortantur generaliter Chriſtianos ad pugnam contra eos: ſed ipſi in bellis exiſtunt, & ſpecialiter ad pugnandum, & feriendum hortantur alios: ſed & ipſi pugnant, ſicut alii ſeculares, viriliter contra eos feriunt, & occidunt.* Mariana *lib.14. Hiſt.cap.1.*

11. Quod quidem laudabiliter, & meritoriè à noſtris Clericis factum cenſeo; ob id enim laudantur Levitæ contra idololatras pugnantes, *Exod. cap.23. verſ.27.* Tum ratione probatur; quia quando ex conſequutione victoriæ pendet ſalus Eccleſiæ, & Reipublicæ, prout tunc pendebat Eccleſia, & Regnum Hiſpanicum, etiam propriis manibus licitè pugnabant Clerici. Villalobos *in Summa, 2. p. tract.5.diff.8.n.3.* Palao *tom.1. Oper. Moral. tract.6. diſput.5. punct.6.* Layman *in Summa, lib.3.tract.3. cap.12.num.19.* Ergo laudabiliter, & meritoriè noſtri Clerici pugnabant

adversùs Maiores, quidquid aliqui non benè reſiſtant apud Bobadillam *d. cap. 17. num.* 19.

12. Hæc enim ſervitia non ſolùm doctrina, & miniſterio Fidem conſervantia, ſed propriis manibus Fidem, Eccleſias, & Monaſteria propugnantia, cauſa graviſſima fuêre, ut permitteretur facultas teſtandi de redditibus, etiam ad cauſas profanas, & inſimul ut conſuetudo, utpotè tam rationabilis, ſuſtineretur in utroque foro. Et ratio eſt, nàm quando adeſt cauſa, maximè tam magna, ipſa facit ut uſus profani illi, tanquam pii, liciti cenſeantur, ut optimè conſiderat Vaſquez *de Redditibus*, 1. *part.* §. 3. *dub.* 7. *n.* 73. quamobrem perindè eſt ac ſi ad uſus pios teſtamenta condant. Ergo conſuetudo iſta immemorialis teſtandi de redditibus ad uſus etiam profanos, rectè in utroque foro ſuſtinetur. Valenzuela *d. conſ.* 68 *n.* 1. Solorzanus *d. cap.* 10. *n.* 11.

13. Verùm licèt conſuetudo iſta hanc facultatem dederit Clericis Hiſpaniæ, non tamen Epiſcopis; ipſi enim ut obſervantiores Sacrorum Canonum, nunquam eam admiſerant. Tum quia id erat obſervatum, ut Epiſcoporum bona ex redditibus acquiſita ad ſucceſſorem pertinerent, *cap. Quia ſæpè* 4. *de elect. lib.* 6. *Clement. Statuimus* 7. *eod. tit.* Garcia *de Beneficiis*, 2. *p. cap.* 1. *num.* 89. Nogueról *allegat.* 26. *num.* 9. & ipſi hanc conſuetudinem acriter impugnarunt. Aſt hodie in Caſtella hæc bona Epiſcoporum ad Cameram Apoſtolicam pertinent. Garcia *dict.* 2. *part. cap.* 2. *num.* 91. Nec eſt aliqua conſuetudo, ut de eis teſtentur, quare nec de redditibus poſſunt teſtari, ut cum Covarruv. tenet Spino *dict. gloſſ.* 14. *num.* 24. Molina *de Primogen. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 27. Cevallos *quæſt.* 388. *num.* 63. Cardoſo *in Praxi*, *verbo Epiſcopus*, *num.* 55. Barboſa 3. *part. allegat.* 114. *num.* 9. Sanchez *conſ. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 5. *num.* 2.

14. Hinc enim diſcutiendum, an per conſuetudinem legitimè præſcriptam poſſint Epiſcopi teſtari de redditibus ad uſus profanos? Prima ſententia affirmat non poſſe, etiam ad cauſas pias, *ex cap. Quia ſæpè* 4. *de elect. dict. Clement.* 7. ubi diſpoſitum eſt, hæc bona Epiſcoporum ex redditibus pertinere ad ſucceſſorem, prout in Luſitania adhuc obſervari teſtatur Molina *de Juſtit. diſput.* 147. *num.* 15. *tract.* 2. idque non obſtante qualibet conſuetudine. Cùm ergo jus ipſum deroget conſuetudini, nequit ex ipſa Epiſcopus de redditibus teſtari. Cæterùm, nam redditus iſti, vel ad ſucceſſorem pertinent, vel ad Eccleſiam, vel ad Cameram Apoſtolicam. Garcia *dict.* 2. *part. cap.* 1. *num.* 89. idcircò ſi aliàs diverterentur, fuiſſet in grave incommodum Eccleſiarum, aut Eccleſiæ Romanæ, quod exiſtente nequit conſuetudo ſuſtineri, *cap.* 1. *de conſuetud.* Azorius *tom.* 1. *Inſtit. Moral.* 1. *part. lib.* 5. *cap.* 19. *in principio*, Borrell. *in Summa*, *tit.* 14. *num.* 43. Ergo nequeunt Epiſcopi teſtari de redditibus etiam extante conſuetudine, ſive ad pios, ſive ad profanos uſus, ut cum aliquibus docet Solorzanus *de jur. Indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 12. Antonellus *de Regim. Eccleſiæ*, *lib.* 3. *cap.* 17. *num.* 8.

15. Secunda ſententia tenet contrarium; nam conſuetudo legitimè præſcripta derogat legi interdicenti Epiſcopis teſtamenti factionem activam. Tum quia hæc conſuetudo dat hanc facultatem Beneficiatis. Ergo ſimiliter Epiſcopis valet dare. Villalobos *in Summa*, *d. tract.* 30. *difficult.* 11. *num.* 3.

16. Hæc difficultas tota conſiſtit in explicatione textûs *in dict. cap. Quia ſæpè*, ubi aſſeritur, bona Epiſcopi ex redditibus pertinere ad ſucceſſorem, non obſtante qualibet conſuetudine in contrarium. Undè quælibet conſuetudo teſtandi, & diſponendi de his bonis omninò improbatur. Quamobrem incidimus in quæſtionem illam, an valeat conſuetudo adversùs legem ipſam reprobantem, de qua Abbas *in cap. fin. de conſuetud. num.* 23. Decius *in cap.* 2. *de Prabend. num.* 2. Covarr. *var. lib.* 3. *cap.* 23. *num.* 4. Barboſa *clauſ.* 87, *à num.* 12. Cevallos *quæſt.* 704. Suarez *de legibus*, *lib.* 17. *cap.* 7. *per tot.* Diana 6. *p. tract.* 5. *reſol.* 23.

17. Qua in re dicendum, duobus modis poſſe legem reprobare conſuetudinem, Primò quando illam verbis expreſſis declarat irrationabilem, & iniquam, prout ſæpiùs faciunt ſacri Canones, vocando corruptelam, *cap. fin. de conſuetud. cap. Quanquam*, *verſ. Volentes*, *de cenſib. in* 6. *Clement.* 1. *de pœnis*, ibi: *Quam reputamus corruptelam.* Tunc enim conſuetudo reprobata ita manet, ut nec præterita, nec futura ſubſiſtere poſſit, ſed pro omni tempore remanet reprobata. Tiraquellus *de retract. in præfat. num.* 18. Anguianus *de legibus*, *lib.* 2. *controverſ.* 20. *num.* 22. Suarez *d. lib.* 6. *cap.* 7. *num.* 6. Quapropter ſi contra hanc legem aliqua conſuetudo introducatur, tanquam iniqua nullam vim habebit, & ut intrinſecè mala, nequit ex aliqua cauſa cohoneſtari, ut exprimunt ſuperiùs allegati.

18. Secundo modo poteſt lex prohibere conſuetudinem, non quia intrinſecè eſt iniqua, ſed ex aliqua cauſa ſubſiſtente, ut rationabilis non fiat. Et contra hanc legem rectè ex nova cauſa poteſt introduci conſuetudo futura, ita ut prævaleat adversùs illam: Et eſt ratio, quia nova exiſtente cauſa, ceſſat cauſa illa, quæ conſuetudinem faciebat irrationabilem; quapropter rectè præſcripta legi interdicenti derogat. Abbas *in d. cap. fin. num* 23. Sanchez *de Matrimon. lib.* 7. *diſput.* 4. *num.* 14. Azevedo *in l.* 3. *tit.* 1. *lib.* 2. *Recopilat. à n.* 18. Diana 6. *p. tract.* 5. *reſol.* 23. Villalobos 1. *p. tract.* 2. *difficult.* 39. *num.* 8.

19. Hoc ergo ſuppoſito, dico jura reprobantia conſuetudinem, ne veniant bona Epiſcopi ex redditibus, niſi ad ſucceſſorem, vel Eccleſiam, vel Cameram Apoſtolicam, non illam reprobare ut iniquam, & corruptelam contra jus divinum, aut naturale, & intrinſecè malam, ſed tanquam oppoſitam juri communi diſcernenti adminiſtrationem rerum ex redditibus Epiſcoporum acquiſitarum: quare ex nova cauſa poterit introduci conſuetudo, quâ legitimè præſcriptâ, poſſit Epiſcopus teſtamentum condere ad uſus profanos. Idque majori ratione, ſi conſuetudo immemorialis ſit; nam in meliori ſententia, nunquam à lege reprobata cenſetur, niſi de ea fiat ſpecialis mentio. Cevallos *dict. quæſt.* 704. *num* 14. Mynſingerus *conſ.* 10. *num* 88. Marcſcotus *var. lib.* 2. *cap.* 102. *à num.* 1. Palao *tom.* 1. *Oper. Moral. tract.* 1. *diſput.* 3. *punct.* 4. §. 1. *num.* 10. Diana 6. *p. tract.* 5. *reſolut.* 32. quare illa exiſtente, poterit ſecurè Epiſcopus teſtamentum condere, etiam ad cauſas profanas.

20. Hinc majori ratione admittenda eſt conſuetudo iſta, ſi præſcripta ſit, ut Epiſcopi teſtentur de redditibus ad pias cauſas; nam licèt Epiſcopis, & Clericis interdictum ſit ex redditibus teſtari, etiam ad pias cauſas, *cap. Quicunque* 12 *quæſt.* 1. *cap. Quia nos* 9. *de teſtament. Authent. Licentiam, Cod. de Epiſcop. & Cler.* Cardoſo *in Praxi*, *verbo Epiſcopus*, *num.* 55. Barboſa *allegat.* 114. *num.* 9. cùm tamen conſtet hanc conſuetudinem rationabilem eſſe, proculdubio ſuſtinebitur, ut in Clericis habet deciſum textus *in cap. Relatum* 12. *de teſtament.* Sanchez *d. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 5. *n.* 3.

21. Hanc tamen conſuetudinem temperant aliqui Doctores, tam in Epiſcopis, quàm in Clericis, ut quando ad cauſas profanas teſtantur de redditibus, aliquam partem Eccleſiæ, aut pauperibus relinquant; non enim eam ut licitam admittunt, ſi univerſaliter bona omnia profanè relinquantur. Gutterrez *lib.* 2. *Pract. quæſt.* 114. *num.* 17. Avendanus *dict. reſponſ.* 19. *num.* 8. Mena *ad Gammam deciſ.* 305. Verùm hæc doctrina ſic ſimpliciter admittenda non eſt, ſed quando conſuetudo hujuſcemodi fuiſſet præſcripta, ut aliqua pars Eccleſiæ, aut pauperibus relinqueretur, vel aliis cauſis piis; non verò ſi abſoluta ſit conſuetudo diſponendi

hendi de omnibus bonis ad profana, ut benè observat Avendanus *dict. Responſ. 19. verſ. tertiò temperanda.* Quare niſi in hac ſpecie admittenda non eſt hæc doctrina, ſed liberè Epiſcopus, ſeu Beneficiatus poterit teſtari de redditibus, nullâ exceptâ parte. Garcia *de Beneficiis, 2. p. cap. 1. num. 21.*

22. Sed ex alio capite erit ſuſtinenda doctrina *iſta*, nempè ratione ſcandali; ſi enim Epiſcopus, aut Clericus ex redditibus Beneficiorum factus eſt ditior, & in uſus profanos de omnibus univerſaliter teſtaretur, ſuæ ſalutis immemor videretur; nam cùm ſanus teneatur de eis eleemoſynas dare, & in aliis piis operibus impendere, graviſſimum eſſet ſcandalum in ultimo agone, rejecta pietate, ſolùm attendere ad cauſas profanas ditandi conſanguineos, aut alios extraneos, ſolùm deſerviendo carni, & ſanguini, ſuâ animâ oblitâ. Itaque omnes Clerici timorati, quando ex hac conſuetudine teſtantur, in primis de ſua ſalute curant, multis Miſſis, ſuffragiis, ac eleemoſynis relictis, & aliis operibus piis, & ex reliquo, quos volunt, hæredes inſti tuunt, & legata relinquunt. Si tamen aliqui contrarium fecerint (quod abſit) & omnia bona in profanos uſus expendant, parum de ſua anima curantes, de eis ignominioſè loquendum erit, & ut Clerici ſcandaloſi reputandi. Quod ſi ex malitia fecerint, eorum ſalus graviter eſt timenda. Hanc ob rem maximè ab omnibus Eccleſiaſticis eſt magnoperè curandum, ut majorem partem horum bonorum ad opera pia convertant.

23. Denique hæc conſuetudo temperanda eſt, ſi maximè fuerit Eccleſiis oneroſa, *cap. 1. de conſuetudin.* Cardoſo *verbo Conſuetudo, num. 14.* Valenzuela *conſ. 34. num. 43.* Id accidere valet, ſi Eccleſia indigeret reparatione, ornamentis, aut aliis neceſſariis, aut eam aliqua gravis neceſſitas urgeret. Tunc enim hæc conſuetudo teſtandi ad profana ſecura non eſt, niſi Epiſcopus, aut Beneficiatus Eccleſiæ neceſſitati provideret. In praxi verò ſi id non egerit, hæredes coguntur contribuere ad illas neceſſitates, prout ipſe Epiſcopus, ſeu Beneficiatus erat obligatus, tanquam onus illorum reddituum. Hoſtienſis *in cap. fin. de pecul. Clericor.* Ripa *Reſponſ. tit. de conſuetudin. cap. 14. num. 33.* Avendanus *Reſponſ. 19. num. 8. verſ. Et quando.* Mathienzo *in l. 13. tit 8. lib. 5. Recopilat. gloſſ. 1. num 2.* Gutierrez *dict. quæſt. 154. num. 18.*

24. Proſus alio modo præter conſuetudinem poterit Epiſcopus, vel Beneficiatus, ubi non eſt conſuetudo, de redditibus teſtari, ſcilicet ex indulto Summi Præſulis, ut communiter tenent DD. *in cap. 1. de teſtament.* nam cùm interdictum hoc ſit de jure poſitivo, indè eſt ut in eo poſſit Pontifex diſpenſare, & cum ejus facultate poterunt Epiſcopi, & Clerici teſtari. Redoanus *de ſpoliis, quæſt. 7.* Spino *de teſtament. gloſſ. 14. num. 24.* Cevallos *quæſt. 388. num. 63.* Farinacius *in Repert. ult. volum. quæſt. 54. num. 18.* Solorzanus *dict. lib. 3. cap. 10. num. 14.* Leoncillus *de privileg. paup. 2. p. privileg. 118. num. 7.* Barboſa *dict allegat. 114. n. 13.* Garcia *in Summa, tract. 1. difficult. 4. dub. 3. num. 3.*

25. Sed eſt quæſtio, an pontifex poſſit hanc facultatem concedere ad teſtandum de redditibus ad cauſas profanas prima ſententia aſſerit poſſe tantùm Summum pontificem hanc concedere facultatem ex magna cauſa ad teſtandum ad pias cauſas, non verò ad profanas. Ratio eſt, nam pontifex eſt adminiſtrator rerum Eccleſiæ, non dominus abſolutus; quare nequit dare licentiam teſtandi ex redditibus, niſi ad cauſas pias, ad quas fructus iſti ſunt deſtinati, non verò ad profanas, quia jam eſſet mala adminiſtratio. Abbas *in cap. Cùm eſſes, de teſtament. num. 30.* Barbatia *in cap. Cùm in officiis, de teſtament. nu. 5. & de præſtant. Cardinal. 1. p. quæſt 4.* Navarrus *de reddit. quæſt. 1. monit. 52. num. 1. & 2.*

26. Secunda ſententia tenet contrarium, ſcilicet poſſe Summum pontificem hanc facultatem dare non ſolùm ad cauſas pias, verùm ad profanas, prout fecerunt Julius III. & Paulus V. in ſua Conſtitutione incipiente, *In eminenti*, 8. Aprilis 1606. Fagnanus *in cap. 1. de pecul. cleric. num. 24.* & in parte aſſiſtentes Capellæ Romani pontificis poſſunt teſtari in ſumma duorum millium ducatorum, ex facultate Julii III. Zerola *in Praxi, verbo Aſſiſtentes Capellæ R P.* Capponi *diſcept. 140. num. 15.* Quæ quidem conſtitutiones non ſolùm intelliguntur in cauſis piis, verùm in profanis. eſt etiam conſtitutio pii IV. quarum omnium meminit Navarrus *de ſpoliis, §. 6. & 7.* quod credendum factum fuiſſe ab iis pontificibus licitè, & ſanctè, prout omnia faciunt ut tenent Covarr. *in cap. 7. de teſtament. num. 20.* Clarus *verbo Teſtamentum, quæſt. 27. num. 5.* Valenzuela *conſ. 63. num. 9.* Azorius *Inſt. Mor. 2. p. lib. 7. cap. 9. quæſt. 2.* Bonacina *de obligat. Benefic. diſp. 4. punct. 3. propoſit. 2. num. 2.* Filliucius *dict. tract. 43. cap. 7. num. 3*

27. In hoc dubio animadvertendum, ad hoc ut Pontifex concedat hanc facultaten teſtandi Epiſcopis, ſeu Beneficiatis de redditibus, cauſam eſſe neceſſariam; hæc enim poterit eſſe quando utilitas Eccleſiæ interveniat, aut quando vir nobilis eſt, qui plura ſervitia præſtitit Eccleſiæ, ſitque benemeritus illius, & iſtud, aut aliud beneficium mereatur; tunc enim rectè hæc facultas conceditur non ſolùm ad cauſas pias, ſed ad profanas. Si verò abſque cauſa Romanus Pontifex hanc dederit facultatem, validum erit teſtamentum, quia ex placito Pontificis Jus Canonicum poſitivum derogatur; attamen peccavit Pontifex, dum jus rectè ſtatutum abſque cauſa dirimeret. Covarr. *in dict. cap. 7. num. 20.* Corduba *lib. 1. quæſt. 18. ad 1. & 2.* Molina *de primog. lib. 2. cap. 10. n. 30.* Sanchez *conſ. lib. 2. cap. 2. dub. 50. num. 9.* quod peccatum non lethale, ſed veniale tantùm ab aliquibus cenſetur. Sanchez *lib. 8. de matrimon. diſp. 18. num. 3.* R. Moya *tom. 1. ſelect. tract. 6. diſput. 2. quæſt. 1. § unic. num. 8.*

28. Hoc ergo ſuppoſito, dico cauſa exiſtente, poſſe Summum Pontificem rectè hanc facultatem concedere ad teſtandum de redditibus, non ſolùm ad cauſas pias, ſed etiam ad profanas, licèt ad has major cauſa ſit neceſſaria: ratio enim eſt, nam cùm de jure poſitivo bona iſta pertineant ad Eccleſiam, ſeu ad Cameram Apoſtolicam, quæ ſunt piæ cauſæ; attamen cauſa exiſtente, cauſa illa pia cenſetur, ut ſuprà diximus cum Vazquez: quapropter licèt detur licentia ad teſtandum ex redditibus ad profana, perindè eſt ac ſi daretur pro piis cauſis; idcircò cum cauſa rectè abſque peccato conceditur.

29. Erit ergo difficultas, quando nulla extaret cauſa, an facultas iſta fuiſſet ſufficiens ad teſtandum, non ſolùm ad pia, ſed etiam ad profana? Qua in re, ſuppono hoc interdictum, ne Epiſcopi, aut Beneficiati teſtentur de redditibus, eſſe tantùm de jure poſitivo, ut jam diximus, & tenet Trullench *lib. 7. Decalogi, cap. 18. dub. 5. num. 7.* quare devenimus ad quæſtionem illam, an Princeps poſſit validè diſpenſare in lege propria, abſque aliqua cauſa? Et negârunt aliqui, quia poteſtas principis ſub certis regulis continetur, non verò pendet ex ſuo arbitrio: quapropter D. Paulus 2. *ad Corinth, cap. 10.* nos docuit hanc poteſtatem non eſſe datam ad deſtructionem, ſed ad ædificationem; idcircò abſque cauſa nequit ſuas proprias leges diſpenſare, & quidquid in contrarium egerit, nullius erit momenti. Fortunius Garcia *in l. Gallus, §. Et quid ſi tantùm, ff. de lib. & poſthum. à num. 196.* Menchaca *illuſtr. lib. 1. cap. 25. num. 16.* Mendoza *de pact. lib. 1. quæſt. 2. num. 15.* Vazquez *in 1. p. tom. 2. diſput. 178. cap. 4.*

30. Contrarium tamen tenent DD. communiter; nam

nam lex eſt propria ipſius Principis, & ex placito ſuo pendet eam mutare: quare poterit cum aliquo validè diſpenſare abſque aliqua cauſa, prout univerſaliter poterat illi derogare. Et confirmatur exemplo prodigi, qui ſi alienat res ſuas, dominium ad alium transfert, licèt prodigendo delinquat: itaque ſimiliter Princeps, ſi aliquando diſpenſet, valida erit diſpenſatio, licèt peccet. Navarrus *in cap. fin. de ſimonia, n.4.* Covarr. *in cap. Alma mater, 1. part. §. 1. num. 7.* Villalobos *in ſuis communib. lit. D. num. 86.* Alter Villalobos *in Summa, 1. part. tract. 2. dub. 41. num. 5.* Pontius *de matrim. lib. 8. cap. 14. num. 7.* Sanchez *eod. tract. lib. 8. diſput. 17. num. 24.* Diana *1. part. tract. 10. reſolut. 32.* Bonacina *de legib. diſput. 1. q. 2. punct. 3. n. 1.* Suarez *de legib. lib. 6. diſput. 19.*

31. In re tamen dicunt aliqui Doctorum, ſemper diſpenſationem fieri cum cauſa: Et ratio eſt, nam ipſa liberalitas Principis, quam erga ſubditos concedere debet, eſt cauſa ſufficiens ad diſpenſandum. Quo in ſenſu ipſimet DD. dixerunt, Principem rectè diſpenſare poſſe abſque aliqua cauſa, quorum plures refert Suarez *de legib. lib. 6. cap. 18. num. 3.* Sed tamen ad valorem diſpenſationis ſimilem quærere cauſam neceſſarium non eſt, cùm reſpectu legum placitum Principis ſimilem habeat vim, ut ipſa lex, §. *Quod Principi Inſtit. de jur. nat. gent. & civili, l. 2. §. Noviſſimè. & §. Cùm placuiſſet, ff. de orig. jur. l. unica, ff. de offic. Præfecti Prætor.* quamobrem valida erit diſpenſatio facta à Principe abſque cauſa, nec vera, nec præſumpta; ut dicunt DD. ſecundæ ſententiæ.

32. Erit tamen neceſſaria cauſa ut fiat diſpenſatio abſque peccato, *cap. Neceſſaria 6. cap. Quod pro remedio 7. 1. queſt. 7.* Quo quidem caſu aliqui dicunt, peccatum eſſe mortale diſpenſare abſque cauſa in lege propria, ut latè defendit Suarez *dict. c. 18. à num. 8.* Valentia *tom. 2. diſput. 7. quæſt. 5. punct. 9.* & alii apud Sanchez *de matrim. lib. 8. diſput. 18. num. 6.* quorum ſententia in aliquibus caſibus erit admittenda, nempè ſi aliis gravis injuria ex diſpenſatione inferretur, aut læderetur graviter juſtitia, vel adeſſet ſcandalum. Si tamen hæc deficiant, erit tantùm peccatum veniale, quia eſt tantùm aliquem ab obligatione legis eximere. Sanchez *dict. diſp. 18. num. 7.* Paulus Layman *in Summa, lib. 1. tract. 4. cap. 22. n. 13.* Diana *1. part. tract. 18. reſol. 32. verſ. Nota tamen.*

33. Ex his capitur reſolutio difficultatis noſtræ, nam licèt pontifex det hanc facultatem teſtandi abſque cauſa aliquibus Epiſcopis, ſeu Beneficiatis, ubi non teſtantur de redditibus, diſpenſatio illa valida erit. Verùm peccabit pontifex regulariter peccato veniali, niſi gravis ſit neceſſitas Eccleſiæ, aut Cameræ Apoſtolicæ, aut adeſſet ſcandalum; quia tunc peccabit graviter, ſicut & teſtans, quatenus cooperatur ad culpam concedentis.

34. Illud verò magnoperè in his facultatibus inſpiciendum, ut quoties conceduntur Epiſcopis, aut Beneficiatis ſimpliciter, tantùm eſſe intelligendas ad cauſas pias: quod in dubio ſimiliter eſt obſervandum, quia id eſt conforme juri communi, *cap Relatum 12. de teſtament.* & ſimiliter naturæ ipſorum redituum, qui cùm ſint Deo ſacrati, debent ad pias cauſas, & non ad profanas diverti Navarrus *de redditibus, quæſt. 3. num. 26.* Molina *de primogeniis, lib. 2. cap. 10. n. 3.* Barboſa *3. part. alleg. 14. num. 23.* Sanchez *dict. lib. 2. cap. 2. dub. 51. num. 6.* Leſſius *de juſt. lib. 2. cap. 29. dub. 4. num. 45.* Quod quidem extendendum, etiamſi facultas dicat, *In quoſcunque uſus.* Barboſa *d. num. 23.* cujus doctrinam admitto, niſi adſit cauſa exiſtimandi facultatem datam eſſe etiam ad uſus profanos. Molin. *de juſtit. tract. 2. diſput. 147. num. 14.* Vazquez *d. cap. 1. dub. 7. num. 74.* Villalobos *in Summa, 2. part. tract. 30. difficult. 11. num. 7.* Trullench *lib. 7. Decalogi, cap. 18. dub. 5. num. 7.* Solorzanus *d. lib. 3. cap. 10. n. 15.*

35. Deindè eſt dubium, an quando facultas teſtandi data eſt Epiſcopis, aut Beneficiatis, ubi non teſtantur, intelligatur pro prima vice, ita ut ſi teſtamentum condant, illud revocare nequeant ad aliud faciendum virtute illius facultatis? Prima ſententia aſſerit, intelligendam eſſe hanc facultatem pro prima vice; nam quælibet diſpoſitio intelligenda eſt pro primo actu, *l. Boves 85. §. Hoc ſermone, ff. de verb. ſignificat, l. Cùm pater 79. §. Pater 1. ff. de legat. 2.* Velaſco *de privileg. paup. 1. part. quæſt. 16. à num. 1.* quæ quidem regula à fortiori admittenda eſt in præſentiarum, cùm facultas iſta ſit odioſa, præcipuè ad profanos uſus. Idque exemplis demonſtratur; nam qui dotem promiſit, de primis nuptiis tantùm intelligitur, *l. Dotis promiſſio 69. ff. de jur. dot.* Et qui facultatem obtinuit, ut habere poſſit duo Beneficia incompatibilia, de primis intelligitur, *cap. Non poteſt 21. de Præbend. in 6.* Tum quando relegato datur facultas veniendi ad populum, intelligitur pro primo actu. Bart. *in l. 1. ff. ad leg. Jul. de adult.* Abbas *in cap. 2. de treug. & pace.* Undè quoties hæc facultas conceditur Epiſcopis, aut Beneficiatis, intelligenda eſt de primo actu teſtandi, ita ut poſteà nequeat teſtamentum revocare, & alterum conficere: tenent Decius, Socinus, & alii ſequuti à Covarr. *in cap. 7. de teſtament num. 21.* Tiraquellus *in d. l. 85. §. Hoc ſermone, num. 126.* Burſatus *conſ. 30. n. 56.* Redoanus *de ſpoliis, quæſt. 7. num. 18.* Gregorius *in l. 32. tit. 9. p. 6. verbo non valdra.*

36. Secunda ſententia tenet contrarium; nam quælibet facultas intelligitur ſecundum ſubjectam materiam, *l. Si uno, ff. locat. l. In contractibus, § fin. C. de non numerat. pecun.* Aſt materia teſtandi, non ſolùm de ſua natura eſt pro primo actu, ſed deambulatoria eſt uſque ad ſupremum vitæ exitum. *l. 4. in fin. ff. de adimend. legat. l. 3. C. de codicill. cap. Cùm Martha 6. de celebrat. Miſſar.* nam, ut benè conſiderat Valenzuela *conſ. 138. n. 4.* primum teſtamentum habet in ſe tacitam conditionem, *Si aliud non fiat*; quamobrem facultas iſta non ſolùm intelligenda eſt de primo actu, ſed etiam ad alia teſtamenta ſubſequentia extenditur. Deinde hæc facultas intelligitur donec effectuetur, *cap. Relatum 4. verſ. Cùm igitur, de Cleric. non reſident.* per primum verò teſtamentum non effectuatur, quin potiùs ſi teſtator aliud conficiat, revocatur primum, & non ſuſtinetur, §. *Poſteriore 1. Inſtit. quib. mod. teſtament. infirmen. l. 1. & 2. l. Si binæ tabulæ 11. l. Cùm ſecundo 16. ff. de injuſt. nupt. l. Pater filio 54. ff. de hæredib. inſtituend. l. Si quis priore 29. ff. ad Trebell. l. Si quis 6. C. qui teſtament. facere poſſ. l. 8. l. 21. l. 22. & 23. part. 6.* Gomez *in l. 3. Tauri, à num. 92.* ubi etiam Paz *num. 223.* Cancerius *1. part. Var. cap. 4. à num. 9.* Eſcaño *de teſtament. cap. 4. num. 7.* Guttierrez *lib. 2. Pract. à quæſt. 30.* itaque per primum teſtamentum adhuc actus teſtandi effectuatus non eſt, & conſequenter nec extincta facultas. Denique exemplis comprobatur; nam privilegium datum patrono, ut præſentet ad beneficium, non intelligitur pro prima vice, nec privilegium datum civitati, ut ſtatuta conficiat. Ergo ſimiliter eſt dicendum in noſtra ſpecie. Sic tenent Fernandez *in l. 4. Tauri, num. 6.* Molina *de Primogen. lib. 2. cap. 10. num. 45.* Gratianus *diſceptat. cap. 854. num. 17.* Fachinens *controverſ. lib. 5. controverſ. 99.* Sarmiento *de Reddit. 4. part. cap. 3. num. 3.* Capponi *diſcept. 140 num. 9.* Bellet. *tit. de bon. Clericor. §. 15 num. 15.* Barboſa *d. allegat. 114. num. 26.* Azorius *Inſtit. Moral. 2. part. lib. 7. cap. 9. q. 3.* Sanchez *d. cap. 2. dub. 52.* Vazquez *d. §. 3. dub. 9.*

37. Hæc ſententia admittenda eſt, nam teſtamentum quod fit ex facultate principis, adhuc eſt variabile, & poteſt revocari, prout etiam ſi ab ipſo fuerit confirmatum, *l. Omnium 19. C. de teſtam.* quare ſi confirmatum quod eſt, magis revocatur, multò meliùs ejus facultate conditum, & conſequenter ex illa poterit

teſtator

teſtator tranſire ad aliud conficiendum, ut benè expendit Sarmiento *d. cap. 4. num. 3.* Undè data facultate Epiſcopo, ſeu Beneficiato ad teſtandum ex redditibus, non pro primo actu, ſed etiam pro ſequentibus eſt intelligenda. Tandem licèt hæc facultas ſit odioſa, & ſtrictè interpretanda, dum tamen conſtare poterit de voluntate concedentis, non reſtringitur. Giurba *conſ. 99. num. 15.* Aſt nullo modo cognoſcitur melius voluntas Pontificis concedentis, niſi per naturam actus, ad quem conceditur, *l. Si finita, §. fin. ff. de uſufruct. l. Divortio 8. §. Si vir ff. ſolut. matr.* Barboſa *in d. l. Divortio, §. Quod in anno, num. 11.* Lara *de Anniverſ. lib. 1. cap. 3 num. 18* Barboſa *de Appellativ. appellat. 6. num. 2.* Cùm ergo actus teſtandi de ſua natura ſit revocabilis, & deambulatorius uſque ad vitæ exitum, indè eſt, ut voluntas Pontificis concedentis hanc facultatem irrelligatus non ſolùm de primo actu, ſed etiam de aliis ſubſequentibus, etiamſi materia ſit odioſa. Mandoſius *ſuper regul. 23. quæſt. 4. num. 50.* Ex quibus faciliter reſponderur contrariis fundamentis.

38. Eſt ſimiliter alia quæſtio, an facultas Epiſcopis, aut Beneficiatis conceſſa ad teſtandum de redditibus, re integra; exſpiret morte concedentis? Et plures affirmant, nam privilegia iſta, ſeu facultates odioſæ ſunt, quatenus ſunt in damnum Eccleſiarum, aut Cameræ Apoſtolicæ: quapropter maximè ſunt reſtringendæ, *cap. Ex tuarum 5. de authorit. & uſu pallij, cap. fin. de tranſlat. Epiſcop.* Socinus *vol. 2. conſil. 266. n. 6.* Gironda *de Privilegiis, n. 193.* Ergo non ſunt extendendæ, ut re integra, ſi concedens moriatur, adhuc valeant. Cæterùm re integra, mortuo delegante, exſpirat mandatum, *cap. Relatum 19: cap. Gratum 20. de offic. delegat.* Ergo ſimiliter in ſpecie re integra morte concedentis extinguentur ſimiles facultates. Socinus *vol. 1. conſ. 89.* Covarruv. *in cap. 7. de teſtament. num. 22.* Toletus *in Summa, lib. 5. cap. 4. num. 18.* Navarrus *de Spoliis, §7. num 6.* Zechius *de Republica Eccleſiaſt. tit. 3. de Cardinalibus, num. 9. privileg. 8.* Solorzanus *d. lib. 3. cap. 10. n. 14.*

39. Alteri verò contrarium tenent, quia facultas iſta eſt gratia facta, quæ non exſpirat morte mandantis, ſeu concedentis, *cap. Super gratia. 9. de offic. delegat. in 6. cap. Si cui nulla 36. de Prebend. in 6.* Gutierrez *Can. lib 1 quæſt. 15. num. 24.* Sanchez *lib. 8 de matrim. diſput. 28. num. 69.* Et eſt ratio, nam gratia ſtatim ut conceditur, perfecta eſt. Ergo nequit exſpirare morte concedentis. Cæterùm, nam ut ſcripſit Felinus *in cap. Licèt undique; de offic. delegat. num. 1. verſ. 1.* in privilegiis non requiritur ut privilegiatus illis utatur ante mortem concedentis; ipſa enim ſtatim ut conceduntur, perfecta ſunt, quod etiam dicendum eſt in ſpecie, quia facultas iſta privilegium eſt. Azorius *dict. cap. 9. quæſt. 4.* Riccius *in Praxi Aurea, 1. p. reſolut. 386.* ubi aſſerit, ſic tenuiſſe Rotam. Gonzalez *ad Regul. 8 gloſſ 12. in princip. num 33.* Sarmiento *dict. cap. 4. num. 2.* Barboſa *d. allegat. 114. num. 25.* Fachineus *lib. 5. controverſ. 100.* Capponi *diſcept. 140. n. 13.* Antonellus *de Regim. Eccleſiæ, lib. 3. cap. 17. n 19.*

40. Hæc ſententia admittenda eſt ex ſolidiſſimo ejus fundamento, nempè hanc facultatem eſſe gratiam perfectam ſtatim ut eſt conceſſa, quæ nequit exſpirare morte concedentis, prout videre eſt in facultate ad fundandum majoratum, non exſpirante morte Regis concedentis, etiam re integra, ut *in. l. 41. Tauri*, tenet. Gomez, Gutierrez *lib. 2. Pract. quæſt. 74. & 75.* Mieres *de Majorat. 4. part. quæſt. 10. à num. 1.* Molina *de Primogen. lib. 2. cap. 7. num. 64.* Azevedus *in l. 2. tit. 7. lib. 5. Recopilat.* idque de natura ipſius gratiæ eſt, niſi expreſsè à concedente reſtringatur, veluti quando dicat, *Ad meam vitam*; vel *Ad meam voluntatem*; quia tunc omninò perfecta non eſt. Gomez *in dict. leg. 43.* latè Garcia *de Beneficiis, 6. part. cap. 2. per tot.* Quamobrem in præſentiarum dicendum, facultatem Epiſcopis, aut Beneficiatis datam ad teſtandum de redditibus, re integra, etiam poſt mortem concedentis, validam eſſe. Denique fundamentum contrariorum dilabitur; nam, ut docet Sanchez *dict. diſput. 28. num. 82.* quælibet diſpenſatio odioſa eſt: aſt poſtquam abſoluta, & perfecta eſt, morte concedentis non extinguitur, ut videre eſt in facultatibus conceſſis Religioſis ad audiendas confeſſiones, & in dimiſſoriis ad ſuſcipiendos Ordines, & in licentiis olim conceſſis Parochis ad ſtudium, quæ non exſpirant re integra morte concedentis, ut recenſet Azorius *dict. quæſt. 4. verſ. Nihilominus.* Quod idem eſt dicendum in noſtra ſpecie, licèt facultas iſta ſit odioſa. Confirmatio verò adducta *ex cap Relatum, & ex cap. Gratum*, ad rem non eſt; nam delegatio juriſdictionis tota pendet à voluntate delegantis, *l. 1. §. Mandatum, l. fin. ff. de offic. ejus, cap. Præterea 5. cap. Sane. 11. de offic. delegat.* voluntas enim morte finitur, *l. 4. ff. locat. l. Lucius, ff. de donat. cap. Gratioſa 9. de reſcript. in 6.* Decius *in l. 3. ff. de Regul. jur. n. fin*, Medicis *in tract. Mors omnia ſolvit, 1. p. num. 260.* Idcircò ſi re integra moriatur delegans, & juriſdictio non ſit radicata, exſpirat morte delegantis, *cap. ult. de offic. delegat. cap. 6. 7. & 8. de for. comper.* Verallus 2. *part. deciſ. 183. & 189.* Donellus *lib 25. Comment. cap. 23.* Sanchez *lib. 8. de matrimon. diſput. 28. per tot.* Quod quidem diverſum eſt in noſtro caſu, quia facultas iſta ſtatim ut conceditur, perfecta eſt, & radicata: quare non exſpirat morte concedentis, ut tenet etiam Diana *5. part. tract. 2. reſolut. 54.*

41. Eſt dubium, an hæc facultas teſtandi conceſſa Epiſcopis, aut Beneficiatis ubi non teſtantur, præcedere debeat, ut valeat teſtamentum, aut ſufficiat poſtea eam conſequi, ut validum remaneat? Prima ſententia inquit præcedere debere; nam ad valorem teſtamenti duo tempora ſunt inſpicienda, tempus quo conficitur, & tempus mortis, *l. Qui ex liberis 11. § Teſtamento, ff. de bonor. poſſeſſ. ſecund. tabulas, leg. 1. §. Exigit 18. ff. eod. tit.* Ergo cùm tempore facti teſtamenti licentia ad teſtandum non exiſtat, nequit illa ſuperveniente convaleſcere teſtamentum, ob ſcitam regulam: *Quod ab initio vitioſum eſt, ullo tractu temporis non convaleſcit.* Ita *l. Quod ab initio ff. de reg. jur.* Quapropter teſtamentum Epiſcopi, aut Beneficiati; factum abſque licentia, ſeu facultate Pontificis præcedente, erit nullum: & licèt poſteà ſuperveniat, nequit convaleſcere, ſed ſemper erit neceſſarium, ut antecedat. Jaſon *in l. Ut militibus Cod. de teſtament. milit. num. 2.* Petris *de interpretat. ultim. voluntat. lib. 2. interpret. 1. dub. 1. ſolut. 4. num. 51.* Caputaquenſ. *3. p. deciſ. 258. num. 1.* Capponi *diſcept. 140. n. 8.*

42. Secunda ſententia tenet contrarium, nam licentia, ſeu facultas iſta extenditur ad teſtamentum factum, quia habilitas ſuperveniens reſpectu alicujus actus producendi, ita operatur cùm ſupervenit, ac ſi à principio adfuiſſet, *cap. Non firmatur 18. de regul. jur. cap Dudum 50. de elect. l. Quod id 34. ff. de don.* Ergo ſi ſupervenit facultas teſtandi, perinde eſt ac ſi fuiſſet à principio, & conſequenter teſtamentum valet, ut apparet in aliquo teſtatore inhabili, cujus inhabilitate à principe poſteà ſublata, tenet teſtamentum, ut ſcripſit Gomez *in l. 42. Tauri, num. 2.* ad id non rectè allegans textum *in l. Si quis 6. §. Irritum, verſ. Qua ratione, ff. de injuſt. rupt.* ut proſpicienti patebit. Cæterùm; nam actus teſtandi eſt ſucceſſivus, & pendens uſque ad vitæ exitum; idcircò facultas illa ex voluntate concedentis non ſolùm ſe extendit ad teſtamentum faciendum, ſed etiam ad jam factum; non enim eſt teſtamentum illud completum, ſed pendens à voluntate teſtantis. Ergo debet valere teſtamentum jam factum ex facultate ſuperveniente. Gomez

in

in d. l. 42. num. 2. Tapia *in Auth. Ingreſſi, verbo Ideo, cap. 1. num. 25.* Marbienzo *in l. 3. tit. 4. lib. 1. gloſſ. 3. n. 4.* Azevedus *in l. 3. tit. 7. lib. 5 num. 7.* Barboſa *in cap. 2. de teſtament. num. 15. & de univerſ. lib. 1. cap. 4. n. 217.* Antonellus *de Regimin. Eccleſiæ, lib. 3. cap. 7. num. 26.* Molina *de juſt. tract. 2. diſput. 141. in fin.* Sanchez *lib. 7. Decalog. cap. 8. num. 60.*

43. In re dicendum, duobus modis poſſe eſſe neceſſariam licentiam, ſeu facultatem ad aliquem actum validè conficiendum. Primò quando hæc licentia, ſeu facultas petitur à jure pro forma ſubſtantiali, ita ut actus, niſi fiat præcedente licentia, ſeu facultate, minimè valeat, ut videre eſt de jure noſtro Regio in majoratibus, ubi majoratus jam inſtitutus non ſuſtinetur, niſi facultas Regia præcedat, *l. 42. Tauri, l. 3. tit. 7. lib. 5. Recopilat.* Molina *de primog. lib. 2. cap. 7. à num. 2.* Gonzalez *ad Regul. 8. gloſſ. 47. num. 47.* Secundus modus eſt, quando facultas, aut licentia non petitur cum hac firmitate, ſed tantùm eſt neceſſaria ſimpliciter ad valorem actûs; & tunc Gonzalez nupetrimè allegatus, *num. 49.* aſſerit actum valere non poſſe, niſi præcedat licentia, ſeu facultas. Unde Rota reſolvit teſtamentum cujuſdam Cardinalis antèa factum convaleſcere non potuiſſe per ſupervenientem pontificis licentiam. Et ratione probari poterit, quia quando requiritur licentia, ſeu facultas, ſemper debet præcedere; nam major eſt formalitas, quàm ſi conſenſus fuerit neceſſarius, quo quidem ſuperveniente, validatur actus in principio nullus, *cap. Suggeſtum 9. de decimis*; ubi Scribentes. Ergo quando ſimpliciter petitur licentia, ſeu facultas, ſemper debet præcedere, aliàs actus erit nullus.

44. Sed contrarium teneo cum Flaminio *de Reſignat. lib. 11. quæſt. 7. num. 90.* nam fundamenta iſta probant eſſe neceſſarium præcedere licentiam, ſeu facultatem ad actum per ſe ipſum jam completum, & qui non eſt pendens, prout eſt teſtamentum per ſe revocabile, non confirmandum niſi per mortem teſtatoris: quapropter facultas ſuperveniens confirmat teſtamentum non completum, ſed pendens, quod fieri valet per ſupervenientem facultatem, ſeu licentiam.

45. Unde admitto ſecundam ſententiam; nam de jure ſimpliciter requiritur facultas iſta, abſque ulla formalitate præcedentiæ. Tum quia ex voluntate concedentis faciliter extenditur facultas iſta ad teſtamentum jam factum: Et eſt ratio, nam ut conſiderat Caſtrenſis *in l. Si quis 6. §. Irritum, ff. de injuſt. rupt. n. 5.* in his facultatibus, licèt trahantur ad teſtamenta facta, nullum præjudicium fit concedenti, aut confirmando teſtamentum factum, aut faciendum: quare cùm eadem ſit cauſa, faciliter extenditur facultas iſta ad teſtamentum factum ex ipſa voluntate concedentis. Et confirmatur diſcurſus; nam ad convalidandum teſtamentum jam factum: non requiritur voluntas expreſſa facultatem concedentis, ſed ſufficit præſumpta, & tacita, ut patet in majoratibus, ubi ſi Princeps ſciverit, majoratum eſſe inſtitutum, ſufficiet ſimplex facultas ad illum inſtituendum, quia ad hanc ratificationem ſufficit tacita, ſeu præſumpta Regis licentia, ſeu voluntas. Molina *dict. lib. 2. cap. 7. num. 6.* Azevedos *in l. 3. tit. 7. lib. 5. Recopilat. num. 8.* Cùm ergo in præſentia nullum præjudicium fiat concedenti, & eadem ſit cauſa, adeſt præſumpta, & tacita licentia Pontificis ratificans teſtamentum antecedens, & conſequenter validum. Denique fundamentum, quod pro Gonzalez adduximus, non obſtat, quia procedit quando licentia, ſeu facultas requiritur pro formalitate, ut præcedat, aut quando actus jam eſt completus, & independens: quod omne deficit in præſentiarum, & ideo remanet validum teſtamentum licentiâ, ſeu facultate ſuperveniente, ut etiam tenet Diana *8. p. tract. 3. reſolut. 99.*

46. In dubio verò, quando non conſtaret, an facultas præceſſerit, necne, veluti quando facultas, & teſtamentum fuiſſent ejuſdem diei, præſumitur præceſſiſſe; quia ſemper præſumitur præceſſiſſe, quod eſt neceſſarium ad actum ſubſequentem, *l. 2. §. Primo, verſ. Sed ſi quis, ff. de vulg. ſubſtit. l. Cùm in teſtamento 37. §. Hæc verba, ff. de hæredib. inſtit.* ut in terminis majoratus, & donationis inter virum & uxorem tenet Gomez *in l. 42. Tauri, num. 3.* & in alienatione rerum Eccleſiæ, Riccius *in Præxi fori, reſolut. 27.* & cum aliis D. Olea *de ceſſ. tit. 8. quæſt. 3. num. 15.*

47. Denique contra aliquos obſerves, quòd ſi aliquis Epiſcopus, ſeu Beneficiatus de jure communi hanc habeat facultatem impertatam à Summo Pontifice, & ea non utatur, conſanguinei ab inteſtato non ſuccedent in bonis acquiſitis ex redditibus; nam aut potuit teſtari; & noluit; & tunc facultati renuntiavit: vel non potuit, & tunc quia facultas iſta non fuit effectuata, nullum ſortitur effectum. Aſt in caſu aliquo contrarium erit tenendum, nempè quando ipſa facultas haberet clauſulam, ut ejus cognati ab inteſtato ſuccedant. Navarrus *de ſpoliis, §. 7. num. 6.* Solorzanus *dict. lib. 3. cap. 10. à num. 13.*

CAPUT XI.

Quid poſſint diſponere Clerici circa ſuos filios naturales, vel ſpurios, ex redditibus, aut aliis bonis, tam inter vivos, quàm in ultima voluntate.

SUMMARIUM.

Clerici (quod abſit) poſſunt habere de facto, & culpâ gravi filios naturales, & ſpurios, num. 1. Qui ſint naturales, & quid eis relinquere poſſunt, n. 2.

Clerici debent alimenta ſuis filiis ſpuriis, num. 3. Explicatur caput Cùm haberet 5. de eo qui duxit in matrim. num. 4.

Filii ſpurii Clericorum poſſunt petere hæc alimenta coram judice Eccleſiaſtico, contra patres: ſi verò contra hæredes, aut alios, poſſunt petere vel coram Eccleſiaſtico judice, aut ſeculari, num 5. Et eis debentur, etiamſi fuerint adulti, dummodò indigeant, contra Vazquez, num. 6.

Clerici ſi non habeant, alia bona, tenentur ex redditibus hæc alimenta præſtare; num. 7.

An præſtare teneantur hæc alimenta ex redditibus, aut ex aliis bonis, ſi filii habeant unde alimenta percipiant? Aliqui affirmant, & alii negant, n. 8.

Sed abſolutè negatur teneri? Expenduntur verba dicti capitis Cùm haberet, num. 9.

Filii Clericorum poſſunt petere alimenta adversùs donatarium bonorum, vel Monaſterium bona Clerici habentem, n. 10. Idem adversùs Fiſcum, n. 11.

Religioſi tenentur ſuos filios ſpurios alere: Et ſi Prælatus negaverit licentiam, occultè valent alimenta præſtare, num. 12.

An hæc alimenta debeant eſſe ſecundùm naturam, aut ſecundùm ſtatum. Prima ſententia dicit, tantùm eſſe debere ſecundùm naturam, num. 13.

Secunda verò dicit ſecundùm ſtatum. Obligatio alimentorum ſemper intelligitur ſecundùm ſtatum, num. 14. Quod intelligendum non ſolùm ex parte patris, ſed etiam ex parte filii, & mulieris, quæ ab eo ducitur, num. 15.

In

In praxi hæc ſententia recepta eſt, aſt debet Clericus miniſtrare alimenta iſta, quæ minora ſunt in perſonis illius ſtatus, n. 16.

Quantitas horum alimentorum arbitrio prudentis relinquenda. De jure Regio quintum bonorum eſt deſignatum, n. 17.

Explicatur lex 10. Tauri, lex 8. tit. 8. lib. 5. Recopilat. num. 18.

An Clericus, vel alius pater ſpurius poſſit totum quintum concedere filiis ſpuriis, etiamſi alimenta excedat? Prima ſententia affirmat, num. 19. Secunda negat, num. 20.

Iterum explicantur lex 10. Tauri, lex 8. tit. 8. lib. 5. Recopilat. Referuntur interpretamenta, n. 21. Datur verum. Lex poteſt taxare alimenta ſecundum ſtatum, n. 22. Reſolvitur quæſtio, n. 23.

An quando quintum non ſufficit ad alimenta ſpuriorum, pater poſſit aliquid amplius relinquere? Negantur aliqui, num. 24. Affirmatur, ſi non adſint legitimi, num. 25. Si verò adſint, cum diſtinctione reſpondetur, n. 26.

Si Clericus, vel pater ſpurius habuerit filios legitimos plus quam quinque, an poſſit totum quintum ſpurio relinquere? Negant plures. Sed contrarium tenet Delugo, n. 27.

Reſolvitur cum diſtinctione: ſi hæreditas eſt ampla, admittitur Delugo, n. 28. Secus ſi non ſit ampla. Vrgente neceſſitate legitimorum, tenuis eſt obligatio alendi ſpurios, n. 29. & 30.

An qui ſpuriis conceduntur ad alimenta, integro jure ad illos tranſeunt, n. 31. Et an tranſmittantur ad hæredes, remiſſivè diſquiritur, ibid.

An Clericus, vel pater ſpurius poſſit in his bonis gravamen imponere, remiſſivè. Quando quintum conceditur ſpuriis, & alia pia præcipiuntur, prius ſunt deducenda alimenta, n. 32.

Clericus ex redditibus, vel ex patrimonialibus valet filiis ſpuriis aliquid legare, vel donare ad religionem ingrediendam, n. 33.

Sed an Clericus, vel alter pater ſpurius poſſit ex conſenſu legitimorum ultra alimenta aliquid ſpuriis relinquere? Ponitur ratio dubitandi, & negativè reſpondetur, n. 34. Intelligitur vivo patre, ſecus eo defuncto, niſi de jure Caſtellæ, in filiis Clericorum, ibid.

Clericus, ſeu alter pater ſpurius poſſunt filiis ſpuriis remuneratoriè donare. Sed dubitatur, an fieri id poſſit titulo oneroſo. Negarunt aliqui, n. 35. Sed alteri affirmant. Inter virum, & uxorem titulo oneroſo valet conceſſio bonorum, n. 36.

Explicantur lex 1. C. de natur. liberis, lex 10. tit. 13. part. 6. n. 37.

Quando inter patrem ſpurium eſt contractus oneroſus, & inſimul inter filium, cum numeratione, & traditione rei, ſuſtinetur contractus. In his contractibus oritur præſumptio fraudis ex conjunctione perſonæ, & ſemper eſt neceſſaria probatio, n. 39.

De jure noſtro Regio major eſt difficultas. Prima ſententia negat valere oneroſos contractus inter patrem, & filium ſpurium, n. 40. Secunda affirmat, ſi non adſit fraus, n. 41. Tertia tantùm affirmat in filiis Clericorum, n. 42.

Explicatur lex 6. tit. 8. lib. 5. Recopilat. Verba legis debent intelligi ſecundùm mentem Legiſlatoris, non ſecundùm verba, n. 43.

Clericum, vel alterum patrem ſpurium vendentes ſua bona filiis ſpuriis abſque fraude, cum reali numeratione, & traditione, tutos eſſe in foro conſcientiæ, n. 44. In foro fori aliqui degant, ſed ſi probetur nullam fraudem extitiſſe, venditio ſuſtinetur, n. 45.

Ad hanc probationem non ſufficiet confeſſio patris, ſed eſt neceſſaria plena probatio, niſi cum confeſſione patriſint alia indicia, vel ſemiplena probatio, n. 46.

1. IN hoc capite agendum eſt nobis de obligatione Clericorum alendi, & nutriendi ſuos filios illegitimos, vel ſpurios, & quid eis relinquere poſſint in ultima voluntate ex redditibus, & bonis patrimonialibus, ubi eſt conſuetudo teſtandi: res quidem in utroque foro neceſſariiſſimæ inveſtigationis.

2. Beneficiati, & alii Clerici aliquando habent filios naturales, utpotè quando ſunt merè ſeculares, aut minoribus Ordinibus initiati, licèt Beneficium habuerint, aliquos, vel aliquem procreaverint ex aliqua muliere ſoluta, quos ex redditibus alere, & nutrire tenentur, tanquam debitum ipſius patris, ſi alia bona non habeant: deindè eis interdictum non eſt in teſtamentis alimenta relinquere, ſed aliquid ampliùs, ſicut aliis extraneis, aut conſanguineis, quia iſti filii naturales Clericorum etiam minorum Ordinum, & cum Beneficio, interdicti non ſunt capere ex teſtamento patris, nec aliis ſpuriis comparantur, quos habuerint, dum Sacris Ordinibus fuerint initiati, ut cum Perez tenet Azevedus *in leg. 6. tit. 8. lib. 5. Recopilat. num. 3. & 4.* Marienzo *in dict. leg. 6. gloſſ. 12. num. 2.* Pichardus *Inſtit. de hæredit. quæ ab inteſt. deferunt. § 9. num. 18.*

3. Alteri autem ſunt filii Clericorum, quos procrearunt jam ſacris Ordinibus condecorati, & quando matrimonium contrahere non poterant; ii enim ſpurii dicuntur, *l. Si adulterium cum inceſtu 38. ff. ad leg. Iul. de adult. Auth. Inceſtas, Auth. Ex complexu, Cod. de inceſt. nupt.* Gomez *in l. 9. Tauri, num. 13.* Covarruv. *de ſponſalibus, 2. p. cap. 8. §. 5. num. 1.* Molina *de Juſt. tract. 2. diſput. 167. num. 17.* Angelus Boſſius *de Aliment. obligat. cap. 6. num. 176.* Iſti enim filii Clericorum, licèt quoad alimenta habeant jus certum adversùs patrem Clericum, attamen nihil niſi alimenta ex eorum teſtamentis capere poſſunt, nec ex donatione causâ mortis, *l. 11. Auth. Licèt, Cod. de naturalib. liberis, l. 10. Tauri l. 6. tit. 8. lib. 5. Recopilat.* ubi decretum eſt, non ſolùm in ultima voluntate aliquid à patre Clerico cõſequi non poſſe, verùm nec per contractus inter vivos. Deindè decretum eſt noſtris legibus non ſolùm à patribus Clericis aliquid conſequi valere, ſed nec à conſanguineis ex parte patris. Similem legem apud Aragones adeſſe teſtantur Garcia *in Summa, tract. 1. difficult. 4. dub. 3. num. 14.* Azevedus *in dict. l. 6. num. 6.* Mathienzo *ibid. gloſſ. 12. num. 1.* Larrea *deciſ. Granatenſi 96. à num. 1.*

4. Iſtis enim Clericis, vel aliis patribus ſpuriis jus civile non permittebat filios alere, nec ad id cogi poſſe decrevit, *Auth. Ex complexu, Cod. de inceſt. nupt.* Boſſius *dict. cap. 6. num. 179.* Attamen Jus Canonicum contrarium decernit *in cap. Cùm haberet 5. de eo qui duxit in matrim.* quem textum licèt aliqui intelligant, non de ſpuriis, ſed de procreatis poſt mortem uxoris, ut ſcripſerunt Madera *animadv. cap. 32.* Garcia *de Expenſ. cap. 3. num. 25.* Paleotus *de Noth. cap. 46. num. 2.* Attamen in meliori intellectu loquitur de ſpuriis in adulterio procreatis, ut patet ex litera, & rectè vindicat Boſſius *dict. cap. 6. à num. 184.* D. Gonzalez *ibid. n. 9.* Idque à Jure Canonico rectè decretum, prout naturalis ratio perit jubens patres ſpurios alere, & nutrire teneri filios illos, ne ex defectu alimentorum pereant, *l. Si quis 6. ff. de liber. agnoſcend. l. Si competenti 3. l. penult. & ult. Cod. de alend. liber. l. 2. tit. 19. part. 4.* quamobrem rectiſſimè Jus Canonicum Juris Civilis rigorem abſtulit decernens filios quantumvis ſpurios à patribus eſſe alendos, & ad id cogi poſſe, ut dictat naturalis ratio. Barboſa *in dict. cap. 5. num. 2.* Gomez *in l. 9. Tauri, num. 37.* Benedictus *in cap. Raynutius, verbo Et uxorem nomine Adelaſiam, deciſ. 5. n. 122.* Duenas

ñas *regula* 368. Spino *in ſpeculo teſtament. gloſſ.* 16. *à num.* 9. Gratianus *diſcept. tom.* 1 *cap.* 60. *num.* 31. Valenzuela *conſ.* 12. *à num.* 28. Vaſquez *in opuſcul. de teſtament.* §. 7. *dub.* 8. Boſſius dans plures *dict. cap.* 6. *num.* 186.

5. Hoc plures Doctores admittendi non ſunt, quos recenſet Boſſius *dict. cap.* 6. §. 6. *num.* 194. aſſerentes deciſionem textus *in dict. cap. Cùm haberet*, non eſſe admittendam, *niſi* in terris Eccleſiæ. Sed eſt certa concluſio, hanc deciſionem eſſe admittendam tam in ſecularibus, quàm Eccleſiaſticis tribunalibus, & ſimiliter in foro conſcientiæ, non ſolùm in terris Eccleſiæ, ſed in qualibet parte; quia decretum hoc fundatur in ratione naturali, quæ in qualibet parte debet vigere, & obſervatum vidimus ab Abrahamo Patriarcha, qui poſtquam omnia Iſaac filio legitimo reliquit, alii alimenta legavit. *Geneſ. cap.* 25. & ita teſtantur Paleotus *de Notb. cap.* 47. *à num.* 1. Mareſcotus *Var. lib.* 1. *cap.* 83. *num.* 33. Gratianus *cap.* 60. *num.* 30. Boſſius *dict.* §. 6. *num.* 1950. Unde filii ſpurii poſſunt petere hæc alimenta, ſi pater eſt Clericus, coram Eccleſiaſtico Judice: ſi verò ſecularis, idem poſſunt coram Judice Eccleſiaſtico, ſive ſeculari; nam alimenta pauperi ſpurio debita ſunt piâ. Spino *de teſtam. gloſſ.* 16. *num.* 161. quare ſive Eccleſiaſticus, ſive ſecularis eſt judex competens, ut de eis cognoſcat: quare erit in electione ſpurii, quem maluerit eligere. Merlinus *tom.* 2. *controverſ.* 93. *per tot.* Molina *de Primogen. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 76. Santarellus *Var.* 1. *part. quæſt.* 34. *num.* 2. Theſaurus *deciſ.* 211. *num.* 4. licèt diſſentiat Cevallos *de cognit. per viam violent. quæſt.* 53. ſed non rectè; nam pauperi ſpurio quando dantur alimenta, ſemper eſt pia cauſa mixti fori, pertinens non ſolùm ad judicem ſecularem, ſed etiam ad Eccleſiaſticum. Delbene *de Immunit.* 2. *p. cap.* 10. *dub.* 6. *ſect.* 5. *n.* 1.

6. Deinde eſt adnotandus Pater Vaſquez *dict.* §. 7. *dub.* 8. *num.* 126. ſcribens patrem ſpurium non teneri filios alere, niſi in pueritia. Aſt poſteà, ſi adulti fuerint, neuriquam tenetur, niſi eis ſuccurrere, ut aliis pauperibus extraneis. Sed Delugo *de Juſt. diſp.* 4. *ſect.* 7. *num.* 120. eum reprobat; nam licèt animantia id obſervent ut tantùm pullos nutriant, & poſteà deſerant, diverſum in rationalibus eſt, qui ex obligatione conjunctionis ſanguinis tenentur pro totius vitæ curriculo filios indigentes alere, quantumvis ſpurios; durat enim cauſa obligationis. Quod adeò certum eſt, ut ſi pater dederit filio ſpurio alimenta, & ipſe illa conſumpſerit, & ad egeſtatem perveniat, iterum dare tenetur, ex hac ſubſiſtentia obligationis. Spino *dict. gloſſ.* 16. *num.* 121. Filliucius *de Stat. Clericor. tract.* 43. *cap.* 4. *num.* 56.

7. Hæc enim obligatio adeò adſtringit patres ſpurios, ut licèt Clerici ſint, & non habeant alios redditus, niſi Beneficiorum, ex eis eos alere teneantur, idque rectè fieri poſſe probatur; nam, ut diximus, alere pauperes filios ſpurios cauſa pia eſt. Tùm ex parte patris, qui ſua debita (quando alia bona non habet) poteſt ſolvere ex redditibus. Cùm ergo hæc alimenta ſint debita naturalia patris Clerici, inde eſt, ut licitè hæc alimenta præſtet ex redditibus, ſi alia bona non habeat, etiam in Provinciis, ubi viget Conſtitutio Pii V. ut cum Navarro tenet Delugo *diſput* 4. *ſect.* 7. *num.* 120. *verſ. Quidquid autem ſit*, Garcia *in Summa, tract.* 1. *diffic. ult.* 4. *dub* 3. *num.* 1. Lara *de Capell. lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 30. Maſtrill. *deciſ.* 144. *num.* 21. Marta *de jurisdict.* 2. *p. caſu* 20. *num.* 18. Belletus *diſquiſit. tit. de bonis Clericor.* §. 11. *num.* 40.

8. Eſt dubium, an Clericus teneatur ex redditibus, aut ex aliis bonis alere filios ſpurios, ſi ipſi habent unde alimenta percipiant? Affirmarunt Gregorius *in l.* 10. *tit.* 13. *part.* 6. *gloſſ. fin.* Covarruv. *de ſponſa.* 2. *p. cap.* 8. §. 6. *num.* 10. nam hoc eſt debitum naturale, à quo patres non liberantur, etiamſi filii ſpurii habeant unde alimenta percipiant. Gutierrez verò *lib.* 2. *Pract. cap.* 110. *num.* 4. negat id in patribus, concedit tamen in matribus, quæ poſſunt filiis ſpuriis alimenta relinquere, etiamſi divites fuerint, *ex l.* 9. *Tauri*, quia ad legendum filiis ſpuriis matres magis liberæ ſunt quàm patres.

9 Sed abſolutè dicendum, Clericos filiis ſpuriis non poſſe alimenta relinquere, ſi ipſi divites fuerint, aut aliundè alimenta percipiant, ſicut & cæteros patres ſpurios, ut probat textus *in dict. cap. Cùm haberet*, ibi: *Tantùm neceſſaria ſpuriis miniſtrari conceditur.* Undè conſtat tantùm ſpuriis alimenta eſſe præſtanda, quando ſunt neceſſaria ad eorum alimoniam: non verò ſi divites fuerint, aut aliundè ea habuerint; quia tunc neceſſaria non ſunt. Quod pondus fieri valet *in l.* 10. *Tauri, l.* 8. *tit.* 8. *lib.* 5. *Recopilat.* ubi ſolùm hæc alimenta conceduntur ſpuriis propter indigentiam, ne pereãt. Deindè ſi hæc alimenta danda ſunt ex redditibus, majori ratione probatur, quia tunc non expenderentur ad uſus pios, ſed ad profanos, quod eſt interdictum. Et denique ceſſat ratio naturalis debiti ex parte patris Clerici, quare nequit ex redditibus hæc alimenta præſtare, niſi ſpurius pauper fuerit, & eis indigeat. Gutierrez *d. quæſt.* 110. *n.* 4. Tellus *in l.* 10. *Tauri*, *n.* 6. & 7. Molina *de Primogen. lib.* 2. *c.* 15. *n.* 54. Barboſa *in dict. cap. Cùm haberet*, *num.* 11. Caſtillo *lib.* 8 *controverſ. cap.* 66. *num.* 48. Vaſquez *dict.* §. 7. *dub.* 9. *num.* 134. Delugo *dict. ſect.* 7. *num.* 122. Azevedus *in dict. leg.* 8. *tit.* 8. *lib.* 5. *num.* 10.

10 Unde ſi filius ſpurius Clerici indigeat, poterit adversùs eum alimenta petere, & adversùs quemlibet habentem illius bona. Quare poterit exigere adversùs donatarium omnium bonorum. Tamburinus *Oper. Moral. lib.* 5. *in Decalog. cap.* 1. §. 1. *num.* 6. Quod idem eſt dicendum, ſi Clericus Religionem ingrediatur, & per profeſſionem omnia ſua bona ad Monaſterium transferat; tunc enim adversùs Monaſterium alimenta poterit petere, & præſtare tenetur. Surdus *de Aliment. tit.* 1. *quæſt.* 29. *per tot.* Lucidorus *de Illegit. Clericorum*, *cap.* 16. Paſchalis *de virtb. patria poteſt.* 2. *part. cap.* 3. *num.* 16. Sanchez *lib.* 7. *Decalog. cap.* 10. *num* 8. Boſſius *de Aliment. obligat. cap.* 7. §. 16. *num.* 403. Covarruv. *de ſponſal.* 2. *p. cap.* 8. §. 6. *num.* 14.

11 Idem dicendum ſi bona Clerici, vel alterius patris ſpurii confiſcentur: ratio eſt, nàm fiſcus in his bonis quaſi hæres cenſetur Surdus *de Aliment. tit.* 8. *privileg* 59. *num.* 1. Merlinus *de legitima*, *lib.* 3. *tit.* 1. *quæſt.* 28. *à num.* 3. quamobrem tenetur ad debita defunctis, utpote onera illorum bonorum, & ita tenetur ad legitimas, & ad alimenta ſpuriorum, ut latè proſequuntur Peña *tom.* 1. *deciſ.* 419. Molina *de Primog. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 16. & ibi Addent. Farinacius *in Repert. poſtbum. de contractibus*, *quæſt.* 47. Grotius *de jur. bell. lib.* 3. *cap.* 7. §. 4. Boſſius latiſſimè *dict. cap.* 7. §. 29.

12. Quod dictum eſt de Clericis, idem eſt dicendum de Religioſis, ſi fortè habuerint aliquem filium ſpurium; nam illum alere tenentur ex peculio, ſi fortè ad uſum licitum eis fuerit conceſſum, aut ſi aliquid lucrarentur legendo, concionando, ſcribendo, &c. nam hæc obligatio eſt naturalis, & cauſa pia, quare ad illam tenentur. Sanchez *lib.* 4. *conſ. cap.* 3. *dub.* 7. Thomas Hurtado *var. reſolut. tom.* 2. *tract.* 8. *reſol.* 917. Boſſius *de aliment. cap.* 23. *num.* 314. Quæ quidem obligatio ita eſt premens, ut ſi Prælatus ad id licentiam non dederit, occultè Religioſus valet hæc alimenta præſtare, ut arguendo de alimentis patentum ad filios, tenet Ioanzo *de Profeſſ. cap.* 23. *à n.* 62.

13. Eſt quæſtio non præcedendâ, an Clericus, ſeu alter pater ſpurius debeat dare hæc alimenta pauperi ſpurio ſecundùm naturam, aut ſecundùm ſtatum?

tum ? Prima ſententia aſſerit, ſecundùm naturam tantùm eſſe danda : ducitur, nam textus *in dict. cap. Cùm haberet*, tantùm decernit alimenta ſpuriis neceſſaria eſſe præſtanda, quod quidem intelligendum de alimentis præciſis, & neceſſariis ſecundùm naturam, & exemplo confirmatur Philippi II. Hiſpaniarum Regis, qui cùm à Clerico quodam peteretur, ut filium ſpurium legitimaret in ſeptingentis ducatis, reſponſum præbuit, ad ſpurium centum ducata ſufficere; reſpexit enim Princeps ille tantùm ei deberi alimenta neceſſaria ſecundùm naturam. Ratione probatur, nam hæc obligatio alendi filios ſpurios procedit à jure naturali, & ab ejus ratione, ad quam nos impellit natura ipſa. Ergo ſufficiet ſpuriis præſtare alimenta ſecundùm naturam, non verò ſecundùm ſtatum, ut cum Palacios, & Baëza tenet Sanchez *conſil. lib. 4. cap. 3. dub. 34. n. 1.* Gamma *deciſ. 101. num. 4.* Barboſa *in l. 1 ff. ſolut. matrim. 4. p. num. 65. verſ. Sed quia*, Larrea *deciſ Granat. 96. num. 9.*

14. Secunda ſententia aſſerit, hæc alimenta ſpuriis deberi ſecundùm ſtatum, habita conſideratione ad dignitatem patris, nobilitatem, & facultates; ita ut filius decenter ſuſtenteur; nam ut jura interpretantur, hæc obligatio parentum alendi filios ex naturali ipſa ratione, non ſolùm intelligitur de neceſſariis ſecundùm naturam, ſed ſecundùm ſtatum, *l. Si quis à liberis 6. §. Sed ſi filius, ff. de lib. agnoſcend. l. Sed ſi quid, § Sufficienter ff. de uſufruct.* & aliis congeſtis à Larrea *dict. deciſ 96. num. 6.* Ergo debent præſtari ſecundùm ſtatum. Aliter verò ſi fieret, ignominia eſſet parentum, & in dedecus illorum cederet, dum filius nobiliſſimi Eccleſiaſtici, aut alterius Magnatis, tantùm præſtitis neceſſariis, ut alii viliſſimi homines tractaretur; quare ſunt danda alimenta ſecundùm ſtatum. Covarr. *dict. cap. 8. §. 6. num. 7.* Molina *de primog. lib. 2. cap. 15. num. 66.* Mathienzo *in l. 8. tit. 8. lib. 5. gloſſ. 1. num. 10.* Sanctarellus *var. lib. 1. quæſt. 31. num. 19.* Caſtillo *lib. 5. controverſ. cap. 62. num. 97.* Molina *de juſt. tract. 2. diſput. 168. num. 8.* Palao *Oper. Moral. tom. 1. tract. 6. diſput. 2. punct. 5. num. 9.* Delbene *de Immunit. cap. 10. dub. 6. ſect. 5. à num. 6.*

15. Undè Doctores iſti aſſerunt, attendendum ſtatum non ſolùm ex parte patris, ſed etiam filii; & mulieris, quam duxerit, & ſervitium neceſſarium; nec ſpurium cogendum mendicare, vel aliam artem exercere indecentem ſuæ perſonæ; aut ſuo labore vivere, ſi ei non deceat, etiam in Collegio orphanorum debet recludi, ſi id in dedecus illius verteretur. Sanchez *dict. lib. 4. cap. 3. dub. 34. à num. 2.* Delugo *dict. ſect. 7. num. 123.* Vazquez *dict. §. 7. dub. 9.* Diana *1. p. tract. 2. reſolut. 85.*

16. Hæc ſententia in praxi recepta eſt, & quidquid ſit de aliis patribus ſæcularibus ſpuriis, & de Eccleſiaſticis hæc alimenta præſtantibus, licèt illa dent ſecundùm ſtatum; attamen quia excedere eſt magni ſcrupuli, & periculi, conſideret pater, ut tractet filios ſuos ſpurios ſecundùm minores ſumptus, quos fecerint pauperes illius ſtatus, ita ut ſi ſint in illo ſtatu perſonæ decenter viventes ſine magnis ſumptibus, & expenſis, ſecundùm eas debet alimenta præſtare, non prout divites illius ſtatus expendunt. Semper enim curandum, ut ex redditibus deſtinatis ad pia quominus expendatur cum ſpuriis, præcipuè cùm de jure ſint odioſi. Pichard. *Inſt. de hæredit. quæ ab inteſt. defer. §. 7. à num. 1.* Joſeph. Ladoviſius *deciſ. 18. num. 6.* Larrea *deciſ. 96. num. 8.*

17. Sed quæ quantitas debeat expendi in his alimentis de jure communi incertum eſt, totum enim relinquendum eſt arbitrio boni viri, ut diligens paterfamilias, cujus nihil intereſt, quantitatem declaret ſecundùm ſtatum ſpurii, *l. quod intereſt. ff. de oper. libert. l. Quod niſi 10. ff. eod. tit.* Spino *de teſtament. gloſſ. 16. num 102.* De jure noſtro Regio quintum bonorum deſignatum eſt, ita ut poſſit pater expendere pro alimentis ſuperiorum illam partem, *ex l. 10. Tauri. l. 8. tit. 8. lib. 5. Recopilat.* Quod quidem non ſolùm inter vivos facere valet pater ſpurius, ſed etiam in ultima voluntate, ad quam partem ſuſcipiendam lex ipſa ſpurios capaces facit.

18. Hæc Regia deciſio ab aliquibus intelligitur etiamſi pater ſpurius filios legitimos non habuerit, ita ut ampliùs nequeat dare pro alimentis ſpurii : ſed tamen in hoc caſu non ſunt intelligendæ leges illæ, ſed quando pater habuerit alios filios legitimos, voluerunt tantùm leges Regiæ providere, quo minus legitimæ filiorum legitimorum detrimentum paterentur ex alimentis ſpuriorum, aut illegitimorum. Undè ſunt intelligendæ, quando adſunt filii legitimi, quos etiam Clericus ex antecacto matrimonio valet habere. Spino *de teſtament. gloſſ. 15. num. 122.* Guttierrez *Pract. lib. 2. quæſt. 109. num. 2. verſ. Secundus caſus*, Sanchez *conſ dict. cap. 3. dub. 33. num. 4.* Mathienzo *in l. 8. tit. 8. lib. 5. gloſſ. 1. num. 5.*

19. Hinc diſcutiendum, an Clericus, vel alter pater ſpurius poſſit totum quintum concedere filiis ſpuriis, etiamſi excedat alimenta eorum ? Prima ſententia affirmat; nam per has leges ſpurii capaces ſunt recipiendi totum, & integrum quintum tum & patribus conceditur facultas illud relinquendi. Ergo totum quintum poterit pater concedere filio ſpurio, etiamſi excedat alimenta. Covarr. *dict. 2. p. cap. 8. §. 6. num. 8.* Boëza *de melior. filiab. cap. 8. num. 8.* Vazquez *dict. §. 9. dub. 11. num. 141.* Valenzuela *conſ. 12. num. 26.* dicit veriorem Spino *de teſtam. gloſſ. 16. n. 104.* Mathienzo *in d. l. 8. gloſſ. 1. num. 8.*

20. Secunda ſententia tenet contrarium, & aſſerit totum quintum relinquere non poſſe patrem ſpurium. Ratio eſt, nam quintum relinquitur ſpurio ratione alimentorum, & non alia ex cauſa. Ergo nequit integrum relinqui, ſi alimenta excéderit. Cæterùm capacitas ſpurii non extenditur ultra alimenta ſibi debita jure naturali. Mathienzo *in d. l. 8. gloſſ. 1. num. 8.* Menchaca *lib. 2. de ſucceſſ. creat. §. 20. num. 1. & 310.* Ergo totum quintum nequit à patre ſpurio relinqui, ſed eſt reducendum ſolùm ad alimenta. Guttierez *dict. lib. 2. quæſt. 100. num. 7.* Capicius *deciſ. 191. num. 1.* Azevedus *in d. l. 8. tit. 8. lib. 5. num. 6.* Mathienzo parum certus *dict. gloſſ. 1. num. 13.* Sanchez *dict. cap. 3. dub. 32. num. 2.* Palao *de juſt. diſput. 9. punct. 7. num. 8.*

21. In hoc dubio animadvertendum, textum *in d. l. 10. Tauri, l. 8. tit. 8. lib. 5. Recopilat.* recipere interpretamenta. Nonnulli inquiunt leges illas dare omnimodam facultatem ſpurio patri, ut poſſit concedere totum quintum, & ad illud feciſſe capaces ſpurios. Quod non ita abſolutè ſuſcipiunt alteri ſed tantùm quando pater voluerit totum relinquere quintum, non verò quod ad id cogi poſſit ab ſpuriis, quando alimenta exceſſerit; quia pater tantùm eſt obligatus ad alimenta, quibus conceſſis, nequit cogi ad totum quintum relinquendum, ut explicat Angulo *de meliorat. in l. 12. gloſſ. 1. à num. 31.*

22. Sed reverà jura illa ſunt intelligenda in ſingulari ſpecie, nempè quando pater ſpurius, ſive ſit Clericus, ſive ſecularis, habuerit alios filios legitimos, ut diximus ſuprà. Quo quidem caſu legitimæ eorum grave præjudicium perciperet, ſi alimenta ultra quintum excederent, idque potuit lex taxare; nam licèt alimenta neceſſaria, & ſecundùm naturam nequeat taxare, bene tamen quæ conceduntur ſecundùm ſtatum. D. Gonzalez *in dict. cap. Cùm haberet, num. 4. ad medium.* Verùm non eo animo, ut totum quintum concedere poſſet, ſi excederet alimenta ſecundùm ſtatum, ſed ne quando deficerent, excederet : quod eſt diverſum, ut ſtatim dicam; voluit enim lex legitimo-

rum legitimis conſulere, non verò ſe extendere ad alios caſus.

23. Quapropter in noſtra ſpecie ſi Clericus, aut alter pater ſpurios filios legitimos non habuerit, ad hunc quintum non obligatur, ſed debet ſecundùm ſtatum dare alimenta filiis ſpuriis, ſive excedant, ſive non. Machienzo *in diſſ. legè* 8. *glo. ſſ.* 1. *n.* 8. Valenzuela *conſ.* 10. *num.* 14. Si verò Clericus, aut alter pater ſpurius habuerit filios legitimos, ſi alimenta excedant quintum, ad illum reducentur, nec amplius poterit de jure Regio ſubſiſtere; mens enim legis fuit, ut quintum non excedant in damnum legitimorum, etiamſi tamen relinquantur neceſſaria alimenta ſecundùm naturam.

24. Ex his diſquirendo eſt alia quæſtio, an quando quintum non ſufficit ad alimenta ſpuriorum, poſſit pater ſpurius aliquid ultrà quintum excedere ad filiorum alimenta. Aliqui negarunt, quia ſic lex diſponit. Tellus *in l.* 10. *Tauri, num.* 5. *&* 9. Rojas *de ſucceſſ. q.* 21. *à num.* 17. Vazquez *diſſ.* §. 7. *dub.* 10. *num.* 39. Sed contrarium tenet alteri. Gregorius *in l.* 8. *tit.* 13. *p.* 6. *glo. ſſ. Menoſtri*, Covarr *diſſ. cap.* 8. §. 6. *num.* 6. Perez *in l.* 22. *tit.* 3. *lib.* 1. *Ordinamen. verſ. Verſatur etiam*, Garcia *de expenſ. cap.* 3. *num.* 28.

25. In retamen dicendum, quod ſi pater Clericus, aut alter non habeat filios legitimos, ſed tantùm ſpurios, poterit uſque ad quantitatem neceſſariam alimentorum excedere; quia nulla eſt lex, cui præjudicium inferatur. Machienzo *in d. l.* 8. *glo. ſſ.* 1. *n.* 6. Angulo *in d. l.* 13. *de las meſeras, glo. ſſ.* 1. *num.* 33. Sanchez *d. cap.* 3. *dub.* 33. *n.* 7.

26. Si verò filios legitimos habuerit, diſtinguenda ſunt alimenta; nam ſi quæ tanta excedant ad alimenta ſecundùm ſtatum, minimè exceſſus ſic eſt admittendus, ut ſunt juri expenſiſſima *in d. l.* 10. *Tauri*, & *in diſſ. l.* 8. ibi: *Que por virtud de la tal obligacion no pueda mandar lo mas de la quinta parte de ſus bienes, de lequal pueda diſponer por ſu alma.* Si verò tantùm agatur de præſtandis alimentis filiis ſpuriis, ſecundùm naturam poterit pater Clericus, vel alius ſpurius excedere quintum, quia lex nequit taxare hæc alimenta, cùm ſint de jure naturæ. Bæza *de melior. filiab. cap.* 8. *à num.* 28. Ergo nunc poterit pro relinquendis his alimentis, non obſtante lege, excedere quintum, etiamſi habeat alios filios legitimos. Velaſquez *in l.* 10. *Tauri, glo ſſ.* 2. *num.* 10. Molina *de primog. lib.* 2. *cap.* 15. *à n.* 53. Machienzo *in d. l.* 8. *glo ſſ.* 1. *num.* 8. Gutierrez *lib.* 2. *pract. quæſt.* 109. *à n.* 3. Angulo *in l.* 13. *glo ſſ.* 1. *n.* 35. Sanchez *d. cap.* 3. *dub.* 33. *n.* 8. Delugo *d. diſſ.* 7. *n.* 130. Pelao *d. diſp.* 9. *ſect.* 7. *n.* 9.

27. Quid verò dicendum, ſi Pater Clericus, aut alter ſpurius, plures quàm quinque filios legitimos habuerit, an poſſit totum quintum filio ſpurio relinquere. Plures dicunt, integrum quintum relinquere non poſſe. Ratio eſt, nam tunc ſpurius percipiet majorem partem bonorum patris, quàm legitimi, quod inhonetum eſt, & indecens: quapropter totum quintum non poteſt relinquere ſpurio, ſed ad æqualitatem omnes ſunt reducendi. Tellus *in diſſ. l.* 10. *Tauri, num.* 3. García *de Expenſis, cap.* 3. *num.* 9. Molina *diſſ. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 51. Angulo *in l.* 11. *de meliorat. num.* 28. Vazquez *diſſ.* §. 7. *num.* 143. Sed contrarium tenet Delugo *d. diſſ.* 7. *num.* 132. nam lex permittit totum & integrum quintum patri expendere, prout ſibi placuerit, etiamſi plures, quàm quinque filios legitimos habuerit. Ergo etiam poterit relinquere filio ſpurio, cui majori vinculo ſanguinis jungitur, quàm aliis extraneis.

28. Hæc difficultas dupliciter eſt concipienda. Primò, quando hæreditas eſſet ampla, ita ut omnes filii alimenta percipiendi ſecundùm ſuam dignitatem, & ſtatum, ex legitimis ſibi competentibus; tunc enim integrum quintum ſpurius percipiet, etiamſi major pars ſit quàm legitimorum; quia nullum præjudicium eis infertur, & pater animi jure ſuo quintum relinquendo. Ergo rectè ſpurius illud percipiet. Idque intelligendum ſi graviter non excedat alimenta ſpurii ſecundùm ſtatum; quia ex hoc capite reducerentur, nec integrum perciperet.

29. Secundò, ſi hæreditas ampla non eſt, verùm ex eo quod ſpurius integrum quintum percipiat, legitimi in alimentis neceſſariis ſecundùm ſtatum dari nam percipiunt, tum integrè ſpurius quintum nequit percipere; quia ratio ipſa demonſtrat, in alimentis ſpurium non debere eſſe melioti conditionis, quàm legitimos, ut optimè conſiderat Molina *d. cap.* 15. *n.* 53. *verſ. In ſecundo.* Quare ad æqualitatem ſunt reducendi, nec integrè ſpurius quintum percipiet. Cæterùm quando urget neceſſitas legitimorum, tenuis eſt obligatio alendi ſpurios. Delugo *d. diſſ.* 7. *num.* 131. idcircò integrum quintum non percipiet, cùm tanta non ſit obligatio patris, ſed ad æqualitatem ſufficiet reducere, & quod eàdem fortunam ſequatur cum legitimis.

30. Unde in his terminis, quando legitimi integra alimenta non percipiunt ſecundùm ſuam decentiam, exiſtimo partem habere de quinto diſponere non poſſe, dando ſpuriis, ſeu extraneis. Idque benigna interpretatione noſtrarum legum; non enim leges noſtras à Principibus piiſſimis conditas credendum voluiſſe partem cum ſpuriis, & extraneis ſe liberalem gerere, relicta obligatione juſtitiæ ſolvendi legitimas filiorum, relinquendo integrum quintum; ſed omnia ad æqualitatem reducendo, ut ſuprà diximus.

31. Hæc enim bona data ad alimenta filiis ſpuriis integro jure ad illos tranſeunt, ac de eis rectè diſponunt, tam in vita, quàm in morte *diſſ. l.* 10. *Tauri, l.* 8. *tit.* 8. *lib.* 5. *recopilac.* Unde aliqua exoriuntur dubia. Primum, an tranſmittantur ad hæredes, de quo *ſuprà, cap.* 6. *à num.* 32. Covarr. 2. *part. de ſponſalib. cap.* 8. §. 6. *num* 15. Tellus *in l.* 10. *Tauri, num.* 5. Spino *de teſtam. glo ſſ.* 16 *num.* 106. Valenzuela *conſ.* 10. *num.* 56. Salgado *in Labyrinth.* 1. *part. cap.* 24. *num.* 75. Boſſius *de Aliment. obligat. cap.* 6. §. 3. *à n.* 254.

32. Similiter ſecundò dubitatur, an pater in his bonis poſſit gravamen imponere, de quo *diſſ. cap.* 6. *à num.* 45. Illud verò præterminendum non eſt, ut ſi pater Clericus, ſeu alter ſpurius alimenta ſpuriis reliquerit in quinto, & ſimiliter alia pia legata, ſi non ſufficiat, priùs deducenda ſunt alimenta; quia debita ſunt talia contra quæ nequit pater ſpurius aliquid quamvis pium decernere. Gomez *in l.* 9. *Tauri, n.* 41. *in fin.* Vazquez *diſſ.* §. 7. *dub.* 11. *num.* 142. Sanchez *diſſ. cap.* 3. *dub.* 37. *per tot.*

33. Cæterùm pater Clericus ex reddibus, vel ex patrimonialibus bonis poterit aliquid donare, vel legare, ut filius, aut filia religionem ingrediatur. Baldus *in l.* 1. *C. de ſacroſ. Eccleſ. num.* 3. *verſ. In ista hac quæro.* Et rationem dat, nam ſicut per oblationem Curiæ filii legitimantur, *Auth. quibus mod. efficiuntur ſui, §. Si quis igitur, collat.* 7. ita per oblationem Monaſterio factam: quapropter poterit filio ſpurio, vel filiæ ad id aliquid donare, vel legare. Sed tamen ex alia ratione id melius ſuſtineretur, quia illa eſt cauſa pia, ad quam Clericus, vel alter pater ſpurius interdictus non eſt donare, vel legare filiis ſpuriis. Hippolytus *ſingul.* 173. Cifuentes *in l.* 10. *Tauri, n.* 15. Aliquo enim modo inter vivos, aut in teſtamento poterit aliquid relinquere pro anima ſpurii, cùm ſit pium. Tum quia ſi pater ſpurius tenetur pro corpore alimenta præſtare ſpurio, multò magis pro anima. Benedictus *in cap. Raynutius, verbo Et uxorem ejus, decif.* 5. *num.* 113. Dueñas *regul.* 366. *ampliac.* 6.

34. Sed quid, an Clericus vel alter pater ſpurius, habens

habens filios legitimos, poſſit ex eorum conſenſu aliquid ultra alimenta relinquere? Et affirmandum videtur; nam quando dat ex conſenſu filiorum, ab illis percipit ſpurios, non à patre. Ergo rectè ſuſtinebitur donatio, ſeu legatum. Sed tamen contrarium eſt tenendum, quia interdictum hoc, ne filii ſpurii à patribus percipiant, factum eſt in odium illorum, ut indè patrum incontinentia compeſceretur; quare licèt alii filii legitimi conſentiant, non ſunt capaces acquirendi bona patris. Cæterùm bona patris ſeu ſunt, donec vivit, nec in eis habent filii legitimi niſi ſpem ſuccedendi, *l. In fatis 11. ff. de liber. & poſthum.* ubi Doctores. Quamobrem licèt legitimi conſentiant, donatio fit ex propriis bonis ipſius patris, quam nequeunt ſpurii recipere. Benedictus *diſt. deciſ. 5. num. 122.* Verùm id intelligendum vivo patre; mortuo tamen eo, & bonis ad filios tranſmiſſis, benè de jure communi poterunt legitimi quidquid voluerint dare fratribus ſpuriis, tam quam de patrimonio proprio. Quod excipiendum de jure Regio in filiis Clericorum, cùm interdictum ſit aliqui recipere à conſanguineis patris. Tellus *in diſt. l. 10. num. 8.* Mathienzo *in l. 9. tit. 8. lib. 5. gloſſ. 1. n. 7.* Sanchez *diſt. cap. 3. dub. 30. num. 3.* Delugo *de Juſtit. diſp. 24. ſect. 6. num. 110.*

35. Deindè Clericus, ſeu alter pater ſpurius, poteſt donare, remuneratoriè filio ſuo ſpurio; quia hoc eſt debitum, nec continetur donatio iſta ſub interdicto donationes reſpuente. Sanchez *diſt. cap. 3. dub. 38.* Sed eſt dubium, an titulo oneroſo poſſit Clericus aliquid filio ſuo ſpurio concedere? Negarunt aliqui *ex l. 1. Cod. de nat. liber. l. 10. tit. 13. part. 6.* ubi titulo emptionis prohibetur aliquid à patribus ſpuriis filiis concedere. Tum ratione probatur; nam ſi titulus iſte fuiſſet ſufficiens, ut Clerici, aut patres ſpurii alienarent bona ſua in ſpurios, aperiretur via ad frandandam legem, falſis ſuppoſitis emptionibus, aut aliis titulis oneroſis. Ergo ex titulo emptionis, aut alterius tituli oneroſi nequeunt ſua bona ad filios ſuos ſpurios alienare. Dorias *regul. 366. ampliat. 11.* Rojas *de ſucceſſ. cap. 20. num. 59.* Plaza *de delict. lib. 1. cap. 41. num. 5.*

36. Sed contrarium tenent alteri *ex l. Qui teſtamento 17. ff. de Probat.* ubi ſi pater confiteatur ſe debere aliquam quantitatem ſpurio, vel filio incapaci, non valet talis confeſſio, quia præſumitur ſimulata, niſi liquidò probaretur debitum, & cauſa per patrem confeſſa. Unde cognoſcitur, quod ſi titulus oneroſus adſit inter patrem, & filium ſpurium, rectè valeat. Idem probari poterit *ex l. Si ſervum meum 30. ff. de hæredib. inſtituend.* ubi venditio facta ei, qui inſtitui non poterat, ſuſtinetur. Et exemplo confirmatur, licèt inter virum, & uxorem non valeat donatio, attamen valet contractus oneroſus, *l. Si ſponſam 5. §. Circa venditionem, ff. de donat. inter. l. Si quis donationis 58. ff. de contrah. empt.* Quod idem dicendum eſt in ſpecie. Ratione corroboratur; nam prohibitio iſta tendit, ne ſpurius lucrum percipiat ex bonis patris, quod quidem ceſſat in contractibus oneroſis, in quibus res, aut pecunia traditur pro alia re. Ergo quoties adſit contractus oneroſus inter patrem, & filium ſpurium, validus erit. Gomez *in l. 9 Tauri, à num. 35.* Mathienzo *in l. 6. tit. 8. lib. 5. gloſſ. 7. n. 5.* Sanchez *d. cap. 3 dub. 40. n. 2.* Delugo *diſp. 24. ſect. 6. num. 112.*

37. In hoc dubio animadvertendum, jura addu&a pro prima ſententia aſſumptum non probare; nam textus *in l. 1. Cod. de nat. liber.* varia recipit interpretamenta. Nonnulli dixerunt, eam in ſpeciali caſu intelligendam, nempè quando Senatores, Præfecti, vel alii in dignitate conſtituti filios habuerint ex vilibus fœminis, prout ibidem annumerantur, & notat Tiraquellus *de Nobilit. cap. 19 num. 57.* Bernardes *lib. 4. conſ. 395. num. 10.* quæ quidem deciſio ex exorbitans, ne quit ad alios caſus extendi. Fachineus *controverſ. lib. 3. cap. 53.* Surdus *deciſ. 249. num. 26.* Boccius *diſput. univerſ. Jur. tom. 1. deciſ. 2. diſput. 6. n. 13.* & alii recenſiti à Gomez *in diſt. l. 9. num. 35. verſ. Tertiò, ad fin.*

38 Sed ad alias perſonas extendendam, & hodie verificati in filiis ſpuriis, ſcripſit Petrus Barboſa *in l. 1 ff. ſolut. matrim. 4. p. num. 63.* & Auguſtinus Barboſa *in diſt. l. 1. num. 4. in fin.* Idcircò admittenda interpretatio Antonii Gomez *in diſt. leg. 9. num. 25. verſ. Videatur*, ubi aſſerit textum illum non irritare contractus oneroſos celebratos inter patrem, & filium ſpurium; ſed tantùm illas venditiones, quæ fiunt in fraudem legis, ſcilicet quando pater emerit nomine filii, ut filio acquirat, aut per alias interpoſitas perſonas. Et ratio eſt, quia tunc licèt emptio ſit reſpectu vendentis; attamen reſpectu patris, & filii ſpurii & donatio, quæ de jure eſt interdicta, quare contractus ille oneroſus non ſuſtinetur. Tum quia eſt in fraudem perſonarum ab inteſtato venientium, vel illis deficientibus, in fraudem Fiſci; quapropter nequit ſuſtineri, ut latè probat Farinacius *de Falſitate, quæſt. 164. per tot.* Undè ſequitur, textum iſtum non probare primam ſententiam, prout textus *in l. 10. tit. 13. part. 6.* qui tantùm loquitur de donationibus factis inter patrem, & filium ſpurium; non verò de aliquibus contractibus oneroſis.

39. Hanc ob rem in hac difficultate dicendum, contractum oneroſum inter patrem, & filium ſpurium, verum & perfectum eſſe, & cum reali traditione pecuniæ, & rei; aut vera, & reali traditione rectè ſuſtineri, ut tenet ſecunda ſententia; & id quidem ſemper probandum, aliàs ſemper præſumimur fraudem interveniſſe. Ratio eſt, nam cùm pater interdictus ſit aliquid relinquere ultra alimenta filiis ſpuriis, niſi probetur titulus oneroſus cum reali, & vera traditione, ſemper fraus præſumitur *ex diſt. l. 1. Cod. de nat. liber.* Menochius *lib. 4. præſumpt. 96. num. 28.* Cæterùm fraudis præſumptio in iis contractibus exoritur ex conjunctione perſonæ, cui prohibitum eſt donare. Menochius *lib. 3. præſumpt. 124. num. 24.* Peregrinus *de jur. Fiſci, lib. 5. tit. 1. num. 159.* Farinacius *de falſitate, quæſt. 164. num. 142.* Ergo ſi verè non probetur contractus oneroſus, & realiter intervenille traditionem, & numerationem pecuniæ, vel rei, ex fraudis præſumptione contractus erit nullus. Gomez *in diſt. l. 9. à num. 21.* Palcotus *de Nath. cap. 44. à num 3.* Surdus *de Alimen. tit. 1. quæſt. 31. num. 33.* Spino *de teſtament. gloſſ. 16. in princip. num. 48.* Petrus Gregorius *Syntagm. lib. 42. cap. 35. num. 11.* Mathienzo *in l. 6. tit. 8. lib. 5. Recopil. gloſſ. 5. num. 2.*

40. De jure tamen Regio eſt graviſſima difficultas, an contractus oneroſus, veluti emptionis, inter patrem, & filium ſpurium ſuſtineatur? Prima ſententia aſſerit, nullum eſſe contractum oneroſum inter ipſos, *ex l. 6. tit. 8 lib. 5. Recopilat.* ubi ſic decretum eſt: *Ordenamos y mandamos que los tales hijos de Clerigos no ayan, ni hereden, ni puedan aver, ni heredar los bienes de ſus padres Clerigos, ni de otros parientes del padre; ni ayan, ni puedan gozar de qualquier manda, ò donacion, ò vendida que les ſea echa por los ſuſodichos, agora, ni de aqui adelante.* Quæ verba apertè improbant quamlibet venditionem, & conſequenter aliam oneroſam contractum inter patrem ſpurium, & filium, prout decernuntur filio Clerici, etiamſi vera adſit numeratio, & rei traditio. Cæterùm probatur, nam lex Regia prorſus eliminare voluit omnes fraudes, quæ communiter occurrant in ſimilibus alienationibus. Ergo voluit irritare contractus oneroſos inter patrem, & filium ſpurium, ne ſic de facto fraudes perpetrarentur. Gomez *in d. l. 9. Tauri, num. 36. ad fin.* Seguta *in repet. ad text. in l. 3. §. fin. ff. delict. & poſthum. fol. 103. in princ.* Spino *de teſtam. gloſſ. 16. n. 55.*

41. Secunda ſententia aſſerit, etiam de jure Regio valere inter eos contractum oneroſum, ſi verè non adſit fraus, & interveniat realis numeratio, & traditio; Et probatur, nam jura Regia tantùm ſunt intelligenda in dubio, quando per probationem non appareret de ipſo contractu oneroſo, numeratione, & traditione; nam tunc præſumitur fraus, & conſequenter non ſuſtinebitur contractus; ſecus verò ſi de contrario conſtet per probationem, recipit enim tunc ſpurius, non ut filius, ſed ut extraneus, & neceſſariò de jure Regio erit validus contractus. Mathienzo *in d. l. 6. gloſſ. 7. num. 14.* Azevedus *ibidem, num.* 17. Gregorius Lopez *in l.* 10. *tit.* 13. *p.* 6. *verbo La donacion.*

42. Tertia ſententia dicit, dictam legem 6. *tit.* 8. *l.* 5. *Recopilat.* eſſe intelligendam de filiis Clericorum, non verò de aliis filiis ſpuriis, ita ut nec per contractum oneroſum poſſint à Patribus aliquid accipere, nec à ſuis conſanguineis; idque in odium eorum, quia cùm Sacerdotes puriores eſſe debeant, & ſanctiores, *cap. Tales, diſt.* 23. *cap. Omnia Sacramenta* 78. *cap. Per Iſaiam.* 98. 1. *Quæſt.* 1. & in eis quælibet incontinentia execrabilior ſit, ut *per tot. tit. de cohabit. Clericor. can.* 24. & 25. *Apoſtol. cap. Presbyter* 8. *diſt.* 27. *cap.* 2. *cap. Presbyter* 8. *diſt.* 28. *cap. ult.* 81. *diſt. cap. Si quis* 6. 27. *quæſt.* 1. Concilium Illiberit. *can.* 3. & 18. Vvormatienſe *can.* 11. Herdenſe *can.* 5. Aurelianenſe III. *can.* 4. Claudius Eſpenceus *lib.* 6. *de contin. cap.* 19. Mendoza *ad Concil. Illiberit. cap.* 19. Pontius *de matrim. lib.* 7. *cap.* 33. Barboſa *de univerſ. lib.* 1. *cap.* 40. *num.* 43. quamobrem non ſolùm de jure Regio eorum filii interdicitur aliquid à Patribus accipere titulo lucrativo, verùm etiam titulo oneroſo, quod cùm ſpeciale ſit, nequit ad alios ſpurios trahi, ut legem illam intelligunt Mathienzo, & Azevedus relati *n. antecedenti.*

43. In hoc dubio obſervandum, dictam legem 6. ibi, *O vendida*, non clarè oſtendere ſuam eſſe mentem ut emptio facta à Clerico ſuo filio ſpurio irrita ſit, ſi abſque fraude, & cum reali numeratione, & traditione fiat; nam verbum illud, *ò vendida*, poteſt intelligi de venditione ſimulata, prout de ea loquitur textus *in l.* 1. *C. de nat. liber.* quare non indè ſequitur neceſſariò, veram venditionem inter Clericum, & filium, cum numeratione pecuniæ, & rei traditione, eſſe nullam. Undè textus ille interpretatur ita, ut ſenſus ſit, Filius Clerici nequit à patre capere, nec per donationem, nec per venditionem ſimulatam, quod quidem juri conſonum eſt, & menti Legiſlatoris conforme, & neceſſariò admittendum; nam verba legis non ſunt capienda ut ſonant, ſed ſecundùm mentem, & intentionem proferentis; *l.* 3. §. *Si quis hoc interdictum, ff. de itiner. actuque privat. l. Scire oportet*, §. *Aliud. ff. de excuſat. tut. cap. Intelligentia 9. de verbor. ſignificat.* Navarrus *in Man. cap.* 23. *num.* 38. Molino *de rit. nupt. lib.* 3. *quæſt.* 83. *n.* 56. Gonzalez *ad Regul.* 8. *gloſſ.* 48. *n.* 55.

44. Hoc ergo ſuppoſito, dico filium ſpurium ementem à patre Clerico, ſeu ſeculari aliquam rem, abſque fraude, cum reali numeratione, & traditione, in foro conſcientiæ eſſe tutum; nam leges contrarium interdicentes præſumptione fraudi nituntur, qua deficiente in conſcientia ementes, & vendentes ſecuri fedduntur, ut valde probabiliter tenent Valerus *in different. utriuſque for. verbo Lex different.* 12. *num.* 1. Laiman *in Summa, lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 21. *num.* 4. Fernandez *in Examin. Theolog. Mor.* 2. *p. cap.* 4. §. 3. *n.* 4. Abbas *in cap. Quia plerique, de immunit. Eccleſ. n.* 18. Covarr. *in cap. Cùm eſſes, de teſtament. num.* 9. Gomez *in l.* 1. *Tauri, num.* 3. Diana 1. *p. tract.* 10. *reſolut.* 27. Unde Clericus, vel alter pater ſpurius, & eorum filii ſecuri erunt in conſcientia, ſi abſque fraude in his emptionibus, aut contractibus oneroſis procedant.

45. In externo autem foro aliqui dicunt talem emptionem irritam eſſe, ut latè demonſtrat Azevedus *in diſt. l.* 6. *à num.* 17. Sed tamen tenendum eſt contrarium, dum tamen conſtet, abſque fraude ulla factam fuiſſe emptionem, vel alium contractum oneroſum, cum reali traditione, & numeratione; nam leges Regiæ recipiunt interpretamentum, de quo *ſuprà, num.* 43. quare non irritant emptionem, aut alios contractus oneroſos inter Clericum, & filios; unde ſi conſtet fraudem ceſſaſſe, nec in contractu interveniſſe, ſemper ſuſtinebitur.

46. Ad hanc tamen probationem liquidò teſtes deponere debent, ut ſcripſit Gomez *in l.* 9. *Tauri, num.* 36. Nec enim ſufficiet confeſſio ipſius patris; nam quoties adeſt ſuſpicio fraudis, patris confeſſio non probat, quia non elidit ſuſpicionem, *l. Ab Anaſtaſio* 23. *l. Per diverſas* 22. *C. Mandat.* Avendañus *de exeq.* 2. *p. cap.* 29. *num.* 12. Ludovicius *deciſ.* 66. *num.* 1. Noguerol *allegat.* 40. *num.* 9. Salgado *in Labyrinth.* 3. *p. cap.* 13. *à n.* 21. Itaque cùm in præſentia ſit ſuſpicio fraudis, confeſſio patris Clerici non relevat, ut in terminis tenet Gomez *in l.* 9. *Tauri, num.* 36. Mathienzo *in d. l.* 6. *gloſſ.* 7. *à num.* 7. Azevedus *diſt. num.* 17. Limitant tamen, ſi ſimul cum Patris confeſſione aliqua indicia concurrant, vel ſemiplena probatio unius teſtis; quia purgatur ſuſpicio fraudis. Ludovicius *diſt. deciſ.* 66. *num.* 22. Noguerol *allegat.* 32. *à num.* 23. Caſtillo *lib.* 5. *controverſ. cap.* 111. *à num.* 10.

CAPUT XII.

Proſequitur materia antecedens de diſpoſitione in ultimis voluntatibus facta à Clericis, vel ab aliis patribus ſpuriis.

SUMMARIUM.

Clerici nequeunt filiis ſuis ſpuriis aliquid relinquere per inſtitutionem, legatum aut per aliam ultimam voluntatem, num. 1. *& 2. Non ſolùm ex bonis redituum, ſed nec ex patrimonialibus, vel quaſi, nec ab inteſtato, num.* 3.

Si palam filius Clerici à patre inſtituatur hæres, hæreditas ad cohæredem, vel ad conſanguineos ab inteſtato defertur, num. 4. *Si tamen hæreditas ſpurio per tacitum fideicommiſſum relinquatur, ad Fiſcum pertinet, num.* 5.

Si hæres accommodans fidem eſt Eccleſiaſticus, ad Fiſcum Eccleſiaſticum pertinet; ſi ſecularis, ad ſeculare, num. 6.

Clericus nequit filio ſpurio relinquere hæreditatem per ſubſtitutionem vulgarem, nec per tacitam vulgarem contentam in pupillari, num. 7.

Clericus, vel alter pater ſpurius inſtituendo filium legitimum impuberem, an poſſit ſubſtituere filium ſpurium? Si filius legitimus habuerit propria bona, poterit in his ſubſtituere pupillariter, num. 8.

Sed intrat difficultas, an valida ſit ſubſtitutio ſi ſta pupillaris in bonis, quæ à patre percipit legitimus? Prima ſententia negat, num. 9. *Secunda affirmat, n.* 10.

In hoc dubio in primis explicatur textus in l. Si quis 6. ff. de vulgar. *à num.* 11. *uſque ad* 13. *Ubi diſtinguitur, quando ſubſtituitur ſpurius in bonis legitimæ, aut in aliis relictis ex liberalitate patris.*

In bonis legitimæ aliqui dicunt, ſpurium pupilliariter ſubſtitui poſſe, ſed rejiciuntur, n. 14. *Objicitur, & explicatur textus* in l. cohæredi 41. §. Cùm filiæ, ff. de vulgar. *n.* 15. *Reſpondetur contrariis n.* 16.

Spurius

Spurius nec mediatè, nec immediatè poteſt à patre capere, n. 17. In vita Patris non eſt filius dominus legitimæ, num. 18. Explicatur textus in l. Ita fidei 40. §. Patronus, ff. de jur. Fiſci, *n.* 19. & 20.

In aliis bonis à Patre filio legitimo, Coſta aſſerit, rectè ſpurium pupillariter ſubſtituì; ſed non admittitur, num. 21.

De jure Regio in meliorationibus de tertio, & quinto, an poſſit pater ſubſtituere ſpurium? Reſpondetur negativè, n. 22. *& quid in filiis Clericorum, dato quod poſſet? Negatur de jure noſtro Regio, n.* 23.

Filius Clerici, nequit hæreditatem capere per patris fideicommiſſum, num 24.

An hæres rogatus reſtituere hæreditatem ſpurio, poſſit eam retinere in conſcientia. Prima ſcientia negat, ſed in conſcientia reſtituendam eſſe ſpurio, n. 25. *Secunda aſſerit, nec hæredem, nec ſpurium eam retinere poſſe, ſed Fiſco reſtituendam eſſe, num.* 26. *Tertia affirmat, in conſcientia rectè poſſe hæredem illam retinere, n.* 27. *Quarta dicit, reſtituendam eſſe hæredibus ab inteſtato, num.* 28.

In hoc dubio hæres inſtitutus, ſi minimè fidem accòmodaverit, rectè valet ſpurio reſtituere, num. 29. *Non admittitur Richardus, num.* 30. *Si verò fidem dederit, tenetur reſtituere hæredibus ab inteſtato. Explicatur textus* in l. Prædonis 46. ff. de hæredit. petit. *à n.* 31 *uſque ad* 34. *Exprimitur textus* in l. Cùm quis 18. ff. de his quib. ut indign. *num.* 35. *& latè defenditur, reſtitutionem in conſcientia faciendam eſſe hæredibus ab inteſtato, à num.* 36. *uſque ad* 39.

In foro exteriori, ſi hæreditas non applicatur fiſco, quando adeſt tacitum fideicommiſſum, perveniet ad hæredes ab inteſtato, n. 39.

Quibus modis probetur tacitum fideicommiſſum, num. 40. *Et an hæres tacitè fidem accommodans, & ſpurius, ſi apertè interrogentur à judice, teneantur reſpondere? Aliqui affirmant, num.* 41. *Sed explicantur, num.* 42.

An tacitum fideicommiſſum ſufficiat probare præſumptionibus? Prima ſententia affirmat, num. 43. *Secunda dicit manifeſtiſſimis probationibus debere probari, n.* 44. *Explicatur textus* in l. Non intelligitur 3. §. 3. ff. de jur. Fiſci, *num.* 45.

Referuntur præſumptiones taciti fideicommiſſi, n. 46.

Delicta probantur non ſolùm teſtibus, & inſtrumentis, ſed per conjecturas, & præſumptiones, num. 47. *Ex ſola probatione taciti fideicommiſſi per conjecturas hæreditas non applicatur Fiſco, num.* 48. *&* 49.

Clericus, ſeu alter pater ſpurius poteſt relinquere hæreditatem, ſeu legatum ſpurio, ſub conditione, ſi à Principe legitimetur, num. 50. *Sed negat Baldus. Explicatur lex* Si alienum 49. §. In extraneis, ff. de hæredib. inſtituend. *num.* 51. *Reſolvitur contra Baldum, num.* 52.

An filius Clerici, vel alterius patris ſpurii, interim quod legitimatur, poſſit petere bonorum poſſeſſionem ſecundum tabulas. Prima ſententia affirmat. num. 53. *Secunda negat, n.* 54. *Defenditur prima, n.* 55.

Clericus, vel alter pater ſpurius benè relinquit hæreditatem uxori filii ſui, vel marito filiæ ſpuriæ, n. 56. *Aliqui tenent contrarium, num.* 57. *Non admittuntur, ſed defenditur prima ſententia, num.* 58. *&* 59. *Limita niſi id fraude fieret, num.* 60. *Non admittitur Richardus, n.* 61.

Clericus, ſeu pater ſpurius valet ex ſpurio nepotem inſtituere, n. 62. *Explicatur, n.* 64. *Limitant aliqui, ſi uſufructus hæreditatis lucretur à patre ſpurio, num.* 65. *Sed reſpondetur, n.* 66. *De jure Regio pater ſpurius non percipiet uſumfructum, ſi avus fuerit Clericus, num.* 67.

Explicatur conſtitutio Pii V. num. 68. *Si duo Clerici paciſcantur, ut unus alterius filium hæredem inſtituat, & econtrà, non valent inſtitutiones, n.* 69. *Poſſunt tamen Clerici ſpuriis in teſtamentis alimenta præbere, ibid.*

1. CUm jam dixerimus de his quæ poſſunt fieri à Clericis circa ſuos filios, ſive inter vivos, ſive per donationes, ſive per contractum; tranſeamus nunc ad alias diſpoſitiones, quæ poſſunt fieri à Clericis de ultima voluntate circa eoſdem filios. Sermo enim eſt de his Provinciis, ubi de redditibus teſtantur, aut quando de patrimonialibus, vel quaſi teſtamenta condunt. Illa eſt concluſio, minimè poſſe Clericos, vel patres ſpurios aliquid ultra alimenta relinquere, ſive per inſtitutionem, legatum, ſeu fideicommiſſum, vel donationem cauſâ mortis, *l.* 1. *Auth. Licèt, C. de natur. liber. l. Si quis inceſti* 6. *C. de inceſt. nupt. l.* 10. *tit.* 13. *part.* 6. *l.* 10. *Tauri, l* 6. *tit.* 8. *lib.* 5. *Recopilat.* quod non ſolùm jura iſta Regia decernunt in patribus Clericis, ſed etiam in conſanguineis ex parte patris: rationem decidendi præſtitit Concilium Tolet. X. apud Gratianum *in cap. Cùm multa* 3. 15. *quæſt.* 8. nempe ut Clerici corripiantur, & ne ad illecebras carnis perveniant, quando non ſolùm in perſona eorum puniuntur, verùm & jus ultionem ex eorum prole ſuſcipit, decernendo ne ſui filii ſpurii aliquid ex ſua hæreditate percipiant. Idque eo tempore ita execrabilius viſum eſt, ut filii Clericorum ſervituti Eccleſiæ manciparentur ex decreto illius Concilii. Quod noſter Alfonſus expreſſiùs conſtituit *in l.* 12. *tit.* 6. *part.* 1. quando Clericus matrimonium contraxit cum muliere conſcia eſſe Clericum, de quo Joan. Faber *in §. Servitus, Inſtit. de jur. perſon. num.* 5. Navarrus *in cap. Ita quorundam, de Iudeis, not.* 11. *gloſſ. penult. n.* 17. Azorius *Inſtit. Moral.* 2. *part. lib.* 2. *c.* 6. *quæſt.* 5. Pichardus *in rub. Inſt. de hæredib. qua ab inteſt. deferantur, à num.* 5.

2. Cæterùm, nam ſi Clerici filios ſuos ſucceſſores haberent, avidiores fierent ad coacervandas pecunias, & bona temporalia: quare multis negotiis ſeſe implicarent, contra mandatum Apoſtoli 1. *ad Corinth. cap.* 2. dicentis: *Nemo militans Deo implicet ſe negotiis ſecularibus.* Unde à ſacris avocarentur, & redderentur viles, ut expendit D. Gregorius *in cap. Perlatum* 4. *diſt.* 88. idcircò eis interdictum eſt, ne aliquid ſuis filiis in teſtamento relinquant, nec per hæredis inſtitutionem, legatum, aut alium modum, *l.* 3. *tit.* 21. *part.* 4. Craſſus *de ſucceſſ. ab inteſtat. quæſt.* 20. Spino *in ſpecul. teſtament. gloſ.* 16. *à num.* 9. Covarr. *de ſponſalib.* 2. *p. cap.* 8. §. 5. *num.* 3. Mathienzo *in l.* 6. *tit.* 8. *lib.* 5. *gloſſ.* 3. *num.* 3. Larrea *deciſ. Granat.* 96. *num.* 2. Sanchez *conſ. lib.* 4. *cap.* 3. *dub.* 19. Villalobos *in Summa*, 2. *p. tract.* 30. *difficult.* 13. *à n.* 29. Garcia *in Summa, tract.* 1. *difficult.* 4. *dub.* 3. *num.* 14.

3. Quod non ſolùm intelligas in bonis ex redditibus acquiſitis, ſed etiam de patrimonialibus, vel quaſi; in nullis enim bonis filius ſpurius Clerici valet patri ſuccedere. Ratio eſt, nam in dictis juribus abſolutè interdictum eſt ne patribus in quibuſcunque bonis ſuccedant. Ergo non ſolùm intelligendum eſt illud interdictum de bonis ex redditibus acquiſitis, ſed de patrimonialibus, vel quaſi; & non ſolùm ex teſtamento, ſed etiam ab inteſtato, *Auth. Licèt, C. de natur. lib.* Clarus *verbo Teſtamentum, quæſt.* 31. *num.* 2. Covarr. *dict.* §. 5. *num.* 5. Leſſius *de Inſt. lib.* 2. *cap.* 19. *dub.* 6. *num.* 58. Villalobos *dict. difficult.* 50. *num.* 15. Unde filii iſti nequeunt impugnare teſtamentum parentum, nec legitimam intendere, ut cum Vazquez docet Bellet. *diſquiſit. clerical. tit. de bonis Clericor.* §. 13. *num.* 5. R. Moya 2. *p. Select. tract.* 3. *quæſt.* 2. §. 2. *num.* 12.

4. Verùm

4. Verùm ſi pater Clericus, aut alter ſpurius hæreditatem, legatum, aut donationem cauſâ mortis reliquerit palam & expreſſè, validum non erit, ob juris interdictum; ſed ſi alterum cohæredem inſtituat, illi accreſcit, ut per Bart. & Salicetum *in l. 1. Cod. de natur. liber.* Spino *dict. gloſſ.* 16. *num.* 49. Cancerius *Var. 3. part. cap.* 22. *à num.* 125. Si tamen filius Clerici, aut alterius patris ſpurii cohæredem non habeat, ad proximos conſanguineos ab inteſtato venientes hæreditas defertur, nec Fiſcus vindicabit, niſi intra duo menſes, ſi conſanguinei nec petierint, nec reclamaverint. Ratio eſt, quia in iſta ſpecie hæreditas ſeu legatum auferrur ſpurio, tanquam incapaci, non verò tanquam indigno: quamobrem vel ad alium cohæredem hæreditas, ſeu legatum pertinebit, aut illo deficiente, ad conſanguineos ab inteſtato, non verò ad Fiſcum, *l. 1. de natur. liber. l.* 10. *tit.* 13. *part.* 6. Gomez *in leg.* 9 *Tauri, num.* 33. Clarus *dict. quæſt.* 51. *num.* 3. Azevedus *in l.* 6. *tit.* 8 *lib.* 5. *Recopilat. num.* 5. Covarruv. *dict.* §. 5. *num.* 10. Farinacius *in fragment. criminal. lit. F, num.* 97. Vaſquez *in opuſcul. de teſtam. cap.* 5. §. 7, *dub.* 4. Larrea *deciſ.* 96. *num.* 10.

5. Si verò pater Clericus, aut alius pater ſpurius filium non palam hæredem inſtituat, ſed tacitè hæres alter ſcriptus fidem ei accomodaverit, ut hæreditatem filio reſtituat, aut legatum, tunc Fiſcus illa percipiet, non verò alter cohæres, aut ſuccedentes ab inteſtato; quia capitur hæreditas, aut legatum ab hærede tacitè fidem accommodante, utpotè ab indigno: quare cæteris excluſis, ad Fiſcum pertinet, *l. 1. l. Non intelligitur 3. l. Edicto 13. ff. de jure Fiſci, l.* 13. *tit.* 7. *p.* 6. Clarus *d. quæſt.* 21. *num.* 3. & *lib.* 5. §. *fin. quæſt.* 97. *num.* 7. Gomez *var. tom.* 1. *cap.* 10. *num.* 30. *verſ. Tertiò. in foro.* Farinatius *dict. lit. F, num.* 75. Maulius *de Fideicom. tit.* 5. *num.* 2. Antuñez *de donat. 3. part. cap.* 36. *num.* 1. & 2.

6 Dubitari tamen poterit, cui Fiſco in hoc caſu ſint bona applicanda, an Eccleſiæ, vel Principis ſeculari? Sed jam res expedita eſt, quod ſi hæres fuerit Eccleſiaſticus, pertineant ad Fiſcum Eccleſiæ; ſi verò ſecularis, ad Principem ſecularem, ob eandem rationem: Diez *in praxi, cap.* 64. *num.* 4. Covarr. *dict.* 6. 5. *num.* 5. Vaſquez *d. cap.* 5. §. 7. *dub.* 5. Sanchez *d. cap.* 3. *dub.* 22. Antuñez *de donat. 3. p. cap.* 36. *n.* 20.

7. Hoc interdictum non ſolùm intelligas in inſtitutione, ſed in ſubſtitutione vulgari, ſcilicet quando Clericus, vel alius pater ſpurius ſubſtituat vulgariter filium ſpurium; nam ſubſtitutio eſt propriè inſtitutio, *princip. inſtitut. de vulgar. ſubſtitut.* & filius ſuccedit immediatè patri ſubſtituenti. Ergo filius nequit à patre Clerico, ſeu alio ſpurio inſtitui. Quod idem eſt dicendum de ſubſtitutione tacita vulgari, contenta in pupillari, ob eandem rationem. Mathienzo *in dict. l.* 6. *gloſſ.* 3 *num.* 5. & 6. Covarruv. *d.* §. 5 *num.* 4. Plaza *de delict. lib.* 1. *cap.* 41. *num.* 13. De lugo *de juſt. diſput.* 24. *ſect.* 6. *num.* 93. Sanchez *d. cap.* 3. *dub.* 24. *num.* 2. Garcia *in Summa, tract.* 1. *diffic.* 4. *dub.* 3. *n.* 21.

8. Sed quid dicendum de pupillari ſubſtitutione, putà ſi Clericus, vel alius pater ſpurius habeat filium legitimum, eique pupillariter ſubſtituat filium ſpurium, ſi intra pupillarem ætatem decedat, an tunc ſubſtitutio valida ſit? Quain re, ut clarè procedamus, animadverto filium legitimum poſſe habere bona quæſita aliundè, quàm à patre, & in his per ſubſtitutionem ſpurius rectè ſuccedit, ut eſt textus clarus *in leg. Si hic qui* 6. *ff. de vulgar. & pupill. ſubſt.* Ratio eſt, nam hæc bona non ſunt ipſius patris, ſed filii legitimi, in quibus licèt ſpurius ſuccedat per ordinationem, aut diſpoſitionem patris, res ſuas non capit. Ergo rectè in eis ſuccedit per ſubſtitutionem pupillarem. Cæterùm hic ſuccedere non eſt ſuccedere in bonis patris, ſed filii legitimi, ut dictum eſt. Sed talis ſucceſſio non eſt à jure interdicta. Ergo rectè in his bonis ſuccedet per pupillarem ſubſtitutionem. Ducñas *regul.* 366. *limit.* 2. *num.* 12. Gomez *in l.* 9. *Tauri, num.* 10. Rojas *de ſucceſſ. cap.* 20. *à num.* 50. Pinellus *in l.* 3. *Cod. de bon. matern. num.* 21. Mieres *de majorat. 2. p. quæſt.* 2. *num.* 8. Mathienzo *in d. l.* 6. *gloſſ.* 3 *num.* 5. Maulius *d. tit.* 5. *n.* 6. Sanchez *d. dub.* 24. *num.* 8.

9 Erit ergo dubium in his bonis, quæ à patre legitimus filius perceperit? & in hoc caſu prima ſententia aſſerit, minimè ſpurium aliquid percipere valere per pupillarem ſubſtitutionem, ut eleganter diſtinguit Conſultus *in dict. l. Si is qui*, ibi: *Vt ex bonis quæ teſtatoris fuerant, amplius capere non poſſit. Quod ſi pupillo aliquid prætereà acquiſitum eſſet, non impediri enim capere, quaſi à pupillo capiat.* Deindè probatur ratione, nam cùm ſpurij interdicti ſint capere à bonis patris, ſimiliter eſt interdictum, ut capiant per pupillarem ſubſtitutionem, ne alio modo aperiretur via ad capiendum ex bonis patris, quandò jus tam enixè id prohibet, ut nec mediatè, nec immediatè ſpurius ſua bona percipiat, *leg. Quod conditionis* 4. *C. de donat. cauſ. mort. l. Hac edictali* 6. *circa medium, Cod. de ſecund. nupt. leg. Nec per ſe* 10. *Cod. de hæredib. inſtit.* Ergo in his bonis à patre provenientibus, nequit ſpurius aliquid per pupillarem ſubſtitutionem acquirere, Bart. *in dict. l. Si is qui, num.* 12. Jaſon *ibid. n.* 1. & 8. Ducñas *d. reg.* 366. *ampliat.* 13. Benedictus *in cap. Raynutius, verbo Et uxorem nomine, deciſ.* 5. *num.* 128. Gomez *in d. l.* 9. *n.* 20. Menchaca *Illuſtr. lib.* 3. *cap.* 102. *n.* 9. Guttierrez *Pract. lib.* 3. *quæſt.* 56. *per tot.*

10. Secunda ſententia tenet contrarium, ſcilicet poſſe ſpurium ſuccedere filio legitimo per pupillarem ſubſtitutionem, etiam in bonis à patre acquiſitis. Ducitur, nam poſtquam pater deceſſit, non ſolùm bona à filio legitimo aliundè acquiſita ſunt propria, ſed etiam à ſuo patre provenientia, *l. Coheredi* 41. §. *Quod ſi hæredem, verſ. Nec fideicommiſſo, ff. de vulgar. & pupill. ſubſtit. Auth. de hæredibus, & Falcidia, §. Si quis verò, collat.* 1. ubi Gloſſa: quapropter per pupillarem ſubſtitutionem non capit à patre, ſed à fratre, cujus ſunt propria bona. Ergo rectè per pupillarem ſubſtitutionem ſpurius ſuccedit etiam in bonis patris. Cæterùm ſubſtituto pupillaris ſortitur effectum poſt mortem patris: Ergo nunquam ſuccedit patri, ſed fratri. Nec obſtat ſuccedere per diſpoſitionem patris; nam diſpoſitio illa fit nomine filii, quaſi ipſe teſtaretur: Ergo nullum eſt impedimentum, ut ſpurius hæc bona capiat per pupillarem ſubſtitutionem. Acoſta *in cap. Si pater, de teſtament. in* 6. 1. *part.* §. *Bona omnia, à n.* 7. *uſque ad* 13. Spino *in ſpecul. teſtament. gloſſ.* 16. *à n.* 36. Delugo *de Juſt. diſput.* 24. *ſect.* 6. *num.* 98. dicit probabile Sanchez *d. cap.* 3. *dub.* 25. *in fin.*

11. In hoc dubio præmittendum, textum dantem anſam huic diſputationi *in l. Si is qui* 6. *ff. de vulgar.* aſſumptum non probare efficaciter; recipit enim duo interpretamenta. Primum quando affert illam diſtinctionem de bonis aliundè acquiſitis, quàm à patre, quod ſpurius ſuccedat per pupillarem ſubſtitutionem non eſt ſententia Terentii illius legis authoris, ſed Juliani, quam Terentius refert, nec illam diſtinctionem approbat, nec reprobat, ut animadvertit Delugo *dict. num* 98. *in fin.* Quin potiùs ſi attentè legatur textus ille, in principio contrarium decidit Terentius, unde ad rem efficaciter non probat.

12. Secundum interpretamentum præſtitit Acoſta *ubi ſuprà relatus, num.* 10. dicens, quod tempore Juriſconſultorum nondum legitima exiſtimabatur ut patrimonium, & bona filiorum, quin potiùs in ea poterant patres gravamen imponere, ſive legati, ſive fideicommiſſi, uſque ad tempora Juſtiniani *in l. Quoniam in prioribus* 32. *Cod. de inoffic. teſtament.* quo tempore ſimilis poteſtas ablata, & legitima filiorum quaſi

propria

propria bona illorum relicta eſt: quapropter diſtinctio illa potuit valere tempore Juriſconſultorum, non verò poſt conſtitutionem Juſtiniani. Deindè, nam hodie legitima filiorum non conſideratur ut proveniens à diſpoſitione patris, ſed tanquam debitum legale. Ergo in his bonis poſt Juſtinianum rectè ſpurius ſuccedet per ſubſtitutionem pupillarem, relicta diſtinctione illius legis.

13. Quare ex deciſione illius legis nulla reſolutio certa capi valet, ſed ad alia juris fundamenta eſt recurrendum. Idcircò diſtinctio facienda eſt, quando pater ſolùm legitimam ſuo filio reliquerit, aut quando ultra partem de jure aſſignatam, alia bona reliquerit ex ſua liberalitate.

14. Quoad primum, in bonis legitimæ Doctores ſecundæ ſententiæ admittunt ſpurium per ſubſtitutionem pupillarem ad ſucceſſionem: ſed in re admitto primam, quam etiam tenent Molina *de juſt. tract. 2. diſput. 167. num. 16.* Vaſquez *in opuſcul. de teſtament. cap. 5. §. 7. dub. 6. à num. 121.* Ratio eſt, nam ſubſtitutio pupillaris licèt ſortiatur effectum poſt mortem patris, attamen tota illa pendet à diſpoſitione illius, conſiderato tempore, quo illam diſpoſuit, & potiùs videtur capere ſubſtitutum à patre, quàm à pupillo decedente. Et probatur, nam ex eo potiſſimè ſubſiſtit de jure ſubſtitutio pupillaris, quia filius in poteſtate patris conſtitutus, una, & eadem perſona cenſetur cum patre, *l. fin. C. de impub.* unum patrimonium, & una & eadem familia, *l. Pronuntiatio 195. §. Familia. ff. de verb. ſignific.* una, & eadem vox, *§. Et verò, Inſt. de inutil. ſtipul. 3. ff. de jur. & fact. ignor. l. Cùm ſimus, ad fin. de Agricol. & cenſit.* & conſequenter unum, & idem teſtamentum, *§. Igitur, §. Liberis, Inſt. de pupil. ſubſt. l. Patris & filii 20. ff. de vulgar.* unde colligunt DD. patrem non tam filio, quàm ſibi dare ſubſtitutum, quando pupillariter ſubſtituit; & non tam alienam, quàm propriam familiam, & ſubſtantiam ſic ſubſtituendo relinquere, ut explicant Ripa *in l. 2. ff. de vulgar.* Alciatus *in rub. de vulgari, num. 11.* Viglius *in rub. Inſt. de pupillar. ſubſt. num. 4.* Pichardus *ibid. à num. 13* Spino *de teſtament. gloſſ. 23. num. 4.* Fuſarius *de ſubſtit. 1. p. quæſt. 88.* quapropter cùm tota ſubſtantia pupillaris ſubſtitutionis pendeat à patris diſpoſitione, potiùs à patre capere videtur filius ſpurius, quàm à fratre legitimo hærede inſtituto. Unde nequit in bonis patris ſpurius aliquid acquirere per pupillarem ſubſtitutionem. Comprobatur, nam in pupillari ſubſtitutione, ne filius abſque hærede decedat, tempus diſpoſitionis patris principaliter eſt inſpiciendum, quo bona erant ſua, ut diſponat de propriis, ut benè notat Pichardus *in princip. Inſtit. de pupill. ſubſt. num. 17.* aliàs ſi proſpiceretur tantùm tempus mortis pupilli, non diſponeret de propriis, ſed de alienis, de quibus teſtari non poterat, *l. Verbis legis 120. ff. de verb. ſignificat. l. Conficiuntur 8. §. Si poſt factum, ff. de jur codicill. Auth. Ingreſſi, Cod. de ſacroſ. Eccleſiis, cap. Placuit 13. quæſt. 2.* Cùm ergo mortuo pupillo ſolùm inſpiciendum ſit tempus diſpoſitionis patris, perindè eſt, ac ſi ſubſtitutus ſpurius ab ipſo patre caperet bona ſua, quod eſt jure interdictum. Ergo minimè poterit aliquid recipere per pupillarem ſubſtitutionem, ex bonis quæ pupillus acquiſivit à patre.

15. Sed dices, ſubſtitutum pupillarem non capere à patre, ſed à filio, eique præcisè ſuccedere, *l. Coheredi 42. §. Cùm filia. ff. de vulg. ſubſt.* plures quos ſequitur Fuſarius *dict. quæſt. 88. num. 5.* Ergo non benè dicimus, capere à patre. Sed textus *in d. §. Cùm filia*, aſſumptum non probat; nam Conſultus agit, quando debeat eſſe impubes filius in patria poteſtate ad valorem pupillaris ſubſtitutionis? Et inquit debere pubetem eſſe tempore facti teſtamenti, & tempore mortis, prout exemplis exornat Spino *de teſtament. gloſſ. 23. num. 6.* Trentacinquius *de ſubſtit. 2. part. cap. 9.* Deindè progreditur, & diſſerit, à quo reſtituenda ſit hæreditas, quando ſubſtitutus pupillaris rogatus eſt illam alteri reſtituere, ſi irrita fiat ſubſtitutio, quia filius ante mortem patris à patria poteſtate exierit? Et inquit tunc legitimum hæredem eam capere, cum obligatione tamen reſtituendi, deductâ Trebellianicâ. Undè ex hoc textu non probatur, ſubſtitutum pupillarem ſuccedere, & capere à pupillo, cùm non agatur de ſucceſſione illius, ſed de legitimo hærede, quia ſubſtitutio pupillaris caſſa relicta fuit.

16. Nec doctrina Doctorum, quos ſequitur Fuſarius, aliquid contra nos probat; nam reſpondetur, capere ſubſtitutum pupillarem à pupillo materialiter, quatenus ex eo tranſit hæreditas ad ſubſtitutum, concedo; formaliter, nego. Nam capit à diſpoſitione patris illum pupillariter ſubſtituentis, & in bonis propriis, quatenus lex reſpicit tempus diſpoſitionis, & mortem patris; quo quidem tempore relicta eſt perfecta pupillaris ſubſtitutio. Spino *dict. gloſſ. 13. num. 16. in fin.* Undè filius ſpurius per hanc ſubſtitutionem nequit aliquid percipere ex bonis, quæ per patrem ad filium impuberem pervenerunt.

17. Rurſus probatur hæc ſententia, nam interdictum hoc, ne ſpurius capiat ex bonis patris, non ſolùm intelligitur immediatè, ſed etiam mediatè ut ex aliquibus juribus probat Guttierrez *lib. 3. Pract. q. 56. à num. 24.* Molina *de Primogeniis, lib. 2. cap. 11. n. 29.* Quando enim capit per ſubſtitutionem pupillarem, capit mediatè per filium inſtitutum; attamen tota ratio acquirendi eſt patris ſubſtituentis diſpoſitio. Ergo minimè poterit acquirere aliquid per ſubſtitutionem pupillarem,

18. Denique bona legitimæ, licèt propria dicantur ipſius filii impuberis, & inſimul ſit debitum legale independens à voluntate patris, *Auth. Noviſſima, Cod. de inoffic. teſtament. l. Unum ex familia 67. §. Si de Falcidia, ff. de legat. 2.* non tamen eſt vera hæc propoſitio in vita ipſius patris, ſed poſt ejus mortem. Aſt ſubſtitutio pupillaris efficitur in ejus vita, & perficitur ejus morte, ut latè probat Guttierrez *d. q. 56. à num. 30.* quapropter parum eſt curandum, an legitima ſit propria pupilli, aut debitum legale; quia revera ſpurius capit mediatè per legitimum illa bona, quæ erant patris, quando efficitur, & perficitur pupillaris ſubſtitutio.

19. Sed contra hoc ultimum fundamentum obſtat textus *in l. Ita fidei 40. §. Patronus, ff. de jur. Fiſci*, ubi ſi à patrono libertus rogaverit ut incapaci aliquid det ex portione ſibi debita, nullam fraudem committit. Ergo ſimiliter ſi ſpurius ſubſtituatur filio impuberi ex ſua propria portione rectè percipiet de legitima filii, ſicut de portione patroni. Guttierrez tamen *dict. quæſt. 56. n. 32. in fin.* aſſerit textum illum loqui de portione debita patrono, in qua eſt diverſum à legitima filii, ut in bonis provenientibus à patre nequit ſpurius aliquid percipere. Verùm hæc reſponſio ſolida non eſt (nam ut ſupponit textus ille) perſona cui patronus erat præſtitutus de ſua portione, non erat capax acquirendi ex bonis liberti; & tamen fraus non committitur. Ergo ſimiliter in noſtra ſpecie.

20. Dicendum eſt enim ibidem, libertum nullam neceſſitatem impoſuiſſe patrono, nec imponere poterat aliquod gravamen in ſua portione, ut præſtaret incapaci, *l. Cùm patronus 28. ff. de legat. 2. l. Qui autem 6. §. Si patronus 8. ff. Si quis omiſſ. cauſ. teſt.* Sed tantùm rogavit, ut præſtaret liberè incapaci de ſua portione, & tunc præſtatio illa rectè concedit; nam, ut inquit Conſultus, patronus de ſuo præſtat, non verò de bonis liberti. Aſt in noſtra ſpecie filius impubes non eſt rogatus à patre, ut liberè det de ſuis bonis ſpurio, ſed pater diſponit, aut propria bona perveniant

ad filium incapacem, mediante pupillo, quod jure interdictum eſt.

21. In aliis verò bonis, quæ pater concedit ultra legitimam filio legitimo, Coſta *ubi ſuprà*, affirmat rectè ad ſpurium pervenire per ſubſtitutionem pupillarem; quia fiunt propria ipſius impuberis, itaque rectè percipit à pupillo. Sed tamen communiter reprobatur à Doctoribus. Mieres *de majorat. 1. p. quæſt. 2. n. 8.* Spino *de teſtament. gloſſ. 16. num. 42.* Guttierrez *lib. 3. pract. quæſt. 56. à num. 33.* Quod eſt tenendum, licèt Coſta loquatur de jure communi, quando pater ultra quatuor uncias reliquum liberè filiis relinquebat; nam ſi ſpurius nequit per pupillarem ſubſtitutionem bona legitimæ percipere, multò minùs alia bona relicta ex liberalitate parentis, dirigendo per mediatam diſpoſitionem, ut ad ſpurium incapacem perveniant.

22. Idem dicendum quando pater filium legitimum meliuraverit in aliquibus bonis tertii, vel quinti, *ex l. 27. Tauri, l. 11. tit. 1. lib. 5. recopilat.* & ſpurium ſubſtituat: & id ex duabus rationibus. Prima, nam quælibet meliuratio, quæ fit à patre, procedit ab ejus liberalitate, ut dicunt leges ibi, *Que quiſieren*. Ergo ut dicebamus, de aliis bonis liberaliter relictis nequeunt per ſubſtitutionem pupillarem pervenire ad ſpurium. Secundò, quia jura illa tantùm ſubſtitutionem admittunt inter filios legitimos, aut in defectu illorum inter naturales, non autem de jure Regio valent ſpurii admitti ad has ſubſtitutiones, ut ſunt expenſiſſima verba: *Con tanto que lo agan entre ſus deſcendientes legitimos, y à falta de ellos, que lo puede hazer entre ſus deſcendientes ilegitimos, que ayan derecho de los poder heredar.* Et infrà: *Y de otra manera no puedan poner gravamen alguno, ni condicion en dicho tercio.* Undè ad has ſubſtitutiones poſſunt admitti legitimi, vel illegitimi naturales, non verò ſpurii, quibus ultra quintum nihil relinqui valet, ut explicat Guttierrez *dict. quæſt. 56. à num. 34.*

23. Illud verò, antequam hinc abeamus, animadvertendum, quod ſi aliquando velis admittere ſententiam Coſtæ, de jure Regio nullatenus eam admittere poteris in filiis Clericorum; nam ſi ſubſtituantur, pupillariter filio legitimo, nequeunt etiam ab eo percipere, quia eodem jure non ſolùm ſunt incapaces à patre percipiendi, verùm etiam à ſuis filiis, & conſanguineis ex parte illius. Ergo nec per hanc pupillarem ſubſtitutionem. Mathienzo *in l. 8. tit. 8. lib. 5. recopilat. gloſſ. 3. n. 7.* Sanchez *conſ. lib. 4. cap 3. dub. 24. num. 9.* Vazquez *de teſtament. cap. 5. §. 7. dub. n. 121.* Delugo *diſput. 24. de juſtit. ſect. 6. num. 98.* Garcia *in Summa, dict. dub. 3. num. 23.*

24. Si verò Clericus, aut alius pater ſpurius fideicommiſſum reliquerit, ſpurio, utpotè quando hæredem inſtituat, palamque rogaverit, ut hæreditas eam filio ſuo ſpurio reſtituat, aut legatum hoc modo fidei illius committat, tunc fideicommiſſum non valet, ſed pro non ſcripto habetur, quia ſpurius accipit hæreditatem, ſeu legatum ab ipſo patre, & per ejus diſpoſitionem venit ad filium, unde minimè valet ſuſtineri, ob legis interdictum. Azevedus *in d. l. 6. tit. 8. lib. 5. recopilat. num. 15.* Mathienzo *ibidem, gloſſ. 3. num. 5.* Maulius *de Fideicommiſſ. tit. 5. à num. 1.* Farinacius *in Repert. crimin. lit. F. n. 98. & 100.* Sanchez *d. lib. cap. 3. dub. 42. num. 6.* Antuñez *3. p. cap. 36. num. 18.*

25. Eſt verò dubium grave, an quando hæres inſtitutus tacitè fidem accommodaverit de hæreditate, vel legato filio ſpurio reſtituenda, vel reſtituendo, ad id teneatur in foro conſcientiæ. Prima ſententia aſſerit, teneri hæredem inſtitutum reſtituere ſpurio, ex vi pacti, ſeu promiſſionis, quam dedit teſtatori; nec enim rectè illam retinebit contra illius voluntatem. Sic victoria, & Ledeſma, quos refert Sanchez *dict. cap. 3. dub. 24. num. 3.*

26. Secunda ſententia ſcripſit, nec hæredem inſtitutum poſſe hæreditatem retinere, nec ſpurium, ſi fortè jam ſibi eſt reſtituta, ſed Fiſco erit reſtituenda, cui de jure competit, *ex l. Prædonis 46. ff. de hæredit. petit.* ubi dicitur, prædonem eſſe accommodantem fidem, ne capienti reſtituatur hæreditas. Undè colligitur, hanc tacitam fidem accommodantem non poſſe hæreditatem retinere, ſed neceſſariò Fiſco eſſe reſtituendam, cui competit de jure ex pœna. Ratione probatur; nam nec hæres fidem tacitè accommodans, nec ſpurius habent titulum eam retinendi: non hæres, quia ex voluntate teſtatoris conſtat, nolle apud eum remanere: non ſpurius, quia non eſt capax. Ergo reſtitutio neceſſariò facienda eſt fiſco, cui de jure competit. Diez *in praxi, cap. 64. à num. 4.* Gomez *in l. 9. Tauri, num. 28.* Gomez Arias *in l. 7. Tauri, à num. 77.* Albanus *lib. 1. conſ. 42. in fin.* Mantica *de conject. lib. 10. t. 4. num. 13.* Menchaca *Illuſtrium lib. 3. cap. 102. n. 13.* Molina *de juſtit. tract. 2. diſput. 169. num. 10.*

27. Tertia ſententia dicit, hæredem tacitè fidem accommodantem in foro conſcientiæ rectè retinere poſſe hæreditatem: nam licèt fiat indignus ob tacitè fidem accommodatam, iſta tamen eſt pœna, ad quam non obligatur in foro conſcientiæ, niſi poſt latam ſententiam privationis hæreditatis, & applicationis ad Fiſcum. S. Thomas 2. 2. *quæſt. 62. art. 3.* Gloſſa *in cap. Fraternitatis 12. quæſt. 2. & in cap. 1. de conſtit.* Gomez *in l. 11. Tauri, num. 4.* Covarr. *in 4. 2. p. cap. 6. §. 8. n. 10.* Leſſius *de juſt. lib. 2. cap. 33. dub. 8. num. 59.* Diana *1. p. tract. 10. à reſolut. 17.* Idcircò rectè retinebit in foro conſcientiæ hæreditatem, donec per ſententiam eâ privetur. Perez *in l. 22. tit. 3. lib. 1. Ordinament. & in l. 12. tit. 5. lib. 8. Ordinament. fol. 367.* Mathienzo *in d. l. 6. gloſſ. 8. à num. 6.* Farinacius *dict. lit. F. num. 108.* Amaya *in l. 1. C de delat. lib. 10. n. 49.* Covarr. *2. p. de ſponſalib. cap. 8. §. 5. num. 13.* Leſſius *de juſt. lib. 2. cap. 19. dub. 6. num. 60.* Delugo *dict. diſput. 24. ſect. 6. n. 95.* Vazquez *dict. §. 7. num. 106.* Diana *4. p. tract. 3. reſolut. 121.*

28. Quarta ſententia ſcripſit, hæredem tacitè fidem accommodantem, debere hæreditatem reſtituere hæredibus ab inteſtato, non verò Fiſco; nam Fiſcus nullum habet jus ad hæreditatem, niſi poſt ſententiam. Ergo neceſſariò reſtitutio facienda eſt hæredibus ab inteſtato, cùm hæres, nec ſpurius titulum habeant retinendi. Ita tenent Sotus, & alii, quos referunt Vazquez *dict. §. 7. dub. 3.* Sanchez *dict. cap. 3. dub. 21. num. 3.* Spino *de teſtament. gloſſ. 27. num. 34.* Caſtro *de leg. pœnal. lib. 2. cap. 10.*

29. In hoc dubio dico, duobus modis concipi eam hanc difficultatem. Primò, quando Clericus, vel alter pater ſpurius hæredem inſtituat, eique rogaverit, nullo pacto adjecto, ſeu obligatione, ut det hæreditatem ſpurio pro ſua liberalitate; tunc enim hæres rectè hæreditatem reſtituit, ſi voluerit, & ſpurius rectè retinet; quia non percipit à patre, ſed ab hærede, qui reverà erat dominus illius, eamque ex ſua liberalitate reſtituit abſque aliqua obligatione, vel neceſſaria diſpoſitione patris clerici, ſeu ſpurii. Undè ſpurius filius rectè retinet, *l. Quia teſtamentum 7. ff. de his quib. ut indign.* Confirmatur, nam quando recipit ſpurius hoc modo hæreditatem, ab hærede inſtituto recipit, tanquam ab extraneo, à quo non eſt incapax recipiendi hæreditatem; quapropter rectè recipit, & retinet. Illud verò obſervandum, quod ſi pater Clericus inſtituat hæredem conſanguineum de jure Regio, non rectè ab eo ſpurius hæreditatem percipiet, etiamſi tantùm fuerit rogatus, cùm adhuc reſpectu illius ſit incapax capiendi, aliàs erit rurſus in utroque foro. Covarr. *dict. cap. 8. §. 5. num. 16.* Gomez *in l. 9. Tauri, num. 18.* Mathienzo *in d. l. 6. tit. 8. lib. 5. gloſſ. 8. num. 6.* Manuica *de conject. lib. 10. tit. 4. num. 7.* Farinacius *dict. lit. F. num. 103.* Vazquez *dict. §. 7. dub. 2. in principio,*

de

Delugo *dict. diſput. 24. ſect. 6. num. 95.* Villalobos *in Summa, 2. part. tract. 30. difficul. 30. num. 15.* Moya *d. tract. 3. diſp. 2. quæſt. 2. §. 3. num. 16.*

30. Undè non eſt admittendus Ant Pichardus *in rub. Inſt. de hæredit. quæ ab inteſt. deferunt. §. 7. num. 22.* dicens hanc doctrinam non eſſe tutam in utroque foro, cùm adſit periculum, ne fraus legis præſumatur. Verùm in foro conſcientiæ, ubi ſemper ſtatur veritati, nullum eſt periculum. Nec in foro exteriori, ſi probetur id totum abſque aliquo pacto, ſeu obligatione relictum fuiſſe liberti, & ſpontaneæ voluntati hæredis inſtituti, urbenè notat Leſſius *d. cap. 19. dub. 6. n. 62.* Antuñez *3. p. cap. 36. num. 5.*

31. Secundo modo concipienda eſt hæc difficultas, prout quando hæres inſtitutus fidem accommodaverit ad reſtituendam hæreditatem, ſeu legatum ſpurio, animo ſe obligandi ex pacto ad illam reſtitutionem. Et in hoc caſu admitto uti probabiliorē quartam ſententiam, ſcilicet teneri hæredem inſtitutum hæreditatem reſtituere hæredibus ab inteſtato, nec ipſum poſſe illam retinere, *ex dict. l. Prædonis 46 ff. de petit. hæredit.* ubi apertè dicitur, prædonem eſſe, & in mala fide, tacitè accommodantem fidem de reſtituenda hæreditate incapaci: quod non ſolùm intelligas, qua parte obligatur ad reſtitutionem, ſed ex parte retentionis hæreditaris; nam ei conſtat de voluntate teſtatoris fuiſſe, ne apud eum remaneret hæreditas, ſed ut alteri reſtitueret: quapropter eſt in mala fide non ſolùm ex parte reſtitutionis incapaci faciendæ, ſed ex parte retentionis. Ergo non poterit retinere, & tenebitur reſtituere hæredibus ab inteſtato, cùm ſpurio incapaci nequeat reſtituere.

32. Sed dices, textum *in dict. l. Prædonis*, non dicere tacitè fidem accommodantem eſſe prædonem, ſed loco prædonis, ut animadvertit Valenzuela *in dict. l. 1. Cod. de delator. n. 22.* quod eſt diverſum; nam prædo ſemper eſt in mala fide; quaſi autem prædo, vel qui habetur ejus loco, non eſt in mala fide, niſi à litis conteſtatione. Verùm quoad effectū reſtitutionis, quia ambo cum emolumentis reſtituere compelluntur, *l. Cùm quidam 17. §. In tacito, ff. de uſur.* quaſi prædo dicitur, & conſideratur; interim tamen acommodans fidem tacitam, eſt verus hæres, & retinere poterit hæreditatem, ut explicat Amaya *in d. l. 1. Cod. de delat. n. 54. & lib. 3. obſervat. cap. 2. à num. 41.*

33. Sed ex ipſo interpretamento illius legis capitur reſponſio; nam ſi tacitè fidem accommodans compellitur rem cum fructibus reſtituere quaſi prædo, ſequitur ante litis conteſtationem fuiſſe in mala fide, aliàs non tanquam prædo, ſed tāquam poſſeſſor bonæ fidei haberetur, & lucraretur fructus, *l. Bonæ fidei 48. ff. de acq. hæred.* Ergo ſemper erit habendus loco prædonis, qui nec rem, nec fructus retinere poterit. Sed adhuc inſtabis cum Delugo *ſect. 6. num. 95. verſ. Objiciur*, dicente hæredem tacitè ſidem accommodantem non eſſe prædonem in foro conſcientiæ, ſed loco prædonis haberi quoad effectum ut Fiſcus poſſit ab eo auferre hæreditatem cum fructibus: quæ cùm ſit pœna delicti, non obligat in conſcientia ante latam ſententiam. Ergo interim rectè retinebit, *l. Ejus qui 29. ff. de jur. Fiſci, cap. Cùm ſecundum 19. de hæretic. lib. 6.* Moria *in Emporio, tit. 1. quæſt. 8. & 9.* Cevallos *q. 687.* Garcia *de Beneſic. p. 11. cap. 10. à num. 7.*

34. Reſpondetur tamen ibidem Conſultum non tantùm reſpexiſſe tacitè fidem accommodanem, ut prædonem, quoad effectum tantùm reſtitutionis, ſed quoad effectum retentionis, ob rationē traditam *n. 31.* Quapropter nullo modo poterit retinere. Et corroboratur, nam cùm ſecundùm jus naturale obligans in foro conſcientiæ, rem alterius nequeat quis retinere abſque domini voluntate, *l. Id quod noſtrum. ff. de reg. jur.* Thomaſſetus *regul. 163.* Menochius *lib. 5 præſ. 47. num. 14.* in præſentiarum non eſt voluntas teſtatoris ut hæreditas remaneat penes hætedem fidem accommodantem; nec ipſius acceptantis, quia ſe obligavit alteri reſtituere, quin ſi retinere præſumpſerit, quaſi prædo cenſetur etiam de jure naturali obligante in conſcientia. Ergo tenebitur reſtituere hæredibus ab inteſtato in eodem foro.

35. Cæterùm probatur hæc ſententia ex deciſione textus *in l. Eum qui 18 ff. de his quib. ut indig.* ubi dicitur poſſeſſor malæ fidei accommodans fidem de reſtituenda hæreditate incapaci: Ergo ut poſſeſſor malæ fidei nequit hæreditatem retinere, *cap. Vigilanti 5. cap. fin. de præſcript.* quod non intelligas per litem motam à litis conteſtatione, ut voluit Amaya *in dict. l. 1. Cod. de delatorib. num. 53.* ſed antè, quia revera ſcienter retinet hæreditatem contra voluntatem teſtatoris, ut benè docet Garcia *de tacit. Fideicommiſſ. num. 39.*

36. Deindè quod reſtitutio facienda ſit hæredibus ab inteſtato probatur, quia nequit ſpurio, etiam ante latam ſententiam: Ergo neceſſariò facienda eſt hæredibus ab inteſtato. Quod nequeat fieri ſpurio ante latam ſententiam, ſimiliter probatur; nam ſpurius ipſo jure eſt incapax aliquid capiendi ex bonis patris abſque aliqua ſententia, ſeu declaratione, quia ſic à lege eſt diſpoſitum. Salcedo *ad Bernardū, cap. 64. lit. B.* Mathienzo *in dict. l. 6. gloſſ. 8. num. 5.* Larrea *alleg. 62. num. 37.* prout etiam diſpoſitum eſt in ſimoniaco, cui interdictum eſt ne dominium acquirat rei ſpiritualis, aut annexæ ſpirituali, pecuniâ emptæ, *cap. Dilectus 28. cap. Licèt. 39. de ſimonia.* Salcedo *dict. lit. B.* Ergo reſtitutio nequit fieri ſpurio. Ergo neceſſariò facienda eſt hæredibus ab inteſtato in foro conſcientiæ. Garcia *de tacit. Fideicom. à num. 38.* dicit verius Sanchez *d. cap. 3. dub. 21. num. 3.*

37. Adhuc tamen dices, in tuto poſitam non eſſe hanc ſententiam; nam quando inſtitutio continet aliquam conditionem, aut modum contra legem, tunc rejecto modo, ſeu conditione, pura relinquitur, *l. Si ſtipulatur 33. ff. de verb. obligat. l. Conditiones 9. ff. de condit. inſtit. cap. fin. de condit. appoſit. l. 32. tit. 9. part. 6.* Ergo in præſentia, rejecto modo & conditione reſtituendi ſpurio, remanet pura inſtitutio, tamquam ſi purè eſſet inſtituturus. Ergo rectè hæres retinebit hæreditatem, nec tenebitur reſtituere hæredibus ab inteſtato, ut ex hoc argumento concludunt Spino *de teſtament. gloſſ. 16. num. 44.* Maulīus *de Fideicommiſſ. tit. 3. n. 6. verſ. Sed contrarium*, Delugo *d. ſect. 6. num. 96.*

38. Hoc argumentum duobus modis conſiderandum eſt. Primò quoad forum poli, de quo loquimur, & in eo parum urget; quia in illo foro, ſi conſtet voluntatem eſſe teſtatoris, ut adimpleantur obligationes, modi & conditiones appoſitæ ab ipſo teſtatore, etiamſi ſint contra jus, vel alio modo, minimè inſtitutio relinquitur pura, ſed irrita, & invalida; quia in non adimpletis deficit voluntas teſtatoris, aut contrahentis. Medina *de reſtit. quæſt. 23.* Molina *de juſtit. tract. 2. diſput. 106.* Pontius *de Matrimon. lib. 3. cap. 3. num. 2.* & ad Gratianum *cap. 17. §. 1. verſ. Deinde certum eſt.* Cùm ergo in ſpecie conſter fuiſſe voluntatem teſtatoris, ne hæres accommodans tacitè fidem hæreditatem retineat, ſed alteri reſtituat, nempè ſpurio, non ſervata conditione, & modo, quia de jure eſt impoſſibilis, eam non poterit retinere in conſcientia, ſed debet reſtituere hæredibus ab inteſtato. Sed inſtabis, mentem teſtatoris eam eſſe, ut hæres inſtitutus dominium acquirat, etiamſi fuerit obligatus reſtituere, *l. Ex facto 43. §. Iulius, ff. de vulgar. §. Reſtituta, Inſt. de fideicom. hæredit.* Ergo rejecto modo, conditione, ſeu obligatione, rectè dominium acquiſitum retinebit. ut ratiocinatur Amaya *in dict. l. 1. Cod. de delat. à n. 501* Reſpondeo voluntatem teſtatoris eſſe, ut acquirat

dominium hæreditatis, ut ſtatim reſtituat, concedo; ut retineat, nego. Quapropter in foro conſcientiæ retinere non poterit, quia ageret contra ejus voluntatem ut optimè adverti: Garcia *d. n.* 39.

39. Quoad forum externum tota illa inſtitutio irritatur, & hæreditas ad Fiſcum applicatur, ut jam diximus. Verùm ſi ad Fiſcum non pertineret ob fraudem commiſſam ab hærede, adhuc inſtitutio non ſuſtineretur; nam illiæ conditiones, aut modi contra legem pro ſcriptis non habentur, quia præſumitur teſtatorem per errorem illas appoſuiſſe, nec hæres cooperatur ad illas imponendas. Pichard. *in §. Impoſſibiles, Inſtit. de hæred. inſtit. num.* 14. Aſt in noſtra ſpecie error talis nequit præſumi, quia conſuliò teſtator, & hæres in Fa dem legis voluerunt transfore hæreditatem ad ſpurium, accommodando tacitam fidem reſtituendi. Ergo minimè conditiones, illæ, aut modi pro ſcriptis non ſunt habendæ. Et confirmatur; nam lex non auxiliatur eis, qui faciunt in fraudem legis. *l. Auxilium 37. §. In delictis, ff. de Minorib. l. Iſti quidem, ff. quod met. cauſ. cap. ult. de immunit. Eccleſ. cap. Contingit 25. de ſent. excommun.* Tuſchus *lit. C, concl.* 954. Bellet. *diſqu ſit. Clerical. 1. p. tit. de diſciplin. Cler. §. 16. num.* 9. Novarius *in praxi elect. quæſt.* 33. *n.* 12. Ergo minimè aſſerendum, illas conditiones, & modos reſtituendi hæreditatem ſpurio à lege pro ſcriptis non haberi, ut ipſe fraudans legem accommodando fidem tacitam reſtituendi commodum hæreditatis retineret; ideòque ſemper eſt reſtituenda hæredibus ab inteſtato, utpotè tacitè vocatis, ſi jam lex Fiſco non applicaſſet.

40. Hæc tacita fideicommiſſa ad deferendam hæreditatem ſpuriis frequentia ſunt; & circa ea plures lites quotidie naſcuntur. Quamobrem ſolet eſſe gravis difficultas ad eorum probationem. Illud verò admiſſum, ut Fideicommiſſum tacitum probetur, quando inſtrumentum privatum invenitur, in quo hæres tacitam fidem accommodavit de hæreditate ſpurio reſtituenda, *l. 3. verſ. Etſi fortè ff. de jur. Fiſci, & §. Tacitè ff. de jur. Fiſci, l. In tacitis* 103. *ff. de legat. 1. l. In fraudem* 10. *ff. de his quib. ut indign.* Aliter etiam probatur per teſtes, ſi per eos conſtiterit pactum, ſeu ſtipulationem factam fuiſſe de reſtituenda hæreditate ſpurio, *d. l. In fraudem* 10. Tum & alio modo probabitur tacitum fideicommiſſum, ſi teſtamentum, ſeu inſtrumentum fiat coram Notario amico teſtatoris, & teſtibus domeſticis; nam licèt inſtrumentum ſit publicum, ſi tamen fiat occultè, & eo modo, ut non perveniat ad notitiam adverſarii, clam factum cenſetur, & de fide ſuſpectum, *l. Clam poſſidere 6. ff. de acquir. poſſeſſ. l. Prohibere 3. §. fin. ff. Quod vi, aut clam.* Cæterùm probari poterit per confeſſionem partis, ſcilicet illius qui fidem accommodavit, vel ſpurii, cui hæreditas eſt reſtituenda, qui tenentur interrogatis reſpondere, *l. Marcellus, §. 1 ff. Rerum amot.* explicat hos modos probandi Gomez *in l. 9. Tauri, num.* 24. Mantica *de conject. lib.* 10. *tit.* 4. *à num.* 5. Garcia *de tacit. fideicommiſſ. à num.* 8. Farinacius *in fragment. crim. lit. F, à num.* 84. Peregrinus *de jur. Fiſci, lib. 3. tit. ult. rub. de Relict. palam, à num.* 4. & alii quamplurimi recenſiti à Caſtillo *lib.* 6. *controverſ. cap.* 41. *à num.* 256. Antuñez *de cap.* 36. *num.* 3.

41. Unde breviter diſquirendum, an tacitè fidem accommodans, vel ſpurius, teneantur apertè reſpondere interrogatis circa tacitum fideicommiſſum? Et abſolutè affirmant Bart. *in l. fin. ff. de his, quibus ut indign. num.* 10. Cardinalis *conſ.* 35. Navarrus *in cap. Inter verba* 11. *quæſt.* 3. *p. corol.* 65. Gomez *in dict. l. 9 Tauri, num.* 24. Ratio eſt, nam modus probandi tacitum fideicommiſſum per partium confeſſionem legitimus eſt. Tuſchus *lit. F, concluſ.* 393. *num.* 18. Ergo cùm rectè interrogaſſet judex, hæres, & ſpurius tenentur veritatem dicere, & reſpondere interrogati. Cæterùm tacere tunc fuiſſet in damnum Fiſci, cui hæreditas competit. Ergo tenentur apertè interrogatis reſpondere.

42. Sed tamen hæc ſententia abſolutè non eſt tenenda, prout docent iſti DD. ſed quando infamia præceſſerit, aut ſaltem ſemiplenè de tacito fideicommiſſo conſtiterit. Ratio eſt, nam hæc applicatio quæ fit Fiſco eſt per modum pœnæ, non verò alicujus ſucceſſionis, in qua non adſtringitur reus reſpondere, niſi infamiæ præcedat, aut ſemiplena probatio ei intimetur, ut ſibi conſulat. Gregorius *in l. 4. tit. 19 part. 7. verbo lurar.* Diez *in Praxi cap.* 128. Villalobos *in Summa, 2. part. tract. 16. difficult. 1. num.* 2. Ergo niſi hæc præcedant, minimè apertè tenentur reſpondere. Deindè ante condemnationem nullum jus Fiſci lædit ur; nam, ut ſuprà dictum eſt, niſi lata ſententia ab indigno non aufertur hæreditas. Spino *d. gloſſ.* 27 *n.* 34. Amaya *in dict. l.* 1. *Cod. de delat. num.* 25. quamobrem ſi taceant, nullum jus Fiſci lædit ur. Ergo nec apertè reſpondere tenentur. Sanchez *conſ. lib.* 4. *cap.* 3. *dub.* 23. Mathienzo *in dict. l.* 6. *gloſſ.* 3. *num.* 13. Delogo *de juſt. diſput* 24. *ſect* 6 *num.* 97. Quod extenditur etiamſi monitoriales legantur, quia nec ex vi earum obligantur apertè reſpondere, niſi infamia, aut ſemiplena probatio præcedat. Covatruv *d. 2. p. cap.* 8. §. 5. *num.* 14. Molina, *tract. 2. diſput.* 169. *num.* 14. Mathienzo *ubi proximè.*

43. Sed an ſufficiat probare tacitum fideicommiſſum præſumptionibus, vel conjecturis, ſub lite eſt. Prima ſententia aſſerit, ſufficere probare præſumptionibus, vel conjecturis. Ducitur, nam eſt tacitum, & occultum delictum; continens, dolum, qui præſumptionibus, & conjecturis probatur, *l. Dolum 6. Cod. de dolo, l. Non omnes 5. §. A Barbaris, ff. de re milit.* ibi. *Sed licèt hæc conſtare non poſſu, argumentis tamen cognoſcendum eſt.* Et *l. Qui autem 6. §. Non ſimpliciter, ff. Si quis omiſſ. cauſ. teſtament.* Ergo tacitum fideicommiſſum conjecturis, & præſumptionibus poterit probari. Gomez *in dict. l. 9. Tauri, num.* 25. Mathienzo *in dict. l. 6. gloſſ. 3 num.* 14. Menochius *de Arbitrariis, lib. 2. caſ.* 89. Cyriacus *controverſ.* 114. *num.* 76. Staibanius *cent. 2. reſolut.* 156. *à num.* 84. Mantica *de conject. lib.* 10. *tit.* 4. *num.* 9. Clarus *verbo Teſtamentum, quæſt.* 31. *num.* 5. & Alii relati à Garcia *de tacit. Fideicom. n.* 24. Antuñez *d. cap.* 36. *num.* 6.

44. Secunda ſententia tenet, probandum eſſe manifeſtiſſimis probationibus veluti per inſtrumentum, pactum, ſeu partium confeſſionem, vel per teſtes claros. Textus *in l. Non intelligitur 3. §. Tacita 3. ff. de jur. Fiſci*, ibi: *Aliis manifeſtiſſimis probationibus.* Quæ verba excludunt probationes per conjecturas, præſumptiones, & etiam obſcuras, quæ manifeſtiſſimæ non ſunt. Cæterùm probatio per conjecturas, & præſumptiones admittitur, quando non adſunt, nec poſſunt adeſſe aliæ probationes, & quaſi in ſubſidium, *l. Filium eum diſſimus 6. ff. de his qui ſunt ſui, l. Lucius* 83. *ff. de condit. & demonſtrat. l. Si quis adulteri* 34. *C. ad l. Iul. de adult.* In ſpecie verò ſunt aliæ probationes per inſtrumentũ, confeſſiones partium, & teſtes. Ergo nequit fieri probatio per conjecturas, & probationes. Denique delicta ſunt probanda probationibus luce meridiana clarioribus, *l. Sciant cuncti, Cod. de probat.* Ergo in præſenti tum cùm agatur de probando delicto, ut hæreditas auferatur ab hærede, & Fiſco applicetur, non debent eſſe probationes obſcuræ per conjecturas, & præſumptiones, ſed manifeſtæ. Garcia *de tacit. Fideicommiſſ. num.* 25. Cabedo 2. *part. deciſ.* 83. *n.* 3. Phebus *deciſ.* 40 *num.* 4 Peregrinus *de jur. Fiſci, lib.* 3. *tit.* 19. *per tot.* Barrea *deciſ.* 95. *num.* 4.

45. In hoc dubio obſervandum, textum *in d. l. Non intelligitur 3. §. 3. de jur. Fiſci*, in illis verbis, *aliis*

aliis probationibus manifeſtiſſimis, non probare hanc ſecudam ſententiam; nam illud verbum, *manifeſtiſſimis*, in quibuſdam codicibus non legitur, ſed tantùm ſimpliciter *probationibus*, ut ſcripſit Mantica *dict. tit. 4. num. 9.* imdè efficaciter non probat illam ſententiam. Cæterùm licèt verum eſſet, quod omnia illa verba fuiſſent Conſulti, adhuc aliæ probationes per conjecturas, & præſumptiones non excluduntur; nam ut aſſerit Gomez *in d. l. 9. num. 25.* ſunt multi modi probandi, etiam liquidiſſimè, in quibus intrat modus comprobandi per conjecturas, & præſumptiones, quæ ſi adeo graves ſint, & vehementes, liquidiſſimam probationem concludunt, *cap. Afferte 2. cap. Litteris 12. cap. Litteras 14. de præſumpt. l. Qui adulteri 11. C. ad l. Iul. de adult.* Farinac. *in præxi crim. 3. p. tit. 13. q. 86. num. 52.* Oſiald. *ad Donell. lib. 23. cap. 3. lit. A.* Clarus *lib. 5. recept. quæſt. 20. num. 8.* quapropter condemnatio ſequi poterit, prout ſi adeſſent liquidiſſimæ probationes. Unde hæc interpretamenta ſuſcipit textus *in d. l. 3. §. 3. de jur. Fiſci*, nec ita probat ut primam ſententiam elidat.

46. Hinc DD. primæ ſententiæ ad rem aliquas adducunt conjecturas, & præſumptiones, undè tacitum fideicommiſſum probetur. Primò, quando bona Clerici, aut alterius patris ſpurii ſtatim, aut ex intervallo ſunt tradita filio ſpurio, quod non ſolùm per ſe ſufficit, ſed quando in teſtamento ſunt aliqua verba obſcura, ut teſtator dicat: *Facias de mea hæreditate, quod tu ſcis.* Ex reſtitutione enim hæreditaris, & inſimul verbis illis obſcuris, præſumptio taciti fideicommiſſi exoritur, *l. Cùm tacitam 3. de Probat.* cum gloſſa. Secundò, quando teſtator ad aurem hæredis alloqueretur, & poſt mortem hæres ſpurio ſtatim hæreditatem reſtituat, *l. Lucius Titius 113. §. In teſtamento, 2. de legat. 1.* Tertiò, quando Clericus, vel alius pater ſpurius inſtituiſſet hæredem capacem, & ſpurius inveniretur in poſſeſſione hæreditatis, *l. Sicut 8. §. Supervacaneum, ff. quib. mod. pign. vel hypotheca ſolvitur.* Quartò, ſi hæres viliſſimo pretio hæreditatem ſpurio vendiderit, quia nemo præſumitur rem ſuam donare, nec jactare, *l. Cùm de indebito 25. de Probat.* Quintò quando pater Clericus, ſeu ſpurius in teſtamento alimenta ſpuriis non reliquerit, cùm eis indigerent, & hæreditas eiſdem reſtituitur, undè præſumitur fiducia reſtitutionis ea non reliquiſſe. Congeſſerunt Gomez *in dict. l. 9. à num. 26.* Mathienzo *in dict. l. 6. gloſſ. 8. num. 15.* Clarus *verbo teſtamentum, quæſt. 31. num. 5.* Mantica *dict. lib. 10. tit. 4. à num. 9.* Farinac. *dict. lit. F. num. 84.*

47. Hoc ergo ſuppoſito, ad reſolutionem dico, in re non eſſe textum clarum, qui difficultatem decidat; ſed ex rationibus, & doctrinis difficultatem hanc eſſe diſcutiendam: quamobrem dicendum, nullum eſſe dubium, quin delicta variis probationibus comprobentur, & aliquoties quando aliæ deficiunt, per indicia, conjecturas, & præſumptiones probantur. Undè Cicero *in Verrem*, benè ſcripſit: *Bonus judex eſſe non poteſt, qui certa ſuſpicione non movetur.* Farinacius *de Indiciis, lib. 2. tit. 5. quæſt. 86.* Quare tacitum fideicommiſſum, quando aliter probari non poterit recurrendum eſt ad indicia, conjecturas, & præſumptiones; modus eſt quippe probandi à jure admiſſus, ut latè oſtendit D. Gonzalez *in dict. cap. Affert, à num. 10.* Lucerna Inquiſit. *2. p. tom. 1. num. 2.* Monte *de fin. regund. 2. p. tom. 3. cap. 54. num. 30.* Menochius *de præſumpt. in præfat. à quæſt. 1.* Larrea *alleg. 66. num. 3.*

48. Erit ergo in præſentia difficultas, an quando probatur tacitum Fideicommiſſum per ſolas præſumptiones, & conjecturas, vel indicia, poſſit hæreditas auferri hæredi fidem tacitam commodanti, & applicari Fiſco. Res quidem difficilis ob illam quæſtionem, an quando delicti ſit probatio per ſola indicia ſuſpiciones, & præſumptiones, ordinaria pœna ſit imponenda, de qua differunt Morla *in Emporio, tit de variis quæſt. quæſt. 1.* Clarus *lib. 5. ſent. quæſt. 20. à num. 8.* Farinacius *in præxi crim. quæſt. 50. à num. 37.* Sarmiento *ſelect. lib. 1. cap. 1.* Eſcobar *de purit. ſang. inis, quæſt. 8. §. 1. à num. 5.* Menoch ius *de Arbitr. caſu 279.* Verumtamen in re dicendum, aliquas eſſe conjecturas, & præſumptiones, quæ ab ipſa lege probantur, & juris dicuntur: & ex eis, ſi reſultet violenta præſumptio, poteſt imponi pœna ordinaria, ut probant jura adducta à Morla *dict. quæſt. 1. à num. 3.* Secus tamen ſi ſint hominis conjecturæ, & præſumptiones, quæ capiuntur ex diſcreto judicis arbitrio, naſcentes ex ipſo delicto perpetrato. Ratio eſt, nam ſimiles hominis præſumptiones, & conjecturæ poſſunt eſſe fallaces, *l. Abſentem 5. ff. de pœn.* Unde ex eis non eſt procedendum ad imponendam pœnam ordinariam, ut benè diſtinguit Gomez *tom. 3. var. cap. 12. num. 25.* Noguerol *alleg. 12. num 68.* Morla *dict. quæſt. 1. num 14. verſ. In qua ingenti.* Cevallos *quæſt. 337.* Giurba *conſ. 43. n. 22.* Sanchez *conſ. lib. 3. cap. unic. dub. 12. n. 12.*

49. Hinc ad rem diſcutiendum, an quando tacitum fideicommiſſum per ſolas præſumptiones, & conjecturas probatur, hæreditas auferenda ſit ab hærede inſtituto, & applicanda Fiſco? Et aſſero, non eſſe auferendam. Ducor, nam in ſpecie nullæ ſunt præſumptiones, & conjecturæ expreſsè à jure probatæ, ſed ſunt tantùm hominis, ut patet ex adductis *num. 46.* Sed quando probatur delictum per ſolas hominis præſumptiones, & conjecturas, non imponitur pœna ordinaria, ut dicunt relati *num. 48. in fine*, Farinacius, *in præxi tom. 3. quæſt. 86. num. 89.* Ergo per hanc ſolam probationem non eſt auferenda hæreditas ab hærede, & applicanda fiſco; eſt enim pœna iſta ordinaria. Cæterùm licèt illæ præſumptiones fuiſſent de jure approbatæ, & quoquo modo violenter probarent, adhuc hæreditas non auferretur ab hærede tacitè fideicommiſſario; nam in hoc delicto in dubio non præſumitur tacitum fideicommiſſum. Baldus *l. 2. conſ. 140.* Tuſchus *lit. F, concluſ. 394. num. 19.* quapropter aliæ præſumptiones, & conjecturæ etiamſi à jure fuerint approbatæ, debent eſſe graviſſimæ, ut iſtam elidant, quæ ſtat ne præſumatur delictum, & pro valore actûs quæ ſunt potentiores. Menochius *de præſumpt. in præfat. quæſt. 29. à num. 3. & l. 6. præſum. 2.* Ergo nequeunt eſſe tanti valoris præſumptiones, & conjecturæ, ut adhuc gravis difficultas non remaneat in probatione, ita ut gravis eſſet injuſtitia ab hærede hæreditatem auferre, & applicare Fiſco. Denique quoties non eſt liquidiſſima probatio, contra Fiſcum calculus eſt ferendus, *l. Non puto. 10. ff. de jur. Fiſci*, Covarr. *lib. 1. var. cap. 16. num. 1.* Menochius *lib. 2. præſumpt. 72. per tot.* Farinacius *in fragment. lit. F. à n. 188.* Parladorius *lib. 1. rer. quot. §. 2. num. 36.* Cùm ergo probatio in ſpecie ſit per præſumptiones, & conjecturas, cum his pugnant alteræ, & res ſemper dubia permanet, & ita nequit Fiſcus auferre hæreditatem ab hærede inſtituto, ſed tantùm aliâ pœnâ extraordinariâ punietur.

50. Prorſus ſunt aliqui modi excogitati à Doctoribus, in quibus Clericus aut alius pater ſpurius valent ſua bona relinquere ſpuriis. Primò quando ita hæreditatem, aut legatum reliquerit ſub cõditione, ſi à Principe legitimetur, *l. In tempus 62. ff. de hæredibus inſtituend.* ubi aſſeritur quemque hæredem inſtitui poſſe in tempus, quo capax efficiatur hæreditatis, *l. Si cui 3.* ubi Gloſſa, *ff. quib. mod. uſusfruct. amitt.* Ratio eſt, nam tunc ſuſpenditur actus, donec Princeps legitimet ſpurium, cùm ſit quidem poſſibilis conditio, & de facto ſpurii quotidie legitimentur, ut loquitur Conſultus *In dict. l. in tempus*, Coſta *in l. Gallus, §. Et ſi*

quidem, ff. de lib. & poſthum. 2. part. num. 172. & lib. 1. Select. cap. 8. num. 14. Clarus *verbo Teſtamentum, q. 31. num. 7.* Maulius *de Fideicom. tit. 5. num. 9.* Vazquez *de teſtament. cap. 5. §. 7. dub. 6 in princip.* Sanchez *d. lib. 4. cap. 3. dub. 28. num. 2.* Molina *de primog. lib 2. cap. 7. à num. 40.*

51. Sed modus iſte non admittitur à Baldo *in l. Eam quam, C. de Fideicommiſſis, num. 48.* ex deciſione textus *in l. Si alienum 49. §. Si extraneis, ff de hæredibus inſtituendis*, ubi capacitas hæredis inſpicienda eſt tempore mortis, & aditæ hæreditatis, quibus quidem temporibus, ſi hæres capax non eſt, neutiquam poteſt capere hæreditatem. Ergo per conditionem, ſi à Principe legitimetur, nequit filius Clerici, aut alterius patris ſpurii hæreditatem capere. Sed tamen textus ille non probat Baldi ſententiam; intelligitur enim quando incapacitas provenit ab aliqua conditione extrinſeca, quæ inſtitutionem reddit puram, & abſolutam, & ſtatim exèquendam; tunc enim in his temporibus inſtitutus debet eſſe capax, non tamen quando eſt conditio intrinſeca, & à jure intellecta, veluti ſi Princeps legitimaverit; tunc enim ſuſpenditur inſtitutio, ſeu legatum uſque ad tempus, quo ſpurius fiat capax per legitimationem. Pichardus *Inſt. de hæredit. quæ ab inteſtat. deferunt. §. 7. n. 2.* Delugo *dict. diſput. 24. ſect. 6. num. 113.* Vel aliter reſpondere poteris, opinionem Baldi de mero jure procedere. Aſt aliorum Doctorum opinio procedit ex benignitate, & æquitate, ut apertè demonſtrat Conſultus, *in dict. l. In tempus*, Maulius *dict. tit. 5. num. 9.*

52. Rurſus probat Baldus ſuam ſententiam, ſcilicet regulam *in dict. l. In tempus*, eſſe intelligendam quando incapacitas eſt ex parte hæredis, non verò ſi etiam ſit ex parte teſtatoris, ut in præſentia; nàm filius eſt incapax, quia ſpurius; & ſimul pater incapax relinquendi, propter incontinentiam. Ergo nequibit inſtitui ſub conditione, ſi Filius legitimetur à Principe. Verùm reſpondetur, incapacitatem non eſſe ex parte patris ſpurii, qui rectè valet hæredem inſtituere; ſed tantùm ex parte filii ſpurii, in quo punitur incontinentia patris, ut demonſtrat textus Regius *in l. 6. tit. 8. lib. 5. Recopilat.* ibi: *Ordenamos, y mandamos, que los tales hijos de Clerigos no puedan aver, ni heredar los bienes de ſus padres* Ex quibus verbis clarè oſtenditur, ſolos ipſos filios eſſe incapaces capiendi hæreditatem patris, non verò eſſe aliquam incapacitatem ex parte patris relinquendi hæreditatem, ut etiam patet ſi legitimentur à Principe; nam per legitimationem ſublata filii incapacitate, benè pater ſua bona relinquit filio legitimato *Auth. Præterea, C. de nat. liber. Auth. quibus mod. nat. effic. iantur ſui, collat. 7. §. Quibus 2. Inſtit. de hered. quæ ab inteſt. deferunt. l. 12. Tauri, l. 16. tit. 8. lib. 5. Recopilat.* Gomez *in l. 9. Tauri, num. 66.* Rojas *in Epitom. ſucceſſ. cap. 23.* Dueñas *regul. 197.* Steph. Gratianus *diſcept. for. cap. 138. num. 42.* Ergo ex parte patris nulla eſt incapacitas relinquendi hæreditatem filio ſpurio. Cæterùm licèt incapacitas aliqua fuiſſet ex parte patris, non eſt ratio ut non ſuſpendatur inſtitutio, donec Princeps filium ſpurium legitimet; nam legitimatio non ſolùm tollet incapacitatem filii, ſed etiam patris, ſi aliqua adeſſet incapacitas ex parte illius; quamobrem ſuſtinebitur inſtitutio ſpurii facta ſub conditione, ſi à principe legitimetur, quod tenent etiam Coſta *in dict. l. Gallus, 2. part. num. 172.* Molina *de juſt. tract. 2. diſput. 169. num. 20.* Delugo *d. ſect. 6. num. 113.*

53. Eſt dubium hìc annectendum, an quando Filius Clerici, aut alterius Patris ſpurii fuerit ſub hac cõditione inſtitutus, interim quod peritur legitimatio, poſſit agnoſcere bonorum poſſeſſionem ſecundùm tabulas. Prima ſententia affirmat; nam quoties hæres inſtitutus eſt ſub conditione, ſemper valet petere bonorum poſſeſſionem ſecundùm tabulas, *l. 2. §. Si ſub cõditione, ff. de bonor. poſſeſſ. ſecundùm tabul. l. Si quis inſtituatur hæres 23. ff. de hæred. inſtit.* Ergo ſimiliter in noſtra ſpecie poterit ſpurius bonorum poſſeſſionem ſecundùm tabulas agnoſcere. Dueñas *regul. 116. limit. 1.* Covarr. *d. 2. p. cap. 8. §. 5. num. 12. verſ. Immò ſpurius*, Pichard. *in dict. §. 7. num. 20.* dicit communem Sanchez. *d. cap. 3. dub. 29.* Delugo *d. ſect. 6. n. 113.*

54. Secunda ſententia negat, nam ſpurius eſt incapax capiendi hæreditatem; idcircò nequit petere, nec agnoſcere bonorum poſſeſſionem ſecundùm tabulas. Illa enim Prætoria benignitas dandi illam poſſeſſionem pendente conditione, quando hæreditas non eſt delata, *l. Is qui hæres 13. ff. de acquirend. hæredit. l. Sed etſi 34. §. 1. ff. eod. tit.* intelligenda eſt quando hæres eſt capax acquirendi hæreditatem, & ſolùm impeditur à non impleta conditione. Ergo ſpurio capaci non eſt danda talis poſſeſſio, cùm reverà ſit incapax percipiendi hæreditatem. Gomez *in l. 9. Tauri, n. 19.* Gregorius *in l. 19. tit. 3. part. 6. verbo Heredar*, Mathienzo *in d. l. 6. gloſſ 8. n. 20.*

55. Sed Delugo *dict. num. 113. in fine*, optimè animadvertit, quæſtionem hanc diſcutiendam eſſe prout in aliis hæredibus ſub conditione inſtituris: quapropter admitto primam ſententiam, & eam comprobo; nam hæc bonorum poſſeſſio ſecundùm tabulas interim quod conditio pendet, nihil habet juris, ſed tota eſt facti, & poſſeſſor quaſi nudus detentor conſideratur, qui ſi deficiat conditio, tenetur ab inteſtato hæredibus hæreditatem reſtituere, interímque cautionem præſtabit, *l. Paulus 8. ff. de Prætor. ſtipulat. l. Inter omnes 12. ff. qui ſatisdar. cogantur.* Filius enim ſpurius non eſt incapax agnoſcendi hæreditatem paternam quoad factũ, & eam ſolùm adminiſtrandi. Ergo interim quod pendet conditio ut legitimetur à Principe, rectè petere poterit bonorum poſſeſſionem ſecundùm tabulas. Confirmatur diſcurſus, nam pendente conditione, nec hæres poteſt hæreditatem adire, nec ad eum hæreditas defertur, *l. Si cùm hæres 24. ff. quand. dies legat. ced.* Salgado *in Labyrinth. 1. part. cap. 2. §. unic. n. 27.* Ergo quando ſolùm habetur per bonorum poſſeſſionem ſecundùm tabulas, eſt quoad factum adminiſtrationis, cujus non eſt incapax ſpurius. Gomez *var. 1. tom. cap. 2. num. 13.* Donell. *lib. 7. comment. cap. 14.* Gratian. *tom. 3. diſcept cap. 540. num. 17.* Ergo rectè filius ſpurius petere, & agnoſcere poterit bonorum poſſeſſionem ſecundùm tabulas, interim quod conditio legitimationis pender.

56. Alterum etiam modum excogitarunt Doctores, ut Clericus, vel alter pater ſpurius hæreditatem, aut legatum filiis ſpuriis relinquerent, nempè ſi nurui relinquerent, aut marito filiæ ſpuriæ; nam licèt per eos aliquod commodum proveniat ad ſpurios, adhuc tamen validum eſt, *cap. 1. de teſtam. d. fin. ff. de his quib. ut indign.* Ratio eſt, nam tunc à patre Clerico, ſeu ſpurio non percipiunt, ſed tantùm à ſuo conjuge, vel à ſuo marito. Tum quia hæc inſtitutio, per ſe loquendo, non eſt captioſa; nam nurus, ſeu maritus ſibi acquirunt hæreditatem, & fit proprium illorum patrimonium. Ergo rectè inſtitutio nurûs, aut mariti ſpuriæ ſuſtinetur. Gomez *in l. 9. num. 17.* Pichardus *d. §. 7. n. 24.* Parladorius *lib. 1. quæſt. cap. 16.* Dueñas *regul. 366. in fin.* Mathienzo *in dict. l. 6. tit. 8. lib. 5. gloſſ. 8. num. 27.* Larrea *deciſ. 95. num. 3.* Vazquez *dict. §. 7. dub. 7.* Sanchez *dict. cap. 2. dub. 42. n. 2.* Delugo *dict. ſect. 6. n. 111.*

57. Sed tamen contra hunc modum inſurgunt Joan. Andreas, & Cardinal. *in cap. 1. de teſtament.* Et probant, nam hæc diſpoſitio eſt in fraudem legis; nam quod unâ viâ prohibetur, per aliam conceditur. Tum quia quando pater interdictus eſt filio relinquere, quilibet modus, per quem aperitur via, ut capiat, eſt fraudulentus, & ſic præſumitur, ut notatur *in l. 1. C.*

de natur. liber. quamobrem inſtitutio facta genero, vel nurui, nequit ſuſtineri, & conſentire videtur Cevallos *queſt.* 780. *à num.* 146. Rojas *in Epit. de ſucceſſ. cap.* 20. *num.* 38.

58. Sed in re dicendum, quod ſi ſimpliciter fiat hæc inſtitutio, ſeu legatum abſque fraude, ex natura rei ſuſtinendam eſſe hanc inſtitutionem, ſeu legatum, etiamſi poſteà per alios titulos ſpurius illam hæreditatem acquirat, aut percipiat lucra ex his bonis acquiſita durante matrimonio, aut probat apertè textus *in l. fin. ff. de his quibus indign.* ubi Conſultus rationem præſtat, ibi: *Si ſocer generum hæredem reliquerit, tacitè fideicommiſſi ſuſpicionem ſola ratio paterna affectionis non admittit.* Cùm ergo ex ſola filii affectione fraudis ſuſpicio non oriatur, nec poſſit præſumi, inde eſt, ut ex natura rei ſuſtineatur Inſtitutio, ſeu legatum.

59. Et licèt lucra conſtante matrimonio ad ſpurium perveniant, quia tunc ſpurius non capit à diſpoſitione patris, ſed legis, & non ex bonis patris, ſed uxori, vel mariti, *cap. 2. de donat. inter, l. 2. tit. 9. lib. 5. Recopilat.* Ego abſque ſuſpicione fraudis, rectè ſuſtinebitur illa inſtitutio, licèt ſpurius percipiat lucra ex illis bonis acquiſita durante matrimonio. Quod idem eſt dicendum etiamſi nurus, aut gener hæteditatem relinquat ſpurio, quia capit ex inſtitutione nurûs, aut generi, non verò patris & ex bonis jam ſibi acquiſitis. Et confirmatur doctrinâ Cepolæ *caut. cap.* 38. ubi ſcribit, patrem ſpurium inſtituere hæredem ſocium omnium bonorum præſentium & futurorum cum filio ſpurio, licèt per ipſam ſocietatem hæreditas communicetur cum ſpurio, *l. 3. §. Cùm ſpecialiter, l. Cùm duobus* 51. §. *Socium, l. Si ſocietatem* 73. *ff. pro ſocio, l. 6. tit.* 10. *part.* 5. Conſentiunt Bart. *in l. Si is qui* 30. *verſ. Quod ſi ſocii, ff. de lib. leg.* Palacios Rub. *in rub. de donat. inter, §. 65. num.* 11. Covarruv. *dict. 2. part. cap.* 8. §. 9. *num.* 11. Pichardus *Inſt. de hæredit. quæ ab inteſt. §. 7. num.* 23. Ergo ſimiliter dicendum eſt in ſpecie noſtra, etiamſi bona communicentur, ut lucrum conſtante matrimonio acquiſitum, aut alia lucrà acquirantur per ſocietatem matrimonii, *cap. Societa.* 27. *quæſt.* 2. Mathienzo *in l. 2. tit. 9. l. b. 5. Recopilat. gloſſ.* 1. *num.* quia tunc non à patre, ſed à conjuge percipit abſque fraude.

60. Habebit autem locum ſecunda ſententia, ſi ex aliqua cauſa diſtincta fraus huic inſtitutioni, aut legato irrogaretur, veluti ſi adeſſet pactum, ut hæreditas, aut legatum reverteretur, aut aliæ adeſſent fraudes liquidè probatæ, undè tacitum fideicommiſſum probaretur; quia tunc inſtitutio corrueret. Cevallos *queſt.* 780. *à n.* 147. Larrea *d. deciſ.* 95. *à n.* 3.

61. Ex his admittere non convenit Aut. Pichardum *dict. §. 7. num.* 23. *in fin. & n.* 24. dicentem hanc cautelam ſimpliciter inſtituendi nurum, aut generum ſpurii, non eſſe tutam in conſcientia; quia ſi nulla fraus interveniat; majori ratione erit tuta in conſcientia, in quo quidem foro ſemper veritati ſtatur. Tum in ſpecie tantùm eſt difficultas in foro exteriori, an ex ſimplici inſtitutione iſta præſumatur fraus, quæ cùm non præſumatur, ſicut nec dolus, *leg. Dolum 6. Cod. de dolo*, Menochius *lib. 5. præſumpt.* 3. *n.* 44 Cujas *in rub. de dolo*, Donellus *lib. 15. comment. cap.* 40. nec etiam eſt præſumenda in foro conſcientiæ, ubi ex veritate proceditur: quare ſi nulla fraus interveniat, ſecuri erunt in conſcientia patres ſpurii.

62. Alter eſt etiam modus, ſcilicet quando Clericus, vel alter pater ſpurius nepotem ex filio, aut filia ſpuria hæredem inſtituiſſe, vel legatum reliquiſſet; tunc enim inſtitutio, ſeu legatum validum eſt, ut probatur ex deciſione textus *in l. fin. Cod. de natur. liber.* ubi Juſtinianus decrevit licere avo relinquere nepotibus filii naturalis quod extendunt Doctores etiam ad nepotes ſpurii, ob eandem rationem, Gloſſa *ibid.* & Bart. *in d. l. §. Quid ſi quis.* Paleotus *de Noth. c. 55. n.* 4. Ratione probatur, nam incapacitas filii, aut filiæ ſpuriæ provenit à delicto patris, in cujus incontinentia pars non fuit nepos; itaque nepos non eſt incapax acquirendi hæreditatem, vel legatum avi, & conſequenter ſuſtinebitur. Suarez *in l. 9. tit.* 11. *lib.* 1. *for. num.* 5. ubi plures, Valdes §. 1. *lit. D*, Covarruv. *in* 4. 2. *p. cap.* 8. §. 5. *num.* 19 Mathienzo *in l. 6. tit.* 8. *lib.* 5. *Recopilat. gloſſ.* 8. *num.* 21. Pinellus *in l.* 2. *Cod. de bon. matern. n.* 22. Parladorius *lib.* 1. *Rer. quot. cap.* 16. *num.* 10. Cevallos *queſt.* 796. *num.* 9. Joſephus Ludoviſius *deciſ.* 18. *à num.* 35. Sanchez *dict. cap.* 3. *dub.* 45. *num.* 2. Boſſius *de Aliment. cap.* 6. §. 18. *n.* 246.

63. Sed dices: Quoties avus inſtituerit nepotem contemplatione filii, aut filiæ ſpuriæ, cenſetur ipſe ſpurius filius, aut filia ſpuria inſtituta, & in fraudem legis. Baldus *in l. Gallus §. Quidem rectè, ff. de liber. & poſthum.* Molina *de Inſt. tract.* 2. *diſput.* 167. *concl.* 9. *num.* 26. Ergo iſte modus nequit ſuſtineri. Sed tamen reſpondendum, duobus modis poſſe avum nepotem inſtituere. Primò, quando ſimpliciter inſtituit, abſque aliqua dependentia filii, ita ut neceſſariò nequeat ex patre aliquid capere filius ſpurius, & tunc admittenda eſt doctrina relata *num. anteced.* ex ſuo fundamento. Secundò, quando inſtitutio fit contemplatione filii, aut filiæ ſpuriæ, ita ut intendat pater indè ſpurio conſulere, & quaſi per mediatam perſonam diſponere, ut hæreditas, ſeu legatum ad eum perveniat; & tunc nec legatum, nec inſtitutio ſuſtinebitur: nam qui eſt incapax capiendi per ſe, eſt incapax capiendi per alium, *l. 2. §. 1. ff. de Adminiſtrat. rer. ad civit. pertinent. l. Nec poſſe* 10. *Cod. de hæredib. inſtit. l. Cùm aliquis* 21. *Cod. de jur. delib.* ubi ſcribentes. Ergo quoties conſtiterit, contemplatione filii, aut filiæ ſpuriæ factam fuiſſe inſtitutionem, ſeu legatum nepotis, non ſubſiſtet. Gomez *in l. 9. Tauri, num.* 17. Boſſius *d. §.* 18 *n.* 249. Delugo *d. ſect. 6. num.* 118.

64. Erit ergo difficultas in dubio, quando nec conſtat, an contemplatione filii factum fuerit legatum, ſeu inſtitutio: & in hoc caſu, quidquid dicant Bart. & Molina *ubi proximè*, dico non eſſe præſumendum, contemplatione filii, aut filiæ ſpuriæ, nepoti inſtitutionem eſſe factam, aut legatum relictum eſſe. Ratio eſt, quia in dubio non præſumitur delictum. Tum in dubio ſtandum pro valore actûs, *l. Quoties* 11. *ff. de reb. dub. l.* 3. *Cod. de milit. teſtament.* Ergo in dubio non eſt dicendum, ſimilem inſtitutionem, aut legatum factum eſſe contemplatione filii ſpurii. Gomez *in dict. l.* 9 *num.* 17. Covarruv. *dict. cap.* 8. §. 5. *num* 17. Surdus *de Aliment. tit.* 5. *quæſt.* 7. *num.* 29. Paleotus *de Noth. cap.* 53. *à n.* 6. Larrea *deciſ.* 95. *num* 8. Boſſius *dict.* §. 18. *num.* 248. quare in dubio ſemper eſt ſuſtinenda inſtitutio, ſeu legatum, niſi contrarium liquidò probetur. Boſſius *dict. num.* 248.

65. Limitant tamen aliqui Doctorum propoſitionem iſtam, quando nepos inſtitueretur hæres, & uſufructus patri quæreretur; quia tunc per hãc acquiſitionem facilè fraus præſumitur. Ergo talis inſtitutio non poterit ſuſtineri. Speculator *tit. de ſucceſſ. ab inteſt.* §. 1. *verſ. Quad ſi filius.* Garcia *de Benefic.* 7. *part. cap.* 1. *num.* 26.

66. Sed hæc limitatio communiter non admittitur, quia in dubio videtur avum eo animo diſpoſuiſſe, ne uſusfructus patri ſpurio quæramr, idque fieri ab avo teſtatore judicandum, ne aliàs actus corruat. Gomez *in l.* 9. *num.* 17 *ad fin.* Sanchez *dict. cap.* 3. *dub.* 45. *num.* 5. Sed adhuc rigoroſè loquendo poterit reſponderi inſtitutionem, aut legatum eſſe ſuſtinendum, licèt pater acquirat uſumfructum in bonis filii acquiſitis ab avi hæreditate; quia acquiſitio uſufructus, quæ fit à patre in bonis filii, non provenit ab aliqua hominis diſpoſitione, ſed à legis Beneficio, *leg. Cùm*

opoſtet 6.

oportet 6. l. fin. Cod. de bon. que lib. §. 1. Instit. per quas person. §. & 6. tit. 17. part. 4. Marbienzo *in l. 9. tit. 1. lib. 5. gloss. 1. à num 1.* Pinellus *in l. 1. Cod. de Bon. matern. 1. part. à num. 9.* Castillo *controvers. lib. 1. cap. 3. à num. 2.* Undè licèt instituto nepote ab avo, ususfructus patri spurio quæratur, non tamen suscipit ab avo nepotis, sed à lege. Ergo talis institutio est sustinenda. Deindè nec aliqua fraus præsumi valet, sed quod pater spurius utitur jure suo, instituendo nepotem: & licèt ususfructus quæratur filio spurio, id est per accidens, & præter intentionem ex Beneficio legis. Ergo ex parte avi instituentis nepotem nulla fraus valet considerari, sed sustinebitur institutio, ut diximus de bonis lucratis constante matrimonio, *n. 59.*

67. De jure tamen Regio hoc non est admittendum in nepote Clerici; quando avus eum hæredem instituat; tunc enim pater spurius nullatenus percipiet usumfructum, quia de jure isto interdictum est, ne filius Clerici aliquid acquirat ex consanguineis patris, & consequenter nec à nepotibus. Sic tenent Azevedus *in leg. 6. tit. 8. lib. 5. Recopilat. num. 6.* Vasquez *dict. §. 7. dub. 7.*

68. Sed contra hos ultimos modos instituendi nurum, generum, aut nepotem Clericorum, adest Constitutio Pii V. 117. quam refert Cherubinus *in Bullar. pag. 325*, ubi *in §. 4.* hæc adjiciuntur verba: *Deinde verò districtius inhibemus, ne talia sive in prædictis illegitimis utriusque sexus, sive in illorum conjuges, sive ipsorum parentes, filio ascendentes, vel alios cognatos fiant.* Ex his enim verbis prohibetur, ne per hos modos fiat institutio, aut legatum filiis spuriis Clericorum. Ergo non poterunt sustineri. Verùm Constitutio ista loquitur tantùm in bonis acquisitis intuitu Ecclesiæ, & quando institutio, seu legatum relinqueretur intuitu, & contemplatione filii Clerici, ut cum aliquibus notat Bossius *dict. §. 18. num. 250.* Ast in Hispania recepta non est hæc Constitutio, nec fortè aliis in partibus, nisi in tertiis Ecclesiæ, ut testatur Amaya *in l. 1. Cod. de delat. num. 78.*

69. Denique animadvertendum, aliquos Clericos habentes filios spurios fœdus inter se inire solere, ut adinvicem illos hæredes instituant; quod quidem nefas sit, & contra conscientiam, & filii ad restitutionem tenentur; quia tunc filii potiùs acquirunt hæreditatem à patre, tanquam pretium quo emitur alterius hæreditas, & commutatur, quàm ab alio Clerico, quare nequit sustineri talis institutio. Molina *de Justit. tract. 2. disput. 169. num. 18.* Illud verò citra dubium est, ut Clerici, & alii patres spurii possint in testamentis filiis alimenta relinquere, & ad id teneri, si pauperes sint. Cevallos *quæst. 796. num. 5.* Larrea *decis. 96. à num. 2.* Valenzuela *cons. 10. per tot.* & jam suprà dictum est.

CAPUT XIII.

De testamentis Religiosorum. Elucidatur Authentica *Si qua mulier, Cod. de Sacros. Ecclesiis.*

SUMMARIUM.

Agitur de testamentis Religiosorum post professionem, n. 1. Monachi olim testabantur, n. 2. Sed postea id sublatum. Dantur rationes decidendi, n. 3. Religiosus nequit testari, etiamsi Monasterium sit capax bonorum, vel testamentum fiat ad causas pias, n. 4. Nec codicillos facere, nec legare, nec donare causâ mortis, n. 5.

An Religiosus possit aliquid modicum donare causâ mortis ex licentia Superioris? Prima sententia negat: Qui interdictus est testari, nequit donare causâ mortis, num. 6.

Secunda sententia affirmat: quoties impedimentum est de jure naturæ, procedit regula illa, Qui non potuit testari, nequit donare causâ mortis; secus si impedimentum est de jure civili. Filiusfamilias nequit testari de bonis adventitiis, sed de licentia patris donat causâ mortis, n. 7.

Uxor testatur, sed non donat causâ mortis, nisi ex licentia viri, ibid.

Aliqui ad donandum requirunt licentiam Conventus, sed ad modicum sufficit licentia Superioris. Admittitur sententia affirmativa, & comparatur donationi inter vivos, n. 8.

In jure donatio causâ mortis est quasi donatio inter vivos conditionata, n. 9.

Quare uxor licèt possit testari, nequit donare causâ mortis, nisi ex licentia viri, n. 10.

An Religiosus possit testari ex licentia Superioris de aliquibus bonis ad pias causas? Respondetur negativè, num. 11.

Si Religiosus ex licentia Prælati schedulam fecerit ad aliqua pia post mortem exequenda, intelligitur deprecatoria, n. 12.

Si Prælatus promiserit Religioso adimplere schedulam pia continentem, an ad id tenetur? Sanchez affirmat de jure naturali, n. 13.

Sed negat Delugo, n. 14. admittitur, si id relinquatur in vim testamenti, aut ultimæ voluntatis, n. 15.

Si tamen sit in modum donationis inter vivos, & est immodica quantitas, idem asserendum. Argumentum de servo ad Religiosum non est firmum. An dominus de jure naturali obligetur servo? Alii affirmant, alii negant, n. 16.

Si schedula sit rei modica ad causam piam, Prælatus tenetur adimplere, n. 17.

An Religiosus, qui tempore professionis aliquid reservavit ad testandum, possit de eo testari? Affirmarunt aliqui, n. 18.

Sed contrarium censuit Sacra Congregatio. Religiosus si aliquid reservat, est tantùm ad usum, n. 19. Admittitur hæc sententia, n. 20.

An Religiosus possit testari de rebus alienis ex consensu domini? Distinguitur; si enim est, ut faciat nomine proprio, non potest, n. 21.

Sicut commissarius nomine alterius, vel domini consentiens valet ex licentia Prælati, etiamsi ei relinquatur, ut aliquid distribuat inter pauperes, aut in alias causas pias, n. 22.

Quid intelligit Delugo, si faciat ad commodum pauperum, secus si ad commodum proprium, n. 23. Admittitur Delugo ex alia ratione, n. 24.

An Religiosus factus Episcopus, de bonis quæ suâ industriâ acquisivit, aut de patrimonialibus possit testari? Prima sententia negat: Religiosus apostata quidquid acquirat, aquirit Camera Apostolica, n. 25.

Secunda sententia tenet contrarium, n. 26. Ejus fundamentum est debile, n. 27. Sed ex aliis rationibus defenditur, n. 28.

Solus Papa potest Religioso dare indultum ad testandum, num 29.

Sed est difficultas, quomodo id facere possit Pontifex? Plures dicunt non facere per dispensationem voti paupertatis, sed concedendo administrationem usque ad alienationem per ultimam voluntatem, n. 30.

Alteri dicunt facere per dispensationem voti paupertatis, num. 31.

Per

Per indultum Religioſus teſtatur nomine proprio, n. 32. Fit inſtantia, & reſpondetur, n. 33. Replicatur. Prælatus ſolum poteſt dare bona Religioſo ad uſum amovibilem. Satisfit, n. 32.

Expenditur Authentica Ingreſſi, C. de ſacroſ. Eccleſiis, *num. 35. Admittitur ſententia aſſerens hanc facultatem dare Pontificem per diſpenſationem voti paupertatis, n. 36.*

Facultas Pontificis, ut Religioſus teſtetur, debet eſſe expreſſa, nec ſufficiet generalis, n. 37.

An valida ſit hæc facultas abſque cauſa? Prima ſententia affirmat, num. 38. Secunda negat, num. 39. Tertia ſententia diſtinguit, n. 40.

In hoc dubio duo conſiderantur. Primum quatenus hæc facultas opponitur voto paupertatis. Secundum, quatenus continet alienationem bonorum Monaſterii. Quoad primum requirunt cauſam plures Doctores, num. 41.

Alteri negant, quia hoc principio non nituntur, num. 42. Reſolvitur, abſque cauſa ratione voti poſſe valere hanc facultatem, n. 43.

Sed quatenus continet alienationem bonorum Monaſterii, requiritur cauſa, nec abſque ea poteſt Pontifex bona Eccleſiæ alienare, n. 44.

An quando hæc facultas conceditur abſolutè Monacho, poſſit teſtari ad cauſas profanas? Aſſerit Medina. Sed contrarium ſuſtinetur: nec primogenium inſtituere poterit, num. 45. Si tamen ad uſus profanos dederit Pontifex ex graviſſima cauſa, ſuſtinebitur, num. 46. Qua obſervanda in his facultatibus, num. 47.

An Religioſus poſt profeſſionem poſſit revocare teſtamentum factum ante illam, ex licentia Superioris, prout poteſt fieri à Novitio, n. 48.

Prima ſententia affirmat, num. 49. Secunda negat, n. 50. Tertia diſtinguit, & admittit ſolum id poſſe inter liberos, ſecus inter alios, n. 51.

Reſolvitur cum diſtinctione. Si Religioſus eſt Ordinis incapacis bonorum, nequit revocare, num. 52. Si Religioſus fecerit teſtamentum ſecularis, quando nihil cogitabat de Religione capeſſenda, per profeſſionem rumpitur teſtamentum quoad inſtitutionem, non quoad legata, num. 53. Aliqui petunt profeſſionem, & quod ſe, & ſua offerat Monaſterio: ſed ſufficit ſola profeſſio, n. 54.

Si verò cogitaverit de Religione, & fecit teſtamentum, dicunt aliqui rumpuper profeſſionem: ſed contrarium defenditur, n. 55.

In hoc caſu admitto ſententiam aſſerentem, ex licentia ſuperioris revocare poſſe teſtamentum. Expenditur lex Sed ſi mors 14. ff. de donat. inter, *n. 56.*

Fit inſtantia, & reſpondetur, num. 57. Comprobatur magis, n. 58. Monaſterium poterit revocare ſimile teſtamentum, n. 59.

Poterit Religioſus declarare dubia ſui teſtamenti condiți ante profeſſionem, etiamſi fuerit Minorita, n. 60.

An Religioſus extante conſuetudine poſſit teſtari? Prima ſententia negat, n. 61. Secunda affirmat. Quidquid poteſt fieri privilegio, fit per conſuetudinem, maximè immemorialem, n. 62.

Admittitur prima ſententia negans, & rationibus corroboratur. Non omnis conſuetudo, etiam immemorialis, habet vim privilegii, quando privilegium extra ordinem conceditur, & ſingulari modo, causâ perſpectâ, & tempore, n. 63.

Religioſus profeſſus habens aſcendentes, ſeu deſcendentes, quibus legitima debetur, poteſt inter ipſos diviſionem ſuorum bonorum facere, dum reliquum extra legitimos relinquat Monaſterio, num. 64. Explicatur caput Quia ingredientibus 9. 19. quæſt. 3. ibid.

Limitatur ſi Religioſus ſit Ordinis incapacis bonorum: ſi verò non fuerit, ſufficiet unus filius. Hic aſcendentes, & deſcendentes intelliguntur, quibus legitima debetur, n. 65.

Si moriatur Religioſus ante diviſionem, Monaſterium legitimas reddet. In Caſtella legitima aſcendentium eſt tertia pars; deſcendentium verò omnia bona, præter quintum, num. 66.

An Religioſus quando inter deſcendentes dividit legitimas, poſſit aliquem meliorare? Negat Gregorius Lopez, ſed rejicitur, n. 67.

Alvaradus dicit, poſſe meliorare aliquem deſcendentem in tertio, & quinto; ſed incautè loquitur, n. 68.

Reſtat difficultas in ſolo tertio, & negandum videtur meliorare poſſe, n. 69.

Sed in contrarium ſtat communis ſententia. Fit inſtantia, & ei reſpondetur, n. 70. Et confirmatur, n. 71.

Quando pater habet impetratam facultatem à Rege ad inſtituendum majoratum ex legitimis, aliméntis relictis, an poſſit illum inſtituere, quinto relicto Monaſterio. Prima ſententia negat, num. 72. Secunda affirmat, n. 73.

Admittitur hæc ſecunda ſententia, & latè comprobatur, num. 74. Explicatur Authentica Si qua mulier, C. de ſacroſ. Eccleſiis, *n. 75.*

Pater profeſſus poteſt in diviſione bonorũ vulgariter filios Subſtituere, vel inſtituere fideicommiſſum, n. 76.

Verùm à quo tempore ſit facienda hæc diviſio? Prima ſententia dicit facere poſſe patrem profeſſum per totum curriculum vitæ, n. 77. Secunda ſtatim profeſſione facta eſſe faciendam, n. 78.

Explicatur textus in cap. Cùm ſimus 14. de Regularibus, *num. 79.*

De rigore juris eſt admittenda prima ſententia, num. 80.

Sed de æquitate eſt admittenda ſecunda, n. 81.

Hucuſque dicta intelliguntur de verè Religioſis. Eremitæ poſſunt condere teſtamentum, & oblati Hoſpitalibus, n. 82.

Explicatur lex 17. tit. 1. p. 6. n. 83. Religioſi Militares S. Ioannis de licentia Superioris teſtantur, n. 84. Alteri Militares Equites ex privilegio, & conſuetudine teſtantur, non ſolum ex patrimonialibus, ſed ex redditibus. Clerici harum Religionum Beneficii inſervientes poſſunt teſtari, quinto relicto Monaſteriis, n. 85.

1. IN capite iſto non eſt agendum de teſtamentis, aut de aliis diſpoſitionibus, quæ fieri poſſunt à Religioſis ante profeſſionem, ſed tantùm poſt illam, diſquirendo an Religioſi profeſſi habeant teſtamenti factionem activam, vel aliquid aliud diſponere poſſint per ultimam voluntatem; nam cùm dixerimus quid Clerici facere poſſint per ſuas ultimas voluntates, tam ad pia, quàm ad profana, idem eſt inveſtigandum de Religioſis profeſſis de bonis Monaſterii, aut ex alii redditibus.

2. Et in primis ſciendum, Monachos antiquos habuiſſe non ſolùm teſtamenti factionem paſſivam, ſed etiam activam; nam, ut alibi diximus, votum paupertatis non eos privabat dominio rerum ſuarum, ſed tantùm adminiſtratio earum relinquebatur ad libitum Superioris, ita ut impediti remanerent expendendi, utendi, & fruendi, quod poſteà eſt immutatum, ut latè docet Suarez *de Religione, tom. 3. lib. 8. cap. 7. aſſer. 1. & ult. num. 28.* quapropter quia dominium habebant, adhuc teſtamenti factionem activam retinebant, ut erudiè probat Pontius, *quæſt. 3. Scholaſtic. cap. 9. & de Matrim. lib. 7. cap. 13.* Bœrius Epo *in c. 2. de teſtament. num. 9.* Tondutus *tom. 1. quæſt. benefic. cap. 51. num. 30.*

3. Verùm poſteà tempore currente id ſublatum,

ita ut teſtamenti factio activa Religioſis auferretur, *Auth. Ingreſſi, Auth. Si qua mulier, C. de ſacroſ. Eccleſiis, Auth. de Monachis*, §. *De illis, coll. 1. cap. Quia ingredientibus* 7. 19. *quæſt.* 3. *cap.* 2. *de teſtament. l.* 17. *tit.* 1. *p.* 1. Concilium Oxonienſe ſub Stephano, *cap.* 47. Rationes decidendi communiter duæ adducuntur. Prima, nam Religioſi poſt profeſſionem mortui cenſentur, nec proprium poſſunt habere, *cap. Non dicatis* 12. *quæſt.* 1. *Auth. Ingreſſi, C. de ſacroſ. Eccleſiis.* Undè eſt, ut nequeant facere teſtamentum; de alieno enim nunquam teſtamentum valet, & nequit fieri à quaſi mortuo, *l. Conficiuntur* 8. §. 3. *ff. de jur. codicill.* Secunda, nam Religioſus profeſſus non habet propriam voluntatem; ex eo enim quod profitetur, Prælato ſe ſubjicit, & nec illam habet, niſi tranſlatam ad Superiorem *cap. fin. de teſtament.* ubi Scribentes. Cùm ergo teſtamentum ſit voluntatis noſtræ juſta ſententia, ita ut unus nequeat pro alio teſtari, *l. Illa inſtitutio* 32. *ff. de hæred. inſtituend.* Eſcaño *de teſtament. cap.* 1. *num* 30, ſequitur Religioſum teſtari non poſſe, ut latè docet Gonzalez *in cap.* 2. *de teſtament. num.* 17. Navarrus *in Man. cap.* 27. *num.* 170. Petrus Gregorius *Syntag. lib.* 4. *cap.* 8. *num.* 8. *ad fin.* Spino *in Rub. de teſtament.* 6. *p. à num.* 1. Tapia *in Auth. Ingreſſi, cap.* 1. *num.* 80 Farinacius *in Repert. ult. volunt. queſt.* 65. *n.* 15. Pichardus *in* § 6. *Inſt. quib. non eſt permiſſ. facere teſtamentum*, & alii congeſti à Gonzalez *dict. cap.* 2. *n.* 14.

4. Quod non ſolùm intelligas quando Monaſterium eſt incapax acquirendi, ſed etiam ſi eſt capax; quia Religioſus etiam in his Monaſteriis nequit habere proprium, nec de bonis Monaſterii teſtari valet. Ergo etiamſi Monaſterium ſit capax bonorum, poterit Religioſus teſtari. Clarus verbo *Teſtamentum*, *q.* 28. *num.* 7. Durantius *queſt. jur.* 5. *per tot.* Idem aſſerendum, etiamſi teſtari voluerit ad cauſas pias, ob rationes jam relatas. Navarrus *comment.* 2. *de Regularib. coroll.* 10. *num.* 22. Tapia *dict. cap.* 1. *num.* 5. Barboſa *in dict. Auth. Ingreſſi, num.* 34. Sanchez *lib.* 7. *Decalogi, cap.* 8. *num.* 3.

5. Nec etiam Religioſus valet condere codicillos, cùm teſtari nequeat, *l. Divi* 6. §. *Codicillos, ff. de jur. codicill. l.* 5. *tit.* 22 *p.* 6. nec legare, nec cauſâ mortis donare, ob eandem rationem, *l. tam is* 25. *ff. de Donat. cauſ. mort.* ubi Gloſſa *verbo Non facit.* Graffius 1. *p. lib.* 3. *cap* 5. *num.* 38. Peregrinus *lib.* 2. *conſ.* 53 §. 34. Rodriguez *queſt. Reg. tom.* 2. *quæſt.* 47. *cent.* 7. *ad fin.*

6. Sed eſt dubium, an aliquid modicum poſſit Religioſus profeſſus donare cauſâ mortis ex licentia Superioris. Prima ſententia negat, nam qui prohibitus eſt teſtari, etiam eſt interdictus donare cauſâ mortis, ut diximus *n. antecedent.* Aſt Religioſus nequit teſtari ex licentia Superioris, ut poſteà dicemus. Ergo nequit modicum donare cauſâ mortis ex licentia Superioris. Præpoſitus *in cap. Nulli dubium*, 21. *quæſt.* 5. *num.* 20. Angulo *de meliorat. in l.* 1. *gloſſ.* 3. *num.* 15. Navarrus *conſ.* 2. *de Privilegiis, num.* 3. Delugo *de juſtit. diſput.* 3. *ſect.* 6. *num.* 109.

7. Secunda ſententia tenet contrarium; nam regula illa, *Qui nequit teſtari, nequit donare cauſâ mortis*, certa eſt quoties impedimentum eſt de jure naturali. Covarr. *in rub. de teſtament. p.* 3. *num.* 11. *ad fin.* Mathienzo *in l.* 7. *tit.* 10. *lib.* 5. *Recopilat. gloſſ.* 2. *num.* 34. Aſt ſi impedimentum eſt de jure civili, non procedit; nam aliquoties quis eſt prohibitus teſtari, non tamen donare cauſâ mortis prohibetur; nam filiusfamilias, etiam patre conſentiente nequit de bonis adventitiis teſtari, ſed donat cauſâ mortis ex ejus licentia. *l. Tam is* 25. *ff. de donat. cauſ. mort. l. fin. tit.* 4. *p.* 5. Michaël Graſſus *lib.* 1. *recept. ſent.* §. *Donatio cauſâ mortis, q.* 3. *num.* 1. Covarr. *in rub. de teſtament.* 3. *p. num.* 8. Thadæus Piſo *lib.* 4. *var. cap.* 4. *num.* 5. Et aliquando permiſſum eſt teſtamentum condere, non tamen permittitur donare cauſâ mortis, ut in uxore, cui teſtati conceſſum eſt, non tamen donare cauſâ mortis, abſque licentia viri. Gomez *var. tom.* 1. *cap.* 2. *num.* 4. *verſ. quare.* Gutierrez *lib.* 2. *practic. quæſt.* 21. Valdeſius *ad Molinam, lib.* 2. *de primog. cap.* 9. *num.* 4. quapropter non benè infertur: Religioſus nequit teſtari, Ergo nequit donare cauſâ mortis. Cæterùm proabitur, nam in vita de licentia Prælati valet Religioſus modicum donare. Ergo etiam cauſâ mortis. Tenent Barboſa *in Auth. Ingreſſi, de ſacroſ. Eccleſiis, num.* 34. & *in cap.* 2. *de teſtament. num.* 8. Layman *in Summa, lib.* 3. *tract.* 5. *cap.* 3. *num.* 4. Sanchez *lib.* 7. *Decalog. cap.* 8. *num.* 11. Diana 5. *p. tract.* 3. *reſolut.* 128.

8. In hoc dubio obſervandum nonnullos negaſſe licentiam Prælati eſſe ſufficientem, ut Religioſus donaret cauſâ mortis, ſed eſſe neceſſariam etiam Conventûs licentiam. Ita tenent aliqui relati à Sanchez *dict. cap.* 8. *num.* 11. Verùm ipſe aſſerit, ſufficere ſolam licentiam Prælati ad donandum cauſâ mortis aliquid modicum. Quæ quidem, ſuppoſitione factâ, admitto hanc ſecundam ſententiam, non ex ſuis fundamentis facilè reſponſum accipientibus, ſed ex aliis. Ducor, nam quando donatio cauſâ mortis fit ex licentia alterius, veluti cùm Religioſus donat ex licentia Prælati, aut filius ex conſenſu patris, tunc donatio illa donationibus inter vivos comparatur, non autem legatis, aut donationibus cauſâ mortis, ut benè advertit Pichardus *in princip. Inſtit. de Donationib. num.* 20. Ratio eſt, nam donatio cauſâ mortis comparatur ultimis voluntatibus, *l. ult. C. de donat. cauſ. mort.* Menchaca *ſucceſſ. frequent. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 4. Molina *de juſt. tract.* 2. *diſput.* 288, quando ſolùm fieret ab eo qui independenter ab alio poteſt donare cauſâ mortis, ſed non quando eſt neceſſaria licentia alterius; quia tunc, qui dat licentiam, ipſe eſt verè donans per mediam perſonam donantis, qui cùm ſanus ſit, donatio illa donationi inter vivos comparatur, non verò ultimis voluntatibus. Cùm ergo in præſentia Religioſo donante quid modicum cauſâ mortis ex licentia Prælati, verè donans ſit Prælatus, donatio eſt inter vivos. Ergo debet valere.

9. Confirmo diſcurſum, nam in Jure id eſt admiſſum, ut donatio cauſâ mortis aliquando donatio inter vivos intelligatur, & mentio mortis ſolùm deſerviat ut conditio appoſita donationi. Natta *lib.* 1. *conſ.* 108. Menochius *lib.* 3. *præſumpt.* 35. *per tot.* Fachineus *lib.* 5. *controverſ. cap.* 22. Gratianus *diſcept. c.* 637. *à num.* 1. Cancerius *var.* 1. *p. cap.* 8. *num.* 215. Idcircò in præſentiarum rectè intelligimus hanc donationem, utpotè donationem inter vivos, poſitâ conditione, ſi mors ſequatur, quæ cùm modica ſit, & facta de licentia Prælati, ſuſtinebitur.

10. Undè breviter attingam rationem, quare uxor, licèt poſſit teſtari, non tamen valet donare cauſâ mortis, niſi ex licentia viri: quod plures abnegarunt, de quo Cevallos *quæſt.* 695. Mathienzo *in l.* 7. *tit.* 10. *lib.* 5. *gloſſ.* 2. *à num.* 30. Hermoſilla *in l.* 11. *tit.* 4. *p.* 5. *gloſſ.* 1. *à num* 4. Verùm in altera ſententia illa erit ratio, nam cùm donatio cauſâ mortis ſæpiùs tranſeat ad naturam donationis inter vivos, præcipuè hoc eſt interdictum, uxori, ne id faciat abſque licentia viri: ſicut cæteræ donationes inter vivos, quæ nequeunt fieri ab uxore abſque licentia mariti; aliquibus exceptis caſibus. Mathienzo *in l.* 2. *tit.* 3. *lib.* 5. *gloſſ.* 2. *num.* 5. Diana 8. *p. tract.* 6. *reſolut.* 10. Ergo quando donat cauſâ mortis, eſt neceſſaria licentia mariti.

11. Sed eſt etiam aliud dubium, an Religioſus ex licentia Superioris poſſit teſtari de aliquibus bonis ad cauſas pias. Et affirmandum videtur, quia tunc diſpoſitio illa vim teſtamenti non habet, ſed donationis inter vivos, ut dictum eſt. Ergo debet ſuſtineri talis diſpoſitio. Sed contrarium eſt tenendum, quia Religioſus

nequit

nequit teſtari ex licentia Superioris, niſi ſit Pontifex, *cap. 1. & 2. de teſtament.* Ergo nequit ſuſtineri tale teſtamentum, etiam ex licentia Superioris. Tum teſtamentum ne quit reduci ad donationem inter vivos, prout donatio cauſâ mortis; unde ſolvitur rario dubitandi, aliàs anſa præberetur, ut omnia bona Monaſterii deſtruerentur per has ultimas voluntates. Navarrus *comment. 2. de Regularib. corol. 10. n. 22. & in Manual. cap. 27. num. 170.* Rodriguez *tom 3. quæſt. Regul. q. 69. art. 2. in fin.* Tapia *in dict. Auth. Ingreſſi, cap. 1. num. 5.* Sanchez *dict. cap. 8. num. 12.* Barboſa *de univerſ. jur. lib. 1. cap. 42. à num. 208.*

12. Quid verò, ſi Religioſus ſchedulam fecerit ad aliqua pia poſt mortem facienda ex licentia Prælati; Et in hoc caſu ſi eam feciſſet in vim teſtamenti, non ſuſtinebitur. Navarrus *dict. comment. 2. corol. 10. num. 22.* Si verò aliter, & diverſa mente facta fuerit, aſſerit Navarrus conſolidari poſſe à Prælato, ita ut intelligeretur precatoria diſpoſitio, non verò obligatoria, ita ut Prælatus teneatur adimplere. Idem docet *in Man. cap. 27. num. 170.* Rodriguez *dict. quæſt. 69.* Graſſius *1. p. lib. 3. cap. 5. num. 58.* Diana *5. p. tract. 3. reſolut. 128. verſ. Sed ideo.*

13. Sed ſi Prælatus promiſerit Religioſo adimplere ſchedulam continentem rem piam, an obligetur ad illam adimplendam; ſaltem de jure naturali, diſſidium eſt. Pater Sanchez *dict. cap. 8. num. 18.* aſſerit, Prælatum civiliter non obligari: ſi verò de jure naturali, & in conſcientia. Ducitur, nam licèt dominus ex pacto civiliter cum ſervo non obligetur, obligatur tamen naturaliter; leges enim de obligantes dominum, ſolùm loquuntur ex promiſſione efficaci de jure civili, *l. Cùm affirmes 8. C. de lib. cauſ. l. Interpoſitas 13. C. de tranſact. l. 6. tit. 11. p. 5.* non tamen negant obligari naturaliter, in conſcientia. Ergo idem eſt dicendum de Religioſo reſpectu promiſſionis Prælati, qui licèt civiliter non obligetur, naturaliter tamen obligabitur: quare in conſcientia tenebitur adimplere ſchedulam illam pia continentem.

14. Verùm Delugo *dict. diſput. 3. ſect. 6. à num. 113.* tenet contrarium, & ſcribit, nec naturaliter obligari Prælatum ad adimplendam ſchedulam. Ratio eſt quia Religioſus eſt incapax acquirendi aliquod jus in ſui favorem, ita ut alium teneat ſibi obligatum; *cap. Non dicatis 12. quæſt. 1. cap. Monachi, cap. Monaſterium 6. de ſtat. Monachor.* Leſſius *de juſt. lib. 2. cap. 41. num. 71.* Ergo nequit tenere obligatum Prælatum ad adimplendam ſchedulam. Quod non ſolùm intelligas civiliter, ſed etiam naturaliter. Idque potuit diſponere Jus Canonicum, cùm hoc expediat ad bonum commune Religionis; aliàs non ſatis eſſet proviſum paupertati Religioſorum, dum de jure naturali poſſent facere contractus, & alios obligare. Cæterùm licèt Prælatus ad uſum poſſit concedere Religioſo aliqua bona, non tamen poteſt irrevocabiliter, cùm opponeretur etiam de jure naturali, voto paupertatis: quamobrem non poterit obligari Prælatus eo modo, ut adimplere teneatur de jure naturali in foro conſcientiæ.

15. In hoc dubio duobus modis concipienda eſt hæc difficultas. Primò, quando in vim teſtamenti, aut alterius ultimæ voluntatis ex licentia Prælati fieret ſchedula illa, & Prælatus adimplere promiſerit: & in hoc caſu nec naturaliter obligabitur; nam de jure naturali nequit dare licentiam ſubdito, ut de re aliena diſponat, prout ſunt bona Monaſterii, nec ipſe obligari ad adimplendam rem naturaliter injuſtam, cùm id ſit naturale jus, ut res ad alium non transferatur, abſque voluntate domini, ut eſt vulgaris regula *in l. Id quod noſtrum ff. de Reg. jur.* bona enim Monaſterii non ſunt Prælati, nec in eis habet niſi puram adminiſtrationem, cùm & ipſe impeditus ſit proprium habere. Ergo nec ſchedulâ illa de jure naturali ſuſtinebitur, nec Prælatus poterit eodem jure obligari. Deindè ipſe Prælatus eſt incapax teſtandi, ut ipſe Religioſus de jure naturæ, quia nequit habere proprium. Delugo *dict. ſect. 6. num. 116.* Farinacius *dict. quæſt. 56. num. 16.* Ergo eodem jure nequit facere capacem Religioſum teſtandi, nec ipſe obligari naturaliter ad adimplendum ſchedulam teſtamenti.

16. Secundo modo valet conſiderari talis ſchedula continens pia, ſcilicet quando per diſpoſitionem inter vivos Prælatus ſe obligaret ad adimplendum poſt mortem Monachi, ſeu Religioſi: & tunc ſi immodicæ fuerit quantitatis diſpoſitio, nec de jure naturali, nec de civili obligabitur ad adimplendum. Probatur ex eiſdem rationibus, nam eſt diſpoſitio de rebus alienis, in quibus nec ex licentia Prælati valet ſuſtineri, nec ipſe Prælatus dare licentiam. Ergo nullo jure obligabitur. Cæterùm, nam ſimile ſervi adductum à Sanchez, non probat ejus ſententiam; nam ut ſcripſit Leſſius *dict. lib. 2. cap. 4. dub. 4. num. 17.* certum illud ſimile non eſt in quo buſdam enim cauſis magis Religioſus ſubjicitur Prælato; quàm ſervus domino, *cap. Multos, 54. diſt.* in aliis verò non: quare non eſt efficax argumentum illud ſimile. Deindè, nam plurimorum eſt ſententia, dominum ex promiſſione ſervo non obligari ob incapacitatem, etiam naturaliter, *l. In perſonam 22. ff. de Regul. jur. l. Sed etſi ſervo 20. ff. de Fidejuſſ.* Connanus *comment. lib. 2. cap. 3.* Et licèt alii teneant contrarium, *l. ſervi 14 ff. de obligat. & actionib. l. Servus 6. C. de Judic.* Goveanus *ad l. 1. §. 17. ff. ad l. Falcid. num. 7.* Donellus *lib. 12. comment. cap. 22.* Larreategui *ſelect. lib. 1. cap. 5. num. 4.* facilè reſpondetur; nam ſervus de jure naturali eſt capax habendi proprium jus, & obligationes; non verò Religioſus voto paupertatis adſtrictus, qui nequit aliquid habere, etiam naturaliter acquiſitum, ut benè explicat Delugo *dict. ſect. 6. à num. 113.* Ergo etiamſi ſchedula iſta ſit facta in vim diſpoſitionis inter vivos, & ex licentia Prælati, nequit Prælatus obligari naturaliter ad adimplendam illam immodicam diſpoſitionem.

17. Attamen ſi diſpoſitio iſta ſit modicæ quantitatis ad cauſam piam, rectè ſuſtinebitur ſchedula per diſpoſitionem inter vivos, non ſolùm civiliter, ſed etiam naturaliter, & Prælatus promittens tenebitur adimplere; quia ut diximus ſuprà, eſt donatio rei modicæ cum conditione ut adimpleatur poſt mortem, quæ fieri valet ex licentia Prælati, & conſequenter obligabitur ad adimplendum.

18. Quid verò dicendum, ſi Religioſus tempore profeſſionis in quo rectè de ſuis bonis diſponit, Petrus Gregorius *lib. 42. Syntag. cap. 8 num. 8.* Farinacius *dict. quæſt. 56. num. 2.* aliquam partem reſervaverit, ut poſt profeſſionem de ea teſtetur, an validum ſit teſtamentum? Affirmarunt Baldus *in cap. In præſentia 8. de Probat. num. 38.* Jaſ. *in dict. Auth. Ingreſſi, num. 37.* Ducuntur, nam licèt Religioſus non poſſit reſervare dominium illorum bonorum, benè tamen poterit facere diſpoſitionem per teſtamentum, conſentiente Monaſterio.

19. Sed contrarium cenſuit Sacra Congregatio 14. Decembr. 1613. quam refert Barboſa *de univerſ. lib. 1. cap. 42. num. 207.* Ducitur, nam non ſolùm repugnat voto paupertatis dominium illorum bonorum reſervatorum, ſed etiam jus diſponendi de illis, vel poſſeſſio, vel quaſi illius. Suarez *de Religion. tom. 3. lib. 8. cap. 5. aſſert. 2. num. 24.* Villalobos *in Summa, 2. p. tract. 35. difficult. 29.* Ergo talis reſervatio diſponendi de his bonis per teſtamentum nequit Religioſo præſtare jus ad teſtandum. Cæterùm repugnat non habere dominium, & habere facultatem diſponendi de re; nam dominium eſt facultas utendi re ad libitum, *l. In re mandata 5. C. Mandat. l. 1. tit. 22. p. 3.* Gomez *in l. 45. Tauri, à n. 5.* Donellus *lib. 9. comment. cap. 8.* Antuñez

de donat. lib. 1. part. 3. cap. 8. Ergo quoties dominium ablatum eſt à Religioſo per profeſſionem, neceſſariò jus diſponendi ei ablatum eſt. Denique ſi aliquid tempore profeſſionis poteſt reſervare ex licentia Prælati, eſt tantùm aliquid ad uſum amovibile. Garcia *de Beneficiis, 7. part. cap. 10. num. 100.* Barboſa *in Auth. Ingreſſi Cod. de Sacroſ. Eccleſiis, num. 36. & de univerſ. lib. 1. cap. 42. n. 152.* Tamburinus *de jur. Abbat. tom. 3. queſt. 16. num. 16.* Sanchez *lib. 5. Decalog. cap. 4. n. 97.* non tamen poterit aliquid reſervare, ut de illo liberè diſponat, tanquam de re propria, aut in qua habeat aliquod jus. Ergo minimè ex hac reſervatione poterit teſtamentum condere. Barboſa *dict. lib. 2. cap. 42. num. 107.* Delugo *dict. ſect. 6. num. 115.* Sanchez *de cap. 8. num. 18.*

20. Hæc ſententia admittenda eſt, & ultra rationes adductas, adhuc probari poterit, tam ut docet Delugo *d. ſect. 6. n. 115.* ſicut mors naturalis tollit potentiam naturalem, ſic mors civilis in profeſſione tollit omnem potentiam civilem ad teſtandum, nec aliquo modo ſubſiſtet ex licentia Prælatorum, cùm ipſi nequeant illam præſtare ad teſtandum: quapropter ex ſimili reſervatione, etiam cum licentia Prælati non poterit teſtari. Quod non ſolùm tenebis quando reſervaſſet ad faciendum teſtamentum, ſed etiam ſi reſervaſſet ad donandum inter vivos, ob rationes ſuprà perpenſas. Et licèt Prælati poſſint dare licentiam Religioſo; ut aliquid modicum præſtet, ut jam diximus, Leſſius *de juſt. lib. 2. cap. 41. dub. 8. num. 71.* Villalobos *dict. difficult. 39. num. 4.* non tamen poterit præſtare licentiam ad hanc reſervationem donandi, etiamſi modicum fuerit; quia nequit Religioſus jus habere, & retinere ad donandum.

21. Sed quæres, an Religioſus poſſit teſtamentum condere de rebus aliehis ex conſenſu domini? Et in re diſtinguendum, an dominus conſenſerit, ut faciat profeſſus teſtamentum nomine proprio, an verò nomine domini conſentientis, tanquam commiſſarius, ſeu exequutor. Primo enim modo nequit teſtamentum condere, etiam de licentia Prælati, ut docet Navarrus *d. comment. 2. de Regular. num. 57.* qui aliquibus rationibus probat ſuam ſententiam; illa enim aptior eſt, quia tunc nequit fieri teſtamentum nomine Religioſi; nam tunc nequit fieri nomine Religioſi teſtamentum, niſi dominus transferat dominium illorum bonorum ad Monaſterium. Navarrus *ubi proximè, num. 5.* Barboſa *in auth. Ingreſſi, Cod. de Sacroſ. Eccleſiis num. 34.* Ergo nequit Religioſus condere teſtamentum nomine proprio, etiam cum licentia Prælati, ut diximus ſuprà de bonis Monaſterii.

22. Si verò tanquam commiſſarius, aut exequtor id fecerit nomine domini bonorum conſentientis, tunc valet ex licentia Prælati, *cap. fin. de teſtament. in 6.* Quod etiam admittunt DD. ſi relinquatur Monacho aliquid, ut diſtribuat inter pauperes tempore ſuæ mortis; quia tunc non eſt teſtator, ſed electo pauperum, & exequtor piorum. Pacianus *conſ. 36. à num. 103.* Sanchez *d. cap. 8. num. 8.* Diana *5. p. tract. 3 reſol. 128. verſ. Notandum eſt.*

24. Sed Delugo *d. ſect. 6. num. 111.* in hoc caſu diſtinguit; nam ſi attendamus ad teſtamenti factionem, rectè procedit doctrina iſta, quia non eſt niſi exequtor, aut electo pauperum. Idem dicendum quoad votum paupertatis; ſi id facit tanquam œconomus teſtatoris, aut fidelis diſtributor. Si tamen hæc facultas non tàm detur favore pauperum eligendorum, aut cauſarum piarum exequendarum, ſed in commodum ipſius Religioſi, tunc per ſe nequit abſque licentia Prælati hanc electionem, aut diſtributionem facere, quia tunc Religioſus eſt quaſi dominus habens illa bona ad diſtributionem inter pauperes.

24 Hæc ſententia Delugo admittenda eſt non obſtante rationem, quia nimis probat, quatenus ſupponit aliquod jus, vel quaſi dominium ad diſtributionem illam faciendam acquiſiſſe Religioſum, quod diſtribuere nequit, ſi immodicum eſt, etiam cum licentia Prælat. Quare dicendum, nullum jus in illis bonis Religioſum acquiſiviſſe, nec in electione, & diſtributione, ſed tantum fieri nomine ipſius domini relinquentis bona illa ad pauperes, vel ad alia opera pia ad quod ſufficit licentia Prælati. Rodriguez *Sum. tom. 1. cap. 70. n. 13.* Sanchez *lib. 6. Decalog. cap. 11. n. 34.*

25. Eſt verò dubium, an Religioſus factus Epiſcopus poſſit teſtari de bonis ſuâ induſtriâ quæſitis, vel ex hæreditate aliqua, vel paterna? Prima ſententia negat; nam Religioſi Epiſcopi adhuc voto paupertatis adſtringuntur, nec in his bonis habent dominium, ſed eſt penes Eccleſiam, aut Cameram Apoſtolicam. Ergo de eis nequeunt teſtari tanquam de re aliena. Et à ſimili confirmatur; nàm Religioſus apoſtata quidquid acquirit in ſeculo, Monaſterio non acquirit, ſed Cameræ Apoſtolicæ, ex Conſtitutione Gregori XIII. cujus meminit Navarrus *conſ. 17. de Stat. Monach. & conſ. 18. de Regularib.* quod idem dicendum videtur de Religioſo facto Epiſcopo, qui licèt aliquid acquirat in ſeculo, ad Cameram Apoſtolicam, vel ad Eccleſiam pertinebit, ob voti impedimentum. Ergo de his bonis non poterit teſtari. Turrecremata *in cap. Nullius, queſt. 3. num. 22.* Cenedo *de pauper. Religioſ. dub. 46.* Rota apud Gregorium XV. *deciſ. 1. num. 4.* Gratianus *diſcept. for. cap. 363. num. 25.* Pareja *de inſtrumem. Edit. 1. p. tit. 5. reſol. 5. n. 9.* Capponi *tom. 1. diſcept. 41. à n. 3.* Sanchez *lib. 7. Decalog. cap. 6. num. 10.* Araujo *de Stat. Eccleſ. tract. 4. quæſt. 28. dub. 3. num. 19.*

26. Secunda ſententia tenet contrarium; nam licèt Religioſus Epiſcopus in his bonis non habeat dominium, habet tamen adminiſtrationem; quod eſt ſufficiens ad teſtandum. Et confirmatur, nam hæc adminiſtratio bonorum eſt ſufficiens ad donandum in vita. Ergo eſt ſufficiens ad teſtandum. Hoſtienſis *in cap. 1. de teſtam. n. 5.* Medina *de Sacror. bonis continent. lib. 3. cap. 26. col. 2.* Sà *verbo Epiſcopus, num. 11.* Rodriguez *in Sum. tom. 2. cap. 70. n. 5.* Villalobos *in Sum. 2. p. tract. 35. difficult. 40. n. 12.* dicit probabile Sanchez *d. cap. 6. n. 10.*

27. In hoc dubio animadvertendum, fundamentum hujus ſecundæ ſententiæ debile eſſe; nam ex ſola adminiſtratione rei alienæ non ſequitur facultas de illa teſtandi, quin potiùs contrarium, dum jura ad teſtandum dominium requirunt, ut communiter docent DD. *in dict. Authent. Ingreſſi.* Tum adminiſtratio morte finitur, nec poteſt adminiſtrator de his quæ poteſt ejus mortem, ſunt peragenda reſpondere.

28. Attamen admitto hanc ſecundam ſententiam; nam facultas teſtandi eſt permiſſiva, nec aliquo modo eſt limitanda, niſi in perſonis, & caſibus à jure expreſſis, Gloſſa *in l. 1. Cod. de Sacroſ. Eccleſiis.* Gloſſa *in prooemio ff. 1. part. 6. & in l. 13. ejuſdem tit.* Richardus *in rub. Inſtit. quibus non eſt germiſſ. num. 7.* non enim eſt textus qui interdicat Epiſcopis Religioſis de rebus ſuis teſtari. Ergo rectè poterunt teſtari. Cæterùm dicere, Religioſos Epiſcopos tantùm habere adminiſtrationē, & non dominium ſuorum bonorum, incertiſſima res eſt; nam plures Doctores tenent contrarium, quos dedimus ſuprà, *cap. 3. num. 41.* quare cùm in his bonis dominium acquirant, de eis poterunt teſtari. Denique, ut ſcripſimus *cap. 3. à num. 43.* Religioſus Epiſcopus diſpenſatus eſt in modo voti, ita ut rectè conſequatur dominium in redditibus. Ergo majori ratione in bonis patrimonialibus. Unde, quidquid reſiſtat Araujo *d. dub. 3. à num. 18.* dilabitur fundamentum Contrariorum, & conſequenter poterit Religioſus Epiſcopus de his bonis teſtari.

29. Præterea Religioſus profeſſus poterit teſtari, ſi indultum ei conſenſerit Summus Pontifex, nec ſufficiet licentia

licentia Prælati ſimul cum Conventu, nec Capituli Generalis, cùm nequeant in lege Superioris diſpenſare. Covarr. *in cap. 2. de teſtament. num. 10.* Simon de Pettis *de interpret. ult. volunt. lib. 2. interpret. 1. dub. 1. reſolut. 4. n. 73.* Rodriguez *quæſt. Regul. tom. 3. quæſt. 69. art. 2.* Delugo *diſt. ſect. 6. num. 118.* Buboſa *in cap. 2. de teſtament. num. 9. & de univerſ. jur. lib. 1. cap. 45. num. 213.*

30. Eſt verò difficultas, quomodò id fieri poſſit à Romano Pontifice. Plures dixère, non id facere Pontificem per diſpenſationem voti paupertatis, ſed tantùm concedendo adminiſtrationem, ſeu uſum illorum bonorum, ut Religioſus de eis diſponat per ultimam voluntatem: quod non eſt voti diſpenſatio, ſed prosogatio facultatis alienandi inter vivos, uſque ad alienationem per ultimam voluntatem. Navarrus *conſ. 2. de Regularib. num. 57.* Leſſius *de juſtit. lib. 2. cap. 41. dub. 8. num. 71.* Sanchez *lib. 7. Decalog. cap. 8. num. 47.* Layman. *in Summa, lib. 3. tract. 5. cap. 3. num. 5.* Suarez *de Religion. tom. 3. lib. 8. cap. 16. num. 10.* Delugo *diſt. ſect. 6. num. 118.*

31. Alteri verò inquiunt, id à Pontifice fieri per diſpenſationem voti paupertatis, quia cùm Regioſus teſtatur, proprio nomine teſtamentum condit, quod nequit facere niſi acquirendo dominium illorum bonorum, de quibus ad teſtandum facultas conceditur. Ergo neceſſariò id debet facere Pontifex per diſpenſationem voti paupertatis, ut Religioſus teſtetur non tanquam adminiſtrator, ſeu œconomus Pontificis. Francus *in rub. de teſtament. num. 82.* Azorius *Inſtit. Moral. p. 1. lib. 12. cap. 9. quæſt. 10.*

32. In hoc dubio dicò in primis, totam difficultatem conſiſtere, an teſtetur Religioſus, quando indultum conſequutus eſt à Romano Pontifice, nomine proprio, an alieno, nempè Pontificis concedentis, qui eſt ſupremus adminiſtrator illorum bonorum? Et exiſtimo ſemper teſtari nomine proprio. Probatur, nam indultum nihil præſtat, niſi licentiam teſtandi, removendo impedimentum juris, liberè relinquendo profeſſum, ut teſtetur ſecundùm ſuam voluntatem. Ergo quoties indultum conceditur, id fit ut teſtetur nomine proprio, & ſecundùm ſuam propriam voluntatem. Cæterùm, ſi iſta facultas eſt tantùm protogatio facultatis donandi inter vivos, poſſet hæc licentia dari à ſuperioribus, qui ad donandum inter vivos, causâ ſubſiſtente, eam præſtant: Sed hoc eſt de jure reprobatum, ut diximus *num. 29.* Ergo aſſerendum, per indultum concedi facultatem teſtandi nomine proprio.

33. Sed dices cum Suarez *diſt. cap. 16. num. 11.* Superiores Religioſi poſſent concedere hanc licentiam, niſi à jure interdiceretur, quia eſt tantùm prorogatio alienandi inter vivos. Ergo Religioſus non teſtatur nomine proprio: Sed reſpondetur nullum eſſe textum apertè interdicentem Superioribus hanc licentiam concedere, ſed tamen per neceſſarium ſequitur: nam cùm Religioſus teſtetur nomine proprio, & ad id ſit neceſſarium acquirere dominium, inde eſt, ut licentia præſtari non poſſit à Superioribus Religioſi, ſed ſolum à Romano Pontifice.

34. Inſtabis: Ergo dabitur caſus, in quo poſſit Religioſus teſtari ex ſola licentia Superioris. Probatur, nam ſi licentia Pontificis eſt neceſſaria ut Religioſus teſtetur nomine proprio, & acquirat dominium; ſi velit teſtari nomine alieno, & tantùm ut adminiſtrator, ſufficit licentia Superioris. Reſpondetur hunc caſum tantùm poſſe accidere quando Religioſus diſponeret de aliqua re modica, quam ex licentia Superioris poterat donare inter vivos, ut diximus *ſuprà*, de donationibus causâ mortis; non verò de aliis rebus majoribus, aut circa magnam quantitatem, quam nequit alienare Religioſus, etiam ex Superiorum licentia; nec illam admittere, niſi ad uſum pro ſua vita. Suarez *diſt. cap. 16. num. 12.* Barboſa *in cap. 2. de teſtament. nump. 13.* ad quam diſponendam, & alienandam per ultimam voluntatem, neceſſarium eſt indultum à Romano Pontifice, quod exiſtimandum concedi, ut nomine proprio Religioſus teſtetur, non autem nomine Pontificis, niſi ſua Sanctitas id in Indulto expreſſerit.

35. Deindè comprobatur diſcurſus *ex diſt. Auth. Ingreſſi, C. de ſacroſ. Eccleſiis*, ubi aſſeritur Monachum teſtari non poſſe, quia non habet proprium, nec eſt dominus bonorum. Ergo ad hoc ut teſtetur, neceſſarium eſt ut fiat dominus illorum bonorum per indultum Pontificis, quod non eſſet neceſſarium, ſi ſicut adminiſtrator teſtaretur nomine alieno. Ergo dicendum, per indultum ſemper teſtari nomine proprio.

36. Hinc ſequitur, admittendam eſſe ſecundam ſententiam aſſerentem teſtari Religioſum per indultum Pontificis nomine proprio, acquirendo dominium, & per diſpenſationem voti paupertatis. Quod facilè admittendum in noſtro modo explicandi, non diſpenſando in omni voto paupertatis, ſed in modo ipſius voti.

39. Licentia, vel facultas Pontificis debet eſſe expreſſa, & in particulari, ut Religioſus teſtetur; nec ſufficiet generalis diſponendi independenter à Prælatis, quia eſt ad id ſpeciale interdictum, & eſt ad id neceſſaria ſpecialis diſpenſatio. Delugo *diſt. ſect. 6. n. 119.* Tum & cauſa eſt neceſſaria. Leſſius *diſt. dub. 8. num. 71.* Sanchez *diſt. cap. 8. num. 48.* Molina *de juſtit. tract. 2. diſput. 141. num. 9.*

38. Sed eſt dubium, an valida ſit talis facultas abſque aliqua cauſa. Prima ſententia affirmat, & probari poterit ex doctrina Covarr. *in c. Cùm in officiis 7. de teſtament. num. 7.* ubi aſſerit, licentiam, ſeu facultatem datam à Pontifice Epiſcopo ad teſtandum de redditibus abſque cauſa, validam eſſe, licèt illicitam. Ergo idem eſt dicendum de hac facultate data Religioſo ad teſtandum. Cæterùm hæc diſpenſatio eſt juris poſitivi, quæ ſi fiat à Pontifice abſque cauſa, valida eſt, ut cum multis diximus *cap. 10. n. 30.* Ergo erit valida. Redoanus *de ſpoliis, quæſt. 7. §. His præſuppoſitis, n 13.*

39. Secunda ſententia tenet contrarium, nam hæc facultas conceditur cum diſpenſatione voti paupertatis, cujus obligatio cùm ſit de jure divino, nequit fieri à Pontifice abſque cauſa. Ergo ſi abſque ea conceditur hæc facultas, valida non erit. Francus *in diſt. rubric. de teſtament. num. 82.* Azorius *diſt. 1. part. lib. 12. cap. 9. quæſt. ult.*

40. Tertia ſententia aliter dicit, ſi enim in facultate iſta includatur vitium alienandi bona Monaſterii, non quia per ſe ſit iniqua, ſed tantùm verſetur vitium quoad modum, tunc hæc facultas abſque cauſa ſuſtinebitur; quia in hac ſpecie tantùm læditur jus poſitivum, cujus diſpenſatio valida eſt abſque cauſa, ſecus ſi non fuiſſet vitium in modo alienandi, ſed in ipſa alienatione, quia eſſet iniqua; tunc enim valida non erit abſque cauſa, quia talis diſtributio fuiſſet iniqua contra votum paupertatis, & eſſet dare licentiam, ut bona monaſterii prodigerentur à Religioſo: quod nequit fieri à Pontifice, qui non eſt dominus illorum bonorum, ſed tantùm adminiſtrator. Sanchez *diſt. cap. 8. num. 50.*

41. In hoc dubio duo ſunt conſideranda in facultate teſtandi conceſſa Religioſo. Primum, quatenus opponitur voto paupertatis; ſecundum, quatenus continet alienationem bonorum Monaſterii. Et quoad primum Doctores ſecundæ ſententiæ conſequenter loquuntur nam cùm ipſi dixerint hanc facultatem concedere Pontificem per diſpenſationem voti paupertatis, bene aſſerunt cauſam eſſe neceſſariam, ut valida ſit facultas, quia abſque cauſa nequit Pontifex votum diſpenſare, continet enim obligationem de jure divino, neceſſariò requirentem cauſam gravem, ut poſſit

ab illo diſpenſari. Gloſſa *in cap. non eſt 5. de vot. verbo Niſi ſubſit cauſa*, ubi etiam Barboſa *num. 5.* S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 88. *art.* 12. *ad* 2. Sanchez *de matrim. lib.* 8. *diſſ.* 17. *num.* 3. Reginaldus *in praxi for. lib.* 8. *n.* 341. Villalobos *in Summa*, 1. *p. tract.* 2. *difficult.* 41. *n.* 1. Laimán *in Summa, lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 22. *n.* 2.

42. Sed prima ſententia, quæ alio principio nititur, nempè non continere diſpenſationem voti paupertatis, verùm tantùm tollere juris impedimentum denegans hanc facultatem Religioſo, contrarium affirmat, quia tantùm continet juris interdictum à Summo Pontifice diſpenſabile abſque cauſa validè. Layman *dict. cap.* 22. *num.* 31.

43. In re verò dicendum, inſpecto ſolo voto paupertatis, in noſtro modo explicandi, nempè diſpenſare Pontificem votum quoad modum, validam eſſe facultatem teſtandi abſque cauſa; nam ſimilis diſpenſatio eſt tantùm à jure poſitivo diſpoſita, nempè concedendo dominium, relicto uſu ad nutum Superioris, quod non tollit ſubſtantiam voti paupertatis; idcircò ſuſtinebitur validè talis facultas à Summo Pontifice conceſſa abſque cauſa, licèt illicitè.

44. Verùm quatenus facultas iſta teſtandi continet alienationem bonorum Monaſterii, dico admittendam eſſe ſecundam ſententiam; quælibet enim bona, ſive jam ſint Monaſterii, ſive de novo acquirantur à Religioſo, ipſius ſtatim fiunt. Gratianus *regul.* 320. Tuſchus *tom. 5. lit. M. concluſ.* 31. Paulus Berti *in Praxi crim. Regal. tit.* 1. *cap.* 2. *n.* 17. Azorius *Inſtit. Moral. 1. part. lib.* 12. *cap.* 8. Molina *de juſtit. tract.* 2. *diſput.* 140. quamobrem, ut per hanc facultatem datur Monacho licentia teſtandi, conſequenter conceditur facultas alienandi bona Monaſterii, quorum dominus Pontifex non eſt; quare ut Monaſterium illis bonis privetur, neceſſaria eſt cauſa, non quælibet, ſed publica Religionis, aut Monaſterii; aliàs valida non erit, ex his quæ ſcripſimus *lib.* 1. *cap. fin. à num.* 3. Tum quia licèt Pontifex ſit generalis adminiſtrator bonorum Eccleſiæ cum libera, Navarrus *de Reddit. quæſt.* 1. *monit.* 54. Solorzanus *de Iur. Ind. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 1. *n.* 10. nequit abſque cauſa bona iſta concedere, niſi juſtâ cauſâ ſubſiſtente, *cap. Cùm Apoſtolica* 7. *de his quæ ſiunt à Prælat. ad finem*; Covarr. *lib.* 1. *var. cap.* 17. *num.* 4. Solorzano *dict. cap.* 1. *num.* 9. Ergo facultas iſta teſtandi, ex eo quod alienet bona Monaſterii abſque cauſa, valida non erit.

45. Rurſus diſquirendum, an quando hæc facultas conceditur Religioſo abſolutè abſque expreſſione uſuum piorum, aut profanorum, poſſit teſtari ad uſus profanos? Et Medina *de ſacror. dominum continent. lib.* 5. *cap.* 26. *col.* 2. aſſeruit poſſe etiam teſtari ad cauſas profanas, idque uſu eſſe receptum. Sed contrarium eſt tenendum; nam Pontifex generaliter, & abſolutè aliquid concedens, cenſetur derogare juri communi quominus illud lædat; quamobrem ſolùm eſt intelligenda hæc facultas ad cauſas pias, non verò ad profanas. Navarrus *de Reddit. quæſt.* 3. *num.* 6. Molina *de primog. lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 67. Alter Molina *dict. diſput.* 141. *in fin.* Suarez *de Relig. tom.* 3. *lib.* 8. *cap.* 16. *num.* 19. Barboſa *in cap.* 2. *de teſtament. num.* 11. Sanchez *Decalog. lib.* 7. *cap.* 8. *num.* 51. Unde ex hac facultate primogenium inſtituere non valet ad conſervationem familiæ, quia eſt uſus profanus. Molina *dict. cap.* 9. *num.* 68. Sanchez *dict. cap.* 8. *num.* 52.

46. Si verò ad uſus profanos aliquando hanc facultatem dederit Pontifex, cauſâ exiſtente ſuſtinebitur, ut contra Tapiam, & Leſſium tenet Sanchez *dict. cap.* 8. *num.* 51. Valet enim Religioſus tam inſignia merita habere, ut validè, & licitè ei hæc facultas ad uſus profanos concedatur; nam, ut diximus ſuprà, cauſa exiſtente, ſemper ut cauſa pia exiſtimabitur, ut latè *cap.* 10. *à num.* 27. *docuimus.*

47. In facultatibus aliqua ſunt obſervanda. Primum, ut licentia, & facultas ſit expreſſa, & in particulari, ut dicatur ad cauſas profanas. Secundò debet exprimere, dari facultatem Religioſo teſtandi de his bonis, quæ poſſidet, non autem de aliis bonis Monaſterii: in his ergo, niſi rarò, Pontifex hanc facultatem non concedit. Molina *dict. diſput.* 141. *n.* 10. & ſemper intelligitur de bonis quæ à Religioſo tenentur. Gamma *deciſ.* 308. *num.* 2. Layman *in Summa, lib.* 3. *tract.* 5. *cap.* 3. *num.* 5. Sanchez *dict. cap.* 8. *num.* 56. Tertiò, ut hæc facultas non extinguatur pro primo actu. Sanchez *dict. cap.* 8. *num.* 60. Quartò, ut nec extinguatur morte concedentis. Barboſa *in cap.* 2. *de teſtament. à num.* 13. Sanchez *d. cap.* 8. *n.* 57.

48. Eſt verò dubium, an Religioſus, dato quod non teſtetur, poſſit de licentia Superioris revocare teſtamentum factum ab eo ante profeſſionem? Et in hac difficultate ſuppono id fieri poſſe à Novitio abſque ſolemnitatibus Tridentini, ut explicant Theſaurus *lib.* 2. *deciſ.* 56. Guttierrez *Can. lib.* 2 *cap.* 1. *à n.* 6. Garcia *de beneficiis*, 11. *p. cap.* 9. *n.* 7.

49. Erit ergo dubium circa teſtamentum factum poſt profeſſionem. Prima ſententia affirmat, quia hoc non eſt teſtari, ſed teſtamentum revocare, quod eſt diverſum. Ergo ex licentia Superioris poterit revocare teſtamentum conditum ante profeſſionem. Cæterùm, nam ultima voluntas eſt deambulatoria uſque ad vitæ exitum, *l.* 4. *ff. de adimend. legat. l. Cùm hic ſtatus* 38. §. *Ait oratio ff. de donat. inter, cap. Cum Martha 6. de celebrat. Miſſar.* Guttierrez *de juram. 2. part. cap.* 1. *à num.* 1. Mantica *de conject. lib.* 12. *tit.* 1. *à num.* 1. Profeſſio verò mors non eſt naturalis. Ergo Religioſus etiam poſt profeſſionem ex licentia Superioris poterit revocare teſtamentum, quod ante profeſſionem condiderat. Bart *in Auth. Si qua mulier, C. de ſacroſ. Eccleſiis*, 5. & ibidem Salycet. *col.* 8. Tellus *in l.* 17. *Tauri, num.* 5. Rodericus Suarez *allegat.* 20. *à num.* 25. Clatus *verbo Teſtamentum, quæſt.* 29. *num.* 9. Decianus *lib.* 3. *conſ.* 51. *per tot.* Craſſus *de ſucceſſ. ab inteſtat.* §. *Teſtament. quæſt* 34. *num.* 8. Menchaca *de ſucceſſ. lib.* 1. §. 2. *num.* 52.

50. Secunda ſententia tenet contrarium, nam quando Religioſus profitetur, à ſe abdicat dominium ſuorum bonorum, jura, & actiones: quamobrem remanet teſtamentum confirmatum, & hæredes, & legatarii plenè hæreditatem acquirunt quaſi per mortem naturalem. Ergo poſt profeſſionem non poterit teſtamentum revocare, etiam cum licentia Superioris. Cæterùm profeſſio, licèt mors naturalis non ſit, attamen in his quæ repugnant ſtatui Religioſo producit illos effectus, prout producit mors naturalis: quapropter confirmatum remanet teſtamentum, perindè ac ſi Religioſus naturaliter moreretur, & conſequenter non poterit revocare, etiam ex licentia Superioris. Spino *de teſtament. gloſſ.* 6. *in rubr. num. fin.* Fachineus *controverſ. lib.* 6. *cap.* 15. *verſ. Ego ſententiam.* Farinacius *in Repert. ult. volunt. quæſt.* 65. *num.* 5. Theſaurus *quæſt.* 56. *num.* 1. Barboſa *ad Concilium, ſeſſ.* 25. *de Regul. cap.* 16. *num.* 20. Caſtillo *lib.* 1. *controv. cap.* 65. *num.* 6. Sanchez. *lib.* 7. *Decalog. cap.* 11. *num.* 5. Delugo *dict. ſect.* 6. *num.* 120. Oliva *de for Eccleſiæ*, 3. *p. q.* 41. *num* 12.

51. Tertia ſententia inquit, Religioſum poſt profeſſionem poſſe revocare teſtamentum ſolùm in ſpecie Authenticæ *Si qua mulier, C. de ſacroſ. Eccleſiis*, quatenus inter liberos diſponit ſua bona dividendo; aliter verò revocare non poſſe, ut admittit Clarus *dict. quæſt.* 29. *n. fin.* Gregorius *in l.* 17. *tit.* 1. *p.* 6. *verbo Pueden*, & alii recenſiti à Sanchez *dict. cap.* 11. *num* 3.

52. In hac difficultate diſtinctio facienda eſt, quando Monaſterium, in quo profitetur Religioſus, eſt incapax bonorum, & quando capax. Quando Monaſterium

naſterium eſt incapax, neuriquam Religioſus etiam ex licentia Prælati poterit teſtamentum revocare factum ante profeſſionem. Ratio eſt, nam profeſſio in Monaſterio incapaci bonorum, tanquam mors naturalis reputatur; idcircò ſicut morte naturali teſtamentum confirmatur, *l. 1. verſ. Poſt mortem, ff. de teſtament. cap. Cùm Martha* 6. §. *Cæterùm, verſ. Noviſſimum.* Pichardus *in princip. Inſtit. quib. non eſt permiſſ. num.* 43. Eſcaño *de teſtament. cap.* 1. *num.* 24. ubi adducit ad id teſtimonium D Pauli *ad Hebræos cap.* 9. ita ut amplius non poſſit revocari: ſimiliter quando teſtator ingreſſus eſt Monaſterium incapax bonorum, Bart. *in tract. de Minorit. lib.* 4. *diſtinct.* 2. *cap.* 3. *num. fin. & in dict. Anth. Si qua mulier, à num.* 11. Benedictus *in cap. Raynutius, verbo Mortuo teſtatore* 1. *num.* 301. Mandellus *vel.* 4. *conſ.* 712. *num.* 4. Farinacius *dict. quæſt.* 65. *num.* 15. Sanchez *dict. lib.* 7. *cap.* 11. *num.* 2. Palao *tom.* 3. *Oper. Moral. tract.* 16. *punct.* 14. *num.* 3.

53. Erit ergo difficultas in alio membro diſtinctionis, ſcilicet quando Monaſterium fuerit capax bonorum. Et antequam ad reſolutionem deveniamus, ponendus eſt caſus quæſtionis. Poterit enim Religioſus teſtamentum condere antequam cogitaverit de Religione capeſſenda, & tunc rumpitur teſtamentum per profeſſionem in monaſterio capaci bonorum, quoad inſtitutionem, non verò quoad legata; quia reverà ſe, & ſua obtulit Monaſterio. Clarus *verbo Teſtamentum, quæſt.* 28. *num* 4. Farinacius *dict. quæſt.* 65. *à n.* 8.

54. Doctores tamen iſti cum aliqua obſcuritate loquuntur, dum ultra profeſſionem petunt quod ſe, & ſua offerat monaſterio: quod explicationis gratiâ dictum cenſeo, ex eo quod per talem oblationem rumpatur teſtamentum, quatenus ad alium bona transfert, quod fit per ſolam profeſſionem. Sed tamen etiamſi nullam faciat oblationem, ſed ſimpliciter profeſſionem, idem eſt aſſerendum; nam Monaſterium habetur per profeſſionem loco filii, & ſicut agnatione poſthumi rumpitur teſtamentum, *princip. Inſtit. quib. mod. teſtament. infirment. l. Centum* 8. *ff. de inſuſt. rupt. l.* 20. *tit.* 1. *p.* 6. ſimiliter agnatione Monaſterii. Tum ex ratione ſupradicta, quia quando Religioſus ſimpliciter profitetur, tacitè, & ſua Monaſterio offert. & ſimiliter teſtamentum rumpitur, ſicut ſi expreſsè offerret. Abbas *in cap. In præſentia* S. *de probat. num* 2. Innocentius *ibidem, num.* 7. Hoſtienſis *num.* 11. Jaſon *in rub. de lib. & poſthum. num.* 8. *&* 19. Romanus *conſ* 237. *per tot.* Qui quidem hoc intelligunt, niſi aliquid in eo teſtamento relinqueret Monaſterio, quia tunc non rumpitur, ſed datur ſupplementum legitimæ. In hoc verò caſu difficultas non eſt, quia jam concedimus teſtamentum ruptum & revocatum per profeſſionem.

55. Si verò de ingreſſu Religionis, vel de aſſumendo habitu cogitabat, & tractabat, ſi tunc teſtamentum condiderit, aliqui exiſtimant teſtamentum ſimiliter rumpi. Refert Sanchez *d. lib* 7. *cap.* 3. *num.* 17. Palao *dict. punct.* 14. *num.* 4. Sed in hac ſpecie contrarium eſt tenendum, quia in altero caſu cenſetur profitentem mutaſſe voluntatem, & ſe & ſua obtuliſſe Monaſterio: quod quidem, non ita exiſtimandum, quando cogitans de Religione alium hæredem inſtituat, quia tunc eſt clara voluntas excludendi Monaſterium à ſuis bonis: quod ita intelligendum, ſive aliquid reliquerit Monaſterio, ſive non. Menchaca *de ſucceſſ. lib.* 2. §. 20. *num.* 29. Velaſco *de part. cap.* 16. *num.* 17. Covarr. *in cap.* 2. *de teſtament. num.* 4. *&* 6. Molina *de primog. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 44. *&* 45. Cevallos *quæſt.* 121. *num.* 2. Angulo *de meliorat. in l.* 2. *gloſſ.* 3. Farinacius *dict. quæſt.* 65. *à num.* 6. Sanchez *dict. cap.* 3. *num.* 18.

56. In hac ergo hypotheſi erit difficultas, & aſſero primam ſententiam eſſe admittendam, & Religioſum poſſe ex licentia Superioris poſt profeſſionem teſtamentum revocare. Ducor, nam non implicat ut teſtamentum confirmatum per mortem civilem, adhuc poſſit revocari, ut probatur ex eleganti textu *in l. Sed ſi mors* 14. *ff. de donat. inter*, ubi donatio inter virum, & uxorem confirmatur morte civili, nempè deportatione; & tamen in marito deportato durat jus revocandi: & rationem præſtat Conſultus, quia mors naturalis maritu expectanda eſt, ut donatio habeat plenam firmitatem. Do verba: *Ita tamen, ut non adimatur marito licentia revocandi, quia mors ejus expectanda eſt, ut tunc habeat pleniſſimam firmitatem.* Eſt etiam textus *in l. Vxòris* 23. *C. eod tit.* Ergo licèt Religioſus moriatur civiliter per profeſſionem, adhuc durat poteſtas revocandi teſtamentum non ita plenè confirmatum, & ſemper remanet donec accedat mors naturalis profeſſi. Ergo ex licentia ſuperioris poterit revocari teſtamentum.

57. Sed dices, illa jura aſſumptum non probare; nam deportatus poteſt in priſtinum ſtatum reſtitui, & ita donationem inter virum, & uxorem revocare, ut conſiderat Sanchez *dict. lib.* 7. *cap.* 11. *num* 5. quod nequit conſiderari in Religioſo, qui per profeſſionem perpetuò manet Religioſus. Verùm hoc non urget, quia etiam Religioſus ex diſpenſatione Pontificis valet in priſtinum ſtatum reſtitui, cùm in omnibus votis poſſit diſpenſare.

58. Rurſus probatur hæc ſententia; nam licèt Religioſus non poſſit poſt profeſſionem habere dominium in ſuis bonis, nec aliquod jus revocandi teſtamentum, adeſt tamen apud Monaſterium capax bonorum, ad quod tranſivit per profeſſionem, ut tranſeunt omnia jura, & actiones ipſius profeſſi. Undè ex licentia Superioris benè poterit illo jure uti ad revocandum teſtamentum, præcipuè cùm id tendat ad bonum Monaſterii. Confirmo diſcurſum; nam jus revocandi teſtamentum, quod erat in teſtatore ante profeſſionem, non extinguitur per profeſſionem, ſicut nec per aliam mortem civilem *l. Cùm pater* 77. §. *Hæreditatem* 3. *ff. de legat.* 2. *l. Ex facto* 7. §. *Si quis rogatus, ff. ad Trebell. l. Statius Florus* 18. §. *Cornelio, ff. de jur. Fiſci.* Ergo debet tranſire ad Monaſterium, quia remanere nequit penes Religioſum. Ergo Religioſus ex licentia Prælati rectè poterit revocare teſtamentum factum ante profeſſionem, ut præter adlegatos tenent etiam Burgos de Paz *in l.* 3. *Tauri, n.* 688. Mathienzo *in l.* 1. *tit.* 6. *lib.* 5. *gloſſ.* 5. *num.* 4. Caldas *de nominat. emphyt. cap.* 3. *num.* 17.

59. Hinc ſequitur contra Angulo *de meliorat. in l.* 1. *gloſſ.* 3. *num* 19. Sanchez *dict. cap.* 11. *n.* 12. poſſe Monaſterium revocare teſtamentum factum à Religioſo ante profeſſionem; quia cùm jus revocandi per profeſſionem non extinguatur, ſed tranſeat ad Monaſterium, poterit eo uti, & teſtamentum revocare.

60. Illud verò citra dubium ab omnibus eſt receptum, ut Religioſus poſſit declarare ſuum teſtamentum poſt profeſſionem, quando aliquod dubium adfuerit, & declaratio verbis eſt facienda. Sanchez *dict. cap.* 11. *num.* 16. Delugo *dict. ſect.* 6. *num.* 110. Undè ſi in ſuo teſtamento aliquid legaſſet operibus piis poſt profeſſionem, declarandis, rectè poterit declarare: quod quidem non ſolùm procedit in Religioſis cujuſcumque Ordinis, ſed etiam in Minoritis; dum tamen haberet in mente opera illa, aliàs ſi non habuiſſet, magis erit diſpoſitio, quàm declaratio, quæ nequit fieri à profeſſo. Sanchez *dict. cap.* 11. *num.* 18. Delugo *dict. ſect.* 6. *num.* 110.

91. Eſt verò quæſtio non prætereunda, an Religioſus ex ſola conſuetudine poſſit teſtari. Prima ſententia negat; nam regula Religionum nequit à conſuetudine immutari, ſed ſolùm à Papa. Ergo ex conſuetudine nequit Religioſus teſtari. Benedictus *in cap. Raynutius, verbo Mortuo itaque teſtatore; num.* 301. Redoanus *de ſpoliis, quæſt.* 7. §. *His igitur præſuppoſitis, num.* 6.

num 6 Boëtius Epo *in cap.* 12. *de teſtament. à num.* 40. Gratianus *March. deciſ.* 61. *num.* 8. Benedictus Ægidius *in l.* 1. *C. de ſacroſ. Eccleſiis*, 1. *p.* §. 7. *num.* 7.

62. Secunda ſententia tenet contrarium, quia omnia quæ fiunt per privilegium, fieri poſſunt per conſuetudinem: quod quidem admittendum, maximè ſi conſuetudo immemorialis ſit, *cap. Super quibuſdam* 36. *de verb. ſignificat. l. Hoc jure*, §. *ductus aquæ*, *ff de aqua quotid. & eſtiv.* Riccius *d. p. deciſ.* 89. *num.* 1. Salgado *de Regia protect. 1. part. cap.* 1. *num.* 130. Salzedo *de leg. polit. lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 27. & fortior eſt quàm gratia Principis. Valenzuela *conſ.* 69. *num.* 11. Caſtillo *lib.* 6. *controverſ. cap.* 23. *num.* 19. Ergo cùm ex privilegio Religioſus poſſit teſtari, ſimiliter per conſuetudinem. Cæterùm interdictum, ne Religioſi teſtentur, eſt totum de jure poſitivo. Ergo rectè poterit per contrariam conſuetudinem abrogari, ut poſſit Religioſus teſtari. Navarrus *commient.* 2. *de Regul. n.* 14. Tapia *in d. Auth. Ingreſſi*, *cap.* 1. *num.* 16. Sanchez *dict. lib.* 7. *cap.* 8. *num.* 63. qui aſſerit ſufficere conſuetudinem ordinariam præſcriptam.

63. Sed tamen admitto primam ſententiam, etiamſi conſuetudo ſit immemorialis; nam regula illa, *Quidquid valet fieri per privilegium, poteſt per conſuetudinem, maximè immemorialem*, non ſemper eſt certa; multa enim fiunt per privilegium, quæ nequeunt fieri per conſuetudinem. Rota 1. *p. diverſ. deciſ.* 244. *num.* 6. ſicut in hac ſpecie; nam privilegium teſtandi Religioſo conceſſum, eſt odium, quatenus opponitur perfectioni religioſæ, & rarò, aut nunquam conceditur, & ſolùm graviſſima cauſa interveniente. Sanchez *dict. cap.* 8. *num.* 51. Ego nequit dari hæc facultas per ipſam conſuetudinem, etiam immemorialem; ſed neceſſariò eſt expedienda per privilegium, cum ſumma circumſpectione præſentis ſtatus, & cauſæ, ne indè grave damnum, aut ſcandalum excitetur in Religione. Barboſa *de univerſ. lib.* 1. *cap.* 39. §. 2. *num.* 190. Ergo Religioſus ex ſola conſuetudine teſtari non poterit. Præterea conſuetudo nequit facere aliquem capacem illius rei quando id nequit fieri per jus ordinarium Principis. Sed privilegium, ſeu hæc facultas teſtandi non conceditur à Pontifice, niſi jure extraordinario, cum cognitione cauſæ, rarò, aut nunquam. Ergo hæc facultas nequit concedi per conſuetudinem, ut Religioſus teſtetur. Et confirmatur; nam ut ſecularis fiat capax juriſdictionis Eccleſiaſticæ, non ſufficit conſuetudo, quantumvis immemorialis; quia licèt id fieri poſſit à Pontifice, tamen facit rarò, aut nunquam, & de poteſtate extraordinariâ, *cap. Cùm licèt* 12. *de præſcript.* Mena *var. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 135. Caſtillo *d. lib.* 8. *cap.* 23. *n.* 5. Barboſa *d.* §. 2. *n.* 190. Ergo cùm iſta facultas conceſſa Religioſo fiat jure, & poteſtate extraordinaria, rarò, aut nunquam, nequit concedi per conſuetudinem, nec per illam poterit teſtari. Tandem quælibet conſuetudo irritatur, ut irrationabilis, quæ turbat diſciplinam Eccleſiaſticam, & regimen, *cap. Cùm venerabilis* 7. *de conſuetudin. cap. Sacroſanctæ* 51. *cap. Maſſana* 56. *de elect.* ubi Scribentes. Conſuetudo autem iſta turbat diſciplinam monaſticam, & religioſam, quia per eam diſſiparentur bona Monaſterii, frangeretur votum paupertatis & alia graviſſima damna ſequerentur. Ergo conſuetudo illa, quantumvis immemorialis, non ſuſtinebitur, nec per eam poterit teſtari Religioſus.

64. Præterea agendum de Religioſis profeſſis habentibus aſcendentes, ſeu deſcendentes, quibus legitima debetur, de qua ante profeſſionem nihil diſpoſuerunt. Iſti enim licèt non poſſint facere teſtamentum, attamen poſſunt facere diviſionem bonorum inter aſcendentes, ſeu deſcendentes, ut ſuas legitimas conſequantur, & reliquum Monaſterio relinquere. *Auth. Si qua mulier, Cod. de Sacroſ. Eccleſiis:* quem textum canonizatum intellexit Azorius 1. *part. Inſtit. Moral. lib.* 12. *cap.* 6. *quæſt.* 4. *in cap. Ingredientibus* 7. 19. *quæſt.* 3. Sed ſententia Azorii non probatur ex illo textu, quia tantùm agit de interdicto teſtandi Monachis impoſito. Verùm adeſt textus *in cap. Si qua mulier* 9. 19. *quæſt.* 3. ex tranſcriptione authenticæ *Si qua mulier*, abſque aliquo Concilio, ſeu Epiſtola decretali, unde canonizatus cenſeatur. Quapropter dicendum, textum illum, etiam de jure Eccleſiaſtico obſervandum, per tacitam approbationem Pontificis, ex qua etiam recepit noſter Alphonſus *in l.* 17. *tit.* 1. *part.* 6. Menchaca *ſuſfrequent. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 1. Rodriguez *tom.* 3. *quæſt. Regul.* 69. Leſſius *de Juſtit. lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 82. *verſ. Reſpondeo* Molina *de Juſtit. tract.* 2. *diſput.* 141. *num.* 5.

65. Hæc verò concluſio non eſt admittenda quando Religioſus profitetur Religionem incapacem bonorum, quia per profeſſionem quaſi mortuus naturaliter cenſetur. Bart. *in dict. Auth. Ingreſſi*, *num.* 13. Sanchez *dict. lib.* 7. *cap.* 9. *num.* 2. Barboſa *in dict. Auth. Ingreſſi*, *num.* 6. qui *num.* 7. obſervat textum illum intelligendum; etiamſi Religioſus tantùm unum filium habuerit; non enim eſt ſine liberis qui unum habet, *l. Non eſt ſine liberis* 148. *ff. de verb. ſignific.* Sanchez *d. cap.* 9. *num.* 12. & ſub nomine aſcendentium, ſeu deſcendentium intelliguntur omnes, quibus legitima portio debetur. Gutierrez *can. lib.* 1. *quæſt.* 1. *num.* 1. Sanchez *dict. cap.* 9. *num.* 13. & 30. Barboſa *in dict. Authent. Si qua mulier*, *num.* 9. Caſtillo *lib.* 1. *controverſ. cap.* 65. *num.* 2.

66. Si verò Religioſus habens aſcendentes, ſeu deſcendentes nihil diſpoſuerit, & moriatur, monaſterium ſtatim legitimas reddet, reſervata ſibi parte, de qua ipſe Religioſus diſponere poterat, quæ in Caſtella, ſi habeat aſcendentes, eſt tertia pars; ſi verò deſcendentes, quinta, *l.* 6. *Tauri*, *l.* 1. *tit.* 8. *lib.* 5. *Recopilat.* Ratio eſt, nam cauſa pia Monaſterii nihil recipere poteſt cum damno tertii. Tiraquellus *de Privileg. cauſ. piar. privileg.* 17. Vezinus *commun. tom.* 1. *lib.* 1. *tit.* 1. *num.* 12. Cùm ergo legitima quaſi ſit propria filiorum, etiam in vita patris, *l. In ſuis* 11. *ff. de liber. & poſthum.* & aſcendentium debita portio, inde eſt ut Monaſterium, ſi moriatur Religioſus, ſtatim teneatur legitimas reddere, ſive aſcendentibus, ſive deſcendentibus. Gregorius *in l.* 17. *tit.* 1. *part.* 6. *verbo No de ellos*. Molina *de Primogen. lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 60. Velaſco *conſ.* 25. *per tot.* Caſtillo *dict. cap.* 65. *num.* 2. Sanchez *d. cap.* 9. *num.* 21.

67. Eſt verò dubium, an quando Religioſus profeſſus inter filios legitimas dividit, poſſit unum meliorare in aliquibus bonis? Negat Gregorius nuperrimè citatus: rationem dat, quia nequit Monaſterium lædere meliorando filios in illa parte ad eos pertinente ultra legitimas. Sed hoc fundamentum in Regno Caſtellæ debiliſſimum eſt, quia in eo, dempto quinto, reliqua bona ad legitimos filiorum pertinent, *l.* 28. *Tauri*, *l.* 7. & 8. *tit.* 8. *lib.* 5. *Recopilat.* illa nempè facultate, ut inter eos, aut nepotes poſſit de tertio meliorare: quamobrem relicto quinto Monaſterio, de tertio abſque læſione illius poterit aliquem filium meliorare; ideircò debiliſſimum eſt fundamentum illud.

68. Alvaradus *de conject. ment. defunct. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 5. ſcripſit profeſſum poſſe inter liberos diſponere de quinto, & tertio, & majoratum de eis inſtituere. Sed ut advertit Sanchez *dict. cap.* 9. *num.* 31. Alvaradus incautè loquutus eſt de quinto, quod neceſſariò relinquendum eſt Monaſterio: poterit tamen propoſitio illa verificari in tertio.

69. Quare difficultas conſiſtit, an relicto quinto Monaſterio, de tertio poſſit aliquem filium, aut filios meliorare? Et negandum videtur; nam *in dict. Auth.*

Si

Si qua mulier, ſolùm patri profeſſo conceditur diviſio bonorum inter liberos ad implendas legitimas, non verò aliqua diſpoſitio, ut conſtat ex littera. Navarrus *comment. 2. de Regular. num.* 43. Barboſa *in d. Auth. Si qua mulier., num.* 12. Ergo nullo modo poterit aliquem filium meliorare de tertio. Et confirmatur, quia de jure Regio legitima filiorum ſunt omnia bona patris præter quintum. Cùm ergo tantùm diviſio legitimarum Religioſo concedatur, id non eſt dividere ad æqualitatem, ſed diſponere, auferendo tertium aliarum legitimarum, & uni concedendo; quod nequit fieri à Religioſo profeſſo. Ergo nec poterit meliorare.

70. Aſt in contrarium ſtat communis ſententia, quam ſemper admittendam cenſeo. Ratio eſt, nam de jure permittitur profeſſo dividere legitimas inter liberos: quod extendendum ad unius meliorationem in tertio, quia hoc pertinet ad bonam diviſionem illarum, quatenus pater poſſit unum, aut alios filios meliorare ob benemerita, aut ſervitia illorum, aut ob affectum paternum. Ergo rectè unum, aut alios filios poterit meliorare. Sed dices: Hoc eſt diſponere, & remanere apud patrem profeſſum jus meliorandi, & gratificandi: quod repugnat in Religioſo. Ergo minimè poterit meliorare. Sed reſpondetur id non facere patrem, quia in eo remaneat aliquod jus, ſed tanquam adminiſtratorem bonorum illorum à jure poſitum, & tanquam partem diviſionis. Tapia *in Auth. Ingreſſi, C. de ſacroſ. Eccleſiis, verbo Idemque, cap.* 1. *num.* 10. Rodriguez *in Summa, tom.* 2. *cap* 32. *num.* 1. Leſſius *de juſtit. lib.* 2. *cap* 41. *dub.* 20. *n.* 81. Molina *dict. diſp.* 141. *num.* 3. Barboſa *in dict. Auth. Si qua mulier, num.* 12. Ergo rectè poterit ex tertio meliorare.

71. Præterea alteri filii nullum percipiunt detrimentum ex eo, quod aliquis eorum melioretur in tertio, quia integrè ſuas legitimas percipiunt, ex juribus jam recenſitis, & Monaſterium ſuum quintum. Ergo rectè poterit profeſſus unum, aut alios meliorare. Molina *dict. cap.* 9. *à num* 61. Pater Molina *dict. diſp* 141 *num.* 4. Suarez *de Relig. tom.* 3. *lib.* 8. *cap.* 16. *num.* 5. Tapia *in dict. Auth. Ingreſſi, cap.* 1. *num.* 76. Angulo *de meliorat. in l.* 2. *gloſſ.* 1. *num.* 5. *in fin* Sanchez *dict. cap.* 9. *à num.* 29.

72. Rurſus eſt aliud dubium, an quando pater habet acquiſitam, & acceptatam facultatem Regiam ad inſtituendum majoratum ex legitimis filiorum, reſervatis eorum alimentis, poſſit illum inſtituere, & conficere poſt profeſſionem, quinto relicto Monaſterio? Prima ſententia negat, nam talis facultas exhibita eſt per profeſſionem, ad effectum diſponendi, & teſtandi, *l. Deo nobis* 56. *de Epiſcop. & Clericis, Auth. Ingreſſi, C. de ſacroſ. Eccleſiis*: idcircò poſt profeſſionem non poterit uti facultate, nec majoratum inſtituere. Cæterùm pòſt profeſſionem nequit uti Religioſus alia facultate, niſi conceſſa *in d. Auth. Si qua mulier*; ubi tantùm conceditur profeſſo integras legitimas inter filios dividere. Ergo non poterit uti facultate Regia, nec majoratum inſtituere. Molina *dict. lib* 2. *cap.* 8. *num.* 63. *verſ. Sed his non obſtantibus.* Sanchez *dict. cap.* 9. *num.* 33.

73. Secunda ſententia tenet contrarium; nam cùm integrum quintum relictum fuerit Monaſterio, & filiis alimenta, prout diſpoſitum in facultate Regia, nullus detrimentum percipit. Ergo rectè pater poterit Majoratum inſtituere. Cæterùm, nam ut dictum eſt, poteſt facere meliorationẽ de tertio inter ipſos liberos. Ergo etiam poterit majoratum ex facultate Regia inſtituere. Confirmatur, nam ideo poteſt meliorare, quia à lege id eſt conceſſum patri: Ergo ſimiliter inter liberos majoratum inſtituere poterit ex facultate Principis, qui eſt lex viva. Sic tenet Tapia *in dict. cap.* 1. *num* 78.

74. Hanc Tapiæ ſententiam Molina, & Sanchez relati *ubi proximè*, probabilem agnoſcunt, quatenus ſuam probabiliorem dicunt: & eam admittendam cenſeo, quando in uno filio majoratum inſtituerit; nam talis inſtitutio majoratus, non eſt aliqua ſingularis diſpoſitio, ſeu teſtamentum; ſed eſt tantùm dividere legitimas filiorum, prout erat diſpoſitum in facultate Regia. Ergo, rectè poterit majoratum inſtituere in uno filiorum. Explicatur magis, quia ſuppoſita facultate regia rectè impetrata, & acceptata, legitimæ filiorum ſunt redactæ ad alimenta, prout de jure naturali debentur. Aſt verò legitima filii, in quo eſt fundandus majoratus, ſunt omnia bona illi relinquenda in modum primogenii. Ergo fundare majoratum in uno filio, & aliis alimenta relinquere, eſt ſolùm legitimas dividere, & rectè fit à Religioſo. Rurſus probatur doctrinâ Sanchez *dict. cap. 9. num.* 31. ubi docet patrem Religioſum ex tertio bonorum majoratum inſtituere poſſe inter ipſos liberos, quia iſta eſt diviſio legitimarum, auferendo tertium ex aliis legitimis, & uni applicando per beneficiũ legis. Ergo ſimiliter ex facultate Regia applicando bona aliarum legitimarum, & inſtituendo majoratum in uno, filio, erit diviſio bonorum, & poterit fieri à Profeſſo; nulla enim ratio diſparitatis poterit conſiderari, ut contrarium in majoratu conſtituatur.

75. Rurſus probo, quia licèt ex dicta Authentica *Si qua mulier*, pater profeſſus teneatur integras legitimas filiis relinquere abſque aliqua diminutione, Molina *dict. cap. 9. num.* 58. Barboſa *in dict. Auth. Si qua mulier, num.* 15. id eſt intelligendum quando nulla adeſt facultas Regia reſtringens eas ad naturalia alimenta; quia tunc non ſunt legitimæ civiles, & ſecundùm legem 6. Tauri, ſed derogatæ; quapropter integras legitimas pater profeſſus relinquit, tantùm alimenta filiis relinquendo, & alteri majoratum. Ergo rectè pater profeſſus poterit ex vi facultatis Regiæ in uno filiõ majoratum inſtituere, aliis filiis alimenta relinquendo.

76. Denique licèt pater profeſſus nequeat pupillariter inter ſe filios ſubſtituere, quia per profeſſionem facti ſunt ſui juris. Aſt inter ſe valet vulgariter ſubſtituere, vel per fideicommiſſum, quia hæc ſunt accidentia diviſionis. Sanchez *dict cap. 9. num.* 34. & 35. Barboſa *in Auth. Si qua mulier, C. de ſacroſ. Eccleſiis, num.* 13. Gregorius *in l. 5. tit. 5. p. 6. verbo Los padres.* Cùm ergo, ſuppoſitâ facultate Regiâ; in uno inſtituere majoratum, aliis liberis relictis alimentis, ſit accidens diviſionis: ſimiliter poterit pater per confeſſionem majoratum inſtituere in uno filio, aliis relictis alimentis, in quo eſt ſumma diviſio bonorum; quapropter admitto ſententiam Tapiæ

77. Verùm quo tempore hæc diviſio fieri poſſit à profeſſo, & filii poſſint petere legitimas, ſub judice eſt. Prima ſententia aſſerit, patrem profeſſum illam facere poſſe per totius vitæ curriculum, nec filios ſuas legitimas petere poſſe. Ducitur, nam textus *in dict. Auth. Si qua mulier, & in l.* 17. *Partit.* dans diſpoſitionem ad hanc diviſionem, non dicunt ſtatim poſt profeſſionem eſſe faciendam. Ergo Monaſterium rectè bonorum bonorum commodum percipiet per vitam profeſſi, nec ſtatim tenebitur dividere pater profeſſus; nec filii poterunt petere legitimam, niſi poſt mortem patris. Confirmatur, nam legitimi nequeunt petere ſuas legitimas à patre vivente, *l.* 1. §. *Si impuberi, ff. de collat. bonor.* notavit Bart. *in lege Lex Cornelia, ad fin. ff. de vulgar. & pupillar. ſubſtitutione* Ergo nec pater profeſſus tenetur antèà dividere, nec filii poſſunt petere. Felinus *in cap. In præſentia* 8. *de probat. num.* 16. Decius *ibidem, num.* 67. Menchaca *illuſtr. lib.* 1. *cap.* 97. Gregorius *in dict. l.* 17. *verbo Suſſijos*, Guttierrez *Can. lib.* 2. *quæſt.* 1. *à num.* 75. Spino *de teſtament. gloſſ.* 12. *in princip. num.* 32. Caſtillo *controverſ. lib.* 1. *cap.* 64. *n.* 11. Palao *Oper. Moral. tom.* 3. *tract.* 16. *punct.* 14. *n.* 3. Diana *6. p. tract.* 7. *reſolut.* 55.

78. Secunda ſententia tenet contrarium, nempè ſtatim profeſſione facta diviſionem à profeſſo eſſe faciendam, & filios legitimas petere poſſe, ex deciſione textus *in cap. Cùm ſimus* 14. *de Regularib.* ubi filiis permittitur petere legitimam vivente ſuo patre Religioſo profeſſo: unde probatur, diviſionem ſtatim eſſe faciendam, & filios legitimas petere poſſe. Deinde quando pater profitetur, mortuo comparatur; idcircò legitimæ ſtatim debentur, prout debentur mortuo patre. Cephalus *lib.* 1. *conſ.* 95. *num.* 2. Guido Papæ *deciſ.* 486. Menochius *lib.* 1. *conſ.* 77. *num.* 6. Tum ab inconvenienti probatur; nam durum fuiſſet Monaſterio alimenta filiis præbere, eoſque educare, unde jurgia, & lites orientur: quare pater ſtatim emiſſa profeſſione tenetur facere diviſionem. Navarrus *com.* 2. *de Regul. num.* 48. Covarruv. *in cap.* 2. *de teſtam. num.* 12. Suarez *d. tom.* 3. *lib.* 8. *cap.* 16. *num.* 7. Leſſius *de Iuſt. lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 10. *num.* 83. Sanchez *lib.* 7. *Decalog. cap.* 10. *num.* 9. Azorius *Inſt. Mor.* 1. *part. lib.* 12. *cap.* 8. *quæſt.* 7. Merlinus *de legit. lib.* 5. *tit.* 3. *quæſt.* 3. & alibi, Caſtillo *lib.* 8. *controv. cap.* 10. *num.* 14.

79. In hoc dubio obſervandum, nullum eſſe textum, qui efficaciter hanc quæſtionem decidat; nam textus *in dict. cap. Cùm ſimus*, ſolùm aſſerit, filium legitimam poſtulare poſſe, ibi: *Bona paterna, quæ ipſi rectè à ſucceſſione proveniunt poſtulare.* Quæ quidem verba varia interpretamenta recipiunt, quorum aliqua tetigit Covarruv. *in dict. cap.* 2. *de teſtam. à num.* 12. Guttierez *d. quæſt.* 1. *num.* 87. Aſt illud principale, eſt ut intelligatur, filium bona petere poſſe poſt mortem patris: quod probatur ex eiſdem verbis, ibi, *Succeſſione proveniunt*, quæ denotant jam filios in his bonis ſucceſſiſſe, quod nequit fieri in vita ipſius patris. Ergo dicendum, intelligenda eſſe illa verba poſt mortem patris. Si verò in vita patris profeſſi ea intelligere volueris, dicendum id in pœnam conceſſum filio propter avaritiam Abbatis, violentiam Prælatorum Intendentium falsâ cauſâ ſuppoſitâ, omnia bona à filio auferre. Idcircò textus ille aſſumptum non probat, quidquid in contrarium teneat D. Gonzalez *ibid. num.* 5.

80. Ex his ad reſolutionem dico primam ſententiam de rigore juris eſſe admittendam; nam cùm Monaſterium ſit capax bonorum (ut ſupponimus) bona Religioſi profeſſi tranſeunt ad Monaſterium eodem jure, quo pater dum viveret retineret, ita ut datis alimentis filiorum, poſt ejus mortem legitimas capiant, interimque bonis illis Monaſterium fruatur. Cæterùm Monaſterium ſubrogatur loco patris, quatenus in ejuſdem bonis ſuccedit: quamobrem ſicut vivente patre nequeunt legitimas petere, *l. Sed etſi* 25. §. *Conſtituit, ff. de pet. hæredit. l.* 2. *Cod. Si quis à parent.* Mancinus *de legitim.* 1. *part. quæſt.* 15. ſimiliter nec à Monaſterio, dum pater profeſſus vivit. Denique Authentica *Si qua mulier*, inquit quod ſi pater diviſionem non fecerit, & moriatur, filios tunc legitimas petere poſſe. Ergo non patre vivente.

81. Aſt verò de æquitate, & juris rigore temperato admitto ſecundam ſententiam, quia cùm ſtatim poſt profeſſionem fiat diviſio, & dentur legitimæ, multæ curæ, & jurgia excitantur in Monaſterio; convenit enim viros Religioſos eſſe quietos, & procùl à temporalibus curis, *cap. unico, de Syndico.* Tum etiam damnum ex hac ratione filiis irrogatur; nam ſi bona ſemper eſſent in poteſtate patris, quando erat in ſeculo curâ illius graviter angebantur legitimæ quod non fit quando bona à Monaſterio poſſidentur: quapropter æquius eſt ſtatim filiis ſuas legitimas tradere, ut cum multis tenent Barboſa *in dict. cap. Cùm ſimus*, *num.* 2. Gonzalez *num.* 5. Mancinus *d. quæſt.* 15. *n.* 15. Argell. *de acquir. poſſeſſ. quæſt.* 8. *art.* 25. *n.* 660.

81. Hucuſque dicta intelligenda de Religioſis profeſſis in vera, & approbata Religione, quare non ſunt extendenda ad Eremitas vitam ſolitariam agentes, licèt vota ſimplicia emiſerint; iſti enim poſſunt teſtamentum condere, prout fecit Paulus primus Eremita, ſuum colubrum Anaſtaſio relinquendo, *cap. Perlatum*, 19. *quæſt.* 3. quia non ſunt verè Religioſi. Molina *dict. diſput.* 141. *num.* 2. oblati Hoſpitalibus ſimiliter ob eandem rationem valent teſtari. Sanchez *d. lib.* 7. *cap.* 8. *à num* 40.

83. Sed contrà eſt textus Regius *in l.* 17. *tit.* 1. *part.* 6. ubi Gregorius *verbo Hermitaño*, decernens Eremitam non poſſe facere teſtamentum. Verùm lex illa intelligenda de Eremitis veram Religionem profitentibus, ut ſunt Eremitæ S. Auguſtini.

84. Religioſi Militares S. Joannis ex licentia Superiorum teſtamentà condunt. Sanchez *d. cap.* 8. *n.* 36. Quod idem aſſerendum de Religioſis Societatis Jeſu, qui tantùm vota ſimplicia emiſerunt: iſti enim ad pias cauſas ex licentia Superiorum teſtantur, quia licèt retineant dominium, eſt cum dependentia Prælatorum. Azorius *Inſt.* 1 *part. lib.* 12. *cap.* 12. *quæſt.* 8. Sanchez *dict. cap.* 8. *num.* 12. Delugo *dict. diſput.* 3. *ſect.* 6. *num.* 116.

85. De aliis Religioſis militaribus Navarrus aſſeruit, teſtari non poſſe. Affirmavit Sarmiento, quorum placita refert Suarez *d. lib.* 8. *cap.* 16. *à num.* 20. Sed hodie ex privilegiis Innocentii VIII. & Clementis VII. ſimul cum conſuetudine rectè teſtantur. Quod cùm totum pendeat à privilegiis, non repugnat his quæ ſuprà ſcripſimus de eleemoſyna. Id verò intelligendum, non ſolùm de bonis patrimonialibus, ſed de redditibus etiam Commendarum. Rodriguez *tom.* 3. *quæſt. Regul. cap.* 29. *art.* 7. Suarez *dict. cap.* 16. *à num.* 11. Sanchez *dict. cap.* 8. *à num.* 3. Barboſa *de univerſ. lib.* 1. *cap.* 42. *à num.* 120. qui cum Sanchez ſcripſit, Clericos illorum Ordinum, qui ex legitima cauſâ extra clauſtra degunt, inſervientes alicui Beneficio, poſſe teſtari, ea tamen conditione, ut quotannis ſuorum bonorum deſcriptionem Superiori præſtent, & inſimul quintum Monaſterio relinquant, ex Clementis VII. indulto.

CAPUT XIV.

De ſpoliis Epiſcoporum, & Clericorum, ubi non teſtantur, & de luctuoſa.

SUMMARIUM.

Quæ dicantur ſpolia, n. 1. *Et diffiniuntur. Bona Prælati ſeu Beneficiati patrimonialia, vel quaſi non pertinent ad ſpolium, nec ſalaria alicujus officii, n.* 2.

Bona acquiſita intuitu Beneficii, aut Prælaturæ, quæ remanent tempore mortis penes Epiſcopum, pertinent ad ſpolium: ſed quæ pertineant ad ſucceſſores, vel ad Eccleſias? Explicantur aliqua jura, n. 3.

Declarantur textus in cap. Quia ſæpe 11. de elect. in 6. cap. Præſenti 9. de offic. Ordin. in 6. *Clauſula cujuſque ſcripturæ poſita ſive in principio, ſive in fine, ad omnia refertur. Fallit ſi non eſt eadem ratio num.* 4.

Poſtea emanarunt plures Conſtitutiones applicantes ſpolia Cameræ Apoſtolicæ, niſi Beneficium non excedat triginta ducatos: & ex Conſtitutione Gregorii XIII. extenduntur ad bona Religioſorum extra clauſtra degentium ex licentia Superioris, n. 5.

Ex Conſtitutione Pii V. ab ſpoliis excipiuntur ornamenta, paramenta,

paramenta, veſa ſacra, Miſſalia, & Gradualia, ſive auri, ſive argenti, & applicantur Eccleſiæ, ſeu Monaſterio ubi Beneficium adfuerit, n. 6.

Ex Conſtitutione Pii IV. pertinent ad ſpolium bona ex illicita negotiatione quæſita, n. 7.

Id in omnibus provinciis non obſervatur. In Germania, Gallia, & Luſitania ſpolium non percipit Camera Apoſtolica, n. 9.

In Hiſpania ſolum Prælatorum ſpolia ad Cameram Apoſtolicam pertinent, non verò Clericorum, ut dicunt plures. Sed non in Regno Navarræ, & Aragoniæ, nec apud Indos, n. 9.

Nec in Hiſpania recepta eſt Conſtitutio, ut ad ſpolium attingant bona lucrata ex illicita negotiatione, num. 10.

Obſervandæ ſunt conſuetudines cujuſcumque Provinciæ circa ſpolia, & magna amplitudine. Græci ſchiſmatici facti ſunt ob Collectorum injurias, n. 11.

Spolia ornamentorum, & aliorum pertinentia ad Eccleſias, ſeu Monaſteria ampliè ſunt, & favorabiliter interpretanda. Indultum datum Epiſcopo, aut Clericis teſtandi, non extenditur ad ornamenta, niſi ſpecialiter exprimatur, n. 12.

An pertineant ad Eccleſias, ſeu Monaſteria illa bona, quæ deſerviunt ad cultum divinum, ſi non ſint conſecrata: ponuntur rationes dubitandi, n. 13.

Reſolvitur contrarium, dummodò ſerviant ad cultum, & comprobatur, n. 14.

An quando hæc bona ſacrata, vel non, deſervientia ad cultum emuntur ex rebus propriis, vel ab aliis mutuatis, pertineant ad Eccleſias. Prima ſententia negat, num. 15. Secunda autem affirmat. Qui totum dicit, nihil excludit, num. 16.

Admittitur prima ſententia, & explicatur Bulla Pii V. num. 17.

Res ſacræ in nullius bonis ſunt, quando ſunt Eccleſiarum; ſecus ſi privatorum ſint, & poterunt ad eoſdem uſus vendi, num. 18

An quando Epiſcopus pecuniâ mutuatâ Pontificalia, & ſacra ornamenta emerit, pertineant ad Eccleſiam, ſi non adſint bona ad ſolvendam pecuniam mutuatam, aut ſint danda creditori? Ponitur ſententia affirmans, adhuc ad Eccleſias pertinere, n. 19.

Quando creditor ad fidem alterius mutuat, non præfertur aliis creditoribus, n. 20.

Sed defenditur contrarium, & explicatur Solorzanus, & Freſſo, n. 21.

Probatur magis. An res empta ex pecunia mutuata, ſit tacita hypotheca? Alii affirmant, alii negant. Sed eſt hypotheca, ſi res ematur ad cauſam publicam, n. 22.

Mulier profua dote præfertur poſterioribus creditoribus habentibus expreſſam hypothecam, & anterioribus tacitam habentibus. Fit inſtantia, n. 23.

Reſpondetur negando ſuppoſitum. Arrha, licèt habeant hypothecam, non tamen prælationem, n. 24.

Pecunia mutuata fit propria accipientis, n. 25. Aliqui tenent, pecuniam mutuantem ad creditum non habere prælationem: ſed adhuc in re empta ad creditum tenent plurimi contrarium, n. 26.

Debet probare creditor, pecuniam illam converſam eſſe in emptionem Pontificalis, ut in Eccleſiis, & minoribus obſervatur, & in empcione rerum majoratûs, n. 27.

Explicantur lex 1. §. Non autem, lex finalis, ff. de exercit. act. n. 28.

Bona ex redditibus acquiſita, remanentia tempore mortis, pertinent ad ſpolium, n. 29.

Ex bonis ſpolii debent ſolvi debita Prælati, ſeu Beneficiati ad utilitatem Eccleſiæ, vel perſonæ, ſecus ad bona temporalia acquirenda, n. 30.

Et quæ neceſſariò ſunt ſolvenda à ſucceſſore, & ad debita defuncti funeralia, pro ſuſtentatione, pro infirmitate, & medicinis, pro pecunia mutuata ad excarcerandum Prælatum, ſeu Beneficiatum, pro expenſis litis, n. 31.

An Camera Apoſtolica, aut percipiens ſpolium teneatur ad ſalaria famulorum. Prima ſententia negat. Salaria non debentur niſi famulis ſolitis deſervire pro ſalario, n. 32.

Secunda ſententia affirmat. Explicatur Authentica Licentiam, C. de Epiſcop. & Clericis, *n. 33. & 34.*

Tertia ſententia aſſerit eſſe ſolvenda tantùm de æquitate ſalaria iſta, etiam non conventa. Quando de ſalario non paciſcitur, debetur ſecundum conſuetudinem loci, n. 35.

Explicantur verba Conſtitutionis Pii V. n. 36. Perſonis vacantibus honeſtioribus diſciplinis debetur ſalarium etiam non conventum, dummodò ſervitium præbetur, etiamſi adſint alii creditores, n. 37.

Si non adſint, ſimiliter debetur ſalarium humilioribus famulis, ſi ſalaria ſint conventa, n. 38. Si verò non ſint conventa, etiam debentur, ſi ſoliti ſunt pro ſalario ſervire, n. 39.

Sed an debeatur Vicario Epiſcopi, quando redditus officii non ſunt ſufficientes? Negant aliqui, n. 40. Sed contrarium defendunt alteri, n. 41.

An ſalarium debeatur Vicario Epiſcopi, ſi redditus non ſint ſufficientes? Affirmativè reſpondetur, etiamſi ſit voluntarius, n. 42.

An & à quo ſolvendum, pendet ab illa quæſtione, An Epiſcopus teneatur habere vicarium? Affirmant aliqui, alteri negant, ſed cum diſtinctione reſolvitur, n. 43

Si Epiſcopatus fuerit grandis, ei debetur ſalarium, quia Epiſcopus non poteſt omnia expedire; quod idem dicendum, ſi Epiſcopatus ſit parvulus, & ſi Epiſcopus eſt Theologus, n. 44. & 45.

Salaria famulorum ſunt ſolvenda neceſſariis non deſervientibus ad oſtentationem ex ſpolio; alii autem ſolvuntur ab hærede. Sic obſervandum in Majoratûs, & Regni ſucceſſore, n. 46.

Ex ſpoliis ſolvenda ſunt debita ex promiſſione, n. 47. Si fiant pro utilitate Eccleſiæ, vel Dignitatis. n. 48.

Sunt etiam ex ſpoliis ſolvenda penſiones decurſæ, num. 49. Fit inſtantia. Penſiones ſolvit ſucceſſor, excuſſis bonis anteceſſoris, ut obſervatur in majoratibus. num. 50.

Quando bona ſpolii venduntur ad ſolvenda debita Prælati, aut Beneficiati, non debetur gabella, n. 51.

An in venditionibus bonorum ſpolii, licitatione factâ ſub haſta, poſſit plus offerens admitti? Ponuntur rationes negativæ. Licitatione facta, acquiritur jus offerenti, n. 52.

Sed contrarium tenent aliqui. Camera Apoſtolica habet vicem Fiſci, qui licitatione factâ admittit plus offerentem, num. 53.

Reſolvitur quæſtio, ſi venditur, aut cedítur nomine Cameræ Apoſtolicæ, admittetur plus offerens, licitatione facta non ex privilegio, ſed ex natura contractûs, n. 54. Si plus offerat quartum, n. 55.

Intelliguntur Doctores aſſerentes, in redditibus realibus, licitatione facta, plus offerentem non eſſe admittendum, n. 56.

Si ſpolium pertineat ad Eccleſiam, etiam admittendus plus offerens, quia reſtituitur, n. 57.

Si bona ſpolii venduntur ad inſtantiam creditorum, negandum videtur, plus offerentem admittendum eſſe, facta licitatione. In retractu ſemper creditores præferuntur, num. 58.

Sed contrarium admittendum. Quando bona venduntur ad inſtantiam creditorum, licitatione facta, plus offerens admittitur, n. 59.

Mutuans pecuniam ad utilitatem Eccleſiæ, vel Prælati, utpote ex ejus ſuſtentationem, poteſt occultè compenſare ex bonis ſpolii, & Prælatus moribundus tradere. Subripiens bona ſpolii tenetur ad reſtitutionem, n. 60

Mortuo Prælato, ſeu Beneficiato, judex competens tenetur facere inventarium, & bona aſſecurare, & ſequeſtare, n. 61.

Judex competens erat olim vicinior Epiſcopus, mortuo Epiſcopo: hodie non obſervatur, ſed ſi pertineat ad Eccleſiam, ad judicem Eccleſiaſticum pertinet; ſi ad Cameram Apoſtolicam, ad ſuos Collectores, num. 62.

Diſputatur praxis Hiſpaniæ faciendi ſpolia per judices ſeculares: ponuntur fundamenta hujus praxis, & explicatur lex 18. tit. 5. part. 1. n. 63. Rex Hiſpaniæ eſt patronus Eccleſiarum, n. 64.

Sed contrarium tenent alii Doctores contra praxim hanc. In bonis Eccleſiæ, aut Camera Apoſtolica nullus judex ſecularis poteſt ſe intromittere, n. 65.

Judex incompetens non poteſt ſe intromittere in favorem cauſæ ad eum impertinentis, num. 66. Præſertim cognoſcendo, n. 67.

Reges Hiſpaniarum licèt ſint Patroni Eccleſiarum, eſt tantùm ad effectum præſentandi, n. 68. Per conſuetudinem immemorialem ſeculares non ſunt capaces juriſdictionis Eccleſiaſticæ, n. 69.

Unde reſolvitur, praxim iſtam eſſe periculoſiſſimam in foro conſcientiæ, & niſi raro caſu admittendam, n. 70.

Luctuoſa variis nominibus nuncupatur: agitur de luctuoſa Epiſcopis debita, num. 71. Origo illius. Jus patronatus violenter captum in quibuſdam perſonis præſumitur, ibid. n. 72.

Si luctuoſa habet uniformem conſuetudinem, & immemorialem, debetur; præſumitur enim juſta, num. 73. Debet probari conſuetudo immemorialis, & quomodo probetur, remiſſivè, n. 74.

Vbi eſt iſta conſuetudo, & bona pertinent ad ſpolium, Epiſcopus non ſeliget luctuoſam ex rebus ſacris ad Eccleſiam pertinentibus, & aliis, ex Conſtitutione Pii V. num. 75. Luctuoſa ad opera pia eſt obſervanda, num. 76.

Vnica res eſt tantùm capienda, n. 77.

An Epiſcopus poſſit eligere pro luctuoſa pecuniam apud campſorem depoſitam: dantur rationes affirmativæ. Pecunia depoſita conſideratur ut ſpecies, n. 78.

Reſolvitur cum diſtinctione, ſi eſt apud campſorem, ut inde dentur reddituſ, non ſeliget, n. 79. Si eſt ſubſignata, affirmandum videtur: ſed contrarium defenditur, n. 80. & 81.

Pecunia depoſita non conſideratur ut ſpecies, niſi quoad alienationem, n. 82

1. SPolia dicuntur bona illa, à quibus quis exuitur, & denudatur. Idque propriè, quando vi ab eis ſpoliatur, nempè illa quæ ab hoſtibus in prælio auferuntur. Unde Virgilius *lib. 8. Æneid.* ſcribit:

Nam maximus ultor
Tergemini nece Geryonis, ſpoliiſque ſuperbus
Alcides aderat.

Ubi Servius explicans, *ſpoliiſque ſuperbus*, ſcribit: *Sed ſpolium eſt quidquid de hoſtibus tollitur.* Impropriè verò ſpolia dicuntur, quando ſponte dimittuntur, utpotè quando vir, & uxor per mutuas donationes ſe ſpoliant, ut loquitur Conſulus *in l. 1. ff. de donat. inter.* Itaque, licèt impropriè, ſpolia dicuntur bona, quæ ab Eccleſiaſticis tempore mortis relinquuntur, quia de jure ordinario debebant competere ſuis hæredibus, verùm extraordinario applicantur Eccleſiæ, ſeu Cameræ Apoſtolicæ. Idque ſponte, quatenus Prælatus, ſeu Beneficiarius in vita non conſumpſerant ea, quibus in morte exuuntur. Undè de eis dici valet: *Stulte, in die mortis demandabunt te, ad quid bona reſtiſti? Da ea pauperibus, conſtrue opera pia, morieris nudus, ut natus es. Stulte in die mortis ſpoliabunt te.* Navarrus *in comment. de ſpoliis, §. 1. à num. 1.* Azorius *Inſt. Mor. 2. p. lib. 8. cap. 1. quæſt. 1.*

2. Hæc enim ſpolia diffiniuntur, *Bona Eccleſiaſtica à Prælatis intuitu Eccleſiæ immediatè, vel mediatè acquiſita, & ante eorum mortem juſtè ab eis non impenſa, nec diſtributa.* Navarrus *dict. §. 1. num. 2.* Solorzanus *de jur. Ind. tom. 1. lib. 3. cap. 11. num. 1.* Filliucius *in Appendice de ſpoliis, tract. 43. cap. 1.* Undè patet bona patrimonialia Prælati, ſeu Beneficiati, minimè ad ſpolium pertinere, quod idem eſt dicendum de quæſtu patrimonialibus; ſicut nec ſalaria officiorum, quia nec mediatè, nec immediatè ex titulo Prælaturæ, ſeu Beneficii acquiruntur. Idem eſt dicendum de bonis acquiſitis ex redditibus parcè vivendo; nam ut dictum eſt, ad placitum de eis valent diſponere Prælati, ſeu Beneficiati. Azorius *dict. lib. 8. cap. 3. quæſt. 1.* Tuſchus *lit. S. concluſ. 368. à num. 1.* Filliucius *dict. tract. 43. cap. 3.*

3. Igitur pertinebunt ad ſpolium bona intuitu Eccleſiæ acquiſita, mediatè, vel immediatè, & remanent apud Prælatum ſeu Beneficiatum tempore mortis. Hæc enim bona olim apud Noſtros ad Regem pertinebant, ut ſcripſit Sandoval *in vit. Alfonſi VII. Hiſpaniæ Imperatoris, cap. 64. verſ. Eran de los Reyes.* Quod ſi verum eſt, ex ſpeciali indulto Pontificis ea percipiebant, & credo temporale fuiſſe, cùm Fiſcus dimiſerit bona non parvæ utilitatis. De jure verò communi ad Eccleſiam pertinent, ubi Prælatus, aut Beneficiatus titulum habuerit, *cap. Placuit 1. cap. Pontifices 3. 12. quæſt. 3. cap. Fixum 4. 12. quæſt. 5. cap. 3. de pecul. Cleric. cap. 1. in fin. cap. Cùm in officiis 7. de teſtament. cap. fin. de ſucceſſ. ab inteſtat.* Verùm quid nomine *Eccleſiæ* intelligatur, dubium eſt. Aliqui explicant diſtinguendo, quando Clericus, aut Beneficiatus de menſa capitulari fructus percipit degens in communitate; & inquiunt ad cæteros Clericos pertinere. Si autem independenter habeant Beneficia, ſeu dignitates, tunc ad ſucceſſores tangere dicunt, qui quidem eos recipiunt nomine Eccleſiæ, exceptis neceſſariis ad utilitatem, & reparationem illius, *cap. Quia ſæpe 11. de elect. in 6. cap. Præſenti 9. de offic. Ordinarii in 6. Clement. Statutum 7. de elect.* Azorius *dict. cap. 1. quæſt. 3.* Molina *de juſt. tract. 2. diſput. 147. à num. 7.* Garcia *de Benefic. 5. p. cap. 1. num. 594.* Moëz *in cap. 9. de offic. Ordin. in 6. num. 5.*

4. Sed tamen Doctores iſti involvunt jura illa. Prima enim aientia bona acquiſita intuitu Eccleſiæ, remanenta tempore mortis, ad Eccleſiam pertinere, diſtincta ſunt ab aliis juribus aſſerentibus pertinere ad ſucceſſorem; iſta enim intelligenda ſunt de fructibus tempore vacationis Beneficii, ſeu Epiſcopatûs, quod eſt diverſum, ut optimè conſiderat Navarrus *de ſpoliis, §. 10. num. 1. & 2.* Et ratio eſt, nam licèt textus *in dict. cap. Quia ſæpe*, & *cap. Præſenti*, videantur etiam loqui de bonis relictis tempore mortis Prælati, ſeu Beneficiati; attamen principalis deciſio, quatenus dicit ad ſucceſſorem pertinere, loquitur de fructibus vacationis Beneficii, non verò de primis: itaque tantùm intelligendi ſunt de fructibus vacationis beneficii. Et confirmatur, nam licèt quælibet clauſula appoſita in ſcriptura, ſi generalis ſit, referatur ad omnia contenta in ſcriptura, *l. Talis ſcriptura 36. §. fin. ff. de legat. 1. cap. Secundò requiris 41. de Appellationibus*, ubi Gloſſa alia dat jura, Gonzalez *ad regul. 8. gloſſ. 22. à num. 28.* Cyriacus *controverſ. 522. num. 23.* Vela *diſſert. 45. n. 36.* Riccius *3. p. collect. 399.* Fallit tamen quando non eſt eadem ratio, quia tunc non refertur ad omnia, ſed ad illa quibus ratio competit. Navarrus *dict. §. 10.*

num. 2. Cyriacus *dict. controverſ.* 522. *num.* 21. Capicius *deciſ.* 108. quapropter jura illia, licèt loquantur de bonis ſpolii relictis tempore mortis, ſucceſſio tamen ſucceſſoris Beneficii, ſeu Epiſcopatûs, non ad illa pertinet, ſed ad fructus Beneficii vacantis. Cæterùm dicere, ad ſucceſſores pertinere bona illa, ſi intelligas de bonis ſpolii, percipies bona illa ad ſucceſſorem non pertinere quoad proprietatem, ſed tantùm quoad adminiſtrationem nomine Eccleſiæ, quam habent ſucceſſores: quare modus explicandi Molinæ, & Azorii non eſt admittendus, ut latè explicat Navarrus *ubi proximè*, Redoanus *de ſpoliis*, *quæſt.* 1. *num.* 11. & *quæſt.* 5. *num.* 3. Covarr. *in cap. Relatum* 12. *de teſtament. num.* 7. Filliucius *dict. tract.* 43. *cap.* 6. *à num.* 4. Solorzanus *de jur. Indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 11. *à num.* 5.

5. Verùm poſteà emanarunt plures Conſtitutiones reſervantes bona ſpolii ad Cameram Apoſtolicam, niſi Beneficium non excedat triginta ducatos, ut ſunt Pauli III. Julii III. Pauli IV. Pii V. Gregorii XIII. quæ non ſolùm comprehendunt bona à Prælato, ſeu Beneficato relicta tempore mortis ex redditibus, ſed etiam fructus vacantis Beneficii uſque ad novam proviſionem. Verùm Conſtitutio Gregorii XIII. id extendit ad omnia bona, quæ per mortem Religioſorum extra clauſtra degentium ex licentia Superioris, remanent apud defunctum Filliucius *dict. cap.* 6. *num.* 1. Bellettus *diſqu ſit. Clerical. tit. de bonis Clericor.* §. 8. *num.* 2.

6. Pius V. in ſua Conſtitutione 48. ab ſpoliis excipit omnia & ſingula ornamenta, paramenta, ac vaſa ſacra, necnon Miſſalia, & Gradualia, ac cantus firmæ, & muſicæ, ac alios quomolibet nuncupatos libros, & alias res ſacras, etiam auri & argenti, ac, quæcunque alia bona ad uſum, ſeu cultum divinum: Hæc enim ad Eccleſiam, ſeu Monaſterium, in quibus defunctus habebat Beneficium, ſeu Epiſcopatum pertinent, & ibi applicantur, etiamſi Beneficia ſint in aliqua Capella, ſeu Oratorio, & etiamſi Prælati, aut Beneficiati habeant poteſtatem teſtandi. Excipit etiam ab ſpoliis Clericorum quæcunque ſcamna, cathedras, arcas, tabulas, & mentas etiam ligneas, & lapideas, marmoreas etiam, & quæcunque dolia, ſeu vaſa vinaria vacua, & alia ſimilia ſupellectilia relicta Clericis, etiam ex redditibus Beneficii. Has quidem Conſtitutiones refert Navarrus *de ſpoliis*, § 5. Molina *de Juſt. tract.* 2. *diſput.* 147. *à num.* 10. Scorcia *in Epitom. Conſtit. Apoſtol. conſt.* 98. Tondutus *tom.* 2. *quæſt. Benef. cap.* 96. *num.* 15

7. Cæterum eſt Conſtitutio Pii IV. quam refert Redoanus *de Spoliis*, *quæſt.* 2. & Azorius *dict.* 2. *part. lib.* 8. *cap.* 2. *quæſt.* 1. decernens, ad ſpolium etiam pertinere bona quæ ex illicita negotiatione Prælatus, ſeu Clericus acquiſierit: dicitur enim illicita negotiatio quidquid per mercaturam, vel aliam negotiationem Eccleſiaſticis interdictam acquiſierint; id enim ſui Clericis reprobatiſſimum eſt, *cap. Cartonum* 14. *quæſt.* 4. *cap. fin. de vit. & honeſt. Clericor.* ubi plura congeſſit Gonzalez; quapropter in pœnam his bonis privantur, & applicantur Cameræ Apoſtolicæ, ut lucalenter tractat Redoanus *dict. quæſt.* 2. Navarrus *de Spoliis*, *dict.* § 7. *à num.* 3. qui *num.* 5. id extendit ad alia bona, quæ illicitè Clerici lucrantur, quamvis non ſit ex negotiatione, dummodò eis priventur in vita, aut in tempore mortis relinquantur. Filliucius *dict. tract.* 43. *cap.* 4. *num.* 26. quod intelligendum, latâ jam ſententiâ, tam in uno, quàm in altero caſu. Molina *dict. diſput.* 147. *num.* 10. Azorius *lib.* 8. *cap.* 2. *quæſt.* 3. aliàs in foro conſcientiæ bona illa ad Cameram Apoſtolicam non pertinent. In foro fori aliter dicendum; nam quando conſtat Clericum mercaturam exerciſſe, vel aliam illicitam negotiationem, undè bona acquiſivit, poteſt Camera Apoſtolica omnia bona invadere, & hæredibus incumbit probare, nihil ex negotiatione lucratum, vel bona illa eſſe de patrimonio vel quaſi Clerici defuncti, ut ab ſpolio excludatur; quia tam acte judicium meretur Clericus mercimonium exercens. Redoanus *d. quæſt.* 2. Azorius *d. cap.* 2 *quæſt.* 1. Zerola *verbo ſpolium*, *num.* 12. Filliucius *d. tract.* 43. *cap.* 5. *num.* 6.

8. Rurſus ad rem animadvertendum, eſſe poteſtatem applicandi hæc Spolia Cameræ Apoſtolicæ ex cauſa rationabili. Et in Italia eſt uſu receptum, niſi exceptis his qui facultatem teſtandi de ſpoliis impetrarunt, aut in Beneficiis ſimplicibus, de quorum redditibus in aliquibus locis conſuetudo eſt, ut Beneficiati teſtentur, ut colligitur ex Conſtitutione Pii V. & Gregorii XIII. In Germania, Gallia & Luſitania, & in aliis provinciis receptum eſt, ne ſpolia ad Cameram Apoſtolicam perveniant, idque Principes illorum Regnorum recuſarunt, ne hac occaſione tanta bona à Regnis ſuis extraherentur, & ad Italos tranſmigrarent, quando ad tam grave damnum non appareret cauſa ſufficiens. Molina *d. diſput.* 147. *n.* 12. Filliucius *tract.* 43. *cap.* 7. *num.* 24.

9. In Hiſpania noſtra aſſerit ipſe Molina uſu eſſe receptum, ut tantùm Prælatorum Epiſcoporum ſpolia ad Cameram Apoſtolicam pertineant, non verò aliorum Clericorum. Cenedo *collect.* 12. *ad Decretales*, Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancell. gloſſ* 51. *num.* 72. Valenzuela *conſ.* 58. *num.* 35. Garcia *de Beneficiis*, 2. *p. cap.* 1. *num.* 16. quod non in tota Hiſpania eſt intelligendum, ſed in Caſtella, & in provinciis illius Coronæ. In Regno Navarræ, & Aragoniæ contrarium obſervatur. Apud Indos Collectores Cameræ Apoſtolicæ recepti non ſunt, ſed obſervatur jus commune; nempe ut ſpolia pertineant ad Eccleſias, ut ex Herrera ſcripſit Solorzanus *d. lib.* 3. *cap.* 11. *à num.* 12. Villaroël. *Gobiern. Eccleſiaſt.* 2. *p. quæſt.* 10. *art.* 3. Frallo. *de patronat. Ind.* 1. *p. cap.* 21. *à num.* 1.

10. Itidem in Hiſpania illud eſt praxi receptum, ne ſpolia concedantur Cameræ Apoſtolicæ de his quæ à Prælatis, ſeu Clericis ex illicita negotiatione acquiſita ſunt; nam licèt id ſtatutum ſtatuerit a Gregorio XIII. Zerola *in praxi verbo Spolium*, *num.* 7. Filliucius *in dict. tract.* 43. *cap.* 6. & *cap.* 7. *num.* 8. Rodriguez *Quæſt. Regul.* 3. *quæſt.* 30. *art.* 12. attamen Conſtitutio illa quoad hanc partem in Hiſpania recepta non eſt, quare Collectores Apoſtolici hæc ſpolia intendentes rejecti ſunt, ut teſtatur Solorzanus *d. cap.* 11. *à n.* 99.

11. Hinc Conſtitutiones iſtæ in qualibet provincia obſervandæ ſunt uti fuerint receptæ, aliàs minimè Collectores obtinebunt. Et id ſtrictè & non ampliori modo, quia hæ reſervationes ſpoliorum magna indignatione, & dolore admiſſæ ſunt, prout de Francia, & aliis Regnis dictum eſt; & quod graviter animadvertendum, illud eſt quod ſcripſere Zabar. *conſ.* 1. Tuſchus *lit. S. tom.* 369. *n.* 6. ſcilicet Græcos ab Eccleſia Romana receſſiſſe, quia nimis impiè Collectores Apoſtolici agebant, expilantes Clericorum hæreditates. Cui addere libet, Principes ſeculares graviter dolere Regni divitias extrahi & deportari; quare ex piiſſima mente noſtrorum Sanctiſſimorum Pontificum nolentium nemini dolorem irrogare, Conſtitutiones iſtæ ſtrictè & quominus percipiant, ſunt interpretandæ, etiam ubi ſunt receptæ; illa enim ſemper eſt Summi Præſulis voluntas, & votum noſtras animas lucrari, non divitias.

12. In his verò quæ diximus de ſpoliis pertinentibus ad cultum divinum, quæ Eccleſiis applicantur, ſeu Monaſteriis, ubi adeſt Prælatura, ſeu Beneficium, non ſtricta interpretatio facienda eſt, ſed ſumenda in ampliori modo; nam cùm ſint res ſacro cultui dicatæ, & piiſſimam cauſam contineant, ma-

jori favore ſunt proſequendæ. Quamobrem ſi Prælato, ſeu Beneficiato concedatur indultum teſtandi, minimè intelligitur de his ſpoliis cultui divino dicatis, niſi de his fieret expreſſa mentio; Molina *dict. diſp.* 147. *num.* 11. Filliucius *dict. tract.* 43. *cap.* 4. *num.* 4. Solorzano, *dict. cap.* 11. *n.* 60. Maria *de jure dict.* 4. *p. quæſt.* 1. *art.* 4, *num.* 44.

13. Undè aliqua ſunt dubia examinanda. Et in primis, an illa ex his bonis, quæ non conſecrantur, pertineant ad Eccleſiam, ſeu Monaſterium, ubi eſt Beneficium? Ratio negandi illa eſt, nam res quæ ſpeciali conſecratione cultui divino non ſacrantur, ſacræ non ſunt, *l. Divus Severus, ff. ad l. Iul. pecul.* ubi Albericus *num.* 1. *l. Sacram.* 9. *l. In tantum* 6. §. *Sacra, ff. de rer. diviſ. cap. Aquam* 20. *de conſecrat. diſt.* 3. Petrus Gregorius *Syntag. lib.* 33. *cap.* 14. *num.* 2. Cùm ergo Bulla loquatur de rebus ſacris cultui divino deſervientibus, ſi ſacratæ non fuerint, ad Eccleſias non pertinebunt, ſed hæredibus, vel Cameræ Apoſtolicæ applicabuntur, prout fuerit conſuetudo. Cæterùm, nam ex eo potiſſimè hæ res pertinent ad Eccleſias, quia cùm Deo ſint ſacratæ ſpeciali conſecratione, ad uſus profanos redire non debent, *cap. Ad hæc* 4. *de Religioſ. dom.* Ergo cùm res iſtæ non ſint conſecratæ, non debent pertinere ad Eccleſias, ſed ad hæredes, aut Cameram Apoſtolicam.

14. Sed contrarium eſt tenendùm, & probatur; nam in rebus deſervientibus ad divinum cultum, aliæ quæ ſpeciali conſecratione ſacrantur, aliæ verò non, ut Miſſalia, libri cantûs, thuribula, urceoli, & aliæ; attamen ad divinum cultum ſunt deſtinatæ, & hæ licèt propriè ſacratæ non ſint, latiùs tamen ſacratæ dicuntur, prout illæ res quæ in privatis ſacris retinentur; *l. Sacrilegii* 9. *ff. ad l. Iul. pecul.* Peguera *deciſ. crimin.* 24. *num.* 3. Farinacius *de Furt. quæſt.* 172. Petrus Gregorius *dict. lib.* 33. *cap.* 14. *num.* 3. quare ad ſpolium ipſius Eccleſiæ pertinent. Confirmatur, nam ut conſtat ex Conſtitutione Pii V. non ſolùm iſtæ res ſacratæ ſpeciali conſecratione, ſed etiam aliæ, quæ ibidem recenſentur, pertinent ad Eccleſias, quia hæc omnia per Pontificem applicantur Eccleſiis. Ergo ad eas debent pertinere. Navarrus *de ſpoliis*, §. 5. *num.* 4. Scortia *epitom.* 98. *theorem* 242. *verſ. Porrò*, Azorius *dict. l.* 8. *cap.* 3. *quæſt.* 7. Filliucius *dict. cap.* 4. *num.* 4.

15. Rurſus eſt alia difficultas, an quando hæc ſacra, vel non ſacra ad divinum cultum deſtinata, fuerint empta ex bonis patrimonialibus ipſius Prælati, ſeu Beneficiati, pertineant tanquam ſpolia ad Eccleſias, vel Monaſteria? Prima ſententia negat, nam in dictis Conſtitutionibus ſolùm loquitur Pontifex de his ſacris divino cultui dicatis, emptis ex redditibus Beneficii; non verò de emptis ex bonis patrimonialibus, vel quaſi: quare non poſſunt comprehendi in illis Conſtitutionibus, ut pertineant ad Eccleſias, ſeu Monaſteria. Cæterùm nullum eſt jus, unde Pontifices ea auferant ab hæredibus, & Eccleſiæ, aut Monaſterio addicant; quia non implicat, quod ſint in dominio emantis, licèt ſint ſacræ, aut cultui divino deſtinatæ: quare de jure ad hæredes tranſmittentur, ut alia bona patrimonialia; non verò ad Eccleſias, ſeu Monaſteria ſi tenent aliqui apud Azorium *dict. cap.* 3. *quæſt.* 7. Scortia *dict. theorem.* 242. *verſ. Alii verò.*

16. Secunda ſententia aſſerit, ad ſpolium Eccleſiæ, ſeu Monaſterii pertinere; quia Conſtitutiones generaliter loquuntur, & abſque aliqua diſtinctione, per verbum *Omnia*, nihil excludens, *l. Hoc articulo* 19. *ff. de hæredib. inſtit. l. Teſtatorem* 68. *ff. de legat.* 3. Barboſa *dict.* 241. *num.* 1. ubi plures dat. Ergo in hac diſpoſitione debent comprehendi omnia ad cultum divinum deſtinata, empta ſive ex redditibus, ſive ex patrimonio, vel quaſi, & conſequenter ad Eccleſias, ſeu Monaſteria pertinebunt. Cæterùm, nam eo ipſo, quod quis ex proprio patrimonio, vel quaſi has res ad cultum divinum ſacravit, tranſit dominium earum ad Eccleſiam, quia nequeunt remanere in privatorum dominio, §. *Nullius*, §. *Sacræ, Inſt. de rer. diviſ.* quare rectè potuerunt Pontifices poſt mortem Beneficiati, ſeu Prælati ipſas Eccleſiis addicere, vel Monaſteriis. Sic tenent Navarrus *de ſpoliis, dict.* §. 8. *num.* 4. Azorius *dict. cap.* 3. *quæſt.* 7. Filliucius *dict. cap.* 4. *num.* 4.

17. In hoc dubio admitto primam ſententiam; nam Conſtitutio Pii V. de his rebus ad cultum pertinentibus loquens, apertiſſimè loquitur de emptis, & acquiſitis ex redditibus Eccleſiaſticis, ibi: *Quandoque ex fructibus Eccleſiaſticis per eos acquiſita.* Quare tota illa Conſtitutio trahenda eſt ad acquiſitionem ex redditibus, non verò ad acquiſita ex bonis patrimonialibus, vel quaſi. Nec obſtant verba inſtà poſita, *quomodolibet acquiſitis*; quia clauſula illa non eſt referenda ad bona, quibus empta ſunt, ſed ad titulos acquirendi ex Eccleſiaſticis redditibus, qui quidem varii ſunt, & diverſi & patet ex verbis antecedentibus: *Quinimò res ſacras, ac alia bona prædicta, quocumque nomine, vel titulo detinentes.* Quamobrem Conſtitutio iſta nequit comprehendere res ſacras, aut deſtinatas ad cultum divinum, emptas ex patrimonio, vel quaſi. Ergo nec pertinebunt ad Eccleſias, ſeu Monaſteria poſt mortem Prælati, ſeu Beneficati.

18. Cæterùm res ſacræ in nullius bonis ſunt, *l. Sacram* 9. *ff. de rer. diviſ.* quando fuerint Eccleſiarum, prout jura ipſa loquuntur *l.* 12. *& l.* 13. *tit.* 18. *p.* 3. Macrobius *Saturn. lib.* 3. *cap.* 3. Sigonius *de Antiquit. Rom. lib.* 2. *cap.* 8. Alciatus *lib.* 4. *Parerg. cap.* 15. Petrus Gregorius *lib.* 33. *cap.* 14. Aſt, ut dictum eſt, non repugnat ut aliquæ res conſecrationi dicatæ ad cultum, ſint in dominio alicujus privati, & ab eo habeantur ad illos uſus ſacros, prout in Oratorio, aut Capella privata, ita ut poſſint ad hæredes tranſmitti, ut fatetur de jure communi Navarrus *dict.* §. 8. *num.* 4. Ergo rectè debent tranſmitti ad hæredes, nec pertinebunt ad Eccleſias, ſeu Monaſteria. Denique hæres ſimiliter ſacratæ ſolùm interdicuntur, ne redeant ad profanos uſus, *dict. cap.* 4. *cap. fin. de conſecrat. Eccleſiæ, vel Alt.* quare valent tranſmitti ad hæredes, vel alio modo alteri Eccleſiæ Oratorio, ſeu Capellæ, ut ſemper ad eoſdem uſus deſerviant. Ergo nulla eſt ratio, ut Pontifices eas applicent Eccleſiis, ſeu Monaſteriis, quando ſunt emptæ ex proprio patrimonio, vel quaſi, & ſimul in proprio patrimonio Prælati, ſeu Beneficiati reperiuntur.

19. Hinc diſquirendus eſt caſus jam agitatus in praxi, in quando Epiſcopus ex pecunia mutuata Pontificale emerit, & res neceſſarias ad ſuam Capellam, ſi non adſint alia bona, unde pecunia ſolvatur, pertineant ad Eccleſiam, vel ad creditorem pecuniam mutuantem? Prima ſententia aſſerit adhuc applicanda eſſe Eccleſiæ; nam ex Conſtitutione Pii V. Eccleſia illas percipit contra Cameram Apoſtolicam. Ergo ſimiliter contrà creditorem. Deinde Pontificale, & aliæ res Capellæ, licèt fuerint emptæ pecuniâ mutuatâ, propriæ fiunt ipſius Epiſcopi, ſicut & ipſa pecunia, *l.* 2. §. *Mutui datio, ff. Si cert. petat. l.* 1. §. *Contrahitur, ff. de obligat. & actionib. l.* 1. *& l.* 2. *tit.* 1. *p.* 5. Bacovius *lib.* 3. *declarat.* 40. Caſtillo *lib.* 3. *controverſ. cap.* 16. *num.* 26. & inveniuntur propriæ tempore mortis: Ergo debent pertinere ad Eccleſiam, & non ad creditorem. Et confirmatur, nam dominio tranſlato ad Epiſcopum, ſolùm remanet penes creditorem actio perſonalis adverſùs bona Epiſcopi, quæ ſi adſint, recuperabit pecuniam; ſi verò non, neutiquam: ſcire enim debet Pontificale; & alias res ſacras ſtatim ad Eccleſiam pertinere; quare illi nulla injuria irrogatur, ſicut nec cuilibet ſcienti, *l. in* §. *Uſque adeò ff. de in jus vocand. l.* 1. *ff. de act. empt. cap. Scienti, de Regul. jur. in* 6. Surdus

de

deciſ. 194. *à num.* 1. Seſſe *deciſ.* 198. *n.* 15. Thomaſſetus *Regula* 175. Ergo contra creditorem debent ad Eccleſiam pertinere.

20. Tandem in hac ſpecie duo ſunt creditores, Eccleſia habe is fundatam ſuam intentionem in his rebus ſacris, & Pontificale: tum creditor pecuniæ mutuatæ; quando enim creditor habita fide pretii rem, aut pecuniam dat, non præfertur aliis creditoribus, etiam in ipſa re; nam cùm tranſierit ad dominium debitoris, *l. Quod vendidi* 19. *ff. de act. empt. d.* 46. *tit.* 28. *part.* 3. ſolùm remanet actio penes creditorem, qui aliis creditoribus nequit præferri in re ipſa debitoris. Valenzuela *conſ.* 56. *num.* 34. Caſtillo *lib.* 3. *controverſ. cap.* 8. *num.* 9. latè Vela *diſſert.* 30. *per tot.* Ergo cùm Eccleſia ſtatim quod Epiſcopus emit, ſit creditor Pontificalis, & aliarum rerum ſacrarum, nequit præferri creditor pecuniæ, ſed tantùm Eccleſia. Solorzanus *dict. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 60. Fraſſo *de patronat. Indiar.* 1. *p. cap.* 21. *num.* 25.

21. Sed his non obſtantibus contrarium teneo, & ut clarè procedamus, animadverto in primis, quod ſi Epiſcopus ex pecunia mutuata Pontificale, & alias res ſacras emerit, verùm ex redditibus quantitatem illam perſolvat Epiſcopus creditori mutuanti, nunc Pontificale, & aliæ res deſtinatæ ad cultum permanent ita obnoxiæ, ut neceſſariò pertineant ad Eccleſiam, ita ut cæteri creditores nihil adverſùs eam petere poſſint: quo in ſenſu loquuntur Solorzanus, & Fraſſo, quos pro contrario adduximus *num.* 18. Et ratio eſt, nam cùm res iſtæ ſolutæ ſint ex redditibus, loco eorum ſubrogatur, & ita Pontifex res illas peculiariter ad Eccleſiam reſervat contra cæteros creditores, ſicut poteſt facere ipſos redditus; quapropter creditores alteri non præferuntur, ſed neceſſariò ad ipſam perveniunt.

22. Caſus verò noſter eſt quando Pontificale, & aliæ res deſtinatæ ad cultum ex pecunia mutuata emptæ, non tamen ex redditibus ſolutæ, & in hoc nequeunt pertinere, ad Eccleſiam, ſed ad creditorem pecuniam mutuantem, nam, ut ſuprà animadverſum eſt, Conſtitutio Pii V. loquitur de Pontificalibus emptis ex redditibus: hæ verò non ex redditibus, ſed ex pecunia mutuata emptæ ſunt. Ergo non poſſunt pertinere ad Eccleſiam, ſed ad creditorem. Cæterùm quando pecunia mutuatur, & ex ea aliqua res emitur, eſt difficultas, an mutuans illam habeat tacitè hypothecatam, & cum privilegio prælationis, de qua Covarr. *lib.* 2. *variar. cap.* 7. Gutrierrez *Pract. lib.* 3. *quæſt.* 98. Cevallos *quæſt.* 744. latiſſimè Caſtillo *lib.* 3. *controverſ. cap.* 8. Molina *de Iuſt. tract.* 2. *diſput.* 438. de jure verò noſtro Regio indubitabile eſt contrahi, *l.* 26. *tit.* 13. *part.* 5. Cevallos & Molina nuperrimè allegati, quod de jure communi recipiendum, quoties res tendit ad cauſam publicam, *l. Qui navem* 9. *l. Quod. quis* 19. *ff. de privileg. credit.* Rodriguez *de concurſ.* 1 *p. art.* 7. *à num.* 10. Aſt Pontificale, & aliæ res ſacræ deſtinatæ ad cultum divinum, cauſam publicam involvunt, *lib.* 1. §. *Hujus ſtudii ff. de Iuſtit.* Ergo creditor pecuniæ mutuatæ habet in eis tacitam hypothecam, cum privilegio prælationis. Ergo non debent ad Eccleſiam pertinere, ſed ad creditorem pecuniæ mutuatæ.

23. Sed dices: Pontificale, & aliæ res ad cultum deſtinatæ conſiderantur ut dos & arrhæ Eccleſiæ, cum qua contrahit Epiſcopus matrimonium ſpirituale, *cap. Inter corporalia* 2. *de tranſlat. Epiſcopi.* Ergo quanvis mutuans habeat tacitam hypothecam in ipſis rebus, non debet præferri, ſed Eccleſia. Probatur, nam mulier pro ſua dote præfertur aliis creditoribus poſterioribus habentibus expreſſam hypothecam, & anterioribus tacitam habentibus. *l.* 30. *tit.* 13. *p.* 5. Mena *var. lib.* 1. *q.* 6. *art.* 3. *n.* 14. Gutrierrez *Pract. lib.* 3. *q.* 99. *à n.* 20. Caſtillo *lib.* 3. *controv. cap.* 8. *n.* 27. Ergo cùm Pontificale & aliæ res ſacræ ſint dos, & arrhæ Eccleſiæ, debet præferri creditori anteriori mutuanti pecuniam, licèt habeat tacitam hypothecam, & conſequenter ad eam pertinebunt.

24. Sed reſpondetur negando ſuppoſitum; non enim Pontificale, & illæ res ad cultum deſtinatæ, ad Eccleſiam perveniunt jure dotis, aut arrharum, ſed tantùm ex applicatione Summi Pontificis, facta ex ſua poteſtate, quam habet in redditibus Eccleſiæ, & in bonis ex eis acquiſitis, ut patet ex Bulla Pii V. ibi: *Omninò ſpectent, & pertineant.* Et infrà, *Eo ipſo applicata, & incorporata exiſtant.* Ergo negandum eſt illud ſuppoſitum. Cæterùm licèt gratis concedamus quod per modum dotis, & arrharum fiat hæc applicatio, adhuc reſpondetur. Si enim intelligitur per modum arrharum, præferendus eſt mutuans, quia licèt habeat mulier tacitam hypothecam, non tamen prælationem, *dict. l.* 30. *tit.* 13. *par.* 5. ubi Gregorius *verbo Arrhas, l. Aſſiduis* 12. §. *fin. C. qui pot. in pign. habeantur, Auth. de æqualit. dot.* §. *His conſequens, collat.* 7. Covarruv. *lib.* 1. *var. cap.* 7. *num.* 1. Gomez *in l.* 50. *Tauri, num.* 41. Barboſa *in l.* 1 *ff. ſolut. matrim.* 6. *part. num.* 16. Mena *dict. art.* 3. *num.* 10. idcircò mutuans ſemper eſt præferendus. Si enim intelligatur pro dote, & dotis augmentum, tunc habebit tacitam hypothecam cum prælatione, ſed non in hac ſpecie; quia creditor mutuans pecuniam, ex qua res comparatur, habet prælationem in re ipſa omnibus creditoribus, maximè cùm ipſe ſit anterior, *l.* 29. *tit.* 13. *part.* 5. Mena *d. art.* 3. *num.* 12. Cùm ergo mutuans ſit anterior cum tacita hypotheca & prælatione in re ipſa, neceſſariò præferendus eſt Eccleſiæ, & ipſe conſequetur Pontificale, & alias res ſacras emptas ex ſua pecunia.

25. Rurſus quando ex pecunia mutuata Epiſcopus res iſtas emit, perindè eſt ac ſi ex propriis bonis emerit; quia pecunia illa tranſit ad eum pleno dominio. Ergo ſicut quando ex propria pecunia Pontificale, & alias res ſacras emerit, non pertinent ad Eccleſiam, ut diximus *num.* 14. ſimiliter ſi ex pecunia ad id mutuata: Ergo ex tacita hypotheca cum prælatione pertinebunt ad creditorem.

26. Denique illa communis ſententia, vendentem habita fide pretii, nullam habere prælationem, incerta eſt; negarunt enim illam quamplurimi. Baldus *in l. Pro debito* 6. *Cod. de bon. auth. judicis poſſidend. num.* 1. *verſ. Secundò ſatisfit.* Cajetanus *in Summa de Reſt. cap.* 8. Sylveſter *verbo Reſtitutio* 6. *num.* 5. Navarrus *in Man. cap.* 17. *num.* 49. Leſſius *de Juſt. lib.* 2. *cap.* 15. *dub.* 2. *n.* 11. Renatus Cophinus *de morib. Pariſ. lib.* 3. *tit.* 3. *n.* 8. Eſt enim conſonum æquitati & juri naturali, ne dominium rei emptæ tranſeat ad emptorem, niſi pretio ſoluto: quare propter retentionem dominii ſemper in re vendita eſt præferendus venditor, licèt ad creditum venderet. Ex qua quidem æquitate deſcendit, ut mutuans pecuniam in re cum pecunia ſua empta habeat tacitam hypothecam cum prælatione, quando ex aliis bonis Epiſcopi nequit fieri ſolutio: quod quidem majori ratione procedet, ſi ex pacto res ipſæ emptæ ad ſolutionem obligarentur, ut latè docet Rodriguez *de annuis reddit. lib.* 2. *quæſt.* 20. Vela *diſſert.* 30. *num.* 20. Rodriguez *de concurſ. art.* 7. *num.* 15. Parladorius *lib.* 1. *quot. cap.* 8. Caſtillo *lib.* 3. *controverſ.* 8. *num.* 12. Mena *d. art.* 3. *num.* 13.

27. Illud verò ſemper à creditore mutuante obſervandum, ut pecunia mutuata in Pontificali, & rebus ſacris emendis implicetur, & inſimul probare tenetur pecuniam ad emptionem illam fuiſſe converſam, aliàs ex redditibus præſumerentur emptæ, niſi Epiſcopus tam breviter moriatur, ut nullos redditus percepérit. Et probatur, nam qui adverſùs Eccleſiam aliquid intendit pro pecunia mutuata, debet probare converſam eſſe in rem ipſam, ad quam fuit mutuata,

vel

vel tradita, ut latè per Barboſam 3. *part. vot.* 118. *à num.* 1. & in minoribus Cyriacus *controverſ.* 114. *n.* 39. Bobadilla *in Polit. lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 87. Narbona *in l.* 25. *tit.* 21. *lib.* 4. *Recopilat. gloſſ.* 10. *num.* 20. Capponi *diſcept.* 114. *num.* 17. & in emptione rei majoratus Caſtillo *lib.* 8. *controverſ. cap.* 36. §. 3. *num.* 42. Ergo idem erit dicendum in præſentia, nempè teneri creditorem mutuantem probare pecuniam verè eſſe converſam in emptionem Pontificalis & aliarum rerum ad cultum pertinentium.

28. Sed contra hanc doctrinam adeſt textus *in l. fin. ff. de exercit. act. & in l.* 1. §. *Non autem ff. eod. tit.* ubi probatur, mutuantem pecuniam ad navem reficiendam non teneri probare collocatam eſſe in refectione illius, ſed tantum ſufficit probare mutuatam eſſe ad navis refectionem: quibus aſſentitur Molina *lib.* 5 *de Primogen. cap.* 4. *num.* 21. Ergo in ſpecie ſufficiet probare mutuatam eſſe pecuniam ad emendum Pontificale, & alias res ſacras, neque requiritur neceſſariò probare converſam fuiſſe pecuniam ad illarum emptionem. Sed reſpondetur, jura, & Molinam eſſe capienda, quando ex pacto, vel inſtrumento à mutuante, & emente facto, conſtat omnia requiſita interveniſſe, & fuiſſe adimpleta, ut pecunia illa converteretur ad illam rem, ad quam data, & mutuata eſt pecunia, ut explicat Caſtillo *dict.* §. 3. *à num.* 41. Aſt melius in præſentiarum dices, neceſſariam eſſe probationem converſionis pecuniæ, propter renitentem præſumptionem exiſtentem ex parte Eccleſiæ, Pontificale & res illas ſacras emptas eſſe ex redditibus. Tum quando intenditur jus in re empta ex pecunia mutuata, neceſſarium eſt probare verſam eſſe in emptionem illius, ut dicunt plures relati à Molina *dict. cap.* 4. *num.* 10. Amato *var. lib.* 1. *reſolut.* 3. Salgado *in Labyrinth.* 3. *part. cap.* 10. *num.* 18. Ergo in præſentia tenebitur mutuans probare pecuniam mutuatam converſam fuiſſe ad emptionem Pontificalis, & aliarum rerum ad cultum divinum deſtinatarum.

29. Præterea in capite iſto diſquirendum, quæ bona ad ſpolium pertineant? Et afferendum, omnia bona ex redditibus acquiſita, remanentia tempore mortis Prælati, ſeu Beneficiati, de quibus nequit teſtari, ad ſpolium pertinere; nam licèt in vita de eis diſponere poſſint, non verò in morte, ut dictum eſt. His adjungere libet comparata, & empta ex redditibus, exceptis his relatis in Conſtitutione Pii V. Navarrus *de Spoliis*, §. 8. Zerola *in Praxi, verbo Spolium*, *num.* 2. Azorius 2. *p. lib.* 7. *cap.* 3. *quæſt.* 6. & 7. Filliucius *in Appendice de ſpoliis, tract.* 43. *cap.* 4. *num.* 1. & 2. Barboſa *de univerſ. cap.* 12.

30. In his igitur ſuccedit Camera Apoſtolica, ſeu Eccleſia, prout fuerit in conſuetudine & Collectores nomine illius, & tenentur ſolvere debita defuncti, tanquam hæredes. Qua in re diſtinctio facienda eſt in his debitis; nam quando debita contracta ſunt ob utilitatem Eccleſiæ, Dignitatis vel ad uſum, ſeu indigentiam perſonæ, ſolvenda ſunt ex bonis ſpolii: ſi verò ſint contracta à Prælato, ſeu Beneficiato, veluti ad emendas vineas, prata, fundos, ſeu cenſus, qui conſumpti ſunt, nec tranſeunt ad ſpolium, tunc aliter eſt dicendum. Et ratio eſt, nam prima debita cadunt ſub neceſſaria obligatione reddituum, ſecus verò ſecunda: quare Camera Apoſtolica, ſeu Eccleſia tenebitur ad illa ſolvenda, non verò iſta. Azorius *d. cap.* 3. *quæſt.* 3. Filliucius *dict. tract.* 43. *cap.* 6. *num.* 11. Zerola *verbo Spolium, num.* 20. Solorzanus *dict. lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 47. Balmaſeda *de collect. quæſt.* 21. *num.* 2. Fraſſo *d. cap.* 21. *num.* 22.

31. Undè infert Filliucius *ubi proximè*, Cameram Apoſtolicam debere omnia debita ſolvere, quæ neceſſariò erant ſolvenda à ſucceſſore. Hæc enim ſunt contracta ob Eccleſiæ cauſam, & Prælati, vel Beneficiati neceſſitatem vel utilitatem. Unde ſequitur, teneri ad funus, ceram, ſepulturam, & alias funeris impenſas, pro infirmitate curanda, & Medicis, & medicinis, pro ſalariis officialium, & ſervorum Eccleſiæ, pro pecunia mutuata ad excarcerandum Prælatum, ſeu Beneficiatum, pro expenſis litis, & Advocatorum, de quibus Scribentes *in cap.* 1. *de ſolut.* Belletus *diſquiſit. clerical.* 1. *p. tit. de Clerico debit.* §. 3. Puteus *lib.* 3. *deciſ.* 11. Gratianus *diſcept. for. cap.* 94. *à num.* 30. Flaminius *de Reſignat. lib.* 1. *quæſt.* 16. *à n.* 49. Comitolus *Reſponſ. Moral. lib.* 1. *quæſt.* 87. *à num.* 2. Quibus in caſibus cùm obligatio ſolvendi ſit onus injunctum in ipſis redditibus, tranſeunt cum ſpolio ad Cameram Apoſtolicam, aut Eccleſiam, ut benè advertit Filliucius *dict. cap.* 6. *à num.* 11.

32. Eſt tamen dubium, an Camera Apoſtolica ex bonis ſpolii teneatur famulorum ſalaria Epiſcopi, vel Beneficiati ſolvere? Prima ſententia negat; nam ſucceſſor in illis bonis non tenetur ſolvere niſi debita contracta ob utilitatem ſeu neceſſitatem Eccleſiæ, ſeu perſonæ, *cap.* 1. *de ſolut. cap. Ex præſentium* 3. *de pignorib.* Ergo Camera Apoſtolica non tenetur ſolvere ſalaria famulorum. Cæterùm, aut ſalaria iſta ſunt deſignata à Prælato, & tunc ex bonis patrimonialibus ſunt ſolvenda, ut probat textus *in cap.* 3. *de pignorib. in fin.* aut ſunt ſalaria non conventa, ut evenit in famulis Epiſcoporum, ſpe alicujus beneficii deſervientibus; & non debentur, niſi ſoleant ſuas operas locare, *l. Salarium* 17. *C. Mandat.* ubi DD. Cevallos *quæſt.* 288. *num.* 5. Mena *var. lib.* 1. *quæſt.* 8. §. 2. *num.* 1. Rota *conſ.* 43. *à num.* 5. Valenzuela *conſ.* 199. *num.* 61. Barboſa *lib.* 2. *vot.* 74. *num.* 6. Marinis *lib.* 1. *Reſolut. cap.* 73. *num.* 12. quamobrem Camera Apoſtolica non tenetur ex ſpoliis famulorum ſalaria perſolvere. Navarrus *de ſpoliis*, §. 9. *à num.* 6. & cùm aliquibus tenet Camill. de Medicis *conſ.* 1. *num.* 19.

33. Secunda ſententia tenet contrarium *ex Auth. Licentiam, C. de Epiſcop. & Cleric.* Sed textus iſte aſſumptum non probat, quia ſolùm continet Epiſcopos, ſeu alios Prælatos teſtari poſſe de locis propriis, non verò contemplatione officii acquiſitis: moriente verò Epiſcopo abſque ſucceſſore legitimo, & ſine teſtamento; ſuccedit Eccleſia. Refert plures Barboſa *in dict. Auth. & in l.* 1. *C. de ſacroſ. Eccleſiis, num* 1. *& de univerſ. lib.* 3. *cap.* 17. *num.* 38. prout etiam Fiſcus ſecularis ſuccedit morientibus ab inteſtato, & abſque legitimo ſucceſſore, *l.* 1. *C. de bon. vacant. lib.* 10. *l.* 3. *tit.* 1. *p.* 6. *l.* 12. *tit.* 8 *lib.* 5. *Recopilat.* Surdus *de Aliment. tit.* 1. *quæſt.* 1. *à num.* 16. Molina *de juſtit. tract.* 2. *diſput.* 164. *num.* 15.

34. Hinc ſequitur Authenticam illam nihil ad rem probare, quia nihil agit de ſpoliis, nec de famulorum ſalariis, unde aliquod ad aſſumptum fieri poſſit argumentum. Verùm hæc ſententia ratione probatur; nam Prælatus, ſeu alter quilibet Beneficiatus poteſt ex redditibus ſua debita ſolvere, *cap. Pervenit* 2. *de Fidejuſſ.* Rota *in Antiquis, deciſ.* 41. *num.* 2 *de Probat.* Rota apud Gregorium XV. *deciſ.* 401. *num.* 5. & diximus ſuprà. Ergo cùm bona iſta tranſeant ad Cameram Apoſtolicam, ſeu ad Eccleſiam cum onere iſto, tenentur ad illa ſalaria perſolvenda. Rota *in Antiquis deciſ.* 41. *de Probat.* Zacchias *de ſalario, quæſt.* 7. *num.* 4.

35. Tertia ſententia aſſerit, de rigore juris hæc ſalaria ſolvenda non eſſe, ſeu tantùm de æquitate, etiamſi nullum ſalarium fuerit conventum, ſecundùm merita, & ſervitia famulorum. Probat, quia ſi ſalarium conventum ſit, eſt propriè debitum & neceſſariò ſolvendum ex redditibus *cap.* 1. *de pigner. cap. fin. de offic. ordinarii in* 6. Si verò non ſit Conventum, adhuc ex æquitate debetur, quia labore alieno, etiam ſalario non convento, non licet aliquo modo locupletari, idque

idque in operis, & laboribus obſervatur, ut quoties de ſalario conventum non eſt, ad conſuetudinem, vel ad arbitrium boni viri recurratur, *l. excepto* 18. *C. de locat. l. Sed an ultrò* 10. §. 1. *l. Qui utiliter* 45. *ff. de Negoti. geſt.* & de æquitate ſolvitur. Mena *dict. quæſt.* 8. §. 2. *num.* 3. & 10. Cevallos *quæſt.* 288. *num.* 6. Azevedus *in l.* 6. *tit.* 15. *lib.* 5. *Recopilat.* qui teſtatur ſic in praxi obſervari *num.* 4. Bobadilla *in Polit. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 38. Barboſa *dict. voc.* 74. *num.* 7. Quapropter in hac ſpecie dicendum, ſalaria famulorum debere ſolvi à Camera Apoſtolica, etiam non conventa, ut latè defendit Solorzano *d. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 11. *à num.* 50. Balmaſeda *d. quæſt.* 21. *n.* 5. qui de praxi teſtatur.

36. In hac difficultate obſervandum, Conſtitutionem Pii V. adeſſe *anni* 1567. cujus verba tranſcripſit Solorzanus *dict. cap.* 11. *num.* 52. quæ videntur hanc difficultatem decidere, ibi: *Nullus ſuper eorum bonis mercedem petere poſſit in præjudicium creditorum, niſi evidenter appareat, quod ſub certa conſtituta mercede ad hujuſmodi ſervitium acceſſiſſet.* Undè videtur, famulorum ſervitia minimè poſſe peti contra Cameram Apoſtolicam; niſi quando famuli ad inſerviendum Prælato advenerunt, certâ aſſignatâ mercede: alteri verò nullo modo ſalaria percipere poterunt, quia non fuêre conventa. Sed Conſtitutio iſta non plenè difficultatem diſſolvit, quia tantùm loquitur quando alii fuiſſent creditores, quo caſu ne illis damnum irrogetur, ſtrictè loquutus eſt Pontifex, ut ſalaria, niſi conſtituta mercede, famulis non ſolvatur: nos verò loquimur etiam in caſu, quando creditores non eſſent alteri, ſed tantùm Camera Apoſtolica, tanquam ſucceſſor legitimus, bona haberet: quapropter in utroque caſu res examinanda eſt.

37. Et quando alii ſunt creditores, vel non ſunt, affero aliquas eſſe perſonas, quibus ex ſpolio ſalaria debentur, veluti quando inſervierunt, aſſignatâ mercede, ut jam deciſum eſt verbis Pii V. Si verò ſalario non convento inſervierunt, ſunt perſonæ vacantes honeſtioribus diſciplinis, ut Aſſeſſores, Medici, Advocati, Cartularii, Notarii, & his ſimiles. Ratio eſt, nam iſtis perſonis licèt merces, ſeu ſalarium deſignatum non ſit, verè tamen, & realiter eis debetur, dummodò per teſtes ſervitium probetur. Seraphinus *deciſ.* 74. *num.* 2. & *deciſ.* 849. *num.* 2. Gratianus *diſcept. cap.* 257. *num.* 2. Marinis *lib.* 1. *reſolut. cap.* 311. *num.* 3. Pareja *de Edit. inſtrum.* 1. *p. tit.* 5. *reſolut.* 6. *num.* 12. Ergo etiamſi alii ſint creditores, iſtis perſonis debetur ſalarium, etiam mercede non conſtituta, & illud contra illos poſſunt petere, quia de eis non loquitur Conſtitutio Pii V.

38. Si verò creditores non ſint, quibus damnum irrogetur, verùm adſint bona ſpolii, & lucrum cedat ad favorem Cameræ Apoſtolicæ, ſalaria conventa, & non conventa debentur his perſonis ſuprà recenſitis. Erit ergo dubium, quando perſonæ fuiſſent viles, & humilibus miniſteriis occuparentur: in quo quidem caſu, ſi mercede aſſignata deſerviant, eis ſalarium debetur, & de jure Regio amplius petitur, ut ſint adſcripti in libro, ſeu inſtrumento ſalarii à domino ſignato, *l.* 10. *tit.* 15. *lib.* 4. *Recopilat.* Rodriguez *de concurſ. art.* 3. *num.* 28. Pareja *d. reſol.* 6. *à num.* 3. quibus adminiculis eis ſalarium ſolvendum eſt à Camera Apoſtolica.

39. Si verò non deſignata mercede inſervierint contrarium eſt aſſerendum, iſtæ enim viles perſonæ abſque ſalario inſervire exiſtimantur, niſi duo concurrant, nempè ut famulus ſolitus ſit in illo miniſterio operas locare, & dominus conducere; quo quidem probato, ſalarium percipient. Puteus *hb.* 2. *deciſ.* 44. Riccius *collect.* 656. Marinis *lib.* 1. *Reſolut. cap.* 311. *num.* 4. Pareja *dict. reſolut.* 6. *num.* 32. quapropter etiam in hoc caſu à Camera Apoſtolica, ſeu ab Eccleſia ex ſpolio ſalarium percipient, quod perinde eſt, ac ſi aſſignatâ mercede deſervirent.

40. Sed quid de Vicario Epiſcopi, quando redditus officii non ſunt ſufficientes, ſalarium ex ſpolio percipere debeat, de quo conventum non eſt? Negant aliqui, nam Epiſcopus non poteſt cogi habere Vicarium; ſed eſt voluntarium illum habere; ſucceſſor enim in Epiſcopatu non tenetur ſolvere debita voluntaria Epiſcopi. Abbas *in cap.* 1. *& 2. de ſolut.* Rota apud Gregorium XV. *deciſ.* 507. Ergo neutiquam obligabitur Camera Apoſtolica, ſeu Eccleſia ex ſpolio ſimile ſalarium perſolvere. Rota apud Seraphinum *deciſ.* 94. *num. fin.* Marinis *d. cap.* 311. *n.* 7.

41. Sed contrarium tenet Solorzanus *d. cap.* 11. *num.* 54. ducitur ex doctrina Menæ *lib.* 1. *Var. quæſt.* 8. *num.* 4. ubi ſcripſit, Epiſcopum pernecceſſe teneri habere vicarium; quapropter eſt debitum neceſſarium, & in utilitatem Dignitatis, & Eccleſiæ. Ergo ſucceſſor in redditibus, ut eſt Camera Apoſtolica, ſeu Eccleſia, tenentur illud ſalarium perſolvere. Idque fortùs admittit Solorzan. ſi ex longinquo adveniat Vicarius ſpe promiſſionis Epiſcopi, & alia lucra deſervit, prout obſervat etiam in famulis deſervientibus Epiſcopo, qui ad id aliquas expenſas fecerunt.

42. In hoc dubio duo continentur diſquirenda, Primum, an ſalarium debeatur Vicario Epiſcopi. Secundum, an ſucceſſor, prout eſt Camera Apoſtolica teneatur ad illud ſolvendum. Et quoad primum aſſero, ſalarium deberi Vicario Epiſcopi, quando officium redditus ſufficientes non habuerit, licèt neceſſarius non fuerit, ſed tantùm voluntarius, & ab Epiſcopo ſponte ſuſceptus. Probat textus *in cap. Ex præſentium* 3. *de pignor.* ubi probatur, debita contracta ab anteceſſore voluntariè, & abſque aliqua neceſſitate, ſucceſſorem ſolvere non teneri, ſed hæredes illius, ut ibidem exprimit Barboſa *ibid. num.* 2. Unde clarè percipitur, quod ſi Epiſcopus voluntariè Vicarium habuerit, ei ſalarium deberi, ut benè animadvertit Rota apud Seraphinum *deciſ.* 74. *num. fin.* Segura *in Direct.* 1. *p. cap.* 14. *num.* 3.

43. Erit ergo difficultas, an & à quo ſolvendum? Et reſolutio pendet ab alia quæſtione, an Epiſcopus teneatur habere Vicarium? Affirmarunt Boërius *deciſ.* 348. *num.* 8. Gabriel *lib.* 2. *conſ.* 33. *num.* 22. Sbrozius *de offic. Vicarii, lib.* 1. *quæſt.* 46. Azorius *Inſt. Mor.* 2. *part. lib.* 3. *cap.* 29. *quæſt.* 3. Gratianus *tom.* 1. *diſcept. cap.* 94. *à num.* 37. Negarunt Navarrus *conſ.* 4. *de offic. Ordin.* Puteus *lib.* 4. *deciſ.* 43. Mohedanus *deciſ.* 4. *de offic. Vicarii*, Diana 10. *part. tract.* 15. *reſol.* 31. Barboſa *de univerſ. lib.* 1. *cap.* 15. *num.* 16. Aſt in re illud eſt admittendum, ut ſi Epiſcopatus parvus ſit, cujus negotia poſſunt commodè expediri à ſolo Epiſcopo, eſt in ejus voluntate habere vicarium, nec ad id cogi poſſe; ſecus verò ſi grandis, in quo ſunt plura negotia, quæ nequeunt ab eo ſolo expediri; tunc enim de neceſſitate Vicarium habere tenetur, ut lites, & alia expendat: Epiſcopus verò lectioni, orationi, & prædicationi vacet, & ſimul adminiſtrationi Sacramentorum, cujus eſt principale munus. Trident. *ſeſſ.* 5. *de reformat. cap.* 2. quare in hac ſpecie de neceſſitate tenetur Vicarium habere. Mena *dict. quæſt.* 8. §. 1. *num.* 2. Gratianus *dict. cap.* 94. *num.* 38. Solorzano *tom.* 2. *de jur. Ind. lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 11. Barboſa *in cap.* 1. *de ſolut. num. fin. in fin.* Torrecilla *exam. de Obiſp. tract.* 1. *quæſt.* 7. *ſect. unica, difficult.* 8.

44. Hinc danda eſt reſolutio principali difficultati. Quando enim Epiſcopatus ita eſt parvus, ut omnibus negotiis poſſit Epiſcopus curam dare, tunc ſalarium Vicario minimè eſt perſolvendum ex ſpolio à Camera Apoſtolica, vel ab Eccleſia; quia Epiſco-

pus voluntariè Vicarium ſuſcepit, ſed ſolvendum ab ejus hærede, ſi aliàs bona habuerit patrimonialia, vel quaſi, *ex cap. præſentium 3. de pignorib.* ubi plures, Barboſa *num. 2.* Illud verò animadvertendum in ſimili ſpecie, quòd ſi Epiſcopus fuerit Theologus, reor non eſſe admittendam hanc reſolutionem, indigee enim Vicario ſuſperito ad dirimendas lites, cùm hoc fieri non poſſit ab Epiſcopo Theologo. Valenzuela *conſ. 120. num. 37.* Barboſa *dict. lib. 1. cap. 15. num. 14.* Hanc ob rem ſalarium ſolvendum eſt à Camera Apoſtolica, vel ab Eccleſia, quia eſt debitum neceſſarium.

45. Si verò Epiſcopatus ſit grandis, & habeat plura negotia, quæ nequeunt expediri à ſolo Epiſcopo, etiam ſuſperito, ſalarium neceſſariò eſt ſolvendum à Camera Apoſtolica, vel ab Eccleſia, ex ſpolio ob eandem rationem.

46. In re tamen prætereundum non eſt circa ſalaria Vicarii, & famulorum, aliquos Prælatos ad oſtentationem duos, aut tres Vicarios in Archiepiſcopatu, ſeu Epiſcopatu ponere ſolere, ad negotia, quæ facilè, & commodè poſſunt expediri per unum. Tum multos famulos admittunt ad vanam pompam, & in his maxima conſideratio facienda eſt, ut non omnibus ſalarium ſolvatur, ſed tantum his qui fuerunt neceſſarii ad expedienda negotia; vel ad ſervitium dignitatis, prout religioni judicantis viſum fuerit; quia tantum Camera Apoſtolica ex ſpolio, ſeu Eccleſia ſolvit debita neceſſaria, non verò iſta ad vanam oſtentationem, ſed ab hærede ſolventur, *cap. 1. de ſolut.* ubi Hoſtienſis *num. 2. & 3.* Abbas *n. 1. & 2.* Gomez *in l. 40. Tauri, num. 72.* Covarr. *lib. 2. variar. cap. 17. num. 3.* Surdus *de aliment. tit. 8. privileg. 5. à n. 7.* Rota *1. part. diverſ. deciſ. 805. n. 4.* prout etiam in ſucceſſoribus majoratûs obſervatur. Molina *de primogen. lib. 1. cap. 10. à num. 15.* P. Molina *de juſt. tract. 2. diſp. 640. & 641.* Valaſco *de partit. cap. 19. num. 44.* Vela *differt. 5. num. 50.* Barboſa *in cap. 1. de ſolut. n. 7.* Caſtillo *controv. lib. 4. cap. 35. num. 39.* & in Regni ſucceſſore. Barboſa *in dict. cap. 1. num. 9.* Garcia *de expenſ. cap. 16. num. 15.* Ergo ſimiliter iſta ſalaria ſolventur ab hæredibus.

47. Cæterùm Camera Apoſtolica ſeu Eccleſia ex ſpolio tenetur ſolvere debita ex promiſſione proveni entia. Gloſſa *in cap. Quicumque 12. quæſt. 2.* verbo *Promiſerit*; quia promiſſio efficaciter obligat, ut ex pluribus probat D. Olea *de ceſſ. tit. 1. quæſt. 6. num. 4.* quare Camera Apoſtolica, vel Eccleſia ex ſpolio hæc debita perſolvet, ut explicant Solorzano *lib. 3. cap. 11. à num. 48.* Balmaſeda *d. q. 21. n. 2.*

48. Quam quidem ſententiam, ita intelligas, ut ad promiſſionem ſubſit cauſa utilitatis Eccleſiæ, vel dignitatis, aliàs erit liberalis donatio ex ſpolio non ſolvenda. Erit tamen ſolvenda, ſi ſit promiſſio remuneratoria ſervitiorum, & obſequiorum factorum Eccleſiæ, ſeu dignitati, ut latè proſequitur Solorzano *d. cap. 11. à num. 57.*

49. Ex ſpolio ſolvendæ ſunt penſiones debitæ ratione Epiſcopatûs, aut beneficii, quia ſunt onus ipſorum fructuum tranſiens ad quemliber ſucceſſorem, *l. 3. C. de ſervit. l. Cum fundo, ff. de ſervit. prædior. urb.* Unde cùm Camera Apoſtolica, ſeu Eccleſia ſuccedat per ſpolium in his reddibilibus, & aliis bonis ex eis acquiſitis, tenentur penſiones ſolvere, prout ſi apud alium tertium repèrirentur, ut tenet Barboſa *in dict. cap. 1. de ſolut. num. 6.* & tenent Gigas *de penſ. quæſt. 56.* Redoanus *de ſpoliis, quæſt. 19.* Bellet. *diſquiſit. clerical. tit. de Cleric. debitore, §. 8. num. 18.* Lima *ad Molinam, lib. 1. cap. 10. num. 24.* Fraſſo *d. 1. part. cap. 21. num. 24.*

50. Sed dices; penſiones decuſſæ, non ſolutæ ab anteceſſore, ſolvendæ ſunt à ſucceſſore in Prælatura, aut Beneficio, ut latè per Rotam *apud Seraphinum deciſ. 307.* Caſſadorus *deciſ. 3. num. 2. de locat.* Gratianus *tom. 1. cap. 94. à num. 51.* Marinis *lib. 1. reſolut. cap. 311. n. 8.* Ergo non ſunt ſolvendæ ex ſpolio. Verùm facilè reſpondetur; nam ſucceſſor in Beneficio, aut Prælatura tenetur ſolvere decurſas penſiones, quando anteceſſor nulla bona reliquerit, undè ſolvantur; aliàs ſi bona, & hæredem reliquerit, habens penſionem nequit agere adversùs ſucceſſorem, niſi excuſſis bonis anteceſſoris, & factis diligentiis contra hæredem, ut ſæpeſæpiùs deciſum eſt per Rotam. Achilles *deciſ. 5. de penſionib.* Rota *apud Seraphicum deciſ. 507. num. 3.* Belletus *dict. tit. de Cleric. debit. §. 8. num. 13.* Mateſeptus *variar. lib. 2. cap. 18. num. 54.* Garcia *de beneficiis, 1. part. cap. 5. num. 199.* quod idem in ſpecie eſt dicendum; nam cùm Camera Apoſtolica, vel Eccleſia ſint ſucceſſores in bonis anteceſſoris, & quaſi hæredes, tenentur ad ſolvendas penſiones; & niſi excuſſis bonis ſpolii, nequeunt procedere penſionarii adversùs ſucceſſorem: ut obſervatur in majoratibus, in quibus ſi ultimus poſſeſſor non ſolverit penſiones, ut decurſas majoratûs, à ſucceſſore ſolvantur, priùs excuſſis bonis anteceſſoris, & factis diligentiis adversùs hæredem. Molina *de Primog. lib. 1. cap. 19. n. 24.* Garcia *de expenſ. cap. 16. num. 14.* Maſtrillus *deciſ. 203. num. 6.* Mieres *de Majorat. 4. part. quæſt. 26. numero 28. & 41.* Caſtillo *controverſ. lib. 5. cap. 65. à num. 52.*

51. Illud verò obſervandum, quando bona ſpolii venduntur ad ſatisfaciendum creditoribus, vel famulis Epiſcopi, nullam gabellam deberi, quæ inter noſtrates dicitur *Alcavala*; nam aut in his bonis ſucceſſit Eccleſia, aut Camera Apoſtolica, & in utroque caſu gabella non deberur, venditio enim fit de rebus Eccleſiaſticis, & nomine ipſius Eccleſiæ, aut Cameræ Apoſtolicæ. Ergo nulla deberur gabella, ut tenent Guttierrez *de Gabellis, lib. 7. quæſt. 88. num. 12.* Laſſarte, *de decima, cap. 19. numero 48.* Solorzano *dict. lib. 3. cap. 11. num. 69.* Balmaſeda *de collect. quæſt. 21. num. 14.* qui *num. 15.* animadvertit aliquas diſtinctiones factas à Laſſarte, & Guttierrez, ad ſpolia non pertinere.

52. Eſt verò dubium, an venditis bonis ſpolii, & ſub haſta licitatione facta, poſſit poſteà plus offerens admitti? Et negandum videtur; nam licitatione ſub haſta facta, abſque fraude, & dolo, acquiritur jus perſonæ, in qua facta eſt licitatio, *l. Licitatio 9. ff. de publican. & vectigalib.* ubi Bart. Mangilius *de ſubhaſtat. quæſt. 68. num. 15.* Poſthius *de ſubhaſt. inſpect. 35. num. 43.* Ergo poſt licitationem plus offerens admittendus non eſt; non enim abſque graviſſima cauſa jus acquiſitum per licitationem poteſt conferri. Cæterùm licitatione facta, ſi alii admitterentur adjectores, nullus vellet emere, aut locare res quæ ſubhaſtantur, in graviſſimum damnum vendentium: idcirco rectè ſtatutum eſt, ne licitatione facta alii admittantur, *l. Lucius, §. fin.* ubi Bart. *ff. ad Municipal. l. Congruit. 4. C. de locat. prad. civil. lib. 11.* quin licitator redditur ſecurus, Capicius *deciſ. 36. num. 3.* Maſtrillus *deciſ. 84.* Poſthius *dict. inſpect. 35. num. 60.* Ergò ſpolio licitato, nequit plus offerens admitti.

53. Sed in terminis contrarium tenent Barboſa *lib. 3. vot. 81. num. 2.* Balmaſeda *de collect. quæſt. 21. num. fin.* Probat Barboſa; nam bona ſpolii pertinent ad Cameram Apoſtolicam, quæ habet omnia privilegia Fiſci Regalis. Abbas *in cap. Quia, diverſitatem 5. de conceſſ. Prabend.* Petrus Gregorius *Syntagm. lib. 31. cap. 81. num. 9.* Bobadilla *in Polit. lib. 2. cap. 17. n. 199.*

Sed

Sed Fiſcus Regius licitatione facta ſub haſta admittit adjectionem, *ex dict. l. Lucius, §. fin. ff. ad Municipal. l. 1. C. de vendend. reb. civit. lib.* 11. Azevedus *in rub. tit.* 13. *lib.* 9. *Recopilat. num.* 9. Parladorius *lib.* 2. *quæſt.* 5. *part.* §. 13. *num.* 14 Ergo ſimiliter quando venduntur bona ſpolii pertinentis ad Cameram Apoſtolicam.

54. Hoc dubium duobus modis eſt concipiendum. Primò quando ſpolium nomine Cameræ Apoſtolicæ venditur, vel ceditur ſub haſta, proclamationibus datis, & licitatione facta, ut alter plus offerat, & tota commoditas eſt Cameræ Apoſtolicæ; & in hoc caſu aſſero plus offerentem poſteà eſſe admittendum, non ex aliquo privilegio Fiſci, ut aſſerit Barboſa, ſed mero jure ex natura ipſius contractus. Ratio eſt, nam in vendendis rebus Fiſcalibus illud eſt admiſſum, ut licitatione facta intra certum tempus, alter plus adjiciens admittatur, ut ex aliquibus juribus admittit Barboſa *dict. vot.* 81. *num.* 9. & de jure noſtro Regio intra tres menſes admittitur adjectio quarti, *l.* 6. *&* 13. *tit.* 15. *lib.* 5. *Recopilat.* Guttierrez *de Gabellis, lib.* 7. *quæſt.* 142. *per tot.* qui idem extendit etiamſi ſint bona Reipublicæ, ſeu minoris, *num.* 8. Hæc verò adjectio non ex aliquo privilegio procedit, ſed ex natura contractûs; quia factus intelligitur ſub illa conditione, ut ſi intra tempus aliquis plus offerat, admittatur, ut benè ſcripſit Bart. *in l. Si tempora, C. de fid. inſtrument. & jur. haſt. Fiſcal. lib.* 10. *num.* 2. ibi: *Intelligitur eſſe facta ſub conditione, niſi meliorem conditionem attulerit intra tempus appoſitum in ſubhaſtatione.* Poſthius *dict. inſpect.* 35. *num.* 105. Ergo id non procedit ex aliquo privilegio, ſed ex natura contractûs, & venditionis ſub haſta factæ.

55. Quod idem eſt dicendum in venditione, ſeu ceſſione ſpolii, licitatione facta ſub haſta; quia admittendus eſt alter plus offerens, ex natura contractus. Sed tamen id non intelligas, ſi offeratur parva quantitas in adjectione; non enim licitatio pro minima quantitate eſt irritanda, ſed quantum quoad minus eſt offerendum, prout in cauſis fiſcalibus ſcripſit Guttierrez *d. num.* 8.

56. Sed dices. Licitatione facta ſub haſta, cum juris ſolemnitatibus, certo tempore delignato, in redditibus regalibus plus offerens non admittitur. Azevedus *in l.* 5. *tit.* 11. *lib.* 9. *Recopilat. num.* 4. Bolaños *in Curia, 2. p. lib.* 1. *cap.* 15. *num.* 27. Afflictus *deciſ.* 340. Ergo nec in noſtra ſpecie eſt admittendus. Sed facilè reſponderur negando horum Doctorum ſententiam, prout negat Parladorius *lib.* 2. *rer. quotid. cap. fin. p.* 5. §. 13. *num.* 13. Aut dicendo intelligendam, quando adjectio fuiſſet alicujus parvæ quantitatis; tunc enim licitatione facta, non admittitur, etiam in rebus Fiſcalibus, ut latè explicat Parladorius nuperrimè allegatus.

57. Si verò non ad Cameram Apoſtolicam ſpolium pertineat, ſed ad Eccleſiam; ſimiliter dicendum, plus offerentem licitatione facta admittendum per reſtitutionem, ſi gravis quantitas offeratur; quia licèt licitatione facta, alter adjector non admittatur, fallit tamen quando eſt perſona privilegiata, cui competit reſtitutio, ſicut Eccleſiæ; quia eo ipſo quod plus offertur, ſi gravis quantitas ſit, intelligitur læſa. Parladorius *dict.* §. 13. *num.* 12. Bolaños *in Curia, 2. p.* §. 22. *num.* 20. Avendañus *de exeq. mandat. 2. p. cap.* 12. *num.* 12. Monte *de empt. & vendit. quæſt.* 5. *de ſubhaſtat. num.* 87. Mangilius *de ſubhaſt. quæſt.* 16. *num.* 14. Poſthius *de ſubhaſt. inſpect.* 57. *per tot.* Ergo in præſentiarum quoties ſpolium pertinet ad Eccleſiam, & gravis quantitas offertur; licitatione facta, novus adjector eſt admittendus, ex traditis à Salgado *in Labyrinth. 2. p. cap.* 2. *à num.* 7.

58. Secundo etiam modo poterit vendi à Camera Apoſtolica, vel ab Eccleſia ad inſtantiam creditorum; quo quidem caſu aſſerendum videtur, facta licitatione ſub haſta, minimè plus offerentem eſſe admittendum, quia tunc commodum non eſt Eccleſiæ, ſeu Cameræ Apoſtolicæ, ſed creditorum. Ergo non eſt admittendus. Cæterùm, quia tunc venditio bonorum ſpolii non fit ab Eccleſia, vel Camera Apoſtolica, ſed nomine creditorum, cùm ipſi habeant jus in eis ad illa percipienda, ut patet in retractu, in quo ipſi creditores ſemper præferuntur, non ſolùm extraneis, ſed conſanguineis, quia in bonis jus certum habent. Parladorius *dict.* §. 13. *num.* 10. Rodriguez *de exequut. cap.* 9. *num.* 3. Bolaños *in Curia, 2. p.* §. 12. *num.* 5. Hermoſilla *in l.* 52. *tit.* 5. *p.* 5. *gloſſ.* 7. *ſub num.* 16. Ergo cùm creditores habeant jus certum in bonis ſpolii, & ad eorum commodum fiat venditio, nomine eorum fieri exiſtimatur, quibus cùm non competat reſtitutio, nec aliquod privilegium Fiſcale, dicendum videtur, plus offerentem licitatione facta non eſſe admittendum.

59. Sed adhuc in hac ſpecie contrarium eſt tenendum; nam bona ſunt propria Cameræ Apoſtolicæ, vel Eccleſiæ, cui competunt, & nomine ſuo venduntur; idcircò licitatione facta, plus offerens eſt admittendus, prout quando venduntur ad commodum earum. Prætereà licèt quæſtio ſit, an quando bona venduntur ad inſtantiam creditorum, licitatione ſub haſta facta, plus offerens ſit admittendus, quod negavit Hermoſilla *in dict. l.* 52. *gloſſ.* 7. *num.* 47. attamen praxis, & communis ſententia eſt in contrarium, receptàque, ne aliquo modo bona miſerabilis debitoris aliquod detrimentum percipiant, & meliora fiant creditorum jura per illam adjectionem. Riccius *collect.* 1726. *verſ. Limita* 2. Capycius *deciſ.* 36. Magonius *deciſ.* 131. Amatus *var. cap.* 38. *num.* 3. Rota *poſt Mangil. de ſubhaſt. deciſ.* 21. *num.* 2. Poſthius *de ſubhaſt. inſpect.* 35. *num.* 116. Salgado *in Labyrinth. 2. p. cap.* 2. *num.* 12. qui varias rationes adducit, ſed debiles, *à num.* 13. Ergo cùm in qualibet cauſa, ſi vendantur bona debitoris ad inſtantiam creditorum, licitatione facta plus offerens admittatur, multò magis quando venduntur bona ſpolii pertinentia ad Eccleſiam, vel ad Cameram Apoſtolicam, quæ ſunt privilegiatæ. Tandem licèt hæc adjectio tendat in commodum creditorum, etiam attingit utilitatem Eccleſiæ, vel Cameræ Apoſtolicæ, dum ex illa amplius reſtat ex bonis ſpolii ad earum luctum; vel ſi non reſtat, adhuc reſtabit commodum liberandi, & ſolvendi creditores inſtantes, & perentes.

60. Illud verò abs re non erit obſervare, creditorem mutuantem pecuniam ad utilitatem Eccleſiæ, vel dignitatis, aut perſonæ Prælati, ſeu Beneficiati, ab ſpolio compenſationem occultè percipere poſſe, & Prælatus, ſeu Beneficiatus tempore mortis rectè poterit debitum illud ſolvere ex propria manu, ut lites, & jurgia excuſentur. Fillincius *dict. tract.* 43. *cap.* 8. *num.* 12. qui *num.* 13. aſſerit, retinentes bona ſpolii teneri ad reſtitutionem, vel facere compoſitionem cum Camera Apoſtolica; aliàs ſi neglexerit aliquis, excommunicationem ipſo jure incurrit, nec à Sacra Pœnitentiaria audietur, niſi damno reſarcito, *cap. De laïcis* 46. *cap. Illius* 47. 12. *quæſt.* 2. *cap. Quia ſæpe* 40. *de elect. in* 6. Trident. *ſeſſ.* 22. *de reformat. cap.* 11. Fraſſo *de patronat. Ind.* 1. *p. cap.* 21. *à num.* 14.

61. Mortuo enim Prælato, ſeu Beneficiato, judices, ad quos pertinet de ſpolio cognoſcere, ſtatim debent ad Palatium, ſeu domum convenire, ut bona illius aſſecurent, & ne rapinis defraudentur, ut ſæpiùs accidit in bonis defunctorum Eccleſiaſticorum,

& ad Summotum Pontificum bona etiam eſt extenſum, damnatum, & deploratum ſacris Conciliis, Chalcedonenſi *can.* 21 Aquiſgranenſi *can.* 88. Wormatienſi *can.* 55. Illerdenſi *cap.* 16. Inventarium ſumma legalitate facient, & bona reperta apud fidum ſequeſtrem deponent, ut ſic eis aſſecuratis, creditores petant, quibus ſolutis, cætera bona ad ſpolium pertinent. Bobadilla *in Polit. lib.* 2. *cap.* 18 *num.* 180. Solorzanus *dict. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 28. Praſſo *d. cap.* 21. *num.* 12.

62. Judices verò competentes, ad quos hæc cognitio ſpolii attingit, quinam ſint, diſquiramus. Olim Epiſcopo defuncto, ad vicinorem pertinebat, qui quidem accedebat ad illum tumulandum, & celebrandas exequias. Concilium Valentinum in Hiſpania tempore Theodorici, *cap.* 2. & inſimul bona remanentia Epiſcopi aſſecurabat, & de ſpolio cognoſcebat. Concilium Regienſe *canon.* 5. Aurelianenſe II. *cap.* 6. Aurelianenſe V. *cap.* 8. Toletanum IX. *cap.* 9. quæ quidem decreta jam in deſuetudinem abierunt, ut ſcripſit Solorzanus *dict. cap.* 11. *num.* 34. Verùm hodie ſi ſpolium pertineret ad Eccleſiam, cognitio pertinet ad Judicem Eccleſiaſticum ordinarium: ſi verò ad Cameram Apoſtolicam, ſuos tenet Collectores, in qualibet diœceſi unum, cum juriſdictione delegata ad hæc ſpolia, de quorum officio latè Maſcardus *de probat. verbo Collector, concluſ.* 3 17. Gonzalez *ad Reg.* 8. *gloſſ.* 51. *à num.* 67. Barboſa *in Summario, verbo Collectores, num.* 180.

63. Aſt verò in his provinciis Caſtellæ, illa praxis invaluit, ut Regalis Audientia ad ſpolium accurrat, & ſi adeſſe non poſſit, Prætor ex virtute proviſionis Regiæ bona defuncti Epiſcopi aſſecurat, facit inventarium, & ponit ſequeſtrem; & de cauſis creditorum agnoſcit. De qua quidem praxi teſtantur plurimi, eamque juſtiſſimam dicunt, itaut ſi contra Prætorem Collector Apoſtolicus cenſuras promulgaverit per viam violentiæ, adducuntur ad Senatum Regium, ubi præcipitur Collectoribus excommunicatos abſolvere. Probant hanc praxim *ex l.* 18. *tit.* 5. *part.* 5. ibi: *Antigua coſtumbre fue de Eſpaña, è duro toda via, y dura oi dia, que quando fina el Obiſpo de algun lugar, que lo facen ſaber el Dean, y los Canonigos al Rey, è que le encomienden los bienes de la Igleſia.* Quem textum inquit Solorzanus *dict. cap.* 11. *num.* 33. intelligendum non ſolùm de redditibus Sedis vacantis, verùm etiam de ſpoliis defuncti Epiſcopi, cùm ad omnes poſſit referri. Sed verba iſta aſſumptum non probant, nam poſſunt intelligi de fructibus Sedis vacantis, ut ipſe Solorzanus agnoſcit. Tum quia ibi non agitur de bonis ſpolii, nec de aliquibus fructibus dignitatis, ſed tantùm de bonis Eccleſiæ, quæ Reges ut protectores Eccleſiarum defendere tenentur, maximè quando Prælato carent. Et confirmatur, quia noſter Alfonſus inquit hanc commendationem faciendam eſſe Regi, quia eſt patronus Eccleſiarum, ex tribus rationibus ibidem conſideratis. Ergo agit de defenſione bonorum facienda à Rege ut patrono, non verò ut à judice ſpolii.

64. Rurſus probant ſuam ſententiam, quia Rex, aut Audientiæ Regiæ, nihil aliud intendunt, niſi ſervare bona ſpolii, ne rapinis defraudentur: tum ut creditoribus ſatisfiat. Quod quidem nihil aliud eſt, niſi bona defendere, & liquare remanentia ad ſpolium, & utilitatem Eccleſiæ, vel Cameræ Apoſtolicæ; idcircò cùm ſit pura defenſio, poterit fieri à judice laico. Tandem Rex Hiſpaniæ eſt patronus Eccleſiarum, & ideò ad eum pertinet hæc bona defendere, ſub cujus ſunt protectione, ut cum aliquibus tener Solorzanus *dict. cap.* 11. *num.* 44. Ergo Audientiæ Regales rectè cognoſcit de ſpoliis, aut earum proviſione Prætores. Gutierrez *lib.* 2. *Pract. quæſt.* 49. *num.* 4. Segura *in Direct.* 1. *part. cap.* 14. *num.* 4. Carleval. *de Iudic. lib.* 1. *tit.* 1. *quæſt.* 5. *num.* 344. Bobadilla *in Polit. lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 180. Cabèdo 1. *part. deciſ.* 84. Solorzano latè *dict. cap.* 11. *à num.* 13. Praſſo *dict. cap.* 21. *à num.* 11. qui dicunt ſic apud Indos obſervari. Villaroël. *Goviern. Eccleſiaſt.* 2. *part. quæſt.* 20. *art.* 5. *num.* 79.

65. Alteri tamen eam impugnant, & illicitam contra immunitatem Eccleſiæ dicunt. Nam explorati juris eſt, bona Eccleſiaſtica, prout ſunt bona ſpolii, ſive ad Eccleſiam, ſive ad Cameram Apoſtolicam pertineant, immunia eſſe à juriſdictione ſeculari, & eorum cognitionem ſolùm pertinere ad Eccleſiaſticum, *cap. Quæ in Eccleſiarum* 7. *cap. Eccleſia S. Mariæ* 10. *de Conſtit.* Ex eo enim, quod bona iſta tranſeunt ad Eccleſiam, *Sancta Sanctorum* dicuntur, *cap. Nulli* 3. *cap. Quicunque* 4. 12. *quæſt.* 2. & patrimonium Chriſti Domini. Felinus *in cap. Conſtituimus, de reſcript. num.* 19. quamobrem nullus ſecularis judex poteſt de his bonis cognoſcere, ſed tantùm Eccleſiaſticus. Bobadilla *in Polit. lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 35. Caſtillo *controverſ. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 26. Delbene *de Immunit. cap.* 10. *dub.* 16. *à num.* 2. qui id extendit non ſolùm quoad dominium directum, ſed etiam quoad utile, quando à laicis tenetur. Ergo nullo modo judices ſeculares poſſunt cognoſcere de bonis ſpoliorum, nec in eis habere aliquam juriſdictionem.

66. Cæterùm dicere, judicem ſecularem nihil aliud facere, niſi defendere hæc bona à rapinis, & latronibus, quod ſæpiùs accidit, defuncto Prælato, admitteremus quando nullus fuiſſet Judex Eccleſiaſticus, qui id faceret: ſed Eccleſia huic damno ſtatim occurrit, aut per Ordinarium, nempè Capitulum, Sede vacante, ſi ſpolium pertineat ad Eccleſiam; ſi verò ad Cameram Apoſtolicam, per Collectores. Aſt quoties ad hanc defenſionem eſt judex competens Eccleſiaſticus, nequit incompetens ſecularis ſe intromittere, etiam in favorem illorum bonorum, *cap. Eccleſia* 10. *de Conſtit. cap. fin. de Rebus Eccleſiæ.* Cavalcanus *deciſ.* 33. *num.* 16. Suarez *contra Reg. Angl. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 8. & *lib.* 3. *de legibus, cap.* 34. *n.* 13. Caſtillo *controverſ. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 33. Delbene *de Immunit. cap.* 14. *dub.* 5. *num.* 25. quia majus damnum percipitur, deperdita exemptione, quàm ſit commodum defenſionis. Hanc ob rem nequit ſecularis judex prætextu defenſionis ſe introducere ad cognoſcendum de ſpolio.

67. Deindè Judices ſeculares non ſolùm bona ſpolii defendunt, & ſequeſtrant, ſed etiam de illis cognoſcunt, ad ſolvendos creditores, & reliqua relinquendo Cameræ Apoſtolicæ, ſeu Eccleſiæ: & id non celeriter, & breviter, ut dicunt Doctores contrarii, ſed magnis expenſis, tempore, & difficultatibus diſcuſſis, ut benè animadvertit Segura *in Direct.* 1. *p. cap.* 14. *num.* 4. *verſ. Sed quot litibus*, & praxis quotidie demonſtrat. Ergo nequeunt ſe introducere in bonis ſpolii, non ſolùm celeriter cognoſcendo, quod non faciunt, ſed cum plenitudine judicii, quod eſt illis interdictum.

68. Rurſus licèt Reges Hiſpaniæ ſint Patroni Eccleſiarum Cathedralium per conceſſionem Summorum Pontificum, ut latè per Cevallos *quæſt.* 896. *à n.* 464. Salcedo *de leg. polit. lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 11. plures dat Barboſa *in cap. Cùm terra* 14. *de elect. num.* 8. eſt tantùm ad effectum præſentandi, & defendendi Eccleſias, & earum bona coram judice competenti, non verò ut ſe intromittant ad judicandum, & cognoſcendum de bonis Eccleſiarum, ſeu Cameræ Apoſtolicæ, quando ſùt Judices Eccleſiaſtici competentes ſtatim agnoſcentes. Hoc, inquam, nec Reges noſtri intendunt, quia

Catho

Catholiciſſimi ſunt, & immunitatis Eccleſiæ ſolertiſſimi conſervatores, Salcedo *dict. lib. 1. cap. 14. num. 6.* Ergo neutiquam (licèt noſtri Reges ſint Patroni Eccleſiarum) poſſunt Judices ſeculares ſeſe intromittere ad cognoſcendum de ſpoliis.

69. Denique licèt iſta eſſet conſuetudo legitimè præſcripta, & immemorialis, nequit ſuſtineri; nam bona ſpolii ſunt acquiſita ex redditibus Eccleſiaſticis, & ptoprium Chriſti Domini patrimonium, & bona Deo Optimo collecrata pertinentia ad ſpiritualem juriſdictionem, cujus ſunt incapaces ſeculares, *cap. 2. de judic. cum vulgatis*; quare nequeunt aliqua conſuetudine juvari, quantumvis immemoriali, niſi adſit privilegium ſpeciale hujus conceſſionis, ob ſecularium incapacitatem. Tuſchus *lit. I, conclus. 456. num. 16.* Garcia *de Benefic. 3. part. cap. 9. num. 37.* Guevara *in Propugnacul. Juriſdict. Eccleſiaſt. §. 7. aſſert. 1. n. 37.* Barboſa *in cap. Eccleſiæ 10. de Conſtit. à num. 17.* Ergo judices ſeculares nequeunt ex aliqua conſuetudine cognoſcere de cauſis ſpoliorum, idque maximè admittendum, quando ſpolium ad Cameram Apoſtolicam pertinet, quia Reges non ſunt Patroni illius, nec eſt aliquod fundamentum, ut iſi illis bonis habeant aliquam juriſdictionem. Marta *de Juriſdict. 4. part. caſu 122. n. 15.* Barboſa *de univerſ. lib. 1. cap. 18. n. 88.* Franciſcus Marcus *1. part. deciſ. 105.* Diana *4. part. tract. 1. reſolut. 110.*

70. Hujus ultimæ ſententiæ ſolidiſſima ſunt fundamenta, ſicut prioris debilia. Quapropter aſſero hanc praxim in foro conſcientiæ periculoſiſſimam eſſe, & nullo modo admittendam, niſi quando Collectores, aut alii Judices Ecclefiaſtici pigri fuerint in colligendis ſpoliis, itaut damna Eccleſiæ, vel Camera Apoſtolica percipiant, aut percipere poſſint; & tunc ſano moderamine procedant quouſque inventarium bonorum ſpolii fiat, & in ſecuro ſequeſtro reponantur, ut poſtea Judices Eccleſiaſtici de debitis, & de aliis cauſis cognoſcant; quia tunc eſt ſola defenſio bonorum, quæ fieri valet deficiente Judice Eccleſiaſtico, non ſolùm à judice ſeculari, ſed à quolibet privato.

71. In calce hujus capitis inter ſpolia meritò annectenda eſt luctuoſa, quæ variis in ditionibus Hiſpaniæ obſervatur, veluti in Galecia, & in partibus Luſitaniæ. Apud Belgas etiam recepta eſt. Luctuoſa igitur eſt, *Res pretioſa, quæ ex bonis Beneficiati ſolvitur Epiſcopo.* Aliquando etiam ex bonis Parochianorum ſolvitur Eccleſiæ Rectori, vel aliter vaſſalli defuncti ſolvunt domino, prout ſunt variæ conſuetudines, de quibus Garcia *de expenſis, cap. 9. num. 1.* De origine luctuoſæ variè ſentiunt Doctores. Aliqui enim dicunt, loco ſpolii introductam eſſe, nam cùm Clerici ægrè ferrent ſpolia, & poſt eorum mortem bonis ſpoliari, & magnæ lites cum hæredibus orirentur, Epiſcopi ſolâ luctuoſâ contenti ſunt, nomine eorum quæ debebant pertinere ad Eccleſiam. Alii dicunt illam introductam eſſe ad conſolationem Epiſcopi in morte Beneficiati, ut cum Navarro animadvertit Molina *de juſtitia, tract. 2. diſputat. 147. num. 17.*

72. Sed ex alio capite eam deducit Garcia *dict. cap. 9. num. 3.* nempè ex potentia Epiſcoporum; nam cùm de jure illud ſit decretum, ne Epiſcopus gravamen, ſeu ſervile obſequium Eccleſiaſticis imponat; *cap. Nullus 124. 1. quæſt. 1.* & id ab aliquibus Epiſcopis fieret, quod graviter reprehendit Gelaſius Pontifex *in cap. Quia cognovimus 6. 10. quæſt. 3.* licentiamque concedit Clericis, ut de hoc gravamine coram Metropolitano querelam proponant. Barboſa *de Univerſ. jur. lib. 1. cap. 7. num. 44.* ideo auguratur Garcia, tyrannicè ſimiles conſuetudines ſolvendi luctuoſam introductas eſſe, exemplo Dominorum, qui à vaſſallis ex metu, & potentia luctuoſam incepertint percipere, quam ex voluntaria præſtatione à principio habebant, ex traditis à Guidone Papæ *conſ. 1. num. 7.* Gregorius *in l. 6. tit. 25. part. 4.* Covarr. *in Regula Poſſeſſor. 2. part. §. 4. num. 1.* Avendañus *de exeq. mandat. 2. part. cap. 4. per tot.* Parladorius *different. 38. à num. 10.* prout etiam quando juſpatronatus habuerint, in quibus immemorialis præſcriptio requiritur, ob præſumptionem violentiæ intruſionis. Trident. *ſeſſ. 25. de reformat. cap. 9.* Rota *2. p. diverſ. deciſ. 199. num. 5.* & *deciſ. 331. num. 2.* Riccius *in Praxi, deciſ. 146. num. 36.* Gonzalez *ad Regul. 8. gloſſ. 18. à num. 64.* Garcia *de benefic. 5. p. cap. 9. num. 98.* quod idem dicendum eſt in Epiſcopis, cùm reſpectu Clericorum domini dici poſſint, habentes juriſdictionem ordinariam, unde eſt præſumptio, luctuoſam vi, & metu extorſiſſe.

73. Sed quidquid ſit de origine luctuoſæ, illud eſt obſervandum, quod ſi conſuetudo ſit uniformis, & immemorialis in Epiſcopatu illam ſolvendi, illam juſtam eſſe, & deberi, prout in dominis Vaſſallorum tenet Avendañus *dict. 2. part. cap. 4. num. 9.* Et ratio eſt, nam conſuetudo immemorialis habet vim tituli, pro veritate habetur, & excludit omnem malam præſumptionem, & intelligitur ex libero conſenſu luctuoſam eſſe introductam, non metu, vel aliqua violentia. Avendañus *dict. cap. 4. num. 10.* Gonzalez *ad Regul. 8. gloſſ. 33. num. 4.* Cevallos *quæſt. 897. num. 223.* Borell. *in ſumma, tit. 14. num. 49.* Caſtillo *lib. 6. controverſ. cap. 22. num. 1.* itaque ut juſta eſt cenſenda, & debebitur Epiſcopo. Navarrus *de ſpoliis. §. 16. à num. 1.* Garcia *dict. cap. 9. à num. 2.* Molina *dict. diſput. 147. num. 19.* Barboſa *de univerſ. lib. 3. cap. 17. num. 71.*

74. Unde Epiſcopus, quoties luctuoſam intendit in judicio, conſuetudinem immemorialem probare tenetur ob juris repugnantiam ad eam percipiendam. Garcia *dict. cap. 9. à num. 8.* ubi agit de modo eam probandi, de quo etiam videndi Molina *de primog. lib. 2. cap. 6. à num. 31.* Riccius *4. part. collect. 1266.* Eſcobar *de purit. ſanguin. 1. part. quæſt. 10. §. 3. à num. 17.* Parexa *de Edit. inſtrument. 1. part. tit. 2. reſolut. 2. à n. 57.* Creſpi *obſervat. 14. per tot.*

75. In terris ubi bona Beneficiati pertinent ad ſpolium Eccleſiæ, vel ad Cameram Apoſtolicam, Epiſcopus nequit eligere luctuoſam ex rebus ſacris ad Eccleſiam pertinentibus, vel de ſcamnis, & aliis mobilibus ab ſpolio reſervatis, ex Conſtitutione Pii V. nam cùm luctuoſa ad ſpolium pertineat, eáque ab eo ſint reſervata, ex illis nequit Epiſcopus eligere, ut tenet Navarrus *dict. §. 16. num. 1.* Quod idem eſt dicendum de aliis bonis patrimonialibus, vel induſtriâ quæſitis, aut parcè vivendo. Eligèt tamen de aliis bonis pertinentibus ad ſpolium, etiamſi ſupellectile, aut ſacrum ſit. Molina *dict. diſput. 147. à num. 20.*

76. Qui *num. 19.* cùm Navarro ſcripſit luctuoſam in opera pia eſſe convertendam, non ad uſus profanos. Sed in re animadvertendum, quod ſi adſit conſuetudo legitimè præſcripta, ut ad uſus profanos diverſatur, id poterit fieri. Barboſa *dict. cap. 17. n. 71.*

77. Tandem ad luctuoſam unica res eſſentialis capienda eſt, veluti mula, vas argenteum, aut altera res pretioſa, prout in conſuetudine fuerit: quare poterit Epiſcopus ſuſcipere unum numiſma, quod in valore habeat centum aut ducenta ſcuta, ut tenet Navarrus *dict. §. 16. num. 1. verſ. decimò inferitur.*

78. Eſt verò dubium, an Epiſcopus poſſit eligere pecuniam depoſitam apud campſorem? Et affirmandum videtur, nam pecunia depoſita in arca, vel in ſacculo ſignato, potius ſpecies, quàm quantitas exiſtimatur, *l. Talis ſcripturæ 30. §. Item ſi 6. l. Planè 34. §. 4. l. Si certos nummos 51. ff. de legat. 2.* ubi aſſerirur, quod legata pecunia in arca, vel in ſacculo ſignata; non conſideratur ut quantitas, ſed ut ſpecies.

Cancerius 3. *p. variar. cap. 20. num.* 269. Ergo ſicut Epiſcopus poteſt rem certam, & ſpecificam eligere, ſimiliter pecuniam apud campſorem depoſitam. Cæterùm pecunia apud campſorem ut res exiſtimatur, non quomodocumque, ſed immobilis, ut tenent recenſiti *lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 37. Ergo rectè Epiſcopus poterit eam ut luctuoſam eligere.

79. Sed in hac difficultate diſtinguendum; ſi enim pecunia depoſita ſit apud campſorem, ut ex ea aliquos redditus Beneficiatus percipiat, dicendum eſt minimè Epiſcopum illam eligere poſſe; nam illius pecuniæ dominium tranſit ad campſorem, ex eo quod depoſitum tranſivit ad naturam mutui, vel depoſiti irregularis, aut mixti, *l. Lucius* 24. *l. Die ſponſaliorum* 25. §. 1. *l. In nave Saupheii* 34. *ff. Depoſiti.* Pichardus *princip. Inſtit. quibus mod. re contrahit. obligat.* Caſtillo *lib.* 3. *controverſ. cap.* 16. *à num.* 26. Quare Epiſcopus nequit eligere illam pecuniam; non enim habet jus, niſi ad rem pretioſam, quæ ſit in dominio Beneficiati. Cæterùm ſi pecunia iſta data eſt ad pretium annui redditus, ſimiliter tranſit ad dominium campſoris, quia ut pretium emptoris tranſit ad venditorem, §. *Pretium*, §. *Item pretium*, *Inſt. de Empt. & vendit.* Ergo nequit Epiſcopus illam eligere.

80. Si verò pecunia apud campſorem deponitur in ſacculo ſignata, & ea lege, & conditione, ne aperiatur, & adhuc pecunia obſerata extaret, aliquod dubium videtur, quia videtur conſiderari ut ſpecies. Sed adhuc contrarium eſt tenendum; nam licèt pecunia ſic depoſita, & in ſacculo incluſa ſit ſpecies, eſt tantùm ad quoſdam juris effectus, non verò quod realiter ſit ſpecies, nempè ut quando legatur, debeatur ut ſpecies, non ut genus, ne recipiat functionem in genere ſuo. Cancerius *dict. cap.* 20. *num.* 268. Tum ut damnum illius ſit ad periculum domini, ut latè per Larream *deciſ. Granat.* 14. *à num.* 1. Caſtillo *dict. cap.* 16. *num.* 23. Cùm ergo non ſit vera ſpecies, indè eſt ut nequeat eligi ab Epiſcopo pro luctuoſa.

81. Deindè licèt pecunia in ſacculo ſignata aliquo modo res certa, & ſpecifica diceretur, eſt per juris fictionem, ad quam nequit extendi luctuoſa, quæ ſtrictè eſt interpretanda. Garcia *dict. cap.* 9. *num.* 2. debet enim eſſe certa ſpecies, & eſſentialiter una, quæ non verificatur in pecunia in ſacculo incluſa. Ergo nequibit Epiſcopus illam eligere.

82. Denique pecuniam depoſitam apud campſorem licèt aliqui dicant rem immobilem, quorum ſententiam non recepimus *lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 38. Delbene *de immun.* 2. *tom. ſect.* 3. *cap.* 17. *dub.* 1. *à num.* 2. adhuc validum fundamentum non eſt, quia ſi eſt immobilis, nequit eligi ab Epiſcopo, quia luctuoſa debet eſſe res mobilis pretioſa. Ergo in nullo caſu poterit eligere pecuniam apud campſorem depoſitam, ut benè tenet Navarrus *d.* §. 16. *à num.* 2.

Omnia ſub correctione Sanctæ Matris Eccleſiæ Romanæ.

INDEX

INDEX
OMNIVM RERVM
NOTABILIVM,

Quæ in quatuor Libris hujus Tomi ſecundi de Cauſis Piis continentur.

In quo prior nota Arithmetica Paginam, poſterior autem ſingulorum Capitum numeros deſignat.

A

Abbas.

ABBAS ſepelitur expenſis Monaſterii: ſi verò habet menſam ſepararam, expenſis menſæ: Religioſus, ſeu Canonicus Regularis, expenſis Conventus: ſi Religioſus habet Beneficium manuale, ex fructibus Beneficii. Novitius ex bonis ſuis; & ſi pauper eſt, impenſis Monaſterii. p. 179. n. 82

Abbas, Præpoſitus, ſeu Prior Eccleſiæ Collegiatæ ibidem ſepeliuntur. Idem de Canonicis. p. 216. n. 78

Abbas non recognoſcens Superiorem poteſt eligere ſepulturam: ſed an poſſit eligere pro Religioſo? Affirmant aliqui, ſed contrarium ſuſtinetur. p. 228. n. 77

Ablativus.

Ablativus abſolutus importat cõditionem. p. 103. n. 72

Adminiſtratio.

Adminiſtratio Sacramentorum, ſi fiat à Miniſtro lethali culpâ coinquinato, aliqui dicunt eſſe peccatum veniale: ſed eſſe mortale tenendum eſt. p. 24. n. 52. & ſeqq.

Alimenta.

Alimenta debentur ratione fructuum. p. 266. n. 9. Sed latè contrarium defenditur. ibid. n. 10. & ſeqq.

Ad alimenta danda priùs deducitur æs alienum. p. 267. n. 19.

Alimenta non debentur ei, qui de ſuo artificio vivere valet. p. 267. n. 22. & ſeqq.

Alimenta morte perſonæ extinguntur. p. 377. n. 33.

Alimenta præterita non habent aliqua privilegia. p. 382. n. 10.

Alimenta ſpuriorum. Vide verbum *Clerici.*

Alienatio.

Clauſula non alienandi, non impedit alienationem neceſſariam, & quando ſit ex majori utilitate. p. 41. n. 23.

Clauſula non alienandi, ſi eſt præciſa, ne alienetur, dicunt aliqui ex cauſa alienari poſſe. p. 42. n. 26. Sed contrarium communius. ibid. n. 27. Nec ſufficit cauſa urgentiſſima. ibid. n. 28. Sed ſi ſit ſimplex clauſula, poteſt ex cauſa alienare poſſeſſor. ibid. n. 30

Alienationis prohibitio intelligitur de alienatione voluntaria. p. 191. n. 8

Alienatione facta in fraudem creditorum, & eâ reſciſsâ, fructus veniunt in reſtitutione pendẽtes tempore alienationis, vel inchoati judicii, ſed non medio tempore percepti. p. 369. n. 33

Altare, & Ara.

Altaria cõſtruere piiſſimum eſt opus. Traditur diffinitio Altaris. p. 76. n. 1. De etymologia Altaris. Altaria ſunt neceſſaria in Eccleſia Dei. ibid. n. 2

de Altarium antiquitate, tam in veteri, quàm in novo Teſtamento. ibid. n. 3

Altaria habere ad ſacrificium Miſſæ, ſub præcepto eſt obligante ad lethalem culpam: quare Sacerdos celebrans abſque Altari, graviter peccat. ibid. n. 4.

Altare aliud eſt portatile, aliud ſtabile, & quæ ſint Altaria iſta, & quomodò olim nuncupata. ibid. n. 5. Altaria viatica in primitiva Eccleſia valdè uſitata. p. 77. n. 6

Altaria olim fuerunt lignea, hodie verò lapidea. Pontifex celebrat in Altari ligneo. ibid. n. 7.

Altare non eſt neceſſarium, ut totum ſit lapideum, ſed Ara. Immò nec tota Ara, ſed illa pars, in qua imponitur Calix, & Patena, vel major pars illorum. Scrupulus non eſt movendus, ſi tota Patena, aut Calix non imponatur in Ara. p. 77. n. 8

Altare eſſe inventionem affirmare, debere eſſe lapideum, dicunt Novatores, ſed refelluntur. Nequit Epiſcopus diſpenſare, ne Altare ſit lapideum, ſed ſolùm Pontifex. ibid. n. 9. Quod etiam facere poteſt antiqua conſuetudo. ibid. n. 10

Ara an fieri poſſit de talco, ſeu *Eſpeguelo*? Affirmat Henao, ſed non facilè admittendus. ibid.

Altaris figura debet eſſe quadrangulatis. Permitti poteſt Altare ligneum, cum Ara lapidea, non obſtante qualibet Synodali. ibid. n. 11.

Ara nequit fieri ex duobus lapidibus adunatis. p. 77. n. 12

Altare debet eſſe conſecratum ab Epiſcopo. ibid. & ſeq. n. 13. In Altaris conſecratione Reliquiæ non imponuntur, nec Euchariſtia, nec fruſtulum Corporalium. p. 78. à n. 12. & ſeqq. Vide verbum *Conſecratio.*

Hodie licèt Reliquiæ impoſitæ non ſint in Altari, armen in introitu Miſſæ dicenda ſunt illa verba, *Quorum Reliquiæ hic ſunt.* p. 80. n. 27

Ara ſola conſecrata ſufficit ut poſſit celebrari in Altari. ibid. n. 28.

Altaria plura uno die possunt consecrari, dummodò non sit in sepultura alicujus. ibid. n. 29.
Altare an consecratum remaneat, si ibi Missa celebretur. Prima sententia affirmat. ibid. n. 30. Secunda negat. ibid. n. 31. Tertia distinguit, & affirmat per æquipollens. p. 80. n. 32
in Altari non consecrato, vel Ara celebrans graviter peccat, nec rituali consecratione remanet sacratum. ibid. n. 33.
Altare consecratum potest exsecrari, & polluì, veluti quando notabiliter frangitur. p. 81. n. 35. Et quæ sit fractio notabilis ibid. n. 36. Explicatur eam esse propter quam nequit recipere Calicem, nec Patenam: sicut Ecclesia exsecratur, quando major pars rion remanet. ibid. n. 37
Altare in plures partes divisum exsecratur, nec sufficit ad consecrationem, si adunentur. Limita, si tantùm fuissent duæ partes. p. 81. n. 38
An si cornua Altaris frangantur, remaneat consecratum? Aliqui negant, sed affirmandum. ibid. n. 39
Altare an exsecratum remaneat per fracturam sigilli, seu sepulchri? Prima sententia affirmat. ibid. n. 40. Secunda tenet contrarium. ibid. n. 41. Admittitur hæc secunda sententia. p. 82. n. 43. Fit instantia, & ei respondetur. ibid. n. 44.
Altare remanet exsecratum, quando facto sigillo adhuc est capax accipiendi Calicem, & Patenam. p. 82. n. 46.
Altare exsecratur per amotionem, & quomodo id intelligendum. ibid. n. 47. Intelligitur quando Altaris dissolvitur structura. ibid. n. 48
Quando amotio Altaris sit ab inferiori structura, adhuc manet consecratum. ibid. n. 49. E similiter, si integrè de loco ad locum amoveatur. p. 82. n. 50
Altaria aliquando polluuntur, & quibus modis. Altaribus pollutis, etiam polluitur Ecclesia. ibid. n. 51
Altaria viatica an polluantur pollutâ Ecclesiâ? Affirmandum videtur. ibid. n. 52. Sed contrarium tenendum. ibid. n. 53. & seq. Altare portatile potest in seipso polluì. p. 83. n. 55
Altaris consecrationem hæretici detestantur, sed refelluntur. ibid. n. 56.
Altarium erectio debet fieri ab Episcopo, & in Ecclesia consecrata de licentia Pontificis. ibid. n. 57. Referuntur quædam privilegia Regularium. ibid. n. 57. & seq.
Altare potest erigi à Presbytero in Ecclesia non consecrata, sed Arâ sacratâ superimpositâ. p. 83. n. 60
Altaria nequeunt destrui absque licentia Episcopi, si Ecclesia est consecrata. Idem est, si Altare est consecratum. ibid. n. 61
Altaria destruentes graviter Deus castigat, quod exemplis illustratur. ibid. n. 62
Altaria quo in loco sunt erigenda. p. 84. n. 63
Altare erigens illud dotare tenetur, nisi Ecclesia, ubi erigitur, sit sufficienter dotata. ibid. n. 64. Explicatur hæc doctrina. ibid. n. 65.
Altaria mappis cooperiuntur, & id in Ecclesia antiquissimum. p. 85. n. 1. Sed quot mappæ sint necessariæ. Prima sententia petit tres. ibid. n. 2. Secunda duas. ibid. n. 3. Admittitur prima sententia. ibid. n. 4. Verùm jam usus obtinuit, ut una, aut duæ sufficiant. Est grave peccatum celebrare absque mappis. p. 85. n. 5.
Mappa an sit benedicenda? Affirmant aliqui. ibid. n. 6. Sed tantùm id obligat ad veniale. ibid. n. 7. Hodie nec ad veniale obligat. ibid. n. 8
In Altaribus, causa rationabili existente, possunt superimponi tobaleæ laicorum, postea dominis restituendæ. Est peccatum grave uti mappis immundis, seu veniale, secundùm qualitatem immunditiæ. p. 85. & seq. n. 9.

Animus.

Animus solùm juramento probatur. p. 392. n. 19

Appellatio.

Appellatio an detur à decreto Episcopi declarante esse erigendam novam Parochiam? Prima sententia negat. p. 30. n. 12. Secunda affirmat, nisi Episcopus procedat in visitatione. ibid. n. 13. Extra visitationem si appellatio non est frivola, semper est admittenda. p. 31. n. 14.
Appellatione remotâ, clausulam istam aliqui intelligunt de probabili, alteri de frivola. ibid. n. 17. Nisi quando apponitur cum cognitione causæ. ibid. n. 18
Appellatio à decreto erigendi novam Parochiam, in visitatione non est deferenda, secundùm aliquos: sed contrarium tenendum est. ibid. & seq. n. 19
Appellatio non admittitur in visitatione circa morum correctionem. ibid. p. 32
Appellatione remota proceditur in reœratione Ecclesiarum. p. 63. & seq. n. 94
Appellatio non admittitur à decreto Judicis præcipitente cadaver detineatur. p. 181. n. 96. & seq.

Argumentum.

Argumentum ab inconvenienti est efficax in jure. p. 103. n. 74.
Argumentum de minori ad Ecclesiam validum est, p. 398. n. 37
Argumentum de servo ad Religiosum, & econtrà, non est firmum. p. 427. n. 16

B

Baptismus.

Baptismus est validus, si fas baptizetur in capillis, aut in umbilico, & defunctus in sepultura Ecclesiastica est reponendus. p. 230. & seq. an. 3. ad 5
Baptismus an validus sit, quando infans baptizatur in *utero matris*, medio aliquo instruento? Aliqui negant, alteri affirmant, & inquiunt sepeliendum in sepultura Ecclesiastica. p. 231. n. 6
Baptismus an sit validus, si infans in secundina baptizetur? Aliqui Affirmant, & inquiunt sepeliendum esse in sepultura Ecclesiastica, ibid. n. 7. & 8. Alteri negant, & latè discutitur quæstio. p. 231. & seq. à n. 8. ad 14

Beneficium.

Beneficium Regulare Religioso necessè concedendum, seculare Clerico seculari, nisi Religiosi sint apti Prædicatores; sed adhuc in hac specie est necessaria dispensatio Pontificis. p. 23. n. 41

Beneficium ne quis conveniatur, nisi in quantum facere potest.

Beneficium ne quis conveniatur, nisi in quantum facere potest, fundatur in necessitate, & paupertate, & probatio incumbit alleganti. p. 265. n. 1
Beneficium hoc quibus personis competit? Et recensentur personæ, quibus adjungunt aliqui, quæ ex debito nequeunt *incarcerari*. ibid. n. 2. Quid contineat hoc beneficium. ibid. n. 3
An per hoc Beneficium alimenta debeant esse secundùm statum, aut secundùm naturam? Aliqui dicunt debere esse secundùm naturam. ibid. n. 4. Alii secundùm statum, prout semper intelliguntur alimenta. ibid. n. 5. Sed resolvitur esse danda secundùm statum inferiorem. p. 265. & 266. à n. 6. & seqq.
In hoc Beneficio alimenta aliqui dicunt non ratione proprietatis, sed fructus esse danda. p. 266. n. 9. Alteri negant. ibid. n. 10. Resolvitur. ibid. n. 11. & 12. Admittitur secunda sententia. ibid. n. 13. Prima verò, quando bona vendenda darent usumfructum sufficientem ad alimenta. p. 266. n. 14
In hoc beneficio non deducitur æs alienum. ibid. n. 15. Excipitur donator. p. 267. n. 16

Rerum notabilium.

Quid dicendum, quando donator hypothecas dederit ad aſſecurandam donationem, & poſteà alia debita contraxerit, an ſit deducendum æs alienum? Negandum videtur. ibid. n. 17. Sed contrarium tenendum. ibid. n. 18. Fit inſtantia. ibid. n. 19. Reſpondetur eidem. ibid. n. 20

In hoc beneficio pro tota vita ſunt decernenda alimenta, & quomodò id fieri poſſit. p. 267. n. 21

hoc Beneficio non fruitur perſona habens artem unde alatur. ibid. n. 22. Fit inſtantia, & explicatur. ibid. n. 23. & ſeq. Excipitur maritus non ſolitus laborare. idid. n. 25

hoc Beneficio an fruatur debitor, quando ſimili inopiâ creditor laborat? Negatur. p. 268. n. 26. Contrarium tenet Barboſa, & explicatur. ibid. n. 27. & ſeqq. Reſolvitur. ibid. à n. 30

Et quid quando eodem tempore occurrat utriuſque neceſſitas, an tunc alimenta neceſſaria relinquenda ſint ſecundùm naturam debitori ibid. n. 31. & 32. Si verò creditor, qui eſt in pari neceſſitate, habeat à quo petat alimenta, Barboſa inquit fruiturum, ſed explicatur. p. 268. n. 34

hoc Beneficio non fruitur debitor negans qualitatem hujus beneficii. p. 269. n. 35. Quod intellige, ſi dolo malo mendacium dixerit. ibid. n. 36. Purgatur ante litis conteſtationem. ibid. n. 37

An pœna iſta incurratur per generalem negationem? Prima ſententia affirmat. ibid. n. 38. Secunda negat. ibid. n. 39. Reſolvitur. ibid. à n. 40. Explicatur. ibid. n. 41. Et tandem aſſeritur, non incurri. ibid. à n. 42

In generali non intelliguntur alimenta, & quæ pietatem involvunt. p. 269. n. 43

hoc Beneficio privatur debitor, ſi dolo egerit contra creditorem, ne debitum repereret. ibid. n. 44. Et an tunc lata culpa ſufficiat? Affirmant aliqui. p. 270. n. 44. Alteri negant. ibid. n. 46. Reſolvitur. ibid. n. 47

An quando dolus committitur contra tertium, & non adversùs creditorem, perdatur hoc Beneficium, aliqui affirmant, ſed contrarium defenditur. ibid. n. 51. Fit inſtantia, & ei reſpondetur. p. 270. n. 52

hoc Beneficium an poſſit renuntiari? Diſtinguitur quando ob reverentiam debetur, & quando non. In primo caſu negant plures. ibid. n. 53. Sed contrarium in omnibus tenendum. p. 271. n. 54

hoc Beneficium an poſſit juramento renuntiari? Prima ſententia affirmat. ibid. n. 56. Secunda negat, quandò reverentia debetur. ibid. n. 57. Sed in omnibus reſolvitur negativè. ibid. n. 58

hoc Beneficio fruitur procurator perſonæ illud habentis: ſed an defenſor ultroneus eo etiam gaudeat, dubitatur? Affirmativè reſolvitur. p. 272. n. 1

hoc Beneficium non competit fidejuſſori: ſed dantur ad id duæ cautelæ. ibid. n. 2

hoc Beneficium non tranſit ad hæredes, niſi ſint filii in eodem matrimonio procreati, prout privilegia dotis. ibid. n. 3. Non verò tranſit ad nepotes. 272. num. 4.

hoc Beneficium poteſt opponi ante, vel poſt ſententiam, etiam in via executiva, niſi oppoſitum fuerit ante ſententiam, & denegatum. ibid. n. 5

hoc Beneficio fruentes non carcerantur. ibid. n. 6

Beneficium hoc competit ſocio omnium bonorum ibid. n. 7. Competit ſocio unius rei. p. 273. n. 9. Sed quomodo intelligendum, exemplo tutelæ explicatur. ibid. n. 10

Beneficium iſtud non competit colono partiario, aut incidenti in communionem. p. 273. n. 11

hoc Beneficium competit parentibus, & aſcendentibus pro utraque linea. ibid. n. 12. Ubi etiam conceditur filiis. ibid.

Sed an competat fratribus utrinque conjunctis? Prima ſententia negat. ibid. n. 13. Secunda affirmat. ibid. n. 14. Tertia medium eligit. ibid. n. 15. Reſolvitur. p. 273. & ſeq. n. 16

Beneficio iſto gaudent Patroni, Patronæque. p. 274. num. 19

Similiter maritus quando agitur de reſtituenda dote. ibid. n. 20. Sed an quando res dotales ſunt in ſpecie, & agitur actione in rem? Prima ſententia negat. ibid. n. 21. Secunda affirmat. ibid. n. 23. Reſolvitur. ibid. n. 24. Et tandem affirmatur. Limitatur tamen. ibid. n. 28.

Marito an competat hoc beneficium, quando in inſtrumento dotali obligatur ad reſtituendam dotem, & poſſidere nomine mulieris. p. 275. n. 29

An maritus hoc beneficio fruatur, quando matrimonium ſeparatur quoad thorum ex illius culpa, & dos reſtituitur. Prima ſententia negat. ibid. n. 30. Affirmat ſecunda. ibid. n. 31. Reſolvitur. ibid. n. 32. Et explicatur. p. 275. & ſeq. à n. 31. ad 36.

Quando ſeparatur matrimonium ob adulterium mulieris, maritus dotem lucraturi ſi verò ſeparatur quoad thorum, inops maritus ſempet ex dote alitur. p. 276. n. 41

An maritus huic beneficio poſſit renuntiare in pactis nuptialibus ante matrimonium? Affirmant aliqui. ibid. n. 42. Sed contrarium defenditur. ibid. n. 43. & ſeq. Sicut nec mulier ante matrimonium poteſt renuntiare alimentis in matrimonio ſibi debitis. p. 277. n. 45

hoc Beneficium an poſſit renuntiari, ſoluto matrimonio? Negant plures. ibid. n. 48. Sed affirmativè reſolvitur. ibid. n. 49

Durante matrimonio non ſolùm hoc beneficium conceditur marito ex cauſa dotis, ſed etiam alterius contractus. ibid. n. 50. Fit inſtantia, & reſpondetur. p. 277. n. 51.

An mulieri inopi conceditur hoc Beneficium? Affirmant plures. ibid. n. 52. Negat Cujacius, ſed reprobatur. p. 278. n. 55. & ſeq.

Competit etiam ſocero, ſive ſit pater mariti. ibid. n. 57. Et non ſolùm pro dote ſed etiam pro aliis contractibus. ibid. n. 58. Idem de ſocero patris mulieris. p. 278. n. 59.

Sed an competat ſocero uxoris, ſoluto matrimonio? Prima ſententia negat. ibid. n. 60. Secunda affirmat. ibid. n. 61. Reſolvitur affirmativè. ibid. n. 62. & ſeqq.

Competit etiam genero, ſi à ſocero conveniatur. p. 279. n. 67

Competit etiam donanti. ibid. n. 68. Sed an extraneo, qui dotem promiſit? Aliqui negant, alteri affirmant. ibid. n. 69. Reſolvitur cum diſtinctione. p. 279. num. 70.

hoc Beneficium competit filio emancipato, vel exhæredato, & ei qui ab hæreditate paterna ſe abſtinuit, & qui nobis ceſſit. p. 280. n. 1. Quod admittendum in utroque foro. n. 2. Verùm plures negant. ibid. n. 3. Sed reſolvitur affirmativè. p. 280. & ſeq. à n. 4

An quando debitor ignominiosè cedit bonis, ab omni obligatione liberetur, ſi poſteà ad pinguiorem fortunam perveniat. Prima ſententia negat: ſed cum ſecunda contrarium eſt tenendum. p. 281. n. 5

hoc Beneficio fruitur miles. ibid. n. 6. Sed an extendatur ad milites togatos. Prima ſententia affirmat. ibid. n. 7. Secunda negat. ibid. n. 8. Reſolvitur pro prima. p. 281. & 282. n. 10. & ſeqq.

An extendatur ad Nobiles? Affirmant plures. p. 282. n. 13. Sed negatur in Fidalguis ſimpliciter, admittitur verò in Magnatibus. ibid.

Diſceptatur in poſſeſſoribus majoratuum, negat Salgado. ibid. n. 14. Affirmant alii. ibid. n. 15. Reſolvitur & diſtinguitur. p. 282. n. 16

hoc Beneficium competit debitori Eccleſiæ. ibid. n. 18.

Sed tantùm ad alimenta ſecundùm naturam. p. 283. n. 19.

hoc Beneficio fruitur Clericus. Vide verbum *Clerici. Beneficiati.*

Beneficiati, ſeu Capellani in ſuis propriis Eccleſiis ſunt ſepeliendi. p. 216. n. 81

Beneficiati, relictâ ſibi congruâ decenti, quod ſupereſt tenentur pauperibus, erogare, aut in alia opera pia expendere, & obligantur ſub gravi culpa. p. 318. n. 5. & ſeq. Quod non ſolùm eſt intelligendum quando ſunt extremæ, aut graves neceſſitates, ſed etiam quando ſunt communes. p. 339. n. 7

Sed à quo jure procedat hæc obligatio, diſcepratur? Prima ſententia aſſerit, procedere à jure divino, poſitivo, & naturali. ibid. n. 8. Secunda dicit tantùm eſſe de jure poſitivo. ibid. n. 9. Explicatur, & defenditur. ibid. n. 10. & ſeqq. Ubi circa redditus quatuor tempora diſtinguuntur. Adducitur Lorca, explicatur. p. 340. n. 14.

Beneficiati in profanos uſus expendentes ſuperfluum ex redditibus, an ad reſtitutionem teneantur? Prima ſententia affirmat. ibid. n. 15. Secunda tenet contrarium. ibid. n. 16. & 17. Reſolvitur. ibid. n. 18

an Beneficiati habeant dominium in redditibus Beneficiorum? Aliqui dicunt eos in vita uſufructuarios, & in ægritudine uſuarios. ibid. n. 18. Alteri dicunt, in rebus congruæ habere dominium, ſecus in ſuperfluis. ibid. n. 19. Sed in omnibus habere dominium certius eſt. ibid. n. 20. Undè ad reſtitutionem non tenentur. ibid. n. 21. Fit inſtantia, & reſpondetur eidem. p. 341. n. 23. & ſeqq.

Suſcipientes donationes profanas ex redditibus, non tenentur ad reſtitutionem. ibid. n. 25

Beneficiati ad hanc obligationem non tenetur ex bonis patrimonialibus, nec de quaſi patrimonialibus. p. 342. n. 1. Sed in his alii contrà ſuſtinent. ibid. n. 2. Sed non admittuntur. ibid. & ſeq. n. 3

Sed tenentur ex bonis acquiſitis ex redditibus reſtantibus ex congrua. p. 343. n. 4

Beneficiati ex redditibus Capellaniæ an ad hoc præceptum teneantur? Aliqui negant. ibid. n. 5. Alteri affirmant. ibid. n. 6. Tertia ſententia diſtinguit. ibid. n. 7. Explicatur. p. 343. n. 8. & ſeq.

An redditus Capellaniæ ſint ſalaria? Affirmat Lugo, ſed explicatur. ibid. & ſeq. n. 9. & 10

Beneficiati, & Canonici an ad hoc præceptum teneantur ex redditibus diſtributionum quotidianarum? Prima ſententia affirmat. p. 344. n. 11. Secunda negat. ibid. n. 12. Reſolvitur. ibid. & ſeq. à n. 13. ad 18

Beneficiati penſionarii an teneantur ad hoc præceptum? Aliqui negant. p. 345. n. 18. Alteri affirmant. ibid. n. 19. Explicatur. ibid. & ſeq. à n. 20. ad 24

Reges Catholici, ut Magiſtri Ordinum, ex redditibus an teneantur ad hoc præceptum? Ponitur ratio dubitandi. p. 346. n. 25. Sed affirmativè reſpondetur. ibid. n. 26. & 27. Explicatur magis. ibid. n. 28. An idem ſit dicendum de Tertiis Regalibus? Prima ſententia negat. ibid. n. 29. Sed contrarium defenditur. p. 346. n. 30

An Commendatarii Ordinum militarium ad hoc præceptum aſtringantur? Prima ſententia negat. ibid. n. 31. Secunda affirmat. ibid. n. 32 Reſolvitur. p. 347. n. 33

Equites militares an ſint ad eleemoſynandum obligati? Aliqui affirmant, alteri negant. ibid. n. 34. Non tamen tenentur de bonis patrimonialibus. ibid. n. 36. & 34. Ex redditibus Ordinis ad id teneri affirmatur. ibid. n. 38

Sed an Equites iſti ſint obligati ſub gravi culpa? Negavit Bonacina. ibid. n. 39. Sed contrarium tenendum. ibid. n. 40. Et quomodò excuſentur. p. 347. & ſeq. n. 41

Quos Beneficiatos hoc præceptum obliget?

Summus Pontifex tenetur ad hoc præceptum, ſed ſecum diſpenſare dicunt aliqui. p. 348. n. 1. Explicatur. ibid. n. 2. Tenetur ad hoc præceptum ex vi directiva, & ratione ſcandali. ibid. n. 3. Laudantur Pontifices hoc præceptum adimplentes. ibid.

Cardinales ad hoc præceptum obligantur, & de eorum congrua explicatur Filliucius. p. 349. n. 4. & 5. Ex ſalariis officiorum non tenentur. ibid. n. 6

Patriarchæ ſimiliter obligantur, & ultrà quotidie alere tenentur duodecim pauperes. ibid. n. 7

Archiepiſcopi, & Epiſcopi ad hanc obligationem aſtringuntur, decenti congruâ ſibi reſervatâ. p. 349. n. 8.

Epiſcopi in Hiſpania gravati ad tertiam partem penſionum, an teneantur eleemoſynare ex hoc præcepto, negant aliqui. p. 351. n. 27. Sed contrarium defenditur. p. 352. n. 28

An quando Epiſcopi non habent ſufficientes redditus, debeant eleemoſynare? Affirmat Turrianus. ibid. n. 29. Explicatur. ibid. n. 30

Hæc obligatio eleemoſynandi ex ſuperfluis redditibus, non ſolùm tenet Epiſcopos creatos à Clericis ſecularibus, ſed etiam ex Regularibus aſſumptos. Sed an iſti teneantur ad reſtitutionem, ſi in uſus profanos expendant? Affirmant aliqui. ibid. n. 31. Negant alteri. ibid. n. 32. Reſolvitur negativè. p. 352. n. 33

Regularis habens Beneficium Regulare, vel ex diſpenſatione ſeculare, nequit ad uſus profanos fructus divertere; ſi verò in perpetuum id concedatur, tenetur ut alteri Beneficiati. p. 354. n. 48. & ſeqq. Si verò ex benignitate Eccleſiæ habuerit aliqua bona patrimonialia, nequit de eis diſponere. ibid. n. 51

Iridem tenentur ad hanc obligationem Canonici, & Dignitates Cathedralium poſſidentes. p. 355. n. 1. Quod ibidem extenditur ad Parochos, & cæteros Beneficia ſimplicia habentes. ibid.

An Beneficiati totum ſuperfluum ſit expendendum in eleemoſynis? Referuntur variæ ſententiæ. p. 358. n. 26. & ſeq. Reſolvitur affirmativè, congruâ decenti reſervatâ. ibid. & ſeq. n. 27. & 28

an Beneficiati poſſint reſervare ſuperfluum ad fundandum Hoſpitale, vel aliud opus pium? Ponitur ratio dubitandi. p. 359. n. 30. Referuntur ſententiæ, ibid. n. 31. Reſolvitur. ibid. n. 32. & ſeq.

An Prælati, ſeu Beneficiati habentes patrimonium, teneantur omnes redditus dare pauperibus? Affirmant aliqui. ibid. n. 34. Reſolvitur negativè. ibid. n. 35. & ſeq.

An ſi Beneficiarius ex patrimonio aliquid expenderit ad utilitatem Eccleſiæ, poſſit tantumdem recipere ex redditibus? Negarunt aliqui. p. 360. n. 38. Sed contrarium tenendum probatur. ibid.

An quando Beneficiatus animo donandi expenderit, poſſit tantumdem repetere? Prima ſententia negat. ibid. n. 39. Secunda affirmat. ibid. n. 40. Reſolvitur. p. 360. & ſeq. à n. 41. ad 47.

An Prælatus, ſeu Beneficiatus poſſit ſolvere ſua debita ex redditibus? Prima ſententia negat. p. 361. n. 47. Secunda affirmat. ibid. n. 48. 49. & 50. Tertia ſententia diſtinguit, nempè poſſe ſolvere debita ex utilitate Eccleſiæ contracta, non verò propria. ibid. & ſeq. n. 51. Reſolvitur affirmativè. p. 362. n. 52

An in hoc Archiepiſcopatu Toletano ſuperfluum ex primitiis dandum ſit pauperibus, aut aliis operibus piis? Affirmandum videtur. ibid. n. 59. Sed probabile contrarium. ibid. à n. 60. Limita ſi primitiæ excedant laborem Parochi, ſeu Beneficiati. p. 363. n. 64. & ſeq.

An Canonici S. Juſti, & Portionarii Toletani poſſint percipere dimidium primitiarum, quando percipiunt dimidiè

dimidietatem fructuum vacantium Beneficiorum? Respondetur negativè. ibid. n. 65. Idem dicitur de dimidio suum, & pullorum. p. 364. n. 70. Defenditur, & interpretantur Bullæ. ibid. n. 72

Bona.

Bona Ecclesiæ immobilia sine solemnitatibus non alienantur; secus si mobilia, & usu consumptibilia. p. 59. n. 62

Bona Fabricæ sunt obligata ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ. p. 60. n. 65

Bona Clericorum sunt exempta, sicut eorum personæ. p. 63. n. 9

Bona intelliguntur, ære alieno deducto. p. 266. n. 11

Bona pauperum non sunt ab eis extrahenda ad Sanctorum festivitates. p. 292. n. 14

Bona Ecclesiarum in gravissimis necessitatibus pauperum venduntur, ut eis succurratur. p. 356. n. 5. Et ad hanc venditionem an sint necessariæ solemnitates? Aliqui affirmant, sed contrarium defenditur. ibid. n. 6

Bona quæ sint intuitu Ecclesiæ, acquisita. p. 398. n. 33. & seqq.

Bona in dubio acquisita intelliguntur ex redditibus Ecclesiæ. p. 399. n. 46. Bona intelliguntur lucrata constante matrimonio. ibid. p. 400

C

Cadaver.

CAdaver nequit pro debito sequestrari, aut detineri, ne sepeliatur. p. 181. n. 94

Cadaver an possit sequestrari, & detineri quando debitum est liquidum, & exequutivum. Prima sententia affirmat. ibid. n. 95. In via exequutiva quando debitor non dat bona, incarceratur. ibid. Secunda sententia negat, & defenditur. ibid. n. 96. & seq.

Cadaver manifesti usurarii rectè detinetur, donec restituat, aut hæredes cautionem præstent. p. 181. num. 98

Canonici.

Canonici Cathedralis, aut Collegiatæ Ecclesiæ quando Concurrunt in funeribus cum Parochis, qui præcedere debeant? Vide verbum *Parochus.*

Canonicus agens funus, quando illud per Canonicos exercetur, ut Parochus consideratur in præcedentiis. p. 140. n. 42

Canonici Ecclesiarum Collegialium non habentes jus funerandi, etiamsi defunctus sepeliatur in sua Ecclesia, nequeunt erigere Crucem, nec percipere funeralia: nec eorum Parochus, seu Sacrista præcedet Parochum proprium defuncti. ibid. n. 43

Canonici Cathedralium irrequisito Parocho nequeunt levare corpus defuncti, ut in sua Ecclesia sepeliatur. Interdictâ Parochiâ, Parochiani sepeliuntur in Cathedrali. p. 141. & seq. n. 48. & 49

Canonicus habens domicilium in aliqua Parochia, si ibi moriatur, sepelitur in Cathedrali, & tunc Parochus nec Stolam, non Crucem defert. p. 142. num. 50

Canonici si perveniunt ad funus in Ecclesiis Regularium, eos debere facere Officium affirmat Salgado. p. 150. n. 27. Sed contrarium defenditur. ibid. n. 28. Admittitur hæc sententia. Honor non est deferendus in præjudicium tertii, nec læditur jus ex urbanitate. ibid. n. 29

Canonicus ex fructibus præbendæ est sepeliendus, seu perceptis, seu recipiendis. Coadjutor ex suis redditibus, sicut Capellanus capellaniæ. Commendatarius ex redditibus Ecclesiæ commendatæ. p. 179. num. 82

Canonici, Dignitates, Portionarii, aut alii Clerici Ecclesiæ Cathedralis, in ea sepeliuntur, etiamsi habeant Parochialem annexam. p. 215. n. 74

Canonicus habens domicilium in Parochia, an in Cathedrali sit sepeliendus. Prima sententia affirmat. ibid. n. 73. Secunda dicit sepeliendum in Cathedrali. p. 216. n. 74. Quando Ecclesia Cathedralis non habet sepulturas, sepelitur in Parochiali, aliàs in Cathedrali. ibid. n. 75. Si in parochiali receperit Sacramenta, adhuc in Cathedrali sepeliendus erit. ibid. num. 76

Canonicus si habuerit duas Præbendas in diversis Ecclesiis, datur inter eas præventio. p. 216. n. 77

Capella.

Capella undè dicatur. p. 65. n. 1. Explicatur noviter, & eas ædificare est piissimum opus. ibid. n. 2

Capella dupliciter sumitur, aliquando pro Ecclesia Parochiali, & quomodò olim Ecclesiæ Parochiales Monachis tradebantur. p. 65. & seq. n. 3

Capellas habeant Principes supremi. p. 66. n. 5. De origine Capellarum Regiarum. ibid. n. 6. Reges Gothos Capellas habuisse in Hispania, incertum est. ibid. & seq. Sed certum, Reges Hispaniæ eas habuisse à tempore Alfonsi VII. p. 66. n. 8

Capellæ Regiæ de jure communi subsunt Episcopis, nisi à Pontifice eximantur. ibid. n. 9

An privilegia exemptionis Regiis Capellis concessa, sint derogata per Concilium Tridentinum? Prima sententia affirmat. ibid. & seq. n. 10. Secunda negat. p. 67. n. 11. Tertia asserit similia indulta redacta esse ad terminos capitis 16. *de Privilegiis.* ibid. n. 12

In Capella aliquando acquiritur juspatronatus, aliquando non. p. 69. n. 30

ad Capellarum constructionem aliqua desiderantur, quæ referuntur. ibid. n. 31. Si quis absque licentia Episcopi Capellam erigat, si Clericus est, degradatur; si laicus, excommunicatur. ibid.

Capellæ membra sunt Ecclesiarum matricum, & cum eis regulantur in privilegiis, & in favorabilibus veniunt nomine Ecclesiæ, & ad fundandam Capellam quis cogitur fundum vendere. p. 70. n. 32

Capellam qui fundat intra Ecclesiam, an teneatur illam dotare? Communis sententia negat. ibid. n. 33 In contrarium ponuntur fundamenta. ibid. num. 34. Explicatur communis sententia. ibid. n. 35

Capellam si aliquis ædificaverit intra Ecclesiam, sed cum janua ad viam publicam, eam dotare tenetur. ibid. n. 36

si Capellam intra Ecclesiam aliquis ædificaverit, eam dotare tenetur. p. 70. n. 37

Capellam construens, si ex conventione reservat sibi in ea sepulturam, pacto standum est, dummodò non sit propè Altare, vel sub bradellis: & potest ponere inscriptiones, & arma. ibid n. 38

An ex armis, & insigniis gentilitiis probetur juspatronatus Capellæ. & dominium illius? Affirmandum videtur. ibid. n. 39. Sed contrarium defenditur. ibid. num. 40.

Si sint affixa in cancello super portam, non probant dominium. p. 71. n. 41. Si in parte principali, non probant per se, nisi cum aliis adminiculis fuerit affixio antiqua, aliàs tantum faciet præsumptionem. ibid. n. 42

Capellæ fundator potest scamna, & sedes ibidem apponere, & si aliquis amoverit, datur actio injuriarum, & armis poterit defendi. ibid. n. 43. Sed hoc ultimum non admittitur. ibid. n. 44.

Capellâ fundatâ, non competit ibi jus sepulchri, nisi reservetur. Nec ex eo quod quis habet jus funerandi in Capella, habet jus Capellæ. Sufficit aliquando tacita licentia. ibid.

Capellæ fundator poterit præcipere, ut Sacerdos oblationem faciat ei; aut ejus successoribus. p. 71. num. 45

Capella licèt habeat redditus, Beneficium non est: undè fructus sunt Rectoris Ecclesiæ, nisi habeat proprium Rectorem cum separatione fructuum. ibid. n. 46

Capella erit Beneficium, cùm erigitur in titulum authoritate Episcopi, simul cum designatione Capellani, seu Rectoris: & cadit sub reservatione, nisi fuerit juris patronatus. Capellæ plures sub eodem Altari, habentes onera Missarum, quæ olim pluribus conferebantur, licèt hodie uni, sunt plura Beneficia. ibid. n. 47

Capella an possit vendi, seu alienari? Affirmant plures. ibid. n. 48. Alteri tenent contrarium. p. 72. n. 49

Capella profana vendi valet, sicut pura sepultura. ibid. n. 50. Vendere Capellam per se est simonia. ibid. n. 51.

Vendere verò jura commoditatis, adhuc non posse videtur, sicut nec jus patronatus, super quod nequit fieri venditio, nec transactio. ibid. n. 52.

Si jura ista sunt relicta in modum majoratus, sunt invendibilia. ibid. n. 53. Idem si Capella sit de familia, & habeat certas vocationes. p. 72. n. 54

Si verò simpliciter hæredibus relinquatur Capella, & sit Beneficium juris patronatus, nequit vendi. Id intelligitur quoad jus patronatus, quoad verò alia jura honorifica, & commoda, vendi valent, quemadmodum si hæreditaria fuerint, subhastantur, & in extraneos alienantur. ibid. n. 55

Capella an extinctâ linea, ad Ecclesiam redeat? Prima sententia negat. p. 73. n. 57. Secunda affirmat, sicut finito Patronatu libera Ecclesia remaner. ibid. n. 58

Si concessio Capellæ sit hæreditaria taxativè, extinctâ familiâ, transit ad Ecclesiam. ibid. n. 59. & 60. Si fuerit sine taxatione, non extinguitur, sed transit ad extraneos. p. 63. n. 71

Capellæ fructus non gravantur pro aliqua decima, nisi fuerit Beneficium. ibid. n. 62

An sit exempta Capella, si Ecclesia fuerit exempta? Affirmandum videtur, sed contrarium sustinetur. ibid. n. 63. Ecclesiâ exemptâ, adhuc Episcopus retinet in Capellis jura Episcopalia. ibid. In Capellis Monasteriorum Episcopi non retinent jura Episcopalia. p. 74. n. 64

Capellam fundans, si præceperit, ut hæredes intra annum perficiant, & simul dotent, sub pœna dandi sexaginta scuta Capellanis infrà nominandis, si eos non nominavit, an pœna committatur intra annum, si non perficiant? Negandum videtur. ibid. n. 65. Sed contrarium tenendum asseritur. ibid. n. 66.

Capella non designatâ, si testator præcipiat Missas dicere in certa Ecclesia, cui competat illam designare? In primis conjecturis standum. ibid. n. 67. Si non adsunt, prima sententia asserit competere Rectori Ecclesiæ. ibid. n. 68. Secunda sententia dicit, à nullo esse designandam, sed sufficere dicere Missas in Ecclesia. ibid. n. 69. Admittitur hæc sententia, si Missæ sint dicendæ pro unica vice; si verò sint Missæ perpetuæ, admittitur prima sententia. ibid. n. 70.

Ad Capellam construendam obligati, possunt compelli de jure civili per actionem in factum: de Jure Canonico per puram actionem. p. 74. & seq. n. 71

Capellani.

Capellani Regii, si degant intra septa Palatii, circa eorum privilegia nihil innovavit Concilium. p. 67. n. 13. Si extra degant ratione Beneficii, subjiciuntur Episcopo. ibid. n. 14. Si verò privilegia ista fuerint concessa post Concilium, eorum tenori standum, & consuetudines in his privilegiis observandæ. ibid. n. 16

Capellani Regii si moriantur ab intestato, vel non, exequutio testamenti ad quem pertineat, an ad Ordinarium, vel ad Judicem Capellæ? Et similiter quid de visitatione? Ad Judicem Capellæ pertinere probatur. p. 67. à n. 17. & seqq. Distinguitur. p. 68. n. 24. Et resolvitur. ibid. & seq. n. 25.

Cardinalis.

Cardinalis Legatus, in legatione moriens, expensis Prælatorum provinciæ sepelitur, quando non habet redditus sui officii. p. 178. 80

Cardinalis si in Curia decedat, non electâ sepulturâ, in Ecclesia S. Joannis Lateranensis tumulatur. Idem si propter aëris intemperiem extra urbem decedat. Si verò fuerit depositus, aut renuntiaverit, in Parochia sepelietur. p. 214. n. 62

Casus.

Casus fortuitus exceptus semper intelligitur. p. 311. n. 49.

Census.

Census relictus pro dote Ecclesiæ, si vivo dotante redimatur, an legatum extinguatur? Affirmandum videtur. p. 40. à n. 16. & seqq.

Census per redemptionem extinguitur. ibid.

Census debitor potest eum redimere ad libitum. ibid. n. 17

Clausula.

Clausulæ, *Non retardata solutione*; vel *Remota appellatione*, multùm gravant. p. 334. n. 62

Clausula scripturæ ad omnia refertur. p. 436. n. 4. Fallit si non est eadem ratio. ibid.

Clerici, & Clericus.

Clerici propter paupertatem possunt advocare. p. 119. n. 55.

Clericus decedens absque electione sepulturæ, non sepelitur in sepulchro majorum, sed in sepulturis Sacerdotum, quæ debent esse separatæ, sicut parvulorum. In Castella promiscuè sepeliuntur. Expositi sepeliuntur in Ecclesia Hospitalium. p. 211. n. 38

Clerici an possint compelli ad vendendum triticum, aut alia tempore necessitatis à judice laico? Prima sententia affirmat. p. 247. num. 15. Secunda negat. ibid. n. 16. Resolvitur. ibid. à n. 17. Et supponitur Clericos graviter peccare, si in his gravibus necessitatibus non vendant; sed non possunt cogi à laico, nisi non adsit Ecclesiasticus, aut periculum sit in mora. ibid. à n. 18

Clericus pauper fruitur privilegio capitis *Odoardus 3. de solut.* nec excommunicatur, nec carceratur, nec cogitur bonis cedere. p. 283. n. 21. Debet tamen constare de paupertate per summariam informationem. ibid. n. 22

an Clericis minoribus Ordinibus initiatis competat hoc Beneficium? Prima sententia affirmat ibid. n. 23. Secunda negat. ibid. n. 24. Tertia distinguit. ibid. & seq. n. 25. Resolvitur. p. 284. à n. 26. Et asseritur, solis habentibus privilegium fori competere. ibid. n. 28. & seq.

Clerico pauperi ob suam culpam, an competat hoc beneficium? Negant plures. ibid. n. 30. Affirmant alteri. ibid. n. 31. Admittitur hæc secunda sententia. p. 284. n. 32.

Clericus ab hoc beneficio excluditur, si tempore contractûs sciebat non esse solvendo, vel si dolo decepit creditores, aut quando in fraudem creditorum bona alienavit, aut quando spe hujus beneficii contraxit, si bona occultavit, aut suspectus de fuga, bona asportasset. ibid. n. 33

Clericus ut hoc beneficio fruatur, debet debitum agnoscere, non verò negare pertinaciter in judicio. ibid. & seq. n. 34

Clericus debet civiliter conveniri; sed quid si debitum sit ex delicto? Aliqui ei negant hoc beneficium.

Prima

Prima ſententia negat. p.285. n.35. Secunda diſtinguit, quando ſcilicet pœna pecuniaria applicatur Fiſco, vel quando parti ob intereſſe. ibid.n.36.37. Reſolvitur. p.285.n.38. & ſeq.

in Clericis an habeat locum regula illa, *Qui non habet in bonis, luat in corpore*: negatur. ibid. à n. 42. Et explicatur. p.286. n.43.& ſeq.

Clericus an hoc Beneficio fruatur, quando pecunia applicatur parti pro damno dato? Ponitur ratio dubitandi. ibid.n.46. Reſolvitur affirmativè. ibid.n.48

Clericus ſi ſolvendo non eſt, commutatio pœnæ debet eſſe cum conſenſu accuſatoris. p.286.n.49

Clericus ſi convenitur actione reali, non fruitur hoc privilegio, ſeu beneficio. ibid. n. 50. & 51. Fit inſtantia, & reſpondetur ei. ibid.n.52

Clericus in actione depoſiti hoc Beneficio non gaudet. ibid.n. 53. Explicatur. p.286.n.54

Clericum ad fruendum hoc privilegio aliqui dicunt priùs debere cedere bonis, ſed non admittuntur. p.287. n. 55.

Clericus an gaudeat hoc beneficio, quando eſt obligatus in forma Cameræ? Prima ſententia negat. ibid.n.56. Secunda affirmat. ibid.n. 57. Reſolvitur ibid. n. 58. & ſeq.

Hoc beneficium opponi valet ante, vel poſt ſententiam. p. 287. n. 60

Clericus non gaudet hoc beneficio contra tres ſententias conformes ſecundùm aliquos. Sed contrarium defenditur. ibid.n.61

Clericus an fruatur hoc privilegio, quando illi renunciavit cum juramento. Supponitur ſimpliciter renuntiari non poſſe, ſicut nobilitas. ibid.n.62

Quando renuntiatio ſit cum juramento, prima ſententia negat. ibid. & ſeq. n. 63. Secunda affirmat. p.288.n.64. Reſolvitur, & explicatur. ibid. à n.65. Admittitur affirmativa, & defenditur. ibid. & ad n.69.

Excipiuntur aliqui caſus, in quibus Clerico hoc Beneficium non competit. p.288.n.70

Clerico excommunicato an competat hoc beneficium? Prima ſententia negat.p.289.n.71. Secunda affirmat. ibid.n.72. Defenditur hæc ſententia. ibid.

Clericus excõmunicatus fruitur privilegio fori.p.289. n. 73

Clericus debet cavere de reſtituendis debitis, quando ad pinguiorem fortunam devenerit, interim dabit fidejuſſoriam cautionem, ſi potuerit, aliàs juratoriam. ibid. n. 76. In reſtitutione iterum hoc beneficio fruitur. ibid. n. 77. Ubi de praxi hujus Beneficii agitur. ibid.

Clerici ſub nomine etiam intelliguntur minoribus Ordinibus initiati. p. 283. n. 23

Clericus deputatus ad ſervitium alicujus Eccleſiæ, etiamſi ſit minorum Ordinum, fruitur privilegio fori. p.284.n.28

Clericus negotiator privatur ſuo privilegio. p. 288. & ſeq. n.70.

Clericus ſi habeat filios naturales, ſeu ſpurios, tenetur eis alimenta præbere, & qui ſint iſti filii naturales. p. 409. n. 1. & ſeqq.

Clericorum filii poſſunt petere hæc alimenta, ſive coram Judice Eccleſiaſtico, ſive Seculari. p. 410. n.5. Et eis debentur, etſi ſint adulti, dummodò eis indigeant. ibid.n.6

Clericus debet alere ſpurios, etiam ex redditibus Beneficii. ibid.n.7

Sed ſi habeant undè alantur, adhuc aliqui affirmant, ſed negatur. ibid.n. 8. Et admittitur negativa. ibid. n.9. Et poſſunt petere contra donatarium, Monaſterium, ſive Fiſcum. p. 410. n. 10. & 11

Clerici etiamſi ſint Religioſi, ad hæc alimenta tenentur. ibid.n.12

Clericus an teneatur dare hæc alimenta ſecundùm ſtatum, aut ſecundùm naturam? Prima ſententia dicit dari debere ſecundùm naturam. ibid. & ſeq. n. 13. Secunda tenet danda eſſe ſecundùm ſtatum. p. 411.n. 14. & 15. Admittitur, & explicatur hæc ſententia. ibid.n.16

Verùm quæ quantitas alimentorum ſit danda, arbitrio prudentis relinquitur. ibid. n.17. De Jure Caſtellæ quintum bonorum eſt deſignatum. p.411.n.18

an Clericus, vel alter pater ſpurius poſſint de jure Caſtellæ integrum quintum dare ſpuriis? Prima ſententia affirmat. ibid.n.19. Secunda negat. ibid.n.20. explicatur. ibid. & ſeq.n.22.&23

Clericus, ſeu alter pater ſpurius, quando quintum non ſufficit ad alimenta, an poſſint excedere? Sunt affirmantes, & negantes. p. 412. n. 24. Reſolvitur, & diſtinguitur. ibid.n. 25.& ſeq.

Clericus, ſeu alter pater, ſi habuerint amplius, quàm quinque filios legitimos, integrum quintum an poſſit ſpuriis concedere? Negarunt aliqui, ſed affirmat Delugo. ibid. n.27. Reſolvitur & diſtinguitur. p.412. n. 28. & ſeq.

Clericus, ſeu alter pater ſpurius, ſi dederit aliqua bona ſpurio ad alimenta, integro jure ad illum tranſeunt, & an tranſmittat ea, ſeu gravamen in eis recipere poſſit. ibid.n.31. & ſeq.

Clericus, ſeu pater ſpurius nequit in quinto aliquid pium imponere, ſi alimenta deficiant. ibid.

Clericus poteſt ex redditibus, aut ex patrimonio aliquid dare ſpuriis, ut religionem ingrediantur, & pro anima illorum. ibid.n.33

Clericus, vel alter pater ſpurius nequit aliquid dare ſpuriis ultra quintum, ex legitimorum conſenſu, niſi patre defuncto. ibid. & ſeq. n. 34

Clericus, ſeu alter pater ſpurius poteſt ſpuriis remuneratoriè donare: ſed an poſſit titulo oneroſo? Aliqui negant. p. 413.n.35. Alteri affirmant. ibid.n.36. Reſolvitur, & explicatur, ibid.n. 37. & 38. Dummodò conſtet contractum fuiſſe verum & oneroſum, ſuſtinetur. ibid. n. 39

De jure Regio eſt major difficultas, an inter patrem, & filium ſpurium ſuſtineatur contractus oneroſus? Prima ſententia negat.ibid.n. 40. Secunda affirmat. ibid. n.41. Tertia ſententia aſſerit contractum oneroſum eſſe, ſi pater eſt Clericus. p.414.n.42. Explicatur. ibid. n. 43. Et reſolvitur, in utroque foro ceſſante fraude valere. ibid.n.45

Probari debet fraudem non interveniſſe per teſtes, non per confeſſionem partis. p.414.n.46

Clerici nequeunt ſuis filiis ſpuriis aliquid relinquere per inſtitutionem, legatum, aut per aliam ultimam voluntatem. p. 415. n.1. & 2. Non ſolùm ex bonis ex redditibus acquiſitis; ſed etiam ex patrimonio: nec capere poſſunt ab inteſtato. ibid. n.3

Clericus ſi palam filium ſpurium hæredem inſtituat, hæreditas ad cohæredem, vel conſanguineos defertur. p. 416.n. 4. Si tamen hæreditatem per tacitum fideicommiſſum relinquat, Fiſco applicatur. ibid. n. 5

Si hæres eſt Eccleſiaſticus fidem accommodans, pertinet ad Fiſcum. Eccleſiaſticum; ſi ſecularis, ad ſecularem. p.416. n.6

Clericus nequit relinquere ſpurio ſuo hæreditatem per ſubſtitutionem vulgarem, nec per tacitam vulgarem contentam in pupillari. ibid. n. 7

Clericus, vel pater ſpurius inſtituendo filium legitimum impuberem, an poſſit ei ſubſtituere ſpurium? In propriis bonis pupilli id admittitur. ibid. n. 8

Sed in bonis acquiſitis à patre an valeat ſubſtitutio? Prima ſententia negat.ibid. n. 9. Secunda affirmat. ibid. n.10. Explicatur. p.416.n.11.&ſeqq.

In bonis legitimæ dicunt aliqui ſpurium pupillariter ſubſtitui

ſubſtitui poſſe; ſed rejiciuntur. p.417.n. 14
Objicitur, & reſpondetur. ibid. 15. & ſeq.
à Clerico, vel ab alio patre ſpurio nequit filius capere, nec mediatè, nec immediatè. ibid. n. 17. Nec in vita patris. ibid.n. 18. Fit objectio, & reſpondetur. ibid.n.19.& 20
In aliis bonis præter legitimam aſſerit Coſta valere ſubſtitutionem; ſed non admittitur. p. 418. n.21
Clericus, aut alter pater ſpurius in meliorationibus tertii, & quinti de jure Regio an poſſit ſubſtituere filium ſpurium? Negatur tam de Clerico, quàm de aliis. ibid.n. 22.& ſeq.
Clericus nec per fideicommiſſum valet hæreditatem relinquere ſpurio. p. 418. n. 24
Clericus ſi inſtituat hæredem, & ab eo rogaverit hæreditatem ſpurio reſtituere, an poſſit eam retinere? Prima ſententia aſſerit reſtituendam ſpurio in conſcientia. ibid.n. 25. Secunda aſſerit, nec hæredem, nec ſpurium eam habere poſſe, ſed Fiſco reſtituendam eſſe. ibid.n. 26. Tertia dicit poſſe in conſcientia retinere hæredem. ibid. n.27. Quarta affirmat reſtituendam hæredibus ab inteſtato. p. 418. n. 29
In hoc dubio hæres inſtitutus, ſi fidem non accommodaverit, rectè valet ſpurio reſtituere hæreditatem. ibid.n.29. Non admittitur Pichardus. p. 419 n. 30. Si verò fidem dederit, tenetur reſtituere hæredibus ab inteſtato. ibid.n. 31. Ubi latiſſimè de hoc differitur uſque ad n. 39
In foro exteriori, ſi hæreditas non applicatur Fiſco, quando accommodatur tacita fides, danda eſt hæredibus ab inteſtato. p.420.n.39
Clericus, vel alter pater ſpurius poteſt relinquere hæreditatem, ſeu legatum ſpurio, ſub conditione, ſi à Principe legitimetur. p.421.n.50. Negat Baldus. p. 422. n.51. Sed contrarium ſuſtinetur. ibid. n. 52
Et an tunc ſpurius interim quod legitimatur, poſſit petere bonorum poſſeſſionem ſecundùm tabulas? Prima ſententia affirmat. ibid.n. 53. Secunda negat. ibid.n.54. Defenditur prima. p. 422.n.55
Clericus, ſeu alter pater ſpurius bene relinquit hæreditatem uxori filii, vel marito filiæ ſpuriæ. ibid. n.56. Aliqui tenent contrarium. ibid.n. 57. Sed non admittuntur, & defenditur prima ſententia. p. 423 n.58.& 59. Limita, niſi id fraude fieret. ibid. n. 60 non admittitur Pichardus. ibid.n.61
Clericus, ſeu alius pater ſpurius valet ex filio nepotem inſtituere hæredem. ibid.n.63. Et in dubio valet inſtitutio illa. ibid. num.64. Limitant aliqui, ſi uſumfructum pater lucraretur. ibid.n.65. Sed eis reſponderur. ibid.n.66. De jure regio Caſtellæ pater nequit uſumfructum acquirere, ſi avus fuerit Clericus. p. 424.n.67
Clerici ſi duo paciſcantur de invicem inſtituendis ſuis filiis ſpuriis, non valent inſtitutiones. ibid.n.69

Commiſſarius.

Commiſſarius datus ad teſtandum, de jure regio tenetur totum quintum expendere pro funeris expenſis, & pro anima defuncti, niſi filios, aut deſcendentes habuerit defunctus, aut aliud diſpoſuerit. p. 190. n.44.
Commiſſarius non admittitur de jure communi: de jure canonico intelligitur ad diſtribuenda bona inter pauperes, ibid.
Commiſſarius an quando teſtator habet filios, aut aſcendentes legitimos, poſſit totum quintum expendere pro anima defuncti, & funeralibus. Prima ſententia affirmat. ibid.n.45. Secunda negat. ibid.n.46
Explicatur dubium. Aliud eſt, an poſſit totum quintum expendere, ſi ſibi viſum fuerit: aliud, teneri illum expendere. Si tantùm ſint collaterales, admittendum teneri. p.190. & ſeq. n.49. & 50
Erit dubium quando adſunt aſcendentes, ſeu deſcendentes legitimi. Sed abſolutè loquendo affirmativè reſpondetur. p. 191.n.51. In dubio pro anima pronunciandum. ibid. n. 52
Limita quando totum quintum non eſt neceſſarium, ut in exemplo adducto. ibid. n. 53. Idem ſi eſſent plures filii, quorum alimentis damnum irrogaretur. p. 191. n. 54.
Commiſſarius ad eligendam ſepulturam an poſſit eligere poſt mortem mandantis. Prima ſententia negat. p.224.n.44. Secunda affirmat. ibid. n.45. Tertia diſtinguit. ibid. n.46. Admittitur. p. 225. n.47

Confeſſio.

Confeſſiò poteſt fieri à Parochiano, contradicente Parocho, cum Sacerdote, vel Religioſo approbato, maximè cum Bulla Cruciatæ. p.25.n.54
Confeſſio ſolùm eum attritione eſt valida ad cauſandam gratiam. ibid. n. 55.

Congrua.

Congrua eſt aſſignanda novo Parocho in erectione novæ Parochiæ, in primis ex oblationibus, & primitiis. p. 33. n. 34. Quando hæc non ſufficiunt, deveniendum ad decimas prædiales, ſi aliter nequit de congrua provideri. p.34.n.35
Si ad hanc cõgruam Eccleſia matrix bona non habuerit, populus contribuere tenetur. ibid. n. 36. Si populus eſt pauper, providendum ab Epiſcopo, vel Prælato Eccleſiæ matricis. p. 34.n.37
Ad hanc congruam an poſſit Epiſcopus, quando Eccleſia matrix eſt Cathedralis, aut Collegiata, unire aliquem canonicatum novæ Parochiæ? Negavit Fagnanus. ibid. n.38. Explicatur. ibid.n.39. & datur caſus, quo id fieri poſſit ab Epiſcopo. ibid. n.40. Et quando aliter novus Rector poſſit de congrua provideri. p. 35. n. 43
Si ad congruam iſtam omnia deficiant, Parochus ex ſuo labore vivere debet: aſſ priùs aliis modis eſt ei providendum, vel per eleemoſynas, vel ex fructibus aliarum Eccleſiarum divitum. ibid.44
Congrua in hac ſpecie relinquenda antiquo Rectori. ibid. n.47
Congrua in reparatione Eccleſiæ ſemper eſt Parocho relinquenda, & adminiſtrantibus, quæ debet eſſe ſecundùm naturam. p.55.n.28. Examinatur hæc doctrina. ibid. n.26. & ſeqq. & admittitur, ſi pauperes ſint Parochiani: quid in hoc Archiepiſcopatu obſervandum. ibid. n.32
Congrua decens relinquenda, ſi Parochiani ſint divites. p. 55. & ſeq. n. 33. & 34.
Congrua eſt onus fructuum. ibid.
Congrua dupliciter conſideratur, quoad naturam, & quoad ſtatum. p.338.n.2.&ſeq.
Congrua danda clericis, etiamſi habeant amplius patrimonium ex ſuis Beneficiis, licèt olim contrarium fuerit obſervatum. p.359.n.34
Congrua ſemper ſunt relinquenda Beneficiato, etiamſi habeat plura debita. p.362.n.55

Conſecratio.

Conſecratio Altarium antiqua. p.77.n.13
Conſecratio nequit fieri à Presbytero ex commiſſione Epiſcopi: & Sede vacante facienda eſt ab Epiſcopo viciniori de licentia capituli. p.78.n.14
Conſecratio poteſt fieri à Preſbytero, ex commiſſione Summi Pontificis. ibid. n.15. carpitur Henriquez, & ſimilia privilegia extenduntur ad Abbates utentes baculo, & mitra. ibid.n.16
ad conſecrationem Altaris an ſint Reliquiæ neceſſariæ. Prima ſententia affirmat, ut antiquitùs obſervabatur. ibid. n. 17. Secunda dicit, Reliquias eſſe imponendas in Altari non viatico. ibid.n.18. Tertia negat abſolutè. p.78.n.19
Olim in conſecratione Eccleſiæ imponebantur reliquiæ, ſed non in conſecratione Altaris. p. 79. n. 21.

Reſolvi

Resolvitur quæstio negativè. ibid. n. 22
in Consecratione Altaris, an sit Eucharistia imponenda? Affirmant aliqui, sed non admittuntur. ibid. n. 24. & 25. Et idem de frustulo Corporalium. p. 80. n. 26.

Consuetudo.

Consuetudo admissa per errorem non valet. p. 82. n. 44
Consuetudo incerta non admittitur. ibid.
Consuetudo an certa sit, si unus Doctor de ea attestetur? Aliqui affirmant, sed contrarium defenditur. ibid. n. 45.
Consuetudo dicendi plures Missas in Oratoriis sustinetur. p. 101. n. 55
Consuetudo immemorialis supponit meliorem titulum, & derogata non censetur, nisi de ea fiat mentio: ubi etiam de consuetudine offerendi. p. 117. & 118. n. 43. & seqq.
Consuetudo immemorialis, ut Parochi, seu Canonici peragant Officium defuncti in Ecclesiis Regularium, an valeat? Negandum videtur. p. 148. n. 20. Sed contrarium tenet Gratianus. ibid. n. 21.
Consuetudine reprobatâ, non intelligitur reprobata immemorialis, contra aliquos. Consuetudo immemorialis habet vim legis, & privilegii, & in funeribus multùm valet consuetudo. ibid.
Sententia Gratiani facilè admittitur respectu Parochorum. ibid. & seq. n. 22. Quia consuetudo dat jurisdictionem personæ capaci. ibid. Sed respectu Canonicorum est majus dubium. Distinguitur, & affirmativè resolvitur. p. 149. n. 23. & seqq.
Consuetudo immemorialis quomodò probetur. ibid. n. 26
Consuetudo ut Parochi ferant Crucem in associandis funeribus faciendis in Ecclesiis Regularium, ad lucrandum dimidium funeralium, non est valida. p. 151. n. 37. Sed contrarium sustinetur. ibid. n. 38
Consuetudo obstans Sacris Canonibus, & introducens abusum, non est sustinenda. ibid.
Consuetudo ut aliquando tertia, aliquando dimidia pars, aut quarta funeralium debeatur, est valida. ibid. n. 39.
Consuetudo ut Parochus propriùs ferat dimidium funeralium, sufficit ut sit præscripta per decennium. ibid. n. 40. Et non est dicendum, similem consuetudinem esse introductam per avaritiam. ibid. n. 41. Sed pro labore administrationis. ibid. & seq. n. 42. Nec Parochus tenetur ad restitutionem. p. 152. n. 43
Consuetudo præter jus præscribitur ordinaria præscriptione. p. 192. n. 60
Consuetudo contra jus extenditur ad alium casum. Consuetudo quæ sit irrationabilis, non extenditur. p. 195. n. 77.
Consuetudo exorbitans à jure recipit extensionem. p. 226. n. 62
Consuetudo scienter tolerata à Pontifice habet vim privilegii. p. 403. n. 9
Consuetudo difformis non obligat. p. 135. n. 9
De consuetudine ut pater pro filio eligat sepulturam, Vide verbum *Filius*.

Corporale.

Corporale ad celebrandam Missam necessarium. p. 86. n. 10.
Corporalium bursa ex quibus conficienda. ibid. n. 11

Creditor.

Creditor qui dedit pecuniam, vel aliam rem ad creditum solvendum, non præfertur aliis creditoribus. p. 439. n. 20. Sed contrarium defenditur. ibid. n. 21. & seqq.
Creditoris instantiâ si bona vendantur licitatione facta, plus offerens admittitur, & quomodò. p. 443. n. 59.

Custodia Eucharistiæ.

Custodia quæ ad servandam Eucharistiam est in Altaribus, apud Græcos dicebatur *Ciborium*, apud nos verò *Custodia* dicitur. p. 91. n. 56. & seq.
Custodia clavibus obseratur, & dantur rationes de hoc. ibid. n. 58. & seq. Inter Hispanos olim fœdus percutiebatur cum Eucharistiâ: quod illustratur. ibid. n. 60
Custodia ad placitum efficiebatur, aut in modum columbæ, aut turris, & in armario Altaris imponebatur sub Crucis titulo. Apud Hispanos olim Eucharistia semper erat patens. ibid. n. 61. Posteà clavibus obserata. p. 92. n. 62
Custodiæ debent esse fixæ. ibid. n. 63. Intra Custodiam debet esse pyxis. ibid. n. 64. Olim lignea fuit, hodie aurea, vel argentea debet esse: sed propter paupertatem non est peccatum, si sint ligneæ. ibid. & n. 65
Olim custodiebatur Eucharistia in palatiis Episcoporum. p. 107. n. 13

D

Decimæ.

Decimæ à laico suscipiuntur nomine Ecclesiæ. p. 296. n. 49. & seq.
Decimæ prædiales solvuntur non deductis expensis, & quare. p. 333. n. 54. & seq.
Decimæ, & proventus Ecclesiastici quomodo olim dividebantur, latè ostenditur. p. 339. n. 10. & seqq.

Depositum.

Depositi actione si conveniatur Clericus, an possit gaudere beneficio capitis *Odoardus 4. de solution.* p. 286. n. 53. & 54.
Vide in verbis *Beneficium*, & *Clericus*.
Distributiones quotidianæ quomodò intelligendæ, latè disquiritur. p. 344. à n. 11. & seqq.
Distributiones quotidianæ tribus modis considerantur. Primò quandò non separantur à Præbendis, sed vice earum funguntur. Secundò quandò à præbendis sunt separatæ, & distinctæ. Tertiò quandò omnes distributiones sunt fructus Præbendarum. p. 344. n. 13
Distributionum ex superfluo, an Canonicus teneatur eleemosynari? Prima sententia affirmat. ibid. n. 11. Secunda negat. ibid. n. 12. Sed latè resolvitur secundùm distinctionem. ibid. n. 14. & eq.

Dictio.

Dictio *Et*, est copulativa, regulariter loquendo. p. 54. n. 23. Sed non semper copulat. p. 102. n. 65
Dictio *Si verò*, est adversativa, & comprehendit omnem materiam. p. 79. n. 20
Dictio *Quandoque*, significat non semper. ibid. n. 22
Dictio *Vel*, ponitur inter æqualia. p. 101. n. 54
Dictio *Tantùm*, non excludit casus similes. p. 385. n. 41

Donatio.

Donatio præsumitur, nisi quando nulla causa subest, & quando quis dat; si alter sit obligatus, intelligitur pro obligatione. p. 168. n. 5
Donandi præsumptio non admittitur ex affectione sanguinis, nisi in parvis, & quandò consanguineus est pauper. p. 173. n. 49
Donandi consensus non distinguitur à donatione. p. 174. n. 51
Donationis præsumptio non admittitur, nisi cum aliis adminiculis. ibid. n. 52
Donationem remuneratoriam aliqui dicunt minuere legitimas. p. 184. n. 4. Sed contrarium defenditur. ibid. n. 8. & seq.
Donatio si fiat, & sint aliquæ obligationes, intelligitur solutio pro duriori. p. 360. n. 41.

Donatio an sit promissio de donando ? Prima sententia negat. p.387.n.62. Secunda affirmat. ibid.& seq.
Donandi propositum non obligat. p.388.n.65.&seq.
Donandi promissio cum animo se obligandi, non designata quantitate, vel re, non est donatio, sicut nec promissio vendendi, non designato prerio.ibid. n.66.& seq.Fit replica,&respondetur eidem.p. 388. n. 68. & 69
Donatio causâ mortis nequit fieri ab eo qui donare non potest. p.426. n.6.
Donatio causâ mortis est quasi donatio inter vivos. ibid. n. 8
Donatio Beneficiatorum ex redditibus inter vivos.
Donatio an fieri possit ab Ecclesiasticis ex redditibus villarum, seu castrorum suarum dignitatum, absque obligatione eleemosynandi ? Prima sententia affirmat. p. 365.num.1. Secunda tenet contrarium. p. 366. n. 2
Redditus isti sunt obligati ad faciendam justitiam, & defendendos vassallos, & ad congruam Prælati. ibid. n. 3
Sed adhuc defenditur, teneri Prælatos ex superfluo ad eleemosynandum. ibid. n. 4.& seqq.
Villæ seu castra istâ transeunt ad dominium Ecclesiæ, verùm jurisdictio remanet secularis, si à Principibus donentur, quia reservata censetur, nisi fiat donatio Ecclesiæ Romanæ, ut latè differitur. p. 366. n. 5. & seqq.
Donatio an liberè fieri possit, necne, ex salariis officiorum præstitis à Principe ? Affirmat Sarmientus, sed explicatur. ibid. n.10. Et resolvitur contrarium. p. 367. n. 11
Donatio ex redditibus an licitè fieri possit à Commendatariis Ecclesiarum ?Affirmarunt aliqui,& explicantur. ibid. n.12. Alteri tenent contrarium.ibid. num. 13. Distinguitur, & affirmativè resolvitur in Commendis perpetuis. ibid.n. 15. Secus in temporalibus. ibid. n. 16. & seq.
Sed an idem dicendum quando temporalis commenda datur cum integra administratione ? Affirmandum videtur.ibid.n.18.Sed cum explicatione contrarium defenditur. p. 367. n. 19
Donatio de redditibus nequit fieri licitè ab Ecclesiasticis : sicut nec tutores, & curatores donare possunt de rebus pupillorum. ibid. n. 20. & seqq.
Sed possunt facere donationes modicas, vel remuneratorias. p. 368. n. 23
An in donationibus remuneratoriis possint Ecclesiastici modicum excedere ? Negant aliqui. ibid. n.24 Sed si parum sit, asseritur. ibid. n. 25. Quæ sit pars modica, vel immodica, arbitrio prudentis relinquitur. ibid. n. 27
in Donationibus remuneratoriis non solùm modicum excedere valent, sed aliquid amplius : & quid sit modica donatio liberalis. ibid. & seq. n. 28.
Donationes accipientes à Prælatis, seu Beneficiatis ex redditibus, an peccent ? Affirmant plures, sed negant alteri. p. 369. n. 29
Si donatarius persuaderet, aut auxiliaretur, peccat: ibid. n. 30. Si Ecclesiasticus haberet bona patrimonialia, vel alia bona acquisita parcè vivendo, unde resarciat, non peccat. ibid. n. 31. Si non habeat, probabilius est peccare. ibid. n. 32
Non peccat qui acceptat donationem in fraudem creditorum. ibid.
Donatio non fit invito. p.370.n. 36. Fit replica, & respondetur eidem. ibid. n. 37
Beneficiatus, vel Clericus dans ex redditibus concubinis suis, peccat graviter, nec valet donatio : sicut etiam peccant Equites Militares,Doctores,& Licenciati. p. 370. n. 38
Donationes remuneratorias an possint facere Clerici concubinis ? Negavit Cabedo. ibid. n.39. Sed contrarium sustinetur. ibid. n. 40.
In foro poli sufficit ut servitia concubinæ sint certa. In foro fori sunt probanda, aliàs repetitur. ibid. num. 41
An quando fuerint servitia antecedentia, & postea Beneficiarus simpliciter donaverit concubinæ, sit donatio remuneratoria ? Prima sententia negat. ibid. n. 42. Secunda affirmat. ibid.n.43.Admittitur hæc sententia, & defenditur. p. 371.à n.44.ad47
Quando Beneficiatus, aut alter Clericus donaverit concubinæ propter servitia specialia, an debeat illa probare ? Prima sententia affirmat. ibid. n. 48. Secunda asserit, quod si mentio sit generalis, teneatur probare; secus si specialis. ibid.n.49. Tertia dicit, quod licèt mentio sit generalis, seu specialis, merita sunt probanda. ibid.n. 50.Resolvitur, & distinguitur. ibid. Et tandem dicitur, quod sint probanda. p.371. à n. 51. & seqq.
Donatio liberalis, in dubio præsumitur remuneratoria. ibid.
Donanti non est facilè credendum de meritis, licèt sit inter personas non interdictas donare, & sine præjudicio. In donationibus præsumitur error. p. 372. num. 53
Idem dicendum si Princeps donaret. Principis assertioni standum est, sed in specie non facilè. ibid.n. 54
An donare possit Clericus concubinæ, quando ambo ad meliorem frugem transierint ? Negavit Cancerius. ibid. n. 56. Sed contrarium stabilitur. p. 372. num. 57
An possit donare concubinæ senescenti? Negavit Cancerius. ibid.n.58. Sed contrarium defenditur,& respondetur ejus argumento. ibid. n. 59
Donatio facta à Clerico concubinæ, an firmetur juramento ? Affirmant aliqui. p. 373. n. 1. Sed contrarium tenendum asseritur. ibid. n. 2.
Si Clericus aliquid promiserit concubinæ, seu meretrici pro usu corporis, an possit solvere ex redditibus? Ponitur ratio dubitandi. ibid. n. 3. Sed affirmativè resolvitur. ibid. & seq. n. 4
Clericus valet aliquid donare concubinæ, ut à peccato resipiscat, vel nubat, vel ingrediatur Religionem. p. 374. n. 5
Sed an possit dare aliquid concubinæ pauperi per modum eleemosynæ in extrema, aut gravi necessitate. ibid. n.6. In necessitate communi, si non est otiosa, potest dare Clericus aliquid modicum,ad sublevandam ejus indigentiam. ibid. n. 7
Beneficiatus valet filias suas ex redditibus dotare.ibid. num. 8. Sed est dubium,an possit dotare ex redditibus, quando habet alia bona patrimonialia ? Prima sententia affirmat. ibid.n.9.Secunda negat.ibid. n. 10. Resolvitur negativè. p. 774. n. n.& seqq.
An Beneficiatus, seu alter pater spurius, si filiam excessivè dotaverit, possit excessum reperere, & quid sit excessus. p. 375.n.14. Prima sententia affirmat in quolibet casu. ibid.n.15. Secunda tenet contrarium. ibid. n. 16.Tertia distinguit.ibid.n.17.Quarta aliter distinguit. ibid.n. 18.Quinta distinguit de jure nostro Regio. ibid.
Resolvitur. ibid.n.19. & seqq.Et distinguitur quando Beneficiatus, vel alter pater spurius habuerit filios legitimos. p. 376. n. 23. & seqq. Et resolvitur.ibid. ad n. 25
An dos data à Beneficiato, vel à patre spurio, transmittatur ad hæredes. Prima sententia negat. p. 377. n. 32.Secunda affirmat.ibid.n.33.Tertia distinguit. ibid. n. 34. Resolvitur.ibid. n. 35. & seqq.
Dos ista quando constituitur in fructibus,aut in annua præstatione, fructus sunt fors principalis dotis.ibid. n.36.& 37. Et quomodo transmittatur. p.377.n.38

Rerum notabilium.

Quando sumus in dubio, an Beneficiatus, vel alius pater spurius in proprietate, aut in usufructu dotem dederit, quid præsumendum? Aliqui dicunt, præsumi datam in usufructu. ibid. n. 39. Sed distinguitur. ibid. n. 40. & 41. Et resolvitur. p. 378. n. 43. & seqq.

An quintum datum pro dote filiæ spuriæ, transmittatur ad hæredes? Affirmant plures, & explicantur. ibid. n. 44.

An Beneficiatus, vel alter pater spurius possit in quinto gravamen imponere? Negant plures. ibid. n. 46. Affirmat Cevallos. ibid. n. 47. Explicatur. p. 378. n. 48

Beneficiatus, seu Prælatus potest ex redditibus donare suis consanguineis pauperibus in modum eleemosynæ, non valet tamen ditare. ibid. n. 48. Comminantur Ecclesiastici ditantes suos consanguineos ex redditibus. p. 379. n. 51. & seq.

Sed valent erigere opus pium, & eos patronos relinquere, & aliquid pro labore illis concedere. ibid. n. 53.

an Beneficiatus, seu Prælatus possit aliquid amplius donare ex redditibus, quàm par est ad eorum necessitatem? Negarunt aliqui. ibid. n. 54. Explicantur. ibid. n. 55. Nequit tamen ex redditibus dotare consanguineam, si habeat bona patrimonialia, nisi teneatur eam dotare. p. 379. n. 56

Donatio an rectè fiat consanguineis, ut ad altiorem statum ascendant. p. 381. n. 1. Prima sententia negat, & illustratur exemplis. ibid. n. 2. & 3. Temperatur hæc sententia quando consanguineus est tam infimæ sortis, ut dedeceret Cardinalem, seu Episcopum. ibid. n. 4

Donatio Beneficiatorum ex redditibus in ægritudine.

Donationes ex redditibus in ægritudine de jure communi sunt interdictæ. Verùm de qua ægritudine loquatur interdictum, olim fuit concertatio. p. 390. n. 1

Dissidium ortum, quando infirmitas fuisset periculosa, vel non. Aliqui dixerunt febrem quamlibet esse periculosam. ibid. n. 2. Nisi esset intermittens. ibid. n. 3

Alteri dicebant periculosam infirmitatem, ex qua mors sequebatur. Et nonnulli afferebant ad hunc effectum esse necessarium, ut donatio fieret tempore quo desperaretur de salute infirmi. Ac denique quamplurimi reliquerunt declarationibus Medicorum. ibid. & seq. n. 4

Hodie sopita est hæc difficultas ex Regulis Cancellariæ, ita ut si infirmus moriatur post viginti dies à donatione, valida non sit, sive fiat in ægritudine, sive non. p. 391. n. 5

Donationes in ægritudine nequeunt facere Prælati, seu Beneficiati ex redditibus, nisi sint modicæ, & intuitu eleemosynæ. ibid. n. 6

Aliqui dicunt, non prohiberi donationes immodicas, si fiant absque fraude. ibid. n. 9

Donare causâ mortis nequeunt Clerici, ubi non testantur. p. 392. n. 13. & 14

Donationes validæ, & irrevocabiles an fieri possint à Prælatis, & Beneficiatis, ubi non testantur? Prima sententia negat. ibid. n. 15. Secunda affirmat. ibid. n. 16

Examinatur dubium. Quando similes donationes fiunt ad profana, speculativè loquendo, possunt sustineri, licèt donantes graviter peccent. ibid. n. 17. Sed in praxi difficillimam est obtinere ob fraudis præsumptionem. ibid. n. 18. & 19. Si causa donandi sit manifesta, sustinentur. p. 393. n. 20

Si donatio ista fuerit ad causas pias, irrevocabilis, simul cum traditione, sustinetur; & fit absque ullo peccato. ibid. n. 21

Donatio jam valeat, si fiat ab Episcopo, aut Beneficiato, ubi non testatur, consanguineis cum traditione? Negandum videtur, quando donans est proximus morti. ibid. n. 22

Sed contrarium tenet Delbgo. ibid. n. 23. Defenditur hæc sententia in foro poli. ibid. n. 24. Sed in foro fori id non admittitur. p. 393. n. 25

Sed si consanguinei sunt pauperes, similiter asserendum videtur. ibid. n. 26. Sed contrarium resolvitur. ibid. n. 27

Donatio, seu largitio Religiosorum.

Donationes ex bonis, seu redditibus Religiosorum, nequeunt fieri à Religiosis, sive directè, sive indirectè, exceptis levibus esculentis, seu potulentis, & munusculis ad devotionem pertinentibus. p. 384. n. 35

Clementis VIII. Constitutio de largitione munerum, licèt ab aliquibus necessaria dicatur, tamen recepta non est: dicunt tamen aliqui, adhuc obligare, quia sufficit promulgatio. ibid. n. 36. Sed alteri contrarium sustinent, quod explicatur ad praxim. p. 385. n. 37

Donationes modicas possunt facere Prælati, Religiosi verò ex licentia tacita, seu expressa Superioris. Sed quæ sit ista modica quantitas? Aliqui dicunt à Constitutionibus taxari. ibid. n. 38. Sed arbitrio prudentis relinquitur. ibid. n. 39

Donationes istæ modicæ, an sint intelligendæ de modicis esculentis, aut potulentis, de quibus Bulla loquitur? Affirmandum videtur. p. 385. n. 40

Donatio quando in jure propter certas causas revocatur, nequit propter alias fieri extensio. ibid. Sed contrarium tenendum asseritur. ibid. n. 41

Esculenta, & potulenta non debent esse magni valoris. ibid. n. 42. Quod aliqui intelligunt quando quantitas fuisset sufficiens ad lethale in fortis. ibid. n. 43. Sed explicantur. ibid. n. 44. & p. 386. n. 45. & seqq.

Donatio alicujus rei paryæ ad devotionem valet fieri à Religioso, veluti alicujus imaginis, libelli, seu thecæ Reliquias continentis. p. 386. n. 49

Sed an quando Monali dantur Corporalia facienda magni valoris, seu picturæ, ministratis ad ea necessariis, possit facere gratis absque licentia Superioris? Negandum videtur. ibid. n. 50. Sed contrarium tenent aliqui. ibid. n. 51. Admittitur, si opus fuerit parvi valoris, aut Conventus operas suas dederit Monali. ibid. n. 52. Si fuerit magni valoris, negatur. ibid. n. 53. Defenditur exemplo servi. p. 387. n. 54. & seq.

An Prælatus, seu Religiosus possit dicere sibi dare volenti, *Non indigeo, da meo consanguineo, seu amico*? Affirmant plures. ibid. n. 56.

Quando dicit, *Da nomine meo*, nequit id dicere, quia acceptat, si sic loquatur. ibid. n. 67. Si dicat, *Da nomine tuo*, aliqui affirmant valere donationem, sed contrarium cum Sorbo defenditur. ibid. n. 57. & sequenti.

Fit instantia, & interpretatur Bulla. ibid. n. 58. Et confirmatur sententia Sorbi. ibid. n. 59. Et probatur esse directam donationem absque traditione, transiréque dominium ad causam piam. p. 387. n. 60

Quando aliquis promitteret donare Religioso, an possit respondere, *Da amico, seu consanguineo meo*? latè disseritur: ubi variè exornatur, & resolvitur. ibid. à n. 61. ad 69

Si promittitur Religioso, seu Monasterio quantitas, vel res certa donanda tunc promissio est donatio, & non potest dici, *Da alteri*. p. 389. n. 70. & seq.

Donationes remuneratoriæ an possint fieri à Prælato, seu Religioso ex bonis Monasterii? Negandum videtur. ibid. n. 72. Sed contrarium receptum. ibid. n. 73

Donare interdictus, non est prohibitus remuneratoriè donare. ibid. Admittitur, & explicatur hæc sententia, ibid. n. 74. Limita si ex indulto Pontificis Religiosus beneficium obtineat, vel Episcopatum; tunc enim poterit remuneratoriè donare. ibid. n. 75. Et similiter si donatio remuneratoris sit necessaria ad bonum Monasterii. p. 389. n. 76

Licentia Prælati semper est necessaria, ut donet Religiosus: quam etiam potest concedere Abbatissa. ibid. & seq. n. 77.

Donatio si fiat inter ipsos Religiosos, est necessaria licentia: sed si cesset ambitio, aliqui tenent contrarium. p. 390. n. 78

Donationes accipientes contra hoc interdictum, tenentur ad restitutionem. ibid. n. 79

Donativa.

Donativa in Regnorum necessitatibus congruentiora sunt, quàm tributa. p. 308. n. 1. Ut tamen Rex petat, debet priùs bona sua excutere, & Procerum. ibid. n. 2

in Donativis petendis debet Princeps omnia requisita tributorum observare. ibid. n. 3. Ubi explicatur Cardinalis Tuschus. ibid.

Donativa tantùm petere possunt Supremi Principes. ibid. n. 4. Magnates verò non, nisi in quibusdam casibus ibidem recensitis. p. 308. n. 5

ad Donativa Nobiles non tenentur, nisi urgente necessitate. ibid. n. 6. Quod idem dicendum de Ecclesiasticis in extrema, aut gravi necessitate existentibus. ibid. n. 7.

In his gravissimis necessitatibus Reipublicæ divites non solùm ad hæc donativa tenentur, sed ad mutuandum absque interesse, nisi de æquitate eis concedatur. ibid. n. 8

Dos.

Dos est necessaria ad ædificandam Ecclesiam. p. 18. n. 10. & 11. Sed an sit necessaria in constructione Capellæ, seu Oratorii, negant aliqui. ibid. n. 12. Alteri affirmant. ibid. n. 13. Resolvitur, & distinguitur. ibid. n. 14

Dos ista à principio est designanda, & est imponenda ab ædificatore, seu ejus hæredibus, vel ab Episcopo, si absque dote Ecclesiam consecraverit. p. 19. n. 15

Si ad dotem Ecclesiæ aliquis censum legaverit, & eo vivente redemerit, an legatum extinguatur. p. 40. num. 16

Dos mulieris in mobilibus restituitur post annum, in immobilibus statim. p. 132. n. 65

E

Ecclesia.

ECcleſia Catholica est cœtus visibilis Fidelium. p. 2. n. 4. Hæretici contrarium dicentes refelluntur. ibid. n. 5. & seq.

Ecclesia nequit impediri, ut sua vendat, vel locet, aliàs erit contra ejus libertatem. p. 160. n. 31. Nec Princeps secularis potest aliquid disponere contra bonum Ecclesiarum, & animæ defuncti. ibid. n. 32. Fit instantia. ibid. n. 33. Et respondetur. ibid. n. 34

Ecclesia, vel Clericus valent negotiari propter paupertatem. p. 161. n. 39

Ecclesiæ res, etiamsi sub hasta licitentur, adhuc plus offerens restituitur: & admittitur. p. 4. n. 57

Ecclesia ædificanda.

Ecclesias ædificare pium & religiosum opus est, sacris Literis commendatum, à Fidelibus & Infidelibus cognitum. p. 1. n. 1. & seqq.

Ecclesiæ aliquando destruuntur ob peccata populi, Deo permittente: sed veri Fideles summa cura eas ædificant. p. 6. n. 1

Ecclesia ædificatur, aut ex liberalitate, aut ex obligatione. ibid. n. 2. olim quarta pars fructuum Fabricæ Ecclesiæ applicabatur. ibid. n. 3

Ecclesia si non habet bona ut ædificetur, ex decimis ædificatur, aliàs populus ad id tenetur. ibid. n. 4

Ecclesia ædificata in solo alieno, non cedit solo, sed solum ædificio. p. 10. n. 26

Ecclesiæ impedimentum si detur ne ædificetur, est odiosum. p. 18. n. 9

ad Ecclesiam ædificandam requiritur locus, qui non debet esse profanus, alienus, nec aliquo onere obligatus. Ædificata Ecclesia in loco alterius Ecclesiæ, remanet Patrona. p. 19. n. 16

Si in area, aut in loco illo hæretici, seu pagani fuerint sepulti, exhumantur, & idem si non constet fuisse Christianos. ibid. n. 17

Ecclesiam, Monasterium, seu Oratorium potest quis construere cum licentia Superioris. p. 38. n. 1. Licentia ista non præsumitur, nisi per longi temporis transcursum. ibid. n. 2. Signa undè probetur licentiam hanc præcessisse. p. 39. n. 3

Si hæc signa non adsint, præsumendum non extitisse. ibid. n. 4. Distinguitur, & admittitur in rebus piis non requirentibus necessariam religiositatem. ibid. n. 5. Nisi ex instrumento fundationis aliud constet. ibid. n. 6

Si verò ædificatur Ecclesia, seu Oratorium ex sua natura destinatam ad Missas dicendas, præsumitur licentia. ibid. n. 7. & 8. Sufficit tacita. ibid. Fit instantia, & respondetur eidem. ibid. n. 9

Ad ædificationes Ecclesiæ licentia præsumitur ex transcursu temporis: aliqui dicunt esse triginta, aut quadraginta annorum. p. 40. n. 12. Sed sufficit decennium. ibid. n. 13.

Ecclesiæ in ædificatione non est aliis præjudicium irrogandum. ibid. n. 24. Nec quæstus est quærendus, in quo olim Hispani defecerunt. ibid. n. 15

Ecclesia de novo construenda.

Ecclesia, seu nova Parochia non erigitur, nisi ex gravibus causis, & necessariò recensendis. p. 20. n. 23. & seqq.

Debet esse causa, cui aliter occurri non potest; si tamen populus non sit numerosus, non erigitur nova Parochia, sed ponuntur adjutores. ibid. n. 25. Vel ponitur Oratorium publicum cum administratione Sacramentorum. ibid. n. 25. & seq.

Hæc oratoria (vulgò *Ayudas de Parochias*) semper remanent in proprietate Ecclesiæ matricis, nec divisio fit decimarum, sed ponitur in eis Clericus cum salario. p. 20. n. 27

An quando in Parochia sunt Clerici adjutores, teneatur Parochus eos solvere? Affirmativè respondetur. ibid. & seq. n. 28.

Si Parochus non habet nisi decentem congruam, tenentur participes contribuere. p. 22. n. 29

Nova Ecclesia, seu Parochia est de novo ædificanda, quando per adjutores nequit sufficienter fieri administratio. p. 29. n. 6. Recensentur causæ ad erigendam novum Parochiam. ibid. n. 2

An quando Parochia est intra mœnia civitatis, & fores noctu clauduntur, sit nova Parochia erigenda? Affirmant aliqui. ibid. n. 3. Sed non admittuntur, sed occurritur huic incommodo per Oratorium. p. 29. n. 4. & seq.

Nova Parochia an sit erigenda, si grandis fluvius extet medius inter utrosque Parochianos. p. 30. n. 10. Arbitrio Episcopi relinquitur examinare hanc causam. ibid. n. 11. Episcopus tunc ex decreto Tridentini procedit ut delegatus. p. 32. n. 24. & seq. Fit instantia, & respondetur eidem. ibid. & seq. n. 26

Ad novam Parochiam erigendam potest Episcopus fructuum dismembrationem facere causâ necessariâ, &

& præcisâ existente. p. 33. n. 28
An ad hanc erectionem requiratur consensus populi ? Affirmat Riccius, sed non admittitur. ibid. n. 29
Si Ecclesia matrix sit subjecta Regularibus, an possit Episcopus intra limites illius aliam erigere Parochiam ? Negandum videtur : sed affirmatur. ibid. n. 30. Etiamsi Ecclesia sit Ordinum Militarium. ibid.
Ad novam Parochiam, seu Ecclesiam erigendam populus debet habere decem personas. p. 35. n. 45. Et sunt citandi Rectores, Patroni, & alii interesse habentes. ibid. n. 46. Et deferendus est honor Matrici, ut explicatur. ibid. n. 48. Et ei relinquitur juspatronatus. ibid. & seq. n. 49
Si ad novam Parochiam nihil contulerit Matrix, an retineat juspatronatus ? Prima sententia affirmat. p. 36. n. 50. Secunda negat. ibid. n. 51. Tertia dicit, nullum jus remanere, nisi nova Parochia annexa relinquatur. ibid. n. 52. Hæc sententia est certa. ibid. n. 53. Si est facta concordia, illa erit observanda. ibid. n. 54. Si aliquis privatus Ecclesiam novam dotaverit, erit compatronus cum matrice Ecclesia. ibid. n. 55. Si verò matrix omnia contulerit, remanet sola patrona. p. 36. n. 56
Si nihil contulerit, nisi Parochianos, & obventiones, erit patrona. ibid. n. 57. Aliàs secus, si obventiones non dederit. ibid. n. 58. Fit instantia, & respondetur ei. p. 37. n. 59. Fit replica. ibid. n. 60
Ad novam Parochiam erigendam de jure antiquo non sufficiebat consensus Episcopi : hodie secus, ex Tridentino. p. 37. n. 61

Ecclesia reparanda.

Ecclesias reparare est opus piissimum, & comparatur ædificationi. p. 51. n. 1
Si Ecclesia collapsa sit alicujus damno, ipse tenetur reficere. ibid. n. 2. Illustratur exemplis. ibid. n. 3
an Ecclesia ab aliquo damnum passa habeat tacitam hypothecam in bonis noxam dantis ? Negant aliqui. ibid. n. 4. Affirmant alteri. ibid. n. 5. Ut in restitutione malè ablatorum. p. 52. n. 6
Ecclesiâ collapsâ incuriâ Prælati, ipse tenetur ad reparationem, sicut & judex. p. 53. n. 16
Ecclesia si temporum injuriâ sit collapsa, vel casu reparatione indigeat, priùs ex bonis Fabricæ est reparanda. ibid. n. 17. Et sic debet à principio decenter dotari. ibid. & seq. n. 18
ad Ecclesiæ reparationem tenentur Patroni. Sed quomodò teneantur ? Aliqui dicunt teneri ratione fructuum, quos ex Ecclesia percipiunt. p. 54. n. 20
Quando Patronus Ecclesiam non dotavit, tenetur ad reparationem, etiamsi sine ea Episcopus consecraverit. ibid. n. 21
Si verò dotaverit, & dos deperdita fuerit, aut dote insufficienti dotaverit, patronus tenetur contribuere : sed an ante participes, & Parochos ? Affirmant aliqui. ibid. n. 22. Sed simul cum aliis teneri convenire ad tributum certius est, nisi Patronus ad evictionem dotis teneatur. ibid. n. 23. & seq. Patronus simul cum Clericis tenetur pro rata contribuere. p. 55. n. 25
Ecclesia si libera sit, in primis est reficienda ex fructibus participum. ibid. n. 26. Et pro rata, sicut in defalcatione legatorum. ibid. n. 27
ad Ecclesias reparandas tenentur contribuere laici, quando fructus earum non sufficiunt, sicut ad cæteras operas publicas. p. 56. n. 35. Isti debent esse Parochiani illius. ibid. n. 36
Ad hanc contributionem tenentur nobiles, & Clerici, etiamsi Beneficiis renuntient, aut protestentur nolle uti Ecclesiâ. p. 56. n. 37
An hæc contributio facienda sit per capita, aut secundùm facultates ? Dicendum videtur fieri debere per capita, ut in salariis Medicorum. ibid. n. 39. Explicatur quæstio. ibid. & seq. n. 40
Ad reparationem Ecclesiæ habentes bona in territorio ejus an sint collectandi ? Prima sententia affirmat. p. 57. n. 44. Secunda negat. ibid. n. 45
Examinatur hæc difficultas de jure communi, & Regio, & exagitatur, an hæc contributio sit realis vel personalis, aut patrimonialis. ib. n. 46. & 47. asseritur esse patrimonialem p. 58. n. 48. Et asserunt forenses collectas non debere. ibid. n. 49. Nisi à Principe id concedatur, vel per statutum Reipublicæ. Idem si forenses habitent ibi pro majori parte anni. ibid. n. 50
De jure Regio affirmàdum videtur. ibid. n. 51. Sed contrarium sustinetur. p. 58. n. 52. & seq.
Forenses, peregrini, & transeuntes, non tenentur ad hanc contributionem, nisi imponantur in rebus comestibilibus, aut in contractibus ibidem celebratis. ibid. n. 54
An ad Ecclesiam ædificandam forenses diù morantes teneantur ? Negandum videtur. ibid. n. 55. Sed contrarium verius. ibid. n. 56
si Ecclesia reparari potest ex bonis communibus, nequit venire ad collectas. p. 59. n. 57
Si collectæ non sufficiant, Episcopus providebit. ibid. n. 58. Et an possit applicare fructus superstitis alterius Ecclesiæ, latè disquiritur. ibid. n. 59. & seq.
Ecclesia Cathedralis est reparanda ex suis bonis, quæ si non sufficiant, Episcopus quartam partem ex suis fructibus dabit. p. 60. n. 65
An Episcopus ultra quartam teneatur contribuere ? Prima sententia negat. ibid. n. 66. Secunda dicit contribuere debere omnes fructus, congruâ relictâ. ibid. n. 67. Explicatur. ibid. n. 68. & seq. Tenetur Episcopus contribuere cum aliis Canonicis. ibid. n. 69. Fit instantia, eique respondetur. p. 60. n. 70
Quando non sufficiunt fructus Episcopi, & Canonicorum, cæteri Clerici, & Parochiani contribuere tenentur. p. 61. n. 73
Rex Hispaniæ tenetur ad contributionem pro reparandis Ecclesiis Cathedralibus, sed tantùm ubi est verus Patronus, ut in Regno Granatensi, & Indiarum. ibid. n. 74
In Ecclesiæ reparatione consuetudines contribuendi sunt observandæ. ibid. n. 75. Debent esse claræ, & debent ab allegante probari. ibid. n. 76
Quod dictum est de reparatione Ecclesiarum, extendendum est ad ornamenta, vasa sacra, luminaria, campanile, & alia necessaria. p. 64. n. 95

Egestas.

Egestas quid significet in rigore Latino, & quid de jure. p. 265. n. 6.

Eleemosyna.

Eleemosyna graviter in sacris Litteris commendatur. p. 245. n. 1. & seq. Ejus fructus, ibid. n. 3. Non amen sola salvat. ibid. n. 4. Refelluntur hæretici. ibid. n. 5
Eleemosyna definitur. p. 246. n. 7. Rejicitur illa diffinitio, & datur vera. ibid. n. 8. Dantes eleemosynam debent curare esse in gratia. ibid. n. 9. Sed non est cessandum ab eleemosyna, etiamsi peccatores dent. ibid. n. 10
Eleemosyna est duplex, spiritualis, & temporalis : quæ dicatur spiritualis, & quæ temporalis. p. 246. n. 11
Eleemosyna juxta Tuschum debet esse voluntaria, sed refellitur ejus doctrina. ibid. n. 12
Eleemosyna in aliquibus casibus sub præceptum cadit, & qui ad eam possint compelli, & quibus mediis. ibid. n. 12. & seqq.
Eleemosyna est voluntaria, quando ex mera, & pia voluntate fit. p. 247. n. 21. Et est donatio ob causam. ibid. n. 22
Eleemosyna ab oblatione distinguitur. ibid. 23. Ratio

Ancharani admittitur, & rejicitur ratio Tuschi. ibid. & seq. n. 24.
Eleemosyna non definit talis esse, si publicè fiat. p. 248. n. 27. Sed debet fieri in occulto. ibid. n. 28
Alia differentia ponitur inter eleemosynam, & oblationem. ibid. n. 29. Requisita eleemosynæ recensentur. ibid. n. 30
Eleemosyna an licita sit, disceptatur. p. 249. n. 31. & seqq. Ubi hæretici rejiciuntur, asserentes divitias licitas non esse Christianis. ibid. à n. 4
Eleemosynam dandi præceptum est divinum, & naturale. p. 249. & seq. n. 11. Ad cujus explicationem considerantur tres necessitates, extrema, gravis, & communis. p. 250. n. 12. & seq.
Periculum infamiæ an sit extrema necessitas; Aliqui negant. ibid. n. 14. Alteri Affirmant. ibid. n. 15. Admittitur in Nobilibus. ibid. n. 14. & seq.
Tum sit alia consideratio, nempè tria esse bona eleemosynantium, necessaria ad naturam, necessaria ad statum, & bona superflua. ibid. n. 19
Aliqui dicunt, hoc præceptum eleemosynandi solùm obligare in extrema necessitate. ibid. n. 20. Hoc præceptum obligat in extrema ad dandâ eleemosynam ex superfluis, & idem in gravi. p. 250. n. 22
Sed an obliget in communi ex superfluis? Aliqui affirmant. ibid. & seq. n. 23. Alteri negant: utrumque probabile dicit Trullench. Sed melius distinguitur. p. 251. n. 25.
Aliqui dicunt non esse divitem habentem superflua respectu futuri eventus, & status; sed hodie fallit in extremis, & gravibus necessitatibus. ibid. n. 29
Hodie quando tantæ sunt necessitates, superfluum respectu status præsentis est insipiciendum. ibid. n. 30
Nec possunt divites Monumenta erigere, nec Ecclesias, nec Capellas non necessarias, &. similiter de Conventibus. ibid. n. 31
an Eleemosynam dare debeamus de necessariis ad statum indigenti? Prima sententia affirmat. ibid. n. 32. Secunda negat. ibid. n. 33. Tertia distinguit. ibid. n. 34. Explicatur. ibid. n. 35
Si persona est necessaria statui, vel Reipublicæ, etiam cum diminutione status est ei succurrendum. p. 252. n. 37.
an Eleemosynam dare teneamur de necessariis ad statum? Negant aliqui: alteri affirmant. ibid. n. 38. Explicatur, ibid. n. 39. In communibus non obligat præceptum eleemosynandi ex his bonis. ibid. n. 40
Ex necessariis ad naturâ non obligat hoc præceptum, etiamsi alter extremè indigeat, ibid. n. 41. Sed an tunc liceat alteri dare, quod mihi est necessarium ad vitam? Sunt duæ sententiæ contrariæ, sed neganti consentio cum D. Augustino p. 252. n. 4.

Eleemosyna à quibus dari possit?

Eleemosyna est danda ab eo qui habet dominium, & administrationem bonorum. p. 313. n. 1.
Eleemosynam nequit dare servus, nisi cum consensu domini, vel in bonis in quibus habet dominium, & administrationem. ibid. n. 2
Religiosus nequit dare eleemosynam, nisi extremè indigenti: & tunc etiam reluctante Prælato. ibid. n. 3. Potest etiam dare, si foris degat, aut Romam petat ex licentia Prælati. p. 314. n. 4
Sed quid possint dare Religiosi in eleemosynam? Aliqui inquiunt posse dare quidquid alii seculares ejusdem professionis. ibid. n. 5. Sed melius dicendum quidquid alii Religiosi alterius Ordinis, & conditionis. ibid. n. 6.
Prælatus Monasterii potest dare eleemosynas solitas. ibid. n. 7. Et Religiosus, si aliquid ei superfluat parcè vivendo. ibid. n. 8. Sed aliqui id negant. ibid. n. 9. Resolvitur cum distinctione. p. 314. n. 10
An ex eo quod Religioso alimenta concedantur possit eleemosynari ex residuo, parcè vivendo acquisito. Negat Layman, affirmat Sanchez ibid. n. 11. Defenditur Layman. ibid. n. 12. Quia usuarius nequit uti, nisi ad usus proprios. ibid.
Eleemosynam potest dare Religiosus, si Pontifex propter benemerita aliquos reditus Monasterii ei assignaverit ad suos usus, seu parentum. p. 314. n. 14
Sed an ex redditibus istis possit Capellaniam fundare? Affirmant aliqui. ibid. n. 15. Alteri negant. p. 315. n. 16. Explicatur, & resolvitur. ibid. n. 17
Eleemosynam nequit dare filiusfamilias de rebus patris, nisi ex consensu illius, vel quando eleemosynæ sunt tenues, vel ex bonis acquisitis parcè vivendo. p. 315. n. 21
Eleemosynam dare nequit mulier uxorata, etiam ex bonis dotalibus, absque licentia viri. ibid. n. 23. Fallit in sex casibus recensitis. ibid. n. 24. & seqq.
Eleemosynam dare nequit pupillus, nec prodigus cui bona sunt interdicta. p. 316. n. 27. Tutores, & curatores possunt facere tenues eleemosynas. ibid.
Administratores Reipublicæ possunt facere eleemosynas consuetas Hospitalibus, vel aliis piis locis, ibid. n. 28
Sed an ex bonis publicis possint dari prandia Clericis, & Sacristis longè pergentibus ad processiones? Prima sententia negat. ibid. n. 29. Secunda affirmat. ibid. n. 30. Resolvitur. p. 316. n. 31. & seqq.
An ad faciendas eleemosynas solitas dari Hospitalibus ex bonis publicis, sit necessaria Regis licentia? Negant aliqui. Alteri affirmant. ibid. n. 32. Conciliantur. ibid. n. 33
An ex bonis publicis possint dari eleemosynæ Prædicatoribus, seu Confessariis? Negant aliqui. ibid. n. 34. Sed alteri tenent contrarium. ibid. n. 35. Resolvitur affirmativè. ibid. à n. 36. ad 44
Eleemosynæ debentur ex publicis bonis ad solemnitatem Corporis Christi, & ad repræsentationes sacras ab honestis viris faciendas. p. 318. n. 45. Sed ad profanas nequaquam, quia sunt ablegandæ à Festis Corporis Domini, & aliorum Sanctorum. ibid. n. 46
Ex bonis publicis nequit aliquid dari ad tauros agitandos titulo eleemosynæ. ibid. n. 47
Ex re illicitè acquisita quomodò dari possit eleemosyna. ibid. n. 48. & seq. An dari possit ex pecunia ludo acquisita, discutitur. p. 318. n. 50
Eleemosyna an possit dari ex bonis ipso jure confiscatis? Prima sententia negat. ibid. n. 51. Secunda affirmat. ibid. n. 52. Resolvitur. p. 319. n. 53
An commisso delicto Læsæ Majestatis, statim dominium transeat ad Fiscum? Affirmant aliqui, sed contrarium sustinetur. ibid. n. 54. Undè ex his bonis potest dari eleemosyna. ibid.

Eleemosyna quibus ést danda.

Eleemosyna omnibus est danda. p. 319. n. 1. sed secundùm ordinem charitatis, & quo ordine danda est. p. 320. n. 2
in Eleemosyna defunctus præferendus est vivo, nisi extremè indigeat. ibid. n. 3. Ubi etiam de aliis personis. ibid.
Eleemosyna danda est infidelibus, & rejicitur Wicleffus contrarium asserens. ibid. n. 4. Est danda hæreticis ibid. n. 5. Et excommunicato. ibid. n. 6
Eleemosyna an dari possit laborare valenti? Et dari debet Religiosis, contra eundem hæreticum. p. 320. n. 7. & seq.
Religiosi mendicantes possunt petere eleemosynas ubi habent Conventus, & extrà, demonstratâ licentiâ suorum Superiorum, & nequeunt impediri sub excomunicationis pœna. Fratres Observantiæ possunt petere elemosynas ubi adsunt Conventus, & extrà, ex lege Regia. ibid. & seq. n. 9

Eleemosyna non est danda otiosis pauperibus laborare valentibus. p. 321. n. 10. Sunt enim relegandi, aut operibus publicis mancipandi. ibid. n. 11.
Explicatur Chrysostomus, & exhortantur Prælati ad eleemosynas. ibid. n. 12.
Eleemosynam petere non possunt pauperes extra proprium oppidum. p. 321. n. 15.
An melius sit pauperes ponere in Hospitio, quàm sinere vagos mendicare? Aliqui dicunt vagos relinquendos. ibid. n. 16. Alteri negant. ibidi. n. 17. Defenditur hæc sententia. p. 321. n. 18. & seq.
An pauperes ficti teneantur restituere acceptas eleemosynas? Negant aliqui. ibid. n. 20. Secunda sententia affirmat. p. 322. n. 21. Tertia distinguit. ibid. n. 22. Resolvitur. ibid. n. 23. Defenditur secunda sententia. ibid. n. 24. & seq.
Sed cui restitutio facienda sit? Referuntur variæ sententiæ. ibid. n. 26. & seqq. Resolvitur. p. 322. n. 27. & seq.
Eleemosynam rectè recipiunt, qui licèt habeant congruam, de proximo necessitatem timent. ibid. n. 28. Item qui habent filias nubiles, & non habent undè dotent eas. ibid. n. 29.
Et extende ad filios habentes parentes pauperes, sorores, vel fratres, quibus alimenta præstare tenentur. ibid. n. 30.
Eleemosyna est danda peregrinis, sed non debent vagari. ibid. n. 31.
Eleemosyna danda est pauperibus forensibus, ex causa tamen possunt à civitate expelli. p. 323. n. 32.

Emptio.

Empta re ex pecunia Ecclesiæ, an statim fiat illius? Affirmant aliqui. p. 398. num. 35. Explicantur. ibid. n. 36. Resolvitur. ibid. n. 37.
Emptio ex aliena pecunia facit rem propriam, nisi nomine alieno ematur. p. 399. n. 38.
Emptione facta cum pecunia minoris, res empta fit emptoris, non minoris, nisi ad emptionem adsit consensus illius. ibid.

Episcopus.

Episcopus an possit propria authoritate erigere Ecclesiam Collegiatam. Prima sententia affirmat. p. 11. n. 33. Secunda negat. ibid. n. 34. Recipitur hæc secunda sententia. p. 12. n. 39.
Episcopus nequit creare Canonicos, nisi ex augmento, aut diminutione redditnum. ibid. n. 40.
Episcopus nequit creare Collegium, solus Papa erigit Collegiatam. ibid. n. 41.
Episcopus quando ut delegatus, aut Ordinarius procedat, ex Tridentino. p. 33. n. 29.
Episcopus an ad reparandam, vel ædificandam Ecclesiam pauperem, possit applicare fructus alterius divitis? Prima sententia negat. p. 59. n. 59. Secunda affirmat. ibid. n. 60. Explicatur difficultas. ibid. n. 61.
Episcopus potest procedere contra exemptos pro reparatione Ecclesiæ. p. 63. n. 93.
Episcopi habent privilegium celebrandi in altari portatili, ut quotidie Missam audiant. p. 106. n. 2. Est difficultas, in quo consistat. ibid. n. 3. Et explicatur latè. ibid. n. 4.
An hoc privilegium Episcoporum sit sublatum à Tridentino, aut per constitutionem Pauli V. Affirmandum videtur. ibid. n. 7. Sed contrarium communius est. ibid. n. 8. Et idem ex constitutione Pauli V. p. 106. n. 9.
Episcopi post concilium possunt taxare stipendia Missarum. p. 114. n. n. 15.
Episcopus nequit se intrommittere in Ecclesiis propriè Regularium, sed potest visitare Ecclesias unitas Monasteriis. p. 152. n. 47.
Episcopus defuctus ex fructibus Episcopatûs sepelitur: si pauper sit, à Capitulo sepeliendus est. p. 178. n. 77.
Episcopi, Archiepiscopi, & Patriarchæ in suis Cathedralibus sepeliuntur: si absentes moriantur, ad eas transferuntur, si commodè fieri valet. p. 214. n. 64. Coadjutores Episcopi similiter sepeliuntur. ibid.
Episcopus si extra Episcopatum moriatur, & sit ibi Cathedralis, potest ibidem sepeliri, aut in sepulchro majorum. ibid. Sed semper curandum, ut ad propriam Ecclesiam asportetur. ibid. n. 65. Si in partibus decedat, ubi est Collegiata, ibi sepeliendus, aliàs in Parochia. p. 215. n. 66.
Episcopus si habuerit duas Ecclesias Cathedrales, Prima sententia asserit sepeliendum in Ecclesia ubi degit. ibid. n. 67. Secunda dicit sepeliendum in principaliori, si unitæ sint. ibid. n. 68. Resolvitur. ibid. num. 69.
Quando unus Episcopatus est unitus cum altero æquè principaliter, est dubium. Aliqui dicunt sepeliendum in Ecclesia Primate, alteri in antiquiori: alii dicunt recurrendum ad conjecturas; de quibus ibi. p. 215. n. 70.
In hoc dubio standum consuetudini, aut conjecturis: si nulla est consuetudo, aut conjectura, & æqualiter in una, ac in altera Ecclesia degebat, & frequentabat, tumulandus ubi decessit. Si verò degebat in confinio, alternandum: si nova sit unio, est danda præventio inter Cathedrales. ibid. n. 71.
Episcopus potest eligere sepulturam extra Cathedralem. p. 223. n. 27.
Episcopis an consultius sit declinare ad austeritatem? Prima sententia affirmat, & comprobat. p. 349. n. 9. Secunda negat convenientius esse. p. 350. n. 15.
Episcopus vestimentis fulgidis uti debet, & potest tria, aut quatuor fercula quotidie sumere & in solemnioribus diebus, sex aut septem. Tum domum & ornatam familiam habere. ibid. n. 16.
Hæretici asserunt Episcopos, seu Sacerdotes habere bona aliqua non posse. ibid. n. 17. Sed refelluntur. p. 350. n. 18. & seqq.
Sacerdotes veteris Testamenti decimas habuêre, urbes, & suburbana ad pecora pascenda, & Christus Dominus habuit aliquas pecunias ad alendos suos discipulos. ibid. Nec Christus Dominus interdixit Ecclesiam, & Ecclesiasticos bona habere. ibid. n. 20.
Episcopus non est obligatus declinare ad nimiam austeritatem. p. 351. n. 21. & 22. Explicatur. ibid. n. 23. & 24. Est verò casus, ubi Prælatus ad id teneatur. ibid. n. 25. Et quid hodie. ibid. n. 26.
Episcopus an ex eo, quod tanta subsidia persolvat, & pensiones, prout in Hispania gravantur, teneatur ad eleemosynandum. Aliqui negant. ibid. n. 27. Sed contrarium asseritur. p. 352. n. 28.
Episcopus quando habet amplum patrimonium, sed Episcopatûs fructus tenues, an teneatur ad eleemosynandum? Affirmavit Turrianus. ibid. n. 29. Explicatur. ibid. n. 30.
Episcopus non solùm secularis, sed etiam Regularis ex superfluis tenetur ad eleemosynandum. ibid. n. 31.
Episcopus Regularis an si expendat superfluum in profanos usus, teneatur ad restitutionem? Affirmant aliqui. ibid. n. 31. Alteri negant. ibid. n. 32.
Ad resolutionem disceptatur, an Regularis factus Episcopus liberetur à voto paupertatis: negârunt plurimi. ibid. n. 33. Sed contrarium defenditur. ibid. n. 36. & seq. Resolvitur. p. 353. n. 38. & seq.
Episcopum Regularem ab omnibus votis liberari dicunt plures. ibid. n. 41. Sed contrarium probatur. ibid. n. 42. & seqq. Est tamen difficultas de voto paupertatis, in quo sunt contrarii Doctores; verùm difficultas consistit in modo, prout ibi explicatur. ibid. n. 43. & seq. Et tandem resolvitur. p. 353. n. 46.
Episcopus Regularis, qui renunciavit legitimæ ante professionem, eam reperere potest. ibid. n. 47.

Episcopi habentes feuda à dominis secularibus, sunt domini utiles. p. 366. n. 3. Si simpliciter eis bona donentur, sunt proprii domini, sed jurisdictio est secularis. ibid. n. 5

Episcopus an teneatur habere Vicarium? Aliqui affirmant, & alteri negant. p. 441. n. 43. Resolvitur. ibid. & seq. n. 44. & 45

Episcopus olim non fiebat, qui habebat filios: secus hodie. ibid. n. 49

Equites.

Equites Militares, & Commendatarii, an ex superfluis teneantur ad eleemosynandum? Prima sententia negat. p. 346. n. 31. Secunda affirmat. ibid. n. 32

Resolvitur, & disquiritur, an Equites isti sint Religiosi? Aliqui distingunt Equites S. Joannis ab aliis Militaribus, & inquiunt S. Joannis Equites esse verè Religiosos, & teneri ad eleemosynandum. p. 347. n. 33

Alios verò Equites Militares Religiosos ad id teneri negant. ibid. n. 34. Alteri affirmant. ibid. n. 35

Equites isti in meliori sententia non tenentur eleemosynare de bonis patrimonialibus, sed possunt de eis liberè disponere. ibid. n. 36. Fit replica, & respondetur ei. ibid. n. 37. In fructibus Commendarum contra aliquos asseritur teneri ad eleemosynas ex superfluis. p. 347. n. 38

Equites Militares an graviter peccent superfluum ex Commendis in profanos usus expendentes, negavit Bonacina peccare, nisi venialiter. ibid. n. 39. Sed contrarium sustinetur. ibid. n. 40. Nisi excusentur ob parvitatem materiæ, & quomodò materia ista intelligatur. p. 347. & seq. n. 41. & 42

Exequutio.

Exequutio relictâ congruâ Beneficiato, fit in aliis bonis sequestratis. p. 361. n. 50. Si verò habuerit bona patrimonialia, ob sua debita priùs fit exequutio in bonis patrimonialibus. p. 362. n. 53

Exequutio nequit fieri in congrua Beneficiati, nec in aliis ad utilitatem publicam concernentibus, ut in salariis Judicum, bobus aratoriis, & in aliis instrumentis rustici laboris, nec in libris Doctorum. ibid. n. 56

Exequutores testamentorum.

Exequutores testamentorum frequenter nominantur à testatoribus, qui acceptantes compelluntur adimplere. p. 169. n. 15

Exequutores testamentorum an possint compelli à judice, ut acceptent? Prima sententia asserit in foro exteriori compelli non posse, sed in foro conscientiæ peccare, si non acceptent, sicut qui tenuit acceptare arbitrium. ibid. n. 17

Secunda sententia docet, non omnes exequutores nominatos à testatore compelli posse ad acceptandum, sed parentes, seu consanguineos. ibid. n. 18

Tertia sententia absolutè asserit, exequutores quoslibet non esse compellendos ad acceptandum, ast si acceptaverint, compellendos esse ad adimplendum, sicut si fuissent tutores bonis dati. ibid. n. 19

Exequutor quatenus est ad profana adimplenda, non potest compelli, nec si non acceptat, peccat, nisi graviter proximus læderetur. ibid. n. 20. Quod extenditur ad exequutores consanguineos. ibid. n. 21. Ad educationem pupilli poterit is compelli, quem judex existimaverit. ibid. p. 170

Exequutore dato ad exequenda pia, aliqui dicunt compelli posse illum ad acceptandum. p. 170. n. 22 Sed contrarium sustinetur. ibid. n. 23. Excipitur, nisi magna causa, & necessitas sit, quæ ab alio expediri non possit. In hoc casu si exequutor fuerit secularis, compellitur à Judice laico; si Ecclesiasticus, ab Ecclesiastico, si tamen causa sit manifesta. p. 170. n. 24

Exequutor Religiosus potest à Prælato compelli absque causa. ibid. n. 25

Exequutores possunt compelli ad adimplendum, si expresse, aut tacitè acceptaverint, & quid sit expresse, aut tacitè acceptare, ibid. n. 26. Qui sint casus inducentes tacitam acceptationem. ibid. n. 27

Exequutor si fuerit præsens, quando nominatur à testatore, & non contradicit, an acceptare videatur? Affirmat Peralta, sed contrarium tenent alteri exemplo compromissi: limitat quando fuerit consanguineus. ibid. n. 28

Distinguitur, & asseritur esse compellendum quoad funus, & alia pia. p. 171. n. 29. Fit instantia, & respondetur ei. ibid. n. 30

Exequutoris officium licèt fuerit individuum, favore animæ fit dividuum. p. 171. n. 31. & seq.

Exequutores si non fuerint nominati, expensas funeris debent hæredes erogare, qui pro rata tenentur, ibid.

Expensæ.

Expensæ ultimæ infirmitatis fruuntur privilegio funeralium. p. 174. n. 56

Expensas graves cujuscunque infirmitatis mulieris petit maritus, si gravis fuerit, etiamsi non ultima: est verò distinctio, ut ultima fruatur privilegio funeralium. ibid. n. 57

Exequiæ.

Exequiæ defunctorum, die tertio, septimo, & trigesimo fiebant olim in Ecclesia. p. 124. n. 15. Et illustratur mos iste per varias significationes. ibid. n. 16. & seq. Refertur D. Augustinus. p. 125. n. 18. Explicatur. ibid. n. 19. Admittitur novemdiale absque aliqua permixta superstitione. ibid.

Exequiarum dies trigesimus, & quadragesimus in aliquibus Ecclesiis observatur, & aliquando sexagesimus, & centesimus. ibid. n. 20. & 21

Exequiæ olim magnis lamentis celebrabantur, & ad id ploratrices conducebantur: sed hoc rectè abolitum. p. 125. n. 22

in Exequiis non interdicitur mœror, aut tristitia, sed nimius planctus. ibid. n. 23. Fit instantia. ibid. n. 24. Respondetur ei. ibid. n. 25. Explicatur dolor Beatæ Mariæ Virginis in morte Christi Domini. ibid. n. 26. Magni planctus fieri possunt in morte eximii viri. p. 126. n. 27

F

Facultas, seu licentia.

Facultas, seu licentia Superioris requiritur ad ædificandam Ecclesiam, & in locis exemptis requiritur licentia Pontificis, in aliis Ordinarii. p. 10. n. 27

An licentia ista petenda sit à Principibus secularibus? Prima sententia affirmat. p. 11. n. 28. Secunda negat. ibid. n. 29. Explicatur. p. 11. n. 30

Facultatem, seu licentiam hanc si præstare renuerit Ordinarius absque causa, ad superiorem recurritur. ibid. n. 31

Facultas, seu licentia Pontificis est necessaria ad construendam Cathedralem, vel quando dismembratur. ibid. n. 32

Licentia ad ædificandam Ecclesiam, seu Monasterium potest concedi à Capitulo, Sede vacante. p. 16. n. 1

Sed an sit necessaria licentia Principis secularis. ibid. n. 2. & seqq.

Familia, & Familiares.

Vide verbum *Oratorium.*

Filius.

Filius si concipiatur eo tempore, quo possit esse primi & secundi mariti, præsumitur de secundo, pro quo stat possessio. p. 128. n. 43

Rerum notabilium.

Filius an possit disponere in Hispania ultra tertiam partem bonorum pro anima, in præjudicium ascendentium? Ponitur ratio dubitandi. p. 185. n. 9. Negatur. ibid. n. 10.

Filius habens creditores nequit consentire ut pater de sua legitimâ disponat, nec qui habet successores legitimos potest aliquid disponere ad eorum præjudicium. p. 186. n. 17

Filii legitimi sepeliuntur in sepultura patris: Et similiter naturales, si patres non sint constituti in dignitate. Spurii non sunt sepeliendi cum patribus; nisi fuerint legitimati; sed sepeliuntur cum majoribus, nisi fuerint illustres. Legitimati in sepulchro majorum sepeliuntur. p. 213. n. 56

Filius exhæredatus, non electâ sepulturâ, sepelitur in sepulchro patris: extenditur ad filium repudiantem patris hæreditatem, nisi sepulchrum sit hæreditarium. p. 214. n. 57

Filius non sepelitur in sepultura patris, si pater criminis læsæ majestatis fuerit damnatus. ibid. n. 58

Filius impubes eligens sepulturam, si pubes non ratificat, sepelitur in sepultura patris: vulgò quæritus sepelitur in sepultura matris, si non sit illustris. ibid. n. 59.

Filius adoptivus, seu adrogatus, si vivo patre adoptante decedat, sepelitur in ejus sepulchro, secus eo defuncto. p. 214. n. 60

Filiusfamilias si moriatur non electâ sepulturâ, an pater pro illo possit eligere, affirmandum videtur, sed contrarium defenditur, nisi adsit consuetudo. p. 225. n. 49

Filius si impubes fuerit, an possit pater pro eo eligere sepulturam? Prima sententia affirmat. ibid. n. 51. Secunda dicit posse eligere, vivente filio impubere, secus eo defuncto. ibid. n. 52. Tertia negat, nisi adsit consuetudo. ibid. num. 53. Adnotatur Molina. ibid. n. 54. Si adsit consuetudo, admittitur, quam adesse firmat Villalobos, sed negatur. ibid. & seq. n. 55

Filii impuberis sepulturam pater potest eligere per substitutionem pupillarem. p. 226. n. 56. Fit instantia, & respondetur. ibid. n. 57. Alias non potest eligere. ibid. n. 58. Nisi adsit consuetudo, & extendit ad filium emancipatum adoptivum, & secundùm aliquos, ad naturales, & spurios. p. 226. n. 60

An hæc consuetudo extendi possit ad matrem? Prima sententia negat. ibid. n. 61. Secunda affirmat. ibid. n. 62. In hoc dubio contemplanda est consuetudo, sine uniformis, & legitimè præscripta per quadraginta annos, & prospiciendum ad quod se extendat. ibid. n. 63. Si electio fiat in Parochia propria, facilè admittenda; secus si in aliena. p. 227. n. 64

Fit instantia, & respondetur. ibid. n. 65. Non extenditur hæc consuetudo ad avos, vel proavos. ibid. n. 66

Filiusfamilias si habet bona castrensia, potest de eis donare causâ mortis. p. 391. n. 10. Et idem si habeat bona à patre independentia. ibid.

Filiusfamilias de jure communi potest donare causâ mortis, ex consensu patris. p. 392. n. 12

Filius spurius non est incapax petendi bonorum possessionem secundùm tabulas, quando est institutus sub conditione, si à patre legitimetur. p. 422. n. 55.

Fiscus.

Fiscus capit bona illius, qui desperatè se interfecerit, nisi aliquo modo excusetur. p. 233. n. 26. & seqq. Explicatur quomodò id intelligendum de jure communi, & de jure Regio. ibid. n. 29. & seq. In Castella excipitur, si desperatus habuerit descendentes. Sed an in hoc casu, sicut de jure communi, affirmant plures. ibid. & seq. n. 31. Alteri intelligunt, quando desperatè se interficiat quoquo modo. ibid. n. 32. Admittuntur. p. 234. n. 33

Fisco incumbit probare desperatè defunctum se interfecisse. ibid. n. 34

Fiscus an capiat bona, quando ex intervallo moritur, qui se laqueo suspendit, aut lethaliter vulneravit? Affirmandum videtur, sed contrarium probabilius asseritur. ibid. n. 35

contra Fiscum in dubio calculus est ferendus. p. 421. num. 49

Fisco applicatur hæreditas, quando hæres institutus fidem accommodaverit de ea restituenda spurio. p. 416. n. 5. Si hæres institutus est Ecclesiasticus, applicatur Fisco Ecclesiastico, si secularis, seculari. ibid. n. 6

Fisco esse hæreditatem restituendam, quando hæres fidem accommodaverit in foro conscientiæ, aliqui dicunt. p. 418. n. 26. Sed applicari debere hæredibus ab intestato certius est. ibid. n. 28. & seqq.

Fiscus debet probare tacitum fideicommissum, & quibus modis probetur. p. 420. n. 40

Si hæres interrogetur de tacito fideicommisso, an teneatur respondere? Affirmant aliqui. ibid. n. 41. Sed explicantur. ibid. n. 42

Sed an sufficiat probare per præsumptiones? Prima sententia affirmat. ibid. n. 43. Secunda dicit manifestissimis probationibus esse probandum. ibid. n. 44. Explicatur. p. 420. & seq. n. 45

Referuntur præsumptiones ad probandum tacitum fideicommissum. ibid. n. 46. Ex sola probatione taciti fideicommissi per conjecturas hæreditas non applicatur Fisco. p. 421. n. 48. & seq.

Fraus.

Fraus, vel dolus nunquam præsumitur, etiam in foro conscientiæ. p. 423. n. 61

Fructus Canonicorum sunt obligati ad reparationem Ecclesiæ Cathedralis. p. 61. n. 69

Fructus in reparatione Ecclesiarū sunt æqualiter obligati, & ita pro rata contribuere tenentur. ibid. n. 71. & seq.

G

Gabella.

Gabella alia est personalis, alia realis, & altera patrimonialis. p. 56. n. 40

Gabellam solvere pro asportando defuncto usitatum fuit usque ad tempus Valentini, & Theodosii, & à Christianis etiam persoluta est. p. 161. n. 41.

Gabella an hodie debeatur in pontibus pro corpore transferendo, & an Parochis locorum, per quæ transit? Negant communiter Doctores. ibid. n. 41. & seq.

Explicatur hæc doctrina, & admittitur, nisi quando esset aliquod statutum municipale, aut pia consuetudo dandi aliquid Parochis. p. 162. n. 43

Gabella aliquâ in Castella non persolvitur, nec valet percipi causâ deportationis defuncti. ibid. n. 44. Idem dicendum de Parochis, nisi vocentur ad associationem. ibid. n. 45

Gabella an debeatur, quando à laico venditur jus sepulchri? Prima sententia negat. ibid. & seq. n. 47. Secunda affirmat. p. 163. n. 48. Admittitur prima sententia, & defenditur. ibid. n. 49

Gabella debetur de usu, & commoditate proveniente à re sacra. ibid.

Gabella non debetur ex ornamentis, & vestibus ad cultum divinum, etiam quandò non sunt sacrata. ibid.

in Gabellis licitatione facta plus offerentes non esse admittendos aliqui dicunt, sed explicantur. p. 164. n. 50

Gabella non debetur ex venditione bonorum spolii Episcopi. p. 163. n. 51.

Gratis.

Gratia.

Gratia facta non exſpirat morte mandâtis p.407.n. 39. Nec ad id eſt neceſſarium, ut vivo concedente illâ utatur. ibid.

Limitatur regula illa, ſi gratia concedatur per hæc verba *Ad vitam meam*; vel, *Ad meam voluntatem.* ibid.n.40

Gratia dimiſſoriarum ad Ordines non extinguitur morte concedentis, ſicut nec licentia audiendi confeſſiones. ibid. n. 40

Gravamen.

Gravamen poteſt *imponi* in legitima, ſi filius conſentit, etiamſi juramentum non intercedat. p. 185. num. 13

Gravamen impoſitum in legitima, tollitur, & in reliquo ſuſtinetur: & idem in legatis. p. 187.n.26

H

Hæredes.

HÆredes facere extraneos, quando conſanguinei ſunt in extrema, aut gravi neceſſitate, eſt grave peccatum. p. 22. n. 38

In Hæredes tranſeunt debita, & damna data teſtatoris. p.52. n. 8

Hæres pendente conditione poteſt petere bonorum poſſeſſionem ſecundùm tabulas. p.422.n.53

Hæretici.

Hæretici dicunt divitias non eſſe licitas Chriſtianis. p. 249. n. 1. Sed refelluntur. ibid. n. 2. & ſeqq.

Hæretici negant Eccleſias, & Eccleſiaſticos poſſe habere bona temporalia. p. 350. n.17. Sed rejiciuntur. ibid. n.18

Hypotheca.

Hypotheca tacita non contrahitur niſi in caſibus à jure expreſſis, nec contrahitur ab uſurario. p. 51. & ſeq. n. 4. & 5

Hypotheca tacita quibus modis contrahitur. p. 52. num. 10

Hypotheca tacita contrahitur ex ſola adminiſtratione tutoris, vel curatoris. ibid. n. 12

Hypotheca tacita de Jure Canonico an contrahatur ex damno dato? Aliqui affirmant, ſed contrarium defenditur. p. 53. n. 14

Hypothecam tacitam contrahunt Syndici S.Franciſci. ibid. n. 15

In Hypothecis, qui prior eſt tempore, potior eſt jure. p. 274. n. 17

Hypotheca tacita an ſit res empta ex pecunia mutuata? Affirmant aliqui, & alteri negant. p.439.n.22. Sed affirmatur, quando mutuatur ad cauſam publicam. ibid.

Hoſpitalitas.

Hoſpitalitas omnibus Eccleſiaſticis eſt maximè commendata, & à Monachis magnoperè obſervata. p.358. n.20. Ubi modus recipiendi peregrinos oſtenditur. ibid. uſque ad n.22

Aſt hodie niſi in quibuſdam cœnobiis hoſpitalitas non adſervatur, ubi pauperes excipiunt: non tamen ad hoſpitalitatem poſſunt admitti in fide ſuſpecti. ibid. n. 23. Et dicitur quomodò ſint tractandi. ibid.

I

Imago.

IMaginibus ornantur Altaria, quare licitus eſt earum uſus, & adoratio. p. 86. num. 19. Ut eſt decretum in aliquibus Conciliis. ibid.n.20. Plurimis rationibus corroboratur. p. 87. n. 21. & ſeq.

Imagines rejiciunt hæretici, & expendunt ad id aliqua teſtimonia Scripturæ, & Concilia. ibid. n. 23. Et Caroli Magni libros. ibid. n. 24. Et rationes adducunt. ibid. n. 25

Imaginum uſus rectiſſimè Fidelibus conceſſus, quia in veteri Teſtamento obſervabatur. ibid. n.26. Imagines tribus modis rectè adorantur. p. 88. n. 28. Duo modi adorandi explicantur. ibid.n.29. Et tertius adducitur. p. 88. n. 30

Differentia harum adorationum. ibid. n. 31. Et ſimiliter inter tertium modum, & alios duos. ibid.n.32. Fit inſtantia, & ei reſpondetur. ibid.n.33. Iterum refelluntur hæretici. ibid. n. 34

Imagines in lege Gratiæ ſtatim adoratæ, & adhuc Chriſto Domino vivente fuerunt illius tres imagines, altera eo jam defuncto. p. 88. à n. 35. ad 38

Imagines S.Mariæ fuerunt à primo uſu Eccleſiæ, quas fecit Beatus Lucas. p. 89. n. 39. D. Petrus ad Hiſpaniam attulit imagines, & inter eas inſignem S. Mariæ de Atocha. ibid. n. 40. Apoſtoli decrevêre adorationem imaginum. ibid. n. 41

Imaginum uſus in Eccleſia antiquiſſimus. ibid. n. 42. Fit inſtantia ex duobus eventibus Sereni, & Epiphanii. ibid. n.43. Reſpondetur, & explicatur. p. 89. n. 44. & ſeq.

Arguitur ex Concilio Illiberitano, & dantur varia interpretamenta. p. 89.n.46. Refertur P.Quiros.p.90. n. 47. Explicatur. ibid. n. 48

Reſolvitur errare hæreticos, dantur primi authores hujus hæreſis. ibid. n.51. Reſpondetur eorum argutiis, & explicantur teſtimonia Scripturæ. ibd.n.52. Et Concilia ab eis adducta. Durantius probat libros Caroli Magni non eſſe ſuos. ibid. n.53. & ſeq.

Imagines frangere graviſſimum peccatum eſt. Delinquentes arbitrio judicis puniuntur. Judices competentes ſunt Eccleſiaſtici, & ſeculares, & etiam Inquiſitores Fidei. p. 91. & ſeq. n. 55.

Impenſa funeris.

Impenſa funeris eſt quidquid in illatione mortui expenditur, & id ſingulariter explicatur, p. 156. n. 1. Lectica deſerviebat ad nobilium funus, Sandapila ad plebeiorum funera. ibid. n. 2.

Impenſa funeris refertur à Conſultis. Veſtis vulgò dicta *Mortaxa*, nequit fieri ex ſacris paramentis, niſi defunctus Epiſcopus fuerit, aut Clericus, nec cadaveribus veſtes pretioſæ ſunt concedendæ. ibid. num. 3

Si quis ad capiendas veſtes pretioſas ſepulturam violaverit, in pœnam ſepulchri violati non incidit, ſicut nec ad capiendas pecunias, ſecus ſi veſtes non ſint pretioſæ. p. 157. n. 4.

Impenſa funeris eſt, quando corpus in aliquo loco commendatur, ut alibi transferatur. ibid. n. 5

Impenſa funeris eſt conſtructio ſepulchri, quod olim ex marmore fieri ditioribus concedebatur. ibid.n.6.

Impenſa funeris an ſint veſtes lugubres? Prima ſententia affirmat. ibid. n. 7. Secunda negat. ibid.n. 8. Tertia aſſerit ſtandum conſuetudini. ibid. n. 9.

Amplectitur tertia ſententia, & explicatur. ibid. n. 10. An in Caſtella ex quinto ſint veſtes lugubres deducendæ? Affirmant aliqui. ibid. Alteri negant. p. 157. n. 11

Quando plura bona ſunt in quinto, ex eo veſtes lugubres ſunt deducendæ. ibid. n. 12. Secus ſi pauca, & ſuffragia minuerentur. ibid. n. 13. & ſeq.

In caſibus quibus veſtes lugubres extrahuntur, ſunt tantùm uxoris, & famulorum, non verò aliorum hæredum, aut conſanguineorum. p. 158. n. 15

Rejicitur doctrina Telli, & explicantur Gregorius, & Azevedus. ibid. n. 16

Impenſa funeris an ſint panni nigri, qui in funeribus nobilium reponuntur? Affirmat Spino. ibid. n. 17. Sed contrarium defenditur. ibid. n. 18

An panni iſti nigri, haſtilia, & alia neceſſaria ad funera

nera tantùm uni concedi potuerunt; ut locarentur (vulgò *Eſtancos*) negarunt plures, & affirmarunt eſſe contra libertatem Eccleſiaſticam, quia impedit ut Eccleſiæ illa locent. p.158.n.19
Sed contrarium defendit Araujo. ibid.n.20
Stanci iſti ſunt contra cauſam publicam, per ſe loquendo. p.159.n.25. Requiſita ad hos ſtancos referuntur. ibid. n.26. & ſeq.
Difficillimum eſt, ſtancum iſtum ad praxim adducere, quia repugnat cauſæ publicæ, & libertati ſingulorum. ibid. n. 28
Licitum eſt locare pannos nigros, & haſtilia ad funera. p.160.n.30. Datur reſpoſum fundamentis Araujo. p.161. n. 39
Impenſa funeris eſt, quod expenditur ad tranſlationem cadaveris inſepulti: quod idem dicendum pro depoſitione cadaveris. p.163.n.49. Si teſtator juſſerit, ut corpus ſuum transferatur de uno ad alium locum, quilibet hæres tenetur, & poſteà ab aliis pro rata repetet. ibid.
Impenſa funeris an ſit, quando corpus jam ſepultum alibi transfertur? Reſpondetur negativè. Et quid ſi teſtator juſſerit ut poſt aliquod tempus transferatur ad aliam ſepulturam? Aliqui dicunt non eſſe adimplendum. ibid. n.51. Affirmarunt alteri. ibid.n.52. Utraque ſententia negatur. ibid. n.52. Et affirmatur eſſe funeris impenſam. p.163.n.54
Impenſa funeris eſt quidquid datur Fabricæ Eccleſiæ, & pro corpore cuſtodiendo olim concedebatur. ibnum. 55
Impenſa funeris eſt quidquid impenditur in corpore ungendo: & quid ab antiquis obſervatum fuerit in ungendis corporibus, tam vivis, quàm defunctis, & qui eſſent pollinctores. p.164.n.56
Antiquorum Chriſtianorum corpora non ungebantur. Apud Hebræos defuncti ungebantur. ibid. num.57. Quem morem inſequuti ſunt Chriſtiani ob varias ſignificationes. ibid.n.58
In Regibus, & illuſtrioribus perſonis defunctis hodie unctio admittitur, & in his eſt impenſa funeris. p.164. n. 59. & ſeq.
Impenſa funeris Novitii repetitur à Monaſterio ex bonis illius. p. 168. n. 10. Nec Parochus in funere Novitii quartam percipiet. Idem dicēdum ſi recreationis cauſâ in domo alicujus conſanguinei decedat. Intellige, niſi ſit pauper. ibid. n. 11
Impenſa funeris ſolùm repetitur decens, & modica ſecundùm qualitatem perſonæ, & potiùs eſt moderanda, quàm ampliandа. p.169.n.12
Impenſæ funeris immodicæ præceptæ à teſtatore moderantur. Si tamen ita modicæ ſint, ut ſint minimæ, ſine Clericis, & cantu, voluntas illius non eſt adimplenda, ſed ad rectam rationem erunt redigendæ. ibid.n.13
ad Impenſam hanc tenentur hæredes. ibid.n.14
Impenſam funeris an teneantur ſolvere conſanguinei, ſi defunctus eſt pauper, quibus incumbit alimenta præbere? Ponitur ratio dubitandi, ſed affirmativè reſpondetur. p. 176. n. 66. In alimentis etiam includuntur funeris impenſæ. ibid. Fit inſtantia, & reſpondetur ei. ibid. n. 67
Impenſa funeris ante omnia ex hæreditate deducēda, & ſi caduca ſit, ante omne debitum. p. 179. n. 83. Quod intellige de neceſſaria. ibid.
Impenſa funeris habet tacitam hypothecam, & præfertur aliis creditis tacitam habentibus: dubitatur an doti præferatur. Ponitur ratio dubitandi. ibid. n. 84. Sed reſpondetur affirmativè. p.179.n.85.
Impenſa funeris an præferatur creditoribus habentibus expreſſam hypothecam? Prima ſententia negat. De Jure Caſtellæ impenſa iſta deducitur de quinto. ibid.n.86
Secunda affirmat, quia præfertur omnibus creditis. ibid. n. 87
Quæſtio intelligitur de impenſa funeris neceſſaria, & quæ ſit iſta explicatur, & extenditur ad expenſas ultimæ infirmitatis. p.180.n.88. Admittitur ſecunda ſententia. ibid.n.89
Mutuans pecuniam ad funus peragendum, præfertur aliis creditoribus habentibus expreſſam hypothecam. ibid.n.90
an Impenſa iſta præferatur deponenti, diſtinctione reſpondetur. p.180.n.91
Impenſa funeris an de jure noſtro Regio præferatur aliis creditoribus? Negavit Mathienzo. ibid. n.92. Sed admittitur tantùm quando hæreditas eſt ſolvēndo. ibid. n.93

Inſtitutio.

Inſtitutio cui impoſita eſt conditio, ſeu modus contra legem, relinquitur pura, rejectâ conditione, ſeu modo. p.419.n.37
In foro tamen conſcientiæ non rejiciuntur, ſi conſtet ſic fuiſſe voluntatem teſtatoris. ibid. n. 38

Interpretatio.

Interpretatio ſemper fit pro valore actûs. p. 393. n. 23

Inteſtatus.

Inteſtatus ſi defunctus moriatur, & non habet hæredes, Judex ex officio vendit bona defuncti, priùs mobilia, & poſteà immobilia ad funus peragendum, & alia opera pia pro anima. p. 191. n. 55. Si verò hæredes fuerint, ad eos pertinet id agere, & in Caſtella quintum expendunt ſecundùm qualitatem perſonæ. ibid. n. 56
In aliquibus ditionibus conſuetudo eſt, etiamſi adſint hæredes, ut Judex ſe intromittat, ſeu Parochus, aut Vicarius Foraneus ad hanc animæ diſpoſitionem, uſque ad mediocrem quantitatem. In Caſtella conſuetudo eſt, ut Judex diſponat de quinto, & defenditur. ibid. & ſeq.n.57
An hæc conſuetudo debeat eſſe immemorialis? Affirmandum videtur. p.192.n. 58. Sufficit verò ordinaria præſcriptio. ibid.n.59. Defenditur. ibid.n.60
Sed quis ſit judex competens ad faciendas has diſpoſitiones pias inteſtati, videtur aſſerendum dari præventionem inter Eccleſiaſticum, & ſecularem. ibid. n.61. Sed contrarium defenditur. ibid.& ſeq.à n.62
Eccleſia concedit facultatem teſtatoribus, ut ad bonum ſuæ animæ diſponant circa ſpiritualia: quod non concedit judicibus ſecularibus. p.194.n.69
Inteſtato aliquo defuncto, diſponit judex de neceſſariis ad funus, & alia ſpiritualia, obſervatis quibuſdam circumſtantiis, de quibus agitur. ibid. n. 70. & ſeq.
Inteſtato aliquo decedente in Caſtella, an totum quintum ſit expendendum pro anima defuncti? Prima ſententia negat, ſed tantùm eſſe expendendum ſecundùm qualitatem perſonæ. ibid.n.72. Secunda ſententia diſtinguit: quando inteſtatus relinquit neceſſarios hæredes, tunc totum quintum non eſt erogandum, ſecus ſi collaterales. p.194.n.73
Admittitur hæc ſententia, quando ſunt hæredes collaterales, ſi verò fuerint neceſſarii, arbitrio judicis relinquitur. ibid.n.74
Si teſtator fecerit teſtamentum, & nihil expreſſerit de funeralibus, & Miſſis, & aliis piis, tunc in Caſtella eſt expēdendum quintum, ſub diſtinctione ſuprà relata. 195. n. 75
Sed an tunc judex poſſit ſe intromitterep.? Affirmandum videtur. ibid.n.76. Sed contrarium tenendum aſſeritur. ibid.n.77
Inteſtatus ſi quis ſe interfecerit, an in Caſtella quintum pro ejus anima ſit expendendum? Affirmativè reſpondetur, niſi conſtet de deſperatione. p.233. num. 26

Inventarium.

Inventarium pertinet ad judicem hæredis. p.68.n.24.

Inventarium animæ hærede instituto, pertinet ad Judicem Ecclesiasticum; hæreditate jacente, pertinet ad judicem testatoris. ibid. & seq.n.25.& 26

Inventarium est faciendum à novo Episcopo, ne bona confundantur cum spolio, juxta praxim Hispaniæ. p.397.n.24

Inventarium an sit faciendum ab Episcopo Regulari? Negandum videtur.ibid.n.26.Sed Pareja tenet contrarium. ibid.n.27. Explicatur. ibid.à n.28

Judex.

Judex competens ad ædificandas, seu reparandas Ecclesias, est Ecclesiasticus. p.61.n.77

Sed an possit esse secularis, maximè Princeps, si præveniat? Prima sententia negat, sicut in aliis causis Ecclesiasticis, & personis. ibid. n. 78. Secunda affirmat. ibid. n. 79. Admittitur prima sententia, & defenditur. p. 63.n. 83. & seqq. In hac difficultate datur distinctio, ut non possit procedere contra Ecclesiasticos secularis judex, secus contra Parochianos, quando tenentur contribuere ad ædificationem seu reparationem Ecclesiæ. ibid.n.85

Sed quid si Clerici simul cum laicis contribuerent? Pendet ab alia quæstione, an quando collectantur Clerici, possint compelli ad solvendum à seculari? Affirmant aliqui. p.63.n.88

Alteri dicunt prius esse requirendum Episcopum.ibid. n. 89. Alii absolutè negant, & confirmatur. ibid. n. 90. & seqq.

Judex nemo potest esse in causa propria. p.191.n.57

Judex secularis exequutor est piarum voluntatum, cognoscit aliquando circa spiritualia, & partim spiritualia, & temporalia. p. 192. n. 61

Judex secularis an possit cognoscere de intestatis? Affirmandum videtur. ibid. Sed contrarium melius defenditur. ibid.n.62. & seqq.

Judex laicus non cognoscit de spiritualibus, & inseparabilibus ab eis. ibid.

Judex Ecclesiasticus cognoscit de legatis piis,&etiam de profanis. p.193.n. 63. &seq.

Judex secularis an possit cognoscere de causis piis? Negarunt aliqui, sed tantùm admittuntur, quando legata sunt spiritualia. ibid .n.65

Judex laicus nequit se intromittere in Decretis factis ab Ecclesia. ibid.n. 66. Fit instantia. ibid. 67.Et respondetur. ibid. n. 68

Judex secularis, si disponat circa spiritualia, est quoad factum,& sic cognoscit de decimis, & de matrimonio. p.194.n.69

Judicis officio implorato proceditur in causis,ubi non datur actio. p.263.n.17

Judex in causis piis procedere potest ex officio, licèt non interpellatus. ibid. n.23

Judex requisitus potest reducere ad concordiam pauperem, & divitem, & potest in causis pauperum supplere jus. ibid. n. 24

Judex quæ dona recipere valet, & quando, latè disquiritur. p.385.n.43.&seqq.

Jurisdictio.

Jurisdictio non sit Ecclesiastica, quando Prælatis, aut Ecclesiæ Villas, seu Castra Princeps donaverit,quia potiùs exercetur per Ballivos. p.366.n.8

Jus.

Jus acquirendi in spe proxima, ut quæsitum censetur. p. 277. n.47

Juspatronatus.

Juspatronatus acquiritur fundatione, constructione, vel dotatione. p.36. n. 51

ad Juspatronatus acquirendum in fundatione Ecclesiæ, requiritur consensus Ordinarii, nempè Episcopi, ubi Ecclesia ædificatur, licèt ædificans sit forensis. p. 43. n. 54. Vel alterius habentis jurisdictionem quasi Episcopalem. ibid. n. 58. Si inferior renuat consensum præstare, recurritur ad Superiorem, sed absque consensu non acquiritur. p. 44. num. 59

Juspatronatus acquirere fundatorem Capellaniæ dicit Urrutigoyti, negat Fraso. ibid. n. 40. Explicatur. ibid. n. 41

ad Juspatronatus acquirendum an necessarius sit consensus specialis, necne? Affirmant aliqui, sed contrarium tenendum asseritur. p.44. n. 42. & seq.

an Juspatronatus acquirat,quandoque solùm fundat, aut dotat Ecclesiam? Prima sententia negat. ibid. num. 44.

Juspatronatus non acquirit, qui non competenter dotat, aut fiat dotis augmentum. ibid.n.45

Secunda sententia affirmat. p. 45.n.46. Distinguitur. ibid. n. 47. Et tandem resolvitur affirmative. ibid. n.50. & 51

Juspatronatus ex fundatione acquiritur, & quomodò intelligatur. Ecclesia nequit ædificari in fundo emphyteutico: si tamen ædificetur, & consentiat dominus illius directus est Patronus. p.45. n. 53

Juspatronatus acquirunt, quando in Ecclesia ædificatur Capella, ædificans, & Ecclesia. p.46.n.54

Juspatronatus acquiritur ex constructione Ecclesiæ. Explicatur doctrina ista.ibid.n. 55. An ex donatione acquiratur. ibid. n. 56

an Juspatronatus acquirat qui cœperit ædificare, & non perfecerit? Ponitur ratio dubitandi. ibid. n.57 Et resolvitur. p.46.n.58.& seqq.

Quando me inscio in solo meo ædificatur Ecclesia,me esse Patronum dicunt plures: alteri dicunt demoliendam. ibid. n. 61. Admittitur prima sententia. p. 47. n. 62. & seqq.

Juspatronatus acquiritur per dotationem, aut redotationem, quando Ecclesia habuerit primam dotem extinctam. ibid. n. 65

Juspatronatus an acquiratur, quando dotatur Ecclesia jam consecrata? Prima sententia negat. ibid. n.66.Secunda affirmat. ibid.n.67.Tertia distinguit. ibid. n. 68. Resolvitur. p.47.à n.69.& seq.

ad Juspatronatus acquirendum per dotationem, requiritur integra dotatio. p.48. n. 72.Ponitur praxis. ibid.n.73

Juspatronatus an acquirat ædificans Ecclesiam absque reservatione? Prima sententia negat. ibid.n.74 Secunda affirmat. p.48.n.75

In specie contemplandus animus ædificantis.ibid.n.76 Explicatur. p.49.n.77. & seq.

Juspatronatus in Monasteriis ad præsentandos Religiosos, non acquiritur absque consensu Apostolico. ibid.n.79

L

Legatus, & Nuntius.

Legatus, vel Nuntius, si in itinere decedant, in Cathedrali sunt sepeliendi. Si in provincia, in Cathedrali illius loci, ubi morantur: si sint. Legati, aut Nuntii duarum Provinciarum, ubi decedunt sunt sepeliendi. p.214. n. 63

Legatum.

Legatum nominis admittitur, si petatur à testatore. Si testator rem legatam alienat absque necessitate, legatum adimitur. p. 40. n.17. Legatum relictum Ecclesiæ, etiam Capellæ debetur. p.70.n.32

Legatum relictum pro sepultura ab eo qui se interfecit, postea sustinetur. p.233.n.26

Legata pia sustinentur,etiam si Fiscus postea bona capiat. ibid. n.27

Legatum relictum virginibus pauperibus, debetur eis,

eis, quæ de ſuo labore vivunt. p.322. n.23
Legatum relictum uxori compenſatur cum debito legali: ſecus ſi ex contractu. p.360. n. 44

Legitima.

Legitima aſcendentium de jure communi eſt quarta, de jure Caſtellæ ſunt duæ partes bonorum. p.183. n. 2
Legitima deſcendentium de jure communi eſt triens, aut ſemis ſecundùm numerum liberorum. In Caſtella ſunt omnia bona præter quintum. ibid.
Legitima non debetur filiis, vivente patre, nec patribus vivente filio. p. 186.n.18.& ſeq.

Lex.

Lex debet eſſe clara. p.4. n.24
Lex nova confirmansantiquam, intelligitur cum ſuis ampliationibus,& limitationibus. p.31.n.16
Lex aliquando præcipit quod non eſt de eſſentia. p.79. n. 23.
Lex dans formam ſubſtantialem, irrit at contrarium & unum admittens,excludit aliud. p.81.n. 34
Lex antiquatur, aut expreſsè, aut quando eſt aliquid in novo decreto, undè antiqua omninò excluditur. p.98. n. 34
Lex nunquam concedit facultatem ad actum imperfectum. p.193.n. 63
Lex canonica dat juriſdictionem judici laico,quando eſt periculum in mora, nec adiri valet Judex Eccleſiaſticus. p.240. n. 19
Lex lata obligat in dubio. p.312.n.57
Lex non obligat, niſi recepta. p.384.n. 36
Lex duobus modis poteſt reprobare conſuetudinem, nempè ſi declaret iniquam, & tunc eſt corrupte-la, vel quando reprobat causâ ſubſiſtente, p.404. n. 16.& ſeq.
Lex non auxiliatur eis, qui agunt. in eam. p. 420. num. 39.

Licentia.

Licentia injuſtè denegata aliquando habetur pro obrenta, ſi extrinſeca eſt, non verò ſi ſubſtantialis. p. 103.n.74.& ſeqq.
Licentia expreſſa ſi à lege petatur, non ſufficit præſumpta. p.292. n. 16. Aliqui tamen eam dicunt eſſe expreſſam,quæ elicitur ex evidentibus conjecturis. ibid. n. 18
Vide verbum *Facultas.*

Loquutio.

Loquutio univerſalis non reſtringitur, niſi adſit ſpecialis ratio reſtringendi. Quando loquutio eſt geminata, habet vim diviſionis, & intelligitur de ſingulis. p. 224.n. 38
in Loquutione generali non intelliguntur alimenta, nec quæ pietatem involvunt. p. 269. n. 42
Loquutio generalis omnia particularia directè comprehendit. p.276.n. 41. Sed non comprehendit caſus aliqua ratione expediendos. idid.n. 42. Nec comprehendit alimenta. ibid.n.43
Loquutio generalis omnia comprehendit. pag. 458. num. 16

Luctuoſa.

Luctuoſa eſt res pretioſa, quæ ex bonis Beneficiati ſolvitur Epiſcopo,aliquando ex bonis parochianorum, aut vaſſallorum, & ſunt variæ conſuetudines. p. 445. n. 71
de Luctuoſæ origine,&quibus modis introducta.ibid. & ſeq.
Luctuoſa licitè percipitur, ſi adſit conſuetudo immemorialis, & uniformis. ibid.n. 73. Itaque allegans luctuoſam ſibi deberi, probare tenetur hanc conſuetudinem immemorialem. ibid.n. 74
Luctuoſam eligere nequit Epiſcopus ex rebus ſacris pertinentibus ad Eccleſiam, nec ex ſcamnis, aut aliis exceptis in Conſtitutione Pii V. in terris ubi ſpolium debetur. p.445. n. 75
Luctuoſam ad uſus pios eſſe divertendam aſſeruit Navarrus; ſed ſi adſit conſuetudo, poſſe diverti ad profana aſſeruit Barboſa. ibid.n.76
ad Luctuoſam unica tantùm res eſt capienda, veluti mula, vas argenteum, aut alia res pretioſa. ibid. n.77
An poſſit capi pecunia depoſita apud campſorem, vel in ſacculo ſignata? Affirmandum videtur.ibid.n.78 Sed cum diſtinctionibus contrarium reſpondetur. p. 446. n. 79. & ſeqq.

M

Majoratus.

Majoratus ſucceſſor an teneatur ſolvere expenſas funeris ultimi poſſeſſoris? Prima ſententia negat. p.175. n. 58. Poſſeſſor majoratus non ſuccedit ultimo poſſeſſori, ſed inſtitutori.ibid. Secunda ſententia affirmat. ibid. n.59
Majoratus ſucceſſor tenetur ſolvere aliqua debita exigua anteceſſoris, maximè ſi ſint ad exonerationem conſcientiæ. ibid.
Majoratus ſucceſſor tenetur ſepelire inſtitutorem illius, ſicut debita perſolvere.ibid.n.60.Si defunctus eſt ultimus poſſeſſor, tenetur, ſi eſt hæres, vel pro rata, ſi alii ſunt cohæredes. p.175.n. 61
Majoratus ſucceſſor tenetur ſolvere debita neceſſaria. p.442.n. 46
Majoratus ſucceſſorem, ſi ultimus poſſeſſor excuſſis bonis non habeat undè ſepeliatur, adhuc dicunt aliqui non teneri illum ſepelire. p.175.n.62. Sed contrarium de æquitate tenendum.ibid.n. 63. Defenditur etiam de rigore juris. p.176. n. 64.
Majoratus inſtitutoris mens eſt honorare familiam, & effugere ignominiam. ibid. n. 65
Majoratus poſſeſſor tenetur ſolvere debita pro alendo ultimo poſſeſſore paupere. p. 176. n.66
Majoratus ſolùm poteſt cedi immediato ſucceſſori,nec cedi valet in præjudicium vocatorum. p. 202. n. 43 Sed poteſt cedi commoditas illius. ibid.n.44
ad Majoratus ſucceſſorem an tranſeat jus ſepulchri? Affirmandum videtur. p. 203.n.50. Sed diſtinctione reſpondetur.ibid.n.51. Et explicatur, ibid.n.52
Majoratus poſſeſſori an in concurſu alimenta debeantur. p. 282.à n.14. Diſtinguitur,& reſolvitur. ibid. & ſeq.
Majoratus aliqui illicitos dicunt, ſed explicantur. p.282. & ſeq. à n. 18
Majoratus de lege Regia non ſuſtinetur, niſi facultate Regis præcedente. p.408. n. 43
Majoratum an Religioſus profeſſus inſtituere poſſit. p.433. n. 72
Prælatus,ſeu Beneficiatus majoratum poteſt inſtituere ex bonis patrimonialibus, aut quaſi, non ſolùm in vita, ſed etiam in morte. p.381.n.5
Sed an ex redditibus Eccleſiaſticis? Et quando ſanus eſt, graviter peccat inſtituendo, ſed eſt valida inſtitutio. ibid.n. 6. Limitant verò aliqui, ſi non fiant ad locupletandam familiam, ſed ad conſervandum ſtatum illius. ibid.n.7. Sed non admittuntur. p.381.n.8
Similiter limitant,quando Prælatus, ſeu Beneficiatus ex redditibus parcè vivendo majoratum inſtituat. & admittuntur.p.382.n. 9. Fit inſtantia. ibid. n. 10. Et reſpondetur ei. ibid. n. 11
Hoc intellige de majoratu irrevocabili inter vivos: ſi verò fiat revocabilis,non ſuſtinetur. p. 382. n.12
Majoratus an validus ſit, ſi fiat à Prælato, ſeu Beneficiato, ubi non teſtantur inter vivos irrevocabiliter, quando in ægritudine fuerint? Prima ſententia negat eſſe validum, ibid. num. 13. Sed contra

contrarium tenet Molina. ibid.n. 14. Resolvitur.ibid. num. 15.& 16.

Majoratus nequit institui in testamento, aut per ultimam voluntatem à Prælato, seu Beneficiato ex redditibus,nisi ubi est consuetudo,ut testentur,nec erit valida institutio. Excipe nisi habuissent indultum ad testandum ad causas profanas, & tunc ut fiat absque peccato, magna causa requiritur. ibid. & seq. n. 17

Manutergium.

Manutergium ad celebrandam Missam necessarium. p. 86.n. 15

Maritus.

Maritus tenetur ad funerandam mulierem, si non habeat unde funeretur; si verò dotem habuerit,ex ea funeratur, & successores dotis pro rata tenentur. p.171. & seq. n. 35. & 36. Intelligitur si dos est successori tradita; si verò est apud maritum; ipse convenietur, & expensæ istæ cum dote compensantur. Maritus verò absque dilatione solvet;& si aliquis pro eo aliquid expenderit, statim repetet. p. 172.n.37. Et similiter potest cum dote compensare expensas ultimæ infirmitatis uxoris. ibid.n.38

Maritus occidens uxorem in adulterio deprehensam, privatur lucro dotis.p.212.n.45.Et quod rectè interficiat absque peccato, tenent plures. ibid.n.46. Sed contrarium tenendum. ibid. n. 47.& seq.

Maritus an sepeliendus in sepultura uxoris? Affirmant aliqui. p.213.n.53. Sed contrarium defenditur, & resolvitur. ibid.& n. 54

Maritus dotem lucratur,quando ob adulterium matrimonium separatur; si verò ob aliam causam, inops maritus à dote alimenta percipiet. p.276.n. 41

Maritus potest donare ex bonis uxoris, si habet unde compenser. p.369.n. 31

Missa.

Missa potest celebrari elicito actu contritionis si non est copia confessoris, sed quomodò id practicandum. p. 25. n. 58

Missa olim à mulieribus cantabatur. ibid. n. 53

Missa an possit celebrari pro eo,qui lethaliter vulneratur in duello, & moritur cum signis contritionis? Negandum videtur,sed piè contrarium defenditur. p. 236. n. 56.

Missam audiendi præceptum adimpletur,si tamen quis reverà illam audiat. p. 360. n. 40

Missa funebris cantatur in funeribus Christianorum. ibid. n. 41

Missa funebris, an corpore præsente possit celebrari in diebus festis? Ponitur ratio dubitandi.In diebus duplicibus non festivis potest celebrari. p. 135. n. 3 Sed affirmandum, ut declaravit Sacra Congregatio. ibid. n. 4. Limita nisi dies festus sit primæ classis. ibid. n. 5

Missa funebris dicenda est in diebus festivis, etiamsi corpus detineatur in aliqua Capella,seu Oratorio. p. 135. n. 6

Missa funebris in die obitûs an possit celebrari in die feriæ quintæ Cœnæ,& in Sabbato Sancto? Aliqui negant. ibid. n. 7. & 8.Respondetur fundamentis hujus sententiæ, & explicantur aliqua jura. ibid. num. 9

Missam funebrem corpore præsente celebrari posse feriâ quintâ Cœnæ; scripsit Pasqualigius. p. 136. n. 11. Sed in hoc standum consuetudini Ecclesiarum: etiam particularium, quæ obligat. ibid.n.12. Et idem dicendum de Sabbato Sancto.In die Parasceves absque gravi culpa nequit Missa celebrari. ibid. n. 13.

In Hispania, cùm ex more multæ Missæ celebrentur in die Cœnæ Domini, potest dici Missa funebris pro defuncto, corpore præsente. p.136. n. 14

Mixtum.

In Mixtis attenditur qualitas potentior. p. 96. n. 16. & seq.

Monasteria.

Monasteria ut erigantur, requiritur licentia Summi Pontificis, prævia causæ cognitione, & citatione aliorum Prælatorum, si sint Mendicantium p. 12. num. 42.

An sufficiat licentia Episcopi cum causæ cognitione,& citatione? Prima sententia affirmat.ibid. n. 43.Secunda duas petit licentias,Papæ, & Episcopi. p.13. n. 44. Absolvitur, ibid. n.45..Sed non est necessaria licentia, ut Religiosi erigant Hospitalia. ibid.

Admittitur secunda sententia petens duas licentias. p.13. n. 46

ad Monasterium ædificandum nequit Vicarius Episcopi licentiam præstare, absque speciali mandato. ibid. n. 47

Monasterii ad translationem requiritur licentia Pontificis, sed an requiratur licentia Ordinarii? Prima sententia negat. ibid. n. 48. Secunda affirmat.p.14. n. 49. Resolvitur affirmativè. ibid. 53

Monasteria an possit transferre Religiosi ex suis privilegiis, absque licentia Episcopi. Affirmant aliqui. ibid. n. 53. Alteri negant. p.14. n. 54.

Distinguitur,& admittitur prima sententia,si fiat translatio ad locum exemptum,aquæque Episcopi præjudicio. ibid. n.55.Si verò non est exemptus requiritur. p. 15. n. 56

Monasterium si sit fundatum ex alicujus voluntate,ad ejus translationem requiritur licentia Episcopi.ibid. num. 59

Moniales.

Moniales sepeliuntur in suo Monasterio intra clausta, ubi laici sepeliri non possunt, nisi in exteriori Ecclesia. p.217.n. 85

Monialis si decedat causâ curationis,sepelitur in Monasterio sui Ordinis, si ibidem adsit, alias in Parochia. ibid. n. 86

Mulier.

Mulier pro sua dote præfertur posterioribus creditoribus habentibus expressam hypothecam, & anterioribus habentibus tacitam. p. 439. n. 23

Mulier in suis arrhis licèt habeat tacitam hypothecam non tamen prælationem habet. ibid. n. 24

Mutuum.

ad Mutuum in gravissimis necessitatibus possunt divites compelli, & absque interesse solvendum, nisi ex æquitate eis solvatur. p. 306. n. 9

Mutuum concedens Ecclesiæ,ut postea ei reddatur, debet probare pecuniam conversam esse in utilitatem illius, prout in minoribus, & in rebus majoratûs observatur. p.439.n.27

N

Necessitas.

Necessitas est triplex, extrema, gravis, & communis. p. 250. n. 12. & 13

Necessitas extrema an sit periculum infamiæ? Aliqui negant. ibid. n. 14. Alteri affirmant. ibid. n. 15.Distinguitur, & resolvitur. ibid.n. 16.& seq.

in Necessitate extrema omnia sunt communia, & quomodò id intelligendum, referuntur sententiæ diversæ.p.254.n.4.& 5.Resolvitur. ibid.n.6.& seq.

Extremè indigenti an teneatur dives liberaliter dare, an sufficiat mutuare? Aliqui dicunt teneri donare. ibid.n.7.Alii asserunt sufficere mutuare. ibid. n. 8. Alteri distinguunt. ibid. n.9.Concordia aliquorum Doctorum. ibid. n.10. Resolvitur. p. 254. n. 11

Extremè indigenti quando eleemosyna conceditur, nequit imponi pactum,ut pauper acquirat ad restitutionem

tutionem: sed explicatur. p. 255. n. 14.
In extrema necessitate rem alienam subripiens, furtum, non committit. ibid. n. 15. Quod ita intelligendum, dummodò subripiens non excedat quantitatem necessariam ad sublevandam necessitatem. ibid. n. 16. Et non solùm ipse indigens potest alienum suscipere, sed alter, si non habet unde indigenti succurrat. p. 255. n. 17
In extrema necessitate, ne accipiens fur existimetur, debet credere dominum permissurum: sed contra Gosfredum contrarium defenditur. ibid. n. 18. Erit tamen illud necessarium, quando non esset extrema necessitas. ibid. n. 19
Necessitas alimentorum, & vestitûs est extrema. ibid. num. 20
Extrema necessitate superveniente, si quis sibi rem commodatam, aut depositam consumpserit, an restituere teneatur? Aliqui negant. p. 256. n. 27. Alteri affirmant, & resolvitur. ibid. n. 28
Necessitate urgente qui bonis cessit, si ad pinguiorem fortunam devenerit, tenetur debita solvere. ibid.
In extrema necessitate si fur rem furatam consumpserit, an teneatur restituere? Aliqui negant. ibid. n. 30. Sed contrarium defenditur. p. 257. n. 31. & 32. Resolvitur. ibid. n. 33.
in Necessitate extrema, si debitor, & creditor sint, an teneatur debitor solvere creditori? Prima sententia affirmat, p. 257. n. 35. Secunda negat. ibid. n. 36. Resolvitur. ibid. n. 37
An debitor possit rem retinere pro succurrendis pauperibus extremè indigentibus? Negat Azorius, affirmant alteri, & extendunt ad patrem tantùm. Alii ad parentes, & non ad fratres; verùm alteri etiam ad fratres. ibid. n. 41. Resolvitur, p. 258. n. 42. & seqq.
In extrema necessitate possunt patres distrahere filios ad se alendos de jure naturali. ibid. n. 43. De jure civili quid. ibid. à n. 45. explicantur aliqua jura, & resolutio extenditur ad alios contractus, ibid. n. 46
An id tantùm intelligendum in extrema necessitate famis, plures negant. ibid. n. 47. Sed alteri affirmant. ibid. n. 48. Resolvitur, & extenditur ad alias necessitates extremas. p. 259. n. 50
An hæc resolutio sit extendenda ad matrem? negant plures. ibid. n. 52. Dilabuntur fundamenta horum Doctorum. ibid. n. 53. Et extenditur ad matrem. p. 259. n. 54.
In extrema necessitate an parentes possint vendere filium emancipatum? Negant plures. ibid. n. 55. Sed contrarium sustinetur, ibid. n. 56. Non tamen possunt distrahere filium clericum. ibid. n. 57. Nec uxoratum. ibid. n. 58.
Facta distractione, filius posteà si offerat pretium, à servitute liberator, licèt alius offerat. Pater si ad pinguiorem fortunam deveniat; tenetur filium redimere, & ad id cogi poterit. Poterit etiam filius, vel pater, si pretium non habeat, dare mancipium. p. 259. & seq. n. 59.
In extrema necessitate filius nequit vendere patrem. p. 260. n. 60
In extrema necessitate an pater possit interficere filium, ut comedat? Affirmat aliquis ex lege Partitæ. ibid. n. 61. Sed rejicitur. ibid. n. 62
Propter extremam necessitatem non licet fornicari. ibid.
Olim patres habuerunt potestatem interficiendi filios. ibid. n. 63. & seq.
Sed an possit pater filium interficere in extrema necessitate, quando etiam filius ex eadem necessitate est moriturus? Negatur. ibid. n. 66. Explicatur quid significet verbum *Sanguinolentos*. p. 260. n. 68
In extrema necessitate an liceat vesci carnibus occisorum? Respondetur posse, sed indigentes non teneri: sed semper licet comedere carnem crudam. p. 261. n. 69
In necessitate gravi an liceat furari, sicut in extrema? Prima sententia negat. ibid. n. 1. Affirmat secunda. ibid. n. 2. Resolvitur. ibid. n. 3
in Necessitate gravi is qui tenet rem alienam, potest illam retinere. p. 262. n. 7. Fit instantia, & ei respondetur. ibid. n. 8
In gravi necessitate si quis rem alienam consumpserit, an teneatur restituere? Negant aliqui. ibid. n. 9. Sed distinguitur necessitas. ibid. n. 10.
in Necessitate gravi si sunt in eodem tempore debitor, & creditor, an possit debitor debitum retinere? Resolvitur prout in capite antecedenti. p. 262. num. 11
In gravi necessitate, quam nequit nobilis redimere absque mendicitate, an possit aliena subripere? Affirmant aliqui, sed contrarium tenent alii. ibid. num. 12
In gravi, aut extrema necessitate an possit pauper ex actione justitiæ petere, ut à divite succurratur? Prima sententia affirmat. ibid. n. 13. Secunda negat, sed tantùm implorato judicis officio. ibid. n. 14. Tertia distinguit. ibid. n. 15. Resolvitur. p. 263. num. 16. & seqq.
In casis ubi non conceditur actio justitiæ, proceditur implorato judicis officio, & id possunt facere pauperes. ibid. n. 17
Pauperes si velint expediri actione justitiæ, aliqui confusè admittunt. ibid. n. 18. Sed contrarium tenendum est. ibid. n. 19
Dominium nequit esse penes duos in eodem tempore. p. 263. n. 20. & seq.
Si pauperes non implorent officium judicis, an ex officio possit judex procedere ad succurrendam eorum indigentiam. Apponuntur rationes dubitandi. ibid. n. 22. Sed respondetur affirmativè. ibid. n. 23
In casis piis potest procedere judex non interpellatus: & idem in casis publicis. ibid. Et potest causas pauperum reducere ad concordiam irrequisitus. ibid. n. 24. & seq.
in Necessitatibus an divites teneantur ad pauperes quærendos? Resolvitur negativè. p. 264. n. 26. Si tamen graves sint, ut extremæ necessitates, aut de eis dubitetur, tenentur inquirere: si tamen factâ diligentiâ sint dubii, non tenentur. ibid. n. 27
Dicenti esse in extrema, aut gravi necessitate, non est credendum: quod in pauperibus trivialibus semper tene. p. 264. n. 28
Episcopi & alii Beneficiati, Magistratus quoque tenentur pauperes quærere, & de eis curare. ibid. num. 29

Nomina Ecclesiarum.

Nomina Ecclesiarum olim varia, nuncupantur Ecclesiæ, non Templa, sed posteà promiscuè nominabantur. p. 4. n. 21
Ecclesia aliquando dicebatur *Concio*. ibid. n. 22. Domus Dei. ibid. n. 23. Posteà Ædes sacra. ibid. n. 25. Martyrium. ibid. n. 26. Titulus, Memoria, Concilium Sanctum, Oratoria, Semnium. p. 5. n. 27

Nobilitas, Nobilis.

Nobilis pauper cogitur vendere Palatium destructum. p. 9. n. 16
Nobiles olim Capellas sibi habebant privatas; sed hoc posteà sublatum, & Principibus concessum. p. 66. num. 5
Nobilitas ex parte matris in plurimis casibus admittitur, & filii matrum nobilium, ut nobiles habentur. p. 99. n. 39
Nobilis an possit aliena subripere, ne mendicet? Negatur. p. 262. n. 12

Nobilis an habeat alimenta in concursu creditorum. p.282.n.13.& seqq. Negatur, sed postea distinguitur. ibid. Nobilis nequit privilegio nobilitatis renuntiare. p.287. n.62

Nuptiæ.

Nuptiæ secundæ reprobantur ab hæreticis, sed refelluntur. p.127. num. 54. Explicantur varia jura. ibid. & seq.

Ad secundas nuptias Reginæ Hispaniæ non transeunt. p. 128. n.40. Aliqua in secundis nuptiis considerantur inconvenientia. ibid. n. 41

O

Oblationes.

Oblationes semper fuerunt usitatæ, tam in veteri, quàm in novo Testamento. p.112. num. 1. Et comprobatur. ibid.n.2.& seq.

Olim panis, & vinum offerebatur ante communionem inter Græcos, & de panibus oblatis pars frangebatur ad Sacrificium. Latini integrè libabant: fiebant etiam oblationes pro natalitiis, pro defunctis, &c. ibid.n.4.

Oblationes olim datas pro stipendio Missarum, & ex voluntate dantis pendere taxam stipendi, asseruit Salcedo, cujus fundamenta referunt. p.113. n. 5. & seqq.

Contrà ponuntur fundamenta: oblationes sunt voluntariæ, stipendium debetur ex justitia, ibid. n. 10. Et comprobatur. ibid.n.11.

Oblationes fuisse stipendia, res est incertissima. Explicantur oblationes, & divisiones earum. ibid. num. 12

Oblationes tempore antiquo distinguebantur à stipendiis. p.114.n.16. Non dabantur Sacerdoti celebranti, sed reponebantur in gazophylacio Ecclesiæ. ibid. num. 17.

Non admittitur Salcedo, & explicantur Christineus Lupus, & Lemaistre. ibid. n. 18. Et tandem contra eum resolvitur, explicaris Soto, & Navarro. p.114. n. 21.& seq.

Oblatio est quod Deo offertur, sed propriè loquendo sunt oblationes, quæ intuitu Religionis Deo immediatè absque immolatione exhibentur. p. 115. num. 23.

Oblatio differt ad decimis, & primitiis. ibid. n.24.

Oblationes ut distinguuntur à decimis, & primitiis, an cadant sub præcepto? Affirmarunt aliqui, ibid. n.24. Sed non clarè loquuntur. ibid. n.25. comprobatur hæc sententia. ibid. n. 26. Sed contrarium absolutè tenendum. ibd. n. 27

Oblationes, decimæ, & primitiæ à principio fuerunt ultroneæ, sed postea decimæ, & primitiæ sub præcepto impositæ sunt. ibid.& seq. n.28.& 29

Oblationes esse debitas sub præcepto, aliqui Doctorum asseruerunt, sed intelligendi de quibusdam consuetudinibus offerendi in quibusdam diebus festivis. ibid.n.30. Sed adhuc in hac specie sunt spontaneæ. ibid. n.31. Et quid si sint ex facultate libera. ibid. n. 32

Fit instantia, & respondetur ei. p. 116. n.33. Admittitur contrarium, si consuetudo est uniformis. ibid.

Oblationes cadunt sub præcepto, quando consuetudo est uniformis, & laudabilis. ibid. n. 34. & seqq.

Oblationes si sint variæ in specie, aut quantitate, an cadant sub præcepto, si adsit consuetudo. Prima sententia affirmat. p. 117.n. 36. Sed contrarium tenendum. ibid. n. 37, Et comprobatur. ibid. n.38

Oblationum consuetudines ut obligent, aliqua sunt requisita necessaria. Primò, ut incipiant liberaliter absque aliqua coactione. Secundò, ut nullum pactum interveniat. Tertiò, ut quod solvitur, sit certum: Quartò, quod omnis populus, aut major pars illius in oblationibus persistat: Quintò ut præscriptio sit per decennium. p. 117. n. 39

Oblationes si debeantur, debeat peti judicis officio implorato, non per subtractionem spiritualium. ibid. n. 40.

An valeat consuetudo ut Ecclesiastici offerant laïcis, verbi gratiâ candelas in die Purificationis. Prima sententia negat. ibid. n. 41. Secunda affirmat. ibid. num. 42.

Si consuetudo est immemorialis, valet, etiamsi gravamen inferat Ecclesiis. p. 118. n. 43. Secus si non sit immemorialis. ibid. n. 44. & 45

Non valet consuetudo non solvendi decimas, nisi Parochus offerat laicis certas libras carnis; secus de consuetudine ut convivant Parochiani in die Defunctorum. p. 118. n. 46

Oblationes cadunt sub obligatione, si fiant per modum pacti, seu legati. ibid. n.47. Vel ex voto. ibid. num. 48.

Oblationes à testatoribus præceptæ, magnâ curâ adimplendæ. ibid. n. 49

Ad oblationes Parochiani obligantur, si Ecclesia, seu Rector non habeant congruam, vel quando sunt deputatæ ad alimoniam Ministrorum. ibid. num. 50. Vel si non solvant decimas, aut primitias non sufficientes. Si alii sint participes, isti supplere tenentur, vel qui pensionem percipiunt, & tunc pauperes Parochiani ad offerendum non sunt cogendi. p. 118. n. 51

An ad oblationes sint compellendi Parochiani, quando Parochus ex artificio vivere potest. Prima sententia negat. p. 119. n. 52. Secunda affirmat. ibid. n.53. Laudatur occupatio in Clericis. ibid.n. 54. Resolvitur. ibid. n. 56

Oblationes usuales pertinent ad Parochum, etiam in Ecclesiis Ordinum Militarium. ibid.n. 59. Et in Cathedralibus ad Archipresbyterum. ibid. n. 60

Oblationes in Capella factæ, pertinent ad Rectorem, nisi dentur ad ornamenta, vel ibi sint alia Beneficia. p.120.n.61. & seq.

Oblationes factæ Confraternitatibus pertinent ad Parochum. Laicis interdictum est offerre. ibid. n. 63. Explicatur hæc doctrina. ibid. n. 64

Oblationes aliquando dividuntur, prout fuerit consuetudo. ibid. n. 65

Oblationes an pertineant ad Episcopum, si ipse Missam celebret. ibid.n.66. Quid verò dicendum si celebret in loco exempto. ibid. n. 67. & seq

Oblationes quando non pertinent ad Parochum, adhuc earum administratio ei competit. p. 120. n.68

Oblationes an possint percipere Regulares in suis Ecclesiis. Prima sententia affirmat. ibid. & seq. n. 70. Secunda negat. p. 121. n.71. Explicatur. ibid. n.72. Possunt eas percipere titulo eleemosynæ. ibid.n. 73. Secus ut Ministri, si continuæ, & graves fuerint. ibid. n. 74. & seq.

Oblationes non ab omnibus recipiendæ: referuntur personæ à quibus non recipiuntur. p.121.n.75.

Oblationes quomodò distinguantur ab eleemosyna. p.247.à n. 23. Oblationes excommunicatorum olim non recipiebantur. ibid. n. 24

Obligatio.

Obligatio generalis non curat de diversitate specierum. p. 117. n. 36

Opera pia.

Opera pia in quibus Beneficiati expendere tenentur quod supereſt ex redditibus, quæ sint. p. 341.n. 26. Primi sunt pauperes succurrendi. ibid. n.27. Sed an sufficiat dare quibuscumque paupetibus? Affirmant aliqui. ibid. Alteri asserunt, dandum esse pauperibus Parochianis. ibid.n.28. Explicatur. ibid.& seq.n. 29.

Opera

Rerum notabilium.

Opera pia an intelligantur subsidia quædam, quæ Regibus in necessitatibus conceduntur. p. 342. n. 30

Oratorium publicum.

Oratorium dicitur ab orando: potest quilibet pro libito oratorium privatum erigere. p. 94. n. 1. Dividitur in publicum, & privatum. ibid. n. 2

in Oratio publico celebratur Missa. ibid. n. 3. An debeat esse consecratum, negativè respondetur. ibid. n. 4. Sufficit, quod sit benedictum, aut locus destinatus ab Episcopo ad celebrandum. p. 94. n. 5

Examinatur doctrina aliquorum asserentium, non esse culpam gravem, absque contemptu in quoliber loco celebrare. p. 95. n. 6. Limita nisi adsit gravis necessitas, & quæ ista sit, ostenditur. ibid. n. 7

In his necessitatibus, si fieri possit, petenda est licentia ab Ordinario, seu ejus Vicario. ibid. num. 9. Unde resolvitur quæstio, an in his necessitatibus sit necessaria licentia. ibid. n. 10. Est necessaria ista licentia, ut persona insignis pro aliqua vice domi celebret, & ut Missa pro defuncto dicatur. ibid.

Oratorium habens ingressum publicum, & privatum ad aliquam domum, an comprehendatur sub decreto Tridentini, ne ibidem Missa celebretur? Affirmandum videtur. ibid. n. 11. Sed contrarium communius. ibid. n. 12. Explicatur, & admittitur, si Oratorium habet campanam. p. 96. n. 13

An campanella sit necessaria ad Oratorium publicum? Affirmant aliqui, negant alteri: admittitur hæc sententia. ibid. n. 14

si Oratorium magis deservit ad privatum ingressum, comprehenditur sub illo decreto. ibid. n. 15. Secus si principaliter ad publicum destinetur. ibid. n. 16. & 17

Oratoria publica gaudent immunitate, licèt tantùm sint benedicta, non verò privata. ibid. n. 18. Fit instantia. Aliqui dicunt immunitate non gaudere Ecclesias non habentes Eucharistiam, nec ubi divina officia non celebrantur. p. 96. n. 19

Negatur hæc doctrina exemplo Hospitalis, & cœmeterii. ibid. n. 20

Limita nisi consuetudo sit in contrarium, ut in aliquibus ditionibus, ubi tantùm immunitas conceditur pro levibus delictis. p. 97. n. 21

Aliqui dicunt immunitatem esse de jure divino, sed non admittuntur. ibid. n. 22

bona Oratoriorum publicorum non alienantur absque solemnitatibus, & dos est eis constituenda. ibid. num. 25

Oratorii publici sub nomine intelliguntur Eremitæ. Ponuntur signa undè dignoscatur oratorium authoritate Episcopi constructum. p. 97. n. 26

Oratorium privatum.

Oratorium privatum quisque in domo sua potest erigere, dummodò ibidem Missa non celebretur. p. 97. num. 27.

in Oratoriis privatis est dubium, à quo possit præstari licentia, ut ibidem celebretur. ibid. n. 28. Supponitur olim Episcopos hanc licètiam dedisse. ibid. num. 30

An post Concilium Tridentinum possint Episcopi hanc licentiam præstare. Prima sententia affirmat. ibid. Secunda negat. p. 98. n. 31. Tertia has duas sententias concordat. ibid. n. 32

Ponuntur verba Concilii, & explicantur. ibid. n. 33

Colligitur ex Concilio, Episcopos dare non posse has licentias. ibid. n. 34. Et hoc jure utimur. ibid. n. 35. Ubi ponuntur conditiones communiter usitatæ his indultis. ibid. & seq.

Ex causa nobilitatis hæc indulta à Pontifice conceduntur, quæ sufficit ut sit ex parte patris; sed an sufficiat tantùm ex parte matris? Negavit Tamburinus. ibid. n. 37. Sed alii tenent contrarium. ibid. & seq. n. 38. Admittitur de jure communi hæc sententia. p. 99. n. 39. De jure nostro Regio difficillimum erit admittere. ibid. n. 40

Dantur etiam similia indulta à Pontifice ratione infirmitatis. An cessante infirmitate cesset indultum. ibid. n. 41. Si infirmitas est causa impulsiva, adhuc durat indultum, secus si causa finalis, & integrum sit indultum. ibid. n. 42. Si jam perfectum sit, in hac specie etiam cessabit. p. 99. n. 43

Oratorium ubi celebretur, an quis possit habere virtute Bullæ Cruciatæ? Prima sententia affirmat, & aliqui asserunt Commissarium Cruciatæ dare posse hanc licentiam. p. 99. n. 44

Secunda tenet contrarium, & interpretatur Bulla. p. 100. n. 45. Admittitur hæc sententia, & comprobatur. ibid. n. 49. Fit instantia, & respondetur. ibid. n. 50. Commissario Cruciatæ denegatur hæc facultas. ibid.

an in Oratoriis rectè designatis possint plures Missæ celebrari in eadem die virtute Cruciatæ, & supponitur in indultis dari tantùm licentiam ad unam tantùm Missam. p. 100. n. 51. Prima sententia affirmat. ibid. n. 52. Secunda negat. ibid. n. 53. & 54

Admittitur hæc secunda, sed asseritur ex consuetudine rectè præscripta id fieri posse. p. 101. n. 55

in Oratoriis privatis an dici possit Missa diebus profestis in indulto exceptis, ex vi Bullæ Cruciatæ? Affirmant plures. ibid. n. 56. Sed contrarium tenent alii, nisi adsit consuetudo uniformis, nec id Regularibus concedendum. ibid. n. 57

Oratorium habens nequit præjudicare juribus Parochialibus & quæ sint ista jura. p. 101. n. 58

Oratorii indultum explicatur quoad nomen Familiæ. ibid. n. 59. In eo intelligitur hortulanus, & Capellanus, inservientes infirmo, & qui sunt in communi servitio. p. 101. n. 60

Oratorii indulto an possint frui fratres, sororesve habentes diversas familias, habitantes in domo fratris habentis indultum? Aliqui Affirmant. ibid. n. 61. Alteri negant. ibid. n. 62. Admittitur hæc sententia, sed non ex suo fundamento. ibid. n. 63. Et similiter possunt frui famuli rure servientes. p. 102. num. 64

in Oratorio privato an possit celebrari, domino absente? Negarunt aliqui, sed contrarium defenditur. ibid. n. 65

In indulto Oratorii aliquando etiam facultas hospitibus conceditur domi hospitatis, ibi Missam audiendi, & extenditur ad eorum famulos. ibid. n. 66. Et hospites unius diei. ibid. n. 67

in Oratorio privato nequit celebrari nisi priùs visitetur, & approbetur ab Ordinario. p. 102. n. 68

an Oratorium visitatum, & approbatum possit iterum visitari & approbari? Aliqui negant. p. 103. n. 68. Sed contrarium tenent alii. ibid. n. 70

Oratorium si Ordinarius visitare, & approbare renuerit, plures dicunt hoc denegato, in eo tamen posse celebrare. ibid. n. 71. Sed contrarium sustinent alii. p. 103. n. 72

Episcopus non approbans Oratorium decenter ornatum, peccat graviter, & tenetur visitare, & approbare. ibid. n. 73. Et si renuat, recurrendum erit ad Superiorem, & interim Missa ibidem non est dicenda, etiam licentiâ injustè denegatâ. ibid. num. 74

Clausula in indulto Oratorii solet poni, *Ac de ipsius Ordinarii licentia, ejus arbitrio duraturæ*: & importat arbitrium regularum, non liberum. p. 103. num. 75

Privilegium habendi Oratorium an sit personale, vel mixtum? Prima sententia dicit mixtum. ibid. num. 76

Secunda

Secunda verò personale. ibid.n.77. Sed distinctione resolvitur. p. 104. n. 78
Si indultum dicit, *Habeat Oratorium Matriti*, mixtum esse dicunt aliqui. ibid. n.79. Sed contrarium tenendum, quia qui habet indultum habendi Oratorium in civitate, potest rari habere. ibid. n. 80
Oratorii indultum non exspirat morte concedentis, etiamsi concedatur ad beneplacitum: nec morte Episcopi, etiamsi continuatio ab ejus licētia penderet. p. 104. n. 81
Oratorii indultum ad hæredes non transit, etiamsi contineant clausulam, *Ac de ipsius Ordinarii licentia, ejus arbitrio duraturæ.* ibid. n. 82. Licèt resistat Pellizzarius. ibid. n. 83
An successores virtute Bullæ Cruciatæ possint frui indulto habendi Oratorium, ubi celebretur? Affirmant aliqui. ibid. n.84. Sed contrarium optimè defenditur. p. 104. & seq. n. 85

Oratoria Episcoporum.

Oratoria in suis Palatiis possunt habere Episcopi, *ex cap. fin. de privileg. in 6.* p. 106. n. 10. Fit instantia & respondetur. p. 107. n. 11
Oratoria publica possunt habere Episcopi in suis Palatiis ex propria authoritate, ut habent Hospitalia, & carceres. ibid. n. 12
Oratoria privata possunt etiam habere in suis domibus, & possunt etiam habere in domo rurali. ibid. num.13
Oratoria duo an possit habere Episcopus, unum ad suum usum, alterum ad usum familiæ? Prima sententia negat. ibid.n.14. Secunda affirmat. ibid.n.15. Admittitur unum *ex dict. cap. fin. de privilegiis in 6.* alterum *ex cap. Missarum* 12. *de consecrat. dist.* 1. p. 108. n. 17
in Oratorio privato posito in Palatio Episcopi, an possit celebrari eo absente? Negant plures. ibid.n.18. Affirmant alteri. ibid.n. 19. Si Episcopus erigat Altare portatile in suo Palatio, admittenda est prima sententia. ibid. n. 20. Si est Oratorium cùm Altari fixo, idem est dicendum, si sit ad usum Episcopi, secus si pro omnibus. ibid. n. 21
in Oratorio Episcopi an possint celebrare familiares, eo mortuo? Negavit Diana. ibid. n. 22. Affirmat Pellizzarius. ibid. n. 23. Resolvitur, & excipitur, nisi domus Episcopi fuerit combusta, aut aliis locata. p. 108. n. 24
Privilegium Episcopi habendi Oratorium, extenditur ad titulares. ibid. n. 25. Fit instantia, & respondetur. ibid.n.26. Non extenditur ad inferiores, etiamsi habeant jurisdictionem quasi Episcopalem, nec ad Episcopos electos, & non confirmatos. p. 109. num. 27.

Ornatus Altarium.

Ornatus Altarium primus sunt mappæ, de quibus diximus in verbo *Altare.*
Est etiam Corporale lineum supra mappas imponendum, vel consecratum, vel benedictum. Idem palla linea, de quorum forma agitur. p.86.n.10.
Bursa corporalium ex variis materiis fit, sed color debet esse secundùm paramenta. ibid. n. 11
Purificatorium Galicis debet esse lineum, & mundum, & est peccatum grave celebrare absque purificatorio, prout absque corporalibus. ibid. n. 12
An purificatorium debeat esse benedictum? Affirmant aliqui. ibid. n. 13. Sed contrarium asseritur. ibid. num. 14
Manutergium etiam est necessarium, est enim peccatum omittere digitorum ablutionem, saltem in mappis Altaris. p. 86. n. 15
Pallium ornans frontem Altaris (vulgò *Frontal*) etiam requiritur, & ab antiquo fuit observatum. ibid.n.16. Sed an sit necessarium, negavit Scortia, sed contrarium sustinetur. ibid. n. 17. Explicatur. ibid.n.18
Ornantur Altaria imaginibus, de quo latè verbo *Imagines.*

P

Pactum.

PActum de non succedendo, non valet. p.185.n.11
Pacta, & conventiones inter Parochias circa sepulturas sunt sustinendæ. p. 224. n. 43

Pater.

Pater, & mater transferunt nobilitatem ad filium, & descendentes ex fœminis, de genere sunt earum, p. 98. n. 38
Pater legitimis singulis filiis relictis, reliquum potest expendere pro funeris expensis, & pro sua anima. p. 183. n. 1. & 2
Pater an disponere possit in Castella ultra quintum; & de jure cōmuni ultra legitimam pro funeris impensis, & pro sua anima? Aliqui negant. ibid. & seq. n. 3. Alteri affirmant. p. 184. n. 4. Alii dicunt hanc sententiam admittendam quando pater fuisset ditissimus. ibid. n. 5
In foro conscientiæ asserendum videtur, posse patrem ultra quintum disponere ad favorem suæ animæ. ibid. n. 6. Sed contrarium defenditur. ibid.n.7. Nisi ditissimus fuerit. ibid.
Pater ultra quintum nequit excedere, & si excedat, reducitur. p. 184. n. 8
Pater quando quintum non sufficit ad funeris expensas, Missas, & alia necessaria ad suam animam, secundùm qualitatem personæ, potest excedere: quod idem dicendum de filiis respectu tertiæ partis. p. 185. n. 11
Pater, vel filius an possint disponere ultra quintum, & tertium, quando ipsi legitimi hæredes consenserint? Ponuntur rationes negantes. ibid.n. 12. Sed contrarium tenendum asseritur. ibid.& seq.à n.13. ad 16
Patre dictante, si filius se exhæredem scripserit, manet exheredatus. ibid. n. 13
Filii, aut parentes, si habuerint legitimos hæredes, an possint præstare consensum hunc? Prima sententia affirmat. p. 186. n. 17. Secunda tenet contrarium. ibid. n. 18. Defenditur. ibid. n. 19
Hæc licentia, seu approbatio si fiat ex intervallo, seu ante actum testandi, non sustinetur, nisi jurata. p. 187. n. 20
Si filius habeat descendentes, aut ascendentes, & post factum testamentum approbavèrit dispositionem piam in sua legitima, an sit valida, necne? Non est quæstio, si approbatio est generalis, tunc enim certum est non valere. ibid n. 21. Si consensus approbatus est specificus, prima sententia negat valere. ibid. n. 22. Secunda affirmat. ibid. n. 23. Admittitur. ibid.n.24
Sed an agnita hæreditate, possit filius hābens descendentes approbare hanc piam dispositionem patris in sua legitima, contra creditores, negant aliqui, sed in specie valet in illa parte, de qua ipse disponere poterat ad causam piam. p. 187. n. 25
Examinatur Calderinus, asserens patre expendente dimidium bonorum in expensis funeris, & in aliis piis dispositionibus, legitimas esse deducendas, & dimidium quod supereſt, in illis piis dispositionibus impendendum. Admittitur prima pars hujus asserti, sed quoad reliquum dicendum est contrarium, scilicet omne expendendum esse. ibid.n.26
Pater si totum quintum in funeris expensis, & aliis operibus piis expenderit, verùm debeat alimenta filio spurio, an minuenda sint pia legata? Negandum videtur. p. 188.n.27. Sed de jure Castellæ contrarium

trarium eſt dicendum quando teſtaror filios legitimos habuerit, etiamſi pater ad alimenta fuerit condemnatus. ibid. p. 28. Secus ſi filios iſtos non habuerit, aut aſcendentes in tertia parte. ibid. n. 29

Pater poteſt duobus filiis legare duo quinta, prout ibidem explicatur. ibid. n. 30. Sed dubitatur, ex quo quinto deducendæ ſint funeris impenſæ, & alia pia legata. ibid.

Aliqui dicunt ex ſecũdo quinto eſſe deducenda, quando pater in vita primum quintum irrevocabiliter reliquit. p. 188. n. 31

Pater ſi legavit quintum extraneo, & aliud quintum filio, ex quinto extranei deducendæ ſunt expenſæ funerum, & alia legata pia. ibid. n. 32

Si verò pater duo quinta propriè duobus filiis legaverit, unum ſolùm valet. Difficultas eſt quando non conſtaret legaſſe propriè. ibid. n. 33

Refertur caſus, quando pater in vita unum quintum legavit, & tunc dicunt Doctores de ſecundo eſſe deducendas expenſas funeris, & cætera legata pia. ibid. n. 34

Sed contrarium defenditur. p. 189. n. 35. In quinto irrevocabiliter donata intelliguntur exceptæ impenſæ funeris, & legata pia. ibid. Fit inſtantia, & ei reſpondetur. ibid. n. 36

Pater ſi in vita uni filio quintum donaverit, & in teſtamento aliud quintum alteri filio, quintum iſtud imputatur in tertio. ibid. n. 37. Reſolvitur de primo quinto eſſe deducendam impenſam funeris, & alia legata pia. p. 189. n. 38. & ſeq.

Pater in ſuo teſtamento poteſt duo quinta ſuis filiis legare, ut ibi explicatur. ibid. n. 40. & ſeq.

Sed dubitatur de quo quinto ſint funeris expenſæ, & alia legata pia deducenda? Aliqui dicunt ex ſecundo deduci debere, ſed ex primo aſſeritur eſſe deducenda. ibid. n. 42

Impenſa funeris deducitur de quinto, quod ſi non ſufficit, deducitur ex aliis bonis: ſi ſit melioratio tertii, ex tertio deducitur poſt quintum. ibid. n. 43

Pater tenetur ad expenſas funebres pro filio, & adverſus eum datur actio funeraria, niſi filius habeat caſtrenſe peculium, aut de jure noſtro Regio teſtetur de tertio bonorum, quia de eo deducuntur expenſæ. p. 171. n. 34

Pater ſi donet filio, & præceſſerint merita, intelligitur remuneratoriè donare. p. 371. n. 43

Pater poteſt donare modicè filio, & non imputatur in legitimam. p. 368. n. 22

Pater quando poſſit in extrema vendere filios: vide verbum *Neceſſitas*.

Pater ſpurius, Vide verbum *Clerici*.

Parochia.

Parochiarum facta diviſione, oblationes ad Parochos pertinent. p. 113. n. 12

Parochia noviter erecta ſtatim habet jus ſepeliendi, niſi Matrix reſervaverit. p. 136. n. 18 Aut cœmeterium liberum ſibi non conſtituatur. ibid. n. 19

in Parochia ſunt ſepelienda corpora damnatorum, ex judicis licentia. ibid. & ſeq. n. 20. & 21

in Parochia ſi aliquis fuerit defunctus, ibidem ad funus debent convenire aſſociantes, etiamſi ſit Parochia diſmembrata. p. 137. n. 22

Si extra Parochiam corpus fuerit humandum, ferenda eſt Crux illius, niſi concurrat Cathedralis cum Capitulo; nam Curatus Parochialis præcedet Parochum defuncti: ſi verò ſepeliatur in Parochia, funus peragit Parochus, etiamſi adſit Capitulum Cathedralis. ibid. n. 23

ad Parochiam acquirendam an ſit neceſſarium domicilium. p. 208. n. 13

Qui non habet animum ibidem permanendi, non acquirit Parochialitatem, ſed ex indulgentia juris quaſi Parochianus habetur, & ibi ſepelitur, & recipit Sacramenta, ut pater in Scholaribus, & Doctoribus. ibid. n. 15. & 16

Parochus.

Parochus haber fundatam intentionem ſuper decimis ſuæ Parochiæ. p. 21. n. 29

Parochus ex decimis debet percipere ſuam congruam decentem, & quidquid neceſſarium fuerit ad rectam adminiſtrationem Sacramentorum, & doctrinam Parochianorum, contra alios participes. ibid. n. 30

Parochus, & Beneficiati tenentur contribuere ad neceſſarios adjutores, & tenentes ad adminiſtrationem Sacramentorum pro rata ibid. n. 31. Refertur caſus ad materiam. ibid. n. 32

Parochus ſi habet beneficium pingue, & non ſunt alii Beneficiati, ſolus tenetur ſolvere adjutores. ibid. n. 33. Si Beneficium eſt tenue, tenentur alii participes; ſi non adſint, populus ipſe debet contribuere. ibid. n. 34

Parochos nequeunt Epiſcopi impedire, ne in ſuis Parochiis concedant paramẽta ſacra ad celebrandum. p. 23. n. 46

Parochi ſi ſint ſoli in oppidulis, poſſunt ſecum habere Religioſum, ut latè deſſeritur. p. 24. n. 52. & ſeqq.

Parochi aſſenſus an requiratur in erectione novæ Parochiæ? Prima ſententia affirmat. p. 32. n. 20. Secunda negat. ibid. n. 21. Tertia dicit, invito Rectore eſſe neceſſarium conſenſum Pontificis. ibid. n. 22. Admittitur prima ſententia, ſecunda verò ſi cauſa certa ſit, & probata. ibid. n. 23. Fit inſtantia. ibid. num. 24

Parochi aſſenſum ad erigendam novam Parochiam, ſi cauſa deficiat, eſſe neceſſarium aſſerunt aliqui. p. 33. n. 27. Sed contrarium probabilius. ibid. n. 28

Parochus novus creatur in erectione novæ Parochiæ, & ei aſſignantur alimenta: ſed an aſſignandæ decimæ, dubitatur. ibid. n. 31. & 32. Affirmativè reſpondetur. p. 33. n. 33

Parochus nequit vendere jura Capellarum. p. 73. n. 56

Parochus nequit ſubtrahere ſpiritualia, ob decimas non ſolutas. p. 119. n. 58. & ſeq.

ad Parochum pertinet jus ſepeliendi ſuos Parochianos. p. 136. n. 15. Sed jus funerandi non probat Eccleſiam eſſe Parochialem, ſicut nec jus baptizandi per ſe. ibid. n. 16

Parochus nequit contradicere, ut quis in Eccleſia ſepeliatur, quam conſtruxit, jure ſepulturæ ſibi reſervato, ditâ ſibi quartâ. ibid. n. 7

Parochus quando funus ſit in ſua Parochia, & adeſt Capitulum Cathedralis, an præcedere debeat? Negant plures. p. 137. n. 24. Alteri affirmant. ibid. num. 25

In hoc dubio eſt conſuetudini ſtandum. p. 138. n. 26. Sed magnoperè conſideranda conſuetudo, ſi fuerit introducta factâ contradictione contra Parochos & contra has conſuetudines faciliè remedia poſſeſſoria concedantur, & reintegratio ſit per unicum actum. p. 137. n. 27

Tum ad has conſuetudines conſiderandum eſt tempus, in quo aliqui dicunt ſpatium quadraginta annorum eſſe neceſſarium: alteri dicunt decennium ſufficere. ibid. n. 28

Sed admittitur ſententia aſſerẽs eſſe neceſſarium tempus quadraginta annorum. ibid. n. 29. & 30. Si nulla ſit conſuetudo, & Epiſcopus ſit præſens cum Capitulo, Parochus non præcedet. ibid. n. 31. Secus ſi Epiſcopus abfuiſſet. Fit inſtantia, & reſpondetur. p. 139. n. 34

Parochus an præcedat in funere celebrãdo in propria Eccleſia, ſi adſit Capitulum Collegiatæ, simul cum

cum Abbate: Negarunt plures. ibid. n. 35. Sed affirmat communis sententia. ibid. n. 36

Parochus exercens officium in sua Parochia, præcedit omnes Canonicos, sive Cathedralis Ecclesiæ, sive Collegiatæ. Parochus in ordine hierarchico est immediatus ab Episcopo, idque ab origine D. Petri. ibid. n. 37. Hanc præcedentiam intelliges, nisi Ecclesia Collegiata aliud non habuerit indultum, aut consuetudinem. p. 140. n. 42

Parochus quando defunctus sepelitur in Cathedrali, & Capitulum associat, an possit deferre Stolam, & Crucem? Negandum videtur. p. 141. n. 44. Sed contrarium tenet Lavorius. ibid. n. 45. Explicatur, & ponitur casus. ibid. n. 46. Et resolvitur, quod sic, salvâ præcedentiâ Ecclesiæ Cathedralis. ibid. n. 47

Parochus potest vocare Clericos ad funus, nisi aliter ab hæredibus defuncti fuerit dispositum, vel à testatore. p. 142. n. 51

Parochus in funeribus potest destinare vias, nisi aliàs consuetudo sit, ut spectet ad hæredes. p. 143. n. 55

Parochus nequit impedire, ut quis eligat sepulturam in Ecclesiis Regularium, aliàs si violenter rapiat funus, perdit quartam. p. 145. n. 1

Parochus tenetur associare funus usque ad portã Monasterii, quando ejus Parochianus ibidem sepelitur. In his Regnis poterit intra Ecclesiam intrare, aliàs graviter peccabit, si rixis occasionem dederit. p. 147. n. 11

Parochus potest associare funus cum Cruce, usque ad portam Monasterii contra Samuel. p. 150. n. 35. Sed semper observanda consuetudo. p. 151. n. 36

Parochi nequeunt percipere majorem eleemosynam, quando defuncti tumulantur in Ecclesiis Regularium, prout in suis Ecclesiis: nec possunt obligare hæredes ad tot officia, seu legata: nec possunt plus recipere, si exteri, seu forenses in suis Parochis tumulentur, quàm si essent Parochiani. p. 152. n. 44

Parochus occasione quartæ non solutæ nequit funus detinere. ibid. n. 45. Et tenetur gratis pauperes sepelire, & quis ad id pauper dicatur. ibid. n. 46

Parochus quãdo suus Parochianus sepelitur in Ecclesia unita Monasterio, an possit ad illam intrare cum Cappa, & Stola? Affirmandum videtur. ibid. n. 47. Sed negat Samuel, quia fit Regularis per unionem. ibid. n. 48. Resolvitur cum distinctione. ibid. n. 49. Et respondetur Samuellio. p. 153. n. 57. & seqq.

Parochus si impediat electionem sepulturæ in Ecclesiis Regularium, remanet excommunicatus; & si defunctum rapiat, cogitur restituere, & quidquid hac occasione reciperet, & quartã privatur. p. 155. n. 70

Parochus pauper, aut Beneficiatus pauper, à quo sepeliendus? Prima sententia asserit sepeliendum ab Ecclesia. p. 177. n. 68. Mulier tenetur sepelire pauperem maritum. ibid. Secunda sententia dicit expensas funeris faciendas esse à successore, & Ecclesia, ibid. n. 69. Tertia tantùm à successore asserit faciendas. ibid. n. 71.

In bonis Parochi si succedit Camera Apostolica, aut Ecclesia, ad has expensas tenetur, & illius hæredes. ibid. n. 72

Si Parochus pauper fuerit, nec adsint aliqua bona, successor solvit: in illius verò defectu Ecclesia, & si hæc pauper fuerit, tenentur Parochiani. ibid. n. 73

Parochus si non habet bona lucrata ex redditibus, sed tantùm patrimonialia, an successor in Beneficio teneatur eum sepelire? negandum videtur. p. 178 num. 74.

Si malè perdiderit, sepelitur ex patrimonialibus, ut observatur in pensione, & majoratu. ibid. n. 75. Si casu ob sterilitatem, tenetur successor, sed in praxi difficilè obtinebitur. ibid. n. 76. Nisi tantùm congruam habuerit. ibid. n. 77

Parochi sepeliuntur in suis Parochiis: si quis duas habuerit, in ea sepelitur ubi degit, & etiam si degat in aliena, sepeliendus erit in sua Parochia. p. 216. n. 79

Pauper.

Pauper dicitur, qui vivit ex suo labore: excipitur quoad alimenta. p. 267. n. 24. Nisi persona sit, quæ absque dedecore laborare non valet. ibid. n. 25

Pauper debitor non est præcipitandus. p. 179. n. 71

Pauper immunis est à tributis. p. 302. n. 32

Penuria panis.

de Penuria, & necessitate panis, ut de re valde necessaria agitur. p. 309. n. 32. & seqq.

in Penuria panis, & necessitate omnes coguntur ad vendendum frumentum, sive nobiles, sive Ecclesiastici. p. 310. n. 37. & seq.

in Penuria, & gravi necessitate panis, an taxa frumenti sit observanda? Prima sententia affirmat. ibid. n. 39. Secunda negat. ibid. n. 42. Resolvitur. ibid. n. 43. & seqq.

Agricolæ non tenentur ad taxam. p. 310. n. 44. Aliqui affirmarunt, non posse fieri taxam. ibid. n. 45. & seq.

in Penuria mediocri est servanda taxa. p. 311. n. 47. Secus in sterilitate magna. ibid. n. 48

In gravissima penuria, seu extrema, Princeps potest præcipere vendere viliori pretio. ibid. n. 49. & seq.

Adveniente gravi penuriâ, vel sterilitate potest Princeps novam taxam imponere. p. 311. n. 51

in Penuria gravi, & urgenti frumentum extrahi valet de domibus Nobilium, & Ecclesiasticorum, non verò de horreis ubi sunt Decimæ Ecclesiasticæ. ibid. n. 52. Non tamen extrahendum id, quo quis indiget ad suam domum, vel quod est necessarium, ut agricolæ seminent. ibid. n. 53. Et pretium statim est solvendum. ibid. n. 54

Si pecunia ut solvatur, non adsit ex bonis communibus ad illam mutuandam possunt cogi Mercatores, Nobiles, & Ecclesiastici. ibid. Aliàs potest imponi collecta. ibid. Sed id quoad Ecclesiasticos explicatur. p. 311. n. 55

Penuriæ tempore ne permittant Prætores aliquem emere, nisi necessaria ad suam domum. Possunt vicini petere, ut civitas vendat triticum pro pretio minori, quo emerit. ibid. & seq. n. 56

Penuriæ tempore, Magistratus non permittant extrahere frumenta, & si vendantur, possunt retrahi. p. 312. n. 57

Possunt in eodem tempore cogi Agricolæ, ut frumentum ad civitatem afferant, & ad id sumere jumenta, pretio soluto. ibid. n. 58

An qui tenetur solvere decem fanecas tritici, superveniente sterilitate, adimpleat solvendo pretium? Prima sententia affirmat. ibid. n. 59. Secunda negat. ibid. n. 60. Resolvitur. p. 312. n. 61. & seqq.

Pensio.

Pensio est triplex. Prima secularis dicitur, quæ datur titulo temporali, veluti propter cantum, advocationem, vel aliam administrationem, & dicitur salarium. p. 345. n. 20

Secunda est pensio Ecclesiastica, quæ datur pro titulo spirituali, veluti pro coadjutoria. ibid. n. 21

Tertia pensio est quæ ex fructibus beneficii extrahitur favore resignantis, aut ob bonum pacis, lite authoritate judicis transacta. ibid. n. 22

An in pensionibus, quod superfit, teneatur pensionarius eleemosynari? Aliqui negant. p. 345. n. 18. Alteri tenent contrarium. ibid. n. 98. Resolvitur. ibid. n. 20. & seqq.

Pensionem habens tenetur ad recitandum Officium Beatæ Mariæ. p. 345. n. 19

Pensio non gravat fructus incertos, nisi expressim exprimantur. p. 364. n. 72

Pensio solvenda est ex spolio. p. 442. n. 49. Et si non sunt bona antecessoris, solvuntur à successore. ibid. num. 50

Pœna.

Pœna non habet locum, nisi in casibus à jure expressis, nec in pœnalibus fit extensio. p. 234. n. 35

Pœna ignominiosè imposita habet vim solutionis. p. 281. n. 5. & 6

Pœna ordinaria an sit imponenda, quando delictum probatur solùm præsumptionibus, aut conjecturis? Et negativè respondetur. p. 421. n. 48

Pontifex.

Pontifex expensis Cameræ Apostolicæ est sepeliendus. p. 178. n. 80

Pontifex si decedat non electâ sepulturâ, sepelitur in Cathedrali; si verò decedat extra Curiam, ad illam est reportandus, & ibi sepeliendus; si aliquis Ultramontanus eligatur Pontifex, & decedat in via, in Cathedali est sepeliendus; si Papatui renuntiaverit, ubi decessit ibi tumulandus: & explicatur. p. 214. n. 61

Pontifex potest dispensare in voto paupertatis Religiosi. p. 353. n. 39

An de facto dispenset, quando Religiosus sit Episcopus? Negavit Araujo. ibid. Affirmat Vasquez. ibid. n. 40. Resolvitur. ibid. n. 41

Pontifex quotidie dispensat ad testandum de redditibus ad causas profanas, causâ existente. p. 403. n. 6

Prædicatores.

Prædicatoribus an dandæ sint eleemosynæ consuetæ ex bonis publicis? Negant aliqui. p. 316. n. 34. Sed contrarium decrevit Sacra Congregatio. ibid. & seq. num. 35

Prædicatoribus Parochis non est danda hæc eleemosyna. ibid.

Prædicare an Parochi ex officio teneantur? Negarunt aliqui. p. 317. n. 39. Defenditur contra aliquos. ibid. n. 40. & seqq.

Præscriptio.

Præscriptio in juribus Ecclesiasticis debet esse quadraginta annorum. p. 138. n. 29

Princeps.

Princeps ex eo quod causa pertineat ad bonum publicum, si tamen sit Ecclesiastica, in eam non se ingerit, sed debet de ea curare per suos procuratores coram judice Ecclesiastico. ibid. & seq. n. 8

Princeps supremus potest tollere appellationem. p. 30. num. 12

Principum protectio circa Ecclesias nullam dat eis jurisdictionem, sed tantùm tuitionem. p. 62. n. 84

Principis beneficium latè interpretatur. p. 102. n. 63. & seq. Si sit propriè beneficium. ibid. n. 65

Princeps secularis non disponit in spiritualibus funerum, sed tantùm in pompis, & excessibus eorum, quoad temporalia, non verò si sint spiritualia. p. 159. n. 23. & seq.

Principes, Proceres, & viri insignes honorandi sunt in morte. p. 160. n. 29

Princeps an possit condere statutum, ut moderentur amplæ cultrices, quæ fiunt ad Nobilium funeta, & posteà deserviunt ad ornamenta Capellarum. p. 161. num. 36

Princeps nec indirectè censetur dare privilegium tendens adversùs Ecclesias. ibid. n. 37. Fit instantia, & respondetur ei. ibid. n. 38

Princeps potest obligare in conscientia: & si leges non declarent, obligant. p. 184. n. 7

Princeps an possit vendere bona Regiæ Coronæ? Aliqui negant, sed concedendum, si non sit in grave præjudicium Regiæ Coronæ. p. 293. n. 26

Principes. & Reges Castellæ, an vendere potuerint, & concedere Tertias Regales, alienando à Regia Corona? Affirmant plures. p. 296. n. 47. Sed contrarium dicendum est. ibid. n. 48. & seq.

Principes an possint vendere, & alienare tributa sibi à Regno concessa? Affirmant plures. p. 293. n. 26. Sed contrarium probatur. p. 294. n. 27. & seq. Undè Reges nostri non potuêre super ipsis tributis census (vulgò *Iuros*) imponere. p. 298. n. 61. Et possunt solutiones suspendere, & similiter gratias & concessiones eorum. ibid. & seq.

Principes possunt similes alienationes rescindere, & repetere quidquid hoc modo fuerit alienatum à Regia Corona. ibid.

Principis tolerantia non dat jus ad præscribenda tributa, etiam titulo demonstrato. ibid. n. 63

Princeps potest vendere, aut concedere jus imponendi gabellas, prout ibi explicatur: jus tamen istud non præscribitur. ibid.

Princeps affirmans de necessitate tributi, an sit credendus? Prima sententia affirmat. p. 299. n. 4. Secunda negat. ibid. n. 5

Explicatur Clementina 1. *de Probat.* quam aliqui extendunt ad Principem secularem p. 300. n. 7. & seq.

Princeps est credendus quando attestatur de facto proprio, & absque præjudicio tertii. ibid. n. 9. Verùm ei non creditur quando de contrario constat. ibid. n. 10. In dubio si testetur de facto proprio, & in suo officio, creditur ei. p. 300. n. 11

Si verò non de facto proprio testetur, sed de quo scit per relationes, non creditur. ibid. n. 12

Princeps an sit credendus, quando imponit tributum ad causam sibi immediatè tangentem. ibid. num. 14

Princeps si simul cum Comitiis imponit tributum, credendum causam esse justam, & certam. ibid. n. 15

Princeps debet servitiis satisfacere per alios modos, quàm alienando bona Coronæ. p. 295. n. 37

Princeps potest sibi moratorias concedere. p. 298. n. 61. & seqq.

Principi quando sit credendum. p. 299. n. 4. & seq.

Princeps semper illicitè mentitur. p. 300. n. 12

Princeps an aliquando possit contractus rescindere? Prima sententia negat. p. 308. n. 9. Secunda affirmat absque causa. p. 307. n. 10. Tertia asserit cum causa rescindere posse. ibid. n. 11

Princeps an legibus suis obligetur? Et asserendum ex vi directiva teneri, & ratione scandali. p. 348. n. 3

Princeps quando villas, & castra dat Ecclesiis, semper intelligitur reservasse jurisdictionem in esse seculantatis. p. 366. n. 4. & seq.

Princeps an absque causa possit in suis legibus dispensare? Prima sententia negat. p. 405. n. 29. Secunda dicit valere dispensationem, sed Principem peccare. ibid. n. 30

Primitiæ.

de Primitiarum residuo an detur obligatio eleemosynandi? Affirmandum videtur. p. 362. n. 59. Sed contrarium satis est probabile. ibid. à n. 60. ad 64

Primitiæ duobus modis considerantur, ut onus reale prædii, & fructus Beneficii, aliter ut stipendia administrationis. p. 363. n. 61

in Primitiis an dimidium habeant Canonici S. Justi, & Portionarii Toletani, in hoc Archiepiscopatu Toletano? Affirmandum videtur. ibid. n. 65. Sed contrarium tenendum asseritur. ibid. n. 66

Primitiæ differunt à Decimis. ibid. n. 67. Et accipiunt naturam oblationis. p. 364. n. 70

Privilegium, & Privilegiatus.

Privilegiatus contra alium similiter privilegiatum non utitur suo privilegio, nisi fortius sit illius privilegium. p. 8. n. 12. Et quando magis pium exercetur. ibid. n. 13

Privilegia adversantia juri communi, strictè interpretantur

tantur, latè verò ei congruentia. p. 15. n. 57
Privilegia, quando exequuntur, sunt exhibenda coram Ordinario. ibid. n. 58
In Privilegiis non fit extensio ad omissa. p. 68. n. 19
Privilegium personale extinguitur cum persona. ibid. n. 21. Et extinguitur extinctâ qualitate. ibid. n. 22. Vel extincto exercitio, ratione cujus concederur. ibid. n. 23
Privilegium an cesset cessante causâ? Prima sententia affirmat. p. 99. n. 41. Secunda negat. ibid. Cessat privilegium si lædatur jus tertii, vel si usus redditur iniquus. ibid. n. 44. & seq.
In Privilegio expressum videtur, quod sequitur necessariò ex illo. p. 102. n. 63
Privilegium habendi Oratorium, an sit odiosum. p. 107. num. 14
Privilegium nequit extendi, nisi ad personas expressas. ibid. n. 16
Privilegium insertum in corpore juris, nisi de eo fiat specialis mentio, non derogatur. p. 106. n. 9
Privilegia Religiosorum præscribuntur per immemorialem, vel per quadraginta annos, immò per non usum, & spatio sexaginta, vel centum annorum. p. 149. n. 24
Privilegium non solvendi decimas per non usum perditur. ibid. n. 25
Privilegium ad dotem repetendam transit ad filios. p. 272. n. 3
Privilegia, & alias concessiones an Princeps possit revocare, urgente causâ? Aliqui affirmant, & alii negant. p. 308. n. 21. & seqq. Si privilegium, seu concessio est ad arbitrium, potest revocari, & absque causa. ibid. n. 22. Aliter semper erit causa necessaria. ibid. n. 23. & seq.
Si Privilegium, aut concessio sit remuneratoria, aliqui negant revocari posse. ibid. n. 26. Sed contrarium sustinetur. p. 309. n. 27
Privilegium an perdatur per unicum actum contrarium? Aliqui affirmant, & alteri negant. p. 332. n. 43. & seq. Resolvitur. ibid. n. 44
In Privilegiis non requiritur, ut quis eis utatur vivo concedente. p. 407. n. 39

Promissio.

Promissio fidejubendi non est fidejussio, sed solvendo interesse liberatur. p. 387. n. 62
Promissio vendendi non est venditio. Idem observatur in commodato, deposito, mutuo, renovatione, solutione, & infeudatione. ibid.
Promissio se obligandi, est obligatio. p. 388. n. 63. Et promissio liberandi parit liberationem: & promissio donandi est donatio. ibid. n. 64
Promissio solùm cum proposito donandi, non est donatio. p. 388. n. 65. & seq.
Promissio generalis de donando, non est donatio. ibid. n. 67. Sed promissio donandi rem certam, aut quantitatem, est donatio. p. 389. n. 71. Et extenditur ad donationes propter nuptias, aut institutionem majoratûs. ibid.

Protestatio.

Protestatio, maximè si fiat, reperuntur funeris impensæ. p. 167. n. 1
Protestatio ista est necessaria, dicendo ex pietate illas non facere; sed animo repetendi. Est dubium, an quando protestatio facta non est, intelligantur expensæ factæ animo repetendi, & arbitrio judicis relinquitur. ibid. n. 2
Maritus non protestans, an possit repetere expensas factas in funere uxoris? Prima sententia negat, & id observatur in consanguineis. ibid. n. 3. Secunda affirmat. p. 167. & seq. n. 4
Ponuntur tres casus. Primus quando maritus haberet dotem restituendam. Secundus quando mulier non haberet dotem, nec matrem. Tertius quando nec dotem, nec patrem haberet. In primo casu absque protestatione maritus repetet. p. 168. n. 5
Protestatio an sit necessaria, ut maritus repetat expensas ultimæ infirmitatis mulieris? Aliqui affirmant. p. 172. n. 39. Alteri negant. ibid. n. 40
Si mulier simul cum infirmitate potuit præstare obsequia, & servitia domi, hæ expensæ non reperuntur, vel si sint modicæ expensæ. ibid. n. 41
Si infirmitas fuerit longa, & magnarum expensarum, verùm non excedat dotis fructus, non repetet, etiamsi maritus protestetur. ibid. n. 42
Idem si infirmitas mulieris procedat ex culpa viri. p. 173. n. 43. Si tamen fructus non sufficiant, ex capitali dotis compensabit, aut repetet. ibid. n. 44
Protestari an debeat maritus ad repetendas funeris impensas, si mulier non habens dotem, patrem habeat ad has expensas sufferendas? Aliqui affirmant, sed melius contrarium consulitur. p. 173. n. 45. & seq.
Protestari an teneatur socer habens domi filiam uxoratam, si fecerit magnas expensas ad illam curandam, ut repetat à genero? Affirmativè cum distinctione respondetur. ibid. n. 47. Fit instantia. ibid. num. 48
absque Protestatione, si socer fecerit litis expensas pro genero, non repetere posse asserunt plures. ibid. Sed contrarium defenditur. p. 173. n. 49
Si Protestetur gener, nolle patrem suæ uxoris, ut domi habeat, & de infirmitate curet, nec expensas faciat, tunc socer non repetet. p. 174. n. 53
Si verò socer adhuc dotem non tradiderit, repetet, & compensabit, in aliquorum sententia. Alteri tenent contrarium. ibid. n. 54. Sed admittitur prima sententia. ibid. n. 55
Protestatio impedit repetitionem; nisi adsit favor publicus. ibid.
absque Protestatione posse maritum repetere expensas ultimæ infirmitatis uxoris, asserit Cancerius. p. 174. num. 56

Purificatorium.

Purificatorium ad Missam celebrandam, quale esse debeat. p. 86. n. 12

Q

Quæstores eleemosynarum.

QUæstores eleemosynarum olim facilè concedebantur, hodie verò interdicuntur. p. 323. n. 1. & seqq.
Quæstores contra decreta possunt puniri à Judice Ecclesiastico, seu laico. ibid. n. 4
Si Quæstor delinquens fuerit, Clericus deprehensus in fragranti, an possit capi à judice laico, & mitti ad Ecclesiasticum. ibid. n. 5. Sed explicatur hæc doctrina. p. 323. & seq. n. 6
Quæstores non absolutè prohibentur, si habeant juris requisita. p. 324. n. 10. Quapropter ad causam necessariam possunt dari à Papa, Archiepiscopo, vel Episcopo. ibid. n. 11. Ubi etiam requisita recensentur. ibid.
In Castella ultra deputationem Ordinarii, requiritur Supremi Senatus licentia, & si adsint Indulgentiæ, ultra examen Ordinarii requiritur etiam illud Commissarii Generalis Cruciatæ. ibid. n. 12
An jus petendi eleemosynas possit locari? Aliqui affirmant. ibid. n. 13. Sed non admittuntur. p. 324. & seq. n. 15
Fratres Mendicantes non solùm per se possunt petere eleemosynas, sed etiam per alios. p. 325. n. 16. Et absque licentia Ordinarii. ibid. n. 18
an Quæstor eleemosynarum alicujus Imaginis possit

vivere de eleemosynis? Distinguitur, & negatur. Admittitur verò quando quis peteret ex licētia Superioris. p. 325. n. 19
Sed non sunt dandæ tales eleemosynæ laborare valentibus. ibid. n. 20. Ubi de petentibus ad pauperes verecundos. ibid.

R

Regulares.

Regulares habent plura privilegia celebrandi in quolibet loco super altari portatili, quæ referuntur. p. 109. n. 29
An sublata sint per Tridentinum? Affirmant aliqui. ibid. n. 30. Alteri negant. ibid. n. 31. Admittitur prima sententia, & secunda non est in praxi tenenda. ibid. n. 32. Fit instantia, & respondetur eidem. ibid. num. 33
Limita cum Patribus Jesuitis ad Missionem missis: quod ex constitutione Urbani extenditur ad alios Regulares ad Indias missos. p. 110. n. 34
Regulares habent plura privilegia, ut habeant Oratoria in suis Monasteriis, claustris, hospitiis, & grangiis, intra, & extra Monasteria. ibid. n. 35. Possunt illa erigere Generales, & Provinciales, irrequisito Episcopo. ibid. n. 36
An hæc privilegia sint derogata per Tridentinum? Affirmandum videtur. ibid. n. 37. Sed contrarium est communis sententia. p. 110. n. 38
Regularium in Oratoriis an possint celebrare exteri Sacerdotes? Ponitur ratio dubitandi. ibid. n. 39. sed resolvitur affirmativè. ibid. n. 40
An idem sit dicendum de grangiis Regularium? Prima sententia negat. ibid. n. 41. Secunda affirmat. ibid. n. 42. Admittitur secunda. p. 110. & seq. n. 43. & 44
Regulares ex privilegio habent jus funerandi, & possunt sepelire suos famulos, & alios eligentes sepulturam in suis Ecclesiis, dummodò quarta Parochiæ relinquatur. p. 145. n. 1
Regulares parati ad levandum corpus in sua Ecclesia sepeliendum, an id possint facere invito Rectore? Prima sententia affirmat. ibid. n. 2. Secunda negat. ibid. n. 3.
Regulares ut intrent in alienam Parochiam, irrequisito Rectore, jam abrogatum est ex constitutione Leonis X. & est standum juri communi. p. 146. n. 4
Admittitur secunda sententia, & stabilitur. ibid. n. 5. Fit instantia, & respondetur. ibid. n. 6. & seq.
si Regulares irrequisito Parocho, & veniâ non petitâ intrent in alienam Parochiam, ad aliquem sepeliendum, Rector eis poterit auferre illorum Crucem. ibid. n. 8
Regulares requisito Parocho, & veniâ petitâ valent eo invito intrare, & corpus levare. ibid. n. 9. & resolvitur tota quæstio. p. 147. n. 10
An ad Regulares pertineat, vel ad Parochum designare vias ad funus, quando cadaver tumulatur in Ecclesiis Regularium? Prima sententia dicit ad Regulares pertinere. ibid. n. 12. Secunda tenet pertinere ad Parochum defuncti. ibid. n. 13
Admittitur hæc sententia, absolutè loquendo, & explicatur. p. 147. n. 14
Regulares an possint ire processionaliter pro defuncto? Aliqui affirmant, & alii negant. ibid. n. 15
Regulares nequeunt facere processiones, nisi intra ambitum suæ Ecclesiæ: excipitur tamen aliter stante consuetudine. ibid. & seq. n. 16
ad Regulares pertinet designare vias funeris, si sit ducendum per locum exemptum, à quo parum distat domus defuncti. p. 148. n. 17
Regulares quando corpus in sua Ecclesia est tumulandum, nequeunt dicere antiphonam *Subvenite*, nec facere aspersionem aquæ benedictæ, sed fieri debet à Parochio defuncti. Officium verò dicendum in Ecclesiis Regularium ad illos pertinet, nec Parochus dicet absque expressa licentia Superioris. ibid. n. 18. seq.
Regulares an possint ire processionaliter cum Cruce ad asportandum corpus defuncti in sua Ecclesia: Prima sententia affirmat. p. 150. n. 30. Secunda negat. ibid. n. 31. Tertia dicit standum consuetudini. ibid. n. 32. Admittitur hæc sententia. ibid. n. 33. Et quid in praxi. ibid. n. 34. Ubi explicatur declaratio Cardinalium. ibid. & seq.
Regulares quando ad funus vocantur, debent convenire in Parochia defuncti, aut in ejus domo. p. 153. num. 58
Regulares diversorum Ordinum concurrentes ad funus, vel processiones, debent suam præcedentiam tenere: sed quomodò, referuntur ad id varia decreta. ibid. n. 59
Si non est consuetudo, observanda est antiquitas cujuscumque à sua confirmatione. p. 154. n. 61
Clerus secularis semper est præferendus, nec Religiosi cum Clericis sunt permiscendi. ibid. n. 63
Postèà Canonici Regulares sequi debent. Quidam dixerunt ob antiquitatem Basilianos esse præferendos Benedictinis: posteà Religiones Mendicantes sequantur, inter quas solet esse dissensio. ibid. n. 63
Patres Prædicatores præcedunt aliis Mendicantibus. ibid. n. 64. Et ità observatur. In Hispania non est recepta Bulla Gregorii XIII. quod sufficit per decennium. p. 154. n. 65
Post Prædicatores præcedunt alii Mendicantes, & nempè Fratres S. Francisci, & Eremitæ S. Augustini, Carmelitæ, & Patres S. Mariæ de Mercede, & sic in praxi servatur. ibid. n. 66
an quando Fratres S. Augustini Discalceati intrant ad habitandam domum desertam à calceatis, præferendi sint aliis Religiosis, quibus præferuntur Calceati? Affirmavit Tondutus. ibid. n. 67. Sed contrarium defenditur. ibid. & seq. n. 68
Regulares Prælati, & Religiosi in suis Monasteriis sunt sepeliendi: si verò fuerint absentes, & adsit Monasterium sui Ordinis ubi decedunt, ibi sunt tumulandi, aliàs in Parochia. p. 216. n. 82. Si fuerint in remotis, possunt eligere sepulturam. ibid. n. 83
Novitius non eligens sepulturam, ubi sit sepeliendus? Prima sententia asserit, sepeliendum esse in Parochia, aut in sepulchro majorum. p. 217. n. 84
Secunda dicit esse sepeliendum in Monasterio. ibid. n. 65. Admittitur prima de jure communi, secunda verò ratione Privilegiorum. ibid. n. 86
Eremitæ non Religiosi in Parochia sepeliuntur, Religiosi verò in Monasterio: quod idem dicendum de mulieribus sponte carceratis. p. 217. n. 87
Tertiarii Ordinis S. Francisci, si non eligant sepulturam, sepeliuntur in Parochia: limita si habent qualitates Bullæ Leonis X. Vel si quando habitum assumunt, moneātur ipsos in Monasterio esse sepeliendos. ibid. n. 88. Qui cum habitu S. Francisci sepeliuntur, habent privilegium, ut discooperti tumulentur. ibid. n. 89.
Regulares Prælati an possint eligere sepulturam? Prima sententia soltm id concedit Generalibus. p. 228. n. 78. Secunda omnibus Prælatis cōcedit. ibid. n. 79. & 80. Prælatus si renuntiat, aut deponitur, ibi non sepelitur. Generales possunt irritare electiones sepulturarum inferiorum. ibid. n. 81
Regulares si facti fuerint Cardinales, Archiepiscopi, aut Episcopi, possunt eligere sepulturam. n. 228. n. 82
Novitius potest eligere sepulturam, similiter Tertiarii, & cōversi extra communitatem viventes. ibid. n. 83. Et similiter dicendum de expulsis. ibid. n. 84

Religio.

Religio Catholica Reſpublicas facit incolumes. p. 59. n. 57

Religioſi.

Religioſi non ſubjiciuntur Epiſcopis, niſi in expreſſis. p. 13. n. 48. Religioſorum privilegia aliis non communicantur. ibid.

Religioſi Mendicantes ſunt coadjutores Parochorum, & tenentur illos adjuvare in neceſſitatibus. p. 22. n. 35. & ſeq.

Religioſi an poſſint degere in oppidis ad petēdas eleemoſynas, excipiendas confeſſiones, & prædicādum? Negarunt aliqui. ibid. n. 37. & ſeqq. ad n. 39

Sed *contrarium* tenent alteri, & comprobatur. p. 22. à n. 40. ad 47

In hoc dubio explicantur Decreta Clementis & Urbani. ibid.

Religioſi ex licentia Superiorum poſſunt, causâ exiſtente, extrà degere. p. 23. n. 47

Religioſorum Mendicantium patrimonium eſt mendicatio. ibid. n. 44.

Religioſi nequeunt impediri, ut celebrent in Eccleſiis ſecularibus. ibid. n. 46

Religioſorum, & Monaſteriorum multitudo, nec ſpirituali, nec temporali Reipublicæ expedit. p. 24. n. 48.

Religioſi abſque neceſſitate nequeūt extra clauſtra degere, etiam cum licentia Superioris: ſecus ſi cum neceſſitate degant. p. 26. n. 59. & ſeq.

Religioſi cum licentia Superioris extra clauſtra degentes, quaſi in clauſtro ſunt. ibid. n. 61. Tempus hic permanendi relinquitur arbitrio Prælati, non Epiſcopi. ibid. n. 62

Religioſi olim in domibus ſuis degebant. ibid. n. 63

Religioſi in oppidis morantes multa bona efficiunt. p. 27. n. 66

Religioſi nequeunt vagari: ſi tamen extra clauſtra delinquant, poſſunt ab Ordinario puniri. ibid. num. 68

Explicatur mens noſtrorum Archiepiſcoporum in his decretis. ibid. n. 69.

Religioſi etiam poſt mortem ſunt exempti. p. 67. & ſeq. n. 18. & 19

Religioſi exequutores teſtamentorum conveniuntur coram Ordinario, & ſi delinquant, ibi puniuntur. p. 68. n. 20

Religioſi poſſunt dare eleemoſynas extremè indigenti, etiam reluctante Prælato. p. 313. n. 3. Poſſunt etiam dare, ſi foris degant, aut Romam petant ex licentia Prælati. p. 314. n. 4.

Sed quid poſſint dare? Aliqui dicunt poſſe dare quidquid alii ſeculares ejuſdem profeſſionis. ibid. n. 5. Sed melius aſſeritur poſſe dare quidquid Religioſi ejuſdem Ordinis, & conditionis poſſunt. ibid. n. 6

Prælatus Monaſterii poteſt elargiri eleemoſynas ſolitas ibid. n. 7. Et Religioſus ſi aliquid ei ſuperfuerit parcè vivendo, ibid. n. 8. Sed aliqui id negant. ibid. n. 9. Reſolvitur. p. 314. n. 10

Religioſo ſi alimenta concedantur, an detur licentia Superioris, ut ſi aliquid parcè vivendo acquirat, poſſit de eo eleemoſynari? Negat Layman, affirmat Sanchez. ibid. num. 11. Defenditur Layman. ibid. n. 12

Religioſi an ſint Equites Militares. p. 347. n. 33

Religioſi facti Epiſcopi poſſunt repetere legitimam, cui renuntiaverunt. p. 354. n. 47

Religioſi olim non erant Clerici, ſed laici, p. 347. n. 33. Et capiebant quartam partem hæreditatis paternæ. ibid. n. 38. Et aliqui in communitate non vivebant, ſed domi. ibid. & ſeq. n. 42

Religioſi quando poſſint fidejubere, & quibus requiſitis. p. 361. n. 49

Religioſi ut donent aliquid, requiritur licentia Conventûs, & ſi eſt aliquid mediocre, ſufficit licentia Superioris. p. 426. n. 8

Religioſi poſſunt aliquid reſervare ad uſum ex licentia Prælati. p. 427. n. 19

Remedium.

Remedium legis 2. *Cod. de reſcind. vendit.* non admittitur in coactis venditionibus, nec datur actio, niſi pro re integra. p. 10. n. 26

Remedio extraordinario quis uti non videtur, ſi adſit ordinarium. p. 108. n. 21. & p. 327. n. 2

Renuntiatio.

Renuntiatio ſemper intelligitur de bonis præſentibus. p. 287. n. 62

Reſcripta.

Reſcripta ſemper ſunt intelligenda abſque præjudicio tertii. p. 15. n. 55

Rex.

Rex Hiſpaniæ eſt Patronus Eccleſiarum, quoad effectum tantùm præſentandi. p. 444. n. 68

S

Salarium.

SAlarium an debeatur famulis Epiſcoporum, his defunctis? Prima ſententia negat. p. 440. n. 32 Secunda affirmat. ibid. n. 33. tertia de rigore juris denegat, & concedit ex æquitate. ibid. n. 35. Reſolvitur. p. 441. n. 36

Salarium quando conventum non eſt, taxatur per conſuetudinem. p. 440. n. 35

Salarium debetur perſonis vacantibus honeſtioribus diſciplinis, etiamſi non fuerit conventum. p. 441. n. 37. Aliis verò, ſi eſt conventum, & de jure Regio, ſi etiam in libro ſint adſcripti. ibid. n. 38

Salarium non conventum debetur perſonis ſolitis operas ſuas conducere, & cùm dominus ſimiliter conducat. p. 441. n. 39

Sepeliendi, & funerandi ritus.

Sepeliendi, & funerandi ritus latè tractantur. p. 122. n. 1. Varia genera mortuos ſepeliendi, remiſſivè. ib. n. 2. Hoc opus pium eſt, & in ſacris Litteris commendatum. p. 123. n. 3. & ſeq.

Sepeliendi defunctos ab exordio Eccleſiæ ſimilis pietas orta eſt. ibid. n. 5. Summantur antiqui ritus funerandi, ex Durantio. ibid. n. 6

Sepeliendi ritus non admittunt hæretici, & impiè reprobant, aliquibus teſtimoniis malè adductis. ibid. n. 7. Sed refelluntur. ibid. n. 8. Explicantur aliqua jura. p. 124. n. 9

Explicatur mens Vvaldenſium, & referuntur bona ſepulturæ Eccleſiaſticæ. ibid. n. 14

In funeribus Chriſtianorum, Pſalmi, & ſanctæ preces cantantur. p. 134. n. 1. Dicitur Miſſa funebris, & non thurificatur, ſed corpus defuncti, & ſepultura, & ſimul cum aqua benedicta aſpergitur. p. 135. n. 2

An Miſſa de *Requiem* poſſit celebrari corpore præſente, & de aliis circa hanc Miſſam, Vide verbum *Miſſa.*

ad Sepeliendum nequeunt Confraternitates accedere, niſi expreſſim vocatæ, nec poſſunt Crucem erigere. p. 142. n. 52.

ad Sepeliendum vocati debent convenire ad Parochiam defuncti, vel ad alium locum ſecundùm conſuetudinem, nec permittendum expectare per vias, ſed in Parochiali, aut in alia Eccleſia, ut requirit conſuetudo. ibid. n. 54

Funus non eſt ſtatim peragendum, ut deceſſit defunctus, ſed quantum temporis expectandum, diſſident Doctores: aliqui expectandum dicunt per ſex horas, alteri per octo, alii per viginti quatuor; ſed hoc arbitrio prudentis Parochi relinquitur. p. 143. n. 56

Quando

Rerum notabilium.

Quando eſt dubium, an infirmus defunctus ſit, necne, Medici ſunt conſulendi, quorum placito ſtandum, ne fortè vivus quis ſepeliatur, quod ſæpius accidit, & referuntur morbi ubi hoc accidere valet. ibid.

Ponuntur ſigna, quibus valeo agnoſci, an infirmus è vita migraverit. ibid. n. 57

Funus tempore peſtis citiſſimè peragendum. ibid. n. 90

Funus qua die, & hora eſt peragendum, decretum non eſt. Nocturno tempore, ſecretè & abſque exequiis non eſt faciendum, nec in curribus. In die Paraſceves funus eſt peragendum, ſed non pulſatis campanis. p. 143. n. 61

Funeris pompa nequit moderari in damnum Clericorum. p. 161. n. 35

Sepultura.

Sepultura eſt debita cadaveribus de jure naturali, & ſtatutum in contrarium non valet. Si teſtator omnia bona ſua exhauriat, excepta eſt ſepultura. p. 196. n. 1

Sepulturam quia contempſit Anaxagoras, reprehenditur. ibid. n. 2. Et ad Magiſtratûs curam pertinet, ut defuncti ſepeliantur. ibid. n. 3

Sepulturæ tradere cadaver aliquando cadit ſub præcepto, ſi non eſt alius qui ſepeliat, & tu abſque incommodo facere poſſis. p. 197. n. 4

Sepulturæ omnium fuit cura, maximè Chriſtianorum, & bona ſepulturæ recenſentur. ibid. n. 5

Sepultura varia habet nomina. ibid. n. 6. In præſentia agendum de ſepultura Religioſa, prout Eccleſia Catholica admittit. ibid. n. 9

Sepultura diffinitur, & ejus diffinitio explicatur. ibid. n. 10. Sepulturæ aliæ ſunt communes, aliæ privatæ: quæ fuerint communes apud Romanos. ibid. & ſeq. num. 11.

Eccleſia habet communes ſepulturas, & quæ iſtæ ſint. p. 198. n. 12. Privatæ ſepulturæ, aut ſunt familiares, aut hæreditariæ, & quæ ſint iſtæ, explicantur, & quomodò liceris ſecernebantur. ibid. n. 13

Sepultura Eccleſiaſtica, quomodò privata, & propria fieri poſſit, difficile eſt. Sepultura nequit vendi, ſicut etiam apud Ethnicos, ſi fieret Religioſa. ibid. num. 14

Sepultura extra Eccleſiam ad ſepeliendos infideles vendi valet. ibid. n. 15. Quod ſimiliter dicendum, quando terra venditur etiam ad ſepeliendum Chriſtianum, qui nequit ſepeliri in loco ſacro. ibid. num. 16

Sepultura ſacra an vendi poſſit? Prima ſententia negat. ibid. & ſeq. n. 17. Secunda dicit vendi poſſe quoad uſum. p. 190. n. 18. Tertia idem dicit quoad terram, ſemota conſecratione. ibid. n. 19.

Difficultas conſiſtit in ſegregatione ſpiritualitatis ab aliquo temporali, ut vendi poſſit. Aliqui dicunt vendi poſſe ratione materiæ. ibid. n. 20. Sed modus iſte rejicitur. ibid. n. 21. Alteri aſſerunt, ratione uſus vendi valere, quatenus datur, & procedit obligatio, ne ibi alius ſepeliatur, niſi ejus familia, aut hæredes. p. 199. n. 22

Ratio uſus rejicitur. ibid. n. 23. Et admittitur quatenus eſt obligatio ibidem alium non ſepeliendi. ibid. num. 24

Alii Doctores aſſerunt, pretium accipi poſſe ratione loci honorabilioris. ibid. n. 25. Non admittit Suarez ibid. n. 26. Sed probabiliter defenditur. ibid. & ſeq.

Modus ſecurus eſt, ut pretium pro ſepultura non recipiatur, ſed per modum eleemoſynæ, ad Fabricam, vel ſuſtentationem Clericorum, & cum authoritate Prælati. p. 200. n. 27

Sepultura privata, & propria poteſt aliis vendi, ſed cum cautela, de qua ibid. ibid. n. 28

Sepultura cum univerſitate bonorum vendi valet, ſicut jus patronatus. ibid. n. 29

Sepultura an cedi valeat? Prima ſententia negat, ſicut nequit cedi juſpatronatus. ibid. n. 30. Secunda ſententia affirmat, quia jus ſepulchri eſt vendibile. p. 200. n. 31

Tres caſus in hoc dubio contemplantur. Primus quando jus ſepulchri eſt ſimplex. Secundus quando ſepulchrum fuerit hæreditarium. Tertius quâdo fuerit familiare. Quoad primum jus ſepulchri eſt ceſſibile probabiliter. ibid. n. 32. Fit inſtantia, & reſponderur. p. 200. & ſeq. n. 34

Sepulturæ jus liberaliter cedi poteſt, ſicut gratis in hæreditate, aut legato relinqui valet. p. 201. n. 35 & ſeq.

An jus iſtud tranſeat ad Fideicommiſſarium univerſalem? Aliqui negant, & alteri affirmant. Explicatur Olea. ibid. n. 37. Aliter reſpondetur. ibid. n. 38

Quando bona confiſcantur, jus ſepulchri non tranſit ad Fiſcum, ſi hæreditarium eſt, ſed extinguitur; tranſit verò ad Fiſcum Eccleſiaſticum. p. 201. n. 39

Sepultura ſi eſt hæreditaria, an cedi poſſit, negandum videtur, & ponitur ratio. ibid. n. 40

Sed contrarium admittitur, quia poteſt legari, non tamen per titulum univerſalem, niſi ad hæredem, vel in parte, vel in tota hæreditate. Jus ſepulturæ poteſt permutari. ibid. & ſeq. n. 41

Sepultura ſi eſt familiaris, an poſſit cedi? affirmat Olea. p. 202. n. 42. Sed contrà arguitur. Familiaria ſepulchra ſolùm ad poſteros, ſeu familiares conceduntur, & extinctâ familiâ, redeunt ad Eccleſiam. ibid. n. 43

Sed poteſt cedi commoditas. ibid. n. 44. Sepulturæ jus familiare nequit extraneo cedi; nec in meliori ſententia ad illum valet transferri per hæredis inſtitutionem. Aſt poteſt cedi in quolibet de familia. ibid. n. 45. Fit inſtantia, & reſpondetur ut. p. 202. n. 46

Sepultura ſi pretio ceditur, aut venditur, an debeatur gabella? Prima ſententia negat. ibid. n. 47. Secundo affirmat. ibid. n. 48. Admittitur prima. p. 203. n. 49.

Sepulturæ jus familiare taxativè non tranſit ad extraneos, ſecus ſi non taxativè concederetur. ibid. n. 53. Sed contrarium abſolutè defenditur. ibid. & ſeq. num. 54

Sepulturæ jus ſi eſt independens à cohærentia bonorum, tunc rectè procedunt diſtinctiones Doctorum. p. 204. n. 55

Quando quis habet domicilium in civitate, & recreationis causâ, vel ad opus rurale exierit, & ibi moriatur, an in rurali ſepultura eſt tumulandus, vel in urbana? Et in rurali tumulari debere affirmandum videtur. p. 208. n. 12. Sed contrarium aſſeritur. ibid. n. 13. & 14

Ubi ſunt ſepeliendi tranſeuntes, & vagabundi, non eligentes ſepulturam? Prima ſententia dicit ſepeliendos eſſe in Cathedrali. ibid. n. 15. Secunda dicit dari præventionem inter Cathedralem, & Parochialem. ibid. n. 16. Tertia affirmat ſolùm in Parochiali ſepeliri debere. Quarta diſtinguit, ſi tranſiens, aut vagus ibi moretur, eſſe ſepeliendum in Parochia, alias ſecus. p. 209. n. 17

In hoc dubio obſervanda eſt conſuetudo. ibid. n. 18

Si non adeſt, & vagus, vel tranſiens moritur in hoſpitio ſito intra limites alicujus Parochiæ, ibidem eſt ſepeliendus. ibid. n. 19. Si extrà moriatur, ibi eſt difficultas, & affirmandum videtur adhuc in Parochia tumulandum. ibid. n. 20

Limita in Epiſcopo, quia in Cathedrali eſt ſepeliendus: ſed quid de Clericis, & Religioſis peregrinis? Aliqui dixerunt ſepeliendos eſſe in Cathedrali. ibid. n. 21. Alii in Parochiali. ibid. n. 22. Quod admittitur. ibid. n. 23. Notandum quod ſi tranſeuntes aliquo morbo contagioſo moriantur, ſint ſepeliendi in ſacro loco, ſed non periculoſo vivis. p. 209. n. 24

Qui

Qui habet domicilia divisa, est sepeliendus in Parochia, ubi Sacramenta recepit, sive ruri, sive in civitate. Si in civitate habuerit duas Parochias, ubi degit, & decessit, ibi tumulandus est. ibid. & seq. num. 25

Sepulturam si non elegerit defunctus, sepeliendus est in sepulchro majorum p. 210. n. 26. Et qui sint majores. ibid.n.27

Si quis habuerit sepulturam in una Ecclesia suorum avorum, & in altera sepulturam patris, & matris, disquiritur in qua est sepeliendus, si sepulturam non eligat? Prima sententia asserit tumulandum in sepultura avorum. ibid. n. 31. Secunda in patris sepultura. p. 210. n. 32

Resolvitur distinguendo. Si pater casu ibi decedat, sepeliendus in avorum sepultura. ibid. n. 33

Si pater designavit propriam, aut familiarem sepulturam, tunc in patris sepultura sepeliendus est. ibid. n. 34

Quando pater est sepultus in una Ecclesia, avus in altera, proavus in alia, in qua istarum est sepeliendus? Aliqui dicunt in Ecclesia Parochiali esse sepeliendum, alteri cum patre: quod de consuetudine admissum. ibid. n. 35. Et explicatur hæc consuetudo. ibid.n. 36

Quando quis vult excludere Parochiam, & sepeliri in sepulchro majorum, id debet plenè probari, ut sit de linea, & agnatione effectiva, & non sufficit probare de agnatione p.211.n.37

Sepultura eligenda.

de Sepultura eligenda edictum est permissorium: quilibet adultus poterit eam eligere, nisi à jure prohibeatur, & ad id ponitur ratio decidendi. p.219.n.1

Impugnatur, & datur altera ratio. ibid. n. 2. Nullus fidelis valet præcipere, ut in profano loco sepeliatur, nec in sepultura hæreticorum, paganorum, vel excommunicatorum. ibid. n.3

Sepulturam eligere in loco minùs Religioso an liceat? Negavit Hugo. Votum non valet de minori bono. Non valet dispositio, ut quis indecenter sepeliatur. ibid. & seq. n. 4. Sed contrarium.p.220. n.5. & 6. Votum quare debeat esse de meliori bono. ibid.

Sepulturæ electio in loco minùs religioso non est indecens, nec inepta. ibid. n. 7. Nec est facienda in mensa Altaris, aut prope gradella. p.220.n.8

Quando quis per errorem ibi fuerit sepultus, dicunt aliqui exhumandum. ibid. n. 9. Admittitur, si recenter fuerint sepulti: si verò ab antiquo in mensa sepulti sint, transferenda sunt cadavera, secus aliàs. ibid. n. 10

Sepultura aliena eligi valet cum consensu Patroni, non verò aliter, nisi adsit magna causa, seu necessitas. p.221.n.21

Sepultura nequit eligi in Ecclesia ubi quis sepeliri non valet, ut in Ecclesia Sancti Petri Romæ, aut interdicta. ibid. n. 12

Sepulturæ electio non solùm valet fieri in Ecclesia seculari, sed etiam in Regulari, & etiam in Ecclesia Monialium. ibid. n.13. Nec Parochus id poterit impedire, aliàs remanet excommunicatus, & tenetur corpus restituere. ibid.n.14

Sepulturæ electio debet esse libera absque fraude, & dolo, vel inductione, aliàs nulla erit. Referuntur contrarium facientes. ibid. n. 15. Non tamen interdicitur spontaneum votum, seu promissio eligendi sepulturam in Ecclesia, vel Monasterio. p. 221. num. 16

In dubio dolus, aut fraus non solùm est prohibita ad electionem sepulturæ, sed etiam ad mutandam jam electam. ibid. n. 17. Quomodo fiat suggestio, vel inductio. ibid. n. 18, & seq.

An procedat hoc indultum, quando Religiosus, aut Parochus aliquem induxerit ad eligẽdam sepulturam in Ecclesia, ubi nullum commodum percipiunt? Negandum videtur.p. 222. n. 20. Sed communiter dicitur, electionem esse nullam, sed inducentes à pœnis liberari. ibid. n. 21

Explicatur doctrina ista, & quando est dolus, vel fraus, est nulla electio. Quando solùm fuerit inductio, aut consilium juratum, vel voto confirmatum, valebit electio, & cessabunt pœnæ. p.222. n.22.

An quando suggestio, vel inductio facta est à Religioso vel Clerico, non tamen accedit votum, seu juramentum, electio sit valida, necne? Et communis sententia affirmat esse invalidam. ibid. n. 23

Secunda sentẽtia tenet contrarium. A dissimilibus non fit illatio. Casus de quo jus non disponit censetur omissus. ibid. n.24

Doctores hujus sententiæ non clarè loquuntur, & explicantur. ibid.n. 25. Resolvitur electionem illam validam non esse, sed irritari posse. Simplex persuasio absque fraude, & dolo non annullat electionem sepulturæ. ibid. n. 26

An quando fit inductio cum requisitis *in cap. 1. de sepultur. in 6.* sed non cum effectu, inducens excommunicatus remaneat? Prima sententia affirmat. ibid.n. 27. Secunda negat. p.223.n.28

In hoc dubio distinguitur: si inducens tantùm electorem ad voluntatem inefficacem trahat, tunc non incurrit. ibid. n. 29. Si verò ad efficacem inducat, & elegit, verùm electio non fuit effectuata, tunc incurrit. Sed contrarium est probabile. ibid.n.30

Excommunicatio, si imponitur consulenti, non incurritur, nisi consilium effectum habuerit. ibid. Ad incurrendam hanc excommunicationem requiritur præsumptio, & temeritas, & quomodo id intelligendum. p.223. n.31

An quando quis jurat, vovet, vel promittit electionem sepulturæ in sua Parochia, aut in sepulchro majorum, sit ibi sepeliendus, annullatâ aliâ electione? Affirmat communis sententia, nisi priùs alteram elegisset. ibid. n. 32

Sed hanc limitationem non admittit Samuellius. ibid. n.33. Sed defenditur communis sententia. ibid.n.34 Quando electio sepulturæ est nulla, sepeliendus est electo, ubi de jure communi est sepeliendus. ibid.

An quando unus Religiosus, & Clericus alicujus communitatis hanc fecerit inductionem, electio sepulturæ valeat, necne? Prima sententia validam dicit. Jus punit communitatem, quando tota, aut major pars deliquerit. ibid. n.35. Secunda sententia tenet contrarium. p. 224. n. 36

Si inductio fuerit facta à Prælato, vel à Sacrista communitatis, electio est nulla. ibid. n. 37. Si verò id fecerit unus Religiosus, aut Clericus, idem defenditur. ibid.n.38

An decisio *in cap. 1. de sepultur. in 6.* afficiat Parochum inducentem, ut in propria Ecclesia sepeliatur? Prima sententia negat. ibid. n. 39. Secunda affirmat. p.224.n.40

Quando inductio fuerit facta à Parocho proprio, ut suus Parochianus in propria Parochia sepeliatur, probabilis est prima sententia. ibid. n. 41. Quando Parochianus esset alienus, certa est secunda sententia. ibid. n. 42

Pacta, & conventiones inter Parochias, & Monasteria circa sepulturas sustinentur. ibid. n.43

Electio sepulturæ benè committitur alterius voluntati. ibid. & seq. n. 44

An si Commissarius relinquatur ad eligendam sepulturam, possit eligere post mortem mandantis? Prima sententia negat. ibid. Secunda affirmat.p.225.n.45. Tertia id negat in casu, quando adesset Ecclesia habens

habens antiquiſſimam conſuetudinem ſepeliendi non eligentes ſepulturam. ibid. n. 46. Admittitur ſecunda, & defenditur. ibid. n. 47.
Ad electionem ſepulturæ requiritur pubertas, & conceditur hæc facultas filiisfamilias. p. 225. n. 48
Si filiusfamilias moriatur non electâ ſepulturâ, an pater poſſit eligere? affirmandum videtur, ſed contrarium tenendum, niſi adſit conſuetudo. ibid. n. 49
Impubes nequit eligere ſepulturam, niſi malitia ſuppleat ætatem, aut ſi pubes factus ratificaverit electionem. ibid. n. 50
An pater poſſit eligere ſepulturam pro filio impubere? Prima ſententia affirmat. ibid. n. 51. Secunda aſſerit poſſe patrem eligere pro filio vivente, non verò defuncto. ibid. n. 52. Tertia negat, niſi adſit conſuetudo. p. 225. n. 53
Adnotatur æquivocatio P. Molinæ. ibid. n. 54. Si adſit conſuetudo, admittenda eſt, quam firmat Villalobos, ſed non admittitur. ibid. & ſeq. n. 55
Vide verbum *Pater*.
Sepulturam eligere amicus pro amico an poſſit? Affirmant aliqui. p. 227. n. 67
Alteri negant: admittitur hæc ſententia, & reſponderur contrariæ. ibid. n. 68. Nec frater poteſt eligere pro fratre. ibid. n. 69
An valida ſit conſuetudo, ut amicus pro amico, frater pro fratre, & avus pro nepote ſepulturam eligat? Affirmant aliqui. ibid. n. 70. Sed contrarium defenditur. p. 227. n. 71
Eligere ſepulturam nequit tutor pro pupillo. Sed eſt dubium, an per conſuetudinem admiſſam à patribus, poſſit electio fieri à tutore? Affirmarunt aliqui. ibid. n. 71
Quod extendit Samuel, etiamſi non eſſet conſuetudo: ſed reprobatur, & affirmatur nec per hanc conſuetudinem poſſe tutorem eligere ſepulturam minoris. ibid. n. 73
Eligere ſepulturam poteſt ſervus pubes. Et dicunt aliqui, dominum eligere poſſe pro ſervo impubere. ibid. & ſeq. n. 74. Explicantur, & contrarium admittitur. p. 228. n. 75
Sepulturæ electio probatur, ut ibi. ibid. n. 85. An probetur ex teſtamento, aut codicillo invalido, negavit Samuellius. ibid. n. 86. Affirmant plures. ibid. n. 87. Explicatur hæc ultima ſententia. p. 229. n. 88. Et aſſeritur ſufficere ſolemnitates teſtamenti pii. ibid. n. 89
Etquid ſi adhuc deficiat hæc ſolemnitas, diſſentiunt Samuellius, & Marchetus. ibid. n. 90. Componuntur. p. 229. n. 91
ad Sepulturæ electionem probandam ſufficiunt duo teſtes ſingulares; ſi verò varii ſint, conjecturis ſtandum. ibid. n. 92. Si conſanguinei ſint, adhuc probare aſſerunt aliqui. ibid. n. 93. Ex ſolo dicto confeſſarii probari hanc electionem, dicunt aliqui. ibid. n. 94. Explicantur. ibid. n. 95

Sepultura interdicta.

Sepultura Eccleſiaſtica interdicta eſt Infidelibus, & quibuſcumque ſacrum Baptiſma collatum non eſt. Et ſi de facto ſepeliantur in loco ſacro, exhumantur. p. 230. n. 1
In Eccleſiaſtica ſepultura non ſepeliuntur infantes, licèt habeant parentes Chriſtianos, niſi fuerint baptizati: Si verò in ventre matris decedant, cum illa ſepelluntur: ſi dubiterur an fœtus vivat, ſcinditur. ibid. n. 2
Si infans fuerit tantùm baptizatus in umbilico, aut in capillis, an ſit ſepeliendus in ſepultura Eccleſiaſtica, negavit Marchantius, affirmant alteri. ibid. num. 3.
Explicatur hæc doctrina, & quando baptiſmus eſt validus, probabiliter infans in ſepultura Eccleſiaſtica eſt ſepeliendus, ſicut admittitur ad alia Sacramenta, abſque præjudicio tertii. p. 231. n. 4.
Fit replica. An infans in utero matris poſſit valide baptizari? Negant aliqui, alteri affirmant: admittuntur, & conſequenter, ſic baptizati ad ſacram ſepulturam. ibid. n. 5. & ſeq.
An infans in ſecundina involutus baptizatus, ſit mandandus ſepulturæ Eccleſiaſticæ, pendet à quæſtione illa, an ſimiliter ſit validus Baptiſmus? Negarunt aliqui, affirmarunt alteri. ibid. n. 7. Undè aſſerunt ſepeliendum in ſepultura Eccleſiaſtica. ibid. n. 8
Bruta tribus tunicis involvuntur, homines verò duabus. ibid. n. 9. Fœtus aliquando cum eis, & communiter ſine eis naſcitur. p. 231. n. 10
An infans abluras cum ſecundina, remaneat baptizatus, examinatur? Negandum videtur. ibid. num. 11. Sed contrarium probabile. ibid. num. 12. Limitatur. p. 232. n. 13. Similiter abluti ad ſepulturam Eccleſiaſticam admittuntur. p. 232. n. 14.
Sepultura Eccleſiaſtica interdicta eſt ſibi mortem conſciſcentibus. Limita niſi furore, aut dementia, & contra ſuam voluntatem fuerint occiſi. Si quis ſe vulneraverit animo ſeipſum occidendi, & poſteà pœnitentiam egerit, ſepelitur in loco ſacro. ibid. num. 15
Furor probatur conjecturis. ibid. n. 16
An quando quis invenitur in puteo ſuffocatus, vel laqueo ſuſpenſus, ſit in loco ſacro ſepeliendus? Negandum videtur. ibid. n. 17. Sed contrarium communius eſt. p. 232. n. 18
Explicatur communis doctrina, & limitatur, ſi adversùs defunctum ſit vehemens præſumptio de deſperatione. ibid. n. 19
Sed adhuc in his caſibus magnoperè conſiderandum, ex amentia, furore, vel alia cauſa potuiſſe ſeipſum interficere. ibid. n. 20. & ſeq.
An quando vulnus, ſeu ſuſpenſio ita facta eſt, ut ex intervallo potuerit pœnitere, ad ſepulturam ſacram ſit admittendus? Admittunt plures ad privatam. ibid. & ſeq. n. 22. Sed etiam ad publicam ſepulturam extendendum, ſi defunctus fuerit bonæ vitæ. p. 233. num. 23.
Id à judicibus conſiderandum. Laudatur Ferro dans ſepulturam homini ſe in flumen projicienti, ſuſcepta informatione furoris. ibid. n. 24. Aliàs ſemper erit tradendus ſepulturæ Eccleſiaſticæ, niſi ex informatione conſtet ex deſperatione ſe interfeciſſe. ibid. n. 25
An quando quis ſeipſum interficit, quinam bonorum in Caſtella expendendum ſit pro anima illius? Affirmandum videtur. Legatum relictum pro ſepultura ab eo qui ſe interfecit, ſuſtinetur. ibid. n. 26. Sed ſi conſtet de deſperatione, contrarium eſt tenendum. Legata pia ſuſtinentur, etiamſi Fiſcus bona capiat. p. 233. n. 27
Secus ſi aliis modis excuſetur, & ſepulturæ Eccleſiaſticæ tradatur. ibid. n. 28
De jure communi quando confiſcentur bona ſeipſum interficientis. ibid. n. 30
Lex 8. *tit.* 13. *lib.* 8. *Recopilat.* decernens ſibi mortem conſciſcentis bona ad Fiſcum pertinere, niſi habuerit deſcendentes, an ſit intelligenda ſolo in caſu, de jure communi, ubi bona Fiſco addicuntur? Affirmant plures. ibid. n. 31. Sed alteri inquiunt admittendam quoties conſtaret ex deſperatione ſeipſum interfeciſſe. ibid. n. 32. Admittitur hæc ſententia. p. 234. n. 33
Lex illa tantùm intelligenda, quando conſtaret deſperatè ſeipſum interfeciſſe, & hæc probatio incumbit Fiſco. ibid. n. 34
An quando quis deſperatè ſe in laqueum injecit, aut vulneravit, aſt ex intervallo moritur, bona ad Fiſcum

Fiscum pertineant? Affirmandum videtur, sed contrarium defenditur. Pœna non habet locum, nisi in casibus à jure expressis, nec in pœnalibus fit extensio. ibid. n. 35

Morientes in torneamētis an careant sepulturâ Ecclesiasticâ? Affirmant plures. ibid. n. 36. Intellige si sint periculosa. p. 234. n. 37

An qui in taurorum agitatione decedunt, careant sepulturâ Ecclesiasticâ? Affirmant plures. ibid. n. 38. Negat Villalobos. ibid. n. 39. Distinguitur, & si cum periculo gravi agitentur, affirmatur. ibid. & seq. num. 40

Fit instantia ex Bulla Clementis VIII. & secundùm eam probabiliter admittitur sententia contraria. p. 235. n. 41. Explicatur Bulla. ibid. n. 42. Respondetur. ibid. n. 43.

In taurorum agitatione absque periculo non est peccatum grave, nec morientes privatur sepulturâ sacrâ. p. 235. n. 44

Quando quis maximâ audaciâ, ac temeritate se præcipitem facit in taurorum hastis, & ibi decedit, caret sepulturâ Ecclesiasticâ. ibid. n. 45

Sepultura Ecclesiastica denegatur raptoribus manifestis, nisi restituant. Tum latronibus furando morientibus, & Clerico concubinario notorio. ibid. n. 46

Sepultura Ecclesiastica est deneganda decedentibus in duello, non solùm publico, sed etiam privato. ibid. n. 47. Extenditur etiam si quis fuerit provocatus, & ad patrinos, spectatores, consiliarios, & auxiliantes. ibid. n. 48

An qui in duello decessit, & signa dedit contritionis, aut Sacramenta recepit, sit privandus sepulturâ Ecclesiasticâ? Prima sententia asserit carere debere sepulturâ Ecclesiasticâ. ibid. n. 49. Secunda tenet contrarium. p. 236. n. 50

Resolvitur distinguendo, quando lethaliter quis vulneratur in duello, exit de loco illo, & signa dat contritionis, aut Sacramenta recipit; aut quando ibidem decessit. Primo casu aliqui tenent non esse sepeliendum in loco sacro. Sed contrarium tenendum. ibid. n. 51

Est verò difficultas in secundo: & aliqui dicunt carere sepulturâ Ecclesiasticâ. ibid. n. 52. Sed si non urgeat necessitas terrendi alios, contrarium est tenendum. ibid. n. 53. Fit instantia, & respondetur. Excommunicatus defunctus à censura absolvitur. ibid. n. 54. In his dubiis consulendus est Ordinarius. p. 236. n. 55

An Missa possit applicari pro eo qui in duello dedit signa contritionis, non tamen est sepultus in loco sacro? Et negandum videtur. Pro excommunicato nequit Missa applicari. ibid. n. 56. Sed tenendum contrarium. ibid. n. 57. Et piè defenditur. ibid. & seq. num. 58

In casibus quibus licitè acceptatur duellum, nulla pœna incurritur, & si aliquis decedat, sacrâ sepulturâ donatur. p. 237. n. 59

Excommunicatus majori excommunicatione caret sepulturâ Ecclesiasticâ. p. 238. n. 1

An ad hanc pœnam incurrendam hodie requiratur, quod sit nominatim denuntiatus? Aliqui negarunt. ibid. n. 2. Alteri affirmarunt. ibid. n. 3. Defenditur hæc sententia. Excommunicati dantes signa contritionis absolvuntur, & mandantur sepulturæ Ecclesiasticæ. ibid. n. 4

Excommunicatus jam sepultus, si dedit signa contritionis, quomodo absolvatur. ibid. n. 5. Est de jure posita excommunicatio contra sepelientes excommunicatos in loco sacro. ibid. n. 6.

An qui impœnitens moritur in excommunicatione minori, mandandus sit sepulturæ Ecclesiasticæ? Prima sententia negat. ibid. n. 7. Secunda affirmat. Tertia verò admittit primam, sed ad praxim dicit difficilem. p. 239. n. 8. & seq.

Defenditur secunda. Minor excommunicatio non privat communione Fidelium. ibid. n. 10. Per accidens potest privari sepulturâ Ecclesiasticâ, ratione peccati notorii, veluti si in contemptum censuræ noluisset absolvi, vel si in ipsâ infirmitate recepérit Sacramenta cum illa excommunicatione. ibid. num. 11

Sepultura Ecclesiastica denegatur notoriè interdicto, vel suspenso, sive interdictum sit locale, sive personale, sive generale. ibid. n. 13

Limitatur quando quis fuerit solùm interdictus audiendi Divina tempore interdicti, quia nequit in loco sacro sepeliri. p. 239. n. 13

Tum quando Capitulum fuerit interdictum, Canonicus in loco sacro sepelitur, & datur disparitas. ibid. n. 15

Collegium, seu communitas debet esse nominatim interdicta, ut particulares non sepeliantur in loco sacro, & similiter personæ. ibid. n. 16

Clerici si non dederint causam interdicto, aut personaliter fuerint interdicti, in loco sacro sepeliuntur tempore interdicti. p. 240. n. 17

An in festivitatibus, quibus tempore interdicti divina celebrantur, *ex cap. Alma mater*, possint laici sepeliri in loco sacro? Prima sententia affirmat. ibid. n. 19. Secunda negat. ibid. n. 20

Explicatur dubium. Indultum audiendi Divina contra aliquos non extenditur tempore interdicti ad sepulturam. ibid. n. 21. Sed in dictis festivitatibus laicus potest mandari sepulturæ Ecclesiasticæ. p. 240. num. 22

Denique limita in ditionibus Hispaniæ, ubi adest Bulla Cruciatæ, ex cujus vi Fideles tempore interdicti in loco sacro sepeliuntur. ibid. n. 23

An qui tempore interdicti sepultus est in loco profano, cessante interdicto exhumandus, & sepeliendus sit in loco sacro? Negavit Bonacina, sed contrarium piè admittendum. ibid. n. 24.

Hæretici, eorum receptatores, fautores, aut eis credentes, carent sepulturâ Ecclesiasticâ, etiamsi post mortem cognoscantur. Idem de Paganis, Judæis, & infidelibus. Ex istis, si aliqui fuerint baptizati, & signa dederint contritionis, absolvuntur, & in loco sacro sepeliuntur. p. 240. n. 25

Qui non adimplent annuum præceptum confessionis, & communionis, nisi postea dederint signa contritionis, non debent in sacra sepultura tumulari. Idem si aliquis in articulo mortis Eucharistiam recipere noluerit. ibid. n. 26

Limita si hoc præceptum adimpleatur in Cathedrali. Alii limitant, si in Monasterio Mendicantium similiter adimpleatur, aut constet alibi adimplerum, quod est ab hæredibus probandum: si dubium fuerit, sepulturâ non carebit. p. 241. n. 27

Clericus concubinarius notoriè, moriens impœnitens, in Ecclesia non sepelitur. ibid. n. 28

Idem dicendum de meretricibus in lupanari decedentibus, etiamsi dederint signa contritionis ibid. num. 29. Sed si Clericus dederit signa contritionis, contrarium est tenendum. Si Parochus agnoscat meretricem habuisse animum se convertendi, & castè vivendi, tunc in loco sacro sepelitur. ibid. n. 30. Datur animadversio. ibid. n. 31

Amasia mortua invēta in cubiculo amasii, non sepelitur in loco sacro: si meretrix fuerit, & ab amasio interficiatur, ersi nomen JESU proferret, adhuc in loco sacro non sepelitur. p. 241. n. 32

Correpti in actu veneréo, non sunt sepeliendi in loco sacro. Idem de adulteris in actu interfectis. ibid. num. 43

Fures, & latrones in prædando, vel furando interfecti, in Ecclesiastica sepultura non sepeliuntur: secus si confessi à judice suspendantur. ibid. n. 34

Raptores manifesti Ecclesiarum, licèt pœnitentiam egerint, nisi restituant, sepulturæ Ecclesiasticæ non tradantur. p. 241. n. 35

Usurarius manifestus non est in loco sacro sepeliendus, nisi actâ pœnitentiâ, hæredes restituant, aut dent cautionem. Si verò usurarius restituere non mandaverit, cùm posset, etiamsi hæredes restituere voluerint, adhuc caret sepulturâ Ecclesiasticâ. ibid. num. 36

An usurarius nominatim excommunicatus, aut interdictus, si in Monasterio Religiosorum tumuletur, possit præcipi à Diœcesano exhumari? Prima sententia affirmat. p. 242. n. 37. Secunda negat. ibid. num. 38

Diœcesanus, antequam usurarius sepeliatur in Monasterio, valet id præcipere; non verò si jam sepultus sit in Monasterio, & non fuerit excommunicatus, aut interdictus nominatim. ibid. n. 39. Si tamen ita fuerit, id præcipere posse defenditur. ibid. n. 40. Causa cœpta contra laicum, coram seculari potest procedere contra Clericum suum hæredem. ibid.

Subtrahentes decimas carent sepulturâ Ecclesiasticâ. Limitant aliqui, ubi adesset contraria consuetudo. p. 242. n. 41

Testator relinquens tutorem sacerdotem, olim non sepeliebatur in loco sacro. ibid. n. 42

Publicè blasphemantes, nisi pœnitentiam injunctam egerint, carent sepulturâ sacrâ. Extenditur ad blasphemantes sacram Virginem, & Sanctos. ibid. num. 43

Idem dicendum de patricidis. ibid. n. 44. Sed an si pœnitens fuerit, dubitatur? Communis sententia, adhuc non esse sepeliendum asserit. ibid. num. 45. Sed contrarium tenendum. ibid. n. 46

Diœcesani carent sepulturâ Ecclesiasticâ, si in suis visitationibus occasione procurationis aliquid acceperint, dum tamen nominatim fuerint interdicti. p. 243. n. 47

Qui in infirmitate Medicum Judæum, vel infidelem adhibet, nisi alius non sit, non sepelitur in loco sacro. ibid. n. 48

Sicut etiam exenterantes corpora defunctorum, & inhumaniter decoquentes, & ossa separantes, ut alibi reportent, si impœnitentes decedant. ibid. n. 49

Monachi utriusque sexus proprietarii impœnitentes carent sepultura sacra: & quomodo alibi sepeliendi. ibid. n. 50

Qui scienter sepeliunt interdictos in loco sacro sepeliri graviter peccant, & aliis pœnis afficiuntur. ibid. n. 51. Excommunicantur aliqui, nec absolvuntur, nisi datâ satisfactione, si propriis manibus cadavera exenterent, & associantes, & adjuvantes. p. 243. num. 52

An cantantes, concomitantes, & deferentes Crucem excommunicentur. Affirmat Faber. ibid. n. 53. Secunda sententia rátùm extendit ad sepelientes propriis manibus ibid. n. 54. Tertia rejicit hanc sententiam. ibid. n. 55. Et asserit censuram illam solùm comprehendere hæredes, Rectores Ecclesiarum, portantes cadaver, & propriis manibus sepelientes. ibid. & seq. n. 56

Ad incurrendam hanc excommunicationem an sit necessarium, ut hæretici, fautores, aut receptatores sint denunciati. p. 244. num. 57. Et in hac specie admittitur, & explicatur tertia sententia. ibid. num. 58

In aliis verò interdictis non est posita excommunicatio. ibid. n. 59

Violatio sepulchrorum variis modis committitur, ut ibid. p. 244. n. 60. & seqq.

Sepulchrum.

Sepulchrorum varii situs. Inter Græcos intra urbem sepeliebantur cadavera ex lege Lycurgi, ex Solonis verò lege extra, quod receperunt Romani. p. 206. n. 1. Ab hac lege excipiebantur illustriores. ibid. n. 2

Ecclesia Catholica ab illius exordio extra urbem fideles sepeliebat, semper datâ pace: postea verò in sacris cœmeteriis, aliquibus tamen in atrio Ecclesiæ sepultis. In Ecclesiis Episcopis, & aliis Clericis tantùm sepeliri concessum fuit, postea sensim omnibus Fidelibus. Canonici in claustris Ecclesiæ Cathedralis sepeliebantur. p. 206. n. 3

Sepulchri novus possessor nequit amovere arma, & insignia primi fundatoris; poterit tamen illis non delectis sua ponere, si sit ejusdem familiæ. p. 207. num. 5

Sepulchri jure extincto, an possit Ecclesia arma, & insignia radere, ut alteri concedat? Affirmandum videtur. ibid. n. 6. Sed cum distinctione respondetur. Si aliquis sit primus institutor illius, non debentur, nisi fuerit liberalis concessio. Non tamen sepulchrum est alteri concedendum disparis conditionis. ibid. n. 7

Sepulchrorum arma, & insignia an probent jus illorum? Respondetur probare quoad antiquos institutores, & quoad novos, si sunt ejusdem familiæ; quoad alios verò nihil probant. p. 207. n. 8

Sepulchrorum insignia, & arma debent conservare Rectores Ecclesiarum, nec permittere, ut radantur. ibid. n. 9

Sepulchrum majorum non habens, si sepulturam non eligat, est sepeliendus in propria Parochia. Si defunctus sit duarum Parochiarum, datur inter eas prævention. ibid. n. 10

Dantur aliquæ Regulæ ad cognoscendam propriam Parochiam, & si dubium aliquod fuerit, Ordinarius dissolvet. p. 208. n. 11

In Sepulchro majorum nulla est differentia agnatorum, seu cognatorum. p. 211. n. 39

Sepulchrorum violatio variis modis committitur. p. 244. n. 60

Solemnitas.

Solemnitas intrinseca semper præsumitur præcisè p. 39. num. 7. Sicut in matrimonio, & juramento. p. 40. n. 10. Fit instantia, & respondetur ei. ibid. num. 11

Solutio.

Solutio debitorum pertinentium ad onera fructuum Beneficiorum, ex eis fit. p. 361. n. 51. & seqq. ubi numerantur. ibid. & pag. 362.

Spolium.

Spolium quid dicatur. p. 436. n. 1. Et diffinitur. ibid.

ad Spolium non pertinent bona patrimonialia, vel quasi Prælatorum, & similiter salaria alicujus officii. ibid. n. 2

ad Spolium pertinent bona acquisita intuitu Beneficii, vel Prælaturæ, remanentia tempore mortis, sed quæ pertineant ad successores, vel ad Ecclesias, & ad hoc explicantur aliqua jura. p. 436. n. 3

Postea emanarunt plures Constitutiones applicantes spolia Cameræ Apostolicæ, nisi Beneficium non excedat triginta ducatos. Et ex Constitutione Gregorii XIII. ad eandem pertinent bona Religiosorum extra claustra degentium ex licentia Superioris. p. 437. n. 5

Ex constitutione Pii V. ab spolio excipiuntur ornamenta, paramenta, vasa sacra, Missalia, & Gradualia, sive auri, sive argenti, & applicantur Ecclesiæ,

tleſiæ, ſeu Monaſterio, ubi beneficium, ſeu Prælatura adfuerit. ibid. n. 6

ad Spolium pertinent bona illicitâ negotiatione à Clericis acquiſita, ex Conſtitutione Pii IV. ibid. n. 7

Id in omnibus Provinciis non obſervatur. ibid. n. 7. In Germania, Gallia, & Luſitania ſpolia non percipit Camera Apoſtolica. p. 437. n. 8

In Hiſpania ſolùm Prælatorum ſpolia à Camera Apoſtolica capiuntur, non verò Clericorum, de quibus teſtantur; non verò in Regno Navarræ, nec Aragoniæ, & ſimiliter nec apud Indos. p. 437. num. 9

ad Spolium non pertinent in Hiſpania bona illicitâ negotiatione acquiſita. ibid. n. 10

circa Spolia obſervandæ ſunt quælibet conſuetudines cujuſcunque Provinciæ, & magna amplitudine. Græci ſchiſmatici facti ſunt ob Collectorum injurias. ibid. n. 11

Spolia ornamentorum, & aliorum pertinentium ad Eccleſias, ſeu Monaſteria, favorabiliter ſunt interpretanda, nec ad hæc extenditur indultum teſtandi conceſſum Epiſcopis, niſi ſpecialiter exprimantur. ibid. n. 12

An pertineant ad Eccleſias illa bona quæ deſerviunt ad cultum divinum, ſi non ſint conſecrata, ponuntur rationes dubitandi. p. 438. n. 13

Reſolvitur contrarium, dummodò ſerviant ad divinum cultum. ibid. n. 14

An quando hæc bona emuntur ex propriis bonis, vel aliis mutuatis, pertineant ad Eccleſias? Prima ſententia negat. ibid. n. 15. Secunda affirmat. ibid. num. 16

Admittitur prima ſententia, & explicatur Bulla Pii. ibid. n. 17

Res ſacræ in nullius bonis ſunt, quando ſunt Eccleſiarum; ſecus ſi privatorum ſint, & poterunt ad eoſdem uſus vendi. p. 438. n. 18

An quando Epiſcopus pecuniâ mutuatâ Pontificalia, & alia ſacra ornamenta emerit, pertineant ad Eccleſiam, ſi non adſint bona ad ſolvendam pecuniam mutuò acceptam, aut ſint danda creditori? Ponitur ſententia affirmans, adhuc ad Eccleſias pertinere. ibid. n. 19

Quando creditor ad fidem alterius mutuat, non præfertur aliis creditoribus. p. 439. n. 20

Sed defenditur contrarium, & explicantur Solorzanus, & Fraſſo. ibid. n. 21

Probatur magis, an res empta ex pecunia mutuata, ſit tacita hypotheca? Alii affirmant, alii negant, ſed eſt hypotheca, ſi reſervatur ad cauſam publicam. p. 439. n. 22

Fit inſtantia. ibid. n. 23. Reſponderur. ibid. n. 24. & ſeqq.

Creditor debet probare pecuniam illam mutuatam converſam fuiſſe in emptionem Pontificalis, ut in Eccleſiis, & minoribus obſervatur, & in emptione rerum majoratûs. p. 439. & ſeq. n. 27. & 28

ad Spolium pertinent bona acquiſita ex redditibus. p. 440. n. 29

Ex bonis ſpolii debent ſolvi debita Prælati, ſeu Beneficiati, in utilitatem Eccleſiæ; ſecus contracta ad bona temporalia acquirenda. ibid. n. 30

Et ſimiliter quæ ſunt ſolvenda à ſucceſſore, & ad funeralia, pro ſuſtentatione perſonæ, pro infirmitate, medicinis, pro pecunia mutuata ad excarcerandum Prælatum, ſeu Beneficiatum, pro expenſis litis. ibid. n. 30

an Spolium percipiens teneatur ad ſalaria famulorum? Prima ſententia negat. ibid. n. 32. Secunda affirmat. ibid. n. 33. & 34. Tertia aſſerit ſalaria famulorum eſſe ſolvenda tantùm de æquitate, etiam non conventa. p. 240. n. 35

Explicantur verba Conſtitutionis Pii V. p. 441. n. 36

Perſonis vacantibus honeſtioribus diſciplinis debetur ſalarium, etiam non conventum, dummodò ſervitium probetur, etiamſi adſint alii creditores. p. 441. num. 37

Si verò non adſint, ſimiliter humilioribus famulis ſolvenda ſunt ſalaria, ſi ſint conventa. ibid. n. 38. Si verò non ſint conventa, etiam debentur, ſi ſoliti ſunt pro ſalario ſervire. p. 441. n. 39

Sed an ſalarium debeatur Vicario Epiſcopi, quando redditus officii non ſunt ſufficientes? Negant aliqui. ibid. n. 40. Sed alteri tenent contrarium. ibid. num. 41

an Salarium debeatur Vicario Epiſcopi, ſi redditus non ſunt ſufficientes? Affirmativè reſpondetur. ibid. num. 42

Verùm à quo ſolvendum, pendet ab illa quæſtione, an Epiſcopus teneatur habere Vicarium, de qua agitur. ibid. à n. 43. & ſeqq. Reſolvitur. ibid.

ex Spolio ſunt ſolvenda ſalaria famulis neceſſariis, non verò ſervientibus ad oſtentationem: alii verò ſervitores debent ſolvi ab hæredibus, ſicut obſervatur in majoratibus, & Regni ſucceſſore. p. 442. n. 46

ex Spoliis ſolvenda ſunt debita ex promiſſione. ibid. n. 47. Si fiant propter utilitatem Eccleſiæ, aut dignitatis. ibid. n. 48

ex Spoliis ſunt etiam ſolvendæ penſiones decurſæ. ibid. n. 49. Fit inſtantia. Penſiones ſolvit ſucceſſor excuſſis bonis anteceſſoris, ut obſervatur in majoratibus. ibid. n. 50

Spolii bona venduntur ad ſolvenda debita Prælati, aut Beneficiati, & tunc non debetur gabella. ibid. n. 51

in Spolii venditionibus, licitatione factâ ſub haſta, an plus offerens ſit admittendus? Ponuntur rationes negativæ. Licitatione facta, acquiritur jus offerenti. p. 442. n. 52

Sed contrarium tenent aliqui. Camera Apoſtolica habet vicem Fiſci, qui licitatione factâ admittit plus offerentem. ibid. n. 53

Reſolvitur quæſtio, ſi enim venditur, aut creditur nomine Cameræ Apoſtolicæ, admittitur plus offerens, non ex privilegio, ſed ex natura contractûs. p. 443. n. 54. Si tamen plus offerat quartum. ibid. n. 55

Intelliguntur Doctores aſſerentes, in redditibus Regalibus, licitatione facta, plus offerentem non eſſe admittendum. ibid. n. 56

ſi Spolium pertineat ad Eccleſiam, etiam admittendus plus offerens, quia reſtituitur. p. 443. n. 57

ſi Spolii bona venduntur ad inſtantiam creditorum, negandum videtur, plus offerentem admittendum licitatione facta: in retractu verò ſemper creditores præferuntur. ibid. n. 58

Sed contrarium admittendum: quando bona venduntur ad inſtantiam creditorum, licitatione facta plus offerens admittitur. 443. n. 59

Ex bonis ſpolii poteſt occultè compenſare, qui mutuavit pecuniam ad ſuſtentationem Prælati, vel ad alia debita ei incumbentia ratione dignitatis, & moribundus Prælatus poteſt tradere. Subripiés bona ſpolii tenetur ad reſtitutionem. ibid. n. 60

Judex competens ad ſpolium tenetur facere inventarium, & bona ſequeſtrare. ibid. & ſeq. n. 61

ad Spolium Judex competens olim erat vicinior Epiſcopus, hodie non obſervatur, ſed ſi pertinet ad Eccleſiam, eſt Judex Eccleſiaſticus; ſi verò ad Cameram Apoſtolicam, collectores ſunt judices. p. 444. num. 62

Diſcutitur praxis Hiſpaniæ faciendi ſpolia per judices ſeculares, & ponuntur fundamenta hujus praxis. ibid. n. 63. & ſeq.

Sed contra illam praxim tenent alii Doctores. In bonis Eccleſiæ, & Cameræ Apoſtolicæ nullus judex ſecularis

laris poteſt ſe intromittere. ibid.n. 65
Judex incompetens non poteſt ſe intromittere in favorem etiam illius cauſæ ad eum non pertinentis. ibid.n.66. Præſertim cognoſcendo. ibid.n.67
Praxis iſta eſt periculoſiſſima in foro conſcientiæ; & niſi raro caſu admittenda. p.445.n.70

Subſidium charitativum.

Charitativum ſubſidium Prælatis Eccleſiaſticis eſt concedendum, & aliquando Principibus, ex conceſſione Apoſtolica. p.327.n.1
Charitativum ſubſidium diffinitur, & explicatur. ibid. num. 2.
Subſidium charitativum à Prælatis poteſt exigi, & quare. ibid.n.3
An ad ſubſidium charitativum ſubditi poſſint cogi? Et negandum videtur. ibid.n.4. Explicatur. Prælati Eccleſiarum non poſſunt ſubditos collectare. ibid.n.5. Ex cauſa poſſunt petere ſubſidium hoc, & ſi ſubditi renuerint, poſſunt eos cogere. ibid.n.6
An Epiſcopus quando ſubſidium imponit ad proprias neceſſitates, poſſit ſubditos compellere? Prima ſententia negat: ſecunda affirmat. p.328.n.7
Admittitur hæc ſecunda ſententia, ſi cauſa eſt manifeſta, & notoria, aliàs ad Superiorem recurrendum, ſicut ſi dubia fuiſſet, aut ſubſidium immoderatum. ibid. n. 8.
Subſidium charitativum poteſt Pontifex imponere. ibid.n.9. Et omnes, tam ſeculares, quàm Regulares Clerici tenentur, nec ad exemptionem valet aliquod privilegium, niſi ſpecialiter expreſſum fuerit. ibid.n.10
Subſidium charitativum an poſſint petere Cardinales in ſuis Eccleſiis titularibus? Reſpondetur affirmativè. ibid.n.11. Idem dicendum de Legato in ſua Provincia. p.328.n.12
Subſidium charitativum poſſunt petere Primates, & Archiepiſcopi in ſuis diœceſibus: ſed an in tota Provincia? Prima ſententia affirmat. ibid. n. 13. Explicantur aliqua jura, & admittitur contrarium. ibid.n.15.
Subſidium charitativum poſſunt petere Epiſcopi electi & confirmati. Similiter Commendatarii perpetui. Adminiſtrator generalis Eccleſiæ, & Coadjutor generalis Epiſcopi. ibid.n.16
Eodem modo Capitulum, Sede vacante; non verò ſtatutum condere, ut ſubſidium in futurum ſolvatur, Collegium Cardinalium, Sede vacante, valet imponere ſubſidium, ſi grave periculum Eccleſiæ immineat. p.329.n.17
Subſidium charitativum nequeunt Prælati inferiores Epiſcopo imponere, niſi adſit conſuetudo, ſeu privilegium. Nec Vicarius Epiſcopi poteſt imponere abſque aliquo mandato ſpeciali. Prælati Regularium poſſunt ſubſidium petere à ſuis Monaſteriis. ibid.n.18
In Subſidio charitativo imponendo duo ſunt animadvertenda, ſcilicet ut petat Epiſcopus cum Capitulo & Clero: tum & moderatum. ibid.n. 9
Subſidium poſſunt petere Reges à ſuis ſubditis. Privilegia ad non collectandum, non extenduntur ad hæc ſubſidia. ibid.n. 20. Sed non poſſunt petere ab Eccleſiaſticis. ibid. n. 21. Niſi per modum eleemoſynæ. p.329.n.22
Subſidium charitativum eſt petendum cum cauſa, & quantitas debet cum illa commenſurari, & quæ ſit cauſa ſufficiens, arbitrio judicis relinquitur. p.334. num.67.
Prima cauſa petendi eſt conſecratio Epiſcopi. ibid. n.68. Secunda quando plura debita contraxit Epiſcopus ad tuendam ſuam dignitatem. ibid.n.69. Tertia quando Prælatus emerit rem magni momenti, ad conſervationem ſuæ Eccleſiæ. ibid.n.70
Quarta ſi Epiſcopus iter agat ab Papam, Imperatorem, ſeu Regem pro utilitate Eccleſiæ, vel quando vocaretur ad Concilium Generale, ſeu Provinciale, aut quando eſt viſitaturus limina S. Petri. p. 335. num.71.
Quinta quando lis magna moveretur contra ſuam Eccleſiam. Idem quando Rex hoſpitaretur in domo Prælati. ibid.n. 72
An Subſidium charitativum poſſit imponi ad ſolvendam mediam annatam Epiſcopatûs? Prima ſententia negat. ibid. n. 73. Secunda affirmat. ibid.n. 74. Tertia relinquit cogitandum. ibid.n.75. Admittitur ſecunda ſententia. p. 335.n.76
Subſidium charitativum an poſſit peti à Prælato, qui ſuâ culpâ in pauperiem inciderit? Prima ſententia negat, quia minor ſuâ culpâ læſus non reſtituitur, nec uſurarius. ibid.n. 77
Secunda ſententia affirmat. Pauperes, licèt ſuâ culpâ, ſunt ſuccurendi. iqid.n. 78
Admittitur hæc ſententia, niſi Epiſcopus darâ operâ ad pauperiem deveniat, ut exigeret ſubſidium. Sed adhuc in hoc caſu in extrema eſt ſuccurrendus. ibid.n.79
Cauſa petendi charitativum ſubſidium debet eſſe manifeſta. p.335.n.80
Subſidium charitativum cujus debeat eſſe quantitatis, referuntur variæ ſententiæ, & relinquitur arbitrio judicantis. ibid.n. 81
Subſidium charitativum petitur ab Eccleſiis, & Clericis propriæ Diœceſis. ibid. & ſeq.n.82
An Epiſcopi poſſint petere à laicis ſubſidium hoc, ponitur ratio dubitandi, & reſolvitur negativè, ſicut nec poterit petere procurationes. p.336.n. 83
Excipitur niſi ratione feudi, aut officii teneantur. ibid.n.84.
Clerici ſolventes ſubſidium hoc, debent eſſe Beneficiati, non tamen debent ſolvere de patrimonialibus, vel quaſi. ibid.n.85
Si Rector habeat in una diœceſi Eccleſiam, & in altera prædia, & fructus Beneficii, debet ſolvere ubi eſt Eccleſia; ſi verò in confinio ſit Eccleſia, alternis vicibus Epiſcopis ſolvet. ibid.n. 86
Subſidium charitativum anteceſſoris an teneatur ſolvere ſucceſſor? Prima ſententia negat. ibid.n. 87. Secunda affirmat. p.336.n. 88
an Subſidium charitativum ſit onus reale fructuum? Affirmant aliqui, alteri negant, quos libet admittere. ibid.n. 89
Reſolvitur ſucceſſorem non teneri, & in alia ſententia, nec niſi excuſſis bonis anteceſſoris. ibid.n.90
ad Subſidium hoc tenentur Capitula Cathedralium, ſed non ratione diſtributionum, niſi fuerint principales fructus. ibid.n.91
Sed an Monaſteria teneantur? Prima ſententia affirmat. ibid.n.92. Secunda negat. p.336.n.93
Eccleſiæ exemptæ non tenentur, niſi habuerint populum. p.337.n.94
An ad charitativum ſubſidium detur præſcriptio? Prima ſententia negat, ſicut nec in facultativis datur præſcriptio. Secunda admittit in præſcriptione immemoriali. ibid.n. 96
Reſolvitur, præſcriptionem immemorialem non eſſe admittendam, quando tota diœceſis excuſaretur. ibid.n. 97. Secus ſi aliquis particularis. p. 337.n.98
In Subſidii charitativi cauſa proceditur appellatione remotâ. ibid.n.99

Subſidium, & excuſatum.

ad Subſidium imponendum Eccleſiis, & Eccleſiaſticis perſonis, Reges Catholici ad Pontificem recurrunt, ut ſunt variæ conceſſiones Pontificum. p.329.n. 23
Similiter impetrârunt excuſatum, ex Conſtitutionibus

Pii V. & Gregorii XIII. cum extensione ad Monachos S. Hieronymi, & Cistertienses. ibid. n. 24. & seq.

Tum impetrarunt bullas à Gregorio XIII. & Clemente VIII. qui declaravit Cardinales exemptos à subsidio, ut solverent titulares. ibid. num. 26. & seq.

Gratiæ istæ concessæ sunt ad sexaginta triremes habendas contra Turcas, & alios Christi hostes. ibid. num. 28

Impositæ enim sunt super fructibus Beneficiorum omnium, & Monasteriorum, & declaratum comprehendere Capellanias amovibiles. p. 330. n. 29

ad Subsidium, & excusatum tenentur pensionarii pro rata, sicut tenētur ad charitativum subsidium. ibid. n. 30. Unde qui solvit pensionem, potest ratam retinere. ibid. n. 31. Nec respectu illius intelligitur clausula, *Sine retardata solutione*. ibid. Etiamsi pensio imponatur in quantitate. ibid. n. 32

Excipitur quando in Bulla pensionis ponitur, *Libera ab omni onere*: sed limita pro primo quinquennio. p. 330. n. 33

An in hoc Archiepiscopatu Toletano Canonici S. Justi, & Portionarii Toletani in dimidietate fructuum, quam percipiunt primo anno vacationis, possint eam integram percipere, onerando subsidium, & excusatum titularibus? Ponitur ratio dubitandi. ibid. n. 34

Proponuntur aliqua mendacia, & rejiciuntur: respondetur rationi dubitandi. ibid. n. 35

Quare absque dubio tenendum est contrarium. In Bullis subsidii, & excusati omnes comprehenduntur. ibid. n. 36. & 37. Nisi nominatim fuerint excepti. p. 331. n. 38

Etiamsi Bullæ dicant, *Onere deducto*, subsidium, & excusatum post quinquennium solvitur. ibid. n. 39

Bulla Canonicorum, & Portionariorum est concessa, multùm ante tempus concessionis subsidii, & excusati, & ideò nequit eximi à contributione. ibid. num. 40

Fit instantia. Consuetudo recipiendi aliena fraudando partes, non suffragatur. ibid. n. 41

An quando quis non debet subsidium, & excusatum, si solvat absque protestatione, sit postea obligatus ad solutionem? Ponitur ratio dubitandi. ibid. n. 42. Resolvitur negativè, & distinguitur. p. 332. n. 43. & seqq.

An ad contribuendum subsidium, & excusatum sint deducenda onera fructuum? Prima sententia negat. In gabellis onera non deducuntur. ibid. n. 48

Secunda sententia tenet contrarium. Fructus intelliguntur deductis expensis, etiamsi mentio fiat de fructibus integris, valor Beneficii semper intelligitur deductis oneribus. ibid. n. 49

Admittitur hæc sententia. Fructus etiam in rescriptis intelliguntur deductis oneribus. p. 333. n. 50.

Intelligitur de oneribus personalibus, & realibus. ibid. n. 51. Excipitur in gabella, vulgò *Alcavala*. ibid. n. 52. Et in decimis prædialibus, & datur ratio. ibid. n. 54. & seq.

An subsidium, & excusatum sit solvendum ex Beneficiis curatis non habentibus nisi congruam. ibid. n. 56. Respondetur negativè, prout in charitativo subsidio. p. 333. & seq. n. 59

Dantur rationes, quare hodie omnia Beneficia, etiam habentia tantùm congruam, solvunt subsidium, & excusatum. p. 334. n. 61. Fit deploratio ad hoc. ibid. n. 62. Explicantur aliquæ clausulæ. ibid. n. 63

Notatur, quod Canonici S. Justi, & Portionarii Toletani percipiunt dimidium fructuum primi anni omnium Beneficiorum, licèt tantùm habeant congruam. ibid.

ad Subsidium, & excusatum tenentur Tertiæ Regales. p. 334. n. 64

Quando fructus Beneficiorum per casus insolitos destruuntur, aut per anni sterilitatem, aut per gravem diminutionem valoris, Rex Catholicus debet minuere subsidium, & excusatum, non obstante Cleri concordiâ. ibid. n. 65

T

Templa.

TEmpla materialia impugnant hæretici. p. 3. n. 12. Sed latè refelluntur. ibid. n. 13. & seq.

Templa sacra Hispani construxere ab anno 37. Christi Domini. p. 3. & seq. n. 20

Templa Dei evertunt hæretici, & Deus hoc permittit ob scelera populi. p. 6. n. 1. Sed Catholici ædificant ea cum utilitate permagna. ibid. & seq.

Christiani sunt templa viva Spiritus Sancti. p. 9. n. 18.

Templorum forma quæ fuerit olim, ut fuit Templum Salomonis. p. 19. n. 18. & seq. Semper tamen retinuere formam oblongam, veluti navis. ibid. n. 20. Et quomodo distincta à templo Salomonis. p. 19. num. 21

ante Templorum fores fuerunt olim fontes aquæ communis. p. 20. n. 22

Testamentum Prælatorum, & Beneficiatorum.

Testamentum facere possunt Prælati, vel Beneficiati de suis bonis patrimonialibus, quæ successione, artificio, vel amicorum donatione, absque Ecclesiæ contemplatione acquisierunt. p. 394. n. 1. Et extenditur etiam ad alios inferiores. ibid. n. 2.

Idem est dicendum de eis quæ acquisierunt ex aliquo officio seculari, vel ratione ordinis, per modum salarii, & stipendii. ib. n. 3. Explicantur aliqua jura. p. 395. n. 4. & seq.

in Testamento suo nequit Episcopus hæreticum hæredem instituere, etiam consanguineum, seu extraneum. ibid. n. 6

Clerici rectè testantur de bonis patrimonialibus, de quibus fecerunt patrimonium ad Ordines suscipiendos. ibid. n. 7

Testamentum an condere possint de bonis acquisitis ex redditibus parcè vivendo? Aliqui negant. ibid. n. 8. Alteri distinguunt, quando adest consuetudo. ibid. n. 9. Communis sententia affirmat. ibid. n. 10. Admittitur hæc sententia, & explicatur. p. 395. num. 11

Testamentum condere possunt Prælati, & Beneficiati ex aliqua parte, redditnum, quando tantumdem ex patrimonialibus insumpserint pro redditibus, aut aliquam partem dederint Ecclesiæ, animo compensandi. p. 396. n. 12

Episcopus, seu Beneficiatus de jure communi nequeunt testamentum condere de redditibus. ibid. n. 13. Datur ratio decidendi. ibid. n. 14

Aliqui tenent cōtrarium. Explicantur verba legis duodecim Tabularum. ibid. n. 15. Sed refelluntur. Episcopi, seu Beneficiati solùm habent administrationem rerum Ecclesiæ. p. 396. n. 15

Testamentum nequeunt facere plures, licet habeant dominium rerum suarum. ibid. n. 16. & seq.

Testamentum de redditibus an facere possit habens beneficium simplex? Prima sententia affirmat. ibid. num. 18

Secunda negat. ibid. n. 19. Admittitur hæc sententia in beneficiis simplicibus ab Ecclesia institutis. p. 397. num. 20

In aliis Capellaniis, aut Beneficiis simplicibus à fundatoribus institutis, si fructus sunt salaria Missarum vel aliarum functionum Ecclesiasticarum, rectè de eis testantur Beneficiati. ibid. n. 21

Teſtamentum an poſſint facere Canonici, vel alii ex diſtributionibus quotidianis? Alij affirmant, alii negant. Reſolvitur affirmativè, ſi diſtributiones ſint ſeparatæ à groſſa Præbendarum. ibid. n. 22

De bonis acquiſitis ab Epiſcopo, vel Beneficiato ante Clericatum rectè teſtantur Epiſcopi, ſeu Beneficiati. ibid. n. 23

De inventario in hoc caſu faciendo, vide verbum *Inventarium*, à n. 24.

Teſtamentum an concedere poſſint Epiſcopi, ſeu Beneficiati de bonis emptis ex pecunia Eccleſiæ? Affirmandum videtur. p. 398. n. 32. Sed melius contrarium ſuſtinetur. ibid. n. 33. Reſolvitur, & explicatur. ibid. à n. 34. ad 38

Teſtamentum condere an poſſint Prælati, aut Beneficiati ex rebus emptis pecuniis reddituum? Ponuntur rationes dubitandi. p. 399. n. 39

Ad reſolutionem dubitatur, an res emptæ ex pecuniis reddituum, fiant ſtatim Eccleſiæ? Prima ſententia affirmat. ibid. n. 40. Secunda dicit eſſet propriam emētis. ibid. n. 41. Tertia diſtinguit inter mobilia, & immobilia. p. 399. n. 42

Reſolvitur quod ſi emptio fiat nomine Eccleſiæ, illius res empta fiat. Explicantur aliqua jura. ibid. n. 43. & 44. Et de eis bonis nequeunt teſtari. ibid. num. 45.

Teſtamentum ſi faciat Epiſcopus, ſeu Beneficiatus ex bonis patrimonialibus, an ſint cenſenda patrimonialia aut ex redditibus. Et eſſe cenſenda ex redditibus, probare videntur aliqua jura. ibid. n. 46. Et explicantur. p. 400. n. 47. & ſeqq.

Sed aſſerendum, cenſenda eſſe ex redditibus, ſi Epiſcopus, aut Beneficiatus tempore promotionis non habuerint patrimonialia. ibid.

Res à Beneficiato empta, præſumitur ex redditibus empta, niſi contrarium ab hærede, ſeu legatario probetur. ibid. n. 50. & ſeq. Sed ceſſat præſumptio illa, quando conſtat poſt promotionem bona patrimonialia, vel quaſi acquiſiviſſe. ibid. n. 52

An quando bona patrimonialia, & ex redditibus ſunt confuſa, ſufficiat dividere pro medietate? Affirmant aliqui. ibid. num. 53. Sed explicantur. p. 401. num. 54

Quando eſt dubium, an Epiſcopus, ſeu Beneficiatus habuerit bona patrimonialia, vel quaſi, præſumptio ſtat pro Eccleſia, & facienda eſt probatio in contrarium. ibid. n. 55

Ceſſat præſumptio, quando conſtat de tenuitate Epiſcopatûs, ſeu Beneficii, non excedente ſummam triginta aureorum de Camera. Similiter ceſſat præſumptio, quoties Eccleſiæ ſunt apud Infideles. ibid. num. 56

Teſtamentum condunt de redditibus Epiſcopi, & Beneficiati, ubi adeſt conſuetudo. p. 402. n. 2

Eſt graviſſimum dubium, an conſuetudo iſta ſit tuta in conſcientia ad uſus profanos. ibid. n. 3.

Prima ſententia negat tutam. ibid. n. 4. Secunda affirmat tutam ad cauſas pias, ſecus ad profanas. p. 403. num. 5. Tertia abſolutè firmat eſſe turam in utroque foro, ſicut etiam Pontifex quotidie diſpenſat. ibid. n. 6

Explicantur aliqua jura. ibid. n. 7. Et ſententiæ, & à quibus principiis pendent. p. 403. n. 8

Admittitur ultima ſententia. ibid. num. 9. In Hiſpania conſuetudo, ut Clerici de redditibus teſtentur, magna ex cauſa ſuſtinetur: datur cauſa, & comprobatur. ibid. n. 10

Noſtri Clerici contra Mauros laudabiliter pugnarunt ibid. n. 11. Et datur ratio deciſionis. p. 404. n. 12

Teſtamentum non faciunt Epiſcopi in Hiſpania, ſed tantùm Clerici, itaque bona eorum ad Cameram Apoſtolicam pertinent. ibid. n. 13

An per conſuetudinem legitimè præſcriptam Epiſcopi poſſint teſtari de redditibus ad profana? Prima ſententia negat. ibid. num. 14. Secunda affirmat. ibid. num. 15

Explicantur aliqua jura. ibid. n. 16. Et quibus modis reprobetur conſuetudo. ibid. n. 17

Conſuetudo ut Epiſcopi teſtētur de redditibus ad profana ſuſtinetur, maximè ſi eſt immemorialis. ibid. n. 19. Et majori ratione ſi eſt ad pias cauſas. p. 404. num. 20

Temperant aliqui Doctores, dummodò aliquam partem relinquāt pauperibus Explicatur hæc doctrina. ibid. n. 21

Graviter tamen peccabunt ſi teſtātes omnia bona ſua relinquant ad profana, ratione ſcandali. p. 405. num. 22

Temperanda eſt conſuetudo iſta, ſi ſit maximè onerosa Eccleſiis, veluti ſi Eccleſia indigeat reparatione, vel aliis neceſſariis. ibid. n. 23

Epiſcopus, ſeu Beneficiatus poteſt teſtari de redditibus, ex indulto Pontificis. ibid. n. 24

An Pontifex poſſit concedere hanc facultatem ad cauſas profanas? Prima ſententia id concedit ex magna cauſa ad cauſas pias. ibid. n. 25. Secunda concedit ad cauſas profanas. p. 405. n. 26

Cum gravi cauſa admittitur hæc ſententia: ſi ſine cauſa, erit valida facultas, ſed Pontifex peccabit venialiter. ibid. n. 27. Reſolvitur in ſpecie cum cauſa ibid. n. 28

Sine cauſa diſquiritur quæſtio, & aliqui negant. ibid. n. 29. Alteri affirmant. ibid. n. 30. Aliqui dicunt ſemper cum cauſa Principem diſpenſare. p. 406. n. 31 Sed explicatur. ibid. n. 32. Et reſolvitur valere indultum abſque cauſa, ſed Pontificem peccare, ſi concedat. ibid. n. 33

Facultas iſta conceſſa ſimpliciter ubi Epiſcopi, ſeu Beneficiati non teſtantur, intelligitur tantùm ad cauſas pias, & extenditur etiamſi facultas dicat, *Ad quoſcumque uſus.* p. 406. n. 34

An hæc facultas intelligatur pro prima vice? Prima ſententia affirmat. Qui dotem promiſit, intelligitur pro primis nuptiis. Qui habet facultatem habendi duo beneficia, de primis intelligitur. ibid. n. 35

Secunda ſententia tenet contrarium. ibid. n. 36. Admittitur hæc ſententia. ibid. & ſeq. n. 37.

Teſtamētum factum authoritate Principis eſt variabile, etiamſi ab eo ſit confirmatum. ibid.

An hæc facultas teſtandi exſpiret morte concedentis? Affirmant plures. p. 407. n. 38. Alteri negant. ibid. n. 39. Admittenda eſt hæc ultima ſententia, niſi facultas dicat, *Ad meam vitam*; vel, *Ad meam voluntatem.* ibid. n. 40

An facultas teſtandi conceſſa iis perſonis interdictis, debeat præcedere teſtamentum? Prima ſententia affirmat. In teſtamentis duo tempora proſpiciuntur, tempus confectionis, & tempus mortis. ibid. num. 41

Secunda ſententia negat. In actu producendo, ſufficit habilitas ſuperveniens, & actus teſtandi eſt pēdens. p. 407. n. 42

L centia, ſeu facultas duobus modis eſt neceſſaria, nempè quando petitur ut forma ſubſtantialis, ut in majoratibus, & tunc debet præcedere, vel quando eſt neceſſaria ad valorem actûs, & tunc aliqui dicunt præcedere debere. p. 408. n. 43

Sed contrarium defenditur, & explicatur. ibid. n. 44.

In majoratu conſtituendo ſufficit tacita, & præſumpta licentia Regis. ibid. n. 45

In dubio quando non conſtat, an licentia præceſſerit, præſumitur præceſſiſſe. ibid. n. 46

Si Epiſcopus, ſeu Beneficiatus habuerint hanc facultatem impetratam, verùm teſtamentum non condant,

dant, succedit Ecclesia, seu Camera Apostolica, prout fuerit in consuetudine, nisi facultas dicat, *Succedant consanguinei ab intestato.* ibid. num. 47

Testamentum prius posteriori derogat. p. 419. n. 36

Testamentum Religiosorum.

Testamentum olim Religiosi faciebant. p. 425. n. 2. Sed hodie sublatum: dantur rationes decidendi. ibid. n. 3

Religiosus nequit testari, etiamsi Monasterium sit capax bonorum, vel testamentum fiat ad causas pias. p. 426. n. 4. Nec codicillos facere, nec legare, nec donare causâ mortis. ibid. n. 5

An Religiosus possit aliquid modicum donare causâ mortis ex licentia Superioris? Prima sententia negat, qui interdictus est testari, nequit donare causâ mortis. ibid. n. 6

Secunda sententia affirmat. Quoties impedimentum est de jure naturæ, procedit regula illa, *Qui non potest testari, nequit donare causâ mortis*: secus si impedimentum est de jure civili. Filiusfamilias nequit testari de bonis adventitiis, sed de licentia patris donat causâ mortis. p. 246. n. 7

Uxor testatur, sed non donat causâ mortis, nisi ex licentia viri. ibid.

Aliqui ad donandum requirunt licentiam Conventûs, sed ad modicum sufficit licentia Superioris. Admittitur sententia affirmativa, & comparatur donationi inter vivos. ibid. n. 8

In jure donatio causâ mortis est quasi inter vivos conditionata. ibid. n. 9. Quare uxor licèt possit testari, nequit donare causâ mortis, nisi ex licentia viri. p. 426. n. 10

Testamentum agere an possit Religiosus ex licentia Superioris, de aliquibus bonis ad pias causas? Respondetur negativè. ibid. & seq. n. 11

Si Religiosus ex licentia Superioris schedulam fecerit ad aliqua pia post mortem exequenda, intelligitur deprecatoria. p. 427. n. 12

Si Prælatus promiserit Religioso adimplere schedulam pia continentem, an ad id teneatur? Sanchez affirmat. ibid. n. 13. Negat Delugo. ibid. n. 14. Admittitur si relinquatur in vim testamenti, aut ultimæ voluntatis. ibid. n. 15

Si tamen sit in modum donationis inter vivos, & est modica quantitas, idem asserendum. Argumentum de servo ad Religiosum non est firmum. An dominus de jure naturæ obligetur servo? Alii affirmant, alii negant. p. 427. n. 16

Si schedula sit rei modicæ ad causam piam, Prælatus tenetur adimplere. ibid. n. 17

An Religiosus, qui tempore professionis aliquid reservavit ad testandum, possit de eo testari? Affirmarunt aliqui. ibid. n. 18

Sed contrarium censuit Sacra Congregatio. Religiosus si aliquid reservat, est tantùm ad usum. ibid. n. 19

Admittitur hæc sententia. p. 428. n. 20

An Religiosus possit testari de rebus alienis ex consensu domini? Distinguitur: si est ut faciat nomine proprio, non potest. ibid. n. 21

Si ut commissarius faciat nomine alterius, vel domini consentientis, valet de licentia Prælati, etiamsi ei relinquatur, ut aliquid distribuat inter pauperes, aut in alias causas pias. ibid. n. 22

Quod intelligit Delugo, si faciat ad commodum pauperum, secus si ad proprium. ibid. n. 23. Admittitur Delugo ex alia ratione p. 428. n. 24

An Religiosus factus Episcopus, de bonis, quæ ex sua industria acquisierit, aut de patrimonialibus possit testari? Prima sententia negat. ibid. n. 25.

Secunda sententia tenet contrarium. ibid. n. 26. Ejus fundamentum est debile. ibid. n. 27. Sed aliis rationibus defenditur. ibid. n. 29

Testamentum potest facere Religiosus ex indulto Pontificis. ibid. & seq. n. 29

Sed est difficultas, quomodo id facere possit Pontifex. Plures dicunt, id non facere per dispensationem voti paupertatis, sed concedendo administrationem usque ad alienationem per ultimam voluntatem. p. 429. n. 30

Alteri dicunt facere per dispensationem voti paupertatis. ibid. n. 31

Per indultum Religiosus testatur nomine proprio. ibid. n. 32. Fit instantia, & respondetur ei. ibid. n. 33. Fit replica, & eidem satisfit. ibid. n. 34. & seq.

Admittitur sententia asserens hanc facultatem dare Pontificem per dispensationem voti paupertatis. p. 429. n. 36

Facultas Pontificis, ut Religiosus testetur, debet esse expressa, nec sufficit generalis. ibid. n. 37

An valida sit hæc facultas absque causa? prima sententia affirmat. ibid. n. 38. Secunda negat. ibid. n. 39. Tertia distinguit. ibid. n. 40

In hoc dubio duo considerantur. Primum, quatenus hæc facultas opponitur voto paupertatis. Secundum, quatenus continet alienationem bonorum Monasterii. Quoad primum plures Doctores requirunt causam. p. 429. n. 41

Alteri negant. p. 430. n. 42. Resolvitur absque causa ratione voti per se valere hanc facultatem. ibid. num. 43

Sed quatenus continet alienationem bonorum Monasterii, requiritur causa, nec absque ea potest. Pontifex bona Ecclesiæ alienare. ibid. n. 44

An quando hæc facultas conceditur absolutè Monacho, possit testari ad causas profanas? Affirmavit Molina, sed contrarium tenendum asseritur. Nec primogenium instituere valet. ibid. n. 45

Si tamen ad usus profanos illam dederit Pontifex, ex gravissima causa sustinebitur. ibid. n. 46. Quæ observanda in his facultatibus. p. 430. n. 47

Testamentum an possit revocare Religiosus post professionem ex licentia Superioris, prout potest fieri à Novitio. ibid. n. 48

Prima sententia affirmat. ibid. n. 49. Secunda negat. ibid. n. 50. Tertia distinguit, & admittit solùm inter liberos, secus inter alios. ibid. n. 51

Resolvitur cum distinctione. Si Religiosus est ordinis incapacis bonorum, nequit revocare ibid. & seq. num. 52

Si est Ordinis capacis, ponitur casus. Si Religiosus fecerit testamentum, quando erat secularis, & nihil cogitabat de Religione capessenda, per professionem rumpitur testamentum quoad institutionem, non quoad legata. p. 431. n. 53

Aliqui putant professionem, & quod se, & sua offerat Monasterio, sed sufficit sola professio. ibid. num. 54

Si verò cogitaverit de Religione capessenda, & fecit testamentum, dicunt aliqui rumpi per professionem, sed contrarium defenditur. ibid. n. 55

In hoc casu admitto sententiam asserentem ex licentia Superioris revocare posse testamentum. ibid. num. 56

Fit instantia, & respondetur eidem. ibid. n. 57. Comprobatur. ibid. n. 58. Monasterium poterit simpliciter revocare testamentum. p. 431. n. 59

Testamentū dubia poterit Religiosus declarare, etiamsi fuerit Minorita. ibid. n. 60

An Religiosus extante consuetudine possit testari? Prima sententia negat. ibid. n. 61. Secunda affirmat. p. 432. n. 62

Admittitur prima sententia negat, & rationibus roboratur. ibid. n. 63

Religiosus professus habens ascendentes, seu descendentes, quibus legitima debetur; potest inter ipsos facere bonorum divisionem, reliquum extra legitimas relinquendo Monasterio, ibid. n. 64
Limitatur si Religiosus sit Ordinis incapacis bonorum; si verò non fuisset, sufficiet unus filius. p. 432. num. 65
Si Religiosus moriatur ante divisionem, Monasterium legitimas reddet ascendentibus, seu descendentibus, & quæ in Castella sint legitimæ. ibid. n. 66
An Religiosus quando inter descendentes dividit legitimas, possit aliquem meliorare. Negat Gregorius; sed non admittitur. ibid. n. 67
Alvaradus dicit, posse meliorare aliquem descendentem in tertio & quinto, sed incautè loquitur. ibid. num. 68
Restat difficultas in uno solo filio, & negandum videtur. ibid. n. 69. Sed in contrarium stat communis sententia. Fit instantia, & respondetur eidem, & confirmatur. p. 433. n. 70. & seq.
Quando pater habet impetratam facultatem à Rege ad instituendum majoratum ex legitimis, alimentis solùm aliis filiis relictis, an Religiosus factus possit illum instituere, quinto relicto Monasterio? Prima sententia negat. ibid. n. 72. Affirmat secunda. ibid. num. 73.
Admittitur hæc secunda, & latè comprobatur. ibid. n. 74. & 75
Pater professus potest in divisione bonorum vulgariter filios substituere, vel instituere fideicommissum. p. 433. n. 76
Verùm à quo tempore debeat fieri hæc divisio? Prima sententia dicit facere posse patrem professum per totum vitæ curriculum. ibid. n. 77. Secunda asserit, statim professione facta. p. 434. n. 78. & seq.
De rigore juris est admittenda prima sententia. ibid. num. 80. Sed de æquitate secunda admittitur. ibid. num. 81
Hucusque dicta intelliguntur de verè Religiosis. Eremitæ possunt condere testamentum, & oblati hospitalibus. ibid. n. 82
Testamentum faciunt Religiosi Militares S. Joannis ex licentia Superioris. ibid. n. 84
Alteri Militares ex privilegio, & consuetudine testantur non solùm de patrimonialibus, sed etiam de redditibus. ibid.
Clerici harum Religionum beneficiis inservientes, possunt testari, quinto relicto Monasterio. p. 434. num. 85

Transactio.

Transactio nequit fieri in præcedentiis Ecclesiasticis, nisi ex licentia Superioris, & causâ cognitâ p. 138. num. 29

Tributa.

Tributa imponuntur ad necessitates publicas succurrendas. p. 290. n. 1. & seqq.
Tributa imponere solùm competit Principibus superiorem non agnoscentibus. ibid. n. 3. Et possunt imponere, ut aliqui dicunt, de jure divino, & hanc potestatem non solùm habent Principes Christiani, sed etiam Infideles. ibid. n. 4.
Tributa imponere an possint Rectores Provinciarum? Affirmandum videtur. ibid. & seq. n. 5. Sed contrarium sustinetur. p. 291. n. 6
Tributa imponere de jure nostro Regio interdictum est communitatibus ultra tria millia marapetinorum, etiam ad donativa Regi solvenda. ibid. n. 7
An lex Regia debeat observari, etiam in urgentissima necessitate? Prima sententia negat. ibid. n. 8. Secunda affirmat. ibid. num. 9. Defenditur hæc sententia. ibid. n. 11
Non tamen erit locus huic doctrinæ, si urgentissima sit necessitas, & adsit periculum in mora: sed tamen postea à Consilio Regio erit confirmandum. ibid.
Sunt casus aliqui ubi non observatur lex Regia. Primus quando omnes cives consenserint. ibid. n. 12. Veluti fieri solet in Confraternitatibus. p. 292. n. 13
Tributa non sunt imponenda ad ludos publicos. ibid. num. 14.
Secundus casus, quando civitas ex facultate Regia receperit censum, nec est unde redditus solvantur. ibid. n. 15. Fit instantia, & respondetur. ibid. n. 16. & 17. Tandem contrà resolvitur. ibid. n. 18. Nisi quando jam fuerit ad exequutionem processum. p. 292. & seq. n. 19.
Tertius casus est quando lis penderet coram aliquo judice, & in civitate, & villa non sunt bona ad illam prosequendam, seu ad solvendam condemnationem, tunc sufficit licentia judicis. p. 293. n. 20. Licentia Regis suppletur per sententiam. ibid.
Tributa imponere nequeunt Marchiones, Duces, Comites, & alii inferiores Dynastæ. ibid. n. 21
Sed an possint tributa imponere ex jure empto, vel concesso à Rege? Duobus modis consideratur, aut vendendo, vel concedendo antiqua tributa, vel dando, vel vendendo jus imponendi. p. 293. n. 22
De tribus antiquis probabiliter negant aliqui. ibid. n. 23. Sed communiter contrarium admittitur. ibid. num. 25
An tributa imposita possint à Rege vendi, seu concedi? Affirmant plures. ibid. n. 26. Sed contrarium defenditur. p. 294. n. 27
An Reges Cæstellæ possint vendere, & concedere tertias Regales? Affirmant plures. p. 296. n. 47. Sed contrarium tenendum asseritur. ibid. n. 48
Laici suscipiunt decimas nomine Ecclesiæ. ibid. n. 49. Explicatur S. Thomas. ibid. n. 50. Decimæ sunt inseparabiles à titulo spirituali. p. 297. n. 64. Explicantur aliqua jura. ibid. n. 58. & seq.
Tributa possunt petere, & repetere Principes, vel tertias Regales venditas, vel concessas, & quomodolibet extractas à Regia corona. p. 298. n. 60
Reges nequeunt vendere, aut concedere redditus super tributis (vulgò *Iuros*,) & possunt differre solutionem. ibid. n. 61. Et gratias suspendere tempore necessitatis. ibid.
Tributa nequeunt Magnates præscribere ex tolerantia Principis, etiam demonstrato titulo. ibid. n. 62
Rex potest vendere, & concedere jus imponendi tributa, prout ibid. explicatur: tamen jus istud non præscribitur. p. 298. n. 63
Tributa ad imponenda necessaria est causa. ibid. n. 64. Ita ut causa cessante, cesset tributum. ibid. n. 65
Enumerantur variæ causæ tributi. ibid. n. 66
Tributa imponere an possit Princeps, quando ex sua culpa ad necessitatem pervenit. p. 299. n. 1. Negant aliqui, alteri affirmant. ibid. n. 2. Resolvitur. ibid. à n. 3. Ubi quando ad pinguiorem fortunam pervenerit, an ad restitutionem teneatur. ibid. & seq.
Tributi necessitatem si affirmet Princeps; an sit credendus? Prima sententia affirmat. ibid. n. 4. Officiali datur fides asserenti de suo officio. Secunda sententia tenet contrarium. ibid. & seq. n. 6
Clementinam 1. *de Probat.* aliqui negant ad Principem extendendam. p. 300. n. 7. & seq.
Princeps credendus, quando attestatur de facto proprio, & absque præjudicio tertii. ibid. n. 9. Principi non creditur quando de cõtrario constat. ibid. num. 10
In dubio si testetur de facto proprio, & in suo officio creditur. ibid. n. 11
Si verò non de facto proprio testetur, sed de quo scit per relationes, non creditur. ibid. n. 12. & seq.

Tributum ad causam immediatam sibi tangentem si imponatur, an Principi credatur. p. 300. n. 14.
Tributa si imponat Princeps, simul cum Comitiis, in dubio credendum causam esse certam. ibid. n. 15
Tributum an imponi possit pro defendendis aliis Regnis? Prima sententia affirmat. ibid. n. 16. Sed explicatur, & distinguitur. p. 301. n. 19
An sit causa justa tributi in Hispania, ad Belgas defendendos? Negatur. ibid. n. 20
Tributum ad imponendum requiritur forma, & proportio, itaut proportionaliter solvatur. ibid. n. 33
an Tributum impositum in rebus necessariis ad vitam sit justum? Prima sententia dicit injustum. p. 303. n. 34. Secunda negat. ibid. n. 35
Explicantur aliqua jura. ibid. n. 36. Resolvitur. ibid. à n. 37. Et plura ad justitiam hujus tributi sunt necessaria. ibid. n. 40
à Tributis personæ exemptæ non sunt gravãdæ. nempè Ecclesiæ, & Ecclesiastici. p. 302. Sed de hac re, ut de speculativa est tractandum. ibid. n. 32
Ad Tributa posita ad mixtam necessitatẽ an teneantur Clerici contribuere, sicut seculares? Affirmatur in his, quæ pertinent ad privatam utilitatem Clericorum. ibid. & seq. n. 33. Et absque licentia Pontificis. p. 303. n. 35
Sed quid si necessitas sit generalis, immediatè non tangens utilitatem Clericorum. ibid. n. 36. Affirmant plures. ibid. n. 37. Negant plurimi. ibid. n. 38. Alteri distinguunt. p. 303. n. 39
Explicantur aliqua jura. ibid. n. 40. & seq. Clerici ad tributa non tenentur ad utilitatem communem, vel quæ fiunt ad ornatum, nec alio modo, nisi in extrema, aut gravissima necessitate, ut latè defenditur. ibid. n. 40. & seqq.
Idem si tributum imponatur à Gubernatoribus. ibid. n. 41. Quod intelligendum, si facultates non suppetant laicorum, & bona communia. p. 304. n. 44
Si est locus, & tempus ad consulendum Pontificem, illud est necessariò faciendum, aliàs petetur consensus Episcopi, & Clerici, nisi adsit periculum in mora. ibid. n. 47. & seq.
Exequutio adversùs Clericos in his casibus non est facienda, nisi per Judices Ecclesiasticos. p. 304. num. 49
à Tributis Nobiles sunt exempti. in Castella solùm à tributo vulgò *Pecho* dicto, eximuntur. p. 305. num. 50
In Tributis requiritur ut expendantur in illam causam ad quam sunt concessa. ibid. n. 51

V

Vendere.

Vendere quilibet cogitur prædiũ ad ædificãdam, seu reparandam Ecclesiam, prout quando est majus commodum publicum, quàm privatum. p. 7. n. 5.
Extenditur hæc doctrina ad Monasteria, & alia pia, sive ad ædificationem, reparationem, seu ampliationem, etiamsi prædium sit commune. ibid. n. 6
Vendere an quis compellatur, si prædium sit fideicommissi, aut majoratus? Negatur. ibid. n. 7. Sed in contrarium est cõmunis sententia. Quoties causa est publica, hæc alienantur, utpotè pro pace, pro Scholis. ibid. n. 8. Limita nisi sit grave damnum domini. p. 8. n. 9
An quando prædium est alterius Ecclesiæ, aut piæ causæ, sint cogendæ ad vendendum? Prima sententia negat. ibid. n. 10. Secunda affirmat. ibid. n. 11. Et resolvitur. ibid. n. 12
Vendere an quis compellendus, quando ædificatio Ecclesiæ, seu Monasterii non est necessaria. ibid. & seq. n. 14. Prima sententia negat. p. 9. n. 15. Secunda affirmat. ibid. n. 16. Quis compellitur vendere ad ornatum urbis. ibid.
Sed propter commoditatem Clericorum, & Religiosorum non est quis compellendus vendere: resolvitur quæstio. p. 9. n. 17. & seqq.
Sine gravi incommodo cogitur vicinus vendere prædium, seu domum ad ædificationem Ecclesiæ, seu Monasterii non necessarii. p. 10. n. 21
Vendere quando quis cogitur debet esse pretio soluto. ibid. n. 22.
An in specie fides de pretio sit habenda? Ponitur ratio dubitandi. ibid. n. 23. Negat communis sententia. ibid. n. 24. Explicatur quando non est extrema, aut gravis necessitas. ibid. n. 25
Vendere quis non compellitur, regulariter loquendo, nisi adsit necessitas publica, & gravis. p. 246. n. 13. In ea quando deficiunt bona publica, possunt divites compelli ad mutuandum, tam à judice laico, quàm Ecclesiastico. ibid. n. 14
Sed an in his necessitatibus Ecclesiastici possint compelli à judice laico? Prima sententia affirmat. p. 247. n. 15. Secunda negat. ibid. n. 16. Resolvitur. ibid. n. 17. Et admittitur sententia negativa, nisi quando non adsit judex Ecclesiasticus, & est periculum in mora. p. 247. n. 18. & seq.
Vendere non compelluntur privati, nisi in defectu bonorum publicorum. ibid. n. 20
Vendere in causis exequutivis, si necesse sit, est incipiendum à mobilibus. p. 356. n. 6
Vendere non est promissio de vendendo, nisi pretio designato. p. 388. n. 67
Vendere sepulturam: Vide verbum *Sepultura*.

Vicarius.

Vicarius Episcopi nequit dare licentiam ad ædificandam Ecclesiam, absque speciali mandato. p. 43. à n. 35. & seqq. Nec resignationes admittere, nec supprimere Beneficia, nec unire, nec vicarios imponere Parochis imperitis, nec præstare licentiam, ut juspatronatus de laico ad laicum transferatur. ibid. n. 36
Vicarius perpetuus ex fructibus Vicariæ est sepeliendus, aliàs si non habeat, ex fructibus Ecclesiæ tumulandus erit. p. 178. n. 79
si Vicarius sit Ecclesiæ Parochialis, annexæ dignitati, ex fructibus Parochialis est sepeliendus, si non habet aliàs undè. ibid. n. 80
Vicarius perpetuus in suaEcclesia sepelitur. Temporalis in propria, aut sepulchro majorum. p. 216. n. 80

Unio.

Unio Ecclesiarum tribus modis fit, nimirùm quando ex duabus Ecclesiis, fit una, vel quando unitur accessoriè. p. 133. n. 51. Vel si uniantur æquè principaliter. ibid. n. 52
Quando uniuntur Ecclesiæ Monasteriis primo, & secundo modo, fiunt Regulares. ibid. n. 53. Nisi fiat quoad temporalia. ibid. n. 54. Quando verò æquè principaliter fit, & deserviuntur per Vicarium perpetuum, secus dicendum. ibid. n. 55

Voluntas.

Voluntas imperfecta est, quando testator vult ad alia transire, secus quando perfecta voluntate, volebat alia distin. da disponere. p. 74. n. 66
Voluntas defuncti præsumpta est, ut de sua anima disponat post mortem, qui in vita piè vexit. p. 193. num. 64

Uxor.

Uxoribus viduis de jure civili annus luctûs indictus fuit, & quare, variis pœnis constitutis. p. 126. n. 28
Sed an hæ pœnæ sublatæ sint de Jure Canonico, ut ad secũdas nuptias possint intra illum annum transire? Prima sententia affirmat. ibid. n. 29. Secunda negat. ibid. n. 30. Tertia distinguit. ibid. n. 31. & 32.

Rerum notabilium.

Quarta asserit omnes pœnas de jure civili remanere, exceptâ pœnâ infamiæ. ibid. & seq. n. 43

Uxores jam non plectuntur pœnis de Jure Canonico, si ad secundas nuptias transeant intra annum luctûs. p. 128. n. 42. Fit instantia, & respondetur ei. ibid. n. 43. Explicantur aliqua jura. ibid. n. 44

Uxor ignobilis transiens ad secunda vota, amittit privilegia nobilitatis prioris viri. ibid. n. 45. Et perdit proprietatem rerum acquisitarum à priori marito, quæ reservandæ sunt ejus filiis. & quare si cum secundo viro aliqua acquirat, & ad alia vota non transeat, libere de eis disponit. p. 129. n. 46

de uxoribus quod diximus, dicendum est de pattibus. ibid. n. 47. Datur vera ratio. ibid. n. 48

Uxor transiens ad secunda vota ex licentia viri, non amittit proprietatem rerum ab eo acquisitarum. ibid.

Hæc reservatio proprietatis non est pœna, sed quædam dispositio legalis, & non est sublata per jus Canonicum. p. 129. n. 49

Fiunt duæ instantiæ. ibid. n. 50. Si uxor habeat licentiam transeundi ad secundas nuptias à viro, non intelligitur intra annum luctûs, & respondetur instantiis in contrarium. ibid. & seq. n. 51

Uxor si intra annum luctûs ad secunda vota transeat, vestes lugubres, & lectum quotidianum an restituere teneatur? Aliqui negant. p. 130. n. 52. Lucra acquisita durante matrimonio, non perdit mulier, etiamsi nubat intra annum luctûs. ibid.

Alteri affirmant. ibid. n. 53. Sed distinguitur, quando non adest consuetudo dandi vestes lugubres, & lectum quotidianum, restituere non teneri. Alii dicunt vestes pretiosiores restituere teneri, secus viles, sed contrarium defenditur. p. 130. n. 54

Si adest consuetudo dandi vestes lugubres, & lectum, dicunt aliqui non teneri restituere, sed in contrarium est communis sententia. Resolvitur difficultas secundùm consuetudinem locorum. ibid. n. 56.

Quando lectus quotidianus est restituendus, intelligitur post mortem mulieris. p. 131. n. 58

an Uxor transiens ad secunda vota intra annum luctûs, perdat alimenta sibi debita, donec dos ei solvatur. ibid. n. 59. Supponitur deberi, in æquiori sententia. ibid.

Prima sententia dicit non perdere, sicut lucra, nec arrhas. ibid. n. 60. Secunda affirmat, nisi secundus maritus pauper fuerit. ibid. n. 61. Admittitur hæc sententia, & defenditur. p. 131. n. 62

An secundus maritus possit petere interesse pro dote non soluta intra annum luctûs? Affirmant aliqui, negat Sanchez. p. 132. n. 66. Interesse non debetur, nisi debitor sit in mora. ibid.

Admittitur Sanchez. Limita, nisi pactum fuerit, ut dos statim solvatur, aut legetur à viro. ibid. n. 67. Fit instantia. ibid. n. 68. Et respondetur eidem. ibid. n. 69. Hærede interpellato, secundus maritus rectè interesse percipit. ibid.

Si bona dotalia fructifera sunt, ratione damni emergentis, & lucri cessantis, secundus maritus rectè percipit interesse. p. 132. & seq. n. 71. & 72

Aliqui ob solam retardatam solutionem interesse deberi affirmant, & explicantur. ibid. n. 73

Uxor sepelienda est in sepultura viri, si matrimonium fuerit consummatum, & ea traducta ad domum viri. p. 211. n. 40

Uxor si plures maritos habuerit, aliqui dicunt sepeliendam cum primo, sed cum ultimo tumulandam esse, affirmandum. ibid. n. 41. Quod extenditur licèt maritus sit sepultus in sepultura communi, vel extra Parochiam, aut si mulier habuerit sepulchrum majorum. ibid. n. 42

Uxor si fuerit accusata de adulterio, & pendente lite moriatur, sepelitur in sepulchro viri, nec exhumanda erit, si posteà condemnetur; secus si decedat datâ sententiâ. ibid. & seq. n. 43

Uxorem si proditoriè maritus interficiat, an sit sepelienda in sepultura viri? Aliqui dicunt in sepulcro majorum debere recondi. p. 212. n. 44. Est observanda hæc doctrina, si mors illata fuerit absque causa. ibid. n. 45. Uxor leviter est corripienda. ibid.

Si verò maritus cum causa interficiat, affirmandum videtur esse sepeliendam in sepultura viri. ibid. n. 46. Sed contrarium sustinetur. p. 212. n. 47.

Uxor si interficiatur à marito in aliqua rixa, non sepelitur in sepultura viri; secus si casu. p. 213. n. 49.

Uxor si decedat, & vir non habeat propriam sepulturam, sepelitur in Parochia, nec sufficit, ut posteà à viro designetur, seu eligatur; si verò habet sepulchrum majorum, ibi sepelienda erit. p. 213. n. 50

Uxor non sepelitur cum marito, si est hæretica, aut excommunicata. ibid. n. 51

Uxor potest eligere sepulturam per ultimam voluntatem, & inter vivos ex licentia viri. p. 216. n. 76

Uxor ante matrimonium nequit renuntiare alimentis sibi debitis, matrimonio constante. p. 277. n. 41

inter Uxorem, & virum de jure Regio bona communicantur ad lucra. p. 277. n. 54

Uxor potest testari, sed non donare causâ mortis. pag. 426. num. 7.

INDEX

LOCORVM SCRIPTVRÆ SACRÆ, Conciliorum & aliorum jurium, quæ in quatuor Libris hujus Tomi secundi explicantur.

Prior nota Arithmetica paginam, posterior verò singulorum Capitum numeros designat.

Ex Scriptura sacra.

Isaiæ cap. 2. pag. 2. n. 6
Lib. 4. Regum, cap. 18. p. 87. n. 27
Deuteronom. cap. 2. p. 90. n. 52. & seq.

Ex Conciliis.

Concilium Illiberitanum, can. 37. p. 89. num. 46. & seqq.
Concilium Illiberitanum, can. 28. p. 248. n. 25
Concilium Trullense, can. 74. p. 4. n. 24.
Concilium Eboracense, can. 13. p. 114. n. 14
Concilium, seu 7. Synod. act. 2. 3. & 4. pag. 58. num. 32.
Concilium Carthaginense 3. can. 13. p. 355. n. 4
Concilium Tridentinum, sess. 23. de Eucharistia, cap. 7. p. 25. n. 58
Idem sess. 21. de reformat. cap. 7. p. 31. num. 14. & seq.
Et sess. 21. de reformat. cap. 4. p. 34. n. 41
Et sess. 14. cap. 12. p. 45. n. 48. & sess. 14. cap. 12. p. 48. n. 70. & sess. 25. de reformat. cap. 1, p. 349. n. 11. & seqq.

Ex Decreto.

Cap. *Locorum* 4. cap. præcepta 5. de Consecrat. dist 1. p. 10. n. 27
Cap. *Si quis vult* 41. 16. quæst. 7. p. 14. num. 50. & seq.
Cap. *Quicunque* 44. cap. *Ecclesia* 43. 16. quæst. 1. p. 33. num. 31.
Cap. ult. 90. dist. cap. *Sicut excellentiam* 48. ad fin. 23. quæst. 4. p. 62. n. 82
Cap. *Altaria* 32. de consecrat. dist. 1. p. 78. n. 14.
Cap. *Placuit* 26. cap. *De Fabrica* 24. cap. *Non oportet* 29. de consecrat. dist. 1. p. 79. n. 20
Cap. *Si motum* 19. de consecrat. dist. 1. p. 82. n. 51
Cap. *Quamvis* 4. dist. 68. p. 83. n. 57
Cap. Si per negligentiam 17. de consecrat. dist. 1. p. 74. num. 4.
Cap. *Perlatum* 26. de consecrat. dist. 3. p. 89. n. 44.
Cap. *Nulli* 15. cap. *His ergo* 14. de consecrat. dist. 1. p. 94. n. 4
Cap. 1. cap. *Tabernaculum* 2. cap. *Sicut* 11. de consecrat. dist. 1. p. 95. n. 8.
Cap. *Missarum* 12. de Consecrat. dist. 1. p. 108. n. 17
Cap. *Omnis* 69. de Consecrat. dist. 1. p. 112. à n. 1. & seqq.
Cap. *De his* 7. cap. *Antiquos* 8. cap. *Quia* 13. & cap. 14. & 15. 10. quæst. 1. p. 115. n. 26. & 27
Cap. *Clericus* 3. dist. 91. p. 119. n. 53
Cap. *Hac ratione* 9. cap. *Quomodo* 10. 31. quæst. 1. p. 127. n. 35. & seqq.
Cap. *De his* 8. 31. quæst. 1. ibid. à n. 38. & seqq.
Cap. *In cœna* 17. de Consecrat. distinct. 7. p. 135. n. 7. & 9.
Cap. *Sabbatho* 13. de Consecrat. distinct. 3. ibid. num. 10
Cap. *His qui in maternis* 115. de Consecrat. dist. 4. p. 231. n. 6
Cap. *Minor* 57. cap. *Medicina* 76. de pœnit. dist. 1. p. 246. n. 6
Cap. *jus naturale* 7. dist. 1. p. 249. n. 4. & seq.
Cap. *Pasce* 21. dist. 86. p. 263. n. 21
Cap. *Episcopus* 34. 12. quæst. 2. p. 395. n. 4. cap. *Nulli* 15. 12. quæst. 5. p. 400. n. 47. & seq.
Cap. *Quia ingredientibus* 9. 19. quæst. 3. p. 432 num. 64

Ex Decretalibus.

Cap. *Ad audientiam* 5. de Ecclesiis ædificandis. p. 12. num. 38
Cap. *A nobis* 25. de jurepatronat. p. 43. n. 36. & p. 44. n. 42. & seqq.
Cap. 1. de novi oper. nuntiat. p. 47. n. 64
Cap. *In literis* 5. de Raptorib. p. 52. n. 7. & seq.
Cap. fin. de sepultur. p. 52. n. 9
Cap. *Cùm Capella* 16. de Privilegiis. p. 64. n. 12
Cap. 1. de Consecrat. Ecclesiæ. p. 81. n. 42
Cap. *Quod in dubiis* 3. cap. *Ejusdem* 6. de Consecrat. Ecclesiæ vel Altar. p. 82. n. 51.
Cap. unic. de Custod. Eucharist. p. 91. num. 56. & seqq.
Cap. *Ecclesia* 9. de Immunitat. Ecclesiar. pag. 96. num. 20
Cap. fin. de censib. p. 111. n. 44
Cap. *Parentibus* 10. de Privilegiis. p. 110. n. 42
Cap. *Sacris* 12. de sepult. p. 124. n. 12. & seq.
Cap. penult. & ultim. de secund. nuptiis. pag. 128. num. 44
Cap. *Ad nostram* 3. cap. *Cùm olim* 6. de consuetudin. p. 149. n. 25
Cap. *si quis* 3. de Sepult. p. 208. n. 13. & seq.

Cap.

Index Locorum juris.

Cap. *Fraternitatem* 4. de Sepult. p. 220. n. 5
Cap. *Si quis* 3. de Furtis. p. 255. num. 20. & p. 257. num. 34
Cap. *Suggeſtum* 9. de Decimis. p. 257. n. 33
Cap. *Quod ſuper his* 8. de voto. p. 267. n. 23
Cap. 1. de Donat. inter, & cap. 1. de divortiis. p. 276. num. 35
Cap. *Odoardus* 3. de Solutionib. p. 283. num. 23. & ſeqq.
Cap. *Finem litibus* 5. de dol. & contumac. p. 286. n. 47. & ſeqq.
Cap. *Super quibuſdam* 36. §. *Præterea*, de verb. ſignificat. p. 295. & ſeq. à n. 44
Cap. 2. de Locat. cap. fin. ne Prælat. vic. ſuas p. 297. n. 55. & ſeq.
Cap. *Non minus* 4. de Immunit. Eccleſ. pag. 304. num. 49
Cap. *Dum ex eo* 14. de Pœnit. & remiſſ. p. 323. à n. 1. & ſeqq.
Cap. *Præterea* 4. de Electione, cap. *Cùm Apoſtolus* 16. §. *Prohibemus*, de cenſib. p. 328. n. 15
Cap. *Cùm acceſſiſſent* 8. de conſtit. p. 332. n. 45
Cap. 2. & 4. de Fidejuſſ. p. 361. n. 49
Cap. *Relatum* 12. de Teſtament. p. 368. n. 24. & ſeq. & p. 403. n. 7
Cap. *Ad hæc* 8. de Teſtament. p. 391. n. 7
Cap. *Conſulti* 20. de Regularib. p. 388. n. 66
Cap. *Requiſiſti* 15. de Teſtament. p. 396. n. 18
Cap. *Inquirendum* 4. de Pecul. p. 399. n. 44.
Cap. *Cùm haberet* 5. de eo qui duxit in matr. p. 409. num. 4
Cap. *Cùm ſimus* 14. de Regularib. p. 434 n 79

Ex Decretalibus in 6.

Cap. *Authoritate* 4. de Privileg. in 6. cap. unic. de exceſſibus Prælat. in 6. p. 14. n. 52
Cap. *Ad audientiam* 3. de Eccleſiis ædificand. p. 31. n. 14. & p. 37. n. 60
Cap. fin. de privileg. in 6. p. 105. n. 1. & ſeqq.
Cap. *Licèt* 4. de Sepult. in 6. p. 225. n. 48
Cap. 2. §. *Si quis*, de Sepult. in 6. p. 220. n. 5
Cap. 1. ejuſdem tituli. p. 221. n. 17. & ſeq. & cap. fin. p. 228. n. 80
Cap. *Quamquam* 3. de cenſibus. p. 302. num. 31. & ſeqq.
Cap. *Si quis* 5. de hæreticis in 6. p. 395. num. 6. & 7.
Cap. *Quia ſæpe* 4. de Elect. in 6. p. 404. num. 16. & ſeq.
Cap. *Quia* 11. de Election. in 6. cap. *Quia præſenti* 9. de offic. Ordinarii in 6. p. 436. num. 4. & 5.

De Clementinis, & Extravagantibus.

Clement. 1. de Probat. p. 300. n. 7
Clement. 1. & 2. de cenſibus. p. 336. n. 1
Extravagant. unica de Decimis. p. 333. n. 52

Ex jure Digeſtorum.

L. 15. § *Si fortè*, ff. de rei vendicat. p. 10. n. 22
L. *Quemadmodum* 29. §. 1. ff. ad l. Aquiliam. p. 47. num. 61
L. *Si in alienam* 7. §. *Ædes ſacras*, ff. de offic. Proconſul. p. 62. n. 82
L. *Lego* 10. §. *Medico*, ff. de Annuis legat. p. 117. num. 37
L. 2. §. fin. ff. de ſervitut. prædior. urban. pag. 146. num. 7
L. *Quemadmodum* 29. §. 1. ff. ad l. Aquil. num. 10
L. 1. §. *Quamvis*, ff. ubi pupill. educar. debeat. num. 18
L. *Qui hæredes* 49. ff. Famil. erciſcund. pag. num. 38
L. *Si ſervus communis* 38. §. *Idem juris*, ff. de donat. inter. p. 173. n. 56
L. *Stichum* 8. §. fin. ff. de Novat. p. 174. n. 54
L. 14. §. *Si colonus*, ff. de Relig. & ſumpt. funer. p. 180. num. 89
L. *Quia proinde* 42. §. 1. ff. ad Trebell. p. 201. n. 36
L. *Si quis* 33. ff. de Relig. & ſumpt. funer. ibid.
L. *Necare* 4. ff. de liber. agnoſcend. p. 263. n. 21
L. *Qui bonis* 6. ff. de ceſſ. bonor. p. 266. n. 11
L. *Sunt quidam* 15. cum ſequent. ff. de re judicat. p. 265. à num. 1. & ſeqq.
L. *Si maritus* 43. §. *Facere* 28. ff. ſolut. matrim. p. 268. num. 28
L. *Etiam* 18. §. *Licèt*, ff. ſolut. matrim. pag. 270. num. 47
L. *Ait Prætor* 10. §. *Illud*, ff. quæ in fraud. ibid. num. 52
L. *Verùm* 63. ff. pro ſocio. p. 272. n. 7. & 8
L. *Divortio* 35. ff. de Negot. geſtis. p. 277. n. 51
L. 21. & 22. ff. de re judicat. l. penult. ff. de jur. dot. p. 278. n. 62
L. *Si extraneus* 33. & l. penult. ff. de jur. dot. l. *Neſſennius* 41. ff. de Rei vendicat. p. 279. num. 70. & ſeq.
L. *Commiſſa* 14. ff. de Publician. p. 319. n. 53
L. ult. §. 4. ff. quæ in fraud. p. 369. n. 33
L. *Si verò* 12. §. *Inde* 8. ff. Mandat. p. 371. n. 44.
L. *Plebiſcito* 1. ff. de offic. Præſid. p. 385. n. 44
L. *Si quis* 6. ff. de vulg. ſubſtit. p. 416. n. 11
L. *Coheredi* 41. §. *Cùm Filia*, ff. de vulg. pag. 417. num. 16
L. *Ita fidei* 40 §. *Patronus*, ff. de jur. Fiſci. p. 417. n. 19. & ſeq.
L. *Eum qui* 18. ff. de his quib. ut indign. pag. 419 num. 35
L. *Si alienum* 49. §. *In extraneis*, ff. de hæredib. inſt. p. 422. n. 51
L. *Sed ſi mors* 14. ff. de Donat. inter. p. 431. n. 56

De jure Codicis.

L. 2. C. de reſcind. vendit. p. 10. n. 26
L. *Si teſtamentum* 18. C. de inſtit. & ſubſtit. p. 74. num. 66
L. 14. C. de Relig. & ſumpt. funer. p. 162. n. 46
L. 1. C. qui pro ſua juriſdict. p. 170. n. 23
L. *Quod in uxorem* 13. C. de Negot. geſt. p. 173. n. 45. & ſeq.
L. fin. C. de Negot. geſt. p. 174. n. 54
L. *Si quando* 35. §. *Illud*, C. de inoffic. teſtam. p. 186. num. 14
L. 2. C. de Patrib. qui fil. ſuos diſtrax. pag. 258. num. 46
L. unic. §. *Cùm autem*, C. de rei ux. act. p. 277. n. 24. & ſeqq.
L. *Omnes* 12. C. de oper. public. p. 291. n. 6
L. 5. & 6. C. de vectigal. & commerc. pag. 301 num. 25
L. *Ad inſtructiones* 7. C. de ſacroſ. Eccleſiis. p. 303. num. 40
L. fin. C. ad l. Jul. Majeſt. p. 319. n. 53
L. *In ipſius* 5. C. Famil. erciſcund. p. 372. n. 57
L. fin. C. de revocand. donat. p. 385. n. 41
L. 1, C. de nat. liber. p. 413. n. 37. & ſeq.

Index Locorum Juris.

De jure Authenticarum.

Auth. *si qua mulier*, C. de sacrof. Ecclesiis. p. 425. & seqq. per tot. cap. 13.
Auth. *Ingressi*, C. eod. tit. p. 429. n. 35
Auth. *Licentiam*, C. de Episcop. & cleric. pag. 440. num. 33

De jure Regio Partitarum.

L. 9. tit. 3. p. 5. p. 180. n. 91
L. 8. tit. 17. partit. 4. pag. 258. num. 46. & pag. 260. num. 61
L. 10. tit. 13. p. 1. p. 318. n. 49. & seq.
L. ult. tit. 21. p. 1. p. 391. n. 6
L. 10. tit. 13. p. 6. p. 413. n. 38. & seq.
L. 17. tit. 1. p. 6. p. 434. n. 83. & 84
L. 18. tit. 5. p. 1. p. 444. n. 63

De legibus Tauri.

L. 28. p. 189. n. 40. & seq.
L. 36. p. 190. n. 44
L. 29. Tauri. p. 376. n. 24. & seq.
L. 9. Tauri. p. 378. n. 43
L. 10. Tauri. p. 411. n. 17

De nova Compilatione.

L. 5. tit. 9. lib. 7. p. 58. n. 52
L. 8. tit. 23. lib. 8. p. 233. n. 29
L. 1. tit. 6. lib. 7. & l. 25. tit. 6. lib. 3. p. 291. n. 7. & seqq.
L. 6. & 15. tit. 10. lib. 5. p. 308. n. 24
L. 1. & 4. tit. 25. lib. 5. p. 310. n. 40
L. fin. tit. 9. lib. 6. p. 324. n. 12
L. 3. tit. 8. lib. 5. p. 376. n. 25. & seq.
L. 9. tit. 8. lib. 5. p. 378. n. 44
L. 8. tit. 8. lib. 5. p. 411. n. 21.

FINIS.